Universidad de Deusto
Biblioteca

PANORMITANI

COMMENTARIA

IN DECRETALIA

3-4

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

ABBATIS
PANORMITANI
COMMENTARIA
Primæ Partis in Secundum Decretalium Librum.

Quamplurium Iurisconsultorum, qui probè hucusque aliquid ijs addidisse apparuerunt, Adnotationibus illustrata.

Hac postrema verò editione recognita, atquè ab innumeris erroribus, quibus ob temporis vetustatem, & librariorum recentem iniuriam vbiq; deprauata, mutila passim, & plerisque in locis decurtata vsque adeò deprehendebantur, vt nullus planè sensus esset, tam in textu, quàm in allegationibus, summo studio vindicata, & integritati suæ restituta.

Quibus præter eiusdem Panormitani QVAESTIONEM quandam in Parmensi Gymnasio disputatam, REPETITIONEM in c. Pertuas. Dearbitris, In Alma Bononiensi Academia editam, Et INTERPRETATIONEM ad Clementinas epistolas, quæ tamen omnes in veteribus codicibus reperiebantur

Profectò his nostris typis accessit Practica eiusdem Panormitani, vt Pontificij, & Cæsarei iuris studiosi Theoricam haberent coniunctam cum praxi in omnibus ferè curijs obseruari consueta.

TOMVS TERTIVS

VENETIIS, M D XCI.

BIBLIOTHECA OMNIENSIS SOCIETATIS JESU

Universidad de Deusto
Biblioteca

RVBRICÆ HVIVS TOMI.

§Causa possessio.& proprieta. fol. 156
Confessis. 230
Dilationibus. 135
Dolo,& contumacia. 198
De Eo,qui mittitur in pos.cau.rei fer. 217
Ferijs. 140
Foro competenti. 48
Iudiciis. 2
§Iuramento calumniæ. 125
§Libelli oblatione. 95
Litis contestatione. 105
Mutuis petitionibus. 100
Ordine cognitionum. 145
De Plus petitionibus. 154
Restitutione spoliatorum. 169
Sequestratione possessio. & fru. 226
Vt lite non contestata. 108
§Vt,lite pendente,nil innouetur. 221

ABBATIS PANORMITANI IN PRIMAM SECVNDI DECR. LIBRI PARTEM Commentaria.

Hac omnium nouissima Editione ab innumeris erroribus,quibus contextus multis in locis deprauatus,sæpe mutilus,sæpe mutatus scatebat (qua calamitate affecta quoque allegationes deprehendebantur) summo studio vindicata.

PROOEMIO.

QVONIAM hic principiũ volumi nis nõ existit,ideo in proemio & p̃ ludijs aliter insistere non censui: tũ quia super hoc secũdo libro,aliorũ iuriscanonici difficillimo,ac magis vtili,quẽ de pñti in hac amplissima & ornatissima Senarum vrbe ordinariè lego: labente anno Dñi 1421. initium scribendi sumpsi,fluxis decem annis, quib. iugiter in hoc volumine Decretaliũ publicè legẽdo elaboraui, nefas existimaui,illotis (vt ita dixerim) manib. interpretationis materiam attingere, maximè, quia cuiusq, rei potissima pars principiũ est,iuxta sniam iurisc̃sulti in l. 1. ff. de orig. iu. Et ne quodãmodo viderer iure meo scientiãvẽdicare,& nõ illi scientię & totius bonitatis artifici tribuere, ipsius enim sapiẽtia,& fortitudo sunt, ipse mutat tempora & ætates,& regna transfert atque constituit, ipse reuelat profunda,& abscondita, nouit in tenebris p̃stituta, & lux cũ eo est. Danielis 2. c. Nullius .n. assertionis ĩbecillicitas, sacra valet enumerare mysteria, nisi à superno fuerit erudita magistro, testante sapientię fonte Salomone. Dominus dat sapientiã, & ex ore eius sapientia & prudentia. Nam qui sine saluatore salutem vult habere, & sine vera sapientia existimat prudentem se fieri posse; non sanus, sed eger est; non sapiens, sed stultus, in ægritudine assidua elaborabit, & in cæcitate noxia stultus, & demens permanebit. 26. q. 2. c. qui sine saluatore. Hinc Ambro. super epistola ad Colo. & tra sumptiuè in ca. legitimus. §. sed econtra. 37. distinct. Omnis ratio supernæ scientię, vel terrenæ creature in eo est, qui caput est earum, & author, vt qui hunc nouerit, nihil, vltra quærat, qa hæc est perfecta virtus & sapientia, quicquid alibi quæritur, hic perfectè inuenitur. Nam qui Christum nouit, thesaurum sapiẽtię & scientiæ inuenit, quia id nouit, quod vtile est. his annecti tur cõgrue, quod bellissimè Hiero. inquit 16. q. 1. c. reuertimini. Si quis doctus & eruditus in lege Domini potest & alios erudire; non debet suæ assignare prudentiæ, ingenioq;, qđ possidet, sed gratias agat primum Deo, qui cuncta largitur, deinde sacerdotib. eius, ac ministris, per quos à Deo eruditus est. si. n. gratias non egerit, & scientiam sibi vendicauerit, in penuria maledicetur. Quod si eruditus & intelligens largitorem Deum, & agens his gratias, p quos à Deo eruditus est, humiliauerit se, & in horreum Dei cibos intulerit, hoc est sapientiæ alimenta populo ministrauerit, statim aperientur super eo cataractæ cœli, & effundetur pluuia spiritualis super eum, & mandabit nubibus cœli, vt pluant super eum imbrem roris sui. & abundantia rerum omnium perfruetur. Qua propter ego Nicolaus de Tudeseo Cathanien. Siculus inter [illegible] scientiæ capitis, & authoris, profecturus [illegible] pendiose præsidium inuoco, vnà cum Beato [illegible] Qui perpetua mundum ratione gubernas, [illegible] qui tempus ab quo hæc iubes [illegible] nouis, da cuncta mouere: Da pater augustum cursu confecto dare sedem, da fontem lustrare boni, da lucem reperta, in te conspicuos animi defigere nitus. Cuius itaque clementiæ implorato auxilio ad ipsius honorem, cuius res agantur, ac de pijssimæ, ac doctissimæ Virginis ipsius genetrich Mariæ gloriosissimæ, & Angelorum patronæ ac compatriotę meę, & Beati præcursoris ipsius gratias hodie pię vigiliam colimus, non mirum [illegible] & [illegible] puericia habitum gero, ad declinandum opera [illegible] tiori, & fœliciori animo condescendo, & in prosecutione hũc ordinem, seruabo. Primo namque, plixè & superfluè per alios, scriptis resecatis, prsus tacendo; vel ad loca sua remittẽdo; obscureque tactis declaratis, colligam notabilia magis substantifica; & quæ, vt plurimum cum materia, examinanda non existunt. Secundò illicò condescendam ad glo. Ber. quæ cum exhibeant se cunctorum conspectui, & ad tex. declarationem tendant, per prius vtile expedire decreui. Et quicquid ex tactis per doct. ad glo. est; applicabile, eis annectere nitar, ne repetendi eadem in effectu materia ministretur. Tertiò si quid per Doct. ad glo. non applicabile apponitur, quod ad intellectum c. necessario tendit, vel notatu sit dignum, ad materiam imminentem p tinens, per oppositiones, vel quæstiones, prout magis erit materiæ consentaneum, applicabo: & tam huiusmodi operis finem, quàm super alijs libris, super quibus (si fata sinant) scribere intẽdo, attingere mihi concedat, precibus Luciæ instantibus altissimus, à quo cuncta bona procedunt. Amen.

De iudicijs. *Rubrica.*

SVMMARIVM.

1 *Iudicium, quid sit, & quomodo diffinitur.*
2 *Iudicium non dicitur proprie, ante litem contestatam.*
Confessio dicitur facta in iudicio, etiam quod in eo non sit lis contestata.
3 *Inquisitio, an sit iudicium extraordinarium, uel ordinarium.*
Inquisitio, non uenit in materia stricta, appellatione officij ordinarij.
4 *Iuspatronatus participat de spiritualitate, & temporalitate.*
Patronus potest uno præsentato, alium præsentare, & intellige ut infra c. 1 nume. 17.
5 *Iudicium utrum dicatur criminale, quando imponitur pœna pecuniaria.*
Damnatus per inquisitionem euitat infamiam, & mitius punitur, quam dãnatus per accusationem.
6 *Pœna pecuniaria, quæ imponitur pro delicto, an applicetur fisco, uel parti.*

HAEC rubrica potest continuari ad præcedentia duobus modis. Et primò sic. Supra in præcedentibus tit. visum est de p̃paratorijs iudiciorum: nũc ad ipsa iudicia veniendum est. Vel secundò sic. Supra visum est de instrumẽtis, quibus iudices iudicant, videlicet, de constitutionibus, & consuetudinib. Item de iudicum potestatibus, & modis creandi iurisdictionem, & potestatem iudicandi, nunc ad ipsa iudicia veniendum est. Potest continuari, & tertiò ad præcedentem tit. & sic magis ad proxima. In præcedenti titu. visum est de arbitris, verum, quia arbitria sunt redacta ad instar iudiciorum. l. 1. ff. de arb. ideo annecti tur &c. A[illegible] materiã rubricæ facit. 2. q. 1. & 5. q. 4. 14. q. 1. 15. q. 7. 16 q. 6. 20. q. 1ti. c. si quis diuinis. §. is ita, vsque ad fi. Reperitur iste tur in 6. [illegible] nia tractaturi sumus de iudicijs, videndum 1 est primo [illegible] sit iudicium. Secõ quotuplex sit iudiciũ. † Quo ad primum di[illegible], q. hoc nomen equiuocum; est habet. n. multa significata, de quibus, per Hostien. & Goffred. in summis, eo rum & per Ioan. [illegible] ad in rub. huius titu. in 6. & not. in reg. In iu dicijs, de regu. iur. lib. 6. Quandoque sumitur pro discretione vnde dicimus quod infans & furiosus carent iudicio, vt in ca. ex parte, el[illegible] per tutor. [illegible] nullo modo contrahunt. §. tria. ff. de iud. l. cum prætor. §. non sunt. C. Quandoque pro examinatione seu deliberatione [illegible] c. 1. in fi. Quandoque pro authoritate. 63. dist. c. 1. Quandoque pro sententia definitiua, vel probatione, C. de iud. & ff. de ver. [illegible] in multis similib. & ita sumitur hic.

Universidad de Deusto Biblioteca

Et in hac significatione diffinitur sic per aliquos summistas; ꝙ
est actus trium psonarū, videlicet iudicis, actoris, & rei in iudi-
cio contendentiū. Quæ diffinitio damnat hic p recolendę me
morię patrem, & pceptorē meū d. Fran. de Zabarel. postea Car
dinalē dignissimum, cui plurimum debeo: & rōne doctrinę, &
nimiæ miræq; affectionis, q̄ in me gerebat, qua ductus non de-
dignatus est in Cardinalatus apice constitutus, me minimū ad
doctoratum pmouere. Mouet, qa hæc diffinitio nō enarrat ma
teriam diffiniti; nec est cōuertibilis cum suo diffinito. Nā qn̄q;
est iudicium sine actore, vt qn̄ iudex pcedit per inquisitionem
ex officio, vt j. de accu. c. qualiter & qn̄. il 2. Qn̄q; est sine reo, vt
qn̄ maleficio existēte notorio, iudex inquirit in gn̄e, ſm formā
q̄ no. tradit Inn. in c. bonæ, s. de elec. Sed posset saluari hæc dif-
a finitio. Primo hn̄do respū ad cōiter accidentia, a vt probat in
præal. c. 1. 4. q. 4. Item saltem fictè sp sunt tres personæ, qa forma
hr̄ pro accusatore, vt in prææll. c. qualiter, & qn̄. Ipse verò diffi-
nit sic, ꝙ est inuestigatio, q̄ facit iudex, ſm iuris ordinē, p varios
modos, ad veritatem eliciendam, & elicitam custodiendā. Vel
diffinit sic, ſm Azo. ī sum. & Gas. de Cal. hic ꝙ ē cā ī iure reddē
do, necessario posita, cū interpositione personarum, & q̄libet
istarum diffinitionum ad bonum sensum sustentabilis est. Et
dr̄ iudiciū, quasi iurisdō, qa ibi quid iuris sit, discutit. Vide text.
in c. forus, de ver. sig. & hāc vltimam, & primam sentit Inno. in
c. Quintauallis, de iureiur. vbi diffinit, quid sit arbitrium. Sed ꝯ
has diffinitiones fecit c. forus, in prin. j. de verb. sig. vbi dr̄, ꝙ ori
b go, & materia negotij, appellat causa, b à casu, quæ dum propo-
nitur, cā dr̄, dum discutit, iudicium vocat, cum finit, iustitia nū-
cupatur. Ex quo euidenter colligitur, ꝙ ipsa discussio causę, ap
pellatur iudicium; Pono ergo hanc diffinitionem, Iudicium est
2 cāę discussio, q̄ coram iudice iuridice fit. † Ex quo ēt infero, ꝙ p
c pric ante litem contest. non dr̄ iudicium, c qđ tenet glo. not. in l.
iudicium. ff. de iud. facit l. amplius, ff. rē ra. hab. & hoc intelligo
respectu ipsius cāę, Sed quo ad hoc, vt confessio, vel aliqđ aliud
d dicatur facta in iudicio, seu ī iure satis est, ꝙ iudex sedeat d in lo
co iuris dicendi, vel reddendi gr̄a, q̄tuncūq; lis non sit cōtesta
ta. Ad hoc allego, de cust. reo. & qđ ibi no. Bar. & apertius tenet
Bar. in l. j. C. de confes. & per Inno. in c. qualiter, & qn̄, il 2. de ac
cus. in ver. non negamus. Ex quo ad hunc effectum diffinio sic,
e Iudicium e est locus, in quo iudex iuris reddendi gratia ꝯsistit.
& hæc est prima diffinitio mei Nicolai. Secundo principaliter
quæro ad declarationem rubricæ, quare dixit de iudicis in plu-
rali. Sol. secūdum do. qa iudicium est multiplex: aliud crimina
le, vt quando agitur de crimine criminaliter, vt in c. at si clerici
& ca. cum non ab homine, j. eo. Aliud ciuile, vt cum non agit
ad crimen, vt j. eo. c. cęterum, & c. dilecti. & c. causam. Quoddā
mixtum; vt cum agitur de crimine ciuiliter s. de procur. c. tuæ,
& j. de acc. c. super his. Aliud ordinarium, vt j. eo. c. examinata
3 aliud extraordinarium, de quo j. eod. c. nouit. † An autem pro-
cessus, seu iudicium per inquisitionem sit ordinariū, vel extra-
f ordinarium, f reperio Inn. sibi contrarium. Nam Inn. in c. cum
oporteat, de accu. dixit, ꝙ est extraordinarium, sed in c. dilecto,
de sentē. excommu. lib. 6. dicit, ꝙ est ordinarium, primum te-
nuit gl. in c. quoniam, de prob. Sed potest dici, ꝙ diuerso respe-
ctu, potest appellari ordinarium, & extraordinarium. Nā ex eo,
ꝙ à iure, via hęc principaliter est introducta, & in ea seruat or-
do iuris, licet non vsquequaque, potest dici iudicium ordina-
g rium. g ad hoc c. super his, & c. qualiter & quando, de accus. fa-
cit c. 1. j. eo. titu. lib. 6. Sed alio respectu, quia non procedit com-
parente accusatore, de acc. c. accedens. & quod no. in l. 2. §. si pu
blico. ff. de adul. & quia non vsquequaque seruatur ordo iuris,
vt in c. qualiter, & quando de accu. §. debet. & quia tanta pœ-
na tr̄ imponitur de iure canonico, vt j. subijciam, potest dici ex
h traordinarium. h Sed in mā exorbitanti, & odiosa, crederem, ꝙ
appr̄one ordinarij iudicij nō veniat, iudiciū p inquisitionē, qa
est ex toto ordinariū, vt patet ex p̄dictis. & in mā stricta, verba
sunt accipiēda pprie, & in suo pfecto significatu, vt l. ait p̄tor.
§. hæc verba. ff. de neg. gest. no. in c. in nr̄a, de iniu. Itē, redeundo
ad primū q̄sitū, quoddā iudiciū est spūale, j. eo c. exhibita, aliud
4 tpale, vt qa de re mere tpali, s. e. c. venerabilis. † An aūt sit dare
iudiciū mistū, l. spūali annexū, vt cū agit de iure p̄ronatus, doc.
cōiter hic dn̄t, ꝙ nō. Quia istud est ius spūale, attēta [illegible] origine,
vt j. de iure pat. c. qa clerici. Hoc vltimū nō [illegible] u, qa nihil
p̄t dici misti respū tpalitatis, & spūalitatis, qa pa[illegible]pat de vtro
que, nec p̄cise accedit ad alterū extremorū, sicut dr̄ iudiciū mi-
stū, qn̄ agit de crīe ciuiliter, vt s. dixi. Licet. n. iuspatronatus sit
vnicū ius indiuisibile, tn̄ quo ad intellectū dr̄ mistū, ad hoc hēs
bonā gl. in c. piæ mentis, 16. q. 7. nec pcedunt, q̄ dn̄t doc. & maxi
me d. Ant. de Butr. ꝙ ſm suā nām originariā sit mere spūale, qđ
nō est vero, nā ante ꝙ ecclesia dispēsaret cū laico p̄rono, vt pos-
set ꝯsequi ius patronatus in ecclesiastico bn̄ficio, hoc ius nōdū
erat in esse deductum. Itē ꝯsiderato radicitus ipso iu[illegible] patrona-
tus, non pōt dici, ꝙ sit spūale merū; vel qđ aliqn̄ tu[illegible] a pe[illegible] p
sentationē patroni, nullū ius spūale acquirit p[illegible], sed est
quoddā initiū, & inchoamētū ad ius spūale [illegible] vt pbat
in c. qđ aūt, & in c. pastoralis, de iu. pat. Hinc est, qđ vno p̄senta-
to, pōt patronus laicus aliū p̄sentare, vt in c. cū aūt, eo. tit. Qđ vr̄
ēt sentire Inn. in c. qđ sicut, de ele. post prin. vbi dicit, ꝙ ideo ele
ctio nō ꝯcedit laico in eccl̄ia, vt in c. nobis, de iu. pat. sed p̄senta-
tio sic, qa p electionē initiat mr̄imoniū inter clericū, & eccl̄iā,
vt in c. fi. de trāsla. p̄la. sed p̄sentare, no. est ius mere spūle, sed an
nexū spūali, nec ꝯhit aliqđ vinculū inter p̄sentatū, & ecclesiam,
cū nullū ius sibi ex hoc acqrat, de iu. pa. c. pastoralis, qđ no. Et sic
aperte sentit, ꝙ ēt habito respū ad nām suā, nō p̄t dici ius mere
spūale, vnde fuit concessum laico, qa nō erat mere spūale. Si. n.
esset ius mere spūale, non exerceretur p ꝯcessionem factam lai
co, cum ipsum ius ꝯferendi qn̄que ex priuilegio concedatur lai
co, nec per hoc exerceatur. 63. di. c. Adrianus. & hoc no. Io. An.
in c. 2. de præb. lib. 6. Et p tanto hoc ius dr̄ annexum, spūali, qa
parat viam ad obtinendam instōnem, q̄ est ius mere spūale, vt
dicam j. eo. c. quanto. Possent, & hæc iudicialiter distingui, sed
non curo, quia prædicta satis sufficiunt ad satisfactionem q̄siti,
quare dixit in plurali, de iudiciis. An autem iudiciū attentatum
super possessione, seu quasi rei spiritualis, dicatur spirituale, ut
sic tractetur coram iudice ecclesiastico, vt quando agitur peti-
torio, quæstio est pulchra, & tangam eam in c. fi. j. de iu. & in c.
5 literas, de iuro cal. Tertio † quæro de vtili qōne, maxime cano-
nistis, q non habent alibi materiam ita declaratam, an quando
venit imponenda pœna pecuniaria, dicatur iudicium crimina
le, an ciuile? do. Ant. hic dicit, quod gl. iuris ciuilis in hoc varia
uit, ipse vero breuiter dicit, ꝙ causa ciuilis dicitur, cuius finis est
commodum partis, & interesse priuatum. Cā criminalis, cuius
finis est interesse publicum, vt vindicta publica. Cā mixta, quæ
participat de vtroque, ex quo concludit, quod quādo pœna pe
i cuniaria fisco est applicanda, sit criminalis, i quod tenet Inno.
in c.

ADDITIONES.

a SEB. SAP. Accidentia. Not. est quod dicit hic Abb. diffinitionem fieri secundum communiter contingentia. hoc etiam voluit Are. in l. 1. col. pen. de testa. Alex. in rub. ff. sol. mat. Sed in contrariū obstat multum tex. in l. 1. de re. Cato. vbi regulæ Cato. diffinitio improbatur, quia non conuenit quibusdā casibus.

b ZACH. Appellatur causa. Bal. Sal. & Pau. de Cas. contra, in l. causas. & ibi gl. in ver. causas. C. de transa. Sed contrarium est veritas, vt per Bar. & doct. cōiter in alleg. l. cās. Ange. consi. 188. incip. Dn̄a Peregrina. & Ro. consi. 412. incip. Pro habenda. pro quo facit c. forus. & quod ibi no. inf. de ver. sig.

c SEB. SAP. Iudicium. Vide Bar. in l. si insulam. in 8. opp. primæ partis, & in l. 4. in 8. op. §. Cato. ff. de ver. ob. vbi dicit, ꝙ illa quæ præcedunt litis contestationā, dicuntur præparatoria iudicij, ad tradita per Mode. in l. 2. C. de in ius voc. per Ias. in rub. C. de eden.

d Sedeat in loco. Adde Io. de Ana. consi. 85.

e Iudicium est locus.
Adde Alb. in dictionario suo in verbo, iudicium Alex. in rub. C. eod.

f SEB. SAP. Extraordinarium. Vide circa hunc articulum, tex. in l. 4. §. mandatis. ff. ad leg. Iul. pecul. vbi probatur, ꝙ inquisito est remedium extraordinarium, vide quod no. Bar. in l. querelam. C. ad leg. Corn. de Fal.

g Ordinarium. An iudicium inquisitionis sit ordinarium, vide Bal. in l. ea quidem. 8. col. C. de accu. & quæ dixi in c. qualiter, il 2. de accu. uide gl. c. multi. 2. q. 1. & c. nullus. 4. q. 4. & Dom. in d. c. multi. & c. dilecto. de sen. exc. lib. 6. vide Io. And. in c. 2. de refer. lib. 6. vbi dicit, ꝙ appellatione iudicij non venit inquisitio. Sed contrarium ibi tenet Io. de Fantucijs, & videtur text. contra cum in d. c. qualiter, ad fin. in ver. formam iudicij. uide quæ dixi in recollectis. And. Barb.

ANT. FRAN. Circa hanc materiam, quotuplex sit iudicium. Vide Spe. in ti. de iu. in princ. ubi dicit ꝙ alia sunt iudicia generalia alia communia, & alia specialia, & vide quæ habētur in c. 2. de lib. obli. vbi trac. de formatione libelli in istis iudiciis, & hr̄ in c. cum ecclesia Sutrina, de cau. pos. propri. & in c. conquerente, de of. ord. & in c. certificari. de sepul. & de iudiciis communib. in quibus vterque censetur actor, & reus, vide in c. ex literis, de proba. Et in quot partes diuidatur iudicium, hr̄ in l. 1. in §. 1. ff. si quis ius dicen. nō obtempt. & quot modis sumatur hoc nomen iudicium, Dicas, ꝙ aliquando capitur pro discretione 3. qō. 7. in c. infamis. §. tria, aliquando pro tempore, quo iudicium redditur, c. præcepta. 5. dist. aliquando pro sn̄ia, vt in c. neophitus. 61. dist. aliquando pro examinatione, vt in c. 2. 59. dist. aliquādo pro purgatione, & pœna, aliquando pro damnatione, vt in c. purgabit 50. dist. & in c. timorem. de conse. dist. 2. & uide Arch. in c. statutum. §. super, de refer. lib. 6. & uide bonam gl. in reg. in iudiciis, eod. lib. 6. Et ex quib. personis substantietur iudicium, uide quæ hn̄r in c. nullus. 4. q. 4. & in c. forus, de ver. sig. Et quid sit iudicium, vltra hic dicta, uide B. Tho. 1. 2. qō. 60. ar. 1. & 2. ubi dicit, quod iudiciū est actus iustitiæ, & est licitum. & ibi ēt ponit quot requirātur ad ipsum iudicium, & eundem Tho. in 3. parte sum. q. 59. art. 5. & in 4. dist. 48. & ar. 1. & in sum. contra gentiles. lib. 4. qō. 66. ubi latè ponit de iudicio futuro uniuersali, in quo iudicabuntur, & viui & mortui ibi etiam dicit in 4. dist. 49. art. 1. ꝙ tempus iudicii uniuersalis est incognitum, & uide eundem in ea 4. dist. 47. ar. 1. & uide eum in q. de potentia diuina. q. 5. art. 6. tamen dicit 4. dist. 48. art. ꝙ iudicium uniuersale præcedent signa, quæ hn̄r in Euangelio. Luc. 21. c. & in d. dist. 47. ar. 4. & in q. de quolibet. q. 9. art. 2. ponit ubi erit hoc iudicium uniuersale.

h Extraordinarium. Adde eundem consi. 25. latius Cald. consi. 1. de accu.

i SEB. SAP. Criminalis. Vide Alex. in consi. 66. in 1. vol. & consi. 82. in fi. 1. volu. vide ēt Matth. in notab. 70. inci. No. ꝙ si statutum, in 3. char. ubi dicit, ꝙ si statutum dicit, ꝙ si qs turbauerit aliquē in possessione sua, condemnet in centum, quorum dimidia applicet fisco, alia parti læsæ, pōt agi ciuiliter. Secus si statutū dicat. Si qs fecerit sic, cōdemnetur in centū, quorum dimidia applicetur fisco, & dimidia accusatori, qa tunc erit iudicium, merè ciuile, de quo per Ang. in trac. maleficiorū, in gl. in uerbo, dandis, & soluendis camerario, p do. Ias. in §. quædam aūt. Inst. de act. uide etiam Are. in consi. vlt.

in c. qualiter, & qn̄. 2. de accu. al. ic l. 3. §. 1. ff. de pręuari. quia ita in
tenditur vindicta publica p pœnam pecuniariam, sicut p penā
corporis, seu famæ. Sed ego latius attingo istum articulum. Pri-
mo. n. reperio circa hoc triplicē opin. prima, vt si pena venit ap-
plicanda fisco, iudicium dicatur criminale; si parti, dicatur ciui-
le, seu ciuiliter agi. Ita no. gl. in l. 3. ff. de sepul. viol. Scđa opi. est,
vt si venit pęna imponenda pecuniaria, semper dicatur agi ciui
liter; si corporalis, criminaliter, ut no. gl. in l. si qua per calumniā
C. de epi. & cle. l. qui sepulchra, C. de sepul. vio. & l. 1. C. quando
ciui. act. Tertia opin. vt si agatur de crīe, semper dicatur agi cri-
minaliter; siue pęna veniat applicanda fisco; siue parti. Hāc opi.
sentit gl. in l. lex Cornelia. ff. de iniu. & hæc vlt. opi. vr̄ aparte con
tra tex. c. per tuas, el 1. de simo. prope fi. & c. tuæ, de proc. & c. su-
per his, de acc. Bar. in præall. l. 3. de sepul. vio. tenet primam opi.
& dicit eam veram; & cōiter teneri, & p Inn. in præall. c. qualiter
& qn̄. Sed contra prædicta fortiter a vr̄ obstare. c. per tuas, p̄alle.
a vbi hr̄, ꝙ agebatur de crīe simoniæ ad priuationem beneficij; &
tn̄ dicitur agi ciuiliter; nec pœna ibi applicatur parti. Et ideo pu-
to satis posse dici, ꝙ tunc proprie agitur criminaliter, qn̄ directa
via crimen deducitur ad iudicium, vt puniatur acrius q̄ pōt; &
sic vt imponat pœna ordinaria, siue pœna applicetur fisco, siue
parti, qa debemus considerare, qđ principaliter agitur; & non
quod venit in ꝯsītiam. ff. de auth. tut. l. 1. & quod no. in c. de cęte-
ro, de homici. Aut crimen deducitur, non sic directa via, vt su-
pra dr̄. Et dr̄ agi ciuiliter, q̄q̄ pœna non veniat applicanda parti,
vt optime probatur in præall. c. per tuas: & c. super his, facit d. c.
qualiter & quando in 2. in ver. verum, de accu. Et dr̄ tunc agi ci-
uiliter; quasi curialiter, & remota stricta seueritate; sicut & ver-
ba dicuntur ciuiliter intelligi, quando cessat amara interpreta-
tio, vt l. si cui. ff. de seruit. Facit ꝙ communiter dicunt glos. iuris
ciuilis, ꝙ damnatus per inquisitionem de crimine, de quo dam
natus per accusationem efficeretur infamis; euitat infamiam,
vt no. gl. in l. 3. §. præterea. ff. de suspec. tu. & l. fi. C. eo. vbi per Cy.
& in l. 1. C. de mo. mul. licet Bart. aliter de hoc vltimò dicat, in l.
infamen. ff. de pub. iud. vbi vide, & per Spe. in tit. de sen. §. 1. ver.
quid de istis, & Bal. qui sequitur Bar. in l. etiam. C. de furt. vbi ēt
plene vide per Bar. tamen pro hac differētia optime facit dispo-
sitio iuris canonici; dum punit mitius, quando proceditur p viā
inquisitionis, q̄ per accusationem, vt in d. c. qualiter & quando
& c. inquisitionis, infra de accu. Ius ciuile tamen hanc differen-
tiam in modo puniendi facere non videtur; sed vniformiter vi
detur procedere ad vindictam, arg. in l. 4. C. de sepul. vio. & l. ea
quidē. C. de accu. sentit Bar. in prææalleg. §. præterea, & in l. 2. §. si
6 publico, ff. de adult. † An autem, & quando pœna pecuniaria,
quæ pro delicto imponitur, applicetur fisco, vel parti, vide per
Barto. in l. agraria. ff. de ter. mo. Et breuiter distingue tria mem-
bra, aut ius introducit accusationem, & regulariter applicatur
fisco l. mulctarum. C. de mo. mul. Aut introducit actionem, &
applicatur parti l. 3. ff. de sepul. viol. Aut loquitur simpliciter, &
videtur introducere accusationem, ar. l. 3. C. de sepul. viol.

ADDITIO.

a Fortiter. Quicquid dicat hic d. Abb. vera est communis conclusio, ꝙ quando pœna non applicatur parti, agitur criminaliter, secundum Bal. in l. prætor ait. in prin. ff. de sepul. vio. Nec ob c. per tuas, de quo opp. hic d. Abb. quia quando agitur solum, nt quis remoueatur ab officio uel ab administratione, tunc dicitur ciuiliter agi. Ista est doctrina Barto. in l. non solum. §. fin. 2. no. ff. de procu & in l. 1. ff. de suspec. tut. & ita agebatur in d. c. per tuas, si bene aduertis. Aen. Fal.

ZACHAR. Tu solue obiectum do. Abb. de alleg. c. per tuas, restringēdo regulam positam in prima opin. quam vt communem approbant cuncti Doct. dum dicit, quòd si pœna non venit applicanda parti; tunc dicatur causa esse criminalis, & restringi, ut hoc dictum sit uerum, quando pœna est applicabilis parti; & sic non obstabit capi. per tuas. cum beneficium, de cuius priuatione intentabantur, non veniebat applicandum parti, uel aliter sol. secūdum Bar. in l. j. §. sciendum est. ff. de susp. tut. Arch. & Mod. hic ꝙ ideo non dicitur causa est criminalis, quando agitur super priuatione beneficij, quia pæna non applicater fisco.

ANT. FRAN. Circa hoc, quando causa dicatur ciuilis, vel criminalis. vide Io. An. in c. tam literis, de test. & Inn. in c. qualiter & quando. el 2. de acc. & in c. 2. de pœn. ubi concludunt, quòd semper cā mota super crimine, dr̄ ciuilis, quando pœna applicatur parti. & u[illegible] in §. [illegible] Inst. de iniu. & Bar. [illegible] si pœna venit applicanda fisco, [illegible]

SVMMARIVM.

1 Promittens nō declinare iudicem non potest amplius pœnitere. 5. 16. 17.
Contumax potest excommunicari; non tamen priuari beneficio, nu. 10.
2 Inimicitia consideratur; etiam quod habuerit originem ex iusta causa.
Aduersarius, an repellatur contra aduersarium. nu. 3.
Prælatus non est idoneus iudex in causa ecclesiæ suæ; tamen si non recusatur, potest esse iudex.
3 Inimicitia capitalis solet oriri propter contentionem omnium bonorum, uel maioris partis.
4 Citatio debet fieri authoritate iudicis, & parte petente; & si alterum istorū deficit, non ualet, nu. 33.
Iudex non debet interponere officium suum, ad priuatam utilitatem.
Citatio descripta in actis, præsumitur facta cum omni solemnitate.
5 Iudex potest circa tendentia ad decisionem causæ, interrogare partem ante. & post lit. contest.
6 Excommunicatus non liberatur ex sola satisfactione; sed requiritur absolutio; secus est in suspensione. nu. 23.
7 Iudex potest mulctare contumacem, etiam parte non petente.
8 Excommunicatus non priuatur beneficijs, sed eorum reditibus, & an statim, uel per sententiam, nu. 9. & 24.
10 Contumacia est peccatū mortale, & an pro omni contumacia qs excōicetur.
11 Priuatio beneficij non fit ex omni peccato mortali.
12 Sentētia potest ferri per ista verba, mihi uidetur, & quid in teste, & in alijs dispositionibus.
13 Latinitas falsa non vitiat, quando potest per figuram saluari.
14 Iudex potest recusari, si est suspectus; & etiā ciuitas potest recusari; & quodcunque tribunal illius ciuitatis.
Ordinarius an possit recusari, si assessor est suspectus.
Ecclesia uniuersalis non potest errare.
15 Inquisitus non tenetur respondere; nisi fuerit citatus; & crimina exposita secus in ciuilibus.
18 Iurisdictio prorogatur per actum, citra litis contest.
Dispō episcoporum est reseruata soli Papæ, & nō alteri, ēt legato de latere.
19 Prorogans iurisdictionem, an & quando; & usque ad quod tempus, potest ipsum pœnitere.
20 Princeps non præsumitur aliquid concedere in præiudicium tertij; etiam si concederet motu proprio.
21 Iuramentum intelligitur & regulatur secundum naturam contractus super quo interponitur.
22 Promittens soluere Senis, Florentię, & ubicunque petitum fuerit, an possit in prædictis locis conueniri.
25 Confessio ficta per contumaciam, non plus operatur, quàm uera confessio.
26 Hæreticus quis non præsumitur ex præsumptione facili.
27 Contumacia non sufficit ad condemnationem; nisi fuerit in ea perseueratum.
Contumacia non facit quem haberi pro confesso; adeo ut quis perdat ius suum in ciuilibus meris; secus in criminalibus.
28 Contumacia manifesta non requirit aliam citationem; secus si non est manifesta.
29 Citatus dicens. (Nolo comparere) habetur adeò, pro manifesto contumace, ut non sit ulterius citandus.
Sententia diffinitiua potest ferri contra absentem; quando certum est sibi nullam competere exceptionem.
30 Contumax notorius, an debeat citari ad audiendam condemnationem.
31 Citatio, utrum, & quo casu requiratur in condemnatione expensarum.
32 Iudex, quoties potest quem mulctare super eadem re.
33 Debitor fugitiuus potest capi, nulla præcedente solemnitate, aliàs requisita.
34 Excōicatio an inducatur per ista uerba, uidelicet, nullus cōicet cum tali.
Absolutio ēt in casu necessitatis, non potest fieri à non habente authoritatē.
35 Pœna in dubio ītelligitur de mitiori in foro iudiciali, secus ī foro pœnitētiali.
36 Argumentum ab etymologia uocabili, an & quando ualeat.
37 Cōis vsus loquēdi sp p̄ferē cōi significatui uerborū, undecūq; talis significatus descendat.
28 Argumentum à nominibus verbalibus, an, & quando ualeat.
Mercatorum appellatione, qui veniant.
39 Scholares ēt intrātes scholas; nō tamē attēdētes, nō debent gaudere priuilegijs scholarium.
40 Collegiati in aliqua arte, si illam non exercent, non gaudent eius priuilegio.

CAP. I.

a 1 DE quouultdeo. a) Pōt † multipliciter sūmari, secūdū varios intellectus: & primò sic. Qui promisit non declinare iudicem, penitere non potest. Vel ad eundem intellectum, & [illegible] Pactum de non declinando iudice, alias suo; qui exceptione legitima repelli poterat, est irreuocabile. Vel aliter [illegible] Pactum de ridendo corā iudice nō suo, [illegible] & iudice acceptante pactū, paciscente iuris[illegible] postea nō admittit pnia. Iste intellectus [illegible] d. An. pōt esse verus in [illegible] Aliter summat do. Card. quo ad istum effectum & [illegible] prouinciale, de causis extra epos suæ prouinciæ [illegible] Sed certe licet [illegible] sit verus in se tamen

ADDITIO.

[illegible]

Universidad de Deusto
Biblioteca

tñ est inhabilitabilis: nec in tex. de hoc fiebat aliqua disceptatio, ideo tene primum intellectum. Sed respectu alterius effectus, ego summo sic. Contumax in non comparendo, vel in non respondendo, excommunicari potest a beneficio aũt priuari non debet h. d. Diuiditur in duas partes. In prima ponitur factum, & contumacię punitio. In 2da repellitur acculatoris iniusta petitio. 3da ibi: [Nã animi] vel 2dm Pet. diuiditur in tres partes. In ptima ponitur facti narratio. In 2da iuris dispositio. In tertia incidentis q̃nis decisio. 3da ibi: (Placuit.) Tertia ibi: (Nam.) Casus 1 t. Quidam impetebat Quouultdeũ episcopum Canturien sem, & petit illum introduci in concilio Aphricano. Interrogatus fuit, an cum aduersario suo vellet in iudicio experiri: primo id promisit; altera die respondit, hoc sibi non placere, atque discessit; petebat aduersarius, vt remoueretur ab ẽpatu, conciliũ excommunicauit ipsum; & statutum fuit in concilio, qđ nullus eidem de Quouultdeo communicaret; donec satisfactione p̃stita fuerit absolutus; ẽpatus tamen ante causæ exitum sibi adimi non debet. B. No. primo, q̃ olim nedũ causæ clericorum inferiorum; sed ẽt Eporum, tractabantur in concilio prouinciali; & ita citati tenebantur; exceptione ltĩma cessante respondere. 6. q. 1. c. 2. Et de quibus causis poterat concilium cognoscere; seu nunc possit, infra subijciam. †Secũ no. ibi: (Aduersarius.) q̃ qui mihi aduersatur in lite, mecum contendendo de iure, põt dici aduersarius; & sic ex contentione iuridica, & ex facto a iure nõ improbato, oritur quandoque inimicia. Non tamen ad cõsiderandam inimicitiam, b inspicitur solum an ex iusta, vel iniusta causa processerit; sed an habuerit commouere animum alterius ad odium, ad hoc, c. meminimus, & c. repellantur, de acc. & 23. q. 5. c. non est crudelis; vbi etiam iudex quãdoque incurrit odiũ ex administratione iustitię. Concordat c. qualiter, & quando 2. de acc. Et facit hoc ad statutum, quo repellitur aduersarius contra aduersarium, ab aliquibus actibus, & vide ad hoc, gl. mirabilem, iuncta decisione illius c. supra, de offi. deleg. c. cum super. q̃ dicit, q̃ aduersarium meum in vna lite possum recusare; si cõtra me datur in iudicem in alia causa nedum si litigium est super re propria; sed ẽt super re ecclesię. Et not. bene hoc dictum; hoc. n. induco pro illa opinione, q̃ prælatus iudicans in cã ecclesię, p̃t recusari, vt no. Pau. 2. q. 6. c. si quis ergo. & d. Ant. in c. cum venissent, infra eo. & sentit Cy. in l. vnica. C. ne quis in sua causa. Si. n. recuso iudicem in facto proprio, ga hẽt aliam litem cum ecclesia mea; & sic quodammodo lis mea iudicatur; fortius possum recusari, si volo esse iudex in causa ecclesię meæ. Et pro hoc optimè facit c. insinuante, de offi. deleg. ubi in causa ecclesię recutur dominus clerici; ergo fortius ipse clericus. Fateor tñ, q̃ si nõ recusaretur, c possit esse iudex: sic intelligo c. si quis erga. 2. q. 7. & consimilia iura. † An autem rõne istius pendẽtiæ litis possit repelli à testimonio ferendo cõtra me in alia causa; dicit Io. An. in addit. Spec. in rub. de testib. in ver. sciendum, & ver. 6. q̃ nõ repellitur ex hoc à testimonio; ga aliquam causam cum eo habuerit; sed loquitur de præterito: non aũt aperit d qd si habeat cãm de p̃uti, alleg. Inst. de excu. tut. §. item pp. & in auth. de testib. §. si verò aliter odiosus, colla. 7. d. An. putat hic per iudicem arbitrãdum, quanta fides sit tali adhibenda, arg. l. 3. ff. de testi. non tñ putat pp hoc ex toto ipsum repellendum, hoc vltimũ sic indistinctè non placet. Quid. n. si contendunt de omnib. bonis, vel maiori parte, equo casu inimicitia capitalis solet inter tales oriri, ar. de test. ispo. c. frequens, lib. 6. Nã q̃nq; ẽt ex spoliatione particularis rei, concludunter inimicitię capitales, infra ut lit. non conte. c. accedens. 2. quo casu deberet ex toto repelli. Ad hoc, qđ no. in c. cum oporteat, & in c. inquisitionis, de acc. & in ptæall. auth. de test. & vide qđ dicã in c. præterea, de testi. cog. Item qd si cã fuit crialis. uide ibi. † Tertio no. q̃ ad hoc, ut valeat citatio, oportet q̃ fiat authoritate iudcis, & ad instantiam partis; si. n. fiat p iudicẽ; & non ad instantiã partis, nõ valet, ut no. Bar. in l. ad peremptoriũ. ff. de iud. facit. l. 4. §. hoc aũt iudicium, ff. de dam. infe. non. n. debet iudex interponere officium suum ad vtilitatẽ priuatã; nisi petat, ut ibi, & not. Inno. in c. ad nostram. 2. de iureiur. vide per Spe. in tit. de cita. §. sequitur, ver. illud aũt, & ver. itẽ no. q̃ citatio in dubio. Tñ si apparet citationem esse descriptã; & citationis cõmissionem, & relationem; dẽt p̃sumi fr eq̃sitionẽ partis precessisse; g ex quo requiritur ad ualiditatẽ actus; nec ẽt dici aliter citatio cũ effectu. Facit qđ no. p Inn. in c. innotuit. d[illegible] o qui fur. or. rece. & per Bar. in l. sciendum. ff. de uer. [illegible] ibi no. & Insti. de fideiu. §. fi. & Inst. de inuti. stip. §. si ita scri[illegible] & quod not. Bar. in authẽ. si qs in aliquo. C. de eden. & tenet Guid. de Suza. in prælleg. l. ad peremptorium, & d. Ant. hic. facit tex. cum gl. in l. 2. C. de dotis [illegible] omis. & quod scribit Bart. in l. qui in aliena. ff. de acqui. hær. Nec potest pars propria authoritate citare, vt in l. neminem. C. de exhi[illegible] & intro. reis. per no. in c. cum sit Romana, infra de appe. & Inst. in c. dilecti, supra de maio. & obe. & an hoc sit uerum in distinctè infra subijciam. No. iudicem † posse interrogare non solum post lit. contest. circa tendentia [illegible] decisionẽ principalis negotij, ut in c. cum Ioannes, desi. inst[illegible] cantem; sed ẽt ante lit. contest. ad ordinãdum[illegible] & excludat materiam proponendi declinatoriam fori, ut hic. & q̃ no. in c. pe. de iu. cal. & in l. j. & l. qui seruum. ff. de interrog. ac. Et regulariter vbicunque æquitas mouet iudicem, p̃t partẽ interrogare, i ut in l. ubicunque. ff. de interro. act. & in præall. c. iudicã tem, & no. in præalleg. c. pe. Et ex hoc no. vnã bonã practicam k excludẽdi dilatorias. Si. n. pars interrogata, an uelit ibi experiri, rñdet q̃ sic; non põt amplius recusare iudicẽ, ut hic. Qđ intelligenisi ex noua cã; vel si antigtus orta erat; sed occulta, ad primũ, c. insinuante, de of. dele. ad 2dm no. 6. q. 3. c. scitote, ubi est bo. gl. & qđ ibi no. Cal. & in c. 2. de or. cog. & sic pactũ citra citationẽ, uel p̃testationẽ litis, & termini statuitionẽ ad propõnem dilatoriarũ; excludunt dilatorię. qđ limitat c. inter monasteriũ, de re iu. & de exce. c. pastoralis. No. 2ciliũ, puinciale hñs ptãt excõicãdi, ẽt Epos illius, puincie; ga ex quo hẽt iurisdõnẽ, ut in p̃alle. c. scitote. 6. q. 3. ergo, & ptãt excõicãdi. Ad hoc, c. cũ ab ecclesiarũ, de off. or. & de ma. & obe. c. cũ in ecclesijs. Solũ. n. interdr 2cilio ptãs deponẽdi Epos. 3. q. 6. q̃uis, & c. accusatus, fortius hoc vr̃ pcedere in 2cilio gñali; uacante papatu 2gregato: de quo alibi. 6 qđ dicã, in c. licet, & c. significasti, de elect. †No. ar. q̃ excõicatus donec satisfecerit, nõ liberat ex sola satisfactione; sed vltra eam requiritur absolutio; ex quo. n. semel eiectus est extra ecclesiam debet cum solemnitate debita recõciliari. Vide quod no. Inn. in c. cum bonæ, de æra. & qualita. alleg. bo. gl. & sing. in clc. 1. de deci. super uerbo. donec; secus dic in suspensione sic lata, ut ibi 7 no. p gl. & Inn. in p̃alle. c. cum bonę. †No. iudicem posse mulctare contumacem; ẽt altera parte non petente. Imò plus dico, q̃ parti, nullo respectu, mulctæ imponendæ competit actio; sed totum expeditur iudcis offo; cuius iurisdõ, & authoritas contẽnitur

ADDITIONES.

a ZACHAR. Excõicari põt, qđ est verum post peremptoriũ, no. gl. in c. j. de do. & contu. lib. 6. & in c. querelam. 5. de procur. & in c. de illicita. 24. q. 3. & in c. constitutus, & ibi Phil. Fran. plene, de sen. exc. lib. 6. Et hoc est verũ, ẽt in ficto contumacę, vt no. Bald. in l. 3. in 5. no. c. de procu. de quo. s. q̃ contumacẽ possit iudex excõicare, habent Legistæ glo. fin. in l. in actionib. ff. de in. litem iur. cum quælibet contumacia, ẽt minima, sit digna excõicatione, secũdum gl. sing. in c. duo. 96. dist. secundum istũ in c. ex parte. col. j. infra de ver. signif. quas gl. pro sing. alle. An. Corse. fing. suo 64. in uer. contumax.

b SEB. SAP. Inimicitiam. Vide Bar. in l. j. in fi. ff. de his, quib. ut indig. ubi dicit q̃ ad causandam inimicitiam. non consideratur, an ille qui hr̃ pro inimico, ignoret. Quod cõmendat do. Ias. in l. apertissimi. C. de iu. uide ad hoc et Ale. in consi. 99. inc. in causa inquisitionis, ante fi. in j. uol. & Fel. in c. quoties ver. in q. notabili de test. Et ibi late quando aduersarius repellatur a testimonio, de quo etiam per Alex. in consi. 78. in j. uol. per Are. in c. cum oporteat. infra de accusa.

c Recusaretur. Adde, quod idem tenet Cal. consi. 3. hoc eo. tit.

d Aperit. De hoc tex. in c. cum in iuuentute, de purg. ca. And. Barb.

e Vel maiori parte. Adde Alex. consi. 99. j. lib.

f Debet præsumi. Adde quæ statim in fra ponam.

g SEB. SAP. Præcessisse. Vide Aret. in consi. 55. inci. casus talis est, in fi. & Fel. in c. sicut, col. pe. de re iud.

ZACHAR. Adde Guid. de Suza. in l. ad peremptorium, ff. eo. tit. & Lanfrã. de Ori. ple. in c. quoniam contra. §. citationes, nu. v. & ibi in apost. Celsi, ad ipsum, in uer. ad instantiam partis infra de prob.

h Ad ordinandum. Adde Ro. consi. 369.

i Partem interrogare. Et dicit hic d. Ant. q̃ põt interrogare post conclusionem in cã. Sed contra, si pars non põt; ergo nec iudex, per id, quod no. Bar. in l. nõ solum. §. quamquam. ff. de iniur. Item, quia post conclusionem in cã non põt opponi exceptio; ergo fortius non potest produci aliud, ut uoluit do. Car. in cle. j. de excep. And. Barb.

ZACH. Adde plenissimè Lanfran. de Oria. in clemen. sæpe, num. 19. ver. venio nunc ad glo. in uer. interrogabit, & ibi in apo. Cel. in uer. ex proprio officio, in fi. & ibi etiam in apost. eiusdem Cel. in vers. ubicunque æquitas mouet, de uer. signifi.

ANT. FRAN. An post conclusionem in causa iudex possit aliquid facere, ex officio, uel ad partis instantiam, circa ipsam causam; dicas, q̃ conclusio in causa occludit os parti, ut nihil possit opponere, uel probare; nisi ea, quæ concernunt incidentia, uel emergẽtia in iudicio, ut opponere exceptiones contra personas testium; & illas probare, ut est casus reputatus singularis in c. j. de excep. lib. 6. & hr̃ per Spec. in tit. de renun. & conclu. in uer. & scias. Et adde, q̃ post talem conclusionem, ad partis instantiam iudex nihil potest facere; sed bene potest, ex se supplere circa ea, quæ suo officio incũbunt, ut in c. cum Ioannes. de fi. instr. & in c. cum dilectum, eo. tit. & uide Bald. in l. edita. C. de eden.

Et adde ẽt, q̃ in causa beneficiali põt iudex ex officio suo recipere notas probationes, secundum Io. An. in c. ad petitionem, de acc. & eodem modo vr̃, q̃ ipse iudex possit testes interrogare, ad informationem motus animi sui, ut no. in c. per tuas. & in c. cum clamor, de testi. & in cle. j. de test. & facit tex. & ibi no. in l. ubicunque. ff. de interrog. actio.

Et adde, q̃ post conclusionem in causa, nõ possunt fieri acta ut in c. auditis, de procur. & in c. pastoralis, de causa pos. & proprie. & in cle. j. eod. tit. & in c. significauerunt, de test. vltra ea, quæ trac. in d. cum Ioannes, q̃ tamen intellige uerum, nisi remedio restitutionis in integrum succurratur, ut in c. auditis, de testi. in integ.

Et adde, q̃ de iure superuenienti post conclusionem in cã non põt iudicari in eadem lite, ut de Bar. in l. si mater in §. eandem. ff. de excep. rei iud. & Ioã. An. in c. auditis. de procuratorib. & an post conclusionem in cã possint produci instrumenta, hr̃ per Bar. in l. diui fratres. ff. de pœ. & in l. admonendi. ff. de iureiu. & per Inno. in d. c. pastoralis.

k SEB. SAP. Practicam. Hanc practicam sequitur dominus Bar. Veron. in cautela 1. 50. hoc no. notam cautelam. Fel. in c. inter monasteriumin 3. col. infra, de re iud. post Abb. ibidem, col. j.

tur; nisi pena exigatur, vt eleganter no. Bar. in l. 2. ff. si quis in ius
8 voc. †No. q̃ excommunicatus non debet ex hoc solo priuari be
a neficio; põt tamen priuari reditibus. a Et an excõicatus sit priua
tus, ipso facto, reditibus beneficij; an verò veniat priuandus per
9 sñiam, dicam in c. pastoralis. §. 1. infra de ap. No. q̃ ex defectu nõ
residendi in ecclesia pp impedimentum excõicationis, non de
bet sequi priuatio beneficij; ne duplici pena conteratur. Et quia
ista impotentia surgit ex sequala b pœnæ impositæ; ideo non im
b putatur, vt optimè probatur in c. quia diuersitatem, de concess.
præben. & vide bo. gl. in reg. Imputari, de reg. iu. lib. 6. Secus, quã
do delictum non residentiæ immediatè proueniret ex culpa p̃lati; quia tunc citra const. lit. põt priuari, vt infra de eleri. non re
10 siden. per totum; & maximè in c. ex tuæ, eo. tit. †No. contumacẽ
in non veniendo; vel ante tps, & sine licentia recedendo, excõi
catione dignum. xj. q. 3. c. certum, & gl. fin. in c. duo. 96. dist. dicit
c q̃ quælibet cõtumacia digna est excõicatione; c & tanto est ma
ior, quanto ex minori resurgit, quod no. Ex hoc, & ex text. no. q̃
contumacia est peccatum mortale; aliter non posset excõicatio
ferri. xj. q. 3. c. nullus, & c. nemo. maximum est. n. peccatum ino
bedientia, 8. q. j. c. sciendum. Vnde contumax, dr̃ infidelis. 81. distin. c. si qui sunt presbyteri. Et ex hoc infero ad id, de quo sępe
dubitaui; quomodo debent intelligi canones, qui dicunt, q̃ pro
leuibus culpis non debet, infligi excommunicatio, vt in præal
alleg. c. nemo, & c. nullus. Cum excommunicatio non ferat ab
d homine, nisi pro contumacia; siue præcedat delictum, dsiue nõ,
vt dicit gl. no. in c. episcopi. xj. q. 3. probatur in c. sacro, de senten.
excom. Dico enim verificari contumaciam in non parendo, p
e releui; e vel quando excommunicatur per statuta; sed generaliter hoc non fiendum est pro releui. Sed si contumacia in non
comparendo, etiam ex releui surgit; tunc fortius est excommu
catione digna, vt supra dixi: quia videtur fortius contemnere.
Item, qui non comparet, peccat dupliciter; quia non paret, nec
comparet. Ille vero, qui comparet; sed non paret, peccat tantũ
in vno; ideo mitius puniendus, vt in simili no. gl. in clemen. vni
ca, de do. & contu. vide tex. cum gl. in l. creditor. §. ius. ff. de app.
11 & hoc no. quia alibi hanc limitationem non legi †No. ex tex. &
ex prædictis, q̃ non omne, peccatum mortale est priuatione be
neficij dignum; etiam si propter peccatum sequatur excommu
nicatio; & detur in ea aliqualis perseuerantia; quæ etiam habet
aggrauare primum delictum, arg. in c. fi. de pœ. & xj. q. 3. c. rursus, & c. quicunque. Debet ergo esse graue delictum, vt beneficij priuationem exposcat. ad hoc induco bo. tex. 16. q. 7. c. inuen-
12 tum: & plene dicam in c. at si clerici, infra eo. †No. vlti. ibi, [Videri.] argumentum, q̃ per hoc verbum. respondetur de iure; & sic videtur, q̃ per idem verbum potest fieri sententia. Hẽt. n. iudex iudicare iudicio intellectus; cui congruit hoc verbum, videri. Simile. ff. de arb. l. quid tamen. §. si arbiter. & idem dicendũ est de medicis, & alijs peritis in arte, q ui adhibentur ad videndum, an aliqua mulier sit prægnans, vel an cicatrix sit remanssura, vel an quis sit idoneus ad doctoratum, vel quid simile, vt l. j. §. 5. ff. de ven. inspi. & q̃ no. Bart. in præalleg. l. quid tamen. §. si arbiter. Vbi plene disputat, quid in teste, qui respondet per verbum [mihi videtur] & per eundem in procemio fforum; & sic
13 intellige, & limita c. fraternitatis, de frigi. & malef. Veniot ad gl. per ordinem expediendas. Et primò opp. ad tex. de falsa latinitate in eo, quod dicit quem: nam cum regatur à verbo [promiserat,] ex parte ante, deberet dicere, [qui,] & sic deberet esse casus nominatiui. Vnde obstat c. ad audientiam, de rescrip. & l. Plautius, ff. de auro, & argen. leg. Sol. dicit gl. j. q̃ hic ponitur [quem,]
f pro [qui,] & sic casus pro casu. f & alleg. concordan. Vide etiam de sac. vnc. c. j. ver. de secunda. & Io. Sermonem, quem vos audistis, non est meus. & virgilius, vrbem quam statuo, vestra est. Et
g ex hoc not. q̃ vbi falsa latinitas g potest saluari per figuram, non vitiat. Et idem potest dici in referipto apostolico. de quo dic, vt no. in præalle. c. ad audientiam. Et de istis figuris, vide bo. gl. in c. forus, infra de ver. sig. Vltra gl. dicit Pet. hic, q̃ alia litera habet,
14 [qui,] & tunc cessat obiectio. †Secundò op. cum gl. 2. q̃ iste episcopus non debebat interrogari, an velit ibi respondere; q̃ in iudicium reditur inuitum ut l. inter [illegible] latem. §. j. ff. [illegible] & infra eo. [illegible] relinquimus. Sol. et dupliciter pri[illegible] bundanti fuit interrogatus [illegible] tem de necessitate [illegible] modo, vt supra dixi, & [illegible] ista interrogatio [illegible] tatum synodi recolara [illegible] vt inum communiter [illegible] ueritas posset [illegible] Ego adduco bo. tex. in c. pastoralis. § pisana, [illegible] tota causa posset [illegible] in singulis, infra de [illegible]

h se ex ceusa recusari. h Imo plus dicit Vincen. synodum recusari posse, quando metropolitanus, vel maiores, qui præsunt, sint suspecti. 3. quæstio. 5. capit. quòd suspecti, supra de procurato. c. consulti. Dicit dom. Anto. quòd si alij episcopi assistentes Metropolitano, in concilio essent simplices cõsultores; tunc ex eo, quia maiores numero sint suspecti, & ex quo Metropolitanus non est suspectus, arbitrio superioris esset ponderandum; an ex hoc posset recusari tota synodus. Deberet enim cõsiderari qualitas capitis, an de facili moueretur ad dicta aliorum. Sed quia isti episcopi sunt coniudices, vt no. 15. quæstio. 7. c. episcopus, & & in c. irrefragabili, de offic. ordi. & 3. quæstio. 8. in summa. sine quorum consensu non iudicat archiepiscopus, vt no. Innocen. de præben. c. graue poterit etiam ex hoc archiepiscopus, alias non suspectus, recusari, recusando totam synodum. Ego puto, quòd si remotis suspectis, remanet synodus in perfecto numero, qui requiritur secundum qualitatem causæ, quòd propter
i suspicionem quorundam non poterit tota synodus recusari, argumen. in c. fi. de procurato. & in c. dilecto, de testib. & in reg. vtile, de regu. iur. lib. 6. & quod no. in ca. gratum, de postula. præla. & in l. sicut. ff. quod cuiusque vniuer. cum ius aliorum recusatorum remaneat in non recusatis, vt in iuribus prælleg. secundum hoc deciditur quæstio secundum dom. Anto. an possit recusari ordinarius; si assessor sit suspectus, vel psultor; dicit enim quòd si constitutio arctat eum ad sequendum eius consilium, poterit recusari; si verò non arctat; tamen ad hoc dandum, debet considerari qualitas personæ, vt dictum est. Hoc dictum mihi non placet; quia cum assessor communiter recipiatur, propter imperitiam iudicis; & habet consulere in his, quæ sunt iuris, vt ff. de offic. assess. per totum. nihil, vel parum operabitur constantia iudicis; maximè cum ipse iudex ex facili causa possit recusari, vt no. in c. cum R. de offic. deleg. & in c. accedens, infra, vt lit. non contesta. fortius poterit recusari assessor ex legitima causa; & si non admittit exceptio, satis redditur ipse iudex suspectus. Pro hoc adduco tex. apertum, in c. statutum. §. assessorem. de rescrip. lib. 6. vbi expresse dicitur, quòd assessor debet esse neutri parti suspectus. Inquantum tamen supra dixi, synodum recusak ri posse, hoc limitatur per do. in synodo inferiori. concilium. n. k
l generale totum recusari non posset; & maximè hoc puto, quan do Papa tali concilio præsit. 9. quæstio. 3. c. cuncta per mũdum & c. per principalem. nam tota ecclesia errare non posset. 24. q. 1. c. à recta, iuncta gl. no. de bap. c. maiores, in princip. & quod ibi no. Et hoc casu posset saluari ista glo. sed relata ad tex. qui loquitur de prouinciali concilio, nõ procedit; nisi fortè dicatur, quòd glo. habuit respectum ad id, quod communiter contingit, nõ. n. solet accidere faciliter, vt tota vniuersitas reddatur suspecta. Ex prædictis cõcluditur, quòd ista secunda sol. satis sustineri potest, quòd interrogatio fuit facta ad finem excludẽdi exceptionem declinatoriam. Alia solu. extra glos. datur per Vincen. Phi. & sequaces, quòd fortè fuit interrogatus, quia ius reuocãdi domum fortè habuit. 5. quæstio. 2. c. 1. vbi de hoc. ff. de iud. l. 2. & infra tit. proxi. c. vlti. sed non placet Ioan. de Lig. quia si concilium esset congregatum; vt corrigerentur corrigendi; non cõpetebat priuilegium; sed tunc competeret si ob aliam causam fuisset congregatum; & optimè loquitur; quia iste erat de episcopis, puinciæ, qui tantum venerat pro correctione morum; & sic cessat dispositio. c. fi. infra titu. proxi. & l. 2. ff. de iud. Alia sol. datur per Pet.

ADDITIONES.

a SEB. SAP. Reditibus. Vnde dicit Bal. in §. finitur Inst. de vsufr. q̃ si qs excõicatur, perdit vsumfructum. Sed an secuta absolutione, debeant restitui fructus, vide late per Fel. in c. apostolicæ. 5. col. infra, de ex cep.

b Ex sequela. Adde, q̃ hæc ratio non vr̃ bona, per ea, quæ voluit Rom. consil. 9. vbi tenuit, q̃ si per statutum, vltra decem dies non daf falcultas reclamandi de laudo, q̃ si aliquis iurauit non reclamare, & finat, q̃ labantur decem dies antequam appellet, quia ante appellare non poterat pp labẽ periurij, quòd amplius sibi appellare non conceditur, quia sua culpa hoc euenit.

c ZACHAR. Digna est excommunicatione. Adde quod posui in apo prima. supra isto cap.

d Delictum Adde Io. de Ana. consi. 25.

e SEB. SAP. Pro releui. facit dictum Pau. de Ca. & Fulg. in auth. sed nouo iure. C. de ser. fug. quod plus delinquit fur in rebus minimis, quam in magnis, [illegible] maleficijs, col. 2. Inst. de act. dñs Ab. in c. ex parte. j. infra de [illegible] per Fel. in c. 2. 3. de maio. & obe.

[illegible] error iuris an facti, vide Bal. in c. ad audientiam. de [illegible] l. 1 eam, quam, in prin. C. de fideicom. Fe[illegible] in c. retulerunt, de conse. dist. 4.

[illegible] ne, de offic. delega. & ibi dixi.

[illegible] de iud. Fel. in c. C[illegible] quælam. & ibi dixi, de [illegible] per stum, in alleg. [illegible] Host. j. de re iud.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Pet.& Abb.q̃ fuit interrogatus, quia causa criminalis episcopi est de maioribus; & maiores etiam sine causa ad Papam transferri possunt, infra de appel.c.vt debitus, in fi. Hæc sol. mihi non placet. Quia aut causa erat ita ardua, vt ipso facto trãsferatur ad iudicium apostolicum, vt causa fidei, vel depositionis episcopi, vel consimilis: & tunc eius voluntas nihil operaretur, de offic. leg.c.q̃ translationem, de bapt. c. maiores, & de iuramen. calũ. c.1. Aut non erat talis causa, & tunc licèt immineret depositionis pœna, tamen respectu cognoscendi, concilium erat iudex,
15 vt in c. accusatus, & in c. quamuis. 3.q.6. † Vel saluando opinio. Vinc.& Phil.dic, q̃ in criminalibus non tenetur quis in concilio respondere, nisi fuerit citatus, & opposita sibi fuerint crimina, vt sic paratus veniat ad respondendum, vt in c.fi. 5.q.2. secus in ciuilibus. vt in c.quoniam. 18.dist. Tenetur.n. quisque respondere ibi, nisi pro aliquibus specialib. negotijs in vocatione nominatis, fuerit synodus congregata: nã tunc si quis conuenitur super alio, competeret ius reuocãdi domum. Ita notanter dixit Inno.in c.graue de præben. Quid autem in cõcilio, generali, an competat conuctio ius reuocandi domum? dic vt ibi per eum. tu vide etiam in hoc quod dixi in c.2. de dilatio.

ADDITIO NICOL. Tene ergo primam solutionem gl.q̃ ex superabundãti fuit interrogatus, vt nullam haberet occasionem, saltem de facto, declinandi iudicium. Et ex hac solutione no.q̃ non solum iudex potest interrogare instante necessitate iuris, sed etiam vt præcludatur via exceptionibus facti. ar.
16 c. peruenit, de arbi. vel tene secundam, vt præcluderetur via declinatorijs legitimè opponendis. arg.c. pastoralis, de exce. † Tertiò posset dici, diuinando tamen, vt quidam dixerunt, q̃ concilium non erat suus iudex, quia fortè erat de aliena prouincia, & fuit interrogatus, vt sic prorogaret iurisdictionem concilij: sed tunc oportet præsupponere q̃ promisit, suo iudice præsente, aliàs non valeret etiam expressa prorogatio, per no. in c. significasti. 2. tit. proxi. & de offic. ord. c. ad reprimendam. quod etiam est diuinare, vt infrà dicam. Item obstat litera, dũ dicit q̃ actor petijt, vt introduceretur ad concilium, non.n. fuisset facta citatio per synodum de tanto vironisi fuisset de iurisdictione corũ; ideo non placet. Tertiò principaliter opponitur cum 3.gl. contra tex. in eo q̃ fuit interrogatus, an vellet cum aduersario expe
17 riri, reus.n. non experitur, sed dicitur se defendere, actor vero ex peritur propriè, seu agit. 4. q.4. c.1. & de causa pos. & proprie. c. pastoralis. Gl. respondet, q̃ hic, experiri, ponitur pro defendere. aliquando tamen ponitur pro, [agere,] vt in contrarijs: & dic q̃ istud vt regulare, pro hoc est tex. in c. dilpendia. §. reus quoque, de reseri. lib.6. vbi actor dicitur proprie experiri, experitur. n. iura sua, prouocando cum ad iudicia. † Quarto opp. cum glo. seq. videtur. n. q̃ fuit locus pœnitentiæ ex parte episcopi, per l. fi con
a uenerit. ff. de iurisd. om. iud. vbi dicitur, q̃ si promitto respõdere coram certo iudice, potest me pœnitere re integra. Sol. g. o. q̃ locus est pœnitentiæ, per c. cum laici. de iure pa. sed per hoc nõ soluitur 3rium, nec c. cum laici, facit; quia secundum d. Ant. ibi nõ dr̃ q̃ possit pœnitere, sed q̃ possit fieri accumulatio. dic me lius, q̃ illud c. bene dicit, & est locus pœnitentiæ, sed loquitur in alio casu, videlicet quando patronus, propria authoritate, concessit ipsam ecclesiam clerico, quæ concessio nõ valet, quia ad eum non pertinet cõcedere ecclesiam, sed præsentare ad ecclesiam, ideo potuit penitere, quia actus fuit ipso iure nullus. Secus si primo præsentasset vnum ipsi episcopo, secundò alium, quia tunc procedit dictum d. Ant. q̃ non potest pœnitere, nisi accumulando, vt in c. cum aũt, de iure patro. & q̃ ibi no. plene p Io. An. in reg. quæ à iure communi. de regu. iur. in 6. in Mercu. Et in veritate quicquid sit, illud c. nõ facit ad propositum, nec solvit 3rium de l. si conuenerit. Vlt. extra gl. Gof. & Phi. dicunt, q̃ l. illa loquitur cum consensit in iudicem alienum, hoc c. cum cõsensit in iudicem proprium. Et hoc est, secundum Io. An. & dicunt Moderni, q̃ ibi fuit pactum de iurisdictione danda, quo casu, licet pœnitere ante li. contest. ageretur tamẽ ad interesse. all. no. infra tit. prox. c. significasti, secundum Vinc. Hic autem agebat de iurisdictione non declinanda, & de eo casu pœnitere non licet, ex quo semel consensit, vt hic, & remittit Io. And. ad Spec. de compe. iudi. adit. §. 1. ver. sed nunquid potest, sub ver. 10. sub quo sunt. 15. quæstiones de hac materia. Et quo ad propositam quæstionem refert Host. dicere, q̃ potuisse[illegible] episcopũ pœnitere, non tamen contumaciter recedere, qui videtur mihi sine omni ratione. Si enim potuisset pœnitere, non commisisset contumaciam in recedendo, cum sequenti die responderit, sibi non placere. Non enim videtur latitare, qui, si esset præsens, non cogeretur ad respondendum, vt dicit tex. in l. non videtur, de iud. Duo ergo[illegible] hic videnda. Primò, quale pactum, seu p missio hic intercesserit, & quare non potuit pœnitere. Secũdo, de effectu pacti de prorogãda iurisdõne non sui iudicis. Quo ad primum cõmuniter hic tenetur, & no. etiam in l. si conuenerit, præal. q̃ iste tex. loquitur in pacto de non declinanda iurisdictione sui iudicis, qui forte aliqua exceptione[illegible] recusationis, vel priuilegij, potuisset recusari. [illegible] hoc pactum efficeretur irreuocabile, nisi ex superuenienti causa, vt di
b citur in gl. & supra dixi. b Lex autem cõtraria loquitur in iurisdictione de nouo danda, ideo est locus pœnitentiæ, re integra. Facilius enim conseruatur iurisdictio iam in esse deducta, quæ est fauorabilis, q̃ quæ creatur de nouo: quod dicitur quid odiosum, cum fiat recessus a iudice proprio. Item & melius, quando agitur de iurisdictione non declinanda solũ sed agitur de abdicanda quada m facultate recusandi, quæ est in parte, non autem de tribuendo aliquid iudici, meritò in tali pacto nõ requiritur iudicis præsentia, sed sufficit præsentia partis. ar.c. q̃ periculosum. 7.q.1. & C. de pact. l. si quis in conscribendo. Et ex quo semel ap probauit iudicem, non potest sine noua causa illum recusare, vt in reg. q̃ semel, de reg. iur. lib.6. 3 2. q.5.c. horrendus. & optime facit c. inter monasterium, de re iudi. Sed quando agitur de iurisdictione de nouo danda, quia non potest tribui, nisi iudex consentiat, meritò anteq̃ iudex adeatur, est locus penitentiæ, vt in præalle. l. si conuenerit. & q̃ de modico præiudicio tractatur, vt statim subijciam in secundo membro. Et ex istis iustificata remanet hæc communis lectu. quæ est verissima. Aduertendum tamen est, q̃ d. Ant. & do. Card. hic senserunt aliam lectu. post Io. de Lig. vt loquatur tex. iste etiam in pacto de iurisdictione proroganda, & ideo non fuit locus pœnitentiæ, re integra, si cut præall. l. si conuenerit. quia hic fuit facta conuentio coram iudice, & sic non fuit explicata cum sola parte, sicut fuit in præalle. l. si conuenerit. Nam ex tali conuentione coram iudice facta, videtur quæri ius iudici, vt quo ad iudicem non possit pacisscens aliàs pœnitere. videtur tamen sentire Io. de Lig. q̃ soluendo interesse, vel pœnam, liberetur. Sed d. Ant. aliter dicit, inculcando multa verba, in effectu vult, q̃ aut coram iudice est pactum initum de prorogando in futurum: & tũc videtur, q̃ posset pœnitere, saltem soluendo interesse, nisi dicatur eum precisè compelli, quia promissio est iudicialis, & facta iudici. Vnde ne fallat fidem duobus, & maximè iudici, præcisè ad hoc compellitur, arg. ff. de procl. filiusfam. §. fi. & quod ibi no. in l. sed & hę. §. defendere. ff. de procurat. Allegari possent no. in cle. 1. de procur. & quod no. Bar. in l. stipulationes non diuiduntur. ff. de ver. oblig. vbi vult q̃ precisè potest quis compelli ad factum, quãdo
18 obligatio concernit iudicia, per no. in præalleg. iuribus. † Quandoque pactum sonat submissionem de presenti, vt quia interro
c gatus coram concilio, an velit ibi respondere, dicit q̃ sic, & promittit ibi respondere, seu principaliter se submittit, & tunc sta
d tim prorogatur iurisdictio, c tenendo opin. q̃ per alium actum d citra li. contes. possit iurisdictio prorogari. e Ad quod facit quod
e no. in c. inter monasterium, de re iud. & per Bar. in l. quidã consulebant. ff. de re iudic. ver. quæro, quando debet opponi. facit l. est receptum. ff. de iurisd. om. iud. & 2. q. 7. c. nos si incompetenter. Sed si teneatur opin. q̃ non prorogetur iurisdictio, cireriori actu, b contest. lit. quod videtur tenere gl. 2. in præalleg. l. si conuenerit, facit quod no. Bar. ff. de iud. l. 1. & Io. And. in addi. Spec. de comp. iud. adi. §. 1. ver. quid erit, nunc non erit per hoc proroga. & licet fuerit facta conuentio in præsentia iudicis: non tamen poterit pœnitere, sed compellitur prorogare, & ibidem litigare, vigore pacti cum iudice. Et ad hoc adducit istam decre.
& sic

ADDITIONES.

a L. si conuenerit. Et pondera gl. dum dicit, & quia contumaciter receffit, quia sentit q̃ d. l. si conuenerit, nõ habeat locum in cõtumace, quod tenet hic Io. And. & d. Pet. quod est bene notandũ. pondera tñ illam l. quæ dicit, mutata voluntate, & quæ dicitur mutata voluntas, & vide dictum Inno. in c. præterea, de dilatio. de illo, qui hẽt priuilegiũ declinandi q̃ per cõtumaciã illud perdit: pondera ẽt, quia loquitur qñ mutauit voluntatẽ, hic loquitur qui dofuit cõtumax, & dixit, nolo litigare, qui tamẽ mutauit voluntatem, est tamẽ contra Io. An. qui dicit, q̃ contumaciter se absentauit, & contra istã gl. quia imò mutauit voluntatem, & recessit, & pp hoc non obst. d. l. si conuenerit. sed vera sol. est, quia ibi erat iudex non suus, hic secus. And. Barb.

b SEB. SAP. Supra dixi. Facit, q̃ error impedit prorogari iurisdictionem in alienum iudicem. l. si per errorem. ff. de iurisd. om. iud. tamen error in omittendo exceptionem, quæ poterat opponi contra iudicem proprium, nõ impedit prorogari iurisdictionem, vt per Imo. & Abb. in c. ad petitionem, inf. de acc. per Ro. in fine. incip. Tu habes. l. si per errorem. per Fel. in c. P. & G. in fi. supra, de offi. de deleg. facit tex. in c. cum omnipotens, cum ibi no. infra, de accu. vbi pendentia accusationis non impedit accusatum conseruare beneficia, sed impedit de nouo acquiri.

c Prorogatur iurisdictio. Pondera, quia tex. in §. si vero. in auth. de exhib. reis. pbat. hoc, quia ibi reus vocatus ad iudicium, & init, & iurauit ibi respondere postea aufugit. dicitur ibi q̃ debet remitti ad illum iudicem. And. Barb.

d ZACHAR. Per alium actum. Tu dic, q̃ per quemcunque actum expressiuñ consensus, vt puta, per oppositionem exceptionum dilatorum, nisi sit exceptio incompetentis, inducitur prorogatio, ita no. Bar. in l. si conuenerit. in j. q. ad fi. ff. de iur. om. iud. & in l. 1. & ibi Ang. ff. de iud. Idem Ange. in Auth. de exhib. reis. §. illud. in 3. col. collat. 5. & Bal. in l. si qui ex consensu. C. de episc. audien. Et in quantum dicit d. Barb. in apost. in ver. requiritur lit. contest. dicit hoc esse verum, ad hoc, vt reuocari non possit, vt no. in l. j. de iud. & in l. j. C. de iur. om. iud. no. plene Salyc. & doct. in l. j. C. qui pro sua iurisd. quod facit in apost. 2. post istum.

e Prorogari. Pondera, quia hic affuit contumacia qualificata cum illusione iudicis, non est mirum si propter hoc, pactum est irreuocabile, arg. l. Fulcinius. §. ff. ex quib. caus. in pos. ea. And. Barb.

& sic daretur, secundum eum, nouus intellectus ad hoc c. Ego
a primò dico, q̃ hæc lect. non potest adaptari ad hoc c. a quia aut iste Episcopus erat de hac prouincia Aphricana, aut no. Primo casu, non potest aliquo modo procedere, quia aut agebatur ad depositionem, & concilium erat iudex respectu cognoscendi, sed respectu deponendi solus Papa, vt supra dixi. Et sic non potuisset iste etiam expresse prorogare iurisdictionem concilij, respectu depositionis fiendę, quia hoc est reseruatũ Papę, adeo q̃ etiam legato de latere potestas deponendi, & etiam transferendi voluntariè, est interdicta, de offic. leg. cap. q̃ translationem, de translat. episco. c. 1 & in præalle. c. accusatus. & c. quis. Si vero non agebatur ad depositionem; sed ad aliam pœnam arbitrariam vel determinatam, citra tamen depositionem, & tunc cõcilium erat iudex, vt supra dixi. 6. q. 3. c. scitote. Quinimo etiam solus Metropolitanus, vt in c. quia cognouimus. 10. q. 3. & infra, de sent. excom. c. sacro. No. Ioan. And. de offic. ordi. c. vt litigantes, lib. 6. Aut iste Episcopus erat alterius prouincię, & tũc illud pactum nihil valuisset; etiam si expresse voluisset prorogare; qa non interuenit sui superioris licentia; quę in prorogatione etiã fienda per episcopum requiritur, vt no. Ioan. And. post Host. in c. ad reprimendam, de offic. ord. & no. in c. significasti, infra tit. proxi. & maximè cum agitur de crimine, vt hic agebatur. Nec hic apparet verè, vel præsumptiuè, q̃ superioris consensus, vel presentia interessisset; immò potius innuitur oppositum, quia iste fuit introductus ad concilium, vbi nõ interfunt, nisi proprij iudices illius prouincię: & sic quocunque se vertat veritas, hæc lectura huic textui applicari non potest; tene ergo communem opinio. Sed an hęc dicta sint vera in se, breuiter puto, q̃ si præci
b sè requireret lit. contest. b ad iurisdictionem prorogãdam, vt voluit gl. in d. l. si conuenerit, videtur q̃ quantuncunque pactum intercesserit coram iud. tamen licet pœnitere, saltem soluto interesse. Quare ex quo sua iurisdictio non est prorogata, non potest vti actu compulsionis, quia non valeret quicquid ageret, vt infra eod. c. at si clerici. & C. si a non compe. iud. per totum. Nisi diceres, q̃ licet non sit prorogata in principali; est tamen prorogata quo ad actum compulsionis; quia ex quo in illo tribunali promisit, videtur respectu huius articuli reneri ratione contractus, seu quasi, vt infra dicam respectu conuentionis fiendę super interesse, secundum vnam opi. Et facit gl. no. in l. 1. ff. si quis in ius voc. non ier. & quod no. gl. in c. Romana. §. contrahentes & in precedenti c. de foro comp. lib. 6. Et licet hoc videatur subtile, tamen cum difficultate defenderetur. Sed puto q̃ hac subtilitate cessante, posset dici, q̃ ex, quo promittit quis coram iudice alieno respondere, & ex presenti consentit in iudicem præ-
c sentem, & acceptantem; satis prorogata sit eius iurisdictio, e ẽt
d citra lit. contest. d primò, per l. 1. ff. de iudic. vbi tex. requirit tantum ad iurisdictionem prorogandam, q̃ subijciãt se iurisdictioni, & consentiant; & sic sufficit actus submissiouis cum consensu. Ad idem l. est receptum, ff. de iurisd. om. iud. vbi tantum dici
e tur de actu submissionis. e Ad idem adduco tex. opti. in c. significasti, infra tit. proxi. vbi tãtum se subiecit iurisdictioni alterius si non solueret in termino, & fuisset ex hoc progata iurisdictio, si non fuisset clericus. vel si clericus, & habuisset consensũ sui iudicis, vt aperte innuit litera illa bene speculanti. Hoc satis tacite sentit Bart. in d. l. si conuenerit. Vbi dicit, iurisdictionem prorogatam ex pacto facto inter partes; si postea etiam aliquem actũ citra lit. contest. exercent in iudicio. Requiritur ergo actus, vt iudex adeatur, q̃ solum adiri requirit illa lex, & sic sufficit, q̃ partes a principio adeant, se submittendo; quia apparet de expresso consensu partium, & iudicis acceptantis. Nam lit. contest. requiritur quando non interuenit consensus expressius coram iudice, vel saltem tacitus, per aliquem actum denotantem consensum purum. Et sic intelligo gl. in præall. l. si cõuenerit. non tamen de necessitate requiritur expressus consensus, vt no. Innoc. in c. ad petitionem. infra, de accu. & Bal. in præalle. l. 1. de iud. in fine. Et hoc bene no. pro intellectu l. si conuenerit, & l. 1. de iu. quia ibi per doct. expresse non tangitur. Et hec sufficiant quod ad clarũ
19 intellectum huius cap. † Sed quia in materia prorogationis, respectu pacti de respondendo, ad quid valeat, & quãdo sit locus pœnitentię, & an data pœnitentia in casu, in quo fieri potest, debeat interesse, semper per canonistas habetur recursus ad materiam huius[illegible] in veritate hæc materia sit satis vtilis, & nimis sparsa per doctos, in diuersis locis & prolixe & confuse hic tacta per Do. Ant. ideo hic explicabo clarè secundum articulum, de quo premisi videlicet, quid operetur hoc pactũ de respondendo coram alieno iudice, in presentia ipsius iudicis factum, & in hoc sunt tres opin. principales. V na est Vinc. hic recitata p Ioã. And. qui simpliciter, dicit pactum istum posse pœnitere. Vide ad
f lit. contest. sed teneri ad interesse. † Secunda opin. principalis
20 est q̃ hoc pactum non valet, nec quo ad agendum, nec quo ad excipiendum; & sic est prorsus contraria primæ. licet enim pœnitere impune, antequã detur prorogatio iurisdictionis, &c. opin. tenet Per. & recitat C. ya in l. si qui ex consensu C. de episc. audien. Et monetur, quia ex quo is hoc fecit, Cod. de rescindit.

non debet aliqua pœna puniri, vtendo permissione legis, vt l. Gracchus. C. de adu. 13. q. 4. c. qui peccat. & causa permissionis legis potuit esse secundum Pet. quia periculosum est coram iudice suspecto litigare, vt l. aperti ssimi. C. de iud. 3. q. v. c. quod su-
g specti. Hanc opin. sequitur Ioan. And. g in addit. Specu. in tit. de compe. iud. adi. §. 1. versicu. sed quid si promisi. Et ad hanc æquitatem mouetur pluribus rationibus. Prima est, quia iurisdictionis istius origo est a solo partium consensu; nõ enim hic agitur de iurisdictione a lege, vel superiore tributa. Secunda, quia iudex non potest ex hoc aliquod interesse prætendere. Tertia, qa per hanc pœnitentiam redditur ad ius commune; & ad iurisdictionem ordinariam, quę fauorabilis est. Quarta, quia lex de cõuentione loquens, hoc permittit, vt in præalleg. l. si conuene-
h rit. h Quinta, quia in multis casibus pœnitentia admittitur, qui notantur per glo. in reg. quod semel, de reg. iur. lib. 6. In quibus non est tanta ratio, vel saltem maior, sicut hic. Tertia principalis opin. est, q̃ valeat pactum quo ad obligandam partem parti secundum materiam ipsius pacti; vt si est nudum pactum, producat solum exceptionem. Si vestitum, tunc poterit agi ex stipulatione ad interesse, vel ad pœnam si apposita est. Hanc opinio. tenet Iac. de Are. & Barto. in præalle. l. si conuenerit, & sequitur Guil. de Cu. in præalleg. l. 1. de iud. Recitat Cynum, in præalleg. l. si qui ex consensu. imò etiam plus dicunt isti, q̃ etiam si pactũ nudum intercessit, poterit agi ad interesse, actione de do'o, arg. in l. fi. & l. si cũ mihi. ff. de dolo. Et hanc opinio. sequitur hic Do. Ant. & mihi placet: quamquam enim lex permittat pœnitere, tamen debet intelligi sine præiudicio partis. Non enim est præsumendum, q̃ princeps voluerit indulgere, seu permittere pœnitentiam cum alterius præiudicio partis, sed princeps non fe-
cit

ADDITIONES.

a Adaptari ad hoc cap. Sed an ista lect. sit in se vera, q̃ si fiat in iudicem prorogatio in iudicio, non possit pœnitere, si ille est iudex non suus. vide glo. in l. j. ff. de iud. quæ dicit, si fiat in iudicem præsentem, potest pœnitere, si iis non est contest. sed gl. fi. l. j. ff. si quis in ius voc. tenet contrarium, vide Ange. in d. l. si conuenerit. And. Barb.

b Requireretur lit. contest. An requiratur lit. contest. ad iurisdictionem prorogandam. vide do. Pet. consi. 180. vbi loquitur singulariter, q̃ non requiritur contestatio. Pondera tex. d. l. si conuenerit. vbi duo requiruntur, q̃ conueniant partes adinuicem, & q̃ iudex adeatur, ergo non sufficit solus consensus. Satis concor. l. j. ff. eo. qui dicit, q̃ ante lit. contest. etiam iudice presente, partes subijciendo se iurisdictioni iudici, non prorogant iurisdi. vt dixit gl. ibi; adde tamen, q̃ si quis promittit stare iurisdictioni alicuius, licet ex tali prorogatione, seu promissione, nõ proroget iurisd. tñ tenetur ex promissione, quã fecit, tanquã sortiens forũ, vt in l. cõtraxisse. ff. de act. & obl. & no. Archid. in c. j. de foro compet. lib. 6. & tene menti, q̃ vbi est deputatus certus iudex ad aliquid faciendũ, nõ habet locũ prorogatio, vt in l. testamẽta oia, & ibi per Bal. in 2. not. C. de testa. vbi dixit in materia illius l. q̃ quãdo est deputatus certus iudex ad aperturam testamẽti, nõ põt adiri alius iudex ẽt de partium consensu, consentiẽte etiam ipso iudice, & adde etiam, quòd in omnibus casibus, in quibus est facienda prorogatio, semper iudex debet esse capax urisdictionis, quæ prorogatur in eo, vt in l. fi. C. de excep. & not. Inno. in c. pastoralis. de re iud. Et ideo si iudex esset excom. vel impubes, vel furiosus, uel laicus, & causa esset spiritualis, non posset in eum fieri prorog. vt in c. si iudex laicus, de senten. excommunicatio. in 6. & no. Bald. in l. quidam consulebant. ff. de re iudica. Et de materia prorogationis, uide quæ plene tract. in c. P. & G. de offic. deleg. & in l. 2. in §. fi iudex. ff. de iudi. & per Bar to. in l. inter Cast. ff. de arb. & per gl. in l. si qui ex consensu. C. de episco. audien. & per Specu. in titu. de compe. iudi. in §. j. in uer. 4. & ibi per Ioan. And. in additio.

c SEB. SAP. Eius iurisdictio. Hæc opin. est communis secundum Alexand. in d. l. si conuenerit. tenet Matth. in no. 107. inci. no. doctrinam singularem. Tenet etiam Ang. in l. j. ff. de iud. & ibi Bal. ponderat ad hoc ibi glo. vide ad hæc etiam Fely. in c. significasti, infra de for. compe.

d Citra lit. contesta. Sed Bal. in d. l. si conuenerit, dicit, quod in l. est receptum, interuenit contestatio: sed pondera bene, quia est diuinare ad illum textũ. Andræa. Barba.

e Actu submissionis. Istam partem tenet hic do. Ant. & Io. de Imo. qui alle. d. l. j ff. de iur. om. iud. & [illegible] gl. ibi tenet contrarium. & idem tenet Iac. But. in [illegible] C. de iur. om. iud[illegible] seruantur in practica eorum opiniones.

f Ad interesse. An pœnitens teneatur ad interesse. Bal. hic quod sic, propter tenacitatem variationis. Andræa. Barb.

g ZACHAR. Adde Spec. in tit. de offi. ord. §. fi. ver. quid si consensus. & in tit. de cita. §. ver. quid si partes. adde alle. quas posui in apost. supra prox.

g Ioan. And. Pondera in quomodo aduersarius fecit istum episcopum citari ad concilium, scilic. episcopus erat de aliena prouincia: & sic nullo modo potest intelligi ex quo loquatur de iurisd. danda de nouo, seu proroganda, vt vo luit d. Ant. & d. Card. hic. [illegible] si conuenerit. ff. de iur. om. iud. sequitur opin. communem [illegible] alterius ex. And. Barb.

h L. si conuenerit. Secundum ea, quia in d. l. si conuenerit dicit, nemo cõpellitur, sed si [illegible] teretur, prorogatio, vel ad interesse, requiritur quod per indirectum [illegible] Communis de prorogando. & dicit Card. vt refert hic Io. de [illegible] opinio Petri, Iacobi Paduano nolle no. Io. And. Barb.

Universidad de Deusto
Biblioteca

cit mentionem de interesse; quia vt plurimum contingit, quòd re integra nullum interesse potest pars prætendere; secus si in ve-
21 ritate interesse prætendat.† Argumen. optimũ induco ex l.2.§. si quis a principe. ff. ne quid in loco publi. vbi dicit text. quòd si quis impetrauit a principe, vt posset ædificare in loco publico, non videtur concessum, vt cum incommodo alterius fiat. Ad idem c. super eo, supra, de off. deleg. etiam si concessio, & indulgentia fieret motu proprio. Ad hoc quod no. Ioan. And. in c. si motu proprio, de præben. lib. 6. & Ioan. Calde. in c. mandatum, supra, de rescrip. & dom. de Rot. sua decis. 117. Item nulla bona æquitas suggerit in contrarium; sed potius hanc opin. suadet. Cum enim hoc pactũ sit licitum, vt in c. significasti, infra, titu. prox. intellige in laico, vt ibi. & in l. j. ff. de pact. & sup. de pac. per totum. Vnde concludo, quòd cum secundum ius canonicũ agatur ex nudo pacto; semper poterit agi ad interesse, vel ad pœnã, si apposita est; non autem actione de dolo, quæ non competit, vbi datur aliud ius agendi, vt in l. j. §. 1. ff. de do. Sed de iure ciuili, distingue vt supra. Ad prædicta optime facit quod legitur, & notatur in c. per tuas, de arbit. & c. dilecti, infra, de foro compe. vbi agitur ad interesse. Vide quod legitur, & notatur in c. consuluit, de offi. deleg. In gl. in ver. (Nisi gratiam) & in c. vno. §. si quis, de de pace iura. fir. colum. 10. & ibi per Bal. vbi colligitur, q̃ quando a lege aliquid indulgetur, quod tendere potest in alterius p̃iudicium, intelligitur saluo interesse partis aduersæ. Sed circa
22 dicta dubitatur de duabus vtilibus quæstioni. Et primò a nunqd ratione interesse possit cõueniri coram illo iudice, coram quo promisit respondere? Et videtur primò, quòd non, quia ex quo adhuc non est prorogata iurisdictio; & licitum est pœnitere, nõ potest in istum inrisdictionem exercere; quia sententia proferretur a non suo iudice. Contra c. at si clerici, infra eod. Sol. contraria opin. est communior; licet enim in principali non sit iudex; secus tamen super interesse; quia executio huius obligationis destinata est, nedum ad locum ipsius iudicis, sed ad ipsius tribunal. Vnde quo ad illud censetur ibi contraxisse, argumen. c. dilecti, infra titu. proxi. & in prælleg. c. Roma. §. contrahentes. & ff. de act. & oblig. l. contraxisse. & fuit no. dictum Guil. de Cu. in l. i. ff. de iud. Sentit Spec. in tit. de compe. iu. adi. §. i. in ver. quid si fit pactum. & d. Anto. hic, licet Ioan. de Lig. velit hic distinguere; an coram iudice fiat promissio; & tunc possit ibi conueniri ad pœnam, vel interesse; aut in absentia; & tunc debet conueniri coram iudice suo. Sed primum dictum plus placet, si ibi reperitur, per ea quæ superius dixi. & vltra cum adduco. l. exigere. ff. de iud. vbi dos exigitur in loco, ad quẽ fuit destinatus effectus matrimonij. optime etiam facit l. i. ff. si quis in ius voc. cum glo. vbi cauetur, quòd si quis promisit aliquem sistere in iudicio, sistitur forum, ubi promisit sistere, quia ibi videtur cõtraxisse, vt in prælleg. l. contraxisse, & in l. omnẽ. ff. de iud. Faciunt no. in c. si. de rescri. vbi no. quòd iudex impetratus per falsum rescriptum potest etiam detecta inualiditate rescripti condemnari impetratem in expensis; licet non sit iudex super principali. ad idem
22 tex. in clemen. i. de rescript. †Secunda quæstio est ad idem, quid si iurauerit etiam ibi respondere; an, saltem ratione iuramenti possit compelli? & videtur, quòd sic, ut iuramentũ aliquid operetur, ar. ad hoc in c. cum contingat, & c. si vero, de iureiuran. & in l. cum pater, in §. filius matrem. ff. de leg. 2. In contrarium facit, quòd iuramentum recipit intellectum secundum subiectã materiam, super qua præstatur, ut l. si. ff. qui satisd. cogan. Dom.
b Anto. dicit hoc primum tutius b esse animæ iurantis, sed secundum est verius, quod placet. Et adduco pro secundo, notabile dictum Innocen. in c. per tuas, de arbit. vbi dicit, quòd si iurauit stare arbitro alterius, debet intelligi secundum subiectam materiam, s. quòd stabo, vel soluam pœnam, & uide bo. tex. in l. fi. C. de non nume. pecu. & quod no. Ioan. And. in reg. scienti, de reiur. lib. 6. in nouella. Sed contra omnia prædicta oppo. de c. dilecti, infra titu. proxi. ubi dicit tex. quem posse conueniri, ubi promisit respondere, vel soluere. Solu. primò dicit, quòd in quantũ illud refertur ad casum illius c. videlicet, ut teneatur respondere coram delegato, illud c. nõ obstat; quia agitur de iurisdictione non declinanda respectu priuilegij; & sic no. nimus in terminis huius c. & sic videtur intelligere Ioan. And. in addi. Spec. de comp. iu. ad. §. 1. versi. quid si fit pactum. Inquantum vero intelligitur de ordinario, exponitur ibi, (vel,) pro, (& si enim promisit respondere, & soluere: tunc ratione destinatæ solutionis, qa ibi contraxisse videtur, tenetur respondere. Et de intellectu huius c. plene ibi dicetur. h. bent etiam locum supradicta, quando simpliciter promisit respõdere; secus si est adiectum aliquid ac-
23 mulari forum foro; ut quia promisit soluere. † Et ad a ista materia quotidiana est, semper enim ut plurimum in contractu, quod (promisit soluere Flo[illegible] vbicunque petitum fuerit, & ibi respondere, nunqd [illegible] vbiq;

conueneri, secundum quod verba generaliter sunt prolata? Et in hoc sunt multæ varietates: & intricatè hic procedit d. Anto. vnde non sequendo ordinem suum; sed sumendo aliqua dicta alibi posita; & aliqua addendo, sic distingue, sumendo opin. magis communes? q̃ aut promisit soluere in certo loco specificato: & non erit locus pœnitentiæ, ibi enim videtur contraxisse, secundum omnes, ut in prælleg. l. contraxisse, & c. dilecti, & pall.
c Romana §. 2 trahentes. & hoc sic. ibi inueniatur, e alias dic ut hẽ tur in prælleg. §. contrahentes. Hoc tamen commune dictum limito, per glo. quæ reputatur sing. in l. j. ff. si quis in ius voc. non ier. quando simpliciter promisit soluere. Secus si vltra promis-
d sionem renunciauit suo foro; d quia tunc etiam si non inueniatur, habet locum remissio, ut remittatur ad locum ubi destinauit solutionem. hoc enim voluit renunciando foro suo. Et hoc dictũ nota, tuc i non ista, perpetuo, p̃ singulari limitatione illius §. contrahentes, quæ communiter a canonistis assignari non solet. Aut promisit soluere in pluribus locis specifice nominatis, & copulatiue coniunctis; ut, (promitto soluere Bonon. & Floren.) & diuiditur obligatio, & tenetur partem in quolibet istorum locorum soluere, ut no. Bart. in l. 3. si quis ita. ff. de eo quod cer. lo. Aut expressit aliqua loca, clausula secuta generali, vt cõmuniter fit; tũc ne delusoria uideatur obligatio: si fieret diuisio in tot loca, uidetur actum secundum Bar. ibi, ut in uno tantum loco soluatur. Sed an tunc ubique posset peti; Barto. in hoc vide tur contrarius. Nam in d. l. si conuenerit, distinguit, quòd aut p̃ misit soluere ubicunque voluerit creditor; & ista generalitas restringitur ad loca, in quibus alias poterat conueniri; alias sequetur, quòd ad loca remotissima esũ posset trahere, & ubiq; oporteret eum habere saccum paratum, cõtra l. ratum, & l. quod dicimus. ff. de sol. Loquitur tamen Bart. quando generaliter promisit soluere, & idem Guil. de Cu. in l. si quis ad declinandam.

C. de

ADDITIONES.

a SEB. SAP. Et primò uide Aret. conf. 83. incipien. quia plura, ubi tenet idem quod Abb. hic, ex quo reprobatur quod not. Specul. in titu. de expen. §. iuxta ver. 9. ubi dicit, quòd si aliquis iudex allegetur incõpetens; & recognoscat se esse incompetentem, debet prius condemnare partem actricem in expensis. & ita reprobat Felyn. hic. & ante eum Cardin. Floren. & Abb. in c. fina. de rescrip. & Andr. Sicu. in consi. 5. incipien. illud in medium afferam. in 5. colum. in 1. uolum. uide ad hæc etiam Domini. in capitu. dispendia. in no. de rescrip. in 6.

b Primum tutius. Tu tene, quòd iuramentum eum obligat. ad hoc uide de Pet. in consi. 186. ubi loquitur sing. & alleg. ibi consi. Salyc. & uide Ange. in d. l. si conuenerit. ubi idem tenet, & etiam d. Flo. ibi idem sequitur. Facit gl. in l. si pecuniam. ff. de cond. ob cau. & tex. 10 §. si uero, etiam quidam iurãt, in auth. de exhiben. reis. uide notabiles limitationes, quas dat Ang. in d. l. si conuene rit. And. Barba.

Adde, quòd opi. d. Barb. s. quòd iuramentum obliget, est tenenda. Pro quo facit dicta gl. quam hic alleg. Barb. & in l. si pecuniam. in uer. necesse. ff. de cond. ob cau. quæ est fin. quæ vult, quod in obligationibus facti, nõ succedit obligatio ad interesse, quando interuenit iuramentum: alias secus, ut in l. stipulation diui. §. Celsus. ff. de uerbor. oblig. Et opin. glo. illius est uera, & communis, secundum do. Alex. consi. 179. in 2. uolum. secundum ordinem omnium consiliorum, uel consi. 37. secundum ordinem secundi volu. incipien. uiso & opportune discusso. in 6. col. in uer. unde licet, qui respõdet ad dictum Inn. relatum hic per Abb. in d. c. per tuas. & in materia vide quę late ponit d. Iaf. in d. l. si pecuniam. in antepe. col. & seq. Adde in materia, an ille qui emit unã rem, si iurauerit reuendere; an liberetur præstando interesse: uide omnino do. Pet. Phi. Cor. in consi. 256. per totum in 4. uol. Aene. Falco.

ZACHARIAS. Tu da rõnem, quia iuramentum principaliter Deo vt esse præstitum, ut no. in c. magnæ, infra de uoto. Et sic ut esse contracta obligatio inter Deum & iurantem, ut no. doc. & maxime Inn. in c. cum contingat. col. 27. in prin. j. de iureiu. cum concor. per eum ibi.

ANT. FRAN. Circa istam materiam, an in obligationib. facti succedat obligatio ad interesse; & quo istud intelligatur, vltra ea, quæ plene tract. p omnes scribentes in l. stipulationes non diuidantur, in §. Celsus, de uerb. obl. uide oio gl. & ibi Bar. in l. j. ff. de act. emp. quæ vt velle, quòd quis non teneatur ad interesse ex vi obligationis, sed ex officio iudicis. Et tamen aduertendũ, quòd si debitor est in mora faciendi, post moram, utrunq;, & factũ, & interesse est in obligatione, alternatiue tũ. Et qa in alternatiuis electio est agere uolentis, ideo si agens incipit agere, & petit unum; uel factũ principale, uel interesse, obtio quo ad aliud nõ petitum, neq; electum, tollitur. est tũ uerum quòd illud qd non est electum, censet esse in facultate soluentis. & quantum ad istud quod hic dr, quando est interpositum iuim in obsone facti, puto esse uerumquòd non succedat obligatio ad interesse, si factum potest impleri; quia quotiescũque est interpositum iuramentum, tenetur iurans præcise obseruare, quod iurauit; si potest obseruare, ut in c. debitores, & in c. quanto, & in c. cũ contingat, hic alleg. de iureiu. Et tene etiam menti, quòd ubicunque aliquis est obligatus ad factum ex vltima voluntate, nõ succedit obtio ad interesse; sed p̃cise compellit ad factũ, tex. est no. in l. fideicõmissa, in §. fi. ff. de le. 3. Et hoc p̃p publicã vtilitatẽ, q̃ consistit in obseruatia ultimæ uolũtatis, ut in l. j. C. de sacrof. ecc. Et qdẽ mõ qñ in p̃missione facti continet in publica vtilitas; prout est in scriptore, qui promisit scribere librum; qñ põt p̃cisè compelli ad scribendũ, ita ut possit teneri in compedib. ut est glos. communiter approbata in l. stipulatio. in §. fine autem. ff. de noui operis nunc.

c SEB. SAP. Imemanu. Vide Iaf. post Alex. in l. pe. C. de pac. Abb. in c. fi. j. tit. 1. & ibi etiam per Fel. & Ro. in singularib. suis in 7. char. incip. regula est, ubi ponit limitationem, quam ponit Abb. hic.

d Suo foro. Quid si renunciat foro, idem dic, si iurauit, ut est gl. sing. in auth. de do. exhib. reis. §. si uero etiam quidam iurant.

ZACH. Adde Ang. Filig. Alex. & Doct. in l. si conuenerit. ff. de iurisd. om. iud. & Io. Andan c. j. de pac.

C. de episc. & cler. Aut promisit soluere vbicunque fuerit inuẽtus; & tunc poterit conueniri ibi, vbi fuerit inuentus personaliter, maximè secundum cum si dixerit, vbicunque inuentus fuero in Tuscia, quia tunc de facili potuit cogitare omnia loca Tusciæ. Sed in alio loco idem Bar. sentit aliter, s. in l. Titium, & Meuium. §. tutores. ff. de administ. tuto. vbi per illum text. tenet, q̃ potest conueniri vbicunque locorum fuerit inuentus personaliter, etiam extra domicilium. Et loquitur etiam quando generaliter promisit; & sic fortius, quando expressa sunt certa loca, secuta clausula generali. Et hanc opin. tenuit Iac. de Are. & Spe. in prælleg. §. 1. ver. quid si sit pactum. & Ioan. de Lig. hic. Et mihi placet hæc opinio, quãdo nullus locus est expressus; sed in genere promisit vbicunque soluere; & tunc vbicunque inuentus fuerit personaliter, ibi poterit conueniri: & non debet pactum restringi ad loca, vbi alias poterat conueniri; quia ista verba fuerunt addita ad ampliandam facultatem conueniendi; ergo debent aliquid operari, arg. de priuile. c. si Papa, lib. 6. & in c. in his, eod. tit. in antiquis. Si verò aliqua loca sunt expressa, secuta clau-
a sula generali; & tunc poterit conueniri ad loca similia, a argu. in clemen. non potest, de procurato. & de rescrip. c. de vino, tritico & oleo legat. l. fi. §. cui dulcia. Et credo, quòd etiam vbi promisit soluere generaliter, debent considerari verba, q̃ aut promisit per verba sonantia liberam, & nudam voluntatem; & poterit conueniri vbicunque fuerit inuentus, vt supra dixi in præceden ti membro. quod, ad hunc casum restringo & limito; vt si dixit, promitto soluere vbicunque volueris. hoc enim verbũ (volueris,) denotat liberam voluntatem, vt l. cum quidam. ff. de leg. 2. & l. fideicommis. §. quamquàm. ff. de lega. 3. Et ad prædicta facit tex. in prælleg. §. tutores. Aut promisit per verba sonantia arbitrium boni viri, vt si dixit promitto soluere, & respondere vbicunque tibi placet, vel ubi tibi visum fuerit, vel æquum æstimaueris, vel per similia verba, quæ sonãt arbitrium boni viri: & de verbo (placet) probatur in l. Thais. §. sorore. ff. de fideicõmiss. lib. facit tex. in c. uerum, infra titu. proxi. cum ibi no. per glo. in l. in personam. §. generaliter. ff. de reg. iur. de alijs probatur in prælleg. §. quamquàm. & no. in c. 2. de corpo. vitia. & tunc recurritur ad arbitrium boni viri, argumen. in iuribus prælleg. & in cap. veniens, & in c. Quintauallis, de iureiuran. facit l. sed & si quis.
b §. quæsitum. ff. si quis cau. Aut dixit ipse, promitto soluere vbicunque petieris; b & tunc vbicunque fuerit inuentus, poterit in terpellari, vt satis innuit text. in prælleg. §. tutores. & ita tenet Barto. ibi, & uide Specu. in prælleg. §. 1. ver. quid si fit pactum; secus dic, si dixit, (promitto respondere vbicunque vel in quocunque loco inuentus fuero,) tunc enim, cum non sit destinata solutio ad alium locum; sed fit pactum de proroganda iurisdictione, licitum est pœnitere ante litem contest. cum sit locus pœnitẽtiæ; etiam quando specifice promisit, ut in prælleg. l. si
23 conuenerit. & fortius si generaliter; sic modicum operantur illa verba. quod no. Bar. in prælleg. l. si conuenerit, & Specu. in prælleg. §. 1. ver. qnid ergo si dictum fuit: & per hoc habetur cla re hæc vtilis, & quotidiana materia. †Oppo. cum gl. in verbo (donec satisfactione,) videtur enim quòd non debeat differri absolutio; donec satisfecerit; sed statim debeat absolui, præstita cautione de iudicio sisti, cum fuerit excommunicatus propter contumaciam. Respondet glos. quòd secundum antiqua tempora, causa excommunicati tractabatur, antequam ipse absolueret;
c hodie secus, c & c. dic, vt in glos. Et de materia remitto ad plenè no. in c. ex parte. il 1. de verb. sig. ubi tangitur proprie materia; &
24 vide hodie text. in c. venerabilibus. §. secus, cum §. præcedẽti, de senten. excommu. lib. 6. †Oppo. cum glo. si. quæ sæpe allegatur, de c. rursus, & c. quicunque. 11. quæstio. 3. In quibus excommunicatus priuatur beneficio. Sol. dicit gl. q̃ ante lapsum anni non debet priuari, sed postea sic. Et sic sentit gl. q̃ perseuerans in excommunicatione per annum, debet perdere beneficium ante vero non; maximè hic vbi lis non erat contestata. Docto. vt refert Ioan. And. dicũt hoc verum; nisi crimen esset notorium. infra, de accusa. c. euidentia. quasi sentiant, q̃ tunc non expectetur lapsus anni; vel nisi ageretur de fœdere matrimonij, vt infra vt lit. non contest. c. quoniam propter suspicionem tamen dilapidationis; etiam quandoque interdicitur administratio, vt de offic. deleg. c. venerabilis secundum Cor[illegible]

cõmunicatus non auditur amplius super illo crimine post lapsum anni; sed ex tanta contumacia habetur pro confesso. Et sentit q̃ nõ sit ipso facto priuatus beneficio. Dicit enim, quod post annũ excommunicationis poterit aggrauari sententia procedendo ad suspensionem, vel priuationem beneficij, gl. in prælleg. c. rursus, dicit, quòd auditur super crimine, sed non super beneficio; & idem sentit hic glo. & Collect. in c. contingit. infra, de dolo & contu. in uerbo, constituatur. in prin. vbi sentit, quòd ex solo transcursu anni, non habetur pro confesso. Idem clare vult Innocẽ. in c. cum bonæ. de ætate, & qualita. quem sequitur Archid. in prælleg. c. rursus. Sed dominus Hug. videtur ibi sentire id, quod Spec. supra, s. vt solum habeatur pro conuicto. Do. Ant. reperitur sibi contrarius. Nam hic dicit, q̃ superalis a beneficio auditur. sed in c. veritatis, de dolo & contu. tenet q̃ indistincte non auditur; sed per omnia habetur pro confesso. Ego q̃sidero quod c. rursus, & ca. quicunque, nullam faciunt mentionem de beneficijs; sed tantum dicunt, q̃ uulla vox eorum in iudicijs penitus audiatur. & sic aparte innuũt, q̃ super criminib. non sunt audiendi; quasi iuris interpretatione habeantur p̃ cõfessis, & ideo nõ videtur q̃ pro quolibet delicto debeat esse priuatus, vel priuari beneficio. †Quare nunquã debet operari plus
25 d ficta, d quam vera confessio. si enim fuisset verè confessus paruũ crimen, non priuaretur. 16. q. 7. c. inuentum. Ideo puto sic distinguendum, q̃ aut causa, pro qua ex communicatur, est digna pri-
e uatione beneficij ipso iure; e & data perseuerantia in excommunicatione per annum, erit priuatus ipso iure. Aut est digna priuatione

ADDITIONES.

a SEB. SAP. Ad loca similia. Vide quæ ponit Felyn. copiosè in d. c. sedes, de rescrip. 1mo. in cle. j. vers. in plerisque, de elect. & ad hoc vide do. Barth. Veron. in caut. 88. incip. fæpissime.

b SEB. SAP. Vbicunque petieris. Vide Bal. in consi. 167. in 3. parte, vbi dicit, de verbo, conueniri, idem q̃ de uerbo, petitum fuerit.

c SEB. SAP. Hodie secus. Vide Fel. in c. cum contingat, col. j. supra, de offic. deleg. ubi ponit casus, quando quis possit absolui, non præstita satisdatione. & vide, unum, in c. Odoardus. de solutio. alium, in c. cum tu, de usu. alium per gl. in c. solet. in uerbo emenda. de senten. excommu. alium in c. significauit, de offic. ord.

d Ficta. Not. quòd contumacia inducit fictam confessionem, q̃ magis expresse dicit iste in c. at si clerici. in xj. col. uer. & prædicta. infra eod. ubi ponit mirabilem effectum istius fictæ confessionis. Cogita, an ista ficta confessio operetur illum mirabilem effectum, quem operatur illa ficta confessio, quæ inducitur ex eo; quia aliquis recusauit iurare; videlicet quòd recusans iurare, licet habeatur pro confesso, tamen requiritur sententia; alias si moriatur ante sententiam, eius hæres non posset condemnari. Ita eleganter Bar. in l. manifestæ. in fi. ff. de iureiur. & sequitur do. Fran. Cur. in consi. 56. in v. colum. in fi. versi. secunda etiam obiectio. Quod dictum not. quia est multum elegans, & potest occurrere. cogita dico, an habeat locum in confessione inducta per contumaciam; quia esset magni effectus. forte etiam dici posset, quòd si ille ficte confessus interlocutorie esset pronunciatus condemnandus, & moreretur ante sententiam diffinitiuam, quòd non posset contra eius hæredem fieri executio. Interlocutoria enim non videtur dici condemnatio, secundũ do. Alex. in l. 2. in 3. col. uer. præterea militat. C. qui testamen. fac. posi. Circa istam qõ. reperi postea Ang. de Are. distinguentem in suo tract. malefi. in gl. in uersi. qui iudex videns, quòd dicti inquisiti non parearent. &, in 7. col. in fi. versi. quid si habeatur, supra, ubi omnino uide. Item scias, quòd ille qui habetur pro confesso uigore contumaciæ, non est infamis secundum dominũ Corneum, in consi. 13. incip. uidetur, & in consi. 196. inci. hac in j. uol. Aene. de Falc.

ZACHAR. Tu conclude paucis, post lõgam hanc uerborum seriem, quòd contumacia in probatorijs, & in præparatorijs iudiciorum bene habet vim fictæ & tacitæ confessionis; in alijs non, ut no. Alex. in l. eius qui, ff. de iur. fis. & Bal. in c. ualsalli, si de feu. fue. controuer.

ANT. FRAN. Circa hoc, quòd hic dicitur, an post confessionem semper requiratur sententia, uide Barto. in l. j. ff. de confes. & in l. j. ff. iud. solui. qui dicit, quòd confessio facta coram iudice statim potest exequi, sine alia sententia; quando ille iudex esset iudex competens ipsius cõtentis: alias non, immò illa confessio operaretur tantũmodo, ut confitens forsan posset cõpelli ad persistendum in illa, coram competenti. de quo etiam per Bar. in l. j. ff. de offic. procon. & habetur per Cy. in l. j. C. de confes. & uide etiam Bar. in l. cum quædam puella. ff. de iurisd. om. iud. Et tene menti, quòd prædicta possent procedere in cõfessione facta coram iudice principaliter; secus autem si esset facta incidenter; quia ex illo non posset condemnari; sed solum posset ex ea iudex inquisitionem formare, vt per Bar. in l. si confessus, ff. de custo. reo. & per Bal. in l. mercalem. C. de cond. ob turp. cau. Et adde, quòd confessio, quæ inducitur ex contumacia, illa non est vera confessio: etiam si in-
[illegible] a nolentis venire ad iudicium, ut est gl. in c. nullus, de [illegible] facit, quia confessio habet executionem paratam, [illegible] alias secus, ut in l. post rem iudica. ff. de re iudic. [illegible] tene menti, quòd confessio non habet vim sen- [illegible] confitendo soluit. Et ideo si quis confiteretur de [illegible] tia infamaretur, si statim soluit, ante senten- [illegible] hoc differt confessio a sententia, ut in l. si reus [illegible] procurat. licet oino in confessum nullæ [illegible] do; tamen non uidetur haberi pro iudi- [illegible] od qualiter intelligatur, plene no. in [illegible] ntium. & in c. dudum. il 2. de elect.

[illegible] SEB. SAP. Ipso iure. Quæ sunt ra[illegible] t priuatione ipso iure, po- [illegible] in c. 2. col. [illegible] distinctionem, ob [illegible] Cor. in c. perpendimus. [illegible] Ventu. [illegible]

Universidad de Deusto
Biblioteca

uatione per sententiam: & tunc per lapsum anni non erit priua
tionis ipso facto: sed opus est sententia; & sic reduco ad concor.
dantias opin contrarias. Aut illud delictum, pro quo fuit excommuni-
catus, nō inducit priuationem ipso facto; nec dat facultatem pri
uandi; quia paruum est, respectu priuationis: & tunc nō erit pri-
tus per lapsum anni; nec priuari debet; sed imponetur pœna ar-
bitraria, ac si fuisset verè confessus; ex quo pena pro illo delicto,
non est in iure expressa; aliàs illa imponeretur. Nec obst. si dica-
tur, quòd pro illo nouo delicto; quia stetit tanto tempore in ex-
communicatione, debet priuari; quia sufficit, quòd propter hoc
delictum habeatur pro confesso. Non enim debet duplici pena
conteri, infra eod. c. at si clericici. in fi. nec pena ex pena proce-
dere debet, de concess. præben. c. quia diuersitatem, no. gl. in reg.
Imputari, de reg. iu. lib. 6. Fatcor tamen quod si post lapsum an-
ni, adhuc sustineret excommunicationem, indurato corde, q̄
ex hoc nouo contractu, postquàm fuit habitus pro confesso; ga
non caret scrupulo hæreticæ prauitatis; poterit priuari benefi-
cijs: Et sic potest intelligi d. c. cum bonæ, vbi ponderatur, quòd
p triennij steterit in suspensione. Nō enim sufficiebat solus an-
nus; sicut communiter ibi dicunt Doct. & non bene. Et hoc no-
ta pro limitatione eorum, quæ ibi no. & maxime per Inno. Ad
prædicta vide bonam glo. in c. cum contumacia, de hæret. lib. 6.
quæ notabiliter dicit, quòd in alijs criminibus ab hæresi, stans
in excommunicatione per annum, habetur pro conuicto de il-
lo crimine; & optime facit ille tex. in arg. ibi enim, habetur sim-
26 pliciter pro conuicto; vnde debet, vt hereticus condemnari, nō
enim priuatur tantum beneficijs. † Et si hoc procedit in crimi-
ne hæresis, vbi non proceditur ex præsumptione de facili, vt in-
fra, de præsumpt. c. literas; fortius procedit in alijs delictis. Et vn-
de surgit ista tacita confessio, & conuictio, colligitur ex c. nullus
27 de præsumpt. iuncto d. c. cum contumacia. † Nam ex sola contu
macia quis præsumitur nocens; & confiteri; licet illa confessio
sufficiat ad condemnationem, vt no. in præalleg. c. nullus. sed se
cuta postea excommunicatione; & data persuerantia per an-
num, augmentatur illa præsumptio; & efficitur vehemens, vt
præalleg. c. cum contumacia. & illa tunc sufficit ad condemna-
tionem, arg. de præsumpt. c. asserte. Et ex his habes verum intel-
lectum illorum ca. rursus; & c. quicunque. & super qua ratione
fundatur eorum dispositio. Tene tamen perpetuo menti glo. in
c. contingit, de dolo & contumac. quæ dicit, illa cc. non habere
locum, quādo agitur mere ciuiliter; vt per lapsum anni perdat
ius suum; sed procedunt quando agitur ciuiliter, vel criminali-
ter de crimine, & ita in eis not. tunc enim in odiū criminis, sur-
29 git maxima præsumptio contra contumacem. † Explicitis gl. &
his, quæ potuerunt commodè ad gl. applicari, oppo. contra text.
q̄ iste Episcopus non potuerit pro simplici contumacia excō
municari; requiritur enim trina citatio, de sentent. excommu.
c. sacro. 24. q. 3. c. de illicita, de senten. excōmu. c. statuimus, & c.
constitutione, lib. 6. Sol. dicit do. Anto. speciale in excommu-
nicationes; ad cuius solemnitatem non exigitur citatio & moni
tio; quæ solum exigitur ad purificandum delictum cōtumaciæ,
qua aliter detecta; vt quia manifesta est contumacia; non requi-
a ritur alia citatio.[a] dixit tamen, quòd in alijs sententijs, vt mulcta
requiritur noua citatio. non enim potest iudex mulctare prop-
ter contumaciam; nisi citet de nouo ad se excusandum, vt no-
tat Bar. in l. 2. ff. si quis in ius voca. dicit tamen satis congrue pos-
se dici, quòd quando agitur de pœna contumaciæ commissæ in
iudicis conspectu, vbi nulla cadit excusatio, quòd ista potest in-
fligi absque alia citatione; maxime si pars est præsens. Si autem
aliqua cadere potest excusatio, vt in mulcta, absenti citato im-
ponenda; & tunc exigitur citatio, vt d. l. 2. Et ideo infert, q̄ con-
demnatio expēsarum potest ferri contra absentem, absque alia
citatione; si contumacia fuit manifesta: alias secus, sicut dictum
est in mulcta; licet aliter sentiat Cy. post Pet. in l. sancimus, C. de
iud. vbi dicit, contumacem indistincte posse condemnari absq;
alia citatione. Aduerte, quia Dom. Anto. nunc videtur sibi con-
trarius; quia supra dixerat, quòd esset speciale in excommunica
tione, vt data contumacia manifesta, possit iudex sine noua ci-
tatione excommunicare. Postea vero dicit, quòd etiam mulcta
re, & expensis condemnare potest, si contumacia est manifesta.
Vnde dico, quòd in hoc nulla est specialitas in excommunica-
tione; sed trina monitio requiritur, vbi contumacia nō est ma-
nifesta; quia vbi manifesta est, nō est opus tribus citationibus; q̄
ad solam contumaciam conuincendam requiruntur. Frustra er-
go fierent, vbi contumacia manifesta est, vt sentit hic Collecta.
facit gl. in c. de illicita. 24. q. 3. & apertè tenet Innocen. in c. ad pe
titionem, de accusa. & allego textum apertum in c. quoniam, vt
lite non contestata. in primo resp. vbi textus æquiparat, q̄ quis
sit contumax; quia peremptoria citatione recepta, ipse compa-
rere non vult; vel secundum occultat; vel impedit ne citatio ad eū
29 peruenire valeat. † Vnde dicit Innocen. in præalleg. c. ad petitio-
nem, si citatus respondet nuncio se non velle comparere; non
est vlterius citandus. Cum ergo in iudicio se obtulerit, l. non vel
le coram eis respondere, & recessit; videtur [illegible]

tumacia, vt in c. venerabilibus. §. secus, de senten. excommuni.
lib. 6. Et idem dico quo ad aliam mulctam indicendam; argum.
hic, & eorum, quæ superius dixi. Item, & quia sententia diffinitiua potest ferri, ex quo certum est absenti defensionem non cōpetere, vt in l. 2. §. quòd de frumentaria. ff. de administ. rer. ad ci.
perti. & quod ibi not. Barto. & in c. cum olim, de re iudica. & in
c. cum sit Romana, in fin. de appellati. & sic intelligo, quod no.
30 Barto. iu præallega. l. 2. ff. si quis in ius voca. † Si autem contuma
cia est notoria, an requiratur citatio ad mulctam imponendam
videtur primo, quòd sic per l. 2. & quod ibi not. Barto. ff. si quis
in ius uoca. In contrarium facit quod no. idem Barto in l. si fini
ta. §. Iulian. ff. de damn. infect. & in l. consentaneum. C. quomo.
& quando iud. ubi dicit, quòd si iudex citauit partem peremp-
torie, vel tribus edictis, uel unica citatione cum comminatio-
ne procedendi ad vlteriora; non requiritur noua citatio, quin
possit procedere ad missionem in possessionē. Sed reperio Bar.
hæc dicta notabiliter ad concordiam reducentem, in l. desertō-
rem, §. si ad diem, de re milit. ubi dicit, quòd quædam est pœna
cōtumaci quæ respicit ipsum processum, in quo commissa est
contumacia vt ferre sniam, vel dare possessionem ex primo, vel
secundo decre. tunc non requiritur alia citatio; quædam pœna
venit extrinsecus; scilicet non concernens ipsum processum, vt
condemnare in pœna pecuniaria; vel prohibere ab aliquo of-
ficio; & tūc etiam post peremptorium requiritur alia citatio ad
finem condemnandi, ut prædicta l. desertorem. quod est valde
notandum; & ad hoc l. aut qui aliter, & quod ibi not. ff. quod vi
aut clam. & quod no. Innocen. in simili in c. consuluit, de offic.
31 delega. posset enim competere aliqua defensio. † Quid autem
dicendum in condemnatione expensarum, an requiratur noua
b citatio, b vide tex. cum gl. in c. constitutis, de procurat. Innocen.
in c. querelam. cod. tit. & Ioan. And. in c. fi. de dolo & contuma.
vbi videtur concludi, quòd non. sed reperio Bart. in l. non ignō-
rat. C. de fruc. & lit. expen. ita distinguentem, quòd aut citatio.
fuit facta simpliciter, ut ueniat ad se defendendum; quòd tunc
in condemnatione requiritur noua citatio, quia ad aliud nunc
agitur, argumen. dict. l. aut qui aliter. Aut facta fuit comminā-
tio de procedendo ad vlteriora; & tunc non requiritur, ut in l.
consentaneum, secundum unam lectu. C. quomo. & quando iu.
& ex hoc: & ex dicto præcedenti infertur, quòd in hoc sit differ-
entia inter condemnationem expēsarum, & ad actum missio-
nis; & ideo dico supplendum in hac condemnatione expen-
sarum, quod supra dixi in actu missionis, ut si citatio fuisset per-
emptoria, uel monitio fuisset facta per iudicē, quæ hēt vim per-
emptorij, vt l. prima. C. quomodo, & quando iud. & no. per glo.
in cap. consuluit, de offi. delega. quòd non requireretur noua ci
tatio; & sic potest intelligi cap. constitutis, & quod no. in c. que-
relam. de procurat. Quoties † autem iudex possit in eadem cau
32 sa mulctare, non tangitur hic per canonistas, nec alibi quod me
minerim. & est quæstio valde utilis, & quotidiana. Text. in l. fin.
C. de modo mulcta. uidetur innuere, quod non liceat vltra tres
uices. contrarium facit tex. in l. nunquam, ff. de priua. delic. & in
c. 1. de pœn. ubi patet, quòd quoties quis deliquit, toties puniēn-
dus est; sed tu distingue post Bart. in præallega. l. nunquam, post
princip. quod aut delictum committitur circa idem; & non ad
iniuriam alterius; & habet locum præallega. l. vlti. ut non possit
ultra tertiam uicem. Exemplum, quis citatur sub certa pœna,
ut respondeat positionibus; & non uenit, citatur iterum sub alia
pœna, & non uenit, potest iterum citari sub alia pœna & non
amplius, ut ibi; si autem non concurrunt circa idem; vel ue-
niant ad iniuriam alterius; & tunc habent locum iura contra-
ria, quod nota. † Sed quia supra in notabilibus c dixi, quem non
33 c posse citare sine iudicis auctoritate, an hoc sit uerum? Bart. con-
cludit in l. neminem, C. de exhib. & intro. reis, quòd nec perso-
nalis, nec realis citatio fieri potest sine iudicis auctoritate, ut ibi
C. de episcop. & cleri. l. omnes, & l. cum clericis, nec placet sibi
quod sentit Innocen. in c. quoniam, de probatio. ut nuncius ge-
neralis ad citationes hoc possit; quia secundum eum commis-
sio generalis ad hunc casum se non extendit, arg. in l. 2. C. de iur.
do. impe. fallit secundum eum in casibus, in quibus à iure per-
mittitur capere deprehensum in flagranti crimine, ut l. 1. C. de
rap. uir. & l. si quis in seruitute, ff. de fur. Item dic quòd fallit in
debi-

ADDITIONES.

a SEB. SAP. Citatio. Vide Do. in c. 1. de offi. deleg. lib. 6. Lap. alleg. 74. inci. prælatus regularis. Alex. in l. contumaciæ, ff. de re iud.

b SEB. SAP. Noua citatio. Vide Do. Iaf. in l. sancimus, C. de iudic. ubi arguit contra communem, ut ibi per eum, & uide quod dicit Gemi. in c. 1. per illū tex. de restit. spoliat. lib. 6.

c Notabilibus. Adde Fran. Are. consi. 36. & an in citatione præsumantur omnia solemniter acta, per eundem consi. 30. Rom. consi. 404. Abb. consil. 44. adde, q̄ istam materiam citationis multum late attingit Iaf. in §. quadru. in 3. col. Inst. de ac. ubi uide Aene. de Falc.

De iudicijs. c. de quouultdeo. 7

a debitore fugiente, a vt l. ait prætor, §. si debitorem, & quòd ibi no. ff. de his, quę in frau. cred. vide quod no. Inst. de act. in prin. ī verbo, in iudicio. Item vide gl. valde sing. in l. nullus, C. de Iud. quæ aperte sentit, quod si offensorem meum nō possum ad iu dicium adducere, & sic timetur de fuga, quod possum ,,pria auctoritate vlcisci, pro hoc facit illa l. & quod no. gl. 1. dist. c. iusgentium. nam in defectum iustitiæ potest quis propria auctori
b tate [b] sibi ius facere, vt ibi no. & idem no. Inno. in c. olim, il 1. in-fra de restit. spol. An autem in casu fugæ possit creditor ,,pria auctoritate citare verbaliter debitorem, quo ad defectum præ ueniendi iurisdictionem, iuxta no. in c. proposuisti, infra tit. pro xi. & l. si quis postea, ff. de iud. d. An. putat. quòd non, quia illa ci tatio debet esse legitima, vt ibi, nec obstat, quod permittat realis, quia illa est puri facti, sed ista est iuris, ideo legitime debet es se facta, & pro hoc allego bonam gl. in præallega. c. cum sit romana, in ver. nec solent, quæ dicit. quod licet tu propria auctoritate appelles me, vt veniam ad iudicem, ego non teneor ve-
c nire, & idem Innocen. in c. dilecti, de maio. & obe. An autem [c] si apparet citationem factam per nuncium, sed non cōstat de
d commissione iudicis, an illa præsumat. [d] Guido de Suza. quod sic. in l. ad peremptorium, ff. de iud. Bart. contra, in l. sciendum. ff. de verbo. oblig. quia hæc est solemnitas, quæ præuenit actū; ideo non præsumitur, vt no. in l. 1. C. de fide instrum. & iure haste fi. lib. 10. Ego puto posse æque dici, quod si nuncius sit alias bonę famę, & agitur de modico prejudicio, presumat commis sio, ad hoc quod no. Innocen. in c. 1. de cle. pereg. facit quod le
34 gi. & no. in c. ea noscitur, de his quæ fiunt à præla. & c. cum dile ctus, de consue. in gl. & in c. ad audiendum, de præscrip. † Quæ-ro, an per illa verba, (nullus eidem communicet,) feratur excō municatio? Hæc litera videtur velle quod sic, vt indicant verba sequentia ibi, [donec fuerit absolutus. Ioan. An. tenet quod sic maxime si addantur illa verba, (donec fuerit absolutus.) hoc ve rum dicit duobus concurrentibus, scilicet quod iudex hoc in tendat, & talis sit proferens, qui excōmunicare possit; nō enim refert, quid ex æquipollentibus fiat, aliàs autem, cum talia verba cadant etiam in iudices, qui excommunicare non possunt, de immu. eccl. c. vlt. li. 6. ex sua significatione non inducunt ex communicationem, ex quo sequitur, secundum eum, quod talis communicando alijs non peccaret, vel celebrādo, irregularis non esset. & hoc tenet Guil. de Monte Lauduno, in cle. frequens, de excess. præla. Io. de Lig. contra, scilicet quod hęc verba non inducunt excommunicationem, etiam si addatur verbum illud, [donec satisfactionem &c.] quia si excommunicationem inducerent, æquipollerent verbis istis, [excommunico te, donec absoluaris,] & sic vellet absolutionem impendi, iam vinculo soluto, ex modo sententiandi, vnde contineret quandam repugnantiam. & ad hanc decre. respondet, quod hic interuenirunt verba apta & dispositiua, importantia excommunicationem, per hoc vltimum, ego credo, quod hic interuenerūt alia verba, nec hic referuntur verba sententię, nec in effectu ali quis videtur ita supinus, vt alia verba excommunicationem ,,p ferret, & maxime hodie per c. 1. de senten. excommu. lib. 6. tamen si faceret, & constaret de mente, satis procederet opin. Io. And. quia excommunicatio qualitercunque feratur, tenet, licet non seruetur forma, ex quo constat de mente, vt no. præall. c. 1. & In c. sacro. infra de senten. excommu. 2. quæstio. 1. in sum. & 11. q. 3. in summa, vnde quia raro accidit, ideo non multum insisto; sed breuiter concludo post d. Ant. quod si sit certum de mente quod velit, vel non velit excommunicare, seruanda est mens, ratione supradicta. Si de mente dubitatur, & tunc si proferitur hæc verba a non habēte potestatem, certum est, quod tamen inducunt excommunicationem, & idem vbi hoc intēderet, quia ex quo deficeret potestas, non sufficeret voluntas, de offic. deleg. c. cum super, & l. multum interest. C. si quis sibi, vel alteri, de pœ. dist. 1. c. quem pœnitet, quia & absoluere non potest etiam in casu necessitatis, vt in præalle. c. quem pœnitet, & no. gl. in c. pastoralis, §. præterea, de offic. ord. Si proferuntur ab habēte potestatem, tunc si dicitur, [nullus talis communicet, donec absoluatur satisfactione præmissa, inducitur excommunicatio, præsupponunt n hæc verba vltima vinculum. ar. ff. de verbo oblig. l. decem. de despon. impu. ad diffinitum, & pro hoc facit, quia ecclesia videtur [illegible] quem declarare esse extra [illegible] que, quod satis innuit verbo [illegible] Aut quia talia verba cadunt in [illegible] tunc ex defectu potestatis, verba [illegible] debent ad limites potestatis, de sen. ex. excom. c. a nobis. ver. ob. dictum Ioan. de Lig. quod hęc verba inducerent repugnantiam, quia ex sola mente excommunicatis, volentis tollere vinculum, non tollitur, nisi actu intercedat absolutio, ad hoc g. gl. no. in clemen. 1. de deci. sed si simpliciter proferantur hæc verba, nullus communicatus, & tunc in præmissis casibus cognitione, forer in apparatu excommunicandi, profert [illegible] nicatio, facit quod no. in simili, in causa de [illegible]

hęc verba de sui natura excommunicationem non inferāt, ar. in c. 1. de immu. eccle. lib. 6. nec est obseruata debita forma ecclesiæ, arg. in c. 1. de senten. excommu. li. 6. vnde esset presumere delictum in proferente contra c. ad audientiam, de præscri.
35 † Et ad hoc allego notabile dictum Innocen. in c. cum tu, de testi. vbi dicit, quod in foro iudiciali præsumendum est in mitiorem partem, vt cēseatur nō ligatus, sed in foro pœnitentiali, se cus est, & sic limito hoc dictum, & ,,p hoc vide bonam gl. in c.
36 1. de scru. quam sic intelligo. † Vlt. no. pro iuuenibus. quęro qd importet hoc nomen, de quouultdeo. Sol. dic quod est nomē proprium, & secundum Host. de, est prępositio quouultdeo ,,prium nomen, & tunc construitur cum verbo placui, vt sit sensus, placuit, si consilio, de quouultdeo &c. Potest etiam intelligi, vt totum sit nomen proprium; & tunc regatur a verbo, com municet, vt sit sensus, quod nullus cōicet de quouultdeo & c. prima expositio plus placet propter verbum eidem, quod sequtur, & solet imponi hoc nomen, quia desideratur significatum in nominato: quasi, velit, quod Deus vult, & quasi cōsimile no men habetur infra de simo. c. 3. in suprascriptione, vbi de hoc nomine, Deodatus, & alibi Deus dedit, in suprascriptione de si
e mo. c. tanta, & licet laudabile sit [e] habere bonum nomen, argu. ex no. per gl. in procę. clem. in prin. vbi Io. And. extollit nomen proprium, & per Accur. in l. facta. § fi in dāda. ff. ad Trebel. vbi interpretatur nomen suum, dicens, quia occurrit & succurrit p tra tenebras iuris ciuilis, & turpe nomen omnino cauendum, & timendum est, vt ibi no. per Ioan. And. in c. cum secundum Apostolum, de præben. tamen in veritate non valet arg. ab ety mologia nominis proprij, quia nomina imponuntur ad beneplacitum, vt no. Bar. in procę. Infort. super rub. secus dic de ety mologia nominis appellatiui, tunc. n argu. negatiue sumptum semper valet, vt probatur optime in l. 2. ff. si cert. peta. dum mu tuum dicitur, quia de meo fit tuum, vbi ergo de meo non fit tuum, non mutuum, & dicitur testamentum quasi mentis testatio, q̄ vbi nō est mētis testatio, nō est testū, vt l. 1. ff. de test. & dicitur clericus a cleros, quod est idē, q̄ sors, quia electus in sor tem Domini, si enim non est electus in sortem Domini, nō cle ricus. Sed cōtra hoc facit quia Imperator dicit Augustus ab augendo, & tamen si non auget, sed diminuit, nihilominus dicitur Imperator, vt no. glo. in procę. ff. vet Et Papa dicitur Pontifex; quia facit pontem. i. viam alijs exemplo vitæ, & doctrinæ, tamen si hoc non facit, sed est malus, nihilominus Papa est, vt no. in c. 1. de constitu. li. 6. Ad idem, o. q. 3. c. aliorum, & c. nemo, & quod no. in c. si Papa, 40. dist. Sol. puto posse dici, q̄ primum procedit, quando nomen imponitur, seu sumitur ex essentiali natura sua, vt mutuum, testamentum, & c. sed quando nomen assumitur non ex essentiali natura rei, sed ex eo quod desidera tur, seu rationabiliter debet esse in nominato, tunc non procedit

ADDITIONES.

a Fugiente. Adde quod voluit Alex. consi. 64. 3. li. Adde, q̄ istam materiam de debitore fugitino examinat per plura capitula latissime D. Iaf. Inst. de acti in prin. in 15. col. & seq. post Ang. Are. ibi. & aliquid per ipsum Iaf. in l. vinū, ff. si cer. pet. vbi fuit in fin. opi. videlicet, quod debitor fugitiuus pōt capi in ecclesia, vt ibi per eum, quod tamen dictum mihi nunquam placuit in materia, vide Cur. sen. in consi. 136. inci. visis, in 2. col. in 4. vol. & D. Alex. in cō si. 19. inci. viso processu, in 3. vol. & in cōsi. 64. inci. & si celeberrime eo. vol. & ista gl. quam alle. iste in l. nullus, C. de iud. ego non reperio, quia non reperitur illa lex, nec est in l. nulli, C. eo. tit. Aen. de Falc.

Non intellexit iste Aene. Pan. corruptum, & voluisse alle. gl. in l. nullus. C. de Iudæ. & non de iud. vt vides me castigasse. & est gl. in ver. vltionem, Alexā. Loze. Auilla.

ZACH. Adde Pau. de Ca. consi. 37. inci. pro pleniori examine Io. Bap. de Cacialup. in suo tract. de debi. fug. in 6. q. prin. col. 5. & 57. Bal. in c. cū ab homine, & ibi istū, col. 3. & 4. inf. e. t. Ant. Corf. fing. 308. in ver. testis vbi ampliat hoc dictum, & plenis. per Lanfr. c. quoniam contra, §. recusationes, nu. 3. & ibi per Celsum, diffusius quam per aliquem, infra de prob.

ANT. FRAN. Circa hoc an debitor fugiens, possit per creditorem capi in ecclesia propria auctoritate, absque dubio nūquam tenerem opi. affirmati nam, quia per talem capturam censerem violari immunitatem ecclesiæ, p ea, quæ habentur in c. inter cætera, de immu. eccl. & in l. præsenti, C. de his qui ad eccl. confu. fateor tamen q̄ talis fug. forsan induceret ps̄umptionē debiti, aut delicti, sed in delicto illud esset verum, quando contra fugiētē non esset ultima accusatio aliàs secus, vt p Bar. in l. lex Cornelia, ff. ad Syl la. & per eundem in l. [illegible] de bo. eorū qui mor. sibi consci. & an talis fugies capiatur pro debito, habetur per Bar. in l. raptores, C. de epis. & [illegible] c. 1. effect. & in materia, quādo liceat capere debi [illegible] in propria auctoritate p. [illegible] in l. ait prætor, in §. si debito [illegible] de his quæ in fraud. cred. & tit. de act. in prin. hic alle. & quādo pos [illegible] ad [illegible] nō dico fugientem, sed suspectum de fu [illegible] & [illegible] per doc. i locis præal. & [illegible] per Bar. in [illegible]

b Propter [illegible]

c Seb. Sap. [illegible] Sal. y. in l. tres de [illegible] col. pe. de re iud. [illegible] verbo, nonnullus.

d Seb. Sap. [illegible] & imputandū [illegible] tenet And. Sicul. in c. [illegible] de iud. Trio. [illegible] de excel. præla.

Universidad de Deusto
Biblioteca

dit arg. dꝫ enim Augustus; quia Imperator debet esse propositi augẽs Imperium, sic & Pontifex, qa debet pontem facere; si tñ nõ facit, peccat, sed ex hoc tñ nõ desinit esse Papa, ꝙ no. An autẽ valeat arg. ab etymologia, seu ab allusione vocabuli affirmatiuè ſ. impium, communiter concluditur ꝙ sic, si nõ contradicit diffinitioni; diffinitio enim præfertur etymologiæ qa eua cuat diffinitum secundum genus, & substantiales differentias, ad hoc l. 1. ff. de do. & quod no. in l. oĩs diffinitio. ff. de reg. iu. Et ideo dicit ibi tex. ꝙ oĩs diffinitio ĩ iure periculosa est. Exemplũ, testim dꝫ ſm etymologiam suam, quasi mẽtis testatio, ergo oĩs mentis testatio est testim, ꝙ non valet, qa ex hoc sequeret, ꝙ co dicillus esset testũ, vnde non valet affirmatiuè sumptũ, ex quo ꝺicit diffinitioni, de quo dic, vt legitur, & no. ĩ prẽal. l. ff. de te
37 sta. vbi no. per Bar. ꝙ super rub. Infor. † Ad vnum tñ aduertẽdũ ꝙ vsus loquẽdi in quacũq; materia semper præfertur proprio significatui verborum, siue illud proprium significatum eliciatur ex diffinitione, siue ex etymologia; siue iuris auctoritate, vt l. liberorum, §. ꝙ tñ Cassius ff. de le. 3. & l. cũ de lanionis, §. asinam, ff. de fun. instruc. l. Labeo, ff. de sup. leg. & in c. ex literis, ĩ. de spon. & no. Bar. in l. oĩs ppñ. ff. de iust. & iu. & Inn. in c. olim,
38 de ver. sig. & gl. in c. nonnulli, de rescrip. † Quid aũt dicẽdũ est de noĩb. verbalib. nunquid posito solius actus exercitio, ponat̃ & nomẽ Exemplum: doctor dꝫ à docendo, an eo ipso, ꝙ docet dicatur doctor. & Imperator ab imperãdo, an ex eo, ꝙ imperat posset dici Imperator. Calũniator a calumniãdo, an statim cũ calumniatur dicatur calũniator, & idem in simil. Sol. conclude post Bar. in proœ. ff. veteris, ꝙ interdum hæc nomina verbalia habẽt significare aliquam dignitatem; seu aliquod exercitiũ, ad quam, vel ad quod, nõ sufficit solus actus exercentis; sed dependet ab alio; & tunc exercitium illius nominis verbalis non habet inducere illum effectum, vt dꝫ in doctore, qui dꝫ a docẽdo. Nã vt sit doctor, nõ sufficit, vt legat, sed ꝙ sit ap, pbatus optimorum conspirante consensu, vt in l. magistros, C. de profes. & me. lib. 10. Et ideo, si non habet istud præambulum, nõ dꝫ doc. & sic de Imperatore; habet enim dignitatẽ, quæ non dependet ex solo nomine, sed ex quibusdam præambulis, vt electione & coronatione, supra de electio. c. venerabilẽ: vnde pater, vel abbas, vel dominus, qui imperat, non põt dici Imperator ex solo exercitio imperandi, quia ex solo nomine, dependet ex eo ipso. Interdum ista nomina verbalia sonãt in delictum, vt calumnia
a tor, vel præuaricator, & tunc ex solo vno actu a verificantur, vt l. Athletas. §. præuaricator. ff. de his, qui notan. in fam. fallit in tribus delictis. quæ quamuis sonent in delictum, non verificãtur ex solo vno actu, vt in abigeo, quod est nomẽ verbale ab abigo, gis, vt l. 1. ff. de abige. Item fallit in errone, quia ex solo vno actu, nõ dicitur erro, sed vbi frequenter sine causa vagatur, vt l. quis sit fugitiuus. §. erronem. ff. de ædil. edic. Item in plagio, vt l. si ab ducta. cum glo. C. de furt. vbi plagium committitur, quãdo ex consuetudine quis surripit seruos alienos, non vbi semel. Item fallit ĩ mercatore, vt l. 1. § 1. ff. de tributo. vbi mercator est ꝓprie ille, qui plures negotiationes facit, non vnam tãtum, quod est notandum secundum Bart. Sed ego allego optimum tex. in l. semper. §. negotiatores. ff. de iure immunit. qui singulariter ꝓbat, ꝙ immunitas concessa mercatoribus, seruat̃ in illo, qui ma
b iorem partem b facultatum tenet in mercantijs. Hoc facit contra id, quod no. ipse Bar. in l. legatis seruis. ff. de leg. 3. vbi dicit, ꝙ locator roncinorũ põt dici mercator, ꝓ illum tex. Ex quo inferebar ad statutũ, quo cauet, ꝙ libris mercatorũ credat̃ vſq; ad certã quantitatẽ, qđ mihi non placet: tum qa hæc est qđã immunitas a statuto mercatori ꝓcessa, tum qa cũ talis locator nõ possit dici mercator, vt l. mercis appone: iuncta gl. ff. de ver. sig. tñ dicit Bar. hoc cõmitti, & referri ad vulgi opi. qñ dicat̃ mercator,
39 arg. in l. ſciẽdũ, §. illud, ff. de ædil. edic. † Ad p̃dicta applica nota bile dictũ Io. de Lig. ĩ proœ. cle. vbi dicit, ꝙ scholares, ẽt scholas
c intrantes, nõ attendẽtes, c nec studentes, non gaudẽt priuilegio
d scholariũ. d Adducit no. p gl. in l. vnica, C. de stud. libera. Vrbis Ro. li. 11. & vſ tex. in l. si qs, C. de domest. & ꝓtector. li. 12. & idẽ si inhoneste v iuit, C. de curi. & statio. l. agẽtes. alias ſcipit, p id tps.
40 li. 12. † Adde ad hoc notabile dictũ Bar. in l. sp. ff. de iure immu. vbi p illũ tex. dicit, ꝙ illi, ꝙ sunt̃ collegio alicuius artis, si artẽ il lã nõ exercẽt, nõ dẽnt gaudere priuilegio illius artis, facit d. l. sp. §. negotiatores. 16. q. 1. c. gñaĩr. Vltimo no. etiam inter etymologiã, iterp̃rationẽ, & deriuationẽ, vide p Pa. dꝫ Lcaz. ĩ p̃. pal. ſ. clc.

ADDITIONES.

a Solo vno actu. Adde Roma. consi. 404.
b Maiorem partem. Adde quod consuluit Alex. propter hoc, consi. 108. 4. lib.
c ZACH. Non attendentes. Adde Card. in proœ. clem. in prin. vbi dicit, quod scholaris in studio non attentẽ aduertens ad suam lecturam, seu faciens cathedras in mari, habetur pro nõ scholari. Idem si inhoneste viuat, vt per Bal. in proœ. ff. orum in 1. col. in fi. no. Spec. in ti. de in integ. restit. §. 1. ver. si vero actor sit absens, & notanter ipsi post. istum in proœ. Decr. & ibi latius Fel. col. 16. ver. secundo limita. 1. de proba.
ANT. FRAN. Circa hoc, quando scholaris desinat esse scholaris ita vt non gaudeat priuilegio scholaris, vide Bar. in l. ſi. ff. de temp. ꝓ. de proc. Et adde, ꝙ si scholaris stetit per quinquennium in studio, & postea studet, gaudet priuilegio, etiã si sit matriculatus, ut per Bar. ibi supra, & habetur in l. 2. C.

de primil. schol. li. 12. & in l. ſi duas, in §. ff. de excu. tut. Et idem dicas, si trã siuit ad aliud exercitium, ut i. legatus. §. fi ex officio. ff. de leg. 3. & habetur per Bal. in l. qui sub prætextu C. de sacrosc. eccl. Et adde, quod scholaris non gaudet priuilegio scholastico, licet resideat in studio, si nõ studet, ut per Archid. in d. c. de quibusdam. 27. dist. & si scholaris esset vagabundus, & negligens studeret, nõ gaudet priuilegio immunitatis, ut est bo. tex. in l. generaliter. §. 2. C. de epis. & cler. Immo, si scholaris, inuito socio, duceret scortum siue meretricem in domũ, posset expelli de societate, & si impedire studios studere, similiter posset expelli. Et de primo hẽtur in l. non aliter. ff. de usu, & habit. De secundo habetur per Spec. in titu. de iud. in §. 2. & uide Host. in c. 1. de off. primi. & Pau. de Leaz. & cæteros scribentes post eum, in proœ. cle. ubi ponũt, quæ sunt necessaria scholaribus, ut proficiãt in studio, & gaudeant priuilegio scholastico.
d SEB. SAP. Scholarium. Adde, ꝙ decidit singulariter Alberic. de Rosa. in l. in ambigua. ff. de leg. ubi dicit se iudicasse, ꝙ scholaris præbendatus nõ possit pficere fructus bñficij, qũ est in studio, & non studet. Et nunquid scholaris non studens gaudeat priuilegio scholarium, uide Mod. in l. ſcriniarijs. C. de testam. mil.

SVMMARIVM.

1 *Laici nullo modo possunt tractare negotia ecclesiastica, nu. 3. 4. 7. ꝛc.*
2 *Abbates veniunt appellatione prælatorum.*
3 *Laicus non potest excommunicare, nisi ex permissione solius Papæ.*
Delegari quæ possint à Papa: & quæ ab Episcopo.
Delegatus si non bene cognoscit, appellatur ad delegantem.
6 *Statutũ, qđ ne qs præsumat attentare, intelligitur nõe, pprio, secus alieno.*
7 *Prælatus an cogatur causas criminales delegare laicis.*
8 *Clerici possunt esse delegati causarum laicorum.*
9 *Laicus non potest esse vicarius Episcopi. 12.*
11 *Fructus an decimarum, possint locari laico.*
13 *Laicus potest esse assessor iudicis ecclesiastici.*
Assessores, quod officium habeant.
Sententia debet legi ab illo, qui eam dat: nisi sit aliqua excellens persona.
Assessor non potest torquere, nisi in præsentia sui delegantis. (cus iudicabit.
Cã ecclesiastica nõ põt delegari clerico, cũ cõdone, vt ferat sñam, put talis lai
14 *Laicus an possit esse notarius in causis ecclesiasticis.*
Laicus an possit prædicare.
15 *Clerici coniugati, licet possit teneri beneficia, ex dispensatione tamen non possunt esse commissarij in causa criminali clericorum. 12.*
16 *Prælati qui dicantur.*
17 *Electus ab universitate, habet iurisdictionem ab ea.*
18 *Argumentum ab ordine litis, validum est.*
19 *Laici possunt in necessitatibus baptizare, & confessionem audire.*
20 *Verba, decernimus, statuimus, & innouamus, quid importent.*

CAP. II.

DEcernimus. Non summatur per Io. And. quia breue est, sed potest sic summari. Laici ecclesiastica negotia tractare nõ debent, sed prælatorum iudicio disponuntur. h. d. Et sunt tres partes. Secunda ibi. [Sed Episcopi.] Tertia ibi, [Nec propter.] Casus lit. Dubitatur, vtrum laici negotia ecclesiastica tractare possint. Et statutum fuit ĩ synodo Eugenij Papæ, quod laici negotia ecclesiastica tractare non præsumant. Item prælati ecclesiarum de negotijs ecclesiasticis non disponant, iudicio laicorum, & præcipue de spiritualibus. & propter eorum ꝓhibitionem, non dimittãt ecclesiasticam iustitiam exercere. Ber.
1 No. † primo ꝙ laici, nec principaliter, nec ministraliter possunt tractare negotia ecclesiastica, seu spiritualia. Nõ. n. sunt ipsi tanquam habentes potestatem; nec eorum iudicio, & authoritate
2 disponi debent, sed per prælatos. † Secundo no. ꝙ appellatione prælatorum, non solum veniũt episcopi & Archiepiscopi, sed etiam Abbates. concor. c. 1. de eta. & qual. in cap. indemnitatib.
a de cle. li. 5. vbi probatur, ꝙ Abbates habent dignitatem, a & sic
b videtur, quod sint præferendi b alijs clericis priuatis. vide gl. in

c. a

ADDITIONES.

a Dignitatem. Adde, an sit dignitas, Lapum alleg. 84. in pen. col.
ZACH. Adde istum in c. expositi, & ibi remiſ. in apost. meis, in ver. dicitur officium, supra de corpo. vitia. vbi credo me allegasse tex. in iure ciuili, in l. generali. C. de sacrosc. eccl. & ibi tractaui de prælatione, & præeminẽtia Abbatis, & quib. præferatur, vbi concludebã, Abbatẽ præferendum esse cunctis dignitates habentib. inferiores ab Episcopatu, quod facit ad apost. seq.
b Præferendi. No. abbates præferendos alijs clericis priuatis, vide tex. in c. præsenti. de offi. ord. lib. 6. & in c. ſi. de offi. deleg. eo. li. ab ordine literæ, vbi Abbas præfertur habentib. personatum in ecclesia seculari, seu cathedrali. vide tex. in auth. habita, ne fil. pro pat. in verbo, Abbatum, Ducum, vbi, præfertur Abbas Duci, sed tu vide tex. in contrarium, in c. quamuis, il 2. de præbẽ. li. 6. vide ibi Dom. qui vidit in facto. And. Barb.
ANT. FRAN. Ad hoc ꝙ dꝫ de Abbate. Dicas, ꝙ nomen, abbas, est potius nomen solicitudinis, quã dignitatis, vt in c. 1. 8. q. 2. & no. Arch. in c. licet 1. de præben. li. 6. & habetur per gl. fi. in c. tuam, de æta. & quali. & p gl. ẽt fi. in c. exposuisti, de corpo. vitia. & vide quæ habentur in c. indemnitatibus. in Verum. de elec. li. 6. & in c. quanquam. eo. tit. & lib. immo, dixit Io. Mona. in c. inquisitores, de hæret. li. 6. ꝙ appellatione dignitatis, non venit abbatissa, quod et voluit Io. An. in c. 2. de præb. li. 7. & de multis priuilegijs, quæ habent habbates, vide in c. antiqua, de pri. Dicas tñ, ꝙ abbatissa qñq; sonat in nomen dignitatis secularis, put in plerisq; locis, caput concilij ciuitatis notatur Abbas, vt in c. ex transmissa, de renun. & in c. fi. de inst. ubi p Inno. Et qualis honor debeatur abbatib. uide tex. & gl. in c. à subdiacono. 93. dist. Dicas tñ, ꝙ Abbas non põt regulariter cognoscere de cã matrimoniali, ut in c. accedentibus. de excel. præla. & no. in c. 1. de consang. & affinita.

c. à subdiacono. 93. dist. & no. per Io. de Lig. in cle. & si principa
3 lis, de reser. & gl. in cle. 1. eo. ti. vbi ponit, an verbũ, Abbas, sonet in nomẽ dignitatis, an officij. † No. ibi, [Maxime de illis &c.] ꝙ causarũ quędã sunt ſpirituales; & quędã non. Et dic, ꝙ causarũ ecclesiasticarũ alia est mere ciuilis, alia ſpiritualis, alia criminalis, alia mista. & prosequere, vt no. 11. q. 1. in summa. & de omnibus istis laici se impedire non habent, vt hic. & supra de constit. c. ecclesia S Mariæ. vbi statutũ factum p laicos nõ valet. 96. dist. c. bene quidem. Cõdescẽdo iuxta ordinẽ ad glo. Et prima
4 est facilis: secundã diuido in duas partes, secunda ibi, [Vt ẽt.] † Opp. primo contra tex. de c. expositi, supra de arbi. vbi patet, ꝙ in laicos à clericis compromitti põt, & sic poterũt tractare negotia ecclesiastica Sol. ſm gl. ꝓpria authoritate, tanꝙ hñtes ptã tẽ, laici nõ pñt tractare ĩ p Epm ecclesiasticã: & hoc innuit verbũ, pſumãt. Sed delega negotia poterunt cauſæ pecuniariæ, seu merè ciuiles, nõ aũt criminales, seu ſpuales. Et sic ẽt de mere ciuilibus, põt in eos cõpromitti, vt in contrario. Papa vero p̃t delegare criminales & ſpirituales & ciuiles laico. glo. allegat iura. Sed cõtra hoc, secũdo oppo. & vĩ, ꝙ nedum Eps possit, imo teneatur. 11. q. 1. c. te quidẽ, gl. remittit ad no. in c. cõtingit, de arb. sed ibi recte nõ soluit. Sed primo dic, ꝙ illud c loquitur de causis non spectãtibus ad ecclesiã; quas debet Eps dimittere laicis, de iudi. c. nouit. & ita gl. ibi no. Vel dic ſm Io. An. hic post Tan. ꝙ hæc decr. loquitur ſm consuetudinem reprobatã, supra de
5 cõsue. c. ad audientiã: & latius materiã infra attingã. No. 1. ex † gl. ꝙ cauſe ciuiles pñt laicis p Epm delegari; sed nõ ſpuales, vel criminales. Idẽ no. 96. dist. c. bene quidem. & 95. dist. c. peruenit. 32. dist. c. præter. §. verum. quæ dicunt Epm nõ posse demãdare laico pt̃ excõicandi, sed Papa sic. a Quod ẽt tenẽt hic doctores. Et q̃ Papa possit delegare, vel Eps, vide per gl. in præl. c. peruenit. & per Inn. & alios, in c. quãto. de ꝓluc. vbi plene. Frã. limitat
b hoc dictum glo. ꝙ Eps possit delegare laicis b cãs ciuiles clericorum, qñ clerici non inueniuntur idonei, alias non. all. c. relatũ, infra ne cle. vel mo. de relig. domi. cap. inter quatuor. quæ iura hoc nõ ꝓbant. Vnde Io. de Lig. & cõiter doc. moderni, tenent oppositum, dicentes, ꝙ licet hoc sit æquũ, nõ tñ est necessariũ, maxime si cõmittitur nudus articulus, arg. eius, ꝙ no. gl. & Archi. in c. statutum. §. 1. de rescrip. li. 6. in gl. in verbo, & iõ. & Gul. in Spec. de leg. §. fi. ver. quid si certus articulus. Non obst. c. signi
6 ficasti, infra ti. pxi. vbi patet, ꝙ in iudicẽ laicũ clericus consentire non p̃t, etiam cum licentia Episcopi, quia illud intelligit, qñ clericus vult iurisdictionem iudicis laici prorogare, hic loquit
c qñ Eps vult delegare. Primum fieri non p̃t, vt ibi, sed ſm c sic, vt hic. Hæc ratio diuersitatis est, quia in prorogatione iudex iudicaret iure ꝓprio, & si ꝓtingeret appellari, appellaret ad superiorẽ ipsius laici, & sic clericus iudicaret a laico: sed in delegatione secus, qa delegatus vtitur iure, & vice delegãtis, & sic illa iurisdictio est ecclesiastica, cum delegatus nihil habeat iure ꝓprio, vt in l. 1. ff. de offi. eius cui mãda. est iuris. & in c. P. & G. & c. sane,
7 de off. deleg. & ab isto appellatur ad ipsum Epm delegãtẽ. † No.
d 2. ex gl. significatum huius verbi, præsumãt. d refertur. n. ad eũ, q explicat rẽ ꝓpria authoritate, cũ non possit, licet ex demandatione possit. Et sic facit ad statutũ, quo cauetur, vt quis non præsumat aliquid attẽtare. Debet. n. intelligi nomine ꝓprio, nõ vice alterius, nili aliud impediat. facit quod no. Io. And. in reg.
7 Põtgs p aliũ. de reg. iur. li. 6. in Mercu. † Tertio no. ex glo. & ex dictis doctorũ, Epm, seu aliũ prælatũ, non arctari posse ad committẽdũ cãm, etiam rpalẽ, laico, respectu ipsorũ clericorũ, imo vt supra dixi, de honestate, nõ dẽt cõmittere, nisi clericis. Sed generaliter concludo post Ad. ꝙ si causa est ſpuális, seu criminalis, seu ciuilis de pſona clericorũ, nõ arctatur, ẽt ex debito honestatis prælatus ad delegãdũ. Et p hoc allego, quod habetur in Auth. Vt cleri. apud ꝓpri. Epos. vbi decidit, ꝙ de negotijs eccle
e siasticis, iudices laici nihil debent scire. e facit ẽt hoc c. si cã est
f criminalis, & sanguinis, ꝙ arctatur f ad delegandũ laicis, vt si p latus hẽt rpalẽ iurisdõnẽ in loco. de quo dic, vt in c. ſniam, ne cler. vel mona. Vel melius, vt hĩ hodie in c. fi. co. tit. li. 6. si cã est cẽialis, & nõ sanguinis, nec cõcernit p̃onã clerici, satis est honestũ, vt deleget, ne pp̃has cãs distrahantur a diuinis, vt in præalleg. c. te quidem. Quod sic posset intelligi, ſm alium sensum, siue intellectum. Si tamen cognoscerct non expediri dispe
rio, cum verẽ sit iudex. facit c. archiepiscopatum, de ẽp. Idem dico, si est causa merè ciuilis, & temporalis, & honestum sit, q̃ cõmittat, ex quo non tangit clericum, vel ecclesiam, tamen per se cognoscere potest, si vult, arg. in c. romana. §. debet, de appel.
8 lib. 6. & in c. ſi duobus, co. li. in antiquis. † An aũt ꝓlat. possit, vel debeãt sufficere delegationẽ a iudicibus secularibus de honestate, videtur q non, per præallega. c. requidem. Et si rectg piant, putat do. Anto. quod peccant, e quia non deberent forensium causarum esse dilectores. arg. C. de test. l. consulta. 90. distin. c. cum ad verum. non tamen per hoc vitiabitur iudicij, quia hñt habitum iurisdictionis: alis, de iu. c. nouit. & quod ibi no. Hoc tamen limita per c. in archiepiscopatibus, de ẽt. vbi latet ex responsione Papæ, ꝙ quia licite etiam prælati absentes

h legationes principum. h & restringo illud c. quãdo delegatur causa, cuius decisio cõcernit bonum totius Christianitatis, qa tunc omnes clerici debent esse soliciti, argu. c. 1. de homi. lib. 6. & quod no. Inno. de vo. c. quod super his. Alias autem non debent assumere delegationes principum, vt in c. sæpe, 23. qõ. 8. &
9 in præalleg. c. te quidem, quod sic potest intelligi. † Et expedien do materiam tactam per glo. opp. aliter contra tex. de c. vno, de syndi. vbi innuitur, quod laicus potest esse syndicus ecclesiæ,
i quinimmo etiam in causa spirituali potest esse procurator, i vt in c. 1. de procur. lib. 6. Sol. dicunt doct. quod laici non possunt tractare negotia ecclesiastica suo nomine, vt quasi ius habẽtes in eis; sed nomine ecclesiæ tractare possunt, vt in contrarijs. Simile de filiosa. dicitur in c. qui generaliter, de procurat. li. 6. An autem possit esse administrator vtis bonorum ecclesię, vt œconomus? Inno. sentit quod non; dicit enim quod laici generalem administrationem, vel iurisdictionem habere nõ possunt super clericos, maxime de spiritualibus. Et idem Host. alleg. 19. dist. c. indicatum, 16. q. 7. c. in nona. Idem ipsemet Host. & Ioan. And. post eum, de synd. c. vno, vbi dicit, ꝙ non potest laicus esse vicarius, vel œconomus, vel gñalis administrator bonorũ, vel pſonarũ ecclesiasticarũ. Pro hoc facit ꝙ no. Archi. 16. q. 7. c. laicis. vbi dt, ꝙ triplex est dispositio rerũ ecclesiasticarũ. Quędã est authorizabilis, & hæc spectat ad solũ Episcopũ. Et q̃dã ministerialis, & hęc ptinet ad œconomũ. Quædã solicitudinis, & hęc cõpetere p̃t laicis, quasi sentiat, ꝙ œconomus dꝫ habere in ecclesia ministeriũ, i. officiũ, cũ gñaliter oĩa administret. Sed qñ
k est procurator, seu syndicus k ad vnã, vel plures causas, nõ ꝓprie dꝫ habere officiũ in ecclesia, sed potius quandã solicitudinẽ. Et sic intellige Arch. in c. in nona. 16. q. 7. vbi sentit, ꝙ nõ p̃t esse syndicus. Dẽt. n. intelligi de gñali, qui censẽt habere officiũ in ecclesia, non speciali. Nam syndicus ad vnã, vel plures causas, eq paratur procurator, vt no. Io. An. in c. 2. de test li. 6. & no. in c. in pertractandis, ĩ. de iura. calũ. Sed Colle. hic dicit, ꝙ generalis administrator non p̃t esse loco ꝓlati absentis, vel loco illius, qui reputatur absens, vt est minor, vt in c. 2. de ẽta. & qual. Sed si ꝓlatus præsit spiritualibus, bene p̃t cõmitti cura temporaliũ laicis, maximè vbi clericus non reperitur idoneus, alleg. no. ibi p Inn. vbi notabiliter dicit, ꝙ laicis generalis administratio cõmitti

non

ADDITIONES.

a ZACHA. Sed Papa sic. Adde istum in c. ecclesia S. Mariæ, nu. 5. & ibi plene posui in apost. in versi. potestate excommunicandi, supra de consti. & in c. sacrosanctа. nu. 2. ver. no. 3. supra de elect.
b Delegare laicis. Pondera, qa in pſona ecclesiastica semper est dare quiddita tem & essentiam spiritualem. Sed laicus est incapax spiritualium, ideo Bal. hic reprehendit istã gl. vide hic per eũ, quia loquit̃ singulariter. And. Barb.
c Secundum sic. Adde Capol. consi. 11.
d SEB. SAP. Præsumant. Vide Bal. in l. non eo minus. C. de accus. vbi no. ꝙ verbum, præsumere, nõ cadit in eo, qui facit authoritate iudicis. & idem vult Calder. in consi. 4. sub tit. de sent. exc. Cardi. in cle. 1. in 38. q. de priuileg. Et ꝙ laicus non possit præsumere de causis spiritualibus, vide Pau. de Cast. cõsi. 71. incip. Visis quæstioni. corrupte allegatum per Iaso. in l. quoties. C. de iud. & de verbo, præsumere, vide etiam Feli. in rub. de præsum.
e Debent scire. Pondera diligenter, quia hic dicitur, præsumant. gl. hic, & doc. exponunt authoritate propria, secus si delegata. Certum est. n. ꝙ in c. mulier. 23. dist. dicitur ꝙ mulier non præsumat prædicare in conspectu virorũ & tamen ex delegatione Episcopi, hoc sibi committi potest, vt no. in c. mulierem. 33. q. 5. & hic per do. Abb. Ergo, licet hic dicatur, præsumat, non sequitur, ergo authoritate Episcopi. Nec ob. cum dicitur, ꝙ Eps potest delegare cãm ecclesiasticã, qa si nõ est clericus, non p̃t, qa in clerico reperitur quædam quidditas spũalis, cuius laicus non est capax. Io. An. Gul. de Cun. in auth. clericus, de Episc. & cler. distinguit, quem ibi Bal. reprobat, sed hic idem Bal. approbat. vide hic Bal. & bene ponderabis. And. Barb.
f Arctatur. Adde tamen, ꝙ si Papa scienter causam sanguinis religioso committit, videtur illum dispensare, vt consuluit Are. consi. 58.
Adde, ꝙ pro ista opi. facit tex. melior de iure, in l. item Vipianus, in fi. ff. de excu. tut. de quo vide etiam pulchre per Bar. in repe. l. Barbarius. in 8. col. ver. sed quid si pa. & ibi Moder. ff. de offi. prætꝛ. vbi dicit etiam, ꝙ non procederet, si inferior à Papa hoc fecisset: vide istum in c. cum in cunctis. §. inferiora. ver. an etiam Episcopi. & in c. innotuit, in 2. col. ver. si autem. & in c. quicquis, in 2. no. supra de elect. Aene. Falc.
g SEB. SAP. Quod peccant. Quod non peccent, tenuit Cald. in consi. 6. sub ti. de offi. deleg. & quod teneat iudicium, voluit Fed. de Sen. in consi. 293. incipiens. Visis et. Roma. in consi. 293. facit quod no. idem Fede. in consi. 170. inci. quod clericus, vt 96. quod in casibus, in quibus clericus non potest esse procurator, si tamen fiat procurator, cõmissio non erit nulla, ipso iure.
h Delegationes principum. Vide quæ dixi in rub. de offi. deleg. Io. Cald. in tit. de offi. deleg. consi. 1. vbi consuluit cretinum. And. Barb.
i SAP. PIA. Procurator. An & quando laicus possit esse procurator in causa spirituali, vide Felin. in capitolice. col. 4. ver. tenementi, inf. de exc.
k Syndicus. Sed an possit esse consanguineus prælati, vide hic Bald. qui tenet quod non. And. Barb.
ANT. FRAN. Ad hoc, quod dicitur de syndico, Dic, ꝙ regulariter laicus potest esse syndicus ecclesiæ, vt in c. 1. de syn. facit c. 1. de procu. li. 6. & quinimmo etiam in causa spirituali. Ista doctrina, quæ hic fit mentio, tõ videtur ex hoc, quod dicatur, quod ecclesia, cuius, consanguineus est prælatus, ꝓ pter hoc, non dicitur ex consanguinitate, quam habet cũ prælato, ut in Bald. hic. [illegible] minimo videndus. Nec mirum, quia consanguinitas [illegible] ut no. in c. 1. in fi. vt ecclesiæ benefi. & in c. 1. de cle. & mulie. & [illegible] requisiti de testa

Universidad de Deusto
Biblioteca

non pōt, ita vt super oēs dominetur, vt ibi. Sed specialis administratio quarundam rerum cōmitti pōt, ita vt superiori administratori reipōdeat. Quod mihi placet, & ad hoc induco gl. not.
a in c. indicatū. 89 dist. quæ dicit, a cp ille Epūs ibi fuit repræhēsus, qa œconomū fecerat laicū, cum tamen deberet esse clericus. Aliàs aūt laicis, bene pōt cōmitti cura rusticorū, & aliorū bonorū ēpatus. Et sic apertè sentit illa glo. cū dicit, [& aliorū bonorū, cp cura oīum tpaliū bene pōt demādari laicis, qa ex hoc nō præsunt ecclesijs, vel clericis nec impediūt se de spiritualibus. Nam video, cp oēs reditus ecclesiæ possunt laico locari, vt in c. querelā, ne prælati vices suas, fortius rang̃ minister ecclesiæ poterit habere curā: ne clerici abstrahātur à diuinis, arg. de syndi co. c. vno. Et sic intelligo, cp nō possit esse œconomus, i. habere generalē administrationē oīum bonorū ecclesiæ tēporaliū & spiritualiū, vt sic præsit oībus, & ita loquitur c. 2. de ęta. & qualit. Et hoc repetio hic sentire Gasp. de Cald. dicit enim cp laicus pōt cōstitui œconomus ecclesiæ vacantis in tēporalibus, & sic deberent intelligi no. in d. c. in nona. Et sic sentit, cp multo fortius poterit, si ecclesia non vacat, cū tunc non habeat rectorē, immediatū supra se. ad hoc quod no. in d. c. in nona. quod not. Do. Ant. hic vt transire simpliciter cum primo dicto, & nihil tangit de prædictis, & facit ēt quod statim dicā. Dic ēt, cp laicus non pōt esse procurator, ēt ad vnum actum spiritualem, si hēt ibi exercere iudicio suo actum spiritualitatis, ideo nō pōt cōstitui procurator ad eligendum, vt no. Io. And. in reg. Quod alicui non licet, de reg. iur. lib. 6. facit 96. dist. c. bene quidem, & regula prælleg. Et sic limita dictum c. 1. de procu. lib. 6. quod tamē
30 tacite satis hoc vult. Ex his infertur ad quæstionem, nunquid
b possit esse operarius ecclesiæ, b id est, habere fabricæ officium
c faciendæ, & putat hic Dom. Ant. cp non, ex quo habet colligere obuentiones c spirituales, & quia haberet officium in ecclesia, & distribueret reditus ad libitum in fabrica ecclesiæ, nec ēt secundum cum posset laicus constitui proprio nomine principalis collector, & administrator spiritualium obuentionum, alleg. no. per Archidia. in prælleg. c. in nona. Plus etiam putat, cp non potest constitui syndicus ad alienandum bona, vel iura ecclesiastica, vel vnā rem singularem, quia ibi veniret, vt principalis dispositor rerum ecclesiasticarum. Hæc dicta mihi ex toto non placent. Sicut enim laicus potest constitui procurator ad lites, etiam spirituales, vt in prælleg. c. 1. de procur. lib. 6. ita & fortius videtur, cp possit constitui ad negotia mere tem-
d poralia, vt ad vendendum aliquam rem ecclesiæ, d cum ex hoc nullam præeminentiam habeat in ecclesia, vel super clericos: sed vt nudus minister & maxime, quia in hoc laici magis sunt instructi, & facit hæc litera, quæ prohibet eis hæc negotia administrare, quādo præsumunt hoc, nomine proprio. Item hoc officium non reperitur eis interdictum, nec in genere, nec in specie: ergo & c. arg. in prælleg. c. 1. de procu. lib. 6. nec ēt puto procedere, quod dicit, cp non possit deputari principaliter collector obuentionum spiritualium. Nam licet ipsum ius percipiendi sit quid spirituale, nec cadat in laicum, ita intelligitur c. causam, de præscr. & 10. q. 1. c. hanc consuetudinem, tamen ipsi
31 fructus non sunt quid spirituale. † Hinc est, cp fructus decimarū possunt laicis locari, in c. vestra, de loca. facit quod no. in c. vt super, de reb. eccle. non alie. vnde non video, quare laicus ad hos fructus colligendos, qui sunt quid temporale, deputari tanquā procurator & administrator non possit: maxime iuxta cōsuetudinem aliquorum locorum, vbi clerici vadunt ad rusticos pro decimis percipiendis. Nam honestius, & honorabilius videtur ipsis clericis, & ecclesijs, vt alios laicos, tanquàm factores mittant, & deputent, quàm cp ipsi vadant. Nec ex hoc laicus iurisdictionem videtur habere: nec præeminentiam super clericos, vel ecclesiam, & sic cessat ratio, quam ponit Innoc. in c. 2. de æta. & qual. De officio fabricæ ēt putarem, cp si sit deputatus ad illud officium, ēt quodammodo super laicos, & haberet præeminentiam & potestatem distribuendi reditus inter cleri cos, & percipiendi, vt est hic Senis, vbi tale officium est valde honorabile in ecclesia, adeo cp oportet cp efficiatur miles: puto, cp tale officium non posset concedi laico, citra authoritatē apostolicam, arg. c. 2. de ęta. & qualit. & quod ibi, & hic not. Innoc. & 89. dist. c. indicatum. Sed si haberet purum, & nudum officium conuertendi aliquos reditus in fabricam ecclesiæ, & teneretur alij personæ ecclesiasticæ reddere rationem administrationis, non video, quare debeant hæc laicis interdici, cum sicut eis pōt deputari cura rerum temporalium, vt supra dixi, ita & hæc cura fabricæ: maxime cum ipsi in hoc magis sint experti, quàm clerici, & vt clerici non abstrahantur a diuinis, & sic posset conseruari quasi consuetudo totius orbis, vbi laici
a ad hæc officia deputantur. † Quero, nunquid laicus possit esse vicarius episcopi? Communiter Doct. tenent, cp non, vt not. in c. in nona. 16. q. 7. & in c. contingit, de arb. in q̃ no, de synd. Et pro hoc facit glo. huius c. quæ dicit, in causa spirituali nō possunt committi laicis, etiam tanquàm legatis, per epm̃ cōpi: fortius ergo non potest episcopus [illegible] facere vicarium, qui habe-
ret etiam iurisdictionem super spiritualibus ordinariam, vt no. in c. sua, de offic. vica. 25. dist. c. perlectis, no. in c. 2. de offic. vicar. lib. 6. Hoc intellige in spiritualibus. Sed vbi habet temporalem iurisdictionem in loco, bene pōt vicarium laicum cōstituere, vt in c. fi. ne cler. vel mona. lib. 6. sed in spiritualibus secus. Plus dicunt Doct. in c. Ioannes, de cler. coniug. & in c. vno, eod. titu. lib. 6. cp ēt clericus, ex quo est coniugatus, esse non pōt, quia nō gaudet priuilegio ecclesiastico: nisi in duobus, de qbus in præ-
13 alleg. c. vno, & dic plenius, vt ibi no. † Sed an posset esse assessor e
c iudicis ecclesiastici? [1] Doct. & Host. hic tenent, cp sic, alleg. not.
f in c. contingit, de arbit. Sed aduerte tu canonista, circa quod versatur officium assessoris. Nam multi laici parum intelligentes excedunt in hoc: prætextu huius officij, limites huius facultatis, vnde vide de hoc officio, Spec. de offic. assess. §. officium, & quod leg. & no. in l. 1. ff. eo. & inter cętera no. cp assessor iudicare non pōt, vt dicit gl. in præalleg. l. 1. & Spec. vbi supra. Nullā enim habet iurisdictionē, vt in l. 2. C. de assessor. poterit tū sibi causa delegari, si eius qualitas patitur, vt no. in præall. gl. l. 2. sed tunc erit delegatus, & nō assessor, & inde iudex, ipsa cessante delegatione, habet sententiam ferre, & nō assessor, & in hoc vidi multos laicos assessores excedere. Vnde talis sententia nō valebit, de senten. & re iud. c. fi. lib. 6. nisi esset illustris persona, vt episcopus, qui vellet sibi comittere nudum ministerium legendi. Et intellige in præsentia episcopi, vt ibi. Item non potest assessor torquere, sed hoc debet facere ipse iudex, vt est tex. iuncta glo. in verbo testibus, in authen. vt defunct. seu fu. §. illud, collatio. 5. & debet ipse ordinarius esse præsens in cognitione causæ. Non enim debet ipse assessor per se audire sine iudice, vt in prælallega. §. illud, quia vt supra dixi, ipse habet
g officium consulendi, g non autem habet iurisdictionem, & sic

ADDITIONES.

a Quæ dicit. Tu pōdera subtiliter tex. c. indicatū, ibi. n. fuit cōmissa cura laicis rerū tēporaliū, qui male gubernarūt, deprædando bona ecclesiæ, tex. dicit, cp debent puniri, & de cætero est cauendū, ut laicis sub regula clericali nō degentibus, nō cōmittatur, sed clericis probatis, qui ut subditi corrigi possint, si quid male gubernant, & si ponderetur ille tex. non improbatur constitutio in rebus temporalibus propter incapacitatem laicorum, sed quia non sunt subditi non possunt ita habiliter corrigi. And. Barb.

b Operarius eccle. Vide Cald. in consi. 1. sub tit. de consue. & in consi. 18. in tit. de præb. Rom in sing. 262. inci. fructus ecclesiæ.

c Obuentio. Adde Rom. consi. 266.

SEB SAP. Obuētiones spirituales. Tu pondera, quia d. Ant. hic dicit, cp pōt ministerium præberi laicis, ut colligant obuentiones spirituales, sed ipse non pōt esse principalis collector. Tu vide Io. de Lig. in c. 1. de vi. & ho. cler. & ibi d. Ant. dicit, cp laicus, qui emit obuentiones spirituales, non pōt illas colligere in altari, sed debent clerici illas colligere ex altari, & dare laico. Ita videtur dicendum in propusito nostro. And. Barba.

ANT. FRAN. Circa hoc, de laico, an possit colligere obuentiones ecclesiæ, p dicas, quod licet laicus possit esse œconomus ecclesiæ vacātis, quod intelligendū est respectu tēporaliū, ut in c. in nona. 16. q. 7. tamen de oblationibus ecclesiæ ipse non debet se impedire, nec illas colligere, nisi consentientibus ipsis clericis & volētibus, & eorum nomine, ut in c. quia facerdotes. & in c. sanctorum. & in c. hanc consuetudinem. 10. q. 2.

d Rem ecclesiæ. Tu pondera, quia res ecclesiæ est Christi. 12. q. 1. c. qui Christi pecunias, quo ergo poterit res Christi vendere. Itē nec hīt laici illā charitatem pro ecclesia, quam haberent clerici ad vendendum. And. Barb.

e Esse assessor. Ad istud de assessore dixi in voce multum singulariter, & allegaui elegantissimum consilium Ang. 269. vbi mirabiliter loquitur de assessore, quia quilibet iudex debet sequi suū consilium. Allegabam Bal. qui multa optima verba spargit, facit l. fi auiam in ver. fi cum peritioribus tractatū habuisset & c. C. de inge. ma. all. istum tex. Host. in c. 1. de priui. Et Bal. hic q̃rit, an possit haberi cōsilū magistri in theolo. de ordine fratrū minorū? & an habeat log iste assessor? & vide vltra gl. all. p d. Abb. tex. fing. in l. metū. §. sed ex facto. in ver. me assidēte, prætorē iterlocutū, ff. cp met. cā. And. Barb.

f SEB. SAP. Iudicis ecclesiastici. Vide Decium in c. fi pro debilitate. col. 6. de offi. deleg. & no. cp laicus merus legista non potest esse assessor in causa mere canonistali, nec econtra. ita no. Gemi. in c. statutum, in prin. de rescr. li. 6. quem sequitur Decius in c. sciscitatus, ante finem. sup. de resc. vide d. Ias. in rub. ff. de offi. assess. & ibi declarat, quid possit facere assessor.

g Officium consulendi. Tu pondera istum tex. primo prohibet, ne laici tractēt negotia ecclesiastica. Secundo, cp prælati non disponant iudicio laicorum: Iudicium capitur multipliciter, vt dixi in rub. vt hic, cp capiatur p deliberatione laicorum. Sed nonne cum prælatus disponit de consilio assessoris laici, disponit iudicio laicorum? ergo, non tenet sententia. Pro certo istud mihi videtur verius, & quia nos videmus ignorantiam prælatorum, qui cū iudicio laicorum disponunt spiritualia. And. Barba.

ANT. ERAN. De hoc, an laicus possit esse assessor clerici in causa spirituali, & an valeat sententia lata de eius cōsilio. Dicas, quod laicus absq; dubio non pōt esse vicarius epi, ut est tex. in c. in nona. 16. q. 7. & in c. indicatum. 89. dist. & vide Io. And. in c. Io. de cler. cōiug. ubi idem tenet: maxime in clerico coniugato, & vide Host. in c. contingit, de arbitris, quia non possunt laici pertractare spiritualia, nec consuevit Papa cās spirituales delegare laicis nisi cū adiunctione clericorum, iuxta no. in c. decernimus, supra, de iud. An autem possit esse assessor in causa spirituali, communiter tenetur quod sic, ut per Io. And. in d. c. contingit, vtplene tractatur in d. c. decernimus. & habetur in d. c. statutum, in §. assessorem, de rescrip. lib. 6. Et hoc ideo est, qa in persona assessoris, non videtur fundari aliqualiter iurisdictio: sed fungitur munere assessoris ad suppliendum imperitiam iudicum, ut pulchre cō-
tinuit, & declarat Ang. in suo consi. 274.

& sic acta reperirentur facta sine iudice. Item aduerte, qa licet possit esse assessor, non tamen potest sibi committi facultas dictandi in spiritualibus sententiam, vnde non potest causa spiritualis delegari clerico cum conditione, vt ferat sententiam, „ put talis laicus dictauerit, vt no. Ioan. And. in c. fi pro debilitate, de offi. deleg. Secus puto, si sic fuerit dictum, prout talis laicus consuluerit, quia tunc valet. Nam assessor dat consilium, & hoc vltimum tenet Inno. hic. Dicit enim, quod cōsilium à laicis bene requirere possunt. Tale enim consilium non tenetur iudex sequi; secus si fieret commissio, vt præcisè teneretur sequi consilium; quia tunc disponeretur res ecclesiastica iudicio laicorū, contra dispositionem huius c. quod etiam sequitur hic domi.
14 Anto. † An laicus possit esse notarius a in negotijs ecclesiasticis
a & spiritualibus, b dic vt no. in c. quia propter, de electio. & infra
b ne cler. vel monac c. sicut. An possit laicus prædicare, & sic sibi
c committi prædicationis officium, c vide gl. 96. dist. c. bene quidem, quæ dicit, cp pōt ex delegatione epi, nō autem propria authoritate, facit c. cum ex iniuncto, de hær. vide ēt glo. 23. dist. c. mulier. & 33. q. 5. c. mulierem. vbi no. de muliere, & dic, cp officium prædicandi est curatum, vt no. in clemē. 1. de regula. & in clemen. dudum. de sepul. Et p primo dicto vide meliorem tex. cum gl. 16. q. 1. c. adijcimus. quæ dicit, mulieres, & laicos viros posse prædicare de licentia sacerdotis. Sed in quantū illa glo. dicit de muliere, non puto glo. verum dicere, quia illud est virile
d officium, d vt in prælle. c. mulierem. & quod ibi no. Vnde quo dammodo detraheretur fidei, & honori Christianitatis, & quia hoc est periculosum, nam propter imbecillitatem sexus, de facili posset errare. & pro hoc facit tex. in præall. c. mulierem. vbi simpliciter prohibet de mulieribus, non autem sic loquitur de
15 masculis. † Sed nunquid saltem clerico cōiugato possit episcopus causam criminalem clerici committere? videretur quod sic, cum dispensatiue possit beneficium ecclesiasticum obtinere, vt no. in c. Ioannes, de cler. coniug. Contrarium tenet Colle. hic, quia ipsi possunt dici seculares, sub nostra regula nō degentes, & non differunt a laicis, nisi in duobus, de quibus in præall. c. vno, de cler. coniug. lib. 6. Et ad illud quod dicitur, quod potest obtinere beneficium ecclesiasticum, dic, vt ibi. Et hoc verum, etiam ipso clerico consentiente, quia hoc surgit ex incapacitate ipsius coniugati, & non in fauorem ipsius clerici, argu. in cap. significasti, infra tit. proxi. Consensus tamen clerici, cuius causa committitur, videtur requiri, quando committitur causa mere ciuilis, vt sentit Archidiac. in c. bene quidem. 96. dist. quod non puto necessarium, quia ex quo laicus non est in capax, potest Episcopus hoc committere ex sua iurisdictione arg. in capit. sane, infra tit. prox. & quod ibi no. glo. ad hoc l. vna. C.
16 qui pro sua iuridict. Venio † ad glo. vlt. quæ colligit argu. quod omnes prælati ecclesiarum sunt iudices ordinarij. & not. semper hanc glo. iuncto tex. Ex qua habes materiam cognoscendi, qui dicuntur prælati. Nam proprie dicuntur, qui habent ordinariam iurisdictionē. & dic, cp latè sumpto vocabulo, quilibet clericus habens curam animarum, dicitur esse prælatus, vt probatur in cap. tua, de cler. ægro. & quod no. in c. cum ab ecclesia rū, de offic. ordi. secundum vnum intellectum, non ita late appellatione prælatorū veniunt alij habentes prærogatiuam maiorē sine iurisd. vt plebanus, appellat. n. pastor. 63. dist. c. si in plebibus. Item Decani, Archipres. & consimiles, vt in c. 1. de ęta. & qualita. & de foro comp. c. Romana. §. nec ēt, lib. 6. vide Arch. in c. vt animarū de const. libr. 6. & quod no. Inn. in c. firmiter, de summa Trin. & in c. quoniam, vt lit. non conte. §. porro. vbi dicit, cp habens curam animarum dicitur prælatus. & intellige secundum prædicta, stricte verò solum dicuntur prælati habētes iurisdictionem, vt probatur hic, iuncta gl. in clemen. dudum, §. in ecclesijs, de sepul. vbi rector, curatus, & prælatus ponuntur separatim. & vide ibi per Pau. & ad hanc dist. debet reduci glo. in clemen. 1. de elect. in ver. prælatum. Et hoc sentiunt hic satis doct. dum dicunt, quod olim hic in litera, vbi est verbum [Archiepiscopi,] erat [Archidiaconi,] & fuit remotum, secundum Goffre. & Ioan. Andream, adde notandum, non omnem Archidiaconum esse prælatum, falt em illum, qui non p electionem assumitur, sed per episcopum inuestitur. 74. distin. c. quo-
17 rundam. † Nam quandoque eligitur. 93. distin. legimus. Quare autem pondera[illegible] ut eligatur. doct. non declarant. sed dico, quod ideo, quia vniuersitas eligendo tribuit iurisdictionem electo, saltem in ipsos de collegio, vt not Innocent. in c. cum ab ecclesiarum, de offic. ordin. & in l. fi. C. de iurisdictio. omn. iudi. Per quod dico, quod si assumptus per episcopum ad aliquam dignitatem habet iurisdictionem, puta de consuetudine, licet non habeat collegium satis etiam potest stricte appellari prælatus, ex quo alijs præest in iurisdictione. Et quod Archidiaconus dicatur prælatus, vide tex. in cap. Romana. de appellatio. lib. 6. & in cap. cum in cunctis, cum glo. ibi. in §. inferiores, de electio. & in capi. Romana. §. nec etiam, de foro competen. lib. 6. & in capit. 1. de æta. & qualita. Sed hæc omnia [illegible] & similia, intelligē secundum prædicta. Qui autem dicant [illegible] habere dignitatem, videtur enim dicendum. Sed vide quod plene dicam in cap. de multa, de præben. † Et ex prædictis habes, quare Archiepiscopi postponuntur hic in ordine literæ abbatibus, quia
18 vt supra dixi, olim in litera erat verbum, Archidiaconi. Ex quo collige, cp hodie abbates sunt præferēdi Archidiaconis, & sunt
e digniores Archidiaconis. Valet enim arg. ab ordine literæ. e vide bo. glo. in c. quorundam, de elect. lib. 6. in verbo, prædicatorum. & tex. in c. episcopos. 17. dist. & quod no. in capi. bene quidem. 96. distin. in glo. in verbo, Mediol. quæ dicit, quod ex prærogatiua sedendi, & subscribendi, & respondendi, cognoscitur maioritas dignitatis, f & etiam probatur in prælle. cap. epi-
f scopos. Explicitus † glo. opp. contra tex. & videtur, quod laicus
19 possit tractare ēt spiritualia, vt probatur 1. q. 1. c. quod quidā, de pen. dist. 1. c. quem pœnitet, in quibus iuribus patet, quod saltem laici in necessitate possunt baptizare, & p sessionē audire. Dic, vt no. in c. quāto, de p suetu. vbi plene dixi. Et inter cætera dicit Inn. ibi, & fuit no. dictū gl. in c. vlt. 24. q. 1. quod in his, quæ spectāt ad clericos, illud solū licet laicis, cp p cessum eis a iure specificè reperīt, quod no. Et p hoc pōt solui, cp legit, & no. 17. distin. c. nec licuit & 23. q. 5. c. principes, & c. de Ligurib. vbi in casu scismatis, & subuersionis fidei, & data in corrigibilitate, pōt laicus exercere iurisd. suam in clericos, sed sunt casus speciales, & dic,

vt

ADDITIONES.

a Esse notarius. An laicus possit esse notarius in causis ecclesiasticis, & spiritualibus, si est creatus ab Imperatore, consului pridie in Delphinatu, quod sic, licet Host. aliter dicat in d. c. quia propter, & d. Anto. in c. sicut, ne cler. uel mona. Et facit, quia officium notariatus non debet assumi per clericū, vt in d. c. sicut. ergo laicus poterit esse. Secundo, ista est iurisdictio voluntaria, q̃ potest prorogari, ut per Bart. in l. 1. alias 2. ff. de off. proconsul. & in l. 1. C. de sum. Trin. & ibi Bal. dicit, quod partes possunt facere, quod notarius in alie no territorio faciat eis instrumentum publicum, quia possunt prorogare, facit ēt, quia off. notariatus est quædā facultas, c. ad audientiam. de præsc. c. illud, de præsump. ubi est officium, ergo poterit exerceri per laicum in spiritualib. Facit ēt, quia notarius dr testis. l. Domitius. ff. de test. sed laicus potest esse testis in causa spirituali, ergo & notarius. Facit etiam c. quanquā. de vsu. lib. 6. vbi in causa vsuraria, quæ dr ecclesiastica, & spiritualis, laicus notarius potest stipulari, ergo, facit ēt quod habetur in ca. cum dilect. de fide instr. ubi consuetudo dat authoritatem scripturæ. Sexto facit ēt, quia notarius est seruus publicus, ergo ita est seruus clericorum, sicut laicorū, & ita seruatur de facto. tenet d. Gas. de Cal. in d. c. sicut. de pe. do. Card. & Ab. ibi. & respondet d. Gaspar ad rōnem Host. uide ibi do. Ab. in d. c. quia propter, licet Spec. teneat dictum Host. in tit. de instr. edi. §. restat, uer. quid de cōsti. And. Barb.

b SEB. SAP. Spiritualib. Quod laicus possit rogatus esse de causis spiritualib. tradit Bal. & Ant. de But. in c. Massana, supra, de elect. Fel. in c. cum dilectus, in 4. declaratione. col. fi. de fide instru.

c Prædicationis officium. Adde Alex. consi. 216.

d SEB. SAP. Virile officium. Officium prædicandi cui competat, ponit late Fel. in c. excommunicamus. § quia uero. col. 4. inf. de hæret.

ANT. FRAN. Ad istam decisionem, quā facit iste de notario, ut possit scribere in cā spirituali, dicas omnino uidendum esse Spec. in tit. de instr. edi. in uer. quid ergo sit tabellio. ubi dicit, quod licet laicus non admittatur ad electionem, & ad præstandum uotum in electione dignitatis spiritualis, immo si interuenerit laicus simul cum clericis, non ualeret electio, ut c. Massana, & in c. sacrosanta, de elect. tamen notarius laicus potest scribere uota canonicorum eligentium, & eorum, qui præstant uocem in electione spirituali, & potest de tali electione esse rogatus, & instrumentum conficere, qa nondicitur ex hoc pertractare spiritualia.

e Ab ordine literæ. Hinc est, cp primo nominatus præsumitur magis dilectus. l. Publius. §. Titi. & ibi Bar. & Compo. ff. de cōd. & dem. uide Bal. in l. pulchra. q. in l. qui duos. ff. de leg. 1. uide istum in c. cum dilecti, in 4. no. & in c. fedes, in 3. col. sup. de rescr. & in c. cum iure, sup. de elect. Facit tex. in l. quoties. ff. de usufr. facit ēt, cp quando duo actus reperiūtur scripti, & facti eadem die, ille præsumitur primo factus, qui primo est scriptus, Ita do. Alexā. in consil. 112. incip. super eo dubio. in 5. vol. qui limitat hoc non procedere, quando, si non præsumeret præcessisse actus secundo scriptus tota causa rueret. & ponit exemplum, Reperitur in uno li. pater fecit donationem filio, paulo post reperitur, cp pater emancipauit filium. Nam ad hoc, ut ualeat talis donatio præsumitur, quod præcesserit emancipatio, quod est multum quotidianum quod tene menti. Aeneas. Falco.

f SEB. SAP. Dignitatis. Vide de hac materia, p Petrū de Mōte, in sua monarchia. col. 24. in 5. q̃. ubi ponit de Arch. Mediolanēsi & Rauēnati, quis dēat præcedere, & ponit gl. in d. c. bene quidē. Refert Fel. in rub. de maio. & obe. col. 1. & infinita, de ordine, ponit idem Fel. in c. cum dilecta, col. 3. uer. ordo scripturæ, de rescr. & Mod. in l. 2. §. prius. ff. de vulg. & pup. Ant. Fran.

An, & qñ sit attendendus ordo scripturæ, & an, & qñ ex ordine iuris sit argumentandum, uide quæ hīr in c. cum dilecta, & in c. nunquam, de rescr. & in c. fi. rector. 43. dist. Et uide Bar. in l. 2. in §. prius, de vul. & pup. & in l. nec. n. ff. de fol. & §. coordinatum, in auth. de hær. & fal. & uide Bald. in proœ. C. & uide gl. in c. mandato. in uer. ordinem. de præb. lib. 6. & uide Arch. in c. Metropolitanæ. 63. dist. eundem in ciuitatuimus, de off. delega. lib. 6. Dicas tū, cp ubi non attenditur ordo scripturæ, sed potius ordo intellectus, ut in l. cū pr. ff. de iudicium. ff. de leg. 2. Fel. deo si testator primo instituit nepotem, & deinde filium, uidetur filium, iuxta no. in l. Gallus. §. quidam recte. ff. de li. & posth. & ibi per Bar. in l. 2. §. quæritur. in ut. ff. uel Abb. in usib. feu. & uide tex. ibi. Raynutius. de ci. ubi tabellio [illegible] institutio facta de filia & uentre, non ualet [illegible] nisi uterque admittit. & uide tex. in c. Raynutius. col. [illegible] ubi [illegible] facta de patre, & filijs nō intelligitur [illegible] successione. Et de ista materia hīr per Cy. in l. præterea. C. de fest. & in [illegible] Cal. de fideic. & ibi ad materiam glo. in l. si pater. in §. fi plure[illegible] de damnato. & gl. etiam in uers. ordinem prælleg. c. mandato. de præb.

Universidad de Deusto
Biblioteca

10 vt no. in c. cũ nõ ab homine, infra de iud. † Vltimo opp. contra tex. in eo, q̃ vtitur verbo, (Decernimus. (cũ per hãc cõstitutionem non inducatur ius nouum, cum idem esset statutum, vt in c. ecclesia, de consti. Dicit Io. And. post Fran. qđ per hoc verbũ, diffinit casus dubius, vt hic, & tunc iura vtunt hoc verbo: sed verbo, (statuimus,) qñ ius nouũ prodit; & verbo (innouamus,) qñ innouatur antiquum. & solet hoc dictũ multũ allegari. Sed
3 do. Card. dicit, qđ verbum, (statuimus,) & verbũ (decernimus,) idem important, & q̃ per vtrunq; ius nouum inducitur, sed nihil allegat. Sed ego dico, quoad hæc verba, & similia, q̃ debemus primo inspicere materiã subiectã, & si materia est noua, inducitur nouum ius, secus si materia est antiqua. Verba. n. appropriantur fm subiectam materiam, vide bo. gl. in cle. vna de cõcess. præb. in verbo, censemus, & 11. q. 3. c. rogo. & 1. dist. c. humanum genus de ver. sig. exiui in cle. Si vero materia est dubitabilis, tunc recurre ad proprium significatum verborum, quod elicitur, vt in simili no. Bar. in l. oẽs populi. ff. de iustit. & iure. Vel quia in iure expressũ hoc hĩ; vel ex diffinitione, vel etymologia si diffinitioni non ꝺicat, vt in l. 1. ff. de testa. in c. cum secundũ, infra de præb. & mihi placet dictum domini Card. sicut de verbo, censemus, & no. gl. in præall. clem. vna.

ADDITIO.

1 Decernimus. Adde quid de uerbo, statuimus, eundem consi. 97.

SVMMARIVM.

1 *Iurispatronatus causa subijcitur cognitioni ecclesiasticæ. 4.*
Laici non possunt cognoscere de causis connexis spiritualibus.
2 *Mixtum sequitur naturam simplicis dignioris.*
3 *Iuramẽtum de calumnia, non præstatur in causis mere spiritualibus, nec eis annexis. 12.*
Ordo procedendi in causis spiritualibus, uendicat sibi locum in causis ipsis connexis. 6.
5 *Iuspatronatus, non potest uendi, nisi cum uniuersitate, secus ius mere spirituale. 7. 9.*
8 *Iuspatrona. quod est in uniuersitate, super qua iudicauit laicus an indicium annullet, respectu ipsius iurispatronatus.*
Iuspatronatus, an confiscetur per crimen læsæ maiestatis. 11.
10 *Ius funerandi est concessum laicis, quoad possessionem, non quoad, dominiũ.*
11 *Cognitio, iuris funerandi, ad quem iudicem spectat.*
Iuspatronatus si fuit donatum, uel aliter alienatum iudex ecclesiasticus cognoscet super ualiditate talis alienationis.

CAP. III.

1 QVanto. Laici causas connexas spiritualibus tractare non possunt. Vel sic, magis specifice, & ad literam: Causa iurispatronatus spectat ad iudicium ecclesiæ, hoc dicit, & non diuiditur. Not. 1. quod causa iurispatronatus non est mere spiritualis, nec tanquam mere spiritualis, subijcitur iurisdictioni iudicis ecclesiastici, sed tanquam coniuncta, & connexa spiritualibus; quod la
2 cit ad illud quod dixi super rub. † Secundo not. 2 q̃ mixtum se
a quitur naturam simplicis dignioris, b ius autẽ patronatus quo-
b ad intellectũ est partim temporale, & partim spirituale, vt not. gl. in c. pię mentis. 16. q. 7. & sequitur naturam spiritualitatis, vt hic, & in c. de iure, infra, de iurepat. & de transact. c. præterea. ad
3 hoc c. quod in dubijs, & de consecr. eccle. vel alta. † Tertio not.
c quod connexa c iudicantur, & ordinantur, sicut ea, quibus con-
d nectuntur: dassumunt enim sibi eandem naturam ex connexione, & cohæsione. l. quæ religiosis. ff. de rei vendi. infra, de parochia. super eo. ff. communi diuidun. l. arbor, ex quo. gl. in c. licet. 16. q. 3. & ex hoc infero gl. bene dicere in c. litera, de iuram. calum. quæ dicit, quod sicut olim non iurabatur de calumnia in causa spirituali, ita nec in causa iurispatronatus. Ex qua gl. iũcto isto tex. dico, quod si in causis spiritualibus certus modus q̃ cedendi a iure traditur, videtur statutus etiam in causis connexis, & coniunctis spiritualibus, & sic de simil. & hoc nisi materia sit odiosa, & valde exorbitans, vt dico in præalle. c. literarum licet ab aliquibus, & minus bene, illa glo. reprobetur. Nota vltimo, casum in quo ius possessum ab aliquo non sortitur naturã possessori: vnde laicus hic ratione iurispatronatus, quod possidet, coram iudice ecclesiastico conuenitur, licet persona sua sit subiecta seculari, rationem infra videbitis. Venio ad glo. & primo quæro, quare causa iurispatronatus dicitur cõnexa spiritua
4 li? Respondet glo. quia ipsum iuspatronatus, non est mere spirituale, sed annexum, ideo & ipsius causa dicitur annexa, assumit enim sibi eius naturam, quia magis dignum ad se trahit minus
4 dignum, vt in gl. Sed contra † hoc, & contra tex. potest formari talis oppositio ex sequenti particula gl. ibi. Et laicus. sicut laicus non potest possidere ius merè spirituale, de præscrip. c. causam. & tamen possidet ius annexum spiritualibus, vt hic, ita videtur, quod licet iudex seculari non possit cognoscere de causa mere spirituali, de ord. cog. c. tuam, potest tamen cognoscere de causa connexa spirituali. Solu. glo. non soluit, sed simpliciter dicit, quod laicus possidere potest illud ius annexum, sed non mere spirituale. Idem dicit in iure sepulchrorum. Host. dicit, q̃ mere spirituale laicus non tractat, nec possidet, mere temporalia tractat, & possidet. hoc vero ius cõnexum nõ tractat, vt hic, sed possidet, vel quasi, & hoc de gratia, infra de iurepatro. c. 3.
5 † Do. Ant. hic sequendo Goffr. in summa. de iurepat. §. 1. vltra medium, dicit iuspatr. realiter esse quid spirituale, quod patet, quia vendi non potest, sicut nec spirituale, nisi cum vniuersitate, vt in præalle. c. de iure, sed quia ex dispensatione ecclesiæ cadit in laicum, pro tanto dicitur annexum iuri spirituali, & sic non inspecta natura sua, sed inspecto illo accidente; surgente ex dispensatione ecclesiæ. pro hoc quod not. in cap. pię mentis præalleg. vbi dicit gloss. quod iuspat. est spirituale, sed non mere,
c e quia cadit in laicum. Quædam enim, vt ipse dicit, sunt mere, & essentialiter spiritualia, vt anima, gratia, virtutes, & similia. Quædam sunt spiritualia, sed non mere, & essentialiter, qa tunc non propter se, sed propter aliud, vt sunt beneficia, vasa ordinata ad sacrificium, & similia iura spiritualia, quæ ordinãtur ad finem spiritualium, vt ad finem animæ, administros sustendos, & ista tanto magis dñr spiritualia, quanto magis appropinquantur fini rei spiritualis, & de his vide bo. gl. in summa. 1. q. 1. Ad propositum ergo, quia per electionem principiat matrimonium inter ecclesiam. & electum, magis dr ius spirituale, quam iuspatronatus, quod non initiatur matrimoniũ cũ præsentato, sed tantum præparat persona cum qua debet ꝺhi. Et hoc ẽt principaliter non cadit in laicum, nisi ex dispẽsatione ecclesiæ. Sed noluit ecclesia dispẽsare cum laico, circa electionẽ, qa est actus magis spũalis. Et ideo infert, q̃ cum essentialiter, iuspa. possit dici mere spũale, debet quoad oĩa iudicari, vt ius spũale, nisi repe
6 riatur illud contrarium a iure expressum. † Et ideo vbi spiritualis causa deberet tractari simpliciter, & de plano, idem dicendum esset de iurepatrona. Et sic per hoc sentit aperte do. Anto. quod ideo ecclesiasticus cognoscit, & non secularis de casu iurispatrona. quia ipsum ius realiter, & essentialiter est mere spiritua-

ADDITIONES.

a Secundo no. Vide do. Pe. hic super isto notabili. vide Bar. in l. præcipimus, ad fi. C. de app. & in l. solent. ff. de alim. leg. & in l. Arist. ff. de do. And. Barb.
Adde, quod istud notabile facit ad decisionem quæstionis, quã habui de facto hic Perusij, & adhuc pẽdet, uidelicet, uertebatur lis super una hæreditate inter clericum, & laicum, laicus petebat compromissum coram iudice seculari, secũdum formã statutorum ciuitatis Perusij, ille clericus uolebat ducere causam ad uicarium episcopi, ego allegaui Bar. in l. præcipimus. §. pen. C. de appellatio. quem allegat etiam d. An. hic, in fauorem dicti clerici. multa etiam licet non urgentia, allegabantur pro alia parte. Credo, quod. d. potestas (ut dixit mihi) pronũciauit pro clerico. Nonnulla pulchra similia ad ornamentum istius notabilis, uide per d. Ias. in l. Imperium in j. no. ff. de iudic. & facit l. quæritur, ff. de statu ho. bene facit pro parte illius clerici, q̃ dixit Ant. de But. in c. cæterum. in 3. col. inf. eo. Quod si contendatur, cuius sit iurisdictio, iudicis secularis, uel ecclesiastici, q̃ præfertur in cognoscendo iudex ecclesiasticus, tanquam maior. Sequitur Ias. in l. 2. in 5. col. in fi. ff. si quis in ius voca. non ierit. uide istum in c. qualiter, & quando in pen. col. uer. sed aduer. inf. eo. Aeneas Falc.
b SEB. SAP. Dignioris. De ista regula uide latè per Fel. in c. 1. col. 4. de præsc. & Soc. in l. cũ tenatusc. in fi. ff. de reb. dubiis. Bar. uero in cõs. 19. circa fi. & Fel. in tractatu, quando literæ apostolicæ. col. 4. in 7. amplia.
ANT. FRAN. An, qñ statutum disponit, q̃ causæ, puta, uertentes int er cõsanguineos compromittantur, tale statutum, comprehendat clericos, si cã uertatur inter clericum & laicum instante laico, q̃ cã compromittatur, ipso clerico contradicente, & uolente cãm deducere ad iudicẽm ecclesiasticum puto decisionem istius esse iuridicam, quia statuta laicorum non habent ligare clericos, ut in auth. cassa & irrita. C. de sacrosc. eccl. & in auth. statuimus, eo. ti. & per ea, quæ hñr in c. ecclesia Sanctæ Mariæ, ubi plen. de materia, de const. Et eo magis, quia clericus, tanquam magis dignus trahit ad se laicum, tanquam minus dignum, iuxta tex. in c. aqua, de consec. eccle. uel alta. & illa doctrina Bar. hic allega. in l. præcipimus. C. de app. multum facit ad propositum. Et hanc opi. confirmo ex his, quæ uolut Ange. in consi. 64. incip. Comes concludit, quod stante huiusmodi statuto, quod non ligantur pupilli, si fiat compromissum a tutore super diuisione bonorum cõmunium pupilli & maioris, q̃ sicut pro parte pupilli, & eius respectu, cõpromissum est nullum. Ita eo. modo dato, q̃ laicus habens cãm cum clerico, ligetur hniusmodi statuto, tamen eo statuto non ligatur clericus, & ideo si virtute istius statuti clericus compromitteret, compromissum non ualeret, sicut nec ualet compromissum factum nomine ipsius pupilli per tutorem, stante huiusmodi statuto.
c SEB. SAP. Connexa. Vide quod no. Bal. in rub. huius tit. col. fi. ubi dicit, q̃ clericus petens ecclesiam, censetur etiam petere cœmiterium. Et multa similia uide per scribentes in c. transla. supra, de constit.
d Connectuntur. Adde Pau. de Cast. consi. 269. in 1. impress.
e Non mere. Et pódera, quia iuspa. oritur a reprofana, quam quis dedicat Deo, & nihilominus talis res post dedicationem sapit quandam laicalitatẽ; quia iam aliqualiter remanent reliquiæ dñij, & laicalitatis, quia hac contemplatione laicus dedicat illam rem ecclesiæ, facit l. talem. §. fi. ff. de hær. instit. vnde causatiuè illud iuspa. introducitur a re tpali, & sic a temporalitate, licet ergo res sit facta Dei, & ecclesia Dei concedat illud iuspatr. laico, ut habeat originem ab ecclesia, clarum est, q̃ res dicetur in parte spiritualis, & in parte temporalis, & sic iuspa. dicitur, quiddam participium, quia partem capit a temporalitate, & partem capit a spiritualitate. & istud uidetur uerus. Bene pondera, quia hic dicitur, quod est coniuncta & annexa cã iuspa. causæ spirituali, non dicitur, quod iuspat. sit annexum iuri spirituali. Pondera ẽt, quia si est annexa, ergo subiectum est cã spiritualitatis, & causa iuspatro. est accidens, ergo sequitur quod per accidens est spiritualis, & non per se. Pondera tamen tex. in d. cap. de iure dicit iuspa. est annexum spiritualitati, & sic non refert de causa. And. Barb.

rituale. Sed hoc dictum nunquam mihi placuit, quia (vt supra dixi super rubrica) ipsum ius antequam fuerit concessum laico non fuit deductum in esse, & sic non potest dici, q̃ originaliter est mere spirituale. Nec etiam ex statu antiquo sibi insito, potest dici esse mere spirituale, cum patronus nihil aliud faciat, q̃ præsentare personam instituendam per superiorem. Vnde in hoc tantum satisfit desiderio suo, vt ordinetur, & instituatur persona secundum voluntatem suam. vt colligitur elare ex c. 1. 16. q. 5. vbi vide bo. tex. & eadem causa, q. 7. c. decernimus. non autem ex tali presentatione acquirit aliquod ius spirituale. hinc est, q̃ patronus laicus potest variare laicum præsentando: de iure patrona. c. qđ autem. Et ex pluribus præsentatis potest Episcopus instituere secundum, vel tertium, vt in c. pastoralis, eo. tit. quod non esset, si aliquod ius acquireretur præsentato, arg. de præben. c. si tibi absenti. lib. 6. Vnde tex. in c. quod autem, de
2 iure patrona. dicit, quod præsentatio a est quoddam inchoamẽtum. Ordinantur enim ad spiritualitatem obtinendam, & ideo non potest dici ius spirituale merum, cum nullam spiritualitatem exerceat patronus in actu præsentandi; sed pro tanto dicitur annexum iuri spirituali, quia non debet perueniri ad institutionem sine præsentatione, vt in iuribus præalle. & in cap. illud, de iurepatronat. Cum ergo per presentationem perueniatur ad istam institutionem, quæ est mere spiritualis, pro tanto dicitur annexum iuri spirituali, quia annexum huic iuri instituendi; & facit præparamentum ad ius spirituale obtinendum. Et ista est vera ratio, quæ non solet assignari per doct. Et hoc videtur sensisse Inno. in c. quod sicut. de elect. post prin. Dicit. n. quod ideo electio non conceditur laico, sed præsentatio sic, qa per electionem initiatur matrimonium inter electum & ecclesiam. ad hoc, c. fi. de translat. prælat. sed præsentare non est ius merè spirituale, sed annexum; nec contrahitur aliquod vinculum inter præsentatum, & ecclesiam, cum nullũ ius ex hoc sibi acquiratur, vt in d. c. pastoralis. & sic apertè vult Inno. quòd istud ius presentandi fuit concessum, quia non erat quid merè spirituale. Non ergo bene dicunt isti, quia fuit cõcessum laico, est annexum. Nam ex concessione rei merè spiritualis, nõ execratur. Nam & ius conferendi, conceditur quandoque principibus, ut no. per Io. And. in c. 2. de præben. lib. 6. patet. 63. distin. c. Adr. non autem per hoc, q̃ conceditur laico, dicitur annexũ spirituali. Et hoc etiam voluit hic gl. fin. si bene ponderetur, dũ dicit q̃ laicus possit possidere iuspatrona. quia non est merè spirituale: & intellige de gratia. Sic etiam de gratia potuisset ius eligendi possidere, vt in præalleg. c. Adrian. sed ecclesia noluit
7 intantum dispensare. † Item ex alio cõfunditur illa ratio, & dictum dom. Anto. Nam si esset ius merè spirituale in se, & in alijs; dato q̃ cadat in laicum, deberet vt ius spirituale tractari, & sequeretur, q̃ sicut ius merè spirituale non transit cum vniuersitate seculari, quia non potest venire accessoriè ad temporalitatem, cum sit prorsus alterius naturæ, vt no. Innoc. in cap. ex litelis. de iurepatrona. Idem dicendum esset de iurepatron. vt non
b transiret cum vniuersitate; quod tamen est falsum, b vt patet in præalleg. c. ex literis, & c. cum seculum. eod. titu. Nec obstat alia ratio, quia ordinatur ad finem spiritualẽ; quia hoc est quod dam præambulum & inchoamentum a remotis. Non enim omne ordinamẽtum ad finem rei spiritualis, & animæ, dicitur spirituale. Exemplum in libris ecclesiasticis, qui ordinantur ad finem animæ & rei spiritualis, non tamen sunt spirituales, nec
8 sacri. † Dic ergo directè soluendo cõtrarium, q̃ licet laicus possideat, non tamen per hoc debet inferri, q̃ iudex laicus de illo iure possit cognoscere: quia laicus ex gratia, & quadam tolerãtia, illud possidet, infra, de iurepat. c. 3. vt laici inducerentur ad constructionem, fundationem, & dotationem ecclesiarũ. Vn de hæc concessio exorbitans non debet extendi, maximè in pudicium ecclesiæ, arg. infra de priui. c. sanè. 7. q. 1. c. petisti, & in reg. quod ob gratiam, & in reg. In arg. de reg. iur. lib. 6. & C. de legib. l. q̃ fauore, & l. quod vero. ff. eo. tit. Dic etiam, quod licet concessio non extendatur ad istum casum, extenditur tamen ad omnes actus consecutiuos ad ius possidendi; vnde trãsit ad
c hæredes etiam extraneos, c sicut res profana 16. q. 7. cap. filijs. Item transit cum vniuersitate, vt in iuribus præalleg. Si dicerem cum de connexis debeat esse idem iudicium, vt hic, & magis dignum trahit ad se minus dignum, de consecr. eccle. vel alta. c. vno lib. 6. quomodo iuspatro. quod ei annexum spirituli-
9 tari. & est magis dignum, transit cum vniuersitate. Dic, vt dico in cap. ex literis, & c. de iure. de iurepato. † Sed circa prædicta quæro, d nunquid laico iudicante de vniuersitate seculari,
e in qua est iuspatronatus, e valeat iudicium accessorium respectu iurispatronatus? do. Ant. tenet, quod sic, per c. ex literis, cod. tit. & sic dicit te contuluisse. Ego allego ad hoc gl. fing. in c. filijs 16. q. 7. quę dicit, iudicem secularem posse priuare laicum iurepatron. cum vniuersitate, sed per se non posset, arg. optimum in præalleg. c. ex literis, & cap. cum seculum. Et intellige, quod neque in libello, neque in sententia fiat mentio de iurepatron. alias non valeret iudicium, quia censetur venire principaliter.

Argu. opt. ex his, quæ no. Ioan. Andr. in c. vno, de iurepatrono. lib. 6. in nouella, vbi dicit non valere venditionem, si venditor dicit, (vendo villam, & iuspatrona. quod in ea est.) Secus si simpliciter venderet villam: quia tunc transit iuspatro. vt in præalleg. iur. Et secundum hanc distinctionem intelligo glos. in cap. satis peruersum, 66. distin. & in clemen. pastoralis, de re
f iud. & nota doc. in cap. nobis, de iurepatro. dicentes, f quòd propter delictum læsæ maiestatis, laicus non priuatur iurepatron. quia cum illud habeat a Papa, non potest priuari ab Imperatore. Debet enim intelligi, quando non est in aliqua vniuersitate seculari, quia tunc trasiret ratione delicti, ex quo surgit priuatio illius vniuersitatis, sine vigore sententiæ priuatiuæ illius vniuersitatis temporalis, & hoc singulariter no. quia doct. nullibi aperiunt, quod meminerim; sed loquuntur indistinctè, vt su
10 pra dixi. † Vltimo nota glos. in eo, quod in fin. dicit, quod ius funerandi potest laicus possidere, sed dominium habere non potest. Idem Innoc. qui sentit, quòd ius sepulturæ non est merè spirituale, sicut nec ipsum iuspatron. sed est annexum spiritualitati. Hinc est, quod dicit, Host. in cap. abolendæ, de sepul. quod in ipso iure funerandi tolerantur laici, sicut in ipso iurepatron. cum sit in cœmiterio, quod est sacrum: & sic est spirituali annexum. Aduerte, quia dictum glo. & doct. in eo, quod dicunt, quod laicus possit habere ius funerandi, procedit in loco facto
g religioso, g ex ex sola illatione corporis humani, sicut olim fiebat de iure ciuili. Et ità loquitur l. 1. de mor. inferen. quam allegat glo. Non autem puto procedere in sepulchro h existenti in
h cœmiterio sacrato, seu in ecclesia, quia cum ipsum cœmiterium, seu ecclesia sit sacrata, res merè spirituales non potest laicus mere possidere, nec totam rem, nec partem, de præscri. cap. causam, & l. quæ de tota. ff. de rei vendi. Et ideo dico, quod laicus tale sepulchrum propriè non possidet, nec quasi, sed toleratur in hac permissione, & facultate, ex quadam humanitate, argumen. 13. quæstio. 2. cap. questa est. facit quod not. in c. abolendæ, de sepul. & per glo. 13. quæstio. 2. cap. clerici. §. item quæritur. Et ita intellige dictum Hostien. quòd etiam sentit hic Colle. dicens, quod nisi laico permitteretur sepulchrum maiorum suorum, fieret ei præiudicium: quod placet, allegat in argumen. quod de postulatione non admissa no. in cap. penul. de postula. prælat. & facit in simili cap. ad apostolicam, de
11 simo. † Sed circa hoc quæro, ad quem spectat cognitio, cum i agitur de iure funerandi? Dom. Anto. i per prædicta dicit, quod

ADDITIONES.

a SEB. SAP. Præsentatio. Vide quod no. Fel. post Abb. in c. cum eccl. colũ. 2. verific. in quantum. Abb. assignat nouam. de maiorit. & obed. vbi dicit, quòd præsentatio est fructus iurispatronatus. & quam vim habeat præsentatio facta a laico, & quod ius acquiratur præsentato, vide eunde Felin. post Abba. in cap. cum Bertoldus. colum. pen. ver. vlt. habes ex glo. & colum. 3. verficu. & aduerte. de re iudic.
b Est falsum. Adde Roma. consi. 268. Bal. consi. 4. 5. lib.
ZACHARIAS. Adde Pau. de Cast. & docto. in l. 1. in fi. prin. ff. de offi. eius cui mand. est iurisdic. Bal. post Gul. de Cun. in l. 1. & remis. in apostil. Cel. C. de iurepat. doct. in c. cum Bertoldus, infra, de re iudic. Istum in c. cum seculum, infra de iurepat. & Card. in clem. 2. 6. q. eo. tit.
c Etiam extraneos. Adde Cald. consi. 4. de iure pat.
d Quæro. Vide quod pulchrè dixit Bald. in l. 1. C. de oper. liber. & quæ dixit in rubr. ne prælati ui. suas. & quod habetur in l. quædam. ff. de acqui. rerum domi. & in l. in modicis. ff. de contrahen. emptio. vide Paul. de Lea za. quem refert, & sequitur do. Pet. in clemen. 2. de iurepat. vbi hoc limitauit, nisi deberet interuenire traditio specialis rerum, & appræhensio, quia tunc non haberet locum dictum doctorum hic. uide quæ ego dixi hic. Andreas Barba.
e SEB. SAP. Ius patronatus. Quomodo etiam laicus possit cognoscere de causa iurispatronatus, ponit Fel. in c. significauit, in prin. de test. vbi ponit casum, quando beneficiatus agit contra patronum ad liberationem ecclesiæ; & excludat patronum a iurepat.
f Non priuatur. Vide clem. pastoralis, de re iudic. per d. Anto. Ioan. de Imo. & d. Abb. in c. vergentis, de hær. & ibi dixi. And. Barba.
ZACHAR. Adde pro opi. istius glo. But. & doct. in clemen. pastoralis, 'in §. rursus, in uer. subiecto, de re iud. Et pro euitanda contrarietate doctorũ, quia sunt in hoc passu diuersarum opin. omitto, quòd Io. de Imo. in l. infu[illegible] ff. solu. matr. tenet, quòd confiscatione bonorum per iudicem ecclesiastica facta, uenit cum aliis bon. iuspatr. Sed tu indistincte tene cum Flor. in l. 1. & 2. in fundus. ff. de iur. ruff. prædi. quòd non ueniat, idem tenet iste in c. cum laicis, litera. de immunitat. & ibi Deo duce prosequar materiam hanc, qua tã speculationis illum. c. Sed sit tibi pro nunc, non venire iuspatronatus, per confiscationem bonorum, quamuis, per sententiam expresse illo iure priuatur, sed remaneret illa ecclesia libera, vt no. plene Card. in cle. 2. [illegible] de iurepatro.
g Sit religioso. Impone. 2. quia hodie locus non dicitur religiosus, nisi ex dispositione episcopi, ut in c. ecclesiastici [illegible] in gl. & uoluit Inno. in c. abolendæ, de sepul. ergo. sequitur, quod [illegible] non sit religiosus, per appositionem cadaueris, quod non solum possidetur, immo possessor est dominus. And. [illegible].
h SEB. SAP. In sepulchro. Vide de sepulturis electio cum pacto etiam in loco, vbi alias de iure [illegible] non esset, per Ias. [illegible] tradit. simonialis, vt no. Felyn. in cap. audiuimus. ver. Talis tamen, in electione sepulturæ, col. 1.
i Do. Ant. illud ponit d. Card. & per eum. And. Barb.

Universidad de Deusto
Biblioteca

quod si agitur reali, pro ipso vsu funeris cognitio spectat ad ecclesiasticū, sed si agitur de impensa funeris repetēda, vel facienda, cognoscet iudex laicus. Intellige inter laicos, vt ff. de relig & sumpt. fun. l. at si quis. §. plerique. Item si agitur de vsu funeris, actione personali. Et ex hoc infertur, quod si ageretur actione personali, de iurepa. promisso donari, quod forte posset hæc cā tractari coram iudice seculari. Hoc dictum mihi non placet, qa ipsa donatio, seu promissio huius iuris, tanquam annexa spirituali, subsiciam iurisdictioni iudicis ecclesiasticis, arg. in c. vno, de iurepa. lib. 6. Ad ecclesiam enim spectat decernere, an tenuerit promissio, vel non, ex quo agitur de re subiecta eccl. vt in palle. c. vno. & inf de iurepa. cap. cum laici, & c. illud, cum si. pro hoc quod no. in c. satis peruersum. 16. dist. & in cle. pastoralis, de
a re iud. vbi dī, qp iudex laicus non potest a indirectè priuare laicū etiam pp delictum hoc iure pat. cum illud obtineat ab ecclesia & non a Principe seculari, vt s dixi. Ita in proposito, non potest laicus decernere promissionem valere, vel compellere laicum
b ad tradendum. Et idem dico cū agitur de iure sepulchri b actione personali. Non n. potest iudex laicus aliquid decernere, actione personali directe, circa cęmiterium, uel ipsam ecclesiā, maxime, quia vt supra dixi, laici tolerantur in hac facultate ex permissione, & quadam humanitate.

ADDITIONES.

a Non potest. Io. de Imo. etiam non tenet dictum d. Ant. dicens non esse uerū forte per istum tex. qui loquitur indirecte. And. Barb.

b De iure sepulchri. Bal. hic dicit, quod si quis per uiolentiā repellat a iurepat. pōt agere coram seculari, quia est iniuria personalis. l. itaq; fullo. ff. de fur. cum ergo in casu d. Ant. sit actio personalis inhærēs personæ, ergo. An. Bar.

SVMMARIVM.

1 *Confessio clerici facta coram iudice seculari, non sufficit, ut sit ab Episcopo cō demnandus. 2. q. 1 3. 18.*
Episcopus pōt dispensare cū clericis super crimine adulterij ab ipsis cōmisso.
Clerici depositi non sunt tradendi curiæ seculari.
3 *Delictum probatur per duos testes etiam contra Papam, sed an sit uerū, quādo uenit imponenda pœna mortis?*
Delictum an probetur per scripturam.
4 *Confessus non dicitur conuictus, & statuta facientia mentionem de cōuicti is non habent locum in confessis. 3.*
5 *Confessio, & alia acta facta coram iudice incompetenti sunt nulla, & non sufficiunt ad aliquem condemnandum.*
Confessio non redditur nulla ex defectu litis conte secus alia acta.
6 *Confessio facta super processu inualido plene præiudicat, quando facta est coram iudice suo.*
Confessio facta coram iudice sedente pro tribunali, inducit plenam probationem secus si iudex non stat pro tribunali 17.
7 *Depositio, & suspensio quomodo differant.*
8 *Confessio operatur, ut quis mitius puniatur si est facta sponte, secus si confitetur timore probationis quæ potest contra ipsum fieri.*
Matricidium in foro animæ, est minus peccatum, quām interficere uxorem.
10 *Infamia quæ multum grauat opinionem infamati, est omnino purganda, undecunque ipsa processerit.*
11 *Confessus, uel conuictus fictè, non dicitur proprie confessus, uel conuictus, adeo quod non cadit in statuta facientia mentionem de confessis.*
12 *Acta facta coram iudice seculari, an & quando faciant fidem coram ecclesiastico.*
Iudex ecclesiasticus debet præstare auxilium iudici seculari, & econtra.
13 *Delictum unius hominis non debet pluries puniri, quod intellige, ut sup. eod. c. 1. num. 32.*
14 *Confessus coram non suo iudice, utrum debeat purgare illam confessionē coram suo iudice, & quid operetur confessio facta coram non suo iudice. 30.*
Confessio facta coram non suo iudice, uel confessio extraiudicialis, an faciat indicium ad torturam. 16.
Testis unus est sufficiens indicium ad torturam.
15 *Confessio facta calore iracundiæ, nūquam est sufficiens indicium ad torturā.*
Confessus in uno iudicio, non cogitur repetere in alio, si agitur ciuiliter, secus si criminaliter.
16 *Confessus non habetur pro condemnato, in criminalibus, sed requiritur sūa.*
17 *Confessio ad sui nubilitatem, non requirit telam iudicij.*
19 *Clericus utrum possit in casu reconuentionis coram iudice laico conueniri.*
20 *Episcopus electus, & confirmatus non potest procedere super degradatione.*
21 *Laicus non potest exigere contra clericum, qui uult testificari coram eo.*
22 *Delictum facit, quod quis fortiatur forum in loco, ubi deliquit. Idem est in contractu.*
23 *Fructus rerum, feudalium, quas habet pignori directus dominus, non computantur in sortem, licet secus in aliis rebus.*
24 *Specialia non cōprehenduntur sub dispositione generali, sed requiritur, qđ specialiter exprimantur.*
25 *Maior non debet se subiicere iurisdictioni minoris, quando per hoc derogatur honori, ac priuilegio superioris.*
26 *Infamis dicitur ille, q est damnatus ex crimine publico, licet dānatus ciuiliter.*
27 *Infamis an dicatur ille, qui est confessus crimen, non tamē est cōdemnatus.*
28 *Confessio inducta per contumaciam, dicitur ficta confessio.*
29 *Acta facta in uno iudicio ciuiliter, an faciant fidem in alio. 14.*
31 *Infamis infamia iuris, est primandus, uel priuatus beneficijs, & debet deponi, in infame infamia facti, aliud est.*
32 *Testes omni exceptione maiores dicuntur illi, contra quos nulla potest obiici exceptio.*
Probatio legitima, quæ dicatur.
33 *Crimina, per quæ quis potest suspendi, deponi, & degradari, quæ sint.*
34 *Inquisitus mitius punitur, quam accusatus.*
35 *Fornicatio, an sit causa depositionis clerici.*
Moniali uitiata, committitur tria crimina, adulterij, sacrilegij, & incestus.
36 *Iudex habet potestatem eligendi pœnam pro uno delicto, pro quo reperiuntur plures pœnæ & diuersæ in iure seculari.*
38 *Capitalis pœna, in dubio, non intelligitur de mor te naturali.*
39 *Homicida qualificatus grauius punitur, quam simplex homicida.*
40 *Extensio ex maioritate, uel identitate rationis, non fit in pœnalibus.*
41 *Assassini scindantur in frusta.*
Clerici committentes atrocissima delicta, ut parricidium, & similia, puniuntur per iudicem secularem ut laici.
Pœna sanguinis, quomodo permittitur ab eccle.
Crimen falsi non requirit, ad eius acerbam punitionem, incorrigibilitatem.
Clericus assassinus impune potest offendi.

CAP. IIII.

1 AT si clerici. Clericū † quictum, vel ꝓfessum de crīe coram iudice seculari, ex eo, nō punit Epūs, sed corā se quictum, vel ꝓfessū punit pœna debita, nisi cū illo dispēset, qđ pōt in a-
a dulterio, & minorib. depositū vero non statim tradit curiæ seculari. h. d. vsq; ad fi. Et diuidit in quatuor partes, a s m quod qua tuor sunt dicta. Secunda ibi, (Si vero.) Tertia ibi. (De adulterijs.) Quarta ibi, (Sed non dēt.) Et quia §. de adulterijs, hēt materiam separatam, & notabilē, ideo primo lego istud principiū, vsque
2 ad illū §. Casus lit. Quidā † clerici fuerunt corā iudice seculari ꝓ uicti, uel ꝓfessi fuerūt sibi de crīe, quærebat, an pp talem ꝓfessio nem sint a suo epō ꝓdemnandi? Resp. pp confessionem illam
b non sunt a suo epō ꝓdemnandi, b quia sicut snīa a non suo iudice lata non tenet, ita & ꝓfessio facta coram eodē. Si vero corā epō suo de criminib. in iudicio conuicti fuerint, vel ꝓfessi, dummodo sint talia crīa, pp quæ suspendi dēant, vel deponi nō immerito suspendēdi sunt a suis ordinib. vel ab altaris ministerio perpetuo remouendi. Secundo quærebatur, vtrum epi possint dispensare cum clericis, qui adulteria commiserint? Resp. Papa, quod eps dispensare potest cum clericis post peractam pœni tentiam de adulteriis, & aliis criminib. q̄ sunt maiora. Tertio q̄ ritur, vtrum clericus depositus tradēdus sit iudici seculari. Rn. ꝙ clericum pro suis excessib. depositum eps non debet tradere iudici seculari, quia cum suo sit functus officio, duplici afflictio
3 ne non debet ipsum affligere. Ber. No. 1. ibi, † (Conuicti vel con fessi) duplicem modum delictum probādi contra aliquem, vi-
c delicet per confessionem, c & conuictionem, quæ fit per testes vel instrumenta. Et quod per testes, etiam duntaxat duos possit crimen probari, vide secunda q. 4. c. 1. & c. fi. & vide gl. no. &
d sin. in c. præsul. 2. q 4. quæ dicit, ꝙ etiā contra Papam d de crimi ne

ADDITIONES.

a Quatuor partes. Pro intellectu huius c. uide Bal. in l. magistratib. ff. de iur. omn. d. & in l. eos. §. super his. C. de ap. & in l. 1. in pe. col. C. de confes. & in auc. clericus, qui C. de epi. & cle. & text. in auth. de sanct. epis. §. fi uero crimen & gl. fing. in l. nemo. ff. de reg. iu. And. Barb.

b Condemnandi. Adde d. Alex. in cōsi. 13. in 3. col. uer. fortificari, in 1. uol. ubi sequitur, hoc uidelicet, ꝙ confessio facta corā nō cōpetēti iudice nō valet, ut ex ea possit sequi condēnatio corā iudice cōpetenti. & ꝙ Cy. in 1. 1. in 4. q. C. de confes. & per Spec. in tit. de confes. §. nunc uidendum, uer. nunc dicendum refiat. & idem tenet do. Alex. in consi. 96. in uer. fortificari, eo. uol. & in consi. 19. in 4. col. uer. fortificari, in 4. uol. Aen. Falc.

ZACH. Adde Lanfr. de Oria. in c. qñ contra falsam. §. confessiones, uer. quę ritur vlterius, aliquis clericus, nu. 10. & ibi plene, & remis. in apost. Cel. in uer. noceat clerico. inf. de prob. pro qua uide Alex. consi. 13. col. 1. uer. fortificare. uol. 1. Bal. consi. 430. inci. quidam in minorib. uol. 3. & in dec. Thol. q. 415. & ibi remis. & amplius in addi. præall. Celsi.

ANT. FRAN. Circa hoc, an valeat condēnari quis per iudicē competentē ex processu facto; siue ex cōfessione, & actis, corā incōpetēti, dicas, qđ nō, indubitāter, et si iudex ꝓcedēs, hꝛet iurisdōnē in habitu, sed nō in actu; qā talis ꝓcessus nō valet, et si nō fuerit eppositū de icōpetentia, ut dixit Io. An. in c. cū plures, de oft. de se. lib. 6. & ió si ꝓcessus fuisset factus p iudicē excōi catū, cū ille esset nullus, non posset reus ex illo processu, per iudicē subrogatū loco excōicati, qui fuisset remotus, ferri snīa cōdenatoria, ut p gl. in l. 1. & ibi per Bal. C. de iu. & fac. ign. Et eodē mō si ꝓcessus esset habitus cōtra prohibitionem iuris, ut per d. An. in c. super literis, de rescrip. & per gl. in cle. 1. de iure pat. & per alia gl. in c. cupientes, in §. cæterum, de elect. lib. 6. quia talis processus esset nullus, & non sufficeret ad condemnationē. & eodem modo dicas, quando processus esset nullus, quia in eo non esset seruatus ordo iuris, ut habetur, et no. in c. exhibita, de iud.

c SEB. SAP. Per confessionē. An confessio sit probō, tradit Pau. de Ca. in l. 1. in fi. de confes. Et Bal. in c. 1. §. ua fallus, col. 2. fi de feud. fue. controuer. interdo. et agna. et larē Fel. in rub. de ꝓb. col. pe. uer. ulterius, secūdo loco. et ibi quærit, an in statutis facientib. mētionem de probatione, ueniat confessio-
d ZACH. Contra Papā. Adde gl. fing. in c. præsul. 2. q. 4. quā pro fing. allegat. ille post alios, in cap. tertio loco, inf. de prob. in c. quoties, inf. de testi. Refert, et seq. Corse. fing. 204. in uer. Papā, et per d. gl. uide quare minor numerus requiratur ad condemnationem Papæ, quam alterius præsulis.

ANT. FRAN. Circa hoc dicēdum est, qđ regulariter in oi negotio, et crīi, cōtra quascunq; personā sufficiunt duo testes integri, et oi exceptione maio-

maiores, vt in c. licet vniuersis, inf. de test. & in c. cum esses, de testam. & in reg. pluralis locutio, infra, de reg. iur. lib. 6. Et in quantum hic fit mentio de tex. in c. præsul. 2. q. 4. dicas, quod ille tex. loquitur de rigore iuris, vel quando testes nō sunt integri, de quo per gl. in summæ, illius, q. 4. & vide tex. in c. fi. ea cā, & q. De intellectu illius c. præsul, vide d. Abb. post gl. in d. c. licet, & per Io. d e Fant. & Do. de S. Geminia. in eo. c. præsul, & per Ro. in repe. auth. similiter. C. ad l. falc. ver. 34. Et plures casus, in quib. requiruntur plures testes, quam duo, uide per Spec. in tit. de teste, in §. restat, in prin. ubi enumerat 27. casus. & alios 8. casus enumerat Are. 2. q. 4. in sum. Et an sufficiat duorum, vel trium, testimonium, & quomodo intelligatur illa aucto. vide per B. Tho. 2. 2. q. 70. art. 2.

ne sufficiūt duo testes. An autem de iure ciuili, vbi venit imponenda pœna vltimi supplicij, sufficiāt duo testes? vide tex. no.
a in l. qui snīam. C. de pœn. An aūt per scripturam a possit probari delictum, vide tex. in c. vlt. de iureiu. lib. 6. & plenè per Io. An.
4 in reg. semel malus de reg. iu. lib. 6. in Mer. † Et no. ex hoc tex. ꝙ
b confessus dī proprie conuictus b cum hic ponantur illa duo, vt diuersa, & habent diuersa vocabula, arg. l. si idem C. de codi. Cō fitendo enim vī seipsum prodere, quod no. pp statuta facientia mētionem de conuictis, ꝙ non ꝓhenduntur confessi, facit l. eum qui. ff. de iureiur. & quod no. in l. fi. C. de comp. l. pe. alias, vlti. ff. de rei vend. & 12. q 1. c. non dicatis, & l. quisquis. C. ad leg.
5 Iul. maiest. † No. 2. ꝙ nedum acta facta coram iudice incompe
c tenti, c non sufficiunt ad condemnationem, sed nec etiam cōfessio. Et sic collige, qp acta, & confessio, iudicantur a pari, quo-
d ad nullitatem actus. Quod intellige, qñ vitium pariter concernit vtrunq;, alias secus. Vnde tenet confessio, d licet alias acta sint nulla, ex defectu contest. lit. vt no. Inn. in c. fi. de restit. spol. & no. in cle. constitutionem, de elect. & hoc, quia defectus contestationis concernit acta, & non confessionem, quę ad sui validitatem non exigit aliam telam iudicij, vt no. dicit Inn. in c. qua
6 liter, & quando. 2. de accu. & infra aliquid tangā in seq. no. † No.
e ver. [Si vero.] ꝙ ad hoc ꝙ confessio facta super crimine eplenè præiudicet, oportet quod fiat in iudicio, & in præsentia iudicis sui, quo casu plene præiudicat, ēt nullo præcedente processu, arg. hic, & sing. no. Inn. in præalleg. in c. qualiter & quando. Ad idem induco tex. in c. 1. de accu. lib. 6. & Bart. in l. si confessus. ff. de cust. & exhib. re. vbi dicit, hoc dictum Inn. procedere, quando confessio sit principaliter, & propter se, tunc enim valet sine processu, arg. in illa l. secus si fiat incidenter, per quandā cōsequentiam. l. si filium. C. de lib. causa. & hoc dictum Bart. no. ꝙ limitatione illius dicti Inn. quia non solet hic allegari. & adu-
f co pro hac limitatione Bar. f bo. gl. in c. ex pœnitentibus. 50. distin. in fi. quæ no. dicit, quod si promouendus cōfiteretur suum crimen, non debet ex hoc puniri, sed solum repelli ab ordinis susceptione, quia ad hoc non agebatur. Et aduerte, quia dicitur facta in iure, non solū quando fit in præsentia iudicis, sed oportet quod iudex sedeat pro tribunali, vt in l. pen. ff. de iusti. & iu. vide tex. cum gl. no. 2. qō. 1. in c. Deus. §. quando autem. & hoc quando causa exigit plenam probationem. Si verò exigit semi-
7 plenam, tunc sufficit iudicem itinerare per locum iudicij, vide
bo. tex. cū gl. in l. voluit. ff. de inter. act. † No. quod non oē crimē est depositione dignum, sed quædam sunt suspensione digna, quædam depositione. Et no. differentiam inter depositionem, & suspensionem. Depositio enim est, ab altaris ministerio perpetua remotio. Suspēsio vero, est ad tēpus. & de multiplici specie suspensionis, vide bon. glo. in clemen. cupientes, de pœn. in ver. no. nouam. Et ibi etiam no. an suspensus ab officio, sit ēt
8 suspensus a beneficio. † No. paria esse quo ad pœnæ impositionem, quem esse conuictum de crimine, per legitimam probō nem, vel confessum, & sic non agitur hic mitius cum confesso. Quod intellige secundum no. glos. in c. de hoc, de simo. quando timore probationis in iudicio confitetur, quia talis confessio, non habet meritum, secus si sponte confitetur. 12. q. 1. c. nō dicatis, & l. quisquis. C. ad leg Iul. maiest. putat tamen Hostien. in præall. c. de hoc, quod etiam in primo casu, sit aliqualiter procedum, quod videtur valde æquum, ad hoc induco l. eum q. ff. de iureiu. No. vlt. pœnam commensurandam delicto. g 24. q.
g 1. c. non afferamus, de his, quæ fi. a præla. c. quæsiuit. l. respicien-
dum. ff. de pœ. Quandoque tamen aliquorum maleficiorū sup
h plicia acrius h puniuntur, quam ipsa delicta exigant, vt multis grassantibus, sit locus exemplo, vt dicit textus, in l. aut facta, in fi. ff. de pœ. Hinc est, qđ in foro animæ plus punitur interficiens vxorem, quam matrem, licet matricidium sit grauius delictū, quia homines sunt promptiores ad interficiendū vxores, quā matres, vt in c. admonere, iuncto cap. latorem, 33. qō. 2. & vide
9 gl. in præall. c. admonere. Venio † ad glo. singulariter notandā, quam manda memoriæ, & quæro vna cum glo. 1. an procedat tex. indistinctè in eo, quod dicit, ex hac confessione facta in iudicio seculari, clericum non condemnandum. gl. respon. quod non, dixit tamen, quod si ex tali confessione, granata est multum eius opinio indicetur sibi purgatio, in qua si deficit, punie
tur, quasi interpretatiue conuictus † No. primo ex hac gl. quod
10 licet infamia facti trahat originem ab actu gesto coram seculari, seu in iudicio veritio, qualitomimus indicenda est purgatio

ADDITIONES

a Per scripturam. Adde Old. consi. 115.

b Conuictus. Adde Fulg. consi. 124.

c Incompetenti. Adde quæ infra ponam, vbi melius cadit.

d Tenet confessio. Vide quæ hic dico, quia Ang. reprobat illud dictum, & vide in d. c. qualiter: licet d. Abb. teneat hic istud dictum.

e SEB. SAP. Super crimine. Vide Felyn. in cap. 1. colum. 3. uer. 2. conclu. de exceptio.

f Limitatione Bar. No. pro dicto Bar. in l. si confessus, & vide ea, ad quæ ibi remisi.

g Commensurandam delicto. Adde Inn. in c. 1. de consti. vbi alteratur pœna legis, propter horrendum delictum, uide ibi.
Adde pro singulari limitatione istius dicti Inno. s. quod propter enormitatē criminis licitum sit leges transgredi, quod habet locum in magistratibus maioribus, secus in minoribus, qui iurant statuta præcisè obseruare. Ita egregie Bald. in authen. hodie. C. de iudic. & maiores magistratus sunt præsules, & potestates, qui habent merum & mixtum imperium, secundum eundem Bald. in d. c. 1. supra de consti. Sed Pau. de Cast. in authen. hodie, dicit, quod maiores magistratus sunt, qui sunt perpetui, ut Episcopi, & Comites &c. & ideo dicebat Bal. in authen. sed nouo iure. C. de ser. fug. ꝙ licet secundum statuta Italiæ, requirantur tria furta ad hoc, ut quis possit suspendi, tamen pro uno furto, enormi poterit quis suspendi, quia in enormibus delictis licitum est leges transgredi. & illud dictum Bal. dicit Ange. de Are. practicasse hic Perusij, dum hic assidebat, in tracta. maleficiis in glo. & vestem cœlestem, in 2. colum. in fi. & ibi do. Ang. de Are. in addi. tenet contrarium. & idem tenet do. Io. Bapt. Caccialupus rin l. cum seruus, ff. de condi. ob causam, & est tutior opi. Et iste casus vertitur modo hic Perusij in uno, qui furatus est 40 15. florenos, & habemus ipsum in carceribus. Multa ad illud dictum Inn. ponit Iaſ. in l. 1. in 1. no. C. de preci. Imper. offer. quem omnino vide. Aneas de Falconibus.

ANT. FRAN. Circa hoc quod dicit de magistratibus maioribus, dicas qđ uerbum, magistratus, est uerbum latum comprehēdens omnem iurisdictionem, vt l. 3. §. fi. de arb. Et qui dicantur magistratus, habetur in l. pars literarum. ff. de iud. & per Spec. in tit. de iurisd. om. iudic. in §. 1. in uer. ergo prædicti omnes, & in §. ex prædicto, & in tit. de act. in §. 1. in uer. quid de minoribus. Et adde, quod qui habent administrationem ciuitatis, dicuntur esse magistratus, etiam si habeant iurisdōnem voluntariam tantum, ut in authē. de defen. ciui. §. deinde. Et adde quod præfectus prætorio, appellatur magistratus, ut in l. 1. ff. de offi. præfec. præto. & generaliter omnes Romæ habentes iurisdictionem, possunt dici magistratus, ut in l. sed licet. ff. de offi. præsid. Et appellatione magistratus in lata significatione cōprehenduntur quādoque præsides, & maiores. Quandoque in stricta significatione comprehenduntur etiam magistratus municipales, ut in l. ea, quæ. & in l. magistratus, cum seq. ff. de iur. om. iud. Et quilibet habens merum & mixtum Imperium, potest dici maior magistratus, ut in l. 1. in §. qui magistratum. ff. quod quisque iur. & in l. 1. ff. si quis iusdic. non obtem. & in l. aliud est frains. ff. de ver. sig. Et an, & quando propter atrocitatem criminis licitū sit leges transgredi, & alterare pœnam, uideas quæ plene habentur in l. quid ergo. in §. pœna grauior, ff. de his, qui no. infam. & in delictis atrocib. attentatum, habetur pro consummato, ut in l. si quis non dicam rapere, C. de epis. & cler. Et quæ dicantur facta atrocia, uide gl. & Bar. in l. Titia. in §. fin. ff. de auro, & arg. leg. & in l. ad ea. ff. de reg. iu.

h SEB. SAPIA. Acrius. Quod liceat tantummodo iudicib. maiorib. & non minorib. leges transgredi, uolunt Mod. Taurinens. inl. non possunt, ff. de leg. probatur per illud, quod singularius dixit Bal. in l. tutores. ff. de confir. tuto. ubi dixit, factum a maiorib. iudicib. præsumitur rite factum, non sic factū a minorib. quod dictum dicit esse perpetuo notandum d. Iaſ. in c. 1. in 4. col. qui feu. da. po. & in rub. C. qui admit. col. 3.

i Purgatio. Adde Roma. consi. 351.

K Infamia processerit. Considera, quod quando agitur pro furto ciuiliter, in effectu agitur condōne furtiua, quæ non infamat. l. cessat. ff. de act. & obli. & de facto in clerico damnato ad restōnem rei furtiuę considera, quia potest agi actione furti ad pœnam applicandam parti, & sic ciuiliter. l. si pro fure. §. fur. ff. de condi. fur. l. ancillæ, cum ibi no. C. de fur. uide gl. in l. aut damnū. in princ. ff. de pç. quæ vult quod non sit infamis, Inn. in d. c. qualiter. il 2. dicit, quod aliquando infamia irrogatur ex actionib. ciuilib. l. furti. §. pen. & fi. ff. de his, qui no. infam. And. Barb.

ANT. FRAN. An, & quando ciuiliter agitur pro crimine infamatorio, quis efficiat infamis. Dic, quod ex modo agendi, & procedendi, alleuiatur infamia, ut in l. quid ergo. in §. quantum. ff. de his, qui no. infa. & uide quæ h. bē tur per Bar. & doct. in l. infamem. ff. de pub. iud. Et adde quod etiam si agere tur contra aliquem actione famosa, & dubitet condemnari, bonum est qđ litiget per procuratorem, quoniam procurator condemnatus non infama bitur, quia ipse non deliquit, ut l. furti. in §. si quis alieno. ff. de infa. nec infamabitur dominus, quia non condemnabitur, sed ꝓcurator, prout no. uolunt Bar. præbens hoc consilium in d. §. si quis alieno, de quo satis dubito, quia si crimen publici iudicij deducitur in iudicio, non admittitur procurator, ut in cap. ueniens, & ibi glos. ord. de acc. & habetur in c. tuæ. de procur. & in l. pen. in §. ad crimen. ff. de pub. iu. & in l. ferum quoque. in §. publice. ff. de procura. si enim in talibus delictis non admittitur procurator, quomodo poterit accusatus de crimine comparere per procuratorem. Immo credo cutius esse, quod permittat reus se condemnari contumaciter, quia damnatus ex ficta confessione, quæ surgit ex contumacia, non infamatur, ut not. uoluit Bal. in d. l. furti, de infam. qui alleg. glo. quam dicit singul. & alib. non reperiri in gl. prima. C. de modo mul. & idem etiam uoluit ipse Bal. in l. tutor. C. de [illegible] per pu. & tus. per illu. ntex. & de aliis in dis cutidi infami. uide per Bar. in l. infamē. ff. de pu. iu. & dicit, q infamia est multiplex. Ad quod uide [illegible] omnis. §. 4. 3. quę dicit, qđ est triplex

Universidad de Deusto
Biblioteca

iuris, facti, & canonica. & ad hoc, ꝙ quotuplex sit infamia, & quis sit eius effectus, vide etiam per gl. in l. 1. ff. de inf. & quæ no. in l. ictus fustium, in §. fustinet. c. o. tit; & no. in c. infames, §. porro. 3. q. 7. & quis dicatur infamis infamia canonica, dicas, ꝙ omnis conuictus, uel confessus, uel cõdemnatus de aliquo mortali, est infamis tali infamia, ut in c. cum te, de re iud. & hanc infamiam canonicam potest tollere episcopus, ut est gl. in c. omnis, & in c. infames. 6. q. 1. & an ex augmentatione, uel diminutione pœnæ augeatur, uel diminuat infamia, habetur per gl. in l. in seruorum. in gl. fi. ff. de pœ. & p Cy. in l. & si superior. in 2. q. C. de his, qui no. infa. & tene menti quod sententia lata super crimine etiam infamante, a iudice incompetente, nõ infamat, ut in l. si pater. C. ne de ila. defun. & no. in c. in literis, de resti. spol. & no. Arch. in c. multi. 2. q. 1.

qualiter, & quando, il 2. de accu. versi. a maleuolis, & in c. cum dilectus, infra, de purg. can. in ver. apud bonos. & vide quod ibi
11 dico. † No. 2. ex eadem gl. ꝙ deficiens in purgatione, non videt verè conuictus; sed interpretatiuè, quod no. pp statuta facientia mentionem de conuictis; non enim extenduntur ad hunc casum, l. 3. §. hæc autem, ff. de neg. gest. & tales fictę confessiones
a non extenduntur ad alias personas, sicut si essent vere. a quod intellige, vt legitur, & not. in l. eius, qui delatorem, ff. de iure fis. vbi est bonus tex. & ibi per Bar. in l. cum filius, ff. de verb. oblig. & in l. 2. C. de iura. calum. & dicam aliquid in c. pe. de iura. cal. Et vnde surgit hæc ficta confessio, cum quis deficit in purgatione? vide bo. gl. in c. insinuatum, infra, de sim. & de materia vide c. accedens, infra, de accu. Secundo opp. cum ead. glo. in fi. de c. multi. 2. q. 1. vbi dr, quem non esse prohibendum à communione, nisi fuerit conuictus in iudicio ecclesiastico, vel seculari, & sic conuictio, vel confessio facta coram iudice seculari præiudicat, gl. remittit ad ibi no. & ibi primo soluitur, ꝙ iudicium secu
b lare accipitur ibi pro causa temporali; b debet tamen esse conuictus coram iudice suo. Secundo solu. ꝙ potest intelligi de laico conuicto coram iudice seculari. † Et ex hac solu. not. ꝙ acta
12 coram iudice seculari fidem faciunt, coram ecclesiastico, vt ibidem conuictus prohibeatur a communione, nisi satisfacerit de delicto. In hac solutione considera, quod aut acta producuntur coram ecclesiastico ad eundem effectum, & inter easdem personas, vt de illis excipitur, & in dubio faciunt fidem, vt in c. fi. de excep. lib. 6. in authen. de san. epis. §. si vero prius, col. 9. fa
cit quod no. Inno. in c. 1. de off. ord. Aut producuntur, vt iudex ecclesiasticus compellat exercendo suam censuram: & adiuuã do iudicem secularem, & dico quod idem. Sicut enim secularis adiuuat ecclesiasticum. 23. q. 5. c. administratores, ita & eccle siasticus debet iuuare iudicem secularem, vt no. Inno. in c. licet ex suscepto. de foro cõp. vbi dicit, ꝙ si subditi Imperatoris sunt rebelles, debet ecclesia iurare Imperatorem, & domare rebellionem subditorum. 96. distin. c. cum ad verum, quod not. Aut acta principaliter deducuntur per partem, vt ecclesiasticus puniat ex delicto in actis comprehenso, tacite forte, & tunc nõ vi
c deturc ꝙ possit, quia tunc variatur modus agendi, de test. c. ve
13 niens. ff. de exceptio. rei iud. l. & an eadem. † Et de delicto vnius hominis sepius, queri non dẽt. l. licet. ff. nau. cau. fta. & c. de his, infra de accu. Sed poterit saluari ratione pœnitentiæ imponendæ, vbi non requirunt probationes ita strictæ, sed sufficit tenuis probatio, cum iudicium hæreticorũ in hoc informet ecclesiã, vt dicit ibi gl. 24. q. 1. c. quisquis. & in hoc casu saluo illam glo. & in casibus prædictis. Tertia sol. potest colligi, ꝙ illa gl. loquat de clerico conuicto in iudicio seculari; sed tunc, cum agitur ad pœnitenriam indicendam. quinimmo, si etiam de crimine cõstaret per viam exceptionis, sufficeret hęc probatio ad istum effectum, imo vnus testis sufficit, secundum illam gl. quoad sen
d tentiam medicinalem, alleg. c. super eo. d de confæg. & affi. de confec. dist. 4. c. cũ itaq;. Et licet doct. hic transeant cum hoc dicto, tamen non puto verum. † Primo per hunc text. qui dicit, ꝙ ex hac sententia, seu confessione, non sunt aliquatenus condẽnandi: vnde pondero illud verbum vniuersale, prohibens omne genus pœnæ. Item ex impositione pœnitẽtiæ grauaret multum istius opin. quia putaretur ex hoc facinorosus. Nec puto etiam, ꝙ vnus testis de veritate criminis, sufficiat ad pœnitentiã imponendam, per illam aucto. Euangelij. Si peccauerit in te frater tuus, & c. infra eo. c. nouit. vbi requiritur saltẽ præsentia duorum, etiam ad pœuitentiam indicendam, cum denuncians cõ putetur in numero testium, vt in c. in omni, de testib. Posset tñ saluari dicta opin. vt imponatur pœnitentia ex actis gestis coram iudice seculari, quando voluntarie clericus coram eo litigabat, tum, quia non, habet aliquid, excusationis tum quia agitur de medicina, poterit tunc pœnitentia impuni. Ad hoc
e facit, ꝙ statim dicam in confessione, & quod no. glo. e in d. c. si diligenti, de foro compet. in ver. si pro eis. Dantur aliæ solutio-
f nes ad c. multi. f sed quia deuiant, & sunt minus veræ, non curo recitare. Sufficiunt enim prædictæ, & magis vera, & consentanea illi litteræ est illa, quæ loquitur de conuicto coram iudice suo. Concludo ergo ex hac glos. prima duo; primũ, quod non indistincte vigore talis confessionis ille dicitur ista purgatio, sed tunc tantum si furgat ex eã vehemens infamia contra confitentem. Secundum, quod ex tali confessione facta co-

ram iudice seculari, non debet clericus, nec directè, nec indirecte damnari, nisi modo prædicto, & sic non compellitur
14 persistere in confessione. † Vincen. hic dicit, quod ex ista confessione oritur præsumptio, & quodammodo præiudicium, quare facilius poterit condemnari, C. de libe. causa l. iubemus, ff. de iureiurã. l. si duo patroni, Innocen. in capit. per inquisitionem, de electio. ad quod se hic remittit; & dicit hanc confessionem habere hunc effectum, quia compellitur coram suo
g iudice constitutus in illa persistere, g aut, dare illi intellectum, ita quod illum excuset. Alias non admittitur, si vult variare, & sic poterit cessante excusatione ex illa damnari. Quia quod sua quisque dilucida voce &c. l. generaliter. C. de non nume. pecu. & infra de probatio. cap. per tuas. Et hanc opi. recitrat Archid. & Pau. 2. qõ. 1. c. multi. Sed idem Inno. videtur sentire oppositum in c. interposita, de appell. & in c. quam sit, de except. prælat. vbi vult, ꝙ confessio facta extra iudicium non præiudicat, vt ex illo crimine damnetur. Fatetur tamen, quod potest puniri, tanquam maledicus, ex quo de crimine gloriatur. Et sic aperte videtur sibi contrarius, maxime, cum capit. per inquisitionem, aperte dicat confessionem etiam extra iudicium super crimine factam, preiudicare, non solum super beneficijs obtinendis, sed etiam super habitis perdendis, quia ex hac confessione incurrit infamiam, propter quam debet perdere beneficium. l. 2. C. de dig. lib. 12. & cum primo dicto Innocen. vt cogatur persistere, transit hic dom. Card. & do. Anto. de But. videtur primo aperte velle, quod hæc confessio facta coram iudice, seculari, & sic vetito, non habeat vim nec iudicialis, nec extra iudicialis, quia contra ius. ar. in tit. prox. c. si diligenti, & l. nõ dubium. C. de leg. Ad hoc text. hic, qui dicit (nullatenus condemnandi,) ad idem, de off. deleg. c. cum super, & de renun. c. quod in dubijs. Fatetur tamen, se vidisse consultum, & repetẽdo terminatum, quod hæc confessio debet saltem valere, vt extraiudicialis, quia extraiudicialis non requirit præsentiam iudi-
h cis: nam ex quo iste erat incompetens, h perinde debet haberi, ac si non esset iudex, & sicut facta extraiudiciliter. Nam inutile, videtur hic separabile ab vtili, non ergo vitiabitur vtile per inutile vt in reg. vtile, de reg. iu. li. 6. facit, qđ no. Bar. in l. cũ non solũ. §. 1. ver. ne sitate. C. de bo. quę lib. Ad qđ tñ resp. gã ex eo, ꝙ intendit pfiteri tanꝝ coram iudice, confessio non est separabilis, quia formaliter intendit cõfiteri, & sublata forma, tollit actus.

ADDITIONES.

a Si essent ueræ. Adde Rom. consi. 54. Fulg. consi. 46.

b Causa temporali. Vide quod in simili no. gl. in c. mensam. 11. q. 3. quæ dicit, ꝙ laicus põt excõicare, & exponit quomodo intelligatur, uide ibi. ista prima expõsitio restringere vr illum tex. secunda videtur verior sed pondera, quia intelligi debet, referendo singula singulis, ut quoad seculares iudicẽ intelligatur de laico, & quo ad clericum intelligatur de iudice ecclesiastico, & tolletur illud contrarium. & pondera quia quasi contra istum tex. est casus. in §. si uero crimen, in auth. de san. epis. & nullus hoc ponderat. Vide do. Pe. in c. 1. de hom. ubi intelligit illum. §. in crimine qualificato facto per clericum. uide hic d. Abb. & est quæstio de facto, in qua ipse respondit sub do. Pet. And. Barb.

c Non videtur. No. ꝙ male loquitur per id, quod no. Bal. in l. 1. C. de sacrof. ecc Ego dixi in c. 1. de of. ord. remiſ. in l. nullum. C. de test. ad Bal.

d Super eo. Pondera bene, quia c. super eo, præall. loquitur in delicto committendo, & euitando, non autem loquitur in cõmisso puniendo, & sic per illa duo c. non probatur dictum gl. ibi.

e Quod no. gl. Vide gl. in d. c. multi. vbi idem dicit, ꝙ ista gl.

f Ad c. multi. Tu pondera primo, quia tex. in d. c. multi, dicit confessus spõte, nec facit dẽ iam in quo iudicio sit confessus. & loquitur in pœnitentia, & forum pœnitentiæ non considerat istam subtilitatem, & sic non meret allegari quoad confessionem, cont ra hunc tex. qui loquitur in cõdemnatione. Secũdo põdera, quia loquitur in cõuicto in iudicio seculari, uel ecclesiastico nec restringit se potius ad clericum quam ad laicũ confitentem. Tertio põdera, si non compellitur perseuerare, ergo delictum erit impunitum, quia clericus non confitebitur, & si non sint probones, delictum erit impunibile, etiam de iure, & uidi hoc fieri, probatur etiam in d. §. si uero crimen, in authẽ. de sanct. epis. ergo debet intelligi iste tex. ut minus, quam potest lædat illum tex. Pondera, si dici possit, quod sit arbitrarium, an cogatur ad pseuerandum, an non.

g In illa persistere. Põdera, ꝙ aut loquitur, utrum possit compelli perseuerare, & vr quod non, ex eo, quia talis confessio dicitur meticulosa, ergo põ probat, per id quod habetur, in l. nec si uolens. C. de libe. causa, quod autem sit meticulosa, hoc sentit Inn. in d. c. per inquisitionem, & facit quod habetur per Bal. in l. nouissime. ff. quod fal. tuto. auth. cum si. Item pondera, quia iste tex. fundat se super non iuo iudice, sed iste non est suus iudex, ergo. Itẽ iste dicit, quod non punietur, sed appellatione pœnæ uenit corporalis pœna, in c. non minus, de immu. eccle. ergo non torquebitur. Tene menti. & uide Ang. in l. magistratib. ff. de iur. om. iud. ubi loquitur de istius confessione facta coram iudice incompetenti.

h BEB. SAP. Erat incompetens. De confessione facta coram iudice incõpetẽti, an aliquid operetur. Vide Bar. & alios in l. magistratib. in uer. sed quæro. ff. de iur. om. iud. & Alex. in consi. 15. inci. ex his, in 1. uol. Fely. in c. qualiter & quando. §. licet, in uer. septimo limita, de accu. & omnino uide Fel. in cap. olim, de reser. in 3. col. uel fallit tertio, ubi ponit, quod regulariter cõfessio facta coram iudice incompetenti, non probat coram competẽti. Fallit quando iurisdictio illius iudicis potuit prorogari, & quando est renouata, contestio, ut ibi per eum.

actus. Nec valet tunc illud, si nõ valet ꝙ ago, vt ago &c. de offi. deleg. c. cũ super. Sed postea in fi. idẽ do. Ant. videtur sentire, ꝙ ex ea surgit indiciũ, vt possit poni ad torturã, arg. eorũ, quę no. glo. in l. capite quinto, ff. de adult. Sed ibi dicit de cõfessione extraiudiciali, & sic videtur recedere ab eo, quod supra dixi, nisi excusetur, ꝙ hanc secundã opi. posuerit si m illã opi. quæ hẽt, vt
a valeat talis ꝓfessio, vt extraiudicialis. Ego puto, ꝙ si talis cõfes-
b sio sit per tractũ, & inuitum a corã iudice incompetenti, ꝙ tũc nõ ꝓpelleturb persistere in ea, nec ex ea surget aliquod indiciũ sufficiẽs ad torturã, pro quo vr tex. hic in prin. iunct. ver. si vero. Nam in princi. dicit, ꝙ ex hac confessione non sunt aliquate-
c nus condemnandi c & satis in effectu condemnar ẽtur, si cõpelle rentur persistere in tali confessione, vel si ponerẽtur ad torturã, arg. 2. q. 6. c. nõ solent, ver. ante sniam. Item statim in ver. si vero, dicit, illos ꝑdemnandos, si coram eꝓ suo in iure fuerunt hoc ꝓfessi, & sic satis apertè innuit nobis, ꝙ ex prima ꝓfessione non debet iudex ꝓcedere ad aliquam pœnam. Nec valet similitudo de ꝓfessione extraiudiciali, quia ibi nihil ꝺ ius agit, nec datur materia vsurpandi iurisdictionem alterius, sed qñ fit per tractum coram iudice verito, tunc ius violatur, & materia iurisdictionem ecclesiasticam violãdi tribuitur. Et præsumptio est, ꝙ fuerit extorta metu, quia laici clericis oppido sunt infesti. 2. q. 7. c. laici, & pro hoc ꝙ no. glo. in c. imperialem, de prohi. feu. alie. per Fed. in li. feu. in verb. duos, prope medĩ. Si vero cõfes-
d sio fieret per voluntariè ibi litigantem; tunc dicerem ex illa cõfessione surgere indicium, vt supponatur torturæ, d non ꝙ in veritate confessio valeat, tanquam facta in iure, quia fit in iudicio, vetito, vt no. in prælleg. c. si diligenti. per doct. in glo. super verbo, si pro eis, sed ex quo voluntariè ibi litigabat, & sponte
c confessus e est: surgit præsumptio non modica. Nam ex indicijs, quis supponitur torturæ, vt no. l. 3. C. ad l. Iul. maie. vbi glos. no. dicit, ꝙ sufficit vnus testis: fortius spontanea cõfessio, licet in iudicio vetito, facta. Et pro hoc, ꝙ legi. & no. in c. quod in dubijs, &c. admonet, de renun. & sic in veritate sentit Inno. in præ alie. c. per inquisitionem, vbi post illam solutionem dicit, ꝙ potest dici, ꝙ hic ideo non valet in aliquo confessio, quia fuit violenter tractus. Item, ne in aliquo laicorum iura super clericos, approbentur, & sic cum hac vltima solutione transit ibi Inno.
Et ideo in hac videtur persistere: licet communiter (& malè) so-
f leant allegare f simpliciter primum dictum. Et hoc etiam repe rio sensisse hic Colle. & vr hæc æqua, & salubris dist. reducens
15 ad concordiam varias opin. † Et in quantum dixit, ꝙ si fuit facta sponte, furgit indicium, vt supponatur torturæ: limito, nisi fue-
g rit facta confessio calore iracundiæ: g quia tunc ad nihilũ præiudicat, ẽt si sit facta in iudicio ꝓpetenti, vide tex. cũ gl. in c. ex literis, de diuor. Nõ enim lubricum linguæ, ad pœnam facile est trahẽdum, vt no. dicit tex. in l. famosi. ff. ad l. Iul. maie. Item limito, vt ꝓpellatur prædicto casu persistere, qñ agitur de crimine: secus si mere ciuiliter. Ad hoc bo. tex. secundum vnam lect. cõ muniter approbatam, in c. olim, de reseri. ꝙ procedat, ẽt si esset confessio facta coram duobus, ex tribus iudicibus, vt ibi, secundum alium intellectum. Multo ergo fortius procedit hoc, quãdo esset facta coram iudice vetito, & sic limito dictum Innoc.
16 vltra omnes alios. † Sed quia supra facta est mentio de confes-
sione facta extra iudicium, & quia opin. aliquorum habet, vt hæc confessio facta coram iudice incompetenti, non valeat, vt
h iudicialis, sed habeat vim extraiudicialis, vt supra dixi. Quæro, quem effectum habeat confessio facta extra iudicium h super crimine? glo. in l. capite quinto. ff. de adulter. dicit, ꝙ facit indicium, ꝙ supponatur torturæ. Idem ibi Bar. & do. Rot. de ci. 183. Inno. præal. c. per inquisitionem, tenti, ꝙ ex ea poterit priuare beneficijs, etiam habitis, rõne infamiæ inde surgentis. Iaco. de Are. in l. quoniam. ff. de his qui not. infam. dicit, ꝙ præiudicat, si fiat cum causa vt ꝙ cõfitetur se fecisse certum delictum, & de certa ꝑsona. si fuit prætens cuius interest, ita ꝙ habeat requisita ad ꝓfessionem in ciuili. Et hanc opi. in effectu sequitur hic do. Ant. dicens, ꝙ nisi hæc requisita interueniant: facit solum indicium, vt sup. dictum est, nisi sumatur, vt specificũ delictum gloriationis: iuxta no. per Inno. in c. quam sit, de exces. prælat. & supra dixi: sed sm prædicta. Innoc. remanet sibi ꝺrius, & ideo, vt ad cõcordiam dicta sua reducantur, dico sic ꝙ aut cõfessio sua fuit facta omnino extra iudicium, aut in iudicio, præcedẽte ꝓcessu, autem in iudicio, nullo tamen præcedente. Primo casu, aut indiscrete confess. & non præsente parte, & sic non interuenientibus requisitis ad confessionem in ciuili, de quibus differetur in cap. fi. ua. de confess. & non sufficit ad probationem delicti confessati: bene tamen sufficeret, quatenus sumit sibi nomen specificum, vt dicatur maledicus vel de delicto glo-
i riosus; i & sic intelligo not. in l. capite quinto. ff. de adulter. & per Innoc. in d. cap. quam sit, poterit tamen super delicto confes-

verbum per Rom. consi. 199. Fed. consi. 235.

b Non compelletur. Pondera primo, quia etiam si voluntarie comparuit coram iudice seculari, & confiteatur, quod illa confessio sibi non præiudicat. Primõ hoc tenet Innoc. in d. c. per inquisitionem. in vlt. opp. vbi reddit rationẽ ne videatur iura laicorum confirmare, contra clericos: & sic do. Abb. loquitur contra clericos: & etiam hoc tenet ibi Ioan. de Imo. licet communiter doct. dicant contra. Secundo dic, quòd imò semper videtur, metu præsupposito, quod fuerit confessus; quia semper præsumitur, quod officialis inferat metum. Ita dicit Bal. in l. nouissime. ff. quod fal. tu. autho. facit quòd ipse voluit in l. si quis in hoc genus. C. de epis. & cler. facit dictũ Ioan. An. in c. præterea, de iure pat. vbi dicit, quod si ad petitionem laici, clericus soluat, semper præsumitur inuitus. facit etiam quod laici sunt infesti clericis, 1. q. 7. c. laici. facit etiam ratio; quia si inuitus trahatur, non valet confessio istæ etiam si uoluntariè, quia illud uenit ex defectu, quia est iudex veritus. Sed Bal. in l. 1. C. de cõfessis pe. col. tenet, quòd cogitur perseuerare etiã per torméta. Certè non bene loquitur, alleg. tamẽ Inn. in d. c. per inquisitionẽ, sed in l. eos. §. super his, tenet ꝙ si antequam sciuit illum esse clericũ, extorsit confessionem, ualet; secus si postquam sciuit illum esse clericum. Sed contra hoc facit, quia iudex dẽt scire fundamentum suæ iurisdictionis. Vnde si tulit sententiam contra verum contumacem, quem ignorat. tun non ualet sententia. d. l. hæc autem. §. 1. ff. ex quib. can. in pos. catur. l. quæsitum. ff. de re iudi. cum si. Sed idem Bal. in l. clarum. C. de autho. præsta. dicit, quod si talis confessio est verisimilis, præiudicat, ut teneatur habere illam ratam coram ecclesiastico; alias secus. alleg. no. hic, & in l. 1. C. si quis Imperato. male. Sed etiam istud non uidetur verum; quia posito, quòd sit verisimilis; tamen est incompetens ideo non est aliquatenus condemnandus. In cap. per inquisitionem, dicit Bal. ꝙ non tenetur in ea perseuerare, nisi per eam esset infamatus grauiter inter bonos & graues viros. hoc sensit ista gl. quæ uult, ꝙ dẽt se purgare, si bene ponderetur. hic vero Bal. dicit, quòd Inn. malè loquitur, sed si delictum est notorium, vel quasi; tunc bene procederet dictũ Innoc. arg. l. capite quinto. ff. de adul. Postea dicit, aut sponte confitetur, & tunc cogitur perseuerare, & dicit cogi perseuerare etiam per tormenta, arbitrio episcopi. vide eum hic, quia pulchre loquitur; & dicit quòd dictũ illud Innocen. non procedit in causa ciuili. And. Barba.

c Condemnandi. Et vide do. Abb. in c. olim ex literis, de rescrip. ubi limitat, quando agitur de crimine criminaliter, sed quãdo agitur ciuiliter; tunc nõ tenetur persistere in illa, ita probatur in d. c. olim, vide Bal. in l. 4. C. de loca. & in l. clarũ. C. de auct. ꝓtan. & pondera singularia verba sua ibi. And. Barb.

d Torturæ. Adde ad ista dicta Bar. in l. capite quinto. ff. de adulter. vbi dicit, ꝙ confessio extraiudicialis, est sufficiens iudicium ad torturam, & ibi sequitur d. Alexan. in apost. & vide eundem Bar. in l. fi. in ver. istæ tamen præsumptiones, & in ver. sed quæro, utrum requirantur, ff. de quæstio. vbi idem dicit, & uoluit ibidẽ, quòd unus testis bonæ conditionis, sit sufficiens indiciũ ad torturam; & sequitur d. Alex. in consi. 31. in 1. col. in 1. vol. & in consi. 77. ver. circa secundum, in eo. vol. & in consi. 14. circa prin. in 3. volu. Et ad illud, quòd cõfessio extraiudicialis faciat indiciũ, tenuit dom. Pet. Phil. Cor. in consi. 232. incip. constat. ver. & ideo 3. vol. & in consi. 186. inci. in causa. in litera h. in 4. volu. Et ꝙ confessio facta corã non competenti iudice, faciat indiciũ ad torturã, tenet expresse do. Alex. in addi. ad Bar. in d. l. fi. in apost. incip. confessio extra iudicium, & in d. l. capite quinto, tangit. Aen. Falc.

ANT. FRAN. Circa hoc, an confessio extraiudicialis, uel facta coram incompetente iudice, producat aliquẽ effectum, vel faciat indicium, vel notoriũ inducat, dicas, quòd si est facta corã honestis pſonis, facit indiciũ, vt in l. quæro. in §. fi. ff. de ædil. edi & est gl. in l. quoniã, & in l. ictus fustiũ, ff. de his, qui no. infra. & hr ꝑ Inn. in c. per inquisitionem, de ele. Notorium aũt nõ in ducit, vt plene tracta. in c. uestra, de cohabit cler. & mul. Et adde, quòd vbi confessio partis extra iudicium est præiudicialis, operatur hunc effectum; quia si postmodo confitens dicat contrarium in iudicio tanquam testis, non valet eius testimonium, ut in c. per tuas, ubi uidetur tex. de probat.

e SEB. SAP. Sponte confessus. De ſponte cõfesso, vide quòd no. do. Abb. in c. de hoc, infra, de simo. & Fel. in c. qualiter & quando. §. licet, de accusa.

f Allegare. Tamen do. meus Ioan. de Imo. hic alleg. istud dictum Innocen. Tu pondera, quia Innocen. non uidetur perſistere in hoc, dum dicit, ne iura laicorum uideantur esse ſuper clericos. Item quia ratio istius c. uendicat sibi locum in utroque casu. And. Barba.

g Calore iracundiæ. Adde, quæ iracundiæ causa facta non ualeant, Roma. singular. suis. fol. 15.

ZACHA. Adde, quod est singu. nume. 510. quòd incipi. dolo committere, de quo vide plene per Felin. in cap. dilecti filij, colum. 7. & 8. infra, de except. Domi. & Archid. in c. fi quem pœna. §. notandum. in fi. 2. q. 3. & in cap. Matthæus, per Felin. in princip. infra, de simo.

ANT. FR. Circa hoc quòd dicitur de confessione facta calore iracundiæ; Dicas, quòd calor iracundiæ facit actum non valere. l. 4. ff. de diuor. l. quicquid calore. ff. de reg. iu. nisi actus esset factus in piam causam, ut in c. sunt qui opes. 16. q. 4. Et ideo dicimus quòd iracundia facit etiam licitationem non ualere, ut in l. licitatio. in prin. ff. de publ. & tene menti glo. in c. dudum. de conuer. coniug. quæ dicit, quòd iracundia impedit uotum quod tamen vr esse cõtra dictũ tex. in c. sunt qui opes. Et adde, quòd iracũdia impedit confessionem. ut est glo. in c. ex literis, de diuor. Aduerte tamen, quia iracundia in delictis non excusat a toto, ut l. si non consutij. C. de iniu. sed bene facit minus puniri, vt in l. 1. C. si quis Imper. male. & in l. famosi. ff. ad l. Iul. maie. & in l. 2. C. de abolitio. & habetur in c. si quis iraliciter. 12 q. 3. & in c. si quem. §. notandum. 2. q. 3. & in c. inter hæc de pæ. dist. 2. Spe. tamen in ti. de acc. in uer. quid si te uocaui, dicit, quòd imo excusat a toto. quòd etiam uoluit ipse in ti. de præsum. in uer. sed pone. vbi dixit, quòd dictũ uel factum ex iracundia, non debet impatari. Sed tu vide Bar. & ibi etiam per Alex. in l. fi. C. ad l. Iul. repe. vero tenere primam opi. pro quo facit quod uoluit Arc. 23. q. 3. in c. quicquid, ubi dixit, quòd iracundia facit blasphemiam minus puniri, non tamen in totum excusat. & tene menti dictum Spe. in tit. de aduo. in §. 4. in uer. uerum. ubi consuluit, uel dixit, quòd cautus aduocatus debet conari, aduersarium prouocari ad iram; quia ira impedit animum, ut non possit cernere verum: de quo etiam inde in l. j. in §. diuus. ff. de ſcar.

h SEB. SAP. Extra iudicium. Quod confessio extraiudicialis faciat indicium ad torturam, uide Rot. decis. 175. incip. Item no. & quæ late tradit Fel. post Abb. in c. de hoc, in princ. de i. Alex. in l. magistratibus. ff. de iurisdi. omnium. iud. vbi Mod. & Fel. in c. olim col. 3. de reicrip.

i De delicto gloriosus. Adde Rom. consi. 7. & seq. in princ. Fran. Aret. cõs. 150.

ADDITIONES.

2 SANT. FRAN. Inuitũ. Adde de hoc videndũ per Ipsum Alb. consi. 25. per Calde. consi. penult. de cõfess. per eundem consil. 7. de iudic. vnum

Universidad de Deusto
Biblioteca

fessato supponi torturæ, vt in præall. l. capite qnto, & supra dixi: qa si vnus testis sufficit vt in præal. l. 3. no. multo fortius ꝓfessio, licet facta sit extra iudiciū. Si vero cōfessio habuit sua substātia lia, vt qa ꝓsente, &c. & tūc valebit, vt ꝓbatoria, & declaratoria, sicut dicimus in ciuili l. Publia. ff. depos. Nō. n apparet rō, quare nō dēat valere, sicut in ciuili cūagatur tantū de præiudicio con fitentis, & sic procedit d. Ia. de Are. & hoc videtur voluisse Inn. in præal. c. per inquisitionem. Dicit. n. ibi, ꝙ talis confessio facta extra iudicium ēt valet ad priuationem, dummodo non corā inhibito iudice fecerit confessionē, & ēt est necesse, ꝙ cōfessio
a sit cā expressa, a licet extra iudicium, vt in præal. l. gñaliter, & ha beat alias solēnitates, vt 3. q. 9. c. testes. § si debitū. per quę verba apertè sentit, & vult, ꝙ debeāt interuenire debitæ solemnitates & sic ēt partis præsentia, q̄ de solēnitate requirit ad validitatem ꝓfessionis l. certū. §. si quis absente. ff. de cōfes. Et ex hoc hēs no tabile dictū Inno. sic intellectum, & concor. cum dicto Iaco. de Are. & reducitur ad concor. cum d. Innoc. in præalleg. c. quam sit, vt intelligatur, qñ confessio non habuit sua substantialia, vt ēt ibi latiſ. colligitur. Qd ēt bene no. ga sæpe, & sępe de hoc dubitaui. Secundo casu principali, qñ cōfessio fuit facta in iudicio præcedente processu, ꝓclude, ꝙ si habuit sua substātialia, valer,
b & hī pro conuicto, non aūt pro condēnato, b & sic ferenda est sn̄a; ex quo summus in criminali, probatur in l. si ꝓfessus. ff. de cust. & exhib. re. & no. Bar. in l. infamē. ff. de pub. iu. & ibi plene;
37 & limita vt no. in c. 2. de confes. † Tertio casu, qñ fuit facta confessio, nullo precedente processu, dic vt supra dixi in notabilib. ꝙ aut aliquis cōfitetur directe, & principaliter in iudicio, & va ler; adeo ꝙ poterit imponi pena, quantuncunq; maxima pro-
c portionalis c tñ delicto, ga ꝓfessio nō exigit ad sui validitatē te-
d lā iudicij. d & ita est singulare dictū Inn. in ꝓall. c. qualiter, & qñ
e de accu. facit præal. l. si confessus, & bo. tex. in c. 1. de acc. e lib. 6. Aut indirecte, & per quandā consequentiā, & tūc non sufficit ad ꝓdemnationem, vt no Bar. in præal. l. si confessus, vbi sic limi tat d. Inn. allegatū, per l. si filium. C. de lib. cā. Ego alleg. gl. no. in c. ex pœnitentibus 50. dist. & quod no. gl. infra de confes. c. fi. q̄ exigit ad validitatem ꝓfessionis, ꝙ iudex ad hoc sedeat, per l. in terrogatā, iuncta l. iubemus, & qā i eis no. C. de li. cau. & qd no. doc. & maximè Cal. in c. tuā, de coha. cle. & multi. vbi dicit, iudi cē non posse punire ex off. maleficū commissum ipso sedente pro tribunali; quia ad hoc nō sedebat. Dic tñ de hoc, vt infra di cam. oportet ergo, ꝙ delictū cōmittatur principaliter, & directe iudice ad hoc sedēte, & intellige iudicē ad hoc sedere, si pro tri bunali sedens, interrogauit aliquem; de delicto, vel iudice, se dēte aliquis cōparuit corā eo, tanq̄ coram iudice, & principali ter ꝓfessus est, se cōmisisse certū delictum, ad hoc l. hæredes pa lā. §. in testamentis, ff. de test. Venio ad gl. 2. q̄ diuido in quatuor partes. In prima parte alleg. concor. in . par. tacitè sentit vnam opi. & soluit, ibi, [Ex eo.] In tertia format vnā aliā qōnē, ibi. Sed
18 si clericus. In quarta formar aliā, ibi, (Sed pone.) † Capio ergo se cundā partē, & op. & vī, ꝙ ex tali ꝓfessione dēret puniri, vt in c. innolet & c. placuit. u. q. 1. & ī. ti. prox. c. si diligēti. So. dicit gl. hic fuerūt inuiti tracti, alias punirent, vt in ℨ rijs. Fran. vero, vt hic refert Io. An. dicit, se de hoc nō curare, volēres, an inuiti fuerint tracti, licet. n. de illo sit curādū, vbi tractat de pœna illorum iu riū, vt ibi; tamen hic quærit solū, an ꝓfessio, vel probatio præiu dicet, ita quod ecclesiasticus iudex ex illa ꝓdēnet. Sēper est dicē dum, ꝙ non: siue fuerit sp̄ōtaneus, siue inuitus, & cū illa trāseūt cōiter doc. Ego dico prout dixi super gl. ꝓcedenti; quia refert an inuitus, an sponcaneus, quoad hoc; vt primo casu non sufficiat
19 quoad torturā; secūdo sic, vt plene dixi supra. † Quæro, expediē do tertiā partē gl. hic dī, ꝙ confessio facta per clericū corā iudi ce seculari, vel sn̄ia ab eo lata, non præiudicat, nunqd hoc sit ve rum, ēt in cā reconuentionis, gl. ꝓcludit, ꝙ nō; quia in cā per re conuentionē efficit suus iudex; all. iura cōia. Et in hoc dicit ve rū, qñ agit de crimine ciuiliter secus si criminaliter, quia crimi naliter non pōt clericū conuenire, nec recōuenire coram secu lari, quia in criminali locum non hēt reconuentio, secundum gl. qa nō relatione criminis &c. Aduerte illū passum an clericꝰ
f possit reconueniri corā iudice laico, f est valde tritus per doct. Et quia hodie iudicio meo parum hēt vtilitatis, per ea quæ statim dicā, iō breuiter, & succincte, & clarit. prę cęteris expediā accipiēdo oēs conclusiones, & ponendo casus minus dubitabi les, & reducendo totā materiam ad vnū articulū duntaxat. Et
g primo dico, ꝙ in cā spirituali, seu annexa, g non habet locum re conuentio corā seculari, arg. in c. tuam, de ordi. cog. & q fil. sint leg. c. la tor. vbi patet, ꝙ de tali causa etiam incidenter non co gnoscit, fortius, nec per viam reconuentionis. & hoc tenet gl. 3. q. 8. c. cuius in agēdo. & Inn. & cōiter doc. in c. 1. de mu. pe. Non enim esset in hoc casu iurisdictionem ꝓgare; sed potius extē dere, seu transferre de specie ad speciē. Itē reconuētō ampliat iurisdōnem, si datur defectus in iurisdictione respectu personę, nō autem respectu causæ, quia tunc cessat ratio l. cum Papinianus. C. de sent. Tūc enim nō solum persona dedignatur, sed na tura causæ, vt in simili dicit Bar. in auth. & cōsequenter. C. c. In
causa vero criminali, supra patuit, quod si agitur an degradationem, non procedit reconuentio, quia iudex laicus illum ex-
20 commu. non potest. † Imo nec electus confirmatur, f m cū, de quo in c. transmissa, de elec. & potest intelligi, ꝙ no. hic. Si vero de crimine agitur criminaliter ad pēnā corporalē, vel tempo ralem, & crimē est canonicū, & idem dicit, quia laici talia exa minare, vel iudicare nō possunt, vt in auth. de mand. princi. §. si vero. colla. 3, & in auth. vt cler. apud proprios cp̄os. §. si vero ec clesiasticum, & sic ēt potest intelligi, ꝙ hic dr̄. Si vero ex reconuentione venit pœna ciuilis, & pecuniaria, locus est recōuētioni, & diffinitioni, & ad requisitionem ipsius iudicis secularis, si opus erit, episcopus exequatur. ar. infra ti. proxi. c. postulasti. Io. An. hic. & in c. j. de mu. pe. & quasi cōiter canonistæ concludūt contrarium, facientes regulam, ꝙ super crimine clerici, nō ha
h ber locū reconuentio h coram iudice seculari, siue veniat impo nēda pena pecuniaria; siue pena infamiæ, siue agatur criminaliter, siue ciuiliter. Quia iura respectu criminis, indistincte videtur prohibere, vt clericus à laico, nullo modo iudicari possit, vt in c. vno, de cle. coniu. lib. 6. vbi idem tenet Arch. & in c. 2. in
21 fra tit. prox. facit c. clerici, infra eo. † Imo plus dicit hic Io. And. ꝙ ēt per modū exceptionis non potest laicus, de crimine clerici cognoscere, puta vt repellatur à testimonio, de quo remittit ad no. in cap. verum, infra tit. proxi. vbi dicam. Et conclusio præ dicta mihi placet, quia habito respectu ad personam clerici, po test causa dici spiritualis; ita ꝙ non solum deficit iurisdictio, re spectu personæ, sed ēt respectu causæ. Et sic non esset extendere iurisdictionem de persona ad personā, sed transferre iurisdictio nem

ADDITIONES.

a Causa expressa. Adde Ioan. de Ana. consi. 85.

b Non pro condemnato. Adde cœp. consi. 64.

Adde inquantum dicit d. Abb. ꝙ licet aliquis sit confessus in causa crimina li, nihilominus est ferenda sententia, secus esset in ciuili, quia cōfessus in cā ciuili, non condemnatur amplius, sed datur ei dilatio, tex. est no. in l. si debi tori. ff. de iud. & quæ sit ista dilatio disputat ibi Bar. post glo. & vide per istū tex. in c. dudum, in 7. col. in gl. in ver. innuere propositam, supra de ele. Ad hoc vide istū, infra eo. c. nu. 27. In vno tamen casu, in confessum esset feren da sententia, quando. f. esset quædam cōfessio ficte imposita, quia recusauit quis iurare, quo casu hī pro confesso. Nam isto casu esset ferenda sententia & resultat effectus, quia si taliter confessus moriatur ante sententiam, eius hæres non posset condemnari, ita ſing Bar. in l. manifestæ, in fi. ff. de iureiur. sequitur Card. in consi. 59. in 3. col. in fi. uer. secunda etiam. qui licet uideantur loqui in criminali, tamen idem est in ciuilibus, in quibus communiter defertur iuramentum.

ANT. FRAN. An, & quando in confessum sit ferenda sententia. Dicas, ꝙ confessus habetur pro condemnato. & est gl. in uersi. obligatus, in l. 1. C. de confes. & tenet Bar. in l. de ætate, in §. qui interrogatus. ff. de inter. act. Et do. de Ko. in dec. 415. incip. fuit dubitatum Imo & consuluit do. Pau. de Cas. in suo consi. 4. quod est uerum ſcdm Bar. in d. l. de ætate, qñ confessus est in iu dicio circa id, qđ pertinet ad decisionem causæ, ēt si sit de causa sit confes sus. ſcdm Bar. in l. ſicut, in 1. col. in uer. item no. qđ confessus C. de repu. hær. & hoc sine dubio ꝓcedit in ciuilib. cum limitatione tñ, & ampliatione de qua hic. In criminalib. autem, contra confessum, requiritur sententia, ut te net Spec. de confes. in §. 1. in uer. pen. & tenet Bal. in l. 1. in 3. col. C. ne ex de lic. defun. & Ale. in l. 1. ff. de cust. reo. & in l. fi. de confes. e. tit. Et est de mente Inn. in c. quærenti, de off. dele. Dicit tñ Inno. in c. qualiter & quando, il 2. in pe. col. quod ex tali confessione, nullo præcedente processu, pōt reus con demnari. tñ Inn. inc. per inquisitionē, de ele. vī contrarium tenere, qđ imo requiratur processus, & sententia. sed Ang. in l. vulgaris q. ff. de fur. & in d. l. si confessus, de cust. & exh. reo, dicit, quod ex tali confessione ꝑ puniri, non condēnari, tamen Bal. in l. mercalem. C. de cond. ob tur. cau. dicit, quod confessus est diffinitiue condemnandus nullo alio requisito processu, qđ ēt vī uoluisse Inn. in c. cū sup, de confes. & d. Alex. in d. l. si confessus, ubi ēt dicit post Bal. in l. 2. C. qui test. fac. pos. quod confessus, si moriatur, nō est am plius condēnandus, quia hī pro condemnato. tene tñ mēti, quod cōfessus debitum si ex tali confessione condemnet, non pōt appellare a sn̄ia, ut est gl. in l. abstinendum, in uer. coniuncti. C. quorum appellat. non recipia. & te net Bal. in l. ut debitū, in fi. de hær. act. Et tene mēti, quod confessus delictū non pōt condemnari ex sola confessione, nisi confessio sit ueriſimilis, ut in l. 1. §. fi. ff. de quæst, & tenet Bal. in l. fi quis in hoc genus. C. de epis. & cler. & est bo. tex. in l. confessionib. ff. de interro. act. & hoc uoluit Bald. in l. 1. C. de confes. in 6. col. & uide per Lanfran. de Oria. in c. quoniam contra, in uersi. confessores, de prob.

c Proportionalis. Adde eundem consi. 25. Ang. consi. 27. & 187. Alex. consi. 94.

d SEB. SAP. Telam iudicii. Hoc ēt tenet Abb. in c. delictus, de capel. mo. & in c. fi. in 9. col. de confessis. de quo latiſſime per Fel. in c. qualiter, & quādo, §. licet autem. col. 1. uer. quando autem dicatur, infra, de accu.

e Cap. 1. de acc. Pondera tamen, quia d. c. 1. non probat dictum Inno. vide quæ hic dico, & limita illud dictum Inn. dara habilitate persona, secus si esset in habilis, puta, quia esset minor, ita limitauit Bal. illud dictum Inno. in c. per inquisitionem, de ele.

f SEB. SAP. Iudice laico. De hoc articulo uide Bal. in c. 1. in tit. de controuer. inue. in vſi. feu. & in auth. clericus. C. de epis. & cler. & in auth. & consequā ter. ubi Sal. C. de fen. & interloc. & Bald. & in c. 1. de controuer. apud pa. ter mi. Lap. alleg. 118. & quæ no. Fel. in c. uerum, col. 2. uer. præter eam. inf. de fo. comp. ubi late Maria. Soc.

g Spirituali seu annexa. Adde quæ infra ponam.

ZACH. Tu adde latius tractam hanc materiam per Lanf. de Oria. in clem. fæ pe, uersi. prima concl. & leq. nu. 17. & in apost. in uer. reconuentio, per Cel. de uerb. ſig. dixi aliquid in apost. ad istum in c. 1. col. 18. ver. 3. quæro, infra, de mu. pet. & ibi tracto, an, & quando, & in quibus casibus habeat locum reconuentio.

h Reconuentio. Adde quod uoluit Fed. consi. 93

uem, ad aliā speciē, & qualitatem causarum, quod non facit re conuentio, vt not. in c. 1. de mu. pe. & in auth. & consequenter. præal. Restat ergo examinare vnum solum articulum, an in cā mere ciuili, procedat reconuentio coram iudice seculari? Et in hoc multi summi doc. variauerunt; & diuiserunt se in duas sen. Et primam opi. vltra aliquos antiquos, ꝙ reconuentio fieri pos sit, tenuerunt glo. cōiter, vt hic, & 2. q. 1. c. multi, & in alijs locis. Idem Inn. in c. 1. infra tit. prox. Host. hic Io. Cal. & Bar. in d. auth. & consequenter, Fundamentum istorum est, quia iura indistin ctè, iurisdictionem in cā reconuentionis prorogant, nec cleri cos excipiunt. Et hancopi. secūdum Io. And. approbat antiqua
23 consuetudo, quæ minime est mutāda, ff. de leg. l. minimè. Item ℨria opi. f m eum saperet tyrannidē, ꝙ laicus posset recōueniri
22 coram ecclesiastico, & clericus non coram seculari. † Idem f m Cal. videmus, ꝙ clericus non potest expresè prorogare iurisdictionem alterius iudicis, etiam ecclesiastici, sine consensu proprij iudicis, vt in c. significasti, de fo. comp. & tamen uoluntariè contrahendo, vel delinquendo in aliena diœcesi, potest ibi cō ueniri in c. dilecti, & in c. postulasti, de fo. compe. Fortius ergo debet procedere recōuentio, quæ vt plurimum fit inuito actore. Alias secundum eum, sequeretur absurdum, ꝙ clericus Bo non. conueniens Mutinen. clericum Mutinæ, non posset ibi re conueniri, quia non habet consensum sui iudicis, quod sonat in absurdum, arg. c. 1. & 2. de mu. pe. & 3. q. 8. c. cuius in agendo. Et per has rationes nititur respōdere ad aliqua motiua alterius partis. Item secundum Bar. in præalle. authen. & consequenter, hoc videtur probari per illum text. quia quoties deficit iurisdi ctio priuilegio personæ, illa auth. supplet, & vult prorogationē habere locum non obstante priuilegio personæ recōuentæ. Nō obst. ꝙ clericus non potest prorogare iurisdictionem laici, & maximè sine consensu sui iudicis, quia illud procedit in prorogatione hominis, non autem in prorogatione, quæ fit per le gem; sicut videmus, ꝙ iurisdictio delegata est improrogabilis per hominem, & tamen per legem prorogatur, in reconuētio nis cī, vt in præalleg. cap. 1. & 2. de mu. pe. Nec obst. secundum eum, ꝙ priuilegium clerici sit totius ordinis clericalis, quia eo dem modo est fauor publicæ vtilitatis, ne legati missi ad curiā conueniantur, iux. no. in c. fi. infra tit. proxi. & in l. 2. ff. de iud. & tamen prorogatur iurisdictio in causa reconuentionis, vt in l. 2. §. sed & si agant. ff. de iudi. Hæc sunt principalia, & fortia mo tiua hanc sententiam tenentium, & inducentium fere pro ca su; de quo habetur in auth. de sanct. epis. §. reuerendissimis, co-
a lum. 9. Cōtrariam sententiam a tenet Iac. But. & Pet. de Bellap. & Marti. Sil. & Archi. in præal. c. vno, de cle. coniu. lib. 6. Ioan. de Lig. hic, do. Car. & do. An. Mouentur principaliter, quia regula traditur negatiuè, clericum non posse trahi, vel litigare coram iudice seculari. † 1. q. 1. c. 1. & 2. cum multis sim. Item vniuersali ter iura loquuntur, clericum non posse cenueniri coram iudi ce seculari, & apponunt vltra hoc pœnam, vt in c. qualiter, inf. eo. & in c. fi diligenti, inf. titu. prox. & in authen statuimus. C. de epis. & cle. Item, quia certi casus, à iure exprimuntur, in quibus clericus damnatur à seculari, vt not. infra eo. c. cum non ab homine; in quibus non reperitur casus recōuentionis, ergo rema net iste casus sub regula, & pro hoc vī tex. secundum vnam lectu. in c. fi. infra eō. titu. Inducunt Mart. Sil. & Iac. But. vnum for tè motiuum, dicentes: ꝙ reconuentio, prorogat accumulādo; non mutando iurisdictionem ad diuersam speciem, quia non esset prorogare, sed creare de nouo, & hoc non facit recōuētio. Plus est enim creare de seculari ad ecclesiasticum, quam de secu lari ad seculare iudiciū, in habētibus. n. tymbolum, facilis est transitus, non sic in habentibus omnimodam dissimilitudinē. Item secundum Pet. de Bel. perti. prorogatio surgit à principio voluntario facultatis prorogandi, quia dicunt iura, ꝙ nō debet dedignari habere illum iudicem contra se, quem elegit pro se. I. Papinianus. C. de sen. & interlo. om. iud. & in præal. c. cuius in agendo, & dedignari, & non dedignari, & quid velle agere, & non agere cadunt super eo proprie, qui agere potest, & nō agit vbi ergo deficit potestas prorogandi in conuento, non pōt ha bere locum prorogatio, quia hic nulla surgit, seu norator dedi gnatio, & idem dicit Paul. de Leaz. 2. q. 1. c. multi, & Io. de Lig hic & est oprima, & vrgens ratio. Item nec ex legum dispositio ne debet induci ista prorogatio, quia illa non habet potestatem in clericos, de consti. c. eccle. S. Mariæ 96. dist. c. bene quidem, & c. cum ad verum, & c. si imperator. Et per hoc respondetur ad auth. & consequenter, & ad §. reuerēdissimis. Nec etiam surgit
b hoc ex volūtate canonis; cum hoc nullibi sit expressum, b imo loquuntur vniuersaliter negatiuè, vt supra dixi. Item secūdum d. Ant. fundamentum prorogationis; licet non surgat à volun rate, quia vt plurimum fit actore inuito, surgit tamē à potentia volendi, & velle debendi, & sic non dedignetur eum habere ℨ fe, &c. quæ ratio cessat in non volente. Item causa clerici, atten ta ipsius persona; quodammodo est spiritualis. Item hæc regu la, ꝙ quis possit recōueniri, traditur in gñe; non ergo debet re ferri ad speciem. spāliter prouisam, vt l. sanctio, ff. de pœn. & in
reg. gñi, de reg. iur. lib. 6. Spāliter. n. de clericis cauet, vt nō iudi cent à laicis. Item nō segtur, ꝙ dicit Cal. ꝙ delinquēdo, & ℨhen do subijcitur quis iurisdictioni nō sui iudicis absq; sui licentia; ergo p actum recōuentionis. Nā, vt sentit hic Io. de Lig. & alij delinquendo & ℨhēdo subijciunt iurisdictioni ecclesiasticæ; li cet ille nō sit suus iudex & sic nō offenditur vniuersaliter iuris dictio ecclesiastica, sed tñ certa species; sed si recoueniret corā iudice seculari, offenderetur iurisdictio clericorum. Nec obst. c. verum, inf. tit. proxi. f m communē lect. quæ loquitur de cleri co, quia cum ille casus sit exorbitans, non debet trahi ad conse quentiam, vt in regu. odia, de reg. iur. lib. 6. & l. quod vero, ff. de
23 leg. † Item, ibi, laicus dīs feudi ratione directi dominij, ꝙ obti net, potius dicitur iudicare in re sua, q̄ de clerico, arg. bo. c. 1. de feud. vbi ratione huius directi dominij inducitur casus speciā lissimus contra omnes regulas iuris canonici, vt dominus feu di habens fundum pignoratum à vasallo, non teneatur fructus computare in sortem; si abstineat à seruitio debito per vasallū: videtur quodammodo suam rem possidere. Et sic ego respon deo ad istum tex. qui videtur prima fronte multum vrgere, &
c hanc vltimam sententiam ego sequar. c considero enim cleri cos exemptos à laicorum iurisdictione, nedum ex legibus Im peratoris &c. vt in authē. vt clerici apud prop. epis. colla. 6. cum multis sim. sed etiam à sanctissimis Pontificibus, & quod plus est, principaliter à Deo, vt no. Innocen. in c. 2. de maio. & obed. & est bo. glo. in c. si imperator. 96. dist. & hæc iura diuina & hu
24 mana, loquuntur generaliter & indistinctè. † Absonum autem videtur, ꝙ per ll. generaliter loquentes in materia reconuētio nis, hæc tanta, & talia priuilegia debeant recipere læsionem: cū generaliter tradatur à legibus, & canonibus, quòd ea quæ spe ciali

ADDITIONES.

a SEB. SAP. Contrariam sententiam. Hanc partem tenet Domi. in c. multi. 2. q. 1. & in c. cuius in agendo. 3. q. 8. & Card. in clemen. statutum in 5. col. de ele. Ang. in l. 2. §. sed si agant. ff. de iud. limitat tamen procedere, quando in fraudem clericus conuenerit laicum, vt reconueniretur coram iudice secu lari, alias potest reconuentiri, ut ibi per eum.

b Nullibi sit expressum. Bal. in d. auth. & cōsequenter, dicit ꝙ in debito ex con tractu, vel testamento, vel ex iure cessō a laico, pōt clericus reconueniri, p rōnes pro nostra parte allegatas. Idem putat Sal. ibi. limita tamen, nisi cau sa fuisset commissa à Papa iudici laico, vt ibi per eum. uide An. ibi. vbi dicit, quod si clericus in fraudem coram laico conueniat laicum, vt ibi reconue niatur, non poterit: secus si cessat fraus. Bal. uerò hic distinguit quatuor ca sus, ut ibi per eum pondera. §. reuerendissimi uero apocrifarij. in authē. de san. epis. ubi licet tex. dicat conuentionē, tñ loquitur in reconuētione, qui tex. probat formaliter do. tri. glo. Cum ergo de iu. cano. non sit expressum contrarium, stamus iuri ciuili. c. 1. de ope. nou. nunc. cum simi. Et si dicatur, quod illē. §. est hodie correctus per auth. statuimus. C. de epis. & cle. non vī esse uerum, quia auth. loquitur in conuentione. pendente etiam, quia uide tur tex. in alio §. inci. reuerendissimis, in ea. auth. Vide Bal. in c. 1. de cōtro uer. apud par. termi. ubi dicit, ꝙ de iure ciuili videtur etiam uerū, quod pōt reconuenirī alle. d. §. reuerendissimis: licet de iu. cano. sit dubium & remit tit ad dicta per se in sua lect. in d. auth. & consequenter. uide eundem Bald. in l. Imperialē. §. pen. de prohi. alie. feu. per Fed. & Ang. in d. l. 2. §. sed si agāt, dicit, quòd potest reconueniri; sed dat dist. quam dedit in d. auth. & consequenter. Bal. in d. §. sed agant, tenet quòd potest reconueniri, & vide c. 1. de iur. calum. quem inducit d. Abb. ibi, quòd clericus non possit reconueniri. Et pondera quòd in quantum Bar. dicit, posse fieri reconuentionem, nō ob stante priuilegio perionæ intelligitur à lege; sed priuilegium clericorū est inductum à Deo, ergo non ob. facit gl. in c. fi imperator. 96. dist. And. Bar.

ANT. FRAN. An clericus possit recōueniri coram laico. Iste passus sem per fuit apud me dubius, propter diuersas opi. inter scri. hic alle. p istum, & quæ allegantur hic per An. Sic. in 8. col. ubi firmat opi. quòd possit recōue niri pp confuetudinem tñ, quæ ut ipse dicit communiter seruatur, quòd etiam sentit d. Abb. in c. 1. de mu. per. uide tamen Spec. in titu. de reconuen. in §. nunc dicamus, in uersi. sed pone cle. ubi ponit regulam affirmatiuam, quòd possit reconueniri, à qua excipit tres casus, in quibus non habet locū recōuentio. Ego aūt credo tutiorē esse opi. vt non habeat locum recōuētio per tex. in c. qualiter & quando ibi, dum dicit tex. ne clerici trahantur à lai cis ad iudicium seculare, quod omnino fieri prohibemus: per quē tex. alias illum legendo, tenui istam opi. tanquam tutiorem, ponderando illum tex. in uerb. omnino, quod uerbū exponitur, idest nullo modo, vt est tex. & glo. in l. in naue Sauf. fl. Io. & de sui natura comprehendit omnem casum, & sic non solum casum cōuentionis, sed etiam reconuentionis, ut in l. si cum ex ceptione, §. quatenus. ff. qđ me. causa. & solet dici, quod uerbū oīno, est uer bū præcisę ſignificationis, vt dixit Bal. in l. super rebus. C. de contrah. emp. & Sal. in l. 2. in 3. col. C. de iu. emph. Et alibi dixit gl. & ibi d. Card. in clem. 1. in 12. q. de vi. & ho. cle. quòd tantum est dicere omnino, quātū dicere, quo ad omnia, & sic vī, quòd omni casu ꝓhibeatur iudex cognoscere de causis clericorum, siue per viam cōuentionis, siue per viā reconuentionis, ꝑ quo etiam facit gl. in clem. ut hi qui, de æta. & qua. quæ dicit quòd dictio, omni no, exponitur omnib. modis, & excludit omnem dispensationem, & ad hoc facit quod uoluit Arch. in c. 2. de pa. lib. 6. ubi dixit, quod ubicūque lex uel statutum dicit iuſo omnino seruandum, excludit omnem relaxationem, & absolutionem, quia est uerbum præcisum, & ad hoc facit gl. in c. dudum, de conuer. coniu. quæ dixit quòd tale uerbum importat. i. nullo modo. Si nul lo modo pōt trahi ad iudicem secularem, ergo nec conueniri, nec reconue niri pot, quia si reconueniretur, compelleretur coram illo respondere pro intentione aduersarij reconuentionis; cum iudicium reddatur in inuitū c. intelleximus, hoc eo. tit. & l. inter stipulantem. §. sacram. ff. de uer. ob. & hāc vt dixi credo esse tutiorem opi. quicquid sorlan de contuetudine seruetur.

c Ego sequar. Adde uidendum Lapum alle. 108.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ciali nota sunt digna; misi specialiter exprimantur, videantur ne glecta, & non comprehensa sub dispositione generali; licet ex proprio significatu verborum comprehendatur, vt optime dicit tex. in c. quamuis, de preb. lib. 6. & ff. de iniu. l. item apud Labeonem. § hoc edictum. Nec illud sine magna presumptione est, q nunquam post legem reconuentionis proditam, aliquod ius quouis modo emanans, hunc casum attigerit. Item considero, q clerici non iudicantur à laicis; quia reputantur maiores, & sanctiores: vnde no. dicit tex. in c. denique. 96. distin. quomodo hi, qui humanis rebus presunt, & non diuinis; presse permissum est his, per quos diuina ministrantur; & quomodo de his iudicare presumant penitus ignoramus. quæ quidem ratio optimè militat in reconuentionis causa; & prorsus cessat ratio posita in præalleg. l. cum Papinianus. cum ipse clericus velle non debeat, in reuerentiam diuinorum, quæ ministrat, subijci, & iudicari per laicum: nec est verisimile, q Papa contra hanc rationem vrgentem in causa reconuentionis voluerit iura ad clericos extendere; & hanc rationem reperi scholaris, quę etiam
25 non placet. † Nec obst. si dicatur, q etiam maior, se subijciendo minori, potest ab eo iudicari, vt l. est receptum. ff. de iurisd. om. iud. & 2. q. 7. c. nos si incompetenter: quia dico illam leg. p cedere in eo, qui se alteri potest subijcere; nec derogat honori, ac priuilegio sui superioris; sed clericus nō potest hanc submissionem facere contra honorem ipsius Dei, & eius sacramenta quæ ministrat, arg. opt. in c. cum tempore, in fi. de arbi. Pro hoc quod no. dicit Io. And. in c. ecclesia S. Mariæ, de constit. q Papa
a non potest a se submittere iurisdictioni laicorum; quia redundaret in dedecus ipsius Christi. Et ad cap. nos si incompetenter, respō. det, q illud procedit ex magna humilitate, quod not. quia ruditer solet multum allegari illud cap. nos si incompetenter. Ad vnum tamen vltimo aduerte, quia Io. And. r. se multum fundat hic; etiam super consuetudine; & d. Anto. & Io. de Lig. dicunt consuetudinem hoc nō posse operari; nisi daretur expressus, & tacitus consensus Papę; vel eius tolerantia ex certa scientia: quia alias potius foret corruptela. Sed ego in hoc potius sentio cum Ioan. And. quia negari non potest, quin iste casus reddatur valde dubitabilis ex tantorum docto. opinionibus, argu. eorum, quæ no. glo. in c. 1. de postul. prælato. lib. 6. & in l. regu. ff. de iu. & fac. igno. ergo consuetudo attendenda est, quæ est optima legum interpres, supra de consuetu. c. cum dilectus, ff. de leg. l. si de interpretatione; & hæc sufficiant de isto no. & subtilissimo passu.

Assumendo nunc vltimam partem gl. quæro præsuppositа illa opinione, quod clericus possit reconueniri de crimine ciuiliter coram seculari; nunquid si ibi cōdemnatur in causa reconuentionis de furto, vel alio crimine; quod infamet: posset eps ex tali sententia, ex qua infamis vr, vel confessione, illum deponere? gl. respondet in effectu, q non: tum quia non efficitur infamis, cum ciuiliter actum sit; tum quia cum ad hoc actum non sit; non debet imponi pœna ordinaria, de ordi. cog. in c. 2. Dicit tamen, quòd si ex hac cōfessione, seu sententia, grauata sit eius opinio, poterit tamen ab officio suspendi, argu. 2. q. 5. c. presbyter. Sed pro examinatione huius gl. plura sunt videnda. † Primo enim sentit, quòd damnatus ciuiliter de crimine, quod infamat, non efficiatur infamis. Cuius cōtrarium no. glo. in c. cum te, de re iud. & illa verior, & communiter approbatur; quod etiam tenet glos. 2. q. 1. c. multi. Nam iura communiter dicūt, damnatum de crimine publico esse infamem; nec distinguunt, an criminaliter, an ciuiliter agatur. l. 1. & l. athletas, & l. furti. ff. de his qui no. infa. & l. infamem. ff. de pub. iudi.
b vbi hoc no. glo. & Barto. Sufficit enim, quòd habeat causam publici iudicij, b vt ibi; & hoc quo ad primum. Secundo sentit gl.
27 † quod confessus crimen, de quo quis damnatus efficeretur
c infamis, incurrit infamiam. c Et hanc quæstionem male explicant Doct. nostri; sed optimè Bar. in præal. l. infamē. Vnde scias, quod in hoc sunt opin. Nam gl. in l. ictus fustium. ff. de his, qui no. infa. tenet, q incurrat infamiam, quantuncunq; sententia inde non sit secuta. Et ita videtur tenere Inno. in c. super his, de pœn. & videtur probari in l. quoniam. ff. de his, qui not. infam. vbi patet, quod transigens super furto efficiatur infamis; quia transigendo ante sententiam, videtur delictum confiteri. Bart. in præalleg. l infamem, dicit, quòd regulariter confessus in iu-
d dicio non efficitur infamis, d ante sententiam; quia edictum prętoris videtur requirere ad hoc, vt efficiatur infamis, quòd sit de crimine damnatus, vt l. 1. ff. de his, qui not. infam. sed in causa criminis, confessus non habetur pro condemnato, vt l. si confessus. ff. de cust. & exhib. re. & hoc in causa criminali. In ciuili verò, confessus, habetur pro conuicto, & condemnato, vt l. 1. ff. de confess. Et ideo in casibus, in quibus quis efficeretur infamis per sententiam, efficeretur infamis per solam confessionē ratione prædicta. Et si possunt intelligi gl. & opin. contrariæ. Fal lunt prædicta, quando post confessionem sequitur ictus fustiū, quia statim tunc, etiam in primo casu efficitur infamis, vt in præal. l. ictus fustium. Item fallit, qū transigitur, vt in pall. l. qūn,

& d. Bar. in l. infamem, dant optimam cautelam, si qs vult emitare infamiam, q soluat condēnatione ante sniam; & euadet sic
e iudicium & per ons infamiam, arg. l. si reus, c ff. de proc. † Et prę
28 dicta dicta Bar. limito, f f m notabile dictū Io. An. in add. Spec.
f in ti. de cōm. § sequitur, in prin. post Iacob. de Bel. quando ex uera confessione condemnatur, seu præcedit vera confessio: secus si condemnatur ex ficta confessione pp contumaciā;
g talis cōfessio, vel snia, ita secuta, nō infamat. h ar. adduco ex his
h quæ leg. & no. in l. eius, qui delatorē. ff. de iu. fis. & per Bart. in l. cum filius. ff. de ver. ob. & in l. 3. §. hæc verba. ff. de neg. ge. dēnt. n. verba odiosa in hac materia verificari in casu vero, & non in ficto, vt in p dictis iurib. Tertiò gl. vult, q infamatus de facto, suspendatur ab officio, donec se purgauerit. & ita vīr sequi doc. & dicit Host. cum suspendendū pp hanc infamiam tm; & non pp crimen cū illud non sit probatum quo ad pēnā ecclesiasticā imponendā; qa nec ad hoc agebatur, licet aliqui ō. Sed dictū
29 Host. vī verius, & cōis, & sic transeunt hic doc. † Sed aduerte,
i quia reperio Inn. i valde sing. limitare hoc dictū in c. qualiter, & qū. il 2. de accus. propè fi. vbi dicit, q licet iudex, qui tulit snīam, cū ageretur de crimine ciuiliter, non possit primare, uirtute illius sententiæ; neque etiam alius respectu sententię factę, cum ageretur de crimine ciuiliter; tn episcopus proprius, seu prælatus, poterit illum suis beneficijs priuare, quia per snīam, crimē est effectum notorium. Vnde procedet de nouo per viam accusationis, vel inquisitionis, & producet sententiam ad probationem delicti, argumen. in capitu. tua, de coha. cle. & mulie. Sic etiam dicit, quòd per eandem sententiam de crimine latā, probaretur infamis in alio iudicio, & repelleretur à testimonio, & ab ordine, de testi. c. testimonium. Et sic mirabiliter vult
k Inno. quòd acta facta, cum ageretur ciuiliter, prædicant, k cū agitur

ADDITIONES.

a SEB. SAP. Non potest. Vide Domini. in procę. sexti post gl. quæ tamen reprobatur, vt no. in c significasti, inf. ti. 1. & Fel. in d. c. eccl esia S. Mariæ, col. 3 ver. sed contrariam opi.

b Publici iudicij. Vide d. Card. hic, qui melius loquitur. And. Barb.

c SEB. SAP. Incurrit infamiā. An confessio vera facta in causa criminali, infamet, vide p Fel. in c. cū te, col. 3. de re iu. vbi ponit regulā cū trib. litōnib.

d Efficitur infamis. Pondera, quia vī verum dicere Bar. pr l. 3. §. Iul. in ver. condemnatus, vel conuictus. ff. de test. & 4. q. 3. c. si testes. §. Iul. per tex. in l. accusatori. ff. de præuari. & vide gl. in c. fi. de excep. & in c. sup eo, de testi. vbi dicit, q de iure cano. sufficit, q fit conuictus, sed de iure ciu. sufficit, q sit cōdemnatus. Pondera ēt d. l. diuus, in ver. quasi damnatus, de cust. reo. vbi confessus hī pro cōdemnato. Pondera ēt, quia in l. de æta te. §. qui interrogatus. ff. de interro. act. dicit, q confessus in iudicio, dī qua si cōtrahere, sed pacisces super delicta, hī pro condemnato. l. quoniam. ff. de: his, qui no. infa. ergo vide hic d. Car. qui melius loquitur. And. Barb.

e Lege, si reus. Pro illa l. si reus, vide q dixi latè i c. licet Hely. de simo. An. Barb.

f Limito. Cogita si illa doctrina Bar. potest alio modo limitari, videlicet non hīe locum in eo, qui est cōdemnatus, iō quia noluit iurare delato sibi iuro, & sic tanq cōfessus, qa ista ēt est species cōfessionis ficta. in simili singulariter dicit Bar. in l. manifestæ, in fi. ff. de iureiu. vbi ponit mirabilem effectum istius fictæ confessionis inductæ per recusationem iuramenti, de quo dixi in c. 1. in 11. col. in apo. inc. ficta, sup. eo. Et istam limitationem posui etiā ad Bar. in d. l. infamem. Aene. Fal.

ANT. FRAN. Circa istud de hac ficta confessione resultante ex dilatione iuris, vltra ea, quæ voluit Bar. in l. manifestæ, alleg. Adde eundē Bar. in l. eius, qui delatorem. ff. de iu. fis. vbi dicit, q effectus istius confessionis, q dī esse ficta, nō transit ad hēdem: imò in talem ficte pfessum ex huiusmodi delatione iuris, nō fit executio, nisi præcedat sententia, vt est casus in l. 2. §. si actor. & ibi per Bar. C. de iur. cal. Et tene menti gl. in c nullus, de præsum. quæ dicit, q quis dicitur tripliciter confiteri, ore, rei euidentia, & cōtumacia, vel in non veniendo; vel non parendo, vel etiam non iurando, vel iuramentum non referendo, secundum materiam d. l. manifestæ.

g SEB. SAP. Propter contumaciam. De cōfessione ficta, vide quæ no. d. Alex. in l. cū filius. ff. de ver. ob. & Fel. i ru. de pb. col. j. & Ias. in l. 2. col. 2. C. q tem.

h Non infamat. Adde Ro. sing. suis, fol. 15. (face. pol.

i Reperio. Inn. Tu pondera, quia loquitur Inno. de iudice, qui poterat eōdem nare de crimine ciuiliter, & priuare. And. Barb.

k Præiudicant in materia vide Spec. in ti. de consel. §. nunc videndū, ad fi. & d. Ant. in c. cām, quę, de test. & Bal. in auth. nouo iure. in fi. C. de pæ. u. q ma. & eundem Bal. in l. quod euitandi. C. de cōd. ob tur. cau. & in l. 2. C. de ed. per Imo. in l. interdum. ff. de pub. iud. per Cy. in l. 1. in fi. qū ciui. act. præiudicet. Bal. in l. neganda, circa 7. col. C. qui accus. nō pos. & est materia, de qua per ordinarios in d. l. 2. C. de eden. Aene. Fal.

ANT. FRAN. Ad istam materiam generaliter, an acta facta in vno iudicio faciat fidē in alio, habetur per Bar. in l. cū lite mortua. ff. iud. fol. & p Cy. & doct. in l. is apud quem. C. de eden. & p Bar. in l. diuus. ff. de cust. reo. & vltra ea, quæ hic dīr per d. Abb. & d. Ant. vide eosdem in c. per inquisitionem, de elec. vbi spaliter tangunt, an confessio facta in vno iudicio; ēt ciuili, præiudicet in alio iudicio criminali; de quo ēt hī in l. properandum, in §. & fi. § idem. C. de iud. & per gl. in l. cū antea. C. de arb. & in l. fi. vbi ēt per Bar. C. de test. p Cy. & Bal. in l. fine proponis. C. quo & quando iud. & vide gl. in c. dilectus, de ord. cog. & in c. fi. de prob. ēt hī per Spe. in tit. de prob. in 9. fi. in ver. 13. & ti. de consel. in §. nunc videndum, in ver. quid de confessione, & ibi per Io. And. in addi. & per eundem Spe. in tit. de len. in §. nūc de effectu in ver. fed pone. & per Ang. latè in repet. l. si uacantia, C. de bo. vacan. Io. & per Sal. in l. gesta. C. de re iud. An aīt acta facta coram arbitro faciant fidem coram iudice, vide gl. no. in c. in præsentia, de testa. in gl. pen. & per Spec. in tit. de arbi. in §. differt, in ver. quid si contra defunctū: & in tit. de lit. conte. in §. nunc tangamus, in fi. Et quæ dicantur acta iudicii, vide notata gl. in l. acta. ff. de re iud. & aliam in cle. læpe, in ver. defensiones, de ver. sig.

agitur in alio iudicio criminaliter. Cuius ꝯrarium apertè vult glo. in l. si quis ad fundum. C. ad leg. Iul. de vi publ. Idem sequitur Bar. in l. 2. ff. vi bon. rap. Nam ꝓbationes in criminali debēt esse luce clariores, vt l. sciant cuncti. C. de proba. canonizata, 2. q. 8. c. sciant cuncti. Vide tamen Bar. qui post Iac. de Are. tenuit contrarium in l. 3. §. si quis dolo. ff. de tab. exhi. vbi dixit, q probationes in ciuili faciunt fidem, cum agitur criminaliter, per illum text. ibi, (Magis manifestetur, & c.) Sed saluando posset dici, quòd tales probationes faciunt aliquam fidem in criminali: vnde coadiuuant alias probationes, & sic posset intelligi ille text. quem not.

ADDITIO Nicolai. Et hanc opi. sequor, quia aliter se defendisset, si fuisset actum criminaliter, & facit quod no. Fede. de Senis consi. 23. in 2. q. Et idem in veritate reperio tenere Inn. in c. per inquisitionem, de cle. vbi dicit, q ēt si ō aliquem agentē, præsentem, & se defendentem, probaretur crimē, nisi ageretur
a de crimine criminaliter, nō debet puniri, a cū ō probationes, t si ue sint testium, siue instrumentorū, multa possent obijci, quæ, & si aliquando taccat is, contra quem obijciuntur, non debet
30 puniri, nisi inquantum modus agendi patitur. † Secus dicit in confessione, vbi quis non potest propriæ confessioni contradicere, vt C. de non nume. pecu. l. generaliter, & in c. per tuas, de proba. Et hoc verbum no. & sic primum dictum Inno. pōt procedere in confessione, vt suus iudex fundando se super illa, pos
b sit procedere ad punitionem: licet in alio iudicio b sit facta, q
31 est valde notandum. † Idem dico, quando virtute sententiæ est
c effectus infamis: licet ageretur ciuiliter. Tunc enim c cum infamia sequatur infamatum, quocunque se vertat, sicut lepra leprosum, 1. q. 1. c. citò turpem, de testi. c. testimonium, poterit iste puniri, & priuari beneficijs suis, & etiam deponi, quia non debet permitti, vt infamis infamia iuris administret. Nec est curādum, qualitercūque sit actum, ex quo verè infamis est, quia nō punietur directè. crimen probatum ciuiliter, sed infamia inde surgente. Et ita intelligo illud aliud dictum Inno. in præalleg. c. qualiter, & quando. Et per illud dictum Inno. Fed. de Sen. consuluit consilio præalleg. q si conuentus vno iudicio actione deposita, negauit depositum, iuramento interposito, si probetur postea depositum, q p hoc in alio iudicio probatur illum esse periurum, & infamem. Sic præsuppositio, q clericus hic potuerit recōueniri, cum in veritate sit effectus infamis: licet agerē de furto ciuiliter, vt sup. dixi: poterit virtute infamiæ deponi: seu saltem priuari beneficijs suis, quod gl. & doct. hic non consi derant. Et q propter infamiam iuris quis sit priuatus, vel saltē priuandus beneficijs, voluit Inno. in præalle. c. per inquisitionē, & no. etiam in c. inrer dilectos, de excess. præla. & Io. And. in c. 1. de accu. li. 6. in nouella, vbi vult, q etiam episcopus ex hoc poterit deponi. alleg. l. iudices. C. de dign. lib. 12. & l. infamia. C. de decur. lib. 10. Ego alleg. bo. tex. cum glo. in l. 2. §. miles. ff. de his, q notan. infa. & in præalle. c. inter dilectos, & quod leg. & no. in c. querelam, de iureiu. Et ex prædictis cōclude, q infamia iuris inducit depositionem, seu facultatem deponendi, seu priuandi, infamia verò facti inducit facultatem suspendendi. Et aduerte, quia licet glo. hic, & Doct. cum ea transeant, vt possit suspendi propter infamiam facti: tamen hoc non est indistincte verum, sed debet iudex procedere per inquisitionem, & sic si crimina non possunt probari, & infamia adhuc vrget, debet purgationē indicere, vt dictum fuit in prima glo. Sed si infamia inducit scā dalum, vel crimen est magnum, tunc statim poterit suspendi pendente processu, ita no. per gl. no. in c. presbyter, 2. q. 5. & Io. And. in præalle. c. 1. de accu. lib. 6. & Doct. in c. 2. & in c. inter solicitudines, de purga. cano. & hæc bene notabis, tanquam quo-
32 tidiana. † Quæro vnā cum glo. in verbo, [legitima,] quia tex. di-
d cit, t q si potuerunt cōuinci legitima probatione, j &c. quæ est ista legitima probatio. d dicit glo. q p per testes omni exceptione maiores. Et qui dicantur testes omni exceptione maiores, allego bonam glo. in c. 1. de consang. & affini. quæ dicit, illos omni exceptione maiores, qui nulla exceptione legitima repelli possunt, quam bene no. propter statuta in his terminis loquentia. Et idem no. glo. Instit. de inut. stipu. §. item verborum, quæ etiā dicit illum esse idoneum, qui nulla except. repelli potest, quam etiam notabis propter statuta. Et vltimatè dicit hæc gl. pœnam
e imponendam e secundum qualitatem, & quantitatem criminis, quia tex. dicit, q si crimina exigūt depositionem, debet deponi, si suspensionem, debet suspendi. Ideo hic congruè annectitur quæstio, quæ sint crimina suspensione digna, & quæ de-
33 positione, & quæ degradatione. † Ad primum dicit hic do. Ant. q digna suspensione sunt omnia, quibus quis de facto est infamatus. 2. quæstio. 5. c. presbyter si a plebe, & c. si mala fama, infra de purg. cano. c. 2. Debet tamen crimen esse tale secundum cum, q populus inde scandalizetur, & non leue, & de hoc dic, vt plenius supra dixi, & attende, quia do. Ant. no. rectè respondet ad quæsitum, quia hic tex. loquitur de crimine, de quo constabat per confessionem, vel probationem, &
ber suspendi, si crimen hoc mereat; & sic non vadit tex.

in infamia facti tantum. Vnde Ioā. And. super tex. ponit exēp. ū
f in fornicariis, f per c. clericos, infra de cohabi. clerico. & mulier. Quapropter respondendo directo ad quæsitum, dico q licet p pter talem infamiam facti clericus possit suspēdi, iuxta ea, quæ supra dixi, nihilominus quædam sunt crimina, quæ etiam probata, exposcunt suspensionem, & non depositionem, vt hic, & arg. in c. sicut, & c. clericos, de cohabit. cleri. & mulie. 32. dist. c. præsbyter, & c. nullus, de iureiur. & de re iud. c. 1. lib. 6. de sentē. excōmu. c cum medicinalis, eo. lib. Dico ergo, q ea, quæ sunt in iure expressa, vt in prædictis casibus, & similibus, exposcunt suspensionem. Vnde non potest dari certa regula, sed iudex informabit motum animi sui ex his, quæ in iure exprimūtur, arg. l. non possunt. ff. de legi. & constit. Committitur ergo hoc arbitrio superioris. Nam quandoque crimen nō est ita graue, q ex-
34 poscat depositionem, & tunc poterit suspendi. † Nam si probatum est crimen per modum inquisitionis, tunc venit mitius puniendus, q̄ si ageretur per viam accusationis, vt in præalle. c. qualiter & quādo, & quod ibi no. & vide ad prædicta text. cum glo. in l. hodie. de pœn. Ad secundum, quæ crimina sunt depositione digna, g multæ super hoc reperiūtur gl. maxime in Decr. sed allego tres principales, & magistrales. Prima est, 81. dist. c. 1. Secunda est, 15. q. 8. in summa, & ponunt duas opin. vna est, q omne crimen exigat depositionem, nisi casus in iure sit exceptus. alia facit regulam in ō rium, vt nullum crimen exigat depositionem, nisi in iure reperiatur. Et ista glos. vī magis æqua, nisi detur incorrigibilitas: nec sufficit prima cōtumacia. Sed gl. 3. vī magis hoc restringere: dicens quem nō deponendum, ni-
h si pro maximo crimine. h Hoc probatur in c. fi. 1. q. 5. & illā glo. coadiuuo, per c. tuæ, de pœ. & alium tex. not. 16. q. 7. c. inuentū, qui singulariter dicit, q quis etiam beneficio priuari nō debet, nisi pro graui crimine. Et quæ dicantur crimina grauia, quo ad hoc, dic vt dixi in præcedēti quęstione, q iudex informabit motum animi sui, ex his, quæ in iure videntur imponere pœnam depositionis, qa de similibus ad similia & c. Et attende, quia puto, q non debet attendere multum ad canones antiquos, quia illi de facili imponebant pœnam depositionis. Nā vt valde singulariter inquit tex. in c. frarernitatis, 34. dist. ætas nostri temporis, quia non solum merita, sed etiam corpora defecerunt, censuram antiquorum canonum non patitur manere. Hinc dicit Goffred. in summa, de cohabi. cler. & mulie. q licet omne delictum, & crimen mortale, de rigore exposcat depositionem. 50. dist. c. si episcopus. 61. dist. c. si diaconus. non tamen de æquitate, & misericordia iuris, nisi habeat aliquam aliam qualitatē aggrauantem, vt statim subijciam. Et ponit hic dom. Anto. post Goffred. aliquas qualitates, quibus concurrentibus iudici debet fieri depositio, & primo omne delictum cum incorrigibili tate, vt in c. cum non ab homine, infra eo. sed (vt dixi) non sufficit indistincte prima contumacia, vt no. dicit gl. in præalleg. c. 1. 81. dist. Item omne delictum cum irregularitate, de quo in c. nisi cum pridem. §. propter conscientiam, de renunc. aliquid per Innoc. in c. cum nostris, de consess. præben. Item si delictum est publicum, & scandalosum. 30. q. 1. c. non debet. Item si delictū est diu continuatum. 81. dist. c. presbyter. in glo. 1. in c. 1. de cleri. percu. Item si habet qualitatem enormitatis, infra de pœn. c. tuæ. Item si habet in se infamiam iuris, vt supra plenè dixi, & idem dic in similibus. Et in veritate potest dari pro regula, qđ supra dixi, q crimen debet esse maximum, nam qualitates prædictæ faciunt, & inducūt enormitatem criminis. Et ad cognoscendum, quæ crimina dicuntur enormia, vltra id, quod supra dixi

ADDITIONES.

a Non debet puniri. Vide quæ dixi in c. cum dilectus, de ordine cog. An. Barb.

b ZACH. Licēt in alio iudicio. Tu dic hoc esse verum in confessione vera, secus in ficta. Casum habes sing. in l. 2. §. diuus, secū dum Bar. ibi. ff. de iu. fisci. Refert, & sequitur Rom. sing. 303. quod inci. si confessus sum in uno iudicio. & ita debet intelligi l. pen. cum seq. ff. de arb.

c SEB. SAP. Tunc enim. Idem dicit Bal. in l. 4. C. loca. in . clarum. C. de authō. præst. ad hæc vide Fed. de Sen. in consi. 24. & in consi. 255. & Card. in c. cum oporteat, de accus. & latè Fel. in c. qualiter & quando. §. ad corrigendos. col. 9. uer. est uerum. eo. tit. de accu. ubi etiam Io. de Ana. uide etiā Moder. in l. 2. circa fi. C. de eden.

d AND. BARB. Legitima probatio. Vide gl. in c. ad abolendam, de hær. quæ probat, quod cōfessio dicitur legitima probatio, uide c. 2. de proba. vbi probatur, quod iuramentum dicitur legitima probat. vide gl. in l. cum de inde hito. ff. de proba. quæ dicit contrarium.

e AND. BARB. Pœnam imponendam. Et vide c. non offeramus. 24 q. 1. ubi ex impositione pœnæ, delictum dicitur manus. in c. ira quorūdam. de Iudę. vide Bal. in l. 1. C. qui accu. non poss. in 24. col. & seq.

f Fornicariis. Adde late Alex. consi. 72. 2. lib.

g ZACH. Depositione digna. Adde tu per Berta. de Firmo, in suo tracta. de episcopo. lib. 3. in parte 8. in fi. Et dic, propter enormia, puta crimen hæresis, falsificatio literarum apostolicarum, conspirationis contra episcopum, fortilegij, & forte homicidij, de quibus uid. per glo. in c. ad reprimendum, ubi per illum, & in apost. meis ad ipsum. ibi supra, de offic. ord. Bal. in l. cum fratrem. C. ad Silla. & Ang. Are. in tra de fino malefi. in glo. in ver. cum [illegible]

Universidad de Deusto
Biblioteca

dixi, vide text. cum gloss. in l. 1. C. de requir. reis, & gl. in l. ad ea.
35 ff. de regu. iur. †Et prædicta inducuntur ad cõnem, an propter
2 fornicationem a quis debeat deponi? in quo glo. & tex. videtur multum variare, vt 81. distinct. c. presbyter, vbi videtur notari, q̃ sic. In contrarium facit 81. dist. c. presbyter, & 2. q. c. lator. Et vide glo. in c. Maximianus. 81. dist. do. Anto. hic concludit post Goffred. in sum. in tit. de cohabit. cler. & mulier. q̃ si fornicatio est notoria scandalosa, vel diu continuata, est digna depositione, de excess. præla. c. quàm sit, de testi. c. ex parte Adæ, & per supradicta, & in prælleg. c. presbyter. 81. dist. Si autem non habet illas qualitates, & tunc si committitur cum moniali idem. Sed dic melius, q̃ hoc casu non committitur simplex fornicatio: imo concurrunt tria crimina, videlicet adulterium, quia sponsa Dei: sacrilegium, quia lædit sacrum incestus, quia cum consanguinea nostra, quia filij Dei sumus, & de quolibet istorum, põt accusari, vide gl. no. in c. virginib. 27. q. 1. Et de pœna istorũ, vide 27. q. 1. c. si quis episcopus. & c. si qua monacha, & c. si quis rapuerit. Item q̃ debet fieri depositio, si cum virgine, vel cum nupta. 81. dist. c. si quis clericus. 2. q. 7. c. lator. Idem, si cum consanguinea, vt ibi no. Idem, si cum filia spirituali, vel cum ea, quã ad pœnitentiam recepit. 30. q. 1. c. non debet. Idem si cum soluta: non virgine; si eam duxerit in vxorem de facto. 34. dist. c. fraternitatis, & 81. dist. c. si quis amodo. qui cler. vel vo. c. 2. Si non duxit eam in vxorem, sed simpliciter eam cognouit, nec concurrit aliqua de qualitatibus prædictis, & tũc si est in sacris, idẽ quia ibi est annexum adulterium spirituale, arg. de frig. c. fraternitatis, & hoc tenet Pau. de Leaza. in clemen. 1. de offic. ordi. & pro hoc habes bo. tex. in c. a multis, de æta. & qualita. Si non est in sacris, licet de rigore deponendus sit, de æquitate tamen nõ deponitur, f̃m eos. Sed aduerte, quia in veritate in conclusione pen. & vlt. nimis rigorosè isti procedũt. Nam primò videmus in c. clericus, & in c. sicut, de cohab. cler. & mulie. q̃ Papa mandat istos, nedum simplices fornicatores, sed etiam concubinarios primo admoneri ad dimittendas concubinas. Item vrgeri per sententiam interdicti & suspensionis, & vltimo loco, si nõ acquieuerint, deponi. Item in c. si autem, co. titu. dicit, q̃ si non dimiserint concubinas ad primam & secũdam & tertiam monitionem Episcopi, q̃ tunc liceat ipsi episcopo, prædictos clericos contemptores, a beneficijs suis remouere & interdicere eis officium. Et sic duo no. colliguntur ex illo tex. Primo, dum dicit, [Licet,] q̃ non præcisè episcopus hoc tenetur facere, licet contemnat: sed potest ad aliam pœnam mitiorem procedere: quod verbum etiam põderauit ibi Host. in eo quod in fi. dicit, q̃ debet interdici eis officium, & sic non mandat deponi, etiã secuta inobedientia, in non dimittendo. Item ipsemet Papa in c. ex parte Adæ, infra de testi. etiam sacerdotem non mandat deponi propter delictum concubinatus, sed tm̃ priuari beneficio suo. †Et ideo concludo, q̃ memini dixisse in prælle. c. sicut,
36 de cohabit. cleri. & mu. q̃ cum iura circa delictum fornicatio-
b nis, & concubinatus,[b] vario modo disponant, quandoque apponendo pœnam acerbam, quandoque mitem, & q̃nque mitius procedendo, q̃nque mediam viam amplectendo, vt patet ex iuribus, supra alleg. q̃ hoc relinquitur arbitrio superioris, vt consideratis circunstantijs, & scãdalo inde surgente, & ꝓsuetudine patriæ. apponat pœnam, q̃nque depositionis, q̃nque suspensionis, & q̃nque priuationis a beneficijs, q̃nque prius moneat, q̃nque sine monitione priuet ex quo constat de delicto. Sibi. n. vt̃ data optio, ex quo varias pœnas, & modos ꝓcedendi à iure reperimus traditos, iuxta no. per gl. in c. fraternitatis. 34. dist. & in c. a crapula. de vi. & hone. cler. & 21. q. 2. in summa, & quod no. Host. in c. 2. de cler. non resid. in simili qõne, ita tm̃ q̃ semper in isto delicto iudex declinet ad mitiorem partem, quia pauci, vt dicit Greg. sine vitio incõtinentiæ reperiunt. 50. dist. in c. ga sanctitas tua, & q̃ ætas nr̃i tpis, &c. melius est redargui de misericordia, q̃ de seueritate, 26. q. vlt. c. allegãt. Et sic intellige Goff. in summa de coha. cle. & mul. vbi dicit, q̃ prius pro simplici forni catione clericus debet suspendi, & postea, data inobedientia, debet deponi, & idem tenet Host. eo. titu. in summa. §. qualiter imponat, & hoc no. ga sæpe illa iura vario mõ disponẽtia, fecerũt me dubitare, & malè ꝑ doct. solẽt declarari, vt patet ꝑ prædi-
37 cta. †Ad tertiũ, q̃ sint cria degradatione actuali c digna. glo. in c.
c ad abolendam, j̃. de hær. ad quam quotidie solet fieri remissio, dicit q̃ in trib. casib. aliqs relinquitur curię seculari, statim post depositionem. Primus in crie hæresis, & idem vult gl. in c. cum nõ ab hoie, j̃. eo. sed ille casus non recte excipit a regula, quia si vult se corrigere, nõ tradit curiæ seculari, sed detrudit in carcerẽ ad agẽdam pniam, vt in c. pe. de hær. quinimo hodie ista pœna carceris põt alterari, & ꝓmutari in alia. m, vt in c. vt cõmissi, eo. ti. lib. 6. Et an hoc casu dẽat deponi, & qd in Papa, vide bon. tex. cum gl. 21. dist. c. nũc aũt. Et ꝑdicta vera intellige, nisi sit relapsus, qa tunc sine vlla audiẽtia traditur curiæ seculari, vt in c. super eo, & in c. accusatus, eo. tit. lib. 6. & in relapso põt indistincte verificari cõis glossatoris theorica. Scds casus f̃m illam glo. est in crie fal. c. ad falsariorum, de cri. fal. Cõtra istum casum vt̃ tex. in c. nouimus, §. fi. j̃. de ver. sig. & vario modo illud c. intelligit, dic, vt ibi. Cõis tn̄ opi. doct. habet, q̃ ibi sit spãle in illo casu. Tertius casus ꝑp calumniã, vel cõtumeliã, quam qs intulit eꝓ suo. Iste. n. depositus, statim tradet curiæ seculari. xj. q. 1. c. si qs sacerdotum, & idem quantum ad hunc casum tenet gl. c. fi. de testi. cog. sed gl. in c. cũ non ab hoie, j̃. eo. dicit illud. c. si qs sacerdotum, procedere in incorrigibili. Et ita ẽt sentit gl. licet dubitauerit in præall. c. si qs sacerdotum, & clarius in c. si qui sunt. 2. q. 7. & in c. nouimus, j̃. de ver. sig. Et ista opi. tanq̃ mitior cõitet approbat̃ per Doct. in fi. c. de test. cog. & in præall. c. cum nõ ab hoie. Durum. n. esset dicere, q̃n ꝑp homicidiũ non traderet curiæ seculari, vt in d. c. cũ non ab hoie, & q̃ ꝑp simplex conuiciũ illatũ episcopo deberet tradi curiæ immediate. Extra illos tres casus, dicit prædicta glo. q̃ non tradit curiæ seculari depositus, si est corrigibilis. Sed do. Ant. hic excipit alium casum in sortilegio, alleg. c. admoneant. 26. q. 7. & nihil vltra dicit. Sed credo q̃ non bene dicat. Primo, qa illud c. non dicit, q̃ sortilegus dẽat seculari curiæ tradi: sed q̃ debeat degradari, si clericus est, si laicus anathematizare. Vnde cum materia sit odiosa, & valde exorbitãs, dẽt intelligi de degradatione verbali. Et hoc probo per tex. opt. in c. tuæ. de pœn. vt traditur regula, q̃ pro magnis sceleribus. debet clericus degradari, & detrudi in monasterium, & sic vtitur verbo [degradari,] & ita intelligitur de degradatione verbali, quod paret per sequentia, quia detruditur in monasteriũ. Si. n. fieret actualis, statim esset de foro seculari, vt in c. 2. de pœn. lib. 6. Item nõ est verisimile, q̃ voluerit clericum tradi curię seculari ad mortem, & laicum simpliciter excõmunicari, satis. n. est, vt cõprehendantur sub magnis sceleribus, & sic sub di-
38 spositione c. tuæ. de pœn. †Pro hoc optime facit theorica doct. in c. quanto, de iureiu. vbi dicunt, q̃ si pro aliquo delicto impo-
d natur pœna capitalis,[d] debemus intelligere non de pœna mortis

ADDITIONES.

a Fornicationem. Adde Alex. consi. 72. 2. lib.
ZACH. Adde melius, per Angel. in authen. quomo. opor. episco. §. quod de eo. colla. 1. vbi dicit, notorium fornicatorem de iure a sacerdotio suspensum, & Card. in clem. fin. quæstio. 7. de hære. & Specu. in titu. de inquisi. §. j. ver. quòd si crimen.

b SEB. SAP. Et concubinatus. Quæ pœna hodie imponatur per concubinatu, vide Abb. in c. tuæ. col. 2. sup. de procu. Et nunquid debeat puniri per iudicem ecclesiasticum, ponit Fel. in c. ecclesia sanctæ Mariæ. ver. 17. de consti. Et an concubina clerici possit puniri, per iudicem secularem, ponit Felyn. in c. si concubinæ, de sen. excom. in princ. Et an hodie sit reprobatus de iure ciuili, idem Fel. in c. cum sit, col. 7. ver. respectu cõcubinatus. de fo. cõp.

c Degradatione actuali. Adde Pet. de Anch. consi. 157.

d Pœna capitalis. Adde quod statutum loquens de pœna capitali, in dubio nõ intelligitur de morte, do. Alex. in consi. 104. in 1. vol. inci. statutum loquẽs, & in consi. 116. in causa inquisitionis, in 3. vol. & est gl. no. in l. 1. C. ne christia. man. in l. in criminali. in ver. capitalem. C. de iurisd. om. iud. vide ꝑ Imo. qui idem firmat in l. 2. circa. 3. col. ff. de pub. iud. ubi dicit, quod talis ad cisio est tenenda menti, quia ex ea poteris luerari vnam bonam vestem. Vide Ang. de Are. in tract. male. in uer. amputetur, ita, & q̃ moriatur, &c. in col. uer. quid si statutum, &c. uide etiam per glos. & doct. in l. transigere. C. de transac. Limita vt per Ang. in d. l. amputetur. Aen. Falc.

ANT. FRAN. Quæ dicatur esse pœna capitalis, & quot sint pœnæ capiales. vide Bar. & Alex. plenè in l. 2. ff. de pub. iud. & habetur per Innoc. in c. qualiter, & quando, il 2. de accu. Et dicas, quòd triplex est pœna capitalis, videlicet relegatio, decapitatio, & bonorum publicatio, vt est gl. in l. fin. in ver. præscriptiones. C. quæ res ven. non poss. & est etiam glo. in l. transigere. C. de transa. & per Spec. in tit. de iurisd. omn. iud. in ver. notandum. & habetur per do. Abb. & do. Ant. in c. quanto, de iureiu. Et quomodo intelligatur pœna capitalis in statuto, uide Bart. in l. 1. in 1. col. in uer. secundo quæro. & ibi per Ioan. de Imo. ff. de pub. iud. & uide tex. in glo. in l. eos. §. super his. C. de appella. & per Ioan. And. in d. c. quanto, vbi dixit Innoc. quòd etiã quendam scholarem adulterum a pœna mortis, quia intelligitur tale statutum de minori pœna capitali, quod etiam voluit Bal. in l. fi. C. quæ res ven. non poss. & Ang. Aret. in loco hic alleg. per istum dicit, quod intelligitur de pœna exilij, uel publicationis bonorum, & non decapitationis, quod etiam intelligendum est verum, nisi comprehendatur aliam fuisse mentem statuentium. s. quòd intelligatur fuisse de pœna mortis, puta, quia in statuto dicatur, capitaliter decapitetur, ita quod moriatur, uel quid simile, per ea quæ habentur in l. 3. C. de lib. præte. Vel nisi statutum diceret, quod deberet puniri capitaliter secundum ius commune, quia tunc intelligeretur de pœna mortis, vt in l. 1. C. de nox. & per Io. de Imo. in d. l. 2. de pub. iud. & uer. secundo quæro. Et prædicta etiam intellige, nisi in statutorum pœna capitali etiam imponeretur pœna publicationis bonorum, quia tunc intelligeretur de morte, ut est tex. repu. fing. iuncta glo. in uer. quod in pecunia. in auch. de armis, in §. oportet. Et adde etiam, quod pœna capitis, quandoque dicitur deportatio, vt est glo. in l. pen. in uer. capitis. ff. ad leg. Pompeiã parri. & est glo. & ibi Bart. in l. sacrilegij. ff. ad leg. Iul. pecu. & in l. hos accusare, in §. omnibus in gl. mag. ff. de accu. vbi gl. dixit, quod triplex est mors scilicet, mors, seruitus, & amissio ciuitatis & bonorum; tamen. Ang. in l. 2. c. latrj, in §. sunt quidam, de vari. & extraord. crim. videtur dicere contrarium, quod imo intelligitur de pœna mortis, & pro eo videtur tex. in l. Iul. fin. §. fin. ff. ad l. Iul. repet. quem tex. alleg. Bald. tenens idem quod Angel. in l. 1. & 3. colum. in uer. Aduerte. C. ne ex delic. defunct. Et pro ea opin. etiam videtur text. in l. respiciendum. in §. capitis. ff. de pœn. quod videtur esse contra doctrinam do. in c. quanto, de iureiuran. & contra ea, quæ dicta sunt supra, sed non recederem a prima sententia, quæ videtur inniti maiori æquitati, & propter authoritatem Ioan. And. & Ianu. in d. c. quanto, quæ videtur esse magnificienda.

tis, sed de alia minori, cum triplex sit pœna capitulis, vt no. Inno. de accus. in c. qualiter & quando, il 3. Ita, ad propositum, cũ depositus dicatur degradatus, debemus intelligere de degradatione verbali, & pro hoc videtur bonus tex. in c. si quis episcopus, 26. q. 5. vbi istis consulentibus aruspices, & sortilegos, imponitur pœna detrusionis, qui tamen veniunt quasi pari pœna puniendi, arg. 24. q. 3. c. qui aliorum, ad idem c. non oportet, & c. aliquanti, 26. q. 5. vbi mandatur istos sortilegos abijci ab ecclesia, non autem tradi curiæ seculari. Facit c. ex tuarum, de sortile. Alium casum reperio exceptum per Bonaguidam, vt recitat Ioan. And. in d. c. cum non ab homine, infra eo. videlicet in scismatico, per c. de Ligu. 23. q. 5. sed glos. in prælle. c. cum non ab homine, infra eo. intelligit illud c. de incorrigibili, quod etiam placet Io. And. & sic non posuit specialem casum: sed generalem. Dicit tamen ibi Io. And. q̃ si esset scisma contra Romanã ecclesiam, tunc posset procedere illud dictum Bonagui. quia tunc posset includi sub casu hæresis: secus si contra episcopũ, vt no. super rubri. de scism. Istud dictum Ioan. And. mihi indistinctè non placet. Aut enim quis credit ecclesiam esse penes alterum tantum, quando aliqui se gerunt pro summis pontificibus, & tunc est scisma sine hæresi, vt dicit glo. no. & singularis in c. 1. 24. q. 1. Aut credit ecclesiam posse cõsistere penes duos insolidum, & tunc est scisma cum hæresi, quia venit contra istũ articulum, & vnam sanctam ecclesiam, vt dicit gl. no. c. non autem. 7. q. 1. & in hoc casu posset saluari opi. Io. And. Idem quando multi erigerent capita contra Romanam ecclesiam facientes nouam sectam, & noua statuta indecentia, vt audiui de qui busdam fraticellis, & tũc etiam est scisma cum hæresi, & sic potest intelligi. 24. q. 3. c. inter hæresim, & c. seq. Et sic residet communis opin. q̃ regulariter depositus, nũquam traditur curiæ seculari, nisi sequatur incorrigibilitas, etiam si cõmisisset crimẽ homicidij, per ca. cum non ab homine, quod etiam sequit̃ hic d. Ant. Nam ibi pro homicidio non fit traditio. Et aduerte, quia per illud c. dico æquiparationem pœnarum, quam facit Inno. in c. qualiter, & quando, de accusa. non esse bonam in casu isto. Ibi enim dicit, q̃ vbi de iure ciuili est pœna mortis, & similis, de iure canonico est degradatio, & traditio curię seculari. Nam de iure ciuili pro homicidio, & adulterio est pœna mortis, vt l. 3. de sica. & l. quamuis. C. de adult. & l. vna, C. de rap. virg. & tn̄ de
39 iure canonico non degradatur pro his delictis, nisi data incorrigibilitate, vt in d. c. cum non ab homine. † Et circa istã materiam disputaui sub bonæ memoriæ do. Pet. de Ancha. doct. famosissimo Bononien. dum essem scholaris & ꝓclusimus in illa disputatione circa istam materiam, q̃ c. cum nõ ab homine, dũ homicidæ imponit tantum pœnam depositionis, & non degradationis, seu traditionis curiæ seculari, debet intelligi, & restringi in homicidio non qualificato, ita q̃ non transit in aliam speciem criminis grauiorem, puta parricidium, assassinamentum homicidium sacerdotis, proditionem cum spoliatione bonorum. Item debet intelligi in vno homicidio, non in plurib. frequentatis diu. Vnde si homicidium vel furtum, sit qualificatũ
a non simplex, vt quia sacerdotem interfecit proditorie, a & reb. & pecunia spoliauerit, & sic hac cupiditate ductus, vel interfecit dolosè patrem, vel matrem, vel ecclesiam incendit, uel ecclesiam rebus deputatis ad diuinum cultum spoliauit, vel ordinauit prodere patriam, certe in istis grauissimis delictis non videtur sibi vendicare, locum c. cum nõ ab homine, nec communis theorica doct. vt sufficiat sola depositio. Simile in illo, q̃ plura cõmisit homicidia, latrocinia, falsitates, vel cimina atrocia, vnde tales sunt per episcopum degradandi, & tradẽdi curiæ seculari, & ad hoc inducit ipse do. Petr. plures rationes, & referã meliores. Et prima, certum est enim q̃ pœnæ debent commensurari, & adæquari delictis, vt maiora delicta maiori, & minora, minori pœna puniantur, & in delictis paribus pares sint pœnæ, vt in c. non afferamus. 24. q. 1. & in cap. quæsiuit, de his quæ fiunt à maio. par. cap. facit quod no. Inno. in prælleg. c. qualiter & quando, de accus. vbi commensurat pœnas iuris ciuilis, pœnis iuris canonici. Item præmittendum est, q̃ dicit tex. in prælleg. c. cum non ab homine, q̃ quando ecclesia non habet vltra quid faciat j̃ delinquẽtem, relinquit eum curiæ seculari. vnde cum pro simplici homicidio, & pro simplici furto, canõ deponat clericum, & ipsum detrudat, vt in prælleg. c. cum non ab homine, iuncto c. tuæ. de pen. videtur q̃ in homicidio qualificato, vel iterato, vel pro delictis valde enormibus, nõ sit f̃m canones reperire pœnas condignas, propter quas, si secundum leges, & ius diuinum veniret imponenda pœna mortis, de hom. c. 1. deberet etiam in tali, mors exaggerari. i. vindicta acerbissimæ mortis affligi propter assiduitatem criminũ tam atrociũ. arg. l. nemo. C. de epis. aud. Videtur enim q̃ ex quo ecclesia nõ habet pœnam condignam cõtra talem hominem sceleratum, debet talem tradere curiæ secular. in præall. c. cum non ab homine, & dimittit iudici seculari simplicem homicidam, ꝓpter contemptum canonicæ disciplinæ, & pœnæ, ne possit esse pertitio plurimorum, in genis enormitatib. se immiscendo: ma-
ior enim debet sumi vindicta de illo, qui iam tot scelera ꝓmisit, q̃ de illo, de quo timetur committi. Quare j̃ illum, qui iam cõmisit fortius præsumendum est, vt in reg. semel malus, de reg. iur. lib. 6. Et dicit lex, q̃ illis nullatenus indulgendum est, qui impunitate veteris delicti, non emendationi potius, q̃ consuetudini deputarunt, vt in prædicta l. nemo, in fi. Ex his patet, q̃ pœna perpetui carceris non est condigna. Nam imponitur hæreti co redeunti ad vnitatem ecclesiæ, vt in c. pe. de hær. Item arguẽdo à maioritate rationis, videtur, quod degradatio & traditio iudici seculari, infligatur a canonibus pro criminibus valde minoribus, q̃ sit homicidium, vt j̃ falsarium literarum Papæ, &
40 consimiles, de quibus dubitatur, vt supra. †Non obst. si dicatur, q̃ propter identitatem, vel maioritatem rationis, nõ debemus
b extendere constitutiones pœnales,[b] de pœn. dist. 1. c. pœnæ. & q̃ no. Ioan. And. in reg. odia, de regu. iur. lib. 6. in mercu. quia non propterea, quia est eadem ratio vel maior, fit extensio, sed tacite cautum videtur, vide glo. no. in c. 2. de tempo. ord. lib. 6. maxi
c me vbi de delicto, c de quo agitur, pœna certa non reperitur in canonibus diffinita. Sunt enim quam plura delicta grauissima, in quib. nõ reperitur pœna certa in canonibus diffinita; sed in legibus sic, vt contra illos, qui templa Dei effregerunt, cõbusserunt, spoliauerunt, & sacerdotes occiderunt, vel parẽtes, vel patriam prodiderunt. Contra tales. n. sæuissimæ pœnæ de iure ci-
41 uili sunt. † Nam quandocunque damnantur ad bestias, q̃nque igni comburuntur, quandoque per frusta scinduntur, vt assassini, l. famosos. §. capitalium, de pœn. l. 3. §. legis Corneliæ. ad leg. Cor. de sic. & l. pœna parricidij, ad l. Pompeiam de parrici. Dicebamus nempe, q̃ in sacerdote perpetrante talia, sit pœna condigna, carceratio, seu detrusio in monasteriũ, vbi laicus forte socius criminis comburitur, damnatur ad bestias, vel insutus culeo iactatur in profundum maris, vel per frusta diuiditur. Certe tantam dissimilitudinem inter clericos & laicos, taliter delinquentes inducere esset absurdum. Vnde tales sunt degradãdi ꝑ eꝑm, & tradẽdi curię seculari, ꝑ j̃. dicta. Et posset circa hoc tradi noua doctrina, q̃ vbicunque per leges imponitur pro delicto atrocissimo altera de prædictis pœnis leuissimis, vel similib. quia in ecclesia non reperitur condigna pœna, similis prædictis exequẽda, q̃ cũ ecclesia nõ habeat vltra quid faciat j̃ cleri cum talia committentem, posset iudex laicus contra talem clericum procedere super tali crimine atrocissimo, & episcopum in sententia, & processu præuenire, & eo degradato, legali pœ-
ꝑ punire, & adhuc habet locum. §. si vero crimen, & §. si vero prius, auth. de sanct. epis. vbi tex. loqtur de ista præuentione, & degradatione sequẽti, q̃ põt intelligi f̃m eum, etiam in clerico deferente habitum, & tonsuram semper, si talia delicta sint ita notoria, q̃ nõ ꝑ aliqua tergiuersatione cẽlari. Hoc vltimũ vr̃ mihi satis durũ, vt iudex secularis possit ꝓcedere j̃ clericũ maxime incedẽtẽ habitu, & tõsura, an̄ degradatione factã ꝑ eꝑm, vt sic ex tali delicto enormissimo maxime nõ ꝓtinuato ꝑdat ipso facto priuilegiũ fori, j̃ no. in c. si iudex laicus, de sent. excõ.
d lib. 6. & melius i c. ꝓdimus, eo. ti. in antiquis. Et ideo d hoc vltimum

ADDITIONES.

a Proditorie. No. q̃ crimen proditionis est adeò exosum, quod licet statutũ permittat, q̃ bannitus possit impunè occidi, tamen occidens bannitum proditorie, no gaudet tali priuilegio statuti, ita singulariter Ang. in addi. ad Bar. in fi. C. de dela. lib. x. licet & corrupte soleat allegari Ang. i d. l. fi. in lect. sua. sed ibi non posuit, & illud dictum Ang. sequitur do. Bart. Cœp. in consi. 34. inci. si vnquam, &c. in 3 col. uer. prætera. Et quis dicatur proditor, vide ibi vnum uerbum per Cæp. & latius per d. Alex. in addi. ad Bart. in l. respiciẽdũ. §. delinquunt, in prin. ff. de pœn. vbi posuit prædicta. Aen. Falco.
ZACH. Adde, lac. Rebuf. melius, quàm per aliquem, in l. fi. nu. 1. & in apo. Cel. C. de delat. lib. x. & ibi per eum multas q. in materia proditionis, & proditorum, & quæ ad rem faciunt.

b Pœnales. Aduerte, quia istud dictum redditur dubium, per tex. in c. 1. §. porro; quæ sit prima causa beneficiamitten. in vsi. feud. quem tex. no. ibi Bal. in 2. col. in prin. quod in pœnalibus proceditur de similibus ad similia. & sic fit extensio, & dicit quod ille tex. est in hoc melior de iure. Idem sentit Bal. in l. si quis id quod, in prin. ff. de iurisd. om. iud. Facit gl. solemnis & cõiter reputata singularis, in l. fi. in uerbo, uoluerit. C. de reuo. dona. vbi extendit illum tex. loquentem in materia odiosa, & pœnali, per dictionem taxatiuã, ad casum similem. Facit etiam illa solemnis quæst. l. an filius possit exhæredari ex alia causa, quæ non numeretur in §. aliud quoque capitulum. in authen. ut cum de appella. cog. & concluditur quod sic, & sic materia pœnalis extenditur ita latissime fal. in auth. nõ licet. C. de lib. præte. facit tex. no. in l. 1. §. fi. ff. de calum. quem ad hoc alleg. do. Cur. in consi. 49. col. 59. ad fin. facit etiam doct. Bar. in l. quod ait prætor. §. 1. ff. de his, qui no. infam. ubi dicit, quod propter fauorem publicum, odia ampliantur. Aen. Falco.

c De delicto. Vide cumulata per Moder. in l. fi. ff. de in ius voc. Alex. in l. sororẽ, in 2. col. C. de his quib. ut indig. in l. curatoris, circa med. C. de nego. gest. in l. fi pecu. ff. si cert. pet. in l. peregre. §. quibus. in 3. col. ff. de ac qu. poss. & in cõsi. incipientis actis causæ. colum. 5. in 2. volu. & per Franc. Cur. in consi. 9. incip. Tiemens statuto, colum. 4. ubi dicunt, quod quãdo est eadem ratio, nõ dicitur fieri extensio, sed interpretatio.

d SEB. SAP. Et ideo. Adde, quod licet degradatus perdat priuilegium fori, non tamen ita perdit characterem, quin possit conficere corpus Christi celebrando, vt dicit Abb. in c. 1. de cle. excom. & Card. in c. accedens. 50. dist. ubi dicit, quod ita est hab. communiter apud canonistarum & theologorũ

Universidad de Deusto
Biblioteca

mum mihi non placet: ſed remittam ad ea, quæ plene dicam in illo c. perpendimus, vbi eſt proprie materia; & merito, eſt enim tex. apertus in contrarium in c. cum nõ ab homine: maxime in prin. in verbo, quibuſcũque criminibus, ff. eod. tit. in cle. in ver. de omni crimine; nec valet conſuetudo in contrarium, vt ibi.

ADDITIO Nicolai Sed q̃ per iudicem ſuum capiat̃ clericus, & tradatur curię ſeculari, ſatis placet. Et pro primis dictis, vt tradatur curie ſeculari pro homicidio qualificato, facit tex. in c. 1. de homi. vbi homicida voluntarius, & ſtudioſus debet ab altari euelli, ita ut moriatur. Nam per illud verbum, [euellas,] debet intelligi, de clerico homicida. Nam ipſe ꝓprie dicitur euelli ab altari, qui altari ſeruit; non laicus, qui non ſeruit; immo remotus, ſtare debet, ut in c. 1. de vita & honc. cler. Et priuatio, ut eſt euellere, præſupponit habitum, de deſpõ. impub. c. ad diſſoluendum, & l. decem. ff. de verbo. obl. eſt enim proprie, euellere, quod impreſſum & infixum eſt; ſicut eſt clericus reſpectu ſeruitij altaris. c. ſolite, de maiorit. & obedi. Non obſt. q̃ eccleſia non imponit pœnam mortis; & ideo non poteſt intelligi in clerico; quia dicta lex Exodi, canonizata eſt inter conſtitutiones canonicas, & dum de morte loquitur, d. c. 1. de homic. non ſe refert ad prælatum eccleſiæ; ſed dicit, [moriatur,] impersonaliter. Sed dũ dicit, (euellas,) uerba ſua dirigit ad prelatum. q. d. (amoueas, degrades;) ita vt moriatur, ſ. per miniſtrum iuſtitiæ ſecularis; & ſic eccleſia non infligit directè pœnam mortis; ſed indirectè; ſcilicet, degradando, & tradendo, ſeu relinquendo iudici ſeculari. Simile in c. fi. ne cler. vel mona. li. 6. Et ad hæc vltima prædicta, qa paſſus eſt nouus, periculoſus, & ſubtilis, adduco vltra alios tex. valde no. & ſingularem in hac materia, de verbo. ſignifi. c. nouimus, ubi text. loquens de crimine falſi, dicit, q̃ ſi quis propter hoc crimen, vel aliud flagitium graue non ſolum damnabile, ſed etiam damnoſum, fuerit degradatus; tanquam exutus priuilegio clericali, ſeculari foro per conſequentiam applicetur, &c. Et ſic, quo ad degradationem inſtigendam, non ſe reſtringit ad crimen falſi, uel aliud certum crimen; immo videtur dare regulam generalem, quod fiat degradatio, quando crimen eſt damnabile, & damnoſum; ut quia grauiſſimum in ſe, & damnoſum quo ad exẽplum aliorũ. Si enim ſpeciale eſſet in crimine falſi, ut patet ex prædictis, ille tex. omnino ſuperflueret; nec poteſt intelligi de incorrigibili; cum crimen falſi, & aliud graue non ſolum damnabile, &c. iudicentur ibi a pari, quo ad pœnam degradationis, & in crimine falſi, nõ requiritur incorrigibilitas, vt ſupra. Videtur ergo ibi text. apertiſſimus pro prædicta ſententia, contra communem theoricam gl. & Doct. alleg. etiam tex. no. & ſingularem in hac materia, infra de homic. c. i. lib. 6. vbi Papa toto concilio approbante diſpoſuit, q̃ mandantes interfici ſeu interfici faciẽtes aliquem hominem per aſſaſſinum: item aſſaſſinum receptantes, & defendẽtes, vel occultantes; ſiue ſint clerici, uel laici, ipſo facto excõmunicatos eſſe, & depoſitos ab omni ordine, officio, & dignitate; diffidatos eſſe, cum omnibus bonis ſuis mundanis, a toto populo Chriſtiano, vt ibi plenè continetur. Quomodo ergo eſt præſumendum, q̃ grauiſſime delinquentes vellet eccleſia in ſuo foro retinere, cum (ut patet ex ꝑdictis) pro atrociſſimo delicto non ſolum relinquit clericum iudici ſeculari, ſed etiam permittit ipſum impune offendi cum bonis ſuis, a quocunque, & in pœna imponenda, ex quo nõ eſt expreſſa a iure, debemus nos conformare pœnis impoſitis propter alia delicta, 24. q. 1. c. non afferamus. vnde dicit tex. no. in l. reſpiciendum. ff. de pœ. reſpiciendum eſt iudicanti, ne quid aut durius, aut remiſſius cõſtituatur, quàm ipſa cauſa depoſcit. Nec enim, aut ſeueritas, aut clementiæ gratia affectanda eſt, ſed perpenſo iudicio, prout quæque res expoſtulat, ſtatuẽdum eſt &c. facit c. ſunt quæda. 23. q. 5. vbi dicitur, q̃ iſta grauiſſima delicta debent punire Principes ſeculares, ut ſi quis interfecit Pontifi-
a cem, Epiſcopum, presbyterum, &c. Item induco a iſtum tex. in fi. dum dicit, q̃ (non debet quemliber depoſitum tradere curiæ ſeculari.) q. d. q̃ indifferenter hoc facere non debet, quaſi quandoque hoc facere debeat, etiam non data incorrigibilitate, ut quando delictum illud exigit. Item facit in ratione ſui, dum dicit, q̃ non debet hoc facere, quia functus eſt officio ſuo, quod intellige ſufficienter puniendo. Nec obſt. cap. quoniam. §. fi. ut lit. non conteſt. Item facit ſecunda ratio; quia non debet ipſum bis punire, ſeu duplici pœna affligere. Quod intelligi debet, quando ſufficit altera pœna. Nec obſt. c. ad falſariorum, de cri. fal. c. ſtatuimus. 16. q. 1. ſed vbi delictum eſt atrociſſimum, ſeu diu continuatum, non uidetur ſufficere ſola pœna depoſitionis, nec in veritate videtur functus officio ſuo, cum delictum per hanc pœnã, non ſit ſufficienter punitum: ergo ex mente huius c. poteſt procedi etiam ad traditionem curiæ ſeculari. Sicut ergo, quando non poteſt congrue puniri de facto, relinquitur curiæ, infra eo. c. cum non ab homine: ita, & quando nõ poteſt de iure, pro-
b pter defectum pœnę. b. Et ſic intelligo communem theoricam gl. ut habetur in c. nec licuit. 17. diſt. & in c. cum non ab homine, infra eo. & in c. ad abolendam, de hæreti. ubi traditur, quod quamdiu quis poteſt corrigi per eccleſiam, quantuncunque ſit criminoſus, nunquam tradendus eſt curiæ ſeculari. Et intelligitur, quando poteſt corrigi de iure & facto, per ſupradicta, quæ ſingulariter no. quia nullibi ita copioſè iſte articulus examinatur, & quotidie venit in practica. Et adde ad prædicta text. no. in c. ſi qs laicus. 22. q. 5. vbi presbyter, vel alius clericus, vel epiſcopus degradatur propter coniurationem factam contra Principem, vel dominũ terræ, ut no. Doct. in c. petitio, de iureiur, & poſſet intelligi de actuali degradatione, propter immanitatem criminis, arg. l. quiſquis. ad l. Iuliam maieſt.

ADDITIONES.

a Item induco. Adde, quia in c. 1. de homic. ego tenui contrarium; & uide quæ ibi dixi; & in contrarium facit. l. data coniuncto dicto Bal. ibi. C. de do. uide doc. in c. 1. de homic. lib. 6. qui hoc tenẽt; non tamen ita aperte, vide do. Pet. in c. cum non ab homine, infra eo. & in d. c. 1. de homic. & in c. ea quæ. de regiur. in 6. And. Barb.

b ZACH. Propter defectum pœnæ. Videtur iſte inquere, q̃ eccleſia non poſſit imponere pœnam mortis, quod non eſt fatendum, vt plenè no. Fel. in c. ſi quando, col. 3. ver. vnde dicit Bal. ſupra de reſcrip. Sed tu dic iſtum intelligi debere, q̃ eccleſia remittat clericum puniendum pœna mortis iudici ſeculari; non defectu pœnæ, (vt prædixi,) ſed defectu executionis illius pœnę, uc. plene no. idem Fel. ubi ſupra.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus poteſt diſpenſare ſuper crimine adulterij, & minoribus adulteriis commiſſis a clerico; & in quibus alijs poſſit diſpenſare, uide infra 4. & an inferioribus ab epiſcopo liceat, vide infra 13.*
2 *Clericus depoſitus non ſtatim eſt effectus de iudicio ſeculari; niſi aliud ſuperueniat.*
3 *Adulterium non dicitur maius delictum alijs; niſi propter eius frequentiam.*
5 *Crimina, quæ dicantur grauia 7.*
Sacerdos poteſt Pœnam in canone poſitam limitare in confeſſione.
6 *Dipoſitio reſpectu diſpenſationis, dicitur fauorabilis 11.*
8 *Diſpenſatio conceſſa in vno caſu, an extendatur ad alium 22.*
9 *Procurator generalis poteſt ex cauſa ſpecialiter prouiſa, factum per dominum tollere.*
10 *Epiſcopus non poteſt diſpenſare contra ſuam conſtitutionem iuratã, vel quã tranſiuit in contractum.*
Epiſcopus non poteſt ſeipſum abſoluere a iuramento; & authorizare non poteſt quis ſeipſum.
12 *Diſpenſatio facta ſine cauſæ cognitione, ab inferiore à principe eſt nulla.*
14 *Epiſcopus an diſpenſet cum clerico adultero, ante de poſitionem, vel poſt.*
15 *Epiſcopus non poteſt quem reſtituere famæ; niſi indirectè: exemplũ uide hic. Directè quæ non poſſunt fieri, conceduntur indirectè.*
16 *Epiſcopus an poſſit diſpenſare ſine conſenſu capituli.*
Diſpenſandi poteſtas, an tranſeat in capitulum. Epiſcopo mortuo. 17.
Capitulum non ſuccedit epiſcopo in his, quæ epiſcopus habebat in ſingulari.
Epiſcopus non poteſt facere ſine capitulo illa, quæ eo mortuo tranſeunt in capitulum.
Epiſcopus non tenetur ſequi, ſed requirere conſilium capituli.
18 *Epiſcopus an poſſit diſpenſare, inuito aduerſario illius, cum quo vult diſpenſare.*
19 *Sententia ex præſumptionibus eſt multum temperanda.*
20 *Epiſcopus vtrum teneatur diſpenſare.*
21 *Diſpenſatus ab Epiſcopo eo quia commiſit aliquod crimen, an videatur diſpenſatus ad beneficia aquirenda.*

§. De adulteriis. Summatus eſt iſte §. ſup. in principio vel ſic. In adulterio, & minoribus, poteſt cum clericis, peracta pœnitentia, epiſcopus diſpenſare, depoſitus autem pro ſuis exceſſibus, non traditur indifferen-
1 ter curiæ ſeculari. h. d. †No. i. vnam regulam in materia diſpenſationis circa delicta, ut in adulterio, & criminib. adulterio minoribus, q̃ epiſcopus diſpenſare poſſit, & pondera, quia ſolum mentio de epiſcopo, inferioribus ergo prælatis hæc facultas nõ
2 videtur conceſſa, de quo aliquid infra. †Secundò no. q̃ depoſi-
a tus non eſt ſtatim de iudicio ſeculari, retinet ergo [a] priuilegium,
b niſi aliud intercedat, ad hoc, c. cum nõ ab homine infra eo. ſt. diſt. dictum eſt. in c. 2. de pœn. lib. 6. Tertiò not. iſtum text. ad id, quod dixi ſup. in præcedenti parte tex. q̃ quando delictum non eſt ſufficienter punitum per ſolam depoſitionem, debet tradi curiæ ſeculari. Nam hic redditur duplex ratio, quare depoſitus non ſtatim traditur curiæ ſeculari. Prima, quia functus eſt officio ſuo. Secunda quia non debet quem duplici pœna affligere. Quæ rationes ceſſant, quando delictum non eſt ſufficienter punitum per alteram pœnam proprer atrocitatem delicti, ut in c. ad falſariorum, infra de crim. fal. & 16. q. 1. c. ſtatuimus, & in c. quoniam. in fi. ut lit. non conteſt. & hic in gl. Alia non colligo, quia

ADDITIONES.

a SEB. SAP. Retinet ergo. Quod depoſitus retineat priuilegium fori, tenet Fel. in c. ex parte, col. 2. ver. in glo. 2. de accu. vbi etiam in verb. item no. vult quod depoſitus a beneficio, debeat habere expenſas; ne egeat; debet tamen viuere clericaliter.

b ZACH. Retinet ergo priuilegium. Tu dic hoc eſſe verum, priuſquàm tradatur iudici laico; & non poſt: quia tunc eſt de foro laicali. & no. Spec. in titu. de compe. and. adi. §. 1. uerſicu. in quibuſdam. ubi etiam ponit, an gaudeat priuilegio ſeculari.

quia vel ſunt examinata ſupra in præcedentibus, vel veniũt infra examinãda. Ideo iuxta ordinem venio ad examinationem materiæ vnà cum glo. iſtius §. Et diuido iſtam glo. principaliter
3 in duas partes. Prima format vnam oppoſitionẽ, & ſoluit. †Secunda aliam, ibi, [Ex verbis iſtis.] Opp. ergo capiendo primam partem in eo, q̃ iſte tex. innuit adulteria comparanda inter mi nora crimina, & ſic obſt. 32. q. 7. c. quid in omnibus, vbi dicit, quid in omnibus criminibus, adulterio grauius? Solu. dicit primo glo. q̃ iſta litera non ob. implicatiuè; ſed denotat raritatem q. d. q̃ raro committuntur delicta, quibus adulterium non ſit maius; ſeu rara ſunt delicta, quæ excedant iſtud. Secundo ſoluit quod dicitur grauius. i. communius, & fuit iſtud dictum in deteſtationem criminis, vt magis vitaretur, quia multa reperiuntur delicta adulterio maiora; vt inceſtus, &c. ſimilia, not. 1. q. 3. c. peruenit. Conclude ergo poſt gl. & doct. hic, & Arch. in præalle. c. qd in omnibus, q̃ quãtum, ad criminis quãtitatem non eſt maius alijs, 32. q. 7. c. adulterij malum. Quantum verò ad cri minis communitatem, & frequentationem, eſt maius alijs, qa communius & frequentius committitur iſtud, q̃ alia; quãtum verò ad pœnæ impoſitionem, poteſt dici ita graue, ſicut alia, quia pro iſto ſicut pro alijs magnis imponitur pœna mortis. Leui. 20. c. & l. quamuis. C. de adulter. Deute. 22. Et fuit hoc dictum Lau. in præalleg. c. quid in omnibus, & Ioã. And. hic. Sed certè hæc ſolutio non procedit; maximè de iure cano. quia pro adulterio nõ fit degradatio actualis, & tamen pro quibuſdam alijs bene fit; ſicut dixi ſuper prima parte. Item de iure ciuili, in quibuſdam delictis, modus acerbiſſimæ pœnę inducitur, vt in parricidis, & aſſaſſinis; tamen non ſic in adulterio. Vnde alię ſolutiones videntur veriores. Item dicit Vin. hic, q̃ quantum ad delicti extenſionem, hoc eſt de grauioribus, quia non ſolũ delinquit in ſe; ſed in plures, qui tale delictum cõmittit, quia duorum animæ polluũtur. Et licet doc. videantur ſequi hoc dictũ; non tamen videtur verum, quia in delicto inceſtus, & cum exceditur contra naturam, duorum animæ polluũtur, & tamẽ illa ſunt valde maiora, vt in præalleg. c. adulterij malum. Ideo te-
4 ne præcedentes ſolutiones. †Secundo principaliter op. cum ſequenti parte gloſ. videtur enim, q̃ non ſolum eps diſpenſet in adulterio, & in minoribus, imo & in maioribus. Diſpenſat. n. in hæreſi. 50. diſt. c. presbyteros, facit quod hodie habetur in ca. vt commiſſi, de hęre. lib. 6. in ver. & illorum. Item cum ſacrilego, 50. diſt. c. ſi quis presbyter. Et in capitalib. criminibus occultis. 50. diſt. c. de his. Sol. ex glo. poſſunt breuiter colligi tres ſolutiones. Prima ſecundum quoſdam, q̃ epiſcopus non diſpenſat, niſi vbi reperitur à iure permiſſum, & ſic in adulterio, & in minoribus, qa permiſſum reperitur; poterit diſpenſare, & in alijs vbi hoc reperitur ſpecifice permiſſum; aliàs ſecus, arg. de præſum. c. nonne, & de tẽp. ord. c. dilectus. Secunda opin. principalis eſt, vt in delictis poſſit ſemper eps diſpenſare, niſi ſpecificè reperiatur prohibitum: patet, quia licet hic dicat de minoribus adulterio, nihilominus, & in maioribus diſpenſat, vt patet per prædicta, & ſic vacat hic arg. à contrario ſenſu, quia hoc reperitur expreſſe contrarium in iure. Tertia opin. colligitur prope fi. gl. in ver. imo epiſcopus &c. q̃ aut loquimur in canonibus pœnitentialibus, & in iſtis diſpenſat epiſcopus niſi inueniatur prohibitum. Et idem dicit de ſacerdote. Aut loquimur in canonibus pœnalibus, inferentibus pœnam in foro contentioſo, & tunc ſi inferunt pœnam depoſitionis, vel ſuſpenſionis pro enormibus criminibus, non diſpenſat epiſcopus, vt in c. miror. 50. diſt. cum ſim. hoc vult no. glo. in effectu. Primam opin. ſequuntur hic d. Phil. Franc. & probatur hoc dictum per canones, ſecundum Io. And. 24. q. 3. c. cum quibus, & c. ſeq. q̃ incipit canonũ, vbi epiſcopi dicũtur magiſtri, & cuſtodes canonum. Itẽ canones ſunt ab omnibus ſeruandi. 25. q. 1. c. nulli fas, de conſt. c. 1. ergo illos relaxare non licet, niſi cui permiſſum eſt, 25. q. 2. c. amputato. Nec obſt. ſecundum Fran. c. nuper, alleg. pro contrario, quia loquitur de abſolutione excommunicationis, quæ ex faciliori cã permittitur, q̃ diſpenſatio, quia nolunt iura, q̃ quis in excommunicatione decedat, de app. c. qua fronte. Ad hoc, de ſent. excommu. c. cum illorum, vbi patet, q̃ maior eſt diſpẽſatio, q̃ abſolutio, facit quod no. de elc. c. cupientes. §. cæterum, lib. 6. in gl. eſt ergo. Collec. hic tenet ſecundã op. q̃ in omnibus delictis epiſcopus diſpenſet, niſi vbi reperitur expreſſe prohibitum. Nec obſt. hic litera, quia minora vocat omnia delicta, vbi epiſcopus non prohibetur. Et hanc dicit tenuiſſe Innoc. licet poſtea mutauerit eandem in additione, & minus bene, ſecundũ eum. Alij aliter, & vario modo dicunt. Sed attingendo ipſam rã & principaliores opin. ſcias, q̃ Hoſtien. hic, & Ioã. And. cum ſequi videa rur, & dicit, q̃ epiſcopus diſpenſare poteſt in adulterio, & minoribus, vbi expreſſum in iure hoc non prohibetur, in maioribus vero non, niſi vbi expreſſe conceditur. Et per hoc dicit materiã eſſe claram, & nullam recipere calumniam. Et dicit Ioan. And. q̃ hoc habuit ex eo, quod huic no. Tan. & Goffredi. & inc. tunc. 2. de cler. coniuga. per quam dicit argum. q̃ diſpenſat. ſi periti ro. Et de materia huius glo. plene no. in Spec. titu. [illegible]

de epiſcoporum, & verſi. in his ergo, & iu ver. ſeq. Et hanc opin. Hoſt. ſequitur etiam Io. de Lig. & dicit, q̃ reducitur ad op. quæ habet, q̃ epiſcopus non diſpenſat, niſi in caſibus in iure expreſſis. Pro hoc, quia epiſcopus eſt cuſtos canonum, & quia diſpenſatio eſt odioſa, & hanc opi. tẽt ſequitur Arch. in c. licet cano. de
5 elec. lib. 6. †Do. Card. hic tenet, q̃ poteſt diſpenſare in adulterio & minoribus. i. in criminibus, quæ ſunt de minorum numero criminum. Et quæ dicautur minora crimina, remittit ad no. in c. niſi cum pridem, de ren. Et dicit, q̃ peccatum dicitur, maius, ſeu grauius, inquantum amplius recedit à Deo. Et quando dicatur amplius recedere à Deo, hoc ꝑ menſurabitur ex contemptu, de iureiu. c. cum quidam, & quod ibi no. Hæc opi. non probatur iure. Item difficile eſſet probare contemptum, cum conſiſtat in animo. do. Ant. nihil boni hic dicit de ſuo. Vnde cã breuitatis diſtinguo, ponẽdo dicta aliorum, & aliqua addendo tribuendo vnicuique q̃ ſuum eſt, q̃ aut quæritur, nunquid poſſit
b eps diſpenſare ꝫ canonem ſuperioris, aut contra canonem [b] ꝑ-
c prium. Primo caſu, aut eſt canon pœnitentialis, & poteſt, [c] qa pœnitentiæ hodie ſunt arbitrariæ, vt hic in glo. & ita communiter tenetur, ad hoc, c. Deus qui, de pœn. & remiſ. & de pœn. diſt. 1. c. menſuram. Niſi caſus appareat reſeruatus. Et de caſibus reſeruatis, vide quod no. in c. 2. de pœni. & remiſ. in 6. per glo. & doct.
d & per Hoſt. in ſumma, de pœnitẽ. & remiſ. §. 2. Et hoc ꝓcedit, [d] etiam ſi canon imponat certam pœnam. Illam enim poteſt ẽt ſacerdos regulariter mitigare, vide bon. glo. in c. menſuram, de pœn. diſt. 1. & in cap. de his. 50. diſt. vide tex. opt. in c. quẽ pœnitet, de pœn. diſt. 1. neſcio alibi meliorem text. expreſſe loquẽtem de diſpenſatione in foro animæ, dum dicit: Ipſi enim ſacerdotes plus iam poſſunt ꝓficere, plus ꝓfitentibus parcere, &c. Alia. n. iura ſimpliciter dicunt, q̃ pœnitentiæ ſunt arbitrariæ, ſed intelliguntur arbitrio boni viri. Vnde aliud eſt diſpenſare, aliud arbitrari condignã pœnitentiã. Pro hoc vide bonam gl. & ſingularẽ quam ſemper tene menti in præalle. c. menſuram, quæ proſequitur, quando diſpenſat ſacerdos, minorem pœnam imponendo, & quando iniquè arbitratur, nunquid ille ſit tutus quo ad Deũ. Si verò eſt canon pœnalis, ſeu diſpoſitiuus, ſi expreſſe indulget diſpenſationem inferioris, vel expreſſe negat, caſus eſt planus. Si vero expreſſe non indulget, nec expreſſe negat, & tunc, aut dicit diſpenſationem poſſe fieri, licet aliter expreſſe non indul-
e geat, & poteſt epiſcopus diſpenſare, e arg. c. nuper. de ſent. excõmu. Tenet hic Ioan. de Lig. & Ioan. Calder. & fuit originaliter
f no. dictum Innocen. ſ in c. dilectus, de temp. ord. & not. in c. poſtulaſtis, de cleri. excommu. mi. in glo. 3. Sed do. Ant. circa hoc videtur facere differentiam, an conſtitutio ſit concilij, an alia, vt primo caſu non poſſit inferior, argumen. eorum, quæ no. in c. cum dilectus, de elect. & clemen. 1. de elect. ſecũdo caſu. Sed iſta differẽtia mihi non placet, nec iure probatur, ex quo enim conſtitutio, cuiuſcunque ſit, indulget diſpenſationem, ſatis vi-
g detur concedere epiſcopis, g maxime, vt verba aliud operẽtur. Nam reſpectu Papæ, non poteſt intelligi, quia authoritas Papæ ſemper intelligitur excepta, de elect. c. ſignificaſtis, & ſic diſpẽſando epiſcopus, hoc caſu facere non dicitur contra conciliũ, ſed potius exequitur concilium indulgens diſpenſationem, ſecus ſi concilium non indulgeret diſpenſationem, ſed generaliter diſponeret, quo caſu loquuntur iura allegata per do. Ant.
6 †Et pro prædicta concluſione facit, quia diſpenſatio non eſt ſtricti iuris, reſpectu diſpenſantis, imo quid fauorabile, vt infra dicam, cum ſæpe diſpenſatio ſit neceſſaria, & debita, vt no. in cap. cõſtitueretur. 50. diſtinct. & cap. domino ſancto, & prima quæſtio. 7. cap. exigunt, & cap. diſpenſationes, & facit quod ſtatim dicam

ADDITIONES.

a Adulterio. Adde quod voluit Paul. de Caſt. conſi. 159. in primo impreſſis.
b Contra canonem. Adde latè Rom. conſi. 325. ubi dicit latius ea, quæ ſcribuntur in ſequen. addi.
c Et poteſt. Vide quod no. glo. in c. & tempora. 25. q. 7. & in c. latorem. 23. quæſtio. 2. And. Barba.
d SEB. SAP. Et hoc procedit. Hanc ampliationem, q̃ pœnitentiæ ſint arbitrariæ, quando eſt impoſita pœna à canone, firmat Fel. in c. ſicut dignũ, ſinf. de homic. Card. in cle. 2. 12. q. de pœn. & remiſ. Imò etiam procedit, quando per Papam eſſet determinata pœnitentia, vt tenet Fely. hic, & in c. facciuſaſti, de accuſa. & in c. 1. in 16. col. de conſt. & uide etiam Are. in d. c. accuſaſti. Et nunquid poſſit imponere pœnitentiam, quæ liberet à pœna purgatorij, vide pulchre per Abb. in c. 2. de rap. & in d. c. Deus qui, de pœn. & remiſ.
e Epiſcopus diſpenſare. Sed tu vide c. 1. de æta. & qualita. lib. 6. ubi fit mentio de epiſcopo, & in c. cum ex eo, de ele. lib. 6. ubi etiam fit. ſi ergo iſtud ſit verum, ad quid iſta iura exprimunt epiſcopum. And. Barb.
f Dictum Innoc. Vide Io. de Imo. in l. poſt translationem, de renunc. vbi tenet cõtra, & do. Card. in d. c. dilectus. uide quæ dixi in c. de ſimoniacę, de fimo, & ꝑ ipſo dicto Inno. uide gl. in c. poſtulaſtis, de cler. excom. mi. And. Barb.
g Concedere epiſcopis. An epiſcopus poſſit diſpenſare contra concilium, glo. in cuiuſcũq; & facit poſt translationem, de renun. vbi Pap. reddit ſe difficilem ad diſpenſandũ contra concilia; facit d. c. ſignificaſti, ubi excellitur authoritas Pap. facit, quia authoritas concilij eſt maioris efficaciæ, ut ſi voluit Acen. in c. 1. de cõſtit. lib. 6. & Balan. l. humanũ. C. de ieg. And. Barb.

Universidad de Deusto
Biblioteca

dicam in sequenti membro. Et hoc intelligo verum, etiam si constitutio concilij esset canon, latæ sententiæ, licet do. Anto. etiam in hoc teneat contrarium, & dicit hoc tenere Archid. in c. sicut. 15. distinct. Sed in veritate Archid. loquitur quando cõstitutio simpliciter prouidet. Aliud est quando cõstitutio indulget generaliter dispensationem: quia tunc satis habemus tacitam consilij mentẽ. Quandoque constitutio loquitur generaliter, nec permittendo, nec vetãdo dispensationem, & tunc in delictis dispensare potest, in adulterio, & in minoribus, nisi reperiatur prohibitus. In maiori vero non potest, nisi expresse vi deatur indulta, vt est opinio Hostien. & Archid. in alijs vero de lictis regulariter non dispensat; nisi reperiatur sibi indulta: hoc probatur hic, & in c. dilectus, de tempo. ord. & communiter tenetur, quia per dispensationem vulnerãtur iura superioris. 23. quæstio 4 c. displicet. Patet ex diffinitione dispensationis, quæ ponitur per glos. not. quam tene menti, 1. quæstio. 7. c. requiritur. § nisi rigor, quod licet inferiori, vt in clemen. ne Romani.
7 de elect. & in c. cum inferior, de maiori. & obed. & supra dixi. †
a Et quæ dicantur crimina minora, a dic hoc relinquendum arbitrio superioris, secundum do. Anton. & bene, qui habebit considerare, an delictum causet irregularitatem, arg. in cap. nisi, de renuncia. & animum delinquentis, & contemptum, vt supra dixi, post do. Cardina. & omnes alias circunstantias ad exequa-
8 tionem, & comparationem pœnarum. †Et aduerte ad vnum dictum notabile in materia, quod non debemus arguere in
b hac facultate dispensandi ab idẽtitate, vel maioritate rationis. b vnde licet reperiatur dispensatio concessa in vno casu, non tamen debet extendi ad casum similem, vel habentem maiorita
c tem rationis, c quia materia deuiat à iure communi. Ita notabiliter dicit Feder. de Senis consi. 14. & Ioan. And. in regula, Quæ à iure. de regu. iur. lib. 6. in mercu. argu. in l. quod vero. contra. ff. de lega. & in regula. In argumen. de regu. iur. lib. 6. Et hoc tenet, licet Calde. aliter senserit hic: sed nihil boni inducit. Posset tamen satis æquè dici, quod si casus permissus habet rationem permissionis expressam, quod extẽdatur, vbi reperitur eadem ratio: quia tunc non fit extensio: sed potius includitur ex tacita mente permittentis, argumen. oppo. ex not. per gloss. in cap. 1. de tempo. ordin. lib. 6. & in cap. quamuis. de electio. eod. lib. & in clemen. 1. de elect. & per Dyn. in regu. vlt. de regu. iur. lib. 6. & per Cyn. in l. non dubium. C. de lega. facit l. cum pater. §. dulcissimis. ff. de legat. secundo. Ad prædicta, vide in contrarium text. singularem in cap. per venerabilem, qui filij sint legi. post princi. vbi dispensatio extenditur ad minora concessis.
d Potest dici, quod quædam est dispensatio non odiosa, d sed potius gratiosa, & sic fit extensio, vt ibi, sicut in priuilegio concesso contra ius, vt in cap. ex parte, il 3. de dec. & vide tamen quod ibi not. Quædam est dispensatio multum odiosa, & illa non extenditur, vt l. quod vero. ff. de legat. quod videtur de mente Io. Andr. in additio. Specu. in titu. de lega. §. vlt. versi. 4. Vide quod not. per eum in c. postulasti, de rescrip. & pro hoc allego gloss. no. in clemen. vna. de offic. vica. in verbo, sacerdotium, quæ sic potest intelligi.
9 ADDITIO. †Prædicta limita, vt episcopus non possit dispensare, nisi vbi reperitur permissum, nisi subsit maxima, &
e vrgens causa. e Ita reperio sentire, & tenere do. de Rota, decis. 255. & etiam Bald. vt credo in l. omnes populi. ff. de iusti. & iu-
f qui per tex. notab. in l. si hominem, f ff. manda. dicit, ex causa episcopum posse statuere contra iura, & sic fortius dispensare. Sicut enim ibi procurator generalis, potest cõtra specialiter prouisa per dominum ex causa, ita & episcopus contra canones. Sed hoc intelligo, quando superuenit causa noua; vel antiqua verisimiliter non cognita per Papam, sicut intelligitur lex illa, in procuratore, vt ibi no. Bar. & si hoc dictum est verum (quod videtur satis rationabile) limitat notabiliter istam materiã, & materiam statutorum, & communiter non solet induci per canonistas. Et pro eo facit quod in simili not. Innocen. in c. quod super his, de voto, circa potestatem Papæ, respectu infidelium.
10 †Secundo membro principali, an possit episcopus dispensare contra propriam constitutionem. Innocen. in cap. dilectus, de tempo. ordi. dicit in addit. quod non. quem sequitur Archid. in cap. licet canon, de elect. lib. 6. Contrarium sentit Inno. in cap. cum ad monasterium, infra de sta. reg. vbi tenet, quod condito ri canonum, licet contra suam constitutionem dispensare, etiã sine causa, quia sicut fuit motus ad condendum, ita ad tollendum, seu ad dispensandum. Pro hoc dicto secundo allego, Ioã. And. in regula, generi per speciem, de regu. iur. lib. 6. in Mercu. & expressius quàm alibi tenet in regula, cui licet. de regu. iur. lib. 6. in solutione quæstionis: vbi dicit episcopum posse tollere, & dispẽsare cõtra suam cõstitutionem, & hoc dicit seruare vniuersum, & minime sunt mutanda &c. quicquid sentiat Archi. in prælleg. cap. licet canon. Et hoc dictum bene no. quia communiter ignoratur, & Innoc. in prælleg. cap. cum ad monasterium, non loquitur specifice in constitutione episcopi. do. An-
g to. limitat, nisi constitutio g transiuerit in priuilegium, vel con
h tractum. h & sic potest intelligi contraria opi. & pro hoc allego quod no. Bar. in l. quod semel. ff. de decr. ab ord. fac. Vel nisi constitutio esset iurata, quia tunc stante constitutione, nõ potest
i spensare, cum seipsum à iuramento absoluere non possit. Ita dicit quod no. in c. dilecto, de præb. & quod no. Io. And. super gl. in c. 1. de supp. negli. præla. lib. 6. post Host. vbi ponit vnum no dictum limitans omnia dicta præcedentia, & loquentia in hac materia, dicens, ꝙ vbi canones imponunt leges ipsis episcop
k nõ dispẽsant, k nisi hoc specifice reperiatur concessum, hoc dictum melius caderet sub præcedenti membro.

ADDITIO. Allegatur prælleg. cap. dilectus. Vide etiam Archid. 27. quæstio. 1. c. virgines prædicta ergo restringuntur ad canones se dirigentes ad subditos. Pro hoc dicto allego glo. in c. fi. 1. q. 5. vbi no. quod episcopus non potest dispẽsare cum simoniaco in beneficio, quãdo fuit sibi data pecunia. Facit etiam clem. fina. de reb. eccle. non alie. vbi patet, ꝙ non authorizet in facto proprio, & quod ibi no. glo. in simili. Sed circa prædicta dubitatur primo, an episcopus dispẽset cum incestuoso, & dicit hic Io. And. ꝙ sic remittit. ad no. 27. q. 1. c. virginẽ. ego remitto ad melius no. 1 c. si qua virgo, & c. si quis sacro, ea. causa & quæstio. Et sic habes, episcopum posse dispensare cum adultero. Item cum incestuoso. Sed dubitatur nũquid possit dispensare cum adultero & incestuoso simul, vt quia cognouit consanguineã maritatam. Vincẽ. quod non, vt refert Ioã. And. per l. vim passam. §. præscriptione, ff. de adulter. Illa lex inducitur, quia aliter alibi disponitur circa adulterium tantum; aliter quando est cõiunctum adulterium cum incestu. Et facit hoc contra Bart. in l. 2. in princi. ff. de verbo. obligatio. vbi dicit, quod habens potestatem dispensandi cum adultero: item cum incestuoso, potest dispensare cum adultero incestuoso simul, per l. si ita. ff. de libe. & posthu. vbi appellatione simplicium, veniunt mista. Et hanc opin. Vincen. contra opin. Bart. videtur hic sequi do. Anto. quia hæc facultas dispensandi inquantum ius relaxat, & ꝙ iute singulari cõceditur, est stricti iuris: & pro hac parte etiam fuit Bononiæ disputando determinatum, & vide per Calde. &
11 alios in c. per venerabilẽ, qui fi. sint leg. †Sed certe saluãdo Bar. & cõtra hoc dictum Vinc. potest dici, ꝙ aut dispẽsatio cõsideratur quo ad ius concedentis, & est interpretanda, arg. in simili opti. in c. cum dilectus, & quod ibi no. de consue. Inquantũ. n. ꝓceditur potestas dispensandi in aliquibus casibus, nemini fit præiudicium, nisi concedenti, nec ex parte eius, cui conceditur, reperitur aliquod odium: vnde debet latè interpretari, tanquã beneficium principis, arg. in c. si cui, de præb. lib. 6. & de verbo. sig. c. olim. & quod no. per Innoc. in c. cum dilecti, de don. & in c. dudum. de priuil. facit l. rescripta, C. de preci. Impe. offeren. & optime in c. cum tibi de benignitate, de verbo. sign. Et pro hoc habes bonam glo. iuncto text. in c. fi. de simo. & sentit ibi Ioan.
a And. hanc distinctionem in lect. Et hoc casu, ꝓcedit opi. Bar. a licet ipsemet senserit cõtrariam opin. in l. vim passam. §. præscriptione, ff. de adulte. Sed pro his, quæ dixi, & contra illam theoricam. Io. And. Vin. & Fed. supra recitatam, alleg. tex. not. quem
b nescio alibi in c. per venerabilem, b qui fil. sint legit. in ver. 1. vbi est materia dispensationis, vbi dicitur, ꝙ id quod in maioribus conceditur, in minori concessum esse videtur, & no. illum text. perpetuo. Pro hoc facit, quia non est odiosum prorsus, vt in dispẽsando aliquis teneat locũ principis, imo gratiosum, & hoc tenet Fed. de Senis consi. 163.

ADDITIO. Nam is, cui conceditur, iustis causis exigẽtibus, maxime inferior, cui conceditur dispẽsatio; nõ debet hoc facere sine causa, vt inf. subijciam, & causa exigente, quãdoque dispensatio est debita, vt sup. dixi. Aut consideratur dispensatio ex parte eius, cum quo dispensatur, & tunc procedit dictum cõtrarium, vt minus, quo ad personam suam recedatur a iure cõmuni, quàm fieri possit. In eo. n. reperitur odium, & sibi ius cõmune ꝺdicit, & ideo satis est ꝙ ei dispẽsatio aliquid operet. ar. opt. in c. 1. & 2. de fil. presb. lib. 6. & c. quod dilectio, de consan. & affi. Sed tamen si quis vellet tenere contra Bart. posset dicere, ꝙ respectu materiæ, super qua concessio principis fit, est quid odiosum, quia datur materia vulnerandi iura, sed de æquitate illud dictum videtur verum. Sed de rigore & subtilitate iuris forte procedit opp. ꝺria. Item dubitatur, an cum scismatico episcopus possit dispensare? & glo. hic dicit ꝙ sic per ca. vt constituetur. 50. dist. & dicit Io. And. ꝙ hoc fuit dictum Io. quod repetit d. Ber. infra, de scisma. c. 2. in fi. in vlt. gl. Sed dicit Ioã. And. ꝙ illud, c. vt constitueretur hic allegatum, hoc non probat, licet finis dicat ꝙ propter graues scissuras dissensionum, vbi moltorũ strages iacet, detrahatur seueritati: sed opin. glo. puto satis sustineri posse, per ea quæ supra dixi, quia satis est ꝙ generaliter reperiatur dispensatio concessa. Item, quia dispensat cum hæreti co, vt in prælleg. c. vt commissi, & scisma est hæresis; capiendo proprie scisma, vt capiunt communiter antiqua iura pro his, ꝙ recedunt ab eccle. Rom. & fortius adhuc si non est hæresis pro hoc, quia in illo c. vt constitueretur; exprimit ratio dispensatio
12 nis, & sic extenditur ad casum habentem idẽtitatem rationis, per superius dicta. †Insuper circa hanc materiam dispensationis, annecto notabile dictum Inno. in c. cum ad monasterium, de sta. re. circa validitatem dispensationis, ꝙ si isti inferiores, quibus conceditur facultas dispensandi in certis casibus, dispẽsant
c sine causæ cognitione, talis dispensatio est nulla, c vel retracta-
d bitur, & dispensans punietur. d 51. dist. c. qui in aliquo. Nã alias non videtur dispensatio, sed dissipatio, quia propriè dispẽsatio est iuris communis relaxatio facta cum causæ cognitione ab eo, qui habet potestatem dispensandi. vide bon. glo. ad materiã in prælleg. §. nisi rigor. c. requiritis. Idem Inno. in alio loco extraneo posuit aliud notab. dictum ad materiam, dicens ꝙ episco-
e pis licet quasi semper in beneficijs dispensare, e vt ipse no. in c. 2. de cle non ord. min. Nam dispensant cum non ordinato ministrante, vt ibi. Item cum homi. de cle. pug. in duel. c. fin. & 50.
13 dist. c. studeat. †An autem inferiorib. episcopis liceat cũ eorũ subditis dispensare in casibus a iure ꝓcessis, vt in adulterio, minorib. & similib. Innoc. & vere dicit in c. 2. de eo qui fur. ord. rece. ꝙ inferiores nunquam dispensant ꝺ canones, ẽt vbi dispensatio a iure conceditur, nisi specificè eis concedatur. Hinc est ꝙ
f iura semper loquuntur de episcopis, & quãdo volunt hoc ꝓcedere inferioribus, semper exprimũt, in prælle. c. 2. & c. cũ illorum. & c. 2. de sen. exc. cum simi. & no. Archid. in c. cum ex eo, de elect. lib. 6. lentit ẽt idem Innoc. in fin. in c. fi. de post. præl. & Spec. in tit. de leg. §. sunt quoque, in fi. Talia. n. grauia epis tanq̃ sponsis, & vniuersalibus ordinarijs reseruantur sicut in simili dicimus in excõiacatione à canone lata, vt regulariter nullus valeat præter eum ab illa absoluere, vt est tex. cum glo. in clem. 1. de priui. Et Fed. consi. 14. nisi iste inferior haberet iurisdictionẽ quasi episcopalem secũdum Fed. & bene, quia tunc posset oĩa, quæ spectant ad iurisdictionẽ episcopalem, quod not. Pro hoc, glo. in clem. 1. de reb. eccl. nõ alie. & ꝙ no. Innoc. in c. 1. de trãsa.
14 †Quæro ad declarationem literæ, hic. n. dr, ꝙ episcopus dispensat in adulterio & minoribus criminib &c. Nunquid possit dispensare, postquàm deposuit clericum: an vero tantum ante depositionem? Vinc. hic, vt refert Io. And. tenet ꝙ ante depositionẽ, ga cũ depositio nõ dispensat: allega. 2. q. 6. cadeo. & remittit Io. And. ad no. in c. clerici. de cle. excõ. mini. & ita cõtra cã hoc dicto transeunt hic doct. Sed ga hæc qõ est pulchra, & quasi calcuis huius materiæ, volui ẽt indagare latius. Et vltra hic tacta, reperio plures opin. licèt hic valde succinctè transeant Doct. de quo mirandum est. Et primò est gl. in prælle. c. ideo. vbi distinguit, an sit verbaliter depositus, an actualiter, vt primo casu possit eps restituere; secundo non. Alia gl. est in c. quis presbyter. 7. q. 1. quæ distinguit inter depositum ex crimine, & depositũ ex contumacia, vt primo casu episcopus non restituat, secũdo sic. Alia est in c. episcopus. xj. q. 3. quæ dicit, ꝙ si fuerit depositus iniuste, puta per falsos testes, episcopus restituet, alias non. Sed vr loqui in degradato: referendo eam ad text. Glos. in c. clerici. de cle, excõ. mi. vr ꝓcludere ꝙ depositum non possit restituere; ni si iniuste fuisset depositus. Glo. in c. ex tuæ, de cler. non resi. tetigit: sed nihil firmauit. Reperi Spec. latius attingentem hãc materiam, in tit. de leg. §. nunc ostendendum. versi. nouo, vbi post multa, vr sic ꝓcludere. Quòd aut quæritur de degradato actualiter: aut de posito verbaliter. Primo casu petitur de iure restitutio, vt ga allegatur falsitas testium, vel quid simile, & põt vt in præal. c. episcopus. Aut de gratia, & non põt, quia reseruatur soli Papæ, & in hoc casu intelligit c. ideo, sup quo se fundãt hic doc. Sed o casu, in verbaliter deposito, dicit indistinctè, ꝙ põt & ad hoc alleg. hoc c. & sic apertè sentit ꝺ opin. hic recitatam, vbi etiam post depositionem potest episcopus dispensare, ꝙ placet. Et sentit etiam hic Colle. & satis potest defendi & teneri tanquam fauorabilis, & facit iste text. indistinctè permittens dispensationem in adulterio, & minoribus, & maximè in eo, quod sequitur post mentionem factam de depositione, & vide glo. magistram in c. quamuis, de rescrip. lib. 6. quæ sentit hoc. Et expresse per illum tex. reperio tenere Archi. post Pet. in c. 1. 15.
15 q. vlt. †Sed circa hoc restat aliud contrarium, de quo sæpe dubitaui, nec reperi expresse tactum per doct. Quomodo poterit episcopus dispensare post condemnationem, cum per sentẽtiã latam super adulterio, condemnatus efficiatur infamis, & sic de alijs criminibus publicis. 6. quæst. cap. infames. l. 1. & 2. ff. de his, qui no. infam. Et episcopus secundum communem opi. traditam in c. cum te, de re iudic. non restituit famæ, arg. in l. 1. §. de qua. ff. de postu. quia hoc reseruatur principi, vt ibi. Sed dico tenendo primũ, ꝙ licet infamia sit irrogata; nihilominus potes episcopus in adulterio, & in minoribus dispensare, quia tũc restitutio famæ venit per quandam consequentiam, in eo, quod restituit contra sententiam suam in casu sibi concesso. Et pro hoc optime facit tex. in prælleg. §. de qua: vbi patet, quod inferior restituendo in integrum aduersus sententiam suam in casu, quo potest, per consequentiam restituit ad famam, si talis erat sententia, quæ infamabat; licet directe, & principaliter nõ potuisset restituere famæ: & est ĩ hoc ille tex. valde sing. Et sic dico ad propositum, quod licet directe episcopus non possit restituere quem famæ; tamen indirecte per quandam consequẽtiam potest. Et de hoc est casus not. hic, secundum istum intellectum, & sic intellige, & restringe Archid. in cap. episcopus. xj. quæstio. 3. vbi no. per illum text. in famem posse restitui de iure
16 cano. & hoc no. †Sed circa facultatem dispensandi, quæro nunquid possit episcopus dispensare in casibus a iure permissis, sine
g consensu capituli sui? Vr primò ꝙ nõ, per tex. g hic, dũ dicit, [Cum clericis.] intelligendo ꝙ hoc verbũ denotat cãm agentẽ, seu

ADDITIONES.

a Crimina minora. Vide quod no. Bal. in l. 1. C. qui accus. nó poss. in 14. colum. gloss. in l. 1. C. de requir. re. & in l. ea, quæ, de reg. iur. Pondera si dici potest, aut loquimur in foro pœnitentiæ, & tunc delicta dicũtur grauia, habito respectu ad qualitatem personæ, vt in c. homo Christianus. 11. dist. per gl. Assumus in foro contentioso, & tunc attendimus pœnam, quæ pro tali delicto consueuit apponi, quia si est magna, delictum censetur magnum, si parua, paruum, per id quod no. Host. in c. non afferamus. 24. q. 1. And. Barb.
b SEB. SAP. Rationis. Vide in materia dispensationis, quando sit licita extensio, latè per Fel. in c. postulasti, colum. 10. uersi. regula est, quod in dispensationib. supra de rescrip.
c Maioritatem rationis. Adde Old. consi. 225.
d Non odiosa. Vide quæ dixi in c. quia intantum. de præb. And. Barb.
e Vrgens causa. Vide do. Abb. in cap. cum dilectus, de elect. ubi alleg. illud dictum Bald. vide Bartol. in l. ambitiosa. ff. de decre. ab ord. fac. Bald. in rub. C. qui admit. & ibi Ludoui. Roman. Bartol. in l. si hominem. ff. manda. & ad quæ ibi remissi, in tex. Innocen. in cap. primo. de con. facit. l. ex facto. de vulga. & pupilla. & in capit. penult. de cler. non resid. & cap. suggestum. de decim. Pondera, quia potestas iurat iudicare secundum leges; quomodo ergo poterit venire contra iuramentum. Vide Bald. in c. cum te. de re iudi. vbi dicit, quòd ex magna causa, si necessitas exigat; potest episcopus restituere ad famam. And. Barba.

ANT. FRAN. De huiusmodi dispensatione facienda ab episcopo, & quibus casibus fieri possit, dicas vt per Specul. in titu. de dispen. in §. nunc de episcoporum, & dicas, quod illis casibus, quibus est permissa dispensatio episcopo potest fieri ab eo solo sine capitulo, ut est glo. in cap. cum ex eo de elect. lib. 6. & de huiusmodi dispensa. facienda per episcop. vide per do. Card. in clemen. 1. in §. 1. de reli. do. & vide glo. in cap. miror. 50. dist. De dispensatione autem Papæ est facienda regula, quod potest super omnib. dispensare: nisi expresse reperiatur prohibitus; cum ipse sit supra ius positum, ut in c. proposuit. de concess. præben. & vide etiam per Specu. in allega. titu. de dispen. in §. nunc breuiter. & in titu. de lega. §. nunc ostendendum. Dicas tamen, quòd dispensatio Papæ in uoto, sine causa, non reddit dispensatum tutum in conscientia, vt est glo. in c. non est. de vo. & maxime quando est facta ad instantiam uouentis, vt per Card. ibi, & per eundem in clem. 2. in 11. q. de pœni. & remis.
f SEB. SAP. Si hominem. Multa quæ deciduntur per illum text. ponit Fel. in c. 1. col. 26. ver. fallit. de consti. And. Sicu. in c. 2. in 2. no. de offic. deleg. & in repet. rub. C. qui admit. col. 32. Ias. in l. 1. C. de precib. impe. offer. in l. nõ solum §. morte, colum. 21. ff. de oper. noui nunc. Marsi. latissime in l. 1. §. fin. col. 9. ff. de quæst.
g SEB. SAP. Constitutio. Vide not. per Fel. & alios in c. 1. inf. de proba. ubi tradunt quod etiam principes non potest contrauenire his, quæ deducta sunt in contractum. vide Rom. in terminis in consi. 325. inci. quo ad primum. & Old. in consi. 231. inci. factum tale est. in 3. dubio.
h Vel contractum. Vide quæ remissi in l. Titius. ff. de obseq. And. Barb.
i ZACH. Cum seipsum a iuramento absoluere non possit. Adde, quid in Papa, Arch. in c. authoritatem. 15. q. 4. & Fel. remis. in c. 2. col. 7 uer. extra gl. tractant hic infra de spon. And. Barb.
k Non dispensat. Pro isto dicto Hostien. facit §. oportet, in authen. de iu. quæ alleg. hic Bald. And. Barb.

ADDITIONES.

a O pin. Bar. Adde ibi Alex. & alios nouis.
b Cap. per uenerabilem. Tu pondera, quia d. c. per venerabilem, loquitur in iudice ordinario, nos loquimur in delegato. Et fauorabilior est iurisdictio ordinaria, quam delegata, vt in cap. 1. de rescrip. lib. 6. ergo est extendenda, & sic non potest allegari, contra dictum Ioan. And. pondera etiam cap. fin. de simo. quia loquitur in casu, quo emanauit in fauorem animarum contra vitium simoniæ, ideo non est mirum, si extenditur, vt est glo. in auth. sacra, C. si aduer. uend. And. Barb.
c Est nulla. Sed in Pa. qui potest sine causa, sed certè non erit tutus in foro conscientiæ, facit glo. in c. non est, de uoto. Et ideo dixit tex. in cap. per uenerabilem, qui fil. sint legit. diuersis causis inspectis, & sic debet fieri cum causa dispensatio. Aud. Barb.
ZACH. Adde tu, quod no. in apostil. ad istum, in c. cum inter, nu. 9. in ver. dispensare, supra de renun. & ibi quæ sit iusta causa dispensandi.
d SEB. SAP. Punietur. Multa ad hoc cumulat Alex. in consi. 95. inci. consideratis his, col. pe. in 2. volu. & in consi. 60. in c. visa legitimatione, col. 7. in 3. vol. Et adde, quod dispensans sine causæ cognitione debet priuari beneficijs. Ita singulari dixit Arch. in c. licet canon, de præb. lib. 6.
e SEB. SAP. Dispensare. Adde ꝙ & hoc procedit, ut liceat episcopo dispensare in beneficijs, quando per Papam fuisset depositus ille qui vult dispensationem obtinere. Ita singulariter tradit Fed. de Sen. in consi. 264.
f Dispensant contra canones. Tu adde Inno. in c. fi. de postu. præla. & gl. in c. 1. in uerbo, episcopi, de æta. & qua. & in c. cũ ex eo, de elec. lib. 6. And. Barba.
g Per tex. Hoc pondera bene, quia non potest stare, vt intelligatur in capitulo, quia appellatione clericorum nõ veniunt canonici, vnde speciale est in casu. c. per exemptionem, de priuil. lib. 6. Ideo iura quando loquuntur de canonicis, appellant senior a ecclesiæ, vt in c. qualiter, il 2. de accusa. vnde si non possunt exercere iurisdictionem in extraneum sine capitulo, vt in d. c. qualiter, ergo multo minus dispensare, quia primum est fauorabile reipu. vt delinquentes puniantur, secundum tñ prædicta reipu. vt delinquentis fiat remissio. And. Barb.

Universidad de Deusto
Biblioteca

seu efficientem; sed intelligendo, ꝙ denotat clericos, cū quibus dispensatur, nō colligitur hoc, tex. Ioā. And. vī hic sentire ꝙ nō requiratur consensus capituli; & remittit ad no. per glo. in c. cū ex eodem, de elect. lib. 6. & ibi videtur concludere, ꝙ generaliter in facultate dispensandi non requiratur consensus capituli, & sequitur hic do. Ant. & do. Card. Et pro hoc fm do. Ant. quia
a ius dispēsandi competit epo,[a] de iure speciali, in quo nō habet cōmunitatem cum capitulo, iuxta no. in c. verum, de foro cōp. & de elect. c. cum in cunctis, in fi. & sequitur Spec. in rit. deleg. §. antepen. in princi. Aduerte, quia per rōnem suam sentit do.
18 b Ant. ꝙ potestas dispensandi in casib. episcopis ꝑfectis, b nō deuoluitur ad capitulum, sede vacante, ex quo hæc potestas competit episcopo iure singulari, iuxta no. in præall. c. verum. Cuius ꝓrium apertè tenet Fed. consi. 29. vbi plene hoc prosequitur, & hoc plus placet, maxime attenta illa rōne, ꝙ dispensatio aliqñ est debita, vt supra dixi. vnde est iurisdictionis episcopalis, & cō petit suo iure. hinc est ꝙ inferioribus hoc non conceditur, vt supra dixi. Nam, & in casibus maioribus hæc potestas deuoluitur ad capitulum, vt not. in clem. vna, de re. permu. & in c. vno, de maio. & obed. lib. 6. & cognoscit de causis magnis, vt ī c. ad abolendam, de hær. & in clem. 1. eo. tit. Et ob hoc, dico ēm debere requirere consilium sui capituli, seu consensum in dispensatio
c ne, si causa est ardua, vel casus est arduus, c iuxta no. per Inno. in c. nouit, de his, quæ fi. à præl. Si enim episcopus nō debet audire cās subditorum sine consilio, c. 15. q. 7. c. episcopus nullius, & sic exercere nō pōt quod est debitum; multò fortius nō debet posse dispensare; cum per eam vulnerentur iura 23. q. 4. c. displi cet, vt sup. dixi. Et hanc opi. ꝙ episcopus solus non possit, tenet Inno. in c. quod Dei timore. de ista. re. & Archid. in præallega. c. cum ex eo. de cle. lib. 6. & videtur tex. cum gl. 1. q. 5. c. fi. & sentit gl. in c. ex pœnitentib. 50. dist. Licet do. Ant. hic dicat, & minus bene, ꝙ prima opin. communiter teneatur. Non obst ratio glo. in præalleg. c. cum ex eo, in eo ꝙ dicit, ꝙ iura cōiter faciunt mētionem de solo episopo, quia hoc ideo est, qa ipse est author in dispensando, licet teneatur requirere consensum, siue consiliū capituli. Do instantiam, iura communiter dicūt, ꝙ prouisio ecclesiarum spectat ad episcopum. 10. q. 1. c. regenda, & cap. nouerint, & quasi per totum. & 16. q. 7. c. omnes basilicæ. Item ꝙ institutio clerici, & destitutio spectat ad episcopum, vt in c. cum
19 ex iniuncto, de hære. in fin. Item, ꝙ coram episcopo suo conueniendus est clericus. xj. q. 1. c. de persona, & infra tit. prox. c. si qs ꝺ clericum. & tamen non potest hæc omnia solus episcopus facere, imo debet habere consilium, seu consensum capit. sui, vt in præalleg. c. nouit, & in c. quanto, de his, quæ fiunt à præla. & in præallega. cap. episcopus nullus, cum simi. sed ideo mentio fit tantum de episcopo, quia (ut supra dixi) ipse est author, & dispensator. Non enim tenetur sequi consilium, sed requirere, vt
17 incap. cum veteri; de elect. & in cap. cum olim, de arb. Sed ꝺcir ca hoc moueo vnum no. dubium ad hanc materiam, an capitulum, sede vacante, possit dispensare cum clerico, ne deponatur, & sic in casibus huius §. Nam Fede. de Senis in loco prēall. formatur tīn qōnem, nunquid possit dispensare capitulum in casu c. cum ex eo. In decidendo tamē generaliter vī concludere in omni dispēsatione, vt potestas deuoluatur ad capitulum, nō tamen attingit specificè istum casum. Sed rō dubitandi in isto casu est hæc, qa non vī ꝙ capitulum possit cognoscere de causa depositionis clericorum, cum hoc sit ordinis, vnde etiā solus episcopus non pōt, sed debet secum adiungere numerum episcoporum à canonibus determinatum, vt 15. q. 7. c. si autem. & c. si quis, & plene ibi in summa, & c. 1. & 2. de pœn. lib. 6. Hinc dicit gl. ī c. trālmissam, de elc. ꝙ ēt electus, & ꝑfirmatus in ēpm, nondum consecratus, non pōt cognoscere de tali causa, multo ergo fortius, nec capitulum, si non pōt aliam pœnam imponere, ergo nec in illa dispensare, sicut in sequenti qōne dī de electo. Sed hoc nō obstāre puto ꝓrium. Nam etiam præsupposito, ꝙ nō possit cognoscere, nec deponere, tīn poterit dispensare, ne deponatur, quia dispensatio est meræ iurisdōnis, ergo pōt illam exercere. Nec ob. ꝙ nō possit illam pœnam imponere, qa istud ꝓtingit ex eo quod est ordinis. vide bo. simile, in c. suffraganei, de elc. & quod no. in c. 1. de transla. epis. in gl. pen. quæ est notabilis. vnde potest ꝑmittere decisionem, & cognitionem alijs, sicut facit in lfis, quas tradit ordinandis, in c. 4. de temp. ordi. li. 6. Et ita puto dicēdum in electo ꝑfirmato, nōdū ꝑsecrato, vt dispē sare possit, cum sit iurisdōnis per supradicta, & no. per Inno. in præal. c. suffraganei. licet hic doc. dicāt eū posse dispēsare in pēnis, quas imponere pōt, sed non in alijs. Sed non video bonam rōnem diuersitatis necessario ꝓcludentem. Et pro hoc facit qd no. Io. And. in c. 2. de pœ. lib. 6. vbi dicit, ꝙ licet numerus ēporū requiratur de iure in cognitione causæ, dū agitur de depositione, per iura superius allegata, de consuetudine tamen solus episcopus cognoscit, & per se, & per vicarium, quando non intendit procedere ad actualem degradationem. Et pro hac consuetudine optime facit iste tex. & c. cum nō ab homine. j. eo. & c. postulasti, infra tit. prox. & c. 2. de offi. vic. lib. 6. Et sic poterit ho
die cognoscere, & pœnam imponere solus electus, & capitulū sede vac. Et de electo tenuit Innoc. in d. c. transmissam. de elect. De capitulo, allego tex. apertum in c. ad abolendā, de hære. vbi cognoscit ꝺ clericum, etiam de hæresi. & in clc. 1. eo. tit. & videt etiam probari, quod possit eum tradere curiæ seculari. In cōtrarium tamen multum facit c. 1. de hær. lib. 6. vt hodie etiam regratur numerus episcoporum, quando intenditur ad depositionem actualem. Et quicquid sit hoc, illud tamen puto verum, vt semper possit capitulum dispensare, & ēt electus, cū sit mere
18 iurisdōnis. Quæro ꝙ ad declarationem literæ, nūquid possit ēps cū accusato dispēsare, inuito accusatore? Doct. cōiter hic tenēt, ꝙ sic, qa ptās dispēsandi libere ꝓceditur ēpo; & beneficium iuris nemini est auferendum, vt in reg. indultum, de reg. iu. lib. 6. dum tamen accusatus egerit pnām; de quo in Specu. in titu. de abol. §. 1. ver. sed cum sup. Et hoc intelligo verum, qñ dispēsatio solum venit in præiudicium publicū, nec tangitur interesse priuatum; alias non posset; facit ad hoc quod no. Io. And. in c. dudum. de elect. post Inno. & per hoc dicit Ioā. de Lign. ꝙ si sit dispensatum cum aliquo, pendente impetratione, qua est obtentum, ꝙ ille priuaretur beneficio suo, & certo conferretur, ꝙ nō valet dispensatio in præiudicium impetrātis, cui saltem fuerat ius quæsitū ad rē. de hoc 50. dist. c. vt ꝓstitueretur, & quod not.
d in c. quamuis, de rescrip. lib. 6. Item hæc dispensatio non conualidat electionem nullam, quæ præcessit d per regu. non firmat, de reg. iur. lib. 6. de quo tamen dic, vt no. Inno. in c. nisi. §. ꝑpter, de renuncia. Au autem possit dispensare cum accusatore, qui non probauit: Specu. in tit. 2. §. nunc de episcoporum, versi. sed nūquid cum accusatore, dicit, ꝙ non, quem sequuntur hic Io. And. & do. Anto. tum quia non egit pœnitentiam, tum qa punitur ex præsumptione calumniæ. Do. meus, dominus Cardin. hic tenet oppositum, quia eadem est ratio in accusatore, & accusato, & hoc quatenus dispensatio non tangit interesse priuatum. Sed per hoc omnino non tollitur fundamentum tenentium contrarium, vnde dico, ꝙ etiam dispensare potest cū accusatore, quia dispensat in adulterio, & minoribus, sed accusator deficiens est in minori delicto, quàm fit accusatus, tum qa accusatus, si vere cōmisit adulterium tenetur ex vero delicto, sed ille tenetur ex quadā calumnia, & perfidia, & maxime, qa
19 præsumptiue dicitur reus. Quo ꝺcasu multum temperanda est sententia, quando scilicet proceditur ex præsumptione, vt not. Innoc. in c. quia verisimile, de præsump. Item non est saltē malus delictum, quod patet ex identitate pœnarum. Item nō obꝙ non egerit pœnitentiam, quia fateor, ꝙ prius aget pœnitentiam, & postea dispensabitur. Hic enim requiritur peractio pœnitentiæ, ne dictum omnino trāseat impunitum. Satis enim est ꝙ tempore dispensationis fiendæ, iste egerit pœnitētiam. Nam, & si accusatus non egit pœnitētiam ante coniunctionē, tamē cum eo dispensatur, f. imposita pœnitentia peracta, ita & in accusatore. Et puto, ꝙ in casu huius c. non suffecisset peregisse par
e tem pœnitentiæ, e si cut hic vult d. Ant. per c. ex tenore, de tempo. ord. quia illud c. loquitur in alio casu, f. quando pactum erat occultum, & est illud quoddam ꝓsilū, hic vero loquitur in peccato manifesto, & vbi fiēda est dispensatio, vnde ne videatur sine pnia transire, dēt peractio pniæ p̄cedere dispēsationē, vt clare innuit litera; a cuius verbis nō est recedēdū, maxime in hac
20 materia, argu. c. 1. & 2. de fil. ꝓsbyt. lib. 6. Sed q̄roꝺan ēps debeat
f dispensare? Doct. hic dicunt, ꝙ sic, peracta pēnitentia, vnde exponunt tex. pōt. i. dēt. f Sed gl. in c. dño sancto, & c. constitueretur. 50. dist. & 1. q. 7. c. exigunt videtur concludere, ꝙ ubi subest causa, tenetur ēps dispensare, aliàs peccat. Non tamen per hoc datur reo actio ad petendam dispēsationem, sed potest implorare

ADDITIONES.

a Competit episcopo. Pondera, quia dictum c. episcopus. 15. q. 7. loquitur quando episcopus audit causam, & sic loquitur de decisione causæ: sed nō loqui in dispensatione, quæ est fauorabilior, pondera tex. in c. qualiter, il 2. de accus. vbi dicitur, cum seniorib. ecclesiæ. pondera quia hodie episcopi præscripserunt, ut soli possint, vt in c. 2. de consue. lib. 6. per Do. ibi, vide ergo, ista quæstio est fruſtratoria, quia dispensatio accedit ad gratiam.

b ZACH. Casibus episcopis concessis. Adde quod no. in apost. ad istum in c. cum olim, in uerſi. succedit. nu. 2. & ibi plene examinatur potestas capituli, sede vacante. vbi etiam bona glo. uer. capi. supra de maior. & ob. & Spec. in tit. de instru. edi. §. nunc vero aliqua, uer. item circa legitimos.

c SEB. SAP. Hanc opi. firmat do. Maria. Soc. in c. ad eundem tiam, col. pen. de homi. Rom. in consi. 325. inci. Quoad primum Old. in consi. 326. inc. Quod articuli dati, col. 2.

d SEB. SAP. Præcessit. Vide Cald. in consi. 1. sub tit. de elec. & Are. in consi. 67. inci. procedendum est, col. 2. But. & Abb. in c. innotuit, supra de elect.

e Partem pœnitentiæ. Pondera, quia sumus in casu fauorabili, quo casu habetur pro completo. l. vestimentum. ff. de auro, & arg. leg. And. Barb.

f Potest, i. debet. Adde quod uerbum potest, iniunctum alicui, qui ex necessitate officij aliquid tenetur facere, importat necessitatem, secundum Bal. in l. Gallus, in prin. 1. opp. ff. de lib. & posth. ubi dicit, ꝙ si statutum dictat, ꝙ potestas possit inquirere de maleficijs, intelligitur. i. quòd debeat, & sequitur ibi Raph. & Imo. & sequitur Aug. de Are. in tract. malefi. in gl. 1. in pen. col. uer. quid si statuto caueatur &c. De ueritate istius dicti, vide apost. ad Angel. vbi supra, & Alex. & alios in d. l. Gallus. Aene. Falc.

ZACH.

ZACH. Adde, quòd tunc demum hoc verbum, potest, necessitatem importat, quando negatiua præcedit. gl. est no. & perpetuo menti tenenda, in c. 1. de re iud. lib. 6. quā ad hoc alleg. iste, & post eum Barb. in c. 1. de causa poss. & propr. refert, & sequitur Ant. Corse. sing. 211. in uer. potest. de qua dictione, uide per Mod. in l. si mandauero. §. fi. ff. mand. & in auth. sed & periculū. C. sine censu, vel reliq.

ANT. FRAN. Quando verbum, potest, importet præcisam necessitatem, vlera alle. vide Bar. in l. 3. in 1. col. C. de pig. & l. fi. in 2. q. ff. de seruit. & in l. de his. in 1. col. in uer. præterea ista lex est prohibens. ff. de transa. & uide Bald. ī l. 1. in pe. col. C. qui admit. & habetur per Bart. in suo consi. incip. Super petitione cuiusdam, & per Lanfr. de Ori. in c. quoniam contra, in ver. dilationes, de probat. & uide ēt Bartol. in l. si non sortem, in §. fi centum. ff. de condi. in deb. ubi dicit, ꝙ negatiua præposita facit actum de iure impossibilem. & uide ēt Bar. in l. fideicommissa. in §. hæc verba. ff. de leg. 3. & vide Alex. in consi. pen. in 2. parte consiliorum. & vide in c. 1. ut eccl. benef. ubi dicunt scribentes, ꝙ ēt si iungatur cū uerbo debeat, ut puta, quia dicatur, possit & debeat importat præcisam necessitatem. Et eodem modo importat necessitatē præcisam in ultimis voluntatibus, ut in l. peto, de leg. 2. & vide etiam Bar. in l. 1. de inin. test. in uer. opp. ꝙ dictio, potest, & per Bal. in l. 2. §. creditum. ff. si cert. pet. Et adde ꝙ si ponatur affirmatiuè in cōtractibus, referiptis, vel legibus, importat necessitatem causatiuam, ut in l. sepe. ff. de offic. præsi. & in l. si tibi, in §. fi. ff. mand. & generaliter quo ponatur, & sumatur hæc dictio, pōt, uide gl. & Bar. in l. quod Seruus, vbi ēt per do. Alex. in 1. col. ff. de cond. ob cau. & uide Bal. in l. 1. in 9. op. C. quib. res iudi. non no. & in authent. item si quis. C. de na. lib. & uide ēt gl. in cle. 2. de celeb. misſ. & quæ ponunt, scrib. in c. consuluit, de offic. deleg. & in clem. auditor, de rescrip.

rare officium superioris, arg. c. nullus, de iu. pa. Et cum hac opi. glo. transeunt hic moderni; sed considero, ꝙ ista expositio, quā hic faciunt Doct. est impropria, & contra l. non quicquid. ff. de iud. & offic. deleg. c. consuluit. & quod ibi not. Non enim quicquid iudicis potestati subijcitur, iuris necessitati submittitur. vt in iurib. præalle. Item seqñeretur, ꝙ aliquando posset dispēsare sine causa, quādo f. dispensatio nō est debita, quod apertè sentit hic do. Anto. dicens, ꝙ quando sine causa petitur, nō est debita. Et hoc secūdū eū voluit dicere Arc. ī c. licet canon, de elec. lib. 6. & in d. c. vt constitueretur, vbi dicit, ꝙ dispensatio, quandoq; est tantum permissa, & hæc est gratia; quādoq; est debita; & est tunc ius, cum sit executio iustitiæ. Et hoc dictum, seu hoc sentire, est contra id, quod supra dixi, secundū Inno. in c. cum ad monasterium, de sta. re. vbi dicit, ꝙ nō valet dispensatio sine cā, vel est retractanda. Facit qđ no. gl. in præallega. c. requiritis. §. nisi rigor. 1. q. 7. & ideo dico, ꝙ quādoque in dispēsatione vertitur vtilitas publica, ut quia scandalum euitatur, vel ecclesia multum melioratur ex persona illius, qui alias erat valde vtilis ecclesiæ, & ista est debita, & peccat episcopus, non dispēsando: & in hoc poterit implorare officium superioris. Et in hoc casu intelligo iura superius alle. quæ sic in veritate loquuntur, & maximè c. vt ꝙ stitueretur, in fi. Quandoque tantum subiacet vtilitas personæ, vt quia aliàs est bonę conditionis, licet inciderit in hoc delictū, & videtur satis contritus, & tunc dico, ꝙ episcopus potest, nec peccat dispensando. & ita propriè loquitur iste tex. dum vtitur verbo, (potest.) Non enim peccat dispēsando iustitiam, ex quo non vertitur interesse publicū, qa saltem pœna est vtilis in exēplum. 4. dist. c. factæ sunt aūt leges. Si aūt nulla subesset eā, nec in p̄sona patiente, nec extrinsecus, respectu publici interesse, tūc dico, ꝙ dispensatio fieri non posset, vel si fieret, non valeret, vel iritaretur, & dispensans puniretur, vt in præalleg. dicto Innoc. &
21 hoc bene not. † Vltimò hic quæro, vt integrè habeatur materia huius c. an per simplicem dispensationem factam per ēpm, intelligatur dispensatum in acquisitis, & acquirendis ordinib. & beneficijs? Per. & Abb. ꝙ sic. Cum enim fm eos dispensatio sit beneficium, est late interpretandum, de do. c. cū dilecti, de ver. sig. c. olim. quod intelligit ipse quo ad iura, q̄ ipse dispensans cō ferre potest. Et sic non obst. de consang. & affi. c. quod dilectio, & facit de priuil. c. quia circa, & no. bene hoc dictum. Facit etiā ad hoc, quod dixi supra, referendo Bar. dicunt ēt, ꝙ per dispensationem episcopi, nō erit habilitatus ad episcopatum, ad hoc, de elect. capitu. innotuit. Et sic notorij fornicatores, & alij similes, quantuncunq; egerint pœnitentiam, nō pñt sine licentia Papæ in episcopos promoueri, quod est satis grāde, fm Abb. D. Ant. in effectu dicit, ꝙ si fuit dispensatus quo ad solam depositionis pœnam non imponendam, nō poterit promoueri. Si uero sim pr quo ad promotiones futuras, poterit ad ēpatum promoueri ex quo sublata ē macula, peracta pnia. & hoc mihi placet, & adduco c. ferrum. 50. dist. vbi patet, ꝙ post pniam īcipit esse nouus
a homo. a Nec dēt considerari in eo quod fuit, quia incipit esse qđ non fuit. Ex quo enim illud delictū non inducit irregularitatē, satis epi dispēsatio vī sufficere, arg. hic, & in præall. l. 1. §. de qua, ff. de postu. Ad hoc gl. no in c. fidelior. 50. dist. quæ colligit per illum tex. exemplo Sancti Petri, ꝙ potius eligendus est, qui pecca uit, & pœnituit, ꝙ qui nunq̄ peccauit, quia ille scit melius com-
22 pati infirmitatibus aliorum, q̄ iste, & firmior nunc uī ad resistēdum, qui semel lapsus est, & reuersus. † Et ad materiam dispensationis, an debeat extendi, vide quod no. glo. in c. quia in tantum de præben. & 7. q. 1. cap. fi quis in clerico, plenè per Archidiaco. in præallega. §. nisi rigor. & in cap. exigunt. 1. quæstio. 7. & de rescrip. cap. statutum. §. sanctimus. lib. 6. in glo. in uerb. ignitate, &

quod no. Io. And. in c. ex tuæ. de cler. non resi. Extenditur enim ad necessaria consecutiua, vt ibi no. Abb.

ADDITIO.

a SEB. SAP. Nouus homo. Vide quæ no. d. Ias. in rub. ff. de iust. & iu. colum. 1. ubi per dicta Abb. hic, videtur reprobare quandam opin. quæ habet, quòd Iudæus effectus Christianus, non potest doctorari. Si enim est emendatus, & quodammodo factus nouus homo, vt dicit Abb. hic, videtur, quod possit doctorari, uide per eum.

SVMMARIVM.

1 *Feudalis causa debet cognosci, & uentilari coram domino feudi; qui super hoc habet ordinariam iurisdictionem. 13. Sed quid si alius sententiauit super hoc? vide infra nu. 9.*
2 *Iurisdictio ordinaria confertur per legem.*
3 *Reconuentio non tribuit iurisdictionem.*
4 *Subditus non tenetur respondere domino, super causa priuilegiata.*
5 *Iurisdictio concessa alicui respectu certæ rei durat, quantum ille vult, & potest.*
Iurisdictio deuoluitur ad ordinarium, quando ille, qui primò habebat, non potest, vel non vult uti.
Iurisdictio potest præscribi.
6 *Laicus habet iurisdictionem in clericos, quando habet iurisdictionem, respectu certæ causæ, quæ uiget in clericis, & nu. 22.*
7 *Rector alicuius collegij, licet habeat iurisd. inter personas ipsius collegij; nihilominus non aufert iurisd. ordinario etiam super eisdem causis.*
8 *Monachus debet magis obedire abbati, quàm episcopo, in concernentibus regulam.*
9 *Iurisdictio domini super feudo, non potest prorogari à vasallo sine licentia domini.*
Sententia à non suo iudice lata, est nulla.
10 *Tacens, & non contradicens; an videatur consentire.*
11 *Iurisd. si fuerit alicui interdicta, adhuc valent acta facta; nisi talis iurisd. sit alteri tributa.*
Mandatum præsumitur, quoties quis agit nomine alicuius, ipso præsente, & non contradicente.
Clerici non possunt prorogare iurisd. sine consensu superioris.
12 *Iurisdictio deuoluitur ad alium proximum superiorem; si ille qui eam habebat, erat negligens.*
14 *Qualitas, quæ tribuit iurisdictionem iudici; an sit exprimenda in libello.*
15 *Iurisdictio data pluribus intelligitur data non omnibus in solidum, seu omnibus simul.*
Appellationis causa utrum possit alteri committi, tam de iure canonico, quàm ciuili.
16 *Miserabiles personæ sunt sub protectione ecclesiastica, & conueniunt suos reos coram iudice ecclesiastico.*
Vidua dicitur miserabilis persona.
17 *Sacrilegium committitur, etiam per inuasionem rei patrimonialis ipsius clerici.*
18 *Libellus est latè interpretandus in fauorem actoris.*
Dominium positum in libello, intelligitur de directo, siue utili, secus in alijs dispositionibus. 19. 20.
20 *Per præscriptionem, an acquiratur utile, vel directum dominium.*
21 *Feudatarius negans feudum spectare ad dominum, quo casu cadat a feudo.*
23 *Appellatio est de minori ad maiorem iudicem prouocatio.*
24 *Ordo iudiciarius seruatur in modo sententiandi; quando etiam inter certas personas quis habet iurisdictionem, licet in decidendo seruetur consuetudo rei, super qua litigatur.*

CAP. V.

a CAeterum quia.[1] [a] Vasallus paratus coram dño rīdere, coram alio super feudo ꝓueniri nō dēt. h. d. vel fic. Cognitio feu di inter vasallos spectat ad dīm feudi. Vel tertio, ua sallus corā dño feudi ꝓueniendus est, ēt si dīs feudi sit p̄sona ec clesiastica; dummodo ibi actor possit suam iustitiā cōseq, alias loci ordinarius poterit adiri, & fm hoc est casus notabilis. Diuiditur, quia primo ponitur excessus. Secò prohibitio, ibi, (Nos.) Et illa diuiditur ī duas. Nam primò, phibet. Secò l. mitat, restringendo prohibitionem, ibi. (Quādiu.) Casus literalis. Quidā habebant possessiones in feudum ab ecclesia Bonon. isti vasalli ec clesię, trahebātur in causa super possessionibus illis coram delegatis a quibusdam alijs, qui dicebāt se potiores in feudo illo. Isti excipiebant, ꝙ parati erāt rīdere coram dño feudi. Iudices hoc non obstante, sniam excōmunicationis, seu ēt interdictū promulgarūt in ipsos. Episcopus dīs feudi significauit hoc dño Papæ, vnde ipse districtius idem fieri prohibet, quamdiu illi parati fuerint super possessionibus illis in præsentia episcopi, domini
1 feudi, iustitiam exhibere. B. No. ꝙ dīs feudi habet iurisdōnem
b ordinariam, [b] respectu causæ concernentis feudum. Probatur

cx co,

ADDITIONES.

a Caterum quia. Vide Bal. in l. fi. §. cum aliquis. C. de iure delib. ubi alleg. Inno. hic, & eundem in l. imperialem. §. præterea duc. alis, de prohib. feu. alie. & in §. præterea. vlt. And. Barb.

b Ordinariam. Adde Oldr. consil. 17. Sed dic, ꝙ est specialis, licet sit ordinarius, vide glan. c. 1. de iurisdict. in mat. fac. And. Barb.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ex eo, quia hæc iurisdictio sibi conceditur a lege, vt in lib. feu. in l. imperialem, de prohi. feu. alie. & hic, in c. verũ, ĩ. tit. proxi. & in
a c. nouit, ĩ. eo. cum si. † Lex. n. confert iurisdõnem ordinariam, ut no. per Inno. in c. cum ab ecclesiarum, de offi. ord. & in c. quanto. eo. tit. no. gl. in c. suspicionis, & in c. P. & G. de offi. dele. & tex. iuncta gl. in l. & quia. ff. de iurisd. omn. iud. Ex quo infero q̃ eius iurisdictio poterit prorogari. Credo tamẽ, q̃ prorogatio fieri nõ
a poterit, a nisi respectu consimilis causæ feudalis; secus vero si esset causa alterius naturæ, quia tunc nõ esset prorogare, sed quo-
3 dammodo nouam iurisdictionẽ creare. † Quod non põt facere reconuentio, vt no. in c. at si clerici, ĩ. eo. & plenius p Inno. in c. 1. ĩ. de mu. peti. & per Bar. in auth. & consequẽter. C. de sent. Et de materia, dic, vt dicã in præall. c. 1. Et hoc aperte sentit Cy. in l. testamenta, arg. illius l. C. de test. Ex hoc ẽt infero, q̃ ex eo q̃ hẽt ordinariam, potest alij committere, argu. in l. vna. C. qui pro sua iurisd. & in c. pastoralis. de off. ord. & in c. vt litigantes. eo. tit. lib. 6. Sed o no. casum in quo priuatus, seu prælatus, citra episcopum,
4 hẽt iurisdictionem ordinariam respectu certarum personarum seu certarum causarũ, ẽt priuatiuè ad iurisdõnẽ episcopi. † Tertiõ not. q̃ vniuersaliter, subiectus episcopo non tenet respectu certæ rei priuilegiatæ coram eo de illa respondere. argu. c. cum
5 capella, infra de priuil. † No. q̃ iurisdõ data p legem interiori, respectu certæ causæ, vt̃ perdurare, & effectũ habere, inquantum ille velit, & possit iurisdõnem exercere. Data ergo impotentia pp rebellionem subditorum, vel voluntatẽ ipsius iudicis, deuoluitur iurisdictio ad ordinarium ipsius conuẽti, vt est hic tex. opti. in dño feudi, & limita mirabiliter illã l. imperialẽ, de prohib. feud. alie. in lib. de feud. Idem vt̃ ẽt esse in iurisdõne acquisita ex
b p̃scriptione, b alleg. tex. valde no. iudicio meo, in c. irrefragabili,
c §. excessus, c de offi. ord. Et nota. ga per illum text. puto supplendum istum, vt ordinarius possit ad instantiã actoris, si dominus vt̃ negligens, statuere sibi certum terminum, intra quem iustiam administret, alias q̃ ipse faciet, ad idẽ qd̃ no. in simili in ca.
6 ex parte Astensis, de p̃cef. p̃b. † Vltimò induco istũ tex. vltra oẽs alios ad vnum, no. dictũ, q̃ qñ respectu certæ causæ, p legem ciuilem, iurisdõ attribuitur vĩ alicui, q̃ talis ẽt cõprehendit cleri
d cos d actiuè, & passiuè, e in quibus viget illa qualitas, super qua
e fundatur iurisdõ ẽt in præiudiciũ ordinariæ iurisdictionis episcopi, vt hic colligitur expresse. Nam hæc iurisdõ respectu feudi tributa est domino feudi per legem ciuilẽ, ut in præalle. l. impe
f rialem, & nihilominus vẽdicat sibi locum in clericis factiuè & passiuè, in quibus reperitur illa qualitas. Si. n. laicus est dñs feudi, habet iurisdõnem vt hic, etiam si vasalli sunt clerici, & ĩ eos exercetur iurisdõ per dñm feudi, remoto cẽo loci, arg. hic, & in c. verum, ĩ. tit. prox ẽm cõem lect. Facit qd̃ hĩ in auth. habita. C. ne fi. pro pa. quæ simp̃r disponens pro scholarib. dando eis certos iudices, hẽt locum ẽt in scholarib. clericis, quod tñ plenius cæteris attingam in c. si diligẽti, ĩ. tit. prox. Et põt defendi primũ dictum, quia hæc dispõ Imperatoris põt se hĩe ad commodum & incommodũ, respectu clericorum, ga si sunt dñi, hñt iurisdõnem, vt hic, & arg. eorum, quæ no. in c. 1. de no. ope. nunc. & dixi in d. c. 1. de cõit. Item Papa vĩ approbare hic illam dispositionẽ legalem, vt in c. nouit, ĩ. eo. tit. facit quod no. in gl. in c. reprehẽ-
7 sibile, 23. q. 8 † Insuper inducit istum tex. d. Ant. ad p̃bandum, q̃ vbi respectu certæ causæ a lege tribuitur iurisdõ alicui, eo ipso vĩ exempta a potestate iudicis ordinarij, quando exprimitur iurisd. respectu personæ: & non territorij, secus si respectu territorij, per no. in c. pastoralis, & in c. cũ ab ecclesiarum, de offi. ord. & in c. quanto, eo. tit. & vĩ corrupte loqui. Nam iura per eum allegta probant contrarium huius dicti. Et iste text. potest adduci ẽt pro contrario in eo, quod non ex toto eripit hãc causam a iurisdõne ordinarij, sed inquantum dominus feudi est vigil, & solicitus, & datur potentia faciendi, quia data potentia, & voluntate, nõ hẽt se ordinarius impedire. Et quicquid ipse senserit, dico istud dictum non esse verum indistinctẽ, qm̃ rectori cuiuscũ que liciti collegij, in causis concernentibus ipsius professionẽ, datur iurisdictio a lege in personas illorum de collegio, nec per hoc adempta est potestas ordinario loci, etiam respectu earundem causarum, & datur iurisdõ, etiam sine territorio. Vnde da
g tur iurisdõ inferiori accumulatiuè, & non priuatiuè, a ad iurisdictionem ordinariam, vt l. fi. C. de iurisd. om. iud. & quod no. Inno. in præalleg. c. cum ab ecclesiarum, & in ca. dilecta, de excess. præl. xt. q. 1. c. de p̃sona, & in præalle. c. quãto. Fateor tamen, q̃ domino feudi tribuitur iurisdõ priuatiuè ad iurisdõnem ordinariam, ſaltem data potestate & voluntate in iustitia ministrãda, vt hic probatur apertè, & in præalle. l. Imperialem, & ĩ. tit. prox.
h c. ex transmissa, & c. ex tenore. Sed dubitari põt, b de rõne diuersitatis inter hunc casum, & prædictũ, & hanc puto diuersitatis, rõnem. Noluit enim dare lex rectori collegij iurisdõnem priuatiuè ad ordinariũ, q. causa agitanda ita concernit ipsum rectorẽ, sicut loci ordinariũ, unde noluit ipsum priuilegiare ĩ ordinarium in totum. Sed in casu nostro, cã agitãda respectu feudi, me re concernit ipsum dñm penes, quem remansit directum dñm, ideo vult lex, q̃ dominus feudi haberet primo iudicare, ga quo dammodo iudicaret super re propria, & quia melius informa-
8 tus iudicat, sed in defectum, ne iustitia deficeret, data voluntate, vel impotẽtia, uoluit ordinarium adiri. Item vasallus est magis subiectus domino, quàm subditus inferioris prælati ipsi prælato, quia vasallus subiacet nõ solum respectu nudi exercitij iurisdõnis, sed respectu feudi, & sic respectu certæ rei, subditus uero tantum subiacet superiori respectu nudi exercitij iurisdõnis,
8 ad hoc, quod not. Bart. in l. j. ff. de iu. & de no. ope. nuncia. l. 1. † Facit etiam quod in simili no. Innoc. in c. quanto. de offic. ord. vbi dicit, q̃ in his, quæ sunt regulæ Abbas præcedit Episcopum respectu monachorum, cum etiam in his magis habeãt obedire monachi Abbati, q̃ Episcopo, quod ẽt no. glo. ĩ c. qui resistit. xi. q. 3. In alijs vero quæ non sunt regulæ, Episcopus & Abbas habent pariter iurisdõnem, nec est necesse secũdũ eũ, q̃ primò cõueniatur coram Abbate, & idẽ in Plebanis, & alijs prepositis ecclesiarũ. Hoc tñ ultimum latius examino in ca. si qs ĩ clericũ, ĩ. tit. prox. in repetit. & forte dicam in præall. c. quãto, vbi materia
9 melius cadit. † Sed quia supra, dixi, q̃ cõ feudalis i debet primo
i tractari corã domino feudi, quia si ordinarius loci ferat aliquã snũam super hoc, non data negligentia domini feudi, nunquid teneat in casu in quo iurisdõ spectabat ad dominũ feudi? Hoſt. tenet q̃ non p tex. hic in verbo, (prohibemus,) & ar. in ca. super literis, de rescrip. & remittit ad no. plene infra tit. prox. ca. licet. Primò excludam casus minus dubitabiles, si sententia, puta, excommunicationis lata sit in inuitum & nolentem coram ordinario litigare, tũc credo opin. Hoſt. simpliciter procedere, quia talis sententia reperitur lata contra iuris prohibitionem, ut hic: ergo nulla. C. de legi. l. non dubium, & c. at si clerici, supra eo. facit quod no. Inno. in c. fi. de accusa. & detesta. c. Raynutius. & opti. facit tex. in c. 1. §. ex parte, de cõcess. præben. lib. 6. & idẽ dico de quolibet actu gesto in inuitum ante legitimam prorogationẽ, iurisdõ enim est translata de ordinario in dominum feudi, ut hic. Secundus casus est, quando vasallus sponte litigauit coram ordinario, domino sciente, & contradicente, & tunc etiam nõ valet sententia, quia reperitur lata cõtra ius, & a iudice nõ suo. Non enim potest vasallus prorogare iurisdõnem alterius, inuito domino feudi, vt hic no. Inno. & Bar. in l. 1. ff. de iud. & in l. 1. §. & post ope. ff. de no. ope. nunc. & gl. in præall. l. Imperialem. §. præterea. Tertius casus est quando, domino ignorante vasalli litigauerunt corã ordinario: & idẽ credo rõne p̃dicta, qa non po
k tuit prorogare iurisdõnem, sine consensu domini feudi, k & per consequens reperit lata a non suo iudice, ut iuribus alleg. iu
l perius. Facit qd̃ no. in c. significasti, de foro cõp. & tenet And. de
10 Isern. in præall. §. præterea, & d. Ant. hic. † Quartus casus magis dubi-

ADDITIONES.

a Nõ poterit. Vbi Bal. & vide quę hic dixi in recoll. vide Bal. & alios in l. 1. §. & post operis. ff. de ope. no. nunc. And. Barb.

b Præscriptione. Adde, q̃ non solum iurisdictio præscribitur, sed ẽt merum imperium, ita per plura d. Ias. in l. imperiũ in 4. q. ff. de iurisd. om. iud. vide Cor. in consi. 268. in c. hac, in 15. col. in 4. vol. Aen. Falco.

c §. Excessus. No. q̃ §. excessus, habet locum in ordinario contra dominum feudi. pondera bene illum text. quia iudicio meo non vĩ bene dictum; ex eo, ga dominus feudi est ordinarius; & est sua res; & tract at de damno euitando; & ordinarius non habet iurisdictionem, nisi data negligentia, vt hic, ergo antea non potest se impedire. And. Barb.

ANT. FRAN. Circa hoc, an iurisdictio, & imperium possit præscribi, vide Bar. in l. fi. vti possi. & in l. j. §. fi quis in hoc ff. de iti. actu. pri. & in l. sequitur. §. fi viam. ff. de vsuc. & in l. fi aliena, & in l. iustè. in §. nõ mutat, eo. tit. & vide Bar. in cõsi. 1. quod inci. Quæritur an iurisdictio. & per d. Card. in cle. fi. in 2. q. de censi. & no. doc. in c. dilectus, de rapto. & est cõclusio, q̃ potest præscribi tamen dẽt articulari & probari, q̃ quis est usus iurisdõne, sciente & patiente eo, qui hẽt iurisdõnem; non aũt sciente, & patiente populo, vt p Ale. in l. j. ff. de iur. om. iud. De imperio aũt, an possit præscribi, hĩ per Bar. in l. naturaliter. de vsuc. & l. j. in fi. C. de serui. & ibi concludit, q̃ contra Imperatorem non præscriberetur, vacãte imperio, nec eo absente in remotis. de quo habetur i c. licet ex suscepto, de foro compe. & habetur per doct. Mod. in c. j. de præscrip. & latius dicetur in c. ex suscepto.

d Compræhẽdit clericos. Tu pondera, ga hoc ideo procedit, quia Papa videt approbare, ut in c. nouit, ĩ. eo. vide hic Bal. & d. Card. And. Barb.

e SEB. SAP. Et passiue. Quod dispositio iuris ciuilis, propter naturã, & qualitatẽ rei cõprahẽdat clericos, vide pulchre p d. Ias. in p̃lud. feu. in j. q. princ. & aliquid per eundem in l. de quib. col. 9. uersic. secundum exemplum. ff. de legi. per And. Sic. in rep. rub. C. qui admi. col. 7.

f In clericis. Adde Anch. consi. 173.

g Non priuatiuè. Adde Roma. consi. 242.

h SEB. SAP. Dubitari potest. Quãdo data iurisdictio, veniat accumulatiuè ad aliam, & quãdo priuatiue, est longa materia, vide de ea late per Alex. & Mod. in l. Titiæ, §. 1. de leg. j. per Arg. Aret. in l. j. §. fi quis i appellatione, col. pe. ff. de app. latissime per Fel. in c. pastoralis. col. j. cum seq. supra, de off. ordi. vbi ponit regulam cum octo limitationibus.

i ZACH. Quæstio feudalis. Adde gl. sing. in c. Imperialem. §. præterea. vltra gl. 1. & ibi Bal. in tit. de prohib. feu. ali. per Fed. vbi diffuse tractat, an & quando iurisdictio possit per vasallos in feudo prorogari. Eundem, in l. decernimus, col. 1. uer. & adde tamen unum, & in l. 1. in 2. col. ver. & unum scias. C. fi a non compe. iud. Pau. de Ca. plene in l. 1. §. & post operis, & ibi Barto. ad fi. & Alex. ff. de ope. no. nunc.

k Domini feudi. Adde Bal. consi. 317. & seq.

l Do. Ant. hic. Tene dictũ do. Ant. hic, ex eo, quia iudex ordinarius non habet exercitium, nisi data negligentia iudicis feudi. And. Barb.

a dubitabilis est, a quãdo dominus sciuit vasallos litigare coram ordinario, & non ĩdixit, & hoc casu tenet prædictus And. acta
b coram ordinario tenere, ga fecit sibi præiudicium tacẽdo, b ar. ff. de re iud. l. fæpe, & c. pe. ĩ. eo. Simile in illo, qui sciuit suũ p̃curatorem agere de eo, de quo sibi nõ p̃miſit, & non ĩdicit. Facit enim sibi præiudiciũ, de offi. dele. c. cum olim. Secus dicit, si nõ potuit p̃hibere, & sic soluunt multa ĩria, alleg. 9. q. 2. c. 1. facit c. ex transmissa, & qd ibi no. ĩ. tit. p̃xi. do. Ant. dicit se putare, q̃ ẽt si sciat, & taceat, non valet iudicium, ga cum hic non agat de commodo tacentis, non debet haberi pro consentiente. Nec obſt. q̃ iste alias est ordinarius iudex, quia exercitium est deuolutum ad dñm feudi, arg. de reseri. c. ab excommunicato, & q̃ ibi no. Item non obſt. fm eum, q̃ inhibita iurisdictione; nihilominus valet quod agitur, ad hoc, quod no. de reseri. c. super literis, quia illud procedit, quando alteri exercitium non est attributum, sed tm̃ p̃hibitio est facta. Ego puto dictum And. verius,
c vt valeant acta, hoc casu tm̃ fauore iudiciorũ, c quia debemus in dubio interpretari, vt actus maxime iudicialis, magis valeat, q̃ pareat, vt litium sit finis, arg. c. fin. de dolo & contu. l. quidam existimauerunt, ff. si cert. peta. & in c. Abbate ĩ. de verb. sig. & l.
11 quoties, ff. de verb. obl. † Et optimè facit dictum Inn. in c. ex parte Decani, de reseri. vbi dicit, q̃ si aliqs agit nomine meo in iu-
d dicio, & non ĩdico, videor tacitè sibi dare mandatum. d Facit opti. q̃ in simili no. glo. in regula, delictum, de reg. iu. lib. 6. quia non tractatur hic saltem de aliquo graui p̃iudicio domini: nã & si iudicare sit honor, est tamen onus, vnde vt hoc onus iudicandi cuitet, satis põt p̃sumi tacitus consensus. Ad hoc, quod no. Inno. in c. vt debitus, de app. vide bon. glo. in c. si ĩ vnum, de offic. deleg. lib. 6. in verbo, probari. facit l. qui patitur. ff. manda. Item sicut ex parte prorogantis sufficit tacitus cõsensus, vt sentit Inno. in c. ad petitionem, de accusa. & facit l. 1. ff. de iu. cum sim. dixi in c. 1. sup. eo. Ita & ex parte superioris habentis p̃sentire, & facit quod plenè no. de hoc brocardo; an tacens habeat pro consentiente, & quod dicam, in cap. nonne, de præsum. & hæc no. quia possunt adduci ad personas clericorum litigantiũ coram alieno iudice, qui simili modo non possunt prorogare iurisdictionem alterius, sine consensu domini, ideſt superioris, vt in c. significasti. præall. Venio ad glo. quam diuido in tres par
12 tes. Secunda ibi, (Et si alteri.) Tertia ibi, (Sed in iudicio.) † Quæro igitur capiendo primam partem, quid si dominus feudi est negligens facere iustitiam? respondet glo. q̃ deuoluitur iurisdictio ad alium: sed gl. non dicit qs iste est alius. Gl. & Doct. in præ
e alle. §. præterea. in l Imperialem, e sentiunt q̃ ordinarius rei, satis
f sentit hoc glo. in fi. Nam res de facili reuertit f ad naturã suã 35. dist. c. ab exordio, & l. fi vnus. §. pactus ne peteret, ĩ fi. ff. de pact. Et ga (vt dixi in notabilibus) iurisdictio vĩ istis data inquantum per eos explicatur iurisdictio, alias ergo remanet sub suo iudice, & videtur expressum in simili, in ca. irrefragabili, §. excessus, de offi. ord. Et hoc credo procedere, vt ordinarius rei succedat, nisi sit dominus superior mediatus, tunc enim puto p̃illã negli
g gentiam dñi immediati supplendã. g Et pro hoc allego casum, fm vnum intellectum, in c. ex transmissa, ĩ. titu. proxi. ficut. n. ille supplet, & corrigit iniquitatem per viam appellationis, ita & negligentiam, de quo ibi latius dicam. Secundo quæro cum secunda parte glo. quid si alter de vasallis nollet respondere coram domino? glo. dicit, q̃ potest illum punire. Quam autẽ iurisdictionem poterit ille exercere in puniendo? dic, vt generaliter dicam in c. si quis ĩ clericũ, inf. tit. p̃xi. & melius quo ad casum nostrum, vt hĩ in li. feu. de mili. vasallo, qui contumax est. c. dominus, vbi est bo. tex. cum gl. & seruata illa solemnitate, posset
13 priuari feudo. † Vltimo in tertia parte glo. opp. de c. ex parte B. ĩ. tit. prox. vbi dominus feudi fuit præteritus. Sol. ibi agebat̃ possessorio, ideo potuit agi coram ordinario, hoc autem c. & similia iura procedunt, quando agitur petitorio, quo casu gl. distingui tres casus, q̃ si quæstio vertitur inter dominum & vasallos, occasione feudi, & tunc per alios vasallos ista quæstio debet de terminari. Si verò inter duos vasallos, tunc dominus feudi debet cognoscere, vt hic. Si vero inter vasallũ & tertium, tunc do
minus non cognoscit, ne sit iudex in causa sua, & hoc vult glo. in effectu. Doct. hic multum insistunt, & per multa verba, quorum dictis in effectu aliqua addẽdo, breuiter cõcludo, q̃ aut est quæstio inter dominum & tertium, qui forte dicit dominum si bi obligatum ad infeudandum, vel vendendum, vel quid simile, & puto ordinarium rei adeundum, quia lex dat iurisdõnem
h paribus curiæ h seu vasallis, quando quæstio est inter dominũ, & vasallum, vt in præalle. §. præterea. Extra illum casum, remanet ergo iurisdictio apud ordinarium, qa casus omissus, relinquitur in dispositione iuris communis, vt no. in c. fusceptum, de re scrip. lib. 6. & quod ibi no. maxime, quia cum ista iurisdictio sit superinducta, & præiudicans iurisdictioni ordinariæ, est restringenda, vt in simili dicit gl. sing. in clem. vlt. de offic. ord. Aut qõ est inter vasallum, & tertium, de quo constat, q̃ non est vasallus, sed iste forte dicit, q̃ ipse debet institui, vel alter litigat super feudo cum vasallo, & tunc ẽt ordinarius cognoscit, vt dicit hic

glo. & bene, ga iura dant iurisdõnẽ dño inter vasallos, nõ inter extraneos ẽt ptendẽtes de feudo, ad hoc in lib. feu. de pace ten. §. si verò, & §. seq. Et pro hoc casu, & p̃cedẽti, vide bona gl. in p̃alle. §. præterea. in uerbo terminent, & facit, iste tex. ibi, in eos, quos p̃stat ab ecclesia tua &c. Et sic põt intelligi gl. q̃ prima frõte vĩ ualde dura, nec alias audiui illam gl. allegari, ĩ palle. §. præterea, in uerbo, duos, quæ requrit ad hoc ut dñs cognoscat, q̃ liti gãtes sint alias vasalli, respectu aliorũ feudorũ, & q̃ ista qõ sit ẽt feudalis. Si enim gl. intelligeret, q̃ si nõ sint vasalli, nisi respectu unius feudi, de quo cõtendunt, tunc dñs non posset cognoscere, ex quo alias nõ sunt vasalli, respectu aliorum feudorum, uel quando quilibet contenderet se uasallum, unde non putarẽ gl. procedere, quia iura nullibi uidẽtur requirere, q̃ ultra illud feudum, de quo est contentio, sint alias uasalli, ut hic, & in c. uerũ. infra tit. proxi. & c. ex transmissa eo. tit. & in c. nouit, infra eo. & præalleg. l. Imperialem: & tangam in sequenti membro. Si uero est quæstio inter uasallum: & & uasallum; & tunc si quæstio non tangit feudum, nec naturam feudi, nec agitur ex legib. feudorum, led ex iniurijs illatis in feudo, uel alibi, uel uertitur alia quæstio ciuilis, uel criminalis, tunc dominus non iudicat, secũdum omnes, quia lex dat, iurisdictionem in quantum tangitur natura feudi, seu agit de hoc feudo vt hic, ibi (occasione illarum, &c.) & in præallega. l. Imperialem. §. præterea, nisi secundum Inno. esset sibi infeudata iurisdictio in loco, quia tũc siue quæstio sit feudalis, siue nõ semper cognoscet. Pro hoc põt adduci c. Romana. §. debet, de appellat. lib. 6. iuncta gl. Si uero est quæstio feudalis, seu tangens naturam feudi, & tunc, aut uasal. li prætendunt diuersos inuestitores, & sic non cognoscit unũ dominum, & agitabitur quæstio coram ordinario, ut in præalle. §. si vero, cum seq. Si vero prætendũt, & eundẽ inuestitorem seu dñm, & quilibet vult oñdere de iure suo, & tũc ad dñm spectat cognitio de qõne, vt hic, & ita tenent hic doc. Si verò vnus vult docere de titulo, & alius nullũ titulũ oñdit, tũc ageт coram ordinario. Ad hoc vĩ tex. fm unũ intellectum, in p̃alleg. §. si vero. Et sentiunt ibi scribentes, sed nõ apparet ratio, quare ista qõ non debeat agitari coram domino feudi, ex quo vterque fatetur se vasallum. Nisi dicas saluãdo illud dictum, q̃ eo casu, quo non

ADDITIONES.

a Dubitabilis est. Pondera, quia uasallus iurat, quo casu dicit Bal. in auth. habita. C. ne fi. pro pa. quod uigore iuramenti non potest scholaris declinare forum rectoris, ita in proposito.

b Præiudicium tacendo. No. quod si dominus feudi scit, & non contradicit, q̃ vĩ consentire ordinario procedenti in causa feudi. Et sic hic quoad prorogationem fiendam, sufficit tacitus consensus, vt ordinarij proprij, & hoc uo luit do. Abb. in c. significasti. de fo. compe. Ego credo opi. do. Ant. ueriorem, vt non uideatur consentire, arg. eius quod dicit Inn. in c. in Genesi, de ele. & dicit Io. And. in c. 10. de test. & quod habetur in l. filiusfa. §. inuitus. ff. de procu. Nec est verum dicere, quod videtur euitare onus iudicandi, quia hoc casu est honor domino, iudicare in causa feudi. Et facit, quod iurisdictio datur domino priuatiue: quia non priuatur dominus, nisi data negligentia, vbicunque ergo non datur negligentia, non competit iurisdictio ordinaria. And. Barba.

c SEB. SAP. Fatore iudiciorũ Hanc opi. tenet Bal. in c. 1. col. 2. uer. quæro, an iurisdictio, de inuesti. in ma. fa. & in c. Imperialem. §. fi. col. pen. de prohi. feu. ali. per Fed. & late Mari. Soc. in c. ex transmissa. 5. q. prin. de foro compe.

d Mandatum. Adde Rom. consi. 72. Adde dom. Alexan. in consi. 80. in 5. col. in prin. in 3. volu. Aen. Falc.

e L. Imperialem. Vide gl. in d. l. Imperialem, §. præterea, quæ refert duas opinia. prima est, q̃ compelletur per superiorem. Secunda, q̃ adibitur ordinarius.

f Reuertitur. Per istud notabile; dixit glo. in cle. fæpe, in glo. fi. de ver. sign. quã approbat ibi Inno. quod licet causa ordinaria non possit fieri summaria ex cõsensu partium, ut est gl. in c. in causis in gl. 2. sup. de offi. dele. tamen causa summaria bene põt fieri ordinaria, vt est tex. in d. clemẽ. fæpe. in fin. Item per istud no. dixit gl. no. in c. staturum, uer. numerandũ, de præb. lib. 6. quod licèt alias in correctorijs non fiat extensio. l. præcipimus, in fi. C. de appell. cum simi. tamen secus est, quando redditur ad ius commune. Multa alia vide per Moder. d. §. pactus. & uide istum in pulchro casu in cons. 25. inci. canonicus regularis, in 1. vol. & vide apost. ad istum, in cap. cum omnes, in 2. col. versic. sine consensu, supra de constitu. vide omnino istum in cap. qualiter & quando, on me. 7. infra eod. & in c. exhibita, in uer. quæro quare. in fi. infra eo. limita omnia quæ per istud no. possent dici, non habere locum, quãdo primus status effici in totum sublatus, exemplum, uide per Bart. in §. pactus, in nit. verbis. Aen. de Falco.

ANT. FRAN. An causa ordinaria possit fieri summaria de partium cõsensu, & econtra, vltra hic alle. vide Card. in clemen. sæpe, quæ hic alleg. in 12. opp. & in 12. q. & plenius per eum in eadem clemen. in §. fi tamen, in 2. not. in 1. opp. & in 1. q. & in vlt. q. & vide etiam per Alex. post Bart. in l. societatem in §. arbitrorum. ff. pro soc.

g Suppiendam. Tu pondera glossã an dicta l. Imperialem. §. præterea, quæ vult, quod potest iudex feudi compelli per superiorem facere ius, alleg. l. si quis magistratus. ff. de mune. & hono. l. 3. §. tametsi, in fin. ff. de arbi. vel adhibeat iudicem ordinarium, & uidetur quod ita sententia sit melior, in odium negligentis. And. Barb.

h SEB. SAP. Paribus curiæ. Vide Alexan. in consi. 79. incip. circa primũ, colum. 2. in 1. vol. & Marian. Soc. in consi. 12. incip. quoniam. colum. 8. Oldra. in consi. 272. incip. Reuerende Pater. Et ad hæc vide etiam Abb. in consi. 83. incip. Conditoris omnium, colum. penult. in 1. volu. Iacobinum de S. Geor. in sua inuestitura feudali, in uerb. & dicti vasalli. Alex. in consi. 1. in princ. volum. 5.

Universidad de Deusto
Biblioteca

non ostendit titulū, videtur potius inuasor, & occupator, quàm vasallus. licet verbo se alleget vasallū, nec est in possessione feudi. Et pro hoc facit ista litera, quæ indicat, ꝙ debeat cōstare istos litigantes esse vasallos, vt ibi patet, [constat possessiones tenere in feudum, &c.] Et sic oportet, ꝙ vterque sit vasallus, & ꝙ cō stet, ad hoc vt fundetur domini iurisdictio, ad hoc glo. in præal leg. § præterea. Aut contentio est inter dominum, & vasallum, & si est super re, vel iniurijs non tangentibus feudum: ordinarij est rei cognitio, quia iste casus relinquitur dispositioni iuris cōmunis, vt in præallega. §. præterea. Si vero quæstio est feudalis, quoquo modo tangens materiam feudi, siue agatur ad priuationem ex legibus feudorum: siue ad tributum, vel aliud seruitium a tributo debitum, seu alio modo; agendum est coram paribus curiæ. Possunt tamen si volunt, fm Doct. hic, & etiam coram alio iudice litigare, quia nulli hoc casu fit præiudicium, ex quo dominus est contentus: sed alia parte inuita non credo, ꝙ possint partes dimitti. Nam ex quo hoc beneficium datur a lege, non est auferendum, regu. Indultum, de regu. iur. lib. 6. Facit quod no. in simili, in c. quia propter. de elect. in quæstione illa, an possit fieri compromissum, inuita minori parte, & dicunt Doc. hic, ꝙ qñ agitur coram dño, vel paribus, occasione feu. de
14 bet hoc exprimi in libello, & hoc no. †Ex hoc infertur, ꝙ quando certa qualitas tribuit iurisdictionē iudici, illa semper exprimenda est in libello, ad concludendam iurisdictionem iudicis, secūdum Innoc. Tamē idem Inno. in alia parte sentit, ꝙ etiam si in libello nihil exprimatur: tamen qa videtur omne ius suū in iudicium deducere, c. cum ecclesia Sutrina, de cauſ. possef. & proprie. l. solemus. ff. de iudi. pōt videri deducta causa feudalis. Vnde dicit, ꝙ si agitur coram ordinario simpliciter rei vendicatione, pōt excipi, ꝙ illa quæstio est feudalis, vt infra dicā. Sed de hac quæstione, an necessario sit exprimenda illa qualitas, dicam pleniùs ibi in c. si clericus laicum, de foro comp. Quid autem si non sunt pares, curiæ dicit Inno. ꝙ eligētur arbitri ad similitudinem iudicis suspecti, de app. c. cum speciali. Quod putat Host. verum, quando dominus est actor: secus si vasallus, qa tūc ager coram ordinario dñi, arg. 11. q. 1. c. si clericus. Sed gl. in præall. §. præterea, dicit agendum coram ordinario rei, indistinctè, & illa videtur verior, qa ex quo modus a lege inductus seruari non potest, debet res, & iurisdictio redire ad naturā suam, arg. hic in domino, & quia hæc iurisdictio tāquā superinducta & præiudicans iurisdictioni ordinariæ videtur, est restringēda vt in præalleg. clem. si. de offic. ordina. in glo. pen. vt supra dixi. Qui autem dicantur pares curiæ, dic ꝙ vasalli eiusdem domini vt in præalleg. §. præterea, dicuntur pares secundum Innoc. qa debent habere consimilia feuda, vt si est causa comitum, tunc comites vasalli erunt iudices: si inter inferiores, & tunc inferiores habentes cōsimilia feuda, & sic de similibus. Dicūtur ergo pares a paritate feudorum, vel secundum Host. dicūtur pares, quia sunt a partibus pariter eligendi. Primum dictum videt verius, quia ius istos deputat, & non partium electio: nisi secūdū quod infra dicam, secundum vnam opi. Ad idem quæro, nunquid omnes pares erunt iudices, si sunt plurimi? In hoc Innoc. & alij ponunt diuersas opinio. Nam quidam dicunt, ꝙ nō sed solum ex pluribus dominus eligat vnum, & vasallus eligat aliū arg. xj. q. 1. c. si clericus, & videtur ista placere Innoc. Alij dicūt, vt ipse refert, ꝙ isti pares eligunt tātum ex se duos, vel quot voluerint, quia ipsorū est iurisdictio. Cum enim eis a lege data sit hæc iurisdictio, possunt cui volunt eam demandare, arg 64. distin. c. 1. 2. & 3. & melius, ff. de iurisd omn. iudi. l. & quia, supra de
15 rescrip. cap. pastoralis. 1. respon. †Et no. duo ex hoc dicto. Primo, ꝙ vbi lex dat iurisdictionem, etiam pluribus expressis nominibus appellatiuis, non videtur eam deferre insolidum, sed omnibus simul. Item quod possunt omnes alicui causam delegare, licet sint deputati in certis casibus tantum, ex quo infero, ꝙ Doctor. collegij huius ciuitatis deputati per concilium generale in causa appellationis, poterunt vnam causam, seu plures cō mittere aliquibus ex eis, cum habeant hanc iurisdictionem ex statuto populi, & sic a lege, iuxta nota. in simili per Bar. in l. fina. de pœn. & l. 5. ff. de verbo. obliga. Imo, etiam si essent delegati a Principe, hoc possent, vt in cap. super quæstionum, §. si vero, de offic. delega. quamquàm sit causa appellationis, vt ibidem leg. & not. & hoc est indubitatum de iu. cano. Quid autem de iure
a ciuili, nunquid causa appellationis possit committi? a gloss. in præalleg. cap. super quæstionum, tenet ꝙ non, per auth. ad hæc. C. de iudic. Sed tu dic melius, vt no. per Cyn. in præalleg. auth. & per Doct. in præallega. cap. super quæstionum. Et ista opin. mihi multum placet, argumen. opt. in præalleg. cap. pastoralis. In hoc tamen seruetur consuetudo, quæ est optima legum interpres, de consuetud. cap. cum dilectus, & sic potest intelligi glo. in præalleg. §. præterea. In multis tamen locis, secundum Hostien. de consuetudine, solus dominus pares eligit, & ipsos constituit. Primum tamen magis congruit iuri, & æquitati, secundum Hostien. sed mihi, cessante consuetudine, plus placet præcedens dictum. Sed circa prædicta quæro, quid si quæstio inter vasallos, vel inter dominum & vasallum est possessoria, vt quia agitur interdicto. [vnde vi,] nūquid habeant locum supra dicta? Innoc. ponit hic tres opiniones. Prima est, vt agatur sem-
b per coram ordinario loci, b quia non pōt dici ista quæstio feudalis, ad hoc, c. ex parte. ℸ. tit. prox. Secunda opi. est, vt agatꝫ inter laicum spoliatum, & clericum, corā domino feudi, ex quo agit ad restitutionem feudi. Tertia opin. est, vt distingua mus inter laicum spoliatum, & clericum, vt primo casu agatur coram domino feudi: secundo casu, vt possit clericus, vt vasallus spoliatus, coram iudice ecclesiastico conuenire suum spoliatorē dominum, sine vasallum, quia sacrilegium est, quod est crimen ecclesiasticum. 16. q. 1. c. in canonibus. Quod procedit secundum eum, etiam si dubium sit de spoliatione, arg. 14. q. 3. c. si quis de potentibus. Et idem ibi videtur tenere Archid. Hic vero Inno. videtur tenere primam opin. vt agatur coram ordinario loci, sed in c. ex parte B. præalleg. præcisè tenet causam tractandam coram domino feudi duntaxat. Dicit tamen hic moderando hoc dictum, ꝙ si agatur de spoliatione facta per dñm, tunc non debet agi interdicto, [vnde vi,] sed actione in factum, & hoc ꝙ
c pter domini reuerentiam: c nam interdictum infamat: Secus si dominus agat spoliatione facta a vasallo, quia tunc poterit agere interdicto, [Vnde vi,] coram paribus curiæ, arg. in simili, in l. 1. §. interdictum, ff. de vi, & vi arma. vbi libertus non agit super spoliatione interdicto [Vnde vi] contra dominum, sed econtra sic. Et hæc vlt. opin. videtur verior de iure, quamquàm enim interdicta sint personalia, tamen sunt scripta in rem, vt l. 1. ff. de interdi. & no. in præalleg. c. ex parte B. Ex quo ergo agit de feudo, licet possessorio, debet tamen agi coram domino, si quæstio est inter vasallos, vel coram paribus, si quæstio est inter dominum, & vasallum, maxime cum possit excipi contra agē tem respectu proprietatis feu. arg. eorum, quæ no. in c. si pstiterit, de accu. & in c. ad decimas, de resti. spol. lib. 6. in c. pstitutus, de fil. presbyt. & in c. literis, de restit. spolia. Et hæc cognitio tūc spectat ad dominum feudi, sicut in simili dicam si agitur possessorio de re spirituali, vt agatur coram iudice ecclesiastico, vt no. in c. fin. infra eo. & in c. literas. de iura. calum. Facit c. cām, de rescr. vbi patet, ꝙ ciusdem naturæ est possessio, cuius est ꝓprietas, & quia præall. §. præterea, dicit indistinctè, qōnem de feudo agitandam coram dño, uel parib. fm distōnem prædictā. Non ob. prædictū capitulum ex parte B. ubi fuit actū corā ordinario, qa, ut dicit hic Inno. ibi spoliatio fuit facta tertio, uel agebat ibi
16 de iure dotalitij, & sic non erat qō feudalis. †Vel melius, vt not. in præall. c. ex parte B. ibi agebat per viduā spoliatā, & sic ꝓ miserabilē pſonā oppressam, quo casu, qa miserabiles pſonæ oppressæ sunt sub ꝓtectione ecclesiæ, pnt suos spoliatores ꝙenire corā iudice ecclesiastico, vt clarè colligit ex isto tex. & idē in
17 ecclesia spoliata. †No. ergo ex oībus ꝓdictis, primo, ꝙ sacrilegiū nedum ꝓmittitur, qñ inuaduntur res ecclesiasticæ, sed ēt qñ in-
d uadūtur res, & bona patrimonialia clericorū. d Quod indistinctè dico ꝓcedere, qñ agitur interdicto. [Vnde vi] cum illud sit pſonale, & agit de violētia illata pſonæ, vt l. 1. ff. de interdictis, & sic lædit ipsa pſona, q̄ est sacra & spūalis, arg. de sen. excō. c. nup. Secundo ex hoc dicto Inn. no. ꝙ vbi dēt agitari cā proprietatis, ibi est agitanda causa possessionis. Tertio no. ꝙ crimen sacrilegij spectat ad iudicem ecclesiasticum, etiam respectu laicorum quantuncunque de delicto dubitetur. Ex meritis ergo cāe hoc deprehendetur, an sit condemnandus, vel absoluendus, vt no. Innocen. in c. conquestus. infra tit. proximo & latius attinga m hanc materiam, in capitu. si clericus, de foro competen. Sed quæro, quid si dominus, vel vasallus conuentus coram ordinario, excipit quod causa est feudalis, & vasallus conuentus coram domino, dicit causam non esse feudalem? dicit hic Innocen. si excipitur coram ordinario, ipse primò cognoscit de hac quæstione præiudiciali, argumen. l. si quis ex aliena. ff. de iudic. Et in hoc dicit verum, quando agit ita generaliter, vt vtraque

ADDITIONES.

a SEB. SAP. Committi. Nunquid causa appellationis, de iure ciui. possit delegari, uide Pau. de Cast. in l. prima. C. de peda. iudic. vbi attestatur cōmunē opinionem se habere, quòd possit delegari. Ex quo colligitur singularis cautela, ad faciendum, quòd vna causa nunquàm exeat de manibus vnius iudicis, quam colligit Barthol. Veronen. cautel. 26. incipien. cautela, quòd causa. vide per eum.

b Ordinario loci. Vide Bald. in d. §. præterea, & in cap. primo. §. primo. de lege. Contra. And. Barba.

c Domini reuerentiam. Vide glo. in l. 1. §. potuisse. ff. ad Syll. quæ æquiparat vasallum seruo. Sed pondera, quia imo non debent ad imparia iudicari vasallus, & dominus. Vnde si dominus potest agere interdicto, vnde vi, cōtra vasallum, quare non etiam econtra per tex. in c. 1. de no. for. fid. vbi dominus non est fidelis suo vasallo, nec vasallus debet esse fidelis domino, & etiam pondera, quia nō est bona æquiparatio, liberti ad vasallum, quia dominus fecit libertum de nihilo, non sic est de vasallo. And. Barb.

d SEB. SAP. Clericorum. Vide Fely. & alios in c. cum sit generale, de foro compe. & nunquid bona patrimonialia clerici gaudeant ipsius priuilegio, ponit Fel. in c. ecclesia S. Mariæ, col. 4. de consti.

vtraque causa possit includi; vt quia egit rei vendicatione, nulla expressa causa: & sic, tam dominium vtile quàm directū potest includi, arg. ff. de except. rei iud. l. si mater. §. & an eandē. Secus si tale quid expressit; ex quo clarè pateat quæstionem non esse feudalem, quia tunc non admittitur exceptio. Exemplū secundum eum, si in libello dixit, uendico talem rem, quia quæsiui dominium per præscriptionem vtile, vel directū, vel per em-
18 ptionem a domino, vel per aliquam aliam causam: †No. primo ex hoc dicto Innoc. & tene menti, ꝙ in libello concepto super
a vendicatione, nō solum venit directum dominium, sed vtile. a Sic intellego gl. & Bart. in l. minor. §. 1. ff. de euict. Et hoc, quia libellus est latè interpretandus in fauorem domini libellantis, vt l. si quis intentione ambigua. ff. de iud. & in c. litteræ, de dila. & quod no. Inno. in c. cum ad sedem, infra de restit. spol. Alias aut strictè, comprahēderetur tantū directū dominium, vt not. in l. j. ff. si ager vectig. vel emphy. pet. quia verba debēt sumi in po-
b tiori significatu. b † Secundò no. ꝙ libellus generalis nō restrin-
19 gitur omnino ad qualitatē iudicis, sed debet latè intelligi, put congruit iuri actoris. Licet enim agat corā ordinario, nihil ominus nō excluditur vtile dominium, & quæstio sit feudalis, alias non admitteretur exceptio. Item ex eodem verbo pōt notari, ꝙ causa feudalis potest deduci, licet hoc non exprimatur clarè in libello, ut clarè sentit hic Inno. dum dicit, ꝙ potest excipi, ꝙ qō est feudalis, quādo generaliter proponit rei vendicatio, ꝙ facit
20 contra id, quod ipsemet hic sensit, vt ℸ. dixi. †Vltimò ex hoc dicto Inno. nota bene, ꝙ per præscriptionem acquirit vtile, & dire
c ctum c dominium, qđ facit ℸ not. in l. obligationum ferè, §. placet, ff. de act. & oblig. & melius in l. j. §. denique, & ibi Bart. ad fi. in ver. alterius, &c. ff. de aqua plu. arc. vbi dicit gl. ꝙ tantum acquiritur vtile dominiū. Sed tu limita hoc, & restringe respectu vtendi, & disponendi de re præscripta, sed quoad directū dominiū, quod inhæret ossibus domini; & est de iure naturali, non procedit præscriptio, arg. eorū, q̄ no. gl. in l. 3. ff. pro socio, vide p Ioan. And. in reg. possessor, de reg. iur. lib. 6. in Mercu. & eundem in c. ad aures, de præscriptio. & plenius dixi super rub. Et ex p̄dictis potest defendi libellus conceptus super rei vendicatione, exp̄ssa causa, s. quia est dominus, certè si probat præscriptionem, dēt obtinere in causa. Et ita obtinui in facto, quia vt dixi, licet strictè appellatione dominij intelligatur de directo, tamē in libello se cus rōne prædicta. Debet enim intelligi secūdum qualitatem probationum, & secundum quod cōgruit libellanti, seu eius intentioni. Ad hoc ꝙ no. Ino. in c. 1. de ord. cognit. & dicā in c. di
d lecti, ℸ. eo. Itē, qa per præscriptionē acquiritur directum dñiū, d saltem quo ad facultatem disponendi, vt ℸ. dixi, quod bene no. & idem sentit apertè Bar. post glo. in l. minor. §. j. ff. de euictioni. & l. ad probationem. C. locati, quod no.

ADDE) Secundò casu principali, quādo excipitur coram domino de impotentia iudicij, & tunc aduerte ad modum exci piendi. Aut non negatur feudum, nec negāt se vasallos, sed pars conuenta dicit ꝙ quæstio non est feudalis, & tunc poterit domi nus cognoscere de ista præiudiciali quæstione, ad finem fundādi iurisdictionem suam, arg. l. si quis ex aliena. ff. de iud. & de reseri. c. super literis. Nec dominus in hoc potest recusari, vt suspectus, cum tātummodo agatur de nudo exercitio iurisdictionis. Aut negatur rem esse feudalem, & tunc Inno. primo dicit, ꝙ potest tūc dominus cognoscere, sicut quis cognoscit, an sua sit iurisdictio, & pronunciabit se esse iudicem, non autē rem esse feudalem, & sic nō erit iudex in facto proprio. Postea recitat opin. contrariam, in qua residet, vt non cognoscat, quia videretur iudex in causa sua. Semper enim ꝓnunciaret se iudicem, & sic res iudicaretur feudalis, cōtra tit. C. ne quis ī sua causa. Vnde si causa agetur coram ordinario rei, & si ibi iudicabitur causa feuda-
21 lis, fiet remissio ad dominum feudi. †Not. tamen secundum cū, ꝙ negans dominum, esse dominū feudi, eo ipso cadit a iure feudi. 8. distin. c. quo iure. & ff. de rei uendic. l. fi. & est expressum secundum Host. in lib. feu. si de feu. fue. cōtro. §. si vasallus. & de l. Conrad. §. si fuerit. Sed tu distingue, ut ibi dicitur, quòd aut prorsus negauit feudum spectare ad dominum, & tunc indistinctè priuatur. Aut dixit se nescire, & tunc si fraudulēter hoc asseruit, cum sciret, seu scire debuit feudū spectare ad dominum, & idē erit. Si vero fraudulenter hoc non dixit, tunc non priuabitur, & sic tempera dictum doct. hic. Et no. ex præcedenti dicto Innoc.
e ꝙ dominus feudi non potest cognoscere, e an sua sit iurisdictio, cum negetur dominus, & sic non debet habere locum in eo, l. si quis ex aliena, cum similib. ff. de iud. Et est ratio, quia non conuenitur de nudo exercitio iurisdictionis, immo de proprietate, & commodo ipsius iudicis, quo casu non potest cognosce-
f re, an sua sit iurisdictio. f Ad hoc not. bonum text. & gloss. ff. ad munic. l. penulti. c. ad audientiam, de appellat. & quod no. Innocent. in capitu. venerabili, de censib. Dicam plene de ista materia in capitu. super literis, de rescript. Et prædicta procedunt, quando quæritur de potestate iudicandi in instantia principali. Sed nunc quæro, ad quem debet appellari? Innocentius hic variè loquitur, & Doctor. post eum intricatè. Mihi placet

ADDITIONES.

2 Sed vtile. Vide pulchrè per Bar. in l. 1. penult. col. versi. quæro, si aliquis, ff. de actio. & obligat. qui dicit, quòd intentando quis in libello simpliciter dominium, si probauerit de vtili, obtinebit; & sequitur dom. Alexand. in consil. 121. incipien. viso processu causæ vertentis, in 1. colum. versicu. & tamen clarum, & in 3. colum. uersicu. & eodem modo. 2. volum. Limita tamen non procedere, quando intentauit dominium directum; & probauit de vtili vel ecōtra. Nam tunc non obtinebit secundum Barto. ubi supra, & dom. Alexan. in d. consi. in 2. colum. versicu. & tamen si actor. & ratio primi dicti est fauor libellantis; qui militat, quando ambiguitas consistit in iure, propter significatum verborum prolatorum; secus quando ambiguitas cōsistit in facto. Nam tunc requiritur expressa declaratio libellantis, exemplum pone secundum l. idem Pomponius scribit, si frumentum, §. fi. ff. de rei vendic. secundum do. Alex. in consi. 55. in penul. colum. circa princip. in 5. volu. Et quòd fiat interpretatio pro libellante, uide Corn. in consi. 91. incip. in causa vertente, in 3. col. versi. quia ambigua. in 4. vol. Aene. Falco.

ANT. FRAN. Circa hoc, quādo in libello deducitur dominium simpliciter, & libellās probat de dominio vtili, utrum debeat obtinere, dicas, quòd licet dominium directum, & utile parum differant in substantia, secundum Bal. in l. precibus. in 14. colum. C. de impube. & alijs substitu. tamē potest dici, quòd debeat libellans obtinere, quia appellatione dominij, quando in libello fit mentio de dominio, venit etiam vtile, & licet regulariter appellatione dominij, veniat directum, ut l. 1. ff. si ager vectiga. tamen in libello, in quo fit mentio de dominio, uenit etiam utile secundum Guliel. de Cun. & Barto. in l. 1. C. de usufruc. & Alexand. plenè declarat in præalleg. l. 1. si ager vectig. melius per eum in suo consil. 201. in secunda parte consiliorum. Tamen credo cautum esse, quòd in libello, quando deducitur dominium, non deducatur simpliciter dominium; sed dicat, quòd petitur res deducta in libello; quæ ad libellantem spectat iure dominij, vel quasi quia tunc si probet de vtili, vel etiam probetur præscriptio, ex qua resultat utile dominium, de bet libellans obtinere secundum Bart. post glo. in l. minor. in §. 1. de euict. & hoc dominium, vel quasi potest intentari secundum Specul. in titu. de actio & petitio. in §. 2. in uersicu. quid autem. Aduerte tamen, quia dominium utile, & directum in eadem persona non cōcurrunt, l. debitor. & l. ex asse. ff. ad Trebell. l. ex legato. C. de lega. & habetur per glos. in l. si ut certo. in §. si duobus. ff. commod. & per Alexand. in l. 1. ff. de publi. & per Specu. in titu. de loca. in §. 1. in versicu. 45. Et tene menti, quòd dominium est triplex, scilicet directum, & vtile, ut in dict. l. 1. si ager vectig. & per Bar in l. si quid. in §. differentia. ff. de acquiren. possessio. & per Barto. in l. proprietatis. C. de probat. & in l. rebus, C. de iure dotium. Item quasi dominium, ut per Bart. in d. l. minor. in §. 1. de euictione. per eundem in rubr. ff. de publ. Et adde quod dominium facit cum, qui illud habet, esse quasi dominum, ut per Spec. in tit. de loca. §. 6. in uersic. 45.

b BEB. SAP. Potiori significatu. Ad illum tex. respondet Bar. in l. mater. §. eādem. col. 1. ff. de except. rei iud. ꝙ ibi appellatione dominij, venit directum, & non utile ratione adiunctij; secundum quam solutionem text. ille parum probat illud, ad quod cōmuniter allegatur, quòd uerba debent intelligi in potiori significatu.

c Vtile, & directum. Adde Alex. consi. 87. 2. lib.

d SEB. SAP. Directum dominium. An per præscriptionem acquiratur directum dominium in rebus immobilibus? communis est opi. ꝙ non, ut tradit Mod. in l. traditionibus, C. de pac. Fel. in rub. de præscri. col. 2. tamen communem opinionem impugnat dominus Igneus Aurelianensis, in repetitione. l. contractus, col. antepe. ff. de reg. iur. & defendit Decius, in l. fi. col. 1. cū seq. C. de edic. diui Adria. tollen.

e Non potest cognoscere. Vide Bal. & gl. in c. 1. de inuesti. mari. fac. ꝙ lex, si quis ex aliena. non habet locum in domino feudi. And. Barb.

f Iurisdictio. Vtrum iudex possit cognoscere, an sua sit iurisdictio, quando potest tractari de aliqua utilitate ipsius iudicis; sunt opin. Nam illa gl. quam allegat iste in l. pen. in gl. 3. ff. ad muni. tenet ꝙ non, & est sing. secundum Bart. in d. l. si quis ex aliena, & in l. 2. in vtraque lec. in prin. ff. si quis in ius voc. nō ier. contrarium tenuit Ioan. And. in addit. Specu. in titu. de cita. §. 1. ver. item generaliter. & reperiuntur in hoc tres aliæ opi. fed iſtam secundam tenet modernorum excellentissimus d. Iason, qui multum per extensum attingit istū articu. in l. 2. in 4. colum. ex prima parte, ff. si quis in ius voc. non ier. Scias, ꝙ quando est dubium, an certæ res comprahendantur in compromisso, ꝙ arbiter habet cognoscere; glo. est in c. cum dilectus. quam ibi sequitur iste, infra de arbitr. Et si iudex, qui cognouerit, an sit sua iurisdictio, dixerit se esse iudicem incompetentem; est priuatus officio quo ad illam causam; nec poterit talem sententiam reuocare. ita dom. Alexand. in consil. 71. incipiente, uidetur in hac consultatione, in 2. colum. in princip. in 5. uolum. ad prædicta uide per dom. Alex. in consi. 1. eod. uol. in discursu illius consilii, vbi multa de materia, uide istum in c. cum venissent. in pen. col. infra eod. vide omnino istum in c. nouit. in nu. 19. infra eo. ubi ponit unum dictum Host. quod videtur contrarium præmissis: & uide istum in c. si clericus, nu. 8. infra tit. proximo. Aeneas de Falconibus.

ZACHA. Tu qui vis scire, an iudex possit cognoscere, an sua sit iurisdictio, remitto te, ne prolixior plus æquo sim, ad no. per Ant. Corse. sing suo 149. in uer. iurisdictio, ubi ponit regulam cum aliquot fall. quibus additæ sunt, & aliæ quatuor, ut ibi, in apostil. ad ipsum.

ANT. FRAN. An iudex possit cognoscere, an sua sit iurisdictio, principalis locus huius difficultatis est in c. super literis, supra de rescrip. & in c. præterea, de dila. & in c. ueniens, de accusa. & est regula, ꝙ cognoscit, quando est contentio inter partes: secus si inter partem, & iudicem, vt est gl. in c. statutum. in §. 1. in uersi. copia, de rescrip. lib. 6. & no. Inno. in c. ex parte. de verb. signifi. ne videatur hoc casu esse iudex in causa propria, contra ti. C. ne quis in sua causa, & contra l. qui iurisdictioni. ff. de iurisdicti. omn. iudic. Et propterea non potest etiam cognoscere, an sua sit iurisdictio, quādo ex tali ꝓnunciatione, præter iurisdictionem aliquod emolumentum proueniret sibi ex causa, in qua pronunciasset se competentem, ut uoluit Innoc. in d. c. præterea, de dilatio. ubi dicit, quòd iudex, siue auditor, qui consequitur sportulas ex prolatione sententiæ, non potest cognoscere de sua competentia, qđ etiam uoluit Innoc. in c. venerabili, de cens. & in c. verum, de foro competen. tamen gl. in c. cum personæ, de prunle. in 6. videtur de hoc dubitare. sed tu vide Innoc. in c. suprionis, de offi. deleg. & in c. pastoralis. eo. tit. & vide gl. in c. ad audietiam, de app. & Inn. etiam in c. cæterum, de iud. & nouissimos. canonistas, in alleg. cap. super literis.

Universidad de Deusto
Biblioteca

placet ista opin. breuis, quod aut est proximus superior; videlicet, dominus mediatus, & ad eum appellabitur, tam a partib. quam a dominis, etiam si dominus sit persona ecclesiastica, & proximus superior sit laicus. Hoc probatur in cap. ex transmissa, infra titu. proxi. secundum vnam lectu. & melius in cap. Ro
22 mana. §. debet, iuncta glo. de appellatio. lib. 6. † Et hoc quia iudicatur persona ecclesiastica hoc casu, ut laicus, ex quo habuit feudum a laico, & notatur in c. solitæ, de maiori. & obedien. Si vero non est ibi proximus superior, tũc appellabitur dominus tribunalis; & sic ordinarius, cui subiecta est res. Si ergo dominus est pſona ecclesiastica, tunc appellabitur ad ecclesiasticũ, si secularis, ad secularem: quia ex quo iste est subiectus ordinario loci; ad eum spectat corrigere inferioris iudicis iniquitatẽ ad hoc, cap. Romana. §. debet, de appella. lib. 6. Et facit iste tex. quod vbi ordinarius potest supplere negligentiam; ergo debet
23 iniquitatem corrigere. † Nam appellatio est de minori ad maiorem iudicem prouocatio, vt no. in cap. 2. de consuetud. lib. 6. facit cap. si duobus. in fi. de appellatio. facit quod no. in ca. cum ab ecclesiarum, de offic. ordi. vbi dicitur, quod isti inferiores iudices sunt subditi ordinarijs superioribus locorum, & idẽ Bart. in l. fina. ff. de colle. illi. Si vero feudum est ecclesiasticum, sed pares sunt seculares; adhuc puto, quod appellabitur ad iudicẽ ecclesiasticum ordinarium loci, quia agitur de re ecclesiastica argu. in cap. si clericus laicum, infra tit. 1. Vlterius quẽro, quem ordinem seruabunt isti in procedendo? dicit hic Innoc. & com muniter doct. quod ordinem iudiciarium seruare tenentur; ga
24 sunt iudices ordinarii, quod bene not. Ex quo colligo, quod is, cui datur iurisdictio etiam inter certas personas, debet in modo procedendi, & sententiandi seruare iudiciarium ordinem. In decidendo vero seruabunt consuetudines feudorum; & eis
a deficientibus: recurrent ad legem communem, a vt in c. vno, de cog. feu. col. 10. Et sic Abbates, Præpositi, Rectores, & similes, possunt & debent, contra subditos seruare ordinem iudiciarium; & sic audire causas contentiosas; nisi aliud habeat regula religiosorum, de quo dic, vt dico in repetitione ca. si quis contra clericum, infra tit. proxi. Hic quæro, in quo loco debent isti sedere pro tribunali? vide glo. præal. §. præterea, in verbo, cognitio, & in verbo, per pares. & dic, quod salua honestate, debet attendi locus vbi prædecessores iudicare consueuerunt, vt in l. pen. ff. de iusti. & iu. Et potest de istis dici, sicut de alijs iudicibus sine territorio, de quibus dic, vt per docto. in c. cum contingat, infra tit. proxi.

ADDITIO.

a SEB. SAPIA. Legem communem. Vide tamen no. per Ias. in l. de quibus. colum. 3. & col. 5. ff. de leg. vbi ponit, an similis consuetudo debeat seruari contra legem; & si can deficiente consuetudine feudali, potius recurrendum sit ad similia, quàm ad ius commune. Fulg. ibi tenuit, quod potius sit recurrendum ad simile. & idem tenuit in l. non sine, C. de bon. quæ liber. p illum text. fed contraria opin. est communis, vt per Ias. vbi supra; & hanc opin. sentit Abb. hic.

SVMMARIVM.

1 *Actio non requiritur, quod exprimatur in libello, dummodo ex eo colligatur ius agendi. 12. 15. & 17.*
Actio etiam de iure canonico est proponenda.
2 *Libellus si est ineptus, potest iudex ex officio supplere.*
Libellus, cuius ineptitudo ex intrinseco venit, non debet a iudice lacerari.
3 *Iudex potest iudicare in notorijs, absque alia probatione.*
Iudex non potest iudicare de eo, quod constat sibi vt priuato, & non vt iudici.
4 *Clausula, quod procedatur simpliciter & purè, quid significet; & quòd non tollit ordinem iudiciarium.*
5 *Legatus de latere, non potest committere causam cognoscendam simpliciter, & de plano, & ordine iudiciario non seruato.*
Solemnitates iudiciariæ non possunt per partes remitti.
6 *Clausula, non obstante iuris solemnitate importat, quòd solemnitates iuris ciuilis tantum, sint sublatæ, non diuini.*
Infamis est idoneus testis in causa, in qua solum detrahitur solemnitati iuris ciuilis, etiam die feriata.
Citatio est quædam species defensionis ideo non potest tolli.
7 *Liberum arbitrium, quando est concessum alicui in iudicando, quid videtur sibi concessum.*
8 *Clausula (prout volueris) quid significet.*
9 *Statutum, quòd causa tractetur contra æquitatem canonicam, non valet. 10.*
Pactum nudum est efficax ad agendum; nec valet statutum in contrarium.
11 *Simplicitas, & subtilitas, quibus casibus approbetur.*
12 *Actio est necessario exprimenda, quando ex illo facto oriuntur plures actiones diuersi effectus. 15. 17.*
13 *Differentia inter causam, obligationem, & actionem.*
14 *Causa, an & quando sit exprimenda in libello.*
16 *Clausula (non se astringens) quid importat.*
17 *Libellus sine causæ expressione, non debet a iudice recipi.*
Iudex debet ex officio suo prouidere parti, quando aduersarius luceratur eum sum iactura.

CAP. VI.

1 Dilecti filii. [Sufficit † actori factum proponere, nec cogitur nomẽ actionis exprimere. hoc dicit. Vel aliter, & melius quoad intellectum. Nomen actionis in libello exprimere pars non cogitur; debet tamen factum ita clare proponere, vt ex eo ius agendi colligatur. Et duæ sunt partes. In prima, querela. In secunda, prouisio. ibi (Prouideatis.) Casus lit. Prior, & clerici de Guisebur. habebant quæstionem contra Eborac. Archiepiscopum, conquesti sunt super hoc domino Pa. Papa causam illam commisit quibusdam, mandans eisdem, vt attente prouideant, ne inquiratur, cuiusmodi actio intentetur; sicut a muris fieri solet; sed simpliciter factum ipsum, & causam facti inquirant; secundum formam canonum causam terminare procurent. B. Nota 1. quod actio non est de necessitate in libello exprimenda. Et ex hoc tex. colligit d. Ant. quod de iure cano. non est necessarius vsus actionis, sed sufficit subesse æquitatem iuris agendi; & sic reducuntur ad illam æquitatem iurisgentium, quæ erat antequam ius ciuile esset proditum, quia sola æquita te naturali agebatur, & factũ simpliciter proponebatur: & ma-
a nu regia, a iustitia administrabatur. b Hoc dictum non puto ve
b rum simpliciter; vt ex toto sit sublatus vsus actionis; & sic in iudicio non ueniant, quæ actionum natura inducit. Non enim est recedendum a iure ciuili; nisi quatenus reperiatur expressum in canonibus, vt in c. 1. de noui oper. nuuc. sed nullibi hoc reperitur, sed potius oppositum, vt colligitur in c. examinata, rn fi. infra eodem. & in c. 1. infra tit. proximo. Et optime facit c. cum ad sedem, de restitutio. spoliat. vbi Papa pronunciauit, interdictum. (Vnde vi,) non cõpetisse, & sic approbat vsum specificum, seu specificam naturam actionis; & repellit agentem,
c vbi in effectu actio non competit. Nec obstat iste text. c immo potius facit pro: hic enim non dicitur, quod non subsistente actione, idest iure agendi, agi possit; sed quod non debet inquiri, vt formaliter exprimatur nomen actionis, & hoc etiam est de iure ciuili, vt infra subijciam. & pro hoc, tex. ibi, (sicut a mul
d tis d fieri solet.) Non enim dicit, (sicut de iure ciuili) & sic tantum intendit excludere pernicioſam subtilitatem actionis, nõ autem naturam actionum, & vsum prorsus profugare, cum vix sine illis recte possit iudicari. Fateor tamen, quod quandoque, non data formalitate agendi de iure ciuili, ex quo subest æquitas iurisgentium, potest agi de iure canonico. De quo di cendum, vt in cap. 1. de pact. sed de hoc iure non agebatur hic.
2 † Nõ secundo ibi (Et rei veritatem) & ibi, (Inuestigare curetis.) iudicem posse suppiere, & ex offic. procedere circa conclusio
e nẽ libelli, & eius vitia, e nec dicitur procedere de facto sed potius de iu. Debet. n. curare, vt detur litium finis, vt l. quidam existimauerunt. ff. si cer. pet. & c. finẽ, de dolo, & cont. & sic ne iudicium sit frustratorium, vt in c. cãm. j. eo. & vide bo. gl. in c. 1. de ele. lib. 6. Immo, & si ineptitudo libelli non depreheneat in libello, sed alias est ineptus, non dẽt iudex ex officio suo lacerare libellũ, vt no. Inn. in c. 1. d offi. iud. & facit tex. iste. Ego allego ad hoc bo. tex. in c. sacerdotibus. ii. quæst. 1. Et ex illo c. 1. iuncto dicto

ADDITIONES

a Manu regia. Adde Ange. consi. 202. & Roma. consi. 245.
ZACHA. Adde Bar. & Alexan. in l. 1. §. necessario. & ibi quando procedi debeat manu regia: & quæ dicatur manus regia. ff. si uent. nomi mulie.
b SEB. SAP. Administrabatur. Vide eundem d. Ant. in c. quæ in ecclesiarũ. de constitu. vbi Feli. col. 21. reprobat; & reprobat etiam d. Alexã. §. fed cum nulla. col. fi. ff. de pac. voluit enim do. Ant. quòd etiam sublata actione, posſit agi officio iudicis ad exequendam iudicis sententiam, quia sublata actio ne, quæ est de iure ciuili, reducimur ad ius gentium; quo omnia administrantur manu regia, l. 2. in prin. ff. de orig. iur.
c Iste tex. Vide q̃ hic dixi i recollectis, vbi demõstraui ẽe cãm ꝓ do. An. An. Ba-
d A multis. Nota verbum, a multis, quia do. Car. hic exponit a multis, s. aduocatis. And. Barba.
e Et eius vitia. Adde Ang. cõs. 36. & qñ libellus dicat ineptus, vide Ro. cons. 144.
ANT. FRANC. Circa istam ineptitudinem libelli, uide quæ ple. trae. in propriis locis, vbi tracta. ista materia; & maximè in cap. 1. & 2. de lib. oblat. vbi tract. de libello generali, vniuersali, & particulari: & in clemen. sæpe. de uerb. significa. & in authen offeratur. C. de lit. contest. & in l. edita, C. de eden. & tenet menti, quod libellus qui malè concludit, dicitur ineptus, vt dixit Bal. in l. fin. C. de in integ. restit. mi. & ibi dicit, quod potest peti a reo, vt actor illum declaret: & vide cum in d. l. edita, in 12. colum. vbi dixit, quod libellus ineptus non perpetuat actionem; vide tamen Innocen. in c. examinata, de iudic. & Bal. in l. 2. C. de formu. & in l. per diuersas. C. mandaquod libellus ineptus est tolerandus, si aliquo modo potest sustineri: alias autem libellus ineptus non valet, l. 1. in §. Labeo. ff. de flum. clemen. 1. de appella. not. Anto. in l. 1. fi. men. fal. mo dixe. Immo dicimus, quod super inepto libello non potest procedi, l. 1. ff. de offic. assess. & habetur per Barto. in l. si seruus. C. de his, qui ad eccle. cõfu. & in l. ne quis vel a regia. C. vt nemo priua. immo iudex debet pronunciare contra agentem, saluo iure iterato agendi: & quando libellus dicatur ineptus in criminalibus habetur in l. libellorum, ff. de accusa. & ad materiam huius libelli inepti, vide etiam pulcrum consilium d. Pau. de Cast. consil. 390. Et adde, quod si peto rem, quæ mortua est, puta animal, nisi in libello addatur, qd petit ad fine, vt pcquat i interesse, d libellus ineptus, vt no. Ang. & ibi p. Alex. in l. ttipulationes nõ cuidn. ff. de verb. oblig. & vide etiam Bar. & Alex. in l. si seruum. §. fi. eo. ff. ad materiam ẽt possunt videri, quæ notantur in c. dilecti, hoc eod. tit.

3 dicto Inno. no. † Iudicem posse iudicare secundum illud, quod
a est sibi notum, vt notorium, a sine aliqua probatione fienda in iudicio. ad hoc, facit tex. cum gl. in l. 1. C. qui & aduer. quos. se-
b cus si esset ei notum, non vt notorium, sed vt priuatum, b quia tunc requirunt probationes, vt in præal. l. 1. & facit, 2. q. 1. ca. de manifesta. §. fed sciẽdum. & §. qñ autem. in c. Deus oĩpotes. & l. illicitas. §. veritas. ff. de offi. præsi. de materia tñ vide gl. 2. q. 1. d. c. manifesta. & plenè in cap. vestra, de cohabit. cler. & mulie.
4 † No. tertio, quid important ista verba in commissionibus, (ꝓ-
c cedatur simpliciter & purè,)e &c. Excludunt. n. fm d. Ant. pro-
d cessum rigorosum a iure ciuili inductum; d & procedendũ est fm æquitatem iuris canonici; nihilominus seruato ordine iudiciario, quoad alia. De quo in clem. dispendiosam, de iudi. Ita dicit ipse; sed iudicio meo non bene. Nec hoc notabile colligitur ex isto text. hic. n. nulla fit mentio de iure ciuili, vt sup. dixi; vnde non tollit hæc dec. vsum actionis, vt prius dixi, nec ẽt ordinem iudiciarium à iure ciuili inductum; expresse a canonib. non improbatũ; vt probat infra per totum istum librũ; vbi sem
e per fit prosecutio de ordine iudiciario seruando. e Item fm hoc cle. dispendiosam, de iud. & cle. sæpe. de verb. sig. nullam specia
5 litatem inducerẽ; quod est falsum, vt in eis patet. † Immo plus dico, ꝓ ẽt legatus de latere, non posset committere cãm, subla to ordine iudiciario, vt ꝑcedatur simpliciter, & de plano &c.
f vt dicit glo. fno. in c. fi. de hære. lib. 6. Et ideo colligo aliter vnũ aliud satis notabile ex tex. quòd per hęc uerba, (procedatis purè & simpliciter &c.) non tollitur ordo iudiciarius; sed tñ subtilitas pernicioſa, quod est bene notandum: quia sæpe hæc verba ponuntur in commissionib. principũ. Et pro hoc, quia ista verba, (purè, & simpliciter) important ex proprio significato idem quod sine plica, & inuolutione, & malitia. ad hoc, gl. in clem. sæpe de verb. sig. in verbo, simpliciter. Sed certũ est, ꝙ ordo iudiciarius adinuentus est, non ad decipiendum, & inuoluendum, sed potius, vt oĩs cesset malitia, & in fauorẽ publicum, hinc est
6 ꝙ his solemnitatib. ẽt partes renunciare non possent, vt no. in c. fi. de re iud. lib. 6. & in c. de causis, de offi. dele. † Circa hoc quæro, quid si dicatur in aliqua commissione (procedas, non obstãte iuris solemnitate.) Dic post Bar. in l. filiusfamilias. ff. de don. ꝙ per hæc verba, censetur solum sublata solemnitas iu. ciui. nõ aũt solemni. iu. diuini, seu iurisgen. Et iõ hoc casu, sufficiẽt duo testes: quia hoc est de iure diui. & gentium, licèt alias cessantibus illis verbis, ex natura causæ requirantur plures. Item potẽrunt recipi testes infames ij, qui repelluntur tñ a iure ci. seu po sitiuo, arg. in c. per tuas, de fimo. il 1. & hoc in die feriata, non autem recipiuntur non citata parte, quia citatio est species defensionis, quæ est de iuregentium, nec potest tolli per ius positiuum, vt in clem. pastoralis, de re iu. & latius ad materiam ibi vide, & quod no. in l. meminerint. C. vnde vi. & de hoc aliqd dicam in c. sæpe, de restit. spol. & hoc ẽt notabiliter prosequi-
7 tur Bart. in loco præalle. † Quid si potestas haberet liberum ar-
g bitrium g ex iure municipali, seu commissionem, quid intelligitur

ADDITIONES

a Vt notorium. Adde Fran. Are. consi. 164. Adde an citatio requiratur in sententia ferenda in notorijs, do. Barth. Soc. inter consilia do. Franc. Cur. cons. 20. in 7. col. & ibi tangit, an in notorijs requiratur solemnitas. Aeneas Falco.
Circa hoc, an in notorijs requiratur sententia, & citatio ad sententiam? Dicas primò, quod de ista materia notorij, principalis locus est in c. vestra, de cohab. cler. & mulie. & in l. emptorem, & ibi per gl. & doctores, ff. de actio. empt. & an in notorijs, & in quibus non exigitur ordo iuris, uide gl. in c. super eo. de test. cog. & glo. 3. in c. ad nostram. il 3. de iureiur. Inno. in c. ex parte. il 1. de verb. signific. vbi concludit ex intentione etiam Ioan. Ant. in d. c. vestra. quod requiritur sententia; sed non cum illis solemnitatibus, de quibus in c. fi. de re iud. lib. 6. de citatione autem, an requiratur, quando est ferenda sententia super notorio, vide gl. in præal. c. ad nostram, de iureiur. & vide Inno. in c. sacro, de senten. ex commu. & gl. in c. quæ Lotharius. 2. q. 1. & Io. And. in c. cum sit romana, de appellat. super gl. fi. & in c. cum olim de re iud. & eundem in d. c. vestra, & est conclusio, ꝙ exigitur citatio, sed non solemnis; aut per emptoria, quod est notan.
b Sed vt priuatum. Placet mihi hic ponere breuiter illam arduam quæstionem, Quid si iudex vider Sempronium interficientem aliquem; & constat sibi ex indubitata conscientia, ꝙ fuit dictus Sempronius; tamen plenissimè probatur, ꝙ fuit Titius, qui interfecit illum, quid habet facere iudex? quæstio est dubia, & iudex reperit se in magno periculo, de quo per Spec. in tit. de sen. §. generaliter. vers. item debet. & in tit. de notorio cri. §. fi. vers. qua. & in ti. de alleg. & dispu. § satis clarè. ver. vt autem, & ver. item ad eius, & ver. item fi, & ibi Io. And. in additi. Et est quæstio examinata late per institutarios. §. fi minus. Institu. de actio. nbi ponunt, quid habet facere iudex, dum casus euenit. Vnum tamen scias de ista materia, ꝙ potestas, vel alius officialis, qui videt ex sua fenestra duos rixantes, & non mandat familiam suam, potest priuati officio. Ita singulariter Bal. in l. 1. §. quies, ff. de offic. præfec. vrb. qd not. quia est quotidianum, & paucis notum; & sequitur. do. Alex. in addit. Ad Bar. in l. illicitas. §. veritas, de offic. præsid. Ant. Falco.
ANT. FRAN. Circa istam quæstionem, quam iste apo. dicit arduam, & periculosam, & non multis notam. Dicas tu, quod iudex regulariter debet iudicare secundum acta, & probata; & secundum quod sibi constat, vt iudici; & non vt priuato. vt in c. iudicet. 3. q. 6. & in c. præsbyter. 15. q. 5. & in c. cum prohibeat, de consecr. distin. 2. & in l. illicitas. in §. ueritas, hic allega. & ibi per Bart. ff. de offic. præsid. & videas do. Card. in clem. 1. in §. fi. in 1. n. de iureiur. vbi dixit, quòd adeo debet iudex iudicare secundum acta, & allega-
ta: vt si habeat conscientiam læsam; debet illam deponere; aut debet abstinere à iudicando: & vide etiam do. Card. in c. pastoralis. in §. quia verò. de offic. deleg. & Bal. in l. 2. in fi. C. de sen. ex peric. recit. & glo. Institt. de actio. in §. penul. & Gemin. in c. 1. de re. iu. lib. 6. & Spec. in ti. de senten. in §. 8. in uer sic. sed eccle. & hoc intelligas verum: nisi quando iudicat de ætate ex aspectu: quia tunc iudicat secundum conscientiam; & illa sententia nunquam transit in rem iudicatam. immo semper potest probari contrarium, vt l. minor. 25. annis. ff. de mino. & per Bar. & prædicta intellige vera, quando iudex inquirit pro interesse iuris publ. secundum do. Card. in cle. sæpe. in §. j. de verb. signi. & in præall. c. pastoralis. §. quia verò. Dicas etiam, ꝙ in notoris licet exactis non constet; iudex debet sequi notorium, vt dixit Bal. no. in præal. l. illicitas. §. veritas, & eodem modo in causis terminorum, & finiũ regundorum, vt in l. ad officium in §. fi. ff. fini. regum. vbi dixit Bal. not. ꝙ in tali causa, quicquid sit probatum, iudex debet ire ad locum personaliter, & inspicere; & de tali accessu & inspectione facere mentionem in sententia; & creditur sibi quicquid sit probatum, & prædictam regulam ẽt intelli ge veram, quando iudex est infra legem; secus autem si est supra legem, vt est Papa, vel Imperator: quia tunc iudicat secundum conscientiam, vt dixit, Bar. in l. 1. C. ut quæ def. aduo. & per Bal. in l. eam quam. C. de fideic. & in c. sacramentum, de consuet. rec. feu. vbi dicit. ꝙ episcopus, & inferiores iudices, non iudicant secundum conscientiam; sed secundum ꝙ est probatum, & secundum leges, & canones, quòd etiam voluit Io. And. & Inno. in c. venerabili, de censi. quod adeo dixit Bal. esse verum, in d. l. illicitas. §. veritas, vt etiam si sint receptæ probationes, quæ non debuissent recipi: nihilominus debent tales iudices, qui sunt infra legem, & sub lege, secundum illas iudicare. quod fuit originale dictum Inn. in c. cum Bertoldus, de re iudica. & dixit ẽt Bal. in d. §. veritas, ꝙ iudex videns portare arma, pôt illum portantem punire, ẽt sine alijs probationibus. & idem dicas in quolibet delicto coram iudice commisso, licet aliter probetur, secũdum Ang. Imo. quos ẽt sequitur Alex. in l. 2. ff. de fer. & in d. §. veritas. ad quod vide gl. in l. 2. C. q. & aduer. quos. & Bal. in l. 2. in fi. C. de sent. ex breui. reci. cuius tñ contrariũ tenuit Pau. de Cast. in cons. 196. per regulam generalẽ, de qua supra. Et qñ qñ iudex videt committi delictum, & delinquens neger, ꝙ iste dicit esse periculosum: dicas, ꝙ debet iudex testes examinare, & non debet aliter talẽ delinquentem condemnare, vt in c. Deus. in §. quando autem, & in c. si pec caverit, tibi etiam per glo. summæ. 2. q. 1. & uide Ant. latè disputantem hãc materiam in c. uestra. in rep. in vlt. char. de cohab. cler. & mulie. & ad prædicta faciunt not. per nouissimos cano. in c. ne innitaris, de constitutio. & ad illud, quod ulterius dicit apostilans, quod qñ iudex videt duos rixantes ad fenestram, quòd debet mittere familiam, quod si nõ facit, priuatur officio. Dicas, quod nec Bal. in l. 1. in §. quies. de offi. de præfec. urb. dicit quod dẽt priuari officio, sed bene dicit, quod potest priuari, quod etiam uoluit Ale. de Imo. in d. §. veritas. & est ex mente Cyn. in l. si seruus. C. de noxali, ubi dixit, quod si potestas habet filium rixosum: & si non prouideat, potest ab officio remoueri, & tene menti, quod iudex iudicans fm conscientiam suam contra leges scriptas, non incidit in pœnam. c. cum æterni. de re iud. lib. 6. ut no. voluit Bal. in l. fi. C. de pœn. iud. qui male iud. quod etiam uoluit Ale. in l. bonorum, in ulti. col. C. qui admit. & inquantum dictũ est, quod iudex potest iudicare fm conscientiam. Dicat, illud uerum de his, quæ sibi constant ut iudici, s. quæ sunt forsan commissa iudice sedente pro tribunali: secundum Bar. in d. §. ueritas, & Bal. in l. 1. C. de pœ. iudi. qui malè iudi. ubi dicit, quod iudex potest sequi coscientiam in his: quæ nemini nocent aliàs debet iudicare ex actis, & probatis. Et tene menti, quod iudex fingens se dubitare, vt euitet onus iudicandi, est infamis, & punitur in triginta pondo auri, ut l. 2. C. de legi. quod est uerum, de iure ciui. & in iudice seculari, nõ autem in iudice eccl. & de iure canonico, quia hoc casu ecclesiast. punitur pœna c. cum æterni, præall. secundum Io. An. & Host. in c. intimasti, de appel. licet do. Abb. ibi dicat, quod etiam in ecclesiastico habet locum pœna d. l. secundæ, de quo tamen uide Specu. in tit. de relatio. in §. 2. in uers. porro. & quæ dicuntur in d. c. intimasti.
c Simpliciter & pure. Adde quæ infra ponam.
ZACHA. Adde Alex. de Imo. in l. 1. §. fi quis simpliciter. ff. de uerb. obl. Fran. Are. in l. eum qui. §. 1. ante medium. 1. col. uer. in gl. eo. tit. Felin. in c. de causis. §. præterea. de offi. & potesta. iudic. de leg. Old. consi. 115. & ibi quid operetur hæc clausula. Ale. consi. 5. col. 2. in princ. vol. 3. & Rom. consi. 20. incip. viso puncto Hippol. de Marsil. singul. 102. incip. capitulum Sanctæ Mariæ. & dic, quod tollit dilationes: sed non substantialia iudicij, vt plenè per Card. in clem. sæpe, et q. 4. ibi plenissimè per Lanfran. de Ori. in ver. simpliciter. et ibi in apost. Celsi. in uerſi. simpliciter, de uer. sign.
d Inductũ. Immo tacitè fit mẽtio d iure ciuili, ut dixi hic i recollectis. An. Bar.
e Ordine iudiciario seruando. Istud tenet hic do. Card. quod non tollitur ordo iudiciorum, dicit hic esse casum singularem. And. Barb.
f SEB. SAP. Glo. Et hanc glo. dicit singularem. Io. de Imo. in l. nemo potest. ff. de leg. 1. sed est similis gl. in cle. sæpe, in ver. mãdamus, de uerb. sig. et no. d. Ias. in l. omnes populi. in 2. lect. col. 3. uer. confirmo per id, quod uolunt, ff. de instit. et iure. ubi alleg. etiam alias authoritates, et ad hoc uide etiã Perusi. in c. pastoralis. de appella.
g Liberum arbitrium. Adde Alex. consi. 65. 1. lib. Pet. de Anch. consi. 166. Adde quid potest facere ille, qui habet liberum arbitrium in procedendo: et de potentia ver. libere, et de uerbo, arbitrio tuo, et de uerbo, libere, et omnimodæ potestatis, et de uerb. iudicio tuo, et de illis uerbis, quod possit facere uelle suum, et quæ sint uerba importantia arbitrium boni uiri, et de uerbo, plenum et liberum arbitrium, et de uerbo, tuam conscientia oneramus vide plura consilia do. Alex. nideas in tabula consiliorum, in uer. arbitrium vbi de hoc plenè. & de ista ultima clausula; s. confidentiam tuam oneramus credo aliquid potuisse in addi. ad illum, in c. cum in ueteri. in 1. notab. ubi ipse tangit, supra de elect. & de clausula, prout videbitur, & placebit. uide Corn. in consi. 229. incip. nisi, in princip. in 3. uol. Vide text. in l. fideicommissa. §. quanquam, & ibi doct. ff. de leg. 3. per Bar. in l. 1. in 11. col. circa me. C. de sacrosan. eccle. per illum, in cap. canonum statuta, in 6. colum. nume. 12. supra de constit. & quod uerba, pro libito uoluntatis, important liberã uoluntatem, rationi non submissam, c. ex parte. & ibi iste in 1. notab. supra, de consuetu. Aene. Falco.
ANT. FRAN. De omnibus istis uerbis hic in discursu enumeratis per istũ, an & qñ importent liberum arbitriũ, vel arbitriũ boni uiri, vel uoluntatem liberam, non subiectam rõni, unde quæ accurate ponit d. Alex. in l. fi sic. ff. de leg. j. & in l. j. quę incip. in arbitrium. ff. de leg. 2. & quæ dicunt nouissimi canonistæ, & ibi plene dixi dum legerem illum tex. c. ne innitaris, de cõsti.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a gitur sibi concessum.[a] Et no dicit ibi Bar. q ex hoc non potest
lædere ius alterius, licet habeat potestatem circa ea, quę sunt
iuris positiui; & dic, vt no. optime gl. in clem. sæpe, de verb. sig.
8 in verbo, defensiones.† Quærit etiam ibi Bar. quid si fuerit dic-
b tũ, vt possit iudicare, put voluerit,[b] dicit q dolus intelligit ex-
cussus, argu. in l. creditor. §. Luc. ff. mand Et potest dici, vt supra
q per hoc non potest tollere ius alterius, sine causa; ita nec cõ-
missarius; quia nemo plus iuris in aliũ transferre potest, quàm
ipse habeat, vt in c. nuper. de do. post diuor. restit. & vide quod
no. Bart. in extrauagan. ad reprimendum, in verbo, videbitur.
in fi & quod dicam in c. 1. de constit. Quid autem si fuerit dictũ
vt procedat sine figura iudicij, vide bo. glo. in clem. sæpe, de ver
bo. significa. in verbo, & figura. Nam tunc aliter est dicendum,
quàm per verba posita hic in tex. Sed antequam veniam ad ma
teriam examinandam, quæro de intellectu istius cap. dic secun
dum doct. q potest esse duplex. Primus est, q causa istorum fra
trum vertebatur coram isto Archiepiscopo, tanquàm coram
iudice, qui compellat istos ad exprimendam actionem; & de
eo fuerunt isti fratres conquesti: vnde committit causam, vt se
quitur. Alius intellectus est, q isti, qui compellebant, erant iudi
ces delegati istius Archiepiscopi; & hoc faciebant, quia iste ar
chiepiscopus sub hac forma commiserat, vel vigore statuti ar-
9 chiepiscopalis.† Et ex hoc vltimo intellectu no. archiepiscopũ
non posse committere causam tractandam secundum rigorẽ,
& subtilitatem pernriosam iuris ciuilis, reiecta æquitate cano-
10 nica.† No. secundo, non valere statutum episcopi, vel archiepi-
scopi, disponens causam tractandam contra æquitatem, vel be
nignitatem canonicam, & sic non valeret statutum disponẽs,
vt ex pacto nudo non possit agi. Et regulariter concludo, quòd
non valet statutum contra ius canonicum, & eius equitatem.
De quo per Io. And. in c. fi. de offic. archipresbyt. & in c. fi. de ap
pellat. lib. 6. facit glo. in clem. ne Romani, de elect. videtur tex.
in c. q super his, de maiorita. & obed. & forte ibi tangam, & in
11 c. fi. de consuetu. Venio† nunc ad gl. & primò expediendo glo.
op. Videtur enim, q subtilitas sit amplectenda, & non spernẽ-
da; vt infra, de fer. c. capellanus. ad idem bo. tex. in l. vna. C. de
profes. qui in vrbe Constantinop. lib. 12. Vbi dr, q doctor legẽs, de-
bet habere subtilitatem interpretandi. Glos. hic contraria non
attingit neq; soluit, sed solum modo attingit quædã generalia
ad concordiam tex. q in causis ecclesiasticis hmõi subtilitares
sunt euitandæ, quia tendunt ad perniciem. Sed tu cõclude post
Vincen. Host. & Io. And. q multiplex est subtilitas, quædam tẽ
dit ad capiendos, & ad decipiendos simplices in iudicio, seu ex
tra, & ista reprobatur, vt hic, & 16. q. 1. c. si cupis, quædam tẽdit
ad interpretationem iurium; & si est rationabilis, & iuri consen
tanea, non est improbanda, immo necessaria, vt in præal. l. vna,
& in c. capellanus, de fer. & facit tex. in l. non possunt. ff. de legi.
Et idem quando adhibeatur subtilitas extra iudicium ad veri-
tatem eliciendam, etiam in foro animæ, vt in c. 1. de pœniten.
dist. 6. vbi diligens inquisitor, subtilis inuestigator, sapienter, &
quasi astutè interroget peccatorem &c. quædam etiam est irra
tionabilis, quando volunt tantum subtilizare, q se ipsos nõ in
telligunt, & verba peruertunt, & hæc est reprobanda, 49. distin.
c. 1. vbi de hoc. & 24. q. 3. c. cũ sancti. Vnde dicit Imp. Iustin. Eo-
rum vanam subtilitatem tam risimus, quàm corrigẽdam esse
censuimus. C. de leg. l. vlt. Dicit etiam, q duplex est simplicitas,
quædam est contraria discretioni, & hæc reprobatur, 19. dist. c.
Petrus, & in præalleg. c. si cupis. Vnde dicit Host. in præalleg. c.
capellanus, q sunt quidam nimis cerimoniales, insistentes lite
ræ mentem c. ppea, & c. intelligentiam, de verbo. sign. quędã
est simplicitas contraria dissimulationi, & hæc est laudanda, &
ista amplectenda est. de
ista intelligitur dictum euangelij, Estote simplices, sicut colum
bæ, 10. q. 1. c. si cupis, & vide ibi bo. tex. cum gl. & ista dr simpli-
12 citas amica veritatis, legum, & iuris.† Capio glo. 2. quam prin-
cipaliter diuido in duas partes. Secunda ibi, (Actio enim.) & op
po. contra tex. in eo, quod dicit actionem non esse proponen-
dam, d. c. 1. de mu. pe. & de c. examinata, infra eo. cum sim. vbi
patet. q etiam secundum canones, est exprimenda actio. pro
hoc, quia sine actione nemo experiri, vt l. si pupilli. §. videamus
c ff. de neg. gest. Sol. aut quæritur secũdum leges, & est actio ex
primenda. Aut secundum canones, & tunc si quis vult exprime
re, põt, & si ineptam proposuit, potest postea proponere ap
d tam, d vt præall. c. examinata, non tamen compellitur exprime
re, si non vult, nisi secundum Lau. quando ex causa variata plu
res actiones oriri possent, argu. ff. arb. fur. cęsa. l. 1. & l. si col. Si. n.
ego ago contra Titium, quia arbores meas incidit, dubitari po
test, an velim agere ex edicto arborum furtim cæsarum, an ex
leg. Aquilia. Item si peterem furtiuè subtractum, dubitari pos-
sit, an agatur actione ad exhibendum, an rei vendicatione, an
condictione furtiua, an actione furti. Et habẽt isti diuersos mo
dos agendi, & aliter fit condemnatio in vna, quàm in alia. & iõ
hoc casu dicebat Lau. vt recitat gl. esse exprimendam actionẽ,
e aliàs non. Causa verò petendi, semper est exprimẽda, e aliàs nõ
auditur, de li. ob. c. vlt. & hoc in personali. In reali verò, nõ tene
tur hoc exprimere, nisi velit in effectu, hoc vult prima pars gl
13 per prædicta melius ordinata, & declarata, quam loquatur. † In
secunda parte, glo quærit, quid sit actio? & respõdet, vt habetur
in gl. Hic sunt aliqua examinanda pro intellectu gl. & materię
& vt habeatur notitia terminorum, quia hic fit mẽtio de actio
ne, & de causa, & alibi de obligatione, quæ sit differentia inte
hæc. Secundò, nunquid causa sit exprimẽda, & quæ. Tertio, q
de actione, & sic habetur clare materia glo. Quoad primũ, dic
vt no. plenè Inst. de actio. in prin. ff. de edendo. l. 1. vbi ponun
plures opinio. Mihi placet illa opi. q causa sit ipsum factum, e
quo oritur illa obligatio, vt contrahere, vel quasi, delinquer
vel quasi, &c Obligatio oritur ex ipso facto iure approbato,
est ius: vnde diffinitur, q obligatio est iuris vinculum, quo ne
cessitate astringimur ad aliquid dandum, vel faciendum, fecit
dum iura nostræ ciuitatis. De quo dic, ut Instit. de obli. in pri
Actio vero ꝓcedit ex obligatione, vnde obligatio dicitur m
ter actionis, vt ff. de procurat l. licet. §. ea. Et pone exemplum, v
tu canonista intelligas. Mutuaui tibi decem, ex isto facto orit
obligatio. quia obligaris ad reddendum, vt l. 2. & l. cum quid. ff
si cer. pe. & c. dilecti, infra tit. prox. cum sim. Pro executione hu
ius obligationis, oritur actio, quæ est quoddam ius agendi, vt in
gl. vt certi condictio specialis, vel generalis, secundum no. in l
certi condictio. ff. si cer. pet. & sic de aliis actionibus, vnde si pe
to decem, causa petendi est ipsum mutuum, quia mutuaui, v
14 statim dicam. † Ad secundum, an sit causa exprimenda in libel
lo vt plene no. per gl. & doc. in l. 1. ff. de eden. & in c. 2. de lib. ob
Et pro intellectu huius glo. breuiter dic, q duplex est causa ta
in personali, quam in reali, vna remota, alia propinqua. Remo
f ta in f personali, est ipsum factũ, ex quo oritur obligatio, vt ago,
quia mutuaui. Causa propinqua, est ipsa obligatio. Nam ideo
ago, quia es mihi obligatus. In reali verò, causa remota est ipsũ
factum, ex quo causatur dominium, seu ipsum ius agendi, vt pe
to rem, quia fuit mihi legata, vel, quia fuit mihi vendita & tra
dita. Causa verò propinqua est ipsum dominiũ, seu ipsum ius
causatum ex illo facto. Concludo ergo, cum quæritur, an cã sit
exprimenda, q in personali debet exprimi causa remota, vt q
mutuaui, nec sufficit exprimere causam propinquam, quia ob
ligatus es, quia cum multæ possent esse obligationes, seu causæ
non posset reus ex hmõi causæ propinquæ expressione, delibe
rare maturè, an deberet credere, vel cõtendere, vt infra de lit.
obli. capit. fi. & no. in præalleg. l j. ff. de eden. Vnde debet expri
mere causam remotam, non tamen tenetur exprimere caus
sam propinquam, quia præsumitur propinqua ex expressione
remota. Si enim peto decem, quia mutuaui, præsumitur obli
gatio de præsenti, arg. in l. 1. C. de probat. vnde dicimus, q suffi
g cit, q libellus concludat præsumptiuè, g vt l. omnes. §. Lucius.
ff. de his, quæ in frau. credi. Quod tamen limita secũdum quod
no Bar. in l. cum quid. ff. si cer. pet. tangam in c. 2. de lib. ob la.
In reali verò, causa remota non est necessariò exprimenda, sed
si vult, potest. Debet tamẽ exprimere causam propinquam, vt
quia sum dominus. Tum quia cum vna sit causa dominiũ ac
quirẽdi, nec potuit acquirere ex pluribus, vt c. inter dilec. de fi
instru. & l. & an eandem, §. actiones. ff. de exce. rei iud. satis po
test reus instrui ex causæ huius expressione, tum quia utile est
ipsi reo, vt non exprimatur causa remota, ga si gñaliter egit, to-
tum ius suum videtur in iudicium deduxisse, & si succubuerit,
non poterit amplius agere ex aliqua alia causa, vt c. Abbate sa-
nè, de re iud. lib. 6. & in præalleg. §. actiones. dicam plene in pa
15 leg. cap. 2. de lib. obla. & sic intellige, & limita istam gl. † Ad ter
h tium, an actio sit exprimenda h in libello, aduerte, quia capien
do actionem, pro quadam antiqua solemnitate, & formula uer
borum, in qua qui cadebat a syllaba, cadebat a toto, non est ne
cesse

ADDITIONES.

a SEB. SAP. Sibi concessum. Vide d. Iaf. in l. 1. C. de sacrosan. eccle. ubi ponit quid importet verbum, liberè. de quo etiam per Dec. in c. quæ in ecclesiar rum, col. 1. supra de constit. & faciunt ad hæc quæ not. Abb. & alii in c. 1. in gl. fi. eo. ti. de consti. vbi etiam ponunt quid possit facere iudex, quando est data potestas, quod faciat illud, quod sibi placuerit, de quibus omnib. mirè latissime per do. Geor. Natã, in repe. cle. sæpe, de ver. sig. ubi prolixe enume rat, q verba importẽt liberã voluntatẽ, & q regulatã, arbitrio boni viri.

b Prout voluerit. Adde Rom. consi. 147. Lapum alleg. 122.

c Actio. Adde Roma. consi. 245.
ZACH. Adde Lanfr. de Oria. in rub. de causa poss. propriet. col. 3. in prin. ibi, qualiter in libello debeat actio exprimi.

d SEB. SAP. Proponere aptam. Vide Fel. in c. cum ordinem, col. 1. de rescrip. & Mod. in l. vinum. col. pe. ff. si cer. pet. & omnes in c. examinata, inf. eod. & Iaf. in l. cum ita, col. 2. C. de eden.

e ZACH. Est exprimenda. Adde quod si continet duas causas, quarum vna apta, alia inepta; quod tamen sustineri potest, vt voluit Rom. consi. 105.
ZACHA. Adde Lanfran. de Oria. in c. quoniam contra falsam. num. 7. & ibi apost. Celsi ad ipsum. nu. 7. in uer. iure. in fi. inf. de probatio.

SEB. SAP. Remota. Vide Aret. & Mod. in §. omnium. Inst. de act. Practicam Papien. in forma libelli in actio. reali. in glos. j. & Moder. latè in l. j. de eden. Alex. consi. j. col. pe. in 5. vol.

g Præsumpsit. Adde Roma. consi. proxime alleg. 105.

h Exprimenda. Adde quæ supra posui.

cesse hodie talem formam, seu solemnitates obseruare, nec de
iure canonico, nec ciuili, vt C. de formu. & impe. sublatis. l. vni-
ca. Aut sumimus actionem proprie pro effectu, & iure agendi,
prout est quoddam ius prosequendi in iudicio, quod sibi debe
tur. Et istud ius, cum sit incorporale, non potest exprimi, vt no.
in l. edita. C. de eden. sed necesse est exprimere ipsum factum,
ex quo concludatur ipsum ius agendi, vt in c. fin. de libel. obla.
Aut capitur actio, pro nomine ipsius iuris agendi, vt est rei ven
dicatio, actio ad exhibendũ, certi condictio, actio furti, & simi-
les, & tunc duæ sunt opiniones, tam de iure cano. quàm de iure
ciuili. Nam de iure cano. quidam tenent indistincte, actionem
non esse necessario exprimendam, vt hic no. Inno. Alij, vt Lau.
quod vbi possunt plures actiones oriri ex facto narrato, debet
exprimi actio, quod sentit hic Host. dicens quod regulariter se-
cundum canones sufficit exprimere factum, nisi iudex ex cau-
sa rationabili videat reum decipi possessi non vltra exprimatur,
quia tunc supplebit iudex ex officio suo, vt ff. de offic. assess. l. 1.
ex eadem causa permitteret aduocatum posritionibus respon-
dere, infra eod. c. pastoralis. Item de iure ciuili sunt etiam opi-
niones. Nam quidam tenent, q sit semper exprimenda, vt Inn.
hic alleg. ff. de admi. tuto. l. quoties. §. 2. & instit. de actio. in prin.
sed melius allegaret l. fi. C. de interd. Et hanc opi. tenet gl. iur. ci
ui. in præalleg. l. 1. ff. de eden. & gl. hic & gl. ibi allegat rationem,
quia vtile est reo, vt exprimatur, quia forte proponet eã ineptã,
& succumbet. Sed certe ista non est bona ratio, tanquam decep-
tiua, quia non debemus alicui parare laqueum, vt infra de re-
stit. spol. c. literas, & de hac materia vide Spec. in tit. de actio. &
pet. §. 1. vbi ponit opi. sed cõmunis opi. legistarum habetur in l.
edita. C. de eden. & in l. 1. ff. eo. Et opi. Io. And. sequentium est,
vt nõ sit necesse exprimere, ga ex propositione facti semper po-
test elici modus agendi, seu actio intentata, & hoc tã de iure ca
nonico, quam ciuili, quod etiam tenet gl. 8. dist. c. quo iure. Et re
perio Accur. glo. iuris ciuili, mutasse opinionem: vnde in auth.
de exhib. & intro. reis, in princ. 5. col. in verbo, libellum, dicit, de
consuetudine seruari, vt non exprimatur actio, & q etiam lege
potest probari. Nam cum reus est certus per rem, & causam, fa-
tis est: alle. l. 1. ff. de eden. 2. respondeo: & quod subijcitur in præall.
authen. quod bene not. Et quia potest contingere, q ex eodem
facto possunt plures actiones competere, quia tũc videantur in
tentaræ, distinguit. no. Cy. in præal. l. edita. post alios. doct. q aut
sunt plures competẽtes ad diuersa, & præsumitur intentata illa
quæ competit, arg. ff. de lib. & posth. l. Gallus. §. 1. facit quod no.
in c. ꝓstitutus, de relig. do. Aut sunt plures competentes ad idẽ
& tũc, aut vna est generalis, & alia specialis, aut ambę generales
a aut ambę speciales, si vna generalis, & alia specialis; presumitur
intentata specialis, a argu. ff. de leg. 3. l. hoc legatum, & l. item le-
gato. §. proinde. & l. legatis. tenet ẽt Bar. in l. 1. ff. de eden. si am-
bæ sunt speciales, vel ambæ generales, & tunc aut ex facto pro-
posito, aliqua colligi potest. Et subdistingue, aut secundum alte
ram aliquid est superflue narratum, f m aliam nihil, & videbitur
intentata illa, secundum quam nihil est superfluum, quia verba
debent aliquid operari. Exẽplũ, ex legato mihi facto, competũt
mihi plures actiones, vt l. j. C. cõmunia de leg. & no. in c. Raynu
tius, & c. Raynaldus, de test. Modo pone, q dixi in libello, quod
testator rem suam mihi legauit, & ideo &c. certe videor intenta-
re rei vendi. alias si diceremus intentatam personalem actio-
nem, esset superfluitas, ga nihil operaretur illud verbũ, (rẽ esse
suã.) Nam rem alienam potest testator legare, & actio personã-
lis competit cõtra hæredem, vt instit. de leg. §. non solum, & qđ
no. in c. filius, de testa. & verba debent aliquid operari, de priui.
c. si Papa. lib. 6. & l. si quando. C. de inoffi. testa. Si vero secundũ
vtranq; actionem esset superfluitas, tunc præsumeretur intẽta-
ta illa, per quam verba minus superfluũt, vt in exemplo propo-
sito, cum dico mihi legatã rem testatoris. Nam si diceremus in
tentã actionẽ ex testamento, tunc superfluit, quia non oportet
dicere, rẽ esse testatoris, vt supra dixi. Si dicimus intentatam rei
vendicationem, tunc superfluit, quia non oportet allegare cau
sam remotam in rei vendicatione, vt supra dixi. Sed sufficit di-
cere, q sum dominus quod minus superfluit, quia potuit expri-
mi ad maiorem declarationem. Et ideo ista præsumitur intẽn-
tata, arg. in præal. l. si quando, & d. c. si Papa, vnde secundũ alios
doc. ibidem, nõ põt libellus formari, ita q cõcludat, quin statim
possit sciri, quæ actio iurenter, quia omnes actiones de mundo
habẽt media distincta, & iura informãtia distincta, quapp non
est necesse, quod actio in libello exprimatur. Sed replicando
prædicta sub epilogo, aut vna tantum ex facto narrato colligi-
tur actio, & illa præsumitur intentata. Si plures competunt,
aut plures actiones possunt colligi, & tunc aut vna est genera-
lis, alia specialis, aut vtraque generalis, vel vtraque specialis, &
tunc illa præsumitur intentata, per quam nihil superfluit, & si
secundum vtranque esset superfluitas, præsumeretur intenta-
16 ta illa, per quam verba minus superfluunt, vt supra dixi. Et hæc
b vera secundum eos, nisi sit inserta illa clausula † in libello, (non
astringens b se ad probandum singula, &c.) quia tunc non præ-
sumitur intentata illa, per quam nihil vel minus superflueret,
sed illa, ex qua leuis sequitur condemnatio. Hoc vltimo limitat
domi. Anto. si cui a principio in libello opponeretur, alias si di-
sputaretur ad merita, dicit quod in dubio videretur deducta cõ
petens actio, & in qua probat, & si vtraque competere posset,
videretur intentata magis vtilis actori in obtinendo, alleg. not.
in cap. conquerente, de offic. ordin. & in l. sed & si possessori. §.
1. ff. de iureiurand. & Barto. in l. inter stipulantem. §. 1. ff. de ver-
bo. obliga. Sed hoc dictum mihi non placet. Nam si a principio
mihi fuit obiectum, non esset opus disputatione, sed staretur in
terpretationi actoris, vt in l. si quis intentione, ff. de iud. & in c.
literæ, de dila. Vnde teneo primum dictum, quod ex quo vtra-
que potest competere, & est consentanea probationi iam fac-
tæ, debeat fieri condemnatio in illa, quæ est minoris præiudi-
cij, quia in condemnatione rei sunt fauorabiliores, ff. de reg. iu.
l. fauorabiliores, & iura sunt promptiora ad absoluendũ, quàm
ad condemnandum, vt in cap. ex literis, de probatio. & in cap.
inter dilectos, de fide instrumen. & de re iudi. cap. vlt. cum sim.
& hoc aperte reperio tenere Innocen. in cap. secundo de ordi.
17 cog. de quo non faciunt hic mentionem doct. † Et ponit in hac
materia quædam verba pulchra, & clara, quæ not. tu maxime
canonista, dicens stultum esse iudicem, qui libellum genera-
c lem recipit, ex quo varij modi agendi possunt competere, cũ
aliter fiat condemnatio in vna, quam in alia. Quia debet libel-
lantem compellere ad exprimendam actionem, seu causam
d agendi, ex qua causa possit colligi modus agendi.[d] Dic tamen,
quod si ita generaliter est receptus libellus valet, argumen. in l.
fi. C. de anna. excepthough. & fiet condemnatio secundum illam, quę
minorem condemnationem requirit, vt ff. de reg. iur. l. semper
& l. fauorabiliores, & præalleg. cap. inter dilectos, de fide instrumen.
Nisi secundum eum, in medio litis ex probationibus, vel
quia hoc dicit, expresse appareat qualiter agere, velit quia tunc
secundum hoc ferenda est sententia, alleg. l. si quis intentione,
quæ verba optime not. Conclude ergo, quod si libellus est ad-
missus sine omni expressione causæ, & non fuit oppositum va
let, vt præalleg. l. fin. C. de anna. excep. & no. in cap. 2. & 3. de li-
be. oblat. Sed oportet, quod postea clare actor probet intentio-
nem suam, alias succumbit, argumen. l. si in rem. ff. de rei ven-
di. & quod ibi not. per Barto. Iudex tamen non debet libellum
talem recipere. Idem est si expressit aliquam causam, sed ita ge
neralem, quod varij modi agendi possunt elici, licet enim ex
postfacto sit facienda expresa interpretatio, secundum quod
Innocen. & Cyn. supra dixerunt, tamen sapiens iudex non de-
bet hoc admittere, propter dubitationes, quæ postea fiunt, ar-
gum. in §. curare, Instit. de actio. & 30. q. 5. c. iudicantem, & in l.
fi. C. de fideicom. libe. secundum Innocen. in præallega. loco, &
sic limito dictum Cyn. Ipsum tamen nomen actionis, nõ com-
pellitur exprimere. Satis enim est quod sibi competat ius agen-
di, seu actio, & ita intelligitur l. si pupilli. §. fi. ff. de neg. gest. quæ
dicit, quod sine actione nemo experitur, f. sine actione compe-
tenti, non autem compellitur exprimere. Et idem dicit de iure
c canonico, quia oportet, quod sibi competat actio, e seu aliquid
aliud, quod teneat locum, seu vicem actionis, vt officij iudicis
imploratio, vt in c. 2. de offic. iu. & in c. j. de pact. vbi tangam, an
ex nudo pacto cõpetat, actio iudicis, seu officij imploratio, quã
doque tamen etiam de iure ciuili nulla competente actione,
vel officij iudicis imploratione, iudex debet ex officio suo pro-
uidere parti, quando videt aduersarium locupletari cum iactu-
ra alterius, vt est casus sing. in l. plane. ff. de petit. hæred. facit l. si
& me. ff. si cer. pet. Et per hoc habetur clare materia huius c. re-
liqua vero his connexa, scilicet quid debeat continere libellus,
dicam in c. 1. 2. & 3. de libel. oblat.

ADDITIONES.

a SEB. SAP. Specialis. Vide Bar. & alios post eum in l. certi condictio, in prin. fi. si cer. pet. & limita vt per Alex. in l. Gallus. §. fi eius, col. 2. ff. de lib. & post. ubi limitat non procedere, quando specialis esset pœnalis.

b Non astringens. Adde Alex. consi. 62. 2. lib.
ZACH. Adde eundem consi. 21. uol. 1. eundem in l. is qui reus. ff. de publ. iud. Bal. plene in l. non ideo. C. de lib. cau. Ang. in l. in causis. C. de accu. & Ale. in l. libellorum. ff. eo. Gem. post gl. in c. abbate sane, de re iud.

c Lib. Generalem. Adde Ang. consi. 270. & 25.

d SEB. SAP. Modo agendi. Vide Iaf. in l. 1. in 2. no. C. de succes. edi. & quæ notat Fel. in c. pastoralis. col. 5. de except. ubi ponit, an admittatur exceptio generalis. uide ẽt Alex. in consi. 101. col. 3. in 5. uol. & limita ut per Alex. in consi. 71. incip. inspecto. col. pe. in 4. uol. & in consi. 71. inc. clarissime. eo. uol. & per Ang. in consi. 6. incip. dictum statutum, & Alex. in consi. 32. colũ. 4. in 4. uol. Declara etiam ut per Fel. in c. 1. col. 3. de lit. contest. And. Sic. in consi. 58. incip. lapienter, col. pen. in 2. uol.

e Competat actio. Adde q Alex. consi. 37. dicit, quod etiam si reus nõ opponat, quando agens, non habet actionem, quod non valet iudicium.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus non potest esse in iudicio, nisi ut reus. 2. 12. & etiam in casu reconuentionis. 9 fallit in casu, ut infra nu. 7.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

3 *Inducta in odium alicuius, non debent in eius fauorem redundare, & econtra.*
4 *Excommunicatus participat de omnibus illis, quæ possunt esse sibi incommoda.*
Excommunicatus maiori excommunicatione, prohibetur a communione hominum regulariter, excommunicatus, uero minori, prohibeturi a perceptione sacramentorum tantum.
Excommunicatio in dubio intelligitur de maiori.
5 *Debet, istud uerbum non importat necessitatem, quando resultaret iniquitas.*
Excommunicatus potest constituere procuratorem si uult, non tamen necessitatur.
Procurator non debet constitui ab inuito.
Bannitus tenetur constituere procuratorem.
Excommunicatus potest appellare, & appellationem prosequi.
Regula semper fallit, ubi æquitas suadet.
6 *Excommunicatus non prohibetur participare cum patre, filio, & filijs similib. personis.*
8 *Excommunicatus spoliatus, non auditur, petens restitutionem, regulariter.*
10 *Excommunicatus an possit petere absolutionem per procuratorem.*
Procurator excommunicatus, non potest comparere, nec pro parte actoris, nec rei.
Excommunicatus potest constituere procuratorem in omnibus casib. in quibus potest per se stare in iudicio.
11 *Absolutio ab excommunicatione an requirat speciale mandatum.*
Clausula, quod possit agere omnia, quæ ipsemet præsens facere posset, habet vim specialis mandati.
13 *Excommunicatus si fuit de facto admissus, an ualeat iudicium,*
Publice, uel occulte, an aliquid fiat, non refert in his, quæ concernunt publicam utilitatem.
14 *Suspensi & interdicti non prohibentur esse in iudicio.*
Periuri non prohibentur stare in iudicio, & nō prohibentur aliàs iurare quādo iuramentum uertitur, in eorum præiudicium.
15 *Deportati quando possint esse in iudicio, actiue, & passiue.*
16 *Monachus an possit esse in iudicio sine licentia Abbatis.*

C A P. VII.

INtelleximus. Excommunicatus pōt † contenti h.d. Communiter ita summatur, a ego uero summo magis generaliter, & pinguius Excommunicat. in iudicio, nisi tanquam reus, stare non potest. h.d. Primo ponitur q. Sedo rñlio, ibi (Respondemus.) Tertio responsionis atiō, ibi, (Ne videatur.) Casus li. Quærebat, utrum excom. in iudicio stare possit. Rñ. q cōueniri potest, & debet per alium in iudicio rñdere, ne de malitia
2 sua videatur commodum reportare. B. † Not. 1. ex ver. (Stare.) quod est verbum generale, excōicatum non posse stare in iudi-
b cio, nisi tanquam reum. b Cum enim permittat istum casum in materia prohibita; vī firmari regula in oppositum, 32.q.7.c.dominus. Et ex hoc infertur, q non potest stare, vt iudex, neque vt
c aduocatus, neque vt assistens actori, d quia hoc uerbum, stare, est
d 6. Item neque vt testis, vt in c. decernimus, de sent. exc. lib. generale, & periculosum est sibi, non uitare alios, de cler. excō. mi. c. illud. Item nec vt notarius causæ, quia talis stat in iudicio, quod sibi non conceditur, quia sibi non creditur, durante excō municatione. 5.qō.4.c.nullus. & qđ no. in præal. c. decernimus, & c. quoniam ℨ de prob. Item nec vt promouens inquisitionē, infra de acc. c. cum dilectus, nec vt accusator, seu promotor publicæ causæ, de excep. c. a nobis, & inf. eo. c. exhibita. Et generaliter potest dici excōicatum repellendum à iudicio, nisi in casibus a iure expressis, vt in c. pe. & vlt. de excep. & idē extra iudicium, vt rñr repellatur, cum sibi oīs cōio prohibeatur. 11.qō.3.c. cum excōicato, nisi in casib. sibi permissis; vnde non solum repellitur ab actib. iudicialib. & publicis, sed ēt communionib. ſ. extraiudicialib. & priuatis, vt notanter dicit tex. in c. pia, de excep. lib. 6. vbi uide maxime in nouella, multa pertinentia ad ma
3 teriam. † Not. 2. q verba generalia dispōnis editæ in odium alicuius debent referri ad cum casum, qui minus cederet in fauorem odiosi, concor. c. & si necesse, de do. post di. re. qa quod statutum est in odiū, non dēt cedere in fauorem & commodū, sicut eℨ, statutum in fauorē, non dēt cedere in odiū, vt in regula, quod ob gratiam. de regu. iu. lib. 6. & in l. qđ fauore. C. de legi. Mens. n. constōnis, & non verba ponderanda sunt. 1.q.1.c. Marchio, & in reg. vlt. & qđ ibi no. de regu. iu. lib. 6. & l. scire leges, ff.
4 de leg. † vltimo ex mente, & rōne literæ colligo, excōicato per mittendam cōionem, qñ cedit in sui odium, & qua prohibita, reportaret cōmodum, & intelligo oīa prædicta prohibita in excōicato excōicatione maiori, excōicato. n. minori, non prohibeℓ cōio hominum, sed tñ participatio sacrorum, e vt in c. a no
c bis, de excē. & in c. si celebrat, de cler. exc. min. item noīe excōicationis, intelligimus de maiori, vt in c. pe. de sen. exc. Nunc venio ad gl. quā diuido in tres partes. In prima replicat, & coadiuuat literam. In 2da opponit tacitè, & soluit. In tertia quærit. Se-
5 cunda ibi. (Sed quid si.) Tertia, ibi, (Sed nunquid.) † Opp. igitur cū secunda parte, vī enim istum excōicatum reum, non cōpellendū ad pstituendū procuratorē, cū nemo ad hoc sit cōpellendus, de procur. c. querelā. Itē ptincipalis persona hēt iurare de calum. vt auth. principales. C. de iura. cal. ergo oportebit, q ipse interueniat in iudicio. Sol. gl. concludit istum non compellendum, si non vult, & dic vt in ea, & sic secundum istum intellectum glos. istud uerbum, debet, positum in text. non inducit ne
f cessitatem. Item Inn. Host. & Pet. cū hac opi. gl. cōiter transeunt & alij doct. † præter Io. Cald. qui dicit, istum cogendum ad constituendum procuratorem, qa verba debent accipi proprie, nisi resultet absonus intellectus, vt in l. nō aliter. ff. de le. 3. sed hic nullus absonus intellectus resultat, si verbum, debet, importet necessitatē, cū etiam periculosum sit sibi, se ingerere cōioni hominum. Nec ob. si dicatur, q quis non compellatur procuratorem constituere, quia illud verū regulariter, sed quandoq; quis compellitur ratione delicti, vt patet in bannito. Nec ob. si dicatur, q forte neminē reperiret, qui velit officiū acceptare, qa hoc est sibi vtile, quo facilius respiscceret. Ego semper tenui opinionē,
g q ℘sse non compellatur, g sed q tñ ex debito honestatis. Fundamentū meū est in c. cū inter, de exce. vbi dicit, q oīs legitima defensio excōicato reseruatur, ne actore impugnante reus condemnetur, qui tamen alias veniret absoluendus, sed certe istud contingeret de facili, si non audiretur, nisi procuratorem constituret. Quid enim si nullum reperiret, vel minus idoneū, & causa præsertim est arduа certe absurdum est dicere contra eū procedendū, cum paria sint nullū habere, vel minus legitimū, vt in c. 2. de translat. epis. & sic legitima defensio subtraheret sibi ℨ d.c. & ℨ omnem æquitatem. Nec ob. dictū Cald. dum dicit sibi imputandum, quare absolutionem non petijt, quia non debet in hoc puniri, quia non petijtex quo trahitur, & non trahit, & satis est q puniatur alijs penis iuris. Vnde c. inter, hanc considerationem non habuit, sed indistincte voluit, q ex quo impugnatur, q sibi reseruetur oīs legitima defensio. Hoc coroboro fortius, quia iste defectus, vt nō ingerat se cōioni hoīum, causatur non immediate ex culpa sua, sed ex pœna cōicationis, & iō non debet ex hoc puniri, ne pœna ex pœna prouenīat, arg. bo. de concess. præben. cap. quia diuersitatem, & quod not. glos. in reg. imputari, de reg. iur. lib. 6. Ad idem facit c. decernimus, de sent. excom. lib. 6. vbi Papa mandat compelli iudices seculares, vt repellant excom. ab agendo, & patrocinando, & nihil dicit de conuento. Itē cōmunio intelligitur excōicato inhibita, quatenus tendit ad sui commodum, nō quatenus impugnatur, arhic, & in c. si vere, de senten. excom. Item quid si cā est criminalis, in qua non interuenit, procurator, nōne iste admitteretur sine procuratore. certe sic, tamen tex. iste loquitur indistincte, q debet constituere procuratorē. Debet ergo intelligi, qñ pōt, & ex honestate, vbi fieri pōt. Pro hoc tex. in c. fi. de excep. vbi dr, q ex
h cōicatus potest appellare, h & appellationem prosequi, & literas

ADDITIONES.

a Summatur. Istud nō videtur bonum summarium ex eo, quia exceptio fit a regula. l. nam quod. ff. de pen. leg. sed exceptio est de reo, ergo regula erit in actore. And. Barb.

b ZACH. Tanquam reum. Intellige hoc dictum de reo necessario, non autem de voluntario, c. cum inter, & per istum, & doct. infra de excep. Quod est dicere; pro tyronib. quod excommunicatus comparens in iudicio, si vult aliquid consequi, non auditur, tunc enim est voluntarius, sed si uelit damnum euitare, aut prouidere, ne quid sibi fiat, tunc auditur secundum istum in c. cum ad sed. infra de resti. spol. Dicitur autem tunc aliquis reus necessarius, qñ actio dirigitur cōtra eum, uel qñ specialiter ad iudicium vocatur, ut nō iste in alleg. c. inter. Sed citatus si suā putauerit interesse, comparens nō debet audiri. Ita no. Pau. de Ca. & Alex. in l. libertus. la 1. ff. de in ius voc. ubi dicunt, quod nec potest petere affignari terminum actori ad agendum, iuxta l. diffamari. C. de ing. man.

c SEB. SAP. Vt testis. Vide Fel. in c. Rodul. col. 28. uer. limi. 4. supra de resc. vbi ponit, q excōicatus occultus, si ferat sniam ualet, tamen uide etiam Fely. in c. ueniens. 2. col. fi. uer. 4. no. de testib. ubi ponit an excommunicatus possit esse testis, de quo etiam per do. Lanfr. de Oria. in c. quoniam contra falsam, in uer. testium. in 14. col. de prob.

d Assistens actori. Vide Bal. in tit. de rescrip. lib. 6. ubi dicit, quod excommunicatus, non potest impetrare super recuperanda possessione tabiali, nec super nullitate sententiæ, quia ille qui mouet controuersiam, uidetur agere, & dubitat ibi an possit ipse impetrare, ut de carcere liberetur, & concludit quod sic, uide ibi. And. Barb.

e Participatio sacramentorum. Sed utrum possit, excommunicatus intrare ecclesiam, & orare, uide gl. quod sic, in c. qui studet. 1.q.1. dixi in c. 2. de foro compe. ubi Abb. uidetur sentire contrarium. And. Barb.

f Transeunt alij doct. Pondera gl. in c. paltoralis, infra eo. quæ dicit q excommunicatus, debet litigare per alium. & alle. istum tex. & sic tenet contrarium eius quod hic est, tene menti, quia nemo ponderauit hoc.

g Non compellatur. Et pondera l. cum miles. ff. de alie. iud. mu. causa fac. qa ibi liar. dicit illum tex. fing. ut in odium alicuius sit, ut litiget per se, ita hoc est in odiū, ne litiget per alium, ergo imputet sibi, quia non petit absolui. A. Ji.

h ZACH. Potest appellare. A sententia qua declaratur excommunitus. c. fi. de sent. exc. & c. qua fronte, inf. de app. & tunc pendente appellatione, est uitandus, secundum Inn. in c. 1. ℘e, infra de app.

ras impetrare super appellatione sua, & nulla ibi fit mentio de procuratore; sed semper verba diriguntur ad ipsum excōicatū. Immo tex. innuit oppositū, dum dicit, q parti excommunicato prodesset appellare, si non posset appellationē prosequi, & super eā literas impetrare, quod esset expresse ℨ op. Cal. Si. n. esset sibi imputandum, quia non inuenit procur. quid prodesset sibi, q admittatur ad defendendum, si non potest defensionē prosequi, vel potest, sed minus legitime, quia procurator est minus idoneus. Fateor tamen, q hoc verbum, debet, ex proprio si
a gnificatu, importat necessitatem. Ad hoc allego gl.a no. in cle. attendentes, de sta reg. & 26.q.1.c.1. vide plenius per Bar. in l.4. C. de pig. Sed vbi euidenter surgit iniquitas, capitur impropriè, vt non importet necessitatē, vt in c.1. de desp. impub. & quod no. ibi, & per gl. in præal. c.1.25.q.1. Sed ex ꝓdictis patet, q surgeret iniqtas, si importaret necessitatē; & maximè, si esset ita, inops, vt non valeat procuratorem cōstituere. Vnde dicit gl. in auth. vt sine prohi. ma. in prin. colla. 7. q ineptū est non fallere regu-
6 lam vbi æquitas suadet. † Sed nūc præsupposita vera opinione, q compellatur procuratorē constituere opp. & videtur, qđ hęc decre. ponat impossibile, quia cum nemo debeat ei communicari, tanq excoicato, nullus vellet esse suus procurator, cum & cōfabulatio cum tali prohibita sit, 11.q.3.c. excōicatos, & c. cū excōicato. Sol. dicit Vin. q pater, filius tutor. & similes personę quæ licite excōicare possunt, assument istud officiū. 11.q.2. qñ
7 multos. † vel aliter fm eum, ex quo permittitur excommunicato procuratorem cōstituere, ad sui defensionem, quilibet hoc officium assumere potest, & in hoc sibi communicare, infra d senten. excom. c. cum voluntate. Et plus dicit, q si aliquis eum impediret in dando procuratorem, potest ipse conqueri & agere, licet sit excommunicatus a longo tempore, & per multas instantias, quod tamen Christiano homini fœdum est, atque vtinam excommunicationis sententiam postea horreret. Et simiiter si aliquis vadat Romam pro iniectione manuum in cleri cum, vt absoluatur, & offendatur in via, potest conqueri, & audietur, vt infra de excep. c. vlt. ff. de iud. l. si longius, secundum Vin. & hoc dictum limito verum, vt possit conqueri, & agere, quando durat impedimentum, & iniuria circa actum sibi permissum, vt quia impeditur cōstituere procuratorem. item impeditur ire Romam. Secus si iniuria illata cessauit, seu non præstatur impedimentum, quia tunc cessat illa ratio, vno permisso
8 &c. super qua fundatur, vt possit agere. † Vnde etiam si excōmunicatus fuit spoliatus, non auditur petens restitutionem, q intellige cum limitatione prædicta, si non præstat impedimentum circa executionē actus sibi permissi, vt no. glo. in c. ex insinuatione, de procurat. in verbo, canonum, & in cap. in nomine Domini. 23. dist. & in c. dilectus. 3. supra, de rescrip. & no. Inn. in
b c. cum nostris, de concess. præben. quod no. An excommunicatus possit petere saltem restōnem vxoris? b vide bo. gl. in c. quoniam. 11.q.3. & Io. And. in c. cum inter, de senten. excom. & plenius in c. quoniam. §. in alijs, vt lite non contest. & in c. cū inter de excep. Item q dixi, q non potest petere restitutionem, limita, vt sit verū, qñ venit vt actor, secus si venit vt reus, vt puta ga contra ipsum conuentum, & contumacē facta fuit missio, tūc enim auditur, petendo restitutionem, vt concludit Spec. in tit. de contu. §. fi. ver. sed pone. Quod tamen limita, quando venit principaliter ad se defendendum, & in consequentiam petit restitutionem, puta dicendo; q non legitimè facta fuit, tunc. n. qa verus actor est, nō auditur, ante absolutionē, ita reperio tenere
c Bar. & bene, in l. de pupillo. c §. fi. de no. op. nun. † In tertia parte
9 gl. quærit, nunquid excōicatus possit reconuenire suum actorē? & rñdet q non, sed excipere, pōt & appellare, & omnia facere, quæ tendunt ad sui defensionem. Sed nunc opp. contra prædicta, & ℨ tex. de c. post cessionem, de probatio. vbi videtur, q non possit constituere procuratorem. Sol. dicit Inn. q istud est speciale in reo, pp cām quæ hic ponitur. Idem tamen dicit in actore in causa absolutionis, & alijs causis quas agere permittitur vt possit pstituere procuratorē. Melius. n. est, vt cām, agat paliū quam per se. Nec fm Io. An. hoc est ℨrium ei, q not. in c.
10 cū desideres, de sent. excom. quia hic loquitur de procuratore ad litigandū, ibi, de procuratore ad absolutionē petēda. † Tu de hoc vltimo, an possit excōicatus petere absolutionem per procuratorem: dic vt plene no. in præal. c. cum desideres, & ibi bona gl. & vide bo. gl. iuncto tex. in c. quanto. 2. q. 5. & ad c. post cessionē, allegatū, p ℨrio, rñdeo aliter & melius, q ibi nō loquimur de excōicato volēte constituere procuratorem, sed de procuratore ex cōicato, qui non pōt esse, nec p parte actori, nec pro parte rei. Et rō dr̄iæ est, quia officium procuratoris est voluntarium, nec pōt dici q veniat ad se defendendum, cum veniat pro alio. Sed hic nos loquimur in excōicato, qui vult constituere procurato
rē, no excōicatum, quod pōt in cā defensionis, ex quo defensio sibi permittitur, & hæc est vera solutio huius c. no. tamen dictū Inn. hic, q in oībus casibus, in quibus potest excōicatus esse in
d iudicio, potest constituere d procuratorem, & optimè facit iste tex. Idem dicit Inno. in simili, videlicet in religioso, vt vbi potest esse per se in iudicio, potest & procuratorē constituere, & optime facit iste tex. Hoc vltimū ponit Inn. in c. cum I. & A. de reiud. & simile no. Bar. in l. seruos. ff. de alimē. & ciba. lega. Sed putat hic do. An. q eo casu, quo excōicatus litigat per procuratorem super sua excōicatione, vt in casu c. per tuas, de sent. excom. non tenetur ante ingressum causæ petere absolutionem, sicut teneretur qñ litigat per se, vt ibi, quasi tunc non videatur cōmittere. Contrariū puto verum. Nam dispositio ca. per tuas, fundatur super eo, ne iste videatur contemnere excōicationē. Sed certum est, istum contēnere, non petendo absolutionem, licet litiget per procuratorem, quod patet ex eo, qa dicēdo, excōicatum se, fatetur se litigatum, ut ibi, & in c. cum contingat, de offi. deleg. ergo dēt petere absolutionē, ex quo cōmodè pōt q ipse prouocat ad iudicium, & non est prouocatus. Non. n. debet expectare euētū litis, qa nihil operatur quoad hoc, vt absolutionē ꝓsequat, frustratoriè. n. expectatur euētus, cuius nullus est effectus, vt in præal. c. cum contingat, & vī ibi casus de hoc ꝓpeſi. dū dicit, q qñ quis se asserit excōicatū: licet iniuste, nunquam eius probationes sunt admittendæ, antequam fuerit absolutus, non. n. dicit, q non est ipse personaliter audiendus, sed q eius probationes non sunt admittendæ, quod procedit, ēt si litigat per procuratorē, nec aliqua æquitas suadet oppositū, immo istam partē, cum perseuerando in excōicatione, citius mo
11 ri ꝓsumatur, pp peccalum. 11.q.3.c. episcopi. † Sed circa idem q. ro, supra dictum est excōicatum posse, & debere ex honestate se defendere per procuratorem, an hoc possit per procuratorē generalē? Archidia. hoc tetigit in c. 1. de reseri. lib. 6. & dicit, q licet possit in cā defensionis constituere procuratorē specialē, & per eū se defendere, ut hic, non tñ audiretur procurator generalis, ēt super articulo defensionis, nisi fuisset dictum qđ possset agere oīa, e quæ ipsemet præsens facere posset, quasi velit q
e ista clausula, (vt possit oīa, quæ ipse præsens facere posset) hēat vim specialis mandati. do. Ant. hic reprobat vtrumq; dictū, dicit. n. q ad defendendum excōicatum, non requiritur speciale mandatum, quia aut est ad negotia constitutus, & valet tenendo q excōicatus possit ℨhere, de quo in c. veritatis, de dolo & contuma. Aut ad iudicia, & etiam valet, nec exigitur speciale mandatū. Sed in isto mandato gñali excluduntur causæ, in qb. non pōt agere, & includuntur causę, in quibus pōt agere, arg. l. rescripto, §. 1. ff. de mune. & hono. Item non procedit secundū dictum, fm eum, quia illa clausula non habet vim specialis mādati, & sic tenendo, q exigeretur ſpaciale mandatum, illa clausula non sufficeret, p no. in præal. c. exposuit, de dilatio. Sed certè quoad vtrunque dictū. Archid. bene loquit, si subtiliter pōderet dictum suū, & male reprobat. Et quoad primum dico, q Arch. nō requirit præcisè manddtū spāle in articulo defensionis, sed vult, q p mandatū gñale ad impetrandū non possit, procurator defendere excōicatū, seu appellationē prosequi, quasi illud mandatū ad impetrādū, se nō extēdat ad articulū defensionis. Secus aūt si mandatū esset gñale ad agendū, & defendendū qa tūc bene poterit, & ita dēt intelligi Archi. ad hoc c. q ad agēdū. c. qui gñaliter, de procur. lib. 6. Itē in secundo dicto non meretur reprobati, quia licet Io. And. teneat in c. exposuit, præall. q talis clausula nou habeam vim spālis mandati; cōtrarium tñ est verum, vt no. Bar. in l. procurator cui generaliter libera. ff. d procu. Et tenet idē do. Ant. in præal. c. exposuit. & sic in hoc videtur sibi contrarius, & probatur dictum Archi. & Bar. in l. creditor. §. Lucius. ff. manda vbi hoc idem no. Bar.

ADDITIO. † Sed nūc ego quæro, quid si aliquis excōicatus
f incepit agere, nec a principio fuit repulsus, f nunqd reus possit instare, vt cōpellatur agere, ex quo semel edidit actionē, iuxta formā auth. qui semel. C. quomo. & quando iudex? Inn. in c. exceptionē, infra, de excep. tenet q sic. Et iō idem dicit, qñ nō est conuentus, vt reus, cogitur tamen agere, iuxta materiā c. signi ficauit, de testi. & c. lator, qui fil. sint legit. Nā si cōtrarium dicerētur,

ADDITIONES.

a SEB. SAP. Allego glo. Illam gl. ad hoc commendat d. Abb. in c. proposuit col. 2. de appell. & de hoc verbo, debet, vide per Bar. in rep. l. creditores, colum. j C. de pig. & Fel. in c. nam concupiscentiam, de cōst. vbi ponit casum, quo non inducit necessitatem.

b ZACH. Restitutionem vxoris. Dic quod hoc est verū officio iudicis, alias secus, & ita intelligitur c. quoniam multos, allega. per istum 11.q.3. de quo per Spec. in ti. de per. & posſ. §. 2. ver. sed etiam.

c SEB. SAP. L. de pupillo. Vide ibi latissime per Mod. Ro. in cons. 217. incires ista, & Fel. in c. cum inter, de excep. & Nellum in tract. bannitorum, in prima parte secundi temporis q. 64. Fel. in c. significauerunt, col. 8. ver. item do. Abb. de excep. vbi multa ad propositum præsentis materiæ.

d Constituere procuratorem. Adde, vt per Roma. cons. 251.

e Agere omnia. Adde Roma. cons. 93.

f SEB. SAP. Fuit repulsus. Vide tamen Abb. & Fel. latè in c. exceptionem, col. pen. ver. item in quantum Abb. de excep. vbi ponit, quod reus non pōt facere, quod actor excommunicatus non repellatur per iudicem a iudicio & ibi an teneat iudicium, si non repellatur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

retur, sequeretur absurditas, quod excõmunicatio prodesset ex
cõicato, & noceret aduersario nõ excommunicato, quod esse
non debet, arg. hic, & hoc bene no. Et sic habes casum, in quo
excõicatus agit. nec dẽt p iudicẽ repelli, & hoc quia hoc nunc
a tendit in sui p̃iudiciũ, a ex quo reus instat, & sic facit ad id, qđ
supra dixi; quod fortius põt stare vt reus, ex quo trahitur in suũ
damnum. An aũt excõcatus possit agere, vt reus, cõdictione
l. diffamari. C. de inge. man. vel si actor desistit petere; vt cõpel
latur prosequi iuxta formã prædictæ auth. Dic q̃ nõ, quia hoc
tẽdit ad eius commodum: ex quo hoc petit, & vult satisfacere
voluntati suæ, arg. hic, & inl. pe. ff. de condict. ob cãm, & in l. si
pignore. ff. de fur. Hoc tenet d. Ant. & no. ĩ prẽal. c. exceptionẽ.
13 † Sed quæro nũquid teneat iudicium, si excommunicatus fuit
b de facto admissus b ad agendum, nec fuit repulsus? dic q̃ si liti-
gauit coram de legato per se imperato, durante excõicatione,
non tenet iudicium, quia rescriptum fuit nullũ, vt in c. 1. de re-
scrip. lib. 6. secus si litigauit corã ordinario, vel delegato, impe
trato ab alio, vel a se ante excõicationem: de quo tũ dic, vt ple-
nius no. in c. 1. de rescrip. in 6. præal. & in c. pia de excep. eo. lib.
Et ibidem vide rationem diuersitatis. Etiam prædicta ꝓcedũt:
siue sit occultè, siue publicè excõicatus; licet Petr. contra, & nõ
bene; quia in his, quæ concernunt priuatã vtilitatem, nõ est dif
ferentia inter publicum, & occultum; vt singulariter no. Inno.
14 in c. cum dilectus. de consue. Io. An. in præall. c. 1. † Sed quia hic
dr̃, q̃ excõicatus nõ potest esse in iudicio agendo; quid de inter
dicto, vel suspenso? Doct. cõiter hic tenent, q̃ isti bene possunt
agere; quia non sunt remoti à cõione hominum; ad hoc c. à no-
bis, de excep. Sed quæro quid de periuro? videtur, q̃ non possit
agere; quia cum in iudicio habeat iurare saltẽ de calũnia, & ip-
se à iurando repellendus sit; ex quo fuit semel periurus, vt in c.
paruuli. 22. q. 5. ergo agere non potest. Ioan. de Lig. & Collec.
hic contra; & bene, quia periurium nõ repugnat directè facul-
tati agẽdi, immo quilibet criminosus, qui aliàs repelleretur ab
agendo, pro publico interesse admittitur; cum ius propriũ pro
sequitur. 4. q. 6. c. omnibus. Nec obst. q̃ non dẽt admitti ad iurã-
dũ, quia illud verum est in sacramẽto honoris, nõ oneris; sicut
est in iuramento calumniæ & sic intelligitur d. c. paruuli, vt ibi
no. Archi. Ad hoc allego tex. no. in c. cum in ecclesijs, de maio.
obed. vbi compelluntur illi canonici in eorũ præiudicium, ite-
rũ iurare; licet à principio venissent contra iuramentũ, ẽt super
15 eadem re præstitum. † vltimò quæro, an cõdemnatus in metal
lum, vel deportatus repellatur ab agẽdo, sicut excõicatus? & an
ꝫ eos agi possit, tractat hic Io. de Lig. sed breuiter dico quod in
his, quæ habere pñt, potẽrit agere, & contra eos agi. Et quę pñt
habere isti damnti in metallũ, seu deportati, vide tex. cum ibi
no. in l. si in metallum, ff. de his, quæ ꝓ nõ scrip. & l. quidam. ff.
16 de pœ. vbi est bonus tex. & ibi per Bar. † An autem monachus
c possit agere; maxime sine licẽtia Abbatis, tractat Collec. sed
plenè no. in c. cum dilecta. de rescri. ad quod me remitto, & ali
quid dicam in c. olim, & c. ex parte, de accusatio.

ADDITIONES

a Sui præiudicium. Adde quod Fed. consi. 247. dicit quod excommunicatus po
test omnia, vbi vertitur eius præiudicium.
b De facto admissus. Adde Do. de Ror. decis. suis, decis. 28. in antiquis. de sent.
excom. Rom. sing. suis fol. 21.
c Monachus. Adde Feder. consi. 287.

SVMMARIVM.

1 *Clerici debent conueniri coram iudice ecclesiastico, & consuetudo aliter di-
sponens, non valet. 5. 6.*
2 *Ius canonicum in concernentibus materiam ecclesiasticam seruatur; sed in
alia materia secus, quia seruatur in terris ecclesiæ ius cano. & ius ciuile in
in terris Imperij.*
3 *Doctores, qui præferantur, an iuris cano. an ciuilis, an medicinæ, vel Theo-
logiæ, vel iuris vtriusque.*
*Doctoratus a doctoribus corruptis, non gaudet priuilegio doctorum. Et an
doctoratus sit dignitas.*
Doctor, qui præfertur, iunior, an senior?
Doctor, qui legit per 20 annos est comes.
4 *Argumentum de consuetudine ad legem, validum est.*
7 *Causa ecclesiastica est tractanda secundum regulas sacras.*

CAP. VIII.

1 Clerici. Clericus † de omni crimine dẽt coram
ecclesiastico iudice pueniri; nec valet
consuetudo contraria h. d. Duo facit. Primo legẽ q̃
bat. Secundo consuetudinem improbat, ibi, (Non
dẽt.) Et pone casum, q̃ consuetudo regia erat, q̃ oẽs fures puni
ret iudex laicus, & hanc consuetudinem Papa hic damnat, & ad
in ratione decidendi arguit hic Papa per locũ à maiori, & ideo
facit hic mentionem de lege; alias non faceret ad propositum.
q. d secundum Ioan. And. si canon hoc casu vincit legem scri-
ptam, & communem, fortius legem non scriptam, & particula
2 rem, vel localem. No. 1. q̃ † leges ciuiles sequuntur canonũ di-
spositionem; & sic in effectu non potest dari contrarietas inter
canones, & leges. Quod intellige in materia spectante ad eccle
siam, & sic potest dici, q̃ etiam de iure ciuili mulier nubens in
a tra annum luctus, non efficitur infamis; a quia canon permit-
tit, vt in c. pe. & vlt. de secun. nup. nec vsuræ permittunt de iure
ciuili, nec cõcubinatus, qa mã spectat ad ecclesiã, & canon pro
hibet, & sic de alijs, de quo tetigi in c. cũ sit generale, de foro cõ
pe. facit qđ no. Io. An. in reg. sine culpa, de reg. iu. li. 6. in mercu.
secus ĩ materia indifferẽti, qa tũc data ꝫrietate inter canonẽ, &
b legẽ, canõ seruat b in foro suo, & lex in foro suo, vt no. gl. in reg.
possessor, de reg. iur. & ibi Io. An. in mercu. li. 6. tex. cũ gl. in c. 1.
de arbit. eo. li. Et de materia dic, vt dicam plenius in c. 1. de no-
ope. nuncia. & facit tex. in auth. quomo. opor. epis. §. 1. col. 1. vbi
Imperator dicit se velle ꝓsequi, & seruare regulas sacras, vt in
3 l. cunctos populos. C. de summa Trinit. & fide cathol. † Et ex
hoc, & ex tex. nota, ſm Francis. & Io. An. q̃ doctores doctorũ
c ẽt si sint laici, dẽnt ꝓcedere doctorẽ legũ, e hoc dictũ, ꝓbo sic:
Quælibet scia dr̃ nobilior, quanto subiectũ ipsius sciæ est nobi
lius, argu. hic, ꝓal. auth. quomo. opor. episc. Sicut in simili dici-
mus, q̃ tãto quis melior est, quãto melioribus præest, vt in auth.
de defen. ciuitat. in prin. Sed subiectũ canonicæ sciẽtiæ est nobi
lius, q̃ subiectũ ciuilis scie, quia subiectũ in ciuili scia est hõ dini
gibilis simplr in bonũ tõe, sed subiectũ in canonica scia, est hõ
dirigibilis non solũ simplr in bonũ cõe, sed ẽt in Deum, ſm sa
cras regulas, vt plene no. supra in procœ. huius cõpilationis, &
aliquid per Io. An. in reg. peccatũ, de reg. iur. li. 6. in mercu. Sed
doc. legũ debẽt præcedere doc. artiũ, & medicinæ, qa corũ sciẽ
tia est nobilior rõne subiecti; & maxime in medicina; cuius su-
d biectũ est hõ ægrotus. Theologia vero, hẽt subiectũ nobilius a
cæteris, qa principalis sermo est de Deo, qđ patet ex etymolo
gia vocabuli. Si vero vnus est doctor vtriusque iuris; alter vero
tm̃ decretorũ, tũ dẽt ꝓcedere, hñs vtrũq; gradũ, qa duo vincula
vincũt, vnũ vt i. c. 1. de treu. & pa. in l. fi. C. de adop. & ĩ auth. post
fratres, C. de legi. hær. Secus dicit d. Pet. de Ancha. hic, & in c. 1.
de paro. ĩ illo, q̃ cũ satis mediocriter studuisset ĩ vna, & assum-
psisset postea gradũ cã honoris in alia, ꝓrsus sibi incognita; vt
multi sunt legistæ, qui doctorant in canonibus, q̃ prorsus igno-
rãt, nedũ iura canonica, sed ẽt modũ procedendi in decretis, &
quod deterius est, ẽt ipsas rubricas decretaliũ ignotas hñt; tunc
enim debet præcedere hñs vnum gradum; & altiori scientia ꝓ
fulgens, arg. in l. nemo. C. de off. mag. othc.

ADDITIO. Et pro hoc facit qđ no. Archi. in c. de quibus-
dã. 37. dist. vbi dicit q̃ ꝓmotus à corruptis doctorib. nõ dẽt gau-
dere priuilegijs doctoratus, alleg. bo. tex. in simili, in l. vna. C. de
athle. li. 10. & facit tex. iuncta gl. in l. 1. C. de anno. ci. li. 11. vbi dr̃,
q̃ stipẽdia sunt tractanda non pro tit. dignitatis, vel pro nume-
ro scholariũ; sed ſm merita. Iõ colligit ibi gl. arg. ꝫ in sufficiẽtes
doctores, vt scholares eruditi eis præferantur. Hoc dictũ illius
gl. intellige, vt ꝓferantur in casu; quo nõ requirit titulus doctõ-
ratus; ad legendũ vero sine doctoratu ꝓferri nõ debẽt, quãtũcũ
que sint idonei; quia nisi prius doctorẽtur, nõ admittunt ad le-
gẽdũ, vt in l. magistros. C. de ꝓfes. & med. lib. 10. & Bar. in l. vna.
C. de athle. eo. li. & Archi. in d. c. de qbusdã, latissimè tractat. Ite
c in honoribus ĩã delatis; iunior, licet sufficientior, nõ ꝓferr, e le-
f cus in deferendis, f quod declara, vt no. Bar. in l. 2. §. prius. ff. de
vulg.

ADDITIONES.

a In famis. Adde Ioan. de Ana. consi. 102.
b SEB. SAP. Canon seruatur. Vide latissime, quando lex ciuilis seruãda sit
per Fel. in c. ecclesia S. Mariæ. col. 15. ver. quæritur primò, de consti. & Alex.
in cons. 166. inci. viso processu, in 2. vol. & Are. in consi. 43. incip. reuocat in
dubium.
c Doctorem legum. Adde Ro. consi. 233:
ZACHAR. Adde per istum in c. infra, de eonsan. & affini. per Fel. plene in
rub. de maiorit. & obed. col. 2. ver. præcedit etiã; nisi forte talis canonista el
set ignarus, & literarum expers, vt no. idem Fel. in c. ex literis. col. 4. uer. &
adde Bar. supra de cõstit. Doctor autem iuris vtriusque simplicem canonis-
tam præcedit; nisi forte talis in vtroque iure habens titulum ignoret cano
nes, secundum Fel. paulo post, ibi, etiam inueniens.
d Subiectum nobilius. Considera verba Bal. in l. hac consultissima. C. qui testa.
face. pos. coniunctis his, quæ habentur in c. quanto, de mag.
ZAC. Adde tamen, quod quamuis, propter subiectum nobilius, doctor theo
logus præferatur, vt late ꝓ scribẽ. hic, illud est intelligendum in ordine lec
tionis, vt per Fel. vbi proxi. mea apost. no. in promoto, nõ nunquàm præfer
tur doctor canonum theologiæ doct. vt per Host. in c. 1. infra de consang.
& affinit. & Fel. in c. fi. in prin. de mag.
e ZAC. Licet sufficientior non præfertur. Contrariũ visus est tenuisse d. Ale
de Imo. in l. cum quid. ff. si cert. petat. maxime qñ habet dignitatẽ: quã anti-
quior non habet. alleg. Io. de Pla. in l. 1. & ibi ẽt And. de Baru. & Iac. Rebuff.
C. de constit. li. 12. vel si iunior diu legit; & maiora stipendia habet, verũ iux
ta illum, causa mouebatur propter acerrimã, quàm de ista re cũ Bart. C. cep.
dum Paduæ largeret, cõtentionem habuit, de quo per Fel. in rub. de maior.
& obed. col. 1. & ver. vt in 1. mea apost. huius c. præal.
f SEB. SAP. In deferendis. Adde tex. in c. 1. de controuer. feu. apud pa. term.
in vsi. fu. vbi probatur, quòd seniores debẽt esse primi ad loquendũ; quem
tex. dicit singulare Rom. in sing. 83. inc. quis dẽt; vbi tñ dicit, quòd Rota ser
uat contrariũ; & plura de seniorum præcellentia, tradit Fel. in c. 1. de mai. &
obed. col. 2. pro iuniorib. tñ, vide d. And. Sicu. in repet. rub. C. q̃ admit. col.
11. & q̃ no. in l. Gallus, in prin. ff. de libe. & posthu. Aliqua etiam circa hãc
materiam, vide per do. Ias. in l. cum quid. ff. si cer. pet.

vulg. & pup. Et sic intellige. tex. in l. honores. ff. de decur. iuncta
l. 1. ff. de albo scriben. quod no. & C. de off. mag. l. nemo. is. n. gra
dus cæteros antecellit, quem stipendia meliora, vel labor proli
xior fecerit anteire, vt ibi dicit text. in l. nemo. Et facit iste tex. in
arg. q̃ doctor, qui diu legit, & meliora stipendia hẽt, q̃ alius, dẽt
præcedere, q̃ satis puto procedere, qñ legit ad minus p 20. ann.
a quia tunc adipiscitur dignitatem principatus, a seu comitatus,
vt in l. vna. C. de profes. qui in vrbe Constanti. lib. 12. licet postea
q̃ alius qui tanto tpe nõ legit, fuerit doctoratus, qa iste adeptus
dignitatẽ, quam ille primo non habet & sic non est simpliciter
seruandus ordo tpis, de maio. & obed. c. statuimus. Et an docto
b ratus sit dignitas, b remitto te ad no. per Bar. in l. ex eo tpe. ff. de
test. mil. & ad no. tex. infra de magistr. c. quanto, vbi plenius di-
4 cam. † Tertio no. q̃ licitum est arguere de lege ad consuetudi-
nem, per locum a maiori, vt quod non possit facere lex, nõ pos
sit facere consuetudo, vt hic optime probatur, & hoc quia con
suetudo inducitur tacito consensu, vt l. de quibus. ff. de leg. Lex
vero per expressum, & regulariter validior est expressus consen
su, quam tacitus. Quod de se patet, vt no. in reg. scienti, de reg.
iu. lib. 6. in mercu. & facit gl. in l. 1. C. vbi de crim. agi. opor. Nec
ob. si dicatur, q̃ consuetudo derogat legi, quia illud est ex legis
permissione, & non aliter. Et idem potuisset facere lex, q̃ con-
suetudo, arg. in c. fi. de consuet. iuncto c. 1. de constit. lib. 6. Et sic
etiam colligitur, quod dicit gl. no. insti. de iure nat. gen. & ciu. §.
ex non scrip. quod consuetudo habet tres proprietates. Imita-
tur enim legem, quia succedit loco legis, vbi deficit lex. 1. dist. c.
consuetudo 11 distin. c. in his. Interpretatur legem, vt in c. cum
dilectus, de consuetu. & l. si de interpretatione. ff. de legi. Et de-
rogat legi, vt in præalle. c. fi. de consuet. omnia enim hæc facit
ex consensu legis, l. omnes populli. ff. de iusti. & iure. Alias non
posset inferior tollere legem superioris, de elec. in clem. Roma
5 ni. † Not. vlt. quod nec lex ciuilis, nec consuetudo c potest face-
c re, quod clericus conueniatur de aliquo crimine coram iudice
seculari, & cum tex. simpliciter loquatur de clerico debet intel-
ligi, in quocunque ordine constituto, & ad hoc no. tex. infra eo.
6 c. cum non ab homine. † Sed quia iste tex. loquitur in crimine,
d quid dicendum in causa ciuili? Doct. hic, & bene, dicunt idẽ, d
Non enim in criminali nec ciuili potest clericus conueniri co-
ram seculari, vt infra eo. cap. qualiter. & cap. si diligenti, infra ti-
tu. proxi. Probatur, & de iure ciuili, in authen. statuimus. C. de
episcop. & cleri. vbi etiam iudex ciuiliter punitur ex contrafa-
ctione, dicam in cap. si diligenti, infra tit. proxi. Nec etiam valet
consuetudo in ciuili, licet Papa sciat, & toleret, quia irratio-
nabilis est, nec patientia iuuat, quia multa per patientiam tole
rantur, & c. de præb. c. cum iam dudum, & hoc vltimum ponũt
hic Io. de Lig. & Gas. de Cal. in c. decernimus, sup. eo.

ADDITIO. Et hoc dictum ego probo sic: Consuetudo ꝫ li
bertatem ecclesiasticam non valet, vt in auth. casa. C. de sacro
san. eccl. Sed q̃ clericus conueniatur coram iudice seculari, est
ꝫ libertatem ecclesiasticam, vt patet ex no. in c. nouerit, & c. gra
7 ue, de sent. excom. & d. Auth. cassa. ergo &c. † Vltimo Io. And.
& Host. adducunt istam literam in arg. q̃ causa ecclesiastica est
e tractanda, & fienda secundum canones, e & sacras regulas, nul-
la contradictione obstante in auth. de san. episc. §. si autem ec-
clesiastica, & sequẽ. ad §. pro omnibus, col. 9. & in auth. de man
da. prin. §. si vero canonicum, collat. 3. & possunt Episcopi quã-
cunque personam transgredientem sacram regulam punire, in
in authen. de sanc. episco. §. vt autem omnis ecclesiasticus, col.
9. secundum eos, & id quod prius dixi in cap. 1. de constit. dicã
plene in cap. clericis, de foro competen. Oppo. immo videtur,
quod quandoque laicus possit iudicare de clerico, vt infra eo.
cap. cum non ab homine. Sol. dicunt doct. quod illud loquitur
in deposito, sed hoc intellige, vt ibi no. & melius in c. 2. de pœ.
lib. 6. Glo. nihil habent.

ADDITIONES.

a ZACH. Principarus. Adde Iac. Rebuff. in l. Alexandrinus, & ibi in apost. Cel.
remis. C. de decur. li. 10. & ibi, an per superuenientem illam dignitatem co
mitatus perdat alias, quas habet.
b Sit dignitas. Adde Alex. consi. 94. lib. 1.
ZACH. Adde Bar. in prog. C. in 4. col. & ibi Sal. & Raph. & Ang. in l. ex eo. ff.
de mil. test. eundem in l. omnes. & in l. curiales. & ibi Iac. Rebuff. & in apost.
Cel. ad ipsum. C. de decu. lib. 10. Eundem Rebuff. in l. 1. & ibi etiam in apost.
C. de mun. & hon. eo. lib. Istum in c. quãto. & ibi Fel. in prin. de mag. & Car.
in repet. c. perpendimus, de seo. excom. lib. 6.
c Nec consuetudo. An possit consuetudo dispensare contra concubinas clerico
rum vide Dy. an reg. ea, quæ, lib. 6. in 23. q.
d Dicunt idem. Scias tamen id, quod si clericus ageret contra laicum in curia
seculari, quod statuta laicorum in casu isto, scilicet in concernentib. illam
causam, ligant clericos. Cor. in consi. 114. inci. quamuis. per totum. in 2. uol.
& per eundem consi. 64. incipiẽs. consuluit, in 2. colum. & sequen. in 3. uol.
Acne. Falco.
e SEB. SAP. Secundum canones. Vide Arch. in c. continua. 11. quæs. 1. Abb. &
alios in cap. 1. de constit. & in c. ecclesia S. Mariæ. col. 6. uer. hæc omnia pro-
cedunt, ubi etiam late Fel. eo. tit. & eundem Abb. in capit. clericis, infra de
foro compet.

SVMMARIVM.

1 *Iudex debet prouidere, ut solemnitates seruentur in iudicijs. 4.*
2 *Religiosi non dicuntur isti, qui sunt de tertio ordine S. Francisci.*
Monachi non ueniunt appellatione fratrum, in statutis odiosis.
Statuta intelliguntur secundum communem usum loquendi.
3 *Libellus defectiuus potest suppleri ex officio iudicis.* (*nu. 5. q.*
5 *Episcopus sine capitulo, nec econtra, non possunt agere in negotiis arduis &*
7 *Vniuersitas, uel capitulum, potest accusari de maleficio.*
8 *Abbas & episcopus, an quis possit simul esse.*
9 *Monachi ecclesiæ cathedralis, quando possunt uocari canonici, possunt esse
commissarij sedis apost.*
10 *Actus quando uenit explicandus a duobus, & unus obtinet personam illorũ
duorum, potest illum actum expedire uno contextu.*
11 *Sententia lata contra monachos litigantes sine licentia abbatis, est nulla, se-
cus lata in eorum fauorem.*
Sententia lata in fauorem non citati, est nulla.
*Sententia lata contra tutorem, qui adhuc non cauit, est nulla, secus si pro tu-
tore.*
*Contractus factus ab ecclesia, pastore uacante, est nullus, nisi sit factus in
eius fauorem.*

CAP. IX.

Causam quę. Iudex prouidere debet, ne col
legium litiget coram eo, sine
1 authoritate prælati, & sic cõiter summat: aliter sum
ma, & gñalius. † Iudex ex officio prouidere dẽt, vt de
bitæ solemnitates seruentur in iudicijs, quib. omissis, iudicium
redditur frustratorium. Primo cãm committit. Scdo, delegatũ
instruit. Tertio cãm instructionis ponit. Scda ibi, [Prouideas.]
Tertia ibi,]Ne si, &c.] Et qa litera est nimis cõcisa, iõ figuro sic
casum: Canonici Dulmen. monasterij, tanquam actores, habe-
bant cãm in curia Romana ꝫ fratres S. Albani. Demum fuerũt
literæ impetratæ super hac cã in partib. ad iudicem delegatum,
& volens Papa prouidere, vt ista qõ semel sopita, nõ possit am
plius suscitari ex defectu solemnitatis, mãdat delegato, ipsum
instruendo, vt hr̃ in litera. No. 1. q̃ isti de monasterio S. Albani,
a qñque appellantur fratres, a qñque monachi, vt patet in litera,
& sic monachi appellantur fratres, qñque. Et idem dic de mo-
nialib. quæ possunt appellari sorores, vt in c. cãm, supra, de ele.
& dic, q̃ quilibet Christianus potest appellari frater, quia om-
nes sumus fratres in Christo.

ADDITIO Nicolai. Vnde in primitiua ecclesia, oẽs fideles
appellabantur discipuli, vel fratres, sed postquã Apli fecerunt
Concilium Antiochẽ. appellati sunt Christiani: vide tex. cũ gl.
in c. sacrosan. 22. dis. Et dicũtur Christiani, a Christiano, in c. vni
co, de sacra vnctio. & vide qđ ibi no. per gl. in c. decet, de immu.
eccl. lib. 6. qa lauacrum regenerationis facit nos vocare, Deũ Pa
trẽ, vt dicit tex. in c. ad mẽsam. 11. q. 3. sed per excellentiam, religi-
osi appellantur fratres, quia sunt vel debent esse magis cõiun
cti in Christo, sicut in simili dicimus de religiosis, & oẽs boni
Christiani pñt appellari religiosi, vt no. super rub. de reg. & tran
se. ad reli. & in c. ecclesia S. Mariæ, de const. & sicut appellatione
vrbis intelligitur de Roma, inst. de iure nat. gen. & ciui. in §. sed
quoties. Vnde dico, q̃ proprie, & stricte oẽs monachi, & religio
si, ꝓfitẽtes tria substãtialia rtę, siue sint mẽdicãtes, siue hẽant bo
b na in cõi, possunt dici fratres, b ratione ꝓdicta. Pro hoc bonus
tex. in cle. exiui de paradiso, de verb. sig. in cle. dudum, de sepul.
& in cap. nimis, de excess. ꝑla. vbi mendicantes appellantur, fra-
2 tres. † Item isti de tertio ordine S. Francisci, appellantur fratres
in cle. cum ex eo, de sen. exc. Sed dic, q̃ non similiter, sed fratres
c de pœnitentia. Vnde isti non sunt proprie & stricte religiosi, c
nec ꝓprie dicunrur habere regulam, sed potius quendam mo-
d dum viuendi, d vt est glo. no. in cle. 1. de relig. domi. & in cle. cũ

ex

ADDITIONES.

2 SEB. SAP. Fratres. De multiplici fraternitate ponit Ioã. And. in c. Ioannes,
infra de reg. Et nunquid appellatione fratrum, ueniant mendicentes, ex cõ
vsu, ponit Fel. in rub. procœ. huius libri. col. 3. & nunquid frattres tertij ordi-
nis S. Fran. sint de foro ecclesiastico, ponit do. Maria. Soc. in 2. 4. colũ. 4. in 9.
declaratione, infra de foro compet.
b Dici fratres. Vide tex. in c. uenientes, & ibi dixi, de sepul. ubi appellantur fra-
tres, uide tex. c. quoniam eod. tit. ubi moniales appellantur sorores. uide d.
Abb. in c. 1. de his, quæ fiu. a maio. parte c. And. Barb.
c ZACH. Proprie & stricte religiosi. Adde an nouitij proprie, & stricte dican
tur religiosi, uide Card. in cle. 1. an prin. de elec. & in cle. 2. 13. q. de præb. &
in cle. 2. 14. q. de deci.
d Modum uiuendi. Adde quod uoluit Anto. de But. consi. 19.
Adde, an appellatione religiosorum ueniant isti de tertio ordine S. Francis.
dom. Pet. Philip. Cor. de Perusio consuluit, quod non iure communi, in con-
si. 205. incip. & uideatur in 1. uol. ubi concludit, quod tenentur soluere col-
lectas, & possunt conuenire de eorum delictis, coram iudice seculari, uide
ibi late, & per eundẽ in cõsi. 220. inci. uidetur in hac cõsultatione, in 4. col.
uer. nec pót uuari, in 3. col. uide omnino in materia, Bar. in l. semper. §. fi. &
ibi latissime do. Alex. in addi. ff. de iure immu. uide do. Fel. in c. ecclesia S. Ma
riæ, in 2. col. de const. uide do. Alex. in addi. ad Bart. in l. commodissime. ff. de
lib. & posth. uide istum in consi. 53. & Cald. in consi. 13. in rub. de fo. comp.
Quid aũt de coueršs alicuius ordinis, puta S. Pet. de Perusio, ubi sunt uene

Universidad de Deusto
Biblioteca

rabiles patres mei, monachi nigri S. Benedicti, uel alterius ecclesię regularis, an sint religiosi, uel hęant uocem in c. Ro. distinguit in fin. suis, sing. 92. incip. fuit a me quæsitum quem omnino uide, & in hac materia, per istū in c. 2. in 3. col. uer. ex his infertur infra tit. proxi. Aene. Falco.

ANT. FRAN. Circa hoc de fratrib. tertii ordinis S. Francisci, & de conuersis alicuius religionis, an gaudeant priuilegio clericali, & sint immunes a collectis, mihi placet op. Bar. in d. l. semper. in §. fi. de iure immu. q. uoluit, q. si non sint effecti de tertio ordine, uel non sunt facti conuersi in fraudem, ut euitent onera, & collectas & iudicia secularia, sed sunt uere conuersi, & vere, & ex deuotione assumpserunt habitū tertii ordinis quāuis nō habeāt aliquem ordinem clericalem, ex quo tamen habent modum viuendi ab ecclesia approbatum, q. habeant gaudere priuilegio clericali, & habere illas immunitates, quas hnt clerici, & ad hanc materam uide plene Bal. in l. officiales. C. de epis. & cle. et Ang. in auth. sed quamuis. C. de epis. et cle. et uide plenissime ultra alios, per Io. Petrū de Perusio. in l. pe. et fi. C. qui testa. facepos. et per d. Pet. de Peru. in suo tra. de quarta canonic. in 4. q. et uide consil. Ioan. Cald. 323. quod inci. quæsitum est a me Io: Cal. et hī per Pau. de Leaz. et Io. de Lig. in cle. cum ex eodem, de sen. exc. et uide do. Ant. de But. in c. 2. de fo. comp. ubi tenet istā opi. cū Bar. Et quid de eremitis, hī ēt p Bart. in l. 1. ff. de pęn. in fin. suis, in lit. B, in uer. Eremita. et in uer. ecclesiastica persona. Tū cōtra Bar. vī esse gl. in cle. 1. de relig. do. Et contrariā ēt vī tenere Fed. de Senis, in suo consi. 123. tamen mihi magis placet opi. Barto. cum sua distinctio. de qua sup. ex quo talis tertius ordo est ab ecclesia approbatus, ut oēs ēt fatentur, de quo plene dixi in rub. de regula. legendo illum tit. ubi tetigi istum passum. Et de conuersis alicuius religionis, an admittantur ad electionem, et habeāt uocem in c. simul cum aliis in electione prælatorum, uideas quæ habentur per Hostiē. in c. 2. de institu. uide gl. in c. ut priuilegia. de priuileg. et tex. et gl. in c. non dubium, de sen. exc. et uide aliam bonam glo. in c. duo sunt. 12. q. 2. et aliā gl. i c. quis quis. 17. q. 4. et gl. in c. de iniur. li. 6. et aliā gl. in c. sciant cuncti, in uer. ecclesiasticus, de ele. lib. 6. et conclusio est, qđ si sunt laici, nec habent aliquem ordinem clericalem, q. non possunt interesse electioni prælatorum, et si interessent tali electioni, irritaretur electio, eo quod admissi inhabiles cum habilib. iuxta ea quæ habentur in c. sacrosancta, et in c. massana. de elec. supra ubi plene de materia.

ex eo, præal. Monachi vero proprie & stricte, pōt dici illi, q. virtute regulæ stant solitarij in monasterio, nec immiscēt se pdicationib. nisi habeāt administrationem. Dūr enim monachi a solitudine, & vanitate, & vide tex. in c. placuit, il 2. 16. q. 1. & c. adijcimus, & c. doctos, & c. sunt nonnulli, & c. præsentium, cū multis simi. ea, cā, & q. vnde omnes monachi pōt dici fratres, ied nō conuertitur, quare non oēs fratres dīr monachi. Et s'm cōem vsum loquendi, illos appellamus monachos, de ordine Sancti Benedicti, habentes bona in cōi, alios vero mendicantes appellamus fratres, vnde puto, q. in statutis, & dispōnib. odiosis, & restringibilib. appellatione fratrū, non venient monachi, qa dēt attendi cōis vsus loquendi, vt l. Labeo, ff. de sup. leg. & l. librorū. §. qđ tī Cassius, de le. 3. & l. cum de lanionis. §. asinā. ff. de fun. instru. & instr. leg. No. Bar. præsertim in materia statutorū, in l. oēs populi, ff. de iust. & iu. facit quod no. in c. ex literis, de spon. & dixi sup. eo. c. 1. Et dico idē in monialib. qa ex cōi vsu loquēdi istæ de ordine mendicantiū, appellanī sorores, alię vero moniales.

3 † No. quod dixi secundo summario, q. vbicunq; iudex videt ex defectus alicuius solemnitatis iudicium deficere, & esse frustra
a torium, dēt iudex supplere ex officio, [a] quia illud non venit solum ad cōmodum partium, sed ad publicūne lites sint immortales; ad quod cuitandum, iudex bonus dēt laborare, ad hoc c. finem, de dolo, & contum. & in l. quidam existimauerunt. ff. si
b cer. pet. ad hoc solet allegari quoridie iste tex. vide glo. optimā b in c. 1. de elect. lib. 6. Hinc est, q. ex officio, supplet circa defectū libelli, vt no. Inn. in c. 1. de lib. obla. & vide quod not. in Spec. de
4 iura. cal. §. superest, ver. quid si tutor. † No. iudicem non debere pati, vt capitulū, maximè religiosorum litiget in iudicio, sine au authoritate prælati, siue ille sit Abbas, siue alio noīe nuncupet, vt hic. Quod intellige, qñ dēat de iure regri, plene no. in c. edoceri, de resc. dic vt ibi. Not. q. quis pōt esse Epūs, & Abbas diuerso respū, quod intellige, vt infra subijciam. Vltimo induco istū tex. ad probandū, q. ēt in cā, in qua non pōt conuentus agere, sine authoritate, & consensu plati, valet tī impetratio facta, p solum conuentum, absq; consensu plati, & satis est, vt consensus habeatur in actu agendi. Nam vt patet hic & maxime in antiqua, cā erat cōmissa audienda, & diffinienda ad instantiā solius conuentus, & tī absq; noua impetratione, pōt agi coram iudice sic impetrato, dummodo in actu agēdi habeatur consensus prelati. Quod bene no. & tenet Io. And. in add. Spec. in tit. de rescri. c. pīta. §. rōne quoq; eius, in fin. vbi dicit eī, si cā esset solius conuentus, vt quia diuisa, est administratio, in tantū vt solius p̄latus non possit agere, q. nihilominus poterit rescriptum impetrare. Gl. est facilis, & de materia iam remissa, ad plene not. in c. edoceri, de resc. Et vt oīs cesset obiectio, posset intellige hæc de cre. s'm Inn. q. istud negocium erat cōe conuentui & Epo, & iō non poterat conuentus intrare iudicium sine authoritate Epi.
5 † Vel erat negotium grande, quo casu non agit vnus sine alio, vt no. de his quæ fi. a præla. c. quanto, & in antiqua dī, s'm Ioan.
c And. quod agebat super quadā ecclesia. c No. ex vltima sol. Inn.
6 † q. licet bona sint diuisa inter Epm & capitulum, tī negotia grauia non expedit vnus sine alio. Ad idem c. 1. de procu. quod
7 sic pōt intelligi. Item no. secundo, † q. negotium super ecclesia, dī graue, facit c. 2. de procur. Item dicit Vinc. q. qñ conuenitur capitulum super maleficio, non exigitur consensus superioris, quia tangitur factum proprium. Et q. vniuersitas, seu capitulū possit accusari de maleficio, no. in c. dilectus, il 2. de simo. & plene per Bar. in l. aut facta. §. fi. ff. de pę. Sed † opp. & vī q. iste non
8 possit esse Epūs & Abb. infra de concess. præb. c. cum nostris, vbi Epūs non potuit habere præpositurā cum Epatu. Doct. hic cōmuniter dicunt, q. forte monasterium erat vnitum epatui, ad hoc c. 1. ne sede vacan. vel erat cathedralis ecclesia, regularis, sicut multæ sunt in Anglia, & in istam vltimam solonem magis inclinat do. Et dic', q. in Sicilia duæ sunt ecclesiæ cathedrales regulares, vna est Archiepalis, vt Panormi, ecclesia Montes Regalis; alia est Epalis, vt ecclesia Cathanien. vbi ego habitum a pueritia sumpsi sancti Benedicti, nec sunt ibi alij canonici seculares, nec abbas, sed Epūs est loco abbatis, vt hic, & cōuentus seu capitulum canonicorum, seu monachorum facit vnū corpus cum Epo, vnde omnia expediuntur cōiter per Epm & conuentum. Et dic, q. tales monachi possunt appellari canonici, vt e tex. iuncta glo. 58. dist. c. 2. Nec etymologia vocabuli ꝺdicit. Na
9 canonicus dicitur a canone, & canon idem est quod regula, seu quædam norma viuendi, vt 3. dist. cap. canon, vnde canonicus, quasi canonice institutus. Vnde largo modo, quilibet beneficiatus legitimè, posset dici canonicus, ad hoc quod no. Io. And. in c. 1. de electio. lib. 6. vsus tī cōis loquendi, accipit pro canonicis, canonicos cathedralis ecclesiæ, vt tangam infra, de vita
9 & honest. cler. super ru. Et hic ꝑincidēter foleo recitare semper
d hanc quæstio. d nunquid talibus monachis ecclesiæ cathedralis, qui possunt, (vt dixi) appellari canoni, committi possit causa per sedem Apostolicam, sicut committi pt canonicis secularib. ecclesiæ cathedralis, vt in c. statutum, de resc. lib. 6. Arc. hāc q. format, vt in præal. c. statutum, & concludit cōmissionē non valere, nisi religio exprimatur. Ego vero alias legendo scholaris, tanquam substitutus a doctore meo, allegani cle. & si principalis, de resc. & tenui ꝺrium, & postea factus doctor hanc opi semper secutus sum. Et mouebar principaliter per illam clem. vbi patet, q. regiliosus obtinens prioratum conuentualem etiā immanualem, pōt esse delegatus Papæ, tanquā proprie hūs dignitatem, vigore d. c. statutū, vbi simp'r fit mētio de habentib dignitatem, nec distinguitur inter seculares, & religiosos. Vnde, ex quo qualitas requisita ad delegationem suscipiendam, reperitur in religiosis, efficiuntur habiles & capaces, sicut seculares. Et pro hoc optime no. 16. q. 1. c. sunt nonnulli, & c. doctos, & c moderamine. Quanto enim quis est sanctior, & excellentior, tanto potentior, & habilior, vt in præall. c. sunt nōnulli. Ad propositum ergo sicut in c. statutū, appone ifinitium dignitatē veniunt religiosi dignitates hnites, ita appone canonicorū ecclesiæ cathedralis. venire dēnt monachi ecclesiæ cathedralis regularis, q. dñr canonici, vt s. dixi. Nec religio facit in hoc corō ꝺōnem deteriorem, immo meliorē, vt in pall. c. sunt nonnulli, & c. doctos & maxime in hac materia, vbi nō tractāt, de odio immo potius de fauore, vt mandatū Papæ facilius executioni mandet. Item in istis mandatis cessāt rō ꝓhibitionis. d. ca. statutum. Nā clerici, & religiosi simplices, nequeūt esse delegati Papæ, quia vt plurimū sunt ignari literarū, & pauperes, & indecōs est, vt tales gerāt psonam Papæ, q̄ qdem rō cessāt in istis religiosis ecclesiæ cathedralis, qa cōiter in eis vt plurimū, institunī ones optimi staus, & ꝺdōnis, q. dedicant se studio lrarū, & multō
c p̄ aliis clericis honorant e in loco. Sed ꝺ tex. & p̄dicta opp. & vī q. talis Epūs non dēat appellari Abbas. Nā rōne dignitatis Epalis, præesse potest ecclesiæ regulari, cum dicatur pp excellentiam dignitatis Epalis, religiosissimus & sanctissimus, vt in auth. de sanct. epil. in rubro & nigro, colla. 9. & in c. ex multa, infra de voto. Vnde c. vilissimus. 1. q. 1. dicit vilissimus computandus est, qui præcellit alios in dignitate, nisi præcellat scientia, & sanctitate. Videmus isuper, q. epūs potest recipere aliquos ad professionem sine monasterio, & deputare eis aliquem honestum locum ad habitandū, vt no. Inn. in c. porrectum, de regula. Item si assumptus est in abbatem alterius monasterii, & renunciat abbatiæ, remanet sub iurisdictione, & dispositione Epi.

ADDITIONES.

a SEB. SAP. Ex officio. Vide Alex. in l. 4. §. hoc autem iudicium. ff. de dam. infec. Rom. in consi. 67. incip. viso themate. in fi. & Alex. in l. j. C. ut quæ desunt aduoc. & in l. licet. C. de procur.
b Gl. optimam. Idem tenet in c. ecclesia. il 1. ut lite pend. & in c. 1. & c. nulli, de accu. uide quæ notaui in l. inter quos. §. alieno. ff. de dam. infec. & quæ dixi hic in recollectis. Anb. Barb.
c SEB. SAP. Ecclesia. Vide Ro. in consi. 369. col. 5. uer. tertia ratio, et Lapū allegat. incip. licet materia. et multa congerit Fel. in c. edoceri. de rescrip.
d SEB. SAP. Hanc quæstionem. Vide quæ no. Abb. in c. per inquisitionem. in 2. no. sup. de elec. Spec. in tit. deleg. §. excipitur, uer. quid si fiat Ro. in l. 2. col. 8. de uer. ob. Gem. et Perusi. in c. statutum. in prin. de rescrip.
e Honorantur in loco. Adde do. de Ro. dec. suis, de rescrip. in antiquis. Cal. consi. 2. et melius consi. 6. de offi. de leg.

Epī, vt no. Fed. de Senis, in consi. suis. & Io. de Lig. post cū in cle. ne in agro, de statu reg. Item si assumitur religiosus ad ecclesiā curatā secularem est sub Epo, & nullam, cōionem hēt amplius cū monasterio. 6. q. 1. c. ne p̄ cuiuslibet, & no. gl. in palle. c. ne in agro. Et hæc oīa, & multa similia facit in monasterio Epūs iuxta no. in c. quāto. & in c. cū ab ecclesia. de off. ord. Quæro ergo, quare in tali ecclesia. vbi hēt maiorem iurisdōnem, nō dī Epūs respectu monachorum, sed Abbas: Sol. credo rīderi posse dupl'r. Primo, quia monasteria a principio fuerūt ędificata, vt sub abbatis regimine gubernarētur, vt in c. cum ad monasteriū, de sta reg. & in rta monachorum, vt seruet antiqua instō, Epūs in tali eccle
a sia dī Abbas, aresp̄ū monachorum. Est. n. nomē solicitudinis, & oneris, & ēt honoris, iux. no. per doct. in cle. Abbates, de rescri. Vel aliter, & hoc puto verius, q. epūs ecclesiæ regularis proprie non est abbas, nec pōt dici abbas, sed loco abbatis, & quicquid erat explicandū p abbatē, explicabit p istum. Sicut in simili dicimus q. in qbusdam ecclesijs hī epūs loco canonici; non tī est verus canonicus: de quo plene dic, vt no. in c. postulasti, de concess. præben. & q. iste proprie non sit Abbas, patet, quia talis pōt esse religiosus pp excellentiam dignitatis Episcopalis, vt probatur in c. nullus, de elect. lib. 6. no. gl. in c. quod Dei timorem, de statu reg. Ex quo ergo non est professus, non potet dici proprie Abb. Nam Abb. etiam monachus est, vt in c. de simo. Pro ista sententia primo induco text. apertum in c. 1. ne sede vacan. vbi monasterium fuit erectum in ecclesiam cathedralem, & vnitū cathedrali ecclesiæ, vt Episcopus esset vtriusq;, & sic non dī ibi vt Abbas. Ad idem c. nullus. prealleg. vbi tantum fit mentio de
10 epo. & cle. 1. in fi. de ele. cum si. & faciunt omnia, quæ s. dixi. † Et dic q. qa iste est epūs, & est loco abbatis respectu monachorum, quādo venit actus exercēdus p istum, vt abbatem, & episcopū simul, poterit illum actum exercere, vno contextu. Nec est necesse q. dicat, (hoc facio, vt Abbas, & hoc, vt epūs) ex quo iste duę potentiæ sunt vnitæ simul ex dispositione superioris. ad hoc qđ no. in c. cum inter canonicos, de elect. & per gl. in c. cū in ecclesia, de præben. lib. 6. & per do. de Ro. decis. 255. Et etiam puto, q. cum vnicus actus expediendus est, qui pertinet ad abbatem, nō est necesse, q. dicat se explicare illum actū vt Abbas: sed sufficit, q. faciat vt Epūs; licet faciat loco Abbatis, vt in præalleg. c. ne sede vacante. Et probatur hic expresse, dum dicit, q. debet iudex ꝓuidere, vt isti monachi intrent iudicium cum authorita-
11 te, & assensu Episcopi sui. Non enim dicit, & Abbatis sui, & tamen loquitur in actu explicando per Episcopum loco Abbatis vt sequitur in tex. Et sic intellige tex. q. iste potest se ponere Abbatem, idest, loco Abbatis, & sic omnia quæ debent monachi explere cum authoritate, & consensu abbatis, expleāt cum authoritate, & consensu Episcopi: hæc omnia no. quia alibi ita plenè non examinantur. Vltimo † quæro de vtili, & notabili quæstione; dicitur hic, q. isti monachi actores debent negotium ꝓponere cum authoritate superioris, ne si succumberent, valeat superior ex defectu eius ꝓsensus litem sopitam, susciture, & sic colligitur, q. non valeret talis sententia lata contra eos. Quid dicendum, si esset lata pro eis in fauorem ipsorum, nunqd teneat
b ex quo non habuerunt consensum prælati? [b] Pet. vt refert Ioan.
c And. tenet q. sic, arg. in l. non eo minus, c C. de proc. vbi sententia lata in fauorē minoris tenet, vbi si est lata cōtra minorē non teneret, quia ꝓstituit procuratorem sine curatore. Et licet cum hac opinione transeant communiter hic Doc. & maximè Collec. qui dicit, quod etiam si testibus receptis, & publicatis, Episcopus videns causam bene procedere, petat concludi, & sentētiam ferri, & aduersarius dicat, iudicium sine processu nullum, quia non interuenit consensus Episcopi a principio, non est ad
d uersarius ipse audiendus, sicut in minori dicimus sententiā valere. Tamen dom. Ant. tenet oppositum, d scilicet sententiam non valere etiam pro Conuentu, sicut in simili dicimus sententiam non valere etiam pro non contumace, ex quo nō fuit seruata debita citationis forma, siue solemnitas, vt no. gloss. in l. ea quæ, C. quomodo & quando iu. Nec etiam tenet lata pro furioso, vt notat. in l. furioso. ff. de re iudicata. Nec obstat quod dicitur de minore, in prælleg. l. non in eo minus. quia illud procedit secundum eum, quando hæc nullitas surgit a principio ex mero fauore, sed nullitas hic nō surgit ex mero fauore Cōuentus, sed ex defectu potestatis, quia non habet potestatem solus Conuentus rem in iudicio deducere in præiudicium ecclesię, & ideo non valet sententia lata pro conuentu. Et quanquam alias hanc opinionem fuerim secutus, tandem adhibita diligē-
e ti inuestigatione, puto primum dictum nō bene reprobari, e & sic quod sententia lata in fauorem ecclesiæ, non habito in actu litigandi consensu prælati, teneat. Et primo moueor per tex. iūcta glo. notab. de qua ibi Barto. & alij faciunt magnum festum, in l. si tutor. C in quibus cau. in integ. resti. non est necess. vbi patet, quod sententia lata contra tutorem, qui non cauit pro tutelari officio, est nulla, quia non habebat legitimam administrationem, & tamen glos. ibi dicit, quod si fuisset lata sententia in fauorem pupilli, tenuisset iure singulari ideſt, fauore pupilli, argumen. illius l. non eo minus. Ecce ergo, quod ibi sententia erat nulla ex defectu potestatis, quia tutor non poterat administrare, ex quo non cauerat, & tamen valet in fauorem pupilli iure singulari: ergo idem in ecclesia, quæ vtitur iure minoris, de integ. restit. c. 1. Item quasi in terminis, videtur pro hoc casus in capit. si qua de rebus, in 12. quæstio. 2. vbi patet, quod licet con-
f tractus gestus de rebus ecclesiæ, ea vacante, sit nullus, f attamē si in fauorem ecclesiæ est receptum, vt si cedat in vtilitatem ecclesiæ, possit Episcopus postea creatus talem contractum in veritate nullum ex defectu potestatis, habere ratum. Et pro hoc vide bonam gloss. in cap. 1. ne sede vacan. in verbo, sede vacante, quæ est notabilis, & singu. ad hoc. ad idem facit glo. in l. mater. §. hoc iure, ff. de except. rei iudic. quæ dicit, quod sentētia lata cum falso procuratore potest haberi rata per dominum, siue sit lata pro domino, siue sit lata cōtra dominum, l. 3. §. falsus, ff. rem rat. hab. & illam gl. sequitur Barto. sic ad propositum, cum Conuentus agat nomine ecclesiæ potest prælatus illam sententiam ratam habere, licet a principio non ꝓsenserit, ex quo nunc vult consentire. Et hæc ratio concludit, quod potest haberi rata etiam iure communi, & hoc quando deficit ex solo consensu Episcopi, sicut sententia, lata cum falso procuratore. Item in casu prælllega. l. non eo minus, sententia erat nulla, etiam ex defectu potestatis, quia maritus ibi non erat constitutus procurator ab vxore legitimè, cum vxor esset minor, & non interuenit authoritas curatoris, & sic non habebat potestatem deducendi rē ad iudicium, & tamen si sententia est lata pro minore, tenet, vt ibi. Concludo ergo omnia prædicta, quod aut solum deficiebat consensus Episcopi, vt quia negotium erat commune, & conuentus egit nomine ecclesiæ, & tunc sententia potest haberi rata etiam iure communi vt supra dixi, in procuratore falso, aut deficiebat authoritas episcopi quia negotium erat Conuentus, sed erat arduum, & tunc poterit haberi rata, iure singulari, vt in iuribus supra allega. Sed aduerte, quia tex. in l. non eo minus, & d. l. si tutor. loquitur, quando alius litigabat pro minore, non legitime constitutus. Quid autem si ipse minor, vel tutor erat in iudicio non legitime constitutus, nunquid eo modo sententia lata pro eo valet? dico quod sic eadem ratione, & hoc no. glo. in l. 1. C. qui legi. perso. stan. in in. non ha. Et idem; in ecclesia, consimili ratione. Et pro prædicta sententia, quam teneo, induco vltra prædicta istum tex. vbi Papa mandat prouideri, vt interueniat authoritas Episcopi ne istis authoribus succumbentib. sententia non valeat, & sic lis; sopita restauretur, & sic aperte innuit, quod si pro eisferretur sentētia, non posset infringi. Ex quo ergo prouidet tantum in vno casu, videtur quod in alio non possit lis restaurari, argumen. capitu. nonne, de præsumptio. & vigesimaquinta distinct. cap. qualis.

ADDITIONES.

a SEB. SAP. Abbas. Dicitur enim abbas pater, vt in c. officii, de elect. & gl. in epistola, inter claras. in uer. manifestum. C. de summa Trin. & fide cath. appellat Abbatem Archimandritam. Vnde solus abbas tantum potest, quantū totum capitulum, ut dicit Bal. in l. si plures, in 2. lect. in 2. nota. ff. de pac. refert Ias. & alia allegat in l. si pater. in 1. col. uer. 3. adde. ff. de vul. & pup. Hinc est, q. monachi dicuntur subditi, c. ad nostram, ubi Abb. & Dec. no. in 2. no. inf. de app. Immo dicuntur serui c. multos. 35. dist.
b SEB. SAP. Consensum prælati. Ad quæstionem faciunt no. per Bald. in l. 1. col. antep. C. qui admit. ubi ponit, an si cōsensus propinquorum requisitus a statuto in cōtractibus mulierum deficiat, uitietur actus. de quo per Ias. in l. uniuersis, col. fi. C. de preci. Imper. offer.
c L. non eo minus. Pondera, quia d. l. non eo minus, procedit eo casu, quo est il la solemnitas introducta fauore personę minoris, ideo sententia lata pro eo indefenso ualebit, sed in casu nostro nō est introducta fauore collegii, sed propter rigorem iuris seruandum. Pondera uerba Bart. in l. ea, quæ, C. quomo. & quando iud. uide, quia ex uerbis poteris decidere istam quæstionē. And. Barba.
Adde, q. illa l. nō eo minus, non habet locum in furioso, tex. est in l. furioso. ff. de re iu. quā alle. iste ad hoc in c. pastoralis. in 1. no. inf. eo. Et est ratio diuersitatis, quam ibi ponit gl. & Bar. quos uide. Aene. Falc.
d Tenet oppositum. Do. Car. hic reprobat dictum d. Anto. ex eo, quia imputandū est reo, quare non opposuit, sed pro certo istud nō facit, quia iudex debuit repellere, ut hic dicitur. Vñ posito q. pars nō repelleret, tamen iudex debuit repellere. Item dicit do. Pet. q. repellere est facti, quia constat iudici quod agunt sine authoritate prælati, & pro certo mihi uidetur quod uerita tem dicat d. An. Et moueor sic, quod interueniat epi authoritas est introductum ad rigorem iuris conseruandum. h. d. Bart. in l. ea, quæ. C. quomodo & quando iud. ubi dicit, q. ad hoc, ut contra absentem non citatum non feratur sua, est introductum ad rigorem iuris conseruandum, ideo nō ualet lata pro absente, ita dicamus, ideo non ualet lata pro capitulo. Nec ob. cum dicit d. Abb. q. hic est tex. qui dicit, q. non ualet, si est lata contra capitulum, ergo secus si pro capitulo. Pro certo istud est erroneum ex eo, quia ideo hic Papa expressit, si esset lata contra, quia confiderauit illud, quod est uerisimilius, quia si esset lata cōtra capitulum, eps cōtradiceret, secus si pro capitulo. Bal. tamē hic facit nouam consideritionem, quia in d. l. non eo minus, dī q. minor agebat cū maiore, sed hic ista duo collegia æquiparantur duob. minorib. ideo seruat priuilegium. l. sed & milites. ff. excu. tut. Tene menti, quia est noua inuentio. And. Barb.
e Non bene reprobari. Adde Fed. consi. 90.
f Sit nullus. Pondera quia actus non erat nullus, uide quæ dico in c. edoceri, de rescrip. Item dic, quod ibi erat defectus consensus, hic erat defectus solum veritatis necessariæ. And. Barb.

Universidad de Deusto
Biblioteca

SVMMARIVM.

1 Clericus non pōt iudicari a laico, etiam quod laicus sit Rex, vel Imperator.
2 Clericus etiam primæ tonsuræ, gaudet priuilegio fori.
Priuilegio fori gaudent illi, qui sunt de familia episcopi.
3 Clericus etiam primæ tonsuræ, potest deponi.
4 Crimina propter quæ clericus est deponendus.
5 Clericus regularis non perdit priuilegium fori, nisi sit degradatus.
6 Clericus, quo casu est tradendus curiæ seculari. 28.
7 Iudex ecclesiasticus non debet sæuire in clericos pœna laici, nisi prius fuerit ipse pœna ecclesiastica.
8 Episcopus de iure communi, non potest tenere officiales armatos.
9 Clericus traditus curiæ seculari, potest puniri pœna, quæ placebit iudici seculari, ecclesia vero non habet aliud facere.
10 Clericus quando dicatur esse legitime deprehensus in delicto.
Laicus potest deprehendere clericum in facinore. 11.12.
11 Casus, in quibus licet uerberare clericum sine timore excommunicationis.
Clericus suspectus de fuga, potest capi sine metu excommunicationis. 12.17.
13 Defendere facium ab iniuria sibi inferenda licitum est. 16. aliter si non defenderet, præsumeretur occultus socius in illo crimine. 14.
15 Clericus uadēs de nocte, pōt capi a familia potestatis. Item in die ex iusta cā.
16 Captus ob suspicionem fugæ, non potest allegare incompetentiam iudicis.
18 Offendere licitum est, etiam clericum, in rebus recuperandis.
19 Clericus deprehēsus in facto, an possit puniri absque eo, q̄ sit aliter cōuictus.
Deprehensio in aliquo crimine, an inducat notorietatem, uel infamiam, & an sit sufficiens indicium ad torturam. 20.
20 Notorium delictum dicitur esse illud, cuius populus est testis.
Laici possunt esse testes contra clericum infamatum, sed regulariter non. 22.
21 Populi appellatio ne, non ueniunt clerici.
23 Excommunicatio, & anathema quomodo differant.
24 Pœnæ, quas irrogat ius canonicum.
Laicus dicitur minister ecclesiæ, & debet eam iuuare in occurrentibus.
25 Excommunicatio est pœna contumaciæ, non delicti.
26 Clericus homicida non punitur sanguine, sed detruditur in carcerem toto tempore uitæ suæ.
27 Clericus tertio monitus, non desistens ab enormitatibus, perdit priuilegium clericale.
29 Iudex secularis non potest cognoscere an clericus, qui dicitur depositus, sit de foro suo, si talis clericus obiecit de priuilegio suo, & si aliter non fuit declaratum per iudicem ecclesiasticum.
30 Quando periculum est in fuga, possunt recipi testes ante litem contestatem, & parte non citata.
31 Irregularitatem incurrunt prælati quando faciunt mori suos clericos in carceribus, forte, quia non faciunt prouidere de victu.

CAP. X.

Vm non ab homine.

Clericus depositus incorrigibilis comprimitur per curiam sæcularem. Hæc summatio cōis non placet, qm̄ vī contra tex. vt infra subijciam, ideo summo sic. Clericus depositus incorrigibilis excommunicandus est, & successiue anathematizandus, & si sic non resipuerit, p̄ iudicē secularē comprimendus est. Cōis diuisio. Secunda ibi. (Consultationi.) Casus lire. Clarici aliquando deprahēduntur in furto, homicidio, vel periurio; vel alijs quibuscunque criminibus. Quæritur vtrum liceat Regi, vel cuicūque iudici seculari eos iudicare? rñdetur, quod clericus in quocunq; ordine cōstitutus in furto, vel in alio quocunq; crimine fuerit deprahensus legitimē, & quictus, ab ecclesiastico iudice deponi debet, & si depositus incorrigibilis fuerit, suspendi debet. De inde cōrumacia crescente, & anathematis mucrone feriti, & si postmodum in profundū malorum veniens contempserit, cū ecclesia non hēat quid vltra faciat tradendus est curiæ seculari, ita quod ei deputetur exilium, vel alia legitima pœna inferatur.

1 B. † No. 1. quod laicis quacunque & quantūcunq; fulgeant dignitate, non est licitum iudicare de clericis. Vnde dicit gl. in c. duo sunt. 96. dist. quod nulla dignitas secularis similis est sacerdotio, ad idē 11. q. 1. c. facerdotibus, vbi est tex. no. de Imperato-
2 re loquens. † Nota ibi, (in quocunque ordine &c.) gaudere clericum priuilegio fori, vt non valet conueniri coram iudice se-
a culari, ētiam si sit primæ tonsuræ a tantum, secundum Host. supra de æta. & qualita. c. eum contingat. Immo plus dicit, quod verbum (clericis,) hic sumitur large, vnde comprahēdit personas ecclesiasticas, quæ gaudent eodem priuilegio. 12. q. 1. c. duo sunt genera. 17. q. 4. c. si quis suadēte, infra de sent. excom. c. porrò. & idem vī secundum eum de familia Epi, arg. supra de off. arch. c. fi. vbi de hoc Ego fateor, quod isti gaudent hoc priuilegio fori, vt plene dicam inf. cod. c. cū veniſſent, sed non fuit de
b mente istius capituli illos comprahendere, b sed tm̄ habētes ordinē. Quod patet, p ea, q̄ tex. subiicit de depositione, q̄ nō cadit
3 in nō habtem ordinē. † No. q̄ rōne delicti, nō solū venit deponēdus clericus in sacris ꝓstitutus; sed ēt si est inferioris gradus, cu-
4 iuscunq; sit ordinis, facit c. 2. & q̄ ibi no. de cle. excom. mi. † No. fm Host. q̄ p furto, homicidio, & periurio, pōt gs deponi, & sic
c p periurio, e nō solū pt clericus priuari beneficijs, vt in c. querelam, de iureiu. sed ēt deponi. Et ex his criminib. pt in multis aliis

insormari, qñ exigāt depōnem, vt plene dixi in c. at si clerici, supra co. † Not. q̄ ēt depositus p crīe causāte 1 regularitatē, vt c homicidiū, nō pdit ipso facto priuilegiū fori, imo remanet sub iurisdict. ecclesiæ. 18. dist. sed degradatio actualis, ipso facto, puat eū priuilegio ecclesiastico, vt i c. 21. de pe. lib. 6. vel secuta in
6 regularitate post depotitionē, fm formam hic traditā. † Et not. bene, q̄ p simplici homicidio, vel furto nō traditi clericus statim curiæ seculari, sed oīno, vide. q̄ dixi in palle. c. at si clerici. Log. n. istud c. qñ ecclesia pōt pdignā pnām imponere. Si verò non pōt, relinquitur de facto curiæ seculari, vt hic in fi. Idē si non pt de iure, quia ita grauissimū est delictū, q̄ nō hēt condignā pœnā, arg. in c. 1. de homi. lib. 6. & dixi plene in præal. c. at si clerici.
7 † No. q̄ dī cōtemnere, qui sepe monitus, nō vult ab actu illicito
d desistere. d No. ibi, (Cū ecclesia nō habeat, &c.) fm Host. nō esse vtēdū tpali gladio, nisi pmisso spirituali. Ad idē de hær. c. excō camus. §. 1. de homic. c. postulasti, de cler. excō. mini. c. 2. Nō. nō dēt vti gladio alterius, antequā vtatur suo. Et idē dicēdū de iudice seculari, de quo p Host. in summa de treu. & pace, §. qd sit in istū bellū, p hoc in qōne facti, dixit do. Ant. iudicē ecclesiasticū non posse arctare secularē iudicē ad carcerādum clericos, nisi habeat ptātē carcerādi clericos, & carceres habiles ad custodiē dum & detinendum, ad hoc c. administratores, & c. principes.
8 23. q. 5. & c. si Impator, & c. duo sunt. 96. di. & c. i. de of. ord. † An
e aūt Epi possit hēre de iure cōi officiales armatos? e alias interrogatus in q. facti, respōdi q̄ non, arg. in iurib. præal. & dicam plene in c. significasti, de offi. deleg. † No. vlt. quod postquam clericus suis demeritis exigentibus efficitur de foro seculari, pœna nō est imponēda ad volūtatē ecclesiæ, sed prout videt iudici secularis. Sufficit. n. q̄ legitimā pœnā imponat, quantūcunq; ecclesia aliter intercedat, ad hoc c. nouimus, de verb. sig. & in c. 2. de
10 pœn. lib. 6. Venio † ad gl. Et primo q̄ro vnā cum gl. i. quia tex. requirit deprahensionem legitimam in delicto, respectu clerici, qñ dicat legitima? rñdet gl. q̄ dēnt interesse aliq clerici deprahensioni, & detētioni spacio viginti horarū. Itē dicit, q̄ ēt p laicum pōt, clericus deprahēdi in facinore, vt sic p detētionē crimē fiat notoriū, dū tm̄ hoc faciat de authoritate ꝓlati ipsius clerici, arg.
11 de sen. excō. vt famæ. † Pro examinatione gl. duo sūt principia videda. Primū, an sit verū indistincte, qd̄ glo. sentit, vt no. liceat laicis capere clericum in delictis, vel aliter ex iusta causa. Secundo, an ex deprahensione, legitimè facta inducatur notorietas, ita quod sine alia cōuictione possit deprahēsus puniri. Quoad primum, glo. hic sentit quod non, imo quod etiam in detentione 20. horarū debent adesse clerici. Et aduerte tu canonista, vt intelligas gl. lō. enim facit mentionem de detentione 20. horarū, quia cuilibet licet capere criminosum in domo sua repertum, & detinere spatio 20. horarū, & non amplius, vt sic delictū sit patefiat iudici, & alijs, vt in capite quinto, ff. de adult. Et quoad principale dictum gl. Io. An. post antiquos doct. vī velle, quod vbi potest clericus percuti, sine pœna excommunicationis, fortius poterit detineri, vt in casibus contentis in cap. 3. de sent. excommu-

ADDITIONES.

a Primæ tonsuræ. Adde Lap. allega. 18. Cæp. consi. 11. Adde, an clericus primæ tonsuræ perdat priuilegium, si non uadit in habitu, & tonsura, & uide pulchre per Alex. in consi. 8. incip. videtur, quasi per totum. in 1. uol. & quid de clerico coniugato, uide ibi in vlt. colū. & plenissime in consi. 61. incip. quia sæpissime, in 4. uol. per totum. Aene. Falc.

ZACH. Adde dictio, principalis istius, an clericus primæ tonsuræ gaudeat priuilegio fori per Arch. & Io. And. in c. nullus, de temp. ordi. lib. 6. & in c. fi iudex laicus, de sent. excom. lib. 6. quod est uerum, nisi confuetudo sit in contrarium, ut per Inno. in c. 1. in gl. fuam Lin fi. de apost. & in c. nouit, inf. eo. & Bal. in sua mar. in uer. clericus. uer. 9.

ANT. FRAN. Circa hoc de clerico nō incedente in habitu & tonsura, an gaudeat priuilegio clericalis fori, dicas, q̄ nisi aliud obsistat nō pdit priuilegiū ipso iure, de quo hī in c. 2. inf. de fo. compe. ubi dicē, & p Host. in summa de reg. iu. §. 1. iuer. qd rusticis, & p Spec. in tit. de sta. mona. in uer. 36. & uide d. Card. in cle. p literas, de præb. in 12. q. ubi ponit qd de hospitalariis, & de leprosariis, & qd de fratrib. tertii ordinis, de quib. dictū est in. pxi. apost. Quid aūt de clericis cōiugatis, an ueniāt appellatione clericorū, & in quib. gaudeāt priuilegio clericali, uide p Io. An. in c. Io. de cle. cōiuga. & i c. 1. de cle. cōiug. 16. Dicas tū, q̄ si dubitet, an gaudeāt priuilegio clericali, hæc cognitionō spectat ad iudicē secularē, sed ad iudicē ecclesiasticū, cuius declarationē dēt expectare iudex secularis, ut in c. si iudex laicus, hic alleg. Et an clericus, qui dimisit habitū & tonsurā si postea reassumit, qñ ēt esset facta declaratio per iudicē cōpetentē quod nō gaudereat priuilegio, illud recuperet, uide gl. in cle. 1. de uita & honesta. cle. & aliam gl. in c. quisquis. 17. q. 4. & habetur per Io. And. & Doct. in c. Io. de cler. coniug. præalle.

b Illos comprahendere. Tu pondera, quia illud dictum Abb. est contra text. in c. si quis episcopus. 16. q. 1. And. Barb.

c Periurio. Adde Do. de Ro. decis. suis de iureiur.

d SEB. SAP. Desistere. Quibus modis cognoscatur contemptus, ponit Gemi. in c. nullus 55. dist. & Fel. in c. cum quidam. de iureiu. Et qualiter contemptus aggrauet factum, ponit Cal. in tit. de sent. excom. consil. 4. incip. facerdos. & alibi per doct. relatos. Et per Fel. in c. 1. col. 6. uer. alius casus est sup. de consti. & per Fel. in c. 2. supra de maio. et obed. ubi etiam declarat quando quis dicatur contemnere.

e Officiales armatos. Vide de hoc Bald. tenentem, q̄ immo potest habere, in l. nam saluteu. §. fecundum, ff. de offic. præfec. vigi. And. Barb.

cō. & si. Et p hoc adduco bo. tex. ī simili ī l. nec in ea l. ff. de adulter. vbi dicit tex. q̄ pōt occidere adulterū, multo magis poterit iure cōtumelia afficere, &c. Immo plus dicit Io. An. post doc. q̄ si licētia ꝓlati haberi nō pōt, qa est in fuga, pōt, sine metu excōi cationis, licite detineri, & sic intelligit d. dec. vt famę, arg. ff. de his, q̄ ī frau. cred. l. ait ꝓtor, §. si debitorē, tñ haberi dēt discretio, vt curialius detineat, quā laicus. No. ergo, qa allegādo illā l. ait p
a tor, sētiūt isti doct. q̄ clericū debitorē a fugiētē liceat capere ēt
b laicis, b sicut laicis laicū, vt no. ī pall. §. si debitorē, p Bar. & sētit gl. Inst. de actionib. in prin. Host. in sūma, de sent. excom. §. quis dēt. sub §. p prius ver. fallit. dicit, q̄ an capiēs delinquētē clericū fugiētē, vt ducat ad iudicē, cuitet excōicationē, nollet diffinire quasi de hoc dubitauerit, an talis captura possit tute fieri, & idē Archi. recitat simpliciter in c. presbyter, 81. dist. Sed idem Host. in c. nup, de sent. excom. dicit se non fateri, q̄ vbi leges capturā permittūt, possit clericus capi, nisi detur ius canonicū expressū. Do. Ant. transit multū lēte, dicēdo, q̄ si vis esse cautus, & absq; scrupulo facere tales capturas, facias, q̄ officiales laici, deputēt in hoc executores, & captores a prælatis suis, & sic dicit se consuluisse Episcopo Castellano; sed hoc nihil est dicere. Quid eñ si isti officiales non sunt præsentes in iniuria acerrima, quæ mihi, vel filio meo illata est per clericum, quē si dimisero, capiet fugā, antequā exponā ꝓlato suo querelā? Itē quid si fugit cū re mea, vel est debitor meus in magna quātitate? Certe sic restringēdo ista materiā, vt nō possit capi, generaret scādalū in mētib. laicorū, & est quædam potius tyrannię quam iustitiæ executio. Vñ duo hic sūt videda. Primū, nūqdliceat capere clericū, vt eius
c delictū patefiat, & à suo iudice c puniat. Scdo, an liceat capere
12 clericū debitorē fugiētē, vel rē meā asportantē. † Quoad primū vidistis opinionē ridigā Hosti. vt nunquā permittatur captura, nisi detur expressū ius canonicū. Et idē tenet Lau. in clem. 1. de offi. ord. Ioā. de Lig. Coll. & d. Card. hic sentiūt talē capturā fieri nō posse, nisi capiētis interfit rōne priuari interesse. Ber. tñ in p. alleg. cle. 1. sentit, q̄ possit capi ēt si capientis specialiter non interfi. Inn. in c. vt famæ, de sen. excō. vī primo velle, q̄ iudices ec clesiastici, ēt nō habētes iurisdōnē in clericos, & ēt socij clerici, possint capere, vt ducāt ad iudicē, sed laicis hoc nō licet. Sed p̄ intelligi istud dictū, qñ nō timetur de fuga. Vnde ipse idē Inn. in c. si verò, co. tit. notabiliter dicit, q̄ si clericus ab inferenda in
d iuria, ēt tertio nō pōt aliter cōpesci, pōt capi, d & ligari sine me tu excōicationis, & ēt sine peccato: immo talis merēt, argu. 23. q. 4. c. fortitudo, & idē pro defensione rerū, vel ꝓ recuperatione illico fiēda, arg. op. de restit. spol. c. olim. il 1. Nā ille Epūs non fuit solus, cū accessit ad recuperandū possessionē, & manus iniecit vnā cū alijs in illos hospitalarios, nec notātur excōicatione, nisi modū excesserint, quod est notādū. Et licet illa media via Io. de Lig. & sequaciū sit æqua; tñ in veritate puto, q̄ licita sit captura,
e & meritoria, si timetur verisimiliter de fuga, e vel aliter ab in-
f iuria cōpesci nō pōt, nisi capiatur, siue hoc fiat pro publico interesse, siue ꝓ priuato. Nā cōsidero, & facio fundamentū f ex c. si quis suadente. 17. q. 2. vbi patet cuidēter q̄ ad incurrendā hāc excōicationē, requritur dolus, seu temeritas, vt patet dū dicit, [si qs suadē diabolo, manus iiecerit violētas in clericū.] Si. n. capio vt ducā ad iudicē, vt puniat, ex quo timetur, de fuga, vel aliter cōpesci non pōt, nō dī hæc diabolica psuasio, immo diuina fortitudo, vt delicta non remaneāt impunita; in quo versatur vtilitas publica, & includitur ēt priuata, vt in c. vt famæ, de sent. exc. Vnde canon dicit, Rex dēt furta cohibere, adulteria punire, impios de terra pdere. 23. q. 5. c. Rex dēt, & c. p̄ce. & oēs dēnt iuuare legē, p publica vtilitate cōscriptā, arg. 24. q. 3. c. nō inferenda. & maximè cū lex hoc pmittat, nec canon ꝓtra dicat legi. l. si qs in seruitute. ff. de fur. & q̄d no. Bar. in l. fi. C. de exhi. & ītro. re. &
13 gl. in l. nullus. C. de Iud. q̄ est notabilis. Et † maximè quādo vult
14 defendere sociū ab iniuria inferenda. Ad hoc facit optimè d. c. fortitudo, cū trib. c. seq. in c. dilecto, de sent. exc. lib. 6. † Nō enim
g caret scrupulo g societatis occultę, q̄ manifesto desinit obuiare facinori, vt ꝑalleg. c. dilecto. & c. q̄ pōt. 23. q. 3. nec canon aliquo modo resistit, nec quoad verba, nec quoad mentē, cū canō tm̄ intendat illa queare inferentē vim clerico diabolica psuasione, vt supra dixi, & maximè, cum videat quod ius ciuile sit in hoc fundatum super optima ratione, & naturali, & vtilitate publica intali captura, & sic omnis cessat dolus, & per consequens,
15 cessat omnis dispositio prælleg. capit. si quis suadente. † Et hac
h ratione puto ctiā, quod familia potestatis potest impunè capere clericum de nocte illicitè incedentem, h & præsentare suo prælato, quia hoc faciunt ad impedienda delicta, quæ fortè per eum possent committi, quia qui malè agit, odit lucem. in c. cōsuluit, de offi. deleg Quod etiam tenet Bal. in l. si qua. C. de epis-
co. & cler. & idem dico in iudice seculari, vt etiam de die possit
i capere clericum, i & præsentare iudici, si verisimiliter timetur
16 de fuga ipsius clerici, dura aditetur prælatus suus, argu. in auth.
k de defen. ciui. colū. 3. † vbi iudex capit, qui alias non habet iurisdictionem in capiendum, k & in l. desertorem. ff. de re milit. secus si non timeretur de fuga, & sic intelligo Innocen. in præalleg. cap. vt famæ. Ad prædicta bene facit præalleg. c. olim. de restitu. spolia. Si enim possum inicere manus, vt socius recuperet rem suam incontinenti, fortius pro vtilitate publica, vt ipse efficiatur timidior ad iniuriam committendam, & vt cæteri metum habeant. arg. de postul. prælat. cap. bonæ, 1. † Quoad secun-
17 1 dum, an possit capi per creditorem, si est in fuga 1 cōstitutus, vel recedit cum re mea? Breuiter concludo, quod sic, quicquid senserit. Host. in prealleg. §. quis debet, quod tenet Bart. in prælleg. clem. 1. & Colle. & d. Card. hic, & satis hoc sentit Innocen.
18 in prælleg. cap. si vero. † Et optimè facit prælleg. cap. olim, de restit. spol. vbi licitum est pro rebus recuperandis, inuadere clericū, cum moderamine inculpatæ tutelæ, & non solū principalis creditor hoc impunè facere pt, immo sibi auxiliantes. Nam Epūs nō fuit ibi solus ad expellendum, vt ēt dicit Inn. in palle. c. si verò. Itē hic penitus cessat dolus, qui requiritur in pall. c. si quis
19 suadēte. † Ad fm principale, an ex tali deprehēsione legitimè facta surgat notorietas, vt sine alia cōuictione possit deprehēsus puniri.

ADDITIONES.

a Debitorem. Vide d. Iaſ. in l. vinum, in 4. col. versi. secundo infero, ff. si cer. pe. qui expresse vult, quod clericus debitor suspectus de fuga, possit capi. per laicum. Aene. Fal.

b SEB. SAP. Etiam laicis. Vide Bal. in l. si qua per calumniam. C. de episc. & cler. & in c. 1. §. si quis vero. ver. sed quid si iste delinquens, de pa. iura. fir. & Bar. in l. si quis in seruitute, ff. de fur. & in l. nemine, C. de exhib. reis. & in l. similes, eo. tit. Inn. in l. quid ergo, §. si hæres, ff. de leg. 1.

c Suo iudice. Et quando fit remissio per iudicem secularem ad ecclesiasticum, & econtra, vide Bar. in auth. clericus. C. de episc. & cler. And. Barb.

d Potest ca. Quoad istud an possit capi clericus per laicū, pōdera, qa si delictū nō est cōmissum, sed committendū, & tunc dico, q̄ indistincte pt capi a laico, & alleg. casum in c. si vero, de sentē. exc. & alleg. simile, q̄ habetur in c. 1. de hær. ubi inferior pōt corrigere superiorē in delicto cōmittēdo, & q̄ habet in c. hoc vī. 22. q. 5. & quod in simili dixit Io. de Lig. in c. nouit, infra eo. Aut delictū est cōmissum, & tunc si periculū est in mora, dico q̄ pōt capi p laicū, & ad hoc allegat tex. in c. principes seculi. 23. q. 5. ubi laicus pt restringere clericū, quādo non fit iustitia p iudicē ecclesiasticū, sed quādo fugit, nō fit iustitia p iudicē ecclesiasticū, ergo pt capi p laicū. facit q̄a necessitas nō hēt legē, nec subijcit legi. l. 2. §. cū in eadē. ff. ad le. Rhod. de iac. & 16 Pe. de Anch. cōsi. 180. cōsuluit, q̄ ubi est timor fugæ, nō pōt allegari in cōpetē tia. Aut nō est periculū fugæ, & tūc aut laicus vult capere clericū delinquē tē adhoc, vt possit ꝓbare eū deliquisse, & tūc dico q̄ pt. Iste casus est similis præcedenti: aut ista cessant, & tunc dico, qđ capi non possit. & alle. rōnem. Ille pt capere clericum, qui pt illum distringere, tex. est in d. c. vt famæ, sed laicus non potest distringere, ergo non potest capere. And. Barb.

ANT. FRAN. Circa hoc, an clericus debitor laici fugitiuus possit capi per suū creditorē laicū, ꝓpria authoritate, dicas q̄ regulariter debitor fugitiu pt capi propria authoritate creditoris, non vt ipse eū detineat, sed ad iudicē ducat, ne si dū iret ad iudicē pro impetrādo capturā, interim debitor aufugeret, vt in l. ait ꝓtor. & in §. fi debitorē. & ibi ꝓ Bar. ff. de his, quæ in frau. cred. & per eund. Bar. in l. fi. C. de fe. & per Bal. in auth. imo. C. de act. & ob. & ꝑ Alex. ple. in l. 2. in 2. col. ff. de iurisd. om. iud. & in l. quæsitum. ff. de pig. & ple. ꝑ Ang. Are. insti. de act. in prin. q̄ adeo uerū est, ut dixit Bal. in l. 1. C. qui bo. ce. pol. q̄ talis captura possit fieri, imo ēt cōmitti p iudicē, qualibet die ēt fariata i honorē Dei, q̄ ēt est ex mēte Bar. in l. fi. de fer. & uide Spe. i ti. de renun. in uer. Item est beneficium. & tit. de acc. in §. 1. in uer. hoc tamen.

Adde tñ, quod licet ille, q̄ latitat, ut fugiat, sit suspectus de fuga, tñ pp talē latitationē, non dī fugiens, neq; comprahenditur in statuto loquente de fugiente, secundum Bal. in l. 1. in 3. col. C. de ædil. act. & in l. 1. C. de ser. fugi.

c Verisimiliter de fuga. Adde, quod non sit excommunicatus capiens clericum fugientem cum re aliena, tenet Lap. alleg. 126.

f Fundamentum. Non videtur bona ratio, quia sequeretur, quod ubicunque laicus moueretur bono zelo, possit capere clericum contra illud. Nolite tāgere Christos meos. And. Barb.

g Scrupulo. Hic cadit notabilis quæstio. quid si ego possum vnum defendere. & nō defendo, an teneor, uide Bar. in l. ut uim, in pe. col. in fi. de iusti. & iur. & ibi d. Iaſ. in pe. col. in prin. uer. nūquid autem, &c. uide unum pulchrū tex. quem alleg. iste in materia, in c. nouit. nu. 36. infra eod. uidelicet, tex. in c. i. 25. dist. & alium in simili, 86. dist. c. pascе. Aene. Falc.

h SEB. SAP. Illicitè incedentem. Vide Fel. in c. si uero. in 2. col. uer. tamen limita hoc, infra de sentē. excom. ubi etiam ponit, an liceat capere laico clericum repertum in flagranti crimine, & an liceat percutere clericum inuadentem proximum meum.

i Clericū. Vide Bar. i l. si qs in seruitute. ff. de fur. & latissime ibi, do. Ale. in additio. ubi ponit, an, & qñ possit clericus per laicū capi: uide omnino Ang. de Are. in tract. malefi. in gl. fama publica est. 12. col. uer. 9. Aene. de Falc.

k In capiendū. Innuitur ex istis uerbis, quod debitor suspectus nō pōt allegari incompetentiam iudicis, & hoc tenet Ponta. in l. de pupillo. §. meminisse. ff. de ope. no. nun. & in l. 2. ff. de iur. om. iud. & in consi. 242. inc. unum est, qđ substantialiter obiicitur &c. & ibi dicit, quod ista fuit mirabilis, & singularis decisio Pet. de Anch. in consi. 184. & illud consilium Pet. de Anc. alias hī in nu. 187. & incip. in Christi nomine præmittendum, &c. de veritate istius qōnis, uide plene d. Alex. in d. l. 2. ff. de iurisd. om. iud. Aene. de Falc.

l Si est in fuga. Adde, quod uoluit Alex. consi. 64. per totum. 3. lib.

ZACH. Ego restringerem hoc dictum, l. quod clericus in fuga possit p creditorem capi, esse uerum, quando periculum est in mora, alias non secundum. Bal. hic, col. 3. & in c. delictus. in 5. col. infra de app. quia tunc posset ēt iudex laicus, absque metu excommunicationis, illum capere, & de hoc dicto, l. an & quando clericus debitor fugitiuus, uel de fuga suspectus possit per iudicem laicum, uel suum creditorē impune capi, & detineri, uide per Lanfr. de Oria in c. quoniam contra. §. reculationes, & ibi plenissime, & diffuse in apost. magna. Celli. in uer. quia forensis, infra de proba. Et ibi quando dicatur, quis suspectus de fuga, & quæ requirantur in hoc, ut propter suspicionem fugæ possit quis cap.

Universidad de Deusto
Biblioteca

puniri. Gl. hic sentit ꝙ sic; sed tex. facit in oppositū, cum videatur requirere duo copulatiue ad facultatem puniendi, ꝙ fuerit legitimè deprehēsus, & conuictus; & sic sola deprehēsio nō sufficit. Iste articulus ꝑt subdiuidi, & primo, qd si capiatur laicus in delicto à laicis, vel clericus à clericis? Secūdò, qd si capiatur clericus à laicis? Ad primū gl. variant. Nā quādoq; sentiunt, quod deprehēsio tm̄, inducit infamiā, vt no. gl. in c. ex lr̄arū tuarū, de eo, qui duxit in matri. & in c. sciscitantib. 15. q. vlt. glo. in l. capite quinto. ff. de adult. sentit, ꝙ nisi capiat in actu vero, solum induc̄it indicium, vt supponatur tortura. Sed gl. ī c. si quis diaco. 50. dist. & c. presbyter. 81. dist. vī distinguere, ꝙ si multitudo adsit in actu deprehensionis in delicto, ita ꝙ viderunt, & deprehenderunt eū in delicto, tūc inducitur notorium: secus si multitudo fuit admissa in actu deprehēsionis, & nō in delicto: vt ga postquam cepit quis aliquē in domo sua, vocauit viciniā. tūc. n. delictū nō efficit notoriū, sed oritur infamia, seu indiciū f̄m quātitatem multitudinis admisse. & idem in veritate sentit gl. ī pal. l. capite quinto. d. Ant. hic dicit, ꝙ deprehensio ꝑt inducere in diciū tm̄: itē infamiā tm̄: itē & notoriū f̄m qualitatē deprehensionis, & multitudinē astantiū. Si. n. deprehensio fit paucis astātibus, maximè in delicto de facili non publico, vt est adulteriū, non inducit, nisi indiciū tm̄. Hoc tm̄ mihi non placet, si deprehēsio à paucis fuit facta in actu delicti: quia tunc inducitur nō solum indiciū, immo manifestum: ga probari p̄t, siue viderint ipsos adulterantes, seu furantes; ēt per rimulā, & succesiuè: vt est bona gl. in c. nihilominus. 3. q. 9. siue viderint, & deprehēderint in actu propinquo, vt solū cum sola, seu nudum [a] cū nuda in actu amplexus, seu in actu osculi: vt est glo. notab. & Barto. in præal. l. capite quinto. & optimè facit tex. in c. literis, & in c. tertio loco, de præsum. Imo plus dicit Bar. in l. furē. ff. de fur. qđ crimē efficitur manifestū, [b] siue capiatur in actu ꝓpinquo, siue in ipso facinore. Allegat illam l. iuncta. l. si qs in seruitute, ff. eo. lō dicit, ꝙ si aliquis capiatur in domo alicuius pulchræ mulieris, adulterium dī manifestum: & sic dicit debere intelligi præal. l. capite 5. Vbi tm̄ post gl. requirit, ꝙ captura fiat saltē in actu propinquo, ꝙ plus placet, vt quia viderunt eū in camera solū cū sola; vel osculantē mulierem: vel in similibus actibus. arg. in præal. c. literis, & in c. tertio loco. Et intelligo dictū Bar. ꝙ sit manifestum. i. probabile: & sic quatenus manifestum distinguitur à notorio iuxta no. in c. vestra, de coha. clc. & mul. si pauci fuerūt in actu deprehensionis in delicto. Si verò multitudo, quæ sufficit ad notorium: tunc inducitur manifestum, i. notorium: & sic proprie loquitur Bar. in præal. l. furem. Ex prædictis ergo cōcludo, quod dictum d. Ant. dum dicit, quod captura, paucis astantibus, facit indicium, debet intelligi & restringi, quando pauci fuerunt adhibiti, post deprehensionem, seu consummationē delicti: non autem si in ipso delicto, vel actu propinquo: ga tūc hoc sufficit quoad probationem, vt supra dixi. Si deprehensio fiat pluribus astantibus post delictum, ita ꝙ non viderunt delictū, supple, nec viderunt actum propinquum ad delictum; tūc inducit infamia: & sic intellige gl. ꝛ. all. Et sic ītellige ēt istū tex. qui vltra deprehēsionē, exigit cōuictionē ad effectū puniēdi. Sed si deprehēsio fiat ī delicti actu astāte toto populo vel maiore parte populi; supple, vel tot ꝙ habēt inducere notoriū, tūc inducit notoriū ex deprehēsione. & ita ꝓcedit ista glo. Et hoc satis fuit de mēte gl. & ꝑal. c. si qs diaco. 50. dist. & c. ꝑsbyter. 81. dist. Sed aduerte, quia tunc notorium non causatur ex ipso facto deprehē sionis, sed ex actu percipiendi sensu corporeo: & ideo dic melius, vt deprehensio aliquid inducat; quod si fiat in actu propin quo delicti, licet nō in ipso delicto, inducitur notorium; vt in p all. l. furem, iuncta l. si quis in seruitute. ff. de fur. vt vult Barto. in præal. l. furem. Et sic rectè potest intelligi tex. cum glo. non diuinando, in præal. c. præsbyter: vbi ex sola deprehensione punitur deprehensus. Ad secundum membrum subdistinctionis, quando clericus capitur à laicis, an inducatur notorium; breui ter dico, quòd in casibus, de quibus supra dixit non inducitur notorium, quando laicus capitur à laicis, vel clericus à clericis multo fortius non inducetur, quando clericus capitur a laicis. Puto tamen quod facit indicium, vel infamiam, iuxta ea quæ supra dixi, per ea, quę notantur in c. at si clerici, supra eodem. & facit quod no. in c. quoniam, & c. tam literis, infra de test. Possunt enim laici testificari contra clericum, saltem ad indicium, & infamiam inducendam, vt dicam in c. de cætero, de test. vbi no. [20] † Quando autem inducatur notorium, glo. hic, & in præal. c. presbyter, volunt, quod si fuerunt admissi clerici, vel quādo laici deprehenderunt authoritate prælati, quod inducatur notorium. idem sentit hic Hostien. quod sola deprehensio, tantum sufficit ad infamiam inducendam, vt in l. palam. §. quę in adulterio. ff. de ritu nupt. nisi crimen deprehendatur a clericis, ab Episcopo missis, & coram vicinia publicetur, tunc enim redditur notorium, vt non sit locus inficiationi, de coha. clc. & mu. c. tua. & c. si. Et sic dicit debere intelligi præall. c. presbyter.

c Sed si capiatur a laicis, non propter hoc reputatur conuictus. c alleg. 2. q. 7. ꝙ laici, & supra eodem c. at si clerici. do. Anto. dicit, quod si populus esset præsens, non solum in actu deprehensionis, sed etiam in actu delicti; vt quia deprehenditur in flagranti crimine; tunc inducitur notorium, nec requiritur, quod omnes, vel maiori pars sint clerici, sed sufficit, quod sint laici: aliàs durum foret aliquid probare notorium contra clericū; ad hoc c. cum dilectis, de pur. can. vbi dicitur delictum notorium, cuius populus testis est. Item notorium comprænditur in se famosum; sed contra clericum infamatum laici testificantur, vt not. de accus. c. cum P. & quia non est possibile, quod inter tot non sint aliqui non infesti Et licet d. Ant. loquatur aliquantulū inter dentes, nec clarè exprimat intentionem suam, dum dicit, quod non requirit, quod omnes sint clerici, vel maior pars, non tamen dicit expresse sufficere, clericis omnino exclusis, licet in veritate hoc sentiat per verba sequentia, dum dicit, quod sufficiant laici. & sic de necessitate non requiruntur clerici. Mihi tamen placet opi. vt in hoc non sit differentia inter clericū, & laicum, & an deprehensio fiat à clericis, an à laicis, scilicet vbicunque clericus capiatur in flagranti crimine, vel in actu ꝙ pinquo, quo semper inducitur notorium. Iura enim in hoc nō faciunt differentiam, vt patet in d. c. vestra. in c. tua. & in c. fi. de coh. cler. & muli. Et videtur tex. in præal. c. cum dilectis, de pur. can. vbi dicitur, quod crimē illius presbyteri adeo fuerat publicum, & notorium; quod nullus inficiationi locus penitus existebat, vt puta cuius, vniuersæ viciniæ populus, testis erat. & Et sic ad inducendum crimen notorium, etiā contra presbyterū, [21] sufficit populus viciniæ. † Et appellatione populi, tm̄ veniūt laici, [d] vt in c. si sententia, de sen. excom. li. 6. e Et pondera, qa tex. [e] in p̄al. c. cū dilectus, tm̄ loquit̄ de vicinia, seu de populo vicinię & in vicinia non solent cōiter habitare p̄sbyteri alij p̄ter parochialē. Item satis est, ꝙ tex. ibi tm̄ se fundat sup populo viciniæ, [22] nec regrit p̄sentiā sacerdotū, seu cle. † Licet ergo laici alias regularit̄ non testificent̄ ꝺ clericū, [f] qñ agit̄ criminaľt: de quo tm̄ plene dicā ī c. de cętero, de test. tm̄ qñ crimē est notoriū, bñ testificantur,

ADDITIONES.

a Seu nudum. Aduerte, quia licet adulterium non possit directe probari, tamē probatur per præsumptiones, de quibus hic, per istū, & per ibi. Ang. de Are. in tract. malefi. in gl. in ver. che hai adulterata la &c. in 5. col. vers. visis & c. vide Bar. in l. 2. §. fi. in fi. ff. de adulte. & ibi d. Alex. in addi. Et quid si mulier reperitur de nocte, quòd vadit ad domum amasij suij, an per hoc præsumatur adulterium. Vide per Roma. in consi. 351. Aene. de Falco.

ANT. FRAN. An adulterium probetur ex præsumptionibus, & ex quibus, vltra hic all. vide Bar. in l. capite quinto. §. 1. ff. de adul. & vide, quæ hñr in Cliteris, & in c. tertio loco. de præsum. & vide tex. in c. dixit dñs. 32. q. 1. & vide Io. An. in c. ſterea. de test. & Bar. omnino in l. quærebatur. ff. de test. Et an ex sola suspicione adulterij possit maritus repellere vxorē de domo? vide gl. ind. c. dixit dñs, & aliā gl. in c. maritis, de adulte. Et adde ꝙ iudex eccl. potest de adulterio cognoscere, eo casu quo agitur ad separationē tori, vt voluit Io. An. in c. fi. infra, de foro cōpet. Et eo. modo dicas, ꝙ poterit adiri iudex ecclesiasticus, ēt qñ ageretur ad pœnam detrusionis in monasterium, iuxta auth. sed hodie, C. de adulte. Et de hoc vī casus in c. gaudemus. de cōuer. cōiu. Item etiam quando ageretur ad pœnam vt scinderentur adulterę panni & capilli, vt in c. de Benedicto. 32. q. 1. & eodem modo quando ageretur, vt mulier excommunicaretur pro adulterio, seu etiam ipse vir, vt in c. intelleximus. de adul. & vide etiam Io. And. in c. tuæ. de procur.

b SEB. SAP. Manifestum. Reprobat tamē Abb. in c. tertio loco. col. pe. inf. de proba. de quo vide Ang. Are. in addi. ad Ange. de malefi. in ver. che hai adulterata la mia donna. col. 11. vbi etiam plura per Ang. Et quid dicatur ꝓprię manifestum, ponit Abb. in c. cum olim, de verb. sig. in c. vestra, col. 5. de coha. cler. & mulie. Bal. in consi. 59. incipi. Paulus faber. col. 5.

c SEB. SAP. Conuictus. Quòd non dicatur quis depræhensus, nisi sit conuictus, ponit Bar. in l. 1. C. de peti. bono. fublat. li. 10. & Pau. de Cast. in l. 3. C. de fer. fugi. vbi etiam Ang. not.

d Veniunt laici. Vide istum, qui idem cōcludit in c. 1. in 1. no. infra de vi. & hoc. cler. vide Old. consi. 22. alias 32 Ro. consi. 180. sed quid in priuilegijs, vide istum, ubi supra. Aen. de Falc.

e SEB. SAP. Lib. 6. Nunquid appellatione populi, veniant clerici, vide Fel. in c. ecclesia S. Mariæ. col. 27. de const. uer. tertio quæro.

f Clericum. An laici possint testificari contra clericum in criminalibus uide de Alex. in consi. 74. incip. & uiso themate. in 2. col. uer. ad idem, in 1. uol. & in consi. 178. inci. & uiso themate. in 3. col. uer. ad idē. ꝙ consiliū secundū ordinē omniū cōsiliorū est, nu. 320. in 2. uol. an aūt laicus examinatus cōtra clericū, saltē faciat indicium, iste in c. de cætero. de testi. tenet ꝙ sic. An aūt testis, q nō debebat examinari examinatus faciat idiciū, uide An. in tract. male. in gl. 1. uer. fama publica. in 5. col. uer. qd si qs. & ibi Ang. in addi. & pulchre. p Bar. qui distinguit in l. maritus. uer. alteritus & ibi latissime do. Alex. in addi. ff. de qōni. an aūt laicus possit accusare clericū, uide Ang. de Are. in tract. male. in glo. nec non ad querelam. in 23. col. uer. quandoq; Aen. Falc.

ANT. FRAN. Circa hoc, an testis, qui non debet examinari, si examinatur probat. Vltra hic dicta, dicas, quod si testis examinaretur super capitulo impertinenti, nō valeret examinatio, nec ad probationem, nec ad iudiciū, vt no. uoluit Inn. in c. per tuas, de test. & eo. modo dicas si examinetur testis ꝛ non citatum, quia non valeret talis examinatio, ut per d. Abb. in c. in nomine domini. ꝓ glo. infra de testi. & no. Bal. in l. si quando. C. de testi. tamen si testis, qui non deberet examinari, uel ratione familiaritatis, uel alia ratione, puta consanguinitatis, uel alia; iuxta ea, quæ habentur in l. omnibus, & in l. etiam. C. de testib. si examinaretur, quamuis non sufficiat ad probationē, tm̄ facit indicium, tex. est, qui secundum aliquos non est alibi, in l. si quando C. undenil. & no. in l. ff. de testi. Et uide Bar. idem tenētem, in l. 2. in §. 2. ff. de excusa. quod est multum notandum, & menti tenendum.

ficant, vt ibi optimè probat, ga in tota vicinia, seu in maiori parte non præsumitur de facili corruptela. Et hoc vltimum sentit hic Io. And. post Lau. super glos. hac, dum dicit, quod crimen redditur notorium, si laici fuerunt presentes, licet alias laici nō possint testificari contra clericos. Quasi sentiat, quod in isto casu notorietatis poterūt; sed quatenus requiunt, quod fuerint adiuncti aliqui clerici, vel quòd habuerint licētiam a prælato, non placet, quia hoc nullo iure probatur; & captura satis est legitima, vt supra dixi. vel etiam sine captura, quando viderunt clericum in ipso delicto, vel in actu propinquo: & hæc no. quia
23 quotidiana. Nunc † venio ad glo. 2. & opp. contra tex. de conculcatione, & superfluitate. Nam primo dicit, quod debet excommunicari; & sic eo nō redeunte, debet anathematizari: &
a tamen anathema [a] est excommunicatio. [b] 16. q. 2. c. visis: & sic
b idem repetit. Sol. gl. metu contrarij exponit, excommunicari, i. suspendi, vt sic differat à sequenti verbo. Sed contra hāc sol. gl. facit, quia si iam depositus est, qūo potest suspendi, cum depositio includat in se suspensionē. supra eodem cap. at si clerici. Nisi intelligas secundū Io. And. post Pe. & Abb. quòd suspendatur ab ingressū ecclesiæ, vel similibus, tāquam laicus. Sed ista est inia extorsio; & ideo alij, vt Gof. intelligunt primò de excommunicatione minori; anathema verò de excommunicatione maiori; & idem Inno. Quod non placet, per c. pe. infra de sent. excom. Ideo dic melius post Host. & Ioan. And. & sequentes, quòd debet primò excōmunicari, sine solemnitate, de qua 11. q. 3. c. debēt. sed postea debet excommunicari cum solemnitate, quæ habetur in illo c. debent. Et ista dicit anathema de qua apud Galathas 1. & 1. ad Corint. vlt. Et dī anathema deriuari ab Ana, quod est surſum; & thera, quod est figura quædam ad formam literæ; quæ olim imprimebatur in frontibus damnatorum. Dicitur ergo anathema quasi anatheta idest superna maledicto. de quo etiam habetur. 23. q. 4. c. Guilisarius. Et aduerte, quia illud anathema propriè dicitur mucro episcopalis, vt in d. c. visis: quia tantum Epi debēt eam proferre.) Nec credas, ꝙ sit maioris potētiæ, quam excōicatio sine solēnitate; sed fit ad maiorē terrorē, & vt cū maiori difficultate obtineat absolutionē, vnde profertur per Episcopū, astantibus 12. sacerdotibus, cum candelis accensis, quas debent post promulgationem sentētiæ projicere, & pedibus cōculcare, vt ibi. Et qualiter postea fiat absolutio, vide in c. cū aliquis. 11. q. 3. Glos. vltima est facilis. ponit enim ordinem procedendi, quando processus principiatur pp contumaciā, & quando principiatur propter crimē, & not. eā. Et in eo ꝙ ponit aliquos casus, in qbus post depositionē fit traditio curiæ seculari; dic, vt plenissime dixi in c. at si clerici, supra
24 eo. vbi plenè examinaui istam gl. † Explicita materia gl. op. tūc cōtra tex. in eo, quod dicit, quod si post excōicationē, & anathema, clericus depositus reperitur incorrigibilis, quia ecclesia nō habet vltra quid faciat, comprimendus est per secularem, vt ei deputetur exiliū, &c. Videtur enim ꝙ imo vltra anathema, ecclesia possit imponere aliam pœnam, cū multæ sint, vt no. glo. in c. 1. ad reprimendā, de off. ord. & Io. An. in c. pro humani, de homi. lib. 6. Nam pōt exponere omnia bona tēporalia, vt ibi, & in c. excōmunicamus, infra de hære. habet pœnam verberū, cū tra sanguinis effusionē. in c. Archiepiscopatu, de rap. imprimit
28 characterē, etiam in facie, in c. ad audientiā, de cri. fal. iducit ser uitutē, vt in c. ita quorundam, de iu. Habet pœnam exilij, seu relegationis, vt in c. 1. de calū. & 50. dist. c. accedens: & tm̄ tex. videtur velle hic contrarium in fi. Et quod plus est, potest diffidare quē cū oībus bonis suis, vt a quocūque possit impune offendi, vt in præal. c. pro humani. Falsum est ergo, ꝙ ecclesia nō habet vltra quid faciat. Sol. Io. And. & Abb. & cōmuniter doc. intelligunt, quòd ecclesia non habet vltra quid faciat, non ex defectu pœnarum, sed propter potentiā istius criminosi, vt quia nō poterat corrigi de facto, & hæc cōmunis lect. est ad istū tex. Contra quem fortiter op. de fi. tex. vbi innuitur, quòd per iudicem secularem iste poterat comprimi: ergo per ecclesiasticū, quia poterat inuocare eius auxiliū: & ipse tenetur istud præstare, tanquam ecclesiæ minister. 23. q. 5. c. administratores, de off. or. c. a. 11. q. 1. c. petimus. Et eius auxilio inuocato, poterat imponere pœnam exilij, vel aliam legitimam de prædictis. Et videtur tex. expressus in c. vt famæ, de senten. excommuni. vbi clericos incorrigibiles ecclesiasticus iudex detrudit in arctam custodiam. c & hoc contrarium fecit me multum alias dubitare. &
c licet videatur vrgere, tamen propter alia verba cōtenta in tex. & contraria supra alle. oportet istam lec. tenere, quod de facto
25 non potuit comprimi per ecclesiam. † Nam si iste potuisset de facto corrigi, iterādo delicta maximè, non fuisset excommunicatus, cum illa non sit pœna delicti, sed contumacię, vt in c. sacro, de sen. excommu. & no. 11. q. 3. c. episcopi. sed fuisset relegatus, vel ad arctam custodiam mancipatus, vt in præal. cap. vt fama. & c. tuæ. de pœn. vel alia pœna afflictus. Item quoque fallsum esset, quod ecclesia nō haberet vltra quid faceret, si posset illum capere, vt in præal. c. vt famæ. & c. pe. de hær. & quod no. Inno. in c. qualiter, & qñ. de accu. il. 2. vbi ponit equiparationes pœnarum iuris cano. ad ius ciuile. Et ad contrarium potest responderi, quod forte de facili capere non poterat per familiā potestatis; fortassis ad hoc sæpe & sæpius adhibitam. Vnde ecclesia non vult amplius habere curam ipsius; sed dimittit eum iudici seculari, qui poterit habere maiorem solertiam in capiēdo eum; cum perpenderit ipsum esse de foro suo. vel finge, vt sæpe accidit de facto, quod iste clericus captus, sæpe capturam illusit; effringendo carceres, & deteriora committendo, & sic non potuit eum commodè castigare, cum non habeat mortis. relinquitur ergo iudici seculari, vt imponat legitimam pœnam: & hic est verus intellectus capitu. supple ergo ad capit. vt
d famæ, [d] & ad alia iura, de incarceratione loquentia. † Et per hoc
26 tollitur obiectio, quæ solet fieri à plerisque laicis detrahentibus iudicio ecclesię & dicentibus, valde indignum existere, vt laicus pro homicidio moriatur: clericus vero tantum deponatur, e eum possit esse talis clericus mxime, qui nihil de tali depositione curabit. Certè vt supra dixi, sola depositio non est sufficiens pœna, si posset de facto puniri, sed debet detrudi in monasterium, vel in arcto carcere: adeo quod vita sit sibi tormentum; mors vero solatium, vt in c. nouimus, de ver. sign. Et sic potest dici adempta spes euadendi, durior est enim mors, cum lō giori languore afficiatur. Secundo opponit, de c. nouimus, de ver. sig. & de pœn. c. 2. lib. 6. vbi secularis iudex non comprimit clericum ante depositionem, seu degradationem actualem, quę fit cum solemnitate, de qua in præal. c. 2. & hæc incontinēti punit, data incorrigibilitate. Solu. tres reperio opini. principa
f les. Prima Pet. qui dicit fatendo contrarium, e quod iste debet prius degradari; & postea comprimi; & sic supplet ad istū tex.
g per illa iura. Secunda est opi. Host. dicentis, g quod illum comprimere faciet secularis, ad requisitionem ecclesiæ, vt infra de cle. excomm. c. 2. in fi. siue per ipsius traditionem, & non aliter. Pro quo etiam intercedat ecclesia, ne mors inferatur, in præal. leg. capitu. nouimus, sed iudex secularis faciet quod sibi videbitur: & quod fit necessaria traditio, videtur etiam tenere Ioan. de Lign. mouetur arg. satis à remotis. dicit enim quod sicut dominium non transit sine traditione. C. de pact. l. traditionibus, ita nec hic comprimitur per secularem, nisi tradatur. Et propter rea iura vtuntur hoc verbo, tradere. Tertia opin. principalis est
h Io. And. h qui dicit, quod istud c. non intelligitur in degradato, in quo non putat necessarium, quod sequatur incorrigibilitas, sed statim dicit eum effici de foro seculari, vt in præal. c. 2. & c. nouimus. Intelligitur hoc cap. & bene, in verbaliter depositio; nec est necesse secūdum eum, quod sequatur degradatio, data
27 incorrigibilitate; & licet, possit fieri, nō tm̄ est necesse. † Quia si se citra depositionem tertio monitus, ingerit enormitatibus, perdit priuilegium clericale, de senten. excommu. c. contingit. 2. & c. in audientia. & c. perpendimus, eod. tit. multo fortius perditiam depositus, quia adhuc postea monitus est. Et hanc opinionem sequuntur communiter moder. Et dicit dominus Anto. quod procedit absque dubio, quando incorrigibilitas surgit ex trina monitione. sed si aliter esset incorrigibilis, vt quia iterato se immiscueret tunc est magis dubium, sed nihilominus tenet primum, quia decretalis ista videtur hoc probare, secundum eum. † Sed aduerte, quia per hoc sentit domi.
Anto.

ADDITIONES.

a SEB. SAP. Anathema. Quid operetur anathematizatio, vide Arch. in c. si qs clericus. 11. q. 1. & ibi etiam Car. Alex. vbi dicit, quòd verba ista, anathema sit, requirunt sententiam, ita quod quis non est excommunicatus ipso iure, cuius contrarium tenet Fel. in c. Rodulphus col. 21. versi. fi. sit anathema. & ibi etiam declarat illa verba, quæ solent apponi, sit anathema, quid significent.

b ZAC. Est excommunicatio. Adde ꝙ non requiritur sententia declaratoria. Ita no. Feli. in c. Rodulphus col. 21. versi. fi sit anathema, supra de resci. Ex quo potes colligere, quid inter se differant anathema, & excommunicatio.

c Arctam custodiam. Tu pondera, quia tex. hic ponit duo, ne pereat pluri morum; & non habeat quid vltra faciat; quod ideo vult comprimi per secularem, ne sit perditio plurimorum, quia cæteri clerici caperent exemplum sui facinoris. Vnde grauior videtur pœna sibi, si perdat priuilegium clericale; & ideo ecclesia ita facit, quia non vult eum amplius habere in sua protectione. And. Barb.

d Vt famæ. Tu pondera, q a d. c. vt famæ, disponit obuiando delictis futuris, iō si nō facit pœnitentia, est tumor, vt labatur in similia, vel peiora. And. Barb.

e ZAC. Tantum deponatur. Non ob. gl. fi. in c. 2. infra qui cle. vel mon. vbi dicit, quod clericus propter homicidium debet degradari, quia illa gl. debet intelligi de degradatione verbali, non autem de actuali, vt no. But. & doc. in c. at si clerici, supra eodem. Hostien. in c. 2. infra, de ho. & Bal. in l. eum fratrem. C. ad Silla.

f Fatendo contrarium. Pondera, quia prima opi. non est bona, ex eo, quia hic præsupponit. d. c. quod ecclesia non habet quid vltra faciat de facto, quia non potest capere clericum, ergo non potest eum degradare. Pondera, qa dicit, nō habet quid vltra faciat, quia videtur habere eum pro degradato, concurrentibus depositione, excommunicatione, & anathemate. An. Barb.

g Host. dicentis. Illa opi. Host. probatur in c. 2. in verbo, ad requisitionem iudicis ecclesiastici damnetur exilio à rege. Nec dicit verum Io. de Lig. quia debet credi, quod episcopus eum non habet, vt hic præsupponunt doc. An. Barba.

h Ioan. And. Sed certè, contra istam op. est tex. in c. 2. de cler. excom. mi. in ver. ad requisitionem. And. Barb.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Anto. quod incorrigibilitas, absque alia monitione, exuit istũ depositum priuilegio clericali, quod in veritate nõ est verum. Vnde licet communiter soleat allegari hoc c. quod data incorrigibilitate post depositionem, depositus sit tradendus curiæ seculari; vel statim secundum aliam opin. efficiatur de foro seculari; hæc tamen litera non probat; nisi eliciatur incorrigibilitas secundum modum hic traditum. Vnde pondera quod text. ponit hic tres gradus pœnæ, antequam deueniatur ad compræhensionem fiendam per iudicem secularem. Primus gradus pœnæ est, q̃ deponitur. Secundus gradus est, quòd secuta incorrigibilitate excommunicatur: & sic non efficitur statim secuta incorrigibilitate de foro seculari. Item ad excommunicationẽ infligendam debet præcedere trina monitio, vt se corrigat: vt in c. sacro, de senten. excommu. & in c. constitutionem, eo. ti. li. 6. & sic non potest deueniri ad effectum depræhensionis fiendæ per secularem, quin præcedat monitio: licet aliter & minus bene, sentiat d. Ant. Tertius gradus est, quia si adhuc post excõmunicationem non resipiscat, dẽt anathematizari; & si vult redire, & pœnitentiam agere, adhuc remanet sub protectione ecclesiæ. Sed si contemnit omnes istos tres gradus pœnæ, & sic
a peruenit in profundum malorum, a demum comprimitur per iudicem secularem. oportet ergo, quòd incorrigibilitas eliciat̃ non ex simplici iteratione delicti; sed præcedente isto triplici pœnæ gradu, per iudicem ecclesiasticum. Et sic requiritur istud quartum, quod ecclesia non habeat vltra quid faciat, pro hoc tex. opt. in d. c. vt famę, infra, de senten. excom. vbi condemnatus, iterans illud delictum, vel peius, non efficitur de foro seculari; si ecclesia potest illud punire, sed detrudet eũ in arcto carcere. Et sic cum ecclesia non habeat quid vltra faciat: vel quia de facto non potest ipsum habere, vel sæpe habuit, & illusit capturam, deteriora vel alia crimina committendo, vel agendo, nec potest haberi spes de correctione; incontinenti põt comprimi per secularem: non ergo requiritur de necessitate alia de gradatio, seu ecclesiæ requisitio; cum sola trina monitio sufficiat ad exuẽdum eũ omni priuilegio clericali; vt supra dixi. Fortius, qñ primo præcessit depositio, & secuta est excommunicatio, cum monitionibus debitis, & anathematis ꝓmulgatio cũ tanta solemnitate; quia non requiritur alia traditio, cum nec tex. de traditione, vel degradatione, seu requisitione, faciat ali-
29 quam mentionem. † Putat tamen do. Card. hic requiri ante omnia, q̃ per iudicem ecclesiasticum declaretur, clericũ esse incorrigibilem alias si corã seculari exciperet de suo priuilegio, non posset secularis cognoscere, an sit de foro suo, alleg. de senten. excom. c. si iudex laicus. li. 6. Vel potest intelligi secundum eũ, vt cesset omne cõtrarium, vt dixit Host. vt puniat secularis ad requisitionem iudicis ecclesiastici. de cler. excommu. min. c. 2. Sed certè si subtiliter hæc materia ꝓsideretur, nulla de necessi-
b tate requiritur requisitio, per ea quæ supra dixi: nec etiam b de
c claratio, c quia, ex quo præcessit depositio; secuta est excõmunicatio, & anathematis promulgatio; & iste non resipiscit, accedendo ad ecclesiasticũ, & offerendo se ad pœnitentiam. luce clarius constat de eius incorrigibilitate; & maxime, si depræhẽditur in delicto flagrãti. Nam eo ipso, quòd perdurat in illa pertinacia, pdit priuilegium, nec aliquis locus inficitioni relictus est. arg. in c. euidentia. de accu. in c. quanto. supra de transla. epi. vbi patet, q̃ dicitur notoriũ eo ipso, quod episcopus de sua ecclesia transit ad aliam: fortius dicitur notorium, quando triplici gradu pœnæ præmisso, iste reperitur inhærere suis iniquitatibus. Et sic non ob. contrarium, quod posset formari de c. cum secundũ, de hær. lib. 6. vbi requiritur sententia declaratoria, antequam bona hæretici occupentur per secularem. Procedit. n. nisi factum esset adeo notorium, quod nulla esset opus declaratione, quia in incertis, non in certis, opus est coniecturis. in c. 2. de re iu. vnde iste tex. de declaratione etiam nullã facit mentio
30 nẽ, quia vt dixi, non est necessaria. † Et inquantum dubitaretur aliquo casu, quod de facili euenire non arbitror, dico, quod po-
d rerunt recipi testes lite non contesta. d & parte etiam non citata: & hoc propter periculum fugæ. Facit quod in simili no. Inn. in c. 1. de hom. lib. 6. & vbi timetur periculum possunt testes recipi lit. non contest. & parte non vocata: quod est valde notandum. Et ad hoc induco tex. in c. fi. de hære. lib. 6. & sentit etiam Barto. in l. ait prætor. §. fi debitorem. ff. de his, quæ in frau. cred. Alias autem cessante isto metu, vbi iudex vult declarare quem incidisse in aliquam pœnam, debet eum vocare, & eo præsente de causa cognoscere, vt est glo. in cle. præsenti, de censi. & in cle. 2. de pœn. & pro prædictis facit quod dicam in sequen. qõ. Quæro qualiter depræhẽditur corrigibilitas & incorrigibilitas d. Ant. dicit, q̃ corrigibilitas depræhenditur, si statim eo depositio, se corrigat, vel dicat se paratum corrigere; ' & tunc impone-
e tur ei pœnitentia, & in monasterium detrudetur ad illam pœnitentiam peragendam, de pœn. c. tuæ. Incorrigibilitas vero est, quando reuertitur ad priora delicta, vel in illis perseuerat, vel ter monitus, non desistit: nõ tamen putat eum incorrigibilem, vt tradatur curiæ seculari, si pœnitentiam sibi iniunctam non obseruet. Hæc vltima dicta mihi non placent. Et primo, inquãtum dicit eum incorrigibilem; cum reuertitur ad priora delicta; vel in illis perseuerat. Nam idem intelligo, & si non redeat ad priora, nec perseuerat in illis; sed satis est quod redeat, seu cõ
f mittat alia delicta: f satis enim tunc dicitur incorrigibilis: arguhic, & in l. 3. in fi. C. de epis. aud. Ad idem tex. in capit. vt famæ, de senten. excommuni. ibi, ad similia, vel peiora facile laberentur &c. Idem dico tamen si non sunt similia, vel peiora: quia illud tantum fuit dictum in detestationem illorum. Nam si pro minori culpa, ter moniti persistant; perdunt priuilegium: quanto fortius quando præcessit monitio; & tot pœnarũ gradus secuti sunt. Et pro hoc facit iste tex. in eo, quod alternatiuè loquitur de homicidio; & dicit, q̃ si est incorrigibilis, &c. Non enim potest intelligi de eo, qui perseuerat in eodẽ homicidio, vel homicidio, vel ad idẽ reuertitur. Tum, quia ad illud in specie non posset reuerti: tum, quia non est verisimile, vt ad illud rediret ẽt in genere: & sic toties committeret homicidium & ante excõmunicationem & post; & etiam post promulgationem anathematis, ac si esset leo fortissimus. Hoc ergo non patitur ista litera in aliqua sui parte, nec ratio naturalis admittit. Item inquantum

ADDITIONES.

a Profundum malorum. Circa illa verba, In profundum malorum, vide d. Pet. consi. 151. & pondera, quia regula Innocen. & Ioann. And. in cap. qualiter, reprobatur per illum de homicidio, pro quo de iure ciuili imponitur pœna mortis. tamen tex. vult, quod solum deponatur; & si non constat, quod fit incorrigibilis, non debet vltra procedi. Et iste est tex. aureus ad excussionem clerici criminosi; & destruit communia multa dicta. And. Barb.

b SEB. SAP. Nec etiam. Quod requiratur declaratoria sententia sentit Aretin. in consi. 165. in cap. sicut Ioan. dixit, colum. 7. Ang. in consi. 200. incip. in ciuitate Lucana. Alexan. in l. si quis maior. C. de transa. Et probatur ex his, quæ no. Bartol. in l. eius qui delatorem, in prin. fl. de iure fisc. & quæ late ponit Felin. in ca. Rodulphus. colum. 23. ver. sed declaratoria, cum 10. colum. seq. infra de rescrip.

c Declaratio. Salua pace, imo requiritur declaratio. hoc decidit iste tex. in verbo nisi nodum si in profundum malorum veniens contempserit, comprimendus est: vnde arguo sic, vbicunque iurisdictio competit alicui ratione certę qualitatis, oportet ante omnia constare de illa. cap. cęterum, supra eodem c. uerum. & ca. cum sit. & ibi Innoc. inf. tit. 1. Ang. in 6. uel 7. consi. no. in l. prescriptione, C. si contra ius; vel vti. publ. sed iudici laico non competit comprimere clericum depositum, nisi post excommunicationem, & anathemą, uenerit in profundum malorum, ut hic. Ergo ante omnia debet constare, & per consequens ista est ueritas, quod requiritur, quod iudex pronunciet illum incorrigibilem. & licet dominus Abb. hic dicat, quod sufficit constare de excommunicatione, & anathema; ego dico, quod ultra illa requiritur q̃ uenerit in profundum malorum. Et pondera subtiliter istum tex. in uerbo postmodum, quod debet ex interuallo constare, quod venerit in profundũ malorum, tex. est in l. 2. C. de custo. reo. & in c. cum M. de const. in uer. postmodum. tene menti; quia inaudita. & faciunt no. per Bart. in l. stipulatio. §. habet. ff. de ope. no. nuncia. And. Barba.

ANT. FRANC. Circa istum passum, an & quando lex, vel constitutio dicit, quod aliquis sit propter aliquod delictum, vel ex aliqua causa anathematizatus, vel excommunicatus; vtrum tunc requiratur sententia, non dico super facto, pro quo erat imposita pœna excommunicationis, vel anathematis, quia tunc sum cum isto; quod requiratur sententia declaratoria, quod illud factum, seu delictum commiserit, pro quo lex imponit pœnam, vel canon excommunicationem. sed non credo necessariam esse sententiã, quod iudex illum excommunicet, vel anathematizet. Imo credo, quod declaratione facta per iudicem, statim succedat pœna iuris, sicut in aliis casibus, in quibus quis ipso iure incurrit pœnam anathematis, & excommunicationis absque aliqua alia pronunciatione iudicis, vt no. in c. ꝑ tuas, de senten. excommunica. & in c. præsenti. & in c. eos. & ibi per gl. de sent. excommuni. in 6. & in cle. 1. & ibi per scriben. de senten. ex commu. & vide per Host. in sum. de sen. excommu. circa princi. Et quæ sit differentia inter anathema, & excommunicationem, uide quæ habentur in c. omnes. 3. q. 3. & vtrum anathema possit ferri per laicum, dicas, quod nõ, ut in c. bene quidem. 96. dist. quia anathema proprie dicitur solemnis excõmunicatio, quæ non potest fieri per laicum. vide gl. in c. si inimicus. 11. q. 3. & habetur in c. præsenti. 5. q. 2. & in c. quisquis. 16. q. 4. Et inquantum hic fit mentio de dictione. postmodum. Dicas, quod hæc dictio, postmodum, refertur ad interuallum, iudicis arbitrio, ut per Bar. & Alex. in l. 1. in §. diuus. ff. de qõ. & per Io. de Imo. in l. qui in aliena. in §. fi. ff. de acq. hær. & vide quæ habentur. ff. si quis cau. in l. si post tres. & in l. si post mortem. ff. de leg. 1. Et de huiusmodi dictione, postmodum, vide no. per gl. in c. si postquam, de præb. lib. 6. & in cle. 1. de concel. præb. in ver. intra mensem.

d ZACH. Lite non conte. Etiam per iudicem incompetentem, & pro hoc, no. Bar. in l. admonendi. col. 10. uer. quid si dictum testis. ff. de iureiu. melius in l. 2. C. de naufr. lib. 11. Ro. in l. si uero. §. de viro. in 54 fal. ff. fol. ma. sequitur Ant. Corse. sing. suo 368. in uer. testis. quod incipit, in loco, &c. ut ẽt ampliat Ant. de But. in c. fi. col. 6. inf. de iureiur. & Lanfr. in c. quoniam cõtra. §. recusatione, & ibi Ced. i apo. magna. i uer. qa for. pauloante fi. ff. de probat.

e Se paratum corrigere. Sed quid si dicat, nolle corrigi, an puniatur: ita vt hic dicitur: an debeat expectari, quod perseueret, uide hic Bal. qui pulchre loquitur. And. Barb.

f Alia delicta. Ego puto, quod si illa non sunt similia delicta; quia non sunt tra enormia, vt est homicidium, furtum, vt hic dicitur, vel alia crimina ita fœda nõ dicetur incorrigibilæ. Et pondera, quia ista sunt uerba ad Ephesios, quis dicit d. Abb. ex eo, quia ista uolunt, ut in d. c. ut famæ, quod si similia, vel peiora faciat, dicatur incorrigibilis. Nam cum sumus in materia pœnali, nõ debemus excedere proprium casum. de pœn. dist. 1. c. pœnæ. cum si. ergo sequitur, quod si leuiora facit non uidetur incorrigibilis. And. Barb.

a tum dicit, q̃ solus neglectus pœnitentiæ a debitæ non inducit incorrigibilitatem, certè istud non videtur sine hæsitatione tenendum. Si enim iudex eum deputauit carceri ad agendam pœnitentiam, & iste inde fugam accepit, nec vocatus vult redire, dicemus, ne eum corrigibilem? Certe minime, immo præsumptio est maxima cõtra eum, q̃ alia deteriora cõmitteret, vt probatur in c. vt famæ, præal. & in c. literas, de præsump. & 50. dist. c. accedens. facit cap. testimonium. & quod ibi no. de testib. Ille enim dicitur emendatus, qui agit penitentiam, vt ibi. Item iste resistendo de facto, & vitando debitam pœnam, contrahit nouum delictum, & maxime rebellionis, & contumaciæ. 8. quęs. 1. c. sciendum. 8. distin. cap. si qui sunt presbyteri, propter q̃ certe, secutis tot monitionibus, & censuræ sententiis, debet priuilegio priuari, argum. in iuribus prælleg. cap. contingit, & cap. in audientia. Item hoc probatur per proprium significatũ ver-
b borum, incorrigibilis est, si non vult agere pœnitentiam, b & pœnam delicti persoluere, nec permittit se capi. a iudice suo, & verum est dicere, q̃ ecclesia non habet vltra quid faciat, præmissis istis censuræ sententijs. Concluderem ergo, sic saluando aliquo casu dictum dom. Ant. q̃ aut non peregit pœnitentiam sibi iniunctam, tamen exhibet præsentiam suam, ita q̃ iudex potest ipsum aliter punire, & tunc non dicitur incorrigibilis, quoad hoc, vt per iudicem secularẽ possit puniri, quia ecclesia habet quid faciat, & sic cessat ratio tex. nec debet excommunicari, nec anathematizari, quia feruntur illæ sententiæ propter contumaciam. Exemplum, iudex depositum clericum detrusit in monasterium, vt ibi agat pœnitentiam, in pane, & aqua, & iste exit monasterium, & vagatur in conuiuijs, & alijs solatiis, certe index non excommunicabit eum, ex quo facit in sua pœnitentia, sed eum detrudet in arctum carcerem, & iste est tex. apertus in c. vt famæ: & isto casu seruari potest opi. do. Ant. licet ipse loquatur nimis generaliter, & non bene, quandoque pœnitentia non peracta, capit fugam, & occultat se, vel aliter de facto impedit, ; vt iudex non possit eum arctare, & tunc nulli est dubiũ, q̃ iste est incorrigibilis, quantuncunque iste non reperiatur in nouo delicto, quia non vult se corrigere a priori, & videtur per seuerare saltem in animo, & habere priorem animum in interioribus medullis reconditum, vt dixit tex. de pœn. distin. 2. ca. 1. Tum quia præsumptio est, q̃ illa, seu similia, vel deteriora cõmittat, vt in præalle. c. vt famæ, tum quia contrahit maximum delictum in obediẽtiæ, & rebellionis in resistendo, & non parẽdo, vt supra dixi. Ideo debet anathematizari, & excommunicari, vt in tex. & demum cum ecclesia, non habeat vltra quid faciat, comprimendus est per potestatem secularem, vt imponat debitam pœnitentiam pro delicto, & hoc proprie videtur velle litera, dum simpliciter dicit, vt deputet exilium, seu aliam pœnam legitimam inferat, nec restringit se ad punitẽdum delictũ nouum magis, quam antiquum, & hoc no. quia nullibi ita eua-
31 cuatur hæc materia, sicut hic. † Aduerte tamen, quia vbi facit aliqua delicta, q̃ ita debita pœnitentia sit imponenda, non tamen per hoc tãtum vita debet attenuari, quod verisimiliter citius moriatur, vnde no. Ioan. de Lig. in clemen. 1. de pœnit. &
c remiss. quod carcer c isti disputandus non debet esse nimis arctus, vt certe intra paucos dies verisimiliter moriatur, vnde tales officiales sic eum præcludentes efficiuntur irregulares, secundum eum, quod bene no. in practica, quia multi decipiuntur. Et intellige, q̃ efficiuntur irregulares, secuta morte. Et pro hoc vide tex. sing. in c. nouimus, de verbo. signific. vbi dicitur, q̃ est pane doloris, & aqua angustiæ sustentandus, &c. sic not. verbum, sustentandus, non ergo illico consumandus est. Item in eo, q̃ dicit ibi q̃ mors debet esse eis solatium, vita tormentũ, & sic vult, q̃ viuat, vel vitam ducat in iugi pœnitentia, vnde caueant sibi prælati nostri temporis, qui aliquando ponunt in gabia, & necessaria subtrahunt, adeo, q̃ mors cito est verisimiliter consecutura, siue subsecutura.

ADDITIONES.

a Neglectus pœnitentiæ. Tu pondera primo, quia text. singu. in cap. tua nos, de coha. cleri. & mun. dixit, quod contumax in diffitendo crimen, & ad se purgandum, dicitur quasi conuictus de delicto. Vnde faceret iste text. contra dom. Anto. sed quia tex. in cap. ut famæ. dicit si similia, uel peiora, unde nõ faciendo pœnitentiam non uidetur incorrigibilis. Nec iste tex. fundat se in præsumptione, ut dicit dom. Abb. imo considerat, quia perseuerat faciendo seua. And. Barb.

b Agere pœnitentiam. Tu pondera, quia iste tex. dicit, cum uenerit in profundum malorum, & non dicitur peruenisse in profundum malorum, licet nõ fecerit pœnitentiam, quinimmo plus dico, quod deberet iniungere pœnitentiam salutarem, quam ille uerisimiliter faciet, arg. c. quem pœniter, de pœnit. dist. 1. And. Barb.

c SEB. SAP. Quod carcer. Idem dicit Abb. in c. nouimus, de uerbo. signifi. & ratio est, quia carcer comparatur morti, quando carceratus patitur famẽ, & frigus, ut no. Bald. in cap. 1. §. denique, quæ fuit pri. causa benefi. amit. facunt no. per Barto. in l. 1. §. diuus Seuerus. ff. de quæs. & no. perpetuo, quod licet iudex ecclesiasticus possit condemnare clericum ad perpetuos carceres, ut no. Abb. in d. c. nouimus, & declarat Fely. in c. qualiter, & quando, 2. de accusa. tamen non poterit condemnare laicum, ita dicit Rom. singu. 708. incip. tu scis, quod de iure ciui.

SVMMARIVM.

1 *Succedens alicui, potest conueniri rigore rescripti impetrati contra suum authorem.*
2 *Iudicium transeundo de una in aliam personam, alteratur: nam alio modo procedit contra unum, & alio contra alium.*
3 *Rescriptum concessum contra unam personam, an extendatur ad aliam. 5.*
4 *Genitiuus, an importet dominium.*
5 *Iudex datus alicui non transfert ius suum ad eum, qui non erat in rebus humanis tempore dationis, puta ad eius hæredem.*
6 *Sicut, ista dictio, non semper denotat similitudinem.*
7 *Interdictum, unde ui, transit ad successorem uniuersalem. 11.*
Successor conuenitur per actionem intentatam contra suum prædecessorẽ.
8 *Ecclesia dicitur quid uniuersale, tamen successor in ecclesia, non dicitur uniuersalis. 8.*
9 *Instantia incepta cum uno clerico super una ecclesia, non transit in successorem in illa ecclesia, secus si instantia esset inchoata super ecclesia, quia dignitas non moritur. 10.*
Instantia non transit, nisi in successores uniuersales.
11 *Instantia inchoata contra unum, an, & quando transeat in successorem.*
12 *Clericus succedens laico, conuenitur coram iudice ecclesiastico, in alijs secus, quia successor conuenitur, ubi poterat conueniri author suus.*

CAP. XI.

Via V Hoc c. legitur duobus modis in gloss. & tertio extra glo. Sed quia primus modus legendi positus in glo. videtur communis, & mihi
1 placet, ideo summo sic. † Per rescriptum impetratũ contra violentum conuenitur qui scienter successit in vitium. h. d. Primo narrat factum. Secundo prouidet, ibi, [Præcipimus.] Casus lit. Quidam nomine V. per violentiam occupauit ecclesiam P. clerici. ipse clericus impetrauit literas cõtra dictum V. super ecclesia illa, tandem ille V. mortuus est. P. clericus eandem ecclesiam postea est ingressus, dubitabatur vtrum ille P. per literas impetratas contra dictum V. super eadem ecclesia posset conueniri. Consultus Papa præcipit, vt secundũ formã literarum inter dictos V. & P. coram eijsdem iudicibus procedatur, sicut inter eundem P. & V. si viueret, procederetur. Ber.
2 † No. primo secundum hunc intellectum, q̃ sicut iudicium trã sit quandoque de vna persona ad aliam personam cum alteratione qualitatis, quia alter fit condemnatio cõtra eum, ad quẽ transit, alter contra eum, contra quem iudicium inchoatũ est, vt in l. tam ex contractibus. ff. de iudi. & quod ibi no. Bar. vbi patet, q̃ instantia iudicij inchoata contra filium, q̃ tenetur insolidum ex proprio contractu, transit eo mortuo in partem, qui tã tum tenetur de peculio, vt ibi: Sic rescriptum quandoque transit in alium cum alteratione, & mutatione modi procedendi, quia cum ipso spoliatore agebatur interdicto: vnde vi, vt ĩ cũ ad sedem. de restitu. spoliato. & cum isto secundo, qui scienter successit in vitium, agetur condictione c. sæpe. de restit. spoliat.
3 vt infra dicam. † No. q̃ rescriptum non solũ aliquando trãsit in personã non expressam in eo, sed ẽt per trãslationẽ alteratur modus procedendi, & intelligo, quando aliquo modo potest modus agendi contra secundum includi sub rescripto, impetrato contra prædecessorem, alias secus, per not. in capit. super literis.
4 de rescript. & ibi tangam. † Tertio no. quod ecclesia potest dici illius sacerdotis, cui fuit collata; licet non habeat dominium ecclesiæ, sed titulum potius administratiuum, vt in ca. 2. de do-
a natio. Et ex hoc not. quod genitiuus a non semper denotat dominium, sed quandam facultatẽ, seu ius administrandi, & possidendi, de quo vide bo. glo. in c. 1. de postula. prælat. propriè tñ denotat dominium, de quo planè per Bart. in prœc. ff. Not. vbi dicit, q̃ quandoque ex communi vsu loquendi, denotat nudã detentionem: vnde commodatarius quandoq; dicit, ille equus
b est meus, vel Titii. sic ẽt dicit de hoc pronomine Suum. b Potest etiam quis dicere beneficium esse [suum,] ex quo sibi est collatum, vt in c. si tibi absenti, de prẽben. lib. 6. licet proprie denotet dominium, vt 8. dist. c. quo iure. & quod ibi no. & in l. Quin

tus

ADDITIONES

a Genitiuus. In materia genetiui vide d. Alex. in pulchro casu in consi. 35. incipit. uiso processu. in 4. col. in fi. & seq. 4. vol. & per eundem in consi. 54. incip. uiso processu. in 1. col. iu prin. in 5. uol. & in consi. 99. incip. uisis his, in 1. colũ. & seq. eo. uol. & per d. Cor. in consi. 271. incip. licet. in 2. colũ. uer. tamen his non ob. cum uer. seq. in 1. uol. & per eundem in consi. 147. incip. uiso processu. in 8. col. circa medium, in 1. uol. & per eundem in consi. 304. incip. rem aduam. in 6. col. uer. & insuper. in 3. uol. & per eundem in consi. 23. incip. licet ia anathemate, in 4. col. in prin. in 4. uol. & in consi. 282. iucip. hac consultatione, in 6. col. uer. modo uidendum. in 20. uol. & per Cœpol. in consi. 3. incip. in causa querelæ. ad fi. - Aen. de Falc.

ZACH. Adde Ang. Are. Io. Fab. Christo. Porcium, & alios scribẽtes in ꝓœm. Instit. in prin. licet ibi materia genitiui non multum congruat.

b SEB. SAP. Suum. Vide tex. in leg. 2. in princip. cum glo. in uer. Papirius. ff. de orig. iur. quam glos. dicit singularem d. Ias. in rubrica. ff. de oper. no. nunciatio. columna 3. & Illam multum extollit Corsetus in singu. suis, in uerbo, meus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

tus Mutius. ff. de au. & arg. leg. Oppp. contra † tex. & videtur, q̃ vigore vnius rescripti impetrati cõtra prædecessorem, non possit conueniri successor, quia rescriptum non extẽditur ad personas non expressas in eo, vt in cap. P. & G. de offic. deleg. Item rescriptum non extenditur etiã ad vniuersalem successorem, vt in c. significauit, de rescr. Item iudicis datio nõ transit ad hæredẽ illius, qui non erat in reb. humanis tẽpore impetrationis rescripti, vt ff. quæ sentẽ. sine appella. rescind. eũ qui alias, Paul. respon. Sol. in hac materia gl. allegat quatuor arg. in prin. quod rescriptum debet extendi, & tria ad partem negatiuam, quod non debet extẽdi; & tñ soluendo, ponit duas lecturas, quarum vnam approbat. Vult ergo primo gl. q̃ in veritate iste cõueniatur vigore istius primi rescripti, quia si conueniret vigore istius secũdi; superfluè ista decreta. esset posita hic. Nec obstant cõtraria, quia verũ est, q̃ rescripta non extenduntur ad personas omnino alias. Sed iste, qui scienter succedit in vitium, non est omnino alius, imo quasi similis, & censetur quasi idem in odiũ sui, & quodãmodo vī habere ratum factum prædecessoris: sicut in simili habetur, c. 1. de alie. iud. mu. Alia lectura est secundũ alios vt refert gl. q̃ hic fuit processum ex vi secundarum literarum, nec potuisset per primas, quod tamẽ gl. nõ approbat. Sed hanc secundem lecturam tenent Goff. Host. Innoc. Aegi. & Vincen. Et mouentur maximè p verbũ, [præcipimus,] positum in litera. Non enim simpliciter respondet, sed præcipit sic procedi; & sic vigore huiusmodi mandati. Sed primam lecturam gl. videtur tenere hic do. Ant. qa notabilior est, & secundum eam tex. decidit casum dubitabilem, sed nihil a dducit ad iustificationẽ ipsius. Ego aũt eam sequor, & primo adduco authoritatem. Io. And. qui eam sentit aperte in reg. Is qui in ius. de reg. iur. li. 6. in mercu. vbi distinguit generaliter, qñ rescriptum transit in successorem. Et dicit, q̃ transit in eũ, qui scienter succedit in vitiũ. Alleg. hoc cap. Idem simili modo distinguendo, tenet Io. Cald. in c. significauit, de rescri. Item adduco rationẽ, vbicunq; ex vno iure possunt elici duo intellectus, quorum vnus est dubitabilis, alius vero non, debemus semper sequi dubitabilem, vt sic nobis ẽt de aliquo seruiat, vt in l. q̃ Labeo. ff. de Carbo. edict. & l. 1. ff. ad munici. facit c. cum in iure. de offic. delc. & in c. rursus. qui cle. vel vouentes. Sed secundum communem intellectum doc. hic nihil operatur istud c. quia nulli dubium est, q̃ vigore secundi rescripti poterat procedi, nec de aliquo nobis seruiret, imo esset omnino superfluum contra illud, qđ Papa pollicitus est supra in proœ. & contra cap. si Romanorum. 19. dist. Sed quid enim membranas occupat, & c. Item hic non apparet, q̃ ad supplicationem Papa dederit hoc scdm mandatum, sed potius ad querelam partis cõquerentis de ipsis iudicibus, nolentibus sortẽ, pcedere. Et ideo Papa dixit, [præcipimus,] & non respondemus, quia vt satis colligitur ex mente, & verbis, literæ, patet, q̃ Papa non fuit hic ꝓsultus a iudicibus. Et ideo ex hoc tollit fundamentum docto. quare debet extendi ad causam similem, sicut extendit, decretalis epistola, vt dicit gl. Et vt intelligas, decretalis epistola dicitur, quam Papa solus, vel cum concilio Cardinalũ statuit ad consultationem alicuius. Et de hoc, & de diuersis nominibus constitutionũ ecclesiasticarũ, vide 3. dist. in summa, quasi sentiat gl. quod rescriptũ datum ad alterius consultationem, censeatur decretalis apistola. Sicut ergo reliqua iura trahuntur ad similia, sic & ista rescripta. Et licet Ioã. And. hic dicat q̃ licet trahatur ad similia, quo ad iuris diffinitionem, non tamen quo ad iurisdict. delegati. Dico illud verum, nisi quando dubitatur, vtrũ debeat transire in successorem, ga tunc si Papa respondet, seu præcipit in casu dubij, vt trahatur, satis tunc decidit casus dubius, ideo debet trãsire, ẽt quoad iurisdictionem: Nam sicut Papa diffinit & præcipit in casu dubio, ꝑcedendum, ita & nos diffinire debemus, de re iud. cap. in causis. Secus autẽ quando facto non existente dubio, Papa mandaret, seu causam committeret, seu extenderet rescriptum, quia tunc nõ est in similibus extendendũ. Et hoc casu procedit dictum Ioan. And. r. quia tunc ius non deciditur, sed quando in casu dubio mandatur, extendi, satis tunc deciditur ius. Quod aperte intelligitur ex eo, quia alias decretal. esset omnino superflua, & non fuisset posita hic. Nam Papa mandat supra in proœmio, quod debemus vti hac compilatione in iudiciis, & in scholis, & in casibus similibus, in capit. cum dilecta, de confir. vtil. vel inutil. & de consti. capi. 1. cum simi. Et hunc intellectum suadet æquitas

a ne iste ſpoliatus vexetur in multiplici processu: a & in varia impetratione literarum, cum boni iudicis sit citò dirimere litem, vt l. quidam existimauerunt. ff. si cert. perat. & in capit. finem, de dol. & contum. Et quia in hac tractatur de modico, vel nullo præiudicio alterius, sicut in simili dicimus, quod rescriptum extenditur, re integra, ad vniuersalem successorem, vt not. in capit. significauit, de rescript. & in præallega. regu. Is qui in ius. Item hoc suadet odium scienter succedentis in vitium, argu. in cap. 1. de alie. iud. Vnde, quod operatur illa ficta identitas personarum, quæ est inter defunctum, & hæredem vniuersalem ratione successionis, id operatur hoc casu odium istius, q̃ scienter successit in vitium, & successio particularis, vt sic fingatur eadem persona. Item sicut videmus, quod in simili æquitate motus Papa introduxit nouum remedium contra istos scienter succedentes in vitium, vt in cap. sæpe, de restitu. spol. fortius debemus dicere rescriptum extendi in istum, vbi non tractatur de ranto præiudicio. & per hoc dico, decretalem, tantum procedere cum hac extensione, quando successor est vitiosus, vt qnia sciebat, vel scire debebat rem inuasam, & nihilominus eam qualitercunque occupet, quod satis innuit hæc litera, & clarius glos. & idem dom. Anto. qui dicit, & bene, secus esse si sine vitio fuisset beneficium ingressus, licet contra eum competeret condictio capitu. redintegranda 3. quæstio. 1. & hoc satis innuitur ex textu, & ex iuribus allegatis in contrarium. Sed contra hanc lecturam ob. litera, dum mandat procedi inter istum successorem & impetrantem, sicut fuisset processum inter occupatorem, si viueret, & impetrantem, & tamen in veritate non potest sic procedi, quia contra primum competebat interdictum [vnde vi,] vt in cap. cum ad sedem, de resti. spol. &

6 contra successorem competit condictio cap. sæpe. eodem tit. ſ

b Solu. dictio, [sicut,] b vt dicunt hic communiter doctores, non denotat hic omnimodam similitudinem, sicut in simili habetur in cap. 2. de sum. Trin. ver. cum ergo. & hæc expositio omnino est sienda, siue teneatur prima lectu. siue secunda, quia siue procedat vigore primi rescripti, siue virtute secundi, non mutatur formalitas actionis. Vnde, ex quo ius agendi contra secundum saltem in genere actionis potest comprehendi sub forma rescripti: debet etiam extendi ad successorem, secus si nullo modo potest comprehendi, sicut in simili not. in cap. super literis. de rescript. & per hoc est iustificata hæc lectio. glos.

7 † Aliam lect. ponit hic dom. meus dom. Cardin. dicens ipsum conueniri posse ratione primi rescripti. & quod plus est conuenietur interdicto, (Vnde vi,) tanquam successor vniuersalis. Certum est enim, quod interdictum, (Vnde vi,) datur contra successorem vniuersalem, vt in l. fina. & l. 3. ff. de vi & vi arma. nota glo. in cap. cum ad sedem, de restit. spoliat. & ecclesia est quædam vniuersalitas, vt notat. gl. in d. cap. cum ad sedem, & quod ibi no. Inno. de restit. spoliat. Sicut enim per actionem intentatam contra prædecessorem, quando bene erat obligatus, conuenitur successor, vt in c. dilecti. infra titu. prox. Ita & successor vitiosus potest conueniri, ne sit melioris conditionis occupator, quam non occupator, vt in c. eum qui, de præben. lib. 6. Vnde iste intrudendo se in ecclesiam, videtur successor vniuersalis illius defuncti. Et procedit hoc maxime intelligendo, q̃ iste fuerit ingressus ecclesiam sine aliquo titulo, sed quasi continuando se ad possessionẽ defuncti, pro quo facit litera in ver. ingressus. Idem tñ putat ẽt si cum titulo vitioso ingrederetur, quia habetur pro non titulo, & censebitur possessor vniuersalis. Et pro hoc intellectu adducit gl. Inn. in c. eam te, de rescr. vbi hoc sentit pro hoc c. Sed hanc lecturam non approbo, & dico q̃ cõtra eum est tex. in c. cum ad sedem, prælleg. vbi contra eꝑm, q̃ succedit in ecclesia vel hospitali, & sic in vniuerso non competit interdictum, ex quo ipse non probauit se ſpoliatſe, seu ſpoliati

8 mandatſe, vel eum ratum habuiſſe. † Et pro hoc, quia licet cõtra successorẽ vniuersalẽ detur interdictũ, (Vnde vi,) & ecclesia dicatur quid vniuersum, tamen ille, qui se intrusit in illa ecclesia

ADDITIONES.

a Multiplici processu. Tu pondera istum tex. in uerbo, ingressus, & põdera tex. in c. sæpe. de resti. spol. qui loquitur, quando res fuit data a ſpoliatore, & ibi loquitur in actu inter viuos, hic autem interuenit mors. Vndeſ. videſ, quod iste per vim intrauit possessionem ecclesiæ, unde non uideſ, quod conuenitur, nisi ex suo excesſ. & ideo recte dixit do. Cardin. quod conuenitur interdicto, unde ui. hoc probat iste tex. in uer. secundum formam priorum literarum. Sed forma priorum literarum erat in interdicto, unde uide, ergo. Item dicit tex. sicut si ipse uiueret, negotium terminetur. Si ergo debet terminare, sicut si ipse uiueret, sequitur, quod per interdictum, unde vi. & sic intelligatur iste text. quod per suam violentiam, debet conueniri interdicto. vnde vi. & ideo est hic casus singularis, quod per rescriptum impetratum contra violentum, conuenitur alius violentus, quando uiolentia uertatur circa eandem rem, ut facilius lites expediantur. capit. finem litibus. do. & contu. Pondera etiam l. ium facit, ff. de ui & ui arm. nam mortuo ſpoliatore, iſte fuit ingreſſus eccleſiam, quo caſu uidetur nouus occupator, & uidetur ſpoliare clericum primum, quia potuiſſet recuperare. Ideo uidetur quod poſſit conueniri, ut primus, eodem interdicto. pondera dictam. l. vinc. And. Barba.

b ZACH. Dictio, sicut. Adde Bal. in sua marga. in uer. uerbũ, uer. 5. & ibi, quid ſi dicatur, sicut in tali inſtrumento, non ſunt uerba exemplaria, ſed narratoria. eundem Bal. plenius in l. edita. C. de eden. & Bar. in ſuo conſi. incip. teſtator legauit.

ANT. FRAN. Circa ſignificationem huius dictionis, ſicut; uide glo. in uer. ſicut, in cap. 1. de ſacr. vnct. & aliam glo. in cap. clericos, in uer. ſicut, 2. diſtinctio. & per d. Anto. in cap. damnamus, in 5. cum ergo, de ſum. Trin. Nam quandoque importat ſimilitudinem, quandoque ſtat cauſatiue, quandoque importat conditionem. Ad quod etiam uide glo. in cap. ex ore, de priuil. & aliam glo. in cap. inquiſitionis, in 2. reſpon. in glo. 2. de accuſ. & habetur per Bal. & Doct. in l. edita. C. de eden. & uide Bar. in conſi. ſuo, quod incipit, Teſtator legauit.

a cleſia, non dicitur ſucceſſor a vniuerſalis, repræſentãs pſonam defuncti, vt ꝫ eum competat interdictum, [Vnde vi,] quia non ſuccedit in vniuerſum ius defuncti, ita quod actiones transeant in eum, & ꝫ eum, ẽt ſi hoc ius cauſaret a defuncto, ſed hĩ loco legatarij, vt l. quoties. C. de hære. inſti. vnde dicit gl. in c. ſignificauerunt, de teſtib. q̃ id, quod dicitur ſucceſſorem poſſe conueniri interdicto, [Vnde vi,] hẽt locum in ſucceſſore, & hærede iuris, nõ autem in ſucceſſore rei ſubtractæ, quod ẽt apertè innuit tex. in l. 1. §. hoc interdictum. ff. de vi, & vi arma. Iſte enim eſt ille, qui fingitur eadem perſona cum defuncto, vt in auth. de iureiur. a mo. præſti. in prin. & in præalleg. l. quories. & hic non dicitur q̃ iſte fuit hæres iſtius ſpoliatoris, & iſtam eccleſiam tenere tanquam hæres immo potius innuitur oppoſitum, dum dicitur, q̃ poſt mortem illius iſte poſtmodum eſt eam ingreſſus, & ſic authoritate ꝓpria. Vel fortè alio titulo minus legitimo. Item nemo ſanæ mẽtis crederet ſe poſſe iure hæreditario in eccleſia ſuccedere, cum ſacræ & religioſæ res i nullius bonis ſint, 12. q. 1. c. videtes, de præben. c. 1. & c. ratio. ff. de re. di. l. intantũ. & Inſtit. eo. tit. § ſacræ. & ipſemet Innoc. in d. c. eam te, recedit poſtea ab illo dicto, q̃ hic non fuit generalis ſucceſſor: ſed in re il-

9 la tñ. † Et aperrius etiam contra hanc ſentit hic Inno. dicens, q̃ inſtantia inchoata cum clerico, cum quo agebatur peritorio ſuper eccleſia, non tranſit in ſucceſſorem in eccleſia, qa inſtantia nõ tranſit niſi in ſucceſſores vniuerſales, qualis ſm eum nõ eſt iſte, qa nõ cauſat ius ſuum a defuncto, ſecus ſi fuiſſet actum

10 nomine eccleſiæ. † Et ſic apertiſſimè vult q̃ ſucceſſor in eccleſia non dicitur hæres vniuerſalis, ita q̃ actiones & inſtantia trãſeant ꝫ iſtum, ſicut ꝫ hæredem vniuerſalem, niſi fuiſſet actum nomine eccleſiæ, & non cum perſona, quia tunc cum dignitas non moriatur, vt de reſcriptis, c. ſi gratioſè, lib. 6. 12. q. 1. c. liberti, bene tranſit inſtantia & actiones in ſucceſſorem, quæ in effectu dantur ꝫ eccleſiam, Et iſte eſt proprius caſus c. dilecti, de foro compe. alleg. pro illa lect. & no. bene. Tene ergo, q̃ hic tran-

11 ſeat reſcriptum in ſucceſſorem vitioſum ratione predicta. † Sed quæro, quid ſi inſtantia fuiſſet inchoata cum defuncto, nunqd tranſeat ꝫ ſucceſſorem, vt ſic probationes ibi factæ proſint iſti impetranti? Innoc. hic variè loquitur. Dicit enim q̃ ſi cauſa eſſet cœpta ꝫ ſpoliatorem, etiam ſi lis eſſet cõteſtata, & etiam in cauſa concluſum, ita q̃ ſola ſententia ferenda reſtet, non ferret ex illis actis ſententia ꝫ ſucceſſorem, cum hoc interdictũ, [Vnde vi,] ſit perſonale. ff. de vi, & vi arma. l. 1. §. fi. ſi verò ageretur reali, oporteret q̃ contra nouum ſucceſſorem intentaretur noua actio, arg. opt. ff. de peti. hære. l. pen. ff. de rei vendi. l. ſi is qui, niſi fortè eſſet hæres, in quem bene daretur actio poſt lit. conte. ff. de rei vend. l. ſi is, & l. ſi aũt. §. 1. & hãc decre. dicit ſe intellige re, q̃ oporteat a capite de nouo incipere ꝫ ſucceſſorem, & non agitur ꝫ ſucceſſorem interdicto, [Vnde vi,] niſi ſcienter receſſet a ſpoliatore, infra de reſtitut. ſpoliat. cap. ſæpe. Not. bene hoc vltimum, quod retulit hic Ioã. And. in nouella. de quo miror, ex quo primo apertiſſimè ſentit Inno. q̃ non ſolum reſcriptum tranſit ꝫ ſucceſſorem in vitium, quinimmo etiam inchoata inſtantia ꝫ prædeceſſorem, & ſic ſentit illam lecturã, quam ſemper approbaui, licet in alia gl. eam non teneat. Nam ſi vult q̃ tranſeat inſtantia ratione vitij, fortius tranſibit reſcriptum. Et hoc dictum eſt valde notabile, nec aperto iure probatur, ſed æquitas ſuggerit, vt ſicut tranſit reſcriptum, quod aliàs non trã ſit, niſi in ſucceſſorem vniuerſalem, ita eadem ratione tranſeat inſtantia, ex quo fingitur quaſi eadem perſona cum defuncto, & hoc etiam videtur placere hic Do. Anto. Et generaliter an & qñ tranſeat inſtantia, pñt colligi aliqui caſus ex glo. Inno. Et pri-

b mus b ſit de patre in filium, licet non ſit hæres, ex quo ſuccedit in eius bona, quia fingitur eadem perſona per repræſentationẽ vt l. tam ex ꝫ tibus. ff. de iudic. facit. ff. de mino. l. patri pro filio. Hodie vero videtur pater ſuccedere filio, vt hęres, de quo tamẽ dic, vt haberur in authen. de hære. ab inteſta. veni. colla 9. Secũdus caſus eſt de defuncto in hæredem vniuerſalem, quia fingit eadem perſona cum defuncto, vt ſupra dixi. Tertius caſus eſt, quando inſtantia fuit inchoata cum defuncto nomine dignitatis, vel adminiſtrationis: tunc enim tranſit in ſucceſſorem in dignitate, quia dignitas nunquam moritur. Et in effectu magis videtur durare ꝫ dignitatem, ſeu pro dignitate, quam tranſire in ſucceſſorem, vt in c. dilecti, de foro compe. & quod no. Inno. in c. ſignificauit, de reſcrip. Secus dicit Inno. ſi inſtantia eſſet in choata cum defuncto non ratione dignitatis, ſed pro iure ſuo, vt quia tunc non litigabatur ſuper iure eccleſiæ, quia tunc non tranſit in ſucceſſorem, quia illa ſucceſſio non cauſat ius in illa dignitate, ſeu beneficio defuncti, ſed illud hẽt a collatore, & ſic inſtãtia illius non ꝓdeſt nec obeſt ſibi. Tu de hoc vltimo dic, vt hodie hĩ in c. 2. vt lit. pendẽ. lib. 6. Quartus caſus, qñ quis egerit per procuratorem, tunc tranſit inſtantia in dñm. ff. de proc. l. in cauſæ. An hoc ſit verum ſimpliciter, vide gl. & Bar. in l. mutari. ff. eo. Quintus caſus eſt, quando mortuo accuſatore conſtat de crimine accuſati per eius confeſſionem, quia tũc ne delictum remaneat impunitũ, iudex proſequendo iſtã inſtantiã rõne pu

blici intereſſe, illum puniet, vt l. q̃uis. C. de adulte. Nam, & hoc faceret ẽt ſi accuſator deſiſtere vellet, infra de collu. c. crimina. Et per hoc habes clarè gloſ. Inno. quam do. Ant. hic multipliciter inuoluit. Aduerte tamen, q̃ inquantum dixit inſtantiã tranſire in ſucceſſorem vniuerſalem, facit ſm Do. Ant. in fiſco ſuccedente in bonis alicuius, in quem non tranſit inſtãtia inchoata cum defuncto. Et eſt rõ ſm quoſdam, qa non eſt propriè hæres, ſed hæc rõ ſibi non placet per prælleg. l. tam ex ꝫ tib. ff. de iudi. vbi inſtantia tranſit in patrem, qui tamen propriè nõ erat hæres. Sed rõ ſpecialitatis eſt, qa fiſcus habet ſeparatos iudices. Et pro hoc q̃ aliud ſit in fiſco, probatur in l. ſi conſtante. §. fin. ff. ſol. matr. Aduerte, quia hæc fuit opin. Bar. in præal. l. ſi conſtãte. §. fi. licet de eo hic non faciat mentionem do. Ant. ſed ſimpliciter cũ hoc dicto tranſeat. Vnde, vt latius videas dubium hoc, ſcias q̃ Iac. de Are. in præal. §. fin. rñdet ad ꝫtia, quæ poſſent formari, q̃ inſtantia debeat ibi tranſire in fiſcum, per l. ſeruus. ff. de his, qui not. infam. & in l. 1. C. ſi penden. appel. mors inter. Dicebat q̃ ꝫtia loquuntur in hære. ſed fiſcus in præalleg. §. fi. nõ erat hæres, vt etiam probatur in l. inter eos fideiuſſores. §. fin. ff. de fideiuſſ. & in l. quoties, de noua. quaſi velit, q̃ vbi fiſcus propriè fuiſſet hæres defuncti, quia ab eo fuiſſet inſtitutus, tũc bene trã ſiuiſſet inſtantia in fiſcum. Sed in præalle. §. fi. nõ fuit fiſcus inſtitutus hæres, ſed bona fuerũt publicata rõne delicti. Quæ rõ nõ placet Bar. qa ad hoc, vt trãſeat inſtantia, nõ eſt neceſſe q̃ ille ſit hæres, ſed ſufficit q̃ in eum tranſeant bona vniuerſaliter, ſicut patet in pñe in prædicta l. tam ex ꝫ tib. Et ideo dicit, q̃ ibi ſpeciale eſt in fiſco, qa habet ſuos iudices. Sed Bal. in præall. §. fi. tenet ꝫ Bar. dicens q̃ ex dicto ſuo ſequeretur, q̃ ſi quis inſtitueret hæredem fiſcum, q̃ in eum non tranſiret inſtantia, q̃ eſt falſum ſm eum. Sed tamen ad hoc, q̃ debeat tranſire, quando fiſcus eſt inſtitutus hæres, nihil alleg. Bal. ſed ſolum reſpondet ad illum. §. fin. q̃ ideo ibi inſtantia non tranſit in fiſcum, quia fiſcus ſuccedit in bonis, & non in perſona, imo annihilatur pſona, in qua erat fundatum iudicium: vñ ea annihilata expirat iudiciũ. Nõ aũt eſt ſic in hærede, qa repræſentat perſonam defuncti, vñ nõ ſuccedit per annihilationem pſonæ, ſed p repræſentationẽ. Et ex hoc infert, q̃ filij ſuccedẽtes per authẽ. bona damnatorũ. C. de bon. damna. nõ ſuccedunt in inſtãtia, qa ſunt ſucceſſores bon. & nõ perſonæ, vt ibi. Solu. licet Bal. ꝫ Bart. ita cõcludat ibi: tamen ſuper rub. de rer. diui. ff. in 4. col. vī ſentire ꝫrium, videlicet cum Bar. & idem videtur etiam tenere do. Ant. in l. ſi vt ꝓponis. C. de bo. damna. Et ſatis mihi illa opi. Bart. placet, ex quo non habemus ꝓprie caſum, quod qñ fiſcus eſt inſtitutus hęres, in eum tranſeat inſtantia. & cum in præal. §. fi. ſimpliciter dicatur, q̃ in fiſcum nõ tranſit illa inſtãtia, intelligatur ergo generaliter, ex quo hẽt iudices omnino ſeparatos. Nam video, q̃ ẽt qñ ſuccedit tiñ in bonis, & non in perſona, per omnia tenetur, ac ſi eſſet hæres, & ſucceſſor, vt in præal. l. ſi vt ꝓponis. C. de bo. damna. & in l. 2. C. ad leg. Iul. de vi pub. Item omnia iura. C. vbi cauſę fiſcales, loquuntur indiſtinctè, q̃ de omnib. bonis pertinẽ tibus ad fiſcum, & de alijs cauſis fiſcalib. non extranei iudices ſed ipſi procuratores fiſci, ſeu rationales debent cognoſcere.,

12 † Et pro hoc vide bonum ſimile in clerico. Nam regulariter hæ

c res ꝓueniẽdus eſt, vbi defunctus ꝓueniri debuit, cvt l. hæres abſens. ff. de iudi. & tamen ſi clericus ſuccedit laico, non conueni

d tur coram iudice defuncti, d ſed corã iudice ſuo eccleſiaſtico, quia habet omnino iudices ſeparatos, & alterius qualitatis, quã haberet defunctus, vt no. in c. nullus clericus. 11. q. 1. & in regu. is qui in ius, de regu. iur. lib. 6.

ADDITIO. Vide tñ ad hoc notabilem limitationem, q̃ ponit Bar. in d. l. hæres abſens. ff. de iudi. dicens hoc procedere, qñ clericus allegat priuilegium in corpore iuris clauſum, ſecus ſi allegat aliud priuilegium impetratum a Papa, vt puta, vt non poſſit conueniri coram ſuo epiſcopo, tũc enim hoc priuilegio nõ obſtante, cõueniendus eſt, vbi defunctus debuit conueniri, quia lex, hæres abſens, tollit priuilegium in cõtrarium. Et hoc clarius voluit gl. in d. l. hæres abſens, alleg. l. 2. §. legaris. ff. de iudi. quod no. Ergo idem dicendum in fiſco ꝓſimili rõne, cum habeat ſuos iudices ſeparatos, ſicut clericus. Nec obſt. ſi dicatur, q̃ in prędictis iuribus nihil dicatur, q̃ inſtantia fuerit inchoata cũ defuncto, quia conſimili ratione inſtantia non tranſiret, ſicut nec

ADDITIONES.

a SEB. SAP. Succeſſor. Quis dicatur proprie ſucceſſor tradit Dyn. in reg. iuris qui, de reg. iur. in 6. Alex. in 1. ſtipulatio iſta. §. ſunt autem. ff. de uerbo. oblig Abb. in c. cum omnes, in tit. de conſti. & Moder. in l. quædam. 9. nihil intereſt. ff. de eden.

b SEB. SAP. Et primus. Vide ad hunc caſum Iaſo. in l. 1. colũ. 1. C. qui admi. Paul. de Caſt. in l. qui contra. in fi. ff. de fideiuſſ.

c SEB. SAP. Debuit. Vide Rotam. deciſ. 5. ſub titu. de foro compet. in antiq. Old. in cõſi. 4. Quod latius, Paul. de Caſt. poſt Bar. in l. hæres abſens. in prin. ff. de iud. & ibi latè aliàs ſcripſi.

d Defuncti. Adde do. de Rot. deciſ. 552. incip. obligatus eſt laicus, in Auniſione. de iudi. in antiq.

Universidad de Deusto
Biblioteca

nec vllo modo transiret facultas conueniendi. Et per hoc infertur ad vnum propter quod institi in precedenti quæstione plus
a quã oportebat (quantum ad canonistas) q instantia inchoata a ꝺ laicum defunctum, non transit in ecclesiam, seu clericum hæredem, sicut non transit in fiscum, consimili ratione, quod etiã tenet hic ꝺo. Ant. Et sic extende, q no. gl. in regu. is q in ius, præalle. & in c. nullus clericus, & Bar. in l. hæres absens. ff. de iud. vi dclicet, q clericus nõ põt ꝓueniri corã iudice laico, vbi defunctus erat ꝓueniendus, vt ꝓcedat etiam, si instãtia fuisset inchoata cum defuncto, vt in eo nullo modo transeat; sicut nec facultas conueniendi coram eodem iudice, & sicut non transit in fiscum consimili ratione, & hæc sufficiãt ad claram declarationẽ capituli. Et generaliter, an, & qñ rescriptum sic transmisibile in alium, vide ꝓ Io. And. iuris doc. acutissimũ, a me sæpe allegatũ in omnib. meis operibus, præsertim in d. reg. is qui. & Io. Cald. iuris lumen splendidissimum, in c. significauit, de rescri. vbi dicam copiosissime quod sentio, ad commodum & vtilitatem illorum, qui aliquando nostra scripta lecturi sunt, quo valeam (quãtum ingenij nostri vires ferant) posteritatem iuuare, & ad intelligentiam canonum allicere & pertrahere.

ADDITIO.

a Instantia inchoata. Vide Io. de Imo. in l. si cum hominem. ff. de fideius. ubi tenet contrarium. And. Barb.

Adde, an instantia cepta cum laico trãseat in ecclesiam, vel clericum laici successorem, vide Bal. in consi. 207. in 1. lib. Aen. Falco.

ANT. FRAN. Ad hoc, an instantia cœpta cum laico, transeat ad hæredẽ clericum, vel ad ecclesiam hæredem laici, videas no. glo. in c. clericum. 11. q. 1. tenet Io. And. in regula, is qui, de reg. iur. lib. 6. tamen Angel. in l. hæres absens. ff. de iud. & Rom. & Alex. post Bal. in l. si constante. §. fi. ff. solu. ma. & idem Alex. in d. l. si hominem. ff. de fideius. & Bald. etiam in l. 1. C. si penden. app. mors interue. videntur tenere contrarium. Credo, q ista instantia transeat in ecclesiam, vel clericum, qui non vtentur priuilegio, ex his, quæ volunt Bar. in l. si constante, in §. fi. præal. sol. matr. ubi dicit, q instantia inchoata cum priuato, cui fiscus succesſit, bene trãsit in fiscum, sed fiscus non utetur priuilegio suo, & sic forsan possent concordari opin. ut instantia transeat, sed clericus, vel ecclesia qui successerunt, non utentur suo priuilegio, potest cogitari, & adde, q instantia cœpta cum defuncto, transit ad hæredes, etiam quoad accessoria, ut in l. 1. in rem actum sit. C. de rei vend. & tene etiam menti, quod instantia inchoata cum defuncto, non scinditur ex persona plurium hæredum. l. si familiæ. ercisc. Et adde, quod instantia non transit ad hæredem, quando quæstio est super qualitate personæ defuncti, vt in l. 1. ff. ne de statu defun. vtrum autem de iure cano. detur instãtia, sicut de iure ciuili, dicetur in c. venerabili. infra eod.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegia sedis apost. dubia solus Papa interpretatur.* 3.
2 *Princeps præsumitur velle, quod iuris est.*
4 *Iuramentum, an sit seruandum, est cognitio ecclesiastica.*
5 *Sententia lata, a non habente potestatem, an aliquo casu teneat.*
6 *Papa, vel alius prælatus, an possint esse iudices in causa propria, vel ecclesiæ, vel possint esse testes, & quibus casibus Papa habeat iudicem.*
7 *Papa non potest accusari, nisi de cr. mine hæresis, vel de delictis notoriæ scandalosis.*
Simonia est species hæresis.
8 *Papa non est dominus rerum ecclesiæ, adeo quòd non est ei licitum alienare, sine causa*
Papa, in dubio quicquid facit, præsumitur facere ex causa rationabili.
Decimę possunt remitti laicis per Papam.
Notoria non requirunt sententiam, vel saltem minus solemnem.
9 *Iudex si arbitratur pœnam arbitrio suo, potest ab eius sententia appellari, & potest vt suspectus recusari.*
Consanguineus prælati recusatur in testem pro ecclesia ipsius prælati.
10 *Canonicus recusatur in testem, in causa communi concanonici sui.*
11 *Iudex cui impeditur iurisdictio, an ipse possit procedere, & quid si est iudex delegatus.*
Prælatus an possit iniuriam sibi factam punire.
12 *Sententia lata a non competente iudice, non valet, etiam si partes consentiant.*
13 *Sententia lata a iudice, qui poterat per exceptionem recusari, & non fuerit oppositus, an valeat.*

CAP. XII.

1 GVm venissent. Deꝺubijs priuilegiorum apost. sedis, solus Papa co-
2 gnoscit, & nõ inferior. Not. ꝺ. q iuris promulgatio quãdoq; fit per verbum, [volumus,] & maxime in
3 principe, qui illud præsumitur velle, quod iuris est. a Glo. diuidi põt principaliter in tres partes. Primo quærit de ratione litere. Secundo quærit, nunquid saltem incidenter possit inferior cognoscere. Tertio opponit. Secunda, ibi, [Sed nunquid.] Tertia
3 ibi, [Sed qualiter.] Prima pars est clara. †Quæro in secunda parte, an saltem incidẽter possit iudex inferior cognoscere. Gl. cõcludit, capiẽdo finẽ eius, q ille rex. primo possit intelligi de priuilegijs concessis a Deo apost. sedi, & de his solus Papa cognoscit. de trãsla. epis. c. 1. & 2. 1. diſt. c. in nouo. Põt icꝺo intelligi de priuilegijs concessis per Papam, & tunc Papa per se, vel ꝑ suos delegatos de illis iudicat. Inferior vero citra mandatũ Papæ cognoscere potest incidenter, si sunt verba clara, & nõ aliter. Colligendo dicta doc. & distinguendo cõcludo, q aut qõ principaliter deducitur super intellectu priuilegij apostolici, & non de-
b bet adiri inferior, vt illud interpretetur, b vt hic sentit gl. & cle-
c rius Inno. quia eius est interpretari, cuius est condere. c Et puto hoc, etiam si casus est clarus, quia non spectat ad inferiorem talis declaratio, vt faciat ius quoad omnes. sic. n. nec leges quoad omnes interpretari possunt, vt l. fi. C. de legi. & no. Inno. in c. si speciali, de ap. Ant quæritur nunquid incidenter, vt quia causa vertitur coram inferiori, & allegatur priuilegium, & tunc in præiudicium Papæ concedentis, non potest, vt hic dicit dom. Ant. & bene, per c. cum tpe, de arbit. Pro hoc, qa res inter alios acta nõ præiudicat alijs. C. res inter alios acta. per tot. & de fide inst. c. inter dilectos. Sicut dicimus, q præscriptio inducta ꝺ interiorem exemptum, nõ præiudicat Papæ, imo oportet, vt indicat cum alijs qualitatib. requisitis ad præscriptionem ꝺ ecclesiã Rom. vide bon. glo. in c. ad audientiam, de præscr. in ver. principaliter, de cap. mona. c. dilectus, in gl. in verb. generetur. Idem putat do. Ant. si verteretur in dubium de potestate ipsius Papæ ꝓcedentis, qđ inferior nõ põt cognoscere, & licet nihil allegetur tamẽ satis facit ꝑal. c. 1. de transla. præla. Idem tenet Innoc. in c. ex parte, il 1. de verb. sig. 9. q. 3. c. ipsi sunt. & c. nemo. & c. sequens. Hoc etiam voluit glo. hic in fin. Nam disputare, si Papa potuerit, esset disputare, seu diffinire super priuilegijs concessis ipsi sedi apostolicæ, & sic de facto & potestate apostolica, quod nõ licet, vt in præalle. c. 1. 16. q. 6. c. suadente. §. si quis autem. 17. q. 4. 9. q. 3. c. cuncta per mundum. Aut quæritur, nunquid inferior possit cognoscere, & diffinire incidenter inter partes, & ad ipsarum præiudicium, non directè super mente priuilegij, sed an priuilegiatus sit capax, seu priuilegium sit surreptitium, & communiter doct. sentiunt, q sic: quia tunc potius iudicatur de priuilegiato, quam de priuilegio. Pro hoc quod no. in simili in c. 1. & 2. ꝺ fir. vti. vel inuti. c. super literis, de rescri. & in cle. 1. de litecontest. lib. 6. in nouel. Aut dubitatio est solum circa verba priuilegij, & tunc si casus est clarus, seu de facili decidibilis; potest inferior cognoscere ad præiudicium partium, secundum ea. Et pro hoc adduco hanc rationem. Nam video, q in decisionibus causarum iudex inferior interpretatur legem scriptam in præiudicium partium, vt no. Innocen. in c. cum speciali, de app. facit l. vnica. C. de profess. qui in vrbe Constanti. lib. 12. licet scriptum sit generaliter, q solus princeps interpretatur legem, vt in l. fin. C. de legib. & in c. inter alia, de sen. excom. fortius potest interpretari legem non scriptam incidẽter. Si vero casus est dubitabilis, & tũc puto, q si potest de facili adiri princeps, eius erit interpretatio, arg. hic, & de sent. excom. c. inter alia. & in d ex facto, in prin. ff. de vulg. & pup. alias data lõga instantia, sine difficultate adeundi, si poterit decidi casus per rationem naturalem & verisimilem, qui possit probari per expressa verba priuilegij, vel per aliud simile, tunc puto, quod inferior hoc etiam
d poterit. d Et pro hoc allego casum optimum iudicio meo, in præal. i. ex facto. vbi Imperator concesserat cuidam priuilegio, vt filio muto liceret substituere, sed mutus duxit vxorem, & natus est ei filius: quærebatur a iurisconsulto, an rumperetur testamentum paternum? qui respondit quod beneficia principum ipsi principes solent interpretari. Vnde, volentatem Principis inspiciẽtibus potest dici, eatenus id eum tribuere voluisse, quatenus filius in eadem valetudine perduraret, & sic ratione naturali motus iurisconsultus, interpretatus est priuilegium principis, in casu saltem dubitabili. Ad id quod no. Cyn. in l. nõ dubium. C. de leg. vbi dicit, quod si lex nõ exprimit rationem, possumus cogitare rationem naturalem, quæ potuit mouere principem, & per illam etiam venire contra verba, seruando mentem, facit l. scire oportet. § sufficit. ff. de excusa. tuto. facit quod not. Innocen. in præalleg. c. cum speciali. Item ad multa præcta facit tex. in c. cum ꝑsonæ, de priuile. lib. 6. & c. accipimus, de fide instrumen. vbi ostenduntur priuilegia inferiori, vt sic videat, an falsitate, an alia impugnatione notari possint. Sed vbi dubium consistit in intentione principis, & nullo modo potest decidi ex sui difficultate, vel non sine magno dubio, tunc
4 solius principis est interpretatio. †Ad prædicta vide oppo. fimilem, in c. veuerabilem, de elect. vbi text. dicit, quod an iuramentum sit obseruandum necne, spectat hoc decernere ad iudi-

ADDITIONES.

a SEB. SAP. Iuris est. Quod uoluntas principis præsumatur talis, qualis de iure esse debet, no. Bal. in l. ex facto. in 4. no. ff. de vulga. & pupil. & in præfeud. in 14. col. quod etiam videtur procedere, quando scribit cum clausula, motu proprio, vt traditur in c. causam. 2. de testi. & sentit Ias. in l. iusti. col. 2. ff. de iusti. & iur.

b Interpretetur. Adde Old. consi. 230.

c Condere. Facit l. ita fidei. ff. de in. offi. vbi interpretatio legis, est idem quod tex. legis. ergo ille interpretatur qui facit. And. Barb.

d SEB. SAP. Poterit. Et hoc probatur optime in l. non possunt, ibi, is qui iurisdictioni præest. ff. de legi. ubi mod. Tauri. hoc expresse no. & subijciunt, quod huiusmodi interpretatio, quæ fit per similia, est concessa etiam doctoribus, vt no. Pet. de Anch. in clem. 1. infra de mag.

iudicium a apostolicum, & tamen dixit Spe. in tit. de leg. §. nũc
a ostendendum, versi. 24. q etiam episcopus potest interpretari iuramentum, alleg. de pigno. c. significante. Et ad c. venerabilẽ, resp. q procedit in negocio arduo, & inter personas magnas, vel quando vult dare licentiã conueniendi sine permutatione vel cõmutatione in melius, ita dicamus in hac interpretatione
5 priuilegij. †An autem teneat sententia, si inferior cognouit, vbi non poterat cognoscere. d. Ant. dicit se credere, quod nõ, quia hic est defectus potestatis. Ego credo sniam tenere, quatenus tãgit præiudicium litigantium. ar. bo. in c. cum tempore, de arb. & eorũ, quę no. in præal. c. ad audientiam, de præscr. & in ca. inter dilectos, de fi. instrum. vide bo. glo. in ca. volumus. 26. qõ. 4.
6 †Opp. contra tex. & prædicta, & videtur quod Papa non possit suum priuilegium interpretari, quia nemo est iudex in cã propria, vt in iuribus alleg. in 3. par. glo. In effectu glo. respõdet dupliciter, primo modo quod Papa potest esse iudex in causa sua, sicut Imperator in causa fiscali. & no. hanc similitudinem. Secundo dicit, quod sicut prælatus potest esse testis in causa ecclesiæ suæ, item iudex, ita Papa. Resp. tamen consultius Papam facere, si alijs hanc causam committat. De hac materia, an prælatus possit esse iudex in causa sua, seu ecclesiæ, vide quod not. in c. si quis ab episcopo, & in c. si quis erga. 2. q. 7. & in c. 1. de male. & infra de pœn. c. Ro. lib. 6. & de verbo. significa. cap. ex parte. ad quæ iura remittit hic Ioan. And. & de censib. c. venerabili. dom. Anto. hic latius prosequitur. Et dic concludendo dicta sua, & aliorum, & multa addendo, quod aut quærimus in Papa, & tunc aut est causa patrimonialis, aut alias ciuilis personã
b eius tangens, & potest de absoluta potentia, sicut dicimus in Imperatore, b vt voluit glos. hic. & hoc ex superioris defectu, vt in cap. licet, de ele. & tenet hic d. Anto. Sed Innocen. sentit in c. ex parte, de verbo. signific. quod debent eligi, arbitri, vel potest ipse causam delegare. Si enim imperator in cã fiscali dat ꝓ curatores, qui habent ordinariam, C. vbi causa fisca. per to. &
c C. si aduer. fisc. l. 1. & 2. fortius poterit Papa dare delegatum. c & idem videtur sentire glos. in cap. cum dilecta, de confir. vti. vel inuti. vbi dicit, quod poterit esse iudex in causa ecclesiæ suæ, & sic sentit, quod non in propria causa. Sed dic, hoc procedere de honestate, tamen de absoluta potestate potest ipse cognoscere, sicut in simili no. Bart. in alio non recognoscente superiorem, vt possit esse iudex in causa sua, vt in l. 2. C. ne quis in sua causa. alleg. l. & hoc Tyberius. ff. de hæred. instit. & glos. in l. si alius. §. bellissime. ff quod vi aut clam. & in l. est receptum. ff. de iurisd. omn. iud. Ego. alleg. bo. glo. in c. Guilisarius. 23. q. 4. super verbo, anathematizaui, & gl. in c. si quis pecunia, 89. diſt. vbi quærit, quid si Papa requiritur ab aliqua muliere asserente se esse vxorem illius, & ipse negat, apud quem cognoscetur? & ipse respondet, quod non est cogendus stare iudicio alicuius, sed potest excipere, dicens, dominus est, qui me iudicat. 10. q. 3. c. alio rũ. Item Imperator in causa sua ciuili, vt est tex. in l. & hoc Tyberius. ff. de hæredi. instit. Ergo fortius Pa. qui nec in spiritualibus, nec in temporalibus superiorem cognoscit. Quod tamen supra dixi in non recognoscente superiorem, vt possit esse iudex in causa sua, limita vt dicam in c. nouit, infra eod. in quodam notab. & super gl. vbi tangam, an coram Papa saltem aliquo modo possit conueniri directe, & non per viam denuncionis. in casu tamen in quo iudicat in causa propria. puto q nõ proprie possit dici iudex, maxime inquantum iudicat de ipso, quia nemo potest sibi ipsi imperare. l. pen. ff. de arb. Sed hoc
7 contingit ex superioris defectu, & hoc in ciuili causa. †In causa vero proprii delicti, Papa etiã potest esse iudex, quia a nemine
d potest iudicari, nisi in causa hæresis, d vel nisi delictum sit notorium scandalosum, & ipse sit incorrigibilis, e vt est tex. cum gl.
e no. in c. si Papa 40. diſt. secus autem si nõ habet istas qualitates, quia tunc non potest de isto delicto accusari, etiam si largo modo diceretur hæresis, vt dicit glo. valde no. in præall. c. si quis pe-
f cunia, de delicto simoniæ, f quæ largo modo dicitur hæresis, de simo. c. quoties. & tamen Papa de ea iudicari non potest, sed ipsemet potest se ipsum quodammodo condemnare. uide per Arch. 21. diſt. c. nũc autem. Excipe casum in simili, qui habetur in c. si duo. 79. diſt. quando duo contendunt de papatu, tunc ipsi non cognoscunt, sed concilium est iudex, ut no. Hug. in præall. c. si duo. Et idem dic in causa hæresis, vt no. idem Arch. in c. in fidei fauorem, de hære. lib. 6. Si vero delictũ committitur contra Papam, tunc, siue sit notorium, siue occultum in se, potest esse iudex contra alium, vt no. Inno. in præall. c. ex parte, & sic fortius poterit esse Papa iudex in causa ecclesiæ, vt hic, & no. in
8 præall. c. cum dilecta. †Cum in veritate, vt dicit Host. hic, nec ip-
g se, nec alius prælatus est dominus rerum ecclesiæ g 16. q. 1. c. vlt. sine causa. 12. q. 2. c. non liceat Papæ, nec habet locum successio in ecclesia Dei, de fili. præsby. c. ex transmissa. Et apud quem sit dominium rerum ecclesiæ, uide per Inno. in c. cũ super, de causa pos. & prop. & p gl. in c. causa Carpens. de verb. sign. fatetur tamẽ Host. hic, q quãdiu Papa viuit, diis dicitur, & potest adæ-
h quare quadrata rotundis, h & omnia disponere tanquam dñs, salua violentia fidei. dicit tamen Ric. post Hug. in c. non liceat Papæ 12. q. 2. q Papa alienans bona ecclesiæ sine causa rõnabili & honesta, vt quia consumit in turpes vsus, vel dat consanguineis, vt eos diuites faciat præ alijs, vel, vt construat sibi palatia, peccat mortaliter, quod bene no. Ad hoc alleg. c. qui abstulerit. 12. q. 2. &c. monemus, & 86. diſtin. c. non satis. Ex hoc infero,

ADDITIONES.

a Ad iudicium. Adde, q vigore iuramenti aditur iudex ecclesiasticus, quia iuramentum addit forum foro, vt per Io. And. & alios, in c. fi. de for. comp. li. 6. & forte etiam si lis esset inchoata coram iudice seculari, de quo plenius per Ias. in l. nulli. in 3. col. ver. 5. C. eo. ti. facit quod dicit iste infra eo. c. nouit. nu. 7. vide omnino do. Franc. Curt. in consi. 65. in antepen. colum. in princ. Aen. de Falco.

b In imperatore. Et pondera, quia non videtur verum, q Papa, aut Imperator possit iudicare in causa propria, ex eo, quia iudicare in causa propria grauat suspicionem, & est res valde iniqua, C. ne quis in sua casa. sed exceptio suspicionis est de iure naturali, ut in c. quòd suspecti. 3. q. 5. & in c. cum specia li, de app. Et Papa non potest tollere ea, quæ sunt iuris naturalis, vt in §. fed naturalia. Insti. de iure nat. gent. & ciui. ergo. Item licet Papa. & Imperator non subijciantur legibus, tamen subijciuntur rationi, vt voluit Bal. in l. 2. C. de serui. Sunt. n. animalia rationalia politica, sed nulla ratio patitur ut quis iudicet in causa propria, ergo. Item Papa non potest facere contra ea, quæ sunt de substantia actus, iux. no. in c. 2. de consue. lib. 6. vnde non posset facere, quòd quis sit monachus, & q in eo non haberent locum tria substantialia, monachatus, vt no. in c. cum ad monasterium, de sta. mo. sed de substantia iudicij est, q interueniant tres personæ, Iudex, reus, & actor, vt not. in c. forus de de verb. sign. Sed eo casu, quo esset iudex, esset actor, & reus, ergo illud non est iudicium. Et si dicatur, quid ad iura ciuilia, & canonica dicentia contrarium? Respon. quod ipsis non est credendum; licet ita statuerint, cum sint contra ius naturale, & substãtiam iudicii. Facit in simili quod dixit Old. consi. 63. de Imperatore, quòd non est credendum iuribus dicentibus, vnum debere esse Imperatorem, quia ipsi Imperatores fecerunt illa iura. Pondera ét, quia iudicare & testificari proceduut a pari, vt no. in c. inquisitionem, de off. deleg. sed Christus noluit testificari de se, sed voluit habere testimonium patris, c. in omni negocio, de test. ideo non videtur iudicium posse a se fieri, & hoc non est nouum. Vide Bald. in l. est receptum. ff. de iurisd. omn. iud. & ibi Bart.

c Dare delegatum. Adde quod voluit Rom. consi. 521.

d ZACH. Nisi in causa hæresis. Adde Arch. Gem. & Io. And. in c. humani. §. cũ igitur, de hom. lib. 6. Fel. in c. 1. col. 1. ver. in quantum, d. Abb. infra de simo. & quod dixi supra ꝓ procc. Greg. in apo. No. quod sacrum Constan. concilium vniuersale, & approbatissimum, in 4. & 5. sessionibus, declarauit Papam subijci concilio generali in tribus casibus videlicet, hæresis, schismatis, & reformationis ecclesiæ, in capite, & in membris. Deposuit quoque dictum Constanti. concilium, Io. 24. & Benedictum 13. a papatu in causa schismatis, & criminis notorij scandalizantis, & incorrigibilis, vt 12. & 33. eiusdem concilii sessionibus. in ipsaque 34. constat Papam inueteratum schisma fouentem esse hæreticum. Basilien. vero concilio, sessio. 33. declarauit, esse fidei ueritatem, Papam subiici generali concilio in dictis tribus casibus. Sed dictum cõcilium Basi. non acceptatur, nisi in Gallia; iste tamen defendit illud in quodam suo tract.

e SEB. SAP. Incorrigibilis. Illam glo. approbatam esse per omnes atteſtatur do. Abb. in c. significasti, de ele. & in diſpu. sua inci. episcopus, & quidam rector. col. 9. & in c. fraternitatis, in 1. no. de hær. & i c. quoties, vbi Io. de Ana. infra de simo. sequitur Ro. in consi. 523. incip. quomodo discutienda, col. 5. Sed reprobat Car. Alex. in c. si Papa, & in sum. 15. dis. col. 33. & multi alij reprobant relata per Fel. in c. nonnulli, in prin. col. 4. de rescrip. & in c. 2. col. 2. ver. 23. si Papa, de præscip.

f ZACH. De delicto simoniæ. Adde, an simonia cadat in Papam? & tene cum isto in c. 1. de simo. & in c. extirpandæ. §. quia vero, col. 36. infra de præben. quod fic. Idem tenet S. Tho. 2. 2. q. 100. art. 1. & magister sententiarum diſt. 25. q. 15. & Card. S. Sixti, in tract. de potestate Papæ. q. 65. & Fel. in præal. c. 1. cl. 1. ver. in quantum, d. Abb. infra de simo. licet Card. vbi tenuerit op. & Arch. in c. 12. diſt. de quo vide plenis. per præal. Felin. in c. 1. in prin. supra de offic. deleg.

ANT. FRAN. Circa istum passum de Papa, an Papa committat simoniam. dicas quod Papa ita peccat aliquid faciendo contra præcepta diuina, sicut & cæteri homines, secũdum do. Car. in cle. 1. in prin. de sum. Trin. & fi. cath. & quod etiam committat simoniam, vide beatum Tho. vltra locum hic alle. in 4. sent. diſt. 27. q. 3. in responsione ad secundum arg. & in eod. 4. diſt. 25. in uersi. ad tertium sic proceditur. Et ideo crederem, quòd in his, quæ sunt prohibita de iure diuino, posset Papa committere simoniam. Et an possit accusari de simonia, vide glos. in c. si quis pecuniam. 79. diſt. & in c. presby. 72. diſt. vbi etiam per glos. & per consequens solet dubitari, an in eo habet locum pœna leg. Iul. de ambitu. de quo vide glo. & Bart. in l. 1. ff. ad leg. Iul. de ambitu, & habetur per Ioan. And. in c. cum peridem, de pac. Et adde, quod simonia non committitur cum Deo, vnde dans pecuniam pauperi pro redemptione ieiunii, non committit simoniam; vt est glo. in c. presbyter, in ver. de narium. 82. diſt. & est alia glos. 1. q. 1. in fum. & in c. ordinationes. ea. causa & q. Et quæ sint simoniaca, quia prohibita, & quæ prohibita, quia simoniaca, vide glos. in cap. & si Christus, de iureiur. & aliam in cap. cum pridem, præall. & aliam in c. ex parte, il 1. & ibi docto. no. de offic. deleg. & de pœna simoniæ, vltra ea, quæ habentur in tit. de simo. vide per D. Thom. 2. 2. q. 100. artic. 6. & in 4. diſt. 25. art. 5.

g Rerum ecclesiæ. Adde Paul. de Cast.

h SEB. SAP. Rotundis. Bene facit quod not. Bald. in c. 1. qualiter do. proprietatur. ubi dicit, quod Papa est omnia, super omnia. Alibi dicit Bal. in c. cũ super, col. 1. de causa pos. & propr. quod Papa est contra ius, supra ius, & extra ius, & multa de potestate Papæ, ponit Fel. in c. 1. col. 2. & 3. supra de consti. & dum dicit Abb. quod peccat Papa mortaliter, qui facit consanguineos diuites: Adde quod dixit Bald. in l. tutor. §. quæ tutorib. ff. de excu. tuto. ubi dicit, quod si Papa promouet nepotem suum ad Cardinalatum, caro sibi re uelatur, non spiritus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ro, q̄ si Papa in hoc excederet notorie; & esset incorrigibilis, cū posset ex hoc ecclesia scandalizari, q̄ poterit de hoc accusari in Cōcilio, per illā glo. sing. in præall. c. si Papa. 40. distin. In dubio
a tamē præsumendū est, q̄ Papa ex causa rōnabili a faciat, adhoc quod no. gl. in c nō est, de vot. & per legistas, in l. fi. si contra ius, vel vti. pub. & l. præscriptione, eo. tit. per Cyn. & in c. quæ in ecclesiarum, de cōst. Et hoc casu saluo dictū Hos. ex quo sing. no. q̄ valeat alienatio quā Papa facit, qualitercūq; faciat. Adde ad prædicta, c. a nobis, de deci. & quod ibi no. per doc. vbi dicūt, q̄ etiam laicis decimas ad tēpus pōt remittere. de quo ibi caueat tamē sibi, vt sit diligēs paterfamilias, alias, væ animę suæ, & terribilius iudicabitur ipse, q̄ alius. 9. q. 2. c. aliorum, & hoc in Papa. In inferiori vero prælato conclude, q̄ si factum, vel iniuria est notoria, potest procedere ēt in facto proprio, quia tunc potius est executor iuris, q̄ iudex. Quia in facto notorio non fertur sententia, vel ad minus, si fertur non fit cum solemnitate, sed exequtur iuris dispositio, de accu. c. euidentia, & c. quoniā, de fil. presby. & hoc tenet Inn. in præalleg. c. ex parte, & Cy. post Ia. de Ar. in l. vna, C. ne quis in sua causa. & Bar. in l. si quis. ff. de pœ. Coll. & d. Ant. hic. Sed hoc intelligo, & limito, quando pro illo delicto, seu iniuria, pœna certa est in iure expressa, secus si venit imponenda arbitrio iudicis, quia tunc in arbitrādo possit excede-
9 re modum. †Hinc est, q̄ a iudice arbitrāte pœnā pōt appellari, vt est gl. no. in c. super his, de accu. facit l. hodie, in fi. ff. de pœn. vnde, tunc nō diceretur merus executor, sed iudex, & iō potest tūc vt suspectus recusari. adhoc quod no. Arc. post alios doc. in c. quod suspecti. 2. q. 5. & quod no. in c. proposuit, de appel. & tenet Io. And. post Host. in c. cum speciali, eo. tit. Si vero factū, seu
12 iniuria, siue delictum, non est notorium, & tunc si tangitur per
c sona sua principaliter, non pōt esse iudex. 4. q. 4. c. 1. & C. ne quis in sua causa, in rubro & nigro. 12. q. 4. c. inter querelas multiplices, & ea. causa. q. 5. c. de occidendis. 11. q. 1. c. si clericus. Item si causa spectat ratione ecclesiæ ad mensam ipsius prælati, quia satis est suspectus, ex quo commodū, vel incommodū ad eū spectar. 2. q. 6. c. biduum, versi, palam. Sicut enim tunc non potest authorizare, quia videretur in facto proprio interponere authoritatem, vt in cle. si vna. de reb. eccl. non alie. ita nec iudicare, & hoc tenet hic Colle. & do. Ant. facit quod no. in actu testificandi, per Io. And. in ca. super, de testi. Aut causa principaliter spectat ad ecclesiam suā, seu iniuria tangit dignitatē suam principaliter, & pōt esse iudex, vt in c. Guillelmus. 23. q. 4. no. gl. in ca. si quis erga. 2. q. 7. & c. si quis ab episcopo, & Cyn. in præall. l. vna, C. ne quis in sua causa. & Inn. in præall. c. ex parte, & gl. hic. Dicit tamen notabiliter Paulus, in præall. ca. si quis erga, q̄ quia in consequentiam tangit eum, satis eum potest recusare, argumē. de offi. deleg. cap. insinuante, vbi recusatur consanguineus prælati in causa ecclesiæ suæ, fortius potest recusari ipse prælatus. & facit gl. no. in c. cū super abbatia, de offi. dele. & idem sentit Cy. post Pet. in l. vna, C. ne quis in sua causa, vt saltē alius associet, & loquitur ibi Cyn. quādō iniuria principaliter tangit dignitatē, vnde idem est in causa ecclesiæ suæ. Quod est valde æquum, ut lites sine omni suspicione procedant. 3. q. 5. c. quod suspecti, & C. de iu. l. apertissimi, & l. cum specialis. Nam videmus, q̄ iudex recusatur ex facili causa, vt no. in c. cum R. canonicus, de offic.
10 dele. †Pro hoc, quia canonicus potest recusari in causa cōcanonici, ut in præalleg. c. cum R. canonicus. ergo multo fortius prælatus in causa ecclesiæ suæ, cum maior sit affectio inter prælatum & ecclesiam suam, quam inter canonicum, & concanonicum suum, vt no. in c. relatum, il 2. de test. & 22. q. 5. c. fin. de pœ. c. 2. Item video, q̄ vbi aliquod commodū, saltem in consequentiam, venit applicandum iudici, non potest etiam iudicare inci
b denter, in videndo, an sua sit iurisdictio. b vt no. in l. de iure. ff. de mino. facit quod no. gl. in c. ad audientiam, de app. & Inn. in ca. venerabili, de censi. & in præalleg. c. ex parte. Sed si est causa ecclesiæ, idem dicendum est, & multo magis, cum ex ea viuat, ut habeat liberā facultatem disponendi, ergo &c. Et hæc vera, inquātū iudicat, seu procedit iudicialiter cognoscēdo. Si vero procedat extraiudicialiter ad defensionem iuriū propriæ ecclesiæ, vel suorum, tunc potest fulminare sententiam censuræ, vt no. Inn. in præall. c. venerabili, de censi. facit c. dilecto, de sen. excō. lib. 6. & sic potest intelligi c. venerabilibus. §. similiter, de sentē. excom. lib. 6. Vel quando iniuria erat notoria. Pro hoc consuluit Lapus alleg. 37. q̄ plebanus habens ecclesias subiectas, potest excommunicare rectores illarū ecclesiarum, non soluēriū canonem antiquitus debitum, quia illud erat debitum ecclesiæ, & sic consequenter capitulo, & sic non erat iudex in causa propria. Et maxime, quando ecclesia superior habet episcopalē iurisdictionem, vel quasi, quia tales reditus subrogātur in locū quartæ debitæ de iure cōmuni. Et forte loquitur de quarta, de qua 10. q. 3. cap. vnio, in tex. & glo. quæ hodie, an sit debita, dico plene in c. requisiti, de testa. & sic super tali debito, vt notorio, posset sententiare, quia potius est ibi executor, quām iudex, ut supra dixi, & maxime quando facit ad defensionem iuris sui. Et
c no. c ex hoc, quia apertissime sentit, q̄ quando delictum præla-

ti est notoriū, pōt procedere in facto proprio, ēt fulminando
11 surā. †Idē per oīa dic, vt iudex possit procedere, q̄n impedit
d risdictio, d vt in c. 1. de pœ. li. 6. & in c. 1. de offi. del. quod ēt procedit in iudice delegato, vt in p̄al. c. 1. per Inn. & no. idē Inn. dilectus, ℨ. de pæ. Secus dic, si delegati iurisdictio nō impedit, sed iniuria sibi infertur, qa ēt si sit notoria ad punitionē procedere non pōt, licet secus sit in ordinatio, vt no. Inn. in p̄al. c. 1. in c. dilectus, & Colle. hic, & dic plenius in delegato, vt no. p̄al. c. 1. & c. dilectus. Per prædicta dicit gl. in c. si quis ab episcopo. 2. q. 7. q̄ si quis dicit eo, (Tu es filius rustici,) nō poterit q̄ scopus de hoc cognoscere, quia hæc est iniuria p̄sonalis, seu dicat, (Tu es simoniacus,) quia hæc iniuria tāgit ecclesiā, potrit de hoc cognoscere. Sed ego nō video rōnē cōcludētē, quin in secundo casu dicatur iniuria potius tangere propriā dignitē, quā in primo. Vñ in hoc dico, animaduertēdū, q̄ tāta est connūctio inter prælatū, & ecclesiā suam, q̄ omnis iniuria illata pnæ, tangit in consequentiā ecclesiā, & econtra, vt dicit gl. no. c. Salonitanę. 63. dist. vnde si volumus scire, an p̄latus possit et iudex, dēmus p̄siderare id, qđ est principale. Si. n. intēdit qs principaliter inferre iniuriā p̄sonæ, tūc iniuria est p̄sonalis, licet tangat in p̄sequētiā ecclesiā. Si vero intēdit inferri iniuriā dignitati, vt qa principal'r nō hēt respectū ad p̄sonā, & tūc est realis. Si iniuria cognoscit, & distinguit ex volūtate inferētis, vt in c. cū voluntate. de sent. exc. & ff. de iniu. l. g iniuriarū. Et iō dico, q̄ dicēdo, (Tu es simoniacus) intēdebat iniuriā inferre p̄sonę, poterit de hoc cognoscere. Facit ad p̄dicta, qđ no. gl. in c. de ordine, de ho. q̄ dicit, t'r inspicięda cām propinquā, & non remo-
12 †Sed q̄ro, an teneat sn̄ia lata ℨ p̄dicta? dic, vt sētit hic Inno. &
c p̄al. c. ex parte, vbi iudex esse nō pōt, qa esset iudex in cā sua, & valet sn̄ia. C. ne qs i cā sua iud. Qđ intellige ēt si aduersarius
f sentiret, sn̄ō. n. illū potest facere iudicē in p̄pria cā, quinimo nō tāquā i arbitrū p̄sentire, vt l. pe. ff. de arb. secus si vellet sibi de potestatē tāquā arbitratori, & sic vt p̄cederet extraiudicialiter, q̄n tunc posset, vt in c. veniēs, & in c. Quintauallis, de iureiu. qđ in eis no. Et iō credo, q̄ superior pōt punire iniuriā p̄priā occultā, q̄n p̄cedit extraiudicialiter, p viā correctionis, & ipotionis cuiuldā, vel pœnæ, vel pœnitētiæ, & sic pōt itelligi gl. in c. & q emēdat. 45. dist. q̄ dicit, prælatū posse iniuriā p̄priā punire, q̄n hoc n̄ facit aīo vlciscēdi, sed corrigēdi. & facit q̄ ibi no.
g Arc. & maxime hoc p̄cedit in religiosis, i qb. p̄cedit correctio sine

ADDITIONES.

a Rationabili. Quod princeps præsumatur in dubio motus ex causa rationabili, tenent Iac. de Are. & Cy. in l. rescripta, C. de preci. Impe. offi. sequitur Alex. in consi. 114. incip consideratis, in pen. col. ver. & licet alias, cū vide seq. in j. vol. quod limitat non procedere in inferioribus a principe, & ibi eundem in consi. 136. incip. viso & examinato, in 2. col. in fi. eo. vol. & ibi in cōsi. 1. incip. visis codicillis, in pe. col. in fi. & seq. vbi ponit, quod nō possit appellari a sententia principis. eo. volum. & per eundem, consi. 101. incip visis instrumentis. in 6. col. ver. & idem, eo. vol. Et quomodo hoc procedat vide pulchre per d. Soc. inter cōsilia Curtij, in consi. 20. in 3. col. ver. 3. Sed quinimo est p̄sumptio iuris, & de iure, qđ iusta cā sit in principe, vt refert d. Fran. de Cur. in consi. 71. in 9. col. cir. prin. & multa in materia, vide p. eū dē in multis cōsi. ad q̄ te remittet tabula suorū cōsiliorū, in ver. princeps.

b Iurisdictio. Vide de hoc quæ posui in addi. in c. cęterum quia. in pen. col. addi. incip. vtrum iudex, sup. eo.

c SEB. SAP. Et no. Quod in facto notorio possit quis esse iudex in causa p̄pria. Vide Alex. in consi. 101. incip viso themate, col. fi. in 3. vol.

d Iurisdictio. Adde consi. 35. lib. 1.

e SEB. SAP. Vbi iudex. Vide Mod. in l. qui iurisdictioni. ff. de iurisdi. ora. vbi Alexan. videtur tenere contra Abb. hic, quod valeat processus, & sententia parte non opponente.

f Consentiret. Aduerte, quia licet ex consensu partiū talis sn̄ia, quæ nō valeret, vt hic, & p ea quæ dixi sup. eo. c. dilecti filij; tamē forte ualeret in vi pacti, vt dixi i d. c. dilecti, i add. inci. aduerte. q̄ est posita i nu. 5. Aen. de

g Correctio. Vnum scias in ista materia, q̄ si monachus delinquit, debet ipse castigare abbas vel prior, & nō alteri demandare. Nam tunc, & castigare & demandans esset ipso iure excōicatus; & nō poterit absolui, nisi a Romano Pontifice, vt late consuluit d. Fran. de Curte. in cōsi. 79. per totum, vbi nit, an habens facultatem aliquem offendendi, possit alteri demandare, quo etiam per Aret. in tract. maleficiis in gl. in ver. che tu hai adulterato la donna, in 7. col. an maritus, & c. Aen. de Falc.

ANT. FRAN. Circa istum passum, quanta, & qualis sit potestas, quā habet abb. in monachos, vide d. Car. in cle. j. in prin. in 2. q. de stat. mo. Et adde q̄ abb. nō pt corrigere monachū ex vi iurisdictionis, sed sc. ex cōsuetudine, vt dicit Bal. i l. fi filius. C. de patr. po. & quā iurisdictionē, vel coercitionē hēat Abbas in suos monachos, vide p Inn. i c. vt famæ, de sen. excō. & i c. quāto, de off. ord. & per Spe. in ti. de arb. in §. fi. in ver. quæro. Et adde, quod Abbas nō solū potest capere monachū p se, sed pōt ēt dare licentiā alteri capiēdi, ēt si talis licentia nō cōcedat laico, vt illū sibi repræsentet puniēdū, & castigādū, vt p Inn. in p̄al. c. vt famæ. & an Abbas possit absoluere monachū portāte ma. ab excōicatione, quā incurrit, vide d. Card. in cle. 1. in §. p̄tatę, de sta. mo. Dicas tn, quod Abbas, licet monachū corrigat, & castiget; tamē non ponit illū, vt in c. visis. 16. q. 2. & est gl. in c. cū & p̄latare. §. in ecclesijs, in gl. in ver. pleno iure. de priui. Et vtrū Abbas monachū vagabundū possit retinere, ut eū castiget, no. in c. 10. & in c. fi. de reg. ubi habetur, quod p delicta cōmissis per monachum, quod monachus semper est remittendus, & recēdus ad claustrū ipsius monasterij. Et adde, q̄ Abbas nō pōt absoluere monachū ab excōicatione iuris. Pro quo ēt vide Fede. de Sen. cōsi. 114. sed Ius ęps hēbit absoluere, nisi reperiatur Abb. a iure cōcessū, uel ex priuilegio, ut p gl. in cle. j. de reb. ecc. nō alie. & i p̄æal. cle. j. 19. qa uero de sta. mo.

sine strepitu iudicij, vt de ap. c. ad nostrā, & c. repræhēsibilis, de
23 sta. re. c. ea quæ. † In casib. vero in qb. dixi, quē posse iudicē esse,
a licet possit recusari, tenebit sententia, nisi recusetur, a quia verè iudex est, & iurisdictionem habet, licet elidibilē per exceptionem, vnde antequam elidatur iurisdictio, tenent gesta, vt no. in c. cęterum, de rescri. & in c. postremo, de appel. c. inter monasterium, de re iud. & in c. ad hæc, & c. proposuit, de app. facit quod dicam in c. cum contingat, de so. comp. vbi etiam tangam, an iudex, seu prælatus possit saltem punire iniuriam illatam suis, seu familiæ, vel in eorum causa, saltem ciuili, ius dicere.

ADDITIO.

a ZACH. Nisi recusetur. Adde Bar. & Bal. in l. 1. versi. quæro super sententia. C. qui pro sua iurisd. Bar. in l. fi expressim, in 2. col. vers. sed hæc opinio non est vera. ff. de app. & in l. 1. in 4. col. ver. circa tertium. C. quando prouo. non est necess. Idem in l. 2. & ibi Bal. C. com. vtri. iu. Idem in l. 1. in fi. & ibi plenissime per do. Alex. in col. fi. cum concor. per eum ibi signatis. ff. de fer. & in alleg. l. fi expressim.

SVMMARIVM.

1 *Iudex ecclesiasticus potest procedere cōtra laicum peccatorem, & periurū.*
2 *Papa, & Imperator, debent se adinuicem in necessitatibus iuuare.*
3 *Papa habet iurisdictionem in infideles peccantes contra legē naturæ, vel contra eorum legem.*
Proximi appellantur Iudei, & alij infideles.
4 *Forma vbicunque requiritur in aliquo actu, fundans se super illo, debet probare formam præcessisse.*
5 *Excommunicati, in aliquibus sunt similes infidelibus; & in aliquibus sunt deteterioris conditionis.*
Sicut, ista dictio, aliquando non denotat omnimodam similitudinem.
6 *Princeps non recognoscens superiorem, an possit conueniri coram Papa. 15.*
Princeps nō recognoscens superiorē, an possit esse iudex in causa propria. 14.
7 *Vasallus potest præscribere contra dominum feudi, vt non teneatur ad seruitia.*
8 *Imperator est subiectus in spiritualibus, etiam suo presbytero parochiano.*
Nullus clericus, quantuncunque minimus, est subiectus Imperatori.
9 *Pax cuius culpa sit violata, pertinet ad Papam cognoscere, qui ratione peccati potest compellere ad pacem, vel treugas faciendas; & idem in episcopo.*
Iudex secularis potest compellere partes ad pacem.
10 *Treugua, largo modo potest dici pax.*
11 *Papa, an habeat potestatem in temporalibus, & spiritualibus.*
12 *Hæreticum est habere in terris duos vicarios Christi, & sic duos pontifices.*
13 *Relatiuum, quis, vel qui, restringit.*
16 *Papa semper est adeundus in necessitatibus, siue falli, siue iurie.*
Præscriptio non currit contra potestatem Papæ.
Papa succedit deficiente imperio.
17 *Punire periurium pertinet ad Papam.*
18 *Summarie examinare, non requirit plenam probationem. hoc dicit cum apostil. quæ incipit. Summarie & c. 30. iuncta apostil. in ver. authoritate.*
19 *Iudex ecclesiasticus non potest cognoscere, an res, super qua litigatur, sit de suo foro.*
20 *Denunciatio euangelica, vtrum debeat fieri illi, qui habuit pro se sententiam iniustam, & ista denunciatio fundat se tantum super peccato. 32.*
Præsumptio iuris & de iure, admittit probationem in contrarium, ex confessione partis.
Sententia iniusta si fuit pro aliquo lata, an retineatur cum bona conscientia.
21 *Sententia nutriens peccatum, non transit in rem iudicatam.*
22 *Laicus, nō potest vigore præscriptionis conferre beneficia, sed ex priuilegio potest.*
Priuilegium plus operatur, quam consuetudo, quandoque tamen vadunt à pari.
23 *Lex abrogata quando possit allegari. 27.*
Priuilegium concessum non subdito, non potest per concedentem amplius reuocari.
24 *Comunitas, quæ promisit resarcire damna in bello passa, an peterit tale fiatutum reuocare.*
25 *Statutum, quando transiuit in vim contractus, non potest amplius reuocari.*
26 *Priuilegium concessum alicui, an possit per concedentem reuocari.*
28 *Ecclesia potest inducere legem, in quantum facit pro se, & in quantum facit contra se, non acceptare.*
29 *Peccator non semper punitur.*
30 *De plano, ista dictio non tollit omnem solemnitatem ordinis iudiciarij. 56.*
33 *Filius fa. qui accipit mutuum, tenetur naturaliter: & tamen non est obligatus in foro conscientiæ.*
Naturaliter tantum debitor, non tenetur in foro animæ. 49.
34 *Denunciatio euangelica quid sit, & vnde procedat, & an sit de præcepto, vel de consilio, & quæ sit eius forma. 44. & vnde ducator. 47.*
Verba imperatiui modi inducunt præceptum, sed non semper ligant non obseruantem ad peccatum mortale. 36.
35 *Correctio alicuius delinquentis est fienda sub peccato mortali, quando ex tali correctione præsumitur delinquentem emendari.*
37 *Defendere, & pascere aliquem, quis tenetur sub præcepto. 42. 60.*
38 *Subditur, an teneatur corrigere suum superiorem.*
Papa criminosus, debet denunciare denunciationem euangelicam.
39 *Denunciatio euangelica potest fieri per omnes personas, etiam infames. 45. secus per criminosos. 57.*
40 *Iuramentum non ligat, quando quis iurauit nolle aliquid facere, quod est bonum.*
41 *Denunciatio euangelica, an habeat locum in peccatis manifestis, & non manifestis.*
43 *Denunciatio euangelica, an requirat præsentiam vnius testis, adeo quod sufficiat. 44. 46.*
48 *Denunciatio iudicialis, quæ sit, & quid differat ab euangelica. 55. & quare dicitur iudicialis. 58.*
49 *Iudex ecclesiasticus cognoscit de pace & iuramento.*
50 *Pactum nudum, & iuramentum, non producunt actionem.*
51 *Quæ dicantur miserabiles personæ.*
52 *Iuramentum illicite extortum, non impedit petitionem iusti debiti.*
53 *Denunciatus, si negat, quæ sunt partes iudicis.*
54 *In his, quæ dependent ex secreto conscientiæ alicuius, statur eius dicto.*
59 *Denunciatio canonica quid sit, & vnde dicatur, & quis teneatur ad eam obseruandam.*
61 *Denunciatio regularis, quid sit, & vnde dicatur.*
62 *Debitor constituitur in mora per interpellationem extraiudicialem, etiam si vocatus in iudicio tunc confiteatur debitum, quia omnino debet reficere expensas: sed secus effet, si non esset primo interpellatus: nisi dies interpellauerit.*

CAP. XIII.

1 NOuit ille. Quilibet † laicus ratione peccati, & maxime periurij, vel pacis fractæ, coram iudice ecclesiastico conuenitur. Ita communiter summatur. Ego vero summo sic: Iudex ecclesiasticus potest per viam denunciationis euangelicæ, seu iudicialis, procedere cōtra quemlibet peccatorem, etiam laicum, maxime ratione periurij, vel pacis fractæ. h. d. Et diuiditur in tres partes principales. In prima excusat se Papa, dicens, quod non intendit iudicare de feudo, sed de peccato. In secunda ibi. (Nō igitur.) ostendit, quod rex non debet processum suum ad iniuriam reuocare. Et hoc probat diuersis exemplis, & testimonijs scripturarum. In tertia ibi. (Ne ergo.) concludit, q̄ ipse Papa hoc dissimulare non debet, & concludit sub triplici forma. Causis li. Rex Fraciæ, & Rex Angliæ super quadam discordia, quā inter se habebāt occasione feudi, super Comitatu Pictauiæ, cōposuerunt adinuicem, & illa compositio iuramento interposito hinc & inde fuit confirmata, tandē Rex Franciæ illo iuramē to nō obstante, venit cōtra illam cōpositionē, occupando Comitatū prędictū. Rex Angliæ sæpius monuit eum, vt cōpositionem seruaret, & pacta inita inter eos, sed cū ille desistere nollet. Rex Angliæ denunciauit hoc ecclesiæ, vnde d. Papa intellecta denunciatione illa, quia ille veniebat contra pacem, & pacis ſę dera iuramento firmata, cū ad ipsum pertineat corrigere quēlibet Christianū de peccato, scribit d. Papa prælatis Franciæ, qd in huiusmodi causa sit fiendū, prout clare in tex. videre poteris. Ber. No. ex principio, Deum nihil ignorare: est. n. secretorū cognitor. 32. distin. c. erubescant. & dicitur sciens omnia, de ele. c. fundamenta. §. proinde. li. 6. quod homini est impossibile. Vnde Marcus Varro narrat: Omnia nosce ē impossibile, pauca nō laudabile. Ex quibus dic, q̄ etiam dęmones nesciunt occultas cogitationes hominū, licet aliquādo per aliqua signa extrinseca sciant prædicere. 26. q. 5. c. quodā loco, & no. gl. in c. sciendū, eadē causa, & quęstione. Nec ēt veraciter sciūt prędicere futura. Qñq; tñ prædicūt quatuor de causis, de quibus tex. & glos. no. in præal. c. sciēdū. Solius. n. Dei est futura veraciter præscire.
2 26. q. 5. c. 1. & omnino secreta pscrutari, vt in præal. c. erubescāt, & 6. q. 1. c. si omnia. † No. q̄ iurisdictio ecclesiastica & secularis debent se adinuicē adiuuare, non aūt contendere, & se adinuicē perturbare 96. dist. c. Imperator, & c. duo. 23. q. 5. c. principes. & c. administratores. & infra, qui fil. sint legi. c. causam. & quod no. Inno. in c. licet ex fuscepto, infra tit. proxi. vbi notabiliter dicit, q̄ si subditi Imperatoris sunt rebelles, & inobedientes ipsi Pricipi, debet Papa eum iuuare, & domare rebellionem subditorum, arg. in c. cum ad verum. 96. dist. Et ex hoc, & ex tex. no. quod licet iurisdictio temporalis sit penes Papam in habitu, vt infra dicam, non tamen potest inferiores suos priuare sua iurisdictione sine causa, quia exercitiū huius iurisdictionis est prorsus sibi interdictū, vt infra dicam. No. quinque requisita in de-
a nunciatione euangelica. a Primum, vt frater tuus peccet in te, & dicitur frater quiliber Christianus. 11. q. 3. c. ad mensam. Et de multiplici fraternitate, no. in c. Ioannes, de reg. per Io. And. & dicuntur Christiani fratres, qui vnum recognoscunt patrem. s. per sacramentum baptismatis, vt no. in præall. c. ad mensam, &
3 dixi plene in c. cām, supra eo. † Et ex hac expositione, quam cōter faciūt doct. vt capiatur frater pro Christiano, infertur, quod infideli denunciari non possit. Sed credo posse attētari, vt est denun-

ADDITIO.

a Euangelica. Quomodo probetur denunciatio, vide Bald. in 1. iurisiurandi. C. de testi. Et an correctio fraterna sit de præcepto, vide do. Cardi. post Ioan. Cald. in c. cum ex iniuncto. de hære.

Universidad de Deusto
Biblioteca

denuncietur, [3] si peccat ꝯ legem naturæ, vel contra legē in moralibus. Nam in istis casibus Papa habet iurisdictionem in eos, vt no. Innoc. in c. ꝙ super his, de voto. Et ipsi dicuntur proximi nostri, quos debemus diligere, & lucrifacere quantū possumus rōne humanitatis, cum sint nr̄æ naturæ participes. Vnde appellatione ꝓximi veniunt Iudæi, & Saraceni, & alij infideles, vide tex. cum gl. de pœn. dist. 1. c. charitas. 2. §. in proximos, & quanq; pœnæ hic ꝓtentæ. nō cadant directe in eos, p̄t tamen ꝓpelli indirecte, [b] in c. post miserabilem, de vsu & c. quāto, co. ti. in fi. & sic non ob. c. gaudemus, de diuor. Et dī peccare in te, s̄m doct. ite sciente, vel in damnationem tuam, si hoc eꝙlaueris, si nō monueris, & si monitione nō ꝓficiente, ecclesiæ non denunciaueris, vel ga offendit, vel lædit te, vt ifra innuit in seq. Secūdum requisitum est, ꝙ fiat quædam secreta monitio, in qua debet ostēdere peccatum suum, monendo, & obsecrādo ꝙ desistat, & pęniteat. Et quia in hac nō adhibetur testis, poterit ꝓbari per iramentum solius denunciantis, s̄m doc. Quandoque tamen pōt fieri denunciatio sine admonitione, vt ꝛ. iubiiciam. Tertio requritur, quod si nō admpler, & desistit, adhibeatur vnus, vel duo testes, coram quibus fiet secunda monitio, & ista poterit ꝓbari per vnum testem, & iurm denunciantis, vt c. in omni, inf. de testib. agitur. n. de modico præiudicio. Quarto exigitur, ꝙ postea fiat denunciatio ecclesiæ, idest, prælato suo, vt hic, in ver. quod si. Quinto ꝙ coram prælato probet iste denuncians peccatum illius, & se obseruasse formam in denunciando. † Ex quo infertur, ꝙ vbi ad substantiam alicuius actus exigitur certa forma, fundās se super illo actu, [c] debet probare formam præcessisse. [d] ad hoc c. 1. de re. ec. non a'ie. lib. 6. † No. quod excommunicatus debet haberi sicut gentilis, & infidelis. Dictio tamen, [sicut] posita in text. non denotat omnimodam similitudinem, s̄m do. & bene. Quia cū gentili licet loqui, sed non cū excōicato, vt in c. cū excōicato, iuncto c. ad mensam. 11. q. 3. & ibi vide ꝛōnis diuersitatem. Vnde in hoc sunt deterioris cōditionis excōicati, q̄ gentiles, sed in hoc sunt similes, quia vterque separatus a sacris ecclesiæ, & quia vterque vī esse membrum diaboli. 11. q. 3. c. audi denique. † No. ex tex. singulariter iunct. tex. c. per venerabilē, qui fil. sint legi. ꝙ princeps secularis, etiam superiorem non recognoscens, non pōt directa via conueniri [f] coram Papa. hic. n. Papa se excusat id facere rōne peccati, per viam denunciationis, & tū Rex Franciæ nō recognoscit superiorem in temporalibus, vt in prælleg. c per venerabilem. Limita hoc, vt dicā inf. super glo. in ver. iudicare. Licet Inn. hic dicat, ꝙ de iure subest Papæ, sed ille text. facit in opp. inquantum dicit, ꝙ potuit se subijcere, quia & c facit quod no. Bartol. in l. vna. C. ne quis in sua causa, & dixi sup. in c. proxi. quod non recognoscens superiorē, pōt esse iudex in causa sua propria, & sic non subijcitur Papæ. Cessat enim ratio literæ, si nō arguitur eius peccatum. Nec ob. c. licet ex suscepto, inf. tit. proxi. vbi in defectum imperij, successit Papa, quia debet intelligi quoad illos, in quibus Imperator habebat iurisdictionem, quia subrogatus non debet plus habere, quam ille in cuius locum subrogatur, de sup. negli. præla. in clem. vna. & de do. post diuor. resti. c. nuper, & in regu. is qui in ius de reg iur. lib. 6 facit quod no. glo. in c. quoniam, 10. dist. vbi no. ꝙ de Imperatore non appellatur ad Papam. † No. quod per ꝯriam consuetudinem, seu priuilegium, detrahitur iurisdictioni dominorum feudorum, vt non ipsi domini cognoscant, sed illi, ad quos cōsuetudo, vel priuilegium, iurisdictionē defert, & vide quod no. in simi. Bal. in c. si quis per triginta, si de feu. fue. contro. colla. x. vbi tangit, an vasallus possit præscribere contra dominum, vt non teneatur ad seruitia, & conclude, ꝙ sic, & vide quod dicam in c. ad audientiam, de præscri. † No. in ver. non igitur, quod Imperator est subiectus in spiritualibus nedum Papæ, sed etiam episcopo loci, facit ad hoc c. duo sunt, 96. dist. & vide quod no. in c. omnis. de maio. & obed. & in cap. omnis. de pœn. & remis. Ex quibus dic, ꝙ etiam suo presbytero parochiali subiectus est, & ex his deprehenditur, & cognoscitur excellētia dignitatis ecclesiasticæ, & sacerdotalis, ad regalem & secularem, cum nullus clericus, quantumcunque minimus, sit etiam subiectus Imperatori, vt supra eo. c. cum nō ab homine. Vnde dicit glo. in præl. c. duo sunt, ꝙ nulla dignitas secularis similis est sacerdotio. No. etiam ꝙ descendens g de descendentibus alicuius, dicitur descendisse de eius genere. Not. ꝙ cum procedit ad correctionem peccati, non est facienda distinctio inter magnum & paruum. In modo tamen coercendi, & puniendi, & in generibus pœnarum, bene fit differentia, vt no. in c. qui ꝯ ecclesiæ pacem. 24. q. 1. vbi est bon. tex. cum glo. facit c. sanè, de of fic. dele. & c. 2. eo. tit. lib. 6. No. quid est pax? est enim vinculum charitatis. Vt pax habeatur, debet geri bellum. 23. q. 1. c. noli existimare. Charitas autem est dilectio Dei, & proximi, & cū charitas sit spiritualis virtus, qua saluamur, de pœ. dist. 2. c. charitas ideo circa pacem, & iuramentum specialius cognoscit ecclesia, secundum Host. † Nor. ꝙ cum de pace fracta constat seu dubitatur, cuius culpa processerit violatio, potest cognoscere Papa, & dēr ratione peccati compellere ad pacem reformandam seu ad treugas in eundas. An hoc sit licitum inferioribus, [h] tibus, dic ꝙ sic, [h] respectu subditorum, de quo per Bar. in l. gruit. ff. de offi. præsi. & l. ambitiosa. ff. de decre. ab ord. fac. xi plenè super rub. de treuga, & pa. & vide tex. iuncta glo. ꝙ ēt pōt ꝓpellere ad concordiam. 90. dist. c. placuit. † Nor. [i] riter ex ver. postremo. ꝙ treuga [k] ad tempus facta, pōt appo pax. [k] Nam tex. iste dicit, ꝙ Rex Franciæ non seruauit pacdera, usque ad præfixum terminum, & sic cum fuerit ita tum tempus, non pōt intelligi, nisi de treuga. Quod tenet And. in addi. Spec. de treuga & pace, post prin. vbi inducit ad q. antiquitus disputatam. Quidam habēs guerram cum domino, promisit cuidam nobili dare stipendium pro cēt equitibus ad adiuuandū, donec guerra esset finita, demūm promissor, fecit treugā cum inimico suo ad annum, & ultra, nec reuocabitur, queritur, an teneatur interim promissor [l] pendium? & ut ꝓcludere, quod non, [l] ēt si fuisset dictū, [do pax fieret,] & ibi uide latius. No. ult. ordinē ꝓcedendi in decciatione iudiciali, (ga de plano,) &c. & dicam ꝛ. latius. Primo ponit casum. Et dic melius supplēdo, prout colligitur ex fi. ræ, quod Papa post denūciationē sibi factam per Regē Angscripsit Regi Francorū, ut deberet seruare cōpositionē. Ipse ro rescripsit, quandā excusationem assumendo, quam tam non probauit. Vnde Papa ꝓmisit Episcopo Eboracen. & cuidā Abbati, vt tam querimoniam Regis Angliæ, q̄ excusationē Regis Franciæ audirent; coram quibus Rex Francorum nunquā voluit comparere. Vnde nō fuit passus, ꝙ illi cognoscerēt. Qua propter Papa scripsit Legato, qui erat in partibus, vt hī in ver. [Ne igitur, jvt si Rex Franciæ faceret, prout ibi dī, deberet tota terram Regis subijcere interdicto, & quia Papa timuit, ne prælati, & populi scandalizarentur, & pronocarentur ex mandato; quasi Pa. vellet fauere Regi Angliæ, & violare iurisdictionē Regis Franciæ, & ꝙ etiam propter hoc non seruarent interdictū ferendum per legatum, Papa scripsit prælatis per Franciam cōstitutis, vt in litera habetur. Item, vt patet in antiqua, mandauit prælatis, vt sniam quam ferri ꝓtigerit ferunt, aliās ꝓminaī, ꝙ illos puniet de inobediēria, & ex his hēs clare casum. † Gl. 2. quærit, nunqd penes Papam sit vterq; gladius, an vero hēat potestatem tm̄ in spiritualib. a Primo alle. ꝙ tm̄ in spiritualib. & ad hoc adducit plura. Sed o ꝓcludit in effectu, ꝙ hēt iurisdōnem in spiritualib. habitu & actu, & tpalibus hēt habitu: sed executionem ꝓmisit ecclesia Imperatorib. & Principib. secularibus, & remittat ad no. in c. cam. 2. qui fil. sint leg. Io. And. inducit aliqua, quæ tendunt solum ad ꝓbandum, ꝙ exccutio gladij tpalis est interdicta Papę, & cuilibet ecclesiastico, quæ ꝛ. adducam. Sed primo subnectam confirmationem glo. quæ ponit hic Io. de Lig. ad ꝓbandum, ꝙ Papa hēt iurisdōnem tpalem habitu, ga in habentibus ordinem in vniuerso, impossibile est esse duo æque perfecta, sed Imperator nō est maior, [b] ergo nō erit æqualis. Itē multitudo principatuum mala est. Item, ga Imperator est dñs tēporalium, Papa spualium, & tēporalia ordinantur in finē spualiū. 1. q. 3. ca. si quis obiecerit, sicut ergo anima dominatur corpori, sic Papa Imperatori. Itē principatus Papæ est infusus à Deo. 21. dist. c. in nouo. Principatus temporalis ab homine 93. dist. c. legimus. Ergo principatus Dei debet præesse principatui hominis. Item Petrus, vt Dei vicarius habuit omnimodam potestatem, & sic alij successores in vicariatu. Itē Principatus optimus est, vbi vnus principatus, vt dicit Aristo. s̄do Polit. Vnus ergo Princeps in orbe. Item, ga sic est in regimine cęlesti. Et qđ executio sit interdicta, inducit Io. illud Io. 18. Cōuerte gladiū tuum in vaginam, & illud B. ad Eugenium. Aggredere subditos verbo; sed nō ferro, quid vsurpare gladiū tentas, quem semel iussus es mittere in vaginā? & 1. ad Thi. 3. c. Ēpm oportet nō esse pcussorem. Item ministerium noui testamenti est ministerium māsuetudinis, & sacri vnitatis, sacrm vero altaris repręsentat vnionē Christi, & ecclesiæ; quam significat vnio aīæ ad corpus, ga sicut aīa viuificat corpus, sic Christus ꝓ hmōi sacrm viuificat ecclesiā, & iō executio gladij materialis, quæ diuidit aīam a corpore, pertinet ministrum sacri vnitatis esse non debet. Vnde ait B. in loco pal. Gladiū materialem hēt Papa nutu; Imperator vero iussu; miles vtu, vel manu, & hoc ēt innuit extrauagās Bonifacij. Vnā sanctam. Sed ego addo gl. valde no. in cle. ad nrām, de hære. in ver. ecclesiæ, q̄ elegāter ꝓbat hāc ꝓclusionem, ꝙ Papa sit summus, c & oēs iuri et iudicti, vide ēt gl. in pal. c. cām, & ꝓ Inn. in c. licet ex suscepto ꝛ. tit. ꝓxi. p Host. in pal. c. ꝙ venerabilem, & in sum. q nl. sint leg. §. qualiter, & a quo. Et vt habeas aliqua principia in hac materia, scias, ꝙ duplex est ptās, vna spualis, q̄ est penes summū Pont. alia tpalis, q̄ est penes Regē seculi, vt in c. soliæ, de ma. & obe. Spualis aūt est prior tpali in trib. vt dicit Host. in loco pal. in dignitate, seu maioritate, itē in institutione: item in authoritate, seu ptāte. Est. n. prior in maioritate, sicut spūs est maior corpore, & est prior in institutione. Vnde sacerdotium Melchisedech ꝓcessit legē scriptam, de quo in ca. translato, de ꝓsti. Item p sacerdotem, Deo iubente, fuit ordinata regalis ptās. 1. Reg. c. 8. in fi. Dicit dns ad Samuelem, [Constitue super eos regem. Iest ergo sacerdos prior potestate, & authoritate, ga spualis ptās instituit, & iudicat tpalia, de elect. c. venerabilē. 15. q. 6. c. alius. Item patet hæc maioritas rōne subiecti, quāto qs meliori bus præest, tāto maior est, vt in auth. de defen. ciui. §. nos igit, colū. 3. sed aīa, cui Papa præest, ꝓferenda est omnib. reb. humanis, quib. Imperator præst. 12. q. 1. c. ꝓcipimus: ergo Papa præst Imperatori. Item hoc ꝓbat ex vi fidei, sicut enim ponere duo principia est hæreticū, vt de sum. Tri. & fi. cath. c. 1. & 2. Sic & ponere duos vicarios equales in terris, est hæreticū. Facit gl. no. in c. nō aūt. 7. q. 1. Est. n. ecclesia militās, diuinitus exēplata ab ecclesia triūphāte, dicēte Io. in Apoc. in prin. [Vidi Hierusalem sanctam nouam, descēdētem de cœlo &c.] & Moysi dictū est Exo. 25. ꝙ omnia faceret s̄m exemplum sibi mōstratum. Cum igit in ecclesia triūphāte sit vnus Princeps summus, cuius obedientia tota ipsa ecclesia pfectissime est subiecta, s. Deus; necessario sequit, ꝙ ēt ecclesiæ militāti vnus summus princeps præsideat. Imperator, ille esse nō pōt; cum non valeat præesse in spiritualib. ergo est Papa, qui & temporalib. præesse pōt, & per alios ministros seculi vindictam sanguinis exercere. Nā & sacerdotes exercuerunt, & habuerunt vtranque potestatem. 11. q. 1. c. relatum, & no. Inn. in pal. c. licet ex suscepto. Itē Christus vtranque potestatem in hoc seculo exercuit, quando voluit. Vnde in Gello facto de funiculo, eiecit vendentes, & ementes de templo, cathedras vendentium columbans euertit, & mensas numulariorum, ut hī Matth. 21. & Marc. 11. & 1. q. 3. ca. ex multis, vnde in Psal. [Deus iudicium tuum regi da, &c.] Et hanc simpliciter ptātem trāstulit in Petrum dicēdo, [Pasce oues meas.] Non distinguēs in modo pascēdi: imo cū Petrus diceret, Ecce duo gladij hic. Christus rndit, (Satis est.) nō dixit, (nimis est.) Item cum vellet vti gladio, Christus ꝓhibuit dicens, [Mitte gladium tuū in vaginam.] nō dicit, abijce gladium. Vnde tm̄ prohibuit executionē rōne supradict. Omnia enim illa ponderanda sunt, cū Christus fere semper loqueretur figuratiue. Nec obst. si dicam quod imperium, & sacerdotium profluxerunt ex eodem principio. s. a Deo, in auth. quomodo opor. epi. in prin. col. 1. & in c. solitæ, de maio. & obed. Fecit Deus duo magna luminaria, &c. vt ibi. Et alibi canon dicit, Cum ad verum vētum est, vltra sibi, [d] nec Imperator d iura pōtificatus arripiet, nec Pontifex iura Imperatoris vsurpet, qm̄ idem mediator Dei & hominum, homo Christus Iesus, actibus proprijs, & dignitatibus distinctis, officia [e] potestatis vtriusque discernit, & c. 96. dist. [e] quia fatēdum est, ꝙ Imperium sicut sacerdotium processit à Deo, & nedum summum imperium, imo, & quælibet inferior potestas dicitur a Deo, vnde in passione, Christus ad Pilatum, Nō haberes in me potestatem vllam, nisi data esset tibi desuper. Sed hæc potestas non deriuatur in Principem secularem immediate à Deo, sed per debitam & subalternatam emanationem à vicario Christi Iesu; apud quē sunt iura cœlestis, & terreni imperij, vt dicit tex. 22. dist. cap. omnes. Hinc est, quod imperium transferre potest de certo genere personarum, ad aliud genus, vt in ca. venerabilem, de elect. Imperatorem inungit, approbat, cōfirmat, reprobat, deponit causis exigentibus, & ab eo iuramentum fidelitatis recipit, vt in prælleg. c. venerabilem. & in c. ad Apostolicæ. de re iu. lib. 6. & in clem. Rom. de iureiuran. Et secundum hoc intelligi debet Apostolus ad Rom. 13. Non est potestas, nisi à Deo, & subdit, quæ autem sunt a Deo ordinata sunt. Vel respō deri potest ad præmissum contrarium, & aliter, ꝙ quatenus cō sideratur potestas temporalis respectu exercitii, est ex Dei volūntate pœnes seculares, sed isti exercentes istos duos gladios habent se inuicem, vt minor, & maior, & sic vnus sit supremus in eccle. militante, sicut in triumphante. Nec hoc obst. quod Christus tributum soluit, & quæ sunt Cæsaris Cæsari, mandauit donari, quoniam ipse soluit, vt vitaret scādalum. Matth. 18. cap. 28. q. 1. c. iam nunc. Item soluit tributum inquantū homo, & vt daret alijs exemplum soluendi. 11. quæst. 1. c. si tributum, & c. magnū, sicut & legem spiritualiter in omnibus obseruauit; licet sibi non incumberet necessitas, nec simpliciter dixit, reddite omnia Cæsari, sed quæ sunt Cæsaris. † Nam dictio, quæ, restringit, [13] vt not. in l. 1. C. de summa Trini. & fide catho. & in c. fi. [f] de cleri. non residen. Iussit ergo reddi non omnia; sed quę sunt sua.

ADDITIONES.

a Denuncietur. Pondera, quia non est uerum dictum, quia ista denuncia- ad lucrandum animam denunciati, vt hic dicitur, lucratus es animam tris tui. Sed illud non habet locum in Iudæis, quia anima su- est omnino perdita, vnde non cadunt in Iudæis uerba istius authoritatis, ergo non dit dispositio. l. 4. §. toties. ff. de dam. infec. Item finis huius monitionis vt se emendet, uel reputetur ethnicus, & publicanus, sed Iudæus est eacus, & ponendus in monte Ethna, ubi est os inferni. And. Barb.

b Cōpelli indirecte. Illud est nihil, ga non possunt indirecte compelli, vt faciamus animā eorū, ut dictat auctoritas Christi, vnde cū hic dicat damnationem tuam est, si non moneas, iuxta uerbū Christi, istud nō dere Iudæo, quia quid ad nos de his qui foris sunt. 2. q. 1. c. multi. And.

c SEB. SAP. Illo actu. Vide quæ no. Moder. post Bar. in l. uniuersis. C. de impe. offer. & ꝓbatur ex his, quæ no. gl. in l. cum actum. in gl. fi. ff. de quam dicit sing. And. Sicu. in repe. C. qui admitti. col. 2. ubi etiam Iaf. faciunt etiam no. per Bar. & alios post eum, in l. non solum. §. sed ut ri. ff. de ope. no. nunc. ubi traditur, quod quando debet probari fictilificatum, non sufficit factum probari, nisi etiam qualitas probetur.

d ZACH. Formam præcessisse. Hoc est verum, si tradita sit ab homine, fia iure, per eā, quæ posui in apost. ad istum in c. super quæstionum. §. nu. 4. in apost. in uer. præter, seu ultra, supra de offi. dele.

e ZACH. Omnimodam similitudinem. Adde istum in c. quia V. & quę posui in apost. ad ipsum, in uer. dictio, sicut, nu. 6. supra eo.

f Conueniri. Pondera, quia istud nō colligit hic, ex eo, qa nō cōstat ꝙ Reciæ nō recognoscat superiorē, imo regula est, quòd Cæsar iperat in sa iurisdōne, quæ videt ascendentē & descendentē solē, & in sep tēpo & oriēte, vt in auth. ut oēs obe. Bal. in 1. cōsti. fforū. Et ideo Papa hic nocat de iurisdōne tpali, quia spectabat ad superiorē in tēporalib. ut perator. ió nō probatur hic, quòd Papa non hēat iurisdōnē, qñ laicus recognoscit superiorem, & ad dictū Bar. in illa l. responde non esse ver quòd superior nō recognoscēs superiorē, possit iudicare in causa pr quia illa lex dicit, quod ualde iniquū est, vnde licet Imperator nō pr tur habere illā iniquitatē, ga sanctissimus, optimus, & religiosissimus, l. qui solidum, in §. 1. ff. de leg. 2. Bal. in procœ. forum, & quicquid facsumitur vt Deus facere, vt in auth. de hære. & fal. in prin. quod non est alio, vnde non vī bene dictū, quod possit esse iudex in cā propria. Nec quod cessat superior, qui possit iudicare, quia poterit adiri Papa in de laici. Itē pondera, ga nō erāt hic iudices pares, iux. no. p gl. in c. cęteros. Dic tū qd erāt iuspecti. Bal. in l. Imperialē. §. ꝓterea, de ꝓh. feu. alij.

g SEB. SAP. Quod descēdēs. Ex quo sequit, ꝙ descēdētes p lineā fēmdsir de gne illius, & hoc tenet Pau. de Cast. in l. 1. C. de cōd. infer. Soc. fi. 25. inci. d. Pau. & Corn. in cōl. 223. inci. in hac cōsultatione. in 4. vol. ēt quod no. in c. Rayn. in 1. no. inf. de test. & Bar. in l. fi rē. §. licet. ff. de doc. in l. 3. in prin. ff. de lib. & posth. in quib. locis denominatio fit a

h Dic, ꝙ sic. In materia vide plane p istū in c. cū in terris, sup. de ele. And.

i SEB. SAP. Quod treug. Vide Bal. in c. 1. §. vasalli, de pace Cōst. ubi dicit sicut nō accedens ad soluendū propter guerrā excusatur, ita ꝓpter trę de quo per Rom. in sing. 297. inci. præmissa facti, quod sicut emptor fr farū excusatur a tributo cōsueto p guerrā, ita & ꝓpter treugā, se quę Fel. in c. significauit. col. 1. ver. sed o limita. inf. de iud. & Ant. Sic. i c. 1.

K ZACH. Potest appellari par. Adde gl. & doct. in l. conuētionē, & ibi in 2. col. uer. itē facit iste tex. cum multis concor. ibi per eū fig. ff. de pa. And. in addi. ad Spe. in tit. de treug. & pa. in glo. in ver. pacis. cantur.

l Quod non. Pondera tex. hic, in verbo, sufficiēter ostēdit, quia ꝓbatur dic Inno. hic, quod refert Bal. in c. si qs per 30. de feu. fue. cōtro. quod nō cit unus testis, cū delatione iuramēti, ex quo iste tex. requirit sufficiēbationē, & ꝓbatur hoc dictū Io. And. in c. Ro. §. cōtrahētes, de fo. cōp. quod refert Bal. in l. præscripti. C. si contra ius. & sic probatur illud, quę lex requirit sufficientē probationē, nō sufficit unus testis cū delatione menti. l. fi. C. ubi de cri. agi opor. in uer. sufficiens instructio. And. Bar.

ANT. FRAN. Tu adde circa hoc, quod ubicunque lex requirit sufficiēprobationem fieri, uel etiam si esset facta mentio de probatione, sub cōtione, non sufficit unus testis cum iuramento in supplemētum siue deprobationis, quoniam iurm non dicitur esse probatio, sed quasi probavel potius relatio ab onere probandi, vt in l. cum qui, in princ. ff. de iure & quod sit quasi probatio, vide no. gl. in c. si quis, in uer. absoluendus, inue. inter de. & vasal. lis ori. & no. Bal. in c. sacramenta. de consue. re. in c. 1. §. conuenticulā, de pa. iur. fir. & uide multos casus in quibus, qualex requirit plenam, uel sufficientem probationem fieri, non sufficit pre per iurm, quos enumerat Alex. de Imo. in l. licet imperator. ff. de iu-

ADDITIONES.

a ZACH. In spiritualibus. Conclude breuiter, & paucis, quod Papa tam in temporalibus quā spiritualibus habet potestatē, vt hic plene per doct. sed non debet, nec potest se de illis tēporalibus intromittere; nisi ex causa maxima, no. in c. causam, infra qui fi. sint leg. & ibi bon. tex. & iste plene in c. venerabilem. col. 1. sup. de ele.

b Est maior. Vide Bal. in l. rescripta. C. de preci. Impe. offer. & vbi dicit, quod Papa est maior Imperatore, secundum quid; sed non simpliciter. And. Barb.

c Sit summus. Adde Old. consi. 180. De hac materia, vide late do. Propositum. 21. dist. c. in nouo.

d Nec Imperator. Vide do. Ant. in c. translato, de consti. ubi dicit, quod Imperator nunquam iuridice habuit potestatem legis condendæ in laicos; nisi quando fuit approbata per Pa. And. Barb.

e SEB. SAP. 96. dist. Vide Alb. de Ro. in l. bene a Zenone, col. 9. C. de quadr. præsc. & in l. cunctos populos. col. 5. C. de sum. Tri. & fi. cath. archiepiscopū Flo. in 3. par. sum. tit. 20. c. 3. §. 7. vbi late de hac materia.

f Restringit. No. quod natura relatiui est restringere. Adde d. Alex. in cōsi. 46. inci. ponderatis uerbis. in 3. col. uer. 5. in 2. volu. quod est secundum ordinē omnium, consi. 188. & uide per eundem in pulchro casu, in consi. 23. inci. viso processu. in pen. col. in fi. vol. 5. Tu uero circa materiam relatiui, uide quę eleganter ponit modernorum princeps d. Ias. in l. cunctos pop. in 2. lect. in 1. col. & seq. C. de sum. Trinit. vbi ponit regulam, & fallentias, & quasdam pulchras quæstiones. Aen. de Fale.

ANT. FRAN. Circa materiam relatiui, non prætermittas Bar. in l. cūctos pop. C. de sum. Trini. vbi ponit de relatiuo substantiæ, & accidentis, & eundem Bart. in l. omnes populi. ff. de iusti. & in. & in l. legatis, de condi. & demon. & tene menti glos. in l. 2. C. manda. quæ dixit, quod relatiuum, quis, vel qui, quandoque facit simplicem relationem; quandoque specificam. Et adde, quod relatiua referunt omnes qualitates præcedentes, vt in l. si quis seruum, in §. fi. ff. de leg. 2. Et adde, quod relatiuum iunctum uerbo futuri tēporis, facit conditionem, & ideo ponitur distributiue, l. Stichum, qui meus erit. ff. de leg. 1. quia exponitur, si meus erit, & quatenus. Ad quod uide etiā Bart. in l. si debitor. in 2. no. ff. de cōtrahen. emp. & in l. qui liberis. §. 1. ff. de vul. & pup. & in l. Clemēs. in §. fi ira. ff. de hære. inst. l. si quis fundum; ubi ēt per Bar. ff. de contrahen. emp. & tene menti gl. quæ est in l. 1. C. de sen. quæ sine cert. quanti. profe. quæ dixit, quod relatiuum qui, quæ, quod, est relatiuum subiantiæ, & non qualitatis. de quo uide per Bartol. in l. uinum in 2. colum. & in 1. opp. ff. si cert. pet. & quæ habentur per Doct. & maxime Are in §. alteri. Insti. de inuti. stip.

Universidad de Deusto
Biblioteca

sua. Et quibus omnibus, & multis alijs, quæ pñt adduci, quę breuitatis causa omitto, satis ꝓcluditur, ꝙ Papa sit maior Imperatore, & ꝙ penes ipsum Papam sit suprema potestas; licet non habeat exercitium gladij tẽporalis. Sed diceres, ad quid valet ista maioritas, & prærogatiua, cum valeat Papa perturbare illam iurisd. temporalis Principis, nec minuere, nec exercere per se, vt in c. ff. Imperator, & in c. cum ad verum 96. dist. & hic, in cap. cãm, qui fil. sint legi. & ipse Deus exercitium interdixit, vt sup. dictum est? Respondetur, ꝙ valet ad multa, & primo, vt ipsum Imperatorem, tanq̃ inferiorem destituat exigentibus causis, sicut pluries legitur factum, cum approbet, & confirmet, vt in prælle. c. venera. Item in omnibus arduis negotijs, & maximis difficultatibus generantibus scãdalum in Christianitate, Papa pōt huiusmodi maioritatis ratione se intromittere; etiam inter laicos, & exercere istam potestatẽ sibi a Deo tributam, vt optime patet in c. pro humani, de hom. in 6. & in clem. pasto. de re iudi. 16. q. 5. c. alius. & prælleg. ca. venera. de elect. Sicut enim ipse Christus, qui non erat solitus hanc potestatem exercere, ipsam tamen exercuit in arduo facto, & concernente decorem cultus diuini, vt quando flagello facto de funiculis, & c. Ita & ipse Papa; licet regulariter exercere non debeat, attamen instantibus negotijs arduis hoc potest, arg. op. in fi. in l. si hominem. ff. mand. & eorum quæ no. Innocẽ. in c. ꝙ super his, de vo. & vbi ista negotiorum necessitas non contingit, habent locum iura generaliter loquẽtia, ꝙ Papa debet præesse spiritualibus Imperator temporalibus, & hæc sufficiat quo ad hunc passum, & vide Bart. ff. de requi. re. in l. 1. in §. 1. vbi dicit, Dantem fuisse post mortem, quasi propter hoc, de hæresi damnatum, quia in quadam sua dispu. quam posuit in quodam suo lib. quem fecit sup monarchia tenuit Imperium, non descendere ab ecclesia. Nã vt ipse Bart. dicit, ecclesia pulcherrimis rationibus tenet cõtrarium, & vide in extraua. Bonifã. Vnam sanctam, & sic limita & intellige Bartol. in l. hostes. ff. de capti. & postli. re. Glos. in ver. [Ethnicus. Jalleg. concord. sed non declarat vocabulum. Ideo quæro, quid vult, seu quid importat hoc verbum. Dicit Io. An. ꝙ fertur, quod Ethna sit mons in Arabia; secundum alios. in Sicilia, vt dicit Seneca, in epist. 5. in prin. de quo exit riuulus sulfuris, & continuo viget ignis, & sic isti erunt in igne cõtinuo. Vel secundum Hug. dicitur Ethnicus, ab Ethno, quod est gentilis, tales ergo merito sunt vitandi. Et probatur hæc expositio, 1. q. 1. c. nonne. vbi text. exponit Ethnici. i. gentiles, & dicuntur gentiles, quia tales sunt, quales sunt geniti, quia non sunt regenerati baptismate, & dic, ꝙ quælibet expositio est bona. Tamen puto, ꝙ propriè dicantur Ethnici ab illo monte Ethna, qui in veritate est in Sicilia, & distat à ciuitate mea fere per 14. miliaria. s. à ciuitate Cathanię, & ille mons est valde fructiferus, & habet os latissimum, & profundissimũ, ita vt terminus, & finis eius nullo modo videri possit. Et ex illius ore a tempore B. Agathæ vsque ad hodiernum diem, bis exiuit, siue processit ingens ignis, & multa mala, fere incredibilia fecit ꝓ loca, in qbus habuit trã situm, & longe deteriora fecisset, si non forent merita B. Agathæ, cum eius reliquijs & velo, deuotissime populus abijt obuiam. Vnde fertur ab aliquibus maxime ex narratis in vita patrum, ꝙ ibi sit os inferni, quod satis potest teneri, tenẽdo, ꝙ infernus sit sub terra. De quo vide tex. cum glo. 23. q. 4. c. hæc autem vita. in prin. Vnde appellatur excommunicatus ethnicus, quasi damnatus, qa nisi resipiscat perpetuo erit in inferno. vnde, & omnes gentiles, & infideles, possunt dici Ethnici isto respectu, & sic potest intelligi c. nonne. 1. q. 1. Publicanus autẽ dicitur, quasi publice peccans, secũdum Io. And. Et dicit, ꝙ olim oẽs existentes contra legem Iudæorum appellabantur publicani, quasi peccatores. vnde in Euangelio, Quare cum peccatorib. & publicanis manducat & bibit magister vester? &c. vnde excõicati possunt dici publicani & c. qa publicę exiſtũt in peccato. Glo. in ver. [Peccat.] quæritur, dr in tex. ꝙ Rex Angliæ erat paratus probare, ꝙ Rex Franciæ peccabat in ipsum, quomodo peccabat in eum? Respondet, eum offendendo seu lædendo: dicit tamẽ, ꝙ aliter accipitur verbum, peccare, in c. si peccauerit. 2. q. 1. quasi velit dicere gl. ꝙ in c. si peccauerit, illud verbum, si peccauerit in te &c. exponit. i. te sciente: sed hic iste peccabat in cũ, in eius læsionem. Sed dic vt dixi in notabilibus, ꝙ ista authoritas pōt intelligi vtroque modo, quod satis probatur hic. Glos. in ver. Iudicare opp. 5̄ tex. dicit enim Pa. ꝙ non intendit iudicare de feudo, & tamen in effectu iudicat, dum compellit ad satisfactionem. Gl. respondet ꝙ non iudicat directè de feudo; sed indirectè sic, ratione peccati, inducendo ad pœnitentiam, quia aliter pœnitere non potest, nisi satisfaciat. † Dicit Host. ꝙ processus Papæ potest excusari dupliciter. Primo cognoscendo quo ad veram naturam feudi; & de ipso feudo, vt quia Rex Francię non debet esse iudex in causa propria, & sic nõ poterat ipse cognoscere: a nec pares curiæ debebant cognoscere, quia merito erat suspecti Regi Angliæ. Vnde licet Rex Franciæ hic vellet, vt cognosceretur per suam Curiam, ex quo tamen erat merito suspecta Regi Angliæ, non debebat hoc fieri. Ideo propter defectum iudicis, potuit adiri Pa. vt in auth. vt diff. iud. §. si vero tigerit. colum. 9. † No. ex hoc dicto, quod habens causam b tra non recognoscentẽ superiorem, potest directe illum c nire coram Pa. qui ratione illius generalis, & suprem tis, quàm habet, vt supra dixi poterit de hoc cognoscere videtur satis rationabile. Et hoc aperte sentit gl. in c. ex tra sa, infra tit. prox. & facit, quia nemo potest esse acæphalus capite. 13. dist. c. nulla. † Et pro hoc vide singulare dictum in c. licet ex suscepto, inf. titu. proxi. vbi dicit, ꝙ quando est semper est recurrendũ ad Papam, siue sit necessitas alias non sit iudex superior: siue facti, puta, quia de facto res iudices non possunt suas sententias exequi; nec valet scriptio in contrarium, de præscrip. c. cum non liceat, & c summã potestatem non currit prescriptio, vt no. Innoc. in c. næ. il 2. de postu. præla. & sicut deficiente imperio c de facto cedit Papa in c. licet, infra tit. prox. ita, & cum deficit de iure est talis persona, quæ non recognoscit Imperatorem, vt dic de Rege Fran. in c. per venera. qui fi. sint le. de Rege Hispa in c. Adrian. 63. dist. per glo. & hæc not. Et hanc iurisd. exercẽ pōt, per ea quæ dicta sunt in glo. 2. per ea quæ leguntur & n c. per venerab. qui fil. sint legi. & quod sup. dixi in c. cum ve sent, sup. eo. Et in hoc c. notabiliter intellige, quando ipse nõ cognoscens superiorem procedit contra subditum suũ, vt r possit esse iudex in facto proprio: secus si nõ sit subditus, vel tem nõ omnino subditus, vt erat Rex Angliæ, & ille vellet re contra eum, quia tunc pōt illum conuenire coram Pa. q no. Nõ tamen probatur ex tex. vt statim dicam; sed dictum satis rõnabile, quia nemo pōt præscribere 5̄ summam pote tem Papæ, vt non sit illi subiectus, vt no. Innoc. in c. bonæ postu. præl. quia esset acęphalus, quod esse non debet 93. nulla rõne. † Secũdo principaliter pōt saluari processus Papæ tionæ violationis iuramenti, & pacis, & huic rõni vī inniti in isto tex. vt sic principaliter cognoscat rõne peccati, & in sequentia de feudo, vt ēt sentit gl. Alioquin sequeretur, fu stiē. ꝙ qñcunque vasallus ꝓmitteret feloniam 5̄ dñm, & q tuncunque iustè damnaretur, semper haberet recursum clesiã. Dicit tñ, ꝙ ēt in hoc casu non esset semper denegan dientia. † Nã esse pōt, ꝙ inique, & iniuste, ꝓcessum esset, & peccati possit hoc ecclesia examinarie summarie, & & ꝙ inuenerit, admittere, vel repellere ta ē & c. C. de adul. l. qui xandrũ. & C. de fal. l. vbi, & patet in eo qđ le. & no. in c. pa §. quia vero, de off. dele. † No. ex hoc dicto Host. ꝙ vbi dubi de pacto ad fundandã iurisd. suã, incidẽter cognoscere p subsit peccatũ, ꝙ vī esse 5̄ id qđ ipsemet no. i c. si clericus infra de fo. comp. vbi vult, ꝙ si laicus conuentus coram i ecclesiastico per clericũ, negat illam rem esse eccłesiæ, nõ sit ecclesiasticus incidenter de illa re cognoscere. e cuius 5̄ sentit hic in simili & hoc dictum credo verius, vt ibi dicã cũdo no. ex hoc dicto, ꝙ pro iniusta snia pōt hri recursus a clesiam, ꝙ viã denũciationis, qđ satis putat, ꝓcedere d. A acquicuit snię, tumẽs appellare ob tyrannidẽ superioris. S si nõ snię, timẽs appellare ob tyrannidẽ superioris. Secus snię acqeuisset, qa tũc ille q obtinuit snìam, satis pōt ex ho conscientiam excusare, qnod tamen limita, f m Inn. in c. rique. de immu. eccl. vbi tangam. Aduerte, qa Bar. hãc q. in extrau. ad reprimẽdũ. in ver. denũciationẽ. ver. qđ de tut & ibi absolute cõcludit, ꝙ sup snìato ꝓ iudicẽ ꝓpriũ, nõ h cum hæc denũciatio, qa nõ pōt amplius cognosci de pẽtẽ stante exce. rei iud. vt l. si qs cũ tutũ. ff. de exce. rei iu. Nã ipa in causa crìali, vt qñcunq; possit cognosci, ad hoc alle. tex.

ADDITIONES.

a Ipse cognoscere. Vide Bal. in c. 1. in titu. de inuestit. in mari. facta, vbi ipse loquitur. Aud. Barb.

b SEB. SAP. Habens causam. Vide Ang. in l. deprecatio. ff. ad l. Rhod. de. do. Ant. in repe. c. per uenerabilem, col. 10. qui fil. sint leg. & Oldra. in c. 38. incip. an episcopus.

c ZACH. Deficiente imperio. Tex. est bo. & valde no. in alleg. c. licet. iuris foro comp. quem ad hoc pro fin. alle. Rom. fing. fuo 314. inci. vacante rio, licet Card. ibi tenuerit oppo. de quo per Fely. & Mod. ibi, & an ista cessio Papæ vacante imp. faciat quod possit præscribi contra imperium cans. vide Inno. in c. olim, il 1. inf. de resti. spol. ꝙ nõ, per tex. illũ, quem hoc ibi põderat. Idem tenet Card. in c. cũ cõtingat, inf. de iureiu. cuius ponderatio, quam iste in c. cũ deputati. inf. eo. vitra ponit. Et quid in de to, an succedat, vide quod non, per eundem Rom. fing. præall. quod ho decisum per extraua. Io. And. 21. quæ inci. & fratrum & coępiscoporum re. Et quid in casu contrario, an succedat Imperator vacante sede Papæ de præl. Ro. sing. 5eq. quòd nõ, dicit esse casum sing. in c. qualiter. inf. eo.

d Summarie. Istud non uidetur bene dictum, & confunditur per istum tex. uerb. sufficiẽter ostẽdere. vnde requiritur, quòd probet sufficiẽter. ergo erat ꝓbatio summaria. Pondera bene, quia ꝓ alios nõ põderatur. And.

e Cognoscere. Vide omnino quæ scripsi post illum, an add. supra eo. in c. rum. nu. 21. in apost. in c. ulrum iudex. Aen. Falco.

f SEB. SAP. Denũciationis. Vide Fel. in c. quæ in ecclesiarum. col. 21. declara. supra de cõsti. ubi ponit, quod sublata actione per principem manet obligatio naturalis, potest fieri executio illius obligationis per denunciationis euangelicæ, & hoc etiam uoluit do. Alexã. in Liurigen. §. sed cum nulla. col. fi. ff. de pact.

a diui. a ff. de pę. Idẽ vī tenere Bal. in c. fi. §. si qs p trigīta, si de sefue. cõtro. col. x. sed excipit, si cã esi ecclesiastica, seu allegat vsuraria prauitas, & no. hoc vltimũ. isti tñ nullã mentionẽ faciunt de dict. Host. hic in 5̄riũ. Ego pro concordia dicerẽ sic, ꝙ aut victor in cã confitet snìam iniustã, & dẽt denunciatio b admitti, qa talis snìa est reuocãda, vt singr ponit Inn. in c. qa pleriq;. de im. ec. Pro hoc, qa ꝑsumptio iuris, & đ iure, admittit ꝓbonẽ in 5̄riũ c ꝓfessionẽ illius, ad cuius validitatẽ ius ꝑsumit, vt not. Cy. & alij doc. ī aut. sed iã necesse. C. de do. ante nu. Idẽ dico, vbi notorię ꝓstaret de iustitia snię, ꝓ notabile dictũ Inn. ī c. fraternitatis, de fri. & male. facit c. inter cęteras. & qđ ibi dicã. inf. de re iu. Vbi vero cessat confessio victoris, seu notorietas, est magis du biũ, sed hoc casu dicerẽ, ꝙ aut ista denũciatio ꝑt ꝓ clara indicia ꝓbari, ꝙ victor peccat, qa scit snìam iniustã, & tũc dẽret admitti denũciatio. Nõ ob. ꝙ denũciar' dicat. ꝙ cum cõscia teneat, vel d opponat rei iu. exceptionẽ. Nã prima exceptio nõ ob. d qa asser tio cõfundet per clara ĩdicia, ꝓbãda in 5̄riũ, q̃ ꝑualẽt vnius asser tioni. ar. c. 2. de ren. lib. 6. & l. dolũ. C. de do. & l. nõ oẽs. §. a barbaris. ff. de re mi. & ꝙ ipse Bar. no. in d. extraua. in ver. denunciatio nẽ. in pe. q. & qđ inf. dicã, ī materia denũciationis. Nec ob. scẽda excep. s. rei iud. qa ad aliud agit nunc, q̃ primo. s. vt denunciatus corrigat a pctõ. Primo aũt agebat principr de ipsa re, & sic cessat l. cũ q̃rit. ff. de excep. rei iu. facit qđ in fi. no. Inn. in c. inter dilectos de excep. pla. † Et rõne peccati, e snìa nõ trãsit ī rẽ iud. facit e optime d. l. diui, in prin. vbi princeps secularis cognoscit ad relaxandũ pęnã corporis, fortius dẽt hoc facere iudex ecclesiasti cus pg pęnã aĩæ, cõsideret tñ iudex eã, q̃ no. Inn. ī c. renor. de re iu. Gl. sup verbo, [ipsũ] opp. & vī, ꝙ rex Fr̃aciæ non poterat cognoscere de feudo, qa qñ qõ ẽ inter dñm & vasal. dñs nõ cognoscit, sed pares curiæ, vt in l. imperialẽ, de ꝓhi. feu. alie. & no. i. c. cęterũ, supra eo. Gl. fatetur ꝓtrarium; sed per hoc non respondet ad istum tex. quia videtur innuere oppositum in ver. Ad ipsum. sed potest dici, quod hæc causa vertebatur inter vasallos; vel melius spectat ad ipsum, idest, ad suam curiam, & sic videtur contra id, quod supra dixi post Host. quod Papa hic directe non intendit cognoscere de feu. solo. † Glo. super ver. Consuetudinem, colligit, quod consuetudo parificatur priuilegio. Hoc limito, data capacitate personę, alias longe plus potest priuilegium, quam consuetudo, vt in cap. quanto, cum ibi not. de cõsu. & vide pulchrum dictum Io. And. in cap. 2. de prẽben. libr. f 6. vbi dicit, ꝙ laicus f non potest conferre beneficia; etiam si cõtulit tãto tpe, de cuius 5̄rio memoria hoĩum non existit; sed ex priuilegio Papæ statim: sed ex priuilegio Papæ statim posset. 63 dist. c. Adrianus. † Gl. in ver. Quicũq; [opp. 5̄ tex. ī eo, ꝙ allegat g Papa hic legẽ abrogãtã; dẽt ergo sustinere pęnã. g C. de vet. iuenu. l. vlt. R̃ndet primo, ꝙ pōt allegari, nõ vt faciat ius, & vt cã decidat f m illã; sed vt habeat ipsius notitia, vt ostẽdat quãtã de uotionẽ habuit, ꝓmulgator ad ecclesiã. Secũdo soluit, ꝙ lex pōt allegari; licet fit abrogata pp rõnẽ sui, qa rõ nõ tollit, h vt l. eas ff. de cap. di. Hic. n. allegat pp sui rõnẽ, ꝙ imperator, & alius Prĩ ceps secularis dedignari nõ dẽt, vt cã eius audiat per eccl. exẽplo illorũ principũ. & vide ꝓ hoc bo. gl. in c. fuerũt 7. dist. ꝙ istas solutionẽs, ẽt ponit Inn. hic. Tertiò pōt solui, vt sentit Io. An. ꝙ princeps pōt bene arguere p legẽ abrogatã. l. 2. §. & neminẽ. C. de const. pec. non aũt inferior a principe. Quarta solu. notab. p̄t colligi ex dictis Inn. hic, qui dicit, ꝙ illa lex concessit priuilegiũ eccl. vñ adhuc hodie durat. q. d. ꝙ nõ potuit abrogari in ꝓiudiciũ eccle. cui fuit illud priuilegiũ cõcessum. Et no. sing. qa solet quotidie allegari hoc dictum ad probãdũ, ꝙ priuilegiũ cõcessum nõ subdito, nõ pōt reuocari i amplius per ipsum concedẽtem. Nam hẽt suã vim incõtinenti, cũ peruenerit in notitiã priuilegiari, vt in c. 1. §. Ex parte, de cõcess. ꝓb. lib. 6. Et sic non p̄t amplius reuocari, cũ sit ius ei q̃situ, & cõcedẽs nõ est dñs, seu superior. & idem tenet Arc. in c. gcũq;. 11. q. 1. ar. in l. pfecta. C. de dona. quę sub mo. vbi patet, ꝙ donatio semel perfecta, nõ reuocatur. & Io. An. in c. constitutus. de relig. dom. † Sed in cõtrarium facit, ꝙ ipse Inn. no. in c. in nr̃a. de iniur. vbi vult, quod cõe obligans se per statuta ad rescarcienda dãna singulorũ, in bello amissa, pōt illud statutũ reuocare, qđ satis videtur innuere hęc littera. D. Ant. hic sentit, ꝙ illud statutum ꝓcedit, qñ statutum emanauit in fauorem subiecti, & non habuit a principio cõcursum æquitatis, & rõnis naturalis, qa nulla rõ suberat naturalis, quæ ibi induceret cõe ad istud statutum faciendum. Et idem si habuisset tõnem: ex quo reuocaĩ per habẽrem potestatem in priuilegiatos. Hoc dictum Inno. hic, procedit, qñ priuilegiũ cõcessum est non subdito. † Ego puto, ꝙ quando priuilegium cõcessum est non subdito, k non possit amplius reuocari, vt in hoc dicto Innocen. Et idem puto si fuisset concessum per viam statuti, & transiuisset in contractum, seu in conuentionem, vt quia dicit statutum. Quicunque venerit ad habitandum in tali territorio, sit immunis ab omni collecta. Certe si aliqui extranei venerunt ad ibi habitandum, non potest amplius illud statutum quoad illos reuocari: quia illud transiuit in quasi l contractum, l quo etiam princeps obligatur, vt no. in cap. 1. de prob. & hoc expresse voluit Bart. in l. hi qui. ff. de iu. immu. & in l. quod semel, ff. de decr. ab ord. & in l. omnes populi. ff. de iusti. & iu.

ADDITIO. Sed respectu corũ, qui nõdũ venerũt, tenet Bar.

ADDITIONES.

a In l. diui. Vide ibi Bar. & intellige, vt per eundem in l. 1. §. fi. ver. item no. ff. de quæstio. Aen. Falc.

b Denunciatio admitti. Adde videndum eundem cons. 60. 2. lib.

c In contrarium. Vide Bal. in auth. ad hæc. col. 3. ver. item dubitur. C. de vsu. & Feli. in c. qualiter, & quando 1. col. 17. ver. 3. fallit, infra de accu. Alex. in l. nemo potest. col. 5. ff. de leg. 1.

d Non obst. Tu pondera, quia si ita esset, sequeretur, ꝙ ius ciuile, & canonicum euerteretur in totum, quia voluerunt præsumi pro sententia, quæ transiuit in rem iudic. c. cum inter nos, de re iud. & vbi per omnia presumitur pro iustitia, illa est presumptio iuris, & de iure; ergo non admittitur probatio ī cõtrarium per indicia, vide Bal. in auth. clericus. C. de epis. & cler. vbi dicit, ꝙ ius ciuile & can. conueniunt in hoc; & vide quod uoluit Angel. in l. si certis annis. C. de pact. vide Bal. in d. auth. clericus. C. de epis. & cle. vbi tangit. & idem facit in auth. ad hæc. C. de vsur. And. Barb.

e Ratione peccati. Adde Bal. cons. alleg. 60. Pau. de Cast. cons. 313.

f Laicus. Adde Old. consi. 1

ZACAR. Adde Fel. in c. 1. col. 1. ver. videtur ét ꝙ ex causa, infra de maio. & obed. iste in c. dilecto. 1. no. & ibi Io. And. & alij, infra de testi. Pro quib⁹ est bo. gl. in c. imperium, dist. x. Card. consi. 57. inc. proposita qõne. & quod notaui in apost. ad istum, & Fel. in c. dilecto, in prin. supra alle. & in c. causã, col. 2. ver. dum dicit Abbas priuilegium, supra, de prę̃scri.

g SEB. SAP. Sustinere pęnam. Vide Bar. in l. fi. ff. de fal. & quomodo lex correcta possit allegari in argumentum, vide And. Sic. in cõsi. 60. incip. aut hęsitatio. col. 6. in 1. uol.

h ZACAR. Ratio non tollitur. Et istam rationem licitum est alleg. vt uoluit glo. in princ. de coniun. cum eman. li. & gl. in 1. const. C. & in l. 2. C. de ve. iuenu. melius, quam alibi, in l. 1. & ibi Gul. de Cu. C. de la. li. tol.

ANT. FRAN. An liceat allegare legem abrogatam? dicas, ꝙ licet sit abrogata; tamen remanet ratio legis; & propter illam rõnem remanẽtem, pōt allegari ipsa l. abrogata, & ita debet intelligi tex. cũ gl. in l. 1. hic alleg. C. de lat. lib. tol. pro quo uide Inn. qui optime declarat in c. nouit, hoc eod. tit. Et ad de, ꝙ lex in dubio censetur esse perpetua; licet hoc non dicatur in ea, vt ē gl. in ver. perpetuum. quæ all. bona iura, in cle. sæpe. de ver. sign. Et adde, ꝙ lex noua addens aliquid legi antiquæ, recipit omnes limitationes antiquæ vt per Io. An in c. procurator. de ele. lib. 6. in gl. 3. & in c. felicis, de pœn. lib. 6. & in c. dispendia, de resc. eo. lib. & vide cle. 3. in gl. de offi. vica. & gl. i. cauaritiæ, in uer. clericos, de ele. li. 6. Et quòd lex abrogata possit alleg. respectu rationis, quæ etiam remanet sublata ipsa lege, vide gl. in 1. const. C. quę hoc idem uoluit. Et adde, ꝙ lex correcta in una persona, cẽsetur etiam esse correcta in omnibus correlatiuis, ut per Bart. in l. fin. C. de ind. uid. in princ. & uide Bal in l. fi. in 5. col. C. de edi. diui Adr. tol. ubi dixit, ꝙ lex correcta dr falsa; & propterea nõ potest allegari; nisi respectu rõnis. Imo si lex correcta est clausa in corpore iuris; illam allegans non punitur; sed si non ẽ clausa in corpore iuris; allegans punitur de falso, secundum Ba. in l. 1. de cõiun. cum eman. li. pro quo uidetur tex. in c. authoritate, de præbẽ. li. 6. & de hoc uide etiam per Bal. in 1. const. C. in §. summa. & per Bar. in l. fi. ff. de fal. & ibi per Alex. plene, & habet per d. Ant. de But. post. Inn. in c. 1. de const. ubi dicunt, quod ad decisionem causarum futurarum, pōt allegari lex correcta; si tranſiuerit in contractum non subiecti, & potest etiam allegari in argumẽtum per habentem potestatẽ legis condendæ, ut in c. uolumus, & in c. quicunque. 11. q. 1. & ad materiam omnino uide Alex. in l. fi. Aen. de Falco.

i Non potest reuocari. Adde Rom. consi. 254. Abb. consi. 2.

k SEB. SAP. Non subdito. Vide Fel. in c. 1. infra de prob. colum. 2. cum seq. & Alexan. cõsi. 101. incip. uisis instrumentis. col. 2. & in cõsi. 41. incip. uidedũ. col. fi. in 1. uol. And. Sic. in consi. 2. in 4. uol. Rom. cõsi. 252. inci. pro decisione. col. 1. & late Alex. in consi. 215. incip. arguendi sumus. col. 2. cum seq. i 2. uol. Pau. de Cast. in consi. 286. inci. primum dubium. col. pe. secundum anti quam impress.

l Quasi contractu. Statutum, quod transiuit in quasi contractum, nõ potest amplius reuocari. Limita, nisi ex causa publice utilit. Nam tũc potest reuocari Et illud dictum Bart. in istis terminis limitat moder. excellentiss. do. Ias. in l. Barbarius. in 9. col. uer. 12. ff. de offi. præt. ubi enumerat tres casus, in quib⁹ princeps potest tollere ius quęsitum tertio. uide omnino do. Alex. qui in ꝓ posito multa adducit, in consi. 201. incip. uisis instris, post princ. & in pe. co. uersi. non obst. in 1. uol. f. quod statuta siue priuilegia, quæ transiuerunt in contractum non possunt reuocari, & uide omnino eundem Alex. plene, in consi. 1. in 5. col. uer. maxime, cum seq. in 2. uol. Aen. Falco.

Circa istum passum, an statutum, quod transiuit in quasi contractum, possit reuocari dicas, quod pro parte negatiua facit, quia si transiuit in cõtractum, non uidetur posse reuocari in præiudicium eius, cuius fauorem cõcernit; ne absque facto suo auferatur sibi ius suum, cõtra regulã. l. id quod nostrum. ff. de re. iu. Et quia contractus ab initio sunt uoluntatis, ex post facto sunt necessitatis. l. sicut. C. de act. & ob. tamen Io. de Imo. post Cy. 1. l. nõ am plius. in §. 1. de le. 1. dicit, ꝙ statutum, quod omni anno debeatur certa quã titas fratribus prædicatoribus, pōt reuocari, quãuis ex eo uidetur esse quæsitum ius ipsis fratribus. De quo etiam ibi uide plene per Alex. Adde tamẽ quod si statutum esset iuratum, an posset tolli per secũdum statutum, quod uoluit Bart. in l. omnes pop. in x. col. in uer. circa tertiam. ubi multum ponit circa materiam reuocationis statutorum ff. de iust. & iur. & etiam per Alex. & per eundem Bar. in l. sciendum. ff. qui satisfid. cog. & omnino per Alex. i cõsi. 103. & seq. in 3. par. cõsi. Et an, & quando statutum nouum cõtrarium antiquo deroget ipsi statuto antiquo, habetur per Cy. in l. uisi. C. de testa. tu. & in l. fed & posteriores. ff. de legi. Adde tamen, quod statuta contraria debẽt concordari, nec in dubio dicitur unum statu. corrigere alterum, licet unũ sit posterius altero. Sed si non possunt concordari tunc statur posteriori, secundum Cy. Bar. & Bal. in præall. l. fed & posteriores, & econtra Bar. & Ale. in l. Gallus in §. quidam recte. ff. de lib. & posth. & per eundem Alex. in cõsi. 129. in 4. par. cons. & per Bar. & Bal. in l. omnes po. ubi etiam per Alex. in 7. col. ff. de iusti. & iu.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Bar. d.l. oēs pop. ꝙ pōt reuocari, ex quo res est integra, ar. in l. si pecuniam. ff. de cond. ob. cau. quod prima fronte vī ꝺ dictum Inno. hic. Sed concorda tu, ꝙ dictum Bar. procedit, quando statutum fuit generaliter editū, quia tunc videtur quidam contractus innominatus, qui re integra potest reuocari, vt d.l. si pecuniam. Sed dictū Inn. procedit in priuilegio specialiter non subdito cōcesso, quod immediate habuit vim suam, cum peruenit in notitiam priuilegiati, de concess. prēb. c. 1. lib. 6. Et ex his optime annecto q. disputatam per Do. Ang. de Peru. & subtilissimum legum doct. in electione potestatis. Fuit statutum, ꝙ de oī pena pecuniaria, quā exigeret, deberet habere ipse potestas quartam partem; & tēpore electionis pro homicidio, seu alio crimine, erat pena pec. postea cum fuit electus, & officium acceptauit, fuit illa pena pecu. per statutum mutata in pœnā corporalem; quæritur, vtrum huiusmodi statuti mutatio noceat potestati, quominus habeat dictam quartā pœnæ pecuniariæ, iuxta formam primi statuti. Et post multa cōcludit, ꝙ si huic mutationi potestas cōtradixit, ꝙ sibi debebatur. Non enim potuit
a hoc statutū mutari in eius præiudicium, a arg. op. in l. in concedendo. ff. de aqua plu. arcen. & C. de ser. & aqua. l. aquam. Et allegat pro casu præall. l. quod semel cū sua gl. ff. de decr. ab ord. fac. & l. Lucius. in fi. ff. ad mun. & hoc sing. no. Ex quibus infero, ꝙ si sunt aliqua statuta conferentia priuilegia doctoribus legētibus in ciuitate, ꝙ illa statuta mutari non possunt in prēiudiciū doc.
31 forensium, conductorum tpe, quo existebāt illa statuta, ꝙ satis habet æquitatem. Forte enim permiserunt se conduci illo salario propter immunitates, quas; statuta locorum deferebant
26 eis. † Si vero (vt reuertar ad primum dictum) priuilegium concessum est subdito; maxime per viam statuti. & tunc aut habet actum successiuum; & tunc potest reuocari saltem quoad futuros actus, & ita loquitur c. in nostra, & dictum Innoc. ibi, quia omnis res per quascunque causas nascitur & c. in reg. 1. ifra, de re. iu. sed ir hēt actum momentaneum, ita ꝙ priuilegium statim suum effectum sortitum est, non puto posse reuocari; quia transiuit in ius gētium, nisi subsit causa, pp quam etiam ea quæ sunt, & competunt de iure gentium, possint reuocari, per no. per Inno. in c. quæ in ecclesiarum, de constitu. & per legistas in
27 l. fi. C. fi contra ius, vel vti. publ. † Ex prædictis habes vnum casum, in quo lex abrogari non potest. Adde alium, qñ ē canonizata per Papam, vt tunc saltem in foro ecclesię remaneat eius
b effectus; b quia censetur lex Papæ, vt est tex. in c. in primis. 2. q. 1. iuncta gl. no. in ver. hæc est lex. Et de materia an, & qñ possit allegari lex abrogata, vide quod no. in proe. huius compilationis per Archid. & c. frequens, de restit. spol. lib. 6. & de concess. præben. c. authoritate, eo. lib. & quod no. in sum. Hostie. de immunit. eccle. §. inquantū. sub §. sed nec illa immunitas, ver. nec ere
28 dendum est. & ver. seq. † vlt. glo. hic colligit argu. ꝙ ecclesia potest inducere legem, cum pro ipsa facit; sed cōtra se eam recipere non tenetur. Et hoc expresse asserendo tenet hic Innoc. & facit 37. dist. c. si quid veri. & quod no. in c. fi. de so. vbi Host. ponit aliquas reg. an, & quādo constitutio laicorum debeat obseruari in foro ecclesiastico. no. etiam in c. ecclesia S. Marię. de cōsti. Nec ob. si dicatur, ꝙ ex quo ecclesia recipit aliquid pro se tenetur etiam recipere contra. 1c. 4 q. 1. c. si quis testibus. quia fm Hostien. istud est speciale fauore eccl. & in eius lęsionem retorqueri non debet. C. de legi. l. quod fauore. Vel dic, vt no. in c. fraternitatis, infra de hær. Glo. in ver. (Corripere) facit tria. Primò tacitè oppo. & soluit. Secundò opp. & non soluit. Tertio similiter. Secunda ibi, (Arg. contra.) Tertia ibi, (Quādoque.) Opp. primò in eo, ꝙ tex. dicit ad officium Papę pertinere corrigere de quolibet peccato & c. Nā ex hoc euacuabit forū seculare, cū puniat delicta laicorū, & ad hoc deputati sunt iudices seculares, & prīcipes. 2. 1. q. 5. c. sunt q̄dā, & c. rex. dēt & c. administratores, & c. principes, cum multis ſi. Sol. gl. metu. contrarij supplet ad litteram, quod potest ecclesia cognoscere, saltem indirecte, i. inducendo indirecte ad satisfactionē, compellendo ad pœnitentiā quod an generaliter procedat, & qūo debeat intelligi, infra subijciam. Secundo opp. de l. hæreditas. ff. de pet. hęre. & aduerte, quia illa lex pōt adduci pro, & contra. Ibi enim dī, ꝙ ad iudicē ecclesiasticum pertinet; licet nulla actio competat, compellere hęredem, vt faciat sepulcrum defuncto; vnde concordat cum tex. inquantum compellit laicum; facit contra, quia indirecte impedit se de laicis. Sed dic ꝙ est casus notabilis, & specialis; ga actus est pius, & sicut in alijs pijs actibus curritur ad ecclesiā, vt no. infra de rest. c. cum esset. & c. relatum, de relig. do. c. de xe-
29 nodochijs. † Tertio opp. contra tex. ꝙ non semper peccans puniendus est, ut l. si seruus. §. oliuam. ff. ad leg. Aquil. vbi colligēs oliuam maturam alterius peccat, & tamen non tenetur pœna legis Aquil. Sol. secundum doct. non est simpliciter verum, ꝙ remaneat impunitus. Aut enim colligit oliuas immaturas, & tenetur ad damnum legis Aquil. vt ibi. Aut colligit maturas; & tenetur restituere oliuas, & perdit expēsas, vel laborem, quē subijt in colligendo. Vel aliter lex Aquil. competit pro damno dato; vnde si colligit maturas nulli damnum dedit, ex quo eas restituit. Sed per hoc non tollitur, quin pro malo animo, d
pœna teneatur, & etiam furti, quia contrectauit rem alienę. Nam & malum puniri debet, quamuis inde sequatur bonum
30 vide tex. cum glo. 23. q. 5. c. relegentes. † Gl. in vers. (De plano) querit, quia tex. dicit, ꝙ hic erat procedendum de plano, quasi
erit iste processus? Respondetur dupliciter. Primò, quod n
in forma indicij, sed in modum denunciationis. Vel aliter
plano, idest sine strepitu iudiciorum. Host. dicit stādum p
expositioni communi, hæc. n. est denunciatio iudicialis, in q
procedendum est de plano, sed non est veritatis examina
omittenda, vt infra dicam, quæ dicit, quod ex toto non exc
tur forma iudicij. De modo procedēdi in qualibet specie d
ciationis, & ipsarum effectu, aduerte, quia hic Host. & in p
bus alijs locis huius c. & communiter doct. sentiunt, ꝙ hæc
nunciatio fuit iudicialis. Contra quod ego opp. ex isto tex. v
pluribus locis, & maxime in principio, fundat se super auth
c tate euangelica. c Item postea subijcit, ꝙ sereniss. Rex Ang
erat paratus probare, ꝙ circa hoc factum seruauerat seu pro
serat secundum formam euangelicam. Item fortius Papa in
subijcit, ꝙ cum sit uocatus ad regimen ecclesiæ, non potest
datum diuinum non exaudire, ut non procedat secūdum
mam ipsius, scilicet Dei, & sic aperte innuit, quod ista fuit
nunciatio euangelica, cuius contrarium communiter dic
31 hic doct. nec aliter ad tex. respondent. † Sed ego ad probat
quòd hęc denunciatio fuit iudicialis, primo induco text. in
ꝙ hanc causam committit delegatis, & sic iudicialiter, licet
omnino tractandam. Licet enim dicat, quod de plano pro
dant, nō tamē dixit, quod sine figura iudicij. Hoc enim ver
de plano, non tollit omnem solemnitatē ordinis iudiciarij
32 no. in clemen. sępe de verb. sign. in gl. super ver. & figura. †
fortius induco tex. in eo, quod mandat istis delegatis, vt au
quærimoniam Regis Angliæ cōtra regem Fran. ex quibus v
bis patet, ꝙ Rex Angliæ simpliciter se non fundat super pec
to, sed etiam super interesse proprio, & sic non erat denun
tio euangelica, quæ solum tendit ad correctionem peccati
non fundat se super interesse priuato, sicut facit iudicialis,
fra dicā. Itē induco mandatum factum legato, vt totam ter
Serenis. Regis Fran subijciat interdicto, & sic non stat in m
finibus denunciationis euangelicæ, quæ vult, ꝙ non paren
beatur, p ethnico, & publicano. Nō ob. motiua superius fa
quia hic allegatur authoritas euangelica, quia hęc iudicial
ducta est ad instar euangelicæ. Sicut enim ibi proceditur r
ne peccati, ita & in ista, licet sit finis iudicialis, vt vltra correc
nem, etiam denuncians seruetur illesus, vnde sicut in illa re
ritur monitio, & quod ostēdatur peccatum, ita & in ista, v
dicitur procedere Papa hic secundum formam euangeli.
est inducta ad instar illius, & habet quodammodo omnino
similitudinem, & hoc sentit multum tacitè Ioan. And. in
dam apost. super glo. seq. quod hæc denunciatio iudicial
in scriptis porrigenda, & quod sit lis contestanda ad hoc v
tex. in ver. [Ne ergo.] & in ver. Vtrum iusta sit. &c.)

ADDITIO. Et sequitur Bar. in extrauagan. ad reprim
ver. denunciationem, vbi aliqua bona tangit ad materiam
ius legis. Gl. vlt. quærit, quia Papa mandat hic discuti excep
nes opponendas contra denunciationem, quæ exceptiones
mittantur? Respon. quod exceptio criminis, siue denunci
prosequatur iniuriam propriam, siue alienam: Ioan. And.
hoc procedere in denunciatione euangelica; & canonica,
in euangelica admitterētur infames, dummodo egerint p
tentiam de delicto, vt hic no. Ioan. And. Vincen. & Innoce
Barthol. Brix. 2. q. 1. cap. si peccauerit. In iudiciali vero, de qua
tellexit Ioa. And. hanc litteram loqui, putat secus. In hac er
& criminosus audietur, nisi forte excommunicatio obstare
infra de excē. c. exceptionem. Vel alia spoliatio, siue depra
tio, ut infra de or. cog. c. 2. & fi. vel alia exceptio preiudicialis
hoc no. quod contra iudicialem denunciationem admitti
exceptio spoliationis, extendit enim multum ista iura.

33 ADDITIO. Nic. no. hoc. † dictum, quod sequitur Bar.
extrauag. ad repri. in uer. denunciationem, vbi per hoc dec
ꝙ obstante exc. Maced. non potest creditor cōtra filium fa
denunciationem facere, quia licet obligatio naturalis tenea
liumf. vt l. quia naturalis. ff. ad Maced. tamen huic obligatio
prēiudicat beneficium Macedonia. quod fuit introductum
odium ipsius creditoris, & in fauorem parentum, & ad de
cta coercenda, ut l. 1. ff. eod. Ad hoc alleg. Innoc. in c. quia p
que. de immunit. eccle. vbi per hoc expresse tenet filium fa
non

ADDITIONES.

a Præiudicium. Adde videndum quod uoluit Anch. consi. 261.
b SEP. SAP. Eius effectus. Quando dicatur lex canonizata, vide per Fel. in
2. col. 18. uer. lex posita inter canones. supra de rescrip.
c Authoritate euangelica. Pondera tu subtiliter, quia hic dicit, de plano, &
principio dicit sufficiēter ostēdat, quia hic probatur, quod licet iudicia
sumariū, tñ nō respū ꝑ bonis, uide Bal. & ibi remi. in l. ꝑter. C. si ꝰ ius. A

a non teneri ad restituendum ēt in foro animæ. a Allego ēt aliā subtilem rationem, s. quia nihil est apud hūc filiumfa. cuius dominium nō habeat. Nam rei sibi mutuate dominium in eum transit, vt l. 2. ff. si cert. petat. Contra actionem autem, quæ ꝺ cū intētari pōt, legitimam exceptionem habet. Vnde cū exceptio sit ei data ꝺ hanc actionē, ab eo qui actionē dedit sibi sufficit, & tutus est etiam quoad Deum, fm cū. Ex quo dic, malè sensisse Bar. in l. si pœnę causa. ff. de condi. indebi. vbi dicit, ꝙ liberatus cā pœnæ, tenetur restituere in foro animæ, quod est contra prę dicta, & facit qđ no. Bal. in c 1. §. si quis per triginta, si de feu. fu. contro. colla. 10. Vbi dicit, ꝙ in istis exceptionibus pœnarū nō habet locum hæc denunciatio. Sed quia supra facta est mentio de multiplici denunciatione, quæro quotuplex est denunciatio? Doct. hic communiter dicunt, ꝙ quadruplex sit species denunciationis. Alia est enim euangelica, alia iudicialis, alia canonica, & alia regularis. Discutiamus quamlibet de per se, ga ma-
34 teria est quotidiana. † Et primo circa euangelicā quæro, vnde ꝙ cedat hæc denūciatio, an ab actu iustitiæ, an ab actu charitatis? de hoc vide per Archid. 2. q. 1. c. si peccauerit, vbi concludit, ꝙ
b quatenus ordinatur ad tollendum peccatum, b ꝙ cedit ab actu charitatis: sed quatenus ordinatur ad instruendum alios ꝑ exēplum, procedit ab actu iustitiæ. 11. q. 3. c. præcipuè Secūdo quæritur, an quilibet teneatur ad hāc denunciationem faciendā ex præcepto, an ex consilio tantum. Io. And. & Innoc. dicunt, prælatum teneri ex præcepto pro hoc, ga verba euāgelica sunt imperatiui modi, vt patet, vade! &c. ergo obligāt, sicut verba præceptiua, quia quod præcipitur, imperatur. 14. q. 1. c. quisquis. §. quod præcipitur: sed in nō prælato dīr, ꝙ est ꝓfili, & ad hāc, nō
c tenetur: nisi sicut ad alia pia opera. Io. de Lig. c dicit, ꝙ aut quæritur de denunciatione fienda circa delictum cōmissum, & nō est præcepti, aut de denunciatione fienda circa committēdum & est præcepti. Ratio, quia circa commissum fit denūciatio ꝓp pęnitentiam, quam imponere non pōt priuatus, nec ad ipsam compellere. Sed circa ꝓmittendum nō fit denunciatio ad pœ-
d nitentiam, d cū delictum adhuc non sit ꝓmissum, sed tēdit, ne peccet, quod pōt quilibet priuatus prohibere. Si. n. tenetur qui libet prohibere iniuriam fiendam socio, de senten. excō. c. quāræ. c. dilecto. eo. ti. lib. 6. multo magis tenetur propulsare periculum animæ. D. Ant. dicit, ꝙ licet hæc distinctio sit æqua, tñ quo ad forum pœnitentiale subest eadē rō, vt peccator corrigatur, iō fm cū satis pōt teneri indistincte primū dictū Archid. g hāc q. latius præ cæteris plene attingit, in præal. c. si peccauerit, & tā dem simpliciter concludit, ꝙ est pręcepti, & maxime per illam autho. Aug. de verbis Dñi, si neglexeris corrigere, peior eo, qui deliquit, factus es. Error. n. cui non resistitur, approbatur. 33. distin. c. error. Dicit tamen, ꝙ licet sit præcepti, non tamē est sem
e per peccatum, si omittatur. Nam quædam sunt præcepta negatiua, e & ista obligant semper, & ad semper, i. in oī tpe, ga prohibēt actus peccatorum, qui omni tpe sunt mali, de iureiu. c. & si Christus. Quædam sunt præcepta affirmatiua, & hæc inducunt actus virtutum, qui non quolibet tempore de necessitate fieri debent, sed debitis tpibus, & seruatis circunstantijs debitis. Ad hoc, qđ no. de ꝓsecra. dist. 5. c. nunq̄. ita nec hoc præceptum de monitione fienda, obligat omni tpe, sed seruatis circunstantijs debitis, quæ debent semper interuenire ad hoc, vt actus sit virtuosus. Vñ post multa ꝓcludit, ꝙ hęc admonitio pōt omitti, qñ-
que meritorie, qñq; cū peccato mortali, qñq; cum peccato veniali. Meritorie omittitur, qñ qs desistita denūciando, qa timet
f ne denunciatus fiat deterior. f all. Aug. de ciui. Dei, in princ. ego allego rationē, quam in simili ponit Io. And. post. B. Tho. in c. j.
35 de senten. excom. lib. 6. † Cum peccato mortali omittitur, quando probabiliter præsumit, ꝙ ad eius monitionem corrigeret, & tñ ꝓp timorem, vel trepidationem omittit, alleg. 50. dist. c. si qs diaconus. 40. dist. c. si Papa Cū peccato vero veniali omittit, qñ efficitur tardior ad corrigendū, ꝓp timorē, vel tepiditatem. Nō tamen omitteret si constaret ei ꝙ oīno corrigeret ex denūciatione sua. Et hoc modo viri sancti, nonnunq̄, fm eum omittūt corrigere delinquētes. 2. qō. 7. c. plerumque, & hoc procedit in non prælato. In prælato autem dicit esse peccatum, si omittit corrigere, vbi potest sine scandalo. D. Ant. simpliciter sequitur Archid. nihil aliud inducendo. Collec. facit illam dist. circa peccatum commissum, & peccatum committendum, seu cōmissum reiterandum, vt primo spectet correctio ad prælatum, ad quem spectat correctio peccatorum. Secundo, ad quemlibet christianum, & ab illo videtur habuisse illam op. Ioā. de Lig. & vide de materia per gl. in præal. c. si peccauerit. Et positis opinionib. videtur concludere, ꝙ quoad prælatos sit præcepti, quoad alios consilij, sicut hic voluit. Ego satis crederem hanc denūciationem esse de præcepto indistincte, nec excusare debet aliquē quod credebat cum effici deteriorē. Cōsidero enim ꝙ hęc denunciatio sit propter duo, vt iste peccator corrigat, & vt cæteri metum habeant. Probatur 45. distin. c. sed illud. ibi, [peccantem coram omnibus argue, vt cæteri metum habeāt.] facit 4. dist. c. factæ autem sunt. Item dominus in euang. vult, vt si non audiet nec obtemperat ecclesiæ, habeat ꝙ ethnico, & publicano, & sic nō habuit respectū, vt efficeret deterior, & pseuerauerit quodā modo i infidelitate. Itē cōsidero, ꝙ maius bonū sequit ex punitione vnius pp bonū exemplum aliorū, q̄ damnū; si iste efficeret deterior. Vide pulchrū tex. 14. q. 4. c. est iniusta; maxime, ppe si. ibi, cū vni indulget indigno, ad ꝓpagationis contagiū, ꝓuocat vniuersos. Facilitas. n. venię incētiuum tribuit delinquendi,] & alibi. Quę misericordia erat vni parcere, & oēs ad discrimē adducere. Cōcludo ergo, ꝙ cum verba euāgelica clara, & gñalia sint, nec ēt si ꝓstaret, ꝙ efficeret deterior denūciatus, cessat effectus oīs denūciationis, qa saltem pp verecundiam suam alij arcerent a simili. Et sic subest alius effectus denūciationis, & sic ꝙ remanet sub pcepto. Et p hāc rōnem ꝓcludo, idem esse circa peccatū ꝓmissum, vt subijciat pnīæ, qa nō pœnitendo remanet in peccato, de testi. c. testimoniū, & alij efficiunt audaciores ad peccatum ꝓmittendum, qa facilitas veniæ &c. Nec obst. ꝙ priuatus nō pōt imponere pnīam: nam fateor, sed debet instare, vt ille agat; vel superiorem ꝓpellatur agere, de spon. c. 1. Nā vt circa ꝓmittendum ipse non pōt directe ꝓhibere; sed indirecte denūciando ecclesiæ, ita & circa commissum, vt inducatur ad pœnitentiam, & malum exemplum non inferatur ad posteros 11. q. 3. c. præcipuè. Et quod sit præceptum, patet ex illa autho.
36 Aug. [Si neglexeris corrigere] &c. † Item, ga verba imperatiua obligant, sicut præceptiua, ex quo subiecta materia non suadet oppositum, argu. opt. in clemen. exiui de paradiso, de verbo. si-
7 gnificatio. versi. nos itaque. Et verba præceptiua necessitant.
3 g 14 quæst. 1. §. quod præcipitur. † Item ad eleemosinam g cor-
h poralem quis necessario tenetur, h quando mors corporalis

ADDITIONES.

a SEB. SAP. Foro animæ. Vide Bar. in l. si pœnæ. ff. de cond. indeb. & Bald. in l. post decisionem. C. de fur. vide quando pœna debeatur in foro animæ, multa per Fed. in c. 1. col. 1 1. de cōsti. ubi examinat dictū glos. in c. fratrem. 12. quæsi. 2. quæ vult quòd lex imponens pœnam, non sit seruanda in foro conscientiæ.
b Tollendum peccatum. Tu pondera, quia Christus, dedit principaliter illam doctrinam, motus charitate, licet in consequentiam ordinetur ad arcendum alios, tamen principaliter ob actum charitatis emanauit, ergo potius dicitur charitatis, quam iustitiæ. And. Barb.
c Ioan. de Ligna. Tu pondera primo, quia glo. in d.c. si peccauerit. 2. q. 1. dicit, quod aut est delictum commissum, aut committendum, ideo non fuit opinio Io. de Lig. nec Coll. sed fuit glo. Item si ista denunciatio euangelica emanauit, ut alij terreantur a delictis, sequitur quòd semper erit præcepti, quia licet in delicto commisso denuncietur ille, qui deliquit, tamen prodest, ne alij delinquant; ergo semper erit præcepti. Item semper etiam tenetur de delicto committendo, ideo videtur quod sit quoddam, quod participat de delicto commisso, & committendo. And. Barb.
d Ad pœnitentiam. Tu pondera rubr. de accu. vbi dicitur de denunciationib. licet Do. Card. hic dicat, quòd iura loquuntur de denunciatione euangelica, vt hic per Io. de Imo. Tu dic, quod imo reperiuntur plenius, vt in rub. de accu. And. Barb.
e Negatiua. Vide Bar in rep. l. creditores. col. 1. cum seq. C. de pig. cum his quæ no. Feli. & alij in c. nam concupiscentiam, supra de consti.
f Fiat deterior. Pro certo istud non est dictum ex eo, quia Christus voluerit, qđ si non corrigatur, quòd dicatur ecclesię, posito ergo quod efficiatur peior; tamen ecclesia eum puniet, seu corriget, ergo oportet corripere. Non obst. dictum Tho. quod excommunicari non debet, quia efficitur peior. Primò, quia illud non est sine dubitatione. Secundo, quia non est bonum simile, quia illud dicitur ad medicinam: sed in casu nostro debet dici ecclesiæ, si non prodest. And. Barb.
g SEB. SAP. Ad eleemosinam. An peccet mortaliter, qui non facit eleemosinā, si pōt, vide Abb. in c. 1. inf. de emp. & uend. late Card. Alex. in c. non satis. 86. & Fel. in c. 1. col. vlt. dist. 1. aliquid per eundem c. 1. de offic. iud.
h ZACH. Quis necessario tenetur. No. plene Card. in clem. 1. §. ideoque, de reliq. & venera. sancto. Arch. & Gemin. 86. dist. c. fratrem. imo potest dies cogi inuitus facere eleemosinam. no. iste in c. cum causam. nu. 8. & ibi posui in apostil. ad istum. in uer. eleemosinam. sup. de elect.
ANT. FRAN. An quis possit compelli ad eleemosinam faciēdam. Dicas, quòd pauper aliquo iure actionis non potest compellere diuitem ad eleemosinam faciendā, sed bene pōt denunciare ecclesiæ, ut eum compellat sibi dare eleemosinam, vt est glos. in c. sicut hi. 47. dist. & est glo. in c. exigunt 1. q. 7. & adde quod eleemosina est de præcepto, ut uoluit B. Tho. secunda secundæ q. 27. artic. 5. & in 4. dist. 15. art. 9. & in ead. q. 33. arti. 10. dicit idem sanctus doctor, quod eleemosina est abundanter facienda, & debet quis illam facere magis suis propinquis, & benefactoribus, quam aliis, vt voluit idem Tho. secunda secundæ q. 31. artic. 3. & 32. artic. 9. & in 4. distinct. 15. & quod sit de præcepto, uide etiam per Dom. Card. in c. inter opera. de sponsi. ubi est no. gl. quæ ponit, quot sunt genera eleemosinarum, de quo habetur in c. tria sunt, & in c. seq. 43. dist. & uide Host. in tit. de pœn. & remiss. in §. si quis sit effectus. in uer. eleemosina. Adde tamen, quod in danda eleemosina, quis non tenetur sibi subtrahere necessaria, sed de superfluis debet eleemosinam facere. tex. est, & ibi bo. glo. in cap. non satis. 86. dist. vbi gl. ēt dicit, qđ in dāda eleemosina pferēdi sunt cōsanguinei pauperes extranei, & ibi ēt dicit gl. qđ pauper de sua eleemosina dēt & ipse facere eleemosinā, de quo ēt uide per gl. in c. hębat. 12. q. 2. & uide ēt B. Tho. in præal. secūda secundæ q. 32. ubi dicit, quòd is, qui indiget, si aliquādo est deputatus ad distribuendum inter pauperes, potest recipere pro se, sicut etiam alijs dare, sed caueat ne seipsum decipiat, & tene menti, quod uoluit Innoc. sub rubr. de paro. ubi dixit, quod parochiani possunt compelli ad dandam eleemosinam per facer dotem eorum, & uide illum pulchrū tex. Luc. 11. c. qui habetur. 12. quæstio. 1. & 13. q. 1. c. decimas. & de pœniten. dist. 1. cap. medicamentum. vbi dicitur, Date quod superest in eleemosinam, & oia sunt uobis mun.

Universidad de Deusto
Biblioteca

da. Et propterea dixit text. in c. minor. & in c. medicina, de pœn. dist. 1. qui fuit tex. Thobiæ 4. & de pœn. dist. 1. c. quamobrem, qui fuit text. Daniel 4. q eleemosina liberat a morte, & a peccato, & uide tex. in c. non cogantur. 40. dist. q diuites, qui non possunt seruare ieiunia, debent eleemosinis compẽsare. Et qui bus sit danda eleemosina, uide gl. in c. quæscamus. 42. dist. & vide aliam gl. in c. non satis. 86. dist. & 32. dist. in sum. & uide opt. tex. in c. forsan. 86. dist. & in c. hæc autem. §. ex his. 23. q. 4. & vide Arch. in c. 2. 5. q. 5. & vi de Bar. in l. fi. C. de ann. ciui. lib. 11. V trum aũt eleemosina sit dãda ei qui põt laborare, siue uictum quærere, hr per glo. in sum. 72. dist. & in c. nõ omnis. 5. q. 5. & uide glo. in §. ex his omnibus. 23. q. 4. & in l. 1. C. de men. val. lib. 11. ubi concluditur, quòd talibus non est facienda eleemosina. Et adde quod magnam eleemosinam facit, qui errantem corripit, ut in c. qui emandat. & in c. tria sunt. 45. dist. & quamuis tria sint genera eleemosinarum, ut dictum est, tamen ista eleemosina spiritualis errantem corripere, est maior corpora li, vt in c. duæ, eadẽ distinctio, & uide gl. & ibi p Dom. Card. in c. inter opera. de spon. Et adde, q non facere eleemosinam egenis, cum quis põt, tm est quantum rapere aliena, ut in c. fi. cui hi, prælleg p quo facit tex. in l. necare. ff. de lib. agnos. vbi qui denegat alimenta, dr hominem occidere, & vi de pulchrum tex. in c. omnes. 7. q. 1. qui dicit, q dicitur negare Christum, q eleemosinam & misericordia indigentibus non impendit, & licet eleemosinæ debeant ab omnibus fieri, tamen hoc potissimum conuenit clericis, q eleemosinis, & alijs pijs operibus plus alijs debent esse intenti, ut in c. hospitalem. 42. dist. & alibi dixit tex. no. in c. quia tua. 12. q. 1. quòd clerici debent facere eleemosinam de omnibus, quæ habent ultra necessitatem, imo pro eleemosina facienda, possunt bona ecclesiarum, & uasa sacra licite alienari, ut in cap. aurum habet ecclesia. 12. quæst. 2. Et adde, quod eleemosina facta coacte, uel propter uerecundiam, non habet meritum, imo taliter faciens eleemosinam dicitur illam perdere. 23. quæstio. 4. §. ex his. Et ideo dicit gl. 1. q. 1. in sum. quod facere eleemosinam p p vanam gloriam, est peccatum, & eodem modo facere eleemosinam malis, per quam nutriũtur in malo, est potius peccatum, quam misericordia, ut in c. si res. 14. q. 6. Et tene mẽri, quod in eleemosi. plus respicit Deus ad animum, quam ad illud, qđ datur, ut in c. scriptura est 14. q. 5. & in c. odi. 24. q. 1. Adde tamen, quod eleemosi. est principalis pars satisfactionis pœnitentiæ, & spirituale medicamẽ, vt in c. medicamentum, de pœn. dist. 1. & tene menti, quòd eleemosina est abundanter facienda, ut per B. Thom. 2. 2. q. 32. art. 10.

testate, & hæc tantum maioribus conceditur. Alia socialis, q a minoribus conceditur. Tertia temeraria, quæ insamandi ca sa fit, & hæc nulli conceditur. Sed circa hoc quæro, an crimi-

a Papæ a possit denunciari, secundum regulam euangelicam, peccauerit &c. Videtur, q sic, vt supra de crimine generaliter dixi cuiuslibet prælati, & quia appellatione, (fratris,) venit q

b libet Christianus. 11. q. 3. cap. ad mensam. etiam si sit Rex, vt hic. Et reperio glo. hoc tangentem in c. si Papa 40. dist. & dicit quod non potest denunciari, nisi sit tale crimen, q de eo pos- b accusari, quia alias esset inutilis talis denunciatio, cum nõ pos sit postmodum denunciari superiori, qui non est. de elect. Ca cet. Ego credo, q hæc denunciatio debeat fieri, etiam si sit ta crimen, de quo non possit accusari, saltem in præsentia aliq 43 rum testium, licet postea non possit fieri denunciatio superi ri, quia saltem forte ipse corrigeretur per hanc monitionem lucratus erit denuncians animam denunciati, potest enim debet facere quãtum in eo est, vt à peccato se corrigat. Pro his habes bo. tex. in clem. 1. de hære. §. notarij, ubi notarij & offica les, admonent & corripiunt inquisitores hæreticæ prauitat in secreto, qñ in eorum officio excedunt, licet illorum excess per testes probari non possint. Facit quod no. glo. in c. plerun que. 2. q. 7. hinc est, q Paulus reprehendit Petrum. 2. q. 7. c. Pa 44 lus Petrum. Et maxime hoc procedit tenendo illam opi. q peccato omnino occulto, habet locum hæc denũciato, de q

39 infra dicam. †Sed quæro, supra visum est, quis teneatur denũ ciare, nũc quæro, an glibet possit denũciare. gl. in c. si peccau rit, & Doctor, hic dicũt cõiter, q omnes, & ẽt infames & infa lares admittuntur, dummodo non perseuerẽt in crimine, q non refert quis denũciet: dummodo animam fratris lucretur

40 23. q. 5. c. prodest, de iureiur. c. quemadmodum. †etiam si pr c iurasset non denunciare, q tale iuramentum fuit illicitum, ibi, ex quo tendit principaliter ad correctionem peccati, & ad proprium interesse, sed si existeret in peccato, non debet a mitti. Non enim præsumitur venire bono zelo. Vnde notabi ter dicit Archid. in prælleg. c. si peccauerit, q quanquàm e stens in peccato, non admittatur ad denunciandum, actus p men correctionis in eum cadere potest, quia non est in eo de tum ex toto iudicium rationis. Sed propterea redditur indign ad corrigendum, si peccatum maius commisit, & corrigit minori, alleg. illud Matth. 7. Qui videt festucam in oculo, & 3. q. 7. c. item in Euang. Secundo, ex superbia corrigentis, q p cata sua paruipendens, alium increpat, & no. contra illud 3. c. in cunctis. Tertio, quia quanto peccatum est maius ip corrigenris, tanto maius potest scandalum imminere. 40. d c. multi. Vnde concludit Archid. in loco prælleg. & bene, q cet perseuerans in peccato non admittatur ad hanc denunc tionem propter tria præmissa, tamen si de facto humiliter corrigeret, non peccaret, nec acquireret sibi nouam damna

41 nem. †Nunc quæro, pro quibus peccatis locum habeat talis nũciatio? Et primo dico, q pro peccatis manifestis, certum locum habere, vt in ca. illud. 45. dist. & hoc vbi peccatum manifestum. Si verò est occultum, & tunc vide opin. inter Do cto. & Petr. hic tenet, q idem in occulto. Io. And. tenet, q h denunciatio habet locum in peccato nõ omnino occulto, quod probari potest, quia omnino occulta sunt Dei iudicio re linquenda. 6. q. 1. c. si omnia. Vnde dicit, q cauere debet denũ

45 cians, q peccatorem conuincere possit, quia ei etiam si esset Eps, non crederetur. 6. q. 2. c. si tãtum, & c. placuit, & hoc vr vo luisse gl. in prælleg. c. si peccauerit. Archid. dicit ibi, q quãdo est spes, de correctione per secretam monitionẽ, debet illã pl ries reiterare, nec debet vltra procedere. Si verò admonitio de ficit, debet procedere ad testium productionem, quantũcunq peccatum sit occultum. Nisi forte timeretur, q deterior fier Et aduerte, q quatenus dicit Archidia. procedendum ad test productionem, patet, q sentit de peccato non omnino occu to: sed quod probari potest, quod etiam sentit Ioan. And. hic & glo. in c. si peccauerit. prælleg. Innoc. hic in princi. loquitur multum generaliter, dicens, q si quis scit priuatum delictũ al cuius priuati, circa illum debet prosequi mandatũ euangelicũ & tandem in priuato dẽt eũ habere pro ethnico, & publicano, arg. in præl. c. si peccauerit. Concludo breuiter capiẽdo mem tem

ADDITIONES.

a SEB. SAP. Crimen Papæ. Vide Do. Card. Alex. in c. sciendum. in 1. col. ad fi. 17. dist. ubi declarat glo. sin d. c. si Papa. in quantum vult Papam posse de poni pro quolibet notorio crimine, vt procedat admonendo, non corrigendo, sed de eius veritate posui remissiue in c. cũ venissent. supra hoc tit.

b Etiam si sit Rex. Tu pondera, quia secũdum doctrinam euang. omnes sumus fratres, & neminem excipit Christus, & Papa ligatur euangelio, & ideo si est peccator, poterit corrigi: vide glo. in c. 1. 23. q. 1. quæ loquitur de Papa, cum est minor quolibet Christiano, si est Antipapa, vide ibi. And. Barb.

c SEB. SAP. Fuit illicitum. Quod tale iuramentum de non denunciando, non teneat. Card. in consi. 120. in fi. allegando glo. in uer. repetere in nostrum. 2. de iureiu. & illam dicit esse sing.

lis imminet, nisi subueniatur. 86. dist. c. pasce. vbi not. dicit text. Pasce fame morientem, quisquis, pascendo hominem seruare potes, si non pauperis, occidisti; ergo fortius tenetur ad eleemosinam spiritualem, qñ ea cessante proximus incurrit per peccatum mortale mortem perpetuam. 25. dist. c. vnum orarium, & hoc est vnum genus eleemosinæ. 45. dist. c. tria sunt genera. Itẽ non obuiãdo corporali morti, cum potest, peccat, & vr ipse occidere. Vnde dicit canon, mortem languentibus probatur insligere, qui hanc cum possit, non excludit. 25. dist. cap. 1. ergo fortius tenet cuitare perpetuam, & spiritualem, maxime quia error cui nõ resistitur, approbatur, & veritas cum minime defensatur, opprimit. negligere quippe cum possis perturbare pueros, nihil aliud est, quam fouere, nec caret scrupulo societatis occultæ, q manifesto facinori desinit obuiare, vt in prælle. c. error. 83. dist. Item omittens hanc denunciationem, quincit non amare proximũ, sicut tenet, ergo non est in charitate, & sic peccat, de pœn. dist. 2. §. proximos. & hoc quo ad istam quæstionẽ.

ADDITIO Nic. Si vis tenere opp. Archi. potes dicere, q quatenus denunciatio ordinatur ad instruendum alios p exẽplum, procedit ab actu iustitiæ, vt supra in 1. q. dixi. hoc autem pertinet ad superiorem, non autem ad priuatum, is enim moueri debet ad tollendum peccatorem, qui nõ cessat, si probabiliter credat, q iste efficeretur deterior. Sed quia visum est supra, an

38 hæc denunciatio simpliciter sit ex præcepto. †Quæro, an subditus teneatur ex præcepto prælatum corrigere? & videtur q nõ. Exod. 19. [Bestia quæ montem tetigerit, lapidabitur,] argu. 18. quæst. 2. cap. nullam. & Paul. dicit Seniorem ne increpaueris. 2. quæst. 7. cap. Pau. dicit. Item Greg. Sanctorum vitam nullus corrigere præsumat, nisi qui de se meliora sentit. Sed quis non debet meliora sentire de se, q̃ de suo prælato, argum. 1. q. 1. c. vilissimus, ergo &c. Archid. in prælleg. c. si peccauerit, dicit, q in quantum est actus iustitiæ, non pertinet ad non subditos respectu prælati. 11. dist. ca. inferior. & c. submittitur, sed inquantum est actus charitatis, sic; non tamen cum præsumptione, vel proteruia; vnde dicit Apost. Seniorem non increpaueris; sed obsecra vt patrem, vt in prælleg. cap. Paulus. vnde asina reprehendit Balaam. 2. q. 7. cap. secuti sunt. & §. item cum Balaam. Non obst. primum motiuum, quia tunc prælatus inordinatè tangitur, quãdo irreuerenter obiurgatur, & ei detrahitur, sicut Chã patri suo. 96. dist. c. in scripturis, & 2. q. 7. cap. sententia Cham. sic etiam respondeat secundum. Ad tertium no. dic, q præsumere se simpliciter meliorem, quàm sit prælatus suus, signum est præsumptionis & superbiæ, sed æstimare se meliorem, quantũ ad aliquid, non est præsumptionis, secundum Archi. quia nullus in hac vita est, qui non habeat aliquem defectum, & aliqđ bonum, de pœniten. dist. 3. c. quid ergo, & dist. 2. ca. si enim. 25. dist. c. nunc autem. Nec tamen qui prælatum suum monet, propter hoc se æstimat meliorem, vel maiorem, sed et auxiliũ impartitur, argumen. 2. q. 7. c. admonendi, & c. sancta quippe rusticitas. Ad prædicta inducebon. glo. in c. nolite. 21. dist. quæ quærit, an liceat subditis reprehendere prælatum? & soluendo dicit, q triplex est reprehensio. Imperiosa, quæ fit imperio, & po-

tem iuriũ, & doct. q aut peccatũ est occultũ, a sed non oino, qa pbari põt, & tũc secundũ omnes hẽt locũ denũciatio. Si vero sit oino occultum, quia nemo scit præter denunciãtem, & tũc directa denũciatio habere locum non põt. Non. n. põt quinci, & sic nõ põt p ecclesiã haberi p ethnico, & publicano, vt hic, & ita procedit opi. Io. And. sed dẽt facere secretam admonitionẽ ille, q scit, quantũ in se est. Debet. n. denũciare illi: forte. n. lucrabitur fratrẽ suũ, qđ est de mẽte euangelica. †Sicut. n. volentem se precipitare, debes, si potes, cohibere; licet solus sis. 23. q. 4. c. ipsa pietas & c. displicet. ita, & fortius debes obuiare peccato, licet solus scias, arg. opt. in c. si sacerdos. de offi. ord. Et si te nõ audierit, dic prælato, vt pro eo oret, & eum quantũ in se est inducat secrete ad pnãm: hæc. n. pñt pdesse, & non obesse, optime facit tex. in c. hoc vr. 22. q. 5. †Ex his hẽs, q vnus solus testis non sufficit, etiam ad pœnitentiam imponẽdam. Nam effectus huiusmodi denunciationis est, vt quis arceatur a peccato, non aũt puniatur, & tñ authoritas Euangelij dicit, Adhibe tecum vnũ, vel duos &c. & sic non solum crimen probari nõ põt per denũciationem, imo oportet, q ipsa denunciatio pbetur, saltem per ipsum denunciantem, & alium, de testi. c. in omni, vbi bona gl. facit ẽt tex. in c. plerique. 2. q. 7. vbi dr, q bonus vir dẽt tacere, qñ solus scit peccatum alterius, & sic pbare non põt, facit præal. c. 44 si sacerdos. †Nunc quæritur de forma huius denũciationis euã gelicæ. Ille text. vr velle, q debeat præcedere duplex monitio: vna debet pbari per monentem, secunda per monentẽ, & aliũ testem adhibitum. Archid. multũ largè prosequitur, in c. si peccauerit, & tandem concludit, si peccatum est publicum, nulla exigitur monitio, iuxta illud, peccãtem coram oĩbus argue. in c. sed illud. 45. dist. quia tunc non solum peccat in se, sed in alios p malũ exẽplũ. 11. q. 3. c. precipue. Et no. hoc dictum Arch. quia apertè ex hoc sentit, q in hac denũciatione non solum habet respectus ad peccantem, sed etiam ad alios, qui efficiuntur deteriores per eius exemplum, quod supra latius dixi. Si vero peccatum est occultum, subdistinguit, quia si sunt talia peccata occulta, quæ inferant proximis nocumentum temporale, vel spirituale, puta traditio ciuitatis hostibus, vel occulta hæresis, quę multos habet inficere, cũ hic peccet in alios, statim denunciabit monitione non præmissa, nisi forte cõstaret q ad eius monitionẽ statim vellet corrigi. Nam quilibet debet ita corrigere, si põt, vt illius fama no lędat, q̃ vtilis est ipsi peccanti nõ solum in temporalib. in quibus homo quantũ ad multa patitur detrimentum, amissa fama, de excess. præla. c. inter dilectos. & de te sti. c. testimonium, sed ẽt quantum ad spiritualia, quia præ timore infamiæ multi retrahuntur a peccato. Cum aũt sciãt se infamatos libẽtius peccãt, arg. de pœnit. dist. 1. c. qs aliqñ. Nam in pfundum malorum peccator veniens, contemnit, 3. eo. c. cum non ab homine. 17. dist. c. nec licuit. Vnde dicit Hier. corrigendus est frater seorsum; ne si semel verecundiã amiserit, in peccato pmaneat. Si aũt talia sunt peccata, q̃ nõ inferũt nocumẽtũ nisi sibijpsi, tũc adhibeantur monitiones, de quibus hic no. Secundo, seruanda est fama peccantis, quia vno infamato; alij infamantur, quia dicitur q clerici, vel religiosi faciunt hæciõ voluit dñs, vt præcederet monitio, & si non prodest, tũc plene fiat denũciatio, vt liberet a peccato, quia conscientia præfertur famæ. Ordo aũt iuris in hac denũciatione necessarius nõ est, sm Inn. arg. de dolo & contu. c. 1. & sic non est procedẽdum in forma iudicij, vt sentit glos. pen. & ibi dixi, sm Host. ien. †Et admittuntur omnes ad testimonium, q̃q̃ sint infames; dummodo nõ perseuerent in crimine. Vnde qui admittuntur ad denunciandum, ẽt ad testimonium admittuntur, q dicit Innoc. pcedere, vbi sola pœnitentia de crimine quæritur, & non aliquod temporale; nec indirecte, nec incidẽter, quia tũc, tñ legitimi testes admittuntur, quod no. Vnde no. ẽt q in hac correctione, quatuor sunt necessaria, s. persona corrigẽs, causa correctionis, modus corrigẽdi, finis correctionis. Persona corrigens debet esse iusta; per punitionẽ. 45. dist. c. disciplina sancta, per compassionem, vt Petrus, 50. dist. c. fidelior. & c. considerandum. Secũdũ est causa correctionis, quæ est triplex, secundum no. 2. q. 1. ¦cap. nomen, vt sit vera. 2. q. 1. c. in primis. Item sufficiens, eadem causa, & q. c. nemo. Tertius est modus agendi, & corrigendi, s. vt crimen occultum secrete corrigat, publicum publice, vt in c. si peccauerit. eadem causa & qõ. Quartum est finis correctionis, s. vt peccans puniatur, & sic corrigatur, vt eius metu cæteri corrigantur. Et ex hoc vltimo habes finem huius denunciationis euangelicæ. Sed Ioan. And. hic latius loquitur, dicẽs q effectus denunciationis est, vt peccatorem pœniteat, nõ vt officio, vel beneficio priuetur, nisi retẽto ordine, vel beneficio, pœnitere non possit, de temp. ord. c. vlt. & tunc per consequentiam, nõ directe, priuatur. s. quia aliter pœnitere non potest. Inno. hic dicit in prin. q si peccatum est occultum, debet priuatim prosequ mandatũ euangelicũ, & tandem in priuato cũ habere dẽt pro ethnico, & publicano. Si vero est publicũ, tunc manifeste dẽt pequi mandatũ euangelicũ, denunciando crimen eius iudici & probãdo per testes, & tandem per sentẽtiam debet ecclesia

eũ hre p ethnico, & publicano publicè, ẽt si nõ esse excõicatus, s. vt nõ hẽat familiaritatem cum eo, sed nõ tenetur eũ vitare in ecclesia, nec in mẽsa, nec in alijs huiusmodi. Do. Anto. dicit se putare, q si peccatũ est occultũ, notũ solũ denunciantì, satis est denunciare prælato, qui possit prodesse, & non nocere, qui prę latus perplura hẽt remedia. Primum, vt insistat orationib. orando, secundo vt insistat monitionibus occultis exhortando, & eum a peccato retrahendo. Tertio, vt peccatorẽ occulte euitet, sacra negãdo, & si sic, pficere non videat, eum in gñe excõicare põt, arg. de offi. ord. c. si sacerdos. Ego dico hoc non procedere. Si. n. peccatũ est solũ denũciãti notũ, vt ipse psupponit, non põt ei platus nec sacrm subtrahere, nec cũ in gñe excõicare; immo plus dico, nec eũ ẽt in priuato vitare, ex quo sibi nõ cõstat. Nã soli denũciãti credendũ nõ est ad hoc, vt prelatus ad aliquẽ 46 actũ piudicialẽ, peedat. †Quinimmo, nõ creditur denuncianti soli, sup denũciatione iam facta, vnde oportet q adhibeat secũ vnũ, vel duos testes &c. multo ergo fortius nõ creditur sibi sup veritate crimnis; alias de facili posset aligs aliquem facere priuari sacris, & cõione prælati, iõ qñ peccatũ est tm notũ denunciãti, ipse solus eũ priuatũ vitabit, & ita sentit hic ẽt Inno. Si vero peccatũ est publicũ, tũc dicit Do. Ant. q põt adhibere prædicta remedia, & publice vitare; sed per hanc viã non dẽt sententiare eum specifice, ga hæc non est via oĩno iudicialis, nec dene gãtur alia remedia iudicialia. Et forte sm eum poterit denegare sacra; nisi appareat de pœnitentia, ex quo perseuerat in crie. Aduerte, quia do. Anto. discrepat a dicto Io. An. in duobus. Primo, ga do. Ant. vult, q non possit iudex per hanc viã denũciationis euangelicæ aliquam ferre snĩam in denunciatũ. Secũdo ga vr oĩno negare, q possit priuari beneficio, vel officio; licet non possit aliter pœnitere, sed debet pcedi alijs iuris remedijs. Ego vero teneo cũ Io. And. q possit excõicare, & aliã censurã ecclesię exercere in denũciatũ, si non vult se corrigere, & si aliter nõ pt pœnitere, nisi priuet officio vel bñficio, poterit illo priuari. c Et q possit fieri priuatio, si aliter nõ pœniteat, pbo tali ratione, licet Io. And. nihil inducat. Iste denunciatus, si nõ audit ecclesiã, i. si non desistit a peccato, habendus est pro ethnico, & publicano, & sic tanq̃ gẽtilis, ergo beneficiũ dimittẽdũ sibi nõ est. 8. dist. c. quo iure. 81. dist. c. si qui sunt presbyteri. Et si vult a peccato desistere, sed nõ põt; nisi dimittat beneficium, vt quia tale est crimen, quod impedit retẽtionem beneficij, vel officij, ergo beneficio priuari dẽt; licet ad hoc expresse, & directe actũ nõ sit, arg. opt. in c. inquisitionis, de accusa. in prin. Nec dr pœnitere, nisi bñficiũ, vel officiũ dimittat sm qualitatẽ cris, & si non vult pœnitere, habendus est tanquã gẽtilis, & publice peccans, ergo bñficium sibi dimitti non dẽt, de excess. prælle. c. inter dilectos, & sic extẽdo dictũ Ioã. And. Quod aũt possit excõicari, vel alia snĩa cẽsuræ pcelli, aperte sentiũt Io. And. & Host. ĩ hoc c. in ver. audierit, qui subaudiũt, q pp hoc ipsum noluit Rex obtẽperare ecclesiæ, quia eũ excõicauit, & sic excõicatus steterit, quasi dicãt, q si denunciatus non vult desistere a peccato ad re quisitionem ecclesiæ, debet tũc excommunicari, & tunc habẽ d dus est vt ethnicus, & publicanus, d & licet ipsi nihil inducant, tamen

ADDITIONES.

a Occultum. Tu pondera, quia si loquimur quoad istum tex. dictum delictum dicitur probabile, quia sufficienter est paratus ostendere, quod peccat in ipsum, si loquimur quoad authoritatem illam euangelicam, ex quo dicit, dic ecclesiæ, sequitur quod peccatum fratris debet dicere, & quia non est opus dicere, sed opus est probare, vt est glo. in 1. 1. ff. si quadru. pau. fe. di. sequitur, qđ nõ habet locũ in peccatis occultis, sed Christus dicit, corripe, si videris, ergo sequitur quod deberet corripere, & si non audit. And. Barba.

b Cohibere. An quis teneatur periclitantem iuuare, vide Bar. in l. metum. §. fed licet. ff. quod met. cau. vbi no. per illum tex. quod quis non tenetur, & idem tenet Rom. in consi. 117. inci. ex præmissa. quod uidetur procedere in foro iudiciali secus in foro fori, vt no. d. Ias. in l. ut uim. col. pen. ff. de iusti. & iu. Fely. in cquanta. de sent. excom. uide Dec. in c. 1. in gl. 1. de offi. deleg.

c Illo priuari. Tu pondera; quia pena priuationis a beneficio nõ imponitur, nisi in casu expresso, ut est gl. sing. in c. fi. de iu. pa. ergo pondera etiam, quia si ppter nimia contumacia quis priuatur fructibus, vt l. Fulcinius. §. fin. ff. ex quib. cau. in pos. ea. ergo fortius iste priuabitur, quia non solũ est cõtumax, sed etiam contemptor, quia nec Christum audit, nec ecclesiam. And. Barb.

d Et publicanus. Pondera, quia pro certo non videtur uerum dicere, quia videtur, quod ipso facto sit ethnicus, & sic ipso iure, hoc probo per tex. in l. 1. C. de secun. nup. vbi illa uerba, sit infamis, sunt canon latæ sententiæ. Et ibi per illum tex. dicit Bal. statuto cauetur, quod si quis fecerit tale quid, sit bãnitus, quod intelligitur ipso facto, & adduco glo. in c. quicunque, de hæret. lib. 6. quod illa uerba, sit excõicatus, sunt canon latæ sententiæ. Et in hoc vt uidetis errant doctores, & si opponatur de glo. cum tex. c. 2. de foro compe. ubi illa uerba, sit excõicatus, sunt ferendæ sententiæ. Dic quod subiecta materia illud patitur ibi, secus regulariter. Et ideo dic, quod requiritur de claratoria, per c. cum secundum leges, de hær. lib. 6. And. Barb.

ANT. FRAN. An per ista uerba, sit infamis, vel sit excommunicatus, imporretur canon latæ sententiæ. dicas q hæc verba non minus operantur, quam si effet lata sententia, per ea, quæ no. glo. in l. amissione, in §. qui desciunt. ff. de capi. dimi. Et adde quod mora contracta ex canone latæ sententiæ, non est purgabilis, secundum Io. And. in c. cupientes. in uersi. expectans de elect. in. 6. & per quæ verba inducitur canon latæ sententiæ, & quid de illis verbis, anathema sit, vide quæ dicta sunt supra in alijs apostil.

Universidad de Deusto
Biblioteca

tñ hoc primo probo per c. multi. 2.q. 1. vbi patet, ꝙ quantuncũ que quis sit peccator; nõ dẽt regulariter cuitari; nisi prius ab ecclesia amoueatur, ſ. per censuram ecclesiasticam. Non. n. tenemur cuitare aliquẽ ex sola cõtumacia in non veniendo, vel nõ parendo, nisi sequatur sententia censuræ, arg. c. 1. ℨ. eod. & 11.q. 3. c. excõmunicatos, & c. cũ excõicato. Vnde cũ dicat, ꝙ sit habendus sicut ethnicus & publicanus, si ecclesiam non audierit, dẽt intelligi post sniam censuræ, quæ dẽt ferri in nõ volentem ſcorrigere. 11.q. 1. c. certum. Item expresse facit lra in ver. cũ. n. vbi præmissa forma euãgelica dicit, ꝙ ad ecclesiam ſpectat de quolibet peccato corripere quemlibet christianum, & si correctionẽ ꝓtempserit; ꝑ dict. ecclesiastica dẽt coercere, & sic excõmunicare ẽt ſpiritualiter, quod clarius indicãt verba ſequẽtia, dum innuunt, ꝙ non est aliter ꝓcedendum cum magno, q̃ cũ paruo, vt in c. maiorib. de præben. & sic loquitur de ꝓcessu ſpecifice fiendo in persona denunciati. Itẽ iste non est oĩno forus pœnitentialis, cum exigantur testes, vt hic, & in c. in oĩ, de testi. poterit ergo ꝓcedere ad cẽsuram. Nec ob. si dicatur, ꝙ tpe quo Christus dixit illa verba, si peccauerit & c. non erat forma excõmunicationis inuenta, quia licet non esset forma ſpecifica, tamen debebat intelligi, ꝙ ecclesia declararet illos incorrigibiles, & extra eccl. positos, ranq̃ genti. & publica. qđ hodie in effectu facit excõica. vide bo. gl. in c. quodcunque. 34.q. 1. ℣ Vlt. circa istã denunciationem euang. quæritur, quare sic dicatur. Sol. sic dr a cã efficienti, seu originali, qa ab euang. inuenta, & hæc sufficiãt quoad denũciationẽ euang. †Nunc condescẽdo ad iudicialẽ, & hæc est duplex. Quædã publica, quędã priuata, vt dñt hic communiter doct. Publica est illa, quæ competit ex officio puro & mero, in qua non requiritur monitio; sed iudex ex officio suo, & per denunciationem suorũ officialium in ea ꝓcedit, & hẽt locũ ĩ notorijs tm̃. a C. de accu. l. ea quidẽ. & 35.q. 6. c. ep̃s in ſynodo. ff. de custo. & exhi. reo. l. diuus, & de offi. præfe. vrb. l. 1. §. sanè. vide 4.q. 4. c. nullus. §. aliqñ. in tex. & gl. Hodie inductũ est vnũ nouũ per extrauag. ad reprimendum, vt in crimine læsæ maiestatis possit procedi per denunciationẽ factã a quocunque. Et dicit ibi Bar. ꝙ iste denũciator hẽt vim cuiusdam mãdatoris seu accusatoris. & iõ desistens incidit in Turpillianum. ff. ad Turpil. l. 1. §. incidit, & de hoc dicẽdum, vt plene no. ibi Cardi. Iudicialis vero priuata ꝑpetit lęso propter suum interesse, & ista q̃nque in foro ciuili, q̃nque de plano expeditur; ẽt si non p̃cessit monitio, vt q̃n ille qui opprimitur, nõ põt agere, vt quia seruus vel ptãti alterius subditus. Institu. de his qui sunt sui vel alien. iur. §. pen. ff. de offic. præfect. vrb. l. 1. §. quod autem. Et idẽ dicit in monachis, & conuersis, conquerentibus de iniustis grauaminibus suorum prælatorum. Pro hoc quod not. Inno. in c. insinuãte, q clerici vel vo. & per Ioã. in c. cum singula. de præb. lib. 6. & in c. præsenti, de offi. ord. eod. lib. & idem in his quæ ſpectãt ad forũ v enale, vt res vendaã iusto pretio, de quo in c. 1. de emp. & vend. ff. de offic. præfe. vrb. l. 1. §. cura carnis. & per Cy. in l. 1. C. de episc. aud. quanquã idẽ in rusticis oppressis. ff. de offic. ꝓcon. l nec qę̃. §. de plano. In foro aũt canonico requirit monitio, vt hic, expedit tñ de plano, vt in fi. literæ dr̃, & ita dicit Ioan. And. Et cõiter Doct. dicũt, ꝙ licet ꝓcedẽtem denunciationẽ, euangelicam iudex ecclesiasticus indistincte admittat; istam tñ iudicialẽ ꝺistincte nõ dẽt admittere. sed tm̃ in defectũ iustitiæ, vel si crimẽ de sui natura est ecclesiasticũ, vel rõne pacis, vel iuramẽti, vel qñ crimẽ est notorium, vel qñ non auditur in foro

49 seculari. Vel †quando obligatio est naturalis tantum.

ADDITIO. An pro obligatione naturali tm̃, possit indistincte recurri ad iudicẽ ecclesiasticũ, dic vt plene no. Bar. in extraua. ad reprim. in ver. denũciationẽ, & p Bal. in c. 1. §. si qs per triginta. si de feu. fue. ꝓtro. coll. 10. Et concludo, ꝙ vbi iuris ciuilis obseruatione nutriret peccatũ, vt in obligatione naturali, q̃

b oritur ex ꝙsensu, b vel cum quis locupletaã cum alterius iactura, põt ad ecclesiam recurri, vt in c. 1. de pact. & c. cũ haberet. de eo qui dux. in ma. secus vbi ius ciuile pp iustam, & rõnabilem cãm, non curat de illa naturali, vt in Velleiano, & Macedonia-

50 no, & vide quod dicã in c. fi. de ꝓscr. †Irẽ fm Inno. si denegatur ius agendi in foro ciuili, inspecto rigore, vt in pacto nudo, & in iuro, quæ ẽt de iure canonico actionẽ nõ ꝓducunt, & sic aperte sentit hic Inn. ꝙ de iure canonico nõ datur actio ex nudo pacto vel iuro, sed tm̃ comperit denunciatio iudicialis, sed de pacto dic, vt dicã de pac. c. 1. De iuro dic, vt not. in c. cũ venissent,

51 de insti. †Idẽ est fm doct. vt hẽat locũ hæc denunciatio iudicialis, si cã ꝓponit miserabilis ꝑsona oppressa, arg. hic, & in c. qua-

c liter, de pac. & 87. dist. p totũ. Quæ dicãtur miserabiles ꝑsonæ. c vide bon. tex. in c. 1. de postu. & in c. signãtibus, de offi. deleg. & ibi plenè Inno. prosequitur. Et idẽ in hoc dic de iure ciuili, vbicũque aliquis ꝓp aduersarij potentia se iuuare nõ põt, vel non audet, faciet hanc quærelã superiori, qui procedet ex officio, vt no. Bar. in extraua. ad reprimendum, & probatur in l. denunciamus. C. de his, qui ad eccle. confu. & l. illicitas. §. ne potentio res, de offi. præsid. Et vtrobique per Cy. & Bart. & vide in Spec. in ti. de denun. §. 1. ver. vt autem, vbi dicit, ꝙ si quis timet rõne superioritatis, qa cius est dñs, vel tyrannus, poterit denunciã. Et si ꝓp potẽtiã timet denunciare, poterit superior ecclesiæ cus ex officio, ꝓcedere p pœnę impositionẽ, & p sufficientẽ citationẽ, de rest. spol. c. lras, de præsump. c. literas. de sentẽ. exc

d grauamẽ. Et putat hic do Ant. ꝙ vbi timor impediret monẽ, ꝓterit sine ea, ꝓcedi, d argu. in c. si iustus metus. de appo

52 †Qd ꝓpetit ẽt ei, q pp iurm extortũ illicite, e excludit a petie ne iusti debiti. Dẽt tñ principaliter se fundare sup peccato, dere ad finẽ correctionis, vt no. in c. ad nram. 2. de iureiur. c. quẽadmodum, eo. ti. Itẽ indistincte facit hãc denũciatio ẽpo is, q grauaã ab illo, qui subest immediate Imperatori, & ficilis est aditus ad Imperatorẽ, & hoc in quacunque parte grauet, vel extra iudiciũ, in auth. vt diffe. iu §. si vero ꝓtegit. a la. 9. In his, & similib. casib. reducibilib. ad istos locũ hẽt denu ciatio. Si n. indistincte admitteretur hæc denunciatio, iam p ret rpalis gladij iurisdõ, & oĩs cã deuolueretur ad forum ecclesiasticũ, qđ nõ est dđm, vt hic, & in c. cãm, q fil. sint legi. & in venerabilẽ, de elec. & 96. dist. cũ ad verũ. & c. duo & c. si Imperator, cũ si. Quæro qũo formabiẽ libellus, seu petitio, seu denciatio in illa ſpẽ. Sol. sentit hic Inn. ꝙ dẽt sic formari. Pone iminis lræ. Dicit serenissimus Rex Angliæ, dñæ iudex. Serẽ Rex Franciæ tenet Comitatũ Pictauiẽsem in periculũ aĩæ vel ℨ ꝓsciẽtiam suã, cũ ad me ꝓtineat, vnde peto officiũ vel vt cogatis eũ ad pœnitentiam. Et sic in simili credo ẽt, ꝙ po

f concludere, vt res restituatur, f seu p læsus seruetur indemnis.

ADDITIO. Bar. tñ in dicta extraug. ad reprimendũ. singulariter sequitur primum dictũ, & subijcit ꝙ forma sniæ probata denunciationẽ, ꝙ iudex mandabit sibi, ut agat pœnitentiã; seu corrigat se, & ad hoc poterit p excõicationẽ compe ad hoc alleg. istũ tex. Et no. hoc ultimũ, p his, q̃ supra dixi. p hoc, iste tex. ubi mãdat audiri querimoniã Regis Angliæ, & de qđ not. ℨ. in q. 1. in qua posuit dfiam inter denunciationẽ iudicialẽ, & euangelicam; debet tamen hoc petere, per quam consequentiam, & per quam principaliter illum cogi possit pœnitentiam: hoc verũ, nisi iuram ẽtum sibi obstet, vt supra

53 ctum est. †Sed quæro, an iudex indistincte cognoscet, facta denunciatione, licet denunciatus neget contenta in den cia

ADDITIONES.

a Notorijs tantum. Contrarium tenet Saly. in l. ea quidem in 9.q. C. de accu & Ang. Aret. in tract. malefi. in uer. nec non ad denunciationem, col. quæro, an maleficia notoria, & uterque ponit multa ad hanc materiam.

b SEB. SAP. Ex consensu. Vide quod dicit Bal. in auth. ad hæc in 6. cod. sed ponamus, ſtatuto cauet. C. de usu. ubi dicit, qđ ſtatutũ nõ põt uerã tiã abolere; super qua fundaã euangelica denunciatio, & iõ ẽt, quod sit sublata põt peti executio obligationis naturalis, ut tenet Fely. post in c. quæ in ecclesiarum, col. 21. de consti. & retuli paulo supra.

c ZACH. Quæ dicantur miserabiles personæ. Dic quod sunt pupilli, vi infirmi, mulieres uirum non habentes, & quos ecclesia cõmendat, & q dixi de pupillis, & viduis, intelligendum est de pauperibus, secũdũ C & Io. And. in c. significantibus, & ibi istum, nu. 2. & ibi posui in apostil sum, in uer. pauper. sup. de offic. dele. Et de alijs hic non expressis, relin tur arbitrio iudicis, secundum Pet. de Bellaper. & Bal. in l. 1. C. quando pe. inter pupil. & uid. cogn. & Spec. in tit. de instru. edi. §. 23. uer. & sciã noc. in c. significasti, sup. de offi. dele. Io. And. & doc. in c. ex tenore, in foro comp. Alex. in l. ne quicquã. §. fi. ff. de off. procon. & leg. Et potes pu ctis addere dementes, secundum Bal. in l. pen. C. de testam. mil.

ANT. FRAN. Quæ dicantur personæ miserabiles, vide quæ dicta sun c. significantibus, de offi. dele. & ultra uide quæ habentur in c. 1. de pœ præla. & in c. super quibusdam, in fi. de uerb. signifi. & uide omnino Bar l. 1. C. quando Impe. inter pupil. & uiduam. hic alleg. vbi dixit, quod de non potest dari vera doctrina, quia omnes quibus merito natura comm tur ad compatiendum, & miserendum, possunt dici miserabiles. Et prop rea dicit hoc esse relinquendum arbitrio boni viri. Et an miserabiles pœ næ sint sub protectione ecclesiæ, vide quæ habentur in c. 1. per totum. d 83. in c. licet. de cens.

d Sine ea procedi. Pro quo facit dictum Host. in c. quoniam frequenter, vi non contest. ubi dicit, quod testes possunt recipi sine citatione, quando meo tyrannidem. And. Barb.

ANT. FRAN. An gesta facta tempore tyrannidis, uel tirauni ualeant, ue loquamur de statutis, siue de processibus, & sententijs, siue de contra bus siue de testamentis, siue de electionib. prælatorum, vide Pet. de Anch in c. fundamenta, de elect. lib. 6. & quæ habentur per Bal. & Alber. de Ro auth. decernimus. de sacrosan. eccle. & in l. 1. C. de cadu. tollen. & uide plene posuit Bar. in l. 1. in §. si tibi. ff. de iti. actuque priua. & eundem Bar l. prohibere. in §. plane. ff. quod vi aut clam, & quæ plene ipse Bar. posuit tract. de tyranno. ubi ponit, quis dicatur esse tyrannus, & tene menti, quo dixit. bea. Tho. in 2. sent. arti c. pen. ubi dixit, quod nedum licet interfi tyrannum, sed est meritorium: tamen dicitur, quod hæc opin. fuit damna in Concilio Constan. vide tamen, quæ habentur in clem. 1. de bapt. ubi gl. & in c. 1. quod met. cau. & in c. venerabil. de elect. Et an tyrannus p præscribere dominium, posuit etiam Bal. in d. auth. decernimus, & habent etiam per Inno. in c. cum ex iniuncto, de no. oper. nuncia. & uide etiam Bar. in l. eum qui. C. de decu. lib. 10.

e Extortum illicite. Vide quod pulchre dixit Bald. in c. 1. §. sacramenta, de pa iur. firm. ubi dicit, quod per capturam personæ, potest facere relaxari iura mentum. And Barb.

f SEB. SAP. Res restituatur. Vide Cald. in cons. 5. in tit. de accusa. ubi dicit quod in iudiciali denunciatione, concluditur ad restitutionem rei, in euangelica ad pœnitentiam.

ciatione? Innoc. dicit multa, & in effectu cõcludit, ꝙ aut cõstat notoriè de peccato, & tunc non admittitur exceptio sua. Sicut enim de peccato constat: ita dẽt, & de satisfactione cõstare. 45. dist. c. sed illud. Si vero peccatum non est notorium, & tunc si illa probatio fit ex parte denuncians, ꝙ res est sua, vel sibi debita, sufficit ꝙ denunciatus dicat se non tenere illam rem contra conscientiam, & ꝙ non spectat ad offim iudicis hoc cognoscere. Si tamen denuncias vellet probare, ꝙ contra cõscientiã, seu

55 cum peccato teneat, licet hoc sit difficile probare, admittẽdus est. Et si ꝓbare denũcias, ꝙ res est sua, vel sibi debita, & nõ probaret, ꝙ ille teneret ℨ conscientiã, sufficit denunciatio a allega re aliquã iustã cãm, puta, ꝙ ad eũ ꝓuenit ex emptione, vt aliqua iusta cã, neq; illã tenetur probare; quia satis est ad excludendã iurisdict. iudicis ecclesiastici, non constare ꝙ ℨ conscientiã iudicis teneat. Hæc dicta non placẽt Host. dicit enim, ꝙ si proba tur rem fuisse denunciãtis, cõcluditur peccatũ in tenẽtem, nisi aliud probetur, quia res præsumiẽ eius, cuius ante fuit, si aliud

56 nõ ꝓbatur. C. de ꝓbatio. l. cũ res, & l. siue possidetis. 45. dist. sed illud, ex quo. n. constat de intentione actoris, nisi probetur exceptio sufficienter, in ℨrium actor obtinebit. c. vno, vt eccle. benefi. Sed Inn. & Ioan. And. videntur velle hoc dictum Hostien. procedere, qñ agitur directe, sed qñ agitur per modum denunciationis, quãquã possessor debeat proponere excusationẽ probabilẽ, puta, Res est adiudicata mihi, vel pignori obligata, vel quid simile] non tñ necessitatur possessor probare, sed sufficit

57 satisfaciat cõscientiæ, suæ nisi ille vellet probare contrarium, qa ℨ conscientiam, vt supra dixi, vel si peccatum esset notoriũ, vel scãdalosum. Bart. in prædicta extraug. ad reprim. dicit ꝙ si denunciatus nullam causam excusandi conscientiam allegat, nõ sufficit. Si vero allegat aliquã iustã causam, tunc si depender ex eius facto, quia dicit se soluisse, vel emisse, vel quid simile, si primo negauit, & probatũ est contra eum, nõ debet stari suæ assertioni, qa est præsumptio ℨ eum, ex negatione præcedenti, arg. ff. de probat. l. cum de indebito. C. de non nume. pecu. auth. q propriã. & in c. fi. infra de sol. Si est confessus intentionem actoris, dicit tñ se soluisse, vel emisse, standum est assertioni suæ, si aliter non probat actor intentum suum. ff. de iureiuran. l. eum qui. Si vero denunciaror probat aliter, q̃ ex confessione, succurrendum est ad coniecturas, cuius vitæ, & famæ sit denũciatus, vtrum eius assertioni debeat credi vt l. non omnes. §. a barbaris. ff. de re mi. vtrũ res parua sit, vel magna. ff. de iureiur. l. sed & si. Si vero cã est talis, quæ ab alio dependet, quia dicit se habere ab alijs, & ꝙ eis credidit, tunc videdi sunt illi, qui & sunt cuius opinionis, & an hac habuerit ante litem notam, de testi. l. licet ex quadam, & sufficit, si habuit a suo procuratore. ff. pro emptore. l. quod vulgo. Idem si defunctus aliquid sibi dixit, ꝙ esset hæres, tunc. n. rectè illi creditur. ff. de bo. lib. l. qui cum maio. alias si excusaret conscientiam suam sine causa, vel præsumptionib. non legitimis, nõ sufficeret. Quia licet nõ teneat ℨ conscientiã, tunc tamen cum cõscientia tenet erronea, & sic peccat, de sen ten. excõ. c. inquisitioni. Nec sufficit probare defunctum tenere contra conscientiã: nisi probetur, & hæredem contra ꝑsciã tenere, per quæ dicit, hæredem ante certificãdũ, ℨ denuncie tur. l. quod te. ff. si cer. pet. prius. n. debet peccatum præcedere, q̃ denuncietur, vt in d. c. si peccauerit. & hic: sed si hæres nõ patiẽt certificari, in hoc peccat, & pinde est, ac si certificatus esset, l. i. ff. quod vi, aut clã. Est enim affectata hæc ignorantia, de qua dr̃ ignorans ignorabitur. facit c. 2. de tẽp. ord. lib. 6. Dom. Anto. dicit, ꝙ si tenetur dictum Inn. multum læditur virtus huius denunciationis. Facile. n. est denunciato aliquam excusationem

54 allegare. †Pro eo tamen facit, quia in istis, in quibus agitur de se b creto conscientiæ, b statur dicto ipsius, de senten. excom. c. si vero, de homic. c. significasti. putat tamen, quod in foro conscien

c tiæ mere pœnitentiali standũ sit dicto denũciati. cEt putat quoad viam denunciationis euangelicæ, non iudiciali. Caueat tamen, quod ratione iliam conscientiam informet. Si agitur via iudiciali: si nihil est probatum, vel probari potest de peccato, est standum dicto denunciati, si notoriè cõstat de delicto, planum est, quod debet tunc iustificare ex probatione suam conscientiam. Si constat ex confessione denunciantis, ex quo aliter non probatur, poterit ipsam solam excusationẽ iustificare, si uero ꝓbatione aliqua constat in foro iudiciali, vere, vel præsumptiue, ita ꝙ concluditur peccatum, tunc est dubium, ex eo, quia iste modus procedendi exigit certitudinem peccati, non solũ apparentiam. Et dato ꝙ appareãt testes deponentes, per hoc necessario nõ coneluditur peccatum. possunt enim dicere falsum & licet dicant verum, multæ causæ extrinsecæ potuerunt accidere, quas non potest facere innotescere denũciatus, ita ꝙ non facit ℨ conscientiã. Ideo cum agatur de pulsatione conscientiæ suæ, putat, quod allegata aliqua iusta causa, & præstito iuramento, quod de illa non potest facere fidem, vt quia non habet probationes in promptu, vel aliter perdidit, quod stabitur iuramẽto eius secundum qualitatem personæ asserentis, & iurantis. Sed in veritate hoc videtur velle Barto. si bene consideretur di

to

ADDITIONES.

a Sufficit denunciato. Tu pondera quia iste tex. vult, quod sufficiat ostendere, ꝙ peccat in ipsum, ergo non sufficit per coniecturas. Secunda pondera, qa possessio transfert onus probandi in aduersarium, facit gl. 12. q. 3. c. quicũq; vide quæ remisi ad Mod. in l. illa. ff. de verb. oblig. ergo debet actor probare de læsa conscientia, quia præsumitur pro possessore. Et pondera, quia hic dicitur, quod sufficit ostendere, quod erat paratus; sed vbi quis grauatur one re probandi sufficienter, nõ sufficit probare per præsumptionem, vt probatur in l. 1. in gl. C. de fide instru. & iure hastæ fi. & ibi Bart. ergo non sufficit probare læsam conscientiam per præsumptionem l. cum res, & in l. fine. C. de proba. And. Barb.

b SEB. SAP. De secreto conscientiæ. Vide ad hoc. in §. sed istæ. in gl. mag. circa medium. Instit. de actio. quam commendat do. Ias. in repe. l. admonendi. ch. 11. 5. ff. de iureiur. & Io. And. in cons. 44. quam declara non procedere, qñ p. æsumptio iuris est in contrarium, & no. dom. Felin. in cap. si diligenti, colum. 3. de præscript. vide tex. in capitu. præsentium, & ibi omnino Areti. infr. de testi.

c Dicto denunciati. Do. Card. hic dicit, quod non facit ad propositum de foro pœnitentiali, quia hic non loquitur de foro pœnitentiæ. And. Barb.

d Cap. qualiter & quando. Pondera, quia illa iura loquuntur de fraterna morti tione, sed ista sufficit, vt fit ita, vt hic dicitur, ergo. And. Barb.

Universidad de Deusto
Biblioteca

to. de spon. c. preterea. & clãde. desponsa. c. cũ inhibitio. Et hãc iudex ex officio prosequitur, si denuncians eam prosequi detre ętat, de spon. c. cum in tua, secundum Io. And. Sed Inn. hic loqtur magis generaliter. Dicit. n. quòd est ista denũciatio canonica de crimine committendo, s. vt ab eo desistatur. Et de hac dicit loqui c. ad dissoluendum, & idem dicit in criminibus perpetratis, si recipiunt augmẽtum per multiplicationem iniurię, sicut est quando quis persistit in iniuria rapinæ. Et ad hanc dicit quelibet teneri, si credit proficere suam denunciationẽ, & ipsi denunciatori non est graue nimis denunciare, & sic logtur 22. q. 5. c. hoc videtur. & nimis graue dicit esse denunciatori, si pp hoc deberet desistere à suis negotijs, vel si pp hoc deberet ĩcurrere inimicitias, vel alia pericula. Quãquã. n. bonum sit denun-
60 ciare; ad hoc tamen quis non arctatur; † sicut nec ad alia pia opera; nisi qñ sic se offert opportunitas, vel commoditas proficiendi Do. Ant. dicit se non credere, quod locum habeat in canonica, quia ad pœnam non arctatur aliquis ad denunciandũ; & credo ipsum bene dicere: nam subest remedium denunciationis euangelicæ; vbi tantum agitur ad pœnitentiam, & nõ ad
61 pœnam, & ad hanc puto quemlibet teneri, vt supra dixi. † Vltima denunciatio dicitur regularis, quia fm diuersas religiosorũ institões expeditur. de appe. c. ad nostrã & c. reſpẽsibilis & c. cũ speciali, secundum Io. And. & de materia denunciationis vide Spec. in tit. de denun. §. 2. ver. vt aut. Et dicit hic Inn. q ẽt de alia denunciatione faciunt mentionẽ canones, & leges; quę nõ est modus agendi; sed precedit accusationem. Et de hac denunciatione loquitur. 2. q. 7. c. quapropter, & c. seq. & c. fi. de accusa. & de cal. c. fi. & in multis lijs. Et facile est inuenire exẽplũ de tali de nũciatione tam in decreto, q̃ ĩ decretalibus, & habetur in auth. vt iu. sine quoqno suffra. §. fi. quis, & §. necessitatem, & §. seq. Et de hac specie modicũ agimus, secundũ eũ; quia nõ est modus agendi. Et dic, q hæc monitio, seu denũciatio sit ex vrbanitate
62 quadam. ff. de ser. vrb. pręd. l. quidam Iberus. Et habet vnum no
a tabilem effectum, a quia si fit anteq̃ reus vocetur ad iudicium, non sufficit, q vocatus confiteatur debitum ad vtandam condemnationem expensarum factarũ, circa citationem, & libelli conceptionem; secus si non fuit primo monitus, & statim cõfitetur, vt no. Guliel. de Cu. in l. oẽs. C. de epis. & cler. sequitur D. Ant. hic: quòd mihi satis placet, qñ requiritur interpellatio ad constituendum eum in mora, arg. in l. mora. ff. de vsu. & l. si ex legati causa ff. de verb. obli. Secus puto, vbi mora committitur sine aliqua interpellatione, vt in obligatione ad diem cõtracta est enim quid sibi imputandũ adueniente die, si nõ soluit, arg. in c. fi. de loc. & condu. & C. eod. l. 2. & de contrahen. & cõmitten. stipul. l. magnam. & ff. de ve. oblig. l. quoties.

ADDITIO.

a SEB. SAP. Effectum. Vide glo. in §. sic itaq; in ver. denũciare. Instit. de act. Et de effectu huius denunciationis ponit d. Ias. in l. certi condictio. in prin. col. 2. ff. si cer. peta. vbi multa in hac materia, & vide Roma. in singu. 296. incip. alio ſero.

SVMMARIVM.

1 *Litis contestatio, & alia, quæ consistunt in facto debent fieri ab ipsa parte principali; & non ab aduocato, nisi aduocatus proponat vel respondeat, parte præsente, & tacente. 4. & 5.*
2 *Sententia lata, etiam in fauorem furiosi stantis in iudicio sine curatore, non valet.*
3 *Simplicitas, quæ carat ratione, reprobatur, & impedit promotionem prælati.*
Procurator potest respondere pro domino; si tamen est nimis cauillosus, põt iudex ex officio compellere dominum, vt ipse respondeat.
6 *Iuramentum calumniæ, an possit explicari per vniuersitatem.*
7 *Excommunicatus potest comparere per procuratorem.*
8 *Pars debet respondere positionibus; non autem eius aduocatus, quem respondentem iudex debet repellere, nisi pars sit simplex.*
Aduocatus faciens perdere causam clientulo suo, tenetur ad damnum.
9 *Officium aduocatorum, est respondere de iure. 7. in fi.*

CAP. XIIII.

a PAstoralis.] Principalis persona per se, & non per aduocatum, debet proponere a in iudicio; nisi sit indiscreta. Primò statuit. Secundò à statuto vnum casum excipit, ibi, (nisi.) Et pro figuratione casus, scias secundum Host. q Episcopus Helien. inter cætëras consultationes inseruit, quod cauilloſi aduocati Deũ non timentes, nec homines reuerentes, auertebant clientulos ar popalanda veritate facti, non sustinentes, q clientuli sine ip sis de facto aliquid proponerẽt, & huic morbo Papa medetur.
1 No. 1. q † ea, quæ consistunt in facto, debent per partes, & non
b per aduocatos proponi. b Et p hoc vide quod no. in l. 2. in prin. C. de iuramen. calum. in gl. in ver. vtriusq;. Et infertur, quòd cum litis contesta. fiat per propositionem negotij, petitionem, & responsionem ad illam, l. vna. C. de lit. contest. & infra eo. tit. c. vno, per ipsas principales partes, & non per aduocatos fieri debet. Si tamen aduocatus proponeret, præsente clientulo, & non contradicente, & similiter aduocatus aduersarij, eo præsente, responderet, satis videtur facta lit. contest. tex. inducto ne-
lem in c. cum causam, de appel. & ibi per gl. ver. lis contest. N
2. q ir. discreta persona potest esse in iudicio sine curatore; i
eius c. effectus debet suppleri per aduocatum: & intellige quę
2 do adeo non est indiscreta, q careat sensu. † Si enim est furi
sus non potest stare in iudicio; nec valet sententia; etiam pro
3 lata, furioso. & quod ibi no. ff. de re iudic. † No. 3. ex hoc, de
tex. q uis dicatur indiscretus. Nam hic, & secundum commu
vsum loquendi, sumitur pro istis simplicibus personis, quæ
omnino carent discretione. Talis enim simplicitas contra
discretioni reprobatur etiam in prælatis; adeo q impedit a
motionẽ, & repellit, vt legitur, & no. in c. Petrus. 39. distinct.
de q no. glo. in c. si cupis. 16. q. 1. Glo. facit duo. Primo quæri
4 solut. Secundo tacitè opponit, & soluit. Secũda ibi, (nisi.) † C
ro, dicitur hic, quod principalis persona debet factum propo
nere per se; nunquid similiter debet per se respondere? glo
c spondet, quod sic. c Puto tamen, quod si aduocatus respõdeo
iudice, & parte non contradicentibus; confessio prædicta
& valet etiam quoad lit contesta. vt in prælle. capitu. cum
sam. & in l. 1. & 3. C. de erro. aduoc. & quod no. Ioan. And. in
5 in præsentia, de probatio. in ver. proponi. † Oppo. videtur
mo, q per alium possit factum proponi, quanquam partes
sint indiscretæ, vt in l. non solum. ff. de procur. & in l. 1. ff. qui
cuiusque vniuer. no. Sol. dicit gl. q istud fallit, qñ tenetur qs
respondere ratione officij, vt in procuratore. Sed dic, q ista
est propriè casus fallentiæ; vnde recte non excipitur a regu
Hic enim Papa non intendit excludere procuratores, qui da
tur principales personæ, cum efficiantur domini instantiæ
in c. 2. de procura. li. 6. adeo q sententia ferenda est in perso
eorum. C. de sen. l. 1. Sed tantum intendit excludere aduo
tos, si tamen dominus iustior esset, q̃ procurator, tunc. n. iu
ex officio suo posset prouidare, vt ipse dominus veniat ad
dum per se, vt est tex. no. in l. fi. C. de procur. & no. glos. pe.
1. de iudi. li. 6. & sic limita hanc glo. etiam in procuratore. Se
do, gl. excipit casum, etiam in vniuersitate, quæ per aliũ respõ
det. Iste etiam casus non recte excipitur; quia non per aduoc
6 tum, sed per syndicum respondet. Et † an per se vniuersitas
ret de calumnia, an autem per alium, tangit hic Inn. Sed tu di
vt plenè no. in c. præsentium, de testi. lib. 6. & hodie clarè pa
quia quisque potest per alium iurare; dummodo det sibi ips
7 le mandatum, vt in c. fin. de iuramen. cal. lib. 6. † Tertio gl.
pit casum in excommunicato, qui etiam non bene excipit
quia non per aduocatum; sed per procuratorem respondet
sic intelligo capitu. intelleximus. supra eod. Quarto excipit
sum in Episcopo, & in persona illustri; sed dic idem ĩ istis, q
in præcedentibus; quia constituunt procuratorem. Item ex
pit casum in indiscreta persona. Iste casus recte excipitur; q
existẽs per se in iudicio respondet; & factum proponere pos
per aduocatum, vt hic. Item excipit casum in furioso & non
ne; quia furiosus non potest stare in iudicio; sed litigat per cu
torem. Vnde curator & non aduocatus debet proponere
ctum. Excipit etiam casum in prodigo: iste casus posset tolera
antequam sibi interdicatur bonis, quia satis dicitur indiscre
persona, vt in l. secunda, ff. de cur. fur. & in cap. ex parte, de cu
suetud. Non enim eo ipso administratio prodigo est interdi
vt nota. per Batto. in l. is cui. de verborum obligationibus.
postquam datus est sibi curator, qui deputari debet, vt in pr
allega. l. secunda non procedit exceptio; quia curator per se p
terit respondere, & supplere illius defectum. Vlti. excipit c
sum in muliere luxuriosa; & potest intelligi dupliciter; Ie
cet respectu libidinis luxuriosæ, & sic proprie, & impro-
re-

ADDITIONES.

a Debet proponere. Sed quæ dicitur principalis persona, dic illam quæ a
nem intentat nomine suo. auth. principales. C. de iuramen. calum. vide
in c. cum super. de re iud. & in auth. hodie. C. de appel. & quod no. in c.
tis, de præscri. quod no. propter statuta. And. Barb.

b SEB. SAP. Per aduocatos proponi. Vide Bal. in d. l. 2. in prin. C. de iurare
calũ. vbi per hunc tex. dicit, q iudex debet præcipere aduocato, quod
remotus; ita quòd non possit instruere partem respondentem.

c Quòd sic. Sed Io. de Imo. hic tenet, quòd dñus debet proponere factum. fi
tatur, licet litiget p procuratorem, per istũ tex. & licet loquatur in aduo
to; tamen idem est in procuratore, quia eadẽ ratio. Et si dicatur, quòd
tur, quod sic est sublatus vsus procuratoris, nõ sequitur, quia cæteros actus
expedier per procuratorem, & ita intelligit istum tex. Sed Pet. de Ancha
cit, quòd dñus est melius informatus, quod præsumitur, arg. c. ab excõ
nicato, de rescrip. & peratur, quod ipse respondeat, quod tunc compellitur
proponere factum, & respondere dominus, alleg. l. actor, ff. de procur. P
pondera, quia aut loquimur vtrũ teneatur respondere, & concludo, quòd
sic si peratur; per id quod habetur in c. præsentium, de testib. lib. 6. Vide
Domini. vbi dicit de expẽsis; sed si quæramus, vtrum teneatur proponere
ctum, tunc dico, quod si petatur, tenetur, & ad hoc adduco c. istud, in ver.
si indiscretæ per alios. Ex qua exceptione declaratur regula qa regula est
q per se non per aduocatos debet proponere; sed si est indiscreta, per alios,
& non dicit per aduocatos; ergo si est discreta, non proponet per alios, &
sic comprehendentur procuratores, & alij. Tene mentem hanc confide
tionem, quia noua. And. Barb.

respectu luxuriosæ prodigalitatis, vt no. in l. & mulieri, ff. de cura. fu. Et vtroque modo satis potest dici indiscreta, cum sit prodiga famæ, & personæ suæ; & bonorum suorũ. Et in isto cõcludo, q antequam detur sibi curator, satis potest procedere exceptio, vt litigãtis per se suppleatur defectus per aduocatum; sed si datur sibi curator, qui dari dẽt, vt in præal. l. & mulieri, tunc casus non recte excipitur; quia tunc defectus suppletur per curatorem, argu. in l. si curatorem habens. C. de in integr. restitu. mi
no. Et circa hunc casum, vide quod no. Specul. in titu. de act. §.
1. versi. item opponitur contra actorem, & versicu. sequen. vbi
2 quærit, an viro luxurioso [a] detur curator, sicut mulieri; & concludit quòd nõ. Ideo enim datur magis mulieribus, quam masculis, quia in eis ardet magis stimulus carnis, & magis opprobriosum est amicis, & generi, si mulier polluetur; quàm masculus. Item sexus mulebris magis fragilis, & debilis est, quã masculinus. Extra hos casus exceptos in glo. Doct. hic excipiunt casus in pluribus fideiussoribus, & hæredibus vnius, in l. iã tamen §. penul. ff. iudic. solut. Sed in veritate ille casus non bene excipitur ab ista regula, ibi. n. ponitur solum speciale, vt plures fide iustores rei, vel hæredes debeant constituere vnum defensorẽ, seu procuratorem, & non quilibet debet constituere vnum p parte sua, ne defensio per plures scissa aliquo incommodo affi
ciat actorem, & sic non dicitur ibi, quòd per aduocatum factũ proponatur. Item excipiũt casum in pluribus exercitorib. eiusdem nauis, vt in l. 1. §. fi plures. ff. de exerci. & l. sequen. sed dic si mili modo, q non recte excipitur, quia ibi tãtum dicitur, quòd si sunt plures exercitores eiusdem nauis; tunc cum quolibet illorum agi potest insolidum, ne in plures aduersarios distingua
tur, qui cum vno contraxit. Et sic nõ dicitur ibi, quod per aduo
catum respondeant. Excipiunt casum insuper alium, scilicet in muliere religiosa, per c. 2. eod. ti. lib. 6. sed ibi non dicitur, quod per aduocatum, sed quod non vocetur, vt ad iudicium veniat personaliter; nec etiam admittatur, si venire vellet, sed dẽt constituere procuratorem, & sic sumus extra casum huius c. Dico enim breuiter quicquid dicant hic Doct. maxime Hosti. q regulariter quis debet proponere factum per se, quãdo per se litigat; nisi sit talis, persona, quæ se regere nescit propter indiscretionem. Et tũc etiam per aduocatum suppleatur eius defectus in ꝓponẽdo, & respondendo, & iste est proprius casus huius c. non autem intẽdit excludere vsum procuratoris; cum cuilibet regulariter licitum sit constituere procuratorem, & per eum p
ponere & respondere, & litem contestari, vt in l. 1. ff. de procur. & infra eo. ti. lib. 6. per totum. & infinitis iuribus ciuilibus, & canonicis. Et hoc etiam sentiunt Doct. in alia parte, scilicet super verbo, [per seipsas,] dicentes, quod non intendit hæc Decretalis excludere vsum procuratorum, per quos etiam potest lis cõ testati, sed intendit, q is, qui causam prosequitur, siue sit principalis dominus, siue eius procurator, habet factum narrare. Et ĩ hoc dicunt bene. Sed mirandum est, quare poslea exceperũt il los casus non facientes ad materiam. Item aduerte, quod licet excludat aduocatos in propositione & responsione facti, nõ tamen propter hoc intendit excludere officium aduocatorum, vnde vt dicũt hic communiter Doctor. quicquid ius tangit, ex
pediat per aduocatos, vnde formabit libellum, & apte, & aliàs repelleretur, infra co. cap. examinata, & l. 1. ff. si mensor fal. mo. dixe. Item versabitur officium suum in exceptionibus, & positionibus formãdis, & similibus. Item poterit interesse in respõ
sionibus ad positiones, vt caueat ne cauilloſa positione, obscura, vel duplici, clientulus capiatur, & sic intelligit Host. ff. de offi
2 proconsul. l. nec quicquam. §. circa aduocatos. † Ego remitto te ad gl. in cap. 1. de confes. lib. 6. quæ dicit, quòd ad positiones de
bet respondere pars, non autem aduocatus, & quod solẽt cauti iudices, tunc respondentes, aduocatos expellere; vnde dicit, q
b aduocatus, [b] qui docet clientulum falsum. respondere, tenetur aduersario illius damnum resarcire, quod ob hoc ptulit, puta ex onere probandi, vel amissione causæ. 50. dist. cap. fæpe. de in
iur. cap. fi. ff. ad leg. Aquil. l. qui occidit. §. vlt. quod no. † Aduer
9 te tamen hic vnum notab. dictum Hosti. in c. dilecti. supra eod. vbi dicit, quòd propter simplicitatem partis si timetur, ne in re sponsionibus ad positiones capiatur, debet permitti aduocatũ respondere, argu. hic, quod bene no. Et plus dicit hic Inn. quod non est malum, si indiscreta persona etiam compellatur factũ per alium exponere, & respõdere. Expedit enim reipublicæ, ne quis re sua malè vtatur, Institu. de his, qui sunt sui, vel alie. iuris. §. sed hoc temporẽ, aliàs §. sed & maior. Regulariter ergo offi
aduocati versatur in his, quæ sunt iuris. Ad ea vero, quæ consi
stunt in facto debent partes principales respõdere & factum p
ponere. (Ætatem enim habent, de se loquantur.) de consecra. dist. 4. c. cum pro paruulis. Præsumitur enim, de facto suo me
lius scire veritatem, quàm aduocati, vel extranei, arg. de rescri. c. ab excommunicato, cum suis concor. Veritas enim ab his, q melius eam sciunt, inquirenda est vt supra, de electio. cap. scriptum. & infra, qui matrimo. accus. possunt. capit. videtur. & de testib. c. præsentium. li. 6. Nico. Abbas.

ADDITIONES.

a SEB. SAP. Luxurioso. De hac quæstione, an viro luxurioso detur curator, & interdicatur bonis, sicut prodigo, vide Mod. late ĩ l. is cui bonis, ff. de ver
bo. obligia.

b SEB. SAP. Quod aduocatus. An aduocatus teneatur, qui vtitur fraudulẽ lentis captionibus, vide glo. in cap dominus noster. 23. quæstio. 2. vbi vult, quòd non teneatur, quando fouet iustam causam, de quo vide Card. Alex. in c. in mandatis. 44. distin. & vide glo. in c. cupientes, in ver. malignantiũ, de electio. lib. 6.

SVMMARIVM.

1 *Actiones non sunt sublatæ de iure canonico; licet non sit necessarium earũ nomen proponere.*
2 *Actio si fuit inepte proposita, facit vt reus absoluatur ab instantia iudicij; & quod actor possit iterum agere. 5.*
3 *Positiones producens, an videatur contenta in eis confiteri.*
4 *Libellans videtur confiteri contenta in libello.*
Producens, vel præsentans rescriptum, videtur in eo contenta confiteri.
6 *Accusatus de vulnere cum sanguine, absoluitur, si probatur tantum de vulnere sine sanguine.*
7 *Sequestrum quomodo cadat in res incorporales; & in sequestro, an sit opus, quòd res sit in iudicium deducta. 13.*
8 *Absoluens ab instantia iudicij, non debet ponere causam absolutionis, & idem in aliys absolutorijs. 23.*
Causa vtrum sit inferenda in sententia.
9 *Tutor quando remouetur, an debeat inferi causa remotionis.*
10 *Absolutus simpliciter, præsumitur absolutus diffinitiuè, & non ab instãtia iudicij. 22.*
11 *Suscipiens libellum in rei vendicatione, an videatur se offerre liti, adeo quod victus teneatur, licet non possideret.*
12 *Ineptitudine libelli, in quacunque parte iudicij appareat, absoluitur reus ab instantia iudicij.*
13 *Sequester quis sit; & an sit necesse, vt fiat sequestrum, rem in iudicio exhiberi, vel sufficiat in litigium deduci.*
14 *Sequestrum, vtrum transferat posse. in tenentem res sequestratas.*
Renuatio tollit omnia priuilegia actionis præcedentis, & fideiussores, & pignora. si est voluntaria: secus si est necessaria.
15 *Qui habet in sequestrum ius patro. an possit præsentare.*
Habens in pignus ius pat. non potest præsentare.
16 *Negatoria, & confessoria actio; quare dicantur ita; quibus competant, & pro quibus rebus.*
Fundans siue dotans aliquam ecclesiam, non per hoc dicitur dominus.
17 *Rei vend. competit etiam pro iuribus, quæ quis habet in re.*
18 *Libellus semper debet interpretari pro libe. llante.*
19 *Actio inepta, an habeat vitiare libellum, si intentio est apta.*
20 *Error non debet præiudicare veritati.*
Intentio agentis, iudicatur ex qualitate probationum.
21 *Iudex, an & quo casu possit libellum ineptum ex suo officio reijcere.*
22 *Iurisdictio delegata, vtrum duret post absolutionem ab instantia iudicij.*
Sua ab obseruatione iudicij, est interlocutoria, & non est ferenda in scriptis.

CAP. XV.

IXaminata. Si actor ineptam actionem proponit, reus absoluitur ab instãtia iudicij; si post, aptã proponit, reus respondere cogitur. Et diuidit in quatuor partes. In prima, ꝓnũciationis ratio. In secunda, ipsius rationis declarato ibi, (Quia cũ.) In tertia, pronũciatio, ibi, (Vnde.) In quarta protestatio, ibi, (Ita tamẽ.) Et licet ita communiter, summetur, & procedat quo ad corticem; tamen quo ad intellectum non procedit simpliciter, quia intẽtio erat hic inepta; & non actio; vel saltem actio, & intentio erant ineptæ, vt infra patebit. Nec tenet indistincte, q ex sola ineptitudine actionis debeat quis succumbere; si intentio est apta; quod infra plene ſubijcia; ideo quo ad intellectũ summo sic. Si actio, & intẽtio sunt ineptæ; vel sola intentio, dẽt reus absolui ab instãtia iudicij; iterum tamen actor audietur, si apte egerit. Et pro hoc intellectu facit litera in eo, q Papa pronũciauit intentionem istius non tenere; nõ dicit actionem. Et quanq̃ litera faciat mentionem etiam de actione, quod fuerit incongrua; dic q fuit incongrua respectu illius, ad quem dirigebatur & respectu conclusionis, quia petebat restitutionem possessionis. Sed potest ita intelligi, q actio erat apta, & intentio tantum inepta, vt infra dicetur. Vel summa sic, secũdum d. Card. in rei vend. si constat quandocunque reum non possidere, nec posse disse ab initio litis, & actorem hoc sciuisse; eius intentio pronũciatur inepta. h. d. Sed hæc summatio est nimis specialis; ideo te ne præcedentem; & signra sic causam comprehendendo vtrã que lect. Dum esset quæstio inter quosdam nobiles, seu milites de Campania ex vna parte, & quẽdam nobilem M. de Riparia ex alia parte, super iurepat. cuiusdam ecclesiæ, dicto M. possidẽ te dictum ius patr. fuit factum sequestrum de concordia partiũ in, quendam Vicedñm, i. vicarium Epi. tandem quia forte hu ius causæ decisio protrahebatur in longum, iste nobilis vir: M. dedit petitionem contra milites, in qua narrabat se patronum & petebat se pronunciari patronum, & milites condemnari ad restitutionem possessionis dictæ ecclesiæ, & ex depositionib. testiũ productorum p eum, fm vnum intellm, ad fundandã intentio

Universidad de Deusto
Biblioteca

nem suam, apparuit, q̃ possidente dicto nobili, sequestrata fuit
possessio penes illũ vicedñm ex quo Papa cognouit, q̃ isti? no
bilis interio nõ erat apta, ga ꝛcludebat ad restituendã possessio
nẽ eccl̃e, & de duob. erat vnũ, aut q̃ possessio trãsferat in seque
strũ, & non cõpetebat rei vendicatio ℨ nobiles, seu ꝓfessoria ad
restituendũ, ex quo ipsi nobiles nõ possidebãt: vel nõ trãsferat
in sequestrũ; & sic remãserat penes istũ nobilẽ petentẽ restitui,
& sic intus hẽbat, qd petebat, merito milites absoluunt ab instã
1 tia iudicij, & iste est purus intellectus. † No. 1. q̃ vsus actionũ nõ
est sublatus de iure canonico, licet ℨrium notauerit d. An. in c.
dilecti, ℨ. eo. Hoc colr apertè hic in prin. & in fi. dũ dr q̃ isti mili
tes nõ tenent rñdere, nisi, ꝓposuerit iste nobilis actionẽ aptã, &
ꝓgruentem. Et sic volens agere ẽt de iure canonico dẽt propo
nere actionẽ aptã, & ꝓgruentem, non dico q̃ exprimat nomen
actionis, ga ad hoc non tenet aliquo iure, vt dixi in præal. c. dile
cti. & iste est, ꝓprius casus istius c. Sed ita dẽt, ꝓponere factũ, &
ita ꝛcludere, vt appareat ipsum intentare actionem competen
2 tem. † No. 1. q̃ si ꝓstat de ineptitudine intẽtionis, anteq̃ liqueat
de iure ipsius actoris, fertur absolutoria pro reo ab instãtia iudi
cij, & pro actore nihil pronunciatur, nisi forte protestando ius
suum esse saluũ, vt hic. Secus aũt si de non possessione rei ꝓstat,
posteq̃ actor fundauit intentionẽ suam, vt quia cõstat ipsum es
se dñm rei petitæ, quia tunc fertur sñtia in fauorem vtriusq; rei,
& actoris. Actoris, quia pronunciatur ipsum dominum: & Rei,
quia absoluitur ab instãtia iudicij, vt in l. si à te, in §. 1. ff. de exce.
rei iud. vbi text. no. Et valebit ista sententia actori, quia postea,
reo possidente, mandabitur ista sententia executori, absq; no
uo iudicio, vt ibi no. & in l. 3. ff. de re iudi Potest etiã dici, q̃ hęc
intentio non erat solum inepta, sed ẽt actio, secundum aliã lec.
intelligendo, q̃ iste nobilis ageret rei vendicatione stricta, q̃ cõ
petit pro rebus temporalib. tm̃, tũc enim nõ dẽt pro eo aliquo
modo pronunciari, arg. in c. qualiter & qñ. 2. de accusa. & in c. li
3 cet Heli. de simo. † No. 3. intelligendo tex. q̃ iste nõ produxit te
stes, sed q̃ fecit articulos, super quib. volebat ꝓducere testes, ex
quib. constitit intẽtionẽ istius ineptam. Qd̃ satis vr̃ innuere ista
a litera, q̃ quis vr̃ conf̃eri aid, qd̃ ponit in articulis, seu capitulis,
& hoc intellige quoad hoc, vt si appareat ineptitudo libelli, vel
aliqua repugnantia, dẽat repelli, vt hic. Non aũt quo ad hoc, vt
si reperiatur sibi ℨrius, habeat pro periuro. ẽt si iurauerit, vt no.
Io. And. in c. cum in positionib. de iureiur. li. 6. in nouell. quem
sic intelligo, licet d. Ant. in c. fi. de confes. intelligat eũ simpl̃r, q̃
non habeat pro confesso, sed nõ est verũ, vt satis ꝓbat, r̃m istũ
intel̃m. Pro periuro aũt hr̃i nõ dẽt, ga ꝑcisè non asserit, sed pro
bare intendit. Sed vt repellat̃ saris hẽri dẽt ꝓ ꝓfessio, ga non dẽt
admitti ad ꝓbandũ, q̃ ꝓbatũ nõ releuat, in c. cũ ꝓtingat, de offi.
4 deleg † No. q̃ ꝓtẽta in libello qs vr̃ conf̃eri, b vt in l. cũ precum.
b C. de lib. causa. adeo q̃ teneat̃ actione iniuriarũ, si aliq̃d delictũ
aduersarij interseruit, vt in l. itẽ apud Labeonẽ §. fi qs libello. ff.
de iniur. facit 5. q. 1. c. 1. cũ seq. Sic ẽt ꝓtenta in rescripto vr̃ ꝓferi,
ẽt si rescriptũ reprobat, tã̃ tacita veritate impetratũ, vt no. Io.
5 An ꝓbat. c. cũ in positionib. & de hac mã, vide ℨ. de ꝓfes. c. fi. † No.
q̃ ex ꝓpositione ineptę actionis, vel intẽtionis, qs nõ ꝓdit cãm,
sed tm̃ frustrat̃ instãtia iudicij, à qua reus absoluit. Vñ postea au
6 dit̃ volẽs aprè agere. † Et vide vnũ no. Cy. in l. 2. C. de ꝓb. vbi di
c cit, q̃ si in inquisitione, vel accusatione c dictũ est de percussio
ne cũ sanguinis effusione, postea, ꝓbat̃ tm̃ de percussione, dẽt
sequi absolutio, sed postea poterit inquisirio, vel accusatio insti
tui super sola percussione, quod no. r̃m intel̃m, q̃ hic agebatur
rei vendicatione, r̃m Inn. quia põt res corporalis vendicari, rõ
ne iuris incorporalis, qd̃ habeo in re, arg. in l. qui tabernas. ff. de
ℨh. emp. & de leg. 1. in l. si domus. Et r̃m hoc libellus fuit sic for
matus: Vendico talem eccl̃siam à talib. militib. quia in ea hẽo
iusꝑatronatus. quod bene no. in practica. Sed hoc intelligo, vt
ratione iuris possit vendicare ipsam rem, quando illo possidẽ
te illam rem, iste non ꝑt vti iure suo, arg. opt. in c. Pisanis, de rest.
spol. secus aũr crederem, si clericus possideret eccl̃siam, nec ꝑ
stat impedimentũ respectu iurispa. immo alius possidet iusꝑat.
Quia tunc nõ vẽdicat eccl̃iam rõne istius iuris, qa ista sunt ꝓ
prius diuersa, arg. in illo c. Pisanis. & in l. nãliter. §. nihil cõe. ff. de
acq. pos. vnde poterat hic nobilis vẽdicare eccl̃siam, si milites
possedissent, quo ad hoc, vt dimitteret̃ libera per ipsum postea
ordinanda & defendenda. 16. q. 7. c. filijs atq; neporib. & in c. cũ
7 venera. de excep. † No. secundum Petrum, q̃ sequestrum cadit
in re immobili, & corporali, pro iure incorporali in ea cõperen
d ti, d vnde non ꝓprie colligitur hic, q̃ res incorporalis sequestre
tur. No. q̃ in rei vẽdicatione requirunt̃ duo extrema, vnum ex
parte agẽtis, s. dñiũ, aliud ex parte rei, s. possessio, vel detẽtatio,
vt l. si in rem. & l. offiñ. ff. de rei vend. vnde nõ procedit iudiciũ,
si rem non possidet. Et idem dic in confessoria actione, secũdũ
alium intellectum, quatenus in confessoria concluditur ẽt rẽ
restituendam, vt hic. No. bonam practicam pronunciandi. quã
do apparet intentionem ineptam, debet enim pronunciare in
8 tentionem ineptam, & aduersarium ab ea absoluere. † Et sic vr̃
hæc litera probare, q̃ absoluens ab instãtia iudicij, dẽt exprime
re cãm absolutionis in sententia. Et dicit d. Ant. in tantum ho
verum, q̃ aliter non valeat absolutio, alleg. auth. de iud. §. opo
tet. collatio. 6. & dicit hoc tenere Ioan. And. in c. fin. de dolo.
c contuma. Sed aduerte, quia hoc dictum non puto verum, ꝛ
Ioan.

ADDITIONES.

a Videtur confiteri. Quod producens positiones censeatur, omnia in eis cõ
ta confiteri, tenet Specu. in titu. de positio. §. decimo, versi. 1. & sequitur d
Alexan. in consi. 71. incip. clarissime domine iudex. in 2. col. versic. vendo
3. vol. & ibi ponit in versic. nec obstat. q̃ postquàm positiones sunt in ac
productæ, q̃ pars non potest reuocare; intelligo productæ, scilicet, pars
sente. Et ratio est, quia videtur ipsas acceptasse; si non cõtradixit, pro qu
cit, q̃ licet libellus posset ante lit. contesta. mutari, tamen post litem cõ
nõ potest, quia videtur acceptatus a parte. Ita Ang. de Are. in §. cum
in 9. colum. Instit. de actio. per tex. in l. cum precum. C. de lib. caus. Et q
producens positiones videatur confiteri, tenet domin. Alexand. in pul
casu in consi. 111. incipien. repetitus. &c. in 1. colum. versicu. vtrum. &c
vol. Philip. Franc.

ZACH. Adde Lanfran. de Oria. in rep. cap. quoniam, in princip. nume
ver. vnum est menti tenendum vbi dixit esse secus in articulante, secus
cum ibi, infra de probatio. & inquantum iste in præceden. apostil. dicit,
postquam positiones sunt in actis productæ, reuocari non possunt. Dic
esse verum, nisi doceas de errore, vt plenissime per Barthol. Soc. consi.
incip. visis. ver. non postponens, vol. 2.

ANT. FRAN. Adde, quòd ponens sine dubio videtur confiteri conte
in positionibus, secus autem est in capitulante; quia non videtur fatea
tenta in capitulis, vt pulchre declarat do. Anton. in c. 1. de confes. & Io
And. in c. cum in positionibus, de iureiuran. lib. 6. & idem domi. Anto
quoniam contra, hic alleg. Bal. in l. generaliter. in §. sed iuramento. 1. col
de reb. cred. & in l. sicut. in fi. C. de repud. hær. & Bar. in l. 2. in §. quòd ob
uari. vbi proprie ponitur materia positionum. C. de iuramen. calum. in
lum. & Specu. in tit. de postul. in §. 10. ver. 2. Et adde glo. in c. 1. de confes
6. & per dom. Pau. de Ca. in consi. 216. & adde, quòd positiones dicuntur
se illæ, quæ fiunt, vt eis pars respondeat, capitula vero dicuntur, super
bus pars non habet respondere, sed super eis sunt testes examinandi, &
positio negatiua potest fieri, sed capitulum nõ, nisi sit coarctatum, vt p
per Alexan. in l. inter stipulantem, in princip. ff. de verbo. obligatio. Et
menti, q̃ positiones non dicunt factæ, nisi sint per iudicem admissæ, vt
voluit Bald. in d. l. generaliter. in §. sed iuramento. in 4. col. ubi dicit,
dicit in actis, quod iudex admisit, &c. & ibi dicit, quod nisi fiat talis ac
sio per iudicem, positiones non sunt de actis. Et tene etiam menti, quo
sitiones, & articuli differunt, vt per Specu. in tit. de teste. in §. 5. post pri
ver. sciendum igitur. & in titu. de posi. §. positio est breuis. & vide d.
in elem. sæpe in §. & quia. de verbo. obligatio. vbi dicit, quod ponens v
istis verbis. Dico, pono, & si opus fuerit, probare intẽdo, intelligitur,
si pars confiteatur habentur pro positionibus, si negabit, erunt loco ar
iorum, & super illis testes examinabuntur, & ideo dixit ibi glo. & do.
di. in 6. & in 7. quæstio. quod iudex non potest dare terminum simul
nendum, & articulandum, sed debet dare successiue, & tene ẽt menti,
sitiones admissæ per iudicem cum illa clausula, saluo iure impertine
&c. si non debuerunt admitti, habentur pro non admissis, vt dixit Io.
in c. cum contingat. de offic. delega. & potest postea disputari, an sit
spondendum, vel non, prout dixit Barto. in l. si duo. in §. idem Iulianus.
etiam per Alexã. ff. de iureiuran. Et possent etiam reijci, vt ibi dicitur,
factas probationes. Et an & quando positiones possint reuocari, vel no
de per Specu. in ti. de posi. in §. 2. & per gl. in c. si post præstitum. de
li. 6. & per Pau. de Ca. in consi. 226. & plene per Scriben. in d. l. 2. §. quo
seruari. C. de iuramen. calum.

b SEB. SAP. Confiteri. Vide do. Alex. in l. edita. col. 2. C. de eden. vbi p
an ea, quæ quis confitetur in libello, possit quandocunque reuocare. E
cit pulchram distinctionem, de cuius veritate vide ibi per Moderniore

c SEB. SAP. Vel accusatione. Vide quæ no. Dec. in c. in præsentia, in 2
infra de proba. Ias. in l. non hoc. col. 3. C. vnde legiti.

d SEB. SAP. Competenti. Vide Mod. in l. si fideiussor. §. si satisdatum. q
tisd. cog. & d. Fran. Cur. in tract. sequestrorum, vbi late.

e ZACH. Non puto verum. Adde Bar. in l. properandum. §. illo. C. de ju
expresse tenet hodie in sententia, etiam absolutoria, non requiri cau
pressionem, per c. sicut. infra de re iudica. not. in l. Iulia. & ibi per Alex
de cõdictio. indeb. Doc. in l. si præses. ff. de pœn. & in l. qui Romæ. §. d
tres. de verbo. obliga. Barto. in l. 2. §. ignominiæ causa, versi. pro cuius
ratione. ff. de infa. vbi dicit causam non requiri quo ad ualiditatem
tiæ, per allega. c. sicut. sed quo ad grauandum, vel relenandum grau
sic, secundum eum ibi, de quo per Bal. in l. si quis testamento, in fine. ff.
deicommiss liber.

ANT. FRAN. An in sententia requiratur causa? primo dicas, quod Bal
l. qui testamento. in princi. in 2. colum. in ver. vlt. no. & ibi etiam Ang. &
cola. de Neapo. in lectu. ad Barto. in 1. columna. ff. de excusatio. tuto. di
quod fatuus est iudex, qui causam infert in sententia. Quod tamen in
ge verum, nisi forsan ex statuto deberet causa inferi, quia tunc fatuus e
si non inferret, vt dixit Bal. in authen. non licet, in versic. præterea ma
C. de libe. præter. Et intellige, quod in sententia cõdemnatoria, absque
bio non requiritur, in sententia vero absolutoria bene requiritur, arg
l. filiusfamilias, in §. diui. & ibi per Cyn. ff. de legat. 1. & vide Bal. in l. 1
testamento, in fi. de fideicommiss. liber. hic allega. & Bart. in l. hæc enim
princi. ff. de suspe. tut. vbi etiam dicit id, ad quod iste alleg. eum in l. 2.
ignominiæ, ff. de infam. videlicet, quod non requiritur causa ad valid
sententiæ, per cap. sicut, de re iudic. sed quo ad grauandum, vel releua
grauatum sic. Requiritur, etiam expressio causæ in sententia banni, latæ
tra contumacem, vt per Bal. in l. penul. C. de fideicom. liber. & per Ale
in d. §. ignominiæ. Item etiam debet exprimi in sententia, quæ fertur in
ctione inepta, vt per Barto. in l. 1. §. 1. ff. si mensor fal. mo. dixe. debet
feri in sententia appellationis, quando prima sententia emendatur, per
in d. l. generaliter. in §. sed iuramẽto. in secunda colum. de reb. cred. Et
& alios etiam casus, in quibus causa debet exprimi in sententia, vide per
minum Cardina. in dict. clemen. sæpe. in §. & quia. in 7. quæstione. de ver
rum significatio.

Io. And. hoc ita dicit. Ibi enim solum dicit, quod iudex volẽs ex
causa absoluere a condemnatione expensarum, debet causam
exprimere in sententia. Vnde nil dicit quando vult absoluere
ab instantia; nec tangit, an aliter sententia sit nulla. Vnde dico,
q̃ hoc dictum Ioã. And etiam non est verum. Primo, quia nul
lo iure cauetur, q̃ quis teneatur exprimere causam in absoluto
ria ab instantia, vel ab expensis. Immo regula est in contrarium
vt non teneatur quis exprimere causam in sentẽtia, 2 vt in c. si-
cut, de re iud. nec alibi probatur cõtrarium. Nec ob. §. oportet.
super quo fundant se isti Docto. quia ibi tantum dicitur, q̃ si iu
dex vult absoluere ab expensis, debet hoc exprimere: quod de-
bet intelligi, q̃ scilicet vult absoluere, seu q̃ absoluit; nõ autem
q̃ exprimat ipsam causam absolutionis, quod apertè sentit ibi
gl. & hoc, quia non absoluendo; vel condemnando, videtur in
culpa, vbi fuerit petitum, & tenetur de suo, vt in l. sancimus. C.
de iud. & q̃ quando absoluit ab instantia iudicij propter inepti
tudinem actionis, non teneatur causam exprimere, adduco gl.
apertam in l. 1. ff. si mens. fal. mo. dixe. quæ aperte tenet senten-
tiam tenere, licet non exprimatur causa, quia expressio fit, ne re
spectu alterius actionis fiat præiudicium parti. Sed certè nõ ob.
exceptio rei iudicatę, si vult proponere aliam actionem; etiam
si simpliciter fuerit absolutus, vt in c. abbate sanè, de re iud. lib.
6. & in l. & an eandem. ff. de excep. rei iud. Vtile est tamen, vt iu
dex hoc casu exprimat causam, ne videatur absoluisse diffinitiu
uè, & male facit aliter faciẽdo, pro hoc tex. iuncta gl. in l. prope
randum. C. de iud. §. illo, in princi. Si tamen non exprimit, tenet
sententia, vt dicit gl. & bene in d. l. 1. ff. si mens. fal. mo. dixe. † Pro
hoc bonum simile in l. hæ enim causæ. ff. de suspec. tut. vbi dici-
tur, q̃ iudex debet exprimere causam, cum remouet tutorem,
vt appareat, an remaneat infamis, vel non; tamen si non expri-
mit, tenet sententia, & præsumitur in dubio remotus ex facilio-
ri causa, argumen. in l. si præses. ff. de pœ. † Plus dico in simili, q̃
si iudex absoluit reum, & nõ expressit, an diffinitiuè, an ꝓpter
ineptitudinem aliquam, si non potest certificari per acta, vel p
testimonium iudicis, & assistentiũ in iudicio, ad quæ primo est
recurrendum, vt voluit Specu. in loco infra ſtatim allegando,
præsumam eum absolutum diffinitiuè, quia in dubio pro reo p
sumendum est, argumen. in l. fauorabiliores. ff. de regu. iu. & in
c. fin. de regu. iur. & in c. ex literis, de proba. Et hoc iudicio meo
apertè sentit gl. in præalleg. l. 1. & in d. §. illo. poterit tamẽ actor
agere ex alia causa, quod est verum si prius expressit certã cau-
sam; secus si egit, nulla causa expressa, in c. abbate, de re iudicat.
lib. 6. Quid autem si iudex simpliciter absoluit reum, nec dixit
ab instantia; an præsumatur, quod ab instantia, an diffinitiuè ab
solutus sit? vide per Spec. in titu. de offic. iud. in §. deseruit, ver-
sicu. quid si reus. † Vlt. induco hunc text. singulariter vltra om-
nes, quod suscipiens libellum in rei vendicatione, & li. contest.
non videtur se liti offerre, vt teneatur, si non reperitur possidere,
immo debet absolui quandocunque constat enm non possi
dere, & illius actoris intentionem esse ineptam. Quod singula-
riter no. pro limitatione illius l. qui se obtulit. ff. de rei vend. vbi
dicit tex. q̃ is qui se obtulit defensioni, sine causa; cum non pos
sideat, si actor ignorat, non est absoluendus, & c. Debet enim in
telligi, quando interrogatus, an possideat, respondet, quod sic,
secus si simpliciter recipit libellum, & lis contest. est, vt hic, vbi
fuit deuentum ad testium productionem, & concludebatur rẽ
restitui, & nihilominus absoluitur reus, cum constet eum non
b possidere. Et sic est hic casus expressus, b de quo videtur Bar. fa-
cere magnum festum, in l. si a te. §. j. ff. de excep. rei iudi. dicens,
12 quod ille tex. est scribẽdus literis aureis. † Et no. ex hoc & ex tex.
quod semper debet sequi absolutio, quandocunque, & in qua-
cunque parte iudicij constat de ineptitudine libelli, & hæc be-
ne notabis, per quæ in multis hoc capitulum remanet declara-
13 tum, & multa alia iura. † Glos. prima quærit quis dicatur seque-
ster? respondet vt in ea, & in quantũ glo. exigit, quod res sit in iu-
dicium deducta, vt procedat sequestrum, dicit d. Ant. hoc non
esse necessariũ. Sufficit enim sup eius iure possedisceptari, licet
adhuc res in iudicio deducta non sit. Sed aduerte quia gl. nõ re-
quirit, quod res sit deducta adhuc in iudicium, sed in litigium,
quando potest intelligi de litigio extraiudiciali, vt quia fortè al-
re cantes super aliqua re, conueniunt facere sequestrum, & po-
stea in iudicio litigare. Item ẽt in necessaria sequestratione, non
c est opus, quod sit in iudiciũ deducta, vnde si iudex c viderit par
tes concurrere ad aliquam rem, & timeat ne veniant ad arma,
debet ante omnia sequestrum facere, argumen. ff. de vsufruct. l.
æquissimum. Et no. Ioan. de Lig. in clemen. vna. de sequest. pos
sess. & fru. Inquantum postea gl. exigit, quod fiat a pluribus, hoc
procedit in sequestratione voluntaria, scilicet quæ fit voluntа-
te partium; secus in necessaria, quæ fit authoritate iudicis, vt su-
pra dixi, quod etiam tenet hic Hostien. ad hoc, cap. olim, de re-
scrip. & de sequest. possi. ff. & fru. c. 1. & clemen. 1. cod. ritu. cum
similib. Et quis dicatur proprie sequester, allego tex. expressum
in l. sequester. ff. de verbo. signific. qui dicit, q̃ sequester dicitur,
apud quem plures eandem rem, de qua controuersia est, depo-
suerunt, dictus ab eo, quod occurrenti, aut quasi sequenti eos,
qui contendunt, committitur. Et procedit hæc diffinitio in se-
questratione voluntaria. Glo. 2. quærit de ratione literæ in deci-
dendo, quare isti milites fuerunt absoluti, ex eo, quia constitit
istum nobilem, possidere tempore sequestri. Et respondet, po-
nendo duplicem intellectum, aut enim iste dicebat se possi de
re, antequam deponeret apud sequestrum, & tũc cum non de
sinat possidere, nisi ea mẽte deposuisset, vt faceret sequestrum
possessorem, non poterat agere rei vendicatione cõtra milites
qui non possidebant, Nam rei vendicatio competit contra
possessorem, licet quandoque competat contra detentorem
rõne detentionis, vt l. officium. ff. de rei ven. tamen isti milites
non possidebant, nec detinebant. Nec etiam poterat agere cõ-
tra eos iudicio possessorio, ex quo nõ possidebant. Si vero dice
bat se possedisse postq̃ deposuerat rẽ; sed ipsum sequestrum fe-
cit custodem, & sic eam adhuc etiam possidebat, non poterat
agere contra milites rei vẽdicatione, vel iudicio possessorio ra-
tione prędicta. dicit tamen glos. q̃ poterat iste nobilis duplex re
medium intẽtare. Primo enim poterat agere contra sequestrũ
actione depositi sequestraria, ff. depo. l. ei apud quem. §. 1. Sccũ
do, poterat agere contra milites actione cõfessoria, seu negato-
ria. Nam confessoria datur possidenti, ne inquietetur, ff. si ser.
ven. l. & si forte. Si quis enim est in possessione seruitutis, ne vi-
cinus altius tollat: si ille vult altius ædificare, tunc per confesso-
riã, ꝓt vicinum ꝓhibere. Quasi velit dicere gl. quod si milites in
quietabant istum nobilem super iurepat. poterat prohibere, ne
impedirent se de iurepatro. intentando confessoriam, dicendo
quod ad se pertinet. Poterat etiam agere negatoria, ad eundem
effectum. Negatoria enim datur domino, qui negat alium ha-
bere seruitutem, & istam actionem intentando poterat agere
contra milites, ne gando ius milites habere in ecclesia, peꝛdo
ne inquietarent cum super iurepatro. Et ex his habes recitatam
& declaratam gl. pro cuius verificatione multa sunt examinan
14 da. † Et primo in eo, quod dicit gl. quod in sequestris d non tran-
d sit possessio, e cuius contrarium not. glos. in clement. 1. de se-
e questr. possess. & fru. & prout glo. reperiuntur contrariæ, ita circa
hoc duæ sunt opiniones principales. Sed communiter tene-
tur, quod aut est sequestratio voluntaria, s. cum partium volũ-
f tate, & transit possessio f in sequestrum. Aut necessaria, vt quia
authoritate iudicis, & non transit. Ita tenet Cyn. & multi alii. in
l. 1. C. de prohi. sequestra. & Iacob. de Aren. & Barto. in l. interes-
se. ff. de acquiren. possessio. sequuntur communiter Doct. hic,
& Ioan. de Ligna. in præalleg. cle. vna. Et pro hac diuersitate, in-
ter voluntariam, & necessariam, adducunt Docto. inter cæte-
ra, simile in nouatione voluntaria, quę tollit priuilegia antiquę
actionis, & fideiussio. & pignora. Necessaria vero non, ff. de no
ua. l. aliam. item alia est causa fideiussionis necessariæ, & alia vo
luntariæ, vt l. fideiussor. §. 1. ff. qui satisda. cog. & not. in capit. ab
arbitris, de offic. delega. lib. 6. & facit dispositio illius c. vbi pin-
guius

ADDITIONES.

a SEB. SAP. In sententia. Vide late do. Ias. in l. edita. col. 2. C. de eden. vbi di
cit, quod licet in sententia non requiratur expressio causæ, si tamen expri-
matur causa inepta vitiatur.

b SEB. SAP. Expressus. Vide Ang. Are. in §. omnium, col. vlt. Insti. de act. Mat-
thes. notab. 188. incip. no. quod & reus conuentus. Bal. & Ang. in l. cogi. C. de
petit. hæred.

c Si iudex. Quod iudex possit sequestrare, etiam vsum possessionis, si partes ve-
niant ad arma, vide omnino late per d. Fran. Cur. in consi. 40. per totum. ubi
etiam ponit, an sit opus q̃ res sit in iudicium deducta, limita tamen practicã
rationem procedere, quando est certum aliquem possidere, & tamen moue
tur sibi controuersia. Nam tunc non dẽr fieri sequestratio, sed debet index
præcipere parti, q̃ non possidet, ne molestet. Bal. in l. 1. C. de prohi. sequest.
late per practicam Papiensem in forma libelli sequestri, in 2. colũ. in fi. uer.
circa. Philip. Fran.

ANT. FRAN. Circa istã sequestrationẽ, dicas quod regulariter est ꝓhibita
ut in cle. 1. de sequest. poss. & fru. & in l. 1. C. de prohi. sequest. tamen quan-
do est timor, ne fructus depopulentur, & dissipentur, est permissa, ut est gl.
in uer. sequestrari. in l. si cum dotem. in §. finautem. ff. solu. mat. & in l. Impe
ratores. ff. de appella. est etiam permissa, quando est quæstio de possessione
vacante, & uideatur iudici, quod metus sit rixæ futuræ inter partes, ut per
Bal. in l. h. in 3. colum. C. de edic. diui Adria. tollen. Est etiam permissa in cau
sa appellationis, si sit timor dilapidationis fructuum, ut per Bar. in d. l. Impe
ratores. & semper ubi timor est, ne partes ueniant ad arma, potest, & debet
fieri sequestratio possessionis, ut l. æquissimum, & ibi per Alexan. ff. de vsuf.
& in l. fi. ff. de offic. procu. Cæs. et multos casus, in quibus est permissa seque-
stratio, enumerat Specu. in tit. de exc. sen. §. nunc dicendum in uer. quid si ab
e xecutore, et in titu. de appella. in §. 9. et in tit. de denuncia. in §. 2. uer. quid
si homines, et uide gl. in c. 1. de sequest. poss. et fru. et in clem. 1. eo. tit. et per
d. Card. 4. oppo.

d SEB. SAP. Sequestris. Vide Bal. in l. 1. C. de prohi. sequest. ubi late Frã. Cur.
Senior. uide etiam Bal. in l. consentaneum. col. pen. C. quomodo et quando
iud. et Card. in cle. 1. q. 23. de sequest. poss. et fruct. And. Sicu. consi. 3. col. 13.
in 2. uolum.

e Possessio. Vide per dom. Alexand. in consi. 114. incipien. uisis in 2. colum. ver-
sicu. finito. in 5. uolum. et plenissime per Ioan. Pet. præal. cum Papiensem, in
sua solemni practica, in forma libelli sequestri. in 2. glo. ubi distinguit plura
membra. Aeneas Fale.

f Possessio. Raph. Cum. consi. 85.

Universidad de Deusto
Biblioteca

guius succurritur in necessitate constituto. Item certi sunt modi perdendi possessionem, & iste non reperitur de illis, s. per sequestrationem a iudice factam. Et quanquàm iudex possit facere perdere possessionem per no. in d.l. interesse per Bart. ff. de acq. poss. non tamen in dubio præsumitur velle tantum partib. præiudicare. Nō obst. si dr, q quicquid iudex facit, vr facere pars vr C. de cond. ob cām. l. si de cuic. quia licet illud sit verum; tñ la hius interpretamur factū partium, q̄ iudicis. Partes enim sequestrando, potuerunt expresse excipere possessionem, vt in palle. l. interesse. vnde imputandum est eis, si simpliciter deposuerūt, arg. in l. quicquid astringendæ, de ver. ob. Et quod dixi q̄ in necessaria sequestratione nō transit possessio, intellige, nisi iudex hoc expresserit, quod potest, secundū Bar. in præalle. l. interesse, & dic expressum in c. 1. de sequest. poss. & satis sentiunt Doct. p̄dicti. Dicit tñ Io. An. q̄ licet ī casu prædicto perdatur possessio, non tñ perduntur beneficia competentia possidenti tpe sequestri, puta, q̄ sibi non incumbat onus petendi, vel ꝓbandi aduersario non ꝓbante, & his similia, quod bene not. Dicunt tñ legistæ secundū Io. And. q̄ onus sequestri tollitur a possessore, si latisd. in l. senatus. ff. de offi. præsi. dic tñ hoc non procedere in casu elc. vnicę, de sequest. poss. vt ipse no. in Spec. super 1. rub. in fi. Et de hac materia remitto ad no. in c. 2. de sequel. poss. Illa enim fit ex causa, ne vitiose incumbat possessioni beneficij, ar. in c. 1. de eo, qui mit. in possess. lib. 6. & ne succumbens in cā litem pro telet malitiosè, sumptus faciendo ex fructibus beneficij. Secundò dicit gl. q̄ iste poterat agere contra sequestrū, actione depositi. Io. And. & Host. dicunt, q̄ ante completam condōnem sequestri; quæ est vt res assignetur vincenti; si aduersarius iudiciū suscipere nollet; poterit agi cum sequestro præscriptis verbis, ff. de dolo. l. si oleum, vel ℈ eosdem milites de dolo, vt ibidem dr. Sed post completam condōnem agendum est cum sequestro, actione depositi sequestraria, vt ff. depositi. l. ei apud quem. §. 1. hic ergo nulla actio competebat contra sequestrum, quia nondum iste nobilis vicerat; vel per milites steterat quominus iste
15 vinceret. † Sed quia supra visum est, an & quādo sequester possideat, & quando possit ℈ eum agi. Nunc quæro, an iste, penes quem factum fuitt sequestrum, potuisset præsentare, pēdēte se
a questro. a Inno. tenet q̄ sic, ga dēr fructus rei sequestratæ pcipere, ēt si non fuerit poss. ssor. Et ex hoc sentit Inn. q̄ ptās eligēdi seu præsentandi, est penes cū, apud quē est ptās fructus colligēdi; licet non sit possessor, quod si esset verum, multū extenderet c. consultationibus, de iurepat. & c. querelam. de elect. Host. tacite sentit contrarium in eo quod dicit, q̄ iste nō pcipit fructus tanq̄ patronus, & sic vī velle, q̄ ad hoc, vt qs possit præsentare, oportet, q̄ sit in possessione, & fructus percipiat, vt patronus, q̄ sequitur hic d. Ant. Pro quo adducit c. cum Bertoldus, de re iu.
b vbi creditor habens in pignus ius patronatus cum vniuersitate non præsentat, b quia fructus colligit nōe alieno. Primum dictum tenet hic Io. de Lig. Ego puto, q̄ lite pendente non posit sequestrari; nec is qui primo possidebat; nec qui non possidet, valde possit presentare, q̄m ad hoc fit sequestrū, ne fructus dissipent, sed vt possint restitui victoriam obtinenti in causa, vt in c. 2. de sequestr. poss. Sed si sequester præsentaret, & admitteret ipsius præsentatio; dissiparent fructus iuris patronatus, nec possent restitui vincenti, quod est ℈ finem sequestri. Nec iste q̄ primo possidebat, & nūc possidet, quando sequestrum fuit necessarium, pōt præsentare, quia non pōt colligere fructus, ad hoc enim fuit factum sequestrum, ne possit ab aliquo hoc ius exerceri. Et sic habes casum, in quo aliquis est possessor, & tamē nō pt presentare, quinimmo ēt si sequestrum factū non sit, tñ pendente lite possessor nō pt validè præsentare, quo ad hoc, vt admittatur eius præsentatio, quia si succumberet incā, non posset tpe snīæ restituere fructus perceptos post lit. conte. contra l. certum. C. de rei vend. & iste est proprius casus c. ex literis. de iurepatro. & ibi plenè dico. Puto tñ, si lis non esset sopita intra quatuor mēses, si patroni sunt seculares; vel intra sex si sunt clerici, q̄ non dēnt præiudicare iuri ēpi, quominus possit postea p̄uidere, vt in c. qñ, de iurepat. Ad prædicta facit, qa & is qui possidet, ēt noīe proprio, valide non præsentat, ex quo hēt conscientiam rei alienæ, qa est malefidei possessor, & sic non pōt vti fructibus, s. quominus teneatur eos restituere, vt not. Inn. in cap. 2. de in integ. restit. & in c. in literis, de resti. spolia. Tertio dicit gl. q̄ contra detentorem, licet non possideat, pōt tñ agi rei vendicatione, de hoc remitto me ad no. in c. qñ frequenter. §. quod si
16 super rebus, vt lit. non contest. vbi dicam. † Vltimò dicit glo. q̄ iste nobilis debuisset agere contra milites negatoria, vel confessoria, modo prædicto. Et ad euidentiā scias, q̄ istæ duæ actiones dantur pro iuribus vendicādis, & dicuntur reales actiones. Vnde sicut rei vendicatio dicitur realis, & datur pro re corporali, ita & istæ actione dicuntur reales, & competunt pro iuribus in corporalibus, vt Institu. de act. §. æque, & ff. si ser. vend. l. 2. Et ibi no. quare appellantur negatoria, & ꝓfessoria. Sunt enim sic appellatæ istæ actiones inspecto cōsensu & effectu seu intellectu, quia is, qui agit confessoria dicit in effectu seruitutem sibi competere, agens vero negatoria dicit seruitutem aduersario non competere, vnde in effectu agens confessoria asserit, agēs vero negatoria negat. Quod intellige, vt supra dixi, & vt plene notauimus iuribus supra allegatis. Sed contra hoc dictum gl. facit, quia actiones competunt dominis prædiorum, vt in l. 2. §. hæc autem actio, ff. si ser. ven. dicit enim ibi tex. q̄ hæc actio in rem confessoria nulli alij, quàm domino fundi competit. Seruitutē enim nemo alius vendicare potest quàm is, qui dominium in numero vicino habet, cui seruitutem dicit deberi. Item ibi dr in principio illius legis de negatoria, q̄ competit domino neganti seruitutem alij competere. Sed patronus ecclesiæ nōn fundator seu dotis, non est dominus, ergo non potest agere istis iuribus siue istis actionibus. Sol. secundum Goff. & Host. hoc procedere in directis actionib. vtiles vero cōpetunt non dominis, vt conductori vectigalis, ff. de ser. l. ei qui. Vel secundum Io. An. licet non habeat patronus dominium ecclesiæ, habet tñ dominium illius iuris. Vel secundum. D. Anto. iura illa loquuntur in seruitutib. realibus, quæ debētur aerei, quo casu oportet q̄ agens dominus fundi dominantis: ī personalibus autem sufficit, q̄ esse dominum iuris, vt patet in vsufructuario, ff. si vsusfruc.
c per totum. Ego dico, q̄ Goffr. & Host. non ponderauerunt l. 2. in prin. Ibi enim dicitur, q̄ istę actiones in rem, competunt pro seruitutibus, realibus ad exemplum earum, quæ ad vsufructum pertinent, & sic, vt ibi notabiliter dicit gl. 1. primo inuentæ istæ actiones circa vsumfructum, & sic tam ius personale, quàm circa seruitutes. Vnde non vtiles immo rectæ competunt. Ad idem tex. in l. vti frui. §. fina. iuncta glo. verbo, vendicet, ff. si vsusfruct. pe. & Institu. de act. §. 2. Sicut go vsufructuario agenti, vt liberè vti sibi liceat iure suo, co-
d tit directa confessoria, d sic & patrono agenti pro iure suo. Nec diceres, quod quia verba legis nō proportionantur materiæ, sed tantum modus legis, cum patronus nō sit vsufructurius, quod potius competit vtilis actio, quam directa, iuxta per Cy. in l. ex placito. C. de rer. permuta. Sed non est vis in actu, quæ competat, vt ff. de nego. gest. l. actio. Concludo ig. glos. bene dicere, quod iste potuisset agere actione confessoria vel negatoria, non tamen debuisset concludere possessionem restitui, ex quo aduersarij non possidebant, sed modo supra dicto, vt in recitatione glos. Ex glo. ergo concluditur, quod actio & intentio hic erant ineptæ. Intentio vero erat inepta, quia concludebat ad restitutionem, cum aduersarij non possiderent. Actio erat inepta, quia rei vēdicatio datur pro re corporali, & debuisset agere negatoria vel confessoria, quæ actiones competunt pro iuribus incorporalibus. Et quanquàm multum intricatè procedant Doc. tamen non sequendo eorum ordinem scias, q̄ hoc c. potest intelligi multipliciter. Primò, vt statim dixi, q̄ actio & intentio fuerunt ineptæ. Sed contra hunc intellectum facit, quod Papa hic in decidendo solum se fundat in ineptitudine intentionis, vt patet ibi, [Vnde tuam intentionem &c.] Item absoluit milites, quia constat eos non possidere; enim actio etiam fuisset inepta, vt quia rei vendicatio non petijsset hic, iam a principio Papa libellum non admisisset, in c. 1. de offic. vic. & quod ibi no. Innocen. facit c. fac. ecclesiam. 11. q. 1. c. causam, supra eo. sed tunc demum pronunciauit
17 constitit istos milites non possidere. † Vnde dico, q̄ rei vēdicatio potuit hic competere capiendo eam latè, quæ datur pro ribus in re, vt l. 1. §. per hanc. ff. de rei vendi. & expressius pretur in c. cū venerabilis, de exce. in fi. vbi dicit, q̄ episcopus dicat ecclesiam sibi subiectam. Et hoc ratione iuris Episcopi quod habebat in ea. licet dominium illius ecclesiæ nō habeat facit quod no. Inn. in c. olim causam, de resti. spol. in ver. dominium. & l. qui tabernas. ff. de contrah. emp. & quod no. hic & supra dixi in notabilib. & hoc expresse sentit Bar. in l. in §. loca sacra. ff. de rei vend. vbi dicit, quod loca sacra, & religiosa non possumus vendicare vendicatione directa, quasi nostra, sic intelligimus text. in d. §. loca. sed ius, qđ hēmus in eis, possumus vēdicare, adiecta cā de iure canonico, vt dicimus in l. homine

ADDITIONES.

a SEB. SAP. Sequestro. Vide Rot. in tit. de elect. decis. 4. in antiq. Card. Alimen. 1. de sequest. poss. & fruc. Fel. in c. cum Bertoldus, col. fi. ver. 5. quinto tenet, infra de re iud.

b Non præsentat. Tu pōdera, quia ibi supereſt debitor, qui potest præsentare, hic nullus supereſt, qui possit præsentare. Et pondera, quia per præsentationem prouidetur ecclesiæ, vt in c. 2. & 3. de iurepa. ergo dēt attendi commodum ecclesiæ. Simile dicimus, quādo existens in peccato notorio renuntiat ecclesiæ, q̄ valeat legatum, quia prodest ecclesiæ, licet non prosit animæ linquentis. Facit simile, quod habetur in c. statutum, de præben. lib. 6. c. nos quidem, de test. vbi dicunt Doct. q̄ currit præscriptio executoris tranti, quando agitur de fauore pauperum. Ita dicamus in proposito nostro facit etiam, quia præsentatio sequitur possessorem. c. consultationib. de repat. ergo. Aene. Falc.

c Goffr. & Host. non ponderauerunt. Istam considerationem facit do. Cato de eum hic. And. Barb.

d Confessoria. Vide Ang. Are. & Mod. in §. sed æque. Insti. de act. vbi late tur materia confessoriæ, & negatoriæ.

homine in d. l. 1. in §. per hanc. ff. de rei vend. & sic posset secundum eum laicus vendicare, iuspatronatus, quod habet in eccle sia, quod no. † Potuisset secundo competere rei vendicatio stricte sumpta, capiendo, s. Rei vendicationem pro Cōfessoria; ga illa potest dici rei vendicatio, cum sit actio realis, & verba libel li debent latè a intelligi, vt includāt intentū libellantis, b vt not. in c. constitutus, de relig. dom. & no. Innocen. in c. cæterum, supra eo. & in c. 2. de ord. cog. & quod no. in l. edita. C. de eden. facit l. si quis intentione. ff. de iud. & not. in c. cum ad sedem, infra de restit. spol. Et pro hoc allego tex. apertum in l. 2. ff. si ser. vē. §. 1. vbi qs dr seruitutem vendicare, & loquitur de actione cōfessoria: sic hic pōt intelligi; sed intentio erat inepta, quatenus cōcludebat ad rei restōnem, & agebat confessoria tanq̄ cōtra possessores. Sed contra hunc intellectum facit litera in prin. quę dicit actionem istius fuisse ineptam, & incongruētem, sed dic, vt etiam sentiunt hic Doctor. quod ideo dicitur actio inepta, quia intentio fuit inepta, & sic eijcitur ineptitudo actionis, habito respectu ad modum concludendi, vt satis colligitur in litera. Potuisset etiam iste nobilis agere contra milites interdicto, vti posſin fra, de proba. c. licet, quod intellige, si ipse possidebat, tunc, vel tēpore sequestri; nam per sequestrum non perdet cōmodum possessionis, vt s. dixi. Sed quia supra visum est, quando intentio est inepta; vel actio & intētio simul est inepta. † Nūc quæro quid si intentio est apta, seu causa agendi, actio vero est inepta. Exemplū, peto fundum, qui ad me pertinet iure domi nij, & propono ēctionem ex locato, nūquid probato dominio debeam obtinere? Inn. hic tenet q̄ sic; e nihil tamen allegat. Hostien. hoc dictum reprobat per hanc decre. sed ista decr. parum facit, quia loquitur quando intentio erat inepta, vel intentio & actio simul. vide Spec. & Ioan. And. in addit. in tit. de act. & per. §. sequitur. ver. hoc quoque. & Ioan. Calde. hic sequuntur dictū stat de causa agendi: vnde illa inutilis adiectio, non habet vitiare id, quod vtiliter est expressum, cum inutile sit separabile ab vtili, vt in regula, vtile, de regu. iur. lib. 6. & hoc tenet Barto. in l. 1. ff. de eden. mouetur, quia si non expressisset nomen actionis processisset iudicium, vt not. in cap. dilecti, cod. titu. ergo idem est si expressisset, sed inepte, d argumen. in l. 1. in princi. C. de rei vxo. actio. Nec obstat, secundum eum, l. 1. ff. si men. falſ. mo. dixe. vbi videtur probari contrarium, quia ibi non solū fuit actio quæ dicit [Actione locati, & eius causa expressa,] quasi velit dicere, quod non solum ibi expressit ineptam actionem, scilicet, actione locati, quæ in illo casu non competebat; sed etiam eius causam; vt quia dixit, quia locaui, cum in casu illius legis, nō caderet locatio; dicit tamen Ioan. Calde. hic, quod si ab initio opponeretur de ineptitudine & illam non vellet actor remouere, repelleretur, quia ex hoc apparet, quod ipsius intētio esset inepta; non ergo debet audiri, & idem videtur tenere Cy. in l. 1. C. vt quæ desunt aduo. Ioan. de Ligna. nititur has opi. ad concordiam reducere: Aut causa comprænditur in solanarratione, vt quia dico, quod sum dominus, & peto cum compelli ad relaxandum, & hoc actione ex locato, & tunc non potest ferri sententia, quia non reperitur apta conclusio. Aut causa reperitur etiam in conclusione, vt quia dico, quare peto cum compelli ad relaxandum, quia sum dominus: & hoc actioue ex locato: & tunc potest pronunciare, quia cōclusio est apta, licet illa expressio, & adiectio actionis sit inutilis. Dom. Anto. videtur cespitare, vnde non videtur firmare pedem, sed magis videtur tēdere ad opi. Hostien. tantum propter dictum Cyn. in l. 2. C. de loca. vbi dicit, quod si locator narrat, quia locauit, & petit ex conducto, non est pro eo sententiandum. Item ex actione agitur, & nō ex sola causa circumscripta actionis, alias superflua fuisset intē. tio actoris, ad hoc, l. 2. §. deinde ex his. ff. de orig. iur. Illa ergo est, ex qua agitur, siue sit expresse, siue tacite collecta. Si ergo actor causam exprimit aptam, & actionem ineptam, restringit causam ad actionem expressam, & excludit tacitam, quæ eliciebat ex causa expressa, argumen. in l. fi. C. de dot. promiſ. & in l. si cū dotem. ff. solu. matrimo. & in clemē. constitutionem, de elect. Ego puto, e quod de rigore iuris procedat hæc opi. contraria, & maxime per tex. qui semper mihi fuit visus multum restringere, in l. 2. ff. si men. fal. mo. di. non cauillando literam, quicquid dicit Barto. in prælega. l. 1. de eden. Nam tex. in prælega. l. 1. si men. falſ. mo. dicit, quod si ex locato & conducto fuit actum, non tenet etiam intentio, & nihil dicitur de expressione causę: immo potius innuit oppositū, & apertè videtur innuere, quod intentio inficitur ex ineptitudine actionis, & hoc etiam sentit vna glo. quæ dicit, quod ibi vitiatur intentio propter actionem inepram, & sic etiam simpliciter transit ibi Barto. secundum intellectum illum, licet aliud postea senserit in prælegat. l. 1. de edendo. † Fateor tamen, quod de æquitate procederet opi. contraria, f quia ex quodā errore videt expressa illa inutilis actio, & potius debet inspici, quod in veritate agitur, quam quod per errorem exprimitur. Ad hoc optime facit text. in l. illicitas. §. veritas. de offic. præsid. vbi dicit text. quod veritas rerum erroribus gestorum non vitiatur, & ideo præses pronuncię id sequatur, q̄ conuenit, cum ex fide ecrum, quæ probantur &c. Ad idem 8. distinct. cap. veritate manifesta, & in l. si per errorem. ff. de iurisdictio. omn. iudic. Cum ergo ex causæ expressione, probationibus secutis, manifestè constet de iure actoris, & bona intentione eius; nō debet ille error iuris executionem impedire, ex quo inducit æquiuocationem & alternationem intentionis, & maxime probatione secuta. Et per hoc tollo fundamentum Dom. Ant. nō. n. videtur restringere causam, ad expressam actionem, cum contrarium pateat ex probationibus secutis, quæ tantum proportionant causæ, & non inutili actioni. Nā ex qualitate ꝓbationum iudicamus de intentione agentis, vt no. Innocen. in cap. cæterum, de iud. & in cap. 2. de ord. cog. & fateor, quod ex cā non agitur, sed ex actione. Sed dico q̄ agitur ex illa actione, q̄ tacite oritur ex cā narrata f̄m iuris dispōnē, & non ex inutili expressa. Pro hoc, qa ex inutili, puisione hoīs, non excludit, puisio competēs de iure cōi, vt no. in l. 2. C. de iure emphy. & per Cy. in fi. C. de pac. conuen. & facit, quia materia libelli est valde late interpretanda in fauorem actoris, vt not. hic Innocen. argumen. in l. si quis intentione. & l. solemus. ff. de iud. vt semper feratur sententia, si materia est proportionabilis, licet impropriè. De quo per Specu. in titu. de actio. & peti. §. hoc quoque notandum, in princip. vbi ponit pulchrum dictum in loco supra allegat. vide per eundem in titu. de offic. iud. §. deseruit, ver. in sententia quoque, cum sequen. vbi dicit, quod si petitio potest adaptari ad intentionem: licet impropriè, semper debet sequi sententia, argumē. in l. si quis intentione. ff. de iud. facit cap. constitutus, de relig. do. cum sua glos. & per Hostien. in cap. conquerente, de offic. ordina. & per Barto. in l. si mater. ff. de except. rei iudica. Et hanc æquitatem amplecterer in iudicio, argumen. c. fina. de transa. & in l. placuit. C. de iud. Et ad dictam l. 1. ff. si mē. fal. mo. di. responderem, quod ibi, etiam, intentio fuit inepta, quia dicebat se locasse, & tamē ibi non cadebat locatio, & hoc satis potest colligi ex principio illius legis. Vnde principiū ipsius legis est quasi ratio decisionis finis illius legis, & hæc sufficiant quo ad materiam, multa alia tractat hic Dom. Anto. quæ faciunt potius ad materiam tituli de libel. obla. vbi dicitur. Nūc venio ad glossa. vlti. quæ format duas oppositiones, & soluit.
21 secunda ibi, [Item ex hoc dicto.] † Oppo. igitur primo enim videtur, quod iudex debuit a principio reijcere ex suo officio istū
g libellum, g argumen. c. causam, de offic. delegat. & in capitu. 1. de offic. vica. Solut. si vitium libelli est patens, procedit contrarium, & idem vult Innocen. hic, vt in casu l. 1. ff. si men. fal. mo. dix. vbi ineptitudo erat expressa, & idem etiam vbi non erat expressa in libello, sed alias est notoria, vt no. Innocen. in cap. 1. de offic. vica. & Ioan. And. hic, & facit capit. sacerdotibus. 11. quæstio. 2. Si vero ineptitudo non est patens, iudex non debet incōtinenti libellum reijcere, quia non debet supplere de facto, sed debet expectare, donec constet sibi de ineptitudine ex probationibus, vt hic. Hosti. & Abb. nituntur reprobare hoc dictum glos. dicentes, quod videre, an apta sit petitio, est supplere de iure, & non de facto. Sed dic, & melius post Ioan. And. & saluando glos. quod procedit, quando dubium consistit in facto. Non enim debet iudex factum dubiū habere pro certo, & propria authoritate examinare. Exemplum hic. Poterat enim dubitari a principio, an isti milites possiderent, vnde iudices non debebant procedere ex officio, producendo testes ad probandū possessionem, sed vbi dubium consistit in iure, tunc iudex ex officio suo debet supplere, ne iudiciū reddatur delusorium, vt not. in prælega. cap. causam. & per glos. 2. in cap. de elect. lib. 6. Circa vlt. partem glo. dic de materia, vt plene dixi in c. dilectis, supra

ADDITIONES.

a Late. Adde Ro. consi. 45.

Adde hic, quæ posui supra eo. c. cæterum in nu. 18. in apost. inci. sed vtile, vbi limitaui istam materiam. Aen. Falc.

b SEB. SAP. Intentum libellantis. Vide cumulata per Alex. & d. Ias. in l. sed & si possessori. §. si iuramento. ff. de iureiur. ubi ex multis ostendūt, qualiter in libello uerba improprientur.

c Quod sic. Pro isto dicto Inno. vide Bal. in l. edita. C. de eden. & in l. 1. ff. de iurisdictio. om. iudic. & in l. pen. ff. de instit. & iur. & l. 1. ff. de eden. & in l. per diuersas. C. mand. ubi sebutur Inn. sed in l. & si fine. C. ad treb. tenet contra Inno. And. Barba.

d Sed inepte. Oppo. contra Inn. tenet Modernorum excellentiſ. d. Ias. in l. 1. in vlt. col. prin. ff. de eden. per plura fortissima fundamēta, & maxime, quia dſ q̄ in ſoia requiritur, q̄ causa exprimatur. c. sicut, de re iud. & dixi supra eo. nu. 8. ramen ſi exprimatur, & ſit inepta ſententia, vitiatur, per Doc. an l. ſi is ad quem. ff. de acq. hæ. & per multa alia, quæ reaſſumit in l. edita. in 2. col. C. de eden. ubi dicit, q̄ opi. contra Inn. eſt ſuſtentabilior, & ad regu. l. vniceæ. in prin. C. de rei vx. act. reſpōdet in d. l. 1. in fi. prin. & ibi multū late examinat iſtum paſſum, vide ibi per eum in pe. col. ter. 2. concluſio. uſq; ad fi. Aen. Fal.

e Ego puto. Vide diſtinctionem ſuper hoc art. quam facit Fel. in c. cum ordinē. col. 1. de reſcrip. vbi multa ad propoſitum, & multa etiam refert hic.

f Opi. contraria. Adde, quod illam ſequitur Rmo. conſi. 265.

g Iſtum libellum. Quomodo hoc procedat, vide late per Ias. in l. 1. colum. 1. in fi. ff. de offic. aſſeſ.

Universidad de Deusto
Biblioteca

22 pra eod. † Vlti. quæritur, quia hic dicitur, quod isti rei tenentur postmodum respondere, proposita actione apta: nunquid post absolutionem factã ab instantia iudicij propter ineptam, actionem daret iurisdictio delegati, vt cognoscere possit, a si postea proponatur actio apta. Per. & Abb. & Guliel. in Specu. in tit. de offic. iud. §. deseruit, versi. quid si proponens, dicunt, q̃ sic, quia vsque ad diffinitiuam sententiam, & executioni mandatã, vel saltem vsque ad annum, habet delegatam iurisdict. de offic. de lega. c. quærenti, & idem tenet Innocen. de offic. deleg. cap. consuluit. Dicit tamen Per. quod Guliel. tenet contrarium, per Decre. in literis, & c. significantibus, de offi. delega. sed dicit Ioan. And. quod pro prima parte facit cap. pe. infra eo. quasi velit dicere, sicut ibi peremptã instantia non perit iurisdictio delegata, vt ibi probatur, secundum vnum intellectum, sic quando fertur sententia super obseruatione iudicij, cum solum perimatur
b instantia, b non autem perit causa. Et ad c. in literis, respondetur quod ista sententia super obseruatione iudicij est interlocutoria, & non diffinitiua, secundum Ioan. An. quod not. idem post glos. concludit Barto. in l. Titia. ff. de accusa. vbi plene hoc prosequitur. Ex quo infertur, quod non est necesse, vt seratur sentẽtia in scriptis, quod tenet ibi Bar. Et intellige, quando iudex absoluit ab obseruatione iudicij, non imponendo finem causę, vt
c quia dicit, absoluo te propter libellum male conceptum, vel, propter absentiam actoris. Secus si dicat, Absoluo te, quia soluisti, e vel quia actor nõ probauit. Tunc enim est diffinitiua, nec auditur amplius actor, obstante exceptione rei iudicatæ. Quod intelligo seruata dispositione cap. Abbate sane, de re iudic. lib. 6. Dic ergo, quod aut liquet iudici de meritis causæ, & pronunciabit diffinitiuè: aut non liquet; sed apparet libellum esse ineptũ; aut intentionem, seu actionem, & pronunciabit interlocutoriè absoluendo ab instãtia iudicij; vnde iterum poterit & de nouo iudicium inchoari, vt hic per glos. & in l. properandum. §. & si
d quidem. C. de iudic. habet tamen b hæc interlocu. vim diffiniti uæ, vt not. Barto. in d. l. Titia. & bene facit, quod not. glos. in authen. habita. C. ne fi. pro pat. Et dic hoc verissimum, vbicunque actio intentanda nouiter potest aliquo modo includi in rescripto delegatorio; alias secus, per not. in capitu. super literis, de rescrip. & in capitu. P. & G. de offic. delegat. Et per hoc reseco hic aliqua superflua per domi. Ant. tacta. & hæc sufficiant ad intellectum capituli.

ADDITIONES.

a ZACH. Vt cognoscere possit. Adde plenissimè per Lanfrã. de Oria. in rep. l. admonen di. col. 11. post med. & ibi in apost. Cel. ff. de iurisdi.

b Solum permatur instantia. Tu pondera, quia Bald. in l. reus paratus. ff. de procurat. dicit ibi esse casum, quem nescit, quod iudex delegatus ante lit. contest. non potest absoluere ab instantia iudicii, sed Dom. Card. tenet contrarium. And. Barb.

c Quia soluisti. Videtur esse in opi. quod in sententia requiratur, causa absolutionis, de quo vide per istum sup. eo. nu. 7. & seq. & quæ scripsi. Aen. Fale. Adde, dicendum quod hodie non requiritur, ut no. Docto. quos congessi in apost. meo, in ver. non puto verum, in fi. ver. supra istomet c. alleg.

ANTO. FRAN. De hoc. An in sententia absolutoria, requiratur expressio causæ, dictum est supra hoc eo. c.

d SEB. SAP. Habet tamen. Vide Fel. in c. exceptionem, col. 13. uer. & ista exceptio, Tu non potes, de exceptionib. & in rub. de re ind. col. 1. cum pluribus seq. ubi late ponit, an absolutoria, ab instantia sit interlocutoria, vide etiam Card. consi. 72. in prin. & in 5. dubito. Per. de Anch. in consi. 16. incip. viso processu. Et ad propositum vide Pau. de Ca. in l. de unoquoque. ff. de re iud. ubi ponit de interlocutoria super inepto libello.

SVMMARIVM.

1 *Administrator alicuius rei, habet facultatem agendi super iuribus illius administrationis.* 2.
3 *Iudex ecclesiast. potest coercere iudicem secularem, non administrantem iustitiam potentibus.*
4 *Infamis non potest esse iudex, nec procurator.* 6.
5 *Religionis ingressus, remouet omnem defectum, quem haberet ingrediens.* 7.
8 *Prælatus potest agere, & conueniri sine consensu capituli.*
9 *Abbas habet dominum, & possessionem rerum, quibus præest, & etiam actiones.*
10 *Iudex non debet procedere ad missionem in pos. bonorum propter contumaciam unius, quando plures erunt vocandi.* 18.
Nunciatio noui operis, si fiat vni ex plurib. dominis, an sufficiat.
Missio in pos. ex primo decreto, an possit fieri per contumaciam procuratoris.
11 *Sententia lata contra legitimum administratorem ecclesiæ, mandatur executioni contra ipsam ecclesiam.*
Satisdatio de iudicatum soluendo, datur ab illis, qui uolunt aliquem defendere, & non habent mandatum.
12 *Episcopus potest agere, & respondere pro ecclesiis sibi subiectis.* 21. *an debeat præferri aliis administratoribus ecclesię in agendo* 14 & 15.
13 *Adpellatio potest fieri ab eo, cuius interest, licet alius agat super illa causa.*
16 *Episcopus non alienat bona eccle. uacantis, nisi primo ei det specialem rectorem, uel defensorem.* 20.
17 *Præscriptio non currit contra eccles. non habentem rectorem specialem, licet habeat prælatum, qui potest ipsum defendere.* 18. 19. 21. & 22. *ubi ponitur ratio.*
23 *Ecclesia, an & quando teneatur ex facto prælati.*

CAP. XVI.

Vm deputati. Præceptores templi pro mibus suis agere, & de dere pñt; nec ob. eis, q̃ non sint religiosi, vel q̃ ta sit eorum origo. hoc dicit. duo facit. Primo nit iniuriam, quæ inferebatur præceptoribus templi. Secu eam deinceps inhiber fieri, ibi, (Ne quis.) Casus lite. Magistri fratres militiæ templi in Italia constituti habẽt quosdam in mib. suis, quos appellant p̃ceptores; iudices tam clericos, q seculares, non admittebant eos in causis pro sua iustitia co quenda, illud allegantes in repulsione istorum, quod eis co generatio non erat nota. Significatum fuit hoc do. Pa. V habet authoritate, Apostolica, ne aliquis huiusmodi præce res in prosecutione causarum hac occasione ab agendo, & spondendo repellat. Ber. No. 1. quod magister, & fratres m templi sunt personæ religiosæ, facit capit. canonica, & que not. infra de senten. excommu. Et qui dicantur proprie reli si, vide, quod not. glos. in clemen. 1. de relig. dom. & in cle cum ex eo. de senten. excommu. & per Ioan. And. infra de
1 in rubr. & in capitu. ecclesia S. Mariæ. de constitutio. † No. q eo ipso, quod quis præficitur alicui administrationi, adipi & obtinet facultatem agendi super iuribus illius administ nis, etiam si sit administrator manualis, vt quia possit rem ri ad nutum superioris, vt hic, & in clemen. 1. de rescrip. N quod prorsus ignoti possunt per eorum superiorẽ præfici administrationibus, nec possunt Episcopi resistere, vel cos prætextu ad agendum non admittere. Ex quo enim non piunt institutionem ab Episcopo, nec præsunt populo, no curandum de ignota eorum origine, & credendum est sup rem præfecisse idoneum. Sic tempera capit. fina. de cler. p quod no. pro istis fratribus, & præceptoribus. S. Antonij, qu muniter sunt Vltramontani, & eorum origo nobis comm ter est ignota; debet enim in istis attendi magis cõuersatio
2 origo. † Nor. quòd religiosus habens administrationem, p per se in iudicio esse, nec exceptio religionis obst. hone tamen esset, vt constitueret procuratorem, si posset, & sic
3 lige capit. vnicum, de synd. cum glos. de quo ibi. † No. iudex ecclesiast. posse & debere coercere iudicem secularem ne ministrantem iustitiam clericis, & personis ecclesiast. Ex ctu enim iustitiæ potest haberi recursus ad ecclesiã, de quo ne dicetur in cap. licet ex suscepto, infra tit. proxi. facit c. nistratores, 23. quæstio. 5. Not. vlti. quod religiosus maxime cuius administrationi, prælatus potest dici, quod præsu diuina gratia vocatus. Et de duplici gratia diuina operan cooperante, seu gratis data, & gratum faciente, vide glo. men. 1. de magistris. Quæro cum glo. de causa mouente il dices ad quærendum de origine istorum præceptorum. Ro quòd poterat esse duplex. Prima, quia forte isti poterant e fames. Consueuerunt enim infames fugere loca nationis
4 & si erant infames, nõ poterãt esse præceptores. † Cum p procuratores, neque iudices esse possint. 3. quæstio. 7. cap cap. infames. Secunda ratio esse potest, quia dubitabant, essent serui, qui regulariter in iudicio stare non possunt, non obstantibus tenetur istos admittere, secundum glos. plici ratione. Prima, quia quisque præsumitur idoneus, & famis. Secunda, quia præsumuntur liberi, ex quo sunt in p
5 sione libertatis. † Tertia, quia si aliquem patiebãtur defe
6 prorsus talis defectus abolerur p ingressum religionis. † Ite tum glos. dicit, quod infamis non potest esse procurator
a trarium est verum de iure ciuili, a vt Institu. de excep. §. fi iure verò canon. plene dicam in capitu. Imperatorum. in iuramen. calum. vbi de hoc. Inquantum dicit, quod seruus potest stare in iudicio, dic hoc verum, si cõstat eum esse l Si verò putatur liber, valent omnia gesta ratione publici vt l. Barbarius. ff. de offi. prætor. 3. q. 3 cap. infamis. §. tria. v
7 rum. & in l. 1. C. de testamen. & per Innocent. in capit. ni elect. † Inquantum vltimò dicit, quod per ingressum relig
b tollitur omnis infamia, b seu macula; dic, vt no. glos. & sup dicta.

ADDITIONES.

a ZACH. De iure ciui. Adde tu, quod immo officium procuratoris infa hinc est, quod Doctor, aut alius nobilis quisquam, qui exercet procu non gaudebit priuileg. nobilitatis, ut no. Iac. Rebuf. in l. si quis, nu. 1. & apost. Cel. C. de dec. lib. 10. Quod fallit in procuratore principis, cui est vtile offic. immo est dignitas, ut no. Lud. Rom. sing. suo. 810. incip. bes, quod offic. procuratoris. no. idem Rebuf. in d. l. si quis, nu. 1. & ibi in addit. eiusdem Cel. supra alleg. ubi ampliat in procuratore fisci, & pi. Et dum dixi procuratoris off. infamare, dic hoc esse uerum, sententia cuta, ut ibi prox. est alleg. diffuseque tractatur.

ANT. FRAN. Verum officium procuratoris dicatur esse vile, & ignobi cas quod est vile offi. ut in l. si quis procuratorem. C. de eden.

b SEB. SAP. Omnis infamia. Quomodo possit infamia aboleri, uide & c. ex tuarum, de purga. can. quæ dicit, quod solus Deus potest illam t sed uide latius per Felyn. in capitu. cum te. colum. 5. uersicu. citra re nem, infra de re iud.

dixi & no. in c. 1. de aposta. Nunc quæro, quia iste tex. facit men tionem de istis præceptoribus, à quib. isti debent institui? dicũt Hostien. Ioan. And. & d. Anto. sequitur eos, q̃ considerandum est vtrum per electionem creentur, vt curam habeant, aut sim plicem gerant custodiam sine cura. In primis casibus, dioecesani authoritas interuenire debet, vt inf. de statu mona. §. priores, & c. cum & plantare, § in ecclesijs, de priuileg. In secundo verò casu, quando habẽt simplicem custodiam sine cura, sufficit, quod a suo superiore simpliciter deputẽtur, de statu monac. c. monachi. §. prioratus. & capi. cum ad monasterium. §. tales. De consilio tamen, sine consensu collegiorum, nisi secundum eos aliud superior obtineat ex priuilegijs, vel ex antiqua consuetudine, quæ derogat iuri, & de his quæ fi. à prælat. c. nos. de elect. c. sacrosanc. Hæc distinctio vsquequaque mihi non placuit, vnde distinguo sic, q̃ aut prioratus, vel admini. subest immediate Episcopo, & tunc eius confirmatio requiritur, si proceditur per electionem. 18. quæstio. 2. cap. 1. & quod ibi no. glo. Si vero non habet collegium, nec patronum; tunc libera institutio spectat ad episcopum. 16. quæstio. 7. c. omnes basilicæ, de hære. c. cũ ex iuncto, in fi. & quod no. glo. in cap. quamquam, de elect. li. 6. & quod no. Inno. in c. cum venerabilis, de excep. in fi. Si vero subest prela. inferiori, puta Abb. vel magistr. vt hic, & tunc recipiet institutionem ab eo, licet sit ibi collegium, argumen. in c. visis, 16. quæstio. 2. & quod no. in clemen. 1. de rescrip. & in clemen. 1. de re. eccle. non alie. Et si habet curam animæ, serua q̃ habetur in c. 1. de capel. mo. li. 6. An autem teneatur requirere consi. fui collegij, tam in præficiendo, quàm in amonẽdo, dic vt no. in c. Quero secũdo, quia de potestate, & offi. horum præceptorum clarè non habetur in iure, quale sit istorum off. Dicit hic Inno. q̃ comparat eos istis institoribus, qui præponũtur negotio dominico. de quibus satis per eum in c. quod quibusdam, de fideiuss. & per totum tit. ff. de instit. Et hoc habet locum secundum eum, vbi domus, quæ habet superiorem præceptorem, q̃ instituit inferiorem, est domina; non tantum domus inferioris; sed etiam rerum eius, alias secus. ff. de instit. act. l. 3. & in l. cuicunq;. §. 1. & §. sed & cum fullo. Item comparat eos custodibus, vel visitatoribus, vel vicarijs; quia curare, & visitare debent loca sibi per maiorem magistrum commẽdata. Et horum visitatorum officium habetur 61. distin. c. obitum. & c. seq. 63. distinct. c. si in plebibus. & 70. disti. c. sanctorũ cum simil. Et possunt huiusmodi præceptores remoueri quandocunque ad arbitrium superioris, vel superiorum, si plures sunt superiores, qui hanc potestatem habeant. Et non solum possunt isti præceptores inferiores agere & conueniri pro domibus sibi deputatis, sed etiam superior, seu superiores, si plures sunt, argumen. infra de restit. spol. c. olim causam, & ff. de inst. l. cuicunque. & ff. de exer. l. 1. §. magistrum, cum sim. Et elect. est agentis, quem cõueniat, an superiorem, vel inferiorem, vt in iuribus prælleg. sicut dicimus in cõtrahente cum institore, seu exercitore, vt in eius facultate sit quem conueniat, an præficientem, an institorem, seu exercitorem, vt in istis iuribus supra bene prælallega. Sed aduerte, quia ista optime procedunt, vt ipsemet Inno. vult, quando superior domus est domina domus inferioris, & rerum ipsius. Quid autẽ si domus inferior habet sua iura separata à domo superiori & forte tantum respondet sibi de certa pensione; sicut communiter contingit hic in Italia in præceptoribus S. Antonij, quib. tunc comparabuntur isti præceptores? Et puto q̃ comparantur istis prioribus manualibus, si deputãtur p superiorem, vel alijs habentibus dignitatem perpetuam, si habent collegium a quo eligũtur, de quibus in clemen. 1. & seq. de rescrip. in c. 2. & in c. cum ad monasterium, de statu reg. Sed circa hoc quero, cũ superior possit semper agere, p iuribus inferioris domus, vt in c. olim, de restit. spol. & in clemen. 1. de rescrip. ac etiam inferior, vt hic, & in prælleg. clemen. 1. quis eorum præferetur, si cõcurrant ad agendum? Inno. in hoc atti. multum variè loquitur, nec alicubi clare firmat pedes, & tetigit hanc materiam principaliter in quatuor locis, vt hic, & in c. olim causam, de resti. spol. & in c. cum venerabilis, de relig. do. & aliquid posuit in c. conquerente, in prin. de offi. ord. Hic enim primò dicit, q̃ si inferior potest remouere ad libitum superioris, semper præfertur superior, quia si potest illum ab administratione remouere, quod est magis; fortius a prosecutione causę specialis, argumen. ff. de procura. l. in causæ. Si vero præceptor est perpetuus, & sic non potest remoueri ad libitum superioris, nõ potest superior agere de rebus ad hunc locum pertinentibus, nisi in defectum præceptoris, alleg. no. de restit. spol. c. olim. Nec etiam est vis, q̃ superior non potest amouere inferiorem, sine consilio, & etiam sine cõ
2 sensu aliquorum, qa nec etiam prælatus, alia minora debet facere sine consilio capituli, vt infra de his, quę fi. a prælat. c. quãto. † Et tamen agere, & conueniri potest sine consilio alicuius, vt no. in c. edoceri, de rescrip. Nec est vis in hoc, an bona huius loci inferioris sint distincta a bonis loci, ac domus superioris, dũmodo remotio sit ad velle superioris, & ei obedire teneatur de

stando ibi, & recedendo. Et quod constet, q̃ quando inde amouetur minister minor, superior administrat, quia licet separata sint bona, intantum etiam, q̃ non possit illa portare ad maiorem domum, tamen administratio non est diuisa, quæ bene potest esse apud plures, vel tutores, vel administratores, vt no. in prælle. c. edoceri. Alij dicunt; & forte melius, secundum eum, q̃ nõ est forte vis vtrum præceptor sit tẽporalis, an perpetuus. Item non est vis, an possit remoueri sine causa, vel non. Itẽ, an vacante domo inferiori, veniat administratio ad superiorem, vel non. Sed in hoc tantum est vis, an ambo simul possint administrare liberè, & quis sit maior in administratione, & tunc ambo poterunt conueniri, sed maior præfertur, & sic est in exercitoribus, ff. de exerci. l. 1. §. est autem: & in patre & in filiosa. C. de bo. quę lib. l. cum non solum. & idem in institoribus. ff. de insti. actio. l. cuicunque. Et idem fere in Preposito & Decano, quãdo agitur de prẽben. vt in c. ex literis. de probatio. & in vicarijs. 93. disti. cap. 1. Item non est vis, si totum lucrum, vel damnum spectat ad aliqnem, dummodo alterius sit administratio, vt no. in prælleg. capi. edoceri. Fatetur tamen, q̃ pro, his locis religiosis, multi agere possunt, & respondere, etiam si non habeant administrationem, sed non cogũtur. de quibus no. infra de resti. spoliat. ca. olim. Postea dicit Innocen. q̃ plus sibi placet, q̃ ipse no. de relig. dom. ca. cum venerabilis. & ibi ponit duas opi. Primo enim dicit, q̃ ex quo Abbas superior habet ecclesiam i̇ pprios vsus, vel aliorum, vt sibi placet, iustè defendit ecclesiam, qa causa est sua, ex quo commodum & incommodum ad eum pertinet suo nomine. 2. quæstio. 6. c. biduum. §. palam. Nec est vis, q̃ hęc ecclesia habet proprium & perpetuum vicarium, prælati, custodem, vel commendatarium, vel etiã, quod bona eius non
a sunt distincta a bonis monasterij, qa Abbas a magis propriè dicitur prælatus, vel custos illius ecclesiæ, quam ille prælatus vel
9 custos qui ibi moratur. † Et illic Abbas dicitur possidere ecclesiam, & eius possessionem tenere per inferiorem prelatum, vel custodem, de restitu. spoliat. c. cum venissent. & de sup. neg. prela. c. sicut. Item apud Abbatem, sunt nõ solum dominia & possessiones rerum, sed etiam actiones, argumen. de relig. dom. c. constitutus. fatetur tamen, q̃ vterque potest conueniri, qa tũc vna censetur administratio amborum, sicut dicitur vnum consistorium officialis & episcopi. Ponit & aliã op. quod aliud sit tam in perpetuis prelatis & necessarijs, quam in temporalibus & volũtarijs, quia sicut primi non possunt remoueri a prælatura sine causa, sic nec ab agendo. in temporalibus autem secus, quia tantum custodibus comparantur, & hoc accedit ad id qđ no. hic. Dicit tamen, q̃ si prelatus superior non haberet eccl. in proprios vsus, sed tantum esset patro. tunc in causa iuris patro. ageret, & responderet superior. In alijs vero tangentibus ecclesiam, ageret, & responderet prælatus inferior. ad hoc, de offi. or
10 di. c. cum vos, de appella. c. bonæ. † Et subijcit vnum notabile di
b ctum, b quod vbi sunt plures, qui conueniri possunt super eadẽ quęstio. nomine alicuius ecclesiæ, quod nõ debet iudex procedere ad missionem in possessionem, etiã si vnus sit contumax, nisi omnes vocentur. ff. de mino. l. Aemilius. & argumen. ff. ex quib. cau. in poss. ea. l. hęc autem. Et hoc notabile dictum sequitur glo. in clemen. 1. de rescript. & optime facit hæc l. hæc autẽ. quam allegat Innocen. vbi dicitur, quod non debet fieri missio cõtra pupillum, nisi prius citentur omnes, qui pupillum defendere possunt. Vnde si habet plures tutores oẽs debẽt citari, licet habeãt potestatem insolidum. l. fi. de autho. præst. C. In cõtrarium facit l. de pupillo. §. si plurium. ff. de noui oper. nuncia. vbi probatur, quod si multi sint domini eiusdem rei, satis est alteri eorum nunciare nouum opus. Sol. quod ibi loquitur in denũciatione reali. Nam denunciatio ex parte eius cui fit, est realis, iõ sufficit vni in ipsa denunciare, vt no. ibi Bar. facit l. 1. §. pe. ff. de vent. inspi. vbi denunciatio debet fieri omnibus, quorum interesse potest, & eo modo solui potest contrarium, quod formari potest de l. quamuis. ff. de dam. infect. vbi satis est denunciare vsufructuario. Et per hoc dubito, an Barto. & alij bene dicant in eo, quod volunt, quod ex contumacia solius procuratoris possit peruenire ad missionem ex primo decreto, per l. 3. C. de procu. vbi hoc no. Bar. Et idem dixit in d. l. quamuis. multi tamen contra, vt ipsemet refert in d. l. 3. & ipsemet videtur dubitare, per ea, quæ no. glos. in ca. causam. de do. & contu. primo enim debet citari dominus, & postea procurator, si dominus non reperitur, & hoc est verius per d. l. hæc aũt. Et ad d. l. 3. dic, vt ibi no. dicitur, quod precise non potest fieri missio, sed prætor deliberabit, & c. Et Innocen. etiam sentit primum, in c. 1. vt lit. non contest. & dicit sibi plus placere hoc, quam quod notatuit

ADDITIONES

a SEB. SAP. Quia Abb. Ad hoc facit, quod Abb. æquiparatur patri; tanquam legitimo administratori, vt no. gl. in l. si præses. C. quomo. & quan. iu. quam ad hoc alleg. Alex. in l. si condicatur. in apost. ad Bar. ff. de cond. fur.

b SEB. SAP. Notabile dictum. Vide Per. de Anch. Card. & Inno. in cle. 1. de rescrip. Inno. Ro. & d. Alex. in l. si finita. §. Iulianus. ff. de dam. infec. & Mod. in d. l. de pupillo. §. si plurium. ff. de ope. noui nuncia.

Universidad de Deusto
Biblioteca

uit, de restit. spoliat. c. olim causam, & hic. † Subijcit etiã, quod vbi legitimus defensor ecclesiæ est conuentus, sententia lata cõ eum mandabitur executioni contra ecclesiam; nec cogitur satisdare, dum defendit, de iudicato soluendo ff. de admin. tut. l. vulgo. Secus in alijs non habentibus legitimam administrationem. Nam illi bene admittuntur ad defendendum, etiam sine mandato, cum satisdatione. C. de satisd. l. 1. de procur. l. exigẽdi. hoc dicit Inno. in d. c. cum venerabilis. Sed in ca. olim causam de restit. spoliat dicit, quod si agitur de iuribus ad aliquam domum pertinentibus, sufficit, si agit magister illius domus, alle. istum tex. Si vero de subiectione, vel restitutione alicuius domus agitur, debet agere magister superior, vel prouinciæ, vel ciuitatis, alleg. illud c. olim causam. Posset etiam dici secundum eũ, quod maior potest semp agere, si velit; & si magna est causa debet requirere fratres. Imo plus sibi videtur, quòd p domibus istis, quæ sic sunt subiectæ alij, quòd de rebus earum faciũt, & disponunt ad libitum suum, & præceptorem amouent, quãdo volunt omnes, qui huiusmodi potestatem habẽt immediate super domos illas possunt agere, & etiam conueniri. Et erit semper in optione maioris, vt ipse cæteris pferatur, si voluerit, argumen. in præalleg. capit. olim. Si enim potest remouere ab administratione minores; multo fortius potest remouere eum a lite agẽda; & etiam, quia sua magis interest, qui maiorem potestatem habet in domo, argumen. 2. quæstio. 6. cap. palam. Tamẽ si maior minorem remouerit, ipse magister tenetur per se vel per alium litem agere: alioquin contra dominum, tanquã contra contumacem, proceditur. Si vero non sint sic omnino subiectæ; tamen aliquo modo sunt subiectæ: Nam aliquando sunt de archidiaconatu alicuius, aliquãdo de archipresbyteratu; aliquando respondent Abbatibus de temporalibus, vel alijs ecclesiasticis personis, ratione iurispatronatus, & aliquando ẽt laicis. In omnibus, etiam istis casibus, & similibus, primo loco licet agere, & respõdere administratoribus harum domorum; & si negligentia, vel aliqua iusta causa subsistit, præmissa aliqua summaria cognitione per iudicem, qui debet de causa cognoscere; etiam omnes prædicti & alij consimiles agere poterunt. 26. quæstio. 1. cap. constituturum. & quæstio. 7. capit. filijs 11. quæst. 2. cap. non liceat. & infra de re. eccle. non alie. ca. si quis presbyterorum. † Et plus etiã sibi videtur, quod episcopus semper agere, & respõdere possit pro ecclesijs sibi subditis, de succes. ab intesta. cap. fi. Et melius, C. de sacrosan. eccl. l. sancimus. vbi dicit, quod episcopus, & etiam œconomus, & custos vasorum agere possunt: ipse enim est prædominator in cunctis. 25. dist. cap. perlectis. & ipsius est omnis cura. 10. quæstio. 1. c. 2. & seq. 16. q. 7. c. omnes basilicæ. Et videtur per præmissa capitula, q Episcopus in agendo, debet alijs præferri. Dicit tamen, q iudex, qui debet de causa cognoscere, videre poterit, qs præferatur, & maxime attendet in causæ cognitione, quod quo ad tẽporalia, prior est causa inferioris ministri, quam Episcopi. 10. q. 2. c. qui. & infra de reb. eccle. non alie. c. 1. & in spiritualibus saltẽm, quæ episcopum tangunt, prior est episcopus, quàm inferiores ministri.

ADDITIO. Et hoc precisè tenet Bar. in d. l. sancimus, & ibi est tex. cum glo. quod episcopus agit pro ecclesijs sibi subiectis. & dicit ibi Barto. quod debet tunc agere non nomine proprio; sed nomine capellæ, sicut agit consanguineus pro coniuncto. Et no. ex hoc, quod episcopus agit pro ecclesia sibi subiecta, licet non vacet. Idem si vacat, vt in cap. fina. de succes. ab intest. Et sic intelligit ibi Innocen. & ita tenet Hostien. & vide ibi tex. expressum pro dicto Barto. vt episcopus agat nomine ipsius capellæ. Et his, & alijs attentis circa personarum discretionem, & fidem, & circa interesse vniuscuiusque, iudex eligat idoneiorẽ, argumen. ff. de pop. act. l. 2. De canonicis autem, quomodo agere possunt, remittit ad no. in ca. cum olim, de testib. Item dicit quod in omnibus prædictis, si illi quorum interest, volunt assistere alijs, qui agunt, non prohibentur. † Etiam possunt appellare, a infra de re iud. cap. cum semper. Sed contra prædicta opp.

14 de c. edoceri. de rescri. vbi dicitur q si administrationes sunt diuisæ, q iste solus potest agere, qui administrat. Resp. q procedit vbi nulla causa subest, quare alius agat; hic secus. Itẽ illa decre. habet locum, vbi sunt administrationes penitus diuisæ, sed inter episcopum & ministros non sunt diuisæ, imo sunt ambo ad ministratores, sed vnus sub alio. Et idem quod supra dictũ est dicit de alijs, qui remouent minores ministros, quomodo volunt, vt sunt templarij, & huiusmodi alij. Et subijcit vnum notabile dictũ licet superiores, ad quos non immediate pertinent temporalia, nec sunt ecclesiæ administratores, agere possint, vt dictum est, & etiam aliquando præteruntur alijs; tamen dicit illas inferiores domos esse sine legitimo defensore, ideſt, immediato; b si prælatus specialis est mortuus. Et ideo non currit prescriptio contra eas; quia nõ cessat causa constitutionis, si nõ est qui specialem curam eius agat. Hæc sunt dicta Inno. in præalle. c. olim. Sed in cap. conquerente. de offi. ordi. no. per illum tex. Abbatem posse agere pro capellis suis, ne in debito onere grauentur. de offi. ordin. cap. 1. Sed si prælati ipsarum ecclesiarum velint agere, ipsi præponuntur, argumen. eorum, quæ no. in edoceri, de rescrip. Sed posset dici secundum eũ, q ideo Abbas in ca. conquerente, fuit admissus, quia illa iura episcopalia ad se pertinere. Hęc sunt verba Innocen. & quia originalia omnia, in multis locis sparsa, generant confusionem quãdoideo curiosius volui hęc annectere, quia materia est notabilis & quotidiana; & tangit nedũ istos præceptores, sed episcopos & alios prælatos. † Et coniungendo ista dicta Innocen. sic dicit, quo, post dom. Anto. aliquibus additis. Aut agitur de facultate agendi, & de iure præferendi inter episcopum & capitulũ, quando concurrunt ad agendum; & an vnus possit agere sine alio, & dic, vt no. plenius in d. c. edoceri. de rescrip. quandoque agitur de iure præferẽdi inter episcopum & alium secularem prælatum inferiorem, vel inter alium superiorem, non episcopum tenet Inno. in præalleg. cap. olim. & vt supra retuli. Quandoque agitur de iure præferẽdi inter prælatum regularem, & suum inferiorem, & tunc aut agitur de iure tangente tantum superiorem, vt de iure subiectionis, vel de potestate substituẽdi, & ipse tus præfertur, argumen. de maio. & obe. c. inter quatuor. de rescrip. c. auditis. & contra eum dirigẽdus est libellus, puto tamen q etiam inferior admittetur ad defensionem, quia sua interest non mutare superiorem, vt no. Inno. in d. c. auditis, facit c. ex fuit, de dil. Si agitur de bonis & de iuribus inferioris domus, c causa est ardua, e defensio spectat ad superiorẽ, vel saltem inferior non aget sine consensu superioris prælati. arg. eorum, quæ no. in capi. edoceri, de rescrip. & per Inno. in capi. requisistis. fi. de testamen. Si vero cõcurrunt, quis præferatur isto casu, vbi quando causa non est ardua; tunc si potest apparere de consuetudine, priuilegio, vel statuto, quis sit superior administrane, ille præfertur, vt vult Innocen. hic argume. in patre & filio in bonis aduẽtitijs. l. 1. C. de bo. ma. & l. cũ oportet. C. de bo. quib. Si vero consuetudo nihil disponit, tunc attende ad qualitem subiectionis, & distingue tria membra. Quandoque ecclesia est subiecta superiori, quo ad prælatum, & eius bona, quando quo ad prælatum tantum; quãdoque quo ad ius patronatus, testest addi & quartum, quãdo est subiecta quo ad aliquod ius rituale, aut temporale. Primo casu, quando est subiecta quo ad bona, & prælatum, quia de bonis iudicat ad libitum, & etiã prælato ipsum ad placitum remouendo, & tunc licet inferior possit agere, vt hic, in clemen. 1. de rescrip. tamen si superior currit, ei præfertur, tanquam habens maiorem administrationem. Et in hanc sententiam videtur Innocen. communiter inclinare, & tenet Zenze. in cle. 1. preal. & est satis rõnabile, vt præferatur is, de cuius maiori præiudicio tractatur. Ad hoc addit opt. arg. in l. si plures. ff. de acc. vbi dicit tex. q si plures ad accusandũ in publicis iudicijs, iudex dẽt eligere causa cognita, habẽdo respũm ad dignitatem personarum, ad interesse iusque,

ADDITIONES.

a Appellare. An tertius, cuius interest, possit appellare, vide Cor. in consi. incip. præsens, per totum. in 1. volu. & in consil. 9. incip. attentis narratis prin. in 3. vol. & in consi. 25. incip. attentis, in prin. eo. vol. & ponitur vnque, an talis app. tertij suspendat executionem, contra condemnatum, contra quem sententia transiuit in rem iud. Aen. Falc.

ZACH. Adde, in quantum iste petit, an tertius comparens pro suo interesse, possit appellare, & dic cum Old. consi. 254. incip. contra prouisionem quod sic. Idem tenet iste in c. super eo, & ibi posui in apost. ad ipsum, fin. de offi. del. & Car. in cle. 1. in prin. de cau. pos. & prop. per c. cum super, & Inn. in gl. sua. in ver. constiterit. supra de re iu. Quod ego amplio, ẽt si sua appellatio sit tertia a sniã, dum tamen ipse in alijs appellauerit: sed litigans dolum destitit, ita no. præal. Inn. vbi supra prox. ver. & no. q. tertia pena. & per Bar. omnino in l. a sentẽtia. ff. de app. quam ampliationẽ ego limito. si ignorauerit causam agi, alias secus. Ita no. iste in alle. c. cum super. Lanf. de Ori. in c. quoniam contra. §. appellationes, ver. quæro quis. cum ver. se. & ibi in apost. Benedi. c. & Cel. infra de fi. instr.

ANT. FRAN. Circa istum passum, quando tertius vult venire ad causam per alium iam ceptam, vtrum, & quãdo possit venire, habetur per Bar. in perlusorio. ff. de app. & per Ang. ple. in l. si suspecta. ff. de inoff. test. & per Ant. post Io. And. in c. cũ super. hic alle. & q possit appellare tertius, & quod appellatio suspendat executionẽ sententiæ latæ contra tertium, etiam non appellantem, habetur in l. si creditor, in prin. ff. mand. Et tene menti, quod quando talis tertius vult appellare, vel forsan etiam ante sententiam assistere iudicio, quod agitur cũ tertio pro suo interesse, debet ante omnia docere de suo interesse, vt per Bar. in l. a duo Pio. in §. sed illud. & in §. si super bus. ff. de re iud. & plenius per eundem Bar. in l. a sentẽtia. ff. de appel. Et de etiam quod tertius comparens pro suo interesse potest opponere exptionem ad impediendum iudicium inter alios inchoatum, docendo tam de suo interesse, vt supra, vt pulchre declarat Bart. in l. si quis libertatem de pet. hære. Et tene etiam mẽti, quod si iudex procederet per inquisitionem super iniuria, vel offensa illata alicui, possit offensus in tali inquisitione intervenire, & insistere iudicio, & adducere probationes, & curare, ne condatur, quia sua interest, quod offendens eum condemnetur, vt pulchre dicta. Bal. in l. fi. C. de litig. quod est no.

b SEB. SAP. Immediato. Vide Abb. in ca. 1. colum. 1. vbi Fel. infra de rescr. Card. in clemen. fi. in 6. colum. ver. fol. dicit Laud. de procu. & Abb. in cons. 22. in 1. volum.

c Est ardua. Vide Lapum alleg. 49. vbi etiam declarat, quæ sit causa ardua, & vide etiam Rom. consi. 369. incip. circa primum. col. 7. ver. 3. est ratio.

iusque, ad ætatem, ad mores, & similia. Ad idem optime facit l. si maritus. §. fi. ff. de adul. & adde alias rationes Inno. supra recitas. Secundo casu principali, quando est subiecta quo ad prælatum tantum, & tũc aut est remouibilis ad nutum superioris, & tunc præfertur superior, vt communiter sentit Innocen. quia si potest illum remouere ex toto, fortius ab illa lite. Si verò prælatus est perpetuus, ita q non potest amoueri sine causa, & tũc Innocen. variat, vt tamẽ magis inclinare, vt preferatur cæteris paribus inferior, ex causa tñ põt eligere iudex superiorem, vt si in inferior est negligens, vel alia cã subsit, aliàs puto illum inferiorẽ præferendum, ex quo est perpetuus, quia ille est defensor eccle. się immediatus, optimè facit c. fi. de off. archipresby. & in c. 1. de 16 reb. eccl. non alie. lib. 6. † Vbi eps, ecclesia vacante, non alienat eius bona, nisi det sibi rectorem, vel defensorem, qui specialiter curam eius agat, præsumitur enim, illum hãc maiorem curam. 17 Et facit. † illud no. dictum Innoc. in c. olim causam, supra alleg. vbi prælato inferiori mortuo, non currit præscriptio ecclesiæ; sed superior põt pro ipsa agere. Ad idem facit c. sup eo, de præb. lib. 6. Item istius spãliter interest, cum inde viuat; & immediate eius curam agat, arg. in præalleg. l. si plures. & l. si maritus. ff. de adulter. Fateor tamen, q superior põt assistere in lite, vt sup. dixi, secundum Inn. arg. l. si suspecta. ff. de inofficia. test. Et hoc idem dicit Zenze. in præall. cle. 1. Tertio casu principali, qñ subiecta ẽ quo ad ius patronatus tñ: dic, vt supra dixi, fm Inn. & Zenze. i d. cle. 1. quod si agitur de iure patronatus, tũc spectat ad superiorem; ideo ille solus admittitur. 2. q. 6. c. biduum, ver. palã. Si vero de iuribus ecclesiæ, tunc pfertur ẽpiatus, cum ipse principaliter administrationem hãat, & non patronus ad hoc, x. q. j. c. no uerint. Patronus tñ ecclesiasticus, hẽt facultatẽ circa bona tpalia exigendi rõnem, prout dr in c. cum & plãtare, inf. de pri. Vltimo mẽoro, qñ ecclesia est subiecta, quo ad aliqđ ius tpale, vel spirituale, dic, vt sup. dixi, fm Inn. in c. olim, de rest. spol. Competit ergo ius agendi specialib. administratorib. domorum, sed ĩ subsidium admittitur superior, ad hoc, quod no. in c. cum olim 18 de test. † Et no. ex prędictis illud dictum Inn. in c. cum venerabilis, q vbi plures possunt agere, & defendere, nõ dẽt fieri missio pp contumaciam vnius, nisi oẽs alij citentur, & idem tenẽt Doct. gl. & Pau. ĩ d. cle. 1. † Item no. singulariter illud dictum Inn. 19 in c. olim. q contra ecclesiam inferiorem vacantem non currit pscriptio, licet supior possit agere. Reddit cãm, qa nõ cessat cã pstõnis; qa non hẽt ĩmum & spãlem defensorem. Hoſt. ibi dicit, q nescit de qua constõne loquatur. Dicit aũt, q pstones, ne sede vacan. vt testes non recipiantur, & q nihil innouetur, pro cedũt in ecclesia cathedrali tñ. est aũt constũ, quę de inferioribus loquitur, q dicit iura ecclesiæ minui non posse, vacante ecclesia, qa non est spãlis defensor, qui iura illius agat, de reb. ecc. non alien. c. 1. li. 6. d. Anto. dicit se credere, q loquatur de ca. de quarta, de præscri. Sed certe illud loquitur de ecclesia cathedrali. Sed potest dici, q Inno. fuit motus, potius ex mẽte iurium, q ex verbis. Ideo enim non currit præscriptio cõ eccle. vacantem, quia caret legitimo, & immediato defensore, vnde idem dicẽ- 20 dum ẽ in ecclesijs inferiorib. Sicut enim † episcopus directe nõ alienat bona ecclesiæ vacantis, nos dato defensore; vt in c. 1. de reb. eccl. non alie. lib. 6. prælleg. ita nec indirectè, patiendo prescriptionem currere. Et in hac materia sic cõcludo, q respectu præscriptionis currentis in præiudicium ecclesiæ inferioris, habet locum tit. ne sed. vacan. Item respectu alienationis rerum ipsius ecclesiæ vacantis, vt in præall. c. 1. in glo. in ver. ecclesia. Sed respectu actionis mouendæ, vel defensionis suscipiendæ, il- 21 le tit. locum non hẽt in inferioribus ecclesijs. † Nam potest tũc episcopus, vel alius superior immediatus agere, & defensionẽ suscipere, ut in c. fi. de succes. ab intest. in cle. 1. de rescrip. facit l. 22 fancimus. C. de sacrosc. eccle. Et idem putat Inno. in præall. c. fi. vt superior possit agere pro collegio sibi subiecto. † Sed quęro de ratione diuersitatis, quare respectu prescrip. & respectu alienationis, habet locum tit. ne sc. vacan. & sic non respectu actionis mouendæ, vel defensionis suscipiendæ? Sol. puto, q in duobus primis casibus agitur de graui præiudicio ipsius eccles. inferioris. ideo non debet currere præscriptio, nec alienatio fieri debet, si eccle. caret immediato defensore, quanquam Episcopus possit pro illa agere, tamen cum multis sit implicitus, non præsumitur ita diligens in factis particularibus inferiorum ecclesiarum, quemadmodum ipsi speciales administratores, arg. in c. fi. de off. archipresby. & in præalleg. cle. 1. Vnde com eccle sia vacat, dr carere legitimo defensore, licet eps, pea possit agere, vt dicit tex. in præalleg. c. 1. vide ibi glos. in verbo, defensore, sed qñ episc. vult agere, vel defendere, non agitur de præiudicio illius eccle. immo de fauore, quia ex quo episc. assumit in se administrationem, præsumptio est, q studiosè & diligenter se geret, arg. xj. q. j. per totum. Vide in argu. ad prędicta, quod no. in 23 cle. si vna, de reb. eccl. non alie. gl. in verbo, defensor, quæ est notabilis. † Vlt. quęro, an domus, seu ecclesia teneatur ex facto istorum præceptorum, seu commendatorum. Sol. dicit Inno. q ex dolo istorum, etiam in contractibus admissio, non tenetur domus, seu eccle. nisi sit facta ex hoc locupletior. ff. quãdo ex fac. tu. l. dolus, & C. quãdo ex fac. tu. l. si in rem. & ff. de tri. l. sed & si. §. 1. & no. de depo. c. grauis. & ff. de act. empt. l. Iul. De culpa aũt præceptorum, tenetur locus insolidum, si potest seruari indemnis a præceptore, alias non. ff. de admi. tut. l. fi. in prin. & ff. quando ex fa. tu. l. 2. & 3. Si autem bona fide contraxit præceptor, tenetur locus insolidum, etiam si sit inde pauperior, vt infra de pẽ ca. c. 2. ff. de mino. l. patri. §. si pecuniam. & ff. de euict. l. illud. §. 1 sed potest in integ. restitui. Dicitur autem secundum eum dolo tutoris, vel præceptoris factũ esse, si accepit, vel retinuit sciẽter plusquam debetur. ff. de trib. l. sed & si seruus. Et idem si nõ retinuit, quod debuit retineri. ff. de trib. l. quod in hærede. §. fi. si autem ignorãter, secus; dummodo restituat, q̃ cito potest, vt ff. de trib. l. illud. §. si cuius. Executio autem rei iud. semper fit contra locum, sicut sit contra pupillum. ff. de re ind. l. si ſe; & de ad min. tut. l. 2. §. 1 Et hæc bene no. tãquam quotidiana. Ex quibus a etiam collige, quod præiudicat, ut tutor, a seu, vt curator, cum quæritur, an ex eius facto teneatur ecclesia. Idem dic, cum quęritur, an eius hæres, & qualiter teneatur ex facto prælati defuncti, ut est gloss. not. in capitu. ex præsentia, de pigno. in glo. fina. & per Innocen. in c. cum in officijs, de testam.

ADDITIO.

a SEB. SAP. Vt tutor. Quòd non fit bona æquiparatio de tutore ad prælatum tenet gloss. vbi Gemi. in cap. fin. 5. quæstio. 3. Abb. in disputa. sua incipien. Sempronius, col. 19. uer. nec obstat. in 4. dubio, uide tamen gl. quę facit hãc æquiparationem, in c. ex literis. de pigno. & no. Abb. in c. episcopus. de præben. & gl. in l. si præses. C. quomo. & quan. iud. & in §. si quis autẽ suspectus, Institu. de suspe. tur.

SVMMARIVM.

1 *Iudex ecclesiasticus debet laicis conquerentibus de clericis, iustitiam facere*
2 *Nemo potest sibi ipsi ius dicere, nisi quando non inueniet iustitiã ab aliquo.*
3 *Ab interlocutoria de iure ciuili regulariter non appellatur.*
Appellari potest de iure cano. ab omni grauamine.
In præparatorijs iudiciorum seruantur statuta fori, vbi iudicium exercetur.
4 *Clericus vtrum possit in causa reconuentionis, litigare coram iudice laico.*
5 *Appellatio frustratoria ipso iure non tenet, & quæ dicatur appellatio frustratoria.*
6 *Clerici non possunt, etiam volentes, cõueniri coram iudice seculari, etiam cõsentiente episcopo. super nulla causa etiam, etiam reali. 8.*
7 *Iudex eccles. supplet defectum iudicis secularis, sed non econtra.*
8 *Clericus ratione tributi soluendi ex suis possessionibus, non potest cõueniri coram iudice, seculari de iure canonico, sed secus de iure ciuili.*

CAP. XVII.

1 QValiter, & quando. Iudices † ecclesiastici dñt de clericis laicis conquerentib. iustitiam facere. & sic cõiter sumматur, & scdm hanc summationem ista decre. nõ est de dubio, quod esse non debet. de off. deleg. c. cum in iur. & ff. ad Carb. l. quod Labeo. & ff. ad munic. l. 1. Ideo, ut aliquid affe rat, summo sic. Prælati debent laicis de clericis cõquerentib. appellatione frustratoria non obstante, iustitiam facere, ad secula re tamen forum clerici a laicis trahi non debent, etiam data ip forum prælatorum negligẽtia. h. d. Et tria facit. Primo præcipit. Secundò impedimentum remouet, ibi, [Non obstantib.] Tertio grauamen suspicatur, & prohibetur, ibi, [Pro defectu.] Casus lit Præcipit Papa prælatis ecclesiarum, quòd laicis conquerentibus de clericis, plenam iustitiam faciant, non obstantibus appellationibus frustratorijs, quas clerici frequenter contra lai eos oppo. ne pro defectu iustitiæ, clerici huiusmodi a laicis ad iudicium seculare trahanẽ, quod omninoprohibentur. No. 1. q
2 licet iudex negligat iustitiam facere, non debet tamen per hoc quis ius sibi dicere, sed debet habere recursum ad superiorem
a ipsius iudicis, a argumen. hic & in c. licet, inf. tit. prox. In defe
b ctum tamen superioris, licitũ est cuilibet sibi ius dicere, vt no. Inno.

ADDITIONES.

a Ipsius iudicis. Sed an per viam appellationis. Pet. de Ancha. hic dicit, quòd sic vide eum, & vide l. fina. §. illud. C. de temp. appel. & quæ ibi remissi ad Bal. And. Barba.

b Sibi ius dicere. No. ad limitationem glo. in l. si quis in tantam. in gl. ſmag. ver. 7. il. 2. C. unde vi. quæ dum dicit, quod creditor, qui propria authoritate exegit suos debitores, ineidit in illam legem. Et illam gl. sequuntur do. & ibi ĩ l. fi pœnæ. ff. de condict. indeb. dico non procedere, quando alias creditor nõ inueniret iustitiã, vt hic. Cogita tamen, quia ista non uidi per aliquẽ tractata. & ita forte potes limitare omnia in materia dictæ l. si quis in tantam. Aen. de Falco.

ANT. FRAN. Ad hoc, an l. si quis in tantam, habeat locum, quando quis nõ potest consequi iustitiam, uel propter potentiam aduersarij, uel ex alia causa, satis placet sententia istius, quia licet quis non possit sibi ius dicere; tamen ratione denegatæ iustitiæ, & si aliter non potest prouidere indemnitati suę, potest propria manu, etiam militari sibi ius dicere & se indemnẽ conseruare, ut habetur in capit. placuit. 16. quæstio. 6. & in cap. cum qui, de præb. li. 6. & no. Mod. doc. in l. qui iurisdictiõnẽ, de iurisd. om. iud. & in l. j. C. ne quis in sua causa.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a Iuno. in c. olim causam, a de resti. spo. & no. 1. dist. c. ius gen. in gl. & tex. cum bona gl. C. de Iudę. l. nullus, tetigi aliquid in c. 1
3 supra eo. † No. 2. a cōtrario sēiu huius literę, ꝙ licet regulariter
b de iure ciuili, non appelletur ab interlocutoria, b l. ante sententiæ tempus. C. quorum ap. nō rec. & l. 2. ff. de ap. reci. & in ca. super eo, de appel. attamen si causa vertitur inter clericum, & laicum in foro ecclesiastico, potest ex iusto grauamine appellari, quod procedit etiam respectu laici, quia in preparatorijs debēt seruari statuta fori, vbi iudicium exercetur, vt l. 3. ff. de test. & in
4 c. quod clericis, vbi plene dicā, de foro cōp. & hoc expresse tenet Arch. 2. q. 6. c. non ita. † No. ibi. [omnino,] arg. bo. ad materiam c. at si clerici, supra eo. ꝙ clericus nullo modo possit recū ueniri coram iudice seculari, cum per hanc dictionem [omnino] videatur vniuersaliter excludere omnem tractum. Tenentes tamen contrarium, dicunt, ꝙ hæc litera excludit trahentem, & sic conuenientem, non autem reconuenientem. Et di-
c cit Hostien. ꝙ verificatur hæc vniuersalitas (omnino) e etiam siue clericus inuitus trahatur, siue volens, inuito, vel consentiente episcopo, infra ti. proxi. c. si diligenti. & c. significasti, siue agat ciuiliter siue criminaliter, siue episc. faciat iustitiam, siue non. Sed si vis tenere contrarium, potes dicere, ꝙ satis dicitur trahi in causa reconuentionis, cum saltem accesserit ad iudicium secularem in causa conuentionis. & tunc compellitur respondere in causa reconuentionis. Item in causa conuentionis potest desistere, sed non sic in causa reconuentionis, cū iudicium reddatur in inuitum, vt in c. intelleximus, supra eo. & l. inter stipulantem, §. 1. ff. de verb. ob. Et sic satis dicitur trahi, ex quo inuitus, & accedens pro alia causa tenetur respondere, tra
5 hitur. n. respectu intentionis suæ. Expediendo † gl. 1. opp. de capastoralis, & c. vt debitus, infra de app. vbi patet, ꝙ appellationes frustratoriæ ipso iure non tenent. glos. fatetur contrarium, Sed secundum hoc videtur hæc dec. de aliquo, puidere, vnde potest dici, ꝙ omnis appellatio olim, quæ non erat manifeste friuola, deferebat causam ad Papam. 2. q. 9. c. ad Romanam, & no. infra de ap. c. vt debitus. Sed hæc decre. prohibet, ꝙ laico liti gāte contra clericum, non admittatur appellatio, si in veritate sit frustratoria. Et potest dici frustratoria secundum Gof. Ho. & Pet. omnis illa, in qua nō affigna tur probabilis causa. hodie ve
6 ro dic, vt plene le. & no. c. pastoralis, & in c. vt debitus, de app. † Scda glo. quærit, an clerici volentes possint conueniri coram iudice seculari? Respon. ꝙ non, vt in c. si diligēti, & i c. significa
d sti, infra tit. prox. & etiam si episcopus consentiret d vt in prę al.
7 c. significasti. ꝙ intellige, vt dixi in c. 2. supra eo. † Oppo. contra tex. de c. licet. & c. ex transmissa, infra ti. prox. vbi iudex ecclesia sticus supplet negligēriam iudicis secularis; ergo idem ecōuer so. Glo. ista respondet, ꝙ ecclesiasticus bene supplet negligen-
e tiam iudicis secularis, e sed non econuerso, sed gl. nō reddit rationem diuersitatis. Vnde dic secundum Gof. & Io. ꝙ rō diuersitatis est, quia omnes causæ clericorum, & laicorum deferebā tur ad iudicem ecclesiast. infra qui fi. sint legi. c. per venerabilē, 10. q. c. relata. Et ideo si laicus redeat ad suum primæuum forū, non v. detur conditiō eius deterior, sicut nec dotis cōditio vide tur deterior, cum redit ad naturam suam, ff. de pac. l. si vnus. §. pactus ne peteret, in fi ad hoc; 5. dist. c. ab exordio. Item hoc ē naturale, ꝙ maior minoris negligentiam suppleat. 9. q. 3. c. cū simus. Hæ rationes mihi omnino non satisfaciūt, sed repetunt id ipsum, quare. Vnde dico, ꝙ ratio fundamentalis est, quia ec clesia habet iurisdictionē in temporalibus, saltem in habitu, vt plene dixi in c. nouit, supra eo. quā iurisdictionē exercere pōt, & debet, data negligentia iudicis secularis, qui censetur minister ecclesiæ, vt ibi dictum fuit. Sed iudex secularis non habet iurisdictionē in clericos, nec actu, nec habitu, imo est prorsus huius iurisdictiōnis incapax, argu. in ca. cām, de præscri. & 11. q. 1. c. sacerdotibus, & est inferior ecclesiastico. 96. dist. c. denique, & in cle. Romani. de iurei. Ideo nullo modo pōt negligentiam iudicis ecclesiastici supplere. Nunquam enim minor supplet negligentiam maioris, nisi in casibus in iure expressis, vt no. In no. in c. quia diuersitatē, de concess. præbē. Nec obstat prædictis. 11. q. 1. c. si qs cum clerico. & in Auth. vt cle. apud pro. episcop. in princi. colla. 6. Nam illa in quantum dicūt, ꝙ episcopo negligē. te, disceptatio debet peruenire ad ciuilem iudicem, sunt reuocata, secundū Ioan. And. & bene. Similiter non obst. 16. q. 7. ca. filijs, cum glosse sua. quia glo. illa non bene dicit. Nec obstat ibi tex. quia dicitur Regi, episcopo negligente, vel nolente, non vt Rex iudicet, sed vt admoneat, vel instet coram superiore, vel adiuuet & hoc tenet ibi Archid. vel dicit, ꝙ secundum tempo-
8 ra antiqua loquitur. Quæro, quia tex. hic indistincte prohibet clericum trahi ad iudicium seculare, an saltē in causa reali possit conueniri coram seculari? Collect. refert Hostien. in summa tenere, ꝙ sic, in tit. de foro compe. §. 2. Et pro hoc facit c. quod clericis, & c. si diligenti. infra tit. proxi. vbi tantum disponitur circa actiones criminales, & ciuiles, seu psonales. Ad idem tex. in auth. statuimus. C. de episc. & cle. vbi tantum prohibetur in criminali. & personali: vnde secus videtur in reali, vbi persona non dicitur obligata, nec trahitur persona, sed res. Ipse vero Collect. tenet contrarium. Primo, per istum tex. vbi indistincte prohibetur ad iudicium seculare trahi, facit auth. statuimus, & de episc. & cler. vbi prohibetur, ne trahatur in criminali seu ci li. Et idem disponitur in cap. si diligenti, certū aūt est, ꝙ cā re lis est ciuilis. Item certum est, ꝙ psona est excepta, ergo & res ff. de censi. l. fi. facit quod no. Archid. in c. vno, de cle. coniugati. 6. & sic dicit curiam tenere. Vnde si iudex secularis in cau reali, condemnaret clericum, Cancellaria daret literas supe nullitate. Sed aduerte, quia Host. ibi non sic loquitur, prout legat Collect. sed dicit, ꝙ iudex secularis potest suppelere negligentiam iudicis ecclesiastici in realibus, vt hic, in prin. non tem in personalibus, vt hic in fin. Et si hoc dictum esset verum valde esset notabile: sed hoc c. quod alleg. Host. probare nō detur, imo potius contrarium. Loquitur. n. vniformiter, & generaliter, quia tenuit grauamen facti, prohibuit indistincte, trahantur etiam in defectum iustitiæ, seu in causa negligentiæ Nam secundum intellectum Hostien. esset separare caudam a capite, contra cap. maiores, de baptis. & quod no. gl. ibi, in v tota authoritas. Item semper subest ratio, quam supra allega ne inferior suppleat negligentiā superioris, & posuit Host. dictum in prælleg. §. 2. versi. sed nulla. Item nullo iure prob tur, igitur stabimus regulis iuris, vt nideatur superior iudex gligens, de iure patro. c. nullus. quod no. in c. pastoralis, de ord. & in c. 1. de supplen. negligen. prælat. & 9. quæst. 3. in fi ma. Pro quo dicto tamen Collecta. ꝙ clericus non possit in libus conueniri coram seculari, vide tex. apertissimum in c. infra eo. scdm communem lecturam, vbi ēt si detur aliqua nexitas causarū, vt possessionis, & ꝓprietatis, & qō possessio fuerit tractata coram iudice seculari, clerico actore ibi exi non tamē debet ibi tractari causa proprietatis, quando cleri efficitur reus, sed conueniri dēt coram iudice suo. Ergo m fortius, quando nulla datur causarum cōnexitas. Item op facit c. si clericus laicum, infra tit. prox. vbi super causa rea sius clerici potest trahere clericus laicum coram ecclesiastico si rem constat esse suam: fortius ergo quādo clericus est reu conuenitur reali, debet conueniri corem suo iudice. Item in casu dubio laicus conuenitur reali coram seculari, quia a debet sequi forum rei; vt ibi, ita & quando clericus conue debet coram suo iudice trahi, Non enim debet violari illa re la, Actor sequitur forum rei, vt i c. cum sit generale, cum infra tit. prox. Ad idem adduco tex. expressum in c. sane. fo. compe. vbi in quęstione reali inter episcopos, adiatur Pr loci, non autem iudex secularis.

9 ADDITIO. † Et per prædicta puto Guliel. non dixisse in leg. de his. C. de epis. & cle. qui dicit, clericum

ADDITIONES.

a SEB. SAP. Inno. in c. olim. Circa illud dictum Inno c. in d. c. olim, vi in c. 2. co. si de spon. & ibi plura accumulat, ꝙ in casu necessario, licet facere, quod alias non liceret, vide etiam Bar. Vero. in con. 26. incip. fice ac glorioſe prætor.

b Interlocutoria. Et pondera, quia dicit iustitiam exhibere, vide Bal. in de iust. & iu. ubi dicit quid si in libello, peto iustitiam mihi fieri, iudex iniustam sententiam pro me. vide ibi, unde c. 2. de or. cog. & quæ dixi 1. de offi. del. And. Barb.

ZACH. Adde tu Lanf. de Ori. in ca. quoniam contra §. interlocutoria appellationes. nu. 51. ver. primo fallit in sententia interlocutoria. præ casu debet exprimi causa in spē. vt no. ple. Corn. consi. 65. incip. Iter ra, d. vol. 2. & Alex. de Imo. consi. 88. 9. vol. 1. & Fran. Aret. consi. 107. ficabitur talis appellatio ex eisdem actis, vt no. præal. Cor. consi. 36. ra A. & in litera E. in 3. par.

c Omnino. Tu pondera, quia verbum, omnino, recipit declarationem congruam. le. fi. & ibi Bal. C. de contrahen. emp. c. & si Christus. in v omnino, de iu. iu. vide quæ dixi in c. qualiter. 1. 2. de ac. vbi tex. loquitur verbum, omnino. vide ibi d. Abb. vide c. pisanis, in ver. omnino dimitt resti. spol. And. Barb.

ANT. FRAN. De significatu huius verbi, omnino, & omnimodo cas, ꝙ per istas dictiones excluditur omnis dispensatio, ut est not. cle. ut hi, qui in uer. omnibus modis. de ætā & qual. Et ideo si lex, ut tum dicat iuramentum omnimodo esse seruandum, excluditur petendi absolutionem, ut not. Archid. in c. 2. de pac. lib. 6. & Ioan. cum contingat. in 2. char. de iu. iu. ubi dicit hoc esse perpetuo no. facit, quia istæ dictiones habent significationem præcisam, ut in l. ff. de aqua plu. ar. & important istæ dictiones, idest, ipso iure ut est gl. Bal. dixit sin. in l. 1. §. si pecuniam. ff. depo. sed tu unde aliam similem 1. de in. & ho. cle. in uer. omnino. & de significatione harum dictionum de glo. 1. in cap. dudum. de conuer. coniu. & quæ no. in ca. quia sæpe, de lib. 6. c. ne captand. de concess. præb. eo. lib. & no. do. in l. græce. in § alia defideriuſſ.

d ZACH. Si episcopus consentiret. Adde ꝙ etiam si cogeret episcopus, possit tamen clericus consentire in iudicem laicum, ut no. glo. magi & do. in c. significasti. infra de fo. comp. dixi supra prox. sed non memini pro quo adde Guil. de Cu. & ibi Cel. in Apost. ad ipsum, in auth. statuimus C. de episcop. & cler. glo. & Bar. in l. 1. in glo. 1. & Bar. in 1. op. & ibi Alex. de iureiur.

e SEB. SAP. Secularis. Hoc tamen fallit in criminibus mixtis, quia in his dex secularis supplet negligentiā iudicis ecclesiastici, cum sit locus pœ tioni. Ita hanc materiam limitat in specie. Pet. de Anch. in consi. 56. dum goisice, & illustrissimus ult. col.

a trahi a coram iudice seculari ratione tributi, b soluendi ex suis
b possessionibus, quia secundum eum magis conuenitur possessio, quam persona, vnde Bald. ibi hoc dictum improbat, dicens quia licet posset mitti in possessionem pro tributo, persona tamen non potest per iudicem secularem distringi, seu conueniri. Et profecto de iure ciuili procederet dictum Guliel. per tex. illius l. de his: sed de iure diuino, secus. 11. quæstio. 1. c. 1. & 2. 96. dist. c. si Imperator, iuncta gl. Quinimo dico etiam, ꝙ si possessio caderet in commissum, non debet princeps secularis extendere manum, nisi prius declaretur per iudicem ecclesiasticum, per tex. no. in c. cum secundum leges, de hære. lib. 6. facit l. eius, qui delatorem, & quod ibi no. Bar. ff. de iu. fis. & quod dicam in simili in c. verum. infra tit. prox.

ADDITIONES.

a Posse trahi. Dictum Gul. etiam reprobat Maria. Soci. in c. sane. col. 10. infra de fo. comp. & demonstratur aperta ratione, quia licet conuenire clericum ratione tributi, quod respicit onus reale, tamen stare in iudicio respicit psonam, cum in iudicijs quasi contrahatur. l. 3. §. idem scribit. ff. de pecul. ergo etiam respectu tributi non poterit conueniri clericus, quia persona subijcetur iudici seculari, contra c. si diligenti, infra tit. 1. Et ita per hanc rationē concludit Bal. in c. 2. ad fi. supra eo.

b Ratione tributi. Tu vide pro hac q. Bal. in c. 1. supra eo. & auth. clericus. C. de epis. & cle. & in l. de his. Vide Raph. in l. iubemus nullam. C. de sacrof. eccle. & ibi tenet contra Gul. & alleg. Arch. 31. qō. vlt. c. ita nos. uide ibi omnino. And. Barb.

SVMMARIVM.

1 *Iudex potest recusare ex omni causa, per quam verisimiliter præsumitur inclinare in fauorem alterius partis.*
2 *Iudex delegatus potest quandocunque renocari, licet honestum sit allegare causam renocationis.*
Arbiter semel recusatus, non potest ulterius compelli ad pronunciandum.
3 *Res inter alios acta, non præiudicat, etiam habentibus consimilem causam.*

CAP. XVIII.

CAusam, quæ inter. Iudex habens consimilem causam, a iudicio remouetur. Vel sic, & clarius. Iudex habens vt priuatus, penè cōsimilem causam, quam habet, vt iudex, a iudicando remouetur. hoc dicit. Primo recitat delegationem causæ. Secundo, causam remotionis vnius delegati, & alium surrogat, ibi, (Quia vero.) Casus lite. Inter Abbatem & Conuentum Vindoc. & Arch. Carnotensem super quibusdam procurationibus, quęstio vertebatur. causa super hoc commissa fuit Arch. Parisiensi, & quibusdam alijs, sed quia Arch. Parisiensis similem ferè causam habebat, parti alteri nimis fauorabilis videbatur, loco ipsius Archidiaconi, surrogauit quendam decanum, mandans, vt non obstantibus prioribus literis proce
1 dant in causa, præuia ratione. Bernard. No. primo, iudicem pos-
a se generaliter recusari a ex causa, propter quam verisimiliter concluditur, nimis fauorabilem existere alteri parti. concord. c. 2. vt lit. non contesta. Et multas legitimas causas recusandi iu
2 dicem, vide per Ioan. And. in c. legitima, de appel. lib. 6. † No. 2.
b quod licet delegatus b possit reuocari quandocunque, l. iudicium soluitur. ff. de iudi. non tamen decet sine causa reuocare. vnde Papa hic assignauit causam remotionis. Quædam. n. iniuria videtur irrogata, cum sine causa reuocatur, arg. in c. vt debitus, infra de app. Hinc est, ꝙ si compromittentes semel ab arbitro recesserunt, non possunt facere illum compelli ad pronunciandum, quia intulerunt sibi cōtumeliam, ff. de arb. l. litigatores. Gl. 1. repetit tex. fortificando ipsum per duo similia. Secundo quærit, an omnis similitudo sufficiat? & dicit quod non. Debet enim esse similitudo in specie, vt quia iudex habet, vt priua tus causam super exceptione, & committitur sibi similis causa super exceptione. Non enim sufficit similitudo in genere respectu ciusdem qualitatis, vt quia quælibet sit spiritualis. Si enim habet iudex, vt priuatus, causam decimarum, non reuocabitur a iudicādo in causa iurispatronatus, vel alia spirituali. Idem sentit Inn. dicit enim ꝙ requiritur similitudo, sed non omnimoda, ideo dicit text. pene. Vix enim omnino similis inueniretur. & q̄ in hoc sit similis, dicit relinquendum arbitrio boni iudicis & idem Host. & Ioan. And. & pone exemplum secundum eos: dico cōsuetudinem in Regno esse, vt stetur dicto proxenetæ in per contractu. Et tu, quem iudicē impetrauī in alia causa, dicis idem, vel de verbis dubiis priuilegiorum, eadem quæstio est in ter iudicem, & aduersarium suum. Idem sentit Abbas, addens vnum bouum verbum magis clarum, dicens, ꝙ tunc iudex repellitur propter similitudinem causæ, quādo ex hac similitudine, causa iudicis, quam habet cum alio, fortior redderetur, sicut hic. Cum enim potestas Archidiaconi ex sola consuetudine in nitatur, supra de offi. Arch. c. fi. quæ cōsuetudo ex vicinis eccle siis perditur, supra de consu. c. cum olim, maxime in procu rationib. infra, de censi. c. super eo. de quibus hic agebatur, vt pa ret ex text. de facili pronunciaret Arch. pro alio Archidiacono contra monachos, vt per hoc haberet opt. arg. seu præsumptionem in causa sua: Diceret enim, mihi debēt monachi in procurationibus deseruire, sicut recepit talis Arc. in tali monasterio, quod est in dicę. Vien. Concludit ergo, ꝙ cum ex similitudine causæ, causa iudicis fortior reddi potest, tunc causæ similitudo repellit iudicem, alias secus. Idem in effectu vult d. Ant. dicens tunc similitudinem causæ dari, quando ex decisione causæ coram iudice concluditur ad decisionem causæ, quam habet vt priuatus: quia, qua ratione putat æquū, quod petit vt pars, putabit æquum, quod iudicat, vt iudex, cum conscientia non pos-
3 sit esse diuisa in eodem facto. argu. c. per dilectum. 6. † Sed contra hoc oppo. quod de hac similitudine non sic sit timendum, quia iudex vbi est litigat, tanquam priuatus non tenetur sequi sententiā istius, maxime cum sciat eum aliqualiter suspectum. Legibus enim, & non exemplis iudicatur, vt in l. nemo. C. de senten. & res inter alios acta, alijs etiam habentibus consimilē causam non prodest, neque nocet, in l. 1. C. de transact. facit c. in ter dilectos, de fide instru. Sol. Fateor, quod iudex non mouebi tur ex sententia istius, sed nihilominus ille redditur suspectus in iudicando, quia affectionem habet ad aliam partem, quam putat æquam, & ideo remoueri debet. Cōcludo ergo, quod etiam si causa non sit omnino similis, ex quo, tamen redditur aliqualiter suspectus ex affectione, quam habet ad causam suam, potest, remoueri. Nam ex facili causa iudex remouetur, maxime delegatus, vt no. in cap. cum R. de offic. deleg. & in c. dilecto, de testib. Vlt. gl. quærit, an hæc causa sit sufficiens ad recusandum iudicem, sicut ad surrogandum. Gl. ponit duas op. vna est, quod non, hic enim fuit facta surrogatio. Et pro hoc intellectu facit antiqua litera, quæ sic erat, (Dicti vero Abbas, & Cōuentus nolentes alteri parti respondere, nisi nos primo consulerent super priuilegijs à Romano Pontifice indultis monasterio eorūdem, dilectum filium B. eiusdem monasterij monachum, ad sedem Apostolicam transmiserunt, nihilominus supplicantes, quatenus te, fili Decane, loco Parisiensis Arch. supradicti surrogare ad decisionē istius negocij dignaremur, &c.) est enim alia differentia, vt dicit Petr. inter surrogationem, & recusationem, quia recusatio proponitur coram iudice, qui recusatur, vt in c. super quæstionum. de offi. delega. & capit. si contra vnum, eod. titu. lib. 6. surrogationis petitio fit coram superiore. Alia opin.
est quod sufficiat etiam ad recusandum. Et hanc tenet hic glo. & communiter Doct. & pro hoc facit, quod supra dixi, quia ex
c facili causa c iudex recusatur, maxime quando arguitur nimis fauorabilis alteri parti, facit cap. personas, de test. & l. prætor. ff. de iurisd. om. iud. & quod not. Innocen. in cap. irrefragabili, de offi. ordin. vbi patet, quod is, qui fuit aduocatus, seu qui dedit consilium in causa, repellitur tanquam suspectus a iudicando. Fortius iste, qui propalauit animum suum, intentando consimilem causam, vt priuatus, arg. in l. 2. C. de fal.

ADDITIONES.

a Recusari. Quæ sint causæ, per quas iudex potest recusari, tanquam suspectus, ponit Spec. in tit. de iud. deleg. §. fupereſt vide re, per totum, canonistæ post Io. And. iu c. legitima, de app. lib. 6. Placet mihi aliquas notabiliores hic referre, & primo, si iudex est inimicus potest recusari, ut suspectus, & non solum ipse sed omnes de sua parentela. tex. est melior de iure in l. vnica. §. illo, quem ibi adhoc no. Bar. C. si quacun. prædi. potestate. Item amicus reconciliatus. 3. q. 5. c. accusatores. el j. Item amicus inimici mei, secundum do. Alex. in consi. 99. incip. in causa inquisitionis. in 2. col. ver. ita in 1. vol. & per Bal. in l. si quis testib. in vlt. col. C. de test. & licet præfati doct. loquantur in teste, tamen idem est in iudice. Imo. maior ratio est ad repellendum iudicem, quam testem, secundum Inno. in c. insinuante, de offi. deleg. Item si iudex est compater vnius partis, secundum Inno. in c. cum speciali. in 8. col. de offic. ord. facit, quia compater non est idoneus testis in causa compatris, secdum Bal. in l. generaliter. ff. de in ius voc. & sequitur do. Alex. in consi. 144. Et secundum ordinem consiliorum 286. incip. quoniam abunde, in 2. col. ver. quidā. in 2. vol. licet contrarium teneat idem Bal. in l. parentes. C. de test. & do. Ale. sibi contrarius in consi. 42. incip. in causa & lite uertente. in vlt. col. uersicu. nec ob. quod unus. in 4. uolum. quos sequitur per bonas rationes lumen nostri temporis, d. Ias. in d. l. generaliter. & in l. apertissimi, C. de iud. in uersic. sexta causa, & ibi late per eum de istis causis. Cogita super dicta diuersitate. Aen. de Fale.

ZACH. Adde Spe. in tit. de positio. §. 7. uer. quid si ponens. melius per Phili. Fran. in c. postremo. col. pen. ubi ponit 40. causas, quibus iudex potest recusari, etiam in delegato. de app. & Lanfr. de Oria. in c. quoniam contra. §. recusationes. u. j. uer. Item potest ordinarius recusari, & ibi in apost. Celsi ad ipsum in uer. præcedentes ad renunciationem.

b SEB. SAP. Licet delegatus. Vide do. Io. Bap. de S. Seuerino, in rep. l. diē functo. in 4. q. ff. de offi. Assesso. ubi ponit, an sicut licet quandocunque renocare delegatum, liceat etiam quandoque renocare Assessorem.

c SEB. SAP. Facili causa. Vide Are. in consi. 19. col. 12.

SVMMARIVM.

1 *Electus non notatur ambitione, si suam electionem quærit confirmare, & defendere.*
Inquiras, istud uerbum, non inducit nouum modum procedendi, quando causa committitur inter partes.
2 *Appellari potest a sententia nulla.*
3 *Testes examinati, litte non contest. reddunt sententiam nullam. 11. 14.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

4 *Appellatio iustificatur, si appellans offert se exceptionem probaturum. 13.*
5 *Appellatio non præsumitur ex nullitate processus, nisi probetur.*
6 *Clausula vocatis vocandis, quid importet.*
7 *Excommunicatus, an & quando admittatur ad defensionem suæ ecclesiæ.*
8 *Expressio verborum in commissione, quæ insunt ex natura rei, non inducit nouam formam.*
9 *Possessorium prius discutitur, quam petitorium.*
10 *Ordine iuris non seruato, processus redditur nullus. 12.*

CAP. XIX.

EXhibita. Si iudices de principali, & exceptionibus præiudicialib. simul cognoscunt, vel super principali, lite nõ contestata, testes recipiũt licitè ab eis appellatur. In prima ponitur appellantis petitio. In secunda appellationis cõmissio. Secũda ibi, [quia vero.] Casus literalis. Vacante ecclesia Virdu. electus est quidam R. nomine. Contra istum electum H. Archidiaconus, & quidã alij canonici Virdu. se opponentes, impetrauerunt literas contra ipsum ad Episcopum Pari. & cõiudices suos sub hac forma: vt vocatisqui forent vocandi, veritatem inquirerent super his, quæ proposita fuerant, & alijs negocium contingentibus. Partibus coram iudicib. constitutis, prædictus electus quibusdam ex illis, qui contra ipsum agebant, in modũ exceptionis obiecit ꝓspirationem, & quibusdã excõmunicationem, se illud offerens probaturum: præfati iudices interlocuti fuerũt, ꝙ de hniusmodi exceptionibus, & negocio principali, simul inquirerent, nolentes admittere probationes super prædictis exceptionibus, quasi non essent iudices, sed inquisitores, & iuris ordinẽ peruertendo, simul ceperunt inquirere de exceptionibus, & negocio principali, & testes super eodem receperunt, lite non contestata. vnde dictus electus ad sedẽ Apostolicã appellauit, & omnia ista domino Papæ significauit. Vnde mãdat Papa quibusdam iudicibus, ꝙ cum non in modum inquisitionis, sed commissionis, negocium extiterit delegatũ, quatenus si ex dictis grauaminib. vel aliquo ipsorum cõstiterit appellatum, reuocato in irritum quicquid post appellationem huiusmodi inuenerint factũ, ꝙ ĩ causa ista iuxta ꝓtinentiã priorũ literarũ ratione præuiã, procedant. B. † No. electũ posse sine ambitionis nota, nedum electionis suæ confirmationẽ petere, vt in c. quam sit. & c. cupientes, de ele. lib. 6. sed etiam ipsam electionẽ defendere, si ab alijs impugnatur, supra de ꝓsue. c. cũ dilectus, & de in inte. rest. c. 2. cum sim. Secundo not. ꝙ cum cã cõmittitur inter partes, verbũ [Inquiras] nõ inducit nouũ modũ procedendi, nec facit iudicem, cui committitur cã, inquisitorem, sed simpliciem iudicem, vnde in omnibus seruare debet ordinem iudiciarium. Intelliguntur ergo verba fm subiectam materiam, ut. q. 3. c. rogo. & de rescr. c. causam. Nam iudex, largo modo, potest dici inquisitor, & in causa sibi cõmissa inquirere, debet. n. cũcta timari, & ad veritatem inquirendam potest partes in quacunque parte iudicij interrogare, a 10. q. 5. c. iudicãtẽ. & ff. de inter. act. l. vbicũq;. sicut & alias dicitur executor, inquantũ procedit ad finẽ exequendi iustitiã, & reddendi vnicuique, quod suum est, de rescr. c. scisciatus, & ĵ. ti. prox. c. si quis ȝ clericũ. No. bene ex isto tex. ꝙ exceptio excõicationis, repellit excõicatum, nedum a prosecutione iuris proprij, & priuati, sed etiã a prosecutione iuris publici, ex quo voluntarie se opponit, & nõ necessitatur, de quo in c. dilecti, & c. significauit, de exce. † No. hic casum expssum, ꝙ a sentẽtia nulla ꝑt appellari. hic. n. sñia erat nulla, saltẽ eo respectu, quia lit. non contest. testes fuerunt recepti. Idẽ no. in c. dilecto, infra de app. & infra, vt lit. non contest. per totũ, licet gl. de hoc dubitauerit, in l. i. C. qñ prouoc. nõ est ne. Cautum tñ est seruare practicam, quam ibi ponit gl. vt dicat appellans, (dico sententiam nullam, & inquantum est aliqua, dico eam inquam, & ab ea appello.) & tunc sufficit probare nullitatem, vel iniustitiam. Facit c. constitutus, de in inte. rest. de materia vide plene in præal. c. dilecto, & per Bar. in l. si expressim. ff. de app. † No. appellationem iustificari, non solũ si appellans se offert suã exceptionem incontinenti probaturum, sed ẽt si simpliciter se offerat probaturum. Non. n. tenetur offerre realiter probationes, vt sentit Io. An. in c. interposita de ap. sed sufficit, ꝙ nõ expectet dilationes longiores, vt est bo. tex. in c. literas, de rest. spol. † No. ꝙ ꝓsequẽs nullitatem appellationis, cãm non obtinet super tali ꝓcessu, ni si probet appellationẽ, & sic nõ sufficeret probare nullitatẽ sup instantia inchoata super appellationis processu, & sic intellige tex. in fin. † No. vlt. pro illa clausula, (Vocatis vocandis) e & c. vt iudex cum clausula datus teneatur obseruare formam iudicialem. Imo plus dicunt domini de Ro. dec. 83. ꝙ etiam executor cum hac clausula datus, non est mixtus, sed merus, vnde tenetur assumere partes iudicis, quod bene no. Facit quod no. gl. magna prope fi. in cle. vna, de off. dele. & qđ no. Io. An. in add. Spec. in tit. de pe. & pos. & qño. in prin. ver. vt hic articulus. & ver. verũ. & quod dicã in c. conquerente, de rest. spol. & hæc sufficiãt pro notabilibus, cætera veniunt examinanda cũ gl. Quæro, qui sunt vocandi virtute huius clausulæ, (Vocatis vocandis,) & gl. i. dicit, ꝙ illi, quos negocii tãgit, quod no. facit regula,

1 dant. B. † No. electũ posse sine ambitionis nota, nedum electionis suæ confirmationẽ petere, vt in c. quam sit. & c. cupientes, de ele. lib. 6. sed etiam ipsam electionẽ defendere, si ab alijs impugnatur, supra de ꝓsue. c. cũ dilectus, & de in inte. rest. c. 2. cum
2 sim. Secundo not. ꝙ cum cã cõmittitur inter partes, verbũ [Inquiras] nõ inducit nouũ modũ procedendi, nec facit iudicem, cui committitur cã, inquisitorem, sed simpliciem iudicem, vnde in omnibus seruare debet ordinem iudiciarium. Intelliguntur ergo verba fm subiectam materiam, ut. q. 3. c. rogo. & de rescr. c. causam. Nam iudex, largo modo, potest dici inquisitor, &
a in causa sibi cõmissa inquirere, debet. n. cũcta timari, & ad veritatem inquirendam potest partes in quacunque parte iudicij interrogare, a 10. q. 5. c. iudicãtẽ. & ff. de inter. act. l. vbicũq;. sicut & alias dicitur executor, inquantũ procedit ad finẽ exequendi iustitiã, & reddendi vnicuique, quod suum est, de rescr. c. scisciatus, & ĵ. ti. prox. c. si quis ȝ clericũ. No. bene ex isto tex. ꝙ exceptio excõicationis, repellit excõicatum, nedum a prosecutione iuris proprij, & priuati, sed etiã a prosecutione iuris publici, ex quo voluntarie se opponit, & nõ necessitatur, de quo in c. dilecti, &
3 c. significauit, de exce. † No. hic casum expssum, ꝙ a sentẽtia nulla ꝑt appellari. hic. n. sñia erat nulla, saltẽ eo respectu, quia lit. non contest. testes fuerunt recepti. Idẽ no. in c. dilecto, infra de app. & infra, vt lit. non contest. per totũ, licet gl. de hoc dubitauerit, in l. i. C. qñ prouoc. nõ est ne. Cautum tñ est seruare practicam, quam ibi ponit gl. vt dicat appellans, (dico sententiam
b nullam, & inquantum est aliqua, dico eam inquam, & ab ea appello.) & tunc sufficit probare nullitatem, vel iniustitiam. Facit c. constitutus, de in inte. rest. de materia vide plene in præal.
4 c. dilecto, & per Bar. in l. si expressim. ff. de app. † No. appellationem iustificari, non solũ si appellans se offert suã exceptionem incontinenti probaturum, sed ẽt si simpliciter se offerat probaturum. Non. n. tenetur offerre realiter probationes, vt sentit Io. An. in c. interposita de ap. sed sufficit, ꝙ nõ expectet dilationes
5 longiores, vt est bo. tex. in c. literas, de rest. spol. † No. ꝙ ꝓsequẽs nullitatem appellationis, cãm non obtinet super tali ꝓcessu, ni si probet appellationẽ, & sic nõ sufficeret probare nullitatẽ sup instantia inchoata super appellationis processu, & sic intellige
6 tex. in fin. † No. vlt. pro illa clausula, (Vocatis vocandis) e & c. vt
c iudex cum clausula datus teneatur obseruare formam iudicialem. Imo plus dicunt domini de Ro. dec. 83. ꝙ etiam executor cum hac clausula datus, non est mixtus, sed merus, vnde tenetur assumere partes iudicis, quod bene no. Facit quod no. gl. magna prope fi. in cle. vna, de off. dele. & qđ no. Io. An. in add. Spec. in tit. de pe. & pos. & qño. in prin. ver. vt hic articulus. & ver. verũ. & quod dicã in c. conquerente, de rest. spol. & hæc sufficiãt pro notabilibus, cætera veniunt examinanda cũ gl. Quæro, qui sunt vocandi virtute huius clausulæ, (Vocatis vocandis,) & gl. i. dicit, ꝙ illi, quos negocii tãgit, quod no. facit regula,

omnes tangit, de reg. iu. lib. 6. & in c. ad hæc. de off. Archi. Et d
co, quod si certũ est, quos negocium tangit, debat specificè vocari, si vero ignorantur, vocabũtur per edictum, d ad hæc, cl
de ele. lib. 6. & quod no. Inno. in c. vlt. qui ma. ac. pos. vt compareat, quicunq; sua putauerit interesse. Potest etiam fieri citatio specifice, respectu certę psonæ, quando dubitatur, an eius int
sit, vt cõpareat, si sua putauerit interesse, vide gl. opt. in l. ea q
dem. C. si man. ita fu. ali. vt ma. Gl. 2. quærit, quia tex. mãdat
quiri ẽt de contingentib. quæ dicantur contingentia) in ca
isto. Et respondet. ꝙ ea, quæ concernunt ipsam electionem
puta, de zelo. &c. Et no. gl. pro significatione huius verbi co
tingentia.) Alibi habetur deponentibus, & tangentibus, vt in
si annum. eo. tit. lib. 6. & in c. dispendiosam, eo. tit. in cle. Quæ
quare isti putabant se esse inquisitores, & ꝙ possent proceꝺ
lit. non contest. Respon. glo. 3. ꝙ propter verbum (inquirere
positum in commissione. Procedit enim inquisitor, lit. non c
test. in contumaciam partis, vt infra, vt lit. non conte. c. qñ in
quenter. Sed dicit gl. ꝙ isti errauerunt, vt dicitur in litera. Et c
clude latius colligendo dicta doc. & aliqua addendo. Dic ẽ
ꝙ isti errauerunt multipliciter. Primo inquantum se repu
bant inquisitores, vbi nõ erant, tum quia commissio erat fa
inter partes, & sic non in modum inquisitionis. Nec ob. ver
(Inquirerent) quia est largo modo proportionabile iudicio
vt supra dixi. Tũ quia appposita erat clausula (Vocatis voca
&c. vigore cuius secundũ doct. debebãt procedere iudicialit
quod no. vt supra dixi: tum quia non erat forma solita app
in commissione inquisitionis, vt videlicet cum ad nos per
mosam insinuationem peruenerit, &c. vel accedentes pers
liter ad locum. Item quia si fuissent, etiam inquisitores, non
bebãt procedere super principali, & exceptionibus præiudi
libus, vt patet in c. cum oporteat, de accu. & in c. veniens. co
& in c. 1. & 2. eo. tit. lib. 6. Item non poterant procedere ad re
ptionem testium, lite non contest. quia pars nõ erat contu
quod requiritur, vt in cap. quoniam frequẽter. §. sunt & al
quod ibi no. vt lit. non contest. Tum quia, quando procedu
per inquisitionem, cum parte principaliter prosequente in
c sitionem, debet fieri litis cõtestatio, e nec debet procedi, ct
data contumacia, lit. non contest. vt in c. cum dilectus, infra
pur. can. & quod no. Inn. in c. venerabili, de testib. Dicam pl
in palleg. §. sunt & alij, & in c. cum I. & A. de re iu. Tex. cum
in c. veritatis, de dolo & contu. & gl. in c. cum I. & A. palleg.
tiunt, quod ȝ contumacem potest procedi in cã inquisitio
lit. non contest. Et tunc oportet dicere ad c. cum dilectus, q
ponitur allegatio partis, & dic, vt dicam in c. veritatis. præ
in dubio autẽ quãdo non apparet, an superior voluerit inq
torem, an iudicẽ dare, dicit notabiliter Inn. & doc. post cũ
quo nõ apparet euidẽter, ꝙ fuerit deputatus in modũ inq
tionis, præsumendũ est, ꝙ in modũ iudicialis cõmissionis
tenet Spe. in tit. de inquisitore. §. 1. ver. qd si in litera. Quia re
facili redit ad naturã suã. 35. dist. c. ab exordio. Nã rescripta
semper ad ius cõe reducenda, de resc. c. causam, & l. ex fa
de vulg. & pup. Quæro, quid si isti in veritate fuissent cont
f tores, nunquid fuissent repellendi? gl. in ver. conspiratione
cit, ꝙ sic, quia præsumuntur inimici, nec dẽnt admitti a di
moniũ, &c. Inn. & Goff. dicunt, ꝙ in casu, quo conspiratio v
tur licita, qñ scilicet clerici iurant & statuunt, ꝙ teneãt se fi
& nõ permittant prælatum dilapidare, vel excommunica
non admittant, vel hæretico non obediant, & his similia
hoc habes bonum tex. cum gl. in c. sanè Thessalonicen. 16
Cauendũ est tamen secundum Host. ne sub hoc prætextu
spiratio illicita nutriatur. In dubio tamen dicit Inno. in c.
scismа. & Vinc. in c. fi. de test. cog. quod semper præsumen
g est contra conspiratores. g 11. qõ. 2. c. si quis clericorum; vi
hoc

ADDITIONES.

a Interrogare. Adde Ro. consi. 369.
ZACH. Adde Old. consi. 104. in fi. istum in c. cum Io. colũ. 3. circa fi. & c
ibi posui in apost. ad ipsum. & ibi etiam Car. & Fel. col. 7. ver. & aduer
fra de fide instr. Lanfr. de Oria. in cle. sæpe. in fi. nu. 19. versi. prima con
in causis. & ibi in apost. Celsi ad ipsum, in ver. ex proprio officio. & in q
in ver. vbicunque. quæ est fi. de ver. sig.
b Eam iniquam. Adde Alex. consi. 2. 3. lib.
c SEB. SAP. Vocatis vocandis. De hac clausula, vide Card. in consi. 64. ꝙ
dominus noster Papa. & in consi. 94. incip. nobiles viri. vbi dicit, quod
clausula, Vocatis vocandis, est tantæ potentiæ, quod executorem mer
cit mixtum, ita quod teneatur assumere partem iudicis. Refert, & sequ
do. Felin. c. de cætero. col. 3. ver. quid de clausula, infra de re iu. Et in q
rex. ille ponit effectum huius clausulæ, reputatur singularis per Car. in
i. in 3. col. de offi deleg.
d Per edictum. Adde Alex. consi. 137.
e Litis contestatio. Adde Cæp. consi. 84.
f Repellendi. Ad de Old. consi. 127.
g SEB. SAP. Contra conspiratores. Vide Abb. in c. quanto, inf. de præb
in c. in constitutionem, de ver. sig. in 6. Bald. in l. 1. C. de monop. & in
Soc. in auth. cassas, de pace in fir. Arch. in c. fi. quis sacerdotum. 11. q. 1. &
de Anch. & Ia. de Ana. in c. cum dilecti, infra de accus.

hoc, quod nota, maxime, si fiant in perpetuum, vel generaliter & vide quod no. Io. An. in c. 2. de verb. signifi. Et dic, ꝙ cõspirator, etiam ex causa licita, non admittitur in testem cõtra illum, contra quem cõspirauit, quia præsumitur eius inimicus, sed cõtra alios sic, vt not. Inno. in c. cum I. & A. de re iud. in fi. Et idem putarem in facultate accusandi & se opponendi contra illum, contra quem conspirauit. Vnde intelligerem istum tex. indistincte in quolibet conspiratore, nam ad causandum inimicitiam non inspicimus, an præcesserit causa licita, vel illicita, sed an præcesserat tale quid, quod habet prouocare ad inimicitiã animũ alterius, dic vt in c. meminimus, & in c. repellantur, & quod in
7 eis dico, infra de accusa. † Oppo. & videtur, ꝙ prætextu excommunicationis non debent isti repelli a defensione ecclesię eorum, infra de excc. c. dilecti. Sol. dicit gl. in ver. excõmunicationem, ꝙ si ipsi veniunt agendo, repellantur vt hic, quia excommunicati non possunt agere. Ex quo colligit Abbas hic, ꝙ excõmunicatus non potest prosequi populares actiones, quod not. facit c. pia. de except. lib. 6. in princ. Si uero electus agit cõtra se opponentem, illi. ex quo veniunt vt rei, bene admittuntur ad defensionem ecclesiæ, & de hoc dic vt no. in c. dilecti. & c. cum inter. de except. & c. super his. de accusa. Et cõclude breuiter, ꝙ aut excommunicatus venit principaliter agẽdo, & non admittitur, vt hic. Aut specialiter vocatur ad iudicium per electum, quia prius se opponebat, & nõ repellitur, quia venit stimulatus stimulo actoris. Aut non vocatus, sed venit sponte se opponendo, & tũc aut pro interesse proprio, quia incurreret præiudiciũ, nisi se opponeret: pone exemplum, quando executor vult prouidere, & hoc venit in præiudicium excõmunicati, & admittitur, vnde tunc extraiudicialiter bene põt appellare, licet dicat talis appellatio prouocatio ad causam, vt no. Ioan. And. in cap. pia, de excep. lib. 6. aut venit pro interesse suæ ecclesiæ ad oppo
nendum contra electum, & admittitur, quia põt dici interesse priuatum, cũ eius interfit habere bonum prælatũ. 8. q. 1. c. audacter. & ab eo dẽt iudicari in foro contentioso, & animæ, vnde satis necessitatur ad se opponendum, ad hoc, ꝙ no. Inno. in præall. c. super his. Si aũt venit pro interesse publico, tunc admittit, ad hæc iste tex. & c. cum inter, de excep. & quod ibi no. Innoc. Sed contra hęc facit, quia isti opponebant se pro interesse ecclesiæ eorum, & tamen debebant repelli, si erat excommunicati. Sed intellige hoc, quando veniunt principaliter agẽdo, electo nihil petente. Tunc enim sunt veri actores, & nullum vertitur præiudicium ecclesiæ. Si aũt electus petit, puta confirmationẽ, tunc admittitur ad opponendum, quia tunc sunt rei omnino voluntarii, propter præiudicium ecclesiæ eorum, quod venit
8 consequenter in præiudicum priuatum. † Quæro, an valuit processus istorum iudicum? gl. in ver. peruertẽdo, dicit, ꝙ nõ, quia fines mandati &c. Sed certè hæc ratio gl. mihi non placet, quia nulla specifica forma fuit istis præfixa in modo procedendi, sed tantum fuit eis iniunctum, ꝙ [vocatis vocandis] &c. quę
a verba cũ insint ex natura rei, a non faciunt, seu inducunt nouã formam. Adhęc quod no. Inno. in c. prudentiam, de offi. deleg. Et probatur in simili, in c. cum ad sedẽ, de resti. ispo. vbi dicã. Itẽ præsuppposito, ꝙ induxissent nouam formam, tamẽ isti hoc seruauerunt, cum vocauerint istos. Item tex. expresse reddit aliã rationem, quia peruertunt iuris ordinem, & sic nõ formam eis traditam, sed formam iuris. vnde dicit hic Vinc. ꝙ ꝓcessus hic non valuit, quia factus contra intentionem delegatis, de preb. c. fi. ꝙ etiam tenet Host. Sed certè hoc non colligitur ex tex. sed tantum notatur factum eorum, quia peruertunt iuris ordinẽ, vt supra dixi. No. tñ gl. & istorũ dictum, quia sentiunt, ꝙ etiam
b citra appellationẽ, ꝓcessus hic fuisset nullus, b ex quo simul voluerũt procedere super principali, & exceptionibus pręiudicialibus. Et idem sentit Host. super tex. & ad literam, quæ mãdat in quiri de appellatione, supler maxime, ga idem, secundum eũ, si non fuisset appellatũ, ex quo nõ fuit seruatus ordo iuris, nec in lit. contest. nec in ordine cognoscẽdi. Et licet d Ant. hic simpliciter transeat cum Host. tñ in c. tuam, de ordi. cogni. sentit, ꝙ processus non redditur nullus ex illo capite, quia simul fuit, ꝓcessum super principali, & pręiudicialibus excep. sed opus ẽ appellare. Distinguit tamen, ꝙ aut super principali proceditur p vnum iudicẽ, puta secularem; & sup prædindicialibus exceptionibus proceditur per alium, puta ecclesiasticum, vt in casu illius c. tuam, & valet processus, nisi appelletur, ga non põt nota ri ꝓtrarietas in iudice procedẽte, ex quo solum super principali procedit, sed secus dicit in terminis huius c. quando idem iudex procedit super emergẽti, & super principali, quoniam tũc in eo notatur contrarietas, & sic processus est nullus ipso iure, citra remedium appellationis. Hunc intellectum ad istum tex. videtur tacitè sentire Fede. de Sen. consi. 121. haber enim iste simultaneus processus repugnantiam quandã, quia dilatorie dicunt, non est ꝓcedendum, & iudex procedẽdo, maxime videt
9 latorijs, & sic videtur sibi contrarius. † d. Card. tenet oppositũ, dicens, ꝙ iste ordo, vt prius discutiantur præiudicialia, non est

de substantia, vt vitietur processus aliter gestus, nisi excipiaĩ, & appelletur. Dat simile in alio ordine, vt prædiscutiatur possessorium, c antequam petitorium, l. 1. C. de appel. Facit quod no. in
10 l. si mancipium. ff. de euict. & in l. 2. C. commu. diui. † Tu tamẽ considera, ꝙ iste tex. potest induci pro, & cõtra. Et primo facit, ꝙ processus sit nullus, ibi scilicet peruertẽdo iuris ordinẽ, &c. Peruersio autem ordinis eiusdem causæ reddit processum nullum, vt l. prolatam, coniuncta gl. maxime in fi. C. de sent. Et sic non obst. simile dictum d. Card. quia procedit in peruersione
d ordinis causæ d ad causam, quæ regulariter non vitiat, vt no. in in præall. l. prolatam, & per gl. & Bar. in l. 1. C. de appell. Et hoc casu potest procedere quod no. gl. & Bar. ĩ l. sed si ante. ff. de excep. vbi no. quod si agitantur duæ causæ simul, quarum vna ẽ
e pręiudicialis ad alterã, c valet processus, etiam si non opponatur. Facit c. 1. de rest. spol. & quod no. in c. fi. de or. cog. In cõtrarium ꝙ processus valeat, facit ista litera, inquantum Papa mandat inquiri de appellatione. Ad hoc tñ põt rñderi vltra rñsionẽ Host. qui vr diuinare supplendo [maxime ꝙ iõ mandat de hoc inquiri, quia deduxit nullitatem per viam appellationis, quod poterat, vt supra dixi, ideo ex quo ꝓsequebatur per viam appellationis, oportebat, ꝙ eam iustificaret, nõ tñ sequitur, ꝙ renunciato processu appellationis, potuisset prosequi nullitatem, vel
11 sine appellatione, arg. in cle. 1. de senten. & re iud. † Et hoc euidenter colligitur hic. Nam ex alio capite processus indubiè erat nullus, quia lit. non contest. testes recepti fuerunt, vt in ca. 1. vt lit. non contesta. & tamen Papa nihilhominus mandat inquiri de appellatione, quod non contingit, nisi ratione prædicta. Ideo ex hoc text. non possumus nos fundare, licet aliud sẽ
12 serit do. Card. † Sed ad sustinendum, qui processus valeat, pof
f sumus ex alio nos fundare, videlicet, quod quidam ordo f est
de

ADDITIONES.

a Natura rei. Adde quod voluit Old. consi. 41.
b SEB. SAP. Fuisset nullus. Vide Ang. in l. si quæramus. ff. de testa. vbi allegat tex. nostrum ad hoc, ꝙ si iudex procedit super principali, omissis prędicialibus exceptionibus, processus est nullus.
c Possessorium. Vide tex. in l. ordinarium. C. de rei ven. & in l. 3. C. de interd. An autem possessorium, & petitorium simul concurrãt, vide optimè per Bar. ĩ d. l. 3. & latius per ipsum in l. naturaliter. §. nihil commune, in pluribus locis d. §. ff. de acq. poss. Aen. de Falc.
d ANT. FRAN. In peruersione ordinis causę. Adde tu ꝙ peruersio ordinis ꝓcessus vnius causæ ad aliam, facit sententiam nullam, & non valere. Et idẽ est si iuris ordo non seruetur. ita multum not. posuit Lanfr. de Ori. in c. quoniam contra. §. interlocutoriæ, & appellationes, nu. 15. & ibi in apost. Bene. Vadi. in ver. non seruetur, infra de prob. alle. gl. fi. in c. cum olim, infra de cã pos. & propri. Idem tenet Card. in cle. 2. in prin. eo. tit. de iud.
ANT. FRAN. Vtrum peruersio ordinis processus vitiet sententiam, & quo dicatur peruerti iste ordo, habeẽt per Bar. & do. in l. prolatã. C. de sen. & iter loc. om. iud. & per Bal. in l. ambiguitates. C. de test. & in l. prępositeri. eo. ti. & an peruersio ordinis vitiet interlocutoriã, vide ẽt gl. in l. præsenti. §. cũ aũt. C. de his qui ad eccl. cõfu. Adde ꝙ ordo puersus de vna cã ad aliam, non vitiat: sed vni causę ad seipsam bene vitiat, vt declarat Bar. in l. perfecutione, i fi. de pign. Et tene menti, quod ordo substantialis si peruertatur, semper vitiat, vt est no. gl. in c. nihil. 7. q. 1. & tene menti dictum Bal. in l. fi. C. de hær. i
ſti. vbi dixit, quod ordo legis diuinæ nõ põt præposterari, neq; peruerti. Et ibi ẽt dicit, quod ordo necessitatis, non debet peruerti. pro quo vid. tex. in c. in Christo patte. de consecr. dist. 2. & habetur ẽt per Bal. in d. l. præposteri. Et adde ẽt, quod ordo iuris non dicitur peruerti, qñ iuratur post sniam, si i sententia fuit referuatum iuramentum, vt no. in l. si quis. & ibi per Bal. C. de reb. cre. & iureiu. & vide per Spe. in ti. de requisi. cõsi. in ver. tu igitur. vbi dixi, quod amor, odium, auaritia, timor, affectatio dominij, familiaritas, & affinitas, omnia hæc solent peruertere iudicium & sensus humanos.
e Ad alterã. Adde, vt per Anch. cõsi. 61. dũ d. Abb. alleg. hic Bar. in l. sed si ante, dic quod illam l. legit. Bart. cum l. præcedẽti, incip. fundum Titianum. & ibi ponit Bart. in fi. Aen. de Falco.
f Ordo. Adde, an præposteratio ordinis vitiet actũ, Ro. consi. 404. vide pulchre per d. Cor. distinguentem, in consi. 136. incip. viso puncto. in 2. col. in prin. ĩ 3. vol. Aen. de Falco.
ANT. FRAN. Circa hoc, de ꝓposteratione, dicas ꝙ ꝓposteratio est, qñ inchoat a medio, omisso principio, vt dixit Bal. ĩ auth. si quis aliq d, 13. col. C. de test. & dixit ẽt Bal. in l. ꝓposteri. C. de testa. qđ est abusus hois, qñ præmittit id, quod dẽt sequi de iure, & de facto, & è maximũ vitiũ. ut dixit Sp. i
ti. de cita. in §. iã de citatione, in ver. porro, el 3. Et adde, qđ ista ꝓposteratio est grauamẽ, & iõ poterit appellari a tali ꝓposteratione, vt ꝓ Bal. in l. 1. 2. & 3. no. C. de ap. vtrũ aũt prępositeratio vitiet legatum, habetur in l. q duob. ff. de cond. & dem. & in l. quidã. & ibi ꝓ Bar. ff. de pecu. le. Et adde, qđ ꝓpositeratio nõ vitiãi instõnẽ, & iõ si fiat i prin. siue in medio testi, siue in fine, valet instõ, ut in l. si te. 6. §. fi. & ibi ꝓ Bar. & in l. cũ in testõ. 15. hæc verba. ff. de hęre. inst. Et adde, qđ ꝓposteratio in his, quæ sunt de substãtia vitiat. l. prolatã C. de sen. & ꝓ Bal. in l. ambiguitas. C. de test. & ꝓ Pau. de Ca. i cõs. 63. alij hẽt in nu. 42. quod in c. visis actis, & actitatis i 3. col. Vtrũ aũt ꝓposteratio ordinis vitiet mistrũ, vide Bal. in c. 1. tit. quid præce. debeat, inuesti. an fides in ver. sed qd, in vsi. seu tenemenți, ꝙ ꝓposteratio verborũ non vitiat, nisi qñ verba sunt tradita pro forma, sicut in stipulatione, in qua dẽt ꝓcedere verba interrogatiua, & subseq. verba responsiua, vt in l. 1. & 3. ff. de stipulat. ff. de ver. ob. & no. Bal. i d. l. ambiguitas. in no. Et adde qđ ꝓpositeratio ordinis dati ab hoie, vitiat ipso iure sine oppone, sic i c. ꝓpianam, de rest. spo. & i c. cũ dilecta de rescrip. & no. Bal. in l. 1. in 3. no. C. de app. & vide d. Car. i cle. 1. §. porro. de sum. Trin. vbi dixit, ꝙ prępositeratio vocabulorum, est permissa in oratione, quando vna dictio finit in una vocali, & sequens incipit ab eadem vocali, quod dicit esse menti tenendum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a de substãtia; a quidam de iustitia. Peruersio ordinis iustitię, non hẽ vitiare ipso facto, vt no gl. 2. q. 1. in summa. & 17. quæst. 4. c. vxor. Nec alicubi expresse probatur, q̃ iste sit ordo substantificus circa appellationem, & exceptionem. Et hęc litera licet expresse non faciat, tamen potius potest adduci ad istam partem, quam ad aliam; cum Papa mandat inquiri de ap. si constiterit cã interuenisse ex aliquo istorum grauaminum. Vnde nõ posset prosequi exceptionem simultanei processus, nisi doceat de appellatione, sed aliam exceptionem defectus, scilicet, contestationis posset, renunciato processu appellationis. Et forte Papa propter hoc mandat inquiri de appellatione, quia sine appellatione non obtinuisset ex alia exceptione tantum, & ipse prosequebaꝫ vtrũq;, & ista posset esse alia solutio. Itẽ facit, quia hic tractatur de fauore partium, vt exceptiones prędiscutiantꝫ, & huic fauori pars vꝫ tacite renunciare, non appellando. Pro hoc cap. tuam, de ord. cog. ibi[si fueris requisitus,] &c. facit ẽt optime c. ad dissoluendum, de dest. impu. vbi Papa ꝓcessit in principali; saluis exceptionibus dilatorijs, quod non fecisset, si ordo omnino fuisset de substantia. Ad idem c. ex conquestione, de restit. spol. iuncta gl. magna, in fi. Item eadẽ rõ est hic, vt p̃discutiatur ista præiudicialis, quæ est in duabus causis, quarum vna est prę iudicialis ad alteram, ergo idẽ ius debet esse. Itẽ in dubio debemus facere interpretationem, vt res potius valeat, quã pereat, vt inf. de ver. sig. c. Abbate, & ff. de verb. ob. l. quoties. & per hoc
13 habes hũc art. longe melius discussum, quam alicubi. † Sed si di
b ceres, ex quo ꝓcessus erat nullus, bin dubio ex defectu contest. lit. quare ille appellauit? dic, vt forte euitat et facti grauamẽ: na iudices solẽt ꝓcedere ad vlteriora, nisi appelleꝫ. Et dicũt hic Pe. & Abb. q̃ in casu huius c. sufficiebat probare, ob has causas appellarum, nec est necesse de ipsa veritate docere, & hoc iõ, quia obtulit se probaturũ, & nõ fuit admissus, de ap. c. interposita. Et hoc no. pro intellectu huius c. vt videatur se offerre, licet nõ obtulerit probationes incontinẽti. quod ẽt tetigi supra in notab.
14 † Op. q̃ ex defectu contestationis, non debet hic processus irritari, quia agebatur de ele. vt in c. quoniam. §. porro. vt lit. nõ cõ contest. Sol. dicit gl. pen. illud procedere, data contumacia rei, quæ hic non erat. Et sic limita, quod supra dixi, q̃ etiam data cõtumacia non potuisset procedi sine contestatione, ex quo erat specialis prosecutor inquisitionis. Procedit enim illud generaliter, sed istud procedit in casu speciali, & fauorabili. Vnde hodie siue sit contumax, siue non, potest procedi hoc casu, vt in multis aliis sine contestatione litis, vt in ele. diſpendiosam, de iud. & cle. sæpe. de ver. sig. Vlt. no gl. vlt. & tene eam mẽti. Et de materia dic plene, vt no. in c. 2. de restri. per gl. & do. & per Bar. in l. diues. ff. de iud & dicam in d. c. 2. vbi cadit.

ADDITIONES.

a Ordo est de substantia. Vide Bald. in rub. huius tit. in fi. secundi commẽti, vbi dicit, quod quadruplex est ordo iudicij, naturalis, accidentalis, formalis, & materialis, declarando, vt ibi per eum.

b Erat nullus. Quod processus possit esse nullus, licet pars appellet, vide Bald. in l. 1. in prin. C. de sen. ex bre. recr. cum allegatis per d. Peru. in ca. dilecto. q. 31. de app. vide etiam Imo. in cle. 1. in 3. col. de re. iud.

SVMMARIVM.

1 *Instantia iudicij non perit lapsu triennij. 4. c*
2 *Commissio facta super decisione causæ, intelligitur etiam super cognitione eiusdem causæ.*
3 *Instantia peremptæ, non expirat iurisdictio delegati.*
6 *Statuimus, istud verbum relatum ab habente potestatem legis condendæ, inducit ius nouum, secus verbum, mandamus.*
7 *Appellatur ab omni grauamine de iure can. secus de iure ciuili.*
8 *Episcopus non potest statuere contra ius, & sic non potest inhibere appellationem ab interlocutoria, nec præfigere terminum instantiæ.*
9 *Simpliciter, & de plano, non seruato iuris ordine, non potest causa committi a quoquam, nisi a Papa.*
Instantia quando est peremptæ per subterfugia partis, vel ex defectu iudicis; an detur restitutio, vel quomodo succurratur illi, qui non est in culpa.
10 *Statutum, quod lis non trahatur vltra certum tẽpus, trahetur vlterius propter examinationem testium commorantium in longinquis partibus.*
Instantia certi temporis non currit, quando iudex est legitimè impeditus.
11 *Clericus non gaudet priuilegio ecclesiastii. in bonis patrimonialibus, nisi in casibus expressis.*
12 *Instantia non perit lapsu triennij, quando in foro seculari agitur causa ecclesiastica.*
Fiscus, & ecclesia æquiparantur.
In præparatorijs iudiciorum seruatur consuetudo fori, vbi causa agitur.
13 *Instantia, in criminalibus, durat biennio.*
Casus, in quibus instantia durat minori tempore.
Officiales quando syndicantur; datur instantia per 20. dies tantum.
14 *Instantia peremptæ, quæ acta pereant.*
Instantia vtrum prorogetur per compromissum, sicut per appellationem.
15 *Instantia non potest consensu partium prorogari, etiam si iurauerint.*
16 *Instantia finita non debet iudex sententiam ferre, etiam quoad a parte non opponatur. 17.*
17 *Iudex, an & quando possit ferre sententiam post terminum elapsum.*
18 *In notorijs peremptæ instantia, potest ferri adhuc sententia.*
19 *Index, qui tenetur aliquid facere sub certa pœna, non incidit in eam, nisi postquam interiterit, ut illud faciat.*
20 *Sententia lata hoc modo, Absoluo, vel condemno, prout quis venit absoluendus, vel condemnandus, ut ex actis patet, uel, quando iudex non potuit videre, & tempus sibi currit, valet.*
Iudex quando videt instantiam perire, potest ex officio venire ad istam.
21 *Instantia currit arbitro, sicut iudici, secus arbitratori.*
22 *Instantia habet locum in causis summarijs.*
Litis contestatio non fit in causa summaria.
23 *Instantia perit, quando iudex procedit per inquisitionem.*

CAP. XX.

1 VEnerabilis. Instantia † iudicij non perit p
2 a lapsum triennij. ah. d. Comm
niter sic summatur. Sed potest summarij aliter. L
psu triennij non obstante, potest delegatus in
sibi commissa procedere. Et sũt duæ partes. In prima parte q
In 2. Papę prouisio. ibi[Mãdamus] Casus lit. Inter Archiepũm
vna parte, & Cõitatẽ Ceruię ex altera, sup iurisdõne ciuitat
sius, & qbusdã alijs articulis, qõ vertebaꝫ, q̃ commissa fuit m
stro Tãcr. Bon. Canonico, sed p cauillationes Ceruiẽsiũ, &
terfugia, decisio huius causæ p triẽnio fuit prorogata, & tan
post litis contestationẽ dicti Ceruiẽses asserebãt instãtiã inc
p decursum tpis periisse, & ita nolebãt vlterius sup examine
dicis rndere. Archiepiscopus significauit hoc dño Papę: vi
se mãdat eidẽ iudici, q̃ exceptione huiusmodi nõ obstãte, i
2 gotio ipso ꝓcedat, iuxta traditã sibi formã. Ber. No. j. q̃ † ꝺ
b decisione cãę, vꝫ cõmissa ipsius causæ cognitio. [b] Qui. n. vult
sequẽs, vult. antecedẽs, & oẽ id, pd̃ puenit ad illud. c. prętere
& c. prudẽtiã. §. sexta, de offi. dele. & in c. ex parte. de spõ. l. a
gatum. & l. ad rẽ mobilẽ. ff. de ꝓcu. & l. 2. ff. de iur. om. iu. vi
doc. in c. sup qõnũ. de offi. del. & cle. auditor, de resci. Secun
no. Papã posse cõmittere cãm q̃ vertit inter clericũ, licet la
sit reus, vt hic patet. Et fortè hoc ꝓtingit, qa hic allegabat lac
giũ, vt inf. tit. prox. cõquestus, vel ꝓcessit de cõsentu partis
dic, vt dicit gl. no. in c. clericus laicum, & c. ex transmissa, in
proxi. No. 2. q̃ decisio causæ quandoque prorogatur, p subter
gia, & cauillationes partis aduersæ. Et cauillationis natura
ab euidenter veris per breuissimas mutationes, disputatio
ea, q̃ euidẽter falsa sunt, ꝓducaꝫ, vt dicit tex. i. l. natura. ff. de
sig. Opp. expediẽdo gl. de l. ꝓrædũ. C. de iud. vbi patet, q̃ la
c triẽnij perit instãtia, cuius ꝓtũ vꝫ innuere hæc litera So[ꝓ
ꝓcedit multũ intricate, & in effectu sentit quatuor lec. P
q̃ ꝓtũ, ꝓcedit fm leges, hic fm canones, vt sic fm canone
pereat instãtia p lapsum triẽnij. Scãa lectu. est, q̃ nulla sit in
3 dr̃aia ĩter leges & canones, sed hic iõ fuit repulsa exceptio,
dicebãt iurisdõnẽ iudicis delegati expirasse, empta instãtia
nõ est verũ. Vn poterãt dicere, nõ tenemur rndere, nisi de
uus libellus, & fiat noua cõtestatio, & omnia fiant de nouo
non sic excipiebant, sed dicebant, q̃ non tenebantur respo
re coram delegato. † Tertia lect. est, q̃ quãdo stat per rerum
eius cauillationes, quominus causa sit decisa intra triennio
non perit instãtia, vt in l. ꝓrædũ, pall. ĩ fi. Et p hæc hẽs exp
tam,

ADDITIO.

a k ZACH. Per lapsum triennij. Adde quod licet instantia causæ eccle
nou finiatur triennio, vt hic, causa tamen clerici sic. Ita. no. Io. And. in
lus. infra de fo. compe. Card. tamen aliquantulum videtur diuersari, in
1. q. 10. de rest. in integ.

b Causæ cognitio. Adde Bald. consi. 317. incip. ego puto.

c Prima. Pro ista prima lect. facit cap. cum olim, in ver. iudices, de priui. C
ex literis, de in integ. rest. c. fi. de prob. c. cum tempore, de arb. Respon
dicunt q̃ una instantia durauerit tanto tempore. And. Barb.

ANT. FRAN. Circa hoc, an in causis ecclesiasticis, vel clericorum, inst
tia duret vltra triennium, dicas, q̃ ista opi. seu ista prima lectu. glo. quam
net hic d. Abbas, concludens nullam esse differentiam quoad terminu
stantiæ inter ius can. & ciuile, semper mihi placuit, licet communis sent
videatur esse in contrarium, ut in c. anteriorum, in §. ad hæc. & ibi per
2. q. 6. & per Spec. in tit. de iur. calum. in §. sequitur. in ver. quid si instã
dum legerem hunc tex. tenui istam sententiam, ea potissimum ratione, q
ius can. lites abhorret, & semper studet finẽ litibus imponere, & alias ex
uere, ut in c. finem litib. de do. & contu. & in c. iurisgentiũ. de re iud. Et
ceremus, q̃ nulla daretur instantia, & terminus ad lites expediendas, q
re cano. ipsæ lites authoritate iuris cano. efficerentur perpetuæ, & imm
les. quod non est dicendum, quod etiam confirmatur, quia quamuis ius
no. permittat etiam tertiam appellationem cõtra dispositionem iuris c
ut in tit. Ne lic. ter. prouo. tamen hoc non permittit, nisi prius sententiæ
quãtur, ut in cle. vt calumnijs, de re iud. Ex quo datur nobis intelligi, q
canonum fuisse, ut lites non efficerentur immortales. Vtrũ autem lapsu
poris pereat instantia ipso iure, an uero requiratur sententia, habetur
Barto. & docto. in l. properandum. in §. illo procul dubio. C. de iudic. & in
per Cyn. & alios in l. fin. C. ut intra cer. tempus crimi. causa termi. Et qua
practica pronunciandi, quando labitur instantia, & nõ liquet de cau
betur in l. iudices. C. de senten. & per Bald. in l. si de meis, in §. fina. ff. de
bi. Et dicas ulterius, quod iudex si non terminet causam intra tempus
stantiæ, punitur, & tenetur parti ad damna & interesse, quando stat per
quo minus causam expediat, alias non, vt in l. petendæ. & ibi etiam per
C. de tempo. in integ. rest. & in d. l. si de meis. in §. fin.

tam, & suppleꝛã hãc terriã lec. & hẽs gñaliter, an & q̃n currat in stantia de iure ciuili, & q̃n competat restõ. vnde hic ponderatur, q̃ fuit causa dilata propter subterfugia, & cauillationes istorũ reorũ. Quarta lect. est, q̃ hic ideo non perit instantia, quia lis non fuerat contestata, & tempus triennij currit à tpe li. cont. vt in præalleg. l. properandũ. Hoc. n. nõ placet gl. quia imo fuit cõtestata, vt patet ex antiqua. & colligitur satis ex isto tex. Quinta lec. ponitur hic per Gof. q̃ sicut prædicta l. properandũ. excipit causas fiscales, vt in eis non pereat instantia: ita hæc decr. causas ecclesię, non autem proprias causas clericorum secundũ eum. Alij, vt Vinc. dicunt hic, q̃ bene perit instantia, sed restituit ecclesia, sicut minor. Et dicit, q̃ cum instantia iudicij perit in re minoris, minor prius conuenit tutorem, vt in l. properandũ. §. vlt. de iud. licet alias habeat electionem. ff. de mino. l. etiam. §. j. Et idem si tutor contraxit sine minore in rebus eius. C. si tut. vel curat. l. 4. & vlt. Sed hanc electionem nõ habet, vbi minor lęsus est ex contractu procuratoris, quia prius conuenit procuratorẽ, quam restituatur. ff. de min. l. cum mandato. Et ex his habes sex
3 † Prima est, q̃ aliud sit secundũ leges, & aliud secundum cano-
a nes. a Idem tenet gl. in c. fi. infra de do. & cont. vbi melius declarauit opinionem suam, quam alibi. Idem Host. hic, & Spe. in tit. de deleg. §. restat, ver. Item q̃ instantia, & ver. sed nunquid omnia, & gl. in c. anteriorũ. §. ad hæc sancimus. 2. q. 6 & gl. iuris ciuilis in præall. l. properandũ. & Inno. in c. consuluit, de offi. deleg. licet hic vacillauerit. & ita tenẽt communiter doct. moderni. Sed contra hanc lect. ego oppono, q̃ nullibi probatur aperte, q̃ de iure canonico nõ pereat instantia, & sic q̃ inducatur ius nouum diuersum a iure ciuili: ergo standũ iuri ciuili, per iura vulgaria. Non enim ob. iste tex. quia hic excipit bant. q̃ per lapsum triennij, non tenebantur respõdere coram delegato, ac si fuisset perempta iurisdictio delegati, quod est falsum, vt infra dicã. Nec Papa hic dicit, q̃ instantia non perijt, sed q̃ tenentur respõ-
6 dere, non obstãte illa exceptione. † Et pro hoc, quia cum Papa non vtatur hic verbo [Statuimus] nec alio verbo inducente ius nouum, sed verbo [Mandamus] apparet, q̃ non inducatur ius nouum, & maxime cum respondeat, & mandet ad querelam partis, arg. eorum, quæ no. per gl. in c. consultatio, de temp. ord. & in auth. in medio litis, sacras iuss. non fi. §. ied vero. & de rest. c. cãm quæ. Itẽ si hic statueret ius nouum, non extenderetur ad instantiam iam peremptam. Si. n. ante hoc c. non erat cautũ: ergo instantia perierat, ex quo contrariũ non reperiebaꝫ de iure can. in c. 1. de no. ope. nun. Et per consequens nõ extenderetur hoc c. ad istũ casum, quia ẽt si ꝓstitutio concerneret prępara-
toria, & modũ procedẽdi, non tñ concerneret pendẽtia, respectu actuũ pręteritorũ, sed fiendorũ, vt dicit gl. no. in c. licet canõ, de cle. lib. 6. & in cle. diſpendiosam, de iud. in gl. fi. & tñ Papa mandat hic simpliciter procedi in hac causa, non obstãte exceptione: ergo nõ inducitur hic ius nouũ, quia cõprehenderet tñ futura negocia, & nõ istud consummatũ, & tñ solũ Papa fecit mẽtionem de isto negocio, & tñ communis opi. de iure cano. est, q̃ nõ perit instãtia iudicij per lapsum triennij. Quid ergo dicemus? Nullibi. n. videtur hoc ius deuiãs a iure ciuili, sed pro isto cõmuni intellectu, q̃ nõ pereat, induco rext. in c. cum olim, de priu. §. iudices. vbi fuit facta condẽnatio expensarum factarum per quadriennium, quod durauit iudicium, & sic non perit ibi instantia per lapsum triẽnij. Ad idẽ c. tum ex literis, de in integ.
b rest. & quod ibi no. gl. vbi lis durauit longe vltra triẽnium. b Itẽ facit hoc c. isti. n. asserebãt instantiã iudicij perisse, & ideo recusabãt respondere sub iudicis examine. Papa simpliciter mãdat, q̃ hac exceptione non obstante, procedere debeãt in negocio: vnde Papa ex toto renuit exceptionẽ. Non. n. dixit, q̃ instantia perijt, sed iurisdõ Itẽ mandat procedi super negocio, & sic sup instantia inchoata: alias dixisset: incipias de nouo procedere in causa, maxime, cũ hoc non esset expresse alibi cautum. Item pt aliter intelligi tex. ita q̃ expresse probet instãtiã nõ perire, videlicet, q̃ isti nolebant rndere sub examine istius iudicis. f. sup acti tatis corã eo, quia ad hoc citabantur: & hoc patet ex rõne. Nã dicebant se nõ teneri, quia instãtia perierat. Nam ratio sequens restringit dictũ generale ꝓcedẽs. l. cũ pr̃. §. dulcissimus. ff. de leg. 2. Non est verisimile, q̃ induxissent illã rõnem, q̃ instantia perierat, si voluissent inferre iurisdictionẽ expirasse, quia ex separatis nõ recta fit illatio, vt no. in c. 2. de trãslat. epi. & Papa rndet, q̃ hac exceptione nõ obstante &c. & sic expresse innuit, secundum istũ intellectũ, instanriã nõ perire secundũ ius canonicũ. Sed dubiũ est vbi fuit hoc ius cõditũ a principio. Nam hic non, per rõnem 3. dictam. quare ego puto, q̃ nullibi expresse sit cautũ per modũ ꝓstitutionis, sed illud ius ciuile, de quo in prędicta l. properandũ, nõ fuit in foro ecclesiastico receptũ moribus, vt clare innuitur in iuribus superius alleg. & ideo non vendicabar sibi locũ hic, licet expresse caueretur contrariũ de iure can. ar. 14. dist. c. in istis. §. leges. Et hoc, qa per alias regulares iuris canonici, obuientes regulis iuris ciuilis non poterant rationabili
ter habere locum in foro car. † Quia de iure canonico, appella
batur à quolibet grauamine, nõ autem sic de iure ciuili. l. ante sententiæ tps. C. quorum appel. nõ re. & in c. super eo. inf. de ap. vnde iudex ciuilis satis põt cãm intra triennũ decidere, cũ per appellationem non impediaꝫ eius iurisdõ. Sed iudex ecclesiast. nõ sic, cũ per frequẽtes appellationes ab interlocutoria nõ possit q̃nque intra hoc tps causam terminare. Ex his conclude, q̃
c de iure cano. non perit instãtia lapsu triennij. c & hoc inter quos cunq;, & in quacunque causa sit litigiũ, quia semper militat rõ differẽtiæ præmissa, & quoad præparatoria non seruantur iura loci iudicij, vt no. in c. quod clericis. inf. rit. prox. per hoc remanet l. lect. verificata, & declarata longe melius, quam alibi.

8 ADDITIO. † Et per hoc infero non valere statutũ Epi, a quo terminus præfigitur instãtiæ: ita q̃ elapso termino, finiaꝫ instantia, q̃ si Papa noluit admittere peremptionem instãtiæ lapsu triennij, fortius nõ dẽt epi coarctare terminũ triẽnalẽ, quia non pt statuere cõtra ius superioris, vt in c. quod super his, de ma. & obe. 26. q. 2. c. instõnis. no. gl. in cle. ne Ro. de ele. & plene p loã. And. in c. fi. de ap. li. 6. vbi dicit, q̃ nõ valet statutũ episcopi quo inhibetur appellatio ab interlocutoria, quia nõ debet statuere ꝺ concessum a iure, vide in fi. per Fed. consi. 17. facit gl. no. in c. fi. de hær. lib. 6. & in cle. sæpe. de ver. sig. in gl. mandamus. vbi con-
d cluditur, q̃ sicut nullus citra Papam, [d] pt tollere solemnitatem
c iuris, committendo causam simpliciter, & de plano. c Ita nõ debet epi posse tollere cum partiũ dispendio instantiam iudicii, p lapsum certi termini, cũ ius canonicũ noluerit hoc reducere cũ partiũ dãno. & hoc not. saluo tñ quod legitur in c. lator, inf. qui fi. sint leg. Venio nũc ad secundam lect. q̃ iurisdõ delegata non perit p lapsum triẽnij, &c. & hæc lec. est vera in se, & in iure can. nullũ est dubiũ, in terminis huius c. cũ instãtia nõ pereat, vt supra dixi. Sed qd de iure cano. vbi est peremptа instãtia, vt qa iudex ex aliqua cã absoluit ab instãtia. hic est bona gl. q̃ nõ perit. & facit iste tex Idẽ tenent doct. in c. examinata, supra eo. vbi dixi, & per Inn. in c. ꝓsuluit. de offi. dele. & de testi. c. causam. tenet Pau. in cle. vt calumnijs. de re. iu. & tenet Spe. in tit. de ꝓtu. §. nũc nobis in fi. & do. de Ro. dec. 55. Hoc verũ fm d. Ant. nisi peremꝓta instãtia, perimatur causa, vel qñ iurisdictio est ab instãtiã limitata vt paret in iurisdõne data in cã appellationis. Nã peremꝓta ibi instãtia, perit iurisdõ iudicis, qa snia remanet valida, vt ĩ
9 c. cũ Romana, de ap. in cle. sicut. eo. ti. † Tertia lec. est, q̃ nõ perit instãtia qñ p subterfugia & cauillationes rei cã protelatur. hanc lec. tenet hic Phi. dicens. l. properandũ, nõ correctã, & q̃ iõ hic nõ perit instãtia, ne isti rei per quorũ subterfugia cã erat prorogata, de dolo suo cõmodũ reportarẽt, quod esse nõ dẽt. de resc. c. sedes. de do. & cont. c. contingit. dic melius, vt supra dixi, q̃ in distinctẽ de iure can. nõ currit instãtia. Sed nũquid hoc dictum gl. & Phi. ꝓcedat de iure ciuili, vt præsupposita opinione, q̃ de iure can. curreret instãtia? do. Ant. tenet hic, q̃ hoc casu currat
f instãtia, nec datur restitutio, f sed dabitur actio de dolo ꝓtra partẽ. l. arbitrio. §. de dolo. ff. de do. quod dicit ibi tenere Bar. & gl. 3. in auth. vt spõ. lar. §. hoc quoq;. Ibi tñ Bar. nihil dixit, qñ nõ impeditur per factũ partis, sed per factũ tertij. Dictũ tñ vꝫ æquum, & satis rationabile, vt sic nihil depereat parti, & dispositio illius l. properãdũ, nõ violeꝫ ex dolo, & malitia partis, & vꝫ ibi tex. de hoc in præal. §. dolo, nõ cauillãdo literã, & tenet ibi gl. & sequitur Bart. Nã si fieret restitutio ex dolo aduersarij, qñ confiteretur, dolũ & malitiã, & sic restitueretur aduersarius ad litẽ, ne instantia periret cũ graui iactura vtriusq;, illuderetur illi constitutioni l. properandum, quæ emanauit fauore publicę vtilitatis, vt dicit

ADDITIONES.

a SEB. SAP. Aliud secundũ canones. Ista differentia inter canones, & leges communiter tenetur. vide Alex. consi. 23. in 3. vol. & in consi. 64. in 2. col. in 4. vol. & And. Sicu. in c. de causis. col. 2. supra de offi. deleg. Et quæ sit ratio di uersitatis, quod de iure canonico non pereat instantia, secus de iure ciu. vide Bal. assignantem rationem in c. fi. de dolo & contu. & Moder. in l. properandum. in prin.

b Vltra triennium. Pondera, quia in contrarium facit c. iurgantium, de re iud. vbi dicitur, celeri sententia, ergo non durat perpetuo, & pro certo, coniuncto illo cum isto, destruitur communis opi. And. Barb.

c Lapsu triennij. Adde q̃ contrarium tenet Ro. consi. 202. vbi dicit, q̃ standum est iuri ciuili, ex quo de iure cano. non reperitur decisum.

d Citra Papam. Adde quod id tenet Lap. alleg. 103. q̃ episcopus non potest cõmittere causam simpliciter, & de plano terminandam.
ZACH. Adde, quod nec legatus de latere. ita no. multum sing. Hip. de Mar. sing. inci. clausula summarie. & Ro. sing. 738. incip. quid importat. Lanfr. de Oria. in cle. sæpe. nu. 1. & ibi in apost. Celsi. remi. in uers. facit. de uerb. sig. & no. in apost ad illum, in c. super eo. nu. 4. in uer. clausula, appellatione remota, supra de offic. deleg. & c. 1. num. 1. in uer. per totum princip. supra de resc. rip.

e SEB. SAP. Et de plano. No. tñ, q̃ istud non procederet, quãdo inferior à Papa tolleret solemnitatẽ iudicij, ex causa euidenti & necessaria ut no. Imo. in c. fi. de treug. & Alex. in consi. 106. col. 3. in 1. uol. & in l. nemo potest. col. 1. ff. de leg. 1. sequitur d. Iaf. in repe. l. omnes populi. col. 2. uer. no. tamen diligenter. ff. de iust. & iu. ubi dicit q̃ legatus de latere non posset committere causam cognoscendam simpliciter, & de plano, potest tamen ex causa necessaria, & euidenti.

f Datur restitutio. Adde uidendum Ru. consi. 119.

Universidad de Deusto
Biblioteca

cit ibi Bar. Aduerte tamen, quia Bar. in l. si cum ipse. ff. de exc. tu
to. tenet cõtra illũ tex. & sic cõcordat cũ hac lec. gl. & Phil. & di
cit se mirari, ꝙ Moderni non alle. illũ tex. in materia l. properan
dum. Vr. n. probari in d. l. si cũ ipse, ꝙ instãtia nõ pereat, si facto
rei actor fuit impeditus. Et adduco opt. tex. cõtra eum, in l. fi. C.
de adul. & si vis tenere hãc opi. dic, ꝙ §. præalle. loquitur, qñ in-
teruenerit dolus tertij. Si aũt stat per tertiũ, tunc agitur contra
tertiũ ad interesse, si est soluendo. Si vero non est soluẽdo, fit re-
stitutio ad litem, vt no. in præalle. §. hoc quoque. & in prædicto
§. dolo. per Bar. Si vero impedimentũ peruenit ex iudice, tunc
a communiter tenetur, ꝙ tempus currat, a licet detur restitutio,
vt no. glo. in l. properandum. §. sinautem, in verbo, trium libra-
rum. C. de iudic. & Bar. in d §. dolo. Si vero stat per eum, qui de-
bet causam prosequi, sed est legitime impeditus currit tempus,
b sed datur restitutio, b l. & si sine. §. fin. ff. de mino. In causis vero
fiscalibus non currit instantia, vt in præalle. l. properandum, in
princ. Et per hoc habes expeditam, & suppletam hanc tertiam
lect. & habes generaliter, an & quando currat instantia de iure
ciuili, & quando competat restitutio.

10 ADDITIO. † Sed ego dubito, quid si lis protrahitur vltra ter
minum præfixum instantijs a iure communi, vel statuto muni
cipali, non ex impedimento alicuius, sed ex magnitudine cãe
ipsius, vel propter multas appellationes ab interlocutoria in ca
sibus maioribus. Potest poni exẽplum, cum statutum prefigit
duos menses, & actor dicit se habere testes vltra mare, ita ꝙ re-
quiritur maior dilatio, quam sit tetminus totius instantiæ. 3. q.
3. c. inducię. § spatium, & in l. 1. C. de dila. Credo, ꝙ tũc vltra ter
minum potest ferri sententia. Ex quo enim non potest imputa
ri partibus, vel iudici, quia terminus debet recipere interpreta-
tionem a iure. s. si causa intra illum terminum expediri potest.
Pro hoc est bo. tex. in l. 1. & l. vt gradatim. §. 1. C. de mune. & ho-
no. in l. 2. C. de nox. & melius in l. fi. in fi. C. de adult. Facit quod
le. & no. in c. causam, de elec. & melius in l. ita autẽ, in prin. ff. de
admi. tut. & melius facit ad hoc l. si cum ipse, cum l. præcedẽti.
ff. de exc. tu. vbi per illum tex. hoc tenet Bal. & Io. And. in addi.
Spe. in tit. de ele. § restat, ver. quid si statuta, in vlt. q. & vide per 14
Cy. in l. 1 C. qui accusa. non pos. in vltimis trib. quæstionibus. Et
ex hoc arguo ad quæstionem quotidianam, ꝙ si pendente quæ
stione coram laico, excipitur, ꝙ instrumentum est vsurarium,
vel de defectu natalium, & sic articulus ille incidens remittitur
ad iudicem ecclesiasticum, per quẽ fit inhibitio seculari, vt inte
rim non procedat in negocio principali iuxta ea, quæ no. infra
de ordin. cog. tuam, ꝙ si labitur terminus instantiæ, antequam
finiatur ille articulus incidens, vel ita remãsit modicum de ter
mino, ꝙ nõ potest iudex intra illum terminum causam princi-
palem terminare, ꝙ poterit cãm finire post terminum, optime
facit dictum Io. And. in præall. loco. & Bal. & Bart. in d. l. si cum
ipse, ad idem alleg. l. properandum. §. sinautem in medio, C. eo.
tit. Quarta lect. est, ꝙ hic lis non erat ꝑte. ideo tempus triennij
non habuit suum initium. Sed hæc lect. non est vera quoad tex.
quia hic fuit lis ꝑte. vt dicitur in gl. sed est vera in se, quia sic, lo-
quitur text. in præalleg l. properandũ. Quinta lect. Gof. est, ꝙ in
causa ecclesiæ est speciale, sicut in causis fiscalibus, secus in pro
prijs causis clericorũ. Hæc lect. est vera in se, sed est nimis restri-
ctiua, quia ratio, quam præmisi in prima lec. est generalis, cuiusꝯ
cunqꝫ sit causa, ex quo venit tractanda in foro ecclesiastico. Sed
in eo, quod Gof. dicit, aliud esse in proprijs causis clericorum,
11 †dicit do. Ant. quod in hoc non debet esse differentia inter cau
sam ecclesiarum, & causas clericorum, quia bona clericorum
gaudeãt eodem, priuilegio cum bonis ecclesiarum, vt not. de
pig. c. ex literis, & quod scribit Cald. in q. quæ incipit, statuto ca-
uetur. Aduerte, quia hoc est contra regulam, quam idem do.
Anto. ponit in capit. si diligenti, de præscript. vbi dicit & bene,
quod nun quam clericus gaudet priuilegio in rebus propriis,
c quo gaudet in rebus ecclesiæ, c nisi in casibus a iure expres-
sis, & ibi dicam rationem, & facit quod not. Specu. in titu. de
in integ. resti. §. qualiter, versi. sed nunquid clericus, vbi dicit, ꝙ
in re. suis nõ põt clericus petere restitutionem in integ. & idẽ
gl. in cle. vna, eo. tit. & sic in illo casu nõ gaudet priuilegio eccle
siæ, fortius isto casu, vbi non tractat de tanto præiudicio, cũ hic
tantũ pereat instantia; ibi vero ex denegatione restitutionis pe-
rit tota causa. ad idem gl. in c. quanquam, de censi. lib. 6. & 16. q.
12 4. c. 1. † Et ex hac lec. Gof. no. ꝙ si causa ecclesiæ tractatur in foro
seculari, nõ euanescit instantia per lapsum triennij, sicut nec cã
fiscalis, ar. eorũ, quæ no. in c. 1. de in integ. rest. Item no. ꝙ eccle-
sia debet gaudere priuilegijs fisci, sec us si causa propria clerici
ibidẽ tractatur, quia in præparatoriis seruantur consuetudines
fori, vbi causa agitatur, vt no. in c. quod clericis, in tit. prox. Vlti
ma lec. est, quod bene perit instantia, si restituitur ecclesia, sicut
minor. Hæc lect. ꝓcedit, quia imo non currit ℨ ecclesiam, per
ea quæ supra dixi in præcedenti, & in prima lect. Et per hoc ha-
13 bes clare intellectum huius c. & omnes lect. examinatas. † Sed
nunc quæro, quia supra facta est mentio de instantia, & text. fa-
cit tñ mentionem de triennio, nunquid semper exigitur trien-

nium ĩ foro ciuili, vel vbi instãtia perit? Dic, ꝙ nõ: Nã dicit
doc. ꝙ si cã est criminalis, instãtia perit intra bienniũ, C. vt in
cer. tẽp. cri. quæst. termi. l. fi. Si inter clericos, intra duos mẽ
in auth. vt clerici apud prop. epis. §. non tñ, colla. 6. Sunt tam
alii casus, in quibus criminales causę restringũtur, vt in offici
li, qñ syndicatur, vt C. vt omnes iu. tam ciui. quam mil. l. vnic
Restringuntur etiam quædam ciuiles, C. de dec. l. generali. li
& C. de ædi. priua. l. fi. & in auth. de man. prin. §. si tibi, coll. 3
de dam. infe. l. 1. Et attende, quia inquantum supra dixi, quod
officiali finitur instantia breuiori tẽpore, videlicet intra xx. q
dicit glo. & Bar. in l. 2. in fi. ff. ad leg. Iul. repe. quod intra illud
pus dẽt cãe contra officiales terminari, & post nõ possint
conueniri, sed in propria patria bene poterunt, ẽt post illud
d conueniri, d vt in præall. l. vnica. Hoc intelligit verũ hic do. C
di. si in hoc loco in iudicii nõ emanauerũt proclamata, ꝙ q
let petere, cõpararet intra tot dies: tunc enim si post termi
e pronunciatur, neminem amplius audiendum, e non audie
etiam in patria. C. de remiss. pig. l. si eo tempore, inf. qui ma
cu. pos. c. fi. & ita dicit se obtinuisse in facto. Hoc dictũ mihi p
cet, ex quo enim statutus est terminus ad agẽdum, & subest
gitima causa statuendi, compellitur quis agere, si vult ius sũ
consequi. alias si iudex declarat neminem amplius audiẽdum
non debet aliquis auditi, ex quo notitia termini ad cum per
nit. Ad hoc alleg. gl. no. in l. vna. C. vt nemo inuitus, & l. Titi
quod ibi no. Bar. ff. de accus. & quod no. Inno. in c. conquer
te, de offic. ordi. facit l. diffamari. C. de inge. manu. vbi ex ca
statuitur terminus ad agendũ, post quem non auditur, & ibi
no. in præalle. iuribus. & vide quod no. in c. fi. qui ma. accu
Nam & fraus posset contingi, vt quia in loco habet offici
probationes paratas, & ille distulit, vt forte periret sibi facul
vel saltem commoditas probandi. Nec ob. l. 2. ff. ad leg. Iul.
vbi datur annus &c. quia potest intelligi, vt ibi no. Bar. in fi
da solu. quando officialis exercuit officium suum in prouin
sua, vel intellige, quando non steterit in syndicatu; ita ꝙ nõ
statutus terminus modo prædicto, nec secuta est declaratio
sententia iudicis, vt nullus alius deinceps audiatur. † Quæ
f quæ acta pereunt, f peremptæ instantiæ? glo. videtur hic sen
quod omnia acta pereunt, adeo, quod ab initio sit de nouo
g cedendum. g Gof. hic dicit, ꝙ licet secundũ leges pereat in
tia per lapsum triennij, non tamen gesta per manũ publicã
iudicis authoritate, in publicam formã redacta, vt C. de re
l. gesta. Tu de hac materia vide latius per Inno. & alios, in c
sam quę infra de test. vbi dicã, & per Bar. in l. cũ in lite. ff. iu
& per Spe. in tit. de dele. § restat, ver. nunquid acta. Et dic
ter, ꝙ pereunt acta iudicii, non aũt acta causæ, seu litis. Et
sunt ista, vide gl. in cle. sæpe, de ver. sig. in ver. defensiones,
ribus supe. alle. & sic restringe istã gl. nũquid per cõpromi
h prorogetur h instãtia, sicut prorogatur in causa appellatio
vt in cle. quandiu. de app. in auth. si tñ. C. de temp. ap. Ioã. A
addi. Spe. in d. tit. de deleg. § restat. ver. quid si statutũ, & d
hic, tenet, quod currat, quia nõ reperitur iure cautum in
tra.

ADDITIONES.

a Currat. Adde Rom. consi. 124.

b Restitutio. Vide o ino Ro. qui ple. examinat, in l. 2. circa 2. uel 3. col. ff. de
qui dicit se cõsuluisse Bononiæ, dum ibi legeret, quod si ex negligẽ
ris lapsa fit instantia, quod datur restitutio, de quo vide per d. Alex. in
42. inci. in casu & lite. in 3. col. uer. & istud videtur. cum seq. 3. vol. Et v
scias in ista materia, quod quando instantia est lapsa, non restituntur
minores, nec pia loca, secundum do. Card. Flo. in cle. 1. in 10. q. de rest
teg. & sequitur d. Alex. in cõsi. 23. inci. visis scripturis in 2. col. in ver
fisto. in 3. vol. Item scias, qd quando est instantia perempta, iudex ex o
licet pars non alleget, non dẽt sententiam diffinitiuam ferre. ita co
d. Alex. consi. 29. incip. vertitur lis, in prin. in 5. vol. Item quando insta
perempta facto actoris, ipse debet in expensis condemnari, secundum
dem Alex. in consi. 29. inci. vertitur lis, in prin. in 5. vol. Quoad princip
materiam vide do. Alex. in consi. 71. inci. videretur, in prin. & in 2. col
restat, eod. vol. & vide pulchre per Curt. in consi. 24. in pen. col. ver. fa
Aen. de Falc.

c SEB. SAP. In rebus ecclesiæ. Hanc opi. sequitur Ro. in l. vsucapionem
vsuca. & probat late Fel. in ecclesia S. Mariæ. col. 5. ver. sed nihilominus
dicta recipiunt, supra de consti.

d Conuenirí. Tu pondera Bar. in l. 1. ad leg. Iul. in fi. vbi dicit, quod ꝑpetuꝰ
test conueniri, ergo nõ potest auferre istud beneficium ipsis creditor
vide Bal. in l. obseruare, in §. proficisci. in 4. q. ff. de off. procon. ubi alleg
quitur. Tu vide tex. in c. aduersus, de immuni. eccl. vbi probatur contra
vide ibi Pet. & do. Abb. And. Barb.

e SEB. SAP. Amplius audiendum. Vide quod no. Bar. in l. 2. col. 2. in pri
de eden. Et quomodo iudex possit assignare terminum intra quem pro
quo elapso non probans, non audiatur, vide quæ copiose, & vulgiter co
rit d. Geor. Nata, in repe. cle. sæpe. in prin. col. 42.

f Pereunt. Adde eundem consi. 5. supra alleg.

g SEB. SAP. Procedendum. Vide late Bar. l. 2. ubi Mod. late. C. de eden. A
consi. 48. incip. visa petitione, in 2. uol.

h Prorogetur. Adde videndum Pet. de Anch. consi. 225. & Rom. consi. 12
ZACH. Adde Lanfr. de Oria. in suo tract. de arb. multum no. & integr
loquentem, col. 6. uer. quæro ubi etiam quid de causa appellationis, &
si causa sit deleg. iol. 3.

tia principali, & quia non potest illud tẽpus per expressum cõ-
sensum partium prorogari, vt no. gl. in l. properandum. §. sin au
tem reus, C. de iud. Nec est eadem ratio in instantia causæ prin-
cipalis, sicut in cursu instantiæ appellationis. Quia in causa ap-
pellationis agitur de maiori præiudicio, quia perempta instan-
tia, perimitur & causa, vt in cle. sicut appellationem, de appel.
cum simi. sed in causa principali, solum pereunt acta, hoc etiã
tenet Bar. in præalle. l. properandum.

ADDITIO. Sed Bald. tenet ℨrium, s. ꝙ idem sit in causa
principali, vt non currat tps, durante compromisso, quia sem-
per litigat, arg. in l. ℨ maiores. C. de iuoffi. test. & not. hoc ꝓpter
authoritatem Bal. Sed primum dictum puto verius, quia com
promissum est voluntarium. l. si dictum. §. si compromisero, ff.
de euic. & ideo non debet ius publicum lædi per factum volũ-
tarium partium, nec per hoc cessant causæ illius l. properandũ:
quæ fuerunt duæ, vt colligitur ex principio. Prima, ne lites sint
immortales. Secũda, ga pendentia litis sæpe materiam criminib.
creare nosc itur. † Dices, quod ẽt pactum iuratum in hoc nõ va-
let, quia contra publicam vtilitatem. de fo. ꝓpe. c. fi diligenti. Di
cit tñ, ꝙ vidit in hoc fraudem adhiberi, ga pars ꝓmisit parti, nõ
allegare peremptionẽ instãtiæ. Sed dicit Bar. & bene, ꝙ hoc nõ
prodest, quia iudex videns instantiã finitam, non debet senten-
tiam ferre, cum esset nulla, vt ibi no. glo. Dicit tñ posse dari vnũ
modũ indirecte ꝓrogandi, vt partes renouẽt oĩa ista vno actu,
fm ea, quæ no. in l. mutari, ff. de ꝓcu. vt ga diceret pars, litem cõ
testor, libellũ approbo, & responsiones &c. Et sic dicit Bart. in
ꝑalle. l. mutari, de quolibet processu inualido aliqua ratione, vt
possit conualidari modo prædicto. Sed do. Ant. vĩ de hoc dubi
tare, cum exigat in his certa formalitas, vnde nõ sufficit illa ge
neraliter recenseri, ar. de iureiur. c. ꝑpen. & hoc mihi placet, arg.
eorum, quæ no. Inno. in c. prudentiam, de offi. dele. Et quia de
facili illuderetur illi constitutioni, & daretur materia figmẽtis.
No. tñ dictum Bart. in practica, & tene semper menti. Quæro †
generaliter, an valeat sententia lata post terminum præfixũ in
stantiæ? a glo. in præall. l. properandum. dicit quod non, & not.
Bart. ibi post Cyn. & Old. in quadam sua disputatione, vbi nota
biliter sic distinguit: Quandoque tps statuitur parti, qñque iu-
dici, quandoque instantiæ, qñq; actioni. Primo modo, qñ tantũ
statuitur parti, non auditur pars post tps, l. peremptorias, C. sen
ten. rescin. non possꝫ & c. pastoralis. de excep. Quandoq; tps sta-
tuitur iudici: b & tunc aut statuitur iudici, & iurisdictioni, & fi-
nito tempore iudex nõ põt aliqd facere, vt in l. 2. §. sed si iudex.
ff. eo. & in l. si vt ꝓponis. C. qũo & quan. iud. Si vero tps statuit
iudici tñ, tunc quod iudex facit post tempus, valet, sed ipse pu-
nietur, vt in l. 1. in fin. C. vt omnes in. tam ciui. quam milita. Et
quandoque tps statuitur instantiæ, & tunc id quod facit iudex,
finita instantia, non valet, vt no. ibi in glo. Ratio quia sententia
non valet, nisi præcedant ibi acta solemnia ad sententiam, vt l.
prolatam, C. de sen. & in c. vno, de litis contest. sed perempta in
stantia, pereunt omnia acta, ad ordinem litis pertinẽtia, vt l. cũ
lite, ff. iu. sol. ergo apparet, ꝙ sententia lata finito tempore, fera-
tur sine libello, & sine litis contestatione, ergo non valet.

ADDITIO. Et per hoc decidit qõ, si statutum disponit, vt
intra duos mẽses cã finiatur, nunquid post illum terminũ, pos-
sit iudex ferre sniam, ex quo est intra terminũ iuris. ℨ intra trien
nium statutum, instantia expedita? & secundum prædicta vide
tur dicendum, ꝙ non, quia terminus præfigitur instãtiæ, quidã
tamen contra, vt no. Iac. But. & Bal. in d. l. properãdum, in prin
Ex quo statutum expressum non corrigit ius ciuile, quia nõ di-.
ponit expresse, vt instantia sit perempta. Sed primum dictum
cõius est, vt no. ibi Bar. quia succedit ille terminus loco termini
iuris, ideo debet illo iure censeri, vt no. in simili Inno. in c. ex ra
tione, de appel. ibi vide. Et maxime hoc ꝓcedit, si in statuto dr,
ℨ finiatur intra terminum omnino, ℨ secundum Iac. But. Idem
secundum Bal. ibi si statutum dicit, vt causa finiatur intra duos
menses a die citationis. Nam tunc cum recedat a dispositione
iuris cõis, quia de iure cõi computatur terminus a die litis con
testa. videtur statutum velle ius ciuile corrigere, & sic in dubio
peribit instantia post illum terminum, & vide plene de hoc p
Io. And. in addi. Spe. in titu. de dele. § restat, ver. quid si statuto.
Vbi tandem ꝓcludere vr, ꝙ in dubio, aut statutum apponit pœ
nam, & non perit instãtia per lapsum termini: vnde poterit in-
tra terminum iuris ferre sententiam, satis. n. operatur statutum.
Aut disponit simpliciter, & tunc ex quo statuit terminũ instan
tię, satis vr velle, vt illo elapso, pereat instantia, alias parum, aut
nihil operaretur statutum, & hoc placet, arg. eorum, quæ no. in
d. c. ex rõne. † Hoc limita, nisi pars fuisset confessa: nam tunc cũ
facto sit notorium, porerit iudex ferre sententiam, post perem
ptam instantiã, quia in notorio nõ requiritur iudicium, vt in c.
qñ, de fil. ꝓsby. Ita notabiliter dicit Bal. in d. l. properandum. fa
cit qd no. Inno. in c. qualiter & qñ, el 2. de accu. & in c. fi. de rest.
spo. Qñq; statuitur tps actioni, & tunc non est dubium, ꝙ finito tempore, finitur actio, vt l. fin C. de do. & l. superuacuã. C. de
tẽp. in integ. resti. cũ simi. Et hæc no. & vide ad prædicta qd not.
19 Spe. in tit. de deleg. § restat, ver. quid si statuto. † I nũ pul-
chrum dictum, ꝙ vbi iudicii imponeretur pœna, it cãm nõ ex-
pediat intra instantiam, intelligitur, vt cõmittatur pœna si pars
c instat, c petendo intra tps instantiæ, quia nõ tenetur iudex d im
d pẽdere offiñ suum non postulatum ad vtilitatem priuatã, l. 4. §.
hoc aũt iudiciũ, ff. de dam. infe. Facit qd ibi in simili no. Bart. &
qd no. in ꝑal. l., pperandũ. Et vide bo. gl. in simili in c. fi. de resci.
vñ hic põderatur, quod cã fuerit dilata per subterfugia, & cauil
20 lationes reorum. † Itẽ no. aliud singulare dictũ, ꝙ vbi partes in-
tantum se adstrinxerunt, ꝙ labitur tps instantiæ, nec iudex põt
informari de meritis cãæ, ꝓp breuitatem tpis, omnia tñ ꝓducta
sunt in iudicium, ꝙ iudex poterit sic ꝓnũciare, Absoluo, vel ℨ-
e demno, put qs absoluẽdus, vel ℨdemnandus est, e vt ex actis pa
tet. ℨ Ita dicit But. in l. iudices. C. de sen. & sequitur hic d. Ant. Et
pro hoc adduco, ga satis est, ꝙ snia põt certificari ex actis, l. ter-
minato. C. de fru. & lit. expẽ. & no. Inn. in c. 2. de libel. ob. Et cer
tũ est, ꝙ in iudicio recipit certificationem, & ꝙ in rerum natu
ra certum est, de quo per gl. & Bart. in l. certi cõdictio. ff. si cert.
pet. in illa qõne, an certi ℨdictione possit agi pro interesse. facit.
l. vbi. ff. de ver. ob. l. cũ quidam. §. qđ si ipse. ff. de acq. hær. Et dic,
ꝙ qñ iudex videt instantiã perire ꝓp lapsũ termini, põt ex offi-
f cio suo ꝓunire ad sniam. Ita notabiliter, f dicit Bar. in l. Seius, &
Augerius, in fi. ff. ad leg. fal. & hoc rõne publicæ vtilitatis, & in-
21 telligo, ꝙ ex officio suo poterit partes citare. † Vlt. quæritur, an
arbitrio censeatur statuta instãtia, sicut iudici? cõmuniter doc.
tenent ꝙ sic, quia arbitria sunt redacta ad instar iudiciorũ. l. 1.
C. de arb. & qđ no. Inn. in c. Quintauallis, de iureiur. facit l. om-
nes. C. de fer. vbi tenetur seruare ferias, sicut iudex, & de hoc vi
de bo. glo. in l. si de meis. § fi. ff. de arb. & in l. sed si cõpromissũ,
& in l. item si vnus. §. 1. & ibi bo. glo. & per Spec. in tit. de arb. §.
differt, ver. item, vt intra triennium. Secus dic, in amicabili cõ-
positore, quia aliàs dicitur arbitrator, vt no. ibi Spec. Nã coram
isto non est iudicium, & sic nulla instantia, & per consequens
perire non potest, vt no. Inno. in c. Quintauallis, de iureiur. &c.
Et quanto tpe duret potestas istorum, dic, vt ibi no.

22 ADDITIO. † An aũt in causis summarijs habeat locũ pe-
remptio instantiæ? vidi aliàs in facto dubitari, nec memini me
g legisse. g Sed ꝙ non periret, allegabatur, quia in istis non proce-
h ditur in figura iudicij. h & sic omittuntur omnia subsũtialia iu
dicij, vt leg. & no. in c. sæpe, de verb. sig. in cle. & ꝑ Bart. in extra-
uag. ad repri. in verbo, figura. vbi autem non est iudiciũ, perire
nõ põt, de despõ. impu. c. ad dissoluendum. Contrariũ tũc dixi,
& nunc audacius cõfirmo, quia licet ibi non sit iudicium ordi-
nariũ, est tamen extraordinarium, vt not. Bar. in loco ꝑalleg. &
probatur ꝑ no. in c. forus, de ver. sig. Causa. n. dum de iure discu
titur, appellatur iudiciũ, vt ibi. Præterea certum est, ꝙ ibi est lis,
vt probatur ĩ d. cle. sępe. vbi ter reperitur verbum [lis] ergo hẽt
locum peremptio, quia text. in d. l. properandum. dicit ꝙ lites
nõ protrahantur vltra trienniũ. Item dico, ꝙ fortius habet locũ
in istis, quam in alijs, quia debent citius terminari, vnde dicit
tex. in d. cle. sæpe. ꝙ iudex debet in istis summarijs, facere quan-
tum põt litẽ breuiorem. Et si diceres, ꝙ in istis non fit litis cõte
statio, vt ibi, & terminus instantiæ incipit à tẽpore lit. cõtest. vt
i ĩ d. l., pperandũ, rñdeo, ꝙ primus actus, i g fit, vel q solet fieri post
litem cõte. hẽt vim ꝓtestationis, vt est glo. no. in c. de ele. lib. 6.
no. Inn. in c. 1. de dila. & c. si duob. de app. & Paul. in d. cle. sæpe,
& Bal.

ADDITIONES.

a Instantiæ. Adde Alex. cõsi. 137. 1. lib. Abb. consi. 16. & 64. Rom. consi. 416.
ZACH. Tu dic, quod si est lata sentẽtia post terminũ instantiæ, nõ prorога-
tæ, tacite, s. non opponendo, valet, licet iudex puniatur, qui tamẽ nõ puni-
retur, si esset expresse ꝓrogata. Ita no. Pet. de Anch. & Card. in cle. 1. per gl.
in uer. finiri, de rest. in integ. Bar. in l. properandũ, in prin. in 2. col. ver. quæ-
ro quid si sententia, & ibi omnino Alex. cõsũ. pẽn. cum concor. per eum ibi
fign. C. eo. de iudi. & Paul. de Cast. consi. 328. inci. uidetur dicendum.

b Statuitur iudici. Vide Bar. in l. si lege. ff. loc. vbi vult hoc etiam procedere in
iudice; qui ex forma statuti habet liberum arbitrium, uide Alex. in cõsi. 50.
in 3. & vlt. col. in 2. uol. & Rom. in consi. 342.

c Instat. Adde pro hoc, quod uoluit Ang. consi. 140. ubi dicit, quod stante statu
to, quod iudex teneatur causam committere intra certum tẽpus, quòd de-
bet intelligi, si cum importunitate fuit petitum.
Adde, ꝙ qñ iudex tenet ex officio suo aliq d facere, & nõ facit, qa pars nõ
petit, & nõ ꝓtestat, ꝙ præiudicatur ipsi parti. vide plura ad hoc, quæ alleg.
lumẽ nostri tpis do. Ias. in l. properandũ, in §. sinaũt vterq;. C. eo. Aen. Falc.

d Non tenetur iudex. Vide tex. quẽ Paul. de Cast. dicit esse sing. in l. peto. §. fi.
ff. de leg. 2. cum plurib. allegatis per Ias. in Ladmonendi, col. 5. ff. de iureiu.
& per Fel. in c. si autem. col. 5. supra de reseri. ubi referunt multa ad hoc, qd
quando lex aliquid disponit, intelligitur, si petatur.

e Condemnandus est. Adde quod uolunt Alex. consi. 175. 2. lib.

f Notabiliter. Adde eundem consi. 64. & ibi uide quæst. seq.

g Me legisse. Miror, quod non uiderit Bar. in d. l. properandum. §. si quidẽ. ubi
dicit, quod idẽ in causis summariis, & dr lis in illis causis, eo ipso, quod inci
pit tractari de meritis causæ. alleg. Imbil. & Iaulla. ff. de procu. And. Barb.

h SEB. SAP. Figura iudicij. Vide Paul. de Ca. in cõsi. 289. in fi. & Bal. in l. 1. §. 1.
ad fi. ff. si qs in ius voc. nõ ierit. late Geor. Natã, in repe. cle. sæpe, de ver. sig.

i Primus actus. Adde late Rom. consi. 174. & Alex. consi. 50. 2. lib.

Universidad de Deusto
Biblioteca

23 & Bal. in d. l. properandum. † Et hæc faciunt ad quæſtionem, an & quando iudex procedit per inquiſitionem, pereat inſtantia, quam vide plene per Bal. in d. l. properandum. vbi recitat duas opiniones contrarias: ipſe vero tenet q̃ ſic, quod ſatis placet. Nam, & in ciuilib. q̃n p̃ceditur, & imploratur officium iudicis nobile, habet locum, vt no. in d. l. properādum, & hæc notabis.

SVMMARIVM.

1 *Feriæ non obſtant in executione ſententiæ. 16. 20.*
Actor, qui obtinuit in poſſeſſorio in uno foro, non tenetur in eodem foro reſpondere ſuper petitorio, quando eſt diuerſus forus.
2 *Cauſa. an poſſit committi ultra duas dietas, extra prouinciam.*
3 *Delegatus, licet ſit alterius diœceſis, poteſt cognoſcere de cauſis loci, vbi moratur.*
4 *Dominus, uel alius eius loco ſi per ſubditos non fuerit admiſſus, cenſetur ſua poſſeſſione ſpoliatus.*
5 *Incorporalia quaſi poſſidentur, tamen procederet libellus loquens de poſſeſſione, licet non dicat quaſi.*
Quaſi, iſta dictio, denotat improprietatem.
6 *Officialis electus, antequam accipiat poſſeſſionem officii, non adminiſtrat, idem extra territorium.*
7 *Sententia ſuper incorporalibus, quomodo exequatur.*
8 *Officialis electus ad aliquod officium, ſi non exerceat ex aliqua cauſa, an currant ſibi tempora.*
Doctor impeditus legere, non poteſt tempore ſequenti remittere.
9 *Poteſtas, uel alius officialis in temporalibus, non poteſt eligi perpetuo.*
10 *Rector alicuius collegii, non poteſt ultra biennium confirmari.*
11 *Clericus litigans coram iudice ſeculari, ſi fuerit grauatus, poterit Papam adire per uiam querelæ, uel appellationis.*
12 *Sententia lata ſuper poſſeſſorio, utrum ſit diffinitiua, & ab ea appellettur.*
13 *Sententia lata in petitorio, parit præiudicium in poſſeſſorio.*
14 *Poſſeſſorium, ubi tractatur, an debeat tractari petitorium.*
Reconuentio debet fieri coram illo iudice, ubi eſt facta conuentio.
Iudicium an ſit indiuiduum. 15.
16 *Feriis introductis in fauorẽ hominũ, p̃t renunciari: ſecus in honorem Dei.*
17 *Libellus, uel citatio, quo caſu poſſunt fieri, uel dari tempore feriarum.*
Iuriſdictio non perpetuatur ex actu nullo, quæ perpetuatur ex citatione.
18 *Feriæ non obſtant, quando partes non ſederentur litigando.*
19 *Feriæ, an currant in cauſis eccleſiaſticis.*
20 *Executio ſententiæ, an, & quando fieri debeat, cum cauſæ cognitione.*
21 *Teſtes poſſunt recipi die feriato, quando non uertitur cauſæ cognitio.*
22 *Executio facta die feriato in honorẽ Dei, tenet: licet committatur peccatum. Debitor fugitiuus poteſt capi die feriato; etiam in honorem Dei.*
23 *Inſtantia quando eſt peritura, iudex ex officio poteſt uenire ad diffinitiuam.*
24 *Feriæ non habent locum, ubicunque periculum eſt in mora.*

CAP. XXI.

1 Ignificauerunt. Non obſtante exceptione temporis feriati prop̃er vindemias, mandanda eſt ſententia executioni. hoc dicit, [b] ſecundum vnum intellectum, vel
a b ſecundum alium. Cum actor, & reus ſunt diuerſi fori, cauſa p̃prietatis & poſſeſſionis poteſt coram diuerſis iudicibus agitari. ita communiter ſummatur, & allegatur hoc c. Sed quia hoc nõ videtur indiſtincte uerum, vt infra ſubijciam, ideo ſummo aliter, & ſic Actor obtinens in poſſeſſorio coram iudice rei, nõ tenetur coram eodem iudice ſuper proprietate reſpondere, ſi eſt prorſus alterius fori, & eſt caſus notabilis. Sunt duæ partes. In prima, partis q̃ueſtio. In ſecunda, Papæ ꝓuiſio. ibi, [Mandamus] Caſus lit. Inter Abbatem & Conuentum S. Mariæ de Florentia, ex vna parte, & communitatem Caſtri de Signa. Florendiœceſis, ex altera, ſuper poſſeſſione, vel quaſi, iuris eligẽdi ibidem rectorem, coram poteſtate Florentino quæſtio vertebat, dictus poteſtas pro Monaſterio ſuper poſſeſſione, vel quaſi iuris eligendi rectorem in Caſtro prædicto, diffinitiuam ſententiã promulgauit. Lata prædicta ſententia, monachi illi rectorẽ elegerunt, ted poteſtas Florentinus compellebat Abbatem & cõuentum ſuper proprietate, vel quaſi, prædicti iuris, in ſeculari iudicio, communitati prædictæ, rndere. Significatum fuit hoc dño Papæ, vnde mandat Papa eꝓ Bononiẽſi, & coniudicibus ſuis, quatenus ſi eſt ita, compellat cõitatem prædictũ electũ ab eiſdem monachis admittere in rectorem caſtri prædicti, audituri poſtmodum ſuper ꝓprietate, vel quaſi iuris, quicquid partes duxerint proponendum. Partibus in præſentia iudicis conſtitutis, ex parte communitatis prædictæ fuit excipiendo ꝓpoſitum, q̃ tunc coram eis reſpondere nõ tenebantur de iure, cũ tempus propter vindemias exiſteret feriatum. Ex parte monaſterij fuit reſponſum, hoc maliti oſe proponi, vt videlicet cauſa protracta, tempus regiminis electi inutiliter laberetur. Conſulit us Papa ſuper hoc, mãdat eiſdem iudicibus, quatenus hoc nõ
2 obſt. procedant in negotio, præuia ratione. Ber. No. 1. ex principio iuncta ſupraſcriptione, ſufficere cauſam nõ committi vltra duas dietas, licet committatur extra prouinciam: nam cauſa erat Florentiæ, & ſic in prouincia Tuſciæ, fuit commiſſa Bo-

noniæ, & ſic extra prouinciam, & valuit, quia licet, extra prouinciam, non tamen vltra duas dietas, quod tenet gloſ. in c. nem. 3. q. 6. licet text. ibi faciat in contrarium, quaſi hoc ſufficiat, per c. nonnulli. de reſcr. & in c. ſtatutum. eo. titu. vbi nulla ſit mentio de prouincia. Sentit ẽt hic Io. And. rectũ Goff. dicere, q̃ fuit de certa ſcientia Papæ, vel non fuit ceptum, ſed in quadam ſua quæſtione tenuit idem Goffre. ceptum ſimpliciter valere, facit c. olim, infra de iniur. Hoſt. ſima, de reſcri. §. qui poſſunt, aliàs olim, quõ dici poſſunt, vera tenet procedere exceptionem, niſi proceſſerit de certa ſcien Papæ, quod ſcire non præſumitur. de conſti. c. 1. lib. 6. Cald. dicit, q̃ licet ſic videatur de iure ſcripto, vt dicit Hoſt. in cõrium, de conſuetudine, obſeruatur, & Archi. in c. nemine net contra opin. Hoſtien. & dicit ſtandum illi c. nonnulli, & ſtatutum. do. Anto. dicit, q̃ poſſet dici, quod illa iura loquntur in Papa. In inferioribus autem iudicibus, ſtandum eſt neminem. Et hæc diſtinctio mihi placet, vt euitetur iurium rectio. Et pro ea adduco, quia reſpectu Papæ totus mũdus dici vna, & propria prouincia. 9. q. 3. c. cuncta per mundum. c. per principalem. vnde ſufficere debet ratio, q̃ non trahatur vltra duas dietas, & hodie vltra vnam, per d. c. ſtatutum. Seferior non poteſt committere vltra ſuam prouinciam, quia habet iuriſdictionem limitatam. Pro hoc facit bo. tex. in c. tigantes, de offi. ord. lib. 6. Quod tamen dicitur, duabus dietvt ſubditus non trahatur vltra illas, habet locum ẽt in infer-
3 delegato, vt ſentiunt doct. inf. titu. proxi. c. ſanè. † Not. 2. ex ſupraſcriptione, non referre an delegatus ſit alterius diœceſ quàm vbi moratur, vt poſſit cognoſcere in loco habitationdummodo in reſcripto fiat mentio de mora, vt hic, & conbon. tex. in cap. fina. de rerum permut. & ibi per Io. And. no. No. q̃ poteſtas appellari poteſt in fœminino, reſpectu dtatis, ad idem 96. diſt. c. ſi Imperatorem, tamen quandoquepellatur in maſculino. infra de homic. c. tua, & vide quod no
4 c. præcisè. infra de preca. † Nota quod ſubiecti, nõ admittun
c dominum, vel venientem loco domini, c videntur ſpogiare dominum, quaſi poſſeſſione ſubiectionis. Vnde poteſt contra eos poſſeſſorio. Quod not. pro his, quæ dico poſt innocen. in cap. olim. 3. de reſtitu. ſpol. Et ex hoc, & ex tex. no
d pro iſtis incorporalibus, d põt agi poſſeſſorio, de quo in c.
5 relam, de elect. & in l. ſi certis annis. C. de pac. † No. q̃ in iſtis corporalibus eſt dare quaſi poſſeſſionem, & quaſi impropr
e tatem e iuris, ad inſtar rerum corporalium, non autẽ caditꝑ pria poſſeſſio, per ea, quæ no. in c. conqueſtus, infra tit. proxi

ADDITIONES.

a Executioni. Vide do. Alex. qui ita cõſulendo cõcludit in cõſi. 130. incip. in 2. col. in prin. in 4. vol. Sed bene feriæ in honorem Dei obſtant exeni ſententiæ, ſecundum do. Alexã. in conſi. 53. in cip. quæritur, in v. cõ quod autem, in 5. vol. Aen. Falc.
ZACH. Adde eũdẽ Alex. in 1. pen. & ibi Paul. de Caſt. ff. de fer. & in l. §. ſexaginta. ff. de adult. Spec. in ti. de lib. cõce. §. nũc dicẽdũ, ver. 25. Bal. minorũ. C. in quib. cau. reſti. in integ. nõ eſt ne. Arch. i c. ſicut. 2. q. 1. & de Sen. cõſi. 139. Sed hoc nõ eſt verum indiſtincte, ſcẽm do. Bal. in l. pociarũ p̃ſides, & ibi bo. tex. C. de fer. vbi dicit, q̃ in criminalib. põt fieri curtio ſententiæ, die feriato, ẽt in honorem Dei, contra inſignem latro Qd̃ eſt verũ, q̃n eſt enormitas criminis, ut not. plene Lanfr. de Ori. in c §. citationes, in fi. & ibi in apoſt. Ben. Vad. & Cel. infra, de proba.
ANT. FRAN. Circa iſtũ paſſum, an executio ſniæ poſſit fieri die feriato per Bal. & Bar. in l. 1. in §. nunciatio. ff. de no. oper. nun. vbi dicunt, quecutio ſniæ, & examinatio teſtiũ, põt fieri die feriato, & idem voluit Bal. ait prætor. in §. ſi debitorẽ. ff. de his, quæ in frau. cre. & in l. dies feſtos gl. C. de fer. & hr̃ per Arch. 2. q. 1. c. ſicut. & idem uoluit Fed. de Sen. in ſuo 139. & in Spe. in ti. de lib. obla. in §. nunc dicendum, in ver. 15. in cas tamen, quod dũ dictũ eſt ſupra de teſte, ut poſſit examinari die feriã qd̃ illud ꝓcedit q̃n teſtis iurauit die non feriato, quia tunc dictũ teſtis hitur ad tps iuramenti. Ad quod vide glo. in cle. 1. de offic. dele. Et pro facit, quod omnia quæ non ſunt actus cõtentioſi, vel iudiciarij, põt fieri feriato, vt in l. 1. ff. de fer. & in l. 1. C. de ſe. Et an ſequeſtratio, vel relatio ſequeſtri, poſſit fieri die feriato in honorẽ Dei, vide Bal. in l. fin. C. de fer in l. minor, per illũ tex. ff. de euict. An aũt tali die feriato in honorẽ Dei, ſit dari tutor pupillo, vide Bar. in l. nec mandare. in §. 1. ff. de tuto. & cu ab his. ubi dicit, q̃ non põt dari, quia datio tutoris requirit cauſæ cognem, & an diebus feriatis in honorem Dei poſſit procedi cõtra homicidas quod non, niſi contra latrones publicos & proditores, vt etiã iſte net, per ea, quæ habentur in l. prouinciarum. C. de fer. hic alle. & adde Hoidem tenentem in c. cum non ab homine. hoc eo. ti. Tamen Bart. in l. cudias. ff. de pub. iud. dicit, quod in criminalib. põt procedi die feriato, vt getur prouincia malis hominibus, iuxta l. congruit. ff. de offi. præſ. & c. of. ord. qd̃ nõ trãſit ſine dubitatione, in diebus feriatis in honorem Dei ea, quæ hñr in c. 1. de fer. Addas tñ, quod omnia ea, quæ requirunt celeritem, & in quibus periculum eſſet in mora, poſſunt expediri ẽt die feriato in honorem Dei, per ea, quæ habentur in c. ſi. de fer. ubi plene de materia
b Hoc dicit. Vide Bal. in l. liberti, in 7. col. de ope. liber. And. Barb.
c Loco domini. Intellige hoc, ſi ille, qui uenit loco domini, oſtẽderit legitime ſe uenire tanquàm dominus, alias ſimplici uerbo ſuo non creditur, l. unico. C. de man. prin. & in §. eos, il 1. in auth. de colla. 9. Aen. de Falc.
d SEB. SAP. Iſtis incorporalib. Vide Feli. in c. ſicut, in prin. infra de re ubi concludit, quod poſſeſſorio agi poſſit pro iuribus mere perſonalibus
e Et quaſi improprietatem. Adde Cald. conſi. 41. de iurepat.

no. Iſta exprimenda cum dictione, quaſi. [a] Nam hæc dictio, quaſi, diminuit, & denotat quandam improprietatem, & imperfectionem, vt no. in l. in facto. ff. de condi. & demonſt. Dic, vt in c. prout, de dolo & contu. Non tamen vitiaretur libellus, ſi narretur ſine hac dictione, [quaſi,] quia largo modo põt dici poſſeſſio, ẽt in iſtis incorporalibus, vt in c. olim, il 3. de reſtit. ſpol. No. monaſterium poſſe habere facultatem eligendi poteſtatẽ ſecularem, & quod ex ſola electione b monaſterij competit ius electo, adminiſtrandi, abſque alia confirmatione ſuperioris, vide quod no. in l. priuatorum. C. de iuriſd. om. iud. per gl. doct. & per Bar. in l. Publius ff. de condi. & demõ. † Item no. q̃ legitimè electus ad aliquod officium, non adminiſtrat c antequam adipiſcatur poſſeſſionem officij. Ex quo infertur, q̃ expulſus à propria ſede, nõ poteſt iuriſdictionem exercere extra territorium ſibi deputatum, etiam circa ea, quæ ſunt voluntariæ iuriſdictionis. Fallit in caſu cle. 1. de foro compe. vide quod no. in c. per venerabilem, qui fil. ſint legit. & quod dicam in c. trãſmiſſam. de
11 elect. † No. practicam exequẽdi ſententiã in iſtis corporalibus. Nam primo in ſententia iudex debet verbo reſtituere, & reducere ad priſtinam poſſeſſionem, vt in c. cũ eccleſia Sutrina, de cauſa poſſeſſ. & propri. & per executorẽ debet compellere partem ad præſtandam patientiam exercitij iuris, & vide ad materiam, quod no. Inn. in c. cum noſtris, de conceſſ. præben. & Bar. in l. ſi prius. ff. de no. ope. nun. facit quod no. glo. in l. 1. ff. de act. emp. † No. ibi, (inutiliter elabatur) & c. q̃ electo ad aliq̃d officũ temporale, nõ valenti officũ exercere, etiam ſine culpa ſua, curd rit tps, [d] nec poteſt petere offiñ pro tẽpore ſequenti. Et eſt rõ, quia factum diuerſificatur ex curſu temporis. Nam cũ hoc caſu verſentur operæ perſonales, quæ mutantur ex curſu temporis, cum aliæ ſint operæ huius anni, aliæ ſequentis, vt in l. ſi non ſortẽ. §. libertus. ff. de cõdi. indeb. ad idem l. ſi vſusfructus mihi in bienniũ. ff. de vſufr. leg. finito tempore, finitur ius. Et hoc pũctualiter in iſtis terminis voluit Bar. in l. & ideo hæſitatur. ff. de verb. oblig. quam legit cum l. præcedẽti, ſcilicet. cum l. ſi ita ſtipulatus eſſem abs te domũ, &c. Secus dic, vbi factũ ad quod qs tenetur, non diuerſificatur ex tempore. Tunc enim elapſo tpe, ad quod tenetur, reintegratur tps, vt eſt caſus in illa l. & ideo & hoc etiam voluit ibi Bar. quod no. Hæc faciũt ad quẽſtionẽ, doctor promiſit legere duobus annis proximè futuris, quod ex ali qua cauſa minimè fecit, nunquid teneatur legere alijs duobus annis ſequentibus poſtea? & dico per prædicta, quod non, quia aliæ ſunt operæ illorum duorum annorum, & aliæ ſequentiũ. Sed ſi deficit pro eo tempore, tenetur duntaxat ad intereſſe, vt in iuribus ſuperius alleg. & quod in eis no. † Vlt. litera facit in arg. quod officia ſecularia debent eſſe temporalia, & non perpetua. [e] Et hinc ſumpta occaſione inſtat hic multum prolixe Hoſt. an ciuitas poſſit ſibi eligere poteſtatem in perpetuum, i. donec vixerit. Et idem poteſt etiam quæri de alijs officialibus, & hodie eſt clarũ, per illud quod habetur in authen. de defen. f ciui. §. 1. col. 3. vbi patet, q̃ ſolum per biẽnium quis in officio eſſe poteſt, & interpoſito biennio, iterum poteſt aſſumi, ſi placet ciuitati, aliter non, vt ibi, aliter, ſecundum eum, aſpirans & deſiderans promoueri, incidit in legem Iuliam ambitus, C. ad leg. iu. de ambi. l. vna.

ADDITIO. Vide gñaliter in honoribus cõtinuandis, q̃ hr̃ in l. 2. C. de mu. & ho. nõ cõti. li. 10. vbi dicitur, quod ad eoldem honores datur vacatio quinquennij, triẽnij vero ad alios, finita vero legatione biennij, & vide quod no. per glo. in l. 1. eo. ti. & in l. vna, C. ad leg. iul. de ambi. Ratio ꝓhibitionis eſt, quia ſi promoti rempublicam tenerent perpetuo occupatam, aſpere dominarentur. Itẽ ne detur occaſio delinquendi: vnde vult lex, quod deponant officium, & rationem reddãt, C. vt omnes iud. tã ciui. quam mili. l. vna. & vbi alias ciuitas, vel locus eſt ſub dominio alicuius, hoc ei minus licet, ſine ꝑſenſu eius, cui ſubeſt arg. de excel. pl. c. dilecta, de offi. arch. c. ad hæc. † Et ex his dic, quod rector vniuerſitatis ſcholarium, nõ poteſt vltra biennũ in officio confirmari, quod alias fuit in facto allegatum. An ſi electo in poteſtatẽ aliq̃d opponatur ꝑ ꝑſonam, vel electionem cius, poſſit interim adminiſtrare? g Io. An. hic remittit ad Spec. in ti. de cenſi. §. 2. verſi. pe. & ibi cõcludit ꝙ nõ, [h] vide ẽt q̃d no. g eundẽ Spec. in ti. de ſecũdo decre. §. videndũ, ver. quid ſi quis electus. Opp. vſ. q̃ hæc cauſa nõ poterat tractari coràm iudice ſeculari, cũ ageretur de electione, arg. in c. Maſſana, & in c. ſacroſ. eccl. de elec. nũcio c. q̃nto, ſupra eo. So. dicit gl. 1. q̃ hæc cã nõ agebat de electione ad officiũ ſpuale, ſed temporale. iõ cauſa nõ erat ſpualis, & qa Abbas, & cõuentus erãt actores, debuerũt ſeq. forũ rei. Et ex gl. relata ad tex. no. q̃ ſicut cã petitoria ſup beneficio, nõ põt tractari coràm ſeculari, ita nec poſſeſſoria, quaſi ẽt iſta ſit cẽſenda ſpualis, ex quo eſt de re ſpuali. Sed gl. vſ. ſentire ꝓtrium ĩ c. ſuas, de iura. caſti, & ibi plene tãgã, qa hoc c. eſt ſatis gratuatũ ĩ materia ſua. Vinc. tñ hic ſentit ꝙ iſtã gl. Nã itellexit hoc c. q̃ hic agereẽ de iure patronatus, vel alio iure ſpuali eligẽdi, dicens, q̃ de ſimplici ſpoliatione illius iuris potuit agi coram laico, ſed de proprietate nõ, ẽt incidẽter. Sed dicit Ioã. An. q̃ Vin.

errauit, qa nõ q̃rebaẽ hic de electione rectoris eccleſiæ, ſed caſtri, & erat Rector tpalis, vt patet in fine ibi, [t tẽpus regiminis,] &c. ideo agitur coràm ſeculari, ſcẽm cũ. Pondera bene hoc dictũ Io. An. qa ſentit per hæc verba, q̃ ſi fuiſſet actũ de iure ſpirituali eligẽdi, licet poſſeſſorio, debuiſſet agi coram eccleſiaſtico, dicã prẽal. c. literas. Sed cõtra hoc, & contra tex. opp. Si. n. cã iuridice vẽtilabatur coràm iudice ſeculari, nõ debuerunt iſti Abbas, & cõuẽtus habere recurſum ad Papã cõtra poteſtatẽ, ſed ad ſuperiorẽ ipſius poteſtatis, ar. de appel. c. ſi duobus, & ſupra eo. c. nouit. Sol. Io. And. ſuper tex. & dicit, q̃ quia poteſtas cõpellebat Abbatẽ, & conuentũ reſpondere ſuper proprietate, antequã electus per eos eſſet per cõmunitatẽ caſtri receptus, in hoc grauabantur monachi: vnde ad ſedem apoſtolicam appellauerunt, & Papa cõmiſit negotium, vt habetur in litera, & tunc litera eſt plana, ſecundum Hoſt. Vel ſecundũ Io. And. fuit delata hæc quæſtio ad Papã, ex prædicto grauamine, & ſimplici querela monachorũ. † Et ex hoc no. do. Anto. q̃ vbi clericus litigando grauaẽ coràm iudice ſeculari, poteſt immediate Papã adire, via appellationis, vel ſimplicis querelæ. Si hoc foret verum, eſſet valde notandum, ſed nõ puto verum, & cõtrarium ſentit Inno. c. ſignificantibus, de offi. dele. Nã gradatim eſt appellãdũ, etiam per clericum, vt dicam in c. licet ex ſuſcepto, infra tit. proxi. Ad hoc c. reſpõdeo, q̃ quia compellebantur reſpõdere coràm alieno iudice, adiuerũt Papã p viã q̃relę Poſſet ẽt dici, q̃ appellauerũt exẽ iudicialiter, quia illi violabant iuriſdictionem eccleſiaſticam, cõpellendo clericos litigare coram ſe: vnde ratione huius moleſtiæ, potuerunt quæſtionem ad Papã deferre. Sed plus placet, q̃ per viam querelæ, quia cõtra poteſtatem, nihil mandat hic, nec monachi erãt in iudicio, cum cauſa poſſeſſoria eſſet finita per ſententiam: & compellerenẽ reſpondere ſuper noua cauſa
12 petitorij: & ſic nõ colligitur, quod dicit d. An. † Vltimo colligit hic

ADDITIONES.

2 Quaſi. Licet iſta dictio denotet improprietatẽ, vt hic, tamen ſecus eſt, quãdo ponitur circa ea, quæ poſſunt eſſe vera, ſecũdũ veritatẽ, & proprietatẽ. Ita in pulchro caſu conſuluit d. Alex. in conſi. 2. in 11. col. ver. non ob. decimũ, in 1. vol. Faciunt dicta per Bar. in ſua ſoleniſſima repe. l. ſi is, quis ꝓ emptore. in 3. q. in fi. cũ concordantijs, quas ibi ſcripſi. ff. de vſucap. & vide omnino d. Alex. in conſi. 15. inci. viſo proceſſu. in 4. col. ver. & non ſunt. eo. vol. Et de virtute dictæ dictionis, vide omnino Corneum in conſi. 198. inci. viſa. in 3. col. ver. nam dictio. in 2. vol. & in conſi. 224. inci. eſt cõſiderata, in 1. col. ver. vbi enim. in 4. vol. Aen. Falc.
b SEB. SAP. Ex ſola elect. Vide Bar. ĩ l. pe. ff. de teſt. mili. vbi idẽ tenet, q̃ Ab. hic.
c ZACH. Non adminiſtrat. Adde Iac. Rebuf. in l. præcipit, nu. 7. & ibi pleniſſime in apoſt. Celſi. ad ipſum. C. de cano. largiti. 1. 1. li. 10. & ibi multa circa electionem officialium peregrina, & inaudita. eundẽ in l. ſi quis. nu. 1. & ibi itẽrum in apoſt. eiuſdem Cel. C. de decur. eo. li.
d SEP. SAP. Currit tempus. Vide quæ no. in hac materia per Mod. repetẽtes in l. diem functo, col. 2 1. ff. de offi. aſſeſſor.
e ZACH. Tẽporalia, & nõ perpetua. Adde Bal. in l. ſi plures. C. de cõdi. inſer. & ĩ l. pluribus, & ibi Gul. de Cu. ff. de ꝓcura. Idẽ ĩ l. Pedius. §. in ſeruũ. ff. de ar.
f SEB. SAP. Alijs officialibus. Vide quæ no. in l. ex hoc iure. ff. de iuſti. & iu. vbi dicunt Moder. per illum tex. q̃ licet populo libero, ſibi regem conſtituere, vel perpetuum magiſtratum. imo plus voluit ibi Pau. de Caſt. in repe. col. 4. ver. capio tertium, quod ẽt ciuitas, quæ recognoſcit ſuperiorẽ, eo negligẽte regere, poteſt ſibi regem creare, qui ipſam defendat.
g ZACH. Poſſit interim adminiſtrare. Adde Spec. in ti. de cenſi. §. 2. ver. quid ſi quis. & ſeq. Berth. de Firmia. i trac. de epi. in 1. di. parte prima, & quod poſui in apoſt. ad iſtum, ſuper iſto c. nu. 6. in ver. adminiſtrat.
ANT. FRAN. Ad hoc, an electus, cui aliquid eſt oppoſitum, vel contra perſonam, vel contra electionem, antequam confirmetur, vel oppoſitiones deci dantur, poſſit adminiſtrare, vel ſi eſt cõfirmatus, & nõ habuit adhuc poſſeſſionẽ, an poſſit adminiſtrare, dicas q̃ nõ, imo taliter adminiſtrãs priuareẽ iure ſuo, vt i c. qualiter. de ele. Et idẽ ẽt ſi adminiſtraret poſt cõfirmationẽ, a qua fuiſſet appellatũ, vt in c. q̃uis, & in c. auaritiæ, de ele. li. 6. & circa materiam confirmationis, electionis, vide q̃ plene habentur in c. ſi. de elec. li. 6.
h Quod non. Sed pone, quod habeat plures cauſas inchoatas, an interim poſſit illas finire, & forte ſic, quia in ſimili videmus de notario depoſito: & tñ poteſt inſtrumenta cœpta finire, ſecundum d. Alexan. in l. 1. C. de teſt. Cogita tamen, quia ſi bene conſideraris, non eſt eadem ratio. Aen. Falco.
ANT. FRAN. Circa hoc, q̃ hic dr̃ de notario, addas primo, quod notarius q̃ fecit multas chartas veras, & ſolemnes, ſi poſtea facit vnam falſam, non ꝓpter ea vitiantur aliæ, illæ tamen quas facit poſt condemnationem de falſo, nullum habent vigorem. Ita no. voluit Inn. in c. fraternitatis, de hære. Et an notarius infamis poſſit inſtrumenta conficere, habetur per Bar. in l. eadem in §. 1. ff. ad leg. Iuli. repe. & no. in l. 2. in §. miles. ff. de infa. & habetur ꝓ Bar. in l. 1. C. de mad. prin. & per Bal. in l. Caſſius. ff. de Sena. & in c. 1. de leg. Cora. in vſib. feud. Et an ſi notarius delinquit ĩ officio ſuo, poſſit amplius exercere officium, no. in l. ſi quis ex argentarijs, & ibi per glo. & Bar. ff. de eden. & per Bar. in l. ſi aliquid. C. de ſuſcepto. & arca. li. 10. & in auth. de armis, in §. pen. & per Spec. in ti. de inſtru. edi. in §. reſtat. ver. quid ſi tabellio. Et an ſi notarius eſt damnatus de falſo, poſſit iudex in condemnatione ei reſeruare famam, ita vt iterũ poſſit gerere officiũ, no. in l. ex militari. ff. de teſt. mili. Adde tamen quod ſi notarius nondum eſt condemnatus de falſo, ſed pẽdet iudicium contra eum, poteſt perficere inſtrumenta, quæ prius in cœperatita Bar. in l. Barbarius, & ibid. Bal. ff. de offi. ꝓto. & vide Bar. in l. ad teſtiũ, in §. 1. ff. de teſt. vbi ponit, an iſte notarius poſſit perficere inſtrumẽta prius cœpta, poſtquam eſt condemnatus de falſo, & dicitur quod ſic, quia ſententia lata contra notariũ, non debet alijs nocere, vt in l. Lucius. & ibi Bart. & doct. ff. de infam & per Innocen. in præalle. capit. fraternitatis, & vide omnino Bar. in d. l. Barbarius.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a hic gl.1.in fi.quod sententia lata super possessorio, [a] est diffinitiua. [b] Idē tenet gl.in l.vna.C.de momē.po.& in l. quod iussit. ff. de re iudi. Et Bar.in præall.l.vna, mouctur; quia in tali causa lis contestatur.l.incerti.C.de inter.facit.instit.de inter. §. retinendæ,& idem ibi Cyn.& communiter alij, & videtur tex. secundum Ioan. And.in clem.vna,infra de sequest. possess. & fru. Facit quod no.in c.cum ad sedem.de resti.spol.In contrarium facit tex.in c.1.de ord.cogn. vbi appellatur ab interlocutoria, & c.cum venissent,de insti.& gl.in c.consultationibus,de offi.deleg.quæ dicit, quod est quasi diffinitiua ; & sic non simpliciter diffinitiua.d.Anto.distinguit, quod si iudicium deducitur per viam exceptionis, est interlocutoria, vt in præal.c.2.de or. cog. ibi,interloquendo pronunciamus,&c.Si per viam actionis: & secum accumulatur condictio ex l.si quis in tantam, C. vnde vi. illa est diffinitiua,ꝓ hoc gl.in d.c.cū ad sedem. Et ad hoc, ga tunc non pronunciatur super possessorio tantum, sed super ꝓprietate, vnde à tali sententia appellatur,etiam de iure ciuili, licēt aliter de iure non possit à sententia simpliciter super possessorio lata appellari, vt no.gl.in d.l.vna,& in c.cum ad sedem.in glo.mag. ad fi. Nam imponit hæc sententia finem toti causæ.Si secum accumulatur petitorium, tunc sententia prius lata super possessorio, est interlocutoria, vt in c.cum venissent,de insti.secundum vnam lect.& tenet ibi Inno. non enim diffinit negotium principale, cum ꝙperetur sententia super petitorio, quæ trahit ad se vires possessorij, vt in c cum dilectus, de causa pos.& propric. Idem si quæstio possessionis deducitur incidenter ad tuendam possessionem,vt in d. cap.cum venissent, secundum alium intellectum.Si verò quæstio possessoria intentetur principaliter per se, tunc inquantum habetur respectus ad solā quæstionem possessionis, dicitur diffinitiua, vnde in ipsa lis contestatur, & ordo iudiciarius seruari debet , vt in c. consultationibus.de offi.deleg. & in cap.accedens,inf.vt lit.non contest. il 1. Nam diffinit totum negotium possessionis in iudicium deductum, maxime, quia ex eius fine finitur quandoque in effectu quæstio super proprietate,propter difficultatem probandi dominium, vt in c.fæpe,de restit.spol & tamen habetur respectus ad petitorium, quod potest intētari, in quo plenius merita causæ tractantur.† Et sententia lata in eo,absorbet sententiā latam 13
in possessorio , vt in c cum dilectus , de causa pos.& prop.& sic hæc sententia depēdet ab euentu sententiæ super petitorio. lō non potest dici proprie diffinitiua, & ideo glo. appellat eā quasi diffinitiuam, vt in d. cap. consultationibus. Dic tamen, ꝙ in omnibus regulatur, vt diffinitiua, quia verū est dicere, ꝙ imponit finem de præsenti causæ deductæ in iudicium , vnde debet ab ea appellari, vt à diffinitiua. Itē debet ferri in scripris,sicut quælibet diffinitiua, vt in d.cap.consultationibus, vbi proceditur, sicut super causa principali,& in d.c.clemen.vna, de seq. poss. 16
& ibi vide bon. glo. quæ dicatur diffinitiua, & quæ interlocutoria.Bar.tangit in l.3.§.1.ff.de accu. in simili quæstione,an sentētia lata super obseruatione iudicij, sit diffinitiua, vel interlocutoria. Concludo ergo, quòd hoc casu, quando intentatur quæstio possessoria de per se,& per viā actionis, est diffinitiua, quoad solemnitatem obseruandam, & quoad imponēdum finem
14 causæ. Venio ꝯad glo. 2.quæ dupliciter opponit contra text.ad probandum , ꝙ ista causa petitoria debeat tractari coram isto potestate. Primo,quia iudex,qui cognoscit de possessione, de-
c bet cognoscere de proprietate, c de causa pos.& propr.c.1.Et dicit tex. quòd illi audientia neganda est,qui cōtinentiam causæ nititur diuidere, vt coram vno agat de possessione , & coram alio de proprietate.C.de iud.l.nulli.Item causa'recōuentionis, & conuentionis coram eodem fieri debet. 3.quæst. 8.ca.cuius, alias cap.1.§.cuius.sed agens nunc petitorio , videtur reconuenire,&c. Et fortius debet hoc casu locum habere , cum hoc videatur quasi idem negotium.Sol.gl.in solutione instat, & cius
d mens, [d] in breui est hæc,ꝙ causa possessionis & ꝓprietatis debet tractari coram eodem iudice.f.vt in impetrando, quis non debeat diuersos iudices obtinere alium super possessione, & alium super proprietate,vt in cap.1. de causa pos.& prop. & ꝙ sicut committitur simpliciter causa , videtur commissa super vtroque, vt in c.1.de seq.pos.& fru.Idem coram ordinario, quādo actor,& reus sunt eiusdem fori;vt ille, qui cognouit de vna causa, cognoscat & de alia.Sed quando sunt diuersi fori, secus, vt hic.Ex quo enim ille , qui obtinuit in possessorio est alterius fori,debet conueniri super proprietate coram iudice suo, & nō coram iudice rei.Non ob.quod supra dictum est de reconuentione,quia hic non cadit proprie reconuentio,cum reconuentio fiat eodem durante iudicio,ꝙ hic causa possessoria erat iam finita,nec poterat petitorium inchoari per reum,durante iudicio possessorio,propter priuilegium tributum spoliato, vt non teneatur spoliatus ante restitutionem respondere suo spoliatori,vt in cap.fina.de ord.cog.hoc intendit tota ista gl.& bene loquitur,licet non perfectè explicet hunc articulum.d. Anto.hic nihil boni dicit,licet in hoc videatur iustare.Hos.hic super tex. videtur velle,ꝙ illi monachi tenebantur respondere super prō

ADDITIONES.

a SEB.SAP. Super possessorio.Vide Inn.in c.cū venissent,in 14.col.& in cōs.106.ici.ꝙ literæ executoriæ.Ant.de But.in cōs.6.ici.an sniā. & i folntū.Bal.Ang.& Sal.in l.j.C.si de momē.pos.fue.ap.& Fel.i rub.de
b Diffinitiua.Adde videndum Ang.consi.45.
c De proprietate.Adde quod voluit Rom.consi.29.versus fi.
d SEB.SAP. Eius mēs.Vt cū obstare his decisio solēnis Bal.in l.ordinarij rei vēd.vbi vult,ꝙ iudex causæ ꝓparatoriæ,sit iudex in cā ꝓparatoria exēplū,ꝙ si qs petat absolutionē à iuro,a iudice ecclesiastico,iudex ecclesiasticus et cognoscat de cā principali.Facit tex.in l.minor 25.an.ff.de. ergo q erat iudex in cā possessionis,dēt ēt cognoscere de causa ꝓprietatis, vt patet i l.nulli.C.de iud.vide Are.pulchre i cōs.29.inc.diligēter, col.
e Saluetur opi.Adde Aret.consi.22.versus fin.
f Sāctorū.Adde Alex.cōs.306.2.li.& ibi an tps feriatū sit cōtinuum , vel
ZACH. Adde Fel.in c.si diligenti,in 5.col. ver. quartum colorabunt de fo.comp.Nec etiam feriis repetitis, vt per Bal.in add.ad Spec.in fer.§.fi.& in l.1.C.e.& ibi dat rationem, quare est, ꝙ feriis repentinis ciari non potest, vt no. Alex.in l.1.ff.de ope.no.nun.quod tamē vide limita,vt per Cel.in apost.ad Lanf.de Ori.in cle.fæpe.num. 12.ver. ex tex.in apost.in ver.non potest.de verb.sig.
ANT.FRAN. An feriis possit renunciari, & quibus habetur in l.1.ff.de & in l.1.C.eo.& in l.si feriatis,vbi per Cy.& in l.1.C.de fer.in 2.q.& per gl.in l.omnes,in gl.fi. C.eo.ti.& Host.i sum.de fer.in §.sed in feriis Spe.in ti.de fer.in §.fi.& cōclusio est,ꝙ feriis repentinis,quas potest re ciuitas ex aliqua causa,vel propter aduentum principis, vel propter quam publicā lætitiā,non poterat renūciari;imo renunciatio feriarum se extenderet ad istas ferias repentinas,de quibus verisimiliter cogitat poterat.Adde tamen,qđ si renūcians feriis diceret in instrumēto, ꝙ ciat feriis,tam factis,quā faciendis,vel tam inductis,quam inducēdis, li renunciatione cōprehēderent ēt feriæ repentinæ, vt no.voluit Bal. ff.de fer.Et adde qđ ꝓ feriis repētinis,de iuris rigore nō dat restitutio de ętate dare ex clausula generali.Si qua mihi iusta causa &c.fm Cy. de Cun.& Bal.in l.a procedente.C.de dila.& tene mēti,qđ in causis sacrorum,& in aliis in quibus agitur de eo,sine quo vita hominis non tur,potest agi quocunque die feriato.l.publicas.C.de fer.& ibi eadem.

consensus partium nihil operatur,vt in præallega.c.fi.Item fallit fm gl.in actu porrectionis libelli. Item quando res est peritura,vt erat hic,ga inutiliter labebatur tempus huius ele.Item qñ expirat iurisdō huius delegati,arg.c.consuluit,& hoc voluit gl.in effectu.†Examinemus nūc eam, & primo inquantum dicit,ꝙ tpe feriato pōt libellus offerri,dicit do.Ant.hoc ꝓcedere in oblatione,quæ fit iudici, secùs in oblatione,quæ fit parti, ga nō debet offerri in die feriato. Aduerte ad hunc articulum latius:nam Spec.in tit.de lib.concep.§.nunc videamus,in princ. dicit,ꝙ iudici pōt offerri,sed pars ad hoc citari non pōt. Idē vī tenere Bar.in l.miles.§.sexaginta.ff.de adul.vbi dicit,ꝙ nedum in casu huius.§.potest libellus offerri, sed etiam in qualibet cā ciuili, iō dicit se obtinuisse in quadā causa, vbi fuit processum die feriata,ꝙ tantum fuit retractatus ꝓcessus, vsque ad oblationem libelli, quasi oblatio libelli potuerit fieri die feriata, & dicit ꝙ sicut pōt tali die offerri libellus per actorem, ita exceptiones fieri ꝓ parte rei, qđ no.in practica.Sed Io.And.in addi.Spe. in loco præall.tenet ꝯrium regulariter,sed fallit, vbi res est tpe peritura,seu actio, vel priuilegium, & ita intelligit illum. §. sexaginta.Nam ibi loquitur de marito volente accusare iure mariti,qui habet certum tempus ad accusandum iure mariti. Et ꝓ hac opi.Io. And.facit glo.in præalle.§.sexaginta. vbi dicit, ꝙ illud est speciale.Sed Io. And. ibi dicit, ꝙ illa specialitas est gñalis,modo prædicto,& per hoc dicit dictum Io.And.non procedere,in c.placita. 15.q.4.vbi dicit, ꝙ licet die feriata non possit quis citari,vt respondeat,potest tamen citari, vt ei detur libellus.Nam etiam ibi tex.videtur ꝯdicere,vt supra patet, & nedū parti,sed nec etiam iudici regulariter dari potest. Dicit tamen, ꝙ per talem libelli oblationem factam iudici non perpetuatur iurisdictio.Tum,quia talis oblatio est nulla,& actus nullus non perpetuat iurisdictionem.De quo vide bo.glo.in c.cum plures. de offic.deleg.lib.6.Tum,quia talis oblatio non habet vim citationis quæ requiritur ad perpetuandam iurisdictionem. inf. de fo.compe.c.proposuisti.Et hanc opi.Io.And. tenet do. Ant. in c.1.de libel.obl.& licet hic aliud senserit, nihil tamē adducit. Sed ego adduco tex.in c.quantum ꝯ.de prob.vbi patet, ꝙ petitio dicitur esse de actis iudicij,a & acta iudicialia non debent fieri diebus. Item ipsa petitio,seu oblatio est de actis, adhoc, quod no.Innoc.in c.cum in iure.in fi.de offic.dele. ergo nō pōt fieri tali die.Item petitio debet fieri in iure,vt in c.vno,de li. cō test.sed ius illo tempore non redditur, ergo si producit extraiudicialiter, nullum effectum talis productio habet, ergo debet iterum produci,facit qđ no.d.Ant.in c.2.de dila.vbi dicit, ꝙ sufficit copia libelli missa parti in citatorio, non potest fieri contestatio,sed opus est,vt fiat iterum productio in iudicio,quod no. & hoc quo ad primam exceptionem gl.Secundo dicit glos. regulam fallere,quando res,de qua agitur, est tempore peritura, & sic dicit debere intelligi istum tex.nam hoc tpsinutiliter curreret electo.Ex hoc habes vnum intellectum ad istud c. & hoc puto procedere, nedum in ferijs introductis in fauorem hominum, sed etiam in honorem Dei,ut inf.de fer, b.c. licet, & in c. fi.in fi.& quod ibi dicam.& vide Fed.de Sen. consi.139. & hæc lect.est satis bona. Datur, & alia lectu. secundum Guliel. qui dicit se fuisse aduocatum in hac causa. Et ꝙ ideo isti fuerunt cōpulsi,ga tota communitas circa vindemias non poterat occupari,& quia per vnum syndicum litigabat.ff.quod cuiusq. vni. lib.1.Sed Io.And.non vī placere: dicit enim quod huius cōtrarium no.Inno.in c.fin.inf.de fer.& pro hoc,quia licet vniuersitas non sit in istis occupata,tamen occupatur syndicus,vel procurator,item aduocati, testes,& similes personæ, quæ sunt necessariæ in iudicio,& hoc videtur etiam tenere Specu.in tit.de fer.§.2.ver.sed pone.vbi dicit ferias indulgeri nedum rusticis, sed ēt militib.clericis,& Burgensib.ga & si per se non occupantur,occupantur tamen per alios,puta per procuratorem, aduocatum &c.quæ ratio militat etiam in vniuersitate. Hoc tamen dictum limito per ea,quæ no.Inno.in c.fi.de fer.vbi dicit,Papā terminasse, quod si aliqui de remotis partibus essent in curia ꝓ se,vel per procuratorem,& dum ageretur causa ipsorum occurrerent feriæ,si nullatenus læderentur,debent cogi litigare,quia malitijs hominum non est indulgendum, vt ff.de rei vend.l.in fundo.Et hoc intellige,quando non impediūtur etiam in alijs, quod satis sentit Innoc.dum dicit alios compelli,si nullatenus læderentur &c.†Tertia lec.hic datur per Inn. dicit enim quod ideo isti tenebantur hoc tempore respōdere, quia agebatur de regimine reipublicæ,& in istis ferijs causæ publicæ tractantur. C.de fe.l.publicas.vnde sicut causæ fiscales,& publicæ tūc agūtur,sic & causæ ecclesiarum.Et hoc limitat Hostien.infra,de fe. c.fin.& Ioan. And.hic,quando ecclesia habens causam contra laicum,ad hoc instat,vt procedatur,secus si laicus contra eccle siam.C.de legi.Liquod fauore,ne quod statutum esset in fauorē tenderet in læsionem.Fatetur tamen hoc non seruari.s.ꝙ causæ ecclesiarum etiam contra laicum tractentur tali tempore. Nec hoc dictum placet do. Arit.hic,quod in singulis causis ecclesiarum possit procedi tempore messium,alias iura canonica induxissent frustra has ferias,contra c.fi.de fer.Sed hæc ratio mihi non videtur bona,quia possunt feriæ seruari in foro ecclesiastico,inter clericos,in eorum proprijs causis. Item inter clericum & laicum, & inter laicum & laicum,quando litigant de spectantibus ad forum ecclesiasticum,item inter ecclesiam, & ecclesiam, quia priuilegiatus, non debet vti priuilegio contra priuilegiatum pariter,vt not.in c.in præsentia,de prob. & Bart. in authen. quas actiones. C. de sacrosanct. eccles. fed quando ecclesia agit contra laicum,tam in foro ecclesiastico,q̄ in ciuili,non apparet ratio,quare non debet seruari priuilegium tributum ab Imperatore publicis causis. Nam causæ ecclesiarū publicæ sunt, t.dist.c.ius publicum,& multa in fauorem ecclesiarum contra iuris rigorem statuta sunt,arg.c.1.de do.& contu. & in c.contingit.eo.tit.Quarta lect.est secundum Goss. sicut tutores dātur tempore feriato.ff.eo.l.2.sic & rectores,vt hic. Hęc lect.mihi nō placet,fateor enim,quod tutores possunt dari die feriato,sicut rectores,non tñ sequitur,quod causæ super potestate eligendi rectorem possint tractari tali die, quia primo casu tractatur de fauore publico, ne res publica stet sine administratione,sed secundo casu cessat,quia credēdum est,quod hęc communitas habebat administratorem deputatum per communitatem.Quinta lec.est,quod in hoc castro nō erant vineę, ideo hæc exceptio fuit expulsa,secūdum Pet.& Aegid.sed hoc non iuuat,secundum Io.And.si tunc aliunde parant sibi vina, vt no.in c.fi.de fer.Sexta lect.est,quod tempus erat feriarū Bononiæ,sed non Tusciæ, vbi tardius colligunt vina, sed veritas huius solutionis,& lecturæ dependet ab alia quæstione, quę feriæ debent attendi; an litigantium,an loci, vbi exercetur iudicium,de qua quæstione no.in præal.c.fin.†Septima lec.secūdū Vinc.& Phil.est, quod hic agebatur de executione sententiæ,
c vnde non obstantibus ferijs vindemiarum, [c] mandatur sententia executioni.Ad hoc de pœn.dist.1.c.Adam.2.q.1.c.sicut. Et hanc lect.ad istum tex.reperio sentire Bar.in l.ait prætor.§. si de bitorem.ff.de his,quæ in frau.cred.Arch.in præal.c.sicut, & expressius Fed.de Sen.ꝙi. 139.alias 103.vbi vī hoc dictum Vinc. limitare,qñ fit executio in bonis,super quibus est specifice iudicatum,quia tunc in executione non exigitur causæ cognitio, vt no.Inno.in c.cum super,de re iud.in fi. & ideo cessat prohibitio.l.1.& 2.ff.de fe.c.fi.eo.tit.cū cesset ibi iudicialis strepitus. Secus sentit,si peteretur executio in alijs rebus, quām adiudicatis,quia tunc exigitur causæ cognitio,vt in l.a diuo Pio.ff. de re iudi.& not.in præalle.c.cum super.quæ istis diebus cessare debet,& sic limita istum tex.Hanc eandem lect.sentit Io. And. in addi.Spec.in tit.de libel.concep.§.nunc dicēdum.ver.30. aliàs 39.vbi late hunc articulum prosequitur, rectando distinctionem,quā quasi per propria verba submitto,cum sit pulchra, & quotidiana.Aut enim quæritur,nunquid possit fieri per iudicē mandatum de exequendo, aut nunquid possit fieri ipsa nuda facti executio vigore talis mandati. Primum regulariter fieri non potest,per iura,quæ ferias seruari præcipiunt 15.q.4. c.placita,& vt in præal.c.vlt.& C.de fer.l.omnes.& l.fi.maxime,quia executio requirit causæ cognitionē.C.si contra ius,vel vtil. publi.l.si non cognitio,canonizata.25.q.2.c.puniri.de re iudi.c.de cętero.Et regulariter dicit,propter casus exceptos,de quibus in c.fin.præal.Secūdo casu distinctionis,subdistinguitur inter nudam actualem executionem facti, quæ in ciuilibus fit per executorem,& illam,quæ fit in criminalibus. Primam,in ferijs in fauorem hominum inductis,vel repētinis, dicit fieri posse, cū sit nudus minister.Allegat de ap.c.nouit. secus in ferijs solemnibus ad honorem Dei,nisi res esset subito peritura,vel imminaret animarum periculū,vt præalle. c.fi.In criminalibus vero, dicit executionem fieri posse in ferijs repentinis, vel in fauorem hominum introductis,per cap.sicut.2.quæstio.1.& in præal.c. Adam.secus in diebus solemnibus ad honorem Dei,& sanctorum inductis,per d.c.placita,& per d.cap.fina.& per l.fin.C.eo. nisi esset publicus latro, vel nocturnus depopulator agrorum. Et idem quo ad hoc vltimum tenet Bart.in l. omnes. C. de fer. vbi facit prædictam differentiam inter ferias introductas in honorem Dei,& in fauorem hominum, vt in primis non fiat exe
cutio,

ADDITIONES.

a SEB. SAP. Actis iudicij. Videtur tñ in hoc posse dici,quod citatio,quatenus iudici offertur,pōt fieri die feriata, ut uoluit Bar.in extraua.ad reprim. in uerbo,de plano.Sentit idem in rub.C.de in ius voc.licet contrarium seuitiat Bal.in l.fi. C.de fer.Et ratio est, quia talis oblatio, quæ fit iudici, non est de processu,ut probatur in l.libertus.ff.de in ius vo. Quatenus autem citatio notificatur parti,videtur etiam quod possit fieri die feriato, ut sentit Bal.in l.3.C.de epis.& cler. Quatenus uero fit relatio per nuncium, non potest fieri die feriata, ut no.Aug.in l.fi.C.de fer.Bal.in c.1. infra eo.titu. de fer.uide do.Geor.Natam,in repe. clem.fæpe.§.quæ omnia, col.22. de uerb. sig.& ibi plura circa hanc materiam, quæ possunt fieri die feriata, & Moder. post Bar.in l.1.§.nunciatio.ff.de oper.no.nunc.
b Fed.de Sen.Adde quod illum sequitur Alex.consi.54.
c ZACH. Vindemiarum.Adde quod posui in apostil.ad istum, supra isto c.1. in 1.apost.in uer.executioni, post Aen.Falco.

Universidad de Deusto
Biblioteca

cutio, quia in illis nihil fit, vt homines etiam capi non possint, in secundis sic. Et idem sentit in d. § si debitorem. Aduerte, qa hoc discrepat a dicto Fed. in duobus. Primo sentit Io. An. q indistincte nō pōt fieri mandatum de exequendo die feriata in fauorem hominum, etiam si non requirat causæ cognitionem. Et hoc sentit per hoc verbum, maximè, supra positum, quod nō puto verum. Imo vt hic tex. in oppositum, vbi fuerunt iudices dati super executione, & ipsam mandauit fieri, non obstante tempore feriato, vnde dic, vt sup. dixi, quod quando non exigitur causæ cognitio, vt quia fit in rebus super quibus est sentētiatum pōt fieri tale præceptum de exequen. facit quod not. in c. licet eps, & in cap. quamuis, de præben. lib. 6. in nouel. Et vide Innoc. in c. ex ratione, de appel. vbi dicit, quod hoc casu non requiritur ēt citatio in executionis actu. Secūdo discrepat a dicto Fed. quia sentit Fed. in consi. præall. quod nuda executio potest fieri, etiam in ferijs introductis in honorem Dei, cum non exi-
21 gitur causæ cognitio. † Et pro Fed. & contra Io. And. facit glo. in
a cle. 1. de offi deleg. quæ vult testes posse recipi tali die feriato, a quando versatur aliqua causæ cognitio, quod etiam tenet Spe. in tit. de fer. §. 2. ver. sed quid si tunc. & Io. And. in c. 1. eo. tit. Ego puto posse dici, q executio, tali die feriato fieri non debet, alle. bon. tex. in arg. in c. 1. eo. tit. vbi paret, quod talibus ferijs non debet quis adiudicari ad mortem; nec ad pœnam, nec debēt recipi sacramenta, nec fieri mercatio & c. & sic à multis licite abstinetur, vt liberius possint homines vacare diuinis, & quia omnis vox præconis debet cessare tali tempore, vt l. dies festos. C.
22 co. † Sed si executio fieret de facto, teneret, licet committeretur peccatum, quia non est actus iudicialis, & sic concordo hæc dicta. Et sic etiam dico in receptione testium, vt non debeat fieri, facta tamen valet, vt dico in præalle. c. 1. Et in quantum dixi peccatum cōmitti, si fieret executio tali tempore, hoc verum, nisi immineret aliquod periculum, puta fugæ. Nam poterit ex hac causa, quis tunc capi, & teneri & carcerari, vt no. Bart. in præal. §. si debitorem. & hoc no. quia non discutitur alibi ita clare, & late iste articulus, sicut hic. Vlt. dicit gl. in fin. quod fallit regula, vt non procedatur tempore feriato, quando finitur iurisdictio iudicis, ne iudicialis instantia euanescat, & alle. c. 9 soluit, de offi. dele. sed illud e potius facit 5, in eo, q debet ibi pronunciari, qñ expirat iurisdictio, nec potest parcere contumaci, expectando in diem sequentem. Et contra hanc glo. in d. c. placita. 15. qō. 4. quia licet expirent literæ, non tamen perit causa, & ideo nō debet propter hoc procedi tempore feriato. Et videtur hic idem sentire Inno, in c. de causis, de offi. dele. & do. Ant. hic, & hoc videtur verius, quia cum hoc nō sit iure cautum, nec immineat necessitas magna, non debemus violare regulam iuris, maxime tendentem in fauorem Dei, & bonum publicum.

23 ADDITIO. † Puto tamen, quod si expiraret instātia iudi
b cij, b posset sententiam in his ferijs proferri, tum propter rem tpe perituram, arg. hic, & in l. omnes. C. de fer. & inf. de fer. c. licet, & c. fi. Tum quia versatur fauor publicus, vt instantia nō pereat. Hinc dicit Bar. no. in l. Seius, & Augerius, in fi. ad leg. Falc. quod si iudex viderit instantiam perire ex defectu termini, debet ex officio suo snīam ferre, quod intelligo partib. citatis, arg.
24 de offi. del. c. consuluit l. de vnoquoque. ff. de re iudi. † Extra gl. addunt doc. casum desiderantem fieri celeritatem, vt vbi mora periculum inducit. ff. de dam. infec. l. 1. Ponit Host. aliud exēplum, magister iuxta scholas alterius magistri scholas ꝺduxit,
c & voces ad inuicē confunduntur, primus depellit vltimum. c. C. de stu. lib. vr. Ro. lib. 11. l. vna. & cā tractari poterit his diebus. Idem dico consimili rōne, quando faber conduxit hospitium iuxta scholas, vel iuxta domum doctoris, vel scholaris, & eum impedit malleando. Nūquid autem faber teneatur cedere doctori vel scholari, vide bo. gl. in præall. l. vna. & in l. 1. ff. sol. mat. & plene per Bar. vbi ꝺcludit secundum quosdam, quod si primò faber conduxit, non tenetur cedere, alias secus, nisi sit necessitas, vt quia alibi scholæ non possunt ꝺmode situari. Nā tūc vtilitas publica, quæ versatur in doctoribus, & scholarib. qui recipient terram sapientibus, debet præferri priuatæ vtilitati, arg. in præalle. l. 1. Alij vero indistincte tenent, q tenetur faber cedere, propter publicam vtilitatem. Bar. ibi concludit hoc dependere ex iudicis offi. considerata aptitudine loci, & antiqua consuetudine, & vbi est dubium, fiet interpretatio in fauorem doctorū, & scholarium propter publicam vtilitatē. Et not. ibi Bart. quod causa dotis, & doct. & scholarium, concurrunt in priuilegijs, vt ibi no. & inter hæc potior videt causa doct. & scholarium, quia in eis versatur publicus fauor in communi, qui replent terram sapientibus, & etiam in particulari, cum quilibet possit eos audire, & addiscere, quod non est in dote.

ADDITIONES.

2 ZACH. Tali die feriato. Aut loquitur de die feriato in honorem Dei, vel sanctorū, & ego dicerē indistincte contrarium, per ea, quæ no. Felin. c. si diligenti. cōsū. c. uer. quartum corollarium infra de foro compet. & Lanf. de Oria. in c. quoniam contra falsam. § testium depositiones, nume. 8. & ibi in apost. Celsi, remissiue. inf. de fi. initr. cundē in cle. sæpe. & ibi iterū. in apost. eiusdem Celsi, in uerbo, de plano. de uerb. sig. In ferijs autem, in hoc commodum introductis, forte putarem hoc procedere. Limitabis meum primum dictum per ea, quæ ponam in proxima mea apostil. in
b stantiam iudicum, isto eo. cap.
ZACAR. Instantia iudicij. Ita no. Spec. in tit. de dila. §. 1. uer. sed pe
dex, & sc. & §. fi. in fi. & in tit. de fer. §. sequitur. uer. pe. & ibi Io. An.
ad ipsum, & Bart. in l. more ff. eo. & Paul. de Cast. in l. eadem. ibid. &
eos, quod si instantia iudicij expiraret, posset iudex iusiurandum re
a teste, die feriata.
c SEB. SAP. Vltimum. Hoc exemplum ponit Spec. in tit. de iud. §. seu
uer. quid si magister conduxit scholas, & in §. generaliter, ponit exē
de duobus scholaribus habentibus cameras cōtiguas, & unus impe
studere, quod etiam refert Ias. in l. 1. §. sed excipiuntur, in princi. ff. de
ibi. col. pen. multa ponit in hac materia, quæ possint fieri tempore fe

De Foro competenti. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Forum quid sit, & quid ueniat eius appellatione.*

Quia rei ad iudicia frequēter vocati, excipiunt de foro, & licet plerunq; dubitari, q forum, sic excipientes, sequi debe
ideo post titulum præcedentem, subijcitur iste, secūdum q
Ego continuo sic ad præcedentia. Tractaturus auctor de
lis actibus & partibus iudicij, quia ante alium actum iudi
debet discuti de competentia fori, iuxta no. in c. inter mo
rium, de re iud. & in c. pen. de exce. ideo præmittit istam re
posito fundamento, ponitur, ædificium. 11. q. 1. c. Paulus. Ma
habetur in decretis. 96. dist. 3. q. 6. & 5. q. 3. & 4. 11. q. 1. 21. q.
1 totum. reperitur in 6. & cle. † Quæro pro declaratione ru
quid sit forum, seu quid compræhendatur appellatione
Sol. dicit Host. q forum in neutro genere ponitur pro to
rio cuiusq; iudicis, intra quod pōt in facinorosos animad
re. ff. de verb. sig. l. pupillus. §. territorium. vnde tota diœce
territorium epi. 16. q. 7. omnes basilicæ. extra quod territo
impunè non paretur, de const. c. 2. lib. 6. Forus verò in ma
no genere, est locus, vbi ius redditur. inf. de ver. sig. & forū
q altero istorum modorum capitur hic. Potest enim in
de foro compet. ideſt de territorio competenti, inf. quod
torium, sit causa competens, vt quis ibi conueniri possit.
etiam intelligi de loco iudicij, scilicet in quo loco iudicij
beat conueniri. Sed primus modus accipiendi verior est.
gis consentaneus nigro, cum in sequentibus cc. non tracte
petentia fori respectu loci, ubi exercetur, sed de compe
ius dicendi. Reperiuntur tamen ista vocabula in alia sig
tione, non tamen quantum ad propositum nostrum. Na
rum aliquando capitur pro loco, in quo fiunt nundinæ,
Ouidius, Ad fora conueniunt, quis nunquam credet au
ꝺf forus locus, vbi calcantur vuę, scilicet calcotorium. Et
tia plana in nauibus, vnde Virg. Laxabatque foros, & dī
ferendo, pro eo quod homines fert. Item dicitur foramē
ui, per quod remus emittitur, à perforando, quia perforā
& forulus, dicitur bursa, seu scriptorium, eo q crebro sit p
ratum ad pennas, & cornua mittenda. Appellatione tam
ri, cum subiecta materia patitur, compræhendūtur iurisdi
a nalia a episcopi, non tamen quæ sunt ordinis, de offic. ordi
episcopi, lib. 6. Ideo si committuntur, seu conceduntur
ri ea, quæ pertinent ad forum ecclesiasticum, de talibus
debet intelligi, argu. prædicti cap. cum episcopi, & l. pupil
territorium. ff. de verb. sign.

ADDITIO.

2 Iurisdictionalia. Adde Ant. de But. consi. 19. & ibi iuide unde dictus

SVMMARIVM.

1 *Clerici sunt conueniendi coram eorum episcopo, & non possunt in actu dicem consentire.* 2.
3 *Clericus remouens causam a suo episcopo, & transferens in alium quomodo puniatur?*
4 *Iudex, an possit dari, altera parte absente, uel inuita?*
Causa potest committi, etiam per delegatum, absque eo, quod requiratur sensus partium.
5 *Archiepiscopus cogit suffraganeum ad administrandum iustitiam, si negligens, non tamen ad ipsum per hoc causa deuoluitur.*
6 *Episcopus proprius quis dicatur.*
Domicilium quis sortitur ratione rei, contractus, & delicti, uide inf. eo. c.
7 *Subditus quis proprie non dicitur ratione rei, contractus, uel delicti.*

CAP. I.

SI quis clericus. Clericus † coram suo e
scopo conueniri debe
d. Caius lit. Statuit Concilium Calced. q si vnus
ricus causam habeat aduersus alium clericum,
deferat episcopum proprium, sed prius apud episcopum a
ventiletur, vel cōsilio eiusdē, apud aliquos ecclesiasticos.
vtraq; pars voluerit, iudicium obtinebunt. Ber. No. clericos
ueniendum coram suo episcopo. Ex quo infertur, q solus
habet iurisdictionem in clericos in foro contentioso. Sed
hoc dic, vt not. in ca. quanto, & in cap. cum ab ecclesiarum
offi.

offi. ord. & 11. q. 1. c. de persona Dico plenissime in repet. c. si qs contra clericum, infra eod. † No. 2. clericum non posse consentire in alium iudicem sine licētia sui episcopi, de quo hic, cum glos.[a] & in cap. significasti, infra eo. Quæro cum glo. 1. quid † si actor deferat b proprium episcopum rei; & conueniat eum coram alio iudice? glo. respondet, quod debet puniri, prout traditur in c. inclita, & c. placuit. 11. q. 1. & c. si diligenti, infra eo. Dic tu hoc verum, quādo traheret ad iudicium se cular, quo casu loquuntur iura in gl. alleg. sed si traheret eum coram iudice ecclesiastico, licet tunc sit puniendus, quia contempserit proprium episcopum, non tamen ita grauiter, sicut si coram secu lari, & pro hoc vide bo. glo. in c. significasti, infra eo. & qd̄ super ea dicam. Glo. 2. opp. de c. dilecti, supra titu. proxi. vbi secundū canones, non proponitur actio. Metu cōtrarij exponit gl. actio. ideſt petitio. c ego dico quòd tex. stat proprie, nō enim dicit tex. quòd proponatur actio, sed quod vēniatur, ideſt, ipsum ius cōpetens: nam actio est ius competens prosequendi & c. Instit. de act. in prin. & no. in præalle. c. dilecti. Sine enim actione nemo experitur; nisi sibi cōpetat actio, vel aliquid, quod habeatur loco actionis, vt iudicis officium, vt ff. de neg. gest. l. si pupilli. §. fi. & supra, de offi. iud. c. 2. & facit iste tex. ad illud, quod dixi supra in cap. dilecti. Quæro, nunquid sine licentia possit cōuenire in alium iudicem? gl. 3. dicit quod nō, & est clara. No. ex gl. inquātum intelligit hic consilium pro licentia, [d] quod quandoque consilium capitur pro consensu, & hoc est propter subiectam materiam, proprie tamen differunt consilium & cōsensus, no. in cap. cum olim, de arbit. & de elect. c. cum in veteri. Opp. cū † glo. fi. de c. cum R. de offi. deleg. vbi datur iudex ad voluntatē vnius partis, & hic exigitur consensus vtriusq;. Sol. illud loquitur, quando altera pars est absens, vel reus non vult cōcordare, aliàs secus, vt hic. De intellectu huius c. dic melius, vt ibi no. Et generaliter dic, quod secundum cōsuetudinem curię, si vtraq; pars est præsens & concordant, datur iudex de communi consensu, si discordant, quælibet pars eligit vnum, & curia dat tertium; si altera pars est absens, obtinet præsens iudices ad volūtatem suam, salvo tamen iure recusandi, de offi. deleg. per totū. & vide quod no 11. obseruandum. ff. de iud. quod licet sit equū facere, non tamen est necessarium, quia potest superior, etiam delegatus, causam committere absque eo, quod requirat p sensum partium, secundum Ioan. And. & bene, in c. super quæstio num. § si vero. & §. fi. de offi. deleg. Sed consilium est, vt detur de consensu partium, ne postea possit recusari, vt ibi. Et quoad casum huius c. dic vt sentit gl. in verbo, alios, quod potest hoc c. intelligi, quod si episcopus proprius committat causam alij, tunc necessario non requiritur consensus partium, & procedit opi. Ioan. And. & potest secundo intelligi, quod prorogent illi iurisdictionem alterius de licentia episcopi; & tunc necessario intelligitur, quod debeat interuenire consensus vtriusq; partis, vt in d. c. significasti, & i c. P. & G. & ī c. de causis, de offi. deleg. & in l. 3. ff. de iud. & l. si quis per errorem. ff. de iurisd. om. iudi. Nō obstat. prædictum c. iudices. 11. q. 1. quia secundum glos. loquitur in criminali, & hodie non tenet. Hostien. dicit, quod immo tener, sed loquitur in causa criminali episcopi, presbyteri, vel diaconi. 15. q. 7. c. si autē, vt scilicet tunc reus eligat iudices, qui de causa habeant cognoscere, dic vt ibi no. † Quæro extra glos. quare tex. dicit, [prius,] & c. per hoc enim verbum sentit, quod postea potest conueniri coram nō suo iudice. Sol. hoc dicit, qa postea in causa appellationis, causa agitatur coram metropolitano, secundum Host. & ad hoc, c. pastoralis, de offi. ord. Vel secundum Pet. hoc dicit, propter episcopi proprij negligētiam. Et ex hoc sentit, quod episcopo negligēte, deuoluitur causa ad metropolitanum, e de quo no. in præal. c. pastoralis. & in c. 1. de sup. neg. præla. lib. 6. Sed ego semper tenui contrarium, vt in casu negligentię, regulariter nō deuoluatur iurisdictio ad Archiepiscopum, licet possit compellere episcopum ad. institiam mi-
e nistrandam. Pro hoc quod dico in c. nullus, de iure pat. & dicā
6 cum, infra eod. † Vltra hoc quæro, quis dicatur episcopus proprius, apud quem iste possit conueniri? resp. quod potest dici p prius Episcopus domicilii: forus enim domicilij est generalis, f & vniuersalior omnibus alijs, vt no. in c. fi. infra eo. & est expressum in c. dilecti, infra eo. Item dicitur proprius, vt tibi possit conueniri ratione beneficij, quod obtinet g ī loco, licet sit alterius diœcę. quod intelligo, quando agitur de illo beneficio tantum, si non requirit residentiam, arg. in c. sanc, infra eo. & in l. fi. C. vbi in rem ac. & in c. dilectus filius, 3. de rescrip. Si vero exigit residentiam, tunc cum ibi contrahat domicilium, iuxta not. per Innoc. c. ex ore, de priuile. idem dicendum quod supra dixi de iudice domicilii, vt possit ibi conueniri, etiam de alibi gestis, iuxta no. in c. fi. infra eodem. Item dicitur proprius ratione originis pi opriæ, licet alibi habeat domicilium, arg optimum in c. 3. de tempo ordi li. 6. & ff. ad municip. l. assumptio. & quod ibi no. C. de municip. & orig. l. 1. & l. origine. lib. 10. Quod intelligo, vt ibi possit cōueniri, si tamen ibi reperitur, & nō aliter, iuxta no. per Bar. in d. l. assumptio. Item post dici proprius ratione ordinis ab eo recepti. Pro hoc est glo. sing. in l. hæres absens. ff. de iudic. & illam glo. dico procedere, quando eum ordinauit nomine proprio, tanquam suum subditum, vt quia habeat domicilium in sua diœcesi, secus si ex commissione alterius episcopi, quia ille tunc dicitur facere, argumen. in c. si episcopus, de præbend. li. 6. Item quantum ad casum huius c. vt ibi possit conueniri, potest dici proprius episcopus ratione cōtractus rei,
h vel delicti, [h] infra eod. c. fi. Aduerte tamen, quia ratione rei, cō-
7 tractus, vel delicti, † non dicitur quis proprie subditus, licet sortiatur forum, vt ibi conueniri possit, vt dicit glo. in clemen. 1. de foro compe. quæ est notabilis in verbo, subditos, & desenten. excom. c. nuper. in glo. 5.

ADDITIONES.

a Cum glo. Immo iste tex. probat, quod prius debet adiri iudex maior, qui est episcopus, quàm iudex inferior, quod est contra c. sicut, de simo. & c. cum eccle. de maiorit. & obedien. And. Barb.
b Deferat. Adde videndum Roma. consi. 369. vbi ponit quinque practicas, in modo puniendi trahentem reum, in vetito examine.
c Petitio. Aliter exponit Goffre. vt hic per d. Cardi. And. Barb.
d Pro licentia. No. quod consilium capitur pro licentia, & sic sequitur, quod non bene dicit d. Pet. q episcopus potest ratificare sententiam, ex quo requritur licentia, quæ debet præcedere actum. Item pondera, quia secūdū hoc videtur hic casus, quòd non sufficit tacitus cōsensus episcopi, quòd est cōtra d. Abb. in c. significasti, infra eo. And. Barb.
e Metropolitanum. Tu pondera, quia si à negligentia iudicis appellatur, vt patet in c. ex conquestione, de restitu. spoliat. sequitur, quòd propter negligē tiam potest adiri metropolitanus. And. Barb.
f SEB. SAP. Est nunquam admittitur, vide Fel. in c. fi. colū. 13. ver. circa forum, infra hoc ti. Et an quis sortiatur domicilium ex assidua cōuersatione, an vero requiratur, q quis habeat in loco conuersationis maiorem partem bonorum suorum, vide Feli. in c. dilectus. 2. col. 11. versi. ad domiciliū sortiendum, de rescript. & nūquid hoc procedat in clericis, vide eundem Felin. in c. postulasti, in prin. infra. eod. vbi dicit, quod domicilium beneficij semper est principale in clericis.
g Beneficij quod obtinet. Adde quod voluit Roma. consi. 376. Ang. consi. 44. & vide quod voluit Cald. consi. 13. hoc eo. ti.
h Rei, vel delicti. Adde quod voluit Fed. consi. 33.

SVMMARIVM.

1 *Iudex secularis condemnans clericum sua authoritate, excommunicatur.*
2 *Clerici, etiam coniugati, gaudent beneficio fori.* 7.
3 *Excommunicatus potest iterum excommunicari.*
4 *Iudex in dubio, an intelligatur de ecclesiastico, an seculari?*
5 *Seruientes ecclesiis, an habeant priuilegiū, ne cōueniantur à iudice seculari.*
6 *Famuli clericorum non gaudent priuilegio fori, familia episcopi sic.*
Factores ecclesiarum, coram quo iudice conueniantur.
Personæ, quæ gaudent priuilegio fori 5.
8 *Conuersi ecclesiarum, gaudent priuilegio fori.*
9 *Clerici coniugati olim, qui fuerunt promoti ad sacros ordines, possunt alere, olim eorum uxores de fructibus beneficij, quæ gaudent priuilegio fori.*
10 *Eremitæ utrum sint personæ ecclesiasticæ, & gaudeant priuilegio fori.*
11 *Rectores hospitalium, quo casu gaudent priuilegio fori.*
12 *Clericus, an possit per iudicem secularem condemnari ex consensu episcopi.*
13 *Verbum, Sit excommunicatus, an importet ipso iure, uel per sententiam?*

CAP. II.

1 NVllus. Iudex † secularis, si clericum per se di-
stringit, & condemnat, excommunicari
debet. h. d. Duo facit. Primo prohibet, Secūdo adij-
2 cit pœnam. ibi, [Quod si.] † No. 1. ibi, [Clericum
vllum, & c.] quod quisque clericus, in quocunque ordine constitutus, gaudet priuilegio fori, vt nō possit distringi, vel condē nari per iudicem secularem. Concord. c. cum non ab homine, supra, titu. proxi. Et cum hic prohibeatur indistincte facultas di stringendi, vel condemnandi, infertur quod etiam per viam re conuentionis, hoc fieri non potest, de quo plene dixi in c. at si clerici, tit. proxi. Item cum indistincte prohibeat de quocunq; clerico, infertur idem esse in clericis coniugatis, in eis tamen dic, vt leg. in c. vno. de cler. coniug. lib. 6. No. 2. quod iniuria facta clericis, videtur facta ecclesiæ Dei, fungunt enim clerici legatione Dei. 2. q. 7. c. accusatio. in fi. vbi dicit tex. quod iniuria eorum ad Christum pertinet, cuius legatione fungūtur? de hoc tamen dic, vt dixi in c. cum veniſſent. de iudi. No. excommunicatum dici ab ecclesia sequestratum, & hoc ideo, quia ab ecclesia separatus est. 23. q. 1. c. certum. Ex quo infertur, excommunicatum ab ecclesia posse, & debere expelli, ad hoc, 21. distinct. c. clericos, in verbo, infideles. & 25. dist. c. perlectis, facit c. respon
3 so, de senten. excom. per locum à speciali. † Vltimo no. inquantum dicit de distringente, quod excommunicatus potest iterū excommunicari. 2 Nam ex districtione clerici inducitur excō-
a municatio. 17. q. 4. c. si quis suadente, & nihilominus mādatur excommunicari ab homine: de quo vide bo. glo. in § ita quorūdam, de Iudæ. vbi no. quid operatur secūda excommunicatio. Sed quatenus tex. loquitur hic de condem. non puto, quod hic sic excommunicatus ipso iure, ex quo nullam violentiam intulit ipsi personæ, nisi in casu c. quoniam, de immunit. eccle. li. 6.
4 Venio † ad apparatū, & opp. contra tex. in eo, quod dicit, [Nullum

Universidad de Deusto
Biblioteca

lum iudicum debere condemnare,] &c. Ex hoc enim crimina remanebunt impunita, contra c. vt famę, de senten. excom. Solu. Prima gl. metu contrarij supplet ad tex. scilicet secularium, ecclesiastici enim non prohibentur. Ex hoc no. quod verbum, [iudicum,] simpliciter prolatum, refertur ad seculares; & nō ad ecclesiasticos, & forte ideo, quia iudices ecclesiastici communiter sunt prelati, & denominātur à prælatura & dignitate, quam habent, vt Archiepiscopi, Episcopi, & Abbates, &c. Contra hoc tamen facit tex in c. cum speciali, de appel. vbi tantum comprænhenditur iudex ecclesiasticus, & non secularis, appellatione iudicis. Quod probatur ex illo c. iuncta l. cum speciali, & l. apertissimi. C. de iu. ad idem c. si iudex laicus, de senten. excō. lib. 6. Nam si tantum comprehenderetur secularis, frustra fuisset additum verbum, [laicus.] Dico, hoc debere intelligi, secūdum subiectam materiam. Nam in dispositionibus ecclesiasticis comprænhenduntur clerici, nisi subiecta materia aliud suadeat, vt hic, in secularibus vero dispositionibus tātum comprę henduntur seculares, arg. c. 2. de constit. lib. 6. in c. a nobis, de sēten. excom. Si materia pariter est proportionabilis istis & illis, & lex promulgatur ab habēte potestatem super vtrosque, satis puto, quod comprænhendat omnes iudices, arg. in c. canonum, de constit. & hoc no. propter statuta facientia mētionem de iu-
5 dicibus simpliciter. † Secūnda glo. quęrit, qui comprænhendantur hic appellatione [Minorum,] qui non possūt distringi à iudice seculari. Respōdet, quod possūt cōphēdi scholares, siue ecclesiæ deseruientes, deputati ad eius obsequium, &c. Inquantum dixit de scholaribus, habuit forte respectū ad quasdam ecclesias, maxime in Alemania, vbi sunt scholares seruientes ecclesiæ, & addiscentes, vt clerici, vt in c. 1. de celeb. miss. Vin. videtur intelligere de canitoribus ecclesiarum, seu de illis minoribus, qui sunt deputati obsequio ecclesiæ, vt adueniente ętate p moueantur ad ordines, & hoc videtur velle, allegādo c. omnis ætas. 12. q. 1. Fede. de Sen in cōsilijs suis itelligit istū tex. de deputatis, & astrictis ecc. seruitio, secus secundum eum, si non esset sic astrictus, quia tunc licet incedat in habitu, & tonf. & viuat inter clericos, & interfit celebrationi diuinorum, non gaudet priu. eccl. etiam respectu immunitatis personæ. Et pondera gl. istam in eo quod dicit, [deputatos] & c. fact tex. in c. per exce-
b ptionem, de pri. lib. 6. in verbo, perpetuo b oblati, & hoc placet. Non enim videntur tales personæ gaudere priu. maxime fori, nisi sint perpetuo, & efficaciter oblati, argume. in clemen. 1. de
6 deci. in fi. † Licet glo. in c. clericum. 11. q. 1. velit indistinctè, c q
c familia clericorum d gaudeat pri. fori. Sed vt ibi no. Archiepisc.
d post alios, & in c. ecclesiarum seruos. 11. q. 2. non videtur hoc hēre locum in conductitijs seruitoribus, idest qui seruiunt prætio, hoc enim non reperitur iure cautum. facit quod no. Inno. in c. significantibus, de offi. deleg. & in c. 2. de maiorit. & obed. Vbi dicit, quod cler. sunt exēpti à iurisdict. Impe. quia sunt res spūales, & ex toto corpus, & animā deputauerūt, & dederūt se in seruitium, & sortem Christi. 12. q. 1. c. cui porto. quæ ratio cessat in istis, qui taliter se non mancipauerunt obsequio Christi. In familia vero episcopi videtur hoc speciale, vt gaudeat priui. fori, vt in c. fi. de offi archid. & hoc cōmuniter tenent ibi doct. Quid autem de rustico eccl. vide glo. in c. iudicatum. 89. distin. vbi Io. tenet, quod generaliter conueniuntur coram seculari. Fallit in duobus casibus, quando ecclesia in hoc habet priu. ab Imperatore, & quādo habet generalem administrationem, vt ratione administrationis conueniantur in foro ecclesiastico, & pro hoc facit, c. si clericus laicum. infra. eo. Spe. addit alium casum, scilicet quando conuenitur super re, quam tenet ab ecclesia. de quo in Spe. de compe. iu. adi. § 1. ver. 27. Et facit d. c. si clericus lai. & quod ibi no. Inno. Quid de vxore clerici, e an gaudeat priuil. fori? & glos. dicit, quod sic, in cap. cos. 32. dist. & in cap. 2. 11. q. 1. Ioan. An. tenet contra vt in c. vnico de cle. coniu. li. 6. Et mouetur, quia nunquam hoc fuit receptum, vt in criminalibus vxor cler conueniretur coram iudice ecc. Item videretur absurdum, vt in ciuilibus conueniretur coram iudice seculari, in criminalibus vero coram ecclesiastico. Non ob. secundum eum, si dicatur idem cōtingere in personam cle. quia hoc
7 operatur character, qui personam cle. non egreditur. † Puto, q
f contraria opi. f possit sustineri, & considero quod hæc quæstio potest dupliciter intelligi. Primò in vxore coniugati cle. Secundo, in vxore diuisa a clerico promoto ad sacros, quæ vouit cōtinentiam, de qua in cap. cum sis, & c. sanè de conuer. coniu. Primo casu, aut clericus coniugatus non incedit in habitu, & tonsura, & indubie eius vxor nullo gaudet priuilegio g ecclesiastico: quia hoc casu, nec clericus ipse gaudet, vt in prælle. c. vno. Si verò incedit in habitu, & tonsura, tunc dico, quod sicut ipse clericus gaudet in criminalibus priuilegio personæ, ita & vxor eius, quia generaliter traditur, vxorem debere sortiri forum ex persona mairiti, vt l. cum quædam puella. ff. de iurisd. omn. iud. Et alibi dicit Imperator, mulieres honore maritorū erigimus, & genere nobilitamus, & forum ex eorum ptona statuimus, l. fi. C. de inco. lib. 10. facit l. fœminæ. ff. de fena. Ad idem l. 2. C. de episc. & cler. vbi coniuges clericorum in multis alijs priu. tur, respectu ipsorum cler. in quibus non priuilegiantur v non clericorum. Et licet loquatur ibi tex. de contrahente te clericatum, vt no. ibi gl. idē intelligā de contrahentibus clericarum duntaxat, quoad priuileg. in criminalibus, ex q cite contrahunt in minoribus, vt saltē gaudeant priu. cō. gaudent cæteræ coniugatę, respū maritorium. Et facit quę iugium non repugnat substantiæ ordinis, sed solum priu coniugium in clericis ex prohibitione ecclesiæ, vt no. in c. olim, de cler. coniug. & 25. q. 1. c. quæ ad perpetuam, & pro in c. placet, de cōuer. coniug. Non ob. quod dicit Io. And. dum esse, vt in criminali respondeat coram vno, in ciuili coram alio, quia immo non est absurdum, arg. in l. fi. C. de omn. iud. & eorum quę no. in c. quanto, de off. ord. & Inno. cum ab ecclesiarum, eod. tit. Item idem videmus in person sius clc. & eadem debet esse ratio de specie ad speciem, q de genere ad genus, vt in c. past § item cum totum, de co leg. Sicut enim quando maritus gaudet ex toto priu. fori, reperitur in vxore, ita si pro parte gaudet maritus, debet parte gaudere vxor. Non ob. quod dicit de charactere: N multi gaudent priu. fori, quibus character impressus no
8 vt est videre in monialibus. & in † conuersis ecclesiarum, de senten. excom. cap. de monialibus, & c. non dubium. & 1. c. duo sunt genera. Item in familia episcopi, & similibus q

ADDITIONES.

a Excommunicati. Idem vult Bar. in l. de pupilli o. §. fi pluribus, ver. vtrū de no. ope. nunciā. & est communis opi. secūdum d. Ale. in l. qui bis, tab. & ibi Ias. pulchre in 3. no. quē etiam vide in d. §. fi pluribus, in 2. quæst. Bar. ff. de verb. obliga & an requirantur plures absolutiones Bar. vbi supra, vbi ponit, an bannitus diuersis bannis possit rebanni absolutione, an pluribus. Aene. Falc.

ANT. FRAN. In hoc passu, an excōmunicatus pluribus sententijs debere plures absolutiones, vel sufficiat vna pro omnibus, vltra hic a de etiam Bar. idem ponentem in l. si separatim. ff. de appella. & vide doct. in c. cum pro causa. de senten. excom. & vide, quæ habtur in trudam. 3. q. 4. & habetur per gl. in c. inter quorundam, de Iudæ. & in l. fi. C. de nup. qui allegāt. leg. 1. in §. si plura. ff. ad Turpil.

b Perpetuo. Adde videndum. Abb. consi. 15. & vide Calde. consi. pe. de
c Velit indistincte. Tu pondera, quia illa glo. videtur verior. & probatur C. de episc. & cler. & Bal. tenet in l. 1. C. de vxo. mil. Secūdo probatur ullegium datum clerico, ideo datur famulo, quia seruis clerico, seu tio hēt locū, siue seruat ad tps, siue seruat p petuo. vide Bal. in l. si quis C. de sacrosc. eccle. vbi dicit, q sicut priuilegiū datū clerico videtur clesiæ, ita priuilegiū datum fratio respectu patris videtur datum patri dicit, si reuocantur omnia priuilegia Titij, videtur reuocatum priu filiorum, vide ibi. Item hoc probatur in c. fi. de off. arch. & negatur, casus specialis fauore episcopi. Io. de Imo. sequitur glo. And. Barb.
d SEB. SAP. Familia clericorum. Generaliter hoc procedit, quod gium concessum personæ, extenditur ad familiares, vt no. in authē C. ne fil. pro patr. Abb. in c. quanto. in 3. notab. de cens. fi. Alex. in l. fi de vectigalibus, col. 3. ver. circa secundum. ff. de dam. infect. Circa miliam clerici, vide Bal. in l. 1. C. de vxo. mili. vbi dicit, quod gaudet necessarij: secus in non necessarijs, & secus etiam in familiari licet de etiam Maria. Soci. in c. 1. col. 10. in 17. declaratio. supra eod. ubi de famulis conductitijs, & non perpetuis.
e Vxore clerici. Adde Pet. de Anchar. consi. 197.
f Contraria opi. Vide d. Mar. Soc. in c. 1. col. 10. in 17. declara. supra hoc
g Nullo gaudent priuilegio. Quoad uxorem cleri. Ioan. de Imo. hic glo. licet d. Ant. hic transeat cum Ioan. And. Et pondera, quia ista d. Abb. non uidetur militare, quando uir est assumptus ad sacros, uxor non cohabitat secum, in quo releuatur uir propter uxorem, persona mariti gaudet illo priuilegio, & iura quæ hic alleg. d. Abb. in muliere cohabitāte cum marito, quod non procedit in casu isto. ZACH. Adde, quid in concubina clerici, an gaudeat priuilegio fori post Roma. singul. suo 662. incip. licet uxor. quod tic, alleg. duas glo ram, 32. dist. in c. eos qui: & secundum, 11. q. 1. in c. clericū. dat rationē quā hic supra, quæ cum sit de familia clerici, sequitur forum eius. iudicatum. Legistæ habēt tex. in l. 2. C. de episcop. & cler. & in proc. quod facit ad apost. And. Barb. in ver. uelut inditincte. supra. prox. per doct. & maxime Mod. l. cum quædam puella. ff. de iurisd. om. iud.
ANT. FRAN. Ad ea, quæ hic dicuntur de uxore, & concubina clerici deant priuilegio clerici. Primo de uxore dicas, quod si clericus ē quod ipse, non obstāte quod sit coniuga. gaudet priuilegio clericali, tex. in c. uni, de cler. coniug. lib. 6. ipsa uxor ēt gaudebit tali priuilegio autem non posset dici uxor, iux. materiam ti. de cle. coniug. & maxime diuersis fallacijs!
De concubina aūt dicas, ut plene tract. in l. cum quædam puella, hic alleg cubina autem laici non sequitur forum concubinarij, ut in l. de iure ad munic. & habetur per Spe. in tit. de compe. iu. adi. in §. 1. in uer. 44.
Et adde, q clericus cōcubinā retinere nō pt. l. eum qui C. de episc. & cle auth. de mona. §. his uero. & §. fi quis autem. & habetur per Bar. in l. & tra. C. de nup. & uide tex. in c. nullus. 23. disti. & in c. præter, ea. disti. & uestra. de cohab. cler. & mulie. Immo si publice retinet, debet priuari ficiis. & eodem modo si occultū, ut in c. 2 multis, de æta. & qualit. & po Abb. in c. ex parte, de testib. quod dicit Bar. procere etiam in cler. in mi bus constitutus, ut dixit ipse in l. in concub. circa medium. ff. de cōcub. quid autem concubinatus sit permissus de iure ciuili, no. in l. 1. & ibi p C. de concu. & in l. in concubinatu, prælleg. ubi per Bar. in 1. q. Et con tur, quod sic. & ideo dixit Bald. in l. fi eum. C. de condi. inser. quod m cū cōcub. nō est turpe, dūtamē interuenīat ea, q requrunt ad hoc, ut c natus dicat esse permissus, ēt de iure ciui. ut per Bal. in l. 1. ff. de concu eundem in additio. Specu. in tit. de succes. ab intesta. in uer. natura. hi

9 quibus infra subijiciam. † Secundo casu principali in vxore pro
a moti ad sacros simpliciter puto, q in omnibus gaudet priui. fo
ri a ex persona mariti, sicut ipse maritus, ꝓpter iura superius alleg. & maxime, si vouit continentiā. Nam & harū cura non est abijcienda, immo clericus pōt de fructibus sui beneficij alere ipsam, sicut faciebant Apostoli, vt in c. omnino. 31. dist. & vide ibi bo. glos. & Apostoli ducebant secum vxores suas, vt ibi not.
b Quæro quid de pœnitentialibus, b an sint de foro ecclesiæ? d.
c Ant. dicit q sic. p c. aliud, c 11. q. 1. Ego dico, q illud c. solū ꝓbat, q pœnitētes alios possint ꝓuenire in iudicio ecclesiastico. Non enim dicit, q necessario sint conueniendi in foro eccle. Et hoc expresse vī velle Inno in c. significantibus, de offic. delega. vbi dicit, q pœnitentes, & aliæ miserabiles personæ, sunt sub protectione ecclesiæ, vt super iuribus suis possint adire ecclesiasticū, ne ab alijs inquietentur. 87. dist. per totū. Sed si aliquis vellet tales conuenire coram seculari iudice, nō pūt excipere, q debēt corā ecclesiastico cōueniri; sed si grauētur corā seculari, tūc bene pūt habere refugiū ad ecclesiasticū, qđ no. Nō. n. interuenit aliqs actus, q habuit istos eximere à iurisdōne Impatoris, aliās de facili euacuaretur iurisdō Imperatoris; & facit dictū Inn. in
10 palleg. c. 2. de maior. & obed. † Et ex hoc infertur, quid dicendū
d de eremitis d gl. in c. nulla. 93. dist. & in c. qui vere, 16. q. 1. tenet, q sunt sub epō, in cuius territorio sunt. Idem vī velle Inn. in c.
c cum monasterium, de elect. & dicit eremitam e esse personam ecclesiasticam. & Archi. in c. vno, de excess. plat. li. 6. vbi dicit, q est religiosa persona: ptrariū tenet Lau. & Io. de Lig. in c. q literas, de præb. sicut. n. tales ex vtero matris, ꝓcesserunt laici, ita & in eodē statu cēsendi sunt; ex quo nō interuenit alius actus eos eripiens à iurisdictione Imperatoris, qui est duplex, videlicet, receptio ordinis, & conuersio ad aliquam de religionibus ap, p batis, vt in c. fi. de relig. do. & 17. q. 4. c. fi quis suadente, de sentē. excō. c. non dubiū. cū si. Et hoc dictū verius vī de iure, licet primū æquius. Isti. n. eremitæ nō hīt certā regulā, nec sunt obliga ti ad standū ibi; sed sola volūtate tenentē, & sunt sicut locustæ, q non hīt Regem, vt dicit gl. in palleg. c. qui vere. vnde absurdū videretur, vt sola voluntate possent se eximere a iurisdōne Im-
11 peratoris, & redire, qñ volunt; & pro hoc optime 12. q. 1. ca. duo
f sunt genera. & satis est, q hoc iure non probatur. † Et ex his in-
g fertur ēt ad aliā qōnem, quid de rectoribus hospitalium, f qui vtuntur coniugio, g & hīt propriū, licet aliqñ portent aliquod signum in veste, puta crucem, vel quid simile? Ioan. de Lign. & Lau. in prælleg. cle. per literas, tenent, q non gaudent priuilegio ecclesiastico, nec in personis eorum, nec in proprijs bonis, rationibus ante dictis, quia non sunt clerici, vel conuersi. Host. in sum. de reg. §. 2. ver. quid de rusticis, vī distinguere, q aut isti ædificauerunt hospitalia propria authoritate, & non gaudent aliquo priuilegio; aut cum authoritate Epi, tūc secus, quia tunc videntur religiosæ personæ, sed vī in fi. hoc dictum restringere qī, p miserūt in manibus epi castè viuere, & vxore mortua aliā non ducere, ac proprijs renunciauerunt. Tunc enim satis pōt teneri hæc opi. Hostien. quasi videantur conuersi: alias istis nō
h interuenientibus, sequor primum dictum. hæc etiam faciunt, p fratribus, & sororibus tertij ordinis, h qui dicūtur fratres de pœ
i nitentia. Item pro istis fratribus, qui dicuntur milites sanctæ Mariæ, i seu fratres gaudētes. Nam tenet Bar. in duobus locis, q gaudent priuilegio fori, & q super hoc vidit aliqua consilia, vt ipse no. in l. 1. ad fi. ff. de pœn. & melius in l. semper. §. fin. de iure immu. & sequtur hic d. Ant. & ēt. Pau. in clemen. cum ex eo, de senten. excom. & dicit ibi Io. de Lig. pro hac parte extensè consuluisse. Contrariū tenet ibi Pau. & eius dictū sequendo, cōsuluit Feder. de Sen. consil. 145. Mouetur, quia licet isti habeant
k quendam modum viuendi a Papa approbatum, nō tñ sunt ve ri religiosi, k vt no. in d. clemen. cum ex eo. & in clemē. 1. de relig. domi. cum non profiteantur tria substātialia regulæ, nec dimittant vxores, nec sint clerici, de quo aliquid in Spec. de statu mona. §. 1. ver. 39. Et hæc op. videtur mihi verior, licet precedēs fit æquior, & tutior. Nam si status eorum consideretur, plus videtur accedere ad vitam laicalem, q̃ ecclesiasticam. Cū enim sint tria substantialia cuiusliber religionis, scilicet Paupertas, Castitas, Obedientia, de statu reg. c. cum ad monasterium, isti non seruant primum omnino, s. castitatem, seu continentiam, cum habeant vxores; nec paupertatem, cum habeant propriū; nec oīno seruare pūt obedientiā: qui cū habeāt vxores, nō hīt oīno ptātē sui corporis, de consang. & affin. c. non dēt. Vnde in cis cithara cum psalterio. i. vita actiua cū contemplatiua male concordant, vt dicit text. in c. diuersis fallacijs, de cler. coniug. Ergo cum accedant potius ad statum laicalem, q̃ ecclesiasticū, debent censeri laici, cum mixtum attribuatur simplici, vbi ma gis incalescit, ff. de statu homi. l. quæritur. & 4. q. 3. c. si testes. §. Hermaphroditus. & optimè facit tex. in c. duo sunt genera 12. q. 1. vbi dicitur, duo esse genera Christianorum: vnū, quod est mancipatum diuino officio, & de itum cōtemplationi, & orationi, & ab omni strepitu tpalium rerū cessare conuenit, vt sūt clerici, & Deo deuoti, s. conuersi, &c. Sed isti non possunt dici clerici, ex quo non hīt ordines, nec plenè conuersi, sicut requirit illa litera; cū non sint dediti contemplationi, & orationi, sed inuoluuntur negocijs secularibus magis, q̃ ecclesiasticis. Ex his
l concludo, quid dicendum de istis fratribus l qui appellantur Ie
m suati, m qui incedunt discalciati, & portant caputium album, & conformant se in vestimētis. Non enim debēt gaudere tali priuilegio fori, quia non sunt clerici, cum non recipiant ordinem, nec sunt veri religiosi, cum non profiteantur illa tria substantialia, immo nullum substantiale promittunt. Et si hodie inde aliquis exiret, posset contrahere matrimonium, & habere propriū. Et qa cum sint nati laici, nec interuenit aliquis actus eos eximens a iurisdōne Imperatoris, vt ordo, & plena ꝓuersio, debēt adhuc laici reputari, vt supra dixi; alias esset in optione cuiusq; se eximere a iurisdōne sui iudicis, & redire qñ vellet. Immo nescio, si dicam, ipsos peccare mortaliter, cum veniunt cō tra prohibitionem c. fi. de relig. domi. & c. vnici. eo. tit. lib. 6. vbi districtè præcipitur, ne qs nouā religionē inueniat, sed quicunque ad religionē conuerti voluerit, vnā de approbatis assumat. Vnde isti transgrediendo prohibitionem sic solemniter, & ex cā factam, incurrūt non modicum pctm, arg. in c. 2. de maiori. & obed. & 14. q. 1. c. quod præcipitur. & quod no. in c. generali, de ele. lib. 6. Et sic non video, qūo ex eodē facto mereant pęnā, rōne trāsgressionis, & priuilegiū fori, cū pp pctm fortius perdatur priuilegiū, iam quæsitū, ne cler. vel monac. c. 2. & 11. q. 3. c. priuilegiū & de do. post duor. rest. c. & si necesse. Et hoc credo verum, licet d. An. teneat oppositū; quē qñque in transcursu, le ctionum sum secutus. & mouet. quia tales se constringūt multis disciplinis. Item eo, quia ambulant discalciati, possunt dici in statu pœnitentium, qui sunt sub ecclesia. 11. q. 1. c. aliud. Ad hoc. n. respondeo, primo q pœnitentes non gaudēt priuilegio fori, vt supra dixi. Item & fortius, isti non stant simpliciter in statu pnīæ; immo sub vmbra quadam religionis, vnde appellant se fratres, & in habitu, & in dormitorio, & in refectorio, & in alijs procedunt tranquam religiosi. Et iste ordo cum non sit approbatus, & expresse prohibitus, inducit confusionem quā-
dam

ADDITIONES.

a SEB. SAP. Priuilegio fori. De hoc tamen posset dubitari, quia priuilegium fori, quod sequitur vxor ex persona mariti, est ratio vnionis matrimonialis. l. cum quidam, in prin. ff. de iurisd. omn. iud. c. hæc imago. 33. q. 5. nisi dixeris, q licet separetur thorus, tamen cō sistit matrimonium, vt no. Abb. in c. pen. in 2. no. infra de conuer. coniug. & communicantur actiones, & passiones. c. Martinus, vbi Abb. de cogna. spiri.
b Pœnitentialibus. Adde Calde. consi. 7. de iudi.
c Per c. aliud. Tu pondera, quia c. aliud dicit, petat iudicium ecclesiasticum, modo si violatur regula, ut actor sequatur forum rei, vt ibi, ideo illud est, quia pœnitens est sub protectione ecclesiæ, & propter hoc conueniet laicū coram ecclesiastico: ergo multo fortius conuenietur ipse, coram ecclesiastico, arg. auth. multo magis. C. de sacrosan. eccle. And. Barb.
d De eremitis. Quod hic dicitur de eremitis, pondera, quia habent certum habitum, vt videmus; & adhærent religioni, licet non sint religiosi, & honestè viuunt, acit c. 1. de postul. præla. vbi veniunt adhærentes. And. Barba.
e Eremitam. Adde videndum Anto. de But. consi. 11. And. Barba.
f ZACH. De rectoribus hospitalium. Adde an dicantur personæ ecclesiast. per Bal. in addi. Spec. in tit. de statu mona. ver. an rusticus. & Specu. in §. 2. versic. 36. Card. in clemen. 2. q. 11. de præben. in c. quisquis. 17. q. 4. & Ale. plenius, quam per aliquem, in l. fi. ff. de iure immu.
ANT. FRAN. De huiusmodi hospitalarijs, an gaudeāt priuilegio clericali. Dicas primò, q hospitalia subsunt episcopo, vt in c. inter dilectos, de dona. & in c. ad hæc, de relig. domi. & clemen. quia contingit, eod. titu. & adde q prior hospitalis exempti est exemptus, & si sit laicus, vt per Bart. in l. quod constitutum, de testa. mili. quod dicit esse notandum, de quo tamen, an hospitalarij, & templarij sint exempti, habetur per gl. & doct. in c. recepimus. de priuil. & ibi Inn. tenet, q sic, in gl. mag. & vide quæ habētur in c. ad abolendam. de hæret. & an tales hospitalarii gaudeāt priuilegio clericali, vide omnino d. Card. in cle. per literas, de præben. & tene menti, quod tales hospitalarii dicuntur Deo deuoti, vt in c. fi quis, & ibi per gl. 23. dist.
g SEB. SAP. Vtuntur coniugio. An statuta laicorum ligent hospitalia, vide Abb. in consi. 26. incipien. videtur quod sic. in 1. vol. Ant. de But. in consi. 40. incipien. nulla est dubitatio. Alex. in consi. 207. incip. statutis accuratè perspectis. in 2. uolum.
h Tertij ordinis. Vide in ista materia, quæ late scripsi in cap. causam quæ, in nume. 2. supra tit. 1. Aene. Falc.
i Milites sanctæ Mariæ. Adde Abb. consi. 105. supra alle.
k Veri religiosi. Vide Ioan. Calder. in eius consiliis, ubi consuluit non esse sub foro ecclesiastico, tenet d. Pet. de Ancha. in d. cle. cū ex eo. uide q hic dixit in recollectis, sed pondera c. duo sunt genera. 12. q. 1. ubi dicitur, quod dediti contemplationi, & orationi. & diuino offi. sunt sub foro ecclesiastico, sed & subsituti huius gaudent isto foro, ergo. And. Barb.
l SEB. SAP. Fratribus. De istis Iesuatis, an eorum religio sit approbata, uide Abb. in consi. 55. incip. in quæstione, quæ uertitur inter fratres sancti Francisci, col. 13. ubi tenet esse approbatam eorum uitam, non ut religiosorum, sed ut uiuentium laudabiliter, & ad hoc uide, quæ alleg. Fel. in c. ecclesia Sanctæ Mariæ. col. 1. supra de constitutio. ubi declarat, nūquid huiusmodi pſonæ dicantur religiosæ.
m Iesuati. Adde Ant. de But. consi. alleg. 19.
ANT. FRAN. Circa istos Iesuatos, dicas q non sunt religiosi, neque gaudēt priuilegijs ecclesiasticis, ut per d. Abb. in c. nullus, de foro competen. quod tamen non puto transire sine dubio, propter multa priuilegia, quæ habent, ex quibus uidentur haberi pro personis ecclesiasticis, de quo plenius dicetur in d. c. nullus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

dam ex nimia varietate religionum. Et pro hoc vide bo. text. in c. perniciosam, 18. q. 2. & gl. in c. fi. 12. qō. vlt. Et de hoc vide hodie extrauag. Ioan. 22. quæ incipit, S. Romana, quę profert excō municationis sententiam contra assumentes, nouæ religionis habitum, & constituentes sibi loca nouæ congregationis, seu iam constructa recipientes. & eadem sententia afficit prælatos qui præter sedis apostolicæ authoritatem ad talem viuendi ritum concedunt. Et vide de istis Iesuatis quod plene dixi in opere consiliorum, consil. 55. Vide nuperrime, quod Papa Martinus Quintus concessit eis, vt vsque ad beneplacitum sedis apostolicæ possint licitè in suo statu permanere, de quo satis lætus fui, cum sint homines bonæ vitæ. Et per prædicta possunt deci
a di multæ aliæ quæstiones similes, vt de disciplinatis, a & simili-
12 bus. † Gl. 3. opponit, quod etiam cum permissione episcopi nō possit secularis distringere & condemnare clericum, vt in c. significasti, infra eo. Sol. hoc arg. vacat a contrario sensu, quia reperitur contrarium in iure, vel solue aliter secundum Doct. & primò, quòd potest hoc intelligi de Pontifice, s. Papa, nam cum eius permissione posset, vt in c. Mennam. 2. q. 5. & 12. qō. 2. c. cū deuotissimam. & quod dixi c. 2. supra tit. prox. Vel 3. argu. hic a contrario, refertur ad minores ecclesiæ, & non ad clericos. Vel quartò, intellige cp possunt condemnare de consensu episcopi, idest ad condemnandum adducere, infra de sentē. excommu. ca. vt famæ. Vel quintò, poterunt ex delegatione episcopi condemnare in causa merè ciuili, iuxta no. in cap. 2. supra tit. proxi. Opp. cp immo clericus possit per secularem condemnari, arg. eorum, quæ no. in c. at si clerici, supra tit. proxi. & 3. q. 8. c. cuius in agendo. Glo. 4 respondet, quod illud procedit in causa reconuentionis. Tu dic, vt plene dixi in prælegat. c. at si clerici. Item fallit secundum doct. in causa feudali, vt in c. verum infra eod. Sed intellige, vt dixi, in c. cæterum, supra eod. & de materia dic, vt no. in c. cum non ab homine, supra de iudic. & no. 23. qō. 5. c. principes, & 12. quæst. 1. in sum. & c. clericum nullus, ead. cau-
13 sa, & qō. † Vlt. quæro, b an isti sint excommunicati ipso iure, an
b per sententiam? gl. vlt. dicit, cp per sententiam, & alleg. concor. in quibus patet, cp per hoc verbum, fit, c non infertur sententia
c ipso facto, sed canon ferendæ sententiæ. Et in hoc no. istū text. iuncta gl. & licet doct. hic transeant cum ista gl. tamen gl. est in contrarium in c. quicunque, de hæret. lib. 6. quæ vult, quod per ista verba [fit excommunicatus.] feratur excommunicatio ipso facto; & solet illa glo. communiter teneri, & ad istam gl. dic, cp procedit quando per alia iura patet, cp auferatur ipso iure. Nam excommunicatio infertur ex districtione personæ, in ca. nuper, infra de sent. excom. non autem ex actu iudicandi; vnde intelliguntur verba, secundum subiectam materiam, & dicam aliquid de materia, infra eo. c. si diligenti.

ADDITIONES.

a Disciplinatis. Adde eundem consi. 31.
b Vltimo quæro. Vide glo. in c. si quis ex clericis, de vita, & hone. cleri. quæ dicit, per sententiam, vide ibi. doct. contra istam gl. in tex. in l. 1. C. de secund. nupt vide ibi Bar.
c SEB. SAP. Verbum, fit. Vide Bal. in l. 1. C. de secun. nup. vbi dicit cp ista verba, infamis fit, sunt latæ sententiæ, & illud dictum ad propositum alleg. Feli. in c. Rodulphus. col. 2 1. ver. fit excommunicatus, sup. de rescri. vbi dicit, cp ista verba, excommunicatus fit, important ipso facto, limitatur tamen, vt hic p Abb. nisi proferantur in materia, quæ per alia iura inducat excommunicationem per sententiam, & ad hoc dicit gl. hic singularem.

SVMMARIVM.

1 *Forum quis sortitur ratione rei, ubi sita est. 4.*
2 *Delegatus principis, potest subdelegare.*
3 *Causæ, quo casu possint delegari ultra duas dietas a prouincia delegantis.*
5 *Ratione delicti quis sortitur forum.*
6 *Archiepiscopus non habet iurisdictionem in personas, neque in res existentes in diœcesi sui suffraganei.*
7 *Iudices si litigant super limitibus prouinciarum, quid fiet.*

CAP. III.

1 SAne, †Ratione rei, de qua agitur, sortitur quis forum. Ita communiter summatur. Vel sic magis specificè, Episcopus ratione rei, conuenit coram archiepiscopo, in cuius ꝓuincia res sita est. Casus litera. Quærebatur a domino Pa. Si duo Episcopi diuersarum prouinciarum super aliqua possessione, vel loco, ad inuicem contendant, quis sit eorum iudex. Et respō. cp ille Primas, vel Patriarcha, vel Archiepiscopus, in cuius iurisdictione est locus, de quo contenditur, cognoscat, vel det iudices, qui causam dirimant B. Not. 1. quod appellatione primatis, venit aliquando Archiepiscopus, vt hic: tamen propriè venit Patriarcha, vt
2 in c. 1. & 2. 99. dist. & de hoc aliquid infra. † No. 2. habentem potestatem cognoscendi, habere potestatem delegandi, ad hoc c. vt litigantes, de offic. ord. lib. 6. & in l. vna. C. qui pro sua iurisd.
a & hoc in ordinario, & delegato a principe. a Quid autem in delegato inferioris a principe, vide glo. in c. is cui, de offic. deleg.
3 lib. 6. † Oppo. & videtur primatem non arctari ad delegandum immo per se cognoscere potest, ex quo res est in sua prouincia, vt in c. dilecti, & in c. fi. infra eod. & l. fin. C. vbi in rem act. Sed glo. 1. intelligit, cp debet delegare, quando non potest, vel non vult per se cognoscere. Vel secundum Vinc. intellige, quando Primas est remotus a partibus vltra duas dietas, tunc dabit
ces propinquiores, nisi impediatur ex iusta causa: puta, quia
diti suffragancorum nolunt recipere, supra, de offic. ordi. c
storalis. & hoc dicit dom. Anto. notandum. Extendit enim
loquētia de dictis, ad inferiorem delegantem a Papa. Ego
b dictum Vincen. non puto verum, b quia quando iudex vult
gnoscere ratione rei sitę, in eius territorio non habetur
ctus ad numerum dietarum. Sicut enim ratione contractus
test conueniri in loco contractus, quantuncunque distet a
micilio partium, vt in c. dilecti, infra eod. & arg. in l. contrahentes
ff. de act. & oblig. ita ratione rei sitæ, cum ista æquiparentur
fra eo. c. fi. Ad hoc tex. in prælleg. l. fi. C. vbi in rem act. quæ
quitur indistinctè, & quod no. in c. dilecti, infra eo. Et allegat
hoc, tex. expressum, maximè iunct. gl. in verbo, eadem, & cp
ibi no. doct. in c. ex parte, infra eo. Et idem dico in iudice
cilij, vt non possit causas delegare extra suam diœcesem. vt in
gantes, de offic. ordin. lib. 6. nisi interueniat consensus partium
vt ibi. Et sic constitutio de duabus diætis non potest sibi loc
vendicare in inferiorib. cum non potuissent inuitis partib
sam delegare extra eorum diœcesem. Et si esset iudex ratione
vellet cognoscere per se, tunc vt supra dixi, non fit compu
dietarum, si vero vult committere, tunc secus, si præsupp
mus litigantem multum distare a loco rei sitæ. cum hoc
4 peramento intellige, quod dixi in c. fi. supra tit. prox. † Gl. 2
ligit ex text. quod sub illo iudice agere debet, in cuius diœc
ta est res. Goffred. intelligit, quod sit in optione actoris, an
reum conuenire coram iudice rei sitę, an coram iudice
lij, vnde supplet tex. [vel in cuius diœce. quis habet domi
vt no. in prælleg. l. fi. C. vbi in rem act. Host. tenet contra
Nam secūdum eum facile erat hoc inferre, si hoc intellexe
de deci. c. ad audientiam, vnde per hoc videtur semper ag
c dum coram iudice, sub quo sita est res. c Innocen. in c. dilecti
filius, supra de rescrip. sequitur opi. Goffre. & idem Ioan. C
& hæc est communis opin. vt not. in prælleg. l. fin. & no.
eod. cap. vlt.

ADDITIO. Et in c. dilecti, infra eod. & in his tribus iuris
proxime allegatis est gl. or. de hoc. Nam aliàs forum dom
superflueret, si ratione rei, quis esset conueniendus necess
5 vbi res sita est. Nam idem esset ratione cōtractus, & ratione
licti, cum ista parificentur infra eod. cap. dilecti. & in cap.
istum tex. potest dici, quod habuit respectum ad id, quod
muniter fieri solet. Solet. n. reus ꝙnirivbi res sita est. Sed
hoc quæro, quid si ista res sita esset in diœce. alterius Epi
diuersi a litigantibus, nunquid conueniretur coram Epi
rei sitæ, an vero tantum corā Archiepiscopo, in cuius pro
cia sita est res? do. Ant. videtur hic intelligere in quodam
d bili, cp tantum coram Archiepiscopo. d Colligit enim ex
ratione rei sitæ non subijcitur quis iudici inferioris gradus
sic Episcopus non subijcitur Episcopo, sed Archiepiscopo
tum. Sed hoc dictum omnino puto falsum, quia Episcop
diœce. alterius reputatur priuatus, vt in l. 3. ff. de offi. prætor
e de si ibi deliquit, potest per Episcopum illius diœce. punir
no. in cap. 1. de rap. & in cap. 2. de constitu. li. 6. & 3. q. 6. in
& cap. 1. & licet ibi dicat gl. quod fallit ratione possessionis
tamen non est verum per supradicta, quia si potest com
per Epm delicti, fortius poterit super re in eius diœce. sita
care. Vel saluando gl. prædictam, 3. q. 6. in sum. dic, cp habi
spectum ad primum in eo quod s. dixerat, cp reus debet
niri coram iudice suo, alias actor trahens punitur. Fallit

ADDITIONES.

a ZACH. Et delegato a principe. Ego amplio, idem posse delegatum pro
sulis, vel ad vniuersitatem causarum, vt no. Bar. in l. legatus. ff. de off. pro
& leg. & in l. more. col. 4. & in l. solet. de iur. omn. iud. Idem in l. fi. ff. de
eius, cui mand. est iurisd. Bal. in l. a iudice. & ibi Gul. de Cug. & remissiue
Celsi ad eum ibi. C. de iud. Doct. post glo. in c. cum causam. infra de app
sui aliquid in apost. ad istum, in c. quærenti, in fi. in apost. in ver. credo q
beat, supra de off. & potestia iud. delega.
b Puto verum. Vide quæ dixi in c. dilectus, il 2. de rescrip. vbi sequor d. Vi
contra d. Abb. & dico quomodo loquuntur iura allega. hic per d. Abb. &
glo. in c. ex parte B. respon. quod non fuit oppositum, & dico, quod pro
cto Vinc. est casus in l. cum posit sententiam. C. de app. vide d. Pet. in c.
nulli de rescr. in prin. & in c. cum te, de re iud. & in c. finem litibus, de
& contu. And. Barb.
c Sita est res. Adde pro hoc quod voluit Rom. consi. 250.
d Archiepiscopo. Tu vide quod habetur in c. cum causam de off. delega. c.
calum. c. pe. de coniu. detegen. vide quæ remisi ad Bal. in auth. clericos c
que. C. de epis. & cler. & sic videtur verior doctrina d. Ant. facit in fine
in l. 1. §. veteres. ff. de acq. poss. And. Barb.
e SEB. SAP. Punitu. Vide ad hoc quæ scribit Fel. in c. a nobis. col. 1. & 2. ver
tertium quæstionem, de sen. excom. vbi tangit, an delinquēs extra re
rium possit puniri a suo episcopo.

cet, vt non puniatur, si ratione possessionis, vel contractus, vel delicti trahit cum ad alium iudicem, s. ad iudicem rei. & c. quasi innuat, quod iste non est proprius iudex; non tamen per hoc sentit, quin coram iudice domicilij possit conueniri, vel quod possit conueniri coram Archiepiscopo, in cuius diœce. sita est res ratione rei sitæ. Vnde intellige tex. dupliciter. Primò, quod res erat sita in diœce. Archiepiscopi, vel Primatis. Secundo quod appellatione primatis venit hic largo modo sumpto vocabulo, quilibet ordinarius ecclesiasticus, habens territorium; dicitur enim Primas, inquantum ibi primus præsidet. Nam & Archiepiscopus non potest dici propriè primas, & tunc hæc decretalis est clara, sed verbum, prouincia, positum in tex. facit, vt melius referatur ad Archiepiscopum. Vel intellige tex. & tertio, quando contendunt de re, quam quisque Episcoporum dicit esse in sua diœce. argu. in c. 1. de relig. domi. certumque est, quod si sita sit in prouincia vnius Archiepiscopi; tunc ille Archiepiscopus esset iudex; licet contendentes sint diuersarum prouinciarum. Et quia forte nemo possidebat rem illam, vel quilibet dicebat sed possidere, & sic non apparebat quis esset actor, vel reus, immo non fecit mentionem de iudice domicilij, sed de Archiepiscopo, in cuius prouincia erat res, vt ipse, de cuius iurisdictione non dubitabatur, ratione rei deberet occurrere, & lites per se, vel per alium diffinire, arg. in l. æquissimum. ff. de vsufr. & facit hoc ad supradicta. Sed dubium est, quid sit res est in diœce. alterius litigantium? Doct. non tangunt, sed aduerte, quia aut est in diœc. rei, & tūc res est sine dubio, quia conuenitur coram Archiepiscopo prouinciæ, quia est iudex Episcopi rei, ad minus ratione Metropolitice, de offi. ord. c pastoralis. Si verò est in diœce. actoris, tunc magis est dubium. nunquid possit trahere reum ad litigandum coram iudice & Metropolitano suo ratione rei positæ in prouincia sua; & puto, quod non
6 possit † Sicut enim Archiepiscopus non habet regulariter iurisdictionem in personis existentibus in diœcesi suffraganei, vt in c. pastoralis, ita nec in rebus. Nisi dicamus, quod hoc speciale inducat hoc c. quod non videtur verum, quia non video sufficientem specialitatis rationem. Sed cum hoc casu deficiat iu-
7 dex rei sitæ, quia non in propria causa debet esse iudex, recurret ad iudicē domicilij ipsius rei, quod potest, vt supra dixi. † Quæro, dicitur Primatem rei sitæ debere iudicem dare, quid si dubitatur de limitibus prouinciarum? videtur secūdum Host. quod vterque causam audire, aut committere debeat, argu. infra de sentent. excom. c. cum illorum. § si vero clausstralis, vel recurritur ad Papam, de offic. delega. c. sanè ne secundum Ioan. And. sint iudices in causa propria, sed incidenter quilibet cognoscet, cum parte contradicente, an locus, vel res sit in prouincia, vel territorio, seu quia hæc sententia non præiudicaret, respectu proprietatis alteri prælato; quia non fuit in causa. De quo die vt plene no. Inno. in c. super literis, de rescrip. vbi dicam: & per Bar. in l. 2. ff. si quis in ius voca. Quæro an iudex ratione rei sitæ possit excommunicare contumacem. Vincen. videtur vel le cp non. Sed dic tu melius, vt leg. & no. in c. Romana. §. contrahentes. eod. tit. li. 6. & in cle. pastoralis, infra de re iudi. plene examinabo materiam in c. fi. infra eo. ideo hic omitto.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus, si recusatur, vt suspectus à reo; potest causam alteri non suspecto delegare. 18. & eius sententiam executioni mandare. 10. 11.*
2 *Actor sequitur forum rei, limita, vt hic dicitur.*
Exceptiones possunt opponi a reo, antequam conueniatur.
3 *Testes examinandi ad perpetuam rei memoriam, coram iudice rei conuenien
ti, examinantur.*
4 *Delegatus à sede apostolica est ordinarius in loco.*
5 *Delegatus dicitur executor, & econtra sed non in statutis.*
6 *Iudex ordinarius, potest, vt suspectus recusari de iure canonico. 10. & deputabitur alius iudex. 8.*
7 *Archiepiscopus non succedit suffraganeo recusato, vt suspecto; idem si suffraganeus est negligens.*
9 *Iudex electus ex consensu partium, non potest recusari sine legitima causa.*
11 *Executor, non potest vt suspectus recusari.*
12 *Iudex potest suam iniuriam vindicare. 17.*
Iudex recusatus vt suspectus, an indistincte det in causa delegatum, & an in tali delegatione requiratur consensus partis, & an remittant causam ad superiorem. 13. 14. & 19.
15 *Negatiua præposita verbo, potest, importat necessitatem.*
16 *Sententia lata a legato suspecto, retractatur, si postea apparet, & detegitur suspicio.*
20 *Appellatio à subrogato in locum recusati, coram quo ventilabitur?*
21 *Appellatio a del. gato, vadit ad appellantem.*
22 *Iudex committens causam alteri, an videatur suspectus?*
23 *Sententia non parit naturalem obligationem illi, pro quo est lata; licet condemnatus non appellet.*
24 *Delegans vnum articulum causæ, an cognoscat de appellatione facta ab illo articulo.*
Renuncians iuri suo super uno articulo causę, non videtur alijs renunciare.

25 *Appellatio facta à delegato Episcopi, vtrum possit coram eius vicario ventilari.*
26 *Appellari non potest à sententia vicarii, ad eius Episcopum. 31.*
27 *Executio sententiæ latæ à delegato an fiat ab ipso, vel ab ordinario. 29. & 31.*
28 *Delegatus etiam ab inferiore à principe, potest mittere in possessionem ex primo, & secundo decreto. 12.*
30 *Excommunicatio est mixti imperii.*
Vicarius Episcopi an habeat iurisdictionem ordinariam.
33 *Executio sententiæ est meri, & mixti Imperii.*
34 *Causæ meri, & mixti imperii de iure canon. delegantur; & quid sit de iure ciuili.*

CAP. IIII.

1 SI quis contra. Hoc c. solemniter commentauit, primo expediendo materiam intrinsecam c. quæ (secundum cp infra apparebit) versatur circa tria; videlicet circa modum, & effectum recusationis proponendæ, tam contra ordinarium, q̄ cōtra delegatum. Secundo, circa appellationem à delegato recusato interponendam. Tertio, circa executionem sententiæ latæ a delegato inferioris a principe. Secundo principaliter examinauit secundam materiā extrinsecam, quæ tēdit ad declarationem principij huius c. cum tex. c. generaliter, dicat clericum
a debere conueniri coram Episcopo suo, a tamen in multis casibus clericus potest conueniri coram inferiori, vt no. in c. quanto, & c. cum ab ecclesiarum, de offi. ord. vt coram prælato ecclesiæ collegiatæ, coram suo Abbate monachus, &c. Vnde interserui potestatem istorum prælatorum inferiorum, tam circa personas clericorum, quàm circa beneficia; & maxime tangēdo materiam monachorum, coram quo sint conueniendi; siue agatur ciuiliter, siue criminaliter. Et de processu contra eos fiēdo in inquisitionis via, & de loco, in quo ius reddere debēt. Et hęc materia non tractatur hic per doct. nec alibi, in vno, & eodem loco, sed in diuersis locis sparsa & difficultatem non modicam ingerit, iuxta illud quod supra in prœmio habetur sed hic hanc materiam non explicabo, sed in c. cum contingat, infra eo. vbi melius cadit, & hic tantum dicam, quæ faciunt ad
1 intellectum tex. & glo. † Et solet hoc c. communiter sic summari. Coram suo Episcopo conueniendus est clericus; qui si recusatur, dabit delegatum partibus non suspectum. h. d. Ego vero summo aliter considerata potius mente legis, quam cortice. Episcopus, si recusatione contra eum proposita, ad arbitros venire non vult, potest etiam partium non requisito consensu, causam principalem alicui non suspecto committere, cuius sententiam executioni mandabit. Vel aliter, & secundo; secundum alium intellectum. Episcopus vt suspectus recusatus, de cuius suspicione notoria constat, potest dare delegatum partibus non suspectum, cuius sententiam poterit per se executioni mandare. Et potest dupliciter diuidi secundum varios intellectus. Nam primo prouidet reo. Secundo ibi, (Aut si,) prouidet actori, & hoc dupliciter. Primo circa delegationem. Secundo circa executionem, ibi, (A quibus.) Vel secundum alium intellectum meliorem, primo prouidet, quādo iudex, vt suspectus recusatur a reo. Secundo quando delegatus in locum recusati, recusatur ab actore, ibi, (Aut si.) Tertio prouidet circa executionem, ibi (A quibus.) Casus litera. Aliquis habens causam contra clericum, postulabat a domino Papa, coram quo idem clericus conueniri debeat? Respondetur, cp coram Episcopo suo eum conueniat: & si Episcopus, tanquam suspectus, fuerit recusatus; committat alij causam ipsam; sed si actor recusauerit illum, cui Episcopus causam commisit, Episcopus det aliquē, qui partes compellat, vt concorditer iudices eligant, ne possit postea recusari, & idem esset, si reus recusaret illum executorem, quia quicquid per illos fuerit diffinitum, per Episcopum
2 executioni mandatur, lege seruata. Ber. † No. 1. illam reg. vulga-
b tam, Actorem debere sequi forum rei, b infra eod. c. cum sit generale, & c. si clericus, cum suis concordan ibi alleg. Hanc reg. limito, quando de aliqua re principaliter contenditur; secus si
c agatur super exceptione, c vt quia reus originarius, antequam conueniatur, vult super exceptione agere, quod aliquando potest, vt leg. & no. in l. si contendat. ff. de fideiuf. facit c. 1. de iure iuran. Hoc enim casu agendum est coram iudice, coram quo ageretur, si ipse reus conueniretur, quia attendi debet causæ naturalis origo, non quod accidentaliter contingit. Causa naturalis enim vincit accidentalem, vt l. qui habent. ff. de tut. vnde licet fideiussor habeat exceptionem, vt non conueniatur in

totum

ADDITIONES.

a Episcopo suo. Et pondera verficu. adeat, hic positum: qa probat formaliter, quod non dicitur adiri per lit. contesta. quia per actum citeriorem. Andre. Barbat.
b Sequi forum rei. Adde de hac reg. cum suis fallen. Maria. Soci. consi. 18. inci. prosequendo, ver. primum. quia. vol. 1. & Barth. Soci. in tracta. fallen. reg. 10. vbi ponit 8. singularissimas fallentias.
c Super exceptione. Adde Roma. consi. 412.

Universidad de Deusto
Biblioteca

totum, sed vt fiat diuisio inter alios fideiussores, vt quilibet teneatur pro parte sua, si sunt omnes soluendo: Instit. de fideiuss. §. si plures; tamē vnus ex fideiussoribus, si vult, potest antequā conueniātur, implorare iudicis officium, vt fiat illa diuisio; & pro reliqua parte imponatur silentium creditori. Ad idem a leg aliam gl. [a] vltra gl. istam, in d.l. si contendat, quæ est magis clara; videlicet in l. Aurelius §. centum. ff. de lib. leg. quæ aperte sentit, q̄ tutus exceptione potest agere, antequàm conuenia
b tur, implorando iudicis officium, b vt silentium imponatur actori; sicut in negatoria, quæ datur possessori, vt l. & si forte, ff. si seru. vend. & no. in c. examinata, supra titu. proxi. Et puto hoc procedere, quando molestatur de facto; vel timet verisimiliter
c molestari, c argu. in l. diffamari. C. de inge. man. & in c. conquerente, de offic. ordin. iuncto tit. C. vt nemo inuit. agere cogat. & vide de hac materia per Barto. in l. si finita. §. eleganter. ff. de damn. infect. Et ad hoc reduci debent no. per gl. in c. si autem, de rescrip. & per Innocen. in c. cum dilectus, & in c. dudum. 2. de elect. vide Bart. in l. si socictatem. §. arbitrorum. ff. pro soc.
3 † Idem quod supra voluit Feder. de Senis consi. 211. in examinatione testium super exceptione, quando recipiuntur ad perpetuam rei memoriam, vt in terminis c. Albericus, & c. significauit, de testib. vt hæc examinatio fiat coram iudice ipsius rei, coram quo quæstio principalis ventilatur. Hinc enim notanter dicit Lapus in allegat. 10. reum, qui iurauit soluere vsuras
d extraneo, posse petere à iudice suo d absolutionem a iuramento; tum quia nihil petit ab aduersario, tum quia originaliter est reus. Et hæc puto vera in exceptione proprie dicta; quæ tantum competit stimulato, seu stimulando stimulo actionis. Secus puto in exceptione improprie dicta; quæ competit etiam non stimulato, & hoc ratione publici interesse, vt est videre in exceptione, quæ opponitur contra electum confirmandum; vel contra electum confirmatum consecrandum. Hæc enim exceptio improprie dicta competit antequam in iudicio agatur; seu aliquid petatur, & ei contra quem non dirigitur stimulus actionis, & satis est, q̄ actio sit in potentia, vt deduci possit, & appellatur hæc, exceptio intentionis, quia licet electus non petat confirmationem, vel consecrationem, habet tamen intentionem, vel habere debet, ipsam petendi, vt no. Innocen. in c. cum dilectus. de electio. & infra de dolo, & contuma. c. cum dilecti. Et hæc exceptio habet in multis vim & naturam actionis, vt no. Innocen. in præall. c. cum dilectus, & c. super eo. & c. dudum. eod. ti. Hæc enim exceptio improprie dicta non discutietur coram iudice rei, ideſt excipientis, quia coram suo iudice non est discutienda aliqua quæstio principalis, sed potius coram iudice ipsius electi, quia ista est quæstio principalis de persc, nec spectat ad alium iudicem. Ad hoc, c. fina. de electio. lib. 6. & hoc nota quia habes multipliciter limitatam hanc regulam vulgarem, actor debet sequi forum rei. No. 2. argumen. solum Episcopum esse ordinarium generalem totius diœcesis respectu clericorum, & ad eum solum recurrendum est. de hoc tamen plene dic, vt hic dico in repetitio. & vt dicam in ca-
4 pitu. cum ab ecclesiarum, & c. quanto. de offic. ordin. † Aduerre tamen, quia etiam delegati deputati per sedem apostolicam habent ordinariam in loco, vt in c. 2. de offic. delega. lib. 6. sed ipsorum potestas est extraordinaria, & superindicta, & tāquam præiudicans iurisdictioni Episcoporum est restringenda. Iurisdictio vero Episcoporum, vt naturalis, & fauorabilis, est ampliāda, & de hoc est tex. cum glo. no. in clemen. 2. de offic. ordin. Caue tamen, ne decipiaris. Nam inquantum illa gl. dicit, quod legatorum potestas est extraordinaria, debet exponi, ideſt extraordinario modo inducta. Nam potestas eorum in veritate
5 est ordinaria, vt in præall. c. 2. † No. 3. q̄ appellatione [executoe ris] e compræhenditur delegatus. [f] concord. c. scisitatus, de re
f script. Est enim principaliter cognitor, secundo executor, inquantum exequitur ad finem ius agendi, & tradēdi vnicuique quod suum est. Vnde & executor datus ad beneficia est delegatus, vt no. in c. tibi qui, de rescript. lib. 6. & in c. si super gratia, de offic. delega. cod. lib. Sic dicimus, q̄ ius est executio iustitiæ, vt no. glos. in l. iustitia. ff. de iusti. & iure. & Institu. cod. §. iuris prudentia. Proprie tamen executor dicitur ille, qui habet exequi sententiam iam ab alio latam, vt est tex. no. in l. executorē. C. de excep. rei iudic. & facit c. pastoralis, §. præterea, de offic. delega. & de re iudica. cap. de cætero, & 25. q. 2. c. & si non cognitio. Ideo puto, q̄ in statutis, vbi verba stricte intelliguntur, vt in c. in nostra, de iniur. appellatione [executoris] nō venit delegatus, nec alius iudex, vel qui habet aliquid eligere, vel delegare. Hinc notanter dicit Bar. in l. cum quidam. ff. de lega. 2. q̄ constitutio Episcopi, qua cauetur, vt executore testam. non exequente intra annum, deuoluatur ipso facto potestas ad ipsum Episcopum, non refertur ad eum, qui habet eligere, seu de
g legare pauperes, quia iste non est proprie executor, g sicut
6 nec iudex, l. sicut. §. sed si quæratur. ff. si seru. vend. † No. 4. quod de iure cano. iudex ordinarius, quantuncunque præfulgeat di-
h gnitate, potest vt suspectus recusari, [h] & in totum potest ab
i exercitio iudicandi in illa causa repelli. [i] † No. quintò, q̄ Epi-
7 po recusato, Archiepiscopus in iurisdictione sua non succe- sed ipse recusatus dat delegatum, vel seruabitur quod habe in c. speciali. de appell. An aūt Episcopo negligente iurisdi-
k nem exercere, succedat Archiepiscopus. [k] not. in c. pastoral de offic. ordin. & 9. q. 3. in summa. & c. nullus, de iure patron in c. 1. de supplen. neglig. prælat. lib. 6. & hoc in repetitione nè examino; & concludo, q̄ non reperitur hoc generaliter
8 cautum, & sic stat c. pastoralis. † No. sextò iuxta glo. 3. dupli practicam, quando recusatur ordinarius. Prima est, quia si satur à reo, ipse dat delegatum; sed si ab actore; datur iudex compellat partes mutuo consensu iudicem sibi eligere Episcopus delegabit vices suas. Sed hic intellectus non pla ne inter actorem & reum notetur diuersitas contra regu non licet actori, de reg. iur. lib. 6. & de mutu. peti. c. 2. Secun practica, quæ plus placet, est illa, q̄ quando iudex ordinarius cusatur a reo, datur delegatus, & idem dico si recusatur ab re: sed si iste delegatus, subrogatus in locum recusati, recu ab actore, tunc ne in infinitum contingat recusationem compelluntur partes mutuo consensu sibi iudicem eligi cui ordinarius ipse delegabit causam, vt supra. Et idem dico recusetur a reo. Vnde sensus litteræ est, q̄ iudice, vt suspec cusato, dabitur delegatus, sed si iste delegatus iterum recu ne in infinitum contingat recusationem fieri, partes compe tur sibi eligere. Posset a principio tamen, si iudex vellet, de rium consensu communi, delegatum deputare, vt in c. ſſ stionum. §. nos autem, de offic. delega. Et ex hoc, & ex to iudicem posse recusari, nedum a reo, sed etiam ab actore, ma recusandi causa subsistente. Sed intelligo, quod actor sat iudicem adeundum, non aditum, nisi ex causa superue te, de offic. delega. c. insinuante, & l. apertissimi. C. de iudi bo. glo. in c. statutum. §. cum autem, de rescrip. lib. 6 in vers
9 culet. † No. bonam practicam, & cautelam ad excludendā cultatem recusandi, vt detur iudex de communi partium sensu. Non enim possunt partes eum recusare, in quem co ferunt, nisi legitima causa superueniente, vt in c. inter mo rium, de re iudi. & in authen. offeratur. C. de lit. contest. ce zata 3. q. 3. c. offeratur. & in præalleg. c. super quæstionum de intelligo, q̄ hæc prouisio, videlicet, vt compellantur sibi iudicem eligere, fit ad cautelam, non autem de necessi quia sicut primo delegat sine consensu partium, ita & seq & vltcrius; reseruata tamen facultate recusandi, argu. co
10 quæ no. in præalle. c. super quæstionum. † No. ordinarium suspectum a causæ cognitione remotum, debere exequi tiam sui delegati. Et ex hoc colligunt quidam argu. q̄ de tus inferioris a principe suam sententiam exequi non p sed pro eius executione aditur iudex ordinarius, de quo
11 latius dicam. † Et ex hoc & ex tex. no. quod quantuncu ordinarius sit suspectus; non valet prætextu suspicionis re ab executionis actu. Hinc est quod executor non valet, vt ctus, recusari, infra de appella. c. nouit, & c. proposuit, co Et faciunt pro notabili opi. Inno. in c. ex parte. de verb. sig vbi singulariter dicit, iudicem posse vindicare propriam riam, notorie sibi illatam; cum hoc casu sit potius exc quam iudex; quia exequitur pœnam a iure impositam, & nō valet, vt suspectus recusari, quod tamen limita, secun ca, q

ADDITIONES.

a Aliam glo. Vide quæ dixi in c. finautem. de rescr. pro illis glo. And. Barb.
b Iudicis Officium. Adde Roma. consi. 90. & consi. 42. supra alleg.
c SEB. SAP. Molestari. Ex hoc colligitur singularis cautela, quam pone in authen. sed & si quis, col. 3. vbi etiam Salyce. C. de testib. quod si q met, ne molestetur ab aliquo super quibusdam bonis, faciat quod interpolita persona vociferetur se velle mouere litem contra eum, su poterit facere citari eum, à quo timet litem moueri, quod cons iuxta formā dictæ l. diffamari, quam cautelam refert, & sequitur d. Nata. in repet. clemen. sæpe. in prin. col. 43. de verb. signific. vbi ponit ad declarationem dictæ l. diffamari.
d Iudice suo. Adde Calder. consi. 6. de iureiu.
e Executoris. Adde eundem consi. 34.
f SEB. SAP. Delegatus. An executor possit dici delegatus, vide Felin. super quæstionum. in 4. colum. versicu. capio glo. in verbo, executorem pra de offic. delega.
g Executor. Adde videndum Ange. consi. 64.
h Recusari. Adde Alex. consi. 184. 2. lib.
ZACHAR. Adde, quod in hoc articulo, ius canon. discrepata iure ci quia ius ciuile permittit iudicem ordinarium sine causa posse recusari no. Bar. in l. apertissimi. versic. putant. C. de iudi. & ibi glo. in versi. re de iure autem canonico requiritur causa: de quo plene per Paul. de consi. 42. incip. pro plenniore, col. 1.
i SEB. SAP. Repelli. Hoc ēt procedit in delegatis, vt si Episcopo fuerit sa delegata, potest recusari, vt per Felin. post Abb. in c. accedens. 1. co pra, vt int. non contestā. vbi dicit quod Episcopus potest recusari, qua sa subditi sunt delegati contra non subditum, quia præsumitur habere ctionem ad causam subditi, etiam quod sit in dignitate constitutus.
k Archiepiscopus. Adde Feder. consi. 257.

quæ dixi in c. cum venissent, supra de iudic. † Venio ad apparatum, & oppo. contra rex. de c. cum speciali, de appel. vbi proposita recusatione coram iudice, debent eligi arbitri, vt decernāt de iustitia, vel iniustitia recusationis: hic absolute dicitur, q̄ Episcopus recusatus, dat delegatum. Sol. glo. 1. hic sentit contrariū, & tacitè respondet, q̄ illi decretali standum est, quę ista m inter pretatur: aliter gl. non declarat, & sic hoc videtur sentire, q̄ hic nihil noui inducat; vel q̄ sit sublata per illam. Goff. dicit, & melius, vtranque habere locum in casu suo. Quandoque enim nō refricatur in dubium, an sit suspectus; sed quelibet partium hoc fatetur, vt quia suspicionis causa notoria est; & tunc locum habet ista decretalis; vnde Episcopus statim delegabit absque arbitrorum electione. Quandoque refricatur in dubium de suspicione, & procedit dicta decret. cum speciali. Posset dici etiā hoc c. procedere, quando Episcopus execrans litem, malit potius committere, q̄ ad electionem arbitrorum venire. Vel tertiò potest intelligi secundum illud c. cum speciali, vt Episcopus committat post pronunciationem arbitrorum, cum hic dicat text. [Si fuerit vt suspectus recusatus, &c.] verba enim debent intelligi cum effectu, de cler. non resid. c. relatum, de pœnit. distin. 1. c. hæc autem verba, & ff. quod quisque iur. l. 1. §. hæc aūt. & fortè hunc intellectum habuit glos. ista. Ex his colligo vnam differētiā inter ius cano. & ciui. nam de iure ciui. nō est necesse ad electionē arbitrorum venire: necaliter est necesse probare causam suspicionis, sed ex sola voluntate recusatur tam ordinarius, q̄ delegatus, & sufficit q̄ inret, q̄ non calumniosè recusat, vt in d. l. apertissimi, & quod ibi no. glo. & l. cum specialis. C. de iudi. & auth. si vero contigerit. eo. titu. vnde ēt exprimere cām de iure ciuili nō est necesse, vt no. gl. in l. quia poterat. ff. ad Trebel. & l. item si suspectus. ff. de procu. & not. Bart. in prealleg. l. apertissimi. sentit gl. in c. secundo requiris. de appella. Relcuat tamen ordinarius de iure ciuili in alio, quia nō in totum remouetur ex suspicionis cā; sed datur sibi adiunctus, vt not. in iurib. prælleg. Sed de iure cano. secus, vt hic & in præall. c. cum speciali. & hæc est cōis opi. de iure ciui. vt ordinarius nō remoueatur in totum, sed detur sibi adiunctus, vt no. in prælleg. authē. si vero contigerit. & gl. & Bar. in d. l. apertissimi. & gl. in l. vna. C. Et quacunque præd. po. licet quidam ꝯ, vt no. in d. l. apertissimi. Et ex his habes aliam differentiam inter ius canonicum, & ciuile. † Sed opponitur, & aliter d. c. cum speciali, prealleg. cū dī q̄ iudex recusatus debet de recusatoris assensu, personæ idoneæ committere negocium, vel ad superiorem causam transmittere, hic verò dicitur simpliciter Episcopum posse delegare. Sol. glo. 1. in d. c. secundo requiris, apertius in d. c. cum speciali. simpliciter statur ꝯ. Dicunt enim recusatum posse committere, accedente tamen consensu partium, sed si malit negotium remittere ad superiorem, hoc poterit, etiā partibus inuitis, & sic clausula illa de recusatoris assensu, posita in d. c. cum speciali, determinat. dunta xat primam partem distinctiuæ, vt scilicet in commissione requiratur partium consensus; non autem in remissione ad superiorem. Sentit tamen glos. in prædicto c. cū speciali, q̄ consensus partium nō requiritur in persona, cui fiēda est commissio, sed refertur ad verbum, [Committat.] quod apertius declarat, & sentit ibi Ioan. And. nihil aliud ibidem de hoc dicens. hoc etiam dubium tetigit glo. in c. peruenit. 11. q. 1. & non apparet quod velit. Inno. videtur hic sentire id, quod 3.
a dixi. a Dicit enim hoc c. fore correctū, per c. cum speciali, & c. licet. infra eo. titu. vbi dicitur secundum eum, quòd si iudex de recusatoris assensu non poterit causam delegare; tunc ad superiorem remittet. Et hanc sententiam sequitur dom. Vincen. valentissimus canonista, & confirmat hoc per c. iudex, de offic. de lega. lib. 6. vbi patet secundum eum, delegatum æquiparari ordinario quoad commissionem, ante pronūciationem arbitrorum, & tamen non potest committere sine assensu partium. Item delegare est pars iurisdictionis, vt l. 2. ff. de iurisd. om. iud. & not. glo. in c. si a subdelegato, de offic. delega. lib. 6. Sed postquam est pronunciatum iudicem ordinarium esse suspectum, perdit omne exercitium causæ, nisi partes cōsentiant, ergo &c. Præterea ita potest lædere recusantem, dando alium adhuc magis suspectum, licet causam suspicionis probare non possit. Ad hanc decre. respondent vt supra, quod ist correcta, vel quod loquitur quando partes bene consentiunt. quod deleget, secus si hoc nollent partes, vel altera ipsarum. Hanc opin. communē, vt necessario in commissione exigatur consensus partium, sequitur Specu. in titu. de recu. §. fin. ver. ordinarius autem. loqui tur tamen aliquantulum intricatè, & maximè in delegato, nec ex toto explicat veritatem. Do. Ant. in hoc puncto videtur sibi contrarius, & loquitur in parte contra text. d. c. iudex, vt apertè colligitur ex dictis suis in c. secundo requiris, & c. cum speciali. & fortè videtur ex lapsu linguæ, vel quia de recenti non viderat illa iura. Nam in prædicto c. secundo requiris, distinguit, q̄ aut recusatione proposita, & probata, ante pronunciationē super ea iudex vult committere, & potest etiam partibus inuitis. Idem etiam ea proposita, & non probata ante pronunciationem. Sed huiusmodi contrarium tenet in c. cum speciali, scilicet, quod post recusationem non probatam non potest committere inuitis partibus, etiam ante pronunciationem. Dicit etiam ibi, delegatum posse committere etiam inuitis partibus ante recusationem probatam, quod est contra c. iudex. Hostiē. in c. cum speciali. dicit quod vna pars illius disiunctiuæ refertur ad ordinarium, vt ille committat alicui, in quem partes cōsentiunt, alia vero pars de remissione ad superiorem, procedat in delegato: dicens non seruari in ordinario, vt causa remittatur ad superiorem. Sed ipse idem Hostien. videtur sentire contrarium in cap. licet ex suscepto, infra eod. vbi dicit, quod speciale est in Episcopo propter dignitatis excellentiam in fauorem Episcopalis iurisdictionis; vti possit committere causam recusatus. Alij vero inferiores remittunt causam ad superiorē, & sic intelligit vno modo illud cap. licet. vbi habetur propter suspicionem recursus ad superiorem, sed neutrum placet, vt infra subijciam. Hæc sunt, quæ in materia in varijs locis scripta reperio, per quę non enucleatur intellectus huius c. immo etiā remanet inutile, & incorrectum, vel modici & quasi nullius effectus; nec explicatur perfectè intellectus illius c. cum specia li, vnde expediam primo materiam in delegato, secundo in or
14 dinario. † In delegato videtur hodie expeditum, per dictum c. iudex, quoad facultatem committendi. Aut enim vult cōmittere antequam contra eum proponatur recusatio, aut post. Primo casu, si commisit in totum vlterius recusari, vel facta per eum commissio impugnari non potest; secus si aliquid iurisdictionis sibi reseruauit, tunc enim dicendum est, vt in secundo membro. Si verò vult committere post recusationem propositam, aut fuit super eo pronunciatum, & non potest etiam de partium consensu, ex quo tunc omnino desij esse iudex. Aut ante pronunciationem, & potest de partium consensu, siue recusatio sit tantum proposita, siue sit probata: sed sine partium consensu non potest, & hæc omnino probantur in d. c. iudex. in ordinario magis est dubium, vt patet ex prædictis. Communis tamen opinio videtur, vt sit in optione sua, an committat, an remittat causam ad superiorem. Si tamen eligit committere, exigitur partium consensus, non in personam, cui fienda est commissio, sed in commissione fienda. Ego vero puto sic distinguendum, q̄ aut proposita recusatione, iudex tanquam litem execrans ad arbitrorum electionem deuenire non vult,
b & potest causam committere, etiam partibus inuitis: b dummodo committat personæ neutri parti suspectæ. Consultius tamen agit, si partium consensum in commissione requirat, vt recusandi facultatem excludat. Et de hoc dico fore casum, secundum vnum intellectum, qui bene congruit literæ, in c. ad hæc, infra de appellatio. Hic enim in principio absolute dicitur, quod ab ipso recusato deputandus est delegatus, nec vlla habetur mentio de partium consensu, quod clarius liquet ex subsequentibus, vbi exigitur consensus, quando delegatus subrogatus in locum ordinarij recusatur. Primo ergo casu, non exi-
c gitur, c nec etiam secundo casu de necessitate, sed ad cautelam, ne in infinitū contingat recusatio, vt supra dixi. Et pro hoc per prælleg. c. super quæstionum. de offi. delc. non apparet, quare de necessitate magis exigatur, secūdo casu, q̄ primo. Et ex hoc aperte patet differentia inter delegatum & ordinarium, etiam antequam pronuncietur super recusatione, prīn delegatus recusatione proposita, non potest causam principalem cōmittere, nisi partium consensus accedat, vt in d. c. iudex. Ordinarius verò pōt, ēt ipsis inuitis, quod patet ex eo, quia solum, vt cuitetur infinitas recusandi, compellit partes ad eligendum iudices. Facit, quia de iure ciuili, non obstante recusatione, cognoscit,

ADDITIONES.

a Supra dixi. Pondera, quia glo. hic sentit, dum dicit, q̄ istud cap. repræhendi tur, secundum d. c. cum speciali.
b SEB. SAP. Inuitis. Considera tamen, quod si ordinarius potest delegare causam partibus inuitis, videtur illudere partes, quia si delegatus cognoscet, ab eius sententia appellabitur ad ipsum, & si iterum delegabit causam appellationis, prout fieri potest. l. cum post sententiam. C. de appella. iterum appellabitur ad ipsum, & sic omnino ipse cognoscet. vide Barthol. Veron. in cautela 26. incip. cautela pro aliqua causa, sed vide paulo infra per Abb. hic, ad quem debeat appellari, quando est suspectus Episcopus.
c Non exigitur. Pondera hoc, quod dicitur: ad cautelam, mihi non videtur bene dictum ad glo. c. cum dilecta. respondē, quod loquimur in Papa, qui non compellitur committere, & qui potest per se iudicare, non mirum si per se potest committere, & in contrarium est tex. in d. c. cum speciali. in uer. statuimus. vbi tex. loquitur per verbum noui iuris introductorium. Ex quo infero, quod sunt diuinationes, omnes lecturæ ad istum text. dum dicunt, q̄ hic erat notoria recusatio, uel erat probata recusatio, & ita de alijs lecturis, quia si d. c. cum speciali, introduxit hoc de nouo, ergo ante illud, non erat talis dispositio, ergo non potest intelligi iste text. de notoria suspicione, aut de probata suspicione, bene tamē in se est uera, nonautem ad istum text. & pondera, quia text. in d. c. cum speciali, in prolatione, apponit causam, ne valet recusare, ideo illa causa facit, quod importetur notorietas, quia dictum ampliatur a causa, ut uoluit glo. singu. in elem. 1. de elect. item pondera, quia tex. ibi loquitur imperatiuè. 14. q. 1. c. quisquis. §. quod præcipitur. And. Barb.

Universidad de Deusto
Biblioteca

scit licet detur adiunctus, vt in præal. auth. ii vero contigerit C. de iud. multo ergo fortius de iure canonico poterit cõmittere, vt ſt ĩtim inferius, pbabo. Si. n. exercitium cõmittendi eſſet ſibi interdictum, ſine partium conſenſu, nõ poſſet deputare alium, nec compellere partes ad electionem iudicum. Et ex hoc tollit dictum Vincentij in eo quod dicebat, partium conſenſum hic 18 interceſſiſſe: facit etiam prælleg. c. ad hæc. Aut fuit pronunciatum ſuper recuſatione, & tunc dubium eſt magis arduum propter illam clauſulam, de recuſatoris cõſenſu poſitam in d. c. cũ ſpeciali. Sed nihilominus, communi opin. non obſtante, puto idem dicendum, videlicet, ꝙ poſſit committere, etiam inuitis partibus, ſalua tamen facultate recuſandi. Et pro hoc dico fore caſum hic ſecundum aliam lect. quæ etiam ſoptime adaptatur
a literæ, vt intelligatur, quando ſuſpicionis cauſa erat notoria. a Notorietas enim facti operatur id, quod notorietas iuris, quæ ex ſententia oritur, vt in c. fi. de cohab. cler. & mulie. facit quod no. Inno. in c. 2. de dilatio. & in c. ex parte. de verb. ſign. facit cle. paſtoralis. §. Piſana. & quod ibi not. per glo. de re iudic. Imo ali-
b quando plus operatur notorietas facti, quàm iuris, b vt eſt gloſ. ſing. in clem. 1. de ſep. Item videtur caſu s, ſecundum tertiũ intellectum, ꝙ intelligatur, quando prius pronunciatur ſuper recuſatione, quia vt ſupra dixi, verba debẽt intelligi cum effectu. Nam aliter non diceretur hic per verba imperatiua, ꝙ iſte recuſatus debeat delegare, vt patet ibi, [executor ab ipſo deputatur] &c. Non obſt. c. cum ſpeciali. de quo doct. faciunt fundamentum, quia dico ꝙ illa clauſula, de recuſatoris aſſenſu, non ponit ibi neceſſitatiue, ſed potius inſtructiuè, & conſultiuè, vt
c uitetur iudicis recuſandi facultas, vt ſit ſenſus, ꝙ iudex recuſatus debet committere cãm, ſed ne contingat recuſationem fieri, congruum eſt, vt requirat partium conſenſum. Ad hoc allego tex. opt. in ſimili, in ca. ſuper quæſtionum. §. cum autem. de offic. dele. vbi dicit text. (ne aditor datus ſuper mediis cauſæ, valeat recuſari, ſtatuimus, vt de partium voluntate detur, vel recipiatur) &c. Et dicit (Statuimus,) vt dicit ibi glo. non ſtatuẽdo, ſed potius conſulendo, quia & ſine partium aſſenſu põt delegatus commiſſionem facere, vt in præalleg. c. ſuper qõnum. ver. quem vero. Si ergo verbum (ſtatuimus,) ponitur ibi cõſultiuè, & non neceſſitatiuè, quia materia ſubiecta non neceſſitat, multo fortius in caſu c. cum ſpeciali, verba neceſſitatem non inducunt. Et pro hoc facit iſte tex. vbi in prima cõmiſſione nihil dicit de partium conſenſu, ſed poſt modum, vt cuitetur infinitas recuſandi, conſultiuè requiritur. Item illa verba, (de recuſatoris aſſenſu,) non poſſunt intelligi proprie, vt iacent. Primò, quia ſequeretur abſurditas, ꝙ in optione eſſet actoris, trahere reum ad remotum iudicem ſine eius culpa. Item iudicium claudicaret, qa tm̃ expectaretur ꝟſenſus partis recuſantis, & nõ alterius, & liceret vni qđ alteri nõ liceret ꝟ reg. Nõ licet. de reg. iur. li. 6. & de mutu. pet. c. 1. & 2. & l. ſi cũ dies. §. arbiter. ff. de arb. Vſi gl. & Doct. tenentes ꝟriam ſententiam impropriant illa verba, & addunt dicentes, ꝙ ẽt requiritur conſenſus alterius partis. Sed ſi ibi loqueret tex. neceſſitatiuè, feciſſet abſque dubio mentionem de ꝟſenſu vtriuſq; partis, bene enim ſciuiſſet dicere, ſi voluiſſet, de deci. c. ad audientiam, ſed quia loquitur cõſultiuè, & inſtructiuè, facit de recuſatione duntaxat mẽrionem, quia erat præſumptio ꝟ eum, ne iterũ recuſaret, arg. hic, & in regu. ſemel malus, & c. de reg. iur. lib. 6. licèt ſecus ſit in delegato, vt ꝓbatur in præal. c. iudex. Nam in commiſſione per eum fiẽda, neceſſa-
15 tio exigitur partium cõſenſus. † Quia negatio præponit ibi ver-
c bo, poteſt, quo caſu illud verbum importat neceſſitatem, e vt dicit gl. ſing. in reg. 1. de reg. iur. lib. 6. Et poterat eſſe diuerſitatis rõ inter delegatum & ordinarium, quia delegatus nihil habet iure proprio, ſed iure delegantis, vt legi. & no. in c. P. & G. & in c. ſanè. de offi. dele. & in l. 1. ff. de offic. eius, cui mand. eſt iuriſd. delegans verò non intendit committere cauſam perſonis ſuſpectis, vt in c. cum inter, de excep. Ideo ſi delegatus eſt ſuſpectus nõ põt ꝓmittere eãm ſine partium conſenſu, quia non ha-
16 bet iuriſdictionem efficacem, ſed elidibilem. † Immo plus dicit ibi glo. no. ꝙ ſententia lata à iudice ſuſpecto poſſet retractari, ſi poſt prolationem ipſius detegeretur ſuſpicio, quia Papa non
d intendebat ſibi cauſam committere. d Et idem dicit gl. in cap.
e quod ſuſpecti. e 3. q. 5. & facit ibi tex. in c. accedens, il 1. vt lit. nõ conteſta. facit quod not. in ſimili glo. in ca. ſi quis, §. exceptio. 3.
q. 6. & Io. Cald. in c. 2. de ord. cog. & quod no. in c. inſinuante, de offi. deleg. Ordinarius verò habet iuriſdictionem generalem. Et licet pp ſuſpicionem nõ habeat exercitium, vt in cauſa principali, habet tamen iuriſdictionem, & poterit cauſam delegare, reſpectu ordinariæ, & generalis iuriſdictionis, quam habet, quia in committendo perſonæ neutri parti ſuſpectæ maximè
17 de conſenſu partium, nulla poteſt cõtra eum oriri ſuſpicio. † Facit quod ſupra dixi, ſecundum Inno. in præal. c. ex parte. vbi põt iudex propriam iniuriam vleiſci, quando ceſſat ſuſpicionis cã. Facit c. propoſuit, de appella. vbi patet, ꝙ alias ſuſpectus põt, ſuſpicione non obſtante, in facto notorio procedere, & tamẽ nõ poteſt iudex in exequendo modum excedere, vt in c. quod ad conſultationem. de re iudica. de quo iura non curant, quia ꝓ
ptum eſt remedium appellandi. Ita ad propoſitum, licet a
ſit ſuſpectus in cognoſcendo, non tamen in delegando, & ſi
mittitur perſonæ ſuſpectæ, promptum eſt remedium recu
di, vt hic, & appellandi; ſi nõ admittatur recuſationis excep
vt in c. ſuper quæſtionum, in fi. de offic. deleg. † Et per hoc re
tur alia obiectio, quam faciebat d. Vincen. videlicet, ꝙ non p
terat committere, quia in committendo vteretur iuriſdic
ne, qua licet vtatur, non tamen in principali, ſed in articu
quo ceſſat ſuſpicio. Simile in c. cum teneamur, & quod ibi
de appel. & in c. 2. de matr. contract. contra interdi. eccl. vi
dex à quo, ſe intromittit de innouatis poſt appellationem,
tendunt ad faciliorem exitum cauſæ appellationis, ex quo
tangunt articulum appellationis. Item ceſſat illa obiectio
Vinc. de d. c. iudex, de offi. deleg. lib. 6. quia procedit tantum
delegato, ratione prædicta. Hinc eſt, ꝙ de iure ciuili delega
recuſatur ſola volũtate, ſine cauſæ cognitione, vel proba
dummodo ceſſet calumnia, vt ſupra dixi, ſed ordinarius
Ad prædicta optime facit l. prætor. ff. de iuriſd. om. iud. vbi p
tor poteſt committere cauſam ſine partium conſenſu, in
f primum officium aduocationis f exercuerat, ſeu conſulue
vt not. Innoc. in c. irrefragabili, de offi. ord. & Arch. & Io. A
in c. ſi ꝟ vnum, de offi. dele. lib. 6. facit c. ſtatuendum. 2. q. 6. I
Papa cãm propriam alijs committit, vt euitetur ſuſpicio, vt
gl. in c. cum dilecta, de cõſtit. vtili, vel inutili, & in c. cũ venie
de iudi. & Inno. in c. ex parte. de verbo. ſign. Præterea, ſi iu
quo efficitur iudex ad quem, licet non poſſit de cauſa cog
ſcere rõne ſuſpicionis, põt tamen delegare, vt not. in c. quæ
de elect. & 3. q. 7. cap. infames. §. tria. ver. contra partem. &
appel. l. eos. & Spe. in tit. de appella. §. nunc tractemus. Et
omnibus probatur, ꝙ legitime, & notorie ſuſpectus in cã
g cipali, per hoc nõ redditur ſuſpectus in cauſa commiſſio
cum in committendo ſit ſimplex executor, & cuilibet
29 reſeruatur facultas recuſandi † Item inquantum ius can
in hoc deuiat à diſpoſitione iuris ciuilis, debet ſtrictè in
cum enim de iure ciui. ordiñarius ex toto recuſari non p
& de iure cano. ſic: non debet reſtringi facultas committ
& per hoc tolluntur motiua Doctorum & gloſ. & hoc c
net incorrectum, & partim interpretatur illud c. cum ſp
Abſurdum enim eſt dicere quod hoc c. ſit correctũ, vel
fluum, ꝟ id, qđ hẽ ꝟ. in proœ. vbi dicit, recuſans ſuperfluũ,
his eliciuntur tres principales intellectus ad iſtũ tex. Prim
intelligaẽ, qñ iudex litem execrans, ad electionem arbitr
venire non vult, ſed ſpõte eligit committere, vt euitet ſuſp
nem. Secũdus intellectus, qñ ſuſpicionis cauſa eſt notoria
tius, qñ eſt pronunciatum, vel aliter conſtat de ſuſpicione
probationes. Non enim arctaret iſte tex. ad commiſſione
ciendam, niſi de ſuſpicione conſtaret, notorietate facti v
ris, vt in d. c. cum ſpeciali. de appel. & quilibet horum ſuũ
bilis eſt, & verus in ſe. Nec obſt. c. licet, il 1. inf. eod. vbi ha
recurſus ad ſuperiorem, exiſtente ſuſpicionis cauſa, quia
no. multipliciter intelligitur ille tex. Primo, ꝙ hoc habeat
ſuetudo, vt ibi not. gloſ. & ſatis innuit ille tex. Secundo, qu
fuit appellatum pp recuſationem non admiſſam. Ideo ap
tionis via deuoluta fuit cauſa ad ſuperiorem. Vel intelli
cundum diſpoſitionem iſtius c. & c. cum ſpeciali. Ex præ
euidenter confunditur opi. Hoſt. in præall. c. licet, dum dic
ſpeciale eſt in Epiſcopo, vt poſſit committere cauſam. Tũ
ipſemet ſentit ꝟrium in c. cum ſpeciali. Tum quia eadem
tio in omnibus ordinarijs, prędictis rõnib. Nec etiam proc
quod ipſe no. in c. cũ ſpeciali, vt vna pars alternatiue, inte
ꝟ ordinario, alia in delegato, qa hoc eſt ſeparare caudã a cap
& euiuslibet authoritatis ſiue orõnis vnicus dẽt eſſe ſen

ADDITIONES.

a Notoria. Adde Lapum alleg. 1.
b ZACH. Facti quam iuris. Adde Bart. in l. Actus fuſtium. ff. de inſt. & ꝓ
emptor. ff. de act. empt. & Specin. tit. de pe. & poſſ. in §. 2. ſuer. 1.
c Neceſſitatem. Adde Alex. conſi. 77. 2. lib.
d Cauſam committere. Adde Aret. conſi. 37.
ZACH. Adde Ant. Corſet. ſing. ſno 221. in uer. poteſt, ubi alleg. hanc ip
glo. hic per illum alleg. & illum hic etiam ad hoc alleg. quã iterum ad
iſte alleg. in c. 1. infra de cauſa poſſeſſ. & proprie. & ibi poſt eum in ag
And. Barb. in col. 1. infra de ſi. inſtr.
e SEB. SAP. Cap. quod ſuſpecti. Vide Fel. in c. inſinuante, col. fin. uer. do
do unum caſum, de offi. dele. ubi ponit, ꝙ iudex ſuſpectus poteſt recu
quando ſuſpicio ſuperuenit poſt concluſum in cauſa, reprobando
qui tenet contrarium in c. iudex, de offic. dele. in 6.
f Officium aduocationis. Pondera, quia non tanta malignitas cauſatur, qua
fuit quis aduocatus, q̃ quando recuſatur vt ſuſpectus. Item per recuſa
nem perdit iuriſdictionem, l. 2. C. ſi qua. prædit. pot. ergo & per conſeq
ſicut eſt ſuſpectus in cauſa principali, ita & videtur ſuſpectus in dele
tione. And. Barba.
g Cauſa commiſſionis. Adde videndum Roma. conſi. 229. ubi ponit 5. opin
valeant proceſſus iudicis recuſati.

in c. maiores. de bapt. & quod ibi no. in glo. Item aduertẽdum, ꝙ ſicut non eſt diuerſitas inter ordinarium, & delegatum in re cuſationis effectu, ita & in modo ipſam recuſationem procedẽ di, ꝙ plenè proſequor hic in repetitione. Nunc deſcendo ad gl. 2. que tria facit. Primò opp. & ſoluit. ſecũdo format vnã qõnem & ſoluit. Tertio oppo. & non ſoluit. Secunda ibi, [Sed ſi.] Tertia ibi, [Arg. contra.] Oppo. ergo contra tex. in eo, ꝙ dicit executo rem debere deputari Epõ recuſato. Nam executor deputatur poſt ſententiam, vt in c. de cætero, infra de re iud. & in l. executorem. C. de execu. rei iud. ante non datur. Glo. metu contrarij, exponit executor, ideſt, delegatus, & die, vt dixi ſ. in notabilib.
† Secundo quærit, ſupra dictũ eſt, recuſatũ debere cauſam com mittere, quid ſi contingit a tali delegato ſubrogato in locum re cuſati, appellari, ad quẽ appellabitur. gl. ponit duas opin. Primo dicit appellandum ad Papam, quia ad ordinarium recuſatum obſtante ſuſpicione appellandum non eſt, nec ad Metropolitanum, quia omiſſo medio, non licet appellare. de appel. c. dilecti. Secundo dicit gl. ſatis dici poſſe ad Epm recuſatum appellãdum, non vt ipſe per ſe de cauſa cognoſcat, ſed vt alteri perſonæ non ſuſpectæ committat. Tertiò oppo. de cap. placuit. 2. q. 6. vbi nõ appellatur de iudicibus datis in locum Epiſcopi ad Epiſcopum, ſed ad Concilium. Et ad hoc optimè facit iſte tex. in eo, quòd ſi recuſatur delegatus ſubrogatus in locum recuſati, aditur Epiſcopus recuſatus, & nõ ſuperior, vt ſi ille eſt legitimè ſuſpectus deputet alium, multò fortius ſi appellatur a tali delega to debet appellari ad Epiſcopum delegantem, cum hoc caſu a gatur de iniquitate iudicis deleg. vel quia forte pars appellans deduceret intendit, quod in principali cauſa prętermiſit, iuxta c. cum Ioan. de fide inſtru. & ſ. per hanc. C. de temp. appella. &
a in priori caſu forte Epiſcopus malitioſè illum deputauit, a & ni hilominus aditur, vt alium deputet, & ſic appellabitur, vt aliũ deputet. Nam recuſatio, & appellatio in multis equiparantur, vt in c. ſuper eo. de appella. Item facit iſte tex. in alio, ex eo vide licet, vt deputet delegatum ad compellendum partes, vt in ali quem conſentiant. Mandat inſuper ſententiam talis delegati executioni, & ſic vbicunque ceſſat ſuſpicio, debet ipſe adiri, ut alium deputet. Ad c. placuit, de quo glo. oppoſuit, poteſt reſpõ deri dupliciter. Primo, quod illi non erant delegati Epiſcopi. Vel ſecundò, & melius, ibi adeuntur vicini Epiſcopi per viam appellationis, qa forte non erat ibi Metropolitanus, vt dicit ibi glo. vnde de ipſis non appellatur ad Epiſcopum, quia ipſius ſu periores ſunt, quoad articulum appellationis. Et pro hoc facit principium illius c. ibi, ſi de iudicijs ſuorum Epiſcoporum que ſti fuerint &c. & ſic non loquitur in cauſa recuſationis. Nõ ob. ibi tex. in eo, ꝙ requirit conſenſum Epiſcopi in electione illorũ Epiſcoporum, quia ſupplendum eſt, maximè, vt ſupplet ibi gl. Vel fortè requiritur cõſenſus, quia illi nõ ſunt proprie iudices appellationis; vnde voluit Papa, quòd in defectum Metropoli tani, aſſumerentur vicini, de partium conſenſu. Et ex prędictis poteſt de facili reſponderi ad motiua aliorum, & primò ad mo tiuum Hoſtien. & aliorum, ꝙ medium ſit ſublatum per recuſa tionem, quia vt patet hic, & in c. ad hęc. & in c. cum ſpeciali, nõ eſt ſublatum, niſi quoad cognoſcendi facultatem: non quoad facultatem committẽdi ex generali, & ordinaria iuriſdictione, quam habet. Vnde ſicut in inſtantia principali habet poteſtatẽ committendi, & facit medium, ita in inſtantia appellationis, & multo fortius, cum ipſe cauſam delegauerit. Et ſuccedit alia re gula deſponens, appellandum eſſe ad delegantem: & per hoc eſt reſponſum ad c. ſi is cui, & c. ſi a ſubdelegato. Ibi enim me dium dicebatur ſublatum, & totum etiam reſpectu cognoſcen di. Nam in c. ſi is cui, delegatus erat mortuus, vel excommuni catus, ideo ex toto medium erat ſublatum, vt in c. pia. de excep. lib. 6. nam delegare eſt iuriditione vti, vt l. 3. ff. de iuriſd. omn. iud. quod non poteſt facere excõicatus, de re iud. c. ad probãdũ Cum & actus legitimus ſit ſibi interdictus, vt in prealleg. c. pia. Et in c. ſi a ſubdelegato, dicebatur iuriſdictionem ſubdelegati expiraſſe per mortem primi delegãtis, vnde nõ debebat ad eũ appellari, nec vt cognoſceret, nec vt cõmitteret, ſed ſecus eſt
a in caſu noſtro, cum tantũ ſit excluſus reſpectu cognoſcendi. † Nec ob. motiua Io. And. & primo, cum dicit, quòd põt cõmittere magis ſuſpecto, quàm primo, & non licet tertio appellare, vt in ca. ſua, de appel. & C. ne liceat tertio appell. in rubro. Aut enim intelligit, ꝙ nõ poſſit appellari a commiſſione, ſi contin geret, quod ſuper prima appellatione committere: & non pro cedit, quia ſi committeret ſuſpecto, & non admitteretur excep tio, poſſet appellari, vt in d. c. ſuper queſtionum, in fi. Nec hoc
b caſu procedit illud, ꝙ non licet tertio appellare. b illud enim lo cum habet reſpectu eiuſdem articuli, non reſpectu diuerſorũ, vt no. in c. dilectę, de appella. & in c. ex parte, & in clemen. 1. de ſen. & re iu. Eſt autem hic articulus recuſationis diuerſus a prę cedentibus. Item hæc ratio, ꝙ poſſet ꝓmittere ſuſpecto, militat in prima inſtantia, & tamen hoc non obſtante, cõmittit, & ſi il le recuſatur adhuc admittitur, vt ipſe alium deputet. Prætereа hæc ratio Ioan. And. funditus ceſſabit, ſi committit de conſen ſu partium, ſicut ad cautelam ſeruatur hoc, cum recuſatur de legatus ſubrogatus in locum recuſati. Aut intelligit Io. And. ꝙ non poſſit appellari a ſentẽtia lata ſuper principali, & forte ha beret ſententiam iniquã a iudice ſuſpecto, nec a principio poſ ſet ſuſpicionem probare, quia fortè occulta. Et ſic puto intelle xiſſe Io. And. & reſpondeo, ꝙ hoc ius non præſumit, ſicut nec iſtud præſumit in inſtantia principali, quod patet ex eo, qa non admittit ſuſpicionem, niſi legitime probetur, vt in c. cũ ſpeciа li, & in c. ſecũdo requiris. Et per hoc ad ſecundam rationẽ eius reſpondetur, quod non eſſet in poteſtate recuſati approbare, quam ſententiam vellet, cum non habeat iuriſdictionis exerci
tium

ADDITIONES.

a ZACH. Malitioſe illum deputauit. Adde quis hoc caſu cognoſcet de cau ſa ſuſpicionis, per Bal. in l. fi. & ibi Pan. de Cauſ. Cubi & apud quem. & Saly. ibidem qui melius aliis locutus eſt Alex. in l. ſolet. ff. de iuriſd. om. iud.
b Tertio appellare. In materia uide omnino do. Alex. in conſi. 77. per totum, in 2. volu. quod eſt ſecundum ordinem omnium, conſi. 219. incipit in cauſa & lite uertente, & cubi late ponit iſtam materiam. Aen. de Fale.

Universidad de Deusto
Biblioteca

tium super principali, sed hanc approbationem committit alteri, sicut facit in causa appellationis.

ADDITIO. An autem committendo alteri causam recusationis, articulo aliter non discusso, videatur delegans pnũciare suspectum, siue sit ordinarius, siue delegatus? vidistis sup. quid senserunt doct. nam Io. de Lig. sensit q̃ sic. Sed D. Ant. tenet ꝯrium, & nil allegat. Ego p̃ hac vltima opi. allego casum in dicio meo, quasi expressum, in c. iudex, de offic. dele. lib. 6. Nam ibi dr̃, q̃ delegatus post propositam recusationem, & etiam pbatam, põt ꝯmittere de consensu partium, sed postquam fuerit super suspicione pnunciatum, non potest, quantuncũque partes cõsentiant, qa desinit esse iudex p pnunciationem. Si ergo cõmittendo post ppositam recusationem videret se pnunciare suspectum, nõ posset cõmittere, qa sic tacitè pnunciando desineret esse iudex, & sic nõ valet cõmissio, cum non sit futurus iudex, vt in l. eum, qui in fi. ff. de iurisd. omn. iud. Secundo principaliter pbatur p l. item si res. §. fi. ff. de alie. iud. mu. cau. fa-iunctis notatis p Bar. in l. ab eo. C. quomo. & quan. iudex. post eum, in d. l. item fi. quia sæpe quis non repetit suum ius; sed patitur illud delabi, qa forte execratur lites; quod non damnat Iurisconsultus. † Et per illam l. dixit Bar. in d. l. ab eo q̃ ex sententia non oritur obligatio naturalis; licet condemnatus non appellauerit, qa potuit non appellasse, nõ eo animo, vt p̃sentiret sententię: sed vt effugeret litem. facit quod leg. & no. in l. iul. de cõdi. ind. & per gl. in c. pastoralis. §. si verò, de offi. dele. & per Innoc. in c. sacro, de senten. excom. Tertiò adduco aliam considerationẽ, non probat hoc esse, quod ab eo contingit abesse. l. neque natales. C. de proba. & infra c. 2. de transla. Episc. sed iudex ordinarius, vel delegatus a Principe põt cõmittere cessante omni recusatione, vt l. vna. C. de mand. princ. & c. vt litigantes, de offic. ord. lib. 6. & c. pastoralis, præal. ergo simpliciter committendo,
24 non vr̃ se pronũciare suspectum, & hæc notabis. † Sed circa prædicta oritur dubium per doct. non tactum, certum est enim q̃ sine cõsensu partium nequit delegatus eãm cõmittere, recusa-
a tione ꝯ eum ppositã, a vt in d. c. iudex. Pone, q̃ delegatus de partium cõsensu commisit, non in totum, nunquid debeat appellari ad ipsum, an ad primum delegantem? Dubium facit quod no. in clem. fæpe. de verb. sign. prope fi. in gl. in verbo, partibus, quæ est no. & quod no. in c. nonnulli. de resci. Ista enim est noua commissio, vnde licet consenserit respectu commissionis primæ, non tamen sequitur, q̃ teneantur consentire respectu alterius. Renuncians enim iuri suo, respectu vnius articuli iudicialis, non videtur renũciare respectu alterius, vt no. in iuribus præal. Sed hoc non obst. puto ꝯrium, quia non est adhuc directa, inutilis iurisdictio per solam propositionem, cum debeat causa legitima probari, vnde licet fatear, q̃ non possit committere, si partes volunt nũc prædiscutere articulum recusationis, tamen antequam prædiscutiatur, non licet appellare omisso medio, quia medium non est prius sublatum, quare appellabitur ad eum saltem ad istum effectum, vt impediatur executio sententiæ, & trãsitus in rem iudicatam, & vt causa vertatur ad
25 superiorem, si cõstiterit recusationis eãm esse legitimam. † Sed circa prædicta posset dubitari de alio dubio hic non tacto, per solemnes ac famosos iuris vtriusque doct. An a 'delegato Epi
b recusati, vel non recusati, possit appellari ad eius Vicariũ, b nõ tenendo opinionem, q̃ possit appellari ad Epm? Et primò videtur q̃ non, per c. studuisti, de offic. lega. vbi patet, q̃ de cã alicui specialiter commissa per Papam, legatus generalis, se impedire non potest: imo quantum ad illam causam delegatus censetur maior legato, vt ibi, & hoc per c. pastoralis. §. præterea, de offic. ordi. vbi patet, q̃ excõicatus per delegatum, eo ẽt defuncto, per alium q̃ per Romanum Pontificem absolui non põt. Ad idem facit, qa Vicarius põt in totum per Epm etiam sine causa reuocari, vt not. per glo. in clem. & si principalis, de resci. facit quod no. in clem. fin. de procu. vnde fortius potest, quo ad vnã causam impediri. Hinc dicit Innoc. in c. Romana, infra eo. titu. lib 6. Episcopum posse prohibere suo officiali, ne iudicet, per l. iudicium. ff. de iud. Sed committendo causam vni in specie, vr̃ derogari iurisdictioni Vicarij, quoad illam speciem, arg. c. cum M. & quod ibi no. de consti. & d. c. studuisti, & de accusa. c. ad petitionem. In ꝯrium facit, quia Epꝰ & Vicarius faciunt idem cõsistorium, vt in c. 2. de consuetu. lib. 6. & in eum transfertur causarum cognitio, vt in c. licet. de offic. vica. eo. lib. Vnde licet videatur sublata sibi potestas, respectu instantiæ principalis, non tamen respectu instantiæ appellationis, quia talem potestatem non transtulit in alium, nec specificè sibi retinuit. Nec ob. c. studuisti, nec cap. pastoralis, quia legatus, & Papa non constituunt idem tribunal: vnde meritò de appellatione interposita ad Papam non potest se intromittere legatus. Et pro hac parte optimè facit l. si hominem. ff. manda. vbi ex causa, procurator generalis prohibet procuratori speciali, ne attentet specialiter negotium sibi commissum. In hoc dubio puto istis posse probabiliter distingui, q̃ aut Episcopus est præsens, & tunc debet ad eum appellari, & non ad Vicarium, & dicitur præsens, quando est in diœce. vel in loco propinquo, & ad hoc adduco bo-
8 c. si contra vnum. de offi. deleg. lib. 6. vbi dicitur, q̃ si recu
Episcopi delegatus, debet recusatio probari coram Episco
so. Non enim potest negari, quin notetur quædam superb
in cognitione causæ appellationis, cum sit de minore iu
26 maiorem prouocatio, vt no. in c. 2. de consue. lib. 6. Hinc
de Vicario Episcopi non appellatur ad Episcopum. vnde
vicarius quoad illam causam, non sit maior delegato, non
ad eum appellari. Aut Episcopus est absens, & tunc potest
pellari ad vicarium, arg. præalleg. l. si hominem, & eorum
no. Io. And. in d. c. si ꝯ vnum. vbi dicit, q̃ hoc casu absentia
probari causa recusationis delegati coram Vicario. Idem
in causa appellationis, cum in multis æquiparentur, vt no
super eo, de appellatio. Non obst. primò, q̃ Episcopi, & V
rij est idem tribunal, quia hoc procedit in his, in quibus V
rius habet iurisdictionem, non autem in omnibus, vt pa
his, quæ leg. & no. in c. licet, præalleg. Et hæc conclusio m
detur verissima; licet Arch. in c. 2. de consue. lib. 6. teneat a
stinctè appellari posse ad Vicarium, & allegat iura, quæ h
probant, & per hoc est expedita glo. 2. cum sua materia. T
glo. fuit expedita cum notabilibus, & cum his, quæ tetigi
27 ma glo. † Oppo. expediendo glo. 4. contra tex. in eo q̃ dicit
tentiam latam à delegato Episcopi mandandam executu
ipsum Episcopum. Videtur enim q̃ non sit necesse, vt pro
executionis adeatur ipse Episcopus, quia idem delegatus a
hoc posse, quia ex commissione causæ absolutè facta om
causam consecutiua, videntur esse cõmissa, de offi. dele. c
terea, & c. ex literis, cum simi. Glo. ponit opi. Quidam en
cunt per hanc decr. & per l. à diuo Pio. ff. de re iudi. delega
inferioris à principe non posse suam sententiam mandar
cutioni. Secundò ponit, suam sentẽtiam posse mandare e
tioni. Tertiò ponit opi. suam inhærendo contrariæ, per
dem alleg. Nec obst. decre. & l. à diuo Pio: quia licet dican
narium exequi, ex hoc non negant, quin possit adhuc e
tus, h. d. Ioan. tenere. 2. q. 6. c. quisquis. Tertiam opi. ponit
distinguatur, an sit præsens Episcopus ordinarius, & exce
ipse, non delegatus. An sit ordinarius absens, & tunc exce
delegatus. Idem dicit de officiali eius, aliàs pernicioſum
hoc obseruare indistinctè, quod delegatus non exequatur
mam opin. q̃ delegatus non exequatur, tenet Inno. in c
tuit, de arbi. & multi sequuntur hoc inter quos est Hostien.
l. a diuo Pio. & idem sentit Bart. ibi, & Spec. in titu. 1. in fi
senten. excom. §. 2. in fi.
30 ADDITIO. Et clarius idem Bar. post gl. in l. 2. ff. de
om. iud. vbi ẽt tenet, q̃ delegatus inferioris nõ põt citare
c ter. c neque torquere testes, vel partẽ. d per auth. de testi. §
d rò ignoti. Et ꝯcludit, q̃ iste delegatus hẽt coercionem v
duntaxat (sic intelligit l. fi. ff. eo) non autem realem, vel p
lem, sed debet prò his recurrere ad maiorem iudicem, q
iura, quæ infra allegabo, & vr̃ tenere Cyn. in auth. qui se
quomodo & quando iudex. Sed Inn. in c. cum ab eccle
31 de offic. ord. q̃ habuit à Io. 11. q. 1. c. peruenit. dicit, q̃ dele
exequitur suam sentẽtiam per iurisdictionem, quam hẽ
cum habeat ab ordinario potestatem excommunicandi
terdicendi, & similia exercendi. C. de iudic. l. properandu
sinautem reus, de offic. delega. cap. ex literis, poterit sic p
dendo exequi. Sed ad illa iura dici potest, secundum Inn
ibidem, quod illam potestatem, & iurisdictionem hab
tuendam iurisdictionem, non ad exequendam, ipse ve
nocen. tenet ibi, quod prædixi, vt possit exequi per iurisdi
nem, quam habet: per iurisdictionem, quam non habe
põt, quia nõ potest actualiter mittere in possessionem, vt
munic. l. ea, quæ. & de iurisd. omn. iudic. l. iubere cauere. E
op

ADDITIONES.

a ZACH. Contra eum proposita. Spec. in tit. de leg. §. 6. uer. item, per
tionem, tenuit etiam contrarium, & malè, vt no. in c. iudex. de offic. del
lib. 6. locus autem in ordiuario recusato, quia subdelegat, ut not. Alex
prætor. cum concord. ibi per eum signatis. ff. de iurisd. om. iud.

b SEB. SAP. Ad eius vicariũ. An possit appellari ad vicariũ Episcopi
Abb. in c. dilecti. col. 2. inf. de appel. & Lud. Rom. in sing. 470. incip. Cu
titulum legistarum. Et nunquid vicarius Episcopi possit esse iudex in
sui Episcopi. Vide Fel. in c. cum uenissent, col. fi. uer. & uide Bal. supra
dic. & si Episcopus est suspectus, an uicarius possit recusari, uide Felin
insinuante, in prin. de offi. dele. ubi concludit posse recusari.

c ZACH. Citare realiter. Adde quod Saly. in l. 2. ff. de iurisd. om. iud. e
quod etiam nec delegatus Principis, & male secundum Do. Alex. ibi a
ra & rationes per eum signatas. No. Card. in cle. 1. q. 2. de iudi. Et inqu
dicit iste talem delegatum inferioris a Principe non posse torquere
pellere testes, uel partem; dic hoc esse uerum, nisi habeat specialem co
sionem, ut no. Card. in cle. 1. in 4. q. de offic. deleg.

d SEB. SAP. Vel partem. Limitatur tamen singulariter, quando fieret pe
lis coercio in suspecto de fuga, prout declarat Fel. in c. 2. infra de homi
contrarium tenet. D. Franc. Cur. Sen. in tract. sequestrorum, in 17. q. S
in consi. 75. col. 3.

opin. recitat Spec. in tit. de senten. excom. §. nunc dicendum, in princip. † Innoc. alibi, videlicet in cap. dilecto, infra de verbor. signifi. sentit, quod possit exequi, etiam mittendo in possessionem, cum non solum delegatus principis, sed etiam inferioris a principe, possit in possessionem mittere, ex primo & secundo decreto, alleg. cap. 2. de dolo & contuma. & cap. cum venissent, de eo qui mit. in possess. Et hanc opin. citat Specul. in d. §. nunc dicendum, in princip. Ioan. And. & Gaspar. de Calde. tenent glo. istam, q̃ exequatur, maxime quando inferior delegatus est temporalis, vt legatus, vel delegatus, aliàs finita legatione, vel delegatione oportet Papam adire. Ioan. de Ligna. tenet gl. cum temperamento Innocen. Dom. Anto. distinguit, quod aut quæritur an inferior delegatus possit pronunciare de exequendo, & mittendo, & dicendum est, q̃ sic. Est enim dictum Specul. in præallega. §. nunc dicendum. & quod not. in l. Iul. in princip. ff. de dam. infect. Et de hoc dico casum esse hic, secundum vnam lect. Item tenet gl. fi. in l. vlt. ff. de offi. eius cui manda. est iurisdict. Si quæritur, an possit exequi actualiter? dicit, q̃ põt per iurisdictionem quam habet, ideo poterit exequi excõmunicando, vel interdicendo; maxime in absentia iudicis ordinarij, ad hoc alleg. quod not. Innocen. ad cap. fin. de offi. deleg. & in hoc sequitur opin. Innoc. in d. cap. cum ab ecclesiarũ. Aut quæritur, nunquid possit exequi actualiter, mittendo, & distinguit, q̃ si expresse est delegata executio, poterit, actualiter mittere. Et hoc sentit Specul. in loco præallega. vbi consuluit, quod actualiter, & expresse committat sic, Committo tibi causam, & executionem eius. Si non est specificè cõmissa executio, nõ poterit exequi, quia non habet hanc potestatem, quia in generali commissione non veniunt, quæ sunt mixti, imperij, vt dicit Spec. in loco præalleg. do. Card. dicit, q̃ cum opi. gl. communiter transeunt canonistæ, sed aliã opi. dicit meliorem, & melius videtur fulciri, per d. l. a diuo Pio. & hanc decr. & hæc sunt, quę in hac materia scripta reperio. † Ego verò latius expediendo plenè materiam, sic distinguo, q̃ aut quæritur nunquis vicarius Episcopi possit suam sententiam mandare executioni, aut de inferioribus habentibus iurisdictionem ex lege, vel consuetudine, aut de delegato principis, aut de delegato inferioris. Primo
2 casu dico, q̃ potest, quicquid glo. sentiat hic dubitando, quoniã vicarius habet ordinariam, a & omnia, quæ sunt mixti Imperij, vt communiter no. principaliter per Inno. in c. suam, de offi. vica. & in c. licet. eo. tit. li. 6. & in cap. perlectis. 25. dist. & in c. Romana, de offi. ord. lib. 6. & facit ibi tex. vbi patet, q̃ de iure vicarius, nedum alios subditos, sed etiam ipsos suffraganeos excommunicare potest, licet propter honestatem sit sibi interdicta potestas, respectu suffraganeorum, vt ibi no. in glo. † Et excommunicatio est mixti imperij, vt not. Innocen. in c. transmissam, & dicit de isto, non negandum, quin possit. Et hoc intelligo in vicario Episcopi principali, qui facit idem ꝯcistorium cum Episcopo. Talis enim habet ordinariam. Foranei verò non habent ordinariam, sed delegatam, nec faciunt idem concistorium
31 cum Episcopo. † Vnde ab ipsis appellatur ad Episcopum, vt not. in clemen. & si principalis. de rescript. & per Innocent. in d. capitu. Romana, & de his est dicendum, vt in delegatis, licet posset dici, quod cum sint deputati ad vniuersitatem causarũ, censeantur quasi ordinarij, vt l. cum prætor, de iud. & no. glo. in c. cum causam, de appel. Secundo casu principali, scilicet de inferioribus prælaris, siue iudicibus. Hostien. in c. cum contingat infra eod. dicit, q̃ per fideiussores & pignora poterit coercere eum, contra quem lata est sententia. Insti. de satisd. tut. §. 2. ff. de dam. infect. l. 4. ff. de vent. inspic. l. 1. §. quid ergo. Vel ordinarius loci hoc exequit l. a diuo Pio. ff. de re iud. sicut exequitur sententia arbitri, ff. de arbit. l. 3. §. 1. & de re iud. l. ait prætor. in princ. & no. supra de arbi. c. per tuas. Sed est aduertẽdum, latius enim debemus considerare iurisdictionem, quam habẽt tales. Quidã enim sunt vendicantes sibi nudam coercionem absque iurisdictione, vt parentes, & domini, & maritus erga familiam, & vxorem, & de talibus non est tractandum, quoniam tales agunt de facto, nec oportet eos exequi sententias, cum eas ferre non possunt. Quidam sunt vendicantes sibi iurisdictionem fori pœnitentialis, vt curati, & tales nihil exequuntur, sed indirectè compellunt ad satisfactionem, non reuocando sententias cap. si sacerdos, secundum vnam lecturam. Alij vendicant sibi iurisdictionem simplicem, & tales possunt proprias sententias exequi ea potestate & iurisdictione, quam habent. Potestate vero, quam non habent, non, vnde poterunt indirectè exequi proprias sententias, subtrahendo redditus, vel distribuiones. Non enim possunt exequi actu, mittendo in possessionẽ, vel manu militari auferendo, quia talia sunt mixti Imperij, quæ inferioribus non competunt, vt l. imperium. & l. iubere ea uare. ff. de iurisd. omn. iudic. Pignorare etiam possunt, vel fideiussores cõpellere ad hoc q̃ no. Inno. in præalleg. c. cum ab ec
ecclesiarũ. de quo in Spec. de sen. exc. §. nunc dicendum, in princ.

Itẽ priuãdo ab vniuersitate, & similibus, vt in c. ex literis de cõstit. vbi tex. Vel inuocabũt auxilium potestatis, seu alterius iudicis, arg. in c. Episcopale. C. de Episc. audiẽ. & quod ibi no. de offi. ord. c. 1. & no. Bart. in d. l. a diuo Pio. possunt ergo isti inferiores leuem mulctam indicere, vt cogere cum pignorib. &c. non autem actualiter mittere. Et hæc faciunt ad quæstionem nunquid rector scholarium possit suam sententiam mandare executioni. Specula. in tit. de senten. excommu. §. nunc videndum. ver. quid de senten. & Doct. tenent, quod ordinarius illam exequitur. alleg. authen. si quis litigantium. C. de episcop. audien. Ioan. Aud. recitat ibi aliquos Docto. legum tenere magistrum vel doctorem, sententiam posse exequi, si habet scholaris bona. Si vero non habet bona, vel non sufficientia ad acquisitionem magistri, exequitur is, in cuius territorio, habet bona, vt in d. l. a diuo Pio. Postea Bar. ibi dicit, quod rector potest exequi sentẽtiam suam denegando suam iurisdictionem, vel priuãdo ab vniuersitate, vel similibus, vel inuocando auxiliũ alterius iudicis. Et idẽ dicit de doctore, & alijs non habentibus familiam. Ego puto, q̃ inspecto iure communi, secũdum quod hfit doct. seu Rectores merũ, & mixtũ imperium, q̃ cognoscere pñt de causis criminalibus, vt in auth. habita. C. ne filius pro patre, vbi etiam per gl. Rector potest actualiter mittere in possessionem, seu actualiter exequi. Sed quia in plerisq; locis iure consuetudinario hanc potestatem non obtinent, vt no. gl. in præalle. auth. habita, potest dici, q̃ exequenter Rectores per iurisdictionem, quam habent, pro ea vero, quam non habent, debẽt recurrere ad superiorem; & sic possunt intelligi, & reduci ad concordiam opi. contrariæ. Vnde cum hodie communiter rectores non habeant familiam armatam, nec iurisdictionem in criminalib. satis saluabitur opin. Bar. quam supra recitaui. Concludo ergo, q̃ in istis iudicibus inferioribus inspicienda est potestas, quam habent, vt ea ipsa vtantur in executione. Si vero volunt aliter exequi, recurrant ad superiorem, & ad alios iudices mittant illius loci. Quod etiã satis est de mente Bart. in præalleg. l. a diuo Pio. vbi ẽt tractat, quid si isti inferiores iudices nolunt recurrere ad maiorem iudicem, vel maior iudex non vult exequi. In tertio casu principali, scilicet in delegato Principis, dico de iure canonico fore clarum, q̃ possit exequi per se, & etiam præcipere ordinario, vt exequat, vt probatur in c. literis, & c. pastoralis, & c. quærenti, de offi. deleg. & in c. pastoralis. §. præterea, & c. ex literis, eod. titu. Sed de iure ciui. glossi. videtur dubitare, in l. a diuo
b Pio. dicit tamen quod de iure canonico b potest. Sed qđ idem
c sit de iure ciui. tenet ibi Barto. & dicit expressum in l. fina. c C. de iudic. & in authent. de exhiben. reis. §. si vero, secundum vnum intellectum. Nunquid autem possit delegatus principis inuocare auxilium brachij secularis pro executione sententiæ, vide Innocen. in præallega. capit. significasti. vbi concludit, quod sic, & satis sentit Bartol. in præallega. l. a diuo Pio. vbi vult, quod potest mandare ordinario sub grauissimis pœnis, vt exequatur, argumen. in d. capit. significasti. Et hoc plus placet, quam quod no. Archid. in capit. vt officium. de hæret. lib. 6. vbi dicit delegatum non posse inuocare auxilium brachij, secularis, nisi specialiter sit sibi concessum, & dicit sic curiam tenere. & quod teneat curia nescio, sed primum videtur de iure procedere. † Vltimo casu, scilicet, in delegato inferiori, va-
32 d rias opin. retuli supra. d Ego puto, cum indistincte de iure canonico posse, si delegans vel mandans habebat hanc potestatem exequendi, etiam si non committatur principaliter, & expresse. Et moueor multis rationibus, & iuribus. Primo per cap. literis, de offi. delega. qui videtur tex. no. in materia, vbi expresse dicitur, delegatum posse iurisdictionem, quam habet, al teri demandare, in executione sententiæ. Et probat no. iste tex. vt etiam colligitur ex casus positione, quam facit ibi glos. quia accessoriè videtur concedi merum, seu mixtum Imperium, pro executione sententiæ. Item optime facit c. 2. de eo, qui mit. in possess. vbi delegatus inferioris dedit possessionẽ ex primo,
33 decreto. † Itẽ executio est meri, vel mixti Imperij, vt no. Inno. in cap. transmissam, de electio. & nihilominus transit in generali commissione, vt in præalleg. cap. ex literis. Et per hoc dico opp. Do.

ADDITIONES.

a SEB. SAP. Ordinariam. Vide Bar. & Ang. in l. præcipimus. in princi. C. de app. cum allegatis per do. Iaſin in rub. ff. de offi. eius, cui mand. est iurisd. col. 2. uer. tu autem. vltra omnes canonistas.

b SEB. SAP. Iure canonico. Hanc etiam opi. de iure ciuili tenent communiter scribentes in l. 2. ff. de iurisd. omn. iud. uide Alex. in rub. ff. de off. eius cui mand. est iurisd.

c In l. fi. Tu pondera, quia tex. dd. fi, non probat dictum Bar. vide quæ remisi ad Bar. in d. l. a diuo Pio. And. Barb.

d Retuli supra. Vide quæ dixi in clemen. auditor, de rescrip.
ZACH. Adde Spec. in tit. de execu. senten. §. 2. in prin. & §. 6. uersicu. 5. Bart. in l. fina. C. de iudic. & Alex. aud. in l. 2. colum. 3. ff. de iurisdict. omn. iud. & in rub. de offic. eius.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Do. Ant. minimè veritate fulciri, dum distinguit inter expressè commissum, & tacitè, vt primo casu veniat executio, secundo non. Quia in generali commissione non veniunt ea, quæ sunt meri, seu mixti Imperij. Nam hæc ratio militat etiã in commissione facta per principẽ, & tamẽ certũ est, ꝙ commissa sibi causa principaliter, videtur etiam commissa executio, vt probatur in iuribus, alleg. c. de prudentiam, de dona. inter virũ, & vxo. & dote post diuor. resti. Vbi per viam accessorij, venit nedũ executio causæ principaliter commissæ, sed etiam executio causę, quæ venit accessoriè. Vnde cum sit eadem ratio in delegato inferioris, vt delegato principali, veniat accessorium, debet esse eadem iuris obseruantia, de constitu. capit. translato, cum simil. Et sic cum executio veniat accessoriè ad causam principa-
34 lem, vt bene probatur in iuribus prælleg. certum † est, ꝙ cum de iure canonico ea quæ sunt meri, vel mixti Imperij, possunt delegari, vt not. in c. quod sedem, de offi. ord. & bene probatur in clemẽ. 1. de hær. & c. licet. de offi. vica. lib. 6. transibit executio facta delegarione principalis causæ. Et idem fortè posse dici de iure ciuili, quia licet ea, quæ sunt meri, vel mixti imperij, non sint principaliter delegabilia, tamen accessoriè transeunt, arg. l. quoties. C. de iu. Et ad l. a diuo Pio, potest respõderi, vt dicit hic glo. non enim negat ille text. quin etiam ipsi delegati hoc possint, sed solum dicit, quod ordinarij delegant debent mandare sententiam suorum delegatorum executioni. Fortè enim non possunt ipsi delegati de facto, vt sępe contingit, suas sententias propter impotentiam exequi. Sic potest respõderi ad hoc c. aliter etiam inf. respondebo. Vide in simili, in c. significasti, de offic. deleg. vbi ordinarius debet mandare sententiam delegati principis executioni, & tamen ipse delegatus per se potest, vt ibi & alijs iuribus superius allegatus. Simile in capit. cum ab ecclesiarum de offic. ordi. Sed ad tenendum, quod aliud sit de
a iure ciuili, a multum me compellit primo, authen. & qui iurat. C. de bon. autho. iud. possi. vbi apertè videtur innuere text. delegatum inferioris non posse propter contumaciam dare possessionẽ ex primo decreto qđ apertius ibi tenet gl. Ad idem gl. in authen. de exhiben. & intro. reis. §. si verò. super verbo, omne. cuius contrarium de iure canonico apertè innuit cap. cum venissent, de eo, qui mit. in possess. & facit prælleg. cap. ex literis. Secundo multum vrget, quod aliud sit de iure ciuili. l. properandum. C. de iudic. §. finautem reus, ibi, siue ipse iudex ex sua iurisdictione hoc facere potest, siue per relationem ad maiorem iudicem, & c. facit etiam authen. qui semel. C. quomodo & quando iudex. vbi delegato a principe datur tantum potestas citãdi per edicta. delegatus autem inferioribus denegatur, vt ibi a contrario, & in prædicta authen. & qui iurat. multo ergo fortius eis interdicitur executio. Et optimè facit text. iuncta gl. l. fi. ff. de offi. eius, cui mand. est iurisdict. vbi patet, quod simpliciter mandata iurisdictione, non veniunt ea, quæ sunt meri, vel mixti Imperij, quia talia etiam expresse delegabilia nõ sunt Et ex prædictis patet, ꝙ de isto delegato inferioris aliud sit de iure ciuili, quam canonico. Et pro diuersitatis ratione, sufficit illa ratio, quia de iure canonico ea, quæ sunt meri imperij sunt delegabilia, non autem de iure ciuili, secundum communem opinionem. & satis dicam in d. c. ꝙ sedem. Non obstar hoc cap. quod videtur innuere idem de iure canonico, vt iste delegatus inferioris non possit, quia hoc cap. expresse non negat, vt supra dixi. Vel potest dici, & notabilius, quod loquitur in delegato data ordinario propter suspicionis causam, vnde cum in exequendo nulla sit suspicio, de appel. cãpit. nouit: videtur delegatus duntaxat respectu cognitionis, & diffinitionis, vbi cadere potest suspicio, vt sic limitetur delegatio ad mensuras causæ de legationis. & hęc sufficiant quo ad istam gl. & materiam suam. Et quanto tpe durat potestas ad exequendum, dic, vt in c. quærenti, de offi. deleg. Vltimo quæritur, quid intendit litera, dum dicit, (sententiam mandandã executioni seruata leg.) &c. Solu. dicit glo. vltima, quod intelligitur de lege loquente de materia, & tempore executionis fiendæ, & est clara, & dic, vt plene no. in c. quod ad consultationem. de re iudica. & per glo. in d. c. dudum. 2. de elect. in verbo, in iure propositam. & 2. q. 1. c. nos in quenquam. Abb.

ADDITIO.

2 SEB. SAP. Iure ciuili. Vide de hac materia latè per modernos in l. iubere cauere. ff. de inr. om. iud. in l. cognitio. §. ut possessio bonorum, ff. de off. eius cui mand. de iurisd.

SVBTILIS REPETITIO PER DOMINVM Nicolaum Panormita. edita in capitu. Si quis contra.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus, si recusatur suspectus a reo potest causam alteri nõ suspecto delegare. 18. 25. & eius sententiam executioni mandare. 10. 11.*
2 *Actor sequitur forum rei, limita, vt hic.*
Except. possint opponi a reo antequam conueniatur, & quando.
3 *Testes examinandi ad perpetuam rei memoriam, coram iudice rei conueniendi examinantur.*
4 *Legatus per sedem apostolicam depotatus, est ordinarius in loco.*
5 *Delegatus dicitur executor, & econtra, sed non in statutis.*
6 *Iudex ordinarius potest, vt suspectus, recusari, de iure canonico. 19. & tatur alius iudex. 8.*
7 *Archiepiscopus, non succedit suffraganeo recusato, vt suspectus, idem fraganeus est negligens.*
9 *Iudex electus ex consensu partium, non potest recusari sine legitima*
11 *Executor non potest, vt suspectus recusari.*
Iudex potest suam iniuriam vendicare. 17.
12 *Iudex recusatus, vt suspectus, an indistincte det in causa delegatum, & tali delegatione requiratur consensus partis, & an remittat causam periorem. 13. 14. 18.*
14 *Negatiua præposita verbo potest, importat necessitatem.*
16 *Sententia lata a delegato suspecto retractatur, si postea apparet, & de suspicio.*
20 *Concilium generale, recusari non potest, quando Papa tali concilio pr*
Et quid in prouinciali, uel alio inferiori.
Papa, vel alius princeps superiorem non recognoscens, prętextu suspi accusari non potest. & 21.
21 *Papa potest cognoscere de causa propria, etiam si criminaliter agatur, do ab alio iudicare possit.*
Arbitri, quando sint eligendi in causa recusationis, & coram quo prę probari debeat recusatio.
22 *Delegatus specialis Papæ, in illa causa est maior legato generali.*
23 *Episcopus, ex euidenti, & necessaria cã; potest statuere contra ius com*
Episcopus ex causa potest diminuere pœnitentiam iniunctam a Papa.
24 *Recusationis causæ legitimæ, quæ sint, uide remissiuè.*
Iudex delegatus de iure ciuili sine causa recusatur, secus de iure can
25 *Arbitri iuris regulariter non eliguntur ex necessitate, nisi in casibus expressis. idem in casibus similibus expressis.*
26 *Appellatio a subrogato in locum recusati, coram quo ventilabitur.*
27 *Appellatio a delegato uadit ad delegantem.*
28 *Appellatio quo casu licet tertio.*
29 *Delegans unum articulum causæ, an cognoscat de appellatione facta articulo.*
Renuncians iuri suo super uno articulo causę, non uidetur in alijs ren
30 *Appellatio facta a delegato Episcopi, an possit coram eius uicario*
31 *Appellari non potest a sententia uicari. ad eius Episcopum.*
32 *Executio sententæ latæ a delegato, an fiat ab ipso, vel ab ordinario. 37. & 39.*
33 *Delegatus etiam ab inferiore a principe, potest mittere in possessionẽ mo & secundo decreto. 37.*
35 *Excommunicatio, est mixti Imperij.*
Vicarius Episcopi, an habeat iurisdictionem ordinariam.
Rector scholarium, mero iure inspecto, suam sententiam, etiam actu qui potest, & nu. 39.
Vniuersitas scholarium est approbata, & potest habere rectorem.
38 *Executio sententiæ, est mixti Imperij.*
39 *Cãe meri, & mixti Imperij de iure canonico delegãtur, & qd de iure*
40 *Archiepiscopus, an succedat in omnibus, in quibus episcopus est neg & nu. 41.*
41 *Primates, vel Patriarchæ, nihil iuris præcæteris debent habere, nisi tum canones illis permittant, & consuetudo illis contulit ab antiq*
Episcopus est ordinarius totius diecesis.
42 *Prælati inferiores, an præferantur Episcopo eiusdem loci, in cognos causis subditorum, & quam iurisditionem habeant. 49. & 50.*
Abbas præfertur Episcopo in spectantibus ad regulam.
43 *Homicidium computatur inter grauior, & horribilia peccata.*
Et etiam furtum, & rapina, de maioribus & grauioribus sunt.
44 *Monachus non potest iurare, sine licentia abbatis.*
Iuramentum operatur, ut quis conueniatur coram iudice ecclesiastico
45 *Monachus qui est in studio, potest monasterium obligare vsque ad gr lem summam.*
46 *Abbas, si est negligens, facit ut cognoscat Eps causas inter monacho*
47 *Abbas, quam formam obseruabit, in inquirendo contra monachos Simpliciter, & de plano, & c. quando causa committitur isto modo, appellatio, & omnis ordo iudiciarius.*
48 *Defensiones non sunt auferendæ, etiam diabolo, si litigaret.*
51 *Excommunicatio, non potest ferriper sacerdotem, nisi habeat aliquam dictionem.*
52 *Excommunicatio est maior pœna, quæ possit reperire in ecclesia Dei.*
53 *Prælati inferiores habentes iurisdictionem in personas collegiorum, beant potestatem destituendi quam a beneficio suo.*
54 *Prælati inferiores, quo loco debeant locare sedes suas, cum in figura cognoscant.*

CAP. IIII.

SI quis contra clericum. Hinc de foro pe. duplex potest annecti materia: vna intrinseca alia extrinseca, & est vtraque difficilis. Prima tria dubia principaliter versatur. Primò quoad modum, & tum recusationis pro deponendo delegatum. Secundo, appellationem, a delegato recusato interponendam. Tertio circa executionem sententiæ latę, a delegato inferiore a pe. Et vlt. duo dubia tanguntur per gl. & doct. sed super his

sunt multum lentè. Ego vero latè explicare conabor materiã intrinsecam, transeundo ad declarationem capituli nostri, & consequenter aliorum iurium multorum. Cum. n. hoc c. etiam generaliter, & absolutè dicat, clericum conueniendum esse solum coram suo Epo; qui etiam in multis casibus tam in ciuili, q̃ in criminali coram alio conueniri põt, vt ex infra dicendis patebit. & hanc materiam doct. non prosequuntur hic, nec alibi, in vno & eodem loco simul; sed in diuersis locis sparsa maximam difficultatem ingerit, vt in simili dicit tex. in procę. Greg. Deo fauente in hoc c. vbi bene cadit, maximè habito respectu ad titulum, plene inferam; tangendo etiam materiam monachorum; coram quo sint conueniẽdi, siue agatur ciuiliter, siue criminaliter, & processus contra eos fiendos inquisitionis via; aliquid etiam attingam de potestate inferiorum prælatorum, & de loco, in quo ius debẽt reddere. Et breuitatis causa, omissa rubricæ continuatione, alijsq; præfationibus, & additionib. ad text. quæ menti fastidium generarent: & principaliter materiã discutiendã impedire solent, descendo ad capituli examinationem. † Et hoc c. sic communiter summatur. Coram ¦Epo suo cõueniendus est clericus; si recusatur, dabit delegatum partib. nõ suspectum. Ego vero aliter summo considerata mẽte, & primò sic: Episcopus, si recusatione contra eum proposita, ad arbitros venire non vult, potest etiam partium non requisito consensu, causam principalem alicui nõ suspecto committere, cuius sententiam executioni mandabit: vel aliter secũdum alium intellectum: Eps vt suspectus, de cuius suspicione notorię cõstat posset dare delegatum non suspectum; cuius sententiam poterit per se executioni mandare. hoc dicit. Abb. Sicu. Potest dupliciter diuidi secundum varios intellectus. Nam primo prouidet reo circa delegationem, secũdo circa executionem, ibi, ſ A quibus.] Vel secundum alium intellectum, & melius. Primo prouidet, quando iudex, vt suspectus recusatur a reo: secũdo, quãdo delegatus in locum recusati, ab actore, ibi, ſ Aut si hoc actor.] Nunc ad collectionem notabilium condescẽdo. † Primo no. illam reg. vulgatem, ꝙ actor sequitur forum rei, vt in c. cum sit generale, & in c. si clericus, cum concordan. ibi alleg. infra eod. Hanc regulam limito, quando de aliqua re contenditur; secus si agitur de exceptione, vt quia reus originarius, antequam cõueniatur, vult super exceptione agere, quo casu potest. l. si contendat. ff. de fideiuss. facit c. 1. de iureiu. Hoc enim casu agẽdum est coram iudice, coram quo ageretur, si ipse reus conueniretur quia attendi debet causæ naturalis origo; non quod accidẽtaliter consurgit. Causa enim naturalis vnica absorbet materiam accidentalem, l. qui habet. ff. de tute. Nam gl. iunct. tex. in prælega. l. si contendat, sentit, ꝙ fideiussor habeat executionem, vt non conueniatur in totum, sed vt fiat diuisio inter alios fideiussores. ff. de fideiuss. l. inter eos. & Inst. eo. §. si plures. no. in c. 2. eo. rit. tamen vnus ex fideiussoribus, si vult, potest implorare officium iudicis, vt fiat illa diuisio, & pro reliqua parte imponatur silentium creditori. Ad idem alleg. gl. in l. Aurelius. §. centum. ff. de lib. leg. quæ apertè sentit, ꝙ tutus exceptione potest agere antequam conueniatur, implorando officium iudicis, vt silentium imponatur creditor actori, sicut in negatoria, quæ datur possessori, vt l. & si forte, ff. si seruit. vend. & no. in c. examinata, sup. tit. t. de iudic. & in c. cum ecclesia Sutrina, de causa poss. & proprie. Et hoc puto procedere, quãdo molestatur de facto; vel qñ verisimiliter timet molestari, argum. l. diffamari, C. de ingenu. ma. & in c. conquerente, de offi. ord. iuncto tit. C. vt nemo inuitus agere, vel accu. coga. Et de hac materia, vide per Bar. in l. si finita. §. eleganter. ff. de dam. infec. & ad hoc reduci debent not. per glo. in c. si autem, de restri. & per Innoc. in c. cum dilectus. & in c. dudum. il 2. de elect. & hoc et voluit Bar. in l. societatem. §. arbitrorum. ff. pro soc. Et idem vr, si agatur condictione l. diffama ri. C. de ingen. ma. & in c. conquerente, de off. ord. † Item voluit Fed. de Sen. cons. 221. in examinatione testium super exceptione, quando recipiuntur ad perpetuam rei memoriam, vt in terminis c. significauit, &c. Albericus, de testi. ꝙ examinatio hæc fiat coram iudice ipsius rei, coram quo quæstio ipsius vtilatur principalis. Dicit Lap. alleg. 10. reum, qui iurauit vsuras soluere extraneo posse petere a iudice suo absolutionem a iuramento, tum quia nil peritsti quia originaliter est reus. Et hoc puto verum in exceptione propriè dicta, quæ tñ conuenit stimulando; stimulo actionis, secus puto i exceptione impropriè dicta, quæ interesse; vt est videre in exceptione, quæ opponit ꝺ electũ competit, et non stimulando actione; & hoc ratione duplicis firmandũ, vel contra confirmatum consecrandum. Hęc. n. exceptio impropriè dicta competit anteq̃ in iudicio agatur, & ei, ꝺ quem non dirigitur stimulatio actionis. Et satis est ꝙ actio sit in potentia, & deduci possit. Et appellatur hæc exceptio initio nis, quia licet electus non petat confirmationem, vel consecrationẽ, habet tñ intentionem, vel habere debet ipsam petendi, vt no. Inno. in c. cum dilectus, de elec. Sed hoc habet hæc exceptio in multis vim, & naturã actionis, vt no. Inn. in præall. c. cum dilectus, & in c. super eod. & c. dudum. il 2. co. tit. Hæc. n. exceptio impropriè dicta, non discutietur corã iudice rei, quia coram eo est quęstio principalis discutienda, sed potius corã iudice ipsius
4 electi, ꝺ quem excipitur. † Not. 2. Epm solum ordinariũ esse totius diœcesis suæ, concord. c. 1. de offi. ord. & c. cũ Eps, eo. tit. in 6. de quo infra latius. Aduertendũ tñ, ꝙ legati deputati per sedẽ
a Apostolicam, a habent ordinariam in loco, vt in c. 2. de offi. leg. in 6. Sed ipsorum potestas extraordinaria est, & superinducta, & tanq̃ præiudicialis iurisdictioni Eporum restringenda. Iurisdictio verò Eporum, qa naturalis, fauorabilis est, & amplianda. Ad hoc est tex. cum gl. no. in clem. 2. de offi. ord. Glo. tñ ibidẽ, q̃ dicit, ꝙ potestas legatorum est extraordinaria, debet exponi, ꝛ ad extraordinariũ modũ inducta, quia eorum potestas ordina-
5 ria est, vt in prælleg. c. 2. de off. leg. lib. 6. † No. 3. ꝙ appellatione (Executoris) comprehenditur delegatus, concor. c. fcisitatus, de rescript. Est n. principaliter cognitor executor, inquantum exequitur ad finem ius agendi, & reddendi vnicuiq; quod suũ est, vñ executor datus ad beneficia est delegatus, vt no. in c. tibi, qui, de resc. in 6. & in c. si super gratia, de off. deleg. eo. lib. Sicut dicitur, ꝙ ius est executor iustitiæ, vt no. glo. in l. iustitia. ff. de iusti. & iure. & Instit. eo. §. iurisprudentia. Propriè tñ executor dicitur ille, qui habet exequi sententiam iam ab alio latã, vt est tex. no. in l. exocutorẽ. C. de execu. rei iud. & facit c. pastoralis. §. præterea, de offi. dele. & c. de cætero, de re iud. 25. q. 2. c. & si nõ cognitio. Ideo puto, ꝙ in statutis, vbi verba stricte intelliguntur, de iniu. c. in nostra, appellatione executoris, non venit delega-
6 tus. † Not. 4. iudicẽ ordinariũ, ẽt Epali si præfulgeat dignitate, posse, vt suspectũ recusari, & in totũ ab exercitio illius causæ re-
7 moueri, de quo aliquid infra. † No. 5. ꝙ etiam Epo recusato, Archiepus in iurisdictione non succedit, sed ipse recusatus dat delegatũ, vel seruat, qđ habetur in c. cum speciali, de app. An autem Epo negligente exercere iurisdictionem succedat immediate Archiepus in iurisdictione, no. in c. pastoralis, in prin. de off. ord. & in c. nullus. de iurepatro. 9. q. 3. in summa, & in c. cum simus, ead. causa, & qõ. in c. Romana. §. notoria, de cens. lib. 6. & plenius in c. 1. de sup. negli. prælat. eo. lib. & ita si ordinarius recusa-
8 tur a reo, ipse delegat, vt infra subijciam. † No. 6. iuncta gl. 3. duplicem practicam recusandi, qñ recusatur ordinarius. Prima est, ꝙ si recusatur ordinarius a reo, ipse dat delegatũ. Si ab actore, datur iudex, qui compellat mutuo cõsensu aliquem sibi eligere, cui Eps delegabit vices suas. Sed hic intellectus nõ placet, ne inter actorem, & reum notetur diuersitas, contra reg. non licet actori, de reg. iu. & de mu. pe. c. 1. & 2. Secunda practica, quę plus placet, est, quando iudex ordinarius recusatur, datur delegatus. Et idem dico, si recusetur ab actore. Sed si iste delegatus, subrogatus in locum recusati, recusetur ab actore, tũc ne in infinitum contingat recusationem fieri, compelluntur partes mutuo consensu iudicem sibi eligere, cui Eps ordinarius delegabit causam, vt supra. Et idem dico si recusetur a reo. Vnde sensus est literæ, ꝙ iudice, vt suspecto recusato, dabitur delegatus. Sed si iste delegatus iterum recusetur, ne infinitum contingat recusatio, compelluntur partes iudicem eligere. Posset tamen a princip. si iudex vellet, & de partium consensu communi, delegatum deputare, vt in c. super quęstionũ. §. nos autem, de off. deleg.

ADDITIO.

a Per sedem Apostolicam. Et legatus in prouincia concurrit cum Episcopo, etiam in his, quæ pertinent ad dignitatem episcopalẽ Panor. in c. fi. in 1. notab. & ibi Præpos. Mediol. in 2. notab. de coniug. seruo. Adde quod legatus sedis Apostolicæ vacante Imperio, nõ succedit in iurisdictione, sicut Papa, vt voluit Spe. in tit. de leg. §. nunc ostendendum, ver. decimonono. Et ratio est, quia nemo debet ponere manum authoritate generalis commissionis i his, quæ speciali prærogatiua Papæ competunt, vt in c. ꝙ translationem, de offi. leg. sed hoc est Papæ concessum singulariter, in signum præminentiæ singularis, ergo &c. Ita singulariter dicit Lud. Roma. sing. 412. incip. vacante imperio. Et licet Legatus de latere dicatur Princeps in prouincia sua, & veniat appellatione Principis, vt per And. Sicu. cons. 154. incip. sapienter &c. mihi videtur &c. col. pe. uersi. prætera faciam. in 2. uolum. per rex. quem dicit valde singularem in c. fi Abbatem, de electio. lib. 6. non tamen potest inferior a Papa, etiam si sit Legatus, reformare contra ius commune, vt no. gl. commu. singularis in cap. fi. de hær. lib. 6. & est glo. similis, quæ ad eam se remittit, in clemen. sæpe, in prin. an uer. mandamus. de uerbor. significatio. & glosin cle. ne Romani in prin. de lect. & in clemen. 2. in gl. fi. in fi. de refcri. & in eandem in tatibus, in uerb. sine strepitu, de elect. lib. 6. pro limitatione tamen prædic. glo. uide Anto. & Innocen. in c. fi. de transa. ubi argum. alius text. dicunt valde singulariter, quod ubi subest euidens, & necessaria causa potest legatus committere causam cognoscendam summariè, & sic in hoc derogat iuri, & idem tenet Alexan. cons. 248. incip. perfectis his, col. 4. uer. quinto probatur, in 2. vol. & latius per eundem Alex. in l. ex duob. §. etiam, ff. de vulgar. & pupilla. secundo limita prædictas gl. ut per eundem Alexan. cons. 1. incip. ponderatis, col. 8. uer. insuper dico, in 2. vol. & per d. Ias. in l. ne mo potest, in 2. col. ff. de leg. 1. & non potest Legatus de latere se impedire da causis aliis spiritualiter commissis, tex. est in c. ituuisti, supra de off. leg. & ibi Panor. in 1. notab. dicit hoc esse uerum, tñ si ex euidenti, & noua causa faciat, quam Papa ueri similiter ignorauit, tit. Ita etiam limitat Panor. in c. fin. col. 3. uer. dicit tamen Bald. de consuet. Et quid si legatus, cui facta est commissio sub nomine dignitatis, est mortuus, an eius successor possit cognoscere, uide Fel. in c. quoniam Abbas. in 5. col. uer. vlterius quæro, de offi. deleg. Henr. Ferrau.

Universidad de Deusto
Biblioteca

deleg. Et ex hoc, & ex tex. no. iudicem ordinarium, & delegatū
suorū gitum posse recusari ab actore habente causam recusan-
di subsistentem. Et intelligе, q̄ actor recuset iudicem adeundū
non ad. tum, nisi ex causa superueniente, de off. deleg. c. insinuā
te, & in l. apertissimi. C. de iud. Ad hoc glo. no. in c. statutum. §.
9 cum autem, de reserip. in 6. super verbo, recusetur. † No. 8. bonā
cautelam ad excludēdam facultatem recusandi, vt detur iudex
de communi consensu partium. Non enim pūt partes illum re
cusare, in quem semel consenserunt, nisi legitima superuenien
te causa, vt not. Innoc. in c. r. de re iud. & in auth. offeratur. C. de
lit. contest. canonizata 5. q. 3. & in l. apertissimi, de iud. & in prę
alleg. c. super quæstionum. Vnde dico, q̄ hæc prouisio, vt com-
pellantur iudicem eligere, fit ad cautelam, nō autem de neces-
sitate, quia sicut primò delegat sine partium consensu, ita & se-
cundo, & vlterius etiam, seruata tamē facultate recusandi, arg.
eorum, quæ leguntur, & no. in præalle. c. super quæstionem, de
10 off. dele. † No. etiam ordinarium suspectum debere exequi sen
tentiam sui delegati. Et ex hoc colligunt quidam arg. q̄ delega-
tus ab inferiore a Principe suam sententiam exequi no potest,
sed pro executione adīt ordinarius, de quo latius infra. Ex hoc,
11 & ex tex. † No. to. q̄ quantuncunq; ordinarius sit suspectus, non
valet prętextu suspicionis repelli ab actu executionis, hoc est, q̄
executor non pōt vt suspectus recusari. infra de appel. c. nouit,
facit c. proposuit. eo. tit. Et faciunt hæc pro notabili opi. Inno. in
c. ex parte. il 1. de verbo. signif. vbi similiter dicit, iudicem posse
vindicare iniuriam propriam notoriè sibi illatam, cum hoc ca
su potius sit executor, q̄ iudex, quia exequitur pœnā a iure im-
positam, & ideo non valet vt suspectus recusari. Sed illud dictū
potius dico restringendum, quando certa pęna pro illo delicto
imposita est a iure, secus si pœna esset arbitraria, quia tunc in-
tum arbitraretur, esset verus iudex, & posset in arbitrando mo-
dum excedere. Hinc est q̄ a iudice pœnam arbitrāte, potest ap-
pellari, vt dicit gl. no. in c. super his, de accusa. licet a pœna iuris
appellari non possit, de app. c. quia nos. & quod no. glo. in c. cu-
pientes, in ver. priuatos. de elect. lib. 6. Et hanc limitationem ali
qualiter sentit Archid. in c. quod suspecti. 1. q. 5. Idem puto, si ex
tali delicto commisso in personam ordinarij, dicat illum inci-
disse in certam pęnam, vt nisi hoc notoriè constet, non valeat
ille declarare illum incidisse in pœnam illam, quia posset falso
declarare, nec illa esset sententia iuris, sed hominis. ad hoc vide
bo. gl. in c. cupientes. His notabilibus sic collectis, venio ad ex-
peditionem intrinsecæ materiæ. in qua expediam glo. & tacta
12 hic per doct. † Opp. cōtra text. de c. cum speciali, infra de appel.
ibi, proposita recusatione coram iudice, debet eligi arbiter, vt
determinet de iustitia, vel iniustitia recusationis. His absolute
dicitur, q̄ episcopus recusatus dat delegatum. Sed glos. 1. sentit
hic contrarium, q̄ illi decretali standum est, quæ istam interpre
tatur: aliter gl. non declarat. & sic videtur sentire, q̄ hæc decre-
talis nil noui hodie inducat, vel q̄ sit sublata p illam. Gof. dicit
& melius, vtranque habere locum in casu suo. Q̄nq;. n. nō refri-
catur in dubium, an sit suspectus, sed quælibet pars hoc fatetur,
vt quia suspicionis causa notoria est, & habet locum ista decre-
talis: vnde ep̄s statim delegabit causam absque arbitrorum elec-
tione: Q̄nq; refricatur in dubium de suspicione, & procedit de
cret. cum speciali. Posset etiam dici, hoc c. procedere, q̄ ep̄s exe
crans litem, malit committere, quam ad arbitrorum electionē
deuenire. Vel q̄ debeat intelligi secundum illam decre. cū spe
ciali, cū ep̄s committit post pronunciationem arbitrorum, &
hoc dicit text. s. cum vt suspectus fuerit recusatus &c. Verba. n.
intelligenda sunt cum effectu. c. relatum, de cle. nō resi. de pœ.
dist. 1. c. hæc autem, & forte hunc intellectum habuit glo. Et ex
his colligo vnam differentiam inter ius canonicum & ciuile.
Nam de iure canonico non est necesse probare causam suspi-
cionis, sed ex sola voluntate recusatur tam ordinarius q̄ delega
tus, & sufficit, q̄ iuret, q̄ nō calumnioſe recuset, vt in l. apertissi
mi, & quod ibi not. per glo. & in l. cum speciali. C. de iud. & in
auth. si vero ꝓtingit. C. eo. vñ non est necesse ēt exprimere cau-
sam de iure ciuili, vt no. gl. in l. quia poterat. ff. ad Tre. & in l. itē
si suspectus. ff. de procu. & in l. apertissimi, C. de iud. & sentit gl.
in c. secundo requiris, de app. in fi. & ȝ. tangam. Releuatur tñ or
dinarius de iure ciuili in alio, quia non in totum remouetur su-
spicionis prætextu, sed datur sibi adiunctus, sed de iure canoni-
co, secus, vt hic, & in c. cum speciali. Et ex hoc colligitur secun-
da dria inter iura, & hęc opi. cōis est, q̄ de iure ciuili ordinarius,
regulariter in totum non reuocatur, sed datur adiunctus, vt in
d. auth. si vero. & no. gl. & Bat. post eam, in d. l. apertissimi, & gl.
in l. i. C. si quacunq; prædi. pote. licet aliqui cōtra, vt in d. l. apert-
13 issimi. † Secundo op. ȝ tex. & ȝ prædicta, de c. cum speciali, vbi
dr̄, q̄ iudex recusatus, de recusatoris assensu personę idoneę cō
mittit negotium, vel ad superiorem transmittit, hic vero sim-
pliciter dicitur, q̄ ab eo est delegatus deputandus. Sed glo. in d.
c. secundo requiris, & aperrius in c. cū speciali, simpliciter stant
ȝrio. Dicunt enim recusatum posse committere, accedente tñ
partium consensu, sed si maluerit negotium ad superiorem re-
mittere, hoc poterit ēt partibus inuitis, & sic clausula illa
santium consensu, posita in c. cum speciali, determinat
primam partem distinctionis, vt. s. in commissione requ
sensus partium, non aūt in remissione ad superiorem. S
in præall. c. q̄ consensus partium non requiritur in perso
fieda est commissio, sed refertur ad verbum, committa
apertius declarat, & sentit ibi Io. And. nil aliud ibidem
Glo. in c. peruenit 11. q. 1. transit, & non apparet quid velit
vr̄ sentire id, quod supra dictum est. Dicit. n. hoc c. fore co
per d. c. cum speciali, & c. licet, infra eo. tit. vbi dr̄ secundū
q̄ si iudex de recusatoris consensu non poterit remittere
seu delegare, ad superiorem remittat. Et hanc sententia
quitur do. Vinc. confirmat hoc per c. iudex, præall. vbi po
cundum eum, delegatum æquiparari ordinario, quoad c
sionem ante pronunciationem arbitrorum, & tñ non pō
mittere, sine partium consensu. Item delegare est pars
ctionis l. 3. ff. de iurisd. om. iudi. no. glo. in c. si a subdeleg
off. dele. lib. 6. sed postquam est pronunciatum iudicem e
rium esse suspectum, perdit omne exercitium causę, nisi p
consentiant. Præterea ita posset lædere recusatum dano
magis suspectum, licet adhuc causam suspitionis probare
posset. Ad hanc decr. respondet vt supra, q̄ est correcta, v
tur, q̄si partes consenserunt q̄ deleget, secus si hoc nolle
tes, vel altera partium. Hanc opi. cōem, vt non exigatur p
consensus, sequitur Spec. in tit. de recusa. §. fi. ver. ordinar
loquit tñ aliquātu lū intricate maximè in dele. nec ex toto
mit veritatem. D. Ant. in hoc puncto vī ȝrius, & loquitur
te ȝ tex. in c. iudex, de offi. deleg. lib. 6. vt aperte colligitur,
ctis suis in c. secundo requiris, & in c. cum speciali, de app
forte lapsu linguæ, vel defectu scriptorum, vel de recenti
deret iura. Nam super d. c. secundo requiris, dicit, q̄ aut no
tione proposita ante pronunciationem iudex vult com
re, & potest etiam partibus inuitis. Item ea proposita, &
ta ante pronunciationem. Sed huius ȝrium tenent in co
ciali, s. q̄ post recusationem probatam non committitur
tis partibus, ante recusationem probatam sic, quod ei
dex, præall. Aut vult cōmittere post pronunciationē, &
test inuitis partibus, quia desijt hīc exercitium iurisdictio
cundum eum, & Host. in d. c. cum speciali, quia prima p
siunctiuæ illius refertur ad ordinarium, vt illam comm
cui, in quem partes consenserint. Alia vero pars de remi
ad superiorem, procedit in delegato, dicens, non seruat
nario, & causa remittitur ad superiorem. Sed ipse idem
sensisse ȝrium in c. licet, ȝ. eo. vbi dicit. spāle est in eō p
tatis excellentiam, & in fauorem ep̄alis iurisdictionis, v
committere cām recusatus. Alij vero inferiores, causas
tunt ad superiorem sūm. Neutrum mihi placet, vt infra
ciam. Hęc sunt quę in materia principaliter, & effectua
pta reperio, per quæ non enucleatur intellectus huius c
lius c. cum speciali. Vnde primo expediam materiam i
14 gato. Secundo in ordinario. † In delegato vī hodie expe
quoad facultatem committendi, per d. c. iudex, de offi. de
6. Aut. n. vult committere antequam ȝ eum proponatur
satio, aut post. Primo casu si commisit in totum, vltenius
sari, vel facta ȝ cum commissio impugnari non potest. Si
aliquid iurisdictionis sibi reseruauit, tunc. n. dicendum c
sequenti membro. Si vero vult committere post recusat
propositam, aut fuit super ea pronunciatum, & non pote
de partium consensu, ex quo tūc omnimodo desijt esse
Aut ante pronunciationem, & potest de consensu part
recusatio sit in totum proposita, & probata, sine consen
tium non pōt, vt hic. omnia probantur in d. c. iudex. In co
rio maius est dubium, vt patet ex prædictis. Communis
vī, vt sit in optione sua, an committat, an remittat causam
periorem, si tamen eligit committere, exigitur partium
sus, nō in persona, cui fienda est commissio, sed in comm
ne fienda. Ego vero sic puto distinguēdum, q̄ aut propo
cusatione iudex, tanq̄ lites execrans, non vult deuenire a
trorum electionem, & potest causas ꝓmittere, ēt partibus
tis, dummodo ꝓmittat personæ neutri parti suspectę. Co
tius tñ agit, si partium consensum in ꝓmissione requiras,
cusandi facultatem excludat. De hoc puto fore casum hic
dum vnum intellectum, qui bene congruit literæ in c. ad
infra, de appel. Hic in prin. absolute dr̄, q̄ a recusato depu
est delegatus, nec vlla mentio agitur de partium consen
clarius liquet ex sequentib. Nec exigitur consensus, q̄ de
tus subrogatus in locū ordinarij recusatur, quia vī, q̄ iude
dinarius possit iterum ꝓmittere. Primo ergo casu non exi
nec ēt secundo casu de necessitate, sed ad cautelam, ne in
tum contingat recusatio, vt ȝ. dixi. Et pro hoc, c. super q
de off. deleg. Non. n. apparet, quare de necessitate magis e
secundo casu, q̄ primo. Et ex hoc aperte apparet dria inter
gatum, & ordinariū, ēt anteq̄ pronuncietur super recusa
qñ delegatus, recusatione proposita, nō pōt committere
princ

principalem, nisi partium cōsensus accedat, vt ind. c. iudex. Or
dinarius vero pōt, ipsis inuitis, quod patet ex eo, quia solum,
vt euitetur infinitas recusandi, compellit partes ad eligendū in
dices. Facit, q̄ de iure ciuili, non obstante recusatione, cogno-
scit, licet detur adiunctus, vt in d. auth. si ꝓtigerit. C. de iud. mul-
to ergo fortius de iure canonico poterit ꝓmittere, vt statim in-
ferius, ꝓbabo. Si. n. exercitium ꝓmittendi esset sibi interdictum,
sine partium consensu non posset deputare aliquem, nec com
pellere partes ad electionem iudicum. Et ex hoc tollitur dictū
do. Vinc. in eo. q̄ dicebat partium cōsensum hic interc̄sisse,
facit c. ad hæc, & c. Aut pronunciatum fuit super recusatione, &
dubium tunc est magis arduum pp illam clausulam, de recusa-
toris assensu, ponitam in d. c. cum speciali. Sed nihilominus illa
opin. non obstante, puto idem dicendum, videlicet, q̄ possit ꝓ-
mittere inuitis partibus, salua tñ facultate recusandi. Et ꝓ hoc
dico fore casum hic, sed m aliam lec. quæ etiam optime adapta
tur lrę, vt intelligat, qñ suspicionis cā erat notoria. Notorietas
enim facti operatur id, qd notorietas iuris, quæ ex snia orit, vt
in c. fi. de cohā. cle. & mu. facit quod no. Inno. in c. ex parte, il 1.
de verb. sig. & in c. præterea, de dila. facit ēt cle. pastoralis, in §.
Piana, & q̄ ibi no. per gl. de re iud. Imo aliq̄n plus operatur no-
torietas facti, q̄ iuris, vt est gl. sing. in clem. 1. de sepul. Item vī ca
sus hic f̄m alium intellectum, q̄ hic intelligatur, qñ prius pro-
nunciatur super recusatione, quia verba, vt dixi, debent intelli-
gi cum effectu, & nec aliter p verba imperatiui modi dicerent,
q̄ iste recusatus debeat delegare, vt patet ibi. [Executor ab ipso
deputetur,] Et nō ob. c. cum speciali, de quo sumpserunt funda
mentum, quia dico, q̄ illa clausula, [de recusatorū assensu] nō
ponitur ibi necessitatiue, sed potius instructiue, & cōsultiue, ut
euitetur iudicis recusandi facultas, vt sit sensus, q̄ iudex recusa-
tus debet committere causam, sed ne contingat recusationes
fieri, congruum est, q̄ requiratur partium cōsensus. Ad hoc al-
leg. tex. in simili optimum, in c. super quæstionum, ver. cū aūt,
de offi. del. vbi dicit tex. [ne auditor datus super mediis causis,
valeat recusari, statuimus.] Et ibi dicit glo. non statuendo, q̄ &
sine partium consensu pōt delegatus ꝓmissionem facere, vt in
d. c. super qōnum, ver. quem vero. Si ergo verbum, statuimus,
consultiue ibi ponitur, & non necessitatiue, q̄ materia nō ne-
cessitat: multo fortius in casu d. c. cum speciali, verba necessita-
tem nō inducūt. Et pro hoc alleg. iste text. vbi in prima cōmis-
sione nihil dr̄ de partium consensu, sed vt postmodum euitet
infinitas recusandi, cōsultiue requiritur. Itē illa verba [de recu-
satoris assensu] nō pūt intelligi proprie, quia sequeretur absur-
dita si Primo, quia in recusatoris optione esset, reum ad remotū
iudicem sine eius culpa distrahere. Item iudex deputaretur ad
voluntatem vnius tm, ȝ. l. obseruandum. ff. de iud. & no. in c. cū
alteri non liceret, ȝ reg. non licet, de reg. iur. lib. 6. & in c. 1. & 2.
de mut. pet. & in l. si cum dies. §. si arbiter. ff. de arbit. Vnde &
ego, & Doct. tenentes ȝriam sententiā, impropriamus illa ver-
ba, & addimus, dicentes, q̄ ēt requiritur consensus alterius par
tis. Sed si necessitatiuè loquerētille tex. absq; dubio feciss̄et mē
tionem de consensu vtriusq; partis, facit c. ad audientiā, de de-
ci. Sed quia loquitur instructiue, facit mentionem de recusato-
re, quia erat præsumptio ȝ eum, ne iterum recuset, vt hic, &
in reg. semel. de regu. iur. lib. 6. licet secus in delegato, vt probāt
in d. c. iudex. In commissione. n. fienda partium exigitur omni-
no consensus, ſqa negatio pręponitur verbo, pñt, quo casu ver
bum importat necessitatē, vt dicit glo. sing. in reg. beneficij. de
reg. iur. lib. 6. Et pōt esse diuersitatis cō inter delegatum, & ordi
narium, quia delegatus nihil habet iure proprio, sed iure dele-
gantis, vt legitur & no. in præalle. c. P. & G. de offi. deleg. & in c.
Iane, eo. tit. & in l. 1. in fi. de eo cui mandata est iurisdictio. Dele
gatus aūt nō intendens committere causam personis suspectis
non pōt committere causam sine consensu partium, quia non
habet iurisdictionem efficaciter, sed clidibilem. † Immo plus
post prolationē ipsius detegitur suspicio, qa Papa non intende
bat causam sibi committere. Et idem tenet gl. in c. qđ suspecti.
3. q. 5. & bene ibi facit tex. & in c. accedens, in 1. sup. vt. lit. non cō
test. Facit quod in simili no. glo. in c. exceptio, 3. q. 6. & Io. Cald.
in c. 2. de ordi. cog. & quod no. in c. insinuante. de offi. deleg. or
dinarius vero habet iurisdictionem generalem, & licet pp iuspi
habet, poterit tñ delegare respectu ordinariæ, & gñalis potesta
tis, quam habet in committēdo neutri parti suspecto, maximè
de partium consensu, & nulla poterit ꝓra eum oriri suspicio.
† Facit quod supra dixi, secundum Inn. in d. c. ex parte de verb.
signif. vt iudex propriam iniuriam possit vlcisci, qñ cessat cau-
sa suspicionis, & facit c. proposuisti, inf. de app. vbi patet, q̄ alias
suspectus pōt suspicione non obstante in facto notorio, proce-
dere, sed tñ nō pōt tunc exequendo, modū excedere, vt hic, & i
c. q̄ ad ꝓsultationē, de re iud. de quo iura non curant, qa prom-
ptum ēt hoc casu remedium recusandi vt hic, & appellandi, si
non admittitur recusationis exceptio, vt c. super qōnum, de of-
18 fi. deleg. † Et p hoc tollitur alia obiectio, quam faciebat D. Vin-
q̄ non poterat ꝓmittere, qa vteretur iurisdict. qua licet vtatur,
non tñ in principali, sed in articulo, in quo cessat suspicio. simi-
liter in c. cum teneamur, & qđ ibi no. de appel. & similiter in c.
2. de mat. ȝ c. ȝ interdict. eccl. vbi iudex à quo, se intromittit de
reuocatione post appellationem de eisdem, quæ tenderent in
faciliorem exitum causæ appellationis, ex quo non tangit arti-
culum appellationis. Item cessat alia obiectio, quam faciebat
D. Vin. de c. iudex. qa procedit tñ in delegato, rōne prædicta,
hinc est qđ de iure ciui. delegatus recusatur ex sola voluntate, si-
ne causæ ꝓbatione, dummodo cesset calumnia, vt in l. apertiss-
simi. & l. cū specialis. C. de iud. sed ordinarius non, vt in auth. si
vero contigerit. C. eo. tit. & gl. no. in d. l. apertissimi. ad prædicta
facit l. prætor. ff. de iurisd. omn. iu. vbi prætor cōmittit causam,
sine partium consensu, in qua primò aduocationis officiū exer
cuerat, & tñ prin. in causa cognoscenda redditur suspectus, vt
ibi no. & no. Inno. in c. irrefragabili, de offi. ordi. & Archi. & Io.
And. in c. si vnum. de offi. deleg. li. 6. facit c. statuendū. 2. q. 6. &
c. fi. de test. li. 6. Item Papa causam propriam committit, vt eui-
retur suspicio, vt no. gl. in c. cum dilecta, de confirm. vtil. vel in-
util. & in c. cum venissent, de iudic. Præterea, iudex ad quem,
licet non possit de causa cognoscere rōne suspicionis, pōt tñ de
legare, vt no. gl. in c. querelam, de elect. & 3. q. 7. c. infames. § si
ȝ patrem. & no. gl. in c. eos, de appel. & Spe. in tit. de appel. in §.
nunc tractemus. Ex quibus omnibus probatur, q̄ legitimè, &
notoriè suspectus in causa, possit cōmittere, & in committēdo
sit simplex executor, & cuilibet partium sit ēt facultas intrinse-
ce recusandi. † Item in quantum ius canonicum deuiat a dispo
sitione iuris ciuilis debet stricte intelligi, cum. n. de iure ciuili
ordinarius ex toto recusari non possit, de iure canonico sic, nō
debet restringi facultas cōmittendi. Et per hoc tolluntur moti-
ua Doct. & glo. 2. in quo c. remanet incorrectū, & ēt interpreta
tur illud c. cū speciali. Absurdum. n. est hoc dicere, q̄ hoc c. cū
speciali, sit correctum, vel supfluum, esset. n. ȝ tex. in proœ. vbi
dicit, [recusans superfluum.] Et ex his eliciuntur tres principa-
les intellectus ad istum tex. Primus, vt intelligatur, qñ iudex lit̄ē
execrans, nō vult deuenire ad electionem arbitrorum, tunc. n.
committere pōt. Secundus est, qñ suspicionis causa est notoria
Tertius, qñ est pronūciatum, vel aliter constat de suspicione p
probationes. Non. n. arctaret iste tex. ad commissionem facien
dam, nisi de suspicione constaret, notorietate facti, vel iuris, vt
in d. c. cum speciali, de appel. & qlibet horum intellectuum est
sustētabilis, & verus in se. Nec prædictis obst. c. licet, de foro cō
pe. vbi recursus hīr ad superiorem, existēte suspicionis causa, vt
ibi no. Sed multipliciter soluitur ille tex. quia hoc ideo, quia ta
lis erat consuetudo, vt ibi no. glo. & satis innuit ibi tex. Secdo, qa
ibi fuit appellatum pp recusationem nō admissam, ideo appel-
lationis causa fuit deuoluta ad superiorem, vel intelligitur secū
dum dispositionem huius c. cum speciali. Ex prædictis euiden-
ter confunditur opin. Host. in c. licet, dum dicit, speciale est in
Epo, vt possit committere, tum quia ipsemet ȝrium dicit in c.
cum speciali, tum quia eadē sit rō in omnib. ordinarijs, ex quo
cessat suspicio in articulo commissionis, nec procedit, qđ ipse
no. in præal. c. cum vna pars alternatiuæ intelligitur in ordina-
rio; altera in deleg. quia hoc est separare caudā a capite & vnius
authoritatis, siue ordinarij, vnus debet esse sensus, vt in c. maio-
20 res, de bapt. & ibi no. † Item aduertendum, q̄ sicut in recusatio
nis effectu notatur diuersitas inter ordinarium & delegatū, ita
& in modo ipsam recusationem proponendi, vt patebit ex di-
stin. ȝ. ponenda, quam ex varijs iurib. collegi. Aut. n. conatur qs
recusare cōcilium generale, cui præest Papa, vbi est alias legiti-
mè congregatum, & non pōt. 9. q. 3. c. cuncta per mundū, & c.
per principalem. Tota. n. ecclesia recusari non pōt. 24. q. 1. c. lo-
quitur. & c. pudenda, & quod ibi legitur, & no. in d. c. maiores,
de bap. & eius esse. & sic debet intelligi gl. in c. 1. de iud. Aut vult
recusare Papam, & non pōt, imo ēt in causa propria p̄ simonia-
li poterit absolute iudex esse, arg. ff. de leg. l. princeps, & iudicat
de causis fiscalibus, quę equiparantur p̄simonialibus, vt in l. be
neà Zenone. C. de quadr. prescrip. & no. gl. in c. cum venissent,
de iud. & vide bo. gl. in c. si quis pecuniam. 79. dist. Honestius tñ
facit si committit, vt no. in præal. c. cum dilectus, & in c. cū ve-
21 nissent, de iud. & in c. ex parte, el 1. de verb. sign. † Item si agitur
cōtra Papam de crimine, quoniam in causa propria delicti po-
test esse iudex, quia a nullo iudicatur, excepta causa hæresis, vel
si crimen eius sit notorium, vel graue, ita q̄ scādalizetur eccle-
a sia, a & ideo incorrigibilis. Nam tunc præsumitur hæreticus, vt
leg.

ADDITIO.

a Scandalizetur ecclesia. Adde Iud. Rom. consi. 524. inc. q. discutienda, ubi plenissime, an aduersus Papam notorie criminosum, ecclesiam scandalizantē, & incorrigibilem, per sanctam synodum generalem, ad depositionem procedi possit. Henric. Ferran.

Universidad de Deusto
Biblioteca

leg. & no. in c. si Papa 40. dist. & c. nemo. 10. q. 3. & per Archid. in c. in fidei fauorem, in fi. de hæret. lib. 6. Secus autem vbi ista tria non concurrant, videlicet enormitas, incorrigibilitas, & scandalum. Tunc enim Papa accusari nō potest ēt de simonia, licet largo modo dicatur hæresis, vt in c. quoties, de simo. & 1. qō. 1. c. ptēsbyter, & 2. q. 3. c. alt. re, de hoc est gl. not. in c. si quis, 79. dist. Et idem dicit in non recognoscēte superiorem, vt possit esse iudex in causa propria, vt ipse notat in l. 1. C. vt nemo in sua causa. alleg. l. hoc Tyberius. ff. de hæredi. instit. vbi Imperator iudicat de institutione facta de seruo suo, allegat gl. in l. si alius. § bellissime. ff. quod via vt clam. & in l. est receptum. ff. de iurisd. omn. iudi. & sentit glo. in cap. Guilisarius. 23. qō. 4. in ver. anathematizaui & formam sententiæ, quam Papa in causa delicti proprij facere debet, ponit Arch. in d. c. nunc autem. 21. dist. Et sic in casu. prædictis non est opus, q̄ eligatur arbiter in art. suspicionis, non tamen necessitatur ad arbitrorum electionem. Aut recusatur synodus prouincialis, vel inferior, & fieri potest, vt no. in d. c. 1. de iud. per doct. & bonus tex. in d. c. licet, de foro competen. & in cle. pastoralis § Pisana. de re iud. & no. glo. in c. in singulis, de sta. reg. Et no. dicunt doct. in d. c. 1. de iud. q̄ in recusando cōcilio, nō exigitur, q̄ omnes de concilio sint suspecti: sed rota synodus redditur suspecta, eo q̄ maiores de synodo sint suspecti, vel etiam caput Metropolitanus. 2. q. 6. c. q̄ suspecti, & in c. dilectus filius, de procur. Et hoc casu puto eligendos arbitros, in recusationis causa, arg. prælleg. c. cum speciali, & quod no in c. si contra vnum, de offic. deleg. lib. 6. quæ dicit q̄ etiam cum recusantur Episcopi, eliguntur arbitri. Item tex. in d. c. cum speciali, loquitur absolute in quolibet ordinario, prout in multis alijs locis copiose loquutus est. Aut recusatur Archiepiscopus, vel Episcopus, & idem per superius dicta. Idem si recusatur inferior ēt si iurisdictio competat sibi, iure speciali, vt aperte sentit gl. in ca. cum contingat, inf. eo. tit. Aut recusatur delegatus, & tūc si plures sint dati, cuius virtute, vno amoto, iurisdictio deuoluatur ad alios; causa recusationis proponenda est coram collega, ad quē in casu iustæ suspicionis denoluitur iurisdictio, qui in hoc casu suus iudex est: sicut alias cognouit, an sua fit iurisdō & sic hoc casu non eliguntur arbitri: hæc probantur per tex. & gl. in d. c. si contra vnum. Aut sunt dati plures sine clausula; & idem dicendum, q̄ in vno, vt statim subiiciam. Aut est vnicus, & si est princeps, eligantur arbitri: difficile enim esset adire principem in recusationis articulo, vt in c. 2. requiris, & quod ibi no. de appella. Aut est delegatus inferioris, siue ordinarij, & non eliguntur arbitri, & recusatio proponenda est, & probanda, coram delegante, vt probatur in d. c. super quæstionum. in § verum. de offi. deleg. vide etiam alios doct. copiosissime hanc materiam tractantes: ex quorū lectione & intelligentia huius cap. plurimum fructus reportabis. Item quando recusatur vicarius Episcopi, probatio causæ suspicionis fieri debet coram episcopo, vt in d. c. clericus. 1. q. 1. Et prædicta vera, quando episcopus, seu inferior delegatus, sunt præsentes. Si vero sunt absens, tunc Innoc. & Host. in d. c. cum speciali, dicunt, q̄ recusatio proponetur coram delegato, & petetur, q̄ supersedeat, donec adeatur episcopus, alias poterit appellari. Idem ad literam ponit Arch. in d. c. cum speciali, sed Io. And. in c. si contra vnum, dicit, hoc dictum procedere posse, quando episcopus esset intra diœcesim: secus si esset in loco remoto. nam tunc esset valde iniquum, q̄ reus prouocatus, recusans officialem, siue delegatum ipsius episcopi, teneretur adire in loco notabiliter remoto. & idem dicendum in actore, non est. n. æquum, vt teneatur ius suum differre in tātum tēpus: & ideo hoc casu dicendum, q̄ in recusatione officialis episcopi, eligantur arbitri, ar. d. c. cum speciali. cū ipse ordinarius habeat potestatem, vt no. Inno. in c. sententia, de offi. vic. & no. gl. in c. licet, eo. tit. in 6. & in c. perlectis, & in recusatione delegati episcopi, vicarius, arg. optimum in l. si hominem. ff. man. vbi singulariter probatur, procuratorem generalem posse ex causa inhibere speciali, ne agat sibi iniunctum p dominum, qui mandauit. † Et singulariter potest adduci illa bona lex, q̄ delegatus generalis in partib. potest ex causa præcipere delegato Papæ speciali, ne procedat, causa nō existente, licet ille dicatur eo maior quo ad illam causam, vt in c. studuisti, de offi. deleg. & est notabile. a facit qđ not. gl. in c. rempora aptitudinis. 26. q. 7. † Et pillā dicit singulariter Bal. in l. omnes populi. ff. de iust. & iure. episcopum posse ex euidenti causa statuere contra ius cōmune, & gl. in præallega. c. tempo. quæ dicit, episcopum ex causa posse minuere pœnitentiam per Papam iniunctam, ar. c. locatorem. 33. q. 2. & d. l. si hominem. facit quod no. do. de Ro. dec. 260. vbi dicunt, epm ex magna causa posse dispentare contra concilium, & dicunt hoc tenere Io. de Lig. in c. at si cler. de iud. † Quæ autē b sint legitimę causæ recusationis, b vide plene per Inn. in c. cum speciali, & c. postremo, de app. & c. causam, el 1. de iud. & c. accedens, el 2. vt lit. non contest. & cap. cum super, de offi. delega. & ibi bo. gl. enumerat, Io. And. in c. legitima, de app. lib. 6. Vnū tamen aduertendū, quia gl. in l. quia poterat. ff. ad Treb. & in l. ităē si suspectus. ff. de proc. dicit, q̄ delegatus recusat, ēt sine cā, & dicunt aliqui illas non esse veras, quia causa legitima est p vt per iura prædicta. Ego dico, vt supra, illa procedere de uili, & hanc differentiā inter ius canonicum & ciuile p in d. l. item suspectus. & diuerso respectu, vtraque bona fuit, cum ius ciuile forte cōsiderauit periculum ram suspecto iudice litigare, l. apertissimi. C. de iud. Exp aut causas q̄que nō expedit, ne incidat in maiores inim vel propter eorum turpitudines, vel aliud, arg. d. l. quia & modicū præiudicium est, q̄ delegatus remouetur. cili cā hoc contingat, vt no. in c. 1. cum si. de offi. dele. Sed nonicum. cum sæpe fraudulenter, & causa dilatandi neg talis recusatio fiat, & vt debitus honor iudici deferatur? sponit, arg. d. c. cum speciali, & c. vt debitus honor. eod. t si Similis diuersitas est inter ius canonicum, & ciuile, dic siderationē præhabita, vt vī in c. 1. de arbit. in 6. & tunc dic uersa rō, & non est proprie contrarietas inter ista duo iur proprie reperiri potest propter diuersitatem rōnum. de 25 Io. An. in reg. peccatum. de reg. iu. in 6. in mercu. † Illud in tendū est in hac materia, qđ ponit Io. An. ī c. pia. de exc dicit, ad arbitros non habendum recursum, nisi in casib sis in iure; ideo si non opponatur alia exceptio coram iu recusationis, non eligunt arbitri, sed debet adiri iudex sup & hoc dicendum, vel tenendum, quicquid dixerit Inno. super, de offi. deleg. nam cum isti dicantur arbitri iuris, de arbitris, de off. deleg. lib. 6. non debent assumi, nisi ipse dans eis iurisdictionem, exprimat. Aliud tñ vī sentire And. in gl. sua, in c. statutum. in prin. de resc. li. 6. vbi dixit stente cōtentione inter iudicem, & partem, an locus v est commissio sit insignis, an nō, vt ibi possit petitorum haberi, qui possint esse arbitri, & tamen ille casus non e re expressus, & omnino in similibus assumunt arbitri, v possunt. ff. de legib. & l. si. de consti. pe. & c. cum dilectā, & ma vti. vel inuti. & c. translato. de cons. Et ex prædictis p ci multæ conclusiones. Prima est, quanquam delegatus pis post suspicionis cām, coram eo legitime, propositæ queat citra partium ꝓsensum cām sibi delegatam alteri dare, ordinarius ꝑt, debet tamē cām committere perito tri suspectæ. Ordinarius recusatus, etiam partium non to ꝓsensu, cām non suspectu committere ꝑt, licet super tione probata fuerit pronunciatum: secus tamē in de suprascripto casu iurisdōnem, ēt partium intercedente su, demandare non potest. Papa, vel alius princeps, sup non recognoscens, prætextu suspicionis recusari non p in ꝯcilio generali, secus in prouinciali, vel alio inferiori infero. corollarium, Papam posse cognoscere de cā pl si criminaliter agat, nec ab alio inuitus iudicari valet: de hæresi vera, non præsumpta. Licet in articulo recu propositæ ꝺ epis. assumendi sint arbitri ꝛm iuris forma tñ in ipsius officialis recusatione, epis. in loco notabilit to non existēte. Suspicionis causa ꝺ episcopi delegatum sita, coram ipso epis. & non coram eius vicario, est prob si epi. in remotis, existat. Et cum hoc infero corollarium recusatione delegati inferioris à Principe, assumptioni rum locus rr non existat, in recusatione, proposita co in pluribus delegatis, arbitri non assumuntur, sed coram ga est probanda, si illo remoto ad eos deuoluit iurisdō. & sit expedita prima gl. cum lua materia. Expediendo ꝓ 26 dam lec. † Quæro supra est cōclusum, epis. recusatum a tibus inuitis, cām principalem committere, quid si ꝓtin li dele. subrogato in locum recusati app. ad quem appp Gl. ponit duas opi. tertio op. & non soluit. Primo dicit gl lari ad Papam, quia ad ordinarium recusatū, obstante ne, appellandū non est, nec ad Metropolitanum, qa om dio, appellare non licet, de ap. c. dilecti. Sēdo dicit gl. latis appellandum ad epm recusatum, nō vt ipse de per se de gnoscat, sed alteri personæ, non suspectæ committat. Tē ponit de c. placuit. q. 6. vbi non appellat de iudicib. datis epis. ad epm, sed ad ꝺ ciliū. & ad hoc ꝺ riū, gl. nō rndet. Vi & Spec. in tit. de ap. in §. nūc tractemus, in fi. 1. col. vī dice

Arc

ADDITIONES.

a Et est notabile. Adde eundem Pan. in c. fi. in 8. col. ver. dicit tamen fal sue. & vide quæ posui supra, in prima apost. huius rep. Et adde Lud. 428. incip. in terminis, col. fi. circa fi. Henr. Ferran.

b Causæ recusationis. Recusatio iudicis, quando, & quomodo fiat, & qu diat cursum fatalium, uide late per Bar. conf. 26. inci. dum licet q. in an ſtatim propoſita recusatione, ſit ſuſpenſa iuriſdictio iudicis, vide Caſt. conſi. 121. incip. circa primum quæritum, uerſi. hoc præſuppoſito parte conſi. Et ibi, an iſta tria ponantur, & iudicentur ad paria. l. appo ſatio, & relatio. Et an Papa ex certa ſcientia poſſit committere cauſa ſatione remota, uide late per Fel. in c. cum inter, in ver. vtrum Papa & ſeq. de except. Et quid ſi quis procurat cauſam ſibi committi, an re poſſit, ut ſuſpectus, dic, quod ſic, ſecundum Arc. in c. ſi contra vnum deleg. in 6. Fel. in c. irrefragabili, in fi. de offi. ord. & in c. non debet Henri. Ferran.

Archiepiscopum appellandū, qa cum eps recusatus ſit, remotū est medium; & sic non obst. c. dilecti, alleg. per doct. de offi. deleg. lib. 6. & idem Tanc. & Phil. qui dicunt appellandum ad superiorem, non ad epi. qui cum delegauit. Et idem vī sentire hic Io. And. qui redarguit glo. quę dicit, ad episcopum appellari, vt committat, qa posset committere magis suspecto, quam primo, & non liceret tertio appellare. Itē si committeret dnob. qui ferent ꝺrias sententias, in optione epi. esset alteram probare, de re iud. c. fi. ex quo magnum præiudicium generaret ipsi recusato. Alij, vt Vltramontani, (vt refert Ioā. de Lig.) distinguunt, q̄ aut recusato ordinario, pronunciat super recusatione, quia ex hoc finita est iurisdictio; & nō poterit amplius ad eum appellari, sed ad superiorem, quia non facit gradum, vt in c. iudex, de offi. de 28 leg. lib. 6. si non est pronūciatum, sed proposita recusatione, statim delegauit, quia adhuc remanet iudex, saltem vt deleget, poterit appellari. Hæc opi. non placet Io. de Lig. quia licet pronunciatio super recusatione extinguat ipso iure iurisdictionem, nō tamen in ordinario; imo ipsa, vt firma, remanet post pronunciationem. Item satis pronunciare videtur, ex quo delegat propter recusationem, qa tacitè dicere se videtur suspectum. Remanet ergo Io. de Lig. cum gl. quia quamuis ordinarius recusetur, nō desinit esse iudex. Opi. Vltramon. placet d. Ant. & dicit eam sibi placuisse, licet Vltramontanos non vidisset. Et ad motiua Io. de Lig. sic respondet, q̄ licet pronunciatio iurisdictionem ordinarij non extinguat, illam tamen inutilem reddit quoad illum articulum. Vnde fit inutilis quoad cognitionem, & quo ad factum delegandū, & illa inutilis non facit gradum. Sed quando nondū pronunciauit, sed proposita recusatione, delegauit, non dum detecta est inutilitas iurisdictionis, qa adhuc remanet iudex iurisdōnis, appellare ergo ad eum debet. Forte. n. nunc volet discutere, an sit suspectus, quod ante non voluit, sed inconti nēti delegationis actum eligit: ideo pp hoc, quia dubium saltē est, an sit competens iudex, & debeat adiri. Nec obst. secundum eum, quia delegando, tacite, vī pronunciare se fore suspectum: quia hoc est falsum, potuit enim hoc velle cōmittere litē exerans super hoc, an sit suspectus. Do. Cardi. sequitur conclusionem Io. de Lign. quia post pronunciatam recusationem potest committere. Et hanc opinionē, q̄ ad delegantem sit appellandum, arbitror absolute fore verā, per ea, quæ super gl. plene di- 29 xi. Nam sicut respectu commissionis fiendæ in prima instantia nō euanescit iurisdictio recusati, adeo q̄ eo ptermisso, nequeāt partes adire superiorē, vt hic aperte probatur, & in multis alijs inductis super l. gl. eo. modo dicunt ipsum non posse dimittere in causa appellationis. Nam sicut actor habens ordinarium legitime suspectum, ipsum adit. non vt ipse de per se cognoscat, sed vt causam deleget: ita & appellans debet ad eum appellare, non, vt cognoscat; sed vt appellationis causam alteri deleget. Si cut enim non iudicatur suspectus in ꝓmittendo causam in prima instantia, ita non debet iudicari suspectus in commissione causæ appellationis. † Et per hoc non violatur litera, quæ habet, à delegato appellari ad ipsum delegantem, vt in c. super qōnū, de offi. deleg. quæ aperte violatur tenendo contrariam sententiam. Et pro hac opin. facit ille tex. in eo, quod si recusatur delegatus subrogatus in locum recusati adit ipse episcopus recusatus, & non superior, ut si ille est legitime suspectus, deputet aliū. Multo fortius si appellatur a rali delegato, debet appellari ad ipsum delegantem, cum hoc casu agatur de iniquitate iudicis delegati: vel quia forte malitiosè episcopus cum deputauit, & nihilominus admittit, vt aliū deputet, & appellatio, & recusatio in muris æquiparantur, vt in c. super eo, infra de app. Item facit iste tex. ex alio, in eo videlicet, q̄ deputet delegatum ad cōpellē dum partes, vt eligant sibi iudicem, cuius sententiam executio ni mandet, & ite vicinq; cessat suspicio, debet ipse adiri, vt aliū deputet. Ad c. placuit, de quo gl. opposuit, potest respōderi dupliciter. Primo, q̄ illi non erant delegati episcopi, sed à iure dati in locum episcopi. Vel secundo, & melius, ibi adeuntur vicini episcopi, per viam appellationis, qa forte non erat ibi Metropolitanus, vt ibi dicit gl. vnde ab ipsis non appellatur ad episcopū, quia ipsius superiores sunt, quo ad articulum appellationis. Et pro hoc facit pars illius cap. ibi, De iud. suorum episcoporum q̄ sti sunt &c. Et sic non loquitur in causa recusationis. Nō ob. tex. ibi ex eo, q̄ requirit consensum episcopi in electione aliorum episcoporum, quia supplendum est, maxime, vt ibi supplet glo. Vel forte requiritur ibi consensus episcopi, quia ibi non sunt p- prie iudices appellationis, vnde voluit Papa q̄ in defectum Metropolitani assumerentur vicini, de partium cōsensu. Ex prædictis facile potest responderi ad motiua in contrarium forma ta. Et primo, ad opi. Host. & sequacium, q̄ medium hic sit sublatum per recusationem, quia vt hic patet, & in c. ad hæc, & in c. cum speciali, de app. non est sublatus recusatus, nisi quo ad cognoscendum, non quo ad facultatem committendi ex generali, & ordinaria potestate, alias iurisdictionem quam habet? Vnde sicut in instantia principali habet potestatem committendi & facit medium, vt in iur. præall. & in l. Prætor. ff. de iur. om. iu. & aliis pluribus deductis supra. super gl. sic in instantia appellationis, & multo fortius, cum ipse causam delegauerit, vt succedat. Allegat regu. disponentem, q̄ appellendum est ad delegātem. Et per hoc respōnsum est ad c. si is cui, q̄ sudelegatus erat mortuus, vel excommunicatus, ideo ex toto medium erat sublatum, in c. pia, de excep. lib. 6. quia delegatio ē in iurisdictione, vt l. 3. ff. de iurisdom. iud. quod non potest facere excommunicatus, vt in c. ad probandum, de re iudic. cum tales actus legitimi sint ipsis interdicti, d. c. pia, in c. si à subdelegato, dicebatur iurisdictionem subdelegati expirasse per mortem primi delegantis, vnde nō debebat ad eum appellare, nec vt cognosceret, nec vt committeret. Sed secus in casu nostro, cum tñ sit exclusus respectu cognoscendi. † Non ob. motiua Ioan. And. dum dicit, q̄ postmodū posset committere magis suspecto, q̄ primo, & non liceret tertio appellare, vt in c. sua, de appella. & C. ne liceat ter. appel. in rubro & nigro. Aut enim intelligit, q̄ non possit appellari à commissione; si contingeret, q̄ super secunda appellatione committeret, & non procedit, quia si committeret suspecto & non admitteretur exceptio posset appellari. c. super qōnum, §. verum. de off. dele. Nec procedit illud, q̄ non licet tertio appellare. Istud. n. habet locum respectu eiusdem artic. non respectu diuersorum, vt no. de ap. c. directæ, & in c. ex parte, & in cle. 1. de senten. & re iudi. Est aūt articulus diuersus à præcedentib. Item hæc rō, q̄ posset committere magis suspecto, militat in cō missione super prima instantia. Et tñ ea nō ob. committit, & si ille recusatur, aditur ipse, vt alium deputet. Præterea hæc rō Io. And. funditus cessabit, si committat de consensu partium, sicut ad cautelam obseruat hoc, cum referuat. Aut intelligit Io. An. q̄ non possit appellari à sententia lata super prin. & forte haberet sententiam iniquam à iudice suspecto, nec ab initio posset suspicionem probare, quia forte occulta, & sic puto voluisse Io. An. Et ad hoc resp. q̄ ius hoc non præsumit, sicut nec illud pūmit instantia principalis, qđ patet ex eo, q̄ nō admittit suspicionem, nisi legitime probetur, vt in c. cum speciali, de app. & in c. secundo requiris. co. tit. Ad secundam rōnem eius respondetur q̄ non erit in potestate recusati approbare, quam snīam volet, cum non habeat, iuri dictionis exercitium super principali: sed habeat potestatem alteri cōmittere, sicut facit in causa appellationis. † Sed circa hoc oritur dubium per doc. non tactū. Certū est. n. q̄ sine partium consensu, nequit delegatus cām committere super recusatione proposita, vt in d. c. cum iudex. Pone, delegatus de partium consensu commisit, non in totum, nūquid debeat appellari ad ipsum, seu ad primum delegātem, prēsupposita veritate illius opi. quod à delegato ordinarij appellet ad ipsum ord. & non ad superiorem mediatum? Dubium facit, qđ no. in d. cle. sepe. de ver. sig. prope fi. in glo. in ver. partibus, quæ est notabilis, & q̄ no. doc. in c. nonnulli, de resci. Ista est noua ꝓmissio: vnde licet ꝓsenserit respectu primę cōmissionis, nō tñ sequitur, q̄ teneatur consentire respectu alterius. renuncians. n. iuri suo respectu vnius articuli iudicialis, non vī renunciare respectu alterius, vt no. in iuribus præal. Sed hoc non ob. ꝺriū puto verum, quia adhuc no est detecta vtilitas iurisdictionis, per solam propositionem, cum debeat causa legitime probari: vnde licet fateantur, q̄ nō possit committere, si partes volunt ante prædiscutere articulum recusationis, tñ anteq̄ prædiscutiat; non licet appellare omisso medio, qa medium non est adhuc prorsus sublatum, quare appellabitur ad ipsum, saltem ad istū effectum, vt impediatur executio sententię, ne transeat in rem iudicatam, & vt cā remittitur ad superiorem, si constiterit recusationis cām esse legitimam. Sed circa prędicta posset dubitari, an à delegato epi. recusati, possit appellari ad ipsum, nā tunc ēt 30 poterit appellari ad suum Vicarium, quia ex persona ipsius epi. vicarius redditur suspectus, vt in c. infinuante, de offi. dele. facit c. accedens, el 2. vt lit. non ꝓte. Sed tenendo opi. ꝺriā, q̄ indistincte sit appellandum ad epm delegantē, remanet difficultas qō nis, quę ēt viget, qñ epi. delegauit, omni recusatione cessante, & qōnem hanc non tractant doct. alibi, q̄ hic. Et primo, vī q̄ non, p c. studuisti, de offi. leg. vbi patet, q̄ de cā spāliter delegato commissā per Papam, legatus gñalis se impedire non ꝑt, inquātum ad illam cām delegatus censetur maior ipso delegato, vt ibi, & p c. pastoralis, §. prætera. de offi. ordi. vbi patet, q̄ excommunicatus ꝑ delegatum, ēt eo defuncto, p alium quam per Romanū Pontificem absolui non ꝑt. Ad idem facit, q̄ Vicarius ꝑt in totū p epis. ēt sine causa reuocari, vt no. gl. in cle. & si principalis, de resci. facit quod no. in cle. fi. de proc. vnde fortius ꝑt quoad vnā cām reuocari. hinc dicit Inn. in c. Romana, ꝺ. eo. tit. lib. 6. de epi. posse, phibere suo officiali, ne iudicet, p l. iudicium. ff. de iud. sed committēdo cām vni in spē, vī derogare iurisdōni vicarij quo ad illā spēm, arg. c. cū M. & qđ ibi no. de ꝓb. pal. c. studuisti, & de accu. c. ad perpetuā. In ꝺrium facit, q̄ eps, & vicarius idē faciūt ꝓsitoriū, & in eū transfert cārum cognitio, vt d. c. Romana, eo. tit. li. 6. & de of. vic. c. licet, eo. tit. vñ licet videat sibi sublata potestas respū instantię principalis, nō tñ respū instantiæ appellonis qa talē prātē nō trāstulit in aliū, nec specifice sibi retinuit. Nec

ob. c

Universidad de Deusto
Biblioteca

ob.c. studuisti, & d.c. pastoralis, qa delegatus Papę cū Papa, nō ꝓsituunt idē tribunal: vnde merito de appellatione interposita ad Papam non ꝑt se intromittere legatus. Et pro hac parte optime facit l. si hoīem, ff. mand. inducendo illam, prout s. induxi. In hoc dubio puto, ꝓbabiliter posse satis eque distingui, quia aut eps est pñs, & tunc debet appellari. Et dr̄ pñs, qñ est in dioecesi, vel loco propinquo. Ad hoc vide bonum tex. in c. si ꝯ vnū, de offi. deleg. li. 6 & quod ibi dr̄, qꝫ si recusatur episcopi delegatus, debet recusatio probari coram ipso episcopo; non tamē ꝑt negari, quin notetur quędā superioritas in cognitione appellationis, cum sit à minori iudice ad maiorem prouocandū, vt in
31 c. 3. de app. lib. 6. † Hinc est, qꝫ à vic. epi non appellatur ad ipsum epm: vnde cum vicarius quo ad illam causam, nō sit maior delegato non potest ab eo ad illum app. Aut episcopus est absens, & tunc poterit appellari ad ipsum vicarium, arg. d.l. si hominē, & eorum, quæ no. Ioan. And. in d.c. si contra vnum. Non ob. primo membro, qꝫ episcopi, & vicarij idem est consistorum, & tribunal: quia hoc procedit in his, in quibus vicarius habet iurisdictionem, non autem in omnibus, vt patet ex his, quæ leguntur, & no. in prælleg. c. licet. Et hoc videtur mihi verissimum, licet Archid. in c. 2. de consuetudine. lib. 6. teneat indistincte appellari posse ad vicarium, per illa iura, quę hoc non probabt. Et ex prædictis elicio duas conclusiones. Prima quæ est ꝛeptima in ordine talis est. A delegato iudicis ordinarij recusati appellatur ad ipsum ordinarium recusatum, non vt causam discutiat, sed vt alteri discutiendam, & finiendam committat. Item in legato recusato si non in totum, i. de partium consensu, causam delegat. A delegato episcopi recusati ad ipsis epi vicarium appellari non potest, ipso ꝓsente: secus si in remotis existat. Et per hęc sunt expeditæ gl. cum materia sua. Modo pro expeditione glo.
32 pen. quoniam tertiam expediui in vlt. no. † Opp. contra tex. primo in eo, qꝫ dicit sententiam latam à delegato episcopi mandādam executioni per episcopum: videtur enim, qꝫ non sit necesse ad actum executionis adiri ordinarium, sed qꝫ ipse delegatus valeat suam sententiam exequi; quoniam ex commissione causæ absolutè facta, omnia quæ ad causam consequuntur, videnē esse commissa, de off. deleg. c. præterea. c. suspicionis, & c. prudē tiam. & c. ex literis, vbi bonus, text. Hinc ponit gl. opi. Quidā. n. dicunt per hanc decre. & per l. à diuo Pio, ff. de re iud. delegatū ab inferiore à principe non posse suam sententiam, executioni mandare. Secundo ponit suam sententiam posse mandare exe cutioni. Tertio ponit opin. suam inhærendo contrario, per iura ibidem allegata. Nec ob. d. decre. nec præal. à diuo Pio, quia licet dicant ordinarium exequi, per hoc non negant, quin & hoc possit delegatus, & hoc dicit Io. tenere, 2. q. 6. c. quisquis. Secundam opi. ponit gl. & distinguit, an sit præsens episcopus ordinarius, & exequatur ipse, non delegatus. An sit absens, & tunc exequatur delegatus. Idem dicit de officiali. Aliàs pernicioſum esset hoc obseruare indistincte, qꝫ delegatus nō exequatur, tenuit Inno. in c. innotuit, de arbit. & multi sequuntur hoc, inter quos est Host. per d.l. à diuo Pio. vbi dicit Bar. qꝫ interlocutoriam exequitur, sed diffinitiuam non. Primam opi. sequitur Spec. in tit. 1. in fi. de sen. excom. §. 2. Sed Inn. in c. cum ab ecclesiarum, de of. ord. & hoc habuit à Io. 11. q. 1. c. pernenit. dicit, qꝫ delegatus exequitur suam sententiam per iurisdōnem quam habet per eam, quam non habet, non idem cum habeat delegatus ab ordinario ptātem excommunicandi, & interdicendi, C. de iud. l. ꝓpe randum, §. sinaūt reus, de of. deleg. c. ex literis. & c. significante, poterit sic proeedendo exequi. Sed ad illa iura potest dici, secūdum Inn. ibidem, qꝫ illam iurisdōnem, & potestatem habuit ad tuendam iurisdōnem, non ad exequendam. ipse tamen Inn. tenet ibi, quod prædixi, vt possit exequi iurisdōnem, quam habet per iurisdōnem, quam non habet, non, quia non potest actualiter mittere in possessionem, ff. ad mu. l. ca quæ. & de iurisd. om.
33 iud. l. iubere. † Hanc recitat Spec. in tit. de sen. excom. §. nunc dicendum, in prin. idem Inn. in c. dilecti, de ver. sig. qꝫ possit exeq etiam mittendo in possessionem, cum non solū delegatus principis, sed inferiorus, etiam à principe possit in possessionē mittere ex primo decreto, & ēt ex secundo decr. allegat c. 2. de dolo & contu. & c. cum venissent, de eo, qui mittitur in possef. sed hanc opi. recitat Spec. in d. §. nunc dicendum, in prin. Io. Cal. tenet gl. hic, qꝫ exequitur maxime quando inferior delegatus est temporalis, vel legatus, vel delegatus, aliàs finita legatione, vel delegatione oportet Papam adiri, Io. de Lig tenet gl. cum tēperamento Inn. Bar. in d.l. à diuo Pio, vt 3. dixi, tenet, qꝫ non possit exequi diffinitiuam, quia eius expirat ptās lata sniæ. de off. delc. c. in literis. & C. qūo & quan. iud. l. si vt ꝓponis. Hinc est, qꝫ non pōt cognoscere de nullitate suæ sniæ, vt ibi Do. Ant. distinguit, qꝫ aut quæritur; an inferior delegatus a principe possit pronunciare exequendo, & mittendo, & dicendū est, qꝫ sic, & hoc est dictum Spec. in d. §. nunc dicendum, per hoc qd no. in l. 3. in prin. ff. de dam. infe. Et de hoc dico casum esse, s̄m vnā lect. gl. fi. in l. vlt. ff. de offi. eius cui mand. est iurisd. Sed quæritur, an possit exequi actualiter dr̄, qꝫ pōt, per iurisdōnem, quā hēt, ideo poterit exequi interdicendo, vel excōicando, maxime in absentis ordinarij. Ad hoc allegat, quod no. Inn. inc. fi. de offi. hic sequit opi. Inn. in d.c. ab ecclesiarum. Aut quæritur, possit exequi actualiter mittendo, & distinguit, vt si exp delegata executio, qꝫ poterit actualr mittere, & hoc sen in prælle. loco, vbi consuluit, qꝫ actualiter, & expresse tat, sic videlicet, Committo talem cām, & eius executo vero non est specifice commissa executio, non potest quia non hēt hanc ptātem, quia in generali commissio veniūt ea, quæ sunt mixti imperij vt dicit Spe. in loco p do. Card. dicit, qꝫ eum opi. gl. cōiter transeūt canonist opin. dicit veriorem, & melius iure fuleiri, per d.l. à di hanc Decr. Hęc sunt quæ in materia principaliter scrip
34 rio. † Ego vero latius distinguēdo materiam, sic distin quæritur, nunquid vicarius episcopi possit suam sniam re executioni, aut de inferiorib. habētib. iurisdōnem a consuetudine. Aut de delegato principis, aut de delega rioris. Primo casu dico qꝫ pōt quicquid hic gl. faciat dic qñ vicarius hēt ordinariā ad ea, quæ sunt mixti imper ter no. & principaliter per Inn. in c. fua, de off. vica. & eo. tit. lib. 6. & in c. perlectis. 25. dist. & in c. Ro. de off. ord facit etiam ibi tex. vbi patet, qꝫ de iure vicarius, nedū a ditos, sed ipsos suffraganeos excōicare potest, licet ꝓpt tē sit sibi interdicta rr̄ potestas, respectu suffraganei, vi
35 gl. † Et excōicatio est mixti imperij, vt no. Inn. in c. trans a elect. Et hæc in vicario principaliqui facit idem consili episcopo. Talis enim habet ordinariam. Foranei veru bent ordinariam, sed delegatam, nec faciunt idē cōsi cum epi. vnde ab ipsis appellatur ad episcopum, vt no si principalis, de rescri. & per Inno. in d.c. Romana. Et dicendum, vt in delegatis. Secundo vero casu princips ferioribus prælatis, seu iudicibus. Host. in c. cum cōtin dicit, qꝫ per fideiussores & pignora talis, ꝯ quem lata e terit coerceri. Inst. de satisf. tu. §. 2. ff. de dam. infec. l. 4. ff insp. l. 2. §. quid ergo. vel ordinarius loci exequetur. l. a ff. de re iud. sicut exequetur sniam arbitri. ff. de arb. l. tamen debemus considerarē iurisdōnem, quam tales Quidam sunt sibi vendicantes coercionem nudam a dictione, vt parentes & domini erga familiam, & de t est tractandum, qñ tales agunt de facto, nec exequi d tentias. Quidam sunt sibi vendicantes iurisdōnē fori p tialis, vt curati, & tales nihil exequunt, sed indirecte c ad satisfactionem non reuocando sententias gnales, tulerunt, nisi prius satisfaciant, de offic. ord. c. si sacerdos dum vnam lect. A lij vendicant sibi iurisdōnem simpli les pñt snias proprias exequi, & prātē & iurisdōnem, q bent; ptātem vero, quam non hñt, non vendicant, v runt indirecte exequi, proprias sentētias, subtrahēdo vel distributiones, nō tñ pñt exequi actu in possessione do, aut manu militari auferendo, qa talia sunt mixti inferiorib. nō competunt, vt l. Imperiū, & l. iubere ca iur. om. iud. pignorare pñt, vel fideiussores cōpellere, a no. Inn. in c. cū ab eccl. de of. ord. de quo ī Spe. de sen. videndū, pñt tñ exeq., priuando ab vniuersitate, & sin tex. optimus in c. ex literis. de ꝓsti. vel inuocabūt prātē, rius iudicis brachiū, ar. l. cp̄ale. C. de epis. and. & qd ibi Arc. ca. j. de quo ēt in l. a diuo Pio. §. sniam Ro. dictā. de isti iudices inferiores poterunt legitime mulctam indic

cog

A D D I T I O.

a Facit idem consistorium. Adde etiam limitando, vt per Fel. in rub. de leg. in col. fi. ver. vicarius etiam episcopi. & per Socyn. consi. 39. primū. col. 6. ver. amplius dico. in 4. volu. vbi dicitur, quod si causa est episcopo, licet episcopi & vicarij idem sit tribunal, tamen vicar potest cognoscere, per no. per Imo. in c. transmissa. de rescrip. facit c. quoniam Abb. de offi. deleg. Et vide d. Ias. in l. apertissimi. col. 3. ver te tamen. C. de iud. vbi dicit, quod si vicarius, vel delegatus episcop tur, vt suspectus, debet eius episcopus aditi, q cognoscat de causa nis, non autem tunc sunt eligendi arbitri iuris, vt est tex. in c. fi. cō ad fi. de offi. deleg. in 6. Et adde Bald. consi. 478. incip. præmittendum 4. vol. vbi in 12. col. ver. notandum autem, dicit, quod licet vicarius pi non possit propter crimen quenquam a beneficiis suis privare, ne potest declarare, possidentem beneficium non habere iustum beneficio. Et an vicarius generalis episcopi vicarium generalem re possit, vide plenissime per d. de Ro. dec. 378. incip. fuit dubitatum nis. de off. vic. & per Guido. Papæ in quæstionib. suis. q. 374. incip. tio in 2. colum. versicu. sed an vicarius. vbi dicitur, quod vicarius non potest, alium vicarium substituere, nisi ex causa necessaria, vt carius est infirmus vel vicarius de licentia episcopi se absentat pro tempore, tunc ad modicum tempus potest alium substituere. allegat Lig. in c. clericos, de offi. vicar. Et an laicus possit esse vicarius epis quod non, secundum Panor. in c. decernimus, col. 5. ver. quæro nu pra, de iud. per tex. in c. in noua. 16. q. 1. limita tamen, vt per eum, nius per Fel. in 4. col. ver. laicus non potest. Et an vicarius episcopi gerēs domini tpalis, possit exercere ea, quæ sunt voluntariæ iurisdi ipsis exittitib. in remotissimis partib. inde sing. Lud. Ro. fin. 696. gæua, & inueterata. Et ibi an consentire possit collationi beneficij, q potest fieri sine consilio episcopi. Henr. Ferran.

cogere eum in pignoribus, non autem poterunt in poss. mittere, vel alia, quæ sunt meri, vel mixti imperij exercere, nisi aliud det consue. Et hæc faciunt ad qō. nunquid rector scholariū possit suam sententiam mandare executioni &c. Spe. in tit. de sen. excō. §. nunc videndum. ver. quid de sententia rectoris, tenet qꝫ ord. illam exequatur alleg. auth. si quis litigātiū. C. de episc. aud. Io. And. recitat doc. aliquos legum tenere, Magistrum, vel Rectorem, posse suam sententiam exequi, si ibi habent scholares bona; si vero non habent, vel non sufficienter, exequitur ad requisitionem magi. in cuius territorio habet bona. ff. de re iu. l. a diuo Pio. Et hanc opi. puto veriorem, inspecto iure cōi, secūdū qꝫ habēt rectores merum, & mixtum imperium, qñ cognoscere possunt in causis criminalibus, vt in authē habita. C. ne filius pro par. vbi etiam in gl. Sed quia iure ꝓsuetudinario, in plerisq; locis, hanc potestatem non obtinēt, vt no. gl. in d. auth. habita, quæ dicit qꝫ Bononiæ renūciatum est illi priuilegio, quo ad cās criminales, ꝑt dici, qꝫ exequuntur rectores per iurisdōnem, quā habent, pro ea vero, quam non hñt, recurrere debēt ad superiorē, & sic pōt intelligi opi. Sec. Et aduerte quia licet auth. habita, nō faciat mentionem de rectore, sed tñ de doctore, & domino loci, & cp̄o loci, vt in procc. florum, iuncta glo. & sic not. qꝫ sunt tres iudices, quos habent; dicētur tñ scholares hr̄e tres iudices, cp̄m, potestatem, & doctorem, & sic ibi nihil dr̄ de rectore. Illa tamen iura loquuntur secundum sua tempora, secundum quę non legitur, qꝫ scholares facer ēt rectores. Imo. in l. fi. de iur. om. iud. dicitur, qꝫ scholares non possunt sibi eligere rectorem, quia non exercent professionē, sed sunt discipuli exercentiū. Contra rium tamē videtur verum, & videtur probari in c. quia in causis, de procu. iunctis supra scripris. vbi patet, qꝫ scholares faciunt vniuersitatem, qꝫ etiā tenet Bar. in d.l. fi. C. de iur. om. iud. vnde, cum hodie faciant sibi rectorem, habebit rector iurisdictionē, sicut alij, & connumerabitur inter alios ex tacita mente concē dentis, verisimiliter cuius interest, quia citius dedisset Imperator optionem scholaribus, vt conueniretur coram suo Rectore, q̄ coram doctore, vel epo, vt in d.l. fi. C. de iurisd. om. iud. Et sic se habet consuetudo, quæ est optima legum interpres. l. si de interpretatione. ff. de legi. & supra de cōsue. c. cum dilectus, & minime sunt mutāda, quæ longa &c. ff. de leg. Et facit ad prædicta. ex parte, de deci. vbi concesso maiore, concessum videtur & minus. conclude ergo, qꝫ in istis iudicibus inferioribus inspiciēda est potestas, quam habent, vt ea ipsa vtantur in executione, si non volunt aliter exequi, recurrant ad superiorem in locis, vt iuribus superius alleg. † In tertio principali casu, videlicet, in delegato principis, dicendum est simpliciter, quod potest, vt in c. significasti, & quod ibi no. de offi. deleg. & c. ex literis, & c. quæ uo Pio. in prin. ff. de reg. iur. Et hoc dicit procedere s̄m merum ius cano. sed de iure ciuili vr̄ dubitare. Sed cum, hoc sit clarū de iure canonico, vt in iurib. superius alleg. & de iure ciuili non reperiatur expresse ꝰrium, standum est iuri canonico, vt in iurib. alleg. cum in dubio iuris ciuilis recurratur ad consuetudinē. l. si de interpretatione, & l. minime. ff. de legib. multo fortius dēt recurri ad ius canonicum, cum sit maioris authoritatis. Facit ad hoc, quod no. in c. per venerabilem, qui fil. sint legi. & in c. Raynutius, & in c. Raynaldus, de test. in c. 1. de no. oper. nūc. & quod possit, tenet Bar. in d.l. a diuo Pio, & dicit expressum, in l. 1. & fi. C. de iu. † Vlt. casu, s. in delegato inferioris a principe multas & varias opi. retuli. Ego tñ puto posse indistincte, de iure can. ēt si non committatur principaliter. & expresse. Et moueor multis iuribus, & rationibus, per c. ex literis, de offi. deleg. & vr̄ singula re in hac materia, vbi expresse dr̄, delegatum posse iurisdōnem quam habet, alteri demādare in executione snię. Et probat no. iste tex. & ēt colligitur ex casus positione, quam facit ibi glo. qꝫ accessorie vr̄ concedi merum, seu mixtum imperium pro exercutione sententiæ. Item facit ca. 3. de eo, qui mit. in poss. cau. rei fer. vbi delegatus inferioris dedit possessionem ex primo decreto, & Papa approbat ibi certo casu, illā missionē. † Item facit, qa executio est meri imperij, vt no. Inn. in c. transmissam, de ele. & c. ex literis. Et per hoc dico opi. d. Ant. veritate minimè fulcitā, nihilominus transir sub generali commissione, probatur in d. dum distinguit inter expresse cōmissum, & tacite, vt primo casu veniat executio, secundo non, quia in generali commissione non veniunt ea, quæ sunt meri imperij: nam hæc ratio militat in commissione facta per principem, & tñ certum est, qꝫ cōmissa sibi causa simpliciter, vr̄ ēt cōmissa executio, vt probatur in iuribus prælleg vt ꝯ. de dote post diuor. rest. c. de prudētia. vbi per viam accessorij venit nedum executio causę principalis cō missę, sed ēt executio causæ, quæ venit accessorie: vnde cum sit eadē ratio in delegato inferioris, quę in delegato principis, videlicet, vt veniat accessorium, debet esse eadem iuris obseruātia. facit ca. translato, de const. cum sim. Et sic cum executio ve † certum sit de iure canonico ea, quę sunt mixti & meri imperij posse delegari, vt in c. quod sedem, de off. ord. & bene probatur

in cle. 1. de hær. & in c. 2. de off. vica. lib. 6. transibit ergo executio facta delegatione causæ principalis. Et idem forte potest dici in iure ciuili. Et licet principaliter non sint delegabilia per inferiorem a principe ea, quę sunt meri & mixti imperij, tñ accessorie transeunt, arg. l. quoties. C. de iud. Et d.l. a diuo Pio. rñderi potest vt gl. dicit. Nō enim negat ille tex. quin ēt ipsi delegati possint, sed solū dicit, qꝫ ordinarij delegantes debent mādare snias suorum delegatorū executioni. Forte. n. nō pñt, de facto, vt sępe ꝯtingit, ipsi delegati suas sententias exequi. Sed ēt pōt rñderi, ad hoc c. alter, vt s. respondeo. vide in simi. c. significasti, de off. delega. vbi ordinarius debet mandare executioni snīam delegati principis, & ēt ipse delegatus pōt, vt ibi no. & in c. ex literis, & in c. quærēti. eo. tit. Simile in c. cum ab ecclesiarum, de off. or. Sed ad tenendum, qꝫ aliud sit de iure ciuili, multa me compellūt, & primo auth. & qui iurat. C. de bo. auth. iud. pos. vbi aperte vr̄ in nuere tex. delegatum inferioris non posse, propter contumaciā partis, decernere missionem in possessionem ex primo decreto, quod apertius ibi tenet gl. Et pro hoc est in authē. de exhi. & intro. re. §. si vero. super verbo, omne. cuius ꝯrium de iure can. aperte innuitur, in ca. cum venissent, de eo qui mit. in poss. & facit prælleg. c. ex literis. Secundo, multum vrget, qꝫ aliud sit de iure ciuili. l. properandum §. sinautem reus. C. de iudi. ibi. (Siue iudex ipse ex sua iurisdictione hoc facere possit; siue per relationem ad maiorem, &c.) Facit ēt auth. qui semel. C. qūo & qñ iud. vbi deleg. a principe datur tñ potestas cit. ndi per edicta, dele. autem ab inferiore denegatur, vt ibi a ꝯrio: & in prælle. auth. & iurat. multo ergo fortius ei interdr̄ executio. Et optime facit text. iuncta gl. fi. in l. fi. ff. de offi. eius cui mand. est iurisd. vbi patet, qꝫ simpliciter mandata iurisd. nō veniunt ea, quę sunt meri & mixti imperij, quia talia ēt expresse non sunt delegabilia: secus de iure can. vt s. dixi. Et hęc opin. est cōis, de qua tñ dicendum est, vt plene no. in præal. c. significasti, de off. deleg. Non obst. hoc c. qꝫ vr̄ innuere idem esse de iure cano. vt nō possit, qa expresse nō negat, vt s. dixi. Vel pōt dici, & notabilius, qꝫ loquitur in deleg. dato ab ordinario propter causam suspicionis: vnde cū in exequendo nulla sit suspicio, de app. c. nouit, vr̄ deleg. tātum ad cognitionem, in qua est suspicio, & non vltra. & sic limitatur dele ga. ad meniūram causæ deleg. Ad tōnem Bar. qꝫ expirat iurisdō lata sententia, respondetur per gl. de off. deleg. c. quęrenti, qꝫ expirat, quo ad actum cognoscendi, non quo ad actum exequendi, & hoc bene probatur in d.c. quærenti, & c. significasti. eo. tit. & c. ex literis, vbi clare probatur. Ex prædictis pōt elici conclusio non. Delegatus inferioris a principe potest propriam snīam actualiter exequi, quamquam snīæ executio specifice ei ꝓmissa minime fuerit, licet secus de iure videatur. Rector scholarium, mero iure inspecto, suam snīam eriā actualiter, executioni mādare pōt. & idem in vicario epi, & alterius potestatis, est censendum. Ex quo infertur, qꝫ habens simplicem iurisdōnem, valeat ēt exercendo exequi, ei tamen actualis executio denegatur. Et per prædicta dico, materiam intrinsecam huius c. expeditā. Aggredior extrinsecā. † Quæro primo, quia tex. absolute dicit epi-
40 scopum adeundum in actione mouēda ꝯ clericum, quid si episcopus adirus negligit iustitiam exercere, an in defectum succedat Metropolitanus, & possit adiri a subditis suffraganeorum p viam querelę? super quo dubio quotidiano duas reperio sententias principaliter. Prima fuit opi. gl. 9. q. 3. in summa, quæ habet, qꝫ sic, allegat c. cum simus, ea. causa & q. eādem sententiam secuta est gl. in c. pastoralis, & in c. irrefragabili. de off. ord. & gl. in c. 1. de iup. neg. prælL. lib. 6. & Hostien. ibi, & in summa, de off. or. c. quid pertinet, sub § sunt autem. ver. debet præsul. & idem Io. Mo. in d.c. 1. Non obst. tex. in præll. c. 1. de sup. ne. præla. vbi Archiepiscopus non succedit in iurisdictione episcopo ob sua demerita excommunicato, quia secundum eum, aliud in negligentia, quam in excommunicatione, quia negligens in iurisdictione, & sic nil mirum, si ad proximum deuoluitur, & inducit Host. literam præal. c. quæ dicit, qꝫ ex culpa episcopi non deuolutur iurisdictio ad archiepiscopum, non dicit negligentia. Vn de ꝓcludit Host. in d.c. 1. qꝫ si episcopus tertio monitus, nō procedit, vel prima vice denegauit expisse, Metropolitanus cognoscet, alleg. de off. ord. c. duo simul, de sup. negli. præla. c. 1. Consuluit tñ, qꝫ Archiepiscopus subditum remittat ad suffraganeum, statuens sibi ꝰpctentē terminū, quo subdito iustitiā faciat, quo elapso, si id non fecerit, diffamaī, allegat de off. ord. c. quanto, in fi. & c. ad reprimendam. & c. irrefragabili. §. excessus. Hanc eandem sententiam visus est sentire Ioan. Cald. in c. nullus, de iure pat. alleg. c. duo simul. Contrariam sententiam fouet Archi. in d.c. 1. de sup. negli. præla. lib. 6. quia qꝫ archiepiscopus in negligē tijs suppleat, non est de iure cautum, alleg. no. per Inn. in c. quia diuersitatem, de concel. præben. vbi dicit qꝫ hæc pœna deuolutionis de vno ad alium non debet imponi, nisi in casibus, in iure expressis, alle. 9. q. 3. c. nullus, & c. ꝰquestus, de of. or. c. duo simul. & c. pastoralis. 2. respondo. 3. q. 2. c. amputato. & c. si decet. Idem Franc. Vercel. nisi in casib. secundum eum. Primus in absolutione ab excōicatione, de off. ord. c. ad reprimendam, & in

Universidad de Deusto
Biblioteca

correctione criminum, de cẽſi. c. Romana, §. notoria. lib. 6, vtroque enim caſu mora affert periculum in illa: ſicut ſpecialitas rationis. Hanc ſententiam, q̃ non ſuccedat, vꝫ ſentire Inno. in d.c. Romana. & ſi dicatur, q̃ per hoc etiam remanebunt impunita crimina, contra no. de ſent. excom. c. vt famæ. reſpõdetur, q̃ archiepiſcopus coget eum, vt procedat, & pronunciet, quod poteſt, ratione peccati negligentiæ. 83. diſt. c. cum de quorundam. 12. diſt. c. de his, in fi. & quod no. Inno. & Hoſt. de cle. non reſi. c. ex tuæ. Non obſt. decr. vltima, de cenſi. lib. 6. quia non de correctione ſimplici, ſed de viſitatione loquitur, ſecundum eum. Et hanc opi. recitando videtur tenere idem Ioã. And. licet expreſſe non declaret intentionem ſuam, ſed clarius, & expreſſius ipſam ſentit in c. nullus, de iurepatro. & in d. cap. paſtoralis. de offic. ord. & in d. c. nullus. Sed contra hanc ſententiam videtur militare d. c. duo ſimul, in fi. in ver. quandiu. Sed dico, q̃ non obſt. quia arg. a contrario ibi non ſumitur, quia ſuccedat Archiepiſcopo negligente, ſed bene ſumitur, q̃ clerico volente reſpõdere corã Archiepiſcopo, Patriarcha ſuccedit Archiepiſcopo in iuriſdictione, quod tamẽ falſum eſt, quia iudicium in inuitum redditur; ideo non ſumitur ibi arg. a contrario ſenſu, vt ibi gl. & clarius Inno. Secundo videtur obſtare, c quanto, in fi. de offi. or. vbi patet, q̃ Abbate negligẽte, epiſcopus ſuccedit in correctione monachorum. Sed contrariũ videtur aliqualiter vrgere: attamẽ dico, q̃ illud loquitur in inferioribus epiſcopo. Nam prælati inferiores habent iuriſdictionem a iure communi, inquantum ſint vigiles, & ſolliciti in iuriſdictione exercenda, aliàs iuriſdictio ad epiſcopum pertinet qui eſt ordinarius totius diœceſis, vt probatur in d. c. quanto, & de iud. c. cæterum. cum ibi not. Itẽ in dominis feudorum erga vaſallos, vel quatenus intelligitur de archiepiſcopo reſpectu epiſcopi, q̃cedit in crimine notorio. Nam illud delictum, de quo ibi, non poterat non eſſe notoriũ, vt ibi no. Io. And. quo caſu poteſt Archiepi. procedere ad punitionem, vt in præal. §. notoria. Non ob. c. 1. de ſup. neg. præla. li. 6. quia ibi diſponitur contra factum contingens. Ibi. n. epiſcopus excommunicat ſuos ſuffraganeos, & poſtea facit edictum, q̃ omnes ſubditi ſuffraganeorum ſuorum habeant recurſum, ad eum. Quod quidem edictum Pa. ibi reuocat, quia non deuoluitur iuriſdictio in Metropolitanum, etiã ſi proprijs culpis excommunicatione tenerentur ſuffraganei, quia hoc non reperitur iure cautum. Pro hoc tamẽ non videtur tex. ſentire ibi, vt pro negligẽtia fiat deuolutio; imo potius innuit oppoſitum ex identitate rationis, vt nunquam trãsferatur, niſi in caſibus a iure expreſſis; & ſic concordat cum d. c. paſtoralis. Item cum hæc deuolutio ſit pœna, non eſt infligenda; niſi in caſibus in iure expreſſis, de pœ. diſt. 1. c. pœnæ. & no in c. fi. de iur. pat. Et ideo poſſet non abſurde in hac materia diſtingui, vt negligente cap. vel ſuperiore, non ſuccedat regulariter alius, niſi Papa. Sed negligẽte inferiore ſuccedit epiſ. Primum probatur in ca. paſtoralis, de off. or. vbi dicit, q̃ licet epiſ. ſit ſubiectus iure Metropolitico Archiep. attamen in ſubditos ipſius epiſ. nullam habet iuriſd. exceptis quibuſdam caſibus, vñ põdero verbũ nullam, &c. Et ſic regula traditur negatiue. Non eſt ergo ordinarius diœceſis epiſcopi, ſed tantum ipſius epiſcopi, nec in ſubditis vendicat ſibi iuriſdictionem; exceptis quibuſdam caſibus, ſeu articulis in iure expreſſis, vt ibi cum ergo iſte articulus negligentiæ nullibi ſit expreſſus, ſiue a iure cõprehenſus, vt ibi ipſe ſuccedat, ſlabimus re
41 gulæ ibi traditæ. † Et hæc regula confirmatur per præalle. c. duo ſimul, vbi dicitur, q̃ Primates, & Patriarchę nil iuris præ ceteris habent; niſi inquantum, & ſicut canones concedunt, & cõſue. contulit ab antiquo. Ad idem c. venerabilibus, de ſent. excom. lib. 6. in prin. vbi cauetur, q̃ ẽt in ſententia excom. non deuoluitur cauſa ſubditorum Epiſcopi, ad Archiepm, niſi per appellationem, licet poſſit ſubditus Epi conqueri, appellatione ceſſante. Nec obſtat prædictis d. ca. Romana, & c. cum ſimus, quia ponunt caſus ſpeciales, vt in eis patet. Et idem in ſimilibus eſt dicẽdũ. Secus autem in inferioribus, reſpectu Epiſcopi, quia, vt ſup. dixi, Epiſcopus eſt ordinarius totius diœceſis, in c. 1. de offi. or. & c. cum Epiſcopus. eo. tit. lib. 6. Vnde pinguiorem iuriſdictionem habet q̃ Archiepiſcopus, reſpectu ſubditorum ſui ſuffraganei, vt not. in d. c. paſtoralis. per gl. & Doct. in c. cum ab eccleſiarum, eo. tit. in glo. vlti. quæ eſt notabilis in materia, & quod dicam in ſequenti. Et ex prædictis elicitur 11. concluſio, q̃ Epiſcopo pro ſuis exceſſibus excommuni. vel iuriſdi. exercere negligente, eius iuriſdic. regulariter ad Metropolitanum non deuoluitur, quamquam in caſu negligentiæ ad iuſtitiã miniſtrandam per eundem compelli valeat. In prælatis vero Epiſcopo inferioribus, quo ad ipſum, ſecus eſt cenſendum. Et ex hoc infero corolarium, pinguius, ius habent Epiſcopi in ſubditos ſuorũ ſubditorum, q̃ Archiepiſcopi in ſubditos ſuorum ſuffraganeo-
42 rum † Secũdo principaliter quæro, tex. hic ſimpliciter dicit, Epiſcopum adeundum in cauſa mouenda contra clericum eccle. collegiatæ, vel contra monachum alicuius monaſterij non exẽpti, an debeat adiri Epiſcopus, ſeu Præpoſitus, vel Abb. glo. in c. quanto, de off. ord. refert tenere Hug. q̃ ſi agatur in figura iudi-

a cij, ſolus Epiſcopus debet cognoſcere, a de cauſa cleſcetur ſecundum regulam clauſtralẽ, & loquitur de mona- q. 1. c. de pſona, & C. de patr. pot. l. 3. & de emẽd. pp. in l glo. ibi ℈. & in d. c. cũ ab ecci. & in auth. de defenſori. cau col. 3. & c. decernimus, de iud. & C. de iur. om. iud. l. fi. in eccl. de maio. & obed. & c. ſicut. de ſimo. in quib. iur Abb. ſeu ſuperiorem poſſe mona. excõicare. Idẽ vꝫ tene Vinc. & Gof. cũ gl. in c. de perſona. & c. experiẽtię. xj. q. vꝫ ſentire gl. 1 c. 1. 8. q. 2. quæ dicit, q̃ ſi ordine iuris agitur nachum, corã eo agendum eſt, ſecus ſi nõ in forma iur app. c. reprehenſibilis. Inn. vero recitãdo in ꝑalle. c. quã guit, q̃ in his, quæ ſpectant ad regulã, Abb. ꝓcedit Epm. eis magis dẽat monac. obedire Abb. q̃ epiſ. Idẽ no. gl. in fi. 1 1. q. 3. & 8. diſt. c. quę ℈. & 27. q. 1. c. dευotã. & de pœ gl. vbi fm Inn. & Io. An. in d. c. quãto, dicit, q̃ ſi monac cauerit, abbas ad reuocandũ eũ, & puniendum intendit gulam a ſuperiore approbatam, & ſi fm eam fuerit cir cijciet eum: quia ex quo ſuperior confirmauit regulam bati dediſſe poteſtatem faciendi ea, quæ in regulis cõ Si vero accuſaretur in iudicio, tunc procedẽdum eſſet ſcopo, quia minor epiſcopo cauſas criminales non agi 2. c. monaſteria. Si vero agatur ciuiliter, tunc qõ non p in monacho, cum nihil habeat. 12. q. 1. ca. nolo, & c. nõ Sed ſi Abbas haberet clericos ſeculares ſub ſe, & in alij ſterijs a ſuo monaſterio diuiſis, tunc poterit cãs corum audire, cum ſit ordinarius eorum. Et hoc ſi actor vult qu niã apud abbatẽ deponere. Non enim cogit quis eos c ſub abbate, imo põt ipſos cõuenire ſub eꝑo, & alijs or Ideo non poterunt excipere de foro, ſ. q̃ primo ſint co di ſub abbate, ſicut in alijs, qui eligũtur ab vniuerſitat no. in c. cũ ab eccleſiarũ. & facit præalle. l. fi. C. de iur. om idem quod ℈. dictum eſt de Abbatib. tenent in plebanis prælatis clericorum collegiatarum eccleſiarũ. Colle. in to. refert quoſdam tenere abb. poſſe punire, & corrigere chum ſuum ẽt in figura iudicij, dũmodo non agat ad ordinis, & hoc caſu ſin. ſ. cum agit ad depoſitionem ab intelligunt iura allegata per Inn. Mouentur ipſi per c. quæſt. 2. vbi dicit tex. q̃ tota diſpoſitio monaſterij ſpec batem: ad idem c. abbates, ea. cã, & qõ. vbi patet, q̃ abba plenariam prãtem in monachos. Item de iure cõi præ præficitur per electionem, hẽt iuriſdõnem in eos, qui tur, vt in d. c. cum ab eccleſiarũ. Sed ipſe Collect. dicit, melius eſſe ſentire cum qui. Inn. quia infimi indices no gnoſcere, niſi de paruis; & in duob. aureis punire. C. de l. fi. 2. q. 6. c. anteriorum. & remittit ad plura no. in Spec omn. iudic. Hanc quæſtionem quo ad monachos reſp batis, reperio plene tractatam per Ioann. de Ligna. in ne in agro. de ſtatu regu. vbi format hæc talia. Monach ſepta monaſterij homicidium commiſit, & extra ſeprã rium, modo ſuus abbas habita informatione vult inqu tra eum, deinde procedere ad canonicam punitionem ſolutionem per ſententiam, iuxta nocẽtiam, vel innoc ipſius monachi. Ab alia parte venit epiſcopus, in cuius ſi ſitum eſt monaſterium, volens idem facere, & proce ſerens prædicta ad ſe pertinere, non ad abbatem, abb. c afferente, & dicente ad ſe, non ad epiſcopum pertinere tur quid iuris? & proſequitur ibi hãc quæſtionem abb. large. Et concludit, quod ad abbatem ſpectat. allegat de ad noſtram. de ſtatu mona. c. ea quæ. vbi dicitur, quod res Cap. generalis ſuos delinquentes per Abbatẽ corrigi eiſque iniungi pœnitentiam ſalutarem, iuxta ſanctã Bo regulam, & Apoſtolica inſtituta, de appell. c. repræhenſ ſi. 24. q. 3. c. corripiantur. ad hoc quod no. Archid. in c. vt rum, de conſt. lib. 6. & in c. vno. de maio. & obed. vbi dic feriores prælati habẽt iuriſdictionem ord. vnde excõm poſſunt. Item probat hoc Ioã. de Lig. per caſus ſpãles, qo paret expreſſe, abbatem poſſe punire monachos ſuos. Et

ADDITIO.

a Epiſcopus debet cognoſcere. Adde Bal. in l. ſi filius. C. de patria potes tamen Lud. Rom. in conſi. 325. incip. in propoſita q. vbi breuiter con quod Abb. habet iuriſdictionem in monachos, etiã in criminalibus que deliquerint, caſus eſt in c. ea, quæ. de ſtatu monach. & in c. Ab c. repræhenſibilis, ad fi. de appel. niſi ſit tale crimen, pro quo venian da pœna depoſitionis, quo caſu non Abbas, ſed epiſcopus cognoſc bet. Et idem dicit, ſi Abbas foret negligens in corrigendo, quoniam tunc corrigit & punit epiſcopus, c. quanto. de off. ord. Et hæc eſt com opi. ecũdum eum, quam etiã tenet Io. de Lig. in cle. ne in agro. de & etiam no. in c. de perſona. 11. q. 1. Et an religioſus portans habi tello, exculetur a pœna excommunicationis, & apoſtaſiæ, vide Ola ſi. 132. incip. factum tale eſt. col. 4. ver. item confeſſio, & conſil. ſeq ter ſancte. col. pe. ver. tert jo objicitur. Et quid ſi Abbas non ſufficien nuit monachum, an poſſit monachus per epiſcopum vlterius puni Lud. Rom. in præalle. conſi. De monacho delinquente ad quem pertin rectio, & punitio, vide plenißime per Guid. Papæ, in quæſtionib incip. ad quem pertineat. Henr. Ferran.

adducit ca. ſicut ex literarum, de homi. vbi innuitur q̃ prior, & fratres Carthuſienſes cognoſcunt de homi. per eorum fratrem commiſſo. Sed̃o adducit c. moniales, de pur. can. vbi moniales de libidine, in ſuo capitulo corrigũtur. Tertio inducit c. ſignificaſti, il 2. de hom. vbi Abb. S. Tri. cum Lau. ſuo regulari cano. in quiſito de hom. per eum commiſſo, quærit a Papa ꝓſilium ſalutare. Non. n. fm eum poſſet Abb. ſignificare ipſi, vbi diligenter inquiſiuiſſet de eo, ſaltem cum eodem cano. qui prius eſt requirẽdus. 2. q. 2. in primis. Quarto inducit c. ſuſcepimus, de ho. vbi Abbas S. Benedicti de ſuis duobus, mona. inquirit, qui commiſerunt homi. illorum, & erant mona. in magna culpa; quare, vt vterq; de dictis monachis dẽat expiare peccatum ſuum, ad arbitrium Abbatis, mãdatur ibi per Papam, q̃ Abbas puniat eos. Si enim punitio, & impoſito pœnitentię ad epiſcopum pertinerent, remitterentur per Papam ad epiſ. non ad Abbatem, ar. de decl. c. ad audientiam, & de trans l. præla. c. inter corporalia, ver. ſed neque. ver. præſtitimus, & ſic vꝫ, q̃ Abb. poteſt inquirere cõtra monachum, ex quo punit, & inquirit de homicidio, †qđ in ter grauiora, & horribilia computatur, de temp. ord. c. quæſitũ, de accuſ. c. inquiſitionis, in princ. & de pẽn. diſt. 1. c. miror. Item de ex prædictis cõcludit, q̃ Abb. debet cognoſcere de crimine ſui monachi, cum proceditur contra eum inquirendo, & denũciando, q̃ intelligit verum, niſi eſſet talis caſus, in quo fieret degradatio, ẽt ſi ageretur per viam inquiſitionis, vt eſt hæreſis, de qua habetur in c. ad abolẽdam, de hæret. quo caſu pertinebit ad epm, qualitercunq; agatur, ẽt ſi ſit exemptus, vt idem ibi credit in fallacio ſarum Papæ, & in alijs caſibus, in quibus degradatur qualitercũq; agatur, vt ad ſolum epm ſpecter cognitio. Si vero agat ciuiliter, vel p querimoniam; non hẽt locũ qõ fm cum, co ram quo agi dẽat, cum monachus ſimplex clauſtralis nõ poſſit ciuiliter conueniri, cum proprium non hẽt. 12. q. 1. c. non dicatis. c. nolo, & 11. q. 1. c. de perſona. & no. Inno. & Hoſt. in præal. c. quãto. Imputet ergo ſibi, g cũ eo ℈it. Et putat hoc verũ, ẽt ſi interuenerit iuſm ℈ctui ꝑdicto: † cũ monachus iurare nõ poſſit, ſi ſuadet ei, q̃ nõ iuret, in rub. quæ ſunt inſtra bonorũ operũ. Nec ẽt hẽt executionẽ ꝓprię voluntatis, de elec. in 6. c. quorundã, & c. religioſus, de teſt. lib. 6. Et ita pro nõ iurato habeat x. diſt. ca. vides, & C. de leg. l. non dubiũ, & c. qđ aũt, de iu. pa. Nec ob. c. cum C. laicus, de ſo. cõp. lib. 6. vbi hr, q̃ rõne iuſi ꝙueniẽdus eſt qs co rã iudice eccleſiaſtico, cũ Abbas ſatis ſit eccleſiaſticus iudex, q excõicare põt, de off. ord. c. cũ eccleſiarũ, & c. quãto. & de ſimo. c. ſicut tuis. & de maio. & obe. c. in eccleſijs. Si aũt ꝙueniatur de facto rõne dicti ℈ctus, ꝙuenietur coram Abbate, alle. no. de off. ord. c. quanto, & de accu. c. ex parte. † Et hoc putat verum, q̃ nõ poſſit agere ℈ monachum clauſtralem; niſi ſit in ſtudio ℈cũ Abbatis licentia, ga tunc poteſt agere, & defendere, & oĩa facere, ſi ne quib. in ſtudio bono mõ eſſe non põt, vt no. de acc. c. ex parte, & in c. vt periculoſa, ne cleri. vel mo. lib. 6. & põt vſq; ad, pbabilem ſummã monaſteriũ obligare ſup mutuo, vt no. 12. q. 2. c. non dicatis, & in præall. c. vt periculoſa, per Arch. Et tunc ſi agatur ℈ monachum, qui põt agere, & defendere, vt ℈. dictum eſt, ꝙuenitur coram Abbate p iura ſuperius allegata. Si aũt conueniatur monaſterium, in quo caſu potuit (vt ℈. dictum eſt) monaſterium obligare, coram eꝺ agitur, cum Abbas hẽat monaſterium defendere, dæ reſcr. c. edoceri, cum ibi no. g a non põt eſſe Abbas pars, & index, 4. q. 4. c. nullus. Si aũt monachus, prior, vel adminiſtrator ꝙuenitur nomine ſui beneficij, ſuper ℈ctu aliquo cum eo inito, g a agere, & defendere ꝑt, noĩe ſui beneficij, de iu. c. cum deputati, no Do. in c. edoceri, de reſcri. & de reſti. ſpol. c. cum olim, el 1. credit Io. de Lig. q̃ conueniri debeat coram Ab. per gl. in præal. c. quanto, cum gnaliter de monacho ℈hente loquatur, & per alias rõnes ℈. poſitas, & nullus alius ℈hit, quã dictus adminiſtrator. Et prædicta omnia de correctione criminũ facienda per Abbatem, & conuentione fienda coram Abbate in ciuilib. qõnibus dicit vera eſſe, ẽt ſi monachus ℈hit, vel reſideat in alia diœceſi, q̃ vbi eſt monaſteriũ, quia monachus vbi cũque fuerit, ſemper eſt ſub iuriſdõne Abbatis, quem vice Dei ſuper caput ſuũ poſuit. 29. q. 3. c. ſtatuimus, de elect. c. ſi religioſus. li. 6. & monachus fictione iuris ſemper eſt in clauſtro, vt no. Inn. & Abb. de ſen. excom. c. cum illorum, & Archi. ne cleri. vel mona. c. vt periculoſa, & probatur in d. decre. cũ illorum. vbi ſi duo monachi diuerſorum monaſteriorum ſe pcuſſerint, pertinet ad vtrunq; Abbatẽ abſolutio, & ita datur iuriſdõ extra clauſtrum, quia non põt fieri, q̃ ambo monachi eſſent in proprijs monaſterijs. Probãt ẽt eo. tit. c. canonica, vbi prior hoſpitaliorũ, abſoluit fratres ſuos, qui multa habent clauſtra, & ita extra clauſtrũ vbicũque iuriſdõnem habet Abbas in ſuos monachos. Dicit tamen q̃ ſi locus, in quo monachus reſidet, & contraxit, eſt remotus ab Abbate, ita tamen q̃ non cõmode per actorẽ adiri poſſit, q̃ poterit ꝙueniri corã eꝺ, nec obſtabit exceptio, q̃ primo conueniendus ſit coram Abbate. Et ſic probat. Nã monialis propter abſentiam Abbatiſſæ, quia mortua eſt, agit nomine proprio reſtituendo, ℈. de reſcr. c. cum dilecta, in fi. quod non facit Abbatiſſa, vt no. de ſenten. excommunicatio. cap. parochianos. Facit quod no. gloſ. in c. non dicatis. 12. q. 1. quæ dicit monachum poſſe agere, iniuria ſibi illata, b ſi Abbas eſt absẽs, nec reliquit procuratorem, ergo in caſu nõ ꝓp absentiã Abbatis, conueniret monachus coram diœceſano. Item filiuſſa. agit, & defendit, abſente parte, ff. de iud. l. ſi longius, §. ſi filiuſſa. & not. in d. decr. cũ dilecta. Ita incõmoditas mutat alicuius ſepulturã, de ſepul. c. is qui, lib. 6. Et religioſo dat electionem ſepulturæ, cũ ad monaſterium ſuum commode portari nõ põt, quamuis vel le, vel nolle non habeat, in ca. religioſi, a ℈rio, de ſepul. lib. 6. ad hoc quod no. in c. cum ex literis, de in integ. reſt. in gl. pe. vbi ponuntur, ver. [Non facit ergo parum diſtãtia longa viarum. Pro rogat inducias, onus aufert, impedimẽtum. Cogitat adire forũ conſeruat ius dominorum.] Et ſic diſtantia cogit adire forum vbi alias non adiretur, & ſic allegatur ibi d. l. ſi longius: vnde dicit, q̃ ſi prædictus monachus diſtat ab Abbate, vt ℈. dictum eſt, habebit electionem actor, vt ipſum conueniat coram Abbate, vel coram epiſcopo, & ſic ſecundum eum debet intelligi, & ſaluari opi. Inn. & Hoſt. & alle. no. in prædicta dec. quãto. Alias autem ſi ſit prope, debet recurrere ad Abbatem, arg. de reſcr. c. ſtatutum. lib. 6. & per rationes, & iura ſuperius alle. Propter † vero
46 Abbatis negligentiam non eſt dubium, cum ea apparuerit, qđ pertineat ad epiſcopum, vt in decre. quanto, de off. ordi. in fi. & in c. graue, cum ibi not. & per not. per Archid. in c. vno, de maio. & obed. lib. 6. in ver. hominis. Item in notorijs idem eſt, cum ſtatim Abbates non corrigunt, de cenſi. cap. Romana. §. notoria, quia poſſunt dici merito negligentes, quod intelligit in notorio facti permanẽtis, vel interpellati, de coha. cler. c. ſuper eo, de vſu. ca. cum tu. non autem in notorio facti tranſeuntis. Item vbi appellatur ad eum, de app. c. Romana. §. 1. lib. 6. Et ad c. 1. de priui. lib. 6. ꝙ videtur obſtare in eo, q̃ innuit q̃ etiam exẽpti delinquentes

ADDITIONES.

a Niſi ſit in ſtudio. Non tamen tenetur monaſterium ad mutuum contractum, propter exceſſiuam expenſam ſtudij, vt per Panor. in c. quanto, col. fi. de offic. ord. Et an monaſterium teneatur ratione debitorum ante ingreſſum monaſterij per monachum contractorũ, vide Lud. Ro. conſ. 212. inci. pro habẽda. Et an Abbas repetat ſolutum per monachum, vide Bal. cõſ. 131. inci. ꝓcurator. in 3. vol. Et adde, quòd monachus cõtra ſuum abbatem poteſt agere pro alimentis in futurum ſibi præſtandis, ſed non pro ſubractis, vt per do. de Rot. deciſ. 305. incip. monachus. in nouis. Henri. Ferran.

b Sibi illata. Aduerte tamen, quod Abbas poteſt remittere iniuriam monacho factam, quia monaſterio quæſita eſt actio iniuriarum, nec ſibi, quia quod fit per Abbatem & Capitulum, videtur fieri per dominum, nec dicitur hoc factum ambitioſum, vbi habetur reſpectus magis ad Deum, quam ad liberatẽ, vt dicit Bal. in l. præles, col. fi. in vlt. q. C. de tranſac. Et vide Pet. de Anch. in c. parochianos, de ſent. excom. & ibi quid iuris, ſi facta eſt iniuria clerico ſeculari, an actio iniuriarum detur eccleſiæ, vel ſibi. Henri. Ferran.

Universidad de Deusto
Biblioteca

linquentes extra locum exemptum, vel ꝺ̃lentes possunt conueniri coram episcopo loci, respõdet Io. de Lig. ꝙ loquitur, qñ prælati inferiores sunt negligentes, vel in notorijs, vel vbi agit accusando; vel in casu, vbi degradari debent, & superessent omnia superiorum, per illud c. correcta vel secundum eum loquitur, quando rõne exemptionis non defenderent, quin punirẽtur per ordinarium, si delinquant, vel contrahant extra domicilium. Sed non negat quin, possit defendi per anteriora iura, coram eo, quæ Papa reuocare non intendit, de ele. c. ecclesia, il 2. Vel melius ad illud c. dici potest, ꝙ loquitur de his exemptis, qui cessante exemptione sunt immediate sub ordinario loci, vt patet in prin. illius tex. ibi, {Suam in ipsis iurisdõnem, prout ius exigit, exercere,} & sic loquitur de principalibus prælatis eccle siarum exemptarum, qui cessante exemptione, conuenirentur ratione delicti, contractus, vel alia ratione coram ordinario loci. 16. q. 2. c. abbates, 11. qõ. 1. c. de persona, cum si. Aut loquitur in monachis, qui omnino suo priuilegio cessante discuti & puniri debent per suum abbatem, vt supra dictum est, nec priuilegium debet eis esse damnosum, arg. de priu. c. in his. Sed quam
47 formam ꝓsequetur abbas, vel commissarius suus inquirendo ꝓ tra monachum suum de crimine ꝓsequetur ne formam iuris, vt in c. qualiter, & quando. §. debet, de accus. vt vocetur ad videndum iurare testes, de test. c. in nomine domini. Vel procederet secundum statuta regularia, vbi procedit simpliciter, & de plano, sine strepitu, & figura iudicii, secundum quam formã non tradunt capitula, de quib. in d. §. debet. Nec vocatur ad videndum iurare testes, quia est de ordine iudiciario, nec admittit appella. de app. c. ad nostram. & c. reprehensibilis. & cap. cum speciali. §. fin. nec alia subtilitas iuris seruatur, sed proceditur, secundum obseruantias regulares, & diuersas obseruantias religiosorum. & de ista forma habetur per Card. & Io. de Imo. de rei. do. c. 1. lib. 6. in fi. magnę glo. quam ergo formam de istis sequetur Abb. Io. de Lig. in præall. loco dicit, ꝙ potest sequi suã formam per decre. sępe, alias, de statu reg. c. ea, quę. in prin. Sed tutius est ei, procedere fm secundã, quia si iuxta primam procederet, haberet dicto monacho prouidere de expensis aduocatorum, & in alijs sumptibus, cum proprium non habeat, de accu. c. ex parte, & c. pen. §. fi. quamuis in alio casu loquatur, quia se, & sua de dicauit. C. de sacrof. eccl. auth. ingressi. & auth. si qua, canoniza
48 ta 19. quæstio. vlt. cap. si qua. & de prob. cap. in præsentia. ꝓ & nisi faceret sibi expẽsas, priuaret eum defensione sua, quæ exceptio ẽt diabolo, si esset in iudicio, denegari non debet, de excep. c. cũ inter, & 11. q. 3. c. eorũ. Quare tutius est fm eũ, vt ꝓcedatur fm secundam, & si procedet fm eam, nõ administrabit sibi expen sas, qa nec eas facturus est. nec admittit ad eas, arg. ꝓdictorũ, ca. ad nram, & ca. reprehensibilis, & c. cũ spãli. Item dicit, ꝙ psona ecclesiastica p Abbatem põt redire ad secundam, procedendo fm regularia instituta, & ꝙ lis proprie inter Abbatem & monachos esse non põt, ff. de iud. lis nulla. & de synd. c. vno. Et qualitercunq; Abbas de sui monachi salute querit, ille debet humiliter obedire, vt in præalle. decr. reprehensibilis. Nã siue plectendo, siue ignoscendo, hoc solum bene agit, vt vita hominis corrigatur. 23. q. 6. c. ꝓdest, ꝙ vna actione suspensa trãseatur ad aliã de causa pos. & proprie. c. pastoralis, de test. c. significauerũt. no. hoc in Spe. in tit. de iniqui. §. vltra. ver. Itẽ pone, & in ver. sed nũ quid. Nec ob. de postu. præla. c. 1. lib. 6. de elect. c. vt quis duas, & c. ab eo. e. tit. & lib. vbi via electa nõ potest reuocare, nec redire ad aliam cum damno alterius, hic sine damno monachi, quia facilius procederetur per secundam, q̃ per primam, vt ꝛ. probatum est: tenet hoc Ioan. de Lig. in præalle. cle. ne in agro. Et hæc dicta primo examinabo, reducẽdo ipsa ad aliquos articulos. Nõ enim tangitur de alijs prælatis inferiorib. vt præposito, plebano
49 & similib. † Inn. in c. ad hęc, de offi. ordi. & Io. And. & Host. post eum concludunt, tales prælatos in subditos suos tantum habere leuem iurisdõnem, & non granem. Et grauem vocant, depositiones clericorum, etiam in minoribus. Allegant no. de ele. c. transmissam. 15. q. 7. c. episcopus. Idem de suspẽsione perpetua, vel multum diuturna, allegant de excess. pręla. c. 1. Idem de minore beneficio, & diuisione eiusdem c. sint nanque. & vide bonam gl. in clem. ne. in agro, de statu reg. Idem de dispensatione, de eo, qui fur. ord. susce. c. 2. & quod ibi no. Inno. & de si. presby. c. fi. Idem de authoritate interponenda alienationi rei ecclesię. 12. qõ. 2. c. sine exceptione, & c. Abbatibus & c. placuit. & generaliter omnia, quæ non expediunt prælati soli sine cap. de his, q̃ fi. a prælat. c. notuit, & c. quanto. Item iurisdõ in monasterio, de offi. Archid. c. fi. Item matrimonialis causa. de excess. prælat. c. accedentibus. Item datio dimissoriarum, de offi. archid. c. significasti. Item causæ criminales graues. de procu. c. querelam. Itẽ omnia quę sunt episcopalis ordinis, de quibus de elect. c. quod sicut, & c. transmissam. 68. dist. cap. quamuis. Item dicunt, quod talis iurisdictio non extenditur ad notabiles personas, vt in ipso nuncient, vñ Arch. solum hẽt iurisdictionem quo ad parochiales ecclesias, & minores titulos. Item tales prælati inferiores nõ pñt ꝓp non residentiã priuare clericos titulis suis, nec ꝓp aliam
cãm, vt disputauit Iac. Bono. vt refert Io. And. in c. fi. de cachipresb. Et hæc confirmat dom. Anto. in c. cum contingat foro comp. vbi plus dicit, quod vbicũque agitur in figura iudicij, nisi aliud det consuetudo, isti prælati inferiores non habent potestatem. allegat. 11. q. 1. cap. de persona, & de heret. cap. iuncto, & hęc fuit opin. Iaco. Bono. vt recitat Ioan. And. in alleg. cap. fi. de offi. Archipresbyt. & cum illa opi. transit Sed And. dicit tamen do. Anto. in præallega. c. cum contingat prælatos inferiores habere iurisdictionẽ in illos, qui eos sunt, & dirigitur tũc iurisdictio plus ad personas certas quam ad locum, intantum, quod recipiunt isti potestatem communicandi, & hẽnt iurisdictionem modicam progni tionalem. Et sic debet intelligi, secundum eum de offi. cap. cum ab ecclesiarum. & quod ibi not. Putat etiam, ꝙ ctos inseruientes in ecclesia in titulos, possent pro eorũ & negligentijs non cõtentiose, sed correctionaliter, primo tempus emolumentis ecclesiæ in distributionibus & alijs liter autem ab ecclesia remouendo, putat quod non posset supra dictum est, secundum Inno. & Host. & Ioã. And. Nisi te secundum eum habeant potestatem destituendi de cõsuetudine; quia, & consequenter habent potestatem destituendi culpis, & negligentijs, si tamen non sunt supra curam inst de capel. mona. capit. 1. lib. 6. Quinimo etiam si sunt, supra instituti. Facit gl. secundum eum, in præalle. cap. 1. super ipsis, a contrario sensu, quod si isti superiores habent eccl pleno iure, & si habeant ptãtem instituendi de cõsuetudine possent tales destituere. Nec obst. rex. in eo, quod dicit, cõ dine, vel statuto, quia posset intelligi secundum eum, qui tudo, vel statutum disponit, vt tales superiores possint de re hos presbyteros institutos ad curã, cum tamen illi supe res, nec de consuetudine, nec aliter habeant ptãtem inst Et hoc secundum eum vt sentire gl. ibi in verbo, cõsuetu linquit tñ hoc sub dubio, dicendo cogita. Hoc dictum m placet, vt ꝛ. subijciam. Pau. de Leaza in cle. ne in agro, in § rum, de sta. reg. dicit, prælatum conuentualem habere iu nem fori pœnitentialis rõne collegij, & personarum ip de offi. ord. c. quanto, de ma. & obe. c. cum ecclesijs. Item ꝙ talis prelatus nõ habet iurisdictionem fori ꝓtentiosi in chianos, sed pœnitentialis tñ, & sic intelligitur, ꝙ legitur, de offi. ord. c. cum ab ecclesiarum. Do. meus, do. Card. in alle. c. cũ ab ecclesiarũ, dicit, ꝙ in loco nullus, citra eps iurisdõnem ordinariam de iure cõi. Ipse. n. solus hẽt iuris de iure cõi in ciuitate, & diœcesi, de off. ord. c. 1. Isti vero inferiores, qui ꝓsiciuntur collegio, habẽt ordinariã collegio. C. de iur. om. iu. l. fi. Ex his infert, ꝙ si prælatus episcopo hẽt ordinariam in sua parochia, vel in certa cesis, hoc est de iure speciali. Pro hoc adducit no. per A. c. prohibentur. §. his omnibus authoribus. Et Pau. in d. agro. ex hoc dicit, qđ plebanus in parochianos sui ple nullam habet iurisdictionem fori contẽtiosi. Debet illu ligere de iure communi. alleg. c. 2. cum ibi no. de excess. de non dicitur habere territorium, quod sapiat iurisdict ff. de iurisd. om iud. l. fi. de constit. c. 2. lib. 6. sed parochian prælleg. c. cum ab ecclesiarum. Quod prima fronte vide uiare prædictis, ꝙ si illud c. intelligitur de iurisdictione fori tentiosi, oportet illud intelligere, quatenus de parochia cit de iure speciali, & ratione consuetudinis. d. c. cum ge Et prædicta procedunt secũdum eum de iurisdictione in sed quoad iurisdictionem in personas, dicit, ꝙ prelatus habet ordinariam fori contentiosi in illos de collegio, & est inter eos cognoscere de causis ciuilibus, & licet non tur in vsu, est tamen de iure fm eum, arg. d. l. fi. C. de iu. om Item potest in singulos de collegio ferre sententias cen leg. c. cum in ecclesijs, de ma. & obe. cum ibi no. Et hæc in hac materia scripta reperio, ex quib. non dilucidatur hę teria, & magna ex varietate opinionum videtur resultare rietas. Nam Inn. Host. & Io. And. in præalleg. c. quanto, de ꝙ isti inferiores prælati nequeũt cognoscere de causis cri libus. Item ꝙ etiam in ciuilibus potius est in optione ac Ioan. de Lig. tenet, ꝙ etiam de crimine cognoscere posse modo depositionem non exposcant. Et ꝙ data commo debeat primo conueniri coram suis prælatis, etiam de de & contractibus aliàs ibi initis, vel commissis, loquit tam Abbatibus, non autem de ꝑ alijs prælatis secularibus. Alibi Hosti. & Ioan. And. vt supra, dixi, dicunt hos inferiores h iurisdictionem tantum in leuibus. Et hanc opin. videtur a cti do. Anto. vt supra, dixi, qui etiam addidit, ꝙ iurisdictio quam habent, nequeunt cognitionaliter, & sic in figura exercere, sed correctionaliter tantum. Do. Card. sentit, ꝙ bus habent iurisd. etiam cognitionaliter. Pau. sentit, ꝙ hę
50 risd. fori pœnitentialis tantum. Quid ergo dicendum in varietate? Et primo ponam, de iurisd. istorum inferiorum mihi videtur. Secũdo annectam circa potestatem ipsorum quas qõnes pulchras, & quotidianas. Et primo distingua-

mendo aliqua dicta doctorum in c. cum ꝓtingat, de foro competẽt. ꝙ aut quæritur, an isti prælati inferiores habeãt de iure territorium strictè, ita ꝙ habeant iurisdictio. in ibidem delinquentes, vel ꝓtrahentes, & residentes. Et dd. ni est, ꝙ nõ, sed solus epus est ordinarius in tota diœcesi, ita quod diœcesis est sibi territoriũ in spiritualib. vt patet in cap. 1. de offi. ord. & melius in cap. cum episcopus, eod. tit. lib. 6. & in cap. cum contingat, infra eo. tit. & c. si quis cum clerico, & c. de persona. 11. q. 1. Et quid sit territoriũ, & vnde dicatur, dic vt in l. pupillus. §. territorium. ff. de verb. signifi. & vide gl. in cap. 2. de constit. lib. 6. De territorio, & diœcesi, a vide tex. cum gl. in ver. diœcesim, de ele. in ele. ne Romana. Aut quæritur, nunqd isti inferiores habeant territorium fori pœnitentialis, ita quod habeant iurisdictionem pœnitentiæ in omnes ibidem habitantes, & dico ꝙ habent iurisdictionem in personas illorum de collegio, vt supra dixi, secũdum Pau. & facit c. cum ab ecclesiarum, de off. ord. & 16. q. 1. c. 1. & c. pen. & vlti. de offi. archipresbyt. Habent etiam territorium, si habent parochiam distinctam, & vnam habent curam omnium de parochia, vt in d. cap. cum ab ecclesiarum. 13. q. 1. cap. 1. Tale enim territorium non habent isti inferiores, vt separatim ab episcopo, quasi faciant caput: imò concurrunt in exercitio cum episcopo, & habẽtur isti sub episcopo, & locus est prœoccupationi, & si concurrunt ad curam, præfertur episcopus, vt superior, vt in capitu. 3. de offi. Archipresby. & quod ibi no. & de pœn. cap. omnis, & per gl. in c. 2. eod. titu. lib. 6. Est aduertendum, ꝙ istud territorium fori pœnitentialis non per omnia comparatur territorio fori contentiosi, quoniam forensis delinquens in loco, seu territorio vnius iudicis, fortitur forum illius, quo ad contentiosam iurisdictionem, vt in cap. 1. de rapto. & 3. q. 6. cap. 1. & c. fin. infra eo. In pœnitentiali vero, non fortitur quis forum alterius sacerdotis, vt no. glo. sing. in c. 1. notatur de rap. cap. 1. Et est ratio secundum Ioan. de Ligna. quare ratione contentiosi subijcitur, quia offendit iudicem, & bonum publicum, ideo pœna contentiosi, quæ propter hunc finem imponitur, punitur. Sed pœnitẽtia imponitur propter offensam Dei, & animæ proprię, ergo illi soli subijcitur, quẽ hẽt supra se scilicet iudici loco Dei, & qui index est suæ animæ. Item quia iura parochialia non cõcernũt principaliter locum, sed personas propter locum; secus in iurisdictione contentiosa. Ad prædicta facit c. super eo, de parochi. & l. pupillus. §. territorium. ff. de verbo. signifi. Hanc ratio nem Ioan. de Lig. damnat Lap. de Castel. in c. 1. de rapt. quia ali quando iniungitur peccatori pœnitentia manifesta, de pœn. c. 1. & sic ad exemplum aliorum delinquentium fuerat imponẽ da in loco delicti. Sed licet ipse damnet hanc rationem, ratio tamẽ est bona, quia principalis causa est purgatio animæ. Item q dam assignant aliam rationem, ne contingat per partes confiteri. Nam de alibi commissis non potes ꝓfiteri, in loco delicti, per partes ergo confitetur, quod non est dicendum, vt no. gl. in c. 5. de pœn. dist. 1. de quo per Host. de pœn. & remiss. §. an peccata. Hęc ratio indifferenter non procedit, quia nõ in eo, qui alibi fuit ex toto cõfessus, & nunc in eadem delinquit. Hic Lapus assignat hanc rationem, quia interest sui iudicis, vt peccata sui peccatoris cognoscat. Prouerb. 27. c. & notatur de pœn. & rem. comnis, & c. 2. eo. tit. li. 6. & hæ rationes sunt bonæ, & notandæ. Et licet supra dixerim, hic inferiores, nec maiores, nõ habere iurisdictionem forensium in eorum parochia delinquentium, si sunt extranei, habẽt tamen iurisdictionem in ibidem commorantes, licet nõ habeant ibi perpetuũ domicilium, vt sunt scholares, mercenarij, & similes, quorũ parochialis est ille, in cuius parochia inhabitant, vt est gl. sing. in cle. 1. de priui. in ver. parochialis. facit quod no. in c. omnis, de pœn. & remiss. ad hoc in simili gl. sin. in l. 2. C. vbi de cri. agi oportet, quæ dicit ibi quẽ possę conueniri, vbi commoratur, & versatur, licet ibi domicilium non habeat, facit l. quisquis. C. si cer. pet. & l. 2. vbi senatores, vel cla. & quod no. Inn. in c. ex parte. 1. de fo. comp. & c. quod clericis. Et quidam sunt habentes territorium pœnitentiale tãtum, & eorum dignitas sonat in nomen prælationis, vt sunt isti inferiores prælati habentes certam parochiam, & tales in tota parochia habent curam. De Abbatibus vero, & alijs religiosis pręlatis dicendum erit, vt legi. & no. in c. 1. de capel. mo. & c. pen. eo. tit. & per gl. in cle. ne in agro, de sta. re. Vbi not. an per se possint religiosi exercere curam, si habent populum & ibi etiam ꝑ Do. an valeat consuetudo contra præall. c. 1. diiponens. & tenuit in d. c. 1. de capel. mo. ꝙ sic. Item habent iurisdictionem in illos, q cos elegerunt, & dirigitur tunc iurisdictio plus ad personas certas in loco, q̃ ad locum. Vnde non vendicant sibi iurisdictionẽ in ibidem delinquẽtes, vel habitantes, vel contrahentes, sed tãtum in personas illorum de collegio. Et in istis ego distinguo in ter abbates, & alios prælatos seculares, vt ꝓpositos, plebanos, & similes, vt abbas habeat iurisdictionẽ super suos monachos, vbicunque delinquant, contrahant, vel resideant, tam in ciuilibus, quam in criminalibus; tam correctionaliter, quàm in figura iudicij, dummodo non agatur ad depositionem, & ꝙ primo conueniendi sunt coram eorum abbatibus, q̃ eorum episcopo

Nec ob. fori exceptio, dummodo commodè possint a diri ipsorum abbates. Et pro his faciunt supra adducta per Ioã. de Lig. & maxime c. Abbates, & c. nullam. 18. q. 2. & c. religiosis, de test. in 6. & c. sicut, de simo. & c. cum in ecclesijs, de ma. & obed. & c. in singulis, & c. ea, quæ, de sta. reg. & c. quanto, de offi. ord. & c. 1. & 2. 8. distin. Nam si habent iurisdictionem in monachos, vt sup. patet in præalleg. iurib. & latius in ipsorum regula, ad superiora quæ approbata est, non apparet ratio, quare illam nequeãt exercere in figura iudicij, seu ordine iudiciario, sed nõ vt amplient iurisdõnẽ, sed potius fuit institutum in fauorẽ publicum, & ne inaduertentia, ex iudicis iniquitate lædatur & opprimat, de. p. ba. c. quoniam ꝺ̃. Et maxime probari vł in præall. c. ca, quę, vbi dr, ꝙ debent puniri fm statuta regularia, & apostolica, & ꝙ primo conueniendi sint coram Abbatibus, facit præalleg. c. qñ, & c. si religiosus. de ele. lib. 6. vbi dr, ꝙ vice Dei, supra caput eorũ posuerunt monachi abbatem, & eius imperio subijciunt in ꝑall. c. Abbates. & c. cognouimus, & c. in singulis. de sta. reg. vbi primo hł recursus ad abbatem pro correctione monachorũ. vnde velle, & nolle monachi dependet ex voluntate abbatis, vt in iuribus superius alle. prælati vero seculares habẽt iurisdõnem in personas illorum, qui eos elegerunt, si in illos de collegio. Et hanc iurisdictionem habent tantum in ciuilib. ẽt in figura iudicij, arg. l. fi. C. de iur. om. iu. & eorum, quę no. Inn. in c. cũ ab ecclesiarum, de off. ord. & facit c. 1. 15. q. 4. & de iu. c. decernimus. Et in vsibus secularibus puto, procedere dictum Inno. in præalle. c. quinto. ꝙ ipsorum subditi possunt conueniri coram epo, vel ipsorum prelato immediate, ita ꝙ sit in optione actoris, coram quo ipsos conuenire vult, arg. præall. l. fi. & eorũ, quæ no. Inn. in præalle. c. cum ab ecclesiarum. Nam sicut hi, qui sunt alicuius professionis licitę, & approbatę faciunt collegium, & possunt conueniri in ciuilibus coram ipsorum rectore, & corã ordinario loci; ita & hi clerici possunt conueniri coram corum prælato & coram episcopo, in criminalibus tamen nõ poterũt conueniri coram eorum prælato, arg. d. l. fi. & 12. q. 1. c. de persona. c. cum contingat. ꝺ̃. co. cum sim. Et hoc verum, nisi aliud habeat consuetudo, quæ dat iurisdõnem. 9. q. 3. c. ꝙquestus. & præalle. c. cum contingat, de præscr. ca. auditis, & c. cum olim. & in illis intelligo dictum Inn. in præalleg. c. quanto. Et de his prædictis colligitur vna differentia inter iurisdõnem competentem Abbatibus, & alijs prælatis secularibus inferioribus. Et hanc arbitror diuersitatis rationem, quia magis sunt subiecti monachi Abbatibus, q̃ seculares clerici suis prælatis inferioribus. Monachi. n. posuerunt vice Dei super eorum caput, principaliter Abbatem, & non Epm, vt in c. si religiosus, de ele. lib. 6. cum simi. Et eorum velle, & nolle descendit à voluntate abbatis, vt in iure. præalle. vnde non sunt subiecti abbatibus respectu nudi exercitij iurisdictionis. Sed clerici seculares sunt subiecti principaliter episcopo, & recognoscũt ordines, & beneficia loco Dei soluenda, nec carent anima, & corpore. 13. q. 1. c. cui portio, & qđ no. Inn. & Ioan. de Lig. in c. cæterum, supra de iudi. & c. significasti, infra eod. tit. inferioribus vero prælatis sunt subiecti respectu nudi exercitij iurisdõnis, & ideo dicunt cõmuniter iura, clericos inquirendos per ipsorum epm, vt 11. q. 1. quasi per totũ, vt in c. i. & 2. ꝺ̃. eo. tit. c. postulasti, ꝺ̃. eo. tit. c. cũ ꝺ̃tingat, & c. si diligẽti. & de hær. c. cũ ex iniuncto. in fi. 35. dist. c. plectis. Et de monachis dñt illos puniendos cõiter per Abbatẽ, vt in iurib. superius alle. facit qđ no. xj. q. 3. c. q resistit. Puto tñ, vt ꝺ̃. recitaui, fm do. ꝙ isti prælati inferiores seculares poterunt correctionaliter pro negligentijs, & culpis modice punire, ex quo hñt iurisdõnem in ipsonas illorũ, arg. opt. in c. ex literis, de ẽst. & qđ no. in c. cum accessissent, e. tit. Quidã plati sunt hñtes sub se subiectos, rõne seruitij tñ. & constat eos non hł territoriũ, & tales non hñt iurisdictionem, ẽt in personas illorũ, qui ipsis seruiũt, nisi aliter sibi illã vendicarent aliquo iure spãli, vt probatur in c. cum ꝓtingat, ꝺ̃. eo. tit. Quidã sunt hñtes territorium pñale, nõ ꝓtentiosum, nec in aliqua prelatione, stricte sumpto vocabulo, vt sunt curati, & tales non habent ptãtem in foro contentioso, vt ꝺ̃. dixi, vn de nõ habent potestatem, seu iurisdictionem aliquam in ciuili, vel

ADDITIO.

a De territorio, & diœcesi. In quo conueniant, & differant territorium, & diœcesis, & quid habeant amplecti, vide Bal. cons. 326. incip. Rex Romanorum. in 3. col. uer. deficendo ad secundum, in 1. volu. & in consi. 419. incip. ad euidentiam, in prin. co. volum. vbi ponit quid sit territorium, districtus, & comitatus, & quid differant. & per Socyn. consi. 181. incpi. visis cap. in 3. colũ. ver. confirmatur hoc, vbi quod aliud est habere dominium terrarum, aliud est habere iurisdictionem, & districtum, & sic de vno ad aliud non infertur conclusens probatio. Et quid si per alluuionem territorium est auctum, an censeatur aucta iurisdictio. uide per Phil. Corn. consi. 288. incipiẽ. dominus Ioachinus. in 2. volumi. Et an termini territorium & fine, sint idem, vide eũdem Phil. Corn. consi. 168. inci. viso puncto in 2. col. uer. ex quibus. in 1. volumi. & quid si creditoris, vel debitoris territoria sint ꝺ̃parata, an creditor debeat ire ad domum debitoris, vel econtra, pro solutione facienda, uide eundem Phil. Corn. consi. 70. incip. in hac consultatione, in 2. col. uer. itaq. in 2. vol. Henr. Ferran.

Universidad de Deusto
Biblioteca

1 vel criminali. † An autem possint excõmunicare, multæ sunt opin. Nam Lanfran. vt refert Ioan. And. in capit. si sacerdos, de offi. ordin. dixit indistincte presbyteros excommunicare non posse. Hostien. ibi tenet contrarium, intelligit tamen de curato. & remittit ad summam, de sent. §. qui possit excommunicare. sub §. nedum autẽ, In eo. §. ver. tu teneas, videtur hoc limitare. & restringere in notorijs, & sic intelligit c. nemo. 2. quæstio. 1. & 11. q. 3. c. experientię, & c. sacerdotib. Abb. dicit eas opi. posse reduci ad concordiam. Et si hoc seruat consue. possunt etiam causa cognita. allegat c. duo, de of. ord. & de arb. c. dilecti. aliàs hoc nõ poterunt, sine causæ cognitione, sed generaliter sic, vt in præalle. c. si sacerdos. Vnde dicit ibi Per. q̃ non possunt excommunicare personam certam. Archid. in c. Romana, de sentent. excommu. lib. 6. & c. 2. de consti. co. li. tenet sacerdotem curatum posse excommunicare. Idem sentit gl. in præalleg. c. Romana. & in præallega. c. nemo. Hanc opin obseruat. do. Ant. in c. cum contingat, inf. eo. & dicit, q̃ isti curati recipiunt quandam latã iurisdictionem in subiectos, quæ plus attrahitur in materiã fori pœnitentialis, quàm contentiosi, quia possunt generaliem p̃mulgare excommunicationẽ ad corrigendas animas subiectorum, alleg. præalle. c. si sacerdos. Do. Card. sequitur ibi primam opin. quia nemo potest excommunicare, nisi sit iudex ecclesiasticus, allegat de sentẽ. excom. c. 1. lib. 6. vbi ter repetit verbum, iudex. Improprie tamen secundum cum potest curatus, excõmunicare. s. à communione remouendo, non per modum præcepti, sed consilij. Et sic potest procedere, quod dictus Host. tenet ibi, & hanc opi. sequitur, quia certum est, q̃ excõmunicatio est pars iurisdictionis, de ver. sig. c. quærenti. de offi. deleg. c. ex literis. vbi bene probatur. ideo nullus potest excommunicare, nisi iurisdictionem habeat. Et omnia illa contraria alle. si bñ ponderẽtur, loquuntur de habẽte iurisdictionem, quod probat litera in præall. c. si sacerdos. ibi, (Nisi iudiciario ordine.) & ibi, (Petierit iustitiam, potest excommunicare authorem.) Et sic patet q̃ loquitur ille tex. de curato. alias habẽte iurisdictionem de iure speciali, & ita etiam loquitur cap. cum ab ecclesiarum. eo. ti. vt patet ex prin. ibi, (ab ecclesiarum prælatis etiã,) & sic non loquitur de simplici curato. Et hanc opin. sentit Spec. de off. ordi. circa prin. Et videtur casus pro hac opinione, de off. Arc. c. Archidiaconis. de consue. c. cum dilectus. & in l. si de interpretatione. ff. de legi. & tenet Guliel. de Monte Laud. in tractatu suo, de Sacris. & Ioan. And. in cap. neque 1. quæstio. 1. Licet Archid. remaneat ibi in priori sententia, sed aliam opi. supra defensatam puto veriorem in distincte, siue feratur in specie, siue in genere quia excommunicatio est fori contentiosi, qualitercunque feratur, cum pœnam inferat, vt in præalleg. cap. quærenti, de ver.
52 signifi. lib. 6. † Imò nulla pœna videtur in ecclesia maior reperiri. 24. qõ. 3. c. corripiantur. & facit c. sacro, infra de sent. excom. Pœna non est imponenda, nisi per iudicem, vt in c. siue, de coniug. §. in hoc 33. qõ. 2. & no. in c. porro. de diuor. Curati aũt, non habent iurisdictionem fori contentiosi, sed tantum pœnitentialis Ad hoc, c. omnis vtriusque, de pœ. & remiss. de offi. ord. c. 2. & c. si Episcopus, eo. tit. lib. 6. Sed alij habẽtes iurisdictionem ecclesiasticam, siue ordinariam, siue delegatam, excommunicare possunt. Pro hoc, c. si quidem, de sent. excomm. vbi dicit de excommunicato à iudice suo, nec distinguit qualis fuerit iudex & ideo sufficit, q̃ nulli iudici ecclesiastico est hoc interdictum, cum sit iurisdictionis. Pro hoc, c. sicut de simo. & in cap. cum in ecclesijs, de maio. & obed. & c. cum ab ecclesiarum: & c. si sacerdos. de off. ord. 2. q. 1. c. nemo. Nec obst. prædictis, 16. q. 2. c. visis, & 11. q. 3. c. debent, vbi videtur probari, solum episcopum posse excommunicare, & q̃ excommunicatio est iurisdictio temporalis, ad idem 14. q. 3. c. corripiantur. Nam quædam est excommunicatio, quæ fertur cum solemnitate, quædã sine. De secunda procedit, quod supra dicitur. Prima autẽ dicitur Anathema; & fertur cũ solemnitate, quæ exprimitur in d. c. debent, & hanc solus Episcopus cum nu. 12. sacerdotum, cum ecclesiastico cantu profert, vt ibi dicitur, de hac intelligunter iura in contrariũ allegata. Et hoc tenet gl. in præalleg. c. cũ ab ecclesiarum, & Hostien. in summa, eod. tit. §. quot sunt species, in fi. & hodie communiter non seruatur illa solẽnitas. Et per hoc enim oportet, q̃ maioris roboris sit illa excommunicatio lata cum prædicta solemnitate, quàm illa quæ fertur absque tali solemnitate, nisi q̃ magis videtur aggrauari excommunicatus, seruata prædicta solemnitate, quo ad absolutionem obtinẽdam, quia debet absolui cum eadem solemnitate, vt in c. cum aliquis. 11. q. 3. & quoad opinionem hominum. Et ex prædictis infertur, q̃ Abbas, & alij prælati inferiores Episcopo, cum habeant iurisdictionẽ in illos de collegio, (vt supra dixi,) possunt bene illos excommunicare vt probatur in iuribus superius alleg. & no. gl. in præalleg. c. nemo. & in c. cum ab ecclesiarum. & facit quod no. in c. experientię. 11. qõ. 1. c. significasti. infra eo. Quidam sunt, qui appellantur Archipresbyteri rurales, vt in c. fi. de offi. Archipresb. & isti in titulis suis, qualẽ iurisdictionem habeant, prosequitur Io. And. post Iac. Bono. in præalleg. c. fi. vbi dicit, q̃ in figura iudicij, nullus cognoscit, nec potest corrigendo priuare quem tituli
a nem habeat: a dic, q̃ eius iurisdictio plus ex iure speciali, q̃ re communi dicitur. De iure verò communi solum habent quæ habentur in c. ad hęc. §. in quadam, de off. archi. vnde ibi Ioan. And. q̃ ea quæ dicuntur in illo §. de iure communi Archidiaconum pertinere, q̃ non habet circa illa, authen. aliquam probare: in alijs verò nisi intẽtionem suam fundet consuetudine, videtur aduersarius absoluendus, ar. c. vt lit. & c. si. eo. tit. Et prædictis restat subijcere aliquas quæstiones
53 maiorem dilucidationem prædictorũ. † Et primò quero, an prælati inferiores, habẽtes iurisdictionem in personas coetorum, ipsi habeant potestatem destituendi quem a beneficio suo: Dom. Anto. (vt supra recitaui) tenet, q̃ si ad eos spectat institutio, etiam de consuetudine, q̃ poterunt etiã destituere. Ego non puto verum, vt statim subijciam. Ioan. And. post Iac. Bo. sentit contrariũ in præalle. c. si. de off. archipresby. vbi dicit, lum citra Episcopum posse priuare quẽ suo beneficio, propter non residẽtiam Ego hunc articulum disputaui publice in dam quæstione incip. Duo clerici carentes insigniis, &c. tẽ prosequor. Sed quantũ ad propositum, sic dist. q̃ aut ad non pertinet institutio, & minimè competit destitutio, competit institutio de iure communi, regulariter competit destitutio, de hęret. cap. cum ex iniuncto, in fi. & ibi ẽt per Aut ad ipsos pertinet institutio, & tunc aduertẽdum, quo & quali modo eis competat. Aut enim eis competit de iure communi, & secundum illam opin. beneficiorum fundatorum ecclesijs collegiatis, spectaret ad prælatum, & suum collegium de quo no. in c. ecclesia Vulterana, de elect. & in c. posiuit concess. præbẽ. Et tunc puto, q̃ destitutio pertinebit ad eos quia competit institutio de iure cõi, & destitutio faciendo pter malam administrationem. Secus si propter aliud crimen quia de crimine clerici non cognoscunt aliqui citra epm pra plene dixi, & facit c. visis, in fi. 16. q. 2. & quod no. Inn. in Lateranensi, de præben. Aut competit de iure speciali, & beneficium spectat ad eos pleno iure, & poterunt etiã dere. Et sic intelligo arg. in contrarium de text. in præallega. & capel. mona. lib. 6. Ad hoc præalleg. c. in Lateranensi. & plantare, de priuileg. Et intellige, quod poterũt remouecã, & cum causę cognitione, fm Inn. in præall. c. in Latera vbi dicit, q̃ causam, vel citationẽ crialem huius facerdotũ audient isti inferiores, licet forte pp malam administratio liceat eos remouere. Allegat in arg. d. c. in Lateranensi & culpa sacerdotũ per epm punitur, quod est notandũ, A spectat ad tales, ga pcessa est eis in pprios vsus, vt solet pligiosis pp ipsorum paupertatem, vt in c. consultationib na. & c. pastoralis, de priuil. cum si. & tunc plenè distingu est, vt no. Inn. in d. c. in Lateranensi. & plenius p Io. An. doct. in c. de monachis, eo. ti. Aut spectat institõ, vel pfirmatio illos alio iure, & tunc aut ex consuetudine, vel præscriptio non competit destitutio, nec possunt cõsentire cessioni quia præscriptio est odiosa, de præscri. c. vigilanti, vnde ptio in vno nõ extẽdit ad aliũ, vt in c. cũ ptingat, & qđ ibi deci. & hoc vltimum dictum ponit Pau. in cle. vna, de re ponunt doct. in præal. c. cũ ex iniũcto. Aut spectat ad eos uilegio, & aut fuit pcessa institutio, vel pfirmatio cum restrictiua, vel taxatiua, vt cum dictione (tm̃) vel consim puto, q̃ non transeat destitutio, ga pstat de mente pced ad hoc quod no. gl. 16. q. 2. in summa, & no. i. c. pastoralis. na. & nemo cogitur de suo beneficiũ facere. 12. q. 2. c. pro Nec est recedendum a verbis, ex quo aliter nõ pstat de m l. non aliter. ff. de leg. 3. & c. si. de ver. sig. & quod no. co. ti pterea. Aut fuit pcessa institutio, & simpliciter, & tunc in pcessa etiam destitutio, & per consequens etiam potestas piendi reassignationem, & hoc vltimũ ponit Pa. in cle. gu. facit cap. Abbas. 18. quęst. 2. & de hær. c. cum ex iniun fi. quod est bene notandum, & bene facit c. pastoralis, de gl. ibi, & in c. visis. 16. q. 2. Et videtur probari à cõtrario, capel. mona. lib. 6. vbi tunc destitutio denegatur inferiori do institutio est facta per episcopum, & pro hoc, quia insti & destitutio quo ad damnum, sunt connexa, vt in d. c. cum iniuncto

ADDITIO.

a Iurisdõnem habeat. Qualem iurisdõnem habeat Archidiaconus, & quę cent ad eius offm, vide Lud. Ro. consi. 371. inci. propositæ. ver. vlt. vbi do. de Ro. dec. 368. incip. si eps. de off. deleg. in nouis. & ibi, an Archinus, cui cõmissa est ab Epo inductio in possessionem beneficii, possit ri subdelegare, & p Præposi. Mediol. in c. rursus. col. 22. uer. nunquid chidiaconus, qui cle. vel vo. vbi, q̃ Archidiaconus, Archipresbyter, inferior prælatus, non pt aliquẽ recipere ad pfessionẽ, vt talis sit obedientia, vt volunt Inn. in c. porrectũ, de reg. Et quid si archidiacecat illud, q̃ consuenit sibi dari in suo iucundo aduentu, an illud v locationem fructuum Archidiaconatus, & sic cedat conductori dic non, secundum Old. consi. 129. inci. in quæstione, qua quæritur. Hec

iniuncto, & ibi per gl. vlt. ideo concessa confirmatione, vel institutione, simpliciter, videtur concessa etiam destitutio, arg. c. translato, de const. & de deci. c. ex parte, & 16. q. 2. c. visis. Quod tamen limito, vt supra dixi, post Inno. quando intendat de priuatione propter non residentiam secus si propter crimen. † Vlterius quæritur in quo loco tales inferiores prælati debẽt cum in figura iudicij cognoscunt, locare sedes suas, & loquor in casibus in quibus indicialiter procedere valeant, si habeant iurisdictionem iure communi, siue specialiter Inno. in cap. cum contingat. j. co. duas refert opinio. Quidam enim dicunt, q̃ vbicunq; poterunt cognoscere, sicut arbiter, & diffinire causas eorum, q̃ iuæ iurisdictionis sunt, sed non possunt eas mandare executioni, argu. C. de iurisd. om. iud. l. fi. Alij verò dicunt, q̃ nõ possunt exercere iurisdictionem, nisi in loco, vbi cõsuetudo, vel priuilegium eis dat iurisdictionis sunt, sed non possunt eas mandare executioni, argu. C. de iurisd. om. iud. l. fi. Alij verò dicunt, q̃ nõ possunt exercere iurisdictionem, nisi in loco, vbi cõsuetudo, vel priuilegium eis dat iurisdictionem, vel in locis, vbi morantur. D. Ant. in c. cum contingat, distinguit, q̃ quidam sunt non habẽtes iurisdictionem sed solam coercionem, vt sunt qui ratione potestatis dominicę vendicant sibi coercionem, & de illis non est habenda consideratio loci, sed procedit illud, vbi te inuenero, ibi te iudicabo. l. 2. §. dies. ff. quis ord. in bo. poss. l. a procedente. C. de dila. bene facit c. hoc ipsum. § hoc autem. 33. q. 2. Quidã sunt habẽtes iurisdictionem in homines absque territorio, & isti deberent, sedendo in loco, vbi habitant, ius dicere: ideo Archidiaconi, & similes in loco Archidiaconatus. Quidam habẽt iurisdictionem cum territorio, & sic illa potestas Episcopalis vbicũque poterit excommunicare iuxta illud, vbi te inuenero, ibi te iudicabo. Vnde putat sacerdotem curatum, confessionem parochiani vbilibet audire posse, sed si sapit naturam contentiosæ tunc illam exercet in loco principali, vbi datur iurisdõ, alle. no. in c. quanto, de offi ord. in nouel. vbi hoc videntur tenere doc. Et idem videtur sentire Host. in c. ea quæ, de statu reg. si tamen intra terminos territorij, in quo habent iurisdictionem, locarẽt sedem non peccarent secũdum eum, æquius tamen est, q̃ in loco specifico, & præeminenti, vel vbi datur iurisdictio, locent sedem. Vbi autem prælati habẽt loca patticularia in diuersis diœcesibus, debent locare sedem in principali prælatura, non in loco particulari, nisi hoc facerent de consensu diœcesani, in loco, cuius locant sedem. allega. no. per doct. in præallega. capitu. quanto. Dicit verum, nisi aliud consuetudo, vel priuilegium disponat, quia tunc ius dicet in loco, vbi maiores consueuerunt, salua honestate. ff. de iustit. & iure. l. penulti. Hæc sunt verba do. Anto. in præallega. capitu. cum contingat, quæ ex toto non placent. Vnde respectu contentiosæ iurisdictionis, sic breuiter putamus distinguendum, quod aut non habent territorium, sed tantummodo iurisdictionem in partes, vt Abbates, Præpositi, Archidiaconi, & similes, & puto, quod poterunt cognoscere vbi voluerint, salua tamen honestate, & vbi maiorum suorum fuit mos cognoscere, sicut dicimus in arbitris vt in l. si cum dies. §. si arbiter, ff. de arbit. & de dona. feud. respectu vasallorum, vt not. gloss. in præallegat. li. feud. in titu. de prohib. feud. aliena. & not. in capitu. cæterum, de iudi. Nam ex quo eis conceditur iurisdictio in territorio alterius, per sub sequentiam conceditur illius exercitium, argumen. in iuribus præallega. in capitu. præterea. & in capitu. prudentiam. de offic. delega. & l. ad legatum, & l. ad rem mobilem. ff. de procurat. & l. cui iurisdictio concessa est. ff. de iurisdictio. omn. iudic. Nec cognoscendo extra locum prælaturæ dicuntur violare territorium episcopi, cum ipsorum loca, vt Monasterium Præpositura, & similia, non sint sibi territorij, imo territorium est Episcopi, ex quo non sunt exempti. Vnde ex quo possunt cognoscere in monasterio, vel ecclesijs suis, poterunt cognoscere etiam extra, cum cognoscendo, & diffinien do in illis locis, cognoscunt, & determinant in alterius territorio, cum (vt supra dixi) iurisdictio istorum cõcernat psonas, nõ loca. Nec appareet ratio vrgens, quare magis possit cognoscere in illis locis, quàm extra: optime facit cap. cum illorum. §. si vero clausttalis, de sentent. excommu. & quod ibi no. fateor tamẽ quod honestius esset quod cognoscerẽt in proprijs locis quam extra. Si vero habent iurisdictionem cum territorio aliquo iure speciali, & tunc debent cognoscere intra territorium nec dẽnt violare territorium alterius. Et hoc casu cessat ratio superius allega. nisi locarent ibi sedem, cum consensu illius, cuius est territorium, vt capitu. nouit. de offic. delega. & capi. vt litigantes, de offic. ord. lib. 6. & 6. quæstio. 3. capit. scriptum. & puto. quod hoc casu possent locare sedẽ in qualibet parte proprij territorij, salua tamen honestate ecclesiastica, vt præalleg. l. penul. ff. de iust. & iure, & videtur argumen. in capitu. cum episcopus. de offic. ordina. lib. 6. Respectu vero iurisdictionis pœnitentialis, dico, q̃ aut loquimur de confessore perpetuo, seu extraordinario, quales sunt mendicantes, de quibus in clemen. dudum, de sepul. Et hoc casu, omnia peccata vbicunque commissa audiunt, etiam si extra territorium commissa fuerunt, quia illa, quæ in foro animæ exercentur, voluntarię iurisdictionis sunt; sed cõmissa non possunt absoluere exceptuata, vt præallegat. clemen. dudum. §. statuimus. versicu. extra ciuitates. Aut loquimur de confessore proprio, & ordinario, & talis à quocũque peccato ad eum spectante commissio intra, vel extra territorium, absoluere potest, etiam extra territorium. Ratio est, quia quæ sunt fori pœnitentialis exercentur sub silentio. Vnde nullius territorium lędit, ad hoc quod not. in capitu. nouit, de offic leg. Et optime facit l. 2. ff. de offic. proconsu. vbi patet, quod ea, quæ sunt iurisdictionis voluntarię, possunt exerceri extra territorium, licet nõ sint fori pœnitentialis, multo ergo fortius, si sunt fori pœnitentialis, vbi cessat omnis strepitus, de pœniten. & remissio. cap. omnis. Hoc etiam voluit Bert. † & Ioan. de Ligna. post eum, in dicta clemen. dudum. Hic etiam annectitur, an exempti incidentes in excommunicationis sententiam a canone latam, possint absolui ab episcopo loci, vel a suis prælatis inferioribus episcopo? quam quidem quæstio. expediui plene in quæstinne prædicta, quã aliàs disputaui, ideo vide ibi. Ex prædictis possent elici multæ conclusiones, & principaliter octo. In ordine præcedẽtium occurrit tertiadecima, quæ talis est, Prælati inferiores episcopo, etiam habentes collegium, licet in personas illorum de collegio iurisdictionem de iure communi, sibi vendicẽt, territoriũ tamen fori contentiosi non habent: sed tota diœcesis est episcopi, & territorium. Ex qua infertur corollarium, q̃ delinquens, vel contrahens in monasterio Abbatis, vel in ecclesia alterius prælati, ipsius prælati forum non sortitur, sed dimittitur episcopo, loci, etiam si alicuius seruitij ratione eidem prælato subesse dicatur. Quartadecima conclusio. delinquens in alterius parochia, seu territorio, quo ad forum pœnitentiæ, illi non subijcitur etiam si delictum eadat in notorium. Quintadecima conclusio, Abbas in monachos, ciuiliter sibi subiectos, etiam in figura iudicij, iurisdictionem exercere potest, adeo quod loci incommoditate non repugnante, eo prætermisso, coram loci episcopo non sunt prius pueniendi, nisi sint talia crimina, q̃ depositionem exposcant. Sextadecima conclusio. secularis prælatus citra episcopũ de criminibus suorum clericorum, etiam si depositiones non exposcant, cognoscere iudicialiter non valet, si ciuiliter, etiam cognitionaliter in eos, iurisdictionem exercere potest. quo prætermisso, coram loci ordinario conueniri poterunt. Ex duabus his proximis conclusionibus infertur corollarium, quod latiorem iurisdictionem vendicãt sibi Abbates in personas monachorum, quam seculares prælati in eorum subditos, quanquam delicti, vel contractus rarione secularis clericus non sui iudicis sortiatur forum; religiosus tamẽ coram suo Abbate indifferenter conueniendus est, nisi nimis longa distãtia aliud suadeat. Ergo concludo, quod iurisdictionem fori pœnitentialis duntaxat obtinentes, excommunicationem in parochianos suos proferre nequeunt: In habentibus vero contentiosam iurisdictionem, etiam si episcopo inferiores existant, aliud est seruãdum. Ex qua infertur corollarium, excommunicationem esse fori contentiosi, & etiam actiue competere alijs prælatis citra episcopum. Decimaseptima conclusio. Inferiores Prælati institutionem beneficiorum de iure communi, vel priuilegio speciali simpliciter indulto, obtinentes, clericos in eisdem institutos propter sinistram administrationem, seu non residẽtiam, destituere queunt, ac eorum resignationem recipere. Secus si ex præscriptione, seu consuetudine, eos instituendi ius ꝑpetat, nisi beneficium pleno iure eidem sit subiectum. Decima octaua conclusio, iurisdictionem contentiosam duntaxat in psonas obtinentes eam in tota diœcesi etiam extra loca propria exercere possunt, secus si habent iurisdictionem in territorio limitatam. Iurisdictionem vero pœnitentialem etiam extra territorium dicere possunt.

Finis repet. c. Si quis contra clericum.

SVMMARIVM.

1 *Laicus conuenitur a clerico coram iudice laico, potest etiam conueniri coram ecclesiastico, nisi neget rem esse ecclesię, & probabiliter.*
2 *Possidens res ecclesiæ præsumitur in mala fide.*
3 *Clerici in bonis patrimonialibus gaudent priuilegio ecclesiastico.*
4 *Notorium non inficitur ex sola negatione. 16.*
Iudex potest lacerare libellum, si ineptitudo sit notoria, licet non constet ex libello.
Notorium potest opponi a iudice, licet non opponatur à parte.
5 *Laicus ex consuetudine potest conueniri coram iudice ecclesiastico, licet non agatur de re gaudente priuilegio fori 7.*
6 *Iurisdictio si datur alicui respectu certæ qualitatis, euanescit pro tunc, si negatur illa qualitas. 8. 9.*
7 *Laicus regulariter non conuenit laicum coram ecclesiastico, nec de hoc Papa concedit literas.*
Papa indistincte concedit literas clericis, vt trahant laicos ad forum ecclesiasticum, etiam iudice seculari non negligente, nisi in causa feudi. vide inf. c. prox. in fi.
8 *Iudex, an possit cognoscere, an sua sit iurisdictio.*
10 *Libellus debet interpretari, ut conueniat personæ iudicis, & iuri actoris. 14.*
11 *Notorietas excusat quem ab onere probandi.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

12 *Iudex procedendo super certa qualitate, quæ si est vera, licet sibi non cõstet, valet proc essus.*
13 *Procurator, qui stipulatur ex re domini acquirit domino vtilem, si non ex re domini, teneatur cedere domino.*
14 *Acta facta in iudicio summario, non faciunt fidem in iudicio plenario.*
17 *Litis contestatio excludit omnes dilationes.*

CAP. V.

1 SI clericus. Laicus, † a quo clericus, vel eccle-
siastica rem vendicat, debet coram suo iudice laico conueniri sic communiter summatur, sed ego summo sic: Super re ecclesiæ, vel clerici, potest laicus corã ecclesiastico iudice conueniri; sed si probabiliter negat rẽ esse clerici, vel ecclesiæ, ad iurisdictionem ecclesiasticam declinanda m, conuenitur coram suo iudice. Primo ponit dictũ. Secundo rõnem dicti, ibi. [Cum actor.] Tertio localẽ cõtrariam ꝓsuetudinẽ, ibi, (Licet,) Casus lit. Quidam clericus volens ꝓuenire laicum, ꝓsuluit Papam, coram quo iudice esset ꝓueniẽdus. Et respon. ꝙ si clericus ꝓueniat laicum de rebus suis, vel ecclesiæ, & laicus res illas non ecclesiæ esse, aut clerici, sed suas proprias assertuit; debet rigore iuris ad forensem iudicẽ tra hi; cum actor forum rei sequatur, licet de ꝓsuetudine in plerisque partibus aliter seruetur B. † No. primo vnum casum not. in quo laicus potest ꝓueniri corã iudice ecclesiastico, scilicet quãdo agitur de reb. eccle. Et hanc puto esse rationem, quia ex mala detentione, quæ in dubio præsumitur, ex quo res est ecclesiæ, argum. c. nulli. & c. qui abstulerit, 12. q. 2. & in c. episcopi, de reb. eccle. non alie. & quod not. Inno. & in c. iniustum, de rerum permu. cum simil. causatur quoddam sacrilegiũ; ratione cuius ecclesia etiam iurisdictionem sibi vendicat, infra eo. c. cum sit, & in c. conquestus, cum sim. Item possunt tales dici malefactores ecclesiarum ex iniusta detentione, istarũ rerum, ideo est in optione actoris, coram quo iudice velit illos conuenire, vt in c. 3 cum sit, infra eo. † Et ex hoc, & ex tex. not. secũdo casum, in quo
a bona clerici gaudẽt eodem priuilegio a cum bonis ecclesiæ, vt eorum detentatores possint coram iudice, ecclesiastico cõue-
b niri. b & hoc ideo, quia quasi sacrilegi sunt censendi. Ad hoc, qđ no. Inno. in c. cæterum, de iud. vbi dicit, ꝙ clericus ꝓsoliatus potest suum, ꝓsoliatorem coram iudice ecclesiastico conuenire; quia sacrilegium est quoddam crimen ecclesiasticum, 16. q. 1. c. in canonibus. Et etiam si dubium sit de ꝓsoliatione, tamen cognoscet ecclesia secundum eum. 23. quæst. 3. cap. si quis de potentibus. In casu tamen huius c. quando non agitur de oppressione & violentia, aliud seruatur. sicut in casu dubij, quia debet trahi coram iudice suo, vt hic. Et ex hoc infero, quod in casu huius cap. non conueniretur coram iudice ecclesiastico præcisẽ ratione veri sacrilegii, sed quasi sacrilegij, & ꝓsionis; quæ infertur ecclesiæ ex iniusta detẽtione rerum ecclesiasticarum, quod no. pro infra dicendis. Nam si conueniretur præcisẽ ratione sacrilegij, non sufficeret negatio ad excludendam iurisdictionem, vt patet ex prædictis, & infra subijciam. An autem in alijs gauderet clericus in bonis ꝓpriis, illis priuilegijs, quibus gaudet in re
4 bus ecclesiæ, dicam in cap. si diligenti, infra de præscri. † Not. 3.
c quod per negationem, res efficitur dubia. c. l. 3. C. qui. ad lib. procla. non licet, & in cap. Pisanis. & quod ibi no. de restitu. ꝓpol. & in cap. ꝓsuper eo, de resti. cogen. Quod intellige, quando probabilis est ignorantia. Si enim haberet notorietatẽ contra se, non proficeret talis negatio, quin teneatur respondere, coram ecclesiastico, ex quo constat notorie rem esse ecclesiæ, vel clerici, qđ tenet hic dom. Anto. in examinatione materiæ. Vnde dicit, ꝙ si petatur possessio prębendę, quia non põt esse non notorium in loco, possessiones fore prębendales, hoc non sufficit allegat. no. per Inno. in simili in c. venerabili, de censi. Ego allego no. p eundem Inno. in c. tua, de cohabi. cler. & mulie. & de iud. c. no uit, in fi. & probatur in prædicta allega. c. ꝓsuper eo, vbi patet, quod negatio sola inficit notorium, vt in c. cum dilectus, de pur. can. & in c. fi. de cohab. cle. & muli. optime facit quod no. Inn. in c. j. de
d off. vica. Vbi dicit, iudicem libellum actoris posse lacerare, d ex quo notorie aliunde, quàm ex libello, constat agenti ius nõ cõpetere. Facit etiam tex. iuncta gl. in l. 1. C. qui & aduer. quos, vbi patet, quod iudex attendit factum notorium, etiam si per partes non probetur, & vide etiam gl. iuncto tex. in l. post rem iudicatam, ff. de transact. & l. qui sententiam. C. de pœ. No. quarto, ibi, (De rigore) &c. quod strictus ordo iuris dicitur rigor iuris. Nam hic secundũ Host. ponitur rigor pro stricto ordine iuris, si mile in cap. in literis, infra, de restit. ꝓspolia. & in c. 1. de do. & con tuma. Quandoque tamen ponitur rigor, pro ordine iuris, vt in c. ꝓsuper literis, de rescrip. & appellatur ibi rigor, respectu specialis formę, quæ citra ius commune continebat ibi in rescriptis. Et dic, quod reperitur rigor, ius, & dispẽsatio. Rigor proprie est quidam excessus iuris, & quædam austeritas facta ad terrorem. & isto modo non capitur hic. Quandoque sumitur pro subtilitate iuris, seu stricto ordine iuris, & isto modo capitur hic, & in cap. in literis, prælleg. Nam de subtilitate iuris debet quis corã suo iudice conueniri, & de hoc rigore, & de alijs supradictis, vi
5 debonam gl. in ca. vt constitueretur. 50. dist. No. † quinto ex consuetudine induci, vt laicus cõueniatur coram iudice ecclesiastico per clericum, etiam si non agitur de re ecclesiastica vel patrimonialibus ipsius clerici, vel non ob. negationem laici. Et pro hoc est tex. iuncta gl. in c. si quis presbyter. 23. q.
6 cit cap. nouit, de iud. & cap. cum contingat, infra eo. & ex ꝙquestus, cum similib. † Vltimo tene menti ex isto tex. ꝙ
c dõ certa qualitas e dat iurisdictionem iudici, nõ sufficit ad dandam iurisdictionem, iudicis eam allegare in libello, habiliter negetur, imo quod plus est, non sufficit, sola allega secuta negatione, etiam si illa qualitas veniat postea proba & examinanda ad merita causæ, vt hic clare probatur. Nam merita causæ venit hoc examinandũ, an res petita sit eccle vel clerici, & tunc hoc non sufficit ad fundandam iurisdic ecclesiasticici; si hoc negetur, quod est contra Bar. in l. 2. ff. in ius voc. sed statim de hoc infra latius dicam. Venio nũc ta ordinem ad expeditionem gl. Dicitur hic, ꝙ actor debet qui forum rei. Contra quod opp. de ca. cum sit generale, & cet, & c. ex tenore, infra eo. So. dicit gl. ꝙ hæc regula fallit. Et de ratione fallentiæ, vt ibi no. & limita hanc regulam pro
7 ne dixi supra c. prox. in prin. † Secundo quæro, dr hic in fi ꝓsuetudine in plerisque partibus laicus indistincte potest nisi per clericum in iudicio ecclesiastico, vnde habuit hæc ꝓsuetudo? Respon. gl. ꝙ ex negligentia laicorum in cõ do iustitiam clericis, dicit tamẽ vnum notabile verbum, pa hodie de ꝓsuetudine generali ꝓcedit literas indistincte co agenti ℨ laicum, siue iudices laici sint negligentes, siue Et no. bene hanc gl. ꝙ laico ℨ laicum Papa non ꝓcedit litera si in casibus no. infra eo. l. licet, & ca. ex tenore, sed clericus cum ꝓcedit indistincte ex quacunq; causa, ex generali stylo riæ, & idem no. gl. in c. prox. & idem Archi. in c. iudicatum distin. vbi dicit, se vidisse hoc de facto in quadam causa. A tum dicit hoc verũ, ꝙ si propter hãc exceptionem, ꝙ cau priùs tractanda in foro rei, appellaretur, non darentur litere causa appellationis, vt dicit se expertum. Et pro hac ꝓsuetu facit, c. fi. de iud. & idem tenet Spec. in tit. de comp. iud. ad gulariter, in prin. & clarius in ver. 30. & ver. seq. Et dicit ho rantum verum, ꝙ dato, quod iudex secularis & laicus cõ tus, se paratos offerrent ad exhibendam iustitiam, per hoc impediretur iurisdictio delegati Papæ, nec potest iudex lo ris tunc inhibere laico, nec rẽpõdeat coram ecclesiastico no. Et idem no. Host. in sum. huius ti. §. 2. ver. ex premissis commune dictum limito, quãdo quæstio inter clericum cum est non feudalis. Si autem est feudalis, tunc licet Pa literas, tamen delegatus non exequitur, nisi dominus feu gligat facere iustitiam, vt probatur notabiliter in c. prox. gl. 1. secundum vnam lecturam. Hæc. n. quæstio feudalis ficam materiam, & iudicatur per leges ꝓspeciales, & generales, vt supra de iud. c. cæterum: & probatur clare in feud. cog. x. colla. & quod ibi no. Facit quod no. Barto. in
2 post operis, ff. de no. oper. nuncia. & in l. 2. de iudi. Sed † hic multũ leniter transiuit in lectura huius cap. nec teneo ficultatem, ideo extra glo. opponitur contra tex. in eo, qu nuit in simplici negatione laici recurrendum fore ad iu secularem. V bicunque enim negatur causa, vel qualitas, ctionem tribuens, potest iudex ad fundandam suam iurisdi nem de causa illa, vel qualitate, cognoscere, vt videat, an
f iurisdictio, f vt probatur in c. ꝓsuper literis de rescrip. & in c. personæ, de priuileg. lib. 6. & no. in l. si quis ex aliena, ff. de in l. 2. si quis in ius voc. non ierit. Sol. Gof. videtur hic tene trarium. Dicit enim, ꝙ primo videtur examinandum, an ecclesiastica, infra de testi. c. veniens. Secundo, vt fiat hoc marie, & sine præiudicio principalis quæstionis, arg. ff. de l. si quis a liberis, §. sed si parens. Et si appareat ecclesiastica iudice ecclesiastico cognoscetur, alias ad secularem recurr Sed hoc dictum Goffred. non placet omnino Hostien. pre facit hoc c. vbi simpliciter dicitur recurrendum ad secu nisi ratione priuilegij, vel cõsuetudinis aliud dicatur, & qđ

ADDITIONES.

a SEB. SAP. Eodem priuilegio. Quod bona clericorum respectu fori deant priuilegio fori, vide Old. in consi 83. incip. an episcopus, & Fel ecclesia Sanctæ Mariæ. col. 5. supra, de consti.
b ZACH. Iudice ecclesiastico conueniri. Bar. in authen. item nulla. C. de co. & cler. in c. conquestus. & ibi Do. infra eod. Bar. in l. cunctos, quæ de fum. Trin.
c Efficitur dubia. Hoc declara, vt per do. Ias. in l. post rem iud. ff. de transa per negationem non efficitur res dubia, quando est euidenter calum de quo latius per Fel. hic.
d ZACH. Posse lacerare. Adde Lanf. de Oria. in c. quoniã contra. §. petitio in prin. infr. de prob. Io. Pet. de Ferr. in proprijs terminis, in tit. de fo spon. rei conuenti, infra. reali. uer. dentib. lacerandum.
e SEB. SAP. Certa qualitas. Vide Bar. & ibi late Mod. in l. 2. ff. si quis in non ier. Pau. de Cast. in l. cum quędam puella. ff. de iurisd. om. iud.
f Iurisdictio. In ista materia vide, quæ late scripsi post istum, in c. cæter nu. 12. supra, de iud. And. Fale.

Io. And. in c. cũ sit, infra eo. Sed ꝓ Gof facit qđ no. Vincen. infra eod. c. ꝙuestus, vbi dicit, ꝙ si laicus negat raptũ, vel inuasum; iudex ecclesiasticus cognoscet, quousq; intelligat, ꝙ nõ est sua iurisdõ, & tũc ꝓdemnabit clericũ in expensis, & remittet ad iudicem suũ, de ap. c. vt debitus, & c. cũ spãli. d. Card. hic sequitur Gof. & idẽ audiui tenuisse d. Pet. de Anch. Hãc sententiã sequitur ẽt hic Colle. per id, qđ dixi supra in ℨrio, & aperte eã approbat Archid. in c. Romana, in ver. inueniantur, eo. ti. lib. 6. d. An.
9 sequitur hic dictũ Hostii. † Sed ꝓ subtili, & clariori decisione hu
a ius dubij, videndum, & examinandum est primo, an cũ certa qualitas, vel causa tribuit iurisdõnem, sufficiat eã allegare in libello ad ꝙcludendam iurisdõnẽ, an ẽt sit necesse summarie pro
b bare eã, si neget; & an sola negatio qualitatis, vel causæ tribuẽtis iurisdõnem excludat, ꝓsus iurisdõnem; tã in principali, quã in incidenti, Et in hoc articulo ꝓcedit hic do. Ant. intricato, & obscuro stylo. Sed ego, Deo duce, aperte, & leui stylo ꝓcedã, vt patet ex præcedentib. Gof. voluit, ꝙ sola negatio non excludat funditus iurisdõnem, sed impediat ꝓcessum sup principali; vt non teneatur respondere reus ad libellũ, nisi primo summarie cognoscatur de illa qualitate, tribuẽte illam iurisdõnem, vt puta in terminis c. an res sit ecclesiastica, & ꝓ Gof. faciunt iura generaliter dicẽtia, iudicẽ, cuius iurisdõ negatur, cognoscere posse, an sua sit iurisdõ, q̃ iura supra allegaui. Facit dictũ Inno. in c. cæterum. 5. ti. prox. vbi dt, ꝙ si negatur rem esse feudalẽ, de hoc ꝓtius cognosci dẽt, an sit feudalis. Item facit qđ no. Inno. in d. c. super literis, & Io. And. & Arch. in c. Romana. §. ℨhentes, eo. ti. lib. 6. & Io. Cald. in c. 1. de rap. & Cyn. in l. præscriptione. C. si cõtra ius, vel vtil. publ. Dicũt enim ꝙ si qs alienæ iurisdõnis citatus comparet, & dicit se nõ contraxisse, vel nõ deliquisse in loco, vel territorio, vbi citatur, dẽt ante omnia discuti summarie an ibi ℨxerit, vel deliquerit, sine ꝓiudicio principalis q̃stionis. Et si constiterit ipsum ibidẽ ꝓtraxisse, vel deliquisse, ꝓcedit postea in principali. Ad idẽ facit gl. in c. 1. de offi. deleg. li. 6. quæ dicit, ꝙ si coram ꝓseruatore Apostolicæ sedis, q̃ habet tantum cognoscere de iniurijs manifestis, negatur iniuriam fore notoriã, de hoc primo cognoscet ad fundãdam iurisdõnem suã, & cuẽ tus huius summariæ cognitionis dabit cuentum, vel negabit ꝓ cessum super principali. Idẽ voluit Archid. in c. Romana. §. no toria, de censib. lib. 6. Ibi enim tex. dt Archiepiscopum posse vi sitando prouinciam suam, punire notoria crĩa subditorũ suorũ suffraganeorũ. Quid aũt si crimina negant notoria? dicit ibidẽ Archid. Archiepiscopũ posse de hoc cognoscere summarie, ad fundandã iurisdõnem, per iura generalia ℨ. alleg. Sic ergo dicẽ
c dum est in ꝓposito. Secũda opi. principalis est, vt sufficiat sola allegatio c illius qualitatis, seu causæ deferẽtis iurisdõnem in libello, licet illa vera nõ sit, dummodo de hoc non ꝓstet, quia id, qđ exprimitur in libello habẽt pro vero ad fundandã iurisdõnẽ. Pro hoc facit l. cum quædam puella. ff. de iurisd. om. iud. vbi irisdõ mensurãt ab eo, quod petitur, non ab eo, quod in veritate debetur, & hæc est aperta opi. Bar. in l. 2. ff. si qs in ius voc. nõ ie. vbi tenet oppositum eius, qđ supra. Dicit enim ꝙ si qs citatus in alieno territorio, negat ibi contraxisse, vel deliquisse, non ꝓ hoc excludit iurisdõ iudicis, nec oportet, ꝙ de hoc summarie cognoscatur. Sufficit enim, quantum ad iurisdõnem iudicis, ꝙ si id, quod exprimitur, esset verum, ꝓcluderetur iurisdõ iudicis, vt in præalle. l. cum quędam. Adducit simile in seruo, qui dr se liberũ. Nam eo ipso, ꝙ h. d. hr̃ pro libero, quantum ad suam per sonam legitimandam, vt ff. de lib. cau. l. ordinata. Ita dicit in ꝓposito, ꝙ eo ipso, ꝙ aliqd dr̃ i libello, ꝙ sit de iurisdõne iudicis, Bar. qđ no. Inno. in c. cum sit, ℨ. eo. vbi dt, ꝙ clericus agens ℨ laicum coram iudice ecclesiastico super oppressione, vel fraude, vel illicito ℨctu, in quib. casibus fundatur iurisdõ iudicis ecclesiastici, vt ibi no. dẽt in petitione mentionem facere de oppressione, vel fraude, vel minus legitimo ℨctu, & super illa cẽa fundare suam intentionẽ. Et si pars aduersa neget, nihilominus ꝓ citum ℨctum, absoluetur reus ex illa causa; sed iterũ poterit age re ex alia. ff. de except. rei ind. l. & an eadem. Idem sentit Innoc. in c. cæterum, supra ti. prox. vt supra dixi, qũ clericus dicit se ꝓpo liatũ, & laicus negat, vt si est dubiũ, cognoscat iudex, ẽt de prin cipali. Facit ẽt quod supra dixi, secũdũ V in. Et idem Gui. de Sure allegare commissum, fuisse crimẽ in certo loco ad fundãdã iurisdõnem iudicis loci, absque eo, ꝙ aliter probetur, vel cognocessu causæ, non valebit processus. C. si à nõ compe. iud. per totum. Tertia principalis opi. fuit lac. de Arc. quã ponit Lap. sua
d 61. alias 50. dicit enim sufficere, ꝙ causa allegetur, & postea probetur. Et si aduersarius negat qualitatem, seu causam, aggra uatur onere ꝓbandi, quia ex productione libelli fundata est in tertia opin. videntur ℨ istum tex. vbi ex sola allegatione d qua litatis, ſ. ꝙ res sit ecclesiæ, vel clerici, non fundatur iurisdictio iudicis ecclesiastici, nec negans aggrauatur onere probãdi suam exceptionem qualitatis negatiuam, vnde iste opinio non placent hic do. Anto. Nam sic esset in potestate actoris allegando causam, vel qualitatem ꝓcludentem iurisdõnem, subijcere reũ iurisdõni alterius iudicis, vel eum aggrauare onere ꝓbandi defectum qualitatis, seu causæ iurisdõnem ꝓcludentis, qđ esse nõ debet. Nec obst. l. cum quædam puella. i fi. superius allegata, qa inspicitur ibi, quod petit, non quod debetur. Nam ad fundãdã iurisdõnem iudicis, qñ sit verum, vel falsum, quod petitur, ꝓcluditur iurisdõ; nnc enim nõ hr̃ respectus ad veritatẽ debiti. Sed hic in exemplis allegatis, si fit falla cã, seu qualitas allegata, nõ ꝓcluditur iurisdõ, & si sit vera, ꝓcluditur. Et sic oporter prius de illa qualitate, seu causa ꝓstare. Et hoc etiã reperio scripsisse Bar. in l. præscriptione. C. si ℨ ius, vel vtili. publ. videlicet, vt prius de hac qualitate summarie cognoscatur, licet aliud sẽtiat, in d. l. 2. si quis in ius voc. Do. Ant. multa verba inculcat, sed in effectu hoc vult, ꝙ quãdoque allegatur in libello qualitas, expresse, qñ que tacite. Primo casu principali quãdo allegatur, & probatur casus est planus, si non allegatur, sed probatur, & tunc si aliquo modo ẽt includi, & adaptari ad verba libelli, procedit iudiciũ. Adducit no. per Inno. in c. cæterum. supra ti. prox. vbi dicit, ꝙ si agens coram domino feudi, realiter dicit se dominum, & probat feudum, dẽt obtinere, quia potest includi in libello, ius feudi, vt intelligatur se dixisse dominũ respectu talis dominij. Hoc dictum intelligo verũ, quãdo à principio nõ fuit exceptum de non existentia qualitatis, alias verò non sufficeret, sic generaliter allegare, vt ibi no. facit l. fi. C. de anna. exceptio. Si verò non potest illa qualitas ꝓbata aliquo modo includi in libello, tũc dicit probõnem nõ sufficere, nisi fuerit allegata i libello. Ad hoc quod no. in prælleg. c. cæterum, & infra eo. c. ꝙuestus, & in c. cum sit generale. Et hoc dictũ licet videatur cõmune, mihi tamen nõ placet indistincte. Vnde puto, ꝙ licet qualitas non fuerit allegata in libello, tamẽ ex quo a principio nõ fuit exceptũ, & tamen reperitur probata, vel est alias patẽs, & notoria, quod valet iudicium, & ꝑt sequi sentẽtia. Et pro hoc allego tex. sing. iudicio meo, in l. 2. post prin. ff. de iu. vbi dr̃, ꝙ si partes ꝓueniũt de prorogatione iurisdictionis alterius iudicis, licet iudex hoc
c ignoret, ex quo tamen putat iurisdõnem esse suam, valet iudicium coram eo agitatum. Et sic plus ꝓbat ille textus, ꝙ iudiciũ valet, licet iudex ignoret qualitatem tribuẽtẽ sibi iurisdõnem, ex quo alias putabat suã iurisdõnem esse. Fortius dẽt tenere in casu nostro, quando qualitas, seu causa est patẽs, vel est ꝓbata, licet nõ allegata: & sic nullus est error. Item adeundo iudicem, videt in dubio præsumendũ illũ adiuisse respectu qualitatis tri
10 buẽtis iurisdõnem. † Debet enim in dubio libellus interpretari vt ꝓueniat personæ iudicis, & iuri actoris, vt no. Inno. in c. cẽte rum. facit, quod no. Cy. in l. edita. C. de eden. & quod dixi in d. c. dilecti, supra tit. prox. & l. si quis intẽtione ambigua. ff. de iu. Et debet fieri interpretatio, vt res valeat. l. quoties. ff. de ver. obli. & in c. Abbate. de ver. sig. Facto enim exprimit illam quantitatẽ seu causam iurisdõnem ꝓcludentem, eum adeundo, sicut facto quãdoque quis appellat iter arripiendo, licet non exprimat, vt in c. cum olim, de dolo, & contu. & in c. ad audientiam. de app.
11 cum similib. & 11. q. 3. c. non solũ. & c. seq. † Item notorietas ex
f cusabit ab onere probãdi excusationẽ, & onere comparitionis vt clemen. pastoralis. §. Pisana. & quod ibi notat glo. de re iu. & per Inno. in c. præterea. de dila. Et ꝑsideratio Do. Anto. procedere t quãdo illud, qđ petitur, nõ posset includi aliquo modo sub libello. Nam tũc non potest fieri sentẽtia, quia fatuus est iudex, qui pronunciat sup nõ petitis, vt dicit tex. in l. fi. C. de fideicõ. liber. secus autem quãdo qualitas tribuens iurisdõnem nõ includitur sub libello, sed res sic. Nã tunc sufficit, ꝙ de qualitate alias ꝓstet, vel ꝙ probetur in processu, vel cũ dubitat. Exẽplũ, si ꝓuenirẽ clericũ corã Epo, & si nõ allego ꝙ sit clericus, satis em est

ad

ADDITIONES.

a SEB. SAP. Cum certa. Vide Ang. in consi. 6. incip. lata sententia, & in consi. 27. incip. quidam uictor.
b Summarie probare. Adde ndendum Lap allegat. 69. ubi late hãc materiam ponit.
c Sola allegatio. Pondera subtiliter istum tex. quia hic concurrebant duo, uide licet possessio laici, & assertio, quod res esset sua. ideo statur suæ assertioni. Hoc probat formalis tex. i l. ordinata. ff. de lib. causa. ideo stamus assertioni ipsius, quia assertio recipiebat fomentum a possessione. Et pondera, qa Bar. in d. l. præscriptione tenuit cõtrarium eius, quod tenuit in d. l. 2. ff. si quis in ius uoc. non ier. & reuera propria opinio est illa, quę ponitur in d. l. præscriptione, & no. in d. l. 2. ex eo, quia d. l. præscriptione, potuit materiam, & recitat antiquos tenentes, quod maturius, & cum maiori declaratione, non autem fic fecit in d. l. 2. & ideo standũ est, ꝙ maturius dixit, tex. est in l. diui. ff. de iure patro. Aen. Falco.
d Sola allegatione. Adde Ro. consi. 208. & uide quod ibi pulchre uoluit.
e Ignoret. Tu pondera, quia constare debet iudici qualitas, quæ sibi tribuit iurisdictionem. l. hęc autem, in uer. cõstare debet, liquereque. ff. ex quib. cau. in poss. ea. cum si. And. Barb.
f SEB. SAP. Notorietas. Vide Bar. in l. j. in ult. col. ff. de ap. & infinita congesta per Fel. in eiũ ordinẽ. col. 7. uer. ad gl. in cle. appellanti. de rescr. ubi ex multis declarauit, quando notoria egeant allegatione.

Universidad de Deusto
Biblioteca

12 ad validitatē ꝓcessus, ꝙ sit clericus, arg. in l. 2. ff. de iu. † Pro hoc, singulare dictū Inno. in c. tua, in fin. de cohab. cler. & mulie. vbi dicit, ꝙ si iudex processit rātum super notorio; si in veritate factum erat notoriū, non tamē iudici ꝓstabat, valet processus. Satis enim est ꝙ iudex non ignoret fundamentū suæ iurisdictionis, licet ignoret qualitatem iurisdōnis. vt dicit Bar. in l. multū. ff. de cond. & demonstra. & in d. l. 2. Concludē ergo, ꝙ si ex ꝓcēturis poterit apparere, ꝙ partes litigāt respectu ipsius causæ, seu qualitatis tribuentis iurisdōnem, valet iudicium, licet non fuerit expressa causa, ex quo de ea ꝓstat per ꝓbōnem, vel aliàs est, patens, & hoc nota, quia nemo tangit. Redeo ad dicta do. An. si autem allegat qualitas, & nō probatur, & tūc si negat, sufficit sola allegatio ad ꝓcludendam iurisdōnem, vt hic est casus notabilis. Et hoc casu procedit opi. dicētium, sufficere solam allegationem. Si verò allegatur qualitas, & denegatur; & tunc, siue ꝓtingat negatio absque principali perito, siue surgat à negatione principalis petiti. Pone exemplū in primo, quando gs negat rē esse feudalem, negat enim tantū qualitatem. Exemplum in secundo, quando dicit, & negat se deliquisse; & sic nō solū negat deliquisse in territorio, sed negat principaliter deductū & fundamentum intētionis partis. Vnde negādo fundamentum intentionis, negat & per ꝓsequens qualitatem tribuētem iurisdictionem, s. ꝙ deliquerit in territorio. Et in istis duob. casib. quos dicit procedere pari passu, facit tria membra. Aut enim fundat iurisdictio super existentia qualitatis; aut sola dubietas fundat iurisdictionem, aut fundatur super notoria existentia qualitatis. Primo casu, quando fundatur super existentia qualitatis, & tunc ex quo qualitas allegata negatur, excluditur iurisdictio, ni si qui illam allegat, offerat se probaturum ad fundandam iurisdōnem, & iudex examinabit illā summarie, vt videat an sua sit iurisdō Et hoc verum, nisi negatio haberet notorietatem ꝓtra se, quia tūc non sufficeret negatio, vt supra dixi in notabilibus. Et no. bene hoc dictum ꝙ his, quę infra dicā. Nam ex hoc aperte sensit, ꝙ si constat rem esse ecclesię, a licet non allegetur alia
a qualitas, vt fraudis, seu oppressionis vel similis, fundatur iurisdictio ecclesiastici iudicis. & hoc etiam apertè voluit Inn. hic. Sed Host. hic sentit oppositū, dicens, ꝙ iste rex. cōtradixit, nisi aliud dicatur ratione priuilegii, vel cōsuetudinis. Sed primum dictū plus mihi placet. vt satis hic colligitur ex mēte literę, & facit ꝙ supra dixi in notabilibus, & quod infra dicam. Secundo mēbro principali, quando nō exigitur ad fundandam iurisdōnem qualitas, seu verę qualitatis existētia; sed sufficit sola dubietas: & tūc sufficit illam qualitatem allegare, licet negetur, vt si allegatur sacrilegium. Nam tūc quia istud crimen est ecclesiasticum, cognitio ꝓtestat ad ecclesiam, siue dubitetur, siue nō & ita procedit dictum Inno. in prędalleg. c. cæterum, & in c. cū sit generale, infra eo. & dictum Vin. in d. c. ꝙquestus. Et idem dic de cōsimili qualitate, quando fundat iurisdō iudicis, etiam in casu dubij. exemplū, si negetur res spiritualis, vt ī c. si iudex laicus, de sent. excō. li. 6. vel ꝛctum esse vsurarium, in c. illo vos. de pigno. & c. ad nostram, de emptio. & vend. vel ꝛctum matrimonij, vt in c. tuam, de ord. cog. qui fil. sint legit. c. causam, & c. lator. 16. q. 1. c. in canonibus, cum simil ib. Non autē sic est quādo dr̄ delictum commissum in territorio citātis, quia non datur iurisdō sine p̄ suppositа veritate. Et ideo de hoc summario primo p̄mittitur discussio, vt videat, an sua sit iurisdō, vt dixi in præcedēti membro. Tertio mēbro principali, quando fundatur iurisdō sup notoria existentia qualitatis, tūc si qualitas non allegetur notoria, & negatur, excludit iurisdō. A d hoc gl. ī c. accusatus, de hæreti. lib. 6. & in c. 1. de offi. dele. eod. lib. A d hoc etiam istum tex. addu citur, nam super re ecclesiastica excluditur iurisdō laici, & spectat ad ecclesiasticū, quādo res est ecclesiastica; & hoc ꝓstat: vel non negatur, quia constare dr̄, si non negetur ex toto in principali, & in incidenti, an sit iudex, quia ex quo negatur, & sic notorie non cōstat rem esse ecclesiasticam, nō sufficeret summaria cognitio. Attēde, quia ex hoc sensit Do. Ant. ꝙ iurisdō iudicis tūc ꝛcluditur rōne rei ecclesiasticæ, ꝙ notoriè ꝓstat rem esse ecclesiasticam; saltem ex eo, quia non negatur. Sed certè hoc non intelligo ex litera, vbi nulla fit mentio de notorietate, sed potius vī innuere oppositum, vt sufficiat sola existentia huius qualitatis, s. ꝙ res sit ecclesiæ, vel clerici. Patet, quia reo laico non excipiente, ꝓcedit iudicium, & posset postea negare ad merita causæ, & sic firmaretur iurisdō. Et tamen qualitas, ꝙ res sit ecclesiastica, nō esset notoria. Item iurisdō datur, quia ex detentatione rei ecclesiasticæ præsumitur, saltē præsumptiuè, quoddam sacrilegium, vt supra dixi in notabilibus. Et ideo nō requiritur, ꝙ notorie cōstet; satis est, ꝙ de hoc potest fieri fides, vt statim plene subijciam in sequenti membro. Sed attende ad aliud in eo, qđ do. Anto. alleg. similem glo. in c. 1. de offi. deleg. lib. 6. & gl. in c. accusatus, de hæret. eo. li. quæ tamen gl. prima fronte videntur ꝛrię; & inuoluere intellectus iuuenum. Nam gl. in c. 1. vult, ꝙ si ad excludendam iurisdōnem ꝑseruatorum, negatur iniuriā notoriam esse, pōt de hoc cognoscere conseruator summarie, an sit notoria. Sed glo. in d. c. accusatus, dicit, ꝙ nisi diuinationes sa-

piant hæresim manifestè, inquisitor hereticæ prauitatis nō
test se intromittere, vnde in dubio cessat eius iurisdō. licet a
iudex cognoscat, an sua sit iurisdō. Sed dic, illas concordan
ꝙ aut negatur qualitatis notorietas, siue ipsa iniuria, & si a
farius dicat ipsam esse notoriam, tunc iudex potest cognos
an iniuria sit notoria pro fundamento suæ iurisdōnis, nec p
dit postea in principali, nisi constet ꝙ sit notoria, quia notor
tas est illa, quæ dat iurisdictionem conseruatori, & non sola
stentia iniuriæ & hoc casu loquitur gl. in d. c. 1. & sic ēt loq
in simili, Inno. & Archid. in c. Romana. §. notoria, de cens
Aut constat qualitatem notorietatis non subesse, vult in
inquirere, an factum subsit sine illa qualitate, & non pote
quo sola qualitas notorietatis ꝛcludit iurisdōnem. & iste e
tellectus gl. d. c. accusatus. Nā inquisitor nō potest se intro
tere de diuinationibus, nisi sapiant hæresim manifestè. Si
non sapiunt manifestè, nō potest inquirere, an sapiant hæ
quia sine notorietate qualitatis non habet iurisdōnem. Q
etiam voluit glo. in d. c. 1. sed si inquisitor vellet inquirere
piant hæresim manifestè, bene posset, vt in d. c. 1. & in p
c. Roma. §. notoria. & in alijs iuribus, quæ dicunt, quē pot
gnoscere, an sua sit iurisdō. Hæc procedunt, quando exp
qualitas allegatur in libello, si autem non allegatur qualit
presè, sed tacitè, potest comprehendi, quod fuit secūdū m
brum principale. Exemplum in terminis c. secundum D.
vt quia agens rei vend. cōtra laicum pro rebus ecclesiæ
dicit, rem esse ecclesiæ. Nam ex eo tātum, ꝙ res sit ecclesi
ꝛcluditur iurisdō, sed bene concluditur ex detentione re
siasticæ sacrilegium quoddam, ex quo concluditur iurisd
clesi. pertinere. & tunc quia potest deducere illā causam,
uilegiatam, & vt nō priuilegiatam, ex quo simpliciter d
esse ecclesiæ, nec aliter allegat sacrilegium, si res negatur
siæ, quia per consequentiam negatur sacrilegium, sola neg
excludit iurisd. qa specifice non tangit dubium sacrilegij
est tex. secundum eum. Vnde ipsam, vt priuilegiatam vī
cere, quādo hoc exprimit in libello; alias aūt non conclu
crilegium, nec dubium sacrilegij, ex quo nō allegatur ma
tētio. quia possibile est, ꝙ reus habeat aliquod iustum im
possidendi, & ex eo, ꝙ possidet præsumitur iuste possidere
quo nō allegatur possessionis iniustitia. Ex prędictis vī ꝙ
re, ꝙ tunc demum ecclesiasticus iudex cognoscit super re
clesię, quādo allegatur sacrilegium expresse, vel quādo ꝙ
tur tacite, ex notoria detentione rei ecclesiasticæ. Sed
hunc intellectum aperte facit, quia si agendo rei ven. alle
tacite sacrilegium, iam ex negatione, non excluderetur i
sed res efficeretur dubia, & sic haberet iudex ecclesiasticu
dōnem, vt supra conclusum est, tacita enim habent pro e
fis. ff. si cert. pet. l. cum quid. Item intentio actoris non dēt
ri, ex negatione, vel assertione rei. Aut enim actor, intēta
vendi. deducit sacrilegium tacite, allegando detentione
ecclesiasticæ, & tūc ex negatione nō debet excludi iurisd
vt in c. fit, infra eo. vt supra dictum est. Aut non deducit
giū, & idō negatio, vel assertio, ꝙ est ecclesiastica, ſi hēt m
qualitatē cāe, & intētionē, actoris, & sic nō haberet iuris
ēt si ꝓstaret rē esse ecclesiæ, ex quo non deducit sacrileg
cuius nūc fm istū intellectū, habet ecclesia iurisdōnē in ca
ius c. & tamen iste tex. aperte innuit ꝛrium, vt si constat re
ecclesiæ, uel isto non negante, iudex procedere possit. Ite
co non esse verum, ꝙ agendo simpliciter rei vend. videatur
ducere sacrilegium tacite. Ista enim est actio realis, nec p
ponit quem esse obligatum ad tradēdam, vel criminosum
Insti. de actio. §. 1. Ideo puto, ꝙ hoc c. velit dare priuilegium
clesiæ, vt cum agitur de reb. suis contra laicum, possit a
clesiasticus, qualitercunq; agatur, de reb. suis vel clerici, c
si agatur actione psonali, vt ex locato, vel legato. Et hoc v
voluisse Inn. dum dicit, ꝙ si constat rem esse ecclesiæ. Sed
cus possideat, coram iudice ecclesiastico agi debet, puta, si
ex locato, vel legato, & similibus. Et sic non solum habet
hoc priuilegium, quādo agit rei vend. sed ēt si agatur alia
ne personali occasione rei ecclesiasticæ; secus si ageretur a
ne psonali, & nō de re ecclesiastica, quia tunc seculares cog
scit, & sic potest tunc intelligi Inno. in c. cum sit generale
13 eo. vbi videt contrariari dicto suo hic. † Et pro hac differē
test adduci optimum simile, in eo quod dicimus, procura
acquirere vtilē domino, quando stipulatur ex re domini,
quādo stipulatur ex re non domini, quia tunc nihil acqui
domi

ADDITIO.

2 SEB. SAP. Rem esse ecclesiæ. Vide Do. Anto. & Inno. in c. cæterum, eo
pra de iud. ubi dicunt quòd quando dubitatur, an iurisdictio spectet
dicem ecclesiasticum, uel ad secularē, præfertur iudex ecclesiasticus
D. Abb. ibidem sentiat contrarium. Vide etiam Ange. in l. quidam
bat. ff. de re iu. vbi dicit, quod qñ aliqd opponitur, cuius cognitio
aliquid spirituale, non pōt iudex secularis cognoscere, quod etiam
D. Ant. de But. in c. si diligenti, in 4. col. de præscrip.

domino, sed tenetur cedere actionem domino per actionem mandati, vt dicit gl. in c. 2. de vsu. li. 6. Facit etiam quod in simili no. de interdicto. [Vnde vi, Iscripto in rem, in c. ex parte, infra eo. Fundata est enim iurisdictio ecclesiastici, eo qa res, cuius occasione agitur, est ecclesiastica, vnde potest iudicare de omnibus inde accidētibus. & hoc videtur probare ista litera in eo, ꝙ se non fundat super rei vendi. Sed videtur hoc priuilegium cō cedere qualitercunque agatur de re ecclesiastica. & hoc priuilegium potuit concedi, vel quia laici, vt plurimum sunt negligentes in exhibendo clericis iustitiam, vt dicit tex. infra c. c. cū sit generale, vel quia ex detentione rei ecclesiasticæ, præsumitur mala detentio. Et si nō strictè, tamen largè videtur quoddā sacrilegium? seu detentores videntur malefactores ecclesiarū Non enim dicuntur strictè sacrilegi, nec conueniuntur vt sacri legi; quia tunc negatio nō proficeret, vt supra dictum est. Ex his concludo, ꝙ non solū qualitas sacrilegij, sed etiam, quia res est ecclesiastica; vt clerici tribuant iurisdōnem ecclesiastico, eo ipso, ꝙ allegatur rem esse clerici, vel ecclesiæ, exprimitur, & allegatur qualitas tribuēs iurisdōnem. & sic deducit illam causam vt priuilegiatā, & verbo, & facto. Verbo enim allegat eo ipso, ꝙ dicit illam rem esse ecclesiæ: facto allegat eo ipso, ꝙ cōuenit cum coram iudice ecclesiastico. † Nam ex qualitate iudicis, coram quo agitur, declaratur ius libelli, & illa actio videtur itentata, quæ proportionatur iurisdictioni iudicis, coram quo agit, vt sentit Inno. in d. cap. cæterum. facit l. si quis intentione ambi gua. ff. de iud. Et licet hoc casu qualitas tribuentis iurisdōnē nō sit separata à re principaliter petita, tamē ex ordine intellectus est separabilis: sicut contingit in eo, qui negat simul factū principale, & qualitatem, vt quia accusatus de delicto commisso in territorio iudicis, negat simpliciter delictum cōmisisse, & ideo dico, ꝙ si laicus conuentus negat rem esse ecclesiæ, quia videt etiam negare qualitatem tribuentē iurisdōnem, poterit iudex de hoc summariè cognoscere in vim dilatorię, si actor clericus petierit hoc, & euentus istius incidentis quæstionis declarabit, an possit esse iudex super principali: sicut fit regulariter, quādo negatur qualitas tribuēs iurisdictionem, vt in iuribus superius alle. Nec obst. si dicatur, ꝙ bis examinabitur idem, cum postea hoc veniat discutiendum ad merita causæ, quia hoc non est no uum, vt in c. veniens. 2. de testi. vbi dilatorie discutitur id, quod venit postea discutiendū ad merita causæ. † Nam probationes
a receptæ in iudicio summario, faciūt fidem in plenario, a vt ibi. Et multa alia exempla de iure ciuili potes videre per doct. in d. l. præscriptione. Iste ergo tex. qui videtur innuere, ꝙ ex sola negatione debet remitti ad iudicem rei, debet intelligi, quando actor instat, vt discutiatur quæstio ad merita causæ, vt quia non vult assumere onus bis idem probandi dilatoriè, & quo ad me rita, & plerique hunc laborem, & circuitum fugiunt. secus si of fert sese probaturum hoc summariè, & incidenter, quia tunc audiri debet. Nec iste tex. contradicit, immo debet suppleri per alia iura, vt in l. non possunt, ff. de legi. & in c. cum expediat, de elect. li. 6. alias inutilis foret hæc prouisio, cum quilibet de facili negaret. Item quando non negat, rem esse ecclesiæ, non confessio, sed res priuilegiata tribuit iurisdōnem contra laicum: si ergo negat, quare non debet admitti ad probandum rem esse ecclesiæ. Nec obst. si dicatur, ꝙ quando non negat, cōcluditur sacrilegium, quia hoc est falsum, cum posset tenere rem cū tit. puta, in emphyteusim, vel titulo locationis, vel alio lrimo modo. Item opinio contraria aperte confunditur per istum tex. Si enim non posset conuenire laicum, eo, quia agitur de rebus ec clesiæ, vel clerici, quare si Papa permitteret hanc conuentionē à principio, & excluderet, tantum, secuta negatione, non dixisset ꝙ à principio debet cum conuenire coram iudice suo. Sed tantum dicit, ꝙ secuta negatione debet trahi ad forensem iudicem, quando tūc ex negatione res efficiatur dubia, an sit ecclesiastica, vel clerici: secus ergo, si constaret, vel constare posset. fi. vbi dicit, ꝙ si laicus denunciatur ecclesiæ, etiam super re pro
16 fana, & negat peccatum; non per hoc excluditur iurisdictio, si notorie constat de peccato, vel aduersarius denuncians vult ꝓ bare peccatum. Et facit, ꝙ not. Cyn. in l. 2. C. quando fis. vel priuilegio. fi. C. de compen. & in c. literas, de restit. spolia. Et per hoc habes istum punctum latius, & clarius hic, quam alibi declarātum. An autem su. ſint aliæ qualitates, vel causæ tribuentes iurisdictionem ecclesiæ contra laicum, tractat hic do. Anto. Sed ego ponam in c. cum sit, infra eod. vbi rectè cadit, & tangit ꝓ alios Doct. Sed quia supra dictum est, ꝙ quando negatur quali tas, vel causa, tribuēs iurisdictionem, debet, vel potest iudex de hoc summarie cognoscere in vim dilatoriæ, quæro qualis erit ista summaria cognitio? Sol. Bart. in l. ꝙ rescriptione. C. si contra ius vel vti. pub. diūtinguit, ꝙ aut illud, quod venit, seu proponitur per modum declinatorij iudicij. tangit negotium principale, ita ꝙ venit examinandum ante lit. contest. & post. & tunc si venit probandum ab eadem parte, procedit dictum Inno. in c. super literis. vt sufficiat summaria probatio ante lit. contest. Et pro hoc ego adduco bo. tex. cum ibi no. in c. veniens. 2. de test. vbi patet, ꝙ non exiguntur ita strictæ probationes, sicut cū postea discutitur ad merita causæ, sed post lit. contest. probabitur plene. Pone exemplum in terminis ca. nostri. Si enim negatur rem ecclesiasticam, vel clerici, sufficit hoc probare summarie, cum ipse postea teneatur hoc idem ꝓbare plenarie ad merita cāæ. Q fiq; aſi lit. ꝓt. incūbit ꝓbatio vni, post lit. ꝓte. incūbit alteri, ꝓbatio & tūc pfecte, & plene examinat & ante li. ꝓte. & post. Exēplū in l. prescriptione, & c. super literis. s. quando opponitur contra rescriptum de subreptione. Nam ille qui opponit exceptionē mendaciorē, debet illam probare, quia ipse dicit hoc ad excludendum iudicium, vnde cum mendacia sint causa suæ intentionis; ei incumbit onus probandi, vt in l. ei qui ff. de proba. Sed post lit. contest. actor debet probare veritatem, quia illa assertio est causa suę intentionis, ergo ei incumbit onus probandi, vt l. quia accusare. C. de eden. vide Io. And. in c. 1. de lit. cōte. lib. 6. Dicit tamen ꝙ ante lit. conte. probabitur plenariè in casu prædicto, quo ad subſtātiam probationis, sed quo ad modum
b procedendi, iudicium erit summarium, b quia non requirit lit. contest. sicut nec in alijs exceptionibus dilatorijs, vt no. in capi. prudentiam. §. fexta, de offi. deleg. Et hoc tene; licet D. Anto. di cat Bar. tenere in d. l. prescriptione. ꝙ quando idem grauat one re probādi quo ad merita, & quo ad dilatoria, sufficeret probare summarie per iuramentum. hoc enim non dicit ibi Bar. nec hoc dictum approbat hic d. Ant. quia hoc est aliquale prejudicium, vt no. in l. thesaurus. ff. ad exhib. Ego allego prædalle. c. veniens, vbi idem grauatur onere probandi ante lit. cont. & post, & non sufficit iuramentum. Graue enim esset dicere, ꝙ solum iuramentum partis subijciat aduersarium iurisdictioni alterius iudicis, vbi poterit saltem de facto grauari. V lt. opp. contra tex. & contra prędicta, videtis enim ꝙ laico negante, rem petitam
17 fore ecclesiæ, vel clerici, sit lis contestata, & per consequens nō possit amplius proponere declinatoriam iudicij. † Cum lit. cō test. sit terminus excluſiuus omniū dilatoriarū, vt in c. cum inter, de re iu. & in l. exceptio. & quod ibi no. C. de prob. Sol. diccbat Ioan. And. quod hæc verba, quæ dicebat laicus, nō dicebat ad iudicij ordinationem, & sic non animo litem contestandi, sed ad fori exclusionem, i. ad declinandum iudicium. Et ex hac sol.

ADDITIONES.

a ZACH. In plenario. Adde tu Spec. in tit. de instru. edi. §. ostenso. ver. & scia &. & ver. in quibus, quòd est verum inter eaſdem personas, & si specifice producatur. ita no. Alex. & Moder. in l. naturaliter. §. nihil cōmune. ff. de acquipos. & ibi fing. Bar. quem ad hoc alleg. Mat. Math. sing. 161. incip. no. singula rem doctrinam Bar. But. in c. cum dilectus. col. 2. & seq. infra de causa. poss. & propriet. vbi per hoc dicit, quòd cauti aduocati, & practici ꝓducūt acta vnius causæ in alia; ad hoc vt faciant fidem, per gl. multū no. in l. quoties. §. fi. in ver. hæredem. ff. de prob. & hanc doct. multum magni facit d. Alex. cōsi. mihi 82. incip. in causa vertente inter Petrum Ioannem, &c. col. pe. in fi. vol. 1. & in l. fi. ad fi. C. de eden.

ANT. FRAN. In isto passu, an probationes in iudicio summario factæ ꝓbent in iudicio ordinario? dicas, quòd regulariter non probant, vt in l. 1. & ibi gl. C. quorū bo. & habetur per Bar in l. qui Romæ. in §. duo fratres, & in ver. quæro vtrum probationes, in 4. col. & in 5. oppo. ff. de verb. oblig. & in l. 2. in §. hoc edicto. in 4. col. ad fi. ff. vi. bo. rapt. & per Bal. & Alex. in l. 3. ff. iu. sol. & per Bal. in l. quod tempore. in vlt. col. C. de resti. mil. & no. in c. veniēs, de testi. quod intellige verum, nisi sit facta per confessionem partis, vel nisi partes consentiant, vt est gl. in c. cum dilectus, de ord. cog. & Ro. plene examinat istā limitationem in l. naturaliter. in §. nihil commune, hic alleg. in 9. col. de acq. poss. & vide per Bar. in l. 4. in fi. prin. ff. de bon. poss. & habetur p Spec. in ti. de proba. in §. 3. in ver. hoc quoque scias, & in tit. de confes. in §. nunc videndum. in ver. quid de confessione. & in tit. de instr. edi. in §. ostenso. in ver. & scias. & in ver. in quibus. Et adde, quòd sententia corporalis, vel afficiens corpus, vt de infamia, & periurio, & similibus, probat in alia instā tia, etiam inter alias personas, vt per d. Abb. in c. 1. de excep. & in c. ex parte Adæ. de testi. & in c. testimonium eod. titu. vbi omnino vide, & tene menti, quòd responsio facta in vno iudicio cum vno nocet in alio iudicio cū alio, quando sunt talia iudicia, quod acta facta in vno probant in alio, vt p Alefing. in l. procurator. ff. de interrog. act. & in l. cum lite mortua. ff. iud. sol. & per Bal. in l. 2. in 4. col. verſicu. ulterius quæritur, & in 5. col. uer. uenio ad se cundam partem. C. de eden. & per eundem Alex. in l. eos. ff. de fall. Et adde quod licet acta facta in una causa non probent in alia, tamen ꝓbationes & attestationes sic, ut per Alex. post Bar. in d. l. eos. quod est intelligendū, quādo sunt publicæ attestationes. de quo plene habetur in l. fi. C. de testi. ubi ēt habetur, an acta facta coram iudice probent coram arbitro, & econtra, de quo vide per Spec. in ti. de prob. in §. uidendum, in uer. hoc quoque. & seq. & in ti. de instr. edi. §. ostenso. in uer. & scias. Et vide per do. Abb. in c. bone, de prob. & vide etiam per d. Alex. in consi. 58. in 3. parte cōsiliorum. & per do. de Rot. in decis. 414. quæ incip. si post. in no. Et adde, quod probationes super exceptione non probāt super actione, ut per gl. & Inn. in c. super spoliatione, in 1. col. de ord. cog. & per Bar. in l. 2. in §. 1. ff. ui bon. rapt. Quæ omnia sunt intelligenda, quando probationes sunt factæ in iudicio valido, secus si in iudicio nullo, quia tunc nullæ sunt, ut per do. Card. in cle. constitutionem, in §. fi. de elect. ubi dicit, secus esse in confessione. faciūt ea, quę habentur in c. at si clerici, supra eod.

b SEB. SAP. Erit summarium. Faciunt quę no. glo. sing. in l. 2. C. de edict. diui Adr. toll. & ibi Mod. ubi uoluit, quod iudicijs summarijs personæ legitima tio debeat probari plenarie, licet iudicium sit summarium, de quo etiā per Alex. & Do. Ias. in l. iudicium. C. de iud.

Universidad de Deusto
Biblioteca

sol. no. q quando negando petitum, negatur simul iurisdict. nō
videtur quis negare animo litem contestandi, sed iudicium de
clinandi, quod no. Vel secundo f m Pet. & Abbatem, q reus di-
cebat hæc verba extra iudicium, & sic non inducit lit. contest.
Vel tertiò secundum eosdem hoc dicebat in iudicio, protestā-
dō, q non intendebat lit. contest. & qualiter valeat hæc prote-
statio, dic vt dicetur in c. vno, de lit. contesta. & quod no. in cap.
cum M. de constitut.

SVMMARIVM.

1 *Quæstio feudi debet terminari per dominum, à quo habetur feudum; etiam quod sit inter clericos; & domino negligente; cognoscit iudex ecclesiasticus.*
2 *Feudalis iurisdictio non potest prorogari per vasallum, sine consensu domini feudi 3.*
4 *Feudum potest dari ab vno vasallo, alteri, qui recognoscit primum vasallum immediate: & eo negligente, cognoscit primum dominum.*
Vasallus potest alteri infeudare.
5 *Papa potest committere causam iudici suspecto, & præcludere viam recusandi.*
6 *Feudum proueniens ab ecclesia in laicum, vel à laico in ecclesiam, an dicatur ecclesiasticum vel seculare?*
7 *Negligentia vnius iudicis, facit transire iurisdictionem in alium.*

CAP. VI.

1 IX transmissa. Quæstio† feudi debet per
dñm terminari, qui si negli
git, ecclesiasticus iudex, alias superior eius hoc fa
ciet. ita communiter summatur: vel summa sic, se
cundum lect. gl. Si quæstio feudalis est inter clericum & laicū,
cognoscet dñs feudi, sed eo negligēte, cognoscet delegatus Pa
pæ, ēt ante negligentiam datus. h. d. Et procedit iste intellis habito respectu ad generalem consuetudinem, de qua per gl. hic,
& in c. præcedenti, Vel summa sic, secundum alium intellectū,
quæstio feudi debet terminari per dominum feudi immedia
tum. & hæc lectura ī cidit cum prima, sed est magis clara, & no
tabilis Dui diuiditur ista decr. in duas partes, nam ī prima ponitur
partis conquestio, in secunda, partis prouisio. Secunda ibi, [Per
dñm] Casus lit. Quidam nomine R. de Castuille, coram Trecē.
Epō, traxit in causam B. & G. & V. milites cuiusdā Epi sup quā-
dam possessione, quidam nobilis vir de Campis, eorum domi
nus, sub debito fidelitatis eis inhibuit, ne de seculari feudo in iu
dicio ecclesiastico responderēt, cum paratus esset eidem R. iu-
stitiam exhibere. Eps Trecen. eos reputans contumaces, tulit
excommunicationis sententiam in eosdem; ppter quod milī-
tes cōquesti sunt dño Papæ. vnde mandat Epo istorum militū,
q ipse causam illam iubeat per dominum feudi terminari, & si
ipse malitiosè distulerit, Eps idem cām ipsam terminare procu
2 ret. ß. † No. q etiam laicus, subiectus rōne feudi, non pt prorogare iurisdictionem alterius iudicis, sine consensu dñi feudi, in
a his, quæ concernūt feudum, [a] & hoc, quia non est subiectus ra-
tione nudi exercij iurisdictionis tm̄, sed etiam rōne fidelitatis,
& feudi. Secus in laico simpliciter subiecto, rōne nudi exercitij
iurisdictionis. de quo no. per Bar. in l. 1. §. & post operis. ff. de no.
ope. nun. & l. 2. ff. de iud. & per Cy. in l. si quis ex consensu. C. de
3 episc. audien. plene tetigi in c. cæterum, supra titu. prox. † No. 2.
dñm feudi posse præcipere vasallo, ne in spectantibus, & con-
cernentibus feudum, respondeat coram alio iudice. No. 3. q si-
cut Eps pōt ꝑcipere clerico, in virtute obedientiæ, sic dñs vasal
lo sub debito fidelitatis, quoad ea, quæ spectant ad feudum. si-
mile infra eod. c. ex tenore. Pro hoc, q fidelitas iuratur, vt patet
in c. ego N. de iureiur. 22. q. 5. c. de forma. vbi ponuntur ea, quæ
iurat vasallus obseruare. & sic Eps ꝑhibet clericum litigare co
ram seculari. vt no. per Io. And. in c. si iudex laicus, de senten. ex
4 com. lib. 6. facit c. si diligenti, infra eo. † No. 4. q vbi quis ratione
feudi hēt dñm mediatum, & dominum immediatū, tenetur
primò respondere coram immediato, & illo negligēte, coram
mediato. & sic non succedit ordinarius loci, quando reperitur
dominus mediatus: aliàs secus, vt in c. cæterum, & q ibi dixi, si
prati. proxi. Et sic vasallus alteri infeudando, acquirit sibi vasal
lum immediatum: & superiori domino acquirit mediatum. Et
an possit indistinctè vasallus alteri infeudare, dic, vt no. in c.
quæ in ecclesiarum, de constitut. Nor. 5. ex tex. ibi, [De seculari
feudo &c.] q feudum originaliter ab ecclesia procedens in lai
cum per infeudationem alteri factam censetur seculare; vnde
trahit naturam, & qualitatem, respectu inferiorum vasallorū;
potius ab immediato, q̄ à mediato domino. Op. contra text. in
eo, q Papa impedit se inter laicos, contra c. nouit, supra tit. pxi.
cum simi. Sol. dicit gl. hic, q forte iste actor erat clericus. Nam
ex generali consuetudine, Papa dat clerico literas in quacunq;
causa contra laicos, sed laico contra laicum non, vt no. supra c.
proxi. cum si. Hoc sentit glo. q iste Eps Trecen. erat delegatus
impetratus ab isto R. clerico, quod non placet Host. nec Ioan.
And. cum hoc nō colligatur ex litera, nec ex antiqua. Vnde di-
cebat Host. q Trecen. cognouerat, vt ordinarius generalis mi-
litum, & secundum generalem consuetudinem Gallicanam,
secundum quam in qualibet causa potest laicus trahi coram
dicce ecclesiastico. Sed isti milites exceperunt, q quæstio is-
lis erat, vt litera dicit: tenebant enim illam possessionem ꝑ
dum à domino de Campis, licet alias essent homines eccle
& quia except. non admittebat, fuit appellatum ad Papam
Papa ad instantiam militum commisit causam, & sic non
commissa ad petitionem illius R. prout dicit glo. Vel pote
ci secundum Hostie. q non fuit appellatum; tamen, quia
forsan Eps excommunicauit milites respondere nolentes
tuerunt conqueri de iniusta excommunicatione, de qua
c. cum contingat. & quod Papa scribit, vt habetur in litera
contra hoc, & contra tex. opp. q Papa non debebat hanc
committere domino istorum militum, vt cognosceret,
ciderat, domino negligente, quia legitimè est suspectus
parti, si ita R. Inno. respondet ponendo duos intellectus a
tex. Primo, q licet Papa ex certa scientia commiserit cām
istorum militum, nihilominus pōt iste recusari. Non en
paret causa, quare Papa velit auferre parti legitimam rec
di facultatem, nisi dicat, non obstante exceptione recusa
de quo dicendum est, vt habetur, & no. in c. ex parte 2. de
delega. Et quod illa sit legitima causa recusandi, est exp
5 secundum Hostien. in c. causam quæ, de offi. delega. † Et v
ne ex dicto Innoc. q Papa potest ex certa scientia comm
b causam suspecto, & præcludere viam recusandi.[b] Idem
Host. in c. cum inter, de except. licet glo. sentiat contrar
c c. ad hęc, de rescri. dic, vt dixi in d. c. cum inter. c Not. hanc
d q Papa, committēdo, etiam ex certa scientia, d causam, p
biliter alteri parti, suspecto, non vī in dubio illi tollere fa
tem recusandi. Facit c. nō accedens. 1. infra vt lit. contest.
bes ex his vnum modum intelligendi istam literā, q Eps
cen. qui primò de causa cognoscebat, erat ordinarius
Iste verò cui nunc scribitur, erat delegatus Papæ. & dic q
potuit committere: vel quia iste R. erat clericus, vel qu
erant milites ecclesiæ, & sic subiecti ecclesiæ, & sic de fo
clesiastico. Secundò soluit Inno. dando alium intellectu
ad hunc, cui scribitur, pertinebat ordinarie cognoscere
causa, tanquam ad superiorem, a quo tenebāt feudum, &
vel in defectum medij domini, vel quia appellatum erat
pam; ad eum, & non ad ordinarium cognitio pertine
quo in d. c. cæterum. Et sic habes aliam lectu. quia iste n
delegatus, sed potius excitabatur iurisdictio sua, cum ef
minus mediatus, vt quia ab ecclesia istius, cui scribitur, fe
fuerat concessum isti domino de Campis; & ipse con
6 alij. † Iste intellectus est notabilis, & verus in se, sed non v
tum congruere literæ, vt patet ex his, quæ plenè dixi sup
proxi. c. cæterum. Nam si milites isti dicerentur homine
ecclesiæ, respectu huius feudi tantum, fortius iste domi
Campis diceretur homo ecclesię, cum ipse esset immed
fallus ecclesiæ: nec de isto aliqua mentio fit in litera, q
fallus ecclesiæ. Ité istud appellatur feudum seculare, &
processerat originaliter ab ecclesia. Nam licet, vt supra
vno notabili, possit appellari seculare, considerando fe
infeudationem, tamen verius vī, q debeat appellari ecc
cum. Potius enim debet attendi natura originaria rei,
dens superueniens: quia naturalis causa vincit accident
vt l. qui habet. ff. de tut. & quod dixi in c. si quis cōtra clen
supra eo. Item si feudum conceditur ab Epo seculari per
nō desinit persona esse secularis: ad hoc c. Romana. §. de
appell. lib. 6. & quod ibi no. glo. ita debet dici econuerso, quan-
do feudum primò processit ab ecclesia. & secūdò deriuauit in
alium laicum, Tertiò potest intelligi secūdum aliam lect. quæ
in quibusdam libris habetur, vt ibi, dum dicitur, [ecclesiæ tuę,
f. Trecen.] & erit sensus, q isti erāt milites ecclesiæ Trecen. alio
respectu, q̄ occasione istius feudi; & q iste, cui scribitur, est me
rus delegatus: nec est dominus istorum militum, & sic cessat
omnis suspicio, & obiectio superius facta. Et ista lectura est me
lior secundum Hostie. quælibet tamen istarum lecturarum est
vera in se. † Vlti. gl. fi. colligit ex tex. q propter negligentiam iu
dicis secularis iurisdictio, quæ prius erat inefficax apud delega
tum, modo efficitur efficax, concord. infra eod. nam vbi causa delegatur inter pu
ros laicos, iurisdictio non est suspensa ob laici negligentiam;
sed est ipso iure nulla, secūdum eum. Sed tu dic melius, q licet
hoc dictum sit verum in se. tamen hæc gl. non meretur repro-
bari. Primo enim saluatur, intelligendo, vt tex. habet; q isti erāt
milites ecclesiæ, idest subiecti ecclesiæ. Vnde cum essent de iu-
risdictione ecclesiastica, non debet dici commissio nulla; sed
remanet in suspenso, & sic non habet locum c. licet. Immo po-
tius notabiliter limitatur per hoc c. 2. potest gl. saluari secundū
id, quod habetur in gl. 1. videlicet, q iste R. erat clericus, & ex
generali consuetudine concedit Papa literas inter clericum &
laicum, licet laicus originaliter sit reus, sed quia causa erat hic
feudalis, noluit Papa præiudicare domino feudi. Vel melius,
illa generalis consuetudo se non extendit ad hanc causam, vt
dixi supra c. 1. & est dictum notabile pro limitatione eorum,
quæ dixi in c. præcedenti. Et ex hoc habes aliam limitationem
ad c. licet, vt quādo quæstio feudalis est inter clericum & laicū,
literæ concessæ ante negligentiam domini non sunt ipso iure
nullæ, sed sunt in suspenso, vt effectum suum recipiant, data ne
gligentia domini, & non aliter.

SVMMARIVM.

Feudi quæstio debet terminari per dominum feudi, siue laicum, siue ecclesiasticum, & si sunt plures, vnus non potest sine alio. 4.
Clericus recognoscit laicum in superiorem, ratione feudi. 13.
Ecclesia cathedralis quando vocat, non debet contra eam aliquid præiudiciale intentari 7.
Nominatus in iudicio, debet citari.
Dominus feudi habet iurisdictionem ordinariam in vasallos. 17.
Verbum, ad beneplacitum tuum, importat arbitrium boni viri.
Capitulum succedit sede vacante, sed non in iurisdictione feudali; nec in collatione beneficiorum, nec in his, quæ habet Episcopus iure accidentali. 9. 10. 11. 12.
Capitulum, sede vacante, quo casu possit cognoscere, an sua sit iurisdictio.
Episcopus per confirmationem, licet non sit consecratus, acquirit ea, quæ sunt iurisdictionis.
Arbitri iuris non eliguntur in ordinarijs iudicijs. sed tantum in casibus à iure expressis.
Negligentia iudicis ecclesiastici, in non cognoscendo; an transferat iurisdictionem in iudicem laicum.
Compromitti non potest res ecclesiastica in laicum.
Dominus feudi habet iurisdictionem ordinariam, etiā in clericos, nisi agatur criminaliter: nam tunc absoluere, & condemnare pertinet ad prælatum.
Clericus adductus in testem, si contra eum fuerit oppositum de crimine; potest à laico cognosci 20. 21.
Eccle. non priuatur feudo propter delictum, quod commisit clericus; nisi pro vita clerici.
Lex ciuilis, non astringit clericos.
Generalis dispensatio, non extenditur ad ea, quæ speciali nota sunt digna.
Laicus, an habeat iurisdictionem in clericos ratione feudi, etiam in eos manus injiciendi.
Sententiam an possit exequi per illum, qui tulit.
Primus infeudator recognoscitur in superiorem in causa appellationis.
Donatione facta ecclesiæ sub conditione, quæ non seruata, liceat donatori rē propria authoritate accipere, an vitietur conditio. 29.
Feudum concessum ecclesiæ potest à domino feudi propria authoritate tolli, non seruata conditione, secus de fructibus feudi.
Res aliena donata ecclesiæ, & consecrata, non potest amplius ad dominum reuerti, sed donans tenetur ad interesse.
Prælatus, potest præiudicare ecclesiæ in acquirendis, secus in acquisitis.
Modus si non fit seruatus, an resoluat rem ipso iure.
Vasallus recognoscendo non dominum in dominum, an faciat aliquod præiudicium domino.
Subditi quo casu possunt priuare dominum suis iuribus.

CAP. VII.

VErum. Dominus† feudi, siue sit ecclesiasticus, si-
ue laicus secularis cām feudalem cognos-
cit. & sic communiter summatur. Ego tamen ali-
ter secundum lecturam magis notabilem; & magis
euacuando substantiam c. & sic: Per dominum feudi seculare,

ADDITIONES.

a SEB. SAP. Concernunt feudum. Vide Feli. in c. cæterum, col. 3. ver. 2
sequitur, q domino inuito, supra de iud. vbi ponit ad hoc notabile
limitationes, & ibi etiam tangit, quid sit in feudo franco, an iurisdictio
terius iudicis possit prorogari.
b SEB. SAP. Viam recusandi. Hanc opi. tenet glo. in l. eos. C. de appel. 24
apertissimi, in verbo, recusaret. C. de iud. & Moder. no. vide Perus. 25
infra de appel. col. 10. & in c. postremo, eod. tit. de appel. Et hanc opi. 26
sit Papa committere, dicit esse communem Feli. in c. cum inter, col. 1.
mita secundo, de except.
c ZACH. Dic, vt dixi in d. c. cum inter. Non sequaris indistincte eum
videtur contrariari omnino, communi opin. sed distingue & concl
ibi posui in apost. ad ipsum, in fi. & latius in apost. ad eundem, in ca 27
in fi. & in apost. in uerfic. cum inter. supra de rescript. Et quid in pe
qui non recognoscit superiorem? dic, ut dixi in apost. in c. 1. nu. 50. &
solum principem. supra alleg.
d ANT. FRAN. Committendo ex certa scientia. Circa hoc quod hic 29
de clausula, ex certa scientia, addas q talis clausula facit valere del
nem factam, non habenti dignitatem aliquam secundum dispositio
statutum, de rescript. in 6. Et uidetur uoluisse, Bal. in l. fi. C. sen. rescin
pos. in fi. col. & habetur per Lanfran. de Oria. in c. quoniam contra,
sententias. in 3. col. de proba. per D. Pau. in suo consil. 105. Operatur
talis clausula, ut rescriptum, & contenta in eo, non possint in dubio
ri, ut per Bal. in l. conficiuntur, in prin. in 1. q. ff. de iure codicil. & per
in prælleg. consi. & facit prælumi causam in principe concedere
etiam parte non citata, ut per do. Abb. in c. cum olim, in 8. col. de re
per hoc, quod hic dicitur, quod ex tali clausula Papa nō uidetur tolle
cusationem, facit, quia talis clausula non facit, quin possit appellari
ce dato ex certa scientia, ut est gl. in c. si quis suadente. 17. q. 4.

siue ecclesiasticum, quæstio feudalis terminari debet, etiam si
a vasalli sunt clerici, [a] & si plures prætendantur domini, non po-
test vnus cognoscere, maximè alio absente, an feudum ad eum
pertineat. Primò ponitur factum. Secundo statutum, Ibi, [Sta
b tuimus,] & pone sic casum: [b] Vacante quadam ecclesia cathe
drali, quæ dicebatur habere quendam præpositum in vasallū
ratione feudi: fuit ab alijs vasallis præposito mota quæstio, &
isti mouentes quæstionem negabant forte hāc ecclesiam esse
dominam huius feudi, vnde petebant quæstionem terminari
per Imperatorem, quem forte dicebant dominum feudi. Præ-
positus vero dicebat se esse vasallum ecclesiæ, & illos similiter,
& sic spectare decisionem ad ecclesiam. Vnde fuit reuocatum
in dubium, quis deberet esse iudex in hac causa, & super hoc
Papa fuit aditus, vt discerneret quid iuris. Demum statuit, q cū
hic dubitaretur, an domina esset ecclesia, & sic agitaretur quæ
stio ad præiudicium ecclesiæ, non poterat hęc causa tractari, va
cante ecclesia, sed deberet expectare, donec ecclesia reciperet
prælatum, quo habito, debet terminari per iudicem competē-
tem, quis esset dominus, an Imperator, an ecclesia, & si appa-
rebit ipsam ecclesiam esse dominā, determinabitur hæc quæ-
stio per ipsam: si vero apparebit Imperatorem esse dominum,
2 cognoscet Imperator. † No. 1. secundum vnum intellectum, q
clericus pōt esse vasallus, nedum ecclesiæ, sed etiam laici rōne
feudi. Facit c. solitæ, de maiorit. & obedien. de quo infra dicam.
3 † No. 2. q vacante ecclesia cathedrali, non debet tractari causa
eius tangens præiudicium, etiam si non concernat plenum
præiudicium, sed tale, quale vt hic, quod est notandum. facit
4 infra ne sede vacan. cap. fi. & quod ibi no. † No. 3. q in absentia
eius, qui prætenditur dominus, non debet discuti de dominio
feudi. Nam subditus quodammodo nominauit dominum in
iudicio, allegando debere se conueniri coram illo, & non corā
alio prætenso domino per aduersarium, & ideo debet ille sic
nominatus citari, ar. optimum hic, & facit c. quoniam. §. quod
5 si super. vt lit. non contest. & l. 2. C. vbi in rem act. † No. dominū
feudi habere iurisdictionem ordinariam in vasallos, siue do-
minus sit ecclesiasticus, siue secularis. Ité siue vasalli sint cleri-
6 ci, siue laici. † No. vlt. q hæc verba, Relinquo beneplacito c. tuo
c &c. non important liberam voluntatem, sed potius referuntur
d ad arbitrium boni viri. d Nam relinquitur hæc causa beneplacito Imperatoris, si constiterit eum esse dominum feudi: ramē
certum est, q sine causa non potest vasallum priuare pro libito
voluntatis, contra l. feudorum, vt in lib. feu. de feu. sine culp. nō
amit. cap. 1. sed debet iudicare, vt bonus vir. Ad hoc vide quod
no. Bar. in extrauagā. ad reprimen. Pro hoc, quia verbū, placet,
importat arbitrium boni viri, vt est bo. rex. in l. Thais. §. sororē.
ff. de fideicom. liber. fortius hic vbi additur aduerbium bene,
componitur enim ex hoc verbo. bñ & placeo. Et ex hoc no. q a
hæc verba solent poni in arbitramentis & consilijs, & consimi
libus dispositionibus. † Quæro cum glos. 1. quare hic differtur
ista quæstio in tempus futuri. Episcopi? glo. reddit duplicem ra-
tionem: prima est, quia vacante sede, nō est qui de illa quæstio-
ne feudali possit cognoscere. Secunda, ne aliquid possit fieri in
præiudicium ecclesiæ vacantis, & ideo præpositus iste non te-
nebatur interim respōdere super illo feudo, coram iudice alie-
8 no, &c. † No. ex prima ratione, q capitulum non succedit co-
gnoscendo de causa feudali, sede vacan. Contra hoc facit cap.
olim. & c. his quæ, de maiorit. & obedien. vbi patet, Capitulum
succedere generaliter in iurisdictione. Sol. dicit Io. And. q licet
gñaliter succedat in iurisdictione, nō tamē in feudali, ne Episco
pus vasallum habeat, quem habere non vellet, sicut nec in be-
neficiorum collatione. infra, ne sede vacan. c. 2. & idem Hosti.
Nam secundum Ioan. And. cognoscere de feudis, & beneficia
conferre, non proprie est Episcopale: vnde multi non Episcopi
faciunt ista, & aliqui Episcopi neutrum horum habent. Et hoc
intelligit verum, quando feudum est de mensa solius prælati: si
enim feudum esset cōmune. Episcopo & Cap. putat ipse q ca-
pitulum cognosceret, sede vacan. infra, ne sede vacan. c. vno,
li. 6.

ADDITIONES.

a Sunt clerici. Vide Bal. in l. accepta, in 2. col. C. de usu. ubi dicit, q clericus co-
gitur restituere depositum per iudicem secularem. And. Barb.
b Casum. Vide glo. in c. transmissam. de electio. quæ uult, q ex originali natura
Episcopali, competant iura feudalia, quæ competūt ratione iurisdictionis,
unde in d. glo. iuncto d. c. cum olim. ubi expresse probatur, per communem
opinionem. And. Barb.
c SEB. SAP. Beneplacito. De uerbo, placuerit, & similib. an importent liberā
uoluntatem, an uero arbitrium boni uiri, uide Feli. in c. 1. col. 22. cum seq.
supra de consti. ubi etiam Decius in 2. lectu. col. pe. uer. & ex ista gl. & latius
per D. Georg. Natam, in reper. cle. sæpe. in prin. de uerb. sig.
d ZACHA. Ad arbitrium boni uiri. Ita no. Bal. in l. fi. §. fed & si quis. in 1. colu.
uer. item no. quod illud. C. commu. de leg. Ant. Fran.
De hoc, an ista uerba, Beneplacito tuo, importent arbitrium boni uiri, uel li
beram facultatem, uide quæ plene tract. Alex. de Imo. in l. ff. de leg. 2. & in
l. fi. ff. de leg. 1. ubi ponit, quæ sunt uerba importantia arbitrium boni ui
ri, uel liberam facultatem, de quibus uerbis etiam habetur in c. 2. ne innova
ris de constit. ubi alias legendo illum tex. plene dixi.

Universidad de Deusto
Biblioteca

9 lib.6.† No.hoc dictum, quia communiter allegatur. & singulariter limitat iura generaliter dicentia, Capitulum succedere in
a iurisdictionibus.a Procedunt enim in his omnibus, quæ competunt Episcopo de iure communi; non autem in competentibus de iure speciali. Facit quod no. Inno. in c. cum in cunctis, de elect. vbi dicit, q̃ in beneficijs competentibus Episcopo ex quodam iure accidentali, vt in devolutis ad eum ex alterius negligentia, vel delicto, non supplet negligentiam Episcopi capitulum: quia non est tanta communio inter Episcopum, & capitulum in his, quæ spectant de iure accidentali, & gratioso, sicut in his, quæ spectant de iure communi. facit quod no. Ioan.
14 And. in c. quanquam, de elect. lib.6. vbi sequitur dictum Inno. & q̃ no. glo. in clemen. 1. de hæret. in glo. super verbo; capituli. Idem videtur velle Archid. in c. 1. ne sede vacan. lib.6. vbi dicit q̃ capitulum succedit in his, quæ sunt iuris, non in his, quæ sunt gratiæ. Et no. ex dictis Ioan. And. q̃ etiam in his, quæ cõpetunt de iure speciali succedit capitulum, quando illa spectant pariter, & ad capitulum, & ad Episcopum. Et ex hoc no. extenditur ca. 1. ne sede vacan. vt non ponat speciale in collatione beneficiorum, sed idem sit etiam in alijs spectantibus pariter ad vtrũque, quod semper no. Et hæc faciunt ad quæstionem, Nunquid capitulum dispenset sede vacan. in casu, in quo poterat Episcopus dispensare? de quo plenè dic, vt dixi in c. at si clerici. §. de adulteriis, supra de iudi. Et demum in quo succedat capitulum? dic, vt plene dicam in c. cum olim, de maiorita. & obedien. Et
10 hæc † faciunt ad quæstionem, an sede vacan. capitulum succe-
b dat in potestate doctorandi, b quam habet Episcopus. Et per p̃dicta concludit do. Card. q̃ non, nisi in priuilegio principis cõcessio Episcopo aliud contineatur. Ego dico hoc dictum verũ, præsupponendo, q̃ ex priuilegio, vel alio iure speciali, hæc potestas competat Episcopo. Sed tenendo opi. Host. in summa de magi. in prin. quam recitat glo. in clemen. 2. de magi. qui dicit, q̃ vbi aliud non apparet, q̃ hoc spectat ad capitulum, & ad Epi
15 scopum: tunc dicerem, quod mortuo Episcopo, potestas deuolueretur ad capitulum solum, per c. 1. ne sede vacan. lib.6. Et ita forte esset dicendum, quando solus Episcopus faceret, si prætenderet potestatem à iure communi, arg. in c. 2. de instit. lib.6. Illa tamen opin. Host. iure non probatur, & vt sentit glo. in præalle.
11 clemen. 2. † Item inquantum supra dixi, Episcopum non cõfer-
c re beneficia, vt Episcopum: c quia hoc nõ est proprie Episcopale, secũdum Ioan. And. Multum facit in contrarium c. omnes, 16
& c. nullus, & c. si quis deinceps. 16. q. 7. & quod no. glo. in c. q̃q̃. de elect. li. 6. quæ dicit, q̃ de iure antiquo, & ex dispositione ecclesiæ, potestas conferendi episcopatum pertinet ad Papam conferendi autem inferiores ecclesias ad Episcopum. Vnde melior potest reddi ratio, quare capitulum non succedat in collatione beneficiorum, sede vacante: quia collatio, cum sit quædam donatio, computatur inter fructus, & bona Episcopalia, quæ non alienantur per capitulum sede vacan. Ita dicit glos. no. in d. c. cum olim, de maiorit. & obedien. quam vide: & ad materiam vide quod dicam in cap. cum dilectus, de consuetu.
12 † Ex secunda ratione glo. no. quod licet capitulum succedat in iurisdictionalibus, tamen si versatur aliqua quæstio super cer-
d to iure, non succedit capitulum in examinatione d illius quæstionis, ne forte succumbat in causa, & præiudicium generetur ecclesiæ, seu Episcopo futuro, quod no. Et intelligo, quando nõ contenditur de nudo exercitio iurisdictionis: vt puta, an talis de liquerit in diœc. vel ibi cõtraxerit, vel non: de hoc enim potest capitulũ cognoscere summarie, vt videat an sua sit iurisdictio: quia per hoc nullum præiudicium fit ecclesiæ, vt no. Innoc. in c. super literis, de rescrip. secus autem si contenderetur super proprietate, an talis sit subiectus. vel exemptus, vel an locus sit de diœc. an non. Hæc enim quæstio non debet agitari, ecclesia vacãte, ar. hic, & in c. fi. ne sede vacan. Sed contra tex. & gl. opp. & aliter: videtur enim q̃ nullo casu Imperator poterat hic cognoscere contra & aduersus præpositum, cum esset clericus, ꝛ. co. c. 2. 11. q. 1. c. 1. cum simil. Sol. dicit Goffr. quod iste præpositus erat laicus, & non clericus. Et dicebatur præpositus, quia erat officialis, quasi vellet dicere, q̃ erat nomen officij secularis, sicut Florentiæ, vbi præsidentes ciuitatis vocantur priores, & tamen sunt laici. Host. verò intelligit, q̃ erat præpositus ecclesiæ cathedralis, & sic clericus. Primum tenet Archidia. in c. vno, de cler. coniug. lib.6. & 11. q. 1. c. 1. Sed secundũ dictũ Host.
e quod erat clericus, tenet Innoc. & communiter tenetur c in c.
13 cæterum, supra titu. proxi. glo. 11. q. 1. in summa. † Et est speciale in causa feudi, in qua potest clericus conueniri coram domino feudi, licet laico, c. solitæ, de maiorit. & obedien. vbi dicit tex. q̃ Imperator præcellit illos, qui ab eo recipiũt temporalia: & per illum tex. dicit ibi Inno. q̃ ab Episcopo appellandum est ad Imperatorem in istis feudalibus, quia in istis cognoscit, vt iudex ciuilis. Quod intellige, quando recognoscit feudum ab Imperatore, & pro hoc optime facit c. si Episcopus Metropolitanus. alias incipit, Si quis Episcopus. 13. distinct. & quod ibi no. glo. & in c. Romana, §. debet, de appell. lib.6. iuncta glos. Et potest esse specialitatis ratio, quare in istis feudalibus laicus etiam in
contra clericum, quia licet per infeudationẽ transeat vtile dominium tantum, de quo disputat glo. in lib. feud. de cap. C
c. 1. in gl. mag. Dominium tamen directum remanet penes dominum: hinc est, q̃ appellatur dominus feudi: vnde si cognoscit in causa feudali, potius iudicat super re sua, quàm de eo: cum tantum sit iudex respectu causarum, quæ oriũtur
casione feudi, vt in præalleg. c. cæterum, ex quo. n. clericus habet beneficium a laico, debet illum ratione illius beneficij cognoscere in dominum, vt in præalleg. c. solitæ, & c. cum in
cijs, de testi. Opp. 2. cum † gl. 2. Videtur enim q̃ non sit necesse expectare, q̃ Episcopus consecretur; quia per confirmationem obtinet ea, quæ sunt iurisdictionis, quale est cognoscere de causa feudali, de elect. c. transmissam. Gl. fatetur contrarium, & dicit, q̃ verbum, consecratur, potest hic poni largè: dicitur consecratus ecclesiæ, cum est deputatus ad eius obsequium: res inanimata dicitur consecrata Deo, quando datur ecclesiæ. 12. q. 2. c. nulli liceat. & litera tunc stat propriè: nec oportet supplere, maximè vt sentit gl. & doc. & idem dic secundum Inno. & Host. quantuncunque habeat administrationem ante confirmationem. Pone exemplum in c. nihil est, de elect. C
3. loquitur multum succinctè, & obscurè, vnde expedias per le 3rũ. Dicitur q̃ cognitio spectat ad Epm, 3; ex quo dubitat hic ad quẽ spectaret feudum, nõ dẽt Eps cognoscere; qa nõ esse iudex in causa propria. C. ne quis in sua causa, in rubrica. nigr. & dictum fuit in c. cæterum, supra tit. proxi. Sol. Gl. dicit cognitio de feudo ecclesiæ, spectabit ad Episcopum. q. d. cõtiterit spectare ad ecclesiam, tunc cognoscet Episcopus autem cognoscet, ad quem pertineat. Et idem vult Ioan. A
super tex. qui dicit, q̃ in illa quæstione, an feudum sit eccle
vel Imperatoris, actor sequitur forum rei, vel eligentur ar
& intellige de arbitris compromissarijs, si partes conuen
15 † Non autem de arbitris iuris; quia in ordinarijs iudicijs no
guntur arbitri iuris, vt no. Inno. in c. pastoralis, de resci. &
quod ibi no. Si verò partes non conueniunt de arbitris, ec
adiri iudex rei, & intelligo iudicem rei, s. ordinarium in
causis, vel iudicem ratione rei sitę, vt supra eo. c. sanè. Et fi
eo costabit feudum spectare ad ecclesiam, remittentur p
ad Episcopum, vel ad Imperatorem, si de iure eius constabit
in simili voluit Inno. in præalleg. c. cæterum. Nam arbitri
non eliguntur, nisi in casibus a iure expressis, vt notant
16 Ioan. And. in c. pia, de excep. lib.6. † Quæro cum glo. pe. q
Episcopus est negligens procedere, quando competit ad
feudum? Respondet gl. ponendo duas opi. Prima est, q̃ Epis
ris iudex poterit procedere, sicut econuerso: supra proxi.
Nam cognitio feudi ecclesiastici nõ semper spectat ad
ecclesiæ, vt no. in c. cæterum, supra, tit. proxi. Contrariam
tenet gl. q̃ hæc negligentia sit supplenda per ecclesiasticum
periorem, etiã si isti vasalli sint laici. Primam opp. tenet
& Vincen. & Hostien. Nec ob. secundum eos c. qualiter, &
supra tit. proxi. quia intelligitur in actionibus personalibus
feudalibus: assignant simile: sicut de re spirituali compro
non potest in laicum, de re temporali sic, vt in c. contingit,
expositа, de arbit. Ioan. And. dicit, q̃ opi. glo. supra recitata
vera de iure speciali, vt no. de appella. c. Romana. §. debet.
Secunda op. glo. est vera de iure communi, & aliter non
rat dictum suum. D. Ant. intelligit Ioã. And. q̃ secularis p
supplere de iure speciali, i. de consuetudine. Licet enim c
tudo non det iurisdictionem in clericum, dat tamẽ in laic
supplẽdo negligẽtiam clericj. Hinc distinguit, q̃ si feudum
eccle

ADDITIONES.

a SEB. SAP. In iurisdictionibus. Vide Feli. firmantem hoc dictum, in c
te. col. 18. ver. in mandato facto. supra de rescript. & firmat idem cop
hic: vide eundem in c. cum olim. col. 4. ver. ad vndecimũ, de maior. &
dien. & in c. cum omnes, col. fi. ver. aduertendum est tamen. de consti
dicit, q̃ capitulum sede vacan. nõ potest facere statutum in materia fo
quia non succedit in iurisdictione speciali Episcopi.

b BEB. SAP. Doctorandi. Vide Abb. in c. tuæ, de cler. non resid. & Can
clemen. 2. de mag. vbi etiam Imo. Gemi. in c. vnico. de maior. & obed

c ZACH. Vt Episcopum. Ita no. Cardi. clemen. 1. §. 1. q. 10. de hæret. &
ui plenè in apostil. ad istum, in c. cum vos, nu. 2. in ver. conferendi, supra
offic. ordin.

d SEB. SAP. Examinatione. Vide quæ scribit Feli. in c. 1. in 6. col. ver. Se
do quæro, de iureiur. vbi ponit, in quibus casibus capitulum, & quan
possit absoluere iurantem a iuramento, sede vacante.

e Communiter tenetur. Tu pondera: quia fortè non videtur vera decisio
& doct. quod iste præpositus esset clericus: & videtur, quòd clericus
possit conueniri coram laico, ratione rei, quam tenet a laico: pondera
licet Bald. in c. 1. in tit. de contro. apud par. ter. assignat rationem quare
ibi. Tamen videtur, quòd non possit: primo per c. qualiter, de iureiur. vb
dicitur, omnino fieri prohibemus. Secundò per c. fi. de in. fecundum vbi
iecu. Tertiò per c. sanè. supra eo. Quarto per c. si clericus laicum, supra
Quinto per c. si diligenti, de foro compet. vide per glo. in c. fi. Imper
96. dist. per id, quod voluit Bal. in c. 2. supra de iud. & in auth. clericos. C
epise. & cler. & in l. de his. C. eo. & in l. nubemus. C. de sacrosan. eccles. &
lect. & d. Abb. in c. qualiter, de iureiur. & Archidiac. in c. ita nos. 23. q.
ibi damnauit opi. Guil. Cun. de quo vide ibi. And. Barba.

ecclesiasticum, nec habuit illud à laico, tunc secularis non supplet negligẽtiam ecclesiastici; sed alius ecclesiasticus superior supplebit, nisi aliud habeat consuetudo: si verò feudum est ecclesiasticum, & habuit illud à domino laico, tunc laicus superiorbene potest supplere. Et sic potest intelligi hic, q̃ ecclesia fuerit infeudata ab Imperatore, & postea ecclesia infeudauit præpositum, secundum eum. Sed aduerte, quia hanc puto fuisse intentionem Ioan. And. vt apertè colligitur ex illo §. debet, quem alleg. iunct. glos. non autem intellexit de consuetudine, duntaxat, prout intellexit d. Ant. Sed ego plus puto, q̃ non solũ
20 possit supplere, quando laicus est superior dominus, vt probatur supra c. proxi. & in præalleg. §. debet. sed etiam quando feudum tantum processit ab ecclesia, dummodo vasalli sint laici.
c Moueor, quia iurisdictio intelligitur tributa ecclesiæ, vel vnicuique domino feudi, inquantum est vigil in administrando iustitiam, & non aliter, vt est tex. in præalleg. c. cæterum, supra tit. proxi. Si ergo ecclesia est negligens, remanent vasalli sub iudice proprio, & naturali, & per hoc non dicitur iudex secularis supplere negligentiam iudicis ecclesiastici, sed potius vtitur iure suo in laicos sibi subiectos, deficiente iurisdictione apud dominum. facit l. fi. C. de iurisdict. om. iudi. Res enim de facili reuertitur ad naturam suam. 35. distinct. c. ab exordio, & in l. si vnus. §. pactus ne peteret, in fin. ff. de pact. & hoc est no. dictum Inn. in c. solitæ, de maior. & obedię. vbi dicit, q̃ in rebus feudalibus Episcopus cognoscet, vt ciuilis iudex, quasi in illis non censeatur Episcopus, per hoc, quia illam habet non principaliter à canonibus, sed a legibus feudorum generaliter iurisdictionem tribuentibus domino feudi, vt in lib. feu. de prohi. feu. ali. l. Imperialem, ad fi. & quod dixi in c. cæterũ, facit hoc c. vbi nõ succedit capitulum, sede vacan. Sed contra hanc determinationem facit, quia ex quo agitur de re ecclesiæ, ecclesiasticus debet esse iudex, etiam in supplendo, arg. supra eod. c. si clericus laicum. Sed respõde multipliciter. Primũ, q̃ hic non agitur de re ecclesiæ principaliter; cum tm̃ cõtentio sit inter vasallos de vtili dño, quod spectat ad eos. Item 3rium p̃cedit, qñ contentiõ est inter ecclesiam, & laicum, seu clericũ & laicum: hic veró loquitur, quando contentio est inter laicos, & quod plus est,
27 qñ ecclesiasticus est negligens. † Sed quæro, a quam iurisdictionem habet dominus feudi? Sol. de hoc plene dictum fuit in c. cæterum: sed hic ne desint aliqua bona dicta Innoc. per eum confusè recitata concludo sic, ordinando dicta eius, quod dñs feudi habet ordinariam iurisdictionem in vasallos in concernentibus ipsum feudum, qualiscunque sit dominus, vilis, siue rusticus, per l. Fed. Imperialem. superius alleg. & hoc siue Principatus, siue Comiratus, vel alia Castellania, vel q̃ huiusmodi, siue clerici, siue ecclesiæ. Vnde i casibus, in quibus vasalli laici litigarẽt coram dominorum hæc iurisdictio est eis seruata: vnde possunt domini huiusmodi causas ad se reuocare; etiam inuitis litigantibus, supra c. proxi. & idem no. in præallega. l. Imperialem. & plenè dixi in d. c. cæterum Et procedũt hæc respectu clericorum, quando agitur causa feudalis mere ciuilis: sed si agitur contra clericum vasallum ad amissionem feudi criminaliter, vel ciuiliter de crimine, tunc secundum Inno. non poterit de hoc cognoscere dominus feudi; sed remittenda est cognitio ad prælatum suum; etiam si feudum sit paternum. Et si per prælatum suum fuerit cõdemnatus de proditione, vel alio crimine, propter quod debeat perdere feudum, tunc dominus suus poterit pro velle suo ei auferre feudum: & si a prælato suo fuerit absolutus, tunc vlterius non poterit auferre feudum dominus propter crimen. Et ratio prædictorum secundum Inno. laicus cognoscere, sicut de legitimatione, arg. infra de ord. cognitione clericum productum in testem coram laico, obijcitur
18 contra clericum productum in testem coram laico, obijcitur crimen, laicus de hoc cognoscit: quia secundum Inno. tunc nõ
b proprie obijcitur crimen clerico, vel contra clericum, sed contra laicum, qui eum produxit, quoniam ipse ex eius repulsione
19 patitur pœnam, & non clericus: quia cius testimonio non creditur. † Et hæc procedunt, vt clericus priuetur feudo propter crimen, quando feudum est paternum. b Si verò est ecclesiæ, secus est, secundum eum; quia propter delictum personæ non est ecclesia priuanda feudo. 16. q. 6. c. si Episcopum. Hoc vltimum, vt non priuetur ecclesia propter delictum personæ, vel prælati, limitant Hostien. & alij doct. vt non priuetur ecclesia perpetuo, sed in vita prælati auferetur feudum ab ecclesia, & eo mortuo reuertetur ad ecclesiã, vt in lib. feu. de capi. Cor. c. si clericus, vel Episcopus. Et hoc dictum Hostien. putat verum D. Ant. si feudũ spectat ad mensam prælati: secus si ad Capitulum, nisi totum capitulum delinqueret. Ad hoc quod no. de ord. cog. c. 2. & in l. nubemus. C. de sacrosan. eccle. Idem credo, quando pariter spectaret ad mensam Episcopi, & Capituli, vel quando feudum esset simpliciter ecclesiæ concessum, & non mensæ prælati tantum: quia tunc, cum præiudicium Episcopi non sit separabile a præiudicio ecclesiæ, eius delictum non nocebit ecclesiæ, ad hoc quod no. in c. cum venissent. de institu. Et in his casibus procedit indistincte dictum Inno. Procedit ergo solum limitatio Hostien. & iura per eum allega. quando mensæ prælati concessum est feudum: quia tunc cum in vita eius agatur de ipsius solius præiudicio; aufertur sibi feudum in vita sua; & post mortem suam redibit ad ecclesiam, argu. opti. in simili, in præalleg. ca. cum venissent. † Et inquantum supra dixi,
20 secundum Inno. q̃ si crimen obijcitur clerico producto in te-
c stem coram laico, poterit laicus cognoscere, c & c. dicit Hostiẽ. q̃ immo hæc cognitio sit diœcesano remittenda, argu. supra c. nullus, de ordi. cog. c. tuam. Non ob. l. nullum. C. de test. vbi dicitur, q̃ si testis in ferendo testimonio aures iudicis offenderit, potest per eum puniri, nõ obst. quocunque priuilegio: quia secundum Hostien. illa lex non adstringit clericos testificantes coram laico. Glos. tamen in præallega. l. nullum. & Cyn. tenent contrarium, vt habeat locum etiam in clericis. Et facit dictum Feder. consi. 88. q̃ licet clericus coram seculari non possit accusari, agentem tamen coram eo, vel calumnioſe accusantem, vel varie testificantem, potest ex officio extraordinarie punire, ita tamen, q̃ si executio talis pœnæ sit fienda in personam, reseruatur Episcopo. in bonis autem poterit facere seculares, vel distringendo fideiussores clerici. Allegat prædictam l. nullum,
21 & Archidiac. 5. q. 6. c. quia iuxta. §. presbyteri. † Do. Anto. sequitur dictum Hostien. ad quod faciunt no. in præallega. c. vno, de cler. coniuga. & in d. c. i. de mut. pet. & vide quod plene dixi in c. at si clerici, de iudic. Nam ibi, & in d. c. 1. de mut. pet. tenet Io. And. q̃ de nullo crimine clerici laicus potest cognoscere; nec directe, nec indirecte, sine agatur criminaliter, siue ciuiliter. Optime prolla opin. facit tex. cum glos. 14. q. 2. c. quanquam, vbi dicitur probari, q̃ etiam in causa ciuili non debet clericus testificari coram laico, sed coram Episcopo, vel coram quo Episcopus committet. Sed saltis puto dicendum, q̃ si Episcopus cõsenserit, quod deponat coram laico, potest laicus de crimine obiecto cognoscere: quia non cognoscit, vt puniat clericum, nec ad hoc agitur, sed causa dicitur tantum agitari inter litigantes. Pro hoc habes bo. tex. in l. furti, in fiff. de his, qui no. infam. sed nullo modo poterit laicus clericum punire, etiam si vacillat coram eo, per iura supra allega. ca. quanquam. Et hoc puto
22 voluisse Innocen. hic. Nec ob. l. nullum. † tum quia lex ciuilis non distringit clericos: tum quia cum generaliter loquatur, nõ videtur extendenda ad clericos; qui habent specificum priuilegium, & sunt prorsus alterius iurisdictionis, vt in reg. generi, de reg. iur. lib.6. Hæc procedunt respectu facularis cognoscendi.
23 † Nunc quæro de potestate exequendi, dicit Innocen. quod cũ dominus feudi sit iudex ordinarius, poterit suam sententiam mandare executioni, & hoc poterit etiam dominus laicus cõtra vasallos, etiam clericos: adeo quod non incidit in excommunicationem, si eos resistentes repellit, arg. de restit. spoliat. c. olim. Ioan. And. dicit, q̃ hoc dictum Inno. communiter non approbatur, quod in personam iurisdictionem habeat priuatus: forte rusticus, qui in causis feudalibus iurisdictionem habet, vt sine pœna excommunicationis possit manus mittere contra can. Si quis suadente. Do. Anto. dicit dictum Inno. posse saluari, intelligendo, q̃ possit repellere, non tangendo perso-
d nam, sed compellendo terrore armorum, d vel colonos rencntes pro eis repellendo, ratione feudi: quia per hoc non venit cõtra can. Si quis suadente, quasi velit, q̃ possit facere executionẽ realem, non cogendo, vel tangendo personam. Sed licet iste intellectus sit verus in se, tamen non puto fuisse de mente Inno. cum videatur velle ponere hoc speciale in domino feudi, maxime inquantum allega. c. olim. Hinc dicit do. Cardi. q̃ potest mittere manus, non vt iudex, sed vt pars, defendendo iurisdictionem suam, & sic intelligit Inno. Hoc nõ puto verum, quia ex quo clericus post priuationem incumbit possessioni de facto, non diceretur laicus illum repellendo, defendere iurisdictionem suam, sed potius acquirere possessionem, quam prius non

ADDITIONES.

a Sed quæro. Tu pondera, vide tamen Bald. in c. 2. de contro. apud par. ter. vbi ponit rationem, quare clericus conueniatur coram laico domino feudi. And. Barba.
ZACHA. Adde melius per Spec. in ti. de compe. iudi. 4. additi. vers. 8.

b ZACHA. Quando feudum est paternum. Adde Alex. consi. 30. vol. 1. eundem consi. 136. post prin. eod. vol. & Pau. de Cast. consi. 150. incip. circa præsentem casum.

c SEB. SAP. Laicus cognoscere. Vide Ang. in l. si vacantia, in 26. col. vers. sed tunc dubitatur. C. de bo. vacan. lib. 10. Saly. in l. nullum. C. de test. Ioan. de Ana. in c. 1. in 1. col. de crimi falsi.

d SEB. SAP. Terrore armorum. Hoc etiam tenet. Cardi. in clemen. 1. in prin. in 6. q. de pœ. & sequitur Feli. in eumper col. fi. ver. & limita. infra de sente. excom. vbi dicit quod clerico non potest vis inferri, sine excommunicatione. secus si metus inferatur, etiam si esset metus armorum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

non habebat: secus si prius habuisset possessionem, & clericus illum de nouo turbaret, quia tunc propriè diceretur defendere iurisdictionem, & possessionem suam. † Facit quod no. Inno. in c. cum nostris, de concess. præben. in q. An & quis possit propria authoritate exequi sententiã per se latam, & Bar. in l. si finita, § Iulianus. ff. de dam. infect. & per Inn. in simili, in c. super hoc. de renun. vnde teneo opi. Ioan. And. tanquàm tutiorem, & veriorem, vt non possit laicus exequi vim inferendo in personam: sed sicut cognitio de crimine fit per iudicem ecclesiasticum, ita & compulsio. † Quæro nunc de facultate appellãdi, dicit Inno. q̃ si principatus, vel Baronia, vel Comitatus, vel alia res huiusmodi, concedatur in feudum, & inter subditos Comitatus, vel Principatus agitur quæstio etiam coram isto domino feudi: tũc a vasallo appellãdum est ad superiorem dñm, qui cõcessit feudũ, ẽt si ille sit laicus; & dñs vasalli sit clericus, & non ad Papam: & hoc no. & optimè loquitur, quia tunc cognoscit, non tanquàm Eps vel clericus, sed tanquã dñus feudi. Ideo si habet alium superiorem a quo feudum emanauit, ipse appellandus est, & videtur tex. iũcta glo. in c. Romana §. debet, de appel. lib. 6. & dixi plenè in d. c. cæterum. Hæc omnia procedunt, quando ista conceduntur ecclesiis in feudum. Sed nunc quæro, quid si Baroniæ, vel aliæ res non conceduntur in feudũ, sed simpliciter conceduntur ecclesiis? dicit Innoc. quod tũc in nullo tenentur donatori, etiam in aliis muneribus, quæ prius subibat Baronia, de dona. c. cum dilecti, si autem retinuerit sibi aliqua munera, illa præstabuntur, dummodo sint honesta, vt no. infra de immunita. eccle. c. non minus. idem not. in c. solitæ * de maior. & obedi. facit quod no. in c. 1. de censib. & limito hoc, vt ibi no. Quandoque aliqua conceduntur pro dote ecclesiæ, an possit appom aliquod onus? & dic, quòd quando cõcessio est facta simpliciter; tũc appellabitur ad ecclesiasticum; & per omnia erit cẽcenda iurisdictio ecclesiastica, ad hoc optimè facit, arg. c. dilectus. ii. de præben. & c. 1. & quod ibi no., de iure pat. lib. 6. † Sed circa hoc quæro, quid si dentur Baroniæ, vel quæcunque alia bona, subxcondizione, vel eo tenore, q̃ si ecclesia non fuerit onera imposita, q̃ liceat laico donatori sua authoritate illa bona capere, an valeat? & Innoc refert quosdã tenere, q̃ tunc liceat propria authoritate capere, & c. arg. infra de condi. appos. c. verum. & C. de pign. act. l. pignoris causa. sed ipse Innoc. tenet cõtrarium, maximè ea ratione, quia cum ista rum rerum dominium sit ecclesiæ quæsitũ, factum est sanctũ sanctorum domino: & ideo per nullũ potest capi, nisi authoritate iudicis ecclesiastici, qui sacrilegium in eis committitur 12. q. 1. c. nulli liceat, & c. seq. & infra c. proxi. non sic est in rebus feudalibus, quia earum dñũ non est sanctum sanctorũ domino, cum illud remaneat penes dominum, licet fructus, & alia vtilitas sint vasalli: ad hoc faciunt, 10. q. 2. c. 2. & sequ. Et videtur ex præmissis secundum Inno. q̃ fructus rei feudalis, postquam recepti sunt, q̃ dominus nihil in eis possit, cum iam sint sanctũ sanctorum domino. Host. dicit, q̃ in hac quæstione primi melius sentiunt, & pro ipsis dicit casum expressum, infra de dona. c. cum dilecti. D. Ant. distinguit, q̃ si in traditione rei aliquod ius vsus fr. reseruat sibi laicus purè, quia transfert rem, aliquo iure retento, & licito circa rem, & tunc potest pro illo iure vtendo, manum inicere ad rem, illo iure vtẽdo ad limites suos, & sic loquitur d. c. cum dilecti. Aut in traditione rei apponit aliquam conditionem extrinsecus, transferendo sub cõditione, si tale ius seruetur. Et tunc si talis cõditio est turpis, vt quia pro dote tradita, imponitur aliqua impositio muneris nõ licita doti, de quo de censi. c. 1. & nõ licet pro tali manũ apponere: quia reiecta conditione, vt turpi, res est purè facta, sancta sanctorum domino. Ad hoc. de censi. c. 1. & quod ibi no. Aut conditio est honesta, sed res est consecrata, vt est ecclesia, vel cæmeterium, & tunc ex quo tradens patitur eam consecrari, conditio de manuum impositione ad illam est impossibilis, & reiicienda, quia facta est sancta sanctorum domino, non potest ad vsus humanos reuerti, & hoc casu procedit dictum Inno. ad hoc, de relig. domi. c. ad hæc. cum ram mutata sit rei conditio. Et hoc tenet hic Ioan. de Lig. facit 13. q. 2. c. nulli liceat. de consecra. dist. 1. c. ligna. † Sed melius facit c. comperimus. 14. q. 6. vbi patet, q̃ si res aliena cõsecraretur, nõ tamen debet execrari, vt restituatur domino; licet ille, qui fecit eam consecrari, teneatur ad interesse. Quod tamen intellige, vt no. in d. c. frequens, & c. ex antiquis. 54. dist. Ad idem vide bo. tex. in c. quæstio. 17. q. 4. Si vero res nõ est consecrata, tunc si ante purificationem conditionis, res nõ est tradita, & non impletur conditio: & licitum est manum apponere, quia remanet in dominio proprio. Si vero res est tradita sub conditione, vel sub modo, qui venit adimplendus post traditionem, vel acquisitionem, quo casu res est effecta ecclesiæ, & tunc satis putat, q̃ si modus non impletur negligentia prelati, sit præiudicium ecclesiæ, vt quia conditio, seu modus erat in faciẽdo, & prælatus deliquit in omittendo: & hoc, quia delictum prælati in omittendo, præiudicat ecclesiæ, vt no. in reg. delictum personæ, de reg. iur. lib. 6. Et circa hoc, vide quod no. doct. in c. verum, de condi. appo. & per ibi no. † Dic melc q̃ in quærendis, c potest procedere hæc op. d. An. tunc enim d ctum solius prælati, d præiudicat ecclesiæ, vt si aliquid dona ecclesiæ, si fecerit tale quid, ante enim impletam cõditio res non est effecta ecclesiæ, & ideo si solus prælatus negligen præiudicium ecclesiæ, secus si agitur de acquisitis perdend & quia res est donata ecclesiæ sub modo, quo non seruato, beat reuocari: tunc enim factum solius prælati non præiudic quia agitur de quæsito perdendo. Ad hoc vide gl. 16. q. 4. c. & Inno. in c. 1. de dolo & contu. in c. breui, de iureiur. & in verum, de condi. appo. Hoc ipsum d. Anto. videtur sentire, an tunc valeat pactum de apponendo manum propria au ritate ad rem, ex quo translatum dominium est? Hoc depen ab eo, an defectus modi resoluat ipso iure, an non. † Et ver est secundum eum, quod non resoluit ipso iure, licet possit ad resoluendum, alleg. no. in c. verum, de condi. appos. & i quod no. Bar. in l. 1. § fi. de dona. vbi dicit speciale in pacto l missorię, & adiectionis in diem, vt ipso iure transferatur do nium; ergo in alijs secus, quicquid senserit Cy. in l. 1. C. de p & sic reseruatio manuum iniectionis, seu apprehensionis p pria authoritate non videtur possibilis, ex quo dominium manet penes ecclesiam: agatur ergo prius ad resoluendum, postea consequatur rem. Et hoc sentiunt domi. de Ror. d 225. Sed Barto. tenet contrarium, in l. 3. C. de pig. & in rep. col. ver. quæro quid in rebus, & c. nisi sit effecta sacra; tunc non licet manum apponere. ad hoc habes bo. text. in l. fin. poss. leg. vt idem tenet Bar. Ad prædicta etiam facit l. si quis de epis. & cler. Nam conuentio legitima excusat à sacrileg arg. in l. quanquam. ff. de aqua p. u. arcen. Et hanc opi. Barto quitur hic D. Ant. & pro hac opin. bene facit præalleg. l. C pig. vbi valet pactum, vt quis propria authoritate possit ap hendere pignus, facit reg. Scienti, de reg. iur. lib. 6. & hanc o etiam tenet Ioan. de Lig. hic. Hanc tamen opi. credo duplic limitandam. Primo, vt apprehensionem præcedat iudici claratio; aliter autem posset inferri præiudicium ecclesiæ, textu modi non obseruati, quia fortè fuit obseruatus. Ad optim. facit tex. in c. cum secundum leges, de hæret. lib. 6. & dõ limita, vt liceat propria autho. apprehendere, quando inuenit resistentes de facto. Nam tunc etiam pactum non let, vt no. Bar. in præallega. l. 2. in lect. in ver. modo pro de tione. facit l. conuenire. ff. de pact. dot. & l. non est singulis reg. iur. Præstat enim partibus materiam deneniendi ad a quod non est licitum, vt in dictis iuribus. † Vlti. quæritur fallus recognoscendo non dominum in dominum, facia quod præiudicium domino? Host. instat, & breuiter c dit, distinguendo, q̃ aut hoc facit mala fide, & non facit p dicium domino, etiam respectu possessionis: alias esset in tate vasalli subtrahere dominium quando vellet, cum q doque ex subtractione possessionis perdatur dominium fectu. c. sæpe. de restit. spol. & in l. fi. C. de rei vend. & in l. ff. eo

ADDITIONES.

a Cap. solitæ. Vide Fed. de Sen. consi. 118. D. Cardi. in c. cum dilecti, de d vide quæ ibi dixi. And. Barb.

b SEB. SAP. Sanctorum domino. Ad hanc quæstionem, vide Bart. in re creditores. C. de pig. vbi tangit, an valeat pactum de ingrediendo res fiæ propria authoritate, de qua etiam per Bar. & Bal. & Saly c. in l. fi rialis. C. de episc. & cler. Petrũ de Anch. in consi. 217. inc. dubium. Vi ad hanc materiam Bar. in l. fi. ff. vt in posse. legat. vbi ponit de laico, q nat ecclesiæ cum pacto, quòd si aliquid factũ non fuerit, liceat capere donatam, propria authoritate: vide etiam Alex. in consi. 118. incip. in de quo quæritur. col. pe. in 5. vol.

c Quærendis. Hic cadit quæstio, super qua alias vidi dubitari, an prælatus fit sine consensu capituli præiudicare ecclesiæ in hoc, f. an possit emp teutam priuatum propter canonem non solutum, solus reintegrare. Inn c. potuit. per glo. magnam, de loca. tenet q̃ sic, & sequitur do. Alex. in 79. incip. circa primum. in fi. in 1. vol. Tamen contrarium vult d. Alex fi. 5. incip. si vera sunt. in 3. col. ver. 8. in 5. vol. Aen. de Falc.

ANT. FRAN. Circa istum passum, an prælatus possit reintegrare emph teutam, qui propter canonem non solutum cecidit à iure suo: dicas q̃ ipsa res est incorporata ecclesiæ, absque dubio solus prælatus non reintegrare emphyteutam sine consensu capituli, & alijs etiam solẽni bus iuris non obseruatis: intelligitur autem incorporata ecclesiæ, quæ post cessationem in solutione canonis, & postquam dominus declaran emphyteutam cecidisse à iure suo, fuit tenta per annum: quia tunc d esse effecta de mensa, & ecclesiæ acquisita, & incorporata, vt no. Bart. vacantia. C. de bo. vac. lib. 10. & d. Cardi. idem tenet in c. 2. de feu. & super, de reb. eccle. non alie. Sed si non est incorporata ecclesiæ, tunc q̃ prælatus possit reintegrare, dummodo non alteretur natura prioris cessionis, iuxta materiam c. ex parte. de fer. Et hoc modo puto posse cordari consi. Alex. hic allega. quæ videntur esse contraria. Et an in illa nouatione fiue reintegratione emphyteutis, requirantur solemnitates requisitæ, maxime quando res est incorporata, habet per d. Paul. de C in consi. 134. & consi. 140. & per nouiss. in l. 2. C. de iure emphy.

d SEB. SAP. Factum solius prælati. Vide Ias. in l. fi constante, col. 3. in p sol. matri. & in l. seruus. C. de pac.

e ZACHA. Aliquod præiudicium domino. Vide Flor. in l. æquissimum, fructuarius, de vsufr. Bal. plene, in c. 1. in § ex contrario. in titu. de inue re. alie. facta. Ioan. And. & Philip. Franc. in c. 2. de iud. lib. 6.

ff. eo. Dicit tũ, q̃ in aliquibus regionibus statur soli confessioni vasalli quoad possessionẽ, quod ẽ iniquũ, sed m eũ. Si verò hoc faceret bona fide, tũc parat diudiciũ dño, quoad possessionẽ ñ aũt quoad proprietatẽ, arg. ff. de lib. agno. l. 1. §. Iulia, & de pba. l. ẽt ff. de Carb. edi. l. qd Labeo. Et si dubitaũ an hoc fecerit malitiosè, tũc dicit hoc prius psiderandũ, & inquirendũ corã ordinario loci, & multũ psideraẽ fama loci. ad hoc facit l. si qs à liberis. ff. de lib. agno. & quod no. de ser. non ord. c. eo libentius. Et hoc placet d. Anto. q̃ hoc vlt. casu fieret diudicium dño respectu possessionis, qũ dñs sciuit & racuit. Nec ob. no. in c. 2. de in integ. restit. & in c. olim. 3. de restit. spolia. Ego breuiter remitto ad ea, quæ dicam in c. olim, præalleg. vbi plenè dico, an & quando dominus perdat ista iura incorporalia, seu quasi poss. ex facto subditorum. dic, vt in c. olim. eod. tit.

SVMMARIVM.

1 *Sacrilegium est crimen mixtum, & potest cognosci vtroque foro. 16.*
Punitus per iudicem secularem, vel econtra, an possit per iudicem ecclasiasticum, vel econtra iterum puniri?
2 *Actor potest eligere vnum ex iudicibus, quos habet reus.*
3 *Hospit alia habent illa priuilegia, quæ habet ecclesia.*
4 *Bona clericorum gaudent priuilegijs, quibus & ecclesia.*
5 *Iudex negligens facit litem suam, dummodo fuerit interpellatus à parte, & sic iudex in omittendo, non incidit in pœnam, nisi interpelletur.*
6 *Pauperes sunt sub protectione ecclesiastica. 3. 7.*
8 *Clericus emens rem de pecunia ecclesiæ, & facit scribi instrumentum in persona amici, an sit in fraudem.*
9 *Excommunicatio est iurisdictionis ecclesiasticæ, & non reperitur maior pœna in ecclesia Dei.*
Excommunicatio debet fieri à iudice.
10 *Ecclesia restituitur in integrum coram iudice ecclesiastico, sed quid si petit reductionem ad bonum virum? 11.*
11 *Reductio ad bonum virum, coram quo iudice petatur.*
12 *Clericus, vel ecclesia conuenit reum in foro rei, quando agit actione, quæ nullo iure speciali iuuatur.*
13 *Clericus, uel ecclesia, pro violentia eis illata, semper agunt coram ecclesiastico.*
14 *Iudex cognoscit, an sit sua iurisdictio & conslito quòd non sit sua, condemnabit actorem in expensis & remittet ad suum iudicem.*
15 *Per non vsum, non introducitur consuetudo.*
17 *Contractus, an sit usurarius, cuius iudicis est cognitio secularis, an ecclesiastici?*
18 *Iuramentum, vt seruetur, potest esse cognitio secularis.*
19 *Hæresis crimen, est merè ecclesiasticum, nec iudex laicus posset nouas præ nas introducere. 31.*
20 *Simonia est res, quæ cognoscitur in foro ecclesiastico tantum.*
21 *Periuri cognitio, an sit secularis, vel ecclesiastica?*
22 *Vigore iuramenti positi in contractu, potest principalis conueniri in foro ecclesiastico: sed non eius hæres.*
Hæres tenetur exonerare conscientiam defuncti.
23 *Adulterii cognitio, vtrum, & quo casu potest pertinere ad vtrunque forũ?*
24 *Crimen falsi potest & per iudicem ecclesiasticum, & secularem puniri?*
25 *Concubinatus est crimen merè ecclesiasticum.*
26 *Incantatores possunt puniri in vtroque foro.*
Incantatores, an possint puniri per inquisitores hereticæ prauitatis.
27 *Ecclesia non potest punire illum, qui commisit delictum in ea: secus si aliquis rapuit bona eccl-siæ.*
28 *Pax si fuerit fracta, pertinet talis cognitio ad iudicem ecclesiasticum.*
29 *Ecclesia potest se impedire, vbicunque non reperitur alius iudex.*
30 *Crimina quæ sint ecclesiastica, & quæ sint secularia.*

CAP. VIII.

Vm sit generale. Malefactores ecclesiarum, in vtroque foro conueniri possunt. h. d. Et primò ponit regulam. Sema est negligentia iudicũ seculariũ. Secũda fauor ecclesię. Tertia qualitas rei: quia sacrilegiũ. Casus lit. Dubitabatur de ecclesiarum malefactoribus, corã quo iudice, s. seculari, vel ecclesiastico sint queniendi? & rñdet Papa, p̃mittẽdo rẽ am gñalem, s. q̃ diligentes in reddẽda iustitia psonis ecclesiasticis, statutum fuit in fauorem ecclesiæ, vt rectores ecclesiarũ malefactores suos, q̃ sacrilegi sunt cẽsendi, possint cõuenire sub quo iudice voluerint ecclesiastico, vel seculari. B. No. 1. regulã generalẽ, q̃ actor dẽt quenire reũ, corã iudice ipsius rei. Limita hãc regulã, put dixi in c. fi. q. 3. § supra eo. † No. 2. q̃ crimen sacrilegij, nõ ẽ merè ecclesiasticũ. Si. n. eẽt merè ecclesiasticũ, non posset de hoc cognoscere laicus, vt in c. vt inquisitioni. §. prohibemus, de hæret. lib. 6. Est ergo crimẽ mixtũ, quia de cotã secularis, q̃ ecclesiastico. & cler. l. placet. & l. fi. qs in hoc genus, & in c. fi. de pe. li. 6. vbi patet, q̃ punitus de sacrilegio p iudicẽ ecclesiasticũ, pòt punitus etiam q̃ seculare, ẽ altrem in eo q̃ excedit. Facit d. l. placet, & quod no. Io. And. in c. 1. de vsu. lib. 6. & generaliter, an punitus vel absolutus per iudicem ecclesiasticum, possit iterum puniri, & discuti per iudicem secularem, & quid econtra, dic vt in præalleg. c. fi. de pœn. lib. 6. in §. per hoc. In glos. in ver. ademimus. No. 1. q̃ † multiplicato foro, vel reo habente plures iudices, optio datur actori; coram quo velit eum conuenire. Item no. glo. in c. dilecti, infra eod. & in l. fi. C. vbi in rem actio. & in c. statutum. §. cum vero, de rescript. lib. 6. in verbo, recuser, cum glo. † Nota q̃ non solum habet locum dispositio huius capituli, cum delinquitur in ecclesiam particularem, sed etiam cum delinquitur contra locum venerabilem, vt contra hospitale. Sunt enim ista loca piab sub protectione, & iurisdictione ecclesiæ, infra de relig. domi. c. ad hæc, & in c. Xenodochijs. & in clemen. quia contingit. de relig. domi. & sic delinquitur contrà ecclesiam vniuersalem. & facit tex. ibi, [venerabilium locorum,] &c. Quod tenet Host. in c. conquestus, infra eod. & sic ecclesia, & hospitale gaudent in hoc eodem priuilegio. Idem in restitu. in integ. vt no. Ioan. And. in c. 2. de in integ. restitut. lib. 6. quod no. Et nil mirum; nam pro oppressione pauperum, se impedit ecclesia, vt in c. si quis de potentibus. 24. q. 3. fortius quando op primitur locus pius. Et vide tex. no. in l. omnia priuilegia. C. de Episc. & cler. vbi generaliter probatur, q̃ res hospitalium gaudent eisdem priuilegijs cum bonis ecclesiæ. No. vlt. q̃ rectores ecclesiarum habent potestatem prosequendi iura, & actiones competentes ecclesiæ, con cod. c. cum deputati, supra titu. proxi. & infra de dilatio. c. literæ, cum simil. Et pondero, quia nihil dicitur in tex. quando rapiũtur bona clerici, sed tantum quãdo rapiuntur bona ecclesiæ. † Et hoc facit ad quæstionẽ, an habeat locum dispositio huius capituli, quando inuaduntur bona clerici. Pet. arguit per istam literam q̃ nõ, quia fauore ecclesię est hoc introductum, vnde non debet extendi. 7. q. 1. c. petisti. fatetur tamen, q̃ de consuetudine seruatur contrarium. & huius consuetudinis potest esse ratio secundum Abba. quia vidua potest coram ecclesiastico iudice agere possessorio, non ob. exceptione fori: ergo clericus hoc poterit. Hoc etiam tenet Aegid. illa ratione, quia bona clericorum gaudent &c. de vita & honest. cler. c. fi. Idem tenet Inno. sed mouetur alia ratione; quia committitur sacrilegium. Ideo cognoscit ecclesiasticus, etiam in casu dubij, & hoc ponit in c. cæterum, supra de iudi. Ego in dubio dico, hanc dispositionem sibi vendicare locum in bonis clericorum, non tantum ex consuetudine, quantum ex iure scripto. Et dico de hoc fore casum rotundum cum glos. in cap. similiter. 16. q. 1. & in præallega. cap. si quis, de potentibus. 24. q. 3. Nec ob. iste tex. qui ponderat iniuriam ecclesiæ; quia spolians clericum delinquit in ecclesiam, cum bona clericorum dicantur ecclesiæ, quoad tuitionem, & protectionem, & quia sunt obligata ecclesiæ pro mala administratione. No. glos. in præallega. c. similiter, & in c. ex literis. de pigno. Item iniuria facta clerico, dicitur facta Deo, vel Christo, cuius legatione fungi-

ADDITIONES.

a Tam secularis, q̃ ecclesiasticus. Adde quòd licet in auth. clericus, in 2. col. C. de episc. & cleri. dicat, quòd principaliter pertinet ad iudicum eccle. Tamẽ Io. And. in addi. ad Spe. rub. de maior. & obed. dicit, quòd ecclesiasticus iudex, laicum purum de tali crimine nõ punit. Ideo debet capi per iudicẽ secularem ad Episcopi instantiam, qui cognoscet, & vltricem sententiam proferet, imponẽdo pœnam arbitrariam, citra tñ mortẽ, sed pro qualitate & personæ & rei imponet, ẽm gl. in c. fi. canonici, in §. fi. in ver. vlti. de offic. ord. lib. 6. vbi loquitur de eo, qui crucem proiecit in terram per cõtemptũ, & vituperationẽ. Ita dicit ad literam Ang. de Cast. filius Do. Pau. de Cast. in quodam suo consi. incipiẽ. in Christi nomine amen, venerabiles imagines Christi. Et Ant. Rosel. in suo consi. incip. Iudęus ad fidem conuersus. de quo no. in c. nulli. & c. qui abstulerit. 12. q. 2. & 16. q. 1. c. in canonibus.

ANT. FRAN. In hac difficultate, an iudex secularis possit principaliter punire laicum sacrilegij? Dicas, quòd in sacrilegio tam iudex ecclesiasticus, q̃ secularis potest esse index, vt in c. cum sit generale. de foro comp. & in l. fi quis in hoc genus. C. de episc. & cler. & puto esse locum præuentioni, iuxta materiam c. proposuisti, de foro compe. licet Bal. in auth. clericus, in 2. col. C. de Episc. & cler. dicat, quòd principaliter pertinet ad iudicẽ ecclesiasticum. tñ Io. And. in addi. Spec. in rubri. de maior. & obedien. vt iste refert, dicit, quod index secularis capiet laicum sacrilegum ad instantiam iudicis ecclesiastici, nihilominus credo verius esse quod dixi, quia sacrilegium est crimen mixtum, & non mere ecclesiasticum; cum etiam per laicum puniat, vt dixit d. Abb. in d. c. cum sit generale. nisi forsan dicamus, quod sacrilegiũ sit principaliter crimen ecclesiasticum, licet quandoque puniatur per secularem, quando imponitur pœna corporalis, prout dicit Hostien. in d. c. cum sit generale. & habetur in c. in primis. 2. q. 1. Et de pœna sacrilegij, tam de iure ciui. quam de iure cano. habetur in l. sacrilegij, in prin. ff. ad l. Iul. pe cul. & per gl. in c. fi canonici, hic alleg. & habetur in l. 1. C. ne liceat. signũ sal. & c. nonnullis, de iud. Et adde, quod sacrilegus est ipso iure excõcatus, qñ deliquit in personã ecclesiasticã, vel in ipsam ecclesiam, frangendo illã, vt per d. Abb. in c. cõquestus, de foro cõpet. & plene p D. Cardi. in cle. 1. de pœn. Et quot modis cõmittatur sacrilegiũ, vide p Innin c. cũ q̃ cã, de sent. exc. & vide tex. & gl. in c. de viro, in c. in digne. 12. q. 2. & p Bal. in l. fi nõdũ C. de fur. & per Io. And. & Per. de Anch. in c. ecclesiis. de pœn. lib. 6.

b SEB. SAP. Loca pia. Vide Abb. in consi. 26. incip. videtur quod sic, in 1. vol. & D. Ant. de But. in consi. 40. incip. nulla est dubitatio. & Alex. in consi. 208. incip. statutis accurate perspectis. vbi concludunt, quod statuta laicorum nõ ligant hospitalia. Et numquid hospitalia veniant appellatione ecclesiarum & qua immunitate gaudeat, & quibus priuilegijs, ponit latè d. Felin. in c. de quarta, col. 2. ver. bona hospitalium, cum pluri. seq. de præscr.

Universidad de Deusto
Biblioteca

fungitur. 2.q.7.c.accusatio. Item dicitur facta ecclesiæ. c. 2.ʒ.c. Ad prædicta optimè facit c.si clericus, supra eod. vbi etiã, nulla allegata oppressione, ex quo constat rem esse clerici, põt conuenire laicum coram ecclesiastico: multo ergo fortius, vbi allegatur rapina, vel violentia, seu inuasio. Nam tũc læditur persona ipsius clerici, quæ est consecrata. Item non vt, ꝙ hoc c. sit noui iuris promulgatorii, cum & ante satis erat prouisum, ad hoc 17.q.4. quasi per totum. & 12.q.2.c.nulli. & c. quicunq; militũ. 16.q.1.c.in canonibus. & c. similiter. vnde iste tex. non dicit, ſ in troducimus, ȝsed dicit, ſest introductum.] & sic in præteritum. Posset tñ dici, ꝙ si inuaduntur bona clerici, violentia tñ nõ infertur personæ: quia licet ex hoc cõcludatur iurisdictio iudicis ecclesiastici, non tamen concluditur sacrilegium, & hoc casu potest procedere, quod no. Archid. post Hugo. in d.c. similiter.

5 Quæro ꝛ cũ gl. 1. quid si ecclesia conuenit malefactorem corã iudice seculari, & ille est negligens in faciendo iustitiã? Respon der glo. ponendo duplex remedium. Primò, ꝙ potest excommunicari, & sic per excommunicationem potest, compelli. Secundò, ꝙ negligendo facit litem suam. 23.q.2.c.dominus. Et sic tenetur ad æstimationem litis. & intellige glo. prout loquitur, quando negligens interpellatur. Si enim non petitur à parte, non patitur aliquam pœnam, quia non tenetur exhibere officium, nisi interpellatus. vide bonam glo. in c. ſi. de restrip. & latius per Bar. in l. 4. §. hoc autem iudicium, de dam. infect. Secundò quærit gl. quid si iudex non negligit, sed iudicat per dolum, gratiam, vel inimicitiam? Respondet, quod debet condemnari in veram litis æstimationem. ff. de iud. l. si filius. Sed tu de hoc vide plenius C. de pœ. iud. qui male iud. per totum cum auth. ſua. ꝙ quod no. 2.q.6.c. hoc etiam placuit. & c. cum æterni, de re iudic. lib. 6. Quæro cum glo. 3. quia hic accumulatur forum contra malefactores ecclesiarum, qui dicantur hic malefactores? gl. videtur intelligere ꝙ dicantur hic malefactores, i. raptores, & inuasores rerum ecclesiasticarum. Nam isti, qui sic capiunt bona, rangꝫ sacrilegi iudicantur: & idem videtur sentire Innoc hic in prin. Dicit enim ꝙ idcirco hoc casu pertinet iurisdictio ad iudicem ecclesiasticum, quia isti raptores rerũ ecclesiæ, sunt sacrilegi. 17.q.4.c.3. & c. sicut. & in multis alijs capitulis eiusdem q. Et concluditur iurisdictio hoc casu secundum
a cum. etiam si dubium sit, vel negetur rapina. a Nam etiam in hoc dubio cognoscit ecclesia. 16.q.1.c.in canonibus, & idẽ voluit Inno. in c. cæterum, supra de iudi. & dixi in c. si clericus ʒ. eod. Sed postea vĩ hic Inno. intelligere hoc magis latè. Dicit. n. valde notanter, ꝙ non solum de rapina cognoscit, sed etiam
6 de quacunque oppressione, non solum clericorum, ȝsed etiam
b omnium pauperum. Idem dicit, si de fraude b habita in con-
c tractu ecclesiæ agatur, c vel etiam sine fraude, cõtractus initus, dicatur nullus. 12.q.2.c. apostolicos. & c. quicunq; militũ. Oportet tñ, ꝙ semper in petitione mẽtionem faciat de oppressione, vel fraude, vel minus legitimo cõtractu, & super causa illa fundet petitionem suã. Et si pars aduersa neget, nihilominus pro-
d cedetur in causa principali: d & si non probauerit fraudem, vel illicitum ʒctum, absoluetur reus ex illa causa, sed iterum poterit agere ex alia, secundum eum. ff. de exceptio. rei iudic. l. & an eandem. Secus dicit, si velit proponere aliquid in libello, quod non pertineat ad fraudem, vel oppressionem, vel ꝙ sit minus licitus ʒctus, putà, ꝙ non interuenit præsentia aliquorum canonicorum. Tunc. n. non auditur, nisi in præsentia iudicis ordinarij ipsius rei, ʒ. cod. c. si clericus. Et intellige hoc, qñ ex nõ presentia aliquorum canonicorum ʒctus venit irritandus, nõ adest irritus ipso facto. Alias enim Inno. essẽt sibi ȝrius, per supradicta, & per id quod postea ipsemet subijcit hic. Dicunt tñ quidã, & non male, scdm eum, ꝙ etiam si dicatur ʒctum tenere, sed petitur restitutio in integrum, põt ꝓueniri laicus corã iudice ecclesiastico: quia in hoc ecclesia iuuatur speciali iure, secus si in agendo nullo speciali iure iuuaretur, vt si agitur rei vend. vel depos. vel similib. de talibus enim cognoscit iudex secularis ȝ laicum, & sic loquitur c. si clericus laicum, ʒ. eod. scdm eũ. Et ex his dictis Inno. habes plura notare. Et primò infert ad notabilẽ intellm huius c. vt nõ restringat ad rapinã tñ, vt sẽtit hic gl. sed gñaſr, vbicunq; ꝙcurrit aliqua de qualitatib. ꝑdictis; vt si allegat fraus, vel dicatur ʒctus nullus &c. Nã ꝙcurrente aliqua de ꝑdictis qualitatibus, põt dici largo mõ sacrilegiũ, quasi sacri legium, iõ ecclia vendicat sibi iurisdõnem, ꝙcurrit. n. fauor ecclesiæ, vt in tex. ga ꝓpriè, & stricte nõ est sacrilegium: ad hoc 17.q.4.c. quisquis. §. sacrilegium. Et pro hoc ꝙ non debet intelligi tantum in casu violentiæ, vel rapinæ, facit, quia in hoc casu nõ
7 videt tantum adesse priuilegium ecclesiæ, ȝ immo hoc facit ex gñali iure, ꝙ ẽt defendit oẽs oppressos. 14.q.3.c.si quis de potẽtibus. facit quod no. Ioan. de Lig. in ſalleg. c. si clericus, & Lap. alleg. 66. & tex. hic fundat se super fauore ecclesiarum: ergo, ꝓuidet vltra casum violentiæ, & rapinæ, & hæc bene no. Secũdò ex dictis Inn. no. ꝙ vbi allegatur fraus, tunc ecclesia vendicat sẽ-
8 bi iurisdictionẽ ȝ laicum. ȝ Et ex hoc infertur ad decisionẽ eius, quod quotidie accidit: Quidam clericus de pecunia ecclesiæ emit prædium, & fecit scribi instrumentum in personam
e ci, vel ꝓsanguinei. certè si allegatur hęc fraus, f potent ecclesia
f cognoscere, quia illi sic fraudantes ecclesiam, pñt dici malefactores ecclesiæ, quod ẽt tenet Lap. alleg. ꝑdicta 66. & ꝓ allego tex. in c. inquirendum, de pecu. clc. Itẽ tales fraudantes sic ecclesiam, anathematizantur. 12.q.2.ca. apostolicos, & quicũque: ergo ſpectat iurisdõ ad ecclesiã: ga excõicatur, & gitur pp cãm ecclesiæ subiectã. 30. dist. c. si qua. & c. quicunq; quod no. Io. And. in reg. ea, q̃ fiunt a iudice, de reg. iur. lib.
9 Mercu. & ita tenet Lap. vbi supra. ȝ Et no. hoc per petitiõ, ꝙ reperitur iudicẽ ecclesiasticũ posse excõicare, cõcludit etiã iurisdõ sua in illo casu, & hoc corroboro sic. Excõicatio etiã, na, in c. sacro, de sent. excom. qua nulla pœna maior reperitur in ecclesia Dei. 24.q.3.c. corripiantur. & pœna nõ est alcui-
10 gẽda, nisi ꝙ iudicem 33.q.2.c. siue de ꝓiugij. §. in hoc c. Ita nõ dẽt sine cãę cognitione. 2.q.1.c. nemo. de sent. excom. c. 1. in
a ꝓ solũ iudicẽ, vt in c. 1. ſalleg. vbi ter repetit verbũ, iudex. in c. nouit, ʒ. tit. proxi. vnde Papa procedebat ȝ Regẽ Franciæ interdictũ, & excõicationẽ, & subiecit, ꝙ ꝓ hoc nõ turbabat
b risdictionẽ alterius, nec mittebat falcem in messem alienã, ſpectat ad eum iudicare de pctõ. Si ergo nõ ſpectasset ad eũ quàm iudicẽ, turbasset iurisdõnẽ alterius illũ excõicãdo, cũ
c ꝙ iõ põt peti restitutio in integ. corã iudice ecclesiastico: equia in petitione restitutionis allegatur dolus, seu deceptio, vel ex ꝓposito, vel re ipsa: & ista ꝭ parant, vt l. si qs cũ aliter ff. de ver. oblig. Sicut ergo fundat iurisdõ ecclesiæ, qñ allegatur dolus, &
11 deceptio ex ꝓposito, vt ʒ. dictũ est: ita & qñ interuenit re ipsa, & hoc no. Et ex his infert ad quõnẽ, qd si petit reductio ad arbitriũ boni viri sup re ecclesiastica, corã quo agi dẽat ȝ laicũ? Fe. ꝑsil. 65. tenet, ꝙ cũ agat remedio cõi, dẽt cã agitari corã seculari. Hoc limitat verũ d. Ant. ĩ d.c. si clericꝰ laicũ, nisi allegẽt fraꝰ, vel dolus arbitratoris verus & ꝑsumptus. ꝓ supradicta. Sed idẽ puto, si allegat dolus re ipsa, vt magna læsio. Et qđ possit recurri ad ecclesiasticũ, allegat tex. opt. in c. exposita, ʒ. de arbit. Dic
d tñ de hoc, vt vbi dicã, & plenè tetigi ĩ c. Quintauallis, de iur. iu. et dic vt ibi, vbi plene tractat, an corã iudice rei, vel actoris, vel arbitri, deb eat ista reductio circunscripta fraude peti. vide per Bar. ĩ l. ſocietatẽ, §. arbitrorũ. ff. ꝓ soc. & omnino in l. 2. C. vbi &
12 apud quẽ. ȝ Quartò no. ex dictis Inno. ꝙ si agat rei vend. vel deposiꝰ, vel ꝙsimilibꝰ actionibus, vbi nullo iure speciali, iuuat ecclesia; agẽdũ est corã iudice rei. & vĩ hoc esse ȝ illud qđ Inno. ĩ d.c. si clericus. sed dic vt ibi dixi. ȝ Et ex his decidet alia qõ, qd si clericus, vel ecclesia agit ȝ laicũ, Vti possidetis, vt ga dicit
13 ȝ. eod. ȝ Vlt. ex dictis Inno. no. practicã ꝓnunciandi, qñ iurisdõ se turbari, nunqd tractabit hęc cã corã ecclesiastico? Lap. alleg. 50. tenet ꝙ sic, ga ex hoc inducit iuria, violẽtia, & molestia, ꝓ quibus qualitatibus põt agi corã ecclesiastico. alleg. no. hic, & hoc simplr tenet, licet ãliter voluerit limitare do. Ant. in d.c. si
14 ȝ. eod. ȝ Vlt. ex dictis Inno. no. practicã ꝓnunciandi, qñ iurisdõ clericus. & ꝓ hoc est bonus tex. in c. licet, de ꝓba. & c. ꝙquestus. fundatur sup aliqua qualitate, q̃ postea nõ ꝓbatur ĩ ꝓcessu. Debet enim iudex scdm hoc dictũ Inno. diffinitiue ꝓnũciare, absoluẽdo reũ ex cã deducta. Goff. in c. si clericus, supra eod. dicit ꝙ primò dẽt summariè cognosci de illa qualitate fundante iurisdõnẽ, sine præiudicio principalis qõnis, arg. ff. de lib. agno. l. si qs a li. §. si vel parẽs, & si ꝓstat de qualitate illa, ꝓcedat quoad merita. Si verò nõ ꝓstat, remittet illũ reũ ad iudicẽ suum, & sic
15 quisquis. ȝ Hodie tñ, cũ eccha nõ sit illo iure ſadudũ vſa, ꝑdidit illud ius exigẽdi talẽ pœnã. Ita dicit gl. no. in c. cum multæ. 15.q.
f 1. vlr. de hoc tñ dicto põt dubitari, ga ꝓ non vſum, f non introdu
g citur ꝙsuetudo in his, quæ sunt meræ facultatis, g vt no. in c. Io. de cler. ꝓiug. & facit l. altius. C. de seru. & quod no. Cy. in l. 2. C. q̃ sit longa ꝙsuet. vel ſaltẽ poterit puniri pœna arbitraria, arg. in c.
16 statuimus. 16.q.1.& in præalle. c. fœlicis. ȝ Et ex his concludo, ꝙ crimẽ sacrilegii est mixtũ, respũ fori ecclesiastici, seu secularis. Tertiò prosequendo eandẽ glo. q̃ro, an circa alia crimina seu pediat ecclesia ȝ laicos? respõ. ꝙ sic, & enumerat illa. Et primò se impedit de crie vsurarũ, hæresis, simoniæ, periurij, adulterij,
17 & vbi de quocũq; pctõ agitur, ʒ. de iudi. c. nouit. Nunc ȝ discu-
h tiamus quẽlibet casum de p se. Et primo circa crimẽ vsurarũ, h quærit, an de hoc possit ẽt cognoscere iudex laicus? Circa hoc sunt duæ principales opin. V na, ꝙ tñ cognoscat ecclesiasticus, qualitercũq; agat de vsuris, siue dubitet, an ȝctus sit vsurarius, siue sit certũ. vt ga reperiunt vsuræ solutæ. Hanc opi. tenet glo. in clemẽ. dispẽdiosam, de iud. & vide ibi motiua, plenius eam tenet, & prosequitur Lap. sua alleg. 58. & 70. & sic dicit de facto obtinuisse, & curiã Roma. sic seruare: & qũocũq; disputet ã vsura, vel ga reperit, vel ga repetit, ex quo qõ est vsuræ; & vsuræ nõ pñt tractari corã secularis, sed tñ corã ecclesiastico: alleg. gl. ĩ ſall. clemẽ. dispẽdiosam. & gl. in c. ex literis, de iureiur. q̃ dicit, ꝙ cã vsurarũ est ſpualis, & gl. hic, q̃ dicit, ꝙ est crimẽ ecclesiasticũ, vt in c. 1. de offi. ord. & n. q. 1. in ſumma, & tex. in d. cle. dispendiosam, q̃ enumerat hãc cãm vsurariã inter cãs ſpuales, & ecclesiasticas, & clemẽ. 1. de vsu. §. cæterum, vbi, censura ecclesiastica cõpellitur vsurarius, seu hæres ad edendũ libros, vt sic fiat ratio vsurarum. Secunda principalis opi. distinguit in modo agendi,
i videlicet, ꝙ aut dubitatur de ſubstantia i contractus, an sit vsurarius,

ADDITIONES.

a Negetur rapina. No. ꝙ prius oportet, ꝙ cognoscatur de rapina, & de qualitas, ex qua competit iurisdictio. Ita hic tenet Innoc. Ita allegat illud pro fin. Ang. in cõs. 52. vide quę dixi in c. si clericus laicũ, sup. eo. Ant.

b SEB. SAP. De fraude. Vide tex. cum no. ibi per Abb. in c. 1. infra de rei vend. & Lapum, alleg 59. vbi ponit, ꝙ ecclesia cognoscit de emẽtione eodem nomine prælati, non expresso nomine ipsius.

c Agatur. Tu pondera ista dicta Innoc. quia iste tex. ea confundit. Dicit tex. si malefactores suos. si ecclesia sit fraudata in cõtractu, nõ propter dicitur malefactor ecclesiæ, vel si contractus est nullus. And. Barba.

d Causa principali. Pondera, quia videtur sibi cõtrarius Innoc. quia prius dixit, si negetur rapina, cognoscet ecclesiasticus, si non negetur, procedet in causa principali.

e Personam amici. Poudera, quia licet nomen alterius ponatur in instrumentum tamen res empta acquiritur ecclesiæ, ita probatur in c. ad testũ. vbi dixi, & in c. 1. de pecu. clc. & in c. inquirendum, eod. tit. And. Barba.

f SEB. SAP. Hæc fraus. Hoc faciunt sæpe prælati; vt non acquirat ecclesiæ, secundum Bal. in l. mancipia. C. si quis alt. vel ſib. Sed ſubiicitur, quod dicuidit, quod acquirant ecclesiæ: quẽd no. Abb. in c. 1. in 4. nota. infra. ſta. Bal. in l. cum proponas, col. 4. de rei vend.

g A parte. Tu dic, quòd illud est communius, ꝙ quis excõicet, vt iudex, vel ut priuatus: & adduco quod voluit Bal. in tub. C. de fide instru. vbi scribit in dubio notari, vĩ ſcripſiſſe chartã, vt notari, & nõ ut amicus. A. Bal.

ANT. FRAN. Circa hoc, an notarius faciens ſcripturam, videatur illam facere, ut notarius, uel ut amicus, dicas, ꝙ licet notarius possit facere istam priuatam, ut in l. ſcripturas. C. qui potior. in pig. diab. & in l. fi. ex testio. C. ſi cer. pet. tamen quando apparet notarium ſuiſſe rogatum ea ſcripſiſſe, ut rogatus, & ideo dicebat Inn. in c. 1. de fide instr. quod ſta ra notarij non valet ut instrumentum, nisi notarius asserat se ſuiſſe rogatum, quod etiam uoluit Bar. in l. hæredes palam. §. an testamentis, de testa. & tur per d. Card. in cle. 1. §. 1. de iureiur. & per Bar. in l. Dominus Labeo. rest. & per eundem in l. ſciendũ. ff. de uerb. oblig. ubi dicit, ꝙ nõ præ rogatus, nisi appareat per prothocollũ, aut probetur per testes, & hoc xit Bal. in l. hin ule. col. C. de edẽ. quod ſi notarius nõ recordatur an rogatus de tali contractu, uel de tali instrumento, debet perquirere in thocolla, & ſi nõ reperitur non præsumitur rogatus, nisi probatur per ſtes: & eo probato, poterit conficere instrumentum, secundum dicta & facere mentionem, quod fuit rogatus, secũdũ quod testes depoſ

h De hoc dubito. Sed nidetur quod Lap. rectius loquatur, quia illa fraus excludit iurisdictionem: per quam quis dicitur malefactor ecclesiæ, per tex. Andr. Barba.

sufficiat, quia vt dixi, ecclesia vendicat sibi iurisdõnẽ, allegata fraude, qñ ꝓcluditur mala detẽtio, & largo mõ sacrilegiũ, & sic detẽtor dr malefactor ecclesiæ. Nã nõ multũ itere ſt i effectu, quoad periculũ animæ, iniuſtè detinere, vel inuadere alienũ, vt dicit tex. in c. ſæpè, de restitu. ſpol. Sicut. n. ꝓcluditur iurisdõ ex inuasionẽ rei ecclesiasticæ: ita ex mala, & fraudulosa detentione. Et ista ẽt posset esse rõ, ga qñ allegatur nullitas ꝓtractus, quenitur laicus corã ecclesiastico. Nã ex hac detẽtione, sine titulo, vel titulo existente nullo ꝓcluditur læsio ecclesiæ. 12. q. 2. c. nulli liceat, & c. quicunque militũ, de deci. c. dudũ, & c. Apostolicos. 12. q. 2. & hoc firmo, licet Fed. videat dubitare de dicto Inno. & potius sentit oppositũ, consil. 274. pl. 2. C. vbi & apud quẽ. allegat ẽt Spec. in tit. de restitu. in integ. 2. parte. §. videdũ. ver. & tractabitur. Sed Spec. loqtur generaliter: nec habuit respectũ ad fauorẽ ecclesiæ. ȝ Tertio no. ex dictis Inno. ecclesiam posse petere restitutionẽ in integ. corã iudice eccſiastico; a ẽt ȝ laicũ. Et ꝓ hoc allego c. ad nostrã, b. de reb. eccle. nõ alie. & reddit Innoc. rõnẽ, ga ecclesia in hoc iuuatur ſpãli iure, seu priuilegio. Ex qua rõne ego infero, ꝙ agens ꝓ rebus eccle. ȝ laicũ, ꝙdictione. c. reintegranda, põt laicũ ꝓuenire corã ecclesiastico iudice. Nam ille canon inducit ſpãle priuilegium ecclesię, vt no. Cald. in c. cũ ad ſedẽ, de restit. ſpol. Ad prædicta allego gl. no. c. cũ dilectus, ꝙ met. cã. & est gl. pe. in fi. Ego adducerẽ aliã rõnẽ, ꝙ iõ põt peti restitutio in integ. corã iudice ecclesiastico: equia in petitione restitutionis allegatur dolus, seu deceptio, vel ex ꝓposito, vel re ipsa: & ista ꝭ parant, vt l. si qs cũ aliter ff. de ver. oblig. Sicut ergo fundat iurisdõ ecclesiæ, qñ allegatur dolus, & deceptio ex ꝓposito, vt ʒ. dictũ est: ita & qñ interuenit re ipsa, & hoc no. Et ex his infert ad quõnẽ, qd si petit reductio ad arbitriũ boni viri sup re ecclesiastica, corã quo agi dẽat ȝ laicũ? Fe. ꝑsil. 65. tenet, ꝙ cũ agat remedio cõi, dẽt cã agitari corã seculari. Hoc limitat verũ d. Ant. ĩ d.c. si clericꝰ laicũ, nisi allegẽt fraꝰ, vel dolus arbitratoris verus & ꝑsumptus. ꝓ supradicta. Sed idẽ puto, si allegat dolus re ipsa, vt magna læsio. Et qđ possit recurri ad ecclesiasticũ, allegat tex. opt. in c. exposita, ʒ. de arbit. Dic tñ de hoc, vt vbi dicã, & plenè tetigi ĩ c. Quintauallis, de iur. iu. et dic vt ibi, vbi plene tractat, an corã iudice rei, vel actoris, vel arbitri, deb eat ista reductio circunscripta fraude peti. vide per Bar. ĩ l. ſocietatẽ, §. arbitrorũ. ff. ꝓ soc. & omnino in l. 2. C. vbi & apud quẽ. ȝ Quartò no. ex dictis Inno. ꝙ si agat rei vend. vel depositi, vel ꝙsimilibꝰ actionibus, vbi nullo iure speciali, iuuat ecclesia; agẽdũ est corã iudice rei. & vĩ hoc esse ȝ illud qđ Inno. ĩ d.c. si clericus. sed dic vt ibi dixi. ȝ Et ex his decidet alia qõ, qd si clericus, vel ecclesia agit ȝ laicũ, Vti possidetis, vt ga dicit ȝ. eod. ȝ Vlt. ex dictis Inno. no. practicã ꝓnunciandi, qñ iurisdõ clericus. & ꝓ hoc est bonus tex. in c. licet, de ꝓba. & c. ꝙquestus. fundatur sup aliqua qualitate, q̃ postea nõ ꝓbatur ĩ ꝓcessu. Debet enim iudex scdm hoc dictũ Inno. diffinitiue ꝓnũciare, absoluẽdo reũ ex cã deducta. Goff. in c. si clericus, supra eod. dicit ꝙ primò dẽt summariè cognosci de illa qualitate fundante iurisdõnẽ, sine præiudicio principalis qõnis, arg. ff. de lib. agno. l. si qs a li. §. si vel parẽs, & si ꝓstat de qualitate illa, ꝓcedat quoad merita. Si verò nõ ꝓstat, remittet illũ reũ ad iudicẽ suum, & sic
15 quisquis. ȝ Hodie tñ, cũ eccha nõ sit illo iure ſadudũ vſa, ꝑdidit illud ius exigẽdi talẽ pœnã. Ita dicit gl. no. in c. cum multæ. 15. q.
f 1. vlr. de hoc tñ dicto põt dubitari, ga ꝓ non vſum, f non introdu
g citur ꝙsuetudo in his, quæ sunt meræ facultatis, g vt no. in c. Io. de cler. ꝓiug. & facit l. altius. C. de seru. & quod no. Cy. in l. 2. C. q̃ sit longa ꝙsuet. vel ſaltẽ poterit puniri pœna arbitraria, arg. in c.
16 statuimus. 16. q. 1. & in præalle. c. fœlicis. ȝ Et ex his concludo, ꝙ crimẽ sacrilegii est mixtũ, respũ fori ecclesiastici, seu secularis. Tertiò prosequendo eandẽ glo. q̃ro, an circa alia crimina seu pediat ecclesia ȝ laicos? respõ. ꝙ sic, & enumerat illa. Et primò se impedit de crie vsurarũ, hæresis, simoniæ, periurij, adulterij,
17 & vbi de quocũq; pctõ agitur, ʒ. de iudi. c. nouit. Nunc ȝ discutiamus quẽlibet casum de p se. Et primo circa crimẽ vsurarũ, h
h quærit, an de hoc possit ẽt cognoscere iudex laicus? Circa hoc sunt duæ principales opin. V na, ꝙ tñ cognoscat ecclesiasticus, qualitercũq; agat de vsuris, siue dubitet, an ȝctus sit vsurarius, siue sit certũ. vt ga reperiunt vsuræ solutæ. Hanc opi. tenet glo. in clemẽ. dispẽdiosam, de iud. & vide ibi motiua, plenius eam tenet, & prosequitur Lap. sua alleg. 58. & 70. & sic dicit de facto obtinuisse, & curiã Roma. sic seruare: & qũocũq; disputet ã vsura, vel ga reperit, vel ga repetit, ex quo qõ est vsuræ; & vsuræ nõ pñt tractari corã seculari, sed tñ corã ecclesiastico: alleg. gl. ĩ ſall. clemẽ. dispẽdiosam. & gl. in c. ex literis, de iureiur. q̃ dicit, ꝙ cã vsurarũ est ſpualis, & gl. hic, q̃ dicit, ꝙ est crimẽ ecclesiasticũ, vt in c. 1. de offi. ord. & n. q. 1. in ſumma, & tex. in d. cle. dispendiosam, q̃ enumerat hãc cãm vsurariã inter cãs ſpuales, & ecclesiasticas, & clemẽ. 1. de vsu. §. cæterum, vbi, censura ecclesiastica cõpellitur vsurarius, seu hæres ad edendũ libros, vt sic fiat ratio vsurarum. Secunda principalis opi. distinguit in modo agendi,
i videlicet, ꝙ aut dubitatur de ſubstantia i contractus, an sit vsurarius,

ADDITIONES.

a SEB. SAP. Iudice ecclesiastico. Vide Roma. in fing. 113. incip. quod si ecclesia læsa: vide etiam in figu. 243. incip. Florentinis: ex cuius verbis apparet. qua ratione causa, quæ pertinet ad iudicem ecclesiasticum, limitatur non procedere. d. c. vbi & apud quem.

b Cap. ad nostram. Tu pondera, quia illud dictũ, licet sit in se verũ, per d. c. ad nostram, & facit c. 1. de in integ. restit. non tamen per hunc tex. And. Barb.

c Iudice ecclesiastico. Adde Lap. alleg 65.

d Rei, vel actoris. Adde Roma. consi. 265.

e Quinbet. Adde Pet. de Anch. consi. 14. Calder. consi. 11. eod. tit.

f Novum. Hinc dicunt canonistæ in d.c. Io. ꝙ per non vsum legis, vel statuti, etiam per mille annos, non tollitur lex vel statutum, quando homines non vſi sunt, quia casus non accidit, secus si fuit casus in facto, & aliter determinatum est. Nam tunc tollitur per contrariam consuetudinem l. de quibus, cum ibi traditis. ff. de legib. Facit illud in simili, ꝙ habens priuilegium, illo non vtendo per 10. ann. tollitur, quando habuit facultatem vtendi, alias secus. Ita per plura determinat aureus doctor, & lumen nostri temporis. do. Ias. in l. fallo. C. de diuer. referip. Aen. Falc.

ANT. FRAN. In hoc. An lex, vel statutum tollatur per desuetudinem, siue non vſum, dicas veram esse conclusionem, ꝙ non tollitur, sed bene tollitur per contrariam consuetudinem. ut per Cy. & doct. in l. fi. C. de iure do nii. impetr. & habetur per gl. & ſcrib. in proœ. instit. in §. pe. & plenè tract. per glo. & Alex. post Bar. in l. de quibus, hic allega. & per Bar. in proœ. ff. in §. errantes. & per Bal. in l. recepitia. C. de const. pecu. & ad illud, quod iste dicit de priuilegio, an tollatur per non usum per decẽnium, vide gl. & doct. in l. 1. ff. de nund. Et adde, quod usus longæuus est seruandus, ut in cmos antiquus. 65. distin. & in l. 1. §. ſed si quæ. C. de uete. iu. enucle. & in cle. ſæpe. in §. & quia, & ibi per D. Card. de uer. ſig. quod tamen intellige secundum ea, quæ habentur in l. minime. ff. de legib.

g SEB. SAP. Meræ facultatis. Vide Ang. Aret. in §. igitur, in proœ. Instit. & in l. ſi expressum in 5. col. ff. de app. Alex. in consi. 132. incip. ulla facti narratio ne. col. pe. in 1. uol. & in consi. 130. incipiuiſo testamento, col. 4. in 2. uol.

h Vſurarum. Adde Lap. alleg. 55. Pet. de Ancha. consi. 97. & 235. Cald. consi. 3. Paul. de Catt. consi. 331. in primo impreſſis. Alex. consi. 9. 4. lib.

i SEB. SAP. De substantia. Hanc opi. esse communem attestatur Alex. in d. l. Titia. ff. fo. matri. & in consi. 9. uol. 4. & consi 91. col. 2. uol. 2. est uerum quod Io. de Imo. in c. tuam. de ord. cog. dicit contrarium, & subdit ita esse consulẽdum, & idem dicit d. Lanfran. de Orta. in cle. dispendiosam. col. 5. uer. punctus quæstionis eo. tit. li. 6. Sed non est recedendum à communi, quam etiã firmat Abb. in c. post miserabilem, in 1. no. de usu. & in c. ad nostram 2. de iureiur. & Ias. in l. quoties. col. 2. C. de iudi.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a rarius, an nom? & solus ecclesiasticus cognoscit, ga hęc est determinatio peccati, & ꝓhibitio habuit ortum à iure diuino, & canonico, de q̃ supco. & c. cũ tu. Aut non dubitat, q̃ ℈ctus sit vsurarius, sed tũ in imminet qõ facti, vt qa repetunt vsuræ solutæ, & sic ista agit de soluto, vel non soluto, vel an interuenerit ℈ctus, vel qa agitur de simulatione ℈ctus, ga allegat, q̃ simulate fuit facta vendõ, cũ esset ℈ctus pignoratitius, & clare hoc 19 vult, ꝑbare p testes: ita q̃ nõ dubitat de vsura, & tũc vterque iudex põt cognoscere. Hãc opi. tenet Pau. de Leaz. in cle. 1. de vsu. Bar. in l. Titia. ff. sol. ma. & in l. 2. ff. de iur. om. iud. & Butr. in l. cũ allegas. C. de vsu. sentit Arch. post alios in c. quid dicam. 14. q. 4. D. An. & D. Card. hic, & multi alij, ita q̃ hæc opi. vr cõis, ad hoc quod no. Ioan. And. post Garsi. & Io. Mo. in ca. 1. infra de vsu. li. 6. Mouetur Do. Ant. quia non altero respectu ꝑt dici hæc causa ſpualis, nisi quia pctũ hẽt annexum. Res enim subiecta, s. vsura soluta, ℈ctus, & tota materia, est spualis. Vnde videmus q̃ curia secularis aditur pro turpiter quęritis, ẽt vbi nutrit, seu datur ꝙcursus pctì, dummodo non disputetur de pctõ principꝑ, vt patet ff. de ꝙd. indeb. p totum, & de ꝙdi. ob tur. cau. & quod me. cã. & de fur. & vi bo. rap. cum si. Alias. n. si in quolibet spali quæsito, in quo verteretur pctũ, adiretur ecclesiasticus: iam penè ex toto euacuaret forꝰ secularis, ℈c. nouit, de iu. & hoc etiã fuit de mẽte Bar. & aliorũ hãc opi. sequẽtiũ, & asserentiũ. Nã hæc opi. 18 cõis mihi placet, & ꝓ ea adduco. † Quia video in simili iudicẽ secularẽ posse cõpellere ad obseruãtia iuramẽti, & corã eo potest obijci de iuramẽto, si nõ vertit in dubiũ de validitate iuramẽti, vt in c. licet, de iureiur. lib. 6. no. Io. And. in c. fi. de foro cõpeten. eod. lib. Item punit piuros, ẽt de cõsensu ecclesiæ, vt in c. Rex dẽt, 23. q. 5, punit ẽt sacrilegos, vt patet hic; & expressius i c. sũt q̃dã. 23. q. 5. & in d c. fœlicis. Ad hoc. n. principes mũdi receperũt gladiũ, vt scelera vindicẽt, vt in palle. c. sunt q̃dã. Sed si dubitatur de pctõ, tũc recurrendũ est ad ecclesiã, vt in c. p vene rabilẽ, q filij sint legit. & in cle. vna, de vsu. Nõ. n. video rationẽ ergentẽ ℈re, ex quo pstat de vsura, nõ possit secularis ad restitutionẽ cõpellere, maxime tenẽdo opi. q̃ repetatur tanq̃ indebite solutũ, de quo p gl. in c. Michael, de vsu. & 16. q. 6. c. si Eꝑm. & ius ciuile multũ versatur circa rep huiusmodi vt ff. & C. de condict. indeb. Nec est verũ, q̃ ista cã sit spiritualis stricte, vnde licet glo. ꝓnumeret hãc cãm inter spuales, vt in c. si annum, de iudi. li. 6. gktũ in c. ex literis, ℈. de iureiur. dicit. q̃ est quasi spualis, vũ Ioan. And. ibi in nouella dicit, q̃ est spiritualis large, i. ecclesiastici fori: & sic patet q̃ etiam vbi agitur de peccato, & subsidiaria ℈ctus nõ ꝑt dici talis cã spualis stricte, sicut est cã bñficialis. Nã ecclesiasticꝰ cognoscit, vel ga adest pctũ; vel ga est crimẽ ℈ naturã, qa vsurariꝰ abutit natura rerũ. Vñ Dei vicarius cognoscit, vt no. Io. And. in pal. c. 1. de vsu. lib. 6. & sic nullo mõ põt dici spua lis, ꝓprie: fortius nullo mõ ẽ spualis, qñ solũ agit ad restitutionẽ, nec dubitat de pctõ. Nec ob. si dr, q̃ cũ lex ciuilis indulgeat vsuras, vt patet ꝑ totũ tit. de vsu. C. vel saltẽ nõ imponit pœnã, exercen b ti vsurã, nec mãdat vsurã restitui, nõ vr q̃ possit repeti[b] coram iudice seculari. Ad hoc. n. rñdeo dupl̃r. Primò tenendo cõem opi. gl. q̃ vsurę ẽt hodie de iure ciui. sunt prohibitę, vt no. gl. 24. q. 4. c. qd dicã, & in c. qa in oĩbus, de vsu. & auth. ad hæc. C. eo. & in auth. de eccl. tit. in prin. Mouetur principaliter, quia Imperator mandat obseruari quatuor ꝙcilia, sicut leges, vt in præalle. auth. de eccle. tit. & inter illa est ꝙcilium Nicenum, quod dispo suit de vsura, vt in c. q̃ñ. 4 8. dist. ergo. ẽt hodie a iure ciui. vsuræ sunt prohibitæ. Sed hæc rõ mihi nõ placet, qa c. q̃ñ, tñ loqtur de clericis, & nõ laicis. Itẽ ipsemet Imperator in authen. de eccle. tit. in § si aũt distulerint, mãdat vsuras certo casu solui. Item pmittit vsuras in alia auth. q̃ segtur illã, videlicet, i auth. de vsu. nau. vñ nõ est verisimile, q̃ per illa verba gñalia; dum mandat quatuor ꝙcilia obseruari, & p ea, q̃ hñt in l. 1. C. de sum. Trinit. voluerit vsuras ꝓhibere. Nec ob. si dicat, q̃ in illis auth. ponunt casus spales, vt i eis no. qa si Impator habuisset respectũ ad pec carũ vsurarũ, nõ pmisisset ẽt in illis casibus, qa non apparet in eis aliqua spalitatis rõ, pp quã euitet pctũ. Cõcludo ergo, q̃ de intentione Impatoris nũqua fuerit expsse ꝓhibere vsuras; & sic rõ pmissa non ꝙcludit vsuras posse repeti coram iudice seculari. Quare allego aliam rõnem, q̃ immo pñt repeti corã seculari, quia leges ciui. super vsuris promulgatæ nullius sunt momẽti: tũ qa sunt expresse ℈ ius diuinũ, vt i c. sup eo, de vsu. & in psal. Dñe quis habitabit, &c. vnde legislator potius ꝑuincitur errare, quam legem statuere. 25. q. 1. c. sunt quidem. Tum quia sunt contra substantialia legis. Lex enim debet esse iusta, & sancta. 4. dist. c. erit autem lex. & talis dicitur diuinitus promulgata. 8. distinct. c. quo iure. Item statuit in materia peccati, quod ad cũ non pertinet, sed ad ecclesiam, vt in c. nouit, de iudic. & in cap. per venerabilem, qui filij sint legit. ergo talis lex est nulla, vt in c. 2. de constitu. lib. 6. & in l. fi. ff. de iurisdict. om. iudi. & ca. a nobis, de senten. excom. Talis enim lex habetur pro non scripta. Facit quod habetur in gl. in reg. possessor, de reg. iur. lib. 6. Cum ergo lex dicat, q̃ iura ciuilia nõ dedignanꝫ sacros canones imitari, in authen. vt cler. apud propri. & ꝑi. in prin. authen. de eccl. tit. & supra tit proxi. c. cler. & iura canonica strictè ꝓhibẽt ꝓ ras, & eas restitui mandant: ergo & ius ciuile idem debet. a & maximè, quia vbi concluditur peccatum nontm, in secularis compellitur obseruare ius canon. vt in c. licet, de iuran. lib. 6. Et quare ecclesia impediat se de hoc crimine cis, supra tenẽgi. & vide quod no. Ioan. And. in præallega. c. vsu. lib. 6. & ex his habes istum tex. declaratum. † Alius est sus. in crimine hæresis; & de hoc non est ꝺubitãdum. Est er crimen mere eccl. ita q̃ iudex secularis nullo modo, re cognitionis, potest se intromittere, sed tantum respectu ex tionis, ad petitionem eccle. vt est casus in c. vt inquisitionis prohibemus. de hær. lib. 6. Putat tamen hic do. Ant. secular c posse nouas pœnas addere laico; & illas imponere, sed dec tio hæres competit soli eccl. & de hoc dicto dubito. Ex q enim nõ potest se intromittere, & est mere ecclesiasticum, nitio non spectat ad eum, & per consequens non valebit tum, arg. c. 2. de cõstit. lib. 6. & in l. fi. ff. de iurisd. om. iud. † A d casus est in crimine simoniæ, d ad hoc alle. Ioan. And. infra sim. per totum. An autem hoc sit mere ecclesiasticum, p d. Ant. idem dicendum, quod supra in crimine vsuræ. Cred sit mere ecclesiasticum, & sic secularis non possit se intro e tere, [e] quia simonia dicitur hæresis. 1. q. 3. c. altare. & infra sim. c. quoties. Item hoc crimen habuit originem prohib nis ab ecclesia, & secũdum eius institutiones regulatur, ad f quod no. 1. q. 1. in summa. † Est & crimen periurij, de quo re tit Ioan. And. ad no. per se, in c. cum C. laicus, eod. tit. lib. 6. concludo sic dicta eius, & d. Ant. hic: Aut agitur de iurꝰ re ctu fori pñalis; & non impedit se secularis, quia caret tali infra de pœniten. & remiss. c. omnis, & c. noua. Aut agitur remissione vinculi iuramentalis, & idem. Non enim pote cus remittere iuramentum, nisi principaliter ꝙcernat vtili suam, vt in c. 1. de iureiuran. & quod legitur & no. in c. 2. de f Immo dubitatur, an Papa, f vel Episcopus possit. [8] Et de hi g dicendum, vt no. in c. quanto, & in c. debitores, de iureiur. Inno. in c. cum inter. de renun. & per glo. 16. q. 6. c. authoritas. Aut dubitatur, an iuramentum sit licitũ, vel illicitum, & a seruandum, aut nõ seruandum, & ecclesia sola cognoscit, q c. venerabilem, de elect. Et in istis tribus casibus non est d h tandum, q̃ iuramentum spectat nñ ad forum ecclesiasticu Quandoque constat, q̃ iuramentum est licitum, sed agitur pœnã

ADDITIONES.

a ZACHA. Contractus an sit vsurarius, an non. Sequere hanc distꝰ ea te dutrahas, quam Feli. hic col. 2. versi. respectu vsurarum, secutus Alex. in l. si non sortem, in prin. ff. de condi. indeb. Card. Zabarel. in pe. §. cæterum de vsu. q. 18. & Lanfran. in cle. sæpe de verb. signif. & dispendiosam, per istum alleg. De quo tu dic late, vt per Cel. in apell. fran. in c. quoniam contra. §. confessiones. nu. 8. ver. quæritur, aliqui tur coram iudice seculari, & in Apottil. magna in ver. quia ista causa ad ecclesiam, infra de proba.

b Possit repeti. Tu pondera istum tex. quia hic dicitur, q̃ fauore ecclesiæ ductum, q̃ possit conueniri coram iudice ecclesiastico vel laico: qui tur, quod si repeteret vsuras, q̃ possent peti coram laico, per illum ita potest concordari contrarietas doctorum. Secundò pondera, q inquisitionis. §. prohibemus, de hæret. li. 6. dicitur, quod quãdo crim mere ecclesiasticũ, non potest quoquo modo cognoscere laicus: sed vsurarum non est mere ecclesiasticum: hoc decidit glo. in c. ex literis reuran. vbi dicit quod est quasi spirituale: ergo laicus poterit cognosc Item pondera istum tex. quia sicut fauore ecclesiæ est inductũ, ut po uenirꝫ coram ecclesiastico, uel laico, ita dicamus, quòd odio extor usuras possit peti, ut restituantur, tam coram laico, quàm coram eccle co, licet laicus sit, qui repetat, & hoc odio usurarij. Nam usura est rapi de quæ dixi in c. post miserabilem, de usur. And. Barb.

c Nouas pœnas. Tu pondera, quia immo dictum d. Ant. uidetur uerius, quia quis potest augere pœnam, & adinuare in commune, quoad non ditum, arg. eius, quod uolunt glo. in cle. ne Romani. de elect. And. Barb.

d In crimine simoniæ. Sed de uno admiror uehementer, quia in d. l. si C. de epis. & cler. ponitur casus de simonia, & in toto tit. de hær. nu quod lex ciuilis disponit de hær. And. Barb.

Adde, & tolle illud, de quo ita miratur D. Ant. quòd ideo in legibus C tractatur de criminibus mere ecclesiasticis, quia tempore legum C. siæ, & personæ ecclesiasticæ erant subiectæ Imperatoribus, & p con ipsi cognoscebant de rebus pertinentibus ecclesijs. Ita dicunt Bald. Pa. de Cast. in l. iubemus nullam. C. de sacrosan. eccle. Aen. Salc.

e Intromittere. Et pondera l. potioris. C. de offi. rect. proun. ubi mirat punit fauore reipub. Pondera etiam, quia lex ciuilis loquens in fauore clesiæ, uidetur approbata a Papa, vt uoluit Host. in c. fi. de si. Pondera D. Ant. recte loquitur, ex eo, quia de iure ciui. poterat laicus punire hæ cum, ut in toto tit. C. de hær. sed per d. c. vt inquisitionis. §. prohibemus prohibitus quoquo modo cognoscere & executorem impedire, ergo na non est derogatum aliquid iuri ciuili; poterit ergo punire sua pœna. In simili dicimus, ut laicus poterit suam pœnam imponere.

f An Papa. Adde Roma. consi. 41. tenet quòd possint.

g SEB. SAP. Vel ꝑs possit. No. circa hoc mirabile dictum Pau. de Cast. in 25. inc. visa suprascripta facti narratione. in 2. parte. vbi dicit, q̃ quo que ius ciuile arctat ad iurandũ, & iuratum fuit, ab illo iuramento ꝑ potest habilitare; quia distincta est potestas ecclesiastica, a potestate ciui ri, vnde Papa nõ potest se intromittere in iuramẽto firmato per ius ciu

h ZACHARIAS. Ad fortã ecclesiasticum. Adde Bar. in l. si liberti. col. de ope. lib. & in l. 1. col. vlt. C. de reb. cred. & in addi. ad Spe. in tit. de foro adi. ver. iuramentũ. & Ioan. And. in c. fi. in sua nouel. in tit. de foro cõ

pœnã transgressionis, & vterque potest esse iudex. De ecclesia patet. in c. nouit, supra tit. proxi. De laico patet 23. q. 5. c. Rex a dẽt. Aut agitur, vt iuramentum seruetur, vel de eo excipitur, & tũc si iusm est validum, secm vtrũque ius, & dat actio & exceptio; & vterque est iudex, & accumulatur forũ foro, vt in palle. c. cum C. laicus, & quod ibi no. facit c. licet, de iureiu. lib. 6. Aut iusm, de quo agit, nõ ꝓducit actionẽ de iure ciui. nec exceptionem, vt in casibus no. per Bart. in l. si quis pro eod. ff. de fideiuss. (aliqd tangã in c. fi. ℈. de iureiur. & in c. cũ veniſſent, de instit.) & tunc de ecclesiastico certũ est, q̃ est iudex, cũ agitur ex sola naturali obligatione, iuxta not. in c. 1. de pact. & maximè ex iuramento, vt no. in præalleg. c. cum veniſſent, & p Inno. de iudi. c. nouit. Sed an possit agi, vel excipi in iudicio seculari, est dubiũ, & vr q̃ non, p d. l. si qs pro eo. ff. de fideiuss. Et hoc verũ est attẽto rigore iuris ciui. sed ꝑsiderato, quod ℈. dixi in crie usurarũ, q̃ ius ciuile in ꝙcernentibus aĩam ſegtur disꝑnẽ canonicã, & q̃ in hac materia nõ attenditur lex, sed canon, vt ℈. de præscri. c. fi. satis põt dici iudicem secularẽ ad hoc teneri; & posse per iudicẽ ecclesiasticum ad hoc compelli, argu. c. licet, de iureiur. lib. 6. & quod no. in præalleg. c. cum C. laicus. fateor q̃ hoc dictũ de facto non reciperetur, deberet tñ recipi. Prædicta procedunt, in quantum agitur ℈ iurantem. † Quid aũt si agitur ℈ eius hæredem; nunquid ratione iuramenti, si appositũ est super ℈cto, posſit conueniri coram iudice ecclesiastico, sicut posset conueniri ipse defunctus? Ioan. And. in c. fin. de fur. quem sequitur hic d. Anto. tenet q̃ non: licet enim obligatio transeat in eum, nõ tñ queniri põt rõne iuramenti corã ecclesiastico, qa iusm defun ctì, vt mere ꝑsonale, nõ astringit hæredem [b] ad peccatum, quia est personale. c. Ideo nõ transit ad hæredẽ iurantis, in c. veritatis, ℈. de iureiur. Hoc dictum non puto [d] indistincte verũ: sicut. n. ecclesia compellit hæredem satisfacere animæ defuncti, vt in c. fi. de sepul. & in c. nobis, de sentent. excom. eadẽ rõne videtur q̃ possit hæres conueniri rõne iuramenti coram iudice ecclestiastico, vt satisfaciat animę defuncti. Puto tñ pro concordantia satis æque posse distingui, q̃ aut quis vult agere directe contra hæredem actione personali coram ecclesiastico, & non ꝑ: quia cessat ratio principalis tribuens iurisdictionem. Aut vult agere indirecte contra hæredem, implorando iudicis ecclesiastici officium, vt compellat hæredes ad satisfaciendum, & exonerandum animã defuncti, & potest. Hoc enim spectat ad eius officium, vt in iuribus superius alleg. & maxime interuenientibus his, quæ dico in c. fi. de sepul. Et pro hoc faciunt no. in c. cum contingat. de iureiuran. & infra eod. c. quod clericis. Item glo. enumerat crimen adulterij. e Ioan. And. hic, & in d. c. cum C. laicus, dicit hoc verum, cum propter adulterium agitur ad separonẽ thori matrimonialis. de ꝑcur. c. tuæ. dic latius q̃d aut agit ad pœnã sanguinis, & secularis tñ est iudex, argu. in c. sententiam, ne cler. vel mona. & l. quãuis. C. de adult. de procurat. c. tuæ. & sic intellige c. Rex debet. 23. qõ. 5. Si verò agit ad aliã pœnam, puta, detrusionis in monasterium; tunc certum est q̃ secularis est iudex competens, vt in auth. sed hodie. C. de adul. sed executio ſpectat ad ecclesiasticum, cum secularis non habeat monasterium, arg. in simili, 2. q. 6. c. biduum. ver. si quidẽ, alias, si quem. ff. de in ter d. & releg. l. inter pœnas. De ecclesiasti co est dubium. & dependet ab intellectu c. gaudemus, de conuer. cõiug. & dic, vt ibi dico, & puto, q̃ quatenus agitur ad aliã pœnam citra sanguinem, ipse etiam sit competens, contra laicum, ad hoc allego c. 1. de offic. ordi. 32. q. 1. c. de benedicto, cũ glo. Item ratio facit, quia per adulterium peccatur contra matrimonium, quod est vnum de septem ſacramentis ecclesiæ, & sic peccat contra ecclesiam. Sicut in simili dicimus in sacrilegio, simonia, periurio, & similibus, facit etiam præalle. l. quamuis. de adult. in fi. Vbi adulter appellatur sacrilegus, & põt ecclesia imponere pœnam ignominiosam, vt incidere capillos, & pœnas ante & retro, vt moris est in quibusdam locis, & vide bo. gl. iuncto tex. in præalleg. c. de benedicto. facit 26. q. 5. c. Episcopi. in prin. [24] Vlterius dicit gl. q̃ similia delicta spectãt ad ecclesiam, sed non explicat, quæ dicantur similia, nec doct. aliter declarant. Sed forte habuit respectum ad crimen falsi, quod committitur in literis apostolicis, infra de crimi. falsi. c. ad falsa. riorum. Sentiunt tamen hic doct. & bene, q̃ etiam secularis, potest se impedire quoad pœnam ciuilem, arg. ff. & C. de fal. & quod no. [25] 19. dist. c. in memoriam. † Item potest comprehendi ecclesiasticum: quia sedm leges non est crimen, ff. de concub. l. in concubinatu. & sentit Goffr. quod tãtum de hoc cognoscit ecclesia, & idem Feder. de Sen. cõsi. 162. qa habuit originem, & ꝓhibitionem ab ecclesia. 32. q. 4. c. nemo. Et maxime dicit hoc procedere, quando mulier hoc delictum fornicationis cõ f misit cum clerico. Nam ratione huius delicti efficitur de foro ecclesiastico. f & à solo ecclesiastico puniri potest secũdum eũ, quod no. Facit 32. dist. c. cos. Ioã. And. in reg. fine culpa, de reg. iur. lib. 6. in mercu. in fi. refert. Host. dicere concubinatum prohibitum, & damnatum etiam à l. ciui. Adducit auth. de lenoni. col. 3. & in auth. vt non lux. contra nat. col. 6. Et quia leges castitatis sunt amatrices, in auth. quib. mod. nat. effi. legit. §. illud. colla. 6. Et quia in peccatis corrigẽdis lex ſequitur canonem, vt auth. vt clerici apud pro. Epi. & in auth. de eccl. ti. & de hoc per Host. qui fil. sint legit. c. lator hoc ſequitur d. Anto. quia hoc arguit manifestum peccatũ, & ideo lex cedit canoni, de præscrip. c. fi. Ego puto legem prohibere concubinatum indirecte: sicut in simili supra dixi de vsu. non autem directe. Non enim apparet, q̃ p illa verba generalia voluerit lex corrigere multas alias leges, loquẽtes de ꝙcubinatu, vt ff. de concubi. per totum. ff. de lega. 3. l. qui concubinam, cũ simi. & iura sunt iuribus concor- 26 danda. c. cum expediat, de elect. lib. 6. † Item & addo vltra doct. vnum aliũ casum, videlicet. fortilegos, & diuinatores, vt est bo. tex. cum gl. in c. ℈ idolorũ. 26. q. 5. credo tñ, q̃ ẽt secularis posset tales punire. C. de male. & mathe. l. 3. facit 23. q. 5 c. Rex debet. inquisitor tamen hæreticæ prauitatis se de his intromitterre nõ g potest, g nisi ſapiant hæresim manifestam, vt in c. accusatus. §. sane, de hæret. lib. 6. sed suis iudicibus hoc relinquitur, vt sunt Epi scopi, & legati, vt no. ibi Ioan. And. Addo, & alium casum, qñ s. delictum ꝙcernit statum totius Christianitatis: & cõprædẽdit iste casus multos alios casus sub se. Ad hoc habes bo. tex. in c. 1. de ho-

ADDITIONES.

a Quæstione 5. c. Rex. Adde quod voluit Calder. consi. 2. hoc eod. ti.

b Hæredem. Adde quod voluit Feder. consi. 81.

c SEB. SAP. Est personale. Vide Pau. de Cast. in consil. 13. incipien. visis & consideratis omnibus. in 2. parte, secundum nouissimam impressionem. & Angel. in consi. 232. incipien. in themate, & actis. & Corset. in repet. rub. infra de iureiu. in 21. priuilegio. Moder. Taurinen. in repet. l. si quis maior. in 9. 5. C. de transact.

d Non puto. Pondera bene hoc dictum d. Abb. sed mihi non videtur verum p d. c. fi. in ver. iuramentum à se præstitum, ergo concludit, quando est præstitum ab alio. Secundò, contrarium tenet Bald. in l. 2. C. de iureiuran. in auth. sacramẽta. C. si aduersus ven. & in l. 3. C. plus vale. quod agi. & in procæ. feu. Bar. an l. generaliter. C. de episc. & cler. vide quæ dixi in c. veritatis, de iureiur. sed certe ille tex. non probat illud, ad quod allegatur per doct. ibi. And. Barb.

ANT. FRAN. Circa hoc, an iuramentum defuncti extendatur ad hæredẽ, dicas, quod iuramentum est personale ex parte iurantis, sed reale ex parte eius, cui iuratur, vt per Inno. & Cardi. in c. veritatis. hic alleg. & sic transit ad hæredem recipientis, non autem ad hæredem iurantis, ita Io. And. in c. fi. de foro compet. lib. 6. in nouel. & vide per d. Card. in cle. 1. in §. nos autem, in 3. q. de iureiuran. & in §. fi. in 6. & 7. q. in ead. clemen.

Et adde, quòd iuramentũ afficit hæredem, quoad robur contractus, non quoad reatum periurij, vt per Ang. in Auth. de iureiur. à morien. præsti. in §. 1. & per Bar. in l. generaliter. C. de reb. cred. vbi dicit, q̃ iuramentum est personale: nec hæres est periurus, si illud non seruat, & idem tenet Bald. in authen. sacramenta puberum. C. si aduers. vend. vbi dicit, quòd non afficit hæredem, nec quoad spiritualia, nec quoad forum Episcopi sortiendum, sed quoad temporalia sic, quod etiam voluit Bal. in 1. 3. C. plus vale. quod agitur. & vide D. Pau. de Cast. in consi. 75. & in consi. 307. & idem dicas in iuramento populi, qui semper est idem; & tamen successores iurantium non ligantur periurio, vt no. per Cardi. in d. cle. 1. de iureiu.

Et adde, quod iuramentum defuncti præstitum in extremo afficit hæredem, & facit illum esse de foro ecclesiæ, vt no. D. Abb. in c. parochiano, de sepul. secus dicit si esset iuratum in contractu, quia per hoc hæres nõ efficitur de foro ecclesiæ, nisi iam cœptum esset iudicium cum defuncto, vt plene per Ioan. And. in c. fi. de foro compet. li. 6. & facit l. cum pater, in §. filius matrẽ, & ibi Bal. no. de lega. 2.

c Crimen adulterij. Adde Pet. de Ancha. consi. 197.

Adde, quod licet Ioan. And. in c. fi. in suo no. eo. tit. lib. 6. tenuerit, quòd iudex laicus, non potest inter laicos cognoscere de adulterio, nisi quando agitur ad thori separationem, quæ opin. communiter reprobatur à doct. vt plene per Roma. sing. suo. 670. incip. nos sumus in materia adulterij. de quo tractat per istum in c. tuæ. col. pe. de procur. & in c. 1. col. 2. supra de offi. ord. Archidiac. in c. Rex. 23. q. 5. & in c. postulastis. 3. q. 7. Vide istum adhuc quem penè prætereramus, in c. gaudemus, & ibi Deo duce materiam latius prosequar. in fra de conuer. coniug. vbi expresse dicit, quod ecclesia potest punire hoc crimen in alijs casibus, quàm ad thori separationem, contra Ioan. And. vbi supra, & Ang. in authen. sed hodie. C. de adulter.

ANT. FRAN. An & quando iudex ecclesiasticus, vel secularis possit cognoscere de adulterio? dicas quòd licet Ioan. And. in c. fi. de foro cõpeten. dicat quod ecclesiasticus eo tãtũ casu possit cognoscere de adulterio, quo agitur ad separationem thori, tamen communiter reprobatur eius opinio, quia multiplex pœna potest imponi pro adulterio. Primò separatio thori; & pro hac potest adiri ecclesiasticus, vt est casus in c. tuæ, de procur. Est etiã pœna detrusionis in monasterium, vt in auth. sed hodie. C. de adult. & pro ista pœna etiam potest adiri ecclesiasticus, vt in c. gaudemus, de conuer. cõiug. Est etiam tertia pœna, vt abscindatur panni, & vestes, & capilli ante & retro, & pro hac etiam pœna potest adiri ecclesiasticus, tex. in c. de benedicto. 32. q. 1. Alia etiam est pœna vxoris adulteræ, s. excommunicatio, & pro ista etiam potest adiri ecclesiasticus, vt in c. 2. & c. intelleximus. de adult. est etiam alia pœna, de qua in l. ff. de adult. & quia illa est pœna sanguinis, ꝑ ea non aditur iudex ecclesiasticus, & de istis pœnis non impedit le regulariter ecclesia, nisi secundum ea, quæ habentur in c. de rapto.

f SEB. SAP. Foro ecclesiastico. De concubina clerici, an sit de foro ecclesiastico, vide d. Ias. in l. cum quædam puella, in prin. col. pe. ff. de iurisd. om. iudi. Ro. in sing. 661. incipit. licet vxor. Abb. in c. fi concubinæ, de sent. exc. vbi assignat rationem, vide etiam Fel. in c. ecclesia S. Mariæ. in 16. q. sup. de constit.

g SEB. SAP. Non potest. Vide tamen Bal. in c. 1. §. ad hæc. de pace iura. fir. in vsib. feu. vbi dicit, quod inquisitores possunt cognoscere de causis vsurarũ, quod est ipsis valde gratum, vt ipse dicit. Sed vide quomodo hoc procedat, per Feder. de Sen. in consi. 157. incip. Alex. Episcopus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

de homi. lib.6. vbi Papa statuit tam contra laicos, quam contra clericos faciẽtes interfici per assassinos, & ratio est, quam dixi
27 in c. nouit, supra tit. proxi. † Addo etiam alium casum, secundũ
a vnam aliam opin. comprehendentem in se multos alios casus videlicet, cum crimen laici est commissum in ecclesia, a & hãc opi. tenet Cy. in l. presenti. C. de his, qui ad eccl. confu. Sed Bar. contra in l. si cui. §. fi. ff. de accus. & hoc puto verius, arg. in c. fin. de immu. eccle. & l. si quis in hoc genus. C. de episc. & cler. Ecclesia enim non habet territorium nisi respectu clericorum: iõ non impedit se de delictis laicorum, etiam in ecclesia commissis. Nec ob. glo. in auth. item nulla communitas. C. de episc. & cler. quæ dicit, q̃ ratione delicti laicus est de foro ecclesiæ: quia intelligo, qñ delinquit in ecclesiam, puta ipsam collectando, vt ibi dicitur, vel aliter bona ipsius rapiendo, tunc enim punitur
28 ratione sacrilegii, vt ibi dicitur. † Item adduco alium casum ra-
b tione pacis fractæ, b in c. i. de treuga, & pace. no. Ioan. And. in c. fi. eod. tit. lib. 6. facit c. nouit, supra tit. prox. 90. dist. c. placuit. vbi
29 est bo. tex. cum gl. † Item in defectum superioris, no. Ioan. And. in d. c. cũ C. laicus. alleg. c. per venerabilem, qui fil. sint legit. sed ego remitto ad ea, quę dixi in c. cum venissent, & c. nouit, supra tit. proxi. Redeo nunc ad glo. quæ addit vnum casum valde generalem, dicens, q̃ de quolibet peccato potest ecclesia se impedire, vt in d. c. nouit. Restringo gl. quando ratione peccati agitur indirecte ad pœnitentiam, vel per viam denunciationis, iuxta no. in d. c. nouit. Alias glo. esset sibi contraria, excipiendo casus; & subijciendo in fi. secus esse in malefactoribus aliorum. & q̃ hoc fuerit de mente glo. patet in c. ex tenore. infra eod. in glo. 2. in fi. vbi melius explicat intentionem suam. q̃ hic. Et hoc probat iste tex. vbi ponit speciale priuilegium ecclesiæ contra malefactores eius &c. ergo, secus in alijs, de præsumpt. c. nonne. 15. dist. c. qualis. Vnde gl. hic in fi. dicit, q̃ de malefactoribus aliorum ecclesia se non impedit, vt in c. proxi. supra, & ibi no. & vide bonam gl. cum ibi no. in c. cum inter, de purga. cano. Et intellexit Host. glo. in ipsius cauda nimis generaliter, dicens gl. voluisse, de prædonibus, raptoribus, & inuasoribus aliorum locorum, ecclesiam se nõ impedire: sed dicit, q̃ de facto seruatur contrarium: quia a Papa, & a suis legatis contra omnes raptores indistincte literæ impetrantur, quod secundum eum consonat iuri, supra tit. pxi. c. nouit, de treuga, & pace. c. 1. de rapto. per totum. quod etiam placet hic d. Ant. quia isti sunt pacis turbatores. Et ideo cõtra eos, & piratas, Papa cum certis solemnitatibus promulgat sententias, censuræ. Quod dicit notandum contra istos raptores, qui per modum societatis se congregant ad capiendum rusticos, & dirimendas ciuitates. Possunt enim tales per ecclesiam compesci. & maximè, quia eorum delicta notoria sunt, de quibus agitur coram ecclesia, vt no. de iudi. c. nouit, quia per eos pax turbatur, & quies Christianorũ: pauperes multi opprimuntur, & aliæ miserabiles personæ, quarum causæ spectant ad ecclesiam. Sed dic saluando gl. vt intelligatur in inuasoribus, & malefactoribus certarum pſonarum, de quibus ecclesia se non impedit, nisi sint personæ priuilegiatæ, 24. q. 3. c. si quis de potentibus. 87. distin. per totum. & hoc per locum a speciali: sed de alijs raptoribus, & inuasoribus, generaliter & indistincte, procedit dictum Host. Concernit enim hoc statutum quietem totius Christianitatis. Ideo Papa ex generali iurisdictione, quam habet, potest se impedire, vt est casus no. in simili, in præalleg. c. i. de homic. lib. 6. & quod dixi in d. c. nouit. Et hæc procedunt, dum quæritur, de quibus criminibus se impediat ecclesia contra laicos. Nam de alijs casibus criminalibus dic, vt supra dixi post Innoc. & vt no. infra eod. c. licet, & c.
30 ex tenore. & vide bonam gl. in quæstio. 1. in summa. † Sed, vt habeatur circa prædicta generalis doctrina, quæro quæ crimina
c sint generaliter ecclesiastica, & quæ secularia. c Goffr. hic dicit, illud esse crimen ecclesiasticum, quod secundum leges nõ est crimen, vt in crimine concubinatus, & vsurarum: sed vbi crimen punitur per vtrũque ius, laici coram seculari; & clerici coram ecclesiastico iudice conueniuntur. Sed hæc reg. Goffr. non est vera, & primò patet in crimine hæresis, quod punitur secundum vtrunque ius, vt patet C. de hære. & ma. per totum.
31 & infra de hære. per totum. † Et tamen etiam laicos non potest iudex secularis punire, vt in c. vt inquisitionis. §. prohibemus, de hæret. lib. 6. Item de vsuris potest secularis se intromittere, q̃ modum superius recitatum: & sic in multis alijs potest calumniari doctrina Goffre. Do. Cardi. hic dicit, q̃ crimen potest dici ecclesiasticum, latè & strictè. Late, qñ prohibetur per vtrunq; ius. Strictè, quando tantũ prohibetur ab ecclesia, vt dicit Goffr. sed hæc doctrina non satisfacit quæsito. Vnde dico plenius, &
d sic, q̃ quædam sunt crimina mere ecclesiastica, d & hęc possũt dici mere ecclesiastica, vel quia tantum ab ecclesia prohibentur, vel quia laici de illis pp maximũ periculũ se impedire non possunt. Exemplum in crimine vsurarum, quando dubitatur de substantia vsurę, & in crie hæresis, vt in pall. § prohibemus. Quædã sunt crimina ecclesiastica, seu nõ mere, vt ga ẽt iudices laici pñt de illis se intromittere, sed ecclesia rõne alicuius qualitatis pt ẽt laicos punire; vt in sacrilegio, & diuinationibus
4 similibus. Quædam sunt crimina mixta, quia phibita p vn
ius, sed nõ subest aliqua qualitas tribuẽs iurisdõnẽ ecclesiæ
co, & tunc laici puniũtur p iudicẽ suũ, & clerici p ecclesiam
facit quod no. gl. in reg. 2. de reg. iur. lib. 6. & in c. cãm, q filius
legit. Quædã sunt crimina mere secularia, vt ga à iure civili
inuẽta, vt sunt illa delicta, q̃ in se nõ sunt delicta; & de illis ne-
pedit tñ secularis directe. Et circa p̃dicta do regulas quoad
cultatẽ puniẽdi. Iudex secularis põt ob delictũ laicorũ p
re, nisi vbi crimen reperitur esse mere ecclesiasticũ, vt q̃
per locũ à speciali, in præall. §. phibemus. & hoc iõ, quia
modo delictũ, secũdũ canones, est delictum, seu esse dẽt
leges: quia in istis spiritualibus, & animã cõcernentibus,
uile sequitur canones, vt supra dixi. Ad hoc enim Imperator
cepit gladiũ, vt puniret delicta, & adiuuaret ecclesiã recip
executionis fiendæ. 23. q. 5. c. principes. & c. administratores
c. rex dẽt. & c. sunt quædã. Alia regula est, q̃ ecclesia p̃t se im
mittere de criminibus laicorũ, qñ cria sunt adinuẽta de iur
nonico, seu hũt originariã, phibitionẽ à canonibus, & non
gibus: vel ibi reperitur a canonibus imposita pœna ẽt rec
bus; vt in præall. c. ℥ idolorũ. 21. q. 5. ẽt si sit tñ excõmunic
vt supra dixi. vel vbi certa qualitas est tribuens iurisdictio
ecclesiæ, vt supra dixi. Item indirecte ratione peccati pote
impedire ℥ laicum de omni crimine: de quo dicendum, vt
in c. nouit. de iud. & hæc no. Abb.

ADDITIONES.

a In ecclesia. Adde Oldra. consi. 86.

b Pacis fractæ. Volo ponere hic vnum pulchrum casum, per quem pat
rupta, videlicet, si tu habes pacem mecum, & offendis illum, qui
me, intelligitur rupta pax, quæ est inter nos: fuit singulare, & elegans
Ioan. And. in addi. Spec. in tit. de treuga, & pace. §. 1. & sequitur do.
Aret. in l. si stipulatus. ff. de verb. oblig. Et ratio potest esse vltra ipsos
videlicet, q̃ q aggrediturille, qui associat me, videtur me aggredi
q̃ possum ipsum offendere. Ita signanter voluit Gand. in suo tract. fl
de defensionibus à reo facien. in 1. col. vers. sed quid si inferatur &c
no. quia non omnes hoc sciunt. Aene. Falc.

ANT. FRAN. Ad istud dictum, vtrum teneatur de pace rupta, qui offe
sociantem me, cum quo fuit facta pax: puto dictum istius esse verum
offensa dicitur, quicquid alium ad iustam turbationem inducit, secu
Bar. in l. quidam cum fil. ff. de hæredib. instituen. & in l. cum te C. de
testa. Præterea, offensa dicitur omne factum, quod meretur pœnam d
stamento. ff. de manu. testa. no. Bar. in l. licitatio. §. quòd illicite. ff. de
idem Bal. l. 1. ff. de his quib. vt indig. & ple. per d. Paul. de Castr. in
192. non est autem dubium, q̃ ille, qui offendit associantem me, offen
ius offensiæ illatæ in personam associantis, non solum pro tali offensa
puniri, sed etiam prouocat animum meum, quamuis ipse non offen
sonam meam: & ideo cum ratione istius prouocationis videatur rup
quo pacem fecerat, offendere, merito videtur rumpere paccm mec
ctam, & sic tenebitur de pace rupta. Et ad illud, q̃ iste dicit, q̃ ille q
ditur associantem me, dicitur me aggredi. Dicas, q̃ talis aggressus
citur esse offensus, nisi cum verisimilis, & possibilis fuit offensio, fec
Bal. in c. 1. in §. cum arietes. ff. si quadru. pau. fecis. di. vbi dicit, q̃ in
saltus, & aggressus sunt idẽ. & talis insultatio non dicitur esse iniu
sonalis, nec in personam, nisi vltra processum sit, vt pulchre declara
consi. suo incipien. in Christi nomine, insultus & aduuatio. vnde si q
greditur associantem me, nõ potest dici me offendere in personam
si ille qui fecit pacem mecum, promisit non offendere me in perso
to, q̃ offendendo associantem me, vel aggrediendo associantem, non
dici ruptam esse pacem mecum isto casu: super quo cogitandum pure

c SEB. SAP. Et quæ secularia. Vide Sali. in auth. clericus. C. de epis. & cle
etiam declarat, quæ dicantur crimina ecclesiastica.

d ZACH. Mere ecclesiastica. Adde Spec. in ti. de compe. iud. adi. §. 1. vi
ibi Bal. in apost. ver. 2. eundem, in fua marga. in versi. Papa, ver. 21. vbi
q̃ illud dicitur esse crimen mere ecclesiasticum, quod est crimẽ apud
fiam, non apud gentiles, vt concubinatus, de quo per gl. & Hostien.
inter. infra de purga. cano.

ANT. FRAN. Quod dicatur esse crimen ecclesiasticum. Videas etiam
in c. presbyteri. 5. q. fi. Et adde q̃ crimen ecclesiasticum potest etiam
in vtroque foro, vt in c. fœlicis, de pœnis. in 6.

SVMMARIVM.

1 *Causæ clericorum non tractantur secundum consuetudines laicales. & l. 11. 19. & 24. & quid de ipsorum dispositionibus. 20. 21.*
2 *Consuetudo laicorum non ligat clericos.*
3 *Clerici seculares in alieno territorio stantes, subijciuntur iurisdictioni Epi scopi, & non laicorum.*
4 *Domicilium vtrum contrahatur ratione moræ, vel habitationis, quam facit in alieno territorio: adeo, quod possit conueniri de contractibus gestis? 5.*
Viatores, & transeuntes, non conueniuntur in loco, vnde transeunt.
Scholares, an contrahant domicilium in loco studij.
6 *Clericus agens contra laicum, an seruet consuetudines fori secularis. 10. 11.*
Ordo iudiciarius quoad forum laicorum, non potest tolli à Papa.
7 *Feudum ecclesiasticum, regulatur secundum consuetudinem feudi Lombardi non autem secundum iura canonica. 15.*
9 *Testamenti quæstio, si vertitur in foro ecclesiastico, sufficiunt solemnitates iuris canonici: secus in foro seculari.*
10 *In præparatorijs iudiciorum, attenditur forum, vbi litigatur.*
12 *Debitum si vigore statuti non potest probari, nisi per testes: non habebit cum in clericis, etiam litigantibus in foro seculari. 31. 32.*

In reconuentionibus, an seruetur consuetudo, & iura fori, vbi sit reconuentio an prioris fori?
Statuta requirentia solemnitatem in contractu, non habent locum in contractu ad pias causas celebrato, sed an in gestis per clericos? vide 23. 26. 19.
Statuta loquentia de instrumentis guarentigiatis executioni mandandis, habent locum in vtroque foro, & in personis ecclesiasticis.
Clericus delinquendo, non fortitur forum seculare.
Præscriptio 10. & 20. annorum est communis laicis & clericis.
Iudex debet attendere statuta, & consuetudines litigantium. 21. & 37.
Statutum prohibens quosdam contractus, ligat etiam clericos cum laico contrahentes 30.
Solemnitates testamentariæ, vel aliæ inductæ à lege ciuili ligant etiam si personæ ecclesiasticæ instituantur.
Primogenitus si ex forma statuti debet succedere, quomodo succedit in bonis extra territorium statuti extantibus.
Statutum loquens de rebus, non extenditur ad res clericorum, nec forenses. 34.
Statutum laicorum in modo procedendi in causis, non ligat iudicem ecclesiasticum: etiam quando laicus litigat coram eo. 32.
Clericus qui aliquid pro se allegat, debet illud idem contra se adductum recipere.
Statutum quod non ligat ecclesiam, minimè in eius fauorem ligabit.
Statutum quod emanauit ante clericatum, ligat clericos, quando ius agendi causatur ex facto clerici, vide hic exempla. 35.
Primogenitus, qui ex forma statuti excludit secundogenitum, habet locum tantum, quando fuit factum, antequam secundogenitus efficeretur clericus.
Statutum, quod stantibus masculis, fœmina non succedat, an habeat locum in fœmina ingressa monasterium.
Statutum, quod ingrediens religionem non succedat, non valet.
Collectæ non possunt imponi rebus ecclesiæ quæ satis seu acquirendis.
Statutum, quod stantibus masculis vsque ad talem gradum, fœmina non succedat, habet locum, etiam si vltra illum gradum reperiatur masculus clericus.
Statutum laicorum in fauorem ecclesiarum an valeat.
Statutum, quod non petens debitum per tantum tempus, non possit amplius petere, quomodo intelligatur, & an liget clericos & quid de statuto præsumente simulationem contractus? 44.
In locis temporalis iurisdictionis ecclesiæ, an seruentur canones, an leges vel statuta ciuilia in decisionibus causarum?
Ciuitas, quo casu, possit statuere.

CAP. IX.

Vod clericis. Causæ † clericorum secundum iura, & non secũdum consuetudines laicorum terminantur. Vel secundũ gl. In loco temporalis iurisdictionis ecclesiæ, causæ sunt secundum ius canonicum terminandæ. h. d non curo aliter summare. Nam, & vtrunque summarium recipit determinationem, vt infra patebit. Diuiditur, quia in prima ponitur decisa conquestio, in secunda, mandatum, ibi, [Mandamus.] Et pone sic casum secundum Ioan. And. Conquesti sunt scholares Parisien. q̃ quando conueniebant, vel conueniebantur, non recipiebantur canones allegati, sed consuetudo terræ tantum: super hoc prouidetur eis, vt in litera patet. No. 1. ex † tex. iũ
e cta supradicta casus positione, q̃ laicorum consuetudo, quantumcunque indeterminata, & generaliter loquens non comprehendit clericos in foro ecclesiastico litigantes, cõcord. c. ec
clesia sanctæ Mariæ. de constitut. quod est contra Bart. in l. 1. C.
3 de summa Trini. de quo in d. c. ecclesia, vbi plenè dicam, & ali
quid infra † Not. 2. q̃ clericus trahens moram extra locum sui domicilii, non subiicitur iurisdictioni laicorum; etiam incausis pecuniarijs, sed iurisdictioni Episcopi, etiam si sit ibi causa stu
4 dij, vt hic: & dicam in c. si diligenti, infra cod. an in eis habeat locum authen. habita. C. ne fil. pro pat. † No. vlti. arg. q̃ ex solo
a commorari in loco quis contrahit saltem, quasi domicilium, a Romana. § nec etiam. eo. tit. lib. 6. vbi innuitur contrarium, facit c. fi. infra eo. vbi pater, quod certis modis quis sortitur forũ, inter quos non computatur iste, Facit l. hæres absens. ff. de iudi. Solu. Hostien. instat, & in effectu intelligit istam literã. q̃ commorantes in loco possunt conueniri super contractibus, vel quasi delictis, vel quasi, in loco moræ initis. Et ponderat literã [moram,] quæ dicit de commorantibus: quia de viatoribus, & transeuntibus secus esset, nam si ibi contraherent, non cogerentur respondere ibi, vt in præalleg. c. Romana. Sed super contractibus in partibus suis initis, non compelluntur respondere. & est ratio secundum eum, quia in partibus suis se defendere coguntur, & si procuratores non dimiserunt, imputatur eis. ff. ex quib. cau. maio. l. ergo. & l. præced. & ff. ex quib. cau. in posses. ea l. hæc autem. & no. supra de ioffi. deleg. c. consultationibus. & infra de dolo, & contu. c. causam quæ: Vnde iniquum esset, q̃ se in duobus locis defendere cogerent, arg. supra, de rescri. c. fi. de sequest. poss. & fruct. c. 1. C. de iudi. l. nulli. Item licet causa studendi me transferam, non tamen intelligor ibi habere domicilium, vt ff de iniur. in l. lex Cornel. §. domũ, nisi post moram 10. ann. b C. de inco. l. 2. lib. 10. Ideo si quis ibi taliter conue
b niam, non cogitur respondere secũdum eum, nisi promisisset se ibi soluturum: quia tunc quantumcunque sit extraneus põt ibi conueniri: quia ibi videtur contraxisse. vt in c. dilecti, infra eod. & in l. contraxisse. ff. de act. & oblig. Duo principaliter col lige ex dictis Hostien. primò, q̃ ex mora in loco studij per de-
c cennium sortitur scholaris domicilium. c Quidam contra: sed dic, vt no. supra in proœ. vbi latius prosequor. Secundo collige
5 † q̃ ex solo commorari in certo loco, quis non potest conueni ri de alibi gestis, sed duntaxat si ibi contraxerit, vel deliquit. Idẽ tenet Bar. in l. hæres absens. ff. de iu. vbi dicit, q̃ scholaris nõ põt cõueniri in loco studij de cõtractibus alibi gestis; sed dũ taxat si ibi contraxerit, vel deliquit. Idem tenet Bart. in l. hæres absens. ff. de iud. vbi dicit, q̃ scholaris non põt cõueniri in loco studij de cõtractibus alibi gestis. sed idẽ Bar. tenet ℥riũ in l. 2. C. vbi se. vel cla. vbi p illã legẽ dicit, q̃ mercatores Florẽtini, q cõuersantur in Pertusio, possunt ibi cõueniri de antea gestis alibi. Et hoc satis probatur in illa l. 2. sedm vnũ intellectũ, quẽ sequit Inno. in c. ex parte B. infra eo. vbi tenet, sufficere assiduè cõuersari, seu cõmorari in loco, vt ibi possit cõueniri. & facit ibi text. q põderat, [assiduè cõuersari.] Tenet ẽt Ioã. And. in addi. Spec. in tit. de compe. iud. ad. § 1. ver. qd vero rõne cõtractus alias est dictũ Spe. in ver. qd si aliqs Senen. & d. Ant hic, & in c. fi. ℥. eod. facit quod no. Archi. in c. primatus. 71. dist. & hanc opi. sequor, qa & si nõ cõtrahat domiciliũ, vt in §. palle. domũ, cõtrahit saltẽ, quasi domiciliũ, vt ibi possit conueniri. Nã absurdũ vꝰ, q̃ in loco moreretur, & ibi nolit rñdere. Et pro hoc opti. facit tex. in
d d. l. 2. d C. vbi se. vel cla. & opti. in simili, in l. 2. C. vbi de crim. agi opor. vbi de crimine alibi cõmisso, põt queriri vbi degit. i. vbi quẽrsatur, vt scholaris in loco studij, sedm glo. ibi. Item adduco tex. opt. in l. quisquis. C. si cert. pet. & in præallega. c. ex parte. B. Hæc, q̃ eodũ in cõtrahente. An aũt & qñ delinquens sortiatur forum, tã cõtentiosum, q̃ penitentiale, plenè dicã ℥. eod. in c. fi. vbi, q̃ prie cadit materia. & ibi ẽt latius attingã de q̃trahentibus
6 ver. è. vel ficte † Nũc venio ad gl. & opp. ℥ text. in eo quod dicit, q̃ siue clerici habeãt cãs ℥ aliquos, siue aliqui ℥ eos, dẽt obseruari ius canonicũ. Nã si clerici agũt ℥ laicos, debent forũ sequi laicorũ, & sic agere corã iudice seculari: qa actor seqtur forum rei, in c. cũ sit gñale, & c. si clericus, ℥. eod. Et p q̃sequens seruabitur ius ciuile, & statutum seu q̃suetudo laicorum. Non enim potest Papa tollere ordinem iudiciarium quoad forum laicorum, vt no. glo. in clemen. dispendiosam, de iud. & vbicunque est diuersitas inter ius canonicum & ciuile, cessante peccato, lex seruatur in foro suo; & canon in suo, vt no. in cap. 2 de arbit. lib. 6. & in c. filius, & in c. cum esses, de testa. per gl. in regu. 2. de reg. iur. lib. 6. Glo. hic respon. q̃ est speciale Parisijs, vbi Episcopus habet temporalem iurisdictionẽ. Nam gerit ibi vices Comitis, & bannũ ibi nunciat p̃ponẽ noĩe epi, & Regis. quasi ve lit dicere glo. q̃ ẽt laici ℥ueniunt ibi corã epo. Ideo siue clerici ℥ueniãt, siue ℥ueniant, seruabit ius canonicũ, cũ oĩ casu qõ vẽtilet corã iudice ecclesiastico. Aliàs aũt, si forus esset diuersus, laici ℥nirent corã iudice suo, nec tractaret ibi cã iure canoni co; sed ciuili, vel iure municipali; Si verò causa agitaretur coram iudice ecclesiastico, tunc tractaretur iure canonico, non obstante consuetudine ℥ria laicorum. Et dicit Io. And. q̃ aduocati ciuilis fori, multum alleg. hanc gl. ad p̃bandas causas, quas mouent clerici contra laicos in foro ciuili, non solum secundũ leges, sed etiam secundum statuta, & consuetudines ipsius fori esse tractandas, & remittit ad no. per eum in Spec. de const. §. 1. super ver. & no. in fi. Sed tu pondera gl. quæ dicit, q̃ in foro ciuili, tractabitur causa mota per clericũ, iure ciuili, seu municipali, non tñ dicit, q̃ debeat decidi iure municipali, seu ciuili, sed tractari, & seruabitur ius ciuile non respectu ordinationis litis:
sed

ADDITIONES.

a SEB. SAP. Quasi domicilium. Vide d. Fel. in c. dilectus. 2. col. 11. vers. ad domicilium sortiendum, supra de rescript. vbi tangit, an sola commoratio sufficiat, an vero requiratur, q̃ habeat maiorem partem bonorum suorum: & an scholaris sortiatur forum in loco studij, ponit Gemi. in c. eos, in 1. col. de temp. ordin. lib. 6. & Bart. in l. lex Cornel. §. domum, vbi Alexan. in apostil. ff. de iniur.

b Moram 10. anno. Adde Ange. consi. 27.

c Domicilium. Pro hoc vide, quæ remisi ad Bar. in l. 2. de in col. And. Barb. ZACH. Adde Iac. Rebuf. pleniſſime in l. 2. in prin. & ibi remissiuè, in apost. Celsi ad ipsum C. de incol. & in quo loco li. 10. Nec omittas videre quę posui in apost. ad istum post alios, loco hic alleg. ſin proœ. Decre.

d In d. l. 2. Tu vide glo. in c. dilectus. il 2. de reſcri. de intellectu l. 2. copulatiuè, & sic non probat dictum Inno. & Bar. vide quæ dixi in c. dilectus. pondera c. ex parte. ubi ponuntur duo, quia habet partem bonorum, & conuersatur aliquando, per quem rex. uidetur posse dari concordia, ut si habet partem bonorum, & aliquando conuersatur, procedat dictum glo. in d. c. dilectus. ergo si non habet partem, & conuersatur assiduè, potest cõueniri per illũ tex. à contrario sensu, & sic uidetur uerior expositio Innocen. tene menti. And. Barba.

Universidad de Deusto
Biblioteca

sed respectu decisionis, glo. hic nihil dicit, sed tex. loquitur hic de decisione, vt seruetur tunc ius canonicum; & sic certo casu debet seruari ius canonicum. Text. indistincte loquitur etiam si causa vertilet in foro seculari; & forte hoc voluit Host. q dicit, q̃ nõ facit vim in hac specialitate, de qua in princip. gl. & quod idem esset alibi. †Idem tamen Host. super tex. dicit, q̃ causæ rea
7 a les feudales a clericorũ nõ decidũtur secundũ ius canonicum, sed scdm consuetudinẽ terræ, & curię Regis, quia ipsius est cognitio, & cuiuslibet dñi feudi, supra eo. c. ex transmissa, in fi. & c. verum, arg. ĩ. de eo, q mit. in pos. c. 1. & facit tex. in c. vnico, de cog. feu. col. 10, & in c. 1. in fi. de capi. Cor. aliàs incipit, si clericꝰ. & idem scdm eum, si de tẽporali hæreditate agatur, alleg. qui
8 fil. sint. leg. cap. lator. & c. causam quæ. 2. vbi de hoc †Ipse tamẽ Host. in sum. in tit. de consue. §. fi. versi. sed pone, dicit, q̃ si consuetudo est in curia seculari, vt in pecuniariis causis nõ offeratꝰ libellus, si clericus ibi litigat, nõ tenetur libellum offerre; quia
9 ibi non est talis consuetudo. †Sed in alio loco. s. in summa, de testam. §. qualiter conficiantur. ver. verũ, dicit, q̃ si causa super testamento est coram ecclesiastico iudice, seruabitur ius canonicũ. Si vero clericus cõuenit laicũ in foro seculari super testamẽto, seruabitur lex humana, & sic requirũtur in testamento oẽs solẽnitates iuris ciuilis. Aliàs iudicabitur ĩ clericum actorem. Secus dicit in relictis ecclesiæ, & tunc in vtroque foro seruabitur ius canonicum, ratione pię causę. de test. c. relatum. de hac materia, quæ satis difficilis est, vide per Cald. in q. sua, quæ incip. statuto cauetur, & glos. in c. illud, & c. illa. 12. distin. & quod
10 no. in c. ecclesia, de consti. vbi tangam etiam. †Sed quantum ad propositum nostrum, tollendo primo casus minus dubitabiles scias, q̃ aut quæritur de ordinanda lite, aut decidenda. Primo
b ca su, cõis est omnium sententia, vt seruentur consuetudines b &
c leges fori, vbi agitatur causa, siue sit quæstio inter duos laicos c eiusdem fori, siue diuersi, siue inter clericum, & laicũ, quia hec statuta non concernunt personam, sed cãm, quæ subijcitur illi foro. Hoc satis voluit Cal. in d. disputatione, vbi dicit, q̃ si in fo
10 ciuili perimitur instantia certo tempore, vel tenetur dare actor fideiussorem, cum hæc concernant ordinationem litis, ẽt clerici causa recipiet perẽptionẽ instantiæ, & tenebitur ad cautionẽ. Idem dicit de libelli oblatione, & similibus concernentibus ordinationem litis. Hoc etiam voluit Inn. in c. fin. de fer. in illa q. an in feriis obseruandis debeat attendi consuetudo litigãtium, vel fori, vbi agitur causa. Idẽ voluit hic gl. & Bart. in l. cũctos pop. C. de sum. Trin. & est cõe dictũ, & facit illud notabile dictũ Archi. in c. nõ ita, 2. q. 6. & fuit dictũ Lau. & sequitur Cal. in loco p̃al. q̃ si clericus litigat in foro ciuili, nõ p̃t appellare ante sniam, nisi in casibus, in qbus potest appellare laicus litigans in foro ecclesiastico, sed laicus in foro ecclesiastico litigans potest appellare à quolibet grauamine, sicut potest appellare clericus, & sic seruat in foro ecclesiastico, & facit c. ex parte, de ap. & l. 3. in fi. ff. de testi. & l. cum clericis, in fi. C. quemad.
11 test. aper. & l. 1. C. de eman. lib. †Secundo casu, cum agitur de lite decidenda, dicit Cald. in loco prælleg. q̃ aut agitur ratione contractus, & cõsideratur ius loci contractus, vt l. si fundus, ff. de euict. & ff. de vsur. l. 1. facit c. constitutus, de in integ. restit. & sic potest intelligi c. cum venissent, de eo, qui mit. in pos. Si vero agitur, ratione delicti, cõsideratur ius loci, vbi delictum cõmissum est, C. vbi de crim. agi opor. auth. qua in prouincia, facit ff. de extraor. cri. l. saccularios, §. sunt quędam, de senten. excom. c. à nobis. Si autem ius respicit rem, de qua litigatur, tunc seruanda sunt loci iura, vbi res sita est, de test. ca. Raynutius. C. de ædi. priua. l. an in totum, ff. de tuto. & curat. da. ab his l. pupillo. & ideo, si tractatur de onere rei, respiciẽdus est locus, vbi sita est res, C. de præd. nauicular. l. vlti. lib. 11. vnde si esset quæstio Rauennæ, vsque ad quem locum possit ædificari Bononiæ, seruari debent statuta Bono. de hoc loquentia, de quo p̃r Ioã. And. super rub. de consue. & per Cyn. in l. 1. C. de sum. Trin. Si vero statutum respicit personam: & tunc nõ seruabitur quoad personam clerici, secundum Cald. ibi. sicut enim consideratur ius loci, contractus, delicti, vel rei, super qua est quæstio, ita & personæ qualitatem inspici oportet, cum de iure persona principaliter tangente quæratur, & secundum illud ius iudicare oportet, coram quocunque iudice agatur. facit cap. 1. de iure
12 pat. lib. 6. de priuileg. c. porro, secundum vnam lect. †Et per hoc decidit quòd si statuto laicorum cauetur solutionem debiti probari non posse per testes, clericus illo statuto non afficitur, licet litiget coram iudice seculari contra laicum, sed remanet sibi saluum ius probandi per testes. nam probatio proprie personam respicit, quę probationis onus habet subire. do. Anto. aliter hic distinguit, cum quæstio est inter laicum, & clericum, multa verba effundens, & in effectu hoc intendit dicere. si agitur causa contra clericum coram iudice ecclesiastico, vbi causa spectat ad forum ecclesiasticum, & tunc debet de iure canonico terminari, vt est casus hic, & ad hoc quod no. de consti. c. 3. de ap. c. si duobus. fatetur tamen, q̃ multi in hoc sentiũt cõ-
13 trariũ. hoc primũ membrũ est nimis generale. †Quid aũr, si sta-

tutum iniecit vinculum ante clericatum? certe etiam in
ecclesiastico iudicabitur scdm legem humanam, de in integ.
resti. c. constitutus, vt infra subijciam. Idem si statutum dat
14 lemnitatem actui ideo dic vt infra subijciam. † Hoc dixit
do. Anto. vt seruetur ius canonicum coram iudice eccles
co, quando causa ibi vertitur, vel quia habet temporalem
15 tus, & in c. 3. de eo, qui mit. in poss. †Et per hoc infert Bart. q̃ sta
d taliter tractatur ibi causa, vt vigore prorogationis, dvel co
uentionis, tunc enim seruabitur lex fori naturalis conuen
reconuenti, quia debet attendi causa naturalis, & non acc
talis, & hoc in his, quę concernunt decisionem litis, argu
habet. ff. de tutel. & alleg. Spec. in titu. de consti. §. 1. versic.
ro. Sed certe Spec. sentit ibi potius oppositum, allegando
capit. cuius in agendo. & reperio Hostien. in summa, apere
me tenere contrarium, de testa. in loco prælleg. vbi dicit
laici litigant coram ecclesiastico, q̃ prorogata iurisdictione
dicabitur secundum ius canonicum, quia perinde est, ac
beret iurisdictionem ordinariam super eos, arg. ff. de iudi
2. &, nisi fuerit dictũ, vt iudicet secundum legem humanam
in l. si conuenerit, ff. de re iud. ad idem adduco gl. in c. de
96. dist quæ dicit, q̃ in causa reconuentionis clericus subi
diffinitionibus laicorum, & sic non attenditur forus natu
rei, sed hoc non multum curo, quia iudex haberet iudica
cundum consuetudinem litigantium, non secundum suam
infra dicam. Quandoque causa agitur coram seculari, & ip
16 tur de ordinãda lite, seruabitur ius fori, vt supra plenè dixi.
e si quæritur de iuribus[e] concernentibus decisoria; si caus
feudalis determinabit secundum consuetudinem feudi,
pra dixi. si vero de alia re, & si est ecclesiastica, est tractand
cundum ius canonicum, etiam in foro seculari, vt no. de
c. 1. de const. & in c ecclesia S. Mariæ, eo. tit. & est casus in
clericus, C. de episc. & cler. & ita voluit Host. in summa in
prælleg. Hoc limitat verum do. Anto. quando disputat
re iam incorporata ecclesiæ; si autem peteret rem nõdum
corporatam, & agatur actione personali, vt quia peteret
f tum,[f] vel hæreditatem, & tunc est magis dubium, sed m
minus idem putat, q̃ obseruari debet ius canonicum, &
do q̃ bene, inquantum statutum discrepat a lege comm
naturali, q̃ in casibus ad pias causas dispositis iudican
g ecclesia secundum ius canonicum, g vt est casus in c. relat
16 & in c. cum esses, de testa. † Per quæ puto, q̃ statuta loqu
de insinuationibus, aliàs relicta annullant, vel statuta re
tia in testamentis certas solemnitates, vel in contractibus
debeant obseruari etiam in foro ciuili in causa ecclesiæ;
tum sit iudicandum secundum canonicam determina
Ad hoc not. iura superius allega. & ca. bene quidem. 96. d
& de rebus eccle. non alie. c. fi. & quod no. Inno. in c. 1. de
oper. nuncia. & hoc vbi disponitur in piam causam. In c
ctibus verò, in quibus nulla est liberalitas ex parte laici, tra
potest dici dispositum fuisse in piam causam, tunc idem d
17 dum, quod in sequenti membro. † Quandoque agitur de re
trimoniali ipsius clerici, & eius obligatione, & tũc si obligi
vel ius agendi surgit ex facto clerici, vel quasi facto cum c
ex contractu, vel quasi; & tunc dicit, quòd etiam si lex, vel
tũ specificè loquatur de clericis, non ligat eos, quia dispo
personã non subiectã, & sic nõ valet. & hoc voluit Bar. in
ctos populos. C. de sum. Trin. & Ioan. And. in addi. præd
lex speciliter nõ loquitur de clerico. sed gñaliter dispon
cõtractibus vel quasi, delictis vel quasi, sup aliis actibus hu
num

ADDITIONES.

a Feudales. Adde Anch. consi. 173.
b SEB. SAP. Seruentur consuetudines. Vide Pet. de Anch. in consi. 15. &
pe. c. 1. in 28. char. in ver. accedat. de consti. & latiffi. per Cal. in disp
statuto ciuitatis cauetur, & per do. An. in dispu in c. statuto municip
24. & Pet. de Anch. in reg. ea quæ, in vlt. char. & reg. possessor, in vlt.
reg. iur. Gem. in c. pia. §. 2. de except. lib. 6. col. 2.
c Duos laicos. Adde Pet. de Anch. consi. 18.
d Vigore prorogationis. Tu pondera, quia si prorogatur iurisdictio eccle
ca, tunc non procedit dict. do. Ant. quia censetur eiusdem qualitatis
prorogata. l. episcopale, C. de epis. aud. glo. in c. hi qui, de præb. lib. 6. a
rogatur temporalis, & tunc procedit dict. d. Ant. sed quæ prorogatur
temporalis, licet temporalem habeat iudex ecclesiasticus in habitu, ta
seq. Contra d. Ant. tu vide d. l. episcopale. C. de episc. aud. vbi laici appr
in foro suo, sed si prorogant in delegatum episcopi, non appellant, ergo
tenentur forus accidentalis. ad hoc vide quæ ibi no. in tex. vide quæ dic
c. causam quæ, de re iud. vide quæ dixit Ang. in l. 1. de iud. Io. de Imo
P. & G. & ibi dixi, de off. de leg.
e SEB. SAP. Quæritur de iuribus. Vide late per Feli. in c. ecclesia S. Maria
34. uersic. quartus casus est, ubi refert, & sequitur Abb. hic, & pulchre
clarat, quomodo intelligi debeat, quod dicit Abb. hic de solemnitat
nuationis.
f Peteret legatum. Tu põderà, quia non uidetur bene dicere ex eo, quia
legata non competit actio in rem, ut in l. 2. C. commu. de leg. & potest
in iudicio ecclesiastico, arg. c. cum sit generale, de foro comp. & facit
uoluit d. Card. in c. examinata, de re iud. ergo uidetur q̃ decidetur
ius canonicum, pondera bene hoc. And. Barb.
g Ius canonicum. Adde eundem consi. 21. 2. lib.

rium, vel super litibus ordinandis, vel decidendis: tunc Bart. in
a prællega. l. cunctos populos,[a] dicit, q̃ siue agatur cõtra clericũ
in foro ecclesiastico, siue in foro ciuili, talis lex ligat clericos, &
secundũ illas est iudicandũ in vtroque foro, dummodo nõ nu
triat peccatum, nec sit irrationabilis, nec sit ĩ libertatem eccle- 23
siæ, allegat de re iud. c. cum causa, de in integ. restitu. c. constitu-
tus, & in c. 3. de eo, qui mit. in poss. †Et per hoc infert Bart. q̃ sta
tuta disponentia, q̃ instrumenta guarẽtigiata habeãt executio-
nem paratam, debent obseruari pro clerico ĩ laicum, & econ-
b tra b in vtroque foro. Contrarium tenet Bar. in l. cunctos popu
los. C. de sum. Trin. & illud verius, vt infra dicam, & plenè tãgo 24
in repetitio. c. ecclesię sanctæ Mariæ. de cõstitutio. vbi vide text.
prout ibi induco ĩ opi. Bar. & vide de instrumento guarentigia
to, q̃ non habet locum ĩ clericum, bonam rationem Bal. in d. l.
19 cunctos populos. & quod no. idem Bart. in l. 1. C. de confes. †Di-
cit etiam, q̃ statutum, quod vult testamentum insinuari, debet
extendi ad clericos testantes: inquantum nõ relinquant ad piã
causam: quia hunc actum non habent ex priuilegio; sed compe
tit eis de iure communi, tanq̃ cuilibet alteri hominum, & dicit
seruari in vtroque foro, relicta opi. Host. in sum. de testa. in loco
prælleg. cum dicit hoc debere seruari, quando agitur tantum
in foro seculari. Sed opin. Host. vt distinguatur, in quo foro aga-
tur, tenet Ioan. And. in addi. predicta: & placet hoc D. Ant. quia
ĩhens, vel contrahentes, seu actũ gerentes cũ clerico, & cleri-
ci cum alijs ĩhentes tacitè videtur psentire legibus fori, in quo
causa agitanda est. Ista tamen Ioan. And. nõ bene firmat, sed re 25
fert opin. Host. Ideo instrumentum guarentigię habebit execu
tionem contra clericum, & contra laicum in foro seculari, sed
non in foro ecclesiastico, quia sic videtur consensisse laicus cũ
20 clerico contrahendo. †Idem putat in testamento clerici, quia in
quãtum causa discutitur in foro ecclesiastico, iudicabitur secũ-
dum ius canonicum, inquantum discutitur in foro seculari, iu-
dicabitur secũdum iura ciuilia; ideo si ecclesia agat pro legatis 26
contra eccleſiam instituta a clerico, iudicabitur secundũ ius
c canonicum. Si verò agat laicus contra laicum institutum a lai-
co in foro seculari, iudicabitur secundum leges. Sic enim vide-
tur psensisse in clericum, testando, vt eius testamẽtum subijcia
tur legibus fori, vbi causa agitãda est. Et si dicatur quomodo sta
tuta laicorum ligant actus clericorum? respon. nõ ligant actus
clericorũ, quos faciũt vt clerici, sed vt alij homines prout dicit
Bar. in d. l. cũctos populos. Vel non ligant, actus clericorũ im-
mediatè; sed ex legis dispositione, s. canonica, quæ actum in exe
cutione subijciendo foro seculari, subijcit etiam legibus fori, ex
tacito etiam consensu actum agentis. Idem putat in testamen-
to laici; vt inquantum habet executionem, & agitur in foro ec
clesiastico, q̃ subijciatur legibus ecclesiasticis. Ideo si laicus, in-
testibus, & sine insinuatione poterit petere legata, maximè qa 27
testamentum non poterit quo ad aliquid valere, & quo ad ali-
quid non. Neque audietur ecclesia hanc allegans instantiam, q̃
testamentum valeat; inquantum est instituta; & non, inquantũ
legata relicta sunt, quia tale legatum venit perẽdum in foro ec-
clesiastico. Hæc putat vera, inquãtum testamẽtum ex toto sub-
mittitur legi ecclesiasticæ, vt q̃ a principalis institutio est in piã
causam. Si autem totum testamentum subijceretur legi secula
ri, quo ad laicum testantem, & instituentem clericum, non ra
tione piæ causæ, tunc quamquàm legatarij habeãt petere lega
ta in foro ecclesiastico, tamen testamentum illud non iudicabi
tur secundum ius canonicum quo ad legata, ne diuersio iure cẽ
santur. Hæc dicta D. Ant. ex toto non placent, maximè quo ad
ea, quæ supra dixi in contrahentibus, vt iudicetur secundum le
21 videãtur hoc sentire, & etiam Host. † Primò enim ex hoc dicto
sequitur maximum absurdum, quia idem contractus in vno lo
co seu foro valebit, & in alio non. Finge q̃ statuto cauetur, q̃ ni-
si emptor apprehenderit possessionem rei emptæ intra annũ,
sit contractus nullus, seu simulatus præsumatur. Nam secun-
dum theoricam prædictam, si agit laicus lapso anno, contra cle
ricum ad pretiũ in foro ecclesiastico, nõ poterit allegare istud
statutum; & sic cõtractus ibi erit validus. Si verò clericus prius
agit cõtra laicum in foro seculari. ad traditionem rei, potérit il-
lud statutum allegare, & ibi non tenebit contractus, & sic iudi-
cabitur contra l. si cum dies. §. pen. & quod ibi not. ff. de arbit. &
C. de rescin. vend. l. 1. Item iudex habet iudicare secundum con
suetudinem litigantium, & eorum statuta, & non secundũ suã,
vt no. 12. distin. c. illud, & per Inno. super rubr. de consuetud. &
Cyn. in l. 2. C. de consti. pecu. & facit c. 3. de eo, qui mit. in possess.
Et non apparet ratio quare si contẽtio est inter clericum, & lai-
cum, debeat iudex iudicare potius secundum consuetudinem,
& iura laici, q̃ secundum statuta clerici. Nec est verum, q̃ in cõ
ueniendo cum in foro seculari, subiecerit actum statutis illius
fori, quia hęc non procedunt in decisorijs, licet sic in ordinariis
vt no. super rub. de consuetud. Addit enim seculariter, vt faciat si-
bi ius secundum ius commune, & non secundum ius munici-
pale, quod non habet eum ligare. †Sicut enim delinquendo nõ
fortitur forum seculare, sed Episcopi loci: ita & in contrahẽdo,
infra eod. c. dilecti. item non procedit ex alio. Quid enim si sta
tutum concernit solemnitatem actus, dicemus ne, q̃ ecclesia-
sticus debet iudicare, spreto isto statuto. † Cũ laicus prætermit-
tendo solemnitatem requisitam a lege sui superioris, nihil ege-
rit, licet contraxerit cum ecclesia, arg. in l. cum lex. ff. de fideiuss.
quod no. Fede. de Sen. consi. 78. & infra dicam. Item, quid si sta-
tutum concernit personam, dicemus ne comprehendere cleri
cum, licet agatur in foro seculari? certe non, vt sup. dixi post Cal
de. & infra dicam. †Do. Car. varie locutus est in diuersis locis su
per hac materia, sed nouissime in capitu. tertio. de eo, qui mit,
post præmissa prius diligenti, & matura deliberatione, sic distin
xit breuiter quo ad hunc articulum, q̃ semper, in decisorijs, tã
in foro seculari, quàm ecclesiastico, seruabitur statutum, seu
consuetudo illius, ptra quem inducitur. Exemplum ponit, si laicus
rem petit a clerico in iudicio ecclesiastico, & ipse excipit, q̃ prę
scripsit; sufficit præscriptio 10. vel 20. ann. Si autẽ clericus agit
tra laicum, & laicus excipit de præscriptione, non sufficit pro-
bare præscriptionem 10. vel 20. ann. sed 40. quia tantũ 40. currit
ĩ ecclesiam, de prescrip. c. de quarta. Et pro hoc, quia clerici nõ
ligantur statutis laicorum, nec econtra. Sed hæc reg. non est suf
ficiens. Quid. n. si statutum concernit rem subiectam laico? Di
cemus ne, q̃ non possit allegari contra clericum, ad effectum
excludendi ĩctum nullum? Item, quid si cõcernit solennitatem
actus? &c. dic, vt statim subijciam. †Item istud exemplum põt
etiam calumniari, q̃ præscriptio 10. vel 20. anno. est communis
tam clericis, quàm laicis, vt no. Ioan. And. in reg. Qui ad agen-
dum, de reg. iur. lib. 6. in Mercu. Sed in fauorem ecclesiæ est in-
troductum ab vtroque iure, vt non currat, nisi præscriptio 40.
ann. contra eam, & sic non reperitur in hoc disparitas iurium.
Ego vero in hoc articulo sic puto distinguẽdum, q̃ si statutum,
seu consuetudo concernit solemnitatem actus adhibendam
c tempore contractus, & tunc siue statutum sit clerici, siue laici, c
d non valebit contractus, nisi illa solemnitas fuerit obseruata. d Et
hoc ideo, quia non potuit subditus contrahere, etiam cum nõ
subdito, spreta lege sui superioris, imo peccauit, d maio. & obe.
c. 2. ff. de leg. 1. l. nemo potest, & de testa. capit. requisiti, & nulla
contracta fuit obligatio, cum lex sibi resistat, & inhabilitet con-
e sensum suum, e vt l. cum lex. ff. de fideiu. & quod no. in c. diligẽ-
ti, infra eo. & in c. cum contingat, de iureiur. & sic ptractus non
potuit ex vna parte consistere, cum debeat esse vltro citroque
obligatorius, vt l. Labeo, ff. de ver. signifi. facit c. admonet, & ca.
quod in dubijs, de renun. sicut in simili videmus, q̃ in donatio-
ne exigitur insinuatio, si excedit certam quãtitatem a lege præ-
fixam. certe licet fiat donatio non subdito, si non est facta insi-
nuatio, non valet, vt l. sancimus, C. de don. Inficit enim potesta
tem donandi ex causa, & secundum hoc statutũ iudicabitur in
ter clericum, & laicum in vtroque foro, quia si contractus non
valuit, non debet ex eo ius reddi. † Ad hoc quod not. Cyn. in l.
2. C. de const. pec. Debet enim iudex attendere ad statuta, & cõ
suetudinem litigantium, vt ibi. facit c. 3. de eo qui mit. in pos. &
quod no. Inno. super rub. de consuet. Nec per hoc statutum lai
corum ligat clericos, cum disponat circa subditos suos ad bonũ
finem, & clericus si vult illum obligare, debet obseruare om-
28 nia, sine quibus ille obligari nõ potest. †Facit quod in simili no.
Fed. consil. 77. vbi dicit, q̃ si statuto cauetur, nobilem non pos-
se recipere cessionem actionum contra popularem, non vale-
bit cessio facta nobili etiam per ecclesiam, quia statutum dispo
nit in casu licito, & inter subditos, & non in fraudem, nec alio
modo

ADDITIONES.

a Cunctos populos. Pro certo Bar. non bene dicit. quia confunditur sua doctri
na, per c. ecclesia, de consti. & vide quæ ibi dixi ple. & respondi ad iura alle
leg. per Bar. And. Barb.
b ZACH. Et econtra. Adde Bal. tenentem cum isto in l. 1. col. 9. ver. Sed hic du-
bitatur. C. de sum. Trinit. eundem consi. suo 45. incip. super primo puncto.
Mod. & Iaf. in l. de quibus, in 5. col. in fi. cum concor. ibi sign. ff. de legi.
c Clerici, siue laici. Adde quod Bal. consi. 335. 4. lib. consuluit, q̃ stante statuto
Assisij, quo cauetur, quod contractus mulierum non valeat, nisi certa solem
nitate seruata, quod soror tertii ordinis poterit contrahere, illa solemnita-
te nõ seruata, & ibi refert Io. d' Lig. cõsuluisse, tales eę pſonas ecclesiasticas.
d SEB. SAP. Obseruata. Idẽ firmat Fel. in c. 1. col. 11. inf. de ĩpos. & in d. c. eccle-
sia, col. 8. ver. quartus casus, & Pau. de Ca. in consi. 159. inci. in præsenti cau-
sa visus, s. fi. secundum antiquam impressionem. Alex. consi. 93. inci. visis, &
ponderatis, in 2. vol. Card. consi. 144. inci. statuit ciuitas Viterbiensis. Alex.
consi. 209. inci. statutis, in 2. vol. And. Sic. in cõsi. 65. incip. referam in mediũ,
col. 7 in 4. vol. & in col. 46. incip. difficile, in fi. in 5. vol.
e Consensum suum. Tu pondera circa hoc, quia videtur esse contra libertatem
ecclesiæ, quia eo ipso quod clericus tollitur illud, quod sibi competit a iure
communi, dicitur cõtra libertatem ecclesiæ, vt dixi late in rub. de reb. eccl.
non ali. vt ergo clericus non acquiratur, est contra ius commune, facit c. fi. de
immu. eccl. lib. 6. Sed pro isto dicto facit quod voluit Rich. in repe. l. 1. C. de
sacrof. eccl. vbi vide omnino. vide do. Card. in rep. c. perpendimus, de sentẽ.
excom. Pondera, quia est beneficium proueniens a statuto. l. si quis curialis.
C. de epis. & cler. vide do. Card. ubi sing. loquitur in d. c. perpendimus, in 5.
char. Refero in rub. de reb. eccl. non alie. uide Sal. in d. auth. cassa.

Universidad de Deusto
Biblioteca

39 modo restringendo libertatem ecclesiasticam. † Et per hoc infero, q̄ laicus testando debet adhibere omnes solemnitates legis suæ, alias testamentum non valebit, quantuncūque instituerit clericū, nisi hoc fecerit pro anima sua. Nam in dispositionibus ad pias causas sufficit seruare solemnitatem iurisgentium, vt in c. relatum, de testam. & quod not. in l. 1. C. de sacrosan. eccle. Et ius canonicum præualet, tanquam in concernentibus animā,
30 vt in auth. vt cle. apud propr. epis. in prin. † Quandoque statutū concernit rem. Exemplum, q̄ res dotalis non possit alienari, &
a tunc puto, q̄ si clericus emit, nō valet a alienatio, b quia mulier
b inhabilitatur ad alienandum, vnde etiam naturalis obligatio non oritur, vt d. l. cum lex, & C. de legi. l. non dubium, & c. 2. de maio. & obed. Nec hoc statutum ligat clericos, sed tantum subditum, & impedit obligationem oriri ex contractu; & super re sua potest quis statuere, l. in re mandata. C. manda. c. verum, de condi. appo. & quod no. Bar. in l. rescripto, de mun. & hon. & secundum hanc legem iudicabitur in vtroque iure, quia si nō valet ℨctus non debet ex eo iudicari, vt supra dixi in præced. art. & in istis duobus casibus potest practicari opi. Bart. in d. l. cunctos populos. nec procedit opi. Host. Io. And. do. Card. & do Ant. & forte non consideraverunt istos casus, quia credo, q̄ aliter dixis-
31 sent. † Quandoque statutum pœrnit personam, vt q̄ aliquid de
c beat facere c post ℨctum perfectum, vt apprehendere possessionem rei emptę intra certum tempus, vel probare per tot testes, & tunc non ligabitur clericus, etiam in foro seculari. Et idem dico in laico respectu statuti episcopalis. Non enim potest extraneus arctari ad aliquid explicandum, sed subditum statuētis bene comprehendit, vbicunque litiget. Et hoc puto verum in primo exemplo, quando aliquid venit explicandum per partē extra iudicium, quia debet iudex etiam ecclesiasticus iudicare litigantē secundum legem, suam. Facit ad hoc quod not. in l. 2. C. de consti. pecu. & statim dicam. Secus puto in secundo exemplo, & simili, quando est aliquid explicandum per partem in iudicio, quia tūc non arctatur iudex ecclesiasticus iudicare secundum illam legem, quia non potuit statutum dare modum pro
32 bandi, & procedendi in iudicio ecclesiastico. † Et ideo, si statuto laicorum cauetur, q̄ probatio mutui non possit fieri per testes, si laicus litigat contra clericum in foro ecclesiastico; non
d astringitur laicus d illo statuto. e Ad hoc quod legi. & no. in c. 2.
e de arb. lib. 6. & per gl. in reg. possessor, de reg. iur. lib. 6. Et cū hoc temperamento potest procedere opi. do. Card. Ad prædicta faciunt not. per Bart. in l. cunctos populos, C de sum. Trin. vbi dicit, q̄ statutum concernens personam non extenditur ad forenses, si etiam si habeant bona in loco statuti, & etiam si statutum
33 indirecte tāgat illa bona. † Exemplum, dicit statutum, q̄ primogenitus succedat: certè secundum cum non extenditur ad forenses, licet habeant ibi bona, secus si principaliter cōcerneret bona, vt quia diceret statutū, q̄ bona deferantur ad primogenitū. Ad hoc facit l. 1. ff. de tuto. & curat. da. ab his. & opti. facit quæstio disputata per d. Lau. in istis terminis. Statuto cauetur Mutinē. quod si aliqua res mobilis, vel immobilis possessa ab aliquo eu incatur ab eo, q̄ non teneatur possessor illam rem restituere, nisi restituto sibi pretio, quo offenderet se emisse. Nunc Bonon. litigat Mutinæ contra Mutinen. & obtinuit sententiam p̄ se. Quæritur nunquid Bonon. vigore statuti Mutinen. teneatur restituere pretium? Prædictus doct. determinauit q̄ non, & hoc
iō, qa i stud statutū nō porrigit vires suas ad extraneos, licet ibi
g litigēt. g ita dico in clerico, cum sit & intelligatur extraneus respectu statuentis. Et prædictam decisionem do. Lau. sequitur d. Pet. de Anch. in c. canonum, de const. & Ioan. And. addi. Spe. in tit. de emp. & vend. §. vlt. dicendum, in 1. col. vbi refert Mart. de
34 Fan. & do. Lau. ita disputando tenuisse. † Et ex hoc infero ad notabilem, & quotidianam quæstionem: communiter vbi sunt Iudæi vsurarij, viget statutum; vt non teneatur vsurarius restituere pignus ei, qui se probauit dominum rei pignoratæ, nisi prius restituto debito, pro quo res fuit pignorata. accidit q̄ res clerici, vel laici extranei fuit pignorata domino inscio; nunquid teneatur restituere debitum ante rei restitutionē? Et per prædicta videtur dicendum, quod non, quia illud statutum non potuit fieri in præiudicium nō subditorum, maxime clericorum, nec potest dici, q̄ statutū concernat rem, quia si res erit clerici, non subijcitur iurisdōni laicorum, vt in c. fi de vi. & hone. cler. Si laici extranei, adhuc idem, cum res fuerit delata ad locum furtiue & ℨ voluntatem domini, & sic non potest dici de iurisdictione statuentis. Secus dicimus de re mobili, quæ nō est permansura in loco, vt no. in c. fi. ℨ. eo. facit l. hæres absens, ff. de iu. & hęc no.
35 quia faciant ad multa. † Quandoque statutum dat modum de-
h cidendi causam, & tunc præfigit legem iudici: Exemplum, h iu-
i dex in iudicando tenetur sequi libros mercatorum, i & tunc in iudicio seculari facit fidem in præiudicium subditi, sed in præiudicium clerici non, quia cum non præiudicet non subdito, non potest porrigere virtutem suam ad non ſuppositum iurisdictioni, ad hoc quod dixi in præcedenti articulo. Etiam pro hoc, & pro præcedenti casu, facit notabiliter ille tex. intelligendo generaliter, & nō localiter Parisijs,] vt voluit gl. Dicit tex. causas clericorum decidendas secundum ius canonicum etiam si clerici agant ℨ litigantes laicos, & sic etiā si in foro
k ciuili ventiletur quæstio, quia non debet allegari lex ℨ non fi-
tum. k Fateor tamē, q̄ si clericus vult recipere librum pro
gore statuti, teneretur etiam recipere ℨ se, &c. arg. c. cum
de censi. & reg. ex eo, de regu. iur. lib. 6. Sed in foro ecclesiastico
iudex ecclesiasticus non tenetur sequi illud statutum, etiam
laicum ibidem litigantem, quia non potuit præfigere legem
36 dici non subiecto, & hoc casu opi. d. Car. non procederet; ne-
ro statutum nō præfigit legem iudici, sed loquitur generaliter
vt q̄ fides adhibeatur libris mercatorum, tunc puto, q̄ in
l que foro habebitur ratio statuti ℨ laicum l subiectum, quia
ipsius potest vbicunque allegari ℨ eum, sed ℨ clericum non
m quo non est subditus. Sed si recipit pro se debet recipere ℨ
37 † Et per hoc dico gl. nō bene dicere in l. 2. in vlt. gl. C. de ℨ
quæ dicit, q̄ si homines alicuius professionis habēt aliquod
tutum deuians a iure communi, secundum illud iudicare
si agant coram ipsorum iudice, quem habere possint secun
dispositionem l. fi. C. de iurisd. om. iud. & no. Inno. in c. cum
ecclesiarum, de offi. ord. Secus si agant coram alio, puta co
potestate ciuitatis, quia ille habet iudicare secundum ius co-
40 mune, & non secundum ius priuatum ipsorum. Nam cen
la glo. male dixit, quia iudex habet iudicare secundum lege
b statuta litigantium, & non secundum propria. Pro hoc habe
ex literis, de const. in c. cum M. Ferra. eo. titu. & c. ℘stitutus, ℘
scrip. & c. dilecto, de præb. & opt. facit tex. in ca. cum omne
℘sti. vbi videtur casus ℨ illam glo. Facit l. die sabbati, C. de in
vbi princeps iudicando, habet respectum ad ℘suetudines
statuta litigantium, vt in d. cap. 3. de eo, qui mit. in pos. alias
set de facili fraus inferri ℨ c. quanto, de diuor. Et sic reper
modum illam gl. reprobatam a Cyn. in prælegat. l. 2. dicit
q̄ statutum inter homines eiusdē professionis valet, etiam
ram communi iudice totius ciuitatis, quia p̄cernit decisio
gu. ff. de euic. l. fi fundus. sed inter alias personas non valeret
41 est ius priuatum ipsorum de vniuersitate. † Et forte per hāc
mam rationem possent satis æque limitari omnia per me
tata superius, vt quando quæstio est inter clericum, & laic
eo casu, quo statutum non valeret ℨ clericum, non valebit
in eius fauorem, cum statutum fuerit editum, vt esset lex v
munis ipsis subditis litigantibus, non autem, vt non lapp
tus iurisdictioni possit vti eo in fauorem suum ℨ subditu
non in eius præiudicium, quia hoc nunquam fuit de me
tuentis, cum lex debeat esse communis. 4. dist. c. erit autem
Nisi lex esset mere priuilegiata, per ea, quę infra subijcia
multum mihi placet, facit l. cunctos populos, & quod ibi
de sum. Trin. & quod no. in c. quæ in ecclesiarum, de cons
& per Innocen. in capit. fina. vt lit. pen. in addi. & hęc no. &
39 casu posset saluari glo. in prælega. l. 2. † Hæc omnia proce
quando consuetudo, vel statutum iniecit vinculum, post
catum, & ius agendi causatur ex facto clerici, vel quasi, vt
contraxit, vel quasi. Si vero vinculum iniecit ante clericatum,
neque ius agendi causatur ex facto clerici, vel quasi, quia

ADDITIONES.

a Non valet. Circa hoc potest adduci, quod voluit Rich. de Sal. in l. 1. C. de
crosan. eccle. in repet. And. Barb.

b SEB. SAP. Alienatio. Vide Sal. in auth. cassa. C. de sacrosanc. eccles. & de Cast. in consi. 165. incip. in causa præsenti, in vlti. col. secundum aut
impressionem.

c Debeat facere. Adde Ang. consi. 161. & vide quod idem voluit consi. 73.

d SEB. SAP. Astringitur laicus. Vide quod in simili consuluit Are. in consi.
incip. visis articulis. vbi dicit, quod quando controuertitur inter clericum
& laicum, sicut statutū non obseruatur pro laico cōtra clericum, nec
debet obseruari pro clerico contra laicum.

e ZACH. Illo statuto. Adde quid econtra, & dic, vt plene per Hippol. de
si. sing 29. incip. statuta laicorum.

f Forenses. Adde Rom. consi. 391.

g Litigent. Adde quod voluit Pau. de Cast. consi. 83. in primo impressis.

h Exemplum. Tu pondera bene, quia illud statutum non videtur valere.
Bald. in l. 1. C. de confes. & in l. 1. C. de sum. Trin. dom. Abb. in c. bona, de
stul. præla. And. Barb.

i SEB. SAP. Libros mercatorum. Vide de hoc art. plenissime per Are. in con
prælleg. 45. per tot.

k Non subditum. Adde Anch. consi. 17. supra alleg.

l Contra laicum. Cōfidera bene, quare illud statutum, de quo hic, ligat la
litigantem in foro ecclesiastico, & tamen statutum, quod non possit p
ri mutuum per testes, non ligat laicum in foro ecclesiastico litigantem
ter supra prox. in nu. 23. in vtroque enim casu militat illa ratio, quod
tum non debet dare iudici ecclesiastico modū procedendi in iudicio
te potest esse ratio, quia supra nu. 23. statutum loquitur præcipiendo
prohibendo, in casu nostro secus, ut colligitur ex his, quæ ponit ille
in nu. 40. maxime dum alleg. Lap. in alleg. 108. Cogita super hoc, quia
possum insistere, occupatus circa quædam. Aen. Falco.

m Contra se. Illud facit contra illud, quod singulariter posui in addi. ad
in c. nouit, nu. 22. addi. incip. non teneris, supra de iud. vide omnino
cogita bene, quia turbabit te ista contrarietas.

a egit clericus, a quia ante clericatum cum eo fuit contractū, vel
quasi, & tūc statutum, vel ℘suetudo laicorum afficit clericum,
vt secundum illud ius iudicetur, etiam in foro ecclesiastico, vt
no. Ioan. And. in reg. sine culpa, de reg. iur. lib. 6. in Mer. & Ioan.
Cald. in disput. prælleg. Et sic possunt intelligi. c. constitutus, de
in integ. rest. & c. cum venissent, de eo qui mit. in pos. Exemplū,
iam statutum ℘ditum est ante clericatum secundogeniti, q̄ pri
mogenitus succedat in hæreditate. certe licet secundogenitus
postea fiat clericus, ligatur ista ℘suetudine, quia ante clericatū
secundogeniti, ius primogenituræ erat affectum pro primoge-
nito, ideo non dēt tolli per clericatum superuenientem, vt no.
Ioan. And. in prælleg. a. loco. Et idem dic, si ius agendi causare-
tur ex facto clerici, vel quasi, vt quia cum eo fuerit ℨctum, vel
quasi, ante clericatum, vt iudicetur in vtroque foro secundum
illud ius, ad hoc habes bo. tex. in prælleg. a. c. ℘stitutus. Si vero ℘
suetudo, vel statutum traxit originem post clericatum tunc nō
extenditur ad clericum. Ideo statutum, q̄ primogenitus succe-
dat non præiudicat secundogenito, qui erat clericus ante statu-
tum, quia non potuerunt laici statuere in ipsius præiudicium,
ad hoc c. ecclesia S. Mariæ, & c. quæ in ecclesiarum, de ℘stit. 96.
dist. c. bene quidem. & c. fin. de reb. eccl. nō alie. cum similib. &
qd no. Cald. in loco prælle. & Ioan. An. in reg. sine culpa. Et fa-
ciunt † hæc ad q. quotidianum: statuto cauetur, q̄ superstantib.
b masculis fœminæ non succedant, nunquid hoc statutum præ-
judicet fœminis effectis religiosis? b Et secundum prædicta cō-
clude, q̄ si assumpserunt monachatum ante statutum nō præ-
judicat eis, secus si post. Et ad hanc quæstio. vide quod no. Bart.
post But. in l. Deo nobis, C. de epis. & cler. Vbi quæritur, quid si
statuto cauet, q̄ extantibus masculis filia dotata, vel religionē
ingressa nō succedat? Et respectu secundi casus dicebat But. si rē
pore statuti filia erat religionem ingressa, ad illam non extendi
tur statutum, quia non est iurisdictioni statuentium supposita.
Si autem non fuerit religionē ingressa, sed postmodum ingre-
ditur, noluit But. soluere, quia quæstio pendebat de facto, sed di
cit se timere, q̄ non sit ℨ libertatem ecclesiasticam. Bald. ib. ℘sit
mat primum casum, sed in secundo, quando nondū est ingres-
sa, subdistinguit, q̄ aut statutum disponit in tempus, in quo est
religionem ingressa, vt puta, q̄ ingressa religionem, non succe-
dat, & non valet, argu. ad hoc alleg. in l. 1. & in l. quod sponsæ. C.
de do. ante nup. Aut disponit in tempus ante ingressum, vt pu-
ta, ingrediens religionem nō succedat, extātibus masculis, qua-
re ex quo licitum est disponere ad ꝑseruationē familiæ, & agna
& potuit statutum præiudicare filiæ fœminæ, etiam religionem
intranti, quia hoc non fit ℨ libertatem ecclesiæ, & vide de hoc
satis plene per Bart. in l. fin. C. de pac. vbi idem tenuit, & etiā ibi
per Bald. Mihi non placet hoc dictum vltimum, quia cum tale
statutum sit vitæ contemplatiuę retractiuum, siue impeditiuū
non valet, vt in authā. de sanct. epis. §. sed & hoc præsenti, & qd
in simili no. Bar. in auth. nisi rogat, C. ad Trebe. & plene dico in
c. in præsentia, de proba. vbi vide. Sed si in omnem euentum fi-
lia fœmina veniret excludenda, extantibus masculis, valeret
statutum ante ingressum factum, vt si diceret, extātibus mascu
lis, filia fœmina non succedat, etiam si ingrediatur religionem,
tunc enim non impedit religionis ingressum, cum in omnem
euentum sit excludenda. Et idem dic generaliter de statutis in-
habilitantibus quem ad successionē ex certa causa, vt not. Lap.
41 alle. 100. & ita ꝑsuluerunt de facto d. Ant. de But. & d. Pet. de An
cha. † Et pro hac distinctione adduco theoricam Bar. in authen.
item nulla communitas. C. de epis. & cler. & melius in l. rescri-
pto, ff. de mu. & hon. Arch. in c. 1. de immu. eccle. lib. 6. Dicunt
enim q̄ rebus iam trāsactis in ecclesiam, non possunt imponi
collectæ, sed ante transla. pśit res constitui tributariæ, ita q̄ po-
stea transferētur cum illo onere tributorum. Hæc sunt vera se
cundum Lap. quando statuta imprimunt damnū, secus si con-
ferunt commodum simpliciter, quia extenduntur ad clericos,
ex quo disponunt generaliter, & non procedunt præcipiendo,
vetando, vel prohibendo, vel in agendis per eos formam tra
do. Pro hoc c. delicti, infra eod. vbi priuilegium Anglicis ꝑces-
sum extenditur ad clericos, possunt tamē clerici vti illo statuto,
vt quodam priuilegio. Et certum est posse laicos priuilegiare
clericos, arg. de iud. ca. nouit. Et hanc opi. Lap. sequitur d. Anto.
& repetio idem tenere Bal. in l. cunctos populos, C. de sum. Tri.
42 & sic latissime ꝑsuluit Ioan. de Lig. vt ibi refert Lap. in quadam
c quæstione tangente Lau. Abbatem de S Miniato. † Et p supradi
cta ꝑsuit, q̄ statu. excludens fœminas a successione, superstiti-
bus etiam ultra quoscunque gradus, dummodo aliquo agnato,
mona. intra illum gradum, fœminæ excludantur. Et hanc opi.
tenet, licet do. Pet. de Anch. nixus sit reprobare illam opi. Bal. &
non recte, in repe. c. canonum, de ℘stit. Motus per c. ecclesiæ S.
Mariæ. eo. tit. vbi dicitur, q̄ statutum laicorum, etiam fauens ec
clesiis non valet, nisi sit approbatum per ecclesiam. Sed ego ad
c. illud, ecclesia S. Mariæ, respe. q̄ in quantum dicit non valere
istud statutum, intelligitur quādo specifice disponit de clericis,
seu ecclesijs, tunc enim non valet, ne notetur superioritas re-
spectu statuentis. Et hoc aperte voluit ibi tex. in secūda rōne sui,
ibi, A quibus si quid motu proprio, &c. Fateor tamen, q̄ prima
ratio ibi posita in principio procedit, quando statutum loquit
generaliter, prout disponebat in casu illius ca. sed procedit pri-
mum, quando statutum nō infert commodum simpliciter, vt
ibi patet, vel quando loquitur præcipiendo, vetando, vel prohi-
bendo, quibus casibus non extenditur ad clericos, quia videre-
tur statuentes habere potestatē in clericos, vel ecclesias, & hoc
voluit tex. ibi ī prin. [tributa facultas. i. potestas &c.] Secus ergo
si simpliciter inferunt commodum, quod etiam dico in d. c. ec
clesia S. Mariæ. Prædicta procedunt, vt statutum extendatur ad
clericum, quod iniecit vinculum ante clericatum, quando est
rationabile. Si vero est irrationabile, non extenditur etiam in fa
43 uorem ipsius clerici. † Ideo dicit Ioan. And. in c. fi. de exce. lib. 6.
q̄ si statuto cauetur, creditorem non debere audiri certo tem-
pore elapso post debitum contractū, laicus factus clericus non
potest se ex illo statuto iuuare, quia talis præscriptio cum mala
fide non debet iuuare clericum in foro ecclesiastico, arg. in c. fi.
d de præscrip. quinimo non valet etiam in foro seculari, d & inter
puros laicos, per d. c. fin. secundum eum, quem etiam sequitur
do. Anto. contra Bar. in l. sequitur. §. si viam, ff. de vsuca. qui te-
nuit, c. fi. non habere locum in præscribendis actionibus, qa ibi
non est dare possessionem. Sed pro dicto Bar. fac. quod no. Inn.
in c. quia plerique. de immu. ec. & Io. An. in c. cura, de iure pat.
Et pro concordia harum opin. ego putarem sic posse distingui,
q̄ aut debitor tenebatur offerre debitum creditori, & tūc quia
fuit in culpa, præscriptio ipsum non iuuabit. Fuit enim causata
hęc præscriptio quasi ex facto, & ex negligentia sua, arg. in c. fin.
de præscri. Aut debitor non tenebatur ire ad domum creditoris, sed potius creditor ire ad domum suam, vt quia erant diuersi fori, & tunc procedit opi. Bar. qm̄ in hoc casu debitor in nulla
culpa reperit, sed præscriptio prorsus, & totaliter fuit inducta ex
sola negligentia non petentis. Et an, & qn̄ teneat debitor ire ad
domum creditoris, vel eꝫ, vide tex. iuncta gl. in l. item illa, ff. de
44 ꝑsti. pe. & dicam in c. significante, de pig. † Quid aūt si non indu
cit simpliciter præscriptionem, sed plumit simulationē post cer
tum tps, nunqd valeat, cū indirecte ex hoc det via inducēdi p̄
scriptionem cum mala fide? Distinguerē hoc casu, an statutum
haberit iustam cām præsumēdi simulationem, seu fraudem,
vel nō, vt primo casu valeat, secūdo nō. Sicut dixi in sibi in quadā
disputatione, q̄ incip. Statuto, in ꝑsimilibus statutis præsumen-
tibus simulationem, & fraudem in prēiudicium iuri, vt ēt not.
in c. cū ptingat, de iureiu. Et sic litat Bar. ī l. oēs populi. 3. q. ī prin.
ff. de iu. & iu. q sibi dixit statutū valere, qn̄ plumit fictionem, seu
fraudē Bar. est sibi ℨrius, qa in alle. §. si viā, simplr tenuit statutū
valere, vt creditor excludat a petitione debiti post tps in statuto
ꝑphēsum, sibi in prælal. l. oēs populi, in ea. q. tenuit non valere
pp peccatum, nisi præsumeret fraudem, vel dolum. Sed dic, vt
s. dixi & vide pleniuscirca hunc articulum præscriptionis cum
mala fide, in actionibus personalibus, in c. fi. de præscrip. vbi di-
45 xi. † Vlt. no. ex hac gl. f m d. An. q̄ in loco tpalis iurisdōnis eccle
siæ, seruantur canones in decisionib. causarum, & non leges ci
uiles, canonib. ℨriantes, vel ꝑsuetudines & statuta particularia
ciuitatis. Et de legib. communib. vī probari ℨ. de app. c. fi duob.
§. deniq;. De ꝑsuetudinib. & statutis particularib. est magis du-
c bium, sed nihilominus tenet, q̄ nō valerēt, c nisi sint a superio-
re

ADDITIONES.

a SEB. SAP. Clericus. Vide Pau. de Ca. in consi. 339. incip. ad primum, in 3. du
bio secundum antiquam impressionem. Pet. de Anch. in consil. 108. incip. in
paucis uerbis. Alex. consi. 211. incip. visa. col. pen. in 2. uol. ubi ponit quæstio
nem de primogenito, & de exclusione fœminarum, & circa huiusmodi sta
tuta excludentia fœminas, in consi. 4. col. antepen. in 1. uol. Seueri. in repe. l.
1. C. de sum. Trin. col. ult.

b Religiosis. Adde Pau. de Cast. late consi. 318. in 1. impressis. & Pet. de Ancha.
consi. 107.

c Conclusit. Vide Lud. Rom. in suis no. ubi ponit, quæst. de Card. Nouar. qui se
quitur istam partem, & se quitur Ang. consi. 67. quod fuit consi. Bal. uide ibi.
Sed pro certo mihi uidetur, q̄ non sit uera doctrina, quod sic ostendo. Statu
tum potest tollere clerico beneficium prouenies ex statuto, ut habetur in
l. si quis curialis. C. de epis. & cler. ergo si confert suum beneficium agnatis,
uidetur, quod debēt esse tales, quales requirit statutum. Sed statutum ideo
sic disponit, ut propulsetur iniuria, quæ non potest per clericum. ca. 1. §. no-
tandum. qui feu. da. pol. Secundo, ut conseruetur agnatio, quæ non habens
locum in clerico, ergo. And. Barb.
ZACH. Adde, quod site d. Barb. uolunt alleg. Rom. sing. 444. incip. habeo ca-
sum in facto, pro quo uide Fel. plene in c. ecclesia S. Mariæ, col. 28. in fi. uers.
7. quæro, & ibi istum, num. 24. & ibi notani plene in apost. post alios in uer.
quod masculi, supra de consti.

d Foro seculari. Adde quod uoluit Pe. de Anch. consi. 159. & uide Ro. consil. 2.

e Non ualerent. Adde Bal. in 1. cum omnes, de consti. ad fin. ubi refert Hostien.
dicere, quod populus ecclesiæ non potest facere consuetudinem, uel statu-
tum, uide ibi per eum. Et ꝑ certo uidetur tex. in d. l. omnes populi, in uerbo
quisque populus. aut illa lex emanauit ante quam ecclesia haberet tempora
lem iurisdictionem, ergo iniecit uinculum, & transiuit cum suo onere, iux.
id quod uoluit gl. in 1. incola. fi. ad munic. Bar. in l. placet. C. de sacrof. eccle.
Io. And. in c. fine culpa, de reg. iur. in 6. And. Barb.

Universidad de Deusto
Biblioteca

re ꝯfirmata, licet prima facie hoc videatur durum. Vnde secundum eum l. omnes populi. ff. de iustit. & iur. non habet locū in terris ecclesie, vt possit ibi populus absq; superioris licentia sibi facere legem. Ego dico istam quæstio. pendere ex intellectu illius. l. omnes populi. Nam si tenemus opinionem, & intellectū Bart. q; illa non habet locum in quolibet populo, sed tātum in eo, qui habet iurisdictionem a principe concessam, vel præscriptione quæsitam, tunc certum est, q; populus ecclesiæ subiectus poterit, si habeat ex præscriptione, vel beneficio principis, alias autem non valebūt statuta, & sic casus erit clarissimus. Et pro isto intellectu multum facit, quia si populus non habet iurisdictionem; imo tota est iurisdictio penes superiorem, nō apparet ratio, quare possit facere statuta ad causarum decisionē, cum hoc sit iurisdictionis, facit l. 1. & 2. ff. de iurisd. om. iud. & c. vt animarum, de consti. lib. 6. & de sent. ex commu. ca. a nobis. Sed iste intellectus mihi non placet, neque videtur placuisse d. Anto hic, & in c. fi. de consue. licet de eo non faciat mētionem expressam. Nam illa lex loquitur indistinctè, & melius probat tex. Instit. eo §. omnes, vbi dicitur, q; quælibet ciuitas potest sibi facere statuta. & hanc partem tenet Ioan. And. in addit. Spec. de consti. in 3. col. optime facit tex. 1. dist. c. ius ciuile. Et hæc videntur habuisse ciuitates ex beneficio principis, saltem ex tacito cōsensu, vt in præallega. l. omnes populi. & hoc verum, quia ipsemet Bar. vult in præd. l. omnes populi, q; ipsa ciuitas potest tantum statuere, vbi ius ciuile expresse non resistit, & in non reseruatis principi, vbi non agitur contra bonos mores, sed si statuit in alijs concernentibus ipsos subditos, tunc potest, cum princeps nihil aliud intendat, nisi partes reducere ad ꝯcordiam. Facit l. 1. §. post, ff. de no. oper. nunciat. & l. iuris gentium. §. si paciscar, ff. de pac. & secundum istum intellectum satis æque potest
a dici valere statuta, licet contra canones, a exceptis tamen casibus prædictis, quia ex quo de iure ciuili hoc competit, ex antiquissima consuetudine, nec de iure canonico reperitur contrarium, satis possunt leges obseruari. Nec obst. canones dicentes non valere statuta contra canones, de maio. & obed. c. quod super his, 25. q. 2. c. institutionis, cum simil. quia loquuntur de statutis edendis a clericis, & in ꝯcernentib. statum clericalē, secus vero in ꝯcernentibus ipsos laicos, & non tangentib. reseruata principi, vel contra bonos mores, vel vbi canon expresse nō resistit. His enim casibus, non valerēt statuta, vt supra dixi, secundum Bar. Et pro hoc adduco opt. tex. in c. venientes, de iureiur. vbi ciuitas Tudertina, quæ est suppositæ ecclesiæ, fecit statuta, & habebat consuetudines ipales, nec Papa reprobat, nisi inquātum tangūt ius, & honorem ipsius Principis, vt ibi satis colligitur. Et hæc no. per quæ habes expeditam vtilem, & difficilē materiam huius c. & aduerte, quia vt habui a fide dignis personis, Parisien. glo. hæc non explicat veritatem, dum dicit, q; episcopus Parisien. habet iurisdictionem in temporalibus, quia nō habet nisi in certa parte ciuitatis, & in maiori parte est sub iurisdictione regis solius, & sic non probat id, ad quod induxit d. Ant. quia ibi non seruantur statuta secularium. vnde satis potest intelligi litera indistinctè, vt supra dixi, quod etiam si clerici conuentant laicos in foro seculari, debet causa decidi, non dico tractari, secundum ius canonicum, & non secundum statuta laicorum. Quod intelligo in casibus, in quibus supra dixi, statuta laicorum non extenduntur ad clericos, & hoc est, quod ista litera loquitur indistincte, nec restringit se, quando causa ventilatur tantum in foro ecclesiastico, & hoc no. quia nemo aperit, & facit ad prædicta.

ADDITIONES.

3 Contra canones. Adde, quod voluit Cald. consi. 18. de const.

ZACH. Tu die hoc esse verum, quando tale statutum non concernit præiudicium certæ personæ, vt per Innocen. in c. venientes. in glo. sua, in ver. exceptionem. infra. de re iud. nisi tamen talis certa persona ius demeritis dederit causam statuto. per l. amissione. §. qui deficient. ff. de cap. dimi. de quo plene per Pet. de Anch. in c. canonum statuta. 11. q. prim. vers. ego quæro supra, de consti. vbi concludit, quod ciuitas non potest facere statuta, etiam sub verbis generalibus, quæ in effectu tenderent in præiudicium tertij. Et hanc decisionem refert & sequitur d. Ital. extollendo illam in l. 1. in 2. col. ff. de lega. cum confirmationibus ibi per eum signatis.

ANT. FRAN. Circa istum passum, an ciuitas possit condere statuta, per quæ lædatur ius tertij, vide quæ plene habentur per Bar. & a nos in l. omnes populi. ff. de iust. & iu. Et adde, quod ciuitas non potest præstare immunitatem, nec facere, quem exemptum a publicis muneribus in præiudicium aliorum ciuium, vt Bal. in l. a Tribunis. ff. de excu. tut.

Et adde, quòd si propter demerita certæ personæ fieret statutum per ciuitatem, ad illius præiudicium, si demerita non præcedunt, statutum est nullius operis tū exceptionis, vt in l. 1. in fi. ff. de off. eo. ex. & vide Bar. in 1. totues, in §. 1. in prin. ff. de posit. & in l. dotalem, circa prin. ff. de test. mil. & in l. Antiochēsium. ff. de pri. cre. & vide Bal. in auth. habita, in ver. sed pone statuto. C. ne fi. pro pa. vbi dicit, quod propter malignè delictum potest fieri statutum, et in præiudicium tertiæ personæ, & post delictum commissum pro eo puniēdo, & allegat. d. §. qui deficient. Imo etiam ex causa publicæ vtilitatis, vel alia, potest fieri statutum etiam in præiudicium certæ personæ, vt l. venditor, in §. fi constet, & ibi per Ang. ff. commu. præd. & habetur per Bal. in addi. Spec. in titu. de appella. in ver. inferiori tempore. Et adde, quòd per inferiorem a principe in præiudicium alicuius non citati non potest fieri statutum, per ea, quæ habentur, in c. n. de maio. & obed. quod tamen intelige verum, nisi ille, contra quem fieret, esset præsens, & non contradiceret, vt per Ioan. And. in c. vestra, de coha. cler. & mul. & per Arch. in c. pronunciandum, de consti. dist. 1. & per Ioan. And. in c. fin. de app. lib. 6. in nouel. quod tamen videtur non placet Roma. in consi. suis, in fin. in ver. statutum. & in ver. inferiorem ea, quæ habentur in l. quæ dotis, ff. sol. ma. quonia ille, qui est præsens, cui contradicere non potest, seu contradicendo non posset obuiare, quam tacendo videtur actui consentire, secundum doctri. Bar. & tenet d. l. quæ dotis, & in l. si pe. ff. de re iudi. Tamen puto verius esse, quod dicunt Innoc. Anchar & Io. And. vbi supra, quia quando ille tertius, in cuius præiudicium fit statutum, est præsens potest allegare de iuribus suis, statuentes possent retrahi a condendo tale statutum, non quia ipse contradicere, seu obutare contradicendo, sed quia forsan statuentes facerent. Sed quando statutum fieret a principe, tunc absque dubio etiam præiudiciale certæ personæ valeret, & teneret, quia potest tollere ius tertij, si vult per ea, quæ habentur in l. fi. C. si contra ius, vel pub. l. quoties. C. de precib. impe. offer.

SVMMARIVM.

1 *Laicus non potest laicum conuenire in foro ecclesiastico, nisi in defectu fori laicalis, vel ex consuetudine.*
2 *Papa non habet iurisdictionem temporalem in laicos ad libitum suum, non posset tollere iurisdictionem Imperatori. Vicarius potest ad libitum reuocari.*
3 *Papa in quibus casibus habeat iurisdictionem temporalem in laicos. 6.*
4 *Vniuersitas iudicum, an possit recusari.*
5 *Rescriptum Papæ, vt causa inter laicos cognoscatur ab ecclesiastico, an sit ipso iure nullum?*
7 *Miserabiles personæ, quæ sint, quæ possunt adire iudicem ecclesiasticum immediatè.*
8 *Papa an succedat, vacantibus Regnis & Principatibus.*
9 *Negligentia iudicis secularis, an & quando transmutet cognitionem in foro ecclesiasticum. Appellari an debeat immediatè ad proximum superiorem, & sic gradatim.*
10 *Opiniones, quando sunt dubiæ in aliquo casu, an sletur determinationi ecclesiasticæ.*
11 *Præsertim, ista dictio, quomodo sumatur.*
12 *Causa si remittitur ad vnum tribunal, intelligitur remissa secundum consuetudinem illius tribunalis, ad quod fit remissio.*
13 *Appellari potest ad Papam, omisso medio, in spiritualibus, secus in temporalibus. 15.*
14 *In Præparatoriis iudiciorum attenditur consuetudo loci, vbi litigatur.*
16 *Feudum pignoratum domino, non computat fructus in sortem.*
17 *Iudex secularis in terris ecclesiæ, recusabitur secundum canones, non secundum leges.*

CAP. X.

1 LIcet ex suscepto. Laicus †laicum re ciuili coram ecclesiastico conuenire non potest, nisi in defectu iustitiæ secularis, vel nisi consuetudo id exposcat. Dicitur, quia primo ponit dictum cum sua modificatione. Secundo, ibi, [Licet] prouidet contra grauamina consuetudinis, ibi, [Si vero,] prouidet circa recusationes ipsorum. Cautio. Quidam laici Vercellenses super quæstionibus, quæ fori ecclesiasticum non contingunt, literas impetrabāt contra laicos fatigantes eos laboribus, & expensis, & iurisdictionem in solum Vercellen. per hoc eneruantes, cum ipsi parati essent iustitiam exhibere conquerentibus. Vnde consules Vercellenses significauerunt hoc Dom. Papæ, & ipse super hoc mandat Episcopo Vercel. quatenus si aliquando a laicis Vercell. super rebus, quæ fori ecclesiastici non contingunt, a sede Apostolica literæ impetrentur, illas decernat irritas, & inanes, dum modo consulibus, & communæ Vercel. de se conquerentibus iustitiam exhibeat, & si aliqui coram consulibus fuerunt aggrauati, ad ipsum Papam, sicut hactenus seruatum est, vel ad sedem Apostolicam poterunt appellare, hoc præsertim tempore, quo Imperium vacat, ad superiorem tamen secularem non possunt habere recursum, vero consules iustitiæ, tāquam suspecti fuerint recusati, coram arbitris a partibus electis de causa suspicionis agatur, quæ habita fuerit esse iusta, ad ipsum Episcopum, vel Papam pro
2 tia recurratur. B. no. 1. q; licet secundum communem cursum statum sententiam, iurisdictio in temporalibus sit penes Papam in habitu, vt no. supra tit. proxi. c. nouit, qui filij sint legitimi. c. fam quę. tamen ipsam iurisdictionem regulariter in laicos exercere non potest, pro libito voluntatis, nec iurisdictionem Imperatori concessam reuocare, nec ipsam etiam remanentem apud principem secularem exercere. Et ex hoc infertur, q; Imperator non potest dici simpliciter vicarius Papæ, cum vicarius Papæ ad libitum reuocari, vt not. in cle. & si principalis, de rescrip. per Inno. in c Romana, de appella. lib. 6. Item no. q; nec simpliciter habet Imperator hanc iurisdictionem a Papa, cū non possit indistinctè reuocari, & sic nō habet locum 1. iudicium fo-
3 tur. ff. de iud. & de offi. deleg. c. super quæstionum. †Not. 2. q. 6. c. Quoniam habitus iurisdictionis, quē Papa habet in temporalibus, de impedire, & exercere iurisdictionem, quando omnino deficit iustitia, vel quia iubet princeps, & non vult eam exercere, vel quia vacat Imperium, & sic omnino non est inutilis habitus iurisdictionis penes Papam. Et vide ea, quę supra dixi in nouit. & vniuersaliter impedit se rōne ꝯsuetudinis. ꝯcord. infra de app. c. si duobus. & supra eod. c. si clericus, & quod ibi not. & prædicta intellige, vt infra subijciam. † No 3. q; vniuersitas iudicum ex causa potest recusari, & pro hoc habes gl. in c. singulis, de statu regu. quod est contra reg. gl. c. 1. supra de iud. qnæ tenet Synodum reculari non posse. sed potest illa glo. intelligi in Synodo generali, cui præest Papa, arg. 9. q. 3. c. cuncta per mūdum. Secus in alijs, vt hic. & facit tex. in cle. pastoralis. §. Pisana, de re iu. & vide quæ dixi in d. c. 1. No. 4. q; suspicionis exceptione proba
4 ta coram arbitris, nō defertur iurisdictio ipsis arbitris, sed ad superiorem, prout habetur in c. cum speciali, de app. & hoc de iure canon. De iure ciuili dic, vt dixi in c. si quis ꝺ clericum, supra eo. & prout no. in l. apertissimi, & l. cum speciali. C. de iud. Alia non colligo, quia indigent examinatione, vt infra patebit. Venio † ad materiam expediendam vnà cum, glos. & quæro, nunqd literæ impetratæ a Papa inter puros laicos sint ipso iure nullæ absque alio cuentu? Gl. 1. ex tex. colligit, q; sunt in pendenti, an valeant vsque ad sententiam. Mouetur per verbum, dūmodo, &c. quia videtur, literas emisisse ꝺditionaliter, videlicet, nō data solicitudine in administranda iustitia. Si ergo ꝑsules sunt negligentes in processu vsque ad sententiam, possunt isti delegati iurisdictionem assumere. Et iste videtur intellectus gl. vt in telligatur de sententia proferenda a iudice seculari, & sic etiam videtur eam intelligere Ioā. And. & eam sequi videtur, licet referat Vinc. tenuisse, scilicet, sub dubio forte, literas expirare, inchoato iudicio coram seculari. Tunc enim potest dici complementum. Sed primum tenet Ioan. And. Et per hoc videtur vel le, q; literæ nō sint ipso iure nullæ, & hunc intellectum videtur sequi Host. & ad tex. q; dicit Irritas, & inanes, &c. dicit debere intelligi cum ꝭsuppletione hoc modo, videlicet, q; per tales literas non potest procedi, sicut procedi non posset, si ꝑtaret ipsas irritas, &c. alias non bene exciperet ver. seq. [Dummodo &c.] qua si velit dicere, q; non secuta negligentia, perinde est in effectu, ac si essent irritæ. Vel potest intelligi secundum eum, q; sunt irrite, quando expressit falsitatem, vt quia impetrās suggessit in rescripto, q; consules negligentes erant, cum tamen super hoc non fuerant requisiti, supra de rescri. c. super literis. Et secundū hoc subaudit ad literam, [nec aliter debere impetrari, vel ad iudicem ecclesiasticum recursum haberi] ibi, (Dummodo, &c.) Inno. tenet literas ipso iure esse nullas, cum Papa ante negligē-
5 tiam non habeat iurisdictionem in eos. Et ad literam, ibi, (Dummodo a &c.) dicit, q; sensus est, q; data negligētia, literæ possunt impetrari, quasi velit dicere, q; literæ non sunt semper nullę, qa data negligentia tempore impetrationis, literæ valēt, & quo ad istud c. idem tenet dom. Ant. hic, & Ioan. Cald. & d. Card. infra c. proxi. Et quia cap. proxi. videtur huic contrarium, ego in hac materia distinguo plene, assumendo dicta Cald. infra c. prox. & Inn. in c. significantibus, supra de offi. deleg. & doct. hic plerąq; addendo, cum quæritur, an, & quando Papa possit adiri a puris
6 laicis. & procedā per enumerationem casuū, cum iste modus
b procedendi sit facilior, & vtilior. † Primus casus est, quādo hoc habet ꝓsuetudo, b vt in cap. si duobus, de app. & in c. si clericus, supra eo. & prout no. in l. apertissimi, & l. cum speciali. C. de iud. Alia subiectis ecclesiæ, quo ad temporalem iurisdictionem, vt in ꝓalleg. c. si duobus, & supra eod. c. quod clericis. Tertius casus, si cauta, super qua agitur, ſpectat de iure ad iurisdictionem ecclefiasticam. vt in c. in tuam, de ord. cog. & in cap. cum sit generale, super eo. & quod iàm dixi. Quartus, quando vacat imperium, & agitur in causa ſpectante ad Imperatorem, vt hic. Quintus,
7 quando dat negligentia iudicis in iustitia administrāda, vt hic: quod intellige, vt infra dicam. † Sextus, quando impetrantur a persona miserabili, c & hoc casu distingue, quia aut est misera
c bilis, & oppressa, vt quia est vidua, & spoliata, & tunc immedia te potest adire ecclesiasticum. aliter non, nisi expectata negligē tia sui iudicis, vt in c. ex parte B. infra eod. & 24. q. 3. capit. si quis sub sua protectione. 84. & 87. distin. per totum, & in c. super qui peres, nec oppressæ, vt qa sunt viduæ, vel orfani, vel infirmi, dibusdam, de verb. sig. in fi. Idem si sint pauperes, licet aliter non appareat de oppressione eorum, vt pro iustitia possint adire immediate ecclesiasticum, quia satis opprimuntur paupertate, vt fenrit Inno. in c. significantibus, supra de offi. deleg. & opt. facit ibi rex. vbi videtur, quasi hoc probari. & in præalleg. c. super qui busdam, in fi. Si verò sunt aliàs miserabiles personæ, sed nō pau
d uites tamen. & tunc possunt immediate adire ecclesiam, d & ꝺ gentiæ iudicis secularis. & iste est casus in c. seq. & in hoc restrin gel. hic. Et hoc verum, nisi literæ sint subreptitiæ, vt quia ī eis fit mentio falsa de negligentia iudicis secularis, vel fuerunt impetratæ inchoato processu coram iudice seculari, de eo nulla mentione habita: tunc enim literę sunt nullę, saltem exceptio ne opposita, arg. de rescrip. c. super literis, & in c. inter monasterium de reiud. Si verò non sunt miserabiles personæ, & tūc rea liter sunt literæ ipso iure nullæ, & iste est casus hic. Quæ autem

est diuersitatis ratio inter hoc vltimum, & penultimum membrum. Io. de Ligna. dicit, q; in non miserabili, ecclesiasticus nō habet iurisdictionem, nec habitu, nec actu. in miserabili autem habitu, non actu. Sed hoc est falsum, quia in non miserabili ēt habet iurisdictionem habitu, vt no. in c. nouit, de iud. tenet ipsemet Ioan. de Ligna. in clemen. ad nostram, de hær. do. Anto. dicit, q; in miserabili habet exercitium, licet ligatum, in non miserabili habet exercitium, licet interdictum. Sed hęc ratio non satisfacit: vnde quia si habet ligatum, non debet posse aliquarenus exercere, durante vinculo, seu ligamine, argum. in cap. Romana. §. nec pro eo, de offi. ord. lib. 6. & in l. obseruare. ff. de offi. procon. Tamen hæc diuersitas iure non probatur. Inno. infra c. proxi. dicit, Papam habere iurisdictionis exercitium in persona miserabili; sed eo non vtitur de gratia. Sed ꝺ hoc dictum Inno. facit tex. infra c. proxi. vbi aperte innuitur, q; faceret iniustitiam committendo effectualiter ante negligentię euentum. Si enim hoc posset de iure, non diceretur facere iniustitiam, quia nemini facit iniuriam de ele. c. cū ecclesia. Viterana. & l. Gracchus. C. de adult. 23. q. 4. c. qui peccat. Vnde reddo aliā rationē diuersitatis, quia in personas miserabiles, seu in eas delinquen-
c tes, habet Papa iurisdictionem e magis latam, quàm in aliàs nō miserabiles. Nam miserabiles habet sub protectione, vt supra dixi, vnde committendo, videtur exercere officium protectionis, quasi comminetur seculari, q; si non processerit, ipse per suum delegatum procedet, sicut in simili dat ꝑseruatorem ante iniuriam illatam, de offi. deleg. c. 1. lib. 6. Item sicut facit iudex in com-

ADDITIONES.

2 Dummodo. Tu pondera, quia illa verba, dummodo, debent intelligi, quod semper præsumuntur parati reddere ius, ex quo præsumitur pro iudice, ut l. 2. C. de offi. ciui. iu. & probatur, quod sunt parati eo ipso, quod non probatur contrarium, ut in simili dixit glo. in l. 1. C. de testam. mil. Item iudex nō dicitur negligens, nisi requiratur, & interpelletur, ut est glo. in cap. fi. de reseri. & per d. Card. supra eo. c. quod clericis. ergo si non apparet de interpellatione, præsumitur iudex paratus reddere iustitiam, ergo literæ sunt ipso iure nullę. And. Barb.

ANT. FRAN. Circa istum passum, quando iudex dicatur negligens, dicas, quod nunquam iudex dicitur negligens, neque in mora expediendi causam, nisi apud eum pluries fit facta instantia pro expeditione, etiam post cō clusionem in causa, ut in authen. si appellatione, & ibi per Bal. C. de tempo. app. & per eundem in addi. Spec. in tit. de app. in §. 1. in uer. mora, & per Io. de Imo. & Phi. in c. ex ratione, de appel. & vide omnino per Alexan. in l. de pupillo, in §. fi quis ipsi prætori. ff. de no. ope. nunc. & ideo dicit Bald. in l. 1. §. magistratibus, de magi. conue. quod iudex non dicitur negligens, nisi requisitus a parte, causam intra tempus non expediuerit. & vide eundem Bal. in c. iudices, de pa. iur. firm. & Bar. in l. damni, in §. Sabinus, ff. de dam. infec. & eundem Bal. in l. mancipia, C. de fer. fug. vbi dicit, quod iudex, qui non facit, dicitur esse negligens. De quo vide etiam per d. Abb. in ca. fineim litib. de do. & contu. Et adde vnum, quod dixit Bal. in c. 1. de mil. vasal. qui cont. est, quod si iudex requisitus de iustitia causæ, vel de expeditione, si nihil respondet, dicitur esse in mora, & denegare iustitiam, quod etiam voluit Philip. in d. c. ex ratione, in 2. q. circa quintum impedimentum. Et ideo dicebat d. Abb. in c. dilecto. de app. & Phil. in c. ex parte, eo. tit. q; isto casu poterit ab eo appellari ex capite denegatæ iustitiæ. Tamen Spe. in tit. de iud. dele. in §. sequitur, circa fi. & Alex. in l. de qua re, ff. de iu. & in d. §. si quis ipsi prætori, & in §. Celsus, in ea, l. tenent contrarium, quod imo non poterit appellari ex hac causa, sed bene si causa erit ciuilis, tenetur parti ad interesse, non tamen facit litem suam, sicut quando male iudicat, in l. 1. & ibi per Bar. plene, C. quomodo, & quando iud. Iudex autem negligens in puniendis criminibus est puniendus, vt per Bar. & Bal. in l. mancipia, C. de fer. fug. & in l. 1. C. de monop. & in l. 1. C. de deserto. lib. 12. & no. etiam Bar. in l. 1. C. de off. præf. vrb. Imo dixit Bal. in l. non solum, C. de commer. & merca. quod tali casu punitur iudex. tanquam conscius criminis, & secundum Bar. & Bal. in l. 1. C. de off. præf. vrb. poterit iudex ex tali negligentia priuari officio, & vide etiā Bar. & Bal. in l. 1. de his, qui sunt sui vel alie. iur. vbi dicunt, quod iudices ita possunt iyndicari ex negligentia, sicut ex nimia fcueritate.

b Habet consuetudo. Pondera diligenter, quia videtur, quod consuetudo non possit induci, vt Papa habeat temporalem iurisdictionem super laicū, quia Christus prohibuit exercitium, ergo non potest introduci consuetudo, iuxta no. in l. fi. C. de testa. mil. & in cle. hi qui, de æta. & qualita. & iuxta no. in l. fi. de consue. & in cle. si vna, de reb. eccle. non alie. & in l. dudum, C. de contrahen. emp. Et ex hoc tolluntur omnes casus speciales, in quibus recurritur ad Papam. And. Barb.

c SEB. SAP. Persona miserabili. Quæ dicantur miserabiles personæ, tradit Bar. in l. 1. C. quando impe. inter pup. & vid. & vide Lud. Ro. in l. fi constante, in prin. ff. fol. mat. & Fel. in c. significantibus, ver. quæ dicantur miserabiles per sonæ, col. pen. supra de offi. dele. & ibi etiam tradit, quod talium personarū causæ sunt iudicandæ secundum canones, etiam in foro seculari. Et quādo possunt recurrere ad iudicem ecclesiasticum in defectum iustitiæ, ibidem tradit in col. 2. uer. in gl. in verbo paupere. Nunquid autem huiusmodi personæ possint renunciare primilegio ecclesiastici fori, ponit idem Fel. in ca. fi diligenti, col. 3. uer. tertium corollarium, infra eo.

d Adire ecclesiam. Sed quare hoc. Dic istud esse verum, quando totum ius transiuit in ecclesiam, ita quod nihil remanet apud Imperatorem, ut est ecclesia do. Marchionis, ita quod nihil remanet apud Imperatorem, isto casu procedit, quod dicitur hic. Vide quæ dixi in c. verum, supra eo. tit. an in l. 3. fi quis, ff. de ap. do. Per. in d. c. verum. ideo cogita. And. Barb.

e Iurisdictionem. Tu pondera, quia ff. regulariter est prohibitum exercitium Papæ, quoniam modo potuerit illud vsurpare cum nec pro miserabili personis nec pro similib. aliis potest exercere, quia videtur facere contra euangelium. Pone gladium nudum in vagina. Nam prohibetur exercitium iurisdictionis temporalis, probat tex. in c. nouit, supra in c. 1. pondera bene. And. Barb.

Universidad de Deusto
Biblioteca

in comminatione, quam facit in citatione, vel peremptorio, vt in l. ad peremptorium. ff. de iud. & c. tũ ex literis, de in integ. rest. sed alios locos nõ habet sic sub protectione. Ideo nullo mõ cõmittit ante negligentiæ tempus, vt in præallega. §. nec pro eo, l. obseruare, ff. de offic. procon. & leg. & supra ca. proxi. Septimus casus est, cũ iudex secularis accusatur suspectus, & hũc casum ponunt doct. hic per hanc decre. & per auth. vt diffe. iud. §. 1. & 2 hunc etiam casum ponit gl. 1. quæstio. 1. in summa. Sed hũc casum intellige, quando recusatur iudex, qui est prouinciæ caput, & immediate subest Imperatori: tunc enim aditur ecclesia sticus, & ita loquitur tex. in præalleg. Authen. vt diff. iud §. si vero contigerit: secus si in eadem prouincia est superior, quia tũc ille adiri debet Ita no. Host. & bene in ca. nouit, supra de iud. & hoc sequitur dom. Anto. hic. Nec obst. iste tex. quia hic suberat confusetudo, vt in litera iacet, vel non erat alius superior, vt infra subijciam super glo. fi. Octauus casus est in causa reconuentionis, 3. quæstio. capit. cuius in agendo. & l. cum Papinianus. & authen. & consequenter. C. de sent. Nonus casus est secundum Hostien. vt in causis mortuariorum, & relictis defunctorum, in authen. de ec. tit. §. si quis autem pro redemptione, colum. 9 Decimus casus est secundum Inno. quando Imperator, vel iudex secularis inuocat auxilium ecclesiæ. 21. quæstio. 5. c. administratores. 96. distin. c. cum ad verum. Vnde singulariter dicit, hic In
a noc. a q si Imperator non est negligens; sed subditi sunt sibi inobedientes, quod non potest facere iustitiam, tunc debet Papa eum. s. imperatorem iuuare, & domare rebellionem subditorum, argu. in præalle. c. cum ad verum. Vndecimus, ratione administrationis assumptæ à laicis. Quod intellige, vt leg. & not. ĩ C. indicarum. 89. dist. & vt supra dixi in c. 2. de iud. Duodecimus, si ecclesiarum serui, vel homines fatigẽtur indebite per laicos seu ecclesiæ indebite collectantur per seculares, vt in c. ecclesiarum seruos. 12. quæstio. 2. & in authent. item nulla cõitas. C. de epis. & cleri. Tertiusdecimus, si locus caret iudice, vt ga in prouincia non est aliquis superior laicus, tũc pt episcopus adiri, vt est casus in d. auth. vt diff. iud. §. si vero contigerit, & vide quod no. Spec. in tit. de compe. iud. ad. §. regulariter, in prin. Et ad hũc
8 casum potest reduci primus casus exceptus per gl. 2 †Sed tu cõsidera tres casus circa hoc. Quandoque enim vacat imperium,
b & tunc succedit ecclesia, bvt hic. Quãdoque in prouincia deest præses, vt quia mortuus, vel quid simile, & tũc potest adiri episc. vt supra dixi. Quandoque vacat totus principatus, vel regnum, & hoc casu Inno. ponit tres opin. primo dicit, quod deuoluitur iurisd. ad proximum superiorem, non ad Papam. Nam licet ad eum deuoluatur iurisdictio, vacante imperio, non tamen vacãte alio loco. Ratio diuersitatis est, quia maior est coniunctio inter Papam & Imperatorem, quàm inter eum, & alium principem, sicut in simili dicitur, de test. c. requisisti, quia Papa Imperatorem sacrat, & examinat, & Impe. est eius aduocatus, & iurat ei, & ab eo tenet imperium. supra de elec. c. venerab. & 63. distin. c. tibi domino, vnde in iure, quod ab eccles. Ro. tenet, succedit Papa. Secundo dicit, q si est princeps non recognoscẽs superiorem, succedit Papa, argu. 15. q. 6. c. alius. & supra de elec. c. cum inter vniuersas, in fi. sed hoc non facit, quia ab eo tenet regimen, sed de plenitudine potestatis quam habet, quia vicarius Christi est, vt supra tit. proxi. ca. nouit, ver. non enim, & ver. seq. Tertio dicit, q vacante regno & principatu, Papa non potest se intromittere, nisi prout habetur in d. ca. nouit. Host. dicit, q vacantibus regnis, & principatibus quibuscunque, & vbicunque, Papa succedit, non solum de plenitudine potestatis, sed etiam de iure, & consuetudine. Et dicit, q hoc sentit Inn. in alia gl. Do. Anto. sequitur hic secundam opin. Inno. supra positam, ne contingat perturbatio iurisdictionis. Ego vero teneo vltimam opi. Inno. supra positã indistincte, q siue talis superior cognoscat superiorem, siue non, Papa non succedit, nec potest se impedire, nisi per viam denunciationis, vel nisi occurreret aliquis arduus casus, quo potest se impedire, etiam regnis non vacantibus, argu. in c. 1. de homi. li. 6. vt dixi in c. nouit. Moueor principaliter, quia Papæ interdictum est exercitum iurisdictionis secularis, dicente domino, Petre mitte gladium tuum in vaginam, & dixi plene in d. c. nouit. Aut Imperator non recognoscit imperiũ a Papa, aut sic primo casu debet succedere Imperator, qa a Deo potestatem obtinet in temporalibus in toto orbe, vt in c. si Imperator. 96. dist. & in l. bene a Zenone, C. de quadr. præscr. vnde si vacat locus, debet ad eius iurisdictionem redire, quia res de facili reuertitur ad naturam suam, vt l. si vnus, §. pactus ne peteret, in fi. ff. de pact. & 35. dist. c. ab exordio, facit quod no. Innoc. in c. Cumana, de elect. Aut Imperator recognoscit imperium a Papa, & idem dicendum consimili ratione, quia eadem ratio debet esse in parte, quæ est in toto, l. quæ de tota, ff. de rei vend. & de offi. deleg. c. pastorali. Sicut enim in tota iurisdictione temporali. l. spectante ad ecclesiam, & plenitudinẽ potestatis, pest Imperator, ita & in hac parte, quæ eodem iure deuoluitur ad ecclesiam, & non iure singulari, & per hoc habes declaratum
9 primum casum exceptum in glo. 2. †Excipit & secundũ casum, quando iudex secularis est negligens in iustitia administra & hunc casum supra expedim. Sed pro eius declaratione
c ro, nunquid iste casus procedat indistincte, c vt data negli iudicis secularis, recognoscentis alium superiorem secula
d possit adiri ecclesia, d prætermisso suo superiore? Inno. & per omnia videntur sentire, prout dixi in causa vacationis Anto. distinguit, quandoque negligens est iudex superi alium non recognoscens, & potest adiri Papa in casu negl tiæ, vel appellationis, ad hoc, qui fil. sint leg. c. per venerab Exemplum in ciuitatibus liberis, sicut multæ sunt in Ital non recognoscunt superiorem, saltem de facto, vt Flore & similes. Si iudicibus suis dãt iudices appellationum, a test Papa, demum negligentibus suis superioribus, argu. quæ not. hic Inno. Idem in iudice, qui caput est prouinc difficilis est aditus ad Imperatorem, vt in Authẽ. vt diffi vero contigerit, & no Host. supra de iud. ca. nouit. Si ver gnoscat talis negligens superiorem, si persona est miserab
e iniustitia, vel negligẽtia, statim adiri potest Papa, e vt dicit & Host. infra eod. c. ex tenore, & quod ibi not. de iud. c. cu putati. quia satis dicitur oppressa, eo quia negligitur iustit opprimitur iniusta sententia, ad hoc infra eo. c. ex parte. putat si grauatur persona ecclesiastica, de iud. c. fi. supra c sit. Hoc limitat verum in casu negligentiæ, sed in causa a tionis putat hoc verum, vt possit immediate appellari ad si causa est ecclesiæ, secus si causa est clerici, tunc enim ap
f dum est ad proximum superiorem ipsius iudicis, f vt scri chid. in ca. non ita. 2. quæstio. 6. Hæc dicta mihi non plac duobus passibus, primo vbi dicit, q si non recognoscit sup rem, potest adiri Papa immediate in casu negligentiæ. Imperatorem adeundum, quia isti inferiores præscribere iurisdictionem contra ordinarium loci, dicuntur habere inquãtum sunt solliciti & vigiles in administranda iustitia superior se impedit, tex. alle. not. in c. irrefragabili. §. ex offi. ord. facit quod dixi, in c. cæterum, supra tit. prox. Fo bet hoc procedere, quando iurisdictio non est præscripta feriorem contra Impe. sed de facto non recognoscitur. S vt supra dixi post Inno. hoc casu, quando subditi nolun cto obedire Imp. Papa non succedit, sed debet adiuuare ita quando negligit ille, & fortius, quia hoc casu non vult cto obedire Imperatori, nec iustitiam debito modo adm re. Secundo non placet dictum do. Ant. inquantum indi vult, q in causa miserabilis personæ, vel ecclesiarum, pon pellari immediate ad Papam, non autem ad proximum riorem ipsius iudicis. Nam dico, q etiam hoc casu ap
g debet fieri gradatim, g cum non reperiatur in iure contra ergo communibus stabimus regulis, 2. q. 6. c. anteriorum de appella. c. dilecti. & optime in c. si duobus, co. tit. vbi P seruat, seu dicit, ad se appellan. quando locutus est de t li iurisdictione ecclesiæ, nihil aũt, dicit si persona est mi lis. Nõ ergo per interpretationem debemus recedere a communibus, arg. c. ad audientiam, de deci. & in l. præcip
in fi. C. de appel. maxime hoc procedit, attento, q iudex p citur inferre violentiam, seu opprimere, quando procedi
h cialiter. h Et sic cessat ratio d. Anto ad hoc tex. cum gl. in sentium. 7. q. 1. & quod not. in c conquerente, de restit. spo quod no. Archi. in præalleg. c. non ita. & hoc expresse tene

ADDITIONES.

a SEB. SAP. Dicit hic Inno. De hoc Inno. dicto, vide Ioan. de Ana. p in c. excommunicamus. §. catholici, infra de hær. Abb. in c. quod supr infra de voto, & in c. 1. col. vlt. de offi. ord.

b ZACH. Succedit ecclesia. Adde Rom. sing. suo 414. incip. vacante imp & istum in c. nouit ille, num. 16. & in apost. mea, in vers. deficiente imp supra de iud.

c Indistincte. Adde videndum Pet. de Anch. consi. 197.

d Adiri ecclesia. Adde declarationem eius, quod dicit Abb. hic, q negli superiore regere ciuitatem, quæ eum recognoscebat, pôt ciuitas sib eligere, vel se subijcere alteri ciuitati. Ita singulariter dicit Paul. de C pe. l. ex hoc iure, col. 4. ver. capio tertium verbum. ff. de iust. & in. quæ videtur dubitabile, per not. in c. grandi, de supplen. neg. præl. in 6. vbi nescienti regere datur coadiutor, non autem priuatur iurisdictione.

e Potest Papa. Tu pondera, quia omnes mouentur per istum tex. vt recu ad Papam, sed iste tex. loquitur vacante imperio, quia non est iudex s ris, qui succurrat oppressis a suis superioribus. ergo sequitur, quod negli Imperatore, non loquitur iste tex. nisi dicas, vt voluit glo. sing. in cle mari, de ele. ubi tex. loquitur de morte Papæ, & tamen gl. dicit idem o pa deposito, vide ibi dicta. And. Barb.

f ZACH. Ipsius iudicis. Adde Fel. post gl. istam, Inno. & Anto. de Bur. in Ber. col. 5. de re iud. & in c. super quæstionum. §. porro, uer. appellari test, ubi plenius, supra de offic. deleg. Bart Soc. in tract. suo fall. regula Lanfr. de Ori. in c. quoniam contra. §. appellatione, nu. 70. uers. 2. fallit & ibi in apost. Celsi. infra de prob.

g Fieri gradatim. Tu pondera, quia in contrarium est casus hic, vbi appe ad Epis. uel ad Pa. ergo appellatur immediate ad Papam. quia attenditur rus, ubi causa deducitur. Epis copale. C. de epis. aud. & contra d. Ant Io. de Imo. in c. seq. And. Barb.

h SEB. SAP. Procedit iudicialiter. Vide Fel. in c. significantibus, col. 3. in uer. pauperem. supra de offi. deleg.

no. in cap. significantibus, de offi. deleg. vbi dicit, q licet iudice ordinario negligẽre possit miserabilis persona immediate adire ordinarium ecclesiasticum, per c. ex tenore, infra eod. non tamen potest appellari de iudice seculari ad ecclesiasticũ, sed ad proximum superiorẽ, quia gradatim a est appellandum. 2. q. 6. c. anteriorũ, quod nor. † Quartusdecimus casus principalis est, cum aliquid ambiguum fuerit, & difficile, & inter iudices variatur, vt in c. per venerab. qui fi. sint leg. Et iste casus ponitur in gl. 2. & dicit hic Pet. q facit ad quæstionem de duobus quartis, vt no. inf. de testa. c. Raynutius, vt sic, in in ambiguitate opinionum legistarum stetur interpretationi canonicæ. Contra hoc dictum gl. facit l. 1. C. de legib. vbi patet, q interpretatio dubiorum legalium spectat ad principem secularem, eius. n. est interpretari, cuius est condere, l. cũ de nouo, & l. fi. C. eod. & infra de sent. excommu. ca. inter. Quapropter quidam restringunt hoc dictum glos. quando agitur de fide, vel materia, quæ spectat ad ecclesiam, argu. in l. 1. C. de sum. Trin. & in præalleg. c. per venerab. ideo d. Ant. hic dicit, & bene, q propter interpretationem dubiorum iuris ciuilis, rectius, & ordinarius recurritur ad principem secularem, si tamen illud ab ecclesia reperitur determinatum, tunc illud est sequendum in foro seculari, quia vnum ius supplet aliud, sicut vna potestas iuuat aliam. 96. dist. ca. cum ad verum. Et pro hoc ego induco, quia si stante dubio recurritur ad consuetudinem, quæ est optima legum interpres, vt in c. cũ dilectus, de consu. & ff. de legi. l. si de interpretatione, multo fortius debet recurri ad ius canonicum, quod est maioris authoritatis, in c. fi. de consue. & vide circa hoc, quod no. in c. certificari, de sepul. & in c. 1. de consti. & hoc procedit, quando reperitur determinatio tantum per ecclesiam, nam si etiam reperiretur per ius ciuile, tũc quelibet dispositio seruabit in foro suo, ex quo materia non tangit pctm, vt not. in regula, possessor, de reg. iur. lib. 6. & in c. 2. de arb. eo. li. secus si materia tangeret peccatum, vel spectaret ad determinationem ecclesiæ, vt in crimine sacrilegii, & consimili. Et per hoc declaratur sequens casus, qui excipitur in gl. vt supra dixi. † Quintusdecimus casus est qñ agitur per viam denunciationis euangelicæ, vt in c. nouit, sup. tit. prox. & vide qd no. in gl. in c. nos inter, de pur. can. Sextusdecimus casus est ratione cõnexitatis. Potest. n. ecclesia cognoscere de causa profana, quando est connexa, seu coniuncta cum causa spectãte principaliter ad ecclesiam. Exemplum ponit gl. i do
b te, quæ venit accessorie ad matrimoniũ, b vt infra de dote post diuor. resti. c. de prudentia. Et sic sentit gl. q si principaliter contendatur de dote, cognitio spectat ad secularem. Tu dic, vt no. in præalleg. c. de prudentia, & dico in c. non est, de spõ. & p hoc habes primam, & secundam gl. expeditas, & suppletas. Sed cõtra prædicta oppo. videtur enim q Papa non possit in casibus prædictis se impedire de iurisdõne temporali inter laicos, nec videtur ei credendum, cum hoc statuerit in fauorem suum, argumen. de interrog. act. l. de ætate. §. 1. & 14. quæstio. 2. §. 1. Solut. dicit Innocen. quod si hi, qui hoc dicunt, diligenter attendant, non cuadũt culpam sacrilegij. Et quod posset se Papa de his casibus impedire, probat hoc modo. A princip. creauit Deus cœlum, & terram, & omnia, quæ in eis sunt; Angelicam, & humanam naturam, & spiritualia & temporalia, quæ per seipsum reexit, sicut facto suam rem gubernare solet, & homini quem fecit præcepta dedit, & transgredienti pœnam imposuit, vt Gen. 2. [Ex omni ligno &c.] Ipsis etiam peccatoribus pœnam impo suit per seipsum. Primo Adæ & Euæ, Gene. 3. [mulieri vero dixit &c.] & ibi, [Adæ vero dixit &c.) qualiter etiam per seipsum, c. legitur, & sic Deus rexit mundum per seipsum, vsque ad tem pus Noe, & tempore Noe cœpit Deus creaturas suas regere p ministros, quorum primus fuit Noe, qui fuit rector populi. Ex eo apparet, quod dominus dedit sibi gubernationem arcę, per quam ecclesia significatur. Gene. 5. & 6. c. Itẽ & dominus Noe, & filijs rectoriam, & legem dedit, Gen. 9. vbi etiam licet non le gatur sacerdotem fuisse, officium tamen exercuit sacerdotis, statim post egressum arcę, antequam populo leges daret. Ge. 8. Aedificauit autem Noe &c. Quod officium sacerdotis, simul Abel, & Caim primo fecerant. In hac autem vicaria successerunt Patriarchæ, Iudices, Reges, Sacerdotes, & alij, qui pro tempore præfuerũt in regimine populi Iudæorum, & sic duravit vsque ad Christum, qui fuit naturalis dominus, & Rex noster, de quo dixit Psal. (Deus iudicium tuum regi da. & c.) & Esaiæ 37. Dominus iudex noster, &c. Dominus legifer noster, & ipse Iesus Christus constituit vicarium Petrum, & successores, quando ei dedi claues regni cœlorum, & quando dixit, (Pasce oues meas &c. Et licet in multis distincta sint officia. & regimina mũ
c dum esse sit necessitas iuris, quia alius non sit iudex superior, siue facti, puta, quia de facto minores iudices non possunt suas exequi sententias, vel nolunt, vt debent exercere iustitiam, inf. qui fi. sint leg. c. per venerab. Et pro his optime facit de homi. c. tra prædicta oppo. Et pro his optime facit de homi. c. pro humani, lib. 6. & hæc dicta placent Hostien. & iunge ca cũ his, quæ dixi in c. nouit, supra titu. proxi. & in c. cum sit generale, & c. si clericus laicum, supra eo. De Iudæis autem, Saracenis Græcis, & Schismaticis, quomodo ad iurisdõnem Papæ pertineant, no. Inno. in c. q super his, de voto. vide Inn. in c. cum te. infra de re iud. prope fi. vbi sentit, q isti principes non recognoscẽtes superiorem subsunt Papæ, in dubijs & grauib. articulis, alleg. c. per venerab. qui fi. sint legi. quasi sentiat, q de leuib. seu mediocribus non recognoscant etiam Papam in temporalib. quod no. Sed an hoc sit verum, vide quod dixi in d. c. per venerab. Venio ad gl. fi. & opp. contra tex. de c. cum speciali, de app. & c. si quis contra clericum, supra eo. vbi ordinarius recusatus committit, & hoc casu debet haberi recursus ad superiorẽ. Solu. contraria ponunt ius commune, istud vero est locale, secundum gl. vel aliter secundum Goffred. hoc casu potest intelligi, quando superior aditur per appellationem, puta quia consules recusati nihilominus procedebant, & hoc probat litera, quę dicit, Sicut superius, &c. quasi per appellationem. nam de ea erat superius dictum, vel aliter secundum cũ potest intelligi quod dicit, recuratur, nisi committatur. Vel secundum Vin. sufficit q iudex secularis non possit causam cognoscere, ad hoc, q fiat transitus ad eccle. Vix. n. contigeret, quin per alium cognoscere posset, iuxta de offi. deleg. c. coram. Hęc sol. mihi non placet, per c. cum spec. & per ea, quæ plene dixi in c. fi. quis cõtra clericum, supra eo. tit. Host. dicit hoc procedere de consuet. vel secundum eum posset dici contraria locum habere, cum episcopus recusatur, hic tamen recusatur minor episco. & hoc fauore

episco-

ADDITIONES.

a Gradatim. Adde pro hac opin. quod uoluit Roman. consil. 332. ubi aliquibus medijs concludit, quod nulla est confirmatio electi, qui iurt ad sacrum concilium pro impetranda confirmatione, quam impetrare debet a proximo superiore.

ANT. FRAN. Circa hoc, an confirmatio debeat peti a superiore immediate, an uero omisso medio possit adiri superior, non credo, quod si adeatur Papa, omisso inferiore superiore, q confirmatio nõ teneat, quia cõfirmatio Papæ apposita in aliquo actu operatur multos effectus ut est opt. glo. in cap. frater. & c. episcopus noster. 17. quæstio. 4. quæ dicit, quod qui nullidat actu inualidum, facit rem esse maioris authoritatis, & reddit actum cõfirmatum irreuocabilem, quod tamen vltimum potu intelligendum, quando confirmatio fieret ex certa scientia, alias forte secus esset, de quo habetur per Innoc. & doct. in cap. 1. & 2. de confir. vtil. vel inuti. & vide quæ habentur in ca. ex parte, de consti. & habetur per gloss. in cap. cum accessissent, eo. titu. & in c. quia diuersitatem, de concess. præben. & vide glo. in c. quia igitur, 63. dist. Et adde, quod solus princeps potest confirmare sententiam inualidam, vt c. ad petitionem, de accusa. & vide Innocen. in c. quod sicut, & in c. cum dilectus, de elect. vbi dixit, quod confirmatio electionis, quæ nulla erat facta per Pa. tribuit potestatem administrandi, & qualiter procedere debeat iudex, quando quis petit electionem cõfirmari, vt canonicam, & non probat illam esse canonicam, vide Innocen. in capitu. cum contingat, vbi etiam per alios, de offic. deleg. & in c. ex conquestione, de restit. spol. & in c. ex insinuatione, de procur. Et tene menti, quod confirmationis petitio non dirigitur specialiter contra aliquem, sed iudicis officium imploratur. Et ideo si electio nõ probetur canonica, iudex ex officio inquiret de viribus electionis, vt per Innoc. in c. cum dilectus, de ord. cog. & in ca. cum ecclesia Sutrina, de causa pos. & proprie.

b SEB. SAP. Ad matrimonium. Vide Pet. de Anch. in consi. 17. incipien. pro solutione. Pau. de Cast. in l. 1. ff. solu. matrimo. Roma. & Alexan. in l. Titia. ff. eo. titu. Bal. in l. ex contractibus, C. de non num. pecu. Et ad illum casum, quod ratione cõnexitatis cognoscit ecclesia, vide famosum exemplum, quod ponit Bald. in l. ordinarij. C. de rei vendicat. vbi vult, quod ratione iuramenti iudex ecclesiasticus possit cognoscere de causa principali, quod dictũ com muniter tenetur, & no. Fel. in c. cum sit generale, supra eo. Dec. in rub. supra de iud. col. 3 in 1. lect.

c Et recurrendum. Tu pondera bene, quia Papa successit loco Moysi, vt dicit glo. in cap. translato, de constitu. & in cap. cauſam, quæ. qui fi. sint legit. Item Pa. succesit in locum nostri Saluatoris eatenus, quatenus ipse voluit, quia dixit: Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo ecclesiam meam, & sic Christus fuit qui constituit Petrum suum vicarium, cum dixit, Pasce oues meas. Sed Christus limitauit, quia prohibuit sibi exercitium iurisdictionis temporalis. ergo non succedit. ergo quomodo Papa assumit exercitium iurisdictionis temporalis supra laicos subiectos imperio. Item omnis Christi actio nostra debet esse instructio, ca. significasti, de elect. sed Christum non legimus exercuisse temporalem iurisdictionem. Licet enim eiecisset laicos de templo, tamen illud fuit delictum ecclesiasticum, quia templum Dei faciebant speluncam latronum, licet enim recurrissent ad eum contra illam deprehensam in adulterio, tamen illud fecerunt tentantes eum, & ob id et Christus noluit illam condemnare. Item Christus dixit in Euangelio, quæ sunt Cæsaris, reddite Cæsari, & quæ sunt Dei, reddite Deo, & noluit impedire se circa iurisdictionem temporalem. Item dixit in Euangelio Regnum meum non est de hoc mundo. Item expresse prohibuit Petro exercitium iurisdictionis temporalis. Nam & iudicium Dei est iudicium animæ, & iudicium spirituale, iuxta illud, nõ intres in iudicium cum seruo tuo. Ideo cum dixit Psalmista, Iudicium tuum regi da. intellexit de iudicio animæ, & facit illud Psalmistæ, Iudicabit in nationibus, implebit ruinas. Nam ruinæ Angelorum implebuntur animabus iustorum. Fuit enim sacerdos, iuxta illud, Tu es sacerdos in æternum. & adduci potest illud quod dixit Oldra. consil. 69. de Imperatore, ubi dixit, quod de seipso loquitur per iura sua. tunc ibi iuxta illud quod dicitur in Euangelio, Tu de teipso loqueris. Et ita dico gratia collationis, & disputationis, tamen teneo illud quod tenet sacrosancta Ro. eccl. Nam Christus dedit imperium temporale Imperatori, ut illud regat, ut in Auth. quomodo oport. epis. in prin. Item fecit duo lumina. ca. solicitæ, de ma. & obed. nec reperitur lex expressa, quod uacante imperio succedat Papa, nec reperiuntur tex. uer. aut noui test. ergo. And. Barb.

Universidad de Deusto
Biblioteca

episcopalis iurisdictionis, & excellentię dignitatis. Hæc vlt. sol. mihi non placet, quia multum restringit c. cum speciali. quod loquitur indistincte. & faciunt ea quæ dixi in d.c.si quis ɔ clericum, & dic generaliter, vt ibi dixi. Tene ergo vlt. solutionẽ glo. ꝙ hic erat specialis consuetudo, vel opin. Goffred. ꝙ hic procedebatur appellationis via. Extra gl. aliter opp. & videtur, quod nõ poterat hic appellari, nec ad episcopum, nec ad Papam, a iudicibus secularibus, vt in c.si duobus. infra de app. Inno. soluit, ꝙ ad episcopũ poterat appellari de iure speciali, habebat. n. hoc ius in illa terra, ꝙ ad eum posset appellari, sed ad Papam iure imperij poterat appellari: quasi velit dicere, ꝙ Papa succedit vacãte imperio. † Sed contra istam solutionem ob. litera, in verbo,
12 a pśertim, a quæ præsupponit, ꝙ poterit appellari ad Papam etiã imperio non vacante, sed tenendo hunc intellectum expone præsertim. i. tantum. 12. distin. c. illud, cum suis concor. secundũ Vinc. & Goffred. & satis sentit Innoc. Sed tunc ob. & aliud: si. n. Papa poterat hic cognoscere tantum loco & iure Imperatoris, non deberet ad eum posse appellari, omisso medio, sicut nec ad ipsum Imperatorem, 2. quæstio. 6. c. anteriorum, ff. de app. l. Imperatores. qui. n. succedit loco alterius, eodẽ iure vti debet, vt in reg. is qui in ius, de reg. iur. lib. 6. in Merc. & optime in cle. quia regulares, de sup. neg. præla. ergo debebat hic prius appellari ad episcopum. Vercel. Sol. Vinc. & Ioan. istam literam intelligunt, quando episcopus non exhibet iustitiam timore consulũ. Vel secundum Vincen. non omnes causæ deferri poterunt ad episcopum per appellationem, vt ī causis grauioribus, vt infra de appella. c. vt debitus. Io. dicit eas deferendas ad se, vel ad episcopum, qui cognoscet quasi delegatus Papæ de illis, de quibus cognoscere non poterat. dom. Anto. dicit & aliter, quia eo ꝙ iurisdictio defertur ad tribunal ecclesiasticum, deferri censetur secũdum consuetudinem fori, ad quem defertur & secũdum illius conditiones, vt sic possit appellari omisso medio. Vnde tũc nõ aditur Papa, vt subrogatus loco imperij sed hoc operatur ꝓsuetudo, deferens iurisdictionem ad tribunal episcopi, quæ extenditur authoritate iuris, quo cauetur, ad Papam appellari posse, omisso medio. Et tunc dic, ꝙ dictio, præsertim, potest ilare pro prie, & maxime, quia hæc ratio militat, imperio non vacante. Hæc ratio mihi non placet, quia si sola cõsuetudo deferebat iurisdictionem ad episcopum, non debet posse ad Papam appellari, omisso ipso episcopo, quia secundum hoc non seruatetur
b consuetudo, quia extenderetur præscriptiob ɔ naturam suam, c
c de deci. c. cum contingat, vbi tex optime facit, quod no. Inn. in
13 c. si. de offi. arch † Nec obst iura, quæ dicunt, ꝙ ad Papam potest appellari omisso medio, quia loquuntur in iurisdictione ecclesiastica, non autem in seculari, quæ iure speciali defertur ad episcopum per prius. Et per hanc rationem tollo aliud dictum do. Ant. qui dicit, ꝙ poterat appellari ante diffinitiuam a iudice seculari, quia debet attendi ꝓsuetudo tribunalis, ad quod iurisdictio transfertur, quia dico, ꝙ iurisdictio, vel ꝓsuetudo debet ser-
14 uari in terminis suis. † Item quo ad præparatoria, & ordinatoria iudicij, seruamus semper cõsuetudines, & statuta loci, vbi exercetur iurisdictio, vt plene no. supra tit. proxi. vnde cum facultas appellandi ante sententiam ꝓcernat ordinatoria iudicij, vt sentit Archid. in c. non ita. 1. quæstio. 6. & dixi in cap. præce. non debet posse appellari ante sententiam a iudice seculari, nisi in casibus a iure expressis, de quibus in c. super eo, infra de app. Et ad istum tex. respondeo, vel quod habebat hoc consuetudo, vt innuit litera, vel debet intelligi, quando sentiũt se grauari in diffinitiua, vel interlocutoria in casibus, in quibus potest de iure ap
15 pellari. † Et circa prædicta compræhendo etiam aliqua, quę contute ponit hic Host. sentiendo aliam lect. ad istum tex. videlicet ꝙ etiam de iure poterat appellari hic ad episcopum, dicẽdo ꝙ episcopus Vercellen. est dominus ciuitatis, quam tenet ab Imperatore in feudum. Sic plene distingue, ꝙ aut ad episcopũ appellatur ratione feudi secularis, & puto ꝙ non poterit appellari ad Papam, nec omisso medio, nec gradatim, sed debet appellari ad dominum feudi mediatum, supra eo. c. ex transmissa, & quod ibi no. in c. cæterum, supra titu proxi. Aut ratione superioritatis, quia sibi pure fuit collata ciuitas in tẽporalibus, & poterit appellari ad Papam, etiam omisso medio, quia idẽ in illa iurisdictione, quod in alia ecclesiastica, arg. in c. Romana. §. debet de appel. lib. 6. & in c. dilectus, de præben. & in c. vno, de iure patro. lib. 6. facit, quod no. Inno. in c. solitæ, de maio. & obed. & tenuit hic Ioan. de Lig. Aut ratione consuetudinis tantum, & tũc puto, ꝙ de episcopo bene poterit appellari ad Papã, quia regulariter est appellandum ad superioris iudicis tribunal, de appel. c. si duobus. Sed episcopo omisso, puto, ꝙ non possit appellari ad Papam, ratione suprascripta. Aut vacat imperium, ita ꝙ de iure imperij deuoluitur iurisdictio ad Papam secundum lectu. Inno. & tunc sentiunt doct. vt supra dixi, & maxime Io. de Lig. ꝙ est appellandum, sicut appellaretur ad Imperatorem, per iura superius allegata. Ego putarem posse attentari, ꝙ in hoc potest appellari secundum constitutiones Papæ, quia vacante imperio, Papa non cognoscit loco Imperatoris, sed iure proprio.

Nam habet iurisdictionem habitu, vt no. in d.c. nouit, supra proxi. & tantum deest sibi exercitium, vacante vero impe-
d sumit sibi iurisdictionem, non tanquam subrogatus, sed ꝓprio ex habitu antiquæ iurisdictionis, pro hoc optime fa-
16 1. de pig. secundũ vnam lect. † Vnde, si feudum impignera- domino per vasallum, non tenetur computare fructus in- dum tamẽ abstineat a debitis seruitijs, & hoc propter di- dominium, quod est penes dominum. Res enim de fac- uertitur ad naturam suam. 35. dist. c. ab exordio. Vltimo po- soluo aliud contrarium ꝙ potest formari per literam. Hoc secularis ordinarius non potest, prætextu suspicionis in remoueri a iudicando, sed datur sibi adiunctus, vt no. in tissimi, & in authen. si vero contigerit, C. de iud. dixi plene si quis contra, supra eod. Domi. Anton. hic in notabilibus quod consuetudo tribuens iurisdictionem in causa appe- nis, extenditur ad causam recusationis, ad hoc infra de app. capitu. super eo. quia recusatio, & appellatio, regulariter cantur. Hoc mihi non placet, quia vt supra dixi, prescrip- quam odiosa non debet extendi. Nec obstat parificatio cta, quia hoc verum est in quibusdam casibus, non in om- vt in tex. cum glossin capit. si contra vnum, in fine. de op- legat. lib. 6. Item etiam in paribus non debet fieri extem- ca præscriptionem, vt in præallegat. cap. cum contingat. soluo & aliter, quod hic erat consuetudo, vt etiam sentit operabatur, neũ quod possent illi consules recusari, sed quod nõ possent committere, vt supra dixi. Vel loquitur do nolebant admittere recusationem aliquo modo, & appellatum, vt in fine literæ, vel in loco subiecto eccle-
17 ad temporalem iurisdictionem, secundum lect. Host † dum hoc collige, quod in terris ecclesiæ proceditur ad tionem ordinarij secundum canones, & nõ secũdum lec- cit c. si duobus, infra de appellat. Et per hoc habes clare tam materiam huius cap. & c. seq. illa tamen lectura, quæ erat de temporali iurisdictione ecclesiæ, ex toto non p- quia hic negligentia ponderatur, &c. Abbas.

ADDITIONES.

2 ZACH. Litera in verbo, præsertim. Quia ista dictio hic accipitur pro- ne, & sic includit vtrunque casum, gl. no. in c. illud, in ver. non ita. ff. ad leg. Aquil. gl. in l. quod si minor. §. restitutio. ff. de mino. & q- tur pro, maxime, habes gl. in c. 1. in ver. continebantur, infra de de- pub. & in cle. 1. & ibi Card. & in cle. 2. in prin. & ibi Car. de sen. ex-
6 ANT. FRAN. De ista dictione, præsertim, quod exponatur pro, ma- de gl. in c. discretionem, in ver. præserum, de eo, qui cog. cosan- in c. significati, de diuor. & vide Card. in cle. 1. in 4. opp. de iud. ponitur quandoque pro tantum, & vide eundem Card. in cle. 2. de mu. & in cle. 1. de excep. & vide per Spec. in tit. de dispu. & alle- in ver. item maxime quandoque. Et adde etiam de hac dictione qu- tur pro, maxime, vt implicet, quę habentur in c. ex literis, de hom- c. illud, de ꝓsump. per gl. in ver. præsertim, in l. quod & lex, ff. de lib- hu. & per Io. And. in addi. Spec. in tit. de teste. in §. 1. in ver. item e- est impubes, vbi plene tradit de significatu huius dictionis præ- qua etiam dictione habetur in c. 2. de confes. & in c. per tuas, il- in l. fi. ff. de his, quæ in test. delen. & in l. in ambiguo, ff. de legi.

b Extenderetur præscriptio. Tu pondera illa, quæ remisi ad Bar. in 7 rem, C. de sacrosanc. eccles. & videtur quod recte dicat do. Ant. ex c ista non est extensio, sed est iuris dispositio, vt probatur in l. epis- de episc. aud.

c SEB. SAP. Naturam suam. Licet præscriptio non extendatur regulã- 8 men extenditur ad accessoria, & emergentia, vt no. do. Ias. in l. de q- 7. ver. nota tu diligenter, ff. de legib.

d SEP. SAP. Subrogatus. Ex his, secundum Fel. hic, colligitur singu- ratio ad regulam, quod subrogatum debet sapere naturam eius, q- gatur, vt non procedat quando surrogatum habebat in habitu tun- subrogatur, de qua regula traditur late per Moder. in l. si cum. § q- rum. ff. si quis cautio. in §. fuerat, Instit. de actio. per Bald. in l. para- de episc. & cleri.

SVMMARIVM.

1 *Vidua non recognoscit ecclesiasticum iudicem, nisi in defectum iudicis laris, quod intellige, vt habetur in nu. 2.*
3 *Actori potest præcipi a domino, ne trahat reum ad iudicem incom- tem.*
4 *Iniustitia non debet alteri fieri prætextu miserabilis personæ.*
5 *Rescriptum Papæ, vt causa laicorum pauperum cognoscatur apud ec- lesiasticum, an ipso iure nullum.*
6 *Dotis repetitio potest pertinere ad iudicem ecclesiasticum.*
7 *Executio testamenti, quo casu potest pertinere ad ecclesiasticum.*
8 *Princeps non debet rescribere cum præiudicio alterius.*
9 *Vidua quibus modis sumatur.*
Communis vsus loquendi habet locum etiam in penalibus.

CAP. XI.

1 IX tenore. † Vidua laicum coram iudice ecclesiastico conuenire nõ potest super causa ecclesiastica, vel in defectum iudicis secularis. Diuiditur, nã in prima ponitur Comitis quæstio. In secunda Papæ prouisio Secũda ibi, [Nos igitur] tria facit. reddit causam, supersederi mandat, duos casus excipit. Hoc expediui supra c. prox. vnde dic, vt ibi. Casus lit. Interlem mulierem F. viduam & I. de Mediolano super hæreipsius

ipsius qõ vertebatur. Causa super hoc fuit commissa Archiepo, & thesaurario Turo. Comes Brita. sub cuius iurisdõne pars vtra que consistit, mulieri prędictæ mãdauit, vt causam deferret ad ipsum, promittens eidem qđ faceret ei iustitiæ plenitudinẽ exhiberi, & quia iudices nihilominus procedebant in causa, Comes hoc significauit dño Papæ: ipse vero considerans, qa vidua rum taliter debet iustitiam defensare, ꝙ alijs non debet iniusti tiam facere, mandat eisdem iudicibus, ꝙ nisi sit talis cã, quæ ad forum ecclesiasticum spectet, debeant supersedere, dũmodo p iudicem secularem suam possit iustitiã obtinere, alioquin non obstante ɔdõne ipsius Comitis, causam ipsam, prætuia ratione terminare procurent. B. Proꝙrsu tñ lectionis, not. primo, ꝙ licet vidua sit sub protectione ecclesiæ. 87. dist. p totũ, de ver. sig. c. super quibusdam, non põt tñ aliam cõuenire petitorio corã iudice ecclesiastico, aliter non data negligẽtia iudicis secularis. Et hoc it ellige, qñ est tñ vidua: secus si est vidua, & paup vel vidua & oppressa. Sic intellige præal. c. super quibusdam, & de of. deleg. c. significantib. † No. 2. ꝙ superior laicus põt subditis præcipere, ne litigent a coram alio iudice, & sic põt impedire prorogationem iurisdõnis per suos subditos fiendam. Quod limitat verum d. Ant. qñ aliter subiectus est, q̃ rõne nudę iurisdõnis ad quod no. Inno. in c. cæterum, de iud. & Bar. in l. 2. ff. de iud. & l. 1. § & post operis, ff. de no. ope. nun. Sed certe iste tex. non patitur istã restrictionem, cũ hic non apparet istũ Comitẽ habuisse aliam prærogatiuam, nisi ius feudi vltra nudũ exercitiũ iurisdõnis, nec hic dr, ꝙ impediebat prorogationem, qa tm̃ vidua instabat, vt iudiciũ ageret coram ecclesiastico iudice, vnde mã datum fuit duntaxat viduæ, vt patet in tex. Et hoc vr factum potius in fauorem conuenti, qui forte conquerebatur, q̃ traheret coram iudice ecclesiastico. Ex tex. ergo tm̃ colligitur, ꝙ dñs ad instantiam rei põt præcipere actori, ne trahat aduersarium corã iudice incompetenti. † No. 3. ꝙ prętextu miserabilis personę, non dẽt alijs iniustitia ministrari, prout tex. optime dicit, in c. de nigr. 1. 4. q. 5. † No. 4. ꝙ delegatio facta per Papam ad petitionem miserabilis personæ, non oppressæ, nec pauperis, ɔ laicum, non hẽt incontinenti effectum, sed demum data negligentia b iudicis secularis, nec requirit, necessario negligentiam ꝓcedere, sed sufficit ꝙ sequatur, nec est necesse ꝙ recurrat ad superiorem ipsius iudicis, sed immediate põt delegatus ꝓcedere, qd no. Secus in delegatione facta ad petitionem non miserabilis personæ, il la. n. incontinenti est nulla, si non ꝓcessit negligentia, vt in c. 5. px. qđ sic logr, & dic, vt ibi plene dixi, nec aliter iusto circa gl. ga declaratæ sunt, sicut dixi in ꝓcedẽti. c. Sed op. ɔ tex. in ꝓeo, quod hic allegabat super hr̃ditate, & Papa mãdat supersederi, nisi cã sit talis q̃ ad eccl. iudicẽ pertineat, nã, cã hr̃ditaria nullo mõ põt spectare ad iudicẽ eccl. ɔ. qui si. sint leg. c. cãm, de ord. cog. c. tua. Sol. põt intelligi si in Host. quod agebat super hr̃ditate. i. super re hr̃ditaria in dotem sibi ꝓcessa, vel legata. Et fm Host. põt agi coram eccl. iudice: dos. n. põt intelligi hr̃ditas mulieris, qa suũ patrimo. appellatur, ff. de min. l. 3 §. sed vtrum, in fi. Et de dote põt eccl. cognoscere, ɔ. de do. inter vir. & vx. c. de prudentia. de quo dic, vt dicam in c. non est. de spon. & maxime hoc procedit, qñ vidua repetit dotem, de don. inter vir. & vxo. c. super. Item pote rat spectare hæc cã ad eccl. rõne testi, ɔ. de test. c. tua nobis. † Et no. ẽt ex hoc dicto, ꝙ executio testi iter pauperes laicos spectat ad eccl. e de quo in dic, vt plene no. in c. Io. ɔ. de test. r ergo cã do opp. & vr ꝙ princeps non põt concedere vni priuilegiũ cũ præiudicio alterius, d vt l. quoties, C. de prec. imp. offe. & qđ no. in c. ſuggestum, ɔ. de dec. Doctores intelligunt, ꝙ cum graui ꝓiudicio hoc fieri non possit, sed cũ leui sic vt in ɔrio, vide bonũ tex. & gl. 25. q. 2. c. rescr. & intellige ꝙ in dependẽtib. a principe vt in spiritualibus, possit concedi, priuilegium ẽt cum grauissimo præiudicio alterius, sed princeps non ꝓsumitur hoc velle concedere, vt notatur in præallega. cap. ſuggestum, de offic. de-
9 bil. † Quero, quæ dicatur vidua? dicit Phili. quod illa, cuius maritus est mortuus, 24. distinct. cap. vidua. Dic, quod ex propria significatione vocabuli, vel secundum etymologiam, potest c dici vidua, e quælibet mulier sine viro, etiam si virum nunquã habuisset, quasi sine duitate. Et dicitur, a, ve, quod est sine, sicut dicitur vecors. idest, sine corde, & vesanus, idest, sine sanitate, ex communi vsu loquendi potest procedere dictum Gra. in p- alleg. c. vidua, vt dicatur illa vidua, cuius maritus mortuus est, & intelligit, si ab eo fuit cognita, alias secus, vt ibi. Nam & vsus loquendi etiam in pœnalibus, attendendus est, vt no. in c. ex literis, de sponsa. & dixi in c. 1. supra tit. proxi.

ADDITIONES.

2 Ne litigent. Tu pondera, quia hoc non mandauit ambobus subditis, ne litiga rent coram iudice, sed mandauit duntaxat actori, & sic non probatur istud notabile, quia nõ loquitur in prorogatione. Ideo si partes uoluissent litiga re coram iudice eccles. potuissent, nec uidentur posse prohiberi ex isto tex. nec uidetur, quod fuerit opus, quod dominus præciperet, quia sufficiebat, quod reus non consentiret, quia actor sequitur forum rei. Item istud præceptum ideo emanauit, ut uideretur quod dominus erat paratus exhibere iustitiam. Pondera bene, quia istæ considerationes sunt meliores, quam illæ, quas facit Abbas.

b Data negligentia. Pondera bene, quia miserabilis persona est in foro laici, ni si sit oppressa, ergo literæ, non data negligentia, sunt nullæ, ut probatur in c. præce. Et ad istum tex. dum dicit, Dummodo, dico, ꝙ non procedunt iudices uigore primarum literarum, sed procedunt uigore huius secũdi mandati, alle. simile in c. causam, quæ. supra de rescrip.

c ZACH. Spectat ad ecclesiam. Adde Spec. in tit de instru. edi. §. 14. uer. 3. & ibi Balan addit. ad eum in uer. si episcopus, & Ioan. And. in c. quia plerique infra de immu. eccle.

d SEP. SAP. Præiudicio alterius. Aduerte tamen, quod illa regula, quæ dicit quod princeps non intelligitur præiudicare iuri tertij procedit, etiã quod tractetur de modico præiudicio, ut no. d. Fel. in cap. causam quæ, in 9. col. de rescrip. Et no. etiam quod si apparet, quod princeps uelit præiudicare, intelligitur in modico, ut no. do. Ias. in l. 1. col. 2. & in l. fi. col. 4. uersi. item perpetuo attende, ff. de const princ.

e SEB. SAP. Vidua. Quæ dicatur uidua, uide Fel. in ca. significantibus, col. pen. uer. illa uero dicitur uidua, supra de offic. deleg.

SVMMARIVM.

1 *Clericus etiam cum iuramento, non potest declinare forum ecclesiasticum, sed an possit tacite?* 25.
2 *Clericus in temporalibus; & spiritualibus, est conueniendus coram ecclesiastico*
3 *Argumentum de pacto, ad statutum, an valeat?*
4 *Renunciare, an quis possit fauori publico principaliter, an secundario?*
5 *Excommunicatio non profertur, per ista verba, A communione habeantur alieni, & quid importent ista verba* 21. *&* 22.
6 *Pœna trahentis clericum ad iudicem secularem, quæ sit, & an inferatur ipso iure, an per sententiam.* 18. *& quando committatur, & practica committendi* 19 *&* 20.
Iudex denegans iustitiam clericis, qua pœna venit puniendus.
Clericus coniugatus, an gaudeat priuilegio fori.
7 *Renunciare, an, & quando quis possit fauori suo.*
Renunciari potest Velleiano, secus Macedoniano. 5. *&* 11.
8 *Pactum de diuidenda societate non valet.*
Debitor non potest se obligare, quod solutio non possit probari, nisi per instrumentum.
9 *Renũciatio Velleiani an valeat, etiam ꝙ mulier sit certiorata de tali fauore.*
10 *Iuramentum habet vim clausulæ, Si non valet, quod ago &c.*
12 *Restitutioni in integrum non potest renunciari, nisi a maiori facto, & quid si ab ecclesia* 13.
14 *Laicus, an, & quo casu potest prorogare iurisdictionem sui iudicis.*
15 *Iudex, cuius iurisdictio est prorogata poterit inquirere contra illum, qui prorogauit, etiam super illo casu, super quo est iurisdictio prorogata.*
16 *Clericus, an possit in laicum compromittere sine licentia Episcopi.*
17 *Clericus quomodo cogatur inuitus litigare coram iudice non suo.* 23.
20 *Iudex, qui non potest cognoscere super principali, aliquando cognoscit super accessorio, quod procedit in casu hic posito, vide in fi.* 31.
22 *Excommunicatio minor potest etiam ferri ab homine, sed non est in vsu.*
24 *Prælatus cum Capitulo potest præiudicare ecclesiæ.*
25 *Clerici seculares stantes in ciuitate propria, an gaudeant priuilegio, vt habeant tres iudices, an Episcopum tantum, & quid de scholaribus clericis aliepis.*
26 *Imperator potest statuere in fauorem ecclesiarum.*
27 *Forum quis sortitur ratione delicti, vel contractus.*
28 *Exceptio, Tu non es clericus, a quo debet probari.*
29 *Causa criminalis clerici a solo Episcopo cognoscitur.*
30 *Iurisdictio non pot prorogari ad aliam iurisdictionis speciem, oĩno separatã.*
31 *Processus factus a non competenti iudice, an valeat.*
32 *Contumacia est delictum.*
33 *Iudex licet aliquid non sit, dummodo possit esse, potest punire contumaciam in suo tribunali, secus si non potest esse iudex.*
34 *Statutum, quod declinans iurisdictionem potestatis puniatur, non comprehendit clericos.*

CAP. XII.

2 1 SI diligenti. a Clericus † non potest sibi constituere iudicem laicum: etiam si ꝓprium iuramentum, & aduersarij consensus accedat. hoc dicit. Pars huius c. est infra de præscript. ca. si diligenti. Secundum Hostien. diuiditur in tres partes. In prima ponitur falsa oppo. Archiepiscopi Pisani. In secunda, ipsius impugnatio, ibi, [Immemor.] In tertia, conclusio. ibi, Manifestè. Casus liter. Quidam clericus Pisanus contraxit cum alio, promittens eidem ad certum terminum soluere certam pecuniæ quãtitatem, alioquin quod posset cum conuenire corã iudice seculari, & sub eodem promisit ei respondere, iuramento interposito. Dubitatum fuit, an possit sic renunciare iuri suo saltem in temporalibus, & iudicem laicum sibi constituere? & an iuramentum teneret? Super hoc consultus fuit Archiepiscopus Pisanus, qui fuit Doctor legum, & ipse respondit, ꝙ vique ad tempora illa tenuerat, quod licitum sit clerico renunciare iuri suo, saltem

ADDITIO.

2 Si diligenti. Vide Bal. in l. ab administratione. C. de leg. And. Barb.

Universidad de Deusto
Biblioteca

saltem in temporalibus, & sibi iudicem laicum constituere, & iuramentum super hoc prestitum seruandum erat. Responsio, & opin. Archiepiscopi peruenit ad Dominum Pa. vnde scribit eidem Archiepiscopo, referēdo sibi opinionem suam, qualiter asseruit, q̄ licitum erat clerico renunciare saltem in temporalibus iuri suo, & iudicem laicū sibi constituere, & q̄ iuramētum super hoc prestitum erat seruandum, oblitus constitutionis illius, q̄ dicit, q̄ pacto priuatorum iuri publico nō derogatur, itaque, q̄ non potuerit renunciare, & laicum iudicem sibi constituere, ostendit per Concilium Meluitanen. & Carthaginense. In Meluitanensi continetur, q̄ clerici non pertrahant clericos ad iudicia publica, relicto Pontifice suo, q̄ si fecerint, causam p dant, & a cōmunione habeant extranei, & in Concilio Carthaginen. dicitur, q̄ tam Episcopi, quam Diaconi, & quilibet clericus in criminali negotio, si derelicto ecclesiastico iudicio, voluerint se purgare publicis iudicijs, etiam si p eis lata fuerit sententia, locum suum amittant, & hoc in criminali actione. In ciuili vero, perdant, quod euicerint, si locum suum obtinere voluerint. Ex quibus Concilijs manifestē apparet, q̄ clerici, nec in uiti, nec volentes, possunt pacisci, vt secularia iudicia subeant, quia hoc non est beneficium personale, cui renunciari possit; sed potius toti collegio ecclesiastico publice est concessum, cui pactum priuatorum derogare non potest, & iuramentum, licite seruari non potuit, q̄ contra statuta canonica illicitis pactionibus informatur. B. No. ibi, Tenuisse, & c. pro communi vsu loquendi, dum quotidie dicimus, talis Doctor tenet hāc opi. Sed rectior modus loquēdi esset, vt hic sentit Petrus, talis est in tali
2 opinione. †No. 2. q̄ nedum in spiritualibus, & ecclesiasticis, sed etiam in temporalibus, clericus conueniendus est coram iudice ecclesiastico, & non coram seculari. Et dic in temporalibus, ideſt in causis, in quibus de temporalibus litigatur, secundum Pet. & Goffre. Ex hoc infero tex. procedere, siue agatur actione personali, siue reali, quod notabiliter facit pro his, quę dixi in c.
3 qualiter, ſ. tit. prox. †No. 3. q̄ pactū priuatorū non valet in iudiciū eorū, q̄ in publicū fauorē statuta sunt secus si sit pactū circa ea, q̄ statuta sūt in fauorē priuatū, vt in l. pacisci, & l. iurisgentiū. §. si pacisc. ff. de pact. & ſ. de reg. c. ad Apostolicā. Et ex hoc, & ex tex. infero ꝫ gl. in rub. C. de decre. decu. lib. 10 & gl. in c. 2. de consti. lib. 6. quæ dicit, q̄ illud quod pōt fieri p pactum, pōt fieri
a p statutum. a Nam per pactum b nō derogat iuri publico, vt hic,
b sed p statutum sic, nisi sit de reseruatis principi, vel cōtra bonos mores, vt not. Barto. in l. omnes populi, in 3. q̄ne prin. ff. de iusti. & iure. No. 4. q̄ priuati dicuntur singulares personę, sic enim capitur hic, alias enim dicitur priuatus, qui non est in dignitate. 24. q. 1. cap. qui contra ecclesiæ pacem, secundum doct. Nam etiam in dignitate constituti non possunt pacisci, vt litigent coram seculari, vt hic. †Not. q̄ iuri principaliter introducto in fauorem publicum non potest priuata persona renunciare, licet cō
4 sequenter concernat vtilitatem, & honorem priuatum, nec talis renunciatio iuuatur iuramento. Nā renunciatio causatur ad abdicandum ius, quod est in ipso renunciante, & nō penes aliū arg. in l. id, quod nostrum, ff. de reg. iur. & in c. ab eo, de elec. lib. 6. secus quando commodum concernit singulos singulariter, vt in c. dilecti, infra eo. Quid autem si primario concernit commodum priuatū, & secūdario publicū? dic vt no. in c. cum ꝓtingat, infra de iureiur. & in l. 1. fol. matr. No. q̄ iuramentum prestitum contra legem editam in fauorem publicum non obligat iurantem, & hoc ideo, quia iuramentum non ligat ad illicita, in c. quanto, infra de iureiur. & veniens contra legem peccat, in c. 2. de maio. & obed. No. quod iudicia secularia dicuntur publica, & dicuntur publica, quia sunt communia, vt sentit hic Host.
5 †No. q̄ per hæc verba ſa communione habeantur alienij nō ꝓmulgatur excommunicationis sententia, sed mandatur ferri.
6 † No. vltimo pœnā clerici trahentis clericum coram iudice se-
c culari. cNam in criminali debet deponi; in ciuili vero debet perdere causam. Et hoc vltimum intelligo, quando traxit alium ꝫ clericum, secus si eum proprium, quia tunc debet perdere beneficia, quantūcūq; sit causa ciuilis, ad hoc c. grauem, de excess. præla. Vel dic melius, q̄ actor debet perdere cām, & a communione repelli, vt in c. inolita 1. q. 1. quod alle. hic in prin. Fallit in casu d. c. grauem. Reus vero voluntarius deponitur in crimina li, in ciuili vero debet perdere quod euicit, si nō vult deponi, debet ergo haberi pro condemnato, arg. l. in criminali. C. de iurisd. om. iud. & sentit glo. in c. inolita, & in c. placuit. Et quod dixi de reo, probatur in d. c. placuit. & hic, vbi allegatur illud concilū, & incipit ibi, (Causa episcopi, &c.) Quid autem si laicus trahat clericum ad forum seculare? dicunt doct. q̄ etiam debet perdere causam, & probatur per auth. statuimus, C. de epis. & cler. cuius verba ponit hic Io. An. & sunt vtilia pro simplici canonista, & sunt hæc. (Statuimus, vt nullus ecclesiasticum personam in criminali causa, vel ciuili, trahere ad iudicium seculare præsumat, contra cōstitutiones imperiales, & canonicas sanctiones; si fecerit hoc actor, quippe de iure suo cadat, iudicatum non teneat, & iudex sit ex tunc potestati iudicandi priuatus. Sācimus etiam, vt si quis clericis, vel ecclesiasticis personis instit
negare præsumpserit, tertio requisitus, iurisdictionem a
Et putat Guil. hanc pœnam locum habere in eo, qui trahit
cum coniugatum, gaudentem priuilegio, vt no. Specu. de
pe. iud. ad §. 1. ver. sed nunquid, & ver. seq. Et quando hoc p
legio fori gaudeat coniugatus, est hodie declaratum in c.
b de cle. coniu. lib. 6. †Venio ad gl. i. q̄nę in principio sui tex.
7 diuuat. Secundo oppo. & vr, q̄ iuri publico quis possit renu
re, vt l. pacisci, ff. de pact. vbi patet, q̄ licet iura dent facul
agendi pro animali morboso, tamen partes possunt pacisc
agant. Ad idem l. pactum inter hēdes. eo. tit. ff. de fer. l. 1. &
dex. ff. de mino. cum ſi. Et gl. soluit, faciendo tria membra
que ius est introductum in merum fauorem alicuius, & re
le, in cuius fauorem agitur, potest illi iuri renunciare, vt in
alleg. l. pacisci. Ponit simile in Velleiano. Nam mulieribus
cessum est, vt non obligentur ex fideiussione, huic tam c
possunt renunciare, ff. ad Velleia. l. vlt. §. pen. Quandoque p
legium est concessum in fauorem quorundam pro publica
litate ipsorum, & in odium aliorum, & tali priuilegio nem
test renunciare, & tale est istud, de quo hic agitur, quia est
ductum non tam in fauorem clericorum, quam in odium
corum, qui clericis sunt valde infesti. Adducit simile in
doniano, nam concessum est filijsfam. priuilegium, vt nō
gētur creditoribus suis ratione mutui, & hoc in fauorem
tum, & in odium creditorum, quia sæpe filij cōuenti per
tores inducebantur ad necem parentem, huic priuilegio
renunciare non potest, ff. ad Maced. l. sed & si pater. in fi.
etiam gl. aliud simile in beneficio resti. in integ. quod est
ductum tam in fauorem, q̄ in odium, alleg. in cōtrarium
dex. ff. de min. Tertium membrum potest colligi ex pri
gl. q̄ iuri introducto in fauorem publicum priuata per
nunciare non potest, licet consequēter tendat in eius fauo
& iste est proprius casus c. nostri, vt satis elicitur ex text.
priuilegium non est introductum in odium laicorum, c
uorem ordinis clericalis: licet aliud posset dici in priuile
no. si quis suadente. 17. q. 4. hoc casu posset procedere sec
membrum supra positum per gl. Assignat tamen glo.
nes, quare clericis non potest cōsentire in alienum iudi
est clara. Sed ad verificationem dictorum p̄cedētiū mul
videnda: primo, an, & quando liceat iuri publico, seu iu
rioris renunciare, de quo hic per doct. nostros satis co
per Bar. in l. ius publicum, ff. de pact. & plenius in l. si qu
scribēdo, C. eo. & per gl. no. & satis plenam, quæ est m
liber alia in hac materia, in auth. vt sine prohib. §. quia
sequendo magis Barto. qui videtur loqui clarius relique
d aut est ius naturale, aut positiuum, a primo casu non p
nunciari, vt l. iura sanguinis, ff. de reg. iur. & ff. de pac. l.
c tionis. & hoc, quia iura naturalia sunt immutabilia. c
prin. Idem dic de iure diuino, de quo tamen distingue
quere, vt legitur, & no. dist. 11. c. in his, & in c. fi. de consti
tamen quis renunciare iuri quæsito per ius gentium, qu
go modo dicitur ius naturale, quasi naturali ratione in
Nam potest quis renunciare dominio rei suæ, vt l. si qua
rentia, ff. de acq. poss. & in c. super hoc, de renunc. cum
sic hæreditati paternæ, C. de repu. hær. per totum, quæ
lijs ex quodam naturæ instinctu, vt no. in 8. q. Indubit
iur. lib. 6. Quod limita, vt no. in c. 2. de pac. lib. 6. & in l. C.
cundo casu principali, quando est ius positiuū, aut est ius
statuit certam formam in actibus hominum introduce
alio mō disponit. Primo casu pone exēplū, lex disponit q
mi

ADDITIONES.

a Per statutum. Adde Rom. consi. 138.
ZACH. Ex quibus habes vnam limitationem ad alle. gl. in rub. de
C. lib. x. dū dicit, quod ar. de pacto. ad statutū valet, de quo per Fel.
nino per Alex. in l. omnes populi. 4. q. post Bar. ff. de iust. & iur. &
Doc. in l. fi. C. de pac. & illum in c. sacrosl. in 3. no. supra de elec. Ad
ANT. FRAN. An, & quando valeat, ar. de pacto ad statutum, & c
tur per Flo. in l. si heredes. in prin. ff. de ser. vrb. præd. & vide per Alex
post Bar. in l. oes populi, in 4. q. ff. de iust. & iu. vbi, vltra alios m
propositum, & vide Bal. in l. conuenticulam, C. de epis. & cle. & in
possibile, ff. de pac. Et an valeat ar. de pacto ad cōsuetudinem, & c
pacto ad legē, & de pacto ad stipulationē, habetur in l. item quæ
b SEB. SAP. Nam per pactum. Quomodo procedat hoc ar. Vide Card.
c. quæ contra. 5. dist. & in c. consue. x. dist. Alex. in l. pactum quod dotem
2. C. de col. & in consi. 59. col. 2. in 4. vol. & consi. 50. in 5. vol. & Bal. in
præterea, col. 7. C. vnde vir & vxor, & in l. non impossibile, ff. de pact.
rub. de rescr. col. 7. ver. fallit. & in c. ecclesia S. Mariæ, col. 32. de cons
Cur. sen. in tract. sequestrorum. q. 22. in fi.
c Seculari. Adde vt per Rom. consi. 369. Fed. consi. 90.
Quis possit renunciare. Adde Bar. ple. in l. si quis in conscribendo, ff.
de Cu. in 2. col. in prin. ver. ut ista materia perfectè declaretur, & vi
nes scribentes, C. de pac. vbi etiam habes, an, & quando renunciari
ris ualeat. & Spe. in tit. de recu. §. fin. versi. item nunquid, & in tit. de
uer. item quod causę.
d SEB. SAP. Positiuum. Vide Lud. Rom. in consi. 82. inci. quo ad id, de qu
ritur, vbi vult quod hoc etiam per statutum non possit tolli.
e Immutabilia. Adde quod voluit Rom. consi. 82.

mentum fiat cum certo numero testium, vel quod pactum, & stipulationes certo modo fiant, & huic iuri non potest renūcia
a ri, a vt ff. de leg. 1. l. nemo potest, ff. de pac. l. cōtra iuris, facit c. cū esses, & quod ibi no. de test. & in c. quia propter, de elect. Secundo casu, quando non cōcernit solemnitatem, sed alio modo disponit, aut est ius publicū. i. concernens vtilitatem publicam, b & ei non potest quis renūciare, l. ius publicū, ff. de pac. & hic in tex. Nam vt clerici sint attēti oēs ad diuina, & vt liberiores possint pro peccatis populorum intercedere, c non debent vocari
c coram iudice seculari. Aut est ius priuatum. i. concernens vtilitatem priuatam, & tunc quandoque illud ius, continet vtilitatem priuatam renunciantis, & publicam simul: quandoque cō tinet vtilitatem renūciantis, & cuiusdam alterius priuati tertij. Quandoque continet vtilitatem renunciantis tātum. Primo casu ſi vtilitas priuata potest ſeparari a publica, valet renunciatio, quantum ad priuatam vtilitatem, quantum ad publicam non, vt no. in l. iurisg. §. si pacisc. ff. de pac. optime facit tex. cum ibi
h no. in c. cum venissent, de inst. si non potest ſeparari, renunciatio non valet, vt l. de die, ff. de pact. dot. iuncta l. 1. ff. sol. ma. & q̄ no. in c. cum venissent. & in c. sicut, de iureiur. Secundo casu, qñ continet vtilitatem renunciantis, & tertij priuati, & tunc idem vt in præcedenti membro, quia si qdem possunt ſeparari, nō valet quantum ad præiudicium tertij, vt C. res inter alios acta, per totum, & in c. ad apostolicam, de re. & l. 1. C. de commu. ter. ali.
i sed si non potest ſeparari, non valet renunciatio, ff. de libe. cau. l. 1. 2. 3. & 4. facit quod no. in c. 2. de iureiur. & in c. cum venissent de inst. Tertio casu, quando continet vtilitatē priuatam tātum, tunc quandoq; illud ius est introductum principaliter in fauorem renunciantis, quandoque est introductum principaliter in
d odium alterius, & secundario redundat in fauorem renuncian tis. Primo casu, si quidē ille fauor est inductus pp renunciantis imbecillitatē, & tunc renunciatio nō valet, d vt no. ff. de mi. l. si iudex circumuento. facit. l. si mulier. C. ad Velleianum, ff. de no ua. l. doli. §. diuersum. Si vero est inductus aliter, quam propter eius imbecillitatem, tunc si quidem talis renunciatio esset con tra bonos mores, vel inducit aliquem ad delinquēdum, nō valet, vt in l. alia. §. eleganter. ff. sol. ma. & ff. de pact. dot. l. conueni re. Sed si non esset ꝫ bonos mores, vel non induceret quem ad delinquendum, & tunc renūciatio valet, vt in d. c. ad apostolicā de reg. & l. si quis in conscribendo, C. de pact. Secundo casu, qñ illud ius principaliter est inductū in odium alterius, tunc si qui
8 dem renunciatio est causa, quare illud odium cessat, valebit renunciatio, vt l. fi. C. ad Mac. aliàs non valeret, vt l. tamē si. ad Macced. Et ex prædictis possunt decidi quatuor casus, quos hic excipit Cald. in quibus dicit quē nō posse renūciare iuri pro se introducto. Primus. C. de pact. pig. l. vlt. Et est ratio ibi pp auaritiā creditorum. Secnndus. ff. de transa. l. cum hi, pp fauorem alimē ſ. de precar. c. vlt. quia non valet pactum ꝫ naturam cōtractus.
g Quartus. ff. cōi diuid. l. in hoc iudicium. §. si conueniat. † Ratio, quia communio solet generare discordiam, l. cum pater. §. dulcissimis, ff. de leg. 2. & de sen. excom. c. ex tenore. Ideo nō valet pactum, ne ſeparetur societas. Per hoc etiam deciditur notabile dictum gl. prælle. auth. vt sine prohi. ma. quod dictū sequun tur etiam do. hic, quod non valet pactum, quod faciunt debito
e res creditoribus, de solutione non probanda, nisi per instrumē tum, e cum actus testificandi sit communis, in authen. de test. in prin. nec debet angustari. sed potius dilatari, C. de iureiu. l. generaliter, nec ad vnam speciem arctari, ff. de test. l. 3. †Secundo tā
9 git gl. an mulier possit renunciare Velleiano? & cōcludit quod
f tic, quia illud priuilegium est introductum in merum fauorem mulierum, f & idem tenet gl. in l. 1. ff. eo. & vide ibi bo. gl. & in l. generaliter. C. eo. vbi ponit casus speciales, in quibus mulier po test ſe pro alienis debitis obligare. Sed Iac. de Rau. Pet. & Cy. te nent contrarium in l. si quis in conscribendo, C. de epis. & cle. dicentes, non valere hanc renunciationem, etiam si mulier tue rit de priuilegio certiorata, quia hoc priuilegium fuit cōcessum mulieri, ob ſui facilitatem. Vnde eadem facilitate inducetur ad renunciandum, qua inducitur ad ſe obligandum, & idem sentit Bar. vt patet ex dictis in præcedenti dist. Sed in l. generaliter. C. ad Velleia. latius, & ſpecialius attingens hunc articulum, di
g stinguit, quod aut mulier ſe obligat pro marito, g & tunc ipſo iu re non tenetur, vt in authē. si qua mulier. C. ad Velleia. vnde re nunciatio Velleian. hoc casu nihil operatur. Aut intercedit pro alio, & tunc, aut ſine ſcriptis, & ſine ſubscriptione trium testiū, & ipso iure non tenetur, & renunciatio Velleia. nihil operatur, vt l. antiquæ. §. fin. C. eod. Si vero intercedit in ſcriptis, & cum ſolemnitate, de qua in d. l. antiquæ, tunc aut renunciauit Velle
ciano in casu, in quo ipso iure necessario obligatur, & valet renū ciatio, vt in auth. matri, & atiæ, C. quando mulier tu. offic. Aut alias renunciat, & ſic in causa non priuilegiata, & tunc si hęc re nunciatio sit in iudicio, valet, vt l. fin. §. pen. ff. ad Velleia. Aut fit extra iudicium, & tunc si quidem post biennium, & valet, vt l. si mulier. C. eo. Aut intra biennium, & non valet, quia eadem fra
gilitate, qua obligatur, eadem fragilitate renunciat Velleian. vt in prælleg. l. si mulier. sicut in simili dicimus in renunciatione beneficij restitutionis in integrum, vt no. C. de in integ. rest. l. si intra. & l. si iudex circumuēto. ff. de minorib. Hoc intellige, quando mulier fuit certiorata de priuilegio sibi cōpetēti, alias renunciatio non valet, quia non intelligitur renūciare ei, quod ignorat, vt no. in l. vlt. ad Velleia. & per gl. & Bar. in l. sciendum. ff. de verbo. oblig. facit l. tres fratres. ff. de pact. & l. si soror, C. de collat. & cap. placuit. 38. dist. & c. gratia, de rescrip. lib. 6. nec præsumitur certiorata, quia ista ſolemnitas extrinseca nō præsumitur, vt no. in iuribus prælleg. & per Innoc. in cap. innotuit, de eo, qui fur. ord. recep. facit l. quæcunque. ff. de pub. & quod no. Archid. in c. 2. de pac. lib. 6. & quod tenet dom. Ant. hic, & sentit Ioan. Andr. hic, qui dicit consulendo, has opiniones vitandas, quæ sunt super validitate renunciationis, vt mulieres indu
h cantur ad iurandum, infra de iureiur. c. cum contingat, cū suis
i concord. & sic vigore iuramenti valebit hęc renunciatio. h seu fideiussio. Imo plus dicit Bar. in prælle. l. sciendum, i ff. de ver. obli. quod iuramentum facit præsumptionem, quod mulier venerit deliberata, & certiorata ad renunciationis actū: vnde quā do interuenit iuramentum, non exigitur alia certioratio, quod etiam tenet do. Anto. hic, & Arch. in prælleg. c. 2. de pac. lib. 6.
10 † Pro hoc, quia iuramentum habet vim clausulæ, si non valet
k quod ago, vt ago, valeat, k vt valere potest, vt l. cum pater. §. filius matrem, ff. de leg. 2. & infra de iureiur. c. venientes, & c. ad nostram. & vide quod no. Cy. in l. 2. C. de rescin. ven. Ioan. And.
11 in c. pen. de emp. & vend. † Tertio tangit glo. q̄ beneficio Maceboniani non potest renunciari, quia exceptio hæc est fundata super odio tertij: dic, vt colligitur ex precedenti distinctione. Et an possit hæc renunciatio iuramento firmari, vide per Bar. in l. si quis pro eo, in quarto membro. ff. de fideiuss. tangam in cap. cum contingat, infra de iureiuran. & vide bonam gloss. in l. fin. C. ad Macedonia. quæ dicit, filium non posse huic beneficio renunciare, quia non est introductum principaliter in fauorem filiorum & parentum, sed in odium creditoris, vt l. ff. eod. Sed dicit illa glo. singulariter, quod potest ex post facto, etiam cum præiudicio filij, illud mutuū pater ratificare, quia principalius illud fuit introductum in fauorem parentum, & illam gloss. sequitur ibi Cyn. Si autem a principio pater consensit, res non habet dubium, quia totum attribuitur patri, vt in l. sed & si pater.
13 §. non solum, ff. ad Macedonianum. † Quarto dicit gl. q̄ beneficio

ADDITIONES.

a Renunciari. Adde, quod voluit Rom. consi. 302.
b Vtilitatem ꝓpriam. Adde quod pulchre voluit Anch. consi. 386.
c SEB. SAP. Intercedere. Aduerte tamen, quod contra hoc videtur casus expressus in l. si quis in conscribendo, in verbo, sacerdotij, C. de pac. vbi sacerdos poterat renunciare priuilegio, quod sibi competebat, ratione sacerdotij, & tamen etiam de iure illo procedebat ratio, quam ponit Abb. hic, q̄ tale priuilegium, concerneret publicam vtilitatem. l. 1. §. ius publicum, ff. de iusti. & iu. cogita.
d Non valet. Adde, quod voluit Rom. consi. 187.
e Per instrumentum. Adde videndum Bal. consi. 33. 3. lib. & Ioā. And. in add. ad Spec. in tit. de prob. §. nunc videndum. ver. sed pone, vbi dicit pactum posse valere, & non valere, ex qualitate personarum.
f SEB. SAP. Mulierum. Vide Bal. in l. 1. C. ad Velleia. Bart. in l. generali, C. eod. Ang. Are. in §. item si in iudicio, in 6. col. inst. de exc. vbi latissime de materia Velleia. Alex. in l. pen. C. de pac.
g Pro marito. Adde videndum Paul. de Cast. consil. 219. ubi late in primo impressis.
h Renunciatio. Adde, quod Bal. aliter loquitur, consil. 40. & ibi miratur de Io. And. lib. 5.
i SEB. SAP. L. sciendum. Vide Ro. consil. 10. vbi de hoc dicit esse casum rotundum, in c. ex rescr. infra de iureiu. & miratur illum tex. non fuisse a doctoratii. vide ibi per Fel col. 4. ver. in gl. pe. & quod per iuramentū præsumatur deliberata uoluntas, uide alle. per Alex. in cōsi. 133. inci. super quæsitis, col. pen. & vlt. nu. 5. vol. 1. Et quod habeat vim clausulæ specificatiuæ ponit Ancisi. in consi. 25. inci. scripsit sapientiæ, col. 9. in 1. vol. & in consi. 16. incip. Præclare scripsit. col. 3. in 2. uol. & d. Fran. Cur. sen. in consi. 76. inci. do. Lud. col. 6. Cors. in rep. rub. de iureiur. in 13. priuileg.
k Valeat. Idē vult Bar. in l. 1. §. si quis ita, uer. sed quid si super tali, &c. ff. de verobl. Et post quam sumus in tali materia, volo ponere hic unū pulchrum esse ctum iuramenti, videlicet, promisi soluere tibi centum aureos intra decem annos. ſomni anno dando decem, & iurau, ſi per duos annos soluero, & postea cessauero soluere uno uel duobus annis, cado ab omni dilatione, q̄ periurus. ita singulariter dicit Io. Bapt. de Caccialup. de S. Seuerino, in 25. q. quod no. quia paucis est notum, & occurrit sæpe, & ita non sunt octo dies quod practicaui hoc Perusij. bene facit quod voluit d. Alex. in consi. 126. incip. non puto, in 1. uol. Aen. de Palco.
ANT. FRAN. Vtrum ſi debitor obligauit soluere certam quantitatem in certis terminis pro rata, ſi soluerit aliquas ratas, & postmodum cessat soluere, perdat oē commodum dilationis, dica, quod iurans, ex tali iuro, illud non obseruando, semper est in mala fide, licet nō interpellet a creditore. imo sm do. Abb. in c. fi. in 6. col. de præscrip. semper dr esse in dolo, ita, ut nunquam præscribat. & alle. no. dictum Host. in sum. de præscr. in §. quæ res. licet. n. iuramentū nō sit modus inducēdæ obligationis, ut in l. si qs pro eo, in prin. ff. de iureiu. tū inducit obligationē ad obseruandū, ut in c. debitores, & in ca. cū contingat, de iureiu. & ideo si debitor iurans nō obseruat soluere in termino, ut promisit, non tenetur creditor ei obseruare dilationes conceſſas, per ea, quæ habetur in l. cū ꝓponas, C. de pact. & in l. qui fidē. ff. de transact.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a cio restitutionis in integrum a renunciari non potest, quia tam in fauorem minoris, quàm in odium contrahentium secum, est introductum. Puto meliorem rationem esse, quia hoc est in introductum propter imbecillitatem ipsius minoris, ideo ei non potest renunciari, quia eadem imbecillitate induceretur ad renunciandum, qua ad contrahendum, vt supra dixi in muliere. Et facit quod no. Cy. in l. si quis in conscribendo, C. de epi. & cler. Et de materia dic, vt no. in l. si intra, C. de in integ. resti. & in l. si iudex circunuento. ff. de mino. & per Specu. in titu. de resti. in integ. §. qualiter, ver. sed nunquid. & tangit aliquid Io. Andr. hic. & communiter tenetur, quod existēs minor non potest renunciare huic beneficio ratione prædicta, sed factus maior, potest, vt in d. l. si intra. Non obst. l. si iudex, quia, vt dicit hic Ioan. And. ibi renunciat ipso facto, nolendo vti beneficio sibi concesso, non autem potest tollere sibi potestatem petendi hanc restitutionem. †Nunquid autem ecclesia possit renunciare huic beneficio? Specu. in d. §. qualiter, versicu. nunquid ecclesia, refert Vincen. tenere in cap. tum ex literis, de in integr. restitut. quod sic; & hoc etiam videtur sequi Specu. Sed hoc nō puto verum, maxime quando prælatus solus renunciauit, etiam si iurauit, ad hoc gloss. not. in cap. 1. de in integ. restitu. lib. 6. in versic. contractum, & in cap. intellecto, & cap. sicut nostris, de iureiuran. Gl. 14 † 2. principaliter, in versi. Laicus. quærit, an laici possint consentire in alienum iudicem? & respondet, quod sic in ciuili, nō in criminali, C. de iurisdicto. omn. iudi. l. in criminali. Inquantum gl. dicit in ciuili, limita, nisi sit subiectus laicus ratione feudi, vel sit tributarius, ita quod sit subiectus alia ratione, quam b ratione nudæ iurisdictionis. b Nam tunc non potest, sicut nec clericus, vt no. Bartol. in l. 1. §. & post operis, ff. de noui ope. nunciatio. & in l. 1. ff. de iudic. facit capit. ex transmissa, supra eod. & dixi in capitu. cæterum, supra titu. proxi. Inquantum gloss. dicit secus in criminali, idem tenet in capit. inolita. 11. quæstio. 1. Sed Accur. sub dubio forte, tenet contrarium, dummodo iudex, cuius iurisdictio prorogatur, habeat merum imperium, vt not. in l. 1. C. de iurisdictio. omn. iudic. in glo. fi. & hoc per l. 1. C. vbi de crimi. agi opor. & dicit tenet Francis. vt refert hic Ioan. And. in capitu. significasti. infra eod. de hoc etiam not. in l. 1. ff. de iud. & in Specu. de compet. iudi. adit. §. 1. ver. sed nunquid, & per doct. in cap. P. & G. de offic. delega. & per Innocen. in cap. de causis, eod. titu. vbi idem videtur tenere, & idem gloss. in l. inter conuenientes, ff. ad munici. & idem ibi Bart. Non enim potest fieri prorogatio ad speciem omnino diuersam, vnde, vt ipse ibi dixit, de mixto ad merum non fit prorogatio, sed de mero ad merum, & de mixto ad mixtum. Nam si iudex nō hēret ex se similem iurisdictionem, non diceretur prorogatio, sed potius nouæ iurisdictionis collatio. Nam prorogare est extendere, & quod non est, non potest extendi, vt in c. P. & G. de offic. delega. & in l. priuatorum, C. de iurisdictio. om. iud. Et hoc communiter tenetur, vt no. Cyn. in prælallega. l. 1. & Ioan. And. in addit. Specu. in prælallega. loco. facit quod no. in simili in cap. 1. infra de mu. 15 pet. †Et aduerte ad no. dictum Ioan. And. in loco prælalleg. post Guid. de Suza. in l. si conuenerit. ff. de iurisdictio. omn. iud. q licet pars proroget iurisdictionem in criminali in casu prædicto, non tamen impeditur suus iudex, quin possit ex officio inquirere in casibus, in quibus permittitur inquisitio, quia per factū partis, non debet impediri officium iudicis, argumen. de priui. c. ex parte, 2. & melius in cap. 1. & in c. crimina. infra de collu. de teg. Et pro hoc dicto optime facit, quod no. Bart. in l. inter §. re- 16 ēte. ff. de fur. vbi vide. †Tertio glo. principaliter quærit, nunquid clericus saltem possit in laicum compromittere, licet in cū tan quam iudicem consentire non possit? & respondit q sic, etiam c præter cōsensum sui episcopi, hoc intellige in rebus proprijs, e & hoc, quia arbiter non habet iurisdictionem, sed dicto suo statur metu pœnæ supra de arb. c dilecti, & c. per tuas, & C. eo. tit. l. 1. An autem super rebus ecclesiæ possit clericus compromittere, vel transigere, sine licentia episcopi? dic, vt no. in c. contin- 17 git, de transact. & in c. 2. & c. cum tempore, de arbit. † Quæro cū gl. in verbo, Pertrahant, quando dicitur clericus pertrahi ad iudicium seculare? respondet, quando trahitur inuitus, & ideo dicit Specu. in titu. de compet. iudi. adi. §. 1. versicu. sed & quoque, quod vt appareat, quod inuitus, sit tractus, debet p testari se clericum, & q non debet coram illo respondere. Et si iudex præcipit, quod respondeat, tunc protestet, se hoc facere viribus præfecturæ. i. metu ipsius iudicis. Hoc etiam vult hic Ioan. And. Et puto hoc consilium vtile ad hoc, vt ipse reus nō puniatur, & vt possit habere commodum pœnæ. Nam quoad hoc, vt per iudicem infligatur pœna litigatori, non est vis, an inuitus, an sponte clericus ibi litiget, cum etiam sponte hoc nō possit, vt patet in 18 litera, & pro hoc, quod infra subijciam, in gl. perdāt. † Gl. in verbo, Perdat, format duas quæstiones. Primo quærit, an isti dēant d perdere causam ipso iure, d an per sententiam; & remanet q per sententiam, & hoc communiter tenetur, alle. Ioan. And. r. in an in l. 1. C. de asser. tol. & C. de hæret. l. quicunque, ante fi. & faciunt no. per gl in reg. in pœnis, de reg. iur. lib. 6. & in authen. habita. C. ne fi. pro pat. & in l. in criminali, C. de iurisd. omn. iudi. Et hoc, quia vbi pœna imponitur per verba in futurum, tunc e non infligitur ipso iure, vt no. glo. in cap. quisquis, de elect. in dicta regula, In pœnis. Et quia circa hanc materiam reperitur variæ glo. ideo breuiter distingue post dom. Anto. q f doque flex promulgatur per participium præteriti temporis regulariter est latæ sententiæ, de elect. ca. cupientes. §. cæterum, & ibi gl. no. in versicu. suspensos, in 6. facit cap. 2. de resti. et de glo. not. in cap. quicunque, de hæret. lib. 6. quæ dicit, q per verba, Sit nodatus, fertur excommunicatio incontinenti. Idem sentit glo. iuris ciuilis, in l. in criminali, C. de iurisd. om. iud. ca ista verba. [Sit mulctatus,] A hoc verum, nisi alio iure appareat, q sint ferendæ sententiæ, & sic intellige, quod no. in c. supra eod. vbi dixi, quandoque verba non proferuntur in proprietatem, & tunc si sunt verba declaratoria, est canon latæ sententiæ, vt si dicat, Decernimus viribus carere, pro hoc tex. & gl. in c. uit, de his, quæ fi. a præl. Si vero sunt verba dispositiua, tunc g nant in futurum. & respiciunt actum iudicis, vt, priuetur, communicetur, puniatur, causam perdat, & similia, & in c. bio est ferēda sniā, nisi addatur aliqd verbū, per qd appareat sit latæ sniæ, vt ipso facto, vel eo ipso &c. Vide bo. gl. in d. reg. pœnis. ad hoc tex. cū gl. in c. si religiosus, de elc. lib. 6. & in d. cūq; de hær. li. 6. & de hoc verbo, subiaceat excōicationi, q requiratur alia sententia, vide bo. glo. in cap. vno, de iniur. lib. 6. in gl. fi. Non enim videtur de tui natura requirere alium actum iudicis, licet sonet in futurum. Ad idem in cap. si quis suadente. 17. quæstio. 4. & sic limita no. in d. reg. in pœnis. Et idem dic, vbi cunque verba imponentia pœnā nō respiciunt actum iudiciale, vt cadat à suo iure, tunc enim non requiritur aliqua sententia, vt not. Bal. in l. 2. C. de iure emph. † Secundo gl. principaliter quærit, præsupposito, q hæc pœna veniat per sententiam impo nenda, quando committitur? gl. per diuersa iura, primò arguit, q committitur eo ipso, q vocatur reus ad iudicium. Secundo, q sit locus pœnitentiæ ante litis conte. a Tertio, q licitum sit pœnitere vsque ad sententiam. Tandem ponit opin. Hug. qđ non sit locus pœnitētiæ. sed hoc dicit gl. procedere de rigore; sed de æquitate pōt pœnitere vsq; ad lit. cont. saluo casu c. grauem, de excess. prælat. vbi punitur ex solo tractatu. & hoc, quia delictum erat ibi grauius, quia ꝺ eꝑm proprium cōmissum. Host. tenet, cum Hug. Io. And. dicit, posse, distingui inter eum, qui assumpsit per pertinaciā cām, licet nondum lis sit contest. & eū, qui p Pertinaciam non assumpsit, quasi velit, q in primo casu non expectetur lit. ꝓtest. secundo sic. Et qñ dī per pertinaciam assumere, reliquit arbitrio boni viri. Simile not. in c. de multa, de præb. & quod no. per gl. in auth. habita, C. ne fil. pro pa. Et p hac opin. Io. And. facit dictio, per, posita in tex. quæ auget, ad hoc l. 1. Roana. §. pernoctare. ff. de verb. sig. & quoc. no. in c. si ꝓstiterit, de ac. Idem q ista gl. tenet gl. & Arch. in d. c. inolita. 11. q. 1. Glo. in l. in criali, C. de iur. om. iud. tenet, q licitum est desistere vsq; ad sententiam, & idem vī disponere ille tex. q iste: loquit n. tm in terminis huius c. & idem tenet Bar. ibi, dicens, qđ in istis pœnis le galibus licitum est desistere, vsque ad sniam, b per l. q cum ma- c ior. §. accusasse. ff. de bo. lib. & per l. in seruitutē. §. petisse, eo. tit. & idē tenet But. in d. l. in criminali. & hoc mihi placet. c Et opti me vī pro bari in dictis legibus, vt pœna imposita lex accusatio ne, vel petitione, non committat, nisi dē perseuerantia vsq; ad d sniam. Secus dic, qñ hæc verba, ꝓferuntur ab hoīe, d & non a lege, vt si qs obligauit se sub certa pœna, (si accusaret) vel (si petenet) vel (si ꝓtrouersiam, vel qōnem moueret) de quib. taceo, qa non faciunt ad propositum, & materia est longa. Vide elegāter per Bar. i l. hoc amplius, ff. rem ra. hab. Et intellige, quod s. dixi, q licet desistere vsque ad sniam, siue illa sit diffinitiua, siue hēat in hoc art. vim diffinitiuę, vt puta, opposita exceptione de incō sufficit, ad hanc pœnam committendā: alias esset absurdū, quia fecisset ꝗtum in eo fuisset, vt pœnam euaderet, nec est amplius locus pniæ. facit qđ no. gl. in auth. habita, C. ne fi. pro pat. & hoc 20 ēt vult Bar. ī palle. l. in criali, q no. † Sed quia supra ꝯclusum est, e q per sniam dēt perdere cām, quęro de modo practicandi. Sol- f ma, vt in eadē instantia petat, f vt mulctet amissione causæ. Nā licet iudex non habeat iurisdōnem super principali: habet tm su per ista pœna imponenda, arg. op. in cle. 1. de rescr. & quod no. gl. in c. fi. de rescri. Secunda practica est, q inchoet postea nouū iudicium, & agatur ꝯdictione ex istis iuribus, arg. in l. vna, & qđ ibi no. ff. de ꝯd. ex leg. Et poterit agi ad pœnam ēt coram iudice ecclesiastico, vt no. Spe. in tit. de ꝯpe. iud. adit. §. 1. ver. sed quādo. Tertia practica pōt colligi ex dictis Spe. in loco, prælle. vt possit reus se defendere per viam exceptionis, vt si actor, agat postmodum corā iudice ꝓtēti, possit reus excipere. (Tu me olim coram iudice seculari traxisti, ideo cām amittere dēs, ideo petere te ꝯdemnari, & me absolui sup hoc, qđ a me petis.) & tunc fe ret sniā. Quarta practica pōt colligi ex dictis Fed. de Sen. ꝑs. 47. vt flet in meris teris exceptionis, dicendo, (Non teneor tibi rñdere super hac cā, quia olim traxisti me ad examen vetitum, ꝓp qđ dēs perdere cām.) Et hoc ēt fisi sentit gl. pe. ī c. pastoralis. de causa pos. & prop. & pōt sustentari per reg. Cui damus actionē, in l. iniutus. ff. de reg. iur. & eo. tit. c. qui ad agendum, lib. 6. Et vide de pulchre per Inn. in simili, in c. inter dilectos, de excess. prælat. Nam exceptio, & actio, hoc casu ad eundem effectum tendūt. Et ideo si ꝓpetit actio ad faciēdum priuari: ergo & exceptio ad 21 ꝓseruationem rei, vt no. ibi Inn. Tutius tm puto, ēt petere priuationem. Quærot cum gl. in verbo, (A cōione:) quid importent illa verba, (a cōione habeantur extranei?) Respōdeo dupliciter. Primo, quia in pœnam remouebuntur a sacris ad tempus. Secū do pōt intelligi, q priuabuntur officio, & beneficio, sed hæc vltima sol. nō placet gl. nec doct. quia est nimis rigida. Et vī ꝯ lite ram, q in ciuili saltat beneficia, si vult perdere, qđ euicit, ideo 22 tene primam. † Ex qua no. q etiam ab homine pōt ferri ex communicatio minor, licet non sit in vsu. Nam priuare quē a sacris, g non est aliud, g quam ferre excommunicationem minorem, vt in c. a nobis, de excep. & in c. si celebrat, de cle. exc. min. Vel intellige, & tertio, secundum ioā. And. & Host. q debet separari a communione. i. hominum, q excommunicationis sententiam quousque satisfecerit, non solum tracto, sed ēt ecclesiæ, cui iniu 23 riam irrogauit, supra eod. c. 2. Opp. cum gl. in ver. (Purgare voluerit.) Videtur enim hæc litera velle, q etiam reus conuentus

ADDITIONES. (9)

a Integrum. Adde, quod nec prælatus ecclesiæ, vt voluit Ang. consi. 137. ZACH. Adde pro dicto istius glo. & Alex. Bar. in l. doli. ff. de noua. & dotconsi. 27. vol. 1. Et ratio est, quia renunciando beneficio resti. in integ. prætur eadem facilitate lædi, qua in contrahendo grauatur. Ita not. Bar. terdum, in ver. hoc. n. ipso. de resti. in integ. gl. in l. si intra. C. eo. tit. interuenisset iusiurandum, per l. 3. §. cum ergo, de contra. iudi. tu. Cmen limito in minore, doctore, & aduocato in causa propria, vt not. l. 1. C. qui & aduersus quos.

ANT. FRAN. De hoc, an quis possit renunciare beneficio restitu, in dicas quod talis renunciatio simpliciter facta ex rōne hic alle. non vaqnia qua rōne, & facilitate inducitur minor ad contrahendum, eadfacilitate induceretur ad renūciandum, forsan ēt cum iuso iuxta ca, tractantur in auth. sacramenta puberum, C. si aduer. ven. tamen in fset certioratus per notarium de beneficio restitutionis, quod sibi cret, posset dici, quod valeret talis renūciatio, sicut dicimus de mulrenunciat beneficio Velleiani sibi competenti, per glos. in l. quamVelle. & in l. fi. §. pe. ff. eo. per Bar. in l. in repudianda, ff. de acq. hænis renunciatio, secundum eum ibi, requirit certiorationem, de qper Io. And. in c. 2. de pac. in 6. in nouel. & habetur per Alexan. posduo patroni, in §. idem Iul. in 4. col. ff. de iureiur. & ibi proprie lominore. & alleg. ibi Alex. multas concor. & aduerte, quia secun Sen. in consi. 199. incip. quæritur, an d. Margarita, non sufficeret cenotarij, sed requireretur certioratio iudicis. de qua certioratione iudicem bene crederetur dicto notarij, quia notario non creditur proprio, secundum Fed. ibi. & vide d. Ant. in c. quoniam contra, de probat. & per do. Abb. in c. cum causam, in 7. col. de test. & vide Alex. post eum in d. l. sciendum, in 12. col. in ver. sed quid si instrudicunt, communem practicam esse in contrarium alle. multos dctes contra Fed. & vide etiam do. Abb. in c. si diligenti, de foro compol. & habetur etiam per Bar. Ang. & Pau. de Cast. in d. auth. sacrameberum. Adde tamen, quod si instrumentum renunciationis continlam certiorationis factæ a notario, vel in muliere de beneficio Velvel minore de beneficio restitutionis in integrū, interrogatus a fsit tale beneficium, & responderit se nescire, non obilante tali clanunciationis, poterit mulier, vel minor vti beneficio sibi compe. vt determinat Alb. de Ros. per plura ibi alleg. per eum, ubi etiam per pe. in §. fi. ff. ad Velle. Et qui sint casus, in quibus, regulariter quis punciare beneficijs sibi de iure competentibus, habetur per glo. & pactum quod dotali, C. de pact.

b Nudæ iurisdictionis. Adde eundem consi. 3. 2. lib.

c Proprijs. Adde eundem consi. 34.

d Ipso iure. Adde Rom. consi. 326. dicit, q pœna ipso iure non incurritur in casibus a iure expressis.

e Non infligitur. Cōtra istam cōem sniam vide tex. in l. improbum fecex qui. cau. infa. irrog. in ver. irroganda. vbi intelligit ipso iure. Et dicit spāle ibi, vel dic, q 10 ita intelligit, qa ita est expressum p alia iura, mile qd dī i c. si qs ex clericis, de vit. & hone. cler. Sed o pōdera in q gāt no. in c. 2. 3. eo. & gl. in d. c. si quis ex clericis, quia ꝯ cōem doct. a c. 2. de hær. lib. 6. & tex. in l. 1. C. de secū. nup. & Bal. ibi dicit q verbo futuri tpis, & intelligit ipso iure, & licet gl. in d. c. si qs ex clericis, alle legetur, per doct. dic q nō bene, qa gl. ibi sentit, q ipso iure. q d appaexponitur sita. fiat per sniam: ergo, sit, importat sniam, sed non q dēdera bene, qa ad hoc non ponderatur illa gl. Tertio pondera, quia & doct. sunt somnia, ex eo, qa tex. in c. placuit. dicit honore proprio quo casu est canon latæ sniæ, vt p tex. Bar. & Bal. in l. si qs maior. C. de quia est verbū de sui natura priuatiuum, & vide, q remisi in tex. cacle. non resi. & quæ dixi in c. 11. de iud. ēt importat canonem latæ sniæ. quo ad idē c. placuit non bene Papa hoc intellexit, quia contra eō ex nas, nisi saluando dicas, quod uerbū amittat, est verbū executiuum, mili hī in verbo, spoliare, vt in ca. ex tuæ, de cle. non residen. Ista dovera ad ca. placuit. Pondera bene propter verbum, priuetur, futuru tēte Fel. in c. Rodulphus, col. 16. uer. uerba latæ sententiæ, supra de rescri

f SEB. SAP. Quod quandoque. Circa hoc, vide Ias. in l. cum posteaquam nor. C. de pac. & Lud. Rom. sing. 2. Fran. Cremen. in singu. 7. & Ang. in de litig. in fi. & pulchre per Ias. in l. 2. in 5. no. C. de iure emph. vbi pongularem limitationem post Sal. ad illud, quod uerba futuri temporis tant per sententiam. Et quæ sint verba latæ sententiæ, ponit, & enume

g Priuetur. Adde Cald. consi. 10. de uer. sig.

coram seculari debeat, puniri vnde obst. c. at si clerici, supra de iud. Soluit, & bene, q hoc c. procedit, quādo reus spōte hoc eligit, ibi, Quando inuitus fuit tractus, & ideo sis cautus, vt reus in principio protestetur, q non intendit litigare coram nō suo iudice. Quæro cum gl. in ver. (Si pro eis.) dicit tex. q ēt si pro cleri cis sit lata sententia,) &c. quid si sententia lata sit ꝯ eos? rīdet q h sniā non valet tanquam lata a non suo iudice, sed in odium eorum seruabit h illa sniā. Host. dicit, q siue pro eis, siue ꝯ lata sit sniā, non valet, sed vtroque casu patientur pœnam in tex. contē tam. Et hoc voluit tex. dū dicit, ēr si pro eis, q. d. multo fortius, si ꝯ eos. Dicit tm, q eo casu, quo fertur ꝯ eos, cogunturtm de suo dare, ac si valeret sniā, si pœnam depositionis euitare voluerint. Nam si euincunt, illud perdunt, si volunt euitare pœnam, sequitur q vbi succumbūt, tm dem perdere debent, si locū suū, &c. Vult Host. dicere, q in criminali debent isti deponi, etiam si p eis sit lata sententia. In ciuili vero, si volunt euitare hanc pœnā, debent perdere, quod euincunt: sed si succubuerunt, si aliquid perdant, debent dare tantundem de suo, vt euitent pœnam de positionis. Hoc vltimum mihi non placet, quia siue sentētia sit lata pro eis, siue contra eos, nō tenet, quia a nō suo iudice, & iō sufficit, q in pœnam perdant illam causam, & satis perdūt, licet habuerint sententiam contra se, cum illa non valuerit. Et puto breuiter q ītellectus huius c. sit iste, quod aut reus traxit actorē in criminali causa, & tunc indistincte debet deponi, siue sententia sit lata pro eo, siue contra eum, vt probatur in tex. ex illa im- 24 plicatiua, etiam. † Et puto, q hoc casu remanebit causa in priori esse, quia illa sententia pro eo, vel contra, nihil valuit, nec debet puniri amissione causæ, quia non debet duplici pœna i con i k teri, k arg. c. at si clerici, de iud. qđ ēt sensit hic Cald. Et satis hoc voluit litera, dum hanc pœnam amissionis causæ tantum infligit in causa ciuili. Aut traxit actorem in ciuili, & tunc debet pdere causam, siue euicerit, siue succubuerit. Nam vtroque casu punit, licet sententia prius lata nō tenuerit. Et pro hoc facit l. in criminali, quæ dicit, q reus debet pro condemnato haberi, sed dic, quod idem in effectu videtur voluisse. Host. Soluit enim de suo illam condemnationem, licet ꝯdemnatio nō valuerit. Quæro cum glo. in verbo, perdant, quid fiet de eo, quod perditur in hoc iudicio in pœnam? respondeo, q si reus fuit in culpa, tunc debet perdere rem, quā euicit, s. super qua fuit absolutus, & dabit actori, cui facta est iniuria, si non fuit in culpa. Et si diceres, cum actor prouocauerit ad iudiciū vetitum, qūo potest esse ex tra culpam? respondet, ponendo exemplum, q reus erat ita potens, q nō patiebatur se queniri corā alio iudice, & actor eū me tuebat. vī timore ꝯpulsus quenit eū corā seculari inuitus, & coactus. Vel pone alia exempla, quæ ponunt Bar. & Cyn. in l. in criminali. q reus intētabat ꝯdōnē. l. diffamari. C. de inge. manu. & actor

ADDITIONES.

a Ante lit. contest. Pondera, quia pro certo doct. omnes somniant, & etiam gl. ex eo, quia d. c. placuit, loqnitur per verbum ꝓteriti tēporis, nā vt priuetur honore suo, requiritur, quod petiuerit, sed petere est per lit. contest. vt d. l. amplius. ff. rem ra. hab. ergo, quia petit est priuatus, ergo nō potest priuari.

b Vsque ad sententiam. Adde Rom. consi. 51. & 70. & cum pœna imponatur ipso iure, habet locum pœnitentia. uide Rom. consi. 407.

c Mihi placet. Pondera etiam, quia d. cap. inolita, dicit, aditum patefecit, ut per trahant ad iudicia secularia, & licet nō sit ptractus, tamē punitur, ergo nō probat ille tex. doctrinam gl. nec doct. Tene menti, quod ista ignorantur.

d Ab homine. Pōdera bene, quia ista non sunt benedicta, ex eo, quia d. l. si quis maior, C. de transac. vtitur verbo ꝓteriti temporis, uidelicet, priuatus, sed d. c. placuit, dicit, Priuetur, & sic ista non sunt paria, ergo requirit sentētia. ANT. FRAN. Tu dicas, quod pœna priuationis, etiam ipso iure imposita, requirit sententiam, ita Bal. no. in auth. qui semel, C. quomodo & quando iudex. in 1. col. & in l. Imperator, & ibi per Alex. ff. de iur. fis. Et adde, quod pœna in dubio nunquam intelligitur imposita ipso iure, ut est gl. in c. non solū. de reg. lib. 6. habetur per Bal. in l. si quis. C. de secū. nup. vbi etiam per Alex. & adde etiam, quod licet condemnatio pœnæ non fiat per sententiam, sufficit, si iudex declarat delictum esse commissum, secundum Bar. in l. fin. C. de infam. & habetur per Bal. in l. si quis non dicam rapere, C. de epis. & cler. Et adde, quod pœna priuationis nunquam habet locum, nisi exprimatur a iure, vt in §. igitur, in Auth. de non eligen. secun. nup. & est glo. 16. q. 8. in sum. & not. Bal. in auth. ex testamento, de secun. nup. & habetur etiam per Alex. in l. etiam. in §. licet. ff. fol. mat.

e Duplex practica. Adde, quod supra ponit Rom. consi. supra alle. 369.

f Petatur. Tu dicas, quod optima practica est, quod incontinenti, si vocetur coram iudice vetito, petat illum declarari incidisse in pœnam. iste tex. sing. in l. 1. C. vt lit. pen. vide Bal. ubi singulariter loquitur. Et pondera quod si potest pœnitere vsque ad sententiam, ergo, non potest pœnitere in eadem instantia, nisi cum fuerit lata sententia. And. Barb.

g Est aliud. Tu pondera, quia Papa hic videtur loqui secundum comunem modum loquendi, quia communio appellatur de recepto sacramento, ut communiter uidemus, ergo de ista intelligitur. And. Barb.

h Seruabitur. Vide simile, quod dicit glo. in c. 1. 23. q. 1. quæ dicit, quod interim sententia seruatur, uide ibi omnino. And. Barb.

i Duplici pœna. Tu pondera, quia si succubuit in causa, in qua punitur, cum ibi eligit se conuenīri, certe est male, ideo ut in aliquo puniatur, debet de suo tantumdem dare, ut euitet pœnam depositionis.

k SEB. SAP. Duplici pœna conteri. An, & quando quis possit duplici pœna puniri, traditur in l. senatus, ff. de accu. iate per Bal. & Sal. in l. cūctos populos, C. de sum. Trin. & fide catho. ubi remissiue per Mod.

Universidad de Deusto
Biblioteca

actor cogitur agere contra reum. Vel petij, vt sibi statueret terminus ad agendum. ff. de accusat. l. Titia, cum similib. Et sic tantum reus fuit in culpa, ideo actori adiudicatur illa res, qui fuit iniustatus. Si vero actor fuit in culpa, & non reus, tunc actor debet perdere, quod euincitur, & datur reo. Si vterque fuit in culpa, debet res dari ecclesiæ, cui fuit facta iniuria, & hoc verum secundum gl. si res erat ipsius clerici. Si vero erat ecclesiæ, nō punietur hac pœna, quia delictum personæ, &c. & cum hac gl. cō muniter transeunt Doct. & vide ad hoc quod no. 17. q. 4 c. quisquis. & in Specu. de ꝓpe. iud. adi. §. 1. ver. sed cui. & ver. seq. Et est communis conclusio, quoad fi. gl. Ego puto, ꝙ aut solus prælatus litigabat de reb. eccl. in iudicio vetito: & puniet pœna amissionis loci; quia hæc pœna imponitur etiam in ciuili, nisi velit perdere quod euicerit. Sed si res erat ecclesiæ, non potest illud velle, & sic remanet prima hæc pœna, vt statim dicam in seq. gl. & hoc verum est, nisi velit tantum idem de suo tradere, argu. eorum, quæ not. in d. c. de multa, infra de preben. quod dixi supra post Host. Et idem potest dici in actore trahēte clericum super reb. ecclesiæ coram iudice seculari, vide tamen quod in simili
24 no. 16. q. 6. c. placuit. †Si vero prælatus litigat cum toto Capitulo quia delictum prælati communicatū Capitulo præiudicat ecclesiæ, vt no. in c. 1. de ord. cog. & in reg. delictum, de reg. iu. lib. 6. tunc habebit locum hæc pœna. De hoc tamen, an delictū Capituli, & prælati noceat ecclesiæ, vide, ꝙ dico in can. de dolo & contu. Sed videtur ꝙ indistincte debeat habere locum hæc pœna, licet prælatus litigauerit, quia delictum prælati nocet eccle
a siæ in indicio, vt no gl. in præalleg. reg. delictum, facit tex. in c. cum olim. de censi. Potest dici, ꝙ hæc gl. procedit, quando iudicium nullo modo tenuit, & pœna imponitur in merum odiū delinquentis. Gl. contraria procedit, quando iudicium tenuit, & aliquid sibi commissum est, tunc fauore iudiciorum delictū prælati, ex quo habet administrationem agendi, præiudicat ecclesiæ. Quæro cum glo. in ver. [si locum.]quia litera dicit, ꝙ sin ciuili dēt pdere, qđ euicerit, si locū maluerit obtinere &c. nūqd
b sit in optione [b] ipsius clerici, an perdat causam, an locum? gl. re ipōdet, ꝙ sic, quod limitat, dum modo actor fuerit in culpa. Nā si non fuit in culpa, cum sibi debeat hæc pœna applicari, non potest reus eligere, vt deponatur. Ioan. And. dicit hunc non habere optionem istam, sed credit, ꝙ ista verba sint comminatoriè dicta. q. d. & si contenderet habere, quod euicerit, deponi poterit, & sic dicit intelligere Ioan. vt colligitur ex glo. 88. distin. c. a. in vlt. gl. vbi dicitur, ꝙ dictio, Aut, ponitur comminatiue. alleg.
c c. placuit. 11. q. 1. vbi sunt hæc verba. Ioan. Calde. dicit, c ꝙ si contendit retinere, quod euicit, deb. pt deponi. Hæc est enim noua culpa, quæ meretur pœnam hanc, sed propter hoc non tollitur optio, quam dat ista litera, dum dicit, (Maluerint.) quod verbū dat optionem secundum eius propriā significationem, a qua non est recedendum, nisi aliud appareat de mente legis. l. non aliter. ff. de leg. 3. & infra de deci. c. ad audientiam. Si igitur non vult perdere quod euicit, sequitur ꝙ eligit priuari, vel deponi, & sic fieri debet. Nec tamē secūdum eum sequitur, ꝙ teneat sententia, licet eligat deponi: vnde nihilominus actor, qui nō fuit in culpa, poterit ab isto reo petere id, quod petebat: nec obstabit sibi præ. dicta sententia absolutoria, qūia non tenet ex eo, gaudens a non suo iudice, vt in cap. at si clerici, supra de iud. Nec poterit petere, quod reus sibi condemnetur ex hac causa, quia voluit litigare in foro seculari. Sufficit enim, quod punit pœna de positionis, vt in d. decre. at si clerici. Nec obst. l. in criminali, ga loquitur in laico, cui non datur dicta optio, nec potest dari, cū pœna depositionis non cadat in ipsum. Hæc dicta mihi placēt. Et quod detur electio ipsi reo, tenet etiam hic dom. Anto. licet non alleget hæc dicta Calder. Et limita hanc gl. secundum hęc dicta, vt licet actor non fuerit in culpa, nihilominus hæc electio competit reo, quia de commoditate actoris nulla fit hic mentio, sed tantum de pœna rei, qui satis punitur pœna depositionis. Et pro hoc facit, quia pœna quandoque imponitur alterna-
d tiue, & optio datur reo, d vt l. quicunque. & quod ibi not. Cyn.
25 C. de ser. fug. Quæro cum gl. penul. an saltem tacitè e possit cle
e ricus prorogare iurisdictionem iudicis secularis? & concludit, quod non. fed Ioan. And. in capit. inolita. 11. q. 1. tenet, ꝙ tacite potest. Nam si non potest tacite, tunc sublatum, & nullum esset priuilegium scholarium, de pluribus iudicibus adeūdis, per auth. habita. C. ne fil. pro pat. Barthol. Brixien. in præalle. c. 1. nolita. tenet, (quicquid dicat Ioan.) clericum non posse, progare ēt tacite iurisdictionem laici, per hoc c nec etiam clerici, sine consensu Episcopi, vt in ca. significasti, infra eod. & idem tenet Hostien. Et hoc verius quia si nō potest expresse, fortius, nec tacite quia regulariter plus operatur expressus sensus, quàm tacitus, vt no. Ioan. And. in regula, scienti. de reg. iur lib. 6. in Merc. Sed respectu auth. habita. superius alleg. dicit Goffre. hic, & in summa huius titu. §. dubitari. illam authenti. locum non habere in scholaribus clericis, vel si locum habet in clericis, non tamen in ciuibus, qui habent ibi proprium Episcopum, licet sint scholares, sed in alienigenis, qui ibi proprium Episcopum non habent. Idem Guil. in Spec. de reo, circa prin. Restringit tamen ad magistros clericos, non tamen ad laicos. Host. vero no. in significantibus. de offi. deleg. & in summa, eod. titu. § quibus
27 causis. ver. sed cum illa. vbi latius hunc articulum prosequitur. Tenet etiam in alienis clericis constitutionem locum non habere. Pro opin. Ioan. facit secundum Io. And. ꝙ certum est imperatorem de clericis, vel ecclesijs statuere non posse sine consensu Papæ. †Tamē si per sua statuta, priuilegia dat clericis, vel
26 ecclesijs, dicimus i la statuta tenere, vt no. x. q. 2. c. 1. in prin. ergo illa ꝓstitutio, auth. Habita, cū sit priuilegiū studētiū, dēt clerici competere. Sed alio respū, quo per illam lædit diœcesani iurisdictio, ꝙ Imperator facere non pōt, vt f'm eum, ꝙ verior sit opinio Goff. quam tenet Host. vt simpliciter nō hēat locum in clericis alienigenis. Nam ita fuit prima opi. Goff. quam tenet Host. &
b Cald. dicit posse defendi illam auth. locum habere quo ad alienigenas respectu Doctorum, vel magistrorum clericorū, qui sunt in studio de licentia suorum Episcoporum, arg. eorum, quæ not. in c. cum pastoralis, 2. q. 7. & in c. ex parte, de accus. & sic ecclesia. quod dī de præiudicio diœcesani. opi. Goffred. & Host. sequitur Arch. in d. c. inolita. quia Imperator non potuit, ēt magistros dare iurisdictionem in clericos, quam ipse nō habebat. D. Cardi. videtur tenere, ꝙ habeat locum in alienigenis, respectu magistrorum clericorum, & etiam respectu Rectoris scholarum licet de Rectore nulla fiat mentio in d. authen. habita. Sed hoc fuit, quia tunc temporis non faciebant Rectorem: vnde verisimile est, ꝙ etiam respectu Rectoris hoc priuilegium dedisset, sic assimilatur Rector alijs iudicibus, de quibus in d. auth. Habita Rectorem, vide quod dixi in d. c. si quis contra clericum. supra eod. D. Anto. hic videtur multum variare, & in effectu concludit auth. habere locum in alienegenis, respectu iudicum ecclesiasticorum: dicit tamen pctea, ꝙ etiam in alienigenis habet

ADDITIONES.

a Nocet ecclesiæ. Adde Rom. superius alleg. consi. 369.

ZACH. Adde, quod delictum prælati nocet ecclesiæ in omittendo, secus in committendo, & quatenus ad ecclesiam peruenit, vt per Card. in dicta clemen. 1. §. cæterum. post gl. de priuileg.

ANT. FRAN. An & quando delictum prælati, vel Conuentus, nocet ecclesiæ, vide glo. in cap. 2. de dona. & Innocen. in cap. cum dilectus, de donat. & D. Anto. in cap. 1. de dolo, & contuma. & est bon. glo. in ca. si Episcopus 16. q. 6. & in c. placuit. 11. 1. 16. q. 6. 3. & habetur in 1. iubemus. in §. œconomicos. C. de sacrosanct. eccles. & conclusio est, vt distinguatur, prout iste delictum sit in committendo, vel omittendo. De quo vide quæ plene notatur per Ioan. And. in regu. delictum, de regu. iur. lib. 6. & vide Bal. in 1. nerint. C. vnde vi. & in prælu. feu. in vlt. colum. & vide Dom. Card. in 5. oppo. de restitu. in integ. & in clement. 2. in §. 1. post glos. de hæreti. dicit, quod nocet, si sit commissum in omittendo, & etiam nocet, quod ad ecclesiam peruenit, vt per eundem Do. Card. post gl. in cle. 1. in §. 1. de priuileg.

b In optione. Quando lex vel statutum imponit pœnam alternatiue, cuius sit electio, vide Bar. in l. quicunque. C. de ser. fug. late per Ang. in tractatu
28 in gl. in versi. quas si non sol. intra decem dies, amp. sibi ma. dex. in 2. colū. quid si. &c. Aen. de Falco.

ANT. FRAN. Circa hoc, an, & quando lex imponit pœnam alternatiuę cuius sit electio, vide etiam Bar. in l. 1. in §. expilatores. ff. de effra. & Bal. in c. ctos populos. C. de summa Trinit. in vers. f. 6. opponitur. & no. Bar. in l. publ. iud. & in l. Lucius. ff. de leg. 2. & vide quæ habentur in ca. fraternitatis. 34. distinct. & 74. distinct. in glo. sum. Et adde glo. in l. si minor. in §. ceruus. ff. de mino. quæ dixit, quod reus eliget. Tu uide Innoc. in c. de de offic. deleg. vbi dixit, quod vbi plures sunt pœnæ impositæ pro delicto, iudex potest eligere minorem, & uide Bar. in l. fed si proponas, ff. de iniun. vbi ponit, quando plures pœnæ imponuntur, an vnius electione tolliantur. & adde, quod duplex pœna pro eodem delicto potest imponi vtraque imponatur per vnam legem, uel statutum, sed si per diuer tas uersa, debet una tantum imponi. Et si per vnam legem imponitur duplex pœna, vtraque debet imponi, si alternatiue una tantum imponitur. Si pliciter lex loquitur, tunc debet imponi mitior, ut per Bart. in l. quid in §. pœna grauior, in 1. col. ff. de inte. Et si pœna maior imponatur pro gem sequentem, quam per præcedentem, tunc habet locum utraque. Bar. in l. fin. C. de aquæductu. lib. 11. & uide Alexan. in l. senatus. ff. de ubi plene ponit de pluribus pœnis impositis contra eundem. Et quod res pœnæ pro eodem delicto possint imponi, uide gl. in cap. attendentes. 17. quæstio. 4. & habetur in cap. quisquis. in fin. ead. causa & quæstio. & ad hoc omnino Alex. post Bar. in l. sepulchri. in fi. ff. de sepul. uiol. & Bal. in fin. C. ubi de crim. agi opor. & in l. si plurib. ff. de leg. 3. & in l. si qui rem de publ. iud.

c Ioan. Calder. dicit. Tu pondera, quia Ioan. And. rectius loquitur. Nam ex fitio huius capitu. emanauit in odium illius uolentis conuenīri coram eo, si starētur suæ optioni, sequitur quod lucraretur, quia satis dicitur. Nori, cum quis satisfacit suæ uoluntati, ut l. pe. ff. de condi. ob cau. cum simi. Item ista sententia est nulla, ergo uigore illius sententiæ nihil potest re re, ideo uidetur, quod Papa puniat proteruiam eius, ut si uelit potius pe re suum locum, quam non obtinere, quod perdet locum, & tamen non tinebit, quia uidetur committere nouum delictum, faciendo iltam pœ niam. And. Barb.

d SEP. SAP. Datur reo. Vide Abb. in ca. cætera. in 1. col. uer. fed quæro. & Fel. col. 2. uer. fallit quinto, supra de rescrip. ubi infinita congeruntur in teria alternatiuæ, cuius sit electio & ad hæc uide etiam Abb. in c. cum per gl. in uerbo, per pœnam infra de usu.

e Tacite. Adde Cald. consi. 12. hoc eod. tit.

ZACH. Adde quod no. in apostil. ad istum in c. requisiuit, num. 15. in uer. presius. supra de in integ. restit.

habet locum, inquantū submittit eos inferiori Episcopo, ga saltem detrahitur honori ordinis clericalis, inquantū submittitur inferiori, quod nō potuit facere Imperator, & sic in effectu ni-
27 hil videt inducere respectu clericorum. †Cum de iure communi sortiat forum Epi. loci respectu delicti, vel ↄctus, in c. postulasti, infra eo. Sed hæc ratio d. Ant. mihi non placet, arg. in c. signi
a ficasti, a infra eod. vbi non requiritur, ꝙ iudex, cuius iurisdō ꝓrogatur per clericos, sit æqualis Episcopo, sed sufficit, quod sit ecclesiasticus. Vnde si habuit licentiā a suo episcopo accedendi ad suum studium, videtur, quod omnia sint sibi commissa, si ne quibus in studio esse non potest, argumen. in ca. prudentiā. §. sexta. & c. præterea. de offic. delega. Et primo videtur disputatiue posse sustineri, quod in clericis alieniginis illa, authent. habeat locum, quo ad causas ciuiles, vt aperte probatur in simili,
b in causa feudali, b in ca. verum, supra eo. Nam lex induxit illam speciem iurisdictionis contra iurisdictionem generaliter tributam ordinariis, vt in lib. feud. in titu. de prohib. feud. aliena. in c. Imperialem. in fin. & tamen vendicat sibi locum in clericis, nō obstante iurisdictione ordinaria Episcoporum. Quod patet ex eo, quoniam c. verum, non venit dispositiue, sed declaratiue, & ad consultationem, ergo non fuit inductum ius nouum, vt no. glo. in cap. consultationi, de tempo. ordin. Et sic propter legem ciuilem tantum a Papa non reprobatam, conuenitur clericus feudatarius coram iudice seculari, scilicet domino feudi, facit cap. solitæ, de maioritа. & obedien. Si ergo lex tribuens certam speciem iurisdictionis præiudicat Episcopo in ciuilibus, etiam si iurisdictio illa non sit introducta in fauorem clericorum, ergo multo fortius debet præiudicare in casu illius authen. vbi iurisdictio tribuitur in fauorem clericorum, & respectu professionis licitæ. Item in alienigenis, nullum præiudicium fit Episcopo proprio, & in eis cessat ratio huius glo. quia sic omnes subditi derelinquerent iudicium Episcopi. Sed postea per diligentem indaginem, visum est mihi in hac materia sic fore distinguendum, quod aut vniuersitas scholariū est ecclesiastica, aut secularis. Et dicitur ecclesiastica, si maior pars scholarium sit clericorum, & idē si tot sunt clerici, quot sunt laici, quia maius dignū trahit ad se minus dignum, de consecrat. eccles. vel alta. c. quod
c in dubijs. & l. quod maior ff. ad munic. Ita not. Barto. in l. hn. ff. de coll. ill. Si ergo c est ecclesiastica modo prædicto: tunc aut quæritur, nunquid Rector habeat iurisdictionem in clericos scholares vigore l. fina. C. de iurisdictio. omn. iudic. & dico quod sic, vt habet vnusquisque Rector in illos de collegio, vt ibi no. per Innoc. in cap. cum ab ecclesiarum, de offic. ordin. & dico, quod tamen per hoc excludit iurisdictio ordinarij, vt ibi. Aut est vniuersi as secularis, & dico quod non. idem, si est ecclesiastica, sed in d. c. cum ab ecclesiarū, vbi dicit, quod oportet quod vniuersitas, quæ elegit, sit clericorum, aut religiosorum, & electus sit clericus, vel religiosus, quia aliter nec vniuersitas dare, nec electus iurisdictionem spiritualem recipere possent, argumen. ca.
2. de ind. quod est notandum. †Cui autem incumbat onus probandi, si contra electum in Rectorem excipereturque nō esfi. & per glos. 2. quæstio. 5. in summa. per Feder. consil. 102. facit tex. in c. si iudex laicus, de senten. excommun. lib 6. Aut quæritur, nunquid Rector habeat iurisdictionem, vel habere possit in scholares clericos ex dispositione authen. habita, cum videatur rector hodie subrogatus loco præsidis, & idem potest queri de Doctore, & tunc dico, quod aut est secularis, & non potest, quia Imperator non potuit, nec intendebat dare iurisdictionē seculari in clericos, argumen. in Authen. vt cler. apud prop. Epi
feo. & in authen. statuimus. C. de episco. & cler. & de constitut. cap. ecclesia sanctæ Mariæ & 96. distinct. cap. bene quidem. Nec obst. quod supra dixi de domino feudi, quia Papa illam iurisdictionem tacite approbauit. Item quia dominus feudi videtur quod in se retinet, & vide quod dixi in cap. cæterum, supra tit. prox. Secus autem in hoc casu cum tales non indicarent super re sua, nec Papa videtur aliqno modo approbasse: immo cōtrarium videtur probari in cap. vno, de cler. coniug. lib. 6. & in ca.
2. supra eod. vbi patet, quod de nullo crimine potest iudex secularis qualitercunque in persona clerici cognoscere. & authent.
d habita, dat iurisdictionem etiam in criminali, d vt ibi no. Et pro hoc optime facit iste tex. vbi patet, quod etiam voluntarie non possint clerici paciſci, vt litigēt in foro seculari. Aut isti Rector & Magister sunt alias clerici, & tūc etiam dico, quod iurisdictio ordinariam non habent in clericos scholares, quia nō potest, nec intendebat Imperator dare iurisdictionem ordinariā
29 alicui respectu clericorum, in præiudicium Episcopalis iurisdō nis. †Et maxime cum agitur criminaliter, cum de crimine cleri ci solus episcopus cognoscat. 11. quæst. 1. c. de persona. & quod no. in c. quanto, & c. cum ab ecclesiarum, de offi. ord. & per lo. de Ligna. in clemen. ne in agro, de statu reg. Sed bene potest

clerici prorogare iurisdictionem Rectoris, & sic cōsentire in cū virtute prorogationis. si aliter in studio esse nō possunt, vt quia statutum dicit, ꝙ quilibet scholaris teneatur respōdere sub suo Rectore, vel Doctore. Nam habita licētia veniendi ad studium videntur omnia cōcessa, sine quibus in studijs esse nō possunt, vt supra dixi: & hoc dico in ciuilibus. Hoc etiam limito intelligendo, quod Rector sit clericus, quia alias non potest fieri prorogatio etiam de expresso consensu sui Episcopi, vt in c. significasti, infra eo. & idem videtur dicēdum, quod non possit, si est
30 clericus, sed vniuersitas est secularis. †Quia cum tunc non hēat iurisdōnē ſpūalē seu ecclesiasticam, vt supra dixi post Inno. nō potest fieri prorogatio, cum nō possit fieri de certa specie iurisdictionis ad aliam speciem omnino separatam, quia hęc est noua iurisdictionis collatio, & non prorogatio. Facit quod supra dixi in c. at si clerici, de iud. Secus dico, si statutum ad hoc præci se non arctat, vt hic. Secus vbi optio datur scholari, tunc enim debet clericus ciuis vel forensis respōdere sub Episcopo, cuius forum sortitur ratione delicti, contractus, vel rei, nec licentia se extendit ad hunc casum, ex quo non necessitat, argumen. in l. sed Iulianus. §. quod dicitur. ff. ad Macedonia. Sed vbi collegiū scholarium est ecclesiasticum, & Rector est clericus, tunc, vt supra dixi, videtur ex quadam æquitate, quod habeat iurisdictionem in ciuilibus tantum, ex dispositione, & æquitate. l. fin. C. de iurisdict. om. iudic. Ex quo enim faciunt collegium licitum, & approbatum, vt sentit aperte Bar. in præalle. l. fi. ff. de colleg. illi. & in l. fi C. de iurisdict. omnium iudic. æquum est, vt Rector clericus habeat iurisdictionem in ciuilibus, maxime cum per hoc non præiudicetur Episcopo, quia dico, si conueniretur coram Episcopo, non posset declinare eius forum. Sicut in simili dicitur in præallegat. l. fina. in istis alijs collegijs inferioribus, & sicut non præiudicatur Episcopo, respectu aliorum collegiorum ecclesiasticorum, quorum clerici possunt in ciuilibus conuenīri coram eorum præposito, sic nec possunt declinare iurisdictionem Episcopi. si coram eo conuenirentur, vt no. Inno. in præal. c. cum ab ecclesiarum. Et ad prædicta optime faciunt no. per Inno. in c. dilecta. de excess. præla. vbi indistincte loquit de istis collegijs, nec distinguit inter clericos, & laicos, immo potius videtur idem sentire in clericis, applicando suam gl. ad illum tex. & clarius hoc sentit in præallega. c. cum ab ecclesiarum. Ad idem adduco tex. opti. & iudicio meo, singularem, in materia, in c. ex literis, de constitu. intelligendo, ꝙ vniuersitas magistrorū erat ecclesiastica, quia alias Papa non se impediuisset, vbi vniuersitas exercet iurisdictionem in ciuilibus in illos de collegio. Idē ergo in Rectore eorum, arg. illius l. fi. Ad idem c. quia in causis, de procur. vbi Papa aperte approbat collegium scholarium Parisi. quod est ecclesiasticum, & hæc omnia, procedunt ēt in ciuilibus eadem ratione. Vide quod circa hanc materiam plenius dixi in quadam disputatione, quam nuper feci, quę incipit, Gādulphus. Vbi inter cætera dico, ꝙ de ætate posset defendi cle
c ricum Rectorem habere iurisdictionem in scholares clericos, e in concernentibus scholasticam professionem, seu in negotijs ortis occasione ꝓfessionis scholasticæ: licet in vniuersitate plures sint laici, q̄ clerici, & hoc ideo, qa iura indistincte approbāt hanc mixturam in istis collegijs personalibus, vt probatur in c. quia in causis. de proc. in prœ lib. 6. & in cle. vbi Papa appellat vniuersitatem, scribendo vniuersis scholaribus Bon. & Parisijs commorantibus, ergo talia collegia consequuntur iura vniuersitatis, ex quo subiectum est habile, & optime facit l. fi. C. de iur. om. iud. vbi miles existens in collegio, nō potest declinare iurisdictionem Rectoris prætextu militiæ. Dico etiā in illa disputatione, ꝙ Rector scholarium nō habet iurisdictionem prætextu auth. habita. præalle. quia cum illud sit mere priuilegiatum, nō dēt extendi ad non cōprehensa, arg. in c. lane. &c. porro. de priu. Sentit Bal. in d. auth. habita. licet D. Car. aliud senserit hic, cuius dictum tuit hic simpliciter secutus, sed vide latius in d. dispu. & hæc omnia no. qa alibi non sunt ita funditus discussa. Gl. vlt. ꝓsequitur

ADDITIONES.

a Capit. significasti. Sed pondera, quia ibi loquitur in prorogatione permissa, quæ fit a clerico iudici ecclesiastico de consensu sui Episcopi, sed d. Innoc. loquitur de prorogatione, quam non facit clericus, sed Imperator. Item illa non est prorogatio, quia non habet, similem iurisdictionem laicus iudex. And. Barb.

b Causa feudali. Tu pondera, quia alibi tenui contrarium, quod in causa feudi non possit clericus conuenīri coram laico.

c SEB. SAP. Si ergo. Hoc etiam voluit Bart. ibi. D. Barth. Socin. in l. cum senatus. ff. de reb. dub. Imo. in c. ex literis, de consti. Iaſ. in Limpertum, col. 3. ver. 5. facit. ff. de iurisd. om. iud.

d SEB. SAP. In criminali. Vide Iaſ. in l. fi. 10. col. in fi. ff. de const. princ. Fel. in c. cum ordinem. in 5. col. ver. per illum tex. supra de rescrip.

e ZACH. In scholares clericos. Adde pro dicto istius Bal. in addit. ad Specu. in tit. de reo. §. scholaris. & ibi Spec. versi. quid si scholaris, quod ett verum, in eo, qui studet in alia ciuitate, secundum eos ibi. Idem si studet in studijs approbatis, vt not. idem Bal & Doct. in auth. habita, per istum. C. ne fil. pro pat. Item si sit in loco studij, ut plene per Iac. Rebuf. post Bar. in l. fi. in fi. C. de agen. in re. lib. 12.

Universidad de Deusto
Biblioteca

sequitur quædam generalia. Et de materia dic, vt no. in c. debitores, & in c. cũ cõtingat, de iureiur. & in reg. accessoriũ, de reg. iur. lib. 6. Extra gl. opp. primo de l. si quis in conscribendo, C. de pact. vbi videt iacerdos renunciare posse priuilegio fori. Solut. multiplex est, vt ibi etiam no. per Bart. & primo, quia ibi loquitur de quodam sacerdotio temporali, & erat quædam dignitas in loco, sicut diximus de prioribus Florentinis, qui sunt domini ciuitatis. Vel secũdo, q̃ illa lex est correcta per iura hic ī text. alleg. Nec hoc dicere est absurdum, vt not. ibi Bart. Vel tertio, si clericis esset priuilegium cõcessum, vt possent eligere vnum ex suis pluribus iudicibus, tũc possent renunciare huic electioni,
31 sicut in si. dicitur in c. dilectus, infra eod. titu. † Quæro, an valeat processus habitus per secularem iudicem contra clericum citatum, qui non comparuit a ad allegandum priuilegium suum? De hoc vide per Ioan. Andr. qui dicit quod non, sed de hac q. vide quod no. in Specu. de cita. §. 1. & per glo. 23. q. 8. cap. conuenior. & 3. quæstio. 2. c. si Episcopus, & infra de accusatio. cap. veniens. & per Archidiac. 15. quæstio. 4. c. placita, & plene per Ioã. And. in reg. Iscienti, de reg. iur. lib. 6. in Mercu. ad fi. q. vbi concludit, clericum non teneri ad comparẽdum, b & quod contra cũ nõ comparentem non valet processus, nec in principali, nec in pœnam contumaciæ. Et assignat causam notabilem, quia citãs nullo modo potest esse iudex, hoc est, nec in principali, nec in incidenti, ergo non arctatur citatus comparere: ad hoc de sententia excommu. c. si iudex laicus. lib. 6. Host. autem in summa huius titu. §. 1. ver. item ratione priuilegij, concludit, quod si causa feudalis allegatur, vel similis, per quam submittitur iurisdictioni citantis, clericus tenetur comparere, allegaturus priuilegiũ suum, secus si nulla causa talis allegetur. D. Ant sequitur dictũ Ioan. And. indistincte: licet enim propter dubium allegatæ causæ possit cognoscere, an sua sit iurisdictio, per hoc tamẽ nõ submittitur iudici seculari, quo ad principalem causam, nec etiam
32 quo ad actum mulctandi. † Et hoc, quia cõtumacia est delictũ, c & pœna eius est pœna delicti, vt no. in l. omne delictum. § contumacia ff. de re mili. ergo non potest secularis illam infligere,
33 vt no. in cap. vno, de cler. coniug. lib. 6. vt supra dixi. † Et per hoc d not. bonam limitationem ad l. si quis ex aliena. d ff. de iud. & ad l. 2. ff. si quis in ius voc. vt in dubio iudex possit cognoscere, & ẽt mulctare contumacẽ, quando potest esse iudex, licet in veritate nõ sit. Secus autem vbi non est iudex, nec esse potest. Nam tunc etiam si pronunciaret se iudicem, talis sententia non faceret eum iudicem, quia nihil potest contra impossibile, vt l. si. ff. quæ sen. sine app. rescin. & quod legi. & not. in c. si sententia, de
34 sent. excommu. li. 6. † Vltimo scias, q̃ Ioan. de Lig. formauit hic vnam quæstionem satis quotidianam, ac vtilem, & maximè in Tuscia, vbi sunt talia statuta. Cauetur statuto, quod declinatio iurisdictione potestatis, incidatur in certam pœnam: quomodo ꝑ
35 soluetur clerico citato coram potestate, vt declinando iurisdictionẽ nõ incidat in pœnam statuti? & refert Bu. tenere in auth. statuimus. C. de epis. & cler. quod non debet declinare, sed debet dicere, Non possum coram vobis respondere, quia habeo decr. si diligenti, de foro competen. inhibentem, & punientem clericum litigantem in iudicio seculari, alias libenter respondere.
36 Ipse vero Ioan. de Lign. dicit, q̃ tale statutum non valet, e respectu clerici, & est planũ: quando exprimit clericum. Si vero non exprimit, sed loquitur generaliter, non refertur ad clericos, arg. in c. 1. de iureiur. lib. 6. & quod legi. & not. in c. si de immu. eccl. lib. 6. Nec forte illa cautela But. prodesset, cum effectualiter declinet, & non refert, vtrum fiat aliquid verbo, vel facto, de app. c. ex parte. 2. & l. de quibus. ff. de leg. Idem etiam dicit, q̃ nemo
37 dubitat tale statutum non valere, respectu clericorum, nec etiã f clericos includi, vt no. Bar. in l. si quis sub conditione. ff. de con di. insti. Sed quia de facto mandat tales pœnas executioni, ideo vt euitetur grauamen facti, vtile est seruare cõsilium, quod ponit Barto. in l. pen. §. ad crimen. ff. de publi. iud. videlicet, vt ipse clericus citatus non declinet, sed pro suo interesse compareat coram superiore, cum reuocans, ratione sui interesse, argumẽ. in si. c. iudex laicus, de senten. excommu. lib. 6. Sicut dicimus in seruo. l. seruus. ff. de publ. iud. & in domino feudi, respectu vasalli, supra eod. c. ex transmissa, & hoc no. Abbas.

ADDITIONES.

a Comparuit. Adde Cald. consi. proxime alleg. 12.

b SEB. SAP. Ad comparendum. Vide Bal. in l. generaliter, col. 1. in fi. C. de epis. & cleri. & Abb. in cap. cum ordinem, supra de rescrip. ubi Fel, late tangit, & quando quis teneatur comparere ad allegandum priuilegium. & vide Bar. in l. 3. in princ. ff. de iud. ubi dicit, quod quando citatur clericus, & in citatione nulla fit mentio de clericatu, tenetur comparere: vide etiam Alex. in 3. de ærate. in 4. col. ff. ad Treb.

c Delictum. Idem firmat Dom. Corn. in consi. 79. incip. licet, in 2. col. uer. quia contumacia, in 4. uol. Aen. Falco.

d L. si quis ex aliena. Tu vide glo. in c. accusatus, de hæret. lib. 6. ubi dicit, quod d. l. si quis ex aliena, habet locum in ordinario, sed laicus non est ordinarius clerici, ergo. vide quæ plene dixi in c. cæterum, supra de iudic. & vide glos. in c. 1. de inuesti. in mar. fac. And. Barb.

e Non valet. Adde videndum Ange. consi. 47.

f Clericos. Vide Dom. Alexand. in consil. quinquagesimo quarto. incipien. quæ

1 ritur, in 3. col. uer. accedat, in 5. uol. Aen. de Falconib.

ZACH. Adde Old. consi. 83. incip. an episcopus. istum in cap. solitæ, fine maior. & obed. & Rot. decis. 840. incip. utrum valeat consuetudo Anagna. in antiqui. & Thom. Ferra. in suo tract. cautelarum, cau. 28. incipit. sum reperitur. in princ.

SVMMARIVM.

1 *Clerici sunt conueniendi coram suo ordinario, non coram illis, quibus ipsi iuuant, nisi aliud priuilegium sit in contrarium.*
2 *Ciuitas non venit appellatione diœcesis in materia odiosa, aliàs secus.*
3 *Dominus non habet iurisdictionem in illos, qui sibi seruiunt. 10.*
4 *Capitulum nullam habet iurisdictionem in clericos, etiam sibi seruientes, præscripserit. 12.*
5 *Consuetudo dat iurisdictionem etiam priuato & qualem iurisdictionem tribuat nu. 9.*
6 *Maxime, ista dictio denotat idem in casu contrario.*
Delinquens extra diœcesim, a quo iudice debeat puniri, & quæ statuta ꝓtur in puniendo ipsum 8.
7 *Cõuenire quis potest in foro domicilij, de contractu, & de delicto alibi.*
8 *Decisiones causarum sunt secundum statuta loci, vbi fuit contractum.*
9
10 *Merum, & mixtum Imperium, an possit præscribi, maxime per ipsum Episcopo, cum territorio? 18.*
11 *Incorporalia non præscribuntur, non data patientia illius, de cuius præcio agitur.*
Papa, an præscribat imperium, eo vacante?
12 *Præscriptio non currit contra ecclesiam.*
13 *Præscriptio currit contra ecclesiam, in iuribus sibi competentibus in castro, vel loco.*
14 *Præscriptio in quibus currat contra Principem.*
15 *Potestas legitimandi, vel tabelliones creandi, an possit præscribi?*
16 *Excommunicandi potestas, an, & a quibus possit præscribi.*
Potestas audiendi confessiones, & ea quæ sunt curæ, non potest præscribi.
17 *Excommunicatio est meri imperij.*
18 *Iurisdictio, quam quis habet solo habitu, operatur effectus de quibus in*
19
20 *Pater, dominus, & maritus, quam iurisdictionem habent in filium, seruum & vxorem.*
21 *Prælati inferiores, an præscribantur Episcopo eiusdem loci in cognoscendis causis subditorum & quam iurisdictionem habeant? 28. 29.*
Abbas præfertur Episcopo, in spectantibus ad regulam.
22 *Homicidium computatur inter grauiora, & horribilia peccata, & furtum, & rapina.*
23 *Monachus non potest iurare, sine licentia Abbatis.*
Iuramentum operatur, vt quis conueniatur coram iudice ecclesiastico.
24 *Monachus qui est in studio, potest monasterium obligare vsque ad quemdam summam.*
25 *Abbas si est negligens, facit vt cognoscat Episcopus causas inter monachos.*
26 *Abbas quam formam obseruabit inquirendo, contra monachos.*
27 *Simpliciter, & de plano. &c. quando causa committitur, isto modo ꝓcedendo appellatio, & omnis ordo iudiciarius.*
29 *Dispensationes non sunt auferendæ etiam diabolo, si litigaret.*
30 *Excommunicatio non potest fieri per simplicem sacerdotem, nisi habeat quam iurisdictionem.*
31 *Excommunicatio est maior pœna, quæ possit reperiri in ecclesia Dei.*
32 *Prælati inferiores habentes iurisdictionem in personas collegiatorum beant potestatem deliuendi quem a beneficio suo?*
33 *Prælati inferiores, quo loco debeant locare sedes suas, cum in figura cognoscunt.*

CAP. XIII.

1 GVm contingat. Clerici † super excessibus coram Episcopo loci conueniri debent, non coram his, quibus seruiunt, nisi consuetudo, vel priuilegium aliud inducat. a & sunt
a partes, consultatio, & responsio. Secũda ibi, (super quo,) Circa quam literam. Aliqui clerici deputati sunt seruitio capituli Beluacen. Alii seruitio aliorum clericorum Beluacen. Clerici isti sic ad seruitium deputati committunt excessus aliquos, quæ fuit Episcopus Beluacẽsis, vtrum clerici isti, cum imputantur super excessibus suis, conueniendi sint coram ipso, vel potius coram his, quibus seruiunt, cum illi quibus seruiunt, huiusmodi iurisdictionem vendicare contendant, quamuis eos nõ possint excõicare, vel alias coercere. Ad hoc rndet Papa, q̃ corã Epo Beluacensi, vel corã ordinario conueniendi sunt, maxime super his, q̃ in foro ecclesi commisisse dñr, nisi forte ille, qb. delinquentes declinant, ex indulgentia spãli, vel ꝓsuetudine, vendicet sibi hmõi iurisdictionem.

ADDITIO.

a Aliud inducat. Põdera istum tex. quia probat, quod si inferiori tributa cies iurisdictionis, non uidetur abstracta ab ordinario uniuersali. clerici habebant iurisdictionem in seruitores ex consuetudine, & hic, quod non impedit se Episcopus, quod est contra c. ad hoc, de hæret. 6. Pondera si dici possit, quod consuetudo dabat eis iurisdictionem eos recurreretur pro iustitia, & non ad Episcopum, & est optima Vel dic, quod hoc non dicit iste tex. sed dicit duntaxat, quod debet ad capitulum, si consuetudo dat ei iurisdictionem, & concordat cum iurefragabili. §. excessus, de offic. ord.

a ctionem. No. 1. a clericos posse deputari seruitijs, & obsequijs maiorum prælatorum, quod notatur pro limitatione cap. 2. ne cler. vel mona. Sic etiam possunt respectu diuinorum officiorum, vide tex. cum bo. glo. 21. q. 2. cap. præcipimus, & quod not.
2 Innocen. in c. pe. infra ne præla. vic. suas. † No. 2. ꝙ appellatione
b diœc. venit ciuitas. b Et hoc in materia non odiosa, ad hoc c. 1.
3 de offi. ord. & leg. & no. in c. vno, de rerum permut. lib. 6. † No. 3 ꝙ sola ratione seruitij, non competit iurisdictio domino in seruientem, etiam si dominus habeat aliquam prærogatiuam,
4 vt hic. † Quartò no. capitulum ecclesiæ cathedralis non habere iurisdictionem supra clericos, etiam subditos, ratione seruitij, nec etiam in singulares canonicos, nisi aliud habeat consuetudo. de offi ord. c. irrefragabili. §. excessus. No. ꝙ Episcopus solus est ordinarius in tota diœcesi, respectu delictorum ibidem
5 commissorũ, alijs prælatis inferioribus exclusis. Ad hoc c. 1. de offi. ord. & c. cum Episcopus. cod. tit. lib. 6. 11. q. 1. c. de persona. Quod limita iuxta no. in c. cum ecclesiarum, & c. quãto, de off. ordi, vt no. Pau. in clemen. ne in agro. §. cæterum, de statu regu-
6 la. † No. duo tribuentia iurisdictionem etiam priuato, videlicet priuilegium, & consuetudo. c Et quod dixi de priuato, respectu consuetudinis, alibi non ita bene hoc probatur, secundum Io. And. † Venio ad glo. & opp. cum gl. in eo, quod iste tex. presupponit clericum delinquẽtem extra diœce. posse puniri per suũ Episcopum, vt denotat dictio, maxime, posita in tex. Nam illa dictio, maxime, ex suo proprio significato denotat idem in casu cõtrario, vt no. in c. cum olim, de test. & in c. auditis, de elec. Et sic obstant iura dicentia quem debere puniri, vbi deliquit. 6. q. 3. c. placuit, de appel. c. 1. Sol. dupliciter. Primò, ꝙ dictio, maxime, stat pro tantum, & sic impropriè, & ista sol non est bona; quia destruit literam, & à proprio sensu verborum non est recedendum, si aliter non constat de mente, infra de verb. significa. c. fi. & l. non aliter. ff. de leg 3. Secundò soluit, ꝙ si agitur de pœna excõmunicationis, vel de maleficio ciuiliter, iurisdictio competit iudici delicti. Sed si agatur ad pœnam depositionis, cognoscet tantum proprius diœcesanus, & procedat hoc c. ga
7 ab alio Episcopo non potest deponi; licet in sua diœce. delinquat & hanc sol. tenet Ioan. Phil. Vinc & Goffr. Sed contrariũ tenet Hostien. per decre. infra proxi Et hanc opi Host. sequuntur hic doct. moderni, & satis videtur probari per c. infra prox. vt ibi dicam. Et concludo hanc materiam latius vltra alios, ꝙ aut quæritur, nunquid iudex delicti possit deponere delinquẽtem in sua diœcesi? & dico ꝙ sic, si ibi reperitur, per c. infra pro
c xi. Et iura dant iurisdictionem in personam, ratione delicti indi
8 stincte. 3. q. 6. in c. 1. & infra eo. c. fi. Si autem ibi non inuenitur, non habet iurisdictionem in personam, ratione delicti indi
d lis, de re iudic. & dicam in c. fi. infra eod. An autem habeat lo-
9 cum tunc remissio, gl. hic remittit, sed tu vide glos. no. in d. clemen. pastoralis. Aut quæritur nunquid proprius Episcopus possit punire subditum d pro delicto commisso extra suam diœc. hic videt tex. ꝙ sic, non impropriãdo literã Et licet Ioan. And. hic semper trãseat, tñ aperte dicit in c. vt animarũ, de ꝓbit. lib. 6.
e cesis põt rõne fori queniri corã iudice suo. e Et idem tenuit Io. de Lig. in prælleg. clemen. pastoralis. vbi quærit, nunquid puniet eum secundum statuta loci delicti, an secundum statuta sua, & vide de hoc ibi latius. Nec ob. prędictum c. vt animarũ, vbi dicitur ꝙ delinquens extra suam diœcesim non ligatur statuto sui Episcopi, quia loquitur, quando pœna imponitur ipso iure, nõ tamen ligat, quia sic ligaret extra suam diœc. Secus si vult eum punire in diœcese sua, secundum ius commune, vel secundum statuta sua, non imponentia pœnam ipso facto, tunc enim potest, & pro hoc est tex. in l. 1. 2. & 3. & in authen. qua in prouincia. C. vbi de crimi. agi opor. Item dicendo contrarium, iste fo-
10 rus non est forum domicilij quodammodo superflueret, cum sortia-
7 tur quis forum ratione contractus rei, vel delicti, vt infra eod. c. dilecti, sic ergo iste forus domicilij est generalior aliis. † Quia in eo potest suoditus conueniri de contractu alibi gesto, vt infra cod. c. dilecti, & de re alibi sita, vt no. in l. fi. C. vbi in rem act. And. in addit. Spec. post Odo. in tit. de comp. iud. adi. §. 1. ver. 3. ratione criminis, & ver. quid si cõuenitur, videtur hoc dictum multum restringere, vt procedat quando proceditur via accusationis: secus dicit vbi proceditur per viam inquisitionis, quia tunc iudex agit ad vindictam, & sua non interest, ex quo delinquit extra suum territorium. Nam in loco domicilij potest conueniri non ex eo, quia ibi deliquit, sed quia ibi sortitur forum, & sic debet audire accusantem, & ex hoc capite potest cum punire, si delictum probetur. Sed inquisitio delicti principaliter concernit delictum, quod non contingit iudicem, si est extra suum territorium commissum, & loca canonica, quæ latè permittunt inquisitionem, dicunt, ꝙ procedunt in suo foro. Et sic videtur sentire per hoc, hanc limitationem procedere tantum secundum iura ciuilia, sed secundum iura canonica potest iudex procedere tam per viam accusationis, quam inquisitionis.
Quinimmo placet D. Ant. infra in c. fi. ꝙ etiam de iure ciui. potest procedi per viam inquisitionis in casibus, in quibus potest de iure ciui. per viam accusationis procedi. Nam causa, quare in loco domicilij potest accusari, licet alibi deliquerit, est, quia vbicunque delinquat, subditus est iudici domicilij, & hæc causa locum habet, siue procedatur per viam accusationis, siue inquisitionis. Item sicut interest iudicis delicti purgare prouinciã malis hominibus. l. congruit. ff. de offi præsid. ita interest iudicis domicilij, castigare subditos, & prouinciam suam purgare talibus hominibus, licet alibi deliquerint, vt in d. l. congruit, facit l. præses. ff. eod. Et hoc dictum satis placet, & reperio expressè tenere Bar. post Cy. in l. cunctos populos. C. de summa Trin. vbi dicit, ꝙ etiam ex statuto municipali potest procedi per viã
f inquisitionis contra subditum delinquentem extra territo-
11 rium, f & idem no. in l. relegatorum. §. interdicere ff. de inter. & releg. & ibi est tex. in ver. si quis eam. & in l. i. iuncta glos. C. vbi
g de crimi. agi opor. † Sed dubium est, nunquid puniet eum secũ-
12 dum statuta sua, an secundum statuta loci delicti? Cy. tenuit, ꝙ potest secundum legem suam, quando adijcit qualitatem ad delictum iam inductum per legem. Bart. ibi contra, ꝙ tantum secundum ius commune, vel statutum loci delicti, quia in decidendo debet inspici locus contractus, seu delicti, vt c. vt animarum. de constitu. lib. 6. vide Ioan. de Lig. in d. clemen. pastoralis. Secundò gl. facit duo: primò colligit, ꝙ consuetudo dat iurisdictionem, secundò opp. contra hoc, & contra tex. in eo, ꝙ
13 innuit dominum posse habere iurisdictionem in causa subditorum, nam qui præest iurisdictioni non potest sibi vel suis ius dicere, vt l. qui iurisdictioni. ff. de iurisdict. omn. iudic. non ergo potest acquirere ex consuetudine talem iurisdictionem. Solu. quod dominus bene potest habere ordinariam super familiam suam, sicut magister super discipulos suos, & c. sed si suspectus fuerit, poterit sibi dari adiunctus, vel possunt eligi arbitri. Tria sunt hic examinanda principaliter. Primò, quam iurisdictionem possunt isti ex consuetudine acquirere. Secundò, an dominus, vel pater, vel consimiles personæ possint habere iurisdictionem in illos de sua familia. Tertiò, quam iurisdictionem, seu potestatem habeant isti inferiores prælati, & conse-
9 quenter, vbi possunt eam exercere. Venio ꝙad primum, videlicet, quam iurisdictionem tribuat cõsuetudo. Et primò scias, ꝙ simpli-

ADDITIONES.

a No. 1. Et pondera tex. quia probat, quòd appellatione consuetudinis, venit consuetudo præscripta. Et ad hoc adduco istum tex. coniuncto d. Balán l. 1. C. de eman. lib. vbi dicit, quòd consuetudo dat iurisdictionem contentiosam, quando est præscripta, ergo sequitur, quòd est præscripta talis consuetudo. And. Barb.

ANT. FRAN. Vtrum appellatione cõsuetudinis, intelligatur de præscripta, vide tex. & doct. in c. cumana. de elect. & quę plene habentur in c. fi. de consuetu. supra. & in c. fi. de consue. lib. 6. vbi per gl. & per Feder. de Sen. in cõs. suo 86. Et quid si post præscriptam consuetudinem, semel, aut bis contrauenitur, dicatur illa consuetudo interrupta? Vide Cyn. in l. 1. C. quę sit longa consuet. tenentem quòd sic, argum. in l. si vnus, in §. pactus, ff. de pact. & habetur in c. fi. de consue. idem voluit Archid. in c. frustra, in fi. 8. distin. & per Inno. in c. accedentibus. de priuileg. & adde, quod ad hoc, vt inducatur consuetudo, requiritur quod actus fiat animo consuetudinem inducendi, vt per Archid. in d. c. frustra. & in c. consuetudo. 1. distin. & in l. de quibus. ff. de legi. & in c. fi. de consuetu. præallegatis.

Quomodo autem probetur, an constare possit de tali animo? dicas quod ex frequentatione actuum cum cursu temporis 10. annorum, præsumitur animus, vt in l. si mulier. C. ad Vellcianum. & in l. 3. ff. de repu. & ꝗvide quæ habentur in rubr. supra, de consuetu. & in c. bonæ. de postula. præla. & in c. cõquerente. de offi. ordi. & in c. 2. de capel. mona. Ad hoc autem vt dicatur consuetudo auth. siue antiquata, dicas, quod si agitur de consuetudine inducenda præter ius, sufficit cursus decem annorum. Ita intelligitur glo. in d. l. de quibus. Si vero agatur de consuetudine iuri contraria; requiritur tãtum tempus, cuius initij in contrarij memoria non existat. Dictum est notabile Archidia. in c. generali. de elect. lib. 6. Et illud quod est dictum, quod in consuetudine præter legem sufficit tempus decem annorum, dicas quod hoc etiam voluit glo. in c. fi. de consuetud. lib. 6. quod intellige verum, nisi esset præter legem, quæ derogaret iuri partieularis ecclesiæ, quia tunc nõ validatur, nisi per lapsum quadraginta annorum, secundum quod no. voluit Innocen. c. cum dilectus, ad fi. de consuet. Et multa circa materiam consuetudinis vide plene in præallega. c. fi. vbi per moder. & nouì. & in d. l. de quibus. & in l. 2. C. quæ sit longa consuet.

b SEB. SAP. Venit ciuitas. De hoc vide latissime per Felin. in capitu. Rodulphus, col. 5. verfic. tertia conclusio. supra de rescript. & ibi concludit, quod large, appellatione diœcesis, venit ciuitas; sed nõ strictè; & ideo in odiosis non venit, ut ibi.

c ZACHA. Priuilegium, & consuetudo. Adde tertiam, scilicet præscriptionem, quæ tamen sit tanti temporis, quod in contrarium non sit memoria, no. Bar. consi. 1. incip. quæritur vtrum iurisdictio. & col. pe. Pau. de Cast. consi. 133. ubi dicit, quod per longum tempus cum titulo ẽt putatiuo quæritur iurisdictio. & Bal. in l. fi. ad fi. C. de long. temp. præscri. Flor. in l. si sit constitutum. ff. quemadm. ser. amit. & Inn. in c. cum dilectus. 11 infra de capel. mona.

d SEB. SAP. Punire subditum. De hoc articulo vide late per Ange. in dispũtatione sua incip. Bononienfis. & Cardin. in cle. pastoralis. §. denique. in 2. q. de re iudi. & Felin. in c. 2. nobis. col. 2. uersi. circa tertiam. infra, de sententia excom. ubi dicit communiter teneri, quod Episcopus nõ possit punire subditum, delinquentem extra territorium.

e Iudice suo. Adde ut per Calder. consi. 14. de priuile.

f Extra territorium. Adde quod uoluit Bal. consi. 222. 4. lib.

Universidad de Deusto
Biblioteca

simplicem iurisdictionem, indubitanter tribuit secundū omnes, & tex. apertissimus est hic, vbi pbatur, q etiā priuatæ personæ acquiri potest iurisdictio simplex, ex consuetudine, quod alibi non est ita expressum. secundum Ioan. And. Nam alia iura loquuntur, vel in prælatis, vel in capitulis tenentibus aliquā administrationē, vt in c. ad hæc, & in c. accedentibus, de excess. præla. & in c. irrefragabili. § excessus. de offi. ord. & de præscr. c. auditis, & in c. cum olim. † Sed de mero, [a] & mixto imperio
a probabiliter dubitur; [b] & sentit hic Hostien. q ex consuetudi-
b ne non potest competere. Ponderat enim verbum, Iurisdictionem, positum in tex. non enim dixit, [Imperium,] & sic intelligit illum tex. & § excessus, superius alleg. de modica iurisdictio Franc. Accur. vt recitat hic Ioan. And. hanc quæstionem disputauit, & non determinat. Iacob. de Aret. vt recitat Cy. in l. 1. C. de eman. lib. tenuit merum imperium non posse præscri-
c bi, [c] etiam per tempus, cuius non extat memoria, cum illud habeat a lege ff. de offi. eius cui mand. est iurisd. l. 1. Si ergo a lege conceditur, præscriptione non acquiritur secundum cum. C. de fun. patrim. l. ius emphyt. lib. 11. Per. & Cy. in d. l. 1. tenent
d contrarium, [d] quia si ex priuilegio potest competere, ergo & consuetudine, arg. hic, vbi ista duo parificātur. Item, quia princeps tacendo videtur consentire, & hoc idem tenet Bar. in l. 1.
e ff. de aqua pluuia arcen. † Dicit tamen, q ista incorporalia non possunt præscribi, nisi detur patientia eius, de cuius præiudicio agitur, vt l. 2. C. de ser. & aqua. no. Innocen. in c. bonæ, il. 2. de postula. præla. & in c. conquerente, de offi. ord. & in multis aliis locis non procedit præscriptio, nisi detur scientia principis, cuius iura præscribuntur. Vnde refert, q ciuitates Italiæ nō poterunt hæc iura præscribere, cum magno tempore Imperator nō fuit in Italia. An autem ciuitates Italiæ, quæ hodie eligunt sibi duces, vel dominos temporales, possint licitè hoc facere, & an regimen tyrannicum possit præscribi, vide per Bal. in l. decernimus. C. de sacrosan. eccle. Sed potest dubitari, secundum eum, nunquid vacante imperio currat hæc præscriptio, cū Papa succedat in iurisdictione. vt in c. licet, supra eo. & nō decidit. Sed satis potest teneri. q aut quis præscribit imperium contra Imperatorem, & tunc cum eius requiratur scientia, non currit
e præscriptio e imperio vacante, quia licet Papa succedat, tamen caret imperium immediato defensore, vt no. in simili dicit Inno. in c. olim. de restitu. spoliat. q contra ecclesiam inferiorem vacantem, non currit præscriptio, licet Episcopus possit pro ea
f agere. & ita postmodum reperi decidisse f Bar. in l. naturaliter. ff. de vsucap. & sic succedat in administratione. Aut quis præscribit merum imperium contra inferiorem, cui hoc competit, & tunc sufficit eius scientia, vt in simili no. Bar in l. si publicanus. §. in vectigalibus. ff. de publica. & Innoc. in c. conquerē-
te, de offic. ordi Hanc conclusionem, q merum imperiū possit quæri ex consuetudine, apertè sentit Ioan. Andr. & Arch in c. cum Episcopus, de offic. ord. lib. 6. vbi dicunt, q ex consuetudi-
ne, seu præscriptione potest competere Archidiac. seu præla
g to inferiori ius audiendi g. qualcūq; causas in certa parte diec. ita q Episcopus non possit sibi cōstituere officialem, & sic potest præscribi etiam cum territorio. Hoc idem videntur velle dom. de Rot. decis. 109. allegant de præscrip. c. auditis, & c. cum olim. 16. q. 3. c. quicūque. de offi. ord. c. dilectus, de excess. prælat.
12 c. accedentibus. † Et hoc dicunt procedere etiam in capitulo, h
h vt possit præscribere contra canonicos singulares, & alios beneficiatos, vt possit eos incarcerare, excōmunicare, & alia agere, quæ sunt meri imperii. Ad hoc, c. dilectus, & c. significauit, de appel. & de senten. excom. c. dilecto, li. 6. Vnde concludūt, q inferiores prælati possunt præscribere, quæ sunt Episcopalis dignitatis, seu potestatis, tam respectu legis diœcesanæ, quàm
i respectu iurisdictionis. [i] hāc etiam cōclusionem sequitur Lap. de Cas sua alleg. 92. vbi cōcludit ciuitatem Tudertī posse præscribere merum & mixtū imperium, quod habet ecclesia in ea, vt possit hanc iurisdictionem exercere in singulos, allegat. glo. in l. viros. C. de diuer offi. lib. 12. in authen. de defen. ciu. §. nulla, in fi. glo. magnę facit dictum Bar. in l. hostes. ff. de cap. &
13 postlimit. reuer. † Et vide Inno. in c. bonæ. il. 2. de postula. præla. vbi tenet, q etiam contra ecclesiam Romanam currit præscriptio in iuriosis sibi competentibus in aliqua ciuitate, castro,
k vel villa, [k] allegat c. ad audientiā, de præscri. & quod no Cald. in c. cum non licet, de præscri. Et hanc conclusionem tenent Moder. cōmuniter hic, & latius lucide probatur in iuribus præ-
14 alleg. † Vnde concludo. q quædam competunt principi in si-
l gnum supremæ potestatis, & hæc non possunt præscribi, l vt l. competit. C. de præscrip. 30. ann. vbi paret, q aduersus tributū debitum in signum subiectionis non præscribitur; nec contra supremam potestatem ipsius principis, vt sit acephalus. l. fine capite, & hoc indubitatum aduersus Papam, vt no. Inno. in c. bonæ. 2. de postula. præla. paret in c. cum non licet, de præscr. facit text. cum glo. in c. nulla 9. dist. no. glos. in c. vno, de cler. ægrot. lib. 6. in ver. non obstan fi. An autem contra potestatem imperatoris possit præscribi, vt ei quis non subsit, vide quod

no. Bar. in d. l. hostes. & dic vt plenè no. in c. per venerabilem
6 infra qui filij sint legiti. Quædam sunt reseruata principi, ut
gnum cuiusdam prærogatiuæ, de quibus in c. quod translationem, de offi. lega. & in c. sicut vnire, de excess. præla. & ista non
impræscriptibilia, secundum d. Ant. hic, & pro eo alleg. glo.
præalleg. c. vno de cler. ægrotan. Sed ego puto, q talia possint
præscribi, intercuniente scientia Papæ, sicut ex quadam con-
suetudine processit q legati absoluant ab excommunicatione
m indicta à can. si quis suadente, [m] & sic innuit tex. præalleg. et
translationē pro hoc est tex. opti. in c. super quibusdā, de sent.
signifi. Vbi patet, q reseruata principi possunt præscribi per
15 cuius initij memoria non existit. † Vnde per illum tex. tenet
domi. Anto. in c. per venerabilem, qui filij sint legiti. inferior
à principe posse quærere ex præscriptione potestatem legi-
mandi, & tabelliones creandi, licet soli principi hoc concedatur, in l. 1. §. de qua re ff. de postul. & quod no. in c. cum P. de
de instru. facit c. cum dilectus, eod. tit. voluit Innocen. in d. c.
P. & Bar. in l. hostes. ff. de capi. & in l. infamem. in fin. ff. de
iud. & in l. 1 de aqua pluuia arcen. & in d. l. si publicanus. §.
digalibus, de pub. Quædam sunt, quæ competūt, ratione
nis, & ista non possunt quæri ex consuetudine per non habe-
tem ordinem, vt in c. quanto, & quod ibi no. de consuc. Vt
dicit hic Hostien. & bene, q inferiori non potest compe
potestas deponendi. quod intellige, vt no. in c. transmissam, de
electio. Quædam sunt meri. vel mixti imperij, vt cognitio
sarū criminalium ex officio publico, ad finem vtilitatis pu-
cæ, seu priuatæ, & ista possunt præscribi, vt supra dixi. Et q
cantur meri, vel mixti imperij, no. Bar. in l. imperium. ff. de
ridicī. om. iud. dicam in c. quod sedem, de offi. ordin. Ad
tex. potest dici, q isti non audebant coercere, quia consue-
hoc eis non tribuebat. Et tunc ex hoc colligitur, q iurisdi-
pōt cōpetere sine coercione. Et ad l. fi. ff. de offi. eius, cui
ē iurisdō. q dicit, qd nulla est iurisdō. q coercionē aliq̄ nō
dic. q est nulla. i. modici effectus, valet tamen, quia pro
tione potest habere recursum ad ordinarium, sicut facit
n ter, vt l. à diuo Pio. ff. de re iudi. Et intelligo, [n] q merum im-
rium potest præscribi per habentem alios subiectos, seu
quam prærogatiuam, seu præeminentiam, vt est Capitulum
cundum do. Anto. Et hoc placet. arg. l. non est singulis, de
iur. Et hoc dico verum, nisi simul acquirat subdito exer-
com-

ADDITIONES.

a SEB. SAP. Sed de mero. Quod etiam consuetudo tribuat iurisdictio
causis meri & mixti Imperij, tenet Bal. in l. cum prætor. §. item hi. ff. de
dicit tamen Abb. post Hostien. in c. literas, in 2. col. de restitut. spoli
suetudo non tribuit iurisdictionem, in causis maioribus, & arduis,
men congesta per Feli. in c. non liceat, col. 4. de præscrip. vbi conclud
rum, & mixtum Imperium posse præscribi.

b ZACHA. Probabiliter dubitatur. Adde videndam hanc q. per Bal.
tio. ad Spec. in tit. de iurisdictio. omn. iudic. ver. fi. & plenius eundem
col. 3. C. de eman. lib.

c Præscribi. Istam quæstio. multum per extensum examinat do. magnā
tia D. Isa. in l. imperium. ff. de iurisdict. omn. iudi. & concludit, q
scribi, quinimmo consuetudo dat ordinariam iurisdictionem, ac
cundum Bar. in l. viros, in fi. C. de diuer. offi. lib. 12. & sequitur idem
more. in 9. col. ff. eod. ti. Aene. de Falco.

ANT. FRAN. An, & quando merum imperium possit præscribi, hab
Bar. in l. Imperium. hic alle. & per eundem, in l. hostes. ff. de capt. &
plene in q. per eum disputata, quæ incip. Apulus quidam. & per Ioa
in c. cum venerabilis, de censi. & per Innoc. in c. in causis, de elect. &
chid. 16. q. 2. in c. 1. & quid sit merum imperium, vel mixtum, & quæ
dictio, habetur per glo. & doct in d. l. imperium. & in c. q. fedē, de offi
& per Spec. in tit. de iurisdict. omn. iud. § 1. in ver. & notandum, & seq
de glo. in c. si quis Episcopus. 2. q. 7. quæ dicit, q merū Imperium est
fcere de crimoribus, & illud merum imperiū habet solus Episcopus
diœcese. & habetur in c. cum contingat, hoc eo. tit. Et an excommunica
meri imperij, no. Ioan. And. in c. paltoralis, de offi. ord.

d Contrarium. Adde Pet. de Anchara. consi. 312.

e SEB. SAP. Currit præscrip. Istud tamen non requiritur in præscriptio
tanti temporis, cuius initij memoria non existit secundum Bal. in c.
sunt re. ta vbi feu. Saly. in l. 2. C. noua vectig. Alex. in consi. 6. incip. visa
mat. s, in 1. volu.

f ZACHA. Reperi decidisse. Adde q ista fuit ponderatio Cardina. hic, q
tamen Innocen. in allega. capitu. olim. il 1. vbi paulit. de quo no. in
ad istum, in capitu. nouit ille, nume. 16. in verb. deficiente imperio,
de iudic.

g Ius audiendi. Adde D. Ant. de But. consi. 19.

h Capitulo. Adde Oldra. consi. 171.

i SEB. SAP. Iurisdictionis. Vide Feli. in ca. pastoralis, colum. 1. supra de
ordina.

k Vel villa. Adde Roma. consi. 141.

l SEB. SAP. Possunt præscribi. Vide Bal. in auth. quas actiones, col. fin. C.
sacrosanct. eccle. Bar. in l. licitatio. §. ea. ff. de pub. Innocen. in ca. bona
postula. præla. vbi dicit, quod collegium Cardinalium non potest præ
bere summam potestatem Papæ. de quo vide Feli. in c. cum te, col. 7. de
in c. cum nobis, col. 1. de præscrip. in rub. de const. col. 3. & in c. quod
tionem, de offic. ord.

m Si quis suadente. Adde Rom. singu. suis fol. 20.

n Et intelligo. Hoc etiam tenet Ludo. Rom. in l. 1. §. deniq; ff. de aqua plu
cen. vide Alex. in consi. 16. col. 7. in 3. vol.

corum, quæ sunt imperij, argu. eorum, quæ no. Inno. in c. dilectus, de capel mona. & facit c. dilecto, de sent. excom. lib. 6. † Et
6 ex his deciditur dubium, an potestas excommunicandi possit,
præscribi. & dicit hic Ioan. And. post Hostien. q priuatæ personæ non potest consuetudo hanc potestatem concedere, argu.
eorum, quæ notan. de offi. Archi. c. cum satis, & c. seq. In prælatis vero secus, supra de electio. c. dudum. & de offi. ordi. c. cum
ab ecclesiarum & quod no. Ioan. And. in c. conquerente, eod.
tit. vbi dicit, priuatum non posse ex consuetudine quærere potestatem audiendi confessiones, vel exercendi illa, quæ sunt cu
ræ. Innoc. in c. olim. 3. de restitu. spoliat, dicit, simplicem clericum, qui aliàs non habet potestatem excommunicandi, posse
quærere hoc ex consuetudine, quia sicut Episcopus posset hoc
expresse sibi concedere, ita & tacite permittendo. Et hanc opi.
sequitur d. Cardi. & ad istum tex. respon. q consuetudo hoc nō
habebat, sed bene potuisset induci. D. Ant. tenet, q si præscri-
bens habeat aliquam prælationem, seu iurisdictionem, seu ali-
a quam præeminentiam, vt capitulum, hoc poterit, secus si omnino est priuata a persona, & pro hoc q no. domi. de Ror. decis.
prælleg. Et credo, q hoc etiam fuerit de mente Inno. dum alleg. c. cum ab ecclesiarum, de offi. ord. & c. 1. de his, quæ fiunt à
maior. par. cap. Satis puto sic dicendum, q aut quis vult quære
re potestatem nomine suæ prælaturæ, seu administrationis, &
potest, licet aliàs de iure non posset, arg. in c. dilectis, de appella.
& in c. dilecto, de senten. excom. lib. 6. & in c. 2. de his, quæ fiūt
a maio. par. cap. & q ibi no. in c. dudum. 2. supra de electio. Aut
quis vult quærere nomine proprio, & non potest, quantuncun
que alias habeat subiectiones, quia cum dependeat a potestate
clauium, non potest hoc competere nomine proprio, arg. c. in
noua, de pœnit. & remiss. c. omnis, eod. tit. & in c. 2. co. tit. lib. 6.
& hoc est, quod hic voluerunt Ioan. And. & Hostien. & clarius
17 voluit hoc Ioan. And. in c. auaritiæ, de elect. lib. 6. † Et no. q ex-
communicatio est meri imperij, vt no. Inno. in c. transmissam,
de elect. potest etiam dici, q aliquando sit mixti imperij, cum
proferatur quandoque ad instantiā partis, in c. venerabilibus,
13 de senten. excom. lib. 6. † Sed quæro, quia supra dixi, q ea, quæ
sunt meri imperij, possunt præscribi, nunquid prælatus inferior
b Episcopo possit præscribere hanc potestatem cum territorio? [b]
Ioan. And. & Archid. in c. cum Episcopus de offi. ord. lib. 6. sen-
tiunt, q sic, vt supra dixi. Sed hic Hostien. quem recitat Io. And.
& simpliciter trāsit, dicit, q de iure communi, Archidiaconus
vel alius prælatus (excepto Episcopo) non pōt dici habere terri
torium. Nec consuetudo posset hoc operare, q in eadem ciui-
tate, vel diœcesi, essent insolidum duo capita, quasi monstrū.
Remittit ad no. de offi. ordi. c. quanto, & c. qñ. Sunt tamen ali
qui abbates hoc habentes, secundum eum, ex priuilegio Papę,
qui solus potest hoc concedere. Do. Ant. dicit hic, q si inferior
vult quærere territorium, vt separatum ab Episcopo, ita vt fa-
ciat caput in eadem ciuitate, seu diœce. non est possibile. Si aūt
vult quærere quasi sub Episcopo, vt Episcopus habeat vlem iu-
risdictionem, saltē habitu, & iste prælatus inferior habeat quasi
19 sub eo, licet exercitio excludat Episcopus, & hoc est possibile,
ficut contingit in exemptis, & hoc mihi placet. † Et si diceres
quem effectum operabitur iste habitus iurisdictionis, qui refer
uatur Episcopo? dico, q multum. Primò, quia vnum caput re-
cognoscetur principaliter in eadem diœcesi. Secundo puto, q
ratione huiusmodi iurisdictionis vīs poterit Episcopus iurisdi
ctionem exercere, data negligentia inferioris prælati. Ad hoc
adduco tex. optimū in c. irrefragabili. §. excessus, de offi. ordi. facit
in arg. c. cæterum, supra de iud. & quod ibi dixi. Item vacante,
vel mortuo illo prælato inferiore, Episcopus exercebit, argu. in
c. licet, supra eod. & in præall. §. excessus. Item poterit ab ipso in
feriori appellari ad ipsum Episcopum, arg. in c. Romana §. 1. de
appell. li. 6. Faciunt ad præcidta no. per Innocen. in c. cum satis,
20 de offi. Archidiac. & hæc no & sufficit quoad primum. Venio
ad secundum, & concludo sic, q aut quæritur, nunquid domi-
nus ratione tenuitū duntaxat habeat iurisdictionem ordinariā
in mercenarios seruientes? & dicendum, q non, vt hic: tamen
ex causa eos poterit leuiter castigare, vt l. respiciendū. ff. de pœ.
No. glo. in c. licut alterius. 7. q. 1. facit. c. duo ista nomina. 24. q. 4.
c Idem in domino die respectu serui, licet enim possit cum casti
gare, & etiam mittere in vincula, non tamen potest in eum sæ-
uire, cnec iudicialiter cognoscere, vt C. de emen. seruo. l. vna. &
Instit. de his, qui sunt sui, vel alie. iur. §. 1. Idem de marito respe-
ctu vxoris, vt non habeat ordinariam in eam, nec habet eam in
potestate, sicut habet filium, vt no. in l. si vxor. C. de cōdi. inser.
Potest tamen eā castigare. Nunquid eam ex causa possit verbe-
rare? dic vt no. gl. in præalleg. c. licut, quæ videtur velle, q non.
Sed Archi. contra, & doct. in c. quemadmodum, de iureiu. mo-
derate tamen. Nec ob. l. consentiu. C. de repud. quia debet intel
ligi, quando verberat sine causa, vel enormiter. An autem pos-
sit eam ex causa inuinculare, seu reciudere in aliquo loco, vide
d rex. cum gl. in c. placuit. 33. q. 2. Idem dic de patre respectu filij.
Non enim habet in eum iurisdictionem ordinariam, [d] eo quia
pater licet possit eius delicta leuia corrigere, & ipsum etiā tradere iudici, vt eum puniat, secundum eius voluntatem, iustè tamē, vt est tex. no. in l. 3. C. de pat. potesta. facit l. vna. C. de emē. propin. vbi etiam dicit, q delicta atrocia ipsius filij debēt puniri per ipsum iudicem. Aut quæritur, nunquid habens aliàs iurisdictionem, possit eam exercere in causa filiorum, & eorum, q sunt de sua familia? Et ista est quæstio nostra, in qua sunt principaliter quatuor opin. Prima est Goffr. qui dicit q ipsis de familia agentibus contra alios, vel si ab alijs recusaretur, nō potest. Hanc. opi. damnat hic Host. & Calder. Non enim potest recusari, quando alij agunt contra ipsos: ergo potest, quando ipsi agūt contra alios. Credo tamē, q Goff. habuit bonum intellectum, quia quando alij agunt, non potest a familia sua recusari, quia ipse non est suspectus suæ familiæ, facit, quod no. in c. insinuante, de offi. deleg. sed quando familia agit contra alium, tūc meritò dominus, vel pater est alij suspectus, vt in præalleg. c. insinuante, & in c. accedens. vt lit. non conteſt. cum simil. Secunda opi. est, q in criminali non potest, in ciuili potest, vel vt delegatus potest, non autem vt ordinarius, quia delegatus fungitur vice delegantis. Vnde præsumendum est, quod faciat illud,
c quod faceret delegans. [c] hanc opini. ponit glos. sin l. qui iurisdict. ff. de iurisdict. om. iudic. & in l. quinetiam. ff. de arbit. vbi plus dicit, q in ciuilibus potest esse ordinarius, vsque ad contesta. litis, ne pereat actio. l. senatus. ff. de offi. præsid. hanc etiam reprobat Card. quia l. qui iurisdictioni, non distinguit inter causam ciuilem, & criminalem. Item sequeretur, q vbi delegans non potest recusari: tūc nec etiam ipse delegatus. de offi. deleg. in c. insinuante, cum multis simil. Tertia opi. est Ioan. glos. in §. tria. 3. q. 7. vt in causa ciuili possit esse ordinarius vsque ad fi. vt l. quinetiam, præalleg. In criminali verò tantum vsque ad actū contesti. lit. vt in d. l. senatus. Delegatus vero non potest, nec in ciuili, nec in criminali, vt in c. postremo. de appel. Contra hāc opi. facit d. l. qui iurisdictioni, quæ indistincte dicit, q non pōt dicere ius, nec sibi, nec suis. Quarta opi. est Calder. qui nullam in hoc facit differentiam inter delegatum, vel ordinarium, vel inter causam ciuilem, & criminalē, sed generaliter dicit, quod potest esse ordinarius. Item delegatus, nisi recusetur, & satis sentit ista gl. hic. & hoc recitat gl. tenuisse Hugu. 3. q. 5. c. 1. & hæc opin. videtur verissima; quia, ex quo habet iurisdictionem, potest eam exercere, nisi recusetur, arg. hic. & in d. c. postremo. do. Anto. hanc opi. ampliat, dicens, q in criminali non potest esse iudex, si opponatur, nec exigit recusationem, quia lex præclu-
dit

ADDITIONES.

a Omnino priuata. Adde quod voluit Feder. consi. 135. in fine.

b Cum territorio. Adde Calder. consi. 1. de præscrip.

c Sæuire. Adde Alex. consi. 66. 4. lib.

ANT. FRAN. Adde q verbum, castigare, refertur ad leuem castigationem, & domesticam, vt in l. 3. C. de patr. pote. & quid veniat appellatione castigationis, habetur in l. nec quicquam. §. de plano. ff. de offic. procons. & leg. Et adde, q castigatio modica est permissa etiam aliquibus magistratibus tantummodo: puta magistratibus inferioribus, pro tuitione suę iurisdictionis, vt in l. magistratibus. ff. de iurisdict. om. iud. in authen. de nup. in §. si vero. & no. in c. licut. 7. q. 1. & vide glos. in l. sed & si. in §. fina. ad leg. Aquil. quæ loquitur de castigatione permissa magistratibus, vide per Spec. in ti. de iurisdict. omn. iud. in ver. quid de datione. & de castigatione permissa magistro in discipulos, dicas, q magister potest impune corrigere, & verberare discipulos suos, dūmodo id faciat moderate & leuiter, vt in c. nullus. 17. q. 4. & in l. 1. C. de emen. seruo. & in l. aut facta, in §. 1. ff. de pę. & in l. 4. in §. si magister. & ibi per Bar. ff. ad leg. Aquil. & per eundem Bar. in consi. suo incip. Visis testibus examinatis, &c. & vide no. tex. in l. item quæritur. in §. Iul. ff. loc. vbi magister percutiens discipulum, etiam causa castigationis cum forma calcei eruens ei oculum, tenetur, & ex quo immoderatè percutit, præsumitur in eo dolus, & vide bonum tex. in c. præsby terorum. de homic. vbi dicitur, q magister peritiēs discipulū, si inde moriat, dicitur esse irregularis.

Et adde, q magister non debet percutere discipulum ex odio, sed solum castigationis gratia. aliàs si discipulus esset clericus, incideret in can. si quis suadente. sed percutiēs nō ex odio, sed gratia castigationis discipulū clericum nō incurrit excommunicationem, ut in c. nullus clericum. 17. q. 4. & ibi est glo. quæ dixit, q discipulus confugiens ad ecclesiam, ut euadat manus magistri, potest in ecclesia a magistro castigari, & uerberari, dummodo non ex odio. de quo etiam uide in c. super eo, de senten. excom. & uide bo. gl. in c. circuncelliones. 23. q. 5. quæ etiam dixit, q magister habet plus iuris in correctione scholaris, quam habeat pater in correctione filij. Tene menti doctrinam Bar. in d. l. 4. §. si magister. ad leg. Aquil. & in præalleg. suo consilio. Visis testibus. & in l. 1. ad fi. ff. de his, qui sunt sui, uel alie. iur. ubi dixit, q magister, qui percussit discipulum, si accusatur de percussione, debet ad sui defensionem capitulare & probare, quod tempore, quo percussit, ipse erat magister, & quod percussus erat discipulus, & q ipse erat in actu monēdi, & docendi eum, quia tunc præsumitur ex causa correctionis fecisse, de quo uide etiam glo. in l. nullus. ff. de re iudi.

d SEB. SAP. Ordinariam. Adde, q in patre, quæ ad septimum gradum, si uerberat filium, non præsumitur animus iniuriandi, ut no. Bar. in l. ut uim. col. 2. in prin. ff. de iusti. & iure. & ibi dicit, quod patri uerberanti non potest filius licitè resistere, & hoc non solum inter patri, quod castiget filium, sed etiam fratri seniori, ut no. Bal. in l. t. C. de emen. propin. Ad quod facit quod no. Fran. Aret. in consi. 24. in 2. dubio. & quæ castigatio sit licita, uide Ioan. de Lig. in tract. de bello. c. 90. cum quatuor seq.

e Facerer delegans. Adde quòd hoc non est simpliciter uerum, ut uoluit Roman. consi. 332.

Universidad de Deusto
Biblioteca

dit exercitium, vt in præall. l. qui iurisdictioni, & l. lex Cornelia. ff. de iniur. In ciuili potest esse, & delegatus, & ordinarius, alter⁹ agente contra familiã, vel filium. Si verò familia, vel filius agit, potest in actione temporali indistincte esse iudex, vsque ad actum contest. litis, vt sic actio perpetuetur, vt in præalleg. l. fenatus. Si verò non recusetur, potest esse vsque ad finẽ litis. Idẽ, & fortius in actione perpetua, tunc enim non solum potest recusari dominus, & pater, immo & consanguineus vsque ad gradum, in quo succedere potest, vt no. Bar. in d. l. qui iurisdõni, Sed de hoc vlti. dic melius, vt no. in c. postremo, de appel. dẽt' ergo considerari qualitas regionis, nam in vno loco magis extenditur affectio inter cõsanguineos, quàm in alio loco. Iudex tamen volens cuitare suspicionem, debet hoc committere, vt l. prætor. de iurisdict. omn. iud. & quod plene dixi, in c. si quis ꝑ
21 tta clericum, supra eod. & hoc de secundo. † Quoad tertium, de potestate prælatorum inferiorum, tractãt hic aliqualiter doct. & minus plene, nec in vno, eodemque loco habetur hæc materia collecta, sed eam late colegi in repetitione c. si quis contra clericum, supra eod. & omisi ibi in lec. inferere, quia melius cadit hic: vnde inserã hic seriatim, quia materia est multũ vtilis, & quotidiana. Et primò quæro, quia tex. hic simpliciter dicit, Recurrẽtibus ad Episcopum super excessibus clericorum, nunquid idem dicendum, si actio ciui. vel criminalis sit mouẽda contra clericum ecclesiæ collegiatæ, vel contra monachos alicuius monasterij non exemptian verò debeat adiri præpositus, vel plebanus, vel Abbas? Sol. gl. in c. quanto, de offic. ordi. refert tenere Hug. ꝙ si agatur in figura iudicij, solus Episcopus dẽt cognoscere de causa clericisecus si agatur secundũ regulã claustralem, & loquitur de monachis. alleg. 11. q. 1. c. de persona, & C. de pat. pote. l. 3. & de emen. propin. l. vna. Sed glo. ibi, & in c. cum ab ecclesiarum, eod. tit. tenet prælatum ecclesiæ collegiatæ habere iurisdictionem cognoscendi, quia est ordinarius iudex, licet subsit Episcopo, vt in præall. c. cum ab ecclesiarum, & in authen. de defen. ciui. §. 2. col. 3. & c. decernimus, de iudic. & l. fi. C. de iurisd. omn. iud. facit c. cum in ecclesijs, de maior. & obed. & in c. sicut de simon. In quibus iuribus patet abbatem, seu priorem posse monachum excommunicare. Idem videtur tenere Lauren. Vincen. Tancre. Goffre. & glo. in c. de persona, & c. experientiæ. 11. q. 1. Tamen aliud videtur sentire glos. in c.
22 hoc tantum. 18. qõ. 2. quæ dicit, ꝙ si ordine iur. agitur contra monachum, coram Episcopo agendum est, secus si non in forma iuris, vt infra de appella. c. reprehensibilis. Inno. in d. c. quãto, distinguit, ꝙ in his, quæ spectant ad regulam, Abbas præcedit Episcopũ, cum in eis magis debeat monachus obedire Abbati, quàm Episcopi. Idem no. glo. in c. qui resistit. 11. quæstio. 3. & 8. dist. c. quæ contra. & 34. q. 5. c. noluit. & de pœ. cler. c. fin. in gl. Vnde secundum Inno. & Ioan. And. in d. c. quanto, dic, ꝙ si monachus peccauerit, Abbas ad reuocandum eum, & puniendum intendat, secundum regulam à superiore approbatam; & si secundum eam fuerit eijciendus, eijciet eum: quia ex quo superior confirmauit regulam, videtur Abbati dedisse potestatẽ faciendi ea, quę in regula cõtinentur. Si verò accusaretur in iudicio, tũc procedendum erit sub Episcopo, quia minor Episcopo causas criminales non agit. 18. quæstio. 2. c. monasteria. Si verò agitur ciuiliter, tunc q̃stio non procedit in monachos secundum eos, cum nihil habeat. 22. q. 1. c. nolo, & c. non dicatis. Sed si Abbas haberet clericos seculares sub se, vel etiam monachos sub se in alijs monasterijs à suo monasterio diuisos, bene poterit causas eorum ciuiles audire, cum sit ordinarius eorum & hoc si actor vult apud abbatem quẽrimoniã deponere. Nõ enim cogitur quis eos sub abb. cõuenire, immo potest eos sub Episcopo conuenire, & alijs ordinarijs. Nec poterunt excipere de foro, si q̃d primo sunt conueniendi sub abbate, sicut in alijs, ꝙ eliguntur ab vniuersitatibus. Idem no. Innocen. in c. cum ab ecclesiarum, de offi. ordi & facit d. l. fi. ff. de iurisdict. omn. iud. Et idem, quod dictum est de abbate, tenet in plebanis, & alijs prælatis ecclesiarum collegiatarum. Colle. in. prælla. c. quanto,
a refert quosdam tenere Abbatem posse a corrigere, & punire monachum suum, etiam in figura iudicij; dummodo non agat ad depositionem ordinis, & hoc casu, si cum agitur ad depositionem ab ordine, intelligunt iura præalleg. per Innocen. Moueruntur isti per c. nullam. 18. qõ. 1. vbi dicit tex. ꝙ tota dispositio monasterij spectat ad abbatem. Ad idem. c. abbates. ead. causa, & q. vbi patet, ꝙ abbas habet plenariam potestatem in monachos. Item, quia de iure communi prælatus præficitur per electionem, vt in d. c. cum ab ecclesiarum, Sed ibi Colle. dicit verius, & tutius esse sentire cum op. Inno. quia infiniti iudices nõ possunt cognoscere, nisi de paruis, & in duobus aureis punire. C. de pœ. iud. l. fi. 2. q. 6. c. anteriorum, & remittit plenè ad no. in Sp. c. de iurisdict. omn. iudi. Quam quæstionem, quoad monachos, reperio tactam per Ioan. de Lig. in clemen. ne in agro, de statu regula. vbi format hoc thema: Monachus intra septa monasterij homicidium commisit, & extra septa adulterium; modo Abbas suus habita informatione vult inquirere cõtra cum de dictis criminibus, & processum suum facere contra eum deinde procedere ad canonicam punitionem, vel absolutionem per sententiam, iuxta nocentiam, vel innocentiã ipsius monachi. Ab alia parte venit Episcopus, ĩ cuius diœcesi situm est monasterium, volens idem facere, & procedere, asserens pertinere ad se pertinere, non ad abbatem. abbate contrarium allegante, & dicente ad se, non ad Episcopum pertinere: quæritur q̃ iuris? Et prosequitur ibi hanc quæstionem multum latè, concludit, ꝙ ad Abbatem spectat, b allegat de appell. c. ad nostrã, & de statu mona. c. ea quæ, vbi dicitur, ꝙ visitatores generales Capituli suos monachos delinquẽtes per Abbatem corrigant, & eisdem iniungi pniam salutarem, iuxta B. Benedictã regulam, & apostolica statuta, de appel. c. reprehensibilis, in fi. q. 1. c. corripiantur, de offi. ordi. c. cum ab ecclesiarum. c. quero, & c. pe. cum ibi no. Ad hoc, quod no. archidia. in c. vt animarum, de constitu. lib. 6. & in c. vno, de maior. & obed. cod. lib. a vbi dicit, ꝙ isti inferiores prælati habent iurisdictionem ordinariam; vnde excommunicare possunt. Idem probat hic Ioan. Lig. per casus speciales, per quos patet expresè, abbatem posse punire monachos suos. Et primò inducit c. sicut ex literarum de homic. vbi patet, q̃d prior & fratres Chartusi. cognoscunt homicidio per eorum fratrem cõmisso. Secundo inducit c. 3 niales, de purga. cano. vbi moniales de libidine in suo capitulo niuntur. Tertio inducit c. significasti. 2. de homi. vbi Abbatis nitatis agens cum Laur. suo regulari can. inquisito de homicidio per eum commisso, quærit a Papa consilium saluare. enim secũdum eum posset Abbas significare Papæ, nisi ter inquisisset de eo, saltem cum eodem canonico, qui est requirendus. 2. quæstio. 1. c. in primis. Quarto inducit c. pimus, de homic. vbi Abbas S. Benedicti de suis duobus monachis inquirit, qui commiserant homicidia illorum duorum tronum: & erant monachi in magna culpa, quare, vt vtr de dictis monachis debeat expiare peccatum suum ad Abbatis, mãdatur ibi per Papã, & sic Abbas punit eos. Si punitio, & pœnitentiæ impositio ad Episcopum pertinet, mitterentur per Papam ad Episcopum, & non ad Abbatẽ. de decr. c. ad audientiam, de transla. Episc. c. inter corpo ver. sed neque. & ver. præstitimus. & sic videt ꝙ Abbas p inquirere contra monachum, ex quo punit, & inquirit mic. † quod inter grauiora, & horribiliora computatur, ordi. c. quæsitum, de accusa. c. inquisitionis. in prin. & 3. q. miror. Item monachi debent corrigi, & puniri per abbatẽ debet eos corrigere iuxta S. Benedicti regulã, & apostolica tuta. & hæc verba habentur in præalleg. c. ea, quæ, de statu nac. Et sic punit secundum regulam, quod etiam probat gulam, cum in regula S. Benedicti caueatur, & tractetur nitentia iniungenda pro grauioribus culpis, vt in rubr. debeat esse abbas. in 2. diuis. c. in doctrina. & 21. q. de cau nachorum ver. admonet decanos. & 23. de excommun culparum. & 25. de grauioribus culpis, & 28. de his, qui correcti, emendari nolucrunt: vbi ponit expulsionem a sterio, quæ punitio sit de incorrigibili, de iudic. c. cum homine. De his & similibus capitulis, & de regula B. Ben facit mentionem Hostie. de regula. c. fi. Inducit etiam Lig. clem. religiosi. §. quibus. & §. si qui vero, de priuil. latus regulariter punit inferiorem de grauioribus culpis, ibi de criminibus, quę sapiũt furtum, vel rapinam, tet. Et constat, quod furtum, & rapina de maioribus, & ribus sunt, de iudi. c. cum non ab homine. & 25. dist. c. nunc autem. Punit ergo abbas, non solum minora crimina, etiam maiora, secundum reg. sed. cum deficit regu. in qua na multentur, de homicidio & de multis alijs, de quibus facit mentionem expresse; habet eos punire secundum nica, & apostolica instituta, vt in præall. c. ea, quæ. & sic abbas imponere suis monachis pro criminibus pœnas a prædictis excipit vnum casum, in quo non punit abbas licet, cum criminaliter agitur contra monachum de degradationem requirente: quia tunc coram abbate non retur; sed coram Episcopo, cum inferior Episcopo degrad nõ possit, siue sit verbalis, siue actualis ipsa degradatio, de de pœnit. c. degradatio. lib. 6. & in c. transmissam, de elect. in c. at sic clerici, supra tit. proxi. Quod sic probat, qui non ordinare, nõ potest iudicare. de paroch. c. nullus. Nec potest regulariter cognoscere, ex quo iudicare non potest, vt in c. cum super, de causa possess. & propriet. & l. de qua re. ff. de iud. Et regulariter dicit, ꝙ excipiuntur casus no. in præalle. c. cum super. Et ꝙ de tali causa criminaliter mota, non possit iudicare inferior Episcopo, inducit no. per Hostien. & Inno. in d. c. transmissam, de elect. & per eosdem in præall. c. quanto. Et in hoc casu intelligi potest c. monasteria, 18. q. 2. allegatum pro contrario. Vnde ex prædictis concludit, ꝙ abbas debet cognoscere de crimine sui monachi, cum proceditur contra eum inquirendo, vel denũciando. Quod intelligit verum, nisi esset talis casus, in quo fieret degradatio, etiam si ageretur per viam inquisitionis, vt est hæresis, de hæret. c. ad abolendam. quo casu pertinebit ad Episcopum, qualitercunque agatur, etiam si sit exemptus, vt in d. c. ad abolẽdam. Idem credit in falsario literarum Papæ, & in alijs casibus, in quibus degradatur, qualitercunque agatur, vt ad solum Episcopum spectet cognitio. Si vero agatur a contra monachum claustralem de pecunia, vel alio contractu ciuili, vel querimonia, non habet locum quæstio secundum eum, coram quo agi debeat, cum monachus simplex non possit ciuiliter conueniri, cum proprium non habeat, vt in præall. c. nolo, & c. non dicatis: imputet ergo sibi, qui cum eo contraxit, & putat hoc verum; etiam si interuenerit iuramentum in contractu
3 prædicto cum monacho. † Cum monachus iurare non possit, sine licentia Abbatis, de iuramen. calum. c. 1. in fi. & in regula B. Benedicti, vbi suadetur ꝙ non iuret, in rubr. quæ sunt instrumenta operum, nec etiam habet executionem propriæ voluntatis, de elect. c. quorundam, & c. si religiosus, lib. 6. de testam. c. 2. cod. lib. & ita pro non iurato habetur. 10. dist. c. vides. C. de legi. l. non dubium, & c. quod autem, de iurepat. Nec ob. c. cum C. laicus, de foro compet. lib. 6. vbi habetur, ꝙ ratione iuramenti conueniendus est quis coram iudice ecclesiastico, cum abbas sit satis ecclesiasticus iudex, qui excommunicare potest, de maiorit. & obed. c. cum in ecclesijs, cum si. Si etiam conueniat de facto, ratione dicti contractus, conueniretur coram abbate, alleg. no. in præal. c. quanto, & de accu. c. ex parte. † Et hoc putat verum, ꝙ non posset agere contra monachum clausti ralem, ni
b si sit in studio cum abbatis licentia, b quia tunc potest agere, & defendere, & omnia, sine quibus in studio esse non potest, facere, vt no. de accusa. d. c. ex parte, & in c. vt periculosa, ne cler. vel mona. lib. 6. Et potest vsque ad probabilem summam monasterium obligare super mutuo, vt not. 12. qõ. 1. c. non dicatis, & in præall. c. vt periculosa, per Archid. & tunc si agatur contra monachum, vt quia potest agere, & defendere, vt supra dictum est tunc cõueniretur coram abbate, secundum eum, pet iura superius alleg. Si autem conueniatur monasterium in casu, quo monasterium potest obligari, tunc agatur coram Episcopo, cum abbas habeat monasterium defendere, de rescri. c. edoceri, & quod ibi no. quia non potest esse abbas pars, & iudex q. 4. c. nullus. Si autem monachus, prior, vel administrator conueniatur nomine sui beneficij super ꝓtractu aliquo cum eo inito, agere, & defendere potest nomine sui beneficii, de iudic. c. cum deputati. & no. in c. olim, de resti. spol. cum si. Credit Io. de Lig. ꝙ cõueniri debeat coram abbate, per gl. in præall. c. quanto. cum generaliter de monacho contrahente loquatur, & per alias rationes supra positas, & nullus alius melius contrahit, q̃ dictus administrator. Et prædicta omnia de correctione criminum faciẽda per abbatem, & de conuentione coram eodem facienda in ciuilibus quæstionib. dicit vera, etiam si monachus contraxerit, vel resideat in alia diœcesi, quam vbi est monasterium, quia monachus vbicunque fuerit, semper est in iurisdictione abbatis, quem vice Dei supra caput suum posuit. 19. quæstio. 3. c. statuimus. de elect. c. si religiosus, lib. 6. Et monachus fictione iuris semper est in monasterio, siue claustro, vt no. Innoc. & Abb. de sen. excom. c. cum illorum. & Archid. in c. vt periculosa, ne cler. vel monac. lib. 6. Et probatur in d. decre. cum illorum. vbi, si duo monachi diuersorum monasteriorum se percusserint, p tinet ad vtrumque Abbatem absolutio, & ita datur iurisdictio extra claustrum, quia non potest fieri, ꝙ ambo monachi essent in propijs monasterijs. Probatur etiam cod. tit. c. canonica. vbi prior hospitalariorum absoluit fratres suos, qui nullum habẽt claustrum, & ita extra claustrum, vbicũque iurisdictionem habet Abbas in suos monachos; dicit tamẽ, ꝙ si locus, in quo mo nachus residet, & contraxit, est remotus ab abbate, intantum ꝙ non potest commodè per actorem adiri, ꝙ poterit cõueniri coram Episcopo, nec obstabit exceptio, ꝙ primo sit conueniendus coram abbate. Et probat sic: Nam monialis propter absentiam abbatissæ, quæ mortua est, agit nomine proprio restitutoret, sed ageret abbatissa, vt no. de sent. exc. c. parochianos. Facit quod no. glo. 12. q. 1. c. non dicatis, quæ dicit, monachum posse agere de iniuria sibi illata, si abbas est absens, nec reliquit procuratorem, ergo nec in casu nostro propter absentiam Abbatis ꝙ ueniretur monachus corã diœcesano. Itẽ filiusfam. agit, & defendit absente patre. ff. de iud. l. si longius. & no. in d. decr. cum dilecta. Item commoditas mutat alicuius sepulturã, de sepult. c. is qui, li. 6. & etiam religioso dat electionem sepulturæ, cum ad monasterium commodè portari nõ potest, quamuis velle, vel nolle non habeat, vt in c. religiosi, de sepul. lib. 6. facit quod no. in c. tum ex literis, de in integ. restit. in glo. fi. vbi ponuntur versus. [Non facit ergo parum &c.] Vnde distantia cogit adire forum, vt ibi no. & in d. l. si longius. Vnde dicit, ꝙ si prædictus monachus distat ab Abbate, vt supra dictum est, habebit actor electionem, vt ipsum conueniat coram Abbate, vel corã Ep̃o. & sic secundum eum debet intelligi, & saluari opi. Inno. Host. & Abb. in prædicta decre. quãto. aliàs autem si sit propè, debet recurrere ad Abbatem, arg. de resci. c. statutum. lib. 6. & per rationes, & iura superius alleg. † Propter negligentiam verò Abbatis non est dubium, cum de ea apparuerit, quin pertineat ad
c Episcopum, c vt in decr. quanto, in fin. de offic. ordin. & in d. c. graue, cum ibi no. & quod no. per Archid. in c. vno. de maio. & obed. libr. 6. in verbo, hominis. Idem in notoriis, s. flatim cum Abbates non corrigunt, de censi. c. Romana §. notoria, libr. 6. quia possunt dici merito negligentes, ꝙ intelligitur in notorio facti permanentis, vel interpollati, de cohabit. clc. & mulier. c. super eo. de vsu. c. cum tu. non autem in notorio facti transeũtis. Item vbi appellatur ad eum, de appel. c. Romana. §. 1. lib. 6. & ad c. 1. de priuil. lib. 6. quod videtur obstare in eo, ꝙ innuit, ꝙ etiam exempti delinquentes extra locum exemptum, vel contrahentes, possunt conueniri coram Episcopo loci. Respondet Ioan. de Lig. ꝙ loquitur, quando prælati inferiores sunt negligentes, vel in notoriis, vel vbi agitur de accusando, vel de casu, vbi degradari debet, vt dictum est supra, aliàs essent omnia iura superiora per illud c. correcta. Vel secundum eũ loquitur, ꝙ ratione exemptionis, non defenderentur, quin punirentur per ordinarium, si delinquant, vel contrahant extra domicilium, sed non negat, quin possint defendere, per anteriora iura, quæ Papa reuocare non intendit, arg. de elect. c. ecclesia. 2. Puto, ꝙ melius posset dici ad illud c. ꝙ loquatur de his exemptis, qui cessante exemptione sunt immediatè sub ordinario loci, vt patet in prine. illius text. ibi, [Suam in ipsis iurisdictionem, prout ius exigit, exercere &c.] & sic loquitur de principalib. personis prælatis ecclesiarum exemptarum, qui cessante exemptione conueniuntur ratione delicti, vel contractus, vel alia ratione, coram ordinario loci. 16. q. 1. c. Abbates. & 11. q. 1. c. de persona. cum si. Non autem loquitur de monachis, qui etiam omni priuil. cessante, discuti, & puniri debent per suum Abbatem, vt supra dictum est, nec priuilegium debet eis esse damnosum. arg.
26 de priuil. c. in his. † Sed quam formam d sequetur Abbas, vel ꝓ
d missarius suus inquirendo contra monachum suum de crimine? Sequetur ne formam iuris, de qua de accusat. c. qualiter & quando. §. debet. vel procedet secũdum statuta regularia, vbi, proceditur simpliciter, de plano, sine strepitu, & figura iudicij secũdum quam formam non traduntur capitula, de quibus in præalleg. §. debet. nec vocãtur ad videndum iurare testes, quia est de ordine iudiciario, nec admittitur appellatio, de appel. c. ad nostram. & c. reprehensibilis. & c. cum speciali. §. fi. nec alia iuris solemnitas obseruatur. sed proceditur secundum obseruantias religiosorum. Et de ista forma habetur per Card. & Io. Mona. de relig. domi. c. 1. lib. 6. in fi. glos. mag. Quam ergo formam de istis sequetur Abb. Ioan. de Lig. in præalle. loco dicit; ꝙ potest sequi primam formam, per decre. sæpe allegatam, de statu regul. c. ea. quę. in prin. Sed tutius est ei procedere secundum secundam formam; quia si iuxta primam procederet, haberet monasterium dicto monacho prouidere in expensis aduocatorum, & in alijs sumptibus, cum proprium non habeat, de accusatio. c. ex parte. & c. pe. §. fi. quãuis alio casu loquatur; & quia in ingressu se & sua dedicauit, C. de sacrosanct. eccle. auth. ingressi. & authen. si qua, canonizata 19. q. 3. & de probationi-
27 bus. c. in præsentia. † Et nisi faceret sibi expensas, priuaret eum defensione sua, quæ exceptio etiam diabolo, si esset in iudicio,
e non debet denegari, e de excommu c. cum inter. & 11. qõ. 1. ca.

ADDITIONES.

a SEB. SAP. Abbatem posse. Vide Card. in cle. 1. in 3. q. de statu monac. sicit, ꝙ Abbas non potest aliquid facere contra monac. nisi in regula mittatur: aude eundem in cle. 1. §. si qui. de priuil. ubi dicit, ꝙ Abbas corrigere monachum in carcere, & expellere, & quod possit flagellare, uerberare, tradit Ioan. de Ana. in c. 1. cl. 11. de cler. percut. Nunquid possit alteri committere, quòd uerberet monachum, tradit. in c. cum tatis, de sentẽn. excom. Et nunquid ille, cui commissum fuit, quòd uerret monachum, sit excommunicatus, tradit Fran. Curt. in cons. 79. articulo, an Abbas, uel Prior. & de iurisdictione Abbatis in monachos de Felt. in c. pastoralis. col. 3. uer. limita 7. supra, de offi. ordi.

b Ad Abbatem spectat. Adde de hac materia uidẽdum Roman. cons. 37 der. cons. 5. de accusa. & cons. 20. & 21. de statu mona.

ADDITIONES.

a SEB. SAP. Si uerò agat. Vide Bar. in l. 2. ff. de in ius uoc. ubi dixit, quòd Abbas est citandus, quando monachus non potest claustrum exire. & quãdo possit Abbas ex contractu monachi, uel ex delicto conueniri, tradit Cardin. in clemen. 3. q. 6. de procur. & in clemen. 1. in uer. cæterum. de priuil. & Bal. in l. non seruum. C. de rei uend. Alexand. in l. quod si minus ff. de pos.

b ZACHAR. Cum Abbatis licentia. Ego limitarem, si talis habeat administrationem, aliàs non, secundum D. Card. in clem. 1. de uita & hone. cler. Gem. in c. non dicatis, 12. q. 1. & in c. si cupis. 1. dist.

c SEB. SAP. Ad Episcopum. Facit tex. in carrefragabili, supra de offic. ord. ubi Abb. facit festum, ꝙ quãdo ille, qui acquisiuit iurisdictionem priuatim ad superiorem, est negligẽs, cognoscit superior. Et idem no. Abb. in c. 2. ex terũ. in 4. not. 8. de iud. Rom. in fing. 473. incip. inferior præscribit.

d Quam formam. Adde uidendum Lap. alleg. 72.

e Denegari. Hinc est, quòd processus factus cõtra absentẽ non citatum non uatet, quia tolli uidetur sibi defensio, ut consuluit collegium Florentium, ꝙ consilium est inter consilia d. Fran. Cur. in cons. 21. in pe. col. in prin. quin-

Universidad de Deusto
Biblioteca

iamo princeps non potest tollere defensionem, quia est de iure naturali. clemen. pastoralis, de re iudic. & princeps procedendo sine citatione, reddit actum ipso iure nullum, quia etiam per statutum non potest tolli, ut ista & multa alia in materia adducit præfatus D. Fran. Cur. in consi. 45. in antepen. char. uer. sed defectus citationis, ubi latissime per eum. Adde. de Falc. Adde, in quantum hic dicitur defensionem nō posse, nec debere tolli cuipiā, ut no. plenissimè Lanfran. de Oria. in clemen. sæpe. nu. 15. uer. sequitur glo. super uer. defensionis. & ibi in apost. Gelfi, in uer. non possit tolli, etiam per clausulam sine figura iudicij, ut ibi. Hoc est uerum, quando defensio negotium principale respicit. Secus autem, si apices iuris, ut no. Bal. in l. 2. §. Offilius. ff. de requir. reis. & Alex. in l. custodias. ff. de publi. iudi.

ANT. FRAN. Ad istam materiam de citatione, an illa sit necessaria ad actum faciendum ad hoc, vt actus ualeat dicas primò, ꝙ citatio regulariter requiritur in omni actu, i quo tertius interesse partis. l. nā ita diuus. ff. de adop. l. de unoquoque. ff. de re iud. l. nec quicquam. §. ubi decretum, de offic. proconsul. & leg. & ibi per Alex. in prin. & habetur per Ioan. And. in clemen. sæpe. hic alle. & propterea dicebat Bal. in l. cum fratrem, ad fi. C. de his, qui. ut indig. ꝙ citatio est de iure naturali inducta ad duos effectus, s. ut reus compareat ad se defendendum, & ut instruat se de iuribus, & defensionibus suis, & ideo dicebat Spec. de lit. contest. in §. nūc ostendimus, in uer. porro. ꝙ citatio non potest renunciari. Vtrum autem citatio, aut alia defensio possit tolli per Principem, uel statutum dicas primò, ꝙ defensio à natura, uel æquitate concessa, nunquam tolli potest, ut no. dicebat Bald. in q. per eum disputata, quæ incip. statuto cauetur, ꝙ fœnerator. Et ideo de multiplici defensione, quæ potest competere, uel respectu rerum, uel personarum, ui de per gl. & Bar. in l. ut uim. ff. de iusti. & iure. & quod defensio non debeat alicui tolli, est tex in l. 3. in §. si ad diem. ff. de re mili. & habetur in l. pe. C. de temp. in integ. restit. pe. & in c. cum inter, infra de excep. quod est uerum, et si in causa potest procedi sine iuris solemnitate, secundum Bart. in l. 1. ff. de test. mil. & in l. filius. ff. de dona. Et an defensionibus possit renunciari, ultra Bar. in l. custodias. de pub. iud. alle. uide eundem Bar. in l. quidam sunt. ff. de pœ. & in l. non tantum. ff. de appell. & habetur per Bal. in auth. iubemus. C. de iud. Quod est uerum, etiam cum iuramento in causa status, uel personæ, ut est gl. reputata sing. & ibi per Bar. & Bal. in l. 1. in 24. col. C. de cōfes. tamē in contrarium est gl. in l. 1. ff. de fur. quam Bal. dicit seruari de cōsuetudine. & dicit illam esse ueram, si in renunciatione defensionis dicatur, ꝙ inquiritur, sciens se non habere aliquas defensiones, immo carere omni defensione, & ideo sponte, & ex certa scientia renunciat. &c. Pro quo omnino uidendus est Bal. in l. raptores. C. de episc. & cler. nū quid autem defensiones possint tolli per Papam, uel Imperatorem, uide plene per D. Cardi. in clemen. 2. in §. cæterum. de re iudi. ubi dicit, quòd non potest tollere defensiones, quæ sunt de iure naturali, quia illa sunt immutabilia ſm ea, quæ habentur in §. sed naturalia & ibi ꝑ Moder. scrib. Insti. de iure natur. gen. & ciui.

---

eorum. Quare tutius est secundum eum, vt procedat secundū secūdam, & si procedat secūdum eam, non administrabit sibi expensas: quia nec eas sacturus est, nec admitteretur ad eas, argumen. prædi. c. ad nostram. & c. repræhensibilis, & c. cum speciali. Item dicit, ꝙ prima via electa per Abbatem potest redire ad secundam, procedendo secundum regularia instituta, quia propriè inter Abbatem, & monachos lis esse non potest. ff. de iud. l. lis nulla, de syndico. c. vno. Et qualitercunque Abbas de salute sui monachi quærit, ille debet humiliter obedire, vt in prælleg. decre. repræhensibilis. Nam siue plectendo, siue cognoscendo, hoc solum bene agitur, vt vita hominum corrigatur. 22. q. 5. c prodest. & vna actione suspensa, transitur ad aliam de causa possess. & proprier. c. pastoralis. & de test. c significaue runt. & no. hoc in Spec. in tit. de inqui. §. vlti. ver. item pone. & ver. sed nunquid. Nec ob. de postul. præl. c. 1. lib. 6. & de elect. c. vt quis duas. & c. ab eo. vbi vna via electa, non potest reuocari, & redire ad aliam: quia ibi reuocatur, & reditur ad aliam cum damno alterius, hoc sine damno monachi. quia facilius procederetur per secundam, quam per primam, vt supra probatum est. Et hoc in effectu voluit Io. de Lig. Hæc dicta infra examinabo, reducendo ipsa ad aliquos articulos. Non enim tangit de aliis prælatis inferioribus, vt preposito, plebano, & similibus.

28 † Inno. in c. ad hęc. de offi. Archid. Host. & Ioan. And. post eum concludunt, tales prælatos in subditos tantum habere leuem iurisdictionem, & nō grauem, & vocant grauem, depositionē clericorū, etiam in minoribus, allega. no. de elect. c. transmissa. 13. q. 7. c. Episcopus. Idem de suspēsione perpetua; vel multum diuturna, alleg. de excess. prælat. c. 1. Et idem de vnione beneficiorum, & diuisione. eo. tit. c. sicut vnire. & vide bo. gl. in clem. ne in agro, de statu regul. Idem de dispensatione, de eo. qui fur. or. rece. c. 2. & quod ibi no. Inno. & de fil. presb. vt. c. fi. Idem de auctoritate interponenda alienationi rei ecclesiasticæ. 12. q. 2. c. sine exceptione. & c. abbatibus. & c. placuit. Et generaliter omnia, quę non expediunt prælati sine capitulo. de his, quę fiunt a prælat. c. nouit. & c. quanto. Item iurisdictio in monasterio. de offi. Archid. in c. fin. Item matrimonialis causa. de excess. prælat. c. accedentibus. Item dario dimissoriarum, de offic. Archid. c. significasti. Item cause criminales graues, de procura. c. querelam. Item omnia quę sunt Episcopalis ordinis, de quibus de elect. c. quod sicut. & c. tuā nos. 68. dist. c. quamuis. Item dicunt, ꝙ talis iurisdictio non extenditur ad notabiles personas, nisi vt Episcopo nuncient, vnde Archidaconus solus habet iurisdictionem quoad parochiales ecclesias, & minores titulos. Item tales prælati inferiores non possunt propter non residentiam priuare clericos titulis suis, nec propter aliam causam, vt disputauit Iaco. canonicus Bonon. vt refert Ioan. And. in c. fi. de offi Archipresby Hoc etiam sequitur hic do. Ar

plus dicit, ꝙ vbicūque agitur in figura iudicij, nisi aliud ha consuetudo, isti prælati inferiores non habent potestatem leg 11. q. 1. c. de persona, & de hæret. c. cum ex iniuncto. & hæc opi. Iaco. Bono. vt recitat Ioan. And. in c. fi. de offic. Ar presb. & cum illa opi. transit Io. And. dicit tamen do. Anto istos prælatos inferiores habere iurisdictionem in illos, q elegerunt; & dirigitur tunc plus iurisdictio ad personas in loco, quàm ad locum, intantum, ꝙ isti recipiunt potestā quandam excommunicandi; & habent iurisdictionem ratiocam, non propriè cognitionalem, sed correctionalem. Sic bet intelligi secundum eum, de offic. ordi. c. cum ab eccle rum, & quod ibi no. Putat etiam, ꝙ subditos seruientes in sia possunt pro eorum culpis, & negligentijs, non conten sed correctionaliter, priuare ad tempus emolumētis eccl vt distributionibus, & alijs. Totaliter autem ab ecclesia uendo, vel ad modicum tempus suspendendo, putat q possint, vt supradictum est, secundum Innocen. Hostien. And. nisi forte secundum eum habeant potestatem institu di de consuetudine: quia etiam cōsequenter haberent potem destituendi pro culpis, & negligentijs, si tamen nō pra curam instituti, de capel. mona. c. 1. lib. 6. Quinimmo si sunt supra curam instituti, facit secundum eum gl. in c. 1. super uerbo, ipsis. a contrario sensu; quia si isti superiores bent ecclesias pleno iure, & sic habent potestatem institu de consuetudine, possent & tales destituere. Nec ob. tex eo ꝙ dicit, consuetudine, vel statuto: quia posset intelligi dum eum, quando statutum, vel consuetudo disponit, superiores possunt destituere hos presbyteros instituto ram, cum tamen illi superiores, nec de consuetudine, ter haberent potestatem instituendi. Et hoc secundum videtur sentire gl. in d. c. 1. in verb. consuetudine. Reliquit hoc sub dubio, dicendo, cogita. Hoc dictum mihi non p vt infra subijciam. Pau. de Leaz. in cle. ne in agro. §. cæt de statu regul. dicit, prælatum conuentualem habere ju ctionem fori pœnitentialis, ratione collegij, & perso ipsius, alleg. de offi ord. c. quanto, de maio. & obed. c. cum clesijs. Item dic, ꝙ talis prælatus non habet iurisdictionem ri contentiosi in parochianos, sed tantum pœnitentialis, intellige quod legi. & no. de offi. ord. c. cum ab ecclesiarum meus, d. Card. in d. c. cum ab ecclesiarū, dicit, ꝙ in loco habet iurisdictionem ordinariam, citra Episcopum, de muni. Ipse enim solus habet iurisdictionem ordinariam & diœce. de offi. ordi. c. 1. Isti verò prælati inferiores, q ciuntur collegio, habent ordinariam iurisdictionem in collegio. C. de iurisd. omn. iud. l. fi. Ex his infertur, quòd tus inferior Episcopo habet iurisdictionem ordinariam diœcese. vel in certa parte diœc. hoc est de iure speciali. P adduco no. per Archid. 1. q. 1. c. prohibentur. §. hus omn thoritatibus. & Pau. in d. clemen. ne in agro. Et ex hoc plebanus in parochianos sui plebanatus nullam habet ctionem, respectu fori contentiosi de iure communi, cum ibi no. de excess. prela. vnde nō dicitur habere terri quod sapiat iurisdictionem. ff. de iurisdict. omn. iud. l. fi. stitu. c. 2. lib. 6. sed parochiani, vt in prælleg. c. cum ab ec rum. Ex his infertur ad intellectum præall. c. cum ab ec ꝙ videtur obuiare prædictis, quia si illud c. intelligitur de dict. fori contentiosi: oportet illud intelligere, quatenus de parochianis, de iure speciali, vel ratione consuetudi hic. Et hęc procedūt secundum eum de iurisdictione sed quoad iurisdictionem in personas dicit, ꝙ prælatus gij habet ordinariam fori contentiosi in illos de collegio potest cognoscere inter eos de causis ciuilibus. Et licet videatur in vsu; est tamen de iure, secundum eum, arg. C. de iurisd. omn. iud. Item potest in singulos de collegio sententias cēsuræ, de maio. & obedien. c. cum in ecclesijs ibi no. Et hęc sunt quę ī hac materia scripta reperio, ex q nō dilucidatur hęc materia. Sed magna ex varietate opi tat contrarietas: Nam Inno. Host. & Ioan. And. in prælleg. to, dicunt, ꝙ isti prælati inferiores nequeunt de causis cognoscere criminalibus. Item, ꝙ etiam in ciuilibus non sunt p cōuuniendi coram suis prælatis, sed potius est in optione ris. Ioan. de Lig. tenet ꝙ etiam de crimine cognoscere po dum modo depositionem non exposcant; & ꝙ data co ditate, debent primò conueniri coram suis prælatis, cr delictis, & contractibus alibi initis, & commissis, loquin men de Abbatibus, nou aūt de alijs prælatis inferioribus. Inno. & Host. & Ioan. And. vt ī. dixi, dicūt hos inferiores re iurisdictionem tantum in leuibus. Et hanc opi. videt sequi do. Anto. qui etiam addidit, ꝙ iurisdictionem, quam bent, nequeunt cognitionaliter, & sic in figura iudicij, exe re, sed correctionaliter tantum. Do. Cardi. sentit, ꝙ in ciui habēt iurisdictionem, etiam cognitionaliter. Pau. sentit, q

29 habent iurisdictionem fori pnialis tantum. † Quid ergo

doct. varietate? Et primò ponam de iurisdictione istorum inferiorum, quod mihi videtur. Secundò annectam circa potestatē ipsorum aliquas pulchras quæstiones quotidianas. Et primo distinguo, assumendo aliqua dicta dicēt hic, ꝙ aut quæritur, an isti prælati inferiores habeant de iure territorium strictè, ita ꝙ habeant iurisdictionem in ibidem delinquentes, vel contrahē tes, & residentes, & communiter tenetur ꝙ non, licet Inno. hic referat vnam opi. in oppositum, quæ tamen communiter non tenetur, quia solus Episcopus est ordinarius in tota diœce. ita; ꝙ tota diœc. est sibi territorium in spiritualibus, vt probatur in c. 1. de offi. ord. & melius in c. cum Episcopus, cod. titu. lib. 6. & 11. q. 1. c. si quis cum clerico, & c. de persona, & hic. Et quid sit territorium, [a] & vnde dicatur, dic, vt in l. pupillus. §. territorium. ff. de verb. sign. & vide gl. in c. 2. de constitu. lib. 6. Et de districtu, territorio, & diœcesi, vide text. cum glos. in clemen. ne Romani, de electio. Aut queritur, nunquid isti inferiores habeant territorium fori pnialis, ita ꝙ habeant iurisdictionem in foro pniæ in omnes ibi habitantes; & dico, quòd habēt iurisdictionem in omnes illos de collegio, vt supra dixi, secundum Pau. & facit c. cum ab ecclesiarum, de offi. ordin. & 13. q. 1. c. 1. & c. pe. & ulti. de off. Arch. Habent etiam territorium, si habent parochiam distinctam, vnde habent curam animarum parochianorum, vt in præall. c. cum ab ecclesiarum. & 23. q. 1. c. 1. Tale tamen territorium non habent isti inferiores, vt separatum ab Episcopo; quasi faciant caput, immo concurrunt in exercitio cum Episcopo, & habētur ibi sub Episcopo, & locus est præoccupationi. Et si concurrunt ad curam, prętertur Episcopus, vt superior, vt in c. 3. de off. Archidia. & quod ibi no. de pœniten. & remiss. omnis, & per gl. in c. 2. eod. tit. lib. 6. Et aduertendum est, ꝙ istud territorium fori pnialis non per omnia equiparatur territorio fori contentiosi; quoniam forensis delinquens in loco, seu territorio vnius iudicis, fortitur forum illius, quoad cōtentiosam iurisdictionem, vt in c. 1. de rap. & 3. q. 6. c. 1. & infra c. fi. In pniali verò, nō fortitur forum quis alterius sacerdotis, vt no. per glo. sing. in c. 1. 16. q. 1. & no. de rap. c. 1. Et est etiam ratio secūdum Ioan. de Lig. quare ratione contentiosi subiicitur, & non in pniali: quia pœna cōtentiosa imponitur ex eo, quia offendit iudicem, & bonum publicum, & ideo debet puniri in loco, vbi deliquit; sed pœnitentia imponitur propter offensam Dei, & animæ propriæ: ergo illi soli subiicitur, quē habet supra se in iudicem loco Dei, & qui iudex est suę animæ. Item, quia iura parochialia non concernunt principaliter locum, sed personas propter locū, secus in iurisdictione contentiosa. Ad prædicta facit c. super eo, de paro. & l. pupillus. §. territorium. ff. de verb. sign. Hanc rationem Ioan. de Lig. damnat Lap. de Cast. in c. 1. de rap. quia aliquando iungitur peccatori pœnitentia manifesta, de pœniten. & remiss. c. 1. & sic ad exemplum eorum de linquentium foret imponenda in loco delicti. Sed ipse licet dā net hanc rationem. tamen ratio in se est bona: quia principalis causa est purgatio animæ. Item quidam assignant aliam rationem, ne contingat cōfiteri per partes. Nam de alibi commissis non posset confiteri in loco delicti, per partes ergo confiteretur, quod non est dicendum, vt no. in c. non tibi dico, de pœniten. dist. 1. alias in c. 1. de pœniten. dist. 5. de quo per Hostiē. in sum. de pœniten. & remiss. §. an peccata. Hic Lap. assignat aliā rationem, quia interest sui iudicis, vt vultum sui pecoris cognoscat. Prouer. 7. & no. de pœniten. & remiss. c. omnis. & no. eo. ti. c. 2. lib. 6. & hæ rationes sunt bonæ, & notandæ. Et licet supra dixerim, hos inferiores per canones iurisdictionem non habere in ibidem delinquentes, & in foro pœnitentię, si sunt extranei, habent tamē iurisdictionem in ibidem, s. in eorum parochia, commorantes, licet ibi non contraxerit perpetuum domicilium, vt sunt scholares, mercenarij, & similes, quorum paro-
chialis est ille, in cuius parochia inhabitāt, vt est gl. sing. in clemen. de priuileg. ver. paro chialis facit quod no. in c. omnis. de pœniten. & remiss. Ad idem in simili glo. in l. 2. C. vbi de crimi. agi opor. quæ dicit, ibi quem posse conueniri, vbi commoratur, & conuertatur; licet ibi domicilium non habeat, facit l. ſ. quis. C. si cert. peta. & quod dixi in c. quod clericis, supra eod. Quidam sunt habentes territorium prouinciale tātum; & eorum dignitas sonat in nomine prælationis, vt sunt isti inferiores prælati, habentes certam parochiam, & tales in tota parochia habent animarum curam. De Abbatibus verò, & alijs religiosis prælatis, dicendū est, vt legi. & no. in c. 1. de capel. mona. & c. pe. eod. tit. & per gl. in clemen. ne in agro, de statu regu. vbi no. an per se possint religiosi exercere curam, si habeant populum, & ibi etiam per doct. an valeat consuetudo, contra d. c. 1. & tenui in præall. c. 1. quod sic, vbi vide. Item habēt iurisdictionē in illos, qui eos elegerunt, & dirigitur tunc iurisdictio plus ad personas in loco, quàm ad locum: vnde non vendicant sibi iurisdictionem in ibidem delinquentes, habitantes, vel contrahē tes, sed tātum in personas illorum de collegio. Et in istis ego distinguo inter Abbates, & alios prælatos seculares, vt ꝓpositos, & plebanos, & similes, vt Abbates habeant iurisdictionem sup

suos monachos, vbicunque delinquant, contrahant, vel resideant, tam in ciuilibus, quam in criminalibus, tam correctionaliter, quam iudicialiter, dummodo non agatur ad depositio
b nem, & ꝙ primo [b] cōueniendi sint coram eorum Abbatibus quam Episcopo; alias obstabit fori exceptio, dūmodo possint commodè adiri eorum Abbates, & pro his faciunt supra inducta per Ioan. de Lig. & maximè c. Abbates. & c. nullus. 8. q. 2. & c. si religiosus, de testi. lib. 6. & c. sicut, de sim. & c. cum in ecclesijs, de maio. & obedien. & in c. in singulis. & c. ea, quæ, de statu regul. & c. quanto, de offi. ord. & c. 1. & 2. ; 8. dist. Nam si habent iurisdictionem in monachos, vt supra patet in iuribus præl. & latius in ipsa regula per superiorem approbata; non apparet ratio, quare illam nequeant exercere in figura iudicij, cum ordo iudiciarius non amplier iurisdictionem, sed potius fuerit institutus in fauorem publicum, & ne innocentia ex iudicis iniquitate lędatur & opprimatur. de probatio. c. quoniam contra. Et maximè videtur probari in præallega. ca. ea, quæ vbi dicitur, ꝙ debent puniri secundum statuta regularia, & Apostolica. Et ꝙ primò conueniendi sint coram Abbatibus, facit præalle c. quāto, & c. si religiosus, vbi dicit. ꝙ vice Dei posuerunt monachi Abbatem supra caput eorum, & eius imperio se subiecerunt, vt in præalleg. c. Abbates & c. ea, quæ. & c. in singulis, de statu regul. vbi primò habetur recursus ad Abbatem, pro correctio ne monachorum: vnde velle monachi dependet a voluntate Abbatis, vt in iuribus superius alleg. prælati verò seculares habent iurisdictionem in personas illorum, qui ipsos eligunt, s. in illos de collegio? & hanc iurisdictionem habent tantum in ciuilibus, etiam in figura iudicij, arg. in l. fi. C. de iurisdict. omn. iudi. & eorum, quæ no. Inno. in c. cum ab ecclesiarum, de offic. ord. & facit. c. 1. 15. q. 4. de iud. c. decernimus. Et in istis seculari-
bus, puto procedere dictum Inno. in præalleg. c. quanto, ꝙ ipsorum subditi possunt conueniri coram Episcopo, vel ipsorum prælato immediato, ita ꝙ fit in optione actoris, corā quo ipsos conuenire velit, arg. in prealleg. l. fi. & eorum, quę no. Innoc. in prealleg. c. cum ab ecclesiarum. Nam sicut hi, qui sunt alicuius professionis licitę & approbare, faciunt aliquod collegium, & possunt in ciuilibus conueniri coram ipsorum rectore, & corā ordinario loci; ita & clerici possunt conueniri coram eorum prælato, & coram eorum Episcopo. In criminalibus tamen nō poterunt conueniri coram eorum prælato, arg. in prealleg. l. fi. & 11. q. 1. c. de persona, in fi. & supra eod. c. 2. & argu. hic, vbi indistinctè dicit, ꝙ coram Episcopo, tāquam ordinario loci, sunt conueniendi, & hoc nisi aliter habeat consuetudo, vt hic, & de præscr. c. auditis, & c. cum olim. & in istis intelligo dictum Inno. in prealleg. c. quanto. Et ex prędictis collige vnam differentiam inter iurisdictionem competentem Abbatibus, & alijs prælatis secularibus & inferioribus. Et hāc arbitror diuersitatis rationem; ga magis sunt subiecti monachi Abbatibus, quam clerici seculares suis prælatis inferioribus. Monachi enim posuerunt vice Dei supra caput eorum principaliter, Abbatem, non Episcopum, vt in cap. si religiosus, de elect. lib. 6. cum si. & eorum velle, & nolle dependet ab Abbatis voluntate, vt in iuribus prealllega. vnde non sunt subiecti Abbati respectu nudi exercitij iurisdictionis: sed clerici seculares sunt principaliter subiecti Episcopo, & ab eo recognoscunt ordines, & beneficia, loco Dei, & se dedicauerunt in anima, & corpore. 12. q. 1. c. cui portio. & quod no. Ioan. de Lig. in c. ceterum, supra tit. proxi. & infra c. significasti. Inferioribus verò prælatis, sunt subiecti respectu nudi exercitij iurisdictionis, & ideo dicūt communiter iura, clericos inquirendos, conueniendos, & puniendos per eorum Episcopum, vt 11. q. 1. quasi per totum. & in c. 1. & 2. supra eo. & c. postulasti, infra eod. & hic, & de hęret. c. cum ex iniuncto, in fi. & 25. dist. c. perlectis. De monachis verò dicunt, illos puniendos communiter per Abbatem, vt in iuribus superius alleg. facit ꝙ no. gl. 11. q. 3. qui resistit. Puto tamen, vt supra recitaui, secundum Doct. ꝙ isti prælati seculares inferiores non poterunt cognitionaliter, sed correctionaliter pro negligentijs, & culpis modicè punire, ex quo habent iurisdictionem in personas illorum, arg. opt. in c. ex literis, de constit. & quod no. in c. cum accessissent, eod. tit. Quidam sunt prelati habentes sub se subditos ratione seruitij tantum, & constat eos non habere territoria, & tales non habent iurisdictionem etiam in personas illorum, qui ipsis seruiunt, nisi illam sibi vendicent aliquo iure speciali, vt probatur hic. Quidam sunt habentes pœnitentiale territorium & non contentiosum, nec sunt in aliqua prælatione, strictè sumpto vocabulo, vt sunt curati, & tales non habent potestatem in foro contentioso, vt supra dixi, nec in ciuili, nec in cri-

---

ADDITIONES.

a SEB. SAP. Territorium. Vide Feli. in c. Rodulphus, col. 10. versi. territorium, supra de rescrip.

b SEB. SAP. Et primo. Vide Feli. in c. pastoralis, col. 2. ver. limita septimo. supra de offi. ord. ubi dicit, quod prælati regulares. habent iurisdictionem priuatiuè ad Episcopum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

30 in criminali.† An possint excommunicare, multæ sunt opi. Nã Lau. vt refert Ioan. And. in c. si sacerdos, de offi. ordi. dixit indistincte, tales presbyteros excommunicare non posse. Host. tenet ibi contrarium, intelligit tamen de curato, & remittit ad summam, de senten. excom. § quis possit excommunicare, & sub §. nedum autem. & in eo. §. ver. tu teneas, videtur hoc limitare, & restringere in notorijs, & sic intelligit c. nemo. 2. q. 1. & 11. q. 1. c. experientiæ. & c. sacerdotibus. Abbas dicit has opin. sic reduci posse ad concordiam, vt si hoc habet consuetudo, possit etiam causa cognita, alleg. c. duo. de offi. ord. & de arb. c. dilecti. alias hoc nõ poterunt cum causæ cognitione, sed generaliter sic, vt in præall. c. si sacerdos. vnde dicit ibi Pet. q non potest excommunicare personam certam. Archid. in c. Romana, de senten. excom. lib. 6. de const. c. 2. eod. lib. tenet sacerdotem curatum posse excommunicare. & idem sentit gl. in præalleg. c. Romana, per d. c. nemo. opi. Abb. sentit hic d. Ant. dicit enim q̃ isti curati recipiunt quandam latam iurisdictionem in subiectos, quæ plus attrahitur in naturam fori pœnitentialis, quam contentiosi, quia poterũt generaliter promulgare excommunicationem ad corrigendum animas subiectorum, alleg. præalleg. c. si sacerdos. D. meus, D. Cardi. sentit ibi primam opi. qa nemo potest excommunicare, nisi sit iudex ecclesiasticus, alle. c. 1. de senten. excom. lib. 6. vbi ter repetitur verbum, iudex, im propriè tamen, secundum eum, potest curatus excommunicare, s. à communione remouendo, non per modum præcepti; sed consilii, & sic potest procedere quod dicit Host. & idem tenet ibi Col. & hãc opi. sequor, quia certum est, q excommunicatio est pars iurisdictionis, de verb. sig. c. quærẽti. de offi. deleg. c. ex literis. vbi bene probatur. Et ideo nullus potest excommunicare, nisi iurisdictionem habeat. Et omnia iura in cõtrarium allegata, si bene ponderẽtur, loquuntur de habente iurisdictionem, q̃ probat litera in præall. c. si sacerdos. ibi, [Nisi iudiciario ordine, &c.] Et sic patet, q̃ loquitur iste tex. de curato, aliàs habente iurisdictionem de iure speciali. Et sic etiam loquitur c. cũ ab ecclesiarum, eod. titu. vt patet ex prin ibi, [Ab ecclesiarum prælatis, &c.] & sic non loquitur de simplici curato,. Et hanc opi. sentit Spec. de offi. deleg. circa prin. Et videtur casus de hac opi. in c. Archidia. de offi. Archi. & sic interpretatur consuetudo, quæ est optima legum interpres, de consue. c. cum dilectus. & l. si de interpretatione. ff. de legib. & tenet Guil. de Monte Lau. in tract. suo de sacra. & Ioan. in c. nemo. 1. q. 1. licet Archid. ibi remaneat in 1. sententia. Sed aliam opin. supra defensatam credo veriorem in distinctè, siue feratur in specie, siue in genere, quia excommunicatio est fori contentiosi, qualitercunque feratur, cum pœnam inferat, vt in præalle. c. quærenti, de verb.

31 sig. & c. pia. de exce. lib. 6. † Immo nulla pœna in Dei ecclesia
a maior reperitur. a 24. q. 3. c. corripiantur. & facit c. sacro, de senten. excom. Et pœna non est imponenda nisi per iudicem, vt in c. siue. §. in hoc. 23. q. 2. & no. in c. porrò, de diuor. Curati autem non habent iurisdictionem fori contentiosi, sed tantum pœnitentialis, ad hoc c. omnis vtriusque de pœniten. & remis. & de offi. ordi. c. 2. & c. cum Episcopus, eod. tit. lib. 6. sed alij habentes iurisdictionem ecclesiæ, siue ordinariam, siue delegatam, excõmunicare possunt, pro hoc, c. si quem, de senten. excom. vbi dicitur de excommunicato a iudice suo, nec distiguit, qualis fuerit iudex, & sufficit, q̃ nulli iudici eccle. est hoc interdictum, cũ sit iurisdictionis, & vide pro hoc, c. sicut, de sim. & c. tum in ecclesijs, de maio. & obedien c. cum ab ecclesiarum, & c. si sacerdos, de offi. ordi. 2. q. 1. c. nemo. Nec obst. prædictis, 16. qõ. 2. c. visis. n. q. 3. c. debent. vbi videtur probari, solum Episcopum posse excommunicare, & quod excommunicatio est mucro Episcopalis, ad idem 24. q. 3. c. corripiantur. Nam quædam est excõmunicatio, quæ fertur cum solemnitate, quædam sine, & de secunda procedit, quod supra dixi. Sed prima dicitur anathema, & fertur cum solemnitate, quæ exprimitur in d. capi. debent, & hanc solus Episcopus cum nu. 12. sacerdotum circunstantium profert, vt ibi dicitur. & de hac intelliguntur iura supra alleg. in contrarium, & hoc tenet gl. in præalleg. c. cum ab ecclesiarum, & Hostien. in summa, eod. tit. §. quot sunt species, in fi. & hodie communiter non seruatur illa solemnitas. Et pro hoc, quia nõ apparet, q̃ maioris roboris sit illa excommunicatio lata cum prædicta solemnitate, quam illa, quæ fertur absque tali solemnitate, nisi quia magis videtur aggrauari excommunicatus, seruata prædicta solemnitate, quoad absolutionem obtinendam: quia debet absolui cum eadem solemnitate, vt in cap. cum aliquis. 11. q. 3. & quoad opi hominum. Et ex prædictis infertur, q̃ Abbas, & alij prælati inferiores Episcopo, cum habeant iurisdi
b ctionem in illos de collegio, vt supra dixi, possunt illos excommunicare, vt probatur in turibus in perius allega. & no. glos. in præalleg. c. nemo. & c. cum ab ecclesiarum, & facit quod no. d. Ant. in c. experientiæ. 12. q. 1. & c. significasti, infra eod. Quidam sunt. & appellantur Archipresbyteri rurales, vt in c. si. de offic. Archip. & isti in titulis suis qualem iurisdictionem habeant, prosequitur Ioan. And. post Iacob. de Bon. in d. c. fina. vbi dicit, q̃ in figura iudicij nullus cognoscit, nec potest corrigere, uare quẽ titulis suis, nec propter nõ residẽtiam, sed oĩa deferri Episcopo. De Archi. verò ecclesiæ cathedralis, qui iurisdictionem habeat; dico, q̃ eius iurisdictio plus ex iure speciali, quàm communi elicitur. De iure vero communi habet solum ea, quę habentur in c. ad hæc. §. in quadam, de Archid. vnde dicit ibi Ioan. And. q̃ ea, quæ ponuntur in tantum videntur de iure communi ad Archidia. pertinere, non habet necesse circa illa aliquid probare. In alijs verò intentionem suam fundet de consuetudine, vt audiatur, soluendas, ad hoc, c. vt nostrum. & c. si. eod. tit. Expeditis pactis, restat subijcere aliquas quæstiones ad maiorem difficultatem prædictorum.† Et primò quæro, an isti prælati inferiores, habentes iurisdictionem in personas collegiatorum, vt dixi, habeãt potestatem destituendi quem à beneficio Ioan. Ant. hic, vt supra recitaui, tenet, q̃ si ad eos spectat institutio de consuetudine, q̃ poterunt ẽt destituere, q̃d non puto, vt statim subijciam. Ioan. And. post Iaco. de Bon. sentit in præalleg. c. si. de offi. Archi. vbi dicit, nullum citra Episcopum posse priuare quem suo beneficio propter non residentiam. Ego hũc articulum cum quibusdam alijs publicè disputo quadam quæstione, quæ incipit, Duo clericali charactere gniti & c. vbi late prosequor. Sed quantum ad propositum distinguo, q̃ aut ad istos non pertinet institutio, & minime petit destitutio, de hæret. c. cum ex iniuncto, in fi. & ibi p. Aut ad ipsos pertinet institutio, & tunc aduertendum, re, & quali modo eis competat. Aut enim competit de iure fm illam opi. q̃ hẽt; collationem beneficiorum fundatorum ecclesijs collegiatis spectare ad prælatum, & suum colle de quo no. in c. cum ecclesia Vulterana. de elect. & c. p de cõcess. præben. & tunc puto, q̃ etiam destitutio pertine eos, quia cui competit institutio de iure cõi, & destitutio, præall. c. cum ex iniuncto. Et puto hoc verum, cũ in illa stitutio fienda propter non residentiam, vel propter ma ministrationem: secus si propter aliud crimen, quia de cr rici, non cognoscit aliquis citra Episcopum, vt supra pl xi, & facit c. visis, in fi. 16. q. 2. & quod no. in c. in Laterã. de Aut competit de iure speciali, & tunc, aut beneficium ad eos pleno iure, & poterunt etiam destituere, & sic arg. a contr. sensu in præalleg. c. vno, de capel. mona. lib. idem c. in Lateran. præalleg. & de pri. c. cum & plantare telligo, q̃ poterunt remouere ex causa, & cũ causę cogn fm Inn. in præall. c. in Later. vbi dicit, q̃ cãm, vel actione nalem hmõi facerdotis non audient isti inferiores, licet malã administrationẽ liceat amouere, alleg. d. c. visis. N dr in fi. mucrone Episcopi, sacerdotum piacula resecẽtur, est no. Aut ecclesia spectat ad tales, quia concessa est eis a prios vsus, vt soleat concedi religiosis propter ipsorum p tatem, vt in c. consultationibus, de dona. & c. pastoralis. cum si. & tunc plenè distinguendum est, vt no. Innoc. in Lateran. de præbẽ. & plenius per alios Doct. in c. de mon eod. tit. Aut spectat confirmatio, vel institutio ad eos al & tunc ex cõsuetudine, vel præscriptione, & non cõpet tutio, nec possunt consentire cessioni, & hoc, quia præ est odiosa, de præscrip. c. vigilanti. vnde præscriptio in v extenditur ad aliud, vt in c. cum contingat, de deci. & q no. Et hoc vlti. dictum ponit Pau. in clemen. vna. de rem sentiunt Doct. in præalleg. c. cum ex iniuncto. Aut spectat tutio ad eos ex priuilegio, & tunc, aut fuit concessa insti vel confirmatio cum dictione restrictiua, vel taxatiua, v ctione, tantũ, vel simili; & puto, q̃ non transeat destitutio, ꝙstat de mente ꝓcedentis, argumen. ad hoc, quæ no. gl. in sum. & ead. q. 1. c. 1. & quod no. in c. pastoralis, de dona.

ADDITIONES.

a ZACH. Maior reperitur. Non est tamen pœna capitalis, vt per Bal. de pub. iud. & Feli. in c. qualiter & quando. il. 1. §. ad corrigendos, rius tangit. col. 11. infra, de accusa.

ANT. FRAN. An excommunicatio sit pœna capitalis, dicas q̃ non, medicinalis, vt in c. cum medicinalis, de senten. excom. in 6. & vltra alleg. in l. 2. ff. de pub. iud. vide etiam Barto. in l. fi. C. si à non compe Bal. in l. 1. in 10. col. C. de hære. insti. & per Spe. in titu. de pec. & proc ver. q. fi. Et adde quòd excommunicatio quoad Deum, & ecclesiam phantem, nihil addit, quia statim q̃ quis deliquit, est excommunicatus ad Deum, vt est glo. reputata fing. 24. q. 1. c. quod dictum. & vide Phil. qui illam alleg. pro fing. in c. dilectus, in pe. col. de appel. Et adde etiã pœna excommunicationis quoad ecclesiam militantem in præcepto ab homine, afficit contumacem, ipso iure, non autem in præcepto lege, vt est gl. in c. Salonitanæ. 63. dist. & habetur in c. 1. de magi. Adde excommunicatio ipso iure impositа requirit declarationem, vt in secundum, de hæret. li. 6. & hĩ per Alex. in l. Imperator, de iure fisi. vbi etiam, quod requirit partis citationem, per glo. in cle. præsenti, de

b SEB. SAP. De collegio. Vide Hostien. in tit. de senten. excom. §. quis & glo. in c. de persona. 11. q. 1. & quæ traduntur in c. volentes, infra eod. uil. nunquid autem Abbas possit absoluere monachum, arma portan ab excommunicatione, vide Cardi. in cle. 1. §. præfatæ, in pe. q. de ele na. concludentem, quòd non.

mo de suo cogitur facere beneficium. 10. q. 2. c. præcariæ. Nec est recedendum a verbis; ex quo aliter non constat de mente. l. non aliter. ff. de lega. 3. & infra de verb. sign. c. propterea, & e. fi. Aut priuilegium concessit institutionem simpliciter, & tũc intelligitur concessa etiam destitutio, & per consequens, etiam potestas recipiẽdi resignationem, & hoc vltimum ponit Paul. in clemen. vna, de renunc. Facit c. Abbas. 18. q. 2. & de hæret. c cum ex iniuncto, in fi. & bene facit c. pastoralis, cum gl. de don. & in præal. c. visis. & videtur probari a cõtr. in c. 2. de capel. mo. na. lib. 6. vbi tũc destitutio denegatur inferiori, quãdo institutio est facta per Epm. Et pro hoc, quia institutio, & destitutio quodãmodo sunt connexa, vt in d. c. cũ ex iniuncto, vbi p glo. Ideo ꝙcessa principaliter cõfirmatione, vel institutione, videtur etiã cõcessa destitutio, arg. in c. translato, de ꝓsti. & de deci. c. ex parte. & præal. c. visis. quod tamen limito esse verũ, vt s. dixi post Inno. quando tendit ad priuationem propter non residẽtiam, vel malam administrationem: secus si propter crimen. † Vlterius quæritur, quo loco, tales inferiores prælati solent, cum in figura iudicij cognoscũt, locare sedes suas? & loquor in casibus, in quibus iudicialiter ꝓcedere valent, siue habeant iurisdictionem, iure speciali, siue generali, siue communi? Inno. hic duas refert opi. Quidam enim dicunt, q̃ vbique poterunt cognoscere, sicut arbitri, & diffinire causas eorum, qui sunt suæ iurisdictionis, sed non possunt eas mandare executioni, arg. C. de iurisdict. omn. iudic. l. fi. Alij verò dicunt, quòd non possunt exercere iurisdictionem vel tribunal nisi in loco, vbi consuetudo, vel priuilegium hanc iurisdictionem tribuit, vel in locis, vbi morantur. D. Anto. distinguit, q̃ quidam sunt non habentes iurisdictionem, sed solam coerctionem, vt sunt qui ratione potestatis domesticæ vendicant sibi coerctionem, & in illis non est habenda consideratio loci: sed procedit illud, Vbi te inuenero, ibi te castigabo, vt l. 2. §. dies. ff. quis ordo in bon. poss. seru. & la procedente. C. de dilat. bene facit c. placuit, 33. q. 2. Quidam sunt habentes iurisdictionem in homines absque territorio, & isti debent sedere in loco, vbi habitant, ideo Archidiaco ni, & similes, in loco Archidiaconatus. Quidam sunt habentes territorium cum iurisdictione, & si illa sit potestas spiritualis, vbique poterit exerceri, iuxta illud, Vbi te inuenero ibi te iudicabo: vnde puto sacerdotem curatum confessionem parochiani sui vbique audire posse. Et pro hoc adduco c. nouit, cum ibi no. de offi. deleg. & si sapit naturam contentiosæ iurisdictionis, tunc illam exercet in loco principali, vbi datur iurisdictio, alleg. no. in c. quanto. de offic. Archidia. in nouella, vbi vident hoc tenere Doct. Et idem videtur sentire Hostien. in c. ea, quæ. de statu regu. si tamen intra terminos territorij, in quo habet iurisdictionem, locaret sedem, non peccaret secũdum eum, q̃ equitas tamen est, vt in loco specifico, & præeminenti, vel vbi dalocа particularia in diuersis diœcesi. debẽt locare sedem in principali prælatura: non in loco particulari: nisi hoc faciant de cõsensu diœcesani: in loco cuius locãt sedem: alleg. no. per doct. in d. c. quanto. Hæc dicit vera: nisi aliud consuetudo, vel priuilegium disponat, quia tunc in loco, vbi maiores consueuerũt, salua honestate & c. ff. de iusti. & iure. l. pen. Hæc dicta mihi ex toto non placent; vnde respectu contentiosæ iurisdictionis, sic puto breuiter distinguendum: quod aut non habent territorium: sed tantummodo iurisdictionem in personas, vt abbates, archidiaconi, præpositi, & miles: & puto, q̃ poterunt cognoscere, sicut dicimus in arbitro, vt l. si cum dies. §. si arbiter. ff. de arbit. & de domino feudi respectu vasallorum, vt no. in gl. in l. Imperialem, in lib. feu. de prohi. feu. alie. & no. in c. cæterũ. iud. Nam ex quo conceditur eis iurisdictio in territorio alterius: etiam per consequens conceditur illis exercitium, arg. in iuribus præalleg. cap. præterea, & c. prudentiam, de offic. deleg. & l. ad legatum, & l. ad rem mobilem. ff. de procura. & l. cui iurisdictio. ff. de iurisd. omn. iudi. Nec cognoscendo, extra locum prælaturæ dicuntur violare territorium Episcopi, cum eorum loca, vt monasterium, præpositura, & similia, non sint eorum territorium, immo territorium est Episcopi, ex quo non sunt exempti. Vnde ex quo possunt cognoscere in monasterio, vel ecclesijs suis, poterunt etiam extra, cum cognoscendo, & diffiniendo in illis locis cognoscant, & diffiniant, in territorio alterius, cum (vt supra dixi) iurisdictio istorum concernat personas, & non locum, neque appareat ratio vrgens, quare magis possint cognoscere in illis locis, quàm extra, argum. opt. in c. cum illorum. §. si verò clausralis, de senten. excom. & quod ibi no. Fateor tamen, quòd honestius esset, quòd cognoscerent in proprijs locis, quàm extra. Si verò habent iurisdictionem in territorio, aliquo iure speciali, tunc debent cognoscere intra territorium, nec debent violare territorium alterius. Et hoc ea fu cessat ratio superius alleg. nisi locarent ibi sedem, de consensu illius, cuius est territorium, vt in c. nouit, de offic. delega. & c. vt litigantes, de offi. ord. lib. 6. & 6. q. 3. c. scriptum. Et puto, quòd hoc casu, possunt locare sedem in qualibet parte territorij proprij, salua honestate, &c. vt d. l. pe. arg. in c. cum Episcopus, de offi. ordi. lib. 6. Respectu vero iurisdictionis pœnitentialis dico, quòd aut loquimur de confessore perpetuo, sed extraordinario, quales sunt mendicantes, de quibus in clemen. dudum, de sepultu. & hoc casu omnia procedunt, vbicunque cõmissa sint, etiam si extra territorium commissa fuerunt, quia illa, quæ in foro animæ exercentur, voluntariæ iurisdictionis sunt. De commissis verò intra, non possunt absoluere extra, vt in præalleg. clemen. dudum. §. statuimus, versic. extra ciuitates. Aut loquimur de confessore proprio, & ordinario, & talis a quocunque peccato ad eum spectante commisso intra vel extra territorium, absoluere potest, etiam extra territorium. Ratio est, quia ea quæ sunt fori pœnitentialis, exercentur sub silẽtio; vnde nullius territorium læditur, vt in c. nouit, de offic. delega. & optime facit l. 1. de offi. proconsul. vbi patet, quòd ea, quæ sunt iurisdictionis voluntariæ, possunt exerceri extra territorium, licet non sint fori pœnitentialis. Multo ergo fortius, si sint fori pœnitentialis, vbi cessat omnis strepitus, vt in c. omnis, de pœniten. & remis. Et hoc etiam voluit Lauren. & Ioan. de Lig. post eum, in præalleg. clemen. dudum. Hic etiam potest annecti, an exempti a incidentes in excommunicationis sentẽtiam a canone latam, possint absolui ab Episcopo loci, vel a suis prælatis inferioribus Episcopo? Quam quidem quæstionem plene expediuit in prædicta quæstione, quam disputaui, ideo ibi plene vide, dicam forte aliquid in c. significasti, infra eod. Et ex omnibus prædictis elicio conclusiones, vt facilius pateat materia. Prima conclusio, Prælati inferiores Episcopo, etiam habentes collegium, licet iurisdictionem in illorum personas de collegio iure communi sibi vendicent; territorium tñ fori cõtentiosi non habent, sed tota diœce. est territorium. Episcopi. Ex quo infertur quod delinquentes, vel contrahentes in monasterio abbatis, vel in ecclesia alterius prælati, ipsius prelati forum non fortiuntur, sed dũtaxat. Episcopi loci, etiam si ratione alicuius seruitij eidem prælato subesse dicantur. Secunda conclusio, delinquens in alterius parochia, seu territorio, quoad forum pniæ, illi non subijcitur, etiam si delictum cadit in notorium. Tertia cõclusio: Abbas ciuiliter, & criminaliter in monachos sibi subiectos, etiam in figura iudicij, iurisdictionem exercere potest, adeo q̃ loci incõmoditate non repugnãte, eo prætermisso, corã Episcopo loci prius conueniendi non sunt, nisi talia sint crimina, quæ depositionem exposcant. Quarta cõclusio: Seculares prælati citra Episcopũ de criminibus suorũ clericorum, etiam si depositionem non exposcant, cognoscere iudicialiter nõ valẽt, sed ciuiliter, & cognitionaliter, in eos iurisdictionẽ exercere possunt, eis tamen prætermissis coram ordinario loci cõueniri poterũt. Et ex his duabus cõclusionibus infertur, q̃ latiorẽ iurisdictionem vendicant sibi abbates in persona monachorũ, q̃ seculares prælati in eorum subditos. Quinta cõclusio: Quãquam delicti, vel contractus ratione, secularis clericus non sui iudicis sortiatur forũ, religiosus tamen corã suo abbate indifferenter conueniendus est, nisi viatum longa distantia aliud suadeat. Sexta conclusio: Iurisdictionem fori pœnitentialis duntaxat obtinentes, excommunicationem in parochianos etiam indeterminate proferre nequeunt. In habẽtibus verò iurisdictionem, etiam si Episcopo inferiores existant, aliud est sentiendum. Ex quo infertur, excõmunicationem esse fori contẽtiosi, & actiuè etiã competere alijs prælatis citra Episcopum. Septima conclusio: Inferiores prælati institutionẽ beneficiorũ de iure communi, vel priuilegio speciali simpliciter in dulto obtinentes, clericos in eisdem institutos, propter simplicem administrationẽ, seu non residentiã destituere possunt, ac eorum resignationẽ recipere, secus si ex præscriptione, vel consuetudine eis instituendi ius cõpetat, nisi beneficiũ pleno iure eisdem sit subiectũ. Octaua cõclusio, iurisdictionẽ pœnitentialem in personas dũtaxat obtinentes, eam in tota diœce. etiam extra loca propria exercere possunt, secus si habẽt iurisdictionem in territorio limitatam. Iurisdictionem vero pœnitentialẽ etiam extra territorium dicere possunt, & hæc sufficiant.

ADDITIO.

a SEB. SAP. An exempti. Vide Abb. in c. graue, in 1. col. de offi. ord. & in c. cum tempore, de arbi. Feli. post Abb. in c. 2. in fi. infra de senten. excom.

SVMMARIVM.

1 *Sententia lata à iudice loci, vbi delinquitur, mandabitur executioni à iudice, vbi sunt ita bona.*
Episcopus loci delicti potest sententiare contra clericum delinquentem, & sententia mandabitur executioni ab Episcopo loci.
2 *Forum quis sortiatur ratione delicti.*
3 *Iudex vnius territorii, non potest mandare executioni sententiam suam in alieno territorio.*
4 *Clericus, an habeat plura domicilia, propter plura beneficia, quæ sunt in diuersis locis, vel propter originẽ, vel propter ordinationẽ, vel propter alia. Clericus habens plura beneficia residentiam requirentia, potest per alium seruire, & residere.*
5 *Monachus remanet ciuis suæ ciuitatis quoad commoda.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

6 *Monachus potest ordinari ab episcopo originis, licet monasterium sit in alia diœcesi.*
7 *Iudex potest priuare delinquentem, etiam de bonis suis in alieno territorio.*
8 *Decretum iudicis super alienatione rerum minoris, extenditur ad rem sitã extra territorium.*
9 *Sententia vel statutum, an porrigat effectum suum extra territorium?*
10 *Confinia non possunt dari alicui rebelli in ciuitate, non subdita confinanti.*
11 *Statutum, quod filia fœmina non succedat, non habet vires in bonis, extra territorium statuentis.*
12 *Delinquens in territorio vbi habet bona; licet non domicilium, an possit puniri per dominum illius territorij.*
13 *Actio hypothec. est realis. sed pignoratitia personalis.*
14 *Iudex nemo potest esse in causa propria, nec consuetudo aliter dicens valeret.*
15 *Statutum quòd deliquens in subditum extra territorium, ita puniatur, sicut si offendisset in territorio statuti, non valet.*
16 *Statutum vel consuetudo, quòd delinquens perdat bona, an liget bona patrimonialia clericorum?*
17 *Clerici ratione delicti non subijciuntur iudici seculari.*
18 *Sententia lata à iudice vnius territorij, an possit mandari executioni à iudice alterius territorij, vbi sunt bona condemnati.*

CAP. XIIII.

1 POstulasti. Hoc cap. legitur principaliter duobus modis. Primo, † q̃ Episcopus delicti fert sentẽtiam tantum super crimine, sed Episcopus beneficij fert sentẽtiam priuatoriam beneficij. S. ecundo legitur, q̃ Episcopus delicti fert sententiam, etiam super beneficio, sed realis executio, vt possessionis subtractio, debet fieri per iudicem beneficij, & secũdum primum intellectum h. d. in summa. Eps delicti ꝺemnat clericum de delicto, sed nõ priuat bñficio alibi existente, sed Eps beneficij priuabit, quasi exequẽdo condemnationem iudicis delicti, ſm alium intellectum h. d. Episcopus delicti condemnat clericum ex delicto, eum priuando beneficio alibi sito, sed executio realis fit ab Episcopo beneficij. Diuiditur in duas partes. Primo ponitur quæstio. Secundò soluꝛ, ibi, [Ad quod.] Casus liter. Ecce aliquis sacerdos habet ecclesiam in diœcesi Bonon. in qua residet, domicilium verò ratione patrimonij sui habet in diœcese. Mutinensi, & ibi deliquit. Quæritur modo, à quo Episcopo pro delicto ibi commisso debeat iudicari, præcipuè in causis, quæ officij, vel beneficij priuationem inducunt? Respondetur, per Episcopum, in cuius diœcese deliquit, debet sententia in eundẽ clericum promulgari, sed per illum Epm in cuius diœc. hẽt ecclesiam, debet sententia executioni mandari. Ber. † No. 1 q̃ clericus delinquens in aliena diœce. fortitur forum illius Episcopi, vbi deliquit, etiam si delictum sit tale, quod exposcat priuationem beneficij, & officij. Ex quo infertur, q̃ nullus prelatus inferior citra Episcopum habet territorium in diœce. Episcopi, sed tota diœce. est Episcopi territorium. Ad idem c. 1. de offic. ordin. & c. cum Eps, eod. tit. lib. 6. quod latius dixi supra c. proxi. & dic, vt ibi. † Secundo no. iudicem vnius territorij non posse mandare suam sententiam executioni in alio territorio, etiã respectu bonorum illius, quæ habet intra suum territoriũ. Alia verò no. colligi non possunt ex tex. quia subijciuntur examini, vt infra patebit, potest tamen colligi arg. ex tex. q̃ clericus põt habere domicilium, nedum vbi habet beneficium, sed ẽt vbi habet patrimonium, & sicut laicus põt habere domicilium in pluribus locis, vt l. assumptio. ff. ad munic. ita & clericus. † Sed quæro, an hoc sit verum de iure? Vincen. tenet q̃ non, dicens clericum non posse habere domi. nisi in vno loco, scilicet, vbi intitulatus est. 2 79. distin. c. sanctorum. secus dicit in laico, vt in præalleg. l. assumptio. Io. And. tenet primum: adducit c. cũ nullus. de temp. ord. li. 6. D. An. distinguit, q̃ si clericus habet plura beneficia, residentiam requirentia, plura potest habere domicilia, quia in quolibet loco beneficiorum habet domicilij, & hoc tenet gl. in c. primatus 81. distinct. & c. quia in tãtum. de præben. & Archidia. 3. q. 6. in summa. & sentit glo. in c. vbicunque. §. quia ergo. 13. q. 2. & in c. quoniam. 21. q. 2. Hoc dictũ ego limito, quãdo vult vtrique beneficio deseruire per se, nũc vni, nunc alteri, ita q̃ æqualiter quasi se collocet in vtroque, q̃ põt, vt no. glo. in c. non potest, de præb. lib. 6. Tunc enim fateor istũ habere domicilium in vtroque loco, argu. in l. assumptio. §. iurisprudentibus. ff. ad munici. & in c. 2. de sepul. lib. 6. secus si seruiat alteri tantum per se, & alteri per vicarium, quod potest, vt no. d. gl. in c. non põt. Quod tamen limito, vt d. c. extirpandæ. §. quia verò de præb. Tunc puto, q̃ tantum habeat domicilium, vbi residet, & non in alio loco: quia residentia est illa, quæ facit sortiri domicilium, seu necessitas residendi, vt sentit Innocen. in c. ex ore, de priuil. facit c. dilectus filius, de rescrip. sed cũ isto videtur dispensatum super residentia in altero, vt no. in d. c. nõ potest. Dico tamen, q̃ ratione beneficij, tenetur respondere, & obedire illi Episcopo, vbi habet beneficium. vt no. Innocen. in c. cũ iamdudum, de præb. si verò habet vnicum beneficium, ex

a Intitulatus est. Adde quod voluit Feder. consi. 99.
b SEB. SAP. Quod si clericus. Vide Rom. in consi. 361. in 2. col. vbi dicit, q̃ ricus Romanus, potest habere domicilium in Alemania ratione be & vide Bal. in l. ab eo, circa fi. C. quomodo & quando iud. Card. in c in 2. q. de iudic.
c De origine paterna. Adde Ant. de But. consi. 21.
d ZACH. In diuersis locis. Adde Iac. Rebuff. in l. ciues, nu. 1. & in apost si ad ipsum, vbi multa de hac quæstione, & triplici domicilio; & vtrum nia illa quis possit sortiri, & in l. est verum. nu. 1. & ibi iterum in apost dem Cesii. C. de inco. & in quo loco. lib. 10.
e SEB. SAP. Nisi in clausto. Vide Felin. in c. dilectus. 2. col. 4. uer. oſtend cluſio, supra de rescrip.
f ZACH. Illius ciuitatis. Adde, quod Bar. per istum allegatus uidetur re oppositum, scilicet q̃ fiat ciuis ciuitatis, in qua est monasterium, moratur. Idẽ in l. ciues. C. de incol. & in quo loco, Bal. in l. 2 adoption C. de appel. & Ang. in l. hæres. §. 1. ff. de iud. plus addit Bart. in l. 1. ff. nic. q̃ quis per ingressum religionis desinit esse ciuis ciuitatis suæ, de directo contra istum.
Circa hoc, an ingrediens monasterium, perdat domicilium propriginis, si monasterium, quod est ingressus, sit in alia ciuitate, quam in pria, vnde oriundus est, dicas, q̃ domicilium proprie dr esse, vbi habet propriam habitationem, & moratur, vt in c. omnis, de maio. & habetur in clem. 1. in §. terra, de pœn. vbi per do. Cardin. Et ideo appne domicilij, proprie venit locus habitationis, & non locus originis gl. sing. in c. ſtatutum. in §. cum autem de rescrip. in 6. quam alleg. d. 1. pen. ff. de iurisdict. omn. iudic. & in l. assumptio. §. si filius. ff. ad m adde tamen, q̃ per dignitatem adeptam non mutatur domicilium, uum acquiritur, quia domicilium originis, non mutatur, nec perdi mutatione habitationis. l. senatores, & ibi per Bar. ff. de senat. nisi in re, quæ nupsit extra locum originis, secundum Bar. in l. cum quæ dam la & ibi plene per Alexand. & Doct. ff. de iurisdictio omn. iudic. & senatores, & adde, quod quando quis recedit de loco, cum rebus nis suis, præsumitur mutare domicilium. ita Bar. in l. assumptio, in leg. & in l. domicilium eod. tit. & habetur per Innocen. in c. 3. de re per Bald. in rub. C. ſia non compet. iud. & ex hoc potest elici, quod monachus ingrediens monasterium transfert bona sua simul cum na, in monasterium, quod ingreditur, ut in authen. ingressi. C. de sacro ecc. ecclesiendus est mutasse domicilium, & per consequens fortitur in loco monasterij, non credo tamen, quòd ex tali ingressu perdat gium propriæ ciuitatis: tamen Bar. in l. 1. ff. ad munic. dicit, quòd per sum desinit esse ciuis suæ ciuitatis, & efficitur ciuis ciuitatis, in qua nasterium. de quo etiam vide Bal. in l. adoptionem, in 2. col. C. de ado & Angel. in l. hæres absens. §. 1. in fin. ff. de iudic. vbi idem tenet. ibi quòd recedens de ciuitate propria, cum bonis desinit esse ciuis illius uitatis.
g SEB. SAP. Iura ciuilia. Vide Bal. Paul. de Cast. & Modernio. in l. si filius, patri. ff. de vulga. & pupilla. & not. in §. filiusfamil. Institu. quibus mod pat. pot. tol.

ADDITIONES.

domiciliũ, seu ciuitas. l. pe. ꝑalleg. Simile adduco in muliere, q̃ per cõtractũ matrimonij mutat forũ, & originẽ quoad ea, quæ possent ipsam extrahere à seruitijs mariti. Sed dẽt intelligi, put no. gl. in l. origine. C. de mu. & ori. lib. 10. & l. cũ quẽdã. ff. de iurisdict. omn. iudi. & in l. fi. §. idem rescripserunt. ff. ad munic. & d. l. originẽ & hoc vltimũ tenuit Bart. in d. §. rescripserunt. Et idẽ dico in ingrediẽte monasteriũ, quod no. Facit c. cum nullus, de tẽp. ord. lib. 6. quod loquitur in materia proportionabili clericis, & monachis. † Et per hũc intellectum põt inferri, q̃ monachus põt ordinari per Epm, in cuius diœc. natus est, licet monasteriũ sit in alia diœc. sitũ, quod est dictũ, vt credo, Io. And. An autẽ abbas, vel monachus efficiatur ciuis, vbi constituitur abbas, vel monachus, & quid in collegio, & similibus, vide per Bar. in l. 1. ff. ad munic. † Venio ad gl. & opp. cõtra tex. videtur enim Episcopum delicti non posse priuare clericũ delinquentẽ beneficio suo, [a] quod hẽt alibi, quia sic poneret falcẽ in messem alienã, contra c. venerabilẽ, de elect. & de iudi. c. nouit. Itẽ extra territorium iusdicenti non pareꝛ impunè. c. vt animarũ, de cõsti. li. 6. & l. fi. de iurisd. om. iud. Sol. gl. metu cõtrarij intelligit tex. q̃ iste Eps delicti non fert sniam super ecclesia, sed tantũ sup crimine; & hæc snia facit fidẽ i alio iudicio, vnde vigore huius snię, Eps beneficij, priuabit eũ postea bñficio, quasi exequendo de iure snĩam alterius gñaliter latã sup crie, & hoc voluit gl. 2. quã sic intelligo, ne videatur ꝓtraria primæ. Host. tenet, q̃ ẽt sup ecclesia pronunciare põt, & idẽ tenẽt cõiter doct. hic. Et pro hac opi. facit secũdũ Io. And. qa hic fuit quæsitũ ẽt de benefi. Itẽ hic reseruatur. Epo benefícij executio, nõ priuatio vel determinatio, & remittit ad no. ꝓ se, de appel. c. pastoralis in fi. & idẽ apertẽ tenet gl. 1. c. prox. Idem Feder. de Sen. cõsi. 16. propesi. Primã lect. sentit hic Inn. dicens, snĩam ferendã super crimine, de quo accusatur, quæ erit talis, (cõdemno te de tali crimine,) & postmodũ pœnæ executio fit secundum canones, q̃ præcipiũt criminosos cõdemnatos deponendos. 25. dist. c. primum. nisi ex dispensatione tolleretur, supra de iud. c. at si clerici, & interdũ erit pœna depositionis, vt in eod. c. at si clerici. & interdũ excõmunicationis, infra de rap. c. 1. Item credit Inno. q̃ poterit eũ perpetuo suspendere ab ecclesia, quæ in alia diœc. sita est: sed mandabitur executioni de facto per eũ, in cuius territorio, res sita est. ff. de re iudi. l. a diuo Pio. Sed circa hoc cõclude, q̃ vtraque lect. potest practicari. Nam põt iudex delicti pro nunciare tantũ super delicto, & immediate seqtur pœna iuris, vt in l. 1. ff. ad Turpil. 2. q. 3. c. fi quẽ §. notandum. no. Archid. & Ioan. in c. 1. de homic. li. 6. & iudex beneficij, exequẽdo ius, illũ priuabit, si delictũ est tale, quod mereatur priuationẽ. Et puto, q̃ nõ requratur noua snĩa priuationis, sed de facto priuabit imponẽdo pœnã iuris. Nã incõtinenti sequitur post primã snĩam iuris effectus priuatiuus, vt in iuribus prælleg. & fortè pp hoc dixit tex. quod executio spectat ad iudicẽ beneficij. Et no. sentit hoc Spec. in tit. de sentẽ. excõ. §. nũc videndũ. ver. sed pone, iudex Perusinus. & sentit ibi Spec. vtrunq; intellectũ, licet dicat de excel. plat. in prin. vbi sentit, q̃ hæc exceptio, [Tu fuisti conuia nõ est multũ tuta; qa põt dubitari de pœna condigna; & de citatione, & alio ꝓcessu postea fiẽdo; vnde vtile est seruare secũdam lect. vt Eps delicti specificẽ ꝓnũciet sup priuatione beneficij: nec dr ex hoc ponere falcẽ in messem alienã: cũ titulus re sideat penes ꝑsonã ipsius clerici, & inhæreat ossibus suis, sicut dicimus de aliis iurib. incorporalibus, vt no. gl. in l. 3. ff. pro soc. Vnde ex quo ratione delicti ꝑsona est sibi subiecta, põt ius inhærẽs ꝑsonæ abdicare ab illa ꝑsona, & sic nõ dicit ius, in rẽ sibi nõ subiectã; cũ res postea remaneat q̃ derelicta in loco, vbi exercutio facta fuit p iudicẽ beneficij, & d hoc vr tex. aptissime hic nõ cauillãdo literã, & idẽ in simili qõne, [in publicatione bonorũ, q̃ fit de iure cõi rõne delicti, sentit Bar. in l. cunctos populos. C. de sum. Trin. & Ioã. And. in c. cũ sm leges, de hæret. li. 6. post Ioã. Calder. † Et pro hoc l. magis puto. §. illud. ff. de reb. eor. vbi patet, q̃ decretũ interpositũ sup alienatione, extenditur ad rẽ extra iurisdõnẽ sitã, ad idẽ c. Romana. §. ꝓhẽtes, eod. tit. lib. 6. ta. † Et gñaliter an snĩa porrigat effectũ suũ eẍ territoriũ, vide plene q̃ Bar. ſ. d. l. cũctos populos, & cõclude aliqua vtilia. Dicẽ do, q̃ aut pœna apposita respicit interdictũ certi loci, & non porrigit aut pœna apposita respicit interdictũ certi loci, & non porrigit extra territoriũ interdicẽtis nisi per quandã cõsequentiã, qa in dicendũ, vt in l. relegatorũ. §. 1. & §. interdicere, & §. seq. ff. de in terdicto loco habitationis, vr̃ iterdictus locus originis, de quo terdi. & relcg. † Vnde dicit Bar. in ꝑalle. l. relegatorũ §. est quoddã genus. q̃ ciuitas nõ põt ciui suo ꝓcipere, vt debeat morari in loco nõ subdito, & q̃ talia interdicta nõ valẽt, & q̃ vidit talem snĩam reuocari p iudicẽ appellationis, nec põt interdicere, ne vadat ad locum non subditũ sentẽtiantis. Et hoc intelligit, qñ fit in pœnam illius, contra quẽ fertur snĩa, secus si sit statutũ, vt subditi nõ vadãt ad aliquẽ locũ non subditũ, pp cõmoditatem ciuitatis, vel in odiũ corũ hominum, ad quos nõ vult subditos ire, qa tũc valet dispositio ſm eum, quod est no. Facit l. fi. de decre. ab ord. fac. & l. mercatores. C. de commer. Si verò nõ concernit interdictũ certi loci, sed alicuius artis, vt q̃ non exerceat certam artem, tunc nõ porrigitur extra territorium, vt est tex. no. in l. ex ea. ff. de postul. & p illã legẽ, dicit Bart. in d. l. cunctos populos, in alio loco, q̃ statutũ ꝓtinens prohibitionẽ odiosam, non porrigitur in dubio extra territoriũ statuẽtium. b † Et ideo dicit, q̃ statutum disponens, q̃ filia fœmina non succedat, cum sit prohibitorium, c & odiosum, d l. maximum vitium. C. de li. præter. ad bona alibi sita nõ porrigitur. e Et credo posse inferri, q̃ sententia, seu statutum priuans quem beneficijs suis, intelligitur de beneficijs sitis in loco disponentis, & non alibi, facit opt. in arg. c. si compromissarius. §. pe. & fi. de elect. lib. 6. Si verò statutum non respicit interdictum loci, nec artis, sed diminutionem status, vt quando quis efficitur infamis, vel excommunicatus, vel interdictus, & tunc cum hæ pœnæ infligãtur in ꝑsonam, & sunt personæ afflictiuæ, porrigũt effectum etiam extra territorium, quia sequuntur personam, vt lepra leprosum, f vt in præalleg. l. ex ea. Et idem sentit Inno. in c. qualiter & qñ, 2. de accusa. prope fi. & Feder. consi. 24. facit c. testimonium, de test. & c. curiæ. 11. q. 2. de treuga, & pace. c. 1. Et idem dicit Bart. de seruo pœnæ, vt si quis fuit condemnatus ad mortem, licet postea eripiatur violẽter de manibus familię, nihilominus est g effectus seruus pœnæ, g etiam secundum iura hodierna, vt no. in l. qui vlt. ff. de pœ. & in auth. sed hodie. immo de dona. inter virum & vxorem. quia post sententiam non debuit superuiuere: ideo vbicunque fit, est seruus pœnæ, nec potest facere testamentum, nec contrahere, nec similia facere. Tertio casu principali, quando respicit bona, si publicatio fit de iure communi, tunc porrigitur ad bona sita extra territorium, & remanent ibi tanquam vacantia, sed occupantur per iudicem illius territorij, arg. in l. à diuo. §. 1. ff. de iudic. & in l. vnus, de bo. author. iud. poss. Si autem fit de iure speciali, & municipali: tunc dic, vt h no. Bar. in dicta l. cunctos populos. h & vide quod no. Ioã. And. 12 in d. c. cum secundum leges, de hæret. lib. 6. † Circa prædicta quæro de tali quæstione, quam ponit hic Innoc. Aliquis habet possessiones, in iurisdictione alicuius domini, sed nõ habet ibi domicilium, & offendit dominum, vel aliquem subditũ eius, nunquid possit per illum dominum puniri, in cuius iurisdõne habet possessiones, & cuius subditum offendit? Solu. Innoc. tenet, q̃ ipse dominus non habet inde facere iudicium, etiam in suo districtu, arg. supra eod. c. cum sit, sed debet adire dominũ, vbi habet domicilium, & si ille dominus nõ fecerit iustitiam, prosequeretur ius suum, secundum tenorem c. dominus. 23. q. 2. sed si possessiones deberent aliqua muncra realia, siue ordinaria, siue alia, bene posset eum per possessionem occupationem, quas habet in iurisdictione sua, distringere. C. de sacrosan. eccle. l. placet. & l. iubemus nullam. sed ad respondẽdum corã se in iudicio non coget eum, nec hoc potest induci consuetudine, vel statuto, quæ non valent nisi super rebus suæ iurisdictionis, quale non est hoc, q̃ ille, qui non habet sub eo domicilij, corã eo rideat. Sed hoc fortè posset statui, ſm eum, q̃ bona cuiusque, qui committeret talem offensam, confiscarẽtur, vel applicarentur offenso, quia valet consuetudo, vel statutum in rebus, quæ sunt de eius iurisdictione. C. de sacrosan. eccl. d. l. iubemus nullam, nec debet talis ꝓsuetudo rumpi per extraneos. 8. dist. c. quæ ꝺ. tñ in hoc casu videtur ſm eum, q̃ ante occupationẽ bonorũ dẽt per suum iudicem ꝑdemnari, sed hoc casu, cũ agit in rẽ, corã iudice rei, de qua agitur, ꝓuenietur. C. vbi de crim. agi opor. l. 1. C. vbi in rem act. l. vlt. † Et idem est si creditor agit hypothecaria, qa in rẽ est: secus si debitor agit pignoratitia, quia personalis est, vt no. ꝺ. de pig. c. cum ꝺ. in gl. Hæc dicta Inno. nõ placẽt in toto Host. Et primo in eo, q̃ dr dñm, sub quo possessiones sitæ sunt, non posse facere vindictã, delinquente aliunde venient: hoc. n. ꝓtradicit huic decre. ſm eum. Ex quo enim dominus aliàs habet iurisdictionẽ in loco, vbi deliquit, potest punire delinquentem, vt in c. 1. infra de rapt. & hic, cum concord. Posset autem illud intelligi secundum eum, & Ioan. And. in domino: qui non habet iurisdictionem in loco, vbi deliqt: licet ab eo teneatur locus. Interdũ enim sunt nedũ milites,

13 crim. agi opor. l. 1. C. vbi in rem act. l. vlt. † Et idem est si creditor agit hypothecaria, qa in rẽ est: secus si debitor agit pignoratitia, quia personalis est, vt no. ꝺ. de pig. c. cum ꝺ. in gl. Hæc dicta Inno. nõ placẽt in toto Host. Et primo in eo, q̃ dr dñm, sub quo possessiones sitæ sunt, non posse facere vindictã, delinquente aliunde venient: hoc. n. ꝓtradicit huic decre. ſm eum. Ex quo enim dominus aliàs habet iurisdictionẽ in loco, vbi deliquit, potest punire delinquentem, vt in c. 1. infra de rapt. & hic, cum concord. Posset autem illud intelligi secundum eum, & Ioan. And. in domino: qui non habet iurisdictionem in loco, vbi deliqt: licet ab eo teneatur locus. Interdũ enim sunt nedũ milites,

ADDITIONES.

a Beneficio suo. Adde quod latè voluit Oldra. consi. 17.
b Statuentium. Adde quod voluit Roma. consi. 39.
c ZACH. Cũ sit prohibitorium. Adde quid, si sit permissiuũ & vide plene Hip. de Marsil. sing. suo 124. incip. vidisti anno preterito, & istum in c. quæ in ecclesiarum, & quod ibi posui in apost. ad ipsum, supra de constit.
d SEB. SAP. Et odiosum. Vide latissime per Alex. in consi. 44. inci. Alphonsus. in 5. vol. Paul. de Cast. in consi. 31. inci. circa primum quæstitum, in 1. vol. consi. nouorum. & Bal. in consi. 360. inci. Io. de Albigana. in 1. par.
e Non porrigitur. Adde Calder. consi. 17. de constitu. & 34. de testi.
f Lepra leprosum. Adde Feder. consi. 97.
g Seruus pœnæ. Adde Fulg. consi. 136.
h Dicta l. cunctos populos. Adde quæ ibi posui in apost. impressis de Tortis. & Roma. sing. suis. fol. 18.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ter, sed ēt plebei, a qbus tenētur certi agri, vel domus, vel areæ, in quibus tñ iurisdictionē non habēt, & de istis ēt fatetur, q̄ de cōsuetudine possunt iurisdictionē habere. ꝛ. c. proxi. ita ſ. q̄ ius
14 dicāt alijs, & inter alios. † Quod enim priuatus ius sibi diceret, hoc nulla cōsuetudo inducere posset, quia talis ꝯsuetudo esset irrationabilis, vt C. ne qs in sua causa. l. vna. & infra de verb. signif. c. forus. Sed aduerte, q̄ licet iste ītellectus, quē dat ad Inn. sit verus in se, tñ non fuit in veritate de mēte Inno. si bene pon deretur. Nā loquitur de habēte possessiones cū iurisdōne, & sic p̄riè intelligitur, non in priuato, sed in habēte iurisdōnē. Item patet ex eo, quod dixit talem posse facere statuta sup bonis: ergo habet iurisdōnem in loco, alias non posset, de constitu. c. vt animarū. lib. 6. & l. fi. ff. de iurisdict. omn. iud. Ideo verus intellectus est Inno. in eo, qui deliquit in alieno territorio cōtra subdi tū, vel dominū, in cuius dominio habet possessiones; vt ex quo
b deliqt extra limites territorij, non possit virtute statuti, cū agatur reali, distringi p dominū possessionū; ēt si deliquerit contra dominū, vel eius subditū. Non enim est præsumendū Inno. intellexisse, delinquentē intra territoriū, cū omnia iura clament, rōne delicti solius in loco cōmissi quē habere iurisdōnem: fortius quando cōcurrit habitus possessionū in loco: & hūc ēt intellectū aperte vī sentire Bar. in d. l. cūctos populos, vbi hoc di
15 ctū sequitur. † Vbi plus dicit, q̄ ēt nō valet statutū, vt delinquēs extra territoriū in personā subditi possit hic puniri in territorio: quia nō potuit dicere ius extra territoriū, vt in iuribus præalleg. Nec ob. si dicatur, q̄ laicus offendēs clericū, & sic subditū alterius, efficiatur de foro ecclesiastico. C. de Episc. & cler. authen. itē nulla cōitas. & supra eo. c. cū sit. ga illud non est, ga offendit subditū, sed ga cōmisit sacrilegiū, quod est de foro eccle siastico. 17. q. 4. per totum. & præalleg. c. cum sit. & c. ꝙuestus.
18 Nec ob. si dicatur, q̄ ratione loci, in loco, in quo quis delictum commisit, quis efficitur de illa iurisdictione; etiam si sit foren sis, vt in c. 1. de rap. & in auth. qua in prouincia. C. vbi de crimi. agi opor. sed si deliqut in personam ciuis sui, deliquit satis in lo co ciuitati subiecto, ergo &c. hoc contrarium procedit, qnādo delinquitur in re immobili, vt in territorio, quia violat eius ter ritorium, secus si ratione rei mobilis, vt bene dicit Bart. in loco præalleg. Fallit hoc dictum, quando iudex loci, vbi ciuis meus offenditur, offensam non vindicat, quia tūc potest procedi, vt supra dixit Innoc. & vide per Io. And. quæstionem disputatam in reg. sine culpa. Item vt no. dicit Bart. in d. l. cunctos populos, poterit tunc fieri statutum contra offendentem ciuem, etiam extra territorium, arg. C. de Iudæ. l. nullus, cum sua gl. & in præalleg. c. dominus. Item fallit in capientibus ex naufragio, q̄ pos sunt puniri à iudice personæ offensæ. ff. de incend. ruin. naufra. l. ne quid. §. de his. & ibi no. per gl. licet Cy. non teneat in d. au
16 then. qua in prouincia. sed Bar. eam sequitur. † Secundò princi paliter dictum Inno. supra recitatum non placet Hostien. in quantum dicit consuetudinem, vel statutum valere per dñm possessionum, quoad occupationem ipsarum possessionum, ratione delicti vbicunque commissi, & c. nam per hoc, secundum eum aperitur via principibus, ciuitatibus, & laicis contra
a ecclesiam, & personas ecclesiasticas. Quid enim a si faciant statuta, vel habeant consuetudinem, contra committētem adulterium, vel aliud quoduis crimen? vel quod possessiones delinquentium debeant confiscari? clericus habens possessiones, illud crimē cōmittit, nunqd possessiones illius ꝓficabūtur a laicis? vtique ſm dictum Inno. quod sibi nō placet, cū sit certum, q̄ laici personā clerici delinquētis punire nō possunt. ꝛ. tit. 1. c. at si clerici. multo minus res, quæ non puniendæ sunt pro delictis, etiam ab his iudicibus, qui personā punire possunt, cū delinquunt, in auth. de manda. prin. §. oportet, col. 3. Sed nec statuta, nec ꝯsuetudines laicorum ligant personas ecclesiasticas, vel res ipsarum, vt patet in eo, quod legi. & no. in c. quæ in ecclesia rum, & c. ecclesia, de cōsti. & de reb. eccle. non alie. c. fi. Nec dēt figmentis dari via, de diuor. c. quanto. §. fi. nec p vnā viā prohibitum, per aliam ꝓcedi debet, de procur. c. tuæ. Et dicit Host. q̄ si Inno. hoc ponderasset, hoc non notasset. Et faciunt hæc ad vltimum membrum q. quam disputauit Io. And. in reg. Sine culpa, in Mer. Do. Ant. dicit, dictum Inno. procedere, quando statuta fiunt contra personas delinquentes contra sc, vel contra subditos in limitibus territorij proprij, quæ ex delicto possunt
17 subiici statuenti. † Per quæ patet secundum eum, q̄ non loquitur de clericis, qui ex delicto non subiiciuntur iudici seculari, vt in dictis iuribus. Inquantum autem contra dominum, vel subiectum deliquerunt extra limites territorij proprij statuētis domini, nō possent ex statuto ligari, vt in c. animarum. de constit. lib. 6. sed certe mihi nullo modo videtur, q̄ hoc fuerit de intellectu Inno. Nam si loqueretur de delinquente intra limites territorij, quæstio non haberet dubium, cum ratione delicti posset cum priuare etiam omnibus bonis, quæ sunt extra territorium, vt hic in tex. & supra dixi; & tamen Innoc. loquitur sub dubio fortè, vnde proprie intelligit, quando delinquitur vbicunque, sed statutum potest tolerari, quia non disponit principaliter in personam, sed in bona, quæ sunt in suo territorio: testē enim statuere super bonis certo modo transferendis, non possideantur ab extraneis, quia principaliter nō dicit ius in extraneos, sed in bona sibi subiecta, quod potest, arg. opt. inscripto, in fi. & quod ibi no. ff. de mu. & ho. Ad idem
a simile dictum Bart. in d. l. cunctos populos, in illa q. si statuvel consue. loci habet, vt primogenitus succedat in totum, vendicet sibi locum in extraneis, qui habent bona in loco tuti? & dicit attendenda verba statuti. Aut enim disponunca rem, per hæc verba, [Bona descendentium veniant mogenitum] & tunc habebit locum etiam in extraneis rectu illorum bonorum, quę sunt in loco statuti, arg. in d. l. & C. de ædifi. priua. l. an in totum. Aut verba statuti, seu cotudinis disponunt circa personam, vt per hæc verba (primi
b nitus succedat) & tunc nō habet locum in extraneis; b licet habeant bona, quia dispositio circa personas non porrigitur forenses, vt in iuribus vulg. Ita dico quoad ꝓpositam qōne. q̄ cum statutum disponat principaliter, ſ. circa bona, valet respectu etiam extraneorum vbicunque fuerint, secus si dineret circa personam, vt si diceret (Committens tale delicti perdat omnia bona) & in hoc casu militant rationes Host. & Ant. & sic sustine dictum Inno. quod videtur valde notabile. Nec ob. absurdum, quod dixi sequi in clericis, quia statutulet circa bona, qñ sunt subiecta statuenti, sed bona clericorum vbicunque sunt, non subijciuntur iurisd. laicorū, vt in d. c. vverum indistincte, q̄ laici non possunt statuere super bona ricorum, & ecclesiarum, vide no. per Bar. ī prǣl. l. rescriptum
18 per hoc habes clare hanc materiam huius cap. † Sed circa dicta quæro, an iudex beneficij possit mandare istam
c executioni sine requisitione iudicis pronunciantis? Host. in quadam apost. sentit, q̄ debet hoc facere ad requisitionem illius. ad hoc c. Romana. §. sed tūc. e. ti. li. 6. Spe. in ti. de exc. §. nunc dicendum. ver. sed pone iudex, prosequitur cōmiraliter, an vnus iudex possit exequi sententiam alterius, missione, vel requisitione, & qua actione sit agendum, & ibi diffuse: multum eleganter eius dicta reassumpsit Bar. à diuo Pio, §. sententiam Romæ. & aliquibus additis sic se distinguit, Quandoque sententia lata per vnum iudicem titur executioni mandari per alium iudicē eiusdē tribunalis, successit alius iudex, vel primus est remotus, & tunc potest tunc videtur idem iudex, vt l. proponebatur, ff. de iur. nō successit ei, sed sunt duo iudices eiusdē tribunalis, dum non pt se intromittere sine voluntate primi iudicantis, de offi. consul. Aut petitur per iudicē alterius tribunalis, si quidem est talis iudex, ad quē executio pertineat de iure munì vel municipali, & potest exequi, vt in præal. l. a diin prin. Aut est alius iudex, & tunc aut petitur executio ras primi iudicis sententiantis, & potest. Aut sine literis, potest, vt l. 1. ff. de offi. consu. & C. de iud. l. properandum, autem reus, & d. c. Romana. & hoc est quod voluit tex. sententiam, & tenet Cy. in l. 1. C. de confes. in 10. q. Quod ge, quando petitur executio officio iudicis. Si vero valiter actione in factum, vel iudicari, tunc potest, quia actionem hēt vbicūq; pt exercere, vt l. fi. ī fi. C. de pscr. lon. tēp. Et eti quare non pōt iplorare officiū iudicis corā alio iudice. officiū cōpetit ex quadā ægtate, vt sit finis litiū, vt l. termo C. de fru. & lit. expē. vñ oportet oīno ī hac executiōe pdicatū eē, vt l. nā postea, §. 1. de iurcin. & de iud. l. si ꝓtor, & vide qd dixi ī c. fi. de iud. & hæc ægtas cessat in alio nō iudicauit: vñ cō aget actione iudicati, seu ī factū, ordo iudiciarius, ſm Spe. in loco ꝑal. Sed ad ꝓpositū nr̄m q̄ ad regsitionē sententiātis pōt sine dubio sūa executiō
d dari. d Idē puto sine qualibet alia regsitione, qa in causis calibus, & beneficialibus pōt iudex, & debet ex officio iuplere, arg. in c. constitutus, de ap. & de ele. c. cum dilectus. cit quod no. Bar. in prǣal. §. sententiā, in seq. q. vbi dicit, ciuitate sunt duo magistratus hūtes æqualē iurisdictionem

ADDITIONES.

a Quid enim. Vide Bal. in l. iubemus. C. de sacrosanct. eccle. Oldra in incip. An Episcopus. Bar. in l. rescripto. §. 1. ff. de mune. & hono. & per Fel. in c. ecclesia sanctę Mariæ in 5. q. principali supra de constit.
b In extraneis. Adde Cald. consi. supra proxi. alle.
c SEB. SAP. Pronunciantis. Vide Bald. & Moder. in l. cum quædam poc prin. ff. de iurisd. omn. iud. late Iaso. in l. properandum. §. fin autem reuer. per relationem, C. de iudi. & Alex. in l. a diuo Pio, §. sententiam. & iudi. & Paul. de Cast. in consi. 227. inci. si dictam sententiam. secundu pressionem antiquam. Raph. Comen. in consi. 140. inci. domini iudic late, quando iudex, in cuius loco sunt bona condemnati, possit exeqtentiam alterius sine ipsius commissione, vel requisitione.
d Mandari. Sed quid si iudex, cui scribitur, non mandat executioni fieri an pumatur? Vide Cyn. in l. properandum, in §. fin autem reus, in iudi. & ibi Iaf. in 2. not. Aret. in consi. 38. incip. diligenter considera Aen. de Falco.

Potestas & Capitaneus, vn⁹ nō pōt exequi sententiā alterius in causis pecuniarijs p̄ supradicta: sed si quis esset cūtumax, & bānitus in persona: vt quicūque eum primo caperet, faceret executionē: nam in hostes, seu bānitos alterius ciuitatis, animadvertimus, iux. not. in l. non dubito, ff. de capt. & postlimi. reuer. ergo multos fortius in nostros: & hoc facit fauor publicæ vindictæ, arg. C. quā. li. fine iudi. se vin. l. 1. & 2. & l. licitatio, de pub. & opt. facit quod no. Inno. in c. qualiter & quando. 2. de accu. prope fi. vbi dicit, q̄ clericum condemnatum de crimine per iudicem delicti, potest suus iudex beneficijs spoliare: quia per sententiam crimen est factum notorium, quod no. Hæc quæstio debuisset præcedere prædictas, & c.

SVMMARIVM.

Miserabilis persona. potest conuenire laicum interdicto, vnde ui, coram ecclesiastico, etiam in causa feudali.
Regina an aliqua dicatur, mortuo marito Rege 14.
Olim, quondam, dudum, istæ dictiones significant tria tempora.
Libellus super possessorio, si in eo est narratio proprietatis; non aggrauat libellantem in probatione proprietatis. 12.
Libellus alternatiuus, an & quando ualeat; & idem de rescripto. & nu 7.
Libellus non utiatur, licet non concludat in iure communi, uel municipali, sed in iure speciali, quod postea probatur.
Interdictum, unde ui, datur contra mandantem, uel ratum habentem.
Domicilium, utrum quis fortiatur ex assidua cōuersatione in aliquo loco: uel si habet maiorem partem bonorum; uel ex aliis, de quibus hic?
Domicilium quis fortitur ratione rei sitę in alio loco, respectu rei; idem ratione contractus.
Dictæ computatio, a quo loco fit, in commissione causæ extra prouinciam.
Cognito causæ hodie non pōt trahi extra prouinciam: nisi per unam dietam.
Feudalis causa super possessorio; & quando agunt miserabiles personæ, cognoscit ecclesia: alias secus.
Rescriptum non utiatur ex falsitate narrata; ex qua surgit exceptio peremptoria, nam reservatur talis cognitio in meritis causæ; quod tamen limitatum, ut no. seq.
Exceptio peremptoria potest opponi ante lit. conte. quando est notoria.
Vxor militis, uel Comitis non debet ab eo uocari domina.

CAP. XV.

1 X parte B. † Miserabilis persona potest laicū interdicto (vnde vi) coram iudice
a ecclesiastico conuenire, etiam si res subtracta dicatur feudalis. a Et sunt duæ partes. In prima partis conquestio. In secunda iudicum instructio, ibi, mandamus. Primo ponit causæ commissionem, & rei vocationem. Secunda ibi. Dictus, rei excep. & actoris replicationem
b ad illam; Casus lit. B. quondam regina b Anglię, impetrauit lispoliaueratur eam possessione castri Sergii, pertinentis ad eam ratione dotalitij, coram quibus dictus nobilis excipiendo propo suit, q̄ literæ non valebant pro eo, q̄ castrum Garchiæ, vbi est eius domicilium principale, consistit in diœcesi Rodon. quæ distat a Turo. vltra duas dietas: Cōtra hoc ex parte Reginæ fuit replicatum, q̄ nobilis ille Turon. bene poterat conuenire: quia & Rodon. & Andegauen. diœcesis existit, & castrum, de quo quęstio vertitur, in diœcesi Andegauensi existit, quæ non distat a Turo. vltra duas dietas. Præterea idem adiecit, q̄ ipse corā dño feudi, debuit queniri, & ideo literæ apostolicæ non ualebant, cū non faciant mentionem, q̄ dñs feudi fuerit requisitus, & in exhibenda iustitia negligens fuerit, uel remissus. Insuper dicebat, q̄ literæ expressa fallitate fuerant impetratæ, ex eo, quod sugestum fuerat, castrum illud ad Reginā illā rōne dotalitij pertine re, cum nec ab initio, nec diu ante matrimonio sibi a viro in doginæ fuit responsum, q̄ vidua spoliatorem suum siue detētorē rei cō. ecclę. iudice, cuius interest viduas defensare, bene poterat conuenire. Iudices super propositis dubitauerunt: vñ Repdicti: quatenus, si ꝓsiterit, dictum nobilem terram & māsionem habere in Andegauen. diœcesi, in qua interdum habitare
c ne⁹ mariti. Nam in principio appellatur quondam Regina; & Regina. cum dicto [quōdam] videatur remouere qualitatem de præsenti. Sed in contrarium facit litera infra, quæ in duplici loco appellat eam Reginam. sine additione, [quondam.] Item
d dictio [quondam] potest significare tria tempora, sicut dictio [olim] & dictio [dudum] vt no. in c. cum olim, de offi. dele. & hic cum gl. fi. & vide Bar. in l. 1. §. hoc autem edictū, de no. openum, vbi dicit se sustinuisse instrumentū, in quo dicebat [Titius olim Martini illicet Martinꝰ viueret, q̄ licet dictio olim] ponat de præterito, nihilominus cōplectit tps̄ præsens, vt not. in l. nec emptio. ff. de ꝓbatione. emp. & in d. ca. cum olim, & vide quod no.
3 Spec. in tit. de instr. edi. §. restat, ad fi. † No. secundo, q̄ narratio proprietatis in libello super possessorio non ampliat vires libel
c li, c nec aggrauat libellantem ad probandū ꝓprietatē, etiā si expressit hoc in rescripto delegatorio. Nec admittit partē aduersam ad ꝓponendum aliquid concernens ꝓprietatē, ꝓcordat c. ꝓquestus, ī. co. & c. licet, ī. de prob. Debet ergo libellus attendi circa modum concludendi, & non circa modum narrandi, &
4 idem in rescripto, vt hic, & vide Feder. consi. 21. † Not. ibi, [Per
f eum, vel eius cōplices &c.] q̄ admittitur libellus alternatiuus, f quando in vtraque parte alternatiuæ concluditur intentio libellan-

ADDITIONES.

a Dicatur feudalis. Pondera bene hoc, quia hic est casus, q̄ delictum factum à familia præsumitur factum de mandato domini, licet aliter hic dicat gl. vide quæ renuit ad l. 1. §. fin. quod vi, aut clam. And. Barb.
ANT. FRAN. Circa hoc, de delicto commisso à famulo; an dominus teneatur, & præsumatur factum de consensu domini, videas tex. in l. si seruus, in §. Proculus, ff. ad leg. Aquil. vbi si seruus habitans in domo domini immittit ignem in domum conductam per dominū, tenetur dominus, quia præsumitur eius culpa, & defectu factū fuisse. Et adde, an, & quando dominus teneatur de facto, & de delicto cōmisso per familiam, quæ habentur in l. 1. & tot. titu. ff. si fa. fur. feci. di. & in l. si familia. ff. de iur. omn. iud. & per Spec. in ti. de fur. in ver. alia quoque, & in titu. de iniu. in versic. antep. Et adde, q̄ dominus pro delicto famuli tenetur, quatenus ad eum peruenit immediate, & non aliter, vt per glo. & Car. in clem. 1. §. porro, de sta. mon. & in c. in litteris, de test. & vide do. Abb. in c. 1. de resti. spol. & per Bart. in l. 1. §. familiæ. ff. de vi, & vi ar. quod intellige verum, nisi dominus sciat famulum delinquentem, & non prouideat, quia tūc videtur ratificare, vel nisi famulus faciat de mandato domini, vt in l. 15 qui, in fin. & ibi per Flo. ff. si ser. ven. in l. si colonus, de aqua plu. ar. Et adde, quod dominus tenetur pro facto famiiæ, tanquàm pro vno facto tantum, si fecit communicato consilio cum familia, vt in l. si familia, & ibi per Alex. ff. de iur. om. iu. Et adde, q̄ dominus pro facto sui seruitoris, hominis liberi, nunquàm tenetur, nec sic præsumitur, q̄ fecerit de suo mandato, vt in l. apud antiquos. C. de fur. & in c. cum ad sedem, infra de resti. spol. & vide omnino Bart. in l. Titius. ff. de test. mil. vbi dicit, q̄ si statuto cauetur, q̄ dominus teneatur pro famulo, q̄ tunc tenetur etiam pro commissis ante famulatum. dicit tamen hoc esse verum, si statutum simpliciter dicit dominum teneri ꝓ delicto famuli, secus si dicat eum teneri pro delicto commisso à famulo; quia tunc debet intelligi, secūdum eum ibi, de commisso per eum tempore, quo erat in famulatu, & non de commissis ante.
b ZACH. B. quondam regina. Istud videtur directo contra Ioan. And. Innoc. & istum in c. significantibus, nu. 2. & quod ibi posuimus, in ver. pauper, supra de offi. dele. vbi dicitur, tunc viduam haberi pro miserabili persona, quando est pauper, & illo casu gaudet beneficio fori ecclesiastici, tam actiue, quam passiue. Hic autem permittit viduam regis Angliæ vti tali priuilegio. Aduerte ad fi. alle. apost. meæ, & illa te absoluet ab hoc contrario. Non omitto tamen, quòd Paul. de Cast. consi. 7. & Alex. consi. 121. volu. 1. tenent expresse, quòd vidua etiam dives, dicatur miserabilis ꝑsona, gaudeatque priuilegio miserabilium personarum.
ANT. FRAN. An vidua dicatur miserabilis persona, etiam si sit dives, & gaudeat priuilegio miserabilium personarū, vltra hic alleg. & in c. significanti. supra de off. dele. dicas, q̄ viduarum negotijs, tanquam negotijs mise. personarum, clerici possunt intercedere. c. peruenit. 86. dist. & 88. dist. c. decreuit. & vide bo. tex. in c. viduis, & in c. licet. 88. dist. vbi habetur, q̄ episcopi debent subuenire viduis indigentibus. Et adde, q̄ causæ uiduarum pertinent ad ecclesiam. tex. est in alle. c. licet, & ibi glos. in c. nuper, de don. inter vi. & vxo. & vide bo. tex. iuncta gl. 2. in c. uiduas. 1. q. 2. ubi dicitur, quod uiduæ debent ali de bonis ecclesiæ, quando indigent, & adde bo. glos. in c. 1. 12. q. 1. Et tene menti, q̄ viduæ, & aliæ personæ miserabiles, non possunt trahi extra suam ciuitatem, & domum, uirtute rescripti impetrati contra eam, nisi in rescripto fiat mentio de statu eius uiduali, ut in c. 2. 87. dist. Et q̄ dicatur esse uidua, uide glo. in l. 1. C. quando impera. inter pup. & uid. adde, quæ habentur in c. uiduæ. 34. dist. & in l. malum, in §. uiduam, ff. de uerb. sig. & in c. 1. & ibi no. de consan. & aff. & uide etiam Bal. in l. fin. C. de bon. mat. ubi dixit, q̄ uidua permanens in uiduitate, debet ali de bonis mariti mortui, si potest, alias debet ali de bonis ecclesiæ. Et adde etiam, q̄ uidua non potest laicum conuenire coram ecclesiastico, nisi causa esset ecclesiastica, uel propter defectum iudicis secula. de quo etiam habetur in d. c. significantibus. Aen. de Fale.
c SEB. SAP. Corruscatione. Quòd uidua retineat dignitates, & priuilegia quæ sita, ratione mariti defuncti, tenet Bar. in l. quoties, C. de priui. schola. li. 12. & Fel. alia allegans in c. super eo, in prin. infra de testi.
d Olim. Adde Raph. Fulg. consi. 22.
e Vires libelli. Adde Alex. consi. 116. 2. lib.
f Alternatiuus. Adde Pau. de Cast. consi. 392. in primo impressis.
Adde Bal. & Moder. idem uolentes in l. Gallus. §. si eius, ff. de lib. & posthu. d. Fran. de Are. in l. 2. §. 1. in 3. no. ff. de uerb. obl. & idem Aret. in l. edita, in 2. col. ad fi. C. de eden. & d. Fran. Cur. in consi. 49. in 6. char. uers. & plus dicūt. Aen. Falc.
ANT. FRAN. Circa istam materiam, an procedat libellus alternatiuus, uide Specu. in titu. de acti. seu pet. in §. sequitur, in uer. quid fit libellus, ubi dicit, quòd procedit libellus, si dico, Peto rem, uel æstimationem, quod etiā uoluit Bar. in l. fancimus, C. de sac. fan. eccl. & quando admittatur, uel non, libellus alternatiuus, uide Spec. in tit. de libel. conce. in §. nunc uidendum occurrit, & in §. qualiter, in uer. item. & in uer. sed nūquid. & uide quæ no. Host. in tit. de emp. & uend. in §. ad quid, in uer. & no. ubi dicit, quòdualet talis libellus alternatiuus, & uide Bar. in l. continuus, in §. illud. & in l. ubi autem non apparet, in 9. qui illud, ff. de uer. obl. ubi ponit, quòd admittatur libellus incertus, uel alternatiuus, & in l. stipulationes, in ult. q. eo. ti. & uide Bar. in l. 3. in §. sed quia, ff. de lib. agn. ubi dicit, quod admittatur libellus incertus ratione iuris dubij, & ubi agitur de modico præiudicio.

Universidad de Deusto
Biblioteca

libellantis, nec per hoc redditur incertus ipse reus. Nam possessorium competit, siue quis spolietur per reum, siue per eius ꝯplices, vt infra, de resti. spol. c. cum ad sedem, & c. sæpe. & ꝙ primo dicto facit c. ex parte, supra de rescri. & de ele. c. dudum. 2. cũ sim. Et adde quod no. Inno. in c. constitutus, de in integ. rest. No. in ver. idē quoq;, ꝙ data negligētia iudicis secularis, potest miserabilis persona adire eccl. ēt si agit petitorio, nec est necesse, ꝙ adeatur iudex superior negligentis, qđ est bene no. de quo dic, vt ple. dixi in c. licet ex fusce. supra eo. Not. ecclesiā teneri ad defensionē viduarū, si opprimantur, ēt si patiant oppressionē circa rē feudalē. Et ex hoc, & ex tex. no. singulariter casum, in quo pōt adiri alius iudex super re feudali, prætermisso dño feudi, i. qñ agitur interdicto, seu iudicio possessorio, per miserabilem personā: & vide circa hoc, qđ dixi in c. cęterum, de iud. Venio ad apparatum, & primo obst. mulieri in eo, ꝙ petebat castrum rōne dotalitij. Mulier. n. dat dotē, & nō dotalitiū. Sol. gl. i. exponit [dotalitij]. i. donationis pp nuptias. Sed tunc obst. aliud, ꝙ donatio pp nuptias fit a viro, & dēt redire ad eū, seu ad eius heredes, dissoluto mat. sicut dos reuertitur ad mulie. vt in c. nuper, alle. in gl. Sol. ītellige, ſm Io. And. ꝙ pacto, vel ꝯsuetudine fuit illud castrū, seu donatio ꝓpter nup. lucrata, quod fieri
5 potest, vt in l. fi. C. de do. inter vir. & vx. † Ex hoc, & ex tex. notabiliter potest īferri, libellū nō vitiari, licet nō ꝯcludat iure cōi, vel municipali, sed tm̄ aliquo iure speciali, ēt nō allegato, dum tm̄ de eo fiat fides in processu causæ, quod est valde notandum.
a Vī tū multū facere in contrarium theorica Inno. in c. 1. de off. vic. & in c. cum sit generale, ſ. c. Potest dici, ꝙ a princi. pōt obij ci ꝺ talem libellum, & reiici, vt in ꝺrijs, sed si non obijceretur
b satis est, quod postea iustificetur in meritis causę, barg. in l. fi. C. de anna. excep. & eorū quæ no. Inno. in c. cæterū, sup. tit. ꝓxi. & in c. 2. de ord. cog & quod dixi in c. dilecti, supra de iudi. Secun-
6 do ꝺopponitur, ꝙ ex spoliatione complicum, non competit interdictum contra hunc nobilem, cum non competat ꝺra dominum, etiam ex spoliatione familiæ, ꝺ. de restit. spol. c. cum ad sedem. Sol. ſm gl. 2. si cōplices spoliauerunt ex mandato ipsius, vel eius nomine, ipso postea ratum habēte, certe competit interdictum [vnde vi] vt in contrario. Si autem non interuenit
c mandatum, nec ratihabitio, e tunc quia recepit rem scientera
7 deiectoribus, tenetur ēt possessorio iudicio, vt in d. c. sæpe. † Et ex hoc no. ꝙ rescriptū alternatiuum, seu libellus alternatiuus non vitiatur, qñ talis est alternatiua, quę non inducit obscuritatem, & in qualibet parte ipsius includitur intentus libellātis, seu impetrantis, licet non oriatur eadem species agendi, sed diuersa. Nam ex spoliatione propria competit interdictum, vnde vi; ex spoliatione complicum, quando recipit rem postea sciēter ab eis, competit condictio c. sæpe, quod est notādum. Et ex hoc etiam nota, miserabilem personam habitu tantum posse agere ꝺ laicū corā iudice ecclesiastico, non solum cū ipse laicus spoliauit: sed etiam si scienter successit in vitium, vt hic, & ē cundum istum intellectum glo. & facit ratio. c. sæpe, infra de resti.
8 spol. † Opp. 3. ꝙ licet iste nobilis haberet castra, & redditus in diœcesi Andegauen. non tamen potest dici ex hoc habere ibi domicilium, & sic non debet haberi respectus ad illam diœcesim. ga sola possessio, seu domus, quę habetur in vna ciuitate, non facit domicilium, ut l. libertus, § sola domus, ff. ad munic. Sol. glo. 3. ꝙ iste non solum habebat castra ibi, & redditus: sed etiam ibi inhabitabat. vnde dicitur in litera, ꝙ interdum ibi cō sueuerat inhabitare) & sic habebat ibi domicilium: ga in diuersis locis quis potest habere domicilium, vt l. assumptio. § iurisprudē tibus. ff. ad munic. Et ex hac gl. no. diligenter, ꝙ ex assiduo conuersari in loco, ꝙs dicitur ibi habere domicilium. Idem & clarius sentit hic Inno. dicit. n. quem habere domicilium vbi hēt magnā partē bonorū suorū, vel vbi hēt larē, i. familiā, vel si ibi nihil haberet, assiduē tm̄ ibi cōuersabatur, vt l. 2. C. vbi se. vel cla. Cy. ibi
d sentit, quod ex solo conuersari in loco, nō sortitur domicilium, d quia cōiter in illa l. 2. est copula, nō alternatiua, [aut.] Habet. n. cōis ītā hoc modo, (vbi larē fouēt, maiorē partē bonorū possident, & assidue ꝙuersantur, ibi rndebūt,) & sic vī iste tex. requirere ista duo copulatiue, ꝙ ꝙuersent ibi & assidue, & habeant ibi maiorē partē bonorū. Bar. in l. 2. C. vbi de crimi agi opor. dicit, ꝙ licet ex assiduo ꝙuersari in loco, non sortiatur domicilium: pōt tm̄ ibi ꝙueniri. cuius ꝺrium, vt etiam ibi psonaliter ꝙueniri non possit, tenuit Host. in c. quod clericis, ſ. cod. vbi plene dixi. Et ꝙ opi. Bar. facit l. quisquis, C. si cert. pet. D. Card. hic tenet, ꝙ ex solo cōmorari qs sortiatur domicilium, vt l. eius. §. si qs negoria. ff. ad munic. dum modo ex alijs ꝓiecturis non appareat eum de loco recessurū, & sic non ob. c. is qui. de sepul. lib. 6. Ego credo, ꝙ ex habitu totius patrimonij, seu maioris partis, quis habeat domicilium in loco, vt in c. postulasti, supra eod. Hostien. tamē ibi intelligit, ꝙ habebat ibi larē, & maiorē partem patrimonij sui, quod est diuinare, cum ibi nihil dicatur de habitatione, sed tātum de patrimonio. hic vero licet iste haberet multa castra, non tamen dicit ꝙ haberet maiorem partem patrimonij, immo potius innuit oppositum. Et ꝙ sufficiat solum patrimoniū seu maior pars probat tex. in illa l. 2. secundum aliam lect. satis probatur iure, argu. illius c. postulasti. Ex assiduo vero uersari, puto, ꝙ non contrahat domicilium, licet ibi posset uenire: quia contrahit ibi quasi domicilium, vt dixi, in prac. c. quod clericis, nisi ęqualiter se collocet ī diuersis locis, vt in c. 2. de sepul. lib. 6. Nam nō æqualiter se collocando, sed ꝙ doque conuersando, videtur habere animum redeundi, & eundi, arg. opti. in c. is qui, de sepul. lib. 6. quod etiam sentit
c idem dicendū, vbi cū assiduē ꝙuersari in loco, concurrat tus alicuius certæ partis patrimonij, & sic saluatur dictum & est no. dictum, & satis vī hic probari, & tenebimus medi inter tenentes ꝺrias sententias, de quibus supra dixi. Sed fortiter op. ꝺ tex. Aut. n. computatio dietarum fit a loco d cilij, prout vult gl. in c. statutum, de rescrip. lib. 6. in ver. cebamus: & tunc frustra Papa mandat inquiri, seu etiam ꝙ ibi sit res litigiosa. Aut cōputatio fit a loco rei sitę, put cōiter dicebant antiqui, & tenuit hic Inno. & Host. & tunc stra exigit, ꝙ in loco habeat castra, vbi interdum cōsueuerat morari. Sol. doct. cōiter ad tex. supplēt, [Maximè,] vnde res cōputationem fieri debere a loco rei sitæ, dicunt, ꝙ non necesse, ꝙ ibi haberet castra, sed hic appositū fuit, quia hoc allegatum per partem. Tenentes verō fieri computationem loco domicilij, & ꝙ ex solo cōmorari, iste fortiatur hoc ca cilium, supplent ad literam, [Maximè,] inquantum requ
d litigiosam ibi esse, & hoc tenuit hic Do. Cardi. & sic secun omnes doct. hæc litera nō pōt intelligi ꝓpriè, vt nihil sup Sed neuter istorū intellectuū mihi placet: ga nō est verisi ꝙ Papa voluerit aggrauare istā viduā supfluis ꝓbationibus licet vidua replicasset copulatiuè, ex quo alterū tm̄ sufficie debebat Papa mādare ingri alternatiuè, vt fecit i c. exhibita de iu. & in c. cum iamdudum, ꝺ. de præben. cum simil. & me in isto articulo, in quo sunt probabiles dubitationes.
9 sine ministerio Papa hic in cōmissione exigit vtrunq; ꝺ inhærendo opi. quam tenui in c. dilectus, de rescrip. ꝙ
f hodie fit computatio dietarū a loco domicilij, [etiam] v reali. de quo dic plenè, vt dixi in d. c. dilectus. Conclude, ꝙ
g quis non ꝙueniatur in loco, vbi est res coram ordinario loc non habet locū exceptio de duabus dictis: quia iura in di dicunt, quem posse conueniri, vbi res est, vt in l. fi. C. vbi i actio. & infra eo. c. fi. sicut, & rōne ꝓtractus, vt in c. dilecti cod. & hoc voluit sequens gl. quam no. ſm hunc intellec de quod dixi in c. sanè, supra cod. Aut ꝙueniatur ibi coram gato, & puto idem, vt sentit hic Inno. & in c. dilecti, infra Nec habet locum exceptio de duabus dictis: quia ex quo forum, & potest conueniri coram ordinario ibi, eodem & coram delegato, quia per hoc nō deterioratur conditio nec propie dicitur trahi, argu. in d. c. dilecti, vbi contrahen certo loco, vī nedum ꝓsentire, vt ibi possit ꝙueniri coram nario, sed corā delegato, vt ibi; & licet hoc videatur magis burabile, q̄ primū dictum, vī tm̄ verum prædictis rōnibus. commissio fit extra locū, seu diœc. vbi res sita est, vt erat fā tūe dico computationem fieri debere, qualitercunque ag loco domicilij, & si habet plura domicilia, dēt fieri a prin liori. Facit ad hoc, quod no. in d. gl. i ver. olim dicebamus, cit §. sed & quod. Insti. de iure natu. gentiū & ciuil. & tenet

Am

ADDITIONES.

a Non concludat. Tu dic melius, quod in libello debet apponi aliquid, p reddatur verisimile illud, quod petitur, vt per scribentes in c. quia vo le. de præsump. And. Barb.
ZACH. Adde Bart Soc. consi. 110. inci. in præsenti, ver. confirmatur ab in fi. vol. 2. & Maria. Soci. consi. 39. inci. visis, uer. utrum quia, uol. 1. & M de Imo. consi. 120. in 2. col. & col. 8. uer. quid de conclusione, uol. 1.
b SEB. SAP. Meritis causæ, Ad hoc bene facit quod no. glo. in l. 1. §. si qua gentum. ff. depo. Ex qua colligitur, quòd quando libellus est incertus, duntur ea, quæ deducuntur in probationibus, quam glo. dicit singulariter Iaso. in §. sed iste, col. 17. uer. no. tamen, quod ex tali libello. Insti. de ac de quo uide And. Sic. in consi. 37. inci. clementissimi, in 1. uol.
c Ratihabitio. Adde Old. consi. 199.
d SEB. SAP. Sortitur domicilium. Et hanc opi. tenent aliqui relati per Fe c. dilectus. 2. col. 11. uer. ad domicilium sortiendum, supra de rescrip. de, quæ opi. sit tenenda.
e Cum assidue. Adde Bal. consi. 57. 2. lib.
f A loco domicilij. Vide quæ dixi in d. c. dilectus. ubi aliter dixi, & po quia ista glo. sentit contrarium in delegato, si rectè ponderetur. Sed pondera, quia fauorabilior est iurisdictio ordinarij, quam dele. ideo mirum, si non habuit locum coram delegato. Item pondera, quia in rium est rex. in l. si post sententiam. C. de ap. unde quæ dixi in d. c. dilec And. Barb.
g SEB. SAP. Ordinario loci. Vide Per. de Anch. in c. statutum, in §. cum & ibi glo. in uerb. eiusdem, de rescri. lib. 6. ubi dicit, quod computatio tarum, fit à loco domicilij principalis, cuius tamen contrarium sen ibi, quod etiam fiat computatio à loco, ubi habet domicilium, licet principale.

And. post Host. in c. nōnulli, supra de rescri. Nam inde propriè trahitur, vbi pro maiori parte se collocat, & hēt domicilū principale, & iura considerauerunt in hoc tractionē, & fatigationē rei pū eius, ꝙ trahit, vt ī d. c. dilectus, & c. statutum. Et ideo si res litigiosa non fuisset in diœc. An de gauen. non debuisset fieri in de computatio dietarum, quia & si secundum opin. ſ. recitatā, iste hēbat ibi domicilū, nō tñ erat suū domicilū principale, ga interdū tm̄ ibi ꝺ ueuerat habitare, vt patet in litera. Sed vbi ista duo ꝺtingunt, ꝙ ibi sit res litigiosa, & ꝙ ibi habeat domicilū, licet non principalius, tñ pt fieri inde cōputatio dietarum, ga illis duobus ꝺiunctis, vī suū domicilū principale quoad causā subiectā. Nā duæ cāæ vincunt vnā, de treu. & pa. c. 1. & in auth. itaque. C. cōmunia de succes. & iste vī proprius, & verus intellectus huius c. ſm quē nihil supfluit in litera; & inducitur notabilis limitatio ad multa iura supra alleg. & p hoc est ēt expedita gl. q̄ in fi. dicit ꝙ ēt rōne rei immobilis qs sortit forū, dic vt dicam infra eod. c. fi. † Et inquantum tex. hic facit mentionem de duabus diætis, dic hoc processisse de iure antiquo: hodie vero nō pōt trahi vltra vnā, vt in d. c. statutum. nec pōt delegatus vl tra vnam diætam deputatus, se appropinquare ad locū rei, quia nō potest hodie extra ciuitatē seu diœc. in quibus fuerit deputatus, cognoscere, vt in d. c. statutum. §. in nullo. Sed circa hoc q̄ ro, quia tex. facit mentionem de leuca, quid sit leuca? Phil. dicit ꝙ est pars continens duo miliaria. Secundum Host. istæ 12. leucæ continent viginti miliaria, & sic erit vna diæta, vt ff. si quis cau. l. 1. & de ver. sig. l. 3. & sic tres leucæ faciunt 5. miliaria. Et dicit Franc. ꝙ leucæ sunt magnæ in Francia, & maiores in Burgū dia, maximè in Anglia. Venio † ad gl. vlt q̄ in principio est expo sitiua, & clara, postea format quatuor oppositiones. Primo. n. opponit de c. ex transmissa, ſ. eo. vbi patet, ꝙ de causa feudali, nō cognoscit ordinarius, nisi negligēte dño feudi. Sol. illud pro cedit in petitorio, aliud ī possessorio, sedm gl. in 1. par. Aduerte, quia gl. potest intelligi dupliciter. Primo, ga ī possessorio, à quo cunque fit conuentio, nō est necesse adiri oñm feudi, quasi hoc non tangat naturam feudi, sed quādam iniuriam, & hoc tenue runt quidam, vt refert Inno. in c. cæterum, supra ti. prox. & hic. Sed mihi plus placet, ꝙ inter alios agēdū sit tm̄ coram dño feudi, & ēt ad restitutionē ipsius, & illud qđ hic dicitur, ꝓcedit specialiter, quia defensio viduarum de speciali gratia, viduarum fauore, est reseruata ecclesiæ ꝺ spoliatores suos, ēt si sint viduæ diuitiores, vt hic. Nec reuocatur hoc priuilegium b p leges feudorum & alijs miserabilibus personis, vt possint ꝙuenire suos spoliatores, et si agitur de re feudali, ēt corā non dño feudi. Nā in ecc. & clericis, cōmittitur sacrilegiū, cuius cognitio pertinet ad eccle siam. 16. q. 1. c. in canonibus. Et in clericis clarius hoc tenet Inno. in c. cæterū. De materia plenè dic, vt ibi dixi, vbi in effectu idē. qđ supra ꝓclusi. Et isto mō potest intelligi gl. hic, & erit vera, vt sit speciale in possessorio respū miserabilium personarum. Secundo gl. opp. ꝺ tex. in eo, quod innuit in petitorio non valere impetrationem, nisi detur prius negligētia iudicis secularis, & sic obst. c. ex tenore, supra eo. Gl. in effectu ꝓcludit, q̄ literę sunt in suspenso, & sic quoad effectum de præsenti debet intelligi tex. iste à contrario sensu. † Tu dic super hoc, vt dixi in c. licet, su pra eo. Tertio glo. opp. & videtur, ꝙ falsitas narrata in rescripto habeat ipsum rescriptum vitiare, vt in c. super literis, de rescrip. Et sic debeat ob. illa exceptio. ꝙ non spectabat ad eum ca strū rōne dotalitij, sicut in rescripto expressit. Sol. dupliciter. Primo, ꝙ ista exceptio, tanquā ꝓcernēs proprietatis defectum, non debet admitti in iudicio possessorio: vt in c. fi. de ord. cog. Secundo, & melius, ꝙ falsitas narrata circa merita causæ, vnde surgit exceptio peremptoria, non habet vitiare rescriptum, sed debet reseruari ad ipsa merita causæ, sicut reseruatur ipsa exceptio peremptoria, secus si cōmittitur surreptio circa dilatoria. Nisi. n. tunc opponeret in principio, non posset opponi post litē contestatā, vt in c. inter monasterium, de re iud. Et licet doct. antiqui circa hæc instarēt, tñ hodie vī declaratū in c. 1. de lit. ꝺ. te. lib. 6. in fi. vbi patet, ꝙ nō admittitur exceptio taciturnitatis peremptoriæ, quia nihilominus Papa dedisset rescriptum, saltē vt reus definitiue absolueretur, cū nihil pereat ex hoc ipsi reo, cum salua maneat sua exceptio peremptoria circa merita causæ: vnde non debet audiui excipiendo dilatorie. Et vide de hac materia, quod not. in c. cum ordinem, & c. cōstitutus, de rescri. & c. super literis, eo. titu. Vincen. tñ hoc dictū vī egregie limita re. Primo si actor exprimeret talē cām ēt proprietatis, qua non expressa, non darentur literæ etiam ad possessorium: nam tunc vitiabitur rescriptum, vt si possidens de facto duas dignitates, eijciatur ab altera, & quia non auditur volens impetrare rescriptum ex eo, quia non habebat dispensationē, vel commendationem, exprimit se super hoc priuilegium habuisse, & altera ꝺ spoliarum, nō credit, quod valeat rescriptum, licet quæstio pri uilegij respiciat peritorium, infra de prēben. c. de multa. nisi fal tem iummatim iustificet suum titulum, ita quòd saltem dedu catur in dubium. Hoc dictum Vincē. potest primo coadiuuari ratione publici interesse, & ne fiat intrusio, & detur vitiosius ingressus, contra cap. vnicum, de eo, qui mit. in pos. causa rei ser. li. 6. Iudex enim in istis debet ex officio suo supplere, vt in c. cū dilectus, de ele. & in c. constitutus, de ap. & sic etiam parte non excipiente, Papa non dedisset rescriptum. Item potest coadiuuari alia ratione. Si enim tenet duas dignitates notoriè, obstat sibi prima fronte defectus proprietatis, maxime in alia, & sic ei potest etiam obijci in vim dilatoriæ, vt statim dicam, vt no. in c. 1. de lit. conte. lib. 6. & optime facit in c. 1. de offic. vic. & qđ no. ibi Inno. Item si agenti obst. exceptio defectus proprietatis notorię, in c. ad decimas, de resti. spol. lib. 6. & sic tacuit, quod obstabat processui, & per consequens inducitur surreptio, in d.
13 c. super literis. † Secunda limitatio Vincentij est, vbi exprimit notoriam falsitatem, vt si falso dicat se clericum, vel Cisterciē. vt facilius habeat literas. hoc vltimum est notādum, & pro eo facit quod no. Ioan. And. in c. 1. de lit. cont. lib. 6. vbi dicit exceptionem peremptoriam posse obijci ante litem contestatam,
d qñ est notoria, quia si notoriè constat de defectu iuris agentis, non dēt iudex pati cām venire in iudiciū, in c. qñ, de fil. presb. & euitandi sunt circuitus, vt in cle auditor, de rescrip. & iudex dēt ex officio suo supplere, qñ iudiciū futurū est frustratorium, vt no. gl. in c. 1. de ele. lib. 6. facit l. quidā æstimauerunt, ff. si cer.
14 pet. & c. Abbare, in fi. de re iud. lib. 6. & in d. c. 1. de offi. vic. † Vltimo gl. opp. ꝺ tex. ꝙ ista non debebat appellari Regina, ex quo Rex decesserat, quia hoc nomē habebat ratione regis, & extincto principali, tollitur accessorium, vt in reg. accessorium, de reg. iur. lib. 6. Sol. vt in glo. quam no. & quod supra dixi in nota. & facit tex. in § vidua, allegatus in glo. quæ dicit viduam sequi
e domicilium mariti præmortui. e Sic ēt alibi dicit tex. ꝙ retinet honorem primi mariti, donec viro inferioris gradus nupserit,
15 in l. fœminæ, de fena. & in c. is qui §. fin. de sepul. lib. 6. † An miles, vel doctor, teneatur vxorem vocare dominam, vide per Bar. in l. pen. C. de do. inter vir. & vxor. & ibi determinat, quod
f non, † quia illo priuilegio vtitur iure mariti, ideo non potest illo vti contra eum, arg. in l. si iudex, de minori.

ADDITIONES.

a Viginti miliaria. Et pondera, quia do. c. sentiunt, in quantū dicūt de 20. miliaribus, de diætis legalibus. Sed istud non est bene dictum ex eo, quia diæta, quæ exprimitur à lege, intelligitur de vulgari, non delegali, vt est glos. in c. nonnulli, de rescrip. vide quæ dixi in c. præsenti, §. loca, de præben. in 6. And. Barb.
b Priuilegium. Facit glo. in l. decurionib. C. de Silen. li. 11. And. Barb.
c ZACH. Videtur quod falsitas. Adde quid in simulatione, quæ aliquando appellatione falsitatis venit, vt per Bal. in l. si nō, C. de don. inter vir. & vxo. Et cōclude quod sic, ita no. Bar. & post eum Alex. in l. quid sit falsum, ff. de fal. vbi plenissime, & remi. per eundum. Alex. ibi.
ANT. FRAN. Circa hoc, an actus simulatus dicatur falsus, habetur in l. 2. in §. cum vendi. ff. de in diem adie. Et an simulatio vitiet rescriptum? dicas, ꝙ duplex est simulatio, aliqua est pia, & ista nō vitiat; aliqua est perniciosa, & ista æquiparatur falsitati, & vitiat, de quo habetur per glos. in c. officij, quæ ponit multas remissiones. 24. q. 1. & an simulatio sit peccatum, & an aliquis peccet simulando sanctitatem, vide B. Tho. 2. 2. q. 3. & in q. de quolib. in 3. q. & an occultare peccatum, proprie sit simulare, etiam ponit B. Tho. in d. q. 3. 2. 2. & adde, ꝙ simulata æquitas est duplex iniquitas, quia facit malum, & abutitur bono, secundum Io. Mo. in c. auaritiæ, de ele. li. 6. & per Ioan. And. in c. de homine, de cele. miss. & habetur per glo. in cle. 1. de rel. do.
d Notorie. Adde Rom. consi. 476. & 224. vbi dicit, ꝙ omnis exceptio, per quam ostenditur agenti non competere ius, potest opponi ante lit. cont.
e SEB. SAP. Mariti præmortui. Vide do. Iaso. in l. cum quædam puella. in prin. col. 2. ver. 3. amplia, ff. de inrisd. om. iud. & facit quòd vidua, dum stat in vidui tate, dicit stare in primo matrimonio l. fi. C. de bo. mater. ex quo dixit Paul. de Cast. in l. fororem, C. de his, quib. vt indig. quòd sicut vxor, quæ commit tit adulterium, priuatur dote, ita etiam vidua: quod etiam tradit Iaf. in 1. 2. in prin. col. 2. ff. fol. matri.
f Quod non. Idem vult Bar. in d. l. fi iudex, & l. amicissimos, in fi. ff. de excusa. tu to. Aen. de Falco.

SVMMARIVM.

1 *Laici vsurpantes bona ecclesiæ, puniuntur per iudicem ecclesiasticum.*
2 *Sacrilegium committitur, non solum si bona ecclesiæ occupantur; sed etiam si ecclesia in eis turbetur.*
3 *Interdictum (vti possidetis) concludit, vt aduersarius cesset à turbatione, & ut satisfaciat de damnis.*
Iniuriam tenetur quis remittere, sed non eius satisfactionem.
4 *Pleno iure, ista verba, quid importent?*
5 *Libellus super incorporalibus concludens in possessione, an utietur?*
Incorporalia proprie non possidentur.
Libellus largissime interpretatur, ut concludat intentionem agentis.
Interdictum, unde ui, uel, uti possidetis, non competit pro incorporalibus, sed interdictum, quasi unde ui, uel quasi, uti possidetis.
6 *Qualitas intentata in libello, uel accusatione, debet specifice probari, aliter reus absoluitur.*
7 *Sacrilegus, an sit ipso iure excommunicatus.*

CAP. XVI.

1 COnquestus. † Laici vsurpantes ecclesiastica, velut sacrilegi per ecclesiasticum iudicem compelluntur. Primo ponitur quęstio. Secundo iudicum datio, quam primo iustificat, ibi,

Universidad de Deusto
Biblioteca

[Cum autem] Casus literal. Potestas, & commune Bonon. per violentiam vsurpabant iurisdictionem in quibusdam castris, & vi l. istis temporalem, quæ pertinebat pleno iure ad Bono. eccle. & in cuius possessione eccle. ipsa erat. Propter quod, Bon. episcopus conquestus fuit domino Papæ. Vnde causam commisit cuidam iudici, mandans eidem; q cum iniquum sit, ea, quæ pro remedio peccatorum venerabilibus eccl. sunt relicta, vel aliter iuste acqsita, humanis vsibus applicari, inuasores ipsarum rerū tanquā sacrilegi sunt excommunicandi vsq; ad debitā satisfactionē. Vñ si pbit erit ei de pmissis, monitione pmissa, p censurā ecclesiasticā, appel. remota, cōpellat inuasores prædictos ab huiusmodi cessare, & de preteritis dānis, & iniurijs satis facere cōpetenter B. No. argu. ibi, [potestas, & commune, & c.] q iurisdō cōpetens ciuitati in aliquibus castris exercetur p ipsā cōmunitatem, & eius Rectorē. Vnde potestas ciuitatis habet
a iurisdict. in castris ciuitati subiectis, a quam habet in ciuitate, & talis populus subiectus ciuitati dicitur populus non liber, & dicuntur rales ciues illius ciuitatis, cui subijciuntur, vt l. qui ex vico, ff. ad muni. l. qui in primentibus, ff. de verb. sig. vide Bart. in l. non dubito, ff. de cap. & postli. reuer. vbi prosequitur de locis p̄federatis, & quid de his, qui ob honorem dant certū palliū annuatim alteri ciuitati, an dicantur populi liberi? & an castra habeant iurisdōnem aliquam, qñ nō subijciuntur ciuitati. & quā iurisdict. habeant ciuitates, seu earum rectores. & quid de prouincijs, vide pulchre per Bart. in l. i. ff. de dam. infect. No. secundo, q ecclesiæ possunt titulo speciali competere aliqua castra
2 pleno iure. † No. q sacrilegium committitur in rebus ecclesiæ,
b non solum quando occupantur & vsurpantur, b sed etiam quā do eccle. in eius bonis, seu possessione illorum bonorum mole statur, & turbatur, & sic competit iurisdictio ecclesiæ cōtra laicos ratione sacrilegij, nō solum in vi expulsiua, & ablatiua, sed etiam in vi turbatiua. Potest ergo agi contra laicum in foro ecclesiastico, interdicto [Vti possidetis] quoniam molestando, committitunt sacrilegium: & ad idem cap. cum sit generale, supra eo. Idem generaliter dicitur de malefactoribus, concor. cū cap. licet, de probat. & vide quod not. in d. c. cum sit generale, & c. si clericus laicum, eod. tit. Sic ergo intellige, & amplia tex. 18. qō. 4. c. quisquis. §. sacrilegium. quinimo, & detinentes ipsa bona ecclesiæ sine violentia contra voluntatem tamen ecclesiæ, dicuntur sacrilegi. vt in c. si quis principum. 16. qō. 7. parum enim interest quoad Deum, iniuste detinere, vel inuadere alienum, vt l. c. sepe. de resti. spol. No. q relicta, seu collata ecclesiæ, in dubio videntur collata p remedio animæ, & sic debent iudicari tanquam ad pias causas relicta, quod probatur clarius in
3 c. Pontifex. 12. q. 3. & in c. requisisti, de testam. † No. vlt. practicā concludendi in interdicto, Vti possidetis, agitur enim, vt ad uersarius cesset a turbatione, & vt satisfaciat de damnis præteritis, & iniurijs, de quo vide quod plenius no. in c. licet, de proba. Et ex hoc, & ex tex. no. clericū etiam nomine ecclesiæ, posse petere satisfactionem iniuriæ, concor. c. grauis, de restit. spolia. & cap. olim, de iniur. & dic, vt ibi no. per doct. licet enim clericus teneatur dimittere rancorem animi, nō tamen satisfactionem iniuriæ, vt no. in c. si quid contristatus. 90. dist. & 24. q. 4. c.
4 si is. Venio † ad appartum, & quæro cum glos. l. quid intendit litera, dum dicit, q iurisdictio competebat [pleno iure] ecclesiæ? respon. q competebat in spiritualibus, & tēporalibus. Hāc expositionem damnat Ioan. And. quia tex. facit expresse mentionem de temporali iurisdictione: dicit enim q iurisdictio tēporalis competebat ecclesiæ [pleno iure] & sic non cōprehēditur iurisdictio spiritualis, & ideo dicit super tex. q virtute horum verborum habebat iste merum & mixtum imperium, & iurisdictionem, quæ omnia cōprehenduntur sub iurisdictione, inquantū est genus. Et quid ista ꝓtineant, tractauit hic Vinc. quæ ponit Guil. in Spe. de iurisd. omn. iu. ver. & no. & ver. seq. & vide plene per Bar. in l. imperium, ff. de iurisd. omn. iud. & dicā in c. quod sedem, de offi. ord. poterat ergo iste [secundum cum] quasi magistratus habere priuatum carcerem, quod alias non liceret, vt infra de apo. c. a nobis, & C. de priua. carc. l. 1. & Frāc. exponit [pleno iure] videlicet, quia habebat cognoscere, iudicare, & exequi. Et no has expositiones, quid comprehendatur in literis, quando dicitur, Cōcedo tibi iurisdictionem temporalē
c pleno iure, c venit. n. plenaria iurisdictio. d Si autem diceretur.
d (Concedo plenam iurisdictionem) & fieret cōcessio ab eo, qui potest concedere spiritualem, & temporalem, tunc satis puto procedere glo istam, vt temporalis, & spiritualis iurisdictio cōcedatur, argu. in l. beneficium, ff. de consti. prin. & in c. olim, de verb. sign. & de priui. c. quia circa. & glo. fin. in clem. vna, de foro comp. ver. omnimodā, q̄ vult, q̄ (ꝓcessa iurisdictione omnimoda) veniat iurisdō tēporalis, ecclesiastica, spiritualis, ciuilis, & criminalis, etiam si depositionē ordinis, vel beneficij exigat.
e Nam q verbū (omnimodā) e satis patet, q iurisdō assumitur, vt genus cōprehendens ēt merū, & mixtū imperium, vt l. 3. & 4. ff. de iurisd. omn. iud. Quando autem ecclesia dicatur spectare ad inferiorem (pleno iure) vide bo. tex. in c. quouiam, de priui. & quod ibi no. Host. & quod no. in c. cum ad sedem, de restspol. Et an habens ecclesiam [pleno iure] subiectam, possit
5 eius conuertere in vsus suos, vide gl. no. in cle. 1. de excel. super verbo, ad mēsam. Quærit † gl. 2. quare ecclesia dicebat esse in quasi possessione? rñdet; qa incorporalia &c. & no quotidiè allegat. Ex qua habes practicam libellandi in
f possessione, succumberet, quod ego non credo, f quia libe-

ADDITIONES.

a Subiectis, adde eundem consi. 3.
b Vsurpantur. No. hic uerbum, vsurpare. vide tex. in c. generali, de elec. li. 6. in c. Augustino. 12. q. 2. And. Barb.

ANT. FRAN. Quid sit vsurpare, vide glo. in c. multi. 2. q. 1. quæ dicit, quod dicitur vsurpare, qui sibi vendicat id, quod ad eum non pertinet, & ibi gl. in cle. 1. de dec. quæ dixit, q̄ idem est usurpare, quod retinere, uel tenere. & de huiusmodi uerbo, uide in l. placet, C. de sacrof. eccl. & in l. animus, eo. tit. & in l. si constiterit, C. fin. regun. & in l. licitatio, ff. de pact. in l. fin. C. de interdi. matri. & melius quam alibi, in l. usurpatio. ff. de verb. Et adde, q̄ omnis vsurpatio illicita rei alienæ censetur furtiua, vt in c. 8. item obiicitur, & c. seq. 14. q. 5. & in c. meretrices. 32. q. 4. & alibi dicitur in c. quæ ad perpetuam. 25. q. 2. q̄ nemo debet vsurpare, quod est alterius. imo usurpans bona ecclesiæ, censetur sacrilegus. 12. q. 2. in c. prædictos. bi dixit rex. in c. episcopus. 4. q. 2. quòd episcopus dicitur usurpare bona eccles̄, illis male utendo: quia debet illa bene distribuere. A dde tamē, q aliquādo usurpatio, sonat in bonam partem; unde dicimus usurpatum usum, uel consuetudinem deductum. l. fi cōstante. ff. fol. mat. unde dicitur quòd usurpatio est frequens usitatio l. 2. de usuc. l. iniuriam, in §. fi. ff. de iu. & in d. l. si constante, in §. quoties. & no. in c. nimis, de iureiu. & in c. reb. eccl. non alie. & in c. non minus, de immu. eccl. & in c. aduersus, & in c. ecce. 21. dist. & uide tex. in c. huic. 17. dist. qui dicit, quòd inuadere vsurpare iura sedis apostolicæ.
c Pleno iure. Adde Rom. consi. 75.

Adde in materia istius dictionis, Pleno iure, q̄ si testator legat alicui no iure, uidetur quòd prohibuerit falcidiam, ita Bal. in l. precibus, ne ro uiterius, quid si testator, C. de impu. Sed tu uide tex. in auth. sed cur stator, C. ad l. Fal. vbi dicitur, quòd expresse debet prohiberi Falcid. Q do. Ang. de Periglis de Perusio doctor suo tempore insignis, negat. S trarium dicit se cōsuluisse, ut refert in l. serui electione. §. fi. in 3. col. ff. de leg. 1. Et de materia vide aliquid per do. Ang. in auth. de hær. & in uero expressim, in 1. col. uersi. sed iuxta. & do. Alexan. in l. cum filio, in de leg. 1. Aen. Fale.

ANT. FRAN. Circa istam dictionem, Pleno iure, dicas primo, quòd s citur pleno iure subiectus, quando est subiectus quoad temporalia, & ritualia, vt in c. cum inter, & ibi per glo. in ver. pleno iure, ubi etiā per & doc. de re iud. Et adde etiam, quòd res dicitur pleno iure mea, sit prohibita alienari, vt no. vol. Bald. in l. voluntas, in uer. sed numquid in 2. col. C. de fidei. Et tene menti, quòd si ista verba, pleno iure, po iu substitutione, faciunt intelligi istam substitutionē esse directam. in auth. hoc ius, C. de sacrosan. eccl. & d. Paul. de Cast. in uol. 2. in cō inci. in causa, quę uertitur, ubi etiam dicit, quòd per talia uerba intel exclusa falcidia. Sed mihi magis placet in hoc alia opi. quia non p ex istis verbis esse prohibitam Falcidiam, nisi tacite, quæ tamen non ligitur prohibita, nisi expresse prohibeatur, ut §. si vero expressim, de hær. & fal. hic alle. Pro quo etiam facit, quod dicitur de collatione da inter filios; quoniam illa nisi expresse prohibeatur, nū quam inte esse prohibita: etiam si dicat in donatione facta per patrem, vt illa fi iure ipsius filij, ut in auth. de trien. & sem. & in §. illud quoq;. unde est auth. ex testamento, C. de colla. Et ad illud, quod dictum est, quòd citur pleno iure subiectus, q̄ est subiectus quoad temporalia & spir vide d. Car. in cle. 1. in prin. 16. no. de excef. præl. Et adde, quòd quis habere plenum ius in aliqua re, quando habet dominium, & posse Ita no. Bal. in l. uenditor, in §. uenisse, ff. de hær. vel ac. uen. & no. in l. nem, de rei uen. & uide glo. in cle. 1. de re iud. quæ dixit, quòd res non tur plenarie alicui spectare; etiam si minima pars deficiat, & tene quod dixit Bal. in c. 1. in ti. quid sit inuest. & in c. fi. de no. for. fide. in in 12. col. ubi dicit, quòd fi res cōcedatur a principe pleno iure, q̄ intel translatum dominiū & possessio, sine alia appræhensione, quod etiā idem Bal. in c. ad audientiam, de præscri. & in l. fi. ff. de constitu. princ. & Ang. in l. officium, de rei uen. Et de significato huius uer. Pleno iure, uide quæ habentur, & no. in l. Titia. ff. de annu. leg. & in c. quærelam, de elec.
d SEB. SAP. Plenaria iurisdictio. Quid importent hæc verba, Pleno iure, Fel. in c. auditis, de præscr. no. in l. Iulia. §. idem Iulia. in fi. ff. de rei uēd. in consil. 207. inci. uiso summarie, in 2. uol. Pau. de Cast. in l. rapores, in C. de epif. & cle. Aret. in consi. 156. inc. diligenter uisis, col. 8. Cuma. in 187. inci. dominus Consignorus. & Soc. in consi. 54. incip. in præsenti sultatione, col. 7.
e ZACHAR. Nam per uerbū, Omnimodam. Adde quid importet hæc dictio omnimoda iurisd. Et dic, q̄ comprehendit merum, & mixtum imperium glo. est no. in cle. 1. & ibi Car. §. 1. eo. tit. in cle.

ANT. FRAN. Addas ad hoc, q̄ istud uerbum, omnimodo, siue omnimodā importat etiam ipso iure, ut est gl. in Auth. ut defuncti, seu funer. in mus. & uide per Ang. & Alex. in l. fi infulam, in 6. col. de uerb. obl. & in perator, ff. de iure fil. Et adde, q̄ si ex forma statuti esset danda omnimo fides libris, uel dicto alicuius, quòd intelligitur, quod non possit probari contrarium. Ita no. uoluit Ro. in l. fi duo, de acqui. hær. & per do. Alex. in 2. in §. fed si absens, ff. si ex noxa. causa aga.
f Non credo. Vide istum idem concludentem in c. significauerunt, in 5. no. præcedenti, supra de iud. Aen. Fale.

vt concludant intentionem libellantis, vide bo. tex. cum glo. in c. constitutus. de reli. do. & facit l. si quis intentione, ff. de iud. & quod no. Inno. in c. cæterum. de iud. vbi propter subiectam materiam appellarione dominij intelligimus de vtili, licet ex propria significatione, intelligatur de directo, vt l. 1. ff. si ager vect. vel emph. pe. vnde debet intelligi de vera. i. non ficta, seu precaria. & per hanc glo. dicit Io. And. post Goffre. q̄ pro istis in corporalibus non competit interdictum [vnde vi] vel (vti possidetis) sed, quasi vnde vi, vel, quasi vti possidetis, ff. de seruit. l. quoties. & ff. si ser. ven. l. 2. §. Pomponius. vel competit condictio ex canone. 3. q. . cap. reintegranda. Et ideo hic dicunt, q̄ illa interdicta non competunt pro rebus incorporalibus, vt patet in eis, & no. hæc verba. Opp. extra gl. quia videtur istū episcopum sibi fuisse contrarium, quia primo dicit ecclesiam fuisse suam, & se esse in quasi possessione, & postea dicit violentiam sibi fuisse illatam. Nam per violentiam perditur possessio, infra de restitu. spol. per totum. Sol. secundum Io. And. & Inno. isti inferebant violentiam, non spoliando ecclesiam, sed inquietando, & damnificando, forsan enim capiebant clericos, & laicos, quia corā communi non respondebant, & aliàs multipliciter iniuriebantur, vt ex fine literæ colligitur, & secundū hoc intēdebatur hoc interdictum (vti possidetis,) ex quo in libello fit mentio de violentia, & per consequens de sacrilegio. & ideo debet causa coram ecclesia agitari, sed sententia non dabitur pro episcopo, ni si violentiam probet. Debet enim probare causam, ex qua petit, aliàs succumberet, ff. de except. rei iud. l. si mater. §. eundem, secundum eos. Et ex his infert do. Anto. q̄ ad hoc, vt ex perturbatione agatur coram ecclesiastico, oportet, q̄ habeat violentiam in se: hoc tamen non placet mihi per c. cum sit generale, supra eo. vbi generaliter dicit, ecclesiæ malefactores posse cō
7 ueniri, etiam coram ecclesiastico. Nam sacrilegium committitur qualitercunque, lædendo, & damnificando ecclesiam, arg. hic in fi. vbi non solum cognoscit de violentia, sed etiam de in iuria illata. † Secundo colligitur ex dicto Innoc. & Ioan. And. q̄ fundans a se in libello super certa qualitate, si eam non probat, succumbit, b quod satis patet, quia si illa non probatur, nō vide tur illud factum in iudicium deductum, vt not. in c. cum sit, supra eo. & per Cy. in l. 2. C. de proba. vbi no. dicit, q̄ si fit inquisitio, vel accusatio de insultu cum armis, vel de percussione cū sanguinis effusione, si postea probatur insultus, sed non cū armis, vel percussio sine sanguinis effusione, venit reus absoluendus, quia non videtur hoc factum probatum, fuisse in iudicio deductum, deficiente qualitate. Facit c. fi. de rest. spol. & not. bene hęc duo dicta. † Gl. fi. est facilis in principio, postea quærit, an isti sint excommunicati ipso iure? & dicit q̄ nō, sed ex commu nicandi per sententiam, donec satisfecerint. Et no. ex hac gl. iū
8 cto tex. qui hoc satis innuit, sacrilegum non esse ipso iure excō municatum, sed excommunicandum, & an hoc sit simpliciter verum, doct. vario modo dicūt. Nam videtur obstare, quod habetur in c. non minus, de immu. eccle & 11. q. 3. c. canonica, de sen. excommu c. cum pro causa, cum sim. Phil. dicit, q̄ violatores ecclesiarum sunt ipso iure excommunicati vt in contrarijs, alij non, vt hic, & 17. q. 4. c. quisquis. Goff. ed. dicit, incendiarios & violatores excommunicatos, alios non. Pet. & Abb. latius, & melius sic distinguunt: Aut sacrilegium committitur in persona ecclesiastica, & tunc sacrilegus est excōicatus ipso iure, per c. si quis suadente. 17. q. 4. Aut in rem ecclesiæ, & tūc excōi
9 cādus est, vt hic. Aut in ipsā ecclesiā & tūc subdistinguit, aut cū fregit fores ecclesiæ, vel i ipsa ecclesia aliquē oppīsit, de sen. exc. incēdio & effractione, & excōicatus est. Pe. ponit exēplū ī eo, q̄ c. cum pro causa. & c. cōquesti. Aut sine his, vt quia librum, vel aliquem incaute dimissum ab ecclesia abstulit, tunc non est excommunicatus ipso facto, argu. in c. fi. de fur. vbi de absolutione nihil mandatur, & cum hac distinctione simpliciter transit Io. And. & certe bene distinxerūt in eo, quod dixerūt, licet non perfecte, vt satis patet ex subjicia, præterquā in eo, q̄ Pet. sentit ponendo exemplum. q̄ opprimens, vel percutiens aliquem in eccle
10 siam, siue guardiam ecclesiarum vacantium, & bona ipsarum vacantium vsurpantes, sunt ipso facto excommunicati. Item excipit casus Archidia. in c. quia sæpe, de elect. lib. 6. & sequitur hic Colle. in laicis occupantibus, & vsurpantibus sibi bona ecclesiarum vacantium, per capit. de laicis. 11. quæstio. 2. Illa litera in prin. facit contra, & pro hoc præallega. c. generali. vbi constitutio nouiter edita duo requirit, vt incurrat excommunicationem ipso facto, & vt occuper custodiam, seu guardiam, & ipsa bona. Item inquantum excommunicatio est fori cōtentiosi, de bet stricte intelligi, vt no. Inn. in c. cum tu, de testi. & facit, quod no. Inno de hom. c. ad audientiam. Ad materiam istam me vlterius non extendam, quia proprie non est proportionabilis ad istum titulum, sed remitto plene ad not. in cap. cum pro causa, & c. conquesti, & c. tua, de senten. excommu.

ADDITIONES.

a SEB. SAP. Quod fundans se. Vide ad hoc infinita congesta per Fel. c. 2. col. 12. ver. restringitur quinque modis, supra de rescrip.
b Succumbit. Adde Rom. consi. 167.
c C. nullus. Pondera c. nullus, quia loquitur in eo, qui extrahit seruum, aut eius discipulum. c. sequens loquitur in extrahente seruum, vel quem aliū, & pōdera, quia loquitur in eo, qui alium insequitur. Sed certe debet attendi locus, vbi fugit, ff. de adul. l. quod ait lex. §. fi. And. Barb.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegiatus ne possit conueniri nisi in certo loco, potest ex suo contractu in alio conueniri, & quomodo intelligatur tale priuilegium.*
2 *Successor tenetur ex contractu facto cum prædecessore, etiam respectu certarum qualitatum in eo contentarum, licet etiam fuerit contractum cum prædecessore suo, nomine proprio.*
3 *Priuilegium concessum hominibus alicuius loci transit etiam in clericos.*
4 *Clericus non potest prorogare iurisdictionem sine consensu superioris, nisi contrahendo.*
Expressus consensus, an operetur plus, quam tacitus, vel econtra.
5 *Solutio vbi est destinata, ibi videtur esse contractum.*
6 *Debitor quantitatis, vtrum teneatur ad rationem damnorum, de iure can. & quomodo probentur damna? nu. 11. 12.*
7 *Successor aliquando non tenetur de contractu prædecessoris, licet contraxerit sub nomine appellatiuo.*
8 *Dicta, an computetur a loco commissi delicti, vel contractus.*
9 *Quando aliquis potest conueniri in duobus locis, electio est actoris.*
10 *Actor, qui eligit vnum iudicem, & postea vadit ad alium, non perdit causam regulariter.*
11 *Expensæ factæ, in lite uel extra, quomodo probentur.*
Promittens, & iurans stare taxationi actoris an possit pœnitere? & si ante pœnitentiam taxauerit, poterit petere reductionem ad arbit. boni uiri.
12 *Interesse quomodo probetur.*

CAP. XVII.

a DIlecti filii. a Priuilegiatus, † vt nō teneatur re
1 spōdere, vel soluere, nisi in certo loco. si i alio loco respōdere, vel soluere promittit ibi poterit conueniri, secundum Io. And. Vel summa hic. Priuilegium alicui ꝓcessum, vt non teneatur, nisi in certo loco respondere, non extenditur ad locum, vbi ex aliqua causa de iure communi conueniri potest, & est casus notabilis. Diuiditur. Primo ponitur querela actoris, quæ obtinet causæ commissionem, & rei exceptionem. Secundo ponitur mandatum factum reo, cum comminatione, & prouisione, si non pareat, ibi, (Verum.) Casus lit. Quidam ciues Romani. I. & A. mutauerunt quandam quantitatem pecuniæ episcopo Dulmen. qui promisit dictam pecuniā soluere certo loco, videlicet citra mare, sed quia dominus episcopus, qui dictam pecuniam, vt ꝓmisit, non persoluit, impetrauerunt literas contra dictum episcopum ad Abbatem sanctæ Genouefæ Parisiensis. Abbas citauit successorem dicti episcopi Dulmen. qui mutuum contraxit, coram quo ex parte ipsius episcopi fuit excipiendo propositum, q̄ omnibus Anglicis à sede apostolica est indultum, vt sup causis pecuniarijs citra mare conueniri non possint, propter quod Abbas nō processit: vnde illi mercatores significauerūt. hoc d. Papæ, & ipse scripsit episcopo Dulmen. dicens, q̄ & si fuisset tale priuilegium concessum, non tamen prodesset illis, qui aduersarijs certo loco soluere promiserunt, quia ibi, & vbi domicilium habent, conueniri possunt. Et ideo mandat eidem quatenus dictis mercatoribus satisfaciat de ista pecunia, cū iustis & moderatis expensis, & congrua satisfactione damnorum, cessantibus vsuris, alioquin mandat dicto Abbati, vt in negotio sibi cōmisso procedat, non obstante dicta indulgētia, iuxta traditam sibi
2 formam. Ber. No. q̄ † contractus factus per prædecessorem, transit

ADDITIONES.

a Dilecti filij. Pondera ad istum tex. quia accidens aduenies enti, illud qualificat, vt uoluit gl. in c. statutum, coniuncto, c. licet canon, de elect. lib. 6. sed qualitas clericatus addita Anglicis, qualificat verbum, Anglicis, ergo appellatione Anglicorum non continetur clericus Anglicus, & maxime in materia restringibili, vt est priuilegium 3. dist. c. priuilegia. Solue, quod istud est propter euitandum absurdum, quia absurdum esset, quod comprehenderentur laici Anglici, & non clerici. Adduco text. in c. per exemptionem, de priuil. in 6. ubi appellatione clericorum veniūt canonici in materia restrin gibili, propter euitandum absurdum. Ita dicamus in proposito. Pondera ēt, quia d. Abb. in rub. de vi. & hone. cler. alleg. istum tex. vbi non probatur illud, quod ipse dicit, uide quæ dixi, hic, & in recollectis. And. Barb.

ANT. FRAN. Circa hoc, de qualitate accedēte enti, dicas, quod illa semper debet inspici, vt ibi l. 1. § remouet, & ibi per Bar. ff. de postu. Quod adeo verum est, vt deficiente accidente, dicatur deficere substantia. l. 1. & ibi per Bal. circa prin. C. de cond. ob cau. Et propterea dicimus, quod qualitas adiecta in libello, si non probatur debet fieri absolutio, & ideo si intentat percussio cū sanguine, & ꝓbetur percussio simpliciter, reus debet absolui, ut p Bal. in l. denunciasse, in §. quid tamen, & ibi per Ang. & Doc. ff. de adul. & in l. Dinus, in 1. col. ff. de re iud. & idem plene per Alex. in consi. 106. in 4. par.

Universidad de Deusto
Biblioteca

sit in successorem cum suis qualitatibus: vnde non solum trãsiuit contractus quo ad eius substantiam, sed etiam respectu tacitæ renunciationis priuilegij, ex quo infero, Prælatum posse renunciare priuilegio competenti ecclesiæ in contractu, quem facit nomine ecclesiæ, & prejudicat etiam respectu successoris, vide tamen gl. in c. 1. de in integ. resti. lib. 6. & per Innoc. in c. accedentibus, de priuil. quæ faciunt contra. Sed salua ipsum text. quia priuilegium est super modica re, seu modici effectus, præ-
a sertim, quando reditur ex hoc ad ius commune. a Vide ad hoc bonum textum in c. veniens, de præscrip. & ibi per Inno. prope
3 fi. facit c. 1. & fi. de pact. lib. 6. † Not. secundo, q priuilegium ꝓcessum omnibus alicuius patriæ sub nomine appellatiuo transit
b in clericos, b quod maxime procedit, quando materia subiecta,
4 & persona ꝓcedens pariter proportionantur vtrique. † Not. tertio, q licet clericus nequeat expresse prorogare iurisdictionem non sui iudicis, seu alterius, citra ꝓsensum sui superioris, vt in c. significasti, infra eo. tacitè tamẽ. i. ꝓhendo potest, vt hic. Ex quo infertur casus, in quo plus operatur tacitus, quam expressius cõsensus: sed hoc contingit propter iuris fomẽtum, quod ꝓcurrit cum hoc tacito ꝓsensu, & nõ in expresso. Et ratio potest esse, qa in contractu vel delicto potius defertur iuri, quam clericis, vt ex quo ibi ꝓxit, vel deliquit, ibi teneatur respondere. Sed in prorogatione expressa ius non assistit per rationem, quæ no. in c. significasti, infra eo. Regulariter tamen operatur plus expressius,
5 quam tacitus, vt no. in c. scienti, de reg. iur. lib. 6. in Mercu. † No. q vbi quis promisit soluere, ibi videtur contraxisse, vt in c. Roma. § contrahentes, eod. titu. lib. 6. & l. contraxisse, ff. de actio. & oblig. Quod intellige vt no. Bar. in l. 1. C. de sum. Trin. videlicet, quo ad facultatem conueniendi, sed quo ad subijciendum ipsum contractum statutis, attenditur locus, vbi ipsum negotium gestum est, vt l. fi fundus, ff. de euict. & quod dicam infra eod. c.
6 fi. † No. q ratione contractus quis sortitur forum, non solũ quo ad id, quod principaliter venit in ipso contractu, sed etiam quo ad accessoria. Item not. q contra debitorem quantitatis potest
c haberi ratio damnorum etiam de iure canonico, c & hoc est in dubitatum, capiendo damnum pro diminutione patrimonij, vt capitur in l. 3. ff. de dam. infe. sed si capitur dãnum magis large, s. pro lucro cessante, d tunc est magis dubium. Et q tale dam-
d num possit peti, facit tex. cum gl. in l. curabit, C. de act. empt. & vend. & quod no. in c. conquestus, infra de vsu. & die vt ibi not.
7 & per Bart. in l. vna, C. de sent. quæ pro eo, q interest. Venio ad apparatum, & opp. cum gl. i. videtur enim, q ex alio capite hoc rescriptum non debeat extendi ad illum successorem, quia fuit impetratum, expresso nomine proprio anteccessoris, in cap. quoniam Abbas, de offi. deleg. Sol. q expressio nominis proprij nõ habet obesse, qnia fuit initus cõtractus nomine ecclesiæ, & pro ipsius vtilitate, ideo rescriptum videtur impetratum cõtra prælatum, contemplatione ecclesiæ, ideo transit in successorẽ. No. bene, & tene hanc solutionem, quæ communiter tenetur a doctoribus, q in materia proportionabili tantum dignitati, nõ curamus, an sit expressum nomẽ proprium, an appellatiuum: vnde vtroque casu dispositio est realis. Contra dic in materia spectante, & concernente tantum personam, vt non ob. expressione nominis appellatiui, dispositio censeat personalis. Vide tex. cum gl. notabili in c. aduersus, de immu. ecc. & pro vtroq; facit c. requisisti, de test. De hac materia dic, vt plene no. in prælleg.
e c. quoniam Abbas, e & per Ioan. And. r. in regu priuilegium, in Merc. per Bart. in l. post mortem, ff. quando ex fac. tut. vel cura. Ad c. significauit, dic, vt no ibi, & in cap. quia V. supra de iud. & hanc solutionẽ tenet, licet Phil. dicat, q iurisdictio hic fuit perpetuata cum prædecessore per citationem. Gl. 1. est clara, oppotamen contra eam, & contra tex. Nam promittẽdo soluere, vel respondere in certo loco, non videtur se quis obligare, vt respõdeat coram delegato, sed tantum coram ordinario, quia contrahendo in certo loco fortitur quis forum illius iudicis, vbi cõtraxit, infra eod c. Roma. §. contrahentes, eod. titu. lib. 6. ergo non renunciauit ille prælatus indulgentiæ apostolicæ, sic contrahẽdo. Sol. dicit Inno. q ex quo quis contrahit in certo loco, seu in alterius territorio, non solum videtur ibi consentire, q coram
f iudice ordinario conueniatur, sed etiam coram iudice delega-
8 to, vt hic, quod est notandum secundum eum. f † Et ex hoc quidam sumunt argumẽ quod a loco contractus, vel delicti commissi, sunt computandæ dietę, de quibus in c. nonnulli, de resc. Quod non putat verum Inno. sed tantum hoc facit promissio prædicta. l. de soluendo in certo loco, per quam intelligit renunciare, priuilegio in omnibus iudicijs, siue coram ordinario, siue iudice delegato conueniatur. Nam tali priuilegio facile, & tacite & expresse renunciatur. Item sicut per contractum renũciatur foro ordinario, ita etiam priuilegio, quod habetur super foro, secundum eum. Ego puto, q licet quando conuenitur extra locum contractus, vel delicti, non sit ficnda computatio dietarum a loco delicti, vel cõtractus, vt dixi in c. ex parte, sup. co. & in cap. dilectus filius, 2. supra de rescript. & tenet hic Inno. tamen si conueniatur coram delegato in loco contractus, vel de licti, non habet locum exceptio, q distat vltra duas dietas, fortest enim conueniri coram ordinario loci, hac exceptione non obsta etiam coram delegato Papæ, cum Papa sit ordinarius quolibet loco. 9. q. 3. c. cuncta per mundum. Et sic nulla inuitus fit conuento, cum contrahendo. tacite ꝓad hoc se obligauerit, d satis videtur hoc probari in hoc c. Nam si contrahendo renunciat tacite huic priuilegio respectu delegati, sic videtur etiam renunciare priuilegio omnibus indulto, ut non trahatur ultra duas dietas, hodie ultra vnam, ut in c. fi. tatum, de rescrip. lib. 6. Sed contra hoc, & contra tex. opp. quia secũdum prædicta hoc priuilegium, de quo in tex. erit inutile, cum non possit quis conueniri extra domicilium suum, nisi sibi contraxerit, vel deliquerit, ratione rei, ut infra eod. cap. fi. concurrente aliqua prædictarum causarum potest ibi conueniri, non obst. priuilegio, ergo parum, vel nihil operatur hoc priuilegium. Solut. dicit Inno.,
g hoc priuilegium operatur tantum g respectu conuentionis fiddæ per literas Apostolicas, vnde dicit, q hoc priuilegium non extenditur, nisi ad causas, vbi per literas Apostolicas potest reuenire, non aũt ad loca, ubi de iure cõi ꝓhit forum, quia vbi de iure communi contrahit forum, non obst. priuilegium tale. Ex cor. ergo tale priuilegium cum iure communi, quod facit, supra de rescrip. cap. causam, & supra co. c. licet. Quid erit si in Anglia habet domicilium, & in Francia, quod potest esse, vt ff. ad municip. l. assumptio. §. fina. nunquid ille, qui est in Anglia poterit conueniri per literas apostolicas in Francia? abiit
9 cundum Inno. † Et breuiter tradit hic Host. pro regula, coram quocunque, ordinario quocunque modo de iure communi possit quis in loco aliquo conueniri, eodem modo, & eodem modo poterit coram delegato Papæ conueniri. In nullo enim magis grauatur, cum Papa ordinarius cunctorum sit, & si Papa ipse faceret, cognoscere posset, ergo & delegatus ipsius, saluis tamen exceptionibus, si quæ eo competerent. Et hæc bene no. ex regulis habes, quod priuilegium concessum, ut quis in certo loco non possit conueniri, debet stricte intelligi, & verificari diuerxat, quando concurrit alia causa, & speciale ius conueniendi, non autem ubi concurrit multiplicitas causæ, seu unica de communi, ut ratione contractus. Et potest esse ratio, quia contra hoc priuilegium tendat ad præiudicium alterius, debet stricte intelligi, quantum fieri potest, ut no. Inn. in d. ca. cum dilectus dona. & gl. in c. ordinarij, de offi ord. lib. 6. in uer. dispensatione & uide tex. opt. in simili, in c. 1. §. in cos, de priui. lib. 6. & in omnes. ff. de iudi. ubi indulgetur priuilegium euntibus Romam ex causa necessaria, ut habeant ius reuocandi dum tamen ita, nisi ibi contraxerint, & dic latius ut ibi. Et no. bene hunc & prædicta pro istis familiaribus, & officialibus Papæ, quibus priuilegium concessum est, ut non possint conueniri, etiam ordinarijs locorum sine speciali licentia Papæ. Videtur tale priuilegium intelligi, quando respectu domicilij tantum, terant conueniri coram ordinario, secus si essent alio iure conueniendi, ut quia detinẽt ibi bñficium, maxime si in eo resi Nam tunc uidetur, q non obst. tali priuilegio ibi contineantur sint, argu. hic, & in cap. cum capella, de priuileg. Et hoc videtur procedere etiam si diceretur in priuilegio, q ex quacunq; causa non possent ibi conueniri. Debet ergo intelligi de causa, gente ratione domicilij tantum, & de hoc videtur casus, in
10 l. §. in cos. Venio ad glo. 3. quæ in principio colligit, quem se in duplici loco cõueniri. Iubi promisit, & ubi habet domicilium. Secundo quærit, an optio detur actori, vel reo, & dicit actori, & hanc glo. sequuntur communiter Docto. licet aliter, & pro hac glo. dico hic esse casum. Nam iste uolebat conueniri in domicilio proprio, sed actor trahabet eum ad locum tractus, & prævaluit, quia ut dicitur in litera, & ubi contrahit, vbi habet domicilium, potest quis conueniri, & sic aperte colligitur optionem relinqui actori, & idem renuit glo. in cap. tatum. § cum vero, de rescrip. l. 6. in ver recusset, & in l. fin. C. in rem act. & facit per locum a speciali, quod leg. & no. in habita.

ADDITIONES.

a SEB. SAP. Ius commune. An prælatus possit præiudicare iuri quæsito ecclesiæ, quando reditur ad ius commune, vide Abb. in capit. veniens, colum. 2. de præscript. & Ias. in l. si constante, colum. 8. nume. 174. ff. soluto matrimonio. Et nunquid possit præiudicare in modico, uide Ias. in capit. 1. col. 7. feu. da pos.

b Clericos. Adde Rom. consi. 180.

c De iure canonico. Adde Rom. consi. 94. & 101.

d SEB. SAP. Lucro cessante. Quando habeatur ratio lucri cessantis, ponit Bar. in l. unica, C. de sen. quæ pro eo, quod inter. Pau. de Cast. & Mod late in l. §. fi. ff. de eo, quod cer. lo. Fel. in c. cum uenerabilis de exce. Dec. in cõsil. col. 3. ver. 3. generaliter, aliquid in consi. 178. circa fi.

e Quoniam Abbas. Adde quod etiam ibi posui.

f Secundum eum. Adde videnda, quæ scripsit Bal. col. 10. hoc eo. tit.

g Operatur tantum. No. quod priuilegium debet restringi, ut in l. si quando C. de inoff. test. Idem die in rescripto. c. causam quæ de rescr. uel in statuto, cum dilectus, de cle. non resi. c. ex parte. de ver. sig. Idem in indulgentiis. delecto. de uer. sig. Idem in consuetudine. c. dilectus, de consue. nem in instrumento, c. ad nostram, de iureiu. cum simi. And. Barb.

habita, C. ne fil. pro pa. vbi in casu speciali optio relinquit, reo. Et de hac materia vide satis in Spe. de ꝓpe. iud. adi. §. 1. versi. 22. Dicit tamen hic Io. And. post Host. actorem sibi debere cauere, vt ex eo, q vnũ iudicẽ eligit, non currat ad alium, si non vult cadere la causa, C. de asser. tol. una, ad fi. Tu dic melius, vt no. gl. in c. ex tenore. de rescrip. quia illa lex ponit casum specialem fauore libertatis. Sed regulariter non perdit causam. Sed dic, vt plene no. in d. cap. ex tenore. Item data negligentia iudicis, vel ꝑtumacia rei, potest impune adire alium iudicem, non obstãte cõditione. l. cœptum. ff. de iud. de quo uide per Bart. in l. quamuis, ff. de dam. infe. & in l. sepulchri, ff. de sepul. uiola. facit text. cum gl. & Inno. in c. ex ꝙestione, ff. de resti. spolia. Sed extra gl. opp. contra tex. & hanc glo. licet enim ratione destinatæ solutionis quis possit ꝙueniri in loco, vbi fingitur ꝓxisse, nec sit locus pœnitentiæ, tamen secus videtur, quando non promisit ibi soluere, sed tantum, respondere ibi duplici ratione. Prima, quia cleri cus non potest expresse prorogare iurisdictionem alterius iudicis, sine ꝓsensu sui ordinarij. Secunda, quia quisque promittens respondere coram iudice non suo, potest pœnitere vsque ad litem ꝙtest. l. si ꝙuenerit, ff. de iurisd. om. iud. & no. in c. 1. supra ti. proxi. Cuius ꝓrium innuit ista litera, dum parificat ista duo. Sol. Ioã. And. primo exponit textum, vel, ideſt, pro, quasi velit dicere, q sola promissio de respondendo non sufficiat, sed oporteret, quod ꝓcurrat ꝓctus, & solutionis destinatio. Hæc expositio torquet literam, & ideo secundo dicit, quod hæc dictio, vel, potest stare proprie. quia ex eo solo q respondere promisit, priuilegio renunciauit. Item cum agatur corã delegato, patet, quod istud pactum est de iurisdictione non declinanda, secũdum ea, quæ not. in cap. 1. supra tit. prox. secundum eum, & optime loquitur. Et dic latius & clarius, q inquantum quis promittit respõdere coram ordinario, non suo, hoc solum non sufficit, tum quia posset pœnitere ante lit. ꝙest. vt in prælleg. l. si conuenerit. Tum, quia si est clericus, hoc non potest, ꝑmittere, sine licentia sui iudicis, vt in c. significasti, infra eod. & not. supra titu. proxi. cap. 1. nec litera dicit ꝓrium. Non enim dicit, q virtute huius promissionis potuisset ibi, ꝙueniri coram ordinario. Aut promittit qs simpliciter respondere in certo loco, & tunc coram ordinario illius loci inuitus ꝙueniri non potest, rationibus prædictis, sed coram delegato, sic. Et est ratio diuersitatis, quia respectu ordinarij, agitur de iurisdictione danda, quo casu locus est pœnitẽtiæ, vsque ad litem contestatam, & in clerico nihil valet sine licentia iudicis sui, Respectu vero delegati, agitur de iurisdictione non declinanda, quia Papa est ordinarius omnium clericorum, vade promittendo ibi respondere, solum agit non declinare iurisdictionem, respectu priuilegij sibi ꝑtentis. Et puto quod virtute huius promissionis, nedum renunciat priuilegio speciali, sed etiam communi, vt non possit excipere, ne trahatur ultra duas dietas, seu unã, quia huic priuilegio tacite renunciauit per illam promissionem, argumen. opt. hic, & uide quod not. Ioan. And. in addi. Spe. in titu. de ꝓpe. iud. adi. §. 1. ver. quid si
a fiat pactum. † Vltima glo. facit duo primo quærit quales erunt istæ ꝑtes ad a soluit, & remittit, & est clara. Secundo quærit, qua iter probabunt expensæ, & damna? & respondet, q ꝑtes pro babunt per iuramentum, taxatione præmissa, vt in iuri. alleg. in gl. Damna vero si petantur ratione ꝓctus, probantur per tefles, si vero ꝓtingat ex dolo, & uiolentia alterius partis, proban tur per iuramentum, constito prius de uiolentia per testes, vt in cap. fin. quod mer. causa, & dic, vt ibi not. Inquantum gl. primo dicit, quod expensæ probantur per iuramentum, dicunt Goffr. & Ioan. And. & communiter doct. hoc procedere respectu earum, quæ sunt factæ in lite: factæ, vero ante litem petuntur, ut interesse, vt in cap. peruenit, infra de fideiuss. & c. constitutus, & probantur aliter, quam per iuramentum, per iura quæ glo. alle gat, & in lege Aquil ff. ad leg. Aquil. & hoc idem tenet Spe. in tit. de fruct. & interesse. §. fi. ver. pen. & uide tamen tex. cũ glo. in l. non ignorat, C. de fruct. & lit. expen. & quod no. in l. una, C. de sent. quæ pro eo, quod interest. Imo plus dic, quod etiam si a principio promisisset stare iuramẽto tuo super expensis, nihilominus possum reuocare, antequam iures, argumen. l. si qs furiosum. C. de iurciuran. & si iuraueris antequam peterem, seu
b reuocarem, b possum petere reductionem ad arbitrium boni vi
11 ri. l. si libertus, ff. de oper. lib. & tenuit Bar. in l. fi. ff. de pręt. sti-
c pu. & vide quod no. in cap. fi. de do. & contu. † Inquantum glo. dicit, q damna illata circa violentiam probantur per testes, op time loquitur, & idem tenet Specu. in loco prælleg. & glo. Infirme. de verbo. obliga. §. non solum. Item lex dicit, q de difficili probatur interesse, in d. l. fi. ff. de præ. stip. quod non esset, si posd fiat per iuramentum. e Et hoc dictum restringo ad interes
e sit surgẽs ex contractu. d si autem surgeret in iudicio ratione tuæ contumaciæ, vel propter tuum temerè, vel calumniosum iurgare, tunc puto procedendum, ut in expensis. quæ fiunt in iudicio. Ad hoc allego tex. in l. sanctimus, C. de iud. & quod no. f ad fi. de do. cap. fina. Et generaliter qualiter probetur interesse, vide per Barto. in l. 1. de senten. quæ pro eo in vlt. colum. Sed si diceres, ex quo quis promisit certo loco se soluturum, & non soluit, succedit actio arbitraria, ff. de eo, quod certo loco. l. 1. 2. & 2. & sic poterit deferre iuramentum in litẽ, ratione affectionis, arg. in l. in actionibus, ff. de in lit. iur. Ioan. And. remittit ad no. per Host. in sum. de sent. §. quis sit effectus, sub §. sed, & quia aliquoties, & de iureiuran. sub rub. de juram. in litem. §. propter quæ, & §. in quibus, & in Spec. de fruct. & interesse. §. vlt. ver. & vt hic articulus. Et conclude, quod vbi agitur de probando vero interesse, procedit quod supra dixi, vbi autem agitur de interesse affectionis, vt circa rem, vbi affectio cadit, tunc prestari potest iuramentum in litem, de quo tamen dic, ut plene not. in cap. sacro, de senten. excommunicatio. & per Innocen. & Dyn. in regu. mora, de regul. iur. lib. 6. & per Legistas in l. vna, C. de sent. quæ pro eo, quod interest.

ADDITIONES.

a ZACH. Quales erunt istæ expensæ. Vide Lanfr. in §. quoniam cõtra, in ver. expensæ. nu. 34. in ver. condemnationem expensarum, infra de proba.

b Reuocarem. Adde de hoc videndum Alex. consi. 130.

Adde in materia, qd si promisi stare taxationi actoris in expensis, & ipse in taxando excesserit modum, nihilominus iudex potest iterum taxare. dictum fuit elegans Ray. in l. si quis in conscribendo, C. de epis. & cler. quod sequitur do. Alex. in consi. 37. incip. viso & opportune &c. in pen. col. uer. tamen attento, in 2. uol. Aen. Falco.

ANT. FRAN. Circa hoc, quia dicitur de taxatione expensarum, dicas, quod taxatio expensarum erronea potest reuocari per iudicem, etiam si super taxatione fit iuratum, de quo uide per Innoc. in cap. super eo, & in cap. fi. quod met. cau. & in c. finem litibus, de do. & contu. Et adde, quod expensarum declaratio, siue taxatio facta per alteram partem, etiam de consensu alterius partis, potest per iudicem excessiue factam moderari, & regulari, ut per Bal. in addi. Spe. in tit. de sen. in uer. si promitto, & qualiter fiat taxatio expensarum, & an sit habenda ratio temporis, & dignitatis personæ, & facultatum. vide per Spec. in titu. de excep. sent. in §. vlo, in ver. quid si reus, & in tit. de expen. in §. postremo, in princ.

c SEB. SAP. Probari per iuramentum. Quod per iuramentum probari possit interesse, quando admittitur in odiũ delinquentis, tradunt Mod. per illum tex. in l. si quando, C. vnde vi. & declarat Sali. in l. unica, C. de sen. quæ pro eo quod inter. Nunquid autem possit probari per instrumenta, vide Alex. in l. Falc. seruandum. §. fi. ff. ad leg. Falc.

d ZACHAR. Ex contractu bonæ fidei, vel stricti iuris. Sed contra non restituẽs tem ex culpa, probari debet per testes, in cõtractibus stricti iuris, gl. & doc. in l. 2. & in l. in actionibus. ff. de in lit. iur. omnino Per. de Suza. & doct. in l. i. C. de sen. quæ pro eo, quod interest profe.

ANT. FRAN. Circa istam materiam de probatione interesse, dicas, quod interesse singulare potest probari per testes, cum ratione deponentes, secundum Bart. in l. 1. in 7. q. de sen. quæ pro eo, quod interest, & per Alex. in l. 1. in fi. prin. ff. de no. ope. nunc. Et adde quod interesse contra hæredẽ post mortem, probatur per iuramentum in litem. Ita Bar. in l. concubinam, in §. fi. in fi. ff. de leg. 3. Et probatur etiam iuramento actoris, cõtra reum dolo non restituentem pecuniam, vel speciem debitam, de quo hꝫ per glo. & Doct. in l. 2. & in l. in actionib. ff. de in litem iuran. Probatur etiam iuramento emptoris contra venditorem non tradentem rem venditam, vt est glo. in l. fi tradi tio. & ibi per Bal. in 2. q. C. de act. emp. & eodem modo probatur iuramẽto contra violentum, ut in l. fi quãdo, C. unde ui. & per Bal. in l. 1. C. quod mecan. & per Inno. in c. fi. quod me. cau. Et eodem modo probatur iuramento, contra eximentem aliquem de manibus familiæ. ita Bar. in l. fi per alium, in §. docere, fi. ne quis eum qui. Et similiter probatur iuramento, contra notarium non exhibentem instrumentum, de quo est rogatus, recepta competenti mercede, l. pen. in fi. C. quemad. test. aper. & plenè tract. per Bar. in l. 1. in §. fin. ff. de tab. exhiben. Adde etiam, quod interesse lucri cessantis probatur solo iuramento mercatoris, ut singulariter uoluit Bar. in d. l. unica, C. de sent. quæ pro eo quod interest, in 14. col. ubi plene tract. etiam de multiplici interesse, uide licet communi, conuento, & particulari, & de modo unũquodque ex illis probandi, ubi omnino videndum est.

SVMMARIVM.

1 *Clericus non potest prorogare iurisdictionem sine licentia sui superioris, & quis sit iste superior, vide 9. & quæ requirantur in tali prorogatione, vide 17.*
2 *Abbas habet iurisdictionem, etiam contentiosam.*
Iurisdictio illorum, qui præsunt alicui collegio, potest prorogari.
3 *Submittens se iurisdictioni alicuius præsentis & acceptantis, non potest ipsum amplius recusare.*
Interesse non venit in obligationibus facti promissi in iudicio, siue in factis in iudicio explicandis, vt melius loquar.
4 *Laici possunt prorogare iurisdictionem sui iudicis, sine eius consensu, & aliorum superiorum. nu. 7. 15. & loquitur tam in temporalibus, quam in spiritualibus.*
5 *Iurisdictio non prorogatur in non habentem aliàs iurisdictionem.*
8 *Iuramentum non potest præstari a clericis, sine licentia sui superioris.*
9 *Episcopus non potest prorogare iurisdictionem sine licentia Papæ.*
10 *Exemptus ab episcopo suo, an possit ab eo absolui & suę iurisdictioni submitti sine licentia Papæ.*
11 *Difficultas permittit id, quod aliàs est prohibitum.*
Episcopus nullam iurisdictionem habet in exemptos a se.
12 *Archiepiscopus potest eligi in iudicem a subditis suffraganei, licet suffraganeus ignoret.*
13 *Papa legatur constitu. omnis utriusque sexus, de pœni. & remissio. quia de iure diuino. 14.*
14 *Papa, an ex necessitate submittat se iurisdictioni alterius.*
16 *Causa ecclesiastica non potest committi clerico, & laico simul, quia laicus est incapax.*

Iurisdi-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Iurisdictio est insolidum penes vnumquemque ex iudicibus datis.
Index ex alio artis non potest esse index alterius artis, penitus separatæ, etiam cum consensu partium.
18 *Iurisdictio potest prorogari, etiam ex tacito consensu.*
19 *Clericus, qui coram alio iudice ecclesiastico litigat sine licentia episcopi, non per hoc debet perdere causam.*
Sententia lata a non suo iudice, an possit per suum iudicem haberi rata. 21.
20 *Acceptilatio inutilis, an, & quando habeat vim taciti pacti?*
22 *Prorogantes iurisdictionem, an teneantur stare sententiæ latæ a tali iudice?*
Sententia nulla confirmata a partibus, valet in vim pacti tantum.
23 *Appellans a sententia nulla, non videtur illam confirmare.*
24 *Argumentum a contrario sensu, non valet, quando contrarium est expressum in iure.*
25 *Clericus non potest consentire in laicum iudicem, etiam cum consensu episcopi.*
Episcopus non potest prorogare iurisdictionem in laicos respectu clericorū, nec in ecclesiasticum, inuito clerico, sed inuito eo potest tam laico, quam ecclesiastico causas clericorum delegare.
Delegatus non iudicat iure proprio, sed iure delegantis.
Episcopus non potest clericum inuitum cogere, ut accipiat ab alio sacros ordines, licet possit alium episcopum in hoc delegare.

CAP. XVIII.

1 a **Significasti.** Clericus † sine diœcesani episcopi licentia, a iurisdictioni non sui iudicis se submittere non potest. Vel sic, & latius: Quanquam laici possint iurisdictionem non sui iudicis prorogare, clerici tamen non possunt, nisi episcopi diœcesani consensus accedat, & iudex, cuius iurisdictionem prorogare volunt, sit ecclesiasticus. Communis diuisio. secunda ibi, [Inquisitioni.] Casus lit. Quidā clericus tenebat C. mercatori in quadam pecuniæ quantitate, clericus iste subiecit se iurisdictioni Trecen. Abbatis, si in termino non satisfeciisset mercatori eidem. Terminus ille elapsus fuit nec satisfecit, quærebatur, vtrum Abbas posset exercere iurisdictionem in illum clericū, & vtrum ille potuerit se subijcere iurisdictioni Abbatis? Respōdet Papa, licet priuatorum cōsensus, eum, qui præest iurisdictioni, possit suum iudicem constituere, tamen clerici in nō suum iudicem consentire non possunt, nisi forte sit persona ecclesiastica, & uoluntas diœcesani episcopi accesserit. B. † Not. 1. Abbatem hꝫ iurisdictionem ēt prorogabilem per clericos seculares dummodo requisita accedant ad prorogationē. sed sentit hic Hostien. & clarius d. Anto. hunc Abbatem habuisse iurisdictionem ordinariam ex consuetudine, cum de iure communi non habeat iurisdictionem contentiosam, vt no. per aliquos in cap. quanto, de offi. ordin. Ideo eius iurisdictio de iure cōmoni cōpetens non est prorogabilis. Ego credo contrarium, scilicet, Abbatem habere iurisdictionem contentiosam, ut plene dixi in cap. cum contingat, supra eod. & Hostien. diuinat ad istum tex. vnde ista tex. pro his, quæ dixi in d.c. cum contingat. & facit quod no. Bar. in l. 1. ff. de iud. ubi dicit q iurisdictio eorum, qui præsunt alicui collegio, potest prorogari, per illam l. secundum vnam lect. quam no. Collec. tamen secundum lect. Host. hic, dicit ordinariam iurisdictionem non posse prorogari, non solum si competit iure, communi, sed etiam ex consuetudine, & sic iure speciali. Et pro hoc, quia iura non curant de hoc; qualiter comperat, dummodo sit ordinaria, vt hic, & in præalleg. l.

3 1. † No. 2. argumen. opt. ex tex. q submittens se iurisdictioni alicuius iudicis, præsentis & acceptantis, non potest amplius pœ-
b nitere, fed ad respōdendum compelli potest b præcisè, cum ex
c præsentia & acceptatione iudicis acquisitum sit ius ipsi iudici,
d quod videtur [d] in dubio procedere, quādo fit in iudicio. Et idē videtur etiam, quando fit extra, vt hic, ex quo actus confertur in iudiciū. In his. n. in iudicio explicandis, qs appellit pcise ad fa-
c ctū, nec sufficit soluere interesse. vide gl. not. e in ver. cogant. ff. de procu. l. filiusfa. § procuratorē, & quod dixi 5. ti. proxi. c. 1. Itē non compellitur hic, quia non interuenit sui iudicis pſensus, q sing. no. pro limitatione l. c. g. si conuenerit, ff. de iurisd. om. iudi. No tertio, quem posse nō solum pure, & de præsenti iurisdictionem alterius iudicis prorogare, vt l. r. C. de iurisd. om. iud. & l. 1. ff. eod. sed etiam respectu futuri temporis, & sub conditione, vt
4 si non satisfecero, submitto me, &c. † Not. hic text. expressum, q laici possunt iurisdictionem nō sui iudicis prorogare, etiam non requisito suorum superiorum consensu. Nam verbum, clerici, & c. venit aduersariue ad præcedentias, quasi innuat aperte, q licet laici possint, clerici tamen nō. Eran hoc sit uerum indi-
5 stincte, & quæ sit diuersitatis ratio, infra subijciam † Not. quem non posse etiam cum sui superioris licentia constituere sibi iudicem, alias non habentem iurisdictionem. Et est ratio, quia priuatus non potest dare iurisdictionem, quam non habet, vt l. priuatorum. C. de iurisd. omnium iud. Item prorogare, idem est, q extendere. Si uero non habet alias iurisdictionem, non potest illam extendere, quod enim non est, non potest extendi, argu. c. ad dissoluendum, de despon. impub. & l. decem. ff. de verbor. oblig. & 32. quæstio. 2. c. quod vero. & hoc procedit etiam quo ad forum pœnitentiale. Licet enim quis habeat a prælato li-
f centiam consitendi alteri sacerdoti, tamen eligere debet be-
nentem curam habitu, & actu, † vide gl. sing. in clem. 1. de priu. leg. in ver. speciali. in fi. Et ex illa gl. collige non sufficere iudicem habere iurisdictionem, nisi etiam habeat iurisdictionis exer-
g tium, g quod facit ad materiam l. obseruare. ff. de offic. procō-
6 in fi. † Vlt. not. ibi, [Et episcopi diœcesani, &c.] vnum casum reseruatum Episcopo duntaxat, vt ipse habeat in hac prorogatione consentire, & non alius inferior. Vnde putat Aegid. q non sufficit cōsensus superioris, etiam qui posset de causa cognoscere. Et ex hoc, & ex tex. arguit D. Ant. Episcopum posse dare licentiam, etiam in præiudiciū immediate superioris ipsius, clerici prorogare volentis, quasi possit eum præuenire in dando huiusmodi licentiæ, argumen. eorum, quę no. in c. quanto, & cum ab ecclesiarum, de offic. ord. & c. pastoralis. Quod ego puto veriſſimum, quando vterque habet iurisdictionē, licet vnus immediate, & alter mediate, argumen. opt. ex eo, quod legitur & no. in c. 2. de pœniten. & remiſſio. lib. 6. secus puto, si inferior Episcopo, haberet iurisdictionem quasi Episcopalem de iure speciali. Tunc enim puto, q ab eum, & non ad Episcopum pertinet huiusmodi consensum præstare, argumen. opti. ex notatis gl. in clemen. 1. de reb. eccle. non alien. & per Inno. in c. 2. de fact. & in c. relatum. de cler. non residē. & per ea, quæ dixi in c. si clerici. §. de adult. supra tit. prox. Et aduerte ad vnum dictum Ioan. de Ligna. hic: Dicit enim q clericus subiectus Abbati, vbi Episcopus non potest præuenire eum, potest prorogare iurisdictionem Episcopi sui, & forte sine cōsensu Abbatis: & h idem videtur sequi D. Anto. hic. Hoc dictum non puto verum, vt possit sine pſensu Abbatis, si vltra subiectionem retineat
h eo beneficium, h quia tūc est subiectus ultra nudum iurisdictionis exercitium, vt statim dicam. Item si Abbas habet in iſtis casibus si episcopalem iurisdictionem, quia tunc habet istum superiorem suum, loco Episcopi, per id, qd supra dixi, & infra subijciam. Sed, quia hic tantum dicitur de subiectis Episcoporum, tr. de conſen-

ADDITIONES.

a Episcopi licentia. Tu pondera, quia verbum, Voluntas, intelligitur tacita, l. 2. §. voluntatem, ff. sol. mat. licentia intelligitur expressis verbis, Ioan. c. si Abbatem. de elect. lib. 6. remisit ad tex. d. l. 5. mutus. ff. de rut. vide no. Sed iste tex. vtitur verbo, Voluntas, ergo sequitur, quod non possit mari per verbum, licentia, & in hoc nullus aduertit. And. Barb.

b Compelli potest. Tu pondera, scilicet, quia iste tex. non probat hic, quod risdictio prorogata in præsentem sit irreuocabilis, ut dicit hic do. Abb. Sed vt hic dicit Do. si fit in iudicio, est uerum dictum eorum, qui judice, calore judicij, vide quæ ple. dixi in c. 1. supra de ind. ubi, ple. non est verum dictum eorum ex eo, quia licet sit iudex præsens, tamen fit in iudicio pactum, non vestitur calore iudicij. Item licet iste tex. risdictioni tuæ, non tamen dicit in tex. vnde ista stant simpliciter, quod risdictionem Abbatis prorogat, ipso Abbate absente. Item d. l. si rit, dicit, quod quando prorogant, & adiuerint iudicem prorogatum requiriuntur duo, prorogatio, & aditus ad iudicem, quod non est istorum doct. ergo. And. Barb.

c Aquisitum sit ius. Adde, quod adeo est acquisitum ius, quod prorogadictionem iudicis a quo non licet appellare, quod ille, qui prorogpoterit etiam appellare. Ita Bal. exclamans in tex. in l. episcopale. de cler. & sequitur Rom. sing. suis. fol. 1.

ANT. FRAN. Tu adde circa istam materiam prorogationis ea, quæ plentur in c. P. & G. de offi. deleg. & 1. 2. ff. de iu. tamen specialiter, ad propositum, dicas, quod prorogatio iurisdictionis, etiam cum to, non tollit appellationem. gl. est sing. in c. quod bene. 6. q. 3. per in c. ad hoc, & ibi per doc. maxime per Phil. de app. in ver. appellatur tur, & vide per Alex. in l. si conuenerit, ff. de iurisd. om. iud. & vide Alex. in l. dies, ff. de dam. infec. & per Bal. in l. si a te, C. de pac. inter ven. ubi etiam ponitur, an prorogatio officii intelligatur esse facta testatæ, & alia, & arbitrio, concesso in primo officio.

d SEB. SAP. Quod videtur. Vide Bar. in l. stipulationes non diuiduntur, ff. de uer. obl. Mod. in l. si conuenerit. ff. de iurisd. om. iud. d. Ant. & Mod. supra de iud. circa contrarium d. l. si conuenerit.

e Vide gl. no. Tu adde, quod licet ita dicat d. Abb. tamen est dictum do. C. qui alle. gl. in d. cle. 1. de reb. eccl. non alie. & dicta per se in c. 2. de præla. Tu pondera, quia Innocen. in d. c. 2. loquitur in prælato habente nam subiectionem, qui videtur quod possit interponere authoritatem, do habet iurisdictionem quasi episcopalem. tu pondera, quia regula non potest, nisi cum voluntate episcopi diœcesani, & licet præsumatur rior habeat plenam iurisdictionem, non tamen est episcopus diœcesanus ergo. And. Barb.

f Habitu, & actu. Adde, quod uoluit Fed. consi. 95.

g Iurisdictionis exercitium. Tu pōdera quia illa gl. male dicit, quod sic pro episcopus habet habitu iurisdictionem temporalem, & sic Papa, ut in uit. supra de iud. & tamen laici prorogant iurisdictionem episcopi, de tur in d. cap. nouit. & in c. uerum, & in c. licet, & in c. ex transmissa, de compet. ergo potest prorogari iurisdictio in habitu, licet non sic in actu cundo de hoc est tex. cum gl. in l. 1. ff. de iud. ubi probatur formaliter. iudex chartularius, qui non habet administrationem, potest eius iurisdrogari, ergo. Tertio hoc uoluit Host. in sum. de pœ. & re. §. cui conferendo. Quarto, ille, qui habet iurisd. in habitu, fed non in actu, potest cautam mittere, ut in c. pastoralis, de reſcr. ergo fortius poterit deduci ad actū rogationis, tene menti. And. Barb.

h Beneficium. Et pondera, quia ita etiam subiectus episcopo, habitu, & potentia, ergo potest prorogare. Vel dic, quod de facili res reuertitur ad naturam, ut d. ab exordio. 35. dist. And. Barb.

consensu ipsorum nequeant prorogare iurisdictionem alterius iudicis, quid dicendum est in Archiepiscopis respectu ipsorum suffraganeorum? Host. in c. ad reprimendam, de offic. ordin. tenet, q idem, argumen. huius c. quod placet. Sicut enim Episcopus est suorum subditorum ordinarius, ita & Archiepiscopus, respectu suorum suffraganeorum, de offic. ordina. c. pastoralis.

7 Item eadem ratio est in vtrisque, vt infra subijciam. † Sed quia
a etiam sine cōsensu sui proprij iudicis, a quæro, an hoc sit verū supra dixi laicos posse prorogare iurisdictionem nō sui iudicis indistincte, & quare aliud in laicis, quam clericis? Et primo videt, q iudex primus possit ceriā in laicos impedire prorogationem, quia nemini suum ius debet subtrahi, vt ff. de his, qui sunt sui, vel alie. iur. l. 2. & l. id quod nostrum. ff. de regu. iu. & in c. cū ecclesia Vulterana. de ele. Item nō debet alij per alium iniqua conditio afferri, vt ff. de regu. iur. l. non debet. Et q ex hoc fieret
b sua conditio deterior, patet, quia sportulas habet, vt in Authen. de iud. §. oportet. præterea fortè lucratur ex sigillo, sicut faciunt Episcopi. Item honor præferēdus est vtilitati, posito, q nullam vtilitatem haberet. Nam si non haberet vtilitatem, non potest esse eius conditio deterior, fortius ergo vbi detrahitur honori, cum honor præferatur vtilitati. ff. si quis omissa causa testa. l. Iulianus. ad idem c. ex tenore, supra eod. vbi hoc videtur probari, & c. ex transmissa. Petr. vt refert Cyn. in l. si quis ex consensu. C. de episco. aud. tenuit assertiuē, q iudex laicus non potest impedire prorogationem alterius iurisdictionis, quia istud est beneficium concessum alijs iudicibus, ergo nō potest auferri. Nā quod lex dedit, homo non aufert, ff. de adopt. l. si arrogator. præterea vbi est eadem ratio, ibi & idem ius, sed subditi alicuius iudicis possunt compromittere in alium, & sic euitare iurisdictionem iudicis. Ergo poterunt cōsentire in alium, vt in iudicem, nec dicitur grauari, immo releuari ab onere. Et quod dicitur de sportulis non procedit secundum Pet. quia ordinarij non recipiunt sportulas. Item quia compensare debet onus, quod euitatur, cum lucro, argumen. l. 2. de episco. & cler. Nec etiam est eis vituperium, q dimittantur a suis, quia hoc contingit in appella
c tionis causa, nec per interpositionem appellationis notatur alicui suspicio in iudice, vt in l. 1. ff. apud eum, a quo app. Cyn. in dicta l. si quis, non respondet ad iura canonica, quia de eis non fecit mentionem, sed infra respondebo. Bart. tangit materiam in duobus locis. Nam in l. 1. ff. de iud. dicit, q idem est de iure ca
d nonico, quod de iure ciuili, quia clericus non potest prorogare iurisdictionem alterius iudicis sine licentia sui prælati, quia ab eo possit beneficia, & ratione beneficij tenetur sibi ad aliqua opera. Et idem est in laico, quando tenet aliqua a suo domino temporali, vt in c. ex transmissa, supra eo. & no. in c. cæterum, supra de iud. Sed in l. 1. §. & post operis. de no. oper. nunc. dicit, cū multi sint clerici non habentes beneficia, & tamen nō possunt prorogare iurisdictionem alterius iudicis sine licentia sui epi-
e scopi, & hoc necessario oportet dicere secundum eum, q aliud est de iure canonico, quàm de iure ciuili, b quia de iure canoni
b co, clericus indistincte non prorogat sine licētia superioris, laicus vero sic, si non est vasallus domini sui, secus si est vasallus, vt in prædictis iuribus. & legi. & not. in c. Imperialem. §. præterea. de prohib. feud. alie. in vsi. feud. Sed tu tene primum dictum, q in veritate attenta qualitate subiectionis, nulla est differētia interista duo iura. Nam clericus ideo indistincte non prorogat, quia etiam si non habet beneficium, est tamen subiectus ultra nudum exercitium iurisdictionis. Et primo ratione ordinis. Idē si ab eo nō habuit ordines, tamen est magis subiectus, quia tran
f sit totus corpus, & animam in seruitium Dei. 12. q. 1. c. cui portio. Et habet episcopum loco Dei, supra caput suum, de præben. ca. cum secundum. 21. dist. c. clericos. vide etiam bo. gl. in c. inolita.
8 & laicum. † Prima, quia laicus potest iurare sine licētia sui iudi-
c cis, sed clericus non, vt supra de iuramen. calum. c. 1. sed nō possit ab alio litigare, nisi sibi iuraret. c Secunda ratio est, quia
c set coram alio iudice, quam a suo prælato petere iudiciū animæ, quod nō potest ab alio episcopo ordinem recipere, ergo nec iudiciū, quod magis est, 9. q. 2. c. nullus Primas. Tertia ratio est, quia potest ab alio, quam a suo prælato petere iudiciū animæ, quod est occultum, ergo multo fortius, nec manifestum, de pēn. dist. 5. cap. placuit. Item inconueniens esset, q vnus episcopus clericos alterius iurisdictionis iudicaret, quod esse non debet, 9. q. 2. per totum. & sic omnes de vno episcoparu possent sibi alium epi-
d scopum eligere in iudicem. Concludo ergo clericum inferioris gradus, siue maioris, sine sui superioris licentia iurisdictionem alterius prorogare non posse, d quod procedit etiam in exem-
9 ptis. Nam Papa est eius Diocesanus, vt no. in ca. authoritate, de priuileg. lib. 6. capit. nulla. 93. dist. † Vnde etiam, & episcopi loci
10 iurisdictionem sine Papæ licentia prorogare, non possunt, vt not. Ioan. And. in reg. scienti, de reg. iur. lib. 6. in Mercu. † Sed dubiū est, quid de potestate absoluendi, an exemptus ab episcopo, possit absolui ab eo ab excommunicatione, a canone inflicta, cum per cluminoso. 18. q. 2. quia talia priuilegia sunt in fauorē exē-

ptorum concessa. Vnde non habent retorqueri in lęsionem, vt semper pro absolutione teneantur ire ad curiam, C. de leg. l. q fauore, & in reg. quod ob gratiam, lib. 6. Nec ob. quod supra dixi, Papam esse diœcesanum exemptorum, & sine sui diœcesani, & superioris consensu, non potest quis in alium consentire, vt hic, & in cap. omnis, de pen. & remiſ. Nam respondetur multipliciter. Et primo, q aliud est, subditum mero iure communi in aliū penitus extraneum consentire sine sui superioris licentia; aliud exemptum cōsentire in eum, qui aliàs est suus iudex, licet speciali priuilegio fuerit ab eius iurisdictione exēptus. Ratio diuersitatis est, quia de facili res redit ad naturam suam, 35. dist. ca. ab exordio, ff. de pac. l. si vnus. §. pact. ver. quod & in specie. Sic in simili, facilius tollitur actio, vel exceptio cōtra ius cōmune competens, quam iuri consona, ad hoc, quod no. glo. 16. q. vlt. c. si. Iurisdictio autem ordinaria est iure communi consona, exemptio vero dissona. Item non habetur sic de facili copia Papæ per exemptos, sicut copia ordinarij per non exemptos.
11 † Et sic difficultas permittit aliàs prohibitum, e 92. dist. c. cū lon
c ge. & 24. q. 1. c. pudenda. Itē si subditus episcopi posset ipsius iurisdictionem effugere sine eius licentia, posset & secundus, & sic vlterior, & sic euacuaretur eorum iurisdictio. quæ ratio cessat in Papa, 9. qō. 3. cap. cuncta per mundum, concedatur ergo exempto, & non concedatur non exempto, & facit prædictum c. luminoso, vbi episcopus in loco exempto nihil iurisdictionis
f exerceat, nisi fuerit inuitatus, f & sic inuitatus potest ibi iurisdōnem exercere. Et aduerte, quia ex his, & ex alijs, quæ prosequit Fede. in loco præalleg. videtur sentire, q nedum respectu absolutionis fiendæ, sed etiam in foro cōtentioso potest exemptus, iurisdictionem episcopi loci, progare sine licentia Papæ. Et idē per omnia, quę Fed. dicit, ponit Ioan. de Ligna. in clemen. ne in agro, de statu reg. vbi de verbo ad verbum ponit dicta Feder. & eum non allegat. Ioan. And. in d. reg. scienti, sentit totum oppositum, & sequitur hic dom. Anto. multum succincte, dicens determinationem Fed. esse falsam, & contra clemen. pen. de sent. excommunicatio. cum gl. Nec obst. c. luminoso. secundum eū, quia loquitur in his, in quibus sufficit sola inuitatio, & non exigitur prorogatio. Vel loquitur de alijs non exemptis, sed priuilegiatis,

ADDITIONES.

a SEB. SAP. Proprij iudicis. Vide d. Ant. in c. P. & G. supra de offic. deleg. Gemin. in c. Romana, in princ. de foro compet. in 6. Bal. in l. etiam. in 4. col. C. de execu. rei iud. Mod. late in l. 1. §. post operis, ff. de ope. no. nunc.

b Iure ciuili. Tu pondera ad rationem Bar. quia licet clericus non habeat beneficium ab episcopo actu, tamen habet potentia, quia episcopus, qui eum ordinauit, tenetur sibi ministrare expensas, ut no. in c. cum secundum apostolum, de præb. And. Barb.

c Sibi iuraret. Pondera, quia ista non videtur tuta ratio, quia non potest litigare sine iuramento calumniæ. And. Barb.

ZACH. Tu tene opi. Abb. non enim ratio d. Barbat. militat. licet fuerit aliàs valentissimus doctor, dum dicit, laicum posse litigare sine iuramento calumniæ, quod est omnino falsum, ut no. sing. Mat. Matthe. sing. 63. incip. no. aliam cautelam, & seq. vbi ampliat, dicens non valere statutum, aut consuetudinem disponentem super non præstantia iuramenti calumniæ. Idem no. Roma. singu. 525. incipien. tu habes, in l. rem non nouam, quam opin. tenet Barto. & clarius Alex. in l. de pupillo. §. qui opus, ff. de oper. no. nun. & Imo. in l. qui bona. §. si alieno, & ibi etiam Alex. in 3. col. ver. & circa istud iuramentum calumniæ, ff. de dam. infec. Mod. in l. iusiurandum, & ad pecunias, §. qui iusiurandum, ff. de iureiur.

ANT. FRAN. Circa istud de iuramento calumniæ, dicas, quod illud non potest remitti per partes, & si remittatur, non valet processus. l. 2. §. fed quia veremur. C. de iur. cal. & ultra hic alleg. vide gl. in Auth. de his, qui ingrediad app. in §. fi. col. 5. Et aduerte, quia Bar. in l. prolatam, C. de sen. videtur tenere, quod possit remitti. Sed dicas, quòd potest remitti tacite, & tunc dici tur potius omitti, quam remitti. Et ideo si petatur, debet præstari tam in ordinarijs, quam in summarijs, alias processus esset nullus, ut d. §. fed quia veremur, & ibi per Bar. & in c. 1. de iura. calum. in 6. & vide glo. & Card. in cle. fæpe, in §. 1. in 5. no. & in 1. opp. de verb. sign. & vide late per Spec. in tit. de iura. calum. in §. 2. in ver. & no. in §. fi. uer. quid si partes, & in tit. de libel. cōce. in §. 4. & vide glo. in c. tuis, infra de test. & an possit remitti per rescriptū principis, vide Barto. in d. l. 2. in d. §. fed quia ueremur, ubi dicit, quod sic, cū clausula, Non obstante, d. l. 2. & vide glo. & Alexan. in l. si quis. & in l. qui autem, ff. si quis cau. ubi idem tenet. Et adde, q etiam clerici debent iurare de calumnia, nec eis potest remitti, sicut & laicis, ut per Bar. in d. §. fed quia uemur, & habetur in l. cum clerici, C. de episco. & cle. & vide gl. in c. 1. infra de iura. calum. & tex. in c. 2. eo. tit. lib. 6. & per Spec. in ti. de iura. calum. in §. restat. uer. sed nunquid clericus. Nūquid possit tolli per cōsuetudinem, uel statutum, habetur per Ioan. And. in c. Roma. hoc eo. tit. de foro compe. & c. cæterum. de iuram. calum. & per Cyn. in l. 2. C. quæ sit longa consue. ubi dicunt, quod non potest tolli. De quo etiam vide Bal. & doct. in l. 2. §. quod obseruari, C. de iur. cal. & no. in c. ueniens, de test. & vide ad hoc bo. gl. in ca. 1. in §. item iuramenta, de pace iur. firm. in usi. feu.

d Non posse. Adde limitandum, ut idem Abb. uoluit, consi. 25. & facit ad quæstio. sequen.

e Alias prohibitum. Hinc est, quod si sumus in his, quę cum difficultate probari possunt, admittitur probatio alias prohibita & insufficiens. Et dicetur plena probatio, siue manifesta, secundum Bar. in l. si quis ex argentarijs, §. an uero hæredi, uer. quidam sunt casus. ff. de eden. & per Bar. in l. si quando, uer. ité opp. C. unde ui. Et ita reperio consultum per d. Alex. in consi. 115. incip. uisa themate, in 3. col. in 4. uol. Aen. Falco.

f Inuitatus. Adde Lap. alleg. 19.

Universidad de Deusto
Biblioteca

legiatis, & nihil aliud dicit. Ego hunc articulum plene prosecutus sum in quadam disputatione mea, quæ incipit, duo clerica li ordine infigniti, &c. & ibi dico facile posse responderi ad cle. pen. quam d. Anto. allegat, tenendo opi. Fed. scilicet, q ideo ibi episcopi absoluũt illos exemptos, authoritate apostolica, & nõ propria, quia in casu illius clemen. Papa sibi reseruauit absolutionem, quo casu nequeunt episcopi etiam absoluere subditos, vt in c. nuper, de sent. excom. & sic non ratione exemptionis illud contingit, vt dicit ibi glo. sed ratione reseruationis, oportebat episcopos fungi authoritate apostolica. Simile in c. irrefragabili. de offic. ordina. & in c. 1. de statu reg. lib. 6. & in c. vno, de cle. ægro. co. lib. Item facit contra do. Ant. quod ipse tenet post Ioan. de Ligna. vt supra recitaui, videlicet, q clericus subiectus Abbati, etiam vbi nõ potest præueniri episcopus, potest prorogare iurisdictionem sui episcopi sine licentia Abbatis, hoc tamen non fui simpliciter secutus. His tamen non obstantibus, secutus fui opi. Ioan. And. contra Fed. & Ioan. de Lign. vt exem
a ptus a nõ possit regulariter se submittere iurisdictioni, etiã episcopi loci, sine licentia Papæ, etiam respectu absolutionis fiẽdę. Nam per exemptionem exemptus efficitur nõ subditus, & immediate subest Papę, vt in c. si Papa, de priuileg. lib. 6. & in c. pe. de offic. ordina. Nam dicitur subditus, quasi sub alterius iurisdictione. i. potestate, positus, sed per exemptionem episcopus de
13 sinit habere potestatem in exemptum, nisi in casibus sibi expsse conceſſis, vt patet in iuribus supra allega. & maxime in c. frater noster. 16. qõ. 1. non potest ergo absolui per episcopum, quia ex quo Papa exemit illum à iurisdictione episcopi, non dẽt episcopus transgredi proprios terminos, & sibi non subditum absoluere, vel ligare, nec potest subditus exemptus episcopi iurisdictionem progare, nec quo ad forum ptentiosum, vt hic, nec quo ad pœnitentialem, vt in c. omnis, de pœ. & remiſ. & sic nõ potest ab eo absolui, siue dicatur absolutio pœnitentialis, siue absolutio fori contentiosi. Nec valet, si dicatur prædicta procedere, quando clericus cõsentire vult in penitus alienum, secus in episcopum loci, vt dixit Fed. quiã hoc veritate inspecta, vide-
14 tur contra tex. istum, vbi dicitur clericum psentire non posse in iudicem non suum, sine licentia superioris: cum ergo episcopus loci non sit iudex exempti, vt supra dixi, ergo nõ poterit in eum consentire sine licentia Papę, qui est eius diœceſanus. Itẽ si posset exemptus prorogare iurisdictionem, quo ad absolutionem, vel quo ad alium art. contentiosum, ita posset in alio, & in
15 alio, & sic, in infinitum, & sic ex toto renunciaret indirecte priuilegio exemptionis, quod facere non potest, vt in c. cum tempore, de arbi. Ad hoc quod in simili not. per Innocen. in c. cum venerabilis, de censib. & per hoc confunditur alia ratio Fed. q exemptio fuit indulta in merum fauorem exẽpti, quia non simpliciter concernit eius fauorem, imo fauorem superioris, cum non possit ipse subditus huic renunciare, quod aliàs posset, vt in c. ad apostolicam. de regula. & in l. si quis in conscribendo, C. de pac. Interest. n. sui iudicis, considerare vultus, & gesta sui subditi, vt in c. omnis, de pœn. & remiſ. & quod ibi no. Item si speciale est in casu. c. fin. de pœn. & remiſ. vt exempti prælati possint sibi eligere confeſſorem, ergo regulariter nequeunt cõsentire in alium iudicem. Et puto, q vigore illius c. fi. electi per exẽptos nõ possunt absoluere ab excommunicatione, nec in alijs
b casibus episcopis reseruatis, [b] argumen. cap. 2. de pœ. & remiſ. lib. 6. vnde caueant sibi exempti, vtã Papa, vel à suis superioribus, obtineant specialem indulgentiam super hoc. Item video, q maiorem habet iurisdictionem Archiepiscopus in subditos sui suffraganei, quàm episcopus in exemptos, cum ille sit iudex totius prouinciæ, & in certis casibus habeat ordinariã in subdi
12 tos sui suffraganei, vt in c. pastoralis, de offic. ordin. † Et tamen non possunt subditi suffraganei consentire in Archiepiscopum sine licentia proprij episcopi, vt patet in c. Romana. de foro cõpeten. lib. 6. & in d. c. pastoralis. multo ergo fortius non poterit exemptus consentire, in episcopum loci sine licentia Papæ, & optime facit d. c. authoritate, de priuil. lib. 6. vbi satis aperte, colligitur, q episcopus loci non potest authorizare in facto exemepti, etiam volentis. Videmus etiam in simili, feudatarios non posse in casibus, in quibus dominus feudi est iudex, dominum dimittere, & alterius iurisdictionem prorogare, etiam ordinarij loci, vt no. Innocen. in c. cæterum, de iud. & no. in l. imperialem. §. prẽterea, de prohibita feudi aliena. & supra dixi: multo fortius non poterit clericus exemptus, qui magis est subiectus Papæ, quàm vasallus domino feudi, facit c. per venerabilem. §. insuper, qui fil. sint legit. & quod no. Hostien. in summa, de foro compe. §. 1. ver. sed nec videtur, & in c. nimis, de excess. præla. vbi dicit, q exempti etiam voluntarij non possunt confiteri ordinario loci. Item omnes rationes prohibitiuas huiusmodi prorogationis in alijs clericis, de quibus supra, video procedere ẽt in exemptis respectu Papę, & sic concludo contra Fed. & Ioan. de Lig. Aduertendum tamen est ad vnum dictum Ioan. And. quod ponit in c. religioso, de sent. excõ. lib. 6. vbi dicit per rationem ibi expressam, ne detur religiosis materia vagandi, episcopum posse absoluere religiosos exemptos, & excommunicatos pro violenta manuũ iniectione in clericos, eo casu, quo secus clericus potest absolui ab episcopo, & tamen contrarium
c cit in oppositũ, c vt etiam in casu illius c. religioso. nequeat copus absoluere exemptos, cum ibi nõ dicatur, q respectu ptorũ hoc faciat, authoritate apostolica, sicut semper soleri, quando datur potestas circa exemptos, vt in præalleg. clem pen. & cle. attendentes. de sta. regul. cum similib. & procedat clericis. Nec ob. præd. c. 2. q. 4. c. mãdastis & c. auditum, & c. sa. q. 7. c. nos si incompetenter, quia dicit Ioan. And. hic, illa quunt in Papa, vbi Papa se subiecit iurisdictioni alterius ex
d mia humilitate. Et necessitas cum, excusat, vt submittat per seipsum, cum superiorem nõ habeat, ad quem recurrat. electc. licet. §. fi. sicut ex necessitate se submittit pœnitentiæ quia homo est, & peccare potest. 9. qõ. 3. c. aliorum, & supra iud. c. nouit, versi. cum Valentin. vide bo. gl. in c. sane, il 2. de fic. dele. † Vbi dicit Ioan. And. q secundum legis diuinę necessitatem, cui subiacet, necesse habet pœnitere, & ipsum fo adstringit quo ad Deũ mens constõnis, infra de pœn. & rem competenter. Secundo no. q Papa tenetur ex necessitate c teri peccata sua, & idem sentit gl. in præallega. cap. sane. Te
f collige, q confessio est de iure diuino. f Contrarium tamen detur velle gl. no. de pę. dist. 5. in sum. & dico in c. omnis vtr
14 que. † Quarto colligo, q constitutio Papę fundata super iuri
g uino, adstringit Papam g quo ad mẽtem, licet non quo ad ba, & ad pœnas, quæ adduntur vltra ius diuinum. Quod no. & faciunt no. in simili, in cap. fi. de constit. quando constitutio est iuris antiq declaratoria, sed de nouo addit pœnam. quid extendatur ad præterita respectu pœnæ, de quo etiã
15 c. cum tu. de vsur. † Nunc venio ad laicos; in quibus conclu quod aut quæritur, nunquid possint prorogare quo ad

ADDITIONES.

a SEB. SAP. Vt exemptus. Vide do. Abb. in cap. cum dilectus, de relig. cap. ad audientiam, de præscrip. Fel. in c. cum accessissent, col. 13. ver. gulam limita, de const. & in c. cũ olim, in 2. col. ver. dum Ab. post gl. scrip. vbi tenet, quod non potest exemptus se subijcere episcopo, vt soluat sine licentia Papæ.

b Episcopis reseruatis. Adde, q contrarium tenet Fede. consi. 95.

c Facit in oppositum. Pro certo, opinio Fed. de Sen. sapit æquitatem, vt patet laboribus & expensis eundi ad curiam Roman. ad quod tenentur nia iura, vt habetur in c. nonnulli, de rescrip. do. Abb. in d. c. pen. de sequitur opi. Io. And. contra Fede. And. Barb.

d SEB. SAP. Submittat se. An Papa possit se submittere iurisdictioni toris, vide Fel. in c. ecclesia sanctæ Mariæ, col. 2. ver. sed contrariam const. & qualiter possit subijcere se confessori, ponit Fel. ibidem, an autem, & qualiter.

e ZACH. Sed de iure non potest. Ita no. Ro. sing. suo 143. inci. l. recepimus in alle. c. ecclesia sanctæ Mariæ, il 2. ver. sed contrarium opi. & ibi per nu. 6. & plene in apostl. meis ad ipsum, in ver. iurisdictioni.

f ZACHA. Iure diuino. Infero ex hoc dicto, iunctis quæ habentur hic, proxi. & in addit. quod Papa non potest circa confessionem sacram dispensare, vt aliquis saluetur sine confessione, ita no. multum sing. capit. 1. num. 16. col. 10. ver. septima declaratio, supra de constitu. & quæ in ecclesiarum col. 6. ver. secunda conclusio, ibi, idem in irregu te, eod. titu.

ANT. FRAN. Circa istum passum, an Papa possit dispensare, vt aliquis uetur sine confessione, puto hoc dependere ab ea difficultate, an co sacramentalis habuerit ortum à lege diuina, vel euangelica, an ex stitutione ecclesiæ, quia si ex constitutione ecclesiæ, non esset dubiũ, Papa posset dispensare, quia est supra ius positiuum, vt in cap. propo concess. præben. Si vero est de iure diuino, & euangelico, existimo, quod possit, & ideo videnda est glo. sum. de pœn. distinc. 5. quæ dicit, quod constitutione ecclesiæ, quæ traxit originem à nouo, & veteri testamento uidendus est Archid. in capi. non potest, de pœn. dist. 50. & per B. Thom sent. dist. 17. & in locis prædictis multa ponuntur circa hanc confessionem sacramentalem. Et adde, quod hęc confessio non potest fieri per nuncium uel per scripturam, ut in c. quem pœnitet, de pœ. dist. 1. nisi in necessitate uel in non valentibus loqui, ut per gl. in c. qualis. 30. q. 5. & per Inno. in c. nis, de pœnit. & remiſ. ubi ponit de surdo, & muto. & per d. Card. in c. apud, in 10. & 11. q. de spon. & habetur per Hosti. in sum. de pœn. & rem in §. pen. in uer. pen. & in §. quæ pœnitentia, in uer. quid si aliquis faceret ubi ponit, quid de cœco, muto, & furioso, de quo etiam per B. Thoã. in alle. dist. 17. q. 3. art. 4.

g Adstringit Papam. Vide quę dixi in c. 1. de constit. et facit, q Papa est astrictus rationale mortale, & subijcitur dictaminj rationis, ut dixit Bar. in l. 1. C. de seruit. uide ibi dicta. And. Barb.

ZACH. Adde Fel. plenissi. in c. 1. col. 10. nu. 16. uersic. septima & ulti. declaratio, supra de constit.

talia, aut quo ad spiritualia. Primo casu, si sint supposita cũ taxat respectu nudi exercitij iurisdictionis, possunt prorogare iurisdictionẽ alterius sine consensu proprij iudicis, vt hic, & dixi sup. quod procedit, qãdo prorogat respectu eiusdem speciei iurisdictionis sub eodẽ genere, secundum d. Ant. hic, vt quia subditus iurisdictioni generali imperij, de iudice imperio subiecto prorogat ad alium eodem modo subiectũ, secus quo ad diuersam speciem, vt de iudice laico ad ecclesiasticum, vt in cap. per venerabilem, §. insuper, qui fil. sint legiti. hodie tamen habet q libet laicus potestatem prorogandi iurisdictionem ecclesiasticam, vt in l. episcopale. C. de episco. & cler. Et an possit fieri pro
18 rogatio ad diuersam speciem iurisdictionis, & quid in criminalibus, tetigi in c. si diligenti, supra eo. tit. & vide quod plene no. in cap. P. & G. dę offi. deleg. & in l. inter conuenientes, ff. ad municip. Si vero sunt subiecti, vltra nudum exercitium iurisdictionis, vt quia tenent feuda à suis dominis, vel aliter sunt vasalli, & tunc non possunt sine consensu dominorum, vt in ca. ex transmissa, supra eod. sic etiam potest intelligi c. ex tenore, supra eo. vel dic melius ad illud c. vt ibi dixi. Secundo casu principali, nũ quid possit prorogare quoad spiritualia. dic, quod in spiritualibus sacramentalibus non potest sine consensu proprij iudicis ecclesiastici, vt in d. c. omnis vtriusque. & de paro. c. nullus, & in cap. fina. de tempo. ordi. lib. 6. Si vero sunt spiritualia non sacramentalia, vt quia vult prorogare iurisdictionem super decimis vel super iure patronatus, tunc sentit hic Ioan. And. r. super glo. quod iurisdictio iudicis secularis prorogari nõ possit super istis sine authoritate sedis apostolicę & hoc sine mixtura clericorũ, de quo remittit ad no. in c. per tuas. & c. contingit, supra de arb. Et ex his verbis sentit primo Ioan. And. quod super spiritualib. pro interesse proprio potest laicus sine authoritate superioris sui prorogare iurisdictionem iudicis ecclesiastici, quod latis placet, cum nullo iure reperiatur contrarium. † Secundo sentit, q
a licet solius laici iurisdictio nõ possit super spiritualibus, vel annexis prorogari, secus tamẽ si datur mixtura clericorum, & laicorum, arg. nmẽ. d. c. per tuas, & hoc dictum mihi non placet, a quia c. per tuas, habet locum tantum in arbitris, quia pon hẽnt iurisdictionem, sed quandm notionem. l. ait prætor, ff. de re iu. & no. in c. dilecti, &c per tuas, sup. de arbi. & in l. 1. C. eo. ideo nõ mirum, si mixtura ibi toleratur. sed secus est in iudicibus: vnde causa non potest committi clerico, & laico, quia laicus omnino est incapax huiusmodi iurisdictionis, vt ĩ c. decernimus, su
b pra de iudi. & iurisdictio competit cuilibet insolidum, & indiuisibiliter, b vt no. gl. in c. prudentiam. de offic. deleg. & sic mixtura inhabilis potius inficeret habilem, quàm inhabilis tolerari potest propter habilem, vt l. Pedius, ff. de arb. & quod no. in reg. vile, de reg. iur. lib. 6. & optime, in c. cum sup, de of. deleg. Item & fortius respectu laicorum nullo modo potest dici prorogatio, quia de vna specie iurisdictionis ad aliam, prorsus separatã, non habet locum peorogatio, non enim esset extensio, sed potius noua collatio, sicut in simili dicimus iurisdictionẽ in ciuili bus non posse prorogari ad ea, quæ sunt meri, vel mixti impetij, vt dixi in c. si diligenti, supra eod. & no. in l. inter conuenien
c tes, ff. ad municip. ita iurisdictio, in temporalibus non potest, prorogari quo ad spiritualia, ad hoc quod no. Cyn. in l. testamenta.
d C. de rest. vbi dicit, q iurisdictio iudicis mercantię e non potest, prorogari super ea, quæ sunt separata à mercantia, d quia fieret prorogatio, vel potius extensio de vna specie iurisdictionis ad aliam speciem, quod esse non potest p prædicta. Dictum tamẽ Ioan. And. fuit originaliter Vin. in c. ecclesia, de const. vbi Ioan. simpliciter refert, & transit. Sed idem Ioan. An. sentit oppositum in c. per tuas, de arb. & c. nobis, de iure patro. vbi dicit, illud non habet locum in actibus spiritualibus, ar. c. ex eo, de elect. lib. 6. vnde nõ posset episcopus concedere, vt patronus laicus eligat cum clericis prælatum in ecclesia collegiata. Cõ promissum vero potest ficri in laicum & clericum super re spirituali, quia ipsum arbitrari non est quid spirituale, licet compromissum fiat super re spirituali, vnde illa spiritualia, super quibus fuit compromissum, non exercebuntur per arbitros, sed p partes, quod no. Sed cognoscere de re spirituali, vel annexa est quid spirituale, ideo per laicum etiam cum clerico diffinirj nõ potest. Ad hoc induco text. quasi expressum in c. si iudex laicus
e per iudicem secularem sit clericus, tunc cognitio pertinet ad iudicem secularem, vel eo, cuius interest. Ecce ergo, q iudex secularis non potest cognoscere simul cum ecclesiasticis, etiam si sua interesit, vt quia detinet malefactorem captum, licet causa incideret coram eo, ad idem facit c. tua, infra, de ord. cog. & c. quan to, supra, de iud. Cætera spectantia ad prorogationis materiam prosequere, vt no. in c. P. & G. de offic. deleg. Venio nunc ad ap
f Paratum, quem vltra solitum vlti. loco dimisi, quia materia sua in text. requiritur & aliud in prorogatione, scilicet, q nõ per errorem partes consenserint, l. si quis p errorem, ff. de iuri. om. iud. Gl. 1. fatetur ꝯrium Io. And. enumerat hic nouem requisita, vt clericus de non suo iudice iudicẽ facere possit. Primo, q consentiat. Secundo, q non p errorem. Tertio, q non per metum, ff. de iud. l. 2. Quarto, quod sit ecclesiastica persona. Quinto, q sit alius iudex. Sexto, qđ ordinarius. Septimo, q de cõsensu epi. Octauo, q reintegra non pœniteat. Nono, q sit talis cã, q̃ talis iudicis prorogationẽ recipiat, & hoc ẽt ad laicos extenditur: si. n. spiritualis esset vel annexa spiritualibus, quantuncunque laicus consentiret, vel quæcunque vis [excepta authoritate Papæ] nunquam posset ad talia, sine clericorum mixtura, iurisdictio secularis iudicis progari, sed de hoc vlt. dic, vt dixi supra, & declara pradicta, vt ꝫ. dixi. Sed † vltra doct. hic, quæritur
18 nunquid consensus partium in prorogatione requiratur expſſus, an sufficiat tacitus, f Bart. in l. 1. ff. de iud. tenet sufficere taci
g tum. g Allegat Inn. in c. cum venissent, de in integ. rest. Ego alle go Inno. qui hoc apertissime tenet in c. ad petitionem, de acc. in prin. vbi dicit, q tacite vĩ, non in suum iudicem consentire, si cum adiuit, & coram eo litigauit, non errans in facto, nec in iure, vt l. 2. ff. de iud. & l. si p errorem, ff. de iu. om. iu. & vĩ in d. l. si p errorem, casus de hoc satis expressus, & in l. 1. C. de iuri. om. iud. & aperte, sentit gl. in l. vna, C. qui pro sua iu. & apertius in l. 1. C. vbi de cri. agi opor. in ver. inchoata. quæ probat coniuncto illo tex. q eo ipso, q citatus coram iudice incompetenti nõ declinat eius forum, cum sciat eum non esse suum iudicem, vĩ in eum consentire. Et idem sentiunt do. in c. si clericus laicum, ꝫ. eo. & in delegato respectu prorogationis fiendæ, de re ad rẽ, q sufficiat tacitus consensus. Indico text. not. in c. cum olim. 1. de offic. deleg. ibi enim tacite fuisset inducta prorogatio, nisi obstitisset defectus mãdati, vel ꝺictio dñi, & vide quod ibi dixi. Rñ deo ad c. statutum, §. in nullo, de reser. li. 6. ibi. n. ponit casus spãlis, vel dic, q ibi prohibet, ne iudex citet extra locũ, vel cognoscat, nisi interuenerit expressus ꝓsensus partium: vnde non dẽt extendi ad prorogationem fiendam de re ad rem, ꝫ regulas iu. ar. in l. quod vero, ff. de legi. Nunquid autem sufficiat tacitus cõ
h sensus episcopi? forte dicendum q sic, h quia potuit prohibere, & non prohibuit, vt no. in c. nonne, de præsump. & quia hic sufficit voluntas, seu nudus ꝓsensus. Item fauore iurisdic. hoc est ad mittendum. Faciunt no. per gl. in reg. delictum, de reg. iu. lib. 6. & per Inno. in c. ex parte decani, de reser. item si consensus partium non exigitur expressus, minime hoc est requirendum in
19 superiore. Gl. 2. ꝺin prin. est facilis, postea quærit, an clericus cõsentiendo in iudicem ecclesiasticum, non suum, sine licẽtia sui superioris debeat perdere causam, sicut quando litigat in foro seculari. Respondet, q non, & bene, quia non in tantum delinquit, quantum quando in iudicem secularem consentit, qđ declarat Ioan. And. Nam quando litigat coram iu. seculari, offendit vniuersum cœtum iurisd. ecclesiasticę, sed in casu nostro offendit tantum specĩem. Pro primo facit 11. q. 1. c. placuit. Pro secundo, de his quæ fiunt à prælat. c. cum apostolica. dicit tamen
i gl. 1. q licet ex tali delicto non debeat perdere causam, nec sententia teneat lata à tali iudice, prorogato, k potest tamen episcopus, si vult, illam sententiam habere ratam, & hoc in odium ipsius clerici, qui ipsum dimisit sine eius licentia. Nam ipse cle
ricus

ADDITIONES.

a Non placet. Tu pondera, quia pro dicto Io. And. facit l. si communem. ff. si seruitus amit. vbi in re indiuisibili habilis trahit inhabilem. facit quod habet in l. si is qui ditos, de lib. leg. & c. cũ dilectus, de iure pat. & quod voluit do Abb. in c. 1. ne se. vac. And. Barb.

b Indiuisibiliter. Adde Rom. consi. 506. in fi. vbi habes limitationem ad hoc.

c SEB. SAP. Iudicis mercantiæ. Adde quod si statutum dicat, quod de causis mercatorum, cognoscant consules mercatorum, intelligitur de causis, quæ. spectant ad mercantiam, ita dicit Bal. in l. fi. in 3. no. C. de iurisd. om. iud. Iaſ. in l. 3. in 2. no. C. de transa. Felyn. in c. cæterum, in 3. col. in 6. fallen. supra de iudi. Iaſ. in l. prætor. §. rationes, in fi. ff. de eden.

d Mercantia. Adde quod voluit Rom. consi. 300. & 413.

e Iudicem ecclesiasticum. Adde tamen, q secularis potest retinere clericum captum, donec sit cognitus, ut dicit Fulg. consil. 124.

f Tacitus. Adde eundem consi. 6. & 62.

g Sufficere tacitum. Contra istud dictum, est tex. in l. 1. ff. de iud. & in c. 1. supra tit. 1. vide quæ ibi dixi. And. Barb.

h Quod sic. Istud non est verum dictum, & pondera, quia si sufficit tacitus in partibus, ergo non sufficit tacitus in superiore, quia primo casu non agitur de præiudicio partium, sed secundo casu agitur de præiudicio superioris. Item non præsumitur consentire in præiudicialibus, ut per Innocen. in ca. cum in gene. de elect. item contrarium tenet gloſſ. hic, quæ dicit, quod requiritur consensus expressus. item sequendo commune summarium hic, capitur voluntas, pro licentia, ergo debet esse expressa. Item quia requiritur voluntas eius, qui habet officium de publico, quo casu præstatur per modũ authoritatis, ita dixit Bar. in l. si. §. necessitate, C. de bo. quæ lib. ergo non recte loquitur do. Abb.

i Dicit tamen glo. Tu alleg. rationem, quia priuare quem sua actione, est pœna l. si quis maior. C. de transac. Sed vbi pœna priuationis non est inflicta à lege, nos eam imponere non debemus, ut voluit gl. in c. si. de iure pat.

k Prorogato. Sed vtrum possit faceſdos acceptare prorogationem a laicis? Puta laici prorogant iurisdictionem episcopi. dom. Ant. in cap secundo. de iudi. tenet quod sic, sed non faciunt honeste, & contrarium tenui in rubr. de offic. deleg.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ricus non potest dicere nullam, quia videtur in se habere tacitum pactum, ne vlterius petat, sicut acceptilatio inutilis, ff. de
20 pact. l. si vnus. §. pen. † Inquantum gl. innuit, acceptilationē inutilem habere vim pacti taciti, intelligit Hosti. quando est inutilis ratione materiæ, puta, quia obligatus non verbis, sed re intēdit liberari per acceptilationem, quod fieri non potest, quia cū acceptilatio sit de iure ciuili, non potest tollere obligationē iuris gentium, sed tantum obligationem verbalem, quæ ēt est de iu. ciui. Non enim pōt verbis tolli, quod non verbis ℨctum est, vt l. an inutilis. § acceptum, ff. de accep. Inst. quib. mo. tol. obl. §. item per acceptilationem. Sed quia habet in se consensum, valebit vt pactum. Sed vbi acceptilatio est inutilis, ratione conceptionis formę, puta, quia facta inter absentes, illa nec etiam tacitum pactum hēt, vt in iuribus alle. in gl. & vide gl. in d. l. an inutilis. & in d. §. item per acceptilationem, q̄ hoc tenet. & est acceptilatio quædam imaginaria solutio, seu liberatio per mutuam interrogationem contingens, de qua dic, vt in l. i. ff. de accep. & in d. §. item per acceptilationem. Sed quoad principalem articulum gl. ꝙ clericus non possit contrauenire, idem tenet Host. & mouetur, quia aut clericus fecit bona fide, & hoc non debet alium decipere, aut mala & ipsum releuare non debet, ar. ff. de
21 dol. l. i. † Hic sunt duo videnda. Primo, an sñia nulla, tanq̄ lata à non suo iudice, possit hŕi rata per proprium iudicē, de quo per
a gl. 9 q. 2. c. i. sed cōis opi. verissima hēt, ꝙ non, a vt not. Inn. in c. prudentiā, de off. dele. per Io. And. in reg. ratum, ff. de reg. iu. lib. 6. in Merc. tenet Io. de Lig. hic gl. & Bar. in l. licet, ff. de iud. est. n. hęc sñia nulla nō solū, ex defectu ꝓsensus, sed ēt ꝓp defectū solemnitatū, q̄ nō potuerunt corā alieno iudice interuenire, nec prās supplendi, dependet à ꝓsensu iudicis ꝓprij, tñ & si corā eo non interuenissēt, non valeret sñia; de ele. c. dudum, de lit. cōt. c. vno. cū si. & sic primū dictū huius gl. non vr̄. Licet enim possit ep̄s hunc clericū alr punire, nō tñ poterit hāc sñiam hŕe
22 ratam, nec punire in priuatione causæ, tōne ℨ dicta. † Sed o prin
cipaliter est videndū, an partes litigantes coram iudice incōpetēti possint venire postea ℨ sñiam illius, an teneant stare, saltē vi
b pacti taciti? Et bŕ ꝺcludo, b ꝙ aut sciebāt eum esse iudicē incompetentē, & poterant eius iurisdōnē ꝓgare, & tunc non pñt ℨuenire, qa tacite vñr iurisdōnē ꝓgasse, vt ℨ. plene dixi. Aut po
c terant ꝓgare, sed ignorabant cū esse incōpetentē, & pñt ℨuenire, qa error impedit ꝓgationē. l. si p errorē ff. de iu. om. iu. & ℨ. dixi. Aut nō poterāt ꝓgare, vt in casu nō, & gl. hic dicit, ꝙ valet, non vt sñia, sed vt taciū pactū. Vñr. n. partes tacite paciscī, de stādo dicto illius iudicis, & hanc gl. bñ no. Sed līta eā, q̄ñ post prolationē sñiæ, ipsam approbarunt, tunc tacite vñr ℨhere
d & paciscī, d vt est casus not. in l. 2. C. cōmu. vtri. iu. & valet tunc, nō vt sñia, sed hēt vim cuiusdā ℨctus, quasi partes tunc videant ℨhere super eo, qđ venit in sñia, vt no. Cy. i. d. l. 2. & Bar. in l. vna. C. qui pro sua iurisd. & sic intellige ibi gl. & Bar. in l. licet, ff. de iu. secus si ex postfacto, non approbauerūt. Tunc. n. eo solo, ꝙ ad iudicē accesserūt incōpetentē, non vñr ℨhere, seu tacitū pactū facere, sed potius vadunt ad eū, tanq̄ ad iudicē cōpetentē: vñ si nō est iudex, non est ꝓgata eius iurisdō, & nihil valet, qđ actū est, vt tenet hic d. Ant. & bñ, & vr̄ de mēte literæ, & doc. in d. l. 2. & ad idē induco l. i. C. de iur. om. iud. vbi requirunt duo, ꝙ sciāt eū ICōpetētē, & ꝙ sit talis, cuius iurisdō poterat ꝓgari. ad idē
23 adduco bo. text. iuncta gl. in d. l. vna, C. q̄ pro sua iurisd. † Ex his dico male dicere gl. in c. statutis. 2. q. 1. q̄ vult appellantē à sñia nulla, illā ℨfirmare, p. l. 3. ff. rem ra. hab. Nam q̄ñ est oīno nulla, ēt ex presse nō pt ratificari, vt valeat, vt sñia, licet sic, vt valeat, vt pactū, vt d. l. 2. Et ad l. 1. dic, ꝙ ibi non erat oīno nulla, vt ibi plene no. in c. i. ℨ. de re iud. vbi tangit intellectus illius l. 3. & dic vt ibi.
24 † Gl. 3. principaliter op. ℨ tex. de c. pulsatus. 3. q. 6. vbi vr̄ dari optio clerico ꝙuento corā non suo iudice, an ibi rñdeat, vel taceat Rñ. gl. ꝙ ibi vacat à ℨrio sensu, arg. cū reperiatur ℨrium in iure, vt hic, & in si. No. ergo gl. ꝙ licet arg. à ℨrio sensu sit fortissimū in iure, vt in c. cum apostolica, de his, quæ fi. à præla. non tñ procedit, qñ reperitur expressum contrarium, quod probatur in c. à nobis, de sen. exc. & de hoc arg. à contrario, plenissime dico in d. c. cum apostolica, & aliquid per Io. And. & Io. Cal in c. publicato, de elec. & respondet ēt glo. hic aliter ad ℨrium, vt pater in ea. Vel dic secundum Io. And. taceat, idest, non rñdeat, quasi velit dicere, ꝙ clericus ibi conuentus, nō tenetur ibi aliquatenus
25 respondere, si non vult. † Vlt. gl. querit, numquid clericus possit consentire in laicum iudicem, cum consensu episcopi? & finaliter concludit, ꝙ non. Nec ad hoc potest episcopus eum cōpellere; quia non potest episcopus minuere priuilegium clericorum. Sed contra hanc diffinitionem gl. facit qđ no. gl. & doc. in c. 2. supra de iud. vbi no. ep̄m posse cām ciuilem clericorū delegare laico. Sol. dicit Io. An. & bene, ꝙ aliud est delegare, & aliud iurisdictionem ꝓgare. Vnde in delegata appellatur ad delegantem, in ordinaria prorogata, ad superiorem: vnde dicit hic Hosti. ꝙ episcopus meus, me inuito, non potest me submittere iurisdictioni ordinarię alicuius, etiā iudicis ecclesiastici, licet causam meam, me inuito possit alteri delegare. Eodem modo arguit, quod episcopus non possit cogere subditum suum
pere ordines ab aliquo ℨ ab episcopo suo. 9. q. 2. c. 1. & 2. c.
ro. c. nullus. Et tamen potest alium, me inuito, delegare, vt
net, supra de offi. ord. c. quòd sedem, quia licet illud non p
iure ordinarię iurisdictionis, potest tamen illud ius delega
dic latius, ꝙ ideo laicus potest esse delegatus episcopi, nec
iurisdictio prorogari, etiam de consensu episcopi, quia de
tus non iudicat iure proprio, sed iure delegantis, quia nihi
prij habet, vt l. i. ff. de offi. eius, cui man. est iurisd. & in c. cū
off. dele. Non ergo cognoscit vt laicus, sed vt delegatus ep
pi, & iurisdictio sua est ecclesiastica, sed in prorogatione ep
sceret iure suo proprio, tanquam laicus, ga prorogare idem
quod extendere. Et hoc fieri non potest, tum quia laicus n
test habere iurisdictionem in clericum, tum ga prorogatio
potest fieri ad speciem iurisdictionis omnino alterius natu
esset enim potius collatio, q̄ prorogatio, vt supra dixi. Ad

ADDITIONES.

a Quod non. Adde, quod contrarium tenet Fed. consi. 90. in odium ipsius trahentis.

b Concludo. Pondera istum tex. in verbo, accedat, quia pro certo probat ex postfacto, siue ipso instanti, quòd valeat iudicium, unde non requirit quòd in ipso actu.

c Prorogationem. Adde Alex. in consi. 183. 2. lib.

d SEB. SAP. Paciſci. Quomodo hoc procedat, vide d. Soc. in consil. 220. visis. colum. 3. Cald. in consi. 8. sub titu. de re iudic. Roma. consi. 173. decisi. in fin. & consil. 125. incip. dictum laudum, colum. 2. Card. in consil. incipiē. seriatim, in 2. dubio. Abb. in consi. 92. incip. contra sententiam volum. & in consi. 72. incip. in controuersia, in 2. volum. Alex. in consil. incip. omissis superfluis, in 1. volum. & Arc. in consi. 56. incip. post hæc col. 1. Et in si. in dictis locis late traditur, quomodo per partes pactia nulla ratificari, uel obseruari, de quo etiam per Fel. in c. cum olim ver. non obstat dictum Inno.

SVMMARIVM.

1 *Citatus coram vno iudice, tenetur causam coram eo prosequi, licet mauult forum.*
2 *Subditus non dicitur aliquis esse alicui iudici, ratione delicti, vel contractus sed ratione domicilij, & originis sic.*
3 *Citatio facta ad petitionem partis perpetuat iurisdictionem iudicis, donec citatio sit legitima, aliàs secus. 6. & sufficit vna citatio. 9.*
Citatio debet committi ad petitionem partis, quādo proceditur ad vltimam priuatam, aliàs secus.
4 *Citatio verbalis non potest fieri sine authoritate iudicis, realis uero sine periculum est in mora, ut capere debitorem fugitiuum.*
5 *Aduersarij dicuntur etiam litigantes ciuiliter.*
7 *Subditus vtrum possit ad sui voluntatem eximere se à iurisdictione prioris, ut euitet onera.*
8 *Contrahens cum aliquo, in loco domicilij, si postea illud mutat, coram quo dice potest conueniri?*
Contrahens cum aliquo constituto in dignitate, ea cessante, coram quo conuenitur, an coram illo, qui erat tempore dignitatis, an coram isto?
10 *Excommunicatus sub conditione, qua pendente mutat domicilium, absolligatus.*
11 *Præceptum iudicis debet fieri cum causa, ita videtur colligi hic.*
12 *Citatus in uno loco si præuenerit si postea citatur in alio non poterit opp de l. ubi ceptum. ff. de iud.*
13 *Priuilegium fori superueniens, an trahatur ad litem pendentem.*
Clericus coniugatus portans habitum, & tonsuram, in criminalibus non fle gaudet priuilegio, in ciuilibus uero cum fuerit præuentus.

CAP. XIX.

1 **R**Oposuisti. Si † citatus ad cām posset re
forum, in causa illa coram
mo iudice respondere cogetur, vel sic, & no
Legitimè citatus, tenetur coram iudice citatio
sam prosequi, non obst. ꝙ post citationem mutauerit fo
Communis diuisio, secunda ibi, [Porro] Casus li. Quidam
ditus Bonon. episcopi, citatus fuit ad causam ad petitionem
uersarij sui: postmodum factus fuit alterius iurisdōnis, pro
quod intendebat eius iudicium declinare. Quæritur, an p
Respondetur, ꝙ ille in causa prædicta ius reuocandi forum
2 habet, quasi ab alio iam præuentus. B. † No. 1. ꝙ ratione dom
lij suppositus iurisdictioni alterius, potest dici eius subditus,
enim loquitur iste text. de subiecto ratione originis, per ca
infra dicam: sed de supposito ratione domicilij tantum, & v
gl. sing. in cle. 1. eo. tit. ver. subditos, quæ dicit, ꝙ ratione c
ctus, vel delicti, non dicitur, quis propriè subditus, licet
tur forum, sed ratione domicilij sic. Et vide gl. magnam in c
per, de sen. excom. quæ dicit ratione delicti, quem large ap
lari subditum. Ad idem tex. cum gl. in c. a nobis, infra eo. ti
hoc no. propter statuta facientia mētionem de subditis, in q
bus, cum sint stricti iuris, debet fieri stricta interpretatio. Po
etiam dici subditus ratione originis, argu. c. 3. de temp. ordi
6. & in l. 1. & l. origine, C. de mu. & ori. li. 10. facit l. a
quod ibi no. ff. ad municip. & l. rescripto, §. fi. ff. de mune. &
3 no. † No. 2. ibi, [Ad petitionem aduersarij, &c.] quod ad hoc
per citationem præueniatur iurisdictio, & perpetuetur, op

a tet ꝙ fiat ad petitionem partium, a & hoc intellige, quando iudex procedit ad vltimitatem priuatam, quo casu nō valet citatio, nisi fiat ad petitionem partis, vt no. in c. 1. de iud. & per Bart. in l. ad peremptorium, ff. eo. & per eundem in l. 2. ff. de dam. infe. & facit quod no. Inn. in c. ad nostram, il. de iureiu. secus si procedit ex officio, quia tunc tenet iudex locum partis, vt not. in cap.
4 qualiter, & quando, de accusſ. & in d. c. ad nostram. † No. 3. ibi, (A te & c.) ar. opt. ꝙ licet quandoq;, vbi timetur de fuga, possit pars capere propria authoritate, & sic citare realiter, vt l. ait prætor.
b §. si debitorem. ff. quæ in frau. cred. non tamen potest citare ver baliter, sine authoritate iudicis, b ad effectum præueniendi citatum, sed debet fieri citatio per iudicem ad petitionem partis, &
5 vide quod dixi in c. 1. supra de iud. † No. 4. ibi, Aduersarij tui, e & c.
c contendentem in iudicio mecum, etiam ciuiliter, appellari ad uersarium, inquantum mihi aduersatur in lite. quod procedit etiam, vbi agitur reali, vt probatur in c. aduersario, ℨ. de exce. vide quod no. in c. 1. de iud. & c. accedens. vt lit. non contes. quod
6 nec. pp statuta † No. ibi, [Legitime & c.] ꝙ citatio debet esse legi
d tima ad hoc, vt præueniat citatum; & hoc ideo, quia per citatio
e nem nullam, enon perpetuatur iurisdō. vide bo. gl. in c. cum plures de offic. delega. lib. 6. ita nec etiam præuenitur, vt hic, quod
7 etiam tenet Io. And. hic. † No ꝙ subditus, tōne domicilij duntaxat desinit esse subditus, & efficitur de iurisd. alterius ex translatione domicilij, & sic vr̄ in facultate subditi extinguere in se iurisdōnem sui superioris. Pro hoc 13. q. 2. c. item si quis de prouincia, vbi est text. apertus, & sic intelligo istum tex. vt tacite etiam sentit Io. And. super glo. si secus. n. si esset subditus tōne originis proprię, vel paternæ. Tunc enim licet mutet domicilium, non tamen per hoc desinit esse subditus, vt l. origine, C. de munic. & ori. lib. 10. & l. assumptio, & l. incola, ff. ad muni. facit c. 3. de temp. ord. lib. 6. vnde tenetur subire onera personalia, & vbi habet
f domicilium, & vbi est ciuis tōne originis proprię vel paternæ, licet inde recesserit. & hoc si ibi, reperiatur, de quo vide plene p
g Bar. in d. l. assumptio. Fallit in vxore, q̄ non potest conueniri in loco originis, si alibi maritus ℨhit domicilium, de quo in l. fi. §. idem recipsserunt, ff. ad munic. vbi vide per Bart. an desinat esse in totum ciuis illius ciuitatis, vbi traxit originem. Ex his cō
8 cludē hanc decr. non habere locum. quando quis transfulit domicilium a loco originis proprię, vel paternæ. † Sed quæro circa prædicta, quid si erat subditus ratione domicilij tantum, & loco domicilij contraxit, postea ante citationem domicilium
g transfulit, q̄ nunquid potest ibi conueniri? Spec. in tit. de comp. iud. adi. §. 1. ver. sed quid si debitor, tenet, ꝙ sic. Nam mutatione domicilij, mutatur & forus tōne domicilij, non autem tōne cō
tractus. Ille enim forus est immutabilis. Facta n. non possunt habere pro non factis, vel infectis, l. in bello. §. factæ, ff. de capt. & postl. reuer. & idem tenet Bar. in l. cum quædam puella, ff. de iurisd. om. iudi. Et dico casum esse apertissimum in l. iuris ordinē, C. de iurisd. om. iud. & pro hoc est rō naturalis: nam si contraxisset alibi, quam in loco domi. pōt ibi, & vbi ℨxit, inuitus conuenirī, in c. dilecti, 3. eo. Ergo fortius, quando ℨxit in loco domicilij, cum rpe ℨctu concurrebant duo vincula, & licet vnum desinat, non tñ desinit aliud, & sic saltem virtute alterius pōt ibi cō
ueniri, arg. Inst. de nup. §. affinitatis. Quinimo plus dicit Bart. in d. l. iuris ordinem, ꝙ tōne ℨctus, possit qs conueniri in loco, vbi habebat domi. tempore ℨctus, licet inde recesserit. & hoc per illam l. & dicit hoc esse singulare d. Ant. dicit hoc esse ℨ istū text. Sed certe pro Bar. multum facit illa litera, quæ hoc aperte videtur innuere. Ibi n. dr̄, ꝙ ēt mutato domicilio quis possit conuenirī, vbi nunc habet domicilium, & vbi habuit tpe contractus. Item facit, quia contrahendo vr̄ tacite se obligare, vbi habet domicil. & vbi contraxit, vt in c. dilecti, 3. eo. Nec ob. hæc litera, posteā enim intelligi, qñ non conuenitur, tōne ℨctus, sed forte, tōne rei alibi sitæ. Sed quia iste tex. nimis restringeretur, cū loquatur indistincte, & tex. in l. si quis postea, ff. de iud. & l. cum quædam puella, ff. de iurisd. om. iud quæ iura loquuntur indistincte, & ponderant præuentionem, satis potest dici dictum Bar. non procedere. Et ad illam l. iuris ordinem, pōt rñderi, ꝙ ꝑt intelligi de domicilio, vbi ℨxit: vnde habuit respūm ad id, qđ cōiter accidit, alias. n. sequeretur absurdum, qđ reus non posset conueniri, sentiret, & de eo, quod hēbat tpe ℨctus, cum, tñ forus ℨctus sit principalior, respectu conuentionis. Item multum deteriorat cō
dītio rei, quia posset conueniri, vbi habet domicilium & vbi habuit tpe ℨctus, quod esse non debet, ar. c. translato, de consti. facit c. dilecti. 3. eo. vbi dicit, ꝙ ratione ℨctus quis potest conueniri, vbi domicilium habet, & vbi cōtraxit: vnde cum istud domicilium succedat loco illius, ergo & c. vt in præal. c. translato. hoc ex tex. l. 2. C. vbi de crim. agi opor. conclude, ꝙ si quis gessit negotium, vt scholaris, vel tanquam mercator, vel tāquam miles, licet desinat esse talis, tñ debet rñdere coram priori iudice. Gl.
h est clara, colligens per citationem h perpetuari iurisdōnem tā
9 ordinarij, q̄ delegati, vt hic in iuribus alle. in gl. † Sed quæro quā-

lis debet esse hęc citatio, an per tria edicta, seu per vnum peremptoriū, 24 q. 3. c. de illicita. Io. An. post Guil. ꝺcludit, sufficere primam citationem, & facit qđ no. in c. licet, de offi. dele. Pet. tenet ℨrium, sed primum sequuntur cōiter Moderni. & vide gl. ord. quæ hoc tenet in cle. 1. de iud. in ver. citationes, facit ēt qđ no. gl. in cle. 2. vt li. pen. Nam per citationem negotium non est integrum, cum citatio sit fundamentum iudicij, Inst. de pen. teme. lit. §. omnium. facit tex. in prædicta l. si quis postea, ff. de iud. vbi tñ exigit, ꝙ fuerit in ius vocatus. Et idem tenet Fed. in quadam sua dispu. in qua tñ nihil boni dicit, & ponitur in ordine consiliorum, consi. 92. † Ad prędicta potest applicari qō no. quam ponit Io. And. in reg. Cum sint partium, de reg. iur. lib. 6. in Mercu. Quidam fuit excommunicatus p iudicem domicilij sub condi
10 tione, si non satisfecerit ℨ. mensem, & c. ante diem citationis, trā stulit alibi domicilium, nunquid adueniente die & eo non satisfaciente, sit excōicatus? & tandem concludit ꝙ sic, quia iam p̄uentus erat. & vide ibi latius. Item facit alia qō, quam ponit Fede. de Sen. consil. 140. sed pone. Visitator mandauit priori certi monasterii, vt præpararet se ad visitatiooem, quia incontinenti volebat eum visitare, & mandauit ei, ꝙ de loco non discederet. Postea ille recipit literas a suo generali, ꝙ incontinenti deberet se sibi præsentare, dubitatur nunquid per illum actum sit præuētus, vt non possit ante visitationem ꝑpletam discedere? Cōcludit, ꝙ aut procurauit literas in fraudem, & talis fraus, non dēt nocere visitatori, de renun. c. 2. lib. 6. & de off. deleg. c. pastoralis. §. vlt. Cessante vero fraude, aut fuit reuocatus, non tamen absolutus in totum ab illo monasterio, & adhuc non impedit potestatem visitatoris, quia res non est integra, argu. hic, & de app. c. vt debitus. Aut fuit absolutus in totū ab illo monasterio, & tūc
11 euanescit effectus præcepti. D. Anto. dicit se non capere hoc dictum. Nam si res non est integra, cum sit præuentus, nō prodest reuocatio. † Vnde totum pendet ex hoc, an hēat illud præceptū vim citationis, & gñaliter concludit ꝙ sic, quia dicendo, Prohi-
i beo, & præcipio ne discedas, quia volo i te visitare, cum visi-
tatio

ADDITIONES.

a Petitionem partium. Adde Aret. consil. 38. & ibi an præsumatur, quòd ad petitionem partis.
ZACH. Adde Fed. de Sen. in c. 1. in 3. no. de iud. & istum in 2. col. ver. 3. no. vbi etiam notaui in apost. ad ipsum.

b ZACH. Sine authoritate iudicis. Adde pro primo membro huius no. Lanfran. de Oria in c. quoniam contra. §. recusationes, nume. 1. & ibi pleniss. & remissin apost. Cei. in ver. quia forensis, infi. infra de proba. Et pro secundo dicto, scilicet ꝙ citatio verbalis debet fieri cū authoritate iudicis, vide plenè eundem Lanfran. in prælleg. c. quoniam contra. §. citationes, in fin. uer. commissio autem, supra alle. tit.
ANT. FRAN. Citatio verbalis absq; dubio debet fieri authoritate iudicis & iudex qui citat debet esse competens, quia si fieret authoritate iud. in competentis, illa non valeret, l. ea quidem. & ibi per Bald in 3. not. C. si mancip. fuerit. alie. & in l. fi. de iurisd. om. iudic. & in l. si quis aliena, ubi etiam aliqua no. ff. de iudic. & talis citatio verbalis sufficit ad prætentionem iurisdictionis, secundum Bar. in l. si pulchri, in 1. colum. ff. de sepul. vio. & in l. si quis postea. & in l. ubi cæptum. ff. de iudi. & potest fieri contra existentem in domo non patientem se inspici. iuxta, no. in l. plerique, ff. de in ius voca. ubi etiam per Alex. qui dixit, ꝙ talis verbalis citatio, potest fieri etiam per iudicem delegatum. Vnum tamen tene menti, ꝙ si talis citatio fieret contra foreīsem, existentem in territorio citantis, licet ualeat, ut per Bal. in l. testamenta, in ult. col. C. de test. tamen non ualet, ut contra eum posset procedi, tanquam contra verum contumacem, sed solum ad primum decretum, ut per Inno. in c. licet, hoc co. tit. Et de materia huius citationis verbalis, habetur p Spec. in tit. de comp. iud. adi. in §. 1. in uer. sed quomodo, & ibi per Bal in add. & per eūdem Bal. in q. sua, incip. accusatus, de ui turba.

c SEB. SAP. Aduersarij tui. Quis dicatur aduersarius, tradit Abb. in c. 1. col. 1. vbi doct. late, in 2. not. supra de iud.

d SEB. SAP. Quod citatio. Vide Fel. in c. ex tenore, col. 4. uer. regula non præstat, de rescrip. ubi dicit, quòd illud, quod dicitur, quòd per citationem perpetuatur iurisdictio, intelligitur de ualida. nunquid autem citatio sit necessaria ad perpetuandam iurisdictionem, tradit Fel. in c. pastoralis, §. quoniā. col. 5. uer. 2. aduerte, de rescrip.

e Nullam. Vide Ro. idem tenentem, in consi. 262.

f In vxore. Adde Pau. de Cast. consi. 195. in primo impressis.

g Transtulit. Adde uidendum latè Franc. Aret. consi. 126.

h SEB. SAP. Per citationem. An per citationem semper sit præuenta iurisd. ut de Aret. in l. si pluribus, in prin. colum. 3. ff. de leg. 1. ubi uidetur uelle, quòd regulariter censetur præuenta, tamen fallit in causa matrimonij, aliam limitationem colligę ex not. per Barto. in l. sepulchri. colum. 1. ff. de sepul. viola. videlicet, ut non sit præuenta, quod commodum contumacis. aliam limitat. Ias. in d. l. si pluribus. colum. 6. uidelicet, quādo sunt duo iudices, quorum unus uacat propter infirmitatem, quam tamen reprobat, & ibi per eum aliam limitat. tradit Rom. in consi. 412. in c. pro habenda, uidelicet, quando citatio fuit illegitima.

i Quia volo. No. hic ex istis uerbis, quia sumitur ex eis, quòd præceptum iudicis debet in se continere causam. Et est adeo uerum, quod sine causa, esset ipso iure nullum, ita Iaco. de Are. in suo tracta. de præcep. iu. cir. princip. allega. l. fil. fam. §. diui. ff. de lega. 1. Idem tenet d. Franc. de Cur. Pap. in consi. 60. in fi. ubi plures concor. allegat. uide omnino. Et in ista conclusio, post multa remanet una cum clar. V. J. D. d. Ber. de Fur. unanimi, & unicordi sodali meo, dum iste causs, hic euenisset. Mod. forte ponuntur d. §. diui. ubi cadit materia. non possum uidere, quia nunc audiui rem mihi multum nociuam, nisi Deus me defendat.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ANT. FRAN. An præceptum iudi. sine causa ualeat, dicas quòd præceptum iud. sine causæ cognitione, & sine medio, & sine aliqua causa, absq; dubio non ualet, sicut nec præceptum testatoris, vt per Bar. in §. diui, hic allegan. in vlt. colum. & in uer. ult. hæc lex. Et adde, quòd debet fieri cum causæ cognitione parte præsente, uel citata. l. ii. C. si per vim, uel alio modo, & inde pulchrum cons. Paul. de Cast. quod incip. causa, quæ vertitur, num. 5. & aliud consil. 89. quod incip. visis actis, &c. Hostiensis. Imo dixit Innoc. in c. tua, in vlt. colum. de coha. cle. & mu. quòd præceptum ind. factum sine causæ cognitione, non habetur etiam pro nuda citatione, quod etiam uolunt Bart. in l. 3. in §. 1. in pen. q. ff. ubi pupi. edu. debe. & tenementi dictum Innoc. in c. cum nonnulli, in 4. colum. de restit. in integ. ubi noluit, quòd præceptum iudicis ex abrupto, & causa non cognita factum, nunquam transit in rem iud. & ideo dicebat Phil. Fran. in c. cū cessante, de app. q. a tali præcepto potest appellari, etiam vltra bo. dies, & tene menti dictum do. Cart. in clem. 1. §. pen. q. de foro compe. q. præcepto iudicis etiam cum causæ cognitione notorie iniuste, non est parendum, sed si non est notorie iniustum, & sit factum cum causæ cognitione, nedum est illi parendum, sed habet vim sententiæ, secūdum Spec. in tit. de act. & pe. in §. 5. uer. sed qualiter, & in uer. ex terum, ad fi. & in tit. de confe. in §. 1. in fi. & tene menti etiam dictum Innocē. in c. cum in iure peritus, de offic. deleg. qui dixit, q. præceptum iudicis non ligat, quando est dubium de iurisd. quæ omnia sunt menti tenenda.

SVMMARIVM.

1 *Clerici conuenti in curia Romana, non possunt excipere, quod ibi nō sint fori forum ulla ratione A.*
2 *Forum, quot modis quis sortitur.*
3 *Delinquens non potest punitiri, nisi in loco, vbi sortitur forum.*
5 *Exceptio dilatoria opponi debet ante litem contestatam.*
6 *Forum quis sortitur ratione delicti, & uide plene, quando procedit.*
Deliquens, an possit citari a loco delicti, existens in alio territorio. 7. contumax excommunicatur.
8 *Iudex, cui est commissum, vt citet aliquem in suo territorio, debet hoc fa... aliàs punitur maxime si non remittit 9. 16.*
10 *Processus factus contra citatum, & contumacem, quem ignorat iudex ... in territorio, vbi deliquit, non valet.*
11 *Clericus delinquens in alieno territorio, an perdat priuilegium fori, & q... de aliis priuilegiatis?*
12 *Delegatus delinquens in causa sibi commissa, an possit puniri per ordina...*
13 *Delinquens, an possit puniri, vbi reperitur.*
Vagabundus quis sit?
14 *Bannitus, an dicatur vagabundus?*
15 *Delinquens, an sit remittendus ad locum, ubi deliquit, & an debeat ... re causæ cognitio? 18. 20.*
Et quis est vagabundus, uide in 21.
17 *Iudex qui non potest cognoscere de aliquo delicto, potest tamen delinq... remittere ligatum ad iudicem, qui potest cognoscere. 11. in fi.*
19 *Fuga, inducit semiplenam probationem.*
20 *Executio sententiæ, non impeditur per illum, qui dicit sua interesse, nisi ... interesse summariè doceat.*
22 *Clericus habens beneficia in diuersis territorijs, concurrentib. contrarie... datis, eodem tempore debet obedire, cui primo se obligauit.*
23 *Consuetudo, quod delinquens non remittatur ad locum, ubi deliquit quo ... ualeat?*
24 *Iudex puniens delinquentem in foro delicti, poteri punire secundum ... loci ubi delictum est commissum. 39.*
25 *In delictis, an attendatur locus, ubi fuit factum vulnus, an locus, ex q... commissum telum ad uulnerandum?*
26 *Delinquens in confinibus, sortitur forum utrobique.*
27 *Mandans maleficium in aliquo loco committendum, an puniatur in loco ... missi delicti, an in loco mandati.*
28 *Testis examinatus ad instantiam unius iudicis, extra territorium ex... 15, & dicat falsum, a quo iudice punitur.*
29 *Forum quis sortitur ratione contractus, largissime etiam sumpti.*
30 *Contractus quo ad solemnitates regulatur secundum statuta loci, ubi ... tur, licet alibi sit destinata solutio, nam tunc ibi videtur contraxisse ... exactionem. Sed quid si in alio loco est confectum instrumentum?*
Statutū, q. de cōtractu soluet gabella, hēt locū licet alibi sit destinata ...
Maritus in lucranda dote, attendit statuta domicilij sui, non uxoris sua.
Salarium, quod præstari debet propter aliquod opus an præstetur in ... in principio operis?
33 *Viatores quo casu sortiuntur forum rōne contractus, ēt si sint exempti.*
35 *Exemptus litigans si non opponat, non ualet processus, nam nec expressē ... test renunciare exemptionis priuilegio.*
36 *Iudex habet omnimodam iurisdictionem in rem & personam illius, q... trahit in loco suæ iurisdictionis, licet non possit ipsum extra territo... tare, nisi quoad missionem bonorum in loco contractus.*
37 *Iudex non tenetur regulariter remittere contrahentem ad iudicem ... contraxit.*
38 *Forum quis sortitur ratione domicilij, tam de contractibus alibi gestis ... de delictis, & de re alibi sita.*
40 *Statutum, quod subditus ubicunque deliquerit, ligetur tali pœna, an ... ?*
41 *Absens a domicilio, potest citari per iudicem domicilij, etiam extra ... & non comparens punitur, ut contumax, & potest excommunicari. ...*
43 *Forum quis sortitur in loco, ubi est sita res, quæ ligatur, siue stabilis, ... bilis, in loco permanſura.*
44 *Legatum factum de omnibus rebus, quæ sunt in domo non extenditur ... las, quæ sunt causa uendendi.*
Sequestrum an possit fieri de rebus transitorijs, per locum.
45 *Papa est iudex ordinarius omnium, & nullus potest eius forum declina... spiritualibus, Idem in Imperatore.*
Conuentus coram Papa, quia inuenitur ubi est Papa, habet ius renoca... mum, ex causa sed an teneatur satisfacere. 49.
46 *Causa quæ dicatur necessaria; uel quasi, uel probabilis.*
47 *Peregrinantes non possunt capi pro repræsaliis.*
Scholares non capiuntur, pro repræsaliis, nec illi, qui ueniunt ad uidendum ...
48 *Restitutio in integrum, an dicatur causa necessaria, ad effectum, de quo ...*

tatio sit fienda in loco monasterij, videtur ibi arctare, q. presens sit, vbi visitatio est fieda, vt quod operaretur requisitio ad locū iudicis, per actum visitandi, operetur præceptum, ne discedas, quia volo te visitare in loco. Ego puto, q. aut volebat eum visitare, tanquam priorem illius loci, & tunc cum sit absolutus ab illo loco, expirat mandatum, quia cessat effectus citationis, facit quod no. Ioan. And. in dicta regu. Cum sint obscura, lib. 6. in fi. & in c. fin. de priuileg. lib. 6. Aut volebat cum visitare propter crimina commissa per eum, & sic ratione personæ, & tunc pro, cedit dictum do. Anto. & credo q. hoc fuerit de mente Fed. Prę dicta omnia procedunt, vt reus citatus, velit, nolit, teneatur re-
12 spondere coram iudice citante. † Sed dubium est, quid si citatus coram iudice delicti, vel domicilij, non comparuit, sed inde discesserit transferendo inde domicilium, vel accedens ad propriū domicilium, & ibi dum conuenitur, excipit, q. de hoc fuit alibi conuentus, & sic ibi debet causa finem accipere, per l. vbi cœptum. ff. de iu. & hic, nunquid potest de hac quæstione vide Bart. in l. quamuis. ff. de dam. infec. & in l. sepulchri. ff. de sepul viol. & per Io. And. post Iac. de Bel. in addit Spec. de compe. iud. adi. §. i. ver. sed pone. Et communis conclusio est, q. non potest, quia cū primò contempserit citationem nō potest se ex illa fundare, ar. reg. ex eo, de reg. iu. lib. 6. & c. cum olim. de cens. quod procedit, ēt si fuit bannitus per priorem iudicem, quia bannum non est sūa condemnatoria, nec absolutoria. Vnde ex quo non fuit punitus per primum iudicem, potest puniri per secundum, ēt si secundus procedat ex officio per inquisitionem, ar. in l. vna. ff. de offi. consul. quod bene no. & maxime ad limitationem l. vbi ceptum. & idem dicit Bart. in d. l. quāuis. si feci aduersarium meū citari coram vno iudice, a quo non potui habere ius, possum habere recursum ad alium, non obst. l. vbi ceptum. quod ēt no. Pa-
13 cit quod no. Inn. in c. ex conquestione. de resti. spol. † Vlt. quero, quomodo debeat exēplificari hæc litera? Sol. fm Ioā. An. primò in laico facto clerico, tenet q. non procedit, secūdum Phil. Sed tu dic melius, vt no. Bar. in l. si quis postea. de iud. & plenissime p Io. And. & alios in c. vno, de obli. ad rō. vbi plene dicam an de
a gestis ante clericatum, a possit cōueniri coram iudice laico, ma
b xime vbi præcessit citatio b per iudicem secularem, vide etiam Bar. in l. i. ff. de pœn. Secundo potest exemplificari in clerico, q se transtulit ad aliam ecclesiam. Sed intellige, vt prædixi, quando erat subiectus, ratione domicilij tātum. Tertiò potest exemplificari in clerico in minoribus, qui postea duxit vxorem, vt sic si fuerit citatus per iudicem ecclesiasticum, antequam duceret vxorem, teneatur ibi respondere. Sed hoc intellige in ciuilibus, & criminalibus, si postea non portat habitum, & tonsuram, quo casu in nullo gaudet priuilegio ecclesiastico, vt in cap. vno, de cler. coniuga. lib. 6. vnde coram ecclesiastico potest postea conueniri, ratione præuentionis tantum, secus si portat habitum, & tonsuram, quia tunc in criminalibus indistinctè, ēt cessante præuentione, conuenietur coram ecclesiastico, vt in d. c. vno, sed in ciuilibus, ratione præuentionis tantum, vt hic, & ibi. Quartò potest exemplificari in muliere quæ nupsit viro alterius fori: nam sequitur illius forum, nisi in casibus, in quibus est facta præuētio, vt d. l. cum quædam puella. Vlt. potest exemplificari in quolibet laico subdito, quoad temporalia, ratione domicilij tantum, vt in d. l. si quis postea. Abbas.

ADDITIONES.

a Ante clericatum. Adde Old. consi. 2.
ZACHA. Adde tu, quod no. in apost. ad istum in c. magnus, nu. 4. in apost. in uer. factus est clericus, ubi remi. & ample habes hanc materiam tractatā, supra de obli. ad ratioci.
b SEB. SAP. Præcessit citatio. Vide de hoc articulo per Bal. in l. officiales, uer. post rationem præuentæ iurisdictionis, C. de epis. & cler. Sal. in auth. statuimus, C. de epis. & cle. Ias. late in l. cum quædam puella, in prin. ff. de iurisdi. iud. Alex. & Ias. in l. qui autem, in prin. ff. si quis cautio. vbi ponunt de eo, qui est promotus ad clericatum, motu superioris.

tur rēdere, cum pp hoc vocatus non fuerit, nec ibi deliquerit, vel ꝺxerit, vel domicilium habuerit, nec possessio, de qua queniebatur, erat ibi, ex quib. causis, sortitur qs forū. Super hoc scribit Papa capitulo ipsius, dicens, q. licet cā aliqua, de ꝑdictis, ex quib. sortiſ forum Eps illorum, apud sedem apostolicā quentus non fuerit, quia tū Romana ecclesia oium, ecclesiarum mr est & magistra, Eps predictus rectè potuit queniri, vt ibi aduersario
2 rēderet, nisi pro alia iusta, & necessaria cā venisset, quam si tūc allegasset ius reuocandi domum, saluum fuisset idē. Ber. † No. 1. quinq; modos sortiendi forum, quorū quatuor sunt ſpāles, qntus verò est gnalis. Primus, rōne delicti, vt quia deliquit in loco, & hunc modum plene expediam super gl. 1. Scdò, rōne ꝺctus, vt quia ꝺxit in loco, vel fingitur ꝺxisse ratione destinatæ solonis, & hunc modum expediam super gl. 2. Tertius modus est rōne domicilij, vt quia habet larem, i. familiam in loco, seu maiorem partem bonorum: de quo in c. ex parte B. & c. postulasti, ꝺ. eod. & hunc expediam cum gl. 3. Quartus, rōne rei sitæ in loco, de qua contenditur, & hunc expediam cum glo. 4. Quintus, rōne comitatus patriæ, & suprēmæ potestatis, vt in loco, vbi est Papa & hunc expediam cum glo. fi. Hostien. addit hic multos alios modos sortiendi forum, vt ratione originis, manumissionis dignitatis &c. & vide quinquaginta duos modos, quos prosequitur Guil. in Spec. de compe. iud. adi. §. 1. & bo. tex. cum gl. in l. hæres absens. ff. de iud. vide ēt Bar. in l. 1. ff. ad municip. vbi genera
a aut monachus efficiatur ciuis, illius loci, vbi efficiatur prælatus, vel monachus, vt ibi debeat conueniri, & concludit, q. sic.
b Idem dicit in milite, vbi meretur stipendium. Idem in Doctore, quia miles est legalis militiæ, vt in l. municeps, §. miles, & quod
3 ibi no Bar. ff. eo. vide gl. in l. ciues. C. de incol. lib. 10. † No. 2. ex ta cita mente literæ, quòd etiam de iure canoni. non potest, quis conueniri, etiam de delicto, nisi vbi sortitur forum, aliquo ex ꝑdictis modis, nisi esset vagabundus, & vt not. in l. hæres absens. ff.
4 de iud. & infra dicam. † No. 1. q. quentus in curia Romana non
d habet facultatem declinandi forum, d licet possit ex causa reuocare domum. Est enim dria inter ius reuocandi domum, & ius declinandi forum: declinat enim quis forum, qñ non est suppositus iurisdōni alterius, vt ꝺ. proxi. Reuocat vero domum, qñ suppositus est, sed ex aliqua causa legitima non tenetur tunc rñ dere, vt quia non venit ad hoc deliberatus. Qñ ergo reuocat domum, dicit, Dñe non veni ad hoc paratus, remittatis me ad do
5 mum, & deliberabo. Sed nunqd iste teneatur præstare cautionem, & de reducendo ad locum: ꝺ. subijciam. † No. ibi, Quam si tūc &c. q. sicut exceptio declinatoria fori est dilatoria, & debet opponi ante li. conte. vt in c. inter monasterium, de re iud. De quo dic, vt no. in c. pastoralis, ꝺ. de excep. & c. exceptionem, eo. tit. ita
6 & exceptio facultatis reuocandi domū, quod apertè innuit hęc litera, & ita sentit Inn. facit l. fi. C. de excep. † Venio ad apparatū, & prima gl. primò colligit ratione delicti quem effic. de iurisd. alterius, & colligit quatuor effectus, qui sequuntur, ex huiusmodi forum sortiri ratione delicti. Primus, quia delictum dat iurisdōnem ei, qui aliàs non habebat, in delinquentem. Secundus, quia tollit priuilegium, qñ non obst. priuilegium, quod hēt delinquens, sed dēt puniri in loco delicti, vt in auth. qua in prouincia. C. vbi de crim. agi opor. remittit tū gl. ad no. in c. ex tuarum. de priuileg. Tertius, quia pro delicto conuenitur, quis, ubi domicilium habet, uel ibi inuenitur, l. prima. C. vbi de crimin. agi oport. Quartus effectus, quia si crimen est graue, remittitur puniendus ad iudicem, vbi deliquit, in auth. vt nulli iud. §. si quis verò cōprehensorum. & nil aliud gl. dicit circa istam speciem forum fortiri ratione delicti. Nunc examinemus melius, & plenius, & primò ea, quæ tanguntur per gl. Primò enim gl. dicit q. delictum dat iurisdōnem. Circa hoc primo q̄ro, quā iurisdōnem dat in delinquentem? dico, q. aut reperitur in loco delicti, & tunc habet iudex loci iurisdōnem, in delinquentem, quo ad omnes effectus, & quo ad personam, & quo ad bona, & beneficia alibi existentia, vt in c. postulasti, & quod ibi dixi, ꝺ. eo. in l. 1. & in auth. qua in prouincia. C. vbi de crimi. agi oport. Qđ procedit, ēt si delinquens sit in dignitate positus. Nam extra territorium suum censetur priuatus, vt l. 3. ff. de offi. præsi. vide bo. gl. in c. 4. q. 6. quæ ponit qōnem de Epo, vel Metropolitano de linquente in diœcesi alterius Epi, & per Arch. in d. c. 2. de const. Io. Cald. in c. ... de rapt. Aut non reperitur in loco delicti, & tunc aut citatio cōprehendit eum, dum esset in territorio, & tunc secundum omnes, potest ēt contra eum absentem procedi etiā ad excommunicationem: quia contumacia est contracta in loco (ideo) potest procedi ēt ꝺ personam, inquantum tū fieri, ꝑt falua violatione alterius territorij, arg. ꝺ. c. prox. & vt lit. non ꝓtest. c. tuæ. tenet Io. de Lig. in cle. pastoralis, de regu. iu. & Io. Cald. in e de appel. & quod ꝺ. dicam de iudice domicilij. Aut citatio e nō apprehendit eum, & tunc sunt variæ opi. qdā enim vt refert Intuitus, quòd tus fuit ibidē ab aduersario suo. Ipse dicebat, q. reno hoc dicunt, q. licet possit citari, ad effectum procedendi cōtra bona existentia in territorio delicti, non tñ ꝺ personam. Vnde non potest citari, vel aliter excommunicari, vt compellatur cōparere, quia ex quo est extra locum non habet iudex delicti iurisdictionem in personam, & sic non potest eum ꝓtumacem p stituere, & per ꝓns, nec excōicare, nec aliter procedere ꝺ personam. Pro hac sñia facit opt. cle. pastoralis. de re iud. & c. Romana. §. Ihentes, eo. tit. lib. 6. vbi dr, q. iudex rōne ꝺctus, non pōt absentē inuitū ad se trahere licet possit citare rōne missionis fiēdę quo ad bona. Alij dicunt, vt refert idem Inn. q. ex quo hēt iurisdictionem, & si postea no compareat, latitare vr, ita q. poterit excōicari, aliter non, vt in d. §. Ihentes, vbi ideo non exprimit de excommunicatione, quia de illa non quærebatur, sed solum de missione fienda in bonis. Ad idem in auth. vt omnes obed. iud. prouin. §. 2. col. 5. Sic enim dispōnit ius citare absentes, non latitantes, vt in dicta authen. vt nulli iudic. §. si quis verò comprehensorum. optimè facit prælegat. clemen pastoralis, ver. nos quoque. Dicit tamen Cald. q. si quis vellet sequi aliam opi. quæ indistinctè videtur velle talē absentem per iudicem delicti excommunicari posse, tunc oporteret, q. dicatur, sicut tenent quidam Moderni, q. ideo potest citari, & excōicari absens per iudicem domicilij, vel delicti, quia effectus talis citationis refert ad locum sui territorii, & hoc dicunt expresse probari C. de Epis. & cler. l. omnes §. verum si apparitor. bene facit d. §. contrahentes. vbi hoc videtur tenere Io. Mona. Ad idem facit, quia absentem monet prælatus, vt veniat ad residendum, q. si non venerit punitur. de cler. non resid. c. vlt. Dicit tamen Cald. q. licet prædicta opi. per prælleg. iura fortiter comprobetur, plus tamen si bi placet, quod supra dixit distinguendo, inter absentem q. non facit, vel facit alibi sui copiam, aliàs superfluè diceret iura, iudicem sub quo degit, deberе requiri vt citer, vel moneat, & sic potest intelligi §. verum si apparitor, & §. Ihentes. Et aduerte, gaillа opi. quam dicit Cald. tenere quoſdā Modernos, est opi. multorum.

ADDITIONES

a Rector ecclesiæ. Adde Ang. consi. 144.
b In milite. Adde Roma. consi. 144.
c ZACHARIAS. Nisi esset vagabundus. Adde Ant. Corset. in fine sing. sui 383. in ver. vagabundus.
d Declinandi forum. Adde Roma. consi. 169.
e SEB. SAP. Aut citatio. Ite pasus esset decisione Cæsarea, secundum Ange. inl. fi. ff. de iurisdictio. omnium iudi. vide ibi Ias. dicentem, quòd communiter tenetur distinctio, quam ponit Bart. in l. 1. §. 2. ff. de requir. reis. & in extraug. ad reprim. in uer. per edictā.

Universidad de Deusto
Biblioteca

rorũ Doct legũ, vt Pet. Iac de Are in d.l. oẽs. § verũ si apparitor. Vbi dñt esse casum in l. 2. ff de offi. præfe. vrb. & ad l. vlt. ff. de iurisd. omn. iu. vbi vr̃ q extra territoriũ iusdicenti non pãt impune, rñdetur, q est verũ in actu iurisdõnis, sed in actu, cuius effectus rectus refert ad locum, in quo hẽt iurisdõnem, vt in proposito, tunc bene est parendũ: vnde si nõ venerit, iudex poterit cũ excõicare, si talis est iudex, vel aliter poterit ltime procedere ꝯ eum. Addocũt vnum siste, Præfectus non hẽt iurisd. nisi in vrbe, & pcẽtum miliaria vltra. Pone, præfectus vrb. est extra nũquid ibi põt exercere iurisd. Et certe non põt, sed tñ põt ibi delegare, vt effectus ad locũ suæ iurisd. pferatur, vt ff. de offi. pfe. vrb. l. vlt. sic in proposito, fm eos. Et hanc opi. secutus est Cy. postea disputando, vt refert Bar. in l. 1. ff. de requi. reis. vbi concludit, q̃ ista citatio, q̃ sit p verba, vel pedicta, põt fieri de eo, qui est in alieno territorio, vt in palle. § verum si apparitor. & in d. l. 2. C. de offi. præfec. vrb. Citatio verò realis capiendo pſonam, fieri non põt in alieno territorio, arg. in auth. vt nulli iud. §. si quis verò comprahẽsorũ. posita C. de adul. in auth. si verò crimi. inis. Sed ꝯ hoc facit cle. pastoralis, vbi Papa reprobauit sniam Imper. Pisis latã, vbi per edictum citauerat Regẽ Robertũ existentẽ in terris ecclesiæ, & sic in alieno territorio, & dicit ibi Papa, q debuit requiri ab Imperatore, vt citaret Regẽ in suo territorio, non aũt ipse Imperator potuit citare. Cyn. in d. disput. dixit, q non põt ad illã cle. dari rñsio in pace, sed transeat cum aliis errorib. Canonistarũ. Quæ rñsio vr̃ satis temeraria, ꝯ tñ principem, cui difficultatem legũ data est ptãs declarandi, vt in c. p venerabilem, q filij, sint legit. Vnde Bar. in d. l. 1. ff. de requi. re. saluando illam cle. vt procedat de iure, dicit, q qñq; sunt plures iudices, hũtes iurisdictiones separatas, tñ iliꝫ iurisdõnes hũt dependentiam ab vno Principe, vt diuersi pſides diuersarum puinciarum, constituti a Principe, vel ab vno Regetũc poterit alter verbo citare in territorio alterius. Ita loquit l. oẽs. §. verum si apparitor. cũ quasi hoc videatur pmissum a Principe, q eos constituit. facit ad hoc in ar. l. ẽro. ff. de sol. & de admi. tut. l. Titium §. tutores. Quidã sunt hã bentes iurisdõnes separatas, & distinctas, ita q una ab alia nõ dependet, nec sunt sub eodem dño, vt Papa, & Imperator, & tunc vnus non põt citare in territorio alterius; ita loquitur fm cum cle. pastoralis, sed dẽt requirere iudicẽ, in cuius territorio est, ut illum citet. Et procedit hæc sola, tenendo, q Imperiũ nõ dependet ab ecclesia, sed tenendo q dependeat, ut cõiter tenet. & per ecclesiam declaratũ est, rñdet, & alio modo, q vnus iudex põt citare in territorio alterius, cui non subest, ut in §. verum si apparitor, cum si. Sed in territorio alterius maioris iudicis, a quo hẽt iurisd. pp eius reuerentiam, citare non põt, arg. ff. de dam. infec. l. 4. §. si tam vicinum. Et sic vr̃ Bar. pfistere in hac opin. ult. ut in territorio æqualis iudicis fieri possit citatio, uerbalis, ẽt ad effectum procedendi ꝯ psonam, sed in territorio maioris iudicis, a quo hẽt iurisdõnem, non. Sed certe licet hęc distõ, uideatur demulcere aures, non tñ satisfacit ad cle. pastoralis. Nam ibi Papa non fundat se, qa erat Rex in territorio maioris iudicis, immo gñaliter dicit in uer. q si punitio &c. Imperatorem potuisse punire delinquentem, si fuisset inuentus in districtu suo, uel ad eũ de more remissus, & sic apertè innuit ibi, & in pcedentib. iudicẽ delicti non hr̃e iurisd. in personam, nisi reperiatur in suo territorio nec hr̃e ptãtem citandi, sed dẽt requirere iudicem, ubi degit, vt eum citet. Vnde gñaliter dixit, in uerbo, nec citatio, q citatio
a non arctat a extra imperium ꝯstitutum, nec fundat se, qa erat in terris ecclesiæ, sed gñaliter hic disponit, licet postea dicat ad uerificationem eius, quod generaliter dixerat, eum non fuisse requisitum, ut Regem citaret. Item ex opi. Bar. sequeretur, unum Epm posse citare in diœce. alterius, ẽt respectu pſonæ, & eũ excõicare, cum unus Eps nõ hẽat iurisd. ab alio, cuius ꝯrium aperte innuit §. ꝯhentes, ubi aperte dr̃, q non põt iudex ꝯctus, ꝯhentem alibi existentem trahere in uitum, qd tñ faceret, si posset eũ excõicare, uel aliter procedere ꝯ pſonam, qa indirectę hoc faceret, ut dicit Io. And. Vnde tñ pmittit ibi rõne bonorum, & per hoctollo qd̃ dr̃ Cald. q ibi non q̃rebaẽ de excõicõne, sed tñ de fienda missione. Nam ex quo dicit, q non põt illum trahere in uitum; ſatis negat, pcessum ꝯ pſonam, p q̃ indirecte traheretur, nec ẽt, pcedit rñsio Calde. ad cle. pastoralis, dum dicit, q loquit q̃n citatur quis ad locum notoriè periculosum, uel q̃n is, qui citatur non erat subditus, citantis rõne delicti, uel domicilij, uel alio modo. Nam si bene ponderetur ille tex. Papa allegat multas rõnes nullitatis, & non solũ exprimit illas, sed ẽt, q citatiob
b de delinquente in territorio citantis, non põt fieri extra districtum citantis, & sic illa rñsio non est bona, nec ẽt Cald. vr̃ in ea persistere. Quid ergo dicendum in tanta Doct. uarietate, & maximè, quia aperte vr̃ text. in d. l. 2. C. de offi. præfec. urb. & in d. §.
7 uerum si apparitor, ꝯ tex d. cle. pastoralis? † Br̃ puto concludendo toram materiam, q si reperitur in loco delicti, tunc quo ad oẽs effectus, & respectu pſonæ, & respũ bonorum est de iurisdõne iudicis delicti. vt ꝯ dixi, & hoc quo ad forum ꝓtentiosum, secus quo ad forũ pnale, ut not. 16. q. 1. c. placuit, & plene tetigi in c. qd clericis, ꝯ. eo. ubi posui rõnem dr̃iæ. Aut non reperit in loco delicti, & tunc si fuerit citatione ꝓuentus, tunc põt excõicari, & oĩs, pcessus ꝯ pſonam fieri; inqnãtũ patit̃ ſlatus, & qualitãe, & citari extra territoriũ uerbaliter, qa iã est ꝓtumax, & pcuentus, ꝯ. c. px. cũ ii. Aut non fuit ꝓuentus, & tunc pt citari uerbaliter, quoad effectũ distringendi bona, ut in §. ꝯhẽtes. † Ite pregri index, ubi degit, ut eũ citet, uel remittat, & ille dẽt hoc facere, ut ꝯ dicet, & probat in clem. pastoralis, & in d. auth. ut nu
8 iud. §. si qs uero ꝓhrehensorũ. & si citatus priudicẽ, ubi degit, nõ vult ꝑparere, pt excõicari p iudicẽ delicti, & alius pcessus nec pſonam, inquantũ patit̃ ſlatus eãe, qa iã ꝓstitutus est in ꝓtumacia p citationem iudicis, ubi degit, & vr̃ ꝓtumax in loco, ad q citationis effectus dirigit̃, arg. in d. §. ꝯhentes, & in d. cle. pastoralis, ubi innuit, q si ille fuisset citatus priudicem, ubi degebat, q̃ fuisset pdẽnari postea secuta ꝓtumacia. Facit. l. 1. ff. de reg. reis. & in auth. ut oẽs obed. iud. prouin. §. 2. col. 5. Si uerò iudex, ubi degit, non facit remissionẽ, nec citationẽ, tũc puto, q non pt pcessum facere ꝯ pſonã, nec ad istũ effectũ citare, extra territoriũ, ſstitutũ: primo p tex. d. cle. pastoralis, & §. ꝯhentes: & vr̃ ꝓbatur d. §. si qs vero ꝓhrehensorũ. ubi dr̃, q si recesserit de loco, & ne
9 vbi sit, tunc dẽt citari edictis. † Si uerò sciẽ, q degit in alia puncia, tunc dẽt reqrere illũ iudicẽ, ut remittat, & si nõ vult remittere, punir̃, ut ibi: Host. enim pcedit citationẽ, sicut in primo casu, & sic in parte soluit opinionẽ Cald. ut q̃n nesciẽ ubi est, pos
10 citari pedicta. † Verũtñ dico, q si nõ ꝑpareret, nõ pt distringi pſona, sed tñ pcedit respectũ bonorũ, ut l. 1. ff. de reqr. reis. Ad
c est in ueritate extra districtũ iudicis delicti nõ hẽt iste iurisdictionem pſonã, vt in pall. cle. pastoralis, & sic pcessus reperit factus a eo, q non est iudex, uel q non est certus de sua iurisdõne: vt pos set attẽtari, q ẽt si esset delinquẽs in territorio delicti, ex quo hoc est incertũ iudici, nõ valet pcessus ab eo factus ꝯ pſonã, ignorat de sua iurisdõne, ar. l. si is ad quẽ. & l. q ĩ aliena. ff. de acquir. & in c. ex parte. de pcef. pbẽ. & qd̃ no. Bar. in l. 2. ff. de iudic. sic restringo dictũ Cald. ad d. l. 2. C. de of. pfec. urb. & ad q nec si apparitor. qd̃ multũ urget rñsũ. q pcedit in pfecto urbis, in uorẽ ipsius urbis, ut sic pfectus urbis possit citare delinquentem in urbe, licet inde recesserint. Nã sunt ſpalia in fauorẽ urbis pfecti ipsius urbis. Præterea §. uerũ si apparitor, non logr in eo si, nec ad effectum distringendi pſonam & l. 2. loquitur in his, sunt obnoxii seditionis urbis, & in odium sedioſorum. Ita illa iura intelligi, ut fiat citatio ad effectum distringendi bona non aũt quo ad pſonam, cum habeamus tex. expressum in rium, in clem. pastoralis. Vel intelligantur in iudice domi
11 qui potest citare ad omnes effectus, subditos suos, licet fuerit extra territorium. ut plene dicam infra super 3. specie.

ADDITIO Nic. Sed iudex, uniꝰ prouinciæ non pos
d pp delictum perditur priuilegium: d vnde non obst. priuileg. dẽt conueniri ubi deliquit. Contra hoc facit auth. clericus. auth. causa. C. de episc. & cler. ubi patet, q clericus delinquens debet conueniri coram iudice suo, non coram iudice secu & uideturq etiam de iure ciui. per delictum non perditur p uilegium. de iure cano. uidetur expressum in c. 1. de priuil. vbi patet, q exemptus delinquens in loco exempto, non g priuilegium. Sol. gl. in auth. qua in prouincia, alleg. in glo. p duas sol. prima est, q p delictum pditur priuilegiũ fori, non priuilegium, sm iudicis, hoc est, q delinquens hic Senis põt clinare forum huius ciuitatis. Debet tñ conueniri coram iudice, ut si est clericus coram Epo, si est laicus coram ptãre
e solu. est, q priuilegia e in corpore iuris clausa, nõ tollũtur. &

procedunt

ADDITIONES.

a Non tractat. Adde de hac ueritate videndum Are. consi. 126. maxime circa & vide eundem consil. 8. Oldra. consil. 38. Domini de Rot. decisio. 1. uis. hoc eod. titu.

b SEB. SAP. Quod citatio. Vide de hoc art. Ang. disputantem in disputa ne sua, incip. Bononien. in 4. col. uer. descendo igitur. ubi dicit, quod reg riter non potest citari existens territorium. vnde etiam late per Oldra. c si. 78. incip. tertio quærit. uide etiam Card. in cle. 1. in 2. q. de iud. ubi po quòd potest fieri, quando iudex alterius territorij patitur.

c ZACHAR. Non potest distringi persona. Adde, an possit cogi per p censuræ excommunicationis, comparere in loco delicti, tu uide Inn. Card. in clem. 1. §. denique, in 1. q. de reg. iur. quod no.

d ZACH. Perditur priuilegium. Adde Bal. in sua Mar. in uer. conditio. § qui uidetur tenere contrarium, dum dicit, quòd delinquens extra loc ginis, gaudet beneficio statutorum loci originis, alle. l. pe. uer. sunt quæ ff. de uar. & extraord. cogni.

e SEB. SAP. Quod priuilegia. Et hoc tenet Pau. de Cast. in auth. qua in pro uincia. C. ubi de crimi. agi opor. no. Bar. in l. 2. §. legatis, ubi Ange. ff. de uide Feli. in c. 1. col. 8. supra, de rescrip. ubi mouet difficultatem, contra ho priuilegia clausa in corpore iuris non cẽsentur sublata; & ad hæc uide telam, quam tradit Do. Barth. Veronem. caut. 76.

procedũt ꝯria; sed alia, quæ non sunt in corpore iuris clausa, cẽsentur sublata. Cũ hac vlti. sol. trãsit ibi Bar. sed Cy. & Pet. aliter ibi dicũt, videlicet, q si delictũ non est atrox, priuilegiũ nõ tollitur; si delictũ verò est atrox; tũc inspicienda est qualitas priuilegij. Si enim eximit a particulari iurisdõne sub eodẽ gñe iurisdõnis, illud priuilegiũ tollitur; vt est videre in milite, licet enim
13 miles hẽat spãlẽ iudicẽ ex priuilegio; & eximatur iurisdõne pfidisest tñ sub eodẽ gñe iurisdõnis; vnde ex delicto atroci pdit talle priuilegiũ, vt in auth. vt iud. sine quoquo suffra. §. nolumus. facit l. 1. C. vbi senato. vel clarissi. Si aũt priuilegiũ eximit a certo genere iudicũ, transferẽs ad diuersum genus fori; tunc tale priuilegiũ non tollitur p delictũ. Et hoc, qa non remansit sub priore principe; seu sub eodẽ genere iurisdõnis; ideo clericus delinquẽs, non cõuenitur corã laico: & sic loquitur auth. eã. & auth. clericus. Ex quo infert Cy. q clericus exẽptus pdit priuilegium rõne delicti; quia remansit sub iurisdõne apostolica; licet fuerit exẽptus a iurisdõne Epi. sed certè hoc vr̃ contra c. 1. de priuileg. lib. 6. vnde puto, q de iure ciui. tollantur priuilegia concessa, q̃ non sunt in corpore iuris clausa; nisi habeãt clausulã derogatoriã, arg. eorũ, quæ no. in c. nonnulli, supra de rescri. Et hoc limito verũ, quando est priuilegiũ tale, quod auocat cãm extra locum delicti: secus enim si põt seruari in loco delicti. Nam in authẽ, qua in prouincia, & in corpore vnde sumitur, vt oẽs obed. iud. prouin. §. 2. tñ tollitur priuilegiũ ad finẽ, vt cognoscatur in loco delicti. Si verò sunt priuilegia in corpore iuris clausa; & tunc puto, q non violãtur in aliquo nisi in casibus iure expressis; & ficto illo, quod põt obiici de militibus, & clarissimis viris, vt in l. 2. C. vbi sena. vel clarissi. Non enim est præsumendũ, principẽ voluisse vnico verbo tanta iura tollere, multa maturitate cõdita, vt l. si quãdo. C. de inoffi. testa. & in c. ecclesia, de elect. De iure vero cano. cõclude post d. Ant. q quoddam est priuilegiũ, eximens a certo genere iudiciũ, & trãsferẽs in aliud genus; & istud non tollitur p delictũ superueniẽs; & hoc procedit ẽt de iure ciui. vt ꝯ dixi: vnde si clericus delinquit: non pdit priuilegiũ, vt in
a c. si iudex laicus, de senten. excõ. lib. 6. & in c. cõtingit, & in c. auvno, de vita & hone. cler. lib. 6. cũ si. Quoddã est priuilegiũ eximens a iurisdõne certæ speciei iudicũ; vt quando eximitur qs a iurisdõne Epi; remanet tamen sub eodẽ genere iurisdictionis; s. sub apostolico, & tũc eximitur a iurisdõne respectu certi loci, & tũc delinquẽdo extra locũ, perdit priuilegiũ: secus si in loco, vt in c. 1. de priuil. lib. 6. Si vero eximitur pſona, non respũ certi loci; & tũc p delictũ non pditur priuilegiũ, vt in c. 1. §. in eos, eod. tit. lib. 6. de priuil. Et hoc, nisi concurrat alia cã accumulans ius conuenientj; vt in palleg. §. in eos, & quod dixi in c. dilecti, supra eod. Et hoc ẽt est notandũ, p istis capellanis, & scriptoribus sedis apostolicæ, & aliis familiaribus, qui eximũtur, nõ habito respũ ad certum locũ, sed ad pſonã. Tales enim non poterũt puniri in loco delicti ordinariũ, sed debent remitti ad iudicẽ contẽtum in priuilegio. Puto tamẽ, q in maioribus criminibus, vbi timetur de fuga, possit ordinarius loci tales delinquẽtes carceri mãcipere, & ad superiorẽ remittere, arg. opt. in auth. de defen. ciui. §. audiẽtia, vbi defensor ciuitatis, q nõ iudicat de maioribus, pũt tribus criminibus capere, & ad superiorẽ remittere. Facit quod no. Inno. in c. vt famæ, de senten. exc. Nã & hoc vr̃ licitum pſonæ lædæ, si timet de fuga, vt innuit glo. no. in l. nullus. C. de iudæ. facit l. ait prætor. § si debitorẽ. ff. de his, quæ in frau. cred. & quod dixi in c. cum non ab homine, ẽ. de iud. Aduerte tamẽ differẽtiã, quia licet prima frõe hoc dictũ do. Anto. videatur verum; tamen posset instari, quia §. in eos, per eum allegatus, non probat id, ad quod inducitur. Loquitur enim in priuilegiatis, vt non possint excõmunicari, vel suspendi, & sic specificè quoad illa videtur priuilegium concessum rõne delicti, cum excõmunicatio, & suspensio non ferantur, nisi rõne delicti, seu inimiciæ, vt no. in c. 1. de excef. prælat. non mirũ ergo, si priuilegiũ id non perditur rõne delicti. Sed nos loquimur, quãdo priuilegiũ dat alicui certos iudices, quo casu põt teneri illa opinio, seu distinctio Cyn. & Pet. coniuncta opin. Bart. cum limitatione, quã ꝯ posui. & facit c. 1. in prin. de priuil. lib. 6. vbi simpliciter dr̃, q exemptus rõne delicti, pdit priuilegium; nisi delinquat in loco
12 fonæ. † An autem delegatus delinquẽs in causa cõmissa, possit puniri per ordinariũ loci? dic, vt no. in c. si. de rescri. & in authẽ. qua in prouincia. a. C. vbi de crimi. agi. opor. Quoddam est priuilegium eximens, non principaliter personam; sed causam, vt q inferior non possit iudicare de crimine expositę depositionẽ Epi: & certũ est, q hoc priuilegium, non perditur p delictum, tũ qa aliàs nihil operaretur priuilegiũ, tũ quia non est concessum personæ: vnde eius delictum non debet hoc operari, in c. accusatus, in c. quãuis. 3. q. 6. & de bapt. c. maiores. Quoddã est priuilegiũ eximẽs, respectu maioritatis pſonæ; vt quia inferior nõ potest iudicare maiorẽ. An aũt pdatur hoc priuilegiũ, si superior deliquit in loco minoris, vt Archiepiscop⁹ in diœcesi Epi, maximè si ibi est statutũ Episcopale, dic, vt ꝯ remisi, & hoc quo
ad fm dictũ. † Tertiò glo. dicit, q ex delicto nascitur effectus, vt delinquẽs possit cõueniri vbi habet domiciliũ, vel vbicũq; inuenitur. Inquantũ dicit glo. delinquentẽ posse cõueniri, vbi habet domiciliũ, bene loquitur, vt in c. cũ cõtingat, supra eod. vbi dixi, & dicã latius ꝯ. super glo. 3. vbi discutiã effectus huius fori domicilij. Inquãtum dicit q delinquẽs potest cõueniri, vbi inuenitur, hoc dixit; qa tex. sic logtur in l. 1. C. vbi de crimine agi oportet. sed ille tex. intelligit dupliciter, vt ibi no. p glo. & doct. Primò, vt cõueniatur, vbi inuenitur, s. habere domiciliũ, quasi dicat, cõueniri põt, vbi deliquit, & vbi reperitur habere domicilium. Secundò põt intelligi de vagabundo, qui vbilibet põt
b cõueniri, b in authen. vt nulli iudic. §. si verò. & de eo põt intelligi illa authoritas, [Vbi te inuenero, ibi te iudicabo.] vel põt intelligi in Papa & Imperatore, q per vniuersum orbẽ habẽt iurisdõnem. 9. q. 3. c. cuncta p mundũ. 96. distinc. c. si Imperator: secus sit in aliis iudicibus, quorũ iurisdictio limitatur territorio: isti enim nõ possunt punire delicta alibi cõmissa, ex quo in eorum territorio delinquens non habet domiciliũ, nec aliter ibi fortitur forũ, & hoc, pbat tacitè, vbi exprimit certas species fori. Et quis dicatur vagabũdus, tangit glo. in l. eius qui. §. fin. a. ff. ad municip. clarius tangit glo. quam sequitur Bart. in l. 4. §. prætor, ff. de dam infe. quæ dicit, vagabũdum illum, qui non habet domicilium certũ, uel habitationẽ: quod no. idẽ Bar. in l. 1. C. vbi de crim. agi opor. Specul. tamen, & Ioan. And. in Specul. de cõper. iudic. adi. §. 1. sub versic. 40. vbi ponũt plures quæstiones de hac materia, videntur velle hoc pcedere, secundũ aliquos, nisi vagabundus præstet cautionẽ de reducendo ad locũ domicilii. Et est dictũ Accur. in l. hæres absens. ff. de iudic. in princip. glo. mag. argumen. l. 2. §. pen. ff. eo. q debet intelligi de eligẽdo sibi domicilium de nouo, vel de redeũdo ad locum, vbi prius habuit domiciliũ. Nam si haberet domicilium, non diceretur vagabũdus, vel fortè intelligeretur de foro rõne originis, nã quis retinet domicilium, vbi natus fuit, in l. pen. ff. de Senat. not. glos. & Bart. in l. assumptio. ff. ad municip. Vnde raro cõtingit, q quis possit esse sine domicilio, capiendo domiciliũ pro iure conueniendi, & subeũdi ibi onera. Quandoq; capitur domiciliũ pro habitatione, & tunc vagabundus potest esse sine domicilio, vt dixi ꝯ. Ratione qa possibile est, q qs sit sine domicilio, vt si nullã habet habitationẽ firmã, & locus originis est dereactus, ut plene nota. in d. l. assumptio. vnde tene illud, q ꝓprie dr̃ quis vagabũdus, qñ non habet habitationẽ firmã in aliquo loco. Nam si requirimus, q sit sine domicilio, raro dicetur quis vagabundus, rõne pdicta. Sed certè ego putarẽ, q ex quo, tẽpore cõuentionis reperitur absq; domicilio, & sic fundata est iurisdõ illius, vbi reperitur, q non sufficit præstare cautionẽ, cũ sit pręuentus p citationẽ, arg. cap. ꝓpoluisti, ꝯ. eod. & l. cũ quædã puella. ff. de iurisd. omn. iudi. Faciunt not. in capi. vno. de obl. ad ratio. vr̃ enim facere hoc in fraudẽ, arg. opt. in cap. ex parte, de priuil. & ꝯ ne cleri. vel. monac. c. 2. Et idẽ reperi postmodũ tenere Bal. in d. c. 1. de rap. p l. 1. C. vbi de crimi. agi. opor. ubi simpliciter innuit tex.
c fm uerã lecturã, uagabundũ posse puniri, ubi reperit, c nõ ergo

tenetur

ADDITIONES.

a SEB. SAP. Priuilegiũ clericale. Circa hãc materiã, uide D. Iaf. in l. fi. uer. secũdo principaliter. ff. de cõstit. princ. ubi ponit regulã, q propter delictũ perditur priuilegiũ exemptionis: sed limitat quinque modis, vt ibi per eum.

b SEB. SAP. Potest conueniri. Quod uagabundus possit puniri, ubi inuenitur, dato etiam, quòd ibi non deliquerit, tenet Ioan. de Anan. in cap. 1. infra de rapt. Saly. in l. 1. C. ubi de crim. agi opor. ubi Bar. & Bal. in l. cum longi. col. 1. C. de long. temp. præscript. Alexand. in l. 1. ff. de eo, quod cert. loc.

c Vbi reperitur. Adde videndum Cæpol. consi. 59. & ibi etiam uide, an bannitus dicatur vagabundus.

ANT. FRAN. Ad hoc, ut quis dicat uagabũdus, uide gl. in l. 4. §. prætor ait ff. de dam. infect. quæ naturaliter dixit, q uagabũdus ꝓprie dr̃ ille, q non habet domũ propriã, uel conductã, & illa glo. sequitur Bar. in l. fi. ubi ẽt p Bal. in 2. col. C. ubi de crim. agi opor. & uide etiã Bar. in l. 1. C. de colo. Thracē. li. 11. vbi dixit, q qui uagat p orbẽ, dr̃ uagabũdus, & qui nõ stat firmus in certo loco. De quo ẽt p Bar. in l. 1. C. de tyro. eod. lib. & q deserit terras, vt p eundẽ Bar. in l. q sequis. C. de agri. & cẽs. & q sunt de ciuitate submersa, & inhabitata, uel q. sunt de ciuitate ab hostibus capta, & diruta, de quo ẽt p Bar. in l. eius. in §. Celsus, ad fi. ff. ad municip. & p Spec. in tit. de cõpen. iud. adi. in princ. in ult. char. in uersi. sed q d fi debitor. & in tit. de refer. præsen. in §. rõne aũt causæ. in uersi. q d si uagatur. & vide Bar. in l. nemo. C. de re milit. li. 12. vbi dicit, q miles uagabũdus põt puniri p principẽ. Et adde, q debitor uagabũdus põt ubiq; cõueniri, vt est gl. q̃ ibi Bar. no. in l. hæres absens, in §. proide. ff. de iud. & p Angel. Bal. & doct. C. de præscl. 30. tẽp. in l. cũ lõgi. q d intellige uerum, nisi velit satisfidare de stãdo iuri in ꝓprio domicilio, ut p Bal. in addit. Spec. in tit. de cõpe. iud. adi. in uersi. de uagabũdo, & p Alex. in l. 1. ff. de eo, q d cer to loco. Pro delicto aũt põt ubiq; cõueniri, ut p Bar. & doct. in l. 1. C. ubi de cri. agi opor. & p eundẽ Bar. in dict. l. hæres absens, in ult. col. in uersic. q d debitor. ubi dixit, q d multi ribaldi suspẽdunt in ciuitatibus, eo qa non habent alibi forũ. Vbi aũt repelleni di sint, ft moriatur, uide Cardina. in clemẽ. dudum, in §. uerum, in 20. q. de sepul. & uide tex. in c. ecclesia 14. q. 1.

Universidad de Deusto
Biblioteca

tenetur iudex mittere ad alium locū. Sed opinio. contraria posset intelligi in eo, qui domicilium habet, licet aliqualiter vagabundus. Aliam mirabilem limitationem ponit Host. in summa eod. titu. §. 1. versicu. quid de vagabundo, loquitur tamē sub dubio, forte vt possit ipse, vagabundus locum eligere, vbi conueniatur arg. ff. qui satisd. cogan. l. si fideiussor. §. si necessaria, & l. de die. ff. de iud. l. hæres absens. quæ iura in veritate hoc non probant. Et contra hoc dictum, facit secundum Antonium. l. nō vtique. ff. de eo, quod certo loco, & ff. de iudic. l. interdum. Posset enim eligere locum, valde remotum ad incommodum actoris. Item possunt adduci rationes superius allegatæ, quare puto simpliciter sequendum, quod vagabundus possit cōueniri, vbi
14 reperitur. † Sed circa prædicta potest dubitari, quid si non est vagabundus propriè, sed expulsus a ciuitate, vel bannitus, nunqd possit conueniri alibi saltem, vbi trahat moram, licet ibi nō habeat domicilium? de hoc vide Spec. in loco præalleg. vbi refert quosdam tenere, quòd si non est spes, quòd cito reuertatur, poterit alibi conueniri, est enim quasi vagabundus, & bannum non debet retorqueri in eius fauorem: secus si est spes de eius p
15 xima reuersione, Do. Antonius dicit, quod si alibi eligit domicilium, poterit ibi conueniri. Si autem non eligit domicilium, & tunc si non est spes quod cito reuertatur, poterit vbilibet, tan quàm vagabundus conueniri, & hoc satis fuit de mente Specu. & est satis rationabile, & facit, quod dixi in capit. quod clericus, supra eod. & hoc quo ad tertium dictum gl. † Vltimò dicit glos,
a quòd si delinquens recessit de loco delicti, debet fieri remissio a
b ad locum delicti. b Concludе hāc materiam breuiter, quòd aut iudex delicti non postulat hanc remissionem, & necessariò, nō est fienda. Vnde licitè poterit in loco domicilij puniri, vt in l. 1. C. vbi de crim. agi oport. secundum vnum intellectum, qui placet ibi Barto. Aut petitur remissio, & communiter tenetur, q in leuioribus, seu delictis, non fiat remissio, nec etiam in attrocibus, si agitur de crimine ciuiliter, vt not. Calder. in d. cap. 1. de rapto. Fit enim ista remissio ad locū delicti in exemplum, vt cæteri timeant, & sic vt inde tollatur scandalum, quæ ratio cessat in delicto ciuiliter intentato. Si verò agitur criminaliter, & delictum est atrox, & tunc petitur remissio, vide bon. glo. in clemē. pastoralis, de re iudica. quæ in effectu, concludit remissionem fiendam ex necessitate, & non ex vrbanitate, vt quidam senserunt, & idem voluit Cyn. in authen. qua in prouincia, & Barto.
16 in l. si cui. ff. de accusa. † Secundò concludit illa glo. iudicem delicti requirentem, iudicem, vbi degit delinquens, non posse illum punire, cum par in parem non habeat Imperium, sed debet agere coram superiore ipsius. contrarium tenuit Cyn. in authen. qua in prouincia. sed Barto. in d. l. si cui tenet cum glo. per tex. illius §. si quis verò compræhensorum. Ioan. Calder. in c. 1. de rap. dicit satis æquè posse distingui, an criminosus degat sub iudice domicilij, qui intendit eum punire, & tunc sit verum, q ex sola vrbanitate procedat remissio, & per consequens nō poterit punire iudicē non remittentē. Et hoc verum, vt fiat remissio ex vrbanitate, vbi iudex delicti etiam vult procedere: secus autem si ipse non curat procedere. Facitq. per tuas, de senten. ex commu. Sic ex vrbanitate posset iudex delicti, remittere ad iudicem domicilij, sicut Pilatus remisit Christum ad Herodem. Aut criminosus degit, sub aliquo, quàm iudice domicilij, vel ēt si ibi degit, tamen in loco delicti iam accusatus, est, ita q iam p
17 uenta est iurisdictio iudicis domicilij, & tunc accusatore instante, iudex delicti, mandabit remissionem fieri, & tunc erit necessario fienda, aliàs poterit eum punire. Dicit tamen Cald. q opi. Ioan. And. melius iure probatur, & absque dubio illam tenendam credo per tex. in d. §. si quis verò compræhensorum, qui in distinctè mandat remissionem fieri, nec tamen dat potestatem iudici delicti puniendi iudicē non remittentē, immo potius innuit oppositum. No. tamen ex hac opin. Cald. q non solum iudex domicilij, potest remittere delinquentem, sed alius, qui nō est iudex ipsius delinquentis. Et idem sentit Calder. in alijs quæstionib. ibi, quod non vī placere do. Anto. hic. Sed dictum Calder. plus mihi placet, quia tex. in d. §. si quis verò compræhensorum, loquitur indistinctè, q debet remitti ad iudicem, vbi de-
18 git, non dicit per iudicem domicilij. † Item facit text. in auth. de defen. ciui. §. audient, vbi defensor, qui causam grauem audire non potest, remittit criminosum ligatum ad iudicem propriū. Nam hoc publicæ vtilitatis est, de senten. excommu. c. vt famæ. Item, quia priuatus potest quandoque, appræhensionem facere, iux. no. in l. nullius. C. de Iudæ. & quod ibi dixi in c. 1. de iud. &
c. cum non ab homine, eod. tit. † Tertiò concludit ista gl. q ante quam iudex remittat, debet præmittere aliqualem causæ cognitionem: aliàs sine causa, infamaretur, si sic ligatus remitteretur. Idem sentit Barto. in l. i. C. vbi de crimi. agi oport. Dicit tamen ibi, quod ista summaria cognitio fit in loco delicti, an fuerit cōtumax, allega. d. §. si quis verò. & certè ille §. non probat hoc, sed puto, quòd aut allegatur contumacia in loco delicti, & tunc sufficit, quod fiat de hoc aliqualis sūmaria cognitio, satis enim per hoc præsumptiuè probatur delictum illius, argumen. capit.

nullus, de præsumpt. & eorum, quæ not. gloss. in l. in bonæ fidei
19 C. de iureiuran. † Vbi no. quòd fuga, c facit semiplenam probationem. & per Bar. in l. admonendi, ff. de iurciur. & in l. lege Cornelia. ff. ad Sylla. aut nulla fuit commissa contumacia, nec
c doceri de fuga, & tunc satis puto gl. nostram p̄cedere, vt satis qualis summaria cognitio super crīe. Cū. n. iste iudex, vbi degit non

ADDITIONES.

a Remissio. Adde, an sit fienda remissio. Oldra. consilio. 124. Cæpol. consil. proxime allegat.

ZACHAR. Adde, An debeat remitti ad iudicem loci, in quo delinquat, vel ad Rectorem prouinciæ, etiam per do. Bal. in l. fi. C. ff. a non compet. & Io. And. in c. cum a terni, de reg. in. lib. 6. De quo breuiter tu dic, vt plenè no. in apost. ad istum in c. pastoralis. §. præterea. nu. 7. in apost. in ver. missio. fup. de offi. deleg. ubi dicit, quòd hoc dicitur procedere de iure communi, quia de consuetu. hodie non fit remissio, etiam in criminalibus, & de quid nisi petita sit remissio, & an expensis petentium.

SEB. SAPIA. Verum remissio habeat locum in crialibus, vel in ciuilibus primò dicas, quod remissio in criminalib. hēt locum, vt in auth. vt nullus iudex in §. si quis verò compræhensorum, & no. in auth. qua in prouincia. C. vbi de cri. agi opor. & per Bal. in l. cum Archimedoram: in pe. col. C. ut in pos. deleg. Bal. in additio. Spec. in tit. de accu. in ver. sed quid si offensus. dicit se nolle legem dicentem, q dēat fieri remissio, & dicit, q de consuetudine hodie non fit remissio, nisi inter subditos eidē imperio. De quo ēt vide Bal. ī l. 2. in fin. in ver. sed nūquid. C. de ser. fug. & hē per d. Card. in cle. pastoralis. in 5. dubitatur. de re iud. & vide eūd. Bal. in l. 2. in 10. col. C. de hære. instī. in l. pen. in 3. col. C. de executio. rei iud. & habetur per Bar. & Alexā. in l. sepulchri, de relig. pul. viol. & in l. si cui, in §. fi. de accusa. & no. Doct. in c. j. de rap. & habetur per Bal. in c. 1. de controuer. seu. apud pares cur. ter.

Et adde quòd talis remissio debet fieri, siue in ciuili, siue in criminali, cū ingnita. & non aliter, ut per Alex. post Ang. in l. hæres absens. in §. si quis. de. du. per l. 1. C. ubi causa ista. & tenet d. Card. in d. §. denique, & vide Bar. in l. dubito. de cap. & in l. 1. C. de sum. Trinit. ubi ponit quis cognoscat de tali remissionis, an iudex cui fit remissio de quo plene per Io. de Imo. in l. de cuit. reo. & per Alex. in l. si cui. in §. fi. ff. de accusa. & tenement, quòd remissio pro delicto minimo non debet fieri, secundum Gem. in c. 8. quamvis §. contrahentes, de foro comp. lib. 6. & illud dictum refert, & sequitur Lauren. de Fano, olim præceptor meus, in extraordinaria iuris cano. in repe. quorum. ff. de pig. qui sua ætate fuit vir excellens. Et adde, quòd remissio debet fieri sumptibus loci, ad quem fit remissio. si fiat ad pe. iudicis, secus si ad pet. partis, quia debet fieri sumptibus petentis, secundum Bal. no. in l. dex. in uersi. sed quæro, de pace tenen. in vsi. feu.

Et adde, q remissio ad locum delicti, dēt fieri, ex toto orbe, cum de iure vnus sit dūs totius orbis, ut no. uoluit Bal. in l. executoré, in uer. pone, q est præses. in fi. col. 7. C. de execu. rei iud. ubi ēt dicit in uer. sed quæro. li quæstione, quòd remissio fit ad locum delicti, quando quis non est condemnatus, aliàs debet puniri, ubi est condemnandus, quod dicit, valde no. An autem habeat locum remissio in ciuilibus, & quando, ctibus, siue in alia causa ciuili, uide quæ plene habentur in c. Romanus hentes, prælleg. & in d. l. hæres absens, in §. si quis. ff. de iud. & per Bar. in fi. de eo, quòd cer. loco. & conclusio est, quòd non, nisi contrahentes me remitto ad dicta in locis prælalle. & per Io. de Imo. hic, qui dicit, esse veram de iure, sed non seruari de facto.

b SEB. SAP. Ad locum delicti. Quando fieri debeat remissio in delictis. Oldr. in consi. 224. ubi tangit, an deliquens in Anglia, sit remittendus in gliam, & late ponit Barthol. Veronen. in consi. 59. & remissiue uide per Arimi. in addit. ad Ange. de Malefi. in uer. & ibi caput a spatulis, col. 3. adde, quòd Bal. in l. obseruare.

c Fuga. An aūt fuga faciat iudiciū in delictis, uide late Ias. in cōmento Lan nendi in 18. char. ff. de iureiu. Bar. in l. 1. in fi. ff. de bo. eorū, & in l. lege C lia in fi. prin. ff. ad Syll. ubi reperies, qñ facit plenā probōnē. V nū est ex materia, quòd officialis, q fugit syndicatū, illa fuga facit plenā ꝓbōnē. V bebitpro conuicto de oībus, in q bus erit inculpatus. Et ꝺ officiale, q ꝓbant furta, & robariæ p solum iuīm, ita ad hoc plura allegat. Moder princeps d. Ias. in l. 1. C. ut oēs iudic. tam ciu. ꝙ mil. ubi uide oino. Aen.

ZACH. Adde tu plene Lanfr. de Oria in l. admonendi, in 8. col. uer. pone casus cum duobus seq. ff. de iureiur. & ibi, an & quando faciat fuga pro probationem, & quando semiplenam.

ANT. FRAN. Ad ea, quę hic dicuntur de fugā, quod hic licet fuga dic quē suspectū, ut in l. impuberib. §. pterea. & ibi p Bar. de suspe. tu. ēt fugi leue indiciū ad tortura, ut not. dixi Bal. in l. nō hoc. C. vñ cog. & adde, q quo ad ꝓbōnem fugę, requirunt testes, de visu, vt no. Inno. in c. statutum oft. deleg. & no. Doc. in l. fi. C. de prob. & tene menti, quòd fuga ēt dī latitat, ut fugiat, licet adhuc non fugerit: tamen non comprāhenditur tuto talis latitans, quòd facit mentionē de fugiente, fm Bal. in l. 1. in 2. C. de ædi. act. & in l. 1. C. de ser. fug. & uide Alexā. in l. pen. ff. de custo. tene menti, quòd fuga non solum facit haberi pro confesso iudicem e aufugit ante syndicatum, ut iste dicit, sed etiam facit haberi pro cōfes gientem de carceribus, nisi forsan mutier causa euitandæ libinis fugerit carcere, ut per Barto. in l. 1. C. de ædi. act. & per Bald. an d. l. 1. C. de ædi. act. Bar. in l. si quis in graui. in §. uerum, ff. ad Sylla. ubi dixit, quod sola fuga probat delictum. Et tene menti, quod quando aliquis est bannitus, puta tius, & plures sint, qui eo nomine appellētur, si aliqs nominatus Titius gerit, facit præsumi, quod ille qui aufugit fit ille, qui est condemnatus. no. uoluit Bal. in l. uoluntas. C. de fideicom. ubi etiam dixit, quod fuga est iuncta opinioni populi, & propterea dixit ēt Bal. in l. transfugas, & in Ja. fide. C. de præscr. lon. tempo. quæ pro libe. quòd fuga constituit quem mala fide, & uide ēt Spec. in tit. de proba. in §. fi. in uersicu. ultimo notabi xit, quòd fuga facit semiplenam probationem. Adde tamen, quod fuga de carere, quem inuenit apertum, non facit indicium contra se secundū Bal. in l. succurritur. C. ex quibus causis maio. & de multiplici fuga, quę su plex est, s. voluntaria, casularia, & ignominiosa, uide plene per Bal. in d. C. de ædil. act. & tene denique menti, quod quando in fuga est periculum, mo tenetur fugere etiam ab hoste, & inimico, ut dixit Bald. in l. 3. in fine de condict. ob turp. cau. & Bar. in l. si ob turpem. ff. eod. tit.

non sit sub iudice delicti, immo æqualis non tenetur sibi credere, sicut in sibi no. Inn. in c. 1. de offi. ord. & in c. cū in iure, de off. deleg. † Nam video, q quis non admittitur ad impediendā executionē tuī. r, licet dicat tua interesse, nisi primò summariè doceat de suo interesse, vt in cap. veniens. 2. de testib. fortius in isto casu, non est credendum simplici verbo iudicis, cum sic de facili posset alius infamari, & soli Ep̄o non creditur, si dicit aliquē criminosum, vt in c. Ep̄s. & c. placuit. 6. qō. 2. & sic concordo dictum Bart. cum gl. in d. cle. pastoralis, & cum hac distinone puto intelligendum dictum Cald. in d. c. 1. de rapt. qui dicit, q iudici requirenti iudex, sub quo degit criminosus, non tenetur incontinenti credere, si aliàs sibi oīno occultum est. Sed si est notoriū
21 vel famosum, sine aliqua causæ cognitione, remittat & c. † Sed circa hoc quæro, quid si delinquens est vagabundus, nunquid dēt remitti ad locū delicti dicit Inn. in c. j. de rap. q sic Cal. ibi ꝫ, vbi concludit, vagabundum, & qui nullum hēt domicilium, nō esse remittēdū necessariò, sed esse de foro cuiuslibet iudicis, aīs comperētis, & sic posse p quemlibet puniri, vbi reperit. Ad hoc l. 1. C. vbi de cri. agi opor. & illa authoritas, vbi te inuenero & c. Et si diceretur ꝫrium, posset sequi perplexitas. Pone enim quē commisisse plura delicta æqualia, sed in diuersis dioeceſib. & eodem tpe accusēt de oīb. & oēs iudices petant remissionē. Certè non apparet rō, quare dēat magis remitti ad vnum, q̄ ad aliū: vnde ipse iudex, vbi reperitur, poterit eum punire sine aliqua remissione. Do. Anto. putat, q in atrocioribus dēat fieri remissio ad locum delicti, sicut in alijs non vagabundis, qa eadem est rō. Ego puto, ibi remissionem fiendam vbi petit, potius in vagabū
22 do, q in alio, cum possit fieri sine iniuria alicuius iudicis. Nā si fit remissio, vbi hēt ꝓprium, & determinatū iudicē, fortius vbi est vagabundus. Item subest rō remissionis in eo, sicut in alijs, vt scādalū tollat de loco delicti, & vt satisfiat illi reipublicæ quā læsit, vt cæteri metu habcāt. Item tex. in d. §. si qs verò ꝓ præhenforum, & c. 1. de rap. loquuntur indistinctè. Nec obst. tex. in l. 1. C. ubi de cri. agi. opor. fateor enim q pōt ꝓueniri, vbi invenitur, non tū p hoc sequit, quin hēat locū remissio, si petat. Tolle istā tiam, delinquēs pōt puniri in loco domicilii, vt in c. cū ꝫtingat, ꝫ. co. & j. subjiciam: & nihilominus hēt locū remissio, vbi petiri rone perplexitatis. Vel melius poterit dici, q dēt prius fieri re
23 missio ad iudicē, in cuius territorio prius deliqt, cum ibi ꝓius qd no. Inno. in c. cū iam dudū, de præb. de clerico hñte plura beneficia, in diuersis territoriis, vt concurrentib. ꝫtijs mandatis eo dēt pe, primo obediat ei, cui primò se obligauit, facit l. si cui, & qd ibi no. ff. de accusē. Vlt. circa † hanc remissionē q̄rit. de qone
a quotidiana, nunqd valeat ꝓsuetudo, a ut non fiat remissio, cum
b hodie cōiter fiat. Calde. in d. c. 1. de rap. sic notabiliter distinguit b q̄ si delinquens nō est in loco domicilij, vel delicti, nō valeret ꝓsuetudo, ꝙ quam non deret fieri remissio, qa p hoc publica vtilitas lederetur, q regrit, q crīa non remanеāt impunita, de sent. exc. c. ut famæ. quasi irrationabilis esset talis ꝓsuetudo, & grauosa, & ideo nō valet, ꝫ. de ꝓsuetu. c. 1. & vlt. Sed ꝓsuetudo, q iudex domicilii, non remittat ad iudicē delicti, vel ecōuerso, bene valeret, dummodo alter p̄dictorū, in cuius territorio degit, vellet delinquentem punire, qa tūc cessaret rō p̄dicta. Sed dices, qūo ex hoc non vſi introducit ꝓsuetudo, ꝫ no. in c. Io. de cler. pug. Sol. intelligе, qñ fuit petita remissio delinquentiū, & fuit denegata, nec aliqd inde sequutū est. Tunc enim iste non vſus hēt ꝫrium actū dilpōni iuris. Iō introducit ꝓsuetudo, vt no. in d. c. Ioā nes, secus tñ, si nunquam fuisset petita remissio, nec ꝓcessa, tūc enim non pōt dici introducta ꝓsuetudo, quia nihil actū fuit ꝫ ins cōe: requiritur enim petitio, ut fiat remissio, ut d. §. si qs ve-
24 rō cōprāhensorum. & no. Bart. in l. 1. C. ubi de crim. agi opor. & ꝫ. dixi. † Circa hoc quæritur, ꝫ. visum est plenè, iudicem delicti posse punire delinquentem, licet aliàs non sit de iurisdone sua, c nunc quæritur, an poterit eum, punire fm statuta, sua, e an verō fm iura cōia? cōiter tenet, q ēt pōt fm statuta sua, ut no. Cal. in d. cap. 1. de rap. & plenius per Bar. in l. cunctos populos. C. de sum. Trin. nisi excutiet probabili ignorātia. Et p hoc allego tex. apertū in c. quæ ꝫ. 8. dist. c. illa. 12. dist. Nec ob. tex. in l. 1. C. ubi se
25 na. vel cla. ubi dī, delinquentem subjiciendū publicis legib. ga flatura, locorum bene possunt quo ad illa loca publicæ leges, appellari, ut ibi no. facit 11. q. 3. c. nemo. de sen. exc. c. a nobis, vi- de Io. de Lig. in clem. pastoralis, de re iud. † Nunc q̄ro de q̄busd dam cōnibus, in quibus dubitatur, ubi dicatur qs delinquere, & d per ꝓis, ubi dēat sortiri forum. Et primò d de exīte in uno territorio, seu in loco exēpto, & peuriente hoiem exītem in alieno e territorio, e ubi sortiatur iste forum, rōne delicti, an in loco, ubi emisit sagittam, an ubi peussit? & hæc qō tractatur in reg. in odscuris. de reg. iur. lib. 6. in Mercu. & in c. 1. de priuile. lib. 6. & per f Cy. in l. 1. C. ubi de crim. agi opor. Cōiter cūcluditur, f q in vtroque loco potest conueniri, & si concurrunt iudices utriusq; territorij, locus est præventioni. Nam in utroque loco delicti, ut in c. 1. de præsump. & quod ibi no. & dic, ut plene no. in
26 iuribus prælle. † Idē dic de delinquente in confinib. Namlocus erit ꝓuentioni, qa verum est dicere hūc in cuiuslibet territorio deliquisse, & possent simul conuenire, si eodē tpe concurrerēt. Facit l. arbor. ff. cō. diuid. ubi arbor nata in confinib. est cōis. Idē si ecclesia ædificat in confinib. ut no. 16. q. 1. c. licet. facit Insti. de rer. diui. §. insulam, & hoc tenet Dy. in l. pupillus. §. fi. ff. de verb. sig. & Ray. & alii in l. iurisperitos. §. cū oriundus. de excus. tut. & vide quod no. in l. 1. & in auth. qua in prouincia. C. vbi crim. agi
27 opor. † Item dubitatur de mandante in uno loco committi delictum in alio territorio, & ibi cōmissum est, ubi iste sortiat forum rōne delicti: de hac qōne vide p Bar. post alios in l. si ut pro ponitur. ff. de fideiu. Et concło cōis est, q dēt puniri, nō vbi mādauit, sed ubi delictum subsecutum g est, qa ibi destinatus est effectus delicti, & qa rīr ex mādato solo qs non punit: & inter mādantem, & mandatarium, nulla est ꝫcta obło, qa ei turpis nulla est obło, ut l. si remunerandi. § rei turpis. ff. manda. Et pro hoc allego tex. in clem. pastoralis. uer. nec non iuncta gl. de re iu. Itē dubitat, qd si ciuitas misit exercitū ad aliquē locum, & in illo loco ibi erat exercitus, aliqs, deliqt nūqd tortiat ibi forū, ut possit puniri per ptātē ciuitatis illius, a qua exercitus destinatus fuit? Et vide Bar. in l. pupillus. §. territorū, ff. de uer. sig. ubi ꝓcludit, q sic, qa territoriū dī a terrēdo, ut ibi. Sed ex quo hēt ibi exercitū, satis terret in illo loco, & sic dī ibi hīe territoriū. qd no. † Itē du-
28 bitari possēt de teste, qa examinatus p iudicē ꝓpriū, ad instantiā alterius iudicis, corā quo vertebat qō, dixit falsum, an possit de hoc falso dicto puniri p iudicē cāe, ad quē transmissa fuit eius attestatio, & ubi ei? dictū fuit publicatū? Spe. in ti. de teste. ꝫ. 1. uer. qd si aliqs. arguēdo tenet, q p hūc iudicē cāe posset puniri, qua si effectus huius delicti sit collatus ad illū locū. Ad hoc l. ꝫxisse ff. de act. & ob. & ff. de his q. vt indig. l. post legatū. & seqt ibi Io. An. in add. & recitat idē tenuisse Guid. de Suz. in l. 1. ff. de of. eius cui mād. est iurisd. § q mādatā. & qa examinationis actus fuit nudū ministeriū. Cōtrariū tenet Guid. de Suz. ī auth. apud eloquētissimū. C. de side instr. Recitat tñ alios tenuisse ꝫriū, & sic aptè nō firmat Do. Ant. distinguit, q si scibat, eius dictū dēre transmitti alibi, posset ibi puniri, qa habuit animū ibi delinquēdi, sicut ꝫ. dictū est de sagittāte. Si verò ignorabat, tūc puniat in loco vbi fuit examinatus, & hoc verū, ubi agit de pœna falsi: si verò ageret de pena vacillationis, seu variationis, & tūc attēdit locus examinationis, & puniet p iudicē examinātē. C. de test. l. nullū. Qd satis mihi placet, vt in d. cle. pastoralis, & in l. exigere dotē. ff. de iud. ubi attēdit locus, ad quē destinat effectus mīmonij. Et p hoc ꝑt decidi qō de notario falsante instrm, p̄ducēdū ad aliū locū, & dat uia ad solonē multarū qōnū. Et qs locus dēat poni libello accusatorio, cū ī uno principat, & in alio pficiat, uide ele gātissimè p Bar. in l. libellorū. ff. de acc. ubi ponit multas qōnes notabiles, & p hoc sit expedita gl. 1. cū sua mā. Venio † nūc ad
29 gl. 2. cū qua expediā scdam spēm sortiēdi forū, s. rone ꝫctus, & q̄ro, qūo capitur hic ꝫctus, rone cuius qs sortit forū. Rndet gl. q largissimè accipit, siue sit uerus ꝫctus, uel quasi ꝫctus, uel aliud unde obło orit. ff. de iud. l. hæres absīs. § 1. & l. oēm obłonem. Ad uerte tu, qui es purus Canonista, ideo enim dicit, quòd accipi-
h tur largissimè, quia propriè contractus h est, qñ ex utraq; parte nasci-

ADDITIONES.

a Consuetudo. Adde eundem. consi. 24. lib. 1.

b SEB. SAP. Distinguit. Hanc distinctionem in hoc art. voluit Barthol. Vero. in consi. 59. incip. Paulus Faber. col. 3. & Aegidius Bellamera in consi. xj. inci. primo quidem videtur. col. 3. in fi. vide etiam de hoc articulo, per Fulg. in cō si. 149. incip. super inquisitione.

c Sua. Adde Alex. consi. xj.

d SEB. SAP. Et primo. Vide quod no. Bar. in l. libellorum. ff. de accus. ubi ponit de proijciente telum de vno loco, ad alium: vide Bal. in l. si quis non, dicam rapere, col. 5. C. de epis. & cle. vbi ponit de eo, qui fuit in vno territorio ligatus, & in alio spoliatus, & circa hoc plura tradit remissiue Fely. in cap. 1. colū. 3. in 3. notab. infra de præsump. ibi etiam ponit quæstionem de eo, qui mandauit in vno territorio committi homicidium in alio.

e In alio territorio. Adde Bal. consi. 297. 2. lib.

f Concluditur. Vide in materia consimili Barto. in l. q̄ ait lex. §. fi. ff. de adulte. & vnam pulchram apost. ad istum, in c. literis, in ver. principali, supra de rescr. vbi plene & vnum uerbum per istum in c. cum inter, in uer. not. tamen, supra de consuetud. uide Barto. in pulchra. q. in 1. 1. §. ex incendio. ff. de incen. ruī. naufr. uide oninino d. Alex. in consil. 75. incip. uiso themate, in ult. colum. in 3. uol. & per Corne. in pulchro casu, in consi. 59. inci. licet in rure degam. per totum. in 2. uolu. & in istis locis inuenies, an in delictis attendatur initium, uel finis. Aen. de Fale.

ANT. FRAN. De ista uia brocardica, an, & quando spectandum sit initium, uel finis sit considerandus, uide Barto. in l. quod ait. ff. de adulte. & per Barto. in l. si tutor. ff. de tute. & ra. di. & uide per Do. Card. in d. clem. fi. de rescript. & in clemen. dudum, de elect. & uide per Specu. in titu. de restitu. in integ. in §. 2. in uer. sed cum etiam. & per Alex. in l. denique, in §. fi. quis, post Barto. ff. de mino. & Bar. in l. 1. ff. qui pot. in pig. hab. Et quid de principio loci, & temporis, an illud sit spectandum, uide omnino Alex. in d. l. quòd ait, in §. quòd ait, supra alleg.

g Subsecutum. Adde quod uoluit Alex. consi. 44. 2. lib.

h SEB. SAPIA. Quia proprie contractus. Quid ueniat propriè appellatione contractus, late ponit Ias. post Ange. in §. omnino, colum. 7. cum sequen. Instit. de actio.

Universidad de Deusto
Biblioteca

nascit obligatio, vt in empt ione, venditione locatione, conductione, & simili. vt dicit tex. in l. Labeo. ff. de verb. sig. vnde quo ad sortiendum forum, non sumitur ita strictè, sed sufficit, q̃ aliqua causa tur obligatio ex parte vnius tãtum, vt l. omnem obligationem, & in prælleg. l. hæres absens. §. 1. vbi dicitur, q̃ in loco vbi quis gessit tutelam, potest conueniri, &c. Secundo gl. q̃r. nunquid ratione contractus possit quis conueniri in loco, si ne inueniatur ibi, siue nõ? Et respondet, vt patet in ea in fi. & est clara Sed pro declaratione materiæ huius, duo principaliter subijciam examinanda. Primò, quando dicatur, quis sortiri forum ratione contractus. Secũdò, quem effectum, & quam iurisdictionem producat, huiusmodi forũ sortiri ratione contractus. Quo ad primum clarè, & breuiter concludo materiam, aduertendũ, tamen, q̃ in eodem facto, possunt plura loca concurrere, vt locus factę promissionis, tubi verba q̃ractus sunt prolata. Item locus destinatæ solutionis: seu implementi cõtractus. Item locus, vbi instrumentum scriptum est. Item locus, vbi conditio completa est. Item locus implementi contractus, ex parte vnius, & simplex promissio facta per alium in alio loco, vbi verba cõtractus sunt prolata. † Si verba contractus proferantur in vno loco, sed effectus contractus destinatur in alium, vt quia hic Senis, p̃ misit soluere centum Bononiæ, tunc locus promissionis non consideratur, quo ad facultatem ibidem conueniendi, vnde nõ potest ibi conueniri, vbi promisit, quia non videtur ibi contrauisse, hoc sentit gl. in c. Romana, §. nec etiam, in verbo, respondere, de foro competen. lib. 6. Clarius hoc tenet gl. iuris ciui. in l. 1. C. vbi conue. qui cer. lo. da. promi. & in l. 3. ff. de bon. auth. iu. poss. facit tex. in c. dilecti, supra eod. vbi dicitur, q̃ ratione contractus quis compellitur respondere, vbi habet domicilium, & vbi promisit soluere, ergo vbi verba obligationis sunt prolata, non potest conueniri. Sortitur ergo forum, vbi destinatus est effectus contractus, a vt in prælleg. c. dilecti, & d. c. Romana: in l. contraxisse. ff. de actio. & oblig. & Bart. in l. quæro, de sol. vbi dicit esse casum pro primo dicto. hoc restringo quo ad facultatẽ conueniendi, vt dixi. Nam quo ad subijciendum contractũ legibus loci, attenditur contractus, vbi verba obligatoria proferuntur, & non vbi destinatur effectus, ar. in l. si fundus. ff. de euic. & no. tenet Bar. in l. cunctos populos in 1. q. prin. C. de summa Trinita. Nam in loco, destinatæ solutionis contractus est potius fictus, quàm verus. Fingitur enim ibi contraxisse: vere autem contraxit vbi proferuntur verba, ut probatur in l. contraxisse, in verbo, intelligitur. ff. de act. & oblig. tenet Bal. in l. 1. §. eum qui. ff. de constit. pec. Verbum enim, intelligitur, est fictum, vt in c. ex studijs, iuncta gl. de præsump. Et hoc valet multum notare pro statutis loquentibus de solutione gabellarum pro contractib. Itẽ, quando dant certum intellectum, & formam contractibus, vt attendatur quẽtum ad hoc, locus, vbi verba prolata sunt, & nõ vbi effectus est destinatus, quod fallit in dote exigenda, vt attenditur, secundum Bar. locus mariti, & non vbi matrimoniũ contractum est, quia vxor sortitur domicilij ũ ex persona mariti, & ibi omnino videtur contractus gestus. Et ideo si in loco mariti est statutum, vel consuetudo de lucranda certa parte dotis, in loco autem, vbi cõtractum est matrimonium, sit aliud statutum, b vel consuetudo, debet attendi locus mariti. b Ita dicit Bart. in l. exigere dotem. ff. de iud. dicam latius de hoc vltimo post Dom. Anto. in c. 1. de spon. † Si vero effectus destinatus est in vno loco, verba vero sunt prolata in alio loco, & instrumentum est confectum in alio loco, dic, q̃ in loco, vbi scriptura confecta est, nõ sortitur quis forum, nec debet attendi quo ad aliquem effectũ, vt no. in l. exigere. ff. de iud. quod intellige verum, nisi actũ fuisset, vt de illo contractu fieret scriptura. Nam tunc non dicetur contractus, nisi confecta scriptura, vt in l. contractus. C. de fide instr. & tunc ibi dicitur contractus initus quo ad verba obligatoria, sed attendetur locus, quoad facultatem conueniendi, vbi destinatus est effectus contractus, vt dixi supra. Quandoque cõtractus geritur in vno loco, sed conditio est implenda in alio loco: tunc debet attendi locus, vbi contractus est tunc gestus verè, vel fictè, quia implementum, conditionis trahitur ad diem contractus. ff. de verb. oblig. l. si filius fam. & hoc firmat glo. in l. exigere. prælleg. ff. de iudi. † Quandoque, & vlt. effectus, & implementum contractus destinantur ad vnum locum, ex parte, vnius, sed ex parte alterius simpliciter est facta promissio. Exemplum: Conduxi procuratorem, seu aduocatum de hac ciuitate, vt me defenderet Florentiæ, & promisi ei certum salarium. Vel conduxi hic magistros, vt ædificarent mihi domum Florẽtiæ, quibus simpliciter promisi certam quãtitatem pecuniæ, & tũc quo ad eum, qui destinauit effectum, & implementum contractus ad alium locum, certum est, q̃ potest conueniri in illo loco, vt in illa l. exigere, cum ibi no. Sed in eo, qui in hoc loco simpliciter promisit pecuniam pro opere fiendo, vel aduocatione exercenda in alio loco, est maius dubium. Et gl. in d. c. Romana §. nec etiam, in verbo, respondere, expresse sentit, q̃ non potest conueniri in loco, vbi alius contrahens debet adimplere cõtractum, sed in loco vbi promisit. Et sic vno modo, intelligitur ille tex. & sequitur Do. Ant. & dicit notandum, & quasi simpliciter promittendo videatur se obligasse solutioni in loco promissionis factæ. sed hoc dictum mihi indistinctè nõ placet. Quid enim si ex coniecturis verisimiliter videatur actum tacite, vt solutio salarium, vbi opus exercendum est, vt quia aduocatus, seu procurator, vel magister erat pauper, nec verisimiliter veniebat in pensis suis, seu opus perficiebat certè, cum tunc videatur tacitè actum, q̃ solutio fiat in loco, vbi debet impleri cõtractus ex parte alterius, poterit ibi conueniri. Pro hoc, quod not. in c. fraternitatis. §. insuper, de rescrip. lib. 6. & in l. traiectitię, de act. & oblig. & † no. Bar. in l. 1. §. diuus. il 2. in ver. vlterius, quæro, &c. ff. de vac. & extraor. cog. in illa quæstione, An salarium debeatur in principio, an in fine operis, vbi plene. Sed si illi essent potentes, & iuites, & iste fortè pauper, vel ex alijs coniecturis potest comprehendi contrarium, & tunc procedit illa opi. gl. primò ergo dicit inspici coniecturę, vt in reg. Inspicimus in obscuris. de reg. iur. lib. 6. & l. semper in stipulationibus, de reg. in. Illis verò cessantibus, solutio debet fieri in fine, quod est regulare, quando obligatio descendit ex contractu, vt no. Bar. in loco prælleg. de quo per Inno. in c. propter sterilitatem, de loca. & tunc procedit gl. Nam non potest videri actum, vt soluatur in loco alieno, quo in fi. fienda est solutio; sed si in principio operis, tunc locus est dicendum; & quando in principio, & quando in fine debetur solutio, dicam in d. c. propter sterilitatem. ex quibus conditur quem contrahere, nedum in loco, ad quem expresse destinata est solutio, sed etiam si tacitè, vt in iurib. pall. Non enim hoc differt tacitum ab expresso, vt l. cum quid. ff. si cert. pet. no. Bald. in l. hæres absens. ff. de iudic. & statim subijciam, † omnia sunt vera, vt in loco sortiatur forum, quãdo de proximo non erat inde recessurus, vt quia habebat ibi stationem, seu ficinas, vel pergulam. Si verò contraxisset, tanquam viator, secus est dicendum, vt in d. c. Romana. §. nec etiam, iuncta glo. expressius in prælleg. l. hæres absens. Adde ad hoc duas notabiles limitationes, quas ponit Bart. in d. l. hæres absens. Primo, viator sortiatur forum ratione contractus, quando contrahens secum ignorabat eum esse viatorem. Nam ignorantia eius probabilis non debet sibi obesse, & in dubio præsumitur ignorare, quando habebat ibi tabernam, vel stationem seu officinam, non ostendebat aliqua signa peregrinationis, & itineratoris, sed incedebat tanquã vnus ciuis, vel mercator. Nam fuit in c pa, e non pandendo conditionem personæ suæ, arguitur in audientia, de sent. excommu. & c. si verò, eod. tit. & sanè videtur innuere text. in d. l. hæres absens. Secunda limitatio, quando verisimiliter contractus debebat impleri incontinenti, vt qnia emi equum a viatore, & solui prætium, verisimiliter detur tacitè actum, vt incontinenti debeat tradere equum, de si non tradit, possum eum conuenire in loco contractus ratione delicti, quia me decepit. Habet enim iste contractus admixtum, ad hoc l. secunda. ff. de pig. ac. Et quia, ex tacitè videtur actum, vt hic impleat, potest etiam conuentione contractus, & sicut quando expresse effectus & impletum destinantur ad alium locum, potest ibi conueniri, ita quando effectus tacitè destinatur, ad hoc potest hic conueniri, quod est no. Et per hoc dico gl. non vsquequaque bene dixisse, nec etiam dum dicit, ponendo primam lecturam ad illum q̃ forensis conducens aduocatum hic, non potest hic conueniri pro salario, quia videtur cõtraxisse tanquam viator, quasi modo in loco iudicij, videtur stare tanquam fugiens, & viator, et segt Do. Ant. Sed hoc non puto, indistinctè verum, per predicta: nam verisimilius est, prima fronte, nisi aliud appareat, solutio fiat hic. Non enim est verisimile, q̃ procurator, seu aduocatus voluerit pro suo salario insequi clientulum ad dominium suum, cum quandoque posset esse maior expensa ultra quàm sit debitum, & ideo potest ibi conueniri, etiam si promisit ponam illum dici viatorem. Tertiam litationem ponit hic Anto. vt viator contrahendo, non sortiatur forum ratione contractus, quando alius non præsupponitur habitus iurisdictionis in loco, sed si daretur habitus iurisdictionis, & ex iuribus fori legij non posset ibi conueniri, tunc ex contractu a transeunte facto, tolleretur ius priuilegij, & ibi posset cõueniri ex habitu primæ iurisdictionis, alleg. l. 2. §. sed & si agant. ff. de iud. sed male allegaretur §. omnes, autem. Et est ratio huius dicti secundi, eum, quia facilius tollitur priuilegium, quàm creetur habitus iurisdi-

ADDITIONES.

a SEB. SAP. Contractus. Quomodo hoc procedat, vide Abb. in c. 7. col. 8. supra eod. ubi ponit ampliationem ad regulam dictæ leg. contraxisse, vide mita, ut no. gl. in l. cum qui. §. Iul. in ver. denegat. ff. de constit. pec. & per Bal. in l. si quis in legatione. ff. de iud.

b Locus mariti. Adde ad hoc videndum latè And. Sicu. consi. 57.

c In culpa. Facit in simili, quod quando debitor scit se esse non soluendo, tempore quo contrahit, non potest gaudere beneficio cessionis bonorum. Vide Bar. in l. aliam. §. eleganter. in fi. fol mat. per tex. no. in l. pe. in fi. ff. de iure iur. quem pro sing. allegat Pau. de Cast. in l. etiam. §. j. ff. fol. matr. ubi ponit pulchrum dictum. Aen. Falco.

4 iurisdictionis, quod dicit notandum. † Ex quo infert, q̃ si exemptus, etiam transitorie contraheret in loco nõ exempto, posset ibi conueniri, & sic dicit se ampliare c. 1. de priuileg. lib. 6. Hoc dictum mihi non placet in exempto. Ex quo enim tãquam viator contrahit, non subijcitur iurisdictioni ordinariæ per rationem generalem, l. hæres absens. ff. de iudic. & c. Romana. §. nec etiam. prælleg. Nam maiorem potestatem habet Archiepiscopus in subditos suorum suffraganeorum, quam habeat Episcopus in exemptos, vt patet ex no. in c. pastoralis, de offic. ordin. & ex his quæ dixi in c. significasti, supra eod. & maximè in causis, quæ deuoluũtur per appellationem ad eum, in quibus habet iurisdictionem saltem in habitu, de offic. ordi. c. Romana. § 1. lib. 6. & tamen si subditus suffraganei, tanquam viator, contrahit in diœcesi Metropolitani, non per hoc sortitur forum Metropolitanum ratione illius contractus, vt est text. in c. Romana. §. nec etiam, cod. titu. lib. 6. ergo multo fortius exemptus, contrahens tanquam viator in loco non exempto, non sortitur ibi forum. Nam ratio l. hæres absens, pariter vendicat sibi locum in exempto, sicut in non exempto. Nec obst. l. 2. quam pro se allegat D. Ant. quia loquitur in eo, qui est omnino subiectus, & qui poterat cõueniri in loco rõne cõmunitatis patriæ, licet hĩet ius reuocandi domum, quia venerat ex necessaria causa, quod ius reuocandi domum cessat, ex quo ibi voluntariè contraxit. Est enim quod sibi imputetur exercendo actum omnino voluntarium. Sed secus est in exempto: ipse enim habet ius declinandi 35 iurisdictionem cum non sit subiectus, nõ autem reuocandi domum tantum. † Et pro hoc, vide aperte, differentiam inter vnũ casum, & alium, nam habens ius reuocandi domum, si conuenitur, & non opponit, valet iudicium tanquam agitatum a suo a verò iudice, vt hic innuitur, secus est in exempto a coram ordinario loci conuento. Nam quantuncunque non opponat, non valet iudicium, quia coram non suo iudice agitatum, cum non possit etiam expresè renunciare priuilegio exemptionis, in c. cum tempore, de arbi. tenet Ioan. And. in reg. scienti, de regu. iur. lib. 6. in Mercu. terigi in c. significasti, supra eod. Quartam limitationem ponit Pet. in l. 1. ff. de in ius vocan. & sequitur Do. Ant. hic, videlicet, q̃ si quis accesserit ad locum duntaxat, vt ibi fortiretur forum, vel vt ibi contraheret, fortitur ibi forum; licet sit inde statim recessurus, & sic sit ibi, vt viator, quod placet. Nã ex quo studiose accessit ad illum locum, videt ibi destinasse impedimentum contractus, & sic cessat absurditas super qua se fundat l. hæres absens. Et hoc est notandum pro istis, qui ut cuitent gabellas, quæ in loco sunt, exeunt districtum illius loci, & vadunt ad contrahendum alibi, sortiuntur enim forum in loco contractus, vt cuitent gabellas loci, vnde recesserunt. Facit l. si fundus, ff. de euic. & melius facit l. 2. C quẽ admo. testam. aperi. Ve- 36 nio † ad secunddum principale, scilicet, quem effectum, & quã iurisdictionem producat, huiusmodi, forum, sortiri, ratione contractus? Concludo secundum communem opin. hic, & in d. l. hæres absens, & in c. Romana. §. cõtrahentes, q̃ si reperitur in loco contractus, habeat iudex omnimodam iurisdictionem & in res & in personam, prout patitur qualitas contractus, vt in c. dilecti, supra eod. & in iuribus superius alleg. Idem, si fuit ibi constitutus in contumacia, licet postea inde recesserit posset. n. tunc excommunicari, & etiam directe cõdemnari supe principali, si status causæ pat eretur, vt no. Inno. in c. 2. de dilatio. Idem si aliquando ibi comparuit in iudicio, tunc enim firmata est iurisdictio circa personam quo ad omnes effectus, arg. in c. propo ff. de iud. Si verò non reperitur in loco cõtractus, nec vnquam super hoc, in iudicio ibi comparuit, nec fuit contumax, tunc potest citari etiam existens extra territorium, quo ad missionem fiendam in bonis, quæ sunt ibi loco contractus, vel alibi, secundum distinctionem, d. §. contrahentes, & vt no. in d. l. hæres absens. Non tamen potest inuitus cogi ad comparendum coram iudice contractus, vt ibi, sicut dixi supra de iudice delicti: vnde non posset eum excommunicare, si non vellet comparere coram eo, vt dicit Ioan. And. in d. §. contrahentes. quia sic indirecte cogeretur, ut compareret personaliter, quod vetat ille text. Putat tamen hic d. Ant. q̃ iudex contractus posset requirere iudicem contrahentis, vt ipsum citet ad finem, ut cõtra eum discuteret obligationem personalem, ut eum directe condemnaret de contractu, si aliud non obstaret, quod mihi non placet, videtur enim contra §. contrahentes, ubi indistinctè dicitur, q̃ non potest eum trahere inuitum: Nam sic indirecte traheret eum. Item si hac via permitteretur, bene tex. ille expressisse, sicut expressit in fine, de executione fienda circa bona sita in aliena diœcesi. Ex quo enim non reperitur in loco non habet iurisdictionem in personam, sed tantum potest procedere contra bona. Nam & si impedit, ne citatio ad eum perueniat, non tamen habetur pro citato authoritate iuris, ut in c. quoniam frequenter, vt lite non pẽd. & not. innoc. in c. ad petitionem, de accusa. Nisi saluando hanc opin. Do. Anto. dicas, q̃ sicut in iudice delicti, hoc permittitur, vbi agitur de maiori præiudicio, vt in clemẽ. pastoralis, de re iud. & dixi in prima specie, ita & fortius dicendum est in iudice, ratione contractus. Tunc enim constituitur 37 in contumacia propter citationem factam a iudice suo. † Et ex b his infertur, quod in contractibus b non habet locum regulariter remissio, sicut fit in delictis, cum sit alius modus procedendi, ut patet ex prædictis. Fallit secundum glo. sing. in l. 1. ff. si quis in ius voca. non ierit, quando in ipso contractu renunciauit foro suo, tunc enim uidetur uoluisse, ut ibi tantum causa decideretur. Et illam gl. sequitur Bar. in l. hæres absens, & in d. l. 1. quam perpetuò tene menti pro limitatione, §. contrahentes. Hoc tamen non procederet in clerico, quia non potest consentire in alienum iudicem expresse sine licentia sui iudicis, ut in c. significasti, supra eod. ideo, talis renunciatio nõ operaretur hunc effectum in eo. Item uidetur fallere regula in reddẽda ratione de administratione, ut debeat remitti ad locũ, ubi gessit, & est tex. secundum vnum intellectum in l. 1. C. ubi de crim. agi opor. & hoc tenet ibi gl. Item fallit in causa status, quando existẽs in possessione seruitutis, confugit ad alium locum, & ibi uendicat se in libertatẽ. Dẽt. n. remitti ad locũ, unde profugit, ut ibi de hac cõe cognoscat ꝓfatib. cæsib. uide ibi p Cyn. & hæc sufficiãt quo ad c secũdam gl. & eius materiã. Nunc ꝓdescendendo ad tertiã gl. & eius materiam, quæro quid operatur, huiusmodi forum sortiri ratione domicilij? Gloss. breuiter se expedit, q̃ ratione domicilij potest quis ibi conueniri, quomodo quis possit habere domicilium in pluribus locis. Aliud circa istam speciem fori gl. non prosequitur, sunt ergo uidenda duo. Primo, quam potest atem habeat iudex, domicilij. Secundo an in pluribus locis quis, maxime clericus, possit domicilium sortiri, & hoc ultimum non prosequor hic, quia plene retigi in c. postulasti, supra eod. & in c. ex parte B. & no. in c. dilectus filius, de rescrip. & in c. ex ore, de priuile. Et an contrahatur quasi domicilium ex mora cõtracta in loco, seu ex conuersatione in loco ut ibi possit conueniri de alibi gestis, sicut coram iudice ueri domicilij, dixi plene in cap. 38 quod clericis supra eod. † Sed circa primum concludendo materiam, dic, q̃ aut iste subiectus ratione, domicilij reperitur in loco domicilij, aut non. Primo casu, potest in eum exercere omnimodam iurisdictionem, ut in clemen. pastoralis, de re iud. & in c. cum contingat, supra de offic. ordina. c. 1. & c. cum Episcopus. eod. titu. lib. 6. & l. congruit, de offi. præsi. cum simili. adeo, quod potest ibi conueniri de omnibus, tam de contractibus alibi gestis, quàm de re alibi sita, quàm etiam de criminibus a libi commissis, ut in c. dilecti, & quod ibi no. supra eod. & in d. c. cum contingat, & quod ibi plene dixi. Vbi etiam tetigi, an de delictis alibi commissis possit iudex procedere, per uiam inquisitionis, dic, ut ibi. Nam si in loco domicilij non possit conueniri de alibi gestis, iste forus, domicilij superflueret, quod non est dicendum. Est ergo iste forus ordinarius, & generalis ad omnia ut dicit Cald. & bene, in c. 1. de rap. Quid autem si mutauit domicilium. & quid de subiecto ratione originis propriæ, seu paternæ, uel auitæ: uide quod dixi in c. proposuisti, supra eo. & qđ no. Bar. in l. assumptio. ff. ad munic. Et an optio competat actori, ubi uelit reum conuenire, an coram iudice domicilij, an coram iudice delicti, contractus, uel rei, dixi in c. dilecti, supra eod. 39 q̃ datur actori, & idem no. in l. fi. C. ubi in rẽ act. † Sed circa hoc quæro, nunquid possit eum punire, secundum sua statuta, an secundum leges loci delicti? Vide quod no. 1 2. dist. c. illa, & in c. il lud plenius per Ioan. de Lig. in clemen. pastoralis. de re iud. vbi tandem concludit, q̃ aut in utroque loco domicilii, & delicti, imponitur pœna ipso facto, & tunc puniet eum secundum pœnam loci delicti. Statim enim cum deliquit, incidit in illam pœnam, ideo non debet iterum de nouo puniri pro eodem delicto. Item ista lex domicilij non potuit eum afficere, ex quo n. ei pœnam imponit ipso facto, & tempore delicti reperitur alibi, non ligatur illa pœna, quia sic diceret legem in territorio alterius,

ADDITIONES.

a ZACH. Secus est in exempto. Adde ad istum And. Barb. & Fel. in c. at si clerici, supra de iudic. Bald. consi. 246. volum. 2. & consil. 175. volum. 3. Alex. consi. 13. colum. 4. uer. fortificare, uo. 1. & ample in dec. Capel. Tho. q. 425. & ibi remissiue, in apost. C. elsi, & Lanfran. in c. quoniam contra. in §. confessionis, nu. 10. in uer. talis confessio. infra de prob.

b SEB. SAPIA. In contractibus. Vide Bald. in l. cum Archimedoram. C. vt in post. leg. ubi etiam meminit gl. in d. l. j. ff. si quis in ius voc. non ier. & eam summè commendat, quam etiam dicit singularem, & communiter approbat Roma. sing. 279. incip. regula est, q̃ in contractibus, ubi ponit aliam limitationem, q̃ in contractibus non habet locum remissio, ut non procedat, quando iurauerunt contrahentes in loco contractus se litigaturos. Item non procedit ratione nimiæ contumaciæ, ut ibi per eum. Aliàs limitationes vide per Do. Ias. in l. si conuenerit, col. x. ff. de iurisd. omn. iud.

c ZACHAR. Et eius materiam. Fallit insuper, quando est destinata solutio in loco contractus, & hoc quando certitudinarie non si generaliter, puta, vbi velit creditor. no. Bal. singu. in l. cum Archimedoram. C. vt in post. leg. in 1. co. in gl. mag. in fi. uer. unde dico, tres autem fallentias, quas iste hic ponit uide per Bartho. Soc. in suo tract. fallen. reg. 337. de quo uide per Bal. plene in l. consentaneum. col. 8. C. quomo. & quan. iudex. Card. in c. 1. 2. 9. de neg. q. xj. de re iud. & Bald. consi. 157. uol. 3.

Universidad de Deusto
Biblioteca

rius, quo casu propriè loquitur c. vt animarum, de constit. lib. 6. Si vero nulla pœna imponitur ipso facto, sed venit imponenda per iudicem, & tunc si per legem loci delicti, magis aggrauatur pœna, vel inducitur delictum, quod non erat, & punier secundum legem illius loci delicti, quia delictum aggrauatur secundum qualitatem loci. Et potest induci delictum per legem loci, quod aliàs non erat delictum. 8. distin. c. quæ contra, & ideo debet imponi illa pœna, quę debet esse commensurabilis delicto. 24. q. 1. c. non afferamus, & de his, quæ fiunt a maio. par. cap. c. q̃ſuit. Non enim potest iudex domicilij inducere delictum de nouo, extra territorium suum, licet posset delictum aliàs a iure communi originatum aggrauare maiori, pœna. Si verò pœna loci delicti non est grauior, nec delictum de nouo originatur, & tunc poterit eum punire secundum legem suam. Tũc enim non ligat delictum alibi commissum, nec inducit delictum de nouo extra suum territorium, nec exequitur extra suam iurisdictionem, sed dicit ius in subditum suum, secundum legem ſuã,

40 quam exequitur tempore sententiæ: † Ex prædictis videtur sentire Ioan. de Ligna. q̃ statutum, loci domicilij non potest appre hendere delinquentem extra, quando imponit pœnam ipso facto, ne videatur exequi extra suum territorium. Sed contra hoc facit, quia quocunque se receperit, subditus est, & est sicut sententiare alibi existentem, vt statim subijciam in secundo membro principali, ita videtur, q̃ statutum possit quandoque eum ligare, si hoc iudex intenderet in statuto suo. Ideo Bar. in l. cunctos populos, C. de summa Trin. dicit, q̃ ideo in il o c. vt animarum, non ligatur subditus delinquens extra territorium, a quia a
statutum erat generale. Secus dicit, si in statuto fuisset cautum, b
q̃ subditus vbicunque b deliquerit, ligaretur, q̃ valde limitat illud c. Sed hoc dictum Bar. non placet Ang. de Perusio in l. fin. ff. de iurisd. om. iud. nec etiam mihi placet: vnde considero, q̃ c. vt animarum, non dicit illum ligari ex defectu voluntatis statuen 43
tis, sed potius ex defectu potestatis, vt clare patet ex illis verbis, quia extra territorium iusdicenti nõ paretur impune, & idem cauetur in l. fi. ff. de iurisd. omn. iud. Item vbi statutum imponit pœnam ipso facto, cum incontinenti liget, l. 1. ff. ad Turpil. videtur & fingitur esse in illo loco, vbi delictum est commissum, sed in loco esse non potest ex defectu iurisdictionis, ergo, &c. Item statutum videtur lex territorij, vt innuitur in prælleg. c. vt animarum, ergo nõ potest punire extra territorium commissa, & videtur tacitè sentire Ioan. And. in reg. cum sint, de reg. iur. lib.
41 6. in Mercur. & Feder. in consi. 16. † Secũdo casu principali, cum subditus ratione domicilij, est absens, concludo secundum cõmunem opi. q̃ potest citari, per iudicem domicilij, quo ad omnes effectus, s. vt procedat contra eum, vel ad missionem in possionem, vel ad condemnationem, si status causæ patitur, qa vbi cunque sit eius subditus remanet, & citatio decernitur in proprio territorio ipsius iudicis, licet nuncius exequatur extra terri
c torium; sed illa executio nuncij, nõ est actus iudicialis, c & ideo potest exerceri extra territorium, vt not. in c. nouit, de offic leg. & no. in c. Romana. §. contrahentes, de foro compe. lib. 6. tenẽt hic Ioan. de Ligna. & Moderniores sequentes. sentiunt ẽt Host. & Ioan. And. in c. 1. de rapt. licit l. omnes, §. verum si apparitor. C. de episc. & cler. & quod no. ibi Cy. & l. 2. ff. de offic. præsc. vrb. & faciunt iura, quæ dicunt, absentem posse damnari, si est contumax, de dolo, & contum. c. veritatis, de cler. non resi. c. ex tue
42 supra eo. c. proposuisti. Et hæc † faciunt ad quæstionem, nunqd iudex domicilii possit excommunicare absentem: Pau. de Leaza. in clemen. pastoralis, de re iud. tenuit q̃ non. Mouetur, quia excommunicatio trahit secum executionem, ge app. c. pastoralis. sed iudex non potest exequi sententiam extra territorium, vt in c. postulasti. §. 1. supra cod. & c. Allegat etiam pro casu c. vt animarum. §. 1. de constit. lib. 6. vbi statutum Episcopi non ligat subditum existentem extra territorium, & causa potissima fuit secundum eum, quia in existentem extra territorium non potest aliquid exequi, nec sententiari, quod habeat in se inclusum exequi. Dicit tamen, q̃ vinculum non injicitur immediate, ex viribus sententiæ hominis, sed vi sententiæ iuris propter sentẽtiam hominis, vt sunt sententiæ latæ super crimine, quę infamant, quia tunc fit, & inducitur hoc vinculum a iure, & vbilibet habet potestatem, & sic vbicunque existat, infamabitur. facit pro hoc d. c. veritatis. Ioan. Calder. in c. 1. de rapt. licet dubitãdo, videtur hanc sententiam tenere, nisi præcesserit citatio in p-
prio territorio, & postea fuerit secuta contumacia, vel nisi fuerit facta citatio per iudicem, vbi degit, ad requisitionem iudicis volentis excommunicare. Ioan de Ligna. hic indistincte tenet contrarium, & idem communiter Moderniores sequentes. Et idem tenuit disputando Feder. de Senis consi. 16. vt sic possit citare subditum existẽtem extra territorium, & etiam excommunicare, si non comparuerit, & videtur expressum in c. ex tuæ, de cler. non resid. & in c. cum sit Romana, in fi. de appell. & facit c. tuæ, vt lit. non contest. & 7. q. 1. c. si quis presbyter, & in c. si quis in clero. tenet gl. 9. q. 2. c. Episcopum. & hoc verius: nam hoc casu, non deficit potestas in excõmunicante, cũ sit vbilibet subjectus, immo si primo in initio causæ fuisset subiectus, & postea desijsset esse subiectus, nihilominus potest excommunicare, licet sit absens, vt no. in c. proposuisti, supra eod. & per Ioan. de Ligna. in reg. cum sint, de reg. iur. lib. 6. in Mercur. Multo fortius, quando remanet semper subditus. Item hoc casu nõ surgit turbatio & violatio alicni territorij. Nam vt dicit Ioan. de Lign. & bene ratio Pau. procedit in executione, quæ sit verisimiliter, & circa res corporales. Ista enim non possunt fieri in alieno territorio, quia violaretur illius territorium, ut in c. postulasti, & in d. & trahentes. secus autem in excommunicatione, quæ afficitur animam, & ligat inuisibiliter, nõ enim violatur per hoc territorium alterius. Et si dicatur, q̃ immo etiam afficit corpus, vt in c. a
bis. 2. de sen. exc. põt dici secundum Gasp. de Cald. in rep. c. 44 supra eo. q̃ illud fit per quandam consequentiam. Multa permittuntur per consequentiam, quæ principaliter non permittuntur. Facit l. 1. ff. de auth. tut. vel melius potest dici, q̃ illud vinculum injicitur inuisibiliter, sine violatione territorij, & fit rius a iure, & ex quadam consequentia potestatis clauium homine. Nec obst. cle. pastoralis, quia loquitur in iudice & dc latius, vt supra dixi super 1. gl. Item non ob. c. vt animarum, quia loquitur de statuto, quod non ligat extra territorium, quod s. dixi: secus in sententia, cũ feratur ab homine in toritorio, & intendat ligare subditum suum sine præiudicio ius, q̃ potest, vt in d. c. tuæ, ut lit. non contest. & c. veritatis, & ex tuæ. s. alleg. Venio nunc ad quartam gl. quæ attingit quæ speciem fori, & quærit, quando dicatur quis sortiri forum, rei? Et respondet, quando quis conuenitur coram iudice, ius iurisdõne habet illam rem, super qua conuenitur. Et posubmittit qõnem, quid de re mobili, nunquid rõne illius tur forum? concludit, q̃ sic, licet quidam s. Hic duo sunt exnanda. Primò, quando rõne rei sortitur quis forum. Secundo, potestatem habet iudex rõne rei tantum. † Quoad primum, clu. q̃ si res est immobilis, fortitur quis ibi forum, vt possit conueniri, si hoc elegerit actor. Est enim in optione actoris, vt in c. dilecti, supra eo. & no. in l. fi. C. vbi in rem actio. & hoc si conueniatur actione reali, vt d. l. fi. Idem si conueniatur actione mixta, i. actione scripta in rem, vt quia petitur restitutio subtractæ per violentiam. Potest enim peti restitutio, & vbi lentia fuit illata, & ubi est res, probatur in l. 1. C. vbi de crimi oportet. Licet enim interdictum sit personale, tamen est in rem ptum: vnde iudicatur quo ad hoc, ut actio realis. l. 1. ff. de in & in c. ex parte B. & quod ibi no. Inno. supra eo. Secus agitur iure personali, pro re alibi sita. Nam tunc non potest conueniri, ubi est res, ex quo est actio mere personalis, vt no. in ma. ff. de centi. & idem tenet Bart. in l. fi. C. vbi in rem actio per omnia dic de re mobili, si est permansura in loco, & tellige istam glo. & aliam, q̃ est in c. ex parte B. supra eod. non est permansura in loco, sed stat causa custodiæ, vel sitoria, ut quia transit mulio per hanc ciuitatem, ego mulus est meus. Certè secũdum communem opi. non pohic conueniri, quia non uidetur in loco, ex quo sum in tran arg. opti. in clemen. ne Romani. §. sane, de electio. & quod & no. in c. nam & ego. de uer. sig. & hoc sentit hic Ioan. Specu. de comp. iud. adi. §. 1. ver. quid si quis per locum, 20. & Bar. in d. l. fi. & facit l. debitor. ff. de pig. & melius in
44 rali. §. vxori. ff. de usufruc. leg. † Vbi. si testator legat usumfructum domus, & eorum, quæ sunt in domo, non ueniunt ea, quæ
d in domo mercis causa, quia non uidentur esse in dom. c. ex non sunt ibi mansura. Dicit tamen Bald. in d. l. fin. C. ubi in actio, q̃ si res est transitoria, potest ad minus sequestrari, tamen, si præstatur cautio, argumen. l. fideiussor. ff. qui

cog.

ADDITIONES.

a SEB. SAP. Extra territorium. Vide multa circa hanc materiam, quando tutum puniens delinquentem, compræhendat delinquentem extra territorium, per Alex. in consi. 91. incip. ponderatis verbis. per totum in 1. vol.

b Vbicunque. Sed an statutum prohibitorium, & pœnale simpliciter loquens porrigat vires suas extra territorium inter subditos, vide omnino Dec. in consi. 89. incip. viso. per totum in 3. volumi. ubi ponit multas circa hanc materiam istius c. Aene. Fal.

c SEB. SAP. Actus iudicialis. Vide Are. in consil. 62. & Olda. in consi. 5. ponunt, quando possit mitti nuncius extra territorium.

d Mercis causa. Pr illum ꝛex. dicit Bal. in l. certi iuris, in 6. q. C. loca. quòd locuecta & illata in domum conductam, sint tacitè oblig. l. item quia. ff. tamen quando inferuntur res uenales, &c. non sunt tacitè hypothesequuntur Ang. de Are. & Ias. in §. item Seruiana. in 7. colum. de act. Emprocedere, quando non erant in domo conducta, alia, nisi uenalia, & mitabam etiam tex. in d. §. vxori, per ea quæ ponit Rom. in sing. 434. legato. & est in 12. char. in col. 2. aliter limitat. d. §. vxori, in singu. regula. (& est in 18. char. in col. 2.) Aene. de Falc.

ZACHARIAS. Adde, q̃ volunt alleg. sing. 434. secundum uerum Sed tu adde aliam singularissimam limitationem, s. nisi tale legatum fuerit lio per patrem, amplo existente patrimonio testatoris, adeo q̃ si tali legato includerent, non multum grauarentur alii hæredes, text. in l. quæsitum. §. fed & ipse Papi. ff. de fun. instruc. quem ad hoc pro Lud. Rom. sing. 645. incip. regula est, q̃ si testator.

cog. & l. senatus. ff. de offi. presid. vel si alias non est suspectus, vt l. sciendum. ff. qui satisd. cog. Et vide, quod de hoc sentit Spec. in d. ver. quid si gs p locũ, & clarius in tit. de satisd. §. dicto. in princ. vbi dicit, q̃ licet non possit conueniri in loco, per quem transit, tenetur tñ satisdare de re non barattanda, vel alio non transportanda, sed de ea exhibenda, quando opus erit. Concludo ergo, q̃ si non est suspectus, vel quia in suo domicilio, seu alibi persidet immobilia, tunc nõ fit sequestratio; nec exigitur satisdatio, arg. in d. l. sciendum. Sed si aliàs est suspectus; tunc fieret sequestratio, nisi præstetur cautio, argum. in iurib. prælleg. quod no. Quoad secundũ, s. quã potestatẽ habet iudex rõne rei, dic vt s. dixi in iudice rõne ꝭctus, vt no. in d. §. Thentes. Et vide qđ dixi, post Inno. in c. postulasti, s. co. † Restat nunc condescendere ad gl. vltimã; cum qua expediam quintã & vltimã speciem fori. Et quero, df hic. Epus istum potuisse conueniri Romæ; licet ibi non haberet domicilium, nec contraxerit &c. vnde surgit hæc facultas conueniendi? Rideт glo. q̃ Papa est iudex ordinarius singulorum, vnde nullus potest declinare eius iudicium. 9. q. 3. c. cuncta per mundum. & Roma est cõis patria; nisi habeat ius reuocandi domũ, vt in gl. & tex. Aduerte, quia vbi est Papa, ibi est Roma, vt no. in c. ego N. de iureiuran. & ita etiã capitur hic. Nam cõuentio ista surgit ex eo; quia Papa est iudex ordinarius; & totus mundus est sibi territoriũ quoad causas speciales, quod Pater in illa authoritate, quodcunque ligaueris super terrã, &c. 24. q. 1. c. quodcunque. Sicut enim episcopus est iudex ordinarius suæ diœcesis. & rota diœc. est sibi territorium, vt in c. de offi. ord. & c. cum episcopus, eo. tit. lib. 6. 16. q. 7. c. omnes basilicæ. Et ita Papa est ordinarius totius orbis, & totus orbis est sibi territorius. 9. q. 3. c. cuncta per mundum. & c. per principalem. 96. dist. c. si Imperator, & c. duo sunt. Ipse enim solus fuit electus a Christo ad summum pontificatum, vt præesset omnib. Alij, sunt electi ab eo in parte solicitudinis. 22. dist. ca. 1. & 2. de auct. & vsu pallij. c. ad honorem. vbicunque ergo sit, non potest ex defectu iurisdictionis, vel territorij suum declinare iudicium, siue sit clericus, siue laicus, in spectantibus ad iurisdictionem suam, de iure. c. nouit. Surgit ergo, hæc facultas conueniendi non a laico. i. a ciuitate Romana, sed ex potestate ipsius Papæ. Idem dicendũ Imperatore, vt vbicũque sit, dummodo locus sit sibi subiectus, censeatur Roma, vt possit quilibet coram eo cõueniri, quia habet ptãtem super totum orbem, ut in præalle. c. duo sunt, & c. si Imperator. & l. bene a Zenone. C. de quad. præsc. Et sic intellige a enim gsale a nomẽ, & inde habuit ortum, quia olim Roma dominabatur toti orbi, & sic renebat locum principis, sed hodie sedus, cum nullam iurisdõnem hẽat, sed subiecta est Papæ, vt in c. fundamenta, de elect. lib. 6. facit quod no. gl. in 4. dist. c. lex Hinc est, q̃ oẽs Christiani hodie dñr de populo Romano, siue sint clerici, siue laici. De quo plene per Barto. in l. honestas. ff. de cap. & postlim. reuer. ueruntamen ex beneficio principis, ibidem conuentus, hẽt ex cã ius reuocandi, domum, non aũt declinandi iurisdõnem. Vnde reuocat domum, dicendo, f. Dñe non veni ad hoc paratus, remittatis me ad domum, & deliberabo. | Vnde opinio, quæ hẽt, vt teneatur satisdare, de redeundo Romam ad suscipiendam item, de quo tñ s. subijciam. His pro introductione præmissis, quæro qñ competat hoc ius reuocandi domũ 46 conclusionem, & subijciam exempla, demum subijciã aliquas gones dubias. Conclusio sit hæc † Veniens Romã ex cã necessaria, vel quasi, vel ex cã probabili, habet ius reuocandi domũ, secus si venit ex cã omnino voluntaria. Exemplum primæ par-
2. §. legatis. ff. de iud. Quod procedit f̃m Inno. non solum, qñ est legatus pro publica vtilitate, sed ẽt pro particulari vtilitate, puta, vt si prælatus venit pp negotia ecclesiæ suæ vel ciuitatis, vt in auth. de sanctiſ. Epi. §. fi vero Epi. Idem f̃m eum in procuratore ad cãm constituto ab eo, qui hẽt, ptãtem imperandi ei, & tunc de suis causis non conueniatur ibi, in auth. de sanctiſ. Epiſc. § reuerendiſſimi. Procuratores aũt, & alij voluntarij, non gaudent hoc priuilegio reuocandi domum, arg. ff. ex quib. cau. in integr. restit. p. Itẽ pone exemplum in cunte, & vocato cã testimonij, vel cã iudicandi, vel simili. T̃n dria est f̃m Inno. inter legatos, & alios, qui vadunt ex alia causa necessaria, vel probabili, quia alij tenentur rndere de oib. ꝭctibus initis extra locum, seu prouinciam contrahentis, etiam antequam irent ad curiam, sed legati gaudent priuilegio super omnibus, dummodo non cõtraxerint rempore legationis, de quo tamen dicendum, vt legitur, & no. in præallegat. l. secunda. §. legatis, cum sequentibus. Exemplum secundæ partis conclusionis, quando accessit pro appellatione prosequenda, quam de necessitate non tenetur prosequi, quia tamen eo non prosequente remanet rata sententia, adeo reputatur causa quasi necessaria, sicut dicimus in excommunicato, vt possit appellare, & appellationem prosequi, quia videtur potius, se defendere, & necessitatus venire ad uerſas. ſlimulum sententiæ, etiam si fuerit actor originarius, vt in c. dilectus, & c. significauit, de exc. exẽplũ tertiæ partis, quãdo venit ex causa probabili in eo, qui venit, vt videret filium in studio, vel venit causa voti, vel deuotionis, vel peregrinationis, sic ponit gl. exemplum in prælleg. l. 2. in verbo, ob aliam, quæ aperte videt sentire causam probabilem sufficere, licet hic Inn. videatur dubitare, nam primo dicit causam probabilem sufficere. ff. ex qui. cau. maio. l. nec non. 1. respondeo. cum lex generaliter ponat casum in d. §. legatis, nec adijcit necessariam, postea mutauit, & dixit probabilem causam non sufficere, nisi sit quasi necessaria, ut in eo, qui venit ad prosequendam suam appellationẽ, eo enim nõ prosequente rata manet sententia, ideo quasi necessaria reputatur, vt supra dixi. Sed in alia gl. dixit, q̃ tam appellans, quàm appellatus, gaudet hoc priuilegium. Item tam rei, q̃
b actores. Idem dicit in peregrinantibus, b vt gaudeant priuilegio legatorum, per c. 1. de cler. pereg. & sic dum dicit de peregrinantibus, & de actore, satis videtur velle causam probabilem sufficere, cum isti non profiscãtur causa necessaria, vel quasi, & hoc sequitur, vt sufficiat causa probabilis, cum subsit eadem ratio, non enim uenit paratus. Nec obst iste tex. cum dicit de causa necessaria, quia hoc dixit, ad excludendam causam omnino uoluntariam, cum iura ciuilia loquãtur indistincte. Puto tamen, q̃ Inno. intelligat de actore appellante, non autem de actore simpliciter, quia cum ille veniat voluntarie ad impugnandum, tenetur se aduersus alios defendere, ut in prælleg. l. 2. Et not. quod dixi de peregrinantibus, quod etiam sequitur Bar. in l. 2. præall.
47 † Dicens eos non posse etiam capi pro repræsaliis c in locis, per
c quæ transeunt, arg. in auth. omnes peregrini. C. commu. de succ. sum dicit, liberè hospitentur. Idem dicit de patre, qui venit ad uidendum filium in studio, ut sicut filius non potest capi p repræsaliis, ita nec pater, qui uenit ad uidendum filium in studio, gaudet enim in his eodem priuilegio, ut in auth. habita. C. ne filius pro patre. Exemplum vltimæ partis, quando uenit causæ oĩo uoluntaria qñ uagat uel qñ uenit cã solatii, vel f̃m Inn. qñ uenit ut nuncius, seu procurator alicuius q̃ non tenebat apparere. Idem secundum eum, si uenit pro suo speciali negotio, hoc intelligo, quando negotium erat omnino uoluntarium, secus
48 si probabile, ut supra dixi. † Nunc uerificata conclusione, quam supra dixi, quæro, nunquid acceedens ad curiam causa petendi, restitutionem in integr. contra sententiam aduersus se latã, gaudeat hoc priuilegio reuocandi domum? Innoc. q̃ non, quia ista causa est omnino uoluntaria, nec est necessaria, uel quasi, cum talis de nouo agat. Item ut dicit Host. causa non est sic, s. per petitionem restitutionis, in integrum in curia, sicut per appellationem, quia non, per eam, sed per appellationem pronunciatum suspenditur, ut l. 1. §. fi. ff. ad Turpil. de iureiu. c. neniens. Est & alia ratio secundum Ioan. And. quia appellatio continet que relam iniquæ sententiæ, quæ appellãti imputari non potest. Vnde, & ipsam prosequitur excommucatus, ne prævaleat iniquitas æquitati, infra de exceptio. c. cum inter, cum ibi no. Petitio uero restitutionis in integr. continet petitionem ueniæ proprij erroris, merito potest imputari erranti, & ideo in restitutione, qua impugnat alium, non habet hoc priuilegium, quod habet quando se defendit: colligitur hæc ratio in l. præfecti. ff. de minor. Alij tamen dicunt, ut refert ipse, q̃ quamuis quoad subtilitatem iuris, prædictæ, rationes locum habeant, tamen quo ad ueritatem, & utilitatem, locum non habent. Sicut enim appellante non prosequente, rata manet snia, & irreuocabiliter ius suum perdit, quod prosequendo recuperat, ita in petente, & nõ petente restitutionem in integrum est reperire, & ideo hac ueritate, & æquitate inspecta, quibus fauent canones supra cod. c. dilecti, & de dolo & contum. cap. 1. de transactio. cap. fi. distinguendum est secundum Host. & Ioan. And. an sententia lata sit a tali iudice, qui possit in integrum restituere, & tunc, cum uoluntariè, non necessariò, uel quasi, ueniat ad curiam pro restitutione petenda, non habet ius reuocandi domum, ual an sit lata

per

ADDITIONES.

a SEB. SAP. Generale nomen. Vide d. Ias. in 1. qui Romæ, in prin. col. 4. uersi. 3. principaliter no. ff. de ver. obl. Deci. in c. meminimus, de appel.

b SEB. SAP. In peregrinantibus. Quod peregrini possint ubique conueniri, tenet Bal. in l. cum longi. C. de longi. temp. præscri. & Roma. in l. damni, §. de illo. ff. de damn. infec. & Bal. in rub. infra de præscrip. vide Dec. in c. meminimus, & in c. suggestum, in 4. no. de appel.

c Repræsaliis. Vide Bar. in tract. de prælaliis, in 9. q. 7. q. prin. q̃ dicit, quòd Romipetæ, non possunt capi pro repræsaliis concessis. hoc tamen fallit, quando Papa, qui est supra omnes leges aliter vellet, ut consuluit D. Barth. Soc. inter consilia Do. Fran. Curtij, in consi. 20. incip. Domine labia mea, &c. in col. 14. circa med. Aen. de Falc.

ANT. FRAN. Adde quòd repræsaliæ non habent, locum contra peregrinos, ut in auth. omnes. & ibi per Barto. C. communia de succes. ubi etiam per Bald. in pen. colum. & per Bar. in l. 2. in §. legatis. ff. de iud. ubi habetur, quòd repræsaliæ, non efficiũt legatos, neque eorum socios, nisi supernumerarios, secundum Bald. in Ladministrantes, in §. eorum. ff. de excus. tuto. quod intellige uerum, non solum in loco, ad quem destinantur, sed etiam in loco, per quem transeunt, de quo etiam per Bar. in d. §. legatus, & per eundẽ Bart. in l. si quis legatum. ff. de lega. 1.

Universidad de Deusto
Biblioteca

per iudicē, q non possit restituere in integrum, vel non pōt habere remediū, vel nō cōmodē citra sedē apostolicā. Hæc enim duo non habere, uel non cōmodè, in iure æq parātur, arg. ff. de verb. sign. l. nepos. de dilatio. c. 1. de elect. c. ga pp. quo casu vera sit secūda sentētia, q talis habeat ius revocādi domū, cū vniat necessario, vel quasi. Et q sint iudices, q possint restituere in integrū, legi. & no. in c. causa, de restit. in integ. Hæc opinio satis æqua est, sed ꝺria vī iustior, & magis iuri cōsentanea. Nā & si legatus agit, tenet se defendere aduersus oēs, vt in præal. l. 2. §. fi. quasi ex quo pulsat, & impetit, dēt se defendere aduersus alios. Idē, & fortius dicendū est in isto, q venit vt impugnet, nō solū fm ius, sed ex priuilegio speciali. Nā de rigore iuris sentētia remanet valida, & a nemine stimulatur, vnde opinio Inno. vī ver-
49 rior, licet alia æquior. † Viterius quæro, an revocās domum ex causis p̄dictis, reneat satisfare de redeūdo ad curiā, certo die ad se defendendū? Inn. primò dicit, q sic, arg. de dila. c. exposuit, & in præalle. l. 2. §. sed & si dubitet; postea dicit, plus sibi placere, q nunq̄ debeat dare cautionē de reuertēdo ad curiā, sed q corā iudice suo ordinario respondebit, arg. in d. §. legatis. Tota difficultas stat ī intellectu illi? §. sed & si dubitet. Host vī velle, q debeat cauere de redeūdo ad curiā. D. Anton. cōcord. q quando causa pōt corā inferiori tractari, qa nō est ardua, & iudicio non erat ante legationē cœptū, q tunc, p̄cedit dictū Inno. dictū aut Hostiē, p̄cedit, q̄n causa est ardua, vel quādo iudiciū ante legationem erat cœptū. Sed ego nō credo, q Hostien. sic intellexit, qa tunc dictū suū nullū haberet dubiū, seu effectū. Bart. in d. §. sed & si dubitet. tenet opi. Inno. & vī ēt sentire ibi gl. & hæc est verior, cū in dicto §. sed & si dubitet. nihil dicat de redeūdo, sed tātū debeat p̄stare cautionē de sistēdo in iudicio, certo die, & in §. legatis, simpliciter dī quod non cōpellitur ibi iudiciū subire. Qualis debeat esse illa cautio, dicit tex. in d. §. sed & si, q erit sola promissio, alioquin sequeret absurdū, q cogeret iudiciū indirectè suscipere, cū forte non reperiret ibi cautionē, q̄d procedit in p̄sona, quæ non sit sic suipecta, vt dī ibi glo. & dic, vt ibi. Vltimò hic quæro, nunqd indistinctè ex causis p̄dictis pōt quis
a revocare domū? a Inn. refert hic notabiliter, quosdam dicere q non: vnde in causis electionum, & in aliis, quæ celeritatē desiderāt, & quæ tēpore sunt pericture, non habet locū ius revocādi domū, arg. opt. in l. sed & si. §. ediū, ff. de iud. vbi legat⁹ cauet de dam. infect. Ad idē p̄eal. l. 2. §. pe. facit de appell. c. oblatæ, & c. fi. & c. licet de fer. & l. 2. ff. eod. tit. quod pōt intelligi fm eum in electionibus p̄latorū, sed secus in elect. canonicorū, vbi non est tantū periculū in mora, & hoc dictū placet, & est valde notādū. Ad p̄dicta ergo habes vnū casum, in quo nō cōpetit priuilegiū revocādi domū. Secundus casus, q̄n ibi in curia ꝺxerunt; si aūt ꝺxerūt ante legationē, & tūc legati non possunt ibi pueniri, sed alii sic, si ꝺxerunt extra, puincia ,ppriā, vt in d. l. 2. §. omnes. Tertius casus est, quādo ipsi agūt, tunc tenentur respōdere, vt in d. §. sed & si agant. Quartus casus est, si stant in curia voluntarie perfecta legatione, vt in d. §. omnes & hæc sufficiant.

ADDITIO.

a SEB. SAP. Revocare domū. Quando non habeat locum ius revocandi domū, ponit Rot. in tit. de foro cōpet. decis. 1. in antiq. & in decisio. 26. in tit. de dolo & contu. vbi tenet, quod curia Romana seruat, quòd p̄sentes i curia, causa reip. cogunt ibi suis aduersariis respōdere, nec habēt ius revocādi domū.

De libelli oblatione. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Libellus quid sit, & unde dicatur.* 3.
2 *Libellus debet dari in scriptis.*

Cōtinuatur hæc rubr. ad p̄cedentē hoc mō. Supra visum est de foro cōpetēti, & an, & q̄n forū possit declinari. Verū qa rei, q ad iudicia vocati sunt, si nō declināt forū, petūt sibi edi libellū, vt sciāt qd, & qua'r petat, & sup quo dēant rndere, iō cōpetēti ordine subiicit istā rubr. Ad materiā istā facit, qd hī 2. q. 3. p
1 tot & 18. dist. c. Maximian⁹. † Quero qd est libell⁹? Glo. primò dicit, q est q̄dā scriptura, in qua cōtinet res, q̄ petit, & cā petēdi, & nomē actoris & rei Host. dicit, q quāuis libellus multa debeat ꝺtinere de ꝺsuetudine ap.pbata, tū sufficit, qd appareat qs petit, a quo, qd, & quare, & corā quo, vt j eo. p totū. & de elec. c. querelā. & arg. ff. de ꝓcur. l. si ꝓcurator. & ponit Host. versus, Quis, qd, corā quo, quo iure petat, & a quo. Recte cōpositus quilq; libellus hēt. Spe. de libel. cōcep. §. 1. in prin. dixit, q libellus ē breuis mēbrana, actoris petitionē, & ei⁹ cām, & actionē cōplectēs. Sed certè minus cautè locut⁹ est, qa sufficit, vt dicit Ioā. And. q scribat in bōbicinis, & ita vtimur. Nā mēbrana sumit ex mēbris aialiū, & iō fortè Spec. posuit ibi aliā diffinitionē, q ē scriptura agētis, qōnē cōtinēs, & futurā actionē de p̄mēs. Vel dic melius, & breuiter, vt diffinit Cy. in auth. offerat. C. de lit. cōtest. q ē breuis scriptura clarā ꝺtinēs intētionē actoris, siue acculatoris. Declara, iō dicit breuis, qa lex dicit, libellorū dictatores dēre cave
2 re, ne sint verbosi, vt l. ampliorē. §. I refutatoriis. C. de appel. † Di
a cit scriptura, qa libellus dēt esse in scriptis, a & probatur in auth. offeratur, canonizata. 3. q. 3. c. induciæ. §. offerat. & probatur in proxi. Dicit, clarā, qa nō dēt esse obscurus, vt in d. §. in refutatoriis. Dicit actoris, vt j c. 2. siue accusatoris, vt j c. 1. ff. de accus. libellorū, canonizara 2. q. 8. in c. p scripta. §. libellorū. Vnde dicat libellus: dic, q̄ a libro. Est enim diminutiue dictum p breuitatē, ut dicit Spec. & bene, in d. §. 1. & Goffr. hic. Alii dicūt quod dicitur a libra, i. iustitia. Nā ille q iudicat, stateram gerit in manibus. 45. dist. c. omnis. & alibi dī, Non afferamus statera dolosas. 24. q. 1. c. non afferamus. sed primum verius. Et uide ꝓdicta, glo. optimā in auth. de exhiben. & introduc. reis. in verbo, libellū. quę ponit practicā cōficiendi in ciuilibus, in criminalibus verò vide glo. satis notabilē in l. in causis. C. de accusatio. & per Bar. in l. libellorum, & Spec. in loco præalleg.

ADDITIO.

2 SEB. SAP. In scriptis. No. ad hoc p̄ꝺtō dictū Bar. ī l. 1 sacris. 3. C. de ꝓpo. ser. li. 12. ubi vult, q quādo libellus regritur, nō sufficit ire ad banchū nec & facere, quod notarius scribat illud, qd petere intēdit. Pro quo facit. Ang. in l. a sentent. §. fi. ff. de appel. ubi vult, q ex quo appellatio cēt ꝓpo scriptis, nō sufficit ire ad bāchū iuris, & dicere, q̄ scribat, qualiter appeto.

SVMMARIVM.

1 *Actor non debet audiri; nisi offerat libellum in scriptis.*
2 *Libellus quando non porrigitur, iudex potest ex officio suo supplere, & non petatur a parte*
3 *Oportet, istud verbū, aliquando importat necessitatē, & aliquādo honestatem.*
4 *Libellus est offerendus in scriptis.* 8.
5 *Libellus debet esse clarus nec alternativus, nec conditionalis, &c.*
6 *Libellus, quo casu debet subscribi ab offerente.*
7 *Citatio non requiritur, quando pars est præsens in iudicio.*
Libellus, an offeratur iudici, vel parti.
9 *Libelli oblatio interrumpit præscriptionem.*
10 *Libellus utrum sit de substantia iudicij?*
11 *Solemnitates quæ sint, quæ non possunt, consensu partium remitti?*
Arbitri possunt cognoscere, nulla iuris solemnitate seruata.
12 *Instantia non potest consensu partium prorogari.*
13 *Libellus, an requiratur in denunciationibus, uel inquisitionibus?*
14 *Interdictum, unde ui, & similia, requirunt libellum.*
Libellus requiritur in cautione damni infecti.
15 *Iudex potest consensu partium, causas summarie diffinire.*
16 *Consuetudo potest facere, ne detur libellus, sed non quod nō detur alia petitio, super qua iudex formet sententiam.*
17 *Causæ viles, uel nullum personarum, expediuntur sine libello, & scripto, & in eis creditur simplici uerbo iudicis.*
Causa nullis quæ dicatur, relinquitur arbitrio iudicis.
18 *Executio sententiæ petitur sine libello.*
Libellus non requiritur in notoriis.
19 *Sententia, quo casu requirit causæ cognitionem.*
20 *Libellus cuius expensis debet dari reo, uide infra proxi. c. nu. 3.*

CAP. I.

1 IGnarus. Totus iste tit. h. d. in summa: † A
h. d. primū c. Et si agit reali, dēt in eo exprimere q
quam petit. h. d. secundum c. Si agit personali, d
exprimere causam. h. d. tertium c. Et hæc prima decr. n
uiditur, qa ponit vnicā facti narrationem, & dt Io. And. q
ignarus Ep̄s, de quo in tex. etat ignarus, ut patet, satis ex
suis, & iudex erat, qui præerat synodo. Vel summa sic hoc
mum c. Iudex non debet admittere actorē ad litigandum
prius libellū in scriptis offerat. h. d. Casus lit. Quidā frēs in q
cilio cōquerebant de quibusdā aduersariis suis. Ignarus Ep
a xit, haberis vos libellū reclamationis, uel postulationis a
Fratres

ADDITIONES.

a Vel postulationis. Pondera illam disiunctiuā, Vel reclamationis, uel p
tionis. ubi non admittitur libellus alternatiuus. Pondera, quia illud
sic dixit iudex, quia ignorabat, an vellent reclamare, an postulare, q
ualet libellus alternatiuus, per id, quod habetur in l. 1. §. 1. ff. quorum
vide quæ ibi remisit ad Bar. And. Barba.

ANT. FRAN. Circa hoc de libello alternatiuo, dicas, q regulariter
certus nō ꝓcedit. l. ubi aūt. in §. q illud, & ibi plene p Alex. de vrb.
intelligitur uerū, si electio sit creditoris, secus si sit debitoris, qa tūc
in ꝓtate actoris certū petere. Et ideo tūc procedit libellus alternatiu
est gl. in c. Abbate, de re iud. in 6. & no. Inno. in c. cōstitutus, de integ
& hī per Bar. in l. 1. in §. q aūt. ff. quorū leg. & in l. 2. C. de sent. qua
quan. profe. & per Ang. in l. si in rem. ff. de rei uend. & istud intelligo
quando alternatiua est in conclusione, secus autem si narratione, &
pars alternatiuæ tendit ad eundē effectū, ut in libello dñi, cōcepto
emphyteutā, in quo dī eū nō soluisse canonē, vel irrequisito dño alie
& petitur eū priuari emphyteusi. Nam isto casu vtraq; pars alternatiu
dit ad eundē effectum secundū Cy. & Bal. in l. Gallus. in §. fi. eius. & ibi
posthu. Cuius tamen contrariū tenuit ibi Ioan. de Imo. quē Alex. repro
dit, sequens opi. Cy. & Bal. in d. l. ubi, autem non apparet. in d. §. qui libel
Et adde, quòd libellus incertus procedit, nisi opponatur, ut est glo. in l. Ti
anna. excep. & est no. tex. in c. fi. de lib. obl. & habetur per Innoc. in c. q
cantibus, eod. tit. & per Bar. & Ang. in l. 1. ff. de eden. & in d. l. 2. C. de
quæ sine cer. quant. profe. ubi plene de materia.

Et adde, q fi in libello, peto factum uel interesse, ualet libellus, & potest
sententia pro actore probante factū, licet non probet interesse. Et tūc
interesse est in obligatione successiua ad factum, vt pulchrè declarat
post Bar. ibi, in 8. q. in l. stipulationes non diuiduntur, in 13. col. ff. de ver
oblig. & est ex mente Rapha. Cuma. in l. inter stipulantem, in §. 2. col. 2.

Fratres illi responderunt se præ manib. nullum habere libellū. Ignarus Episcopus dixit, oportet vos habere reclamationem uestram in serie libelli, & synodo porrigere, vt vobis possit canonicè responderi, & tunc fratres illi conscripserūt, & synodo porrexerunt. Ber. Not. ex principio, q in synodo prouinciali, a necū Archiepiscopus, sed etiam alij Episcopus sunt cōiudices, ad hoc 11. q. 3. c. si quis presbyter, & c. si quis Episcopus. melius facit cap. scitote 6. q. 3. vbi exprimitur, quot sunt iudices, uide gl. quæ arguit & pro & contra 2. q. 8. in sum. & per Innocen. in c. graue, de præben. vbi generaliter tractat de istis conciliis, seu synodis, & qui debeant interesse. † No. 2. iudicem posse supplere ex officio circa correctionem libelli, licet expressè, & apertè non petatur, & generaliter potest supplere, quando aliter non valeret iudicium, interest enim sua, & reipublicæ, ne iudicium sit frustrato
b mittendo se duraturum vsque ad finem, vel obligando se ad pe
nam talionis, quod videtur velle glo. in l. in causis. C. de accusa. facit l. 3. C. qui accusa. non poss. & c super his, infra de accus. Vemino ad gl. quæ duiditur in 7. partes. Nam 7. format quæstiones. Primo tacitè quærit, & respōdet, quot sunt species libellorum. Secundò ibi, [Est ergo] quærit, quid sit libellus. Tertio ibi, [Et sic paret.] quærit cui libellus sit offerēdus. Quartò ibi, [Et in scripti
c tis,] quærit qualiter sit offerendus. Quintò ibi. [Et in principio
Sexto ibi, [Et per talem,] quærit quis sit eius effectus. Septi. ibi, [Sed nunquid,] quærit, an libellus sit de substantia iudicij. Prima pars est clara, dicit enim q duæ sunt species libelli. Nam q
dam dantur in ciuili, quidam in criminali, ideo dicit in text. libellus postulationis, seu reclamationis, & quid debet continere in ciuili, habuistis supra in rubr. & not. infra cod. c. seq. quid in criminali, et vide in l. libellorum. ff. de accusa. & ibi plenissimè per Barro. vbi format multas, & vtiles quæstiones, & dubias, & est canonizata illa lex, 2. quæstio. 8. ca. libellorum. Secunda pars
7 glo. quid sit libellus, fuit expedita super rub. † Tertiò quærit, cui
f sit offerendus: & dicit, quòd iudici, & per ipsum reo. Et dicit Io. And. sufficere reum, casu veniſſe ad iudicem, licet citatus non fuerit, remittit ad Specu. de libel. concep. §. sequitur, in fi. quasi sententiam quo ex quo quis præsens est, cogitur recipere libellum, glo. quid sit libellus, fuit expedita super rub. † Tertiò quærit, cui sit offerendus: & dicit, quòd iudici, & per ipsum reo. Et dicit Io. And. sufficere reum, casu veniſſe ad iudicem, licet citatus non fuerit, remittit ad Specu. de libel. concep. §. sequitur, in fi. quasi sententiam quo ex quo quis præsens est, cogitur recipere libellum, et. 1. C. vbi de crimi. agi oport. & idem sentit in simili. Ioan. And. & in cap. fina. de elect. lib. 6. dic tamen, quòd non compel-
g lo gimp loratur iudicis officium mercenarium, deseruiens actioni. Hinc est, quod in princ. dicitur, Comparuit coram uobis domine index, &c. Item in fi. Petit sibi iustitiam fieri, de ordi. cog. c. 1. ergo iudici est offerendus, & non parti. Ad hoc c. exhibita, de iud. cum sim. & hoc voluit Specu. in titu de libel. concep. §. sequitur in princ. Alia practica, q offeratur reo ab actore, potest saluari, quando copia remanet in iudicio, quia non refert quid ex æquipollentibus fiat. Satis enim petit a iudice, si copiam dimittit in iudicio, argumen. in cap. appellatio, de appella. lib. 6. cum ibi not. & tic posset saluari Barto. secus enim si simpliciter daretur reo, quia tunc non apparet, qualiter esset formanda sententia, & præcauēdum esset, ne reus aliqua mutaret. Item si dubitaretur, an possit, fieri fides de petitione, contra c. quoniam contra, de probatio. Tertia practica, vt mittatur cum citatione, posset obseruari, & est vtilis ad excludendas dilationes deliberatorias, nā si habuit ꝓpetētē terminū in citatione j. quē potuit de liberare, nō hēbit postea aliū terminū in ꝓparōne ad rndēdū, vt no. Bar. ī præal. auth. offerat. & est tex. fin. in c. 2. de dilat. Missio tamen huius copiæ non sufficit, quo ad lit. contest. vnde reo postea comparenti debet offerri libellus, seu, debet tradi iudici in eius præsentia in iudicio, & per iudicem reo. vt no. Ioan. Andr. in addit. Specu. in titu. de libel. concep. §. nunc videamus, in fi. Nam lit. contesta. fit per petitionem in iudicio propositā, & responsionem secutam, vt in c. vno, de lit. contest. & sic non sufficeret transmissio copiæ ad reum, quoad lit. contesta. Vel potest dici satis esse, q a princ. fuit iudici, ante citationem libellus oblatus, & reo posset a comparēti per iudicem offerri. Nam actor præsumitur perdurare in sua petitione, ex quo eam non revocauit, de bapt. c. maiores, & l. fancimus, C. de testa. maximè si in præsentia rei, verbaliter postea incepit petere. sentit Bar in authent. offeratur. C. de lit. contesta. Et per hoc remanet soluta 4. pars glo. quando debeat offerri libellus. Nam, vt supra dixi, potest offerri, & ante citationem, & post, intelligendo vt supra di-
8 xi. † In 3. particula glo. quæritur, an sit in scriptis offerendus. &
h concludit, q sic, quod est, verum hodie tam in ciuilibus, quàm in criminalibus. olim autem procedebat in criminalibus, non autem in ciuilibus, vt no. in auth. offeratur, & vide gl. præalleg. Auth. de exhib. & introduc. re. in verbo, libellum. Fallit secundum gl. in modicis, & vilib. causis, vbi scriptura non requiritur, & sic intelligitur c. si quis cum clerico. 11. q. 1. No. bene pro intellectu illius c. & pro hoc, auth. nisi breuiores. C. de sent. ex breuic. reci. vbi dicitur, q in istis vilibus causis, nulla scriptura requritur, quod etiam no. Vel die ad illud, c. si quis cum clerico, secū dum Alanum, q quo ad hoc, est correctum. Vel intelligitur de consensu partium. Et pre intellectu, alleg. Goffred. l. quoties, in fi. de priui. schola. lib. 12. quod an sit verum, vt sufficiat solus consensus partium, dicam infra in fi. vel secundum eum loquitur, cum Episcopus cognoscit inter clericos suos familiares, & tunc sine scriptura possit procedere, tene aliquem horum intellectuū. Nam generaliter de omnibus clericis, etiam in quibuscunque causis, non posset intelligi, per cle. dispendiosam, de iud. vbi sta

tuitur

ADDITIONES.

a Synodo prouinciali. Tu pondera istum tex. in uer. synodo, quia Hosti. hic dicit, quòd Archiepiscopus est, ut caput, & Episcopi sunthic, ut membra. Tu vide Do. Card. hic, item adde gl. in l. 1. C. de manu uind. quæ exponit concilium, i. præsidentem concilio. Ita debet exponi hic, synodo, i. præsidentib. synodo. Et adde Bal. in c. 1. de iud. & quæ ibi dixi. And. Barb.
b Frustratorium. Adde Rom. consi. 367.
c SEB. SAPIA. Necessitatem. Vide Fel. in c. si qui testium gl. 1. col. 2. j. de test. & Mod. in l. 1. ff. de iust. & iure. post glo. ibi uide Bar. in l. cum milles. ff. de aliud. mu. causa fac. Oldr. in consi. 15. & Bal. in l. nulli. C. de epis. & cler.
d Generalitate. Adde Ang. consi. 25.
e Alternatiuus. Vide istum in c. ex parte B. in 3. vol. & ibi dixi supra titu. 1. ubi limitatur istum dictum.
f Casu veniſſe. Tene contrarium, & uide quæ latè dixi in cap. 1. supra de indic. And. Barbat.
Adde, quòd ista q. pendebat ab illa, an quando pars est præsens in iudicio, requiratur alia citatio, de qua per Bart. in rub. C. de in ius voca. in l. 1. ff. eod. & vtrobique per Moder. & in effectu conclusio est, quòd data præsentia partis non requiritur alia citatio, per tex. in l. de unoquoque, in prin. & ibi Docto. maximè Alexand. ff. de re iud. uide ibi de materia & latè ponit lumen nostri temporis D. Ias. in casu. Rot. C. de eden. & in l. 1. ff. eod. titu. ubi omnino uide, & limita, ut ibi. Aene. de Falco.
g SEB. SAP. Nam in libello. Vide præd. Papiē. in forma libelli, in actione reali, in 2. char. Decin consi. 82. col. 2.
h In scriptis offerendus. Adde Alex. in consi. 50. & 61. & ibi uide qualiter proce datur coram vicarijs castrorum.
ZACH. Omitto, quòd in causis summarijs, & breuibus: Item ubi procedit summarie, & sine figura iudicij, quod tunc non sit necessarius in scriptis per ea, quæ not. Lanfranc. de Orna. in cap. quoniam contra fallam, nume. 9. uer. quæro ulterius. & ibi in apost. Bened. Vad. uer. summarij & Cesi. in uer. in casibus autem breuibus. infra de probatio. & in clemen. sæpe. latissime in uer. libellus. de uerb. sig. Sed restringo ad unum not. & peregrinum dictum, f nisi talis officialis esset emnino legum expers, ita not. multum no. præno. Lanfran. in alleg. §. petitiones. nu. 11. & ibi in apost. Cesi. in uer. ignorant leges, ubi allega. Iaco. Rebuf. & quod not. in l. ex parte. & quod ipse ibi not. in apost. ad ipsum. C. de decu. lib. 10.

Universidad de Deusto
Biblioteca

tuitur specialiter in causis beneficialibus, vt possit procedi de plano, &c. Nec etiam tunc indistincte proceditur sine scriptura, vt probatur in cle. sæpe, de verb. sign. regulariter ergo debet obseruari ordo iudiciarius, de prob. c. quoniam contra: & hic, & in c. vno, de lit. cont. & quasi per totū istum lib. In parte pe.
9 gl. quæritur, de effectu libelli, & ponit tres effectus. † In quantū dicit, quod interrumpit præscriptionē, intellige, vt plenè no. in c. illud, de præscrip. vbi dicam generaliter, qualiter interrum
10 patur præscrip. † Vlt. glo. quærit, an libelli oblatio sit de substan
a tia? a arg. q sic: postea b refert quosdam tenere, q tacitè potest
b omitti: finaliter concludit, q nec tacitè, nec expresse pōt omitti; nec valet quicquid agitur sine libello. Aduerte, quia in hoc
c sunt multæ varietates: & omnes opin. ferè vsque ad tēpus suū colligit Ioan. And. & postea in clem. sæpe, de verb. sig. in ver. ne cessariò. quam glo. vide, sed hic ponit quatuor opi. principalio
res. Prima, q tacitè libellus potest omitti: expresse non, sicut in simili dicimus, de iuramen. calum. c. 1. lib. 6. Hāc opi. recitat hęc gl. & fuit Accur. in d. auth. offeratur, quam plerique prosequūtur, vt ibi no. Secunda opi. q possit omitti tacitè, & expresse, de consensu partium. Et hanc opi. tenuit, & posuit idem Accur. in auth. de exhib. & intro reis. in glo. magna, vltra medium, quam etiam multi sequuntur. Tertia opi. fuit, q nec tacitè, nec expsse possit remitti, & q nihil valet, qđ agitur sine libello. Et hanc tenet glo. & sequitur Inno. qui ad hoc adducit, quod habetur in auth. de temp. non solutæ pecu. §. contestationem. Idem tenet Host. alleg. præalleg. auth. de exhi. & intro. reis. §. illud, colū. 5. Erant enim quidam, qui aduersarios simplices, vocabant ad iudicium, & eis negantibus, dicebant lit. contest. quod ibi improbat Impera. in seq. §. statuens, q libellus offeratur, & q lit. contest. hac oblatione omissa, habeatur pro nulla. Et sic secundum cum, nec tacitè, nec expresse remitti potest. Hanc eandem op.
d sequitur Bar. d & multi alij in auth. offeratur, præalleg. † Moue
11 tur Bar. principaliter, q ista solemnitas, non solum exigitur ad vtilitatem partium, sed ēt fit ad vtilitatem iudicis, vt sciat super quo habeat ferre sententiam, ideo non potest consensu par
e tium renunciari, e facit c. ad apostolicam, de reg. iur. & c. si diligenti, de foro competent. Item ea, quę inducunt certam solēnitatem in actibus hominum non possunt consensu partiū tolli, vt l. nemo potest. ff. de leg. 1. & l. ius publicum. ff. de pact. Idem dicit in lit. contesta. alleg. etiam no. in c. de causis, de offi. deleg. & quod no. in c. fi. de re iud. li. 6. vtrobique enim no. partes non posse renunciare istis solēnitatibus iuris. Nec ob. secū dum eum, si dicatur, q tota die practicetur cōtrarium, cū fiant compromissa in arbitros, qui possunt cognoscere sine libello, sine lit. contest. & pronunciare in scriptis, & sine scriptura, & sic renunciant istis solēnitatibus iuris. Ad hoc enim respōdetur, sicut enim Papa, vel Imperator, quando dant iudicem, possunt remouere istas solennitates, vt in c. pastoralis, & c. secundo requiris, de appel. & l. 1. ff. a qui. ap. non licet. Ita arbiter, quia ad illam notionem, quam habet a partibus, tantum, potest assumi, cum remotione istarum solēnitatum. Secus in alio iudice, qui iurisdōnem habet a seipso, non a partibus. Et no. hoc vltimum, ut in arbitros possit compromitti, vt procedant sine istis solē
f nitatibus. f Et pro hoc alleg. tex. sing. in l. diem proferre. §. si qs litigatorum. ff. de arbi. vbi probatur posse conueniri inter partes, cum compromittitur, vt iudex pronunciet, altera, uel utra que parte absente. Quarta, & vlti. principalis opi. fuit Io. And. hic, & in d. clem. sæpe. qui tenuit, q si petatur libellus, tunc necesse sit in modum libelli, petitionem offerri, & sic intelligātur iura, quæ necessario videntur exigere libellum, sed si expresse non petatur, tunc petitio non est de substantia, sed si fiat in modum postæ apud acta, non in modum libelli; & super ea lis con test. credit tenere processum: satis enim per hoc est prouisum menti iuris. Et sic iudex habet, super quo ferat sententiam, secus si nulla petitio apparet in actis, quia tunc nō valeret processus. Nam in summarijs etiā talis petitio necessaria est in actis describenda, vt in d. clem. sæpe. & hæc opi. Io. And. in effectu fuit Pet. vt recitat Cy. in d. auth. offeratur. Dicebat enim Pet. q partes poterant renunciare scripturæ libelli, sed q nulla petitio fieret, non. Cy. tamen tenet contrarium, sequendo op. huius gl. q etiam scripturæ non possit per partes renunciari. do. Ant. hic sequitur opi. Io. And. Et plus dicit, q si pars remittit, & iudex petat, adhuc non est de substātia. Satis enim est iudici, q habeat petitionem in actis descriptam, secus dicit, si pars expresse nō remittit. Tunc enim iudice petente, necessario debet offerri, arg. hic. vnde concludit, q si libellus petitur a parte, & a iudice, est de substantia in plenarijs iudicijs. In summarijs verò requiritur quædam posta, i. petitio descripta apud acta, sicut scribunt alia dicta. Si verò non petitur a parte, nec a iudice, non est de substātia, sed requiritur aliqualis petirio, si petitur a iudice, parte non contradicente, idem quod dictum est supra quando petitur a parte, vt l. fit de substantia. Si petitur a iudice, & remittitur a parte, si voluit plenariè procedere nō valet remissio, si voluit sum mariè procedere, valet remissio quoad libellum: exigitur tamen talis posta, ex qua iudex se informet in sentētia, & hoc
g in effectu hic Ioan. And. & in d. cle. sæpe. Tertia opi. mihi placet, g vt necessario exigatur libellus in plenarijs, quæ etiam detur placere Pau. de Eleaz. in d. cle. sæpe. & d. Card. hic. Ideor primò per iura, quæ generaliter requirunt libellum necessario, neque ullam mentionem faciunt de parte. Nec efficienda erat mentio, cum de directo hoc concernat vtilitatem publicam. Si enim offeratur libellus, datur materia reo colendi aduocatos, & alios peritos, & forte deliberauit coram vbi aliàs ex improuiso respondebit. q vult litigare, & sic de materia differendi lites contra c. finem, de dolo & contu
12 properandum. C. de iud. † Hinc est, q partes non possunt
h muni consensu prorogare instantiam causæ principalis, vt
d. l. properandum, quia hoc est introductum in fauorem publicæ vtilitatis, cui partes renunciare non valent, supra de
compet. c. si diligenti. & hoc voluit tex. si bene ponderetur auth. offeratur. Item, vt deliberatè respondeat, & ne incidat promptum periculum. Interest enim reipublicæ, ne rei male vtatur, vide l. 1. ff. de his, qui sunt sui, vel alie. Item in marijs est spāle, vt sufficiat dare petitionem apud acta, ergo alijs necessaria requiritur libellus. Et q hoc facit ibi tex. in necessariò. Nec ob. quod dicit ibi Ioā. And. q est speciale, summarijs non exigatur libellus, etiam si petat pars, quia est diuinare, nec ibi, nec expresse aliquid dicitur de parte. hoc a parte facit litera in isto tex. vbi pars nihil dicebat, & iudex dicebat, q oportebat dare libellum secundum authoritatem, ergo authoritas, quæ disponit de traditione belli, procedit etiam sine petitione partis, vt hic a parte petitur. Pro hoc facit verbum, oportet, quod est necessitatis, vt supra dixi, unde iudex non simpliciter petit, sed refert se
autho. ecclesiasticam, & hoc procedit regulariter. Fallit in
busdam casibus, in quibus certum est libellum non offerri in aliquibus dubitatur, quorum multos ponunt doct. sed
ge plures ponit Spec. in tit. de lib. conc. §. nunc videndum, ponit 50. casus speciales. hic subijciam aliquos, de quibus
13 tatur magis, & qui sunt notabiliores in practica. † Et primo bitatur, quid in causa inquisitionis, a & denunciationis. b Inno.
b hic formando regulam, dicit, q in causa ciuili, & criminali inquisitionis, & denunciationis vtilis & necessarius est libellus, vt scias vtrum reus cedat, aut contendat, 3. q. 3. c. inducię. §. oferatur. refert alios tenere, q in denunciatione, & inquisitione, non requiritur libellus, videtur tamen Innoc. inclinare in primam partem; quia non apparet causa diuersitatis. Ideo idem dicendum in vtroque, de constitu. c. translato. Host. dicit in inquisitione, quæ procedit ex puro officio, libellum dari non posse, quia non est qui offerat, sed loco libelli dantur capitula, de quibus est inquirendum, vt infra de accusa. c. qualiter, & quando. 2. §. debet. quasi sentiat Host. quod aliquo prosequente inquisitionem, dandus est libellus, quod mihi nō placet: nā tunc exigitur li. contest. & sic seruatur ordo iudiciarius, vt est tex. no. in c. cum dilectus, de purga. cano. Facit c. cum I. & A. & quod ibi no. de re iud. quod intellige, quando ille impetrauit inquisitionem: secus si fuit per iudicem deputatus, vt eum adiuuaret, quia tunc non est pars, vt in simi. no. in c. cum clamor, de test. & vide Spec. in loco prędal. ver. 2. ibi, quando, &c. In denunciatione vero, debet & potest secundum Host. a denunciante offerri, sicut in accusatione, de accus. c. licet, & c. veniens, & c. cum dilecti, & c. qualiter, & c. prælatorum. ego de forma procedendi
14 in denunciatione, tam euangelica, quam iudiciali, canonica, & regulari, remitto ad ea, quę plene supra dixi in c. nouit, supra de iud. † Secundò dubitatur, quid in interdictis, vnde vi, vel vti possidetis, & similibus, nunquid debeat dari libellus? Inno. concludit, q sic, dando aliam regulam: dicit enim q quandocunque agitur inter partes, libellus requiritur; nisi ius dicat, ipsum non esse dandum, vt in auth. de exhi. & introduc. reis. §. sancimus, col. 9. ergo, & in interdictis, offerri debet, quæ ideo sic appellantur, quia inter duo dantur, Instit. de interd. §. sunt tamē. Pro hoc allego quod legi. & no. in c. consultationibus, de offi. deleg. & c licet, de probatio. Idem dicit Inno. in cautione damni infec.
c vt exigatur libellus, ff. de dam. infec. l. 3. refert alios tenere contrarium, quia hæc res celeritatem desiderat, c ff. cod. l. 1. Host. dicit hoc esse arbitrarium, prout prętor ex causa id viderit accelerandum, vel protelandum, ff. de dam. infec. l. 4. 1. respōso. ff. de
15 fer. l. 2. §. fi. † Fallit regulariter, secundum Host. Innoc. & Ioan. And. quando partes conueniunt, q iudex non in figura iudicij, sed de plano ex officio, veritatem audiat, & inquirat, & secundum reperta iudicet. Et si intelligunt casum, quem aliqui faciunt speciale. C. de priuil. eg. schol. l. quoties, in fi. li. 12. in auth. vt differ. iud. §. si verò contigerit, col. 9. & quod no. de arbit. c. cū tempore. 1. respōso. Nam posset fieri ex cōuentione partium, q eo omisso, sententiam daret: & optimè loquitur. Sicut enim partes possunt ex toto cedere liti, vt in c. dudum, de elect. & l. posteaquam liti. C. de pa. Sic & fortius possunt, totam quæstionē ponere in manibus iudicis, sed dictum suum non erit sententia diffinitiua, sed dabit quoddam mandatum, secūdum quod sibi videbitur. Et pro hoc vide bo. gl. de re iud. in c. fi. li. 6. & qđ no. in c. in causis. de re iud. Hoc modo potest procedere op. quę habet libellum posse remitti a partibus, & idem Spec. in prælegi. §. ver. nono. requiritur tamen expressus cōsensus partium,
16 vt ibi no. To. And. aliàs non valeret processus, arg. in c. dudum,
d de elect. & in c. vno, de lit. contest. & hunc casum no. † Item sedetur libellus: dico, q consuetudo valet in his, quę sunt circa iudicia, vt C. de priuil. eg. schola. l. fi. lib. 12. facit de eo, qui mit. in poss. 3. & hunc casum no. quod puto procedere, ut non detur petitio per modum libelli, sed quod petitio non fiat saltē apud
17 acta: non credo consuetudinem ualere, tanquam minus rationabilem, per ea, quę no. in d. clem. sępe. † Item fallit in casu, quē dixi super glo. quando causæ sunt viles, & maximè vilium personarum. Tunc enim nedum libellus, sed nulla scriptura requiritur, vt in præalleg. auth. nisi breuiores, & in d. c. si quis cū clericis, secundum vnum intellectum. Et in istis causis breuior. b. dixit Bart. in auth. nisi breuiores, q non requiritur aliqua scriptura in toto processu, & per consequens debet credi simplici
e relationi iudicis. Nec mirum secundum eum: Nam si aliàs creditur nuncio, e vbi non habetur alia scriptura, fortius debet credi iudici. & h. d. notandum pro arbitro, & arbitratore, cui datur verbo. Et vide quod no. idem Bar. in l. iubemus. C. de sacrosan. eccle. vbi dicit, q in istis breuioribus potest idem iudex scribere acta. f & credetur sue scripturæ. g Nam si creditur illius simplici relationi, fortius scripturæ in libro suo. Et ita seruatur in
g causis, in quibus deputantur vicarij, habentes cognitionem in modicis tantum, & sic limita c. quoniam contra, de proba. Idē si est vilium personarum, agricultorum, & similium, licet causę non sint viles, vt sentiūt hic doc. & facit tex. in auth. de mād. princ. §. fit tibi, col. 3. Et licet ibi tex. per dictionem, maximè, videatur duo requirere, s. q sit causa vilis, & vilium personarum, tamen gl. ibi tenet, q dictio, maximè, ibi abundat, & sic quælibet causa sufficiat de per se. quod tacitè sentiunt hic doc. ponē

ADDITIONES.

a De substantia. An libelli oblatio, sit de substantia, Bal. in auth. offeratur quod sic. And. Barba.

ZACH. Quod ego amplio tam in ordinarijs iudicijs, quàm in causis delationis, ita idem Bald. in l. fi. C. de temp. appel. Spec. in tit. de libel. con vtrum. Alex. de Imo. in l. ius publicum. ff. de pac. & Lanfran. de Oria, quoniam contra. §. petitionis, num. 11. ver. quæritur vlterius, nunquid lus, & ibi in apost. Celsi. in ver. vel expresse. vbi tenet, quod nec tacite expresse, potest renunciari libelli oblationi.

ANT. FRAN. Libellus, an sit necessarius, vel non, habetur per Spec. tit. de lib ob. in §. 10. per totum. & ideo requiritur super cautione, ne ni infecti, secūdum Bar. in l. nec quicquam, in §. vbi decretum. ff. de cons. & in l. 4. hoc autem iudicium, de dam. infec. Et an requiratur in latione, vel nullitate, habetur per Bal. in tit. de sent. in ver. causa cui & ver. an possit, & habetur per Inno. in c. 1. de libel. obl. & an requi causis summarijs, habetur in clemen. sæpe. de verb. sig. Et addę, quod lus non est dandus contra debitorem confitentē debitum; sed debet ri præceptum de soluendo, sine ordine iudicij, vt no. Bal. in l. fi. de debitis confiteri. ff. de ind.

Addę etiam, quòd non requiritur libellus coram Papa; sed sufficit fidebo proponere, & ferri potest sententia, vt per Inno. in c. 1. de lit. con per d. Card. in d. clemen. sæpe. & plene per Ioan. de Imo. in c. cum de instit. An autem requiratur libellus in actione in factum, quæ sententia, habetur per Spec. in tit. de lib. obl. in §. 10. in ver. 27. in & re iud. & vtrobique per Io. And. in addi. & an requiratur in causis bilium personarum, stante statuto, quòd in eis procedatur per querelam, habetur per Bal. in l. 1. C. vt in poss. leg. & per Lanfran. in sæpe. de ver. sig. immo sufficit tūc verbalis petitio, sicuti etiam in cau mari js, vt per Bar. in l. 2. C. de sen. ex breui. reci.

Et addę etiam, quòd in notorijs, non requiritur libellus, vt per Inno. significantibus, de lib. concep. vt per Spec. in tit. de noto. crimi. in requiratur, quando inquiritur de habilitate personæ promouendæ Card. in clem. 1. in 3. q. de concef. præben. & denique de materia, vide tit. de lib. concep. per Spec. & Ioan. And. in additio.

b SEB. SAP. Postea. Opiniones in hoc art. latè refert, & explicat Geo in repet. cle. sæpe, in prin. in gl. in verbo, necessario, de verb. sig.

c Varietates. Tu pondera unum, quòd de iure cano. est necesse offerri quod probatur per istum tex. in ver. secundum authoritatem ecclesiasticam, vbi formaliter probatur hæc doctri. Et pondera, quia de iure ciuili bisi inter glosato. ut in d. auth. offratur, & in §. sancimus, in auth. reis, sed ita decre. emanauit post illas dubitationes; ergo videtur se, quod debeat porrigi in scriptis; & sic cessant tot opi. And. Barb.

d Sequitur Bar. Addę Fran. Are. consi. 109. do. de Rot. decis. 88. in nou.

e SEB. SAP. Renunciari. An possint partes renunciare solennitatibus ciorū, vide Alex. in l. si conuenerit, col. 7. ff. de iurisdict. om. iud. & late post glo. ibi, in ver. partium, in c. de causis, col. 8. supra de offi. deleg.

f Solemnitatibus. Addę Alex. consi. 13. 2. lib.

g Mihi placet. Addę quæ supra, posui, ante proximam apostillam.

h ZACHAR. Causæ principalis. Addę Lanfran. de Oria in suo tractatu bit. colum. 61. ver. quæro. fol. 46. vbi etiam quid in ordinario, siue legato; & quid in causa appel.

do istos duos casus distinctim, & Specu. in præalleg. §. ver. 3. Et
h quæ dicatur vilis causa, relinquitur arbitrio iudicantis, h considerata qualitatibus personarum, vt no. ibi Spec. & glos. in c. fi. de re iudi. li. 6. quod mihi placet, & Bar. in auth. nisi breuiores, præall. sed in l. mediterraneæ. C. de anno. & tribu. lib. 10. dicit, causam esse uilem, si plus expenderetur in litigando, quàm esset id, quod petitur, & utrumque dictum potest sustineri, quod mihi placet, quia aliàs nulla specialitas esset in vilibus personis, cum inter quoscunque in causa vili non requiratur scriptura,
18 ut in d. auth. nisi breuiores. & hunc casum etiam no. † Item fallit secundum Innoc. si petitur sentētia mandari executioni manu militari: aliàs enim non esset litium finis, & finis unius litis, esset principium alterius, C. de fruct. & lit. expen. l. terminato. & C. de reb. cred. l. fi quis. de hoc dic, vt plenè dixi in ca. fi. de iud. Item in notorijs, non est necessarius libellus, secundum Inno. alleg. 2. q. 1. c. manifesta, de iureiu. c. ad nostram, & il 3. melius facit c. quoniam, de fil. pbyt. Item quando duo contēdunt cādem rem possidere & quilibet uadit ad possessionem, & ex indignatione nemo uult libellum offerre, dicens iudici, det altera pars. Tunc enim cum debeat iudex occurrere, ne veniāt ad arma. ff. de vsufr. l. æquissimum. procedat ad receptionem testium, sine libello, & adiudicabit possessionē clarius probāti, & vetabit

ADDITIONES.

a Inquisitionis. Addę Ang. Aret. in tracta. suo malefi. in 1. glo. Cæpol. consi. 61. Et an in criminalibus, & qualiter debeat libellus concludere, vide per eundem consi. 14.

ANT. FRAN. An in criminalibus requiratur libellus, & de eius forma, vide ea, quæ habentur in l. libellorum. ff. de accusa. vbi plene de materia, & tandē concludę, q libellus semper requiritur, vbicunque agitur inter partes, nisi lex dicat non esse dandum libellum, vt per Spec. in tit. de lit. contest. in ver. 21. & 27. & fere per totum tit. & habetur in c. 1. de libel. obla. vbi plene tractatur per scriben. & vide per Spec. in tit. de accusa. in §. 1. & in §. qualiter. Et addę, q libellus non requiritur in crimine abigeatus, vt in l. 1. C. de abigeis, nec in leuibus, & paruis criminibus, ut in l. leuia, de accusa. nec etiam in crimine apostasiæ, l. apostatarum. C. de apost. nec etiam cum maritus accusat vxorem iure mariti, de adulterio, ut in c. tuæ, de procur. & per Spec. in titu. de li. conce. in §. 10. in versi. 39. Et an libellus in crimine falsi debeat continere mentem, & locum, habetur per glo. Institu. de pub. iud. in prin. & per Bal. in c. 1. in 7. col. quib. mod. feud. amit. in vsi. feu. & vide plene Alex. in l. 2. in §. si publico. ff. de adulter.

b SEB. SAP. Et denunciationis. Vide Spec. in tit. de inqui. §. nunc tractemus. & in tit. de libel. concep. §. 1. & Barthol. Veronen. in consi. 40. in fi.

c Celeritatem desiderat. Addę Alex. consi. 32. & 49. 4. lib. & qualiter debeat cōcipi libellus in interdicto, uti possidetis. vide Alex. consi. 135.

d SEB. SAP. Consuetudo. Talem consuetudinem dicit esse in Alema. Barthol. Veronen. in consi. 40. in fi. Et q talis consuetudo ualeat, tradit Bald. in rub. supra de consue. col. 4. Do. meus Rochus Curtius in c. fi. col. 15. co. titu.

e ZACH. Credatur nuncio. Dic q ei creditur in his, quæ concernunt suum offi. no. plene Lanfran. in sæpe alleg. c. quoniam contra, nu. 36. ver. in eo tamen dicitur, & ibi in apost. Bene. Vadi. in ver. officium suum, infra de proba. Et aduerte, quia iste dicit, q non est mirum, si iudici credatur, cum nuncio adhibeatur fides, quia regulariter iudici non creditur, vt per eundem Lanfran. vbi supra, & ibi de ratione diuersitatis.

ANT. FRAN. An, & quando credatur iudici, de gestis coram se, vide gl. in l. quoties. in §. fi. ff. de probat. & glo. Cy. Bal. & doc. in l. ne in arbitris, C. de arbit. ubi habetur, q non creditur. Et hoc modo potest intelligi glo. in c. fi. de test. 1. lib. 6. & ei non creditur durante lite, ne lit iudex, & testis, sed ea finita creditur, quoad processum, & vide omnino d. Abb. in c. cum a nobis, de testi. & glo. in l. ob carmen. in §. 1. ff. de testi. & vide Spec. in tit. de test. in §. 1. in ver. quid si aduocatus, & in ver. item in iudice & vide Ioan. And. in addit. Spec. in tit. de dil. in §. fi. in ver. pe. & vide Bar. in auth. nisi breuiores, in fi. C. de sent. ex breui. reci. ubi dicit, q creditur in cansis breuibus. Innoc. uero in c. cum dilectus, de electi. dicit non creditur iudici de processu, sed iudex & notario simul creditur, etiam quatenus ex actis non constet, & vide do. de Rot. in decis. 92. incip. iudex in no. ubi dicunt, quod potest esse testis de gestis coram eo, & de facto proprio, licet non sit facta scriptura, pro quo vide glo. in c. statuendum. 2. q. 6. nunquid autem creditur iudici, si est notarius, quando scribit acta, ut notarius. vide Bar. in l. seruus communis, la 1. ff. de stipul. seruo. vbi dicit, quòd iudex non potest scribere acta coram se, nisi sit consuetudo loci, ut in uicariis castrorum, quod etiam uoluit Bar. in l. comperimus. C. de proxi. sa. scri. li. 12. & in l. iubemus. in §. sanè. in fi. C. de sacro. eccl. & plene p Roma. in l. sciendū. ff. de uer. obli. Et addę, q nō credit iudici q sederit quotidie ad banchū iuris, nisi fecerit scribi in actis, sedm Bart. in l. 1. C. de statuis & imagin. Nec etiam creditur iudici dicēti se monuisse partem, ut per Spec. in tit. de cita. & ibi p Bald. in addi. in uer. sed nunquid creditur, & in uer. an stetur. & tene mēti, quòd si iudex delegauit causam alteri, tunc poterit eē testis, & eodem modo, si remoueatur, ut in c. causam, & in c. dilecto, de testi. ubi p Inno. & doc. Addę remē gl. in c. cum dilecti, de accusa. & in c. post cessionem. de probatio. & in c. cum a nobis, de test. ubi ēt per do. Abb. ubi dicitur, quod credēdum est literis iudicis, de actis coram se factis, quod ēt uoluit Cy. in auth. si quis in aliquo. C. de eđ. Et uide. Paul. de Cast. in suo consi. 33. & addę, quod iudex non pōt eē testis in causa, nec sibi creditur, quando ex dicto suo resultat propria laus, uel dedecus, ut puta, quòd receperit probationes, de quo per do. Anto. de But. plene in consi. suo, incipien. uidetur primo non admittendum, &c.

f Scribere acta. Addę Alex. consi. 24. 1. lib.

g Suæ scripturæ. Vide quæ dixi hic in recollectis. And. Barba.

h SEB. SAP. Arbitrio iudicantis. Causa uilis, aliter causa centum aureorū, ut sentit Bar. in l. imperium, in quinto gradu simplicis iurisdictionis, ff. de iurisdic. om. iud. quod dictum exclamat Iaf. in l. admonēdi, col. 94. ff. de iureiuran. Et quis effectus resultet ex eo, quod causa sit uilis, uide Matthęs. in no. 1. & 2. & Deci. in c. de appel. infra de appel.

Universidad de Deusto
Biblioteca

cetrabit allum sibi eum facere, quominus vtatur, ff. de liber. cau. Liberis. ibi enim nemo libellum offereb at. Hunc casum ponit Specu. in præalleg. §. ver. 21. & ibi videas ad saturitatem de hac materia. † Adde hic duas regulas, quas ponit Ioan. de Ligna de clemen. sæpe. de verbo. sig. vbi dicit primo, q vbicunque sententia lata tribuit ius finale, nec potest reparari per aliud iudicium, nisi per appellationem, vel aliud remedium, tunc requireretur plena causæ cognitio, vt I. indices. C. de iudic. Fallit in casibus clemen. dispendiosam, de iudi. cum sim. Secunda regula est, q vbi agitur de causa, super qua sententia lata nõ parat magnum præiudicium, vel parata e, quod per aliud iudicium potest reparari absque restitutione vel appellatione, vel simili remedio tunc procedit ur summariè. Hæc regula probatur in casib. enumeratis in l. 1. § iciendum. ff. de exhib. & has regulas no. & adde hic gl. no. in clemen. sæpe, de ver. sig. quæ est finalis, quæ not. dicit, q licet de ɔsensu partium possit in causis summariis procedi plenariè, vt in d. clemen. sæpe, in fi. tamen in plenariis, nõ potest procedi summariè. a quod intellige, vt supra dixi, quãdo vo
20 lunt, vt valeat dictum, sicut sententia. † Vltimo quæro, cuius expensis, b debeat dari libellus text. in l. ff. de eden. videtur velle, q expensis ipsius rei. Satis est enim, q fiat sibi copia scribendi, vt ibi innuit tex. In contrarium facit tex. iu authen. offeratur. C. de lit. contest. canonizata 3. q. 1. in c. inducias. § offeratur, quæ dicit, libellum offerendum reo, & sic expensis actoris. Ad idẽ tex. infra c. prox. vbi libellus oblatus fuit parti gl. in clemen. sæpe. de ver. sig. videtur velle, q expensis actoris, & est super ver. pronunciatio Bar. in l. 1. & in auth. offeratur præalleg. dicit obseruãdam consuetudinem loci. Nam in aliquibus locis datur expensis rei, in aliquibus locis expensis actoris. Quid autem si non appareat de consuetudine, vt quandoque fuit obseruatum vnum, quandoque aliud? credo sufficere, quod fiat copia ad scribendum, p præalleg. l. 1. Nam, vt supra dixi, de mente iuris est, vt exhibeatur libellus iudici; cuius officium imploratur, nec iura dicunt actorem grauari ad duplicem libellum, nec debet esse scriptor rei, & satis sibi offeratur, si datur sibi facultas describendi. Nam originale debet remanere penès iudicem, vel notarium, vt in cap. quoniam contra de probatio. facit cap. accipimus, & cap. contingit, de fide instrumentorum.

ADDITIONES.

a Summarie. Adde Roma. cons. 174. & ratio quare causæ summariæ, possunt ex partium consensu fieri ordinariæ, & plenariæ, est, quia res de facili reuertitur ad suam naturam. Ita recordor q dicit magnus Iurista D. Ial. in l. si vnus. §. pactus ne peteret, per illum tex. de pact. Aen. de Falc.

b ZACH. Cuius expensis. Vide plene de hoc Lanfran. quia hic passus est dubius, in c. quoniã contra. §. petitiones, in fi. & ibi remissiue per Cell. in apost. ad eum, in uer. rei infra de prob.

SVMMARIVM.

1 *Libellus debet continere rem certam, quæ petitur, non autem, sub genere.*
2 *Per solam citationem, quis dicitur trahi ad alienum iudicium.*
3 *Libellus an offeratur iudici, vel parti, & cuius expensis.*
4 *Libellus non debet continere obscuritatem; & reus tunc, non tenetur respondere.*
5 *Generalis libellus non vitiatur, quando genus est restrictum ad vnam speciem. 8. 10. 19*
6 *Libellus in actione reali quid debet continere.*
7 *Libellus potest iurare se ignorasse circunstantias rei petitæ in libello, et stat suo iuramento.*
9 *Res aliqua si fuit petita, intelligitur de tota non de parte.*
11 *Libellus incertus quo casu non vitietur.*
Libellus in quo petuntur fructus, non expressa certa quantitate, valet, secus in sententia.
Sententia generalis ab quando valet & quid de sententia lata super expensis?
12 *Libellus, an debeat continere causam? 13.*
14 *Exceptio rei iudicatæ, an obest illi, qui succubuit in rei vend. volenti agere ex noua causa, & quid in personalibus.*
15 *Appellans, si in appellatione expressit unam causam, potest, & alias prosequi. & si succubuerit ex illa, videtur ex omnibus succubuisse.*
16 *Libellus, in quo quis petit rem iure dominij, uel quasi, quomodo procedæ.*
17 *Actor intentans unam actionem, an possit aliam prosequi.*
18 *Libellus in uniuersalibus, & generalibus iudicijs, an ualeat absque eo quod in eo exprimantur res singulares.*
Actiones uniuersales generales, & particulares, quæ sunt.
19 *Libellus, in quo petitur uilla cum pertinentijs, ualet.*
Sed quid si petantur omnia bona, quæ sunt in tali loco, uide hoc.
20 *Libellus in generali iudicio debet in processu causæ declarari, licet non ita in uniuersali, & ratio differentiæ ponitur. 22.*
21 *In iudicijs uniuersalibus uenit illud quod reperitur reus possidere tempore sententiæ, secus in generalibus 25.*
23 *Forma libelli in petitione hæreditatis.*
24 *Libellus, an, & quando possit emendari, tam in ciuilibus, quàm in criminalibus.*
26 *Exceptio, quæ non tollit sententiam, sed modificat executionem, potest opponi post sententiam.*
27 *Libellus, an & quando possit mutari.*
28 *Clausula salvo iure addendi, uel diminuendi, quid importet.*

Protestatio non reluat protestantem, in his; quæ ueniunt ex dispositione legis.
29 *Libellus appellationis, an possit minui super quantitate in eo posita.*
Iudex appellationis potest condemnare in plus, quam condemnauerit dex a quo.
Actor, an possit minuere quantitatem in libello expressam, absque emendatione in expensis.
30 *Cumulatio, an & quando potest fieri in uno, uel diuersis libellis.*
31 *Cumulatio, quando permittitur, an erit idem libellus, eadem conclusio eadem instantia.*
32 *Actor, an debeat in expensis condemnari, quando alterat libellum, addendo &c.*
33 *Res, an debeat habere nouas inducias, mutato uel emendato libello.*
34 *Petitio iuris Episcopalis, est uniuersalis, & non generalis.*

CAP. II.

1 SIgnificantibus, Hoc † capitulũ si sum rum est supra, c. proxi. potest summari sic, & melius. Cum agitur reali, sufficit rem generaliter peti, sed debet ita specifi ri, vt euitetur obscuritas, & æquiuocatio. h. d. Diuiditur. Nam prima, appellantis narratio ponitur. In secunda appellati commussio. Secunda ibi, Quod circa. Casus lit. Duo fratres & R. coram iudicibus delegatis, a quodã V. nomine, tract runt in causam: oblatus fuit libellus, in quo petebatur ab dam terra. Ipsi cum plures terras haberent, petiuerunt a bus, vt terram illam, super qua conueniebantur, faceren gnari, quod ipsi facere denegauerunt, propter quod ipsi ad apostolicam appellauerunt. Mandat Papa quatenus, si q quicquid factum est post appel. debeat in irritum reuocari No. 1. plures posse conueniri super eadem re in eodem li sic in criminali possunt plures ex eodem libello conueniri do vnicum est factum, vt l. 1. C. si teus, vel act. mor. fuc. & Vide ad materiam bo. tex. cum gl. in c. prohibentur. 2. q. prin. & per Spec. in tit. de accus. § 1. ver. 2. & seq. & in tit de
2 den q. § 1. & plenius per Bar. in l. hos accusare. ff. de accu. ibi, Tracti, fuissent. quod quis dicitur trahi per solam cita ante libelli oblationem, & lit. contest. Quod facit ad statu
a ponentia pœnam trahenti a aliquem ad certum iudicium materiam c. si diligenti, supra titu. proxi. vide per Bar. te amplius. ff. re ra. † No. 3. ibi, Oblato eis libello &c. arg. libe offerendum parti. Item q expensis actoris, sed potest conse re consuetudinem quorundam laicorum, & dic, vt dixi
4 prox. † No. q res petita, ita debet specificari, vt euitetur o tas, & æquiuocatio, nec tenetur reus aliter respõdere libel
b facit hæc litera, ibi cum plures, & c. q sufficit petere in gen vbi sic genus esset restrictum, q vitatur æquiuocatio, & quia satisfactum est menti iuris, arg. in l. certum. ff. si cer. pe no. in c. i. Lateranensi, de præbẽ. & qd no. Inn. in c. certificari sepul. No. legitimã cãm appellandi, si nõ declarat libellus
c q hæc decr. sit oĩno supflua. Nã hĩ ad literã ɔ. de app. c fin tib. ɔ id, quod ɛ. pollicitus est in proœ. resecatis superfluis. Sol. dicit Hosti. q scriosè hoc factũ fuit ad vitãdas opi. co dñi interdũ, nõ facere ad titulũ. Sufficit. n. q pp aliqd fa pp finẽ ponit ibi, ad oñendũ, ſ. q hæc est prima cã appell in hoc facit ad tit. de app. & ga tractat de libello, ideo pon Itẽ, qd hic hĩ defensio ɔ illos, q reprehendũt materias tractatas. Non enim sunt reprehendendi, si hoc faciũt ad sum finem. Ideo dicit Boa. & bene, ɛ. in pœ. si plures fra ponunt in e. tit. si altera aliqd addat, non reprehendit, si nihil non reprehẽdit pp diuersum finẽ, quẽ respiciunt: hic Boa. at, ſ. q hoc forsan factũ fuit, vt sciatur, q nihil in hum at sit perfectum, qd amplius perfici non possit, vnde dicit n insulam, sic inciſam, q melius incidi non possit, vtrũq est verum, sed primum verius ad excusandum superflu
5 † Quæro de vna quæstione, quæ melius cadit super text. d hic, istos reos petiisset declarationem terræ, eo q plures habebant. Quid si non habuissent, nisi vnam terram, an li ret petere in genere vt ɔ sic, arg. hic a contrario. Nam u sunt certi, arg l. certum. ff. si cer. pet. Hosti. tenet ɔrium. Et rã suppletur, maxime, qa fm cũ petia posset esse magna, & p Dẽt ergo designari p ɔfinia, vt dicit gl. & si necesse sit fidẽ

ADDITIONES

a Trahenti. Quis dicatur trahi, vide quæ remissi ad Bald. in auth. habita. C. pro patr. ad fi. ubi tangit. And. Barb.

b In genere. Tu pondera, quia hoc videtur falsum, & ad hoc adduco tex. lem, in l. si in rem. ad fi. in uer. débit. ff. de rei uend. quia est nullus libellus so iure, licet non opponatur, ut ibi probatur. Nec obst. l. ut perfectum. anna. excep. quia loquitur in libello citatorio ad interrumpendam p tionem, vt hic uoluit Iac. Rut. ut refert Ang. in d. l. si in rem, & ad hanc resp onde, q procedit de facto, ut restocetur in irritum de facto tene quia destruit multas doctrinas doct. And. Barb.

c ZACH. Si non declaratur libellus. Adde supe alleg. Lanfr. in d. e. quoniã petitiones. in uer. cautela est pro reis, infra de prob.

res oculis iudicis vel aduersarij, ff fin. regun. l. si irruptione, & c.
a pe. de proba. Hoc dictum mihi non placet, a non. n. refert, an sit
b magna, vel parua. Ex quo enim b petit terram, quam possidet, vt petere toram illam, quam possidet, vt l. si defensor, §. qui interrogatus, ff. de interrog act. no. gl. in l. si in rem, ff. de rei vend. Declaratio enim fit, vt reus sit certus, sed satis nunc certus est, ex quo non possidet aliam. Non enim refert, qualitercũq; reus certificetur, vt in præall eg l. si in rem, & in l. duo sunt Titii, ff. de test. tut. & quod no. in c. Quintauallis, de iureiur. & in l. Gallus, ff. de lib. & posthu. & ad hoc no. Innoc. in c. certificari, de sepul. ubi dicit, procedere hunc libellum, Peto partem bonorum tibi in testamento relictorum a tali & ibi plene vide, & infra aliqd subiiciam. Item valet libellus, si peto seruum ex tali ancilla natum, licet aliter non exprimam nomẽ serui, nec illa habet plures filios, vt in præalleg. l. si in rem. tenet ẽt hic do. Card. licet nõ moueatur omnibus rõnibus predictis. Venio nunc ad gl. quam diuido principaliter in quinque partes. Nam in prima parte ponit practicam libellandi in actionibus singularib. Et primo, quã do agitur reali. Secundo, quando agitur personali, & aliquas q̃ filiones inserit. In secunda parte ponit practicam libellandi in actionibus vrbus, ibi, [In vniuersalibus.] In tertia ponit practicã in actionibus generalibus, ibi. [In gñalib.] In quarta quærit, an libellus possit mutari, corrigi, seu emendari, vel aliquid de nouo accumulari? ibi, (Item no.) In quinta quærit, an eo casu, quo mutatur, vel accumulatur, sint dandæ nouæ inducijæ? ibi, [Et si mutauerit,] In vers. Illud præterea & c. reuertitur ad præcedentem
6 q. † Venio ad primam. & quæro, quid dẽat exprimi in libello, qñ agitur reali in iudiciis singularibus? Respondet gl. q primo dẽt exprimere rem, quam petit, & an petatur tota, vel pars. inquantum dicit exprimendam rem, dicit Host. q tunc dẽt exprimi ip sius qualitas, & bene dicit, vt probatur in l. si rẽ, ff. de rei vend. vn de si petit terram, debet exprimere, an sit aratoria, vel prativa, vel vineata, arg. C. de bo. proscrip. l. si qs intra. & si fundus habet certum nomen, debet exprimi, vt Sempronianus, vt no. Ioan. And. in addit. Specu. de li. concep. §. iuxta propositum, ver. itẽ non valet. Si vero petatur materia infecta, puta massa, debet exprimi qualitas materiæ, vtrum sit aurum, argẽtum, vel aurichalcum. Dicat ergo talem massam argenti, & exprimat pondus; si signata sit, exprimat numerũ, si est materia facta, exprimat nomen vasis, vt scyphus, vel scutela, & pondus. sed nõ debet exprimere, an sit rotundum, vel latum. Si petat vestem, exprimat nomen, & colorem, non tamen, an sit noua, vel trita. Si hominem dicat nomen, & an sit senex, vel iuuenis, & si nomen ignorat, vtatur circunlocutione, vt ex tali ancilla natus. Et hæc omnia
7 † Et per illam legem dicebant Ioan. And & antiqui, super ignorantia standum iuramento libellantis, ff. de contrahen. emp. in l. in venditionib. & duab. leg. ib. seq. C. de episc. & cle. auth. generaliter. quod sequitur hic Host. & Ioã. And. mihi vſ, q licet
c sista sint vera, & extracta ex visceribus. ipsa tũ legũ, tñ satis est exprimere consimiles, vel alias circunstantias, c ex quibus certum sit,
8 quid intendat petere actor. † Pone enim reum non habere, nisi fundum, qui appellatur Sempronianus, situm in certa villa, nõ
d sufficit dicere in libello. Peto fundum Sempronianum, quẽ possidet in tali villa? Certe, satis puto sufficere, cum illæ expressiones fiant, vt reus certificetur. Non enim refert quid ex æquipollentibus fiat, vt in c. licet ex quadam, de testi & l. certũ, ff. si cer. pet. & quod supra dixi, in 1. q. super tex. Nec est necesse expri mere an sit terra aratoria, vel prativa, & c. quia hæ qualitates nõ habent alterare petitionem, & quo constat de corpore, Insti. de leg. § si quis in nomine, & quod no. in c. significante, de rescrip. Nec ob. l. si quis intra, superius alleg. quæ videtur hoc requirere: Tunc enim, vt euitetur defraudatio, debet fieri descriptio bonorum, exprimendo qualitatem, vt sic non possit surripi, & de fraudari: secus in casu nostro, cum ad certificationem tãtum re quirantur istæ expressiones. Et idem dico in aliis qualitatibus, & satis hoc videtur de mente Innoc. in c. certificari, de sepul. Et eo, quod supra dixi, q̃ qñ petitur homo, & ignoratur nomen proprium, sufficit dicere ex tali ancilla natum, vt dixit tex. in d. l. si in rem. No. ibi Bart. sufficere, q quis denominet a matre, sed vt supra dixi, non est vis, quæ circunstantiæ exprimantur, dummodo per eos certificetur reus super re petita. & dicit ideo ibi Bar. & bene, q non sufficit exprimere nomen proprium, quando plures sunt homines, seu serui eiusdẽ nominis. Hæc omnia
9 qui, §. distinitiua. ita no. dicit Bar. in d. l. si in rem. & in alle. l. fi. C. de anna. excep. † Secundo dicit gl. q dẽt exprimi, an res petẽ tota, an pars. Ego puto hoc procedere, qñ libellans intendit petere partem. Debet enim tunc exprimere, sed si simpliciter petit rem non potest ex incertitudine impugnari libellus, quia petẽdo simpliciter rem, vſ petere totam, vt ɔ d. l. si defensor. §. qui interrogatus, ff. de interrog. act. & no glo. in d. l. si in rem. probatur in isto tex. vbi simpliciter petebatur terra, & nñ postulabatur, vt declararetur ista terra, non aũt, vt exprimeretur, an peteret tota res, an pars, & reperi postmodum hoc idẽ aperte firmare Bart. e
c in l. de pupillo, §. qui nunciat. ff. de no. opc. nunc. & dicit tex. ibi
10 expressum ad hoc. † Sed dicit glo. q debet exprimere ad minus duos proximos vicinos illius fundi. vt in l. forma, ff. de censi. ga
f generalitas parit obscuritatem. Ego puto, † vt ɔ. dixi, hoc procedere, nisi ex aliis demõstrationibus fundus certus sit, puta si hẽt nomẽ certissimum. siue notissimum, & speciale. Frustra enim additur alia demonstratio, vt l. 1. in fi. ff. de dote prele. sentit Bar. in l. libellorum, ff. de accus. superfluis enim remediis non est vtẽdum. l. hæc stipulatio, §. Diuus, ff. vt le. no. cau. & in c. sicut, de p
10 ba. cessat enim hoc casu ratio gl cum nulla sit obscuritas. † Sed ɔ prædicta gl. opp. de l. quæ tota, §. incertæ, ff. de rei vend. & l. si nõ
g omnes, ff. communi diui. ubi procedit g libellus incertus. h rñ
h det, q est spãle, circa defalcationẽ legatorum. Loquitur enim ɔrium, qñ legatarius agit ad legatum, & est locus Falcidiæ, quo casu pp incertitudinem non cogitur petere certã partem. Ignorat enim, an quarta, vel quinta pars, sit detrahẽda rõne Falcidiæ nam si hĩditas valet 400. & legantur quadraginta, tunc debet detrahi quarta pars de quolibet legato rõne Falcidiæ. si vero essent legata trecenta, & quinquaginta, tunc non fit tota detractio. sed tñ detrahentur quinquaginta, & sic cum incertitudo causatur ex facto aduersarii, vel aliunde, excusatur petendo incertam partem, vt in d. §. incertæ. & no. Inn. in c. ɔstitutus, de in integ. rest. Vñ dicit Host. dando regulam, idem esse quotiescunque est actor incertus, nec pt sibi imputari, sed reo, qui cũ certificare non vult, fit pars hær. pet. l. 1. §. fi. ff. quorum leg. l. 1. § qui aũt. Et, vt ɔ. dixi, idem est, si aliunde, q̃ ex facto aduersarii cãtur incertitudo, de quo dic, vt no. Io. An. & alii, in d. c. ɔstitutus. Nec mirum fm Inn. hic, si ex cã recipit libellus gñalis, cũ & sñia qñque generaliter lata teneat, vt patet ɔ. de sepul. c. in nostra, in fi. quæ tñ sñia dẽt esse clarior, q̃ libellus, Inst. de act. § curare. quod colligitur ex eo. Nam sufficit petere fructus de tali fundo, sine alia expressione, & si non extãt, pt peti æstimatio, seu in sñia debet exprimi quantitas, alias non valet, secundum eum, vt dicat [condemno te ad expensas factas in lite, vel ad res, quæ tibi obuenerũt a tali] nisi in actis constaret de certa quantitate, ff. de re iud. l. ait prætor, §. 1. & sic intelligit. C. de sen. quæ sine cer. quan. l. 2. & 3. Tu dic melius qualiter debeant peti fructus, vt no. Bald. in l. & ex diuerso. ff. de rei vend. Nã respũ peeptorũ dẽt exprimi
i certa quantitas, i nisi veniant ex natura actionis, vel interdicto,

[Vnde

ADDITIONES.

a Non placet. Adde Alexan. cons. 183. 2. lib.
Non placet. Nec ẽt do. Car. hic. Tu alle. Bar. in l. 1. §. fi. ff. de do. præle. & in l. demõstratio, ff. de cõd. & dem. Adduci pt pro hoc q̃d no. Bar. in l. 1. C. de rel. & in l. ille. aut ille §. cũ in verbis, & in l. nõ aliter, ff. de leg. 3. & dixi i. cũ cõtingat, de resc. & hĩ in l. ancillę, C. de fur. q̃ si requiri dẽt ꝑfiliũ sapientis, & cã est clara in iure, non requirit cõsiliũ sapientis. Sed vnũ obstat, qa ex quo lex requirit ita pro forma, licet cõstet de re, tñ requiri dẽt forma, vt in l. ff. de lib. & posth. & qd ibi voluit Bal. Adduci tñ pót in contrarium, quod hĩ in l. hac consultissima, C. qui test. face. post. & quod ibi voluit Ang. And. Barb.
ANT. FRAN. An in re clara possit peti consilium sapientis, ex forma statuti disponẽtis illud dẽre requiriẽdie, q̃ pro ista opi. de qua hic, facit qđ voluit Bal. in l. 1. in 2. col. in uer. quarta est relatio, C. de leg. & tenet Lanfrã. de Ora. in tracl. de arb. in 7. par. in 1. q̃. vbi dicit, q̃ in cã dubia, dẽt peti, sed in clara, non. & vide Alex. post Io. de Imo. in l. si stipulatus, ff. de ver. ob. & vide Ang. cons. 33. & per Alex. ple. in consi. 62. in 2. parte consiliorum.
b SEB. SAP. Ex quo. n. Quod q̃ petit rẽ simpłr, videat petere totã rẽ, ꝑbat tex. vbi ad hoc Mod. plura alle. an l. de pup. §. q̃ nũciat, ff. de ope. no nũ. tenet Bar. in l. Põp. §. sed & his, ff. de ꝑcu. vñ dixit Are. in cõsi. 102. in ci. in cã, col. 2. q̃ si testis dicat, Titiũ possedisse talẽ rẽ, intelligit de tota, cuius ɔrium tenuit ipse Are. in l. q̃ dã æstimauerũt, ff. si cer. pe. & in l. serui electione. §. j. vide Soci. in l. si cũ totũ, de exc. rei iu. Alex. ꝑl. 108. ici. i cã & lite ver. pót esse. in 2. vol
c Circunstantias. Tu pondera pro dicto Hostien. tex. in d. l. si in rem. vbi dicitur, quod debet exprimi.
d SEB. SAP. Nonne. Vide Alexã. & Are. in l. 2. ff. de lib. & posth. vbi no. q̃ expressio dicit fieri nominatim, & in specie, licet fiat in genere, quando expressum solum potest verificari in aliqua specie.
e Firmare Bar. Tu alleg. Bar. in d. l. si in rem, ubi idem tenet. And. Barbat.
f SEB. SAP. Ego puto. Hoc vt sentire Alex. in cõsi. 118. inci. in cã, & lite. circa fi. in 2. vol. facit doc. Bar. in l. demonstratie, in prin. 6. q̃. ff. de cond. & demon.
g SEB. SAP. Vbi procedit. Qñ ꝑcedat libellus incertus, & obscurus, uide Iaſ. in §. sed istæ, col. 17. Inst. de act. Decius in c. dilecti, in fi. 3. de iu. & Pau. de Cas. in consi. 65. in 1. parte, secundum nouissimam impressionem.
h ZACHA. Libellus incertus. Adde plene Lanf. de Ora. in c. qñ contra. §. petitiones, ver. no. q̃ libellus incertus, & ibi Cellsum in apoit. distinguentẽ, in ver. non procedit. Pau. de Ca. consi. 145. consi. 181. volu. 2. & consi. 184.
i SEB. SAP. Certa quãtitas. Circa petitionem fructuum, vide Iaſ. in l. 2. col. 5. ver. limita istam conclusionem, ff. de eden. & Alex. in consi. 90. inci. in cã & lite. in 2. uol. Abb. in c. grauis, in fi. de rest. spol. Io. de Ana. in c. 1. infra de vsur.

Universidad de Deusto Biblioteca

[Vnde vi] vt not.Innoc.in c.tanta,de excess.prala. ubi vide, qñ sententia,vel libellus possit esse generalis.Dictum tamen Inn. hic posset procedere,quando actor verisimiliter ignorat quantitatem fructuum perceptorum.Tūc enim per supradicta sufficit sic generaliter petere, sed postea in processu debet probare certam quantitatem, alias non posset sequi certa sententia. Ad hoc,ꝙ no.in c.ex literis,de iure iur.quod est notandum.Vide tamen ad materiam,quod no.Cy.in l.cum te, C.si quis alteri, vel sibi,& quod no.in c.grauis,de rest.spol.& in c. 2. de ord. cog.& in c.certificari,de sepul.& per Bar.& Ang.in l.si filius.§.si.ff.de ver.obl.vide etiam Bar.in l.1.ff.de eden.vbi uidetur hoc limitare,nisi fructus veniant accessorie ad rem:nam tunc sufficit petere rem cum fructibus.Ita sentit Inno.in d.c.tanta.Quo ad secundum dictum de sententia ferenda super expensis, dic vt no.in c.1.de sequest.pos.& fruct.& in l.terminato, C.de fruc.

12 & li.expen.†Sed circa istam primam partem, quærit gl. nunqd sicut tenetur exprimere rem,quam petit, ita teneatur exprimere causam petendi?respondet quod nō. Satis enim videtur expressa causa,eo ipso,ꝙ proponitur rei vendicatio. Causa enim non est in rei vendicatione, nisi ipsum dominium; vnde satis est ꝙ dicat,ad eum spectare iure dominij,vel quasi. No. 1.ꝙ gl. dicit incidenter, procedere istum libellum sic alternatiuum,

a [dico rem spectare ad me iure dominij,a vel quasi.] Et quid intendat illud [quasi] & an libellus talis procedat de iure, an de consuetudine tantum,cum multum inualuerit in iudicijs, vide glo.plenam in c.abbate sane,de re iud.lib.6.& Insti.de actio. in princ. & quod no.Spec.in tit.de accu.seu peti.§.sequitur,ver, item not.Hoc tamen uerum est, ꝙ de consuetudine, admittitur talis libellus,cui standum est secūdum omnes, quod etiam

13 tenet Bart.in l.& an eadem,§.actiones,ff.de excep.rei iud. † Et quoad principale quæsitum glo. nunquid teneatur exprimere

b causam,b ad euidentiam scias,ꝙ tam in reali, cq̄ in psonali du-

c plex est causa,vna propinqua;alia remota.In reali causa propinqua est; quia sum dominus, causa remota, quia fuit mihi legata, donata,vendita, & tradita,& sic de simi.In personali vero cā propinqua est,quia tu es mihi obligatus.Cā remota, quia mutuaui,vel promisi,vel quia vēdidi rem & tradidi, & sic de alijs. Sed quæritur,quæ causa sit exprimenda?Communiter tenetur, ꝙ in reali non est necesse exprimere causam remotam, sed sufficit exprimere causam propinquam, quia sum dominus, nec est necesse dicere ex qua causa:nō enim possum esse dominus, nisi ex vna causa,vt in c.inter dilectos,de fid.instr.& in d.l.& an eadem §.actiones,ff.de excep.rei iud. Et hoc etiam voluit Inn. in c.conquerente,de offi. ord. & satis patet in hoc c. Et vtile est ipsi reo,ne alia exprimantur,quia si succumbit actor, obst. sibi postea exceptio rei iud.cum totum ius suum videatur in iudicium deduxisse,vt in d.l.& an eadem, & expressius in c. abbate sanè,de re iud.lib.6.alio tamen respectu est sibi vtile, vt exprimatur,quia facilius poterit deliberare.Sed certè satis debet scire, an res sit sua,vel non,arg.in l.cum quærebatur,C.vnde vi, & de rescr.c.ab excommunicato. Et hoc uerum, vt non teneatur cām remotam exprimere,nisi ius cōmune resistat agēti, ut qa vendicat liberum hominē. Tunc enim debet exprimere cām, puta, quia est mihi filius, uel est mihi uxor, & sic de similibus, ut in l.1.ff.de rei uen.& tenet.Inn.in d.c.conquerente. In personali debet quis exprimere causam remotam, nō aūt sufficit exprimere propinquam.Et hoc ideo,quia ex causa ꝓpinqua, nōn posset reus deliberare,infra c.proxi.Nam si dico, peto a te,decē quia es mihi obligatus,cum multæ sint, & esse possint obligationis causæ,nō posset deliberare,vt in d.§.actiones.Ideo oportet exprimere causam remotam;quia mutuaui,vel promisi, & si.vt infra c.proxi.ubi p Inn.& idem tenet in d. c. conquerente. aliàs non tenetur reus respondere, sed si respondet, ualet iudi-

14 cium,ut in l.fi.C.de anna.exce.& not Innoc.in c.proxi.† Consequenter glo. circa istam primam partem quærit de eo, quod supra dixi incidenter, an succumbens in rei uendi. possit iterū

d agere ex noua causa,d non obstante e exceptione rei iud. Et re-

e spondet distinguendo,ꝙ aut agit nulla causa expressa, sed generaliter,& tunc obstat exceptio, si iterum uult agere , quia totū ius suum uidetur in iudicium deduxisse. Aut expressit certam causam,& tunc non obst.exceptio in alia.Et hoc uerū, nisi quādo plures actiones oriuntur ex eadem causa, quia tunc si intentatur una actio,& succumbit,non potest agere ex alia,ut in d.l. duobus.§.colonus,ff.de iureiu.ubi dicitur, ꝙ si fuit actum contra colonum,causa damni dati,actione locati, & colonus iurauit damnum non dedisse,nō potest agi alia actione,puta Aquilia,uel alia competenti,quia omnes illæ actiones competūt pp damnum datum.Ex quo ergo facta fuit absolutio respectu causæ,ut quia non dedit damnum,cessant omnes aliæ actiones, ex illa causa competentes.Circa hoc dic latius post Bart.in l. & an eadē.§.actiones,& l.si mater,ff.de exce.rei iud.ꝙ aut fuit actū actione reali,aut psonali.Primo casu,aut libellus fuit purus, aut alternatiuus,ut rōne dñij,uel quasi. Primo casu,qñ fuit actū reali,& pure,aut libellus fuit gñalis, & ꝓsecutio gñalis ēt, vt qa in ꝓsecutione nō restrinxit se ad certā cām, & tūc ſm oēs nō p… agere ex alia cā,obstante exceptione rei iudicatæ,quia uī oē… suū in iudiciū deduxisse,ut in d.§.actiones, & est aptè decis… c.abbate sanè,de re iud.li.6.Aut libellus fuit specialis, & ꝓsecutio spāiis,ut qa restrinxit se ad certā cām,puta qa fuit mihi le… ta,& tūc si succubui,possū agere ex alia cā,text. est aptus in d.c. abbate sanè.Tenet Bar.in d.l.si mr̄.§. deniq;. & idē ibi gl.&

15 Cald.& est cōe dictū , maxime hodie p d.c. abbate sane.† Li… aliud dixerit Pet.& Cy.in l.edita, C. de edē. q mouebantur … Scio,ff.de app.ubi si expssi in appellatione vnā cām,uideor o…

f causas in iudicio deduxisse,adeo,ꝙ possū ꝓseq,nō expssas … siue ꝓsequar,siue ñ, obstabit mihi exceptio, postea indistincte si succūbam.Sed, vt ibi dicit Bar.aliud in appellatione, aliud in principali.Nam in appellatione uideor deduxisse oēs causas exprimēdo unā , quia alias periret ius meū , cū sñia remaneat ualida ex una cā. Secus in principali, cū nō inferatur mihi p… diciū,& iō non uideor alias causas non expressas deduxisse … p hoc optime facit text.in l.si mr̄.§. si qs aūt fundū , pal. It… Io.Cal.hic,aliud in appellatione, qa siue exprimat causas, … non,vr̄ deduxisse in cā appellationis totum id,qd fuit dedu… in causa principali,iō & c.Si vero petitio fuit gñalis , sed ꝓse… tio specialis,ut quia restrinxit se in ꝓsecutiōe ad certā cām, … sunt opi.in d.l.mr̄.Nā quidā intelligunt illā legē , ut ponat … specialē in mr̄e petente bona filij,ut obstet exceptio rei iud. … ꝯpetet restitutio pp iustum errorē . Alij uero intelligūt indi… ctè in quocunq;, ut ex quo ꝓsecutio fuit specialis, obstet ex… ptio,sed ꝯpetat restitutio pp iustū errorē. Et hanc opi. sequi… Bar.ibi, & uī amplectenda,quia mitior,ut reg.odia,de reg. … li 6.secus,si dolose omisit ꝓsequi gñaliter, quia tūc indisti… obst.exceptio in alijs.Ad hoc text.not.in l. de reb. ff.de arb. … tex.est sing.Et facit ꝓ istis ꝯpromissis,q̄ fiunt gñaliter,& … ꝓsecutio fit respectu certæ causæ, ut nō obstet exceptio …

16 ꝓsecutione,nisi pars malitiose distulerit,qd est bñ notādū. … 2.mēbro subdistinctionis,qñ libellus fuit alternatiuus, qu… to rē,q̄ ad me spectat iure dñij,uel quasi, tunc dicit gl. sing. … abbate sane,ꝙ quācunq; partē alternatiuæ ꝓbauerit,actor … nebit,ſm formā petitionis,sed si deficit ī una , & absoluat… postea poterit intentare aliā partē dr̄siunctiuæ.Nec obstabit ex… ceptio rei iud.quia hæc est modo alia cā,quā prima, de … & ꝓprie.c.fi.inst.de act.§.aliç.Bar.in d.§.actiones,restringit … glo.qñ ꝓsecutio,fuit specialis , ut qa distinguebat dñium a p… bliciana:secus si ꝓsecutio fuit gñalis, ut quia dicebat rē ad … tinere.Nā uerbū,pertinere,est latum,ut l.uerbum pertine… de uerb.sig.Ego dubito de hoc dicto Bar.p gl.sing.inst.de act… aliæ.vbi dr̄,ꝙ licet ex ꝯsuetudine admittat talis libellus, … admittit uolēs ꝓseq,nisi unā partē tm̄,qa aliàs eēt sibi ꝯtrari… diceret se dñm,& nō dñm.Cū ergo ꝓsecutio ex iuris nece… te,& ex ipsa rōne, vt euitet ꝯrietas, dēat eē specialis: debe… restringere verba gñalia ad alterā partē tm̄ , & sic debemus in… telligere in potiori significato,vt īsti.de iure nat.§.sed quo… Restringuntur.n.uerba gñalia,ſm subiectā materiā, ut no… c.dilecti,ī.de iud.& in l.edita, C.de edē. Et sic intelligat … bio,cū fuisse ꝓsecutū rōne dñij, arg.ī l.1, ff. si ager uec.uel … phy.pe.& tūc poterit ꝓseq in publiciana.Et licet hoc dubi… tm̄ mitius est,& iō est sequēdū,ut in reg.odia,& reg.in pœnis, …

17 reg.iur.li. 6.& in l.pe.ff.de pç.† Secdo mēbro principali, qñ … psonali,glo.hic idē dicit, quod supra dixi in reali. Sed tu dis… gue latius post Bar.in d.§.actiones. Aut qs ꝓponit actionē … pliciter,& gñaliter,aut quis ꝓponit expssa cā. Si generaliter … posuit; & tunc ex actionis expressione colligitur expressio … sæ; & ad illam tantum restringitur actio, ut in d. §. actiones, secundum vnam lect. Et idem puto hic,quod in realib.Si enim ex primo actionem, puta, ex testamēto:nō certe potero postea agere rōne donationis,vel alia causa,quia totum ius meum videor restrinxisse,respectu actionis. Aut ex actionis expressione non colligitur expressio causæ, vt ago certi condōne,quæ est actio valde generalis, vt no.in l.certi condō,ff. si cer.pet. Et tunc aut vnam cām sunt tm̄ prosecutus, & subdistingue, aut sententia fuit specialis,& non obst.exceptio rei iud.in alijs causis,vt in l.age.C.de transa.l.licet.C.de iu. Aut sententia fuit generalis, sicut petitio;& tunc aut quis omisit alias causas prosequi ignoranter,aut scienter & malitiose.Si ignoranter, licet obstet exceptio rei iud.in aliis, eliditur tamen replicatione, vt in d.l.licet,& no. gl.in d.§.actiones.Si omisit scienter & malitiose, obst exceptio rei iud.in aliis, vt l.de reb.ff.de arb.Si vero in iudicio certam causam expressit, & tunc aut vult agere iterum actione descendente ex alia causa,& potest,vt in d.§.actiones. Aut vult agere eadē actione cum adiectione diuersæ qualitatis,& non potest,vt l.in delictis,§.si detracta.ff.de nox.vbi patet,ꝙ si fuit actum ꝯ dominum,actione noxali,de damno dato a seruo & succubuit actor, non potest iterum agere, etiam si vult addere, ꝙ dominus fuit cōscius, quia eadem est actio, & ex eadem causa prouenit,licet addat qualitas,& ratione qualitatis veniat addēda,vel minuenda pœna, vt ibi,quod est no. Dicit tamen Bar. quod per restitutionem in integrum ex causa iustæ ignorantiæ posset iterū agere,vt l.habebat, in prin.ff.de inst.& l.1.in fi.quando actio de pec. est anna.Et per hoc ēt est expedita 2. pars gl.de materia libelli in

18 personali.† Venio nunc ad tertiam partem principalem de pra

a ctica libellandi a in actione vniuersali, b & expediam simul istā

b particulam,& sequētem cum ista.Dicit gl.ꝙ in iudiciis vniuersalibus,non est necesse exprimere res singulares,sed dicere sufficit, peto hæreditatem, quia sum hæres.Item peto ecclesiam cū pertinentiis suis.In generalibus etiam iudiciis , non est necesse exprimere res,sed sufficit proponere causam , vel factum,vt peto rationem de administratione,quam gessisti. Aduerte ad hāc materiam latius. Debes enim scire, ꝙ quædam sunt actiones particulares , quæ ideo dr̄ particulares,quia dantur ad res particulares, seu singulares,non autem ad aliquod vniuersum,vel generale,vt si peto vestem,& ago rei vēdicatione, vel alia actione particulari,seu peto decem,quæ tibi mutuaui.Et harū actionum aliquæ dicuntur reales, vt quia competunt ad rem,& non dicunt personam obligatam. Aliquæ vero dicuntur,personales quia non ad rem,sed in personam diriguntur, vt si ago ex empto,vel actione ex mutuo.Dico enim personā obligatam,& non competit ad rem,vel pecuniam.Et prosequere latius,vt hr̄ inst. de act.in prin.Et quid debeat exprimi in istis, s.dictū est.Et quot sint actiones vniuersales, dicit Inn.in c.conquerente, de offi.or. ꝙ sunt quatuor,quæ omnes competunt pro hæreditate tātum, cuius nomine comprehenditur vniuersum ius defuncti. ff.de ver.sig.l.nihil aliud.Ideo dicuntur vles,& sunt istæ,s.petitio hæ. fam.erc.actio ex testō,quæ datur pro hæreditate ex Treb. restituēda,& actio ex empto,quæ datur,quoties tota hæreditas emitur. Et licet ibi dicat Inn.ꝙ sunt quatuor, intelligo de istis, de q. bus iura tātum faciunt mentionem aperte. Sed multæ aliç possunt dici vniuersales ad similitudinem harum quatuor, vt qñ petitur villa,seu castrum, vt sentit idem Inn.in c. cum ad sedē, de restit.spol.& clarius Bar.in l.1.ff.de eden. Item quando petitur ecclesia cum pertinentiis suis, vt voluit hic gl. & Inn.in d.c. cum ad sedem,& in c.cam te, de test.facit c.quia V.de iu.secundum vnam lectu. & idem dicit de simil.Et ideo melius dic post Bar.in d.l.1.ff.de eden.ꝙ actio vniuersalis potest intelligi,quando datur ad aliquid,quod de sua significatione multa in se vniuersaliter cōtineat,siue sit vniuersitas iuris,vt hæreditas,vel bonorum possessio,& similia, siue sit vniuersitas facti,vt peculiū. De quo tamen dicendū est,vt l.4. in prin. ff.de pecu. Actio vero generalis ex eo dicitur,vt dicit Inno. in d.c. conquerente,de offic.ord.quia competit ad id, quod sub se continet plura capitula,non tm̄ vniuersum ius,vt est actio negotiorum gestorum,tutelæ &c. Nam multa potuit habere defunctus, quę non peruenerunt ad filium,sed ꝯtinet sub se multa capitula,vt administrationem salis,frumenti,vini, & similium: secus autem si ex se,& ex proprio significato non cōtinet plura, seu vniuersitatē. Tūc

19 enim licet petantur plura bona, non tamen dr̄ petitio vlis,vel generalis.† Vnde dicit Inn.in c.cum ad sedem,de resti. spol.ꝙ si quis petat omnia bona alicuius,non est audiendus,nisi ea exprimat.Et est ratio secundum eum, quia cum ad hoc singularibus actionibus agatur,non posset ferri sñia certa, quæ ferri debet in vlibus,secundum eum ibi.Et hoc vr̄ sentire Bar.in l.Titia.§.j.de leg.2.vbi inducit illum text.ꝙ licet procedat iste libellus, Peto a te villam illam sine alia expressione iurium & bonorum villæ, non tamen procedit iste,Peto omnia,quæ possides in tali loco. Contrarium tamen tenet Spē.in tit.de act.& pet.§ sequitur, ver. quid si peto,& setit Inn in c.certificari,de sepul.vbi videtur velle procedere hunc libellum, Peto partem omnium rerum,tibi ex bonis talis obuenientium. Ibi tamen Inn. loquitur multum intricatè,& ita inuoluit se in opi. vt vix appareat, quid velit.Sed ego credo,ꝙ vbi vel ex propria significatione eius, quod petit vel ex aliquo signo vniuersali, seu aliqua alia demonstratione, plura comprehenduntur in petitione, & per demonstrationē, seu restrictionem petitio nō est incerta, vt in exemplis superius recitatis,libellus est admittendus, & petitio pōt dici generalis, quia plura comprehendit, & si non ex propria significatione, tm̄ saltem ex adiectione, & restrictione, seu demonstratione,ar. in c.inter dilectos,in prin.de fide instru.& in l.certum,ff.si cert. pet.in c.licet ex quadam,de test.Exigitur enim declaratio, principaliter pp duo.Primo,vt reus possit deliberare, an velit cedere,vel contendere, & huic satis est satisfactum per dictionē vniuersalem,seu per restrictionem,& demonstrationem.Secundo exigitur, vt iudex certam possit ferre sñiam,& huic prouidebitur in processu,quia vt ī.subiiciam,in petitione generali,debet fieri specificatio in processu,& erit ista petitio generalis,non na

20 turaliter,sed accidentaliter, pp adiecta, & signa generalia.†Sed nunc quæro de practica, libellandi,& pronūciandi in istis actio

c nibus vl̄ibus,& generalibus. c Gl.hic,vt s.dixi,multum br̄ se expedit.Spec.in tit.de act.& pet.§.sequitur, ver.sed quæ est differētia,dicit,per hoc est differentia inter vniuersales actiones,generales, & speciales. In vniuersalibus enim vniuersaliter concipitū libellus,& vniuersaliter fertur sententia,nec cogitur quis res exprimere,ff.de pet.hær.l.si quo tempore.in generalibus generaliter concipitur libellus,sed lit. contest. res exprimuntur, vt l.licet,C.de iud.& in d.c.abbate sanè,de re iud.lib.6. In specialibus res exprimuntur in libello,ff. de rei vend.l.si in rem. Sed de hoc

21 vlt.dic,vt supra dixi.† Vide etiam Specu.in ver. præce.vbi ponit aliam differentiam. Nam in actione, vniuersali licet sit actum

d ad certam spēm , nihilominus venit omne id, d quod tempore

e sententiæ reus inuenitur possidere e ff.de pe.hę.l.4.& l.si quo tēpore,& l.item videndum.§.si quis, quod no.pro intellectu illarum legum.Et idem Inno.in d.c.conquerente.In generali vero si actum est ad vnam speciem tantum, nō venit, quod in alia specie continetur,vt si actum sit super administratione salis,nō venit nisi quod in ea continetur,vt in prealle.l.licet, & ff. com. diuid.in l.in iudicium.Item secundum Inno.in d.c.conquerente,cā in istis iudiciis est exprimenda , vt Peto hereditatem totā vel partem illius, qui me instituit hæredem in toto,vel in parte, quia ei successi ab intestato.alleg.l.1.2.& 3.ff.de pet.hær. vel Peto rōnem administrationis negotiorum meorum, q̄ gessisti sine mādato & si.Et si diceres, quid prodest sñia generalis in actionibus vniuersalibus?respondet ibi Inno. ꝙ multum. Nam si iudex declarauit me hæredem contra te, sufficit nūc probare res a te possessas fuisse in bonis patris mei , uel defuncti, & in eis maudabitur sententia executioni , etiam si id non probaui pendente lite,sed post sñiam,probo quodā extraordinario modo.Nam peto sententiam executioni mandari in his rebus,& si ille negauerit illas res fuisse in hereditate,ego probabo, argu.ff. de re iud.l.à diuo Pio.§.si super, & in d.l.4. quod no. & idē Bart. in l.1.ff.de eden.Quod dicit notandum pro istis instr̄is guarēti-

22 giatis,quæ hn̄t paratam executionem.†Sed nunc quæro, quare in actionibus vniuersalibus non est necesse declarare res, etiam in prosecutione, sed in generalibus sic? Respon. secundum Bar. in d. l. 1. quia iudicium vniuersale secundum propriam naturā actionis datur ad declarandum ius actoris,sed restitutio rerum fit per officium iudicis,vt supra dixi, ad hoc d.l.licet,& l.4. ff.de pet.hær.Et ideo in hoc iudicio non est necesse, nisi quod declaretur actorē esse hr̄dem, & postea fit executio iudicis officio.Iudicium vero generale datur ad reum ꝯdemnandum, ideo dēt probare id,super quo dēt fieri ꝯdemnatio.Ideo sñia,q̄ in hoc iudicio fertur, non parat ꝑiudicium in effectu, nisi in causis, quas actor

ADDITIONES.

a Dominij.Sed quid si non dixerit,vel quasi,sed simpliciter, dixerit, Iure dominij,& probauerit de quasi dominio. dic ꝙ procedit libellus,ita Bar.in l.… 4.col.ver.quæro si aliquis,ff.de actio.& obli.secus si dixerit,Iure directi dominij,ut ibi per eum. Aen. de Falc.

b Exprimere causam.Adde Cal.consi.2.hoc eo.ti.late Alex.consi.121. 1.lib.

c SEB. SAP. In reali.An causa sit exprimenda in libello,uide Bal.in l.1.… C.si plu.una senten.& in l.cum actio.de neg.ge.& quæ no. in l. non solum §.sed ut probari,ff.de ope.no.nuncia.

d Ex noua causa.Adde Alex.consi.83.3.lib.

e SEB. SAP. Nō obstante.Vide Bar.& Pau.de Cast.in l.si rem alienā.§.fi… pig.ac.Alex.in consi.1.col.1.in uer.non obst.quod dominus dux,in 5.vol.

f Non expressas.Aduerte,quia istud non procederet in prima causa. Nam si actor ageret ex una causa in petitione, & postea probaret de alia non expressa in petitione,non obtineret.Fuit dictum Inn.in c. ex parte abbatissæ, contra de priuil.& in c. 1.ut lit.non cont.Facit solemnis decisio Pau.de Cast. in l. si is ad quem,ff.de acq.hære.ubi dicit,si egi contra te ex causa commodati, tamen probaui depositum,non possum obtinere.Sequitur ibi do. Fran. de Aret.in 3.not.ubi refert unum dictum Io.And.in addi.ad Spec. in ti. de act. & pet.§.sequitur,uer.3.quæro,quid si reus,&c.ubi quærit, an confessio ex alia causa,q̄ expresserit actor in libello,noceat ipsi reo,uide ibi.& prædicta sequitur do.Alex.in consi.121.incip.Viso processu,in 3.col.uer. … in 1.uol.Contra prædicta facit quod ponit iste infra num.17. Cogita … prædicta uide per Alex.in consi.61.inci.Viso processu, in prin.in 3.uol. … istum in c.fi.in fi.infra eo.Aen.de Falc.

ADDITIONES.

a SEB. SAP. De practica libellandi. De istis multa traduntur in l.1.ff.de eden. & per Alex.in consi.121.col.7. in 1.vol.aliqua per eundem in l. edita, col.7. C.de eden. & qualiter differat iudicium vniuersale a generali , tradit Ro.in in consi.211.& Alex.consi.187.col.1.in 2.vol.

b Vniuersali.Adde Alex.consi.183.& ibi vide,quid de generali.

c Vniuersalibus & generalibus . Vide tu succincte, & belle per sæpe alleg.Lanfran.de Oria.in c.quoniam contra.§.petitiones, num.9.in fin.ver.in iudicio autem generali, seu vniuersali. Et ibi quod dicatur iudicium generale, & ꝙ vniuersale,infra de prob.

d Omne id.Reperio in mea lect.Bar.in l.edita,C.de eden.in 2.col.dum Bar.oppo.de d.l.4. ꝙ ego, dum eram scholaris,anno proxime elapso,dum illam,audiui a summæ subtilitas doct.d.Camillo de Bellionibus de Perusio, intelligebam illam l.4. quod ibi agebatur petitione hæreditatis, ad hæreditatem respectu vniuersi,merito veniunt omnia, quæ reperiuntur tempore latæ sententiæ apud reum , quia fuit actum ad hæreditatē, ut ibi dr̄.Sed si ad vnā rem tantum fuisset actum pet. hær. tunc ego tenui , ꝙ non ueniebant alia, q̄ reperiebantur.Et est de mente Bar.ibi,si bene aduertas.Cogitans, tamen reperi postea istum, infra eo.nu.25.latius tenere,quod supra dixi.

e SEB. SAP. Possidere.Quomodo id procedat, uide Bar.in l. generaliter.§.nihil commune,in 5.lect.ubi Alexā.col.18.ff.de acq.poss. Ang.de Are.in §.sed iste.col.3.insti.de act.Ias.in l.si prius,col.27.uer.tertiam conclusionem. ff.de ope.no.nun.Et in illis locis traditur,an condemnatio rerum in petitione hæreditatis ueniat iure actionis.

Universidad de Deusto Biblioteca

23 actor prosecutus est, vt in præall. l. licet, & hoc not. † Et per hoc est dicendum, ꝙ non est bonus modus libellandi, [Peto talē hr̃ditatē] licet gl. hic, & in d. l. 1. aliter sentiat, qa vt dicit Bart. in d. l. 1. si est hæres, tunc habet hr̃ditatem, prout est ius. Nā adita hæreditate oĩa iura in nos transeũt, licet non transeat corporalis possessio, nisi appræhendatᷣ, vt in l. cum hr̃des, ff. de acquir. hær. Non ergo est necesse petere hr̃ditatem. Debet ergo libellus sic ↄcludere, [Peto me pronũciari hr̃dem, & aduersarium cogi ad restituendum quicqd tenet, & possidet de dicta hr̃ditate] & ita formauit iurisconsultus in l. licet, de peti. hære. Glo. tñ potest sic sustineri, vt cum dico, [Peto hr̃ditatem, quia sum hæres.] i. peto res hr̃ditarias, vt possideam eas proprio noĩe. Facit l. 1. ff. de rei ven. sed primus modus est verior, & notabilior. Vide Bart. in l. & ex diuerso. §. vbi aũt, ff. de rei ven. vbi dicit libellum posse sustineri, si quis agens, petitione hr̃ditatis, a vel rei ven. dicat, [Peto talē ↄdemnari ad restitutionem taliũ bonorũ, qa sum hæres, vel dñs] qa ex hoc tacite petit se pronunciari hr̃dem, vel dñm, & iudex tacitè videretᷣ pronũciare, si ↄdemnat possessorem ad restitutionē, ar. l. 1. C. de ord. iud. & l. 1. de act. emp. In iudiciis vero gñalib. debet ↄcludi reum ↄdemnari, vt s̃. dixi. vide tñ vt s̃. dixi, & quod no. Bar. in l. & ex diuerso, ff. de rei vend. Et per hoc

24 habes clare, & late expeditā istā materiam. † Nũc venio ad aliā particulam gl. quæ quærit, an libellus possit mutari, vel emendari, vel corrigi? & rñdet aliquantulum obscure, & confuse, & eam ordinando hoc intendit, ꝙ aut libellus non est adhuc reo exhibitus, & tunc potest actor corrigere, & emendare, & etiam in totum ab agēdo desistere; qa nemo inuitus agere ↄpellitur, C. vt nemo inui. l. vna, iuncta auth. qui semel, C. quomo. & quā. iud. Si vero libellus est reo exhibitus, & tunc non pōt mutari, si tales sunt actiones, q̃ electione tollũtur. l. quod in hr̃dem. §. eligere, ff. de tribu. Si vero actiones non sunt tales, de quibus vide p Inn. in c. audiuimus, de collu. & tunc ante lit. conte. potest fieri emendatio, accumulando tñ, non desistendo a prima, vt d. auth. qui semel. post lit. vero conte. non potest, sed opus est noua interpellatione, vt in l. nō potest, ff. de iud. Hoc in effectu intendit ista clausula, siue particula gl. Io. And. refert aliqua dicta Inn. in c. præce. & ea quæ posuerunt doctores antiqui in c. inter, de fid. instr. per quæ non habetur clare hæc materia. d. Ant. multum conculcat, & cōfuse, & quasi omnia extracta sunt à dictis Bar. in d. l. edita, C. de eden. ideo sequendo Bar. in d. l. edita, sic clare expedias hanc materiā periculosam, prolixam, & subtilē, prosequendo quatuor mēbra. Primo, an actor possit libellũ emendare. Secundo, an libellũ possit mutare. Tertio, an possit aliā actionē accumulare. Quarto, an ex tali variatione, vbi fieri possit, sit actor ↄdēnandus in expēsis. Et aduerte, qa dr̃ia est in-
b ter illa tria. Nam emendare b est corrigere, superflua resecare, mutare verba, sñia permanente, addere, vel detrahere, & declarare obscura, vt satis colligitur. C. de emen. Iusti. Co. per totũ, & in 1. cōsti. C. in §. quibus. Mutare, enim est vnam actionē omittere, & nouam ꝓponere, vt probatur. C. de muta. nomi. per totum, & in l. mutari, ff. de ꝓcu. Accumulatio, est vnius actionis cũ alia coadunatio, vt qa primo intētauit vnam actionē, nunc intentat aliā; & vult simul ꝓsequi; qđ bene fieri pōt, vt j. dicetᷣ. Et p hoc habes declaratos terminos positos in gl. ista s̃m Bart. in d. l. edita. Nunc venio ad primum, qñ, & qualiter liceat emēdare circa substātiam ipsius libelli. Exēplũ, Libellus debet ↄtinere in criminali annum, mensem, & locũ, vt l. libellorũ, ff. de accu. canonizata, 2. q. 8. in c. per scripta, §. libellorum, & plene per gl. in l. in causis, C. de accu. In ciuili debet ↄtinere, q̃ no. s̃. c. prox. & in l. 1. ff. de eden. per gl. in auth. de exhiben. & intro. reis. Pone, ꝙ fuit omissum aliquid de substātialibus, puta locus, vel tēpus, vel aliquid simile, an poterit suppleri? Cōcludo post Bar. aut est talis defectus, q parte tacente non habet vitiare iudiciũ, vt in ciuilibus non descendentib. ex crimine. Admittitur. n. libellus, quantuncunque obscurus, nisi opponatur, vt l. vlt. C. de anna. excep. vt s̃. dixi, tunc emēdatio, & declaratio pt fieri vsq; ad sñiam, nisi fuerit oppositũ, vt in d. l. 1. Aut est talis defectus, qui ēt parte tacente, impedit iudiciũ, ut si in criminali omittitur aliquid de substantialibus, vt in d. l. libellorum, ver. ꝙ si libelli. Vel si libellus deficeret in conclusione, quia conclusio non resultaret ex præmissis. v. g. Peto decem, quia Imperator est in Italia, vt l. 2. §. circa, & quod ibi not. ff. de do. ma. excep. Isto casu si lis non est conte. potest fieri emendatio, si tempora largiantur, alias secus, vt probatur in l. accusaturus, ff. de adult. Et declara, si tempora largiantur. i. si tp̄s præfixũ a lege, vel à iudice hoc patitur. Pone enim ꝙ ex causa iudex p̄fixit certum terminum ad agendum, egit etiam intra terminum, sed post terminum vult emendare libellum, qui non tenuit, certè non potest, quia vr̃ nunc agere, & ideo non pōt. Et idem dic in tempore statuto a lege, vt no. & ꝓbatur in d. l. accusaturus, quod nota: quia facit ad multa. Simile in l. bonorum, ff. rem ratam hab. vbi quis debet habere ratum gestum nomine suo intra tempus, intra qđ ipse debebat actum gerere, & non postea. Facit quod no. in ca. quàm sit, de elect. lib. 6. sed post lit. contest. fieri non potest, ut in d. l. libellorum. Sed dices tu, ad quid sit ista prohibitio, cũ de nouo possit actor accusare, si libellus non fuit bene conceptus, ut in d. l. libellorum? & loquor, quando nō fuit præfixum certum tempus. Respondet Bar. ꝙ forte interest actoris, vel accusatoris magis, ꝙ procedatur sup primo libello, q̃ ꝙ det libellum de nouo pp nouas sportulas, vel gabellas, q̃ debent solui cum offertur libellus secundum diuersas cōsuetudines Italiæ. Itē pt dici, ꝙ sit in odiũ ipsius actoris, q nō debuit sic vagari, & variare cũ præiudicio ipsius rei. Et forte iterum nō aget, cum ex hoc debeat aboleri nomen accusati, vt iu d. l. libellorũ. Aut volo emendare libellum addendo, vel minuendo circa rē petitam, & si hoc facio ante litem contest. debeo admitti, vt in l. edita, iũcta gl. & tenuit etiam hoc gl. & Inn. in c. proximo, & intellige s̃m Bar. in loco pal. qñ volo addere, vel minuere circa eandem rem, vel summam petitā. Nā si vellem addere aliam rē, tunc non possem, si illa res nō clauditur sub prima actione proposita. Nam tunc non esset emendare, sed nouam actionem proponere. Verum autem sub prima claudatur, uel non, colligitur ex doctrina, q̃ datur in l. scire debemus, ff. de ver. obl. dicit, ꝙ tot sunt stipulationes, quot sũt res, & ↄsequēs tot actiones, quot obligationes. Si vero vna est summa, uel una est res, tunc una est stipuatio, & sic si petij quinque, & fueram stipulatus decem, uel si petij partem fundi, & fueram stipulatus totum fundum, tunc possum ante litem contesta. addere residuum, quia non est opus noua actione, sed proprie emendatur libellus. Facit Inst. de act. §. si minus. Aut post lit. contesta. volo emendare, & tunc aut volo detrahere, & possum, ar. si cert. pet. l. quidam æstimauerunt. Et intellige detrahendo non differendo, sed renunciando illi parti, quam detraho, vt etiam infra subijciam in alio membro. Sicut enim possum toti liti renunciare, sic & parti, argu. in l. postqnam liti. C. de pact. iuncta l. quæ de tota, de rei vend. & capitu. pastoralis. §. item cum totum, de offi. deleg. Fallit in casu l. 1. C. de plus peti. Et ratio est ibi, secundum Bar. quia deliquit in duobus, scilicet plus petendo, & in cautionem per dolum exigendo, dicam in c. vno, infra de plus peti. Et sic non obst. auth. qui semel. C. quo-
c modo, & quādo iud. ꝙ quis cogitur persistere c in prima actione, quia illud uerum, nisi uelit in totum desistere, in parte non, quia potest tunc reus interesse prætendere. Si uero uolo addere, & tunc aut circa principalia, & non possum, vt l. non potest, ff. de iudi. Aut circa accessoria, vt circa fructus, & tunc si quidem uolo addere de his, quæ occurrunt post lit. contest. & possum, secus in his, quæ occurrunt ante lit. contest. ut l. ædiles. §. inde sciendum. ff. de ædil. edict. & l. actus. §. fin. cum l. seq. ff. de aqu.
25 plu. arcen. & hæc procedunt in iudicijs singularibus. † In uniuersalibus uero, & generalibus tenet Innoc. supra c. prox. ꝙ potest addi, & detrahi usque ad sententiam, per l. 4. ff. de peti. hære. & l. si quo tempore, eod. tit. & C. de iud. l. licet. & idem tenet glo. in d. l. edita. sed hoc non placet Cyn. & Pet. & Bart. in d. l. edita. in 2. colum. ver. contra hoc opp. quia in petitione hæreditatis, principaliter petit actor se pronunciari hæredem, in executione autem veniunt omnia bona hæreditaria, ut etiam supra dixi. vnde si ad reum aliquid perueniret, pendente iudicio, illud venit hoc iudicio magis ex virtute actiōis absolute propositæ, & ex sui natura, q̃ ex uirtute emēdatiōis. Et iō dicit Bar. ꝙ si eēt actũ petitiōe hr̃ditatis ad unā rē singulariter, nō posset fieri emēdatio, uel additio alicuius rei post lit. cōte. ut in d. l. pt. Et ex hoc nota intellectũ ad illā l. 4. q̃ ibi nō declaratᷣ, p Bar. Intelligit. n. Bar. illā l. in d. l. edita, qñ ↄclusio fuit gñalis, nō restrinxit se actor ad certā rē, vt qa petit hr̃ditatē, seu declarari hr̃dē. Tũc. n. si declaratᷣ hr̃s, mandatᷣ postea sñia executioni iudicis officio, nō solũ in reb. possessis p eũ tpe oblati libelli, sed etiam in alijs, q̃ īcepit possidere tpe iudicij vsq; ad sñiam, vt ibi. Et si actor in ꝓcessu vult declarare, pt, sed non est necesse, qa ex quo gñaliter intētauit petitionē hr̃ditatis, oĩa veniũt virtute actionis simplr ꝓpositæ, secus aũt, vbi egit actor petitione hr̃ditatis, & restringēdo se simplr ad unā rē. Tunc. n. tñ uenit illa res, & non alia, nec pt ēt in ꝓcessu declarare, sicut ī singularib. iudicijs, sed noua īterpellatiōe opus est, arg. ī l. nō pt. ff. de iu. Hũc intellectum pte sentit Spe. in tit. de libel. ↄcep. §. nũc ostendemus, post prin. vbi dicit post Vinc. ꝙ in vniuersali actiōe, ubi res nō fuit specificata, pōt libellus emendari, & mutari addēdo, vel diminuendo,

ADDITIONES.

a Petitione hæreditatis. Adde Ang. consi. 61. & 136.
b SEB. SAP. Emendare. Quid sit emendare, ponit etiam do. Abb. in c. [illegible] quæstionum, in prin. in 2. not. de offi. deleg. nec uidetur uerum, quod de[illegible] rare obscura sit emendare, quia prohibita emendatione, non censetur pro[illegible] hibita declaratio, c. cum dilecti, infra de accu. l. iam Pompo. §. fin. cum [illegible] ff. de rei ven.
c SEB. SAP. Persistere. Vide Abbatem c. 1. infra de plus peti. ubi uult quod [illegible] licita pœnitentia, usque ad sententiam. de quo uide per Angel. Aret. in §. [illegible] quis agens, insti. de actio. & faciunt not. per Alex. in l. quamuis, ff. de iu[illegible] voc. & per Pau. de Cast. in l. 2. §. si actor, de iura. calum.

do, alleg. l. 4. ff. de peti. hære. Et idem dicit in gñali actione, p l. licet. C. de iud. & sic aptè sentit, ꝙ qñ res fuit specificata, & sic restringit se ad certā rē, tunc nō pt fieri additio, vel detractio, quia alia non veniunt ex natura actionis. Si. n. venirent, nihil obstaret, ꝙ non possit fieri additio, & detractio, sicut fit, qñ gñaliter actum fuit. Idem reperio sensisse Inn. in c. conquerente, de offi. ord. vbi dicit, ꝙ si petitio est gñalis, dēt fieri cōdemnatio ad oĩa, q̃ reus reperitur possidere, tpe sñię, licet ea non possideret tempore lit. conte. p d. l. 4. & l. si quo tempore, eo. tit. secus dicit, si petitio non fuit gñalis, seu vniuersalis, quia tunc non pōt fieri ↄdēnatio in plurib. rebus, q̃ petitæ sunt. Et hanc eandem lect. iudicio meo sentit gl. in d. l. 4. dum exponit ibi gl. tex. [De qua sola.] i. propter quā solam, quasi velit dicere, ꝙ ibi non ↄtendebatur de vna sola re; sed pp illam rem solā fuit intentata petitio hr̃ditatis. Et pro hoc facit tex. illius legis in principio, ibi, si hr̃ditatē petā ab eo, & sic nō restrinxit petitionē ad vnā rē solā, quia tũc non fieret ↄdemnatio, nisi in illa tñ. hoc mihi placet, & vidi aliàs in quodā examine fieri magnā disceptationē sup intellectu illius leg. Restringendo. n. se ad vnā spēm, vr̃ restrinxisse actionis virtutē vniuersalis, ar. in cle. exiui de paradiso, de ver. sig. & c. sedes, de rescr. & l. fin. §. cui dulcia, ff. de vi. tri. & ole. le. Et hoc teneas, licet Spe. videatᷣ aliud sensisse in ti. de act. & peti. §. sequitur, ver. differunt, vbi dicit, ꝙ in hoc differt iudiciũ vniuersale, a gñali, qa in vr̃i licet sit actũ ad certā spēm, venit tñ totum id, qđ incepit possidere reus, durāte iudicio, alle. d. l. 4. & l. si quo tpe, secus dicit in gñali. Sed dic melius, vt s̃. dixi ad d. l. 4. in petitione tñ gñali non fit ↄdemnatio, nisi super ꝓsecutione, vt s̃. dixi in alia particula gl. Et ꝓbatᷣ in l. licet, C. de iud. & in ca, si egit generaliter, pt in ꝓcessu ꝓsequi, & exprimere, qđ intendit, vt dicit Inn. in c. ꝓx. Sed si restrinxit se ad certam spēm, vt quia intentando actionē tutelæ, petit rōnem administrationis salis, vel grani, & tunc tenet hic d. Ant. ꝙ non pt fieri mutatio, nisi vt s̃. dixi in singularib. iudicijs, licet. n. possit actor restringere libellũ, vnā spēm ꝓsequendo, vbi petitio fuit gñalis, vt in d. l. licet, non tñ pōt ampliare libellũ vltra spēm, ad quā est restricta cōclusio Et hoc ēt sētit Bar. & Cy. in d. l. edita, qđ no. Et vt sis cautus ī practica, vt in vr̃ibus, & gñalib. iudiciis, non restringas te in libello ad certam spēm, sed facias ↄclusionem vr̃em, seu gñalē, & hæc ꝓcedunt, quando vult addere ad rem petitam, seu mutare. Qñque vult addere, seu mutare, seu detrahere libello, circa aliquā qualitatē, & tunc si quidē p mutationem illius qualitatis cōtingeret mutatio actionis propositę, non liceret, vt no. in l. 2. §. docere, alias, § hoc edicto, ff. vi bo. rapt. Si quis. n. egit de vi priuata; & postea vult mutare, & dicere vim publicā, & agere iudicio publico; non pōt, nisi finito primo iudicio. Contingit. n. mutatio actionis, vt ibi. Si aũt ex mutatione qualitatis ↄtingit mutatio substantiæ facti, & idē, ꝙ non licet mutare, ff. de adul. l. denunciasse. §. quid tñ. vbi si denunciatᷣ mulier de adulterio commisso cum Caio, non poterit deduci adulteriũ ↄmissum cũ Sēpronio. Non. n. obijcit crimē, qđ denunciauit. Mutatᷣ. n. substantia facti. Et qualiter cognoscatur, quando mutatur actio, vel factũ ex mutatione qualitatis, dic vt no. Bar. in d. §. quid tñ. Si vero non ↄtingit substantiæ mutatio, vel facti, vel mutatio actionis, sed ex mutatione qualitatis, augetᷣ, vel minuitᷣ ↄdemnatio, ex virtute actionis ꝓpositæ, & tunc ista mutatio est licita vsque
a ad sñiam, a s̃m Bar. in d. l. edita, in 4. col. ver. si vero nec actionis, nec facti &c. p l. in delictis. §. si detracta, ff. de nox. vbi patet, ꝙ si agitᷣ ↄ dominum, actione noxali ꝓ damno dato a seruo, pōt durante iudicio adijci, seu obijci, ꝙ domino sciēte hoc fecit, & tũc sequitur maior ↄdemnatio. Itē pōt detrahere, vt ibi, quia semp durat eadē actio, s. noxalis; licet ↄdemnatio augeatᷣ, vel minuat ex mutatione qualitatis. Inn. supra c. ꝓx. restringit magis illam legē. Intellexit. n. eam, qñ in libello nō exp̄ssit scientiā, vel ignorantiam dñi, sed gñaliter egit actione noxali. Tunc. n. si in prosecutione exp̄ssit alterum mēbrũ, pōt postea mutare, & prosequi alterũ, cũ ambo ↄpræhēdantᷣ sub actione ꝓposita, sed si in libello exp̄sisset alterũ, non pt postea mutare, quia non alteratᷣ ↄdemnatio, nisi ante li. conte. vt s̃. dictum est. Et hoc placet d. Ant. hic, & mihi, quia vr̃ se restrinxisse, qñ in libello exp̄ssit, ad certam ↄdemnationem, & sic non debet posse mutare, cũ alterius p̄iudicio, arg. reg. mutare, de reg. iu. lib. 6. & quod supra dixi in actione vr̃i, & generali, qñ fuit facta restrictio ad certam speciem, imo plus putat hic d. Ant. ꝙ in executione posset declarare scientiā, vel ignorantiā, quando esset generaliter facta prose-
26 cutio. † Quia sicut exceptio, quę non tollit sñiam, sed modificat
b executionem, potest opponi post sñiam, b vt l. pe. ff. de confes. & l. qđ in diē, ff. de ↄpen. & qđ no. Bart. in l. a diuo Pio, alias in l. sunt q. ff. de re iu. sic & id, qđ respicit executionē, pt declarari in ipsa executione, qđ placet, arg. l. miles. §. 1. ff. de re iud. Qñque
c volo c emendare, declarando obscuritatē libelli, vel aliqua verba obscuræ, & possum vsq; ad sñiam, l. si quis intentione, ff. de iud. Et intelligit ipse, Bar. ꝙ ipse qui libellauit possit declarare, & non alius, etiam eius hæres, vt l. idem Pōponius scribit, si frumentum, in fi. cum sua glo. ff. de ver. obl. l. inter stipulantem. §. 1. cum glo. & ibi etiam Bar. Fallunt prædicta in casu c. ab eo, de elec. li. 6. vbi non mutatur qualitas, & dic, vt ibi. Fuit. n. illud statutũ in odiũ opponentiũ ↄ electũ, vel postulatũ, vel ꝓmouēdũ. Hęc oĩa ꝓcedunt quoad primũ mēbrũ principale, qñ. s. pōt
27 libellus emendari. † Nũc veniamus ad s̃m, an & qñ possit mutari, distingue, qñ actor vult in totum desistere, renunciādo actioni, & causæ, & tũc indistinctè pōt, vt l. postquam liti, C. de pac. hoc uerũ, nisi reus vellet persistere in iudicio, pp aliquam vtilitatē maiorem. Quid. n. si assumpserit onus ꝓbandi se dñm, qđ pōt, vt l. quidā quasi, ff. de ꝓba. Ex renunciatione enim, nō consequeretur dñium, vt not. Bar. in l. naturaliter. §. nihil cōe, ff. de acq. pos. Quandoq; actor nullo mō vult desistere, sed vult differre, & nullo modo pōt, s̃m oēs per auth. qui semel, C. qũo & quando iud. Quandoq; actor vult desistere ab instantia solum, remanente sibi salua actione, & causa, & non pōt parte inuita, per d. auth. qui semel, quæ dicit, ꝙ reus cogitur persistere in ea, vsq; ad finem, & hoc uerũ, s̃m Bar. in d. l. edita, in materia mutationis, ver. modo &c. nisi iudex viderit, ꝙ de necessitate deberet sequi absolutio ab instantia, forte propter malam ↄceptionem libelli, vel propter aliud, & tunc deberet actor admitti renuncians illi instantiæ. Qñq; actor vult renunciare actioni intētatæ, remanente sibi cā, & remanētib. sibi actionib. alijs p̄dictis ex eadē cā, & sunt opi. Bar. sequitᷣ opi. Odof. vt possit per text. in auth. qui semel. vbi dr̃, ꝙ cogitur quis exercere litem super illa actione vsq; ad finē, sed renunciando illi actioni, ego impono finem omni liti super illa actione, ergo vlterius non cogor. Prædicta uera, ut possit mutare, nisi ęquitas iudicantis aliud decreuerit. Quid enim, si primo ꝓposuit certi condictionem generalē, q̃ nō infamat, quā vult mutare, & ꝓponere aliā, q̃ īfamat? forte ius dicētis æqtas hoc nō admitteret, s̃m Bar. vbi s̃. & hoc
28 vult tex. illius l. edita, in fi. † Prædicta ꝓcedũt, siue ī libello sit apposita clausula, Saluo iure addēdi, & minuēdi, siue ñ, & tũc hęc
d clã, nihil importat, d vt no. gl. in c. inter dilectos, de fid. instr. & no. Bar. in d. l. edita, cum ista non dependeant a voluntate pro-
e ducentis libellum, sed de dispositione legis, protestatio e nihil operatur, ut not. in l. alimenta, C. de neg. gest. & in ca. cum M. de const.

ADDITIONES.

a Ad sententiā. Hoc tñ nō videtur verum indistinctè, quia quando in libello deducitur factum cum qualitate, non sufficit probare factum, nisi etiam qualitas probetur, vt tradit Bar. in l. 1. ff. ne quid in flu. pub. Bald. in l. si quis non dicam rapere, col. 3. C. de epis. & cle. vide igitur ad declarationem not. per Fel. in c. 2. ver. restringitur quinque modis, supra de rescrip. Dec. in c. licet, col. 6. infra de proba.
b ZACH. Potest opponi post sententiam. Adde de hoc plene per Lanfran. in sæpe all. c. quoniam contra. §. exceptiones, nu. 10. ver. item post sentētiam, potest opponi exceptio, infra de prob.
c SEB. SAP. Quandoque volo. Facit regula, ꝙ qui declarat, nihil de nouo dat, l. hæredes palam. §. sed & si notam, de test. de qua per Fel. in c. olim, col. 1. de re iud. & in c. licet causam, col. 12. de proba. Et quando non possit declarari libellus obscurus, ponit Cor. in consi. 26. inci. in hac, col. 5. in 8. vol. Alex. in consi. 55. incip. quando causa agitur. col. 3. 5. vol.
d ZACH. Nihil importat. Ista est communis opi. & veritas, vt late per Felin. & scripb. hic, & in c. inter dilectos, in gl. 3. in ver. addendi, infra de fid. instr. in c. inter monasterium, col. 2. de re iud. Ias. §. si minus, col. 3. ver. & ista clausula. insti. de act. eundem post Alex. & Mod. in l. edita, C. de eden. Sed si apponatur, loco huius clausulæ, Saluo arbitrio addendi. decisio est, ꝙ ista clausula operabitur, ꝙ etiam post lit. conte. possit libellus emendari, secundum Lan. in sæpe all. c. quoniam contra, §. petitiones, nu. 18. ibi, inferatur, saluo libero arbitrio addendi, infra de prob. all. sing. dictum Bal. in l. edita, supra alleg. C. de eden. De quo, & an sit verum, remitto te ad ea, quæ not. Cel. in apost. ad Lanf. vbi supra.
ANT. FRAN. Circa istam clausulam, saluo iure addendi, mutandi, corrigendi, &c. dicas, ꝙ ista clausula nihil videtur operari, quia a lege taxatum est tempus. s. litis cōtestatæ, vsque ad quod licet addere, vel mutare, vt in l. edita, C. de eden. de qua clausula vide per Bart. in l. Nesennius, in 1. not. ff. de neg. gest. & uide gl. & d. Abb. in c. inter dilectos, de fi. inst. Dicas tamē, ꝙ operatur, ꝙ actor non vr̃ connexe agere, secundum Host. in d. c. inter dilectos. & uide late per Bal. in d. l. edita, in 24. col. in rep. Peru. & habetur per Bar. in l. non solum, in §. morte, in 5. col. de ope. no. nun. & per Ang. in auth. de nō alie. in prin. col. 2. & per eundem in auth. de litigio. in §. nomen uero, in 5. col. in prin. Quod autem dicit iste, ꝙ si apponatur clausula, saluo arbitrio, ꝙ tunc post lit. conte. possit corrigi, uel mutari libellus; etiam si dicatur libero arbitrio, non credo esse uerum, quia ex quo tempus mutationis & correctionis libelli, est a lege præfixum, tale arbitrium, reseruatum, uidetur esse, ut arbitrium boni uiri, & sic a iure regulatum, iuxta ea, quæ habentur in l. 1. ff. de leg. 2. & in l. si sic, ff. de leg. 1. eo magis, quia nemo priuatus potest facere, quin leges habeāt locũ in suis dispositionibus, ut l. nemo pōt, ff. de leg. 1.
e Protestatio. Per istud dictum ego alias fui in opinione, ꝙ in tantum bona mariti sunt hypothecata pro dote, quod licet maritus protestetur, nulla bona sua esse hypothe. pro dote, talis protestatio non relenabit, per gl. in d. l. alimenta, & no. per Bar. in l. Nesennius, in 1. not. ff. de neg. gest. & per Bart. in l. non solum, §. morte, in 8. col. ver. circa quintum, ff. de ope. no. nunc. & libenter vellem habere consocium in hoc, qui teneret opin. quam teneo. Aen. de Falco.
ANT. FRAN. Circa hoc, quod iste dicit se cupere habere consocium in hac opinione, quod maritus ꝓtestans se nolle bona fore obligata pro dote, non iuuetur ex tali protestatione, ea opinio etiam mihi placet, quia protestatio iuuat protestantem, & declarat eius animum in his, quæ dependent a propria uoluntate protestantis, non in his, quæ sunt certo modo disposita per legem, secundum Bart. in l. Nesennius, in 1. no. de neg. gest. in l. qui in

Universidad de Deusto
Biblioteca

alienã, in §. fi. ff. de acq. hær. & p Bal. in l. pacta nouissima, in 1. col. in fi. C. de pact. Et ideo protestatio matris alentis filium, quando alere tenetur, quod illud facit animo repetendi, non habet prodesse matri, secundum gl. & Bar. in d. l. Nesennius, in 2. col. in prin. & no. Bar. in l. alimenta, C. de nego. gest. & hoc, quia ex legis dispositione illa præstat. Et eodem modo patet, q̃ tenetur filium alere, ut in l. si quis a liberis, de liber. agn. Ita in proposito maritus ex lege, dispositione, tenetur se obligare pro dote, quam accipit ab vxore, reddenda. Imo si nulla esset facta promissio de reddenda dote maritus intelligitur esse obligatus ad illam reddendam in casu soluti matrimonii, & vxor habet tacitam hypothecam, & obligationem in bonis mariti inductam a lege, ut in Lunica, in §. ut plenius, C. de rei uxo. actio. Ideo protestatio mariti, quod non intendit bona esse obligata pro dote, non habet eum iuuare sicut obligatio alimentorum. Et ideo non displicet istius apost. opinio, super quo etiam co gitandum relinquo.

de pst̃i. vide Spec. in tit. de lib. concep. §. nunc oñdames, in fi. vbi dicit, q̃ illa cl̃a põt operari, q̃n plus petitur, vt possit fieri detractio absq; ꝓdemnatione expensarum, q̃d mihi non placet, si nõ hñer iustam cãm petendi, p notata in c. finem litib. de do. & ꝓtt.

29 hæc procedũt in negotio principali. †In cã vero applonis refert hic Vinc. quoddam dicere, q̃ addi, & detrahi põt ĝtitati in libello cõpræhense, ar. in l. fi. C. de temp. ap. Ipse vero Vinc. tenet nihil extraneum posse peti, cũ nec super tali possint resses produci, C. de temp. ap. l. p hanc, quia nouus libellus, & iurm, esset necessarius, fatetur tñ, q̃ si iudex principalis cãæ, minus ꝓdemnauit, q̃ debuit, illud peti põt in cã applonis, de test. c. Raynutius. Hæc dicit vera, q̃n adhuc vult actor aliquid extraneum: sed si reus vult addere reconueniẽdo, an possit, & q̃n hẽat locũ recõ-

30 uentio in cã applonis, dicam ℣. tit. prox. c. 1. † Venio nunc ad tertium membrũ principale, an pmittatur accumulatio actionũ? gl. hic, & in d. l. edita dicit, q̃ sic, & idem Inn. ℣. prox. c. Dy. super hac mã, facit subtilẽ disputationẽ, & posuit in reg. nullus pluribus, de reg. in. in 6. tandem ꝓclusit, accumulationẽ esse pmittẽdam ponit ibi tres regulas, in quib. accumulatio est prohibita,

a sed duæ ponunt̃ per gl. in d. l. edita, & p Inn. ℣. c. prox. Prima est, a q̃ prima actio sic se hẽt ad sc̃da, q̃ absoluto ria lata in prima possibile est parere exceptionẽ rei iudicatæ in sc̃da: tunc nõ admit-

b titur accumulatio, bff. de exce. rei iud. §. si mr̃. §. cadẽ, & l. cv ĝtitur. de iurei. l. duob. & melius probat̃, ff. de exce. l. fundi, & l. fundum. Sc̃da regula est, q̃ q̃n plures actiones sic se hẽnt, q̃ electione vnius alias tollit̃, & tunc non admittit accumulatio, ff. de tribu. l. q̃d in hæc de. §. eligere, de ele. c. vt quis duas, lib. 6. & vide p Inn. in c audiuimus, de collusione detec. g. Addit Dy. tertiã regu. q̃n sunt plures actiones ℣riæ, nõ admittit accumulatio, & intelligẽ, q̃n sunt ℣riæ in origine, non in exercitio tñ, quia tunc electione tolleretur, vt ℣. dictum fuit. Ad hoc l. 1. C. de furt. vbi est bo. tex. Bar. to. addit tres alias regulas impedientes. Prima est, q̃n

c ta, & executione facta, ꝓtingit liberatio ab alia, non admittitur accumulatio, de hoc dic esse casũ in l. 1. in fi. ff. si fa. fur. fe. dica. q est valde notabilis, & destruit dicta Dy. in hac mã. Sc̃da regula est rõ maioritatis, q̃n plures actiones sic se hẽnt, q̃ vna, rõne maioritatis, non admittit secum alias actiones, non admittit̃ accumulatio, vt l. vlt. C. de or. iu. & l. per minorem, ff. de iu. Tertia rta est rõ ordinis, q̃n plures actiones sic se hẽnt, q̃ vna ex ordine debet aliam præcedere, non admittit̃ accumulatio, C. de rei ven l. ordinarij, & l. incerti, C. de interd, & de inof. test. l. qui de inofficioso, & quod ibi no. Et hæc sufficiant hic pro intellectu gl. & terminorum, de materia videre poteris per Dy. in dicta reg. nullus

31 & Bar. in d. l. edita. † Quæro tñ circa hoc de põne vtili, & quotidiana in hac cumulatione, an erunt duo libelli, & duæ ꝓclones, vel erit tñ vnus libellus, & vna conclusio, & vna instantia? dic fm Bart. in d. l. edita, in 1. genere cumulationis, ver. sed iuxta, q̃ q̃n q; accumulãtur actiones diuersæ numero, & specie, vt actio depositi, & actio commodati, locati, & similes. Q̃nq; sunt plures actiones differentes numero, sed non specie, vt puta habeo tecũ plures hæreditates. cões, & per ꝑtis habeo plures actiones, idem si plures actiones, vel plures societates, plura de posita, & similia. Primo casu accumulatio dẽt fieri in diuersis libellis. Secundo casu poterit ẽt fieri in eodem libello, & sic erit vna cõclusio, & vnum iudicium, vt probat̃ in l. hæredes, §. 1. ff. fami. erc. & in l. cum duob. alias, si fres, §. si plures, ff. pro soc. & ff. de act. emp.

32 l. non est nouum, & quod ibi no. in glo. † Venio nunc ad quartũ articulum principalem, an q̃n alteratur libellus, vbi alteratio p-

d mittitur, debeat actor condemnari in expensis? d gl. sentit hic q̃ sic. Dicit enim eum teneri ad interesse toties variãdo, arg. ff. de interro. act. l. de ætare. §. vlt. Et pondera, quia hic dicit ad interesse, nulla ergo fiet ꝓdemnatio, si nullum interesse præstendere pt̃ reus. Idem & apertius voluit Bar. in l. edita, tũc ꝓdẽnationẽ expensarũ fiendã, vbi reus dãnificatus est, aliãs secus. Quid. n. si petij rẽ in libelo, & posui duos ꝓfines, postea addo alios duos cõfines? certe ex hoc in nullo dãnificat reus, q̃n cã deliberationis p hanc adiectionẽ nõ mutat, & idẽ in si. Sed si p adiectionẽ, cã deliberationis mutet, qa fm primũ libellũ, reus dẽbat ꝓtendere, & sic expẽdit q̃rẽdo aduocatos, & similia: sed si pp factã adiectionẽ, & emendationem, reus deliberat non contendere certè reticien

tur ei expẽsæ; qa in his dãnificat̃ est. Sed si vtroq; mõ tam fm primum libellũ, q̃ fm emendationẽ postea factam, reus idẽ deliberasset. ſ. prendere, quia forte negaret ipsum, de quo agit̃ pr̃ paliter factũ, non putat verum Bar. q̃ æquitas iudicãtis dicet expensas, quia reus damnificatus non est, nisi pp hoc lis cãa ret longior. Tunc enim ꝓdemnatur in tãtas expensas, in quas reus dãnificatus est, pp litem amplius elongatam, & hoc votex. in d. l. edita, in fi. Ego puto, q̃ ẽt si reus pariter, facta emendatione, deliberat contendere, nihilominus, si tale quid additum, seu mutatum, quod in deliberando potuit esse cp-

53 sas in aduocatis, & similibus, tunc condemnabitur in illis, & expensis longioris litis, æquitas ergo boni iudicis habebit ista æstimare. † Vlti. gl. quærit, an mutato seu emendatio libello, a

34 beat reus habere nouas inducias? concludit, q̃ sic, si talis est mutatio, q̃ non potuit deliberare in primis induciis, alias secus, gum. opt. in c. literæ, de dila. vbi est decisio huius quæstionis. idem communiter tenetur in d. l. edita. † Extra glo. quæro, q̃ vt ex prædictis pater, differentia est inter actionem vniuersalis & generalem, an petitio inris episcopalis sit vniuersalis, an generalis. Innoc. videtur in hoc sibi fuisse contrari. Nam in c. querente, de offic. ord. dicit eam generalem, non vniuersalem, quia non petit eam intentans iura vniuersa ecclesiæ, sed rãtum aliqua iura, quæ continentur in d. c. conquerente, sed in eccari, de sepul aperte sentit oppositum, vbi dicit, q̃ petitio cenet vniuersitatem iuris, sicut petitio hæreditatis, & habet-

men a iure impositum, vnde ex se, & sine aliqua expressione cã apta plura vniuersaliter, compræhendere, sicut grex, & hoc vltimum sequitur hic d. Anto. Et pro hoc ego allego c. cum venerabilis, de except. vbi ius episcopale fuit petitum vniuersaliter, nec in prosecutione, fuit facta aliqua specificatio, nec etiam in sententia, imo generaliter fuit adiudicatum ius episcopale, & idem habetur. de reli. do. c. cum venerabilis.

ADDITIONES.

a SEB. SAP. Prima est. Vide Abb. consi. 50. incip. circa primum. in 2. vol. in q. incip. iudex per imperitiam.

b SEB. SAP. Accumulatio. Adde videndum R. o. consi. 376.
Adde unum casum, in quo cumulatio est prohibita, videlicet, quando vnus tur procedi simpliciter, ita Bal. in l. nec quicquam. §. de plano, ff. de off. con. quod dictum est nouum in materia, secundum Are. in l. 1. §. fi. quia pliciter, in 1. col. in fi. ff. de uer. ob. Et istum casum tene menti, quia communiter ignoratur, & non ponitur in materia ista multa in tractatu cumulationis maxime circa tertiam regulam Dy. vide quæ scripsi ad Bart. in d. l. edita, posui multa, quæ non tanguntur per scribentes. Aen. de Fale.

ANT. FRAN. Circa istam materiam accumulationum actionũ, adde q̃ quotiescunque fit, debet dari noua dilatio, & de nouo præstari iuramentum calumniæ, de quo vide in practica Papi in forma libel. in actio. rea. in secundo iure addendi. Et adde, quod cumulatio actionis personalis, & hypothecariæ admittitur contra debitorem, non autem contra diuersas personas, fideitoris & tertii possessoris, ut per Bal. in l. est in arbitrio, C. de act. & obl. & fieri debeat per alterorem, in tanto reo, etiam si actor non velit, ut per Bal. in l. quod tempore, in fi. C. de test. mil. & per Bal. in l. scire debemus, ff. de obl. & per Alex. plene in l. non est nouum, ff. de act. temp. & de materia cumulationis actionum plene tractat. in l. edita, hic alleg. & quid si ipsa accumulatio, vide etiam Bal. in l. 1. in vlt. col. C. de fideicom. Et adde, quod accumulatio plurium delictorum, eodem tempore commissorum, potest fieri in eodem libello, quando sunt commissa in eodem loco, ut per Bal. in addi. Spec. in de accu. in §. 1. & in l. si quis homicidii, C. de accu. & in l. prætor, in §. fi. in de iniu. & in de omnino per Alex. in l. si idem cum eodem, in prin. ff. de iniu. om. iud. & in l. hos accusare, ff. de accu.

c SEB. SAP. Condemnatione secuta. Vide Roman. in consil. 225. incipien. primum. Alexan. in l. 1. col. pen. ff. de leg. 1. & in consi. 79. incip. Visopum. col. 3. in 2. vol.

d SEB. SAP. In expensis. Vide quæ not. Dec. circa exceptionem reficiendarum expensarum in c. cum causam, colum. 3. de app. & quæ no. Jal. in l. Lucius, in 3. q. C. de iud. Fel. in c. significauerunt, col. 4. de test. vbi dicit q̃ debent expensæ, etiam quod emendatio fiat parte opponente. Vide etiam in l. rura, C. de omni agro deser. lib. 11. ubi vult, q̃ debeant reflci expensæ etiam quod emendatio fiat ex causa iusti erroris.

SVMMARIVM.

1 *Libellus in actione personali, debet continere causam, alias reus non tenetur respondere. sed si reus non opponit, iudicium procedit, nu. 2.*
3 *Libellus si est inceptus debet reus dicere, nolo respondere quia causa non exprimitur, & ita debet iudex pronunciare.*
Libellus si continet causam ineptam, non potest post lit. contest. declarari. cus si nullam causam continet.
4 *Exceptio legitima si non admittatur per iudicem potest appellari.*
5 *Libellus in personali, quam causa continere debeat.*
6 *Libellus sufficit, quod concludat, inspecto iure communi.*
7 *Actor non tenetur in libello facere mentionem de exceptionibus rei, quas timen si apposuerit, & non enerauerit, sibi imputetur.*
8 *Exceptio, quæ incontinenti potest probari per reum non impedit, quin actor libellus admittatur.*
9 *Exceptio peremptoria, non admittitur ante litem contestatam, etiam si incontinenti offeratur probatio, nisi sit notoria, & constet per instrumentum nume 10.*
10 *Notoria non debent uenire in iudicium.*
Libellus notorie iniustus, est lacerandus per iudicem.
11 *Actor, qui expressit unam causam in libello, non potest obtinere, si probauerit ex alia.*

CAP.

CAP. III.

1 Dilecti. †Summatis est supra c. 1. sed pt̃ aliter sũmari, & sic. Nõ tenet̃ reus rñdere libello i actione psonali, si non exprimit̃ cã petendi. a Et diuiditur, vt supra c. proxi. Secunda, ibi, Ideoq;. Casus li. Prior, & quentus S. Marię corã priore S. Trinitatis Veron. authoritate apostolica impetebant fratres ecclesiæ S. Mariæ de Hispida, ad carceres, sup quadã pecunię quantitate. Ex parte ipsorũ fratrũ fuit excipiendo ꝓpositum, q̃ cũ dicti prior & quentus, nollent exprimere in porrecto libello quẽtionali, quare sibi dicta pecunia deberet, super hoc minime rñdere tenebãtur. Et quia iudex admittere dictã exceptionẽ denegabat, ad sedem aposto licã appellarunt. Vñ mandat Papa iudici, quatenus, si est ita, reuocet in statum pristinũ, quicquid post huiusmodi appellatio-

2 nẽ fuerit attentatũ. Ber. †No. 1. arg. opt. ex tex. q̃ licet in actione

a psonali sit exprimẽda cã petẽdi, tñ si non exprimitur, a opus est exceptione, & appellatione, si non admittitur exceptio, aliàs autẽ ꝓcedit iudiciũ. Hic. n. ponderatur exceptio, & appellatio, & de his Papa in fine mandat inquiri, ita tenet hic Inn. p. l. fi. C. de anna. exec. & Bar. in l. j. ff. de eden. & est tex. expressus melius, q̃

3 alibi in c. abbate sane, de re i ud. li 6. in §. secus, qui esset scribendus fsis aureis. †No. 1. optimã practicã rñdendi ad libellum, seu excipiendi ℣ eum, q̃n cã non exprimit̃. Non. n. est necesse petere cãm exprimi, sed sufficit dicere non teneor rñdere, quia cã non exprimitur. Et idem est, vbicunque libellus est obscure cõ-

b positus, b vt sentit hic Pet. & Abb. nec fm eos debet iudex dicere libellum debere declarari, ex quo reus hoc nõ dicit. Sed fm q̃d excipitur. dẽt iudex dicere, eũ nõ teneri rñdere. Et vide circa hoc, q̃d no. Spec. in tit. de libel. cõcep. §. fi. ver. cautus ẽt sis. Dñt ñ quidã, q̃ q̃n in libello in actione psonali, non est cã expressa, statim dẽt reus ꝓstari litẽ, qa postea non poterit mutari, vt no. ℣. c. prox. Sed eis hoc non placet, quia in ꝓcessu poterit cãm declarare, & ꝓbare, C. de anna. excep. l. fi. Sed dic primã theoricã ꝓcedere, q̃n causa est expressa, sed inepta. Sc̃dm dictũ, ꝓcedit, q̃n

4 nulla cã exprimitur, & hęc distinctio ꝓbatur in d. c. Abbate, & sentit Io. Cal. hic. †No. 2. q̃ iudex, non admittendo exceptionẽ legitimam grauat, & ab eo appellari pt̃, licet expresse super ea admittenda, nõ interloquatur. De quo ñ dic, vt legit, & no. in c. ex parte, 3. de appel. & in d. c. dilecto, & no. p Bar. in l. a procedẽte, C. de dila. Venio ad gl. 2. quia prima nihil hẽt, quę ex tex. colligit cãm exprimendã in petitione psonali, & aliter non declarat. Sed tu dic, vt dixi supra c. ꝓxi. vbi plene tetigi, q̃ cã sit ex-

5 primẽda, an remota, an ꝓpinqua? †Sed hic quęro post Inn. qualis dẽt esse cãrñdet, q̃ debet esse talis, q̃ inferat iustũ esse quod petitur, vt si creditor ℣ prelatũ agens dicat: Peto mille marcas, quia ipsas tibi mutuaui. & si dicet reus, Exprimas, q̃ puersę sunt in utilitatẽ ecclesiæ, vel ℣ actus sit legitime factus, psentientibus illis, quorũ psensus requirit, vel exprimas, q̃ non sit tibi satisfactum, vel ℣similia, q̃ si non essent, tollerent intẽtionẽ actoris, non cogitur actor hoc exprimere in libello; quia non est de natura actionis, & iõ reseruantur post litis ꝓtestationẽ, & tunc qui melius ꝓbabit, obtinebit, C. de ꝓb. l. exceptionẽ, & ℣. de ꝓba. c. ex lris, & c. licet, in fi. sufficit ergo, q̃ creditor exprimat, qa mutuaui. Et idẽ p oia hic Ioã. And. Et ex ꝓdictis sing. no. plura.

6 Primo, q̃ libellus non est admittendus, si cã expressa non ꝓcludit de iure, licet ex aliquo incideti possit iustificari, nisi illud accidens exprimat. Ideo dicit Inn. hic, & Host. post eum, q̃ si eps petat aliq̃d ꝓprie ius ab ecclesia, quã ꝓfitet exẽptã, talis libellus admittendus non est, nisi talẽ cãm exprimat, q̃ ad hoc sufficiat, puta q̃ illud ꝓscripsit, de ꝓscri. c. auditis, vel illud in exẽptione fuit exceptum, de relig. do. c. cum venerabilis, vel aliud simile, q̃d sufficiat. Idẽ in citatione no. idẽ Inno. in c. 2. de dila. facit q̃d

7 no. in c. ex parte abbatissæ, de priui. vbi dicit, libellum nõ admittendum, si cã expssa non est sufficiẽs, & idẽ, Bar. in l. 1. ff. de edẽ. †No. 2. libellum sufficere ꝓcludere, inspecto iure cõi, c gñaliter autẽ non est necesse exprimere, & iustificare ex causis specialitatẽ actus, sed hoc reseruat in ꝓcessu, & actus in libello positus ꝓmittit solẽniter ꝑspecificatus, & idẽ voluit Bar. in d. l. 1. Et iõ si petat a ꝑato, satis est exprimere cãm mutui, nec est necesse exprimere, q̃ pecunia est versa in utilitatẽ ecclesiæ, vel q̃ canonicis ꝓsentientibus: hæc. n., ꝓbabuntur in ꝓcessu. Idẽ si petat rõne testamẽti, si est necesse dicere, q̃ fuit solẽniter factũ, qa ꝑsumit,

8 & sic de similib. † Tertio no. q̃ libellanti sufficit causas agendi exprimere, nec tenetur exceptiones excludere, q̃ possent reo ꝓpetere, puta, q̃ nõ fuit sibi satisfactum, vel ꝑscriptum, vel quid simile. Si tamen actor poneret exceptionem legitimam rei, & ipsam non tolleret, allegando aliquid, non est actor audiẽdus. Puta si diceret, ℣ peto decem, quia mutuaui, & mihi ex obligatus, non obstante pacto de nõ petendo, quod feci.] Na. n ex hoc apparet, libellum iniustum. Statur. n. narratis in libello ℣ libellantem, vt l. cum precum. C. de libe. cau. & in c. examinata, de test. ſpo, lib. 6. Causa enim apparet iniusta, ex quo dicit se fecisse pactum de non petendo, nec aliter illud eneruat. Et ideo debet adijcere aliud, illud tollendo, vel quia erat minor, vel dolo inductus, vel quid simile, & tunc admitteretur libellus. Facit quod no. per gl. in c. 1. de offi. dele. li. 6. & quod notant doct.

9 in c. capitulum, & in c. olim, de reser. † Vlterius q̃ro, quid si eps petat ius ẽpale, quia ecclesia est sita in sua diœcesi, & reus dicat libellum non admittẽdum, quia statim est paratus ecclesiã ꝓbare exemptã? Dñt Inn. & Host. libellum admittendum, non obstante tali exceptione, vt fiat lit. ꝓtest. & ꝓbatio exceptionis differet̃ in principali, vt probatur ℣. tit. prox. c. ex parte, de li. cõtest. c. 1. li. 6. nisi malitia actoris esset notoria, cui non est indul-

10 gendum fm eos, ut ℣. qui ma. accu. poss. c. significante. †No. ex hoc duo. Primo, q̃ exceptio perẽptoria non debet admitti, ante lit. conte. etiam si ꝓbatio offeratur incontinẽti, & sic amplia ri debet, c. 1. de lit. conte. li. 6. quod intellige, vt statim subjcia. †No. 2. q̃ q̃n exceptio perẽptoria est notoria, non ex spectatur necessario lit. conte. sed põt opponi ante, & sic limita c. 1. de li. conte. li. 6. & idẽ tenet Arch. in c. vt circa, de elect. li. 6. Io. And. post Io. Mona. & Arch. in d. c. 1. Nam ex quo ius cõpetens reo, est notorium, non debet iudex pati cãm uenire in iudicium, vt c. quoniã, de fil. presby. imo debet iudex lacerare libellum, ꝙa apparet de iniusta causa petendi, ut no. Inn. in c. 1. de offi. vica. facit l. 1. ff. si mens. fal. mo. dix. Et idẽ videtur uelle Spec. si de exceptione consteꝛ per instrumentum, de quo vide in Spec. in tit. de exce. §. edicto, ver. sed an reus, & ver. ut autem, & quod not.

11 in c. super literis, de rescrip. † Vltimo vltra doc. hic, quæro quid d si in libello exprimitur vna cã, & probatur postea alia? d dic, q̃ e succumbet actor: dẽt. n. libellum iustificare ex cã deducta, e & non ex alia, & hoc tenet Inn. in c. ex parte, de priuile. & Bart. in l. 1 ff. de eden. facit l. 1. ff. si mens. fal. mo. dix. & l. habebat, ff. de insti. optime facit c. abbate sane, de re iud. li. 6. Exprimendo. n. vnam causam, videtur illam duntaxat, & non aliã, in iudicium deduxisse, vnde respectu alterius, opus est noua interpellatione, vt in d. c. abbate sane, secus in demonstratione rei petitæ. Licet enim illa sit falsa, non per hoc corruit libellus, ex quo per aliam potest apparere dere petita, alias secus. Facit ad hoc l. cum tale legatum. §. falsam, ff. de condi. & demon.

ADDITIONES.

a ZACH. Si non exprimitur. Adde Lanfranc. in ſæpe alleg. c. quoniam contra. §. petitiones, post princ. nu. 2. versi. in act. autem personali. infra de prob. Et quid si inseratur causa remota, an procedat, vide ibi. nu. 3. ver. uerum tamen si quis porrexerit libellum.

b SEB. SAP. Obscure compositus. Vbi libellus est obscure compositus, quibus cautelis sit vtendum, vide Pau. de Cast. in l. is apud quem, colũ. 5. C. de eden. Barth. Veronen. in caut. 158. & caut. 169. Angel. in consi. 136. incip. in q. col. 3.

c ZACH. Concludere inspecto iure communi. Adde præal. Lanfran. vbi supra nu. 5. ver. & per hoc reprehenditur glo. infra de proba.

d Postea alia. Vide omnino, quæ scripsi in c. supra proxi. in nu. 16. in apostil. incip. aduerte. Aen. de Falc.

e SEB. SAP. Ex causa deducta. vide ad hæc quæ not. Bal. in auth. sed fi quis, in 2. col. C. de secun. nup. ubi dicit, si in libello est expressa una causa, & proba ta alia, iudex debet reseruare ius agendi ex illa causa. Et hoc dictum refert, & sequitur d. Ias. in l. 1. col. pe. ver. 3. aduerte. ff. de eden.

De Mutuis petitionibus. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Petitio mutua quomodo dicitur.*
Reconuentio, est secunda conuentio.

Continuatur hęc rubrica ad præcedentem hac forma. Supra in præcedenti rub. visum est de libelli oblatione: sed quia plerunq; libelli porriguntur ab vtraq. parte, & fiunt hinc inde mutuæ petitiones, & dubitat de mõ, & practica, ꝓcedendi, iõ ꝓpetenti ordine annectit ꝓpilator hunc tit. de materia hꝰ in Decre

1 tis 4. q. 8. cuius in agẽdo. † Quæro, ꝙ declaratione rubricę, q̃d dicat mutua petitio? Rñdeo, q̃ quẽrio ex parte actoris, & recõuẽ

a tio ex parte rei. Nã reconuentio est secunda conuentio, a sunt ergo

ADDITIO.

a Secunda conuentio. Vtrum appellatione conuentionis, ueniat reconuentio, puta si statutum requirit certam solemnitatem, quando quis conuenit aliũ, an habeat locum in reconuentione? Istud potest decidi per id, quod not. gl. & Ang. in rub. ff. sol. mat. vbi dicitur, dos petatur, & glo. ibi dicit, repetatur, vide ibi Io. de Imo. And. Barba.
ANT. FRAN. Circa hoc, quod hic dicitur, an in statuto in materia conuentionis loquente, comprehendatur reconuentio, puto contrarium, quod iste dicit esse uerius, quia statuta debent proprie intelligi, & in casu uero, l. 3. in §. hæc uerba, ff. de neg. gest. l. 1. §. si is qui nauem, ff. de exer. statutum. n. loquens de cõuentione nõ põt habere locũm reconuentione, nisi improprie, quia reconuentio nõ est ꝓprie conuentio, imo qui promisit defendere in cã conuentionis, nõ cõpellitur iniurus defendere in cã reconuentionis, ut no. doc. in auth. & cõsequenter, C. de sen. & interl. om. iud. & in Linuitus, C. de procu. & habet per Spec. in ti. de acto. in uer. sed nunquid taliter, nec ob. gl. in rub. ff. sol. mat. quia illa expositio admittitur eo, qa tile tit. loquitur de dote petenda, soluto matrimonio, quæ proprie nõ potest dici peti, sed potius repeti, cum semel fuerit data, ideo cogita super ueritate huius dicti.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ergo duæ petitiones. Cum ergo petitio fiat ex vtraque parte, recte appellatur mutua petitio. Et aduerte, quia mutuæ petitiones possunt dici non solũ, qñ petitio rei deducitur per viã reconuentionis, sicut capitur hic, sed ẽt qñ deducitur per viam conuentionis, vt quia inchoaẽ secũda, qñ prima est quasi in fi. Tũc enim non pñt simul tractari, & vna sentẽtia terminari, & ideo non est proprie reconuentio, & tunc habet locum regula, qui prior appellat, prior agat, vt l. qui prior, ff. de iudi. hoc probatur in cap. 2. in ver. nos autem, de ord. cognitio.

SVMMARIVM.

1 *Reconuentio potest fieri a reo, etiam coram iudice delegato, & causæ illæ terminabuntur una sententia 4 quæ an sit una, uel plures, uide nu. 9. sed quid si iudex hoc non facit? uide nu. 11.*
2 *Recognitio quare debet fieri coram illo iudice, coram quo fit conuentio?*
3 *Reconuentio non potest fieri coram iudice, ex consensu partium electo, numero 33.*
Reconuentio non potest fieri coram arbitro electo a partibus, sed an coram arbitro iuris, uide infra nu. 13. & nu. 39.
4 *Reconuentio an tribuat iurisdictionem, aliàs non habenti, nu. 21. 23. et 27.*
5 *Citatio trina causatur ex unica monitione iudicis facta in præsentem.*
6 *Vicissim, ista dictio, quid importet?*
7 *Practica, quomodo tractantur causæ in conuentione, & reconuentione.*
8 *Inducia deliberatoriæ quomodo dantur reo conuento, & actori reconuento, coram eodem iudice.*
9 *Iudex potest recusari, & suspectus dici etiam postquam est conclusum in causa.*
12 *Reconuentio, an debeat fieri statim, an quandocunque, durante causa conuentionis?*
13 *Iudicium non dicitur, postquam est conclusum in causa.*
14 *Compensatio non opponitur a depositario contra deponentem.*
15 *Inconuenienti ista dictio quid importet.*
16 *Agens possessorio non potest reconueniri petitorio in illo iudicio, secus econtra, vel si fuerit reconuentus, etiam possessorio, si tamen reconuenitur petitorio, & non opponitur, procedit iudicium. nu. 25.*
17 *Reconuentio, an habeat locum in causis summarijs, & celeritatem exposcentibus, nu. 35. 39.*
18 *Causa damni infecti est sanamaria.*
19 *Causa reconuentionis efficitur illius naturæ, cuius est causa conuentionis.*
20 *Clericus in causa reconuentionis, an poterit conueniri coram laico? num. 4. 12. 23. 18. & 38.*
22 *Reconuentio, an habeat locum in causa criminali?*
24 *Reconuentio si non potest fieri coram iudice conuentionis, potest fieri coram iudice, qui sit competens, etiam durante primo iudicio.*
26 *Iudex utrum possit partes ad concordiam constringere?*
27 *Reconuentio de quo iure est, & quomodo coram eodem iudice debet fieri.*
29 *Partes non possunt facere, quod iudex cognoscat super aliqua re, de qua iudex non potest cognoscere.*
30 *Reconuentio, non operatur, quod iudex inferior, coram quo fit ipsa reconuentio, possit cognoscere de causis arduis, & præiudicialibus.*
31 *Reconuentio an habeat locum in causa appellationis, id est, an appellans possit conueniri coram iudice ad quem?*
32 *Reconuentio, quo casu habet locum, quando imploratur officium iudicis.*
33 *Reconuentio potest fieri, tam coram ordinario, quam coram delegato, non tamen ad unum, & determinatum articulum, nu. 36.*
34 *Appellari potest a sententia arbitri iuris, secus a sententia arbitri compromissarij, id est, electi a partibus.*
Reconuentio non fit coram iudice, certi & determinati articuli, nu. 39.
36 *Scholaris conuentus coram uno ex suis iudicibus, an possit coram eo suum aduersarium reconuenire?*
37 *Reconuentio an habeat locum, coram iudicibus alicuius artis?*

CAPI.

1 EX literis. †Reus, recõuenire põt actorẽ ẽt coram iudice delegato, qui simul audiet, & finiet cãm vtranque. Vel sic: Iudex ẽt delegatus ppellit actorẽ ad respondẽdũ reo in cã reconuentionis, a & vtrãq; cãm ordine succes-siuo simul audiet, & vna sñia terminabit. h. i. Ponit mandatũ, qđ primo iustificat, ibi, Mãdamus.] Casus lite. Plebanus, & clerici Maricen. coram epo Vulterano, & Abbate de Spongia a sede apostolica delegatis, Abbatẽ, & conuentũ Maricen. monasterij traxerunt in cãm super quibusdam quæstionibus. Abbas & conuẽtus pdicti coram iisdem iudicibus recõuenire uolebãt Plebanũ, & clericos pdictos super suis põnibus, quas contra eos habebant, dubitarunt iudices, vtrũ sup his haberent cognoscere, cũ de negotijs monachorũ nihil eis cõmissum fuerit expresse. Papa cõsultus rñdet, q ordo iuris exigit, q Plebanus, & clerici, Abbati & conuentui prædictis, rñdere debeant de iustitia coram eis, cum ipsi petant de suis põnibus sibi iustitiam exhiberi. Mandans, quatenus actione, hoc est petitione plebani, & clericorũ ppolita, & rñsione facta, cõpellant eosdẽ, Abbati & fratrib. incontinenti de suis qstionib. rndere, & vicissim rõnes partium audientes cordia, vel iudicio, vtriusque negotiũ debeant terminare. B. †Not. ex principio, ibi, Rõ-
b nis ordo, exigit &c. q reconuentio b est fundata super rõne naturali. Et hæc rõ naturalis colligitur ex l. cũ Papi. in fi. C. de sen. & inter. l. om. iud. canonizata. 3. q. 8. in c. cuius in agendo. Et concludendo dic, q duplex est reconuentionis rõ, vna, q reo & actorem, alia, p actore, & reũ. Prima, p reo, actorẽ est, q quo vult actor ius sibi reddi corã uno iudice, dedignari nõ debet cũ habere se in cã cõuenti, & sic surgit recõuẽtio ex hac capite, ex eo, q debeat actor velle. hæc rõ colligitur hic, & in l. cum Papi. Alia ratio reum, & p actore est, vt reus apud eundem iudicẽ, & non apud alium durante eodẽ iudicio, valeat uenire actorẽ, & hoc ne actor perturbetur in diuersis instantijs & corã diuersis iudicibus: hæc rõ colligit ex c. disp. §. reus quoque, de referi. lib. 6. & in auth. & sequenter, C. de sen. & interl. omn. iud. & ibi p Bar. † No. q in libello põt fieri cõclusio gñalis
c vt peto de pdictis mihi iustitiã exhiberi, c & sic hẽt cõis practica hodierna, & est valde vtilis, vt dicã in c. 2. de or. cog. No. vtiliter diam inter arbitrum, & iudicẽ delegatũ: nã coram arbitro, qui
d pcedit reconuentio, d vt probatur in c. cum dilectus, de arbit. coram delegato sic, vt hic, & est diuersitatis rõ, quia iurisdictio delegata pcedit de iure, & ideo succedit dispositio iuris, secus ta super rõnib. pdictis, sed arbitraria potestas, pcedit ex partium sensu, ideo tm venit, quantum fuit ex partiũ sensu expressum. Item cessat in arbitro ratio l. cũ Papinianus, cum actor eum ipse elegerit, sed vtraq; pars corã iudice delegato cõi sensu. Et per hanc rõnem dixit Bar. in auth. & sequenter, in fi. q coram iudice delegato electo ex cõi partium sensu non hẽt locum reconuentio. Est enim quid imputandũ reo, quare tunc nõ expedit illã cãm in rescripto, de hoc tñ aliquid infra subijciam. Et pdictis, & ex tex. noto, seu infero reconuentionẽ, seu reconventionis materiam fore fauorabilẽ: nam eius virtute extenditur iurisdict. delegata ad res non expressas in rescripto, regulas iuris in c. cum olim, de off. dele. & in c. sedes, de referi. cũ si. No. dicit
4 priuilegia reconuentionis. † Primum est iurisdictionis prorogatum; extendit. n iurisd. iudicis in cã reconuentionis, actoremque
e quẽ aliàs non hẽt iurisdictionẽ. e Secundũ est priuilegiũ fori, tanci, processus. i. q cã quentionis simul, & vicissim tractari circa reconuentionis, & vna ista terminetur, & an ista priuilegia sint separabilia, infra subijcia. Et ex hoc sequitur tertium priuilegium. f. carũ adæquatiusũ: debẽt. n. eadẽ forma tractari: licet causæ
5 sint dispares, infra c. prox. vbi de hoc, dicam.] super gl. † No. ibi, Monitione pmissa &c. sufficere vnã monitionẽ, vt actor teneatur rñdere libello rei in cã reconuentionis. & dic q regulariter monitio iudicis facta in psentẽ, hẽt vim trinæ citationis, & sufficit ẽt, vbi aliàs requirit perẽptorũ, vt est gl. no. in c. 2. iudex offi. dele. probatur ex tex. no. iũcta gl. in l. 2. C. quo & qñ iudex. No. ex eo, q in singulari dr in tex. [Actione ppolita, &c.] & ibi bijcit postea in plurali sup suis põnibus, q actor queniens super vna re seu vna actione, põt p ipsum reũ queriri super
6 ribus, qq tenent gl. & doc. ꝯ. c. proxi. † No. ibi, [Vicissim] iunc gl. 1. quod illud dr vicissim fieri, qđ fit eodẽ tpe, ordine tñ cessiuo, ita tñ, q non pcurrat in tpis momẽto. No. in fi. q ẽt delegatus dẽt laborare ad pcordiã, quinimo pp authoritatem iudicum delegatorũ, tollitur suspicio fraudis, q aliàs ex qua te, & forma ppositionis resultaret, vt optime probatur in c.
7 essent, de præb. † Venio nunc ad gl. 1. quæ primo quærit de ordine procedendi in cã quentionis, & reconuentionis, & in effectu ponit tria. Primo, vt simul vicissim tractentur, cum prærogatiua actoris. Secundo vt inducię deliberatoriæ, dentur vtrique parti. Tertio, vt vtraq; cã una sẽtẽtia terminetur. Quod primum

ADDITIONES.

a Reconuentionis. Consului, quod perempta instantia causæ conuentionis, non censeatur perempta causa reconuentionis. And. Barb.
b SEB. SAP. Quod reconuentio. Quo iure fuerit introducta reconuentio, tradit Bar. in Auth. & consequenter, C. de senten. & interl. omnium iudic. tradit Abb. infra.
c SEB. SAP. Iustitiam exhiberi. De hac clausula, Pero mihi ius, & iustitiam ministrari, vide Alexan. in l. 2. §. fi prius, ff. de vulg. & pup. & in consil. 220. colum. pen. in 1. volu. & consi. 93. eo. volu. & in consi. 2. colũ. 3. in 3. volu. & in consi. 38. in primo dubio, in 3. volu. & in consi. 61. colum. fin. in 2. volu. Ang. Aret. in tract. malefi. in ver. super quib. omnibus. Aret. in consi. 17. incolum. in 1. dub.
d ZACH. Coram arbitro non procedit reconuentio. Adde Alex. consi. 2. in vol. 2. Rom. sing. 249. & istum in c. cum dilectus, num. 1. & quod ibi post apostil. ad ipsum, in ver. reconuentio, supra de ar.
ANT. FRAN. An coram arbitro habeat locum reconuentio, vide Bart. in l. est receptum, in fin. de iurisd. om. iud, & plenius per Vinc. in alleg. 2. & consequenter, vbi tenuit quòd non tamen glo. in l. quod tamen in fin. ver. communibus, ff. de ar. tenet contrarium, & illa glo. poteit esse vera, quando est factum compromissum in iudicem ordinarium per ea, quæ habentur in l. non distinguemus, in §. fi quis Romæ, eod. tit. de arbit. & prædicta intelige vera etiam in arbitro iuris, siue ex necessitate statuti, vt per Specu. de recu. iudi. in §. effectus, in ver. sed nũquid coram istis, & idem voluit Bar. in l. neque, ad fi. de compen.
e Iurisdictionẽ. Facit verum clericus actor litigans coram iudice seculari potest ibi reconueniri, Bart. tenet quod sic, in auth. & consequenter, in fi. in ver. quæro utrum, C. de senten. & est communis opi. secundum d. Alexan. ibi addi. vbi uide plene. And. de Isa.

primum aduertendum est, q tres traduntur practicæ. Prima tradi
tur in gl. vt primo expediatur vnus actus actoris, in conuentione, & statim expediatur psimilis actus rei in recõuẽtione, & sic de singulis actibus, vsque ad sententiam. Et dat hæc prorogat. actori, vt primo expediatur actus in causa conuẽtionis, quia primo prouocauit ad iudicium. Vnde succedit illa æquissima regula. qui prior appellat, prior agat, vt in c. 2. de or. cog. & in l. qui prior. ff. de iudic. & hoc procedit, quãdo actus vtriusque causæ non potest cõcurrere in tempore, alias autem vbi nullum præiudicium fit actori, satis puto actum vtriusque posse simul expediri, & pro hoc allego bo. tex. in clemẽ. sæpe, de verb. sign. in ver. nos. vbi statuitur idem terminus vtrique parti ad positiones pducendas, & ad alia acta, & causæ munimenta exhibenda. Euitandus est enim circuitus, & litium dispendiosa prolixitas, si fieri potest, vt in clemẽ. audit. ór, de rescrip. de do. & contu. c. finẽ, ff. si cert. pet. a. l. quidam æstimauerunt, & in c. Abbate sane, de rec. ind. lib. 6. & hunc ordinem gl. ponit, & approbat Specu in tit. de recon. §. videndum. Secundam practicam ponit ibi Specu. secũ dum quosdam, vt possit iudex pcedere diuisim, si vult, scil. vna die procedat pro actore, quãtum poterit, & alia pro reo, & sic de singulis, & hoc putat verum d. Ant. si pars patitur: secus autem si vult, vt procedatur sigillatim, & vicissim, quo ad singulos actus, & hoc mihi placet, per istum tex. vbi hoc videtur mandari ipsi iudici, & facit l. 1. §. fi. ff. quæ sen. sine app. rescin. vbi patet iudicem necessitari, ad expediẽdum vtranque causam vna sentẽtia, & infra etiam dicam. Tertia practica est, vt hæc vicissitudo obseruetur magis certe, vt primo respondeat reus ad primam positionem actoris, secundo actor ad primam positionem rei, & sic de singulis positionibus. Item primo examinetur vnus testis actoris, secundo vnus testis rei, & sic de aliis, quod non placet Paul. & communiter Docto. de quo etiam per Ioan. And. in
8 si forte pariter periculũ mortis immineret, quo casu posset saluari tanta vicissitudo. † Quo ad secundum, de inducijs deliberatoriis, colligendo mẽtem doct. sic distinguo, q aut oblato libello per actorem reus incontinenti offert libellum suum, & tunc inducię simul dabuntur vtrique, prius tamẽ in ordine ipsi reo, secundo ipsi actori, & prius respondebit reus, vt satis colligitur ex text. & probatur ex ordine ritulorum. Nam primo tractatur de libelli oblatione, quæ fit ab actore. Secundo de mutua petitione, quæ accumulatur a reo. Tertio de lit. contest. & sic fit lit. contest. post productionem libellorum. Aut actor producit libellum, & postea in termino, quo debet respõdere, produxit reus libellum suum, & tunc non arctatur reus ad respondẽdum, donec actor se offerat paratum respondere. Vnde si capit terminum ad deliberandum, quem debet habere, si vult, secundum Doct. & bene, 3. q. 1. c. induciæ. §. spatium, differtur interim causa sua, donec actor offerat se paratum respondere libello rei, ar. gumẽ. hic in ver. incontinẽti. Vnde cauilloſi aduocati reorum, vt refert Ioan. And. sæpe ad protelandum causas, aduenięte termino, in quo debent respondere libello, si deficiunt exceptiones, ad protelandum contra te, porrigunt libellum reconuẽtionis, vt si cnõ respõdeãt libello actoris, donec actor eorum libello se paratum offerat respon. Tamen hæc malitia non iuuaret, si actor vellet statim sine deliberatione respon. Quãdoque reus prius respondet libello actoris, & postea in continenti obtulit libellum suum, & idem puto, vt deliberatorię dẽtur actori, & interim donec respondet, differetur causa sua, alias autem nõpossent simul tractari, nec tenetur reus ad vlterioras proceedere, nisi prius respondeat libello suo. Potuit enim in continenti post re
sponsionem ad libellum suum exhibere petitionem suam, arg.
9 in clemen. sæpe, de verbo. sign. in verbo, exordio, & infra subijciam. † Quoad tertium, quo ad vnitatem sententiæ, aduerte, quæ in veritate plures sunt sententiæ. Tot enim sunt sententiæ, quot sunt articuli. l. ctiam, ff. de mi. & in proposito est bona gl. in c. 2. de ord. cog. in ver. eadem sentẽtia. & sicut dixi supra in aliis actibus successiue explicandis cum prærogatiua actoris, ita dicendum est in sententia, vt licet sit, & dicatur vna respectu materię sententiæ, tamẽ quia in veritate sunt plures, debet prius ferri sententia in causa actoris, & mox in causa rei. Ad hoc c. cũ dilectus, de causa pos. & proprie. tenet Specu. in tit. de recon. in d. §. videndum. Sed limita gl. hic, & tex. in d. c. 2. in quantum dicunt de vni tate sententiæ, nisi aliud intercedat. Nam si longe prius liqueret de possessione, quam de proprietate, licet simul sit actum, pronunciabitur primo super possessione, dilata quæstione proprietatis, vt no. Doct. in c. 2. præalleg. & Spec. in §. videndum. Itẽ fallit secũdum Host. in d. c. 2. quando lata sententia super conuen-
a tione, mox appellatur, & recusat iudex, ne procedat in alia cau-
a 2 sa secundum formam c. ad hæc, & c. proposuit, de appel. † Cõtrarium tenet Ioan. And. Pro quo facit c. auditis, de procu. & c. pastoralis, de causa pos. & prop. & de resti. spol. c. audita, quasi ve-
lit dicere, q ex quo conclusum est in causa, non habet locum re
cusatio, quod non placet d. Anto. hic, & bene, quia quãdocunque facultas recusandi incipit cõpetere, potest opponi, ex quo iudex grauare potest, arg. in c. insinuante, de offic. deleg. & in l. 2. C. de consor. eiusdem lit. Et intellige, q potest recusari ex appellationis pendẽtia, dummodo seruiet quod not. in c. ad hæc, de appell. præalleg. & in d. cap. proposuit, vbi dico. Item hæc eadem prærogatiua seruabitur actori etiam in actu executionis, saluatamen dispositione c. cum dilectus, de poss. & propr. & vi-
11 de per Spec. in d. §. videndum. † Sed quia dixi supra iudicem debere, vna sententia vtrunque negotium terminare, quid si hoc non facit, sed tantum procedit super conuentione? gl. alternatiue dicit, q sententia est nulla, vel potius est appellandum per l. j. in fi. ff. quæ senten. sine appel. rescin. & ideo loquitur sic alternatiue, quia sic loquitur tex. in d. l. 2. muniter tenetur, hic & ibi, & tenetur in d. auth. consequenter, q opus est appel. Est enim peruersio causæ ad cãm, qnõ habet ipso facto vitiare, vt l. j. C. de appel. no. glo. 2. q. 1. in summa, & in l. prolatam, C. de senten. † Capio nunc aliam partem glo. in qua pendent leges & prophetæ,
b & quæro, b nunquid licet quandocunque reo, durante causa cõuentionis, reconuenire actorem? In hoc ponit varias opin. quidam enim dicunt, q reconuentio debet fieri statim ante litis pcest. & non post, c per auth. & consequenter, per tex. in corpore vnde sumitur in authẽ. de execu. §. sancimus, vbi dicitur, q statim, vel mox, debet reconueniri. Alij dicunt, q vsque ad sententiam, alii q vsque ad aperturam testium, & sic intelligunt istam
13 dictionem, statim. † Gl. nostra dicit, q hæc diuersitas terminatur hodie per c. dispendia. §. reus quoque, de referi. lib. 6. vbi dicitur reconuentionem posse fieri durãte iudicio, quod intelligit gl. donec fuerit renunciatum, seu conclusum in causa, quia postea non dicitur iudicium, quia tunc tantum dicitur iudicium, quando negotium discutitur, vt in c. forus, de ver. sig. extra glo. sunt & aliæ opiniones, vt refert hic Innocẽ. Quidã enim dicunt, q post litis contest. potest fieri recõuentio, dummodo protestetur de reconuentione ante lit. contest. & sic intelligunt auth. de execut. §. sancimus. Alii dicunt idem, si non fuerit protestatus, dummodo incontinenti post lit. contest. id est, antequam terminus ad alia assignetur, reconueniatur, argumẽ ff. si cert. pet. l. lecta, de elect. c. officii, & hæc fuit opi. Azo. & Accur. in d. authẽ. & consequenter, pro qua facit ff. de lib. cau. l. fi. & C. de procur. l. nihil. Alii autem dicunt, & in hanc partem videtur inclinere ẽt Inno. q vsque, ad sententiam sine protestatione, reus potest reconuenire, sed tunc non simul proceditur in vtraque lite. Nam si negaretur reconuentio post lit. contest. sequeretur absurditas secundum Innoc. q actor lite, quam monuit, contest. & pendente lite, de alia re, suo nullo iudice, poterit cõueniri, quod est valde absurdum. Quid enim si de iniuria, quæ lite pendente contingit, vel alia actione, cum requeniat certe, quæ de nouo emergunt, nouo consilio indigent, de offic. deleg. c. insinuante. de iuramen. calum. c. cæterum. Item quæ causa, imo verius insania esset si absturbaret huic reo iudices ordinarios actoris, corã quibus reus actorem conuenire potest, nisi alium illi, coram quo conuenitur, subrogasset? Item in antiquo iure, scilicet C. de sen. & interlocu. omn. iud. l. cum Papin. dicitur indistincte, cuius in agendo quis sequitur arbitrium, cum contra se iudicem habere nõ dedignetur, ita q non facit mentionem de lit. conte. ergo simpliciter illa lex est intelligenda. 2, q. 5. c. consuluisti. Si autem protestetur, nihil facit protestatio, nisi quia tunc indubitãter est verum. q post lit. contest. incontinenti possit recõueniri. Hosti. tenet contrarium. dicit enim q lit. contest. non est locus reconuentioni, nisi protestatione prẽmissa: nec mouẽt eum rationes superius alleg. per Inno. fatetur enim Host. q lit. contest. coram vno iudice, non potest actor coram illo, vel coram alio, conueniri, nec putat absurdum, hoc imputari reo, qui ante lit. contest. reconuenire, vel protestari debuit, argu. de ser. non or. ca. nec re putat absurdum, q suspendatur actio noua ex certa causa, scilicet, vt maior absurditas euitetur, videlicet ne coram diuersis iudicibus eodem tempore agatur, de rescrip. c. fi. Nec insaniam reputat huic reo subtrahere ordinarios actoris ad tempus, cum imputandum sit illi reo, qui non conuenit antequam conueniretur, & subueniendum sit illi, qui vigilauit, de app. c. vt debitus ff. de his, quæ in frau. cred. l. pupillus, ad fi. Cum ergo natura iudicij non patiatur, q taliter reconuentio fiat; si ex causa suspendatur petitio, non reputat hoc absurdum, cum ex causa nedum suspendatur, sed priuetur quis iure suo, sine culpa, infra titu. 2. c. quoniam, §. fi vero aliter. Nec obst. secundum eum, q in authẽ.

non

ADDITIONES.

a 2 ZACHARIAS. In alia causa. Adde Bal. in l. apertissimi, col. fi. de iud. Alex. in l. si fideiussor. §. fi. ff. qui satisd. cog. Paul. de Ca. consi. 40. & seq. & Paul. de Leaza. in clem. pastoralis, de re iud.
b SEB. SAP. Et quæro. De hac quæstione, vide Georg. Natum in repe. cle sæpe, in princ. de ver. sig. & Maria. Soc. late in tract. de mut. peti. in 7. q. prin. vbi examinat omnia, quæ dicuntur per Abb. hic. & quòd reconuentio non possit fieri post conclusionem in causa, tenet Fel. in c. cum dilectus, col. 1. ver. & non fit reconuentio, de fide instru.
c ET non post. Adde videndum Lap. alleg. 3.

Universidad de Deusto
Biblioteca

non dī de lit.contest. satis enim est, q̄ ibi dī in vtroque negotio, idest, iudicio, quod vocatur mixta cōuentionis & reconuentionis examinatio, quod bene elucidatur in auth. de execu. §. sanci mus. Ideo, si quis obnoxium habere arbitratur eum, qui contra se conuētionem exposuit, non apud alium iudicem, sed apud eum mox a principio cōueniri potest, & eundem esse iudicem in vtroque negotio, q. d. caueat sibi reus, qui ab initio vocatur, & intra se deliberet, an ī aliquo actor teneatur sibi, quod si puta uerit, paret libellum reconuentionis, ita q̄ libello conuētionis sibi oblato, mox & ipse a principio, idest, ante principium litis i. ante lit. cont. supra de offic. deleg. c. super quæstionum. §. intentionis, & C. de iud. l. rem non nouam. primo respon. vel etiam statim post lit. contest. protestatione præmissa, libellum reconuentionis reus offerat, & sic vicissim contestatur litem, & idem sit iudex vtriusque iudicij, quasi idem negotium censeatur. Et est valde, notandum secundum eum, quod prædicta authē. altero non contenta dixit, mox a principio, innuens, quod reconuentio non sit vltra lit. contest. protrahēda. dicit enim quod lit. contest. nulla protestatione præmissa, non est locus reconuētioni; sed si iudex, coram quo lis est contestata, vtriusque partis sit ordinarius, coram eo locus non reconuentioni, sed conuentioni exīstit. Nam reconuentioni locus nō est, ne fiat præiudicium principali quæstioni, & ipsam differri contingat propter naturam reconuentionis, quæ habet, quod simul tractentur, & diffiniantur, vt hic, & ff. de iud. l. qui prior, sed in modum noue conuentionis sic, cum perpetua sit iurisdictio ordinarij, & hoc nisi obstet alia exc. vnde procurator lit. contest. mutua vice conuenitur, non autem reconuenitur, ff. de compen. l. in rem. Et hoc verum secundum eum, quando actor, & reus sunt eiusdem fori, aliter post lit. contest. nec conuentioni, nec reconuētioni sit locus, supra de iudic. cap. fi. & remittit Hostiē. ad ea, quæ notan summa, cod tit §. & quando, ver. sed nūquid coram ordinario. Hanc opin. Hostiē. quam posuit gl. nostra in princip. tenēt Ala. Goffred. & Tan. Ioan. Mon. videtur aliter dicere in decre. dispēdia, de rescrip. lib. 6. Ioan. And. hic, & clarius in clemē. sæpe, de verbo. signifi. in glo. in versi. exordio, dicit enim quod ad hoc, vt sit vera reconuentio. oporter, q̄ fiat ante lit. contesta. vel statim post, vt not. Accur. in d. authē. & consequenter, & in d. §. sanci mus. Vnde dicit in d. glo. hoc tenendo, q̄ licet quandoque reus possit conuenire actorem, durante iudicio, non tamen illa conuentio habebit vim reconuentionis, vt. ſ. simul tractentur, & finiantur, nisi fiat in litis exordio, vt dicitur in d. authē. & in d. clemē. sæpe. Sed aduerte, quia Ioan. And. non clarè explicat mentē suam: nunquid habebit vim reconuentionis saltem quoad effectum iurisdictionis prorogatium, vt. ſ. durante iudicio post lit. contest. possit fieri reconuentio coram iudice, alias non actoris, vt puta delegato, hoc allegando dicit posse dici, q̄ actor conueniri non potest coram delegato post lit. contest. sine nouis literis, per d. cap. dispendia, §. reus quoque, quod etiam tenuit hic Ioan. Calde. & dicit sic se obtinuisse in facto, quod est valde notandum. Vnde eadem ratione idem videtur sentire in ordinario, & sic, quod ista priuilegia reconuentionis sint inseparabilia. Et hoc clarius, quàm alibi sentit Ioan. And. in addit. Specu. in tit. de recon. §. 1. versi sed nunquid coram, vbi concludit, q̄ ad hoc, vt procedat cōuentio quoad effectum prorogatiuū, oportet, q̄ fiat coram iudice statim, alleg. iura super ius alle. per Host. Nec obst. si dicatur, q̄ c. dispendia, probet contrarium in eo, qđ dicit, q̄ poterit conuenire durante eodem iudicio, si literas maluerit impetrare, quasi hoc ponatur in sua optione, an velit conuenire, durante iudicio, sine literis, an literas impetrare, ga verbum, si maluerit, respicit totam orationē. vt sic sit sensus, q̄ poterit reconuenire sine literis, & si magis voluerit impetrare literas, subaudi, quam sic. ſ. reconuenire, poterit, hoc eodem durāte iudicio. Host. hic intelligebat illud, c. cum ante lit. contest. fuerat prorestatus. Ioan. Andr. hic aliter respondet, q̄ non obstat literam reconuentionis, q. d. eodem durante iudicio ante lit. cō test. potest reconuenire, & ista sunt valde diuersa. Nam in conuentione non est necesse, q̄ vna sententia terminetur cum principali, secus in reconuentione. Item sublata appellatione in rescripto, in reconuentione non potest appellari, infra c. prox. secus credit in conuentione. Item quia illud verbum, conuentionis, positum in d. c. dispendia, potest respicere secundum eum verbum, literas contra eum & c. vt sic post lit. contest. nō possit actor conueniri coram delegato, sine nouis literis, & vt supra dixi, opi. gl. nostræ, & Innoc. tenet Vinc. Franc. Arch. in d. c. dispendia, & Guil. in Specu. in tit. de reconuē. §. sequitur, & Bart. in authē. & consequēnter, & d. Ant. hic. mouetur Bar. quia ratio conuentionis inducta pro reo contra actorem, vt. ſ. habeat, cum in iudicem in defendendo, quem elegit in agendo, procedet etiā post lit. contest. Nec obst. si dicatur hoc repugnare naturæ recōuētionis, cum non potuerunt simul tractari, si fit post lit. contemaxime prope conclusionem, quia dicit ipse, hoc quod simul tractentur, respicit fauorem reconuentionis. aut ergo vult vt reus vtroque priuileg. ſ. prorogatiuo, & q̄ simul tractetur, & debet reconuenire a principio. Aut hoc facit post lit. contesta tantum hēbit priuilegiū prorogatiuum, & erit ista non vera conuentio secundum eum, quia simul non tractabitur, sed repellatur reconuentio, quod alias iudex non esset competens spectu actoris, & sic aperte sentit contra opi. Ioan. And. per priuileg. sint separabilia. Item secundum domi. Ant. quod antiqua erat inuentum priuilegium simultanei processus, & terat fieri reconuentio quoad finem prorogatium, ne actor dignetur, &c. quę ratio pungit quandocūque reconuentiata then. & consequenter, corrigit, quia arctat reum ad reconuen dum incontinenti coram eodem iudice, vbi antiquitus non tinebatur. Et si vult reus, quod simul procedatur, arctat ad reconueniendum incontinenti. lex autem, cum Papinianus, quę bat primum priuilegium, non corrigitur in hoc, vnde Anlum arctat ad reconueniendum incontinenti, quando vult priuilegio simultanei processus non autem, quoad prorogatiem iurisd. Sed stat lex, antiqua, quæ non debet in hoc secundum eum, cum euitanda sit iurium correctio, & nouillando literam casus est secundum eum in d. c. di penitus non arctat reconuenientem, nisi eodem durante iudicio verbum, cum possit determinare duo sequentia, sic est gendum, vt ff. de vulg l. iam hoc iure, & l. si legatarius, §. leg. 3. Opinionem contrariam, q̄ debeat fieri in ipso litis dio, tenet hic do. Card. & cum sequor, & coadiuuo. Primo clem. sæpe, vbi tex. nullam faciens mentionem de simultaneicessus priuilegio, simpliciter dicit, q̄ si reus aliqd dicere rit, est in ipso litis exordio petitio fienda. Ad idem auth. & sequenter, de sent. & interlocu. om. iud. quæ dicit, q̄ si reus propulsare actorem, statim quidem hoc facere debet. Nam & insimul conuentio, & reconuentio nō tractentur, nihilominus reus reconueniens diceret propulsare actorem quod facere potest, nisi statim, vt ibi dicitur. Ad idem tex. in auth. de exc. sancimus, vbi dicitur, quod si quis obnoxium arbitratur habeum, qui contra se conuentionem exposuit, non apud alium cem, sed apud eum mox a principio &c. Ad hoc ille tex. in incontinenti. vnde cum communiter hæc iura exponcant uentionem debere fieri in litis initio, secundum ea debeiura interpretationem habere. Vnde dico, q̄ l. cum Papinicorrigitur per authē. & alia iura, sed cum simpliciter loquide reconuentione debet intelligi secundum prædicta: quod incontinenti, per rationes, quas infra subiiciam. Et primo licet elegerit iudicem ad aliquod tps, nō tamen ad longū. enim si impetrauit delegatum, propter diœcesim rei stantem a sua diœc. putans de facili expediri propter vnic sam tantum? Nā durum esset, q̄ prope conclusionem sui tii, aliud attentaretur iudicium, & sic haberet ibi trahere solummodo propter causam rei. Et idem in ordinario ad remota loca, adiuit, coram quo non posset procedere uentio post lit. contest. sine suo maximo preiudicio. Item dictio prorogata in reconuentionis actu est accessoria dictionem habitam in causa conuentionis, quæ obtinet principalis, durante causa reconuentionis, q̄ est accessoria de dicitur contra iuris regulā, q̄ finita causa conuentionis, obtinet locum principalis, durat causa reconuentionis, accessoria, cum sublato principali &c. vt in reg. accessorium reg. iur. lib. 6. & quod no. in c. debitores, de iurciur. Ad dia, respondeo, q̄ non est absurdum, nec nouum, vt idem bum ad diuersa relatum, diuersos habeat intellectus. Sim c. ab excommunicato, de rescrip. vt cum refertur ad verba conuētionis, intelligitur, q̄ fiat a principio, cum verò refe ad verbum conuentionis, & ad impetrationem literarū gatur, prout sonat. Nam promptum est iura iuribus concete, vt in c. cum expediat, de elect. lib. 6. Et maxime hoc est dum, cum ille. §. non veniat in fauorem rei, sed potius cō stringendo eius facultatem, vt durante eodem iudicio, nec viam reconuentionis, nec per viam conuentionis sibi licē dorem coram alio iudice propulsare. Non ergo debet op contrarium effectus, vt laxer habenas recōueniendi indiffe durante eodem iudicio contra iura, quæ exigunt hoc statim ri debere, arg. reg. quod ob gratiam, de reg. iur. lib. 6. & l. quę uore, ff. de legi. Et hæc cōsideratio, iudicio meo, multum hogit, & vsus fuit Papa ibidem illo verbo generali, durāte iudi &c. ad ostendendum, q̄ quandiu durat iudicium, nō licet a rem conuenire, per nouas literas, vel reconuenire coram judice, quasi postea liceat impetrare ad alios iudices. Vnde taxat voluit ibi prouidere Papa actori, in reconuentionis a sicut prouidebat reo in conuentione cōtra actorem, vt in illius c. Non ergo voluit inducere, vt indistincte, liceret re uenire actorem eodem durante iudicio, quia sic prouidere tra actorem. Cuius contrarium intendit, & maxime hoc pa per prælleg. clem. sæpe. vbi ponitur ius nouissimum, & cū cum auth. & cum hoc c. & loquuntur per verba necessitatis vt ibi patet. Et hęc sufficiant quo ad istum articulum, & vide hoc aliquando per Io. And. in d. c. 1. de or. cog. ¶ Vlti hic gi

mo colligit argumē. ex tex. q̄ frustra quis petit debitum, qui qđ debet, non impendit, & alleg. Vincē. concord. demum allegat quinque contraria, & soluit tantum vltimum contrarium de l.
a pen. C. de compen. vbi contra repetentem depositum, a non ad mittitur compensatio debiti, dicens, quod illud est speciale in deposito. Ad alia contraria respondet, secundum Ioann. And. quod etiam sunt specialia, in schismaticis, intrusis, & excōmunicatis, qui non conueniunt, & conueniri possunt, supra de iudi. c. intell eximus. Glo. 1. exponit tex. & remittit ad no. in c. dilecti, de iudi. & dic, vt ibi plene dixi, & in c. examinata, co. titu. Gl. in ver. [Incontinenti] multipliciter exponit hoc verbum, incō
15 tinenti, & quo ad hoc c. dic vt plenissime dixi super gl. 1. ¶ Et no.
b Iuane gl. iuncto tex. de significato huius dictionis, incontinēti. Non enim exigit actum fieri in eodem temporis momento. Et de hac dictione, mox, statim, & sic de similib. vide glo. in c. quia propter, de elect. & 20. q. 2. c. si in qualibet. & Bart. in l. 1. ff. iudi. sol. & in l. 1. §. 1. ff. de verb. oblig. Et conclude, quod vbi aliud nō exprimeretur, relinquitur arbitrio iudicis, quando quid dicatur fieri incontinenti, argumē. in l. ratum, & in l. quod dicimus, ff. de sol. & in l. si peculium, ff. de sta. li. facit de conse. dist. 5. c. qđ
16 nunquam, & quod ibi no. ¶ Venio ad gl. pen. quæ opponit contra tex. de c. super spoliatione, de or. cog. vbi non admittitur reconuentio. Sol. contrarium loquitur, quando qui agit possessorio, & reconuenitur petitorio, quod fieri nō potest in fauorem spoliati, & odiū spoliātis, sed si actor ageret possessorio, & reus vellet eum etiam reconuenire possessorio, bene admitteretur
17 reconuentio, vt ibi. Idem si actor ageret petitorio: nam posset reconueniri, possessorio, vt in c. 2. de ord. cog. ¶ No. glo. quæ vult
e in summariis chabere locum reconuentionem, quando ambæ causæ sunt summariæ. Idem quando vna est summaria, & alia
d plenaria, d nisi aliud obstet, vt odium spoliantis, fauor spoliati. Ioan. And. hic super tex. post Innoc. sentit oppositū, dicit enim notandum, q̄ vbicunque habet locum summaria cognitio, nō habet locum reconuentio, nisi consimilis summariæ cognitionis, quia cum conuentio, & reconuentio sint simul tractandæ, vbi vna requirit plenam discussionem, alia summariam reſtat, quod sine alterius præiudicio, simul tractari non possunt, cum vna accelerationem exigat, alia longiores dilationes exposcat, & idem Host. sed Io. And. remittit ad no. per se in clem. sæpe, de ver. sig. in glo. quæ incipit, quod requirat. Et ibi distinguit, q̄ aut ordinarius, vel delegatus cognoscit de causa, in qua de sui natura summarie proceditur, & tunc sit locus opi. Inno. & sequatur, vt qualitas causæ reconuentionem impediat. Aut delegatus virtute cōmissionis in causa in qua aliàs plena cognitio requiritur, summarie cognoscit, & tunc subdistinguit, q̄ aut Papa proprio motu tollit substantialia: & tunc idem quod no. supra. Aut ad petitionem impetrantis, & tunc argumē. seq c. & l. viri. C. de fru. & lit. expen. videatur esse remissa plenaria cognitio, ēt
18 cum reconuentio, per l. sed & hæ. §. non solum, ff. de procu. vbi in causa damni infecti habet locum reconuentio. ¶ Et tamen ilbra, quia aut vtraque est summaria, & tunc non est dubium, cū la est summaria, vt in l. 1. de dam. infect. & concludit duo mem poſſint simul tractari. Aut prima est summaria, & secunda plenaria, & adhuc habet locum reconuentio, sed non tractabūtur simul. Hoc enim vt simul tractentur, fuit inductum in fauorem reconuentionis, & huic fauori potuit renūciare ipse. Et hoc dicit Bar. prosequendo opi suam, quam supra recitaui in gl. 1. Pa. de Elea. in clemen. sæpe, & in c. cuius in agendo, 3. q. 8. dicit pon derandam qualitatem iudicij summarij, an sit summarium tācum quod dilationes breuiores, & iudicii ordinatoria, & tunc reconuentio à conuentione suscipit priuilegium, & sic summa ri procedatur, etiam in causa reconuentionis. Facit infra c. pro rationes ibi positæ in text. Aut causa est summaria quo ad decitoria, vt quia admittuntur leuiores probationes, vt iuramē
c tum, vel similes: Nam quædam sunt causæ summariæ, quo ad probationes, in quibus quandoque sufficit iuramentum, quando- que vnus testis, de quibus in Specu. de offic. iudi. §. 1. C. de his q in l. 1. de præt. stip. & plenius in extraua. ad reprim. & aliquid in ad eccle. confu. l. præsenti, & l. thesaurus, ff. ad exhib. & per Bart. cuper. de testi. & tunc istæ causæ, non adæquantur, virtute reconuentionis, quia fieret magnum præiudicium in altera cau- sa, quod non est dicendum, & hæc verba nota, & multum mi- hi placent. D. Ant. inuoluit multum hanc materiam, multa pro & do Ant. q̄ aut ambæ causæ sunt pares, seu æquales ex ca- sequēdo. Breuiter ergo concludo, comprehendendo mentem Pau. natura, vel accidenti, puta ex modo impetrādi, tunc in dubio procedit reconuentio, & simul tractantur, vt infra c. proxi. vbi etiam dicam. Quid si motu proprio Papa scripsit. Et quod in causis pariter summariis habeat locum reconuentio, aperte probatur in clemē. sæpe, de ver. sig. & in prælleg. § non solum. Aut causæ iunt diuersæ naturę, vt quia vna summaria, alia ple-

c naria, e nec sunt adæquatę, ex modo impetrandi, & tunc si esset vera opi. Bar. & aliorum, q̄ ista priuilegia essent separabilia, videlicet q̄ haberet locum reconuentio, quoad prorogationem iurisdictionis. sed non quo ad hoc, vt causę simul tractētur, sed quælibet tractabitur secundum naturam suā, & sic posset vno modo intelligi gl. in d. cle. sępe, in ver. exordio. nihil enim tunc
19 obstaret, quominus fiat reconuentio. ¶ Sed tenendo aliam opi. Io. And. & Cald. quę mihi plus placet, vt dixi, quod hæc priuilegia non sunt separabilia, tunc concludo, quod causa recouuentionis, trahitur ad naturam causæ conuētionis, vt si prima erat plenaria, secunda etiam efficitur plenaria. Si prima summaria, secunda erit summaria. Et pro hac opinione facit clemē. sæpe. vbi text. loquitur de causis summariis, & simpliciter permittit reconuentionem & videtur permittere generaliter, dum dicit, si quid petere voluerit, & c. Non enim contingit de facili, quod intentata summaria accumuletur etiam plenaria, & tamē text. ibi indistincte permittit reconuentionem, quoad priuilegium etiam simul tanei processus, & sic cum indistincte loquat, nec alibi caueatur oppositum, indistincte debet intelligi. 69. dist. ca. si Romanorum, & l. de pretio, ff. de pub. Et optime, p̄ hac æquatione faciunt rationes text. c. seq. & quod ibi dicam. Iura enim indistincte permittendo reconuentionem, in dispōnendo, q̄ simul debeant tractari, & vna sententia terminari, videntur adequare, & parificare istas causas, respū modi ,ppcedendi, cum in hoc non irrogetur magnum præiudicium, & cum videantur adæquatæ, iustius est, vt causa reconuentionis trahatur ad materiam conuentionis, quàm econtra. Tum quia illa fuit primo in iudicio deducta, & sic tanquam principalis debet ad se trahere naturam alterius, quia, ar. l. qui prior, ff. de iudi. & reg. qui prior tempore, & cæ. de regu. iur. lib. 6. tum quia prima, tanquam dignior, cuius occasione prorogatur iurisdictio, debet ad se alia trahere, arg. c. quod in dubiis, de consc. eccle. vel alr. & c. 1. co. tit. lib. 6. & l. generaliter, ff. de fideiuss. & hoc verum, vt dixit Pa. quando altera summaria est respectu procedendi, tamen secus respectu decidendi, tunc enim non comunicat suum priuilegium alteri, cum tanto præiudicio partis, argu. in l. 2. §. si quis a principe, ff. ne quid in loco publ. & in c. super eo, de offic. deleg.

tunc

ADDITIONES.

a Depositum. Concordat text. in l. penulti. in princip. C. depo. & in c. fin. infra depo. & ideo est, quare in deposito non admittitur compensatio, quia dene gans depositum, videtur spoliare, sed contra spoliatum non admittitur cōpensatio, ergo, &c. Ista fuit subtilis ratio Bart. in l. cum is, §. ff. de condi. indebita. Aen. de Falc.

ZACHA. Adde tu pro dicto principali huius, dum dicit compensationem non admitti contra depositū per iura vtrobique, all. illud dictum procedere, etiam in deposito contra depositum, ut not. Bald. in l. si quis, & ibi tex. C. deposit. illo tamen casu admittitur reconuentio, in quo non retardatur liquidum propter non liquidum, sed quod probari debet, referuatur, ut ibi plene.

ANT. FRAN. An in deposito admittatur compensatio, dicas esse uerum, quod iste dicit, quia depositum semper debet esse solutioni paratū, ne alias depositarius videatur deliquisse, nō conseruando depositū, ut pulchre declarat Paul. de Cast. & Alex. in l. singularia, si cert. pet. quod adeo uerū est, ut dixerit Bal. in rub. C. depo. q̄ etiam furi est restituendum depositum, qđ tamen intellige uerum, nisi bona furis sint confiscata, uel nisi dominus, rei furtiuæ repetat rem suam sibi furatam, quia tunc non debet restitui depositum furi, ut in l. bona fides, in §. 1. ff. depo. & de prin. q̄ an in deposito admittatur compensatio, uide per Spec. in tit. de conuen. in §. 2. in uer. quid si depositarius non potest conueniri.

b Incontinenti. Adde Alex. consi. 104. Adde de dictione mox, Bar. in l. fructus, in fi. ff. solu. mar. Vnum scias in ista materia, lex, uel statutum, loquens per dictionem, mox, &c. importat actum fieri ipso iure, & non per sententiam, gl. est fing. in auth. de incest. nup. in prin. & illam sequitur ibi Bar. & Ang. qui limitat naturam istius dictionis in l. 1. in ult. colum. uer. puto tamen, ff. si cert. pet. Multa de materia ponit fons iuris cuiusis d. Ias. in l. si arrogator, in 4. col. de adop. Aen. de Falc.

ANT. FRAN. Circa istam dictionē, mox, dicas, quod si apponatur in sententia, importat ipso iure, ut per Bar. in l. Mæuius, in §. duobus, in ult. col. ff. de leg. 2. & per Ang. in auth. de incest. nup. in §. 1. in auth. de nup. §. si uero, & in l. 1. C. de pœ. iud. qui mal. iud. & in l. si quis post hæc, C. de bo. proscri. & peundem Ang. in auth. ut sine probi. ma. de. & cre. & quot modis capiatur dictio, mox, no. in l. 1. ff. si cer. pet. & uide gl. in l. si pupilli, in §. idem aliud, ff. de neg. gest. & haberur per Dy. & Bar. in l. fructus. ff. solu. matr. & per Barto. in l. momentaneæ. C. unde ui, & est gl. in c. si in qualibet. 3. q. 2. & in c. quia propter, de elect. & habetur per Bar. in l. Gallus, in §. ille casus, ff. de lib. posth. & in l. si quis hæres instit. de acqui. hær. & in l. 1. in §. qui præsens. ff. de uerb. ob. Et de dictione, incontinēti, quomodo intelligitur, uide gl. & Bar. in l. duos, in §. duo, ff. de duo. re. & in l. quod ait, in §. ait. ff. de adul. & in l. cum antiquitas, & ibi Bal. C. de test. ubi dicitur, quod intelligitur antequam partes diuertant ad act. extraneos, & habetur per Bart. in l. 3. de edic. diui Adr. tol. & per Alex. in l. 3. in §. cum igitur, ff. de ui, & ui ar.

c In summarijs. Quod in causis summarijs, non habeat locum reconuentio tenet Bal. in l. 1. C. ubi causa stat. & in quibus causis habeat locum, ponit Soc. in consi. 88. col. 8. uer. 6. principaliter, in prima parte.

d Plenaria. Adde Lap. alleg. 3. supra alleg.

e SEB. SAP. Alia plenaria. Vide Bar. in l. 1. §. fina. ff. de var. & extraord. cog. Bal. in l. & fine, uer. & ideo dicit lex, C. ad Treb. Bar. in l. sed & hæ. §. non solum, uer. ult. extra gl. ff. de procu. Repetentes late in clem. sæpe. §. non sic, de ver. sig. ubi etiam Card. q. 19.

Universidad de Deusto
Biblioteca

tunc enim ex quo potest facillime cõstare de vna, pronunciabitur super illa prius, & hoc casu potest procedere quod no. Inno. in c. 2. de ord. cog. vt supra dixi, hæc procedunt quando conuentio, & reconuentio respiciunt diuersas causas. Si verò accumulantur respectu eiusdem causæ, quia petitiones dantur directe contrariæ super eodem iure, quæ tamẽ separatæ, nõ essent æquales in modo procedendi, puta perit debitor contractum pronũciari vsurarium, aduersarius vero directe petit contrarium pronunciari, videlicet contractum legitimum, & executioni mandari, & actor dicit reconuentionem non debere admitti, quasi sit plenaria, & tunc dicit Lap. alleg. 1. q̃ indistincte procedit reconuentio, quia hæc non est separata reconuentio, sed illi annexa quasi defensio; & ex quo permittitur impugnatio ex parte vnius, debet admitti defensio ex parte alterius, arg. in c. cum inter, de excep. facit quod no. Inno. in c. conquestione, de restitu. spol. & hoc no. Et intelligo prædicta vera in reconuentione, quãdo per eam prorogatur iurisdictio iudicis, qui alias non habeat iurisdictionem in reconuentionis causa, si enim fieret reconuẽtio, coram communi iudice non per viam reconuẽtionis, sed conuentionis, nec curat reus habere priuilegium simultanei, q̃ cessus tunc poterit procedere, vt sua causa tractetur secundum naturam suam, potest enim si vult, non vti aliquo priuilegio reconuentionis, nec aliquid obstat, quominus hoc dicere possit.

10 †Secundo principaliter glo. no. ex tex. quod per reconuentionis actum efficitur iudex, qui alias non erat iudex, & hoc dicit procedere tam in delegato, a quam in ordinario, vt si clericus conueniat laicum, coram iudice laico, tenebitur ibi respondere in causa reconuentionis. No. ex hac gl. duo. Primo q̃ per reconuẽtionem nedum ampliatur, iurisdictio delegati, sed etiam ordinarij, & idem Ioan. Cald. quia l. cum Papi. & auth. & consequẽter, loquuntur indistincte, & optime facit c. 2. de ord. cog. & c. fi. eo. titu. & hoc teneas, licet quidam contrarium teneant, seu disputent, vt recitat Ioan Cald. dicentes hæc iura loqui in delegato, ergo secus in ordinario, argum. c. nonne, de præsumpt. Item impetrans delegatum vtitur iure speciali, merito debet eo vti in causa aduersarij, argu. infra c. prox. sed adiens ordinarium, vti tutur iure communi, sed contrarium est verum per iura prædicta, & tenet Bar. in auth. & consequenter. †Secundò no. q̃ clericus potest reconueniri coram laico. Circa hoc vltimum instat

22 Hostiẽ. sed dic, vt plenè dixi in c. at si clerici, de iud. †Vltimo glo. quærit, an in causa criminali habeat locum reconuentio? dicit, q̃ non, remittit ad no. in c. at si clerici, de iud. & idem ibi gl. & in c. cuius in agendo. 2. q. 8. Inno. hic, & Ioan. And. post eum, quasi nihil boni dicunt, nec firmant pedes, Do. Anto. prosecutus est. Sed dic tu ad hoc latius, & clarius post Bart. in l. is qui reus. ff. de publ. iud. & in auth. & consequenter. C. de sen. prosequẽdo quatuor membra principaliter. Primum membrum, quãdo criminaliter conuentus vult reaccusare, etiam criminaliter. Secũdum q̃ conuentus criminaliter vult reaccusare ciuiliter. Tertium, quando conuentus ciuiliter, vult reconuenire criminaliter. Quartum, quando conuentus de crimine ciuiliter, vult reconuenire ciuiliter, & quid econtra? Ad primum redeũdo. quãdo criminalis accumulatur ad criminalem, & id aut coram iudice vtri usque causæ, & est materia l. is, qui reus, ff. de publ. ind. & l neganda. C. qui accusare non possunt, canonizata. 3. q. 9. ca. neganda. Et quia in iure canonico perfecte non habetur iste articulus, ideo sic distingue post Bar. in d. l. is, qui reus. q̃ aut accusatus, vult re accusare ante nomẽ receptum inter reos, aut post & si post, aut ante sententiam, aut post. Primo casu potest, vt d. l. is, qui reus. Illa enim lex prohibet, quando nomen accusati est inter reos receptum. Et licet sint multæ varietates, quando nomen rei dicatur receptum, inter reos, tamen tenet Barto. quod dicitur receptum quando pronunciatum est procedendum esse in acculatione, non obstantibus exceptionibus accusati, vt in l. quæ adulterium. ff. de adulter. Secundo casu, b quando nomen est receptum inter eos, & vult re accusare ante sententiam, aut vult reaccusare implorando iudicis officium, aut exciendo, aut principaliter reaccusando. Primo casu potest, vt l. 1. C. de calum. Secundo casu, aut est exceptio peremptoria, & potest proponi. Aut dilatoria, & tunc secus, vt l. si maritus. §. præscriptione. ff. de adulte. Tertiò casu, quando principaliter reaccusando, dicunt quidam, q̃ indistincte non potest, ita sentit gl. in d. l. is, qui reus, & per Cy. & gl. in d. l. neganda. C. qui accus. nõ poss. Sed tu distingue post Bart. q̃ aut crimen, quod secundo refertur, est præiudiciale ad primum. & potest, vt l. 1. C. qui accus. non poss. Et est ratio, quia ex hoc resultat quædam exceptio peremptoria. Aut non est præiudiciale, & tunc aut crimen, quod secundo proponitur, est primo crimini connexum, & potest, vt l. 2. §. si publico, de adulte. & no. in §. extraneus, eiusdem l. Aut nõ est connexum primo, & tunc si vult reaccusare, vt procedatur, & indistincte non potest, vt d. l. is, qui reus. nisi suam, vel suorũ iniuriam prosequatur, vt in d. l. negãda. Aut vult solum se inscribere, vt differat post sententiam, & potest, vt d. l neganda. Et effectus huius accusationis est, vt possint hanc actionem pertẽ-

etiam si damnetur de suo crimine, vt statim dicam infra. Si rõ accusatus vult accusare extraneum, tunc statur distinctiõ lege neganda. Aut vult accusare de pari, vel minori, & non potest, nisi suam, vel suorum iniuriam prosequatur, tamen potest accusationem proponere, vt differatur post exitum suæ accusationis, vt in d. l. neganda, vt statim dicam infra. c Tertio no. bro principali, quando vult accusare post sententiam in causa latam, distingue. Aut fuit ipse reus absolutus, & sine dubio potest reaccusare, nisi propter aliud impediatur, vt d. l. is, qui reus in prin. & l. qui accusare. ff. de accusa. Aut fuit condemnatus, tunc, aut illa condemnatio infamiam non irrogat, & idem l. qui accusare. Aut irrogat infamiam, & tunc aut vult accusare extraneum, & non potest, nisi suam, vel suorum iniuriam prosequatur, vt in præalleg. l. qui accusare, sed inchoatas potest prosequi, vt in d. l. is, qui reus. & l. neganda. Aut vult reaccusare accusatorem, & potest, vt in d. l. is, qui reus. non obst. quod infamis. Aut pœna adimit ei vitam, ciuitatem, vel libertatem, tunc de nouo accusare non potest, etiam in accusationibus inchoatis, & tunc distingue, aut accusatio, ex qua fuit condemnatus, erat præiudicialis ad aliam, & non poterit illam prosequi, vt d. l. 1. C. qui accu. non poss. Aut non erat præiudicialis, & si est pœna, per quam perdit ciuitatem, vel libertatem, & potest prosequi per se, & per procuratorem, vt not. glo. in d. l. is qui reus. Aut imponitur pœna mortis, & non poterit prosequi, secundum glo. in d. l. is, qui reus. per l. cum reis. & l. si vendicat. de pœ. vbi patet non esse differendam executionem pœnæ temporalis. Sed omnes Docto. communiter tenent ibi contra. nam enim hoc casu differtur deportatio, quę est mors ciuilis, ratione debet differri mors naturalis non obstantibus legibus, perius allega. quod enim ibi dicitur, quod mors non debet differri, fatẽdum est, nisi ex causa, vt probatur in l. 1. C. de hos. & l. fi. de publ. iud. in prin. & n. q. 3. cap. cum apud, tuncta gl. omnia procedunt, quãdo reus vult accusare corã iudice vtique causæ, si autẽ per modum reconuentionis, vel accusarem suum reaccusare coram iudice non suo, & est propria teria nostra, tenet Bar. in auth. & consequenter, hoc fieri non se, ratio quia accusator illum iudicem non elegit, nec sponte ad eum, immo quadam necessitate, c. propter maleficium, iuriam sibi factam, arg. in l. 2. §. sed & si agatur. ff. de iud. vnde est conueniens, vt malignitas aduersarii mei, propter quam gor cum accusare, faciat, vt ego possim reaccusari coram ce non meo, vt d. §. sed & si agant. quæ ratio cessat in eo, q̃ aliquem ex aliquo contractu, vel quasi contractu, celebrato ipso agente, vel ipsius facto, & sic eo casu, quo accusat, cessatio l. cum Pap. quia ipse actor iudicem non elegit sponte, & dicit procedere, quando accusator conueniret reum coram dice ordinario: si enim contra eum iudicem delegatum traret, tunc credit Bar. q̃ posset fieri reconuentio per auth. sequẽter, & in corpore, vnde sumitur. quia subest ratio, quia ipse elegerit, tunc cessat ratio impedimenti, de quo loquor sed & si agant. do. Ant. discrepat a dictis Bart. in duobus. Primo inquantum in distinctè dicit, q̃ coram ordinario non potest cusator reaccusari: non enim procedit ratio Bar. in profeste publicum interesse, quasi tunc non necessitetur ad accedum. In hoc tamen distinguit, quod vbi venit pro publico resse, procedit reconuentio, & hoc vbi vterque venit pro blico interesse, secus dicit si vnus veniat ratione priuati, tione publici, tunc non procedit reconuentio, quia non est respectu conuenitur, quo agit: agit enim ratione publici in se, & conuenitur ratione priuati, arg. c. frequens, de restit. lib. 6. & quod no de ordin. cog. c. cum dilectus. Secundo para a dictis Bart. quia dicit se putare hoc procedere etiam conuentio fiat coram iudice delegato, impetrato a reco to, quia stat ratio prælleg. sed Bar. sentit contrarium. Pomen dici, q̃ Bart. contrarium non sentit, sed potius limitat hoc dictum do. Anto. sed quicquid sit, ego puto in hoc distinguendum sic, quod aut accusator prosequẽdo publ intereſſe, venit quasi necessitatus, vt quia aliquis de colleg cusat prælatum de aliquo crimine, & non poterit coram nario reconueniri: iste enim venit quasi necessitatus; licet sequatur interesse publicum, Interest enim sua habere e prælatum, sub cuius iurisdictione habet viuere, & ne bon

ADDITIONES.

a SEB. SAP. In delegato. Quod coram delegato possit fieri reconuen net Bal. in l. neque, ad fi. C. de comp. & Bar. in l. fi. ff. quod quisq; tur. Ite tes quod non possit fieri, nisi semel. Non enim potest fieri reconuentio uentionis, vt no. ibi etiam Mod. post Bar. vide Bar. in d. auth. & consequ col. pe. vbi Bal. col. 1. ver. quæro primo.

b SEB. SAP. Secundo casu. Vide etiam Bal. declarantem in l. 1. col. 17. & neganda, col. pen. C. qui accus. non poss.

c SEB. SAP. Dicam infra. De hac plenissime videas per Ang. Are. in tract. ficio. in ver. & ad querelam, col. 26. vide Rom. in consi. 345. & Fed. de consi. 93. inci. factum quod proponitur. Gand. in tracta. maleficiis rub. possunt accusare, & qui non, ver. sed ego formabo talem quæstionem.

clesiæ dissipentur, arg. 8. q. 1. c. audacter, & sic cessat ratio l. cum Papi. cum nõ elegerit, sed potius necessitatus venerit, & sic adhuc procedit opi. Bart. Aut non venit sic necessitatus, sed venit mere pro interesse publ. tanquam vnus de populo, & tunc poterit conueniri, pro interesse etiam publico, quia satis tunc videtur elegisse iudicem, & sic cessat dispositio §. sed & si agant. Et p hac distinctione optime facit, quod in simili dicimus de excõmunicato, an possit esse in iudicio vt reus volũtarius. dic, vt no. in cap. cum inter, & c. dilecti, de exc. vbi dicam, & per Inno. in c. super his, de accu. & videtur ratio demonstratiua ad oculum. Item adhuc puto, quod pro interesse priuato poterit reconueniri, quicquid senserit do. Anto. Ad hoc est tex. apertus in d. l. neganda, & 3. q. 9. c. neganda, vbi etiam de hoc. Alias enim de facili inferens iniuriam posset deludere iniuriatum, præueniendo eum de accusatione super publico crimine, quod non est dicendum, argum. de diuor. c. quanto. Non obst. capi. frequens, quia loquitur, quãdo de spoliatione excipitur, vt actor repellatur ab agendo. Non enim debet repelli, si prosequitur causam publicam. Sed hic nos loquimur in reconuentione, quæ simul tractatur cum conuentione, & sic non impeditur fauor publicus. Et prædicta intellige, q̃ possit fieri reconuentio, quando aliud nõ ob. iuxta ea, quæ dixi supra plenè in primo membro. Et puto cũ Bar. vt coram delegato possit fieri recõuentio, nisi aliud extrinsecus obstet, quia eum elegit impetrando, argumẽ. in c. prox. Et ad prædicta adde vtilem, & quotidianam q. in qua consuluit Feder. de Sen. consil. 93. Clericus accusauit laicum, coram iudice laico, de iniuria sibi illata, lit. conte. coram laico, & publicatis, attestationibus, ille laicus reus accusauit clericum coram iudice ecclesiastico de calumniosa accusatione, quam dicit instituisse contra eum coram laico, & petit, vt inhibeatur iudici secularj, quatenus, pendente ista accusatione, supersedeat in causa principali. Et quærebatur de duobus. Primo, an esset admittẽda illa accusatio de calumnia, pendente prima. Secundo, an esset fienda inhibitio, præsuppositio q̃ esset accusatio admittenda? Consuluit q̃ non deberet admitti, quia eius decisio pẽdet ex de cisione principalis q. Ideo illa primo est expedienda, tanquam præiudicialis, & præsuppositio, quod deberet admitti, consuluit non esse supersedẽdum in priori, cum vterque prosequatur iniuriam propriam, sed esset super vtraque q. procedendum, per no. in d. l. neganda. Et hoc vltimo a etiam not. q̃ pro sequens in-

2 ceditur in vtraque, & hæc omnia intellige, quando factæ sunt compassibilia, ita quod vnum factum non est præiudiciale ad alterum, per l. 1. C. qui accus. non poss. & dic, vt plene dixi in primo membro. Et hoc, quoad primum membrum prin. cum quæreretur, an accusatus criminaliter, possit reaccusare etiam criminaliter. Secundum membrum principale, cum quærebatur, an conuentus criminaliter, possit reconuenire ciuiliter, & breuiter concludo, q̃ non. Tum, quia coactus ex maleficio, aduersarii adiuit iudicem suum, & sic cessat ratio l. cum Papi. vt supra dixi in alio membro. Tum quia ex dispositione l. fin. C. de or. iu. patet, qd prima causa, tanquam maior, facit silere minorem, & hoc fiat de mente Inno. hic, & Bar. in auth. & cõsequenter. Tertium membrum principale fuit, quando conuentus ciuiliter, vult reconuenire criminaliter, & tunc conclude, q̃ iudex, coram quo fit reconuentio, de reconuentione iudicare nõ potest,

23 b puta, quia non potest cognoscere, nisi de ciuili. † Vel reconuenitur clericus de crimine coram seculari, b tunc nõ procedit reconuentio, secundum Inn. hic, & Bar. in d. authẽ. & consequenter. Et est ratio, quia hoc est priuilegium causæ, & non personæ, & hoc non posset fieri etiam vtraque parte volente, vt l. non dissimulamus. §. Iulia. ff. de arbi. & no. glo. in l. inter conuenientes, & Inn. in c. de causis, & cap. P. & G. de offi. deleg. Non enim esset prorogatio, sed in nouã speciem translatio, arg. ad municip. & in l. fed & si manente. ff. de preca. Si vero iudex potest alias cognoscere, tunc tenet hic Inn. quod admittitur reconuentio. Nã & idem pt ciuiliter, queniri & criminaliter potest ⅁ alium agere, cum non inueniatur hoc prohibitum super diuersis rebus, secundum eundem. Barto. in d. auth. & consequenter, subtilius istud priuilegium, vt ea pendente supersedeatur in causa ciuili, modum reconuentionis, vult vti hoc priuilegio, q̃ interim sup ciuili primo proposita supersedeatur, non posset reconuenire. quia non patitur natura conuentionis, & reconuentionis, quæ est, vt simul terminent, & quia per hoc præiudicaret actori eius priuilegium, vt qui prior appellauit, prior agat. Putat tamẽ Bar. q̃ hic reus conuentus ciuiliter poterit conuenire, seu accusare criminaliter actorem coram alio iudice competenti, nec debet impediri virtute auth. & consequenter, quæ vult reconuentionem nõ posse fieri coram alio iudice, quia illa auth. aufert suos iudices reo, quia dat sibi alium in causa reconuentionis. Sistum principalis causæ: eo ergo casu, quo non potest reconuenire, vel non potest sine priuilegio, & præiudicio iuris sui, vel suæ causæ, tunc non aufert illa authẽ iudices suos, vt manifeste coll igitur ibi, & in corpore, vnde sumitur. do. Anto. dicit hoc procedere, quando ciuilis, & criminalis accumulantur super eodem facto, & sic loquitur l. fi. C. de ord. iu. Sed si ex diuerso facto, tunc procederet reconuentio, secundum eum. Ad hoc alleg. gl. in l. omnium, ff. de procu. Et hoc etiam voluerunt quidam, vt refert Inno. hic. Ego puto idem dicendum, vt non admittatur reconuẽtio, etiam super diuersis: licet enim l. fi. C. de ord. cog. loquatur, quando super eodem agitur criminaliter, tamen ego allegat. l. fi. C. de ord. iud. quæ loquitur indistin. & solum ibi ponderatur maioritas causæ, vt citius terminetur causa criminalis, tãquam ardua. Ad idem l. per minorem, ff. de iudi. & per illas ll. puto, q̃ indistincte coram eod. iudice non admittetur cumulatio criminalis, & ciuilis etiam super diuerso facto, quanquam reconueniens dicat se non velle vti priuilegio suspẽsiuo, quia hoc videtur inductum in fauorem publicum. Nam publicę vtilitatis est, vt crimina uon remaneant impunita, & vt citius puniantur, & terminentur, arg. in l. cum eis, C. de pœn & de sent. ex com. c. vt famæ, & quod prætor prohibet, indistin. prohibet, licet pars admittat, vt in simili dicit tex. in l. quos prohibet, ff. depos. & hoc puto verum, licet aliud videantur innuere Bar. & do. Anto. sentientes, q̃ quando reus non vult vti priuilegio suspẽsiuo, admittitur reconuẽtio. Si ergo vult eum accusare criminaliter, vadat ad iudicem suum, & supersedeatur huic causæ, vel saltem procedat in hoc iudicio, & criminaliter agat in alio, quod fieri potest. Sed hoc hic non potest admitti, secundum Bar. quod est val

24 de notandum. †Ex quo collige reg. notabilem, q̃ quandocũque iudex reconuentionis non potest cognoscere ex natura causæ de ipsa reconuentione, admittitur reconuentio coram alio iudice, licet pendeat conuentio in alio iudicio. Et per hoc eleganter potest limitari c dispendia, de rescrip. lib. 6. sed cõtrarium vitur velle tex. ibi in §. reus quoque, secundum lect. gl. in ver. literas, quæ sentit, q̃ si causa nõ potest agitari coram illo delegato, debet tunc impetrare literas ad eundem delegatum, alias debet supsedere, durante primo iudicio. Et licet hoc videat æqus, tamen primum dictũ videtur verius. Non enim debet ipse reus distringi propter fauorem, subire onus impetrationis. Satis est hunc reum gratiari ad agendum, coram eodem iudice, quando potest agere, & pro hoc facit verbum, maluerit, ibi positum quod est comparatiuum, nõ necessitatiuum, q. d. illa 1 tera, põt vti reconuentionis beneficio, sed si magis voluerit conuenire, potest impetrare literas, & sic loquitur, quando poterat causam illam deducere coram illo iudice per viam reconuentionis. Et hoc no. quia illa gl. solet communiter recipi, quæ tamen nõ procedit indistincte, vt patet ex prædictis. Et q̃ dixi causam criminalem facere silere ciuilem prius intentatam, dicit Inno. hic no tabiliter hoc procedere, quando intentatur criminalis, ante lit. conteſt. in ciuili. Nam lite contest. non videtur, quod iudex impediri debeat, quominus procedat, & diffiniat super re, de qua cognouit. Hoc mihi placet, quando fit super diuerso facto, quia cum tunc habeat vim dilatoriæ, debuit proponi ante lit. conte.

25 †Sicut in simili sentit hic Inno. videlicet, q̃ si agens posterio, reconueniatur petitorio, admittitur reconuetio, nisi excipiatur, & sic intellige c. fi. de ord. cog. Si vero fit super eodem facto, & & sic est præiudiciale ad causam ciuilem, puto, q̃ potest admitti etiam post lit. conteſt. sicut admitteretur exceptio peremptoria. Ad hoc l. 1. C. qui accu. non pos. & quod ibi no. & quod not. in l. is, qui reus. ff. de pub. iud. Quartum membrum principale fuit, quando conuentus ciuiliter de crimine, vult reconuenire mere ciuiliter, & quid econtra? Conclude, quod si fuit conuentus ciuiliter, ex maleficio, suo, seu ex facto ipsius conuenti absque scientia actoris, q̃ tunc non admittitur reconuentio corã iudice non suo, quia non elegit istum iudicem, sed necessitatus venit ad eum, secundum Bar. in d. auth. & consequenter, ad hoc d. §. sed & si agant. Secus si conuenisset ex aliquo contractu, vel ex quasi contractu, celebrato iam ab ipso agente, vel ipsius facto, tunc enim militat ratio l. cum Papinianus. elegit enim tũc saltem tacite illum iudicem, secus in priori casu. Si vero merè ciuiliter procedit, tũc admittitur reconuentio ciuiliter de crimine, quia nihil impedit, cum ille ellegerit iudicem pro se. Et per hoc habes hunc articulũ difficillimũ expeditũ latius & clarius,

26 quam alibi. †Vlt. gl. colligit arg. ex text. iudicem debere primo

c partes ad cõcordiam reducere, c si potest. An hoc sit verum indistincte, & an possit ad hoc compellere partes, materia nõ est nostra

ADDITIONES.

a SEB. SAP. Ex hoc vltimo. Vide Gand. in præall. tract. maleficiorum, sub rub de filiosa. & vtrum possit accusare, col. 2.

b ZACH. Coram seculari. Adde plene per Bar. & Bal in c. 1. col. 2. in fi. de contro. apud pa. term. in vsi. feu. Spec. in tit. de reconuen. §. nũc dicamus, uer. sed pone clericus, ubi ponit reg. affirmatiuam, cum 3. fal. omnino per istum in c. at si cler. col. 7. ver. quæro expediendo tertiam partem, & ibi posui in apost. ad ipsum, supra de iud.

c SEB. SAP. Ad concordiam reducere. Late traditur de hac materia, per Feli. in rub. de treu. & pa. col. 1. cum iuribus seq.

Universidad de Deusto
Biblioteca

nostra hic, sed est in cap. fi. de transl. vbi est tex. optimus, & ibi dicam, & aliquid no. in c. cum inter R. de elect. & in l. i. ff. de nou. ope. nunc. & in Specu. de præpa. iud §. 1. ver. cæterum, & ver. sed quid. † Nunc gl. expeditis, venio ad aliquas quæstiones, vt plene habeatur materia conuentionis, & recõuentionis. Et primo tãquam pro fundamento quæro, quo iure fuerit adinuenta recõuentio, & qualiter se habeant iura in hac materia loquẽtia Cõclude post Bar. in d. auth. & consequenter, q̃ quandocunq; reconuentio, & conuẽtio fiunt super eadem re, vel super eodem negotio, & tũc omni iure idem est. Nam & iure ciuili, & etiam naturali hoc poterit fieri, cum sit quædã defensio, & debet hoc fieri coram eodem iudice, etiam de iure antiquo, ne causæ continentia diuidatur, vt l. 1. ff. de qui. re. ad eun. iu. ea. & C. de iud. l. nulli, & de causa. pos. & prop. c. 1. Quandoque, & conuentio, & reconuentio fiunt super diuersis rebus, aut causis, & tunc aut actor conuenit reum coram iudice ipsius actoris in certa quantitate, & tunc idem omni iure, quia reus poterit reconuenire actorem de illa quantitate vel maiori, non aut poterit corã alio, vt l. si idem cum eodem, §. q̃ si mutuæ, ff. de iurisd. om. iud. Q̃que actor conuenit reum coram iudice ipsius actoris, quem tamen reus potest aliquo priuilegio declinare, & tũc idem omni iure, quia apud eundem iudicem potest, & debet fieri reconuẽtio, vt l. 2. § sed, & si agant, ff. de iud. Quandoque actor conuenit reum coram iudice, penitus non suo, qui tamen, si est iudex ipsius rei, tunc de iure antiquo non permittebatur reconuentio, sed per l. C. & per illam l. cum Pap. de sen. & interlocu. om. iudi. permittebatur reo etiam reconuenire, volenti, non autem imponebatur ei necessitas, hodie autem de iure authẽ. imponitur ei necessitas, vt coram eodem iudice reconueniat, si velit agere lite pendente, vt in authen. & consequenter. Et hoc ius ciuile fuit postea approbatum per ius canonicum, vt hic, & hodie clarius in d. c. dispendia. § reus quoque, de rescrip. lib. 6. vbi additur vt etiam alium delegatum, durante iudicio, impetrare non possit, vt ibi, & in clemen. sæpe, de verbo. sig. † Quæro secundo, an
a iudex conuentionis, a posset cognoscere virtute reconuentionis de causa, de qua alias cognoscere non poterat: Inn. Host. Io. And. & communiter Doct. tenent hic, q̃ non: & ideo dicit hic Inno q̃ coram laico non potest fieri reconuentio de spiritualibus, nec sub inferiori iudice de libertate, supra de iud. c. quanto, infra de ord. cog. c. tuam, & C. de ord. iud. l. 1. Accur. in auth. & consequenter, tenet oppositum. Ibi enim tenet, q̃ reconuentio procedit etiam in causa, de qua iudex reconuentionis iudicare non posset, per l. quoties, C. de iudi. optimè facit l. si idem cum eodem, post prin. ff. de iurisd. omn. iudic. vbi patet, q̃ si tu cõuenis me coram defensore ciuitatis, recõuenire te possum de maiori summa, quàm ad eius iurisdictionem pertineat. Specu. in ti. de recon. §. 1. & 2. tenet primum, & ad l. quoties, quam alleg. & inducit Accur. respondet, q̃ procedit, quãdo incidenter cognoscit. Licet enim alias iudex non possit de certa causa, tanquam grauiori cognoscere, incidenter tamen potest, quia non pronũcia super illa, sed tantum cognoscit ad effectum pronunciandi super principali, vt in c. 1. & qd ibi no. de ord. cog. Sed in reconuentionis causa oportet pronunciari, ideo non cognoscit. Ad l. si idem cum eodem, respõdet, quod diuersa est litera, vt ibi no. secũdum literam, q̃ obstat, & procedit, vt possit cognoscere de maiori quantitate, sed hic tractatur de qualitate, non de quantitate summæ. Vel dic, & lacius secundum Bart. in auth. & consequenter, qui sequitur opi. Innoc. & aliorum, quod quandoque reus recõuenit actorẽ super eo, de quo iudex non poterat alias cognoscere, nisi partibus volentibus alias prorogare iurisdictionem, & tunc reconuentio potest fieri, vt in d. l. si idem, §. quod si mutuæ, & l. 2. § sed & si agant, ff. de iu. Ratio, quia per electionem actor sibi præiudicat: vnde debet pati cum esse iudicem pro se, vt dicit tex. in d. l. cum Papin. & 3. q. 8. c. cuius in agendo.
29 Sed hoc casu pati potest, ergo, &c. † Si vero reconuenitur actor super re, vel causa, de qua iudex non posset cognoscere? etiam vtraque parte volente, tunc non est locus reconuentioni, & procedit hæc opi. canonista. tunc enim cessat ratio conuẽtionis, & reconuentionis, vult enim lex, quòd actor patiatur ipsum esse iudicem contra se, sed hoc in casu quæstionis nostræ licet actor patiatur, non tamen patitur natura causæ, & sic cessat ratio l. cum Pap. pro hoc adduco l. non distinguemus, §. de liberali, ff. de arbit. vbi patet in causa liberali, quod inferior iudex non valet de ea cognoscere ex priuilegio causæ, non personæ. Nam & partes volentes, non possunt compromittere de ea in iudicem inferiorem, & idem tenet ibi gl. de consimilibus causis. Nõ. ob. tex. in auth. de execu. vnde sumitur authẽ. & consequenter, vbi facit eum iudicem vtriusque causæ, quia facit eum iudicem remouendo exceptionem, q̃ non sit iudex actoris, secus si natura causæ non patiatur, quasi tollat priuilegium personæ, nõ cau
30 fæ, & hoc videtur velle l. cum Papi. † Non enim est verisimile, q̃ ex illo verbo princeps voluisset, q̃ propter naturam reconuentionis minimi iudices cognoscãt de causis maxime. Hoc enim esset res magni præiudicii, possent enim partes inuitem com-
ponere, & hẽre super causa statu, vel monachatus, vel matrimonii vnum iudicem minimum, qui sententiaret secundum earum volũtatem, quod esset absurdum, vt d. §. de liberali, & tercia natura conuentionis, & reconuentionis est, vt simul agantur, & eodem tempore terminentur. Vnde si intenditur de causa præiudiciali vt iudex iferior posset cognoscere
31 ture reconuentionis, hoc non posset procedere, quia non posset simul tractari, quia per actionem præiudicialem, impeditur interim exercitium aliarum actionum, vt in cap. tuam, de cog. & quod ibi no. 3. q. 9. c. non est credendum. §. aliquando
32 seq. c. Et hæc sunt valde notanda, per quæ aperitur materia quẽtionis, & omnium iurium de hac materia loquentium. b dicta habuit Bart. a But. qui idem tenuit potissimè motus, q̃ reconuentio prorogat, & extendit, non autem trãsmittit ad
33 ciem diuersæ causæ. Non enim esset hoc prorogare, sed trare, arg. l. sed & si manente, ff. de preca. & ff. de arbi. l. Labeo. Et ex prædictis conclude, q̃ reconuentio tollit priuilegium fonæ, & aufert sibi facultatem contradicendi, quantum sona est, quia debet velle contra se, quod eligit pro se, tollit priuilegium causæ, de qua iudex aliàs etiam partibus
34 sentientibus cognoscere nõ potuisset, prorogat ergo iurisdi
35 nem, sed non transmittit ad aliam speciem. † Tertiò quæ
b in cã appellationis b sit locus reconuentionis: Bar. in d. auth.
c consequenter, breuiter dicit, q̃ quando ille, qui appellauit, pellauit de necessitate propter iniuriam, quam arbitrator factam a iudice, & sic ipse sua sponte iudicem non elegit, potest coram iudice appellationis reconueniri, sed debet defendere in prouincia sua apud suum iudicem, vt ff. eum, q̃ in prouin. l. 1. & l. 2. ff. de iud. § hi. Ex quo dicit patere, q̃ impeditur agere coram alio iudice, quando lex sibi dat in causa reconuentionis, aliàs cessat exceptio. quod etiam dixi. Et hoc voluit Inno. hic, qui simpliciter dixit reconuenem non habere locum coram iudice appellationis, per allegata. Idem Specu. in tit. de reconuen. §. 2. ver. sed nunc Ioan. And. hic subtilius attingit hanc materiam. Dicit secundum opinionem, quæ habet, eam fieri non posse pocontestatam, planum est, q̃ si est appellatum a diffinitiua interlocutoria post litem contestatam, non procedit reconuentio, vbi verò appellatum esset ante lit. contest. quandiu pocularius appellationis, i. cognitio, an fuerit bene vel male pellatum, non potest fieri reconuentio, quia nec tunc fuit cipali proceditur. Si autem pronunciauit iudex illius appetionis, bene appellatum, & cœpit de principali cognoscere cum successerit iudici causæ, principalis, bene procedit illo reconuentio. Si verò pronunciauit, male appellatum, sa remittitur ad iudicem a quo, de app. c. vt debitus. & sic ibi non fiat conuentio, nec reconuentio, si tamen ex iurisdilationis, cognoscit iudex appellationis de principali, vt in appellationibus, de appella. lib. 6. cognoscit etiam de reconuetione, & ideo videtur voluisse Cyn. in l. per hanc. C. de appel. D. Ant. dicit, q̃ si originarius reus appellauit, non fieri reconuentio, quia remanet reus, vt in principali, de c. significauit, & no. de renun. c. in præsentia. Sed hoc non bene dictum, quia licet ipse appellauerit, & remaneat reus sicut ipse idem potuisset reconuenire, actorem coram dice a quo, ita debet posse coram iudice ad quem, qui iudex loco iudicis a quo. Fateor enim q̃ ipse non possit reconuequia ipse est reus, sed recõuenire sic, & hoc in casu quo licet, vt supra dictum est. Redeo ad dicta sua, si appellat a dicit Ioan. And. & Cy. recõuentionem locum non habere cum eis. Sed vbi dixit locum habere, dicit, q̃ si sumus in su, propter quem habeat, appellans ius reuocandi dom quandoque fit prætextu appellationis, not. in c. fi. de foro peten. vbi procedit reconuentio, si non habet ius revocamum, tunc habet locum reconuentio in casu, in quo dixi Andr. quia cum permittit reconuentionem, quando Lata, vel iustificata appellatio, iam est releuata iniurias, & tas, & stimulus, propter quæ necessitabatur agere. Item quo risdictio talis iudicis esset prorogabilis, ergo &c. Et hæc quo And. & Cy. mihi placet, quia ex quo succedit loco iudicis a debet succedere cum omnibus appenditiis, & qualitatibus vt sic

ADDITIONES.

a SEB. SAP. Iudex conuentionis. Vide Lap. alleg. 118. incip. quæritur quiter, col. 2. late Pet. de Anch. in reg. ea, quæ. q. 14. de reg. iu. in 6. faciunt gesta per scribentes in c. at si clerici, in prin. in gl. 1. supra, de iud. ubi e uant, an clericus possit reconueniri coram iudice laico.

b Causa appellationis. Adde Do. de Rot. hoc eod. tit. in antiq.

ZACH. Adde Card. in cle. 1. frpe. §. non. q. 10. & ibi plenissime per Lanfor Oria. & remissiue in apost. Celsi. ad eum. in uer. reconuentionem. de qu de quo plene per Bal. in l. per hanc, in ult. col. uer. extra gl. quæritur hic de tempo. appella.

c SEB. SAP. Locus reconuentioni. Vide Ang. in l. 2. §. legatis. ff. de iud. & in c. cum nobis, de elect. cum alleg. per Alex. in d. authẽ. & consequen apost. ad Bar. vide etiam D. Iaf. in l. ita demum. C. de procur.

vt sic subrogarum sapiat naturam subrogati, vt lite pendẽ. c. ecclesia. Et debuit actor cogitare hoc euenire posse, argu. ff. loca. l. si quis domum. & sic satis videtur elegisse. Non obst. iura alleg. per Bar. & Innoc. quia debent intelligi, q̃ debent appellantes se defendere in prouincia, si cõueniantur ab aliis, quàm ab appellato, & licet præcedat hæc difficultas in appellatione iudiciali, tñ in extraiudicia i certum est reconuentionem fieri posse. Illa. n. est prouocatio ad causam, vt no. Specu. in d. §. 2. ver. sed nunqd. † Quærò quæro, an vbi intentatur officium iudicis, habeat locũ reconuentio. Ioan. And. dicit hic, qd sic, si intentatur principaliter. Nam si incidenter, tunc non habet locum recõuentio, arg. c. 2. de offi. iud. & bene dicit. Nam quando intentatur principaliter, succedit loco actionis, vt in d. c. 2. & intellige, secundum casum illius c. 2. quando aliquid indirectè petitur a parte. Secus si simpliciter petirio concluditur iudici, & idem quod Ioan. And. tenet Bar. in auth. & consequenter. & dicit forte casum in l. 1. in fi. ff. de var. & extraor. cog. & bene; & vide per Specu. in tit. de re conuen. vbi inuenies plures quæstio. in hac materia. † Vlt. hic q̃ro, coram quibus iudicibus habeat locum reconuentio? Sol. vt patet ex prædictis, habet locum coram ordinario. Item coram delegato, a vt hic, quod intelligit Bart. vt supra dixi in notabilib. nisi sit electus ex consensu partium. Do. Anto. putat hic simpliciter reconuentionem habere locum per quemcunque sit impetratus, quia ex quo actor agit coram eo, non debet dedignari coram eodem se defendere. Mihi placet primum, quia lex non supplet, vbi partes sibi prouiderunt, argum. in l. fi. C. de pac. conuen. Hinc est, q̃ coram arbitris b habet locum reconuentio, vt supra dixi in notabilibus, & intellige de arbitris compromissariis: de arbitris iuris posset dubitari, quia habent ordinariam, cũ habeant iurisdictionem a lege. † Hinc est q̃ ab eis appellatur, c vbi alias ab arbitris compromissariis non appellatur, vt probatur in c. ab arbitris, de offic. deleg. lib. 6. Specu. tamen determinat contrarium in titu. de reconuen. §. effectus, ver. sed nũquid, vbi tenet reconuentionem etiam coram arbitris iuris non pro cedere, & mouetur per duas rationes. Prima, ne negotium recusationis plus debito prorogetur. Secunda, quia arbiter est iudex certi, & determinati articuli, scilicet, recusationis, vnde non debet se impedire de aliis quæstionibus. † Ex prima ratione not. q̃ in causa exposcente celeritatem non admittitur reconuentio. Sed contra hoc, facit l. sed & hæ. §. non solum. ff. de procura. ubi in causa damni infecti, admittitur reconuentio, & tamen exigit celeritatem. l. 1. & quod ibi no. ff. de dam. infect. Satis credo posdici, q̃ illa lex procedit non in vera recõuentionis, sed potius in conuentione, quæ fit coram iudice alias ipsius actoris, ita q̃ terminata prima quæstione potest adhuc cognoscere de causa rei, cum tunc non sit necesse, q̃ simul tractentur, & vide quod no. in c. 1. de ord. cog. & an, & quando in causa summaria, admittatur reconuentio, dixi supra. † Ex secunda ratione no. q̃ coram iudice certi & determinati articuli non admittitur reconuentio. † Et facit hoc ad quæstionem, an conueniens scholarem coram suo Rectore, seu Doctore, possit per scholarem ibi recõuenire? Cy. & Iac. de Are. in auth. habita. C. ne fil. pro pat. dicunt, q̃ non. Tum quia actor adiuit illum iudicem inuitus, cum eligere iudicem spectet ad reum: tum quia ille est iudex certarum causarum, vt in causis, quæ mouentur contra scholares, non in his, quæ mouentur ab eis contra alios. Et ex his infertur, q̃ coram iudice mercatorum, & coram aliis artificibus, qui habent iurisdictionem ex statutis in certis causis, non habet locum reconuentio. q̃ etiam videtur hic sequi D. Ant. hoc mihi non placet indistincte. Prima enim ratio non est vniuersaliter vera, qd enim si sponte elegit vnum, ex iudicibus scholaris, & scholaris fuit contentus coram illo respondere? Item quid si vigore statu ti non potest declinare iurisdictionem Rectoris? Item, vt dicit Barto. in auth. & consequenter. ex quo habet a iure optionem eligendi iudicem in priuilegio, non debet hoc priuilegium sibi esse damnosum, & tollere sibi dispositionẽ iuris communis, argumen. regulæ. quod ob gratiam, de regu. iur. lib. 6. & l. quod fauore. C. de legat. Item secunda ratio non videtur bona, quoniam iudex scholarium etiam in omnibus causis eorum, sicut quilibet superior, est iudex in causis subditorum, quando cauæ vertuntur inter se, vel quando alii mouent contra eos. Præterea sicut istorum Doctorum, & Rectorum, & aliorum prædẽtium alicui collegio, iurisdictio prorogabilis est, vt not. Barto. quæ est magis fauorabilis, argumen. cap. significasti, & cap. dilecti, de foro competen. † Quod euidenter colligitur ex eo, quia clerici non possunt directè prorogare iurisdictionem non sui iudicis sine licentia superioris, vt d. cap. significasti, & via recõuentionis prorogatur, vt hic. Et ideo conclude sic, quod aut clerico vno ex iudicibus scholaris per actorem, ipse eligit conueniri coram, alio & tunc non hẽt locũ reconuentio æquitate sumpta, quia ipse non elegit illum iudicem, & sic cessat ratio l. cum Papinianus. de rigore tamen posset defendi oppositum, vt sentit Bald. in authen. & consequenter, quia hoc habet scholaris ex priuilegio, quod non habet sibi auferre facultatem iuris communis, & ex quo cum eo ptraxit, vel quasi, debuit cogitare hoc euenire posse, argumen. l. si quis domum. ff. loca. Aut non habet nisi vnum iudicem, vel si habet, est contentus respondere coram electo per actorem, & tunc in dubio procedet recouentio. Et idem crederem dicendum in his, qui præsunt alicui collegio, ratione prædicta. Nam istorum iurisdictio, est prorogabilis consensu partium, ergo procedit reconuentio, vt generali
39 ter sentit Barto. in d. authen. & consequenter, & supra dixi. † Sed coram arbitris iuris, qui sunt deputati ad certum articulum, nõ procedit reconuentio, vt voluit Specu. quia tantum habent iurisdictionem super illo articulo, vnde non fuit de mente iuris ampliare eorum iurisdictionem, eum mandetur, vt incontinẽti expediatur ille articulus, argumen. capit. legitima, de appella. lib. 6. & in capit. cum speciali, eod. titul. sed coram arbitro iuris certæ causę, vt puta, cum Episcopus vult agere contra subditum, quo casu eligunturque arbitri, vt in capit. si clericus, vndecima, quæstio. prima. tunc satis puto reconuentionem posse fieri. Satis enim eliguntur ab Episcopo, ex quo secum contraxit vel quasi, & sciebat quasi causam perducendam ad arbitros, & forte idem in arbitris, qui eliguntur inter consanguineos virtute statutorum.

ADDITIONES.

a ZACH. Item coram delegato. Amplio, & ad vnam causam, no. Bar. in l. fi. ff. quod qui sque iur. sed non poterit iterum conueniri reus ex alia causa, coram eodem, ut ibi per eum. Et quid si impetrans renunciat impetrationi? vide Alex. plene ibidem, tu adde his, quod posui in apostil. ad istum in c. cum dilectus, nu. 3. in ver. reconuentio, supra de arb. And. Barb.

An reconuentio habeat locum coram delegato, dicas q̃ coram delegato, de partium consensu non habet locum, vide Inn. in c. 1. de mutu. pet. & vide per Bar. in l. fi. C. de sen. & in auth. & consequenter, eo. tit. & ibi etiam per Bal. & in l. non distinguemus, in §. item si quis. de arb. & per Bal. in l. neque. C. de comp. & vide etiam Io. Cald. & D. Abb. in c. 1. in 5. vol. de mutu. pet. & vide per Bal. in tit. de controuer. feu. apud par. termi. in 2. col.

b SEB. SAP. Coram arbitris. Quare coram delegatis habet locum reconuẽtio, non coram arbitris, tradit D. Ant. in c. cum dilectus, vbi etiam D. Abb. supra de arb. latius D. Iaf. in l. est receptum, col. fi. ff. de iurisd. om. iud. vbi ponit singularem limitationem, q̃ non procedat, quando statutum cogit ad compromissum, tunc enim coram arbitro habet locum reconuentio, ut ibi per eum.

c Appellatur. Vtrum a sententia arbitri, a lege, vel statuto electi, possit appellari, vide Bart. in l. cum specialis. C. de iud. qui tenet, q̃ sic. Idem ibi concludit Mod. princeps, Do. Iaf. in 5. no. vbi late attingit istum passum, & in l. admonẽdi, in lectu. in x. col. ff. de iud. A sententia verò arbitri ex voluntate partium non appellatur, vt in dictis locis. Aen. de Falco.

ANT. FRAN. An a sententia arbitri appelletur, dicas quod regulariter non appellatur. l. diem profere. in §. stari. ff. de arbit. l. focietatem. in §. arbitrorũ ff. pro soc. & hoc ideo, quia ex tali sententia, non oritur actio iuxta ea, quæ habentur in l. cum antea. C. de arbit. tamen si ex forma statuti oriatur actio, possit appellari, ut per Bal. in l. nemo potest. ff. de leg. 1. & per Alexan. in l. arbitro. ff. qui satisdat. cog. & habetur in cap. ab arbitr. de offic. delega. lib. 6. & per Specu. in titu. de appella. in §. in quibus, uer. 16. & sequen. in §. uidendum. in uer. item a sententia. & in titu. de arb. in §. 1. & plene tractat in l. cum speciali, hic alleg.

SVMMARIVM.

1 *Appellatio si est remota in causa conuentionis, intelligitur etiam remota in causa reconuentionis. nu. 2.*
2 *Reconuentio regulatur secundum naturam conuentionis, vide supra c. proximo. nume. 19.*
3 *Rescriptum, & priuilegium non extenduntur ad alias personas, limita, ut hic.*
Appellans, quo casu utitur nouis probationibus, illo casu appellatus, potest uti nouis defensionibus.
4 *Prorogatio iurisdictionis est eiusdem naturæ, cuius erat prima.*
5 *Reconuentio potest fieri super pluribus, licet conuentio sit facta super una tantum causa.*
Actor reconuentus, non potest reum iterum reconuenire.
7 *Fauor non debet redundare, in odium, quando est confessus motu proprio, secus si ad instantiam partis.*
8 *Reconuentio an habeat omnia priuilegia, quæ habet conuentio, etiam quod illa sint concessa, motu proprio. nu. 8. & 10.*
9 *Priuilegiatus, ne extrahatur extra suam diœcesim, non utitur suo priuilegio, si alium extra diœcesim ipse extrahit, si priuilegium nõ fuit concessum motu proprio.*
10 *Concessio etiam penalis super uno ex æquiparatis extenditur ad alium.*
Legitimantur omnes filij naturales, si pater unum ex eis appellauit simpliciter filium in testamento.
11 *Impetrans rescriptum in una causa ad appellandum, utrum appellabit in alia causa, quam habet cum tertio.*
Appellatio licet fuerit remota, tamen aliquo casu iudex ex officio recipit eã.
Clausula, appellatione remota, an aliquid operetur?
12 *Reconuentio, an possit fieri coram delegato de actione orta post impetratum rescriptum?*

CAP. II.

1 PRudentiam. † Actor, q̃ impetrat rescriptũ, appellatione remota, in causa reconuentionis, appellatione remota, respõdere tenetur. Vel summa sic generalius, & vtilius. Modus procedẽdi da
tus

Universidad de Deusto
Biblioteca

tus per rescriptum in causa conuentionis, intelligitur repetitus in causa reconuentionis. hoc dicit communis diuisio. Secundo alibi, [Nos.] Casus lit. Quidam impetrauit literas contra aduersarium suum, appellatione remota. Reus reconuenit actorem suum coram eodem iudice, actor appellat super reconuentione. Quæritur, an tali appellationi sit deferendum? Consultus Papa respondet, q cum actoris & rei sit eadem conditio, & vno eodemque iure circa appellationem censeri debeat vterque, sicut actor vult, quod iustitia sibi fiat appellatione remota: eodem
3 modo debet requisitus respondere de sua iustitia. B. †No. 1. vnū priuilegium recōuentionis. Est enim causarum adæquatiuum, vt pariter, & eodem modo, seu forma procedatur in causa recōuentionis, sicut in causa conuentionis. Et huius priuilegii duplex causa in litera ista assignatur. Prima, quia actoris & rei eadem debet esse conditio, concordat regu non licet actori, de reg. iur. lib. 6. & de iud. c. nouit. Secunda causa, quia actor debet velle cōtra se in defensione, qđ impetrauit pro se in impugnatione, arg. reg. quod quisque iuris. ff. quod quisque iuris, per totum. & de constitu. c. cum omnes. No. 2. ibi. [Sentimus, &c.] q per hoc verbum respon. de iure, sicut alibi per hæc verba, non occurrit ratio, quare, &c. ut in c. item cū quis, de restitu. spoliat. Satis enim est, q constet de principis voluntate. Omnis enim eius voluntas animo constituendi legem, habetur pro lege, Instit. de iure natura, gen. & ciui. §. sed & quod principi, & l. 1. ff. de consti. prin. quod intelligo, nisi sit contra ius diuinum, quia tunc potius cōuincitur errare, quam legem condere. 25. q. 1. c. sunt quidam. & debet habere qualitates requisitas, de quibus, vide 4. distin. c. erit autem. Nota reum posse vti priuilegio actoris ad eius instātiam cōcesso, nedum in causa defensionis, sed etiam in causa reconuentionis. Nam propter æqualitatem, quæ debet esse inter actorem & reum, intelligitur priuilegium repetitum in causa reconuentionis, &c. † Opp. expediendo glo. primam, q dispositio huius c. non possit procedere, tum quia rescripta sunt stricti iuris, nec debent extendi, de offic. deleg. c. P. & G. Tum quia etiā priuilegium, non debet extendi ad aliam personam, etiam per similitudinem rationis, vt in c. fanè, de priuil. & in reg. priuilegium, de regu. iur. lib. 6. Et sic esto, q clausula, appellatione reta, concedatur in priuilegium, non debet extendi supra dicta ratione Sol. hæ potuerunt esse rationes dubitandi in tex. rationes vero decidendi colliguntur ex tex. & etiam per gl. istam primā.

Prima est, quia in iudiciis nō debet esse personarum acceptio. Secunda, quia non debet licere actori, quod reo licitum nō exi stit. Tertia, quia quod quisq; iuris in alterum statuit, &c. vt in iu
a ribus alleg. in gl. Et no- ex hac glo. & ex tex. q extensio a rescripti ad causam reconuentionis non fit hic ex vigore illius tituli tantum, quod quisque iuris &c. sed etiam aliis rationibus supra assignatis. Et faciunt hæ rationes pro his, quæ dixi in c. præcedenti, vt in causis summariis, admittatur reconuentio, & procedatur in ea, sicut in conuentione, aliquid infra subiiciam. Ex his rationibus infertur ad id, quod dicūt hic. Tancre. & Vinc. q sicut appellans, potest vti nouis probationibus in causa appellationis. l. per hanc. C. de tempo. appel. & in c. cum Ioannes, de fide
4 instrumen. ita & appellatus vti potest nouis defensionib. † Glo. 2. primò exponit literam. Secundò colligit iudicem eandem habere iurisdictionem in prorogata iurisdictione, qualem habet in delegata, sicut in simili, si quid relinquitur ab hærede, intelligitur repetitum a substituto. C. ad Trebel. l. non iustam. Not. 1. ex gl. q reconuentio procedit ex tacita prorogatione, & intellige de prorogatione legis, non hominis, quia clericus nō potest prorogare sine licentia sui episcopi, vt in c. significasti, de foro competen. & tamen reconuenitur sine eius licentia. Smile in 2. tractu in c. dilecti, supra de foro competen. Surgit ergo reconuentio ex eo, quod debet actor velle contra se, quod vult pro se & non admittitur nisi in causis, in quibus partes possunt iurisdictionem prorogare, quia in aliis grauioribus non possunt vel
5 le, & die plene, vt dixi supra in c. prox. † Subsequenter glo. quærit, nunquid reus possit reconuenire actorem super pluribus, cum ipse tantum impetrauerit super vna causa? glo. concludit q sic, & idem tenet Hosti. & communiter alii, & facit text. supra
6 c. prox. vt ibi dixi. † Vlterius gl. quærit, an actor recōuentus possit iterum reconuenire reum, super causa in rescripto non expressa, cum efficiatur reus in causa reconuentionis? & concludit, q non, quia reconuentio non intelligitur, nisi quoad illum, q primo conuenitur, & hoc no. & idem Accur. & Bar. in auth. & cōsequenter. C. de sent. & interloc. omn. iud. Idē tenet Host. hic ad ducens rationem, vt cuitetur infinitas, de rescrip. c. 2. lib. 6. Et ga fuit in potestate actoris a principio super pluribus impetrare, de rescriptis. c. 2. eod. lib. imputet ergo sibi. Et idem sequitur Guliel. in Specu. in titu. de reconuen. §. 1. ver. item pone, per l. ff. de iureiurā. l. iusiuran. & ad pecuniam. §. sed nec, & facit quod ipse idem no. in §. 2. eod. tit. Dicit tamen Specu. in titu. de reconuē. §. 1. ver. pe. q si tu me conuenis coram vno iudice, & ego te cōuenio coram alio, intellige vbi potest, vel non excipitur, q potes me reconuenire coram illo, quia coram illo ego iam con-

ueniens, & non reconueniens. Et simile potest dici in de
secundum Do. Anto. quem impetrasti contra me, vt vigo
ui rescripti, quod impetraui contra te, & vbi te conuenio
ris me ibi reconuenire. Et licet Do. Anto. videatur de hoc
tare, tamen ego non video dubitationis causam, cum sit
conuentio, & non reconuentio. Et hoc voluit in proprio
nis Specu. in præallega. loco, hodie tamen non licet impe
ad alium iudicem, durante primo iudicio, vt in ca. dispen
reus quoque. de rescript. lib. 6. ad eundem tamen licet, &
credo, q coram eo procederet reconuentio ratione præ
Et quod supra dixi, quando non excipitur, scias q si reus
nit actorem coram alio iudice, & non excipitur, tamen
cessus valet, si est ordinarius, secus si est delegatus. no Bar
auth. & consequenter, & de delegato probatur in d. §. reus
7 que. & idem sentiunt ibi Doct. † Vlt. gl. opp. & videtur, q
sa reconuentionis, non sit procedendum, appellatione re
quia quod fauore alicuius introductū est, non debet reto
ri in læsionem ipsius l. quod fauore. C. de leg. Sol. Glo. ne
ter dicit contrarium procedere in priuilegio concesso me
b prio, b secus si ad instātiam partis. No. gl. fing. & facit quod
mili no. gl. in auth. quas actiones. C. de sacrosanct. eccle. & p
And. in reg. qui ad agendum, de reg. iur. lib. 6. in Mercu. vi
sia non teneatur cōtra se admittere præscriptionem re
anno. licet contra alium vtatur hac præscriptione, quia
sia non impetrauit hoc priuilegium, sed fuit sibi concess
8 principibus motu proprio. † Et vide aliam bonam glo. in
sæpe. de verb. sign. in ver. voluerit, quæ extendit tex. illum p
tionem consimilem huius gloss. vt si motu proprio dero
modus procedendi, puta tollendo substantialia iudicii, no
bet idem modus seruari in causa reconuentionis. Secus si
stantiam partis hoc fuit concessum, argumē. huius c. in
glo. Et nor. illam glo. singularem, & perpetuo: extendit e
spositionem huius c. vt procedat nedum respectu clausu
pellatione remota, sed etiam respectu alterius formæ, vt
tur etiam in causa reconuentionis, si ad instantiam con
9 emanauit, & sic ego in secundo summario summauit. p
etiam sentit hic Abbas dicens, q per hoc c. soluitur qua
priuilegiato, ne trahatur extra diœcesē. sed si priuilegiatus
alium trahit extra diœcesim, possit ibi reconueniri, si illu
uilegium ad sui instantiam fuit sibi concessum. Et idem
dum Ioan. And. in priuilegio iuris, de quo in c. nonnulli, &
scrip. in princi. Vult dicere, q si quis impetrat vltra duas
hodie vltra vnam, potest ibi reconueniri, vt etiam notat
c. nonnulli. Dicit etiam q si quis impetrat vltra vnam
computandam a diœcesi ipsius rei, vt fieri debet, potest
ctor ibi reconueniri, licet ille locus distet vltra vnam dio
diœcesi ipsius reconuenti, quia dictæ debent computari a
rei originalis, etiam respectu reconuentionis, quia propt
conuentionem ampliatur etiam in hoc iurisdictio, & acce
sequitur principale. Ad hoc, quod not. in cap. nonnulli, &
10 Specu. in tit. de reconuen. §. 1. uer. quid si aliquis. † Sed cito
cipale dictum gl. quæro nūquid sit verum simpliciter, vt fi
tu proprio concessio sit facta non extendatur dispositio
conuentionis causam? Doct. simpliciter videtur velle, q
de sequuntur simpliciter glo. sed ego puto posse sustentari
c positum, c quoniam dispositio huius c. non fundatur supp
petratione tantum, sed etiam super aliis causis, superius all
tis, vt actoris, & rei eadem sit conditio & ex quo vult pro
bet velle etiam contra se: & pro hoc, quia, ex quo a iure illi
reperiuntur parificata, vt hic, & supra c. prox. & in d. clem
pe. & in auth. & consequenter. priuilegium inductum caus
uentionis, etiam motu proprio, videtur inductum causa re
uentionis, arg. hic, & in concordantiis allega. in glo. 1. &
mirum, nam video, q quando duo parificantur, dispositio
pœnalis, motu proprio concepta super vno, videtur etiam
cepta super alio, vt no. in c. si postquam, de electio. lib. 6. in
pen. quod est singula. & quod no. in c. 1. de postula. præla. in
pen. quæ singulariter dicit, q dispositio pœnalis concepta
electione,

ADDITIONES.

a SEB. SAP. Quod extensio. Quādo fieri possit extensio in rescriptis, &c. legis principum, late tradit Fel. in c. causam. col. 9. supra de rescr. & No. l. fi. ff. de const. Princip.

b SEB. SAP. Motu proprio. Vide no. per Bar. in l. fi. §. donec. C. de iure de ubi dicit, quod licet hæres intra tempus conficiendi inuentarium non a creditoribus hæreditaris conueniri, potest tamen ipse creditores con re, nec potest reconueniri, quia illud beneficium nō fuit concessum lationem partis, sed a lege. Contrarium tamen tenet Imo. & Ang. in l. stipulatio. ff. si cui plusquam per legem Falc. & Raph. Cuma. in d. l. ff. posquam per tex. in l. 5. §. sed & si agant. ff. de iud.

c Oppositum. Tu pondera, quod gl. uidetur verior, quia tex. se fundat, q petijt sibi iustitiā fieri, ergo debet pati, vt alteri fiat iustitia, & idem c. præcedentis, & ista videtur esse ratio finalis, si ergo non petit ipse Princeps motu proprio sibi concessit, ergo sequitur, quod non dispositio huius c. Nec ob. iste tex. inquantum dicit, quod eadem condītio, quia ista est ratio impulsiua, non finalis.

electione, communiter etiam procedit in postulatione, quia per postulationem peruenitur ad electionem, argumen. ff. de spon. l. oratio. & sic in proposito per conuentionem peruenitur ad reconuentionem, & a iure hæc duo æquiparantur, vnde dispositum in vno modo, procedendi debet extendi ad alterum: & facit ad idem quod supra in c. præcedenti dixi post Pau. quòd si causa conuentionis de sua natura sit summaria, causa verò reconuentionis sit plenaria, ista plenaria tractabitur summariè propter priuilegium reconuentionis causarum adæquatium. Ad idem facit authen. si quis liberos. C. de natu. lib. vbi habetur, quòd si pater habet ex eadem muliere, cum qua potest consistere matrimonium, plures filios naturales, & vnum tantum ex eis in aliquo documento appellauit simpliciter filium, videtur omnes, legitimasse, ex quo omnes eandem conditionem habent. Et ex prædictis potest respōderi ad l. quod fauore, alleg. in gl. procedit enim, nisi in duobus seu plurib. omnino similibus, seu correlatiuis. Tunc enim dispositum in vno, videtur dispositum in alio, argu. opt. 32 q. 1. c. si quis vxorem, in fi. & ead. causa. q. 8. c. Apostolus. & quod no. gl. C. ne fideiuss. do. den. super rub. seu in l. 1. vel procedit illa lex, nisi odium veniat in necessariam cōsequentiam, fauoris ex vi aliorum iurium, vt no. in d. l. quod fauore. Nam, vt dixi, iura volūt, quòd vniformiter procedatur in causa conuentionis, & reconuentionis. Licet ergo in fauorem actoris ponatur aliqua clausula in causa conuentionis debet tamen extendi ad causam reconuentionis, propter alia iura, & tunc fauor retorquetur in odium, non simpliciter, sed in cōsequentiam fauoris, quia ex quo vult pro se, oportet quòd recipiat contra se, in actu necessario consequenti, arg. eorum, quæ no. per Innoc. in c. cum olim, de censi. † Sed quæro, quidam impetrauit causam committi, cum clausula, appellatione remota, & certum est, q etiam in causa reconuentionis, debet procedi, appellatione remota, vt hic. Nunquid iste sic im petrans possit in alia causa causa, quam habet cum tertio, appellare? & videtur, q nunquam possit appellare, arg. ff. quod quisque iur. l. 3. §. pe. vbi dicitur pœnam impetrantis ius iniquum, habere locum etiam in actionibus quæsitis, postquam incidit in edictum, vnde tenetur seruare illud ius iniquū, etiam respectu aliorum, vt §. hæc pœna. ea. l. Solu. dicunt Doctor. q remotio appellationis non extenditur ad alias personas, nisi in casu huius c. Nam remotio appōnis non est ius iniquū, immo vtit æquitate, vt lites citius dirimātur, & sic respicit actorem & reū, cessat ergo pœna illius edicti. Præterea in certis causis, de stilo curiæ, ēt parte non petente, apponitur hæc cla., & hoc teneas. Nā
a intentio apponentis hanc clam est, vt iustitia suum consequatur effectum, a vt dicit tex. in c. secundo requiris, j. de app. ergo nō est ius iniquum. Præterea videmus, q quantumcunque remoueatur appellatio, ꝑtñ appellari ex causa legitima, & vt iudex saltem, ex officio suo, appellationem recipiat, vt no. in c. pastoralis, j. de app. Et licet gl. ista in fi. & gl. 1. dicat, q hodie nihil operator cla appellatione remota, tu dic melius, vt no. in d. decr. paforalis, & c. vt debitus, eo. tit. Nam si superflueret, ad qd ponetur hic? vt q̄d enim membranas occuparet. 19. dist. c. si Romanorum? † Vlti. quæro, nunqd coram delegato possit fieri re
12 conuētio de actione orta post impetrationem rescripti. Damus in qōnibus suis, vt refert Io. And. in c. dispendia, de rescrip. lib. 6. tandem tenuit q non, argu. in l. nam & l. seruus. si viuo. ff. de neg. gest. vbi dī, q si quis gessit negotia alicuius, eo mortuo non tenetur noua inchoare, sed antiqua perficere. Ad idē c. fi. de rescr. vbi patet, q rescriptum non extenditur ad futuras lites in causa conuentionis. Idem ergo in cā reconuentionis. fatetur tñ q si nulla competebat actio, ex quo nō fuit repulsus, sed potiùs incipiat competere, fertur pro reo sententia, per l. si rē alie nam. ff. de pig. ac. facit c. Abbatē sanè, de re iud. lib. 6. & qd not. Io. And. in d. c. fi. Io. And. in c. dispendia, dicit hoc dictum Dare & reo, & vt tanto minus per rescriptum præiudicetur ordinariæ potestati. Fatetur tamen, q decr. vlt. de rescrip. solum loquitur in impetrante, & de hoc per eum in additio. Spec. in tit. de rescri. præsentia. ad fi. vbi idem dicit, & idem videtur voluisse ibi Spec. secundum eum. Hanc cādem sententiam sequitur Io. de Lig. 3. c. prox. dicens, q reconuentio sit authoritate rescr. quod non extenditur ad futuras lites. Hosti. supra c. proxi. & latius in summa, cod. tit. §. qualiter, ver. quid si vis, tenet oppositum: mouetur, quia reconuentioni locus est quandoque ante litem contest. vt dixi supra c. proxi. Nec in hoc iura distinguunt, an actio sit orta ante, vel postea, nec vires rescripti inspiciunt quā tum ad reconuentionem, sed tñ æquitas, vt supra c. prox. & in d. l. cum Papinianus, & 3. q. 8. c. cuius in egendo. Itē in reconuē tione delegatus vſ ordinarius, cum hoc habeat a lege, vt ff. de iurisd. om. iud. l. & quia. vñ rescriptū hoc casu plus prodest reo, q si ipsemet impetrasset, & cum sequitur D. Ant. in c. præced. quia iurisdictio in hoc esset per hominem prorogabilis, ergo & per legem, sicut sentit Bart. in simili in præalleg. auth. & con

sequenter. Item iurisdictio in causa conuentionis imprimitur ab actu reconuentionis, nona die rescripti impetrati, sufficit ergo quod actio habuit ortum secundum tempus reconuentionis, licet non habuerit secundum tempus dati rescripti seu impetrati, quicquid senserit gloss. in l. omnium. ff. de procura. Hanc opin. sequitur. dom. Anto. supra cap. proxi. & eam puto ueriorem. In reo enim non potest dubitari de fraude, cum ipse nou impetrauerit rescriptum; & sic non fuit sibi imputan-
b dum. Item ex quo lex tollit facultatem b reo adeundi alios iudices, durante primo iudicio, videtur indistincte dedisse sibi iudicem, apud quem conueniatur. Vnde cap. dispendia. §. reus quoque, loquitur indistincte. Satis enim est, quod tempore, quo vult eum reconuenire, dicit eum sibi obnoxium. Et si diceremus contrarium, oportet dicere, quod posset reconueniri actor coram alio iudice, quia lex tunc aufert alios, cum dat sibi istum, apud quem conuenitur, vt dixi in cap. præced. sed melius est dicere, quod coram eodem possit, quàm apud alium trahat actorem.

ADDITIONES.

a ZACHAR. Vt iustitia suum cōsequatur effectum. Adde quod possit in appositil. ad istum, in c. 1. nume. 1. in apostil. in ver. per solum Principem. & ibi per quem possit committi cum ista clausula, appellatione remota, supra de rescript. eundem in c. super eo. num. 4. in uer. clausula, appellatione remota, supra de offi. delega.

ANT. FRANC. Adde q ab inferiore a Principe, etiam si sit legatus de latere, non potest committi causa cum ista clausula, appellatione remota, ut per Spec. in tit. de leg. in §. nunc ostendendum, in uer. 14. & est glo. in c. super quæstionum, de offi. deleg. & in c. quod ad consultationem, eod. tit. Et vide per Alex. plene in consi. 107. in 4. par. consiliorum. nisi forte in appell. ab interlocutoria, ut per gl. & Bar. in l. fi. in 1. col. in fi. C. de sent. & uide per Spec. in tit. de appel. & ibi per Bald. in additio. in uer. clausula, appellatione remota. Et adde, q si apponitur in statuto, intelligitur de omni appellat. etiam a diffinitiua, secundum Bal. in l. 1. in prin. ff. de inoffi. testa. & per Alex. in consi. 76. in 4. parte consiliorum.

b Tollit facultatem. Ista fuit ratio dom. Card. in c. præceden. licet iste sibi attribuat. sed dom. Cardin. sic arguit, ex quo par debet esse conditio rei, & actoris, ut hic, si non potest actor illud ius deducere, ergo nec reus. Ita refert Dom. Cardin. ibi. Tu pondera quia ista uidetur ratio impulsiua, et non finalis, sed tene opin. Hostien. per glos. cap. præcedentis, quæ dicit, reconuentio non est ex ui commissionis, et sic delegationis, unde quod dico hic, Andr. Barbat.

De litis contestatione. *Rub.*

Quia post libelli oblationem, & mutuam petitionem, sequi debet litis contesta. ideo post rubr. præcedentes subijcit istam. de materia habet 3. quæstio. 2. c. inducias. §. offeratur. & reperitur in sexto, & quid sit litis contestatio, dicam infra c. prox. post glos. 2. vbi diffinitur.

SVMMARVM.

1 *Litis contestatio inducitur per petitionem & responsionem factam in iudicio num. 5. quæ si omittitur, processus est nullus.*
2 *Ecclesiastica persona, potest agere pro iniuria sibi illata.*
Vniuersitas, vel capitulum, non excommunicantur, sed singuli de ipsis.
3 *Solemnitas iudicialis non præsumitur, nisi appareat in actis scripta.*
Negativa probatur, quando est coarctata ad certam qualitatem.
4 *Iudex debet ex officio declarare processum esse nullum, quādo est, etiam parte non petente.*
Partes non possunt renunciare solemnitati iudiciariæ.
5 *Solemnitas iudicialis, si non potest probari, quia acta sunt deperdita, statur confessioni partis.*
6 *Litis contestatio, an inducatur per responsionem ad positiones.*
7 *Litis contestatio vtrum possit fieri, una parte absente, & sic sine verbis.*
Litis contestatio, an inducatur per responsionem factam ex interuallo.
8 *Confessio in libello valet, & prodest aduersario, licet tempore dati libelli nō fuerit præsens.*
9 *Litis contestatio, quid sit, nu. 10.*
11 *Litis contest. perpetuat actionem usque ad 30. annos.*
12 *Partes possunt dare ptātem iudici, vt procedat iudiciario ordine nō seruato.*
13 *Litis contestatio vtrum inducatur per confessionem factam a reo.*
14 *Litis contestatio inducitur per confessionem aduocati animo litigandi, si non reuocetur confessio.*
15 *Litis contestatio inducitur, licet in responsione non dicatur, animo litem contestandi.*
16 *Litis contestatio an inducatur, licet reus dixerit, respondeo, non tamen animo litem contestandi.*
17 *Protestatio quomodo tollitur per contrarium actum.*
18 *Litis contestatio, an inducatur per obiectionem exceptionum.*
19 *Lis, quando contestetur per responsionem factam libello, in quo simpliciter ponitur narratio, non petitio, nu. 21.*
20 *Papa cum sua præsentia supplet omnem defectum.*
In causis electionum, vel prouisionum ecclesiarum, procedit sine contestatione litis, item in possessoris.
22 *Narrata super fine in libello, ultra eius conclusionem, non subiiciuntur necessitati probandi.*
Conclusio libelli semper attenditur, & sine conclusione libellus ruit.
Libellus continens conclusionem iuris, sine alia narratione, valet.

Universidad de Deusto
Biblioteca

23 *Libellus in quo petitur executio, & non condemnatio, valet.*
24 *Libellus in quo petitur condemnatio, & non executio condemnationis, valet, & concludit.*
25 *Lis contestatur, etiam si reus respondeat, negando ius tantum, uel causam.*
26 *Lis non contestatur per ista uerba, nolo litigare, nel non confiteor, nec nego.*
27 *Lis adhocue sit contestata, an sufficiat respondere per uerbum, credo, uel dubito?*
Positionibus respondetur per uerbum, credit, uel non credit.
Confessio de credulitate, præiudicat confitenti, si cut de ueritate.
28 *Lis an contestetur si reus respondeat per uerba iniuriosa, uidelicet tu mentiris?*
29 *Litis contestatio probatur, si in actis reperiatur.*

CAPI.

1 LIm inter. †Non per positiones, & responsiones, sed per petitionem in iure propositam, & responsionem secutam fit lit. contesta. qua omissa, nullus est processus. h. d. Et primo ponit processum iudicum, & ipsorum relationem. Secundo ipsum processum decernit irritum, & dicit quare. Secunda, ibi, [Procuratoribus.] Casus lit. Inter Episcopum Nouien. ex parte una, & capitulum S. Quintini ex altera, vertebatur quæstio super quibusdam iniurijs, & sententijs excommunicationum, & quibusdam alijs articulis, super quibus causa commissa fuit iudicibu. Iudices factis solummodo quibusdam positionibus, & responsionibus ad easdem, & auditis, quæ partes proponere voluerunt, causam remiserunt ad apostolicam sedem. Procuratoribus vtriusque partis in præsentia Papæ constitutis, & examinato processu iudicum, dominus Papa, quia non inuenit lit. cõtesta. factam fuisse, processum ipsorum iudicum irritum nunciauit, quia licet positiones & responsiones hinc inde factæ fuissent super articulis prædictis, super hoc tamen non fuit contestatio lit. facta, sed per petitionem in iure propositam, & responsionem secutam, fit contestatio litis. B. †No. 1. quod persona ecclesiastica potest agere pro iniuria sibi illata, de quo die, vt in c. grauis, de restitut. spoliat. & melius in ca. olim, infra de iniur. & quod capitulum potest excommunicari. Nam vt patet in antiqua, & recitat hic Ioan. And. quòd capitulum irrogauerat iniurias Episcopo, & Episcopus propter has iniurias excommunicauit capitulum, hodie verò excommunicantur singuli, & non vniuersitas, de qua die, vt legi. & no. in c. Romana. §. in vniuersitatem. de senten. excommu. lib. 6. No. 2. ex hoc, & ex text. q̃ cũ agitur de iniur. illata, vel de sententijs censuræ, debet fieri lit. cõ
3 testatio alias nullus est ꝓcessus. †No. 3. & tene menti, quòd per
a inspectionem actorum a probatur, solẽnitatem iudicialem nõ interuenisse. Ex quo ergo debet confici scriptura, & si non ap-
b paret scripta, præsumitur non interuenisse. Non enim b præsumitur pro processu iudicis, nisi quatenus constet legitimis documentis, vt in c. quoniam contra, infra de proba. Et dic, vt ibi plene dicam, & c. eum ad sedem, de restitut. spolia. Facit quod not. in c. in nostra, de renun. vnde in simili dicit Innocen. in ca. super his, de accusa. quòd si excipitur cõtra promouendũ, qđ nõ est subdiaconus, habet ipse, ꝓbare se fuisse ordinatum, quia iura dicunt, literas in hoc necessarias. 2. qõ 1. ca. legum, de clericis peregri. per totum. Idem not. glo. 12. q. 5. in summa. Et ex hoc not. vnum modum probandi negatiuam, quando est restricta
c ad certum locum, c seu ad certam scripturam. Et ex hoc infertur etiam, q̃ probatur nõ matriculatus ex eo, quia non apparet
4 descriptus in matricul. †No. iudicem ex officio, etiam partibus non cpponentibus, si comperit processum nullum, debere declarare ipsius nullitatem. Et ex hoc, & ex text. infero partes non posse, etiam tacitè renunciare solemnitatibus, de quo dixi aliquid in c. 1. de libel. obla. Si tamen dubitatur probabiliter, an interuenerit, quia perdita sunt acta, tunc statur super hoc, con-
5 fessioni partium, tex. est not. in c. fin. de proba. †Vlti. not. quòd ad hoc, vt inducatur lit. contest. per responsionem factam ad petitionem, oportet quòd petitio fiat in iudicio, non ergo sufficit, quòd libellus mittatur ad domum rei etiam, nisi postea reiteretur petitio in iudicio, & sic videtur hic casus de eo, quod not. Ioan. And. in additio. Specu. de libel. concep. §. nunc vide-
6 mus, ad fin. facit quod no. in l. vna. C. eod. titu. †Venio nunc ad ad gl. quæ primo opp. contra text. videtur enim quòd per positiones, & responsiones ad eas, fiat litis contest. Nã positiones fiunt super intentione actoris, & responsiones continent confessionem, vel negationem, ergo est inducta contest. cum contestatio sit simul attestatio. Glo. dat duas solut. unam in principio, aliam prope finem, in ver. & potest ratio assignari &c. & satis bene respondet. Hostien. reddens alias rationes, multum in hoc instat. Dicit enim quod per positiones, & responsiones, non inducitur litis contesta. quia litis contestatio est fundamẽtum iudicij, positiones & responsiones, sicut & aliæ probationes, sunt ædificium. Differunt ergo sicut ædificium, & fundamentum. Vnum ergo non operatur effectum alterius. Item cut vna est lis: ita vnica debet esse contestatio, sed si per positiones & responsiones fieret litis contesta. tunc sequerentur fore contestationes, quot sunt positiones & responsiones. Item litis contest. firmatur hoc tit. materia vero positionum in tit. de confes. & sic apparent ista diuersa. Fatetur tamen Hostien. si positio fiat generalis de omnibus, quæ continẽtur in libello, & ad illam fiat responsio, affirmando uel negando, q̃ facta litis contesta. Talis enim positio firmatur per hunc titulum, per titulum de confess. Inducit optimum argu. ff. de reb. dub. si is qui ducenta. §. vtrum. in fi. vbi dicit, hoc exprimat, eorum quæ obijciuntur, quid non feci, nihil horum feci, quasi dicat sufficit q̃ omnia negentur. Nec ob. hoc c. quia intelligitur de singularibus positionibus, quod patet in princip. ibi, quædam positionibus &c. quasi dicat, q̃ de pluribus, & singulis positionibus loquitur, non de vna uniuersali, & de hoc in vi
d cod. tit. §. 2. ad fin. Immo plus dicit Hostien. q̃ sine taligenere positione de leui lis non contestatur. Nam aduenientes dicut consuetum est, dato etiam ad deliberandum, debet iudex primo interrogare reum, vtrum proposita in libello credat se vera, & petita fieri debere. Et reo confitente, vel negante, cõtestatio. Et hoc est quod dixit tex. sed per petitionem in iure propositam, & responsionem secutam. q. d. secundum eum sufficit, quod actor libellum in scriptis offerat, quia libellus loquitur, immo necesse est, quod cõtenta in libello proponat hic ergo opus est verbis, Institu. de verb. obliga. in princ. C. vsu l. 1. & locum habet illud ca. ætatem habet, de se loquendo de consecra. distinctio. 4. c. cum pro paruulis. Detrahe ergo petitionem propositam, & responsionem secutam, & non erit litis contesta. sicut alias dicitur de baptismo. 1. q. 1. c. detrahe. probatur secundum eum C. eo. l. vna. vbi dicitur, inter litis contest. & editam actionem multum interest; lis enim videtur contest. cum per narrationem negotij, supple factam a partibus, supra dictum est, iudex causam audire cæperit. q. d. non eo so, q̃ libellus oblatus est, per quem solum dicitur edita actio, sed ipso narrante, & loquente, & reo respondente, fit contestatio. Ad idem C. de iuramen. calum. l. 2. post prin. supra de electio. dudum. de testi. c. præsentium. §. præterea. lib. 6. nec interest an iudice interrogante hoc fiat, & an partes inter se hoc faciant
d iudice pro tribunali sedente, & authorizante, ut ff. de interr. l. si sinc. 1. respon. Hæc sunt verba Hostien. d sic etiam recitat hic per Ioan. And. cum quibus plura sunt examinanda. Primo enim facit conclusionem, quod licet per positiones partium, & responsiones ad eas, non fiat litis contesta. secus tamen
e positione generali, e quæ sit de contentis in libello. f Eandem
f op. tenet Bart. in l. vna. C. eo. sicut enim in istis prælijs corporalibus, prælium inter famulum & famulum non appellatur lium, sed badalutum, sed quando tota massa, & totus exercitus vtriusque partis inuicem confluunt, tunc dicitur prælium. hic per istas positiones particulares, & responsiones, non fi-
g citur litis contest. sed per narrationem negotij uniuersalis, & responsionem secutam, bene fit litis cõtest. & sic loquitur in prælleg. l. vna. Spec. eo. tit. §. nunc dicamus. ver. & not. hoc ultimum instat, sed tãdem firmat sententiam, quod positione ponitur nudum factum, & ad id respõdetur. Pono ponit C. se mutuo dedisse centum. H. respõdet hoc, q̃ positum est, non est uerum: & tunc non fit litis contest. Ant. ponitum, & ius. v. g. ponit C. se dedisse mutuo centum H. quæ debet, respondet H. q̃ positum est, non uerum, & tunc fit contesta. argu. ff. de hæred. instituen. l. si pater. & l. seq. cod. Cy. in l. 1. C. eo. tit. dicit, q̃ ex quo præcessit petitio, tacitus positiones, explicite factũ in petitione contentũ continens inducit contesta. aliàs secũdum eum lex esset imposita ve-

ADDITIONES.

a Inspectionem actorum. Adde q̃ tunc ex antiquitate non præsumitur solẽnitas, ut uoluit Pau. de Cast. consi. 51. in primo impressis.
b SEB. SAP. Non enim. Vide Roma. & Moder. in l. sciẽdum. ff. de verb. o.
c SEB. SAP. Ad certum locum. Vide no. per Angel. in l. iusrum. C. de ubi dicit per illum tex. q̃ per inspectionem librorum communis præsumitur negatiua, q̃ quis non soluerit collectam, & ibi Moder. alleg. concor. & hoc uide do. Ant. in c. cum ad sedem, infra de restitu. spolia.
d Verba Hostien. Pondera etiam, quia glo. in secunda ratione senzit opi. C. pro ea facit ratio, quæ colligitur ex §. hinc nobis, ubi glo. & Ang. in Auth. de hæred. & falcid. And. Barb.
e Generali. Tu pondera, quia si proponitur factum in positione, & sequitur responsio, & positio est generalis, uidetur quod resultet lit. contest. tacitè, sicut li dixit Bart. in l. 1. ff. de except. quod si proponitur factum, ex quo resultat exceptio, habetur perinde ac si excepisset, ita dicamus in casu nostro. Andr. Barbat.
f SEB. SAP. In libello. Vide Lanfran. de Oria. in c. quoniam contra falsos in verbo, responsiones, col. 1. uer. prima est, de proba.
g Negotij uniuersalis. Pondera etiam, quia hic non apparet, q̃ fuerit denunciatus bellus, ergo si fuisset datus libellus, & facta positio generalis, & responsio ad positionem generalem, quod ualuisset. And. Barb.

& non rebus, vt l. 2. C. commu. de leg. Cõtrarium sentit hic gl. nostra in fin. quæ dicit, quod licet petitio fuerit oblata, non tamen inducitur contesta. per positiones & responsiones, hoc magis videtur placere dom. Ant. quàm dictum Cyn. nisi dictum Cy. restringatur, quando positio fieret in continẽti post libellũ, & illi respondetur, non dato termino ad probandum, vel positiones faciendum. Tunc enim, quãdo fit non dato termino ad probandum, vel positiones faciendum, fieri hoc censetur solũ propter libellum, & animo contesta. litem. & quia quæ inconti nenti fiunt, ineſſe videntur & c. vt l. lecta. ff. si cer. pet. & c. officij, de elec. vel intelligatur, put dixit Guliel. de Cun. in d. l. vna, quã do post libelli porrectionẽ rite formati, fuit positio facta, quæ referatur ad libellum, vt quia dicit in vna positione: Ego pono illud, quod narraui in libello. tunc enim inducit contesta. quia se refert ad libellum, vnde videtur negare contenta in libello, arg. C. de eden. auth. si quis in aliquo documento. & infra defide instrumen. c. inter dilectos. Nec etiam placet do. Ant. dictũ Specu. præcedens in iudicijs plenarijs, nisi præcesserit libellus, sed potest procedere in summarijs, in quibus sufficit qualisqua lis petitio. Et in hoc vltimo videtur do. Ant. sibi ꝓtrariari in his, quæ dixit in c. 1. de libel. obla. vbi tenuit post Io. And. q̃ si reus non exigit libellum, sed respondet ad qualemqualem petitionẽ, q̃ lis habetur pro contest. de quo tamen dic, vt ibi dixi. Ego verò puto, simpliciter sequendo gl. nostram in fi. fin, vt nunquã inducatur lit. ꝓtest. per positiones, & responsiones, & intelligo si ue fiant generales, siue particulares, intelligẽdo tñ de varijs positionibus. Et ratio, quæ me mouet, est, qa positiones vsu intro ductæ fuerunt, ad faciliorem exitum litium, pp cõfessiones habendas, & vt releuaretur actor ab onere probandi, vt dicit text. in elem. sæpe, de verb. sign. non ergo fiunt ad ostendẽdũ petitionem, vñ verba sunt assertiua, & enunciatiua, non ergo debent operari effectũ petitionis, arg. in c. significauit, de appel. Sed si in libello oblato actor narrat factum in libello contentum, & reus respondet, tunc fateor qđ inducitur litis contest. & sic intel a ligatur tex. & Bart. in d. l. vna. & hoc casu procedat op. Host. dũ loquitur de positione generali. Secus enim, si eam faceret per modum positionis, petendo interrogari partem de ueritate, per petitionem in iure propositã. & rñsionem secutã, & idẽ repetit tex. in c. dudum. il 2. de electio. responsio ergo dẽt fieri ad petitionẽ, quia ille qui petit, dicit se velle litigare, & respondendo ad eam, habemus cõtestationem, i. simul. attestationem, & sic non placet dictum Cy. nec Spec. nec Guliel. de Cun. nisi intelligatur, vt statim dixi, & hoc quo ad primum. †Secundò ex b dictis Hostiensis infertur, b q̃ ad litis contestatio. requirunt ver 7 tet q̃ post oblationem libelli interrogetur reus p iudicem, vel c ba, nec sufficit oblatio libelli, c & responsio subsecuta, sed oportet q̃ partem, iudice sedente pro tribunali; an credat ꝓposita in libello esse vera. Et ad hunc intellũ nititur Host. adducere l. vnã, alleg. Pet. in l. edita. C. de eden. dicit, q̃ absente actore, põt hodie fieri litis contest. per auth. q semel. qa statim dato libello, & sic ꝓposita facti narratione, actor est obligatus liti, & sic ex parte eius lis est ꝓtest. Et aduerte tu canonista, quia auth. q semel loquitur in casu c. cãm, de dolo & cõtuma. cum materia sua. Bar. in d. l. vna. C. eo. dicit oẽs doct. tenere ꝙrium, quia hoc videtur contra tex. illius l. vnicæ, quæ videt requirere præsentiã actoris & rei. Et dicit speciale esse in d. auth. qui semel, q̃ peruenientes quis potest aduersarium suum vincere sine bello. Ita in casu illius authen. sine libello, & sine lit. contest. põt vinci actor. Ibi est tamen casus specialis, tamen secundum eũ regulariter contra. Nã sicut si vna pars esset in cãpo, & alia non, nõ posset dici lit. contest. Immo plus dicit ibi Bar. qđ per narrationem, & responsionẽ fictã ex interuallo, non inducitur litis contest. quia in ꝓtest. quasi contrahitur, vt l. 3. §. idem scribit. ff. de pecu. Sed contra. eius, vel quasi impediuntur propter interuallum temporis inter interrogationem, & responsionem, vt l. 1. §. 1. ff. de verb. oblig. & l. continuus, in princ. eo. tit. Item sicut videmus in corporali prælio, si vnus ueniret in campum hodie, & postea reuerteretur, & alius cras, non diceretur prælium inter eos, ita ex interuallo, non potest dici litis contest. Item hæc duo, s. de parte absente, & de interuallo, probantur ex significatione nominis, litis enim contesta. dicitur a con, quod est simul, quasi simul at testatio in lite. Sed ex interuallo, vel inter absentes, non potest dici ista simul attestatio interuenire, secundum eum. Sed contra utrumque dictum reperio dom. de Rota tenere decis. 354. tatur, reum compelli ad respondendum libello, & reus re vbi sic formaliter dicunt, quod si dato libello per actorem, pe spondeat confitendo partem, & partem negando, licet tempore huius rñsionis rei actor nihil dixerit, vel etiam præsens non fuerit, facta est litis contest. per vtrãq; partẽ, quia litis conte. fit per narrata & petita in iure ꝓposita ex parte actoris, & rñsionẽ secutã ex parte rei; vt patet in hoc c. & in c. dudũ. de elec. prout accidit in casu proposito; datus enim erat libellus, ꝓ parte actoris, in quo continebatur narratio facti & petitio, in quibus ipse semper resistebat, ad quem fiebat directa responsio per reũ ꝓsitendo & negando, quod sufficit p iura antedicta, ergo &c. Dubium enim fecit ſm eos, quia litis contestatio nihil aliud est, q̃ simul attestatio, vel mentis declaratio, volentiũ litigare. Videbatur ergo, q̃ simul & eodem tpe deberet concurrere petitio actoris, & rei responsio, vt l. cõsensu. ff. de act. & oblig. Ad quod rñdebatur, q̃ dato libello per actorem semp ꝓstabat de animo suo litigandi, maxime instando, ut reus cõpelleretur ad respondendũ, & sic persistẽdo in sua petitione, semper habuit animũ litigandi, quod sufficit. R fidẽdo ergo huic petitioni, statim fuit facta litis contest. & fuit simultanea pp concurrentiã animorũ, & pp hoc dicunt fuisse saluatum unũ magnum processum, habitum in quadã cã ardua. Hinc ergo uolunt tria, pariter, contra dicta Host & Bart. licet de eis non faciant mentionẽ, uidelicet, q̃ contest. potest fieri absente parte, ex quo obtulit libellum, & persistit in sua petitione. Secundò q̃ tpis interuallũ, inter oblationẽ libelli, & responsionẽ non uitiat. Tertiò, q̃ non requirunt verba in contest. fiẽda, sed est satis porrigere libellum continentem narrationem, & petitionẽ, & quod responsio sequatur. Et secundum hunc vltimum modum sæpissime, & quasi semper practicatur Parmæ, ubi sunt boni procuratores, & hoc sæpe fieri vidi, ubi legi sex annis continuis. Hanc eandem opinion. sequuntur hic do. Ant. & do. Card. approbantes decis. Rot. Opinio Bar. potest procedere, si porrecto libello & petitione, pars reuocat libellum, antequam respondeatur, sed si dimittit penès iudicem, & instat ut respondeatur, non apparet ratio, quare ex responsione secuta in termino, siue alia negatione, non debeat fieri litis contest. Immo. dico sufficere consensum partis, qualitercunque appareat. Et pro hoc adduco tex. optimum in c. cum causam, de appel. vbi responsio aduocati ad libellum
d sufficit ad lit. contest. si confessio dtalis non reuocatur per partem, ut ibi. Et sic aperte probatur ibi, q̃ non regulatur per omnia, secundum stipulationem, quia aduocatus non potest stipulari pro clientulo, cum non habeat mandatum ad hoc, quod no. in l. si procuratori pñtis. & l. stipulario ista. §. alteri. ff. de uer. obli. Debet ergo regulari ſm ꝯctus iuris gentiũ, q̃ possunt pfici per epistolam, vt l. 1. ff. de contrahen. emptio. & in d. l. consensu. & per epistolam quis cõfitetur, & ualet, vt l. Publia. ff. depo.
8 †Item quia confessio facta in libello, pdest aduersario, & põt se ex ea fundare, licet tempore oblati libelli, non fuerit præsens, & hoc, quia scriptura semper loquitur, ut in l. cũ pcum. C. de li. cau. & quod no. per Bar. in l. certũ. ff. de confes. & dicam in c. fi. infra de confes. ad idem ca. appellatio, de appellatio. lib. 6. cum ibi no. in gl. fi. & vꝫ pbari iudicio meo ĩ c. 1. de lib. obla. Vbi exigit libellus, vt libellãti rñdeat, nec requirit, q̃ denuo viua voce fiat

ADDITIONES.

a Positione generali. Tu pondera. quia Bar. in d. l. §. non loquitur de positione generali, sed loquitur de positionibus particularibus, & sic non dicit illud, ad quod allegant isti doct. dictum illud, quoad particulares positiones, probat ille tex. de positione generali nihil dicit, nisi dicas, quod a contrario sensu probat, sed non ueritati uis non ori tur dispositio iuris, ut uoluit Ioan. And. in ca. dilecto, de præben. pondera etiam, quia in quantum tex. dicit, non per positiones, & resp̃ones, ad eas, referendo ad principium, loquitur de positionibus particularibus, ergo non in specialibus. Idem in quantum dicit per responsiones ad eas, sequitur q̃ si in positione fiat mentio de libello, quod probatur hæc opi. Guliel. Pondera etiam, ibi per responsionem secutam, quia uidetur referri ad petitionem, & sic probatur hic dictum dom. Abb. idem tenet hic Ioan. de Imo. Andr. Barbat.
b Infertur. Pondera quia dictum Hostien. uidetur uerum ex eo, quia iura allegat per eum probant, ut d. l. 2. §. 1. & d. §. patroni. & allegat. l. Paulus. ff. de legat. ubi prohibitus aduocare, non est prohibitus mittere allegationes in scriptis, gratis, & ibi Bar. ergo non sunt paria narrare in uoce, & scriptura. facit illud Hierony. in prooe. Bibliæ, ibi, habet nescio quid &c. & ad istũ tex. & similia, dic quod debet intelligi, secundum d. l. 2. in §. j. argu. l. sed & posteriores. ff. de legi. unde c. 1. infra tit. 1. Bal. hic damnat dictum Hostien. per tex. in l. 1. §. edere. in ver. uel libello. ff. de eden. Pondera quia non probat contra Hostien. Dom. Petr. hic tenet dictum Hostien. uide eum: tu pondera, quia in authen. qui semel, est casus pro dicto Hostien. ibi, actor produxit libellum, & recessit, postea reus comparet, & dicit, quod proceditur lite non contest. & illum tex. alleg. ad hoc Salyce. in d. l. 1. C. eod. pondera l. 1. C. eo. in ver. narrationem audire cœperit. unde aliud est audire, aliud legere, & ibi dicit, audire, ergo debet exprimi uoce responsio, & narratio, tenemenți. And. Barba.
c SEB. SAP. Oblatio libelli. Vide Imo. in l. si domus. §. qui confitetur. ff. de lega. 1. Rot. decis. 6. in tit. de lit. contest. in no.
d SEB. SAP. Si confessio. An confitendo, inducatur litis cõtestatio, uide Bal. in l. si reus. ff. de procur. Cardin. in clemen. sæpe. q. 26. de verb. signifi. & in c. dudum. 2. de elect. & quomodo per confessionem aduocati, inducatur litis contesta. declarat Bald. & Pau. de Cast. in l. 1. C. de errore aduoca. Abb. in c. pastoralis. in 1. no. ubi And. Sicu. supra de iudic.

Universidad de Deusto
Biblioteca

fiat petitio, seu interrogatio. Ad idē tex. in clem. sæpe, de verb. sig. nifi. in §. verū. & in c. 1. j. tit. pxi. vbi satis, pbatur, q̄ ad inducendā p̄testationē, sufficit rñdere libello actoris; nec sunt alia verba necessaria. Idē vī velle apertissimè hoc c. & c. dudū, de elec, vbi dī, q̄ p petitionē in iure, ꝓposītā, & rñsionē secutā, fit lit. cōtest, non ergo requiritur alia interrogatio, nec est curādū de interrallo. Satis. n. est exhibuisse petitionē, tradēdo libellū bene ꝓpositū, & q̄ fuerit secuta rñsio, vt satis declarat tex. in c. pxi. & alia superius alleg. Ex hoc infero aliud, q̄ nō requirit̄ iudicis interrogatio, licet aliud senserit hæc gl. quia hoc nullibi reperit̄, & apertissimè senserūt Do. de Ror. in loco ꝑalle. Satis. n. est, q̄ rñdit ad petitionē actoris, & facit l. si sine interrogatione. ff. de interrog. actio. vbi dī, q̄ si quis in iure rñdit sine interrogatione, hī pro interrogato. Nec obstat ꝓdictus tex. in l. vna, C. eo. in fin. qui vī exigere narrationē: q̄a dēt intelligi de narratione, q̄ fit in libello, vt dicit d. Ant. hic, & bñ. Cū. n. ille tex. valde gñaliter loquat, dēt reduci ad iura canonica; q̄ magis specificè attingunt istā materiā, & hoc quo ad primā partē gl. Secūdò gl. principaliter q̄rit, quid sit litis ꝓtest. Et rñdet, † q̄ est negotij principalis, hinc inde apud iudicē facta narratio, & subsecuta rñsio, siue negādo, siue ꝓfitendo. Exigit tñ fm gl. aīus in ꝓtestando, vñ si protestat, q̄ non intēdit lit. ꝓtestari, nō erit ꝓtestatio facta &c. a Hic sunt quatuor examināda. Primò circa diffinitionē, Secūdò an reus ꝓfitendo, videat lit. ꝓtest. Tertiò an ꝑsumatur animus ꝓtestādi, ex simplici rñsione. Quartò, an ꝓtestatio impediat li. ꝓtest. & sic examinata erit tota gl. † Circa primū, videlicet diffinitionē, b dicit Host. & post eū Ioā. q̄ hæc diffinitio destruit̄ hic per istū tex. Nā p positiones & rñsiones narrat̄ hinc inde negotiū corā iudice, & tñ non fit lit. ꝓtesta. ideo diffinit sic, q̄ litis contestatio est fundamentū iudicij p petitionē in iure ꝓpositā, & ꝓgruam rñsionē secutā aīo contestandi litē factū, quo omisso, si in figura iudicij ꝓceditur, vexant inanib. laboribus, & sumptib. litigātes. Et oīa hæc verba diffinitionis p ordinē reassumens Host. di c cit hic merito est dictū fundamentū, c̄ qa dī litis initiū, de offic. deleg. c. super qōnū. §. intentionis aūt. Et non dī lis mota ꝓprie, de verb. sig. c. ex parte. 2. nec dī quis petere, sed petere velle. ff. rē ra. hab. l. amplius. p ipsam aūt firmat̄ iudiciū, & ꝓficit petitio 11 nis iniuria, ff. de in ius voc. l. quāuis. † Perpetuat actio, vsque ad 40. an. C. de anna. excep. l. 1. & C. de ꝑscrip. 30. anni. l. fin. Et bñ dī p petitionem, cū in scriptis porrectā. alias econtra, de quo in c. 1. de libel. obla. & bene dī in iure, qa extra iudiciū, nō ꝓtestat̄ lis, vt patet 3. q. 3. c. inducię §. offerat, 5. tit. 1. c. 1. ff. de iterrog. act. l. vo luit. Alioquin q̄cunq; aliquis rusticus peteret aliquid ab alio alio extra iudiciū, eo negāte fieret litis ꝓtest. Sequit̄, congruam rñsionē, s. vt ipsam petitionē ꝓsiteat, vel neget, vt sequit̄, vide de hoc, supra de elec. c. dudū. Sequit̄, aīo ꝓtestandi, de hoc ꝑ. in 4. & vlt. memb. Quo omisso, si in figura iudicij, & ordine iudiciario &c. q̄d iō sic dī, qa hoc omisso, dari pōt iudici ptās, q̄ inquirat, & arbitret, vt sibi vī. De hoc 3. de libel. obla. c. 1. Et bene sequit̄, vexant inanibus &c. quia vt patet hic, peellus est nullus, & hæc 12 diffinitio, est bona & no. † Ex hoc ulti. no. q̄ pōt iudici dari ptās p partes, inquirendi, & arbitrandi, non seruato ordine iudiciario, de quo dic, vt plene no. in c. 1. de lib. obla. & in c. de causis, de 13 de offi. deleg. & in c. fi. de reg. iu. li. 6. † Quæro quoad fm, an sit reus rñdeat ꝓfitendo, videat litē contestarī? gl. hic sentit q̄ sic in d eo, quod dicit, siue ꝓfitendo, siue negando, d sed alias, & melius distinguit in c. dudū. il 2. de elec. q̄ aut nondū obl. libel. reus cōfitet, & tunc non fit contestatio, quia non præcessit petitio, & hoc casu nō fertur sñia diffinitiua, sed fit ꝑceptum reo, vt soluat intra certū tps. Aut ꝓsitet lib. obl. & inducit ꝓtestatio, si confitet aio lit. contest. & fert tunc diffinitiua, & hoc quia iura simpliciter dicunt, q̄ per narrationē, & rñsionē fit lit. cōtest. Nec ēt distinguunt cōfitendo, vel negādo. Et hoc ēt, pbat ipsa significatio verbi cōtestari, i. simul testari, & ita reus, qui cōfitet, simul attestat sup re petita. Idē dicit gl. in l. vna. C. eo. & sentit gl. 2. q. 1. c. nos in quēquā. & Cy. & Vltramon. vt refert Bal. in d. l. vna, tenent simpliciter nō fieri lit. cōtest. p confessionē, quia confessio ordinatur ad fugiendū iudiciū; iō non inducitur cōtest. Immo dēt ferri absolutio ab instantia iudicij, arg. l. si reus. ff. de pro cur. pro hoc ēt vī tex. in l. si domus. §. qui cōfitet ff. de leg. 1. Itē facit tex. in l rē non nouā. §. patroni. C. de iud. ibi, p narrationē ꝓpoſi. & contradi. obiectā, & sic requirit contradictio. Bar. in d. l. vna, dicit, q̄ p ꝺdictionē in dubio fit lit. ꝓtest. vt in d. §. ꝓnoi cū si. sed alibi dicit tex. q̄ p narrationē, & rñsionē, nec distinguit vtrū sit rñsio ꝺdicens, aut cōsonans, vt l. 1. & 2. C. de iuramē. calum. Nec ob. ll. alleg. in ꝓtum, immo concordāt cū glo. si recte inspiciant. Nā pōt esse, q̄ quis cōfitetur eo ꝓposito, q̄ non coga tur subire iudiciū, ita loquunt ꝺria, uolebant. n. ibi statim solue re. Itē pōt quis cōfiteri eo animo, ut iudicium subeat, & ferat̄ diffinitiua. Ita loquunt gl. sicut videmus in bello corporali: nā pt esse, q̄ quis nolēs pliari, reddit se victū, sed vult esse in plio, & vult q̄ p vim belli capiat. Ita in ꝓposito licet qs ꝓfiteat, tñ vult q̄ p diffinitiuā ꝺdēnetur, quod est q̄q; vtile, immo necessariū, vt puta pp conterueandam stipulationē de euictione, ut l. vtrique. ff. de rei vend. & neg. gest. l. si aūt. Idē videtur velle Gui. Cun. in ꝑall. l. si reus, di. ēs, q̄ si cōfitet̄, & dicit nolo litigare, inducit lit. conte. Sed si simplr ꝓfitet̄, dato libello, bene indu ctio lit. alleg. l. in tribus. ff. de ind. nā iudiciū fimit̄. Et videtur inter volentes, & tñ fit cōtest. ad idē l. cū notissimi. §. illud de ꝑscrip. 30. an. ad idē ff. de iureiu. l. nā postea. §. si is q. & l. ibi no. de ꝑson. Verba. n. intelliguntur, fm cōem intelligētiā, nec statur interꝓtationi proferentis in iudicio, sicut ēt in simili dicimus de iuramēto, vt no. Inn. c. veniens, de iureiu. Puto tñ, q̄ vbi est ꝓsuetudo, vt talia verba exprimant, q̄ non fiet lits conte. arg. in l. semp in fi. stipulationibus. ff. de reg. iur. & in l. librorū. §. qd tñ Cassius. ff. de leg. 3. & in d. c. ex lris. & in c. cū dilectus, de ꝓbend. Et optime in l. si de interrꝓtatione. ff. de legi. Sed cessante ꝓsuetudine, tene primū, q̄d ēt hic vī sentire Io. And. dicēs, q̄ ex quo verba sunt apta, ꝓsumitur animus ꝓtestandi, ex quo aliud nō apparet. & hoc vī ēt voluisse Inn. in d. c. cum M. de ꝓbend. Nā ideo, ꝓtestatio defendit a cōtest. lit. is, vt statim dicā, quia in dubio ꝑsumitur, q̄ animo litis ꝓtestandæ fiat, aliās. n. non esset necessaria, p- 16 testatio, q̄ rñdet animo litis conte. si non ꝑsumeret animus, nisi hoc exprimatur, & hoc est quo ad tertiū. † Ad vltimū veniēdo, a an ꝓtestatio, q̄ rñdet animo non ꝓtest. litis, impediat a ꝓtest. glo. hic, q̄ sic, & idem gl. in l. vna. co. tit. & Inn. in prælleg. c. cū M. de consti. quia rñsio pōt fieri aīo ꝓtestandi litem, & instruendi iudicē, ideo ex quo ꝓtestatur, vī hoc facere aīo instruendi iudicē, & sic, ꝓtestatio non est ꝺria facto, fm Inn. in d. c. cū M. & de hac gōne vide plenissime in Spec. cod. tit. §. 2. ver. ex præmissis patet, & per Io. And. in reg. exceptionē, de reg. iur. lib. 6. in Mercur. vbi narrat hanc qōnē fuisse disputatā per diuersos, & ponit varias solutiones diuersorū, & vī ipse Ioan. And. sequi opinio. b Mart. Silli. & Azo. coniungendo eas in hunc modum, q̄ aut iudex, b & aduersarius non ꝺdicunt ꝓtestationi, & ꝓpedit litis contestatio, quia ad litis ꝓtest. requirit animus, cū sit quasi ꝺctus, vt in auth. de exhi. & intro. rc. §. illud. l. 3. § idem scribit. ff. de pecu. sed ex ꝓtestatione apparet aīum deesse, & hoc q̄n post ꝓtestatio nē, incontinenti sequitur rñsio. Si aūt rñdet ex interuallo, vī recessisse a ꝓtestatione, arg. ff. loc. l. cū in plures. §. locator. hor. placuit Host. in c. cū M. de ꝓsti. Aut iudex ꝺdixit protestationi, & idē fm eum, q̄ non sit inducta lit. contest. quia cum dependeat a voluntate partis, & non iudicis, non pōt ꝺdicē o iudicis inducere consensum, & aīum partis, maximè cū iudex nō possit ꝓcisē cogere reum ad rñdendum, seu lit. contesta. vt no. in auth. qui semel. C. quo. & q̄ iudex. & idem putat si actor ꝺdicat, & ꝓtestetur in ꝺrium, quia sua protestatio non tollit protestationem aduersarij, cum fiat super dependentib. rñ a suo consensu, & voluntate, iuxta no. per Io. And. in reg. in generali, de regatur. li. 6. in pe. col. ver. sed pone. & plene. no. in d. c. cum M. in materia protestationis, & hanc sñiam tenet Bar. in prælleg. l. vna. ſpecificē tñ attingit, q̄n rñdet ex interuallo, post ꝓtestatio nem. vī ēt sequi do. Ant. licet per alia verba, præter quā in vno membro, in quo vī sequi opi. But. & Guil. de Cun. videlicet, q̄n iudex non admisit protestationē, vt quia dixit, ꝓtestationē hanc non admitto, sed volo q̄ rñdeas animo litem contest. quo casu dixerunt, q̄ protestatio non iuuat, quia ex quo acquieſcit iudici, & respondet, videtur velle, q̄d superior vult, & acquiescere censetur suæ interlocutoriæ, ex quo saltem post verba iudicis, non reperit protestationē, ad hoc alleg. Butr. l. debet. §. 1. ff. naufrag. Ego in hoc vltimo puto, q̄ aut reus rñdit ad libellum, prælab. missa protestatione, & iudex post responsionem dicat, ego nō admitto talem ꝓtestationē, & tunc procedat prima opin. cum enim dependeat ab animo suo, an rñdeat animo lit. conte. contradictio iudicis sequens non pōt ponere intentionē, vbi non adest, maxime in omnib. ꝺctibus, seu quasi, & si vnum senserit vna pars, & aliud alia, nihil agitur, quia non est ibi consensus. l. in omnibus. ff. de act. & oblig. aut reus primo præmisit protestationē, q̄ per ea, q̄ dicit, nō intendit lit conte. & antequā respondeat iudex ꝺdicat, & reus postea respondet, & tunc si repetit eā de ꝓtestationē, tunc idem quod s. Si verò post ꝺdictionem iudicis simpliciter rñdeat, tunc vī animo lit. contest. & vī voluisse acquiescere interlocutoriæ iudicis, arg. optimum ex his quæ no. in elem. vna. de dolo, & contu. in versi. manifeste. in princ. 17 & facit d. l. cum in plures. §. locator. ff. loca. & d. l. debet. & quod no. in d. c. cum M. † Et ad id, quod dicitur communiter protesta tionem tolli per contrarium factum, de constitutio. c. cum M. & l. vbi repugnantia. ff. de reg. iu. & quod no. in c. solicitudinē, de appell. recip. vt no. Inn. in d. c. cum M. & s. dixi, q̄ procedit, ni si factū sit multipliciter intelligibile, & fm vnum intellectum, factum non est contrarium protestationi, secundum alium sic: tunc si protestatur, intelligitur facere secundum intellectum non contrarium, vnde in proposito videtur respondere animo instruendi iudicem, & non litem contest. & sic nulla contrarie tas. Vel dic vt no. Bar. in d. l. vna. q̄ ad idem tendit. Dicit enim protestationem operari, quando protestatio respicit vnum, & factum aliud. Nam ex lit. contest. oritur quasi cōtractus, protestatio ordinatur ad tollendum istum quasi contractum, non

ADDITIONES.

a ZACH. Nō erit cōtestatio facta. Adde Bal. l. vnica, col. 3. C. de lat. libel. & der. in l. nō solū. §. more. ff. de nouis op. nunc. & q̄ no. in apostil. sup. dict.

b Destruitur. Pondera tex. in l. t. C. de litis contesta. in ver. negotij narrat. vbi est tex. pro diffinitione gl. imo vī q̄ diffinitio gl. sit optima, & mouet ex l. 1. C. eo. vbi dī, per narrationē & responsionē, ergo &c. ītē mouet ex quod voluit Bar. in l. j. ff. de excep. vbi dicit, q̄ si reus narrat factū, erit petitio, ita dicamus, q̄ oritur actio, & petitiō, ex narratione facti, facit c. dilectus, de rescrip. & quod ibi volunt D. Ant. facit c. dilectus, de iud. ubi dī, q̄ ficit narrare factum, nec ob. ille tex. dū dicit, per Petitionē, quia impropriè officium narrationis, & ideo intelligitur ille tex. de narratione, in quo gitur petitio, & ad istum tex. dicas quod est gl. & declaratio illarum legum vt intelligatur per narrationem, in qua colligitur petitio. And. Barba.

c SEB. SAP. Dictum fundamentum. Hoc procedit, capiendo iudicem large enim capiendo, iudicium incipit, a citatione, vide Pau. de Castr. clarantem in rub. C. de in ius vocan.

d ZACHA. Siue negando, Et in dubium, quòd litis cōte. possit fieri negotium ut per Bal. in l. 2. C. de iuramen. calum. cum vul. Sed inde optimum modum extorquendi lit. cōtesta tergiuersante, quē ponit Bal. in c. cum ad ecclesiam fra de restit. ſpol. per bo. gl. ibi, ſ. quod actor dū obijcit libellum partis, faciat, ut legatur ei, iussu iudicis, & interrogatus respondeat, an credat tēta in eo esse vera, q̄ si respōdeat, siue affirmative, siue negative, est contest. ut plene ibi per eū, & per Spec. in tit. de lit. conte. §. 2. uer. & no. Host.

ANT. FRAN. Circa istam materiam de lit. contesta. quid illa sit, videtur dudum. il 2. de electio. & in c. causam, de iuramen. calum. & in c. prouid. dolo & contu. & in 1. rem non nouam. C. de iud. & vide late per Spec. in tit. de lit. contest. in §. 1. & ibi omnino Ioan. And. in additio. & per Host. in summa. eod. titu. de lit. contest. Et adde quod lit. conte. est de substantia iudicij, ut est gl. in d. c. dudum. & per Spec. in tit. de contu. in §. 4. in uer. Et Immo litis contest. dicitur esse principium iudicij, ut per Spec. in titu. de ordinatione in §. fin. in uer. & not. in tit. de lit. contesta. in princip. Et qualiter fit contest. uide per Spec. hoc eod. tit. in §. 2. & per Cyn. in l. 2. C. de iuramen. calum. & uide omnino Dom. Cardi. in clemen. sæpe. in 23. q. de uerb. significa. & adde quia lis, non contestatur, per propositionem exceptionum dilatoriarum, nec etiam per exceptionem iuramenti, ut per Bart. in l. 1. C. de litis contest. Nec etiam fit contestatio, per propositionem exceptionis præiudicialis, impedientis litis processum, ut per Bal. in c. 1. de controuer. inter canonic. & epis. Et quid si iudex mandat partibus, litem contestari, & parte non respondente libello, pronunciat litem haberi pro contestata, an istud sufficiat, de per Pau. de Castr. in consi. 212. Et an si reus respondendo libello non utitur uerbis iniuriosis, puta quia dicit, tu mentiris, an inducatur lit. contest. ut Bal. in l. turpia. ff. de legat. 1. qui dicit, quòd sic, de quo etiam uidendum in auth. offeratur. C. de lit. contest. & in l. 1. eod. tit. ubi plene tractat per uerba fiat lit. conte. Et an probetur litis contesta. per uerba iudicis, qui dicit in sententia, uisa lit. contest. &c. uide quæ plene no. per Inn. & doc. in c. cum contra, de probat. & uide quæ plene habentur in l. sciendū. ff. de reb. obligat. ubi plene per Io. de Imo. & Alex. post eum.

nō cogitauit, ff. de ſuppel. leg. l. Labeo. & de reb. dub. l. in ambiguo. de reg. iur. c. in obscuris, lib. 6. Aliogn similib. rōne in ꝺcti vlti. voluntatibus, & priuilegijs, & rescriptis. non valeret, quod fieret, nisi adderet hmōi animi exꝑssio, q̄d esset absurdū. Faciūt no. in c. intelligentia, & c. pe. de verb. sign. Ad idē c. ex lris, & q̄d ibi no. de ſpon. Verba. n. intelliguntur, fm cōem intelligētiā, nec statur interꝓtationi proferentis in iudicio, sicut ēt in simili dicimus de iuramēto, vt no. Inn. c. veniens, de iureiu. Puto tñ, q̄ vbi est ꝓsuetudo, vt talia verba exprimant, q̄ non fiet litis conte. arg. in l. semp in fi. stipulationibus. ff. de reg. iur. & in l. librorū. §. qd tñ Cassius. ff. de leg. 3. & in d. c. ex lris. & in c. cū dilectus, de ꝓbend. Et optime in l. si de interrꝓtatione. ff. de legi. Sed cessante ꝓsuetudine, tene primū, q̄d ēt hic vī sentire Io. And. dicēs, q̄ ex quo verba sunt apta, ꝓsumitur animus ꝓtestandi, ex quo aliud nō apparet. & hoc vī ēt voluisse Inn. in d. c. cum M. de ꝓbend. Nā ideo, ꝓtestatio defendit a cōtest. lit. is, vt statim dicā, quia in dubio ꝑsumitur, q̄ animo litis ꝓtestandæ fiat, aliās. n. non esset necessaria, p- 16 testatio, q̄ rñdet animo litis conte. si non ꝑsumeret animus, nisi hoc exprimatur, & hoc est quo ad tertiū. † Ad vltimū veniēdo, a an ꝓtestatio, q̄ rñdet animo non ꝓtest. litis, impediat a ꝓtest. glo. hic, q̄ sic, & idem gl. in l. vna. co. tit. & Inn. in prælleg. c. cū M. de consti. quia rñsio pōt fieri aīo ꝓtestandi litem, & instruendi iudicē, ideo ex quo ꝓtestatur, vī hoc facere aīo instruendi iudicē, & sic, ꝓtestatio non est ꝺria facto, fm Inn. in d. c. cū M. & de hac gōne vide plenissime in Spec. cod. tit. §. 2. ver. ex præmissis patet, & per Io. And. in reg. exceptionē, de reg. iur. lib. 6. in Mercur. vbi narrat hanc qōnē fuisse disputatā per diuersos, & ponit varias solutiones diuersorū, & vī ipse Ioan. And. sequi opinio. b Mart. Silli. & Azo. coniungendo eas in hunc modum, q̄ aut iudex, b & aduersarius non ꝺdicunt ꝓtestationi, & ꝓpedit litis contestatio, quia ad litis ꝓtest. requirit animus, cū sit quasi ꝺctus, vt in auth. de exhi. & intro. rc. §. illud. l. 3. § idem scribit. ff. de pecu. sed ex ꝓtestatione apparet aīum deesse, & hoc q̄n post ꝓtestatio nē, incontinenti sequitur rñsio. Si aūt rñdet ex interuallo, vī recessisse a ꝓtestatione, arg. ff. loc. l. cū in plures. §. locator. hor. placuit Host. in c. cū M. de ꝓsti. Aut iudex ꝺdixit protestationi, & idē fm eum, q̄ non sit inducta lit. contest. quia cum dependeat a voluntate partis, & non iudicis, non pōt ꝺdicē o iudicis inducere consensum, & aīum partis, maximè cū iudex nō possit ꝓcisē cogere reum ad rñdendum, seu lit. contesta. vt no. in auth. qui semel. C. quo. & q̄ iudex. & idem putat si actor ꝺdicat, & ꝓtestetur in ꝺrium, quia sua protestatio non tollit protestationem aduersarij, cum fiat super dependentib. rñ a suo consensu, & voluntate, iuxta no. per Io. And. in reg. in generali, de regatur. li. 6. in pe. col. ver. sed pone. & plene. no. in d. c. cum M. in materia protestationis, & hanc sñiam tenet Bar. in prælleg. l. vna. ſpecificē tñ attingit, q̄n rñdet ex interuallo, post ꝓtestatio nem. vī ēt sequi do. Ant. licet per alia verba, præter quā in vno membro, in quo vī sequi opi. But. & Guil. de Cun. videlicet, q̄n iudex non admisit protestationē, vt quia dixit, ꝓtestationē hanc non admitto, sed volo q̄ rñdeas animo litem contest. quo casu dixerunt, q̄ protestatio non iuuat, quia ex quo acquieſcit iudici, & respondet, videtur velle, q̄d superior vult, & acquiescere censetur suæ interlocutoriæ, ex quo saltem post verba iudicis, non reperit protestationē, ad hoc alleg. Butr. l. debet. §. 1. ff. naufrag. Ego in hoc vltimo puto, q̄ aut reus rñdit ad libellum, prælab. missa protestatione, & iudex post responsionem dicat, ego nō admitto talem ꝓtestationē, & tunc procedat prima opin. cum enim dependeat ab animo suo, an rñdeat animo lit. conte. contradictio iudicis sequens non pōt ponere intentionē, vbi non adest, maxime in omnib. ꝺctibus, seu quasi, & si vnum senserit vna pars, & aliud alia, nihil agitur, quia non est ibi consensus. l. in omnibus. ff. de act. & oblig. aut reus primo præmisit protestationē, q̄ per ea, q̄ dicit, nō intendit lit conte. & antequā respondeat iudex ꝺdicat, & reus postea respondet, & tunc si repetit eā de ꝓtestationē, tunc idem quod s. Si verò post ꝺdictionem iudicis simpliciter rñdeat, tunc vī animo lit. contest. & vī voluisse acquiescere interlocutoriæ iudicis, arg. optimum ex his quæ no. in elem. vna. de dolo, & contu. in versi. manifeste. in princ. 17 & facit d. l. cum in plures. §. locator. ff. loca. & d. l. debet. & quod no. in d. c. cum M. † Et ad id, quod dicitur communiter protesta tionem tolli per contrarium factum, de constitutio. c. cum M. & l. vbi repugnantia. ff. de reg. iu. & quod no. in c. solicitudinē, de appell. recip. vt no. Inn. in d. c. cum M. & s. dixi, q̄ procedit, ni si factū sit multipliciter intelligibile, & fm vnum intellectum, factum non est contrarium protestationi, secundum alium sic: tunc si protestatur, intelligitur facere secundum intellectum non contrarium, vnde in proposito videtur respondere animo instruendi iudicem, & non litem contest. & sic nulla contrarie tas. Vel dic vt no. Bar. in d. l. vna. q̄ ad idem tendit. Dicit enim protestationem operari, quando protestatio respicit vnum, & factum aliud. Nam ex lit. contest. oritur quasi cōtractus, protestatio ordinatur ad tollendum istum quasi contractum, non autem responsionem, & sic sunt diuersa. Secus si concernerent vnum, ut quia respondet, & protestatur, q̄ animo non respondendi. Tunc enim tollitur per contrarium factum, quia concernunt idem factum, & hoc teneas, quia est mera veritas. Et 18 per hoc habes totam glo. examinatam, & suppletam. † Nūc descendo ad materiam examinandam. Et primo quæro, c an per c exceptionis obiectum inducatur litis contest. Glo. in l. vna. C. eod. tit. dicit, q̄ si opponit̄ exceptio peremptoria pacti, uel iurisiurandi, inducitur lit. contest. Secus si opponatur exceptio declinatoria iudicij ex persona iudicis, actoris, vel libelli, & ita tenet Cy. & alij. Sed contra hoc est tex. in c. 2. eod. tit. li. 6. vbi dicitur, q̄ p obiectum exceptionis peremptoriæ non inducitur lit. contest. Barto. in d. l. vnica, eod. tit. dicit, quòd aut proponitur exceptio dilatoria, & tunc secundum omnes, nō inducitur cōtestatio. Proponitur enim ad declinandum iudicium, non ad litigandum, facit c. exhibita, de iud. vbi iudex dicitur cōtrarius, si simul procedit super exceptionibus dilatoriis, & principali negotio, quia exceptio dilatoria dicit non procedendum, sicut videmus in istis prælliis corporalibus, quoniam multa præcedunt antequam perueniatur ad prælium, ut deplanare locū, vbi prælietur, destruere munitiones eorum, qui prælium contemnunt, & declinant. Ita in isto prælio ciuili, & intellectuali, omnes istæ exceptiones declinatoriæ debent ante omnia examinari. Et idem dicendum de exceptionibus litis finitæ, quando opponuntur ad processum, vt in c. 1. eod. titu. lib. 6. Si verò est exceptio mere peremptoria dicit Bar. quòd aut statim post narrationem factam ab actore, sequitur responsio rei opponentis exceptionem peremptoriam, & tunc inducitur litis contest. & ita intelligitur glo. l. 1. & videtur velle text. in d. l. rem non nouam. §. patroni, ibi, post narrationem propositam, & contradictionem obiectam. sed si post libellum datum, vel narrationē d propositam, reus ex interuallo veniret, d & produceret suas exceptiones, tunc non induceretur litis contest. quia videtur prodiuere super meritis causæ. Ita intelligatur d. c. 2. & placet hęc opin. d. Ant. Sed mihi nō placet, quia d. c. loquitur indistinctè, & videtur loqui, etiam quando incontinenti respondet, vt colligitur ex principio, dum dicit libello oblato, &c. Nam hoc supᵖere ex interuallo est diuinatio, & extorsio, & de facili dixisset ex interuallo, si voluisset, arg. c. ad audientiam, de deci. Et si intellexisset de opponente ad merita causæ, bene hoc expressisset, nec fecisset mentionem illam in princ. etiam de libelli oblatione. Item ratio, quare non inducitur litis contesta. per obiectum exceptiouis peremptoriæ, ita procedit si incontinēti opponatur, sicut si ex interuallo, in principali, vt patet ex not. per gl. o. in d. c. 2. Item ille, qui excipit, neque fatetur, neque negat, vt in c. cum venerabilis, de excep. & in regu. exceptionē, de reg. iur. lib. 6. Sed ponit factum separatum a libello, non ergo inducitur contesta. quæ inducitur per responsionem ad petitionē, si tamen respōderet ad libellum, & submitteret exceptionem peremptoriam, tunc bene esset inducta litis contesta. ut in ca. 19 prout, de dolo & contu. not. glos. in d. cap. 2. † Secundò quæro, quid si in libello ponatur sola narratio, & non petitio, & reus respondeat fatendo, uel negando? dicit Innoc. quòd toleranda est contesta. vt res magis valeat, quàm pereat, infra de verb. sign. c. abbate. de institutio. c. cum venissent. & hoc maxime videtur quando de iurib. agitur, vt si negatoria, vel cōfessoria intentetur, tutius tamen est, fm eū, aliquid petere. Sed q̄ valeat si ne petitione, facit 2. q. 1. c. notum. 1. q. 4. c. quia præsulatus, & infra titu. proxi. c. accedens. 2. Host. verò dicit libellum non recipiendum, in quo nihil petitur, cum sine petitione sententia dari non possit, ff. cōi diuid. l. ut fundus. nec in alio, q̄ petitū fit, possit quis condemnari. Vnde repræhēditur iudex, qui non in seruum petitum, sed in eius æstimationē cōdēnauit, C. de fideicō. lib. l. fi. nisi forsan de ſpiritualib⁹, & inter religiosos agat, de quo dicen-

ADDITIONES.

a Impediat. Adde Alex. consi. 85. 4. lib.

b ZACH. Quòd aut iudex. Non obstante tali protestatione, & de qua feci mētionem supra. in princ. huius c. potest iudex præcipere tali protestanti, ut litem pure contestetur, quod si recusset, quamuis non possit illam habere, pro contestata, poterit tamen procedere ad primum & secundum decre. vt per gl. multum not. in l. consentaneum. C. quomo. & quan. iudex. quam extollendo Bar. ibi dicit multum uerecundiæ inferre doc. potissimum iuuenibus, de quo uide per Matth. Matte. sing. 63. incip. nota cautelam, quod semper reus, & ibi in apost. tam Ant. quàm Celsi.

c SEB. SAP. Et primo quæro. Quæ requirantur ad hoc, ut fiat litis contesta. ponit Pau. de Castr. in consi. 400. col. 2. in 1. vol. secundum nouissimam impressionem, ubi ponit multa requisita.

PETR. Vendra. Contra differentes. litis contestationem, uideas admonitionem sacrosancti Concilij Tridentini, sess. 25. c. 10. de refor.

d Interuallo ueniret. Tu potes d. l. rem non nouam. §. patroni, in rubro, post contradictionem, qui ita videtur inferri, quòd quando ex interuallo contradicit, per l. 2. C. de custo. reo. sed si per exceptionem peremptoriam, ex interuallo, non inducitur lit. contesta. ergo non induceretur etiam si incontinenti.

ZACH. Adde Lanfran. de Oria. in c. quoniam contra. §. respōsiones. nu. 1. ver. prima est in fine. infra de probatio.

Universidad de Deusto
Biblioteca

20 dicendum, vt no. de iud. c. dilecti. † Et qñ factum coram Papa ponit, & hoc ēt voluit Inn. dicens q̄ coram Papa narratio actoris, & rñsio rei inducunt litis ꝓtest. sine alia petitione, ꝑtitia enim eius supplet oēm defectum, C. de test. l. oīum. & ſ. de transa. c. 1. & hoc tenet curia, maximè qñ agit de electionib. vel prouisionib. eccleſiarum, ſm Host. & in iſtis ꝑcedi pōt hodie, ētiſine ꝓtest. cle. dispendiosam, de iud. iuncta cle. ſæpe. de ver. ſig. Fallit ēt in poſſeſſoriis, ſm gl. in c. qa præſulatus, præalle. Et hanc opinio. Hoſti. ſequit hic d. Ant. puto, q̄ in his, quib. exuberat offiū iudicis, procedat, & ſufficiat ſola narratio ſine petitione, & ſic, pcedat tex. cum glo. in d. c. qa præſulatus, & qđ dixit Host. de cauſis ſpūalibus. ſi vero non ſupplet, ſeu exuberat officiū iudicis, & tūc non ſufficit, & hoc vult apertiſſimè iſte tex. dū exigit petitionē in iure, ꝓpoſitam, & rñſionem ſecutā, & text. in d. c. dudū. facit cle. ſæpe. de ver. ſig. & c. qualiter, & qñ. de accuſ. & cliceri Hely. de ſim. & quod no. Inn. in c. in noſtra, in prin. de ſepul. & Ioā. de

21 Lig. in c. 1. & in c. in literis, de reſti. ſpol. † Bar. tñ in l. vna. C. eo. dicit, q̄ ſi actor narrauit factum tū̃, & petiit ꝓnunciari, narrata ꝓ ut narrant̃, vera eſſe, & reus tñ ad factum tñdit, q̄ facta eſt litis conteſt. p tex. illius legis, qui dicit, p narrationem negotii, nec requirit de neceſſitate narrationē iuris. Præterea ex facto ius orit, vt l. ſi ex plagis. §. in cliuo. ff. ad l. Aquil. vnde ſuppoſita narratione facti, ſequitur narratio iuris, ſeu ꝓcto. Sed credo, q̄ Bart. intellexit ſm opi. ſuam, q̄ poſt oblationem libelli recte, compoſiti narrāt factum viua voce, vt fiat litis, conteſtatio, quo caſu ſatis puto induci conteſt. ex ſola narratione, ex quo apparet p libellū de modo petendi: ſed ſi in libello nō ſecit petitionē, ſed ſolum narrauit factum, tunc ꝑcedit, quod dixi, vt non fiat ꝓteſt. p rñſionem, & hoc apertiſſimè ēt voluit iſte tex. nā per poſitiones narrāt factum, & tñ non ſufficiunt ad lit. conteſt. vt dixi. Hoc ēt ſentit Inn. in c. noſtra, de ſepul. in prin. hoc ēt alibi vī voluiſſe Bart. arguēdo p locum a ſpāli, dum dixit, q̄ in cā crīali procedit libellus ſine ꝓcione. Satis enim eſt narrare factum, quia iudex in cria lib. vbi proceditur ad vindictam publicam, non arctāt ſequi cō ctionem partis. Vnde ſi concluditur ad vnā pœnam, non tenet illam imponere, ſed ſm legis diſpōnem. Hoc poſuit Bart. in l. libellorum. ff. de accuſ. vbi ēt dicit, q̄ mortuo accuſatore, ita I iſtis exuberat offiū iudicis, quod pōt ex offō ꝓcedere, l. qđ ergo. §. pe na grauior ff. de his, qui no. infa. facit gl. in l. in cauſis. C. de accu. q̄ in l. libellorum. Idem ergo, vt dixi, eadem tōne in oībus, in quib. exuberat offiū iudicis, vt ſufficiat ſola narratio abſque cō-

a ctione, [a] ſecus in aliis. facit quod no. Inn. in c. ad noſtram, 2. de iureiurā. & l. 4. §. hoc autem interdictum. ff. de dam. infect. Si verò narratio ſit latior, q̄ concluſio, tunc attenditur cōcluſio, & narrata reſtringuntur ad concꝰonem, vt in c. ex parte B. & quod ibi dixi, de foro compe. & no. Dy. in reg. nullus plurib. de reg. iu. lib.

22 6. † Hinc dicit notabiliter Dy. in l. cum te, de prob. q̄ narrata ſuperflue vltra concluſionem libelli, non ſubiiciuntur neceſſitati probandi, quod ſatis videtur probare tex. in d. c. ex parte B. de foro compet. facit ff. de appella. l. ſcio. & l. ita ſtipulatus. ff. de verb. ob. Et idem, ſi narratio eſſe ſtrictior, q̄ cōcluſio, debet enim ſemper attendi libellus circa modum concludendi, argu. in l. 1. §. ſi ſtipulanti. ff. de ver. ob. & quod no. Inno. & Io. Cald. in c. 2. de or. cog. Nunquid autem ſufficiat generaliter concludere, videlicet [Peto mihi de prædictis iuſtitiam fieri.] dic, q̄ ſic. Limita tamen vt no. Inno. in c. 2. de ord. cog. Et conſilium eſt, q̄ ēt poſt cōclu-

b ſionem ſpālem, ponatur illa concluſio generalis, [Peto b mihi de prædictis iuſtitiam fieri,] vt notatur in d. c. 2. iuuat enim mul-

c tum [c] libellum, vt ibi notatur. Item q̄ adiiciatur alia clauſula, quæ eſt in vſu, vt [Peto prædicta, omni forma, modo, & iure, quibus melius poſſum, & debeo.] Et aduerte, quia licet libellus regulariter non procedat, ſine concluſione, vt ſtatim dixi, tamē ſi habet concꝰonem iuris, ſine narratione, vī ſufficere, vt, [Peto te condemnari in cētum, occaſione mutui, vel quæ mihi debes, quia ad poſitiones conſequentis, ſequit poſitio antecedētis, vt l. pro hærede. §. Papinianus. & l. illud. ff. de acq. hær. & optime in c. ex parte, de ſponſa. vnde cum narro ius, videor narrare illud factum, ex quo ius orit, & idem in reo negante. Facit quod not.

23 Bar. in d. l. vna, vbi hoc vī ſentire, & doct. hic, & infra ſubiiciam. Et faciunt hæc ad qōnem quotidianam, & notabilem. Quidam petit aduerſarium cogi, & compelli ad ſoluendum 10. quæ ſibi debebat, nec petiit cum primo condemnari, & ſic concluſit tātum ſuper executione. Bar. in l. 1. C. de execu. rei iud. dicit talem libellum non procedere, quia antequam cogatur, debet condemnari. Nō enim debet incipi ab executione, vt in d. l. 1. & ideo debet condemnare, [Peto cum condemnari ad dandum, & ſoluendum, cogi, & compelli.] Sed idem Bart. in l. ſi cum nulla, ff. de re iud. videtur ſuſtinere talem libellum, quaſi petita executione, videatur petita per prius condemnatio, arg. in l. talem, ff. de hære. inſtituen. & in l. 2. §. ſed & ſi ita ff. de vulg. & pu. & hoc verius puto. Et idem vī ſentire d. Ant. in c. examinata, ſ. de iud. Nam, vt ſupra dixi poſito conſequenti, videtur poni antecedēs, & libellus debet largiſſimè interpretari, vt concludat intētum libellantis, maximè ex quo narratio hoc indicat, ad hoc l. ſi quis intentione. ff. de iud. & c. conſtitutus. de relig. domi. & ibi bon

d gl. vbi etiam verba impropriantur, [d] vt libellus ſaluetur, & concludat, facit d. c. ex parte, de ſpon. & optimè quod no. Bart. ff. de rei uend. l. & ex diuerſo: vbi dicit, q̄ ſi peto rem reſtitui, quia dominus, videor prius petiiſſe me dominum declarari, cum hoc ſit præambulum neceſſarium ad illud: tamen certum eſt ſecundum Bar. in d. l. 1. C. de exec. rei iud. qđ præpoſteratio nō vitiat puta, ſi peto eum cogi, & compelli, & ad prædicta condemnari arg. de hære. inſt. l. talem facit l. præpoſteri. C. de teſt. & cap. ex ſam, quæ, de reſcri. vbi clauſula tranſportata debet intelligi in ſu, & loco, vbi conſueuit, & debuit poni. Item ſi primo conclu ſit, & poſtea narrauit, non vitiatur libellus, vt probatur in c. venerabilis, de excepr. † Ad vnum tamen aduerte, q̄ ſufficit li-24 bellum concludere in principali, licet nihil concludat in exceptione, & poſt condemnationem poterit peti executio. Et ſic ſufficit, ſi petat reū condemnari, licet non petat eum cogi, & compelli ad ſoluendum, vide bo. glo. in clemen auditor, de reſcri. & eſt prima, & hæc not. tanquām quotidiana. † Tertio princi- 25 liter quæro, dicitur hic, q̄ p petitionem & reſponſionem fit litis conteſta. quid ſi reſpondetur, ius tantum negando, vel reſpondetur negando narrata, ſeu cauſam tantum? Exemplum primi. Petiī a prælato centum, occaſione mutui, prælatus reſpōdet, ego pecuniam in vtilitatem eccleſiæ verſam, vel quod petis, non debetur tibi iure, & ſic non negat narrata, ſed tantum reſpondet de iure. Exemplum ſecundi, quando negat tantum cauſam, ſeu narrata, puta nego te mutuaſſe. Innocen. hic, & Hoſtien. eum, & communiter Doct. tenent lit. conteſt fieri, & ſic ſufficere negare alterum tantum, quia cum ex cauſa propoſita, & non alio, ius competat petenti, negans cauſam, pura, mutuum non ſe per conſequens ex mutuo non teneri, & ſic etiam negare per conſequentiam, & ſic petitioni reſpondet. Nec obſt. hoc tur, q̄ alia eſt cauſa, alia actio, quia & ſi ſit alia, non tamen alia quo ad effectualem ſubſtantiam, vbi enim bona cauſa, ibi ſemper petitio, & econtra, & remittit Hoſtien. ad ſum. de libel. ob. quid debaet. ver. alii dicunt. de his etiam in Specu. eo. titu. § ver. ſed nunquid per reſponſionem. & ver. ſequē. & ver. quo reus. & ſic ſufficit, quod narrationi libelli tantum reſpon-

26 tur. & idem, vt dixi, dic, quando ſolum reſpondetur de iure, & non negando conſequens, videtur etiam negare antecedens. Et idem ſentire videtur Barto. in d. l. vna. C. eod. vbi concludit ſufficere negare narrata, prout narrantur, vel negare petita ri debere, rationibus prædictis. † Dicit etiam hic Hoſtien. quo ſi libellus eſt ineptè formatus, poſſit interdum reus dicere, ſe fiteor narrata, ſed dico petita fieri non debere, & ita dicit ſe de facto in quadam cauſa feciſſe, & obtinuiſſe. Non tamen conteſtatur lis ſi dicat reus volo litigare, quia per hoc nec an confiteatur, vel neget. Vnde dicebat Hoſtien. ſupra de c-ctio. capit. dudum. 1. quod ſi dicat reus, contendendum non eſt lis conteſta. quia poſſet velle contendere, licet libe contineat veritatem. Cogendus eſt igitur reſpondere cer ff. de eden. l. prima. in princip. Idem ſecundum eum, ſi dica do liti, non enim eſt lis conteſta. ſufficit tamen hic, quod reddat, quæ ſibi manu militari auferetur, niſi reſtituat ff. de uendic. l. qui reſtituere, ff. de alie. iud. mut. cauſa fa. Item §. penult. C. ut ne. inui. l. vna. Non tamen ſufficit, quod diffe niſi reſtituat in totum, vel renuncier, C. de pactis l. poſtquā Idem dic, quod non inducitur conteſta ſi reus dicat, nec co teor, nec nego. Vel dicit, volo litigare, de quo vide in Spec cod. titu. §. 2. ver. quid ſi peto, & ver. ſequen. & ibi ſequitur Bar lo, qui reſpondet, non credo debere, & ſi debeo, ſim para ſoluere: hæc ſunt verba Hoſtien. & Ioan. And. poſt eum, q not. quia ſatis uera. Quid autem ſi reus non vult reſpondere & ſic non vult litem conteſtari? remittit Hoſtien. ad not. in pit. fina. infra de iuramen. calum. ego dicam in cap. penult. de

27 tit. vbi omnino videbitis. † Quattò quæro, an reus debeat reſ-

dere libello, de veritate, an de credulitate: [a] gl. in d. l. vna, C. eo. dt, q̄ de veritate, & ita ſeruat cōſuetudo, ſm Bar. ibi, & intelli ge ſm Bar. de veritate, ideſt de eo, quod vehementer opinat, & credit, vt no. in l. 2. §. idē Labeo. ff. de aqua plu. arcen. alias ille, q̄ queriret ex facto alieno, nunquam poſſet conteſtari litē, qđ eſſet abſurdum, ſm Guil. qui hæc plenè examinat in auth. offera-

b tur. C. de lit. ꝓteſt. & ibi ꝓcludit, q̄ per verbū, credit, [b] inducitur lit. ꝓteſt. Nā ſi dicis in libello, me tibi teneri in centū, & ego rñdeo, non credo, ſatis ſufficienter eſt reſponſum ad hoc, quia in poſitionib. hodie eſt ſufficiēs talis modus, ergo, & in petitione, vt in auth. de his, qui ingr. ad ap. §. fi. 5. col. Item, quia quātuncunque rideat de veritate, ſubintelligit, ideſt credit, qđ patet ex iumen. calum. quod ſubſequit, vt l. 2. §. quod obſeruari. C. de iuracalum. Itē ſenſus verborum p, non credit, hēt in ſe negationē, ergo inducitur conteſtatio, ſine admiculo aliorum verborū, & hoc placet do. Ant. & mihi, & allego ad corroborationē bo. gl. in c. ex lrīis, de iureiu. q̄ notabiliter dt, q̄ æque ꝑiudicat cōfeſſio de credulitate, ſicut de veritate, quod no. Alleg. ēt tex. opti. in c. cū ad ſedē, ī. de reſti. ſpolia. vbi reus rñdit, ſe neſcire, nec credere bona petita, fuiſſe poſſeſſa per aduerſarium, vel ad eum ali quatenus pertinere, & ſic fuit facta ibi conteſt. lit. licet rñdeat p verbum, non credit, & no. bene illū tex. in hac materia. Facit ēt

28 tex. ſing. iuncto d. Bar. in l. ſi debitor. ff. de petit. hæred. vbi patet, q̄ p verbum, dubito, an hæc res pertineat ad te, inducitur ꝓtestatio. † Itē 5. quero, quid ſi reus rñdeat per verba, opprobriosa, puta tu mentiris, an videatur facta lit. ꝓteſt? Videt q̄ nō, quia legibus, non quitijs eſt certandū, vt l. quiſquis. C. de poſtu. & qđ calore iracundiæ dī, ꝑ non dicto hſ. l. quicquid calore. ff. de reg. iur. & in c. ex lrīis. de diuor. Guil. de Cu. tenuit ꝛrium, videlicet q̄ lis ſit ꝓteſt. quia hæc verba opprobriosa ꝙruunt naturæ negotij, de quo agitur, ſicut in ſimili valet exhr̄datio, cum turpib. verbis facta, vt l. 3. ff. de liber. & poſthu. D. Ant. diſtinguit, & me

29 lius iudicio meo, aduertendum, an calore iracundiæ dicat, an non, an animo rñdendi ad libellum, & an perſiſtat, vel non in tali rñſione, per tex. & ea, q̄ no. in c. ex lrīs. vt dicamus, q̄ ſi animo rñdendi dixit illa verba opprobrioſa, tunc ſit inducta ꝓteſtatio, & ſic procedat dictū Guil. ſi verò animo non rñdēdi, ſed potius calore iracundiæ, quia vocatus ad iudiciū ſuper illa re, & tunc ſi perſeuerat, ſit facta ꝓtestatio, alias ſecus. In dubio aūt an ſtimatur dixiſſe animo rñdendi, an calore iracundiæ, arbitror inſpiciēdū rēs, geſta, & alia, q̄ ſolēt ꝓſiderari ad iudicādū de animo, vt l. doli. C. de dolo. & c. 2. de renuncia. lib. 6. cū ſi. Sextò q̄ ro, quid ſi ſimpliciter petis mille, & ſimpliciter reus negauit, & actor probauit poſtea quinquaginta? & quid ſi eſt rñſum tñ ad vnū de cētis in libello: dicā in c. uno, ī. de plus peti. † Septimò, & vlt. q̄ro, quid ſi in actis reperiat ſimplr̄ ſcriptū, lis eſt conteſt. Hoſt. dicit, q̄ debent p̄ſumi oīa ſoleniter acta, Inſti. de fideiuſ. §. nili forte ꝑmitterent verba inepta, ſicut dicit Hoſ. ſe quādoq. uidiſſe, vt ſi dicatur, rñdit reus, q̄ contendere velit, & ſic fuit facta lit. ꝓte. ſecus ſi diceret, & lis eſt ꝓteſt. Quidā tñ ī, de quo vide in Spec. eo. tit. §. 2. ver. quid autem. Bar. tamen in l. ſciendū. ff. de verb. oblig. videtur concordare cum Hoſt. ſed ego pleniſſime attingam materiam in c. quoniam, infra de proba.

ADDITIONES.

a De credulitate. Adde Alex. conſi. 136. 2. lib.
ZACH. Tu adde eundem conſi. 85. volu. j. per totum, & conſi. 44. col. 1. parte j. & conſi. 83. col. 3. eod. volu. & Feli. in c. ſuborta, col. 1. ſtatim poſt medium, uer. & dicit. infra de re iudic. Et dic, quòd talis reſponſio, ſcilicet, per uerbū credit, æque prætudicat, ac aſſertiua, uel per uerbum aſſertiuum facta. Ita ſin gula. Archid. in c. ponderet. 40. diſt. quem refert, & ſequitur Roma. ſingu. lo 65. in cip. ſi quis a iudice monitus.
b SEB. SAP. Verbum credit. Vide quæ no. Bar. in l. ſi debitor. ff. de petit. hæred. ubi dicit quod etiam per uerbum, dubito, inducitur litis cōteſtatio. ſed Alex. ibi dicit communem eſſe in cōtrarium. Quod autem per uerbum, credo, inducatur, tenet Bal. in l. 2. in princ. in 3. no. C. de iuram. cal. Ad quod fatetur ut no. Bar. in l. de ætate. §. ſi cum eſſent. ff. de interrog. actio. cum multis alleg. per Alex. in l. de tutela. C. de in integ. reſti. mino.

V t lite non conteſtata. *Rubrica.*

SVMMARIVM.

1 *Teſtes non recipiuntur, ante litis conteſtationem, nec ſententia fertur.*
2 *Allegans ſpeciālia, habet ipſa probare.*
3 *Teſtes ſuper exceptionibus dilatorijs, recipiuntur ante lit. conteſt.*
4 *Sententia interlocutoria, quæ eſt.*
5 *Omne preceptum iudicis, eſt interlocutoria.*

Supra viſum eſt de lit. conteſt. qualiter fiat. verum quia plerung, lit. non conteſt. petūtur teſtes recipi, vel de facto recipiū tur, & dubitatur quid iuris, & ideo competenti ordine poſt ru bri. præcedentem, ſubijcit iſtam. † Et no. ex rub. negatiue poſito, q̄ regulariter lit. non conteſt. non debēt teſtes recipi, vel ad diſ finitiuam ſiſiam procedi: † Quicūque ergo allegat ſpecialitatē, hēr hoc ꝓbare, potior eſt enim cā, pro qua facit regula, vt dicit glo. ſuper rubri. de reg. iur. li. 6. in fi. Itē intellige, q̄ non debent

3 teſtes recipi, ſuper principali. Nam † ſuper exceptionibus dilatorijs bene recipiuntur teſtes, immo de neceſſitate recipi debēt ante litis ꝓteſt. & non poſt, ut in ca. exhibita, de iud. & in c. cum cām, de appel. & in c. frequēs, de reſti. ſpolia. lib. 6. & in c. pia. de excep. eo. lib. cum ſi. itē bene dr̄ in rubro, ad diffinitiuā. Nam ad

4 interlocutoriam bene proceditur. † Interlocutoria enim dicitur, quæ inter principium, & finem cauſæ fertur ſuper his, quæ incidunt, vel emergunt, vt dicit glo. no. in clem. vna. de ſeque. poſſeſſ. & fruct. in ver. diffinitiua. ad idem quod no. in authē. de

5 hære. & Falcid. §. illud, in ver. decreto, col. 1. † quæ vult q̄ etiā præceptum quodlibet factum per iudicem, ſeu nuncium, dicatur interlocutoria. Ad prædicta facit c. exhibita, præalleg. ver. interlocuti, &c.

SVMMARIVM.

1 *Teſtes non examinātur contra contumacem, ſed bene ipſe contumax excōmunicatur.*
2 *Dos conſtante matrimonio repetitur, quando agitur ad ſeparationem tori, propter adulterium commiſſum per maritum, & tūc vxor lucratur dona. propter nup. 6.*
3 *Mulier committens adulterium, perdit dotem ſuam.*
Maritus accuſat vxorem criminaliter de adulterio, & non econtra, ſed quo ad tori ſeparationem, vnus accuſat alterum.
4 *Lis conteſtatur per ſolam reſponſionem factam libello, nec opus eſt alia expreſſione verbali.*
5 *Lis nō conteſtatur per cōtumaciā rei, quia in hoc requiritur verus cōſenſus.*
Contumax habetur pro confitente, vel negante, prout eſt, & cedit in præiudicium ſuum.
6 *Matrimonium an teneat, uel non, ſi non ſeruatur ꝛſquequaque iuris ordo.*
7 *Vxor ſi timet ſæuitiam viri, etiam cauſatam ex facto vxoris, poteſt petere a viro cautionem de non offendendo.*
8 *Cautio de non offendendo, an poſſit peti ab offendente prius?*
9 *Diffinitiua, an feratur contra contumaces?*
10 *Per contumaciam procuratoris, non excommunicatur dominus, niſi ſciens ipſam non purgauerit. 16. 21.*
11 *Inducię quo caſu dantur propter abſentiam aduocati.*
12 *Sententia lata contra fiſcum in abſentia aduocati ſui, non valet ſi eius ſi pro fiſco, & eſt ſpeciale in fiſco.*
13 *Spoliatus, quibus caſibus, ante omnia non eſt reſtituendus.*
Sententia lata ſuper ſeparatione matrimonij, non tranſit in rem iudicatam.
14 *Sententia ſi eſt lata ſuper petitorio, non poteſt poſtea agi ſuper poſſeſſorio, de ſpoliatione facta.*
Petitorium attrahit ad ſe poſſeſſorium.
15 *Procurator in quibus caſibus præiudicet domino.*
16 *Procurator tenetur domino, ſi per ſuam culpam, & dolum male procurauit negotia domini. 20. 22.*
17 *Procurator, nunquid noceat domino in omittendo?*
18 *Contumacia procuratoris in his, quæ ſunt parui præiudicij, præiudicat domino, ſecus in his, quæ ſunt magni præiudicij. 24.*
21 *Contumacia procuratoris non impedit, quin dominus poſſit appellare, niſi dominus ſciuerit, & non purgauerit. 25.*
23 *Condemnatio expenſarum, non eſt pœna, ſed potius intereſſe partis.*
26 *Contumax qui ſtudiosè eſt, non appellat.*
27 *Procurator nunquid noceat domino, in aliquid faciendo.*
28 *Procurator factus ad fideiubendum, an poſſit renunciare beneficio ordinis?*
Renunciare an ſit donare?
Procurator non poteſt facere ea, quę tendunt in ſpeciem donationis.
In generali mandato veniunt ea, quæ ſunt de natura actus.
29 *Confeſſio procuratoris, ſiue adminiſtratoris, an noceat domino?*
30 *Procurator præiudicat domino in reſponſione quam ipſe fecit poſitionibus, ſiue uere, ſiue ficte, puta, per contumaciam.*
31 *Confeſſio procuratoris, poteſt per dominum reuocari.*
32 *Confeſſio principalis in vna cauſa, facit ſibi præiudicium in alia, ſecus in confeſſione procuratoris.*
33 *Appellatio non tollitur per confeſſionem factam a procuratore, ſed per confeſſionem principalis remiſſiue.*
34 *Deminus, an excommunicetur propter contumaciam procuratoris?*
Excommunicans aliquem iniuſte, an teneatur ad intereſſe?
35 *Procurator eccleſiæ ſi eſt condemnatus in expenſis propter eius negligentiam, vel delictum, an fiet executio in bonis eccleſiæ?*
Eccleſia quando reſtituatur in integrum, ex male geſtis per procuratorem, & an in tali reſtitutione requiratur libellus. 35. 36. 37.
37 *Procurator, ex cuius facto dominus damnificatur, poteſt conuenīri ab eo actione mandati.*
38 *Reſtitutio non datur aduerſus dolum.*
Eccleſia contra eccleſiam, an reſtituatur?
39 *Lælaſus an noceat eccleſiæ, in delictis commiſſis in iudicio?*
Tutor vel curator, an & quando poſſunt prædicere pupillo, vel adulto.

CAPI.

1 ADhęc Deus. † Si agitur de adulterio ad ſeparationem tori, & ante litem conteſtatam, reus eſt contumax: poteſt excommunicari, ſed teſtes recipi non poſſunt, nec cauſa diffiniri. h. d. In prima ponitur delegatorū ꝓſultatio. In ſe-

Universidad de Deusto
Biblioteca

cunda diffinitio, seu responsio, ibi, [Cõsultationi.] Casus literalis. Quædam cã matrimonialis vertebat inter R. & B. vxorem eius: cã ꝓmissa fuit Abbati S. Proculi, & eius coniudici, coram quib. dicta B. accusabat virum suum de adulterio, ad tori separationẽ, & vt dorem suam reciperet ab eodem? Oblato libello, ꝓcurator viri noluit rñdere ꝑtextu aduocati, quẽ nõ hẽbat, indu cias postulando, tñ dixit se paratum rñdere libello: sed die statuta, dũ credebat, q rñderet libello; petijt restitutionem vxoris primo faciendã marito, & ne secus fieret, appellauit, mulier dicebat se virũ hẽre suspectũ, nec ꝓcurator voluit cauere de impunitate psonæ; nec vir posset voluit ꝓparere Iudices, nõ obstãte applone illius, testes mulieris receperunt, attestationib. publicatis, de ferenda sñia dubitabãt. Quidã dicebãt, deferendũ esse applони, alij dicebant deferendũ non esse. Consultus Papa, quid iuris, rñdet, q licet ordo iudiciarius in alijs ꝓtrouersijs sit seruandus, in matrimonialib. tñ causis non vsquequaq; seruat, sed qa in pñti negotio non est actum de fœdere mrimonij, sed de crie adulterij ad tori separationem, testes lite non ꝓre. recipi nõ debuerunt, vnde siue deferendũ, siue non deferendũ applони fuisset, non est ad diffinitiuã sñiam ꝓcedendum. Tñ ꝑfatus R. si ꝓtumax fuit, pp hoc excõicari debuit, vel pp ꝓtumaciam ꝓcuratoris; si sciens non purgauit eandẽ. Ber. †No. 1. casum, in quo, cõstante vinculo matrimoniali, põt licite dos repeti p vxorem, s. qñ agitur ad separationem tori pp adulterium ꝓmissum p maritum, vt legi. & no. in c. per vestras, inf. de do. post diuor. rest. & in l. vbi. C. de iure doti. † No. 2. q sicut maritus accusat vxorem de adulterio a ciuiliter quoad separationem tori, & ad lucrandam dotem, b vt in c. plerunque, ff. de do. post diuor. restit. & in in auth. vt lice. matri, & auiæ. § si vir, de adulterio. ita mulier accusat virum, etiam ad easdẽ pœnas infligendas; ut hic, & in ꝑal. §. si uir de adulterio. & hoc in gl. 1. & vide gl. cum tex. in c. christiana religio, 32. q. 5. quo igitur ad facultatem accusandi ciuiliter, non iudicantur ad imparia, c sed respectu accusationis criminalis, iudicant ad imparia, quia vir accusat vxorem, sed non econtra, vt l. 1. C. de adulter. & dic vt plene no. 31. q. 1. c. publico, & in c. tuæ, de procur. & in c. gaudemus, de conuer. coniug. † Not. hic bonũ tex. pro his, quæ dixi supra c. proxi. q ex sola responsione ad libellum absq; alia narratione verbali, & actoris præsentia, inducitur lit. conte. Hic enim tantum ponderatur, q noluit respondere libello, & ideo lis non fuit contest. † No. q ꝓtumax in respondendo ad libellum die assignato per iudicem, licet præcesserit præceptum de respondendo, non tamen habetur pro respondente, d & sic ad litem contestandam opus est facto, facit quod no. gl. in auh. qui semel. C. qñο & quando iud. & dicam plene in c. pe. de iuramen. calum. secus aũt vbi in aliis actibus, ga contumax in rñdendo habetur pro negante, e vel confitente, prout cedit in ꝓiudicium suum, vt in l. de ætate. §. qui tacuit. ff. de interrog. act. facit c. 1. de postula. ꝑla. in ver. non negauit, & in c. 2. de confes. li. 6. Et est rõ, qa ad lit. ꝓte. exigitur consensus verus, cum sit quidã ϑctus, vt l. 3. §. idem scribit. ff. de pec. se cus in alijs cõfessionib. † No. mrimonium impeti dupl'r. Primò cum agitur de sũpa vinculi, an mrimonium teneat, vel nõ, quo casu non seruatur vsquequaq; iuris ordo, & hoc pp pcũ imminens, seu fauore mrimonij. Secundo, largo modo df impeti matrimonium, qñ agitur ad separationem tori, & lucrandã donationem pp nuptias, & ad repetendam dotẽ, & tunc seruãdus est ordo iuris, hoc enim casu cessat fauor matrimonij, cum agatur de re odiosa ad separationem ipsorum coniugum, quo 7 ad torum. † No. coniugẽ repellendum, & non audiendum petentem restitutionem ꝓiugis, si mulieri legitime ipsius sæuitiã trepidanti non caueẽ. Et aduerte, quia hęc cautio est præstãda, ẽt si mulier timet viri sęuitiam, culpa ipsius mulieris, ut quia ꝓmisit adulterium. Ad hoc est bonus textus cũ gl. in c. de benedicto. 31. q. 1. facit l. nec timore, ff. quod met. cau. † Et facit hoc ad quæstionem, nunquid offendens aliquem, si timet ab illo of f fendi, possit implorare officium iudicis, f vt compellat offensum, cuius potentiam timet, ad præstandam cautionem, de nõ offendendo cum. Et videtur primò q sic, quia iura in hoc generaliter loquuntur, vt in l. illicitas. §. ne potentiores. ff. de offic. ꝓsid. & l. denunciamus. C. de his, qui ad eccle. confug. & qđ vtrobiq. notatur. In ϑrium facit, quia hic sua improbitate non debet hoc ius ꝓsequi, ar. l. itaque fullo. ff. de furt. vide Bart. in l. qui bona fide. §. si quis iuxta, ff. de dam. infec. vbi tandem tenet, q possit hoc petere. Vide latius per Ioan. And. in additio. Spec. in tit. de pig. §. sequitur, ver. sed quid si timeo, vbi refert opi. antiquorum. Et tandem vr concludere, q si offendens, fuit iudicialiter punitus, ꝑt petere cautionẽ sin aũt poterit iudex facere præceptum sub pœna de nõ offendendo, vel alio modo prouid 9 dere. † No. q propter contumaciam non proceditur ad diffinitiuam; licet sit casus, in quo non sit prouisum de remedio missionis: hic enim poterat fieri missio, cum agereturad separationem tori, & mulier iam a viro recesserat, & tamen non potuit procedi ad diffinitiuam, sed ꝓcedi potuit ad multam inducẽdã, seu excõmunicationem proferendam. Ad idem c. tuæ, inf.

co, quod est ϑ Legistas, in auth. qui semel. C. quomo. & qñ
10 dicã in d. c. tuę. † No. vltimò quem nõ debere excõicari pp
tumaciam alterius, etiam per procuratorem, nisi sciens no
gasset eandem. Tunc enim est propria cõtumacia; & hoc
11 glo. fi. expediam. † Venio nunc ad glo. & prima, & secunda
faciles. Tertia quærit, nunquid induciæ indulgendæ sint pp
sentiam a duocati? & concludit, q sic, qñ sicut debent dari p
g aduocato habendo, g ita fortius, & pro habito expectando, c
alias oporteret alium quærere, & sic induciæ indulgerẽtur. C
clude sic capiendo gl. Host. & Inno q aut malitiose petit indu
cias causa differendi negotium, & tunc non sunt dandæ, ut
c. prout, de dolo & contu. Aut cessante dolo, & tunc iudex
maduertat, an pars afficiatur graui ꝓiudicio & damno pp
sentiam aduocati. Item an pars potuerit præuidere impedi
tum, & an impedimentũ sit graue, vel breue, vel longũ. Et
ista pceder, vel non, vel dabit inducias ad quærendum alib
enim arbitrio iudicis cõmittũtur, arg. c. 2. de dilatio. & c. de
sis, de offi. dele. ff. de reb. dub. l. 1. & l. ediles. § item sciendum
12 ff. de ædi. edi. & no. hanc glo. † Secundò glo. querit, an sente
tia, seu actus sit retractandus propter absentiam aduocat
h Respondet, quod non, sed fallit in fisco, h inquantum g
vult.

ADDITIONES.

a SEB. SAP. De adulterio. Vide Ang. Aret. in tracta. malefi. in ver. che m
adulterato la mia donna, colum. 5. ver. quæro, quia uideo. vbi aliqua add
Auguſt. Arimi.

b ZACH. Ad lucrandam dotem. Adde an mulier, quæ est adultera, p
per hæredes sui mariti de adulterio accusari, no. Bart. quod non, in l. 1. &
lud. C. de rei vxo. act. contra glo. ibi, per l. rei iudicatæ, & ibi latè per
ff. solu. matrimo. in §. morum, in fin. & ibi omnino do. Alex. in 1. col.
cord. ibi signatis. Din in l. 2. in apostil. & ibi iterum in apostil. Celsi ad
ff. ad Sylla, & Pau. de Cast. consi. 126. & 119.

ANT. FRAN. An vxor adultera possit accusari per hæredes mariti, q
uit eam adulteram, nec curauit eam accusare, dicas, q non, probata
tia viri, quia ad hæredem non pertinet morum correctio, l. rei iudicatæ
§. morum. ff. solut. matri. Et adde, q inuentus cum uxore eam adulteran
post tres monitiones, potest occidi impune, sed inuentus alioquin
potest capi, & duci ad iudicem, de quo plene in l. Gracchus. C. de adult
& per Spec. in tit. de act. in ver. item quod vult, & in tit. de præsumpt. in
Et adde, q mulier adultera accusata a marito ciuiliter, perdit dotem,
autem si criminaliter, ut est glo. in auth. sed ho die. & ibi per Salyc. pro
C. de adulter & habetur per glo. in l. cum mulier. in glo. 1. ff. solu. matri
l. si dotem. C. de iure doti. & in l. libertatem. C. de adult. Quod intelligi
rum, nisi uir toleraſſet uxorem, & uide etiam per Spec. in tit. de do. post
nor. restitu. in §. formatur. in uer. quid si maritus, & ibi per Bald. in ad
in uer. an hæredes, ubi concludit, q hæres uiri, uxori repetenti dotem,
potest obiicere exceptionem adulterij, & per eundem etiam Spec. in
except. & repli. in d. §. de dilatorijs, in uersicu. item quæritur. quod
uoluit Bart. in l. unica, in §. illud. C. de rei uxo. actio. licet glos. ibi videa
tenere contrarium, quam Barto. ibi reprobat, per alleg. l. rei iudicatæ,
etiam omnino uide per Alex. in 1. col. & uide Pau. de Cast. idem tenet
consi. 119. & 126.
Et adde, quòd talis adultera, non solum perdit dotem, sed etiam perdit
na parafernalia, ut est glo. repu. sing. in c. plerunque, in uer. dotalium
donatio. inter uir. & uxo. quod etiam uoluit Bar. & Roma. post eum in l.
cius. ff. solu. matr. & Bald. in l. si mulier, eod. tit. & glo. & Archid. in c. Aga
sa. & in c. prouidendum. 22. q. 7.

c Ad imparia. Adde quod voluit Roma. consi. 167. in prin.

d Pro respondente. Adde quod uoluit Alex. consi. 185. 2. lib.

e Pro negante. No. quia D. Ant. in c. pe. de iuramen. calum. tenet contrarium
quòd immo habetur pro confesso, sed in contrarium est hic casus, & Bal
cap. 1. supra titu. proxi. ubi dicitur, quòd per petitionem, & non per posi
nem, lis contestatur, & sic ponuntur ut diuersa, sed cap. 2. de confes
6. est pœnale, & loquitur in positione, ergo non habet locum in con
statione.

ZACHA. Adde Lanfran. de Oria. in c. quoniam contra falsam, in §. respon
nes, nu. 12. uer. finaliter est concludendum, & ibi in apostil. Celsi ad ipsu
uer. pro negante. ubi de hoc remissiue, infra de proba.

f Officium iudicis. Adde Roma. consi. 223.

g SEB. SAP. Pro aduocato habendo. Vide Bar. in l. ait prætor. §. fin. ff. ex qui
cau. maio. & in l. fi. in fi. ff. de uac. mu. Ang. in l. si quis longius, in prin. ff.
iud. Ang. in l. non idcirco. in prin. ff. eo. tit. de iud.

h ZACH. Sed fallit in fisco. Adde Iac. Rebuf. in l. unica. nu. 2. & ibi in apo
Celsi ad ipsum. C. de sentent. aduer. fiscum Iat. & ibi quid in priuato,
sit expectandus aduocatus fisci, ut procedatur in causa. Item quid in pote
to aduocato.

ANT. FRAN. Circa hoc, an aduocatus de necessitate debeat esse præs
in iudicio, uel utrum debeat expectari, dicas primo, q aduocatus non
abfuturus est expectandus, ut per Bar. & Alex in l. si longius. ff. de iud. &
l. j. ubi etiam per Bar. ff. de uaca. mu. & per eund. Bart. in l. sed si unius. ff.
ff. de iniur. & no. per Ioan. And. in c. quod super his, de uo. Immo, si aduoca
tus esset abfuturus de longinquo, potest peti dilatio, quam iudex compe
tem debet assignare, ut per Bar. in locis prælleg.
Et adde, quod aduocatus in causa ante litis contestationem nõ est expe
dus, sed post litis contest. debet expectari, si non necessit ante contest. lis
ut notabiliter uoluit Bal. in l. causas, vel lites. C. de transact. & quando
impeditus, tunc non deberet expectari, si impedimentum esset longum,
debet de alio aduocato prouideri, ut in l. ait prætor. §. 2. in fi. & ibi not. &
quib. caus. maio. & no. Do. Moder. in d. l. si longius. ff. de iud.
Et adde, quod aduocatus debet interesse sententiæ, qua pronuntiat
clientulum suum esse ponendum ad torturam, ut est glo. reputata sing.
legis uirtus. ff. de leg. & no. in l. minime, eod. tit. & in l. si quando. C. de
non

non tamen debet interesse torturæ, ut per Bar. in d. l. legis uirtus, & per eun
dem Barto. in l. 2. in fin. C. de sacrosanct. eccles. & in l. postulauerit, in §. quæ
stio. ff. de adulte. ubi etiam ponit, an debeat interesse, quando clientulus re
spondet positionibus, & dicit sibi placere, quod sic tamen dicit seruandam
esse loci consuetudinem. Dicit tamen quod non debet esse præsens, quando
testes examinantur, quia debent secreto examinari. & an aduocatus debeat
citari ad indicia, uel ad torturam testium, uide Barto. in l. diuus, in §. iudex.
ff. de quæstio. & vide Alexand. in l. custodias. ff. de publ. iudic. & tene menti,
quod aduocatus, non habet necesse interesse sententiæ diffinitiuæ, ut in l.
uela mento. C. de postula. nisi sit aduocatus fisci. l. 1. & ibi per Barto. in 1. quæ
stio. C. de sentent. aduer. fisc. l. a. lib. 10. & habetur per Specu. in titu. de requi
sitio. consil. in fi. & tene menti quod dixit Bald. in l. 1. in fin. C. manda. quod
aduocatus, qui præstat patrocinium in causa status, vel dignitatis, debet
habere maximum salarium.

vult, q sententia lata contra fiscum non valeat, absque eius ad
uocato, bene dicit. Quidam tamen dicũt, vt Vincen. q hoc est
verum concurrentibus duobus, s. q sit lata contra fiscum, & in
causa status, ita loquitur tex. hic alleg. in fi. glo. sed hoc non pla
cet Ioan. An. quasi sufficiat, q contra fiscum etiam in qualibet
causa. & hoc etiam voluit gl. in l. non intelligitur. §. diuus, de iu
re fis. & glo. in l. fi. C. de aduo. fis. & facit ille tex. vbi dicitur indi
stinctè, aduocatum fisci debere esse præsentem. Ad quid enim
dicitur præsentia, si eius absentia non vitiaret, & hoc teneas. Itẽ
dicunt quidam esse speciale in causa criminali. 3. q. 3. c. de indu
ciis. quod non placet Tancre. & Joan. And. & vide quod no. in
sum. de dilatio. §. & quare per Hostiẽ. Inquantum supra dixi nõ
valere sententiam latam contra fiscum absente ipsius aduoca
to. Secus dic, si est lata pro fisco secundum Ioan. And. & no. in
13 dixi in c. causam, quæ supra de iud. † Opp. & videtur, q iste pro
curator viri debuit audiri petendo, vt ante omnia fieret restitu
tio, vt in c. conquestione, & in c. ex transmissa, de restitu. spoliat.
Sol. gl. 4. dicit, q istud est regulare, vt ante omnia fiat restitutio,
sed excipit ab hac regula 5. casus, in quibus denegatur restitu
tio, & iste est vnus de exceptis, videlicet; cum timetur de sæui
tia viri, tunc enim non auditur, nisi cautionem præstet sufficiẽ
tem, quam iste procurator, vel dominus non præstabat, & vide
hos casus, & alios, 33. qõ. 6. in sum. & 34. qõ. 1. in summa. Addu
cunt Doct. alios casus, in quibus differt restitutio coniugis, non
obst. excep. rei iud. quandiu fides facta fuerit de errore, de frig. &
malefi. c. fraternitatis, qui fil. sint legit. c. per venerabilem. vide
quod no. in c. tenor. de re iud. Ex cuius dictis colligitur, q nõ so
lum post rem iudicatam, non auditur petẽs restitutionem, im
mo non auditur indifferenter, volendo probare errorem sentẽ
a causa lata, non tamen auditur pars indifferenter a contra eam
nisi summatim appareat, q ex aliqua causa iusta moueatur. Et
intelligo hũc casum etiam si spoliatio fuit facta, antequàm sen
14 tentia ferretur in petitorio. † Nam lata sententia in petitorio nõ
potest postea agi in possessorio pro spoliatione ante facta, quia
proprietas attrahit ad se possessorium, vt in c. cũ dilectus, decau
tis; ad hoc, quod not. Innoc. in c. constitutus, de fil. presbyt. & in
cap. 2. & fi. de. ord. cog. facit c. ad decimas, de restitu. spoli. lib. 6.
Item fallit in proponente intrare religionem ante copulam, in
fra de conuer. cõiug. c. ex publico. Item impedit restitutionem,
vehemens suspicio de hæresi. arg. infra de purg. cano. c. inter. de
quod Deo patri, quod intellige, vt no. in c. cum sis, & c. dudum,
de conuer. coniug. Item si per vim habuit possessionem, infra
de spon. c. cum locum. Item si nullam possessionem habuit, in
fra de restitu. spoli. c. ex parte. si non probetur legitimus contra
dicitur quidam esse speciale in causa criminali. 3. q. 3. c. de indu
ciis. quod non placet Tancre. & Joan. And. & vide quod no. in
sum. de dilatio. §. & quare per Hostiẽ. Inquantum supra dixi nõ
valere sententiam latam contra fiscum absente ipsius aduoca
to. Secus dic, si est lata pro fisco secundum Ioan. And. & no. in
13 dixi in c. causam, quæ supra de iud. † Opp. & videtur, q iste pro
curator viri debuit audiri petendo, vt ante omnia fieret restitu
tio, vt in c. conquestione, & in c. ex transmissa, de restitu. spoliat.
Sol. gl. 4. dicit, q istud est regulare, vt ante omnia fiat restitutio,
sed excipit ab hac regula 5. casus, in quibus denegatur restitu
tio, & iste est vnus de exceptis, videlicet; cum timetur de sæui
tia viri, tunc enim non auditur, nisi cautionem præstet sufficiẽ
tem, quam iste procurator, vel dominus non præstabat, & vide
hos casus, & alios, 33. qõ. 6. in sum. & 34. qõ. 1. in summa. Addu
cunt Doct. alios casus, in quibus differt restitutio coniugis, non
obst. excep. rei iud. quandiu fides facta fuerit de errore, de frig. &
malefi. c. fraternitatis, qui fil. sint legit. c. per venerabilem. vide
quod no. in c. tenor. de re iud. Ex cuius dictis colligitur, q nõ so
lum post rem iudicatam, non auditur petẽs restitutionem, im
mo non auditur indifferenter, volendo probare errorem sentẽ
a causa lata, non tamen auditur pars indifferenter a contra eam
nisi summatim appareat, q ex aliqua causa iusta moueatur. Et
intelligo hũc casum etiam si spoliatio fuit facta, antequàm sen
14 tentia ferretur in petitorio. † Nam lata sententia in petitorio nõ
potest postea agi in possessorio pro spoliatione ante facta, quia
proprietas attrahit ad se possessorium, vt in c. cũ dilectus, decau
tis; ad hoc, quod not. Innoc. in c. constitutus, de fil. presbyt. & in
cap. 2. & fi. de. ord. cog. facit c. ad decimas, de restitu. spoli. lib. 6.
Item fallit in proponente intrare religionem ante copulam, in
fra de conuer. cõiug. c. ex publico. Item impedit restitutionem,
vehemens suspicio de hæresi. arg. infra de purg. cano. c. inter. de
quod Deo patri, quod intellige, vt no. in c. cum sis, & c. dudum,
de conuer. coniug. Item si per vim habuit possessionem, infra
de spon. c. cum locum. Item si nullam possessionem habuit, in
fra de restitu. spoli. c. ex parte. si non probetur legitimus contra
tionis, quia ad id non agitur, infra de ord. cog. c. 2. Item cum pe
tẽs restitutionem repellitur per exceptio. excommunicationis,
vt no. 6. q. 3. c. quoniam, & infra de senten. excommu. in c. inter.
videgl. in c. 2. de procur. per Innoc. in c. cum nostris, de concess.
præben. gl. 13. q. 2. i nsumma addit casum, quando sua sponte re
cessit. Tunc enim non potest petere restitutionem, sed contra
dicit in c. significasti, de diuor. & per Inno. in c. veniens, de reg. &
vide per Specu. in titu. de pe. & posse §. fin. ver. antepe. vbi ponit
versus, quos ponit hic Abbas. Gl. 5. ponit octo specialia in cau
sa matrimonii. Doct. hic addut multa alia, quæ enumerare po
tius laboriosum, quàm subtile est, & hoc est summistis relinq
dum. Gl. in ver. (Ad separationem.) est facilis, & glo. pen. oppo
nit, ponit tñ opi. antiquorum, quæ erat in materia, & in fi. dicit,
opi. saluandas, vt in c. literas, de restitu. & de sim. capit. per tuas.
15 † Opp. expediendo glo. fi. & videtur q factum procuratoris, no
cet domino, siue sit contumacia, vt in c. sæpe. de appel. in prin
cipio. & 2. q. 6. c. biduũ. ver. si aduersus, siue negligentia, vt in c. cũ
veniſſent, de in integ. restit. siue sit confessio, vt in cap. suborta
infra de re iudic. siue fit dolus. ff. de tribu. l. procuratoris. Item fa
cit c. cum olim, de causa posse & proprie. vbi impetratio suspe

cti iudicis facta per procuratorem, præiudicat domino. Nam si
bi imputari debet, qui malum procuratorem elegit. ff. de mi
nor. l. cum mandato. Sicut enim prodest domino, etiam si iniu
ste aliquid obtinuit, vt in l. qui proprio. §. vt in cæteris. ff. de pro
cura. ita debet nocere. gl. ista facit quatuor, primo arguit pro, se
cundò contra, tertiò soluit, quartò ponit vnam quæstio. Et mẽs
gl. in solutione est ista, q dolus, delictum, seu contumacia pro
curatoris, non præiudicat domino ignoranti, sed scienti, & cõ
tumaciam non purganti, sicut hic, quia tunc est propria culpa.
In his verò, quæ agit non sponantia in delictum, vt in pfessione,
vel omissione, & in pluribus aliis, fi facit contra formam man
dati, non præiudicat domino, si facit præter, præiudicat, nisi cõ
tradicat statim, cum scit, vt in c. cum olim, de off. deleg. Si facit
secundũ formam mandati, absolutè præiudicat, & ad hoc redu
cuntur iura alleg. in gl. Host. soluebat sic omnia contraria, pro
curator meus contrahendo, vel quasi, confitẽdo, iudicium sub
eundo, negligendo in his, quæ sunt sibi commissa, potestatem
habet mihi præiudicare, vt in primis concordan. delinquendo
verò, vel quasi, dolum, vel contumaciam committendo, mihi
non parit præiudicium ignoranti, vt in contrariis: scienti verò,
& ratificanti tacitè, stel expresse, & cum non purgo, quod pur
gare possum, mihi præiudicat, vt in primis concordan. & hæc
ante lit. contest. locum habent, post lit. verò contesta. mihi præ
iudicat, vnde aduersarius de dolo procuratoris contra me exci
16 pit. † Procurator tamen mihi tenetur, & si soluendo non fuerit,
actio restituatur, ff. de dolo. l. & eleganter. §. pen. & ff. de eo, per
quem fac. est. l. fi. 1. respon. Et hæc de procur. speciali intelligen
da sunt, dolus enim procuratoris generalis omnium rerum no
cet. ff. de dolo. excepi. l. apud Celsum, §. si quæsitum. & sic intel
lige, ff. de tribu. l. procur. ff. de institor. l. cuicunque. hæc sunt ver
ba Hostien. cum quibus simpliciter per transit Ioan. And. recitando. Inno. verò multa prosequitur super rex. & intricarè mo
re suo, & infra attingam in quæstionibus dicta sua, & speciali
ter quo ad articulum nostrum videtur velle, q contumacia, pcuratoris, noceat domino in his, quę respiciunt processum iudi
cii, vt ex contumacia procuratoris procedatur ad sententiam,
vel ad missionem in possessionem, & similia, quæ concernunt
processum indicii. In his verò, quæ sunt extrinseca non concer
nentia processum iudicii, vt circa impositionem mulctæ, vel ex
communicationis, non nocet, vt hic, & in l. 1. §. si procurator. ff.
si quis ius dic. non obtemp. Do. Anto. multum obscurè, & proli
xè prosequitur hanc materiam, vnde prosequar post Bar. qui lo
quitur clarius cæteris, & a quo Do. Anto. habuit materiam di
cendi, per tria membra principalia, postea inferam ad decisio
nes aliquorum dubiorum. Primum membrum est, nunquid fa
ctum procur. noceat domino in omittendo. Secundum, quid,
in faciendo. Tertium specialiter prosequar de confessione ip
17 sius procurat. nunquid indistinctè noceat domino. † Quoad pri
mum Bar. in d. § si procurator. præmittit pro declaratione, quã
do dicatur contumacia procuratoris, dicens, q contumacia in
non faciendo, de qua loquitur, nihil ponit, sed meram priuatio
nem significat: vnde contumacia dicitur radicari in illo, cui in
cumbebat aliquid facere, & ipse mittit procuratorem, qui non
facit, non dicitur procuratoris contumacia, sed domini, respe
ctu cuius erat faciendum, vt est tex. in l. si procuratorem. §. si tu
tores. ff. mand. pro hoc etiam quod no. in l. cum filius. §. in hac.
ff. de verbo. oblig. vbi si pater promisit ad diem, licet dies vene
rit in persona pupilli, non dicitur cõtumacia pupilli, sed defun
cti, & de hoc vide in d. §. in hac. Hoc præmisso, in proposita quæ
stione, seu primo membro, ita distingue post Bar. q si aliquid in
iunctum est domino, vel est præceptum, & ipse mittit procura
b torem, qui non facit istud, nocet domino, b quia est in contu
macia dominus, non procurator, vt dictis legibus, & ita loquit
ur, ff. de arbit. l. non distinguemus. §. pen. & quod ibi no. Tamẽ
si procurator hoc non fecit propter casum, tunc excusatur do
minus, sicut in persona ipsius ille casus veniſſet. C. qui peti. tut.
18 l. cum a matribus, & infra de pig. c. significante. † Quandoq; ali
quid iniungitur procuratori, & non domino, & procurator nõ
est obediens, tunc quoniam constat, q ista inobedientia cadit
in delictum, & tunc in his, quæ sunt parui præiudicii, vt circa
missionem in possessionem ex primo decreto, contumacia, p
c curatoris c nocet domino, vt in l. cum qui. C. de procur. & C. de
dig. l. quoties, lib. 12. Circa ea, quæ sunt magni præiudicii, vt circa
mulctæ impositionem non præiudicat domino, vt in d. l. 1.
§. si procurator: nec circa missionem ex secundo decreto, vt ff.
si ex noxa. causa aga. l. si cum vsufruct. & de dam. infe. l. hoc am
plius.

ADDITIONES.

a Indifferenter. Adde Pau. de Cast. consi. 256. in primo impressis.

b Istud nocet domino. Adde Alex. consi. 95. 2. lib.

c a SEB. SAP. Contumacia procuratoris. An contumacia procuratoris, no
ceat domino, ut contra eum possit fieri missio in possessionem ex primo de
creto. vide Abb. in c. cum deputati, supra de iud. Alex. post Bar. in l. 3. C. de p
cur. Bartho. Veronen. caut. 8.

Universidad de Deusto
Biblioteca

plius. §. fi. cum l. seq. vbi ex contumacia fructuarii, qui est procurator domini proprietarii, non potest pertineri ad secundū de-
16 cretum, contra dominum. † Prædicta vera, nisi dominus fuerit 22
scions & negligens in purgando contumaciam illam, vt hic, & C. de fals. mone. l. i. & sic intelligi debet l. non solum. in princ. ff. de procurat. vt si procurator fuit contumax in respondendo, te neatur ipse, non dominus; nisi fuerit sciens, & negligens. Si verò non est certum, contumaciam procuratoris cadere in delictum, tunc nocet domino; vt si omiserit appellare intra decem dies: potuit enim esse, q̄ expediebat domino sic fieri, vel l. 1. in
20 fi. ff. quando appella. sit. Item si procurator fuit negligens in p̄ducendo testes, & alias probationes intra terminum, poterat enim scire, q̄ tunc dominus non habebat probationes. † Tamē
21 si hoc dolosè fecit succurratur domino, secundum formam l. & eleganter. §. pen. & quod ibi not. ff. de dolo. † Ex prædictis soluitur
a quæstio si procurator fuit verus contumax, a an propter hoc dominus repellatur ab appellando? certè non, quia constabat ab initio contumaciam esse delictum, & est res magni præiudicii, nisi dominus fuerit sciens, & negligens, vt hic, cum concor. & hoc etiam voluit Innoc. licet non inducat isto modo. Itē circa prædicta dubitatur, quid si dominus fuerit citatus, vt veniret ad iudicium, & ad litigandum misit vnum procuratorem, qui contestatus est litem; postea in articulo aliquo, ipsi procuratori iniuncto, fuit ipse procurator inobediens, an propter hoc q̄
b demnabitur ipse dominus in expensis? Innocē. hic, q̄ sic, b licet
23 non possit mulctari, secundum eum. Sed dicit Bar. hoc dictum esse contra illum §. si procurator, quia pariter procedit iudiciū in expensis, & interesse partis suæ, siue ad mulctam, vt ibi. Præterea sicut in generali mandato omnium bonorum nō venit aliquod delictum, vt l. si procuratorem. ff. de condict. indebi. & in l. si pater. ff. de his, quæ in frau. credi. ita in mandato vnius causæ non venit contumacia in alio art. putat tamen Bart. q̄ bene posset iudex propter contumaciam procuratoris nō audire partem, nisi reficiat expensas, sicut mittere in possessionem ex primo decre. non autem partem condemnare, vel exigere ab ea. Hæc sunt dicta Bar. in primo membro, qui Bar. discrepat ab Innocentio in aliquibus Et primo incipiendo ab hoc vlt. Inno. vult, q̄ p̄pter contumaciam procuratoris, siue recusauerit comparere in prima vice, siue in medio litis, vel quandocunque dum durat eius procuratio, potest non solum, q̄ procurator, sed etiam dominus condemniari in expensis, arg. ff. commod. l. eum, qui. §. viti. & l. seq. vbi expressè dicitur, q̄ dominus tenetur ex culpa procuratoris, si minus idoneum elegit. Item videtur expressum, secundū eum, ff. de procur. l. non cogendum. & l. seq. vbi dicitur, q̄ procurator non cogitur prosequi lit. contesta. sed dominus tenetur ob rem non defensam. Dicit tamen q̄ post lit. conte. potest magis dubitari, sed nihilominus tenet, q̄ dominus tenetur de culpa eius, argu. prædictarum leg. nec mirandum, si alius teneatur culpa, vel pœna alterius, quia hoc non est pœna tantum, sed interesse respectu partis, s. quæ fecit expensas. Bar. contra, vt supra dixi Specu. n tit. de sen. excommu. §. sequitur. ver. sed quid si, p̄curator. videtur in effectu tenere opin. quam tenet Barto. Dicit enim, q̄ aut dominus fuit citatus, & procurator fuit contumax & tunc nocet domino quoad executionem contra eum faciendam, respectu expensarum, arg. de appell. c. sæpe. Aut verò procurator est contumax, postquam ipsemet fuit litem cōtestatus, ita q̄ contumacia proprie est ipsius procuratoris, & tunc sententia mandabitur executioni contra ipsum procuratorem, & soluet procurator de bursa sua, alleg. d. §. si procurator, quia dominus non videtur mandasse, vt culpam suam adhibeat. Idem dicit in expensis factis, quando procurator male appellauit ante sententiam, & sic dicit Papam Clementem in iure excellentissimum pronunciari mandasse. Do. Anto. dicit se credere, q̄ in
25 iuncti domino, quando procurator non fuit in iudicio, dominus sit condemnandus, quia ex quo nihil est gestum per procuratorem, index non habet potestatem condemnandi procuratorem, sed si procurator fuit aliquando in iudicio, & sic fuit mandatum, putat, quod sit in optione iudicis, quem velit condemnare, quia hæc non est vera pœna contumaciæ, vt dicit Innocen. & hoc casu non exigitur vera contumacia, sed ficta, vel culpa. Et per hoc secundum eum respondetur ad l. 1. §. si procurator. ff. si quis ius dicen. non obtemp. Nam qui perit expensas, petit, quod sibi abest, & nulli dubium, q̄ hic est præsumpta culpa domini constituentis, & sola culpa sufficit ad hanc condemnationem. Et dicit q̄ de stylo curiæ obseruatur opin. Inn. vt condemnetur ipse dominus. Ego non video bene responsum ad illum §. si procurator. Nam tex. non dicit ibi simpliciter procuratorem condemnandum, sed dicit q̄ ipse procurator, & non dominus, ergo non est in optione iudicis. Item dum dicit dominū teneri, ex culpa sua non video culpam, si constituit eum, qui reputabatur communiter diligens, & quandoque fuit in iudicio, & suscepit litem, arg. c. significante. & quod ibi not. de pigno. & ideo simpliciter concludo cum Bart. & Specu. q̄ si procurator nunquam fuit in iudicio, tunc condemnatur in expensis dominus, & non procurator, quia ex quo nunquā fuit in iudicio, videtur habere iudex potestatem condemnandi eum, quia p̄curatori nihil iniunxit. † Puto tamen, q̄ dominus agat ad
22 mandati ad interesse contra procuratorem, & ab eo illas expensas recuperabit, vt in l. si procuratorem. §. si tutores. ff. man. probatur. An autem tunc dominus poterit mulctari? Bar. i. q̄ sic, quando mandatum factum fuit domino, quia cius est tumacia. Inn. sentit contra indistinctè. Dicit tamen dominum non mulctandum propter contumaciam procuratoris, p̄dominus citatus, miserit procuratorem, qui verosimiliter p̄tabatur bonus, & diligens, q̄ licet prima facie possit mulctari vt sentit Bar. quia contumacia est domini, tamen cōstito, q̄ sit diligentem, & fecit illud, quod sibi a lege fuit permissum, curatorem constituere, q̄ reuocabitur sententia mulctæ, q̄ mulcta est pœna directæ contumaciæ, in qua dominus non detur esse, ex quo in nulla culpa fuit constituendo procurato-
c arg. opti. in c. cum Bertoldus, c. de re iud. & eorum. quæ not. querelam, de procur. Non enim meretur pœnam, ex quo fecit lege permittente, vt l. Gracchus. C. de adui. 23. q. 4. c. qui pecc. Et ad l. si procuratorem. §. si tutores. ff. mand. respondeo, q̄ tur in eo casu, quando quis tenebatur facere per se, vt in nu Sibi enim imputatur, si commisit alteri, & ille non fecit. S in eo, qui non tenetur per se, vt ad comparēdum in iudicio a iure permittitur, q̄ possit constituere procuratorem, vt in
23 l. ff. de procur. & d. c. querelam. aliud est in casu præcedē. Q condemnatio expensarum non est mera pœna, sed interes parte aduersarii, cui non debet imputari factum procurato secus in mulcta, vbi est mera pœna, & sic restringe Bart. & Si verò contumacia est verè ipsius procuratoris, vt quia ab do fuit in iudicio, & sibi fuit iniunctum, vt comparet, & comparuit, tunc puto ipsum solum mulctandum, & condemnandum in expēsis, non autem dominum, per d. §. procurato dummodo constituerit diligentem, quo casu est extra omnē
24 culpam ipse dominus, vt supra dixi. † Secundò discrepat Bar. Inno. quia Bart. vult, q̄ propter contumaciam procuratoris possit procedi ad secundum decretum, quia nec ad ea, quæ sunt grauis præiudicii. Innoc. verò vult oppositum, vt possit proce ad missionem causa custodię, & quandoque in vera, alleg. procur. l. sed & hæ. §. vlt. & l. sequen. & C. de dig. l. quoties. & idem quod Inn. tenet Specu. in tit. de 1. & 2. decr. §. restat, quid si reus agit per procuratorem. Idem Franc. Vercel. & d fuisse sic disputatum & terminatum Vercel. per l. 3. C. de p ra. Diuersitas ergo inter Inn. & Bart. est, quando contumac propria ipsius procuratoris, vt quia fuit iniunctum ipsi procu tori. Domin. Anto. dicit posse dici, q̄ si dominus fuit re situs, & postea fuit cōtumax procurator, quem misit, cu sit propria contumacia, & apparens, ex quo est inuentus, quisitus q̄ teneat missio, fed constito, q̄ miserit procurato ex quo non potest aliquid imputari, si misit diligentem cō ni opinione, q̄ de facili reuocabitur. Si verò requisitus est curator, nō nocet dño, ga hoc casu exigit vera p̄tumacia, v parens vera & n̄ ipsius partim p̄cernit interesse partiū, & p̄ tumaciā, & sic tēperat Inn. & sic in hoc vltimo p̄cordar & mihi placet. Nā fm decretū non interponi regulariter, latitatem, vt in l. Fulcius. ff. ex quibus cau. in poss. ea. & no. in c. dilecto, infra de verbo. sig. Latitare proprie est, quando bet animum fraudandi, & occultat se, vnde consideratur mus, vt dicit tex. in d. l. Fulcinius. §. quid sit autem latitare go procurator fuit contumax, nō est verum dicere, q̄ dom latitet, cum non habeat animum fraudandi, & se occultā mo potius debet præsumi contrarium, ex quo constituit p ratorem. Ad predicta bene facit glo. in cle. 1. de reser. in ver
25 ret. † Tertio dicit Bar. limpliciter, q̄ propter contumaciam curatoris dominus non repellitur a facultate appellandi, procurator non appellauit intra 10. dies, dominus appellare poterit. Et idem in istis duobus articulis vult Innoc. hic, & p esse diuersitatis ratio. Nam quando repellitur propter contu ciam, tunc est pœna contumaciæ, vnde cum dominus n contumax, sed procurator, non debet ipse dominus repe puniri in facultate non appellandi, sed post lapsum quis deluditur ex sua mera negligentia, vnde non exigitur tumacia, sed sufficit negligentia vera, vel apparens vera. Bar

ADDITIONES.

a Verus contumax. Vide Barto. de hoc articu. in l. 1. in §. fina. ff. quando appel sit. Bald. in authen. hodie. in 2. colum. C. de appella. Rota. in titu. de appell decisio. 31. in antiq.

b ZACH. Inno. hic quod sic. Adde eundem Innoc. in c. constitutus, in gl. magna. in ver. sufficientem, uer. & potest dici, infra de procu. Bar. in 1. macia, in prin. ff. de re iud. & in l. j. §. si procurator, col. 2. uer. & ex p possunt soluī. ff. si quis ius dic. non obtemp.
Et addo. Idem esse in ecclesia, in cuius bonis fit executio ratione cōtumac procuratoris sui, ut no. plenissime Spec. in tit. de execu. sent. §. sequitur. quid si procurator.

c Cum Bertoldus. Adde videndum Alex. consi. 84. 2. lib. 10. de Ana. consi. 51.

men posuit alias rōnes, vt supra dixi. Item ad hunc ar. addit Innoc. q̄ quādo fuit iudicium agitatum contra dominum, tūc
a tēpus a ad appellādum currit a tpe scientiæ ipsius dñi, sed quando iudiciū fuit agitatum p̄, p̄curatorem, tunc non regritur scientia dñi, sed sufficit scientia p̄curatoris. Et in hoc præiudicatur ip si dño, quia, vt supra dixi, hic non agitur de pœna imponēda pp contumaciam, sed tps currit pp negligentiam non appellantis intra terminum, in qua negligentia p̄sumitur dñs esse pro tanto tpe silendo. Vel redde rōnem Bar. superius tactam, quia forte ex cā legitima, p̄curator non appellauit; & sic factum procuratoris pp mandatum, dēt præiudicare dño, cum non sit delictum. Sed Compost. in c. 1. de elect. lib. 6. in gl. fua vlt. ver. sed qd si p̄ procuratorem, vī recedere ab opi. Inn. & Bart. Distinguit. n. q̄ aut p̄curator est li pt. & tunc q a est effectus dñs luis, dolus p̄curatoris repræsentat personam dñi. ff. de probatio. l. sed & hæ, §. defendere. & quia post lit. contest. dolus procuratoris, nocet dño. ff. de doli excep. l. si procurator. Aut procurator non est lit. contest. & tunc secus, tunc enim pōt dñs appellare intra 10. dies a tempore scientiæ computandos, quia tunc dolus procuratoris non dēt nocere dño, per d. l. si procurator. Do. Ant. putat, q̄ si citatus est procurator, ita q̄ contumacia est ipsius procuratoris, procedat dictum Inn. vt dominus admittatur ad appellandū, non obstante contumacia procuratoris, sed si dominus fuit citatus, & ipse misit procuratorem, tunc propter apparentem contumaciam, iudex a quo non potest admittere appellationē, appellatio tamen tenet, vt deuoluat, per not. in clem. si ante, de dolo contu. & in c. Romana. §. 1. de appell. lib. 6. Aduerte, ga Bar. in prin. fuæ distinctionis, sensit, q̄ quando dominus fuit citatus, & ipse misit procuratorem, qui fuit cōtumax, vt indistinctè repellatur dominus ab appellando, quia contumacia radicatur in persona dñi. Sed ego puto, q̄ licet tunc repellatur prima fronte appellatio, quia constat de contumacia in non veniendo, & non de ℨrio; tñ si dominus vult docere se constituisse p̄curatorem, qui communi opin. reputabatur diligens, q̄ dēt admitti eius appellatio, quia fuit sibi permissum a lege. Et ideo si p̄ ter suam opi. aliter acciderit, non debet sibi imputari ad pœnā,
26 argu. ca. de occidendis. 23. q. 5. & eorum, quæ supra dixi in alio membro. † Nam iura excludentia a facultate appellandi, loquū tur in contumace studiosè, vt satis colligitur de appellatio. l. ex consensu. §. fi. & melius in l. 1. C. quorū appella. non reci. in ver. & idem quod Inn. tenet Specu. in tit. de 1. & 2. decr. §. restat, quid si reus agit per procuratorem. Idem Franc. Vercel. & d. fuisse sic disputatum & terminatum Vercel. per l. ℨ. C. de p ra. Diuersitas ergo inter Inn. & Bart. est, quando contumac propria ipsius procuratoris, vt quia fuit iniunctum ipsi procu tori. Domin. Anto. dicit posse dici, q̄ si dominus fuit re situs, & postea fuit cōtumax procurator, quem misit, cu sit propria contumacia, & apparens, ex quo est inuentus, quisitus q̄ teneat missio, fed constito, q̄ miserit procurato ex quo non potest aliquid imputari, si misit diligentem cō ni opinione, q̄ de facili reuocabitur. Si verò requisitus est curator, nō nocet dño, ga hoc casu exigit vera p̄tumacia, v parens vera & n̄ ipsius partim p̄cernit interesse partiū, & p̄ tumaciā, & sic tēperat Inn. & sic in hoc vltimo p̄cordar & mihi placet. Nā fm decretū non interponi regulariter, latitatem, vt in l. Fulcius. ff. ex quibus cau. in poss. ea. & no. in c. dilecto, infra de verbo. sig. Latitare proprie est, quando bet animum fraudandi, & occultat se, vnde consideratur mus, vt dicit tex. in d. l. Fulcinius. §. quid sit autem latitare go procurator fuit contumax, nō est verum dicere, q̄ dom latitet, cum non habeat animum fraudandi, & se occultā mo potius debet præsumi contrarium, ex quo constituit p ratorem. Ad predicta bene facit glo. in cle. 1. de reser. in ver ret. † Tertio dicit Bar. limpliciter, q̄ propter contumaciam curatoris dominus non repellitur a facultate appellandi, procurator non appellauit intra 10. dies, dominus appellare poterit. Et idem in istis duobus articulis vult Innoc. hic, & p esse diuersitatis ratio. Nam quando repellitur propter contu ciam, tunc est pœna contumaciæ, vnde cum dominus n contumax, sed procurator, non debet ipse dominus repe puniri in facultate non appellandi, sed post lapsum quis deluditur ex sua mera negligentia, vnde non exigitur tumacia, sed sufficit negligentia vera, vel apparens vera. Bar

ADDITIONES.

a SEB. SAP. Tunc tempus. A quo tempore incipiant currere decem dies ad appellandum, vide Gemin. in cap. 2. in princip. colum. 2. de confes. in 6. Ang. in consi. 258. incip. tutor. col. vlt. Rotam decis. 16. incip. item quod appellatus in causa, & in decis. 343. incipien. ex hoc infurrexi. Ang. Are. in l. 1. §. 5. ff. quando appel. sit.

b Aliquid facit. Adde Rom. consi. 40. Io. de Ana. consi. 12.

c SEB. SAP. Si procurator. Vide Bar. & post alios Alex. & Mod. in l. 4. in princ. ff. de re iud. uide Bal. in l. ab eo. C. quomo. & quan. iudex. col. 2. & in l. 2. in 2. & in 3. col. C. qui accusa. non pos.

d Peremptoriæ. Adde Alex. consi. 2. 2. lib.

e De consuetudine. Adde quod consuluit Roma. consi. 114. q̄ si quis facit mandatum alicui ad accipiēdum pecunias mutuo, q̄ si mos loci, ubi pecuniæ accipiuntur, est, ut accipientes se obligent ad cambia, si in tempore non soluūtur, q̄ procurator etiam ad idem censetur habere mandatum, s. ad obligandum se ad cambia, & usuras, arg. d. §. quia assidua.

f SEB. SAP. Generali mandato. Vide multa per Fel. in c. cum M. Ferrariensis. colū. 2. cum seq. supra de consti. ubi cumulat, quando subintelligitur fieri, quod est consuetum, de quo etiam multa cumulat Ias. in l. vt liberis. C. de collatio. in 1. certi. condictio. §. fi num: mos. col. 3. ff. si cer. pet.
ZACHARI. Confessio procuratoris. Adde de quæstione ista, an & quando noceat domino confessio procuratoris per Oldrad. consil. 126. & Specu. in titu. de procur. §. ut autem. uer. cæterum. & sequē. & in titu. de confes. §. nunc dicendum, uersi. sed nunquid cōfessio procuratoris. §. postremo, uer. si uero sit per procuratorem.

g ANT. FRAN. An confessio, procuratoris noceat domino. Dicas, quod si est constitutus procurator ad recipiendum mutuum, non nocet domino. l. procurator ad unam. ff. de procu. & per Bar. in l. fi. & ibi per Alex. ff. si cer. peta. & per Bal. in auth. hoc ius porrectum, in 3. col. C. de sacrosan. eccle. & habetur per I. Anfran. plene in repe. c. quoniam contra in uer. confessione, de probat. quod intellige uerum, nisi haberet speciale mandatum, quia tunc noceret, ut per Bar. in l. certum, in §. sed an, & ipsos. in 2. colū. ff. de confes. & tide per Alex. in consi. 109. in 4. parte consiliorum. Et adde quod confessio procuratoris ecclesiæ, constituti a prælato, & capitulo, noceret ecclesiæ: secus si sit constitutus a solo prælato, ut est gl. & ibi per d. Abb. & Doc. in c. suborta, de re iud. Et adde etiam, quod confessio procuratoris non nocet domino, quo ad appellandum, quia ea non obstante potest dominus appellare a sententia lata uirtute talis confessionis, ut per Bal. in l. obseruare. in vlti. colū. C. quor. appella. non reci. & habetur per Roma. in 1. 1. in §. si procurator. ff. si quis ius dic. non obtem. & no. Do. Anto. in c. tua, de cohab. cler. & mulie. tamen ipse Do. Ant. uidetur tenere contrarium in c. cum speciali, de appella. de quo ibi plene per Philip. in pen. col. & habetur per Alexan. post Bar. in 1. 1. in §. fi aduersus, ff. de fideicom. lib. de quod etiam per Alex. in l. certum. in §. sed an & ipsos ff. de confes. & per eundem post Bar. in l. neque. ff. quando appellet. in l. creditor, in §. iudex. ff. de appel.

qñ est tale factum, qđ in delictum non cadit, tunc distingue plene, vt voluit ista gl. q̄ aut iuxta mandatum aliqđ cōmisit, & p̄iudicat, vt in c. cum olim, de cā poss. & propr. Aut ℨ, & tunc nō p̄iudicat, nisi ratum hēat, vt l. diligenter. ff. mand. & ℨ. de pig. c. significante. Aut præter, & præiudicat, si dñs scit, & non contradicit, vt in c. cum olim, & qđ ibi no. de offi. deleg. Et per prædicta hēs plene ista duo membra discussa, licet aliter minus perfectè distinguat hic Calde. qui vī intelligere l. procuratoris. ff. de trib. vbi dī, q̄ dolus procuratoris nocet dño, q̄ procedit qñ habuit a dño gñale mandatum cum libera, vel spāle ad vnum negotiū tñ, & doloſe ℨxit sciente dño, vel postea ratum hñte. † Et p̄dicta faciunt ad qōnem quotidianam, qdam fecit procurator ē ad fideiubendum pro Titio, & procurator renunciauit beneficio ordinis, vt possit conueniri fideiussor anteq̄ principalis. Dñs postea dicebat, q̄ non poterat renunciare, quia non erat constitutus ad hoc spāliter, & id non veniebat in gñali mandato, qa renunciare est donare, quod non pōt facere procurator, ex gñali mandato, vt l. filiusfa. ff. de dona. & l. ℨ iuris ciuilis regulas, ff. de pact. circa hanc q. quæ fuit sic de facto, distinguit Bart. in l. fi. in prin. ff. de his, quæ in fraud. cred. sic qñque quis renunciat exceptioni perēptoriæ, d & tūc est donatio, vt l. si qs delegauerit. ff. de nouatio. qñque remittitur exceptio dilatoria tpis, & idem, vt l. omnes. §. fi. ff. quæ in frau. cred. & melius alle. l. in ædibus, in 1. respon. ff. de dona. quandoque remittitur exceptio declinatoria fori, & tunc est donatio, vt l. si fideiussor. §. quædam. ff. mãda. Quid autem in casu nostro, vbi fuit remissa exceptio ordinis? Tenet Bar. q̄ non est donatio, quia ex hoc nihil acquirit creditor. sed potius effugit magis detrimentum, quam lucrū, immo nullum lucrum acquirit, & donatio nō est, nisi aliqd alicui acqratur, vt in d. l. in ædib. in fin. & sic magis remissio est, detritū, q̄ dō, arg. opt. in d. l. fi. & vī tex. quod nō sit donatio in l. 1. §. si fideiussit. ff. si quid in frau. pa. cum ergo istud nō sit donatio, venit in generali mandato. Præterea in generali venit id, quod est
c de consuetudine, et l. si prius. §. 1. ff. de aqua pluuia arcē. & l qđ si nolit. §. quia assidua. ff. de ædil. edi. sed de consuetudine omnis fideiussor renunciat, ergo &c. predicta singulariter no. ex q̄bus habes primo notare, quæ veniant in generali mandato. Itē an & quando generalis procurator possit renunciare excc. cōpetentibus domino, seu probationibus. Item q̄ id, quod est so-
f litū fieri in aliquo actu, vī venire sub gñali mādato fad illū actū, facit qđ no. Bar. i. Inemo est, q̄ nesciat. ff. de duob. re. & vide tex.
29 opt. l. fi. C. de fideiuss. ppe fi. facit c. ex lris, de ℨst. † Venio nūc
g ad tertiū mēbrū principale, vc3, an p̄fessio, p̄curatoris, g seu administra-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ministratoris præiudicet domino? Et de hac vide p Bar. in l. certum. §. sed an & ipsos. ff. de confes. & per Cyn. in l. vna. C. eo. per Compost. in c. per inquisitionem, de electio. vide plenissime p Spec. in tit. de confes. §. postremo. ver. si verò sit per procuratorē. & per Host. in summa de procu. §. 1. ver. sed nunquid confessio. Do. Ant. hic coniungendo opin. sic distinguit, cuius distinctio placet, q aut est procurator late, i. procurans, quia est defensor, sine mandato, seu negotiorum gestor, & confessio non præiudicat, ex quo non habebat mandatum, nisi sequatur ratihabitio, vt l. si defensor. §. 1. ff. de interrog. act. sed si habet mandatum, & speciale ad confitendum, tunc præiudicat domino. ff. de interrog. act. l. qui seruum, & l. proinde. ff. ad leg. Aquil. & ibi gl. ff. de condict. indeb. l. si procurator. sed si est procurator generalis, & confitetur, domino præsente & non contradicente, & adhuc ei præiudicat, & sic intelligit vnam opi. quam recitat Cy. in præalleg. l. 1. de confess. in 14. q. 3. q. si dominus non est præsens, sed absens, tunc si voluntariè confiterur, quia vadit ad iudicium volũtarius, & nulla facta discussione, statim cum porrigitur libellus
a confitetur, & non præiudicat confessio, a vt l. certum. §. sed an & ipsos, præalleg. & hoc, quia talis actus habet instar donationis
30 quæ prohibetur procuratori, vt supra dixi. †Si confitetur p viã contentiosæ iurisdictionis, vt quia respondet ad positiones, tũc confessio præiudicat, sicut & præiudicat sententia. ff. de procur. l. Plautius. & l. 4. de re iudic. & d. l. qui seruum. § 1. & l. non solũ. §. 1. ff. de procu. & c. subortã. de re iud. Et dic idem in confessione facta procuratoris, quæ surgit ex contumacia in non respondendo positionibus, vt est tex. not. in c. 2. de confess. lib. 6. Et valet hæc confessio vera, vel ficta procuratoris, quia non habet instar donationis, quia fit in inuitum, & iuxta mandatum suum, seu in his, in quibus habet mandatum. Et idem quo ad ista duo vltima membra dicunt Bar. & alii, dicendum esse in tutoribus, & curatoribus, f. vt distinguãtur, an fiat voluntariè, an contẽtiosè, & hoc intellige, quando iudicium est agitatum per tutorem, seu curatorem. Si autem agitatum fuerit per pupillum, cum tutoris authoritate, non præiudicaret confessio solius tutoris, arg. d. §. sed an & ipsos, & C. de iure delibe. l. potuit. & l. 2. §. q observari, C de iuramen. calum. & ita voluit Bart. & alii in d. §. sed an
31 & ipsos, & no. in d. l. ". C. de confes. † Hæc vera, vt confessio procuratoris noceat domino, nisi dominus illam reuocet, quam reuocare potest probando, errorem, sicut propriam posset, vt in c. fi. de confess. l. error. C. de iur. & fac. igno. Posset etiam reuocare ex errore iuris, licet non propriam, vt dicit Cyn. in d. l. 1. C. de confess. & no. in d. c. fi. facit, quod no. Specu. in tit. de confes. §. sequitur. ad fi. Et de ꝓfes. aduocati, an & qualiter noceat domino,
32 dicam in c. cum causam, de appel. † Vnum tamen no. q confes-
b sio procuratoris b non est tantæ efficaciæ, quantæ est propria, quia per cõfessionem propriam mihi aliquando præiudicatur in alio iudicio, quia non possum venire contra illud, quod dilucida voce, pte status sum, etiam si agatur ad alium effectum ad hoc, quod no. Inno. in c. 2. de ord. cog & in c. per inquisitionem, de elect. & l. generaliter. C. de non num. pec. &c. per tuas, de probatio. quod tamen non procedit in confessione procuratoris, vt not. Compost. in d. c. per inquisitionem. Ille enim non habebat potestarem confitendi, nisi quoad illam causam, ideo non debet extendi ad aliam causam quia fortè fallum confessus fuit. & hoc etiam no. tenet Specu. in tit. de confes. §. nunc videdum,
33 ver. sed nunquid confessio. in 1. colum. † Item confessio procu-
c ratoris non rollit facultatem appellandi, sed tantum confessio propria, vt patet 2. q. 6. c. sunt quorum. & l. 2. quorum appe. non reci. Et an ex sola, confessione propria quis repellatur a facultate appellandi, dicam plene in c. cum speciale, infra de appella. &
34 hæc de 3. & vlt. memb. † Nunc expediam vltimam particulam gl. quæ quærit: dicitur in tex. q propter contumaciam procuratoris, dominus excommunicari non debet. Quid si iudex excõmunicat, an teneat excommunicatio? gl. alleg. pro & contra, & tandem cõcludit, q tutius sit dicere, q sit excommunicatus, debet tamen absolui absque alia difficultate, & excommunicator tenetur ei ad interesse per c. sacro, de sentẽ. excommu. Do. Ant. tenet, q si citauit procuratorem, nõ iustè excommunicauit dominum, & habent locum pœnæ prædictæ, nisi ad aliquid requirat principalem, sed si requisiuit dominum, & scit cum procuratorem mississe, dicit idem. Si ignorauit, tunc iudex nõ patitur illas pœnas, quia scit cõtumaciam apparentem, nec cogitur diuinare, an ille constituerit procuratorem. Ego aliter dico, & sic, aut contumacia fuit propria ipsius procuratoris, quo casu propriè loquitur iste rex. vt quia procuratori citatus, fuit cõtumax, & tunc, aut excommunicauit dominũ, hoc expresso, quia suus procurator fuit contumax, & tunc excommunicatio est ipso iure nulla, nec tunc procedit gl. quia iuris error est expressus, vt hic patet. Facit c. per tuas, de sentent. excommu. infra de excessib. prælat. c. cum ad quorũdam, secundum vnum intellectum. Aut hoc non expressit, & tunc excommunicatio tenet quo ad ecclesiam militãtem, sed constito de iniustitia, procedet distinctio gl. quæ in hoc casu debet restringi. Aut contumacia fuit ꝓ-

priè ipsius domini, vt quia procurator nunquam fuit in lite sed ipse dominus citatus misit procuratorem, qui fuit cõtumax & tunc videtur q excommunicatio indistincte sit iusta, quamuis sciat iudex illum misisse procuratorem, tamen prima facie te dominus præsumitur in culpa talem constituendo. Pro quod dixi post Bar. in prin. huius materiæ. Sed constito, q constituit eum, qui communi opinione præsumebatur diligens ad puto, q sine difficultate excommunicatio relaxatur, inducmen non patietur pœnas c. sacro, quia non cõstabat sibi de negligentia personæ procuratoris. Et iste rex loquitur propter contumacia ipsius procuratoris. & non domini, sicut est ista. Item & fortius puto dicendum, quando iudex ignoratit illum constituisse procuratorem, vt euitet pœnas, & ille absoluitur sine
35 ficultate, & per hoc est expedita tota gl. & suppleta. † Et pone
37 ex prædictis multæ quæstiones particulares solui, & vnam potero silere, quia tangit ecclesiam, quam ponit hic. Inno. licet, Quid si procurator ecclesiæ propter contumaciam condemnetur in expensis? dicit Inno. q mandabitur executioni in bonis ecclesiæ, d quia ipsa fuit in culpa, & commax fuit, cum per se vel per alium eius nomine comparere
d buit. Et idem videtur secundum eum, si alia mãdata iudicii impleat, puta, quia non exhibet acta. vel alia instrumẽta, & in similibus. Secus autem dicit, si falsa instrumenta produxit procurator, vel aliam fraudem faceret. Et est ratio differentiæ secundum eum, quia ad hęc dominus non tenebatur, vnde sibi imputatur, si hoc fiat a procuratore, cum sibi hoc consum non fuerit, sed ad comparendum, vel exhibenda instrumenta, similia tenebatur per se, vel alium: tamen Inn. dicit, q licet neatur ecclesia in casu præmisso, tamen aliquando sibi hoc
38 tur per in integ. restit. ff. de min. l. minor. Nec etiam contra prædictis, 16. q. 6. c. si Episcopum, vbi dicit tex. q delictum pnæ non debet nocere ecclesiæ, quia in prædictis nõ punitur clesia pro delicto procuratoris, sed pro culpa sua, in qua fuit non elegit, fide & facultatibus bonum procuratorem. stien. latius prosequitur istam condemnationem expensarum attingnendo tam expensas contumaciæ, quam eas, quæ citur ratione finalis victoriæ. Et de primis dicit, q aut procunõ est soluẽdo, aut sic. Primo casu si expensæ sunt moderandi debet ecclesia, & executio est contra eam faciedatur restitutio. ff. de restit. in integ. l. scio. Sed si omnes deratæ sunt & graues, tunc ad officium iudicis actionis uiens spectat hoc examinare sine libello. Ad hoc de c. 2. ne lites ex litibus oriantur, C. de fruc. & lit. expen. l. to, in fi. C. de fide instru. l. fi. Et si videt ecclesiam ex condetione expẽsarum grauiter lædi, poterit ecclesiam restituleg. de reb. eccle. non alie. c. ad nostram. Consulnit tamen q differat vsque ad diffinitiuam, & tunc secundum q ecclesiam causam bonam fouere, vel non bonam, potest contrari, an condẽnanda sit pars in expensis totius litis, infra de c. caluniam. a qua condemnatione excipiende sunt exgitime a condemnato factę, C. de iud. l. properandum. § tem ex gestis. Secundo casu, quando procurator est solucit, q si procurator est in dolo, ecclesia vero in culpa, debet procurator, & hoc æquius, quia dolus præpõderat ff. ad leg. Aquil. l. item si obstetrix, & quia dolo contumatur se liti obtulisse, ideo facienda est executio contra eum re iud. l. 4. primo respon. & de doli excep. l. si procurator. fia, vel prælatus est particeps contumaciæ, condemnatur latus, & fit executio contra eum. Ad hoc, quod no. de procditis, & c. cõstitutus. Si nec ecclesia, nec prælatus contemsolus procurator, tunc est damnum procuratoris. & cõdemnbitur, ex quo est soluendo, & hoc de primis expensis, f. rationis contumaciæ, de secundis autem, f. ratione finalis victocit, q si est appellatum, quia necessaria restitutio, quia ad quem est appellatum, cognoscet de principali, & de hasa accessoria expensarum, vide infra de appel. c. vt debitus. C. appel. l. eos, de offic. deleg. c. prudentiam. & melius in l. contra honorem. C. quando prouoc. non est necess. & in c. significauit infra de excep. quia cum competit ordinarium remedium
36 sat extraordinarium, vt l. in causę. ff. de min. † Si non fuit ꝓlatum, & ecclesia petit restitui contra condemnationem, & se lesam, potest & debet libellus tunc offerri, quia princi-

re.

ADDITIONES.

a Confessio. Adde Rom. consi. 329. Alex. consi. 22. proxime alleg. Fran. Aret. fi. 12. ubi quid in alio iudicio.

b SEB. SAP. Confessio procuratoris. Vide Alex. in l. 2. circa fi. C. de edend. in consi. 13. incip. Viso diligenter, in vlt. dubio.

c ZACH. Facultatem appellandi. Adde Bald. in l. fina. §. fina. uer. sed numquid procurator. & ibi Docto. C. de tempo. appell. eundem in c. ex parte. C. de rescrip. Ang. & Imo. in l. ab executore. ff. de appell. & Philip. Camera. in ta. §. illa. q. 6. infra eo.

d ZACH. In bonis ecclesiæ. Adde Spec. in tit. de execu. senten. §. sequitur. sed & fi. & sequen. & quod dixi in apostil. supra isto cap. nu. 2. in fi. in uer. immo die quod sic.

ter petitur, de offi. iudi. c. 2. & de restit. in integ. c. 2. Aduertas tamen, q si quæstio est inter duas ecclesias, & vna dicit se male expendisse, & alia dicat se male condemnatam esse, potius audiat illã, quæ dicit se male expendisse, ꝗa alteri imputanda est culpa, mala electione procuratoris. ff. de min. l. verũ. §. itẽ quæritur, & in l. in causa. §. 1. Conclude tamen, q quicquid supra sensernt ad doctrinã, q hæc sunt arbitraria, in quibus iudex procedet æquitate seruata, in humaniorem partem declinando iuxta no. in c. fi. de transact. Do. Anto. super hoc articulo dicit in iniunctis ecclesiæ, q ipsa sit damnanda in expensis, quia ex quo nunquam procurator fuit in iudicio, non apparet, q ex hoc possit damnari procurator. Ecclesia tamen potest restitui, si procurator fuit in iudicio, & fuit contumax in iniũctis sibi. Satis æqua est distinctio Host. secundum eum, an sit soluendo, vt non, & an sit in dolo, vel in culpa, vel an vterque participet, hæc sunt dicta doct.
37 †Sed ego puto hanc quæstionem satis decisam ex præcedentib. Vnde breuiter concludo, sequendo communem cõclusionẽ, quam supra tetigi q in propria contumacia ipsius procuratoris, vt quia sibi fuit factum mandatum, indistinctè condemnãdus est ipse procurator, per d. l. vnam. §. si procurator. ff. si quis ius dicen. non obtem. Si vero contumacia fuit ecclesiæ, principaliter vt quia ecclesia citata misit procur. qui fuit contumax, & tunc condemnanda est ecclesia ꝗa non comparuit, nec per se, nec p alium idoneum, de procur. c. constitutus, & c. auditis, & aliis tribus supra alleg. Sed ecclesia habet regressum contra procurato rem, actione mandati. ff. manda. l. si procuratorem. §. si tutores.
38 Et si non est soluendo, ecclesia debet restitui, si grauiter lędatur ex condemnatione expensarum, ad hoc q no. in l. cum mandato. ff. de mino. & hoc si ecclesia non fuit in dolo, in contumacia
a procuratoris. †Nam aduersus dolum a nõ datur restitutio, vt in l. 1. C. si aduer. delic. & l. auxilium. ff. de min. Hoc tamen casu præmisso, quando ecclesia non fuit in dolo, licet restituatur contra priuatum, non tamen contra aliam ecclesiam, quæ tractat de damno vitando, cum & ecclesia fecerit illas expensas, quas repetit, & etiam videtur in aliquali culpa, non comparendo per se, arg. in l. verum, in fi. ff. de mino. Puto tamen, q si in nulla culpa fit in ecclesia, vt quia constituit talem, quem diligẽtissimus constituisset, q tunc ecclesia restitueretur aduersus aliam eccle siam, quia vtraque capta est, arg. opti. in d. l. verum, in fi. Si verò non ecclesia, sed prælatus fuit in contumacia, tunc idem puto dicendum, quod supra dixi in procuratore, cum sit prælatus, p-
curator, & non dominus, vt in c. 2. de dona. & idem in simili dicit Bar. in tutore in l. vna. §. si procurator. ff. si quis iusdic. nõ ob-
39 temp. Tenetur ergo prælatus de suo, argu. opti. c. de multa. §. is quoque iuncta gl. de præben. & in c. finem, de dolo & contum.
b †Ex hoc dico gl. non vsquequaque verum dicere in reg. delictũ, de regu. iur. lib. 6. quæ dicit, q in iudiciis delictum prælati b nocet ecclesiæ, & mouetur per c. cum olim, de censi. Et ad illud c. potest responderi, q illa negociatio, de qua ibi poterat cadere in delictum, & in non delictum, & ideo, vt supra dixi in appellationibus & responsionibus ad positiones, factum procuratoris nocet domino, ita & factum prælati ecclesiæ. Item illud c. cum olim, non loquitur in non faciendo, sed in faciendo. Vnde si ꝗris, nunquid delictum prælati in faciendo noceat ecclesię, vide ea, quę plene dicam in c. 1. de dolo, & contum. Sed quantum ad propositum satis eque potest distingui, vt in simili Barto. distinguit in tutore, seu curatore in d. §. si curator. Dicit enim q aut deliquit extra negotia pupilli, & non nocet pupillo, vt l. neque interdicto, & c. quod ibi no. ff. de re iud. facit c. fi Episcopũ, 16. q. 6. & in regu. delictum personæ. aut gerendo negotia pupilli, & tunc aut tutor colludebat cum aduersario, & nõ præiudicat pupillo, vt l. meminerint. C. vnde vi. licet gl. ibi posita videatur desentire illum rex. Aut non colludebat, & tunc si pœna non potest æque cadere in tutorem, sicut in pupillũ præiudicat pupillo, vt l. Polla. C. de his, quibus vt indig. C. de sacrosan. eccle. l. iubemus nullam nauem. Et in hoc articulo puto alio modo intelligendum, q licet pœna non possit æque cadere in pupillum & in tutorem contra prælatum, tamen videtur, q pupillus, sed cedendo actionem ducebatur instrumentum, quod no. Ecclesia tamen hẽt regressum contra prælatum, sicut pupillus contra tutorem, vt l. Polla. C. de iure delibe. l. potuit. & l. 2. §. q observari, C de iuramen. calum. & ita voluit Bart. & alii in d. §. sed an & ipsos, & no. in d. l. ". C. de confes. † Hæc vera, vt confessio procuratoris noceat domino, nisi dominus illam reuocet, quam reuocare potest probando, errorem, sicut propriam posset, vt in c. fi. de confess. l. error. C. de iur. & fac. igno. Posset etiam reuocare ex errore iuris, licet non propriam, vt dicit Cyn. in d. l. 1. C. de confess. & no. in d. c. fi. facit, quod no. Specu. in tit. de confes. §. sequitur. ad fi. Et de ꝓfes. aduocati, an & qualiter noceat domino, dicam in c. cum causam, de appel. † Vnum tamen no. q confessio procuratoris b non est tantæ efficaciæ, quantæ est propria, quia per cõfessionem propriam mihi aliquando præiudicatur in alio iudicio, quia non possum venire contra illud, quod dilucida voce, pte status sum, etiam si agatur ad alium effectum ad hoc, quod no. Inno. in c. 2. de ord. cog & in c. per inquisitionem, de elect. & l. generaliter. C. de non num. pec. &c. per tuas, de probatio. quod tamen non procedit in confessione procuratoris, vt not. Compost. in d. c. per inquisitionem. Ille enim non habebat potestarem confitendi, nisi quoad illam causam, ideo non debet extendi ad aliam causam quia fortè fallum confessus fuit. & hoc etiam no. tenet Specu. in tit. de confes. §. nunc videdum, ver. sed nunquid confessio. in 1. colum. † Item confessio procuratoris non rollit facultatem appellandi, sed tantum confessio propria, vt patet 2. q. 6. c. sunt quorum. & l. 2. quorum appe. non reci. Et an ex sola, confessione propria quis repellatur a facultate appellandi, dicam plene in c. cum speciale, infra de appella. & hæc de 3. & vlt. memb. † Nunc expediam vltimam particulam gl. quæ quærit: dicitur in tex. q propter contumaciam procuratoris, dominus excommunicari non debet. Quid si iudex excõmunicat, an teneat excommunicatio? gl. alleg. pro & contra, & tandem cõcludit, q tutius sit dicere, q sit excommunicatus, debet tamen absolui absque alia difficultate, & excommunicator tenetur ei ad interesse per c. sacro, de sentẽ. excommu. Do. Ant. tenet, q si citauit procuratorem, nõ iustè excommunicauit dominum, & habent locum pœnæ prædictæ, nisi ad aliquid requirat principalem, sed si requisiuit dominum, & scit cum procuratorem mississe, dicit idem. Si ignorauit, tunc iudex nõ patitur illas pœnas, quia scit cõtumaciam apparentem, nec cogitur diuinare, an ille constituerit procuratorem. Ego aliter dico, & sic, aut contumacia fuit propria ipsius procuratoris, quo casu propriè loquitur iste rex. vt quia procuratori citatus, fuit cõtumax, & tunc, aut excommunicauit dominũ, hoc expresso, quia suus procurator fuit contumax, & tunc excommunicatio est ipso iure nulla, nec tunc procedit gl. quia iuris error est expressus, vt hic patet. Facit c. per tuas, de sentent. excommu. infra de excessib. prælat. c. cum ad quorũdam, secundum vnum intellectum. Aut hoc non expressit, & tunc excommunicatio tenet quo ad ecclesiam militãtem, sed constito de iniustitia, procedet distinctio gl. quæ in hoc casu debet restringi. Aut contumacia fuit ꝗ-

quæ. 12. quæstio. 4. facit capit. 1. de in integ. restitu. Et hæc sufficiant quo ad materiam huius cap. Quædam tractant Innocen. & Hostien. de modo procedendi contra absentem, de solemnitate citationum, quæ omitto, quia non plenè dicunt, & materia plene tractatur in c. causam, de dolo, & contu. & in c. ad petitionem, de accusa. & c. consuluit. de offic. deleg.

ADDITIONES.

2 Dolum. Intellige de dolo vero, non autem de dolo præsumpto, quia aduersus dolum præsumptum, minor restituitur, vt sentit Bar. in l. 1. §. nunciatio, in penul. colum. ver. quærit, gloss. ff. de oper. no. nunciat. vbi videtur limitare, & sequitur d. Alex. in consi. 103. incip. videtur prima, &c. in 2. volu. ver. & dicit Bal. & dicitur dolus verus, quando apparet ex indiciis manifestis. Præsumptus uero, quando indicia non sunt ita manifesta, ut declarat d. Alex. in d. consi. in 6. uolum. uer. & licet in 1. uol. Et ꝙ minor restituatur a duersus dolum præsumptum, concludit d. Alexand. in consi. 35. incipi in causa, & lite ver tente, ad fi. in 5. vol. vide doc. post Bar. in l. ubi, ff. de de eden. ubi limitat istud dictum. Aen. de Pale.

ANT FRAN. An & quando aduersus dolum concedatur restitutio, vide plene per Spec. in tit. de in integ. rest. in §. 3. ad fi. Et adde, ꝙ in delictis, quæ non committuntur sine dolo, non conceditur restitutio, ut in l. auxilium, ff. de mino. & quomodo differant, & cognoscatur uerus dolus a dolo præsumpto, vide plene per Alex. post Bar. in l. Nerua, ff. depositi. in 4. q. & per Bal. in l. si constante, in §. si maritus, ff. sol. mat. & per Pau. de Ca. in l. ubi, ff. de eden. & tenementi, quia dolus expressus dicitur, qui ex actis deprehenditur, secundum Bal. in l. 1. in vlt. col. C. de his, quæ pro. no. & vide Alex. in l. 2. in prin. ff. quod quisque iur. ubi dixit, ꝙ dolus præsumptus, nõ dicitur lata culpa, sed latior, & in l. q Nerua, præalleg. dixit, ꝙ est latissima, quod etiam voluit Bal. in l. pignus, C. de pign. act. & tenementi, ꝙ dolus præsumptus, potest remitti tacite, secundum Bal. in l. 1. C. de usufr. Et hoc intellige quando dolus est præteritus, quia dolus futurus non potest remitti, l. fi. C. arb. tut. & late per Bar. in l. si vnus, in §. illud, ff. de pac. & in l. Aurelius. §. Caius, ff. de libe. lega. & in l. si quis eum aliter, ff. de ver. ob. & ibi per Bar. & do.

b SEB. SAP. Delictum prælati. Quando delictum prælati in iudicialibus, no ceat ecclesiæ, ponit Fel. in c. ad audientiam. 2. colum. 11. uer. 2. limitauit istã gl. supra de referip. Aliquid etiam ponit idem Fel. post Abb. in c. cum venerabilis, col. 6. infra de exc.

c SEB. SAP. Et ex his. Vide de hoc Bar. & alios in l. 4. in princi. ff. de re iud. in l. quamuis, col. vlt. ff. de dam. infe. mod. in l. edita, circa fi. C. de eden.

SVMMARIVM.

1 *Sententia non fertur lite non contestata contra contumacem, in causa restitutionis secus si lis est contestata. 3. 16.*
2 *Reiecta a iudice propter frivolam appellationem, ad cautelam est iterũ citandus.*
4 *Omnis contumacia, est digna excommunicatione.*
5 *Petitorium potest prodesse, etiam respectu possessionis.*
6 *Papa licet deleget causam scienter, iudici suspecto, non tamen per hoc, tollit parti facultatem recusandi.*
Papa an possit tollere facultatem recusandi iudicem.
7 *Surreptio, quo casu committatur, si tacetur, quod alteri parti competebat exceptio declinatorias, contra iudicem.*
Surreptio non vitiat literas ad lites, ipso iure.
8 *Iudex recusatur, vt suspectus, in causa sui superioris, uel familiaris.*
9 *Imo, ista dictio, venit correctiue ad præcedentia.*
10 *Processus factus a iudice recusato tenet, nisi fuerit appellatum. 13.*
11 *Debitor postquam soluit debitum, potest compellere creditorem, ut reddat instrumentum, quia est inutile penes eum, & posset esse sibi nocium.*
Priuilegium reuocatum, potest peti corrumpi, per rationem suprascriptam.
12 *Appellatio debet continere causam grauaminis, nec prodest, si appellans referat se ad acta, in quibus constabat de grauamine.*
14 *Literæ surreptitiæ ad lites tribuunt iurisdictionem, licet elidibiles, unde opus est appellatione.*
15 *Processus factus, lite non contestata, est ipso iure nullus.*
37 *Libellus super rei uendicatione, sufficit, quod duntaxat concludat quem pronunciari dominum.*
18 *Restitutio in integrum potest peti, etiam pendente iudicio super principali.*
19 *Spoliatus a possessione per suam negligentiam, non gaudet priuilegio cano. restituendi, nisi sit ecclesia, minor, uel absens.*
20 *Possessorium recuperandæ dum intentatur, obseruari debet ordo iudiciarius.*
21 *Iudex non reputatur suspectus, si cognoscit inter duos, inter quos cadit par causa affectionis.*
22 *Suffraganeus in cã metropolitani, & subditus in cã domini põt esse testis.*
23 *Forte, ista dictio, non semper stat dubitatiuè.*

CAP. II.

1 ACcedens, †Dicit Ioan. And. quia diuersimode intelligitur dec. vt dicetur infra. diuersimode summari potest, quoad factũ. Sed vt ois modus comprehendatur, summatur sic: In causa restitutionis contra contumacem, lit. non contest. sententia proferri non potest. h. d. Et duo facit. Primo ponit ordinem processus. In secunda ipsius retractatio, ibi, [Cum igitur.] Casus lit. Inter Archiepiscopum Cyrenensem ex vna parte, & plebanum S. Marci. de Venetiis ex altera, super iure parochiali ipsius ecclesiæ quæstio vertebatur causa super hoc ad petitionem Cyrenensis archiepiscopi, commissa tribus episcopis, in quorum ꝑsentia Archiepiscopus Cyrenen. petit restitutionem iuris parochialis in ecclesia S. Marci, quo dicebat se spoliatũ. Plebanus allegans, ꝙ notorium esset duos de prędictis episcopis suffraganeos esse istius archiepiscopi Cyrenẽ. & propter hoc sibi essent suspecti, nihil ad obiecta respondens, ad sedem apostol. appellauit,

Universidad de Deusto
Biblioteca

uit, ipsi vero iudices, cum plebanus sæpe monitus, vt iuri pareret, in sua contumacia perduraret, receperunt testes ex parte archiepiscopi productos, mandates postmodū plebano, vt ad eos accelleret, in personas vel contra dicta testium obtecturus. Quē, eum ad eorum præsentiam nō accederet, excommunicauerūt adiudicantes possessionem iuris parochialis archiepiscopo, & cum restituentes in integrum, districtius prohibuerunt, ne aliquis dictam possessionē perturbaret'. Negotiū istud delatū fuit ad sedem apostoli. Super hoc scribit Papa Patriarchæ Hierosolymitano, & archiepiscopo Cassen. dicens, q̄ cum lis coram præfatis iudicibus contestata non fuerit, manifeste patebat illas literas impetratas fuisse per veri suppressionem, quia notorium erat duos iudicum prædictorū, suffraganeos esse archiepiscopi Cyrenen. & ideo plebanus legitime appellauit, & si etiā appellatio illius, legitima non fuisset, iudices forte propter contuciam potuerunt plebanum excommunicare, sed non debuerunt lit. non contesta. super negotio principali, & diffinitiuam proferre sententiam. Vnde dominus Papa sententias prædictorum iudicum cassauit, imo cassas, & irritas nunciauit, dans in mandatis archiepiscopo Cyrenen. vt ecclesię S. Marci restituat instrumenta, & alia vniuersa, quæ occasione prædictæ sententię
2 per se, vel per alios occupauit. Bet. †No. 1. q̄ recedens a iudice q̄ appellationem frustratoriam, est iterum citandus, vt hic cōcor. c. prout, de dolo & contu. Sed ru intelligе ad cautelam, & ad cōuincendam eius malitiam: de necessitate autem non est citandus, vt probatur, in c. 2. de dolo & contum. lib. 6. & dic, vt ibi no.
3 †No. 2. arg. opt. ex hac litera, q̄ licet partis contumacia non sit impeditiua processus, potest tamē contumax multari, & et ad vlteriora in causa procedi. Isti enim iudices excommunicauerunt partem contumacem, & processerunt ad vlteriora in causa, & processus inualidatur ex eo solo, quia lis non erat contest. Secus ergo, si fuisset contest. vel fuisset talis causa, in qua potuisset procedi, lite non contesta. Et vide alium bonum, & meliorē text. in c. veritatis, infra de do. & contu. vbi hoc probatur. Nam mulcta imponitur inobedienti, quia contempsit iudicem, vt l. j. si quis iusdicen. non obtemp. & ff. si quis in ius voca. l. 2. & qd ibi not. Bart. Ad vlteriora vero proceditur pro iustitia partis, & sic non est pœna. Non ergo potest dici istum ex hoc duplici pœna conteri, & sic non obst. c. at si clerici, supra de iud. & vide bonam gl. in simili in c. 1. de elect. lib. 6. in ver. defecerit in fi. quæ ēt disputat, nunquid quis contumax possit condemnari in expēsis, si procedi potest ad vlteriora eius contumacia nō obstante,
4 & no. eam. † No. quod nuda contumacia in non comparendo, est excommunicatione digna, concor. c. 1. de iud. & vide gl. optimam in c. duo sunt, 96. dist. quæ dicit omnem contumaciam dignam excommunicatione, & q̄ tanto est maior, quāto ex mi nori resurgit, & hoc, quia magis videtur cōtemnere, dixi in c. 1.
5 de iur. †No. secundum vnum intellectum, q̄ etiam cum agitur possessorio, aut petitorio, potest sententia esse adiudicatoria, re-
a spectu possessionis, & sic potest dicere iudex, adiudico a tibi possessionem. Idem dic, quando possessio datur causa rei seruādæ. Nam, & tunc largo modo, potest dici adiudicatio possessio
6 nis, vide tex. in c. contingit, de do. & contum. †No. q̄ licet Papab hic ex certa scientia committat causam ei, qui ex certa causa re cusari potest ab altera parte, non tamen per hoc tollit legitimā causam recusandi, vt hic probatur aperte. Nam manifestū erat istos duos Episcopos cē suffraganeos istius archiepiscopi, vt ipse Papa dicit, & tamen delegando scienter, non absstulit potestatem recusandi. Et ad hoc vide Inno. in c. ex transmissa, de foro compe. vbi hoc probatur apertius, secundum vnam lect. In dubio ergo delegando, intelligitur, nisi ab altera parte iudex fue-
c rit recusatus. c In dubio enim non præsumitur velle tollere exceptiones competentes parti, vt in c. ex parte. 2. de offic. deleg. l. 2. § si quis a principe, ff. ne quid i loco publico. Quid aūt si Papa
d expresse diceret, q̄ non posset recusari? dic, vt in c. cum speciali, de appel. vbi vide. † No. hic tex. apertum, literas dici surreptitias. si in earum impetratione pars subticuit exceptiones declinatorias ptra iudicem alteri parti competētes, talis tamē surreptio dependet a facultate alterius partis. Nam si de ea opponit, vitiantur, alias non. Et ex hoc, & ex litera argue, quod surreptio non vitiat literas ad lites ipso iure, sed annullatur ope exceptionis, de quo no. in c. cæterum, & in c. super liter. & in c. dilectus,
8 supra de rescrip. & dic plene, vt ibi. † No. quod subiectus, etiam respectu nudi exercitii iurisdictionis potest recusari, si deputetur iudex contra superiorem. Præsumitur enim sibi fauere. Sic, & respectu seruitii, dominus potest recusari in causa familiaris,
9 vt in c. insinuante, de offi. deleg. † No. tex. iuncta gl. q̄ verbū, cas-
c sare, ppriesumptum, refertur ad id, quod tenet. Irē dictio, imo, e venit correctiue ad præcedentia, & hoc habes de transla. præla. c. inter corporalia, vide bonum tex. cum glo. in c. prædicator. 16. q. 1. no. q̄ omnia attentata vigore sententiæ nulle sunt in ista tum pristinum reducenda, sicut attentata appellatione pendē-
10 te. † No. q̄ sententia seu processus factus per iudicem recusatū, tenet, nisi fuerit appellatum. Hic enim ponderatur appellatio,

& non simplex recusatio, de quo tamen dic, vt plenissime
11 cam in c. cum speciali, de appel. vbi Innocē. tangit. † No. vltra
f no. prope fi. quod cassata sententia f compellitur pars, quæ sententiam obtinuerit, restituere instrumentum sententiæ, & reliqua alia, quæ habuerit vigore sententię. Nam tam instrumenta sententiæ, quam alia, incipiunt esse inutiliter penes partem, possunt in futurum esse damnosa aduersario, facit l. dissoluto, de cond. ex leg. vbi debitor agit, soluto debito, vt instrumenta debiti sibi reddatur, quia ēcipit inutiliter esse apud creditorem licet dominium ipsius instrumenti sit ipsius creditoris. Ad
13 cap. ecclesia. 2. vt lit. pen. & l. fina. C. ad exhiben. Et hoc colligitur ex isto text. in fi. exponendo verbum, instrumenta, scilicet sententię. Potest etiam intelligi de aliis instrumentis ecclesię quę habuit vigore sententię. Et vtraque expositio est bona, & sentiunt Pet. & Ioan. And. hic, licet non moueantur per predicta, facit ad prędicta cap. cum dilecta, de confirma. vti, vel inu. vbi priuilegium reuocatum mandatur eorum pi, postquā re-
12 ditur inutile penes habētem, ne alteri parti possit esse nocitiuum. † Venio ad glo. & oppo. contra tex. in eo, quod præsupponit appellationem fuisse legitimam. Nam in appellatione a grauamine, seu interlocutoria, requiruntur duo, quod grauamen possit cesserit, vt in cap. dilecto, infra, de appellat. & ipsum grauamen propter quod appellatur, exprimatur in appellatione, vt in ca vt debitus, de appella. quorum neutrum interuenit, quare nulle. Glo. prima soluit tripliciter, quod hęc decre. procedit secundum antiqua tempora, secundum quę non erat necesse expmere causam, sed quelibet appellatio aperte non frustratoria deferebat causam ad Papam. 2. q. 6. c. ad Romanam. Secundo
lutio, quod hic fuit expressa causa, & præcessit grauamen, quia propositа suspicionis causa, non fuit admissa, ideo fuit appellatum. Tertia sol. quod causa appellationis hic erat notoria, quia non fuit necesse eam exprimere. c. vt debitus, loquitur, quando causa non est notoria. Et si hęc vltima solutio esset vera, tum limitaret illud c. vt debitus, eam tamen hic sequitur Host. & dicit bene no. quod valet talis appellatio. Appello, ne procedas, cum sis mihi suspectus, ex tali causa, propter quam remoso, jarg. ff. de arb. l. non distinguemus. § cum quidam, & nota pra de offic. deleg. c. super quęstionum. § fina. Et per hoc ecsentit Hostien. quod quando causa est notoria, non est necesse explicare grauamen, sed interponi potest appellatio, modo dicto, quod non placet Ioan. And. Putat enim necessarium grauamen precedat prius, quam liceat appellare. Nec etiam cundum cum excusat notorietas ab onere proponendi exceptionem, sed excusat tantum ab onere probandi. Nec est necquod eatur ad arbitros, & idem tenet gl. in clemen. appellan de appella. & ibi Ioan. de Lign. & communiter tenetur per nes Docto. Quinimo secundum plerosque non sufficeret
g referret se ad acta, ut quia diceret, [Appello qa me grauat

pater

ADDITIONES.

a Adiudico. Adde de hoc verbo Rom. consi. 245.
b SEB. SAP. Licet Papa. Vide And. Sic. in c. ex transmissa, supra de foro compe. late Fel. in c. cum inter, infra de exce. vbi tenet, q̄ valet commissio facta Papam cum clausula, recusatione remota.
c Recusatus. Adde Aret. consi. 54.
d ZACH. Quod non posset recusari. Dic tu, ut no. in apost. ad istum, in c. hæc, in apost. in ver. cum inter, supra de rescri. no. plene Ian fr. de Ornoquoniam contra falsam. § recusationes, nu. 5. & ibi in apost. Cel. remissive non in uenio, infra de probat.
e Imo. Vide tex. in l. fi ita scriptum, in princi. ff. de hær. instit. & in l. Stichus manu. testam. & utrobique vide Bar. qui ponit, quod testis dicens, fuit se Maij, imo Iunij, quod statur vltimo dicto. ponit etiam Ias. in l. 1. de furt. vbi ponit, quid si iudex dicit absoluo, imo condemno, quod condemnatus, de quo per d. Alexand. in consil. 119. incip. omne in colum. uer. & quamuis, in 3. uolumi. Et de natura dictæ dictionis, vide p Bar. in d. l. fi ita scriptū, & in j. 9tii. C. in 4. col. uer. op. hic df, & C. A ZACH. Adde, q̄ de ista dict. imo, & eius uarietate, diffuse tractaui in ad istum in c. nnotuit, nu. 5. in uer. dictio, imo, supra de ele. & in c. inter poralia, nu. 13. in uer. de dict. imo, supra de transla. epis.
f SEB. SAP. Cassata sententia, uide Bal. in l. huiusmodi. § fi ita, in fi. ff. de i. ubi dicit, quod non solum potest cogi creditor ad reddendum ibi tum, sed etiam ad faciendum quietationem, vide Abb. & Inn. in c. cum dem, supra de pac. Abb. in c. cum dilecta, in vlt. no. de confir. vti vel inu in l. fi. C. ad exhib. Decium in d. c. cum dilecta.
g Grauasti. Adde Rom. consi. 501. Bar. consi. 167. 2. lib.
ANT. FRAN. Circa istam dictionem, imo, dicas, quod est dictio correria, quæ operatur, ut ultima dispositio ualeat, ut si dicatur in testamento demno, imo absoluo, ut est glo. repu. singu. in c. prædicator. 16. q. 1. & tur per Ro. in l. 1. ff. de re iud. & per Bar. in 1. consil. C. in § quibus, & chus, ff. de manu. testam. ubi ponit illam q. de teste, de qua hic, & Bal. in l. 1. C. de fur. & vide Bal. in l. quidam elogio, in 2. col. C. de in & in tracta. de schisma. in pen. col. ubi dicit, q̄ finis corrigit principium cus autem dicas, si iudex dicit, condēno, uel absoluo, quia tunc sententia quam incerta est nulla, secundum Bal. in d. § quibus. & habetur per Bar. si pupillorum in § quid ergo, ff. de reb. eo. & uide gl. quam etiam alle in d. l. 1. de re iud. in c. 15, qui. 1. q. 3. & in rub. de arb. in 17. col. Et ide dex dicit, condemno & absoluo, quia sententia tanquam contracta ex la, ut dixit Bal. in d. l. in 7. col. C. de fur. Et de huiusmodi dictione, habet etiam in l. iurisgentium, in § quinimo, ff. de pact.

a patet ex actis. Et hoc quia nominatim a causæ sunt exprimendæ vt dicit tex. in clem. appellanti, de quo ibi, & in cap. dilecto, & c. vt debitus, præalleg. Tenet ergo primam solutionem glo. vel secundam, quæ magis videtur amica literæ, per tex. ibi, [Ac ex his &c.] quæ aperte videtur præsupponere, causas fuisse expressas,
13 in appellatione, licet nihil dicatur in princ. c. sed ideo, quia non ponūtur verba formalia appellationis. † Et aduerte, quia hic Hostien. assignat plures causas nullitatis huiusmodi processus. Prima, quia iudices fuerunt recusati. An sola ista causa sufficiat sine appellatione, vide quod no 2. q. 6. c. quoties. 3. q. 5. cap. quod
14 suspecti, dicam plenissime in c. cum speciali, de appel. vbi tangitur per Innoc. † Secunda causa, quia literæ erant surreptitiæ. Ista enim non videtur simpliciter vera, quia literæ surreptitiæ ad litestes tribuunt iurisdictionem, licet elidibilem: vnde est opus exci
15 pere, & appellare, vt no. in ō ad audientiam, & c. cæterum, de rescrip. † Tertia causa, quia fuit processum lite non contest. hęc solicet sufficiat ad concludendum nullitatem processus super principali, non tamen est sufficiens ad impediādam excommunicationem, illa enim non requirit lit. ptest. vt in c. i. de iu. Quarta cā fuit, quia hic fuit appellatum, & bene sufficit, tamen ad cō
16 cludendam nullitatem processus, & vide Inno. in c. post electionem, de præben. in fi. vbi dicit, q̄ per officium iudicis, potest quis petere possessionem sibi restitui, de qua appareat, q̄ eam bona fide habuerat, etiam non probata spoliatione, alleg. de agri. & censi. l. si coloni, lib. 11. & no. de rest spol. c. sæpe. Et sic intellige dictum Inno. quando amisit possessionem per negligentiam, tunc. n. con currit cum opi. aliorum. quod etiam no. Vide etiam gl. magnā in c. cum ad sedem, de restit. spol. quæ singulariter vult spoliatū posse agere iudicis officio contra quemlibet possessorem ad restitutionem, arg. in c. bonæ, de ap. Et optime potest adduci in ar. l. si & me, & Titium, ff. si cer. pet. & quod no. Bar. in d. l. ex diuerso, ff. de rei vend. & in l. Celsus, ff. de vsu. Et quanquam suprascripti intellectus sint notabiles, & veri in se, attamen mihi placet primus tanquam magis literę amicus, vt intelligatur, q̄ hic petebatur duntaxat restitutio quasi possessionis parochialis iuris, & sic agebatur possessorio recuperandæ, & hoc colligit ex prin, & medio c. Nam in princ. solum dicitur, q̄ petebatur beneficiū restitutionis, postea iudices in sententia adiudicauerunt possessionem c iuris parochialis archiepiscopo, & cum restituentes in integ. vetuerunt, ne quis possessionem restitutam præsumeret molestare, seu perturbare, &c. Ex verbis enim sequentibus. s. dum vetuerunt, ne quis possessionem restituram perturbaret, euidenter colligitur, quod agebatur possessorio, & etiam declarant illa verba, restituentes in integrū, &c. vt inteligantur respectu, possessionis adiudicatę, vt sit sensus, q̄ verbo adiudicauerunt

ADDITIONES.

a SEB. SAP. Quia nominatim. Vide Ang. Are. in l. eius qui, in 2. col. ff. de appel. Bal. in l. minoribus, in 1. colum. C. de his, quibus, ut indig. Peru. in cap. ut debitus, colum. 16. de appel. & Dec. in cap. consuluit. 2. de app. & in c. cum parati, circa fi. eod. titu. ubi ponit, an in interlocutoria debeat exprimi no minatim ca usa grauaminis.
b ZACHAR. Pendente iudicio. Imo post conclusum in causa, ita no. Paul. de Cas. consi. 317. incipien. vt bene attingatur. Quod amplio, etiam ad probandum, no. Cardin. in clemen. 1. quæstio 3. de test. per tex. in cap. auditis, supra de restit. in integ.
ANT. FRAN. An, & quando restitutio in integ. petatur, vide Specu. in titu. de inuente. rest. in § quod tempus. & in ti. de loc. in § 6. in ver. 16. & sequen. Et adde, quod talis restitutio debet peti intra tempus quadriennij, ut in l. petēdæ, C. de tempo. in integ. rest. pe. quod tempus incipit a die læsionis, ut per Barto. latè in l. ab hostibus, in §. sed quod simpliciter, in penul. colum. ff. ex quib. ma. & per glo. in l. diuus, & in l. fin. ff. de in integ. restitu. Et tene menti, quod non solum debet peti intra quadriennium, sed etiam debet finiri intra idem tempus, & ideo talis causa restitutionis non perpetuatur per lit. cō test. Debet enim peti, & finiri intra tempus quadriennij, quod tempus non potest peti p iudicem, neque per partē prorogari, ut plene perdom. Card. in clemen. 1. de in inte. rest. an vlt. col. & in vlt. opp. & in 22. q. & adde quod restitutio aduersus sententiam potest peti etiam pendente appe. ut per gl. in l. 1. C. si aduer. rem iud. & per Spec. in tit. de appel. in §. qualiter, il 1. circa fin. quod adeo verum est, ut causa appellationis suspendatur pendente causa restitutionis, ut per Bal. in l. 3. in fi. C. de app. & potest peti etiam aduersus tres sententias conformes, dummodo petatur intra quadriennium a die vltimæ sententiæ, ut per do. de Ro. in suis decisi. dec. 168. vbi latissime ponunt in no. Quod tamen intellige, nisi constaret de earum iustitia, ut per eosdem do. de Ro. in dec. 2. in no. quæ omnia no. pro intellectu, & limitatione, cl. vt calumnijs, de re iud.
c Adiudicauerunt possessionem. Hoc puto uerum, & facit ad hoc, quia talis præsumitur libellus, qualis apparet ex verbis sententiæ, ut est glo. in c. dudum, de dec. And. Barb.
ANT. FRAN. Circa hoc, q̄ hic dī de libello dicas, quod cognoscitur ex conclusione, qualis sit, secundum Cy. in l. edita, C. de eden. & Bal. in l. fina. C. de rest. in inte. & in l. 2. C. de infa. & per Bart. in l. Aurelius, in § idem quæsijt, de lib. leg. & habetur per d. Ant. in c. ex literis, supra de rescr. Et adde, quod libellus ineptus, non iuuatur, ex probationibus aptis, vel ex positionibus, secundum Bal. in l. edita, in 13. col. & per Spec. in tit. de of. iu. in uer. si index, & ibi per Bal. in l. add. Et ad istud, q̄ per sententiam, libellus suppleatur, vltra ea, quæ habentur in c. dudum, de dec. vide etiam Bald. in l. generaliter, in 2. col. C. de epis. & cle. & Bal. & Alex. in l. si patronus, de iurei. & uide p d. Ant. & d. Abbi. in c. causam, il 1. de test.

Universidad de Deusto
Biblioteca

runt sibi possessionem, & postea exequendo, restituerunt eum in integrum, ponendo. s. in possessionem corporalē, sicut prius erat, & tunc bene sequitur, q̄ vetuerunt, ne quis possessionem restitutam perturbaret. †Et ex hoc habemus hic casum clarum & notabilem pro dictis gl. in c. consultationibus, de offi. deleg. q̄ quando agitur possessorio recuperandæ, debeat seruari ordo iudiciarius, alias processus corruit, quod etiā sentit Bart. l. vna,
21 C. si de momen. pos. quod no. †Glo. in ver. [Suo Metropolitano subesse] colligit multas causas legitimas recusandi iudicem. Et inter cætera dicit, q̄ potest recusari, si est suffraganeus aduersarii, vt hic. Quod intelligit Ioā. And. in delegato, ordinarius autem cognoscere potest. Nam posset Metropolitanus coram suo suffraganeo ipsius subditum cōuenire, alleg. Spec. in tit. 1. §. subest, ver. sed ti conqueror, & hoc dictum no. Et puto diuersitatis rationem fore, quia quando cognoscit, vt ordinarius, cognoscit inter subditum & superiorem: vnde nō est præsumptio, vt moueatur contra subditum proprium ratione sui superioris, cui tā tū subest ratione nudi exercitii iurisdictionis. Par ergo affectionis causa tollit omnem suspicionem, vt l. non solum, ff. de ritu nup. cum sim. & no. in c. postremo, de app. Sed quando impetratur a Metropolitano contra non subditum, tunc tantum subest affectio ex parte impetrantis, merito potest per aliā partē recusari. †Secundo no. ex hac glo. q̄ suffraganeus potest esse testis in
22 causa Metropolitani, & subditus in causa domini, licet nō possit esse iudex, & no. diuersitatis rationem, a & idem no. 3. q. 3. c.
a 1. & c. accusatores. vbi ponitur hæc ratio diuersitatis inter iudicē & testem, & in c. cum R. de offic. delegato. Et pro hoc notabili, quod dicit gl. vt possit esse testis, vide quod no. Spec. de teste. §.
b 1. ver. sed nunquid vasallus, vbi dicit, q̄ vasallus testificatur b pro domino. Ioan. And. no. dicit ibi considerādas qualitates domini, & subditi. Nam posset esse talis dominus, qui non præsumeretur velle, vt falsum deponeret, & contra posset esse talis, q̄ male consueuit tractare subditos, dicentes sibi non grata: vide in simili gl. no. in c. in literis, de test. Vlt. de causis legitimis recusandi iudicem, vide plenissime per Io. And. in c. legitima, de app. lib. 6. & quod not. in c. cum speciali, de app. Oppo. contra rex. in eo, q̄ dicit plures fuisse causas appellandi, cum tantum fuerit
c vna, quia. s. iudices erant suffraganei impetrantis. †† Glo. in ver.
23 ac ex his, soluit dupliciter. Primo, q̄ a principio fuit vna, sed superuenit alia quia lite non contestata, testes postea recepti fuerunt, & hoc placet Ioan. Vincen. & Hostien. & Ioan. And. Contra, & melius. Nam, vt dicit Ioan. And. & bene, si grauamē etiam præcedens non facit validam appellationem, nisi & illud sit in appellatione expressum, vt in c. dilecto, infra de app. & patet hodie clarius in clemen. appellanti, co. tit. multominus grauamen subsequens non sufficit, cum non fuerit nedum nō expressum, imo non existens tempore appellationis. Et probatur hodie satis clare in d. clemen. appellanti, & ideo forte ista gl. trā sit ad secundam solutionem, & dicit, q̄ licet fuerit causa in genere, tamen dicit in plurali propter pluralitatem iudicum, qui fuerunt recusati, quia enim quilibet iudicum noluit admittere recusationem, videtur in persona cuiusque consistere legitima causa appellandi. Sed certe ista sol. etiam non placet, quia vnicum fuit factum, licet plures essent iudices, qui dicebant hanc non esse sufficientem cām recusandi. Ideo dic, & melius, vt hic exponit Host. & sequitur Io And. q̄ plures erant causæ, quia literæ erant surreptitiæ, & indices suspecti. Opp. in eo, quod dicit
d tex. sub dubio forte, d̄ q̄ si appellatio fuit minus legitima, potuisset forte excommunicari. Nam de hoc non est dubitandum, cū propter contumaciam possit quis excommunicari, & missio
24 fieri, vt in c. quoniam. §. in aliis, & §. fi. infra eo. †Gl. antep. soluit, q̄ dictio, forte, stat hic affirmatiue, & non dubitatiue. Et not. in hoc gl. q̄ quando dictio, forte, ponitur in materia non dubitatiua, q̄ facit assertionem, & est philosophicum temperamētum, vel secundum Ioan. And. ideo dixit, forte, quia iudex debet infligere illam pœnam, quæ magis timetur, infra eo. c. vlt. in fi. q. d. non semper pp contumaciam, infligēda est excommunicatio, sed de hoc dic, vt no. in c. prox. & in c. fi. Aliæ gl. sunt clarę.

ADDITIONES.

a Rationem. Quæ est, quia difficilius est inuenire alios testes, quām alium iudicem. refert maximus Iurista. do. Ias. in l. apertissimi, in 2. colum. ver. tu autem C. de iud. vbi ponit, quod causæ, quæ reddunt testes suspectos, multo magis & iudices. Aen. Fale.

b SEB. SAP. Vasallus testificatur. An vasallus possit esse testis pro domino, ponit. Alud. in c. 1. in prin. col. 3. si de inuest. inter do. & vas. lis or. & in c. 1. in fi. quid si tenuest. & Ant. de But. in c. insuper, col. pe. de test.

c Impetrantis. Adde quod voluit Cald. consi. 4. de app.

d SEB. SAP. Forte. De dictione forte, vltra alleg. per Fel. vide d. Ias. in §. æque col. 4. inst. de act. And. Sic. in c. Raynaldus, col. 2. de testa. in repe.

SVMMARIVM.

1 *Citatus, si est contumax, ante lit. contest. tunc actor mittetur in poss. causa cognitionis.*
2 *Excommunicatus propter contumaciam, si steterit in excommunicatione per annum, an perdat causam.*
3 *Contumax non excommunicatur, quando contra eum fuit actum reali, quia tunc actor mittitur in possessionem, secus quando fuit actum personali.*
4 *Contumax conuentus personali, an excōicetur, vel diffinitiue condemnabitur.*
5 *Remedia prodita contra illum, qui non mittit aliquem in poss. secundum datum iudicis.*
Excommunicari non potest vniuersitas.
Excommunicatus propter contumaciam, si steterit in excommunicatione per annum, an perdat causam.
Iudex qui misit plura præcepta pœnalia, & non sunt eis obediturn, an possit exequi omnes pœnas & quid si vltimo præcepto fuit obeditum, an propter aliorum præceptorum.
6 *Missio bonorum non fit in causa criminali, nisi pro ea agatur ciuiliter & bonis cæsibus non fiat.*

Sententia diffinitiua, licet non feratur lit. non contesta. tamen facit statum &c.

CAP. III.

1 VÆ Fraternitatis. †Si lite non contestata reus est cōtumax, potest, mittitur actor in possessionem, causa studiæ, alias reus excommunicabitur. h. d. In gl. ponitur decisa consultatio. In secunda distinguens respondet secundum membrum, ibi (Quod si.) Casus li. Aliquis citatus ad causam legitime, lit. non conte. contumaciter se absentat. Quæritur qualiter contra eum sit procedendum? Respondet si reus lit. non contesta. contumax inuenitur, & talis est causa actor possit in possessionem rei petitiæ induci, causa rei seruandæ, inducendus est in eandem. Quod si non sit talis causa, q̄ sit mitti in possessionem, vt iuri pateat, debet excommunicari.
2 Bern. †No. 1. modum procedendi contra reum contumacem te lit. contest. Nam ex natura rei, vel causæ potest fieri missio rem petitam, causa custodiæ, alias debet contumax excommunicari. Et ex his, inferuntur duo dicta prima fronte tangenda. Primo, q̄ excommunicatio non est fulminanda, quando potest fieri missio. Secundo principaliter infertur q̄ etiam in qua non est prouisum de remedio missionis, nō debet
3 contest. ad diffinitiuam sententiam procedi. † Contra primo obst. c. quoniam. §. fi. infra eod. vbi optio datur iudici, an procedat ad missionem, vel excommunicationem. Goffred. non gebat contrarium, sed ex tex. notabat, quod contra contumacem non est procedendum ad excommunicationem, quando
a alia remedia, quia excommunicatio est odiosa, a sicut in dicitur de actione de dolo. l. 1. 2. & 3. ff. de dolo. Non enim petit, quandiu subest alia actio, vt ibi, & in l. de dolo, C. eo. bat etiam Hostien. per tex. hunc probari, habentem bona municari non posse, quod tamen dicit falsum, licet fit bonc q̄ iudex hoc attenderet, potest tamen, a quia vult, incipere ficiter credat plus timeri, ad alteram processurus, &c. trario. Et cum hac opi. transeunt Ioan. And. Dom. Ant. titu. de contu. §. sequitur. ver. cæterum. & melius in ver autem. tenet primum, q̄ a leuioribus remediis inchoandū. Quidam alii distinguebant, an agatur reali, & procedit huius c. an personali & procedit contrarium, vt sit in opinio dicis. Do. meus D. Card. dicebat hanc distinctionem habere tatem, sed quia c. fin. infra eo. dat in hoc libertatem iudici q̄ de rigore etiam in reali potest iudex procedere ad excō nicationem. Sed hoc dictum mihi non placet, quia illud fi. loquitur in personali, & non in reali, & hoc c. fi bene p tur, procedit tantum in reali, vt patet ibi, [rerum petitarū vnde dico, quando agitur reali, debet iudex procedere sionem, & non ad excommunicationem, quia per missio prouidetur, nedum contra delictum contumaciæ, sed ctori, qui mittitur in possessionem, cum elapso anno e verus possessor, vt in c. fi. §. in aliis, infra eod. Et ex quo uideri actori circa rem petitam, & simul puniri cōtumac
b debet iudex ire vagando per excommunicationem, & media extrinseca, & hūc puto verum intellectum huius de credo, q̄ si iudex denegaret missionem, & procederet communicationem, poterit actor appellare; licet credam municationem tenere, & ipsum reum nihil dicere posse de se tantum possit conqueri. Ad prædicta facit auth. qui & quod ibi no. Bartol. C. quomo. & quando iudic. Si ver tur personali, & tūc seruatur dispositio c. fi. infra eo. Et hoc quia quando agitur personali, nullum ius in re dicit actor bere. Ideo non facit ita iniuriam sibi, si non procedit ad nem, sed aliis iuris remediis coercet contumaciam rei, & to limitandum dictum Goffred. & Specu. & hoc quoad
4 †Oppo. contra secundum, & videtur, q̄ ex quo causa talis non habet locum missio, non ad excommunicationem, sed diffinitiuam procedi pōt, vt in auth. si omnes. C. si vt se ab

ADDITIONES.

a Est odiosa. Tu pondera, quia excommunicatio, est medicinalis, & non lis, ut per Bar. in l. 2. ff. de publ. iud. And. Barb.

b Excommunicationem. Tu pondera, quia hic imponitur excommunicatio iuri parcant, ergo debet attendi. Aut magis, petebit per excommunicationem, & tunc fit excommunicatio. Aut magis, mittendo in possessionem, tunc secus. sed iste tex. videtur probare contrarium, quia primo dicit dum in possessionem.

absti. Sol. legistæ, & maximè Bar. in d. authen si omnes, & in l. si finita. §. Iulia. in 7. col. ver. quærit et glo. & c. ff. de dā. infect. dant istam theoricam, vt vbi nō est prouisum de remedio missionis,
a possit procedi causa cognita ad diffinitiuam. a Et mouētur per illam authen. & per l. 1. C. de asser. tol. & l. cum verò. §. subuentū. & l. neq; infantes. ff. de fideicom. lib. Et hoc etiam quidam sentiebant hic, vt refert Ioan. And. dicens, q̄ si actor agit de retinenda possessione, & reus est contumax, q̄ non habet locū missio, quia lit. non contest. procedi potest, alleg. C. de inge. manu. l. diffamari, & infra de fide instru. c. accepimus. Sed Ioan. de Deo cō tra. dicit illum esse excōicandū per hanc decr. & sic sentit apertissimè, q̄ etiam vbi nō est prouisum de remedio missionis, nō pōt procedi ad diffinitiuam lit. non conte. quod ēt apertissimè sensit Spec. in tit. de contu. §. sequitur, ver. sed pone Titius. Et ad hoc clarius sentit hic idem esse de iure ciuili, in tit. de primo & secundo decr. §. restat, ver. sed pone ago: sed alijs remedijs compulsuis est vrendum, secundum eum contra contumacem. Et verè pro hac sententia, quæ mihi placet, multum eleganter, facit hæc litera, & cōtra theoricam Legistarum. Et ad idem induco etiam tex. magis apertum in c. 1. ē. cod. tit. vbi agebatur ad separationem matrimonij propter adulterium, & sic non erat locus missioni, nec potuit procedi ad sententiam, vel ad receptionem testium, lit. non contest. contra contumacem. Et sic longè clarius probat ibi, q̄ hic, licet Doct. non allegent illum tex. Et p illum reduco etiam vnam solonem Do. Ant. hic pro cōcordia, dum dicit vtrunq; remedium simul procedere: vult dicere, q̄ posit contumax excommunicari, vt hic, & ēt procedi posit ad sententiam, vt in cōtrario. Et vt dixi, ille tex. aperte huic solutioni repugnat, nec ipse vī perseuerare in hac solutione, sed tādem qñ deficit remedium mittendi propter rem, vel causam, agitur tamen contra aliquam certam personam, a qua aliquid petitur dari, uel fieri, cum qua potest lis contestari, vt tunc nō procedatur ad diffinitiuam lit. non contest. sed ad excommunicationē, vel aliam mulctam, vel grauamē. Et hoc, excepto casu c. i. de eo qui mit. in pos. li. 6. quia vbi nō potest procedi ad missionē in beneficialib. proceditur ad sententiam diffinitiuam, lit. non cont. Sed illud non est fm cum, quia non potest procedi ad missionē sed quia causa est talis naturæ, q̄ olim in contumace poterat p cedi ad sententiam, lit. non conte. vt in c. quoniam. §. si vero, & §. finautem, infra eo. Et hodie patet, q̄ summaria est, vt in clem. dispendiosam, de iu. Ego puto posse dari aliā rnsionem ad illud capitu. vt concordet huic, & obstet illi theoricæ arguendo per locum a speciali. Nam illud c. disponit tantum in causa beneficiali vt patet ibi in hoc casu. ergo innuit q̄ regulariter non licet procedere ad sententiam lit. non contest. licet non habeat locū missio. Et vī inducere ius nouum in causa beneficij, vt patet in §. sed iceat; ergo non licebat per prius, virtute illius theoricæ. Illa ergo theorica procedere potest, quando deficit remedium missionis ex capite, quia natura causæ, non patitur, ex re, sed ex necab ea petitur aliquid dari, vel fieri, sed concluditur tantum causa, quia ius agendi non dirigitur contra certam personam, iudici, & non parti, quia tunc est necessarius libellus, vt no. in c. 1. de lib. ob. & in auth. offeratur. C. de lit. contest. Et quia non est persona, cum qua lis contestetur, nec est prouisum de aliquo non contest non ex eo, quia non possit fieri missio, sed quia nō est persona, cum qua lis contestetur, nec est prouisum de aliquo remedio aggrauante. Vbi ergo non est persona, ad quā aggratiatio possit dirigi, proceditur ad diffinitiuam, quia non est prouisum de aliquo remedio, secus ubi apparet aliqua persona, ad quam possit dirigi aggrauatio. Tunc enim licet ex natura causæ non possit fieri missio, potest tamen aliud remedium aggrauatium exerceri, ut excommunicatio, mulcta, uel aliqua alia, ff. si quisius dicen. non obtem. l. vna, & hic, & in c. de cauſs, de offic. delega. Et facit rubrum generaliter negatiue disponens, vt lit. non contest. non procedatur ad sniam, uel receptionē testiū, cui standum est, ex quo non reperitur cōtrarium expressum, de pen. dist. 1. hæc autem, & not. in l. vna, C. etiam ob chiro. pe. Ad ura alleg. per Bar. & alios, respondeo, & primo ad authē. si omnes, C. si vt se ab hæ. abst. quod loquitur, quādo nihil petebatur ab hīditate, & si sua putauerint interesse, & si non comparerent potest procedi ad vlteriora. Si enim non putauerint sua interesse, non dent ex hoc puniri. Ad alia iura dico, q̄ loquunt, qñ agit pro libertate obtinenda, & sic, pcedunt fauore libertatis, respū cuius multa spālia statuta sunt, ut satis ibi innuit, & probat in fistatus proceditur ad sniam lit. non conte. ꝫ cōtumacem. Et hoc etiam apertissime sentit gl. in l. 3. C. fin. reg. quæ exigit lit. conte. ad hoc, vt possit, pcedi ad diffinitiuā, licet esset casus, in quo nō effet, puisum de remedio missionis, q̄q̄ Bar. videat uelle impugnare illā gl. in d. §. Iulianus, & minus bene, p̄dicta. Et hoc tene menti, qa melius discutiē iste passus hic, q̄ alibi, qđ meminerim. † Gl. 1. 2. & 3. in prin. sunt faciles, & plene tractatur materia in iu-
rib. alleg. in eis, sed in uer. [Nota tamen.] ponit 5. auxilia seu remedia prodita ꝫ illos, qui non admittunt actorem in possessionem, secundum mandatum iudicis. Et in quantū dicit, q̄ potest
b deferri dignati, & personæ, vt in c. 1. de off. delega. lib. 6. Item, q̄
c non b excommunicatur vniuersitas, c de sent. excom. c. Romana. §. fi. eo. lib. Et dicebat Io. q̄ si per annum steterit in excōicatione, perdit causam. 11. q. 3. c. rursus, & c. quicunq;. Sed Tancre. hoc non credit, quia post annum auditur super proprietate, inf. co. c. quoniam. & de intellectu huius c. rursus, & c. quicunque. 11. q. 3. vide tu gl. optimam, de do. & contu. in c. contingit, & qđ plenissime scripsi vltra alios in c. 1. de iu. & in quantum gl. in vltimo remedio dicit, q̄ potest manu militari eijci, vide quod legitur, & no. in c. petimus. 11. q. 1. Et vltra gl. Host. addit alia remedia & sextum secūdum ordinem est, vt indicatur mulcta, ff. si quis ius dicen. non obtemp. l. vna. Septimum est, vt extra ordinem puniatur, inquantum bonum, & æquum videbitur iudici, ff. ne vis fiat ei, q̄ in poss mi. l. si quis missus, ff. de pub. & vect. l. licitatio. §. quod illicite, ff. de var. & extraor. cog. l. fi. infra de pœ. c. dilectus. Octauum, vt pignus capiatur, vel corpus eius retineatur. ff. de iniur. l. iniuriarum. §. 1 & 2. ff. ad leg. Iul. pecul. l. cum eo autem. Et de materia, vide in Spec. in tit. de primo, & secundo decre. §. iam de effectu, ver. & no. qđ si missus, & ver. seq. ubi ad saturitatem ponit hanc materiam, interserendo multas quæstiones. Et vide per eundem in tit. de contu. §. nunc dicamus, & maxime in uer. fed pone iudex, ubi quæritur, quidsi iudex præcepit aliquid fieri sub pœna decem, & quia non fuit ei paritum, postea præcepit sub pœna viginti, & quia nec paritū, præcepit sub pœna quinquaginta. an non parens possit compelli ad solutionem omnium pœnarum, & quid si paruit in vltimo præcepto? & ibi vide. Et an iudex possit sic præcipere sub pœna, vide per eundē in tit. de sen. §. 2. uer. sed nunquid iudex & tractat hic Innocen. quis iudex possit missionem corporalem facere. vide tu, quod plenissime dixi in c. si quis contra clericum, de foro cō
6 pet. † Vltimo gl. quærit de exemplis causarum quib. non adapta tur missio, & ponit exemplum de criminali causa, siue criminaliter, siue ciuiliter agatur. Vnde si agatur criminaliter, bene dicit gl. licet tunc indirecte fiat quædam miss o. quia annotantur bona contumacis. Et an habeat hæc annotatio locum indistincte, & utrum hodie fiat, quia bona regulariter ob debita non publicantur, dicam plene in c. veritatis, infra de dolo, & contu. & per Bar. in l. absentem, ff. de pœ. Si vero agitur de crimine ciuiliter, tunc dicit d. Ant. gl. non bene dicere, quia in tali proceditur ad instar ciuilium, vt l. fi. ff. de priua. deli. Ideo debet fieri missio quod satis placet, ex quo agitur pro interesse priuato æstimabili. Item exemplificat gl. quando agitur ad separationem matrimonij propter adulterium, ut supra eo. c. 1. Item dicit d. Ant. eadem ratione, si agitur causa matrimonialis respectu cōiugij dissoluendi, uel coniungendi. Dic quod istud non est bonum exēpum ad tex. nostrum, licet enim quando agitur de cōiugio dissoluendo, uel coniungendo, non possit fieri missio, tamen tūc procedetur, ad diffinitiuam in fauorem matrimonij, seu cōtra propter periculum imminens, vt in c. quoniam. §. porro. ī. eo. & supra eod. c. 1. Item exemplificat Host. si sit ciuilis personalis,

sed

ADDITIONES.

a SEB. SAP. Ad diffinitiuam. De hoc arti. Vide per Bal. in l. si quis super, C. si. reg. in auth. is, qui. col. 9. C. de bo. authē. iud. post. in l. 2. col. 6. ff. si ex no. causa. aga. in l. 1. ad fi. C. de test. in l. ait prætor. §. deinde, ff. ex quib. cau. ma. Bart. in l. si prius, col. pe. ver. nono quæro, ff. de ope. no. nun. & in l. ab hostibus. §. fed quid si simpliciter, ff. ex qui. cau. ma. & in l. pe. §. cum autem. ff. ad Treb. cum alleg. per Alex. in d. l. si finita. §. Iulianus. col. 1. ff. de dam. infe.

b SEB. SAP. Item quod nō. An uniuersitas possit excommunicari, vide Gemi. in c. sicut vir, col. 27. q. 1. & Fel. in c. eam, col. 11. ver. secunda declaratio, supra de rescrip. ubi tangit, quando vniuersitas cōsidertur, tanquam persona, & quando veniat appellatione personæ.

c ZACHA. Quod non excommunicetur vniuersitas, non sub nomine vniuersitatis, tamen singulide uniuersitate poterunt hoc modo excommunicari, excommunico priores, & omnes de tali uniuersitate, ut per istum in c. dilecti, in 3. no. infra de exce. Host. in sum. de contu. §. fi. uer. ergo si conster, & Fel. alle. c. dilecto, in prin. Et si excommunicetur, an transeat excommunicatio ad successores, vide Pan. in c. bonæ, il 1. & quod ibi posit in apost. in uer. nō potest. nu. 20. supra de elec.

ANT. FRANC. Ad hoc, an uniuersitas possit excommunicari, & interdici, dicas, quod non, si excommicatur uniuersitas, quia non habet animam. Sed si excommunicantur singuli, ut iste dicit, bene tenet excōmunicatio, de quo vide in c. Romana, in §. in uniuersitatem, de sent. excommu. in 6. & in c. non est, de spon. & vide Specu. de sen. excommu. in uer. idem no. & vide gl. 7. q. 1. in cap. sicut, & an, qui postea sunt nati post excommunicationem latam, uel qui sunt subrogati in loco mortuorum, sint excommunicati, uide Innocē. in c. grauem, in gl. in ver. confiliarios, de sent. excom. Et vide per Card. in clem. 1. & in c. pen. de hær. & per Bar. in l. q̄ in rerum, in §. fin. in vlt. q. ff. de leg. & in l. inter stipulantem, in §. sacram, in fi. ff. de uerb. obl. Et per Ang. in l. fi. tege, ff. de leg. 1. Tene tamen menti, q̄ licet vniuersitas, uel collegium, nō possit excommunicari ex ratione, de qua supra, si tamen excommunicetur, timet est excommunicatio, ut uoluit Flor. de sancto Petro, no. in l. usufructuarium venari, ff. de usufru.

Universidad de Deusto
Biblioteca

sed reus nõ potest pati missionem, quia non habet mobilia, neque immobilia. Item fm Vinc. si reus abscondit rem, vel perdit dolo suo. Item quando agitur interdicto retinendæ: non enim habet locum tunc missio, vt supra dixi, & debet seruari ordo iudiciarius, sicut in interdicto, vnde vi, vt supra c. proxi. & vide in Spe. in tit. de primo, & secundo decre. §. restat. ver. sed pone ago. & in tit. de contu. §. sequitur, ver. sed pone, & idem dic in si.

SVMMARIVM.

1 *Testes non debent examinari contra contumacem, lite non contestata.*
2 *Iudex quot modis recusatur ut suspectus.*
Inimicus meus, si non fuit aduersario meo in lite, nunquid possim recusare eius consanguineum.
3 *Saluus conductus est remedium fragile, & qui non confidit in eo, habet iustam causam.*
Inimicitia capitalis tantum est causa recusandi iudicem, vt nunquam coram illo respondere tenearis.
Inimicia quot modis dicatur capitalis.
Inimicitia capitalis quomodo probetur.
Inimicitiæ capitales, & graues quomodo differant inter se, vide copiose infra.
Spoliatus, si fuerit criminaliter accusatus a spoliate, an poterit excipere, quod accusans ipsum spolianit.
4 *Vxor quomodo dicatur spoliare maritum.*
5 *Spoliatus non tenetur respondere super petitorio, nisi prius consequatur rem principalem, & accessoriam, puta fructus, & expensas.*
Possessorium etiam petitorij suspensiuum, etiam in causa appellationis accumulari potest.
6 *Domicilium originis retinetur, etiam quod ibi non habitetur, & pro tali reputatur.*
7 *Recusari an iuste possit iudex, si est de terra aduersarij oriundus.*
8 *Amicitia quo casu est causa recusandi iudicem tanquam suspectum.*
Iudex potest fauere vni parti, dummodo non excedat modum, nec reputabitur suspectus.
Iudex loquens secrete cum una partium, dicitur suspectus.
Socius in domo non potest esse iudex consocij, durante societate, sine metu recusationis.
9 *Ordinarius potest, quando vide, commissam iurisdictionem reuocare.*
Reconuentio non admittitur in causa appellationis.

CAP. IIII.

1 ACcedens. ii. †Receptio testium facta, contra non contumacem, lit. non ꝓre. in cã mrimoniali est nulla h. d. Et sunt duæ partes. Primo ponit appellantis ꝙrelã. Scdo ꝓmissionis cãm, ibi, ¶ Mãdamus. ¶ Casus li. Nobilis vir Guil. vicecomes, cũ vxore sua cãm mrimoniale hẽbat, q̃ ad petitionẽ vxoris ꝓmissa fuit ẽpo Coꝛisopitẽ. & cuidã Archidiacono, & magistro Petro, prædicti iudices citauerunt dictum nobilem. Ipse coram eis fecit proponi, q̃ erant sibi certa ratione supecti, quia eps erat proxima linea consanguinitatis coniunctus Comiti Britanniæ, q̃ erat eius aduersarius manifestus, qui vxorem suã publice detinebat, & archidiaconus erat cõmensalis eiusdẽ Comitis Britanniæ, magister Petrus erat oriundus de terra vxoris nimis fauẽs eidẽ, & oẽs existunt sub districtu ipsius Comitis, nec poterat ire ad eos, nisi ꝑ terrã ipsius Comitis, nec iudices ꝑdicti volebant eidẽ nobili locũ & terminũ assignare, nisi in terra inimicorũ suorũ. Et qa nõ admittebant hmõi excusationes, ad sedẽ apostolicam appellauit. Iudices nihilominus, li. non ꝓte. receperunt testes super ꝙsanguinitate, inter dictũ nobilẽ, & vxorẽ ipsius: dictus nobilis de his dño Papæ est ꝙquestus, petens ẽt vxorẽ suã, & terram eius sibi restitui: vnde Papa mandat quibusdã iudicibus, quatenus super ꝑdictis veritatem inquirant, & si constiterit, q̃ ante li. conte. vel ẽt post appellationem, ex causis præmissis interpositam, testes super consanguinitate ꝺ matrimonium, absq; culpa contumaciæ, recepti fuissent, attestationes illas decernãt irritas & inanes, & mulierẽ illã compellant ad virum suũ redire, facta restõne plenaria, tã terræ, quam vxoris, causam audiant, iure canonico terminantes eandem. Ber. †No. 1. ex tex. iuncta glo. pen. quinque causas habiles, & sufficientes, ẽt singulariter considera- a ratas, ad recusandum iudicem. Prima, quia est consanguinea sua inimici capitalis ipsius partis recusantis. Et circa hanc primam partem no. duo. Primo. qa nõ solũ recuso inimicũ, si deputetur mihi iudex, vt no. in c. cum R. de off. dele. sed ẽt ipsius ꝙsanguinẽũ, & q̃ nõ solũ recuso ꝙsanguineũ partis aduersæ, vt in c. postremo, de app. sed ẽt consanguineum inimici mei, qui mecum non litigat, vt hic, qđ est valde notandũ. Aduerte tñ, qa iste text. loquit, qñ inimicus, cui iudex erat ꝙsanguineus fauebat aduersario meo in lite. Nam iste Comes tenebat vxorẽ, & terrã ipsius Vicecomitis, & litigium erat cũ vxore, cui fauebat Comes. Vn b de merito erat suspectus aduersario b ille iudex consanguineus Comitis. Quid auẽ si inimicus meus, non fauet aduersario meo in illa lite, nunqd possum recusare eius consanguineum: credo q̃ sic, ita q̃ iste tex. procedat indistincte, arg. in c. repellantur, de ac. & c. cum super, de of. dele. & c. insinuante, eo. ti. hoc ẽt vt probare iste tex. qui fundat se super inimicitia, non aũt super fauore, quem præstabat vxori, sed illud adducitur ad probandã inimicitiam. hoc etiam sentit Io. And. super tex. dum gñaliter ligit ex tex. q̃ non solum recuso inimicum, sed ẽt ipsius consanguineum. Secunda causa principalis est, qñ iudex est communalis inimici mei, & sic no. in præcedenti, q̃ nõ recuso iudicem commensalem aduersarij mei, mecum pretis in iudicio, arg. in c. insinuante, & c. cum R. de off. dele. si est commensalis inimici mei, qui mecum non ꝓtendit in cã, vbi deputatur iudex. Tertia causa est, quando iudex est dus de terra aduersarij, mei, & sic videtur, q̃ ratione cõis possitiudex recusari. Sed limita hoc, prout dicitur infra c. Quarta causa est, quando iudex est de districtu aduersarij mei, sic non solum recuso subditum aduersarij mei, contendentem iudicio, vt in c. accedens, supra eo. sed etiam subditum mei, mecum non contendentis in hoc iudicio. Nã suspicor, q̃ ex timore inimici mei, & ad ipsius instigationẽ deuiabit mihi veritatis. Nam potest talis iudex, sic subditus, inimicum mere propter se, & bona, & parentes, arg. in c. vilis. 16. q. 1. næ mentis est timere cũ, cuius iudicio, &c. vt ibi. Quinta, & ma causa est quando non potest haberi accessus ad iudicem, si per terram inimicorũ. Et aduerte, quia si iudex hoc facit, ter, satis puto cum directe posse recusari. Si autem ignorans non proprie recusat persona iudicis, sed potius declinat rem iudicium propter locum suspectum. Et de hac vltima causa ne not. in c. ex parte. infra de app. & in cle. pastoralis. §. Primare iud. No. vltra prædictas causas particulares, vnam valde gralem habilem ad iudicem recusandum, qñ concluditur cunstantijs, q̃ videatur nimis fauere alteri parti, quod qñ linquitur arbitrio iudicantis, arg. eorum, quę no. Inno. in c. speciali, de appe. Et idem est, si de facto nimis fauet, & hoc 3 vnam lect. †No. tex. quotidie allegabilem, q̃ non tenetur c in terram inimicorum, ẽt cum literis de saluoconductu, ꝺ enim cautio nimis fragilis est, arg. c. literas, de restit. spol. no. q̃ non q̃libet inimicitia est sufficiẽs, sed dẽt esse capitale odium sit inter eos fm Inno. simile in c. bonæ. elect. Et no. bene, q̃ inimicia capitalis oritur quandoque liatione, seu retentione particularis rei, vide bo. gl. in c. teat, de accusa. Et alibi dicit gl. q̃ ad probandum inimicitiã pitalẽ, d sufficit probare, q̃ talis inimicus eminatus fuit d c tem, seu accusauit cum de crie capitali. Ita dicit glos. in Lib. de arb. Itẽ si odit cum ad mortẽ, vt dicit gl. in auth. de testi. ro dicat. Et vide bo. tex. in l. 3. ff. de adi. le. §. fi. vbi inimici tales, & graues ponuntur, vt diuersa, & dicit ibi Bar. q̃ capsunt, cum qs minatus fuit mortẽ, vel accusauit de crie cap vel occidit aliquẽ ꝙsanguineũ meũ, graues vero cũ est inter quos nõ de bonis ciuiliter. Et vide in hoc vlt. glo. in c. cum teat, ꝑ. de acc. sed satis iud. meo relinquendũ v̄ arbitrio iuscircunstantia arbitrabit, an sit orta inimicitia capitalis, i tem, an grauis, seu grauissima, nõ tñ capitalis. Et ex prædfertur ad intellectũ c. frequens, de resti. ꝺspol. lib. 6. vbi requ spoliatio totius substantiæ, vel maioris partis, ad hoc, vt criliter agens, repellatur ab accusatione, procedit enim quãcipitur contra tertium non spoliantem: secus autem quãcipitur contra spoliantem, vel eius ꝙsanguineum, vel amaquia tũc sufficit spoliatio particularis rei, ex quo verisimile inimicitia capitalis, vt hic, & est diuersitatis rõ: Nã in casu quens, requiritur spoliatio totius substantiæ, vel maioris pvt ꝺcludatur inopia accusati, sed hic sufficit spoliatio, vel tio particularis rei, ad ꝺcludendã inimicitiã capitalẽ, & ide bari in c. cũ qs, de resti. spol. fateor tñ, q̃ res põr esse ita mo & vilis, q̃ cessantibus aliis circunstantiis, non oriatur tamen micitia capitalis. Et sic forte posset intelligi gl. in c. oportet 2. quæ videtur velle, q̃ spoliatus modica, re, non põt excipo spoliatorem, agentem cr minaliter, & aliquid tangam in itẽ cum quis. No. coniugem spoliare maritum eo ipso, q̃ in sulte, i. temere, & sine iudicio eccliæ, ab eo recedit, vñ ex hoc testagi possessorio ad restit. concor. c. porro, de diuor. Quia

ADDITIONES.

a SEB. SAP. Consanguineus. Vide Fel. in c. postremo, colum. 2. infra, de vbi Perus. 144. causa recusati. Et quomodo amicus, & familiaris inimicus præsumatur esse inimicus meus, ponit Bal. in l. sciendum, ff. de legatis. in l. data opera, colum. 15. C. qui accus. non pos. in auth. si quis testibus. testi. in l. 5. in prin. ff. de test. Adde, quod dicitur inimicus meus, inimitatis mei, Bald. consi. 316. incip. præsupposito. in prin. in 3. vol. vide Alex fi. 99. incip. in casu inquisitionis, in 1. uol. & in l. de pupillo. §. si quis tori, col. 5. ff. de ope. no. nun.

b Suspectus aduersario. Vide hic in recollectis. And. Barb.

c SEB. SAP. Saluoconductu. Saluus conductus, an tollat plene causam ris, vide Fel. in c. cum R. col. 2. uer. primo limita, supra, de offi. deleg.

d Capitalem. Adde Bal. consi. 37. Alex. consi. 97.

e SEB. SAP. Inimicus. Vide Barto. in l. 3. ff. de testib. & Bal. in cap. veneps. fi. de iureiuran. ubi dicit, quod inimicitia capitalis oritur etiam ex iuriosis. vide eundem Bal. in l. in his. §. 1. ff. fol. mat. & Alex. in consi. in causa inquisitionis, in 1. colum. 1. uol. ubi dicit, quod est inimicus qui vulnerauit in facie.

plus est. q̃ si ẽt rite admonita, vt redeat, nõ vult redire; vñ spolia re, vt no. gl. in c. literas, de resti. spolia. & c. significasti, de diuor. & no. Inno. in c. veniẽs, de resti. spol. † No. spoliatũ debere plena riam ꝓsequi restitutionẽ, tã scilicet rei principalis, quàm accessorię, añquã teneatur respondere super petitorio. Vnde dñt do. de Rota decis. 31. ¶. q̃ fientia est prius restitutio, ẽt fructuum, & expensarum. Et no. q̃ ẽt in cã appellationis põt accumulari, seu in tentari possessorium, ẽt petitorii suspensiuum, de quo dic, vt legi & no. in cle. vna, de cã pos. & propr. & in c. ex cõquestione, de resti. spol. † Venio ad gl. Prima, & secũda sunt claræ. Tertia quæ 7 dit cum in aliquo grauasse, infra de ap. c. ad hæc, &c. proposuit. Concludo ergo sic, q̃ aut recusans dicit iudicem fauere alteri parti, nec aliter exprimit causam fauoris, vel exprimit causam non concludentem nimium fauere, & non sufficit, quia iudex potest fauere vni parti, dummodo non excedat modum, arguopt. in cap. consuluit, de offic. dele. Aut exprimit causam cõcludẽrem nimium fauorem, vt quia dicit iudicem fauere alteri par ti, quia grauauit eum in tali, & tali articulo; & tunc sufficit, licet & generalia intelligantur secũdum specialia, ff. de vi. triti. & ol. legat. l. fi. §. cui dulcia, & de rescrip. ca. sedes. Et aduerte ad vnũ non dixerit aperte eum nimis fauere. Nam dicta præcedentia, bonum dictum Spe. in titu. de positio. §. 7. versi. vnde ponens, quod etiam approbat hic. do. Ant. q̃ si pars sibilat in aurem iudicis, quia loquitur secum secrete, aut iudex clara voce dicat, au b dialteri parti, legitime suspectus est. b Alle. de hæredi. c. cum ex iuncto, post princi. & 1. q. 3. cap. nolite. Item vide per eundẽ Specu. in titu. de leg. §. superest, versic. quid si sit socius, vbi dicit, quod socius in domo non potest esse iudex consocij, durante so cietate sine metu recusationis, arg. c. cum R. de offi. dele. quod bene facit. Idem dic, si allegetur alia causa, quæ concludit, alterã partẽ nimiũ diligere, vt no. Specu. in d. §. superest, ver. item si sit inimicus: & multas causas recusandi iudicem, vide per Io. And. vt q̃ Papa non dẽt se impedire de restitutione terræ, & sic rei tẽ poralis, vt in c. causam, qui fi. sint leg. Glo. fi. hoc contrarium sen tiens dicit, q̃ erat dotalis, & sic rõne accessorij, poterat, se impedire. Item dicit, q̃ præsupposito, q̃ non fuisset dotalis, attamen potuit Papa se impedire, quo adhoc, vt nõ audiatur vxor super proprietate matrimonij, inquãtum accusabat matrim. forte de consanguinitate, vel de alio impedimento, nisi prius maritus, qui erat reus, esset integre restitutus, quia hoc iuris est, vt in c. fi. de ord. cog. cum simi. † Expeditis, & suppletis gl. extra eas sic op. Ex quo cã commissa est certis iudicibus, sub illis terminari dẽt, nisi legitime recusentur, vel per appellationẽ legitimã, iurisdictio ab eis abdicetur, vt in c. vt debitus, & in c. cum speciali, de appel. & hic nõ fuit plene cognitum de causa recusationis, nec de legitimitate appellationis, cum simpliciter mandetur secundis iudicibus, vt procedant in causa, quare male. Sol. dicit Host. qđ licet iste ordo sit seruandus, quantum ad litigantes, vt sine prædictis causis non valeant recedere a delegatis, potestas tamen remanet penes delegantem, siue commiserit totam causam, siue partem, dummodo sit ordinarius, vel si sit delegatus, commisit tantum partem, possit tamen quandocunque vult commissam iurisdictionem reuocare, de offic. delega. c. super quæstionum. §. porro, ff. de iud. l. iudicium, maxime vbi honestas, vel verosimiles causas prætendit, & modicum sit præiudiciũ, vt hic refert etiam Inno. quosdam tenere. Et not. bene secundum eũ, quòd hæc commissio facta fuit per appellationem: sed hoc videtur non posse stare, quia si procederet per viam appellationis, fuisset commissum, vt si vera esset causa, procederetur, aliàs remitterent causam ad primos iudices, a quibus fuit appellatũ, condemnata altera parte in expensis, vt in præalle. c. debitus Quod hic non fuit factum, sed sine causæ cognitione, reuocauit iurisdictionem priorum iudicum, tranferendo in secundos. Vel secundum Innoc. hic, de appel. constitit Papę: ideo non mãdat inquiri de eius legitimitate. sed dicit Host. hoc esse contra tex. cum mandet inquiri de veritate causæ appellationis, vt patet

ADDITIONES.

a Sed maxima sic. Non est mirũ, q̃ maxima amicitia inducat suspicionem. Nam aliàs videtur, q̃ amicitia maxima, est tanti valoris, q̃ inducit effectum, q̃ si persona dilecta fit instituta in testamento, q̃ præsumatur apposita clausula codicillaris, quando non sunt nisi 5. testes. ita sing. Bal. in l. si iure, C. de testa. manu. & Ro. in consi. 179. incip. amplissimi doc. apud fi. vbi plus dicit, q̃ etiam habet vim clausulæ derogatoriæ positæ in primo testamẽto, & sequitur lumen nostri tpis d. Jas. in l. exigendi, in 2. col. C. de proc. vbi multa adducit, & in l. cum rem alienam, in 2. col. C. de leg. & in d. l. exigẽdi, ponit lite, an amicus in causa amici agat sine mandato, de quo Ro. tenuit, q̃ non, in sing. suo 19. inci. Cyn. in l. exigendi, &c. ad illud de clausula codicillari, vide Matheſi. in no. 40. qui videtur contrariari. Aen. de Fale.

ANT. FRAN. Ad hoc, quod iste dicit, q̃ institutio amici, habet vim clausulæ codicillaris, dicas hæc procedere, quando institutus est valde amicus, de quo per gl. in l. fi pupilli, in §. fi ego, de nego. gest. & in l. is qui amicitia, eo. ti. & in l. late, in §. amicos, ff. de verb. sig. Nam tales amici, quorum est idem velle & idem nolle, admittuntur pro amicis, sine mandato, sicut coniunctus, q̃ coniuncto, secundum Guil. de Cn. quem cæteri sequuntur, in l. sed & hæ, ff. de procu. & per Rom. in fin. fuis, in ver. amicus, & habetur per Bart. in l. non solum. in §. qui alieno, & ibi per Alex. ff. de proc. vbi etiam dicit, q̃ amicus agit, interdicto recuperandæ pro amico, etiam sine mandato per l. 1. C. si per vim, vel alio modo; & per eundem Alex. in l. non solum. §. cum alienam, C. de leg. & in l. exigendi, C. de proc. Et ideo dicebat Bal. in l. 1. C. qui accu. non pos. q̃ amicus intimus potest accusare de iniuria illata amico, quia dicitur esse iniuria, qđ etiam voluit Alex. in d. l. non solum, in §. qui alieno. Et ideo dicebat Abb. in c. requisiti, de testa. q̃ amicus, & propinquus patrocinantur. & dicebat Bal. in l. j. in 22. col. C. qui accu. non pos. q̃ amicus intimus & singularis venit appellatione suorum: vnde amicus potest appellare pro amico, vt in c. statutum, vbi Arch. no. de elec. lib. 6. & per Alex. in l. 1. de app. reci. Et adde, q̃ tales amici possunt impune resistere officiali. iniuste exequenti, contra amicum, vt dixit Bal. in l. prohibitum, in versi. 3. no. C. de iur. fisc. lib. 10. Et dixit Bar. in l. denotum, in fi. C. de meta. lib. 12. q̃ amicus potest impune resistere cuicunque inferenti vim amico, etiam in rebus.

SEB. SAP. Sed maxima sic. De effectu maximæ amicitiæ, vide pulchra relata per d. And. Sic. in rep. l. cũ acutissimi, C. de fideic. & per do. Bar. Soci. in rep. l. cum duus, col. 3. cum seq. ff. de condi. & demon.

b ZACH. Parti legitime suspectus est. Adde, quod Phili. Fran. in tit. de app. c. postremo, colum. pen. ponit istam causam, s. dum pars secreto loquitur ad aurem iudicis, inter 40. causas, propter quas iudex potest pro suspecto recusari. Rom. sing. suo 169. incip. nunquid aduersarius, & Celsus in apost. ad Lanfr. in cap. quoniam contra. §. recusationis, nume. 1. in apost. in ver. præceden tis aduocationis, vbi illos refert, & sequitur, infra de proba. Aduerte tamen quod Specu. huius dicti author, paulo post, limitat illud dictum, scilicet, nisi iudex reuelasset alteri parti, quòd fuisset sibi per alteram partem in secreto dictum.

ANT. FRAN. An, & quando, & ex quibus causis iudex possit allegari suspectus, dicas in hoc non posse dari veram doctri. sed hoc potissimum est in pectore boni iudicis, considerata qualitate personæ iudicis, qui allegatur suspectus, etiam considerata eius integritate; de quo plene per Specu. in titu. de app. in §. nunc dicamus, & in tit. de dele. in §. 7. in ver. item quia pretium. Et vide multas causas, ex quibus iudex redditur suspectus, quas ponit Io. And. in c. legitima, de app. lib. 6. & vide quæ habentur in c. suspicionis, de offi. deleg. & in ca. cum speciali, & in c. postremo, & ibi plene per Phil. Fran. de appel. & vide pulchrum consilium Pau. de Cast. 22. in nume. 1. & vide Lanfran. in repeti. clem. sæpe, de appe. in uer. de plano, ubi dixit, q̃ iudex reddit se suspectum, si nolit audire aduocatos, etiam quãdo causa est clara, & iude etiam per Specu. in titu. de recusi. iudi. per totum. Et tene me. ri. glo. in c. cum olim, de causa possess. & proprie. q̃ licet procurator consenserit in iudicem, potest recusari per dominum, ut suspectus, quod etiam voluit Spec. in titu. de probatio. in §. tertio, in uer. ceterum in audientia. Et adde, quod in notorijs iudex non potest recusari ut suspectus, in cap. proposuit, de appella. & tenet Specu. in titu. de noto. crim. in §. 1. in versic. pen. Et adde etiam, quod index potest recusari ut suspectus, etiam si habeat plures collegas, non suspectos, ut per do. Abb. in c. causam, il 2. & in c. cum super, de off. deleg. & per Phil. Fran. in c. cum speciali, in 8. q. & in cap. postremo, de appel. Et hæc recusatio impedit cognitionem aliorum, nisi sint dati cum clausula, quòd unus sine alio procedat, in c. uno delegatorum, de off. deleg. & in c. cum inter, de exce. & vide glosan c. 1. de exceptio. & ibi per do. Ant. & Imo. qui dicit, quod iudex recusatus suspectus, potest cogi ad iurandum, an causa suspicionis proposita, sit uera, quòd etiam uoluit Fel. sing. in c. cũ speciali, de appel. in 7. quæst. & per Arch. in c. ab arbitro, de off. deleg. lib. 6. & per Specu. in tit. de recu. iud. in fi.

Universidad de Deusto
Biblioteca

tet ibi in litera, [Si vobis constiterit, quod ante li. conte. &c.] Dicit Host. pro certo tenendum, quia Papa hic ex certa scientia, revocauit iurisdictionem priorum iudicum, & ex causa committit alijs, secundis causam istam. Quod patet, dum dicit: [Et causa ipsa per vos commodius &c. Ibi enim causam revocationis exprimit, & dat certam formam secundis, & circa hoc non multū insto, quia in iure non est vis, qua via procedant isti secundi. Nā si tenetur, q ex certa scientia Papa revocauit, quod videtur magis amicum litere, indistincte cognoscent de causa. Si virtute appellationis, aut prius de legitimitate constitit Papæ, & nō habebunt de ea cognoscere. Aut non constitit, & debebant cognoscere, secundum formam cap. vt debitus. Opponitur secundo, & videtur, q nec primi iudices, nec secundi poterant cognoscere de quæstione appellationis, quia primis tantum fuit commissa quæstio super petitorio. Secundi vero non possunt, quia subrogantur in loco priorum, & penes secundos est illa iurisdictio, quæ erat penes primos, arg. in c. vt debitus, de app. & c. non solū, de app. lib. 6. Itē reconuentio non admittitur in causa appellationis, vt no. in c. 1. de mu. pe. Solu. do. Ant. tripliciter. Primo q hoc fecit Papa ex officio, & commisit causam vltra limites appellationis, reuocando primos, vel ibi hoc fit vi reconuentionis. vel tertio hoc operatur causarum connexitas, ne continentia causæ diuidatur, vt causa simpliciter commissa, censeatur et am cō missa quoad possessorium, vel ea deuoluta quoad petitorium, possit discreptari etiam de possessorio: vel fuit satis quæstio possessoria deducta in principali, quia dixerat in exceptionibus se spoliatum ab illo comite, qui tenebat terram & vxorem secundum eum. Sed hæc solu. non valet, quia spoliationem non deduxit in primo iudicio nec excipiendo nec agendo, sed vt iustificaret legitimā causam suspicionis allegauit, quod ille Comes detinebat terram & vxorem, vnde contra vxorem agentē non apparet exceptum, nec etiam sequitur, excipit: ergo potest agere, si iudices non habent circa hoc mandatum. Ego soluo clarius attingendo omnia contraria, quod aut quæritur, nunquid primi potuissent cognoscere, si causa petitorij fuit eis simpliciter commissa, & remitto ad plene no. in cap. 1. de sequest. poss. & fruct. & videtur ibi concludi, quod sic, propter connexitatem, & connexitatem causarum. Aut quæritur de istis secundis iudicibus, & tunc si tenetur opin. quæ videtur cōmunis, quod isti cognoscant non per viam appellationis, sed per viam reconuentionis, & nouæ commissionis factæ a Papa, tunc non est dubiū quin possint cognoscere, maxime, ga fuit eis expresse commissa quæstio possessoria. Aut tenetur opin. quod per viam appellationis, & idem: Nam cum lis non esset contestata, & iustificata esset appellatio, optimè procedit reconuentio, sicut procederet coram primis, in quorum loco subrogantur, iuxta not. in cap. 1. de mu. pet. Vel melius dicas, quod non per viam reconuentionis isti cognoscant, cum supersedeatur quæstioni principali, & sic non est reconuentio, sed quentio, iuxta no. per Bar. in auth. & consequenter, C. de sen. & interlo. om. ind & dixi in c. 1. de mut. pet. licet cognoscant ex vi commissionis expresse, vel tacitę, qa vna commissa vī commissa altera, & spoliatio deducta super eadem re etiam per viam actionis, facit silere petitorium, vt in c. ex conquestione, de resti. spol. & 2. q. 2. in summa. & c. fi. de ord. cog. Et an possit deduci post lit. cōt. per viam actionis, dic, vt no. in d. c. ex quæstione. Et hæc sunt vtilia, quæ pñt circa intellectū huius c. dici, licet Host. tangat hic aliqua, non multa vtilia.

SVMMARIVM.

1 *Testes regulariter non examinantur, lite non contest. & procedit tam in causa laicorum, quam clericorum.*
2 *Et quo casu recipiuntur, lite non contest. 3.*
Casus, in quibus testes examinantur, lite non contest. 6. 7 20.
4 *Quidam casus, quibus lis non contestatur.*
5 *Testes in criminalibus, nunquam admittuntur, lite non contestata.*
6 *Similitudo facit, quod idem iuris sit in casu simili, quod est in expresso.*
8 *Periculum si cessauit non annullantur actus gesti, propter timorem dicti periculi.*
9 *Præscriptio cursatur ex tempore continuo, non vtili.*
10 *Solemnitas quæ requiritur in aliquo actu, si non seruatur, actus ruit aliquando ipso iure, aliquando per sententiam.*
11 *Dictum testis, an possit pro parte recipi, & pro parte non*
12 *Statutum, quod pro contractu soluatur gabella, si ab vna partium soluitur & ab alia non, contractus valet pro parte, quæ soluit.*
Gabella, quæ uent soluenda pro contractibus, debet solui ab utraque parte.
13 *Periculum absentiæ testium, unde consideratur, an à domicilio testium, an à loco, ubi iudicium exercetur, & nu. 15.*
14 *Periculum mortis, an dicatur quis subire per peregrinationem longam, uel per nauigationem per mare. 17.*
16 *Testis aduena, quo casu compellitur reddere testimonium.*
18 *Senes, uel ualetudinarij qui dicantur. 19.*
21 *Absens quis dicatur, & quomodo capiatur.*
Citatio, an debeat fieri personaliter, uel domi, quando reus non inuenitur.
22 *Testes an possint examinari, & iurare tempore feriato etiam solemni, quando periculum est in mora.*

CAP. V.

QVoniam Frequenter. Ioā. dicit, dum simul totam decretalem hoc modo. Nam cum diuiditur in duas partes. Nam in prima parte ponit regulam de testibus non recipiendis super petitorio, lit. non conte. Et vide sex casus exceptos a regula. Secunda, [In alijs,] ponit quomodo procedi debeat, cum lit. non contestata. Prima ibi, [Quoniam frequenter.] Secunda ibi, [Porro.] Prima subdiuiditur, quia primo ponit regulam. Secundo casus exceptos, ibi, [Nisi forte.] Quæ secunda diuiditur in tres. Prima ponit duos casus exceptos. Secunda duos. Tertia alios duos. Secunda ibi, [Porro.] Tertia ibi, [In alij.] Item secūda pars, ibi, [Porro.] subdiuiditur. Prima ibi, [Si iuris,] si reus est contumax, contra quem agitur de spirituali vel carnali matrimonio. Secunda ibi, [Si vero.] dicit quid iuris est contumax. Et primo de spirituali. Secundo de carnali, ibi, [Si autem.] Secunda principalis subdiuiditur in duas. In prima dicit quid iuris, si reus est contumax, lit. non contesta. contra agiatur reali. Secunda ibi, [Si autem.] Quid cum agitur personali. Prima subdiuiditur, primo enim tractat, quid iuris, cum tenitur reus possidens nomine proprio. Secundo cum conuenitur possidens nomine alieno Secunda ibi, [Quod si] Quoad hoc intendit secundum ipsum. Lite non contesta. non recipiuntur testes super principali, sed si reus est contumax, & agitur reali, mittitur in possessionē actor rei petitæ causa custodiæ, & recuperat eus veniens intra annum, si offert cautionem de iudicio iuri, & restituit expensas, postea non auditur, nisi superueniat. Sed si conuenit reali, qui alieno nomine possidet, nominabit dominum in iudicio, & statuetur sibi terminus, quem faciat dominum comparere, qui si intra terminum non venerit, iudex illum citabit, quo adhuc non veniente, iudex mittet in possessionem veram actorem. Si vero agitur personalis, mittetur in possessionem actor, primo mobilium, secundo immobilium, vel excommunicabitur reus. Hoc similiter fallit in sex casibus, scilicet cum timetur mors, vel absentia testium, cum agitur de matrimonio carnali, vel spirituali causa inquisitionis, vel publicationis. Sed in primis duobus casibus, recipiuntur testes etiam contra non contumacem nomen, quod conueniatur, vel id sibi nūcietur intra annum. attestationes non valent. Item in secundis duobus casibus contra contumacem recipi possunt testes, & causa diffinitur non contumacem In spirituali coniugio contracto, secundum antiqui canones. In contrahendo expectabitur absens, quatuor menses, nisi iudex aliter arbitretur. In carnali vero absens expectabitur, hoc intendit, secundum Ioan. And. & per hoc dicitur ius totius decret. Sed quia ista decret. est valde prolixa, habet materiā satis separabilem, eam legam per partes, & primo usque ad §. porro, & hoc intendit illud principium. † Licet contestat. regulariter testes recipiendi non sunt. Fallit vbi timetur de morte, vel diuturna absentia testium. Tunc enim ista solemnitate hic posita, possunt etiam lit. non contestata examinari. Et diuiditur hoc principium in quatuor partes. In primo, ponit regulam. Secūdo duos casus excipit, ibi, [Nisi forte.] Tertio solemnitatē requisitam, ibi, [Sed si actor.] Quarto, si iuris, si illa non seruetur? ibi, [Attestationes.] Casus litur. dubitabatur frequenter, vtrum lite non contestat. testes recipi potuerint, vt patet per præcedētia iura, statuit Papa regulam verum esse, quod lit. non contesta. ad testium receptionem est procedendum, & ab ista generalitate, excipiuntur quæ casus, in quibus lit. non contesta. testes recipi possunt, quorum nes clare in text. videre poteris. B. Nota. 1. quod ad veritatem regulæ non requiritur, quod nullam patiatur exceptionem Quinimo dicit glo. super rubr. de regu. iur. lib. 6. quod regula citur, quasi regulariter sit vera, quasi patiatur exceptionem. xta illud vulgare, non est regula, quæ non patiatur exceptionem & hoc videtur probare iste tex. vbi in principio dicitur regula ter verum esse, vt testes non recipiantur lit. non contesta. men postea excipit sex casus, & vide quod leg. & not. ff. de iur. l. prima. secus dic, de hoc verbo generaliter verum. Vt hæc differentia potest esse inter genus, & regulam: Nam genus comprehendit omnia in posita sine exceptione aliqua, & generaliter, quasi vniuersaliter, sine exceptione. Pro hoc etiam in cap. venerabilem, de electio. in versic. est enim regula, ac generaliter, obseruatum & c. vbi ponuntur ista duo quæ stincta & separata, & aperte innuit ibi text. plus importare, men. generaliter, quam regulariter, quod etiam sentit Io. And. in nouella, & dic, vt s. dixi, & hoc nor. † No. 2. regulam, quæ non contesta. non debent recipi testes, & cum generaliter dicit differenter disponat, est obseruādum nedum inter laicos, sed etiam inter clericum. Et sic strictus ordo iuris, etiam in cleri. est obseruandus. Et probatur per locum a speciali, in men. dispendiosam, de iudic. iuncta clemen. sæpe, de verbo, gnifi. hoc dico pro intellectu c. si quis cum clerico. 11. quæ, & quot requirantur, vt testes lit. non contest. possint recipi. a Primo requiritur, q subsit causa rationabilis, vt quia timet de morte, vel absentia diuturna Secundo, q pars aduersa citetur, si citari potest. Tertio q si non potest citari, debeat conueniri intra annum a tempore, quo poterit conueniri, vel saltem denuncietur sibi huiusmodi receptio, alias antē talis receptio est nulla. Quarto, quod agatur ciuiliter. Venio ad petitionem glo. huius partis, & quæro cū gla. nunquid hæc regula, vt lit. non contest. testes non recipiantur, fallat in alijs casibus, quām hic positis? Gl. respondet, quod sic, & enumerat multos casus, vel expedias, & melius, per viam oppositionis. videtur enim q lit. non contesta. possint recipi testes in multis alijs casibus, quām hic enumeratis, sallit hęc regula, & enumerat 20. casus, computatis textualibus. Et inquantum excipit casum, cum agitur de electione, vel matrimonio, vel vsuris, vel de beneficio ecclesiastico, die vt hodie prouisum est in clem. dispendiosam, de iudic. vbi istos & multos alios casus reperies exceptos. In quā tum gl. excipit casum c. interposita, de app. vbi ponit casus quādo appellatur ab interlocutoria. Sed idem dic, qñ appellatur a diffinitiua, altera parte contumace, C. de temp. app. l. fi. §. illud, & c. per tuas, de appe. & dic, vt ibi no. & in c. Raynaldus, de test. Extra gl. adde alios casus, secundum doct. vt casum c. quamuis, de offi. ord. lib. 6. & de homi. c. pro humani, eo. lib. Item qñ recipiuntur testes in notorijs, ad cautelam, ff. de elect. c. bonæ, il 1. in §. licet. Item in his, quæ lit. pend. sunt innouata, de const. c. cum Mad fi. vt lit. pend. per totum, vide bonam glo. in clem. fi. vt lit. pen. Item in vniuersalibus, actionibus post diffinitiuam, C. de her. her. di. l. 1. & l. hæreditas, & l. hæreditate, & l. fin. Item quando queritur de re iud. transacta, vel finita, de quo dicendum, vt in c. 1. de lit. contest. lib. 6. Item in alienatis a suspensō, vel excōmunicato de bonis ecclesiæ, post inhibitionē factam sibi, infra de dolo & contu. c. veritatis, in fi. Item contra clericum de maleficijs suis publice gloriantem, infra de excess. prela. c. q̄ sit. Item quando recipiuntur testes ad iudicem instruendum, de appe. c. constitutus. Item in casibus, in quibus libellus non offertur, de quibus supra de lib. ob. c. 1. Et no. bene istum casum, quia cōprehendit multos. Item incidentibus, vt in seq. gl. & remittit Host. de his ad summam, eo. tit. & vide Spec. in tit. de teste. §. 1. vbi potissimum de remedio missionis, vt no. in authē. si omnes, C. si vt se ab hęre. abst. & in auth. qui semel, C. quomo. & quan. iud. & in l. si finita, §. iul. ff. de dam. infect. Sed iste casus indistincte non p cedit, sed dic, vt dixi in c. ruæ, supra eo. † Et multi ex prædictis casibus possunt reduci ad aliquas regulas secundum do. Anto. & bene. Et prima sit hæc: vbi non dirigitur ius agendi contra certam personam, sed solum iudici concluditur, licet in hoc rangatur vtilitas, & prejudiciū tertij, lis est non conte. quia non est certa persona, cū qua agatur, & cum qua lis contestetur. Et sub hac regula concluditur casus auth. qui semel, C. quomo. & quan. iu. & c. causam, de dolo & contu. de iureiur. c. ad nostram, & infra eo. §. sunt & alij. Item casus l. 3 ff. fi. regun. & l. pen. §. cum autem ad Treb. & casus in c. fane. 24. q. 1. c. vbi etiam post mortem inquiritur de hæresi, & per illum tex. videtur Inno. ponere regulam, q vbi causa est mere spiritualis, & sine alicuius incōmodo tractatur, non est necessaria contestatio. Secunda reg. est, q in sententijs interlocutorijs, quæ diffinitiuas sequuntur, & sententijs censuræ, pro earum examinatione, & probatione non exigit lit. contest. & procedi potest vsque ad sententiam lit non cō test. Et idem in emergentibus q̄stionibus, vt in gl. seq. dicitur, de quo dicendum est, vt in c. prudentiam, §. fexta, de offic. delega. sub hoc possunt cōprehendi multi casus superius excepti. Tertia regula est, q in omnibus causis summarijs, & notorijs, in quibus non est necessaria libelli oblatio, non est necessaria lit. contesta. vt in casibus cle. dispendiosam, cum si. Quartam regulam ponit Inn. quando ius agendi distinguitur ad commodum publicum, qa ibi potest iudex ex officio supplere, de elec. c. cū nobis, & 3. q. 2. c. quia ea, & faciunt no. per Inn. in c. ad nostram, de iurein. Sed dices tu, cum Papa hic non faciat nisi vnam regulā, quomodo ergo ponimus tot regulas? Aut ergo sunt falsę, aut Papa fuit diminutus. Respon. q Papa habuit respectum ad cōmuniter accidentia, sic & legum latores, l. nam ad ea, ff. de leg. Hanibit ergo respectum, cum ius agendi dirigitur ad certam persō nam, & proceditur ad ea, quæ sunt grauis prejudicij, nec factū est notorium, seu summarium, sed ordinarium, & dubium, & p ea tur in fauorem priuatum. Tunc n. procedit regula hic posita vnica, & vera, vt non procedatur lit. non contest. & si qui casus reperiantur in contrarium, sunt proprie casus excepti a regula. Et ex hoc tex. iuncta gl. no. q casus excepti, e firmant regulam. 12. q. 7. c. dominus, nisi reperiantur excepti in alia parte iuris, seu sint similes exceptis, & ad hoc habes bo. gl. in l. 1. C. de cōdi. indeb. Non. n. pñt omnes iuris articuli eadem lege cōprehendi, vt l. non possunt, ff. de leg. Et per hoc sunt expeditæ prima & secunda gl. vt ego mihi persuadeo, ad vtilitatem illorum, q scripta nostra legunt. † Quæro quare tex. dicit [Cum ciuiliter est agēdum &c.] & respondet gl. 3. q ratio est, quia in criminalib. nunquam recipiuntur testes, lite non conte. quia strictè in eis debet procedi, & idem Goff. Inn. & Host. Nam ēm Abb. est in eis bursale interesse, sicut in ciuilibus. Inn. reddit aliam rationem, quia in criminalibus testes recipi non debent, nisi præcedat accusatio, quæ debet fieri per præsentem, & de præsente. 2. qō. 8. c. 2. & c. p scripta. Hæc ratio Inno. mihi nō placet: nam in ciui. non debent testes recipi, nisi edita actione, li conte. & de li. p test. in rubro & nigro, & tñ ne pereat, pbationis copia recipiuntur testes ante fundamentum contestationis: ergo & idem dicendum est in criminalibus, eo maxime, quia in eis tractatur de fauore publico, & priuato, vt in c. vt famæ, de sent. excom. & l. licitatio. §. quod illicitè, ff. de pub. Vinc. hic dicit, alternatiue tñ, q in criminali possunt recipi test. de quorum morte timetur, quia iam teneatur actor ad talionem. Io. And, dicit hoc verum post inscriptionem, de accu. c. licet, quasi velit, q ante inscriptionem tales testes recipi non possint, nec debeāt, cum cesset timor talionis secus post inscriptionem. Ego puto gl. istam posuisse veram rationem, quare in crimina. nō procedat ista prouisio: cum enim agatur de grauissimo præiudicio non debet aliquid fieri inordinate, & maxime parte absente. Sanctus enim est, vt dicit iurisc̄ sultus, scelus nocentis impunitum relinqui, quam innocentem condemnari, vt l. absentem, ff. de pœ. & arg. eo. quæ no. Inno. in c. per inquisitionem, de elect. Et per hanc rationem, & per istū rex. a 3rio, puto istud dictum Vinc. cum moderatione Io. And. non procedere, & sic siue facta sit inscriptio, siue non, cessat hęc prouisio in criminalib. cum lex tātum permittat, cum ciuiliter agitur, & regula est in oppositum. Nec ob. timor talionis, quia poterit protestari, q per eum non stetit, quominus producat tales testes, sicut in simili factum fuit, vt in c. constitutus, infra de test. Nam ex coniecturis colligitur præsumptio calumniæ, vt in c. 1. de elect. li. 6. in fi. Sed si agatur de crime ciuiliter, tunc secus, quia ista litera loquitur indistincte. Satis ergo est, q agatur ciuiliter, & eo maxime, quia a pari communiter iudicatur, q agatur ciuiliter merè, vel de crimine ciuiliter. l. fi. ff. de priuat. delic. nec agitur ira de grauissimo præiudicio, sicut quando agitur de crimine criminaliter. Et hoc vlt. tenet Inn. hic. † Quæro quid sit si non timetur de morte, vel absentia diuturna, sed ne propter moram varietē fidem, quia de facili possunt obliuiscī? Gl. in ver. [Subtrahatur] tenet q ēt ob istam causam possit fieri receptio lite non contest. alleg. bonum text. in l. 3. §. duæ, ff. de Carb. edi. vbi tex. iuncta gl. dicit præcauendum, ne dilata quęstione, testes varient fidem suam. hoc etiam sentit Host. dicens locum esse huic receptioni, si periculum obliuionis imminet, arg. C. q test. fac. poss. l. hac consultissima. §. at cum humana, & cum hoc etcto transit Io. And. Sequitur ēt do. Ant. & dicit notandum, habebit tamen secundum eum hoc æstimare iudex ex qualitate personæ, & negotii. Quid enim si negotium esset valde notabile, & non intricatū? certe non præsumeret, q ex longo tpe excat memoria, vt de sen. exc. c. cum illorum, in fi. Glos. & Cal. tenent contrarium, tum quia iste casus non est exceptuatus: tum, quia semper allegaretur talis timor, & sic vacuaretur effectus huius regulæ. Ego sequor gl. & Host. Moneor, quia eadem ratio est, cū timet de obliuione, sicut cū timetur de morte. Satis enim, quod ad partem habetur pro mortuo testis, cum negotij oblitus est, arg. 7. q. 1. c. Tapibus §. ecce. vbi dicit tex. q translatus de beneficio habetur pro mortuo, quoad illud beneficium, & quo ad successorem, & maxime hoc dicendum est in casu nostro, vbi consideratur mors duntaxat propter testimonium. Si ergo eadem ratio est: ergo eadem debet esse iuris dispositio, & maxime cum hoc habeat æquitatem. argu. opt. in cap. cum dilecta; de eonfir. vti. vel inuti. vbi Papa hunc casum exceptum, cum timetur de periculo testium, extendit, seu declarat habere locum, etiam cū timetur de consumptione instrumentorum, motus simili æquitate. Ad idem bo. gl. in l. 1. C. de cond. indeb. vbi notabiliter dicit gl. q excepto vno casu da regula, videntur excepti omnes consimiles.

ADDITIONES.

a ZACH. Lit. non contest. possint recipi. Adde uidendum de hoc per Lanfr. de Oria. in c. quoniam contra falsam, §. testium depositiones, num. 30. & ibi in apost. Bene. Vadi. in uer. ante lit. conte. infra de proba. pro quo uide Alex. de Imo. consi. 200. colū. fi. uol. 3. & Bartho. Soci. in consi. 244. incip. considerata, ver. 4. contra eum testem, uol. 2.

b SEB. SAP. Vel absentia. In quantum text. hic æquiparat absentiam longam, & mortem, uide iura alleg. per Card. in consi. 54. incip. in examinatione, & Card. in c. præsentium, de test. in 6.

c SEB. SAP. Casus excep. Circa materiam exce. multa cumulat Fel. hic, vide cumu. per do. Ital. in l. fi. ff. quod quisque iu. Are. in consi. 143. inci. uisa consultatione, & pulchre in consi. 30. incip. uiso themate. Bal. & Pau. de Cast. in l. in his, ff. de leg.

d SEB. SAP. Excepto uno casu. Nunquid in exceptionibus fiat extensio desimilib. ad similia uide And. Sic. in c. iuraquit, de proba. Dec. late in c. cum dilecta, in 5. no. infra de confir. uti. uel inuti.

Universidad de Deusto
Biblioteca

similes. Satis enim est vnum esse exceptum exempli gratia, arg. in l. non possunt, ff. de leg. & c translato, de consti. Et per hoc respondetur ad motiuum Cald. dum dicit hunc casum nō esse exceptum hic. Nec ob. aliud motiuum, q̄ semper allegaretur iste timor, quia iudex non habet credere parti, sed æstimabit, hoc arbitrio suo considerata negotij, & personarum, qualitate. Quid enim, si debitū est in diem, longum, vel condōnale, & non speratur purificatio de præsenti, & negocium est valde intricatum vel reus est absens, & non potest de facili conueniri? Nam certe satis potest timeri de obliuione, cum etiam proprium factū homines, ex longinquitate temporis tradant obliuioni, iuxta no. p Abb. in c. ab excommunicato, de rescrip. & in præalle. §. duq, ff.

7 ad Carb. †Opp. de c. significauit, infra de testi. vbi recipiuntur testes indifferenter, siue sit timor mortis, siue non. Gl. in ver. timetur, respondet, q̄ illud loquitur in causa publicationis, vult dicere, q̄ ibi testes recipiuntur, vt eorum dicta publicentur ad p̄petuam rei memoriam, & proprie loquitur in reo, qui non intendit, nec potest agere, sed ad perpetuam, defensionem petit testes recipi, vel examinari, & publicari. Ideo recipiūtur omnes indifferenter, & hoc capitulum proprie loquitur in actore, in cuius facultate est agere, & qui intēdit agere de præsenti, vel de proximo: ideo non debent testes recipi, lite non contesta. quia forte aduersarius deliberabit tempore oblati libelli, non contendere, sed ne rerum pereat probatio, recipiūtur testes, de quorum absentia diuturna, vel morte timetur, vt hic. Et de intellectu illius c. significauit, dic, vt ibi, & in c. Albericus, eod. tit. & ex hoc collige duas differentias inter hoc c. & c. significauit, quia istud loquitur in actore, illud in reo, & in isto non recipiuntur omnes testes, indifferenter, ibi sic. Collige & tertiam differentiam ex his, quæ statim sequuntur in gl. quia hic non publicantur dicta testium nisi secuta contestatione: vnde in effectu non videntur recipi, ante lit. contest. ibi verò incontinenti publicātur, ad perpetuam rei memoriam. Et hoc dico respectu huius principij, quando recipiuntur propter timorem mortis vel ab-

8 sentiæ: Nam in casu seq. §. aliud est, vt ibi videbitur. †Et dicit do. Ant. hic sub dubio, forte, q̄ si tempore, quo iudicium inchoatur, viuant isti testes, ita q̄ possint examinari, & sic euentus docuerit cessionem periculi, q̄ non teneat receptio, vt ex illis possit procedi ad sententiam, ex quo cessauit periculum. Item cessat causa, quia non perit facultas probandi. Ad hoc l. fi. C. de test. & c. presentata, infra de testi. Et quia euentus declarauit periculum, non videtur subfuisse, ad hoc l. cum quidam, ff. de acquir. her. Ego puto contrarium per illum tex. qui annullat attestationes tantum eo casu, quo est negligens in non conueniēdo, vel non denunciando intra annum. Si ergo alterum fecerit, remanent indistinctè attestationes validæ, nec est verisimile, q̄ testes incontinenti decesserint, & cum litera loquatur indistinctè, nullam faciens mentionem de morte, sic eam debemus intelligere. 19. dist. c. ſi Romanorum. 31. q. 1. c. q̄ si dormierit. & quia circuitus iuris est vitandi, in clemē. auditor, de rescript. & exceptio firmat regulam. 12. q. 6. c. dominus Ad prædicta optime facit c. cū dilecta, de confir. vti. vel inut. vbi priuilegium renouatum sine debito iuris ordine propter, periculum consumptionis, remanet in sua validitate, decisa lite, licet fortè cessauerit periculum consumptionis, facit regu. factum legitimè, de reg. iu. lib. 6. Quæro, text. iste loquitur, cum pars aduersa est conuenta, quid si est conuenienda: gl. seq. dicit, q̄ idem, dic hoc satis caueri in tex. dū dicit, q̄ conueniri non possit, &c. ergo sensus literæ est, q̄ pars citanda est, si citari potest, & siue venerit, siue nō, siue citari nō possit, procedēdum est ad receptionem testium, vt hic dicitur.

9 †Quæro, quia hic datur annus ad conueniendum, vel ad denūciandum, an iste annus erit continuus, idest currat diebus feriatis, & non feriatis, & data potentia agendi, vel non? Gl. in versi. [Annum,] dicit, q̄ a principio erit vtilis, quasi dicat q̄ in processu erit continuus, & hoc satis videtur probari per istum tex. facit secundum Io. And. quod no. in c. fin. de fer. in glo. 2. Tu vide melius gl. no. super rub. ff. de diuer. & tempo. præscrip. vbi gl. ponit regulam satis notabilem, q̄ in istis præcrip. semper tempora sunt continua, nisi aliud specialiter lege caueatur, & satis videtur hic caueri, q̄ a principio sit vtile, dum tex. dicit, ex quo potuerit conueniri, ad materiam vide bo. gl. in clemē. vna. de rest. in

10 integ. †Quæro, tex. iste annullat attestationes, non facta denunciatione, vel conuentione, prout hic dicitur, an annullentur ēt quatenus tangunt fauorem aduersarij? glo. seq. q̄ non, quia non fuit in culpa, & idem Inno. & Host. Adducit d. Ant. ad hoc, quia vbi actus communis per alterum, exercetur, licet omittantur requisita per exercentem, non vitiatur pro commodo itate alterius, maxime, quando solemnitas exigitur post actum. Mihi nō placet, quod dixit maxime quia, si solemnitas requisita in actu non obseruatur, corruit actus, & sic non potest valere in fauorē

a alicuius, quia forma dat esse rei, a facit quod legi. & no. in c. quia propter, de elect. & 12. q. 2. c. sine exceptione. sed quando solemnitas requiritur post actum, tunc actus tenet. Sed ex post facto annullatur, & tunc forte posset procedere hoc dictum. D. Ant.

quinimmo hoc vltimo casu, quando ius dicit, aliquid non lere propter aliquod omissum quod debet fieri post expletum actus, non corruit actus ipso iure, sed annullari potest per iudicium. Tū secundum eum, si cā est Romæ, & Hispanus producē dus est in testem, siue de Hispania transfert ad Angliā, non est lo eus huiusmodi receptioni, post lit. enim contest. vel citabuntur Romæ, vel mittetur ad illos. Et hoc verū fm eum, nisi de domo domicilij absentarent se testes ad partes orientales, vel tam remotissimas, q̄ post lit. contest. non inueniantur. Duo sentit hic Vinc. primo, q̄ testes debent recipi per iudicem causæ, licet sint alienigenæ. Circa hoc dic, q̄ siue testes recipiantur ad futuram rei memoriam, siue in casu huius c. pp timorem mortis, vel absentiæ, semper debent recipi testes per illum, coram quo causa examinanda est. vt plene dixi in c. si quis ꝯ clericum, de fo. compe. Sed si testes erāt alibi, q̄ vbi iudicium exercetur, & ibi est imminens periculum mortis vel absentiæ ad remotiuas partes, nec aliter pōt hīri recursus, ad iudicē cāæ sine periculo satis tunc poterūt recipi p illum iudicem, vbi degunt, ne pereat, pbatio argu. in l. tutor, qui repertorium, ff. de adm. tu. in auth. de defen. ciui. & quod no. in c. vt famæ, de sen. exc. Sentiunt do. de Rot. dec. 77. vbi dicunt iudicem appellationis ab interlocutoria, pendēte ipla appellatione, posse pp periculum emergens, recipere testes, ēt iuper principali, & valebit receptio, etiam si fuerit pronciatum, male appellatum. Idem sentit hic d. Ant. facit l. 1. C. vbi de cri. agi. opor. & quod leg. & no. in c. quanquàm. 14. q. 2. Et sic

14 sentit Vinc. solam absentiam a loco domicilij non sufficere ad receptionem faciendam. †D. Ant. tenet ꝯrium, quod q̄si absens peregrinatur in periculo mortis dī, in l. mortis cā, cum l. seq. ff. de do. cau. mor. maxime, quando absentia est per mare, vel per loca insidiosa, vel q̄n non est breuis. Ad hoc quod no. in c. pastoralis, §. 1. de offi. ord. Et certè hoc sentit Host. in seq. q. vbi dicit, q̄ quia in peregrinatione plura pericula imminent, quam in domo, æquum est, testes recipi propter periculum mortis. Sed hoc dictum d. Ant. & Host. mihi non placet indistinctè. Si. n. in quali ber peregrinatione esset periculum mortis, seu verisimiliter timeretur, Papa in tex. non posuisset, vt distincta ista duo, cum p

a tia. Vnde puto a sic dicendum, q̄ aut est talis peregrinatio, q̄ ve risimiliter timetur de morte, quod est relinquendum arbitrio boni viri, & tunc procedat hoc dictum vltimum, vt etiam si recedat a loco domicilij, recipiantur testes. Et tunc non recipientur propter absentiam, sed propter periculum mortis, & tunc saluatur dictum Vinc. Aut non est talis peregrinatio, & tunc recedat dictum Hostiē. vt siue recedat a loco domicilij, siue ad remota loca se conferat, habito respectu ad locum domicilij, non recipiūtur. Quid. n. si recedat a domicilio, & appropinquat magis ad locum iudicij: Certè non fiet receptio vigore absentiæ. Et idem si non appropinquat, dumn. odo ad remota loca se nō ꝓferat, quia pariter poterit vocari de vtroque loco vel ad eū mitti

15 facit, quod no. in d. c. pastoralis. & hoc idem videtur sensisse Io. Cald. hic in prin. suarum additionum. †Et ex prædictis infero, q̄ testis aduena recedens de loco, vbi iudicium exerceri debet, q̄q̄ velit proficisci ad domicilium proprium, potest recipi in testē, prout hic dicitur. Et licet d. Anto. videatur dubitare, tamen alle-

16 go gl. no. quæ hoc sentit iun ct. tex. ff. ad l. Aquil. in l. in lege, & fatis probat iste tex. attenta mente c. † Nunquid autem possit aduena compelli ad perhibendum testimonium veritatis, d. Ant. dicit se putare, q̄ si inter fuit actui testificandi, maxime rogatus, cum videatur ibi consensisse actui testificandi, satis poterit compelli, ex quo ibi reperit, quasi ex dispositione iuris sint testes sub iurisdictioni cuiuscunque iudicis, coram quo causa venit

17 tractanda. Ego autem remitto ad ea, quæ plene dicam in c. cum causam, infra de testib. vbi dico de compulsione testium. †Secū do quæro, quia tex. iste non solum requirit absentiam, sed etiam qualitatem diuturnitatis, quando dicitur diuturna? Communi ter concluditur hoc arbitrio iudicis relinquendum, arg. de offi. deleg. c. de causis: vnde dicebat Inno. q̄ hanc absentiam, æstimabit iudex varie, secundum varietates negotiorum: Nam si de bitum, de quo agitur spectatur, sit in longum diem debitū, vel sub condone, quæ pōt multum differri, non reputabit absentiā, etiam si diu abfuturus sit, cum credibile sit, q̄ possit redire ante quam dies, vel condō existat, & ideo non recipietur testis, sed ex hoc casu, & eꝫ si iam citatus esset aduersarius, & diffumiturus, ēt si breui via, uel tpe, sit abfuturus testis, recipit testimonium eius, & hoc arbitrio iudicis committitur, fm eum. Ho

18 Inn. & hoc sentit Cald. † Tertiò principaliter quæro, qui dīrb senes, quoad casum huius ca. Variæ sunt opiniones. Quidam dīt

b nes, quoad casum huius ca. Variæ sunt opiniones. Quidam dīt

c fm Vin. q̄ senes e dīr septuagenarij, quia a tutel a, & a cura excusantur, vt C. qui mor. aut æta. l. vna, & fac. qđ no. 4. q. 1. c. si testes. §. inuiti. Alij appellant senes centenarios, quia lex uocat illud vltimum spacium vitię hoīs, C. de sacrosan. eccl. l. fi. Inn. ponit hic duas op. Primo dicit illos senes esse qui sunt ꝯ. 70. annū. de illis. n. qui iam compleuissent septuagesimum annum, non pōt intelligi, cum ipsi, & si uolentes possint testificari, non tñ inuiti cogūtur ferre testimonium, ff. de test. l. inuiti, nec coguntur ad munera publica, authoritate tñ, C. qui æta. se excu. l. j. & inst. de excu. tut. §. item maior. A munerib. aūt personalibus publicis, authoritate & utilitate, excusantur post 60. ann. C. q̄ æta. l. fi. lib. 10. Postea dicit pònendo aliā opi. quā firmat, posse dici, q̄ quātum ad testimoniū ferendū hoc casu, qui dicantur senes, relinquendū est arbitrio iudicis: Nā q̄nq; aliqs est senior in quinquaginta annis, q̄ alius in lx. & fm cū saris probabiliter pōt timeri de mor te cuiuslq;, fm naturam inferiorum causarū, posſq̄ peruenit ad 50. annum, quia minor pars hominum hanc ætatē attingit, & leges, quæ dicunt, q̄ septuagenarij excusantur tñ a munerib. nil faciunt ad rem, quia ibi nihil fit timore mortis. Hic autem aliquid speciale occurrit: hic. n. testes recipiuntur timore mortis tñ, ne cum eis pariter pereat probatio. Host. dicit, q̄ de septuagenarijs, & supra, pōt intelligi, q̄ his casib. recipiuntur, saltem voluntarij, non inuiti, nec debent cōpulsionē expectare, maxime cum appropinquāt morti, timere dēnt peccatū ueritatē tacendo, de crim. fal. c. 1. & secundum hoc nullum est contrarium secundū eum, vide ad hoc quod no. per gl. in c. si qui, de te. Io. An. vſ super tex. sentire cum opi. secunda Inn. dicit. n. q̄ hoc relinqtur iudicis arbitrio, arg. in uer. quod si forsan. Ego puto, q̄ in septuagenarijs, & supra, indistincte debet seruari dispositio huius c. nam a 60. an. incipit senium, & est aliarum ætatum terminus, vt no. gl. in proœ. sexti li. uer. est perfectus, & sic cum valde proprie, in tali ætate dicantur senes, seruari dēt dispositio c. nec in illa ætate, & supra, relinquā arbitrio iudicis, quia satis hoc est expressum, & quantuncūque quis sit bene complexionatus, timere debet abinde mortem. Et intelligo, q̄ sponte dicant testimonium, vel etiam coacti, vbi cogi deberent, quod quando sit, no. in cap. 1. de test. cog. vbi dicam, & sic potest saluari præcedens opin.

ADDITIONES.

a SEB. SAP. Esse rei. Ad hanc doctrinam, uide Pau. de Cast. in consi. 82. incip. sis compromisso, laudo, & puncto, fm antiquam impressionem, & Ang. in 36. incip. pro defensione, & Rom. in consi. 203. cum alleg. per Felin.

b SEB. SAP. Adde, quod faciunt ad hanc quæstionem, quæ ponit Felin. in 17. q. C. de iure emph. ubi examinat, an si sint plures emphy. in una re, & unus soluit pro parte sua, alij non, an per non solutionem factam ab uno uentur illi, qui soluerunt.

c ZACH. Contractus ualebit in totum. Adde, quod ista est ueritas, & colligitur quam Io. de Pra. post Bal. fmo. & Raph. in l. quamuis, ff. de cond. & demon. Ang. Are. in suo tract. ma. in uer. amputetur ei manus, col. fi. & Ang. in auth. uus, & ibi omnino pe. Alex. §. 1. in fi. ff. si quis cau.

ADDITIONES.

a SEB. SAP. Vnde puto. Vide quod singulariter no. Bald. in l. si quis nauicularius, C. de naufra. lib. 10. vbi dicit, quod in loco, ubi quis passus est aliquem casum, potest facere, examinari testes de illo loco, & facient fidem coram competenti iudice. Et hanc pract. dicit esse mirabilem. sequitur Aret. in cap 2. infra de testi. & hoc est verum, & in simili casu, vbi æquitas suadet testem debere examinari, secundum Roman. in l. fi vero, §. de viro, in 44. fallen. ff. solu. matrimo.

b ZACH. Qui dicuntur senes. Quo ad casum huius c. dic esse in arbitrio iudicis. Ita multum notab. voluit Io. And. in c. nouit, supra de iud. & hoc Bal. in sua Mar. in ver. senex. Flo. in l. Aquil. si deletum, ff. ad l. Aquil. ubi etiam dicit de hoc esse summatim cognoscendum.

ANT. FRAN. Dicas circa hoc, qui dicantur senes, videndum esse. Specu. in titu. de teste in §. 2. in uer. sed quos, & in §. de testium compulsione, in prin. vbi dicit, q̄ hi, qui sunt anno. 70. dicuntur senes, & excusantur a tutela. l. 2. ff. de excu. tut. l. 1. C. qui ætate, vel mor. se. exc. & l. inuti, ff. de testib. Ideo tales non compelluntur inuiti testificari, de quo etiam vide glo. in l. 2. in uer. senium, C. de his qui non imple. lib. 10. Si habetur ēt per Spec. in tit. de testi. in prin. & hæc procedunt de iure ciuili. sed de iure cano. secus est, quia tales compelluntur testificari, ut in c. quisquis. 11. q. 3. & in c. 1. de crim. fall. & no. do. in c. si qui testium, de testi. verum, si propter senectam non possunt venire ad iudicem, debet mitti tabello ad eos pro recipiendo dictum suum, vt est gl. in d. c. si qui testium. Et adde, q̄ senex 80. anno. non tenetur personaliter comparere, nisi sit robustus, vt volunt do. de Rot. in decis. 226. quæ incip. senex, in nou. & adde, q̄ senex 60. anno. non tenetur ire ad bellum, in l. fi. & ibi Bar. C. qui profes. vel æta. lib. 10. & tenet gl. in d. l. inuiti, & in l. cum ob p uctæ, in uer. senium, C. de his qui non imple. lib. 10. Et excusatur etiā a collecta imposita per capita, pro eundo in exercitum, sicut etiam excusatur infirmus, & fœmina. l. 1. C. qui æta. lib. 10. & no. Bald. in l. 4. in §. fi actor. ff. de re iud. quis autem dicatur senex, vt possit examinari ad perpetuam memoriam dicas, quod hoc est in arbitrio iudicis. Et hoc modo debet intelligi, quod iste dicit, ut no. Inno. in 1. col. & Ioan. And. in c. quoniam frequenter, vt lit. nō contest. & tenet Flor. de S. Petro in l. in. l. Aquilia, si deletum, hic alleg. Et adde etiam quod senex non potest in ius vocari, sine venia, vt notabiliter voluit Specu. in tit. de actio. in uer. sed nunquid edictum. Quomodo autem probetur senectus dicas, quod probatur ex aspectu corporis, secundum Bar. in l. j. in uer. no. etiam quod sicut minor, C. de mendi. val. lib. 11. & vide Ang. in auth. de quæstore, circa fi. colū. 6. vbi dicit probari ex eo, quod quis sit canus pilis, & barba. Et adde, quod senior debet prius loqui, quam iunior, casus est repu. sing. in c. 1. de controuer. feu. inter pa. in vsib. feu. quem alleg. Rom. in suis sing. in ver. senex. & vide plene per Alex. in l. certum, ff. si cer. pet. Et facit pro hoc, quod dici solet quod semper senectus, est uenerāda, ut est tex. in l. semper, ff. de iur. im. & adde quod senex semper præsumitur habere senium, & perseuerare in sinceritate, l. senium, & ibi Bald. circa prin. C. qui te testi. fa. Et adde, quod uerba senis, plus ualent quam enfis iuuenis, ut est tex. in c. j. de renun. & no. Bal. in d. l. senii, post prin. Et adde qđ senior in regno est commodior populo, ut dixit Bal. in l. cum antiquiorib. in pen. col. in uer. 10. hoc probatur, C. de iure delib.

c SEB. SAP. Quod senes. Qui dicantur senes vltra adducta per Felin. hic uide eundem in cap. si qui testium, colum. pen. uersi. in ea ibi dic, quod compelluntur, infra de testi.

Universidad de Deusto
Biblioteca

opi. 79. uero anno. & infra mihi satis placet opi. Inno. & Ioan. And. vt relinquatur arbitrio iudicantis, considerata complexione utrum testium. illud etiam considerandum est, q̃ a quinquagesimo anno incipit senectus. Iuuentus enim incip. a 25. & durat vsque ad quinquaginta ann. vt no. gl. in loco præalleg. verũtamen quia hic attenditur senectus non propter numerum anno nec pp diſtõem ætatis, ſed timore mortis, & iſte veriſimilis. timor, vario modo cõtingit, ſm diuerſitatem complexionum, relinquitur ergo arbitrio iudicis, vt 3. dixi, & illum iudicabit tenẽ vſque ad 70. ann. vbi iſtũ veriſimilem timorem ꝓſpiciet, ſicut in ſimili dicimus ĩ pubertate, quæ licet ſolcat accidere in 14. ann. tamẽ reſpectu matrimonij reſpicimus, quãdo poteſt generare, & ſatisfactum eſt menti iuris, vt leg. & no. in c. puberes,
19 de deſp. imp. & quod no. gl. 20. q. 1. in ſum. † Quarto quæro, quia hic dicitur non ſolum ſenes, ſed etiam valetudinarios recipiendos, qui dicuntur valetudinarii? Sol. ſecũdum Io. And. dicũtur infirmi, ſic dicti, quia in eis valet infirmitas cõtra naturam. Vel ſecũdum Goffred. dicũtur a valeo per cõtrarium. Inn. intelligit de infirmis pp debilitatem corporis, nõ pp febres acutas, quia de illis dictum erat 3. ibi, niſi forte de morte, &c. & hoc vult dicere ſecũdum eum, q̃ cum de morte, vel abſentia tiunctur, non ſunt teſtes recipiẽdi, niſi veriſimiliter timeatur, puta, quod ſunt ſenes, &c. vel a iter ſecũdum eum, vbi de morte, vel abſentia timetur recipiuntur omnes, ſed ſenes, & huiuſmodi recipiuntur, etiam ſi morte, vel abſentia diuturna non timeatur, niſi hoc intelligatur, vt ſupra dixi. De ſenibus certè hoc dictum non procederet: Nam de ſenibus, & valetudinariis permittit pp timorem mortis, & ſi litera bene ponderetur, hæc vr eius mens: Nam primo ponit reg. de teſt. recipiendis, vbi de morte timetur, vel abſentia diuturna. Poſtea declarat, q̃ ſunt iſti, de quorum morte timetur, & dicitur q̃ ſenes, & valetudinarij, & alij, de quibus ex aliqua cauſa rationabili timetur, & eo ipſo, q̃ eſt ſenex vel valetudinarius, timetur de eius morte. Sed quis dicatur ſenex, vel valetudinarius, relinquitur arbitrio iudicis, vt ego 3. dixi. & ex hoc infero, q̃ valetudinarius appellatur quilibet infirmus, ſiue pp febres acutas, ſiue propter debilitatem corporis dummodo timeatur de morte, ſed in ſene non requiritur aliqua infirmitas, quia vt dicit Terentius: Nam, & ipſa ſenectus morb. eſt, & hũc puto intellectum huius §. Sed dices tu, qui ſunt iſti alii, de quibus ex rõnabili cauſa põt timeri? Inn. & Hoſti. ponunt exemplũ in illis, qui debent ingredi bellum campeſtre, vel trãſfretare debent, & idem in ſimilibus, de quibus hr ff. de do. cauſa mor. l. 2. 3. 4. 5. Quinto quæro tex. permittit hanc receptionẽ, qñ pars cõuenta eſt contumax, vel abſens, ita q̃ commode cõueniri non poteſt. quid ſi eſt pñs, & parata eſt ſubire iudicium? dic ſecũdum Inn. q̃ etiam tũc eſt dare caſum, vbi teſtes non pñt recipi lit. cõteſt. Puta, ſi debitum ſit ꝺditionale, vel in diẽ, vel ſi ex alterius arbitrio depẽdeat intẽtio actoris, ĩ. de teſt. c. Signãuit, ff. ad l. Agl. l. in l. Aquil. vbi eſt bo. tex. Item ſi impediat lit. cõte. per ſuas exceptiones. Item ſi dignitas vacet, ĩ. ne ſe. vac. c. vlt. licet illud c. faciat in cõtrarium, ſed ibi ſoluitur. Et dic q̃ illud c. poteſt intelligi de teſtib. de quorum morte non dubitabatur: ideo nõ tenuit receptio ſe. vac. ne aliquid attẽtur in præiudicium ecc. vacantis ſecus dic, ſi timetur. Tunc. n. cũ eccleſia nõ poſſit agere, pp carentiã prælati, ne pereat facultas probãdi, poterunt recipi teſtes,
20 prout hic dr̃. † Et hoc eſt, qd̃ voluit hic Inno. vñ dicit Hoſti. q̃ ſi reus eſſet malitioſus tyrannus, quem actor nõ audet cõuenire, nec receptionem denunciare, ſubueniat iudex actori ſic iuſte timenti, de app. c. ſi iuſtus. Conſideratis perſonarum, & negotij, qualitate, & aliis circunſtãtijs; recipiat teſtes, quãto citius, & ad cautius poterit, & diligenter ſuſtineat vices rei in ipſorum examinatione, reſeruando ſibi exceptiones in perſonas, & in dicta ſecũdum eum, & hæc bene not. quia quotidiana, & optima, & ad prædicta adduco c. fi. de hær. lib. 6. Ad iſtum tex. qui tantũ facit mentionem, quando reus eſt contumax, vel abſens, dico q̃ habuit reſpectum ad id, quod communiter accidit, non tamen negat, quin reo præſente poſſit fieri receptio, imminẽte aliquo
21 periculo, vt ſupra dictum eſt, & ſatis probatur in d. l. in lege. † Sex to quẽro, quando reus dicatur præſens, vel abſens? Inno. intelli
a git eum præſentem, a qui in eadem ciuitate eſt, in auth. de teſti. §. hic vero, col. 7. Quinimo ſecũdum Hoſt. & de Anglia mouetur, vt vadat, vel mittat Bon. propter iſtam cauſam, infra, de diciuſ. c. conſtitutus, quaſi velit Hoſt. q̃ etiam ſi ſit extra ciuitatẽ debet citari ob iſtum cauſam, ſi non diſtat magis a loco iudicij, quam facit Anglia a ciuitate Bon. cum legatur citationem fuiſſe factam ad tam longum ſpacium. do. Anto. dicit, quod abſens dicitur, qui eſt in loco, ita q̃ de facili conueniri nõ poteſt, vt iſta litera dicit, & c. conſtitutus.] loquitur de receptione per viã ordinariam, vbi non timetur periculum, & eſt caſus, in quo contra, non verum cõtumacem, vel ſi appareat verum, proceditur ad receptionem teſtium, de quo per Bar. in l. 4 §. prętor, ff. de dam. infect. no. in c. ſi. ĩ. de eo, qui mit. in poſ. dico ſic, q̃ regulariter, an & quãdo requiratur citatio perſonalis, vel ſufficiat ad domum,
b ſi reus non reperiatur, b not. in c. cauſam, de dolo & contu. & in d. c. ſi. de eo qui mit. in poſ. vbi dicam, & per Bart. in d. §. prę & Io. And. in reg. pro poſſeſſore, de re. iu. lib. 6. in Merc. Sed quãtum ad hoc cap. attinet, dico q̃ non poteſt certa doctrina tra ſed hoc relinquendum eſt iudicis arbitrio. debet enim conſi rare qualitatem, & quantitatem abſentiæ, ex parte conuen di. Item periculum imminens ex parte teſtis. Quid. n. ſi teſtis in periculo mortis, nec capit dilationem vnius horæ? Nam te ſatis videtur abſens, ſi incontinenti reperiri non poteſt: ra verum eſt dicere commode hunc citari non poſſe, & ita con tra. Quid ſi eſt ſenex, non tamen in tanto periculo, quin poſ veriſimiliter expectari per duos, vel tres dies? debet. n. tunc cum mitti, vt citetur perſonaliter, ſi non hẽt domicilium in eo iudicis, arg. in c. Romana. §. contrahentes, de foro comp. 6. Et ad materiam, q̃ diuerſimodè citatur quis abſens, ſecũdũ diuerſitatem materiæ ſubiectæ, vide bo. gl. in auth. de fideiuſ ver. præſentes. facit 11. q. 3. c. eorum. & quod ibi no. & ff. de dil diem. §. coram. Septimò quæro, an & quando exigatur hæc nunciatio, de qua in text. Dic ſecũdũ Inn. qñ fuit abſens reus, q̃ commodè citari non potuit, ut dicitur in litera. Nam ſi fuit
22 iur. lib. 6. † Octauò, & vltimò quæro, an tales poſſent in hoc
c ſu examinari diebus, etiam feriatis? e Specu. in tit. de fe. §. 2. in quæ

ADDITIONES.

a SEB. SAP. Præſentem. Vide quis dicatur præſens, vel abſens, per Alex. conſi. 100. incip. diſcuſſis, in 5. vol. aliquid per Fel. in rub. proœ. Gregoria. vide etiam quod no. Bal. in l. ex perſona, C. de prob. quem refert Alex. conſi. 89. incip. eximii inriſconſulti, in 5. vol.

b ZACHAR. Sufficiat ad domum, ſi reus non reperiatur. Tu dic, quod ſufficit ad domum, vt per Bartol. Bald. Pau. de Caſt. poſt Guil. de Cu. in l. 1 com neum, C. quomo. & quan. iu. Iſtum in conſi. 42. colum. 1. verſ. facit ad hoc & conſi. 69. colum. 1. vol. 2. Fel. in c. in nomine domini, colum. 7. ver. V ſu ſaluat, infra de teſti. Lanfran. in c. quoniam contra, §. citationes, nu. 3. quæro, & ibi per Cel. in apoſt. remiſſiue ad ſaturitatem, & in §. præter fia de proba. Et ibi paulo poſt per Lanfran. an ad apothecam, in qua die laborat, debeat citari, an ad domum, in qua habet familiam, con vbi habet fam.

ANT. FRAN. Adde quod citatio ad domum ſufficit, ſi ſemel fuit in ſuo vt per Bald. in l. 4. §. prætor. in 1. colum. ff. de dam. infect. & per eundem 1. in §. 1. ff. de lib. agno. in ver. a. not. & habetur per Bald. in l. vt perſonas de anna. excep. & in l. fin. 1 colum. ver. not. in materia citationis, C. de impe. & habetur per glo. & Doc. in l. 3. C. quomo. & quan. iu. Et adde, q citandus poteſt inueniri, requiritur citatio perſonalis, ſed prius debet quiri, & eo non inuento, fiat citatio ad domum, alias fiat per proclama Card. in clemen. 1. in 2. q. in fi. de iud. & in clem. 1. in 10. not. de foro com & ideo dicebat Bar. & Nic. de Neap. in l. ſcire oportet, in §. oportet. & ibi cu. tut. quod citatio ad domum facta in iubſidium valet. & ideo dicebat Bar. in l. ſi tamen, in fi. ff. de leg. 2. quod nuncius referens ſe citaſſe, debet re, quod diligenter perquiſiuit Titium, & quia eum non inuenit, citauit ad domum, & vide etiam Bar. in d. §. prætor ait, & ibi etiam per Alexan. conſi. vbi plene examinant iſtum caſum, & dicunt, quod non requiritur ſcuſſio perſonæ, ſed ſufficit citationem fieri ad domum, quando ſtatim cit aliquem citari debere perſonaliter, vel ad domum, alias autem requ tur diſcuſſio perſonæ. & vide do. de Ror. in ſuis deciſio. 41. in no. & ibi quando quis citatur ad domum, debet citari alta voce, vt quilibet alium ſit audire, vt dixit Bal. in l. diffamari, in 1. colum. per illum text. in vers taſſe, C. de inge. manu. & vide do. Card. in clemen. j. in 2. q̃. & omnino in 6. q. poſt glo. de iud. ubi dicit, quod ad talem citationem requiritur, q fiat alta voce, & quod perſonaliter apprẽhendi non potuerit, & quod requirantur amici abſentis citati, alias non conſtitueretur citatus in cu macia, quod etiam voluit Bal. in l. vt perfectius, in j. colum. C. de annu. & vide Innocen. poſt gl. in ver. abſenti, in c. ex parte, de teſt. de citatione tem ad apothecam, vide Barto. in d. §. prætor, ait in 2. colum. ad fi. ibi quod non valet, & idem ipſe in l. 1. in §. j. in 2. col. de lib. agno. & habet Flo. in l. j. in §. habitare, ff. de his, qui deiec. vel effu. & per Alex. in l. Lex nelia, in §. ſi tamen, ff. de iniur. & per Bar. in l. item apud Labeonem, ff. titium, eo. tit. de iniur.

c ZACHA. Diebus etiam feriatis. De examinatione, de qua hic petitur, bium eſt, quod in aliis etiam caſibus poſſit heri die feriata, etiam in Dei, vel ſanctorum, ut per Lanfran. remiſſiue, in c. quoniam contra, in iſtium depoſitiones, nume. 8. ibi reſpondeo, quod non, ſed bene deponi poſſent die feriato, & ibi Celſus in apoſtil. in uer. die feriato, ubi datur nem diuerſitatis, de proba. examinatio quare die feſto fieri, recep tio testium non, quod intelligo regulariter, quia hoc caſu, de quo hic pe etiam recipi, ut not. Pau. de Caſt. in l. eadem, ff. de fer. & Barto. in l. titu. & Specu. in titu. per illum text. alleg. de fer. §. ſequitur, uer. pena. & Io. And. in addi. ad ipſum.

ANT. FRAN. An examinatio teſtium poſſit fieri die feriata in honorem dicas, quod ſic, ſed non deferri iſtramentum, ut der glo. & Card. in clem iudices, de offic. delega. & habetur per Barto. in l. ſi quando, C. de reſcrip vide etiam Lanfranc. in clemen. ſæpe, in uer. de plano, de uerbo. ſignific ſine dubio eſt uerum, quando iuramentum fuit præſtitum, die non feria ſecundum Bald. in d. §. ſi quando, in 6. quæſtio. & per Specu. titu. de fer. j. in uerſic. quid ſi, & per Pau. in l. omnes. C. de fer. & in addit. Specu. in titulo de fer. in §. 2. Et adde, quod examinatio teſtiũ debet fieri partibus ad iuramenta ſaltem, a lias eſt nulla, ut plene not. in l. is apud quem, de eden. & in l. penult. de crim. expil. hære. & plene traditur per Bal. & do in l. ſi quando, de teſtib.

quid ſi, dicit q̃ ſic, etiam in ferijs ſolemnibus, quia iſte actus ſit extra iudicium, & hoc dictum videntur communiter Doct. hic tenere, & dicit Vincen. q̃ interrogatoria facit iudex ſecundum quod ſibi videbitur, ſecundum quod aduerſarius eſt abſens, nec credit per hanc receptionem præſcriptionem interrumpi. & ꝓ hoc vlti. dicto facit, q̃ nihil per hoc petitur, ſed fit huiuſmodi receptio, vt probatio conſeruetur. Sed contra primum dictum, vt non poſſit fieri receptio, diebus ſolemni. facit quod no. in clem. vna, de offic. deleg. cum debeant fieri interrogatoria, & iuramẽtum recipi. Item aduerſarius eſt citandus, & citatio tali tempore non debet fieri, vt in c. ſi. de fer. l. vlti. C. eo. & ſic non videtur actus omnino extraiudicialis, vt dixit Spe. vnde puto, q̃ niſi maximum periculum immineat, non debet talis actus tunc fieri, & tunc fiet receptio non ea ratione, quia actus eſt extraiudicialis omnino, ſed quia neceſſitas ſuadet, & agitur de re tempore peritura, vt in dictis iuribus, & in cap. licet, eod. tit. de fer. Secus, ſi iuramentum fuiſſet receptum, die non feriata, & interrogatoria porrecta, & citatio facta parti: tunc enim receptio facta, eſt quid mere extraiudiciale, & poteſt indiſtincte fieri in die feriato, vt no. gl. in clem. 1. de offic. deleg.

SVMMARIVM.

1 *Teſtes quo caſu in cauſa matr. tam carnali, quam ſpirituali, examinentur lit. non conteſt, & etiam veniatur ad ſententiam.*
2 *Prælatus, & maritus non poſſunt ſe abſentare ab eccl. & vxore ſine cauſa, & abſentando præſumuntur facere malitioſe. 13.*
3 *Quando alĩ quis eſt peremptorie citatus, & eſt contumax, proceditur in cauſa. ſed quo ad condemnationem expenſarum, ſufficit vna citatio cum contumacia.*
Contumax quomodo probatur.
4 *Aegritudo, & captiuitas, an excuſet quem a contumacia uera.*
5 *Præſcriptio non currit contra eccl. carentem adminiſtratore immediato, licet habeat prælatum.*
6 *Occultans ſe, vt impediat citationem, quo caſu habetur pro peremptorie citato. 11.*
Forma citandi occultantem ſe,
Clericus citatur, vel domi, vel in ſua eccleſia.
7 *Maxime, ſi a dicto expontur aliquando pro, tantum.*
8 *Clericus abſens citatus propter aliquam cauſam, intra quantum tempus debet comparere.*
9 *Clericus uagabundus priuatur beneficio, licet illud beneficium non requirat reſidentiam.*
10 *Clericus qui eſt abſens ex aliqua iuſta cauſa à beneficio requirente reſidentiam, debet in eo relinquere vicarium.*
Clericus, qui habuit certum terminum ad redeundum, utrum finito termino, ſit ulterius monendus, vt reuertatur ad effectum, de quo hic.
11 *Probatio certa noſcitur, per uiolentas præſumptiones.*
12 *Euidenter dicitur fieri, quod fit per ueriſimiles coniecturas.*
Mora quomodo probetur.

§. Porro. Hic in iſto §. vſque ad §. ſunt, & in alij, excipiuntur alij duo caſus à regula ſupra poſita. Et pinguius excipiuntur iſti, quam præcedentes, cum in iſtis poſſit etiã
1 ad ſententiam procedi, & hunc §. ſic ſummo. † Cum agitur de matrimonio carnali, vel ſpirituali, poſſunt contra contumacẽ etiam lit. non conteſt. teſtes recipi, & ſententia diffinitiua ferri. Si verò reus eſt abſens, ſed non contumaciter, tunc in carnali non proceditur, ſed expectatur abſens, in ſpirituali verò ſi agatur de contracto ſtabitur iuribus antiquis, ſi de contrahẽdo, expectatur abſens per ſex mẽſes. hoc dicit Sed de hoc vltimo, quã do agitur de contrahendo, dic hodie, vt in cap. quam ſit, & c. cu pientes, de elect. lib. 6. vbi aliter eſt prouiſum. Et diuido in duas partes principales: Nã primo decidit quid iuris, quãdo reus eſt abſens per contumaciam. Secũda ibi, [Si vero] ponit, quid quãdo eſt abſens ſine contumacia. Et iſta ſecunda diuiditur in tres: nam primo tractat de matrimonio ſpirituali iam contracto. Secundo de ꝓtrahendo, ibi, [Quod ſi] Tertio de carnali, ibi, [Si au
2 tem.] Not. 1. abſentiam prælati, & mariti valde periculoſam eccleſiæ, vel vxori. Et ideo prælatus nõ poteſt ſe abſentare ſine cauſa, ſicut nec maritus, vt infra de cler. non reſid. per totum, & 7. q. 1. c. ſi quis in clero. Et pro primo, ſupra de elect. c. ne pro defe cu. De marito vero vide caſum ſpecialiſſimum, in quo poteſt ſe maritus abſentare ſine licentia vxoris. ſ. cum emittit votum, in ſubſidium terræ ſanctæ, infra de voto. c. ex multa. §. in tanta. 31. q. 3. c. manifeſtum. 27. q. 2. c. ſi tu abſtines. Hinc dicitur mari
3 tum non habere poteſtatem ſui corporis, ſed vxor, vt in c. non debet, de conſ. & affi. † No. 2. tres modos probandi contumaciã. Primus, ſi peremptorio præcedente non comparuit, & cõcor. contumacia, ff. de re iudi. & 24. q. 3. cap. de illicita. Et requiritur peremptorium quoad facultatem procedẽdi in cauſa, ſed quo ad condemnationem expenſarum ſufficit vna citatio, ſine peremptorio, de quo tamen dic, vt no. in c. querelam, de procu. Secundus modus, ſi malitioſe ſeipſum occultat. Tertius ſi impedos vltimos ſingulariter, vt his probatis, non ſit neceſſe aliter ꝓ

bare. Fiunt enim iſtæ trinæ, & ſolemnes citationes ad contumaciam conuincendam: ſi ergo conſtat de ea, non eſt neceſſe aliter citare, vt etiam dicit Inno. in c. ad petitionem, de acc. No. 3. differentiam inter hunc §. & præcedentem: hic enim recipiũtur omnes teſtes, & publicantur, & fertur diffinitiua; ibi vero ne que omnes recipiuntur, nec recepti publicantur, nec fertur ſententia diffinitiua, niſi prius lis conteſtetur, & ideo ratio huius ſpecialitatis redditur hic in litera. No. 4. in ver. ſi vero, q̃ inter ecleſiam & etiam quemcũque prælatum inferiorem, dicitur eſſe matrimonium ſpirituale. Dic tamẽ hoc procedere, largo modo: Nam ſtricte ſumendo, ſolum eſt inter epiſcopum, & eccleſiam ſuam; ipſe enim eſt ſponſus, & in ſignum, ſolus defert annulum, vt no. Ioan. And. in cap. clerici, de vita, & honc. cler. vi
a de tamen quod no. in c. ne pro defectu, de elect. Not. ex eodem a verſi. capiendo verbum, maxime, proprie, quod per ſolam electionem, ſubſecuto conſenſu electi, dicitur contractum hic matrimonium: ſecus ſi adhuc non interuenit conſenſus electi, vt in verſi. ſequenti. Dic melius, quod ante conſenſum nihil eſt cõtractum, poſt conſenſum electi, & ante confirmationem matrimonij, dicitur initiatum, vt in c. ſi. de tranſ. Epiſc. & hodie innuit tex. in cap. cum inter cano. de elect. in verſi. quaſi. Et per confirmationem eſt ratum, quia non poteſt diſſolui ſola voluntate electi, & per conſecrationẽ conſummatur, vt dicit tex. in c. ſi. vi de gl. in c. ſi electio. de electio. lib. 6. & quod no. in c. 2. de tranſ. Epiſco. No. in verſi. [Quod ſi forſan,] electum abſentem non ꝓtumaciter expectandum per ſex menſes. Sed hodie dic vt habetur in c. quam ſit, de elect. lib. 6. & in c. cupientes, eod. titu. & lib. vbi aliter ſtatuunt iſta tempora. No. in ver. [Si autẽ] quod in cauſa matrimonii carnalis non proceditur contra abſentem non
4 contumaciter, & ratio redditur in litera: alia ſunt clara: † Poteſt
b & colligi, q̃ egritudo, & captiuitas b excuſant a contumacia vera: dic tamen, quod iſte tex. loquitur, quando citatio non pertinuit ad abſentem. Item quando ignoratur, an impedimẽtum ſit temporale, vel perpetuum, & an culpa ſua inciderit in impedimentum. his enim conſideratis, compellitur quãdoque abſens & impeditus conſtituere procuratorem, de quo dic, vt not. in c. querelam, de procura. & per glo. & doct. in cap. dilecti, de do. & contu. & dic, vt ibi. Venio ad glo. huius §. Et prima gloſ. intelligit principium huius §. de electo non confirmato, & qui nondum conſenſit, & non apparet, quare glo. voluit ſic illud principium reſtringere. forte enim voluit ponere differentiam inter principium, & verſi. ſi vero, & verſic. quod ſi. Sed certe non eſt bona differentia, cum ver. quod ſi, loquatur de electione nuda, ante conſenſum electi, vt etiam ibi ſenſit. Item ver. ſi verò, loquitur, quando eſt abſens non per contumaciam, vt etiam ibi vult glo. Vel forte ideo glo. reſtringit, quia tex. in hoc prin. tantum loquitur de electo. quicquid glo. ſenſerit, Hoſtien. intelligit hoc princip. procedere etiam in electo confirmato, & conſecrato, ſi agatur contra eum de fœdere coniugij ſpiritualis. & ſi dicatur eum, qui longo tempore poſſedit Epiſc. a princip. fuiſſe intruſum per potentiam, vel ſimoniace. Si vero non negatur fœdus, ſed petitur deponi propter crimen, quandocunque iſte ſit contumax, non debẽt teſt. recipi ſuper crimine, nec ferri ſen-

tentia

ADDITIONES.

a SEB. SAP. Not. ex eo. Vide Cardin. in conſil. 41. incipien. punctus quæſtionis. Nunquid autem ante conſecrationem quis dicatur promotus in Epiſcopum, uide multa cumulata per Felin. in cap. eam re, colum. 1. cum ſequen. ſupra de reſcrip.

b ZACHAR. Aegritudo, & captiuitas. Quia ineuitabili neceſſitate, uidentur impediri tales, tex. eſt ſingu. in l. nam & Seruius, in j. reſpon. ff. de neg. geſt. quẽ Bal. in c. ſuſcitatus. ſupra de reſcrip. dicit eſſe ſing. ad effectum, de quo ſupra, & Ant. Corſ. ſing. 192. in ver. neceſſitas ineuitabilis. Addo alium caſum, qui excuſat etiam, puta ſi careat teſtibus, per tex. in l. & in eodem ff. ex quib. cauſa. & in c. ſi qui teſtium, iun. gl. j. infra, de teſt.

ANTO. FRAN. Circa hoc, & quando teſtis dicatur impeditus, ita ut non poſſit uenire ad iudicem, ſit mittendum iuramentum ad domum, ultra hic alleg. uidenda ſunt, quæ habentur in l. ad egregias, ubi per Barto. & Alexan. poſt alios, ff. de iureiur. & ibi ponitur de paupere, qui non habet teſtes conuenientes dignitati, & conditioni ſuæ, quibus poſſit exire domum, ſalua honeſtate, quia tunc mittitur iuramentum ad domum. & eodem modo ſi ſit mulier hone. & adde, quod iuramentum teſtis ſcriptum in actis præſumitur ꝓſitum ſolemniter, & parte præſente a iudice, ſecundum Ioan. And. in addi. Specu. in tit. de teſt. in §. ſequitur. in uer. & no. & idem uoluit do. Ant. de But. in c. fraternitatis, & d. Abb. in c. tuis, ad fi. infra de teſtib. & Bal. in l. iuſtus rãdi, C. de teſti. & in c. j. §. quid ſit inueſt. & Adde quod ilie, qui alleg. impedimentũ, uel teſtis, uel aliud, debet illud ꝓbare, ut per Bal. & Alex. in l. de pupillo, in §. ſi quis ipſi, de ope. no. nun. dicas tamen quod impedimentum regulariter probatur per iuramentum, ut no. doc. in l. ſed & ſi quis, in §. quæſitum, & in l. 2. in §. quod diximus, ff. ſi quis cau. et uide omnino Alex. in d. §. quod diximus, ubi dixit communiter teneri, quod ſit in arbitrio iudicis, an ſtetur ſu per impedimento iuramento partis, uel aliter debeat probari. de quo etiam habetur in c. quia propter, de elec. et hſ per g. in c. quiſquis. 4. q. 5. et per Spe. in tit. de app. in d. §. hẽ, in uer. in ſumma. dicas etiam q̃ probatur per indicia, et coniecturas, ut per Inno. in c. cauſis, de teſt. et per Bal. in l. ſcire oportet, in §. ſufficit, ff. de exc. tut. vtrum autem de tali impedimento fit proteſtandum, no. in c. ex ratione, de ap. et an probetur per teſtes ſingulares, uide per Alex. conſi. ſuo 9. in 4. parte conſiliorum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

tentia lit. non conteſt. 1. q. 9. c. decernimus. Simile in matrimonio carnali, ſupra eo. c. 1. & idem Inn. de modo procedendi ℈ ab ſentem, qñ agitur de crimine, dic vt plene dicam in c. veritatis, ℈. de do. & contu. Et dicebat Inn hos. §§. ſic diſtinguẽdos, vt principium loquatur in confirmato & conſecrato, ſed non cõtumace. ver. Si verò loquatur in confirmato abſente, ſed non ℘tumace. ver. quid ſi forſan, de nõ confirmato. Tene ſimpliciter, q℘ ex quo agitur de ſedere ſpirituali, & reus eſt contumax ſemper poteſt procedi, vt dr̃ in prin. ſiue electio ſit confirmata, ſiue non, ſiue conſenſerit, ſiue non, quia ſtat ſemper ratio literæ, quæ fundatur ſuper contumacia ne ex mora eccleſia patiatur. detrimẽtum in temporalibus & ſpiritualib. hoc ẽt probat verſi. ſi vero, qui etiam venit aduerſatiue ad præcedentia, & tamen loquitur cum ver. ſequenti, tam de electione nuda, quàm confirmata: ergo & principium ſic intelligendum eſt, data contumacia, vnde verbum, electio, capitur hic multum generaliter, & quicquid fuerit iſto tempore, hodie tamen hoc certiſſimum eſt per elem. diſpendioſam, dæ iurein. clem. ſæpe, de ver. ſig. ver. ſi vero. venit aduerſatiue, vt dixi ad præcedentia, & loquitur cum ver. ſequẽ. qñ reus eſt abſens, & non per contumaciam, & procedit tex. cũ aliquid opponitur ℨ electionem, vel confirmationem, vel rõne formę non ſeruatæ, vel ratione criminis electi, vt dr̃ in hac glo. Ita q℘ principaliter impugnatur ipſum vinculum: ſecus ſi vinculo præſuppoſito impugnatur, vel petitur deponi propter crimẽ ſequens. Tunc n. procedendum eſt, prout no. in c. veritatis, inf. de do. & contu. & idem in matrimonio carnali, vt in c. 1. ſupra eo. Sed quæro nunquid iſte §. habeat locum, cum agitur etiam de inferioribus beneficiis? Gl. iſta prima, alias ſuper ver. puta, dicit q℘ ſic, quia ibi ex longa mora læditur eccleſia. Idem tenet Inno. Hoſt. & communiter Doc. Et pro hoc ſupra de elect. c. cum eccleſia, infra de cler. non reſid. c. pen. & de eo, qui mit. in poſſ. c. eum qui, lib. 6. quod placet: nam iſta litera loquitur indiſtincte, & ratio in ea poſita habet locum etiam in inferioribus eccleſijs.

5 Nã & quando vacant, carẽt adminiſtratore immediato. † Adeo quod tunc nõ currit præſcriptio ℨ eas, vt no. Inn. in c. olim, il 1. ℈. de reſt. ſpol. occurrendum ergo eſt, vt cito habeãt adminiſtratorem immediate. Opp. q℘ iſti ablatiui in huiuſmodi caſibus ſuperfluant, cum ſufficiat verbum, tunc. gl. in ver. huiuſmodi, fatetur ℨ rium. Simile. 69. diſt. c. vlt. & n. q. 1. c. uolumus. Vel. dic ſecũdum Hoſt. & Io. An. q℘ ille ver. tũc reſpicit. § fi. & iſti ablatiui denotant contumaciam, de qua ſequitur, quaſi velit litera, q℘ tunc procedendum eſt ad receptionem teſtium, & ad diffinitiuam, cum agit̃ de matrimonio ſpirituali, vel carnali, non tamen ſemper, ſed in huiuſmodi caſibus, quando data eſt contumacia & c.

6 † Quæro, a an ille, qui ſe occultat, ne poſſit citari, vel impedit, ne
a citatio ad ipſum perueniat, habeatur pro citato? Gl. in ver. [Seu quia impedit,] dicit, q℘ ſic, requiritur tamen denunciatio publicè ad domum ſuam, vel ad eccleſiam. Io. And. dicit q℘ hoc caſu vel cum domicilium, vel locus citandi libere, & tute nõ poteſt adiri, ſufficit, q℘ citatio fienda authoritate apoſtolica fiat in palatio papali, vel in audientia cauſarum, ipſo tamen Papa ex certa ſcientia ſpecialiter hoc mandãte, & poſtea ſigatur ianuis maioris eccleſiæ ipſius loci ubi degit Papa cũ curia, & tũc ſic arctat citatum, ac ſi id ad ipſum perſonaliter peruenifſet, etiam ſi fiat extra dies ſolemnes, quibus Papa conſueuit generales facere ꝓceſſus. Hoc dicit patere in extrauag. Bonifacij, quæ incipit, rem nouam. & per meditationem clemen. quæ incipit dudum Bonifa. de iud. in clemen. Aduerte, q℘ hoc dictum procedit in Papa, & tunc dico ſpeciale, & procedere, quando nõ conſtat, q℘ malitioſè impedit, vel ſe occultat, ſed ſi conſtaret, dico iſtam citationem generalem non neceſſariam, etiam in inferioribus iudicijs, vt ſupra dixi in notabilibus. Habetur enim incontinenti pro citato, tex. eſt hic ualde notabilis, vbi parificat perpt̃ oriſi, & tale impedimentum. Ita tenuit Inn. in præal. c. ad petitionẽ. facit optime tex. in l. ſed Ariſto, & quod ibi no. Barto. ff. quod vi, aut clam. & ſatis vr̃ probari, q℘ impediat, ſi aliquis amicus, vel conſanguineus impedit, vt probatur in ſimili in c. conſtitutus, de teſti. & ſentit Bar. in præalleg. l. 1. §. fi. Sed quia hæc impedimenta, non poſſunt de facili probari, ſatis puto vtile, & cautum, vt ſeruetur, quod no. gl. in cle. cauſam. de elect. Et no. ex hac gl. q℘ quã do clericus eſt citandus, ſufficit, q℘ talis citatio fiat ad domũ, vel ad eccleſiam, ſed hoc declara, prout dicam in c. cauſam, de dolo & contu. Sed circa hoc quæro, nunquid hodie requiratur per emptoria citatio in caſibus hic expreſſis? D. Anto. hic dicit, primo q℘ non, per clem. ſæpe, de ver. ſig. in gloſ. in ver. citationem, iuncta cle. diſpendioſam, de iud. Poſtea dicit, q℘ fortè illud ſeruabitur, quando procedetur in præſentem, ne hæc decre. corrigatur. Sed certè hoc dictum non procedit, cum hoc princ. loquatur de præſente citato peremptoriè, qui venire contemnit, vnde dic, q℘ hodie ſufficit vna citatio in iſtis caſibus, etiam in caſu huius decr. quod etiam clare ſentit gl. præalleg. dum alleg. hoc c. pro iure antiquo, quantum ad hoc, vnde tam in prin. cauſæ, ℈ ad ſniam, ſufficit hodie vnica citatio, vt in d. cle. ſæpe, iuncta clemen. diſpendioſam, de iud. Nam hæc cauſa olim non erat ſummaria, hodie ſic, vt ind. clem. diſpendioſam. Aduertendum
mẽ eſt, q℘ ibi non imponitur neceſſitas, ſed datur iudici facultas procedendi ſummariè, ut patet in ſi. iuncta glo. quæ
dicas, q℘ aut iudex eligit procedere ſummariè, & habet hoc
quod ſ. dixi. Aut vult procedere plenariè, & procedit quo-
7 dr̃, & hæc indubitanter teneas. † Venio nunc ad glo. in ver.
b verò,) & glo. in ver. maximè, exponit iſtam dictionem ꝓ ꝓ
propriè, & refert alios exponere dictionem iſtam pro, tamen
Et ſenſus gl. eſt, q℘ ſi dictio, maximè, ſtat propriè: tunc ſenſus
ræ eſt, hunc ver. procedere, ẽt ſi electio non ſit confirmata
tunc colligitur ex litera matrimonium ſpirituale eſſe cõtra
per ſolam electionem circa confirmationem. Si exponitur p
tantum, reſultat contrarius intellectus. Prima expoſitio c
munior, vt dicit do. Ant. Alia expoſitio non eſt bona, quia
confirmatio plus firmet vinculum, non tamen perficit iam
fectum, ſicut dicimus in copula poſt mr̃imoniũ, de quo de
la. Epiſc. c. 2. vnde dico tex. procedere ẽt electione non con
mata, prout ſentit gl. & bene. Et no. gl. de hac dictione mag
quia ſtat propriè, quando ponitur idem in caſu contrario. Et
no. in c. auditis, de elec. ſed inquantum infertur quod matri
nium dicitur ante confirmationem, tunc dic, vt ſupra dixi
nio ad glo. magnam. in ver. (Sacris.) quam diuido in tres p
principales. Nam in prima parte alleg. ſex iura, uariè loquun
ſuper abſentia clericorum. Secunda ponit modum procedẽ
contra prælatum abſentem, quando agitur ex ſola culpa abſ
tiæ, ſuper hoc Tertia ponit modum procedi, quando agitur
ne delicti extrinſeci. Tertia ibi, (Si uerò contra prælatum, loq
da pars ſubdiuiditur. Nam primò ponit modum procedendi
abſentẽ confirmatum, & qui habuit poſſeſſionẽ. Scdo ℨ cum
nõ eſt ℨ rius. Sed a ibi, (De his vero,) & interſerit tertiũ membr
qñ ille, qui accuſat electionẽ, vel excipit ℨ electũ, nõ compa
8 ibi, † Si verò ille.] Quæro ergo primò, qa tex. in ver. † Si vero,
cit, q℘ ſi reus nõ eſt abſens p ℘tumaciã dẽt expectari, cũ agit
mr̃imonio ſpũali p tps in ſacris canonib. diffinitũ, qd eſt ho
tps, gl. iſta in prin. ponit ſex iura varie loquentia, poſtea p
dia diſtinguit, & in effectu hoc vult, aut agit ℨ abſentẽ cũ
abſentia, aut rõne cr̃is, qã ℨ eũ ꝓponitur. Primo caſu ſubdi
c guit, q℘ aut habuit ℨ firmationẽ, & poſſeſſionẽ, aut nõ. Si hab
& tũc ſi ſciũ, ubi eſt, dẽt citari p ℘latũ, ut ad eccleſiã ſuã reu
intra tps ℘enies ſm̃ locorũ diſtantiã, & tpis qualitatẽ. Qui
fecerit, poterit bñficio, priuari, quaſi velit litera, q℘ tunc
nit. Et idẽ dicit faciẽdũ de eo, q℘ habuit a ℘lato licẽtiam ſe
tandi vſq; ad certũ tps, ut ſ. ẽt elapſo tpe moneat ad red
alias nõ tenet ſnia lata ℨ eũ. Si verò neſcit, ubi eſt, ita q℘ citari
põt ꝓſonaliter, & tũc citari dẽt trino citationis edicto a
cleſiã ſuã, ut reuertat, & ſi intra ſex mẽſes nõ uenerit, priuat
bñficio ſuo, ℨ de clc. nõ reſidẽ. c. ex tuę. Si verò iſte abſ
nõ habuit ℨ rmationẽ, & poſſeſſionẽ, ſed ſolũ electus fuit
expectari dẽt ꝓ ſex mẽſes, uel plus uel minus, ſm̃ qd uiſum
rit ſuperiori. Si verò ꝓparet electus, ſed ille, g accuſauit electo
nẽ, uel g excipit de cr̃ie ℨ electũ, nõ cõparet, ꝛcluditur gl. ad
ſuperioris ſibi terminũ ℘ſigẽdũ. Si uerò agit ℨ ℘latũ abſentẽ
rõne abſentiæ, ſed cr̃is, qã ℨ eum ꝓponit, & tunc dẽt citari
nõ venit excõicabit, & expectabitur ꝓ annũ, poſt annũ, pot
ℨ eum, ꝓut traditur, 11 q. 3. c. rurſus, & c. geuno. de dolo &
tuma. c. ueritatis. Et hoc vltimum vult notabiliter iſta glo.
de quaſi ſimilem gl. & latorem, in c. quia frater. 7. q. 1. Inno.
tricat hanc materiam, & latius Do. Ant. ego capiendo ve
dicta, ſic diſtinguo: Aut agitur de modo procedendi contra
ſentem, ratione criminis, quod contra eum, ꝓponitur, &
materia noſtra: ſed dicam in c. ueritatis, de dolo, & contu.
rõne abſentiæ, uel quia opponitur ℨ electionem, ſeu confir
tionem de defectu formę, ſeu perſonæ electæ, ſeu confirm
Primò caſu, aut beneficium non regrit reſidentiam, & non
in abſentia priuari. licet beneficium non regrat reſidentiam
9 ceſſat delictum, † niſi uagetur. Tunc enim poteſt priuari, q
beneficium non regrat reſidentiam, qa ſufficit ad priuãdũ, q
Cum

ADDITIONES.

a SEB. SAP. Quæro. Vide Bal. in l. ea quæ in vlti. col. Ver. dic ergo, q℘ anno
C. quo. & quan. in. ubi dicit, qd qui latitat, ita qd non poteſt apprehẽdi
verus ꝓtumax ſequit Alex. in l. properandũ. §. finalũ treus in 5. col. C. de
b ZACH. Exponit iſtam dictionem. Adde de iſta dictione, Pan. in c. dilectus
nu. 3. & quod ibi no. in apoſt. ad ipſum, ver. no. ibi per maxime, poſt alios
pra de ſum. Trin. Fran. Aret. conſi. 5.
ANT. FRAN. De hac dictione, maxime, dicas, quod includit vtrumque
ſum: ſed ponit maioritatem rationis in altero, & ſtatuit idem ius, vt cẽ
in l. illud, & ibi per Flo. de S. Pet. ff. ad leg. Aquil. & habetur in c. illud. 23. d
& per Spec. in titu. de diſpu. & alleg. in §. poſt hoc, in uerſi. & not. & vide
do. Card. in clem. 1. de renun. vbi dicit, quod ponit idem ius in caſu ſimi
qd aliqñ ẽt ponitur pro multum, q℘que ẽt ſuperabũdat, ut l. ſi dolo, de
ſcin. vend. & dixi plene alias legendo illũ tex. in c. gratum, de offi. dele
c SEB. SAP. Subdiſtinguit. Quomodo procedatur contra clericum non reſi-
dentem, latiſſime tangit Maria. Soc. in c. ex tuæ, de cler. non reſiden.
PETR. Vendramenus. Sunt hodie iura noua ſacroſancti Concilij Tridentini
ſeſſ. 24. cano. 12. de refor. ea nunc obſeruantur.

a ctum vagationis, a vt not. Innoc. in c. ex tuæ, de cler. non reſid.
10 Nõ enim dẽt clericus vagari. 7. q. 1. c. non oportet. † Si autem rẽ
quirit reſidentiam, & tunc ſi eſt abſens, ꝓbabili cauſa, & neceſ-
ſaria, puta infirmitatis, vel vtilitatis eccleſię, & idẽ, videlicet, q℘
non dẽt priuari, ſed debet expectari, donec cãcelſabit. 7. q. 1. c.
præſentium. & in c. 1. de cler. egrot. Hiſtũ, & ſimilibus caſibus
dẽt poni vicarius in eccleſia, qui deſeruiat, & recipiat ꝓgruam
portionem, vt in c. de rectoribus, & in c. tua, de cler. ægrot. & in
c. cum ex eo, de elect. lib. 6 facit c. peruenit, de appel. & de cler.
non reſiden. c. pe. Aut eſt abſens, non neceſſaria cauſa, ſed volũ
taria, ſeu ꝓbabili, & tunc aut habuit licẽtiam a principio ab-
ſentandi ſe ad certum tempus tacitum, vel expreſſum, aut nõ:
primo caſu, glo. hic ꝛcludit, q℘ finito tempore, neceſſaria eſt mo
nitio ad priuationẽ. Inn. & Hoſt. in c. ex tuę, de cler. non reſiden.
dñs, q℘ quando tempus non exprimitur, ſed tacite intelligitur,
vt ſi mittitur ad concilium, vel ad tractandum cãm, tunc finis
ꝓcilij, vel cauſæ eſt terminus ad redeundum, poſt quod ſi ꝓputa
b tur, b ff. ex quib. cau. maio. l. ſi cui. §. 1. quare vr̃ ſine citatione,
q. 1. c. præſentium. tamen ſi poſtea probat ſe legitime impeditũ
fuiſſe, recuparat beneficium, ex generali cẽa, vt habeaẽ humani
tatis ratio. Ad idem g. q. 5. c. quiſquis. ff. qui ſatiſd. cog. l. 2. per to
tum. Alii tñ dicunt, vt ibi refert Inn. q℘ poſtquam propria volun
tate incipit morari, dẽt expectari per ſex mẽſes, & citatio ad do-
mum fieri debet, ſicut dicitur in illa decr. ex tuæ. neque dẽt ei
obeſſe, q℘ bonum initium habuit abſentiæ. Et prædictum c. præ-
ſentium, loquitur ſecundum antiqua tempora, quando minus
tempus aſſignabatur, hodie datur maius, & hoc ẽt videtur vel-
le glo. & placet Hoſt. in d. c. ex tuæ. Io. And. ꝓcordando dicit pri
mum dictum procedere, qñ in primo termino tacite vel expſ-
ſe fuit monitus ſub pœna priuationis ad reuerſionem. Secun-
dum dictum ꝓcedit, qñ ſ. talem terminum habuit, non tamen
ſic monitus fuit per eum, ad quẽ priuatio ſpectabat. Io. de Lig.
impugnat hoc dictum Io. And. quia termini ꝑfixio, cum ordi-
netur ad finem, ne propter abſentiam priuetur, tam ſi haberet
effectum monitionis, operaretur ℨrios effectus: quia idem ter-
minus eſſet cauſa priuationis, & non priuationis ℨ l. Titio cum
morietur. ff. de vſufr. & in l. in numerationib⁹. ff. de ſol. Sed hæc
ratio modicum valet, ſm̃ dom. Ant. quia terminus inquãtum
ꝓideratur reſpũ pendentiæ, bene ordinatur ad non priuandũ,
ſed inquantum ꝓideratur in lapſu, ordinari põt ad priuãdum.
Simile no. in c. ab excommunicato, de reſcrip. Vnde putat cir-
ca hunc articulum dom. Ant q℘ ad conuincẽdum delictum ne-
gligentiæ in non reſidendo, ſufficiat ſtatuitio termini, & ipſius
lapſus abſque alia monitione, & multo fortius, ſi eſt commina-
tio. Sed quoad actum priuationis, ſola monitio, ſeu ſtatuitio ter
mini cum lapſu non operatur hic, vt poſſit ad ſniam procedi,
vt quia quãquam non reſidere ſit notorium, tamẽ quoad actũ
ſententiæ exigitur citatio vel monitio, & dẽt eſſe iudicialis, qua
lis non fuit illa monitio facta tempore, quo habuit licentiam,
immo non putat ſufficere ſi fuiſſet tunc iudiciatiter facta, quia
non poteſt fieri citatio ad cãm, cauſa adhuc non principiata, &
antequam cã procedendi ſubſit de præſenti, ff. de iud. l. nõ quẽ-
admodũ. & de ſenten. ex com. c. Romana. §. caucant, li. 6. Et hoc
ſentit dom. Ant. q℘ in priuatione fienda propter abſentiam, re-
quiritur citatio iudicialis. Item ſententia in iudicio ferẽda. Sed
vtrũque eſt falſum, & bene proſequitur Oldra. conſi. 130. & ſe-
quitur dom. Pet. de Anchar. in c. nouit, de his q̃ fiunt a præla. Et
inter cetera mouetur Oldr. qa iura ſuper hoc loquentia, tñ re-
quirunt monitionem, non citationem, vt in c. ex parte, de cle.
in c. ex tuæ, cod. tit. non autem ſniam. Dictum tñ principale do.
Ant. puto verum, vt non ſufficiat monitio facta tempore datæ
licentiæ, qa nunc non erat in mora, & ſic non ꝓpetebat exerci-
tium, reſpectu priuationis, vt d. §. caueant. & de offi. ordi. c. Ro-
mana. §. nec, q℘ eo, lib. 6. Facit ff. de offi. ꝓcon. l. obſeruare, in fi. Iu
ra enim communiter exigunt monitionem ante priuationem
ad vere conuincendum delictum non reſidẽtiæ, ſed per primã
monitionem non verè conuincitur, cum poſſit detineri ex ali-
qua legitima cã, arg. corum, quæ not. in c. extirpandæ. §. qui ve-
11 ro. de præben. Conclude ergo, q℘ ẽt tunc requiritur monitio re-
ſpectu priuationis, & tunc procedit iſta glo. & tempus redeun-
di erit arbitrarium, vt dicam in ſequenti membro. † Si verò nõ
habuerit licentiam abſentãdi ſe, vel habuit ſine præfixione ter-
mini, vel etiam cum ꝑfixione, quia non eſt vis, vt ſupra dixi, &
tunc ſi ſciatur, vbi eſt, debet citari, & tempus erit arbitrarium, vt
dicitur in glo. & ſequitur Hoſt. Ideo ſm̃ eum diuerſa tempora
ſunt in hoc ſtatuta a canonibus, vt denotet illud arbitrium. Et
no. hęc dicta, quia faciunt ad multa, & puto, q℘ hoc caſu non re
quiritur trina monitio, ſed ſufficit vna, ẽt extra iudicialis, & ſa-
tis fiat trina monitio, vt ibi dixi. Neque ſufficit vna peremptoria,
ex quo ius requirit trinam, & actus eſt odioſus, ſeu agitur de pœ
na imponenda. Ad hoc gl. no. in clem. 1. de vita & hone. cler. in
ver. tertio. & quod no. Io. And. in d. c. ex tuæ. Et idẽ ſi ſcitur, vbi
eſt, ſed inde citari non põt, vt no. in d. c. ex tuæ. maxime cũ præ-
ſumatur abeſſe malitioſè, ex quo tenetur reſidere, & non reſi-
det, iuxta no. per Inn. in c. ſi. de eo, qui mit. in poſſeſſ. Vñ bene
dẽt hoc caſu ſufficere citatio ad domum facta, per ibi no. ꝓ Inn.
ſed humanius eſt, vt citetur ꝓſonaliter, ſi cõmode citari põt; &
hoc vr̃ velle d. c. ex tuæ, & cõmuniter alia iura illius tit. de cler.
non reſid. Et qñ citatio fit ad eccleſiam, quia neſcitur, ubi eſt,
vel commode perſonaliter citari non põt, dẽt expectari per ſex
menſes, vt dr̃ in d. c. ex tuæ. Hæc ſunt vera, vt requiratur moni-
tio ad priuationem modo prędicto niſi emanauerit conſtitu-
tio ſyuodalis, ſeu Epiſcopi, vbi mandetur omnibus, vt reſideãt,
& priuentur non reſidentes tunc enim ad actum priuationis
non requiritur alia monitio, ſed bene requiritur, cum vult de-
clarare illos priuatos, de hæret. c. cum ſecundum leges, lib. 6. &
hoc voluit Feder. conſi. 104. vbi vide, quod placet. Nam conſti-
tutio Epiſcopi põt adiuuare ius commune, ut imponat pœnam
ipſo iure, vbi a iure impoſita non eſt, de ꝓſtit. c. 2. lib. 6. & quod
no. Io. And. in c. fi. de offi. archipr. & ꝓcedũt qñ matrimonium
ſpirituale eſt iam ℨctum per cõfirmationem. Si verò adhuc nõ
eſt obtenta, tunc expectatur ſecundum quod dr̃ in c. q̃ ſit. & in
c. cupientes, de elect. li. 6. aliàs priuatur ipſo iure, vt ibi dr̃. Et pr
dicta vera ſunt, qñ agit̃ ratione ſolius abſentiæ. Si verò opponi-
tur contra formam electionis, vel confirmationis, & obijcitur
de indignitate electi, ſeu ꝑfirmati, diſtingue, q℘ aut põt citari, ga
ſcitur, vbi eſt, & ſerua quod hr̃ in princ. huius §. & hodie in c. 1.
de electio. li. 6. Aut abeſt ſine contumacia, & de mente inn. vr̃
per iſtum tex. q℘ ſi opponitur ℨelectum, q℘ expectetur rantũ tẽ-
pus, intra quod debet petere confirmationem, & ſi contra ꝑfir-
matum, tunc per illud tempus, intra quod debet petere conſe-
crationem. Et ratio eſt, quia aut intra iſtud tempus venit, & qui
libet poteſt obijcere. Aut non venit, & erit priuatus, vel priua-
bitur, ſecundũ q℘ iura diſponunt. Ad hoc c. cum in cunctis, de
electio. & in c. 2. de transla. Epiſc. & hodie vide quod hr̃ in c. 1.
de elect. li. 6. & c. fi. co. tit. & li. & ꝓ hoc habes collectam, & de-
claratam totam iſtam materiam. Sed ſi quæris, quis poſſit face
re iſtam monitionem, & priuationem, dic vt no. in c. relatum,
& c. ex tuæ, de cler. non reſid. dixi plene in repet. c. ſi quis ℨ cleri
cum, de foro compet. Vltimo inquantum gl. dicit, q℘ accuſato
ri abſenti eſt præfigendus terminus arbitrio iudicis, adde hodie
quod hr̃ in c. 1. & c. fi. de elec. li. 6. Venio ad glo. in ver. ſi autem
& quod dicitur hic, non ꝓcedit, cum agitur de matrimonio cõ
tra abſentem non contumacem, donec preſumatur veriſimili
ter de eius morte. Quæro quando veriſimiliter præſumitur? gl.
rñdet, q℘ per famam, &c. Poſtea opponit de c. in præſentia, inf.
de ſponſ. vbi requiritur certitudo de morte glo. rñdet, q℘ per hu
iuſmodi violentas præſumptiones ſatis hr̃ certitudo de mor-
12 te. † Et hic not. quod ꝓbatio p uiolentas ꝑſumptiones dr̃ certa.
c Facit l. licet. ff. de legat. 1. ubi dr̃ euidens, quod conſtat per conie
cturas. c Ego tamen quoad caſum noſtrum, puto aliter dicen-
dum, & diſtinguo ſic, q℘ aut quæritur de morte, quoad diſpoſi-
tionem huius c. & tunc ſatis probatur mors per huiuſmodi ꝑ-
ſumi-

ADDITIONES

a ZACH. Delictum vagationis. Iſtud mihi videtur eſſe nimis durum, q℘ pro-
pter ſolam uagationem quis priuetur beneficio eccleſiaſtico, niſi forte tan-
diu abſit, ut dubitetur, an uiuat, per eaquæ no. glo. fi. quam multum extol-
lunt ſcribentes, dicentes alibi non eſſe ſimilem, in c. non oporter. 11. 2. de cõſe-
cra. diſt. vlt. & illam ſingularizat Ant. Corſet. ſing. 383. in uer. uagabũdus,
ubi multa memoratu digna, de uagabundo ponit.
ANT. FRAN. Circa iſtud, an ex ſola uagatione quis priuetur beneficio, pu
tarem dicendum, q℘ ſi beneficium requirit reſidentium, q℘ talis uagãs & nõ
reſidens in beneficio dẽat moneri, ut ad beneficium redeat, aut ſaltem per
edictum & proclama citari, q℘ ſi non uenerit, congruo tempore expectatus
tunc priuari poſſit iuxta materiam c. tuæ, & c. fi. de cler. non reſiden. Nam
tũc non ueniens, uel ueniens, & nullam cauſam iuſtam allegans, quare non
reſideat, tunc priuari poterit. Et de modo citandi hunc uagabundũ, ponit
Inn. in c. ſi aduerſarius, de dolo & contuma. Hoc enim uerbum, uagabundus,
ſonat in abſurdum, & in malam partem, ſecundum Io. And. in c. ex tuæ, de
cler. non reſid. & qualiter, & ubi poſſit conueniri uagabundus, habetur per
glo. in l. hæres abſens. ff. de iudic. & in l. 1. C. ubi de crim. agi oport. & unde
per Spec. in tit. de compe. iud. adi. in §. 1. uer. ſed quid ſi debitor. & ibi plene
per Io. And. in additio. & in tit. de reſcrip. præſenta. in §. ratione autem, iu
uer. quid ſi uagandi. Et quis dicatur uagabundus, & uagari, dicas, q℘ qui nõ
habet certam habitationem, ut eſt tex. iuncta glo. vbi per Bar. circa fi. in l. 4.
in §. prætor ait. ff. de dam. infect. & eſt bo. tex. etiam iuncta glo. in l. ſi quis in-
ſtruens. ff. ad municip. & habetur in l. 1. C. de Tyro. & in l. 1. C. de colo. Tra-
cen. lib. 11. ubi fit mentio de ſtipendiarijs, & armigeris.
b SEB. SAP. Vagari intelligitur. Ad hęc faciunt quæ no. dom. And. Sicul. in
conſi. 11. in 2. colum. in 1. uolu. ubi dicit q℘ quando neſcitur, an clericus ui-
uat, an non, quia eſt uagabundus, poteſt eius beneficium alteri conferri, al-
leg. tex. in l. libera peculij. ff. de pecul. quem tex. etiam ad hoc inducit Felin.
hic col. pen.
c SEB. SAP. Coniecturas Vide Bar. in l. ſi quis ex argentarijs. §. an nero nec
hæ. ff. de eden. & Bar. in l. cum proponebatur. ff. de legat. 1. ubi per illum tex.
in verbo, manifeſtam uoluntatem, dicit, q℘ manifeſtius uſurarius eſt, qui pro
batur ex coniecturis, facit quod no. per Bar. in l. patronus, ff. de probat.

Universidad de Deusto
Biblioteca

sumpti ones, cùm non agatur hic de maximo præiudicio, quia ꝓbandum est impedimentum in iudicio, sed facit præiudiciũ eo solo, quia proceditur in absentia partis, & pro hoc, quia iste tex. non requirit verissimam probationem de morte, sed tñ, quia verisimiliter ꝓsumitur de morte. Aut quæritur de morte, quoad dispõnem c.in præsentia, vt alter possit ꝓtrahere post mortem alterius, & tunc quicquid dicat auth.alleg.in gl.requritur certa, & vera probatio de morte, quia agitur de maximo præiudicio, & sic procedat c.in præsentia. Et pro hac distinc. facit theorica Bart.in l.2.ff. quemad. testa. aperian. vbi inter cætera dicit, ꝙ vbi agitur de maximo præiudicio, mors a est vere, & certitudinaliter probanda, b nec sufficit probatio illius authen. sed vbi agitur de magno, sed non de tanto, sufficit probatio illius auth. Sed, vt dixi, cum de iure canonico, nõ fiat diuortium, & ne mioletur tñ sacramẽtũ, non dẽr alter coniugũ procedere ad alia uota, nisi prius hẽat veras ꝓbatiões de morte. Gl. in ver. Citari non põt. ponit in fi. veritatem, & dic vt dicam post gl. an & qñ generaliter est necesse, ꝙ quis citetur personaliter, vel sufficiat citatio ad domum, dicam in c. cãm, de dolo & contu. & in c.fi. qui matri. accusa. poss. Opp. & vt, ꝙ immo possit procedi in absentia coniugis, ẽt non verè cõtumacis, vt in c.perlatum, qui filij sint legiti. & in c.1. qui matrimo. accus. poss. † Glo. in ver. præiudicari, dat duas solutiones, & secunda melior, ꝙ si coniunx est ab absens culpa sua, vt in casu c. 1. tunc proceditur in absentia, secus si sine culpa sua, vt in casu.n.tunc proceditur in absentia, sed si sine culpa, vt hic. vel fm Host. aliter incontinenti data absentiâ, non põt procedi, vt hic, sed elapso anno poterit procedi contra talem ex causa, adhibita diligentia, de qua in ꝑal leg. c.perlatum. quod innuit ista litera secundum eum, vt ibi, de facili, uel breui & c.Inn.in c.fi.de eo, qui mit. in possess. dicit, ꝙ in c.perlatum, & c.1.alleg. maritus erat malitiosè absens, qđ præsumebatur, ga tenebatur adesse cum uxore, & non erat, iõ sufficit citatio ad domum, ẽt ad eas quæ sunt grauis præiudicij. Dom. Abb. sequitur vltimâ solutionem huius glo. quia sufficit culpabilis absentia, maxime quãdo trahit originẽ a dolo, vel delicto, ne delictum præstet immunitatem, & in dubio si aliqd non apparet, presumitur absentia malitiosa, si mulier nescit, vbi sit, sicut dicit Inn. in d.c.fi. & in c.ex tuæ, de cler. non resident. Et aduertte, quia primo iste tex. aperte reprobat sol. Host. quia tex. apertissime dicit, coniugem expectandum, donec de ipsius obitu verisimiliter presumatur, & Host. nõ videtur hoc cõsid erasse, qui dixit post annum procedẽdum. Sed ꝺ dictum Inn. & do. Ant. vt ex sola absentia præsumatur malitia, quę sufficit ad procedendum ꝺ absentem, facit multum iste tex. hic enim non cõstabat, ꝙ ex legitima causa absentasset se, immo Papa vtit ver. forsan. & sic præsumitur quoad præcludendum facultatẽ procedendi pro absente, vt detineatur necessario, vel iusto impedimento, & non malitia. Ego puto sic dicendũ, ꝙ aut alter coniugum est absens malitiosè, & hoc constat, & tunc in dubio põt procedi ꝺ eum, vt hic, & hoc volunt oẽs. Aut nõ malitiosè, sed culpa, vt in casu cap. 1. qui matrimo. accus. poss. in simili, & hoc cõstat, & idem, vt possit procedi contra eum. Primo tñ diligẽter dẽt inquiri, si repiriri põt, vt ibi, vnde sufficit sola absentia culposa, licet non malitiosa, & hoc voluit glo. ista & bene, & facit iste tex. a ꝺrio ibi, cum sine culpa, & tenet ẽt Host. per tex. in hoc ver. Nec ob. sequens litera, dñ dicit, malitiosè &c. quia dẽt suppleri, nec culpose, vt patet per præcedentia, & per dictum c. 1. Aut est absens, sed nescitur, an teneatur sua culpa, an malitia, an legitimo impedimento, & tunc aut se absentauit, nec de aliqua iusta causa absentationis apparet, & debet præsumi ꝙ malitiose, ut dixit Inn. sed quia non sumus de hoc certi, dẽt fieri diligens inquisitio, anteq̃ procedatur, & sic procedat ca. perlatum. Aut absentauit se a principio ex cã legitima, vel uoluntaria, nõ tñ malitiosa, c vel culposa, vt quia iuit ad visitandum amicum suum, vel quia iuit ad nundinas, & nõ reuertitur, nec scitur vbi sit, & tunc, quia habuit principium sine culpa, dẽt præsumi, ꝙ detineatur aliquo impedimento iusto, & non dẽt procedi contra eum, nisi verisimiliter præsumatur de eius morte, & hũc puto verum esse intell'm huius §.1. Hoc colligitur ex princ. ver. si uero absens fuerit. quasi dicat, nõ culposè, sed malitiosè. hoc etiam clare innuit litera in hoc ver. dum assertiuè dicit, ꝙ cum sine culpa sit absens, &c. Si enim non apparet de legitimo impedimento in principio, nõ posset dici eum absentem sine culpa, cum teneatur adesse & residere cum vxore, vt dicit Inn. Nec ob. si tex. vtatur ver. forsan. quia illud referturad impedimẽtum, quo poterat tũc detineri, quia de præsenti non sumus certi, sed de principio satis erat certum, ꝙ sine culpa se absentauerat, & per hoc tollitur omnis ꝺrietas, & vt ipsa varietas, & nor. bene, quia aperitur intellectus omnium istorum c. Hæc procedunt, vbi agitur contra absentem, matrimonio iam ꝺcto, sed si est matrimonium ꝺhendum, & præsens conqueritur rõne absentię alterius, dic ut legi. & no. in c.de illis, de ſpõs. Opp. post glo. vlt. & vt, ꝙ sicut proceditur ꝺ contumacẽ, lit. non contest. ita ꝺ non contumacem debeat procedi. Nam cã procedẽdi olt periculum fornicationis, ut patet in tex. q̃ cã subest, & cessantumacia, ergo idẽ ius seruãdũ, vt in c cũ dilecta, de ꝓbatio. inuti. & in c.trãslato, de ꝓsti. Solu. fm Host. nõ solũ timor illius dispõnis, sed ẽt culpa rei ꝓtumacis, ista duo coniunctim rantur hanc specialitatẽ. No. ergo bene ex hac gl. & tex. ꝙ d do duæ sunt causæ alicuius dispõnis, oportet vt hẽat locum dispõ, ꝙ concurrat utraq; causa. secus si tantum altera adhoc Insti. de nup. § affinitatis. Potest tamen ille tex. adduci riam sententiam, quia cessante una causa, non cessat effectus spositionis, sed manet vigor alterius causæ, & dicit ꝙ procille tex. qñ quæ ibet causa erat per se sufficiens, & finaliter, ro iste procedit, quando quælibet per se non sufficit, sed tet, quòd utraque simul concurrat, quod no.

ADDITIONES.

a SEB. SAP. Mors. Quomodo probetur mors, vltra alleg. per Felin. Alex.in consi.40.incip.omnipotentis innocato suffragio, in 2.vol.

b ZACHAR. Certitudinaliter probanda. Adde qualiter mors probet Alex. consi. 4.col.6.vol.2. & consi.25.col.2.& seq.vol.4. & col.12.seq. Lanfran.in c.quoniam contra §.testium depositiones, num.137.ver. probetur mors. & ibi plene in apost. Bene. Vadi. infra de probatio. & Corset.melius, quam per aliquem, sing.183.in uer.mors, vbi multos modos probandi mortem habes.

ANT. FRANC. De probatione mortis, quomodo, & qualiter probavide per Bar.in l.quoties. C.de naufr.lib.11.& in l.genero. ff. de testa dicit, ꝙ potest probari ex eo. ꝙ consanguinei fecerunt luctum, & alias runt uestes lugubres, & per eundem Bar.in l.3.C.de murileg. lib.12. & tur per Bal.in §.1.quo tempore mil.in usib.feud.& per Ang.in l.1.in bitetur.ff.quemad.testa.aper.& per Bart.in l.is potest.ff. de sequestr. ubi dicunt, ꝙ mors probatur per testes dicentes, se.uidisse aliquem, cet non dicant se vidisse cum mortuum, & adde etiam, quod mors per lapsum centum annorum ætatis illius, qui dicitur mortuus. batio est præsumptiua, quia præsumitur quis vixere usque ad illam l.fi.C. de sacrosan.eccle. Et illum modum probandi mortem, ponit d.§.si dubitetur. & in l.fi quidem, C. solu. matrimo. Adde tamen, ꝙ bet plene probari per testes, si agitur de maximo præiudicio, & bili, ut est tex. in l. inde Neratius. in §. fi. cum l. seq. ff. ad l. Aqui. etiam mors de antiquo probatur per famam, ut no. Salyc. in l.ea quæ in pe. col. de accus. C. & no. Bald. in l.3. in 2. col. vbi plene ponit, C. tio. Et eo modo si agitur de probando mortem de longinquo, quia batur per famam publicam, vt per Bar. & Ang. in d.l.si quidem. C. & per Spec. in tit. de acto. in uer. sed quid si iste. & in tit. de notor. §.3. in uer. fama. Et inde plene per Alex. in consi. 25. & in consi. cum fin. Et adde etiam, ꝙ si agitur de leui præiudicio, mors potest per iuramentum, vt per Bar. & doct. in d.§.si dubitetur. & inde etiam Bar. in d.l.si quidem, vbi hoc idem tenent, tamen Bald. ibi dicit hoc rum, si cum iuramento concurrat unus testis, alias non. Et adde, ꝙ batur eo ipso, ꝙ probatur, quòd quis intrauit mare, uel ciuitatem uel magnum exercitum, uel per lapsum quinquennij, post quam num de morte, & illo toto tẽpore non fuit amplius uisus, ut no. volunt in tracta. de test. in uer. mortuum hominem, & in l.fi. ff. de infam. & in d. consi. 25 & per Bar. in l.fi. C. de edic. di. & vide Bald. in Leonem in fi. C. de Epis. & cler. qui dicit, quod probatur mortuus eo, ꝙ quia tarns, seu ulsus portari ad sepulturam. Et denique adde, quod eo ipso probatur testamentum alicuius fuisse publicatum post mortem testa illud esse apud hæredem scriptum, non est amplius ab hærede probandum, ut sing. voluit Bar. quę sequitur Salyc. & Alex. in d.l.fi. C. de testa

c SEB. SAP. Malitiosa. Ex hoc habes pulchram declarationẽ ad illud dicitur, qui de ille præsumitur in dolo, qui non facit quod tenetur facere fi abest, quando tenetur facere residentiam, l. dolus. ff. mand. cum non procedat, quando a principio fuit iusta causa: uide Alex. ad hæc actionibus, col. 6. ff. de in litem iur.

d SEB. SAP. Dæ sunt causę. Vide D. Decium in c. cum cessante. col. quarta conclusio. infra de appel. ubi Abb. meminit de hoc tex.

SVMMARIVM.

1 *Testes possunt examinari, & publicari lit. non contest. ad perpetuam rei memoriam, uel per viam inquisitionis, de qua hic.*
2 *Iudex ex officio potest procedere super re ecclesię ab alio detenta, uel alienata.*
4 *Litis contestatio quocasu sit in inquisitionibus.*

1 **§. Sunt & alij.** †Hic excipiuntur alij duo casus a regula, & potest sic summari. Ad perpetuam rei memoriam, vel cũ agitur per viam inquisitionis, a sunt testes sine lit. contest. recipi, a & etiam publicari: & non iudicium.

ADDITIO.

a ZACHAR. Sine lit. contest. recipi. Adde de hoc plenissime per Lanfran. c. quoniam. §. testium depositiones, numer. 13. versicu. quæro itaque, de probatio.

ANT. FRAN. Circa hoc, an testes possint recipi, lite non contest. dicas regulariter, ꝙ non, per Specu. late in tit. de test. in §. nunc tractemus, & in rec. iud. in §.6. & in tit. de lit. contest. §. quando autem, in uer. & no. c. ne ponit, quomodo intelligatur illa regula, quam intelligit uerain bus, in quibus de plano cognoscitur, ut per Inn. sing. in ca. olim. in 1. accusa. & per Lanfran. in repetit. clemen. saepe. in uer. de plano, de re item nisi examinarentur ad perpetuam rei memoriam. quod quando ne tract. in auth. si quis. C. de testi. in c. significauit, eod. titu. & in frequenter, ut lit. non contest. Et eodem modo dicas in causis decima usurarijs, & matrimonialibus, in quibus possunt examinari testes, non contest. ut per Inn. in d.c. quoniam frequenter, in glo. in ver. procedum. ubi ponit etiam alias fallentias, ut lit. non contest. ubi etiam per And. & doc. communiter, & per Alberic. de Rosate in d. auth. si quis. & Ang. in Auth. de test. in §. fi. & in l. 6. in §. illud. de temp. appell.

auditur. No. 1. ꝙ generaliter excipitur casus, quando imminet excessiuum inquisitio, qualitercunque ergo inquiratur de excessibus, hẽt locum dispositio huius §. Ideo dicit hic Inn. no. ꝙ sub hoc nomine excessuum, comprehendit inquisitionem, quæ fit super iuribus alicuius ecclesiæ, quæ male occupata, vel detẽta dicuntur, infra de test. c. cum olim. 2. q. 7. c. quapropter. & c. seq. & 2 infra de simon. c. licet Heli. & c qualiter, & quando. † Not. ergo iudicem inferiorem posse procedere ex officio super iuribus ec 3 clesiæ, quæ dicuntur male detenta, uel alienata, & sic limita, & restringe dictum Inn. in c. ad nostram, 2. de iurciu. † No. 2. ꝙ quãdo testes recipiuntur ex parte rei ad perpetuam rei memoriam, possunt etiam incontinenti publicari, & recipiuntur indifferen 4 ter oẽs, de quo hic dr̃ in glo. † Oppo. & videtur, ꝙ in cã inquisitionis lis sit contestanda, vt in c. cum dilectus, de purga. cano. & in c. cum I. & A. de re iud. Sol. vt dicit glo. puto metu contrarij, intelligẽdum istum textum, cum is, ꝺ quem fit inquisitio, est absens, per contumaciam, quasi uelit, ꝙ si esset præsens, fieret contestatio. Host. dicit, ꝙ si nemine impetrante, inquiritur de excessibus alicuius absentis per contumaciam, planum est, qđ hic dr̃, l. ꝙ non est fienda lit. contest. secus si per modum quere le impetretur inquisitio, & remittit ad no. infra de purga. cano. c. cũ dilectus. §. dictus. uero. No. & põdera hæc uerba: Host. n. sen tit, ꝙ cum aliquis est principalis in inquisitione, non potest ꝓcedi, etiam contra absentem, lit. non contest. cuius contrarium sentit glo. hic. Inn. in c. cum olim, simpliciter dicit, ꝙ si est promotor inquisitionis, fit lit. cõtest. secus si ex officio, uel cum generaliter proceditur super crimine, maxime quando agitur de aliquo iure alicui dando, vel accrescendo. Spec. late prosequitur in tit. de inquisitione. §. nunc tractemus, ver. si igitur. & recitatis opinionibus, ꝑcordat distinguendo, ꝙ in generali inquisitione, siue adsit prosecutor, siue non, fit lit. contest. Sic loquitur de re iud. c. cum I. & A. In speciali, si non est prosecutor inquisitionis, nulla fit contest. vt hic. Fit tamen quædam ꝓtest. quæ est inter famam, & responsionem factam, traditis capitulis, secundum formam c. qualiter. §. debet, infra de accus. si sit inuestigator, seu prosecutor, si sit tñ assistens, vel positus per iudicem, vt cum inuet, non est cum eo lis contest. Si verò sit prosecutor specialis impetrans, & assumens telam inquisitionis, cum isto est lis contest. & hoc ẽt voluit Goffr. in c. cum clamor, de testi. Sed aduerte, quia Spec. specifice non attingit dubium, quid vbi est specialis prosequutor, & ꝓmotor inquisitionis, & reus est absens: posset procedi. Et idem tenet glo. in c. cum I. & A. & sentiunt Per. & Abb. ibi. Moueor, quia etiam ubi est specialis ꝓmotor, nihil pertinet a parte, sed tñ cõmittitur iudici, vt illum puniat: vnde licet fit ficnda quædam contest. quãdo est præsens, secus, quando est absens per contumaciam, simile in c. per tuas, de appel. Item facit dictus. §. debet, qui indistinctè permittit inquisitionem procedere, quando reus per contumaciam se absentat, & maxime hoc est tenendum de iure canonico, secundum quod mitius punitur reus per modum inquisitionis, nec in pęgo ad prædicta tex. expressum, secundum lect. quam ibi declarat, & maxime hoc est tenendum de iure canonico, secundum quod mitius punitur reus per modum inquisitionis, nec in penam imponenda sit distinctio, an sit prosequutor, vel non. Allego ad prædicta tex. expressum, secundum lect. quam ibi declarat, & maxime hoc est tenendum de iure canonico, secundum quod mitius punitur reus per modum inquisitionis, nec in penam imponenda sit distinctio, an sit prosequutor, vel non. Allego ad prædicta tex. expressum, secundum lect. quam ibi declaa hẽt locum receptio testium ad perpetuã rei memoriã, a & porro, in c. ueritatis, infra de dolo & contuma. Glo. 2. ponit quãdo nit quasdam differentias inter hanc receptionem, & illam, de qua supra cod. e. in princ. & vltra gl. dicit Host. ꝙ hic loquitur in actore, ibi in reo. Ratio diuersitatis est duplex. Prima, ga reus est fauorabilior, de probatio. c. ex literis. Item quia est in potestate actoris agere, non ecõuerso C. de temp. in integ. resti. l. penultima de solemnitate adhibenda in hac receptione, & qñ plenissime de solemnitate adhibenda in hac receptione, & qñ plenissime de solemnitate adhibenda in hac receptione, & qñ habeat locum, in c. Albericus, & c. significauit, infra de testi. dic ergo, vt ibi dicam.

ADDITIO.

a SEB. SAP. Memoriam. Quando testes recipiuntur ad æternam rei memoriam, quid fieri debeat, uide Feli. post Abb. c. Albericus, de testi. ubi ponit, an debeat aliquis citari, & nunquid dicta eorum sint publicanda, ponit Fel. post glo. in c. significauit, col. 2. in uer. in glo. fi. eo. tit. de testib. & ibi etiam tangitur, an contra illos possit opponi.

SVMMARIVM.

1 *Reus conuentus reali siue mista in rẽ scripta 10.52. si est contumax, mittitur actor in possessionem rei petitæ, quæ tamen recuperatur a reo, vt hic dicitur. Et ad quid auditur reus. 3 sed si missio est facta ex alia causa, nõ auditur reus, nisi satisfecerit.*
2 *Reus conuentus personali si est contumax, subuenitur actori, secundum distinctionem positam hic.*
3 *Clericus conuentus, non tenetur regulariter præstare cautionem de iudicio sisti, nisi propter eius contumaciam, sit deuentum ad possessionem rerum suarum, etiam si possideat immobilia.*
5 *Missus in possessionem propter contumaciam rei realiter conuenti, non facit fructus suos intra annum, nisi ex magna contumacia. 17.*
6 *Rei uendicatio datur etiam contra simplicem detentorem, qui liberatur nominando dominum in iudicio.*
7 *Absens contumax conuentus personali, quomodo punitur.*
8 *Index an possit mittere actorem in possessionem, & reum contumacem alia pœna mulctare?*
9 *Litis contesta. potest fieri iubente iudice, ne partes discedant, antequam lis contestetur, & si una pars discedit, mulctatur, & alia mittitur in possessionem.*
10 *Reus conuctus hypothecaria, & contumax, an sit idem, vt est quando conuenitur reali, vel personali, ad effectus, de quibus hic.*
11 *Missus in possessionem in reali post annum, est incommutabilis possessor, sed in personali tunc, si interuenat post decretum 14. & 16. vbi ponitur ratio diuersitatis. 20. 21. 42.*
12 *Creditor non agit hypothecaria, aduersus tertium possessorem, nisi excusso principali debitore.*
13 *Missus in possessionem rei hypothecariæ, excludit reum volentem comparere intra annum, si missus vult probare incontinenti de iure suo.*
14 *Missus in possessionem causa rei seruandæ, quomodo tædio afficit reum.*
15 *Sequestratio, quia regulariter est prohibita, non solet fieri, nisi vbi est euidens timor.*
16 *Secundum decretum non requiritur, quando quis est missus in possessionẽ ex reali.*
17 *Consuetudo, quod fructus non computentur in sortem, vel quod missus ex primo decreto lucretur fructus, non valet.*
18 *Cautio, quæ datur a reo, reuertente intra annum, vt hic dicitur, debet esse sufficiens, nec sufficit iuratoria, nisi in fusidium.*
19 *Expensæ, quæ restituuntur propter contumaciam, an statim debeãt restitui, vel expectato aliquo tempore?*
22 *Nominatio facta in iudicio de domino, habet locum, etiam si sit petita res mobilis.*
Forum quis sortitur ratione rei, mobilis, vel immobilis alibi sitæ.
23 *Nominatio an possit fieri in iudicio de domino, si nominans habet aliquod ius in re?*
24 *Nominatio debet fieri ante litem contestatam.*
Exceptio declinatoria, opponitur ante litem contestatam.
25 *Nominatio si non est facta in iudicio, valet processus contra illum, qui non nominauit, non contra dominum*
26 *Iuramentum in litem procedit, quando doloso non restituitur res, vel quando do dolo non possidetur, & potest excedere valorem rei.*
27 *Nominatio per quem debet notificari nominato.*
28 *Clericus nominatus in iudicio seculari a laico, an possit declinare forum?*
29 *Quasi, tanquam istæ dictiones denotant improprietatem, sunt tamen aliquãdo expressiuæ veritatis.*
30 *Quasi contestatio litis, quos effectus operetur.*
31 *Reo existente contumace, an actor sine alia cognitione sit mittendus in possessionem?*
32 *Nominans aliquem in iudicio, non iurat de calumnia.*
33 *Reus si propter eius contumaciam amisit possessionem, post annum auditur super proprietate intra tempus, do quo hic.*
34 *Iudex ordinarius potest commutare pœnas, delegatus vero non.*
35 *Mittendus in possessionem ex personali, non debet capere omnia bona, sed pro quantitate debiti.*
36 *Missus ex personali ex primo decreto, an admittat reum venientem non restituta prius re, in quam fuit missus?*
37 *Secundum decretum interponitur post annum, nec auditur reus ulteriùs tuã facto anno, dic plene in num. 40.*
38 *Missus ex primo decreto, nec post annum facit fructus suos, nec releuatur ab onere probandi, sed requiritur secundum decretum. 40.*
39 *Secundum decretum non debet interponi, nisi iudici constet de debito.*
41 *Secundum decretum quando interponitur, & quomodo. 46.*
45 *Index potest ex causa abbreuiare tempus a iure statutum.*
44 *Creditor non præscribit ius offerendi contra debitorem.*
Tignus possidetur per creditorem ad omnes effectus, præterquam ad præscribendum.
45 *Missio in possessionem, an fiat sine trina peremptoria citatione?*
Comminatio iudicis de procedendo ad ulteriora, habet vim peremptorij.
47 *Annus qui datur reo comparendi, an incipiat currere a tempore missionis, an tempore decreti interpositi?*
48 *Reus, contra quem est facta missio, potest compelli, vt intra annum recuperet possessionem.*
Missio si est facta contra plures, non auditur unus, uolens recuperare pro rata sua.
49 *Nominans aliquẽ in iudicio, an dẽat probare se possidere nomine nominati?*
Dispositio l. fi. ff. de rei uend. habet locum etiam in eo, qui negat se suo nomine possidere, & conuincatur de mendacio.
50 *Nominatio, an habeat locum in iuribus incorporalibus.*
51 *Nominatio an habeat locum, etiam quando agitur possessorio.*
53 *Similitudo sufficit, quod sit in ratione, licet in facto sit diuersitas ad hoc, vt comprehendatur sub expresso casu.*
55 *Procurator ad negotiandum, sine ad causas, an possit dominum nominare?*
56 *Statutum, quod in damno dato stetur iuramento domini possessionis, de quo domino intelligatur, an possessionis, vel proprietatis?*
Statuta intelliguntur impropriè, quando non possunt intelligi propriè.

§. In

Universidad de Deusto
Biblioteca

§. In alijs. Iste §. vsque ad fi. diuidit principaliter in tres partes. Nam in prima parte, ponit modū ꝓcedendi ℨ reum absentem contumaciter, cum agitur reali, & possidet rē petitā noīe ꝓprio. In secū la, ibi, [Quod si,] cū quentus possidet noīe alieno. In tertia ibi, [si aūt] cū agit personali. Vel dīuide melius, & principalius ī duas partes. In prima ponit modū ꝓcedēdi, cū agit reali. In secūda, cū agit ꝑsonali, ibi, [Si aūt.] Prima diuidit in duas. Nā primo ponit, cū reus possidet noīe ꝓprio. Secūdò, cū noīe alieno, & noīat dīm in iudicio. Secunda ibi, [Siqd.] Tertia ibi, [Si aūt agit personali.] Et loquitur totus iste tex. vsque ad fi. iuxta regulā, fm quam lit. non cōtest. nō dēt procedi ad sniam, vel ad receptionem testium, ideo dicit, in alijs vero casib. &c. quia sup. prosecutus est compilator, quid faciendum, quando pōt procedi, lit. non contesta. & hoc dicit in
1 sum. †Si reus lit. non contest. est contumax, & agitur reali, mittitur actor in possessionem rei petitæ cā custodiæ, quam tamē recuperat reus, veniens intra annum, si offerat cautionem de stando iuri, & restituat expensas. post annum vero, his non seruatis, non auditur super proprietate, sed si conuenitur reali, qui noīe alieno possidet, nominabit dīm in iudicio, & statuetur sibi terminus, intra quem faciat dīm comparere, qui si intra terminum non venerit, iudex illum citabit, quo adhuc non veniēte, iudex mittet actorem in possessionem veram. Si vero reus contumax conuenitur actione personali, mittetur actor in possessionem bonorum ipsius rei ꝓ modo debiti declarati, & primo mobilium, secundo immobilium, si mobilia non existant, vel excommunicabitur reus. h.d. vsq; ad fi. & legam simul totū tex. vsq; ad fi. cum enim se semper continuet, non videtur cape
2 re congruam diuisionem. †No. 1. ꝙ ēt clericus recuperans possessionem conditionalem, tenetur præstare cautionem de iudicio sisti. Hic enim tex. loquitur generaliter, & principaliter cle
a ricos compræhendere debet, a arg. supra c. 1. de constit. & expōsius probatur in ca. 1. & 2. ℨ. de eo, qui mit. in pos. Et ex hoc dico, tex. limitandum in auth. de sanctiss. Episc. §. si quis autē ꝓ pecuniaria, qui simpliciter dicit, clericum cōuentum non teneri ad præstandum cautionem de iudicio sisti. Et idem not. glo. in l. cum clericis. C. de Episc. & cler. & Spec. in tit. de satisd. §. 1. vt ꝓcedat, nisi per eius contumaciam sit deuentum ad missionem in possessionem: tunc enim quia iam orta est præsumptio ℨ cū, arg. in regula, semel malus, de reg. iur. lib. 6. ipsam præstare tenetur, vt hic, & supra in iurib. allega. & nil mirum. Nam hoc casu, ēt laicus possidens immobilia, tenetur ipsam præstare ꝓp præsumptionem, quæ est ℨ eum, vt est tex. no. in auth. q iura. C. de bo. auth. iud. poss. & gl. in auth. de exhib. & introd. re. §. si vero, qui aliās cessante contumacia non tenetur, vt l. sciendum, ff. q satisd. cog. fm vnum intell'm. Et vide quod no. glo. 3. q. 3. c. indu
ciæ. §. offeratur. Ex hoc ēt dico, & ex iurib. supra allegq ꝙ siue clericus possideat immobilia, siue non, tenetur ad hanc cautionē, quod etiam tenet hic Abb. allegans cap. 1. de sequest. possess. & fruc. Si vero clericus est actor, nunquid tenetur præstare cautionem, de prosequenda lite, & satisfactione expensarum, in casu quo succubuerit, iuxta formam auth. generaliter. C. de Episc. & cler. Glo. ibi tenet qd sic, qa ius antiquū non reperitur immu
b tatū, b qñ est actor, quod no. Et hanc cautionem præstat actor ēt si possideat immobilia, quia iura hoc casu loquūtur indistinctè, vt no. Cy. in d. auth. gñaliter. Istæ tamen cautiones ex parte actoris, & rei præter istam, de qua in tex. no. non præstantur hodie de consuetudine, vt no in gl. Instī. de satisd. ℨ hodie. & per illam glo. dicit Bar. in d. auth. generaliter, ꝙ cum in facto vertere
3 tur, non potuit obtinere. †No. 2. reum audiendum volentem recuperare possessionem intra annum, eo præstante cautionem ad expensarum satisfactionem. Hoc restringe ad hunc casum, tūn, quando facta fuit missio, quia nō venit ad se defendēdum. Satis enim satisfacit causæ missionis, præstando hanc cautionē
4 de stando iuri, arg. in c. ex parte. 11. inf. de verb. sign. †Si vero missio fuisset facta ob aliam cām, puta, quia non soluebat, vel nolebat sniam mandare executioni, vel ob aliam cām manifestam, tunc non audietur volens recuperare, nisi prius satisfecerit, & adimpleuerit id, pp quod facta fuit missio, vt vī tex in simili in d. c. ex parte. & in l. si pecuniæ, ut in possess. leg. & in l. si finita. §. si quis damni, cum l. seq. ff. de dā. infec. tenet Bar. in d. l. si finita. §. Iulianus, & in l. cōsentaneum. C. qūo & qñ iud. & Io. And. in additio. Spec. §. restat, ver. generaliter autem. ad fi. quod not. Et cui sit præstanda ista cautio, de qua in tex. an iudicij an parti, vide per Inn. in c. 1. de eo, qui mit. in possess. vbi dicit, ꝙ parti, secundo iudici, parte absente, & dic vt ibi. No. 3. ꝙ hic dī tñ actorē mittendum in possess. & reum non audiendum volentem recuperare, nisi congrua expensarū satisfactione præstita &c. Nō enim dicit, ꝙ iudex tempore missionis condēnet etiam in expensis. An autem possit iudex simul mittere in possess. & condemnare in expensis, dic, ꝙ sic, quia tenduntad diuersa, ad hoc c. 2. de eo, qui mit. in possess. c. accedēs. 1. & qd ibi dixi, supra eo. tit. Io. de Lig. tenet in c. 2. de dolo, & contu. No. 4. effectum huius missionis in possessionem. Nam intra annum cōstituit missum, custodem tantum: post annum vero, constituit eum vere possessorem, & incommutabilem, & reo tantum absenti, nec uarur ius super proprietate, si quod habebat, & sic efficitur de reo petitor, & perdit possessionem, & ipsius cōmodum, quod maximum est, vt in c. ex literis, de proba. Instī. de interd. §. com
5 modum, & in c. sæpe. de resti. spol. † Et ex hoc infero, ꝙ antequam anni, cum missus sit tūn custos, non facit fructus suos, nec tenetur restituere reo intra annum comparenti, post annum vero, cum sit verus possessor, facit eos suos, nec tenetur restituere. Et quod dixi intra annum non facit fructus suos, intellige, ni
c ex nimia contumacia c rei, iudex hoc decreuerit in ipsa missione, quod pōt, vt est tex. sing. in l. Fulcinius. §. fi. ff. ex quib. caus. in
6 possess. eat. & ibi Bar. & infra aliqua tāgam. †No. in ver. ꝙ licet contra simplicem detentorem, detur rei vendicatio, vt in l. officium. ff. de rei vendi. & no. in c. examinata, de iud. tamen detentor potest vitare iudicium dīm nominando, vt hic, & intellige Inno. in d. c. examinata. No. quatuor requisita ad hoc vt detur actori uera possessio, cum reus cōuentus nominat de
minum in iudicio. Primo enim requiritur dicta nominatio. Secundo ꝙ statuatur terminus nominanti, intra quem faciat venire absentem. Tertio, ꝙ eo sic non veniente citetur absens leg
7 timis edictis. Quarto ꝙ cā prius summariè examinetur. † No. ver. si autem, duo remedia prodita contra absentem contumaciter, conuentū actione personali. Vnū, ꝙ fiat missio in possionē, pro modo debiti declarati, non autem debet fieri in omnia bona, ptout olim fiebat, sed iuxta quantitatem debiti, vt in auth. & qui iurat. C. de bo. auth. iud. poss. Et in hac missione, tuādus est ordo, ut fiat primo missio in bona mobilia, & ea non extantibus in immobilia, & si ista non extant, vel non sufficiant dic, ꝙ fiat, in iura, seu nomina debitorum, arg. in l. a diuo Pio prin. ff. de re iud. & no. Inno. in c. 1. de eo, qui mit. in poss. vbi pnit practicam seruandam, quando fit missio in istis nominibus debitorum, dic, ut ibi dicetur. Et est iste tex. apertus contra iuris ciuilis in auth. de exhib. re. in ver. rerum. quæ dicit, ꝙ ordo non seruatur in istis missionibus, & vide per Bart. in l. alias 2. C. quando fi. vel priua. Secundum remedium princeps est, vt reus excōmunicetur, & sic vt indicatur mulcta, & hoc est generale ad communem contumaciam, vt l. vna. ff. si quis in ius voc. & in c. de causis, de offi. deleg. Tertium remedium est ligitur ex d. l. consentaneum, iuncta ibi glo. not. vt iudex faciat ibi cōtumacem realiter capi, & ad iudicium deduci, & hoc non quia hic de hoc remedio nulla fit mentio. Quartum remedium vt si lis est contest. & liquet de cā, ꝓcedatur ad diffinitiuam, ar
8 in l. consentaneum, & in c. prout. de dolo & contu. † No. iudex non posse facere missionem, & simul mulctare partem contumacem, quia missio, dī pœna, vt hic, & duplici pœna non potest quis arctandus, ut in c. at si clerici, de iud. Secus si vult procedere in causa, ubi potest mulctare contumacē, ut in c. accedentes sup. eo. il 1. & quod ibi dixi, quia processus super principali, cum est pœna, ideo potest mulctare, & sic vnicam pœnam imponere. Ita intelligo istum tex. vt nō possit simul facere missionem &

ADDITIONES.

a Compræhendere debet. Tu pondera, quia in contrarium est glo. in arga. decurionib. C. de silen. li. 12. Ex qua gl. datur doctrina, vbi priuilegium natuit in specie pro aliquib. in fauorem eorū, non tollitur per clausulam generalem derogatoriam, cum er gō clerici, sint priuilegiati in spē in hoc gō non tollitur per generalitatem huius literæ, vide quæ remissi ad hanc d. l. decurionibus. And. Barbat.

ANT. FRAN. Circa istam materiam, de clausula generali, non obstantibus &c. dicas ꝙ generaliter non operatur, quando plura obstant, nisi dicatur spāliter, non obstante tali, & tali, vt voluit Bal. in l. 1. pe. col. C. de fur. & l. C. de seru. habetur per Bal. in auth. nauigia C. de fur. & per Pan. de Cast. humanum, in 1. no. C. de leg. & late per eum in l. fi. C. si contra ius, vel publ. & adde, ꝙ clausula generalis, non obstantibus, sufficit quando tollitur ptum contrarium, vel priuilegium respicit solum ius Principis, sed si laeatur ius tertij, non sufficeret, quia requireretur spālis clausula, secūdum in auth. hoc inter liberos. in 1. col. ad fi. C. de testa. Et an hæc clausula generalis tollat ius commune, vt legem contrariam rescripto impetrato, Pau. de Cast. in consi. 43. Et an tollat priuilegia habentia clausulam derogatoriam, vide eundem in d. consi. & in consi. 232. Et an talis clausula integratur de priuilegio clauso in corpore iuris, vel non, vide Bar. in l. 2. in § garis, in fi. de iud. ubi dicit, quod tollit priuilegium spāle, non autem priugium iuris communis, & vide Pau. de Cast. in l. 1. ff. de leg. & Bar. in ad reprim. in uer. non obstātibus. & in auth. qua in prouincia. C. quando cri. agi. oport. Et de huiusmodi clausula, non obstante, quid operetur, vide ēt per do. Card. in clem. 1. in fi. de iurepat. & per Alex. in consi. 27. in 1. Pau. consi. Et adde, ꝙ ista clausula, non obstātib. cōcessionibus cōtrarijs, generaliter prolata, nō tollit beneficium alicui concessum ex gratia, cā mitigationis, secūdum Inn. sing. in c. significātibus, de offic. deleg. nisi de tali priuilegio esset facta mentio spālis, & expressa, ut per Roma. in l. si vero. in §. de iuro. ff. solu. matri. & per Pau. de Cast. in d. consi. 53. & per Feder. de Sen. in consi. 229. & per Alex. in consi. 103. in 4. parte consi.

b Immutatum. Tu pōdera, quia iura immutantur in reo, ergo & in actore, puta quod voluit glo. in c. 2. de confess. lib. 6. And. Barb.

c SEB. SAP. Nimia contumacia. Vide Bal. in l. consentaneum, col. 8. C. quando & quan. iud. in c. dilecto, de verb. sign. Spec. & Io. And. in additio. in tit. de decr. §. restat. uer. hoc autem no, & ibi declaratur, quæ si nimia contumacia

& mulctare, nisi magna sit cōtumacia rei, vt puta verbis opprobriosis dicit se non venturum. Sicut enim ex postfacto, data ipsius proteruitate, potest ad aliam pœnam procedere, vt hic ita pari ratione a principio, vbi hoc meretur proteruitas ipsius, argum. opti. 16. q. 1. c. statuimus, vbi a principio imponitur duplex pœna, si hoc meretur delictum. Nam & pœna debet esse commensurabilis delicto, vt in c. afferamus. n. q. 1. Item sicut propter nimiam contumaciam potest iudex facere missionē, & decernere, vt missus lucretur fructus, vt d. l. Fulcinius. in fi. ff. ex quib. caus. in poss. eat. ita & potest facere missionem, & aliam mulcta
9 indicere, & hoc no. † Et in hoc potest intelligi, & saluari glo. no. in authē. qui semel. C. quomodo & quando iudex. quæ dicit, ꝙ si iudex præcepit partibus præsentibus, vt antequam recedant, litem contestentur, & altera pars recedit contumaciter, poterit iudex illam mulctare, & actorem in possessionem mittere. Vemio ad gl. Et prima quærit, quare tantum tex. distinguit, an agatur reali, vel personali? Et respondet, quia sunt duo genera actionum. Aut enim dantur in rem, aut in personam, & remittit ad ea, quę habentur, Instit. de actio. in prin. Aduerte, quia hęc est vna diuisio, & præcipua actionum, sed sunt aliæ diuisiones, vt 12
ibi plene habetur. Nam quædam sunt mistæ, quia competūt in rem, & in personam, vt actio famil. ercisc. un. quæ datur inter coheredes pro diuidenda hæreditate. Item actio communi diuidundo, quæ datur pro diuisione rei communis. Item actio finiū
a regun. quæ datur inter contendentes de finibus. Et pro aliquali declaratione, tu qui es purus Canonista, scias, quod actio in rē a intentatur, quando actor nō dicit personam, obligatam, sed ait aliquam rem esse suam, vel sibi obligatā. In personam vero datur actio, quando non agit ad certam rem, sed dicit ex cōtractu vel maleficio personam obligatam. Et multis de causis contingit obligatio personæ, vt plene leg. & not. in l. obligamur. ff. de actio. & oblig. Mista ergo competit, quando agit in rem, & in personam, vt quando volunt plures hæredes dividere hæreditatē. Nam in qualibet re habet quis partem suam, & iudex potest ex officio suo adiudicare vni vnam partem rei, & alijs, aliam partem, vel condemnare eum in pecunia, & adiudicare sibi rem. Quatenus ergo habet partem, datur in partem, quatenus agit ꝓ tra locium, seu cohæredem ad diuisionem, datur in personam. 13
Item in quantum agitur ad personales præstationes, vt ad expē fas factas in rebus commuuibus, vel ꝓ fructibus perceptis, &c. 10
vide de hoc gl. Instī. de act. §. quædam actiones, ergo habes modum procedendi in tex. quādo agitur reali, vel personali in effectu missionis. † Sed quæro, quid si agatur mista actione, & reus est contumax? Solu. dicit hic Goffred. ꝙ inquantum istæ dantur ad res sequuntur naturam realium, inquantum dantur ad personales præstationes, sequuntur naturam personaliū, circa missiones, ff. famil. ercisc. un. l. item Labeo. Sed quid de interdictis, quę sunt personalia in rem scripta, vt quando agitur interdicto, vide vt, pro spoliatione facta, vel alio interdicto? putat Goffred. ꝙ imitentur naturam realium. Hæc enim interdicta, licet sint personalia, sunt tamen in rem scripta, comperunt enim pro re, licet agatur aduersus personam, ff. de interdi. l. 1. §. vlti. & pro hoc est bo. tex. in c. ex parte B. de foro compe. & quod ibi no. Innoc. Ibi enim computētur, sicut realia in computatione dictarum. Ad idem alleg tex. in c. consultationibus, de offic. deleg. vbi fit missio, sicut in realib. Et de predictis vide Spec. in tit. de secundo de creto. & videndum, ver. sed quid in duplicibus. & ver. seq. Et idē putat Goffred. in actione, quod met. cau. quæ, & si sit personalis tamen est scripta in rem, puta, si dicit se vendidisse, vel aliter alie
nasse rem per metum, & reus fuit contumax. Fiat ergo missio sicut in reali, quia, vt dixi, est in rem scripta, vt l. metum. §. volēti. & §. licet, & l. si cum exceptione. §. aliquando, alias Pedius, &
11 l. gen. ff. quod met. cau. & idem per omnia Ioan. And. & d. Ant. Sed de hypothecaria actione, magis puto esse dubium, cū non dico rem meam, sed mihi obligatam, vt si reus est cōtumax, an fiat missio, vt in reali, an vt in personali, aduersus contumacē? Et aduerte, quia magna est differentia inter ista, an procedatur altero istorum modorum: Nam in reali intra annum statim facta missione efficitur missus secundum vnam opi. verus possessor, licet commutabilis secundum Legistas, & post annum effi
citur incommutabilis. Secundum nos intra annum est custos, & statim post annum est verus possessor, & incommutabilis, vt hic, sed in personali, non efficitur verus possessor, sed tantū custos, donec interuenerit, secūdum decretum vt infra § fi. vbi no. & in l. Fulcinius. §. fi. ff. ex quib. cau. maio. Et ideo hæc distinctio est magnæ vtilitatis, & gl. iuris ciuilis reperiuntur contrariæ. Nā in l. 3. §. vlti. ff. de acq. poss. tenuit quod proceditur sicut in reali, sed in l. si quis emptioni §. sed & si quis. C. de præscrip. 30. ann. di xit, ꝙ proceditur, sicut in personali. Dy. vt refert Bar. in d. l. 3. cōcordando distinguit, ꝙ aut fuit actum contra debitorem, & pro credit gl. in d. §. sed & si quis. Aut contra tertium possessorem, & Procedit gl. in d. l. 3. Cy. refert opin. in l. cum proponas. C. de bo. auth. iud & inter cęteros refert Iac. de Are. qui videtur sequi tenentes ꝙ semper proceditur, vt in reali, quia text. d. §. sed & si qs loquitur indistincte. Et si diceres, quomodo potest adaptari ille tex. in creditore contra debitorem, cum dicat, post annum audiatur de proprietate, cum debitor in dubio regnoscat creditorem in dominum? Iaco. respon. quod intra annum veniens debitor auditur super possessione, post annum vero habebit probare īdebitum, & super hoc disputabitur. Et hoc placet Barto. in d. l. 3. §. fin. quia in confessoria, & negatoria, hoc observatur, vt post annum habeat probare contumax de iure suo super proprietate, vt ipse no. in l. si prius. ff. de oper. no. nunciat. Et de hoc vlr. vide per Innocen. in cap. 1. de eo, qui mit. in possess. vbi dicam, & quantum ad principalem q. supra posītam, vide per Ioan. And. in additio. Specu. in titu. de contu. §. sequitur. ver. sed nunquid hodie in hypothecaria, vbi videtur sequi illam opin. dicens clarius, quod in hypothecaria proceditur ad missionem in possessionem ad instar realium, & ꝙ habeat illum effectum, quem habet in realibus. Sed differētia est in effectu missionis, qui imprimitur, seu oritur ex transcursu anni, quia si fit missio contra debitorem post lapsum anni, debitor grauabitur onere probandi indebitum, si vult recuperare possessionem dominij. Si contra extraneum, tunc extraneus arctabitur probare dominium. † Et si dicis, ad quid prodest hæc missio aduersus extraneum, cū sufficiat creditori probare rem fuisse in bonis debitoris? Dic, quod proficit hodie, propter authē. hoc debitor. C. de pig. vbi patet, ꝙ creditor non agit hypothecaria aduersus tertium possessorem, nisi prius excusso debitore, vnde post annum, releuabit ab isto circuitu, & ipsi extraneo incumbit onus probandi dominium. Hoc idem videtur placere do. Anto. & satis videtur ratione sulcitum, quia tex. in prælleg. §. sed & si quis, loquitur indistincte, vt quando agitur reali, efficiatur missus verus possessor, & patiens missionem non audiē, nisi super proprietate, & in extraneo passo missionem, hoc est clarissimum. In debitore autem, ex quo non comparet intra annum, ille missus efficietur verus possessor, scilicet ac si constaret, rem sibi obligatam fuisse, & debitor superueniēs auditur de proprietate, scilicet debiti, quia habebit probare indebitum. Non autem est necesse probare proprietatem, cum creditor missus hoc fateatur: vnde debebit probare id, de quo erat contentio, sicut in extraneo debet probari
proprietas, quia de ea est contentio. † Et aduerte ad vnum dictū Barto. in d. l. 3. §. fi. quod dicit esse Specu. in tit. de contu. §. sequitur, ver. sed pone, quod si missio est facta aduersus debitorem propter contumaciam, & ille compareat intra annum, non auditur, si creditor vult probare statim hypothecam, seu de ea cōstet, & bene dicit, quia, ex quo est sibi obligata, potest sibi detinere, donec sibi satisfiat, vt l. si cum venditor, ff. de euict. simile in cap. ex parte, il 1. infra de verbo. significatio. Quero, tex. dicit, [Vt tędio affectus, &c.] in quo erit erit istud tædium? glo. in ver. tædio, respondet distinguendo, an fiat missio in reali, an in personali, vt patet in ea. No. plura ex hac gl. † Primò quod missus in 14
reali expellet reum de possessione, & erit possessor, & in hoc pō dera glo. quia est contraria sibi, cum infra in gl. in ver. possessionem, & in ver. verus, teneat, quod secundum canones non efficitur possessor ante annum, sed custos, & idem tenet, vbicunque attingit istam materiam. Sed ista glossa procedit secundum aliam opin. quæ habet, vt statim efficiatur verus possessor. Vel potest intelligi ista, pro possessione impropriesumpta, scilicet prodetentione, & hoc puto verius de iure canonico, vt dicam? quod licet in reali missus, non fiat incontinenti verus possessor, cum fiat gratia rei seruandæ, vt in cap. 1. de sequestra. possess. & fruc. & in cap. 1. & 2. de eo qui mit. in possessionem. tamen habet solius rei detentionem, quæ est quædam impropria, & imaginaria possessio, & ita sonant iura supra allega. & sic expellitur contumax de possessione, non vt eam perdat, sed tantum amittit detentationem. Et secundum hunc meum intellectum nulla, aut parua erit differentia in effectu, an ante annū possideat, vel non, vt infra cum alijs glo. dicam. Sed in personali actione, missus non expellit reū de possessione, & sic non habebit solum detentionem, sed custodiam, reo tantum possidente, & in hoc nulla est diuersitas inter ius canonicum, & ciuile. Et hoc vltimum clare probat in l. is cui. in princip. ff. vt in po. leg. & in l. 1. §. fi. ff. de acquiren. possess. cum simil. Tædium ergo erit in reali, quia missus habebit solum detentionem, & reus expelletur. In personali vero, si missio est facta in bona immobilia, puta in domum, missus, qui est ibi causa custodię, erit onerosus reo, quia fi ille velit ire in cameram, & missus similiter intrabit, & ita in consimilib. actibus. Si in bona mobilia, puta in equo, si dominus vellet ducere ad vnam aquam, poterit missus ꝓhibere, & ducere ad aliā aquam saniorem, cum ipse habeat custodiam. Si missio est facta in libro, & dominus vellet legere in vno tiut. potęrit missus voluere chartā, & ita in similibus, & de his vide plene per Spec
in tit.

ADDITIO.

a SEB. SAPIA. Actio in rem. Quæ sint actiones reales, & quæ personales, quæ mistæ, & quæ in rem scriptæ tradit pulchre Iaf. in §. omnium, colum. 1. Institu. de act.

Universidad de Deusto
Biblioteca

in tit. de primo, & secundo decre. §. iam de effectu, ver. sed vtrũ missus, cũ trib. ver. seq. & ver. porro. Et dicit Spec. in ver. sed vtrũ.
a q si timetur a ex hac cõione scandalum euenire inter actorẽ & reum poterit iudex ex officio suo iubere, illũ passum missionẽ recedere, & tunc ꝓstituere vnum, qui fructus colligat, arg. ff. de vsufr. l. si cuius. §. sed si inter duos. aliàs incip. æquissimum. quod
23 bene not. † Dicit ẽt in prælleg. loco, q Bononiæ, qñ est qõ inter eiues, & scholares, siue agatur reali, siue psonali, non fit ista mis-
b sio, sed sequestratio. b sed vt dicit ipse, & bene, illud fit, qa timetur de recessu scholaris, in quo casu permittitur sequestratio, vt l. si fideiussor. §. fi. ff. qui satisd. cog. & no. in c. 1. de sequest. posse. Aliàs autem vbi cessat timor, non dẽt fieri sequestratio, quia est ꝛ iura, vt dicam in c. 1. de sequestr. sed debet fieri missio modo prædicto. An aũt hoc sit simplr verum, vt non possit fieri seque
16 stratio pp contumaciam, dic, vt dicam in c. 1. de sequest. & in c. ex literis, de dolo, & contu. Sed circa hoc quæro, ꝙ cur tam varie inter missionem in reali, & personali, vt in reali statim habeat missus possessionem, secundum vnam opi. vel secundum aliã, habeat solum custodiam, & detentationẽ. In personali verò secundum oẽs hẽt, tantum custodiam vnà cum reo. Goff. dicit, q ideo, quia ī reali dico me ius habere in re, in quam sum missus, qđ non est in personali. Vide de hoc latius in Spec. in tit. de secũdo decre. §. iam de effectu, verb. sed quæ est ratio, vbi dicit inter cætera q in personali, missio fit in bonis extraordinario modo, quia dico mihi personam obligatam ex contractu, vel delicto, vel quasi, vnde missio debet fieri in personam, sed quia persona libera sic possideri non põt, vt in c. 2. de pig. & l. cum hæredes, in fi. ff. de acq. poss. fit in bonis. Ideo non habet ita pingue ius ex illa missione, cum bona non sint sibi obligata, nec dicit sua. Sed in reali, dicit bona sua, vel obligata, & ideo rectè, & ordinariè fit missio in eis, & consequitur quis pinguius ius, seu pinguiorem effectum. Et ista est ẽt ratio, quare in reali non interuenit secundum decretum, sed post lapsum anni efficitur quis verus possessor, & incommutabilis; sed in personali requiritur secundũ decretum, vt no. infra eo. in fi. & per glos. in l. si finita. §. Iulianus. ff. de dam. infe. & hoc vltimum dicit Spec. in tit. de secundo decr.
17 §. videndum. ver. sed quæ ratio. † Secundo no. ex hac gl. q reo venienti intra annum, restituitur res cum fructibus. Et sic aperte vult ista gl. q missus non lucretur intra annum fructus, ẽt in reali, sed gl. in auth. de exhibẽ. re. §. si vero, dicit, q de consuetudine missus lucratur fructus, & loquitur in personali, quod est plus. Sed non placet illa gl. Bar. in l. si finita. §. Iulianus. ff. de dam. inf. quia haberet speciem vsurarum. Concludo ergo hunc articulũ, q aut missus est in personali, & ante secundum decretum non lucratur fructus, cum non habeat possessionem. Sed si constet de debito, computabit fructus in sortem, & intellige si sint consumpti. Alias enim, de specie ad quantitatem, non fit compensatio, vt dicam in c. ad nostram, infra de iureiur. Et consuetudo contraria esset irrationabilis, & peccati nutritiua. Aut quæritur in reali, & tunc ante annum elapsum non lucratur ex simplici missione fructus, quia non possidet secundum nos, vel secundum Legistas non incommutabiliter, vnde veniens intra annũ recuperaret rem cum fructib. Hoc verum, nisi iudex decreue-
c rit in vtroque casu propter nimiam contumaciam ꝛ rei, vt lucretur fructus, vt d. l. Fulcinius. §. fi. ff. ex quib. cau. & in d. § Iulianus. Si vero intra annum non venerit, cum missus efficiatur in reali verus possessor, obtinebit eam cum fructibus perceptis, quia nõ auditur post annum, nisi super proprietate rei, vt hic, & facit qđ
18 no. in c. consultationibus, de offic. deleg. † Quæro qualis erit ista cautio? Glo. in verb. [Præstita cautione,] concludit, q debet esse sufficiens, i. pignoratitia, vel fideiussoria, quia licet text. hic non exprimat sufficientem, tamen exprimit tex. in c. 1. de sequ. vnde dicit Io. And. quod hic omittitur, ibi suppletur, & sic cessat contrarium. Host. dicit sufficere iuratoriam, & remittit ad no. in c. ex parte. de ver. sig. & in c. 1. de iud. & alleg. Pet. pro hoc de sol c. Odoardus, vide in Spe. de primo decre. §. iam de effectu, in ver. vltr. i. in fi. vbi ponit vtranque opi. & resídere videtur, quod sufficiat iuratoria. Mihi placet opi. gl. vt requiratur sufficiens, quam etiam sequitur Io. And. & pro hoc alleg. tex. apertum in authẽ. qui iurat. C. de bo. auth. iud. poss. vbi expresse fit mentio de fideiussore. Item cautio de iudicio sisti est prætoria, & omnis cautio prætoria debet esse sufficiens, ff. de præto. stipul. l. 1. §. commu nis. Item tex. in d. c. 1. de sequestr. requirit etiam sufficientem, & idem tenet ibi gl. Fateor tamen, q si non potest præstare sufficiẽtem, præstabit iuratoriam p c. p vestras, de do. post diuor. rest. & per ca, quæ no. gl. in præall. c. 1. de dolo & contum. lib. 6. & in authen. generaliter. C. de Episc. & cler. Glo. in ver. [Expensarum]
19 colligit † primo reum debere satisfacere de expensis, d antequã
d audiatur, vel absoluatur, vnde dicit Vincẽ. q satisfacit ante ingressum iudicij. C. de iudic. l. sancimus, infra de appella. c. reprehensibilis. Nec credit locum habere quadrimestre tempus, qđ datur ad executionem rei iudicatæ, de quo de offic. deleg. c. quærenti. Et intelligit Host. de expensis factis tam ante missionem, seu excommunicationem, q̃ post, ex quo sunt factæ occasione, contumaciæ, alleg. de procu. c. auditis. Ego alleg. ter. apertum l. sancimus. C. de iud. vbi dicit contumacem nõ audiendum, si restituat ante omnia damna aduersario ex eius cõtumacia flicta. Et per illum tex. clare probatur dict. Vinc. prælleg. istis expensis, siue damnis non habeat locum illud quadrastre tempus. Aduerte, quia puto prædicta procedere, vt amo soluat expensas, quando fatetur reus suam contumaciam, est manifesta. Si vero est dubia, & alleg. aliquam causam pro bilem contumaciæ exclusiuam: puta quia fuit captus inimi vel qd simile, dẽt primo iuxta formã ecclesiæ abilib §. idẽ tus, & postea inquirit de veritate, vt in c. venerabilib §. idẽ scn. exc. lib. 6. & in c. ex parte. 1. de ver. sig. Et idẽ puto, cuperare possessionẽ, & negat ꝓtumaciam, ut audiatur pro ta cautione, & postea disputabit de veritate causæ alleg. pre §. idẽ est, prælleg. & in c. ex parte, j. de ver. sig. vbi dr idem milib. obseruandum. Et est hoc æquitati pſonum, ne liti dammodo spoliatus, & cum hoc rẽperamento intelligo
20 tex. Op. j tex. de ꝓrietate. † Nã primo dicit reũ venientem annum, recuperare suã possessionẽ, & p hoc innuit, q ꝓ dit & c. & sic missus in reali fit possessor ex primo decreto postmodũ in fi. huius §. sentit oppositũ, cũ dicit, q post efficitur, seu constituit missus verus possessor, & sic innuit te non erat possessor. Sol. gl. hic in ver. possessionem recu & in verb. uerus, laborant circa solonem. Et vera solo, ut gas, dependet a solone illius qõnis, an statim efficiat uerus sessor, an demum post lapsum annũ, & de hoc ẽt inter Lo sunt duę opi. vt no. gl. in l. si quis emptionis. §. sed & si gs C scr. 30. ann. Nã Io. Mart. & Azo tenuerunt, q missus in pos nem in reali, statim incipiat possidere naturaliter & ciuili quo & qñ iudex l. ꝓsentaneum. Sed Bal. j. dicẽs cũ possi mum post annũ, ut sic annus sit loco secundi decreti in Si ergo teneas op. primã, vt statim efficaĩ verus possessor ad istũ text. q vere recuperat intra annũ, qa eã ꝓdiderat, & §. ubi dr missum effici uerũ possessorẽ demũ post annũ, & uocabilẽ & incõmutabilẽ. Nã & prius erat, sed revocabi oblationẽ cautionis intra annũ. Si vero teneẽ secunda op dic, q recuperat possessionẽ, i. detẽtationẽ, & ver. in fin. fiat proprie, vel ſm gl. recuperet, i. retineat, & dicit hæc gl & cõiter vbi attingit istam mãm, q ſm nos, i. Canonistas custos intra annũ, & idẽ no. in c. contingit. j. de dolo, & c Spec. in tit. de scdo decr. §. iam de effectu. ver. si vero, dicit nonnisi cõiter tenent istam opi. gl. sed sibi alia magis placet istum tex. q dicit recuperet, & codẽ uerbo utitur tex. de c. pastoralis, ergo cã ꝓdit. Et qđ dicit hic, q efficiat post ann rus possessor, rñ. ut j. dictũ fuit, q exponiẽ, i. in cõmutabilẽ nõ tenet restituere veniẽti, niũ, ꝓbet dñium. Bar. in l. 1. §. ẽt istã op. q sic dẽt intelligi. qđ ipse ponit in ꝑal. l. si finita. nus. dicens, q nõ facit fructus suos intra annũ, sed post fic sit uerus possessor. Do. Ant. simplr, sine aliqua allegatione tenendã hãc cõem opi. Canonistarũ. Ego dico, q illa cõa Can. aperte, ꝓbat in c. 1. & 2. de eo, q mit. in pos. & in c. pa §. ꝓterea, de offi. ord. ubi tex. dñt missionẽ fieri cã rei iem idẽ dr apertè in rub. de eo, q mit. in pos & valet ar. a rubro dist. 1. c. hæc aũt uerba. iũcta gl. ltẽ in c. 3. de eo, q mit. in pos ri missio cã custodiæ, & idẽ dr in c. fi. eo. tit. & loquunt in vt in eis patet. Sed certũ est, q qñ daĩ possessio cã rei ſ vel cã custodiæ, nõ trãsferẽ possessio, ut a ꝑte dicit tex. in ff. de acq. pos. Aliud est. n. possidere, aliud est in possessio vt in l. si qs aũ. ff. eo. Quare, vt j. dixi, ꝓcludo, q in reali mi quit solũ detẽtationem rei, quã hẽt cã custodiæ excluso mace, ut satis innuũt oĩa iura ꝓalle. & nõ vtunt uerbo, re possessionẽ, ga detentatio est q̃dã impropriã, & imaginaria sessio, & ipse solus hẽt custodiã. In ꝑsonali uero utrq
21 j. dixi, & per hoc remanet satis declaratus iste art. † Quæro

ADDITIONES.

a SEB. SAP. Quod si timetur. Vide Dec. in l. fi. col. 2. in fi. C. de edic. diui toll. & Do. Fran. Cur. in l. vnica, in 2. no. col. 3. ver. 4. fallit. C. de seq. pos. ponit plures casus, in quibus sequestratio est permissa, vide etiam Mod. in fi. fideiussor §. fi. ff. qui satisd. cog.

b ZACH. Sed sequestratio. Adde quid requiratur ad hoc, vt sequestratio beat locum, per Ant. Corset. sing. suo 322. uer. sequester, de quo per Spec. c. 2. infra de sequestra. poss. & fruc.

c SEB. SAP. Nimiam contumaciam. Adde q ex nimia contumacia, post dex missum ex primo decreto facere possessorem, ut est glo. in l. 4. §. fi. in uer. discedat. ff. de dam. infe. quam dicunt sing. Mod. in l. 3. §. fi. ff. de poſt. per Spec. & Io. And. in tit. de primo decr. §. restat. uer. hoc autem. clarant quæ dicatur nimia contumacia, & utrum missus in possessionem primo decreto lucretur fructus, vide Alex. late in d. l. si finita. §. Iulianus. 23. uer. in quantum, gl. & Bar. ff. de dam. infe.

d ZACH. Satisfacere de expensis. Adde de hoc per Lanf. de Oria in c. contra. in §. expensæ, nume. 20. uer. his sic præmissis, infra de probatio. & paulo post, quid si in prima citatione fuit contumax, an debeat restitui & an talis condemnatio sine aliqua, citatione fieri possit, & utrum appellationem, queat retractari, cum sim. multis quæstionibus.

hic dicit, q missus, in reali efficitur lapso anno verus possessor, nunquid in hoc exigitur ſm decretum? gl. in ver. constituetur, concludit singulariter, q non, & q solus trascurs anni ꝓstituit missum verũ possessorẽ, & incõmutabilẽ. Et ista est cõis opi. canonistarũ, & satis probat hic, & in c fi. de offi. ord. No. gl. in l. si fi nita. in glo. mag. ff. de dam. infect. & ibi reddit rõnem, quare secus in personalib. Nam in reali petit, quod suum est, vel dicit rẽ per quod transfertur dñium, vel datur vera possessio. Nam dño tũ deest habere ipsam rem, quod secus est in personali, vt supra
21 dolo & contu. Et per hoc sunt expedite gl. huius §. † Venio nunc ad gl. §. quod si. & primo quæro, quia tex. hic loquitur de rebus immobilibus, quas qs possidet nomine alieno, & nominat dominum in iudicio, nunquid hoc habet locum etiam in re mobili, vt per nominationem cuitet iudicium? Gloss. in ver. in re bus immobilibus, arg. 1. q non, finaliter tenet contrariũ, & multi tenent primam sniam, vt Ioã. Goffr. Phil. Azo, Inno. & Odof. reddunt rõnem, quia si prodesset nominatio, posset semper effugere, & cõiter tenetur opi. gl. & eam sequitur Vinc. Host. Pet. Abb. & Accur. in l. 2. C. vbi in rem act. & idem ibi Bart. & Cyn. Spec. in tit. de primo decr. §. restat. ver. hoc etiam no. cũ ver. seq. vbi prosequitur materiam huius §. & multi alij sequũntur, & cõi ter Moder. hic. Et ad id, quod dr de fuga, rñ. q̃ poterit prouidere cautionis remedio, vel res poterit sequestrari, ff. qui satisd. cog l. fideiussor. Ad hoc, vt habeat locum in re mobili, facit secundum Ioã. And. quia quoad fortiendum forum æquiparamus rẽ mobilem, & immobilem, vt no. in c. ex parte, & in c. fi. de foro comp. Item ſm Bar. quia ex quo non inducitur legũ correctio, dẽt exidentitate rõnis extendi beneficium huius l. ad rem mobilem, licet de ea nihil dicatur, nec hic, nec in d. l. 2. nec etiã ænquiorem, & humaniorẽ sequor, ne fiat aliquod præiudicium dño absenti, arg. in c. 1. de cau. poss. & propriet. & c. inter, de maiorit. & obed. ca. cum sup. de re iu. & l. vlti. C. si per vim vel alio
23 modo, arguendo a rõne legis, & optime facit d. auth. qua in ꝓ uincia. † Secundò quæro, iste tex. loquitur de possidẽte nõe alterius, vt possit conuentus nõiare dñm in iudicio, nũquid hoc hẽat locum indistincte? hæc eadem glo. rñ. q non, sed restringit tex. qñ conuentus nullũ ius hẽt in re. Pone exemplum in colono, commodatario, & depositario, secus dicit de habente ius in re. Pone exemplum in marito in reb. vxoris, ī emphyteuta, feudatario, superficiario, & vsufructuario, in creditore, & si. In his
2 articulum a quatuor sunt opi. principales. Prima est huius gl. & Accur. in l. 2. C. vbi in rem act. vt indistincte non hẽat locũ nõia modificans hanc opi. gl. Dicit enim hanc opi. gl. procedere, qñ simpliciter res vendicaretur, secus, si vendicaret directũ dominium tũ, vel qđ ex illo debetur, tunc enim sufficeret dñm nõia re, cũ ius ipsorũ non tangaĩ, & remittit de hoc ad no. Spec. in tit. de de primo, & scdo decr. §. restat, ver. sed nunqd. Idẽ in effectu tenet Cy. in d. l. 2. licet per alia verba. Dicit enim q si cõuenitur super re, quam aliquo respũ sibi possidet, nõ poterit dñm nõiare in iudicio, sed si super fructib. aut seruitutib. vel pensionibus debitis, potcrit tunc dñm in iudicio nõiare. Idẽ in effectu vult Bar. in d. l. 2. per verba clariora dicens, q aut iste, q hẽt ius in re, cõuenitur solũ respectu possessionis suæ, vt quia emphyteuta contenit ab alio dicente se potiorem emphyteutam esse, & hoc defendere, sed dico me esse emphyteutã. Sed quatenus petitio actoris repugnet iuri ipsius emphyteutæ, hẽt emphyteuta necesse se defendere, nec posset dñm nõiare, quãtũ ad deiudicandum iudicij, sed bene posset cum nõiare, vt possit ab eo de suis defensionib. informari, vt in auth. qua ī prouincia C. vbi And. Tertia est opi. Gul. de Cun. quam sequit hic d. Ant. q si ius agendi se compatiat cum iure dñij, quia illi non derogat, sed di
3 gitur tũ ad ius emphyteutæ, & non hẽt locum nõiatio. Si autem ? dicit iuri dñij, vt quia non intendit recognoscere dñm, & sic pot ei præiudicare saltem respũ ciuilis possessionis, tũc hẽat locum nõiatio, & sic rõ erit, q non hẽat locum nõiatio. Quarta est opin. Bal. & magis larga in d. l. 2. vbi dicit, q indistincte isti habentes ius in re, nominant dñm, ẽt si conueniantur super iure suo. Interest enim, esse in iudicio, ga si forte obtineret aduersarius, negaret se hr̃e ius ab isto domino, & hoc placet do. Card. quo ad hoc, vt teneat iudicium etiam in præiudiciũ domini, sed quo ad hoc, vt teneat iudicium in præiudicium emphyteutæ, vel vasalli, vr̃ sequi opi. Io. And. quę magis vr̃ cõis. Mihi ex toto non placet. Ratio patebat ex j. dicendis. Et cõcordando, quãtum fieri põt, has opi. sic distinguo, q aut conuentus nullũ hẽt ius in re, & tunc clarum est, q põt, & dẽt dominum nominare, vt hic, & in d. l. 2. C. vbi in rem act. Aut habet aliquod ius, vt emphyteuta, & tunc si conuenitur super iure suo tantum, non habet locum nominatio, quia ipse est dominus illius iuris petiti, & ita procedit opi. gl. & sequacium. Et plus dicit Spec. in tit. de primo decre. § restat, ver. sed quid si actor, q etiam si dominus sponte vellet in se suscipere iudicium, non admitteretur, quia licet eius interesit, vt quidam dicunt, tamẽ possessio naturalis, de qua nunc agitur, non est sua. Dico tamen q hæc sententia, & acta non præiudicabunt domino, proprietatis absenti, quia sua interest, potius habere obligatum vnum, q̃ alium, iuxta not. in c. potuit, de loc. Sed ad hoc, vt fiat sibi præiudicium, debet vocari, vel vt ab eo habeat informationem, & ita procedit opi Bald. idem, & fortius, si non intendit recognoscere ilsum in dominũ sed alium, debet enim tunc vocari, quoad hoc vt sibi fiat præiudicium, sed non est necesse quoad hoc, vt iudicium procedat, quia hic tantum discutitur de iure præsentis, & nõ absentis, nec acta facient sibi præiudicium, ergo non est necesse eum vocare. Et q acta non faciant præiudium absenti, tenet Cy. in d. l. 2. & Io. And. hic. Aut conuenitur super tota re in fo iũ vt quia vendicatur, & sic non tangitur solum ius præsentis, sed etiam directum dominium absentis, & tunc licet Io. And. Bart. & Cy. sentiant, q non habeat locum nominatio, tamen credo contrariũ, quia non tenetur defendere ius alterius, si non vult. cum q parte tangente absentem poterit eum nõiare, cum nihil commune habeat proprietas cum possessione, vt l. naturaliter. § nihil commune. ff. de acq. poss. Et idem videtur vbicunque in vendicatione totius includitur pars iuris alterius. Nam ratio, quę est de toto quoad totum, est de parte quoad partem, in c. pastoralis. §. item cum totum, de offi. deleg. videtur tamen quod vbi petitur a possessore onus reale, licet illud soluat alteri absenti, q non habebit locum nominatio, quia tale onus pro tempore ẽt præterito sequitur possessorem, vt l. Imperatores. ff. de publi. & in c. pastoralis, de deci. & per possessorem stat quominus soluatur isti. Facit quod no. in c. auditis, de præscrip. per Inn. Et ad hãc distinctionem sunt reducenda iura pro contrarijs allega. in glo. in fi. & specifice respondẽdo, dic primo ad c. de rebus, q ibi nulla fuit facta nominatio, quinimmo neque conuentio, sed ex vrbanitate quadam ecclesia consuluit principem, an ipse alienauerit eius bona illicitè in alios, & die, vt ibi dicitur, quia nihil facit. Ad l. in hoc, ff. de seru. corrup. die, q ibi tantum dicitur, q si ex corruptione serui bona sua sunt subrepta, potest agi contra corrumpentem, etiam si bona peruenerunt ad alium, quia corrumpens tenetur ex delicto suo, nec aliquid ibi possidet nomine alterius, & faciunt multum a remotis. Ad l. vlt. §. Lucius, ẽt dic, q nihil facit. Tantum enim dr, q pactum personale, non transit ad successorem rei. Similiter non obstã. l. quia debitore, quia ibi conuincitur dolosus a dolo suo, ideo ipse punitus est. Similiter respõde ad c. auditis, & c. inter memoratos. Nõ enim aliquid dicunt de nominatione, sed tãtum dicũt, quod superior potest conueniri super iure subuentionis alicuius ecclesiæ, quia ipse possidet, & nõ ecclesia possessa: vnde parum, aut nihil, hęc contraria faciunt. Et ex prædictis decidit quæstio de creditore conuento super re, in qua habet hypothecariã, an nominet debitorem dominum in iudicio? Et vr̃ Io. An. hic sentire idem, quod in feudatario, & in emphyteuta, cum eos cõiungat in positione exempli, & idem Spec, in tit. de primo decr. §. restat. ver. sed nunquid idem. Sed Io. And. ibi in additio. Specu. dicit, q in creditore aliud est dicendum, f. vt possit dominum nominare, per l. si pignorare, ff. de pig. act. & per l. fi. C. de fur. & Cyn. in d. l. 2. & Dom. Anto. hic. Ego satis æquè distinguerem, q aut conuenitur super iure hypothecæ, vt quia dicit alius creditor illam rẽ prius sibi obligatam, & ideo ipse debet habere possessionẽ, tanquam antiquior creditor, & non nominet dominum, quia tangitur priuatiuè ius ipsius creditoris, & proprio nomine possidet, & sic cessat mens, & verba huius tex. & idem in consimilibns terminis. Ad hoc adduco bo. tex. in l. 1. C. si antiq. cred. Aut conuenitur super dominio ipsius rei, vt quia rei vendicatione, & tunc poterit nominare per supradicta, licet aliud videatur in hoc sentire Ioan. And. & Barto. vt ex prædictis patet, quia tangitur ius vtriusque, sed mihi placet quod prædixi, & vide ipsemet Io. And. aliud voluit in creditore in additione prædicta, & mihi placet ẽt in alijs habentibus ius in re, f̃m distinctionem, quam feci.

ADDITIO.

a SEB. SAPIA. Hunc articulum. Circa hanc materiam no. quod si conuentus nominat Titium in iudicio, & dicat se possidere nomine Titij, si conuincatur de mendacio, priuatur possessione, ratione mendacij, ita tenet Bald. in l. vnica. C. de his, qui poten. no. Inno. & Anto. hic, Ang. Aret. in §. omnium colum. 11. & ibi Ias. aliqua alleg. colum. 17. uer. unum etiam in hac materia, Instit. de actio.

Universidad de Deusto
Biblioteca

feci. † Gl. sequens quærit, quando debet fieri nominatio [a] ista, cū tex. dicat statim? Respondet, q̄ ante libelli oblationē, vel ēt post, anteq̄ rñdeat libello. Hanc opi. sequitur hic d. Ant. quia hæc nominatio ad vitandū iudiciū, hēt vim cuiusdam declinatoriæ, iō dēt proponi ante lit. contest. de re iudi. c. inter monasteriū. Et iō post lit. contest. non poterit variare, nisi aliter probaretur error, per no. in c. fi. de confes. Et dic, q̄ hoc ēt voluit Bar. in p̄alleg. l. 2. vbi dicit hanc exceptionē declinatoriā, & iō ꝓponendā ante lit. contest. vt l. fi. C. de exce. & certè satis probatur hic, & in p̄alle. l. 2. ver. statim. facit l. 15, q̄ se obtulit. ff. de rei vendi. & l. qui se liti. ff. de peti. hæred. Sed circa hoc quæro, † quid si nominauit dominū, sed ꝓcedit in iudicio, ac si proprio noīe posset? Dic, q̄ valet processus ꝯ eum, vt l. omniū. ff. de rei vēdi. in fi. istud est, q̄ voluit dicere gl. in l. 2. vbi exponit, q̄ dēt nominare, & c. i. pōt. q. d. nemo dominū cogitur nominare, si non vult. Quod tenet Bar. ibi, vel intelligi dēt proprie, f. vt sit necessarium ꝺditionaliter, si vult euitare iudiciū, & damnū propriū, dēt dominū nominare, arg. in p̄alleg. l. 15 qui se liti. Dicit hic Inno. & Ioan. And. post eū, q̄ si iste se liti obtulit, & postea ꝓtumax appareat, & pp hoc decernatur possessio actori, non nocet hoc dño, quia vere possidet quo ad possessionem, & proprietatē, C. si per vim vel alio modo. l. fi. Sed ille, qui litem fusceperit, tenebitur ad interesse ante lit. contest. per actio. de dolo, & post lit. contest. ꝺdēnabitur ad ipsam rē, eū habeatur pro possessore, & hoc si ille, qui agebat, reū possidere ignorabat, ff. de rei vend. l. 15 qui. & l. seq. ff. si vsufr. peta. l. fi. Si vero sciebat eū nō possidere, decipitur a se, vt dictis iuribus. Vel melius f. in Inno. ꝺdemnabitur iste, qui se obtulit actore ignorante, ad litis æstimationē, vel f. m quosdā, quantū in litem iuratum fuerit, vel ad interesse, ff. de peti. hære. l. qui se liti, & ff. de dolo. l. pe D. Ant. non putat, q̄ hic habeat locū iuramentū in litem, ex quo dolo non restituerit, licet dolo litigauerit, sed alterum ex p̄dictis remedijs. Et vt intelligas tu Canonista, † scias q̄ iuramētū in litem est de affectione rei, ita q̄ plurimū excedit verū pretiū rei, & præstatur q̄ quis potest restituere rem, & dolose, & contumacitet restitit, vel dolo facit, q̄ restituere non potest, vt l. qui restituere. ff. de rei vend. & Lin actionibus. ff. de in lit. iurā. Ad p̄positum igitur mihi placet, vt non habeat hic locū iuramētum in litem, quia nec iste potest, neq; vnquam potuit restituere rē, sed tantum temerè litigauit, vnde non tātum deliquit, ideo merito non venit ita atrociter puniendus. 24. q. 1. c. non afferamus. reg. o dia, & reg. in pœnis, de reg. iur. lib. 6. & q̄d supra dixi, acta cū isto possidente nomine alterius non ꝑiudicare dño absti, tenet ēt Bar. in d. l. 2. q̄ res inter alios acta &c. Plus dicit, q̄ facta etiam executione, re ad actorem translata, nō priuabitur dās absās possessione sua, si quam habuit, arg. d. l. fi. C. si per vim, vel alio modo. Non ob. si dicatur, q̄ sicut absens possidet per colonum, & ita eo electo, perdit possessionem ciuilem, ff. de acq. pos. l. 3. §. quod si seruus. ita & in isto casu dēt dās perdere possessionē, si p iudicem est ablata illi, qui alieno nomine possidebat, & alteri est delata, qui missus est in possessionem. Ad hoc respōdetur, f. m Inno. hic, & Bar. in d. l. 2. Ideo enim colono electo, dominus perdit, quia violēter intendit sibi possessionem quærere, & eam cuicunque auferre, secus autē in iudice, qui non intendit iurisdictionē, vel ius alterius alteri dare, & si intenderet, non posset, vt in præal. l. vlti. C. si per vim, vel alio mo. facit c. 1. de caus. possess. & propriet. & in c. inter, de maiorit. & obedien. Alij dicunt tunc ēt possessionem amitti, sed iudicis officio recuperari, vel condictione ex l. præalleg. C. si per vim, vel alio modo. l. vlti. Primū dictum placet Hostiē. & vī verius, cum possessio iudicialis habeat plus iuris, q̄ facti, violenta vero nihil iuris, & in quolibet processu iudiciali iudex intendit reseruare alteri ius suum, de offi. delega. c. super eo, de donatio. c. inter dilectos, in fi. facit l. 2. § si quis a principe. ff. ne quid in loco publ. & c. ex tuarum, de auth. & vsupal. Hæc intellige vera, quando dominus absens ignorabat detentorem litigare, tunc enim non fit p̄iudicium nec in proprietate, nec in possessione, vt no. in c. cum super, & c. pe. de re iud. sed si dās sciebat, tunc distingue capiendo Inno. in c. cum super, de re iud. q̄ si litigans est tantū detētator, ita q̄ dominus pōt eū remouere a lite, & suscipere in se defensionem, & non facit, tunc fit sibi præiudiciū saltem in possessione, arg. l. 3. ff. de acqui. poss & in p̄alleg. c. cū sup. & sentit Cy. in d. l. 2. dum dicit distinguendū inter ignorantiā, & scientiā dñi: tunc enim licet iudex nō intendat præiudicare alteri: tñ iste saltē ex sua negligentia, vī perdere possessionē, arg. eorū, quæ no. in c. olim, infra de restit. spol. & l. q̄ meo. & l. clam possidere. ff. de acqui. pos. Aut litigans erat possessor, ita q̄ aliquo modo possidebat, & sic litigabat de iure suo, & tūc cū non posset eum a lite remouere, nullū facit sibi præiudiciū. Cessat enim rō l. sæpe. ff. de re iudi. & c. pe. eo. ti. & hæc no. Quæro, tex. dicit, † q̄ nominato dño, dēt statui terminus p̄iudicē, vt deducatur ad notitiā dñi, & c. p quē fiat ista ītimatio dño, an p iudicē, an per istū colonū? Gl. in ver. Perducēdo. ꝺcit, q̄ per istū, qui in iudicio dñm nominauit, vel f. m Innoc. & Host. q̄ fiet per iudicē, si fortè nominans est minus idoneus. Ita dicit hic Ioan. And. sed certè Inno. simp̄r facit mentionē de detētatore, vt per eum fiat. Et dicit Ioan. And. q̄ periculosum esset dño p terpellatio facta colono constitueret ipsum dominum in re contra id, ff. de peti. hæred. Item veniunt §. petita. Ideo est consilium, q̄ actor denunçiet. Nam si colonus non denūciet dominio, sibi nō præiudicaret, vt in præalleg. § Et idem communiter tenent legistæ in d. l. 2. Quomodo enim posset lis pro vt testata haberi, si non nunciatur domino? & sic essemus contra minos huius literæ. & Bar. in d. l. 2. expresse tenet hanc detentionem debere fieri per iudicem, & ita intellexit illam literam & expressius dicit hoc patere in isto tex. & tenere hic Inno. certè nec Inn. dicit hoc, immo dicit oppositū, vt supra dixi. Secūdā litera hoc dicit, immo iudicio meo potius probatur oppositum in eo, quod vult, q̄ isto non veniente ad hanc citationem, termini, debet eum iudex citare legitimis edictis. Si enim ante lexisset de citatione fienda per iudicem a principio, simpliciter dixisset, q̄ iudex vocet eū legitimis edictis, sed quia prima fuit detentorem, dēt postea fieri solenniter p iudicem. Fateor tamen esse, vt etiam fiat ista per iudicem, & puto si iste detentor non ceret, teneretur ad interesse, & non p̄iudicat absti, vt dictum est, & facit l. 1. de eo, per quem fac. erit. tamen si denunciaret tempter absenti, hoc sufficeret, quia in hoc est quasi nuncius meus argu. eorum, quæ no. in c. cum dilecti, de dolo & contu. Quid intendit litera, cum dicit, q̄ absens debet venire, vt a intentionem excipiat? glo. seq. exponit, i. suscipiat, quasi vocere, q̄ absens debet in se suscipere iudicium. Nam quandoque cipere capitur pro suscipere. gl. alleg. iura, & similē habemus licet Heli, de simo. & c. si quis, de reb. eccl. non alie. Vel excipiat. i. per exceptionem perimat, seu excludat. Et facit ad quæstionem, † an clericus nominatus in iudicio secularilaicum colonum possit declinare forum? Et vī q̄ non, f. m And. vt cogatur defendere, vbi nominatus tenebatur, arg. in rem act. l. 1. ff. de iudic. l. hæres absens, in prin. Refert tñ dicere, q̄ hæc quæstio fuit Mediolani, in qua Vber. de Bo suluit contrarium, quod placebat Franc. vt iuxta reg. actor tur forum rei, & cum hoc trāxit Ioan. And. Nec ob. quod cu. in ti. de primo decre. §. restat. ver. quid si dominus, & Ibi enim loquitur cum conuentus habet ius in re, puta tarius est conuentus super vtili dominio. Certe secūdum non pt dominus, ēt clericus, auocare cām ad forum suum piendo defensionē, sed hic loquitur de colono non habente in re, vel in simili. Et hoc ēt in effectu sequitur Do. Anto. clude ergo, q̄ aut clericus venit tanquam nominatus, & bens, & sic est necessarius defensor, & principalis, & tunc causam ad forum suum Sibi enim c dandus est libellus de vt satis innuit litera hic: ergo dēt conueniri corā iudice fo venit voluntariè ad defendendū, non nominatus prædicto, vel ad defendendum emptorem suum, & tunc tenet defendere, & iudicium subire, quia nō est reus principalis, iudicium dirigatur contra possessorem noīe proprio, quia emptor, vel feudatarius, vt in l. 1. & quod ibi no. C. vbi in vide bo. glo. quæ sic debet intelligi, in c. clericum nullus, & quod dixi in c. quia, supra de iudi. Et an possit vti isto prigio sibi competenti non mutando forum, vide per Bar. in lega. l. 1. & hoc videtur etiam de mente Bar. in præal. l. 1. C. rem act. iunctis no. per eum in d. l. 2. eod. titu. vbi aperte fatnominato veniente in casu huius §. absoluetur colonus a tia iudicij, & libellus de nouo sit dandus contra superuen dominum, & contra eundem, de cætero est totus procediendus, & per hoc habes practicam procedendi, dominus parente. Quæro, nūquid quoad omnes effectus habeatur istum modum, de quo in tex. pro contestata. dic, quod non habetur pro contest. quoad impediendum, seu ad interrumdum præscriptionem. gl. respondet, quod interrumpitur denunciationem, non autem habetur pro contestata, quoad lium effectum, vt puta, vt possit procedi ad receptionem & ad diffinitiuā. No. j. ex gl. iūcto tex. † q̄ dictio, quasi, c & tanq̄, diminuunt, & denotant im, p̄prietatē. Non enim est rē contest. quo ad oēs; iō dicit tex. tanquam, & gl. hic dicit, si. Q̄nq; tñ sunt istæ dictiones expressiuę veritatis, vt in Ep lio, Quasi vnigeniti a patre &c. vide tex. & quod ibi no. in ut, de dolo & contu. Secundo no. ex glos. quod præscriptio rumpitur per denunciationem. Sed vnde insurgit ista quæstio testatio? & videtur glos. intelligere de renunciatione dom

ADDITIONES.

a ZACHAR. Quando debet fieri nominatio. Adde Bar. & Bal. in l. 2. C. rem actio. no. Specu. in titu. de libel. conce. §. 16. versic. item cautus, & Cast. consi. 147.

b SEB. SAP. Sibi enim, Quod contra nominatum debeat dari de nouo, lus, tenet Ang. in l. non solum. §. quod vulgo. ff. de vsucap. ad quod in consi. 62. incip. in causa, quæ agitur, col. fi. vbi fignanter voluit, q̄ caueatur, q̄ contra nominatum non debeat porrigi nouus libellus, telligi, quod saltem primo libello addi debet, qualiter agitur c ZACHAR. Dictio, quasi. Dic tu de ista dictione, vt no. iste in c. gra & ibi plenius dixi in apost. ad ipsum, supra de offi. deleg.

domino p detentorē, cum alia glo. dixerit per eum hanc denunciationem fiendā. Aduerte, q̄a iste passus vī satis dubius. Nā tex. hic simpliciter dixit, q̄ lis est quasi contest. ab eo die, quo possessor ad iudicium vocatus est. Si enim exponimus, vt exponit Abbas, possessor, i. dominus possessionis, tunc satis probatur intellectus gl. Nā dominus vī possessor, ex quo possidet eius nomine, vt in c. si diligenti, de præscrip. Sed Ioan. And. intellexit istud verbum propriè, i. de eo, qui possidebat nomine alterius, & sic intelligit l. 2. C. vbi in rem act. vnde sumpta est hæc decr. Mouetur, q̄a quando vult facere mentionē de domino, satis id exprimit, & huic dicto concordat ēt Goffr. dicens interruptā præscriptionē a die, qua conuentus est colonus. sed huic dicto ob. quia sicut p citationem domini non inducitur contestatio, nec quasi, ita & fortius, nec p citationem coloni. Ité durum vī, vt sic sine requisitione veri domini, inducatur ista quasi contestatio. Et q̄ requiratur requisitio domini, vī sentire Cy. in d. l. 2. in eo, q̄d dicit, q̄ ista quasi contestatio surgit ex hoc, q̄a primo vocatur iste detentor, & ille veniens noīat dominum in iudicio, & per consequens negat tacitè istum actorem dominum, vt l. Pomponius §. sed & is. ff. de procurat. & facta denunciatione domino, si nō venit, videtur affirmare negationem coloni, & ex hoc surgit ista quasi contestatio. Idem etiā sentit Bart. ponendo aliud exemplum. Dicit enim q̄ ideo hæc denunciatio domino facta habet vim cōtestationis, quia in ista ciuili contestatione proceditur quasi ad exemplum prælij corporalis. Sicut enim in prælio corporali quandoque contingit, q̄ ille, qui tenet arcem, vel fortilicium vnum, dicit illi, qui habet contra se exercitum, volo denunciare domino, pro quo hic sum, & nisi mihi succurrerit intra tantum tempus, ego cedam tibi, istud est quasi quoddam prælium. Ita hic iste tenens rem alieno nomine, nominat dominum in iudicio, & expectat ab eo subsidium, quo veniente litigatur, eo non veniēte, ceditur. Et sic apertè sentit, q̄ requiritur denunciatio, & hoc sufficit antequam fiat citatio per edictum, sed illa fit ad effectum missionis fiendæ. Sed forte Goffr. & Ioan. And volucrunt, q̄ referatur denunciatio, sed ea facta, & illo non veniēte, trahatur retro effectus huius contestationis ad diem, quo vocatus fuit colonus, quia primo requirit citationem coloni. Secundo denūciationem fiendam domino, & eo non veniente dicit, q̄ lis est quasi contest. a die, qua possessor vocatus fuit ad iudicium, & ego pu to hanc esse de mente literæ: quare antequam fiat denunciatio domino, saltem per detentorem, non potest dici quasi contest. quia expectatur verus dominus, qui hēt litigare, & in se suscipere iudicium, sed postq̄ dominus requisitus, nō venit, nec aliquis pro eo, & sic non constat illum in iudicio esse dominum, vel alium, & habemus rñsionem detentoris, seu possessoris nolentis dici, q̄ illo die, quo fuit citatus colonus, fuit facta interruptio, & ista quasi contestatio, quia respondit negatiuè, & noluit defendere, nec apparuit, q̄ aliquis sit dñs, & sic potest litera reduci ad concordiam, quia primo vī exigere requisitionem, & postea tātum facit mentionem de citatione coloni. Et per hoc habes declaratum istum articulum, & habes vnde insurgat ista quasi cōtestatio. Aduerte, q̄ quandoq; præscriptio interrumpitur per solam citationem absq; ista quasi contestatione, vnde dic, vt plene dicam in c. illud, de præscri. No. 3. principaliter ex ista gl. † q̄ ista quasi contest. b non operatur omnes effectus veræ contestationis, sed tantum quoad interrumpendam præscriptionem. At tende, quoad istum effectum, omnes cōcordant. Et ratio potest esse superius alleg. & quia quoad interrumpendam præscriptionem, ex quo nō deficit pro parte, satis est offerre libellum, & deducere rem in querimoniam, iuxta ea, quæ habentur in l. 1. C. de annā. ex cept. & l. 6. q. 3. c. prima actione. vbi etiam exigitur contest. vnde illa controuersia est quasi contestatio, & succedit loco illius solēnitatis, seu operatur illum effectum. Alius effectus huius quasi contestationis colligitur ex litera, quia proceditur postea factis edictis ad dandam veram possessionem, & reseruatur tantum quæstio absenti propter proprietatem. Et ratio huius est secundū Host. dominorum cōtumacia, & quasi aperta malitia, & quasi fundamentum, & summaria examinatio, vbi enim nō interuenit vera contumacia, vel quasi, non datur incontinenti possessio vera, sed fit missio incontinenti causam custodię, vt supra in præced. §. Tertius effectus est secundū quosdā, vt sicut actio temporalis perpetuat per lit. contest. veram, vt l. fi. C. de præscri. 30. ann. ita & per istā quasi contest. ne sit melioris ꝺditionis ꝯtumax, q̄ pūs, de quo per Cy. in l. 2. C. vbi in rem act. vbi refert opi. & videnī ibi legistæ magis inclinare in hāc sñam. Do. Ant. frigi, & nō operari, nisi effectus, sibi a iure attributos. Dicit hoc tenere Gul. el. in Specu. & satis placet mihi hæc opi. quia improprietates debent restringi, & non operari effectum, nec ad cōsequentiam extendi, iuxta no. in c. ꝑterea, & in c. intelligentia, de verb. signi. Mihi tñ vī, q̄ ista qō sit modici, & nullius effectus, q̄a cum iste dēat poni in verā possessionē, & sic efficiatur de possessore petitor, frustra quærimus, an actio perpetuetur, cum nō sibi, sed aduersario incumbat onus agendi, vt hic, & in l. fi. C. de rei vend. Quæro, tex. hic dicit, † q̄ dño non comparente, dēt fieri missio, prius negotio summatim examinato quatr fiet hæc examinatio: gl. in ver. summatim, rñdet, q̄ exigitur semiplena ꝓbatio. Non enim dēt iudex incontinenti post contumaciā dare veram possessionem, nec ēt mittere cā rei seruādæ, nisi mittendus hēat p̄sumptionē pro se, & vltra hoc dēt prius recipi iuramentū calūniæ, ne calūnieť, & c. Aduerte, quia glo. vī hic exigere istam summariam cognitionē tam in missione fienda ex primo decr. qñ non transferť vera possessio. q̄ qñ datť vera possessio, vt in casibus huius §. Odof. per istū §. rñdet magistro Ioan. And. q̄renti, vt ipse hic refert, q̄ qñ fit missio in actione reali nō est summaria cognitio p̄mittenda, q̄a hoc in isto §. fit iō, quia statim perdit istam possessionem verā, & idē voluit Hostien. hic, q̄ inter cæteras dñas inter §. in aliis, & istum ponit hanc, videlicet, q̄ hic fit summaria cognitio, sed in §. præced. nulla fit examinatio. Accur. respondit eidem contrarium. Mouetur, quia in personali, in qua non fit tñ p̄iudicium contumaci, q̄a nō expellitur de possessione, præcedit summaria cognitio, vt C. de bo. auth. iud. post. in authē & qui iurat. fortiori rōne idem dicendū in reali, & hoc est tutius, f. m Abb. & plaret Spec. in ti. de primo decre. §. 2. ver. sed nunquid præcedat. Placet ēt Ioan. And. hoc, maximè attento eo quod communiter dicimus, non esse necessarium in reali secūdum decretum. Sequitur enim per illud, quod sine examinatione per primū decretum, & per lapsum terminī, efficeretur possessor incōmutabilis. Bart. hanc materiam tractauit in l. 2. C. vbi in rem act. & in l. fi finita. § Iulianus. ff. de dam. infect. & in l. con sentaneum. C. quomodo & quando iud. & vide gl. in auth. de exhib. & introd. reis. § optimum. Et distingue sic capiendo mētem Bar. & aliorum, q̄ aut ex missione fit modicū præiudicium, vt quia fit ex primo decreto, & sufficiat secundum Bart. summaria cognitio respū ordinis procedendi, & respectu probationis. Vn de sufficit hoc casu iuramentum secundum eū, arg. in l. thesaurus. ff. ad exhib. & sequitur d. Cardi. D. Ant. transit recitando opi. in auth. & qui iurat, præalleg. & videtur Bart. intelligere de hac summaria cognitione, quæ fit per iuramentum. Alij contra, vt supra dixi, & Ioan. And. & multi alij, sed certè illa auth. & qui iurat. non vī pati illum intelīm. Si enim intellexisset de solo iuramento, satis hoc expressisset: nec vī propriè examinatio negotij, quæ fit per solum iuramentum actoris, non præcedente alia præsumptione, cum de facili actor iurabit, cum eo ipso, q̄ venit ad iudicium, sciebat iuramentum calumniæ, & veritatis ie præstiturum. Vnde puto sic æquissimè distinguendum, vltra alios doct. in isto arg. q̄ aut missio fit in personali, & tunc exigitur summaria cognitio, puta per præsumptiones aliquas, non tamen per solum iuramētum. Ita loquitur illa auth. & qui iurat. Aut ēt in reali, & tunc sufficit solum iuramentum, immo, & forte sine iuramento aliquo fiet ista missio, quia nec hic, nec alibi in toto corpore iuris, vbi facta fuit missio in reali ex primo decre. nunquā interuenit summaria cognitio, vel iuramētum de veritate, nec exigitur in aliqua parte iuris. Fit enim ista missio potius, vt ille tę dio affectus veniat respōsurus, & præsumendum est, q̄ absens veniat intra annum, ne possessionem amittat, vnde cum nō agatur de graui præiudicio, sed potius hoc statuatur in pœnam, & tædium, non exigitur aliqua discussio super principali, & ideo neq; hic in § in alijs, nec alibi de hoc fit mentio, & non sine mysterio. Nec ob. motuum Ioan. And. quod per lapsum anni, efficitur verus possessor, & sic ille perdit possessionem veram, sine aliqua examinatione negotij ꝯ mētē huius §. Quia dico, q̄ hoc principaliter non procedit ex primo decre. sed ex sua contumacia. Item quia præsumptio, quæ erat contra eum ex prima contumacia, arg. in c. nullus. de præsumpt. nūc transit in vehemētē

prælium-

ADDITIONES.

a SEB. SAP. Facta interruptio. An per denunciationem factam domino per colonum interrumpatur præscriptio, vide Abb. in c. illud, de præscri. & Iaf. in l. fi. in prin. col. 1. ver. septimo extende. ff. de eo, per quem fac. erit. vbi dicit hoc procedere in denunciatione iudiciali, secus in denunciatione extraiudiciali, & ibi late tangit, quando per citationem interrumpatur præscriptio, & pomt regulam cum extensionibus, & limitationibus.

b ZACHAR. Quasi contest. Adde de hoc per Spec. plenissime in tit. de contest. §. 3. ver. si vero agitur, in prin. & ibi quid sit quasi lit. contest.

ANT. FRANC. Circa hoc, quod iste dicit de lit. contest. dicas, q̄ in omnibus casibus, in quibus non requiritur lit. contest. si fiat, non est proprie contestatio, sed quasi. Et qui sint illi casus, in quibus nō requiratur, vide per Spec. in ti. de lit. contest. in §. pe. in ver. in quibus. & in ti. de teste. in §. nunc tractemus. & in ti. de lit. contest. in §. nunc dicendum. & habetur per Bart. in l. 4. in §. hoc autem. in 7. q. de dam. infect. & per Bald. in l. incerti, C. de interd. & per glo. in auth. qui semel. C. quom. & quan. iud. & vide Ioan. And. & Canon. in clem. dispendiosam, de iudi. & in clemen. sæpe, de verb. signi. Et adde, q̄ lit. contest. in causis, in quibus ex decreto iuris debet fieri, inducit quasi contractum in iudicio, sed quando non requiritur in causa lit. contest. tunc per illum actum, per quem fit, non quasi contrahitur, vt per Bar. sing. in l. licet, in §. idem scribit. in lectu. noua. ff. de pecu. Et reliqua circa istam materiam, vide per Spec. in loco per istum hic alleg.

Universidad de Deusto
Biblioteca

præsumptionem, data contumacia annali. Videtur enim de iure suo, tanto tempore absens, diffidere, vnde æquiparatur hæc p̄ sumptio semiplenę probationi, quæ fit a principio, cum datur vera possessio, arg. opti. induco ex c. cū contumacia, de hæret. li. 6. & ex his quæ no. gl. ī c. insinuatū, de simo. Sed si tu diceres, qua re in personali exigitur, cum in ea non detur vera possessio, nec extrāscursu anni efficitur verus possessor & incōmutabilis? rñ. quia in personali quis non dicit se habere ius in re, seu rem esse suam, vnde hæc missio est extraordinaria, vt supra dixi, merito nō debet fieri missio in aliena bona, nisi prius aliqualiter examinetur negotium, argu. in d. l. a diuo Pio, ff. de re iudi. sed in reali quis dicit rem suam, vel sibi obligatam, vnde est p̄sumptio aliqua, q̄ res sit sua, vel sibi obligata, aduersario non comparente, iō facilius proceditur ad missionem fiendam in realibus, quā in personalibus, sicut in simili eadem ratione videmus, q̄ in personali non fit verus possessor post lapsum anni, nisi intercesserit fm decretū, & contrarium dicimus in reali, vt supra in §. in alijs. & in §. fi. Et per hoc sit expeditum primū membrum distinctū, qñ sit ex primo decre. vt in reali nulla requiratur summaria cognitio, vel saltem sufficiat iuramentū, sed in personali sic. Et pro primo, q̄ sufficiat solū iuramentū in reali, vide q̄ no. Ioan. And. in additiō. Spec. ī ti. de ꝓtu. § sequitur. ver. porro. vbi recitat Guliel. de Cun. tenere sufficere solum iuramentū: dicit tñ, q̄ requiritur iuramentū de veritate debiti, & q̄ sibi non fuit satisfactū, & hoc vltra iuramentū calūniæ, & ita dicit seruari, & hoc satis potest sustineri, sed ēt de hoc iuramento veritatis expresse non cauetur, vt supra dixi. Aut agitur de maiori p̄iudicio, non tñ graui, vel tali, vt ga fit missio in verā possessionē, & tūc sufficit summaria cognitio respectu ordinis procedēdi, non tñ sufficit iuramentū, sed requiritur, fm omnes, semiplena probatio, seu præsumptiones, seu īducia, arg. in l. 3. §. duæ aūt sunt causæ. ff. de Carb. edi. vn de dicit Goffr. q̄ iudex potest recipere vnū de testibus, quos intē dit actor, p̄ducere, vel legere instrumentū, per q̄ intendit, p̄bare, de quo in Spec. de primo decre. §. 2. in prin. Aut fit plenum p̄iudiciū, ga interponitur secundū decretū, vt res vēdatur, vel detur in solutū, & tunc fit summaria cognitio, respū ordinis, p̄cedendi sed exigit plena, p̄batio debiti, vt, p̄batur in l. cū proponas. C. de bo. auth. iud. pos. & no. Bar. in locis præal. Sed circa hoc q̄ro, supra dictum est mittendū in possessionē debere iurare de calumnia, nunquid istud iuramentū sufficiatquoad totā cām litis? gl. p̄al. rñ. q̄ in casu §. in alijs, non iurat actor iterū, si reus cōparet intra annū. Rō, qa adhuc remanet actor, sed in terminis huius §. cū fiat missio in verā possessionem, & postea fiat reus, vbi erat actor, dēt iterū iurare, vt reus, siue velit agere ītra annū, siue post. Et dic idē dicendū in casu §. in alijs. qñ nō recuperatur possessio intra annū. Nā cū fiat tunc verus possessor, & sic efficiat reus possessor, dēt, si iterū conuenitur, iurare, vt reus. Et qd tenet hic glo. vī ēt velle Ioan. And. in additio. Spec. in ti. de primo decre. §. sequitur. ver. interpositō. Et aduerte, ga hæc, p̄cedunt, qñ missio venit fiēda ante p̄stitū iuramentū calūniæ. Quid aūt si post p̄stitū, reus est cōtumax, nunqd in missione iterū p̄stabitur? dic, q̄ sic, vt no. Cy. in l. cū, pponas. C. de bo. auth. iud. pos. & Ioā. And. in loco stat im p̄al. rō, qa posset in actu missionis calumniari, arg. ī l. q bona, §. si qs stipulatus. ff. de dam. infect. Nec ob. l. 2. & authen. hoc sacramentū. C. de iuramē. calū. vbi dī, q̄ hoc sacramētū tñ semel, est præstandū, quia procedit hoc in eadem instantia, quæ ex officio iudicis nobili expeditur, de quo per Ioan. And. in titu. de primo decre. §. pe. ad fi. Sed quæritur circa hoc, ꝫan nominans aliū, teneatur iurare de calūnia? Spec. in tit. de iuramen. calū. §. restat, ver. sed id quæritur, vī sentire, q̄ sic. Sed Ioan. And. in eodē loco in addit. concludit, q̄ non p̄stabit iuramentū calūniæ, quia illud respicit totā cām, sed iuramentū malitiæ, vt in c. 2. de iuramē. calum. li. 6. Et vide p Cy. & alios in d. l. 2. C. de iuramē. calum. Gl. in ver. [Reseruata.] format vnā opposi. & vnam q̄. & non est bñ ord ínata, quia secunda pars competentius poneretur in prin. vn de capio secundā partē. Op. & vī, q̄ hic non dēt tñ reseruari q̄stio super proprietate, sed ēt super possessione intra annum, vt in §. in alijs, in fi. Sol. ista gl. refert quosdā tenere ꝫriū, & fuit Tancre. sed gl. ꝯcludit bñ, q̄ aliud est in §. in alijs. vbi auditur vsq; ad annū super possessione, aliud est ī isto §. q̄ si super, vbi statim datur vera possessio, & amplius nō auditur absens, nisi super, ꝓprietate. Et reddit rōnem diuersitatis, vt in ea apparet, & ita tenent hic cōiter doct. legistæ in d. l. 2. & no. idē in l. properandum. C. de iud. & in l. consentaneū. C. quō & qñ iudex. & ponit hic Host. aliquas rōnes diuersitatis inter istum §. & illum. Prima, quia hic ꝯuentus possidet nomine alieno, ibi noīe proprio. Scda, quia hic nominat alium, ibi non. Tertia, quia hic dantur inducię ad aliū præsentandum, ibi non. Quarta, quia ibi non cōparet possidens hic comparet, sed non vult defendere. Quinta ibi vnius contumacia, hic duorum. Sexta quia hic interuenit quasi lit. cōtest. ibi non. Septima, ga ibi nulla fit examinatio, hic summaria. Ex quo sequitur octaua, quia ibi intra annum auditur super possessione, hic non. Et certè satis puto hic sufficere illam solā cām, quia hic interuenit quasi litis contest. per ea quæ supra dicta sunt, vnde si cut reo existente contumace post lit. contest. procedit ad missionem in veram, & incommutabilem possessionē, sic nō ibi de cā, vt in d. l. consentaneum, & no. in c. prout, de dolo & cō ita & qñ interuenit ista quasi contest. Et hic ponit Host. fm quatuor casus differentes, p̄ quos aperitur intellectus aliquorum iurium. Primus, vbi cōuenitur realiter, qui nomine proprio sidet, vbi passus missionē veniens intra annum auditur fm sessione, vt supra. §. in alijs, & sic hæc est rō fm eum, quia ibi ius tñ contumacia deprehenditur, & nulla examinatio fm Secūdus, qñ quis nomine alieno possidet, vbi seruata forma ius §. ēt statim, facta missione, veniens, non auditur, nisi super prietate, vt hic. Et sic rō duorū, s. contumacia, & quasi apparitia, & sic quasi fundamentū, & summaria examinatio. Tertius, vbi fit missio post lit. vere contest. sed nō liquet de cā, nec liquere potest, vbi similiter non auditur super proprietate, de qua contu. c. prout. Et sit hæc ratio fundamentum, s. vera litis cōtestatio. Item, iudicij incepti desertio, iudicis, & iurium contemptus, plenaria examinatio. Quartus, vbi lit. vere cōtest. cum liquet de causa, fertur sententia pro actore, & in possessionem mittitur, quo casu veniens contumax, ēt super proprietate non auditur. C. de iud. l. properandum, §. sinautem reus. & prædicta declarat. Et sit ratio iuris diffidentia, & plenaria examinatio, & veritatis declaratio, quia res iudicata &c. de reg. iu. l. res iudicata, & his remittit ad summ. eod. tit. §. in alijs. & §. seq. & per hoc declarat secunda pars glo. † Sed capiendo primam partem, ut ro, supra conclusum est, q̄ nō auditur iste, nisi super proprietate in casu huius §. & idem in casu §. in alijs. quando reus non comparet intra annum, quæro vsq; ad quantum tempus auditur proprietate: Glo. hic tandem concludit, q̄ donec fit præscriptum & q̄ ēt de iure cano. p̄t procedere præscriptio, & idem Ioā. And. hic, & cōiter doct. sequuntur, sed quantum tempus requiritur ad præscribendum isto casu, glos. in l. 2. C. vbi in rem act. dicit tempus decem annorum inter præsentes, & viginti inter absentes. Sed Pet. & Cy. ibi contra, quia per primum decretum non intendit transferre dominium, & per consequens necessario capiendi conditionem, vt l. claubus. ff. de contrahen. empt. sine titulo non currit præscriptio, loquēdo de præscrip. decem vel viginti ann. ff. de vsucap. l. nunquam. Bar. ibi sustinendo dicit, q̄ vsucapiet ex possessione, quodammodo iūcta cum ceden. ti. quem prius habebat, vt l. si is, qui pro empt. re. l. est qui ædes. ff. de vsuc. Et hoc sequitur do. Ant. & mihi placet, nisi præscribatur contra ecclesiam, quia tūc expectatur tempus 40. annorum, vt in c. de quarta. cum fi. de præscrip. hæc vera, si in principio fuisset statutus terminus p̄iudicem, intra quem diatur dominus super proprietate. Tūc enim post lapsum termini non audietur amplius, secundum Cyn. per l. 2. prin. per l. a quo fundus. ff. de dam. infect. & in l. mancipiorum. optio. lega. & quia iste terminus non est a iure determinatus, tuetur arbitrio iudicis, secūdum eum. l. 1. ff. de iure delib. Et dictum sequitur do. Ant. hic. Ego puto q̄ a principio tempus missionis non possit statui iste terminus ad agēdum, cum sit punita nunc illius contumacia propter dationem veræ possessionis, & nemo compellitur agere, C. vt ne. inui. facit text. proxi. vbi dī, q̄ a principio iudex debet esse contentus alterius pœna, sed poterit in futurum loco secundi decreti, seu primi do decre. peti, vt statuatur sibi terminus ad agendum super prietate, post quem amplius non auditur, & ita debet intelligi a quo fundus, a præal. vt ibi sentit Bar. & idem videtur velle consentaneum. C. quom. & quando iudex. Et hoc bene notandum est valde singulare in practica, ne diu missus cogatur expectare. †Venio nunc ad glo. §. sinautem. & primo colligit ordinem uandum in executione, & missione, in actione personali, mo capiantur mobilia, secūdo immobilia: tertio, recuratio iura. Sed quærit Ioan. And. quid si non fuit seruatus iste ordo, quia cum extarent mobilia, primo de immobilibus decretum dicit, quòd non valet, quia factum est contra solitum ordinem diciorum. 2. q. 6. c. ei qui. §. diffinitiua. C. de sent. & interlo. iudi. l. prolatam. Ioan. And. dicit, q̄ bene tenet, cum ex litera videatur dari optio. Item quia tex. alternatiuè loquitur, & regulariter alternatiuæ sunt præstationis, & non ordinis, de quo reg. iur. c. in alternatiuis, lib. 6. Et hoc maximè verum in ordinario secundum eum, qui pœnas commutare potest, ut no. de pœ. c. licet. sed in delegato esset quæstio, qui pœnam fm a iure imponere debet, de offi. delega. c. de causis, secundum an. And. Ego dubitarem etiam in ordinario, cum iste text. simpliciter loquatur alternatiuè, sed qualificat alteram partem alternatiuæ, dicēs, quod in bona immobilia potest fieri missio

fi bona.

ADDITIO.

a SEB. SAP. l. a quo fundus. De intellectu huius legis, vide late per Alex. in l. si prius. ff. de oper. noui nuncia. & Imo. ibi in d. l. a quo fundus, & quod iudex possit assignare terminum parti, intra quem probare debet, & non audiatur, ponit late Georg. Nata in clemen. fæpe, in princi. colum. 1. verb. signi.

fi bona mobilia non hēt. Nec obst. quod sequtur, iudicem posse eligere a principio penam, q̄ magis timetur, qa illud refertur ad pœnam missionis, & ad sniam censuræ, vt declarat verbū alternatiuū. Et ideo consulo, q̄ iudex seruet hunc ordinē, & mandet nuncio, vt mittat in possessionē mobiliū, si extant, & si non extant, in bona immobilia, & tunc nūcius quærat, & fm mandatū sibi factū, si non reperiat bona mobilia, faciat missionē in bona immobilia, & referat iudici se perquisiuisse mobilia, & nō reperisse, saltem sufficientia, & creditur ei, iuxta no. p Bar. in l. a diuo Pio. ff. de re iud. §. in venditione. putat tamē ibi Bart. q̄ ordo iste vbi positus est in executione snīæ, non sit de substantia, licet de iustitia, vnde per viam appellationis poterit reuocari grauamē.

35 Idem puto in casu nostro. †Quæro, hic dicit, q̄ in personali fiat missio, q̄ modo debiti declarati, qualiter fiat ista declaratio: glo. sequens respondet, quod per libellum actoris, & sic sentit glo. q̄ respectu missionis fiendæ, statur libello super quantitate petita. Io. And. post Tancr. exigit etiam sacramentum ipsius actoris. Tu dic circa hoc, vt supra in præced. §. plene dixi, & per auth. & qui iurat. C. de bo. auth. iud. pos. Et hoc c. corrigit legem antiquam, quæ dicebat missionem faciendam in oīa bona, ff. ex qb. caus. in pos. ea. l. i. hodie vero fit missio pro modo debiti declarati. Dicit tñ gl. not. in d. auth. & qui iurat. q̄ non exigitur, q̄ res p̄cisè valeat tantum, quantum petitur, sed etiam debeat plus valere. Non enim dī hic, q̄ tantum, sed pro modo debiti declarati quod est cautè not. & sic se habet consuetudo secundam illā gl. Dicit enim inspici, an res exigat expēsas, vt si est bos, vel equus, vel etiam si nullas exigit expensas, vt argentum, & consimiles res, vt primo casu longè plus debeat valere, & idem ibi Bartol. quod no. Gl. in ver. magis in fi. opp. Solu. fm Io. And. q̄ speciale est ibi, pp reuerentiam personarum, & vide quod habetur in c. 2. de offi. deleg. lib. 6. Gl. in ver. [Ad alteram.] in fi. opp. Sed sol. vt no. in c. at si clerici, & c. statuimus, alleg. in gl. † Venio ad gl. vlti. quæ oppo. contra text. in eo, q̄ dicit facta missione in personali, reum audiendum intra annum, vel post annum, iuxta dict. §. in alijs. Non enim videtur, q̄ ista distinctio sit proportionabilis ad istum §. quia creditor debet semper restituere pignus anteq̄ sit distractum, vt l. ptius. C. de distr. pig. Sol. dic, vt in gl. quæ soluendo primo ponit opin. Io. qui tenuit, q̄ post annum non efficitur possessor, quoad vsucapionem, sed consequitur commodū possessionis quoad hoc, quia vbi ante annum tenetur probare debitum, post annum releuatur ab onere probādi, & transfertur onus probandi, indebitum in reum. Hæc opin. tanquam rigida non placet Io. And. Non enim probari posset, q̄ nunquam fuit pecunia debita, nisi per confessionem, facit de confes. ca. 1. lib. 6. nec ēt placet glo. Secunda fuit opi. Lau. qui dicit, q̄ ēt post annū referuatur eo qō possessionis, & proprietatis, donec præscriba tur iuri offerendi debitum, quod an possit præscribi, infra dicā. Et hæc opi. placet gl. concludenti, q̄ semper auditur debitor volens rem suam recuperare, a restitutis expensis, & præstita cautione de iudicio sisti, nisi pignora sint distracta, vel in solutū data, vt in præalleg. l. si prius. Et ad hunc tex. respondet, vt in ea habetur & hanc opi. gl. tenet Host. in sum. eo. tit. §. si autem persona, vbi se remittit hic. Tertia opi. fuit Tancr. Dama. & Goffr. q̄ post annum habeat creditor, retentionem pignoris, donec qō principalis debiti sit decisa, vt sicut missus in reali post annum possideat, donec constet de proprietate, sic in personali, missus post annū possideat pignus p̄torium, donec de debito liqueat, & si appareat debitum, satisfaciat. Tenetur ergo res illa loco pignoris, sicut res commodata propter expensas, vt ff. commo. l. in rebus. §. vlt. & ff. si fer. ven. l. si cuius. & sic intelligunt tex. Sed cētè hæc opin. non videtur vera, quia antequam interponatur decretum decretum, missus semper hēt detentationem tñ, & eo volenti satisfacere de expensis, & præstare cautionem, nec alibi cauetur, q̄ lapsus anni, operetur ipso iure effectū. Quarta fuit opi. Io. de Deo, q̄ dixit, q̄ si reus venit intra annum, recuperat rem, & fructus, præstita cautione de standō iuri, & solutis expensis post annum recuperat rem tā quam, & hoc si res distracta non fuerit. Hæc opin. non est vera, ga cum missus habeat tñ custodiam in personali, & non possessio nem, non potest facere fructus suos, immo tenetur compensare cum debito, si de eo constiterit, vt no. Bar. in l. si finita §. Iuliani. ff. de dam. infe. Quinta est opi. Io. And. qui sic distinguit, q̄ aut secundum necretum interuenit, aut nō. Primo casu, aut fuit adiudicata vera possessio, aut adiudicata res in solutō, si fuit adiudicata vera possessio, eo casu putat esse veram opi. Tancr. Dama. & Goffr. vt habeat actor iuxta formam decreti possessionis commodū, donec principale negotium sit finitum, ita q̄ actor si non probat debitum, restituat rem, si probat, illam teneat, do nec solutū sit debitum. Si vero adiudicata sit res in solutum, tūc præclusa est reo via, vt hic in gl. Si vero nullū decretū fm, interuenit tunc verum putat, quod dicit gl. q̄ qñcunq; venit cum satisdatione, recuperat possessionis commodum, p̄ auth. & q iu-

rat. Hæc sunt verba Io. And. licet Inn. hic variet, dādo extraneū intellectū ad istum §. rñ in c. dilecto, de ver. sig. prope fi. vī ponere veritatem, & dicit illud plus sibi placere, q̄ quod hic scripsit. Ibi enim vī concludere, q̄ in reali non exigatur necessario fm decre. sed solus transcursus anni p̄stituat missum verum & incōmutabilem possessorem. In personali vero possit iudex post annum interponere fm decretum pro vendōne fienda, vel si non vult grauare ita absentem, pōt decernere, q̄ tñ possideat, vt fructus faciat suos, quousq; aduersarius probauerit indebitū illud, cuius cā facta fuit missio, vel si vult adhuc minus grauare absentem, quia forte minus liquet ei de debito, tunc referuet onus, p bandi debitum illi, qui missus est in possessionē. Nā si id licet, quod plus est, s. facere finalē vendōnem, multo magis licet ei, quod est minus, s. prædictas prouisiones facere, & sic intelligit, quod hic de anno dī. Et hęc sunt verba singulariter not. quia nō solent hic recitari per Doct. & sunt valde necessaria ad intellectum huius c. & materiæ. † Ex quibus verbis primo no. intel'm huius §. vsq; ad fi. q̄ ante annum, audiat indistinctè reus cōparens, missione facta in personali, post annū nō, qa solet post annum interponi fm decretum, in quo vario modo pōt procedi, vt patet ex p̄dictis, & volunt illa verba, iuxta distinōem superius annotatā, & c. vt sicut in reali non auditur post annū, sup possessione ipso iure, ita nec in personali, nō qdem ipso iure, vt in reali, sed interposito scēo decr. qđ interponitur cōiter post annum vario modo, vnde debet post annum seruari forma secundi decre. Item habes secundo notare vx verbis Inn. q̄ secundum de cretum pōt interponi vario modo, fm qđ videbitur iudici, qđ ēt sentit Bar. in præalle §. Iulianus. † Tertio not. ex dictis Inno. q̄ ante interpositionē secundi decreti, missus in personali, ēt post annū nō efficitur verus possessor, nec lucrat fructus, nec releuatur ab onere probandi debitū, sed necessarium est ad ista, vel ad aliquid istorū fm decr. quod ēt sentit Bar. in d. §. Iulianus. † Vlti. not. ex dictis Inn. q̄ vbi minus clare liquet de debito, dēt iudex minus aggrauare in interpositione, secundi decreti. Nam vt s. dix., vbi non plene constat de debitis, non dēt facere v̄ editionē, vel dare in solutum, cum hęc sint magni præiudicij: vnde aggrauabit absentem plus, vel minus in interpositione, secūdi decr. fm modum probationis, & qualitatem ꝓtumaciæ, qđ semper tene menti. & hęc satis fuerunt de mente Bar. in locis præall. Ex oībus prædictis pōt colligi vna distinctio, quam posuit hic Do. Ant. & licet nihil alleget, tñ in veritate elicitur ex dictis Io. Anhic, & Inn. in loco præall. & Bar. in §. Iulianus, & in l. 2. sentancū, præalle. quam distōnem, subijcia, vt collecta habeat materia distinguentium. † Est ergo circa missionem factam in p̄sonali videndū, q̄ aut non interuenit fm decretū, & missus semper habet nudam detentionem, & nihil plus acquirit, nec per lapsum anni, nec aliter, etiam si laberaretur tps 30 ann. tenendo, q̄ non præscribatur iuri offerendi, de quo dicetur infra dum tñ veniēs offerat cautionem, & satisfactionem expensarum, & se paratū stare iuri, vt d. auth. & q̄ iurat. C. de bo auth. iud. pos. Nec p hoc perdit fructus, nec grauatur onere probandi, sed sufficit se offerre stare iuri paratū, vt in authē. & qui iurat. Qñq; processum est ad fm decretum, & tunc aduerte ad formam secundi decreti, q̄ diuersimode pōt iudex interponere, vt s. dixi. Qñq; enim est p̄cessum ad alienationem in tertium seruatis seruandis, & nō auditur, ut l. fi. C. de iure do. impe. & quæ tunc seruētur, hñr ibi, & vide per Spec. in tit. de secundo decre. §. 1. ver. vī, ad fi. n. §. Et hoc nisi aliqua allegaret, per quę infringeretur decretum, vt quia cōtra non latitantem, vel continet iniquitatē secundum ea, quæ no. Inno. in c. præterea, de dila. & in c. dilecto. de ver. sig. & vide quod not. in d. l. consentaneum. Quandoque alienatio est facta non in tertium, sed in ipsum creditorem, & tunc quādoque est processum ad adiudicationē in solutum, seu venditio facta est ipsi creditori, & gl. tenet hic, q̄ amplius non auditur. Itē Butr. in l. 2. C. vbi in rem actio. & in l. consentaneum, præallegat. Sed Specu. in titu. de secundo decre. §. nunc dicamus, versi. sed quæ est differentia, dicit, quod si est data in solutum, vel vendita creditori, auditur debitor, volēs de iure suo probare, p l. fi. §. sinautem. C. de iure do. impe. Bart. in l. si finita. §. Iulianus. ff. de dam. infect. dicit, quod hoc casu auditur, vsque ad biennium, secundum formam l. fina. C. de iure do. impe. sed tunc non auditur, nisi offerrat se soluere debitum. Quandoq; tamen interponitur secundum decre. secundum quod res adiudicatur in solutum, & statuitur terminus, intra quem andiri debeat, volens recuperare, alias nō audiē, nec de proprietate, nec de possessione, & tūc terminus excludit a toto. ff. de accusa. l. Titia. C. qui accusa. non possunt. l. si ea. & l. diffamari. C. de inge. man. tenet Barto. in d. §. Iulianus, & etiam in l. a quo fundus. præalleg. & in l. consentaneum. Quandoque interponitur, vt missus tātum possideat, & fructus

ADDITIO.

a SEB. SAP. Recuperare. Vide Bar. in l. cum. ff. de priu. cred. Pal. in l. 2. uer. quinto quæritur. ff. si ex noxali causa agatur, & latissime per Alexā. d. l. si finita. §. Iulianus, col. 3. ff. de dam. infect.

Universidad de Deusto
Biblioteca

fructus suos faciat, donec reuersus probet indebitum, & tunc p̄ cedit opin. Ioan. And. de qua in gl. vt aduersarius oneretur onere probandi indebitum, & missus interim lucretur fructus. Quā doq; fit missio ex secundo decre. vt habeat possessionem, reiecto iure absentis, & aud tur, nisi hoc probetur debitum, & tūc non grauabitur contumax onere probandi indebitum, & vide de hoc in Spec. de secundo decre §. iuxta propositionis, in prin. Quandoq; interponitur simpliciter secūdum decre. & transfertur vera possessio, & tunc habebit actor possessionis commodū donec principale negotium sit finitum, & sic procedit opi. Tan cre. Dama. & Goffr. Nec ob. prædictis, q̄ in missione probauerit debitum, quia illa probatio summaria nō sufficit ad releuandū eum a probando in plenaria, facit c. veniens, de test. Hæc vera, q̄ non est processum ad diffinitiuam sed̄am sup quantitate, & pro executione facta est missio ex primo decre. super re aliqua, & auditur absens, volens recuperare rem ante interpositionem secundi decr. sicut superius dictum est, vt no. Bar. in l. consentaneum. Vnum tñ est no. p̄m Bar. vt dixi supra, q̄ licet, quando facta est missio ante sententiā, auditur volēs recuperare rem, obla ta cautione, & restitutis expēsis, vt in d. auth. & qui iurat. & hic, hoc tñ limita, q̄ facta est missio post diffinitiuam, quia si non soluit, non auditur, præstando cautionem, sed oportet, q̄ soluat, quia debet directe purgare cōtumaciam, & satisfacere ei, p quo facta fuit missio, vt l. si pecuniæ, ff. vt ī poss. leg. & facit c. ex parte, infra de verb. signifi. Nec ēt auditur volens tunc probare indebitū, quia ob. sed̄a: si aūt esset lata sed̄a super aliqua spē, & quia non præstabatur, facta fuit missio in alia specie, tunc idem, quod supra dictum est. Si vero missio facta fuit in illa specie, super qua lata fuit sed̄a, tunc non posset recuperare possessionem, vel proprietatem, nisi faceret rescindi sed̄am intentādo aliud remediū

41 ℈ illam, vt restitutionis, vel aliud, s̄m Bar. in d. l. cōsentaneum.† Sed quia facta est supra mentio de secūdo decr. quæritur, q̄ñ debeat interponi? Circa hoc multæ sunt opi. de quibus in Spec. de secundo decre §. iuxta propositionis, in prin. & per glo. in l. cum proponas. C. de bo. auth. iud. poss. Et duæ sunt opi. principaliores, vna Inno. in præal. c. dilecto, de verb. signi. quod c. in fi. dicit expectandum annum, post interpositionem primi, exponendo, vt supra declarauī. Et hæc opi. placet Spec. in d. §. iuxta propositionis. quia in reali iura expectāt per annum, vt l. si quis emptionis. C. de præscript. 30. vel 40. ann. & supra §. in alijs. Idem ergo vī dicendum in personali, quoad interponendum secundū decretū. Alia est opi. magis communis, & quæ obseruatur in iudicijs, vt tempus sit arbitrariū, considerata qualitate contumaciæ, & personarū. Hanc tenet gl. in c. consultationibus, de offi. dele. & in l. cum proponas, præal. sentit Ioā. And. hic, & Bar. in d. §. Iulianus, & in l. cum proponas, præal. & vī verior, licet alia sit mitior. Cū enim iura circa hoc non determinent tempus, ergo relinquendum est arbitrio iudicis, vt l. in venditione. §. de tempore. ff. de bo. auth. iud. poss. & in c. de causis, de offi. dele. & in l. 1. ff. de iure delibe. Et ad istum tex. dic, q̄ habuit respectū ad id, quod cōiter solet fieri, quia multi expectant annū, vt euitentur opi. nō tñ vī necessariū, cum expresse nō disponatur hoc. D. Ant. putat, q̄ de iure canonico, maxime ordinarius p̄t ex cā moderare tempus, arg. eorum, quæ no. in l. 2. ff. de re iud. Et sic vī sentire, q̄ regulari ter sit annus expectandus, sed tene aliam opi. quam ēt tenet hic d Card. & in d. c. cōsultationibus Consulo tamen, q̄ iudex sine

a magna cā non recedat a termino anni, a arg. hic, & sīlr in reali, sed post annum sola contumacia est sufficiens causa, vt hic. Sed propter nimiam contumaciam, vel aliam iustam cām, poterit præuenire annum. Si enim p̄t ob nimiam contumaciā factum aggrauare in primo decre. vt d. l. Fulcinius, in fi. & supra dixi, ita dēt posse accelerare secundum decretum, & pro hoc iste tex. q̄ ob nimiam contumaciā, dat iudici facultatem, duplici pena puniendi.† Sed vltra doct. quæro, nunquid in realibus possit interponi secundum decretum? gl. mag. in d. §. Iulianus. q̄ non, quia prouisum est de iure, vt lapsus anni faciat eum verū, & incōmutabilem possessorem, & reus perpetuo super proprietate audiatur, quod non esset, si postea interponeretur secundum decre. Itē agens reali non petit sibi rem dari; cū sit dñs, sed rē restitui, & sic possessionem tūi, sed per missionem consequitur suū desiderium, ergo &c. Secus in personali, quia ibi petit rem dari, & sic requiritur, q̄ res adiudicetur per f̄m decretum, cum nō dicat rem esse suam, sed personā obligatam. Bar. ibi expresse non tollit hęc motiua, sed vī velle, q̄ ī omnibus actionibus, siue personalibus, siue realibus, siue mistis, habeat locum s̄m decretum, si per primum sufficienter non est prouisum, sicut est quando fit missio, vt caueatur nomine litigatoris. Vnde credo, q̄ etiam in reali potērit interponi secundum decre. non dico tantum, post lapsum anni, quia ad cautelam istud solet interponi pro sola pos. vt in d. c. j. de eo, qui mit. ī pos. sed etiam ante lapsum anni, & post, quia p̄t operari maximum effectum, vt efficiatur verus possessor. Itē vt non audiatur absens super proprietate, maxime statuendo sibi certum terminū, intra quem agat de proprietate, & amplius non audiatur, vt expresse tenet Bar. hoc vltimum in d. l. consentaneū. facit l. a quo fundus. ff. de dam. infect. & quod no. ibi & pro hoc quia ob nimiam contumaciam potest aggrauare

mum decretū, vt s̄larim lucretur fructus, vt supra dixi. Item test procedere ad excommunicationē vltra decretum, & sic debet posse interponi secundum decre. propter

supradictos. Et idem, si subest alia iusta causa. Si enim hoc facere in personali, vbi missio est extraordinaria, ita & in re

Item sicut fortius & pinguius operatur primum decretum

li, ita & fortius debet posse operari secundum. Non ob. & iura similia, quæ videntur statuere annum, quia emanant in odium contumacis, vt ex solo cursu anni, sine alio iudicio

nisterio perdat veram possessionem, non tamen per hoc tur, quin ex iudicis officio per interpositionem secundi decr. possit contumax magis aggrauari, sicut dicimus in pe arg. opti. ī d. l. a quo fundus. ff. de dam. infect. & l. quories. ff. tion. & obliga. Sicut in simili dicimus Episcopum non pos lere ius commune, p̄t tamen adiuuare, apponendo pœnam apposita pœna non est, vt no. Ioan. And. in c. fi. de offi. archi gl. in clemen. ne Romani. de elect. facit tex. in c. vt animarum

43 consti. lib. 6. † Faciunt no. per Bar. in l. 2. ff. de re iudi. vbi et iudex abbreuiare tempus a iure statutum, etiam sine huius ministerio. Et vide quod no. Dy. in reg. indultum, de reg. iur. non ob aliud motiuum illius glo. q̄ in realibus non petit dari, sed restitui, cum dicat se dominum. Ergo esset cōmo petendo secūdum decretum: quia hoc fateor, si peteret ad hoc, vt res sibi daretur, sed cum bene possit petere illud terponatur secundum decretū, vt supra dixi, poterit illud ad alium effectum, s̄l vt nō audiatur amplius absīs super pro tate, si nō vult cōparere, & sic, vt terminus sibi statuatur ad dum, alias imponatur sibi silentium, arg. in l. Titia. ff. de acc & in d. l. a quo fundus. ff. de dam. infect. ubi vī expressum, & Bar. in d. l. consentaneum. vel vt ante lapsum anni efficiantur possessor, & incommutabilis, & sic nulla resultat com

44 tas, & cessant oīa motiua illius glo. † Sed quia in hac gl. fit b tio de præscribendo ius offerēdi, quæro, b nunquid creditor sit præscribere ius offerēdi ℈ debitorem? gl. vī hic velle, q̄ vī rex. cum gl. in l. cum notissimi. C. de præscript. 30. vel 40. ann. Ioan. And. videtur hic velle sentire cōtrarium in eo, quod q̄ si s̄m decretum non interuenit; quandocunq; veniat di cum satisdatione, recuperat possessionis commodum, & Bar. & alij legistæ in d. l. cum notissimi. distinguit tñ, q̄ est ius offerendi, q̄ competit per modū iuris, vt puta fe creditor hēt ius offerendi debitū, primo creditori, & con di sibi pignus, vt l. j. in fi. C. si anti. cred. & in d. l. cum non vel secundus vult præscribere ℈ primum, & p̄t, vt in d. l. c tissimi. Quoddam est offerendi ius, q̄ competit per mo dam facultatis. Exemplum, debitor p̄t q̄cunq; offerre de creditori, & pignus relaxare: ista facu tas nunquam p̄t pre sicut nec alia facultas eundi per viam publicam, quia lo millie annos non ieueris, semper tamen poteris ire, vt l. viam blicam. ff. de via publi. Et maxime hoc procedit de iure co eo, secundum quod non p̄cedit præscriptio cū mala fide. c. fi. de p̄scri. Et scias, q̄ creditor possidet pignus, quoad præter quam quoad præscriptionem, vt in l. serui nemin vsu. Et intellige de pignore conuentionali, non autem de rio, vt supra dixi, & vide gl. & Bar. in d. l. cum notissimi. potest creditor præscribere, cum non possideat quoad vtilitatem, sed tantum debitor, aliàs contingeret, q̄ duo simul rem præscriberent insolidum, quod non est dicendum, vt reg. sine possessione, de reg. iur. lib. 6. Nunc autem declara 45 suppletis glo. venio ad aliqua textualia. Et primo quæro, an ctum missionis, tam ī reali, q̄ in personali, exigatur trina vel sufficiat vna? Inno. in c. ad petitionem, de accusa. vī tri q̄ trina requiratur ad actum grauis præiudicij, s̄q̄ñ traditum ra possessio, & sic sentit, q̄ q̄ñ sit causa custodiæ, non requi trina. Sol. glo. in c. q̄m ℈, de probatio. in ver. dilationes. nec ad missionem, nec ad excommunicationem dēt proce si post trinam monitionem, vel vnam peremptoriam. 2. q. de illicita, & in c. sacro, de senten. excō. Idē tenet glo. in l. §. Iulianus. ff. de dam. infect. & Bar. ibi & l. consentaneū. & quando iudex. & bene facit tex. & ibi gl. in c. fi. de eo, qui

ADDITIONES.

2 ZACHAR. Non recedat a termino anni. Adde quod iure non inve cautum, quanto tempore post primum debeat interponi secundum in arbitrio iudicis. Spec. per istum alleg. cui adde Bar. in l. prætor. §. fi. autho. iud. poss. eundem post glo. in l. cum proponas per istum alleg. in l. si finita. §. Iulianus. col. 6. de dam. infect. & Pau. de Cast. in l. de ff. de re iudi.

b SEB. SAPIA. Quæro. De hac quæstione vide Pau. de Cast. in l. pignus de vsucap. Corneum in consi. 177. incip. In hac consultatione, in 2. vo de Homo. consi. 146. incip. casus. col. 1. Ang. cōsi. 54. incip. Iulianus. & Fer. Pract. Papien. in forma responsionis rei conuenti, in verbo præscr nis, circa fi. & varias opi. super hoc artic. refert Ang. Are. in §. actiones 26. Institu. de act.

in poss. & sentit ibi Innoc. q̄ si iudex in citatione cōminatur, q̄ procederet ad vlteriora, a talis comminatio habet vim peremptorij, vt no. Bar. in d. §. Iulianus. & vide do. de Rot. decisio. 237. & si præcessit talis citatio, vt supra dixi, non requiritur alia, ad actum missionis, licet requiratur ad actum mulctæ, quia actus missionis concernit processum, in quo facta est contumacia, non sic in alia mulcta. De quo per Bar. in l. 2. ff. si quis in ius voc. & me

45 de re iud. † Quæro, quo iure interponatur secundum decretum? glin d. §. Iulianus. dicit, q̄ iudicis officio, & intelligit ibi Bar. de nobili, arg. in l. iubere caucre. ff. de iurisdict. omn. iud. & in l. ea quæ. ff. ad municip. Et aduerte, quia duplex datur practica interponendi decretum, vt no. gl. & Bar. in l. cum proponas. C. de bo. auth. iud. po.. V na, q̄ detur libellus super actione principali, & reus citetur, vt veniat respōsurus, & eo existente contumace, si ne alio libello detur possessio ex primo decre. & videtur conue nire huic literæ. Alia est, q̄ reus citetur, vt veniat respōsurus de iure tali, & eo existente contumace, tunc detur libellus, in quo narretur, q̄ cum reus sæpius fuerit citatus, & extiterit cōtumax, petitur interponi decretum, & hanc practicam ponit Specu. & Bar. dicit seruandā consuetudinē fori. Et circa hoc, & s̄m decre

47 tum, & quid sit primum decretū, & secundū, plenè examinabitur in c. 1. de eo, qui mit. in pos. vbi per Inno. † Quæro, hic dī in §. in alijs, q̄ reo non comparente intra annū, efficitur actor verus possessor, quando incipit currere iste annus, an a die decreti, an a die actualis missionis? Nam quandoq; inter decretū, & actuaem missionē interponitur tempus non modicū. Io. And. refert Aegid. tenere, q̄ computetur a die missionis factæ, ipse vero remittit ad no. in Spec. de sec̄o decreto. §. videndū. ver. hoc quoq;. & ibi allegat plene pro, & ℈, q̄ a tpe missionis, allegat §. in alijs. vbi non fit mentio de decreto, sed de missione. Ad idē de offic. ord. c. pastoralis, in fi. de eo, qui mit. in pos. c. 1. de verb. sig. c. dilecto. & C. de præscript. 30. ann. l. si quis. in fi. Itē quia in odiosis fit stricta interpretatio, vt in reg. odia, & reg. in pœnis, de reg. iur. li. 6. Postea vī facere differentiā, licet perfecte nō firmet, an inter ponat ita decretū. Decerno mittendū, & quia non efficit statim possessor; ps currit a tpe missionis. An dicat, Constituo te possessorē, vel iubeo: & tunc dicit, q̄ licet adhuc non efficiat possessor ante missionē, vt ipse no. de secundo decreto §. 2 super secū da forma, per l. cum postulassem. ff. de dam. infect. hoc tñ facit iudicis authoritas & voluntas, sicut currit decendium appellationis interponendæ a tpe pronunciationis, sic currit annus a tē pore pronunciationis, licet non statim actor possessionem nan ciscatur. Do. Anto. distīguit, q̄ aut est dare medium inter decretū & missionem, culpa actoris, aut rei, aut neuter est ī culpa. Primo casu quādo culpa est actoris, currit annus a tempore missio nis. Secundo casu, q̄ñ culpa est rei, currit a tempore decreti, per c. cōtingit, de dolo & contu. Tertio casu, q̄ñ neuter est in culpa, tunc, p̄cedat distinctio Ioan. And. Spec. in loco præalleg. tenuit, q̄ a tempore decreti s̄impliciter currat annus per dictum c. con tingit. Ego puto, q̄ p quæcunq; verba interponatur decretū, annus tantum currit a tpe missionis, nisi reus fuerit causa impedimenti per d. c. contingit. vbi fuit adiudicata possessio per verba præsentis temporis, nō ī currit tempus a tempore decreti, sed a tempore missionis, nisi impediatur actor possessionem nanci sci per dolū, & potentiam rei. Item cum dispositio illius c. sumine, nitatur æquitati, vt patet ibi in fine, non videtur ergo, q̄ cessante dolo, & potentia rei, debeat tempus currere a tempore certi, per quæcunq; verba interponatur, arg. eorum, quæ no. Io. And. in c. 2. vt li. pen. lib. 6. Item tex. vī satis expressus in d. c. contingit. vbi si tantum restringit ad illum casum impedimenti, et go cessante dolo, & potentia rei, currit tempus tantū a tempore missionis. Pro hoc, q̄a illa est quædam præscriptio annalis, respe ctu possessionis. si ergo non apprehendit possessionē, cessante culpa rei, non debet ta'is præscriptio currere, arg. eius. ff. de sol. tione. li. 6. Item missio fit, vt tædio affectus, veniat reus respōsu rus, sed ante quam fiat missio actualis, non potest dici tædium il latum. Itē cessat negligentia in recuperanda possessione, cū sim

48 gigentia, ante quam missio fiat: per quę simpliciter concludo, excepto casu c. contingit, s̄p currit annus a tpe missionis.† Vl timò circa §. in alijs, queritur, nunquid is, ℈ quē facta est missio, possit intra annum compelli ad recuperandam possessionem? vide Ioā. And. & Archid. sup rubr. de eo, qui mit. in pos. & 2 clu. 2. ver. porro, in 6. col. & idem determinat in addi. licet aliqui ℈. Ant. ibi ℈ quia satis est, q̄ patiat pœnas iuris. Sed forte fuit decc

b tat hic, & ibi, & minus bene. Vnde teneo cū Arch. & Io. And. licet enim iurā fuerint annū, non tñ tollunt per hoc qn, & aī possit compelli ad possessionem recuperandā, sicut supra in simili dixi, in interpositione s̄cdi decreti in reali. Facit q̄d in simili no. in c. licet canō, de elect. li. 6. Itē facit iste tex. ī fi. dū dicit, q̄ iudex, facta missione, p̄t procedere ad aliā pœnam, si hoc meruerit, p teruitas ꝓtumacis. Irē ista missio fit, vt reus tędio affectus veniat rūsurus, si ergo hoc remediū videt non p̄ficere, p̄t experiri aliud remediū, arg. c. ceterū, de iuramen. calum. & quod in simili no. Ioan. And. in c. 1. de senten. excom. li. 6. vbi dicit, q̄ excommunicatio p̄t tol i etiā ab initio, si iudex v det non proficere, sed in

c deterius tendere, f cit l. 1. §. qd ergo. ff. de vent. inspi. An aūt, c si ℈ plures facta est missio, audiatur vnus volens recuperare pro ra

d ta sua? d vide p Ioan. And. in addit. Spec. vbi concludit, q̄ non: facit qd legi. & no. in simili. in l. 2. & 3. de verb. obli. in c. suam. ℈. de

49 pœ. † Quæro nunc circa §. q̄ si super, an conuentus nominans alium in iudicio, tenatur, p̄bare se possidere nōie alieno? Ioan. And. refert hic lac. de Are. tenere, q̄ sic, quia declinatoriè excipit, exonerando se a iudicio, cū tenacitur respōdere, per l. officiū. ff. de rei vendi. Ergo habet probare, cum in exceptione probanda sit actor, l. 1. ff. de except. & idem Cyn. in d. l. 2. C. vbi in rem act. Bar. dicit ibi sufficere, vt cum nominet in iudicio, vt per hoc absoluatur ab instantia iudicij, nisi actor velit in se onus probandi assumere, & probare cum suo nōie possidere, vt sic in eum transferatur possessio, authoritate l. fin. ff. de rei vendi. & ad hoc ēt allegat Inno. hic, & sequitur d. Ant. Et no. bene ex dictis Bar. q̄ illa l. fi. & eius pœna, hēt locū non solum in eo, qui negat se ex toto possidere, vt si cōuincatur, principur possessione, sed ēt hēt locū in eo, qui dixit se alieno nōie possidere, cum tū possideret nōie p̄prio. Concludo ergo, vt stetur dicto suo, q̄ aut dicit verū, & habemus intentū. Aut falsum, & tunc idem dicendū, cū possit nuda volūtate se p̄stituere possidere nōie alieno, & desinere possidere, l. si quis vi § differentia, & l. quod meo. ff. de acquirē.

50 possessi si tū hoc dicit in fraudē, p̄t quinci modo prædicto. † Quæro, vtrū ista nominatio hēat locū in turibus incorporalibus, vt si agatur pro obediētia, possit subditus nominare dñm? Inno. hic, q̄ sic, de quo in c. inter quatuor, de maio. & obe. & idē Bar. in d. l. 2. quia ista iura incorporalia hñr, p rebus immobilibus, & maxime, q̄ñ immobilibus adherent. Dic breuiter, & melius, q̄ aut quis possidet ista incorporalia, nōie alterius. vt vicarius, seu coadiutor, & tunc rectè nōiat dñm in iudicio, & hēt locū, quod hic dī eadē rōne. Aut quis non possidet ista, nōie alterius, vt subditus, qui possidetur, & non possidet, & non hēt locū propriè nominatio, cū nō possideat, nec detineat, nec facultatē habeat rei restituēdæ, sed si nominat alium, dēt ille vocari, quia nihil dēt at tentari in alterius præiud. cium, vt in d. c. inter quatuor. & si non nominaret, valeret iudiciū contra subditū, quatenus agitur de suo interesse, ne mutet dñm. sed nō p̄iudicat dño, de quo dicē

51 dū, vt no. Inno. in d. c. inter quatuor, & in c. auditis, de præsc. † Vlterius quæro, an in possessorio iudicio hēat locū nominatio? glo. in c. quia sæpe. 12. q. 2. q̄ non. Et ita simpliciter recitauit hic illam gl. Ioā. And. sed gl. iuris ciuilis sentit oppositum, in l. locū. §. j. ff. de tabu. exhib. & idē tenuit Guliel. de Cun. per auth. quia in prouincia. C. vbi de crimi. agi oport. Sed illa nihil facit, secundū gl. & Bart. in d. l. 2. quia illa loquitur de nominatione, quæ fit, vt possit instrui in defensione causæ, sed Bar. tenet op. q̄ habeat locū nominatio propter identitatem rationis, si ex hoc non indu catur legum correctio. Et ad c. quicunq;, respondet, q̄ debet intelligi cum determinatione hujus tex. & l. 2. vt l. restituat, vel no minet dominum in iudicio. Spec. in titu. de secundo decre. §. restat. ver. vbi etiam, tenet oppositum, & opi. contrariam, vt non habeat locum nominatio, alleg. 16. q. 1. c. in canonibus, de foro compe.

ADDITIONES.

a ZACHAR. Quod procedet ad ulteriora. Adde q̄ Lanfran. in c. quoniam cōtra §. citationes. nume. 8. ver. vnum est singulariter aduertendum, infra, de p̄ba. videtur facere differentiam, quando iudex sibi cominatur processurū, & quod procedet, vt primo casu habeat vim peremptorij, secundo non, alleg. Inno. in c. causam. supra, de rescrip. de quo vide per Celsum in suis apost. ad Lanfran. vbi supra, in ver. comminatur se processurum. Fel. in c. consuluit. col. 6. ver. 3. no. supra de rescript. Aduerte tamen, q̄ si addatur in citatione, in qua iudex se comminatur in illius absentia processurum, quantum de iure poterimus, non habet vim peremptorij. so. Ant. de But. & Inno. in c. causam supra alleg. de rescrip. & Feli. ead. col. & ver. supra alleg. & Matt. Math. sing. 8. incip. no. quod est differentia.

b Ioan. And. Vide Bar. in l. consentaneum. C. quomo. & quan. iudex. vbi idem sequitur, vide Bal. in rubr. de eo, qui mit. vide Ioan. de Ligna. in c. 2. de dolo & contu. vbi sequitur op. Arch. vide ibi per D. Pet. dē Ancha. & idem voluit in rubr. præfata, uide quæ remisi alibi in d. c. 2. And. Barba.

c SEB. SAP. An autem. Vide ad hæc quæ no. D. Barthol. Cæpol. in l. j. §. sed & quoties. ff. ad Trebel. & Dom. Iasi. in l. stipulationes nō diuidūtur, col. 7. ver. sed pulchrum, & vtile dubium. in fi. de verb. oblig. vbi ponunt, an quis possit recemere pro rata prædium, quod a pluribus fuit venditum cum pacto de retrouendendo, & ibi plura ad hoc proposītum.

d Pro rata sua. Bene facit pro ista opi. pulchrum dictum Bar. in l. si quis alium, in fi. ff. de sol. vbi dicit, q̄ si duo vendunt vnum fundum cum pacto de reuendā do, & unus postea unit recemere partem suam, alter uero non, q̄ ille emptor non tenetur reuendere illi soli; & ratio est, quia emptor ab initio nō emisset nisi solidum habiturus fuisset; & etiam propter incommodum communionis, l. cum pater. §. dulcissimus. ff. de legat. 2. cum simil. quæ ratio militat in q̄stione ista, & illam opi. Bar. sequitur Bal. & do. ct. de quibus ibi per D. Alex. in addi. no. quia uidi alias super dicto casu dubitari, dum eueniret in facto hic Perusij. Aene de Falc.

Universidad de Deusto
Biblioteca

compe.c.cum sit.& c.si clericus.& c.cõquestus.Dom.Ant.valde confusè loquitur,fortè vitio scriptoris,& non apparet firmiter quid velit. † Ego vero indistincte credo illam opin.veram,
52 vt habeat locũ nominatio,quia licet ista interdicta sint personalia: sunt tamen scripta in rem, vt l.1.ff. de interd.& idẽ est in eis iudicandũ,sicut in realibus,vt no.in c.ex parte B. de fo. compe. & quod no.gl.in c.2.de reb.eccle.non alien.lib.6.in ver. mouentium.& in authen.de non alie.in prin.Non enim apparet,quare in iudicijs possessorijs debeat cessare æquitas istius §. & l. 2.cum
53 de similibus idem sit iudicium.† Et sufficit, q̃ sint similia in rõne, licet qualitas facti sit diuersa, vt in c.cũ dilecti, de confir.vti.vel inuti.& rõ huius iuris est , ne fiat præiudicium absenti circa possessionẽ, & iste qui non suo nomine possidet, non cogatur subire iudicium.Quæ rõnes sibi pariter vendicant locum in iudicijs possessorijs, ex quo non conuenitur quis ex facto suo, sed rõne rei,& maxime hoc ꝓcedit ī interdicto,vnde vi.Illud enim nullo modo competere potest aduersus detinentẽ, ex quo non spoliauit,nec spoliari mandauit, nec spoliationẽ ratam habuit, vnde ẽt frustra quærimus hoc casu de nominatione, cũ & si possideret nomine proprio,non posset conueniri,per c.cum ad sedem,de restit.spolia.Fateor tn̄,q̃ si ipse spoliasset , vel mãdasset, vel spoliationẽ ratam habuisset, & nunc possideret nomine alterius,q̃ non haberet locum nominatio,quia conuenitur de dicto , & facto proprio, & ideo non potest iudicium declinare, ẽt si non possideret,vt l.cum fundum, & l.si vi.ff. de vi, & vi arma.Sed gesta cum eo non præiudicabunt absenti, per ea,quæ supra dixi in gl.Idem dico de condictione c.sæpe. Illa enim datur aduersus possidentem nomine proprio, qui succedit in vitium scienter,vt ibi patet.Sed iste qui possidet nomine alterius , ẽt si vitiosè,non dicitur possessor,cũ is possidet,cuius nomine possidetur,vt in c.cum venissent,de restitut.spoliat. & cum possit cõueniri reus possessor,cessat ratio c.sæpe,vt ibi patet,si bene ponderetur.De possessorio adipiscendæ,idem dicendum, quia non debet præiudicium generari absenti,cuius nomine possidetur, vt l.fi.C.si per vim,vel alio mo.& in c.inter quatuor,de maio.& obed.& in c.1.de cã poss & propri.& idem in condictione c.reintegranda, Licet enim illa condictio cõpetat contra quẽcunq; possessorẽ, ẽt bonę fidei,non tñ ꝯ detentorem, & possidentem nomine alterius,ne fiat præiudicium domino absenti. Non ergo debet ita latissime intelligi cũ præiudicio tertij, arg.in l.2.§. si quis a principe.ff.ne quid in loco publ.& quod ibi no.in c. cũ dilecti,de dona.Et idem dico in alijs possessorijs consimili ratione,ex quo non agitur de facto conuenti,sed respectu rei , quam detinet.Ad c.quicunq;.1 2.q. 2.respondeo aliter, q̃ dixit Bart.ibi enim possidebat res ecclesiæ nomine proprio, sed allegabat cõcessionem factã ab alijs.Certè per hæc,non euitat iudiciũ, quia rei vendicatio datur ꝯ possidentẽ,vt l. venditor. ff. de iudi.& in d.l.1.C.vbi in rem act.& iste potest esse vnus intellectus ad illud c.q̃ ageretur ibi petitorio.Secundò potest intelligi, q̃ possessorio, & tunc dic,q̃ ipse inuaserat, & sic conuenitur ex facto proprio,& nõe proprio possidebat,& hoc voluit litera,ibi,vel iuaserat,&c.ille ergo tex.non probat dictum illius gl.sed dẽt distingui, vt supra dixi.† Quæro, nunquid ꝓcurator datus ad adminis-
54 trandũ, vel negotiandũ, possit nominare dominũ in iudicio,vt dr̃ in isto §.q̃ si super?Inno.q̃ sic,& procedetur contra eũ,secundũ tenorẽ huius §.quia videtur cum defendere, si patiatur actorem in possessionem mitti, ff. de procura. l. sed & hæ personæ.§. fi. & l.seq.Item quia procurator interrogari debet,an reus, ſ. dominus suus possideat, vt ff. de procurato.l. non solum.vnde a simili dicere potest,si alieno nomine possidet,procurator autem ad causas hoc beneficium non habet secũdum eum, nisi forsan secundum Hostien.vt si plene non est instructus, ad cõsulendũ dominum,possit eum nominare,arg.prædictarum legum, quę loquuntur in procuratore ad causas. De procuratore autem ad negotia est expressum dicto,cap.dilectus, de procurator.Hoc vltimum non pertinet ad materiam nostram,ideo nõ insisto, sed dicendum,vt no.plene in dicto cap.dilectus.& in c.j.supra eod. vbi etiam examinatur, an & quando factum procuratoris no-
55 ceat domino.† Vltimò inducitur iste tex.ad quæstionem. Cauetur statuto,[a] vt super damno dato credatur domino possessio-
a b nis,seu eius sacramento, [b] quis intelligatur dominus possessionis.Goffr.dicit intelligendum etiam de illo, cuius est possessio, licet non proprietas.Vide de hoc in Spec.de probat.§.fi.ver.sed pone statutum,vbi plenè hoc examinat,& tandẽ tenet quod is, qui habet possessionem tantũ,& non proprietatem, potest dici dominus,sed improprie.Sed,vt dicit hic d.Ant.illa ratio facit ꝯ hanc decisionem,quia si improprię dominus dicitur,ergo nõ ꝯ prædicitur in statuto , vbi verba debent capi in proprio significato,vt l.1.§.hæc autem verba.ff.de neg.gest.& no.in c.in nostra,de iniur.Sed ipse sequitur hoc dictum , sed per aliam rationem,dicens,q̃ licet non sit proprie dominus rei:tamen est dominus possessionis,& ex quo verbum profertur cum adiectione possessionis,patet,q̃ intellexit de improprio domino, quia statutum recipit improprium intellectũ,quando ex verbis non haberi potest proprium.Sed certe ista rõ non satisfacit, quia possessio sumitur aliquando pro proprietate,l.interdum.ff.de verbo.sign.& l. in initio, C. de pa.inter emp.& vend. & si in quocum verbo dominus, intelligitur tunc magis proprie de proprietate,cum proprie in possessione non sit dominium, sed proprietate.Et hoc videtur velle Bart.in l.locorum, C.de ædificijs agro defer.lib.11.vbi dicit norandum,q̃ si statutum dicit,q̃ nemini possessionũ possint certũ quid facere, debet intelligi de solũ de domino possidente,sed de domino rei, quia ipse plus minus possessionis.Et sic plus sentit Bart. q̃ etiam si non sit in possessione,debet de eo intelligi. Quod puto verum, quia verba debẽt intelligi potiori significato, vt l.ff. si agrorum, vel emphy.pe.facit l.cum satis,de agri.& cen.si.lib.10.& hoc

ADDITIONES.

a SEB. SAPIA. Cauetur statuto.Vide Alexan.in consil.5. incip.puto de consideradum,in 4.volu.vbi dicit,q̃ in casu prædicti statuti habitur mento vsufructuarij,& idem sentit Pau.de Cast.in rub.ff.de oper. nouciatio.uide ibi Ias.col.2.

b ANT. FRANC. Circa hoc statutum, q̃ stari debeat iuramento dumpassi,dicas,quòd eo statuto non obstante, iudex parte requirente,si nullum damnum dedisse,potest, & debet ire ad uidẽdum,si quod datum est.Ita no.uoluit Bal.in l.contra negantem.in fi.C. ad leg. Aqui l.1.uersic.quærit hic Iaco. C. si aduer.lib. tamen ipse Bald.in l.ait prin.ff. de iureiur.uidetur tenere contrarium, de quo uide per Ang. & Alex.plene,in l.qui bona.in §.qui damni.ff. de dam.infect.ubi allegatas concord.ad hoc,& de statuto disponente de dante damnum in terius,an intelligatur respectu dominij,uel respectu possessionis, Bart.& Pau.de Cast.in rubr.de oper.noui nunciatio.in 2. col. & per etiam ibidem in 8.col.ubi dicit,q̃ debet intelligi ratione possessionis in contrarium sit communis usus loquendi,ut ibi late per eum. Et tenti dictum Flo.in l.qui occidit.in §.fi quis,ad leg.Aquil.ubi dixit, q̃ loquens de damno dato in re aliena , non habet locum in comedente alienas. Et adde etiam q̃ tale statutum loquens , q̃ credatur iuramento mini possessionis,habeat locum etiam in usufructuario,ut per Spec. de probatio.in uersic.si per statutum & per Alexan.in d. rubr. de oper. nuncia.& adde quod tale iuramentum,quando illud sufficit ad probum damnum ex forma talis statuti, debet præstari in termino probatorio. Bal.in additio.Spec.in ti.de primo,& secundo decre. in uer.q̃ iuramen. & uide Bald.in c.fi.de iureiur.& Ange.in l.certum. in §. si quis absente confes.& per Domi.de S.Gemi.in c.1.in §.2.de except.in 6. ubi dixit, q̃ iuramentum in supplementum probationis non potest præstari post num probatorium datum ad probandum , & probatum habendum, etiam uoluit Roma.in l.fi quis mihi bona.in §.iussum. ff. de acquiren. & in l.admonendi.ff.de iureiu.

De Iuramento calumniæ. *Rub.*

SVMMARIVM.

1 *Iuramentum calumniæ præstatur post lit.conte.immediate.*
Arg.ab ordine rubricarum, validum est in iure.

Continuatur hæc rub.hoc ordine, quia actione in iudicio dita,& lit.conte.facta,succedit ex ordine iuramentũ calumniæ, iõ post rubricas præcedentes subijcit merito istam , fm Cos
1 ex hac continuatione† no.qñ sit præstandum hoc iuramentum calumniæ,quia immediate post lit conte.Valet enim arg.
a dine a rubricatũ,vt no.supra in prooe.Grego.& in l.si quis in ditione,ff de test.tu.& in l.2.ff.de sta.hom.& in c.ex parte de app. Et q̃ tali tempore sit præstandum, videtur probare pe.j.eo.Et de hoc dicetur latius in c.1.j.eo.Et hoc iuramentum est de calumnia,scilicet vitanda in causis,sicut exponitur. vnusquisque habeat vxorem suã propter fornicationem. tandam.13.dist.c.nerui,in fi.vide in c.1.eo.ti.lib.6.& ibi Spec. ti.post prin.vbi vide,& idem ibi dicitur

ADDITIO.

a Ab ordine.Idem vult Bart.in l.1.in 2.no.ff.si cert.pet.Pone exemplum. q.utrum sit præferendus tutor confirmatus, an legitimus, in qua q. Bar.post Marti.Sil.in l.1.in ult.q.ff.de confir.tu.quod præfertur con & hoc per ordinẽ titulorũ:Nã in ff.& C.pfertur rub.de cõfir.tu. Ac ANT. FRAN. De hoc arg.ab ordine titulorum, q̃ ualeat, uide Bar.in l.1.in 1.no.ff.de sta.ho.& in rub.ff.de eo,per quem fac.erit.& Bar.in l.idem Labeo,in fi.ff.rerum amo.& probatur ex prin.ti.inst.de Insti.qui testa.da.tu.pos.& ibi per Ang.Are.& scribentes.

SVMMARIVM.

1 *Iuramentum calumniæ non debet, nec potest præstari a clerico, sine superioris.nu.16 & potest per clericum alteri committi.*
2 *Papa,& Imperator,sunt consulendi super ardua interpretatione, & gentia aliquorum iurium,& super quæstionibus grauioribus.*
Interpretatio est concessa iudici,quo ad unam causam.
3 *Laicus potest statuere circa clericos,in eorum fauorem , citra Papæ tatem.*
4 *Iuramentum calumniæ præstatur post litis contestationem & ante.*
Iuramentum calumniæ si non est præstitum,non vtiatur processus.
Lis dicitur mota, post eam contestatam.
Litis exordium est post lit contestationem.
5 *Aduocatus de iure tenetur subire iuramentum calumniæ, nec valet suetudo in contrarium.*
Aduocatus an possit in foro animæ falsa allegare,licet habeat iustam
6 *Procurator an in animam suam,vel domini iuret de calumnia.* *Consulendo*

7 *Constitutio specialiter loquens,derogat generali.*
Clericus,an possit coram iudice seculari reconueniri.
8 *Ratio legis restringit,& ampliat dispositionem,etiam in odiosis.*
9 *Monachi in fauorabilibus ueniunt appellatione clericorum, & econtra.*
Monasteria aliquando ueniunt appellatione ecclesiarum, & non econtra.
10 *Iuramentum calumniæ quid debet continere.*
Iuramentum nunquam debet ab aliquo peti,quando verisimiliter dubitatur de transgressione.
11 *Index quomodo iurabit de calumnia.*
12 *Iuramentum calumniæ,an præstetur in causis criminalibus.*
Iuramentum calumniæ præstatur, quando redarguitur instrumentum de falso
Transactio potest fieri in causa criminali.
Transigens videtur confiteri.
13 *Iuramentum calumniæ,in quibus casibus subeatur.*
14 *Iuramentum calumniæ præstatur etiam in causis modicis.*
15 *Procurator laici iurans de calumnia oportet quod habeat speciale mandatum,nisi sit syndicus uniuersitatis, tutor, uel curator,secus in procuratore clerici.*
16 *Episcopus iurat de calum.sine licentia Papæ,sed quid de alijs clericis.16.*
17 *Clericus si in aliquo actu non habuit licentiam superioris,quam requirere si bi debebat,tamen ille actus non vitiatur.*
18 *Clericus,vel religiosus si fuerunt testes in causa sine superioris licentia,an illud dictum valeat.*
19 *Quibus casibus clericus potest iurare sine licentia superioris. 18.& 20.*
Clericus, an possit esse procurator sine licentia sui prælati.
20 *Clericus,quando iurat de calumnia, debet habere specialem licentiam.*
21 *Clericus,iurando,an habeat iurare tactis euangelijs.*
22 *Rectores hospitalium & alij laici deferentes specialem habitum, non gaudẽt priuilegio istius decre,nec alio priuilegio clericali.*
Restituto in integrum concessa ecclesijs, uidetur concessa omnibus locis pijs.

CAP. I.

1 INhærentes, †Clericus in causa ecclesiæ siæ, iuramentum calumniæ potest alteri committere, & per se iurare non cogitur, nec debet sine superioris licentia.h.d.Diuiditur.Nam 1.ponit,q̃ dubia determinare spectat ad ipsum. Secũdo ponit dubium procedens ex contrarietate duarum legum,ibi,[Legib.] Tertio illud diffinit,ibi,[Vt ergo.] Quarto moderatur,ibi,[Veruꝫ.] Quinto comminatur,ibi, [Omnibus.] Casus li. In legib. inuenitur,vt nullus clericus iurare præsumat. alibi reperitur in lege,q̃ oẽs principales personæ in primo litis exordio subeant calumniæ iuramentum.propter hãc, diuersitatem plerique dubitabant,vtrum clerici hoc iuramentum præstare debeant, aut alij officium hoc committere, quia illa constitutio,vt clerici iuris Constantinopolitanis loqui videtur, & ideo ad alios nõ creditur pertinere.quæsitum fuit ab Imperatore Henrico, qualiter ista cõtrarietas esset intelligenda.Ipse Henricus, vt ista dubietas auferatur,constitutionem diui Martiani ita interpretatur,vt ad omnes clericos ecclesiarum generaliter pertinere iudicetur,& Honorius eius interpretationem confirmat,& illam cõstitutionem diui Martiani ita interpretari decernit, vt ad omnes clericos generaliter pertinere dicatur. & Imperator Iustinianus decernit,vt canones vim legum obtineant, & in canonibus patrũ reperitur , vt clerici iurare non audeat, & idco clericalis ordo a præstando iuramẽtum calumniæ sit immunis. vnde statuit Imperator,q̃ non episcopus non præsbyter, non cuiusque ordinis clericus,non Abbas,non aliquis monachus, vel monialis ī qua cunque causa criminali,vel ciuili iusiuran.calumniæ subire cogatur,sed alijs defensoribus hoc officium committatur. In fin. dicit Papa, q̃ nullus episcopus, inconsulto Romano Pontifice, vel aliquis clericus inconsulto suo episcopo, iurare audeat,& q̃ cunque cõtra hoc edictum commiserit, veniam sibi nouerit de negandam.B.† No.1.vnum casum reseruatum Papæ.ſ. determi
2 nare grauiores quæstiones: concordat c. multis.27. dist.14.q.1. c.quoties,& c.vt debitus,infra de appel.& inter grauiores quæstiones computatur, cum dubitatur de intellectu alicuius iuris. Intelligo tamẽ,vbi est dubium legis diuinę,vel canonicę,vt recurratur ad eum,per c.per venerabilem, qui fil.sint le.& c.inter de sen.excom. Si vero dubitatur de intellectu legis ciuilis, tunc inquantum concernit clericos idem dicendum,quod supra,vt hic.Sed si concernit laicos,tunc ad Imperatorẽ,vt l.fi.C. de leg. inter alia.Facit quod no.gl in reg.qui prior,de re.iu.lib.6.& hoc intellige reseruatum principi , vt interpretatio obseruetur,sed quãtum ad vnam causam iudex potest etiã interpretari, vt not. Inno.in c.cum speciali,de app.vide bo.gl.de hac interpretatio ne in cap.1.de post.præla.facit l.vna,C.de profes.qui in vr. Con. fess.:tunc enim ad principem recurrendum est, vt l.fi.& l.pe. 3 nisi dubium esset ita arduum, q̃ firmus intellectus dari nõ eo.tit.& quod ibi no.† No.2.arg.op.q̃ lex principis emanans expresse circa clericos, in eorum fauorem seruanda est, etiam ci tra Papæ authoritatem, de quo in c.ecclesiæ S.Mariæ, de consti vbi plene dicam,& in c.1.de no.oper.nunc. & quod not.in c.fi.
4 de sol.† No.3.quando est præstandum hoc iuramentum calum-
a niæ,a debet enim præstari in litis exordio.i.incontinenti post lit. cõtest.Nam in ipsa contestatione incipit exordium litis, vt in c. super quæstionum.§.q̃ si.de offic.delega. Tunc enim dicitur lis mota, in c.ex parte,il 2.de verb.sig.Ante non dicitur quis agere velle,vt l.amplius,ff.rem ra.habe.Vnde exponit hic Host. exordio. i. post principium litis. exordium. i. immediate post litem contestatam,quod probatur,infra eod.c.cum causam, si tamen
b præstatur longe post, non tamen per hoc vitiatur[b] iudicij, nec etiam si in totum omitteretur,de quo dic,vt in c.1.eo.tit. lib.6. Idem si præstatur ante lit.cõtesta. nec est opus denuo præstare, dummodo sit præstitum super tota causa, potest tamen præstari ante,sed non compellitur,vt dicit Cy.post Pet.in l.2.C.eo.vbi expressus,quàm hic probatur,q̃ post lit. contest. est præstandũ. Sed intellige,vt dixi,q̃ ante non cogitur,quis iurare,sed tamen iurare debet.Item intellige,q̃ ante non cogitur iurare.ſ. sup tota causa.Nam super emergentibus quęstionbus, etiam ante iuratur,cum aliqua partium vult aliquid producere,vt in authen. hoc sacramentum,C.eo.tit.quæ dicitſemel hodie iurandum de cal.& cogitur tantum legem antiquam in his, quę fiunt post li. cõtest.& post prestitum tale iuramentum vniuersale.Sed in his quæ fiunt ante lit.cõtest.& antequam sit præstitum tale iuramẽtum vniuersale,ita iuraretur hodie super qualibet exceptione, sicut olim,vt no.Bar.& Cyn.in d.l.2.& in d.auth.hoc sacramentum,eo.tit.Facit l.1.eo.tit.& quod ibi no. & sic limita istum tex. facit c.literas,de rest.spol.No.4. per quem est præstandum,quia regulariter per principales personas,vt hic,& in auth. principales,C.eo.& aduerte, quia in iudicio multæ personæ concurrũt. Primo enim est iudex , qui licet sit principalis,non tamen iurat de calumnia in qualibet causa,sed iurat in princ.officij, vt in authen.iusiuran.qd̃ presta. ab his, per totam cõstitutionem.debet tamen tamen iurare præpositis sacrosanctis euangelijs, vt in p̃alle.l.4. quod tamen non seruatur de consuetudine,secundum Bar.ibi.Item si sunt in iudicio actor & reus , & isti iurãt indubie, si litigant per se,etiam si sint clerici, infra eo.c. cęterum , & c.fi.
5 Quid autem si litigant per alios, infra dicã.† Item si est aduocatus , & iste de iure tenetur iurare de calumnia , vt in d.l.2.& l.rẽ non nouam,C.de iud.Sed hodie de consuetudine non seruatur
c & forte talis consuetudo non valet, e tanquam peccati nutritiua,& præbens materiam peccandi,vt in c.ex parte,& c.fi. de cõsue.& optimum esset,vt ea non obstante, exigeretur ab aduoca to tale iuramentum:Nam audiui a valẽtissimis aduocatis,q̃ se
d pe per importunas preces amicorum, assumũt causas iniustas,d scienter,& crederem ipsos teneri in foro animæ ad interesse,qa per iniustas , & falsas allegationes obtinent sententias pro eorũ clientulo.Facit quod no.gl.in cap.1.de confes.lib.6.& quod no. Inno.in c.sicut dignum,& c.ad audientiam, de homic. An autem possiut mentiri, & falsa allegare, si habent bonam causam in veritate,vide bo.gl.in c.cupientes,de elec.lib.6.in prin.& me
6 lius per Inno.in c.olim,il 1.de rest.spol.† Item in iudicio quãdo que interuenit procurator,& iste iurat de calumnia, licet domi nus a principio iurauerit, vt euitetur calumnia per eum, & deber iurare in animam suam,& si iurat pro domino, iurat in animam

ADDITIONES.

a SEB. SAP. Iuramentum calumniæ. Quod iuramentum ,calumniæ possit præstari quandocunque , tenet Alexand. in l. qui bona, §.alieno,ff. de dam. infect.Pau.de Cast.in l.1.C. de iuramen.calum.Illud etiam sequitur d. Fran. Curtius Senior in tract.de iura.calum.col.5.Et an post conclusionem in causa iurari possit de calumnia,vide Fel.in c.cum dilectus,col.1.ver.& post cõclusionem,de fide instru.

b Vitiatur.Adde,quod post sententiam præstari potest,vt volunt do.de Ro.hoc eod.tit.in antiq.

ZACHAR. Dic hoc esse verum,si non fuit petitum,quia tacite potest remitti,expresse vero secus,vt per Iaco.But.Pau.de Cast.& Franc. de Are in l.2.§. sed quia veremur,C.eo.de quo plene vide per istum in c.significasti,num.8. & ibi in apost.meis,in ver.iuraret,supra de foro competen.vbi remissi.tracto hanc materiam.

ANT. FRAN. Circa hoc de iuramento calum.dicas, quod potest præstari etiam post conclusionem in causa , & etiam post sententiam , ex officio tamen iudicis,secundum Bal.in 1.1.in fi.C.de iuram. calum.in uersi.etiam post conclusionem in causa,& vide gl.in c.ex literis,de iureiur.& per Ioan.And. in c.1.in nouel.de iuram.calum.lib.6.& per Bal.in l.fi accusaturus,de accus. & per Card.in clemen.1.in §.1.de præb.& adde,quod licet iuramentum calum.non possit expresse remitti per partes, vt in l.2.in §.quod obseruari,C. de iuramen.calum.tamen per rescriptum principis potest remitti, vt per gl. & Alex.in l.si quis,&c in l.qui habet, ff.si quis cautio.& per gl.in l.2.in §.sed quia C.de iuramẽ.calum. licet non posset remitti per consuetudinem vt ibi late per eum.

c Non valet.Adde Rom.in fing.suis,fol.12.

ZACHAR. Adde,quod est singu.nume.425.quod incip.tu habes in l.rem non nouam,alleg.Host.sing.& Io.And.in c.Roma.supra,de foro comp.& ibi ponit rationes.

d SEB. SAP. Causas iniustas.De aduocatis,qui iniuste assumunt patrocinium alicuius causæ,an teneantur ad interesse,vide do.Felin.in c.quoniam, colũ. 1.& 2.infra de simo.

Universidad de Deusto
Biblioteca

mam domini, de quo in c.2.& fi.eo.tit.lib.6.& dicam latius in c. in pertractandis, infra eod. Item sunt testes.& isti non iurant de
calumnia, sed de ueritate dicenda, in c.hortamur. 3. q.9.& vide
7 gl.in c fraternitatis infra de testi.†No. q constitutio loquēs specialiter de clericis, licet generaliter respectu certi actus, derogat
constitutioni generaliter disponenti de personis, licet specialiter respectu certi actus. Hæc enim prima cōstitutio disponebat
de clericis, sed generaliter, quod non deberent præsumere iura
re. Alia vero constitutio loquebatur de omnibus generaliter,
sed specialiter respectu certi actus, videlicet, vt principales personæ deberent per se iurare de calumnia, & tamen illa specialitas respectu generis personarum, & generalitas respectu actus,
præiudicat alteri generali, & speciali, respectu iuramenti de calumnia, quod dico valde notandum. Et singulariter infero ad il
lius quæstionis decisionem, an clericus possit reconueniri corā
a seculari: a & facit q non, quia iura specialiter prouident, vt non iudicentur clerici a laicis, licet generaliter loquantur, & alia iu
ra, quæ permittunt reconuentionem, loquuntur generaliter, li
cet specialiter respectu conuentionis: ergo illa constō loquens specifice de clericis, tanquam specialis, debet derogare alteri, tā
quam generali, ar. reg. generi per speciem lib.6.& hoc semp no.
quia nemo ad hoc inducit istum text. nec mouetat re in contrarium, iste tex. in ver. prætereа. vbi specifice, quibebat de hoc iu
ramento calumniæ, quia illa fuit alia constitutio, veniens ad interpretationem prioris, vt etiam Papa hic attestatur. Not. q canones obtinent vim legum in interpretatione, & noua iurium
editione. Quod intellige in materia spectāte ad forum ecclesiasticum, aliās secus, vt supra dixi, & vide gl. in prælleg. regu. qui
prior, lib.6. No. ibi, ¶Diuinæ, & humanæ legis,¶ dupliecm esse legem, s. diuinam, & humanam: & omnis lex i hæc duo membra
diuiditur. 1. dist. c.2.& c. humanum genus, ea. dist.& est lex diuina quicquid in euangelio, & lege antiqua continetur, vt iurib.
præalle. De lege canonica, an sit diuina, vel humana, dicit Host.
certum esse eam non esse humanam, alleg. de transla. episc. c.2.
& 3. ergo est diuina, & comprehenditur sub Theologia, de test.
c. filius, & remittit ad c. cum sit, de æta. & qua. Ioan. And. in nouella dicit, q quicquid dicat Host. negari non potest legem canonicam, humanam & positiuam esse. Vnde & Pe. exponit di-
b uinę, i. canonicæ. Ego puto satis posse dici b eam esse in parte positiuam, & in parte diuinam, arg. in c. qualiter, & quando, il 2. de
accu. in prin. vbi est bo. tex.& in c. nimis, de iureiur. & quod ibi
no.& maxime propter Decretum potest dici, q in parte subiici
tur Ethicæ, i. Philosophiæ morali, & in parte Theologiæ & nor.
Ioan. Calde. supra in proœ. Gre.& simpliciter, q non potest dici
lex diuina alleg. tex. expressum in c. non debet, de consan. & affi. vbi expresse canones, etiā disponentes super cōsanguinitate,
appellantur statuta humana. & idem dic de legibus ciuilib. habito respectu ad causam efficientem immediatam, licet respectu causę mediatæ efficientis, dicantur diuinitus per ora princi
pum promulgatę. 8. distin. c. quo iure, & l. fi. C. de præscrip. lon.
8 temp. †No. ibi, intentione seruata, attendēdam mētem, & intētionem legis, concor. c. intelligentia, de ver. sig. & dic q vbi ratio est expressa in lege, illa restringit & ampliat dispositionē legis, etiam in odiosis, in reg. certum, & quod ibi no. Dy. de regu.
iur. lib.6. & Io. And in Merc. Facit l. non dubium, C. de leg. & in
l. cum pater. §. dulcissimis, ff. de leg. 2.& in l. cum mulier, ff. solu.
matri. sed vbi ratio non est expressa, mens recipi potest, ex con-
c iectura rationis e naturalis, quæ potuit mouere legislatorem, ita
9 notabiliter Cy. in d. l. non dubium, & in d. l. cum mulier.†Vlt. colligunt hic quidam, vt domi. Anto. q appellatione clericorum,
non comprehenditur monachus, nec e conuerso. Ego puto colligi posse contrarium, vt appellatione clericorum veniant monachi. Nam prima constitutio prohibens iurare faciebat tantū
mentionem de clericis, patet in prin. c. sed constitutio posterа in
terpretans, & declarans, dicit intelligendum de clericis cuiuscū
que ordinis & monachis, & sanctimonialibus, ergo clericorum
appellatione veniūt monachi. Hoc etiam colligitur ex etymologia. vocabuli, quia dicitur clericus a cleros, quod idem est
quod sors, quia sunt clerici electi in sorte, & partem domini,
d ergo & monachi possunt dici clerici, d quia sunt electi in partē
domini. Et pro hoc habes tex. in c. duo sunt genera. 12. q.1.& maxime hodie hoc est verum, quoniā monachi sunt clerici, vt patet in rub. de vi.& hone cler.& tamen in nigro tractatur etiam
de monachis. Sed hoc intelligo, vt veniant in fauorabilibus: se
c cus in odiosis, e quia habēt aliam qualitatem a clericis seculari
bus, arg. opt. in c. statutum, de elect. lib.6. & sic etiā in fauorabil
bus app. ecclesiarum veniūt monasteria. 54. distin. c. Abb. § hac
aūt authoritate, cum seq. & quod leg.& no. in cap.2. de sup. ne.
præla. l.6. sed appellatione monachorū nunquam veniunt clerici seculares, quia non competit etymologia vocabuli, 16. qō. 1. c.
placuit. Item puto, q appellatione monasteriorum, nunquā veniūt ecclesiæ seculares, eadem ratione Facit quod in simili no.
Bar. in l. 1. ff. ad muni. q appellatione ciuium veniunt comitatui, vt l. qui ex vico, ff. ad muni. facit, quod no. in c. Rodulphus, &
10 in c. significauit, de reseri.†Venio ad gl.& quero quid debeat iu-
f rare iurans de calumnia? Gl. in ver. calumniæ, dicit, q quinque, i
dest circa quinque expressa in gl. q non committit calumniā
& ponit versus, & idem no. gl. in l. 2. C. eo. & practicam exigendi hoc iuramētum vide per Spec. eo. ti. §. nunc dicamus. in pra-
vbi in effectu ponit ea, quæ dicuntur hic in glo. ibi tamen con-
fuluit, q omittatur illud c. de dilationibus fruſtratorijs non pe-
tendis, quia alias raro effet, uel nūquam, quin litigantes effet
periuri, & pro hoc induco c. clericos, de eo hab. clc. & mulic. vbi
patet, q nūquam est exigendum iuramentum, quando verē
militer dubitatur de transgressione, cōcord. c. illic 22. qō. 1. Item
dicitur, q in d. l. 2. exigitur iuramentum de cuitanda calumnia
in præsenti & in futuro, non autem in præterito, quia facta non
possunt haberi, p infectis, ut l. in libello. §. factæ ff. de cap. & postlim. reuer. nec ob. tex. in d. l. 2. in eo, q dicit debere iurare seu iu-
stè mouisse litem, quia debet exponi, secundum eum, idest mo-
uere, ff. famil. ercis. l. inter cohæredes. §. si familię. But. ibi commdo seruaretur. Nec obst. q licitum est transigendo, nō tamē per hoc licitum
est calumniari in causa. Item secūdum Goffre. qui tenuit etiam
hāc opi. ibi non dicitur, q si licitum, sed quod ignoscitur, vnde
vitio nō caret, 13. dist. c. nerui. Item licitum est transigere, vt pro
non tamē per hoc permittitur calumniari. Hanc eandem opin.
tenet gl. iuris ciuilis in d. l. 1. & Cy. ibi, But. Io. Vinc.& hic tangit
Tanc. Phil.& Spec. eo. tit. §. sequitur, in prin. Alij cōtra, vt Mar
ti. per leges in contrarium inductas, & quia satis est, q accusans
puniatur similitudine supplicij. 2. qō 8. c. quisquis. Idem Hug. ga
de facili quis pro salute corporis deieraret, non sic pro saluatio-
nererum. Bar. in d. l. 1. C. eo. videtur velle, q de iure debet præ-
stari, sed de consuetudine Italiæ hoc, non obseruatur secūdum
cum, sed statim cum actor venit, iurat accusationem esse verā,
& sic animo calumniandi nō procedere: postea cum apparet
reus, iurat de veritate dicenda, & ita approbat cōmunis stylus,
secūdum cum. Host. tñ videtur hic capere mediam viam. Dicit
enim totum esse, non adhibere tale iuramentum in foro ciuili,
rationibus prædictis, sed secus in foro canonico, vbi non infligi
tur pœna sanguinis. D. Anto. clare non elicit, videtur tamē plus
inclinare in 1 ententiam glo. quę mihi placet indistinctè, tam in
foro ciuili, quām in canonico. Nā i accusatore cessant rationes
in contrarium alle. immo poterit esse vtile, quia sciens se debe-
re iurare, abstinebit a calumnia. Item operabitur effectum suū
in dilationibus, & in alijs calumnioſe non petendis. Item in ac-
cusato. Nam timore iuramēti, non prolongabit causam, & ne si
mul perdat corpus, & animam, in multis timore iuramenti ab-
stinebit a calumnia, & quanto vicinior est morti, tāto timidior
esse debet. 86. dist. c. tanta. Item si prędictæ rationes excusarent
a iuramento calumniæ, eodem modo esset dicendum, q non
deberet alicui induci purgatio, cum deficiens in ea habeatur p
confecto. Item non exigeretur iuramētum de veritate, quod
tamē est falsum, vt infra de pur. cano. per totum, & in c. qualiter
& quando, il 1. & in c. cum dilecti, de accu. & quod no. Inn. in c.
2. de consel. & expresse hoc probat litera ista hic. Non obst. q de
iure canonico non imponitur pœna effusionis sanguinis, quia
imponitur similis, & magis afflictiua, iuxta no. per Inno. in cap.
qualiter, & quando, il 2. de accus. Non obst. quod dicitur in simi
litudine supplicij, quia illa prouisio respicit finem litis, hoc iura
mētum respicit principium, & totā causam, & melius est ante
necē. Et aperte probatur hic in ver. præterea. & verba Impera-
a tores, & ipsius cōstitutionis tenor, in qua expresse fit mentio de
causa criminali, ergo & in foro ciuili est iurandum a in causa cri-
minali, cum Imperator hoc eximeret quo ad forum suum, alio
qui fruſtra emanasset ill a constitutio, cum respectu fori cano-
nici Imperator eximere nequiuisset, sicut in simili no. in clemē.
dispendiosam, de iu. in gl. & per hoc infert fortius hoc iuramen-
13 tum prælatū in causa inquisitionis, ex parte inquisiti, vt tenet
Col. Ioan. de Lig. & Specu. eod. tit. §. sequitur, versi. quid vbi im-
ploratur.†Et generaliter, cum quæritur in quibus causis hoc iu-
ramentum fit præstandum, concludo sic, q aut causa est crimi-
nalis, seu ciuilis: primo casu dic, vt supra. secūdo casu, aut est spi-
ritualis, & est hodie tex. in c. 1. eod. tit. lib.6 & dicitur infra c. pro-
xi. Aut non est spiritualis, & tunc aut agitur iure actionis, & præ
latur. Aut iudicis officio, & concludit Spec. eod. tit. §. sequitur,
versi. quid vbi imploratur, quod idem est: nam & in exceptioni
bus emergentibus iuratur, vt supra dixi, & tamen pars tunc nō
agit, sed agere intendit, ex quo lis non est contesta. vt l. amplius,
14 ff. rem rat. hab. ad idem adijcitur l. 1. C. eo. & c. literas, de restitu.
spolia.† Quid autem si est causa modica? dic, q etiam præstatur
iuramentum, ff. ad exhib. l. thesaurus. vbi iudex extraordinarius
potest cogere partes, quia nescium quid sit iuramentum calumniæ, de
Procedit ex officio, arg. l. 2. ff. ne vis fi. ci, qui in pos. mi. Quid au-
tem si causa est ciuilis, & extraordinaria, in qua non fit lit. conte.
stet? net Bar. in d. l. 2. q etiam iuretur, arg. in l. 1. C. eo. & videtur
calum. præstandum, vbi probatio est fienda, ad idem l. fi. C. de fi
de instru. vbi cum redarguit instrumētum de falso, præstat hoc
iuramētum. In contrarium adducit Instit. de publ. iud. in princ.
vbi dicitur magnam esse differētiam inter criminales causas,
& ciuiles, tam in eis exercendis, quām in instituēdis. Item in cau-
sa criminali licet transigere. C. de transac. l. transigere. & 2. q. 3.
c. præuaricator. & ille qui transigit, videtur cōfiteri, vt l. furti. ff.
de his, qui no. infam. igitur ibi non debet iuramentum præsta-
ri, cum liceat qualitercunque se redimere, ad idem l. 1. ff. de bo.
eo. qui mor. si. consci. vbi dicitur, q in cā sanguinis licitū est ad-
uersarium suum corrumpere, & sic videtur fortius licitum men
tiri. Gl. nostra videtur inclinare in primā partem, vt sit iurādum
& hanc opi. refert tenuisse Azonem, & inducebat hāc decreta.
Ad contraria respōdet gl. q licet differētia sit inter causas crimi
nales & ciuiles nō tamē omnino aliter tractatur vna, quām alia;
alias sequeretur, q in criminali nō daretur libellus, nec alius or
dinis & monachis, & sanctimonialibus, ergo clericorum
appellatione veniūt monachi. Hoc etiam colligitur ex etymologia. vocabuli, quia dicitur clericus a cleros, quod idem est
quod sors, quia sunt clerici electi in sorte, & partem domini,
d ergo & monachi possunt dici clerici, d quia sunt electi in partē
domini. Et pro hoc habes tex. in c. duo sunt genera. 12. q. 1. & maxime hodie hoc est verum, quoniā monachi sunt clerici, vt patet in rub. de vi. & hone cler. & tamen in nigro tractatur etiam
de monachis. Sed hoc intelligo, vt veniant in fauorabilibus: se
c cus in odiosis, e quia habēt aliam qualitatem a clericis secularibus, arg. opt. in c. statutum, de elect. lib.6. & sic etiā in fauorabilibus app. ecclesiarum veniūt monasteria. 54. distin. c. Abb. § hac
aūt authoritate, cum seq. & quod leg. & no. in cap.2. de sup. ne.
præla. l.6. sed appellatione monachorū nunquam veniunt clerici seculares, quia non competit etymologia vocabuli, 16. qō. 1. c.
placuit. Item puto, q appellatione monasteriorum, nunquā veniūt ecclesiæ seculares, eadem ratione Facit quod in simili no.
Bar. in l. 1. ff. ad muni. q appellatione ciuium veniunt comitatui, vt l. qui ex vico, ff. ad muni. facit, quod no. in c. Rodulphus, &

ADDITIONES.

a Secularі. Adde Lap. alleg. 118.
b Posse dici. Ista resuon. d. Abb. est d. Cardin. hic, vide, omnino, sed pone
quia nominatio sit a fine, quia finis est causa causarum, & est qui mouet ad
tem, sed finis canonice legis est diuinus, quia dirigit animam ad ipsum Deū
vt voluit gl. in c. cum contingat, de iurei. sunt tū inuenta ab hoc. Andreas
c SEB. SAP. Rationis. Vide not. in l. eam quam, C. de fideiu. ubi gl. vnica
quando vnica ratio potest reddi, habeatur pro expressa. Nunquid autem
dubio præsumanter plures rationes, ita, ut sit lictum arguere ab una
Salic. in l. fi serui uestri, C. de noxa. laſ. in l. 1. C. de succes. edi. Bart. in d. l.
rorum, ff. de uerb. obl.
d Dici clerici. Tu dicas, quod in materia congruenti clericis & monachis ac-
niunt monachi, siue sit fauorabilis, siue sit pœnalis, alias secus, & sic dicit
cit rub. de cler. non resid. & de ui. & ho. cler. cum similib. & pondera pro
quia hic probatur, quod appellatione clericorum, uenit monachus, & hoc
dictæ rubricæ. Tu pondera, quia in contrarium est rubr. de epis. & cle.
auahen. de mon. & cap. fin. ne cle. uel mona. lib.6. cap. nullus, de foro co-
pet. c. eos & c. clericis, de immu. ecc. lib.6. c. prælatis de ho. eo. lib.6. cap.
priuile. lib.6. c. in eos, de hær. cle. 1. de consa. & affi. clemē. 1. de priu. quæ
probant, quod app. clericorum non veniunt prelati, nec monachi. Nec obst.
rubri. de vi. & hone. cle. quia nigrum est generalius rubro. Vide constitu.
quod pridie feci. And. Barb.
ANT. FRAN. Circa hęc, an appellatione clericorum veniant monachi
mihi placet, quod iste dicit, vt adhibeatur distinctio, si materia sit coegen
vtrique uel non, quoniam appellatione clericorum in dubio, non uenit
monachi, ut in l. omnes in §. præterea, de episco. & cler. & in c. 1. & ibi per
Abb. ne cle. uel mon. Et pro ista distinctione vide d. Card. in clem. 2. in fi.
de cele. mis. unde ita incurreret sententiam cano. si quis suadente. 17. q. 4.
qui injiceret manus violentas in monachum ordinarium, sicut in clericum
secularem, de quo etiam per d. Car. in cle. j. in prin. de offi. ord. & per d. Abb.
in c. non dubium, de sen. exc. & vide quæ habentur, & notantur in auth. de
sbyteros, C. de epis. & cler.
e Odiosis. Adde pro hoc q. uoluit Ro. consi. 259.
f Quinque. Adde q. do. de Ro. decis. 227. hoc eo. tit. in antiquis dicunt, q ciuis
tor potest cogere partes, quia nesciunt quid sit iuramentum calumniæ, de
iurandum quinque capitula sub eo contenta.
g SEB. SAP. Corroborat. Vide Spec. in titu. de juram. cal. §. sequitur videre
prin. uer. quid de calu criminali.

probari in cle. sæpe, de ver sig. Opp. contra tex. in eo, q dicit cle
ricum posse iurare peralium, etiam in causa criminali, & tunc
intro intellectum istius c. videtur enim hoc procedere non pos
se, tum quia in causa criminali non interuenit, procurator, b ut
b plene legi. & no. in c. veniens. de accus. tum quia hoc iuramen-
tum de iure nouo, est præstandum per principales personas, vt
in auth. principales, C. eo. ista gl. pro sol. aliquantulū se inuoluit,
videtur tamen dare duas sol. Prima, q id quod hic dicitur, pro-
cedebat olim de iure antiquo, sed hodie nō procedit, nec de iu-
re, nec de consuetudine obseruatur. sed certe ista sol. non est bo-
na, quia tempore huius decre. iam emanauerat illa auth. princi-
pales. Imo de ea fit hic mentio in text. & inducebat difficultatē
in hac materia, & tamen ea non obst. contrarium hic decidit.
Item iura loquentia, vt in crīali causa non admittatur proc. iam
emanauerant, & tamen aliud hic statuitur. Item ad certum ar-
ticulum, vbi non disponitur de crimine, potest procurator in-
ternenire, etiam in causa criminali, vt not. in d. c. veniens, & in l.
pe. §. ad crimen, ff. de pub. iud. ideo gl. forte hic transit multum
caute ad aliam solutionem, dicens hoc procedere specialiter in
causis ecclesiarum, nō autem in causis clericorum, & sic est ius
speciale, & priuilegiatium, & pro hoc adducit istum text. ibi,
[Si iudex expedire tuæ ecclesiæ nouerit, &c.] & etiam in istis si
clericus eligit litigare per se, debet per se ipsum hoc iuramen-
tum præstare & in hoc residens concludit, quod si clericus vult,
potest præstare & iurare, sed non compellitur, si causa est eccle-
siæ, & agit per alium, & hunc intellectum ponit Inno. Pe. &
Abb. probatur hoc secundum Io. And. in c. cęterum, infra eo. di
cebat autem Pet. per istam literam, quę etiam loquitur in crimi
nali, hoc c. debere intelligi etiam in proprijs causis clericorum,
dicens q criminalis quæstio non posset nomine ecclesiæ intentari. fatebatur tamen q hodie hoc c. non tenet. sed Abb. tenet cō
trium, quia etiam criminalē causam habet quandoque ecclesia
vt infra de simo. c. dilectus. 2. & c. veniens, & c de hoc. Spec. etiā
eo. tit. §. restat, ver. quid si prælatus, videtur hunc intellectū sen-
tire, dicens q prælatus ecclesiæ qui eligit litigare per se, tenetur
per seipsum iurare, vt infra c. fin. & c. imperatorum. sed si litigat
per alium, potest committere syndico, & ita intelligit hoc cap.
Host. videtur adhuc magis restringere istam literam: dicit enim
q episcopus potest per alium sine causa litigare, & iurare, & di-
cit hoc esse priuilegium episcopi in cap. fi. sed inferior episcopo
hoc non potest sine causa, pro hoc iste tex. qui dicit, si viderit ec
clesię expedire, puta quia testimonium clerici est ecclesię ne-
cessarium in causa. Vnde tunc agit prælatus per alium, de testi.
15 c. insuper, & c. cum nuncius: secus ergo cum nulla subest causa.
†Sed contra hoc, & text. opp. & videtur, q de nihilo seruiat hoc
c. per c. fi. eo. tit. lib.6. vbi patet, q quisque laicus etiam potest iu-
ramentum calumniæ per alium prestare, vt l. iusiuran in fi. ff. de
iureur. Sol. dicit Inno. q speciale est in clericis, q procu. eorum
etiam sine speciali mandato iurent de calumnia, sed in alijs re-
quiritur mandatum speciale, vt in contrario, & videtur hoc idē
placere d. Ant. Ego puto hunc intellectum procedere per cap.
imperatorum, infra eo. secundum vtrunque intellectum illius
c. Aut enim illi monachi litigabant per procuratorem specia-
lem sine mandato iurandi de calumnia, vt videtur innuere illa
litera, & habeo propositum. Nam Papa ibi mandat, q ipsi iu-
rent, vel constituant œconomum, & sic nō sufficit procurator.
Aut illi litigabant per se, & idem videtur, cum Papa præcipiat,
vt iurent per se, vel constituant œconomum, & sic generalem
administratorem monasterij, & idem dicitur in c. in pertractā
dis, infra eod. Nec est hoc speciale in ecclesijs, quia œconomus,
& quilibet habens generalem, & iuridicam administrationem
iurat de calū. in anmiam suam sine alio mādato, ut in l. 2. & qđ
ibi no. C. eo & dicam in c. in pertractandis. Item hic tex. innuit,
q specialiter hoc ministerium debet clericus alij delegare, quā-
do per non œconomum litigat, vt patet ibi, ¶Huiusmodi officiū
liceat delegare. Absurdum enim videt, cvt procurator ad vnā
c causam constitutus, iuret tantum de calumnia, & nō dominus,
cum posset clericus eligere tā, qui omnino esset ignarus, quali
tatis, & cau æ: vnde perinde esset, ac si non iuraretur. Vnde sum
hic in opi. singulari, & intelligo q hoc c. feruiebat secundū anti
qua tempora, secundum quę dubitabatur, an per procur. etiam
specia-

ADDITIONES.

a Iurandum. Adde Angel. Aretin. in tract. maleficio, in uerſicu. nec non ad
querelam.
b Procurator. Vtrum procurator interueniat in causa criminali, vide latissime
per d. Alexan. in consi. 116. incip. animaduersis, per totum, in 2. uol. ubi con-
cludit, quod non regulariter, & per d. Cor. in consi. 17. incip. licet, 3. vol. per
totum, & in consi. 273. incip. visa per totum in eo. vol. & in consi. 122. incip. vi
so, quasi per totum, in 4. vol. late per Bar. & Imo. in l. pe. §. ad crimen, ff. de pu
blı. iud. Aen. de Falco.
c Absurdum enim videtur. Tu vide dom. Anto. in d. c. imperatorum, ubi idem te
net, & sic est sibi contrarius. vide Ioan. de Imo. hic, qui idem tenet, quod do.
Abb. ego hic teneo contrarium per cap. cum causam, infra eo. vide hoc in re-
collectis. And. Barb.

Universidad de Deusto
Biblioteca

specialem posset hoc iuramentum prestari, & potius tenebatur oppositum, vt satis innuit c.fi.alleg.cod.tit.lib.6. emanauit ergo tunc in clerico, vt licite per alium iuraret quia videtur quidam error in populo ex frequenti iuratione clericorū, & licet in effectu ipsi iurent, quando dant speciale mandatum, tamen quādo ipsi non tangunt euangelia, non videtur tantus error in plebe, arg. 24.q.3.c.fi quis presbyter. sed hodie de nihilo feruit, quia declaratum est, vt quilibet possit per procuratorem, specialem ad actum iurandi, iurare, vt in d.c.fi. & dicam in d. c. in pertractandis, & facit ad prædicta c. 2. de testib. lib.6. Concludendo ergo dico, q aut litigat clericus per œconomum, seu syndicum generaliter ad causas const. & iste tanquam generalis administrator,

a iurat de calumnia, sine speciali mādato, & idem est in syndico vniuersitatis secularis. Idem in tutore, & curatore, & similibus personis habentibus generalem administrationem vt not. gl. & Bar. in d.l.2. Aut est procurator specialis, & generaliter cōstitutus, sine mandato iurandi de calumnia, & non potest, vt d. c.fi. secus si habet speciale mandatum iurandi, & per hoc limita gl.seq. in quantum dicit esse differētiam inter œconomum, seu syndicum, seu ꝓcuratorem: Nam syndicus ad vnā cām, tm̄ æquiparatur procuratori, nec dicitur habere legitimam administrationem, de quo dicam in c. in pertractandis. Et aduerte, quia ad hoc, vt œconomus admittatur ad iurandum, debet esse talis, q

16 omnino causam non ignoret, vt in c. in pertractandis. †Opp. cōtra tex. & videtur q episcopus iuret de calumnia, sine speciali licentia Papæ, vt infra eo. c. fi. gl. fi. fatetur contrarium q propter difficultatem iurat hodie episcopus sine licentia, & clarius videtur hoc velle Host. super text. dicens, q hodie Papa. quoad iuramentum calum. dat omnibus generaliem licentiam, de clericis inferioribus, sentit hic gl. q etiam hodie debent habere potestā

17 tem, seu licentiam iurandi a superiore eorum. †Concludit tamē no. q licet istud non seruetur, iudicium tamen non vitiatur, qā not. quia facit hoc vltimum ad multa, vt puta clericus non debet testificari sine licentia sui prælati 14.q.2.c. quamquam, & 11. q.1.c. testimonium, sed si de facto testificatur, sine licentia videb tur valere, b licet male fecerit, pro hoc quod no. ista gl. & bene. Et idem videtur de religioso, qd plus est, vide ad hoc, quod no. gl. in auth. de mo. §. cogitandum, & Specu. in tit. de tcste. §. 1. vers fi. quid de monacho, & quod no. Bal. in authen. ingressi, C. de sa san. eccles. Aduerte tamen, quod circa hæc, & generaliter circa alia iuramenta exhibēda per clericos, multæ sunt inuolutiones, an semper exigatur licentia superis. Et primo dicit Host. q in testium iuramento hoc obseruatur, sed in contractibus, hoc non seruat consuetudo. Alij, vt refert Inno. dicunt hoc intelligendū in iuramen. calūn. quia quando se purgāt, vel alios, bene iurāt licite, & idē si iurant seruare contractum aliquem, infra de pur. ca. per totum, & infra de iureiu. ca. querelam, & c. ex rescripto. Alij dicunt generaliter, q vbicunque inuenitur prohibitū clericis iurare debet intelligi in foro seculari, siue sint actores, siue rei,

c nec de calum. iurare possunt, nec testificari, c sine licentia episcopi. 11.q.1.c. testimonium. vide 22.q.vlt.c nullus. quod generaliter de clericis loquitur, & 14.q.2 c. quanquam, specialiter loquitur de presbyteris. Et si quæris, quare in contractibus coram

d laico iurare possunt, d & non in iudicio sine licentia episcopi. respondet Inno. quia in iudicio sæpe quis incitatur ab aduersario falsum iurare, & ideo fit cum maiori deliberatione, & tarditate, & ne ad secularia iudicia assuescant, in quibus non possunt aliquatenus contineri in. q.1.c. de psona, & c. nullus, sed in cōtractibus, vbi sola libera voluntate quis ducitur, secus est, secundum eum. sic etiam ratio est secundum Host. ne impediatur vtilitas ecclesiarum, quibus expedit, vt contrahere possint, arg. infra ne cle. vel mon. c. 1. & l. ratas, C. de rescin. vendi. C. de apost. l. hi qui sanctam. sed coram ecclesiastico iudice semper licet iurare, sine authoritate superioris, seu licentia, vt refert Inno. Alij dicunt, q nec in seculari iudicio, vel ecclesiastico, vel in contractibus, licitum est iurare, sine authoritate sui episcopi, vel superioris: sed vbicunque est clericus iudex ordinarius, vel delegatus, si iuraret coram eo intelligitur eius authoritate facere quia quilibet, q potest iudicare, hoc ipso est superior quantum ad causam illā, quam audiuit, etiam actoris, qui de alterius iurisdictione est, arg. 21. distin. c. inferior. Item dicit Inno. q clericus nō potest esse procura. sine licentia sui prælati, sed ex quo habet licentiā, vt possit esse procurator, & per consequens omnia faciendi, sine quibus procurationem facere non potest, vel que in procuratione sunt vtilia, arg. de offi. dele c. præterea. hæc sol. Inn. est valde inuoluta, non videtur firmare pedes in aliqua sententia Hostien. hic quasi ex dictis Inno. intulit ad duo dicta. Primo, q si fit causa propria ecclesiæ, vel clerici, cuius ecclesiæ, iste administrator, potest rcum conuenire, coram iudice ipsius rei, etiam si secularis sit, de foro compet. c. cum sit, & de iud. c. cum deputati, & ex quo habet a iure hanc licentiam, & p consequens corā eo facere poterit ea, sine quibus nō posset expediri causa, & vide ad hoc quod le. & no. in d.c. præterea ergo potest, & de calum. iura re, alias pœnam incurret, de qua infra c.fi. Secundum dictū Hostien. militat eadem ratione dicentis, quod si clericus litigat de consensu iudicis sui, vt reus potest coram eo iurare de calum. aliàs non posset in suum non iudicem consentire: ergo intelligitur sibi permissum, vt hic, & si non haberet licentiam, non posset in suum non iudicem consentire & per consequens coram eo iurare. Sed certe primum dictum Hosti. est omnino contra hoc c. Nam si esset verum, tunc de nihilo prouideret hoc c. non esset dare causam, vbi licite moueret litem, & peteret licentiam iurandi. d. Anto. hic inculcat dicta sua cum dictis aliorum, sed in effectu hoc videtur velle, q si habet clericus authoritate

19 iurandi a iure, poterit iurare, nō expectata alia licentia, & si vult præstare iuramentum purgationis, potest, quia in hoc habet potestatem a iure, & necesse habet iurare. Idē, si sit compurgator de pur. ca. per totum, & 2.qō. 5. per totum. Item ad confirmandum contractum, potest in contractibus iurare absque alia licentia, quia licentiatus est a iure: secus in iuram. calum. vel alio veritatis dicendæ, quod non potest præstare coram laico, nec coram alio iudice ecclesiastico ordinario, vel delegato, si non est aliàs iudex suus: vnde notabiliter ponderat literam, quæ nō exigit licentiam iudicis, sed prælati, & ideo si iuste litiget coram alio, debet habere a prælato suo licentiam iurandi, quod est contra Inno. & Host. fatetur tamen, q si in aliqua causa specificata habet mandatum agendi a prælato, q tunc latis potest iurare, vt dixerunt Inn. & Host. Videtis tamē hanc materiam discussam, & mu-

18 le emoleatam. †Ego puto posse dari vnam regulam brevem, & verissimam, q ex iusta causa exigente, possit clericus sine licentia superioris licentia omne iuramentum, præstare, nisi expressæ sit prohibeatur, ita quod facio regulam affirmatiuam. Et probatur hæc regula primo ratione. In his, quæ sunt de genere permissorum, omnia intelliguntur permissa, nisi expressè prohibita reperiantur, vt le. & no. in c. cum inter corporalia, de transla. epis. ficiactus iurandi omnibus indistincte, exigēte causa, est permissus, vt in d.c. & si Christus, de iureiu. & in c. significasti, de elect. & q. 2. per totum. Ergo semper poterit clericus ex iusta causa iurare, nisi reperiatur prohibitus. Authoritate probatur, q possit iurare sine licentia, existente causa iusta, vt in præalle. c. & si Christus, melius in c. ex rescripto eo tit. & in c. peruenit, de fideicstus, infra de pur. cano. per totum. Iurare enim non est aliquid malum si causa exigit, vt plene in iurib. præalleg. dicitur, & maxime q. 1. per totam q. & expresse non reperitur prohibitum iurare calum. vt hic. & ratio specialitatis potuit esse illa, quā supra dixi.

19 quia in iudicio sæpe incitatur quis ad dicendum falsum. †Et ca hoc est aduertendum, quod aut loquitur in episcopo, & dicitur velle gl. & Hostien. quod hodie non exigitur licentia per cap. fina. infra eod. Mihi videtur, quod illud cap. hic nō probat, nec plus illud in episcopo loquitur, quam cap. cæterum, infra eod. in alijs clericis inferioribus, & tamen in inferioribus hoc dicimus. Sed fatcor, quod de consuetudine non seruatur hoc in episcopo. & forte propter difficultatem, quæ erat in exigenda licentia, & in hoc seruanda est consuetudo, quam etiam amplectorem in inferioribus, & hoc habet locum maxime in clericis, ne clericus præsumatur in iurando immemor suæ salutis. Ad

20 stio. 7. cap. sanctimus. † Cessante vero consuetudine dicendum si non litigat coram suo superiore, semper debet petere licentiam per istum text. Nec excusaret cum a petendo, licet habeat licentiam litigandi a prælato suo, quia in hoc exigitur special licentia. argumen. hic, & forte hoc fuit inductum, vt per hoc tus suus qui habet notas eius conditiones, faciat sibi constare tum tempore iuramenti, ne sic de facili deiciat, maxime cum sæpe incitatus quis ab aduersario, falsum iurat, vt sic obmurpugnam. Item exigitur licentia, vt iuramētum habeatur in maiori reuerentia, & quia cessat horror, & mala suspicio, quando clericus obtinuit licentiam specialem, cum præsumatur vere deliberatus, sicut enim habet a iure licentiam agendi pro iuribus suis & ecclesiæ, & tamen debet habere specialem licentiam in actu iurandi rationibus prædictis: ita dicendum, si habuit licentiam

ADDITIONES.

a SEB. SAP. In sindico. facit q sindicus vniuersitatis, respondet positioni cum iuramento cal. c. præsentium, de test. lib. 6. quod plene declarat Bal. l. 2. 5. quod obseruari. C. de iura. cal. in procuratore autem, q requiratur mandatum specialissimum, tenet Bar. in l. qui bona. §. fi alieno, ff. de cam. ubi vult q non sufficiat facere mandatum ad iurandum de cal. in omnibus causis mouendis, sed oportet facere mandatum in causa specialiter expressa, & hoc etiam uolunt Io. And. & Pet. de Anch. in c. fi. de iura. calū. ex quo Pau. de Cast. in d. l. 2. sequitur d. Ant. & Abb. in c. in pertractandis, in fine tit. dicit tamen Bar. in d. §. fi alieno, quod de consuetudine sufficit mandatum in omnibus causis, & sequitur ibid. Io. de Imo.

b Videtur ualere. Adde Fran. Are. consi. 160. uer. uenio ad octauum, ubi plene in clerico, in religioso, uero tenet contrarium, alleg. Aug. cons. 22.

c ZACH. Nec testificari. Adde Bar. in l. 1. ff. de stat. hom. gl. in prin. infine. & pers. uer. aut seruu. uer. item quod de monacho, & ibi late Are. in principio. Spec. in tit. de test. uer. monachus, uel canonicus ecclesiæ regularis, nisi de contractu an id quod dicitur hic, in alijs habeat locum.

d SEB. SAP. Iurare possunt. An clerici possint iurare, sine licentia superioris uide Felin. c. cum nuncius, infra de testib.

a centiam litigandi a ab homine, & per hoc dico, q etiam quando clericus dat alicui licentiam specialem iurandi de calum. debet habere hanc licentiam, cum ipse in effectu iuret, iuxta not. in cap. 1. eo. tit. lib. 6. licet do. Anto. in hoc videatur sentire cōtrarium, quia non est tantum causa prohibitionis horror, vt ipse dicit, sed siint & aliæ, vt supra tetigi. Item etiā dico, quod clericus habita licentia iurandi, poterit iurare de calum. etiā in manibus iudicis secularis, cum coram eo litiget, quia quantum ad illam causam, ipse est superior, argum. in l. est receptum, ff. de iurisd. om. iudi. & 2. quæstio. 7. c. nos si incompetenter, & expresse

21 hoc voluit gl. in c. nullus. 22. q. 5. †Habet enim iurare clericus, ta

b dis euangelijs, b & non tantum propositis, c quia speciale est in

c episcopo, nisi causa esset leuis, & quia tunc etiam non tangit clericus inferior, sed interrogatur per sanctam cōsecrationem, vt est text. no. secundum vnum intellectum in c. si quis presbyter. q. 5. & probatur primum dictum per istum tex. nam hic solum exigitur licentia prælati sui, non enim dicit, quod debet iurare in manibus episcopi, vel alterius clerici eius mādato, tunc enim non requireretur alia licentia, & quod hic litigaretur coram seculari, facit iste tex in eo, q allegatur priuilegium imperatoris, & quia exigitur licentia prælati in iurando, & per hoc dico glo. non bene procedere in d.c. nullus, qui dicit, q nullum iuramentum debet præstare clericus, sine licentia sui prælati, laico: Nam in c. ex rescripto, de iureiu. & in c. peruenit, de fideiuss. præstitum fuit laico, nec interuenit aliqua licentia superioris, vt in eis patet, & ad illud c. nullus, quod videtur vrgere, dum generaliter dicit clericum non debere quicquam iurare laico, dic q nō debet iurare tanquam superiori, vt satis innuūt verba sequētia, & voluit ibi gl. in primo intellectu, vt satis probatur per iura supra alleg. Item reperitur clericus prohibitus, in actu testificandi, sine licentia sui superioris, vt in c. quanquam. 14. q. 2. & 11. q. 1. c. testimonium. Et aduerte, quia illa iura non respiciunt præcise adum iurandi, sed potius principaliter actum testificandi, & quā do coram seculari producuntur: vnde coram ecclesiastico, alie no etiam iudice non reperiturprohibitus testificari sine licētia, nec ista iura prohibitiua sunt extendenda, argum. regu. odia, de reg. iur. lib. 6. & in c. statutum, de elect. lib. 6. Concludo ergo reg. affirmatiuam, & casus prohibitos speciales, vt supra dixi, & per hoc remanet declarata tota ista materia satis inuoluta per doct. Nunc ergo g'o. declaratis & explicatis, opp. & videtur, q ista nō fuerit bona interpretatio, imo contra mentem primæ constitutionis, cum in prima constitutione, de qua in princip. c. clericus

d indistincte prohibeatur iurare, vt patet ibi, [Nullus clericus iurare præsumat, &c.] & in constitutione Henrici Imperatoris d dicitur, q clericus non compellitur iurare, sed poterit alteri hoc delegare, si viderit expedire ecclesiæ suæ. potest ergo iurare, si vult quod est contra primam constitutionem diui Marciani. Sol. interpretatio stat in hoc: Nam constitutio diui Marciani prohibet clericum iurare, scilicet, non obtenta licentia prælati, & vbi causa iurandi non subest: vbi autem est causa iurandi, & obtinetur licentia a prælato, tunc videtur sibi dari oprio, an per se, an per alium iuret, vt in litera, & quod supra dixi. Et aduerte, quia vbi text. dicit, cuius verba sunt hæc, & c. non ponuntur immediate verba Henrici Imperatoris, imo facit ibi Papa quandam interpositionem, approbando, & iustificando illam interpretationē. Sed verba Henrici ponuntur infra in ver. præterea, & incipiunt

22 ibi, [Nos itaque diuinæ &c. J & tunc clara est litera, quę in constitutione inuoluitur hic per Host. †Sed quæro, qui sunt illi gaudē tes priuilegio huius c. an restringatur tantum ad expressos hic? Et aduerte, quia si tenes opi. quam supra tenui, vt in hoc hodie nullum sit priuilegium, ista quæstio est fruſtratoria, sed si teneas aliam opin. Innoc. vt prouideat in litigante per procuratorē generaliter constitutum, tunc quæstio habet effectum, & tenuit hoc Host. & communiter Doct. quod habeat locum hoc priuilegium in quacunque persona ecclesiastica administrationem habente, & nomine ipsius in iudicio comparente, in quacunq; causa, etiam app. infra eod. c. 2. lib. 6. Vnde mihi placet hæc opi. in personis ecclesiasticis, & religiosis stricte sumptis, quia cum hoc c. voluerit priuilegiare personas religiosas, & sacratas, vt patet in exemplis, non debet restringi ad personas tantum hic expressas, cum videatur isię expressæ cā exēpli, & sic nō restringūt similibus, vt in c. 1. de cler. vel mon. & in l. 1. ff. de condict. indebi. iunct. gl. sed in alijs personis ecclesiasticis, non religiosis stricte, nec sacratis, mihi videtur, quod hæc constitutio non vēdicet sibi locum, quia nō est eadem ratio in illis. Exemplum in istis hospitalarijs, vel rectoribus hospitalium, qui sunt laici, licet defecerint certum habitum, certe non video quod cōstitutio habeat locum in illis, cum nō sit eadem ratio, cum nō videatur ita horror, si ipsi iurent, sicut quando iurant clerici, vel religiosi. Item clerici etiam religiosi præsumuntur sanctiores, & ita non est cō tra eos faciliter præsumendum de calum. Facit ca. in scripturis. 96. dist. & quod no. gl. 1. qō. 1. c. absit: secus videtur in alijs, & hoc quia isti, & similes non gaudent communi priuilegio clerici, vt dixi in c. 2. de foro compet. & ista constitutio non prouidet tantum loco administrationis, sed personis propter looum: secus si prouideret administrationi, quia tunc posset procedere indistincte primum dictum, argumen. opt. ex not. per Ioan. And. in c. 2. de in integ. restit. lib. 6. vbi priuilegium concessum ecclesijs in petenda restit. in integ. videtur etiam esse concessum alijs locis pijs. Et qui dicantur stricte religiosi, vide bo. gl. in clem. quia contingit, de reli. do. & in clemen. pe. de sentē. excommu. Vlti. quæro, quis erit iste prælatus, qui habebit dare hanc licentiam iurandi, de quo in fi. c. Dicit Inno. q non tantum episcopus, sed etiam inferior prælatus potest licentiam dare, quod placet, qa est litera nō se restringit ad episcopum, & pro hoc vide quod in simili le. & no. in c. cum ex eo, de electio. lib. 6.

ADDITIONES.

a Licentiam litigandi. Istud est contra Io. And. in c. fi Abbatem, de electio. lib. 6. vbi dicit, q ubi requiritur licētia, requiritur q uerbaliter illa præfletur, nec sufficit quod tacite. And. Barb.

ZACHAR. Adde, quod not. Iaco. Rebuf. in l. si quis, la 1. & in apost. l. Celsi ibi, C. de decu. lib. 10. plene. per Anto. Corf. fing. 158. incip. quid de licentia in uersi. licentia.

ANT. FRANC. Circa hoc, an licentia debeat expresse præstari, dicas, q ille dr vere licentiatus, qui habet expressum consensum licentiantis, vt not. Io. And. in c. fi abbatem, de elect. in 6. in nou. & Alex. in l. fi quis plures, ff. de aqua plu. arc. Et adde, q licentia propinquorum requisita per statutum, debet præcedere actum. Ita Bal. in l. 1. in pen. col. C. qui admit. & in l. vniuersa, C. de prec. imp. off. & hr per Bar. in l. 1. ff. de test. & per Ang. in l. si qui §. neq; filius, de hær. instit. Et adde etiam, q licentia præstanda per iudicem debet præstari cum causæ cognitione, alias actus non valet, secundum Bal. & Pau. de Cast. in l. fed & si lege. §. prætor, de in ius voc. Et adde etiam, q licētia cōcessa non debito modo, habetur pro non licentia, secundum do. Car. in cle. in plerisque, in 10. q. & in cle. fi. de elect.

b ZACHAR. Tactis euangeliis. Idem no. Bal. in repe. l. 2. char. 11. ver. sed nunquid. ff. de iureiu. Alex. de Imo. in l. ait prætor. §. fi. eo. tit. Fel. plene post istum in c. fraternitatis, col. fi. uer. & aduerte. infra de test. & in c. tuis, col. 4. in fi. eo. ti. Et dum hic subdit iste, q est speciale in episcopo, & dum causa esset leuis, vt non tangat, dic tu, quod quando solemniter iuratur, puta ex forma iuris vel statuti, tunc etiam episcopus iuraret, tactis corporaliter euāgeliis, vt ibi per eos, neque sufficeret aliam scripturam tangere, ut ibi per eos. In aliis autem introduxit consuetudo, ut aliam scriptura tangere sufficiatur per Alex. in alleg. l. ait prætor. gl. in c. ut circa, in uer. corporali, de ele. lib. 6. Et ista multum faciunt ad ea, quæ no. iste in c. enim tuis, uer. extra gl. quæro infra de testi. quia videtur a commnni opi. discrepare.

ANT. FRAN. Ad hoc, q quis debeat iurare tactis scripturis, imo non videtur iurare, qui iurat uere tantum, nisi etiam tangat scripturam. Ita Bald. in l. generaliter. §. in omnibus, C. de reb. credit. & habetur in authen. de manda. princip. in §. sed neque. & habetur per Bald. in c. item sacramenta, in 3. colū. de pa. iur. fir. & vide bo. tex. in auth. ut omnes obe. iud. prouin. in §. 1. per Inn. in c. & fi Christus, de iureiuran. & uide tex. & ibi per Ioan. And. in c. ut circa, de elect. lib. 6. & per Bal. in auth. sacram. pub. C. fi aduer. uen. & in addi. Spec. in tit. de iura. dela. in §. 1. & habetur per Cy. in l. testium, in 1. q. C. de test. & vide gl. in l. iusiurandi, eo. tit. & habetur per gl. & Car. plene in clemē. 1. in §. porro, de hære. & cle. 1. de iureiu. ubi dicit ibidem de Imperatore iurante fidelitatem Papæ, & dicit etiam post gl. in d. §. porro. q non sufficeret præsentia scripturæ, nisi ipsa scriptura tangeretur. & uide Alex. post Pau. de Cast. in l. 3. in §. iurari, de iureiu. vbi dicit, q iuramentum simpliciter præstitum intelligitur per sancta euangelia, quod etiam voluit do. Abb. in d.c. & fi Christus. tamen Barto. in l. qui per salutem. ff. de iureiu. dicit, q in dubio videtur esse delatum iuramentum, vt iuretur per Deum.

c SEB. SAP. Non tantum propositis. Hoc in tantum procedit, q non sufficeret tangere aliam scripturam, quam euangelia, ut no. Ab. in c. & fi Christus de iureiurand. & ibi dicit Bal. q non sufficit iurare per Deum, vel alio modo dicit tamen d. Abb. in c. fraternitatis, de test. q de consuetudine sufficit tangere aliam scripturam, & adde etiam gl. in c. vt circa, in uer. corpore, de cle. lib. 6. quæ dicit q euangelia sunt tangenda manib. & non sufficeret tangere brachio. vide Abb. in c. cum causam, in 1. no. infra eo.

d Henrici Imperatoris. Tu pondera, quia forte fuit opus ista interpretatione, quia hoc iam colligitur ex uerbis ipsius constitutionis dum dicit, præsumat, quia intelligitur authoritate propria per id, quod habetur in c. decernimus de iud. Pondera bene hoc. And. Barb.

ANT. FRAN. Circa hoc quod hic dicitur, q illud dicitur præsumi, quod fit propria authoritate, adde bo. tex. in c. monasteria, de vi. & hone. cle. & in c. cum laici, de iu. pa. & in c. omnis, ibi dum tex. dicit præsumpserit, de pœn. & remiſ. & in c. 1. ne prælati vices suas, & in c. fi. de temp. or. lib. 6. in uerbo, præsumat, in cle. 1. de priu. & vide in c. quanto, de consue. quæ omnia iura probant, q præsumptio refertur ad propriam authoritatem, & illud uerbum præsumo, excludit authoritatem superioris.

SVMMARIVM.

1 *Iuramentum calumniæ, nō præstatur in causis spiritualibus, vel annexis. 4. & 5. licet hodie secus.*
2 *Decimæ dicuntur esse, quid spirituale, dum agitur de iure decimandi, secus si de fructibus.*
3 *Causa commissa secundum æquitatem & veritatem, quomodo tractabitur.*
5 *Ius patronatus non uenit appellatione causæ spiritualis in odiosis, secus in favorabilibus. 7.*
6 *Quæstio possessori a iuris spiritualis, an dicatur mere spiritualis.*
Feudalis quæstio non dicitur, quando agitur possessorio super feudo.
Possessio cum proprietate, vel econtra, an habeat aliquid commune.
Laicus est incapax proprietatis, & possessionis iuris spiritualis, secus nudæ detentionis 9.
7 *Missio in possessionem causa rei seruandæ, non habet locum, quādo agitur de beneficio obtinendo.*
8 *Causa mere spiritualis, nec principaliter, nec incidenter cognoscitur a laico.*

Causa

Universidad de Deusto
Biblioteca

Causa missa cognoscitur coram ecclesiastico.
Laicus cognoscit de iniuria illata ecclesiæ, uel ecclesiasticæ personæ.
10 *Iuramentum calumniæ, quid differat a iuramento de ueritate dicenda.*
11 *Iuramentum calumniæ est iterum præstandum, quãdo dicetur melius cognoscere ueritatem, licet semel sit præstitum.*
12 *Per iuramentum de ueritate dicenda, non respondetur per uerbum, credo, sed in iuramento de cal.* 10.
Testis quo & quando tenetur respondere, uel de credulitate, uel de scientia.
13 *Responsio de credulitate tantum præiudicat respondenti in, facto proprio, quantum responsio de ueritate, & est no. propter positiones.*
14 *Canones ubi deficiunt, succedunt leges.*

CAP. II.

1 Literas. †In spiritualibus causis de calum. non iuratur. Primo ponit ius', & cõsuetudinem curiæ. Secundo infert processum causæ, ibi, vnde. Et hodie hoc cap. corrigitur. per c. 1. co. tit. lib. 6. vbi statuitur, q̃ etiam in istis causis iuretur. Casus li. Quædam causa de cimarum commissa fuit quibusdam iudicibus: contentio erat inter partes de iuram. calum. quæsierunt iudices a Papa, vtrum deberet illud iuramentum in hac causa præstari? Respon. q̃ Roma. eccl. in his casibus, in quibus de ecclesiis, decimis, & rebus spiritualibus tantum agitur, iuramentum calum. non debet dare, nec recipere consueuit, quia huiusmodi causa spiritualis tractari debet ex canonum equitate, nõ ex legum districtione, cum canones in causis huiusmodi nulli indicant, huiusmodi iuramentũ, vnde dimissa contentione, de iuramento calum. in causa proce-
2 dant. †B. Not. q̃ decimæ sunt quid spirituale, concordat cap. cũ olim, de præscrip. & c. fi. de re. permu. Et intellige de ipso iure de cimandi, quod debetur Deo, & ecclesijs eius in signũ vniuersalis dominij, de deci. ca. tua: secus si decimæ deberentur alio iure, ad hoc c. vestra, de loca. & in cap. vt super, de reb. eccl. non alie. & quod ibi no. & d. c. fi. vbi gl. No q̃ iuramẽtum calum. est
3 introductum ex rigore, & districtione legum. †No. quid importent hæc verba, Procedas secundum veritatem, & æquitatem.
a Excluduntur secundum do. Anto. solẽnitates rigorosæ iuris positiui. Hoc mihi non placet indistincte: nam licet remittatur iuramentum de calum. non tamen remittitur alia solemnitas ordinis iudiciarij. Quod patet ex eo, quia in spiritualibus causis tẽpore huius c. seruabantur aliæ solemnitates rigorosæ, vt lit. con test. & similes, licet hodie in parte sint sublatæ, per clemẽ. dispẽ-
4 diosam, de iud. & vide quod dixi in c. dilecti. supra de iud. † Opp. & videtur q̃ sit iurandum de calum. indistincte, vt supra cap. prox. vbi dicitur, q̃ in quacunque causa, seu controuersia criminali, seu ciuili iurandum est de calum. indistincte. Sol. dicit glo. q̃ quædam sunt causæ spirituales, vel spiritualibus annexæ, vt causa iuris patro. & nõ debet iurari de calum. sed de veritate dicenda, vt supra de electo. c. dudum. & de iureiur. c. ex literis, & in istis habet locum hoc c. Quædã sunt causæ mere ciuiles, seu criminales, vel mistæ, cum agitur de crimine ciuiliter, & in istis iuratur de calum. & habet locum contrariũ, & de hoc dic, vt plene dixi supra c. prox. Sed contra hoc opp quia si iuratur in criminalibus & temporalibus ciuilibus, fortius esset iurandum in spiritualibus, quia vbi maius periculũ vertitur, ibi cautius est agẽdum. 42. dist. c. quiescamus. Magis est ergo timendum de calũ. in spiritualibus, cum in eis sit maius periculum, & ideo fortius est in talibus iuramentum calum. exigendum. Sol. dicit glo. honestus & cautius esset iurare ratione præmissa, licet non seruetur per hoc c. Sed dic, q̃ per hoc non soluitur contrarium: vnde dic q̃ in spiritualibus ideo hoc fuit statutum, quia in eis homines præsumuntur habere Deum in memoria, & non calumniri: vnde sicut magis præsumitur pro hominis spiritualibus, quã-
b pro alijs, b vt in c. in nostra de procu. & in c. doctos, & in c. nulli. & in c. qui vere. ii. q. 1. ita & in istis spiritualibus erat magis præsumendũ. Inno. reddit hic alias rationes non concludentes magis in istis, quàm in ciuilibus, ideo non curo recitare, & vide gl. in c. 1. eo. tit. lib. 6. Sed quia postea repertum fuit homines etiam in istis calumniari, ideo statutum fuit, vt etiam in istis iuraretur,
5 vt in præalleg. c. 1. † Sed in eo, quod supra dixi secundum glo. q̃ in causa iuris pat. tanquam annexa spirituali, non iuratur, no. bene gl. & eam sequuntur Hostien. hic, & Goffred. supra c. prox. & facit c. quod in dubijs, de consecra. eccle. vel alta. Vincen. refert
c alios tenere contrarium, c ex quo ius pat. non est mere spirituale, quia ratio canonis contradicit, & ei semper standum est. 35. q. 5. c. ad sedem. & facit quod no. Spec. eod. tit. in princ. §. 2. ver. quid de causis. & cum hac opi. transeunt hic Ioan And. & d. An
d to. Ego pro concor. credo distinguẽdum, d q̃ aut agitur de odio, & procedit hoc vltimum, vt appellatione causæ spiritualis, non veniat causa spiritualis annexa, quia verba debent propriè sumi arg. reg. odia, de reg. iu. lib. 6. & c. statutum. & quod ibi no. de ele. lib. 6. & in l. 3. § hæc verba, ff. de neg. gest. & in c. in nostra, de iniur. Aut agitur de fauore, & procedit prima opin. Et ista gl. argu-
e quia de annexis idem est iudicium, e vt in d. c. quanto, de iud. & in c. translato, de constit. Sic in terminis huius c. vbi non tractatur de odio, crederem glo. illam sequendam. Et idem quod ista gl. sentit Spec. eo. tit. §. 1. ver. differt autem. & no. hanc distinctionem, quia ferunt ad multa alia, licet in terminis huius c. non procedat hodie per d. c. 1. eo. tit. lib. 6. Sed quæro hic diffinitur quando agitur de rebus spiritualibus, quid si agitur possessorio circa spirituali, & sic non quæritur de ipso iure spirituali, sed de possessione sic, & de violentia illata? Gl. in fi. dicit, q̃ tunc est iuramentum de calum. Idem dicit in exceptionibus positis in re spirituali de
6 leg. c. pum dilecti, de elect. & c. literas, de restit. spol. Aduerte, q̃ licet quoad terminos huius c. de nihilo seruiat nobis, hodie ista quæstio per c. primum, præallega. tamen iste articulus est valde
f vtilis in similibus. †Nunquid quæstio possessoria, videlicet rum spiritualis, videatur spiritualis? glo. hic sentit, q̃ non. † Nam
g tali vult, q̃ debeat iurari; sed vbi agitur de mere spirituali, non secundum hęc tempora: hoc idem sentit Vincen. in c. fi. de iud. vbi dicit q̃ de iure spirituali potest agi possessorio coram iudice
h seculari, sed de mero iure spirituali non, etiam incidenter. Ita sentit gl. in c. cum dilectus, de elect. in ver. iuramento. quæ dicit q̃ quando agitur possessorio q̃ de re spirituali, non agitur spiritualiter. Et ideo non est tractanda tanquam spiritualis. Idẽ tenet gl. in c. literas, de restit. spol. in ver. iuramento. quæ vult, q̃ in exceptionibus peremptorijs, seu dilatorijs, quæ fiũt in causa spirituali, iuratur de calum. quasi nunc non agatur de re spirituali, vt ẽt sentit ista gl. hoc etiam sentit Inn. in c. cum dilecti, præall. vbi dicit, q̃ non est mere causa spiritualis, vbi agitur possessorio de re spirituali, & idem Archid. in frequens, de restit. spol. Ita & Ioan. And. ibi in ver. eiuilibus. facit quod in simili not. Inno. in c. ceterum, supra de iud. & in c. ex parte B. de foro compe. vbi vult q̃ quæstio super feudo non sapiat naturam quæstionis spiritualis, licet circa hoc vacillet. In contrarium facit quod no. Lodalis, licet circa hoc vacillet. In contrarium facit quod no. Io. de Lig. & Bertrã. in clem. dispendiosam, de iudic. vbi dicunt q̃ si agitur de beneficio, possessorio, debet tractari causa sicut petitorio, quia citer, & de plano, prout tractatur cã cum agitur petitorio, quæ-
h possessoria super beneficio, dicitur beneficialis, h vt in clemen. vna de causa possess. & proprie. & quia habet actor aliquando iustificare titulum, iuxta no. in clem. vna, & in c. in literis, de restit. spol. & quia continentia causæ diuidi nõ debet, l. nulli, C. de iudic. & in c. 1. de causa poss. & proprie. Nec obst. quod dicitur, q̃ in commune habet possessio cum proprietate, nec proprietas cum possessione, vt l. naturaliter, §. nihil commune, ff. de acq. poss. quia hoc verum, vt sententia lata in vno non præiudicet in alio, sed in multis habent magnam communionem, arg. bonum. c. causam, de præscrip. vbi patet, q̃ sicut laicus non potest habere proprietatem rei spiritualis, ita nec possessionem. Et ipse possessio videtur eiusdem naturę, cuius est proprietas. Ad id quod citat quod sentit Ioan. And. in c. fi. de iud. vbi dicit, q̃ etiam ubi tuit agi coram iudice seculari, quia agebatur ibi de electo. cuiris secularis, quasi secus, si agebatur de electione rectoris ecclesiastici, licet ibi ageretur possessorio. Item in addi. Spec. in tit. de. & poss. §. 1. ver. quid si ago possessorio, dicit, q̃ quæstio possessoria super matrimonio, vel alio spirituali, non est spiritualis ad
7 quasi spiritualis. †Ad idem inducuntur no. per Archid. & Ioan. Mon. in c. cũ, qui. de eo, qui mit. in pos. lib. 6. vbi dicunt, q̃ tunc quando agitur de beneficio obtinendo, non habet locum hoc in possessionẽ causa rei seruandæ, sed procedi debet ad petitorium.

ADDITIONES.

a Et æquitatem. Adde Roma. consi. 425. & latius vide in apost. meis ad Marb. eiusdem Lud.
ZACH. Adde Bal. in addi. ad Spec. in tit. de inquisi. uer. in litera.
b Quam pro alijs. Vide in c. fraternitatis 34. dist. ubi dicitur, quod corpus extra defecerunt. And. Barb.
c Tene contrarium. Vide c. fi. de iu. lib. 6. & cle. dispendiosam, ibi, super matrimonio, & dependentibus &c. ergo idem in connexis. And. Barb.
d SEB. SAP. Credo dist. Hęc est distinctio colligitur & no. per Bar. & Bald. l. 2. in princip. ff. de uerb. oblig. ubi traditur, q̃ in odiosis sub simplici nomine tinetur casus mistus: secus est in fauorabilibus, de quo etiam late tangit in prin. insti. de act.
e Est iudicium. Adde, q̃ ideo Ro. consi. 368. dicit q̃ ita in patronatu communi simonia, sicut in alijs.
ANT. FRAN. An in patronatu tanquam in annexo spirituali, vel dependenti, committatur simonia, puto opin. istius esse ueram, quia dicitur committi etiam in connexis, & dependẽtibus, & quamuis ius patronatus non sit mere spirituale tamen est annexum iuri spirituali, & videtur ius patronatus spectat ad iudicem ecclesiæ tanquam connexa spirituali, ut in c. quanto, de iud. & in c. de iure. de iu. patro. Et ideo tanquam mere spirituali, fortitur naturam spiritualis, arg. l. quæ religiosis, & ibi Bal. & sum. fun. & in c. super eo, de paro. Et pro hoc facit, quia accedens officium diuinum pro pecunia potius, quã pro Deo, est simonia, ut no. in c. olim, de ver. sig. & Archi. in c. presbyter. 72. dist. & in c. quod prouenit dist. & habetur in c. significatum, de præb. ubi per do. Card. & per Host. in cle. 1. in 6. no. de cele. missa.
f ZACH. Quod non. Et poterit de tali causa iudex laicus cognoscere, ubi Card. in cle. 2. q. 6. de iud.
g SEB. SAP. Agitur possessorio. Vide Car. in clem. 2. in 2. q. de iu. vbi tangit causa possessorii sit spiritualis, uide etiam in cle. 2. in 11. q. de proc.
h SEB. SAP. Beneficialis. Quæ dicatur causa beneficialis, tradit Bal. in l. 2. iuxta, in fin. C. de libe. causa. Card. in clemen. 2. de iudi. & in clemen. vna de quæstio. de re iud.

riora. ita & si agitur possessorio de beneficio obtinendo. Idẽ tenet Specu. in titu. de contu. §. sequitur, ver. illud, & dicit q̃ Clemens ita pronunciauit, & omnes Do. conuenichant: licet gl. aliter sentiat in d. c. cum qui. Item Spec. in tit. de iuram. calum. §. sequitur, in princ. aperte dicit, q̃ in possessorio, super re spirituali non iuratur de calum. per c. præsentium, de test. lib. 6. & sic vult q̃ debeat tractari, vt spiritualis. D. Ant. hic, & ĩ c. fi. de iud. dicit, q̃ si quæstio possessoria, habeat annexam causam proprietatis, vt in matrimoniali, & beneficiali, quod illa satis posset dici spiritualis, vt in iuribus præalleg. & facit c. accedens, vt lit. non con test. Et sic procedit dictum Archid. in d. c. cum qui, & quod no. in clem. dispendiosam, de iudi. vt talis causa tractetur simpliciter, & de plano &c. Et not. bene hoc dictum quod approbatur ibi, no. per doc. quos supra retuli. Nam secundum eum propter connexitatem debet ad eandem naturam trahi, vt C. de iudi. l.
a nulli. Sed si quæstio possessoria est nuda, a tunc dato, q̃ nõ sit me re spiritualis trahitur ad naturam spiritualis, vt quia annexa, argu. eorum, quæ supra dixi, & facit c. causam, de præscrip. Hec verba secundum eum, præterquàm in exorbitantibus: in quibus si fit mentio de qõne sup re spirituali, intelligeretur de quæstione mere & omnino, spirituali, quia quæstio possessoria non est mere spiritualis, quia ex illa gratia non cõfertur, facit quod no. 1. q. i. in princi. summæ, & c. 1. Contra illud membrum, quando quæstio possessoria est nuda, vt attrahatur ad naturam spiritualis, aperte facit quod ipsemet do. Ant. tenuit in c. cum sit generale, supra de foro compet. & in c. tuam, de ordi. cogn. vbi dicit, quod vbi de re spirituali est quæstio facit tantũ, & non iuris, potest secularis cognoscere. Vt si est quæstio, an matrimoniũ fuerit contractum, vel an contractus fuerit factus de duplo in triplum, aut non, aut dubitatur, an potuerit esse matrimonium, vel contractus fuerit vsurarius, quod etiam tenuit Bar. in l. Titia, ff. solu. matri. & in l. 2. ff. de iurisd. om. iud. & l. quoties, C. de iudic.
8 ergo fortius poterit cognoscere, quando quæstio possessoria est nuda. Nec etiam primum membrum est indistinctè verũ. † Vn de multum probabiliter sic distinguo, ad concordiam reducendo omnia prędicta, q̃ de re spirituali potest quęstio, seu causa esse mere spiritualis. Item quasi spiritualis. Item mere temporalis, non habens aliqualem spiritualitatem annexam. Mere spiritualis est, quando disputatur principaliter de re spirituali, & est quæstio iuris. Exemplum an matrimonium, vel collatio beneficij tenuerit, vel quis teneatur ad decimas, & similia, & de talib. secularis nullo modo intromittit se, nec principaliter, nec incidenter, vt in c. tuam, de ordi. cog. & in c. lator, qui fil. sint legit. & est tale possessorium habens causam proprietatis annexam, vt si in ea est fiẽda aliqualis probatio super ipso iure, vt si agitur ad restitutionem coniugis, vt in c. ex transmissa, & c. ex parte, & quod ibi plene no. de restit. spol. & talis causa, non trahitur ad naturam mere spiritualis, quia principaliter disputatur de violentia, & non de ipso iure spirituali, & semper considerandum est
b in attribuendo actũ alicui spẽi, quod principaliter agit. Ad hoc l. 1. ff. de auth. tur. & quod no. gl. in c. de cętero, de hom. & in l. q̃ ritur. ff. de sta. hom. & 4. qõ. 3. c. si testes §. Hermaphroditus. Et illud quod dicimus, q̃ vbi agitur de crimine ciuiliter, illa non est quæstio criminalis, sed mista, vt in c. super his, in fi. de accu. & in c. tuæ, de procu. ad idem c. quanto, de iud. vbi ius patronatus nõ est mere spirituale, licet habeat annexam spiritualitatem, sed di citur spirituali annexum. Ita & fortius dicendum est de quæstione possessoria, habente quandam proprietatam annexam, & sic procedit opi. Inn. & Arch. dicentis q̃ non est mere spiritualis, & procedit hoc casu opi. Ioan. And. in add. vbi dicit, q̃ est quasi spiritualis & procedunt not. in clemẽ. dispendiosam, & c. cum qui, præalleg. vt tractetur hęc causa, vt spiritualis, non tamen est mere spiritualis, sed propter illam annexionẽ, sicut dicimus in iure quam spiritualitatem annexam, vbi disputatur tãtum de facto patronatus in d. c. quanto. Mere temporalis est, non habens aliquam spiritualitatem annexam, vbi disputatur tãtum de facto nero, nec venit discutiendum aliquid iuris. Exemplum, quando agit clericus contra laicum possessorio, retinendæ nomine fuę ecclesię, quia molestatur in possessorio retinendæ, & agit, vt cessetur a turbatione, hic licet agat respectu ecclesię, non tamẽ venit ad discutiendum aliquid iuris spiritualis, sed quid meri facti an turbet, & an possideat. Vel si agat interdicto recuperandi, pro callice consecrato subtracto, vel reliquijs, & similibus rebus, vbi non habet docere de aliqua proprietate, sed satis est, p̃ hanc possessionem, & rapinam. In his enim nihil repugnat, laicum iudicem cognoscere contra laicum, nec potest dici in alio quo hæc quæstio spiritualis, cum de spiritualitate nullatenus disputatur. Pro hoc est tex. optimus in c. petimus. 1. q. 1. sicut vide mus in simili, q̃ cognoscit de iniuria illata clerico cõsecrato, & spirituali, & illata ecclesiæ consecratæ. Est enim iudex, nõ quia iudicat de ipso spirituali, sed de iniuria illata spiritualitati, vt in epistol. & cler. videmus etiam in iuramento, q̃ vbi non disputatur de viribus iuramenti, sed tantum vt coga tur laicus ad obser-
c uantiam, c potest se intromittere, quia quæstio non est spiritualis, nec quasi, vt in c. licet, de iureiu. lib. 6. & no. Io. And. in c. fi. de foro compet. eo. lib. dixi in d. cum sit generale. Et hoc casu procedat gl. & aliorum opi. dicentium, quod non est spiritualis, quæstio possessoria. Nec mireris, q̃ agatur de re spirituali, & quæstio non dicatur spiritualis, quia idem vides in exemplis præalle. & in c. 1. & 3. de eo, qui mit. in pos. & in c. contingit, de dolo & contum. Nam quandoque agitur de ecclesia, vt de proprietate quadam temporali, quia non disputatur de tit. vt in d. cap. cum qui Non obst. pred. cap. causam. de præscrip. per quod dicit d. Anto q̃ possessio est eius naturæ, cuius est proprietas, quia laicus ideo non potest possidere spiritualia, quia possessio est quid iuris. Est enim ius libere insistendi rei, vt no. in l. 1. ff. de acq. poss. & ideo non cadit in laicum, qui nullum ius potest habere in spirituali. Sed quando agitur de possessorio nudo non disputatur de iure, an possit cadere, vel nõ cadere, & nil iuris ex hoc acquiritur laico, sed tantum decernit super facto, an fuit facta spoliatio, vel iniuria illata, vt in d. c. cum sit generale, & in c. fœlicis, de pœn.
9 lib. 6. † Nam & ipsa, detentio nuda rei spiritualis, cũ sit quid meri facti bene cadit in laicum, vt in c. 1. de pign. & quod ibi no. & in c. causam, præallega. vbi gl. Per hoc habes istum passum plenius discussum hic, quàm alibi, & aliquid de materia tangam
10 in d. c. tuam. † Vlterius quero, supra dixi posse gl. q̃ in istis causis spiritualibus iuratur de veritate dicenda, non de calũnia, in quo differt hoc iuramentum de veritate ab isto iuramento calumniæ, & quid habeat per istud iuramentum respondere? Quoad primum Spec. eo. tit. §. 1. ver. dicit autem, ponit multas differentias. Et prima est, q̃ iuramentum, calumniæ præstatur in ciuilibus, & pecuniarijs, infra eod. c. cæterum, & c. cum causam, & c. fi. Istud autem tantum in spiritualibus, & eis annexis, vt hic, & de elect. c. dudum. Et no. inquantum dicit de annexis, quia aperte sentit opi. gl. quam supra tetigi. Secunda differentia est, qa in illo respondetur de credulitate, vt in authen. de his qui ingred. ad app. §. pe. & fi. colum. 5. Sed in isto non, nisi de scientia, quam scit. 2. q. 9. c. hortamur, in c. præsentiũ, de testi. li. 6. ibi, Ipsi sciũt, &c.] & ita hoc ipsum, quod verbum sonat, simile ff. ind. solut. Liudicatum, & ff. de leg. 2. l. non aliter. Tertia differentia est, qa illud cõtinet multa capitula, istud vero vnum solum, videlicet illud, quod ipsum verbum sonat. Quarta, quia in illo non datur dilatio: nam potest dicere credo, vel non credo: in isto vero, sic vt ff. de inter. act. l. qui interrogatur, de hoc vide quod dicam in c. pen. infra eo. vbi glo. tangit. Quinta, quia illud præstant principales personæ, istud etiam procurator. Sexta, quia illud præstat syndicus, vel actor in animam propriam, vt in c. in pertractandis, infra eo. istud vero præstatur in animam domini, vel vniuersitatis, vt d. cap. præsentium. † Septima, quia ti post iuramentum calumnię prestitum, dicetur melius noscere veritatem, cogitur
d iterum respondere, d vt no. in c. fi. infra eo. tit. Inquãtum primo dicit Spec. q̃ iuramentũ de veritate dicenda, præstatur tantum in spiritualibus, in contrarium facit clemen. sæpe, de verb. sign.
& quod

ADDITIONES.

a Est nuda. Tu pondera cle. dispendiosã, in ver. dependẽtib. &c. Sed qõ possessoria est dependens a proprietate spũali ergo spiritualis censetur. And. Barb.
ANT. FRAN. Circa hoc, an causa possessorij, tanquam dependens a spiritualibus, dicatur esse spiritualis, & eius cognitio spectet, ad iudicem ecclesiasticum, dicas, quod quamuis possessorium & petitorium mihi habeat commune, vt in l. naturaliter, in §. nihil commune, ff. de acquiren. poss. tamẽ causa possessoria debet decidi per iudicem, qui de illa cognoscit, licet incidenter etiam cognouerit de proprietate, de qua tamen non potest pronunciare, quando vt per Spec. in tit. de teste. in §. nunc videndum, in ver. sed pone ago, & quando qõnes possessoriæ proponuntur a diuersis, quomodo tractari debeant, uide plene per Spec. in tit. de peti. & poss. in §. 1. & per Paul. de Castr. in consi. 274. incip. qui pro primo, in 1. dub. & quando quæstio est meri facti, tunc etiam iudex secula. potest cognoscere, vt per Bar. & Alex. in l. Titia, ff. sol. mat. & habetur in c tuam, de ord. cog.
b Arguitur. Adde ad hoc videndum Lap. alleg. 70. vbi ponit, an habens mandatum ad causas ciuiles & criminales possit agere in causa vsuraria.
ANT. FRAN. An habens mandatum ad causas ciuiles & criminales possit agere in causa vsuraria, dicas, quod ista quæstio dependet ab illa, an sub sim plicibus comprehendatur mixtum, de qua habetur in l. Titiæ textores, ff. de leg. 2. quia causa vsuraria potest dici esse mixta, quoniam si deducitur quæstio iuris, videlicet vtrum aliquis contractus sit vsurarius, vel non, hoc respectu dicitur causa spiritualis, & criminalis, quia vsura dicitur delictum, vt in clemen. 1. & ibi per d. Card. in prin. de vsur. sed si quæstio esset facti, ut puta quid, & quantum esset solutum, hæc quæstio esset ciuilis, & non spiritualis, tamen tene menti dictum Bald. in l. cum oportet in princi. in 2. colum. C. de bon. quæ lib. vbi dicit, quod vsura est rapina, & furtum, & vide bo. text. in c. fi quis vsuram 14. quæstio. 3. & vide Spec. in tit. de fer. in §. 2. in versi. quid de causa vsurarum.
c ZACH. Ad obseruantiam. Ita no. Bal. in l. 1. in 1. col. ver. solet dubitari. C. de ope. lib. Spec. in tit. de leg. §. 6. ver. 24. in prin.
d SEB. SAP. Respondere. Adde aliam differentiam, quod in iuramento calumniæ non cadit periurium, cum sit iuramentum de credulitate, sed in iuramento veritatis sic. Istud voluit Bald. in 1. restium, C. de testi. in 1. qui testamen. §. fina. ff. de test. Barto. & Aug. in l. qui bona. §. si alieno, ff. de damn. infec. Bal. in l. de tutela, C. de in integ. rest. vbi vult, quod qui iurat per verbum, credit, non est periurus, & ibi exclamat pro consultoribus, & doctoribus eiuer simode consulentibus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

& quod no. in c.1.& 2.de confes.lib.6.& in l.2. C.de iura. calum. vbi indistincte dicit, positionibus esse respondendum per iuramentum de veritate, & sic non solum in spiritualibus. Solu. potest multipliciter responderi; videlicet, primo quod olim tãtum in spiritualibus, vt in iuribus supra alleg. in quibus exuberat officium iudicis, hodie vero de consuetudine, iuratur in qualibet causa, vt leg.& no.in iuri.alleg. pro contrarijs, vel in spiritualib. præstatur hoc iuramẽtum indistincte ex officio iudicis, de elec. c. cum nobis, & in cap. cum dilecti. imo etiam præstatur parte postulante, quia in eis multum exuberat officium iudicis: fiunt enim, vt tunc pars releueretur ab onere probandi, vt not. in c.1.& 2.de confes. lib.6.& vbicunque visum fuerit iudici, ita tamen, vt non suppleat de facto, & ad commodũ priuatum. nec obst. no. in c. bonæ, de postu. præla. & in c. nostram, il 2. de iureiur. p Inn. & doc. in l. vna. C. vt quæ desunt aduo. & ita puto dicendum ad hoc contrarium, quod nõ reperio expresse tactum per doc. Vel dic, & tertio, q in his causis spiritualibus præstatur hoc iuramẽtum super positionibus duntaxat, vt no. in c. dudum, de elec. & in cap. 1. & 2. de confes. lib. 6. sed in spiritualibus, vel annexis potest exigi indifferenter, etiam super tota causa, & hoc voluit In-
12 no. & probatur in ca. ex literis. infra de iureiur. † Item inquantũ dicit Specu. in secunda differentia, q in iuramento de veritate, nõ respondetur nisi de scientia, quam scit ille, qui interrogatur, infertur ad decisionem secũdi quæriti, quod fuit, quid habet respondere per hoc iuramentum, vide etiam quod tenet Spec. & idem sentit gl. in c. 1. de confes. & Inno. in c. præalleg. præsentiũ, vbi dicit, q vbi iuratur de veritate dicenda, tam ponens, quam respondens, non quod credit, sed vt nouit, dicere debet. arg. 3. q. 9. c. hortamur. Sed quando iuratur de calum. ponitur, & respondetur, quod creditur, vt l. 2. C. eo. Sed hic videtur sentire aliud, dicens, q licet in causis spiritualibus iuretur aliquando de veritate dicenda, scilicet cum iudici visum fuerit ex iusta causa, & tunc cogitur iurare, uel in articulo in quo dubitat, vel de quo quæritur, vel etiam in tota causa, si probabiliter suspicatur, q ꝫ conscientiam in multis veritatem neget, nunquam tamen per iuramentum istud veritatis, interrogatur de credulitate, vt in d. c. præsentium, tamen pars rndere debet quid sciat, vel credat secundum eum. Hoc vltimum visum est mirabile Host. quod nõ debeat interrogari de credulitate, & quòd debeat respondere, ideo dicit, q quamuis partes, & testes in spiritualibus iurent de veritate dicenda, non solum de veritate, sed etiam de credulitate sunt interrogandi, & respondere tenentur, alleg. de testi. cap. quoties, in fi. & c. causam. Plus dicit, q cum iurat de veritate, debet secundum conscientiam respondere, veritate conscientiæ considerata, quoad responsionis effectum potius est illud iuramentum credulitatis, quam veritatis, vt in d. c. præsentium, & de iureiur. c. & si Christus. 1. respon. Sed hodie de consuetudine curię, talis iurat dicere veritatem, quam scit, vel credit, secundũ eum. Io. de Lign. dicit q veritas potest sciri, & tunc surgit habitus demonstrationis ex necessarijs, potest etiam credi, & tũc surgit habitus ex probabilibus: vigore ergo iuramenti de veritate potest quis respondere, scio, & credo. Puto tamen opi. Inno. veriorem, quia aliud est scire, aliud opinari, vel credere. Nam scięntia elicitur ex demonstratione, credulitas ex opinatis. Dictũ Hostiẽ. procedit in iudiciarijs, quia iudex debet interrogare de quo cunque, quod facere potest iudicium ad iudicandum. 30. q. 5. c. iudicantem, & c. afferte, de præsum. Videte, nos habemus scientiam, & nescientiam, & sic duo extrema, & sic inter duo extrema, est quoddam mediũ scilicet credulitas, seu fides. Sciẽtia hr dupliciter. Primo in his quæ sunt alicuius artis, & tunc scire a di-
a cimur rem per causas cognoscere vt dicit philosophus de quo in l. scire, ff. de legi. habetur secundo in his, q̃ sunt facti, vt in materia nostra. Et tunc illud scire dicimur, ad quod mouemur per sensus, & hęc est scientia, quæ requiritur in teste, vt l. testes. C. de test. & 3. q. 9. c. hortamur, & melius in c. testes, ca. causa, & qõ. in fin. Nescientia est de eo, quod homo nescit, ita q non habet aliquam credulitatem, seu fidem, vt no. glo. in rub. ff. de iu. & fact. igno. Credulitas, seu fides est, quam quis concepit ex varijs argumentis, indicijs, seu presumptionibus, de quibus per Bar. in l. ad monẽdi, ff. de iureiur. ad propositum ergo, cum ista inter se sint diuersa, sub iuramento de veritare, non tenetur proprie, & stricte respondere de veritate, quia veritas ex præsumptis non habetur, sed per sensum proprium, vt in dicto c. testes, iuncto d. c. hortamur, & vide Bar. in l. 1. ante fi. ff. de inter. act. Sed in iudicijs non debet capi ita stricte, sed large pro omni scientia, quam habet, siue veraciter, siue ex credulitate, & tunc dicitur sciẽtia improprie, ad hoc l. 2. C. de iuram. calum. §. quid obseruari. vbi tex. dicit de eo, quod credit, & postea subijcit de eo, quod scit, & potitibi de scientia improprie, si quam habet per credulitatem. Item facit l. 2. §. idem Labeo, ff. de aqua plu arcen. & ibi glo. &
13 no. Bar. in l. 1. ff. de inter. act. † Pro hoc: nam & responsio per credulitatem in facto proprio ita præiudicat, sicut respõsio de veritate, vt dicit gl. in c. ex literis, de iureiur. Item iudex inducitur in alijs ad aliquam opi. vt not. in prædicta l. admonendi. Et ideo concludo tam in teste, quam in parte, vt sub isto iuramento neantur respondere etiam de credulitate. Et in teste probatur quia iurat dicere veritatem, vt no. glo. in c. fraternitatis, de testi. patet in d. c. testes, & c. hortamur, & tamen tenetur respondere etiam de credulitate, vt pate in c. cum causam, & c. licet ex quodam, & c. quoties, & c. prꝛterea, & c. tam literis, de testib. Dicit ergo intelligi hoc iuramentum large, vt dicat veritatem super his, de quibus interrogabitur. si ergo interrogatur, an credat, debet respõdere veritatem, scilicet, an credat, vel non. Licet enim ignoret facti principalis veritatem, tamen debet respondere veritatem ad interrogationem, & hęc interrogatio per iudicem bene admittitur, vt in iuribus præalleg. & facit præallega. cantem, & l. vbicunque, de inter. act. Et sic laudabo consuetudinem, quę habet, vt iuret veritatem, quã scit, vel credit, qa illa intelligitur tacite, ex larga significatione, vt prædixi, & hodie communiter respondetur ad positionem per verbum, credit, vel non credit, licet præcesserit iuramentum de veritate dicenda, & aliquando præiudicat, vt prædixi, & hęc not. & materiam positionum re-
14 gam in c. pen. infra eo. † Vlti. extra gl. opp. & videtur q ista ratio posita in tex. non sit bona, q iuram. calum. non est præstandum quia canones non inducunt: Nam vbi deficiunt cano, in eccle leges, vt in c. 1. de no. ope. nun. & 10. dist. cap. fi in additorum, quod ibi no. Solu. Host. vt arbitror metu contrarij, suppletur ad hoc inducit literam, ibi, ꝫ Nec dare nec recipere &c. allega. idem 2. q. 5. c. consuluisti, & refert Vincen. quosdam exponentes indicunt, vel prohibent, & allegant eundem canonem. Et sunt isti canones, de quibus facit mentionẽ ista litera, dicit Vincen. q sunt in registro. D. Ant. dicit, q sufficit, q canones non dicant hoc, iuramentum, quia dispositiones legum non ligant causas spirituales. Certè ista sol. falsa est, & contra c. 1. & de no. ope. nunc. vbi patet q etiam causæ spirituales tractantur & diffiniuntur secundum leges generaliter loquentes, ex quę non contradicunt canonibus, ad idem ca. authoritate Magistri de concess. præben. lib. 6. & c. proxi. Et ideo tene hanc sol. vel q licet lex, hoc generaliter disponeret, non tamen fuit receptum
b moribus, seu cõsuetudine in causis spiritualibus, & ille mos seu consuetudo, vel stylus curiæ, b impedit virtutem legis generalis, adhoc quod in simili dixi de instantia. q̃ perit triennio. c. pen. de iud. & quod leg. & not. 4. dist. c. leges. & hęc magis conuenit literæ, ibi, non consueuit. ad quid enim allegatur consuetudo & stylus, si canones expresse prohibent? ergo literę est, q ex quo canon expresse in hoc non disponat, dispositio legis ciuilis, non fuit moribus recepta, non est necessitate seruanda, & hoc no. quia facit ad multa.

ADDITIONES.

a SEB. SAP. Scire. Quis dicatur scire, vide gl. & ibi Imo. no. in l. si pactum ver. scit, ff. de her. inst. Bar. in l. qui bona. §. qui alieno, in vlt. col. ff. de damn. fect. cum multis allegatis per Alex. in l. 1. col. 9. ff. si cer. per.

b SEB. SAP. Curiæ. Stylus curiæ, q̃ sit seruandus, tenet Abb. ibi, alleg. glo. in c. ex literis, de consti. Rom. in consi. 367. incip. circa primum, colig. Mol. in l. in c. 2. col. 6. uer. stylus curiæ, de reser. ibi multa.

SVMMARIVM.

1 *Iuramentum calumniæ, præstatur per generales administratores, maiores habentes de causa, & tunc iurant in animam propriam, alias in animam domini. 2. 4.*
3 *Procurator debet esse instructus, adeo, quod si dicat se velle consulere dominum, condemnatur in expensis, nisi sit casus de nouo emergens.*
5 *Procurator etiam generalis, non iurat de calumnia, nisi habeat specialem datum: secus in alijs administratoribus. l. 4.*
Procurator habens speciale mandatum ad iurandum de calumnia, non negat dominum, nisi fuerit dictum in tali causa,
Procurator ad negotia quando iurat de calumnia.

CAP III.

1 IN pertractandis, † Iurari, potest decolumnia per principales, & per œconomos, causam notam habentes, d. Vel summa sic. Principalis persona, non indiscte releuatur ab onere iurandi de calumnia, licet comparet œconomum, sed sibi, vel œconomo est deferendum, inspecta qualitate causę, & personarum, h. d. & non recipit distinctionem congruam. Casus lit. Querebatur, vtrum in causis tractandis rameutum calumniæ indifferenter sit præstandum a quaque persona. Respondetur q non passim præstandum est iuramentum, sed considerari debet qualitas causę, & principalium personarum, quoniam præstatur quandoque per principales personas, quandoque per syndicos, qui in animam suam re debent. Bern. † No. j q œconomus non admittitur inditiu-
2 ad iurandum de calumnia, sed ita demum, si habeat notitiam causæ, nec sufficit leuis notitia: vnde exponit Hosti. ibi text. nesciant, i. non ignorent, immo omnino sciant, & no. ex hoc secundum Host. & Abb. contra religiosos, vel alios mittentes ad causas ignaros facti, & interdum viles, qui sine conscientia cognoscant. C. c. l. 2. §. sinaũt vel dignitas, & seq. nec dẽt iudex ꝫ rium sustinere, sed ex officio suo occurrere malitijs occultãtium veritatem, arg. ff. de testi. l. curent. quod no. sed intellige hoc, q̃ œconomus, vel syndicus iurat in animam suam: secus si habet spãle mandatum iurandi in animam, constituentis. Tũc enim requiritur, an dñs sit legalior, cum ipse videatur iurare, in cuius animam iuratur, & non syndicus, vt no. Io. And. & bene, in c. fi. j. eo. lib. Sed o nor. q œconomus iurat de calumnia in animam suam, & non in aĩam constituenti, & hoc ideo, quia ipse habet generalem administrationem, vt in l. 2. C. eo. & de hoc j. dicam
3 in glo. fi. † No. 3. ex litera arg in eo, q principalis persona tenetur constituere œconomum, seu, procuratorem causæ notitiã habentem, quia si non habet notitiam causæ, est imputandum domino. Vnde Inno. dicit q si procurator, vel syndicus interrogatus dicit se velle consulere dominum, non habebit terminũ, nisi secũdum eum, si procurator dicit se nescire ea, de quibus interrogatur, & pertinent, ad principale negotium, condemnabitur in expensis, quæ pp hoc fient, arg. hic, quod no. Pro hoc in c. autentis, & c. constitutis, de procu. hoc verum ſm Host. & Io. And. nisi forsan sit articulus, q de nouo emerserit, vel de quo nõ possit dño imputari, si procuratorem non instruxerit, arg. j. eo. c. cę certam cãm, & tunc æquiparat procuratori. Non. n. ita hẽt legi-
4 timam administrationem, vt dicit Io. And. hic. & Arch. a in d. c. 2. de test. lib. 6. & Spec. eo. tit. §. restat, ver. sed qd dices, vide Arc. in c. tibi dño, 63. dist. In isto ergo dicendum est, vt statim dicam
5 in procuratore † In quo dic, q aut est ꝓcurator ad iudicia, aut ad negotia. Primo casu, aut procurator hẽt gñale mandatũ ad oẽs causas, qđ esse põt, vt in c. is qui, de proc. li. 6. eo. titu. in c. dilectus, in antiq. nec hẽt mandatũ ad iurandũ de calumnia, & non admittitur, q vt in auth. principales, C. c. & ꝫ. c. j. nisi dñs esset longe ab ea, in i. fi longius, ff. de ind & in c. fi. de sep lib. 6. & tenet Bart. in d. 2. licet quidam contra, de quo per glo. & doct. in c. cæterũ, j. eo. & ibi dicam. Aut habet ſpeciale mandatum ad iurandũ de cal. ita generaliter, sicut fieri solet, vt quia postq̃ fuit generaliter constitutus, est adiecta clausula, dando sibi potestatem iurandi de cal. &c. Et ita tenet Io. And. in præalleg. c. fin. eo. tit. lib. 6. &
6 licet † Opp. & vſ, q per œconomum non sufficiat iurare, quia q principalem personam hoc iusm est præstandum, vt iu authen. principales. C. de iura. cal. & ꝫ. c. 1. Sol. dicit glo. fi. q ꝫ rium procredit in procuratore, secus in syndico, seu œconomo, & de hoc hic. Nam isti iurant in propriam animam, sicut tutores, & curatores, quia habent legitimam administrationem, vt d. l. 2. Cõclude clare hanc materiam, colligendo dicta Doct. hic, & in c. fi. co. tit. lib. 6. & in d. l. 2. q aut est syndicus generalis datus. s. quo ad omnes causas, & talis tanquam habens legitimam administrationem, iurat de calumnia in animam suam, & hoc intelligendo dummodo habeat notitiam, vt hic. Et idem dicendũ in quo libet alio habẽte legitimam administrationem, vt in tutore, & curatore, & patre in rebus filii aduentitiis, in rectore hospitaliũ, & similib. personis, vt in d. l. 2. vbi plenè no. hæc procedunt, et iã si syndicus datus esset sub nomine procuratoris. satis enim est, q fuit gñaliter cõstitutus a collegio, seu vniuersitate. Nõ enim est vis in noie, vt in c. petitio, de proc. facit l. 2. ff. quod cuius. vni. & quod no. in c. pe. j. eo. & idem est in actore ꝓstituto à dño, vel dño, vt à curatore, vel tutore, authoritate iudicis, vt in pall. l. iunct. gl. Aut syndicus hẽt ſpãle mandatum, seu est ſpãlis ad

li mandato, non venit delictum, vt l. si procurator, ff. de condinde. & ar. in c. 1. de iureiu. lib. 6. debet ergo habere mandatum ſpecialiter ad iurandum de cal. in tali cã, vt satis colligitur in d. c. fi. & facit l. si quis mihi bona, §. iussum. ff. de acquir. hær. Tunc enim admittitur ad iurandum in animã domini, licet olim erat dubium, ut in d. c. fi. & debet concipere verba in personam domini. Et formam iurandi, vide per gl. in præalleg. c. tibi. Nam & ipse procurator debet etiam iurare in animam suam, siue domi
c nus iurauerit de per se, siue procurator nomine domini, qa possit ipse calumniari in prosecutione iudicii, vt no. in d. l. 2. & pbatur hodie in d. c. 2. eo. tit. lib. 6 facit c. præsentiũ, de test. eo. lib. Et eo casu, quo procu. habet ſpeciale mandatum ad iurandum, modo prædicto, iudex non solum potest admittere, vt dicit ibi tex. imo iniuriã facit non admittendo ut dicit ibi Io. And. qa ipse dominus uidetur iurare, ex quo dat mandatum iurãdi in animam suam: ex quo etiam infert, q dñs tanquam iustior nõ põt vocari, cum ipsemet per illum loquatur tanquam per picam, & organum, sed in responsione ad positiones poterit vocari dñs, si est iustior, & sic procedat l. fi. C. de proc. & quod no. in c. 1. de iud. lib. 6. Si uero est procurator ad negotia, de quo certũ est q põt agere, & defendere super illis, ut in c. qui gñaliter, de pęb. li. 6. putat Io. And. in d. c. fi. q agit pro negotio, qđ ipse gessit, admittetur ad iurandum sine alio mandato, quia ipse, est instructus in illa cã melius q̃ dñs, maxime si hẽt illud generale mãdatum ad iurandum de calumnia. & per hoc hẽs clare materiam istam, multis resecatis superfluitatibus, & obscuritatibus. Et qđ de defensore, & conuncta persona, & de cessionario, & similibus, an admittantur ad iurandum de calumnia, uide per Doct. in d. l. 2. Specu. co. titu. §. nunc dicamus.

ADDITIONES.

a Et Arch. Tu vide d. Abb. in c. 1. supra eo. vbi istud tenet, sed Inn. ibi tenet contrarium, vide ibi do. Ant. in c. seq. ubi idem tenet. And. Barb.

b Non admittitur. Contrarium tenet Bal. in l. 2. §. finautem, C. de iura. cal. vide Lud. Ro. in l. qui bona, §. si alieno, ff. de dam. infec. And. Barb.
ZACH. Adde Alex. in alle. l. qui bona, §. qui alieno, de dam. infe. & ibi Mod. Bar. in l. si procurator, C. de proc. & in alle. §. finautem, vbi tenet contrariũ, quam Bal. & ista est communis opi. f. q requiratur ſpeciale mandatum in iuramento de cal. vt per Mod. vbi supra.

c Posset ipse. Adde do. de Rot. decis. 1. eod. titu. in nou. & ibi vide quale mandatum requiratur, dicunt etiam ibi quod non valet mandatum ad respondendum, & iurandum de cajum. quia posset mandans dicere, tu non respondisti veritatem.
ZACH. Adde iterum Rotam dec, 37. inci. quidam procurator, in no. Bar. in l. 2. §. finatum abfuerit, C. de iura. cal. ubi etiam habes, quale debet esse mandatum ad iura. de cal. & an juret procu. in animam suam, aut domini sui, & similiter ibi ponit formam iuramenti de cal. And. Barb.

SVMMARIVM.

1 *Iuramentum cal. non præstatur per collegium, seu per uniuersitatem, sed per eorum administratorem. 5.*
2 *Clericus quando teneatur præstare iuramentum calumniæ.*
3 *Prælatus præiudicat ecclesiæ, in omittendo.*
4 *Abbas an possit in monachis, sine alterius authoritate, cõstituere œconomũ?*
6 *Œconomus specialis, æquiparatur procuratori.*
7 *Ecclesia, quando constituit syndicum, an requiratur licentia superioris.*
8 *Curator datur adolescenti inuito, ne incurrat damnum, alias secus.*
Episcopus si non constituit œconomum ecclesiæ suæ, supplet archiepiscopus.
9 *Infamis an possit esse procurator?*
Infamia, etiam infamia facti, non est capax officiorum spiritualium.

CAP. IIII.

1 IMperatorum. † In cã collegii, nõ singuli de collegio, sed œconomus ipsius iurat de cal. h. d. vel summa sic. Vniuersitas tenetur iurare de cal. nisi releuet se constituendo œconomum. h. d. Et primo narrat reprehensibile factũ. secundo id prohibet, ibi, [Ad quod] Tertio prouidet, quid in posterum faciendum sit, ibi, [Sed ne] † Et intelligit istam literam d. Ant. q isti litigibant p procuratorem spãliter ad cãm cõstitutũ, & dum ab eis exigeretur iusm calumnia, ipsi dicebant se nõ ar-
2 ctandos. pars aduersa respondebat eos compellendos, quia nõ sufficiebat a procuratorem iurare, per quæ iudex compellebat eos sub pœnis iuris, vt iurarent. isti conquesti sunt Papæ perendo de opportuno remedio prouideri. Papa mandauit, vt in litera, scilicet, vt const tuant œconomum generalem, si volũt eui tare pœnam iuris. Et ex hac positione casus sentit d. Anto. contra opi. quam ipsemet tenuit supra c. j. vt clericus non releuetur a iuramento calumniæ, constituendo procuratorem ſpecialẽ. Et clarius sentit in quodam notabili, vbi colligit ex isto text. quòd

ADDITIO.

2 Non sufficiebat. Tu pondera, quia Inno. tenuit contrarium in cap. 1. supra eo. vbi dicit, q sufficit constituere, procuratorem ſpecialem in causa ecclesiæ, qui potent de cal. iurare. uide Io. de Imo. ibi, ubi tenet contra Inn. & etiam do. Abb. licet ibi dicat, q fit sua opi. singularis pondera primo, quia hic non apparet, q fuerit procurator. constitutus ſpecialiter, ergo secundo contrari probatur in c. cum causam. infra eo.

Universidad de Deusto
Biblioteca

q̄ clerici cōpellūtur litigare per procuratorē particularem, aut iurare per se, vel per procuratorem in aſam dñi. aut ergo vult, vrem administratorem ꝓstituere, qui in solam sui aſam iuret, & sic ſm istum intellectū, nullū erit in hoc priuilegiū clericorū cum & vniuersitas secularis releuetur ab onere iurādi, ꝓstituendo sibi syndicum gñalem, vt ℨ. c. pe. & no. in l. 2. C. eo. dixi in c. prox. cuius ℨrium tenui i d. c. 1. Et ideo dic, vt ibi dixi, vbi ad hoc allegaui istū tex. qui opt. ꝓbat meā opi. pe. istā ibi, & si isti non litigassent p̄ ꝓcuratorem spālem. Satis n. est Papam mādare, vt ꝓstituant œconomū gñalē, cū volunt euitare iuſm calumniæ,
3 vel pœnas iuris, & sic nō sufficit ꝓstituere ꝓcuratorē spālē †Not.
a 1. q. delictum a capituli & plari, seu eorum negligentia in omittendo, q̄d cadit in delictum, ꝓiudicat ecclēæ. b Nam istis nolentibus iurare, eccſia perdit cām, facit c cū olim, de censi. & videbo gl. in reg. delictū, de reg. iu. lib. 6. No. 2. q. licite, & sufficienter est ꝓstitutus ꝓcurator, si est datus ād agendū, & ad excipiendū ſm Guil. Na. nam & hic excipere, poniſ ꝓ defendere, vt hic, aſr nō esset idoneus ꝓcurator, cū dēat dari ad defendendū & agendū, in c. ēstitutis, & c. accedens, de ꝓ. l. sed & hæ. §. defendere,
4 ff. eo. tit. †No. ar. ꝓ, & ℨ, q̄ Abb. & monachi p̄ ſtituere, sine alterius superioris authoritate œconomum, seu syndicum gñalem in eorum monasterio, & hæc, & alia statim examinabo cū gl. Opp. ℨ tex. & vſ, q̄ Abbas poterit hic cōpelli ad iurandū, vel alius, cui cura monasterij est commiſſa, qa isti ꝑsumuntur scire veritatem, vt l. municipes, ff. ad munic. Hinc dicit tex. tales ꝓstituendos, qui veritatem sciunt, vt ℨ. c. prox. Gl. j dat duas solōnes prima, q̄ priora iura loquunt̄ in collegijs secularib. Alia sol. est istud esse ſpāle priuilegium clericorum. Et istæ duæ solones in idem incidunt, & iure non probantur, imo ꝓbatur potius oppoſitū, vt in d. l. 2. §. q̄d obſeruari, C. eo. vbi dī, q̄ habentes legitimā administrationē a iure, iurāt de calūnia, vt tutores, & curatores, & ſimiles, & idem dicit gl. in d. l. 2. §. hic alle. in glo. in ſyndico vniuersitatis, quia tales habent legitimā administrationē a iure, arg. in l. j. ff. quod cuiuſ. vniuer. & idem Bar. in d. §. hoc ēt, & ad illū tex. reſpondet, q̄ ibi non conſtat illū hēre mādatū, vel forte erat conſtitutus ad vnā cām, qui æquiparatur procuratori ſpeciali, vt dixi in c. præcedenti. Idem no. Inn. hic dicens, q̄ œconomi, ſyndici, actores, tutores, curatores parentes, orphanotrophi, & oēs alij, gl legitimā hēnt administrationē, vel a lege vel a iudiciali authorirate, iurant de cal. alle. C. de iur. cal. l. 2. §. j. & 2. & C. de bo. ma. l. j. C. de epi & cle. l. orphanotrophos, & in an
5 then. sed hodie. insti. de cura §. fi. †Et ideo concludo, q̄ ſyndicus generalis collegij secularis, vel eccleſiaſtici, iurat de cal. in animam ſuam ſine alio mādato, dummodo habeat notitiam causę, vt supra c. prox. & sic non ob. ℨrium gl. Aut non conſtituit talem ſyndicum, & ſi tunc Abb. vel rector agit, ipſe iurabit, qa habet legitimam administrationem, arg. in c. edoceri, de rcleri. & quod no. in c. 2. de testi. lib. 6. & no. in præalle. l. j. §. hoc ēt. Si agit alius, tunc non oportet, q̄ iurent oēs de vniuerſitate, quia videretur q̄d impoſſibile. Sed ſi vniuerſitas eſt ſecularis, tunc iurant principaliores, per quos vniuerſitas gubernatur, vt in l. municipes, alle. in gl. & in l. 2. §. hoc ēt, & ibi gl. & Bar. ſed ſi eſt eccleſiaſtica. & tunc, aut abbas conſtituit procuratorem, ſeu ſyndicum ſpālem, & iurat ipſe Abbas, aut ipſe cum conuentu, vel alius prelatus cum cap. & tunc iurabunt principaliores, argu. in d. §. hoc ēt. Oēs aūt de vniuerſitate non debent cōpelli ad iurandū, quia tanquam non bene informati, poſſent incurrere piurium, & iō male cōpellebantur hic oēs ad iurandum. Et ita intelligo hic, hanc mām, & vide, quod dixi ſupra c. 1. & titu. prox. Quæro, qa
c hic in tex. ſit mentio de œconomo, e gs dicatur œconomus? reſpondet gl. in ver. œconomum, vt in ea patet, & vide bo. glo. in
6 c. ſi quis ergo, 2. q. 7. † Et aduerte, quia licet non ſit visi nomine, qñ conſtituit ab vniuerſitatetū ſi eſt gñalis, iurat de calumnia ipſe, & non conſtituens, ſecus ſi ſpecialis, quia æquiparatur vero
7 procuratori, quod dic, vt dixi in c. prox. † Sed quæro qualiter cōſtituatur iſte œconomus? reſpōdet eadem gl. q̄ authoritate Ēpi, C. de epiſ. & cleri. l. omnes. §. nihilominus, & hic, & ſi monachi non faciunt, tunc conſtituet Ēps. Inn. dicit, q̄ licet eps conſtitutum confirmet, per §. præallega. tñ ſine Ēpo, vel eius confirmatione, tenet ipſius conſtitutio. ff. quod cuius. vni. l. 1. & ſupra de ſyn. c. vno. Hic dicebat Pet. q̄ licet iure caueatur, vt interueniat authoritas epiſcopi, tñ conſuetudo hoc non habet, nec curia ſeruat, q̄ in inferioribus eccleſijs ſit neceſſarius, conſenſus Ēpi, in conſtitutione ſyndici. Hoſt. diſtinguit inter cauſas diſcretas, & communes, ſecundum no. in c. edoceri, de reſcrip. d. Ant. diſtinguit, q̄ aut quæritur de eccleſijs cathed. & in illis, ſiue ſint bona diſcreta, ſiue non, exigitur conſenſus Ēpi, quia hoc eſt maioris ponderis, vt no. in c. edoceri, & in c. 1. de procu. Aut quæritur in cauſis inferiorum eccleſiarum collegiarum, & non exigit authoritas Ēpi, & hoc etiam dicit tenere Io. de Lig. & ſic ſecundū eum gl. hic non dicit verum, relata ad tex. In eccleſijs vero, vbi non eſt collegium, ſyndicus vniuerſalis debet conſtitui authoritate, ſiue conſenſu Ēpi, alleg. Inn. in c. requiſiſti, de teſta. in ſi. vbi dicit, q̄d propter vnionem, quæ eſt inter Ēpm, & eccleſias ſubiectas, debet, exigi ꝓſenſus ipſius in eorum ſtatutis, procuratoribus, & alijs arduis factis. 10. q. 1. c. regenda, de conſue. c. cum conſuetudinis, cum ſi. Sed certe ego nō video rōnem diuerſitatis in hoc, inter eccleſiam collegiatā, & non collegiatam, & dicit ſibi locum in oībus eccleſijs collegiatis, vel non collegiatis, & fortius in collegiata, vbi tractatur de maiori præiudicio, ꝓ hoc gl. in c. potuit, de loc. q̄ ſentit tantam hīe ptārem, rectorem
d eccleſiæ non collegiatæ, q̄ quantam hēt rector collegiatæ cum collegio, cū iſti ꝓſtituant vnum corpus, & ille ſolus ſit totū corpus. Irē facit iſte tex. vbi ſit mentio de Ēpo. Et q̄ requirat authoritas Ēpi, tenet gl. 9. q. 3. c. quia Ēps, q̄ indiſtincte dicit, q̄ quæ
e bet eccleſia ꝓſtituit œconomum, nihilominus authoritate epi, pro hoc §. hicalle. in glo. Et idem tenet gl. in c. ſi quis cga. 2. q. 7. quare circunſcripta conſuetudine, ſequor iſtā gl. edifficultā
tū, q̄ aut conſtituitur procurator, ſeu ſyndicus ād certā cām, & tunc non requirit authoritas ſuperioris, quia eſt res modici pe. iudicij. Aut conſtituit generaliter, vt ſic hēat regitimam administrationem totius eccleſiæ, & tūc cum ſit quaſi quidam titulus in eccleſia, requirit auth. Ēpi. Nec ob. l. 1. ff. q̄d cuiuſq; vniuerſ. alleg Inno. quia loquitur in vniuerſitate ſeculari: ſecus vt in eccleſiaſtica, cum Ēps ſit ſponſus oīum eccleſiarum, & eius cubilio, & authoritate regatur oīs eccleſia. 10. q. 1. c. regenda, & ſi. de ſucceſſab inteſt. An aūt inferioribus eccleſijs œconomus non conſtituentibus, poſſit ſolus eps conſtituere? concludo
8 ſi imminet damnū eccleſijs, ex non conſtōne vt hic, tūc ꝓprius eps conſtituere. Et ſic pōt intelligi iſte tex. ſm vnum intellectum, vt verbū, ſtatuas, ſtet, ꝓprie, & ſentit Io. And. in glo. ſi
ſicut adoleſcenti inuito dat curator ꝓ iudicē, ne incurrat damnum, C. qui pe. tu. l. 1. inſt. de cu prope fi. prin. ita eps dat eccleſiæ œconomum, & defenſorem, facit c. cū ſumus. 9. q. 3. Aut nō
minet tale periculum, & tunc nō puto, q̄ de neceſſitate ad hoc arctet, vel q̄ iudex ſuppleat, facit c. cum deputati, de iu. & c. cum, de ſyn. Et ſic intelligas dictū Inn. hic, qui dixit epm ꝓ
re œconomum huic monaſterio, ex vi huius ſpālis mandati, facit rō, quam ℨ. dixi in adoleſcente, q̄ non recipit inuitus ad
ſorem, niſi ex cā iudicij, & damni vitandi. Secus eſt in epo, q̄ diſtincte tenet ꝓſtituere œconomum in eccleſia ſua, alias Ar
eps ſupplet, vt in c. cum ſimus, ℨ. præalle. & hic in gl. Et pō
diuerſitatis rō, quia cum eps hēat multa agere, non ptāmur ſe diligenter attendere, ſine œconomo: ſimile in c. ſi. de chi
pre. ſecus in inferioribus, qui in tantis nō occupant. Vl
dr hic, q̄ dēt conſtitui œconomus idoneus, in quo dēat cō
re iſta idoneitas? Gl. vlti. rñdet, q̄ dēt hīe notitiā cauſæ. Ita
9 eſſe bonæ famæ, quia infamis, & ſuſpectus, non pōt eſſe œco
mus. 3. q. 3. c. quia Ēps. 3. q. 7. c. 1. licet ſm leges aliud videat
de exce. §. fi. † Circa hoc multæ ſunt opi. Nā gl. 10. diſt. c. ego
dicit, q̄ infamis non pōt eſſe ꝓcurator cēpi, vt in præall. c. qui
ſed monaſterij ſic, vt in d. c. accedens. Gl. in c. 1. 3. q. 7. dicit,
eſt infamis per ſm̄ nō pōt eſſe ꝓcurator, vt in c. 1. alias
vt inſti. de exce. §. vlt. ſed gl. ibi diſtinguit inter parvam infa
& magnam, vt 1. caſu, non poſſit, ſecundo ſic, & idē in Spe
tit. de proc. §. 1. ver. item q̄ eſt infamis. Hoſt. dicit, q̄ aliud
leges. Idem Vin. in c. tua. 2. de dec. ſub dubio, forte, vbi
licet ꝓcuratorem reiū eccleſiaſticarum repellat infamia
iura q̄ alle. gl. non tñ repellit ꝓcuratorem negotiorū. C.
ci. impe. off. l. vniuerſis, dummodo ſit catholicus, C. de iud.
l. 2. vide glo. in c. cum deputati, de iu. quæ vſ ſimpliciter vera
hic, q̄ infamis non poſſit eſſe ꝓcurator. D. Anto. diſtinguit
eſt infamis infamia nudi facti, non credit hūc repellendum
officio procurationis. ſed de officio œconomatus, vel ſyndi
tus ſic, quia hoc eſt officium in eccleſia, & quid ſpāle? q. d.
quis Ēps, & talia ſpiritualia officia nō cedunt in infamē, &
mia facti. C. de dig. l. quoties, & melius in l. 2. li. 12. Si eſt infa
infamia iuris, aut per ſniam, & de iure ciui. non repellit
torem, de iure canonico ſi eſt ꝓcurator ad negocia, non rep
tur. ſi ad iudicia, repellit, ſiue ſit procurator epi, ſiue alterius
lati, inquantum agit pro iurib. eccleſiæ, ſed inquantum agit

ADDITIONES.

a SEB. SAP. Quod delictum. Quod prælatus poſſit prænidicare eccleſiæ
tendo, vide gl. & doct. in l. iubemus nullam, C. de ſacroſan. eccl. cum alle
per d. laſ. in l. fertus, C. de pac. vbi dicit, q̄ poteſt prænidicare in quæ
non in quæſitis.

b Præiudicat. eccleſiæ Tu pondera, quia videtur delictum factum, cum
cato conſil. capituli, per id quod habetur in l. iubemus, C. de ſacroſan.
And. Barb.

c SEB. SAP. Oeconomo. Quis dicatur œconomus, vide Spec. in tit. de
alie. no. in. inter. in ver. œconomum, & Bal. in Lomnes, C. de epiſc. &
Bar. in l. iubemus, in prin. C. de ſacroſ. eccl. & de officio œconomi, alioqui
duntur per Mod. in c. decernimus, ſupra de iud.

d Non collegiata. Adde Rom. conſi. 36.

e Sequor iſtam gl. Adde videndum Lapum alle. 5. & clarius Ro. ſing. ſiſti
ZACHAR. Adde, q̄ eſt ſing. nu. 764. quod incip. an eccleſiæ inferiores
quo vide, quæ poſui reniſ. in apoſt. ad iſtum poſt alios in c. cum omnes,
4. nu. 5. & ibi etiam Fel. nu. 12. col. 5. & in addi. ſupra de conſt.

trimonialibus clerici ſatis tolerari pōt, vt infamis poſſit eſſe ꝓcurator, dummodo non ſit procurator epi, de administratione eccleſi:. Ego puto indiſtincte, q̄ infamis ēt infamia facti nō poſ
ſit eſſe procurator, vel œconomus eccleſiæ, vel ipſorum clerico
rum, ēt pro pīmonialibus. Et q̄ non poſſit eſſe generalis œcō
nomus eccleſiæ, expreſſe probatur in c. iudicatum. 39. diſtin. vbi
dī, q̄ hoc offiū debet committi clericis probatis, & ſic bonæ vi
tæ, & nulla ſuſpicione notatis, tū ad decorē eccleſiæ tū ne bona di
lapidentur a talibus, ar. in c. de Syracuſanæ. 28. diſt. & quod dixi
poſt Inn. in c. 1. ſupra de iud. Et ad c. accedens. 50. diſt. in fi. quod
videtur obſtare, dico, q̄ procedit ex permiſſione Papæ, vt ſatis
patet ibi in fi. ne illi mendicarent, ſicut & alias diſpenſatur cum
depoſito circa beneficium, 50. diſt. c. ſtudes. De procuratore ad
iudicia tam in negotijs eccleſiæ, quam in proprijs, expreſſe pa
tet in c. quia epiſcopus. 5. q. 3. vbi tex loquitur indiſtincte, ſiue ſit
infamia facti, ſiue iuris, vt patet ibi, non malæ famæ ſuſpectum
ſed bonæ opin. & laudabilis vitæ inuentum, &c. quæ verba non
ſolum excludunt infamem infamia facti, ſed etiam ſuſpectum
& ſic etiam illum, contra quem eſt rumor, vt not. glo. in c. ſuper
eo, de eo qui cog. conſan. vxo. ſuæ, & 35. qō. 6. c. ſi duo, & text. il
lius c. quia Eps. Et eius rōnes poſſunt adduci ad procuratorem
ſm vnum intellectum, & facit tex. ibi, in d. c. quia Ēps, in prin. &
ſi. nam debēt tales probos eligere, vt cuitetur ſuſpicio, quæ ori
tur ex conuerſatione cum ſuſpectis. quæ rō militat ēt in procu
ratore ad negotia. facit tex. hic, cum loquitur indiſtincte. Nam,
a laicis debet eſſe ſegregata conuerſatio clericorum. 2. q. 7. c.
laicos, & c. eq. multo fortius a ſuſpectis, & vt eos non promo
ueant ad negotia ſua, 34. diſt. c. 1. & 81. diſtin. cap. clericus. 28. quæ
ſtio. 1. cap. ſæpe. 81. diſtin. cap. tantis. Sed in laicis a ſatis puto infa
men admitti, ſiue, ſit notorius infamia iuris, ſiue facti, per text.
inſtitu. de excep. in fin. Nam & illud officium eſt onus, & non
honor, & ceſſant rationes ſupra allega.

a In laicis. Adde quod Bald. in l. ſed & milites. §. ſcribit autem, Vlp. ita, ſed & ignominia, ff. de excu. tut. dicit, quod infamis in Roma. curia procurator eſſe non poteſt.

ANT. FRAN. Circa hoc, an infamis poſſit eſſe procurator, dicas, quod de iure ciu. poteſt, ut inſtit. de exce. in §. fi. non poteſt tamen eſſe procurator in curia R. o. quia infamis non poteſt vrbem ingredi, ſecundum Bal. in loco hic alleg. quid autem de iure canonico, uide glo. in cap. 1. 3. q. 8. & uide Bar. in l. 1. §. hoc edicto, ff. de poſt. & uide, quæ habentur in c. cum deputati, ſupra de iudic. & an poſſit eſſe procurator ad negocia, & ad cōtrahendum, uide Pau. de Caſt. in conſi. 222. Aduocatus autem eſſe non poteſt, ut in l. 1. ff. de offi. aſ. & per Bar. in d. §. hoc edicto, ubi etiam per Alex. & uide Spec. in titu. de ad
uoca. §. 1. in ver. item quod eſt infamis. An autem poſſit eſſe notarius, dicas, quod non poteſt eſſe notarius principis, qui proprie dicitur habere dignita
tem, ſecundum Bar. in l. 1. C. de dign. lib. 12. Alias bene poteſt eſſe notarius, quia potius dicitur habere officium, quam dignitatem, ſecundum Bar. in l. j. C. de man. prin. & in hac lege. C. ad leg. Iul. repe. nec etiam poteſt eſſe in fa
mis notarius banchi publici, ſecundum Bar. in locis præalle. & vide Alex. in conſi. 60. in 2. parte conſiliorum.

SVMMARIVM.

1 Clerici iurant de calumnia in eorum cauſis, licet conſuetudo ſit contraria.
2 Dominus an cogatur iurare de calumnia, ſi ad hoc dedit procuratorem.
3 Conſuetudo non valet, quę tollit iuramentum calum. limita, ut infra 9. ſed an poſſit ipſum differre 4.
4 Iuramentū non petitur, qñ veriſimiliter timeretur de nō obſeruatione illius.
5 Teſtes debent iurare ante, & non poſt.
6 Doctores in legibus, præferuntur medicis, propter nobilius ſubiectum.
7 Procurator an iurabit de calumnia, ſi dominus eſt abſens.
8 Iuramentum calumniæ poteſt emitti etiam parte præſente.
9 Conſuetudo etiam, quod ſit a lege reprobata, ex aliqua iuſta cauſa, poteſt de iudex.
10 Iuramentum calumniæ, poteſt ex aliqua cauſa rationabili remitti, ex conſuetudine ſi eſſet legatis Principis.
Legatus principis, non poteſt tollere ſubſtantiali iudicij.

CAP. V.

CAeterum. †In proprijs cauſis iurāt clerici de cōiter ſummāt. Et certe in litera nō poniſ ſpālitas in cauſis proprijs, ſed gñaliter loquitur. Sed arbitror, q̄ ideo dicit, ita ſummant, vt ſaluet opi. no. ℨ. eo. c. 1. Ego aūt ſequē do opi. incam ibi poſitā, & inhærendo huic literæ loquenti gña liter, ſummo ſic. Clerici ēt in corū cauſis iurāt de cal. ℨria ꝓſue
tudine non obſtante. Diuidit. nam premiſſa cā ponit mandatū. Sed ℨriam ꝓſuetudinē damnat, ibi, [Conſuetudine.] No. q̄ ius
tum pro medicina, & dī antidotum, ſm Papiā, datū ex ℨrio. Me
poſitum eſt quaſi antidotū ad negotia. Et poniſ hic antido
dicina aūt ſemper eſt ℨria morbo. Nā ℨria ℨris curātur, de pe.
diſt. 2. c. 1. ideo rectē antidotum appellatur. Qñque antidotū aſ
ſumitur pro illa obligatione naturalis, qua obligamur, vt bene
facienti benefaciamus. Ided & ſi. §. conſuluit. ff. de pet. hered. &
dī antidotum, quaſi ℨria donatio, vt not. gl. in præalle. §. conſu
luit. Not. ibi, [Ad veritatem eliciandam, &c.] q̄d virtute huius iuſi, tenet̄ qs rñdere, q̄d verū credit, & ſic inc iuditur ille articulus, ſeu capitulū. Et ſi quæratur verum nō inficietur, &c. de quo no. in c. 1. ℨ. eo. No. 3. ibi. [Ab vtraque parte, &c.] q̄ nedū actor, ſed ēt reus iurat de cal. Idē, ꝓbatur in l. 2. C. eo. Quis aūt iuret pri
mo: dic q̄ actor, qa primo, ꝓuocat ad iudicium. Ita dicit gl. in d. l. 2. in prin. in ver. & actor. Et in iudicijs duplicib. quilibet iurat, vt actor & reus, & ille primo, qui primo ad iudicium prouocauit, vt no. gl. in præalle. lege, & faciunt no. in c. ex literis, de prob.
2 †No. ibi, [Ceſſante applſone,] q̄ applſo nō tuet̄ partem quomi
nus iuret de calumnia. q̄d dicit Fran. notandū, q̄d Io. de Lig. dicit verū, niſi alleget̄ aliqua iuſta cā, pp quā iurare non tenet̄, q̄d placet. Nam appellatio fruſtratoria cenſetur hic tm̄ remota, nō aūt interponenda, ex iuſta cā, vt ℨ, de app. c. vt debitus. Quid. n. ſi eſt conſtituiſſet procuratorem ſpālem ad iurandum, & iudex vellet eū compellere, vt ipſe perſonaliter iuraret? Satis puto ap
pellationē poſſe interponi, iuxta no. in c. ſi. eo. tit. lib. 6. & q̄d dixi in c. in pertractandis, ℨ. eo. vel ſi compellitur ad iurandū ante
3 lit. conte. iuxta ea, quæ dixi in c. 1. & ſic in ſimilib. præalleg. † No.
a q̄ conſuetudo ℨria a non pōt tollere b hoc iuſm calumniæ, quo
b minus præſtetur a partib. quia non pōt eſſe rōnabilis, cum hoc iuſm ſit inductum ad veritatē eliciendam, & ad fraudes vitandas. Nunquid valeat ꝓſuetudo, ſaltem aduocatis, vt non iurent, ſicut tenentur ex forma l. rem non nouam. §. patroni. C. de iudi. Hoſt. & Abb. dñt q̄ non, quia eadem eſt in eis rō, licet But. dicat q̄ lege cauet̄, ſed conſuetudine non hīt̄, & aduocati hoc ſernant
4 pro Euangelio. Vide plenius, q̄d dixi in c. 1. ℨ. eo. † Sed iuxta hoc quęro, nunqd valeat conſuetudo, vt differatur hoc iuſm, ad cal
culum ſniæ? Io. And. in addi. Spe. eo. tit. §. ſequitur, ver. & no. re
fert Pileū hic tenuiſſe, q̄ ſic, & Ioā. And. dicit ibi, hoc habuiſſe a dño ſuo, & ſeq̄t recitādo do. And. hic, q̄d mihi non placet, quia dat mām deierandi. Nam ſi qs rñdit falſum, vel fruſtratorias dilationes perijt, iurabit in fine ℨrium, ne puniatur, & ne veniat ℨ factum ſuū, & iuſm non eſt exigendū, qñ dubitatur veroſimiliter de ℨuentione, vt in c. clericos, de coha. cle. & mulie. 22. q. 5. c.
5 ille. †Ité facilius hīt veritas iuſo pcedēte, quam ſubſecuto poſtea Hinc eſt, q̄ a teſtib. dēt exigi iuſm prius, & non poſtea. 4. q. 3. c. ſi teſt. §. Ité iuſiurandi, & in c. de teſtib. & q̄d ibi no. de teſt. Non ergo apparet aliqua rōnabilitas huius ꝓſuetudinis, ergo legi non ꝓiudicat, vt in c. ſi. de ꝓſue. Et pro hoc iſte tex. damnat ꝓſuetudinē in hoc iuſo ꝓſtando, legi ℨriam. † Venio ad gl. & no. ex gl. j. q̄ iuriſte ſunt medici animarū, & iuſtitię adminiſtratores. Tanto ergo ſunt medicis ꝓſtantiores, quanto aīa præeſt corpori, & iuſtitia ęgritudinib. hīt̄ ergo nobilius ſubiectū. Glo 2. reddit duas cās huius iuſi præſtandi. Tertiā addit Gof. vt timore huius iuſi non ſit immemor ſuę ſalutis, & dic q̄ operatur oēs effectus, qui
7 no. in c. 1. ℨ. c. & in l. 2. C. eo. tit. † Quæro quid ſi dñs longe abſens litigar per procuratorem, qs iurabit de calū glo. hic in verbo, ab vtraque, dicit q̄ dabit̄ curator bonis, & iurabit de calū. ff. de cur. bo. dan. l. 1. & 2. Dē Io. An. q̄ nō ꝓcederet, ꝓcuratore hīte ſpāle mādatū ad iurandū de cal. vt no. in c. ſi. ℨ. e. ti. li. 6. Si vero nō hēt ſpāle mandatum, & non eſſet multum remotus, no. Vin. ſupra c. 1. q̄ dabitur dilatio procuratori, vt denunciet dño, arg. in l. 2. C. vbi in rem act. & in c. qñ. §. q̄ ſi, ſupra vt lit. non ꝓteſt. Poſtea murauit opi. & tenuit hoc caſu admittendū, procuratorē ad iurandū, de proc. c. petitio. Spec. in eo. tit. §. reſtat. ver. quid ergo, & ver. ſeq. refert varias opi. & tandē eligit, q̄ detur curator. Idē vſ tenere Cy. poſt Iac. de Are. in l. 2. præal. quod nō placet ibi Bar. quia vbi eſt ſpecialiter datus, non eſt locus dationi curatoris, ſi cut tutela teſtamentaria excluditur datiuam, ff. de teſt. tu. l. ſi quis ſub conditione, & no. in c. ex parte, il 2. de app. ideo tenet, q̄ pro curator debet admitti ad iurandū, quia iura, quæ dñt̄ principalem dīe iurare, debent intelligi, qñ dñs pōt haberi de facili. Simile, ff. de iud. l. ſi longius, & q̄d ibi no. Et alibi actio vtilis nō cō petit, niſi facta ceſſione, & limitatur hoc verum, ſi ille qui cedit, pōt reperiri, alias dicta actio vtilis, de iure conceditur, vt C. de act. & obl. l. 2. Hoc placet dom. Ant. dicit tamen, q̄ alia practica poteſt ſeruari, vt detur curator, quia eo reſpectu, quo datur curator, non eſt ibi procurator, ſed quoad finem iurandi de calū. non autem datur ibi liti. Ego non video qualiter hic d. Ant. poſ
ſit procedere. Nam curator datur bonis, ſeu adminiſtrationi bo
norum, vt in l. in copulandis. C. de nup. Qūo igitur poterit dari ad iſtum actum iurandi de cal. Item de calumnia iurat dñs, vel habens

ADDITIONES.

a ZACH. Conſuetudo contraria. Adde Lud. Rom. ſingu. 485. incip. tu habes in
l. rem nō nouam, Matth. Mat. ſing. 64. inci. no. aliam cautelam. iſtum, & quod
no. in apoſt. ad eum in c. ſignificaſti, num. 8. in ver. ibi iuraret de cal. ſupra de
foro comp. Dixi aliquid ſupra eo. c. 1. nu. 4. in ver. uitiatur.

b SEB. SAP. Poteſt tolere. Ad hoc facit pulchrum conſilium Signor. de Homo.
conſi. 56. incip. datuto ciuitatis Medio. ubi conſulnit, quod cōſuetudo, quæ
inducit, quod quotieſcunque quis petierit conſilium ſapientis, index id cō
cedere teneatur, quantuncunque videatur calumnioſe illud peti, non ualet
& illud conſilium extollit Fel. in c. de cætero, col. 5. ſupra de re iud. & domi
nus meus Curtius in repe. c. ſi. col. 7. de conſue.

Universidad de Deusto
Biblioteca

iubens adminiſtrationē rei, l. 2. C. co. & dixi in c. in pertractan-
is, & in c. Imperatorum, ſupra eo. quia iſti præſumuntur ſcire
qualitatem cauſæ, an ſit iuſta cauſa, vel ne. Sed ſi curator datur
tñ ad actum iurandi, qño iurabit, cum prorſus ſit exper. nego-
tij, nec hēat eius adminiſtrationem, cum ipſe ſyndicus, qui hēt
legitimam adminiſtrationē, repellatur ab actu iurandi, ſi ignor-
at conditiones cauſæ? vt in iuribus præall. e. nec pōt dari cura-
tor ad totam, cām cum iam ſit procurator cōſtitutus a vero do
mino, & ſic non ſunt bona vacantia, quibus ſolet curator depu
tari. Sequor ergo Bar. vt procurator tunc admittatur, ſed cū hac
limitatione, vt qui procurator fuerit generaliter cōſtitutus, an-
te litem motam admittatur, cum non ſit quid imputetur dño,
quia cum probabiliter ignoraucrit cām mouendam ℈ procu-
ratorem, & per ipſum non mouendam contra alium, nō potuit
commodè dare ſpāle mandatum ad iurandum, ſm formam, q̄
poſui in c. in pertractandis, ſupra eo. Et rōne abſentiæ multa p̄
mittuntur, vt in c. ſi. de ſepul. lib 6. & quod legitur & no. in c. cū
ex literis. de reſtit. in integ. & in c. ſi Epiſcopus. de ſup. negl. præl.
lib. 6. cum ſi. Si vero dominus citatus conſtituit procuratorem,
& ſe abſentauit, non dando ſpeciale mandatum iurandi de cal.
tunc puto, q̄ domunus poterit, tanq̄ cōtumax condemnari in
expenſis, quia non conſtituit ꝓcuratorem legitimum, arg. c. cō-
ſtitutus, & c. auditis, de procu. Puto tñ, q̄ volente aduerſario, po
terit admitti ad iurandum, quia nō agit hic de magno præiudi-
8 cio. †Et pōt tale iuſm tacitè omitti, ēt parte p̄ſte, a vt in c. i. eod.
a tit. lib. 6. Opp. & vī q̄ cum iſti eſſent clerici, non debebant com
pelli ad iurandum, p̄ c. 1. ſupra eo. Glo iſta dicit, q̄ ℈ium loqtur
in cauſis collegij, ſeu vniuerſitatis, hic agitur in cā propria, ſeu
ſingularis clerici. Not. q̄ multum reſtringit hoc c. & illud c. 1. &
certè hoc non procedit, quia in cauſis vniuerſitatis dēt conſti-
tui ſyndicus, ſeu œconomus, vt in c. Imperatorum, ſupra eod. q
hēt de iure cōi pātem iurandi, nec eſt ſpeciale in vniuerſitate ec
cleſiaſtica, vt in l. 2. C. co. & plene dixi in c. in pertractand. s, & in
c. Imperatorum, ſupra eo. dic melius. vt dixi in c. 1. præalleg. &
9 in iuribus ſtatim alleg. †Vlt. gl. colligit, q̄ conſuetudo, quæ eſt ℈
ria legi, non eſt ſeruanda, & dicit, q̄ ꝓſuetudo eſt ℈ multas ⁊eges,
quas enumerat, & dicit d. Anto. no. ex eo, iuncto tex. non valere
conſuetudinem, q̄ eſt omni iuri ℈ria. Sed certè hoc nō dicit iſte
text. nec gl. nec dictum eſt verū, licet in multis locis firmet hoc
d. Ant. Nam ſi conſuetudo eſſet bona, & noua rōne fulcita, præ-
b iudicaret oībus legib. de materia loquentib. & arg. opti. in c. non
dēt, de conſang. & affinit. & in c. ſi. de ꝓſuet. & in c. 2. de ꝓſue. lib.
6. Nam video ēt, q̄ conſuetudo a lege ſpecificè reprobata, p̄t de
c nouo induci ex aliqua rōne, vt ſentit gl. no. in c. ſtatutū, de ele. c
Hic ergo non valet ꝓſuetudo, qa non eſt rōnabilis, cū hoc iuſm
ſit inductum in fauorē publicū, vt euitent fraudes, & aīarū pe-
ricula. Et putarem ex aliqua rōne noua, q̄ poſſet introduci hęc
conſuetudo, licet hic damnetur, vt puta ſi experimēto cōperiū
eſt, vt cōiter hoīes ex cupiditate obtinendi in cā falſum iurent.
Ex hac enim rōne, ſatis putarē laudabilem ꝓſuetudinem, vt nō
iuretur, quia lex nō dēt eſſe cā periurij, immo, ꝓhibere dēt iuſm
vbi timetur de contrauentione, vt in c. clericos, de cohabi. cler.
& mulie. & optimè facit text. in l. 2. C. de indi. vidui. vbi reuoca-
tur iuſm, quod præſtabant mulieres de non transeundo ad ſecū
das nuptias, quia ſæpe illud violabant, & ſic de ſimilibus dicē-
10 dum. †Vlt. extra glo. quæro, nunquid ſaltem ex reſcripto poſſit
hoc iuramentum tolli? gl. in d. l. 2. dicit, quod ſic, dummodo di-
catur non obſtante tali lege, de quo dic, vt plene not. in d. l. 2. &
dic, qđ de principe non eſt dubitandum, quin poſſit, cum ſit ſu-
pra ius poſitiuum, ſecundum quod fuit hoc iuramentum intro
ductum, vt in cap. propoſuiſtis, de conſeſ. præben. & l. princeps.
ff. de leg. Et qualis clauſula derogatoria requiratur, dic, vt no. in
cap. nonnulli, de reſcript. & in cap. vno, de conceſſio. præbend.
lib. 6. in nouel. Sed inferior a principe, etiam legatus, non po-
d teſt tollere illa ſubſtantialia d iudicij, de quo vide gloſ. ſingul. in
cap. fina. de hære. lib. 6.

ADDITIONES.

a SEB. SAP. Parte præſente. Hoc etiam procedit in iuramento teſtis. poteſt. n.
tacite omitti, ut per gl. & doc. in l. iurisiurandi, C. de teſti. & traditur in l. 1.
ff. de fer. & in c. tuis, infra de teſt. Bar. in l. ſi quis legatū, circa fi. ff. de fal. Bart
in l. Lucius, in fi. ff. de fideiuſ.

b SEB. SAP. Loquentibus. Hoc aperte probatur ex eo, quod dicit Bald. in c.
imperialem. §. præterea ducatus, de prohi. feu. alie. per Fed. q̄ nullum eſt ius
poſitiuum, quod conſuetudine tolli non poſſit, & quod dicit Abb. in c. uene
tabilis, in 3. no. de præb. quod fortior eſt conſuetudo contra canones, quam
ſtatutum, cum multis alleg. per do. meum Rochum Curtium. in c. ſi. in 4. not.
ſupra de conſuet.

c De elec. Adde q̄ Rom. illam ſequitur in ſing. ſuis, fol. 5.
ZACH. Adde, q̄ eſt ſing. nu. 102. quod inct. conſuetudo, quæ eſt præter legē,
licet non multum faciat ad hoc.

d An ſubſtantialia iudicij poſſint tolli per inferiorem a principe, uide quæ ha-
bentur in c. ſuper quibuſdam, de uer. ſign. & in c. ad noſtram, il 3. & in c. ego
N. de iureiu. & uide per legiſtas in l. nec quicquam, in §. de plano, & in §. ubi
decretum, ff. de off. procon. & leg. ſit quæ ſint iudiciorum ſubſtantialia, uide
quæ habentur per Spec. in tit. de iud. per totum, & per d. Ab. in c. cum l. & A.
de re iu. Et adde, q̄ ſubſtantialia iudicii, ſi non ualent, quando fiunt, nō poſ-
ſunt ex poſt facto ratificari, partium conſenſu tacito, uel expreſſo, ut ꝓ Spe.
in tit. de teſte. in §. 7. in uer. debet ergo, & uide gl. reputaram ſingulares
c. non putamus, de conſuet. lib. 6. quæ dixit, q̄ etiam ſubſtantialia cōtra
non poſſunt tolli per conſuetudinem, de quo etiam uide Lite. per Alexā.
de pupillo, in §. qui nunciatur, ff. de no. ope. nun.

SVMMARIVM

1 *Vniuerſitas, uel eccleſia poſſunt iurare de calumnia per procuratorem.*
2 *Delegans non ſolet cauſam delegatam de honeſtate reuocare, ſine legitima*
cauſa, uidelicet quando delegatus eſt negligens.
3 *Citatus poteſt per procuratorem comparere, niſi citatio ſit perſonalis.*
4 *Procurator poteſt ante lit. conteſt. conſtitui ab eccleſia, ſeu ꝑſona habente*
tutore, uel curatore.
5 *Litis conteſtatio an fiat abſque eo, quod pars dicat, animo litem conteſtandi.*
6 *Iuramentum calumniæ, q̄n deferatur, an poſſit peti terminus ad deliberan-*
R. ſponſio de credulitate ita præiudicat reſpondenti in facto proprio, ſicut
ſponſio de ueritate.
7 *Tempus ad deliberandum poteſt peti circa facta recentia, alioquin ſine re-*
plicita.
8 *Procurator, an debeat habere terminum ad reſpondendum poſitionibus*
conſulendum dominum.
9 *Iuramentum calumniæ, utrum preſtetur ab excommunicato.*
Excommunicato non interdicuntur ea, quæ ſunt ſibi incommoda.
Pupillus, & minor, an ſubeant iuramentum calumniæ. 10. uel ꝑcuratio.
10 *Iuramentum calumniæ præſtatur a tutore, uel curatore, & patre, quia*
legitimus adminiſtrator.
11 *Impubes facit indicium.*
13 *Interrogatio poteſt fieri per iudicem ante, uel poſt litem contestatam, ut*
tas iudici ſuadebit. 15.
Pars interrogata ab aduerſario, non tenetur reſpondere, ſed ſi reſpondeat,
net reſponſio. 19. 22.
14 *Titulus de interrog. act. ad quid eſt inductus.*
16 *Producens pōnes, uidetur in eis cōtenta cōfiteri, ſecus ꝑducēs interroga-*
17 *Iuramentum calumniæ præſtatur per illum, cui reſpōdet ad interroga-*
Iuramentum calumniæ, ſi eſt præſtitum ſuper tota cauſa, an ſit amplian-
ſtandum de nouo.
18 *Negans ſe poſſidere, ſi conuincatur de mendacio, an perdat poſſeſſionem.*
19 *Interrogationes, an fiant officio iudicis, an nure actionis.*
20 *Poſitiones poſſunt fieri ꝙſque ad concluſionem in cauſa, nam ſuccedunt*
probationum. 21.
23 *Poſitionibus eſt clare reſpondendum, alias reſponſio interpretabitur*
reſpondentem.
24 *Citatio iudicis plus operatur, quam nuncij, nam monitio iudicis habet*
remptorij. 28.
25 *Poſitiones poſſunt fieri ante, & poſt litem conte.*
26 *Ille, qui habetur pro confeſſo, non eſt ſtatim condemnandus, ſed debet*
ciari, q̄d habitus eſt pro cōfeſſo contrarium ſentit Abbas in c. ꝑuen.
Confeſſio cauſata ex contumacia, non tranſit ad hæredes, nec eis prodeſt,
ſi principalis non fuit condemnatus, & infra c. prox. nu. n.
27 *Contumax ad reſpondendum libello, an habeatur pro confeſſo.*
Pars non poteſt cogi præciſe, ut litem conteſtetur.
29 *Laicus non poteſt declinare forum Papę etiam conuentus a clerico.*
Illi qui ſunt de terris ſpectantibus ad eccleſiam, poſſunt immediate conue-
ri coram Papa.

CAP. VI.

1 CVm cauſam. †Procurator eccleſiæ, & uniuerſitatis de calū. iurare po-
d. vel ſic. procurator vel ſyndicus vniuerſitatis eccleſiaſticæ, vel ſecularis de cal. iurare poteſt, & non
tur. Eſt. n. quædam narratio proceſſus uſque ad iuſm calumniæ.
Caſus lit. Inter Archiepiſcopum Rauennatem ex parte vna,
commune Fauētiæ ex altera, quæſtio vertebatur ſuper iuris-
ci, & quibuſdam alijs, quæ commiſſa fuit quibuſdam iudi-
& quia ipſi in negotio non procedebant, Papa dedit
mandatis vt pro cā ipſa ad ſed. A poſt. procuratores
ſtinarēt. Procurator. b. cū inſtiſis de rato in pūcta Papæ
petitionē Archiepi fecit exhiberi, & ad eā partē altera
factis gbuſdā interrogationib. & rñſionib. redactis in
lite ltime ꝙteſtata, iuſm calumniæ fecit a p̄dictis, ꝓcurato-
2 vtrinq; p̄ſtari. B. †Not. 1. vnā cām ſatis licitā, & honeſtā,
cuius delegans, cām ad ſe reuocat, vt ſi delegās nō
Licet. n. ſine qualibet cā, poſſit delegās priusquam
de honeſtate, ſi reuocat ſine cā, iō Papa hic cām exprimit
3 2. q. citatus ēt p Papā, vt eius ſpectui ſi p̄ſtet, ſi tenet
compārere, ſed pōt ꝓcuratorē p̄ſtituere. Non. n. ex
tione, vī Papa velle tollere p̄tem p̄ſtituendi procurator
a cus ſi citet, vt perſonaliter compareat, de quo eſt dicēdum
4 not. in c. 1. de iudi. lib. 6. & c. cum eſſent, de ſimo. †No. 3.
cā eccleſiæ p̄ſtituere pōt procuratorē, ēt ante lit. ꝓteſt. ſine
to alterius ſuperioris, & idē in alio ꝑlato, ſm Inn. Ex quo
in rebus pupilli, vel adulti. Illi non conſtituunt procuratorem

ADDITIO.

a Dicendum. Adde Oldr. conſi. 289.

a ante lit. conteſt. avt l. neque tutores, C. de procur. vide circa hoc
5 bonam gl. in c. fin. 5. q. 3. †No. hic arg. pro communi opi. legiſta
rum, & canoniſtarum in l. j. C. de lit. conteſt. & in c. j. ſupra eo. vt
ad conteſtationem litis vltra petitionem, & reſponſionem, re-
quiratur quędam interrogatio, & rñſio animo conteſtandi litē.
Sed hic gl. vlti. & pen. aliter intelligunt iſtum tex. de alijs videli-
cet interrogationibus, & gl. pen. aperte ſentit opi. cōtrariam, &
dic vt plene dixi in c. vno, de lit. conte. Vlti. no. iuſm calumniæ,
utraque parte, præſtandum poſt lit. conteſt. dic, vt ſupra dixi
ab c. prox. Item collige hic aperte, q̄ iuſm calumniæ non eſt de ne
ceſſitate præſtandum ante lit. conteſt. dic, vt dixi in c. j. ſupra eo.
Gl. j. colligit, q̄ collegium tam eccleſiaſticum, q̄ ſeculare poteſt
conſtituere procuratorem, nec eſt vis in nomine. Nam & cano
nes, omnes adminiſtratores, generali appellatione, procurato-
res appellant. 1. q. 3. c. ſaluator, facit quod no. in c. petitio, de pro-
uendi, & conditione conſtituentis. Si. n. conſtituitur ab vniuer
ſitate, quocunque nomine vocetur, ſyndicus eſt, & ſi non a ve-
ro domino, & cum decreto, vocatur actor. dicit tamen notatu
dignum, q̄ Epi, & alii prælati, & ſi non dñi ſint, de dona. c. 2. re-
cte, & proprie cōſtituunt procuratorem, etiam ſine decreto ſu-
ꝑioris, quod non eſt in aliis ſentiendum, vide de hoc de proc.
ꝑcetitio. Item ſm eum vniuerſitas proprie loquendo, in re pro
pria vniuerſitatis, procuratorem conſtituit, C. eo. l. 2. §. hoc etiā.
uer. l. item eorum. § actor, quod no. & remittit Hoſti. de proc. c.
quia in cauſis, & de ſynd. c. vno. Ego remitto te ad gl. plenam, &
notabilem in c. ſi quis erga. 2. q. 7. An autem, & q̄n procurator,
actor, vel ſyndicus, & ſimiles adminiſtratores iurent de cal. hic
6 in c. ſeq. ſupra eo. †Quero, an interrogatus vigore iuramenti de
calum. debeat habere tps ad deliberandum? Gl. arguit pro & cō
tra, & tandem vī concludere, q̄ tam in iuſo de veritate, q̄ in ſa-
cto calumniæ, debet habere tps ad deliberandum, ſi dicit ſe du
bitare. Idem vī velle gl. in l. 2. §. quod obſeruari, C. eo. p. l. ſi debi-
tor. ff. de pet. hær. & l. qui interrogatur, ff de inter. act. & vī ſequi
hic Io. And. quia æque præiudicat reſpōſio de credulitate, ſicut
de veritate, vt no. gl. in c. ex literis, de iureiu. & Spe. in tit. de po-
ſto reſpondere. Alii aliter, vt no. in d. l. 2. §. qd obſeruari. & Spe.
in tit. de iuram. calū. ad fi. Sed breuiter concludo, concordando
opi. q̄ aut queritur, nunqd debeant dari inducię ad iurandū de
calumnia, aut nunquid ſint præſtandè ad rñdendum poſitioni
bus, ſeu interrogationibus, quæ poſtea fiunt virtute iuramenti
de calumnia præſtiti. [Nam iuſm de calumnia, habet inter cæ-
tera illud c. q̄ ſi veritas quæritur, non debet inficiari, vt not. in c.
1. ſupra eo. & probatur in c. ęterum. ſupra eo.] primo caſu con
cludo, q̄ aut exigitur iuſm de calumnia ab eo, qui rñdet libello
& non debet habere inducias ad iurandum de calumnia, qa ſa-
tis potuit deliberare, an cā videatur ſibi iuſta, quādo habuit ter-
minum ad rñdendum libello, arg. op. in c. 2. de dila. vnde nihil
noui tunc exigitur. Non ergo poteſt prætendere aliquam dubi-
tationem, niſi forte aliquid inopinatum, & nouum tunc emer-
ſiſſet; vt quia forte poſt rñſionem ad deliberandum reperit in-
ſtrumentum in area paterna, qđ facit eū dubitare, tunc ſatis pu
to inducias dandas. Pōt. n. eſſe, q̄ non credat, neq; diſcredat, li-
cet dubitet, & cum hoc temperamento intelligo Spec. in tit. de
iura. cal. ad fi. vbi dicit inducias non dandas, & Bar. in l. iuſiuran-
dum, & ad pecunias, ff de iureiu. vbi dicit dandas. Aut eſt alius,
qui rñdet ad libellum, vt puta procurator, qui tenetur iu-
rare, ēt ſi dominus p ſe iurauit, vt in c. 2. co. tit. lib. 6. vel eſt hæres
qui ſucceſſit, poſtq̄ defunctus rñdit ad libellum, & tunc ſatis pu
to inducias dādas, vt ſic informet ſe de qualitate cauſæ, quia po-
teſt eſſe, q̄ non credat, neque diſcredat, ſed titubet. Aut iuro iā
præſtito, interrogatur quis virtute illius iuri, vt rñdeat interro-
gationibus, ſeu poſitioni iam factæ, & tunc aſſimo dicta Bar. in
b l. 2. §. quod obſeruari, C. eo. tit. q̄ aut interrogatio fit de facto, p-
prio, & longinquo, b & dēt dari terminus ad deliberandum, qa
memoria hominis eſt labilis, vt l. peregre, in prin. ff. de acq. poſſ.
& l. hac conſultima. §. at cum humana, C. qui teſta. fa. poſ. & l. 2.
C. de v. & t. iu. enu. ibi Omnium hīe memoriam & c. 23. diſt. c. p-
terea, vbi ēt Papam fallit obliuio, facit c. cum illorum, de ſentē.
excom. † Si eſt de facto recenti, & proprio, & tunc ſi quidē erat
7 negotium valde implicitū, dēt dari terminus ad deliberandū,
ar. in l. pen. ff. de confeſ. & in l. emptor. §. Lucius, ff. de pac. & qđ
no. in c. ab excōicato, de reſcr. in præal. c. cū illorum. Si non erat
implicitum non dēt dari terminus ad deliberandum, l ℈ ff. ad
V elle. Si vero non continet factum alienum, & rūc ſunt op. nū-
quid reneatur rñdere: Nam gl. in d. l. 2. & in c. 2. de confeſ. lib. 6.
vī velle, q̄ nō teneat rñdere, arg. in l. Marcellus, ff. rerū amo. ſed
ſed certe, vt dicit Bart. illa l. loquit in iuſo veritatis, hic vero loq-
tur de iuſo credulitatis. Et ideo ꝓcludendum, q̄ dēat rñdere, tñ
ſi dubitat, dēt hīe terminum ad deliberandum, & ſi dubitat, p̄t
dicere, dubito: pro hoc vide quod no. gl. in c. 2. de teſt. lib. 6. & in
cle. ſępe, de ver. ſig. vbi ponuntur multa exempla poſitionum, q̄
concernunt factum alienum. & facit quod no. Inn. in c. dudum,
il 2. de elec. & ibi dixit, q̄ debeat habere inducias, intelligē, niſi
ſit tale factum, ſuper quo fit interrogatio, vt concludat ſaltē ge-
neraliter in libello contenta: Nam ſi potuit deliberare in reſpō-
ſione ad libellum, certe non hēbit nouas inducias, arg. in d. c. 2.
de dil. niſi aliqd noui emerſerit, vt ℈. dixi. bonus ergo iudex hoc
arbitrabitur. an ſint dandæ, vel non, qui conſcientiam ſuā infor-
mabit ex prædictis. Et quod dixi de rñſione ad poſitiones p iura
mentum cauſīniæ, idē dic de rñſione q̄ fit p iuſm de veritate, ad
hoc quod legit, & not. in c. 2. de teſt. lib. 6. æque. n. vt ſupra dixi,
præiudicat iuſm de credulitate, ſicut de veritate. Et ad p̄dicta, vi
de qđ no. in Spec. in tit. de poſi. §. 1. ver. item no. & Io. And. in ad-
8 di. Spec. in §. vlt. ad fi. eo. tit. de iura. cal. † An ait procurator dēat
c habere terminum ad rñdendum pōnib. e dic, vt no. in c. dilectus
de proc. vbi gñaliter tractat, an & q̄n ꝓcurator dēat habere in-
ducias ad ꝓſulendum dñm, dic, vt no. Bar. in l. nō ſolū, ff. de pro-
cur. & p hoc hēs clare, & late hunc articulū declaratū. Sed q̄ro,
9 qđ de excōicato contēro, an debeat hic calumnię iuſm preſta-
re? Gl. iſta arguit, p, & ℈. & finaliter concludit, q̄ ſic, qa ex quo de
bet, & permittit ei rñdere, vt in c. intelleximus, de iur. p pñs o. a
permittunt, & c. Idē ſentit hic Io. And. cū iſtud iuſm ſit oneris.
Facit qđ no. in c. cū in eccleſiis, de maio. & obe. & in c. ſras, de p̄-
ſum. Et hoc cōiter tenet, qa hoc iuſm non reſpicit cōmodū ex-
cōicati, ſed potius odium, ne calumnięt, & ne veritatē inficiet.
Facit quod legit, & not. in c. cū inter, de excep. & in c. 1. de purg.
cano. & in c. ex parte. ℈. de ver. ſig. cum ſi. Et p hanc rōnem glo.
infert hic Io. And. q̄ pupillus, & minor in cauſīb. in quib. in iudi-
cio eſſe p̄ſt, præſtent hoc iuſm cal. & remittit ad Spec. eo. tit. §.
reſtat, ver ſed cum pup. & ver. ſed nunqd minor, & idē no. in d.
10 l. 2. C. eo. † In gl. in ver. [Si perſonæ. Et pone exēplum, cū agit de
momentanea poſſeſſione, quo caſu pōt minor agere, vt l. 1. C.
ſi per vim, vel alio modo, ergo p pñs pōt iurare, arg. in l. 1. C. de
his, qui ve. æta. impe. in c. paruuli. 2. q. 5. concludit indiſtincte,
q̄ pupillus, ſi eſt doli capax, quia dolose petere pōt, arg. in c. j. de
deli. pue. q̄ hoc ſacrm calumniæ præſtabit, arg. C. co. l. 2. §. 1. Idē
de veritate dicenda: Nam ab impuberib. ſumit initium qōnis,
& ferula percutit impubes pro veritate eruenda, vt l. 1. §. impu-
bes, ff. ad Syllan. Concludo ergo latius poſt Bart. in d. l. 2. §. quod
obſeruari, aut q̄ quæri, nunquid minor, vel pupillus, dēat iura-
re de calumnia, an nunquid de veritate dicēda. Primo caſu dic,
q̄ tutor ſiue curator iurare dēt, non aūt pupillus, vel adultus, vt
in d. l. 2. Rō vera eſt, qa ipſi adminiſtratores p̄ſt, & præſumunt
melius ſcire iuſtitiam cauſę, quam ipſe pupillus, vel adultus, li-
cet ipſi forte melius ſciant veritatem facti, non tñ p̄ſt ita bene
diſcernere, an foueant iuſtitiam, vel ne. Et hæc ratio concludit
in patre, vt ipſe iuret in rebus filii, in quibus ipſe hēt vſumfru-
d ctuum, d quia ipſe eſt legitimus adminiſtrator, & non dēt alias
venire ad iudicium, niſi ſciat qualitatem, & iuſtitiam cauſæ, vt
in d. l. 2. Nam & aduocatus iurat, vt l. rem non nouā, C. de iudi.
fortius ipſe p̄ſqui hēt legitimā adminiſtrationē Hoc puto verū,
niſi in caſibus, in quib. minor hēt legitimam ꝑſonam ſtandi in
iudicio, & tunc ſicut ipſe ſolus pōt agere, & ita iurare, vt hic vo-
luit Io. And. & ſequitur d. Ant. & Guil. & gl. in d. l. 2. & ſupra di-
11 xi, & ſic procedit gl. in d. c. paruuli. † Quoad ſecundum de verita
tis iuſo concludo, q̄ quidam ſunt, quorū bona adminiſtrant, &
qui carēt omni intellectu, vt infantes, & demētes, & furioſi, &
iſti indubie non præſtant iuſm veritatis, arg. in d. c. paruuli, & in
l. 1. C. de fal. mo. Quidam ſunt, qui habent intellectum, ſed im-
becillem, & in iſtis dicunt quidam idem, q̄ non coguntur iura-
re de veritate dicenda, arg. l. 3. ff. de teſti. & 4. qō. 2. c. 1. & hoc te-
net Iaco. Butr. Sed Bar. contra concludens, q̄ ſi pupillus ſcit ve-
ritatem, & eſt doli capax poteſt ſibi deferri iuramentum veritā-
tis, argum. eorum, quæ no. Cyn. in authen. ſacramenta puberū,
12 C. ſi aduer. ven. † Item impubes poteſt examinari, vt teſtis, non
ad plenam probationem ſed ad indicium, vt l. 1. §. impubes, ff.
ad Sylla. ergo cum aliquid dictum eius poteſt operari in cauſa,
debet ſibi deferri iuramentum. Item ſi reſpondet cum authori
tate tutoris, cius defectus ſuppletur, vt l. clarum, C. de auth. præ
ſtan. & ſic Barto. concordat cum glo. in d. c. paruuli. Quidā ſunt,
qui habent intellectum, non ita imbecillem, ſed magis plenū,
& iſti iurant de ueritate, vt ſunt adulti, & not. gloſſ. in d. l. 2. An
autem

ADDITIONES.

a Ante lit. conteſt. Adde Ro. conſi. 242. & dic, q̄ executores teſtamentorum an-
te lit. conteſt. conſtituunt procuratorem, vt voluit Fau. de Cait. conſi. 146. in
primo impreſſis.

b SEB. SAP. Et longinquo. An in facto, proprio antiquo præſumatur igno-
rantia, vide Bar. in l. ſi quis delegauerit, ff. de non. & in l. ſcire, ff. de leg. Ant.
de Rut. in c. ab excommunicato, ſupra de reſcri. Alex. in l. peregrē. in prin. ff.
de acq. poſ. nunquid in facto implicito, præſumatur ignorantia, vide Bart. in
l. quod iuſſit, in fi. ff. de re iud. vbi Moder.

c SEB. SAP. Poſitionibus. uide Fel. in c. paſtoralis, col. 2. de iud.

d Vſumfructum. Adde, q̄ Rom. alleg. conſi. tenet, q̄ hoc caſu non poſſit conſti-
tuere procuratorem, ſine conſenſu filii, ſi eſt maior infante.

autem tutor, vel curator debeat authoritatem suam interponere, quando minor respondet de veritate, tex. in d. l. clarum, videtur, q̃ sic, sed dic latius, secundum Bar. in d. l. 2. §. quod obseruari, q̃ duplex in hoc versat actus. Primus, vt cognoscatur, an minor debeat interrogari, vel nō, & ista examinatio debet fieri cū tutore, vel curatore, & cum eius authoritate, vt in d. l. clarū, arg. dicti §. quod obseruari. Ipse. n. scit iustitiam, & veritatem facti, an debeat cadere in scientiam minoris, vel non, istud de quo fit interrogatio. Quidam est actus respondendi, & iste est duplex.

a Aut enim quęritur, vtrum tutor authorizet, vt respondeat, a & est dicendum, q̃ debeat authorizare, vt in d. l. clarum. Aut consistendo, sic respondeat, vel negando, & est dicendum, q̃ nō, qa istud non cadit in conscientiam suam, nec de facto & conscientia sua non quæritur, sed minoris, arg. in l. videamus, ff. de in litem iuran. & in l. Marcellus. ff. de rer. amo. & per hoc est expedi

13 ta ista gl. cum materia sua. † Quæro de quibus interrogationib. loquitur tex. hic in fi. Gl. vlt. quam nunc expediam, dicit, q̃ quædam interrogationes fiendæ sunt ante lit. contest. quę non debent omitti, & ponit 10. seu xj. exempla. Et faciliter concludit, dando regulam generalem, quod ante lit. contesta. & post, vbi-

b cūque b æquitas mouerit iudicem, interrogare potest partem, c

c ff. de interroga. ac. l. vbicunque, & 30. q. 5. c. iudicantem. Dicit tamen quod pars ad interrogationem aduersarij, non tenetur respondere, tamen si responderit. tenet responsio, sic, ff. eod. l. si fine. infra de dolo & contum. c. prout. Et certum debet respondere, vt l. de ætate, §. nihil, ff. de interroga. act. Hanc materiam interrogationum hic d. Anto. satis diffuse tractat, quam non curo ita prolixe inserere, quia non multum facit ad propositum, &c. & quia Spec. eadem prosequitur in tit. de interroga. §. 1. & 2. vbi videas etiam practicam, & per Legistas in l. 1. ff. eod. Sed quia in hac materia compilatione, alibi non tractatur, ne ignoretur termini per simplices Canonistas, & vt declaretur gl. ista, q̃ in mul

14 tis eget reformatione, aliqua ad lucidādam materiam subijcia. † Et primo scias. q̃ nos habemus hunc tit. de interroga. act. ff. itē tit. de confes. Quæ aūt est differentia inter ista, dic, q̃ titulus de inter. act. & sic ista materia interrogationum proprie concernit ea, quæ tendunt ad litis præparationem, & ordinationē, & fiūt, ne actor incidat in aliquod damnum, & iudicium sit frustratorium, qđ posset contingere eis omissis, actorem plus petere, vel agere ꝫ non possidentem, ideo vtile est, vt interrogetur reus, an sit hæres, & pro qua parte, & sic de similibus, vt in gl. & vtile est. vt fiant ante lit. contest. rōne prædicta, & vt sciant qualiter dēat ordinari iudicium, si tñ omittuntur, imputatur ipsi actori, arg. in c. examinata, de iud. Et sic intellige istam glo. in eo, q̃ dicit, q̃

15 non debet omitti ante lit. conte. Est. n. ꝑsilium, vt fiant, non aūt imponit necessitas, vt in l. qui petitorio. ff. de rei vē. † Quinimo plus dicit ibi gl. no. & sequitur Bart. in d. l. 1. q̃ si p obliuionem omittant iste interrogationes, ante lit. conte. pōt fieri postea, qđ no. Nam æquitas suadet, vt admittant, ne inaniter partes procedendo ad vlteriora, grauentur laboribus, & expensis, & sic hēt locum l. vbicunq;, & d. c. iudicantem. Titulus vero de confessis proprie cōcernit ea, quæ tendunt ad decisionem negotij, vt ꝫ

16 de confes. per totum. † Sed dicis, quæ est dīa inter hæc interrogatoria, & illa quæ fiunt per iusm de calumnia, vel veritate, de quib. in c. 1. & 2. de confes. lib. 6. & in cle. sæpe, de ver. sig. & in l. 2. C. de iuram. calum. Sol. in istis interrogatorijs, q̃ fiunt ad præparationem, & ordinationem litis, nō ponit aliquid assertiue, seu positiue, simplr. n. pars interrogat volendo informari ab aduersario, nō tñ p hoc fatetur ea, quę ponit in interrogatione, sed in pōnibus, quæ fiunt sub iuro calumniæ, vel veritatis, ponens fatetur ibidem contenta, etiam sub iuro, & pars alia pōt se funda re super illis, vt no. in c. 1. & 2. de confes. lib. 6. & in c. pūtium, de rescrip. eo. lib. Respectu vero respondentis, non est aliqua dīa, quia ipse tenetur respōdere ad quamlibet de credulitate, & nō veritate, nisi fuisset iuramentum de veritate, vt in c. 1. & 2. præalleg. paret q̃ tātum de credulitate tenetur rndere ad ista interrogatoria, de quibus habetur in gl. quia tenetur respondere de ætate, de qua non pōt habere, nisi credulitatem, & hæc sunt de mente Barto. & aliorum in d. l. 1. & do. de Rot. decis. 30. alias 34.

17 † Hoc etiam voluit Butr. super rubrica de interroga. act. in eo, q̃ dicit respondentem ad hęc interrogatoria, debere iurare specialiter de calumnia, arg. in l. thesaurus, ff. ad exhib. facit quod dixi in c. 1. supra eo. tit. & hoc videtur verius, q̃ dictum Goffred. qui sentit, quod ad hæc interrogatoria, respondetur sine iuramento. Et dictum Butr. sequitur hic Dom. Anto. quod mihi placet per ea, quę dixi in cap. 1. supra eod. Nam super omni emergenti, ante lit. contest. potest exigi speciale iuramentum calumniæ, cū adhuc non sit præstitum generale iutamentum concernens totam causam nec cogitur pars illud generale præstare, cum adhuc non sit lis contesta. Secus dic, si generale esset præstitum, qa tunc non esset de nouo aliud præstādum, cum illud concernat totam causam, vt dixi in c. 1. Iuramentum tamen malitiæ posset exigi, vbicunque visum fuerit iudici, vt in c. 2. eo. tit. lib. 6. &

18 per hoc remanet declaratum principium glos. † Secundò dicit gl. ista, q̃ si quis interrogatus, an possideat, neget, cum in veritate possideat, si actor probauerit ipsum possidere, res est auferen-

d da illi, & danda actori, vt l. pe. alias fi. ff. de rei ven. Aduertens Canonista, ne decipiaris, non enim intelligas, q̃ proprietas ꝓ fius rei detur actori, sed tantum in eum transfertur possessio, & reus efficitur petitor, vt nō auditur amplius, nisi super proprietate, vt legi. & not. in d. l. penul. Pro hoc in Authen. de trien. & semis. §. illud. & in authen. item possessor. C. qui pot. in pig. hab.

e Item ead hoc, vt transferatur possessio in actorem, requiritur multa, vt not. in d. l. 1. & quod comincatur reus de mendacio. Non enim sufficit, quod possideat, si ignorabat se possidere, ꝓ ta acquisiuerat possessionem per seruum, vel filium. In pueris enim mendacijs, sit illa translatio, quę cessat, cessante mendacio. Item requiritur, q̃ actor probauerit reum possidere, & tū q̃ assumserit in se onus probandi, secus si antequam probaret, constet reum possidere, arg. in l. eum qui. ff. de iureiur. facit quod no. in l. criminali. C. de iurisd. om. iud. & in cap. cum B. de offic. deleg. Item requiritur, q̃ agatur petitorio, & sic circa rem petitam fuit commissum delictum: secus si agebatur personaliter actione, qua tunc aliter proceditur, vt no. in d. l. 1. Nunquid item debet reus admitti volens incontinenti probare rem esse suam, ad effectum impediēdi translationem possessionis, sicut seruatur in aliis possessorijs adipiscēdæ in l. 3. §. ibidem. ff. ad exhib. & no. in d. c. 1. & in c. literas. de resti. spol. communiter tenent. Et

19 tur in d. l. q̃ non, quia hoc in penam mendacij, & sic nō punit mendacium, quod ēt tenet gl. in auth. præalle. itē possessor. Ad de hic quod dixi in c. qm̃. §. quod si super, vt lit. non contest. Tertio dic hæc gl. q̃ pars non tenetur respondere, ad interrogationem aduersarii: f dic, & hodie istæ interrogationes g fiunt tantum

f nem aduersarii: f dic, & hodie istæ interrogationes g fiunt tantum

g officio iudicis, sed olim iure actionis, vt l. 1. & quod ibi not. fi. de interrog.

ADDITIONES.

a Vt Respondeat. Adde Bald. consi. 260. 3. lib. ubi tenet non valere confessionem mulieris minoris, confitentis se adulterium commisisse. & no. quod non aduersus suam confessionem restituitur, ut post Angel. tenet Alexander. fil. 116. 3. lib.

ZACHAR. Tu dic hoc esse uerum, scilicet, q̃ restituatur minori aduersus confessionem delicti, quando de ipso delicto aliter non constat, & probatur hem etiam per unum testem. Ita no. d. Alex. in l. cæterum. §. in pupillo. confes. Alexan. in l. nam postea. §. fi minor. de iureiur. Ratio quam dat Bal. l. 1. col. 17. & ibi Sali. C. de confes. est, quia ex quo apparet, q̃ habeat tantum stem, apparet q̃ habebat præsumptionem pro se, & illi præsumptioni gauit per confessionem.

ANT. FRAN. Circa hoc, an restitutio detur minori contra confessionem suam dicas, quòd datur pupillo contra confessionem factam, etiam cum thoritate tutoris, l certum. §. in pupillo, & ibi Bart. & Do ct. post gl. & fes. dicas tamen, quod non datur restitutio contra confessionem error licet bene detur appellatio. secundum Bald. in l. 2. C. de erro. adu & vide Flo. in l. proinde, in §. fi procurator. ff. ad leg. Aquil. & quando restitutio minori contra confessionem de delicto, vide omnino Bald. fing. 1equentes in l. 1. in 17. colum. C. de confes. Et adde, q̃ restitutio minori, contra confessionem tutoris, vel curatoris, secundum Bald. §. q̃ obseruari, C. de iura. cal.

b Vbicunque. Adde Roman. consil. 20. & consil. 176. & consil. 6. allegando melius.

ZACHAR. Adde Spec. in tit. de posi. §. 4. ver. regulariter. Fel. in c. cum Eremita, col. 7. uer. aduerte, de fide instr. pleniſſime per Lanfr. in cle. fi. & ibi remi. in ap. Cel. uer. ubicunque, & paulo ante nu. 19. & in apostil. dem in uer. ex officio, & ibi qualiter hoc intelligatur, q̃ iudex quandoque potest interrogare partem, de uer. sig.

ANT. FRAN. Dicas, q̃ index potest interrogare partem quandocunque officio, ubi hoc suadet æquitas, etiam post conclusionem in causa per c. cum Io. de fide instr. Quod intelligue uerum super agitatis coram eo, tem super nouo articulo, maxime si hoc faceret ad instantiam partis, ne declarat D. Car. in d. c. cum Io. & in cle. sæpe, in §. quia, in 14. not. & fign. & uide omnino Spec. in tit. de posi. §. 4. in uer. regulariter.

c Partem. Vide Abb. in c. 1. in 3. not. supra de iud. & d. Ial. in repe. l. admonendi. char. 8. col. 4. ff. de iureiur.

d Auferenda. Adde Rom. consi. 61. & 71. & ibi iuide, an neganti liceat pœnitere, & quando, & Lap. alleg.

ANT. FRANC. Circa hoc, an neganti liceat pœnitere, dicas uidendum esse omnino Bald. in l. eum qui in princip. ff. de iureiu. & ibi Alexand. & in l. 1. in 2. col. C. de confes. & quod no. in l. elegāter. §. fi. ubi per Bar. & Do post gl. ff. de condict. indeb. ubi dicunt, quod si negans, postea re interro fiteatur, & sic eum pœniteat, euitat pœnam iunctam neganti, quod etiam luit Ange. in Auth de trien. & semisse. §. fi enim. & Bald. in cap. 2. in §. quæ sit prima causa beneficii amit. & in l. contra negantem. C. ad legem Iu & in l. 1. ad fi. C. de fur. Tamen dicunt quod talis non consequitur Bar cium remissionis indultum confitentibus a statuto, de quo uide per Ang. l. fi. ff. de rei uend. & uide Bal. in l. error. in 7. col. C. de in. & fac. ign. quæ nia sunt menti tenenda.

e SEB. SAP. Item. Hanc doctrinam dicit esse mirabilem do. Ial. in §. col. 17. uer. unum etiam in hac materia, Institu. de act. & ibi multa ad propter mendacium quis priuatur iure suo, de quo etiam ponit aliqua item si quis in fraudem, col. 19. eo. tit.

f Aduersarij. Adde Rom. consi. 373. ubi declarat hanc materiam.

g SEB. SAP. Istæ interrogationes. Ad hoc facit quod singulariter not. Bal 2. in 2. q. de iureiu. q̃ si pars petit, actorem iurare de calumnia, & ipse fat, non redditur iudicium nullum, quia tale iuramentum delatum a p potest recusari, debet enim deferri a iudice, de quo uide do. Fran. C cia. de iura. cal. col. 5. quem ponit in l. 2. C. de iur. cal.

a interrog. act. Ideo pars dēt implorare iudicis offm̃, a vt faciat aduersarium respondere, & sentit hic Io. And. q̃ debēt fieri istæ interrogationes, prius oblato libello. Refert alios tenere ꝓrium & remittit ad Spec. de interrog. act. §. 1. ver. sed nūqd prius, vbi Spe. eligit primū, sed ibi Io. And. concordando dicit, vt primo porrigitur libellus iudici, & post porrectionē iudici factam fiat interrogatio, prius examinata petitione p iudicē, an opus sit interrogatione, nisi forte aliter nesciat formare libellū, & actionē eligere, nisi prius certificetur per rñsionem rei. Bart. in d. l. 1. tenet, q̃ ēt ante porrectionē libelli possit fieri, & practica est, vt actor

b vestrū, vt interrogetis cum an possideat, b & ex qua parte, & de similib. Et hæc practica vt tutior, & melior, ne grauetur actor in mutando libellū, & circuitus sunt euitandi, in cle. audit. or, de re scri. tenet hic D. Ant. Cōclude ergo, q̃ pōt interrogatio ad ꝓpatur sup modo ꝓficiēdi libellū, vt in l. petitorio. ff. de rei vend. iūcta gl. in verbo, vtitur, & iudex prouidere dēt, ne qd inaniter, & frustratorie agatur, vt in c. cām. de iud. Et pōt ēt fieri post, anteq̃ respondeatur, & tunc fm rñsionem potest libellum corrigere, q̃ opus est correctione. Pōt ēt fieri post lit. contest. si p obliuionē prius fuit omissa, vt ꝫ. dixi. Et pro hoc est iste tex. q̃ in suo ordine innuit, q̃ prius fuit facta rñsio ad libellū, & postea factæ fuerūt interrogationes, & rñsiones. Nam melius esset tūc admittere, q̃

20 procedere ad vlteriora, inaniter forte & frustratorie, si recte nō est, actum ꝓsilium rñ est, q̃ ante fiant, vt patet ex prædictis. † Sed illæ interrogationes, q̃ fiunt p modum positionum, ꝓcernentes decisionem negotij, pñt fieri post lit. contest. vsq; ad ꝓclusionē in cā. Cum enim fiant, vt pars releuetur a superfluis probationibus, & sic succedant in locum probationū, vt no. in c. 1. & 2. de ꝓfes. lib. 6. debēt fieri intra illud tps, intra quod dēt fieri probatio. Nam & post ꝓclusionem nō dēt admitti aliqd nec in facto, nec in iure, vt no. in c. cum dilectus, de fide instru. & in c. pastoralis, de cā poss. & propriet. & istæ ēt interrogationes, admittūtur ex officio iudicis, & ex quadam æquitate, & potius introductæ fuerūt ex quadam ꝓsuetudine, q̃ ex iure scripto, vt tex. innuit in cle. ſę pe. de ver. sig. & no. in l. 2. C. de iura. cal. vnde iudex recipit posi-

21 tiones, cancellat superfluas, & impertinentes, & postea sup alijs facit iurare testes, & partes, vt in c. 2. de test. lib. 6. & in præalle. c. 1. & 2. vide tñ quod no. in d. c. de confes. lib. 6. † In gl. 1. post prin. quæ dicit, q̃ modus positionis habuit ortū, nedum ex longa ob seruantia, sed ēt ex l. antiqua. ff. de leg. 3. l. Offidius. ver. ex diuer so. & vide bo. tex. in præalle. c. 1. de ꝓfes. lib. 6. Et intellige, q̃ fiant vsq; ad conclusionē in cā, nisi obstet publicatio attestationum, de testi. Pñt ēt fieri ante lit. contest. qa vbicunq; pōt fieri proba-

22 tio, pōt fieri positio, q̃ venit ad releuationē ꝓbationis. Quicquid enim est probabile, est ponibile, vt not. in c. 1. de confes. lib. 6. in gl. magna. ver. scire debes, q̃ positiones, &c. † Quarto dicit gl. q̃ licet pars non teneatur rndere ad interrogationem partis, tñ si rñdet, valet responsio, & sibi præiudicat. Idem no. do. de Rot. in præalle. decil. 30. alias 34. vbi plus dñt, q̃ ēt si interrogatio cōcer nens decisionē negotij, non fiat per modum positionis, sed sim plicis interrogationis, licet pars nō teneatur rndere: tñ si respōdeat, præiudicat sibi, allegi. istam gl. Et not. bene hoc dictum do. de Rot. qui dicunt, q̃ interrogationes non ꝓcernentes præpara tionem iudicij, sed decisionem negotij principalis, debent fieri p modū positionis, vt sic ponens ꝓfiteatur, quod ponit vt in iu-

23 dicis seruetur æqualitas, aliàs non tenēt aduersarius rñdere, & si rñdet, sibi imputetur. † Vlt. dixit hic glo. q̃ rñdens dēt certum negare, & tacere, vel obfuscare, & obscure rñdere. Et paria sunt dicit hic Io. An. q̃ fiet interpretatio ꝫ istum obscure rñdentem, & hoc satis innuit tex. in d. §. nihil. & facit c. cum dilecti, & quod ibi no. de accus. Et ista inducuntur ad. q. notabilem, & quotidia-

c nam, an nolens respondere positioni, habeatur pro confesso. Gl. in c. fi. de confes. lib. 6. dicit, q̃ non, per istum tex. nisi interro-

d gatus, & per iudicem iussus, vt respondeat: d vnde non sufficit citatio, nec iussus nuncij. Butr. in præalleg. l. 1. de interrog. act. & in l. 2. §. quod obseruari, tenet idem, nisi transmittantur positiones, vel id, super quo interrogatur: alias cum esset ignorans, nō posset haberi pro respondente, quia nec ibi caderet vera cōfessio, ff. de inrisd. om. iudi. l. si per errorem. & de hoc per eum in l. de ætate. §. qui tacuit. ff. de interrog. actio. Spec. in tit. de possess. §. nouo. ver. veruntamen, prope fi. dicit, q̃ si fuit citatus per nun cium, vt veniat ad respondendum, cum cōminatione, q̃ si non venerit, habeatur pro respondente, & ꝓfitente, & si non vene-

24 rit, vel dixit se non velle respondere, vel comparere, q̃ poterit pronunciari per iudicem eum haberi pro confes D. Anto. dicit coniungendo dicta Butr. & Spec. vt iussus iudicis in præsentem factus faciat illum haberi pro confesso: idem si fiat in absentē, si tibi fuit iniunctum, vt respondeat, vel vt veniat ad respondēdum, cum cominatione, q̃ si non veniat, habeatur pro ꝓfesso & ex hoc sentit do. Anto. q̃ quodlibet ipsorum dictorum hēat locum de per se, vt sufficiat, q̃ absenti, missis positionibus iniūgatur, vt respondeat, vel præcipiatur, vt veniat ad rñdendum, cū cominatione antedicta, & aliter non respondet ad c. 2. præalleg. Sed reperio Bar. in hac q. sic dixisse, eo. tit. lib. 6. §. q̃ si actor, q̃ de hoc fuit magna cōtentio olim, vt ibi not. per Cy. & gl. Sed hodie de hoc facta est decre. in præalle. c. 2. quæ dicit, q̃ duo, vel

e tria e sunt necessaria, ut quis pro ꝓfesso habeatur. Primo, q̃ post lit. contest. & forte hoc dicit, quia ibi tex. facit mentionem de iuramento calum. quod solet præstari post lit. contest. ut no. in gl. Secundo, q̃ sit iussus a iudice, & sic q̃ fiat in pātem. Tertio, q̃ absq; rōnabili cā cum recuset. Tunc enim pcurrentib. istis, dēt

f haberi pro confesso, f & sic per ista aperte sentit Bart. q̃ de hoc hodie sit casus rotundus in d. c. 2. Quid ergo dicendum? certè, quando secutus fuit illa contraria, inducebam c. si quis suaden te. 17. q. 4. iuncto c. mulieres, de sent. excō. vbi probatur ēt, q̃ ad pœnam incurrendam, is facit, seu facere vī, cuius noīe fit: fortius ergo in isto casu iudex dēt videri præcipere, & interrogare, si eius noīe nuncius præcipit, seu interrogat. Et faciunt not. per Bar. in l. hæc uerba. ff. de adul. & in l. aut qui aliter. ff. quod vi, aut clam, in illa q. an mandans habeatur pro faciente. Sed nunc dili gentius hac materia considerata, sequor opi. gl. nostræ in d. c. 2. ut non sufficiat iussus nuncij, qualitercunq; fiat. Primo moueor quia cum ille tex. sit odiosus, dēt restringi, & in propriis termi nis intelligi, ut in c. statutum, de elec. lib. 6. & l. si uero §. de uiro. ff. sol. mat. & in reg. odia, de reg. iur. lib. 6. Cum ergo ille tex. requ rat ista duo coniunctim, ut sit interrogatus, & iussus per iudicē ergo nō sufficit iussus nuncij. Et ratio diuersitatis potest esse, qa minus peccat, & contemnit, qui non vult respondere, quel uenire ad iussum nuncij, quam qui pertinaciter resistit respōdere ad

25 iussum iudicis præsentis. † Plus afficit citatio, & admonitio iudicis in præsentem, quam nuncij in absentem, ut probatur ex no. in l. 2. C. quomodo & quando iud. & in c. contuluit, de offi. del. c. in gl. Nam sola monitio iudicis, habet vim peremptorij, non sic monitio, & citatio nuncij, licet fiat de præcepto iudicis. Idem tenet Barto. in d. l. 2. C. quomodo & quando iud. per rationem præallega. Ad idem tex. cum gl. not. in c. uenerabilibus. §. secus, de sentē. excommu. lib. 6. si minus peccat, ergo non ita graviter puniendus. 24. q. 1. c. non afferamus & in c. quęsuit, de his, quæ fiunt a maio. par. cap. & in c. 1. de delict. puc. & in l. respiciendū, & in l. aut facta. ff. de pœn. Item interrogatio non debet fieri extra iudicium, sed in iure apud ipsum iudicem, ut in l. 1. & ibi gl. ff. de interrog. actio. & l. uoluit. ff. eod. titu. tamen non uideo, q̃ possit ſaluari dictum Do. Ant. ut sufficiat interrogatio extra iudicium, positionibus missis. Idem etiam videtur uelle tex. in l. de ætate. §. qui tacuit, eo. titu. ibi, apud prætorem interrogatus. Et per illum tex. & alia iura supra allegata dic, q̃ etiam in istis in terrogationibus, quę fiunt ad præparationem iudicij, & interrogatiue, non debet haberi pro confesso, nolens respondere, nisi fiat interrogatio per ipsum iudicem in iudicio, & absq; rationabili causa recusset respondere. Si autem esset absens, & ci tatus non vult comparere ad respondendum, dēt contra eum, tauquam contra contumacem procedi, arg. in c. tuæ, ut lite nō

26 conte. † Dictū tñ Bar. inquantū requirit tertiū, ut fiāt positiones post lit. conte. non puto uerū. Nā hoc non est de substantia, sed tex. facit ibi mentionem de iuram. cal. quia solēt fieri positiones post tale iusm. Et hoc sentit ibi gl. in uer. post iusm. remittendo se ad gl. c. 1. eo tit ubi dicit, q̃ positiones possunt fieri etiam ante lit. conte. puta sup exceptionib. dilatorijs. Nā ex hoc dicto Bart. sequeretur, q̃ dispō illius c. 2. ut habeatur pro cōfesso, non hſet locū in positionib. q̃ fierent ante lit. conte. qđ non est dicēdum, cū eadē rō sit, utroq; casu. Ad rōnē quā ꝫ. faciebā de c. si qs suadente, iuncto c. mulieres, de sent. excom. respōdeo, q̃ procedit

in eo

ADDITIONES.

a ZACH. Officio iudicis. Fiunt ergo hodie istæ interrogationes officio iudicis, quę olim iure actionis fiebant, ut per Bar. post gl. in l. 1. ff. de inter. actio. Lanfran. in cle. sępe. nu. 17. uer. 1. conclusio in causis ordinarijs, & ibi Cel. in apostil. in uer. ex proprio officio. de uerb. sig.

b An possideat. Adde quod uoluit Roma. consil. 269.

c SEB. SAP. Respondere positioni. An non respondens positionibus habeatur pro confesso, uide Bal. in l. 1. uer. quærit Io. de Imo. C. de pe. iud. qui male iud. & in l. transigere, in vlt. col. C. de transa. & in c. uasallus, col. 2. si de feu. fue. contro. inter do. & agno. & in l. 1. in vlt. col. C. de confes.

d Iussus, ut respondeat. Adde Ange. consi. 185. 2. lib.

e Duo uel tria. Adde quæ requirantur, Ang. consi. 186.

f ZACH. Pro confesso. Adde, q̃ per solam responsionem, non habetur, pro confesso, sed requiritur sententia, ut not. Fel. in c. cum non ab homine, in fi. uer. utrum autem data, supra de iud. & Lanfr. in c. quoniam contra. §. responsiones, nu. 11. uer. est tamen aduertendum. & ibi in apost. Bened. Vadi. in uer. sententia, infra de proba.

ANT. FRANC. Circa hoc, an nolens respondere, habeatur pro confesso, dicas quod non, nisi super liquidis, secundum iura, in c. uenientes, in glos. uer. contumaciam, de accusa. & not. Bald. in l. generaliter. in §. his de præsentibus, in uer. fi. C. de reb. cred. quod tamen intellige uerum, nisi iussus per iudicem respondere, non respondeat, quia tunc haberetur pro confesso etiā si non sequatur aliqua sententia, secundum D. Card. in clemen. 2. in §. fin. in princip. de appella.

In eo, qui mandat delictum fieri, qui peccat tantum, sicut ille, q facit, immo & plus, tanq̃ authoritatē praestans, vt in c. si qui consentit peccantib. 11. q. 3. & no. in c. 1. de off. deleg. in gl. ideo punitur, sicut faciens, sed recusans respondere, vel venire ad iussum nuncij, non ita contemnit, sicut ille, qui est in iudicis praesentia: ergo minus puniendus, vt no. gl. in c. cum q̃dam, de iureiurā. & 40. dist. c. homo Christianus. Item q̃ñ est in iudicio in praesentia iudicis, fingitur ibi confiteri; vnde sicut valeret vera confessio, ita ficta. Sed quando est extra iudicium, non pōt fingi, vt tūc habeatur pro confesso, cum non valeret vera confessio extra iudicium, & praesentiā partis, & maxime cum ibi extra iudiciū non teneatur respondere, non pōt ibi fingi confessio, argu. eorum q̃ no. in l. 3. ff. pro soc. & haec no. quia alias nō sic discussa inuenies, & postmodum reperi idem sentire Bal. in l. 1. C. qūo & quā. iud. vbi apertè dicit, ꝙ absens cōtumaciter non habet pro confesso quia maior est contumacia praesentis, q̃ absentis, & sic vr̄ intelligere illud c. 2. de confes. lib. 6. & l. 2. C. qūo & quan. iud. Itē scias, ꝙ praedicta non habent locum in positionibus criminosis, qđ no. Io. & Archid. in c. ferrum, & c. ex poenitentibus, 50. dist. Nolens. n. respondere, non debet haberi pro confesso, vt no. Bal. in d. l. 1. Sed tu dic idem in illis, in quibus tenetur respondere, quia c. si post praestitum, praealleg. loquitur indistinctè. Super quibus autem sit respondendum, vide per Bar. & Bald. in l. 2. C. eo. dicā
26 plene in c. 2. de confes. & hoc no. †Item aduerte, inquantū dicit tex. in d. c. 2. ꝙ debet pro confesso haberi in illis requisitis, non intelligas, ꝙ iudex incontinenti possit super principali, seu sup eo, super quo factae fuerunt positiones pronunciare, ac si interuenisset vera, confessio, sed est necesse, ꝙ iudex pronunciet eū haberi pro confesso, uel pronunciet eum contumacem in rñdēdo, & nolle rñdere sine rōnabili causa. Debet enim iudex prius
a patefacere delictum suum, anteq̃ habeat eum pro confesso, a vt est tex. no. in l. eius, qui, delatorē, in prin. ff. de iure fisc. Et hoc idē tenet Bar. in §. ꝙ si actor, praeall. facit tex. in c. cum contumacia, de haer. lib. 6. & cum ista confessio causetur ex delicto istius contumacis, si ipse decederet anteq̃ pronunciaret sup delicto, haec poena non transiret ad haeredes, vt probatur in d. l. eius qui. quia requiritur sñia, vt no Bar. in d. l. 2. §. ꝙ si actor. secus dic, vbi pena esset inflicta ipso iure, tunc. n. ēt ante declōnē, transit ad haeredes, & veritate inspecta afficit haeredes, ex quo fuit statim poena commissa, licet requiratur sola declō. Hoc probo p c. 2. de p̄scri. lib. 6. iuncto c. cum ꝯtumacia, de haer. lib. 6. & haec no. vel dic
27 ad dictum Bar. vt dicam ĩ. c. prox. sup gl. fi. vbi oīno vide, & dic vt ibi dicam. †Et haec adduci pñt ad aliā q̄ōnem valde notabilē, nunquid contumax ad rñdendū libello, possit haberi pro confitente, sicut hr̄ pro confitente in positionib. vt s̄. dixi? D. Ant. breuiter se expedit dicendo, ꝙ forte posset haberi pro confesso, si iuberetur, vt rñderet, vel si libellus destinaretur cū praecepto rñdendi, & comminatione, ꝙ si non rñdeat, habeatur pro confesso. Et secūdum cū esset haec practica valde vtilis, quia semp posset p̄cedi ī absñtē ad sñiam diffinitiuā, absq; vera ꝯtestōne & haec ꝯtestatio esset ex ficta ꝯfessione, sicut fit ex vera, de hoc refert se dixisse in c. 1. de lit. contest. & sic transit. Sed aduerte, quia in illo c. 1 de lit. contest. retulit Iac. de Rauen. & quosdam alios, tenere contrarium, quia in contestatione requiritur verborum expressio, vt C. de iudic. l. rem non nouam, & vbi opus est expressione verborum, non sufficit alius actus, ff. de verb. oblig. l. 1. Et dicit etiam hoc tenuisse Iac. de Are. in l. 1. ff. de vent. inspi. & cū istorum opi. ibi transiuit, licet tenuerit oppositum, & tñ opi. hic posita p eum non placet mihi. Primo adduco c. 1. de lit. contest. & c. 2. eo. tit. vbi saepe fuit iussus reus etiam praesens, vt responderet libello, & nunq̃ voluit respondere, non tamen per hoc potuit procedi ad vlteriora, ac si lis fuisset ficte contest. immo irritatur ibi processus, tanq̃ lit. non conte. factus. Item exceptio firmat regulam in ꝯrium, in d. c. dominus. 32. q. 6. sed Papa ponit regulam in c. q̃m frequenter, vt lite non contest. & ponit casus exceptos, & modum procedendi ꝯ contumacem, ergo hoc remedium do. Ant. non competit. Nam facilius potuisset ponere hoc remedium procedendi, & praecipiendi comminationem ꝯ contumacem, q̃ facere ibi longū tractatū, sicut facit, arg. in c. ad audientiam, de deci. Itē faciunt no. in l. vna. C. de li. contest. & c. vno. eo. tit. Sicut enim materiale bellum non pōt ꝯsistere ex parte vnius, altero fugiente, ita nec hoc ciuile bellum, qđ inductū est ad instar illius. Hoc ēt sentit Bar. in l. 1. C. de lit. contest. vbi dicit, ꝙ si reus non vult cōtestari litem, iudex procederet ad missionem ex primo decr. alleg. gl. in auth. qui semel. C. qūo & quan. quae sing. dicit, ꝙ pars, ēt pñs, non pōt cogi ad contestandā litē
b praecisè, b sed pp contumaciā dēt iudex facere missionē. Pōt ēt cum pro sua ꝯtumacia punire, vt in l. 1. ff. si quis iusdic. nō obtēp. & idem voluit Bart. in d. l. si finita. §. Iulianus. in ver. sed pone. ff. de dam. infect. & clarius in auth. qui semel, praealle. dicit tamen, ex quo pars pñs noluit iudici obtemperare, pōt iudex absq; alia citatione, reū nolentē litē ꝯte. mulctare, seu missionē ex primo decreto facere, qđ dicit esse notandū, & hoc sentit aperte glo. in
28 d. auth. q semel. †Pro hoc facit, ꝙ ꝯtumacia est notoria, & iussus iudicis hēt vim trinae citationis, vt l. 1. C. qūo & q̃ñ iud. & no. gl. in c. ꝯsuluit, de offi. deleg. & vr̄ hanc partem sentire Bal. in l. 1. C. qūo & q̃ñ iud. Et idem reperio tenere Ioā. And. post Mar. Sill. in reg. exceptionem, de reg. iu. lib. 6. in Merc. Et vltra praedicta adduco vnā rōnem satis nālem, & iudicio meo ꝯcludentē, & ponentem diuersitatē inter libellū, & positiones. In conte. litis partes quasi ꝯhunt, vt l. 3. §. idē scribit. ff. de pec. & no. in l. vna, C. de lit. contest. & d. c. 1. eo. tit. vnde dr̄ contestatio, quasi simul attestatio, sed ꝯctus non pōt consistere ex vna parte, quia deficit consensus alterius, vt l. Labeo. ff. de ver. sig. & l. in oībus, & l. consensu, de act. & obl. & de procu. c. fi. lib. 6. & qđ ibi no. & 19. q. 1. c. 1. §. his ita. qđ procedit ēt in materia fauorabili, & vbi intercessit ēt consensus vnius, & dolus alterius, vt in c. tua, de sponsa. & de cond. appo. c. fi. ergo lit. contest. non pōt indici altero. nolente rñdere, cum non habeatur nisi consensus vnius tantum, nec potest haberi pro contest. in poenam, quia licet iudex posset poenam infligere contumaci, nunq̃ tñ supplet consensum, qui exigitur ad cōtractum, & hoc est quod forte voluit gl. in d. auth. qui semel. vnde dicit, ꝙ ēt praesens non potest praecise cogi ad contestandā litē. Aliud est in positionibus, & interrogationibus, quia in eis non requiritur contractus, vel quasi, sed sufficit factum confitentis, vnde in poenam fingi pōt interuenisse, & sic loquit tex. in l. de aetate. §. qui tacuit, cum si. Et per hoc habes expeditā hanc materiam satis vtilē. Expeditis nunc & suppletis gl. vt nihil [illegible] tatis desit oppo. contra text. Nam iste Archid. erat actor, vt colligitur ex litera, & rei erant laici, ergo debebat eos conuenire in foro suo, vt in c. cum sit generale, & c. si clericus, de foro competen. Solu. dicit Ioan. And. post Barto. ꝙ Imperium vacabat, & sic potuit fieri cōuentio coram Papa, in c. licet, de foro [illegible] pet. vel isti Fauentini erant violenti, & sic ratione violentiae potuit conuentio, vt c. cum sit, praealleg. vel noluerūt excipere, [illegible] dic vero tota Romandiola spectat ad ecclesiam, sicut recognouit Rodulphus Rex Romanorum. Et hoc vltimum vide in Specu. de rescri. c. praesenta. §. ratione causae, versic. item ꝙ est obtentum ab Imperatore, vbi disputat, an valeat donatio facta ante coronationem, cum ille Rodulphus etiam donauerit ante coronationem. Et not. quod Specu. etiam ibi facit mentionem [illegible]
29 Bononia, dicens eam fuisse collatam ecclesiae. † Ex hac vltima solut. no. quod isti de terris spectantibus ad ecclesiam Romanam possunt immediate conueniri coram Papa, & trahi ad curiam, facit c. si duobus, de appellatio. Item hic potes dicere, quod alio capite poterant isti conueniri coram Papa, nec poterant declinare forum: nam laici possūt conueniri coram Papa per clericos, nec possunt forum ibi declinare, scilicet ex speciali consuetudine ecclesiae Romanae, quae habet, vt laici possint ibi conueniri, cum clerici cōtra eos agant, vt plene dixi post gl. in [illegible] alleg. cap. si clericus, & per glos. in cap. ex transmissa [illegible]

ADDITIONES.

a SEB. SAP. Pro confesso. Quomodo hoc procedat vide Bal. in l. unica, [illegible] ver. sed nunquid cōtumax. C. de confes. & Fel. omnino in c. Rodulphus [illegible] 24. uer. sed declaratoria sententia, supra de rescrip.

b Praecise. Adde ꝙ Pau. de Cast. consi. 214. in primo impressis dicit, ꝙ hoc [illegible] tra casum l. 1. §. quid ergo. ff. de vent. inspi. & ꝙ miratur, ꝙ Bar. sequitur [illegible] in authen. qui semel.

ANT. FRAN. Ad hoc, an praesens, in iudicio possit praecisè compelli [illegible] dere libello, & litem contestari, dicas, quod tenetur respondere ad mandatum iudicis, sed potest petere terminum ad deliberate respondēdum [illegible] test etiam recedere sine iudicis licentia, nisi aliter per iudicem [illegible] & pro quo uide Bal. in additio. Specu. in titu. de reo. uer. citatus [illegible] & in tit. de libel. conce. §. 13. uer. item dicunt. & habetur per Bal. in [illegible] ce iura. firmanda. in §. ad hoc. & in c. 1. in 6. col. in tit. de mil. uasal. qui [illegible] est, in usi. feu. existimo tamen quod rectius sit dictum quod patiatur [illegible] nem in possessionem, si non uelit respondere, quam quod praecise compelli [illegible] latur, cum regulariter ad factum, quis praecise non possit compelli [illegible] stipulationes non diuiduntur. in uer. Celsus. ff. de uerbo. obliga. Et [illegible] contumaciam rei in non respondendo fit missio, in possessionem ex primo decreto, & alia etiam sunt remedia prodita, de quibus in c. quoniam [illegible] ter, ut lite non conteſt.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus iurat de calumnia, si per seipsum litigat propositis, sed non tactis Euangelijs. 3 Sed si per alium, iurat per illum.*
2 *Actor si non iurat de calumnia, cadit ab actione proposita, reus uero [illegible] iurat, habetur pro confesso, intellige, vt infra 5. & nu. 14 & 15. sed an [illegible] iure, an per sententiam, vide infra 11.*
3 *Iuramentum vbicunque exigit tacturam Euangeliorum, non sufficit tangere aliam scripturam 9.*
Iuramentum de consuetudine praestatur super quacunque scriptura.
4 *Episcopus potest in causa pecuniaria per se litigare, & idem aliae personae [illegible] stres, licet de honestate non.*
5 *Iuramentum calumniae, quibus casibus remittatur.*
6 *Episcopi, & alij religiosi, an teneantur iurare tactis scripturis, an [illegible] ctus eorum?*
7 *Priuilegium non solet concedi, lite pendente super illa causa.*
8 *Priuilegium quod est clausum in corpore iuris, comprehendit casus similes [illegible] non per uiam extensiuam, sed ex tacita uoluntate concedentis, alia uero priuilegia, secus.*

Iuramentum

10 *Iuramentum calumnię praestatur a syndico, absque alio mandato; secus a procuratore.*
11 *Verba futuri temporis, non inducunt poenam ipso iure, sed per sententiam.*
12 *Notoriè contumax potest mulctari absque alia citatione.*
13 *Confessus, an ulterius condemnetur?*
16 *Exceptiones inhabilitantes personam ad agēdum, possunt opponi etiam post rem iudicatam.*
17 *Contumax in non comparendo, vel in non veniendo, qui alias habetur pro cōfesso, an appellet?*
18 *Appellatio contra poenam a lege statutam, non ualet.*
Appellatio friuola non admittitur.
Appellatio ab interlocutoria non valet, licet causa subsit, si non allegatur expressè.
19 *Iuramentum calumniae, si fuerit ab aliqua partium recusatum, postea poterit praestari vsque ad sententiam.*
Pena iuris potest purgari vsque ad sententiam.
20 *Iuramentum calumniae, si non praestatur ab aliqua partium, non habet locum istud c.*
Iuramentum calumniae, non potest expresse remitti.
Sententia lata in causa, in qua est expressè remissum iuramentum calumnię, est nulla.
21 *Iuramentum calumniae, si non praestatur a tutore vel curatore, non nocet pupillo vel adulto.*
Iuramentum calumniae si non praestatur a praelato vel syndico, an praeiudicet ecclesiae?
Confessio praelati, an noceat ecclesiae?
Delictum praelati, an noceat ecclesiae?
22 *Tutor qui mouit litem calumniosam, & iniustam, non pręiudicat pupillo.*
23 *Iudex qui non condemnauit partem recusantem iurare de calumnia, an teneatur alteri parti?*
Recusans iurare de calumnia, si non est condemnatus, & iterum incipiat agere, an poterit repelli.
24 *Eligentes contra formam eis datam, priuantur potestate iterum eligendi.*
25 *Exceptio falsitatis potest opponi post sententiā, si alias eam quis non opposuit & non succubuit.*
26 *Procurator uel alius administrator, an debeat iurare de veritate dicenda, vi de remissiuè.*

CAP. VII.

1 CVm in causa. †Episcopus per alium agēs cām propriam, per illū iurat de calumnia, si p seipsum agit, ipse iurat propositis, sed non tactis Euāgelijs. Ita summat Io. And. sed mihi non placet, inquantū restringit tex. ad cām propriam, cū in tex. nihil dicatur, immo potius innuitur ꝯrium, ibi, [Per syndicum, vel actorem, &c.] quae verba indicant cām esse ecclesię, cū in causa propria non ꝯstituatur proprie syndicus, vel actor, sed procurator, vt l. 1. ff. de procur. no. 3. q. 6. c. si quis erga. Sūma ergo sic: Episcopus iurat de calumnia, si per seipsum eligit litigare, propositis tñ, non tactis Euangelijs, si vero per syndicum,
2 vel actorem litigat, per illū poterit iurare, hoc primo, † Actor recusans sine causa hoc iuramentū praestare, dēt cadere ab instituta actione, reus vero dēt haberi pro confesso. Et duae sunt partes. Secunda, ibi, [Poena.] Casus lit. Inter Epm Beluacensem, & quendam R. nomine, quaedam cā pecuniaria vertebatur, quaesiuit Eps, vtrum in causa illa deberet ipse de calūnia iurare? Rñdetur, ꝙ si per syndicum, vel actorem elegerit litigare, per ipsum praestandum erit iuramentum, si vero per seipsum litigare voluerit, ipse idem Eps praestare dēt hmōi iuramentum, propositis ante ipsum Euangelijs, sed non tactis, sicut in ferendo testimonio fieri ꝯsueuit. In fine dicit, ꝙ poena illius, qui hoc iuramē
3 tū praestare non vult, est vt actor cadat ab instituta actione, reus vero pro ꝯfesso habeatur. Bern. †No. 1. ꝙ iuramētum calumniae,
a praestandum est regulariter, tactis Euāgelijs: hic enim ponit spe
b ciale in Episcopo, a circa tacturam tm̄. b Alij ergo tangunt Euāgelia, & super his iurant, & idem vr̄ de alijs iuramentis a iure requisitis. 3. q. 9. c. hortamur, & vide gl. fi. in clem. 1. de haeret. §. porro: quae gl. inter caetera dicit, ꝙ vbi ius exigit tacturam Euangeliorum, non sufficit tangere aliam scripturam. Sed dices, nōne est istud ēt iuramentum, cū tangitur alia scriptura? Rñdeo, ꝙ sic, sed non ligat transgredientē ad tm̄ pctm̄, quia periurium tanto magis est poenale, quanto sacrius est illud, super quo praestitum fuit iuramentum. 22. q. 1. c. mouet, no. Inn. in c. & si Christus, de
4 iureiu. Hodie tamē de ꝯsuetudine, praestatur super qualibet scriptura, vide tñ gl. in d. clem. 1. de haere. †No. 2. Epm posse in causa pecuniaria litigare per se? Contrarium tñ vr̄ velle tex. 5. q. 3. ca.
c quia, & c. C. de procur. l. pe. cū auth. sua. vbi patet, ꝙ illustris persona, c non potest per seipsam litigare. Host. dicit, ꝙ in seculari foro non hēt locum istud capitulum, sed dēt Eps per alium litigare, sed in foro ecclesiastico, sic. Alij dicunt, ꝙ illud c. quia, & 9. q̄ō. 3. c. cum simus, sunt hodie correcta. Phil. dicit, ꝙ verbum dēt. ibi positum, non importat necessitatē, sed ponitur pro, potest, alleg. simile 26. dist. c. fi. 77. dist. c. quicunque. ff. de iud. l. & post. Ego puto illud c. quia, & similia intelligenda de honestate, non de necessitate. Vide simile quod est in gl. in c. vno, de syndic. vt sicut lex ciuilis non imponit necessitatem illustribus, & superillustribus litigandi per procuratorem, ita ius canonicum
5 voluit hoc inducere de honestate, pōt ergo per se, vt hic. †No. 3. ibi, [Cum praestandum fuerit.] ꝙ recusans praestare hoc iuramē tum, non incurrit in poenam indistincte, sed tunc tm̄, quando recusat, cum de necessitate sit pręstandū, & facit haec litera pro his, quae dixi in c. caeterum, supra eo. vt appellatio non admittatur in hoc iuramento, s. quando de necessitate praestandum est: secus si praetenditur alia causa legitima, arg. hic. Quae causa potest esse legitima non praestandi? Sol. olim erat causa legitima, si erat spiritualis, supra eod. c. 2. hodie secus, vt dixi ibi. Vel si exigitur iuramentum generale ante lit. contest. de quo dic, vt dixi in c. 1. sup. eo. Item s̄m Phil. hoc iusiurandum remittitur parentibus, & patrono, l. iusiurandum. §. qui iusiuran. ff. de iureiu. Non enim est verisimile eos calumniari aduersus suos liberos, & libertos. Hoc tamen non placet Franc. quia hic non remittitur Epō, qui pater est, sed primum dictū cōmuniter tenetur in l. 2. in prin & ibi per glo. in ver. mouisse. C. de iura. calum. Nō enim hoc apparet reuocatum in parentibus, & patrono, quare ergo stare prohibetur. l. praecipimus, in fi. C. de appel. & vide Guliel.
6 in Spec. eo. tit. § 2. ver. & no. vbi idem vr̄ tenere Ioā. And. †Vlti. collige duos casus, in quibus Eps in iuramento suo non tenetur tangere scripturam, sed iurat propositis Euangeliis. Non ergo sufficit iurare per suam ꝯsecrationem, vel tangendo pectus suū, vt quidam seruant, sed Euangelia dēnt esse in praesentia. Sed circa hoc dubitatur, quid in aliis casibus, vbi Episcopi tenētur iurare, an tunc sufficiat iurare sine tactura? Io. And. videtur remittere ad glo. in c. vt circa. de elec. lib. 6. ver. corporali, in fi. qui finis fuit additio, & ibi uidetur reuocare quod dixerat in gl. antiqua, concludens ibi in additione, ꝙ priuilegium, de quo hic, nō excedit istos duos casus, quia per iura antiqua tantum cauebatur de iuramento testis. 11. q. 1. c. testimonium. §. nec honore, & §. subsequenti. & in auth. de sanctis. Episc. §. nulli vero iudicum, qui casus fuit postea prorogatus ad iuramētū calumniae, vt hic, ergo in aliis tenetur tangere, ad hoc 1. q. 7. c. quoties, de iureiu. c. ergo N. in fi. de purga. cano. c. quoties §. porro. in princ. & in fi. & de sent. excō. c. venerabili. Idem uidetur uelle hic do. Anto. & do. Calder. sed Archid. Io. Mona. & Guliel. ꝯ in d. ca. vt circa, quod regulariter non tenentur Episcopi tangere, & sentit glo. in d. c. nec honore. Concluderē ergo sic, ꝙ in casibus expressis, & in omnib. arduis, & vbi Episcopus est infamatus, ibi semper teneatur sacra tangere, ergo &c. arg. in iurib. sup. alleg. per Ioan. And. in leuib. vero causis, seu casibus nedū Epi, sed etiam presbyteri, priuilegiati sunt, ut non tangant, sed debēt interrogari p suā ꝯsecrationem. Iste est casus sing. in c. si qs presbyter. 2. q̄ō. 5. quod sic restringitur, licet loquatur gñaliter, vt hoc c. ponat aliquid speciale in Epō, & vt alia iura non corrigantur, in casib. vero non leuibus, sed similib. istis hic expressis, dico Epm priuilegiatū, vt nō tāgat. Exceptio enim firmat regulā in ꝯrium, in casibus non similibus exceptis, vt no. in l. 1. C. de ꝯdict. indebi. & in l. 1. ff. quod vi aut clam. & in c. cum dilecta, de ꝯfir. uti. vel inuti. Ad hoc expresse adduco istum tex. Nam de iuramento calūniae, nō erat prius cautum, & tñ declaratut hoc idem esse in iuramento calumniae, quod in iuramēto testis. Et hoc nō ex alio, nisi ex similitudine rationis, nec editur hoc ius de nouo, nec priuilegium confertur de nouo, tum quia Papa hic rñdet ad ꝯsulta
7 tionem, vt dicit gl. no. in c. cōsultationi. de temp. ord. † Tū quia pendente lite non solet edi ius de nouo, nec priuilegiū concedi, quoad illam cām, ut in auth. in medio litis fac. ius. non fie. & qđ legi. & no. in c. fi. vt lit. pend. & per gl. in c. licet canon, de elect. li.
8 6. †Nec ob. ꝙ priuilegium non dēt extendi, de priuil. c. sane, arg. enim hoc nō p̄cedit in priuilegio in corpore iuris clauso, quod est conforme rōni, & dignitati indultum, nec videtur tunc extensum, sed vendicat sibi locum potius ex voluntate tacita concedentis, & optime probatur in simili in c. 1. sup. eo. vbi priuilegiū concessum clericis Constantinopol. videt pp identitatem, oīmodā rōnis similitudinē, cōcessum oībus clericis. Item facit optime d. c. si quis presbyter, vbi presbyteri indistincte habent priuilegium in leuib. causis, ne manus, quib. conficitur corpus Christi, videantur pollui, quoad opinionē vulgi. Congruum est ergo, vt Epi priuilegientur in causis aliquantulū maioribus. Dici etiam pōt, ꝙ illud non est proprie priuilegiū, sed ius disponēs in fauorem publicū, & sacrorū, 1. dist. c. ius publicum. quod satis est extēdibile ex similitudine rōnis, cū nemini noceat, & indulgeat,

ADDITIONES.

a In Episcopo. Adde quae infra ponam.
b SEB. SAP. Tacturam tantum. Vide Abb. in c. nuper, in ulti. not. de testi. ubi ponit quod sit speciale in Episcopo.
c SEB. SAP. Illustris persona. Sentit hic clare Abb. ꝙ Episcopi sint illustres, & idem sentit in l. nullus qui nexu. C. de decurio. lib. 10. & in additio. Spec. in tit. de iurisdict. om. iud. in uer. super illustres. & in l. ad similitudinem. C. de Episc. & cler. Sed quod non sint illustres, sed spectabiles tantum, tenuit Bal. in c. cum accessissent, de constit. & in l. 1. ff. de offi. praefe. prato. uide Ias. in l. 1. col. 4. ff. de offi. eius, cui mand. est iurisdi.

Universidad de Deusto Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

gcat, arg. in l. vniuersa. C. de preci. Imper. offer. Et de forma & modo iurandi vide glo. in d. clem. 1. de hæret. quæ est valde no.

9 †Et an vbi ius requirit tacturam ad solẽnitatem actus, sit iuri satisfactum, si sine tactura fuit iuratum, vide glo. no. in d. c. vt circa, quæ ꝓcludit ꝙ non: licet enim sit iuratum, ẽt sine tactura, vt in c. & si Christus, de iureiu. tamen tactura terret iurãtẽ, & obli-

10 gat transgredientem ad grauiorem culpam, vt supra dixi. † Veno ad glo. primo tacite quærit, nunquid ponat hic aliquid speciale in Epo, qui iurat hic per syndicum, seu per actorem? & dicit ꝙ non, sed hoc est regulare, vt in iuribus præall. in ea. Ex hoc vī gl. intelligere tex. in proprio syndico, seu actore, s. constituto in causa vniuersitatis, qui regulariter iurat in cã vniuersitatis sine alio mandato, vt plene dixi in c. in pertractandis, & c. seq. Et ꝓ hoc videtur intelligere hoc c. loqui in Epo litigãte in cã ecclesiæ, vt sup. dixi, & optime facit tex. iste pro op. in. quam posui supra eo. c. 1. vt in effectu illud c. nihil tribuat hodie. Vnde etiam Episcopus non releuatur, nisi iuret per syndicum, vel actorem, Simplex ergo procurator ad hoc nõ sufficeret, niti haberet speciale mandatum, de quo dic, vt dixi in c. 1. Glo. 1. tatis est exce-

11 ta per supra dicta, & per ea, quæ dixi in c. 1. supra eod. † Quero, hic dicitur in §. pœna, ꝙ actor nolens iurare, &c. an ipso iure cadat a causa: Glo. vult, ꝙ per sniam iudicis, & quia iudex procedet ꝫ illum absoluendo reum, ac si nihil probasset: idem dicit in reo. No. ex hac gl. ꝙ per hæc verba, Cadat a cã, vel, Habeatur pro confesso, non imponitur pœna ipso iure, sed requiritur sen-

a tentia, a pro hoc qu a dispositio est ꝓcepta per verba futuri temporis, vt no. in c. quisquis, de elect. & per gl. in c. in pœnis, de reg. iur. li. 6. quod plene dixi in c. si diligenti, de foro compe. Et hanc opi. ꝙ requiritur hæc snia, tenent quidam, vt refert hic Hostien. sed fm eum alii dicunt, ꝙ punitur ipso iure, & per sniam: nã ipso iure cadit ab actione, quod per sniam iudicis declaratur, qui reum absoluit. Reus aũt ipso iure habetur pro confesso, & in petitione, sine alia probatione, per iudicem condemnatur, vt in ll. vnde sumptus fuit iste § quas allegat hæc gl. & in auth. de liti. § oẽm, in fi. colla. 8. to. q. 2. c. qui enim. §. q vero res iam dictas, ver. emphyteusis, &c. & ꝙ requiratur snia, tenet hic Ian. & communiter doct. iuris ciuilis, in d. l. 2. & ibi gl. dicentes, ꝙ vtroque casu requiritur snia, ne in dicium claudicet. Nam si in eo spectatur snia, qui tm̃ habetur pro confesso, ergo & in actore spectari dẽt, vt cadat ab actione. Et ꝙ in reo spectetur snia, apertius probatur in d. l. 2. §. sin autem reus, & plus dicit Bart. ibi in §. ꝙ si actor. ꝙ non eo ipso, ꝙ recusat iurare, dẽt iudex pronunciare ꝫ illum, sed oportet prius, ꝙ patefaciat eius delictum, puta pronũciando eum esse contumacem in iurando, vel eum haberi debere pro confesso, pp illam cõtumaciam, pro hoc est tex. in l. eius, qui delatorem, in prin. ff. de iure fis. Item dicit, ꝙ si iste taliter cõtumax, in non iurando decedat ante hanc pronunciationẽ, ad

b eius hæredes b non transit ista pœna, vt habeatur pro cõfesso secundũ eum, casus est in d. l. eius qui delatorem. & idem cõsimili ratione puto dicendum in actore, vt incidat in pœnam, & ꝓnuncietur ꝫ eum, parefacto prius eius delicto, modo prædicto, & hoc tenendo illud dictum Bar. in reo. Sed ego dubito, vtrum sit verum, an requiratur talis declaratio ante snĩam, cum videatur tex. in ꝫrium in d. l. 2. §. sinautem reus, vbi dr, ꝙ habeatur ꝙ confesso, & liceat iudici pronunciare snĩam, fm quod rei qualitas subiecerit, &c. Et si aperte innuit, iudicem posse incontinẽti snĩam, ferre super principali, absque alia pronunciatione sup delicto, in non iurando. Satis enim est de hoc constare in actis, in quibus dicitur iudicem detulisse iuramẽtum actori, vel reo, & illum noluisse iurare, nulla expressa cã. Ad quid ergo requiritur alia declaratio, cum constet notoriè in iudicio: Nam, vt vult Bar. pœna, vt habeatur pro confesso, cõmittitur ipso iure, quia sufficit sola declaratio ꝓtumacię, quod i portat illud verbum, habeatur, quod circa pœnã, vī latæ snĩæ. Sicut in simili dicimus de isto verbo, subiaceat, vt no. glo. fi. in fi. in c. vno, de iureiu. lib. 6. & probatur in c. si quis suadente. 17. q. 4. Nõ ob. l. eius, qui delatorem. per quam mouebatur Bart. quia loquitur in delicto in iudicio non commisso: vnde cum de eo non constet, non dẽt illi haberi pro confesso, nisi prius de eo constet, & super eo pronuncietur, ita dicit ibi tex. secus ergo, vbi de eo constat modo

12 prædicto, & sic potius ille tex. põt adduci pro illa sententia. † Sicut in simili dixi in c. 1. de iud. ꝙ vbi notoriè constat de contumacia alicuius, potest multari absque alia citatione, vt in d. c. 1. & in c. venerabilibus. §. secus, de senten. excom. li. 6. secus vbi non constat in iudicio, vt no. in l. 2. per Bar. ff. si quis in ius voc. non ier. quod sic intelligo. Et facit quod no. Innoc. in c. dilecto, de senten. excom. lib. 6. & per eundem in c. ex rõne, post princ. de appel. & per hoc possent limitari, & corrigi, quæ in simili dixi post Bar. in c. supra proxi. de contumace in respondendo ad

13 positiones, per easdem rões, & hoc no. †Dices tu, ad quid requirit snĩa, cum confitens in simili habeatur pro condemnato? vt l. 1. C. eo. & ff. eo. l. 2. ff. de re iud. l. debitoribus, & l. post rem iudicatam? Rñdeo, contraria procedunt in confessione facta ante lit. contest. secus si post lit. contest. quia tunc requiritur snĩa, secundum cõem opi. vt no. gl. in l. 1. ff. de sup. leg. & in c. dudum, de elec. & 2. q. 1. c. nos in quenquam. In casu autem nostro, Et erat contest. quia aliàs non fuisset iuratum de calumnia, vt sup.

14 c. proxi in fi. & ficta confessio non dẽt plus operari, ꝙ vera, ꝙd contra prædictam opi. snĩa non est ferenda lit. non contesta. vt supra, vt lit. non contest. per totum, ergo & c. Sol. hic erat lis contest. quia post lit. contest. defertur hoc iuramentum, vt not. glo. in d. l. 2. §. ꝙ si actor. Ex hoc infertur, ꝙ pœna huius c. & d. l. 2. non committitur, nisi cum recusatur iuramentum post lit. contest. Et pro hoc quod dixi in c. 1. supra eo. & quod etiam sentit Bar. in d. §. ꝙ si actor. Ego concluderem sic, ꝙ aut quis recusat hibere iuramentum gñale calumniæ, quod concernit totam causam & non hẽt locum pœna huius c. nisi post lit. contest. quia ante non tenetur præstare tale iuramentum, dixi in præall. c. 1. vnde ante lit. contest. iuste recusat. Non enim tenetur iurare super tota cã, cum adhuc simus incerti, an fiet prosecutio in causa, obstantibus exceptionib. dilatorijs, arg. in c. exhibita, de iud. Aut quis recusat iuramentum præstandum specialiter super exceptione dilatoria, quod de veritate præstandum est, vt dixi in d. c. 1. & tunc committitur pœna, licet non sit lis contest. sed modo diuersimode committitur, qa ante lit. contest. reus habetur pro confesso tm̃ super illa exceptione, vbi recusat iurare. Et idem dicendum in actore, qa nõ dẽt cadere a cã illa, sed super exceptione de qua nunc ꝓtenditur, & tunc nõ obstat ꝫrium, quia non refertur præstatio ad pronunciãdum super dilatorijs, vt no. in ꝓdentia. §. præterea. de offi. deleg. & in d. c. exhibita. Sed cessatur post lit. contest. pœna ꝓmittitur super tota cã, vt fic cadat sit rõ de parte quoad partem, sicut de toto quoad totum, vt fi. de tota. ff. de rei vend. & in c. pastoralis. §. item cũ totum, de deleg. & pœna vtroque casu habebit effectum suum, nec plus cedet, q̃ sit delictum in excedente repertum, c. quæsuit, de q̃ fiunt a maio. par. ca. & l. sanctio. ff. de pe. Sed circa hoc quæro nũquid reus nolens sine cã iurare, debeat indistincte pœnam rẽdic ꝙ non, vbi sola ꝓfessio non sufficit ad cõdemnationem. Pone enim ꝙ libellus sit ita formatus, ꝙ debeat sequi absolvel ꝙ ipse actor fuit prius confessus, illum ꝫctum, de quo agitur, fuisse gestum per metum, qui cadit in constantem virum. Certe enim tunc sequeretur absolutio, quia nõ debet plus operari ficta confessio, q̃ vera, arg. eorum, quæ no. in l. 1. ff. prohi. & hoc voluit tex. in d. l. 2. §. ꝙ si actor. vbi dicit reum condemnandum, prout rei qualitas suggesserit, & hoc voluerunt ꝙ Bar. in d. §. ꝙ si actor. Conclusio ergo sit, ꝙ sequitur condemnatio, vbi vera confessio sufficeret ad condemnationem: aliàs cus esset, cum ipse habeatur tm̃ pro confesso, facit quod dicitur sim. in c. 1. de iud. † Sed quæro, nunquid dẽt haberi pro confesso quoad factum principale duntaxat, an ẽt quoad exceptiones

c latorias, & peremptorias? c Bar. dicit, ꝙ excluduntur omnes exceptiones peremptoriæ, quia iste vī intentus actoris, ex quo voluit illum sibi obligatum, sed dilatoriæ exceptiones per hoc ex clu-

ADDITIONES.

2 Requiritur sententia. Adde Ang. consi. 36. Calder. cons. 10. de verb. sign. ZACHAR. Adde dum vult inferre, ꝙ uerba futuri temporis, nõ indicãtia so iure pœnam, sed per sententiam, vt hic per alleg. Tu limitabis nisi dicatur aliquod illorum verborum, ipso iure, uel eo ipso, uel ipso facto, uel per aliud tale & simile, ut per Matth. Matt. sing. suo 112. incip. ubicunque per legem imponitur pœna, & per Roma. sing. 1. & 2. & Cremensem singu. 7. incip. tu scis, quod verbum, & Feder. in c. Romanus. 16. cum seq. supra de rescri. Idem si imponatur per verba futuri temporis, possunt esse futuri optatiui, & præsentis subiunctiui, vt est uerbum fiat, erit, & si adiungitur participium præteriti temporis, quod tñc requiritur ẽtia. V. g. si dicatur, qui ingressus fuerit domum clausi talem, fit, uel erit excommunicatus, tunc enim ipso iure, per ingressum ipsius domus clausi incurritur excommunicatio, nec requiritur sententia declaratoria, ut no. bis. el 1. de senten. excommu. c. fi. in fi. de temp. ord. li. 6. quod limitame, ut per Matt. sing. 115. incip. no. quod ubi lex 1. nisi talia uerba ca pio coniuncta, notarent quandam improprietatem, puta quod, dicitur habeatur pro condemnato, confesso, uel conuicto, aut aliud id genus.

ANT. FRAN. C. Circa hoc, per quæ uerba, pœna ipso iure imponatur, das, quod si etiam imponatur per uerbum, protinus, intelligitur ipso iure & statim potest exigi sine nouo processu, secundum Bald. in 1. 2. C. de den. in 3. not. Adde tamen, quod pœna, quæ ipso iure imponitur, remittitur dicis declarationem, qui declaret, illud factum esse commissum, & pœna est imposita, & antequam fiat ista declaratio, nõ potest exigi. Ita na, ut per Inn. in c. consuluit, de offi. deleg. & per Bar. in l. deferentes, ff. si die. ff. de re milit. & in l. creditores. C. de pig. & per Alex. in l. eius, de iure fis. & per Bald. in l. si quis non dicam rapere. C. de epis. & cler. ne menti, quod ad faciendum talem pronunciationem, seu declarationem requiritur partis citatio, etiam si ipso iure, uel ipso facto imponatur, posset subesse alia qua legitima defensio, quæ posset allegari per eum, dum D. Card. in clem. in plerisque, in 10. q. de elec. & habetur per Abb. & l. Imperator, de iure fis. in fi. & per glo. in clem. præsenti, de cens. & c. tur in c. cum secundum, de hæred. lib. 6.

b SEB. SAP. Hæredes. Vide Bal. in l. transigere, ulti. col. uer. facit ad dicta quæ dicunt C. de transi. & in l. 2. col. ult. C. de eden. ubi Alex. & in l. 1. C. ne ex deli. defunct. & Alex. in l. manifestæ turpitudinis. ff. de iurisdi. & in c. quærenti, col. 3. de offi. dele.

c SEB. SAP. Et peremptorias. Vide Bar. & Io. de Imo. & Moder. in l. fi. ff. de leg. 1. ubi etiam de hoc artic. per Paul. de Cast.

excluduntur. Puta, ꝙ actor sit bannitus, ideo non debet audiri, vel excommunicatus, quia licet confiteatur factum principa-

a le, tamen istas potest opponere. a Et idem sequitur d. Ant. hic, & mihi placet. Nam si non videretur confessus, etiam quoad peremptorias exceptiones, talis confessio esset quasi nulla, cum cẽ

16 featur obligatio quasi nulla, quæ eliditur ope exceptionis, vt l. si dati stipuler, ff. de ver. ob. † Sed secus in exceptionibus dilatorijs

17 inhabilitantibus personam ad agendum, cum & post rem iudicatam possint opponi, vt in c. pia, de except. li. 6. † Quæro circa istum eundem §. pœna, nunquid iste, qui habebitur pro confesso, possit post condemnationem appellare? gl. in d. l. ij. §. ꝙ si actor, & in l. 1. C. quando appella. non est necesse? ꝙ sic. idem Cyn. Bar. & Iac. de Are. in d. §. ꝙ si actor. Licet enim iste sit cõtumax in non parendo, non tamen est contumax in non veniendo, & ideo appellare potest, vt l. creditor. §. iussus. ff. de appella. Et propterea ista appellatio, secundum Cy. quia fortè docebit de aliquo priuilegio, propter quod non tenebatur iurare, sed Pet. in l. i. eo. tit. tenet contrarium. Sicut enim non appellat contumax in nõ veniendo propter nimiam cõtumaciam, vt 2. quæstio. 6. c. sunt quorum: & no. in clemen. vna, de dolo & contu. & patet in d. l. 1. ita, & iste non debet audiri propter nimium contemptum iu

b dicis. Cy. in d. l. i. dicit reducendo ad concordiam, ꝙ aut iste non b lens iurare allegauit, aliquod priuilegium, & tunc admittitur ad appellandum, alias secus propter nimium contemptum, qđ videtur placere Ioan. And. in additio. Spec. de iuramen. calum.

18 §. fi. ver. sed nunquid. & dicit dom. Ant. hic. † Ego puto sic, ꝙ aut nullam causam allegauit, tempore recusationis, nec nunc, tempore appellationis, & non debet admitti, quia videtur appellatio ista interposita contra pœnam a lege statutam, quod nõ valeat, vt l. si qua pœna. ff. de verb. sig. & c. quia nos, de appella. Aut expressit causam, tempore recusationis, & aut notoriè friuolã, & idem argum. de appella. c. vt debitus. Aut nullam causam expressit tunc tempore appellationis, & adhuc crederem talẽ eppellationem non admittendam, quia satis est ipsum recusasse sine causa, tempore delationis iuramẽti sicut in simili diximus de appellante ab interlocutoria, vt non sufficiat causam subesse ad iustificationem ipsius, nisi allegetur expresse, vt in clemẽ. appellanti, de appel. Aut iudex allegata causa pronunciauit eam non legitimam, vel pronunciauit eum haberi pro cõfesso, quia sine causa legitima, recusauit, & tunc a tali sententia declaratoria poterit appellari, quia ista est sententia hominis declarãtis, & fortè malè declarauit, vide ad hoc, quod no. in cap. cupien tes. §. ꝙ si per viginti, de elect. lib. 6. in ver. priuatos. Sed quæro, quid si pars non est contenta hac pœna, sed instat, vt cogatur iu

19 rare vide in Specu. eo. tit. §. fi. ver. sed quid. vbi tandem videtur concludere, hanc pœnam sufficere, quod uidetur uerius, argu. hic. Satis enim est decisa quæstio, frustra ergo quærimus de ca-

b lumnia. † Sed quid si recusans, b vult tunc purgare contumaciã suam, & iurare, an debeat admitti? Doct. in prælleg. l. 2. ꝙ sic. Et gu. C. de appella. l. si quis, & 2. qõ. 6. c. si quis. quod putat verum d. Ant. si non solum velit iurare de futuro, sed etiam de præteritis, ꝙ non calumniæ causa. Ego puto, ꝙ satis vsque ad sententiã condemnatoriam, seu declaratoriam poterit pœnitere, & non c posita. Nam cum ista sit pœna iuris, oportet, ꝙ instet vsque ad sententiam, e vt l. qui cum maior. §. accusasse. ff. de bo. lib. & in l. in seruitutem. §. petisse, eo. tit. & quod no. Bar. in l. in criminali, de iurisd. om. iud. C. & quod dixi in c. si diligenti, de foro comp.

20 † Verius quæro, quid si ambę partes nolint iurare, quia forte conuenerunt adinuicem de non iurando? dicit Spec. in eo. tit. §. fi. ver. quid si, ꝙ non habebit locum pœna huius ca. Resultaret enim quædam contrarietas, quia si pronunciaret contra reum, reus non haberetur pro confesso, compensabitur ergo delictũ cum delicto quo ad istam pœnam. Sed iudex non procedet in causa, ex quo noluit iurare, & si ferret sententiam, non valeret, quia expresse hoc iuramentum remitti non potest, vt l. prolatã. C. de sent. & interloc. & melius in c. 1. eo. tit. lib. 6. Circa hanc ma

21 teriam, vide per Specu. in d. §. fin. vbi reperies plures quæstiones circa hoc. † Item quæritur, quid si tutor, vel curator non vult iurare? Spec. eo. tit. §. fi. uer. quid si tutor dicit ꝙ non nocet pupillo, nec ob hoc causam perdet, alleg. ff. si quis iusdicen. non obtẽp. l. 1. §. 2. C. de ser. fug. l. quicunque. & 16. q. 6. c. si Episcopum. Et p

d hanc vltimam allegationem, ubi dicitur ꝙ delictũ prælati non debet nocere d ecclesiæ, dicit ibi Ioan. And. in additio. ꝙ prælatus, seu syndicus, soluet de suo æstimationem, vt d. l. qui tot, vel syndico nolente iurare, non præiudicabit ecclesię. Sed re fert ibi Guil. de Cun. in l. iubemus. C. de sacrosanc. eccle. dixisse, ꝙ prælatus, seu syndicus, soluet de suo æstimationem, vt d. l. qui cunque. Et si non erit solуendo, non per hoc punietur ecclesia. Sed nota dicit, ꝙ cum per hoc sequeretur absurdum, ꝙ prælato nolente iurare, non iurabitur de calumnia, ex quo sibi imponitur pœna ista. [Licet enim in prælato, actore subsit remediũ, quia non audietur, si non vult iurare, tamen eo existẽte reo, cessat omne remedium, cum non sit consultum actori, ideo de-

bet habere locum hæc pœna. Item cum nolle iurare sine causa, & confiteri, sint idem, cum habeatur pro confesso, ut hic, sicut succumbit ecclesia per confessionem prælati, ita & per recusationem huius iuramenti, & hoc sibi placet, quando causa est calumniosa, ff. de adminis. tut. l. quoties. §. sicut. Sed aduerte, quia tunc non est pœna, si causa est calumniosa, & sic videtur, ꝙ vbi causa non est calumniosa, non noceret ecclesiæ. Et ita sentit Io. And. in additio. Spec. in prin. & hoc vlt. dictum posuit hic d. Anto. qui videtur sequi primum dictum Guil. ut noceat ecclesiæ, & allegat c. Imperatorum, supra eo. Sed certè illud c. non facit, quia loquitur, quando tota ecclesia est contumax in non iurando vel in non constituendo syndicum aptum ad iurandum, merito ergo ex delicto totius ecclesiæ punitur ipsa ecclesia, vt l. iubemus C. de sacrosan. eccle. & quod not. de ordin. cog. c. 2. Item

c confessio e etiam uera solius prælati nõ semper nocet ecclesię, vt not. in c. 2. de test. lib. 6. & c. de Constantinopolitana, 22. dist. c. fi. de præscrip. Vnde in hac materia sic dicerem, ꝙ in casibus, in quibus confessio solius ꝓlati non noceret ecclesiæ, vt in causis communibus, tunc solum dictum prælati non nocebit ecclesiæ, quia si vere non posset confiteri, fortius neque ficte, arg. eorum, quæ no. in l. 3. ff. pro socio. In casibus vero, in quibus noceret, vt quando habet diuisam administrationem a capitulo, & causa non est ardua, & tunc esset maius dubium. Sed adhuc putarem, ꝙ non impuratetur ecclesię, sed soluet de suo, qa ista non est uera cõfessio, sed extorta in pœnam delicti ratione, vt hic. Et aliud est in ficta, quàm in uera confessione, argu. in l. eius, delatorem, ff. de iure fisci. & quod ibi no. Bar. Item quia uera cõfessio se potest habere ad delictum, & nõ delictum, ideo in dubio valet, & sic intellige c. suborta. de re iud. ubi confessio syndici nocet ecclesię, sed istud factum omnino cadit in delictũ, ideo non præiudicat, quia non uidetur delictum mandatum, vt l. si procurator. ff. de condict. indeb. Facit quod no. Bar. in d. l. 1. §. 2. si quis ius dicen. non obtemp. & quod dixi in c. 1. supra, ut lit. nõ contest. Et ideo debent habere locum iura dicentia, delictum ꝓlati &c. ut in regu. delictum, de reg. iur. lib. 6. † Ad idem facit tex.

21 no. in l. non est ignotum. C. de administra. tut. ubi dicitur pupillum non puniendum, ex illicita, & calumniosa lite mota per tutorem, sed ipse tutor duntaxat. Prouidebitur ergo hoc casu, cõtra prælatum reum, nolentem iurare, per remedium missionis ac si esset contumax in respondendo, infra de eo, q mit. in poss. per totum. Sed contra prædicta ob. gl. in d. reg. delictum, quæ dicit delictum solius prælati, nocere ecclesię in iudicio, etiam agẽdo, per c. cum olim, de censi. Sed certe illa gl. non est simpliciter vera, nec probatur aliquo iure, sed potius probatur contrarium vt in c. cum uenerabilis, de excep. & ad c. cum olim, respondendo, quod illud poterat cadere in delictum, & non delictũ, ideo præiudicat, ex quo est legitimus administrator, iuxta ea, quæ dixi in d. c. 1. ut lite non contest. Quæro nunquid reus possit in eadem instantia petere, ut actor cadat a causa, quia noluit iurare?

f Cy. dicit, ꝙ sic, f in prælleg. l. 2. §. ꝙ si actor. Sicut enim potest actor contra reum recusantem iurare petere sententiam in eadem instantia, ut in prælleg. §. ita & reus contra actorẽ, ut æqualitas in iudicio seruetur, ut in c. 1. & fi. de mutu. petit. & in regu.

23 non licet, de regu. iur. lib. 6. † Sed circa hoc quæritur de notabili quæstione, quam ponit hic Inn. quid si iudex requisitus noluit ferre sententiam contra recusantem iusiurandum, & ita pereat instantia iudicij, nunquid habebit aliquam actionem ille, ꝙ cõtendebat alium iurare debere. Item, nunquid si incipiat agere ille, qui recusauit, an poterit contra eũ excipere dicendo, tu debes

ADDITIONES.

2 Potest opponere. Adde quod voluit Franc. Aret. in consil. 147. vbi dicit, quòd licet contumax videatur fateri contenta in inquisitione, non tamẽ videtur fateri omnes qualitates.

ANT. FRANC. Circa hoc, an contumax, habitus pro confesso habeatur pro confesso etiam quoad qualitates negotii principalis, uide Bal. in l. 5. in ver. sed quid si non. C. de fide instrumen. ubi dicit quòd habetur pro confesso super intentatis tantum principaliter, quod etiam voluit Bal. in l. 1. §. fi actor. in fi. C. de iuramen. calum. & in l. generaliter. §. iuramento. in 1. colũ. C. de reb. cred. & adde ꝙ in criminalibus de iure communi nunquam contumax habetur pro confesso, ut per gl. & Bart. in l. 2. in §. diuus. ff. de iure fisc. & per Bal. in l. 1. in 2. col. C. quomo. & quando iud. secus autem ex forma statutorum, de quo uide per Oldra. in consi. 64. & habetur per Pau. in l. quæstio, la 2. ff. de quæstio. per Bar. in l. absentem. ff. de pœn. in 2. col. & per D. Abb. in c. veritatis, in 2. col. de iureiu.

b SEB. SAP. Si recusans. Vide Lanf. de Oria. in repeti. c. quoniam contra falsam, in uerbo, responsiones, col. 3. de probat.

c Ad sententiam. Adde Rom. consi. 69. & 91.

d Non debet nocere. Adde Are. consi. 63. Rom. consi. 369.

e SEB. SAP. Confessio. Quando confessio prælati noceat ecclesiæ, ponit Imo. in c. 1. infra de depos. colum. 6. Abb. in c. fi. colum. 16. de præscript. ubi videas Fel. col. pe. aurea. generaliter autem. & ibi ponitur & quando noceat, ne ecclesia habeat restitutionem in integrum. Quando autem delictum prælati in iudicialibus nocet ecclesiæ, ponit Fel. in c. ad audientiam. 2. col. 14. supra de reseri. uer. 2. limitatur ista gl. & in c. cum uenerabilis. col. 6. ner. fcias duo tantum. de excep.

f Cyn. dicit ꝙ sic. Adde quod voluit Lap. alleg. 64.

Universidad de Deusto
Biblioteca

bes cadere a lite, ergo non debes audiri agens? & videtur, ꝙ sic, arg. ff. de inoffi. testa. l. Papinianus. §. si quis impubes. Inn. dicit se non credere posse agere, siue excipere de recusatione iuramẽti, quia ea, quę eueniunt post litem contest. valde pertinent ad officium iudicis, ff. de ædil. edic, l. ædiles. §. item sciendum, & ne fas est ex materia litis, litem oriri, C. de frue. & lit. expens. l. 3. dicit tñ iudicẽ ex hoc teneri, C. de iud. l. fancimus. Instit. de obli. quæ ex quasi deli. nas. in princ. Prædicta, vt nõ possit excipi, vel agi, locum habent, secundum eum, quando per sententiam negotium principale terminatum est, vel transactum. C. de fruct. & lit. expen. l. terminato, sed si non sit terminatum negotiũ per iustitiam, sed fortè perijt principale negotium, propter interitũ rei, vel aliam similem causam, tunc bene feretur sñia propter accessorium, ff. de rei vend. l. item si verberatum. & l. vtique. Et sic videtur velle Inn. ꝙ siue sit terminatum negotium, secundũ iustitiam, vel perijt instantia, non possit amplius agi ad istã pœnam, de qua hic. Dicit tñ hoc nõ habere locum in his, quæ fiunt
24 extra iudicium. †Vnde si qui elegerint ℨ formam, sunt priuandi potestate eligendi, de elect. c. quia propter: ad istam enim pœnam ägi põt. Vltimo refert alios dicere, ꝙ etiam in iudicijs, vt hic, semper poterit agi, vt cadat a lite, & sic simpliciter cum recitat Host. & Io. And. & nihil eligunt, vel allegant. Sed ℨ primũ dictum Inn. facit quod no. in simili, in c. si diligenti, de foro cõpe. & per glo. & Bal. in l. in criminali. C. de iurisdic. om. iud. cum simi. Nam si quis vocatur ad vetitum examen, licet vocatus debeat ab instituta cadere actione, tñ postea potest agi condictione ex illa lege, & ẽt excipi ℨ agentem, ſm ea, quæ dixi plenè in d. c. si diligenti. Duo ergo sunt videnda. Primum, quando adhuc non est lata sñia aliqua. Secundum, quando fuit lata sñia ſm iustitiam causæ, & non ſm istam pœnã. Ad primum tenet hic do. Ant. ꝙ semper potest agi, & ẽt excipi. Nec videtur hic de iure nostro dubitandum, cum non pereat instantia, in c. pe. de iudi. Et idem dico de iure ciuili, etiam post peremptionem instãtiæ, vt ẽt ipse sentit, licet non clare exprimat, quia cum pœna hic imponatur, nõ referẽdo se ad iudicem, datur cõdictio ex lege, & potest postea agi iuxta no. in iuribus supra alleg. & in l. vna. ff. de dict. ex leg. & in l. 2. de offi. iud. Cõtraria allegata per Inn. loquũtur in officio iudicis mercenario, s. de seruienti actioni intentatæ, sed tunc agitur noua actione, & sic nõ obstat peremptio instantiæ. Ad ſm, qñ sententia iam fuit lata, ꝛcludit hic do. Anto. ꝙ quando petitum, vel exceptu m fuerit, vt procederet secũdũ istam pœnam, & iudex hoc nõ obstante, sententiauerit ſm iustiam causæ, nõ dẽt amplius audiri in alia instantia, quia hoc videtur esse reprobatum, arg. ff. de compen. l. quod in diem. Ordinantur enim hic actio, & exceptio ad eundem finem. Et sic variatur iudicium, de plenario ad plenarium, & sic obstabit prima sententia, facit quod no. Bar. in l. qui Romæ. §. duo fratres. ff. de verb. oblig. sed vbi nõ fuisset oppositum in primo iudicio, si venit per viam exceptionis, non auditur, qa ante debuerat opponere, ſm cum: si per viam actionis, auditur, quia nunc agitur ℨ sentẽtiam ex altera causa. Videte circa primum membrum, quãdo fuit petitum, vel exceptum de pœna, & iudex ℨrium iudicauit, vt nõ possit postea agi ſm do. Ant. potest dubitari, nun quid procedat hoc dictum, siue expresse reprobauerit exceptionem, seu petitionem, an ẽt quãdo simpliciter iudicauit ℨrium? nam l. quod in diem, alleg. per do. Ant. facit potius ad ꝓtrarium. Nam loquitur quando iudex expresse reprobauit compensationem, ꝙ tũc non possit amplius agi: secus si de ea opposita, rationem non habuit, quia tũc sãlua manet facultas compensandi, ẽt post sñam, vt ibi legi. & no. Sed ego quoad casũ huius c. idẽ puto, si expresse non reprobauit. Satis enim est, ꝙ de ea sententia rõnem non habuit. Videtur enim reprobasse, & imputetur
a non appellanti, a sicut quando producto instrumento, iudicat ℨ illud, vt in c. suborta, de re iud. & ibi est bona glo. & quod no. in
25 c. cum Ioannes, de fide instru. in gl. si. † Simile ẽt in qõne falsitatis. Nam & post sñam potest agi, b vt in c. licet, de proba. & in c. cum venerabilis, de excep. tñ si in prima instantia fuit exceptũ de falsitate, & contrarium fuit iudicatum, non potest amplius agi, nisi appelletur, vt in l. 1. & 2. C. si ex fals. instru. & not. glo. in d. c. licet. Et ratio diuersitatis inter exceptionem compensationis, & alias prædictas, seu casum nostrum est, quia exceptio cõpensationis de directo obstat executioni, & non sententiæ. Vnde si iudex de ea opposita mentionem nõ fecerit, nõ videtur ꝙ pter hoc reprobasse, sed potius reseruasse ad tempus executionis. Secus vbi exceptio de directo obstat ꝓdemnationi, quia tũc iudex etiam nõ habendo de ea rõnem videtur reprobasse, quia fecit actum prorsus contrarium, vt no. in præalleg. c. suborta. ad idem c. ex parte. el 3. & quod ibi no. de appellatio. Concludo ergo circa primum membrum, ꝙ si in prima instãtia fuit petitũ, vel exceptum de pœna, & iudex ℨrium iudicauerit, scilicet secundum iustitiam causæ, siue expresse reprobauerit exceptionem, siue tacite, nõ potest amplius agi, vel excipi, nisi fuerit appellatum. Quoad secundum membrum, dum dicit do. Ant. ꝙ si non fuit oppositum in primo iudicio, nõ auditur per viã exceptionis, nõ puto hoc simpliciter verum. Vnde dicerem, ꝙ nemo agit, & tunc in dubio non põt excipi; &c. Aut agitur fortè pro executione sententiæ, quam habuit, & tunc sans pour rit excipi hoc modo. ¶ Dico, ꝙ non es audiendus, quia debes cadere a causa, qa noluisti iurare, & sic pero per iudicẽ te ꝓdemandum, cum de delicto notorie ꝓstet in actis. ¶ Ad hoc quod plene dixi in c. si diligenti, de foro compe. & quod no. in c. pastoralis, de cã posse. & propri. in gl. pen. & per Feder. consi. 43. Quoad te tium dum dicit, ꝙ per viam actionis debet audiri, si non fuit lectum, vel exceptum in primo iudicio. Aduerte, qa aut fuit latentia executioni mandata, & nõ video, quomodo possit recagere ad istam pœnam, cum nõ possit cadere ab actione, cum sublata sit per solutionem. Nam solutione eius, quod debemus, omnis obligatio tollitur, Insti. quib. mo. tol. obliga. in princ. Vnde perinde est habendum, ac si species petita effet peremptã, vt l. quod te. ff. si cer. petat. Aut non est executa sententia, & tunc sñia est lata in fauorem actoris, qui debeat perdere causam, ac hi oblatam in pœnam, satis puto dictum suum procedere. Sciro fuit lata pro eo, qui debebatur haberi pro confesso, & possit dubitari, nunquid post absolutionem possit agere actor, vt debeatur pro confesso, & si condemnetur, & hoc quia tex. in d. §. ꝙ si actor. dicit, quod debet ꝓdemnari secũdum quod tunc causæ suggessit? Sed certè status causę non patitur, ꝙ reus habetur pro confesso, propter præsumptionem, quæ erat contra eum qui noluit iurare. Sed cessat nunc præsumptio illa, ex quo constat de veritate. Nam veritate manifestata, cedit opinio veritatis. Secundo, veritate. Sed hoc non obstante, fortè posset dici primum, quia, ex quo reus noluit iurare, præsumptio est de calumnia, & quod per ipsius calumniam fuit absolutus. Et ad legem ſ. de dic, vt sup. dixi exponendo qñ ex aliis prius actis constaret, ꝙ
26 veniebat condemnandus, etiam si haberetur pro confesso? Vbi mò scias, ꝙ Inn. format quæstionem hic, an procurator, vel administrator debeat iurare de veritate dicenda? vide hic pro eum, quia non facit multum ad propositum huius titul. & dicta in hoc cap. scriptum est.

ADDITIONES.

a Non appellanti. Adde Roma consi. 412.
b ZACH. Post sententiam potest agi. No. Spec. in tit. de instr. edi. §. 5. vers. si actor. Sed utrum si opponatur coram executore, debeat executor committere, vide eundem Spec. in tit. de execu. sent. §. fi. in fi.

De dilationibus. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Rubrica aliquando est generalior nigro, & econtra.*

Continuatur hæc rubr. ad præcedentem hoc ordine, quia dicto cœpto, solent litigãtes inducias petere, quãdoq; ad probationes, qñq; ad probationes faciendas, ideo &c. de materia huius tit. habetur 3. q. 2. & 3. & 5. q. 2. per totum. Et notandum
1 secundum Goff. ꝙ licet hæc rub. † sit generalis, tamen de omnibus huius tit. loquuntur de dilationibus, quæ dantur ante litem. testi. tantum. Et sic no. ꝙ rubrum qñque est generalius nigro. dilatio in genere comprehendit nedum dilationem, quæ datur ante lit. cõtest. sed etiam post, 2. q. 3. §. spatium. & infra de ꝓrogatio. c. licet, cum si. & hic in nigro tractatur tantum de dilatione dãtur ante lit. contest. sic ecõtra, nigrum qñq; est generale bro, ut in tit. de offi. deleg. lib. 6. iuncto c. 1. & fi. Loquitur rubrica de delegato, & tñ tractatur in nigro, ẽt de cõseruato. qui nõ est proprie delegatus, & clarius probatur, C. etiã ro. pecu. in gl. rubricę, iuncto nigro. Nũc opp. de ineõgra tione. Debuisset enim iste titulus poni post rubricam de fore pe. In vocatione enim, quæ fit ad iudicium, dilatio datur, c. 2. & fi. inf. eod. tit. Sol. dicit Io. And. ꝙ potuisset ibi poni. post illum tit. quia reo vocato, proponẽti declinatoriam, dilatio. Item post tit. de libelli obla. quia ad respõdẽdum, & liberandum, datur dilatio, sit ergo hoc de arbitrarijs: fecit eum, uoluit tamen author potius hic ponere, quàm alibi. dilationes, quæ dantur post litem cõtestatam ad deliberandum seu probandum, obtinent principatum, & idem ordo Cod. licet aliud in Digest.

SVMMARIVM.

1 *Terminus peremptorius datus citatis, si est nimis brevis, licite appellatur nisi hoc sit factum ex aliqua necessitate.* 12.
2 *Appellatur a grauamine absque quod petatur eius revocatio.*
3 *Appellari potest ab aliquo grauamine, incontinenti propter timorem grauaminis.*
4 *Dilationes non sunt abbreuiandæ, quando agitur de rebus ecclesiasticis & de profanis.*
5 *Citatio vnica, potest habere vim trinæ citationis, si habet competentia dilatione.*
6 *Appellari non licet a grauamine futuro, nisi expressa causa grauaminis præsenti.*
7 *Terminus quando dicatur nimis brevis, statur arbitrio iudicis. Appellari potest ab his, quæ relinquuntur arbitrio iudicis.* Termini

Termini iuris, qui solent dari ex aliqua causa, ex quibus casibus moderantur a iudicibus.
8 *Iudex, qui arctauit terminum sine causa expressione, facit quod ab hoc possit appellari, secus si causa exprimatur, quod dic vt infra nu. 10.*
9 *Citatio peremptoria debet continere tantum tempus, quantum habent tres citationes simplices.*
11 *Appellans an appellatus, habeat probare iustam, vel iniustam moderationẽ termini? & iam a indice?*
12 *Iudex moderando terminum iuris, an præsumatur facere cum causa?*
12 *Appellari potest a citatione peremptoria breui, secus ab alia citatione, ttiam terminus sit brevis.*
13 *Copia libelli, si vna cum citatione fuerit transmissa reo, cum termino competenti, non debet ei vlterius dari terminus deliberatorius.*
14 *Condemnatio expensarum euitatur, propter legitimam causam non comparendi.*
Præceptum impossibile non ligat.
15 *Dilatio quã sit, & quotuplex.*
16 *Terminus probatorius dicitur peremptorius.*
Probatio facta sine dilatione, an valeat?
Dilatio an possit dari a iudice, parti non petenti.

CAP. I.

a Dilecti filij. †Si dẽ nimis brevis terminus a peremptorius, vbi non subest necessitas, licitè appellatur. Vel summa sic, ne videatur ꝓ nenire rubricæ de appel. Citatio vocatoria cum perẽptorio non debet esse nimis brevis, maximè vbi de rebus ecclesiasticis agitur, nisi necessitas aliud suggerat. h. d. Et sũt duæ partes. In prima appellationis ꝓsecutio. In secũda ipsius appellationis commissio. Secunda ibi, [Quia vero.] Casus literalis. Inter abbatem & monachos de H. ex vna parte, & moniales Ledenex altera super ecclesia de Alien. corã Decano & Archidiacono Liconia sede apostolica delegatis, qõ uertebat. Iudices præ dicti ad petitionem monialium citauerunt monachos, & perẽ ptorię, & nimis breuem terminum statuerunt. Abbas & monachi timentes se a iudicibus aggrauari, eo ꝙ prima vice terminũ peremptorium, & nimis breuem statuerunt, ad sedem apostolicam appellauerunt. Respondet Papa iudicibus dicens, ꝙ non spectat ad iuris ordinem, diem peremptoriam taliter mutare, & præcipue cum agitur de rebus ecclesiasticis, nisi necessitas imminueret. Vnde mandat Papa, quatenus si est ita, quicquid factum est, post illam appellationem, totum debeat in irritum reuocari, & iuxta continentiam priorum literarum in causa pro
2 cedi. Ber. †No. 1. tex. optimum, ꝙ illato grauamine per iudicem potest hoc expresso incontinenti appellari, nec est opus, ꝙ peta tur reuocatio grauaminis, quod dicit Calder. esse contra no. per
3 ti. †No. ibi, timentes se a iudicibus grauari, & c. quod illato gra
b uamine, de præsenti, potest appellari b incontinenti, propter timorem futuri grauaminis, c de quo verisimiliter timetur, debet
4 tamen aliquid exprimi, propter quod appareat grauamẽ de prę senti. †No. ꝙ dilationes non sunt abbreuiandæ ita, cum agitur de rebus ecclesiasticis, sicut cum agitur de rebus profanis, text.
5 tamen facit in contrarium in clem. dispendiosam, de iudi. iuncta elemen. sæpe, de verb. signi. & dic, vt ibi. †No. vlti. ꝙ prima citatio, potest esse peremptoria, dummodo non sit nimis brecuis, vt hic. Nam propter breuitatem, iustificatur hæc appellatio, & non ex missione peremptorij. Citatio enim peremptoria, habens competentia interualla, seu competentem terminum, secundum practicam, quam ponit glos. in c. constitutionem, de senten. excom. lib. 6. æquiparatur tribus citationibus. 24. q. 3. c. 6 illicita, & in l. contumax. ff. de re iud. & in l. tres denunciatio nes. C. quomodo & quan. iud. no. Inn. in c. ad petitionem, de ac. Bar. in l. ad peremptorium. ff. de iud. Sed huic tex. in ver. [Timẽ tes &c.] obstat c. vt debitus. de appel. vbi dicitur, ꝙ † a futuro gra uamine nõ appellatur in iudicio. Sol. dicit Host. ꝙ isti sentiebãt grauamen de præsenti, cuius occasione timebant amplius gratarij in futurum, simile in c. mandata, de præsumpt. Et aduerte, quia intelligo, vt exprimatur grauamen illatũ de præsenti, alias non sufficeret appellare propter grauamen solum, quod timetur verisimiliter de futuro, per cle. appellanti, de app. & c. vt debitus, & c. dilecto, co. tit. forma ergo erit ista, quia dicat se grauatum ex tali causa, & quia adhuc magis timet grauari in futurũ, ideo appellat, & c. Non tamen est necesse dicere, ꝙ timet grauain futurum. Satis enim est grauamen de præsenti, vt in præal.
7 tionis solet hoc inferi, vt hic. † Venio ad glo. & primo quærit, qũ terminus dicatur nimis breuis, cum hic non exprimatur? respõdet hoc relinquendum arbitrio iudicis, ꝑsiderata qualitate causæ, & locorum distantia. Et idem dixit Inn. a cuius tempore fuit hæc addi. glo. secundum Io. And. Et ex hoc dicto no. bene, ꝙ in d his, quæ relinquũtur arbitrio iudicis, potest appellari, e si iudex non arbitratur, e vt bonus vir, videtur enim suo arbitrio cõmissum, tanquam bono viro, & iudex ad quem, habebit hoc arbitrari, cõsideratis his, quę bonus vir debebat cõsiderare, & bene probatur hic: vide glo. not. in c. super his, de accu. & ibi di co, & vide tex. cum glo. & Bart. in l. si qua. ff. de verb. sign. Et de istis citationibus ad causam, vide tex. in l. ad peremptorium. ff. de iud. vbi dicit text. ꝙ quælibet citatio debet habere ſpatium 10. dierum, & licet loquatur de citatione, quæ fit post lit. contẽ. ad sententiam, idem est etiam in citatione, quæ fit ante, eadem ratione, arg. in l. contumacia. ff. de re iud. quæ loquitur indistincte, & tenet Host. sup. eod. super rubri. vbi Io. And. in prin. prosequitur istos terminos iuris, qui satis colligũtur ex d. l. ad peremptorium, & ex l. properãdum. C. de iud. & in auth. qui semel. C. quomo. & quan. iudex l. consentaneum, eo. tit. & nõ curo seriatim exprimere, quia communiter de ꝓsuetudine non seruatur, sed vel in statuto exprimuntur, vel arbitrio iudicis præfigũtur, & in hoc attendenda est ꝓsuetudo fori, vt statim dicam. Item ad deliberandum, datur tempus viginti dierum. 3. q. 3. c. inducię. §. offeratur, & auth. offeratur. C. de lit. contest. Item pro testibus producendis intra prouinciam, possunt dari tres menses, pro existentibus in continentib. prouincijs, sex, pro illis, qui sunt in transmarina prouincia, nouem. 3. q. 3. d. c. inducię. §. ſpatium. Et sic in alio casu dantur actori contumaci triginta dies, & postea annus, de quo in auth. qui semel. C. quo. & quan. iud. Istæ igitur, & consimiles dilationes abbreuiantur arbitrio iudicis, vel statuuntur, vbi expresse non limitantur. Et causæ harum dilationũ moderandarum possunt esse multiplices, vt no. Bar. in d. auth. qui semel, & plenius in l. 2. ff. de re iud. Prima, si consuetudo fori hoc habeat, vt no. in d. auth. qui semel, per Cy. & alios, & facit l. 3. ff. de testi. Secunda, si iurisdictio erat modico tempore duratura, vt in causis officialium, quæ debẽt finiri intra quinquagin ta dies, l. 1. C. vt omnes causę tam ciui. q̃ crimi. ex quo statuitur ita tempus modicum, non videtur data potestas restringendi dilationes, vide Inno. in c. de causis, de offi. deleg. & l. cui iurisdic. ff. de iurisd. om. iud. & c. præterea, & c. prudentiam, de offi. deleg. Tertia si causa est modicæ quantitatis, seu vilis, vt in authẽ. nisi breuiores. C. de senten. Et quæ dicatur modica quantitas, relinquendum est arbitrio iudicis, secundum qualitatem personarũ, vt no. glo. in c. fin. de re iud. lib. 6. Quarta causa est, si res, de qua agitur, est tempore peritura, vt quia est contẽtio inter te & me, quis nostrum debeat esse rector in duobus futuris mensib. proximis. Nam tempus labitur, iuxta ea, quæ dixi in c. fin. de iud. ad hoc l. 1. de glan. legen. Quinta ex qualitate causæ, vt si est causa in ciuitate, quę facit consilium, antequam deliberetur aliquis casus. Ista est iusta causa elongandi dilationes, ut in c. si. inf. eo. Sexta, considerata alia qualitate causæ, vt si est quæstio de equo, qui intra dilationem magnam, comederet plusquam ualeret, ad hoc l. mediterraneę. C. de an. & tribu. li. 10. Item & septima, cum agitur de alimentis, quia & si nimis expectaretur, periret quis fame interim. Item in peremptorio, ad audiendam sententiam, l. ad peremptorium, cum l. seq. ff. de iud. Nam est causa legitima abbreuiandi dilationes illas, vt si iudex præsentibus partibus, pluries audiuit allegationes. poterit tũc statuere vnam dilationem, & breuem cum peremptorio. Pro hoc habes textum in l. nõnunquam. ff. de iud. Item est causa legitima, qualitas personarum. Nam maior debet dari seni, q̃ iuueni, vt l. continuus. §. cum ita. ff. de verb. oblig. & præall. l. nõnunquam. Item est cã legitima, vt si feci quicquid potui. Item propter contumaciam eius, qui posset, & non vult, vt in d. l. 2. Et idem dico, in consimilibus causis, quæ habent mouere animum iudicis, vel ad prorogandum, aut ad abbreuiandum terminos iuris, & vbi non sunt in iure expressi, nunc dabit breues dilationes, nunc maiores, secundum considerationes prædictas. An autem indistincte possit iudex clõgare, vel abbreuiare dilatiões in iure expressas, f existente causa, siue dentur ministerio iudicis, siue non, Bar. in d. l. 2. ꝙ sic, de hoc per glo. in c. cum sit Romana, de appel. vbi dicã, & per Dyn. in reg. indultum, de reg. iur. lib. 6. † Sed circa prædicta quæro, quid si iudex arctauit dilationem, quæ datur a lege ministerio iudicis, & hoc fecit sine causę exꝑssione? Iac. de Are. dixit, ꝙ lex suppler per l. 4. ff. de iud. §. si quis condemnatus. Sed cõtra cum facit iste tex. vbi fuit appellatũ. Si enim lex suppleret,

non

ADDITIONES.

a ZACH. Si detur nimis brevis terminus. Adde tu de hoc vidẽdum plene per Lanfran. de Oria. in c. quoniam contra. §. dilationes. ver. postremo. & ver. hic tractabimus. & ver. item quæro. de proba.
b SEB. SAP. Appellari. Vide Alex. post Imo. in l. de ætate. ff. ad Trebel. ubi refert opi. Paul. de Eleaz. in clemen. quia contingit. de relig. dom. ꝙ indistincte possit appellari, & illam opi. sequitur.
c Futuri grauaminis. Adde Paul. de Cast. consi. 22. in primo impressis.
d Appellari. Adde quod Roma. consi. 447. dicit, cum iudex habeat arbitrium in danda dilatione, si dat minus breuem, debet alias reiterari.
e SEB. SAP. Arbitratur. Vide Ang. Aret. Instit. de actio. in princ. col. 6. vbi dicit, ꝙ potest appellari, allegando Bar. in l. 1. ff. de iurisd. om. iud. sed vide pulchre per Felin. in c. exceptionem, col. 2. & 3. de exceptio. vbi distinguit: vide etiam Decium in c. ad hæc 3. infra de appel. Cuma. in consi. 7. incip. visis cõpromissis, & in consi. 68. incipien. in præsenti qualtione, & in consil. 148. incip. reuocabilis.
f In iure expressas. Adde Roma. consi. 76.

Universidad de Deusto
Biblioteca

non fuisset grauatus, & sic non appellasset. Quod lex non supplcat, tenet Bar. in d.l. 2. opus est ergo appellatione, vt hic. Et ad l. 2 respondet, q̃ ibi lex dat vnum terminum sine ministerio iudicis, non autem supplet. † Quæro in quo iudex hic male, peccasset? Respondet glo. 2. quod debebat citare tribus edictis, vel vno peremptorio, cõtinente tantum tempus, quantum illa tria. 24. q. 1. c. de illicita, & l. ad peremptorium. ff. de iud. Et no. in hoc gl. quia sentit id, quod supra dixi post Hosti. vt illa l. ad peremptorium, habeat locum etiam in prima, quæ fit ad causam per edictum, vt sic fiant tres citationes, separatæ cum termino decẽ dierum. Vel hat vna peremptoria, habens tantum, quãtum habent illæ tres. Ad hoc d. l. contumacia. ff. de re iud. & vide quod notat Inno. in c. ad petitionem, de accusa. & not. in c. consuluit, de offi. deleg. † Dixit tamen ista glo. quod ex causa posset iudex
a moderari hunc terminum, a sed debet exprimere causam moderationis in citatione, vt pars non habeat materiam appellandi. Aduerte, quia puto gl. procedere, vt iudex exprimat causam moderationis, vbi de consuetudine seruantur istæ dilationes iuris. Nõ enim debet sine causa ab illis recedere, & si recedit, videtur iusta causa appellandi, ex quo nõ apparet de causa recessus. Ad hoc, quod notat Inno. in c. 2. infra eod. sed vbi de consuetudine fori non seruantur, sed arbitrio iudicis communiter præsi
b guntur, tunc non oportet exprimere causam b moderationis.
11 † Et ex his soluitur, quis habet probare in appellationis causa, an appellans, q̃ iudex non habuit coarctare, an appellatus, quare potuit diminuere? Bar. in d. l. 2. de re iud. remittit ad nota. per Inno. in c. ad petitionem, de accus. vbi Inno. concludit, quod prudenter iudex faceret, si in moderatione harum dilationũ, quando faciet, inseret iustam causam moderationis, & quod plus est semper interloquatur, licet alias pars sit absens quæ est citanda, vt sic vlterius non possit, ex illa, moderatione quicquam con- 15
tra sententiam dici, etiam si sit contra ius litigatoris, infra de re iud. c. quod ad consultationẽ. Si autem non inseratur causa moderationis, vel nulla erit sententia secundum quosdam, vel ad minus appellabitur, si in veritate nulla causa moderationis subest. Item dicit, quod vbi dilationes sunt a iure determinatæ, & iudex eas moderatur, habebit pars pñs probare, & sic appellatus, iustã causam moderationis fuisse. Vbi vero dilationes sunt arbitrariæ, præsumitur iusta moderatio, nisi probetur contrarium secundum eum, quod not. Tria ergo collige ex his dictis Inno. Primo, quod vtile est semper exprimere, & interloqui super causa moderationis, si tamen non exprimatur, satis est causam subesse. Secundo, quod in dilationibus a iure expressis, nõ præsumitur iusta causa moderationis. Tertio, quod in arbitriis præsumitur causa, nisi probetur contrarium. Ex quo infero, q̃ cum hodie de stylo cõmuni, non seruentur dilationes iuris, sed arbitrio iudicis præfigantur, quod appellans habebit probare iniustitiam moderationis. Quomodo autem probabit? Respondeo, vel allegando absentiam, siue longam distantiam viarum, vel qualitatem causæ, vt quia ardua, & habuit tempus modicũ ad deliberandum, & sic de similib. Et pars aduersa volens probare iustam causam moderationis, probabit, seu allegabit modicitatem causæ, vel quia res erat tempore peritura, vel aliquã aliam qualitatem, seu causam de prædictis. Et iudex ad quem, consideratis omnibus, habebit arbitrari an habuerit iustam causam, vel non argu. hic, & hæc bene no. quia quotidie accidunt
12 in practica. † Secundo principaliter colligitur ex hac gl. quod sola peremptorii assignatio. prima vice facta, nõ sufficit ad appellandum, dummodo hẽat competentia interualla, & item Inn. hic. Itẽ dixit Bonaguida, vt refert hic Io. An. q̃ si terminus non fuisset peremptorius, licet esse breuis, curia non daret literas in
c cã appellationis. c Et coniungẽdo hæc duo dicta simul, infertur, q̃ ad iustificãdum appellationem, exiguntur ista duo simul s. q̃ terminus sit peremptorius. & q̃d sit nimis breuis. Sola ergo assignatio peremptorii prima vice nõ sufficit ad appellandũ, nec sola breuitas termini, sine peremptorio. Io. And. remittit ad no. per se in Spec. in titu. de app. § in quib. ver. sed quam dices, circa medium, sub ver. 37. vbi recitat Bonaguidã dixisse, q̃ ẽt pp duo simul coniuncta, videlicet, q̃ terminus nimis breuis assignetur & peremptorie, curia non daret literas, si appellaretur, & dicit, q̃ literam, super hoc factam, a vicecãcellario vidit dilaniari. Io. And. ibi dicit, q̃ iste stylus curiæ posset saluari in cã leui, & verisimiliter prouisa, secus si cã ardua esset, & non prouisa, quia adhuc procedet hæc decretalis. Nam cã, de qua hic in tex. erat ardua, vt patet in antiqua. Nã super eccl esia, vel proprietate. Arc. 5. q. 2. in sum. recitat se non potuisse hĩc literas dum esset aduocatus, ẽt pp ista duo simul iuncta, dicit ĩñ, q̃ hæc est iusta cã appellandi, & q̃ forte licet curia non daret literas, cognosceretur tñ de grauamine in curia, aliàs vel parum, vel nihil operaretur hæc decr. D. Ant. dicit se putare, q̃ si terminus citationis simul est deliberatorius, vt quia citatur ad rñdendum libello intra talem terminum, trãsmissa copia libelli, q̃ si cã est verisimiliter deliberata, vel sit leuis, q̃ mo mento possit deliberare, q̃ ppartationem termini, dumtũ possit comparere non potent appel

lari, nec tñ debent dari literæ, quia satis subest cã abbreuiãdi, q̃ hoc hẽt stylus dummodo nimiũ non supplãtet. Sed puto quod si hoc non hẽat stylus. Nã satis subest cã data, leuitate, vel facilitate deliberãdi. Cessat. n. cã, quare dãturiure ongiores inducias arg. in l. filio. ff. ad leg. Falcid. & infra c prox. & quod supra dixi post Bar. Si cã est ardua, & verisimiliter indeliberata, nec citus de intra terminũ põt deliberari, tunc data breuitate termini & peremptorio, licitepoterit appellari. † Pro hoc, quod no. Cum l. 1. C. de dila. vbi dicit, q̃ si fuerit in citatione trãsmissa copia belli, non debet hre deliberatorias, si fuit in citatione contens terminus appositus: aliàs secus, & de hoc vt tex. in c. Si autem terminus est citatorius tũ, qa ad recipiendũ copias belli, tunc si abbreuiat terminũ iuris, ẽt cum peremptorio non põt appellari, nisi hoc hẽat de stylo curiæ, vt non possit allegare iuriari, s'm cũ. Idẽ dico, ubi subest alia cã abbreuiãdi de causa dictis, vel similib. Sed si abbreuiatur terminus intantum, q̃ non possit citatus comparere in termino, p̃sideratæ dilãtia, puta q̃ possit appellari, ẽt non emanãte peremptorio in prima citatione, qa ledereẽ saltem ppdemnationem expensarum, vt patet ex no. in l. querelã, de procu. & C. de iud. l. sancimus, & manifestificaret appo, si esset citatio facta peremptorie, qa esset iniustificatus præiudicii. Ego non putarem legitimã cãm appellãdi, vbi in citatione non fuit appositum peremptoriũ, quãtuncunq; minus fuerit breuis, qa adhuc non grauatur, cũ possit expectare scdam & tertiam. Non ob. dictum d. Anto. q̃ est pius dictum saltem expẽsarum, quas pars facit. † Quia dico, q̃ ex quo habet legitimã cãm non comparendi, cuitat hãc pdemnationem. no. in c. querelã, & c. finẽ, de dolo, & contu. & in c. venerabilem, § idem, de sent. excõ. lib. 6. Nã & impossibile præceptum non fit. gar, vt l. fi. ff. quæ sen. sine app. rescin. & in c. breui, de iureiur. hoc remanet declarata materia huius c. † Sed pro intellectu minorũ quæro, quid sit dilatio? Aliqui vt refert Cy. in d. l. C. dicunt, q̃ est tempus a iudice moderatũ. Vel aliter, & melius latio est facultas cuiusq; agendi intra tps moderatum a lege, a iudice, vel partium conuentione: vnde scias, q̃ dilationum dam est legalis, quædam iudicialis, quædam conuẽtionalis. legalis est illa, quæ simpliciter, & determinate datur ab ipa lege, vt tps ad appellãdum, vel petendum restitutionem in integrum, quid simile. Iudicialis est illa, quę datur a iudice, seu arbitro, sius iudicis. 3. q. 3. c. inducię. § a iudice procedente, & l. 1. C. latores. ff. de effract. Conuentionalis est illa quæ comperitur uentione partium, vt l. cedere diem. ff. de verb. sig. Item dilanum iudicialium quædam dr̃ citatoria, ut illa, quæ datur sa citatione ad comparendum. Quædam dr̃ deliberatoria, qñ oblato libello, dat̃ dilatio ad deliberãdũ sup petitis libello. Quædã dr̃ recusatoria, vt qñ dat̃ terĩus ad ꝓponẽdas oẽs exciones declinatorias, seu dilatorias, vt ĩ c. pastoralis, de excep. dãdã ꝓbatoria, vt illa, q̃ dat̃ ad ꝓbãdũ. 2. q. 1. d. c. inducię. § Quædã dr̃ allegatoria, vt illa q̃ dat̃ ad allegãdũ in cã. Quædã dr̃ diffinitoria, vt illa, q̃ dat̃ ad diffiniẽdũ negotiũ, vt l. ad perẽriũ. ff. de iud. & in c. ꝑsuluit, de off. dele. Quædã dr̃ indicatoria, vt illa q̃ dat̃ ꝑdemnatis, seu iudicatis. vt in c. qđ ad ꝑsultationẽ de re iud. & l. debitorib. ff. eo. Vlt. scias, q̃ licet in citatoriis dilationibus,

ADDITIONES.

a SEB. SAPIA. Hunc terminum. Quod ex causa possit dilatio legis augeri, vel minui, ponit Felin. in c. cum sit, in prin. de app. idem de hac materia.

b Exprimere causam. Adde, q̃ uoluit Pau. de Cas. consi. 267. in secundo fundamento, vbi dicit, q̃ cum iudex minuit, vel auget pœnam a iure statutam, debet exprimere causam.

ANT. FRAN. Circa hoc, an & quando iudex auget vel minuit pœnam, dicas quod absque dubio debet exprimere causam, vt per Alex. post d. l. quid ergo. in §. pœna grauior de insti. & in l. acculare. §. omnibus, ff. de & per Io. de Imo. in l 2. ff. de publ. iud. & quando iudex possit alterare, vide Sal. in l. is, qui cum telo. C. de fica. in pen. col. & adde, q̃ pœna debet tigari ei, qui deliquit, motus iusto dolore.

Lex est no. in l. si adulterium cum incestu, uer. Imperatores, de adulte. betur in cap. si uero, el j. §. ut ille. de sentẽ. excommu. & per Abbã de de rescrip. & per Spec. in tit. de accusa. in §. 1. in uersic. quid si uocauit. de quæ habentur in l. Gracchus. C. de adulte. & uide quæ habentur in de hæret. & uide tex. in c. ultiſſimis. 1. q. 1. & in c. nemo. 40. distin. quę ibi cunt, q̃ quanto maior est delinquens, tanto grauior debet pœna imquod est notandum.

c ZACHAR. Non daret literas in causa appellationis. Adde, q̃ ad hoc, q lans animis breui dilatione audiatur, duo copulatiue requiruntur, nimis breuis terminus, & q̃ sit peremptorius. ita multum no. Pau. de fi. 95. & Lanfr. in c. quoniam contra. §. dilationes, nu. 8. uer. postremo tur, nunquid &c. infra de prob.

ANT. FRAN. An a termino nimis breui assignato possit appellari absque dubio, q̃ sic, maxime, quando appellatur a dilatione nimis breui ta ad probandum, secundum Bal. in l. 2. de episc. audien. in 3. col. & per in l. 2. in 8. col. ff. de app. reci, & habetur per Inn. in c. 1. de dila. & per c. 1. in 7. col. de mil. natal. qui contu. est. & uide omnino Bal. in addi. tit. de appel. in uer. sed an a breuitate, & eum in l. 1. in 3. no. C. de dilat. pastoralis. in §. fi. de offi. dele. Et an possit appellare a breuitate termini xi in citatione ad comparendum, uide Spec. in tit. de cita. in §. 2. in fi. net, q̃ sic, & dicit esse notandum.

tionibus, aliquando sit necesse apponere peremptorium, vel fa
a cere tres singulares citationes, a vt l. tres denunciationes. C. quo modo & quan. iud. & c. de illicita. 24. q. 3. & plenè per Inno. in c.
16 ad petitionem, de accusa. & in prealleg. c. consuluit. † Probato
b ria tamen b dilatio, semper intelligitur peremptoria, vnde non est necesse, q̃ apponatur verbum, peremptoria. l. 1. C. eod. & l. fin. ff. eod. & nor. Bart. in d. l. 1. Et an valeat probatio facta sine di
c latione, & an iudex ex officio suo possit dilationem non petenti præfigere, vide per Bar. in d. l. 1. & in l. in crimine. ff. de adul. Dicam in c. licet, de probatio. vbi glo. tangit. Et de aliquib. specieb. dilationum, vide 2. q. 2. in sum. & per spec. eo. tit §. 1. & per Host. in sum. eod. tit. §. 1. Et de materia vide aliquid inf. c. proxi.

ADDITIONES.

2 ZACH. Tres singulares citationes. Adde Lanf. in c. quoniam contra. §. citationes, num. 8. ver. fed quæro, quando dicatur. infra de proba. & Feli. in c. cõ fulnit, col. 1. de offi. deleg.

b SEB. SAP. Probatoria tamen. Contrarium tamen tenet Bal. in auth. iubemus. C. de iud. vide Feli. in c. pastoralis. col. 1. ver. dum dicit Abb. inf. de excep. & eundem Feli. in c. licet. col. 2. inf. de proba. Lanf. de Oria. in c. quoniã contra falsam. in verb. dilationes, col. 1. de proba.

c Sine dilatione. Adde Ange. consi. 128.

SVMMARIVM.

1 Terminus deliberatorius non datur reo, si per citationem potuit deliberare.
2 3. quia inducię deliberatoriæ non concedũtur, nisi semel.
4 Delegatus potest citare, licet non fit facta plena fides de eius delegatione, dũmodo in citatione sit inserta copia sui rescripti. 5.
Copia rescripti, an faciat tantam fidem, quantum ipsum originale.
Delegato an credatur absque eo, quod ostendat copiam suæ delegationis.
6 Dilationes dilatoriæ non dantur, quando reus habuit copiam rescripti, sed an ea causa criminali. 9.
7 Libellus an requiratur, quando transmittitur reo copia rescripti.
10 Libellus, vel citatio criminalis, an debeat continere tenorem inquisitionis
Copia libelli transmissa reo, non sufficit ad lit. contestandam.
11 Dilatio solet dari pro amicis consulendis.
12 Dilationes quo casu dantur ad consulendum aduocatum.
13 Dilationes deliberatoriæ, non dantur actori in principio causæ.
14 Dilationes an sint dandæ iudice sedente pro tribunali?
Dilationes datæ sine causæ cognitione, an valeant?
15 Terminus datus a iudice, an possit ab eo postea elongari, vel abbreuiari.
16 Citatus, si non habet iurisdictionem, citatus non tenetur comparere, nec valebit processus contra non comparentem.
Clericus citatus a laico, non tenetur comparere.
Citatus si non compareat, an & quando valeat processus contra eum factus?
17 Iniustitia notoria quando dicatur?
18 Contumax, habetur pro præsente.
19 Lis habetur pro contestata, quando ventum est ad actum, qui debet celebrari post litem contestatam.

CAP. II.

Præterea † Inducię deliberatoriæ denegantur reo, si per literas citatorias plenè potuit instrui, & deliberare super eo, de quo quæritur. h. d. Communis diuisio. Secunda, ibi, [quia.] Casus
1 Aliqua cã commissa fuit alicui delegato. ipse citabat reum, & in literis citationis inseruit tenorem rescripti, vt reus, eo viso, deliberare valeret super eo, de quo conuenitur. Reus in terminum sibi constituto, & libello sibi oblato, petijt inducias ad deliberandum, & actor dixit, q̃ non erat audiendus, quia bene potuit deliberare si uoluit, in spatio dilationis datæ. Quæritur, quid iuris sit? respondetur, q̃ si reus ad iudicium vocatus potuit in-
2 dicias deliberatoriæ non sunt ei vlterius indulgendæ. sed pce
3 dere debet iudex in negotio sibi commisso. Ber. † Not. 1. ibi, [vt eo viso &c.] cautelam, & practicam optimam, excludendi deliberatorias inducias, q̃ dari solent reo ad respondendum, & deli
4 berandum super cõtentis in libello, vt in citatione ponatur copia rescripti, a vel aliquid aliud, ex quo certificetur reus, sup quo est conueniendus, & qua actione: oportet tñ, q̃ terminus præfixus in citatione sit ita præfixus, q̃ non solum comparere, sed ẽt deliberare valeret, an deberet cedere, vel cõtendere? Secus autem vbi terminus non fuit ita sufficiens: tunc enim cessaret ratio literæ, & per consequens deberet inducias habere ad deliberandum. infra c. fi. & no. Cy. in l. 1. C. cod. & sic intellige istũ tex.
3 Secundo no. arg. opti. q̃ inducię deliberatoriæ non sunt concedendæ, nisi semel, siue explicitè, siue implicitè concessæ sint, vt hic. & 3. q. 3. c. inducię. § offeratur. quod procedit, nisi ex aliqua
4 barri infra c. exposuit, & in c. 1. sup. vt lit. non conte. † No. 1. arg. legitima non valuerit deliberare in prima dilatione, vt proreum arctari ad comparendum ad citationẽ delegati, licet ante rem fiat plena fides de delegatione, sed satis est inserere in ipsa citatione copiam rescripti. Hic enim nõ ipsum rescriptum, sed eius copia fuit in citatione inserta. Nam ipsum rescriptum originale non solet mitti, nec solet inferri, sed eius forma bene in se
5 ritur. † Sed circa hoc quæritur, an sufficiat indistincte exhibere copiam rescripti, & an sit necessaria transmissio copiæ ad validitatem citationis? Circa hoc sunt variæ opi. quas prolixe, & cõfuse recitat hic Do. Ant. Ergo clarius, & breuius prosequendo, sciendum est, q̃ glo. in c. si Episcopus. 3. q. 2. tenet citationẽ non valere, nisi inseratur copia rescripti, per illud c. & de offi. deleg. c. cum in iure. Idem sentit Bar. in auth. qui semel. C. quo & quãdo iudex. & l. 1. ff si quis in ius voc. per istum rex. & per illã auth. qui semel. Et hanc opi. videtur sensisse Spe. in tit de cita. §. 2. ver. item q̃ rescriptum, licet postea videatur recedere ab isto dicto, dicens q̃ secundum Vinc. deberet comparere, & allegare priui legium suum. Sed magis stricte locutus est in eod. titu. §. iam de citatione. ver. sed pone. Ibi enim videtur velle, q̃ debet trãsmitti copia, nec etiam hoc sufficit, nisi & citans sit persona authori zabilis, aliàs non deberet sibi credere ex transmissione simplicis copiæ, arg. c. cum in iure, de offi. deleg & in c. nobilissimus. 97. dist. Idem videtur uelle Inn. in prælleg. c. cum in iure, vbi dicit, q̃ si iudex est vilis, & nimis remotus, non tenetur compare re pars, nisi appareat rescriptum. Hic vero loquitur aliquantulũ obscure, videtur tamen sentire, q̃ quoad comparendum sufficit, q̃ asserat se delegatum, vel q̃ transmittat copiam rescripti. Archid. in prælL. c. si Episcopus, dicit q̃ transmissio copię sufficit quoad cõparendum, sed non quoad rñdendum. Vnde ei cõparenti debet fieri plena fides de rescripto originali, de offic. deleg. c. cum in iure. & l. vna. C. de mand. princ. do. Ant. videtur se qui illam opi. Inno. hic, & Archid. in d. c. si Eps. dicens, q̃ si in citatorio asserat se delegatum, dato q̃ nec rescriptum, nec copiam rescripti transmittat, arctatur citatus ad comparendum, quia sufficit per iudicem allegari cãm in citatorio. Nam ex eo oritur probabilis dubitatio reo, vt compareat allegaturus priui legium suum, & hoc propter verba iudicis, & assertionem nuncii. Fortius ergo arctatur ad comparendum, si transmittatur copia, quia licet non faciat plenam fidem, ex quo non est authenticum tamen qualemqualem. Sed comparens & negans iurisdictionem, non tenetur comparere, nisi sibi fiat plena fides. Et si delegatus, quantuncunque uerus, procederet, nõ ualeret processus. si pars appellaret, qa sibi non fuit facta fides, & ad hoc alleg. dom. de Rot. decis. 308. Ego concordando omnes opi. facio tria membra, q̃ aut agitur de grauissimo prejudicio, aut de graui, aut de leui. Primo casu non est credendum alteri ei se delegatum, quantuncunq; persona sit authorizabilis, nisi prius cõstet de mandato plene. Et ideo nec ordinarius exequi debet sniam suam, seu mandatum præiudiciale alij. Nec pars respondere debet coram eo, nisi prius fiat plena fides b de mandato, nec sufficit simplex copia. Ita intelligatur tex. in c. cum in iure, de offic. deleg. & l. vna. C. de man. princ & l. prohibitum. C. de iure fis. li. 10. & quod no. Archid. in d. c. nobilissimus. 97. dist. in c. si Eps. 2.
c q. 2. & quod no. in d. c. cũ in iure. Secundo casu, c cum tractatur de graui præiudicio, non tñ grauissimo, seu graiori, & tũc sufficit

ADDITIONES.

a Copia rescripti. Adde Ange. consi. 139.

b Plena fides. Adde Roma. consi. 336. & vide quod ibi vult.

ZACH. Adde Feli. post Imo. in c. cum in iure. col. pe. ver. in quantum docet. dicunt, supra de offi. deleg. Et an & quando iudex delegatus teneatur exhibere in iudicio instrumentum suæ delegationis, & procurator suæ procuræ, vide plene per Lanfran. in c. quoniam contra. in prin. nume. 11. ver. attendite, quod ubi literæ delegationis, & ibi remiſ. in apostil. Cel. in ver. iudex, uel procurator, inf. de proba.

ANT. FRANC. Circa hoc de iudice delegato, uel procuratore, an & quando teneatur ostendere mandatum suum, dicas primo, q̃ iudex delegatus, nõ potest procedere ante præsentationem rescripti, nisi partes expresse cõsentiant, uel tacitè, secundum Bal. in l. nec quicquam, in §. vbi decretum. ff. de offic. proconſ. & leg. Et dicas q̃ iudex delegatus citans, debet facere copiã suæ commissionis inseri in citatione, alias non arctatur citatus ad comparẽdum coram eo, ut in c. cum in iure peritus, de offi. de lega. Inimo si citatus peteret copiam delegationis, & delegans illam sibi denegaret, posset ab eo appellari, ut per Spec. in tit de comper. iud. adit. in §. 1. in uer. & quia. & in tit. de rela. in §. 4. in ver. quod si ius. & no. in l. 2. ff. si quis in ius voc. nõ ier. & habetur per Inn. in c. pastoralis, de rescrip. & no. in l. si quis ex aliena, de iu. Et hoc sine dubio intellige verum, quando delegatus esset uilis persona, vel citaret de longinquo, alias non tenetur mittere copiam delegationis, ut p Bar. in d. c. cum in iure peritus. & per Spec. in tit. de citat. in §. iam de citatione, in uer. sed pone. & no. Bar. in auth. offeratur, in 4. col. C. de lit. contest. Et vide Pau. de Castr. in consi. 48. & de procuratore dicas, quod procurator tenetur producere mandatum, aut saltem curare, quod dominus ratificet, ut in l. si procuratori falso. & ibi per Bar. ff. de condi. ob cauſ. & in l. 1. C. cre. euic. pig. non debe. Immo procurator, qui non producit mandatum, dicitur falsus procurator, secundum Bald. in l. falsus. in 1. colum. C. de furt. Et debet procurator plene probare de mandato, neque illud probat per unum testem cum iuramento, secundum glo. & Ang. in l. non solum. in §. 1. ff. de procurat.

c SEB. SAP. Secundo casu. Hoc tanquam singulare extollit dom. Iaſ. in l. 2. in 1. no. ff. si quis in ius voc. non ier. Et probat per simile, ut ibi per eum, uide etiam Felin. in c. quod super his, col. 4. de fide instru. vbi late ponit, quando credatur delegato, non ostensis literis, & ibi quid si delegatus esset Cardinalis?

Universidad de Deusto
Biblioteca

ficit mittere copiam rescripti. Nec tamen sufficeret hoc casu asserere se esse delegatum, Exemplū, si citatur valde remotus, & citans simpliciter asserit se delegatū esse, nō puto illū arctari ad ꝓparendū ex simplici assertiōe illius, vt sic cogatur subire onus diu itinerandi, negotia sua deserendi, & magnos sumptus faciēdi, sed dēt tunc mitti sal'tē copia rescripti, q̄ licet non sit authentica, tū maior ꝓsumptio orit ꝓ iurisdōne delegata, pp verba ibi expssa, & cōem stylū rescriptorum, & sic ꝓcedit ille tex. & alia opi. q̄ hēt transmissionē copiæ necessariā. Aut agitur de leui ꝓiudicio, vt qa citatus est in loco citantis, vel modicum distat, & tunc non est necesse mittere copiam quoad effectum citatum arctandi ad comparendū, sed satis est asserere se delegatum, qa oritur probabile dubiū iurisdictionis, ex quo persona nō est vilis, & ex tali dubio quis tenetur comparere, arg. l. si quis ex aliena. ff. de iud. Secus si simpliciter citat, nec asserit se delegatum,
6 nec alias est ordinarius, vt infra dicā expediendo gl. † Inn. tamē quoad effectum excludendi dilationes dilatorias, dicit, ꝙ vtile est ēt hoc casu mittere copiam rescripti, vt hic, & hoc quando rescriptum est ita plenum, ꝙ sine alio libello, poterit deliberare, vt dicit glo. & bene, alias non excluderet deliberatorias, vt
7 supra dixi, & satis hoc innuit ille tex. † Sed pro declaratione prędcentium, & tex. quæritur, nunquid sufficiat ista transmissio copiæ, vt possit ꝓcedi in cā sine libello alio? tex. videtur innuere, ꝙ sic, dū dicit procedendum esse ad examinationem causæ: sed ℑrium tenet hic Host. dicens, istum tex. non negare, libellū offerendum. Et idem Pet. & Abb. & ad tex. dum dicit, sed procedendum, & c. supplet, libello legitimè oblato, lit. contest. & præstito iuramento &c. alias fm eum ℑdiceret, supra tit. proxi. c. pe. & de lit. contest. c. vno, & de libel. obla. c. 1. Immo plus dicit ipse Host. super glo. in fin. ꝙ si ipsum rescriptum originale, quo nil petitur, licet ibi omnia clare exprimantur, tradatur loco libelli, non tamen sufficit illud ad sententiam, quæ non est ferenda, vbi lis contest. nō sit, nisi ad petitionem expressam, de elec. c. dudum, 2. de lit. contest. c. vno. Sed dic hoc dictum Host. procedere in iudicijs plenarijs, vbi requiritur libellus, vel etiam in
11 summarijs, quando simpliciter exhibetur in iudicio, sine alia petitione. Sed in summarijs, vbi sufficit qualisqualis petitio, vt in clem. sæpe, de verb. sig. in actis describenda, vt ibi dicitur, satis est a iudice petere, prout in rescripto continetur. Vnde facta
a hac implicita petitione, sufficit rescriptum pro libello, a non tamē sufficit illa copia extraiudicialis missa, sed debet produci ipsum originale, vel copia solemniter authentica, & peti per omnia in iudicio præsente parte, prout in rescripto continetur, & hoc voluit Inno. no. in c. dudum, de electi. el 2. Archid. 3. q. 3. c. offeratur. & Spe. in tit. de præben. §. 1. ver. in his autem. & ver. ꝓced. & tetigi in c. 1. de libel. obla. & sic intelligo, & limito hunc text. & facit quod infra dicam super glo. quando transmittitur
2 copia libelli. † Venio nunc ad glo. & 1. & 2. in prin. sunt faciles, & satis patent, sed in ver. & sic in criminali, quærit, nunquid si in criminali admittatur simplex citatio ad comparendum, an debeat exprimi aliud, gl. dicit & respondet, ꝙ debet inseri quicquid reo obiicitur, vt paratus veniat, per c. si primates. 5. q. 2. Vn de dicit gl. ꝙ quidam ad cautelam in fi. citationis apponunt libellū actoris, vt sic plenè deliberare possit, & si plene per literas, vel libellū potuit instrui, nō debet habere deliberatorias, ēt pro aduocato, quia debet rndere super ipso facto, de quo plene instructus est, &c. vt in glo. vsque ad uer. sed actori. Et potest intelligi hæc determinatio gl. tam in ciui. q̄ in criminali. Plura sūt in hac particula gl. examinăda. Et primo, an in cā criminali debeāt in ipsa citatione exprimi crimina. Io. And. videtur sentire, ꝙ non possint exprimi. Dicit enim ꝙ si exprimantur, hēt locū, quod dicit Joan. 1. q. 2. in summa, ꝙ in criminali nō dantur deliberatoriæ, sed alię. dabuntur, vt ipse no. 1. q. 8. c. per scripta, & sic simpliciter transeunt do. nostri. Sed Bar. in l. inter accusatorem. ff. de publi. iud. dicit, ꝙ in citatione fienda in causa criminali, nō est opus copiam libelli inseri, sicut nec in ciuilibus, vt no. in authen. offeratur. C. de lit. contest. vnde sufficit fm eum, si citetur, vt veniat rnsurus accusationi, vel inquisitioni, & mouetur per c. licet de accusa. Sed ℑ hoc vr tex. in c. si Primates, alleg. in glo. vbi dicit tex. iudicem non debere citare in criminali, nisi exprimatur quid ipsi reo opponatur, vt sic veniat paratus. Ego satis
b puto æque distingui b posse, ꝙ aut accusatio fit de loginquo, & tunc licet non sit necesse inserere copiam libelli, debet tn exprimi, quod opponitur reo, vt deliberatus veniat, & sic loquitur c. si primates, prælleg. Nec in d. c. licet. dr oppositū. Ibi enim non ponitur forma citationis, sed narratur in effectu. Et facit ille tex. pro ista parte, dum fuit ille citatus, vt veniat rnsurus obiectis. Aut citatus fuit de propinquo, & tunc procedit dictum Bar. & hæc no. Et vide ad materiam quod dixi in c. 1. de iud. in addi. q̄ incipit, vel dic, & bene ille tex. facit, vbi simpliciter fuit petitū,
9 vt ille Epūs pns in loco introduceretur ad concilium. † Secundo est uidendum, nunquid in criminali, debeant dari dilatoriæ, si rescriptum fuit insertum in citatione, vel quicqd ipsi reo objcit, & sentit ista gl. ꝙ nō, & idē Io. And. vt ℑ. dixi, & plus dicit gl.
3. q. 2. in summa, vt in criminali nunq̄ denr deliberatoriæ: qui
satis dēt reus esse certus, an ꝓmiserit, vel nō, & sic nō egeret ꝓ-
ad negandū, vel ꝓfitēdū. Io. de Lig. dicit eas oino esse dādas, quia
tuncūq; rescriptū sit transmissum, qa ibi exigitur libellus bene
formatus, & multa pūt opponi ℑ libellum. 2. q. 8. c. ꝓ scripta. In
bellorū. Itē debent dari deliberatoriæ, vt discutiatur glosa ca-
satoris. Et hæc fuit opi. Host. in summa, eo. tit. §. 1. ver. aliæ de-
beratoriæ. D. Ant. saluando glo. dicit posse intelligi, qñ pen-
tur deliberatoriæ, circa substantiam petiti. Tunc enim nō de-
dari, cū habuerit tps ad deliberandū: secus si petitur dilatio, vel
da factū libelli: Tūc enim est ꝓcedēda, nec gle. ista negat. Et
forte dicit, ꝙ quidā ad cautelā faciunt inseri copiam libelli. Sed
sic nō datur postea dilatio, & ad opponendū libello. Satis
dici potest, quod si copia libelli fuit inserta, & reus habuit tps
pus, ꝙ potuerit deliberare, tam circa factū principale, q̄ circa
mā libelli, & psonā accusantis, ꝙ non est ꝓcedenda alia dilatio
saltem magna, arg. hic, secus vbi nō potuit deliberare circa
10 nia ꝑdicta, & hoc vr hic satis volnisse Hostien. † Sed circa
dicta quæritur, nunquid illa copia libelli in citatione trāmis
sufficiat ad lit. contest. Host. hic, ꝙ nō, licet enim sufficiat ad
liberatorias negandas, non tamen sufficit ad sententiam fer
dam: immo erit necesse, quod libellus iterum in iudicio exhi
tur, C. de lit. contest. l. vna, & auth. offeratur, & præsente adu
rio. 3. q. 6. c. chartæ. quia nec datur dilatio a iudice ꝓcedente
co. l. a procedente iudice, canonizata, 3. q. 3. c. inducīæ. & a
ce. Nec ob. fm eum, ff. de adult. in l. miles. §. fexaginta. vbi
die feriatā, qua tamen ius nō redditur, pōt libellus offerri, q
licitum est iudici, secundū cū. Et pro primo, vt nō sufficiat
tio extraiudicialis, vide Io. And. in addi. Spec. in tit. de libel
§. nunc videndū, in prin. & ibi tenet ēt hunc intellm, a fortiori
ginta. Vel fm eum pōt intelligi, qñ agitur de re, tpe pertinu
quitur enim, quando maritus accusat iure mariti, quod de
re intra certū tps. Bar. tamen in d. §. fexaginta indistincte no
ꝙ in qualibet cā ēt in ciuili, pōt libellus offerri, & die feriata
11 de quod plenè circa vtrunq; dictū tetigi in c. fi. de iud. † Ter
c dicit glo. ꝙ pro amicis consulendis est danda dilatio, & hoc
mittit Host. si non malitiosè, sed bona fide petatur, quod
bitrio iudicis relinquendum, secundū no. de iud. c. pastoralis
vt lit. nō contest. c. 1. Sed gl. in l. 1. C. eod. dicit hoc non re
iure cautum, vt pro amicis ꝓsulendis detur dilatio, sed tan
dici iudicē debere arbitrari hoc. Quid enim si petitur ab
de qua satis dubitat, utrū fuerit in bonis patris, vnde vult
lere amicos, melius informatos? secus vbi cessat cā vrgens
12 vbi habuit tps ad deliberandū. † Quarto dicit gl. ꝙ pro ad
to non debent dari inducīæ, quominus respondeat, cū hoc
spondere de facto suo. Idem sentit Vinc. dicens, ꝙ post
derit, dabuntur ei. Dic melius, ꝙ aut in citatione fuit inse
pia libelli, & habuit tn tps, ꝙ potuit ꝓsulere aduocatū, &
habebit alias inducias, arg. hic. Aut nō fuit inserta copia
& tunc dēt hīe inducias, vt consulat aduocatū super ap
libelli. Non enim tenetur rndere, si libellus non est bene
rus. Et cauendum est, ne iudicium sit frustratorium, de iud
sam, & c. examinata. quod ēt sentit hic Host. ad hoc ca.
13 non contest. & quod ibi no. † Sed quæro nunquid actor
da dilatio deliberatoria? Gl. dicit, ꝙ ab initio nō est danda,
debuit venire instructus. Et aduerte, quia ideo dicit ab initio
si reus excipere t, & actor replicaret, tunc bene est sibi danda
latio, quia super illo non potuit venire instructus, vt in d.
autē, alleg. in glo. & tenet hoc Io. And. Dilatio tn data reo,
derit actori, ad hoc l. petēdę. C. de temp. in integ. restit. & ibi
Spec. eod. tit. de dila. §. videndū. ver. in summa. Vlterius q
rit quales erūt istæ inducīæ? dicit, ꝙ hodie, arbitrio iudicis,
vt dixi sup. c. proxi. & ibi ēt remissi, an oēs dilationes iuris p
iudex abbreviare, & ex qua cā possit. Item quærit glo. quot
tiones ꝓbatorię dātur in cā, tam ciuili, q̄ criminali: & rndet
14 dic, vt latius dicam in c. in causis, de resti. † Item quæritur, q
sint dilationes dandæ? & rndet, ꝙ iudice sedente pro tribu
& vtraque parte præsente. Io. And. dicit sufficere, si iudex
d rat d per locū, ubi ius reddit, ad hoc ff. de interrog. act. l. vlt.
in Spec. in hoc eod. tit. ad fi. facit quod no. de re iud. c. ult.
te latius, quędam sunt dilationes citatorię, & istæ non re
causę cognitionē, qa dant in absentē, ut l. nec qequā. §. ubi
tū. ff. de offi. pcō. & sic ꝓsequens nō exigunt iudicē sedentē

ADDITIONES.

a Rescriptum: pro libello. Adde Alex. consi. 197. 2. lib.
b Aeque distingui. Adde videndum Aret. in tractatu maleficij. ubi etiam de ea re
in glo. index commisit.
c SEB. SAP. Danda dilatio. Vide quæ cumulat Felin. in c. 1. ut lite non contest.
in prin. ubi tangit, an propter absentiam aduocati, sit danda dilatio.
d Itinerat. Adde Roma. consi. 497.

tenet ℑrium. co. tit. § fi. ver. quid in deliberatoriis, qa tales dantur in iudicio. Nec ob. tex. hic, quia hīc non dantur deliberatoriæ, sed excluduntur ex transmissione copiæ rescripti. do. Ant. tenet, ꝙ non exigunt cognitionem causæ, licet dande sint in iudicio. 1. q. 1. §. offeratur. qa sicut citatoriæ inquantū subrogantur
a loco deliberatoriarū, nō exigunt causæ cognitionē, dita nec inquātum sunt purè deliberatoriæ. Sed dicerem, ꝙ exigunt causę
b cognitionē, sc. l non plenā: vnde poterunt dari a ꝓcedente iudice, vt in d. l. voluit. Plenā. n. cognitionē nō exigunt, qa de iure dandæ sunt, vt 3. q. 1. d. §. offeratur. sed antęq̄ dent, aliquā cognitionē exigunt, cū hodie ex cōi stylo moderētur fm qualitatem causæ, vt sup. c. pxi. Quędā sunt inducīæ ꝓparatoriæ, siue instructoriæ, & iste nō dantur sine causæ cognitione. 2. q. 1. c. inducīæ, ver. a iudice, fm Inno. & Io. And. Sed sentit Io. And. sup gl. ista, vt 3. sufficere iudicē itinerare per locū iudicij, sed Bar. in d. l. a. p
cedente. C. de dila. dicit, ꝙ prima dilatio, ꝓbatoria nō exigit plenā causæ cognitionē, iō pōt peti, & ꝓcedi a iudice ꝓcedēte. Sed
secūda, & tertia exigunt plenā cognitionē: iō debent ꝓcedi a iudice sedēte, & non ꝓcedēte: vñ intelligit d. l. voluit, in his, q̄ nō requirunt plenā cognitionē causę. Cyn. dicit, ꝙ si datur dilatio
partio. non ℑ dicentibus, qa non exigitur causæ cognitio, tunc pōt fieri a ꝓcedente, alias secus. do. Ant. ꝙcludendo oēs opi. dicit, ꝙ si dilatoria est citatoria, vel deliberatoria, pōt dari a iudice
c ꝓcedente, si ēt ꝓbatoria, tunc si pars non ℑ dicit, pōt dari a ꝓcedente. Si ℑ dicit, si est prima dilatio, pōt dari a ꝓcedēte. Si est alia requirens causæ cognitionē, dēt dari a iudice sedente ꝓ tribuna
li, & satis puto fuisse de mente Bar. & placet. An aūt valeat secū
d da, vel vlterior dilatio, data sine causę cognitione, c Bar. in l. fin. ff. de fer. & dila. dicit, ꝙ nō, per illū tex. quē sentit Bal. in l. peten-
de. C. de tēp. in integ. restit. qa hoc est ℑ ius partis, vide quod no. in c. vltra tertiā, ℑ de testi. Quærit gl. an data dilatione, ꝙ quiescat
15 iudicis officii, & simplr rndet, ꝙ sic. Sed dic, vt plenius dicā in c. significāte, ℑ. de appell. vbi materia, ꝓprie ponit. † Vltri. dicit glo. ꝙ post peremptoriū, iudex pōt facere gram, s. expectando partē, ꝙ c. ꝓsiluit, de offi. deleg. Dic, ꝙ aut queritur. nunqd post dila
tionē citatoriā possit iudex facere gram, & qualē, & dic, vt leg. & no. in d. c. consuluit: vbi ponit materia. Aūt q̄ritur de aliis di-
16 lationibus, nunqd possit illas revocare, vel abbreviare, seu elongare, & dic, vt dicā in c. eū si Romana, & in c. signeāte, de app. vbi materia ponit. † Nūc veniā ad expeditionem notabilis glos. Inn. q̄ verſatur circa illā materiā, an, & qñ citatio afficiat citatū, vt teneatur ꝓparere. & an, & qñ valeat ꝓcessus ℑ non ꝓparentē, & in c. prudentiam, de offi. deleg. & per Ioan. And. post Aegi. in reg. scienti de reg. iur. li. 6. in fi. q. vbi ponit bonā distinctionē, & aliquid per Bar. in l. qdam ꝓsulebant de re iud. & in l. 2. ff. si quis in ius voc. non ierit. Et materia ista est satis lōga, sed hic nō multum me extendā, sed ex dictis Inn. formabo hic distinctionem, per quā materia clariori modo apparebit, q̄ ex modo procedē
di per alios, & aliqua vltra dicta Inn. hic addam, q̄ tn faciunt spe
cifice ad hanc materiam. Dico ergo, ꝙ qñ citans, nec est, nec po
test esse iudex, & tunc nec citatus arctatur ad ꝓparendum, nec valet processus ℑ non comparentem, vel comparentem, quia taciturnitas hoc casu nihil operaretur. Ad hoc quod no. glo. l. j. C. vbi de cri. agi. opor. vbi dicit glo. ꝙ qñ iudex est talis, ꝙ citatus sua voluntate non pōt facere illū iudicem, non nocet taciturni
tas, facit de præben. c. dilecto, & quod ibi no. Inno. & quod no. Guliel. in Spec. in tit. de cita. § 1. ver. sed pone quod iudex, & §. pe in fi. & per Arch. 1. 5. qō. 4. c. 2. & quod no. in d. reg. scienti. Ex
quo infertur, quod citatus clericus à laico, siue compareat, siue
d non, a processus contra eum nō valet, vbi non est, nec esse po-
test iudex, qui tempore reperitur sīne a non suo iudice lata, C. si a nō compe. iud. c. totum, & de iudi. c. ar si clerici & quod no. Gli. in c. significasti, d. foro compet. Aut citans non est iudex, po
test tamē esse, & tunc si notoriè constat eum non esse iudicem,
e non tenetur citatus comparere, nec valet processus cōtra nō comparentem, siue super principali, siue sit cōtumaciæ punitiua. Et hoc no glo. 3. q. 2. c. si Episcopus. & in c. veniens, de accusa. probatur in c. si duobus, de appel. & c. si à iudice, eo. tit. lib. 6. Aut non est notorium, citantem non esse iudicem, & tunc aut
tat non exprimendo se iudicem delegatū, vel ordinariū,] & nō
nullo inititur potestati in ipsa citatione, [vt quia simpliciter ci
tat non exprimendo se iudicem delegatū, vel ordinariū,] & nō
teneturꝓparere, vt voluit hic Inn. nec valebit processus aliquis
contra nō comparentem, ex quo in veritate nō erat iudex. Aut
innititur alicui iurisdictioni: & tunc aut delegatę, aut ordinariæ.
Primo casu, aut dixit se delegatum, [forte mittendo tenorem
alicuius rescripti, vel sine transmissione copiæ in casu, quo sufficit, vt supra dixi,] & tunc aut nullum in veritate emanauerat
rescriptum a superiore, vel erat falsum, & Innoc. videtur variaſ
se. Nam in c. super literis, de reseri. videtur velle, quod nō valet processus, etiam super incidente contra absentem factus, quia
faber falsi rescripti, sicut non potuit dare iurisdictionem in principali, ita nec in incidenti, vt pronunciet se iudicem competentem, vel vt puniat contumaciam non comparentis, sed aliud vi
detur hic sentire, sed primum dictum tenet ibi Ioan. Andr. & videtur communior opinio. & die de hoc plenius, vt ibi nor. Aut rescriptum emanauerat a superiore, sed erat nullum, quia impetratum ab excommunicato, & tenetur citatus comparere, & si non comparet, valebit processus cōtumaciæ punitiuus, sed non in principali, quia in dubio erat iudex in cognoscendo, an sua esset iurisdictio, ut in d. c. super literis. Sed in principali nō habet iurisdictionem, ex quo rescriptum erat nullum. Sed si prius pronunciauit se iudicem competentem, valet processus postea super principali, quanquam rescriptum in veritate esset nullum, hoc est not. dictum Lap. in c. 1. de rescript. lib. 6. & not. in d. cap. super literis. facit quod not. Innoc. in cap. 1. & 2. de confirma. vti. vel inuti. & in d. ca super literis. Si vero rescriptum non erat nullum, sed subreptitium, & sic poterat exceptione eli
di, & valet processus etiam super principali contra absentem, si status causæ hoc patitur, quia habebit iurisdictionem, licet elidibilem, & imputandum est non excipienti. Ad hoc quod not. in cap. super literis, & cap. cæterum, de rescript. & in capit. inter, de re iudica. Aut innititur iurisdictioni ordinariæ, & in veritate nō erat iudex citati, nec aliorū, & tunc nō valet processus ℑ absentem, nec ℑ parentem, quia semper reperitur ꝓcessus factus a nō iudice, ut 3. dixi in delegato, nec ēt habet locum prorogatio, ex quo nulli præsit iurisdictioni, vt in c. significasti, de foro cōpet. & in l. priuatorū. C. de iurisdic. om. iud. Aut nō est iudex ordinarius citati, sed est aliorū illius territorij, vbi citat, & exprimit cām in citatione, quæ si esset vera, competeret iurisdictio, vt quia ibi ℑxit, vel deliquit, & tūc aut exprimit aliquem errorem in citatione, vt ꝙ veniat ad rndendū seruo, vel excommunicato, vel spoliatori suo, vel pupillo, vel si nō exprimit est notoriū, citationē esse iniustam, vt quia citat ad locum notoriè nō tutum, & non tenetur ille comparere, & hoc est no. dictum Inn. hic. Nec valet, quia vix, aut nunquam citatio pōt continere aliquid ita iniustum, ꝙ non possit habere excusationem, vel dubitationem. Exemplū citatus est dominus, vt rndeat seruo, qđ pōt esse, si super intolerābili iniuria conqueratur de eo, Insti. de his, qui sunt sui vel alic. iur. Et idem in omnib. aliis, semper pōt inueniri aliqua excusatio. Nam rndetur, secundū Inn. ꝙ ex quo iniustum, vel illicitum posuit in citatione, nisi adiiciat causam
17 excusationis illius iniusti, prima facie, nō tenetur ire, qđ no. † Et qñ iniustitia est notoria, vide bon. tex. cum gl. in clem. pastoralis. §. pisana, de re iud. Et idem est, vbi citatio in se nō est iniusta, sed est notoriū impedimentū ex parte citati, vt qa infirmus, vt in l. quæsitū ff. de re iu. Et idē quod dixi in ordinario, intelligе in delegato eadē ratione: vñ in omnibus, in quib. sup. dixi tenere ꝓcessum delegati, intellige, nisi error mō ꝑdicto sit in citatione, vel notoriè constet de iniustitia. Si verò citatio est insta, tunc tenet ꝓparere, licet in veritate nō sit iudex, ex quo de hoc dubitatur, & si nō compareat, valet processus contumacię punitiuus, quia debebat uenire ad allegādū priuilegiū suū, l. si quis ex aliena. ff. de iud. & l. 2. ff. si qs ius dicē. nō obtemp. Sed si in veritate nō erat iudex, nō valebit, ꝓcessus super principali, nisi prius pronūciet se iudicē ꝓpetentem, ēt si status causæ patiat, vt possit ꝓcedi lit. nō ꝓte. Nec ꝓcedēdo ad vlteriora, videt se ꝓnūciare iudicē, ex quo pars aduersa est absens, qa nō videtur consentire, immo potius ℑdicere, secus si fuisset præsens, & sic intelligatur c. ex parte, & qđ ibi no. de appel. & hoc voluit Inn. hic, & not. in d. reg. scienti. Et habes ex ꝑdictis vnā diam in validitate ꝓcessus, inter ordinarium, & delegatū, quia si delegatus in veritate nō erat iudex. non valet processus contra absentem, etiam contumaciæ punitiuus, quia ille non habebat aliquam iurisdictionem, quod intellige, vt supra dixi. Sed in ordinario valet
processus

ADDITIONES.

a ZACH. Non exigunt causæ cognitionem. Adde Lanfran. in sæpe alleg. cap. quoniam contra. §. dilationes. nu. 2. versi. secundo quæro. & ibi in apostil. Benedi. Vadi. infra de probat. Et quæ causæ cognitio debeat præcedere, vide Alex. de Imo. consi. 108. col. fin. vol. 1. istum in c. coram, au. ne. 1. & quod ibi dixi in apost. ad ipsum in ver. sine causæ cognitione, de restitu. in integ. vbi remissiue de hoc tetigi.
b SEB. SAP. Causæ cognitionem. Quæ cognitio debeat intervenire ad dandas dilationes, ponit Alex. in consi. 41. col. 5. in 2. volum. vide Moder. in l. fi. ff. de fer.
c Sine causæ cognitione. Adde Alex. consi. 41. & 108. 2. lib.
ZACH. Adde Lanfran. de Oria in clem. sæpe. in uer. libellus, & ibi in apost. Celsi, ad ipsum. in verb. summarie, de verb. sign.
d Siue non. Adde late Calder. cons. 12. de foro compe.
ZACH. Adde de hac q. latissime per Felin. in c. cum ordinem. uer. ad allegandum, supra de rescrip. & in c. prudentiam, col. 3. supra de offi. deleg. plenius in c. veniens, in fi. & ibi in apost. ad ipsum infra, de accusat. & Lanfran. multum no. distringentem in c. quoniam contra 3. citationes. nu. 6. uer. notandū est. ꝙ etiam, & ibi in apost. Celsi ad ipsum, infra de proba.
e SEB. SAP. Comparere. Vide Old. consi. 83. in fi. incip. an Episcopus And. Sicul. cons. 62. col. 3. & 5. in 1. volu. & Dec. in c. 1. duobus, col. fin. 3. ver. in glo. in uer. cognouerit, infra de appel. ubi multa ad hoc propositum, adde etiam Alex. in l. de ætate in 4. col. ff. ad Trebel. & latissime Moder. in l. fi. ex quacunque. ff. si quis in ius voc. non ierit.

Universidad de Deusto
Biblioteca

processus ꝓtumaciæ punitiuus, & ēt ſuper principali, ſi pronunciauit ſe iudicem competentem. Et hoc ideo, qa ipſe habet gñaliter iuriſdōnem ſuper omnibus habitantibus in ſuo territorio indigenis, vel extraneis, ratione cuius poteſt citare, & pronunciare in caſu dubij. Et inquantum ſupra dixi, tam in ordinario, q̃ in delegato valere proceſſum contumaciæ punitiuum, intelligē, niſi ſit interpoſitum decretum cā contumaciæ, & iniuſtitia erat ex parte agentis, vt quia ſibi non competebat ius hoc petēdi, vel ſciebat competere exceptionem abſenti, & tacuit, a puta exceptionem pacti. Tunc enim ſecundum communem, & veram opi. non tenet ipſo iure decretum, quia dēt eſſe interpoſitū nedum rite, i. obſeruato ordine iudiciario, ſed etiam recte, i. iuſtitia competente agenti, aliās non valet, vt vult no. hic Inno. & ſentit in c. dilecto, de ver. ſig. & tenet Bar. in l. iuſte. ff. de acq. poſ. & in l. Fulcinius, §. prætor. ff. ex quib. cau. in poſſ. eat. licet glo. ibi dubitet, & aliud videatur ſentire gl. in d. l. iuſte. & vide Spec. qui ponit opi ſuccincte in tit. de primo, & ſecun. decr. §. nunc dicamus, in fi. Et pro opin. q̃ non teneat, vt tex. in l. 2. §. hæc verba. ff. ne vis fiat ei, & in l. cum vero. §. ſubuentum. ff. de fideicom. lib. & in l. eo tpe. ff. de pec. Sequitur ēt hic d. Ant. Secus eſt in ſnia, q̃ alio non obſtante, valet, licet ius non competat agenti, vt l. cum putarem, ff. famil. erciſcun. quia illa facit ius inter partes, vt in c. cum in iure, de reg. iur. & in l. ingenuum. ff. de ſtatu homi. & in l. res iudicata. ff. de re iudi. Quod eſt verum, niſi ſit lata ex faſſis probationibus, de quo tunc eſt dicendum, prout legi. & no. in l. ſi prætor. § Marcellus ff. de iudic. & in c. eum Bertoldus, de re iudic. & in c. licet, de proba. & hæc no. Aut iudex habebat in veritate iuriſdictionem, & expreſſit ea, quæ erant exprimenda in citatione, nec citatio erat notoriè iniuſta, & tunc citatus tenetur comparere, ſiue citans ſit ordinarius, ſiue delegatus, & ſi non cōpatet, valet proceſſus cōtumaciæ punitiuus, vt in c. de cauſis, de offi. deleg. & l. vna. ff. ſi quis ius dicen. non obtemp. cum ſim. & ſi ſtatus cauſæ patiatur, vel eius qualitas, valebit proceſſus, etiā ſuper principali. Quinimo plus dicit Inno. no. q̃ ſi aliqua exceptio declinatoria competebat reo cōtumaciter abſenti, ex quo fuit proceſſum in cauſa ad actum, qu ſolet fieri poſt lit. conteſta. non admittitur poſtea reus, veniens ad illam vltcrius proponēdam, quia ſi tunc præſens fuiſſet, & tacuiſſet, ulterius illam proponere non potuiſſet vt in capitu. inter, de re iudica. Ergo nec
18 ſi contumaciter abſens ſit. † Cum contumacia pro præſentia reputetur, & abſens contumaciter pro præſente reputetur, in authen. vt omnes obed. iud. prouin. §. ſi autem ille, & in c. veritatis de dolo & contu. & in c. 2. de arb. lib. 6. Pro hoc quod no. gl. in c. 1. de elect. lib. 6. & idem quod ſupra dictum eſt in declinatorijs iudicij, intelligendum eſt in dilatorijs, & alijs peremptorijs, ſecundum Innoc. vt tandiu eis gaudeat qui abſuit contumaciter, quandiu eis gaudere poſſet ſi contumax non fuiſſet, poſtea nō, & hoc rationibus prædictis: quia non debet eſſe melioris conditionis &c. Nec ſecundum eum queritur vlterius, an actor ſciuerit exceptionem reo ꝓpetere, cum hæc quærenda ſint añ ſententiam. Item ſi non propoſuit ante lit. conteſt. videtur ei renunciaſſe, vt in d. c. inter. Semper tamen, cum nō apparuerit ipſum contumaciter abfuiſſe, vt quia erat infirmus, vel alio impedimē to detērus, reſtituetur ex generali clauſula, ff. ex quib. cau. maio. l. ſed & ſi per prætorem. §. vlt. & in c. cum Bertoldus, de re iudic. & quod ſupra dixi, q̃ abſens non admittatur, niſi eo caſu, quo admitteret præſens, tenet Inno. in c. ſi duobus, de app. & Lapus ſua alleg. 117. per quæ tenet, q̃ poſt terminum datum vſuras repetenti ad probandum de iure ſuo, non, admittitur contumax opponens exceptionem dilatoriam, quia ille, qui agit, nō ſoluit vſuras, quaſi extorſit, iuxta c. quia fruſtra, de vſur. quia tales ex
19 ceptiones debent proponi ante ingreſſum iudicii. † Nam lis habetur pro conteſt. ex quo proceſſum eſt ad actum, qui ſolet fieri
b poſt litem conteſtatam, vt etiam no gl. in d. c. 1. de elect. lib. 6. & pro hoc dicto, vide Spec. de appell. §. nunc breuiter, ver. ſed pone. & per Pau. in clemen. ſæpe, de verb. ſig. Aut quis eſt iudex, quo ad quid, & citat ſuper alio, vbi non eſt iudex, & non tenetur illic cōparere, quia reſpectu illius articuli non eſt iudex, & ſic ſibi impune non paretur, vt l. fin. ff. de iuriſdictio. omn. iudic. & c. 2. de conſtitutio. lib. 6. Aut procedit ſuper alia re, præſente parte, & non contradicente, & valet proceſſus, quia tacite videtur facta prorogatio ſuper illa re, etiam ſi ſit iudex delegatus, vt in cap. cum olim, de offic. delega. & dic, vt ibi no. & in cap. P. & G. cod. titu. Per hoc habes glo Innocen. claram, & corroboratam, multis alijs, materiam ampliantibus.

ADDITIONES.

a Et tacuis. Adde eundem, conſi. 84. ij. lib. Ron. a. conſi. 517. & 454.
b Solet fieri. Adde Rom. conſi. 176.

SVMMARIVM.

1 *Dilationes dilatoriæ, non dantur reo, eo quia actor declarauit libellum ambiguum. ſi per expreſſa potuit reus deliberare.*
2 *Libellus eſt attendendus in ſua concluſione, non autem in modo narrandi.*
3 *Prælatus, vel rector, agens pro iuribus eccleſiæ, vel ſuis, an formare debeat libellum nomine ſuo, uel eccleſiæ? 5.6.*

Actio ſi eſt ſimpliciter propoſita, intelligitur de directa. 9.
Agens in dubio videtur agere nomine proprio, non alieno, niſi hoc exprimat.
4 *Prælati, & alij adminiſtratores rerum eccleſiarum, non ſunt domini, & poſſunt alienare, niſi in caſibus expreſſis.*
Prælatus reuocat procuratorem datum a conuentu.
Prælatus agit poſſeſſorio recuperāndæ uel adipiſcēdæ noīæ ꝑprio, nō eccleſiæ.
7 *Prælatus agens ſimpliciter, an in dubio videatur agere nomine ſuo, vel eccleſiæ. & quid de tutore, & ſimili.*
Prælatus, an præſumatur acquiſiuiſſe de bonis eccleſiæ ſuæ? 8.
10 *Dictio, & vltra, quid importat?*
Ignorantia tolleratur in facto proprio de longinquo, ſecus in non merendo, ſeu diuturno. 13.
12 *Libellus dubius, quando interpretetur pro libellante.*
Libellus quando eſt generalis, non tenetur reus reſpondere.
14 *Præſcriptio 10. ann. non probatur, ſi teſtis dicat poſſedit 9. ann. & plus.*
Dictiones incertæ, non operantur in his, in quibus aliquid eſt determinate probandum.
Præſcriptio 30. ann an probetur, ſi teſtis dicat poſſedit 30. annis, & plus vel plus?
15 *Appellans fruſtratorie, remittitur ad eum, a quo appellauit, quod intelligi non fuit delatum appellationi.*

CAP. III.

Literę tuę. Hoc c. legitur duob. modis: Prout intelligatur, q̃ hic petebant peſſiones ga inciderant in cōmiſſum, ex nō ſolu facta debito tpe, & tunc intellectus eſt clarus. Cum enim ſufficiat ceſſatio biēnij, vt in c. potuit, de loca. illa addita & vltra, i tex. poſita, vel eius decto, nihil operabit, & ſic nō cu
1 opus dare nouas dilationes deliberatorias. † Et ſm hunc intellectum Hoſt. dicit in ſumma huius tit. q̃ per declarationem ſuperli, per quam natura negotij non mutatur, nouæ dilationes non dabunt, ſic ſummat Io. And. & bene. Sed iſte intellectus non ſtat in ſe magnam, ſeu aliquam dubitationem. Scdo legitur, q̃ petebat penſio præteritorum annorum, expreſſis trib. annis adiectione, & vltra, vel petebanī ipſæ poſſeſſiones ex cā pr cta, & penſio præteritorum annorum, modo prædicto & tra oportet dicere, vt ℸ. dicam, q̃ ex expreſſis in libello poterant ſatis deliberare, quid ꝓtinerēt ſub illa dictione, & vltra fuerunt datæ deliberatoriæ de nouo. Et ſm iſtum intellectu ſummo. Ex dictone verbi gñalis, vel ambigui poſiti in libe nouæ inducie deliberatoriæ dandæ non ſunt, ſi per expreſ tuit reus deliberare ſuper ambiguitate, vel illa generalitate. Diuidit: Nā in prima ponit iudicis ꝓſultatio, & appellantis petitio. In ſcda ibi, [Nos,] riſio, & appōnis repulſio. Caſus litere Inter Archiepresbyterū Sanctę Priſcę & Aglæ de vrbe, & q dā nobiles A. & G. corā Ep̄o Florentino ſup pēſione quorū poſſeſſionū q̄ō, vertebat. Archiep. noīe eccleſię ſuæ obtu bellū p̄dictis nobilib. ꝓtinentē, q̃ penſio de poſſeſſionib. ꝑtinentib. ad eccleſiā ſuā, ipſi eccleſiæ ſoluta non fuerat trib. annis, & vltra: ipſi nobiles petiuerunt explicari ſpaciū hanc dictionem, & vltra, ſignificare volebat, & Archiep. qđ 7. annis elapſis, fuerat in ſoſone prædictæ penſionis ceſſa ijdem nobiles dicentes libellum eſſe per huiuſmodi ceſſa nē mutatum, petebant inducias ad deliberandum, & qa negauit, & appellauerunt. Papa appellationem huiuſmodi uolam reputans, mandat Ep̄o, quatenus, ea non obſtante,
2 dat in negotio ipſo, iuxta priorū literarū ꝓtinentiam. Ber. Hoſt. ſm ptimum, intellm, q̃ libellus dēt attendi tam circa ſubſtiam & effectum, q̃ circa gñalitatem, ipſius, in modo ꝓdu
a di,[a] & nō in modo narrandi. Superflua enim, vel gñaliter narta, non hſit alterare ꝓfonem libelli, & ipſius natturam. Sane
b eſt, q̃ libellus, ſit clarus circa modū ꝓcludendi, b nec ſuper narrata ſubiacent ꝓbationi, vt in c. ex parte B. de foro comp. in libello poſſeſſorio fuit narrata proprietas, nō tñ per hoc ſect probōni, immo de ea non potuit obiici. Et ex hoc infe ifte Archiepresbyter actor non tenebat declarare illud re gñale: quia ſatis concludebatur intentus libellantis p expri nem trium annorum, quod etiam voluit Hoſti. vide ēt in
2 do. de Rot. decil. 81. & quod dixi in d. c. ex parte B. † Nota ic do, rectorem agentem pro iuribus eccleſię, debere formare bellum nomine ipſius eccleſiæ. Sed nunquid hoc eſt de iu dum. Vincē. hic, quod ſic: quia prælatus non haber ſuo nomi actionē directā, vel vtilem. C. de Epiſc. & cler. in auth. ſed hoc concor. de fide inſtrum. c. inter dilectos. Et huius dictæ

Hoſt.

ADDITIONES.

a SEB. SAP. Modo concludendi. Quod concluſio attendatur, no. Bal. post tex. in l. ij. C. de per. her. ubi dicit, quod ſi in libello concluderetur pro diuerſa media, non procederet, parte opponente, ſi tamen una eſſet concluſio, licet eſſent duæ cāæ cōcludendi, procedit libellus, quia concluſio una eſt. Dicit Bar. in l. Aurelius. §. Titio. ff. de lib. leg. q̃ ex concluſione libelli apparet, qualiter præcedentia intelligantur, & dicit Bald. in l. dominum. 1. col. C. de rei uend. q̃ ſi in libelli narratione apponatur uerbū generale, debet reſtringi ſecundum concluſionem.
b Concludendi. Adde Ang. conſi. 239. & 36.

Hoſt. rationem, in c. olim, infra de reſtit. ſpoliat. quia rectores, ſeu prælati, ꝓcuratores ſunt nō domini, ut in c. 1. de dona. Et qa ſic ꝓponēs actionē, non exprimens vtilē, vel directā, vt propoſuiſſe directā, ſicut poſſet citare, & pronunciare in caſu dubij. Et inquantum ſupra dixi, tam in ordinario, q̃ in delegato valere proceſſum contumaciæ punitiuum, intelligē, niſi ſit interpoſitum decretum cā contumaciæ, & iniuſtitia erat ex parte agentis, vt quia ſibi non competebat ius hoc petēdi, vel ſciebat competere exceptionem abſenti, & tacuit, a puta exceptionem pacti. Tunc enim ſecundum communem, & veram opi. non tenet ipſo iure decretum, quia dēt eſſe interpoſitū nedum rite, i. obſeruato ordine iudiciario, ſed etiam recte, i. iuſtitia competente agenti, aliās non valet, vt vult no. hic Inno. & ſentit in c. dilecto, de ver. ſig. & tenet Bar. in l. iuſte. ff. de acq. poſ. & in l. Fulcinius, §. prætor. ff. ex quib. cau. in poſſ. eat. licet glo. ibi dubitet, & aliud videatur ſentire gl. in d. l. iuſte. & vide Spec. qui ponit opi ſuccincte in tit. de primo, & ſecun. decr. §. nunc dicamus, in fi. Et pro opin. q̃ non teneat, vt tex. in l. 2. §. hæc verba. ff. ne vis fiat ei, & in l. cum vero. §. ſubuentum. ff. de fideicom. lib. & in l. eo tpe. ff. de pec. Sequitur ēt hic d. Ant. Secus eſt in ſnia, q̃ alio non obſtante, valet, licet ius non competat agenti, vt l. cum putarem, ff. famil. erciſcun. quia illa facit ius inter partes, vt in c. cum in iure, de reg. iur. & in l. ingenuum. ff. de ſtatu homi. & in l. res iudicata. ff. de re iudi. Quod eſt verum, niſi ſit lata ex faſſis probationibus, de quo tunc eſt dicendum, prout legi. & no. in l. ſi prætor. § Marcellus ff. de iudic. & in c. eum Bertoldus, de re iudic. & in c. licet, de proba. & hæc no. Aut iudex habebat in veritate iuriſdictionem, & expreſſit ea, quæ erant exprimenda in citatione, nec citatio erat notoriè iniuſta, & tunc citatus tenetur comparere, ſiue citans ſit ordinarius, ſiue delegatus, & ſi non cōpatet, valet proceſſus cōtumaciæ punitiuus, vt in c. de cauſis, de offi. deleg. & l. vna. ff. ſi quis ius dicen. non obtemp. cum ſim. & ſi ſtatus cauſæ patiatur, vel eius qualitas, valebit proceſſus, etiā ſuper principali. Quinimo plus dicit Inno. no. q̃ ſi aliqua exceptio declinatoria competebat reo cōtumaciter abſenti, ex quo fuit proceſſum in cauſa ad actum, qu ſolet fieri poſt lit. conteſta. non admittitur poſtea reus, veniens ad illam vltcrius proponēdam, quia ſi tunc præſens fuiſſet, & tacuiſſet, ulterius illam proponere non potuiſſet vt in capitu. inter, de re iudica. Ergo nec ſi contumaciter abſens ſit. † Cum contumacia pro præſentia reputetur, & abſens contumaciter pro præſente reputetur, in authen. vt omnes obed. iud. prouin. §. ſi autem ille, & in c. veritatis de dolo & contu. & in c. 2. de arb. lib. 6. Pro hoc quod no. gl. in c. 1. de elect. lib. 6. & idem quod ſupra dictum eſt in declinatorijs iudicij, intelligendum eſt in dilatorijs, & alijs peremptorijs, ſecundum Innoc. vt tandiu eis gaudeat qui abſuit contumaciter, quandiu eis gaudere poſſet ſi contumax non fuiſſet, poſtea nō, & hoc rationibus prædictis: quia non debet eſſe melioris conditionis &c. Nec ſecundum eum queritur vlterius, an actor ſciuerit exceptionem reo ꝓpetere, cum hæc quærenda ſint añ ſententiam. Item ſi non propoſuit ante lit. conteſt. videtur ei renunciaſſe, vt in d. c. inter. Semper tamen, cum nō apparuerit ipſum contumaciter abfuiſſe, vt quia erat infirmus, vel alio impedimē to detērus, reſtituetur ex generali clauſula, ff. ex quib. cau. maio. l. ſed & ſi per prætorem. §. vlt. & in c. cum Bertoldus, de re iudic. & quod ſupra dixi, q̃ abſens non admittatur, niſi eo caſu, quo admitteret præſens, tenet Inno. in c. ſi duobus, de app. & Lapus ſua alleg. 117. per quæ tenet, q̃ poſt terminum datum vſuras repetenti ad probandum de iure ſuo, non, admittitur contumax opponens exceptionem dilatoriam, quia ille, qui agit, nō ſoluit vſuras, quaſi extorſit, iuxta c. quia fruſtra, de vſur. quia tales exceptiones debent proponi ante ingreſſum iudicii. † Nam lis habetur pro conteſt. ex quo proceſſum eſt ad actum, qui ſolet fieri poſt litem conteſtatam, vt etiam no gl. in d. c. 1. de elect. lib. 6. & pro hoc dicto, vide Spec. de appell. §. nunc breuiter, ver. ſed pone. & per Pau. in clemen. ſæpe, de verb. ſig. Aut quis eſt iudex, quo ad quid, & citat ſuper alio, vbi non eſt iudex, & non tenetur illic cōparere, quia reſpectu illius articuli non eſt iudex, & ſic ſibi impune non paretur, vt l. fin. ff. de iuriſdictio. omn. iudic. & c. 2. de conſtitutio. lib. 6. Aut procedit ſuper alia re, præſente parte, & non contradicente, & valet proceſſus, quia tacite videtur facta prorogatio ſuper illa re, etiam ſi ſit iudex delegatus, vt in cap. cum olim, de offic. delega. & dic, vt ibi no. & in cap. P. & G. cod. titu. Per hoc habes glo Innocen. claram, & corroboratam, multis alijs, materiam ampliantibus.

Et ſic ſentit Innoc. notabiliter prælatum poſſe agere, etiam poſſeſſorio, pro iuribus eccleſiæ ſubtractis, etiam ante quàm poſſideat illa bona, ſeu iura, vel ipſam eccleſiam, quia agit nomine eccleſiæ, quæ fuit in poſſeſſione. Idem & clarius volunt do. de Rota deciſio. 4. vbi hoc limitant nor. quando alius non eſt in poſſeſſione eccleſiæ. Si autem alius poſſideret, tunc non poſſet prælatus agere pro iuribus, & fructibus eccleſiæ, quia cum debeantur poſſeſſori, argu. in l. bonæ fidei ff. de acquir. rer. dominii. iſte propria authoritate videretur velle ſpoliare poſſeſſorē, quod non licet, vt l. ſi quis in tantam. C. vnde vi. & 16. qō. 6. cap. placuit, & c. eum qui, de præben. li. 6. quod bene no. Hæc procedunt, vt agatur nomine eccleſię, ſiue ſit prælatus eccleſiæ, vt in iuribus prælalega. ſiue ſit prælatus mediatus, vt quia Epiſcopus agit nomine eccleſiarum ſuarum, vt probatur in ca. fin. propoſi. de ſucceſſ. ab inteſta. ſiue ſit adminiſtrator alius, vt in cap. querelam, uel aliam iuriſdictionem habeat in eccleſia, vt in verſicu. in eccleſijs, quod abbas, vel alter prælatus ſuperior, cui capella eſt ſubiecta, non agit nomine ſuo, vel ſui monaſterii, pro iuribus capellæ, ſed debet agere nomine ipſius capellæ. b Cum enim capella habeat diſtincta ſua iura, a iuribus monaſterii, & ipſa capella ſit domina ſuorum iurium, ipſius nomine eſt agendum, & non alterius, niſi forte ſecundum eum, capella conceſſa eſſet in proprios vſus, quia tunc cum ſit quaſi dominus, ſicut vſufructuarius, agere poteſt negatoria pro capellæ, confeſſoriam autem intentat Abbas nomine ſui monaſterii pro iuribus, quæ habet in capella, de quo infra de verſi. cap. Abbate, & infra dicam in alio membro. Item prædicta dico procedere, ut in caſu prædicto agat nomine eccleſiæ, ſiue agat ſolus prælatus, ſiue prælatus cum capitulo ſimul, licet contrarium ſentiat Innocen in cap. 2. de teſt. lib. 6. dicens, quod prælatus, & conuentus, agunt nomine proprio, quia ipſi ſunt domini. 2. quæſt. 6. ca. biduum verſicu. palam. & idem Ioan. de Lign. hic, cum quo videtur tranſire dom. Ant. ſed Colle contra, quod mihi plus placet, pro hoc alleg. text. cap. olim, infra de reſtitu. ſpoliat. vbi non. ine eccleſiæ fuit actum per prælatum, & capitulum. † Item in veritate iſti ſunt adminiſtratores, & non domini, vnde non poſſunt facere contrahendo, con
c ditionem eccleſiæ deteriorem, ſeu alienare ipſius bona, niſi in caſibus a iure expreſſis, ſeruata forma, 12. qō. 2. in ſumma, & in ca. ſine exceptione. Et dominium rerum eccleſiarum nō eſt penes eum, ſed apud Chriſtum, vel eccleſiam vniuerſalem, vel ipſam eccleſiam ſpecialem, ut no. idem Innocen. in ca. cum ſuper, de cauſa poſſeſſ. & propr. Videmus inſuper, quòd ſolus prælatus reuocat procuratorem datum a conuentu ſuper rebus communibus, vt ipſemet agat, & ita not. Innoc. in capitu. 2. de teſti. lib. 6. & tamen ipſe prælatus debet agere nomine eccleſiæ. Quicquid ſit, tutius eſt agere nomine eccleſiæ, & hoc quoad
5 primum. † Quo ad ſecundum, quando agit pro corpore ipſius eccleſiæ, vt quia agit poſſeſſorio recuperandæ, & tunc agit nomine proprio, & non eccleſiæ, quia ipſe, & non eccleſia fuit ſpoliatus, vt probatur in c. conquerente, de reſtitu. ſpoliat. & 6. qō. 1. c. 1. præſentium, & in ca. in literis, & in cap. item cum quis, cod. tit. No. Innoc. in d. c. in literis, & in cap. cum ſuper. Idem ſi agat poſſeſſorio adipiſcendæ, vt in c. accedens, de accuſ. vel ſi agat petitorio, ex quo agit pro corpore ipſius beneficij, vt in c. ex inſinuatione, de procur. Eccleſia enim non poſſidet ſeipsā, ſed prælatus ſuo nomine, & tanquam rector ipſam poſſidet, &
6 gubernat, & hoc breuiter dico quoad ſecundum. † Ad tertium quando agit pro iuribus competentibus prælato, ſeu rectori, breuiter dico, quod agit nomine ſuo tanquam prælatus, vt patet in c. cum venerabilis, & c. conſtitutus. de rel. do. & c. auditis, de in integ. reſt. cum multis ſimilib. vbi Epiſcopus, agit tanquā Epiſcopus, contra eccleſias inferiores pro iurib epiſcopalibus. Ex quo enim iſta iura ſibi competunt, & non eccleſiæ, agit nomine ſuo. Et ita ſentit Inno. in c. conquerente, vt ſupra dixi, &
7 in c. in literis, prælleg. modicum ante fi. † Ad ſecundum principale, quid dicendum in dubio? dico concludendo, q̃ aut agit ſuper re eccleſiæ, vel contractu inito cum eccleſia, vel alio iure eccleſiæ competenti, & hoc conſtat, & videtur egiſſe nomine proprio. Aut ſuper re propria, vel cōtractu inito cum eo, ut priuato, & nomine proprio, & hoc conſtat, & videtur egiſſe proprio nomine. Hoc aperte probatur ex no. in c. dilecti, de foro cōpet. & ca. requiſiti, de teſta. per Ioan. And. in ſimili in reg. priuilegium, de reg. iur. lib. 6. in Merc. Et in materia tutorum, & curatorum, in l. poſt mortem, & ibi per Bart. ff. quando ex facto tut. arguendo de contractibus ad iudicia. Nam in iudicio, quaſi contrahimus, vt l. 3. § idem ſcribit. ff. de pecu. Aut ſumus in dubio, vt quia egit ſuper re, quæ pariter poteſt concernere perſonam & eccleſiam, & tunc tenet hic dom. Anto. quòd videtur egiſſe nomine eccleſiæ, quia res præſumitur eccleſiæ, allegat quod in ſimili not. Bart. in d. l. poſt mortem. Sed certè ibi no. faciunt in oppoſitum. Ibi enim dicit Barto. quòd ſi tutor contraxit ſuper re, quę poteſt concernere pupillum, ſicut tutorem, q̃ videtur proprio nomine contraxiſſe, & videtur de hoc tex. in d. l. poſt mortem. §. tutor. Sed fortè dom. Anto. voluit ſequi Hoſt. in eo, quod dicit, quemadmodum in dubio res præſumitur eccleſiæ, ita videtur egiſſe nomine eccleſiæ. Sed præſuppoſitum non eſt indiſtinctè verum, quia nō ſemper acquiritur eccleſię, nec præſumitur acquiſiuiſſe in dubio ſemper ex bonis eccleſiæ, vt not. in c. cum in officijs, de teſta. & eſt optimus text. cum glo. in ca. 1. 12. q. 4. Item in iudicio non ſemper acquiritur, immo poſſet ſuccumbere: vnde in hoc caſu dubio diſtinguerem ſic, quod aut fiit expreſſum nomen appellatiuum, vt quia dixit prælatus, ſeu rector, & c. videtur egiſſe nomine eccleſiæ Aut expreſſit nomen proprium tantum, & videtur egiſſe nomine ꝓprio, pro hoc, tex. cum glo. in d. §. tutor. & quod legi. & no. in c. quoniam Abbas, de offic. deleg. & in d. c. requiſiti. & per Ioan. And. in d. regu. priuilegium, & hoc quoad diſcernendum, quo
8 nomine videatur egiſſe. † Sed ſi aliquid acquiſiuiſſet, an videatur acquiſiuiſſe ex bonis eccleſiæ, vel ex bonis paternis, vel ex induſtria ſua, eſt alia queſtio, quæ examinatur plenè in iuribus prælleg. & pleniſſime dixi in repetitio. cap. cum eſtes, de teſta. Et per hoc remanet expeditus clarius & latius, quàm alibi, iſte
9 articulus. † Et inquantum ſupra incidenter dictum fuit, quòd in dubio, quis videtur deduxiſſe directam actionem, dic, vt nota. Specu. in titu. de actio. & peti. §. 1. verſicu. in hoc autem. & verſi. nunquid tenetur, quis dicere, ad fin. & per Bartol. in l. 1. ff. de act. & obliga. & l. ſi mulier. §. eadem, ff. de except. rei
10 iudic. vide quod dixi in capitu. cæterum, ſupra de iudic. † Venio ad glo. & opp. videtur enim nouas inducias fuiſſe dandas,

ADDITIONES.

a Nomine eccleſiæ. Adde uidendum Lap. alleg. 51.
b Ipſius capellæ. Adde quod uoluit Aret. conſi. 63.
c Seu alienare ipſius bona. Et ratio eſt, quia ſemper dicuntur eſſe ad uſus pauperum, ita no. dicit Bar. in c. 1. 7. col. in princ. uer. dicit Innoc. in titu. qui feu. dapoſ. quod eſt uerum, Papa conſulto. & qui ſunt, qui eo inconſulto poſſunt alienare, & quæ, ibidem, uer. quæro, qui ſunt prælati, & utrum ſi uendat, & conſtituat ſe nomine precario poſſidere, an transferat poſſeſſionem, uide per Alex. in l. 1. in princ. & in §. fi. ff. de acquir. poſſeſſ. & Innoc. in c. cum ſuper. infra de cauſa poſſeſſ. & propriet.

Universidad de Deusto Biblioteca

a das, qa illa dictio, & vltra, a ad modicū refert, b vt in l. hæc adie-
b ctio. ff. de verb. sign. & iste actor declarabat, ꝙ volebat include
re tp̄s maius expresso. Nam exp̄sserat triēniū, & postea declara-
uit, ꝙ p septenniū nō soluerat, & sic verisimiliter reus nō pote-
rat deliberare in primo termino, qa verisi'r potuit cogitare, ꝙ
nō veniret tp̄s vltra naturā verborū, arg. in l. non aliter. ff. de le-
gat. 3. & in c. fi. de verb. sign. Sol. s'm gl. hic agebatur ad restitu-
tionē illarū possessionū, q̄ inciderant in ꝯmissum, pp solutio-
nē non factā. Et ad hoc sufficit cessatio p bienniū, cū res est ec-
clesiæ, vt in c. potuit, de loca. & iste actor, ēt expressit trienniū, &
sic expressio sufficiebat ad obtinendū in cā, vn̄ sup'flue fuit adie
cta illa dictio, & vltra, nec erat opus declaratione, cū sine ea po
tuerit deliberare. Ex his colligitur prima lect. de qua præmisi, ꝙ
hic agebatur ad restitutionē rerum quo casu hæc litera est veris.
sima, & p ea est tex. in c. cū dilecti, & c. pe. de emptio. & vendi.
vbi sufficit, ꝙ in libello, & dictis testiū, & sn̄ia, dicat' deceptionē
factā fuisse vltra dimidiā iusti pretij, nō determinando aliter il-
lud, vltra, cū agitur, vt restituatur res, vel suppleatur iustū p̄tiū,
qa ad istū effectum sufficit deceptio vltra dimidiā, quantuncun
que illa sit modica. Secus dicit gl. si fuisset actum ad restitutionē
subtractæ pensionis, q̄ diceretur nō soluta tribus annis, & vltra,
qa tunc non potuisset deliberare, de certo tp̄e, iō facta declara-
tione darentur induciæ. Hūc intell'm gl. sequit' hic Host. tā quo-
ad primā partē, q̄ quoad secundā, dicēs, ꝙ vbi petitur quātitas
rōne aditionis dabit' dilatio, alleg. ff. de execu. rei iudi. l. cū quæ-
ritur. & l. seq. Circa hoc tn̄ ꝯcludit gl. ꝙ vbi declaratio libelli est
multū remota a verbis ipsius libelli, iudex dabit dilationē: aliàs
denegabit, vt hic, & s. c. proxi. & hæc sunt vera verba. Innoc. pri
mo sequitur hanc lec. glo. postea ponit aliā lec. dicēs, ꝙ hic ꝯue-
niebantur isti sup possessionibus, & sup pensione subtracta: nec
facta declaratione, debēt hr̄e nouas inducias, qa habuerunt in-
ducias super toto negotio, vn̄ super toto debuerunt deliberare.
Sed Inn. per hoc nō r̄ndet ad ꝯriū, nec aliter declarat. Sed Colle.
sequēdo hunc intell'm magis declarat, dicēs, ꝙ cū hoc casu aga
tur de facto rei, videlicet quanto tp̄e cessauerit a solutione, satis
potuit reus deliberare per primū libellū. Scire enim dēt quanto
tp̄e non soluit. Et ex hac rōne infertur idē esse, qn̄ solū fuit peti-
ta pensio subtracta. Sed hęc rō Colle. pōt impugnari, duab. ratio
nibus. Prima, quia potuisset reus succedere in possessionibus in
locum alterius, quo casu præsumeretur ignorantia tp̄is non so-
11 luti, vt in reg. cum quis, de reg. iur. li. 6. † Itē si factum esset ppriū,
sed tn̄ longū, non præsumitur scientia, de sent. excom. c. cū illo-
rum, in fi. & no. in c. ab excōicato, de rescrip. do. meus do. Card.
approbat hanc lec. secundā, & loquit' magis gn̄aliter dicens, ꝙ
iō non debuit hic dari noua dilatio, qa verba libelli, quantūcun
que gn̄alia, recipiunt interpretationē ad ꝯmodum actoris, vt l. si
qs intentione ambi. ff. de iud. & no. in c. cū ad sedē, de resti. spo-
lia. vn̄ debuit iste reus cogitare, hoc euenire posse, & referre, seu
12 intelligere libellū respū magni tp̄is ad actoris ꝯmodum. † Et ex
hoc dicit notabiliter hic pbari, ꝙ verba gn̄alia ēt, q̄ aliàs ad mo-
dicū referuntur, accipiuntur gn̄al'r, & ad multa referri possunt,
& ad oēm quātitatē, & ꝯmodū actoris ratiōe p̄dicta, licet aliud
sit in contractibus, vel in dicto testis, & sic intelligitur lex, hæc
adiectio. Sed salua reuerentia tanti p̄ceptoris, hoc non est bene
dictū, licet. n. verba generalia libelli possint interpretari p ipsū
actorē ad eius ꝯmodū, vel vbi pbatio secuta est clara & specifi-
ca, dēt adaptari ad libellū ad ꝯmodū actoris, iuxta no. p Inn. in
c. 2. de ordi. cogni. & dixi in c. dilecti, de iudi. & no. Bart. in d. l. si
qs intentione. tamē vbi libellus est generalis, & impedit reum
certe & determinate deliberare, nedū reus n̄ tenet' deliberare,
& intelligere libellum ad cōmodum actoris, immo pōt facere
actorem ꝯpelli ad declarandū, & hoc no. Bar. in d. l. si quis inten
tione. & probatur in c. 2. de libel. obla. & in l. 1. in prin. ff. de edē.
facit l. si defensor. §. illud. ff. de interr. act. Non enim reus ꝯpelli-
tur diuinare, nec iste actor debet vagari cū iactura alterius, vt in
c. vt qs, duas de elec. li. 6. & ē tex. optimus in l. p̄tor edixit. in prin.
ff. de iniur. Immo plus notabiliter dixit Bar. in d. l si quis intētio
ne. ꝙ si intentio actoris est ambigua, & r̄nsio rei est ambigua, li-
cet actor possit interpretari intētionem suam, tamen eius inten
tio, non intelligitur ꝯfessata s'm eius interpretationem, sed s'm
qd' intelligit reus, qa sicut intentionē dubiā actoris interpreta-
mur ad ꝯmodum eius, ita & exceptionē, & r̄nsionem ambiguā
rei, & de hoc vide tex. ibi, & hoc vr̄ expresse ꝯ dictum dn̄i Card.
Non ergo reus tenetur intelligere ambiguā, & dubiā intentio-
nē actoris ad eius ꝯmodum & fauorē. Ego saluando hanc lect.
dico, ꝙ oportet intelligere, ꝙ istis reis fuit facta ꝯcessio. Non. n.
est præsumenda alia psona, cū de illa non fuerit facta mētio: vn̄
cū ꝯuenirentur de facto suo, & tp̄s esset modicum, s. septē anno
rū, iuxta no. in clem. 1. de reb. eccle. non alie. & in c. fi. ne præla-
ti vices suas, satis potuerunt deliberare de toto tempore, in pri-
13 mo termino. † Cū in facto proprio nō intricato, neq; diuturno,
p̄sumatur scientia, vt in c. ab excōmunicato, de rescrip. & qd' ibi
no. & in prelle. in c. cum illorū, in fi. Satis enim est, ꝙ qualitercū
que potuerūt deliberare ar. supra c. proxi. Secus autem vbi alle
garetur aliquid impediens hanc declarationē, ideo hoc relinqui
tur arbitrio boni iudicis, vt considerata gn̄alitate, & declaratio
ne secuta, cōcedat, vel deneget, vt dixit Host. Ista. n. possunt ma-
gis percipi intellectu, q̄ aliqua locutione exprimi. ar. in c. ...
lice, de don. & in l. 3. ff. de test. Lectura tn̄ prima magis cōuenit
isti literæ, & pcedit sine scrupulo. Secunda tn̄ pōt retineri, ...
14 prædicto. † Vltimo scias, ꝙ decretalis ista iuncta gl. adducit ...
Io. Cald. ad q. testis pductus super præscriptione 10. anno. proban
da, dixit Titium possedisse 9. ann. & plus, nūquid sit probata p̄s
criptio, seu possessio 10. anno. Et vr̄, ꝙ sic per istum text. iuncta
gl. Sed do. Ant. determinat ꝯrium, quia vbi aliquid est determi
nate probandum, dictio, plus, & similes generales & indetermi...
ctiones, nhil operantur. Nam dictū testis debet concludere ne-
cessario, ut in c. in præsentia, de proba. Idem determinat Bar.
in l. cum furti, ff. de in lit. iur. de quo per glo. in l. ab hostibus. §.
sed quod simpliciter, ff. ex quib. cau. ma. per doc. antiquos in l.
& si post tres, ff. si quis cau. Sed prædicta conclusio ꝯmuniter te-
netur a modernis, & est verissima. Et ex hoc ēt infero, ꝙ in ...
nil operabitur, cum debeat esse certa, & clara, vt in l. 1. & 2. C. de
sen. quæ sine cert. quanti. facit c. in his, de ver. sign. & idem ...
c cunque c aliquid debet esse certum, & determinatum, secus in
alijs, vbi non requiritur talis certitudo, & determinatio, & ...
quitur d. l hæc adiectio, & l. ab hostibus. §. sed quod simpliciter.
Et ex hoc infertur Goffre. & Io. And. post eum, non bene di...
se in c. licet, de proba. vbi dicunt, ꝙ si testes dicunt aliquem pos-
sedisse 30. ann. & vltra, nō est probata præscriptio, quia tempus
præcedens vsque ad tempus lati testimonij videtur inclusum,
sic debet detrahi tempus, quo fuit facta citatio, & lis contest...
processus. vsque ad tempus lati testimonii, secus s'm eos, si dixis-
set, ꝙ possedit 30. ann. & plus, quia illud plus, potest adijcere ...
mōtæ litis, per d. l. hęc adiectio. Et sic voluit ꝙ aliquid, licet ...
dicū, operetur etiam in teste, quod non est verum, vt prædi...
quia cum possit illa dictio verificari in vno momento, cū po...
bile sit, quod possederit per momentum vltra 30. ann. & sic ...
rum esset dicere, ꝙ possedit per 30. ann. & sic verū esset dicere ...
quod posedit per 30. ann. & plus, nō esset probata præscriptio ...
nihil ergo operabit' in teste, vbi determinate est aliquid pro...
dum, quia debet cōcludere necessario, ut predixi: sed necess...
non comprehendit totum illud tempus, cū possit verificari ...
15 momēto, vt prædixi. † Glo. fi. colligit, ꝙ appellās frustratorie ...
mittit' ad eū, a quo appellauit. Dic hoc pcedere, si non fuit de...
tum appellationi. Tunc enim licet superior possit cām remit...
tere, non tamen tenetur, de quo dic, vt leg. & not. in c. ...
pellationibus, de appel. lib. 6.

ADDITIONES.

a ZACH. Dictio, ultra. Adde in quantum iste dicit, ꝙ ad modicum refer... quod immo ad magnum, nisi quando certa quātitas limitatur, vel ... quia tunc excluditur maius, sicut minus, vt no. Card. in clem. 2. de ... qua uide plene per Barb. in c. Ray. uer. ultra doté, colum. mihi 124 ... sta. ibi etiam doc. glo. & Card. in clem. 1. in ver. facere. de usu. ... c. 1. §. 1. col. 1. uersi. item collige uoluntatem, in tit. de duo. frat. de nouo ... fi. inuestit. in usi. feu. ubi format pulchram q. & per Bar. in l. Celsus ... lum. versi. dicebat tamen Goffre. ff. de vsucap.

ANT. FRAN. De materia istius dictionis, ultra, uide Bar. in l. cum ... q. ff. de dote præleg. & in l. si ultra. C. de fideicom. ubi dicit, quod ... inclusiua, & ideo si quis ultra dolia, legat vinum, uidetur etiam legasse ... de quo etiam per doc. in l. si sic. ff. de legat. 3. & uide Spec. in tit. de ... alleg. in §. 4. & uide Pau. de Cast. in cons. 112. incipien. super quæsito ... cit quod est dictio repetitiua.

b SEB. SAP. Refertur. Ex hoc uidetur dicendum ꝙ si testis dicat, quod ... leat octo, & ultra, & fuit uendita pro quatuor, probat ꝙ sit læsio ultra ... diam iusti pretij, & tunc uidetur quod competat remedium l. 2. C. de ... uend. & hoc Abb. hic sentit, & ita etiam tenet Sal. in d. l. 2. col. 15. ... & post tres, in prin. col. 2. ubi Ias. col. 3. ff. si quis cau. & Ias. in l. cum ... fi. ff. de in litem iur. Archid. per illum tex. in c. cum causa. inf. de test. ... c. pastoralis. col. 3. circa prin. de rescri. Contrarium tamen tenet Imo. ... col. antepe. de emptio. & uendi. & Alexan. in cons. 109. incip. ... col. pe. in 2. dubio. in 4. volu. Georg. Nata in repert. clemē. ... 20. uer. sed quid si testis, de uerb. sign. ubi dicitur, ꝙ in teste dictio, ... hil operatur, & hoc sentit Abb. hic in fi. quod tenendum, dixi late ...

c SEB. SAP. Vbicunque. Vide pulchre per Aret. in c cum causa, infra de ... Ias. in l. cum furti, ff. de in litē iur. & in l. & si post tres, in prin. col. 3. ff. si q. cau. & in locis paulo supra alleg.

SVMMARIVM.

1 *Dilationes dātur reo, licet habuerit terminum peremptorium, intra quem ... publicam utilitatem non potuit interesse. 2.*
3 *Citatio quando fit de longinquo potest fieri ad totam causam, & ut ... ueniat instructus 6.*
4 *Archiepiscopus potest acquirere ius patriarchatus in prouincia alterius Ar... chiepiscopi.*
Patriarcha est maior Archiepiscopo.
5 *Consuetudo, quod appelletur ad parem, vel minorem, uel de uicario ad ... copum, an ualeat?*
6 *Terminus breuis si est datus in causa ardua, potest legitime appellari.*
7 *Dilationes sunt dandæ ad cōsulendos eos, qui sunt informati, & quos ca...*
8 *Papa potest excommunicare etiam Principes seculares, quando non ... niunt ecclesiæ indigenti.*
Papa, & nullus alius prælatus, tenetur personaliter pugnare. Cita...

9 *Citatio peremptaria, an & quo casu debeat mitti prima vice. 10.*
Citationi peremptoriæ, si non est obeditum, potest iudex procedere ad vlteriora, sine alia citatione.
11 *Citatio facta semel ad omnes, & singulos actus quomodo procedat.*
12 *Citatus, vt compareat personaliter, non potest per alium comparere.*
Procurator non admittitur, quando requiritur præsentia personalis.
Statutum, quod si quis personaliter fecerit, non verificatur in faciente facere.
13 *Clausula apposita in procuratorio, uidelicet, Facio te procuratorem, saluis exceptionibus meis, quid importet.*
Procurator, an præiudicet domino in confitendo, & dolum committendo.
Quid importet, Promitto ratum habere, quicquid legitime gesserit procurator meus.
14 *Absens causa reipub. tandiu excusetur, quandiu durat impedimentum.*
Contra absentem causa reipub. proceditur, si non non defendatur.
15 *Procuratorem non compellitur quis constituere in causa ardua.*
16 *Mandatum secundum reuocat primum.*
Appellatur ab Archiepiscopo ad Patriarcham, uel eo deficiente ad Papam.
17 *Subditorum interest, non mutare dominum.*
18 *Procurator constitutus, ut possit omnia facere, quæ dominus potest, an uideatur constitutus in his, quæ requirunt speciale mandatum.*
19 *Procurator constitutus ad certa negotia, cum clausula promittens habere ratum, quicquid ipse fecerit, an uideatur ex hoc concessa libera.*

CAP. IIII.

1 Xposuit nobis. † Si post citationem ad causam, reus pro vtilitate publica vocetur, circunducitur peremptorium, & habebit nouas inducias. Ita communiter summatur, sed hæc summatio est nimis gn̄alis. Quid. n. si cā non est ardua, & reperitur citatus in loco inducij, post expeditionem publicæ vtilitatis, vel fuit vocatus eo tp̄e, quo iam deliberauerat, vel potuisset iam deliberare si voluisset, certe teneret' r̄ndere, vt
2 innuitur ex rōne literæ, ideo summo sic, & strictius. † Si citatus in cā ardua de longinquo, vocat' pro publica vtilitate, ēt ad locū iudicij, ita ꝙ intra terminū citationis deliberare, & alia sibi necessaria ad comparendum explicare nō potuit, in termino, r̄ndere non cogitur, si reperiatur in loco iudicij, sed habebit nouas inducias. h. d. notabiliter. Diuiditur, qa prima pars narrat factū. Secunda, ibi, [Nos igitur.] interloquitur, & prima ꝯtinet plura, vt in ea patet. Casus lit. Inter Bituric. & Burdeg. Archiep̄os, vertebatur qō super iure primatiæ. Papa citauit Burdeg. Archiepiscopum, vt ad initium quadragesimæ per se, vel idoneum r̄nsalem, ad p̄n̄tiam, eius accederet, quem terminū sibi peremptorium assignauit, Bituricen. Archiep̄o super iure Primatiæ r̄nsurus. postmodum dictus Burdeg. pro subsidio Romanę ecclesię vocatus, ad p̄n̄tiā dn̄i Papa personaliter accessit. Dictus Bituricensis Archiep̄s in curia constitutus postulauit instanter, vt Papa in negotio Primatiæ procedere. Burdeg. ad propria rediens, quendam constituit procuratorem, qui saluis exceptionib. sibi competentib. in r̄ndendo, & defendendo, oīa faceret, quæ ipse met Burdeg. facere posset. Bituric. Archiep̄s petijt, vt dictus procurator r̄nderet sibi: ille excipiendo proposuit, se ad hoc non teneri, quia p alia maiori cā, s. publica vtilitate dictus Burdeg. vocatus fuerat, quare pro absente debuit reputari, & priuilegium reuocandi domum hr̄e, cum adhuc nō deliberauit cū suffraganeis suis, & alijs, quorum consilium cā ista requirit, nec habuerat tp̄s, in quo ad vtrunq; negotium potuerit esse paratus. Ex aduerso fuit r̄nsum, ꝙ cū ipse prius vocatus fuisset super qōne premissa, non fuit intentionis Papæ primum mandatum, per posterius reuocare, & tātum tp̄s habuit, ꝙ bene potuit deliberare super vtroq; negotio. D. Pa. de consilio fratrum suorum, adhuc di-
3 lationem sibi ꝯcessit vsq; ad festū natiuitatis domini. Ber. † Not. ex eo, ꝙ iste fuit citatus, vt veniret ad r̄ndendum super iure Primatię, ꝙ vbi citatio fit de longinquo, a pōt fieri ad totam cām, & pōt prima vice emanare peremptorium. De primo vide per Inn. in c. consuluit, de offi. deleg. & in c. auditis, de procur. & ali-
4 quid ꝯ subijciam. De secundo dic, vt dixi s. eo. titu. c. 1. † Not. 2. ꝙ vnus Archiep. pōt ex consuetudine acquirere ius primatiæ, seu Patriarchatus in prouincia alterius Archiep. Primas enim & Patriarcha, idem sunt, licet nomina sint diuersa, vt dicit tex. in c. 1. 99. dis. & hēt Patriarcha seu Primas, ordinariā ī prouincijs Arch. sibi subiectorum, seu in personas ipsorum archiep. vnde de eis appellatur ad Patriarcham, cui subijciuntur, sicut appellatur de
5 episc. prouinciæ ad ipsum Archiep̄m, vt in c. si inter. 6. q. 4. & 21. dist. c. clericos, & in c. antiqua, de priuil. † Et ex hoc no. ꝙ consue. potest induci, vt appelletur ad parem, quod vr̄ ꝯ gl. in cap. 2. de consue. lib. 6. quia in quantum dicit de pari, non videtur vera, qa consuet. facit tunc cū maiorem. Sed ꝙ appelletur de maiori ad minorem, vel de eodem ad eundem vel ad eum, qui est idem, iurisdictione, vt de vicario ad episc. non valet consue. Ita loquitur dictum c. 2. & sic vr̄ velle Host. & Io. And. in c. Rom. de app. lib. 6. super gl. q. d. ꝙ non. Sicut enim consue. potest dare iurisdictionem Priuato super alijs priuatis, vt in c. cum contingat, & quod ibi not. de fo. compet. ita potest dare de pari in parem fa-
ciendo eum maiorem. Nec est ꝯ substantiam appellationis, qa hic bene appellatur de minori ad maiorem, quia consuet. facit
b eum maiorem. b Sed secus, quando appellatur de maiori ad minorem, quia talis consu. esset irrationabilis, vt minor qui remanet minor, corrigat factum maioris, vt in c. cū inferior, de maio.
6 & obe. 11. dist. c. inferior, & no. hāc rōnem diuersitatis. † No. hic arg. optimum, ꝙ citatio ad comparendum de longinquo, facta expressa cā, super qua debeat comparere, videtur præfixa nō solum, vt compareat, sed etiam vt deliberet cum his, qui sunt de negotio informati, & quos negotium tangit, vt hic satis innuitur, & pōt esse ratio, quia cum locus iudicii sit valde distans, nō dēt nudus comparere, sed instructus dēt se præsentare, & si superuenit īpedimētū tollēs facultatē deliberādū alijs, licet tollat cō-
7 parēdi, circūducit' edictū, & op; dari nouā dilationē. † Ex hoc infero ad duo. Primò, ꝙ si in cā ardua terius citatorius & perēptorius est ita breuis, ꝙ licet possit comparere, tn̄ nō p̄t alios ꝯsulere, & deliberare, ꝙ potest legitime appellari, & facit ad not. sup. eo. c. 1. Secundo, ꝙ licet dilatio non dēat dari ad consulendum amicos, vt no gl. in l. 1. C. eo. de quo tamen dicendum est, vt dixi in c. 2. supra eo. debet tamen dari ad consulendum illos, quorum consilium arduitas causę requirit, vt quia eos causa aliqualiter tāgit, & possunt se de negotio informare, vt in casu nostro sunt suffraganei, & capitula ecclesiæ cathedralium de quo dicēdum est, vt in c. fin. de maio. & obe. No. ꝙ non solum competit ius reuocandi domum in causa, quæ sui natura non est in curia, sed etiam in causa, quę sui natura est in curia, & etiam vbi præcessit citatio, quando impedimentum superueniens tollit facultatem deliberandi, seu faciendi id, propter quod citatio emanauit. Ista tamen non est proprie domus reuocatio, quia hic ēt tenetur comparere iterum, & redire, sed tantum circun ducitur edictum: sed vbi proprie ꝯpetit ius reuocandi domū, satis est ꝙ r̄ndeat in propria patria, de quo tamen est dicendū, vt dixi in c. fi. supra de fo. compe. Alia non colligo, quia veniunt infra examinanda. Sed antequam more solito gl. attingam, quæro p declaratione casus, pro quo subsidio impēdēdo, fuit iste archiep. vocatus? Solu. dicit Hostien. ꝙ iste fuit vocatus tempore discordiæ ortę inter Greg. cuius fuit hęc decre. & Fed. quondam Im-
8 peratorem, de quo infra de re iud. lib. 6. in c. Apostolicæ. † Nam secundum Io. And. & bene, potest ecclesia non solum a prelatis, sed ēt a principibus petere auxilium contra hostes, 23. q. 3. c. Maximianus, & c. ab Imperatoribus, & eos non præbentes excommunicare, ea. causa q. 4. cap. administratores. puto etiam ꝙ possit eos acrius punire: maxime imperatorem, argu. in c. venerabilem, de elect. & in c. alius. 15. q. 6. & in c. ad abolendam, §. statuimus, & in c. excommunicamus. §. moueatur, & seq. de hære. & licet Papa vel alius prælatus personaliter pugnare non dēat pro suæ ecclesiæ defensione, potest tamen alios ad pugnandū incitare, 23. quæstio. 8. cap. igitur, & cap. hortatur & cap. omni timore, secundum Phil. & vide bo. gl. in cap. sciscitaris. 7. quæst. 1. quę dicit ꝙ prælatus hoc casu potest interesse, & incitare alios ad pugnam. vide bon. tex. cum ibi no. in capit. dilecto, de sent.
9 excommu. lib. 6. † Venio ad gl. & primo colligit ex tex. iudicem ex causa propter distantiam viarum, posse prima vice mittere peremptorium, vt puta propter distantiam viarum. Ex hoc glo. sentit, quod sine causa non potest mitti peremptorium, cuius contrarium sentit, in cap. 1. supra eo. & illud verius, & dic vt ibi dixi: nam peremptorium habens competentia interualla, regulariter comparatur trinę citationi, vt in l. contumacia, ff. de re iud. l. tres denunciationes; C. quomodo & quando iu. & in c. de illicita, 24. qō. 3. sed in alio potest hęc assignari specialitas, vt valeat citatio prima vice ad totam causam, de cuius validate potest dubitari. Ex dictis Innoc. in c. consuluit, de offic. delega. & in cap. auditis, de procura. colligitur quod sic, adeo quod parte nō veniente, procedi poterit ad vlteriora sine noua citatione, si status causæ patitur. Hostien. videtur hoc approbare in d. c. consuluit, quando iudex in peremptorio fuit comminatus de procedendo ad vlteriora, & pronunciando in causa, aliàs requiritur citatio ad alios actus, ad hoc quod no. in c. 2. de do. & contu. lib. 6. Io. And. in add. Spec. in tit. de citatio. §. viso, ver. peremptoriū, in 2. col. dicit hanc citationē valere, rōne absentiæ longeuæ, vt quia fit a Papa, vel ab Archiepiscopo, vel eius officialibus. Tūc enim toleratur talis citatio, quia citationes de facili nō possunt iterari, secus autem, si fiat in præsentem, non debet enim citatus teneri ita impeditus. Vnde talis generalis citatio non suffi-
cit,

ADDITIONES.

a ZACHAR. De longinquo. Adde Fed. de Sen. in c. licet causam, quem Imo. ibi refert, & sequitur. infra de prob. Lanfr. de Ori. in c. quoniam contra. §. citationes, nu. 1. ver. quæritur nunquid citatio generalis, ibi, per Archiepiscopum, vel patriarcham in longinquo itinere, eo. tit.

b SEB. SAP. Maiorē. Vide Moder. post Abb. in rubr. infra de app. ubi tangunt, an consuetudo, quòd appelletur de maiori ad minorem, ideo non ualeat, quia est contra substantiam appellationis. uide d. meum do. Rochum Curtium, in reperi. c. fi. colum. 29. in fi. supra de consue. ubi meminit de ratione, quam ponit Abb. hic.

Universidad de Deusto
Biblioteca

cit,& præstat legitimam cām appellandi.Fed.de Sen.ꝑfi. 171.vi
detur etiā dubitare de validitate huius citationis generalis,quia
tūc terminus vī assignari ad duos diuersos actus, quod fieri nō
debet,vt no.gl.in elem.sæpe,de verb.sig. in versi post dationē,
11 ēt dato,ꝙ citatio sit legitima,vt colligitur ex dictis Inn.ī.co.† &
Arch.c.2.de dolo,& contu.li.6.distinguit, ꝙ aut reus fuit gnalit
citatus,& non comparuit,& poterit procedi, eo nō compa-
rente ad oēs actus causæ,quia in tota cā ꝓtumax vī,arg.in d. c.2.
& intellige si status causę,seu qualitas hoc patiatur, vt ga est ta-
lis,ꝙ procedi pōt lit.non contest.Sed si reus comparuit,& ad ali
quos actus ꝓcessit,satisfactum est illi citationi generali,quia ve
rū est dicere illum ad cām comparuisse, nec pōt de isto dici, ꝙ
protestari videatur se nolle comparere in illa cā, cum compa-
ruerit.Pro hoc d.c.secundum,a ꝫrio.debet ergo citari postea ad
alios actus,alias sequeretur absurdum, ꝙ omni die mane, & se-
ro,teneretur quis per se,vel suum procuratorem comparere, vt
audiat quid iudex velit dicere, & sic posset eū iudex tenere im-
pedimum per multa tempora, saltem in foro ecclesiastico, vbi
non finitur instātia, & posset captare tempus,quando reus esset
absens,& tunc ferre,sententiam,vt sic ille tanquā cōtumax, nō
posset appellare, quod videtur absurdum.Et loquitur Feder. de
citato sub ista forma, vt veniret ad respondendum libello,& ad
omnes & singulos actus successiue vsque ad diffinitiuam sentē
tiam.do.Card.dicit dictum Fede.procedere in terminis,in qui-
bus loquitur:secus,si fuerit facta citatio sub hac forma,vt com-
pareat tali die,& deinde singulis diebus,hora iuridica,vsque ad
sententiam inclusiue,quia tunc remanet citatio cum suo termi
no, licet compareat. Sed quando fit citatio sub priori forma
tunc postquam comparuit remanet citatio respectu aliorum
actuum siue termino. Et quamquam valeat citatio sine termi-
no,vt not.in cap. cum parati, de appel.non tamen poterit reus
dici contumax ad placitum actoris,sed tantum ad arbitrium iu
dicis, pura si se absentauit ad longam moram.sed si bene consi
dero, nulla ex prædictis opi.videtur simpliciter vera. Et primo
incipiendo ab hac vltima, videtur. n. ꝙ licet citatio sit facta, vt
compareat singulis diebus, hora iuridica, ꝙ non arctet post cō-
paritionem,ga cum impossibile sit,ꝙ in eadem cā, procedatur
a singulis diebus, hora iuridica, ideo ista non debet arctari ad cō-
parendum,ex quo non proceditur in cā.finge.n.ꝙ dilatio 8.die
rum sit data ad testes producendos, intra quem terminū actor,
hodie producit vnum,hinc ad tres dies alium,& sic successiue,
nam est absurdum, reum arctari ad comparendum singulis die
b bus,b hora iuridica,& sic quādo datur terminus, ad positiones,
vel ad interrogatoria facienda, & sic de similibus. Item qñ da-
rur dilatio ad secundum actum,primo non finito, immo igno-
ratur,quando finietur contra prædicta, & maxime, quia pendē-
te dilatione,debet iudicis officium quiescere,vt in c. significan
te,de ap.& l.siue pars,C.eo Item opi.Fede. non videtur ēt vera,
vt si compareat,extinguatur citatio in totum,& post alios actus
possit impune recedere, nec teneatur redire sine noua citatio-
ne.Nam secundum hanc opi.ista citatio gnalis non seruiret,nisi
contra non comparentem,& tamen citatio generalis fit, vt ci-
tius expediatur cā cum psente,vt euitetur pluralitas citationū
de longinquo.Item hæc opi.videtur iudicio meo aperte, ꝫ text.
in c.fi.8.q.5.& in c.certū. 11.q.3.vbi dicitur, ꝙ citatus ad synō-
dum, seu ad curiam, non debet recedere ante finitā cām, aliās
punitur, vt ꝓtumax ad idem c. .de iud.& c.fi. de do.& ꝓtu. vbi
ponitur forma huius citationis gnalis.Insuper opi. And.dū præ
supponit simpliciter validitatem huius citationis quando fit de
longinquo,non vī simpliciter vera, vt sine alia citatione possit
procedi ad alios singulos actus. Finge. n. ꝙ citatus ad totā cām
cōparuit in curia, seu coram Archiepiscopo recepit libellum,
& rndit,datus est sibi terminus, vt intra duos menses actor pro-
duceret testes, & sic est in facultate actoris quādocunq; ꝓducere
intra terminum,debet ne reus incassum arctari ad comparē-
dum singulis diebus,cū forte actor non comparebit, nisi ter in
tra totū terminū? Cum ergo singuli actus non habeant specifi-
cum terminum,debet reus citari,quando actor vult facere pro
ductionem,cum non teneatur reus diuinare,vt dicit Bart.o.in l.
qui ante calen.ff.de verb.obl.Vnde in hoc art.sic putarem vera
citer distinguendum,ꝙ aut citatio generalis fit in præsentem,&
non valet rationib.prædictis,cum ad singulos actus debeant fie
ri citationes,vt in d.c.consuluit,& quod ibi no.Inno.in c. ad pe-
titionem,de accu.vel saltem præbet iustam cām appellādi.Aut
fit in absentem,maxime de longinquo,& tunc aut non vult cō
parere,& potest procedi ad ulteriora,prout qualitas causæ patit
tur,sine noua citatione,cum videatur contumax in tota causa,
& maxime si dixerit se nolle comparere,arg.in c.2.de do.& con
tu.li.6.& c.1.de iud. Aut comparuit,& tunc citatio arctat, vt nō
recedat de loco iudicij, nisi saltem dimittat procuratorem, cū
de facili non possint citationes de longinquo geminari, & sic
loquitur c.fi.8.q.5.& c.certum. .q.3. & alia iura superius alle.
Sed non tenetur postea in iudicio comparere ad singulos actus
sine citatione, cum sit incertum, qñ debeant explicari, & sic
loquitur Bar.in d.l.qui ante calen. licet non loquatur ꝓpre-
his terminis,sed in similibus. Item quando citatio fit ad partic
lares actus de non existente in ciuitate,puta Comitatēsi, ponā
iudex supradicta ratione compellere reum, vt eligat sibi locum
in ciuitate,vbi possit ad singulos actus citari,cum durū sit tem-
per mittere ad villam. Ita no. Ang.de Peru.in d.l.qui ante cal-
ndas,vbi Bar.qui relinquit hanc q. indecisam,alle.dicta Inn.in
c.auditis, & c.constitutus,de procu.& faciunt rationes superius
alleg.sicut.n.ratione absentiæ longeuæ permittitur citatio gene
ralis,ita & ista compulsio, vt eligat locum in loco iudicij, ratio
ne enim absentiæ, vt euitentur incōmoda, multa permittuntur
vt in l.si longius, ff.de iud.& in c.fin.de sepul.vide text. cum glo.
12 in c.ex literis, de in inte. rest. & no. hunc art.quia quotidie
nus est,& non memini,ꝙ per alios sit ita discussus.†Glo.a.quā
rit,an citatus vt personaliter ꝓpareat, teneatur comparere p
c respondeꝙ sic,c & de materia vide in c.1.de iud. lib.6.Et ex hac
gl.& ex illo tex.no.ꝙ vbi requiritur præsentia alicuius, non po
test actus fieri per procuratorem,quia ille dicitur præsens, ꝙ cre
d hibet se conspectui,vide bo.gl.in cle.dudū,de sepul.si ergo da
turum dicat,ꝙ faciens tale quid personaliter, incidat in penā
faciens per aliū euitat pœnā, vt est gl.no.in cle.i. de vi. & hono
cle.in ver.publice,& psonaliter:secus si nō esset appositū verbū
personaliter,vt in c.si quis suadente, 17.q. 4. iuncto c. mulieres
de sent.exc.vide Bart.in l.aut qui aliter. §. hæc verba, ff. quod
13 aut clam,& in l.hæc verba, ff. de adul. † Quæro quid operatur
ista verba,quæ fuerunt appositā in ꝓcuratorio,constituo te pro
ratorem,saluis exceptionib.meis? Sol. dicit gl.1.ꝙ præseruat
ceptiones dilatorias,competentes domino:si.n.simpliciter co
stituisset,videretur voluisse,vt respōderet sup principali, & ci
determinat glo. concludens hęc verba poni ad cautelam, & ē
hoc sentit gl.ꝙ constitutio procu.cum protestatione prædicta
est legitima.idem hic Vinc.dicit tñ ꝙ præmissa protestatio ne
ratur aliquid.Primo, vt non valeat confessio facta omissa ex
ptione dilatoria,ff.man.l.diligenter,cum hæc ꝓcuratio fit ad
ta,& limitata, alias ꝓfessio procuratoris nocet dño,ī.titu. 2.
non tñ tenetur mentiri,vt l.Quintus,ff.man.Item secundo,hoc
c clausula est vtilis,ne videatur simpliciter ꝓstitutus, & sic eog
tur illum defendere, & possunt fm eum exponi, saluis & ce
exceptiones,quas saluat,non fuerint recipiendæ,faciat quod c
se facturus erat.Gof. dicit ꝙ talis ꝓcuratio nō valet quoad c
principalem,alle.de app.c.significauit.sic nec illa, qua quis
c mittit habere ratū,qđ legitime ꝓfactum fuerit, cum ēt quod
lose facit ꝓcurator,debeat nocere domino. ff. de do.ex.l.
curator,licet succurratur dño fm ea,q̄ no.in c.1.vt li. nō ote
in hoc vlt.tenet gl.in c.relatio. 21.q. 1.Spe.in tit.de proc.& no
aūt formę in fi. 1.col.dicit tñ ibi,ꝙ Clemēs visus est sentire ꝙ
Host.tenet ꝫ Gof.dicens ꝙ c.significauit,non facit,seu non pro
bat id,ad quod inducitur per Gof. & quicquid Gof. dicat, ꝫ
mandatum Burd.vī fuisse sufficiens.Io. And. vī tacite seq. Ca
in eo,qđ dicit,ad dictū Host.posse rnderi,ꝙ istud mandatum
fuit hic approbatū,ut sufficiens super principali, sed super ex
ptionib.mn,quæ saluatæ fuerunt,& ꝙ c.significauit, pōt fieri
ci per Gof.sicut ibi procuratorii non cū gnali sigillo,sed cum
gillo ad certum vsum non est sufficiens, ita nec mandatum
generale.sed certum do.Ant.putat, ꝙ si procurator sic fuit co
stitutus,Cōstituo talē procuratorem, & promitto rata habere
quæ legitime gesserit,ꝙ ualet, & reducetur ad intellectum ꝑ
ris, quæ legitime,f.fm dispositionem iuris gerere poterit. Ter
ro constituit sub alia forma. i. saluis exceptionibus, respondē
&c.pōt adhuc saluari procuratorium,vt videatur saluare dila
rias,quæ tolli videtur ex actu constitutionis procu. Si aūt,
staret ꝙ uellet reservare sibi ex ꝓtestatione exceptiones ꝫ
ētū procuratoris,cū hæc protestatio sit ꝫius,non iuuabit ꝓ
tē,& admittetur,ꝓcuratorium,de consti.c.cum M. & hæc re
secundum eum, nisi pars consenserit protestationi, sed fi
velit quod admittatur, procurator, non admissa illa protes
tione,admittetur, & protestatio illa non iuuabit. Ego puto
aut fuit constitutus sub illa forma, Promitto habere ratum
quid legitime feceris &c. & tunc a principio talis ꝓcurator
debet

ADDITIONES.

a SEB. SAP. Licet citatio.An valeat huiusmodi citatio, vide Pan. de C
in l. consentaneum, C. quomo.& quan.iud.& in l. ad peremptorium, 3.
iudi. & in consi.50.secundum antiquam impressionem,& Ang.Arecl. in
maleficiorū, in versi.qui iudex monuit eos, singulis diebus. vbi Ang. dicit
b Singulis diebus.Adde quod Bal.consi.238.3.lib.dicit ꝙ est quædam consue
ꝙ quis debeat semper morari in loco, & quod uec in iure ciuili, nec canō
co, talis modus citandi videtur permissus.
c Quod sic.Adde Cald.consi.5.hoc eo.tit.ubi ponit aliquos casus, ubi quis cō
mittitur a personali comparitione.
d SEB. SAP. Si ergo.Vide Fel.in c.fi.§.is autem,col.3. supra, de off. del. vbi
tangit,an uerbum,personaliter,importet quod sit electa industria persona,
ita quod aliqua commissione facta alicui,quod personaliter faciat,non pos
sit facere per alium.
e Quod legitime.Adde Rom.consi.60.

a dēt admitti ꝓp nimiam gnalitatē. a Non.n. vī oīno idoneus, &
cauendū est,ne lites ex litib. oriantur,vide ad hoc,quod no.in c.
2.de li.ob.& in l.1.C.de anna.exce.& in l.fi.C.de fi.inst. nisi con
stitutēs aliter illa verba declaret.sed fi de facto fuit admissus, tūc
habeat locū interpr.do.Ant.vt sic fiat ꝫ constitutuentem, & re
ducatur ad terminos iuris cōis.Est.n.quid sibi imputetur,quare
aperrius non dixit,ad hoc,quod le.& no.in l.quicquid adstrigē.
dæ ff.de ver.ob.& c.ex literis,de spon.& in reg.ꝫ eum,de reg.iu.
li.6.Aut fuit ꝓstitutus sub forma huius c. saluis exceptionib. &c.
& tunc in dubio placet interpretatio do. Ant. vt sensus sit, ꝙ p
hoc nō intendit,illis exceptionib.renunciare, qđ ēt sentit Vin
cen.Sed si appareret,ꝙ procura.constituere,vt non possit age
re in principali,nisi exceptionib.propositis,nō video quare hoc
procuratorium,non debeat admitti,cū ipse nō ꝓpellatur respō
dere ante propositas, & examinatas dilatorias, vt in cap.exhibi
14 ta,de iu.& in c.pastoralis,de excep.non apparet ratio, quare eo
dem modo non possit constituere procu.ar.l.ff.de procu.†Gl.
in ver.[Publica.] est clara,sed ꝫ eam, & ꝫ tex. opponitur mu'ti
b pliciter.Videt enim, ꝙ licet iste Archiepiscopus fuisset absens,
ex publica vtilitate,b tamen ex quo tempore termini, præsens
reperiebatur in curia,& iam cessauerat impedimentum, ꝙ de-
bebat compelli ad respōdendum. Excusatur enim quis ratione
publicæ vtilitatis, quandiu durat impedimentum, & non po
stea,vt l.si cui.§.1.ff.ex quib.cau.ma.facit c.ad audientiā, de cle.
non resi. Item iste fuit citatus, vt compareret per se,vel procura
torem. licet ergo ratione absentiæ non posset per se, debuit ta
men comparere per procuratorem.Item, & tertio cōtra absen
tem causa reip.proceditur,si nō defendatur,vt Lignorare, C.de
rei.mil.fortius ergo contra istum debuit proceditur,qui iam desi
rat abesse causa reipu.Sol.docet.circa hoc varie loquuntur, licet
breuiter concludendo dici possit.Et primo quoad primum. ꝙ
licet cessaret tunc impedimentum, non tamē cessabit effectus
iam productus ex absentia. Nam propter illam absentiam non
potuit deliberare cum ipsis & aliis, quorum cōsilium in hac re
erat necessarium oporter ergo, ꝙ consequatur nouas inducias.
Non ob.secundum cum, ꝙ debeat constituere procuratorem,
15 quia frustra constitueret ꝓcuratorem, cum & ipse procurator
dubitans deberet habere inducias ad consulendum dominū,
vt in c.dilectus, de procu.† Item in causa ardua, quis non com-
pellitur constituere procuratorem,in c.2.de procu.cum impe-
dimentum esset hic temporale,vt not.in c dilecti,de do.& con
tu. Nec ob.ꝙ arctatur ad comparendum per se, vel per procura
torem,& ꝙ tenetur constituere procuratorem,qui possit com-
parere,& non voluit.Sed iste voluit,sed non potuit, ratione im
pedimenti.Non obst.glo.d.l.ignorare, quia licet absens ex cau-
sa,& fi.Item iste se defendebat allegando causas legitimas, de
litur, quin habeat locum ius reuocandi domum ex cā hic exps-
perendo nouas inducias,secus vbi nullus compareret ad allegā
dum aliquam causam,vt in contrario.Item si fuisset processum
contra istum,fuisset facta postea restitutio ex legitima causa,ff.
ex quib.cau.ma.per totum,& in c.cum Bertoldus, de re iud.sed
ex quo constat de impedimento melius fuisset ante factum oc
currere,ꝙ post vulneratam causam remedium quærere,l.fin.C.
in quib.cau.in inte.resti.non est necesſ. Sed contra hoc, & cōtra
tex.denuo opp.videtur, ꝙ non debuit excusari ratione illius se-
cundæ reuocationis,cum in ea non fuerit facta mētio de primo
mandato,arg.in c.cæterum,de reseri.Nō enim fuit intentio Pa.
reuocare primum mandatum,ex quo non expressit, argu.in c.
ex parte de offi.deleg.Sol. Host. ꝙ propter quatuor hæc allega-
tio,non obst.Primo,ꝙ si memor fuisset, propterea nō abstinuis
set a secundo mandato,de sup. negli.præla. c.licet, de au.& vsu
pal.c.nisi,& sic non nocet istud tacuisse,ar.supra de reseri. c.sup
lteris.Secundo,quia & si ipse nō videatur reuocasse in effectu,
tamen reuocatur propter ius reuocandi domum, quod iste ha
bebat.Tertio,ꝙ ista interpretatio non est partis, sed Pa. de sent.
excom.c.inter alia,cum concor.Quarto, quia contraria sunt tē
porū,belli,& pacis,vt in proœ.insti.l.aduoc.C.de aduoc. diuer.
iud.videtur ergo,ꝙ Pa.eligendo vnum de contrarijs, alia reuo-
cauerit.de prælit.c.nonne.de bap.c.maiores,& c. cæterum, pal.
non ob.ibi enim diuersa rescripta super eo. facto emanauerāt,
hic vero super diuersis,qui si pōt,debet omnia mādata eius ad-
16 implere.Alle.illud,ꝙ maiorem festinationem requirit, vbi im-
minet maius periculum,de elec.c.vbi periculū,lib.6.facit l. cō
tra pap.ff.de re iud.†Item fm mandatum,quasi fortius reuocat
primum.ad hoc de ipon c.si inter, plus ēt dicit Innocē. ꝙ si iste
Arch. sponte venisset pro subsidio ec. cum ad hoc teneatur ex
iur.de iu.c.ego N.deberet reputari excusatus.Item dic,ꝙ 1. mā-
datum concernebat fauorem specialem, s.vnius ecclesię. Secū-
datum vero concernebat ecclesiam vniuersalem, & fauorem pu
blicum,merito præfertur,de postu.præl.c.bonæ.Et ex his habes
17 ra,quę habent in subiectis,ꝫita interest subditorum, non muta
re dominos.Ad hoc c.cum inter,de re iu.& quod not.in c.inter
quatuor,de ma.& ob.& sic omni casu, istius Archiepiscopi in-
tereret,vt admitteretur ad defendendum.Item ex quo nolebat
obedire isti Archiepiscopo Bituricen.tanquam habēti iura Pri-
matis,licite potuit, & debuit iste Archiepiscopus facere istum
citari,& compelli ad obediendum,vt in d.c.cum inter, & de ca
18 pel.mon.c.dilectus.†Vlt.hic quæritur, an procurator d constitu
d tus sub hac forma,vt faciat omnia ea,quæ ipse constituens in p-
pria persona posset facere,videatur habere potestatem explicā
di exigentia specialia mandata.Io. And.dicit ꝙ non, per c. qui
ad agendum,de procu.li.6.Bar. tenet contrarium in l. procura-
tor cui libera,ff.de procu.Dicit enim de tali procuratore, cui vi
e detur concessa libera facultas e explicādi,&c.Pro hoc habes bo
num tex.in l.creditor,§. Lucius,ff.man. & videtur tenere Arch.
in c.1.de rescrip.li.6 & hoc patet per d.§. Lucius. † Quid autem
si procurator est constitutus ad certa negotia, & postea subiici-
tur clausula,Promittens ipse constituens, habere ratum quic-
quid procurator suus fecerit, an videatur concessa libera? vide
per Bart.& alios in l.1.ff.de offic.procu.Cæla.& in d. l. procura-
tor,cui libera,& sunt opi.vide ibi.

ADDITIONES.

a ZACH. Propter nimiam generalitatem.Adde tu,ꝙ constitutus procurator
cum clausula,& promisit de rato, &c.ꝙ speciale mandatum non facit, nec
ampliat ipsum,ita not.fin.Bal.in addi.Spec.in tit.de procu.in 1.col.ver clau
sula rati,& seq.
b ZACH. Absens ex publica vtilitate.Vult iste inferre, quod absēs causa reip.
excusatur l.si cui,per istum all.quod est verum, nisi in affectata absentia,l. &
qui data,ff.ex quib.cau.ma.cum simil.Item nisi exerceat officium pauci valo
ris,respectu suæ personæ,quia tunc quamuis exerceret illud procul, non ta
men excusaretur,immo præsumeretur absentiam affectasse,tex.est sing.in l.
spadonem.§.fi.ff.de exc.tut.quē ad hoc pro fin.refert,& sequitur Lud.Rom.
sing.593.incip.tu habes,quod quamuis absentes.
c Et cuius non interest &c. Scias quod ista exceptio,tua non interest, repellit
agentem,& debet proponi ante lit.conte.de qua per Bar.in l.si vnus,§. ante
omnia,ff.de pac.& in l.posthumus,§.1.ff.de inoffi.test.post Innoc.in c.super
his,de accu.per do.in l.eleganter.§.fi quis post,ff.de condi.inde. Bal. in l.cū
seruus,C.de ter.fug.No.quia alias super ista exc.uidi dubitari.
ANT. FRAN. Circa istam exceptionem, tua non interest, ultra hic al. uide
no. per do.in l.sinautem,§.si homo.ff.de rei uen.& uide Ang.in l.pater filiū,
ff.de inoffi.testa. ubi concluditur quod est dilatoria exceptio, & propterea
debet opponi; ante lit. conte.ficut aliæ exceptiones dilatoriæ, quæ debent
opponi intra terminum statutum ad deliberādum,an quis uelit cedere, vel
contendere,& per Bar.in l.1.in prin.ff.de eden.& de materia istarum excep-
ptionum habetur etiam in l.licet, C. de procu. Et in specie quōd ista excep-
ptio,tua non interest, sit dilatoria, & debeat opponi ante lit. conteſt. tenet
etiam do.Abb.in c.ex parte Adæ,de test.
d SEB. SAP. Procurator habens plenum mandatum, an possit facere ea, quæ
requirunt speciale mandatum,vide Fel.in c.nōnulli.§.sunt & alij,col.2.ver.
præterea,quōd habens mandatum,supra de rescrip.
e Libera facultas.Adde Rom.consi.94.

Universidad de Deusto
Biblioteca

De Ferijs. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Feria, vnde dicatur, & quibus modis sumatur.*

Viso supra de dilationibus, quæ dantur a iudice, de dilationibus, quæ dantur a iure, videndum est, ideo &c. Ita continuat Goffred. & communiter alij. Sed ista continuatio potest impugnari, quia feriæ non sunt propriè dilationes iuris, cum dilatio detur ab homine, vel a iure ad aliquid explicandum, vt dixi in c. 1. supra, tit. proxi. Probatur de dilatione hominis supra tit prox. de dila. iuris patet in c. quod ad consultationem, de re iud. & qd ibi no. & 3. q. 3. c. inducæ. §. spatium, cum similib. Feriæ vero dãtur, vt homines quiescant, infra eod. per totum, ideo continuo sic: Quia tempore dilationum iudicis officium conquiescit, de app. c. significante, & l. siue pars, C. de dila. & quia idem contingit in ferijs, ideo annectit, competenti ordine hanc rubricam, Vel sic, quia feriæ largo modo sunt dilationes ideo post &c. de consecra. dist. 2. c. 1. De feriis autem nuptiarum habetur 33. q. 4.

1 †Et aduerte pro vocabulo, seu significato huius verbi, feria. nã ecclesia appellat, quamlibet, diem feriam, & in die dominica dicitur feria prima, die lunæ, dicitur feria 2. die martis, feria tertia, &c. & sic deinceps vsque ad finem. Et tunc dicitur feria a fando, idest, loquendo, quia Deus in creatione, per singulos dies dicebat fiat lux, &c. fiat firmamentum, &c. & hoc modo non capimus hic: sed secundum quod capiebant antiqui, qui diem solemnem appellabant feriam, & tunc dicitur feria, a ferendis victimis & holocaustis, quæ illo tempore offerebantur. Vel dicitur feria, quia illo tempore debemus vacare a malis operibus, & insistere bonis, vel debemus vacare circa diuina, & vacare ab operibus seruilibus: vnde feriari, est idem quod a malis operib. vacare, secundum Papiam, quod no.

SVMMARIVM.

1 *Sententia nõ debet ferri de nocte, in die sabbati, vel alijs vigilijs, super quo tamen seruatur consuetudo.*
2 *Mors non est alicui danda diebus festiuis, 6. ubi aliqui excipiuntur, qui possunt condemnari.*
3 *Iuramentum, quod uertitur circa opus pietatis, potest dari diebus festiuis.*
4 *Studere, uel consulere, an sit licitum diebus festiuis.*
5 *Consuetudo, quod liceat mercari diebus festiuis, non excusat a peccato.*
6 *Minister iustitiæ non peccat, immo meretur.*
7 *Recusans iurare ex aliqua obstinatione damnabili, presumitur hæreticus.*
8 *Testis non potest diebus festiuis iurare, sed bene deponere.*
9 *Testes recipiuntur omni tempore, quando periculum est in mora.*
10 *Testes non possunt compelli deponere die feriata in honorem Dei, uel hominum.*

CAP. I.

Mnes dies. Diebus dominicis mercari, litigari, iudicari, vel iurari, non debet. a Ita communiter summatur. sed puto supplẽdum, videlicet, q de vespere in vesperam debent celebrari. h d. Hic non colligo aliqua, quia omnia veniunt infra latius examinanda. †Et primo iuxta morem, primo attingendo gl. opp. q nõ debeat celebratio fieri de vespere ad vesperam sabbati, cum iudex possit iudicare die iuridica, vsque ad noctis tenebras vt in c. consuluit, de offi. deleg. Gl. 1. respondet, fatendo contrarium, & tex. dicit procedere quo ad celebrationem diuinorum. Docto. communiter sentiunt oppo. dicentes, q in vigilia sancti, vel die sabbati, non debent causæ audiri. Nec obstã. secundum eos, decre. consuluit, quia debet intelligi in alijs diebus Ego puto text. istum procedere, seu posse intelligi dupliciter. Primo secũdum prædictum intellm, Doct. sed quia hodie de cõsuetudine nõ servatur, puto homines non peccare, quia in principio, & fine cuiusque festiuitatis, attendenda est consuetudo, vt probatur infra c. proxi. sed videtur hæc obseruantia honestior, vt sic tota die in dominica abstineatur ab opere seruili, & ne in aliquo celebretur dies sabbati, ne Christiani viderentur iudaizare, & seruare in parte ritus Iudeorum, contra c. quidam. de app. Secundo potest intelligi de celebratione de vespere, in vesperã, idest ab ortu solis. Nam vespera vesperæ, capitur pro ortu solis, secundum Papiam. & sic congruit, hic intellectus communi obseruantiæ. Intellectus autem gl. nullo modo placet, vt intelligatur quo ad celebrationem officij diuini, cum expresse tex. dicat, q non debeat fieri mercatum, &c. & sic prohibet, etiam quoad opera seruilia, ad idem tex. in c. prox. in prin. vbi ponũtur verba legis antiquæ, in qua dicit, De vespera in vesperam, celebrabitis sabbata vestra, & originalius Leuit. 22. quæ verba fuerunt dicta ad totum populum, vt ibi dico, tene ergo alterum præmissorum intellectuum. †Opp. secundo in eo, q dicit, ad mortem neminem his diebus condemnandum. Nam videtur, q nec ciuiliter tunc procedi debeat, vt in c. fi. infra eo. Sol. glo. supplet maxime. Sed dic melius, q ista suppletio non est necessaria, quia tex. comprehendit vtrunque, vt patet in verbo, placitum, quod intelligitur

3 de iudicio ciuili, vt differat a sequenti. 15. q. 4. c. placita. † Glo. querit, quare pro pace potest iurari? Respondet, q est, opus pietatis. Nunc venio vltra glossã ad declarationem literæ capitulo quamlibet partem de per se, & opp. videtur enim innuere ista litera, q nunquam sit licitum mercari, vel litigare, &c. diebus dominicis, cum Deus fecerit oẽs dies, vt patet Gen. 1. Ipse enim dixit, fiat lux. Item factum est vespere, & mane dies vnus, &c. vt ibi, & sic est contra c. fin. infra eo. Sol. attenta causa efficiente, quælibet dies potest dici dominicus, sed attenta alia causã, denominatur ab alijs planetis, vt no. in l. omnes. C. eo. & infra c. proxi. per Hostiẽ. Sed dies dominicus specialiter attribuitur domino, & denominatur ab eo, quia in eo fecit omnem magne. 75. distin. c. quod die. & ideo in eius, veneratione abstinendum est tunc in his, quæ continentur in litera, secundum Gosecundo opp. in eo, quod dicit, his diebus abstinendum abesse ni illicito opere. Nam ex hoc sequitur absurdum, q a iis diebus non sit abstinendum ab illicitis contractibus; ca. nunquam de consecra. dist. 5. Sol. multiplex. Primo, vt exponatur secundum Doct. illicito, idest seruili. Nam septima dies statuta est ad humanam quietem, infra eo. c. licet. & dicitur tale opus illicitum, q in se non sit licitum, sed respũ diei, quia tũc ista non licet. vt dicitur illicitum causatiuè, quia posset esse causa illiciti cum ter ementem, & vendentem, & inter contrahẽtes, vel quasi litigantes, de facili peccatum intercidit, de pœn. dist. 5. c. tas. & istæ expositiones patent per exempla, quæ in regula nuntur. Secũdo principaliter potest intelligi, prout iacet, & supplendum esset, maximè. Nam omni tempore cessandum in malo, sed præsertim isto tempore, propter veneration 24. quæstio 1. c. odi. &, proieci, & de materia vide per Hostiã summa. cod. titu. †Et hæc faciunt ad quæstio. an istis diebus riatis, sit licitum studere? e Pet. no. quod sic, per hunc tex. bentem opus illicitum, seu seruile, cum studere sit licitum, tamen fiat sine solẽnitate, secundum eum. Et idem no. glo. ciuilis in l. pe. ff. eo. & in l. omnes iudices, C. eo. arguendo a fi li. Nam cum his diebus licitum sit militare, d vt ibi, ita & studere, cum sit quædam militia, argumen. in l. aduocati, C. de diuer. iudi. do. Anto. dicit se putare, q die dominico non licet studere propter lucrum particulare cõsilii, nisi necessitas suadeat, ut pro expediendo illum, q de longinquo venit. Nec licet pro salario studere, vel egere, nisi necessitas aliud suadeat. e Et similiter nec scholari e studere, quia deputatam diem ad

ADDITIONES.

a Non debet. Vide Arch. de consecr. distin. 3. c. ieiunia, ubi pulchre loquitur, possint vendi carnes, vide ibi. And. Barb.

b SEB. SAP. An istis. Quod non liceat indistincte studere, probari potest lorato fundamento. Militare, non est licitum nisi ob necessitatem, vt me probatur in c. quod non est licitum, de reg. iu. ergo non erit licitum laribus studere, quia argu. q liceat studere, deducitur ex eo, q liceat re, vt hic per Abb. ex quo videtur, q nulla sit differentia inter militare, & lares, & alios, quia etiam alij possunt operari propter necessitatem, d fra eo. cogita.

c Licitum studere. Tu pondera, quia loquitur, q non debet fieri mercatum vespera in vesperam. And. Barb.

d Militare. Et utrum talibus diebus possit excommunicari, uide Fed. de Sen si. 10. & 11. ubi dicit q possunt fieri collationes, dispensationes, procurat per collationibus beneficiorum tacita pacta, transactiones, & alias cessan pro certo non bene dicit per d. tex. & d. c. placita.

e Nec scholari. Tu uide Tac. de Aluaro. in proœ. feu. ubi refert plures doct re, quod si non gratia lucri faciat, quod possit scholaris, illo tempore studere, uide ibi. Ego miror de istis partibus, qui non uiderint Arch. in c. de consecr. dist. 3. ubi tenet hanc partem, quod quis possit legere, & alios: istam partem teneo, & moueor hoc modo: Exceptio extenditur a titatem rationis ad similes exceptiones, ita probatur, in l. his solis. C. do. c. cum dilecta, de confir. vti. vel inuti. Sed hic ponitur, excepto pace & necessitate, & in c. licet. infra eo. potest, quis se excercere diebus: ergo sequitur, quod idem erit pro scientia adipiscenda, quia ctum tendit ad publicum bonum, & tẽdit ad honorem Dei, ergo potius quis poterit studere. Secundo, diebus solemnibus licitum est emre filios, manumittere seruos, ergo fortius erit addiscere. Tertio dicbus minicis, licet pacifci & transigere, ut l. dies festos, C. eo. ergo multo studere. Quarto illud, per quod quis efficitur amantissimus, licitum diebus domi. per supradicta, sed per scientiam homo efficitur amator Deo, vt voluit Philo. 4. ethicorum, ergo c. Quinto nullus actus exercitritualis est prohibitus sabbato, ut dicit Thom. 2. 2. q. 122. arti. 9. sed actus est actus spiritualis, quia scio tia est, domum Dei. Præterea Christus sabbato languidos, ut habetur Io. 9. c. sed per scientiam nos curamus quia efficitur Deo similis. præterea facit iste text. quia dicit illicitum præterea facit c. religiosam, de conse. dist. 3. facit c. nunquam, de cons 5. sed pondera, quia hic dicitur cum omni veneratione. Si enim debe ram alijs rebus, quam orationi, vel ei, quod tendit ad veneration nimus contra illum tex. item in l. dies, dicitur semper veneratione libet hora. item Deus sanctificauit illum diem, ergo & nos, & solu cita, in fi. in uer. orationibus uacandi facultas. ubi ideo dedicati ut uacetur orationibus, facit cap. licet infra eod. ubi dies dominici putati ad humanam quietem, & ad seruitium altissimi. uide rationem uincibilem, res deputata ad pium usum non potest reconuerti ad usum, ut l. legatus, ff. de usufruct. leg. cum similib. Sed dies dominici alij sunt deputati ad honorem Dei, ergo non possunt deputari ad usum pium, nisi quatenus reperiatur approbatum in iure, ut di. capi

Et plus uidetur dicendum; quod nec etiam episcopus, nec Papa posset hoc facere.

ANT. FRANC. Mihi placet illa opinio, quod & scholares, & Doctores, ratione publicæ vtilitatis, & quia ex studio semper augetur scientia, possint studere diebus festiuis sine peccato, ut tenuit glos. Anto. & Rapha. Ful. in l. omnes iudices, & ibi fere per omnes, C. de feriis, & per Ang. & Alexand. in 1. pe. ff. eo. tit. de fer. & vide Azo. in sum. de fer. & Ray. in proœ. ffforum, quod tamen intelligo, dummodo ex tali studio non intermittantur diuina, quæ sunt de præcepto, & quod istud non fiat specialiter propter lucrum, & principaliter ex lucro, sed ut forsan causa, quæ imminet, expediatur, & ut forenses, qui expectant consilium a doctore, non stent in hospitio cum magna impensa, quod & uidetur esse ex mente Ioan. And. & dom. Ant. hic, si recte eorum verba ponderentur.

uitium actus mundani, nisi studium esset in materia spirituali, in qua studendo Deo seruiret. Nec obst. secundum eum, q studendo dicatur exercere opus pium, quia hoc est verum, quando dirigitur ad bonum finem, vt s. quis efficiatur bonus, vel iustitiam ministret. Sed vt plurimum, quis studet ad finem diuitiarum, & honoris, & sic licet in se opus sit licitum, tamen finis est malus. Item dato q finis sit bonus, tamen non sequitur, q liceat tali tempore studere, vt patet in litigio, cuius finis est administratio iustitiæ, & tamen interdicitur hoc tempore. Nec obstã. l. pen. quia licet de iure ciuili licitum si hoc tẽpore militare, operatur tamen hoc necessitas. Item de iure canonico, non licet ta die actu militare, seu pugnare, vt in cap. de treuga. & pa. Item studere in materiis positiuis, abstrahit hominem a contemplatione Dei, & a cultu diuino, & a reuerentia Dei, in qua his diebus est instandum, ergo &c. Et videtur moueri multum subtiliter, & ex zelo conscientiæ, nihilominus in hac materia sic dicerem: Vbi studium principaliter non fit propter lucrum, sed ad illuminationem proprij ingenij & aliorum, dummodo debitis horis insistetur circa diuina, studere nõ sit peccatum, licet accessorie veniat lucrum, argum. in c. fi. de magi. & in c. cum de diuer sis, de priuil. lib. 6. & in c. cum ex eo, de elect. lib. 6. Nam studendo quis, dicitur laborare in vinea domini, ad profectum vniuersalis ecclesiæ, & ex hoc consequitur multa priuilegia, vt ibi, & maxime hoc procedit in theologia, & iure canonico, quæ scientiæ tractant de Deo, & homine operante, qualiter bene operando possit vitam æternam acquirere. Item ad finem iustitiæ administrandæ, pro hoc supra in proœmio, ibi, Ideoque lex proditur, vt appetitus noxius sub iuris regula limitetur, &c.] Item in studio, homo efficitur contemplatiuus, & subtrahitur a praua cogitationibus, & euitatur ocium, & causatiue peccatum. Vnde Hiero. Ama scientiam scripturarum, & carnis vitia non amabis, de consecra. dist. 5. c. nunquam, quod non contingit in aliis artibus seruilibus, vt in mercato, vel in litigio, quia ibi tenditur principaliter ad lucrum, & ad decipiendum proximum. Omnes enim artifices, vt plurimum sunt mendaces, & fraudes maximas committunt in artificio. 88. distin. c. ejiciens, & c. quo niam non cognoui. Vnde rẽpore pœnitentiæ consulitur, vt abstineant a negotiando, quia difficile est inter ementis & vendẽtis commercium non interuenire peccatum, de pœn. dist. 5. c. qualitas. Item in litigio magna contentio, & odium oritur inter partes, & si possent necessitari, vel intendere ad litigandum, dimitterent diuina, & sepe committerent mendacia, & fraudes, sicut est in iurando, vt in c. si Christus, de iureiurã. Quæ omnia cessant ex studio licito, & ordinato ad bonum finem, imo, vt dicit gl. precallega. Nam ipsa receptio ad iuramentum est iudicialis, q nullo modo potest fieri valide die feriata, nisi necessitas aliud suadeat, vt in d. l. si quando, iuncto c. fi. infra eo. Simile quod no. in c. decet de immu. eccl. lib. 6. Nam contractus non debent fieri in ecclesia, tamen facti tenent, vt ibi no. Aut queritur, nunqd possit fieri sine peccato, & dico q non, etiam partibus consentientibus, & testibus, intelligendo de feriis, quibus non potest renunciari per partes, tum, quia notarius male facit scribendo, & exercendo officium suum propter lucrum, tam quia debet attendere diuinis, & de facili potest incidere in periurium in deponendo falsum, vnde mercatum in se licitum est, & est actus

cessant ex studio licito, & ordinato ad bonum finem, imo, vt dicit gl. precallega. Nam ipsa receptio ad iuramentum est iudicialis, q nullo modo potest fieri valide die feriata, nisi necessitas aliud suadeat, vt in d. l. si quando, iuncto c. fi. infra eo. Simile quod no. in c. decet de immu. eccl. lib. 6. Nam contractus non debent fieri in ecclesia, tamen facti tenent, vt ibi no. Aut queritur, nunqd possit fieri sine peccato, & dico q non, etiam partibus consentientibus, & testibus, intelligendo de feriis, quibus non potest renunciari per partes, tum, quia notarius male facit scribendo, & exercendo officium suum propter lucrum, tam quia debet attendere diuinis, & de facili potest incidere in periurium in deponendo falsum, vnde mercatum in se licitum est, & est actus

10 extraiudicialis, & tamen non licet, vt hic. †Aut queritur nunqd possint

ADDITIO.

a SEB. SAP. Excusat. Consuetudo licet excuset a pœna temporali, non tñ excusat a pœna spirituali, ut tradit Abb. in c. cum uenerabilis, supra de consuet. Ial. in l. singularia, ff. si cer. pet. & in l. de quibus, ff. de leg.

Universidad de Deusto
Biblioteca

possint compelli testes ad depositionem tali tempore? & dico, q̃ non. & hoc verum, siue sint feriæ introductæ in honorẽ Dei, arg. in l. dies festos, præalleibi Nulla quenquam vrgeat admonitio, &c. siue sint feriæ introductæ in honorem hominum, arg. in l. j. ff. eo. non enim debet quis abstrahi à contemplatione Dei vel alijs negotiationibus, maxime propter factum alterius. Nõ enim sine magna captione a rebus nostris reuocamur, l. sed si quis. ff. quemad. te. ape. facit quod no. infra c. fin. & hæc no. quia quotidiana, & optime facit gl. fin. in l. omnes dies, C. eo. quæ dicit, Licet partes renuncient feriis publicis, non tamen possunt testes compelli, arg. in l. si vnus, ff. de pact.

SVMMARIVM.

1 *Ius positiuum, & consuetudo potest ampliare, & interpretari ius diuinum.*
2 *Festiuitas noua potest induci ad honorem Dei, cum consensu episcopi citra consensum Papæ, iuxta infra, nu. 4.*
3 *Dies quando incipiat quoad diuersas dispositiones.*
4 *Contractus facti de nocte valent.*
Pars non potest compelli ad aliquid faciendum de nocte.
Soluto non potest fieri de nocte, & pars non compellitur recipere.
5 *Principium alicuius temporis dicitur, usque ad dimidium dicti temporis.*
Statuto, si cauetur quod potestas teneatur in principio officij aliquid facere, potest illud facere usque ad dimidium temporis.
6 *Consuetudo Romanæ ecclesiæ, non est necessario seruanda, nisi quo ad articulos fidei, nisi mandet quod debeat seruari, iuxta infra in secundo. no.*

CAP. II.

VOniam Festorum principium, & finis fieri debet secundum ipsorum magnitudinem, & consuetudinem regionum, & hoc primo. In præcipuis festis, & intra Paschã, & Pentecosten, non sit solemnis genuflexio, si tamen tunc clerici, vel episcopi ordinentur, secundum ordinationis modum genua flectuntur, & hoc secundo. R.o. ecclesia speciale festum de Trinitate non facit, seruatur tamen iuxta hoc cuiuscunque ecclesiæ consuetudo, & hoc tertio. Et sic tria sunt dicta. Secundum, ibi,
1 [Dieb.] Tertium, ibi, [Præterea.] No. † ex principio, ius, positiuũ & consuetudinem posse ampliare, & interpretari ius diuinum, Concor. c. fi. & quod ibi no. Innoc. de consue. licet enim de iure diuino cuiusque festum mandetur celebrari per diem tantum, & de vespere in vesperam, consuetudo tamen, potest extende-
a re celebrationem ad plures dies, a & aliter determinare principium, & finem, quam de vespere in vesperã. Et pro hoc, quod dixi c. prox. satis valere consuetudinem hodiernam, vt respectu operarum, festum non incipiat a vesperis vigiliæ, sed a mane ipsius festiuitatis, & dic vt ibi dixi. No. 2. quod etiam in festiuitatibus celebrandis, non tenentur oẽs regiones cõuenire in vnam consuetudinem, nec vna ciuitas tenetur, sua obseruantia postposita, obseruare consuetudinem alterius ciuitatis: & idem in alijs ritibus, & solemnitatibus. Nihil enim officit in vna fide, diuersa consuetudo, vt dixit text. in c. de trina, de consecra. dist. 4. vnde in aliquibus locis is, qui baptizatur, ter immergit in aqua, in aliquibus vero tantum semel, in aliquibus non fit immersio, sed satis est, vt balneetur, vt le. & no. in d. c. de trina, per Inno. in c. 1 de bap. quinimo nec consuet. Romanæ ecclesiæ tenent obseruare, vbi versatur extra fidem, seu eius articulos, nisi mandet quod dẽamus obseruare, vt hic, in fi. & vide bo. gl. in c. j. de sum. Trin. lib. 6. & in c. noli. 9. dist. No. 3. q̃ vnum festum maius est altero, ad hoc vide c. fi. de sen. excom. lib. 6. & infra in c. vlt. No. 4. ex ver. [Diebus,] &c. q̃ dies dominicus est festum præcipuum,
b & solemne, quod probat illa dictio, & alijs, b quæ sequitur. Facit
c enim positionem eiusdem qualitatis, c de quo no. in c. fedes, de rescrip. No. q̃ in præcipuis, festiuitatibus non debet fieri genuflexio, quod intellige ex dicto, secundum Innoc. i. & ex præcepto sacerdotis, quoniam non dicit, flectamus genua, ita q̃ non præcipit ex humilitate genuum flexionem. Ex deuotione ergo possumus facere: vnde cum corpus domini eleuatur, flectimus genua, de cele. mis. c. sane. quare sacerdos istis festiuitatib. non potest dicere, flectamus genua, colligitur ex c. scire, & quod ibi no. 76. distin. fit. n. ad reuerentiam festorum, & sic flemus capite eleuato, & læti, & non mesti. No. q̃ episcopus dicitur consecrari, & clericus inferior ordinari, & sic est arg. q̃ episcopatus non est ordo, vt dicunt Theologi, sed tm dic melius, vt dicit glo. in
2 proœ. 6. † No. ex ver. præterea, q̃ ad venerationem Dei, potest ciuitas, vel populus inducere aliquod nouum festum, sine authoritate sedis Apost. & intellige, q̃ interueniat consensus episcopi, de quo dic. vt leg. & no. infra in c. fi. vbi dicam. Not. q̃ Gloria patri, & filio, fuit inducta, & instituta, vt dicatur ad honorẽ Trinitatis sanctæ, & fertur secundum Ioan. And. q̃ Damasus Papa, ad preces Hier. statuit hoc dici in fine cuiuslibet Psalmi, & per hoc dicebat, se quidam clericus, dicere horas Trinitatis, qui in mane dicebat septies In noĩe p̃ris & filij, &c. Deꝰ ĩ adiutoriũ & &c. gloria p̃ri &c. sed per hoc non releuabat: Vñ ꝯ cũ fecit c. dolẽtes de cel. mis. de pse. dis. 5. c. fi mediocriter. No. vl. ar. q̃ ci, q̃ honorat̃ quotidie, non est necesse q̃ solemniter deferatur honor, sicut ei, qui honoratur raro. Et per hanc literam arguit Franc. q̃ qui singulis diebus per magnatem, vel principem honoratus, non debet sibi iniuriosum putare, si inter alios specialiter non
3 honoratur certo die, vel tempore, quod not. † Opp. & videtur, q̃ festum non computetur de vespera in vespe. vt hic dicitur, nec debet attendi cõsuetudo, quia expressum est, vt dies in-
d cipiat a media nocte, d & in media parte noctis sequentis finitur, vt l. more Romano, ff. de fer. vel saltem incipit mane ortu solis, & finitur in sero in occasu, vt in c. consuluit, de offic. deleg. & in Auth. de iu. §. sedebunt. Solu. dicit gl. 1. q̃ diuersis
a nium sequens, teneretur quis cœnare statim in principio a no-
b dis: Vnde sequendo hunc intellectum concludo, b quòd quo ad esum carnium, dies incipit a termino cœnæ diei præcedentis, ita tamen quod fiat cœna ante medium noctem, & termine tur in media nocte sequenti, & ad text. c. de esu, dum dicit, a termino cœnæ, quæ fit in principio noctis, dico, q̃ id, quod fit ante mediam noctem, refertur, seu deputatur principio noctis: quod verò fit post mediam noctem, deputatur alteri extremo. Salteri diluculo. ideo de diluculo tex. facit ibi mentionem, arg. 4. qõ. 3. c. fi testes, § hermaphroditus, & in l. queritur, ff. de sta. ho. & qđ no. Dy. in reg. qui tacet, de reg. iur. lib. 6. quod no. in l. 2. ff. de ver.
5 obliga. Et sic est necesse, q̃ abstineatur per duas noctes integras, vt habet alius intellectus † Et ad prædicta est bonus text. in l. nemo arbitretur, C. de tempor. app. per quem tex. dicit no. Bart. q̃
c sistatuto cauetur, vt potestas teneatur aliquid facere in princi. fui officii, intelligitur in prin. facere, si actum agit ante medium no. gl. in l. 1. ff si quis ius dic. Et vide ad prædictam conclusionẽ bo. gl. de consecr. dist. 3. in c. 1. quæ aperte tenet, q̃ quoad esum carnium dies incipit a media nocte, & terminatur ad aliam me diam. Et hęc no. quia non sunt discussa, neq; tacta hic per alios. quo ad treugam dicit hic gl. diem incipere ab ortu solis, de quo in c. 1. de treu. & pa. Opp. & videtur, q̃ indistincte non debet fie ri genuflexio, 30. dist. c. vlt. & c. scire. 86. dist. Sol. dicit glo. in ver. creto pro deuotione possit fieri. Opp. & videtur, q̃ Pentecoste careat octauis, vt in c. capellanus, infra eo. gl. non soluit, sed dic
6 secundum Io. And. q̃ illud procedit quoad officij celebrationẽ, illud quo ad numerum dierum. † Opp. & videtur, q̃ debeamus sequi consuetudinem Romanę ecclesię. 12. dist. c. nouit, & c. nõ decet. So. dic, vt supra dixi, q̃ quo ad articulos fidei, debemus te nere & sequi, quod sequitur, & tenet Romana ecclesia; sed quo ad alia non, nisi sequatur, & mandet quid debeamus seqni, vt no. gl. in c. 1. de sum. Trin. lib. 6. & in c. noli. 9. dist. Extra glo. quæ piando, & finiendo festum. Sol. dicit Innoc. in festo resurrectionis, alicubi tribus diebus, alicubi octo feriatur. h. d. Hostiẽ. quod planum est, istos 8. dies feriatos esse in c. fi. infra eo. Sed dicit Innoc. forte intellexisse de solemni celebratione pontificali, quæ fieri consueuit die Lunæ, & die Martis. Sed certe, si Innoc. bene no. gl. in c. 1. de sum. Trin. lib. 6. & in c. noli. 9. dist. Extra glo. quæ dicere, q̃ cum deberent abstinere per totam noctem, non abstinenti sed cœnant in tertia, vel quarta hora noctis, sed ipse videtur intelligere illum text. q̃ dies incipiat quoad esum carnium a media nocte, vt probatur in d. l. more Romano. & iste intellectus est magis probabilis, & rationabilis in se, & conuenit communi obseruantię. Nam durum esset, q̃ in hyeme propter ieiu-

ADDITIONES.

a Plures dies. Et sic elongare festa, non diminuere, vide hic d. Petr. & alia simile, quod dicitur, q̃ episcopus non potest diminuere ius cõe, sed augere, ita dixit gl. in cle. ne Romani, de ele. & in c. 2. de consti. vide ibi do. Bal. in l. programma. C. comm. vel epist.

ANT. FRAN. Circa hoc de epis. an possit minuere ius commune, dicendo iure communi stante non potest epus. illo recedere, uerum potest epus re constitutiones in sua diœcesi, quæ etiam sint contra ius commune, modo alias sint rationabiles, & non ambitiosa, ut per Bal. in l. nulla, C. & vide quæ habentur in c. ut animarum, de consti. lib. 6. & in c. 2. de treu. obed. & habetur per Bart. in l. 1. ff. quod quisque iur. & in l. omnes populi. 4. q. prin. ff. de iust. & iu. quod tamen est uerum, interueniente consen tui, ut gl. in d. c. ut animarum. Non potest tamen per suas constitu terare uoluntates defunctorum, sed bene potest imponere pœnas ribus testamentorum, ut per Bal. in l. uoluntatibus C. de fideicom. & vlt. q. C. de his quæ pæ. nom. & i l. si quis seruo, C. de fur. ubi dic. q̃ epus cutoribus adiicere pæ. spiritualem, quod intellige uerum, et in epo no, donec remoueatur, secundum Bar. in l. Barb. ff. de off. præto in 2. ter est & facere constitutionem inducentem faciliorem modum probandi tra usuras, quam sit de iure cõmuni, ut per Bal. in l. eos. in §. super, C. & vide Inn. in c. fi. de offi. deleg. & Io. And. in c. fi. de ap. in 6. in nouella. de Cast. in consi. 147. Et adde q̃ ex causa potest minuere pœnitentiam diam a Papa, ut est gl. sing. in c. tempora. 26. q. 7. & vide gl. in c. cum Ro & vide do. Car. in cle. 1. in §. fi qui, de priuil. & eundem in cle. 2. in §. q. de pœn. & remis.

b SEB. SAP. Aliis. De hac dictione, alius, vide Feli. in c. fedes, in vlt. col. de rescrip. & in c. inter cæt. col. 6. ner. nec ignores, supra de rescr. & scire chre in l. 1. in 2. not. ff. de reb. dub. Dec. in consi. 86. ad fi. & in rub. de pro col. 15. Soc. consi. 285. in 2. col. in fi. Alex. consi. 44. in 1. col. in 1. vol.

c Qualitatis. No. quod dictio, alius, alia, est repetitiua similium, ad quod l. 3. C. de ser. fug. Aliquando tamen est secus, de quo Ias. in l. 3. §. inter no. ff. de iureturan. gl. in l. argento. §. margarita, ff. de auro, & arg. leg. Ias. in l. pen. C. qui admitti.

ANT. FRAN. De hac dictione, alius, alia, aliud an & quando sit repetitiua milium, vide Bal. in l. conuenticulam, in 5. colum. C. de epis. & cle. Et vide in auth. ex testamento, ubi etiam per doct. C. de col. & per Bart. in l. fi. probari in prin. ff. de excu. tut. quandoque tamen improprietatis, vt dicitur, Crucifixus est Christus. & alij duo latrones, ut dixit glo. in auth. & vide Spec. in tit. de spon. in prin. in uers. quid si ita. & uide tex. & bo. in l. 1. C. de his quæ a non dom. & uide Card. in clem. 2. in prin. de rebus eccl. al. e. & in clem. 2. in princ. de cele. mis. & uide quæ plene habentur in c. apost. de rescr. & adde, quod impropriatur, quando licite non potest tare eandem qualitatem. vnde si Papa appellat Cardinales fratres, & subdat, & alios prælatos, nõ intelligitur appellare alios fratres, quia ser illicitum, secundum d. Card. in cle. 1. in §. Vrbanus, de rel. & ve de tamen do. de Rot. dec. 84. inci. clericus, in nouis, ubi dicunt, q̃ in tur rescriptum contra laicos, & quosdam alios, q̃ in tali rescripto com hendentur etiam clerici, quod est notandum.

d Media nocte. Adde Fed. consi. 161.

CAP. III.

1 LIcet tam. † Propter necessitatem in dieb. fstiuis piscari licet, seu licet intende re rei tẽpore periturę: ita communiter summatur, a vel summa sic, a Propter necessitatem alimentorũ, licet diebus feriatis in honorem Dei operi seruili intendere, maxime circa rem tempore perituram. Et primo ponit diuinũ præceptum. Secundo propter necessitatem dat indulgentiam contra illud, cum determinatione, ibi, [Indulgemus.] No. ibi, 1. [Diem,] diem Dñicũ feriatum lege diuina item lege canonica, & lege ciuili, vt C. eo. l. oẽs iudices. Et no. duas causas huius præcepti. Prima ad humanam quietatem. Sicut enim die septimo Deus requieuit ab omni opere, vt Gene. 2. ita & homines debent illo tempore, idest, die dominico quiescere. Secunda causa fuit ad honorem, & reuerentiam altissimi, vt sic homines liberius possent attendere circa diuina. Not. 2. q̃ natalia sanctorum martyrum sunt sub præcepto, vt homines quiescant tunc ab oĩ opere, non tamen intelligas de natalitijs omnium martyrum, sed de illis, qui sunt specificè sub præcepto, de quibus in c. fi. infra eo. & in c. 1. de consecra. dist. 3. Nec etiam intelligas de natalitijs, idest, de die natiuitatis eorum, quia non seruamus diẽ natiuitatis, sed mortis. b Intelligit ergo de morte, & tunc dicitur b c eorum natale, quia tunc renascuntur in sanguine suo, secundũ bona opera. Vel dic q̃ tunc renascuntur, seu dicũtur nati, respectu vitæ æternæ. Sunt enim tunc extra omne periculum tentationis humanæ, & vide glo. in c. non licet in quadragesima. 33. qõ. 3. & hoc verum regulariter. Nam genitricis Dei, Mariæ Dominæ nostræ, & S. Ioan. Baptistæ, colimus etiam natiuitatem; vt
2 j. c. fi. † Item no. ibi, [Ab omni opere seruili, &c.] q̃ his dieb. feriatis, non est inhibitum studere, cum non sit opus seruile, nec horrendum, seu miserabile alicui, sicut exercere iustitiam. Tenditenim ad illuminationem ingenij, de quo dic, vt dixi in c. 1.
3 supra eod. † Not. Papam posse dispensare ex certa causa circa dispositionem veteris testamenti, d & noui etiam circa præcepta
d moralia affirmatiua, vt est hoc præceptum, Sabbata sanctifices, &c. & veritate inspecta, Papa potius interpretaf, quàm relaxet, quod ex causa potest, iuxta not. per Inno. in cap. quæ in ecclesiarum, de constitu. & in c. fi. de consue. & per Barto. in l. fin. C. fi ꝯ ius, vel vtil. publ. facit quod no. in cap. cum ad monasterium, de sta. reg. & c. quod super his, de voto, per Inno. No. ibi, [Parochianis, &c.] iuncta superscriptione, q̃ quilibet de diœcesi potest dici parochianus Episcopi, concord. c. ad Apostolicę. de decim. & in c. 1. de rap. Quilibet enim de diœcesi, potest recurrere ad Epi-
4 scopum, sicut ad parochianum, vt in c. 3. de offic. archi. † No. vlti. q̃ quando ex necessitate quis intendit circa opus seruile, debet in recompensationem facere aliquam eleemosynam, & facit, vt is, cum quo ex aliqua causa dispensatur circa ieiunium, faciat aliquam eleemosynam. Vide bo. gl. in c. presbyter. 80. dist. ver. denarium. & facit quod legi. & no. in c. medicamentum, de pœniten. dist. 1. Opp. cum glo. 1. videtur enim q̃ non dies septima, sed prima sit in obseruatione, cum dies septima sit sabbatũ & prima sit Dominica. Sol. dicit glo. i. q̃ vetus testamentum ad literam præcipiebat seruari diem septimum, sed nos non seruamus illud præceptum ad literam sed spiritualiter & mentaliter, sicut seruamus in alijs cœrimonialibus sacramentis, & dic extra gl. q̃ diem dominicam præ alijs diebus deputamus ad venerationem altissimi, quia omne fere insignę institutum a Deo in hac die noscitur, institutum. Nam in hoc die mundus sumpsit exordium, & in hac die resurrexit a mortuis, vt dicit text. in c. q̃
5 die Dominico. 75. dist. † Quæro, quia tex. excipit hic maiores solemnitates, quę sunt istæ? Glo. in ver. maioribus, respondet q̃ natiuitas Domini, omnes dies Epiphaniarum &c. adde secũdum Ioan. And. assumptionem B. Mariæ Virginis gloriosæ, argumẽ. de sent. excommu. c. fi. lib. 6. Et no. hanc gl. iuncto tex. quæ dicũtur maiores solemnitates anni: facit ad statuta, & alias dispositiones.

SVMMARIVM.

1 *In feriis in honorem Dei licitum est operari propter necessitatem alimentorum, & in rebus tempore periturę, uide infra c. fi. nu. 14.*
2 *Studere licitum est diebus feriatis in honorem Dei.*
3 *Papa potest dispensare, circa dispositionem veteris testamenti.*
4 *Iudex potest ex causa interpretari legem dubiam.*
5 *Necessitas si cogit aliquem ad rem alias illicitam, debet in recompensationẽ facere aliquam eleemosynam.*
6 *Solemnitates maiores anni, quæ sint, & facit ad statuta.*
7 *Agricultura & opus, potest fieri tempore festiuo, propter necessitatem imminẽ tem, infra c. fi. nu. 14.*

ADDITIONES.

a Summa sic. Tu pondera quia illud summarium restringit hunc tex. ad alimenta quia in halecibus consistunt alimenta. Item pondera hunc text. quia hic ponderatur publica vtilitas. Ista enim halecia erant ad publicam vtilitatem, vt tonicium in ciuitate Massanæ, & sardeli, qui capiuntur de mente Maij, certis diebus, & sic ista necessitas neniebat ad publicum bonum: ideo potest sic summari. Propter necessitatem imminentem, & publicam vtilitatem, licitum est piscari, &c. Vel sic re existente peritura propter publicam vtilitatem licitum est piscari.

b Mortis. Adde Roma. sing. suis fol. 63. ubi alleg. tex. sing. in iure ciuili.

c SEB. SAP. Intelligit. Vide bo. gl. 5. fi. Inf. de inge. facit gl. i. cum quidam. ff. de annu. leg. quam alleg. Roma. in sing. 33. incip. quia eras. uide Corset. in uer. festum. in suis sing.

d Veteris testamenti. Tu pondera, quia si propter necessitatem alimentorũ ema nasset ista decr. ad quid fuisset opus indulgere, quia iam satis erat indultum a lege noui testamenti domini nostri Iesu Christi, Matth. 12. c. ibi, Apostoli comedebant in sabbato spicas, quas tunc colligebant, & dr q̃ hoc faciebãt propter necessitatem alimentorum. Ita dicamus in proposito nostro, ió fuit opus dispensare, quia actus cedebat ad publicam vtilitatem, & propter necessitatem illis diebus poterat fieri dispensatio. And. Barb.

Universidad de Deusto
Biblioteca

nes. Quæro, quia litera dicit, ecclesijs circumpositis faciendam aliquam erogationem, an debeat intelligi indistincte? Gl. videtur hic obscure loqui, dicit enim q ecclesijs circūpositis, & maximè illis, in quorum territorio captura facta est, quasi prædiales decimæ censentur, vnde faltem pro decima parte eis soluāt secundum gl. sed vt dixi, gl. loquitur hic obscure. Si enim istę decimæ cēsentur prędiales: ergo illi ecclesiæ tantum, in cuius territorio facta est captura, dēt fieri solutio, & non alijs, vt in c. fi. de paroch. Item non debet dicere, quasi, quia ista dictio regulariter minuit. Quid ergo dicendum? Tancre. & Vinc. per illam de cre. significauit, dixerunt ecclesiam, in cuius parochia est piscatorio, debere hēre decimam, nisi consuetudo habeat, q̄ soluatur parochijs personarum. Goffred. dicit, q̄ debentur duæ decimæ, s. prędiales & personales, vel secundv cum loquitur hic de eleemosyna, & hoc vltimum mihi plus placet. Nam hic continǵit ecclesias vicinas cum pauperibus, & sic non largitur ratione decimarum, sed intuitu eleemosynæ. Item istæ decimę propriè debentur ecclesiæ parochiali, & non ecclesijs circumpositis, cū capiantur in mari, & sic non includantur certo loco, sicut dicimus de venatione: secus si caperentur in stagno, de quo dic, vt no. in c. nō est, de dec. fit ergo ista largitas, vltra decimam ecclesię debitam parochiali, & sit inuitu eleemosynæ, & in recōpensationem huius indulgentiæ. Nam & si fit captura non in dieb. feriatis: nihilominus debetur decima personalis, sicut de venatione, & tamen nihil tunc dicitur de ecclesijs circumpositis: ergo non loquitur de decimis, cum illæ omni tempore sint soluēdæ ecclesiæ, infra de decim. c. ex transmissa. Extra gl. opp. contra tex. & videtur, q̄ omnia festa sint deputata, & instituta ob reuerentiam Dei, cuius contrarium innuit hic litera. Sol. Hosti. fatetur contrarium, & dicit q̄ quędam solemnitates sunt specialiter deputatæ ad honorē Dei, sicut Natiuitatis, Circuncisio, Epiphania, Resurrectio, Ascensio, & Penteco. Concludo ergo generaliter, q̄ omnia ista festa sunt ei deputata, vt in c. contrario, sed ista specialiter, sicut in simili quælibet ciuitas potest appellari vrbs, sed simpliciter dicta intelligitur Roma per excellentiā. Instit. de iure natu. gen. & ciui. §. sed quoties. Opp. 2. in co. q̄ Papa loquitur vni in plurali contra c. quam graui, de crimi. fal. Solut. dicit Aegid. q̄ in antiqua scribebatur Episcopo & cap. Et ex hoc no. q̄ quilibet de diœcesi, potest appellari parochianus Episcopi, & capituli: faciunt enim vnum corpus, de his, quæ fi. a plat. c. nouit, sicut eadē ratione clericus iurat obedientiā Episcopo, vt in c. cum clerici, de verb. sig. † Vlt. quæro de qua necessitate intelligatur iste tex. Doc. hic sentiunt, q̄ de necessitate panis. Nam in illis partibus panis deest, vt in c. licet, infra de pœnit. & remiss. quod est pars istius. Dicunt tamen, q̄ ex eadem causa cōceditur quādoque opus agriculturæ, ne pereat modico mom̄to commoditas cœlesti prouisione concessa, l. omnes iudices. C. eo. & arg. de treu. & pace. c. 2. & per hoc vltimum dico, q̄ prima expositio ad istū tex. est nimis stricta: vnde intellige de qualibet necessitate alimentorum, quæ potest nō solum in presenti, sed etiam in futurum contingere, vt quia halecia appropinquant certo tempore anni, & nisi tunc capiantur, inde recedūt, & sic, in futurum, forte tempore, quadragesimali, non habentur, sicut dicūt de collectione messium, vt pro necessitate, quæ potest contingere in futurum, licitum sit insistere diebus feriatis, si dilatio est illatura damnum, & incommoditatem. Nā necessitas excipitur ab obseruantia, infra eo. c. fi. & licitum est pro uidere pro futuro tempore, vt in c habebat dominus 12. q. 1. Et no. etiam ex dictis doct. iunct. isto tex. dispositionem illius. loēs iudices, esse approbatam iure nostro, hoc est, iure cano.

SVMMARIVM.

1 *Communis vsus loquendi habet locum etiam in statutis principum, & in verbis legis.*
2 *Contractus matrimonij potest fieri omni tempore, copula carnalis non, uel solemnitates in contractu.* 4.
3 *Opinio gl. nec etiam communis, quæ est falsa euidenter, non est sequenda.*
4 *Iudex potest interpretari legem seu canonem circa causam coram eo uertentem.*
5 *Subtilitas, etiam de iure canonico, commendatur in doctore.*
6 *Opiniones si plures reperiuntur in aliquo præcepto, nō peccat qui non seruat illud præceptum.*
7 *Matrimonium quibus temporibus non potest contrahi.*

CAP. IIII.

CApellanus prohibet fieri nuptias ante festum Ioann. Baptistæ, non continuantur festo, sed intelligitur de septimanis Ascensionis, cum duab. seq. h. d. Communis diuisio. Secunda ibi, ¶ Quia ergo. ¶ Casus li. In canonibus dī quod nuptiæ celebrari nō debent in trib. heb domadis ante festum B. Io. Baptistæ. quidam dicebant septimanas illas, sine aliqua interpellatione, cōtinuandas ipsi festo. Alij volebant facere interuallum inter ipsum festum, & illas hebdomadas, & ob reuerentiam festiuitatis Pent. fuisse statutum, quæ festiuitas Pēt. solet in septimanis ipsis, interuenire quandoque; Tres septimanæ, quibus canō

& sic a tribus diebus rogationum ante Ascēsionem dominū usque ad octauam diem post Pent. computatis illis septimanis solo tantum temporis spatio nuptiæ impediuntur celebrari, nisi fuit quidam episcopus per Capellanum suum, quę opinio istarum melior esset. Respond. Papa, q̄ consuetudo est Romanæ ecclesię, vt quocunque tempore matrimonium contrahatur per consensum legitimum de præsenti, tamen a septuagesima vsque ad 7. diem post Pent. nuptiæ celebrari non fiunt, & postea sine differentia celebrantur, siue sint tres septimanæ vel plures ante festum B. Ioannis, & ideo posterior sententia melior, & subtiliori, ratione inuatur, & siue secundum canonem septuagesima vsque ad octauā Paschæ, siue post 7. dies festi Pentecostes, nuptiæ suspenduntur, in dominica, quę sequitur, & inceps, licite celebrantur. ß † Not. q̄ etiam in statuto primo verba ponuntur quandoque improprie, secundum quod homines vtuntur, simile in c. i. de tornea. Canō enim, de quo hic mentio, qui habetur 33. q. 4 c. non oportet, facit mentionem festo S. Ioan. Baptistę, & ex quadam communi locutione dicentium circa festum S. Ioannis sunt tres septimanæ, non poris feriari, non q̄ in veritate haberetur aliqua contemplatio ad festum S. Ioannis, sed quia vt plurimum solent illæ tres septimanę accidere, sicut vulgariter hodie dicitur de quadragesima B. Martini, in qua non habetur respectus ad B. Martinum, sed aduentum Christi, qui venit illo tempore. Et ex hoc arguit a etiam verba legis, debent intelligi secundum cōmunem vsum vulgarium, ad hoc no. Bar. in l. omnes populi, ff. de iust. & supra in prœ. huius compilationis. No. q̄ dicitur fieri ante quem terminum, non solum quod fit immediate, sed etiam mediatè, vnde istæ tres septimanes prohibitæ sunt ante festum S. Io. Bapt. non tamen semper immediate, sed aliquando 2 re, sicut per prius cadit festum Ascensionis. † Not. q̄ matrimonium cōtrahi potest licitè omni tempore, etiam quadragesimali. non prohibetur ergo hoc tempore ipse contractus, quia interueniente legitimo consensu de præsenti, sed quædam alia 3 infra dicam cum gl. † Not. quod inter plures opp. illa sequitur b est, quæ nititur meliori, & subtiliori ratione, quod no. hic c ergo edebet haberi respectus ad qualitatem personarum illarum fouentis, sed ad illam rationem: quod facit contra illos, qui dicunt in disceptatione opi. sequendam semper esse op. gl. mihi non placet. Et pro hoc est tex. no. valde in l. r. C. de vetenu. dum, dicit, q̄ sæpius vnius forsan & deterioris sententiæ est, & multos, & maiores, in aliqua parte superare, sic etiam co non considerandam multitudinem sequentium vnam, vt dicit ibi tex. no. & satis innuitur hic. & pro hoc videtur Io. And. in c. r. de const. vbi dicit communem opi. seq. mag. ri e dicat male, vel rationabiliter conuinci possit, quod non iudex acutissimi ingenii æstimabit, & adhoc alleg. hoc c. bene facit, sed melius facit d. l. r. quam ego supra induxi. detur hoc probari, & est hoc semper tenendum mentem dex potest interpretari legem seu canonem, quoad eam co vertentem, vt no. dicit Inno. in c. cum speciali, de cit l. vna, C. de profes. qui in urb. Constan. libr. 12. Vbi no. sium Pente. caret octauis, & intellige quoad officij celebrem, quia ecclesia non celebrat festum de eius octaua, sed bi celebratur tunc festum S. Trinitatis, vt in cap. 2. supra

ADDITIONES.

a ZACHA. Secundum communem vsum vulgarium. Adde tu, ne pecces, dum probandi communem vsum loquendi, quia pauci admodum Lanfran. in c. quoniam cont. §. testium depositiones, num. 103. vers. ultra prædicta, & ibi latis. in apost. Bened. Vad. in ver. significationis, prob. Fel. supra in proœ. colum. 5. in uer. 2. not. quod ad probandum per Fnl. & nunquam errabis in l. 1. C. de iu. cal. vbi dicit non sufficere re communem vsum loquendi fuisse, & esse a 10. annis & citra, sed probare, quod ille communis vsus loquendi erat tpe conditi, statuti, batio non releuaret, dixi plene supra in apost. ad illum, sed non mici, de quo tamen per Tho. Ferrarium in suo tract. cautelarum, cautetu habes quod communis opi.

ANT. FRAN. De communi vsu loquendi dicas primo, quod decretum su longi temporis, vt per Barto. in l. Labeo, in 1. colum. ff. de sup. leg. in pen. col. ad fi. C. de dig. lib. 12. & adde quod talis communis vsus di, prædualet cuilibet constitutioni, secundum Barto. in l. talis scriptura, col. ff. de leg. 1. & in l. omnes populi, in 4 q. sextæ quæstionis prin. & & iu. & an habeat locum in statutis dubijs, vide Bar. in l. cum de lunā §. asinam, ff. de fun. instr. & in l. 1. in prin. ff. de sup. leg. & vide Bald. no. oper. nunc. in 2. col. & Alex. in l. 5. in prin. ff. de verb. obl. & adde deponentes de communi vsu loquendi, probant die 6do. q̄ a 20. audierunt priuatas scripturas appellari instru. ab omnibus hominibus de illis. & vide Bar. in l. Labeo, in pen. col. ver. circa communem loquendi, ff. de sup. leg. vel si forsan dicit audiuisse a senibus loci, secundum Bar. in l. si chorus, in §. 1. ff. de leg. 3. & in d. l. Labeo, in fi. etiam si non a quibus audiuit, vt per Bal. in l. de quibus, in fi. colū. 1 in repe. ff. de leg. d. Ant. in c. fi in fi. de consuet. vel si dicat, scio, quia publice dicitur, de quo Bal. in l. testium, in fi. C. de testi.

b Meliori, & subtiliori ratione. Adde And. Sicu. consi. 57.

c SEB. SAP. Non ergo. Vide Abb. in c. 1. col. vlt. & Fel. ibidem, col. pe. de const. Dec. in consi. 33. in vlt. col. uer. non obstat si dicatur, & Italia 3 in col. pe. ff. de iust. & iu. & in l. illam, C. de collatio.

quoad numerum dicitur habere octauam, & sic intellige, d. c.
4 2. quod videtur innuere oppositum. † Venio 1. ad gl. iuxta ordinem, & op. contra tex. de contrarietate: nam videtur innuere, q̄ matrimonium omni tempore contrahatur, interueniente cōsensu, & postea dicit, q̄ certis diebus non sinuntur nuptiæ contrahi. Sol. gl. in ver. quocunque. dicit, q̄ ipsum matrimonium p legitimum consensum non prohibetur, aliquo tempore contrahi, sed ipsæ solēnitates traductionis ad domum prohibentur ne carnaliter coniungantur, & sic sentit gl. q̄ his diebus feriatis, nec solemnitates nuptiarum debent fieri, nec matrimoniū contrahi. videtur tamen consentire, q̄ non principaliter prohibetur consummatio matrimonij, sed solemnitates, ne peruenia tur ad actum consummationis. Alii vario modo intelligunt, vt hic refert Ioan. And. super tex. nam quidam dicunt, q̄ etiam ipsum matrimonium non debet contrahi, & intelligunt literam, q̄ interueniente consensu contrahitur, sed contrahi non debet, vt sequitur, & sic peccant contrahentes, vt infra de mat. cōtrac. contra interdi. ec. per totum. Alij, vt Tanc. intelligunt, q̄ cū solemnitate, & celebritate contrahi non debet, vel q̄ non debet fieri celebris traductio ad domū, vel consummatio, & hoc etiā videtur placere Pet. & Abb. qui dicunt q̄ alteri coniugum volē ti tunc consummare matrimonium, obstaret exceptio. Goffre. Benent. in libello suo de spon. dicit hic prohiberi solemnitatē nuptiarum, quæ in pluribus partibus fit cum, maiori sumptu, q̄ sit dos. Tunc. n. contemplationi, & orationi est insistendum, & sic transeunt hic omnes docto. Sed ex hoc vlti. dicto infertur, q̄ consummatio matrimonij sine solemnitate non sit prohibita. Ratio tamen sua pariter concludit in vtraque, vt vacetur his tēporibus orationibus, & contemplationi. Ego puto, q̄ matrimonium sine celebri solemnitate licite possit omni tempore con trahi, quia in contrahendo nulla reperitur causa prohibitionis, cum non fiant conuiuia, nec exercetur commercium carnale, sed tantum interuenit consensus de p̄senti, in quo nullum repesitur peccatum, imo est sacramētum, vt in c. debitum, de biga. sic videmus in simili, q̄ secundum, leges nō licet intra tempus luctus mulieri nubere, potest tamen sine aliqua pena intra hoc tempus sponsa effici, quia cessat ratio prohibitionis, cum p hoc non fiat sanguinis perturbatio, seu cōmistio, vt l. solet, ff. de his, qui no. infam. Et ita loquitur hic, dum dicit matrimonium quo cunque tempore contrahi, sed ipsa nuptialia conuiuia, seu nuptiales solemnitates, & solemnes traductiones, & carnis commissio prohibētur his diebus feriatis. Primo ad hoc adduco gl. no. quæ hoc vult, 33. q. 3. §. hinc etiam in diebus, &c. & est super ver. fa, & q. vbi simpliciter dicit, nec vxorem ducere licet &c. & sic simpliciter non prohibet solemnitatem, sed ducere, s. ad domū. Secundo facit tex. c. præcedenti, qui incipit, Non oportet vbi in fi. dicitur, q̄ si his diebus aliqui nuptias celebrauerint, debent se pararir quod intellige ad tempus, & sic clare patet, q̄ illa cōmistio carnalis est prohibita. Si. n. solemnitas prohiberetur tātum, non fieret ibi separatio personarum, sed si fuissent transgressi, celebrando conuiuia, fuisset eis imposita pœnitentia de transgressione, quia pœna non debet exedere delictum, de his, quæ videmus, q̄ etiam matrimonio consummato, non debet carnalis commistio intendi hoc tempore, orationis, & ieiunii, vt 23. q. 3. in fum. & plurib. cc. illius quæstionis, fortius non debet tūc consummari, nam turpius ejicitur, &c. de iureiu. c. quemadmodum. Quod nuptialia conuiuia, & solemnes traductiones, ēt p. hibeantur, tatis innuitur in d. c. non oportet, & c. nec vxorem, vbi prohibentur talia conuiuia hoc tempore. Et per, hoc infero, q̄ non solum hæc prohibitio procedit in virginibus, sed etiā in viduis, quæ etiam sine solemnitate iuris non debent coniungi hoc tempore, nec duci ad domum. Et no. q̄ si de facto ducūtur, debēt separari, vt in d. c. non oportet, & intellige, donec 5 durauerint feriæ, vt ibi no. in gl. † Ex vlt. gl. iunct. tex. no. q̄ etiam ge de iure canonico commendatur subtilitas in doctore, & intelligē de subtilitate veritatis inuestigatiua, non autem de illa, quæ inducit ad perniciem, iuxta illud Terentij, Summum ius, summa malitia &c. & dic, vt dixi in c. dilecti, de in. Gl. in ver. alij, tacite, quærit, nunquid tenentes aliam opi. hic reprobatam, peccent & videtur tenere, q̄ non, quia in his, quæ spectant ad solēnitatem, non est peccatum tenere diuersa. Hostiē. repræhendit hanc gl. dicens q̄ hodie seruari debet opin. Papæ, quam hic approbat Io. An. dicens se nō credere, q̄ cōtrarium senserit gl. nec 6 Taner. nec Goffred. qui sequuntur gl. quasi velit dicere glo. sentisse de tenentibus hanc opi. antequam emanaret hoc c. † Et no. a ex hac gl. sic intellecta, q̄ non peccat, non seruans ius præcepti, b vbi sunt variæ opi. a licet postea apparet contrariam opi. fuisse veram, & aliam, quæ tenebatur, non subtiliter inuestigatam. Et pro hoc adduco bo. glo. iunct. tex. in c. 1. de post. præl. lib. 6. & in c. fi. de spon. duorum, & in c. cum venerabilis, de consuc. facit l. regula, & quod ibi no. ff. de iu. & fac. igno. & quod no. Inno. in c. per tuas. 3. de sim. cum sim. Aliud non dicit glo. & profecto minus bene declarauit hāc literam, quæ satis dubia est. Vnde pro declaratione, op. extra gl. Et primo videtur, q̄ litera sit sibi contraria in eo, q̄ dicit, q̄ a septuagesima vsque post 7. dies Pente. nuptiæ celebrari non debent, & tamen supra in alia parte tex. dicitur, q̄ a septuagesima vsque ad 8. Paschę, & a tribus dieb. rogationum, vsque ad octauam diem Pē. & sic ab octaua Paschę, vsque ad rogationes licitè celebrari possunt nuptię. Dic, se cundum hoc fatendo contrarium, & ad literam, dum dicit post 7. dies &c. supple detracto illo tempore. s. in dominica in alibis, q̄ est in octaua Paschę, vsque ad primum diem rogationum. Vel intellige primum, secundum consuetudinem quorundam locorum, vt aperte innuit text. ibi iux. consuetudinem, prope fin. Aliud dictum intellige, secundum dispositionem canonis, qa canon sic loquitur 33. q. 4. cap. non oportet. Quæro, quomodo sunt tres septimanæ a prima die Rogationum vsque ad septem dies post Pentec. Sol. secundum Io. And. computato die vtriusque festi, s. Ascensionis, & Pente. precedit festum Ascensionis festum Pentecostes per 11. dies, & sic coniungendo tres dies Rogationum præcedentes, habemus quatuordecim. Posimodum sunt septem dies post Pent. & sic habemus 21. dies, & sic habemus tres septimanas, de quibus canon fecit mentionem, & sic non continuatur festo S. Io. immediate, sed modo predicto: vnde posset contingere, q̄ per plures dies ante festum S. Ioan. possent licitè nuptię celebrari. Exemplū pone q̄ si festum Pē. occurreret in calendis Iunij, septem diebus sequentibus, non possent celebrari nuptiæ, vt hic, sed abinde sic, vnde cum festum S. Ioā. occurrat 24. die Iunij, possunt illis diebus licitè nuptiæ contrahi. Et sic alia opinio erat erronea, secundum quam non potuissent contrahi, si ille tres septimanę continuarentur festo. Sed q̄ro hic dicitur, q̄ vsq; ad octauā Paschę, & vsq; ad septē dies post Pente. &c. nunquid in ipsa die octaua Paschę, & Pentecostes, s. prima dominica, post illa festa possint nuptiæ contrahi? Hosti. hic q̄ non. Et pro hac op. facit litera, dum dicit post octaua Paschæ: ergo non in octaua, facit c. cum in cunctis, & quod ibi no. de elect. & in l. non putabant, ff. de cond. & demonst. in l. eum q Calen. ff. de ver. ob. Idem dic de octaua Pentecostes, quia text. dicit, q̄ post septem dies post festum. Non enim essent septem, post festum, si in Dominica sequenti celebrarentur nuptię. Itē non essent illæ tres septimanæ integrę, de quibus dixi, secundum illam computationem. Sed contra hanc opi. facit hęc litera prope fin. dum dicit, q̄ nuptię suspenduntur per septem dies post festum Pentecostes, sed in dominica quę sequitur, secus: ergo &c. Host. exponit illud verbum in dominica, &c. post dominicam, vel in crastinum dominicæ. Ista tamen videtur extorsio sed hoc fit propter hoc, quod supra dixi. Puto aliter posse exponi, vt intelligatur de dominica, quę sequitur, s. post illos septem dies perfectos, i. in dominica prima post octauam Pentecostes. si diceres, ad quid oportet expectare dominicam sequentem, cum saltem feria secunda, & deinceps post octauam, possint celebrari nuptiæ, vt in litera? Respondeo, q̄ ideo facit mētionem de dominica, quia communiter nuptię fiunt in diebus domini eis & solemnibus, & sic intelligendo remanet prima opi. salua,
7 & non fit extorsio ad literam. † Vltimo nunc quæro, quæ c tempora sint generaliter feriata, quo ad nuptias? Host. hic prosequitur, & dicit, quod in iure habemus tantum tria tempora. Primū ab aduentu domini vsque ad Epiph. Domini. Secundum a septuagesima, vsque ad octauam Pasc. vt in c. non oportet. 33. q. 4. Tertium a prima die Rogationum vsque ad octauam, pentec.
d vt hic. d Sed circa ista tria tempora cadunt aliquę dubitationes. Primò illa, de qua statim dixi, & præmisi, an prohibitio extenda. tur vsque ad octauam Paschæ, & Pente. inclusiue, an exclusiue?

Et

ADDITIONES.

a ZACH. Vbi sunt variæ opi. Adde Inno. & istum in c. ne innitaris, & ibi plene dixi in apost. supra de const. & Bal. in l. 2. C. de test. mil. vbi dicitur, q̄ in dubijs articulis, quando est disceptatio inter doct. eligens opinionem, quæ sibi magis placet, non est hæreticus.

ANT. FRAN. Inter diuersas opin. cui sit adhærendum, dicas, quod prævalet opp. doct. qui sunt numero, & authoritate maiores, ut voluit Bal. in l. 1. ff. de offi. quæstor. & in l. 1. ff. de Sena. & habetur per Ang. in l. fi idem, in §. fi. ff. de iur. om. iud. & vide quæ habentur in clem. ne Romani, de elect. & glo. inst. de ob. quæ ex quasi delic. in prin. & Bal. in l. precib. C. de impu. & alijs substi. & vide Mathe. Mat. in suo tract. de diuer. opi. & per Alexā. in consi. 17. & 18. in 4. par. consiliorum.

b SEB. SAP. Postea. Vide Bar. in l. quod Neruа, in 5. q. ver. iuxta prædicta quæro, ff. depositi. & in l. fi. ff. de pœ. iu. qui mal. iu. & quæ no. Fel. in c. 1. col. x. de rejud. vbi ponit, quando ius est dubium, propter uarias opi. an sit culpa ignorare, & an sententia lata contra tale ius sit nulla, de quo etiam ponit Dec. in c. nam concupiscentiam, col. 2. in 1. lect. de const.

c PET. Vendra. Tempora nuptiarum quæ sint hoc tempore seruanda, statuitur a concil. Trid. sess. 24. c. x.

d ZACHA. Penteco. vt hic. Adde etiam quod iure decretorum, non potest celebrari matrimonium, in tribus hebdomadis ante festum natiuitatis Ioā. Baptistæ, ut in c. non oportet il 2. supra alle. 23. q. 4. & vtrum matrimonium tali tempore contractum ualeat, uide Fel. in c. ex parte, col. pen. versi. quartus casus, supra de const.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Est supra conclusi, q̃ inclusiue, & sic etiam in octauis, seu Dominicis octauarũ durat prohibitio. Alia dubitatio est circa primũ tempus, an tantum duret vsque ad Epiphaniam, an etiam includat octauas Epiphaniæ Hosti. tenet q̃ durat vsque ad octauam Epiphanię inclusiue. Et mouetur, quia tantum durat illud festũ Epiphaniæ, & pro tanto forte infra c. prox. dicitur in plurali, Epiphaniarum, & ad hoc de treu. & pa. c. 1. & 22. q. 5. c. decreuit. Io. And. dicit, q̃ licet istud multorum locorum approbet consuetudo, non tamen videtur iure probari. Vel hic dicendum est, vt supra de temp. ord. c. 1. ibi tamen nihil dicitur ad propositũ: vnde satis ego puto, q̃ post primum diem Epiphaniæ licite contrahantur nuptiæ, cum in d. c. non oportet, vbi ponitur prohibitio huius temporis, nihil de octaua, sed tantum dicitur de Epiphania: nam si voluisset intelligere de octaua expressisset, sicut expressit in c. 1. de treu. & pa. vel dixisset in plurali, sicut infra c. proxi. non ergo recedams a litera maxime cum sit prohibitio, arg. in l. non aliter, ff. de leg. 3. & in cap. fi. de verb. sig. Et maxime post factum debent contrahentes iudicari inculpabiles, sed ante factum tutius est abstinere, quia nullum periculum, arg. in c. signi ficasti, & c. ad audientiam de homi. & satis standum est consuetudini, quæ est optima legum interpres, vt in c. cum dilectus, de consue. & in l. si de interpretatione, ff. de legib.

SVMMARIVM.

1 *Ferijs indultis in honorem Dei, non potest renunciari, nec processus, aut sententia valebit. 2. 3. nisi ex necessitate, vel pietate, alijs uero sic, indicitte. 9.*
4 *Canonizare corpora sanctorum solus Papa potest, non autem episcopus, etiã in sua diœcesi.*
5 *Episcopus potest facere statuta cum clero, sine consensu populi, in his, quæ spectant ad iurisdictionem suam, in alijs secus.*
Contradictio non obstat, quando contradicens non habet iustam causam contradicendi.
6 *Renunciare quis non potest fauori sibi, & alteri indiuiduè concesso.*
7 *Feriæ fiunt in criminalibus per tempus quadragesimæ de iure ciuili.*
8 *Species feriarum quæ sint.*
10 *Arbiter tenetur seruare ferias in honorem Dei, arbitrator uero secus, quia dicitur mediator pacis.*
11 *Ferijs repentinis non est licitum renunciare.*
12 *Renunciari potest ferijs, adeo quod non possit pœnitere.*
Renunciatio non extenditur ad causas, vel res, quæ non erant tempore renũciationis, nisi sit facta mentio de futuris.
13 *Iudicium an indistincte sit interdictum, tempore feriarum,*
Appellatio potest interponi tempore feriarum, non tamen potest fieri eius prosecutio.
Sententia potest mandari executioni, tempore feriarum, in utilitatem hominum.
Res quando est tempore peritura, possunt partes compelli uenire ad iudicium.
14 *Feriæ non obstant in omnibus causis pijs, & necessitatem, uel celeritatem habentibus, de quibus hic.*
15 *Tutor potest dari die feriato in honorem Dei, & præstari alimenta pupillis.*
Decretum in alienatione rerum minoris, non interponitur diebus feriatis in honorem Dei.
16 *Feriæ non obstant actibus extraiudicialiter factis.*
17 *Excommunicatio iniusta non est nulla.*
Excommunicare licet die feriato in honorem Dei.
Causæ cognitio, non semper est de substantia actus.
18 *Actus contentiosæ iurisdictionis facti in ecclesia sunt nulli: secus actus uoluntariæ iurisdictionis.*
19 *Executio personalis, an possit fieri tempore feriato in honorem Dei?*
20 *Citatio facta die feriata pro non die feriata tam, in honorem Dei, quam hominum, quam repentinis, an ualeat.*
Præceptum de citando, est quædam sententia interlocutoria.
Varia sunt aliquid fieri tempore permisso, uel fieri tempore prohibito, & conferri in tempus permissum, hoc quomodo intelligatur.
21 *Citatio facta die non feriata, pro die feriata, an ualeat.*
22 *Vsque, ista dictio, posita iuxta tempus facit, quod pars, quæ tenetur aliquid facere, possit ante aduentum temporis facere, secus si fuerit dictum tali tempore, quia ante non potest facere.*
23 *Feriæ si reperiuntur diuersæ in foro actoris, iudicis, & rei, attenduntur feriæ in loco iudicis,*
In præparatorijs iudiciorum attenditur, consuetudo fori, ubi litigatur.
24 *Feriæ undemiarum & messium, an habeant locum, & currant, si non recolligitur uinum, uel granum.*
25 *Milites & doctores, & similes, an gaudeant ferijs messium.*

CAP. V.

1 a COnquestus. †In ferijs introductis in honorem a Dei, & sanctorũ, nisi ob necessitatem, vel pietatem, iudicium exerceri non potest, etiam de consensu partium, ferijs tamẽ introductis fauore hominum partes renunciare possunt. Secunda pars, ibi, [Licet.] Casus lit. Quæsitum fuit, qui essent dies illi, quibus ob reuerentiam Dei iudiciorum strepitus conquiescere debet, & vtrum partes renunciarè valeant ferijs illorum dictum? Respondet Papa, q̃ licet non prorogari, sed expedíri debeant quæ stiones, tamen diebus, illis, qui ob reuerentiam Dei statuti sunt, iudiciorum strepitus conquiescere debet, & enumerantur hic in litera dies illi cum alijs diebus solemnibus, quos singuli episcopi in suis diœcesi. cum clero, & populo duxerint solemniter venerandos. † Quibus vtique vsque adeo ab huiusmodi cre- 2
b dendum quod a principio eam exemit ab illa obligatione originalis peccati. Et audio, q̃ hanc opin. ecclesia approbauerit vnde hodie fit festum celebre de conceptione in qualibet eccle sia. Et vide hic Io. Calde. qui refert, q̃ bea. Ber. plene hoc tractat in epistola ad canonicos Lugdunenses, & tenet, q̃ fuit concep tio peccato originali, & reprehendit eorum consuetudinem, qui hoc festum celebrant. Dicit tamen, q̃ post conceptionem fuit sanctificata, & vide gl. quæ vtrunque sentit in c. 2. de consec. dist. 3. Mihi tamen plus placet præcedens opi. q̃ vt audio, hodie est approbata per ecclesiam. No. ibi, 12. Apostolorum & c. q̃ nõ omnium Apostolorum festa sunt in præcepto, sed eorum tantum, qui fuerunt de numero duodenario. Et qui sunt isti, vide per glo. in c. vno, de reliq. & vene. sanct. lib. 6. inter quos non est Paulus, quia ipse fuit cõuersus post mortem Christi, vt patet in eius historia, sed nihilominus est in præcepto, & hoc, quia specialiter hic exprimitur. Item Barnabas nõ fuit de numero duodenario, vt patet in gl. præalleg. vbi non computatur Matthias, cum tamen sit quia successit in locum Iudæ Iscarioth per sortẽ.
4 †Not. q̃ licet solus Papa possit de nouo canonizare sanctum, vt
a in c. 1 de reliq. & vene. sanct. episcopus a tamen potest aliquem de sanctis canonizatis, per statutum suum, cum clero, & populo suo decernere venerari & feriari, vt hic, & sic intelligit hanc literam Innoc. & bene, prosequitur Io. And. hic glo. & in c. vno, de reliq. & vene. sanct. lib. 6. Vincẽ. tamen & male, intelligebat q̃ episcopi poterant in eorum diœcesibus, sanctos canonizare per illum tex. & per c. 1. de consec. dist. 3. sed iura dederant intelligi, prout supra dixi. An autem possit hoc solus episcopus sine populo d. Ant. dicit olim tenuisse, q̃ non, per istam literam, sed postea mutauit sententiam, dicens, q̃ solus episcopus cum clero, seu capitulo, hoc possit, quia in his quæ rendunt in animæ fa
5 torem, quilibet est subiectus episcopo, de foro comp. c. cum sit, secc. dist. 3. fuit facta mentio, etiam de populo. † Vnde scias, b q̃
b licet in spectantibus ad iurisdictionem episcopi possit ipse cum capitulo facere statuta, vt puta circa punitiones maleficiorũ, ut in c. vt animarum, de consti. lib. 6 & quod ibi no. tamen in aliis, in quibus vertitur interesse aliorum, non potest episcopus statuere sine consensu illorum, vel saltem debent esse præsentes, vt no. dicit Innoc. in c. vestra, de loc. & in c. fi. de offi. deleg. Confirmat Ecde. consi. 17. & alleg. Inno. in c. præalleg. vbi de hac materia tractatur, & sic a pertissimè sentit in locis præalleg. Innoc. quod in casu nostro non potest solus episcopus facere statutum nisi consentiat populus, vel saltem sit præsens, & idem Archid. in d. c. 1. Non enim compellitur populus consentire. 74. distin. c. Credo tamen, quod vbi populus non habet legitimam causam contradicendi, non obst. contradictio, vt in simili not. Archi. in d. c. vt animarum, facit c. 1. de his quæ fiunt a
c maio. par. cap. puta quia episcopus vult præcipere festandum sanctum, qui traxit originem de illo loco, vel quid simili facere, facit c. apostolicam, de reg. Nam septima dies fuit statuta ad humanam quietẽ, & ob Dei reuerẽtiam, supra eo. c. licet, secus si contemplatione iui, licet specifice nõ sibi, sed generaliter oĩb. aliq̃ sit indultũ: nõ. n. pt̃ qs renũciare ferijs solẽnib. q̃ sunt ĩtro ductæ ob reuerẽtia Dei, sed introductis in fauorẽ hoĩum sic, ut hic. Et ꝓdicta facit c. si diligẽti, de fo. ꝓ. & c. ad apostolicã, d̃ reg. fauorem cuiusq̃ priuati, & ita loquitur hic, & c. dilecti, de fo. comp. Secus si in fauorem publicum, & vniuersitatis, tũc enim priuatus renunciare non potest, & sic loquitur c. si diligenti, de foro comp. & c. contingit, de sent. excommu. quod no. Item põ dec. tex. q̃ tota septimana sancta est feriata, vt ibi, patet, septem diebus Dominicæ passionis & c. Item tota septimana paschalis, & sic durant istæ feriæ paschales 15. dies, vide tamẽ quod dixi in c. quoniam, in pra eo. Sed hic submitto quæstionem, quæ ꝓgruẽ tra festa hic descripta, sint alia feriata? Dic q̃ sic, & de quibusdã aliq̃ale dubium, de quibusdam vero est magis dubium. Et primo est festum corporis Christi, quod celebratur feria quinta post octauam Pentec. & non erat tempore huius decretalis, sed postea fuit institutum, & de hoc non dubitatur, vt in c. si dominum, de reli. & vene. sanct. Secundo est festum beati Martini, licet glo. aliud dixerit in l. omnes dies. C. eo. & specifice de sancto Martino habetur in c. j. de consecra. distin. 3. Item festum sanctæ Crucis, inuentionis ipsius, vt in c. Crucis. 100. dist. & ibi no. per glo. Quare celebramus festum sanctæ Crucis, in qua Dominus

ADDITIONES.

a ZACH. In honorem Dei, & sanctorum. Adde Alex. consi. 36. col. fi. vol. 2. in c. si diligenti, col. 5. quartum corolarium, supra de foro comp. & quæ repentinis, dic ut notaui, in apost. ad ifium in c. significaueruntt, num. 1. uer. sanctorum. 2. de foro comp.

b ZACH. Sed de conceptione &c. Diuersa est inter Mod. doct. de hac materia opinatio, licet apud antiquos esset communis sententia, beatam virginem originali conceptam, eo quod in contrarium nulla esset facta scriptura, authoritas canonica expressa, imo secus legeretur, ut Rom. 5. Octies. Omnes peccauerunt, de quo vide diffusius doct. theologos in 3. dist. 3. Iohan. Scoti doctrina fuit, quæ diuersam postmodum causauit opinionem. Ad accessit reuelatio facta cuidam Anselmo Abbati, q. s. absque concilium, distincte esset concepta, quod etiã approbauit Basiliense Concilium, sess. 36. quamuis illud Concilium non fuerit vniuersaliter ab ecclesia receptum, vnde ex ordinatione Sixti Papæ 4. permissum est, alteram dictarum opinionum sustinere, & excommunicat ibi afferentes hæresim, alteram ipsarum nere, vide tamen B. Tho. in 1. dist. 44. ar. 3. ad 2. q. in 2. dist. 31. q. 1. ar. 2. & 3. dist. 3. q. 1. ar. 1. & 4. dist. 43. ar. 4. q. 1. & 2. q. 71. ar. 4. & in 3. q. 14. ar. 3. ad 3. & 27. ar. 1. ad 3. & opusculum 3. c. 231. & opusculum. 8. c. 1. Quare autem ecclesia celebrari permittat festum ipsum conceptionis, vide eundem dicentem q. 27. ar. 2. ad 3. & quoli. 6. ar. 6. Et licet dicat Abbas hic, quod intelligendo contrarium approbari ab ecclesia, die quod nullibi hoc appareat, nisi in officio Basiliensi, quod tamen, ut dixi uniuersaliter ab ecclesia non acceptatur, & tamen beatissima Virgo omni laude dignissima, ut pote ortus conclusus, fons signatus. Cant. 4. quę iuxta Hilarium angelos vincit puritate, & electos omnes superat pietate.

c PET. Vend. Concil. Trid. sess. 5. c. 1. §. ult. declarat obseruandas esse constitutiones Xisti Papæ 4. sub pœnis in eis constitutionibus contentis, quas inuenies & uideas de reliq. & uene. san. extrau. commu. lib. 5.

mihi placet, tanquam pia, & satis rationabilis. Cum enim in ea non solum peccatum originale deleuerit, sed etiam omnẽ pra-
uitatem, & concupiscentiam, adeo quod peccare non pote-
rat, vt no. in c. 2. de consecra. dist. 4. & ibi vide per gl. quid operatur peccatum originale, & cum ipsum tollat baptismus fortius credendum quod a principio eam exemit ab illa obligatione originalis peccati. Et audio, q̃ hanc opin. ecclesia approbauerit vnde hodie fit festum celebre de conceptione in qualibet eccle sia. Et vide hic Io. Calde. qui refert, q̃ bea. Ber. plene hoc tractat in epistola ad canonicos Lugdunenses, & tenet, q̃ fuit concep tio peccato originali, & reprehendit eorum consuetudinem, qui hoc festum celebrant. Dicit tamen, q̃ post conceptionem fuit sanctificata, & vide gl. quæ vtrunque sentit in c. 2. de consec. dist. 3. Mihi tamen plus placet præcedens opi. q̃ vt audio, hodie est approbata per ecclesiam. No. ibi, 12. Apostolorum & c. q̃ nõ omnium Apostolorum festa sunt in præcepto, sed eorum tantum, qui fuerunt de numero duodenario. Et qui sunt isti, vide per glo. in c. vno, de reliq. & vene. sanct. lib. 6. inter quos non est Paulus, quia ipse fuit cõuersus post mortem Christi, vt patet in eius historia, sed nihilominus est in præcepto, & hoc, quia specialiter hic exprimitur. Item Barnabas nõ fuit de numero duodenario, vt patet in gl. præalleg. vbi non computatur Matthias, cum tamen sit quia successit in locum Iudæ Iscarioth per sortẽ.
4 †Not. q̃ licet solus Papa possit de nouo canonizare sanctum, vt
a in c. 1 de reliq. & vene. sanct. episcopus a tamen potest aliquem de sanctis canonizatis, per statutum suum, cum clero, & populo suo decernere venerari & feriari, vt hic, & sic intelligit hanc literam Innoc. & bene, prosequitur Io. And. hic glo. & in c. vno, de reliq. & vene. sanct. lib. 6. Vincẽ. tamen & male, intelligebat q̃ episcopi poterant in eorum diœcesibus, sanctos canonizare per illum tex. & per c. 1. de consec. dist. 3. sed iura dederant intelligi, prout supra dixi. An autem possit hoc solus episcopus sine populo d. Ant. dicit olim tenuisse, q̃ non, per istam literam, sed postea mutauit sententiam, dicens, q̃ solus episcopus cum clero, seu capitulo, hoc possit, quia in his quæ rendunt in animæ fa
5 torem, quilibet est subiectus episcopo, de foro comp. c. cum sit, secc. dist. 3. fuit facta mentio, etiam de populo. † Vnde scias, b q̃
b licet in spectantibus ad iurisdictionem episcopi possit ipse cum capitulo facere statuta, vt puta circa punitiones maleficiorũ, ut in c. vt animarum, de consti. lib. 6 & quod ibi no. tamen in aliis, in quibus vertitur interesse aliorum, non potest episcopus statuere sine consensu illorum, vel saltem debent esse præsentes, vt no. dicit Innoc. in c. vestra, de loc. & in c. fi. de offi. deleg. Confirmat Ecde. consi. 17. & alleg. Inno. in c. præalleg. vbi de hac materia tractatur, & sic a pertissimè sentit in locis præalleg. Innoc. quod in casu nostro non potest solus episcopus facere statutum nisi consentiat populus, vel saltem sit præsens, & idem Archid. in d. c. 1. Non enim compellitur populus consentire. 74. distin. c. Credo tamen, quod vbi populus non habet legitimam causam contradicendi, non obst. contradictio, vt in simili not. Archi. in d. c. vt animarum, facit c. 1. de his quæ fiunt a
c ma. par. cap. puta quia episcopus vult præcipere festandum sanctum, qui traxit originem de illo loco, vel quid simili facere, facit c. apostolicam, de reg. Nam septima dies fuit statuta ad humanam quietẽ, & ob Dei reuerẽtiam, supra eo. c. licet, secus si contemplatione iui, licet specifice nõ sibi, sed generaliter oĩb. aliq̃ sit indultũ: nõ. n. pt̃ qs renũciare ferijs solẽnib. q̃ sunt ĩtro ductæ ob reuerẽtia Dei, sed introductis in fauorẽ hoĩum sic, ut hic. Et ꝓdicta facit c. si diligẽti, de fo. ꝓ. & c. ad apostolicã, d̃ reg. fauorem cuiusq̃ priuati, & ita loquitur hic, & c. dilecti, de fo. comp. Secus si in fauorem publicum, & vniuersitatis, tũc enim priuatus renunciare non potest, & sic loquitur c. si diligenti, de foro comp. & c. contingit, de sent. excommu. quod no. Item põ dec. tex. q̃ tota septimana sancta est feriata, vt ibi, patet, septem diebus Dominicæ passionis & c. Item tota septimana paschalis, & sic durant istæ feriæ paschales 15. dies, vide tamẽ quod dixi in c. quoniam, in pra eo. Sed hic submitto quæstionem, quæ ꝓgruẽ tra festa hic descripta, sint alia feriata? Dic q̃ sic, & de quibusdã aliq̃ale dubium, de quibusdam vero est magis dubium. Et primo est festum corporis Christi, quod celebratur feria quinta post octauam Pentec. & non erat tempore huius decretalis, sed postea fuit institutum, & de hoc non dubitatur, vt in c. si dominum, de reli. & vene. sanct. Secundo est festum beati Martini, licet glo. aliud dixerit in l. omnes dies. C. eo. & specifice de sancto Martino habetur in c. j. de consecra. distin. 3. Item festum sanctæ Crucis, inuentionis ipsius, vt in c. Crucis. 100. dist. & ibi no. per glo. Quare celebramus festum sanctæ Crucis, in qua Dominus fuit de honestatus, & non festum asinæ, in qua fuit honoratus? & redditur ibi ratio, qa laus exhibita Domino in asina fuit mundana, de qua non est curandum, sed de honestatio in Cruce fuit nostra redemptio. De his duabus festiuitatibus fuit aliquale dubium, q̃ non fuerunt positæ hic, & sic videbantur sublatæ. Primum tamen tenet Specu. in tit. co. §. 1. in prin. quia expresse illa iura non fuerunt reuocata, quare ergo stare prohibentur? l. sancimus, C. de test. & c. maiores, de baptis. Et idem tenet hic Ioan. And. & Host. & consuetudo satis hoc approbat, sed de festo rogationum, illorum trium dierum, ante festum Ascẽsionis potest esse eadem dubitatio, cum ferientur in c. 1. & c. rogationes, de consec. dist. 3. & hic nihil dicatur. Hostiẽ. tenet hic, q̃ sunt in præcepto. Idem sentit Archi. in d. c. rogationes, q̃ sunt in præcepto. Io. And. refert, Guil. dicere, q̃ curia hoc non seruat. Et idem dicit Spec. in loco præallega. & satis in hoc standum est consuetudini, vt dicit Spec. in loco præalleg. ita allegaui, vt dixi, in quæstione facti. Item secundum Io. And. hic sunt addẽda festa, quatuor euangelistarum, & quatuor Doctorum ecclesiæ, per c. vnicum, de reli. & vene. sanct. lib. 6. & idem d. Ant. hic, quod bene no. quia c. illud expresse non dicit. q̃ debeant venerari sub duplici officio, & videtur loqui respectu celebrationis officij in ecclesia. Sed pro d. Io. And. facit, quia non est verosimile, q̃ ꝓpter illud modicum, emanassset illa solẽnis decretalis mature, & ornate composita. Insuper text. ibi dicit in fi. † Sub duplici officio decernimus venerari & sic mãdat celebrari, & etiam officium duplicari, de consuetudine tamen male cũstoditur. Item dedicatio cuiuslibet oratorij, vt in d. c. 1. de consecr. dist. 3 & videtur tenere Spec. in loco præalleg. Sed Io. And. ibi in addit. dicit, hoc verum quoad celebrationem fiẽdam per clericos illius loci, quod videtur hic placere d. Ant. & ita seruatur de consuetudine. Nam durum esset, vt dedicatio cuiuslibet oratorij, esset in præcepto, & festum istius sancti non, cum citius deberet fieri festum de Natalitijs sanctorum, quàm de dedicationibus ecclesiarum ad ipsorum veneration em dedicatarum. Itẽ dicitur hic de festo sancti Michaelis, & loquitur de eo, quod fit in fi. Sept. dicit tamen Io. And. q̃ ecclesia Roma. colit eius apparitionem, q̃
7 est octauo idus Maij, sed credoin hoc standũ ꝓsuetudini loci, cũ expresse iure non caueatur. † Vltimo dubitatur magis de quadragesima, in qua secundum ius ciuile, non debet exerceri iudicium criminale, vt l. quadraginta, C. eo. & in canone, placita. 15. q. 4. magis stricte dicitur, q̃ quis non debet vocari ad iudicium, a quinquagesima, vsque ad octauam Paschæ, & quatuor diebus ante Natiuitatem Domini, vsque ad octauam Epiphaniæ, & septem diebus ante Natiuitatem Ioã. Bapt. videtur etiam aliquid addi in c. decernit. 22. q. 5. Host. dicit, q̃ ista de consuetudine nõ seruantur, & standum est huic cap. & idem Specu. in loco præalleg. standum est ergo in his, & aliis consuetudini loci, & q̃ hec
8 habes tempora feriata in honorem Dei. † Nunc venio ad glo. & quero, quia hic fit mentio de duplici specie feriarum, quæ sunt istæ feriæ? & nunquid sint aliæ species: Gl. 2. hoc prosequitur in princ. sed dic clarius post Spec. co. tit. in prin. q̃ tres sunt species feriarum. Quędam dicuntur solemnes, & introductę in honorem Dei, de quibus supra dictum est. Quędam sunt ferię publicę, siue rusticę, & in dictę, & alicubi etiam appellantur solemnes, vt illæ quæ statuuntur causa messium, vel vindemiarũ, & sic statuuntur bis in anno, & debent determinari, secundũ qualitatem, & cõsuetudinem cuiuslibet loci. Nam citius colligitur in locis calidis, quàm frigidis, vt l. præsides, ff. eo. & de istis duobus hic. Quædam feriæ dicuntur repentinę, quia repetente indicuntur, vt quando princeps indicit ferias, propter rem prospere gestam, vel propter natiuitatem filij, vel quia duxit vxorem, vel alia iusta causa, vt l. sed & si per prætorem. §. si feriæ, ff. eo. quibus cau. ma. & istæ non possunt indici, nisi a solo principe, vt l. a nullo, C. eo. & propter istas ferias restituitur pars si incidunt in termino, sed propter alias non, quia istas præmidere non potuit, vt d. §. si ferię, & vide de his ferijs gl. in clemen. sæpe, de verb. sig.
9 in verb. ob necessitates. † Sed quęro, supra visum est de diuersis speciebus feriarum, nunquid aliquibus earum possint partes renunciare?

ADDITIONES.

a PET. Vend. vide super hoc sancti Concil. Triden. Constitutionem sess. 25. c. 2. ANT. FRAN. In ista difficultate de conceptione virginis, mihi semper placuit, quod ipsa beatissima virgo, in qua Deus ab initio, & ab æterno præuiderat incarnari, quod illa fuerit præseruata ab æterno Deo a tali originali peccato. fuit enim Maria Mater Christi Dei, vt clem. fi. §. 1. de pœn. nec est verosimile, quod Deus non voluerit esse mandam ab omni labe peccati, & maxime quia si diceremus eam fuisse cõceptam in peccato originali, aut saltem non fuisse ab illo præseruatam ex speciali priuilegio, sequeretur quod omnino fuisset in peccato, cum illud originale etiam per baptismum non tollatur quoad fui essentiam, licet mitigetur, nec quis damnetur, secundum glin c. fi concupiscentia. 19. q. 1. & in c. 2. de consecr. dist. 4. vnde impium est non credere, & tenere, quod dixi.

b SEB. SAP. Vnde scias. In quibus possit episcopus statuere, vide Abb. in c. cũ dilectus, supra de consue. sed larius per præceptorem meum dom. Rochum Cur. in rep. c. fi. col. 36. & ner. 1. igitur, & uer. Secundus est casus, supra eo. tit. de consue. ubi tangit, quando possit statuere contra canones.

Universidad de Deusto
Biblioteca

nunc are? Gl. hoc prosequitur in secunda parte, & minus perfecte explicat. Dic ergo arius, quod ferijs solemnibus introductis in hon orem Dei non possunt partes renunciare, quia non in sanorem partium, sed Dei honorem introductæ sunt, ideo &c. de foro compet. cap. si diligenti, & l. si vnus. §. in summa. ff. de pact.

10 †Adeo quod etiam compromittendo in aliquem tanquam in arbitrium, non possunt renunciare. Nam arbiter procedit ad instar iudicis, & tenetur seruare ferias solemnes, l. omnes dies, C. eo. & hoc tenet Specu. in tit. de arb. §. fi. ver. forma, & Ioan. And. hic, & dicunt verum, intelligendo de vero arbitro. secus in arbi

a tratore. Ille est enim quidam amicabilis compositor, a mediator pacis, & ista possunt fieri die feriata, supra eo. c. 1. & in l. fin. C. eo. tenet Spec. vbi supra supra. fac. quod no. Innoc. in c. Quinta-

11 uallis, de iure ur. †Idē dicb de ferijs repentinis. cum. n. non fuerint indictæ in fauorem partium, nequeunt partes eis renuncia

c re. l. omnes dies, prope fi. C. eo. & tenet Spec. eo. tit. §. fi. post principium, & gl. in clem. sæpe, de ver. signif. ferijs vero publicis, seu rusticis ex causa messium, seu vindemiarum, partes renuncia-

12 re possunt, vt hic, & in l. ... ff. eo. †Est tamen dubium, numquid valeat renunciatio facta in contractu, ita q̄ non sit deinceps locus pœnitentiæ? tenet Spec. in d. §. j. q̄ sic, & fi. dem Jo. And. hic, Cy. & alij instant, in l. 1. C. eo. Sed Bar. in l. 1. ff. eo. inclinat singulariter in hanc sententiam, q̄ valeat renunciatio & hæc opinio placet, sicut in contractu possunt renunciare appellationi. l. fi. C. de tēpo. appella. hoc procedit, secundum Gul. & sequitur Bar. vbi supra, nisi superueniat aliqua causa, quæ non erat tempore renunciationis, puta quia tunc erat pauper, & sic occupabatur in istis, nunc autem factus est locupletior, arg. in l. de ætate. §. ex causa, ff. de inter. actio. Item secundum Bart. dicta renunciatio referri

d debet ad ferias, quæ erant tunc, & non autē ad indicendas de nouo, arg. l. si ita, ff. de au. & arg̃. lega. & ideo cautum est, vt fiat renunciatio feriarum presentium, & futurarum. Nunquid autem partibus renunciantibus, huiusmodi ferijs possint tunc testes compelli ad testimonium? glo. no. in l. omnes dies, dicit, q̄ non, & idem Spec. in d. §. fi. quod placet, quia non debent partes aliis

13 præiudicare, arg. in l. id quod nostrum, ff. de reg. iu. † Tertio quæro supra visum est de diuersis speciebus feriarum. Item an partes possint eis renunciare, nunc quæritur, an indistinctē tempore feriarum iudicium sit interdictum, & ista sit tertia pars glo. & coniungendo istam, tertiam partem cum duabus glo. seq. quia ad idem tendunt, die secundum glo. q̄ sic regulariter. Fallit primo in appellatione interponenda. Potest enim omni tempore interponi, sed prosecutio non potest fieri, vt not. in l. 1. C. eod. & idem Barto. ibi. Item tempore feriarum ob necessitatem homi

e num inductarum, potest sententia mandari executioni, e vel si res est tempore peritura, partes compelluntur, venire ad iudicium, saltem vt litem contesta. vt in c. fi. de iu. Tu vide omnino ibi quæ dixi, vbi generaliter attingo, an in feriis solemnib. vel alijs, possit sententia mandari executioni, vel libellus offer-

14 ri, & dic vt ibi. † Tertio fallit secūdum gl. in his, quę pertinent ad pacem, vel concordiam: vnde bene possunt fieri his diebus pacta, vel transactiones, vt l. fi. C. eo. & facit c. 1. supra eo. in fi. Quarto fallit secundum glo. seq. si subest necessitas, vt hic, & si res est tempore peritura, ff. eo l. 2. & 3. vide quod dixi in d. c. fi. & multa exempla vide de hoc in l. 2. & 3. præall. ga. & 15. qō. 4. in sum. Quinto fatlit, si res exigit celeritatem, vt in l. 1. ff. de dam. infect.

f Sexto fallit, secundum gl. si pietas suadeat, vt quia est causa misericordiæ nō est habēda distinctio personarum. Extra gl. addebant doct. causas matrimoniales, vel electionum, seu viturarum, sed hodie de his, & similibus dic, vt habetur in clem. dispendiosam, de iu iuncta clemen. sæpe, de verbo. signi. Et quod supra dixi de necessitate, die procedere secundum Hostiē. siue sit necessitas, circa temporalia, siue spiritualia. Exemplum primi, quando est necessitas circa collectionem, fructuum, propter imminētem inundationem aquarum, vt C. eo. l. omnes iudices. Itē circa pu-

g nitiones, & quæstiones habendas in latrones, g vt l. prouinciarū, C. eo. titu. Et idem vbicunque in mora præmptum est periculū animarum. Sunt. n. omnibus temporalibus præferendæ 12. qō.

15 1. c. præcipimus, C. de sacrosanct. eccl. l. sancimus. † Item in eo, qđ dixi miserabilibus personis, pone exemplum in pupillis, vt eis tutores dentur, alimenta decernantur, & vide de miserabilib. personis, quæ no. Inno. in c. significantibus, de offic. delega. An decretum possit interponi, super alienatione rerum minorum.

16 Spec. tenet q̄ non, eo. tit. §. 2. in fi. & vide ibi in addi. † Nunc glo. expeditis, primo quæro, hic cauetur de actibus iudicialibus, & disponitur, vt non valeat, vt in litera, secundū tamen distinctio nem præcedentem. Quid dicendum de actibus extraiudicialibus, vbi cessant strepitus iudicialis: Host. hic & Io. An. post cum in ver. strepitus, videntur sentire, q̄ aliud in illis. Dicunt enim q̄ hic non prohibetur compositio, & iudicis officiū, maxime vbi immineret periculum animarum: Spec. cod. tit. §. sequitur, ver. quid si clarius videtur hoc velle, vbi format quæstionem, an valeat instrumentum editum die feriata in honorem Dei, & concludit tandem q̄ sic. Licet enim non ualeant actus iurisdictionis contentiosæ, siue sint publici, siue priuati, vt l. actus, C. eo. actus tamen uoluntariæ, iurisdictionis bene possunt fieri, vt vt emancipare, contractus inire, iustitiam facere, seu scribere, huiusmodi, & adhuc clarius hoc format ibidem in verb. vbi dicit, q̄ potest iudex tunc excommunicare, absoluere, & vbi causæ cognitio non requiritur, vt d. l. actus. Idem firmat de. de Sen. consi. suo n. 12. 13. & plus ibi dicit in excommunicat

17 ne, vt valeat etiam, vbi requiritur causæ cognitio. † Licet tunc sit iniusta, tamen non est nulla, quia licet causæ cognitionis sit quandoque de iustitia, non tamen de substātia, ad hoc quod no. 2. q. 1. in sum. & in c. sacro. de sent. excommu. & idem firmat ibi l. ap. vt patet in consi. 13. & licet loquatur in ferijs mesiuis rationes tamen suæ pariter concludunt in aliis ferijs solemnibus seu repentinis. do. Ant. dicit se putare, quod cum omnia volu dicis silere debeat, tempore feriarum in honorem Dei, q̄ no excommunicatio non valet in illis ferijs solemnibus. Et idem dubio forte dicit in his, quæ sunt voluntariæ iurisdictionis, sunt actus pietatis Bar. in d. l. actus, & in l. diuus, ff. eo. videnuere simpliciter primam opi. dicens, q̄ actus spectantes ad luntariam iurisdictionem possunt exerceri, diebus feriatis ad

18 norem Dei, vt ibi. † Per hoc infert, q̄ decre. decet, de immunicle. lib. 6. quæ annullat actus iudiciarios initos, in ecclesia, non extenditur ad ea, quæ sunt voluntariæ iurisdictionis, quod ma Ego puto, q̄ vbi necessitas cessat, vel pietas, vel alia specialitas actus voluntariæ iurisdictionis tunc explicite tenent, sed non cant exercentes talia illo tempore. Et q̄ teneant, facit, quia non reperitur contrarium in iure, hic enim loquitur de strepitu dicialis, imo q̄ teneant, videtur expressum in d. l. actus, & c. irritatio causet ex odio, & sic sit odiosa, & pœnalis, non debet di, vt in simili dixit gl. in prællega. c. decet. Item pœna non bet excedere proprium casum, de pœn. dist. 1. c. pœna, & no. Ioan. And. in c. dispendia, de reseri. lib. 6. in nouella, & no. gl. in c. constitutionem, de regula. lib. 6. Quod autem peccatum in exercendo, adduco c. j. supra eo. vbi dicitur, q̄ omni veneratione debent hi dies celebrari, sed per hos actrahuntur homines a contemplatione, & notarius intercero, & operi seruili, in scribendo instrumentum, & simiciendo. Itē apertius facit tex. in d. c. 1. in fin. vbi etiam iurapręstari non debent extraiudicialiter, ergo & actus volunt iurisdictionis videntur inhibiti: vnde in veteri testamento hibebatur Iudęis in Sabbato itinerare vltra milliare, ob re tiam Dei. Item homines debent tunc acquiescere, quia manam quietem &c. vt in c. licet, supra eo. pœna tamen non tis, non debet extendi, vt prædixi, & vide quod scripsi in

19 pra eo, an dicta testium, his diebus possint recipi. † An mines possint tunc capi, vide per Bar. in l. omnes dies, & eo. & dixi in c. fi. supra de iud. Supra usum est, q̄ actus iudi non valet tempore feriarum, sed extraiudicialis sic. Quę men nunc de quæstionibus ualde tritis, & vulgaribus fit, an citatio facta die feriata ad diem non feriatam valeat cunda, quid econtra, si fit die non feriata, ad diem feriatam tia, nunquid in ferijs obseruandis sit attendendus locus an locus litigantium. Quarta quæstio, an in locis, vbi non ligitur vnum, vel frumentū, debeant obseruari ista ferię ta, an non insistentes talib. ut sunt milites, clerici, doctores artifices, mulieres, & similes personę, debeant gaudere his pro uino, vel grano colligendo, & expediam has quæstiones

20 clusiue. † Redeo ad primam, han ualeat citatio facta die feria

h pro die non feriata? dicit Ioan. And. q̄ communis opi. dicit de iure non ualet talis citatio, per l. dies festos, C. eo. ubi dic q̄ silere debet horrida uox preconis. Item præceptum de no, est quædam sententia interlocutoria. l. presenti, C. de hered.

ADDITIONES.

a Compositor. Adde Bal. consil. 498.

b SEB. SAP. An, & quando possit ferijs renunciari, vide Barto. in l. ff. ff. de arbit. Bald. in l. penult. C. de arbit. Alex. in consi. 203. incip. visa tune discussio, in 2. colum. in 2. vol. & Georg. Natam in clem. sæpe, in colum. 88. ver. glo. in ver. necessitatem, de verbo. significa. ubi plura materiam.

c ZACH. Idem dic de ferijs repentinis. Limita istud dictum, nisi tales feriæ sent propter superstitionem indictę, ut plene no. Bal. in l. fi. ut propositio C. quomo. & quan. iud. & in alleg. l. fi. per istum, C. de fer. & Lanfr. de Ob clem. sæpe, nu. 12. & ibi in apost. C. elt. ad ipsum ver. non potest, pulc infra, de verb. sig.

d ZACHA. Quæ erant tunc. Adde Alex. post Bar. in l. fi. ff. eo. Lanfran. de vbi supra in proxi. apost. allega. ibi quo ad tempus futurum, & ibi in addi in apost. Celsi.

e Executioni. Adde Alex. consi. 30. lib. 3.
ZACH. Adde Fed. de Sen. cōsi. 139. istum in c. fi. nu. 1. & quod ibi dicit in futil. ad eum, in uer. executioni, ubi quid in criminalib. supra de adde.

f Pietas. Adde Fed. consi. 11.

g In latrones. Adde quod voluit Are. consi. 95.

h Ad primā. Adde Federic. consil. 244. Paul. de Cast. consil. vigesimoquinto primo impressis.

ad eccle. consu. ergo die feriato valere non debet, vt hic. Et idē dicendum si dicatur, q̄ non est sententia, sed de processu, cum hic irritetur omnis processus &c. Sed dicit Io. And. q̄ hæc opin. de consuetudine non seruatur, & dicit, q̄ Dy. quādoque tenuit istam communem opi. sed postea mutauit, ga effectus citatiodo. inter vir. & vxo l. si cum seruum vxori, in fin. & l. seq. Et hæc nis dirigitur hic in tempus concessum, & sic debet valere, ff. de consuetudo, & opinio minime est mutanda, secūdum Io. And. vt in l. minime, ff. de leg. & pōt hęc opi. hic iuuari ſm eum. Idē est indicium de tempore, quod de loco, ff. si cer. per. l. vinū. Sed valet actus gestus in loco non habili, si post, effectus confertur

2 cler. Ad contraria respondetur, q̄ in citatione est triplex actus. Primus, præceptū de citando. Secundus, executio præcepti, scinis. Primus potest fieri secundum eum die feriato, quia non re actu eadem ratione, arg. in l. miles. §. sexaginta, ff. de adulte. sed tertius actus, s. processus, fieri non pōt, & sic videtur intelligere illam l. dies festos. Sed moder. communiter tenent oppositum, vt Io. Cald. do. Card. do. Ant. & Bart. in l. i. §. nunciatio, ff. de no. ope. nunc. tenet ēt Specu. in tit. de cita. §. 1. ver. item excipitur, & §. nunciatio. Lex enim prohibens citationem, non habuit solū respectum ad effectum, sed etiam ad principium: vnde quādoque prohibetur actus respectu, effectus, & tunc satis est q̄ conferatur in tempus concessum, & sic loquitur l. si cum seruū vxo ri, & l. seq. & c. de vxore. infra de sepul. Quandoque prohibetur non solum effectus, sed ēt ipse actus, & tunc non sufficit effectū conferri in tempus permissum, cum actus, sit gestus in tpe inhibito, non est sa tisfactum iuri. arg. in c. fi. de rest. spol. & in l. Ful cinius, post prin. ff. ex quib. cau. in pos. Et q̄ hic prohibeatur principium, patet in d. l. dies festos. Pro hoc, quia & si citatio non ar- & quodammodo eum prouocat ad iram, & aliqualiter abstrahitur a contemplatione Dei. Et idem dico in iudice, cum dēat intendere diuinis, non debet facere præceptum de citando, cū & si non exigatur cognitio inter partes, tamen intra se debet ad hibere aliqualem cognitionem, in statuendo terminum. Item negari non potest, quin sit citatio de processu, & fundamentū iudicij, vt in c. quoniam contra, de probat. Per quæ concludo, quod nullus actus istorum trium potest fieri die feriata, facit c. 1. supra eo. Bart. tamen, & Oldra. in §. nunciatio, & sequitur do. Anto: hic, limitat hoc in ferijs introductis in honorem Dei: secus in alijs introductis in fauorem hominum, quia tunc citatio nis. Non enim dicitur, quòd non citetur, sed quòd non compelliatur venire, ff. de fer. l. 1. qui dicunt, hoc procedere tam in requisitione nuncij, quàm in commissione iudicis, quia in hoc non exigitur causæ cognitio, vt l. sed si interpellatus. §. 1. ff. de arb. fanicn Barto. quòd si quis vellet feruare opin. Dyn. posset dicere, quod l. dies festos, loquitur specifice in diebus dominicis, quare secus in alijs, & idem Cald. hic, sed non persistunt imo credunt verius fore, quod supra dixi, sed de ferijs repentinis isti nihil dicunt. Ego puto idem in repentinis, quod in solemnibus: Nam Imperator mandat eas sub eadem veneratione obseruari, quasi solemnes, vt l. omnes, C. eod. debent enim tunc cum lætitia seruare illas ferias, ideo non debet quis aliquo modo per citatio-

21 nem ad ram prouocari, nec iudex dēt talib. insistere, & hoc quo ad primā q. † Ad secdam qōnem, an valeat citatio facta die nō feriata. Inn. hic primo distinguit, an expsius sit error, q̄ cōpareat die Dnico, & non valeat. Aut non exprimit, & tunc

b licet accidat in termino dies feriata, vrgeāt cōparere die sequenti, vt si dixit, cōpareas decima die huius mēsis, b ga duo vsr mā data, vt cōpareat, & illa die cōpareat, argu. c. cū dilecti, de do. & ſpe. Et p hanc rōnē dicit idē dicendū indistincte, ēt si dies feriata fuisset expsa, & sic recedit ab illa distōne. Et p hoc dicto suo allego c. expositi, de dila. & de in integ. rest. c. tū ex literis, & de do Io & qm. c. cū dilecti, & de acc. c. veniens, vbi fuit facta citatio, ad diē feriatā. Pe. de Bellap. vt refert hic Io. And. & Cy. in l. dies festos, C. eo. tenet Sriū, & idē sequunt fere oēs, vt Io. Cal. hic, & do. Card. & Spec. in tit. de cita. §. 1. ver. itē excipit, q̄ citatio fit ad diē feriatā, vt ipsemet no. Inn. in c. præterea, de dila. & Host. dicens q̄ citatus ad diē dnicam, vel ad aliā solemnē diē, non tenet cōparere. c. Facit p hac opi. dictū Io. And. in l. 1. in fi. ff. si qs in ius vocet. nō ierit, & idē Ric. de Sen. Card. & Cyn. in d. l. dies festos, & sentit ēt Io. And. hic, q̄ ſsuluit, vt iudex sic terminū assignet, Tibi talē diē assignamus, & si forsan dies feriata occurrat, assigna-

2 mus tibi nō feriatā, sed p̄ximā subsequentē, & ſm hoc, nulla oc curret dubitatio. † Idē dicit, d q̄ si iudex assignauerit terminū cū dictione vsq; vt, Cōpareas vsq; ad diē dnicū. Tūc. n. termini assignatio, & illud, vsq; stat exclusiue, & sic dicit intelligēda iura alleg. p Inn. & si q̄ siria reperiant, licet inter se discrepare videantur. Et idē Car. hic, & Spe. vbi s. & Ric. de Se. & Cal. vt refert Cy. in d. l. dies festos, & Io. An. hic dicēs, q̄ vbi ponit, vsq;, pt in qualibet die ȳ. festū cōparere: secus vbi simplr citat, vt compareat tali die, q̄ est feriata. Tūc. n. prius venire nō pt, neq; dēt, & illa die venire nō tenet de iure, & sic necessaria est noua citatio, & hāc opi. tāq; verissimā teneas, q̄ eqd senserit hic do. Ant. Nā vbi citatio fit ad diē feriatā, est temeraria, & ȳ ius, ergo si dēt aliquo mō afficere citatū, vt in c. bonę. 2. de ele. & q̄ ȳ ius fiūt, p infectis sūt hīnda, vt in reg. q̄ ȳ ius, lib. 6. & in l. nō dubiū, C. de legi. & dist. x. c. videas, ad idē bo. rex. in l. aut q aſr, ff. qd vi, aut clā. p quē rex. dicit Bar. si citatio fit eo tpe, quo citatus venire nō pt, nō valet citatio. Nec ob. motiuū Inn. q̄ duo vsr mādata p c. cū dilecti, pal. & ff. de ar. l. Celsus. ga illud, p̄cedit, qn mādatū tenuit a principio: tunc. n. p superuenientē casum, seu impedimentū suspendit, nō aūt tollit, sed in casu nō mādatū a principio oīno fuit nullū, & temerariū, iō vitiat, arg. in §. loca, inst. de ver. ob. & in d. c. bonę.

23 †Tertia qō fuit nunqd in ferijs obseruandis, sit attēdēdus locus rei, an iudicis, an actoris, vbi dat diuersitas pp varietatē regionū? Inn. & Host. hic late, p̄sequunt, & Spe. eo. tit. §. 1. ver. sed pone. Et cōis p̄cto vr, q̄ dēat attēdi locus iudicis, & rō vrgēs vr, ga vbi agit de ordinatione iudicij, attēdit ꝓsuetudo fori, vbi exercet, & nō ꝓsuetudo litigantiū, vt no. in c. qđ clericis, de foro ppe. & in l. 3. de test. & no. sup rub. de ꝓsue. ergo &c. Itē si diceremus op. hīc reus, vel actor duplicatas ferias, s. regionis suæ, & loci iudicis, qđ sonat in absurdum, & in prorogationem litium. Item satis est iudicē ex verisimili. causis aliq̄d in principio præfixisse. Nō. n. recipit mutationē, ex aliquo accidēti in ȳriū, ar. ff. de post. l. j. §. puericiā, & ita Papa aliās in facto ꝓnūciauit, & hoc teneas.

24 †Venio ad 4. q. an vbi nō colligit vinū, vel frumētū. sint ferię ob seruādas? Inn. & cōiter doc. distinguūt, & bñ, q̄ in regionib. vbi nō colligit vinū, nec bibit, sicut in Hibernia, nō fiēt feriæ, p vindemijs, sed i regionib. vbi cōiter bibit vinū, licet ibi nō, colligatur, secus dām, ga oportet, q̄ sibi aliquo tpe anni, puideant alijs de. Et idē dām de ferijs messiū, vt denī, ēt si ibi nō colligat frumētū, ga oportet ordinare, & puidere, facit. l. j. ff. e. & hic in fi.

25 c †Ad vltimā qōnem, an milites, e Burgēses, & doctor. & sites per sonæ

ADDITIONES.

a SEB. SAP. In citatione. Vide Georg. Natam in repe. cle. sæpe, §. quæ omnia, col. 24. ver. an autem commissio de citando, de ver. sig. & ibi late, an relatio nuncij possit fieri die feriata.

b Menis. Considera, quod videtur quod pars teneatur comparere illo die, licet feriato, quia si ferię veniunt in termino, non excusant partem, ut per istū supra eo. nume. 8. in fi. Sed caue ne decipiaris: nam verum est, quod quando feriæ veniunt in termino, non excusant partem, quia pars potuit præuidere, vt ibi dicitur. Pone exemplum: fuit datus terminus alicui 30. dierum, ut soluat sub pœna, intra istos dies veniunt feriæ. transactis 30. diebus non soluit, & dicit q̄ in 30. diebus non computantur dies feriati, certe non potest, quia potuit præuidere, ferias, sed in casu nostro non potuit præuidere quia non poterat comparere ante diem decimam, quia fuit simpliciter citatus, ut tali die cōpareret, merito nec ante nec illo die feriato tenetur cōparere, ut dicitur, & tenetur per istum infra proxime. Et ita tene menti, & fuit mea consideratio, quam nunc cogitaui, & nullus homo de mundo ponit, si est bona, laudetur Deus. Aen. de Fale.

ANT. FRANC. Ad hoc, an si dies citationis incidat in diem feriatam, teneatur citatus comparere, vide Specu. in titu. de cita. in §. fi. in uer. item excipitur quod facta est, in titu. de dil. in §. 1. in uer. sed pone iudex, & sequenti. Et adde quod citatus etiam pro die feriata, debet comparere, si est inserta in citatione talis causa, quæ possit expediri die feriata, ex gl. & Bar. in l. 1. in vlt. colum. in uer. quærit gl. quid si aliquis, ff. si quis in ius noc. non fer. quod est menti tenendum.

ZACHAR. Adde in quantum petit, an dies feriati computentur in dilatione data, plenis. Lanfr. distinguentem in c. quoniam contra, num. 7. uer. Illud etiam addo, & c. infra de proba.

c Comparere. Adde Fede. Alleg. consil. 11.

ZACH. Adde q̄ nec illa, nec alia quæuis, ita no. Io. de Imo. in l. 1. C. si plures vna sent. quem fuit secutus Fel. in c. quod ad consultationem, col. 2. uer. obstat secundo tex. infra de re iud.

d SEB. SAP. Idem dicit. Vide Bar. in l. patronus. §. Sempronio, ff. de lega. 3. ubi ponit quando dictio, vsque, fiet exclusiue, uel inclusiue, & quid si in citatio ne dicatur, q̄ citatus compareat vsque ad diem dominicam, de quo per Specu. in tit. de citatione. §. uer. item excipitur q̄ citatio.

e An milites. Adde quid de iudice, qui non est occupatus, si partes renunciant ferijs, an iudex debeat procedere. Bal. consil. 498. lib. 4.

ANT. FRAN. Dicas circa hoc an feriæ messium, & vindemiarum prosint non occupatis in ipsis messibus, uel vindemiis, quod licet Barto. in l. 1. C. de agr. & censi. lib. 11. & Alex. in l. 1. ff. de fer. uideantur tenere, q̄ non, tñ imo. hic tenet contrarium, & uide omnino Spec. in titu. de fer. in §. 1. in ver. Item no. q̄ ferię, ubi dicit q̄ prosunt etiam aliis, quam rusticis, & colonis, puta militibus, artificibus, clericis, & aliis, qui licet personaliter non intendant collectioni fructuum, tamen per alios colonos, & facto res intendunt, & ideo dicebat Ang. in l. præfides, ff. de fer. q̄ inducuntur tempore, quo est prouidendum de grano & vino reponendo, & ideo ferię messium incipiunt 8. kalen. Iulii, & durant vsque ad kalen. Aug. feriæ vero vindemiarum incipiunt x. kal. Sept. & durant vsque Idus Oct. ut per Spec. in tit. de ferijs, in §. 1. & habetur per Pau. de Cast. in l. præfides, ff. de fer. & uide gl. in l. 1. mel, ff. sol. mat. & quid si propter pluuias, inesses, uel uindemiæ sunt dilatæ, nunquid ualeat sententia lata, uide Bal. in addit. Spec. in tit. de sententia, in uer. no ualet sententia. & an feriæ seminationis debeant seruari, sicut feriæ messium, uide glo. & Bal. in l. 1. C. de agr. & censi. lib. 11.

Universidad de Deusto
Biblioteca

sonæ gaudeant his ferijs? Spec. eo. tit. §. 1. propen. q sic, quia licet isti non implicentur talibus per sectamen impediuntur propter procuratores, aduocatos, testes, & similes personas, quæ istis intendunt, quod no. Dicit tamen Inn. hic, & Spec. in loco prælle. q si aliqui de remotis partibus per se, vel procuratores sunt in curia, & dum causa eorum agitur, occurrunt feriæ, q nihilominus sunt compellendi litigare, quia isti non impediuntur in aliquo, & malitijs hominum non est indulgendum. c. quanto, de diuor. & in l. fundo, ff. de rei vend. Secus dicunt si procuratores essent de loco curiæ, vel alio vicino, quia tunc gauderent ferijs. Et est ratio, quia isti bene impediuntur, cum sint in loco proprio, vel vicino, ad quē de facili, possunt redire, sed quādo sunt de remoto, cessat ista ratio. Et ex hoc dic, quod vbi aliquo modo impedirentur, remoti etiam gauderent, puta, quia testes tunc nolunt venire, seu nō possunt ita libere habere aduocatos, vel alias personas necessarias, & hæc no.

De ordine cognitionum. Rub.

Quia lite contestata, præstito iuramento calumniæ, & datis dilationibus ab homine, & a iure, solent rei suas quæstiones proponere, de quibus quo ordine sit cognoscendum, posset merito dubitari, ideo post rubricas præcedentes, ponit istam. De mater. habetur 2. q. 2. & 3. q. 1. Opp. & vī, q istā rub. sit superflua, ḡa quo ordine de pluribus qōnibus cognoscatur, tractatur 5. in tit. de mu. pet. ergo &c. quod est 5 id quod pollicitus fuit in ꝓmio huius libri, & superflua resecanda, vt in c. 2. de proba. & 68. dist. c. corepi. Sol. Io. Cal. & bene, in rub. de mu. pet. principaliter tractaf. an reus possit reconuenire actorem, & coram quo iudice, & an quod seruatur in vna causa, sit seruandum in alia, si quid autem de ord. cog. ibi dicitur, illud est incidenter, sed hic tractatur principaliter quo ordine de ipsis cognoscatur. Item hic non solum tractatur de ordine conuentionis, & reconuētionis, sed de ordine cognitionis quarumcunque plurium quæstionum saltem a diuersis propositarum, siue reus proponat per modū actionis, siue exceptionis, vt patet in nigro, & de his non tractat illa rubr. & sic vna non est superflua per aliam, licet habeant ali quam proximitatem inter se. Sed potest aliter opponi contra rubricam, sed hoc sufficiat. Nic. Abb.

SVMMARIVM.

1 *Iudex debet cognosere de peremptoria exceptione ante sententiam, & de ea super principali pronunciare.*
2 *Mulier potest vendicare maritum suum.*
3 *Exceptio consanguinitatis nō admittitur muliere agente possessorio ad restitutionem mariti sui, secus si ageret petitorio.*
4 *Exceptio peremptoria potest proponi a reo post fundatam intentionem actoris, & sic post testes productos. 8.*
5 *Exceptio peremptoria elidit intentionem actoris.*
6 *Exceptio dilatoria solet proponi ante lit. contest. Intellige, & limita, ut hic.*
7 *Iudex procedens super dilatoria, & principali simul, vel processus erit nullus, vel appellabitur.*
8 *Exceptio peremptoria, non opponitur regulariter, ante lit. contest. nisi sit notoria, vel litis finitæ, & similis, ut hic.*
9 *Exceptio peremptoria, an opponatur post publicatas attestationes, vel post sententiam.*
10 *Exceptio peremptoria, quo casu debeat ex iussu iudicis proponi post lit. conte statim.*
Reus qualiter debeat se habere in proponenda, & probanda sua exceptione.
11 *Iudex an habeat pronunciare super exceptione emergenti, vel incidenti.*
12 *Exceptio, quę dicatur emergens, & quæ incidens.*

CAP. I.

1 INtelleximus. †Iudex ante sententiā de perēptoria cognoscit exceptione: sufficit tī, q in principali pronunciet. Cōis diuisio. Secunda, ibi, [Inquisitionis.] Vel specialius summa sic. Contra mulierē vendicantem al quem in maritum, admittitur exceptio consanguinitatis, quæ prius discutienda est, q̄ sup matrimonio pronunciet, & sufficit sup ipso principali, pnuncia re. h. d Casus lit. Quēdā petebat quendā in virum, induxit testes ad probandū suam intentionē: vir timēs sibi fieri p̄iudicium p testes illos, exceptionem ꝓsanguinitatis obiecit, p quam mulieris petitionem repellere intendebat. Quærebat an primo esset de impedimento ꝓsanguinitatis agendum, q̄ super cā matrimonij snīa proferatur: R ndet Papa, q exceptione ꝓsanguinitatis ꝓbata, principalis qō est perempta, & ideo de ipsa est ante cognoscendum, q̄ ad diffinitionis articulum ꝓcedatur, quo cognito,
2 & probato, vir ab impetitione mulieris dēt absolui. B. † No. 1. q libera ꝑsona pōt vendicari, adiecta tī cā, vt quia est meus maritus, alias aūt libera ꝑsona vendicari non pōt, vt l. 1. ff. de rei vendi. & vide quod no. in c. ex parte, de resti. spol. ꝑ Inn. & alios, vnde expone tex. ibi, in virum, i. in maritum, & dī vir a virtute animi, mulier vero a mollitie, vt in c. q ꝓpositi. §. sed illud Amb.
f 33. q. 7. †No. 2. q licet muliere agente possessorio ad rei tionē cōiugis non admittat exceptio ꝓsanguitatis, seu alia ꝓcernens defectum ꝓprietatis, vt in c. ex conquestione, de rest. spol. q ceus, si agat petitorio. Hic enim nō petebat restō coniugis, sed pete-
4 bat adiudicari, vt satis colligit ex tex. † No 3. in eo, qd hic vir excipit, post testes ꝓductos ex parte mulieris actricis, q reus nō actatur ad peremptoriā, ꝓponendā ante fundatā intentionē actoris. An aūt hoc possit post didicita testificata, vel ante ꝓductio-
5 ctionem testium, ꝑ. subijciam plene. † No. 4. q exceptio peremptoria elidit, i. permit peritionem, seu actionē actoris, ideo dicimus, q exceptio est actionis exclusio, vt in l. 1. ff. de excep. & in c. 2. ꝑ. co. & c. a nobis, de exce. Anteq̄ attingam materiam huius decretalis, quæro de rōne decidēdi: hic enim sunt duo dicta pru-
b mum, q primo dēt discuti exceptio, q̄ diffiniat negotium principale. Secdm, q discussa exceptione, satis est pronunciari super ipso principali. Sol. concludo post Calde. hic rōnem primi dicti esse, quia fundata intentione actoris, venit reus cōdemnandus nisi aliter se defendat, dēt enim iudex iudicare, f̄m merita cāe quæ panduntur ex assertione partium, vt l. fi. C. si p vim vel alt
c mo. & c. tum ex literis, de in integ. resti. vnde, vt appareat, an reus sit absoluendus, & nō condemnandus, dēt prius discuti sua exceptio. Ratio autem secundi dicti est, quia omne superfluum re-
secandum est ab arte. 63. dist. c. corepiscopi. & infra de prob. c. a sed pronunciato super principali apparet de effectu, ad quem peremptoria fuit proposita, ex quo aliud non obstabat, ergo non est necesse super illa exceptione specifice pronunciare, cum tacite pnūcietur. Et per hoc apparet inutilis, & varia illa magna discussio gl. & Doc. an sit pronunciandum super exceptione incidenti, vel emergenti, cum saltem super eis tacite semper pronuncietur, dic, vt infra subijciam. Venio ad glo. quæ solet iuuenibus multum difficiles reputari, & in veritate sunt, propter aliqua vocabula magistralia, de quibus statim dicetur. Pro claro intellectu huius glos. diuido eam, quo ad intellectū principalem in tres partes. Primo enim attingit, quando sit pronuncianda seu discutienda exceptio peremptoria. Secundo, a t quando sit pronunciandum super exceptione incidenti. Tertio quæ dicatur exceptio incidens vel emergens. Quo ad primum glo. multum breuiter dicit, quod de peremptoria, seu incidenti, cognoscendum est tantum intentione actoris fundata, sicut hic, nam primo mulier actrix testes suos hic produxit ad fundandam intentionem suam, & post modum vir excipit de sanguinitate, & probationes obtulit. † Circa hanc primam par-
6 tem dicta lius, & clarius concludendo materiam hic, & alibi
b ctam, quod aut loquitur de exceptione dilatoria, aut peremptoria, primo casu illa regulariter proponenda, & probanda
c ante lit. contesta. c & si causa est talis, in qua non requiratur contestatio, debet proponi ante illum actum, qui solet fieri post contesta. vt in cap. inter monasterium. de re iudica. & quoad plene no. vide bo. glo. in c. 1. de elect. lib. 6. & per Innocen. &
d 2. de dilatio. Fallit in exceptione excommunicationis, & dilatoria solutionis, & de harum natura, dic, vt not. in c. penult. & c. pastoralis, de except. & in l. exceptionem. C. de probatio. Hic vera,

ADDITIONES.

a Libera. Adde quod voluit Fed. consi. allegato 11.
b SEB. SAP. Exceptione dilatoria. De exceptione dilatoria, an debeatur poni ante lit. cōte. & an possit proponi post litem, vide latissime per Fely. & Abb. in c. exceptionem. co. 4. uer. prima regula, infra de excep.
c Ante lit. contest. Adde Pet. de Anch. consi. 15.
d Excommunicationis. Adde Fed. consi. 18.
ZACHAR. Adde, quod ista exceptio excommunicationis potest opponi quandocunque, etiam post terminum præfixum, datum ad excipiendum vel opponendum, glo. no. in clemen. 1. & ibi Cardi. de except. Specu. in §. 2. uer. idem quoque. immo etiam, quamuis per statutum omnes exceptiones tollerentur, vt no. Bar. in l. 1. §. & qui. ff. quod vi, aut clam & etiam excipe per statutum tollerentur, ut no. Bald. in conclu. tit. de statut. contra ecclesiam. & aduerte, quod si incidat coram laico debet ad forum ecclesiasticum remitti, quamuis a principio non fuerit opp. ita per Io. And. & Docto. citat. infra eo. Doc. in l. 2. ff. eo. tit. & in l. quoties. C. de iud. in l. Titia. ff. fol. matr. Paul. de Cast. consi. 113.
ANT. FRANC. Circa id, quod iste dicit, exceptionem excommunicationis, posse opponi etiam post terminum præfixum, dicas illud, esse verum etiam si fit terminus præfixus specifice ad opponendam exceptionem excommunicationis, ut per D. Car. in cle. 1. hic alle. in 15. q. & adde q exceptio excommunicationis si non opponatur, per partem, potest excommunicatus repelli officio iudicis, etiam si terminus datus ad illam opponendam, sit finitus, ut est gl. fing. secundum do. Card. ibi in cle. 2. in 16. q. 6. pro quia est ordo, c. pia. in fi. de except. lib. 6. & no. Phil. in c. cum parati. in 2. col. de appell. in exceptione, in fi. de except. & per Spec. in tit. de offi. iud. in §. 2. in fi. & in uer. item postul. & an reus possit appellare, si index non repellat eum a dicio, vide Spe. in tit. de disput. & alleg. in §. 6. in uer. & breuiter, & nota in c. domino guerram. in tit. hic finit lex Contra. in ufib. feu. & eundem dic in l. domum, C. de rei uend. & per Bar. in l. inter quos, in §. fi. alicno, & secundum infec. & Bal. in l. exceptionem. C. de prob. & per Alex. in l. filius, in §. secundum ff. de procur. ubi uidentur uelle, q talis exceptio non possit opponi post terminum, & ideo cogitandum est, quia forsan propter periculum mortis prior opi. est uerior, quoniam exceptioni excommunicationis non uidetur etiam renunciari expresse, ut dicit Io. And. in c. pia. de except. lib. 6. in fi. & habetur per Alexan. in l. sed & si quis, in §. quæsitum. ff. si quis caution. &c. iunt no. in c. intelleximus, de iud.

vera, nisi excꝑtio incipiat competere post lit. contest. vt in c. in
7 finuante. de offi. dele. & in l. 2. C. de consor. eiusdi. vel nisi de no uo peruenirent ad notitiam partis, vt dicit glo. no. in c. except. 3. q. 6. & aliquid de hoc vltri. dicam infra in c. prox. † Et adeo hec sunt vera, q si iudex vellet simul procedere super dilatoria, & super principali, vel processus erit nullus, vel saltem poterit appellari,
a propter contradictionem, a quæ sequitur exinde: de quo dic, vt
8 plene dixi in c. exhibita, de iud. † Si vero quæritur de peremptoria, seu incidenti, & est proprie materia nostra. Et in hac conclu
de, q aut quæritur, quando possit eam proponere, aut quando debeat. Primo casu dic. aut vult proponere ante lit. contest. & re
b galiter non potest, b nisi sit exceptio litis finitæ, de qua in c. 1.
c & 2. de lit. contesta. lib. 6. vel nisi illa talis exceptio sit notoria. d
d Non enim debet iudex permittere, vt factum, cui notorie obstat exceptio, deducatur in iudicium, de fil. presbyt. c. quoniam. & not. Ioan. And. in d. c. 1. de lit. contesta. lib. 6. post Archid. facit
e quod no. Innocen in cap. 2. de dilatio Idem si exceptio continetur in instrumento, vel excipiens offerat se illam incontinenti probaturum, d vt no. Ioan And. in additio. Spec. in tit. de excep. §. dicto. ver. sed an reus, & no. in c. super literis, de rescrip. Aut vult proponere post lit. contest. & tunc, aut antequam actor fundauerit intentionem suam, & actor consentit, & planum est. q potest. Mos enim ci gerendus est, vt l. circa. ff. de probat. licet fas tuus sit, ita se onerando, quia forte non probabit actor, & sic superfluo grauabitur onere probandi. Sed si certus est de intentione actoris, tunc legis consilium est, vt fateat, & proponat incontinenti exceptionem suam, vt l. si quidem. C. de exceptio. Aut actor resistit, vt quia dicit se prius velle probare intentionem suam, & si sumus in casibus, in quibus iudex potest procedere simpliciter, & de plano &c. & tunc iudex, etiam inuito actore, potest præfigere partibus eundem terminum ad probandum intra sua, vt in clemen. sæpe. de verb. signifi. ita tenet Ioan. Cald. hic. Aut sumus in alijs casibus, vel in istis iudex se non intromit tit, & tunc, aut nullum interesse potest prætendere actor, q reus simul admittatur, & non ob. contradictio sua, maxime si reus fa
f teatur intentionem ipsius actoris, & hoc tenet hic Calde. & recitat Pet. tenuisse, & placet Specu. & dic t de facto seruari propter faciliorem expeditionem litium, vt recitatur in titu. de teste. §. qualiter, verfic. sed opp. & de excep. §. viso, ver. sed nunquid & placet hoc Do. Anto. & bene. Non enim apparet ratio in contrarium, & hoc tene, licet aliud sen tirit Inno hic, non tamen po
g test excludere actorem, nisi velit illico probare per instrumentum. Nam ille præfertur, de quo per Ioan. And. in addit. Spec. in tit. de proba §. 1. versi. 1. Si autem actor posset ex hoc concurtu, de longinquo, & vnus est examinatus: tunc satis poterit actor prætendere aliquod præiudicium, puta, quia, testes sui venerūt præterea, quia prius prouocauit, arg. in l. qui prior. ff. de iud. & in
9 † Aut vult opponere post lit. contesta. & publicatis attestationibus, & videtur gl. concludere in l. 2. C. sen. rescin. non pos. q non debeat admitti, ex quo didicit testificata de testib. c. fraternitatis. Sed Ioan Calder. & Bart in d. l. 2. & Spec. in d. §. qualiter. ver. sed opp. de test. & communiter alij moderniores distingunt, & me
lius, q aut exceptio peremptoria est compatibilis cū facto principali probato, & admittitur, vt puta probatum est matrimonium, volo nunc ego reus probare consanguinitatē: nam vti fūnis, argumen. hic, & in c. finem, de dolo & contuma. & in c. de testibus, infra de testib. Aut exceptio non est compatibilis cum facto principali, vt quia dico matrimonium non contractum, ve: quid simile, & procedit illa glo. quia aliās admitteretur propositio super articulo directē contrario, f quod non licet, publica tis attestationibus, de test. clemē. 2. Aut vult proponere peremptoriam post sententiam in principali, & tunc aut non est appellatum, & tunc non potest, quia sententia iam fecit ius inter partes, vt d. l. peremptorias: sed in causa appellationis, potest opponi, dummodo non fiat productio super articulo directe contrario, vt in d. clemen. 2. Hoc verum, nisi malitiosè fuisset dilatet. & in d. c. de testibus, infra de testib. vbi tangitur de exceptio
10 ne contra personas testium. † Si vero q quæritur, quādo debeat, & possit arctari. dic, quod si est causa, quæ simpliciter, & de plano, & potest iudex statim post lit. contest. vtrique parti statuere terminum, vt in d. clemen. sæpe. & hoc tenet Calderi. hic: si autem non est talis causa, non potest compelli ante fundatam intentionem actoris, ne superfluo grauetur, alias poterit appellari, secundum Calder. & bene, facit l. si quidem. C. de excepti. est optima lex, & dat consilium reo, qualiter debeat se habere in proponenda & probanda exceptione, concludens, quod aut reus certus est, quod intentio actoris sit vera, & tunc fateatur eā & excipiat, & solum super sua exceptione contendetur. Aut est certus, quod sit falsa, & nihil opponat, sed expectet probationem actoris: si vero est dubius, tunc proponat exceptionem, cū protestatione, si actor probauerit. Dic tamen, quod hæc potestatio non est necessaria, cum & sine ea possit proponere, etiam fundata intentione actoris, vt in d. c. de testi. & in c. finem, de do
h lo, & contu. etiam in causa appellationis, si fuit omissa h in causa principali, & habet locum illud, Non oppositum opponam, & non probatum probabo, vt in c. cum Ioannes, de fide instru. & l. per hanc. C. de temp. app. Et per hoc habes hanc primā partem clare, & late expeditam, & declaratam. † Venio ad secundā partem, quæ fuit, an & quando sit pronunciatum super incidēti exceptione, vel emergenti: nam vī tex. velle in fi. hic, q super exceptione non sit pronunciandum, sed super principali tantū. Idem & clarius vī velle tex. in l. 1. C. de ordi. iud vbi dī, q ad officium meum, qui de hæreditate cognoscit, pertinet vniuersam qō nem incidentem cognoscere, etiam si fit talis, de qua aliās principaliter non possit cognoscere, & hoc ideo, quia nō de ea, sed de hæreditate pronunciat. Et circa hoc multa, pro & cōtra, possunt allegari, vt patet hic in 2. par. gl. quæ tandem circa hoc ponit tres op. Prima fuit Bal. qui dicebat, q super exceptione incidenti non erat pronunciandum, sed super principali tū, quia satis intelligebatur pronunciatum per quandam p̄tiam sup principali. Secunda fuit Mart. & Pet. dicentium, q erat super ea pronunciādum, quia de qua re iudex cognoscit &c. Tertia opi. fuit Io. & Azo. distinguentium inter incidētes quæstiones, & emergentes, vt super incidenti non sit pronunciādum, sed sup emergenti sic, & reducebant iura, & opi. ad concordiam, & hāc opi. tenuit ēt Inn. in c. cum inter R. de electio. & placet hoc gl. ponit ēt hic gl. in fi. aliam solutionem, vt super incidenti non sit pnunciandum de necessitate, sed si pronunciatur, ius pp hoc nō offenditur. Et istæ duæ solones cōiter tenentur hic p doct. & p glo. & Bar. in l. j. C de ord. iud. Sed conclude clarius hanc mām, post Host. & Cald. q aut est talis exceptio, super qua ꝓnunciatione non

ADDITIONES.

a Contradictionem. Adde Aret. consi. 73.
b ZACH. Regulariter non potest. Adde quid si opponatur, an impediat litē contestari, vide plene per Lanfr. de Oria in c. quoniam contra. §. exceptiones, nu. 7. ver. sed est aduertendum. infra de proba. vbi concludit, q non tantum obest, q impediat lit. contest. immo, q lis per illius obiectum contestetur, alleg. c. 1. vt hic. non contest. lib. 6.
ANT. FRAN. Vtrum exceptio peremptia possit opponi post lit. contest. dicas, quod exceptio annullans processum, vel inepti libelli, potest opponi etiam post sententiam, & in causa appellationis, ut est no. gl. Instit. de obliga. in princip. & no. Bald. in l. licet. C. de procurat. & in l. edita in 37. colum. C. de eden. & in l. exceptionem, in 3. colum. de probatio. vide per Alexand. in l. si expressim. de appellatio. & in l. si patronus. de iureiuran. & no. in cap. cum dilecti. de emptio. & vendit. adde quod exceptio non potest opponi, elapso termino peremptorio, ita Bald. in additio. Specu. in titu. de dilatio. in ver. lapso. & per Cardin. in clemen. constitutionem, in §. 1. in 6. & 7. quæstio. de electio. quod intellige verum, nisi superuenisset post terminum, secundum Barto. in l. error. C. de iuris & fact. ignor. & quod superuenerit. post terminum, probatur proprio iuramento, & per Bald. & do. Cardin. ubi supra, & habetur per Bald. in cap. 1. in 6. colum. de mil. uasal. qui contu. est, in usib. feud. & an exceptio peremptoria impediat lit. contest. uideas dom. de Rot. in decis. 288. incip. si impetrantem, in nou. ubi dicunt, quod non, quod est uerum, nisi forsan esset, prætoria, vt per Io. And. post Io. de Imo. in c. 1. de lit. conte. lib. 6. & habetur per do. Ant. in c. fi. de libel. obla. nisi forsan essent exceptiones litis finitæ, ut per Alex. in l. nam & postea, in §. si quis. de iureiu. & in consi. 136. in 2. parte consiliorum.
c SEB. SAPIA. Talis exceptio. Vide Bald. in l. postquam liti. colum. 3. uer. unica conclusio. C. de pact. late Felin. in cap. 3. in princip. de libel. obla. & Felin. in cap. exceptionem, colum. 11. versic. circa peremptorias, infra de excep tio. & ibid. colum. 7. uer. datur alia fallentia maxima. & ponit, an possit proponi, quando excipiens offert se incontinenti probaturum, & ibi multa ad hanc materiam.
d Notoria. Adde Rom. consi. 466.
e Probaturū. Adde Fran. Are. consi. 73. proximè alleg. & cum exceptio continetur in instrumento, uide quod uoluit Rom. consi. 42.
ZACHAR. Adde Anto. Corset. singul. suo 92. in uer. exceptio. ubi hoc dictum limitat, dixi in apostil. ad istum in cap. super eo. num. 7. in uersi. intelligе. supra de offic. deleg.
f Directe contrario. Adde, an liceat publicatis attestationibus, recipere testes super capitulis directe contrarijs, Roma. consi. 479.
ANT. FRANC. An publicatis attestationibus, possint recipi testes super directo contrarijs, dicas, regulariter quod non propter timorem subordinationis, ut in c. fraternitatis, de test. Quod intellige, nisi quādo publicatio esset inualida, puta quia parte non citata, uel die feriata facta, quia tunc non impedit productionem aliorum testium, secundum Barto. in authen. qui semel, in 3. colum. C. de proba. Adde tamen, quod publicatio testium receptorum non requiritur, quando esset facta utraque parte præsente, sed receptorum in secreto sic, ut per Bal. in authen. si quis in aliquo. C. de eden. per Barto. in l. 2. in 5. colum. eo. tit. Dicas tamen, quod si non fiat publicatio, non propter hoc uitiatur processus, sed potest pars appellare, secundum Inno. in c. cum I. & A. de re iudic. & per Barto. in l. prolatam, in 1. q. C. de sententi. cas tamen, quod testes, non facta publicatione etiam semipiene non probat secundum Bal. in l. in bonæ fidei. in 3. col. C. de rebus cred. per l. 3. & 4. de his quæ in frau. cred. & per l. gesta. de re ind. Dicas tamen, quod publicatio processus & testium, licet impediat aliorum testiū productionem non tū impedit productionem positionum, ut in d. c. fraternitatis, & per Card. in cle. 1. 14. q. de cau. poss. & propriet.
g SEB. SAP. Si uero. An in exceptionibus peremptorijs, possit iudex præfigere terminum ad omnes exceptiones proponendas, uide Fel. in c. pastoralis, col. 2. in uer. in quantum concludunt hic. infra de excep. post gl.
h Omissa. Adde quod uoluit Rom. consi. 383.

Universidad de Deusto
Biblioteca

non facta tacitè, vel expresè, non p̄t expediri negotium principale, & sup ea est ꝓnunciandum, & non curo, an expresè, vel tacitè procedendo ad vlteriora, secundum no. in c. ex parte. il 2. infra, de appe. & per Bar. in l.a procedente. C. de dila. Et sub isto membro compræhenditur ois exceptio concernens ꝓcessum, siue natura sit dilatoria, siue peremptoria, sed pp priuilegium speciale opponitur, dilatoria, vt est exceptio finite litis, vt in c.
a 1. de lit. contest. lib. 6. Idem a vbi concernit processum accidentaliter, seu naturaliter concernit negotium principale, vt quia opponitur exceptio defectus natalium, ita tñ, ꝙ iudex secularis non p̄t cognoscere de ea: tunc enim præiudicat processui, qa secularis debet supersedere, donec hæc incidēs q̄ō, vel exceptio discutitur p ecclesiam, vt in c. tuam, de ord. cog. Et tunc ecclesia
b ſticus pronūciat b super ea, & remittit negotium principale ad iudicem secularem. Necessario ergo pronunciatur hoc casu, qa aliter secularis non posset pronunciare super principali. Aut est talis exceptio super qua, pronunciatione non facta, p̄t diffiniri quæstio principalis, & tunc p̄t differri pronunciatio, nam cum pronunciatur super principali, satis pronunciatur super illa exceptione, & sub isto membro comprahēditur, omnis exceptio concernens ipsum factum principale, Exemplum, pcto a te decem, occasione pactis excipis de pacto de nonpetendo: certènō est necesse, vt pronuncietur expresse super eo, quia si in fine iudex absoluit te, satis pronunciat super eo approbando pactum, si vero condemnat, exceptione non obstante, vī pactum reprobare, & sic omni casu saltem tacitè pronūciatur. Sed difficultas solum p̄sistit in hoc casu, an pronunciatio possit differri vsq; ad finem causæ, vel debeat prius pronūciari. Vel potes capere aliā doctrinam breuiorem, ꝙ super exceptione concernēte processum est prius pronunciandum, expresè, vel tacitè, q̄ procedatur super principali, vt probatur in c. exhibita, supra de iudi. sed super exceptione concernente ipsum factum principale, nō est opus, ꝙ prius pronuncietur, sed potest differri, & simul examinari cum negotio principali, & satis est postmodum pronūciare super principali, vt hic, & in d.l.1. C. de ord. cog. Subijcio rōnē vtriusq; dicti, vt clarius habeatur materia, quando enim exceptio concernit, & impedit processum, ideo debet prius diffiniri, vt appareat, an sit procedendum, vel non: nam si iudex vellet
c retur facere oppositum. c Ideo super ea est prius pronunciandū vel expresse, vel tacitè procedendo ad actum contrarium, vt in d.c. exhibita, & no. in c. ex parte, 2. de app. & per Bar. in l. procedente, C. de dila. Sed quando exceptio concernit factum principale, tunc non est necesse prius pronunciare, quia superfluis nō est vtendum, vt in c. 1. de proba. Sed pronunciando super principali, satis pronunciatur tacite super ipsa exceptione, ꝓcernente ipsum principale, vt supra dixi: ergo non est necesse expresè super ea pronūciare. Item potest allegari, & alia ratio: exceptio concernens factum principale, vt est peremptoria, opponitur, non principaliter propter se, sed vt perimat ipsum factum principale, de quo est quæstio: ideo satis est, ꝙ pronuncietur sup ipso principali, de quo est quæstio, & non super incidenti proposito, cum sententia debeat esse cōformis petitioni, & ideo securius est non pronunciare. Sed si pronunciatur, nihilominus valet sententia, dummodo pronuncietur ad effectum pronunciādi super ipso principali: vide ad hoc no. j. c. proxi. & per hoc habetur clarissime materia huius sēdæ partis gl. † Restat nunc ꝺe
B2 scendere ad tertiā partem incidenter tactam in gl. q̄ sit exceptio
d incidens, & q̄ emergens, d & si bene ꝺsiderentur prędicta, sōlo patet ex eis: sed vt ſpalius, & clarius habeaī, scias ꝙ tres solent dari regulę. Prima, ꝙ ois peremptor adī incidens, quasi incidens, i. quasi perimēs ipsū negotiū pr̄icipale. Dilatoria vero dī emergēs, qa orit in ipso negotio, videlicet an dilatio sit danda, vel nō danda, & an testis sit recipiendus, vel non, vel qd sīle. ista regula non est oīno vera: nam exceptio rei iudicatæ, transactæ, vel finitę, est peremptoria, & tñ p̄t opponi ante lit. ꝓtest. in vim dilatoriæ, vt in d.c.1. de lit. ꝓtest. lib. 6. Alia regula est, ꝙ exceptio hñs vetustiorē cām in iudicio, i. q̄ est orta ante iudiciū, dī incidens. Exēplū in exceptione ꝙsanguinitatis, vel pacti: hñt enim ortum ante litis inchoationē, sed illa, q̄ orit in iudicio, dī emergēs, quasi tunc oriatur. Sed ꝺ primam partē op. pactum de non petēdo p̄t fieri post inchoatū iudicium: & nihilominus est incidēs, cū perimat negotium. Cōtra sēdam partem opp. qa p̄t testis esse excōicatus, vel actor, ante inchoatū iudiciū, & tñ hæc exceptio est emergens, cum ꝺcernat processum. Sol. dicit Bart. in d.l.1. C. de ord. iud. & sentit Io. hic saluando illam rām, quam vī sentire gl. in d.l.1. ꝙ licet possit fieri pactum post inchoatū iudicium, tñ cōiter exceptio incidens, & peremptoria, solet hr̄e ortum ante inchoatum iudicū, & iura adaptant ad ea, q̄ frequenter fieri solent, vt l. nam ad ea, ff. de legi. & c. literas. de despon. impub. Nō ob. qd dī ꝺ sēdam partem, quia licet materia exceptionis dilatorię possit hr̄e ortum ante lit. tñ exceptio ipsa proprie non cōpetit, nisi post litē, qa cōcernit processum, oportet tñ ꝙ ante inchoetur processus, vt sic reperiat aliqd, cui opponat, & sic respōsi obiecti oritur nunc, arg. in c. ad dissoluendum, de desponsa impub. & l. decem. ff. de ver. ob. non sic in peremptoria cum factū ꝓcernat principale. & sic ante quam inchoetur lis, pōt cōpetere. Tertia regula, q̄ mihi plus placet, & satis clarissima est, & veritima vt dicamus, ꝙ ois exceptio ꝓcernēs ipsum factū principale, dicitur quæ opponit ad ipsum factum dicitur iucidens, quia perimit ipsum factum principale. Exceptio vero concernens processum factum principale. Exceptio vero concernens processum dicitur emergens, qa in veritate tunc cōpetit respōsi obiecti, ergo sit peremptoria, vt exceptio litis finitę, siue non, ex quo opponitur ad processum, dicitur emergens. Idem vt dixi, quando naturaliter concernit factum principale, sed accidentaliter concernit processum, vt quia iudex de ea non potest cognoscere, præiudicat enim processui accidentaliter, vnde oportet negotium remitti ad ecclesiasticum super illa exceptione, qui pronunciabit super illa, vt in d.c. tuam, de ordi. cog. & dixi supra in præcedenti particula gloss. Et ex his patet, quæ dicatur exceptio incidens, prout capitur hic, qnandoque dicitur incidens, quia concernit factum ſeparatum, & dicitur præiudicialis ad quæstionem propositam, nam, quandoque ciuilis incidit in causam ciuilem, quandoque in criminalem, quandoque econtra &c. & de his etiam tractat Calderi. hic, sed dico post gloss. quæ hoc tangit in, capitu. tuam, præallega.

ADDITIONES.

a SEB. SAP. Idem. Vide ad hæc Ang. in consi. 98. col. 3. & Roma. in consi. 44. colum. 3. & Pau. de Cast. in l. fi. ff. si cer. pet. & Alexan. in l. si finita. §. Iulianus. col. 22. ff. de dam. infect.

b Pronunciat. Adde tu secundum quam formam pronunciare debeat, Rodrig. suis fol. 5. ubi dicit, ꝙ fernatur opi. Inn. in c. lator. qui filii finet legi.

c Oppositum. Adde Ale. alleg. consi. 73.

d ZACH. Incidens, & quæ emergens. Adde videndum Lanf. de Oria in ctr. nutius, col. 5. no. ex uer. tutorem, infra de test.

ANT. FRANC. Quæ dicatur quæstio incidens, uel emergens, dicit, quod illa dicitur incidens, quæ concernit factum principale, de quo est litigans uero est, quæ concernit processum, ut hic per ipsum post glos. de Bald. melius declarantem in l. 1. C. de ordi. iud. & est uerum, quod emergens quæstio debet decidi expresse, vel tacite, non expectato fine cause, cap. exhibita. de iudi. Sed quæstio incidens potest differri, ut simul tractetur cum negotio principali, ut per ipsum hic, & habetur per glo. Bar. & in d. l. 1. in glo. C. de ord. iud. & in l. arbitro, in uer. appellare. & qui citra, gan. Et adde, quod si quæstio incidens spiritualis, remissa fuerit ad ecclesiasticum, dum discutitur coram eo non currit instantia cause palis coram laico, ut in cap. penult. supra de iudi. in 5. colum. Et an incidens requirat plenam discussionem, uel sufficiat semiplena, & ratia lata in principali, præiudicet in incidenti, inde Spec. in tit. de ord. §. postremo. in uer. 3. uidendum est. Et uide plene per Bar. & Baldū ordin. iudic. & in l. qui Romæ, in §. duo fratres, & ibi etiam per Alexan. uerbo obliga.

SVMMARIVM.

1 *Spoliatus primo auditur, si opponit contra actorem, si uero agit, secus.*
2 *Exceptio spoliationis est dilatoria, & opponitur ante lit contesta. Aut ante post litem contesta. aliquo casu opponatur, uide 53. & debet probari intra 15. dies. 6.*
3 *Spoliatus repellit actorem, etiam agentem super alia re, & non tenetur respondere, nisi re prius restituta. 4.*
4 *Spoliatus agit, vel excipit contra spoliantem, si non possideat rem spoliatam.*
7 *Spoliatus quando statim, probat an spoliatione, restituatur, & admittitur ad exceptiones. 18.*
8 *Testis condemnatus de falso, directe efficitur infamis, intellige, vt in nu. 9.*
9 *Vis publica, & priuata quæ sit, & quomodo puniatur.*
10 *Ratihabitio retrotrahitur, etiam in maleficijs.*
11 *Delictum prælati cum capitulo, an noceat ecclesiæ?*
12 *Exceptio spoliationis an habeat locum contra non spoliatorem, uidelicet contra eum, qui successit in re spoliata?*
13 *Prædo si fuerit spoliatus, habet interdictum, unde vi, contra spoliantem, si spolians fuerit dominus.*
14 *Sententia non vitiatur propter transgressionem ordinis.*
Reconuentio, an terminetur una, sententia? & quid si non fuerit terminata una sententia? & an sententia lata super uno, & non super alio, transeat in executionem.
15 *Sententia si lata est super conuentione, & ab ea statim est appellatum, non continenti potest ferri eadem super reconuentione.*
Post conclusionem in causa non potest opponi, nec allegari, nec in iure, nec in facto.
16 *Exceptio excommunicationis, potest fieri post conclusionem in causa.*
Petitorium quando est dubium, potest pronunciari super possessorio.
17 *Spoliationis quæstio, an præiudicet quæstioni motæ per aduersarium inter eos, ide est, tam in ciuili, quam in criminali causa.*
19 *Exceptio spoliationis non admittitur, quando factum est notorium, nec obligatione iurata, sed a fideiussore, sic. 23. ubi ponuntur plures casus, in quibus exceptio talis non obstat.*
20 *Præscriptio an interrumpatur per exceptionem spoliationis.*
21 *Præscriptio cum bona fide, non interrumpitur per solam missionem in possessionem, nec per petitionem extraiudicialem.*
22 *Exceptio spoliationis non admittitur in depositio.*
Compensatio non admittitur in depositio, & quare.
24 *Exceptio spoliationis admittitur in causa matrimoniali, uel spirituali.*

25 *Probationes factę ad excipiendum, non prosunt ad agendum. 30.*
Probationes factæ in causa summaria, non faciunt fidem in plenaria.
26 *Exceptio rei iudicatæ in exceptionibus non admittis, non obstat uolenti super eadem re agere, secus econuerso. 27.*
Exceptio rei iudicatæ in causa criminalitèr intentata, non obstat in eadē causa iuliter intentanda. 30.
Confessio facta in uno iudicio, etiam summario, nocet in alio, dummodo sit facta principaliter, non incidenter. 30. 41.
Confessio facta in iudicio, aliàs nullo, ualet.
28 *Testis cuius dicta non fuerunt propter aliquod crimen, non punitur de illo crimine.*
Crimen probatum per exceptionem incidenter, an ueniat puniendum. 29. & seq. 36. & seq. & an impediat ad promotionem. 44.
30 *Confessio incidenter emanata, facit indicium.*
31 *Accusatus non potest regulariter suum accusatorem accusare, pendente accusatione contra ipsum.*
32 *Testis defendens se ab obiecto crimine, & conuictus, potest puniri extraordinarię, quia gessit se pro probabili, cum non esset.*
33 *Sufficit, ad uerificationem istius uerbi aliud non requiritur.*
34 *Probationes factæ contra aduersarium, non nocent aduersario absenti, quia si esset præsens, multa posset obijcere.*
Testis quando inuitat, debet citari pars, etiam in criminalibus.
35 *Præsertim, ista dictio, sumitur diuersimode.*
36 *Excipiens de crimine, an inscribat se ad pœnā talionis, crimine non probato.*
Crimen probatum per uiam exceptionis, an infamet, saltem infamia facti.
38 *Excommunicatio probata per uiam exceptionis, an faciat, quod ille uitetur tanquam excommunicatus. 36.*
39 *Exceptio, quæ nocet alicui in uno iudicio, an noceat in alio. 42.*
40 *Excusatio non probatur ex eo, quod quis petit absolutionem ab excōicatione.*
41 *Iudex ex officio, potest procedere contra excommunicatum.*
Probationes factæ in uno iudicio tā simili quā criali, an psim. uel noceāt ī alio.
Excommunicatio probata per uiam exceptionis, an sit causa priuationis beneficij, uel alterius iuris.
42 *Probationes apertissimæ si requiruntur in aliquo casu, non sufficit testis cum iuramento partis.*
44 *Exceptio criminis probata in uno iudicio, non repellit in alio. 39.*
45 *Confessio propriį delicti grauat, ut confessus non possit promoueri. 43.*
Litis contestationem, coram Papa, uel eius delegato, quando sunt de terris suę diœcesis Papæ, uel quia inuadunt res ecclesiasticas, uel ex consuetudine, uel quia laicus non excepit.
47 *Quidam casus, qui reddunt libellum dubium, & incertum.*
48 *Libellus obscurus si fuit admissus, an sequatur condemnatio, si res non fuerit declarata: & licet non solcat admitti, tamen admissus ualet. 51.*
49 *Vniuersitas si conuenitur, non est necesse exprimere, nomina propria.*
Nomen proprium alicuius si requiritur in aliquo actu sufficit quod exprimatur per cuidam appellationem, maxime quando proprium sciri non potest.
50 *Libellus generalis admittitur super accessorijs res specialiter petitæ.*
52 *Clausula, peto mihi de prædictis iustitiam fieri, &c. quid importet.*
Conclusio libelli facta super una ex rebus narratis, extenditur ad aliam uirtute clausulæ, Petens iustitiam, &c.
53 *Libellus si possit ex eius narratione continere aptam, & ineptam actionem, admittitur intentata apta, uirtute dictæ clausulæ, secus si ineptam tantum.*
Sententia, quæ continet unam causam contra ius, & aliam, quæ non est contraria, sustinetur.
54 *Exceptio dilatoria proponitur post lit. contesta. quando de nouo peruenit ad notitiam, uel de nouo est orta.*
55 *Exceptio dilatoria non probatur semiplenè.*
Exceptio dilatoria si non fuerit probata intra 15. dies, excipiens condemnatur in expensis.
57 *Exceptio spoliationis, an possit opponi in perpetuum.*
Exceptio spoliationis, non datur contra hæredes, nisi de eo quod ad eos peruenerit, uel dolo fecerint, & c. uel nisi lis fuisset contestata cum defuncto.
Incarcerator de delicto de simili indistincte de iure cauo.
Successor in dignitate, an teneatur ad ea, quæ gessit prædecessor dignitatis.
Contractus initus sub nomine dignitatis, non alteratur per interuentum successoris.

libus viris de Artone, ꝙ ipsi manu armata, & cū exercitu ad castra monasterij sui, venientes monasterium ipsum damnificauerunt in prædijs, animalibus, & rebus alijs, de quibus institiam sibi fieri postulauit. Ex parte dictorum nobilium in modum exceptionis, citra contestationem, fuit rñsum, ꝙ nobiles ipsi p dominum, & violentiam ipsius Abbatis, amiserant castrum Sirati, qđ ipsi & progenitores ipsorum tenuerant & possederant in quiete, petentes illud sibi restitui prius, q̄ petitionibus Abbatis rñderent, cum testes haberent p̄ntes, per quos incontinenti intētionem suam probare volebant. Ex parte Abbatis fuit aliter replicatum, ꝙ ab ipso restitutio peti non potērat, qui non fuerat spoliator, præsertim cum castrum illud ad ius, & proprietatē monasterij pertineret, qđ nullatenus denegabat parsaduersa. Vnde cum ad ipsum monasterium, sicutad verum dñm, res ipsa rediret ab alio possessa, debet retentionis commodum obtinere, ēt post tpa longiora, & iudicium restitutorium ꝺ spoliatorem tm̄ competit. Dñs Papa his, & aliis intellectis, distinguit hoc modo, vtrum spoliationis qō ab illis nobilibus, obiecta sit in modum actionis ad restōnem petendam, an in forma exceptionis ad intentionem aduersarij repellendam. Si vero sit proposita in modum actionis, tunc intelliguntur mutuę petitiones, sese tanq̄ diuersæ minimè contingentes, & fm regulam illam, qui prior appellat, prior agat, illa qō quæ primo ponitur, primo dēt tractari, & vicissim tractata, eadem dēt sīlia terminari, sed quia illa qō fuit a prædictis nobilibus in modum exceptionis proposita, interloquendo pronunciat, vt probationes eorum sup ipsa exceptione primitus audiantur, & ea probata Abbati rñdere nō cōpellantur, donec restituantur ab ipso, quia spoliatus ante restōnem, suo spoliatori rñdere non cogitur, sed spoliatione in modum exceptionis tm̄ probata, non est pp hoc restitutio facienda, sicut si in modum exceptionis crimē testi opponī, vt a testimonio repellatur, & si crimen ꝺ testem probatum fuerit ciuiliter, non ideo pœna ordinaria sibi dēt infligi, sed testimonio eius dūtaxat credit non dēt. Et hoc ideo contingit, quia in ipsum accusatio nō procedit, & inter infames quasi ex falso testimonio nō
2 hñt testes, quorum testimonium reprobat. Ber. † Not. ibi, [Citra
a lit. conte. & c. ꝙ exceptio spoliationis, est dilatoria, a dēt enim p
poni ante lit. contesta. & pōt differri vsq; ad lit. contestad hoc c.
3 fi. & quod ibi no. j. eo. & est bo. tex. cum gl. in c. 1. 2. q. 2. † No 2 ꝙ
exceptio spoliationis repellit actorē ab agendo, ēt sup alia re, si
ue agatur ciuiliter, vt hic, siue criaiter, vt 3. q. 1. per totū. & hoc
qñ opponatur ꝺ ipsum spoliatorem. An aūt possit opponi ꝺ ter
4 tium, dic, vt in c. 1. eo. tit. lib. 6. † Not. 3. bonā practicā excipiendi
de spoliatione prius facta, nō enim teneor tibi rñdere, nisi prius restituas rem violenter mihi ablatā, non ergo tenet simpr̄ excipere de spoliatione, sed pōt addere, nisi prius mihi &c. Et sic ēt dēt iudex ꝓnunciare super hac exceptione probata, vt hic patet
5 in tex. † No. 4. exceptionē spoliationis obstare, nedū spolianti, &
possidenti rem spoliatam, sed ēt si nō possideat. Satis enim est,
b ꝙ p violentiā suam spoliatio facta est, b tenetur enim ad restōnē
licet res ad alium peruenerit, ad hoc l. 1. §. quoties. ff. de vi, & vi
6 arma. † No. 5. arg. ꝙ exceptio spoliationis est probanda incontinenti, sed hodie est tps præfixum. Dēt enim probari intra quindecim dies post diē, in quo opponitur, vt in c. frequens, de resti.
7 spol. lib. 6. † Not. 6. ꝙ spoliatio pōt in iudiciū deduci dupl̄r p viā exceptionis, & ea probata repellitur actor, sed reus non restituitur, quia finis exceptionis, est repellere, & non consequi. Item per viam actionis, & ea probata consequitur restitutionem, non aūt repellit agentem, & hoc quia finis actionis est consequi, non aūt repellere, debet ergo attendi modus agēdi, & sic iudex potest procedere, & sīliam suam restringere, licet notoriè appareat de spoliatione per probationes iam factas, qđ no. facit finis c. Et no. pro intellectu illius c. ecce. 22. q. 4. dum dicit, ꝙ vbicūq; crimina claruerint, puniēda sunt. No. arg. ꝙ condemnatus dire

ēte

CAP. II.

Vm dilectus. †Si reus cōtra actorem. spoliationis opponit, aut excipiendo, & tunc prius auditur, & ea probata, respōdere non cogitur, sed per hoc non restituitur: aut agendo, & tunc simul utraque qō terminatur, & ea probata restituendo. Et sunt duæ partes. In prima facti, & processus narratio. In secunda, iudicis interlocutio, ibi, [Nos autem.] † Item prima subdiuiditur in tres. Prima ponit actoris petitionem. Secunda, ibi, [Et facta principalis facit duo, qa primo inter loqt distinguēdo duo acta, rei exceptionē. Tertia ibi [Verū.] actoris replicationē. Itē declarat interlocutoriā, probans id per duo similia. Primum ibi [Quemadmodum.] Secundum ibi, [Testes etiam.] Casus litera. Abbas de Ferentino accedens ad præsentiam domini Papæ conquestus fuit nomine monasterij sui, de quibusdam nobi-

ADDITIONES.

2 ZACHA. Exceptio spoliationis, est dilatoria. Adde plenissime per Lanfr. de Oria. in rub. de causa pos. & proprietat. colū. 5. in prin. c. ex præmissis, cum seq. vsque ad fi. 7. col. in uer. circa necessariam. dixi in cuenerabi. in uer. aut restitutionem. in apost. ad iſtum, nu. 3. supra de offi. del. ord.

ANT. FRANC. An exceptio spolij sit dilatoria, uide glos. quæ dicit, quod sic, in c. 1. de restitu. spoliat. in 6. & ideo debet opponi ante lit. contest. & eius oppositio, excluditur per ipsam litis contesta. ut per Ioan. And. post Archid. in cap. frequens, de restitu. spoliat. in 6. Et adde q illa debet probari intra quindecim dies, a die oppositiones factæ, ut per glo. in cap. 1. de restitu. spoliat. lib. 6. & adde etiam, quod exceptio spolij non repellit agentem, nisi spoliantem, mandantem, uel ratum habentem, ut per dom. de Ro. in decil. 443. quæ incipit, fuit dubitatum, dicas tamen quod potest opponi etiam in una peremptoriæ, secundum Bar. in l. 1. in fi. ff. uti possid. & no. Ioan. And. in c. ueniens. de præscrip. & per Phil. late in c. propositi, de appella. dicas tamen ꝙ opposita in una dilatoriæ, excluditur per litis conte. Ita ut non possit opponi post, secus autem, si in una peremptoriæ, ut plene traditur in d. c. frequēs. de restitu. spoliat. lib. 6.

b ZACHAR. Spoliatio facta est. Adde an habeat locum ista exceptio contra mandantem, licet non possideat, per Paul. de Cast. consi. 262. incip. uidetur, quod per prædictam.

Universidad de Deusto
Biblioteca

&c de falso commisso in officio testificandi efficitur infamis: secus si directe non fuit actum contra eum, sed vt repelleretur a testimonio, vt hic, & in l. Lucius, de his, qui no. infa. alia nō colligos quia veniunt infra examinanda latius. †Et primo iuxta ordinem, expediam gl. & prima quærit, quia infra in tex. dī, q manu
a armata, &c. an sit differētia inter vim armatam, & eam, quæ fit sine armis? Gl. q sic, nam vis cum armis dī priuata, & ista deponit ab ordine rerum, & dic, q punitur pro vi priuata in tertia parte bonorum, & non potest amplius esse iudex, vel senator, vel aliquem honorem habere, tanquam infamis. vt l. 1. & l. fi. ff. ad l. Iul. de vi priua. & in iuribus hic alleg. in glo. Et aduerte, quia vis publica, dī inferri, & nō solum si cum telis, seu cēsibus vis inferatur. sed ēt cum omni eo, quod nocere potest, vt l. armatos, ff. ad leg. Iul. de vi publ. & tenetur quis hac l. non solum, si vim intulit cū armis, sed si arma tenet in domo, vel in agro, sine causa legitima, puta pro vsu venandi, vel itineris, vel nauigationis, vel cā mercimonij, vt in l. 1. & 2. ff. eo. tit. Vis autem priuata committitur, cum vis alicui, ēt sine armis infertur, coadunatis hominib. vel si res debitoris sine iudicis, authoritate occupentur, &c. de quo dic plene, vt habetur per totum titulum de vi priua. & intellige vltimum, nisi ex pacto potuerit creditor illa bona occupare, qđ
10 quādo valeat, dic vt plene not. in l. 3. C. de pign. †Oppon. & vr, q de spoliatione facta per abbatem non possit excipi, inquātū agitur nōie monasterij, quia delictū prælati &c. 16. q. 6. c. si Episcopum. Sol. dicit glo. 3. q hic totus conuentus consensit ab initio, vel ex postfacto ratum habuit, nam & in maleficijs ratihabitio retrotrahitur, vt in l. 1. ff. de vi & vi armata. in c. cum quis. de
11 sen. excom. lib. 6. †Et no. hanc gl. quia solet quotidie allegari, q licet delictum solius prælati b non noceat ecclesiæ: secus tamē si
b delictum sit per totam ecclesiam, seu per prælatum cōicato cō-
c silio e cum capitulo, & idem no. gl. in reg. delictum. lib. 6. & idē quod ista gl. tenuerunt Io. Tancr. Goffr. & Phil. & facit quod no. in l. iubemus. C. de sacrosc. eccl. Hōsti. dicit hic monasterium teneri ex facto abbatis, quia res ad ipsum peruenit, & ipsām possidebat, vnde non debebat ex dolo abbatis lucrum sentire, sicut nec damnum pati, ff. de do. l. 1. & si diceres, qđ lucrum est istud, cum illud castrum spectaret ad monasterium, & sic nō possidebat rem suam? rūdet, q a forte nobiles castrum in feudū tenebāt & sic erat lucrum resp̄ū vtilis dñij, vel est lucrum p̄supposito, q simp̄r spectaret ad monasterium, quia de dñio non pōt fieri qō spoliationis, vt in c. fi. J. cod. ideo non dēt admitti ista allegatio dñij in p̄iudicium spoliati. Inn. vero dixit quoddā dixisse, nō posse J monasterium excipi, nisi duo interuenerint: primo, q noīe monasterij facta sit violentia. Secūdo q ad monasteriū aliqd peruenerit, poterit enim excipi de eo, quod puenit, ff. de vi, & vi arma. l. 1. §. fi. Generaliter traditur s̄m istos, exceptionem istam spoliationis non competere, nisi vbi competit interdictum, quānis
12 actio, vel exceptio de dolo, possit cōpetere. † Ex p̄dictis colligetres sōnes ad J rium, prima, q hic tota ecclesia consensit a principio, vel ex post facto. De hac solutione an sit vera, vt factū prælati, & capituli nocear ipsi ecclesiæ, dicam plene in c. 1. de dolo & contu. & satis quoad istum tex. p̄t tolerari, cū ipsa res pueneritad monasterium, & sic in nihilo p̄r̄iudicatur monasterio, si proprius restituar, & postea agat. Secunda, & tertia sol. tendunt in idem, sed diuersificantur in hoc, qa Host. vī velle satis esse, q res inuasa puenerit ad actorem, vt contra eum possit excipi, licet ipse non expulerit. Alij vero, quos refert Inn. requirūt duo, q noīe actoris, & q res ad eum puenerit, vt sic qñ non competit interdictum, ita nec ista exceptio. Inno. tñ in hoc vltimo variauit hic, nam in vna parte dixit exceptionem spoliationis non competere, nisi vbi posset competere interdictū, & sic J mandantem vel spoliantem, vel spoliationē ratā hītem, de rest. spoliat. c. cum ad sedem. Sed in alia gl. dicit exceptionem spoliationis locum hr̄e, si sit spoliatus, ita q interdictum competat, siue competat condictio ex dec. sæpe. de restitu. spol. siue aliud reme dium tendens ad restitutionē possessionis, & tenēdo hanc opi. satis patet rñsiō ad J rium, cum monasterium hoc successerit, in vitium rei spoliatæ, ideo J illud competit exceptio. Et hanc opi. q exceptio competat generaliter, vbi habet locum aliquod remedium possessorium, tenet Io. Calder. in c. fin. infra cod. nec obstant iura dicentia, q exceptio competit contra spoliatorē, & c. vt hic, & in d. c. fi. & in c. frequens. de restitu. spolia. lib. 6. ga secundum eum tales possunt late dici spoliatores. Et p hoc dicit ibi Cald. q omnia priuilegia suspensiua petitorii, competentia iterdicto, vnde vi, locum habent in possessorio, late sumpto, & vide quod recitat Ioan. And. in additio. Spec. tit. de peti. & poss. §. 1. ver. quid si agenti, in addit. magna. Et hanc opi. videtur hic sequi Do. Anto. sed Io. And. post Archid. videtur sentire contra rīsi in d. c. frequens, in ver. violentia. & licet iste articulus non sit valde vtilis, quoad terminos c. cum possit alijs modis euadi cōtrarum, tñ quia vtilissimus est in se, & ēt in alijs terminis, ideo latius insisto, & credo oppositum tenendum, vt hæc exceptio spoliationis solum repellat illum, qui tenetur interdicto; vnde ui, secus si tenetur alijs remedijs possessoriis. Et idem dico de illo priuilegio tributo inlerdicto, unde ui, ut non admittat secū accumulationem alterius causæ, de quo in c. fi. infra eo. monetur, quia omnia iura hæc priuilegia tribuentia loquuntur de spoliatore, qui est ualde exosus iuribus, & hominibus, arg. in l. qui mutata facinora. C. ad leg. Iul. de ui publ. & ff. ad leg Iul. de ui publ. & de ui priu. per totum. pro hoc etc. una de cā pol. & proprietate. [Et in spoliatoris odium, &c.] & c. frequens, prælleg. & in c. oīa enim ista iura loquuntur de spoliatore, nec ob. dictum Cal. q alij, qui tenentur aliquo remedio, possessorio, largo modo dīr spoliatores, qa dico, q ista iura tanq exorbitantia a regulis iuris cōis, debēt intelligi, & restringi in proprijs terminis. ar. reg. odia. de reg. iu. lib. 6. & in c. 1. & 2. de fil. presby. co. lib. 6. mē, qa sæpe hæc exceptio spoliationis malitiosè opponit. ad petiendū processum principalis causæ, hoc ēt vī p̄bari in afrequens, ubi tex. aperte dicit hoc priuilegiū dēre restringi, & b non dēt admitti hæc exceptio, qñ spoliatio p̄ponitur ab alio
c Communicato consilio. Adde quando etiam noceat, non communicato filio, expresse Per. de Anch. consi. 156. & an delictum prælati noceat vide Rom. cons. 363.

ZACH. Adde Iac. Rebuf. in l. quinque casus, & ibi in apost. Celsi. & C. de decur. lib. 10. Et qđ si non communicato cōcilio factum est delictum prælatum, q postmodum collegium habuit ratum, an sit pertunde. municato consilio per collegium, uel uniuersitatem facium effect nu. 3. in apost. prædicti Celsi.

ANT. FRANC. An & quando delictum prælati noceat ecclesiæ, dic regulariter non nocet, secundum Bald. in l. meminerint. C. unde ui. C. fi Episcopus, in §. fi. 16. q. 6. uide tamen glo. in Iaubemus nullis. C. sanc. eccle. & Bal. in prælud. ijs feudo. in 6. colum. ubi dicit, quod non delictum in omittendo, & not. quatenus ad ecclesiam pertinet, & de per Dom. Cardi. in clemen. 1. in 5. oppo. de in integ. restitu. & din. in clementi. 2. in §. 1. post gloss. de hære. & eundem in clemen. terum. de priuileg. adde etiam quod delictum prælati, dum ipse ecclesiæ in feudo, non post mortem suam, ut no. Archid. quem tur, in c. uerum, de foro competen. & probatur in c. fi clericus, de na. & in c. 1. §. item si clericus, de cap. Corradi, in usib. feud. & din. in clem. 1. in 6. oppositione, de pœn. & in c. cum uenissent, in tutio. & vide Io. And. in reg. delictum, de reg. iur. lib. 6. & plenius in consi. 23. in prima parte consiliorum.

d Decisio. 142. Adde q est 149. in nouis. & uide tu in antiquis decisi fuit dubitatum. & ibi etiam uide, an exceptio spoliationis rerum obstet agenti pro restitutione rerum ecclesiasticarum.

ANT. FRANC. Circa hoc, an agenti spoliatorio iudicio ob. exceptio rius spoliationis, dicas, quod talis exceptio uidetur obstare, ut per Abb. in cap. bonæ. de appellat. & ibi per Philip. & uide quæ plene per scribentes, & maxime per Alexand. in l. naturaliter, §. nihil ff. de acquiren. possessio. ubi ponit multas limitationes ad illam quod spoliatus debet ante omnia restitui, de qua in l. si quis ad ad leg. Iul. de ui. & in cap. item cum quis. & in cap. in literis, de restitu liat. & uide Oldra. in consi. 223. incipien. istæ sunt allegationes, agentem spoliatorio iudicio obstet exceptio, compensationis, uide Bar. fi. in 3. no. & in 5. opp. C. de compen. & Spec. in tit. de restit. spoliator. in uer. hoc etiam no.

ADDITIONES.

a SEB. SAPIA. An sit differentia. Vide Bald. in l. & si seuerior, colum. uers. 6. iuxta prædicta quæritur, C. ex quib. cau. infam. irrog. & an ad indicandum sit, quod sit vis publica, vel priuata, uide Alexandr. in fola. matrimo.

b SEB. SAP. Delictum solius prælati. Quando delictum prælati noceat siæ, ponit Ang. in consi. 241. inci. omne datum. Fel. in c. cum venerabilem 8. uer. scias duo tantum. de excep.

c Communicato consilio. Adde quando etiam noceat, non communicato filio, expresse Per. de Anch. consi. 156. & an delictum prælati noceat vide Rom. cons. 363.

ZACH. Adde Iac. Rebuf. in l. quinque casus, & ibi in apost. Celsi. & C. de decur. lib. 10. Et qđ si non communicato cōcilio factum est delictum prælatum, q postmodum collegium habuit ratum, an sit pertunde municato consilio per collegium, uel uniuersitatem facium effect nu. 3. in apost. prædicti Celsi.

ANT. FRANC. An & quando delictum prælati noceat ecclesiæ, dic regulariter non nocet, secundum Bald. in l. meminerint. C. unde ui. C. fi Episcopus, in §. fi. 16. q. 6. uide tamen glo. in Iaubemus nullis. C. sanc. eccle. & Bal. in prælud. ijs feudo. in 6. colum. ubi dicit, quod non delictum in omittendo, & not. quatenus ad ecclesiam pertinet, & de per Dom. Cardi. in clemen. 1. in 5. oppo. de in integ. restitu. & din. in clementi. 2. in §. 1. post gloss. de hære. & eundem in clemen. terum. de priuileg. adde etiam quod delictum prælati, dum ipse ecclesiæ in feudo, non post mortem suam, ut no. Archid. quem tur, in c. uerum, de foro competen. & probatur in c. fi clericus, de na. & in c. 1. §. item si clericus, de cap. Corradi, in usib. feud. & din. in clem. 1. in 6. oppositione, de pœn. & in c. cum uenissent, in tutio. & vide Io. And. in reg. delictum, de reg. iur. lib. 6. & plenius in consi. 23. in prima parte consiliorum.

d Decisio. 142. Adde q est 149. in nouis. & uide tu in antiquis decisi fuit dubitatum. & ibi etiam uide, an exceptio spoliationis rerum obstet agenti pro restitutione rerum ecclesiasticarum.

ANT. FRANC. Circa hoc, an agenti spoliatorio iudicio ob. exceptio rius spoliationis, dicas, quod talis exceptio uidetur obstare, ut per Abb. in cap. bonæ. de appellat. & ibi per Philip. & uide quæ plene per scribentes, & maxime per Alexand. in l. naturaliter, §. nihil ff. de acquiren. possessio. ubi ponit multas limitationes ad illam quod spoliatus debet ante omnia restitui, de qua in l. si quis ad ad leg. Iul. de ui. & in cap. item cum quis. & in cap. in literis, de restitu liat. & uide Oldra. in consi. 223. incipien. istæ sunt allegationes, agentem spoliatorio iudicio obstet exceptio, compensationis, uide Bar. fi. in 3. no. & in 5. opp. C. de compen. & Spec. in tit. de restit. spoliator. in uer. hoc etiam no.

nihil habeat, vel habere possit, noīe proprio. 54. dist. c. Abbati. & ex istis declarauit, quia castrum peruenit ad monasterium. Et ex prædictis potest solui cōtrarium, quod formari potest per c. frequens, in fi. vbi dī, q exceptio spoliationis priuatarum rerū, non obst. agenti super ecclesiasticis: loquitur enim quando spoliatio priuatarum rerum fuit facta noīe proprio, & non noīe ecclesiæ, vel solue, vt ibi no. gl. Gl. in ver. retētionis, allegat vbi sunt illa iura, de quibus tex. facit mentionem, q verus dñs, ad quem res sua reuertitur, & c. Sed aduerte, quia Papa non rīndet ad illa iura, quæ vīr obstare: ex quo enim castrum spectabat ad monasterium, & nunc peruenit ad monasterium, ergo poterat vti re-
13 tentione, vt in iurib. allegatis in gl. † Sol. s̄m Inno. & Host. illa iura procedunt, qñ sine dolo & violentia, res peruenit ad dominū, aliās secus, nam & prædoni J spoliatorem datur interdictū, uñ vi, de restit. spol. c. in literis. fortius ergo dari debet exceptio. Et hoc aperte voluit tex. in l. si quis emptionis. C. de præscr. 30. ann. Item potest rīderi secundo modo, q licet proprietas spectaret ad monasterium, vsusfructus tamen, & vtile dominium pertinebat ad istos nobiles, qui habebant hoc feudum, & nō licebat etiam cum bona fide castrum retinere, arg. in c. 1. de feud. & de
d. c. per tuas Gl. in ver. contra spoliatorem, attingit quando q-
a perit interdictum, vnde vi, & qñ cōdictio c. sæpe, & c. reintegranda. de primo hīr in c. cum ad sedem, de restī spol. vbi etiam dicam de condone c. reintegranda, & de condic. c. sæpe, dic, vt plene ibi dicam. Gl. in verbo, [Iuxta regulam.] allegat, vbi hī illa regula, qui prior appellat, &c. de qua in tex. Sed quæro, quid intē dit illa regula, qui prior appellat. & c. cum ibi nō tractetur de ap. Sol. exponet s̄m Abbatem, & Io. And. qui prior ad iudicium p-uocauit, conueniendo aduersarium. Ita dicunt ipsi, & bene: nā sic dicimus in simili q appellatio, extraiudicialis est, puocatio ad cām, vt in c. cum sit Romana, de ap. dī. n. appellare ipsum ad uersarium, seu vocare, & interpellare ipsum conueniendo. Sed cum primo dicat, q cā in iudicium deducta modum actionis, intelliguntur duæ mutuæ petitiones, se minime contingentes, & postea aduersatiuè dicit q in idem iudicium, ambę deductæ desent simul tractari, & vna snīa terminari, & sic vī q se cōtinuere, vt colligitur ex mente Host. & Ioā. And. in variis locis super tex. Aut secunda conuentio fit post lit. contest. quod indi-
b flicte licet, b s̄m omnes coram ordinario, & tunc cum non sit vera conuentio, vt no. per gl. in cle. sæpe, de ver. sig. & dixi plene in c. 1. de mut. pet. istæ causæ se minime contingunt: vnde non tractantur vicissim, sicut causa conuentionis, & reconuentionis, nec ēt terminantur vna snīa, quia hoc non posset fieri sine præiudicio alterutrius causæ, tractabūtur ergo, ac si essent actiones separatæ, & diuersorum, & secundum contingentiam iudicio-
rum, & sic qui prior conuenit adnersarium, prius audit, nec dē-
bet aliquo modo retardari pp secūdam quentionem. Illa tamē etiam tractabitur, & dī mutua conuentio, sine tamē præiudicio prioris, arg. l. in rem. ff. de compē. & quod no. gl. in cle. sæpe. Aut secunda conuentio deducitur, coram ordinario, vel delegato, ante lit. contest. & tunc non est propriè reconuentio, & istæ causæ se cōtinguntrespectu vicissitudinis in tractando, & simul diffiniendo, & ita loquitur secunda pars tex. in ver. q̄q. & qualiter simul tractari, plene dixi in c. 1. de mut. pet. per quæ debeant simul tractari, & sic infertur, q l. qui prior. ff. de
c cido aliqua hic no. p Doct. Et p hoc c infertur, q l. qui prior. ff. de habet locum, quando secunda conuentio deducitur p viam reconuentionis veræ. Sed dic, q potest intelligi ēt modo isto, vt ibi sentit Bar. & tum dic, q prius dēt tractari, s. cum priuilegio præiudicij, quia prius expedietur vnus articulus cōuentionis. Sed
tionis, & immediate alius articulus recōuentionis, vt dixi in c. cundo, & immediate alius articulus reconuentionis, vt supra dixi. Et ex his ha-
1. de mut. pet. quæ vicissitudo non seruatur ita strictè, qñ p̄prie non deducitur p viam reconuentionis, vt supra dixi. Et ex his ha-
bes duos intellectus ad l. qui prior, & aduerte, quia Host. hic sen-
it opi. quam tenui in d. c. 1. vt coram delegato non sit locus re-
d conuentioni d post lit. contest. neq; ēt coram ordinario, vt sit, p-
pria reconuentio, & habeat priuilegium reconuentionis, quod no. & dic vt ibi dixi. Et optimè, p illa snīa facit iste tex. vt prædixi an & quando habeat locum hæc regu. qui prior, & c. vide quod ibi no. & Spec. in tit. de quæstioni. ver. videmus. & per Hostiē. in
14 summa, cod. tit. ver. hæc autem regula. † Quæro, tex. hic dicit, q cum causæ actoris & rei deducuntur in iudicium per modum actionis, & reconuentionis, e debent vna snīa terminari, quid si iudex pronunciauit super conuentione, & non super reconuē-
tione? gl. hic in ver. eadem snīa, dicit, q non valet sententia, vel e falsem appellabitur, per l. 1. §. fina. ff. quæ sent. sine app. resc. Ad-
uerte, quia gl. idco loquitur indistinctè, quia tex. in d. §. fi. sic lo-
quitur, sed cōiter tenet hic, & ibi, snīam tenere, & opus esse ap-
pellatione. hoc. n. voluit ille tex. in fi. facit, quia transgressio or-
dinis causæ ad cām, nō vitiat snīam ipso facto, vt in l. 1. C. de ap. & no. in 1. prolatam, C. de sen. Sed circa hoc formatur dubium, præsupposita illa opi. pro vera, q sententia teneat, lata super vna & non fuerit appellatum, nunquid possit peti exequutio illius sententiæ antequam pronuncietur super alia? quidam q sic, per tex. illius §. vlt. sed Vinc. tenet contrarium, dicens illud in ea le ge corrigi, dum dicit, q appellatio dēt interponi, hoc verū s̄m eum, nisi cum aduersarius impediret, ne iudex ferret s̄ntiam super alia, tunc differtur executio, & pōt excipi contra aduersariū si agit ex cā iudicati. ff. de eo, p quē fac. erit. l. 1. §. 1. & de test. cogen. c. peruenit. Sed contra prædicta facit c. cum I. & A. de re iu. Sol. s̄m Vinc. ibi non fuit reconuentio, sed remotus fuit Abbas data correctione capituli. D. Ant. circa vtrunq; dubium sic distinguit, q si prius liquet de vna, q̄ de alia, tenendo q possit iudex separatim pronunciare, si prius liqueat in vna, q̄ in alia. q per hoc non poterit appellari, quia ordo non peruertitur, nec ēt poterit hoc casu obijci compensatio, ex quo non est liquidatū dubium reconuētionis, & sic sentit. q hoc casu poterit peti executio sententiæ prolatæ, si autem liquidata sunt debita hinc-inde, & prius pronunciatur super conuentione, vel reconuentione, dicit se non videre interesse, propter quod possit appellari, ideo appellatio non est admittenda, vt 2. q. 6. c. non solet. An autem possit peti hoc casu executio sententiæ primo late, distinguitur, q aut hinc inde quantitas debetur, & sic est locus compensationi, & non pōt peti executio in altera ad præiudicium alterius opponentis compensationē ex quo liquidatum est debitum, & hoc dicit de mente tex. & gl. in d. §. vlt. vbi autem quātitas debetur ab vna parte, & ſpecies ab alia, satis putat procedere dictum Vinc. & hoc dicit tenuisse Simo. Vinc. & sequitur Io. And. in additio. Spec. in tit. de recon. §. vlt. ver. quid si primo. Et hæc dicta ex toto mihi non placent, cum ēt iura indistincte dicunt, ubi non est locus compensationi, conuentionem & recōuentionem debere terminari vna sententia, vt hic, & in c. 1. de mut. pet. cum si. quare concludo, quo ad primum, q vbicunq; admittitur vera reconuentio, semper debet vna sententia terminari, & si secus fieret posset appellari, vt in §. fi. prædicto. Et si diceres, quod interesse poterit prætendi hic. Respō. q mangnū, primo, ubi admittitur compensatio. Item ubi non admittitur, licet directe non compensetur, poterit tamen indirecte compēsari, quia si sententia pariter feratur pro eo, poterit de effectu sententiæ, seu rebus, sibi adiudicatis per sententiam illi aduersario satisfacere, quod poterit, si differatur sententia pro eo. Item est interesse in eo, q̄ iudex contra iura differt sibi facere iustitiam, ex quo enim actor & reus suas actiones simul in iudicium deduxerunt, debuit iudex ita procedere, vt vtrique pariter, & eodem tempore posset per suam sententiam satisfacere. fateor tamen, q ubi prius liqueret de vna quàm de alia, & scandalum timeretur in differendo, q poterit iudex super illa prius pronunciare, nec appellatio obstabit, arg. um in l. æquissimum, ff. de vsu fruct. & in l. 1. §. quies, ff. de offic. præfec. vrb. & hoc quoad primum. Ad secundum, an si non fuit appellatum, possit peti exe
cutio? breuiter dico, q sic, quia nihil obstat in contrarium, nisi sit casus, in quo possit obijci compensatio. quod quando sit, nō est materia nostra, sed vide Bart. in l. aufertur. §. qui compensationem, ff. de iure fis. & per Cy. in l. fi. C. de compe. dicam in c. 2. de dep. vbi per cano. Ad prædicta facit c. cum aliquibus, de re iudica. & 2. q. 6. 1. in c. sicut, ibi, quæ iuste diffinita sunt, nulla patimur excusatione differri, & c. de pœn. distin. 1. c. Adam ibi, [Statim, &c.] facit l. is a quo, ff. vt in pos. leg. hodie constat, hodie agatur, & c. dic, vt ibi Op. capiendo s̄n. huius gl. videtur. n. q super q-uentione, & reconuentione, ferantur duæ sententiæ, & nō vna quia quot sunt articuli, tot sunt sententiæ, ff. de mino. l. etiam, ad idem facit c. cum ecclesia, de cau. poss. & propriet. vbi duæ sententiæ diuersæ, latæ fuerunt super conuentione & reconuētione. Gl. fatetur contrarium, q in veritate plures sunt sententiæ, sed vna dī propter temporis ipsius identitatem, seu vnitatem, quia eadem charta, & in eodem fere tempore proferuntur, scilicet vna immediatè post aliam, ut hic, & in d. c. cum ecclesia, similе in l. scire debemus, ff. de uerb. obl. ubi una dī stipulatio pp eandem conceptionem uerborum, & tamen sunt plures respe-
f ctu plurium rerum deductarum in illa. Et ex his not. q vna, f & eadem res potest diuersimode propter diuersos, & uarios effe-
15 ctus nūcupari. 22. q. 2. c. fi. Sed circa hoc dubitat. † quid si lata sententia super conuentione, statim appellet condemnatus, & per hoc

ADDITIONES.

a Reintegranda. Adde Alex. consil. 63. lib. & de istis remedijs, uide Spec. in tit. de causa poss. & propriet. §. 1. & Lapum alleg. 52.

b Licet. Adde Anchar. consi. 72.

c SEB. SAP. Et per hoc, Quomodo concordat reg. d. l. qui prior tradit Bar. in l. vbi pactum. col. 2. C. de transac. ubi etiam Bal. dicit q procedit in iudicijs paribus, non in præiudicialibus.

d Reconuentioni. Adde Rom. sing. suis fol. 15.

e ZACH. Actionis, & reconuentionis. Acta uero successiue fiunt in una post aliam. Ita no. Bar. in auth. & consequenter. colum. 1. uer. quæritur in gl. C. de sent. licet possint etiam simul, ut ibidem, & iste in c. 1. colū. 3. uer. uenio nunc ad gl. supra de mut. pet.

f SEB. SAP. Quod una. Ad regulam, quod una & eadem res non debeat diuerso iure censeri. l. eum, qui ædes. ff. de usuca. ponit octo limitationes D. meus D. Roc. Curt. in repeti. c. fi. col. 24. supra de consuetu. quarum vltimam colligit ex uerbis Abb. hic.

Universidad de Deusto
Biblioteca

hoc recusat iudicem, vt suspectum, quia eum ininste condemnauit? quod potest, vt in c. proposuit. de appell. nunquid autem, non obst. recusatione feratur immediate sententia, etiam super reconuentione? Host. dicit, q̃ non, vnde hoc casu, secundum eũ non terminabitur vna sententia, habet ergo locum iste tex. quã do non appellatur, & recusatur. Io. And. dicit se contrarium putare, & inducit c. auditis, de procur. infra de causa poss. c. pastoralis. & de restit. spoliat. c. audita. & ad decre. proposuit. dicit respondendum, prout ipse ibi no. No. bene hoc dictum Ioã. And. sentit enim per iura, quæ allega. q̃ post, conclusionem in causa non potest impediri, sententia virtute recusationis, cum nihil possit opponi post cclusionem, nec de facto, nec de iure, vt not. in dictis iuribus, maximè in præalleg. c. pastoralis. Ex hoc limitãtur iura dicentia recusationem, & exceptionem dilatoriã posse proponi, quandocunque ius opponẽdi superuenerit, vt in c. insinuante. de offic. deleg. & in l. fi. C. de consor. ciuf. li. & not. 3. q. 7. c. exceptio, vt intelligatur ante cõclusionem in causa & non
a post, quod est menti commẽdandum. Et pro hoc facit, quia ex quo conclusum est, parum potest iudex nocere, cum & si nunquam sententiam tulerit, promptum sit remedium appellãdi.
16 Puto tamen, † q̃ exceptio excommunicationis
b in quacunque parte litis,
c maximè si postea superuenerit, argu.
c. pen. infra de except. & c. pia. co. tit. lib. 6. Host. tamen innitens suæ opi. prædictæ, addit alium casumin quo super conuention e & reconuentione simul non pronunciatur, videlicet cum petitorium est obscurum, & de possessorio statim liquet, quod est talis naturæ, q̃ festinam pronunciationem requirit propter animarum periculum, de quo in c. ex conquestione. de restit. spol. Et no. hoc dictum Hostiẽ. sentit enim quod supra tenui contra opi. d. Ant. vt regulariter debeat pronunciari simul super vtraque causa, nisi prius liqueat de altera, & cũ hoc sit, q̃ immineat periculum, & licet Hosti. dicat de periculo animarum, idem puto de periculo corporis vt quia est contentio super possessione, & quilibet de facto dicens se possessionem habere, vult possidere, arg. in d. l. æquissimum. ff. de vsufru. & in c. cum venissent. de
17 instit. Quæro hic tex. dicit, † q̃ quæstio spoliationis, non præiudicat quæstioni propositæ per aduersarium, nisi proponatur p viam exceptionis. An hoc sit verum indistinctè? glo. hic in ver. tantum, valde notabiliter dicit, q̃ non, sed hoc procedit in ciuili, secus in criminali. illa enim suspenditur per quæstionem spoliationis postea propositam, etiam per viam actionis, & ita intellexit 3. q. 1. per totum. & 2. q. 2. per totum. No. ex hoc singularem limitationem ad hoc c. & no. casum, in quo actio operatur naturam exceptionis, & actionis, quia excludit agentem criminaliter, & consequitur restitutionem, & hæc gl. non reprobatur a Doct. Immo Io. And. & alij simpliciter transeunt, nec expresse approbando, nec reprobando. Sed D. Anto. dicit, q̃ contra eã facit ratio huius c. & hoc verius putauit, vt sit necesse opponere de spoliatione, & hoc tutius existimat per hanc decre. Et secundum hunc, intellectum possunt secundum eum trahi iura, sup quibus fundat se ista gl. Sed ego reperi hoc dictum glos. approbari per Spec. in titu. de causa poss. & propriet. §. 1. ver. illud. licet mentionem non faciat de hac gl. & mouetur per iura alleg. in hac gl. 3. q. 1. & q. 2. c. oportet. & c. audiuimus. & hoc dictum placet, & ratio, quare hoc casu actio supernaturaliter operetur, est, quia non debet quis contẽdere criminaliter cum suo aduersario spoliatus. Item posset, ex defectu facultatum quandoque perdere causam, habeat ergo locum illud, nec nudi contendere, nec inermes inimicis opponere nos debemus, vt d. cap. oportet, & c. frequens, de rest. spolia. lib. 6. † Aduerte etiam circa hoc
18 ad aliam singularem limitationem, quam ponit gl. 2. quæst. 2. in sum. dicens, q̃ quæstio spoliationis proposita per modum exceptionis in causa criminaliter intentata, nõ solum operatur effectum expulsiuum, sed etiam consecutiuum, quia ea probata fit restitutio, & sic intelligit illa iura. 2. q. 2. Et ad hanc decre. respõdet, q̃ loquitur in causa ciuili, quod videtur mirabilis limitatio. Sed Spec. in d. ver. illud, refert quosdam hoc tenuisse, non tamẽ facit mentionem de hac gl. sed Spec. tenet oppositum per cap. qualiter & quando, 2. de accusa. §. 2. de simo. c. licet Heli. de testi. c. veniens, & c. constitutus. quasi velit dicere, q̃ sententia in causa criminali debet esse conformis petitioni, sed excipiẽs nihil petit, ergo non debet fieri restitutio. Et hanc opin. Specu. approbat d. Anto. quod mihi satis, placet, nam vltra libellum non habet inferior a Papa potestatem super illa instantia, prout notanter dicit Io. And. in c. mandatum. de rescript. vbi dicit, q̃ si in causa beneficij reus fatetur defectum sui iuris, & actor nihil probat de iure suo, q̃ inferior a Papa absoluet reum ab impetitione actoris, & ipsi actori imponet silentium, sed per viam inquisitionis, seu accus. poterit de nouo contra illum reum procedi ad priuationem virtute suæ confessionis, per no. in c. per inquisitionem, de elect. Sic dico in proposito, q̃ actor virtute exceptionis repellitur, sed iudex, si ille est infamatus, poterit procere per inquisiiionem, vel alius accusator admittitur saluo casu c. frequens, præalleg. vel iste idem facta restitutione. pro hoc facit d. c. frequens, & hoc quãdo spoliatio proponitur facta absque accusatore, si autem a tertio, tunc probata spoliatione, prudens exceptionis, iudex ex officio suo statuet terminum reo ad
19 petendam restitutionem, vt sic postea possit procedere accusatio, vt est tex. in d. c. frequens. §. solet. † Cape aliam solẽmnem
d mitationem ad hunc text. & omnia prædicta, q̃ vbi factum est
c notorium, d non admittitur exceptio spoliationis, c quia est dilatoria, & sic præcluditur per contestationem, sed plus est facile esse notorium, quàm lit. contest. esse, ergo & c. hoc est not. dicit Vinc. in c. proposuit, infra de appel. vbi ponit Ioã. And. & illud idem posuit in d. c. frequens. & Spec. in tit. de pe. & pol. §. 3. post princi. quod est no. pro hoc facit quia de liquido ad illiquidum non est bona compensatio, vt l. fi. C. de compen. & no in c. 2. de dep. Quæro qualiter intelligatur iste tex. an cum prima quæstio est petitoria, & secunda possessoria, an cum vtraque est possessoria? gl. ista in 2. parte dixit quosdam intelligere, q̃ hic vtraque erat possessoria, quod non placet gl. quia hic primo petebatur iustitia super damnis datis, quasi per hoc agebat petitorio. Sed Host. dicit huic rationi posse responderi, quia non est iniustum
20 vt spoliatus restituatur, q. d. q̃ petẽdo iustitiam sibi fieri, fatetur se teste includi quæstio possessoria. Sed tu dic, q̃ non est vis qualiter intelligatur. Et an vna quæstio, possessoria faciat silere alteram, dic vt plene no. in c. fi. infra eo. Intellectus tamen glo. magis vere
21 dicit Io. And. & bene, exceptio spoliationis nõ admittitur ex
e & reconuentione simul non pronunciatur, videlicet cum petitorium est obscurum, & de possessorio statim liquet, quod est talis naturæ, q̃ festinam pronunciationem requirit propter animarum periculum, de quo in c. ex conquestione. de restit. spol. Et no. hoc dictum Hostiẽ. sentit enim quod supra tenui contra opi. d. Ant. vt regulariter debeat pronunciari simul super vtraque causa, nisi prius liqueat de altera, & cũ hoc sit, q̃ immineat periculum, & licet Hosti. dicat de periculo animarum, idem puto de periculo corporis vt quia est contentio super possessione, & quilibet de facto dicens se possessionem habere, vult possidere, arg. in d. l. æquissimum. ff. de vsufru. & in c. cum venissent. de
17 instit. Quæro hic tex. dicit, † q̃ quæstio spoliationis, non præiudicat quæstioni propositæ per aduersarium, nisi proponatur p viam exceptionis. An hoc sit verum indistinctè? glo. hic in ver. tantum, valde notabiliter dicit, q̃ non, sed hoc procedit in ciuili, secus in criminali. illa enim suspenditur per quæstionem spoliationis postea propositam, etiam per viam actionis, & ita intellexit 3. q. 1. per totum. & 2. q. 2. per totum. No. ex hoc singularem limitationem ad hoc c. & no. casum, in quo actio operatur naturam exceptionis, & actionis, quia excludit agentem criminaliter, & consequitur restitutionem, & hæc gl. non reprobatur a Doct. Immo Io. And. & alij simpliciter transeunt, nec expresse approbando, nec reprobando. Sed D. Anto. dicit, q̃ contra eã facit ratio huius c. & hoc verius putauit, vt sit necesse opponere de spoliatione, & hoc tutius existimat per hanc decre. Et secundum hunc, intellectum possunt secundum eum trahi iura, sup quibus fundat se ista gl. Sed ego reperi hoc dictum glos. approbari per Spec. in titu. de causa poss. & propriet. §. 1. ver. illud. licet mentionem non faciat de hac gl. & mouetur per iura alleg. in hac gl. 3. q. 1. & q. 2. c. oportet. & c. audiuimus. & hoc dictum placet, & ratio, quare hoc casu actio supernaturaliter operetur, est, quia non debet quis contẽdere criminaliter cum suo aduersario spoliatus. Item posset, ex defectu facultatum quandoque perdere causam, habeat ergo locum illud, nec nudi contendere, nec inermes inimicis opponere nos debemus, vt d. cap. oportet, & c. frequens, de rest. spolia. lib. 6. † Aduerte etiam circa hoc
18 ad aliam singularem limitationem, quam ponit gl. 2. quæst. 2. in sum. dicens, q̃ quæstio spoliationis proposita per modum exceptionis in causa criminaliter intentata, nõ solum operatur effectum expulsiuum, sed etiam consecutiuum, quia ea probata fit restitutio, & sic intelligit illa iura. 2. q. 2. Et ad hanc decre. respõdet, q̃ loquitur in causa ciuili, quod videtur mirabilis limitatio. Sed Spec. in d. ver. illud, refert quosdam hoc tenuisse, non tamẽ facit mentionem de hac gl. sed Spec. tenet oppositum per cap. qualiter & quando, 2. de accusa. §. 2. de simo. c. licet Heli. de testi. c. veniens, & c. constitutus. quasi velit dicere, q̃ sententia in causa criminali debet esse conformis petitioni, sed excipiẽs nihil petit, ergo non debet fieri restitutio. Et hanc opin. Specu. approbat d. Anto. quod mihi satis, placet, nam vltra libellum non habet inferior a Papa potestatem super illa instantia, prout notanter dicit Io. And. in c. mandatum. de rescript. vbi dicit, q̃ si in causa beneficij reus fatetur defectum sui iuris, & actor nihil probat de iure suo, q̃ inferior a Papa absoluet reum ab impetitione actoris, & ipsi actori imponet silentium, sed per viam inquisitionis, seu accus. poterit de nouo contra illum reum procedi ad priuationem virtute suæ confessionis, per no. in c. per inquisitionem, de elect. Sic dico in proposito, q̃ actor virtute exceptionis repellitur, sed iudex, si ille est infamatus, poterit procere per inquisiiionem, vel alius accusator admittitur saluo casu c. frequens, præalleg. vel iste idem facta restitutione. pro hoc facit d. c. frequens, & hoc quãdo spoliatio proponitur facta absque accusatore, si autem a tertio, tunc probata spoliatione, prudens exceptionis, iudex ex officio suo statuet terminum reo ad
19 petendam restitutionem, vt sic postea possit procedere accusatio, vt est tex. in d. c. frequens. §. solet. † Cape aliam solẽmnem
d mitationem ad hunc text. & omnia prædicta, q̃ vbi factum est
c notorium, d non admittitur exceptio spoliationis, c quia est dilatoria, & sic præcluditur per contestationem, sed plus est facile esse notorium, quàm lit. contest. esse, ergo & c. hoc est not. dicit Vinc. in c. proposuit, infra de appel. vbi ponit Ioã. And. & illud idem posuit in d. c. frequens. & Spec. in tit. de pe. & pol. §. 3. post princi. quod est no. pro hoc facit quia de liquido ad illiquidum non est bona compensatio, vt l. fi. C. de compen. & no in c. 2. de dep. Quæro qualiter intelligatur iste tex. an cum prima quæstio est petitoria, & secunda possessoria, an cum vtraque est possessoria? gl. ista in 2. parte dixit quosdam intelligere, q̃ hic vtraque erat possessoria, quod non placet gl. quia hic primo petebatur iustitia super damnis datis, quasi per hoc agebat petitorio. Sed Host. dicit huic rationi posse responderi, quia non est iniustum
20 vt spoliatus restituatur, q. d. q̃ petẽdo iustitiam sibi fieri, fatetur se teste includi quæstio possessoria. Sed tu dic, q̃ non est vis qualiter intelligatur. Et an vna quæstio, possessoria faciat silere alteram, dic vt plene no. in c. fi. infra eo. Intellectus tamen glo. magis vere
21 dicit Io. And. & bene, exceptio spoliationis nõ admittitur ex
f 3. q. tenet q̃ non, quia excipiens non petit, falleg. tamen aliqua iura, quæ videntur velle, q̃ excipiens dicatur experiri, sed illa in quuntur quo ad onus probandi, secundum Io. And. hanc opin. gl. communiter tenent hic Doct. qui licet multa inuoluant, veritas est hanc quæstionem non procedere, quia aut excipiens contra illum, qui spoliauit, & possidet, & talis non potest præscribere, quia in rebus inuasis non currit præscriptio, vt Institu. de vsucap. §. quod autem, & §. aliquando. & de iure cano. non est obstantium propter malam fidem, in c. fi. de præscri. Aut iste qui agit spoliauit, & alius possidet, & idem, quia res inter alios acta, & quia res est vitiosa, vt in d. §. quod autem. Aut excipit contra tertium, & in ciuilibus non admittitur, vt in d. c. frequens. & in criminalibus, & non procedit etiam præscriptio, quia qui spoliauit, non potest præscribere. In vno tantum casu potest dere dubitatio, præsuppositio, q̃ vbi competeret condictio ob
integranda. 3. q. 1. haberet locum exceptio, & sic nunc exceptio contra illum, qui possidet bona fide. Quo casu dicit hic D. Anto. q̃ si esset præscriptio, in qua exigeretur litis contest. vt per
tio, procedit decisio. glo. Sed si esset talis, in qua sufficeret immo pellato

ADDITIONES.

a 2 Et non post. Adde quod Roma. consil. 176. tenet quod instrumenta, quorum notitia superuenit post conclusum in causa, possunt produci illo tempore. quod exceptio excommunicationis possit opponi, post conclusum in causa tenent Dom. de Rot. in decisi. suis 221. de re iudica. in antiquis, incipien. est Innocen.

ANT. FRAN. Airca hoc, an post conclusionem in causa possint produci instrumenta, quorum notitia superuenit de nouo, & quid de exceptione excommunicationis, dicas, quod cõclusio in causa facit nullas esse partes, ut dicis, nisi in iudicando, ut plene per Inn. in c. pastoralis. in 2. col. de causa & propri. et facit conclusio in causa, ut nihil amplius possit produci, ut casibus no. per Spec. in tit. de renun. & conclu. in ver. & scias, in tit. de edi. in ver. nunc dicamus. in prin. & adde etiam, quod possunt produci solum instrumenta de nouo reperta, sed etiam testes, de nouo reperti, iuretur, secundum Bart. in l. mancipiorum. ff. de optio. lega. & ibi etiam Alex. & etiam potest obiici exceptio excommunicationis, ut in c. exceptionem. de exce. & in c. pia. eo. tit. lib. 6.

b SEB. SAPIA. Excommunicationis. Vide Feli. in cap. exceptionem. colu. 4. ver. fallit primo, infra de except. ubi ponit regulam, quod exceptio excommunicationis non est proponenda post lit. conte. fallit in causa excommunicationis, alijs modis, ut ibi per eum. uide eundem in cap. insinuante, colum. 3. de offic. delega. ubi ponit de exceptione, quæ superuenit, post quam effectum est conclusum in causa.

c ZACH. In quacunque parte litis. Dic ut dixi in apost. ad istum supra eod. 1. nu. 6. in uer. excommunicatio.

d Notorium. Adde Do. de Rot. in pluribus suis decis. in nouis. Oldra. cons. 1.

e SEB. SAP. Exceptio spoliationis. Adde q̃ si notorium est, de non iure spoliati, non est spoliatus restituendus, ut puta si clericus spoliauit laicum sine aliquius beneficij, licet enim petat laicus se restitui, non est audiendus, quia notorium est, q̃ non poterat tenere beneficium. Ita no. Inn. in c. cum turus. de fil. presby. quod dictum extollit Lanf. de Oria. in rub. de causa poss. & propriet. colũ. 5. uer. secunda limitatio, & de eo quod dicit Abb. hic. & Peru. in c. proposuit. infra de app.

f Non petit. Adde, an excipiens dicatur agere, Alex. consil. 23. 3. lib.

ANT. FRAN. Dicas q̃ excipiens dicitur agere impropriè, secundum Bart. post gl. in l. 1. C. de iu. & fac. ign. & habetur per Bal. in l. eum ferum. co. & ideo dicitur, q̃ excipiens habetur loco actoris, l. 1. §. Labeo. ff. de Publi. no. Bal. in Lexceptionib. de prob. & in Leos. C. de vsu. proprie autem non citur actor nisi quo ad onus probandi, ut per Bar. post gl. in Lin prima ff. de iuris & fac. ignor. & per Specu. in tit. de exce. in §. 4. & in titulo de dilat. alleg. in §. 2. in uer. pe. & propterea debet probare iuris exceptionem, ut 2. & 2. de except.

pellatio per nuncium, tunc credit, q̃ interrumpitur, q̃ hæc est fortior interpellatio. sed certè hoc dictum non ꝓcedit. † Quia
21 præscriptio cum bona fide nõ interrumpitur per solam missionem nuncij, immo nec ꝓ petitionem extraiudicialem. De quo per Bar. in l. gñaliter, de vsuc. & not. in c. nihil cum scandalo. de præscri. & in c. illud. eod. tit. sed requiritur lit. contest. Ad idem quod not. glo. in reg. possessor, de reg. iur. lib. 6. Posset tamen dici, q̃ si tacitè dixit in examinatione, q̃ habuit actorem ducere in malam fidem, quod sit interrupta præscriptio, non vi exceptionis, sed superuentione malæfidei, quæ tamen cõsistit in facto, & non existit in calore iudicij, de quo vide quod dicam in c. vt debitus, infra de appel. † Quæro, an hæc exceptio spoliationis dẽat
22 admitti in qualibet causa? Primo hic arguit glo. quod non, quia nõ debet admitti in actione depositi. quia in illa non admittitur compensatio: contrarium concludit, quia quæstio spoliationis est priuilegiata, & magis fauorabilis, quàm actio depositi, & hæc opi. glo. communis est, licet quidam teneant primam. Nã, vt dicit Io. And. & bene, exceptio compensationis nõ admittitur in deposito, quia excipiens de compensatione, fatetur depositum, & sic notatur quædam perfidia in non restituendo. Sed quando de deposito non constat, sed spoliatus dicit se inermẽ, hic nulla perfidia, sed æquitas est, ipsum excipientem audiri. Secus dic, si constaret de depositо, &c. quia vt prædixi, nedum in depositо, sed etiam in alia actione, vbi factum est notorium, nõ
23 admittitur exceptio spoliationis, & sic habes vnum casum, vbi nõ admittitur exceptio spoliationis. † Alium casum ponit Vincen. & Io. And. post cum hic, f. quãdo spoliatus conuenitur ex obligatione firmata iuramento. Nõ enim debet opponere excepționem, ne incidat in periurium non satisfaciendo, fideiussori tamẽ potest eam obijcere cõtra creditorem, siue ex sua conueniatur, siue ex debitoris persona, q uia compensat tam sibi, quã principali debitori debitum, vt l. si quid a fideiussore, ff. de compen. dom. Ant. putat primum dictum verum, vt principalis nõ possit, quãdo ab initio spoliatus erat, & sciens præstitit iuramẽtum, secus si ex postfacto fuerit spoliatus, quia in iuramento inest conditio, nisi iusta causa superuenerit, propter quam posset ꝓ petendo repellere, sicut & aliæ multæ, de quib. in c. quemadmodum, de iureiu. Contra hoc dictum videtur facere quod legitur & no. in c. debitores, & c. 1. de iureiu. & c. ad nostram, el de iureiu. Sed hoc nõ obstante placet mihi dictum dom. Ant. sed nõ ratio sua. Euita t enim iste periurium, quia impeditur per factum ipsius, quominus sibi soluat, arg. in l. 3. de stat. li. 6. Et pro hoc quod not. Bar. in l. amplius, ff. rẽ ra.
a fare, a nec minus adimplebit iuramentum, quia per factum ipsius non soluẽtis impeditur, quominus sibi soluat. Ita in proposito. per spoliationem factam a creditore impeditur, quominus soluat, tutius tamen reputo soluere: quia iuramentum principaliter dirigatur in Deum, qui non præstitit aliquod impedimẽtum, nisi omnino iste propter spoliationem efficeretur inops ad soluẽdum, arg. c. significasti, de pig. & c. breui, de iurei. Alios casus secundum Vinc. & alios doct. vide, cum quis conqueritur de alio, quod impedit eum, ne filium suum faciat baptizari, vel ne defunctum sepeliat, vel ne parietem ruentem reficiat. Non enim obst. tunc spoliationis exceptio, arg. 5. dist. c. baptizari. 8. q. 4. c. nõne, ff. de noui ope. nũc. l. de pupillo. §. si quis riuos. Et idẽ ego puto vbicunque agitur de re non capiente sine periculo dilationem, arg. iurium præalleg. Nam in prædictis casib. nõ subest aliud periculum, quã periculum mortis, & quãdo periculum est in mora. Idem ergo in simili, arg. eorum, quæ not. in l. 1. C. de cond. indeb. secus dicunt doc. vbi quis conqueritur de iniuria ei irrogata, puta de eo, qui non permittit baptizare, vel mortuum sepelire, & de his vide in Spec. de pet. & pos. §. 1. ver. quid si debitor. & ver. sequenti. Et ratio diuersitatis patet, q a in primo casu subest periculũ in mora, quod cessat post iniuriam irrogatam. Addidit idem Vincen. aliam causam, dicens agenti interdicto, vti possidetis, ne turbetur sibi possessio, vel offendantur inquilini, vel putatores vineæ non obst. exceptio spoliationis, quia iudicis est, futuras litium impedire, & prouidere, ne quis sua possessione priuetur, vel turbetur. Sed si ageretur ad pœnam, puta intra annum ad estimationem turbatæ possessionis, ff. vti possid. l. 1. & pe. & vlti. exceptio spoliationis prodest, secundum eum. Inno. in c. fin. & in c. veniens, de præscrip. tenet indistinctè exceptionem ob stare agenti interdicto, uti possid. Tu dic de materia, seu articulo, vt plenè dicetur in titu. de pet. & poss. §. 1. ver. sed nunquid intentanti, vbi distinguit, an periculũ sit in mora, vel nõ, vt primo casu nũ admittatur, secundo sic. Facit id, quod no. supra dixi in alio casu, quod omnia prædicta possunt includi sub duob. casibus. Primus, quando quis conuenitur super notorio. Secundus, quãdo periculum est in mora, & tunc agenti non obstaret hęc exceptio. Quatuor casus ponunt hic doct. in text. & possunt includi sub aliis duobus. Primus est, quando actio, vel offiñ iudicis non dirigitur specialiter contra aliquem, sicut quãdo petitur electio confirmari, infra de cau. poss. & propriet. c. cum ecclesia. & ratio, quia exceptio competit tantum, vbi aliquis conuenitur, vn de de necessitate habet se defendere, ff. de verb. oblig. l. inter stipulantem. §. 1. & ideo in necessitate constituto subuenitur per hanc exceptionem: sed vbi confirmatio electionis petitur, nullus specialiter conuenitur, nec inducitur præcisè a iure, ut aliqs se opponat: opponens ergo est voluntarius, secundum Inno. & Io. And. & per hanc rationem satis nõ potest dici, quod vbi implorato iudicis officio venit aliquis stimulatus pro suo interesse, ut quia sibi præiudicatur, si non compareat, & cõtradicit pone exemplum in executore uolente prouidere, cuius officium super hoc imploratur ab impetrante, satis videtur, q̃ is, qui tenet beneficium, poterit hanc exceptionem opponere cõtra implorantem, quia necessitatur adueniente causa, vt euitet præiudicium. Nam hac ratione auditur excommunicatus, appellando extraiudicialiter, vt no. Io. And. in c. pia, de excep. li. 6. Idem, si peritur restitutio in integ. cum habeat necesse aduersarius cõtradicere, & cedat hoc casu officium iudicis loco actionis, vt in c. fi. de offi. iud. & hoc etiam tenuit hic do. Anto. licet prædicta non inducat. Sub isto casu potest includi alius, videlicet, quod licet excipienti contra electum non possit opponi spoliationis exceptio, quia contra actorem tantum competit, vt supra dictũ est. Licet enim excipiens quodammodo dicatur agere, quoad hoc, vt habeat suam exceptionem probare, sicut actor intẽtionem suam, vt l. 1. ff. de exc. tamen verè, & propriè nõ est actor, quia non agit, sed excipit, secundum Inno. & Io. And. obstare tamen videtur quod no. in c. super eo, de elect. Nam opponens se electioni est uoluntarius, & in multis habet naturam actoris, vt ibi no. sed potest responderi, vt supra, quia proprie ex toto non est actor, quia imploratur iudicis officium, & non debet de facili ampliari iste modus excipiendi, ut in ca. frequens. præalleg. Posset tamen instari in contrarium, quia iste clericus nũc uenit necessario pro interesse suo, & sic cogitur esse in iudicio ad instantiam sui spoliatoris, & maxime, quia præsumitur eius inimicus, arg. c. itẽ cũ quis, de rest. spoli. vnde habito respectu ad hoc, & ad not. in d. c. super eo, de elect. satis posset teneri cõtrarium, quod intellige saluo casu c. frequens, in fi. & infra dicam statim. Alius casus est secundum Io. And. in d. c. frequens, in fi. de restispolia. lib. 6. vt agenti super ecclenasticis non admittatur exceptio spoliationis rerum priuatarum, quod intellige, vt ibi not.
b glo. b Et sub isto potest includi alius casus, quem ponit hic Inn.
24 videlicet, q̃ † in causa matrimoniali, non habeat locum exceptio spoliationis, quod intellige, vt not. Specu. in titu. de peti. & poss. §. 2. versi. quid si ago. vbi dicit, q̃ contra agẽtem petitorio, vel possessorio in causa matrimoniali, non admittitur exceptio spoliationis rerum priuatarum, quia hæc exceptio nõ habet locum, quando agitur de re spirituali vel quasi. Et idem not. Host. in sum. de restit. spoliat. §. quando, ver. quid si vir. Quod no. pro intellectu c. frequens, in fin. vt habeat locum etiam, quãdo agitur possessorio pro re spirituali, quia causa dicitur quasi spiritualis, & vide quod dixi in ca. literas, de iuramen. calum. Secus dic, quãdo ageretur petitorio super matrim. & opponeretur de spoliatione ipsius possessionis matrim. Nam tunc admitteretur, vt in c. ex conquestione, de restit. spolia. & dic, vt infra ibi dicetur. Ex prædictis habes nunc declaratam q. glo. & tex. an in omni cã
25 admittatur hęc exceptio spoliatiõis, & hoc no. † Sed quęro: hic dicitur, quod probata spoliatione per viam exceptionis, non fit restitutio, sed actor duntaxat repellitur ab agendo. Pone, quod reus probat exceptionem, & obtineat repulsionem actoris, nũc vult agere ad restitutionem consequendam, an probationes factæ per viam exceptionis, prosint nunc, cum agat ad restitutionem consequendam? Glo. ista in ver. sed quid, tenet, quod non, nisi aduersarius consentiret, per c. veniens, el 2. de testi. Nam, ut ibi patet, probationes factæ in iudicio summario, non faciunt fidem in plenario. Idem tenẽt hic cõmuniter doc. Nam ad aliud agebatur tunc, q̃ nunc. Primo enim ad repellendum, & nunc ad consequendum, arg. l. cum quæritur, cum l. seq. ff. de excep. rei iud. & quod no. in c. aduersario, de excep. & in c. fi. infra eo. & ꝓ
26 hoc quod statim dicam in seq. q. † Quæro, ponc, q̃ quis succumbat in exceptione spoliationis, vult nũc directè agere, & petere restitutionem, nunquid obstabit sibi exceptio rei iud. Gl. in vlti.
q. conclu-

ADDITIONES.

2 Compensare. Adde Alex. consi. 12. lib. 1. & consi. 59. 2. lib.

ZACH. Et ratio est, quia compensatio dicitur, vera solutio, l. 4. & ibi docto. ff. qui pot. in pig. hab. Bald. in l. cum mandatori, col. 3. ver. sed hic dubitatur. C. de non nume. pecu. & Paul. de Castr. consi. 25. quod est uerum, si non interuenit iuramentum, quia tunc secus, vt per Alex. consi. 230. incip. uisis actitatis mihi transmissis, col. 3. vbi dicit, quod opinio Bart. quam iste hic alleg. communiter per docto. reprobatur. Moder. in l. eum qui. §. si iurauero. ff. de de iureiur. ubi dicunt esse casum expressum contra opin. Bart. & suorum sequacium, in c. ad nostram, & ibi de eo plenius insistemus, infra de iureiur. glos. singu. in l. si pecuniam, in princ. in glossella, in uer. necesse haberes, ff. de condict. ob causam. Tu uide Mar. Mathesila. sing. suo 454. incipien. not. q̃ iuramentum.

b No. gl. Adde Ioan. Mona. ibi, & dom. de Rot. decis. 336. in uou.

Universidad de Deusto
Biblioteca

q. concludit, q̃ non, quia ad aliud nunc egitur. Nam si egi possessorio ex vna causa, possum agere ex alia, vt in c. inter dilectos, de do. Et si primo egi criminaliter possum nunc agere ciuiliter, fortius ergo si primo excepi, & nunc volo agere. Et idem communiter Doct. hic propter varium modum agendi. Addunt tamen quoad istam q. & præcedentem, q̃ licet probationes factæ per testes, non faciant fidem in hoc iudicio plenario: secus tamẽ in confessione, secundum Inno. Illa. n. facta in vno iudicio. facit fidem in alio, vtin c. per inquisitionem, de elect. & idem Io. An. quod no. Habes ergo ex hoc, q̃ confessio facta in summario, facit fidem in plenario. Et hoc, quia confessio non requirit ad sui substantiam telam iudicij, vnde valet confessio, etiam si iudicium ex aliqua causa sit nullum, a vt not. in c. Pisanis, de rest. spol.

a in clem. constitutionem, de elect. & facit quod not. idem Inn. in c. qualiter & quando, infra de accus. quod tamen limitat Bart. in l. confessus, ff. de custo. re. quãdo quis confitetur principaliter.

b secus si incidenter per l. si filium. C. de liber. causa. potest etiam allegari, quod no. in c. pœnitentibus. 50. dist. vide quod plene circa hoc dixi in c. at si clerici, de iud. † Sed quæro quid econtra: po

27 ne, q̃ egi possessorio ad restitutionem consequendam, fuisti absolutus, post modum incœpisti agere contra me, super alia re. Nunquid possum excipere de illa spoliatione, a qua directa agẽdo fuisti absolutus? Inno. q̃ non, propter æquitatem superueniẽtis sententiæ, ff. de condi. sine cau. l. 2. ff. cõmod. l. in commodato, & infra de purg. vulga. c. 2. Nam si iterum agerem contra te, de illa spoliatione, daretur tibi exceptio rei iudic. fortius debet tibi competere replicatio, si ego excipio cõtra te. Et ratio diuersitatis inter casum istum, & præcedentem est, quia in præcedẽti q. non fuit plene discussum de spoliatione, cum fuisset deducta per viam exceptionis. Item tunc nihil petebatur, nil mirum si nunc admittitur, sed in ista q. fuit plene discussum, & petebatur restitutio, fortius ergo debet excludi exceptio, & de hoc latius in c. fi. infra eo. † Nunc venio ad gl. in ver. ſRestitutio.] omissa præcedenti, quia facilis est, & opp. contra tex. in eo, q̃ dixit te-

28 stem non puniendum, c licet crimen contra eum probatum sit c vt a testimonio repellatur. Primo enim ob. c. ex parte, de cõcess. præben. vbi iudex confirmauit, institutionem ex causa non deducta. Secundo ob. c. ecce. 24. q. 3. vbi dicitur crimina puniẽda, vbicunque clarueriint. Tertio ob. de cõfess. c. cum super, vbi fuit punitus testis ex confessione sua, licet contra eum nõ ageretur. Quarto facit in contrarium, de elec. cap. per inquisitionem. vbi 31 maritus conuictus de lenocinio per viam exceptionis, punitur. Glosista ad hæc contraria respondet, prius interpositis duabus quæstionibus, quas ego in fine reseruo. Et ad c. ecce, respondet, q̃ debet intelligi, quando constat de crimine, modo tamen legitimo, puta per accusationem, inquisitionem, vel denunciationem. Ad c. cum super, respondet, q̃ ibi confessus fuit. Irẽ crimen illud cõtingebat illam causam, de qua agebatur, ideo fuit punitus, vt in c. 1. de excep. Ad c. per inquisitionem, respondet q̃ inquisitio bene fuerat formata cõtra illum, cum procederet tam in capite, quàm in membris. Ad l. 2. §. fi publico, ff. de adul. respondet, q̃ ideo ibi iudex punit maritum de lenocinio proba to per viam exceptionis, quia ibi exceptio lenocinij nõ prodest vxori, ideo nõ potest operari exclusionem mariti, quia licet maritus commiserit lenocinium, nõ tamen per hoc debuit vxor cõmittere adulterium. Ideo vxor punitur, & quia exceptio nõ operatur ibi naturam suam ratione prædicta, habet vim accusationis, vnde debet obesse marito, ne crimina remaneãt impunita. Sic intellige hanc gl. & est vna ex solutionibus, quæ no. in d. §. fi publico. Et intellige hoc vltimum, quod exceptio lenocinij nõ admittitur contra maritum, secundum Io. And. & bene, quando vxor accusatur de adulterio ad pœnam legalem, secus si ageretur in foro ecclesiastico ad separationem tori, tũc ei prodest exceptio, vt in c. diuortionem, de eo qui cogno. consang. vxor suæ. Et diuersitatis rationem dico esse, quia i primo casu agitur ad vindictam publicam, merito non admittitur compensatio delicti, quia non relatione criminis, sed innocentia reus purgatur, vt in c. neganda. 3. q. 1. i. & l. neganda, C. qui accus. non poss. Sed ibi in secundo casu agitur ad commodum priuatum, ideo admittitur, arg. in c. pen. & vlt. de adult. Item potest responderi ad d. §. fi publico, & aliter secundum Ioã. And. quod ibi crimen lenocinij, de quo fuit ibi exceptum, contingebat principale crimen adulteri, de quo agebatur, vnde si eo casu puniretur testis, vt supra dictũ est, multo fortius actor, cum testis sit necessarius, actor vero voluntarius. Et ista sol. etiam no. per Legistas in d. §. fi publico. Ad c. ex parte, de concessio. præben. glo. non respondet, sed Ioan. And. remittit ad ibi no. & dic, quod multum facit, quia iudex ibi processit ex officio in eo, quod erat in facultate sua, & dic vt ibi no. plene. Do. Anto. hic prosequitur tria; primũ

d an crimen exceptũ, d seu de quo ꝓstat incidenter, veniat puniẽ dum. Secundum, an infamet infamia iuris. Tertium, an infamet

29 infamia facti. Ad primum distinguit, † q̃ si tela iudicij fuit instituta contra eum, sicut cõtra alios, punitur, licet constet incidẽter, puta per hibẽdo testimonium, vt in c. per inquisitionem, de elect. secundum intellectum huius gl. & ibi, & in c. 2. de confes. Aut tela iudicij fuit restricta ad aliam personam, seu ad alium finem. & tunc aut iudex vult denuo procedere contra talem, notam telam, seu instantiam iudicij inchoando, & potest ipsum punire. Nam ratione publici, interesse potest supplere, ad hoc quod no. in c. cupientes, §. cæterum, de elect. lib. 6. in glo. in verb. excludentes, & in c. peruenit, per Inno. de fideiu. & Arch. 2. q. 1. c. in primis. Putat tamen, † q̃ probationes factæ in tela exceptionis non proderũt, cum iudex postea processerit ex officio. licet secus putet in confessione, per ea, quæ no. Inno. hic. A duerte latius in hoc, nam Innoc. in c. qualiter & quando, 2. de accusat. vlt. colum. tenet, q̃ illæ probationes faciunt fidem in iudicio inquisitionis, etiam si primo fuisset actum ciuiliter de crimine. Isti tamen ibi non approbo, & contrarium tenet glo. in l. fugitiuo ad se fundum, C. ad leg. Iul. de vi, & videtur sentire idem Inn. in c. per inquisitionem, præalleg. & in c. 1. de confes. facit quod no. Feder. de Sen. consi. 25. in 2. q. Et puto, q̃ nec etiam confessio poterit adduci ad probandum crimen, ex quo incidenter emanauit, vt no. Bar. in l. confessus, ff. de custo. & exhib. re. & dixi supra & quod no. gl. in c. ex pœnitentibus. 50. dist. Et de hoc vide quod plene dixi in c. at si clerici, de iudic. Facit tamen indicium illud gl. & Bar. in l. capite quinto, ff. de adulter. Aut iudex non vult procedere de nouo, sed punire ex prima instantia, & tunc si fuerunt deductum, vt exceptio, & accusatio, vt quia pars excepit, & petijt illum puniri per officium iudicis, & poterit punire, ita tenet Guido de Suz. in l. vbi, C. de fal. & ponit Io. And. in addit. Spec. in tit. de proba. §. 1. ver. 9. & ibi vide, & facit quod not. § 5. c. constituimus. Aut fuit simpliciter exceptum, & tunc ille ceptio assumit locum accusationis, quia est voluntaria. tunc vt men exceptum punitur, alleg. Inno. in c. super eo, de elect. Eo plum, si petenti confirmationem, opponatur exceptio de habet enim instar actionis, quia a nõ stimulato proponitur, vt dic melius, q̃ licet talis exceptio probata repellat cũ abilla ctione propter grauationem opinionis inde surgẽtem, vt in c. super eo, non tamen punitur alia pœna ordinaria, vel extradinaria, vnde non repellitur à beneficijs obtentis, vt est text. c. super his, de accus. si vero exceptio non assumit locum actionis, sed stat in finibus exceptionis, quia opponitur a stimulato & tunc si non potest habere finem repulsionis, punitur, vt dic in gl. & in d. l. §. fi publico, & quod no. Cy. in l. vbi, C. de fal. dictum, licet etiam no. in d. §. fi publico, nõ placet. † Sicut reus non valet realiter accusare suum accusatorem, pendente accusatione contra ipsum. l. is, qui reus factus, ff. de publ. iud. & q. 11. c. neganda, ita & fortius non debet posse excipere, si per exceptionem consequitur effectum accusationis. ne vna via cedatur, quod alia prohibetur, de procu. c. tuæ, & in reg. cum vna via, lib. 6. Ad §. fi publicodic, vt habetur, ibi, alia solu. quæ sequitur Bar. videlicet quando crimen exceptum tãgit causam de qua agitur, tunc enim admittitur, & est punibile, quia ratione contingentiæ, & communitatis, videtur deductum principaliter in iudicium, in c. 1. de excep. & quod ibi no. Aut exceptio potest habere suum effectum repulsiuum, & tunc si is, contra quem opponitur, assumpsit defensionem principaliter, hoc ea disputanda, & tunc punitur. Ad hoc quod no. Inno. in c. per uenit, de fide iuss. vbi videtur hoc voluisse, & videtur originaliter dictum gl. in d. c. constituimus. 2. qõ. 5. clarius tenet Arch. & ponit in c. in primis. 2. q. 1. in gl. non intelligas, dicens regulare, vt si assumens defensionem super crimine sibi obiecto conuincatur, debeat puniri, maxime cum sit effectum notorium, secus dicit, si non assumpsit defensionem, vt hic, & hoc dicit quandoque tenui. Sed nunc habito longiori studio, vitum non est de iure non procedere, & iudicio meo videtur casus ille positum, in c. super his, de accus. vbi electus petens confirmationem, repulsus propter crimen sibi obiectum, & probatum, non priuatur beneficijs suis, nec aliter punitur, quia ad hoc non deducitur actum, vt ibi dicitur. Durum enim esset, q̃ non deberet assumere defensionem, ad idem c. cum dilectus, de accus. Et iudex debet formare sententiam, secundum formam libelli, vt in c. Heli, de simo. & c. qualiter & quando 2. de accus. etiam in criminalibus.

ADDITIONES.

a Sit nullum. Adde eundem consi. 24. & ponam in c. qualiter. Dic tamen, q̃ confessio se referens ad aliquod instrumentum nullum, ratione falsitatis, non efficax, secus, si ratione solemnitatis omissæ, vt voluit Rom. consi. 3. vol.

b SEB. SAP. principaliter. Vide Bald. in authen. offeratur, in fi. C. de lit. contest. And. Sicul. in consi. 2. col. 3. in 1. vol. & in consi. 1. col. 2. in 2. vol. Pet. de Ancha. in consi. 172. incip. circa primum, col. pen. Alex. in consi. 33. incip. Visa processu, col. 2. in 3. vol.

c ZACHAR. Non puniendum. Adde per Specu. in titu. de excep. §. 1. nisi præmittendum. Barto. & Doct. post gl. in l. fi publico, & ibi Alexan. & de alter. & Guiliel. de Cun. Cyn. & Docto. in l. ubi, & ibi rem. in apostil. C. de ipsum, C. de fal. Can. in cap. 1. infra de exceptio. Oldra. plenissime consi. 5. ubi alleg. multa iura.

d Exceptum. Adde Oldr. consi. 78. Et an tũ debeat specificari locus, & tempus sicut in accusatione, vide Cald. consi. 1. de excep.

nalibus, vt ibi clare dicitur in fin. q̃ secundum modum agendi

31 debet formare sententiam. † Facit quod no. Ioã. And. in c. mandatum, de rescrip. Fateor tamen, q̃ testis se defendens coniuctus, poterit puniri pœna extraordinaria, quia læsit authoritatẽ iudicis in testificando, & gerẽdo se pro legitimo teste, vbi non

a erat, & sic potest intelligi, & restringi opi. contraria, a arg. l. nullum. C. de testi. Si autem non assumpsit defensionem, tunc si crimen non est connexum negotio, de quo principaliter agitur in iudicio, non punitur pœna ordinaria, sed extraordinaria sic, f̃m eum, arg. hic a contrario sensu, & in l. nullum, C. de testi. & hoc fiue confessione, siue alio modo constet, quia vt inaduertẽter facta, iudice ad hoc nõ sedente, seu accedente, vide ad hæc q̃ no. glo. in c. fi. de confess. & Io. Andr. in ca. tua, de cohab. cler. & mulier. & Cald. in c. vestra, eo. tit. Ego hoc dicam in c. 1. de excep. vbi est bonus tex. in materia, & crederem, q̃ vbi cõuincitur per probationem, & non assumpsit defensionem, nulla pœna puniẽdus est, q̃ a potius videtur probatum contra partem producentem, ne vtatur eius testimonio, q̃ contra testem, vt no. Inno in c. verum. de foro compet. vbi hoc aperte sentit prope fi. & facit

31 optime iste tex. ibi, sed eius testimonio dũtaxat nõ creditur, &c. & adduco tex in d. c. 1. de excep. † Vbi dicit, ſ Sufficit, si a testimonio repellatur,] vnde pondera verbum, sufficit, ad cuius significatum, aliud non requiritur, vt not. glo. in c. statutum, §. 1. de rescript. lib. 6. Item satis videtur absurdum, cum debere puniri ex probatione inter alios facta, cum multa potuisset opponere, si fuisset in iudicio, iuxta no. per Inno. in ca. per inquisitionem, de elect. Dico ẽt in alio teste, q̃ nulla pœna est infligenda, si conuincitur per modum exceptionis, etiam si assumpsit defensionem, quod plus est, vt in d. c. super his, de accusa. & quod no. Io. And. in d. c. mandatum. vbi loquitur in confessione, licet enim tunc testis possit puniri pœna extraordinaria, ex quo crimen non contingit causam, vt supra dixi, non tamẽ alius a teste, puta, excipiens punietur, vt in d. c. super his, & quod no. Io. And. in d. c. mandatum. vbi loquitur in confessione, & in beneficialibus, vbi multum exuberat officium iudicis, & vide quod no. in c. ex pœnitẽtibus, in glo. mag. in fi. 50. dist. Si autem crimen est connexum negotio, de quo agitur, & tunc dicit, q̃ si de eo constat ex confessione, punitur pœna ordinaria, si non constat nisi per probationes, punitur pœna extraordinaria, & sic intelligit c. 1. de excep. & dic, quod tenet Ioan. And. in addi. Spec. in tit. de proba. §. 1. ver. 9. & videtur idem sentire in d. c. 1. Et circa hunc passum sæpe dubitaui, & multi multa & varia scribunt, & maxime do. Card. in c. 2. de confes. cuius dicta non placent. Et est considerandum, q̃ super c. 1. de excep. nõ potest fieri aliquod bonum fundamẽtum, quia primo præmittit de confessione per probationes, & confessionem, & postea subicit dictionem, præsertim, quæ sine aliqua impropriatione nõ potest leg', vt patebit ex sequentibus. Sed breuiter concludo, q̃ aut crimen nõ contingit cãm, vt supra dixi, quid iuris. Aut contingit, & tunc aut constat ex confes. & punitur pœna ordinaria, ga ratione cõtingentiæ videtur deductum principaliter in iudicium, argum. c. 2. de confes. & quod not. in d. ca. per inquisitionem, & hoc communiter tenetur. Aut constat per probationes, & tunc dico satis æque iudicio meo, q̃ aut is, contra quem agitur, nõ erat præsens, vt quia erat testis, & tunc nulla pœ

34 na venit puniendus. Nã sen tire oppositum, esset absurdum; ga res inter alios acta, maxime in crimine, non potest alteri præiudicare. Item, qa si fuisset præsens, multa potuisset obijcere. † Faoptime l. denunciasse, ff. de adulter. vbi probationes contra adulteram nõ nocent adulteri o absenti, & quod no. glo. in c. di lecto, de præben. Ad idem quod no. ponit Inno. in c. bonæ, sup. de elect. vbi vult, q̃ etiam si in inquisitione generali nominetur aliquis specialiter, illæ probationes non sufficiant ad illum condemnandum, cum quis debeat citari, quãdo testes iurãt, & deberi sibi facultas le defendẽdi, vt in c. 2. de testib. & in c. qua liter & quando. §. dẽt, de accus. Et ita fortius dicendum est hoc Aut fuit pars præsens, puta testis, vel is, cõtra quem excipiebatur, & tunc ex quo super hoc sumpsit defensionem, puto illũ puniendum pœna ordinaria, & est casus in d. §. fi publico, f̃m lect. Bar. ibi. Ex quo concludo, q̃ dictio, præsertim, posita in ca. 1. de excep. quatenus refertur ad probationem, quæ fit per confessionem, stat pro tũ, & procedit vna expõ, quæ ibi traditur. Aut refertur ad probationem, quæ fit aliter, & stat pro maxime, intelligendo, vt supra: debet enim vnum ius per aliud restringi, & exemplari, de elect. c. cum expediat, lib. 6. & hanc puro veritatẽ,

35 & habes hic hunc articulum melius, & latius examinatum, q̃ alioi. † Et ex prædictis insertur ad decisionem alterius dubij, an in exceptione criminis, debeat fieri inscriptio ad pœnam talionis, & an debeant exprimi circunstantiæ, sicut obseruatur in directa accusatione, vt in l. libellorum. ff. de accusa. canonizata. 2. q. 7. c. libellorum. De primo dicit Bar. in l. si cui, ff. de accusa. post principium, aut excipitur quoad effectum repellendi, & nõ fit inscriptio, aut ad effectum puniendi, & debet interuenire eadem ratione, qua interuenit in directa accusatione. Adde tamẽ ad hoc dictum Bart. q̃ ubi non simpliciter operatur effectũ repulsiuũ, sed saltem accidentaliter operatur alicuius iuris priuationem, tunc licet nõ fiat inscriptio, tamen debet excipiens se obligare ad pœnam extraordinariam, si deficit in probãdo, vt probatur in c. super his, de accus. & dic, vt ibi legitur, & notatur. Quoad fm, de circunstantijs exprimendis fere idem est dicẽdũ, de quo per eundem Bar. in l. 1. de excep. & in l. 2. §. fi publico, de adulte. saluo tamen, quod habetur in c. 1. & c. vt circa, de elect. lib. 6. &

36 in c. 2. de testi. eod. lib. cum similib. † Quoad tertium, an crimen probatum per viam exceptionis, infamet. do. Anto. dicit, q̃ in omnib. casibus, in quibus supra dictum est, crimen exceptum puniri ordinarie, in omnib. illis infamat de iure, si de iure infamat delictum. Pro hoc est tex iuncta glo. in c. constituimus. 3. q. 5. & hoc satis placet, sed nõ per illud c. sed quia exceptio, nunc succedit loco accusationis, ut in d. §. fi publico, ergo infamat, sicut si directe fuisset accusatus & condemnatus, vt in simili not. Bar. in l. infamem, ff. de publi. iud. In casib. uero, in quib. potest duntaxat imponi pœna extraordinaria, dicit esse dubium. Dicit tamen, q̃ si pœna nõ est imposita, non infamat, pro hoc, decreta. Si vero est processum ad pœnę impositionem, quãquã extraordinarie, tunc infamat secundum eum, alleg. Bar. in d. l. nullũ, C. de testi. & glo. in d. c. constituimus. Sed aduerte tu, quia corrupte alleg. Bar. Hoc enim ibi non dicit, immo expresse contrarium tenet in l. infamem, ff. de publi. iud. in illa q. an damnatus per inquisitionem efficiatur infamis. Et mouetur ibi Barto. per gl. in d. l. nullus, quæ dicit testem ibi puniri extraordinarie officio iudicis, quia offendit aures iudicis, & no. in l. lege Cornelia. de fal. & sic innuit ibi glo. q̃ non damnatur tũc de publico crimine, & per cõsequens non efficitur infamis, & hoc teneas, & no. Ad glo. c. ꝓstituimus, dic, q̃ nõ potest intelligi, quando ínia fuit lata ꝫ testem directe, quia commisit falsum, & sic quando fuit damnatus pœna leg. Corneliæ de fal. male tamẽ ibi glo. alleg. d. l. nullum. quia illa intelligitur, quãdo extraordinarie fuit

37 punitus, quia offendit aures iudicis, vt supra dixi. † Ad vltimum an saltem irrogetur infamia facti pro crimine excepto, & probato. Glo. dicit & bene, q̃ cum hoc magis reguletur a facto, q̃ a iuris effectu, debet considerari, an infamia transierit ad plures, an ne, vt primo casu sit infamis, secũdo nõ, & dic clarius, q̃ aut ex illa repulsione est grauata opinio istius, apud bonos & graues, qui sufficiunt ad infamiam inducendam, aut nõ. Primo casu est infamis infamia facti, secũdo nõ. Pro prædictis vide tex. cum glo. in c. testimonium, de testi. & quod legitur & not. in c.

38 cum tu, eod. tit. & in c. at si clerici, de iud. & 2. q. 1. c. multi. † Expedita nũc ista principali quæstione glo. redeo nũc ad alias quæstiones, quas glo. hic interseruit, q̃ satis possunt decidi ex præceptibus. Et primo quæritur, pone, q̃ excommunicatio sit proba ta cõtra aliquem per viam exceptionis, puta, vt repellatur a testimonio, vel ab electione, nũquid ex hoc solo talis debeat uita

b ri, tanquam excommunicatus? b gl. hic in ver. item quid dices, cõcludit, q̃ nõ, nisi ex tali facto, vel repulsione, publica laboret infamia, per c. cum desideres, de sent. excommu. quasi dicat gl. q̃ virtute solius exceptionis nõ debeat vitari, argum. huius c. in fi. vbi testis propter hoc nõ reputatur infamis, ita nec excõmunicatus, & hoc tenet Io. And. & Philip. Sed Franc. & Host. ꝫ, dicẽtes etiam nõ infamatum, de cuius excõmunicatione qualitercunque ꝓstat, fore uitandum, & hoc propter periculum cõ

c munionis c per c. exceptionem, de excep. Ita tamẽ, q̃ occultus occulte, publicus publicè vitetur, 2. q. 1. c. si peccauerit. Inno. vt hic sentire cum opi. glo. in qõnibus, quas circa hanc materiam

39 quærit. Quærit enim † quid si actor super aliqua re, quam petebat, fuit repulsus propter exceptionem excõmunicationis ab agendo

ADDITIONES.

a SEB. SAP. Opi. contraria. Vide quæ scribit do. Iaſ. in l. 1. §. qui mandatum, ff. de offi. eius, cui man. est inrisd. vbi tangit, an delegatus possit punire testẽ de falso, de quo etiam late per Dec. in c. præterea, col. 3. de offi. deleg. & vtroque late tradit. de intellectu l. nullum. C. de testi.

b Excommunicatus. Vide ad hæc, quæ no. Feli. in c. Rodulphus, col. 16. ver. aduerte tamen, supra de rescrip. vbi tangit an excõmunicatus ipso iure sit euitandus, antequam feratur sententia declaratoria. Et quãdo quis dicatur publicæ excommunicatus, tangit Feli in c. exceptionem, col. 17. verſi. item dũ Abb. de excep.

c Periculum communionis. Adde quod voluit Roma. consi. 287. & dicit tamen Lap. alleg. 48. quod excommunicatus occulte, non debet publice uitari.

ANT. FRAN. Circa hoc de publice excommunicato, vel occulte, dicas, q̃ publice excommunicatus non potest esse iudex, & debet euitari, secus autẽ si sit occulte excommunicatus, & toleratus, vt in c. ad probandum, & ibi per scribentes de re iud. & habetur in c. uerum. 3. q. 7. & 23. q. 1. in sum. & habetur per Spe. in tit. de offi. deleg. in §. 6. in ver. quid si sunt. & habetur in c. licet vndique, vbi per Inno. de offi. deleg. Et adde q̃ excõmunicatus occulte potest esse iudex, & ferre sententiam in profanis, non autem spiritualibus, vt in d. c. ad probandum, & uide do. Card. in clem. 1. in §. verum, in fi. de iudi. Et ideo excommunica. etiam occultus, non potest excommunicare, ut in c. 2. de Epi. qui renun. epi. & habetur per Cæd. clem. 1. in §. q. de relig. dom. & per glo. summæ. 24. q. 1.

Universidad de Deusto Biblioteca

agendo, nunc vult iterum agere contra alium, vel contra eundem, super alia re, nunquid potest repelli ex vi interlocutoriæ primi iudicij, propter quam fuit primo repulsus, excommunicatione de nouo aliter nō probata? dic, quòd non, nec propter probationes primi iudicij probabitur excommunicatio in secūdo iudicio, quasi velit, ꝙ oporteat eam de nouo probari, alleg. in arg. l. cum queritur, cum l. seq. ff. de except. rei iud. Sicut in simili, licet aliqui repellātur ab accusatione, propter aliquas causas, nō tamē propter hoc puniuntur, nisi alias directe agatur ꝯ eos, ff. ex quib. cau. maio. l. 2. Idem dicit Inno. si aliquis petijt absolutionem, & repellatur per exceptionem, q̄a fuit excōmmunicatus pro manifesta offensa, vnde non debet audiri, donec satis fecerit, per c. ex parte, el 1. de verb. sign. Si enim iste iterum petit absolui, non est audiendus, nisi prius satisfaciat, de senten. excō. c. solet, lib. 6. quia idem repetit, a quo fuit repulsus, sed per probationes illius iudicij, nisi de nouo iterum probetur, non repellitur in alio iudicio, puta si nunc incipiet aliquid petere, nec ꝓpter primam repulsionem pronunciabitur excommunicatus, nec subtrahentur sibi sua beneficia, nec aliter aggrauabitur manus iudicis contra eum, cum ad hoc non sit directe actum, sed duntaxat ad hoc fuit actum, vt a petitione absolutionis repellatur, quod reus consecutus est. Sed dices, nōne sufficit ad hoc, vt excommunicatus nuncietur, & ꝙ alijs modis contra eum procedatur, cum constet per suam tacitam confessionem de excōmunicatione, cum petendo directe absolutionem ab excōmu-
a nicatione fateatur se ligatū? a Respondet Inno. ꝙ nō, pōt enim esse secundum eum, ꝙ ex abundanti cautela, hanc absolutionē petijt, quia bonarum mētium &c. 5. dis. c. ad eius vero, secus dicit Inno. si excommunicationis exceptio ꝯ actorem, directe ꝓponitur, non vt ab agēdo repellatur, sed vt a iure suo cadat: Exēplum, aliquis petit absolutionem, vel ꝙ denuncietur absolutus ab excommunicatione in se lata, post appellationem legitimā, & aduersarius excipit, ꝙ nulla præcessit appellatio, vel ꝙ fuit iniusta, & hoc probat, ꝙ nulla, vel iniusta præcessit appellatio, tūc enim sn̄ia feretur pro eo, vnde pronūciabitur legitime excommunicatus, sup. de offi. deleg. c. cum contingat, vbi de hoc plene no. Et sic s'm eum poterit excommunicatus denunciari, & aggrauari ꝯ eum manus iudicis, & poterit sibi subtrahi beneficium. Et rō diuersitatis inter hunc casum, & præcedētem est, quia hic non intēdebat tm̄ repellere actorem, sed principaliter defendere sn̄iam pro eo latam, & de iure suo probare. Host. dicit, ꝙ Inno. in hac parte, sicut & in multis alijs, videtur esse ciuilis, & nimis subtilis, quamuis s'm eum omnia prædicta possunt habere locum in ciuilibus, in spiritualibus, tm̄ nō est ita ciuiliter procedum, sed est aīarum periculis occurrendum, arg. eorum, quæ leguntur, & notantur in d. c. dilecti, de iud. de dolo & contuma. c. 1. Cauendum est ergo s'm eum, ꝙ vbi opponitur talis exceptio, qua probata, is qui repellitur, non solum quoad se, sed ēt quoad alios inficitur, debeat ab oībus, & vbique repelli, siue ipse ꝯfiteatur, siue neget, & cōuincatur per probationes, etiam si nulla detur super hoc sn̄ia, q̄a talis probatis, siue ꝯfessio, reddit exceptionem notoriam, vt in c. fi. de cohab. cler. & mulie. &
40 melius in c. cum olim, de verb. sign. †Qualitercunque. n. ꝯstet, ꝙ
b aliquis b sit excōmunicatus in vna ecclesia, est excommunicatus apud oēs, & ab omnibus est vitādus. 3. q. 4. c. nullus. & c. omnes. & 11. q. 3. c. 2. & 3. & ad minus ex officio contra talem, si in fecibus suis iacebat, potest procedere iudex suus, vt infra de appel. c. pastoralis, ver. si & patet secundum eum in eo, quod legitur, & not. in c. 1. de offi. ord. & de simo. c. licet Hely. §. 1. Etiam dic idem paterem in fornicatione, vt legitur, & not. in c. vestra, de cohab. cler. & mulier. & in simoniaco in ordine, vt patet in eo, qđ legitur & no. de sim. c. in tanta, & in periuro, & in quibusdā
41 alijs, de quib. no. in c. fi. de testi. †Et in his & in similib. potest alleg. alia rō diuersitatis secundum eum, quia in ciui. si probatio exceptionis sit facta in vno iudicio, vel in alio modo agendi, nō valet in alio, nec est multum curandum de hoc in iudicio ecclesiastico, quia non potest nisi litigantibus prodesse, vel obesse. In spiritualibus autem, & potissimè in prædictis exemplis, vbi semel confessi, vel conuicti repelluntur, nō solum responsorum, sed omnium, cum his participantium animabus periculū imminebat, & ideo necesse est, vt his casib. aliter sentiamus, argu. 50. dist. c. vt ꝯstitueretur, cum sim. Io de Lig. dicit dictum Inno. ꝓcedere, vt in alio iudicio nō proficiat parti, sed iudex bene poterit ex officio suo ꝓcedere ꝯ eum, & hoc casu procedat opin. Host. do. Ant. putat, ꝙ cum exceptio excōmunicationis afficiat personam, sapit naturam sn̄ię declaratoriæ, ideo ꝓdest quibuscunque illam producentibus in iudicio ꝑ viam exceptionis, & aliter qualitercunque, dummodo producatur eo casu, vbi non exigitur plena ꝓbatio, sed sufficit qualisqualis fides, sed si esset casus, in quo exigeretur plena probatio, vt quia agitur ꝯ eū ad priuationem beneficij, quia durauit ꝑ annum in excommunicatione, tunc hæc probatio non prodesset, licet posset procedi ad purgationem indicendam ex iudicis officio. Aduerte. Primo sentit do. Ant. ꝙ ad repellendum actorem ab agendo, suffi-
c ciat probare excōmunicationem semiplene, quod est ꝯ c. pia. de excep. lib. 6. vbi dicitur, ꝙ debet probare apertissimis docu-
42 mentis. †Et per illam literam dicit Io. And. post Abbatem, non sufficere unum testem cum iuramento. Secundo dicit, ꝙ afficit personam, licet deducatur per viam exceptionis, quod videtur ꝯ istum tex Nam sn̄ia falsi directe lata contra testem, afficit personam, quia infamat, & tamen secus, quando directe nō condemnatūr de falso, sed repellitur per officium iudicis, seu parte opponente, vt l. Lucius, ff. de his, qui no. infa. ad idem c. testimonium, de testi. vbi crimen obiectum, probatum in vno iudicio, non repellit in alio, nisi grauata sit opi. illius, & tamen crimen dirigitur in personam, & facit c. super his, de accus. & quod no. Inno. in c. causam, qui filij sint legiti. vbi videtur velle, ꝙ etiam sententia declaratoria non facit fidem, quoad alios, quando ad certum effectum, & inter certas personas agebatur, & dic, vt ibi plenius no. Et certe iste articulus videtur mihi valde dubius, nihilominus sic distinguerem, ꝙ aut excōmunicatio fuit probata contra testem absentem, & tunc ex hoc solo non debet repelli in alio iudicio, cum si fuisset præsens, sciuisset melius se defen-
d dere, d arg. in c. fi. de empt. & vend. & iniquum est istum puniri ex re inter alios acta, ut supra dixi, fateor tamen, ꝙ si ex hoc publica laboraret infamia, repelleretur, nisi se purgaret, vt in c. cum desideres, de senten. excom. Aut fuit probata, eo præsente, & se defendente, puta dum repelleretur ab agendo, & tunc de rigore iuris procedit opi. Inno. per supradicta, & maxime per illud
43 c. pia. †Et idem tenet Archi. ibi sequendo dicta Inn. hic, nisi con-
e staret per suam confessionem, e quo casu etiam, s'm Inno. facit fidem in alio iudicio, etiam dum directe agitur, argu. eorum, quæ no. in c. per inquisitionem, de electio. De æquitate uero, vbi plenum constat per probationes, potest procedere, opi. Host. Nam si sola fama sufficit ad repellendum in d. c. cum desideres, à fortiori debet sufficere ista probatio, licet ad alium effectum fuerit facta, arg. eorū, quæ no. in c. veniens, el 2. de testi. & in d. l. Lucius, ff. de his, qui no. infam. in glo. fi. Et respectu repulsionis, & vitationis potest dici, plena & aperta probatio, arg. in d. c. cum desideres, & in c. illud, de cler. excom. & sic potest responderi ad c. pia, præall. Item aduerte, quia Inn. sup. uoluit absolutionem petentem, non fateri se excommunicatum, sed ꝙ ad cautelam, nō obstat, Host. tenet hic ꝯrium, dicens, ꝙ nisi hoc exprimatur,
præsumen-

ADDITIONES.

a Ligatum. Adde ꝙ Dom. de Rot. decis. 146. incip. cum ex eo, in antiquis, [illegible] ꝙ ex eo, ꝙ quis petit absolutionem, non fatetur se excommunicatum [illegible] ꝙ hoc sequitur Ias. in l. 1. in 3. no. ff. de oper. noui nunciatio. post Bart. [illegible] & Bart. in l. decem, in 2. col. ad fi. ff. de verb. oblig. vide omnino [illegible] in c. ab excommu. ad fi. in ver. significasti, supra de rescr. & istum in c. venerabilem, in nu. 21. sup. de elect.
ANT. FRAN. An petens absolutionem, videatur fateri se excom[illegible] dicas primo, ꝙ absolutio non debet dari, nisi petenti, vt per Inno. in c. [illegible] mana. de senten. excom. & alibi dixit Inn. in c. venerabilis, eod. tit. ꝙ [illegible] tio non est necessaria, non ligato, & vide Spec. in tit. de proba. in §. [illegible] sed nunquid probatur, vbi late ponit istam materiam, an ex petitione [illegible] lutionis probetur excommu. & adde ꝙ cautela est ꝙ excommunicatus [illegible] se absolui ad cautelam, omni casu, debet absolui regulariter, etiam [illegible] tione iuratoria, ut in c. qua fronte, de appel. & per Card. in clem. 1. §. [illegible] de pœn. & in c. ad hoc, & in c. cum desideres, de senten. excom. & debet [illegible] solui cum cautione iuratoria de stando iuri, nisi probabiliter, ꝙ non [illegible] tetur, quod non sit seruaturus iuramentum, arg. c. literas, de resti. spol. [illegible] no. in c. clericos, de cohab. cler. & mulier. vel nisi esset excommunicatus [illegible] manifesta offensa, vel contumacia, quia tunc non sufficit cautio iuratoria, sed debet præstari fideiuss. uel debet fieri satis. vt in c. ex parte, & in c. [illegible] bilem, de sent. excom. li. 6. & per Phil. in d. c. qua fronte, & per Spec. in [illegible] satis. in §. fi. & eodem modo etiam pro offensa non notoria illata [illegible] quia non debet concedi absolutio, nisi datis fideius. vel facta satisfa[illegible] Card. in d. clem. 1. in §. & quia, de pœn. & in c. fœlicis, eod. tit.
b SEB. SAPIA. Quod aliquis. Excommunicatus in vno loco, an sit ex[illegible] municatus vbique. uide Fel. in c. testimonium, col. 12. uer. & idem in ex[illegible] municatione, infra de testib. ubi tenet, quòd sic, nisi quis priuaretur com[illegible] nione certorum hominum, uide eundem Fel. in c. 1. sup. de treug. & pac[illegible]
c Quod est contra. Adde quod voluerūt dom. de Rot. decis. suis in antiquis, [illegible] tenent, quod non probatur excommuni. per instrumentum, uel ex eo, [illegible] quis petierit absolutionem.
d Sed defendere. Adde hic quod uoluit Ang. consi. 308. ubi dicit, quod [illegible] contra testem, uel notarium de falso, non nocet parti, non citatæ.
ANT. FRAN. Circa hanc materiam, an accusatio falsi, uel exceptio contra testes instituta, præiudicet parti, & faciat supersederi in causa principali, aut ipsi parti aliter noceat, uide Bar. in l. diuus, in §. diuus, & in l. si testa[illegible] tum, ff. de pet. hæred. & uide Bar. in l. si quis testibus, in pe. col. C. de testi. [illegible] dicunt, quod nocet & facit supersederi, si accusatio instituitur simul contra producentes & testes, uel si excipitur de falso contra testes & producentem, [illegible] secus autem si contra testes tantum, quia nec etiam supersedetur in causa prin[illegible] cipali, neque hēt nocere ipsi parti, secundum Cyn. l. 1. C. qui accus. no. pos. [illegible] & no. in l. Lucius, ff. de infa. & no. Bal. in l. fi. in fi. C. de fid. instru. & habetur [illegible] Io. And. in additio. Spec. in tit. de leg in §. restat. uer. sed quid in statuto. [illegible] Alex. in l. 2. in §. 1. ff. vi bo. rapt. & in l. quod ait, ff. de adulter.
e SEB. SAP. Suam confessionem. Quòd testis repellatur a testificando, [illegible] confessus crimen in alio iudicio, in quo contra ipsum fuit instituta accusa[illegible] tio, ponit Feli. post Abb. in c. testimonium, col. 11. in uer. quinta conclusio, & ibi etiam tangit, quando testis infamis possit testificari.

præsumenda cautela, vt in c. venerabilem, de elec. & de senten. excom. c. sup eo, sed Inn. in d. c. venerabilem, tenuit suam opin. hic, & idem tenet Spec. in tit. de ꝓbat. §. vidēdum, ver. sed nunquid, facit d. c. pia, & quod ibi no. Archi. & per Colle. in d. c. venerabilem, & Bar. in l. decem, ff. de ver. oblig. sequitur opi. Host. & idem gl. in d. c. venerabilem. mihi placet opin. Inn. vt quo ad præiudicium inferendum ipsi, excommunicato non probetur ex hoc excommunicatio, ne quod zelo conscientię facit retorqueatur in eius læsionem, & quia dato opinionum conflictu, debet præualere mitior, vt no. in c. cum tu, de testi. & per Inn. in c. ad audientiam, de ho. facit l. interpretatione, ff. de pœn. & in reg. odia, de reg. iur. lib. 6. sed in foro animæ est sibi credendum,
44 de ho. c. significasti. † Et ex prædictis infertur ad aliam qō. huius gl. an crimen probatum contra testem per viam exceptionis, re-
a pellat a eum a promotione? gl. dicit, ꝙ sic, dummodo ex hoc sit grauata opi. eius, etiam si non sit irrogata infamia, argum. supra de elect. c. super eo. Barthol. Brixien. in quæstio. Venereali 14. refert Tancre. per hanc decre. tenuisse, ꝙ propter crimen probatum contra testem per eum confessatum, propriè, non repelletur a promotione, sed si esset infamatus, & in purgatione deficiat, sic. Et cum hoc dicto transit hic Ioan. And. remittendo ad no. in c. super his, de accus. & ibi approbat, quod glo. hic dicit de purga. incidenda propter infamiam ortam ex delicto probato per viam exceptionis. Nec obst. ꝙ probato delicto non est opus purgatione, vt c. pe. de purga cano. quia illud procedit secundū Io. And. ibi, quando directe est probatum delictum: secus si indirecte, vt hic, quod nota. Ego puto sic dicendum, ꝙ aut constat de crimine per confessionem ipsius testis, & sic non debeat puniri ordinaria pœna, vt supra dixi: sed saltem remouebitur a ꝓmotione. Nam vilis est, confitendo de seipso, vt in c. q̄ sit graue, exce. præla. in ca. 1. de confes. Et saltem grauatur ex hoc eius op. ideo non debet promoueri. 81. dist. c. tantis, facit c. ex pœnitentibus. 50. dist. & ꝙ no. Inn. hic, & ꝙ supra dixi. Aut constat per ꝓbationes, & tunc aut in sua absentia, & non debet repelli, q̄a res inter alios acta, vt dixi, nisi sit infamatus de facto: tunc. n. indicetur sibi purgatio, vt hic in gl. & not. in c. atsi clerici, de iudi. Aut in præsentia, & tunc aut fuit exceptum contra petentem cōfirmationem electionis, & probatum, & repelletur, vt in c. super eo, de electio. Ratio, quia illa exceptio habet in multis vim accusationis, cum sit omnino voluntaria, vt no. Inn. ibi, & in c. cū dilectus, & in c. dudum, 2. de elect. Aut contra testem, vel alium in alia causa, & si crimen est connexum, dic, vt supra, si non est connexum, non repelletur, arg. hic, & in c. super his, nisi sit inde
45 infamia orta, vel grauata sit eius opi. †Nunc venio ad gl. fi. & op. contra fi. c. Videntur enim testes esse infames, ex quo fuerunt reprobati de falso testimonio, de testib. c. cum tu. Solu. secundū gl. de iure non notantur infamia, ex quo directe contra eos nō fuit actum, sed de facto, i. infamia facti sic, & ita loqitur Hosti. & ibi aliter sol. ꝙ loquitur hic, quando nō periurium, sed aliud crimen quodcunque vis obijcitur testi, ibi quando de periurio cōuincitur, & tunc est speciale, secundum eum, ꝙ de cætero, vt infamis, a testimonio repellatur, vt infra de testib. c. testimonium. Mihi plus placet opi. gl. quanquam enim periurium probetur contra testem, non cum eo, sed cum parte producente, non per hoc infamatur testis. Pro hoc tex. cum Bar. in l. Lucius. ff. de his, qui no. infa. & hic. Nam loquitur iste tex. quando reprobatur testimonium, quasi ex falso testimonio, sed hoc non potest cōtingere, nisi cum periuro, cum iurauerit dicere veritatem, & hoc non videtur ponderasse Hosti. Nec obst. c. testimonium, alleg. ꝑ eum, qui loquitur, quando quis repellitur prætextu periurij, qđ probatur contra eum, hoc enim sufficit ad repellendum, q̄a periurus non debet admitti in testem, non tm̄ ibi dr̄, ꝙ ex hac ꝓbatione facta cum parte, testis notetur infamia. Et an, & quando periurium infamet, dicam plene in præalleg. c. testimonium. Ex
46 pletis & declaratis, & & suppletis glo. venio nun ad q̄dam dicta Doct. q̄ commodè nō potuerunt applicari ad gl. Primo vr̄, †ꝙ isti dn̄i, cum essent laici, non potuerunt conueniri corā Papa, vt in c. nouit, de iud. & c. cām, q̄ filij sint legi. cum si. Ex dictis Ioā. And. super tex. colligitur duplex solu. Prima, ꝙ terra istorū nobilium est in tpalib. Papę subiecta. Scda, ꝙ isti ꝯueniuntur corā Papa, tanquam inuasores rerum ecclesiasticarum, de foro competen. c. cum sit generale, & vtraque bona. Potest & tertio solui ꝙ ex generali consuetudine, clericus conuenit laicum coram
47 Papa, vel eius delegato, vt not. gl. in c. si clericus laicum, de foro competen. vbi plene dixi. Vel quarto ꝙ non fuit exceptū. Opp. 2. & videtur, †ꝙ libellus Abbatis, fuit ineptus ex multiplici capite. Primo ex parte personarum, contra quas actum fuit. Non. n. fuerunt expresse nominati, sed simpliciter dictum contra illos nobiles de Artone, & c. Non enim licet vagari cum iactura alterius, vt in c. quis duas, de elect. lib. 6. l. prætor edixit, ff. de iureiur. Secundo fuit incertus ex parte rerum, vt patet ibi, ad castrū monasterij & c. & non apparet, quod castrum. Idem dicit de animalibus, & alijs rebus, & non exprimit de quibus, nec quale damnum illatum fuit. Tertio fuit incertus ex parte conclusionis, vt patet ibi, [De quibus iustitiam sibi fieri postulabat, & c.] quę verba possunt in se comprehendere multas, & diuersas actiones, vt interdictum, vnde vi, si castrum fuit per violētiam ablatum. Itē actionem, vi bonorum rap. respectu mobiliū, & actionem furti, & leg. Aquil. respectu damni. Item actionem leg. Iul. de vi publi. & priua ff. ad leg. Iul. de vi publi. & priua per totum. & aliter fit condemnatio in vna actione, quàm in alia: ergo talis libellus, tanquam incertus, & ineptus debuit lacerari, de iud. c. examinata, & qđ ibi not. Variæ possunt colligi solutiones ex dictis Doct. Et primo ad omnia contraria potest dici secundum Innoc. ꝙ libellus iste non fuit receptus, quod patet ex eo, quia isti nobiles excipiebant, & dicebant se non teneri ad respondendum ante,
48 quàm eis fieret restitutio. † Secundo potest responderi secundū eundem, stultum esse, qui tam generalem libellum recipit, sed si receptus est, valet, arg. C. de anna. except. l. fi. Hoc intelligo verum, quando ex probationibus factis, in processu apparere potest, in quibus rebus, & contra quos debet fieri condemnatio, aliàs nō posset seq ꝑꝑ incertitudinem, vt no. in d. l. fi. & in l. si in rem, ff. de rei vend. facit c. in præsentia, de prob. Tertio potest responderi ad omnia contraria singillatim. Et primo ad id, quod opp. de incertitudine personarum, respondetur, ꝙ personæ fuerunt expresse in libello, secundum Inn. licet hic causa breuitatis non exprimātur, quod satis credo verum, cum non posset commode in qualibet decr. inseri totus tenor libelli. Dicit tamē idē
49 Inn. †ꝙ si dn̄i ꝯuenirentur, vt vniuersitas, nō esset necesse exprimere nomina, quod dicit Host. verum de proprijs nominibus, de dominis tamen oportet facere mentionem, de fide instru. c. inter, de decim. c. dudum, puto posse etiam dici, ꝙ vbi per expressionem nominum appellatiuorum constaret satis de personis, hoc sufficeret, si ignoraretur nomē proprium, vt videtur tex. in l. si in rē in fi. ff. de rei vēd. facit qđ no. Inno. in c. certificari, de sepul. ad idem bonus tex. in l. quoties. § si quis nomen. ff. de hær. instituen. vbi, ꝙ si quis non expressit nomen hæredis, sed indubitabili signo demonstrauit, sufficit hoc, quia plane nihil distat
50 a nomine proprio, vt ibi dicitur. † Ad secundum de incertitudine rerum, potest dupliciter responderi, vt colligitur ex dictis Inn. & Io. And. primo ꝙ aliqua petuntur principaliter, & debēt specificari: aut accessorie, & tunc secus. Satis enim est, ꝙ princi-
b pale exprimatur, b vt in c. cum ad sedem, de restit. spol. ff. de vi & vi arma. l. 1. §. qui autem vi, de quo in Spec. de libel. conce. §. iam nunc videndum, ver. item talis. vide quod no. Inn. in c. tanta de exces. prælat. hæc tamen sol. non videtur congruere literæ, quia non apparet castrum fuisse obligatum, & ꝙ ageretur hic interdicto restitutorio, vel ꝙ hic alia essent accessoria: vnde secundo soluitur, ꝙ ideo super damnis admittitur hæc generalitas, quia probata violentia, non subijciuntur necessitati probādi, sed statur iuramento violentiam passi, l. si quando, C. vnde vi, & c. fi. ꝙ met. cau. non ergo habet reus deliberare, nisi super violentia, cum in reliquis stetur iuramento actoris: generalitas ergo non habet inducere difficultatem in deliberando. Et no. hanc sol. q̄a facit ad multa, sed quoad casum nostrum mihi non videtur vsquequaque vera, quia licet stetur iur̄o partis, de reb. prędictis, p̄t tm̄ probari ꝯrium, arg. c. continebatur, de despon. impub. iuncto c. proposuisti, de prob. & facit l. admonendi, de iureiu. & qđ ibi no. vnde saltē hac rōne, vt posset se defendere, deberet fieri declaratio. Sed certe sustinendo sol. Inn. posset dici, ꝙ tpe iur̄i ipse certificabitur, vnde poterit nunc probari ꝯrium. Satis est, ꝙ nūc dicat, an commiserit violentiam, an non. Pōt dari & alia sol. s'm do. Ant. ꝙ admittitur libellus incertus, q̄a talia vtensilia nō p̄nt bene certificari, ar. l. 1. §. qui autem, ff. quo. lega. & argu. l. quæ de tota. §. incertæ, ff. de rei vend. & eorum. quæ no. in c. constitutus, de in integ. rest. & hæc sol. etiam bona est in se, & prima tolerari
51 & defendi potest, vt s̄. dixi, licet Do. Ant. eā impugnet. † Ad vltimum contrarium, de nimia generalitate conclusionis, dicendū est s'm Inn. ꝙ stultus est, qui talem libellum recipit, cum debeat a principio petere declarationem ipsius, sed si non fuit petitum procedit libellus, argu. in l. fi. C. de anna. excep. & fiet condemnatio secundum actionem, quæ minorem condemnationem, requirit, quod no. arg. ff. de reg. iur. l. semper, & l. fauorabiliores.
c & infra de fide instru. c. inter dilectos, nisi in medio litis, c ex ꝓbationibus, vel aliàs, expresse appareat, qualiter agere velit, q̄a tunc secundum hoc ferenda est sn̄ia, arg. ff. de iud. l. si quis intentione, quod no. & vide circa hoc, quod plene dixi in c. dilecti, de iud.

ADDITIONES.

a Testis, contra quem crimen falsi est probatum, vt infamis persona, repellitur a promotione, secundum op. omnium Canonistarum præcipuè Mod. prout uidere legendo poteris apud Ias. & Spec. in tit. de testi.
b ZACH. Quod principale exprimatur. Sufficit ergo, ut iste uidetur concludere, aptus libellus generalis sup accessorij, quod est verum, si sit certus super principali no. Fel. in c. inter dilectos, col. 2. in uer. in textu, ibi, cum omnibus fructibus, & ibi per illum in 3. no. infra de fide instru.
c SEB. SAP. In medio litis. Vide gl. in l. 1. §. si quis argentum, in uer. iuranti. ff. deposi. quam refert esse sing. D. Ias. in §. sed istæ, uer. no. tamen ꝙ ex tali libello, Insti. de accu. & And. Sic. in consi. 37. incip. clementissimi, in 1. vol.

Universidad de Deusto
Biblioteca

32 iud. †Et no. ex prædictis, quid vī deductum sub illa clausula ge-
a nerali, †Et peto mihi a iustitiam fieri &c.] Calder. ēt dicit hoc se de facto obtinuisse propter istam clausulam gñalem, quæ in libello cōmuniter subiicitur, [Et pero mihi de prædictis iustitiā fieri &c.] quod si actor in libello narrauit respicientia petitorij & possessorium, & concludit expresse in possessorio, addens in fine illam clausulam gñalem, †Et peto mihi iustitiam &c.] postea poterit super petitorio ꝓbationes inducere, quia hæc clausula generalis potest complecti vtrūque, ex quo in narratione facta fuit mentio de vtroque, & conclusio facta in possessorio, & adiecta clausula generali, ne bis idē repeti videatur, de elect. c. in Genesi, & vt verba aliquid operentur, de priui c. si Papa. li. 6. debet illa clausula referri ad petitorium narratum. Nam talia sunt subiecta, qualia prædicata permittunt, de fide instr. c. inter dilectos, ver. cæterum, & in ambiguis stādum est interpretationi actoris, ff. de iudic. l. si quis intentione, & quod ibi no. Bar. facit quod dixi supra post Inno. quod bene not. Ex prædictis infe-
b ro bad aliud no. dictum, ꝙ vbi ex narratione facti pñt elici plu-
c res actiones, quarū aliquæ sunt aptæ, aliquæ vero inepte, & cō- 56
cluditur in inepta, subiecta illa clausula generali, [Et de prædictis peto mihi iustitiam fieri, &c.] ꝙ libellus non dēt reiici tanq̄ ineptus, & pōt probatio induci super apta actione, ga illa clausula generalis, debet referri ad aptā, ex quo potest elici ex narratione facti, ne bis idem repeti videatur, vt faueamus actori in principio, iuxta not. in c. cum ad sedem, de restitu. spol. & ꝑ Bar. in d. l. si quis intentione, optime facit, quod in simili no. Inno. in c. in nostra, de renunc. in fi. vbi dicit sniam sustineri, si in ea exprimatur vna cā ℨ ius, & alia quæ non est ℨ ius Pro quo facit c. ꝑ tuas, qui fil. sint legit. & quod no. in simili in c. sicut, de re iud. secus, si ex narratione non posset comprehendi cā apta, quia tūc illa clausula generalis non posset verificari vltra narrata, quia referri debet mī ad præcedentia, de appel. c. intimasti, & c fecū. do requiris, & talia sunt subiecta, qualia prædicata permittūr, vt d. c. inter, & vide quod no. Bal. in l. edita. C. de eden. & hoc no. ad limitationem eorum, quæ leg. & no. in c. examinata, de iud. Sed
53 quæro, †an hæc exceptio spoliationis dēat indistinctē proponi ante lit. contest. Doc. hic communiter concludunt, ꝙ vbi prius erat orta, debet adeo ante ꝓponi, ꝙ postea non admittatur, arg. hic, & in c. fi. infra eo. & 2. q. 2. c. 2. iuncta glo. & sup. di. i in notabilibus. Si autem de nouo competat, vt ga post lit. conte. fuit facta, uel licet prius compereret, de nouo tī peruenit ad partem, minquid possit proponi post, sunt opi. Nam Inn. hic in vna parte, s. super ver. restitutio, dicit, ꝙ licet regulariter ante debeat ꝓponi, tī & postea potest, si de nouo contigisset, vel de nouo ad eius notitiam peruenisset, alleg. C. de excep. l. vlt. & infra de excep. c. pastoralis. de offi. deleg. c. insinuante. Refert alios tenere ℨ rium, sed postea in alia parte, s. super ver. exceptionis, sentit oppositum, dicens ꝙ hæc exceptio est dilatória, vnde post lit. contest. proponi non potest, ēt si postea fiat spoliatio, cū aliud auxilium habeat, s. interdictum, vī vi, arg. inf. de exceptio. c. pastoralis. Et multo fortius fm eum non poterit proponi ℨ prosequentem appellationem, cum a principio eam omiserit, dicit alios te-
54 nere contrarium, & sic videtur recedere a priori dicto. †Ex hoc vltimo dicto potest colligi vna notabilis limitatio ad c. insinuāte, & iura consimilia, vt exceptio dilatoria nouiter orta, vel de nouo superueniens ad notitiam partis, possit lit. contest. opponi, nisi sit de ea prouisum per modum agendi, sicut in spoliatione. Potest enim deduci per viam exceptionis, & per viam actionis, non ergo curandum, si non potest nunc deduci per viam exceptionis, ex quo potest deduci per viam actionis petendo restitutionem, & esset notabilis limitatio, si esset uera, sed Calder. in c. fi. infra cod. eam impugnat per regulam, qui ad agendum, de reg. iur. li. 6. Sequitur D. Anto. hic, & sentit Io. de Lig. in c. solicitè, de restit. spol. dicit tī, ꝙ si prius competebat, & de nouo puenit ad notitiam partis, pōt eam opponere, dummodo fuerit sollicitus in perquirendo a principio, alias secus, & ita potest secundū eum procedere glo. in c. pastoralis, de except. quæ vide-
55 tur tenere oppositum. †Nec ob. ꝙ competat ius agendi, quia secundum do. Ant. non est sic facile, sicut ius excipiendi, quia in exceptionibus dilatoris sufficit semiplena probatio, alleg. hic
d Inn. q hoc vī tenere prope fi. Primum dictū mihi placet, d vt si de nouo oriatur, vel veniat ad notitiam partis, possit proponi post lit. contest. quia iura in hoc loquuntur in distinctè, & facit l. 2. C. de consor. ciuf. lit. & quod ibi no. & sentit idem Inn. in c. prudentiam, de offi. deleg. & Spec. in tit. de recu. §. si autem, & 3. q. 6. c. exceptio. Goff. in sum. de excep. §. sed hoc, & quod not. in d. reg. qui ad agendum, vide per Innoc. in c. inter dilectos, de excessi. præla. sed vltimum, vt in exceptione dilatoria probāda, sufficiat semiplena probatio, non placet, per c. pia, de exce. li. 6. vbi excommunicatio ad repellendum opposita, debet probari apertissimis documentis. Ad idem c. frequens, de restit. spoliat. vbi datur terminus quindecim dierum ad probādum exceptionem spoliationis, & non probans condemnatur in expensis, & satis innuit ex prolixitate termini, & ex eo, ꝙ venit condemnandus, si non probat, ꝙ probatio debet esse plena. Non enim dicitur probare, qui semiplene probat, vt in c. literis, de restit. & in c. fin. de iureiur. & in c. 2. de calum. & in c. 1. de elec. lib. 6. & quod
e ibi no. in fi. Sed potest intelligi dictum Inn. de semiplena ꝓbatione, respectu modi procedēdi, quia super illis exceptionibus non cōrestatur lis, vt in c. prudentiam, §. sexta, de officio delegati, sed reddit ꝓceditur summarie respectu modi procedendi, sed respectu substantiæ probationis, processus debet esse plenarius, vt in simili dicitur in clem. fœpe, de verb. signfi. Non ob. cap. ventum, el 2. super quo fundat se fortiter Inn. ℨ. de testi. vbi sufficit semiplena probatio ad probandum de interesse suo, vt admittatur ad excipiendum quia loquitur, quando illud veniebat statim probandum per eundem ad merita causæ, & ideo est modica probandum exceptionem spoliationis requiritur plena probatio respectu substantiæ probationis. †Vlti. quæro, intra quantum tempus competat hęc exceptio spoliationis, an in perpetuum possit spoliatus opponere eam contra spoliatorem suum agen-
tem? Inn. dicit, ꝙ in perpetuum potest opponi de eo, quod peruenit ad ipsum, qui deiecit, de eo autem, quod nō peruenit ad ipsum, excipi potest vsque ad annum tantum, sicut dicitur in interdicto, vt l. 2. C. vnde vi, & l. 1. in princ. ff. eod. Nam intra tempus proponi debet exceptio, intra quod agi pōt, ff. eo. cau. l. nec nō §. vlti. ff. de inoffi. testa. l. Papinianus. §. si filius. Aduerte, quia gl. tenet ℨ rium in l. 2. C. vnde vi, præall. per l. licet. de excep. Et quia annua ad agendum, perpetua sunt ad excipiendum, vt l. pure, in fi. ff. de do. excep. Sed dictum Inn. mihi placet & dicta glo. in d. l. 2. debet intelligi de alia exceptione, quam loquitur iste text. videlicet fm quod loquitur in text. in d. l. licet, quando spoliatus recuperauerit possessionem suam a decreto quocunque, etiam clā, tunc si conueniē ab eo, etiam post lit. contestationis non competit ℨ hæredem spoliatoris nisi de eo, quod peruenit ad eum peruenit, aut dolo eius factum est, quominus perueniret, ff. vnde vi, l. 1. §. hoc interdictum hæredi, & §. vlt. Et rō est, quia ipsum interdictum, nō competit ℨ hæredem, nisi prædictis modis, ut in d. §. vlt. & in l. 2. C. eo. tit. ergo nec exceptio. Ex quo infero, ꝙ vbi fuisset lis contest. cum defuncto, cum tunc eius res teneretur interdicto, ēt si nihil ad eum peruenisset, vt dicit l. 2. & l. 1. C. ne ex deli. defun. eodem modo ℨ eum competit exceptio, & fortius suprascripta ratione, vt in reg qui ad agendum de reg. iur. lib. 6. Item do. Ant. hic putat, dictum Inn. procedere de iure ciuili tī, non autem de iure canonico, cum contineatur hæres, ex delicto defuncti, etiam si nihil peruenit ad eum redem, & hoc in quantum suppetunt vires facultatis, de restitu. fi. de rap. c. in literis. Tu vide quod dico in d. c. fi. an hæres tenetur indistinctē de iure canonico de eo, quod ad eum non peruenit. Et præsupposito, ꝙ teneretur, adhuc puto dictum Inn. non procedere, quia licet possit compelli per ecclesiam, satisfaciat animæ defuncti, ex officio iudicis, ratione peccati, tamen interdicto, vnde vi, quia hoc iure non cauetur, ergo non competit interdictum, nec aliud remedium possessorium, ergo nec exceptio per rationem prædictam, quia hæc exceptio est multum odiosa & frequenter opponitur malitiose ad impediendum actionem, ut in c. frequens, de restit. spolia. lib. 6.

ADDITIONES.

a Peto mihi. Adde Pau. de Cast. consi. 165. Ang. consi. 277. Alex. consi. 121. ZACH. Adde Lanf. de Oria. in c. quoniam contra, §. except. no. 8. & in Celsi. in uer. iusti. ubi remissiue infra de probat. & Pau. de Cast. in
b SEB. SAP. Infero. Vide Iaf. hęc referentem in §. omnium, col. 2. C. de pact. & vide Ang. consi. 170. incip. uiso processu. in 2. volum. Aret. in consi. 17. col. 4. in 2. volum. & Ang. de Aretin. in tract. malefic. in uer. super quibus omnibus. Alex. consi. 38. in 1. dubio. in 3. uolum. vbi plura de hac clausula, Pero iusti. & ut uoluit Roma. consi. 275.
c Vero ineptæ. Adde, quod etiam libellus sustentatur ineptus, absque eius tiam minitrari.
d Mihi placet. Adde Alexan. consi. 153. & quod not. Nouī. in Iadmonendo, & iureiran.
e SEB. SAP. De semiplena. An semiplena probatio sufficiat, ubi requiritur probatio, uide Fel. in rubr. infra de proba. col. 2. uer. tertia conclusio.

dixi. Debet ergo restringi. Quanquam autem supra dixerim, ꝙ in heredem non datur, nisi inquantum ad eum peruenit, secus dicit Inno. in successore in dignitate, cum semper dari debeat, etiam si nihil ad eum peruenerit, quia dignitas nunquam moritur. 12. q. 1. c. liberti. de rescrip c. si gratiose, lib. 6. dom. Anto. restringit hoc dictum, quando tota vniuersitas cum capite, deliquit, vt supra no. fuit cum glo. alias secus, quia successor in dignitate, qui alias non est hæres, non succedit in vitium defuncti, iuxta no. in c. cura, de iurepatro. & in c. de quarta, de præscri. Sed ego intelligo dictum Inn. omni casu, quo dignitas tenerenur ex interdicto. Tunc enim non haberetur respectus ad personam, sed ad dignitatem, quæ non moritur, sicut in simili vide tur tex. in denunciatione noui operis in c. 2. de noui oper. nuntiatio. & no. Bar. in l. is cui. ff. de noui oper. nuncia. Sicut enim contractus initus cum dignitate, seu nomine dignitatis, non alteratur per interuentum successoris, a de foro competen. c. dilectis, ita nec hoc interdictum, seu exceptio competens contra dignitatem, & hoc est, vt puto, quod voluit Inno. hic. Abbas.

a ZACH. Pe. interuentum successoris. Adde Iac. Rebuf. in l. prouidendum. nu 1. & ibi in apoti. C. eiis ad ipsum, C. de decu. lib. 10.

SVMMARIVM.

1 Exceptio illegitimationis cognoscitur coram ecclesiastico, & dum ipse cognoscit, petitio hæreditatis silet.
2 Ignorantia non admittitur de facili super factis nobilium personarum.
3 Cognitio causarum matrimonialium, pertinet ad solum iudicem ecclesiasticum, nec laicus cognoscit etiam incidenter.
4 Exceptio peremptoria si ex sui natura examinatur coram alio, quam iudice principalis causæ operatur effectum dilatoriarum.
5 Iudex ecclesiasticus potest inhibere iudici laico, ne procedat super causa pendente ex ea, quam ipse cognoscit nu. 11.
6 Præiudiciales quæstiones quomodo, & quibus respectibus, & casibus dicantur.
8 Forma libelli, quo petitur aliquem fore illegitimum.
9 Iudex secularis, quo casu potest cognoscere de causa spirituali incidenter, & iudex ecclesiasticus de causa laicali. 7.
10 Quæstio an aliquis sit filius vnius, uel alterius, potest cognosci coram laico.
11 Inhibitoria, si non est missa ad aliquem iudicem, qui super causa processit, an valeat processus?
12 Inhibitoria quando mittitur, an requiratur causæ cognitio?
13 Iudex potest absque requisitione aliqua, procedere in concernentibus præiudicium animæ.
Appellans a iudice, qui misit inhibitoriam, an possit petere ab eodem, vt mittat aliam inhibitoriam, vigore appellationis factæ.
Exceptio sententiæ factæ intra tempus ad appellandum, retractatur, ac si esset falla post appellationem.
14 Iudex secularis non potest statuere terminum iudici ecclesiastico, intra quē habeat terminare quæstionem spiritualem, quam ei remisit ipse index laicus.
15 Causa spiritualis, quæ remittitur ad ecclesiasticum, an cognoscatur ordine iudiciario seruato.

CAP III.

1 VAm. †Legitur duobus modis. a vno modo in
a glo. intelligendo, ꝙ hic erat prius coram seculari petita hæreditas, & exceptum fuit de illegitimate, & secundum hunc intellectum hoc intelligit: Petenti hæreditatem, obstat exceptio natiuitatis, quæ coram ecclesiastico debet prius terminari. Secūdo modo legit extra glo. ꝙ hæc causa legitimatis, fuit mota, & ea pēdente, petebatur hæreditas coram seculari, & iuxta istum intellectum h. d. Pendente causa natalium, coram ecclesiastico iudi
2 cequæstio hæreditatis ex illa dependens, per secularem iudicē inchoari non debet. Primo narrat factum de preterito. secūdo prosidet circa futurum, ibi, Quia vero. Casus lit. Mortuo Co
mite Campanie sine prole, Regina Cypri dicebat, ꝙ debebat il
3 lum succedere in Comitatu: proximior quidam alius hoc intelligens accessit ad dominum Papam, proponens, ꝙ cum ipsa Re
gina nō finisset de legitimo matrimonio nata, dicto Comiti suc
cedere non debebat, quod ipse paratus erat probare in præsentia domini Papæ, petens ab ipso, vt mandaret Regi Franciæ, vt eam ipso proponeret quæstionem, nō audiret eandem, donec causa natalium, ex qua illa dependeret, fuerit terminata, quod Papa non distulit adimplere. Mortuo ipso Rege, cui Papa præ
4 dicta mandauerat, successit ei Ludouicus filius eius, vnde Papa scribit eidem, super eodem negotio, credens prudentiam ipsius non latere causam natalium ipsius Reginæ ad examē suū
5 de latam, quæ nisi terminata esset, incipere causam successionis dependentem ex illa, nihil aliud esset, quam negotiū ipse dilatum, & ideo si ab ipsa Regina fuerit requisitus super hoc, patiens expectet, donec causa natalium per sedem Apostolicā fuerit terminata. Ber. No. † ꝙ facta notabilium personarum præsumuntur nota alijs, quare de facili non admittitur allegatio ignorantiæ, de senten. excom. c. cum illorū, & hoc in prin. No. 2. † ꝙ
3 cā matrimonialis spectat ad iudicem ecclesiasticum, non solū, qñ agitur inter ipsos coniuges, & disputatur de validitate coniugij, vt ℨ. de sponsi. per totum, sed ēt quando principaliter agi-
b tur de legitimitate b filiorū, cū decisio dependeat ex validitate matrimonij, vt hic, & infra qui filij sint legiti. quasi per totum. Et est ratio fm Inno. quia cum scriptum sit, Quos Deus coniūxit, homo non separet. 33. q. 2. c. quos Deus. de transla. Epis. c. 2. ita pronunciare non fuisse matrimonium, vel esse inter aliquos nō homo, sed solus vicarius Dei potest iudicare, vt in d. c. 2. Intelligo, vicarius Dei, vel deputatus ab eo, vt est Episcopus, qui de hoc cognoscit, de consang. c. 1. vel dic, ꝙ tunc Episcopus tenet locum Dei, pro hoc optime, 2. q. 7. c. accusatio. in fi. vel fm Inno. hoc est ex illa ratione generali, quia iudex de nullo spirituali, nec principaliter, nec incidenter reconueniendo, cognoscere potest, vt inf. de iud. c. decernimus, & c. quāto, qui filij sint legiti. c. lator. Item addo aliam rationem magis specialem: Matrimonium est vnum de septem sacramentis ecclesiæ, vt in ca. debitum, de big. & no. glo. in c. fi. de transla. Episc. merito non laicus, sed ecclesia habet de eo iudicare. Item matrimoniū fuit inductum de iure diuino, & non eiui. i. ideo ad vicarium ipsius instituentis, seu deputatum per eum pertinet cognitio eius, & nō ad alium, facit quod dixi in c. cum sit generale, de foro competen. in materia vsurarum. An autem possit aliquo casu secularis cognoscere, saltem vbi est quæstio puri facti, an interuenerit, vel non & idem quæri potest de quolibet spirituali. Barto. ꝙ sic, in l. Titia. ff. solu. matrimo. & in l. 2. ff. de iurisd. om. iud. Tu
4 vide quod plene dixi in c. cum sit generale, prælleg. ¶ No. secūdum primum intellectum, ꝙ quando exceptio peremptoria
c venit ex natura sua examināda coram alio iudice c principalis causę, operatur effectum dilatoriarum. Differt enim processū principalem, & suspendit iurisdictionē iudicis principalis causæ, donec fuerit super peremptorio pronunciatum, & ratio redditur in literis, ne furgat intricatio processus, &c. Et ex hoc not. aliam specialitatem, ꝙ super incidenti, seu peremptoria, de necessitate est pronunciandum, quando venit examinanda corā
5 alio iudice, & sic limita no. in c. 1. supra eod. † Vlti. no. iudicem ecclesiasticum posse mittere inhibitoriam iudici seculari, ne ꝓcedat super causa dependente ex causa, quæ vertitur coram ipso iudice ecclesiastico, & vide Lap. allegatio. 61. vbi dicit hanc
d inhibitoriam posse mitti sine causæ cognitione, d & per hoc, quia ipsemet iudex secularis deberet desistere. Nā & si ipse posset de hac exceptione peremptoria cognoscere, nō procederet ad diffinitionem principalis, nisi prius discussa exceptione perē ptoria, vt sup. eod. c. 1. cum ex huius veritate dependeat decisio principalis, fortius debet expectare, quādo vertitur coram alio, nec ad examinationē debet procedere, ne surgat intricatio processuū, vt infra dicam. Opp. & videtur, ꝙ intentatio seu motio vnius causæ, non impedit aliam intentari, immo possunt simul tractari, & vna sententia terminari, vt supra c. proxi. Solu. glo. secunda in effectu concludit, ꝙ quandoque sunt duę principales causæ, seu qōnes, quarum vna non est præiudicialis ad aliam, & & tunc loquitur contrarium, & dic vt ibi. Quandoque qō incidit in aliam, ita ꝙ est ꝓiudicialis ad aliam, quia ex decisione huius qōnis, dependet decisio alterius, & tunc de incidenti ante est cognoscendum, & pronunciandum, vt hic, & hoc tam in ciuili, ꝙ in criminali, de quo dic latius, vt hic in glo. & plenius per glo. 3. q. 1. cap. prius, & per Cynum in l. 1. C. qui accusa. non
6 poss. ¶ Sed aduerte latius post Io, And. hic, & Calder. in c. 1. sup.
e eod. ꝙ præiudicialis e quæstio, potest dici multis modis diuerso respectu. Est enim præiudicialis, quandoque respectu proponēf tis, vt si competit sibi duę actiones, quarū vna tollitur f electione alterius, vt in c. vt quis duas, de electio. lib. 6. & l. quod in hærede, §. eligere, ff. de tribu. & per Inn. in c. fi. de collu. per gl. Inst. si quadru. paup. in fi. Quandoque dicitur præiudicialis respectu processus, vt quia suspendit processum alterius causæ, vel eiusdem, quod potest contingere multis modis. Primo in qualibet exceptione dilatoria, quæ facit silere ꝓcessum super principali, vt in

ADDITIONES.

a Duobus modis. Pondera bene hunc tex. quia forte probat quod cā natalium inter Reges, & similes est agitanda in auditorio Papæ, per id, quod habetur in c. venerabilem, de elect. lib. 6. & c. quanto, de iureiu. vide quæ dicunt ibi docto. And. Barb.
b Legitimitate. Adde Rom. consi. 299. & vide Cald. consi. ult. de foro compet.
c Alio iudice. Adde Anchar. consi. 161.
d Causæ cognitione. Adde videndum Anchar. consi. 227.
e SEB. SAP. Præiudicialis. Quomodo dicantur causæ inuicem præiudiciales, uide Barto. in l. per minorem. ff. de iudi. & in l. fine contra. ff. de liber. agnoscen. Iaf. post Ioan. Fab. & Ange. Aretin. in §. præiudiciales, colum. 1. & 2. Institu. de accusa.
f Vna tollitur. Adde Ang. consi. 161. allegato.

Universidad de Deusto
Biblioteca

vt in c. axhibita, de iud. Et idem in peremptoria, quando opponitur in vim dilatoriæ, vt in exceptionibus priuilegiatis, de quibus in c. 1. de litis contest. lib. 6. Idem est videre in causa priuilegiata, & possessoria, quæ non admittit secum reconuentionem super proprietate, vel alia re, de qua infra c. proxi. Idem respectu maioritatis causæ, vt quãdo fit accusatio de maiori etimine, de quo in l. 1. C. qui accu. non pos. & 3. q. 11. c. prius. Quandoq; dicitur iudicialis respectu inferioris iudicis, vt ista, de qua in tex. nostro. Ex quo enim quæstio pendet coram vno iudice, nõ dẽt quæstio dependens, ex illa tractari coram alio iudice, ne partes grauentur laboribus, & expensis coram diuersis iudicibus litigando, arg. in c. fi. de rescri. & in c. dispendia, eo. tit. lib. 6. & ne p cessus intricetur, & surgat cõtrarietas. Nam diuersi iudices possunt diuersas, & contrarias ferre sententias, vt puta ecclesiasticus posset illam iudicare legitimam, & secularis eodem tempore posset sententiare hæreditatem illi debitã, vnde propter hoc debet fieri ista expectatio, & suspẽsio, de qua in tex. natura enim causæ, de qua hic, non est præiudicialis ad processum, cum non sit dilatoria hæc exceptio illegitimitatis, sed peremptoria, quæ non suspendit processum causæ principalis, immo simul tractãtur, vt in c. 1. ẽ. eod. & l. circa, & quod ibi no. ff. de probatio. Sed propter diuersitatem iudicum rationibus prædictis efficitur p̃ iudicialis. Vnde cum hic, vt dicit Innoc. si coram eodem iudice hæc causa successionis ageretur, vt quia ecclesiasticus haberet temporalem iurisdictionem bene posset excipi de illegitimitate, & simul tractari, quod intellige secundum ea, quæ dixi in c. j. supra eo. vbi plene dixi, an & qualiter possit procedi super principali, & peremptoria. Quandoque dicitur causa præiudicialis respectu intentionis, vt est exceptio peremptoria, quæ, vt dixi, ex sui natura non suspendit processum, sed solum præiudicat respectu intentionis, quia ea probata absoluitur reus iudicialiter ab omni instantia actoris, vt in c. supra eo. Et licet exceptio, de qua in litera dr, sit peremptoria, tñ de sui natura non suspendit processum super principali, sed ex alio incidenti, qa est tractãda corã alio iudice, & surgũt difficultates prædictæ, vnde dr potius præiudicialis, respectu iurisdi̇onis, vt ẽ. dixi. Q̃nque dr præiudicialis respũ processus, & respectu intẽtionis, impedit enim, ne cessum super principali, & ea probata perimit intentionem agentis quia constat ius non competere. Exemplum, Tu accusas me; excipio, quòd sis seruus meus: vel petis hæreditatem tanquam hæres, excipio, quòd es seruus hæreditatis, vel agis contra me civiliter, oppono q̃ es filius meus in potestate, & sic inter nos esse non posse iudicii. Primo enim debet discuti de istis exceptionibus, quæ verè sunt præiudiciales, vt in l. 1. C. de ord. cog. & Instit. de actio. §. præiudiciales, vbi bo. gl. & 3. q. 11. c. prius. §. aliq̃. cum seq. Per alia verba hanc materiam attingit Bart. in l. sed si
7 ante, alias l. fundum. ff. de excep. † Gl. vlt. colligit iudicem secularem, etiam incidenter, vel aliter etiam per reconuentionẽ, non posse cognoscere de cã spirituali. contra quod opponitur: nam incidentia ampliant iurisdictionem, vt sic iudex possit cognoscere incidenter de cã de qua alias principaliter cognoscere nõ posset, vt in l. quoties. C. de iud. & C. de ord. iud. l. adire. Et est rõ, quia non pronunciat super incidenti, sed super principali, vt in iuribus præallega. Gl. soluit, q̃ contraria loquuntur in ciuilibus,
a non autem in spiritualibus. a Ex hac gl. collige duo. Primo intellectum huius c. vt primo intelligatur, quod quæstio defectus natalium fuit incidenter proposita coram iudice seculari, coram quo fuerat mota quæstio hæreditatis, sed quia de hac exceptione non poterat secularis cognoscere, aditus fuit ecclesiasticus, qui misit inhibitoriam seculari, vt moris est, quatenus non procederet, nisi prius finita per ecclesiam quæstione illegitimitatis; & tunc expone literam, ibi, incipere, idest inceptam prosequi, & hæc est communis lect. secundum Io. And. Et licet hic fuerit defectus natalium deductus per viam exceptionis, idem tamẽ dicendum Petr. & Abb. si deduceretur per viam replicationis. Exemplum, hæres legitimus petit hæreditatem, illegitimus excipit se filium. actor replicat illum illegitimum. Deducet enim ad ecclesiasticum iudicem eadem ratione. Et ita potest intelligi iste text. quia ista Regina instabat, vt non procederetur super causa principali, & sic videtur, q̃ erat rea, & agebatur de natalibus suis. Forte enim petebatur ab ea Comitatus Campaniæ, ipsa excipit, q̃ erat filia, replicatum fuit q̃ non erat legitima, & sic causa fuit deuoluta ad ecclesiam. Secundus intellectus est extra gl. q̃ hæc quæstio illegitimitatis fuit primo & principaliter proposita coram iudice ecclesiastico, qui misit inhibitoriam iudici seculari, ne inciperet quæstionem hæreditatis, donec quæstio illa præiudicialis prius fuerit decisa, & tunc verbum, incipere, stat propriè. Non obstat litera, quæ appellat hanc successionis causam dependentem, quia dicitur, dependens, considerato effectu, non q̃ prius fuisset proposita, & vterque intellectus est no-
8 tabilis, & verus. † Et potest tunc sic formari libellus, secundum Inn. cum pater meus nõ fuerit maritus talis dominæ A. de qua genuit C. filiam, peto q̃ iudicetur ipsam non fuisse legitimam eius filiam, ad hoc, qui filij sint legiti. c. causam. & c. lator. C. ne
9 de sta. de. l. pe. † Secundo no. ex glo. q̃ incidentia causæ non ampliant iurisdictionem iudicis, ad speciem iurisdictionis omnimo-
b diuersam, b & separatæ naturę, & amplioris gradus. Vnde cum lis iudex non cognoscit etiam incidenter de causa spirituali, ut dicit glos. & bene. Et idem Inn. & communiter tenent Canonistæ, sicut dicimus in prorogatione, vt non habeat locum in his quæ sunt alterius naturę & amplioris gradus: vnde non habet merum, & mixtum Imperium, non potest ratione prorogationis seu incidentiæ de his cognoscere, quæ sunt meri, vel simplicis Imperij, vt no. gl. in l. inter conuenientes. ff. ad munic. Dius fi-
ne in c. 1. de mut peti. Secus autem in his, quæ non sunt, sic ait rius specici, & separatæ naturæ, vnde potest secundum Dodex ecclesiasticus cognoscere incidenter de causa spectante forum seculare, vnde incidẽter posset cognoscere de causa cessionis, licet proprie non possit accedere ad causam naturatis, secundum Vincen. & bene, quia non sequitur est legitimus, ergò hæres, quia posset obstare consuetudo patriæ, ideo non dicis est hæc quæstio remittenda ad secularem, sed quando venit denter venit, tunc potest cognoscere, vt in dote, quæ vendicatur cessoriè ad matrimonium, de do. post diuor. resti. c. de pactis. & idem in fin. Vnde dicit Vinc. distinguendum inter sas, quæ sui natura sunt ecclesiastice, seu de foro ecclesiastico vt spirituales, matrimoniales, patronatus & similes, & eas, quæ solum sunt de foro ecclesiastico ratione personarum positarum, vt in causa possessionum clericorum: primæ nec incidenter, nec per reconuentionem possunt esse coram iudice laico, secundæ vero possunt. Et sic sensit Vinc. q̃ per reconuentionem, vel ratione incidentię possunt causæ clericorum, quæ non sunt spirituales, vel quasi, tractari coram seculari. Et quod dicit de cidentia, satis placet, quia nihil obstat, nec habet iudicare per exceptione, sed super principali. Exemplum, Titius clericus contra Titium, ille excipit q̃ iste clericus est filius suus, & vbi pater non potest conueniri a filio: ille negat se filium, hoc ego verè, & certissimè puto secularem posse cognoscere, quia nihil ob. arg. in d. l. 1. de ord. iud. Secus puto in reconuene, quia illa est secunda conuentio, & principaliter pronitur super illa, de quo tamen dicendum est, vt plene dixi in clerici, de iudi. Et quod supra dixi, secularem non posse cognoscere de spirituali, etiam incidenter, sequitur Bart. in l. quoC. de iudi. & dicit etiam de iure ciuili per l. omni innouatore. C. de sacrosc. eccle. Et certe satis clare probatur in ca. latores, sunt leg. & in c. si iudex laicus, de sent. excom. li. 6. Ex quo colligitur ad quæstionem quotidianam. Contra laicum agens in foro, seculari de excommunicatione, excipitur, quod possit secularis de ea cognoscere? Bar. in d. l. quoties, dicit
c non, c sed debet remitti ad ecclesiasticum. Idem Vincẽ. Idem dicit, si excipiatur eum non posse cognoscere, quia niacum, vel intrusum, vel periurum. De periuro tamẽ, videtur notat Io. And. in c. si. de foro compe. lib. 6. & quod plene
10 c. cum sit generale. de foro compet. † Sed quæro circa prædicta, nunquid indistincte excludatur cognitio iudicis secularis, incidenter talia proponunt? Goffr. Host. & Io. And. dicunt, procedere, quando incidit dubitatio circa matrimonium, fuerit, vel non, vel an fuerit legitimum, vel non. Si verò fuerit de hoc dubitatio, sed si petenti hæreditatem coram ce seculari possessor opponit, q̃ non est filius illius, cuius hæreditatem, sed alterius, & sic dubitatur de facto istius, lius sit filius, tractabitur hæc quæstio natiuitatis coram coram quo incidit, C. de ord. iud. l. 2. & ff. de li. ag. l. si quis. Not. ex hoc dicto do. dum dicunt cognitionem spectare cleriesiasticum, non solum quando dubitatur, an matrimofuerit legitimum, vel non, sed etiam quando dubitatur rit vel non. Pro hoc enim aperte sentiunt, q̃ de istis spir
d semper cognoscit ecclesia, etiam si dubitatio d consistat
e lo facto, e an interuenerit, vel non. Satis enim est, q̃ dubitet de actu spirituali. Nam si posset secularis cognoscere, quando consistit in facto, sæpe forte iudicaret factum interu

ADDITIONES.

a SEB. SAP. Spiritualibus. Vide Bald. in l. eos. C. de vsu. Feder. de Senis cons. 96. incip. apparet quædam lex. & in consi. 245. incip. Domino Andreæ Barrio, & in consi. 3. incip. factum tale est, debitor promisit. Card. in consi. 3. incip. Titius obligauit Sempronio. Per. de Anch. consil. 115. incip. cathedralis est. Fulgo. consi. 334. incip. in quæstione vertente Cald. in consi. 3. incip. Ludro compe. Alex. in consi. 91. incip. visis actis. in 2. uol. Bal. in consi. 17. incipctum super quo, in 3. parte.

b Diuersam. Adde Ang. consi. 262.

c ZACH. Dicit, quod non. Quod est uerum etiam, si a principio non fuerit posita, ut dixi in apostil. ad istum in c. intelleximus, nu. 6. in uer. communications. supra eo.

d SBB. SAP. Dubitatio. In contrarium videtur cõmunis opi. ut latè per Ab. in l. Titia, ff. sol. mat. & in l. si non sortem, in princ. ff. de cond. inde. & Ange in consi. 9. uol. 4. & in consi. 91. col. 2. uolu. 2. uide tamen Lanfr. de Oncle. dispendiosam, col. 5. uer. punctus quæstionis, de iudi.

e In solo facto. Adde Cal. consi. 3. in vlt. de foro compe. Pau. de Cast. consi. 3. in primo impressis.

forte non interuenit, quia vera solemnitas requisita non interuenit. Qui. n. cognoscit de facto, cognoscit simul & pariter de legitimitate facti. Et ꝓhoc adduco tex. opti. in c. si iudex laicus, de sent. excom. lib. 6. vbi quæstio erat solum in facto, an ille captus in sacinore, esset clericus, & sic an fuisset ordinatus, & tamen nõ cognoscit laicus incidenter, tamen Bar. tenuit oppositũ in mul
11 tis locis, vt sup. dixi, & d. Ant. sequitur hic, & in c. cũ sit. Sed certe hoc omnino non vr simpliciter verum per supradicta, & per ca, quæ ple. dixi in d. c. cum sit, & dic vt ibi dixi. † Quæro nunquid sit simpliciter verũ, quod prædixi, q̃ iudex ecclesiasticus possit mittere hanc inhibitoriam seculari sine alia causæ cognitione? Lap. in d. alle. 61. concludit, q̃ sic: licet enim secũdũ eum inalijs inhibitorijs exigatur causæ cognitio, vt in auth. I medio fit. sa. iu. §. 1. col. 8. & de app. c. non solum, & c. Romana, li. 6. hæc tamen potest mitti sine causæ cognitione, quia statim, q̃ qõ pudi. De cuius intellectu dicẽdum est, vt ibi dixi, & hoc casu ad iudicialis mota est, statim patet hanc inhibitoriam fieri posse, & debere fieri, quia ex eius pendentia, suspensa est iurisdictio iudicis seculatis a lege, vnde hæc inhibitoria est potius quædam declaratio, quam fit actus disponens, & sic non exigitur citatio, arg. c. pastoralis, de app. & idem videtur sentire Fede. consi. 98.
14 & 128. vbi tenet processum esse nullum iudicis secularis, etiam sine inhibitoria, quasi suspensio fiat a lege, arg. c. exhibita, supra de iud. Duo sunt hic examinanda. Primo, nũquid processus sit nullus absque inhibitoria. Secundo nunquid possit mitti inhibitoria, absque cognitione causæ. Ad primum tenet d. Anto. q̃ si non opponatur, tenet processus, quia iudex est, & iudex remanet, ideo debet iurisdictio infici per exceptionis obiectum. Idẽ putat, si opponatur, & non appelletur, quia non potest hic nota ri contrarietas in iudice procedente, ex quo solum super principali procedit, secus dicit in terminis ca. exhibita, quia ibi, idem
15 iudex procedit super emergenti, & principali, in quo notatur contrarietas. Ad secundum dicit, dictum Lap. procedere tenẽdo, q̃ pendentia huius incidẽtis, suspendat iurisdictionem. Sed secundum eum, & vt supra dixi, non suspendit, nisi opponatur, & appelletur. Ideo concludit, q̃ oppositione facta coram iudice seculari, iudex ecclesiasticus, qui potest esse informatus de pendentia, mitteret hanc inhibitoriam absque alia causæ cognitione, quia aduersarius non posset contradicere, nec de iuo præiudicio tractatur, quasi sentiat, q̃ oppositione nõ facta, nequit hanc inhibitoriam mittere absque causæ cognitione. Hæc dicta ex toto non placent per ea, quæ statim subijcio: vnde concludendo sic distinguerem, q̃ aut quæstio præiudicialis primo & principaliter tractatur coram ecclesiastico, & postea inchoatur quæstio dependens, vel inchoari speratur coram iudice seculari, quia incidenter proponitur causa incidens, & sic comprædendo vtranque lect. huius c. Primo casu tenebit coram seculari, non præcedente inhibitoria, seu appellatione, quia hic tantum perueritur ordo causæ ad causas, nõ autem causæ ad se ipsam, quia prius deberet tractari præiudicialis, ideo non vitiatur processus sine ap. vt l. 1. C de ap. & quod ibi not. in l. prolatã, C. de sent. & interlo. omn. iud. & hoc aperte tenet Barto. in istis
a in l. si mancipium, §. si communi diuidun. a ff. de eui. & optime facit iste tex. ibi, [Fueris requisitus, &c.] secus vbi peruertitur ordo causæ ad ipsam, ita loquitur l. prolatam, & ca. exhibita, de petitionem partis poterit admitti inhibitoria, iustificata tamẽ, exprimendo causam inhibitionis, habet enim vim cuiusdam citationis iudicialis, in qua fienda non requiritur causæ cognitio, saltem magna, & communiter fit prima citatio absque alia requisitione, & cognitione, vt no. Inno. in c. quoniam cõtra, de
12 prob. † Secundo casu, quando incidit hæc causa præiudicialis coram seculari, de inhibitoria fienda dic, vt dixi supra, dico tamen, q̃ hoc casu & præcedenti, vbi immineret peccatum, possit iudex ex officio suo eam facere absque alia requisitione, pucum, quia agitur an instrumentum sit vsurarium, & coram iudice seculari petitur executio illius instrumenti. Nam in istis con-
b cernentibus periculum animæ, potest iudex procedere absque alia requisitione, b vt no. Inno. in c. ad nostram, il 2. de iurei. An autem valeat processus? Concludo q̃ citra inhibitoriam, seu appellationem valet, quia fit super principali, & super peremptoria, sicut valeret, si fieret & examinaretur coram eo. vt supra di xi. Sed sententia non valebit, quia est lata a minus instructo, & contra ordinem iudiciorum. Non enim propositæ exceptione peremptoria, debet ferri sententia super principali, non discussa prius peremptoria, vt in c. 1. de ord. cogni. vnde, vt dixi, est lata contra ordinem iuris, & a non plene instructo in causa, iuxta ex literis, de restit. in integ. & l. cum prolatis, ff. de
13 re iudic. & in ca. cum Bertoldus, de re iud. & hæc videtur ipsa ve ritas. † Sed iuxta prædicta quæro, pone, quod iudex ecclesiasticus, qui fecit inhibitoriam, pronunciauit super incidenti, seu præiudiciali quæstione, puta quod instrumẽtum non est vsura rium, vel quod actor est legitimus, & reuocauit inhibitoriam, dando potestatem seculari, vt procedat in causa, sicut quotidie fit. ab hac sñia fuit appellatum, & petitur p̃ appellantem, quatenus iudex a quo debeat mittere inhibitoriam nouo iudici, vt pendente appellatione nõ procedat, quæritur, nunquid possit? Fede. consi. 93. cõcludit, quod sic, qa attentatũ post sñiam intra tẽpus datũ ad appellãdum, venit tractandum, sicut attentatũ post appellationẽ, vt in c. nõ solum, de appellatio. li. 6. Itẽ reuocando inhibitoriam grauauit, cũ esset species appellationis: interloquendo ergo põr suũ grauamẽ reuocare, ẽ. de ap. c. cum cessante, & l. qđ iusit, ff. de re iud. Nec ob. q̃ functus est officio suo p̃ sñiam, quia istud tendit ad faciliorẽ exitũ causæ appellationis, & in dubio ipse iudex ad quem, hoc dẽt facere, ergo põt iste iudex a quo, vt no. in c. cũ teneamur, de appel. & c. 2. de matrim. cõtrac. p̃ inter. eccle. vbi est bo. tex. cum gl. in c. qua frõte, & qđ ibi not. de appella. Et hoc teneas, immo plus est, quia sine alia inhibitoria debet secularis vigore primæ inhibitoriæ supersedere, q̃n ista reuocatio est extincta de presenti, seu saltem suspẽsa per appellationẽ. remanet ergo prima inhibitio in suo robore, de iureiu. c. venientes. l. 1. in fi. ff. ad Turp. & l. 2. ff. de pœ. & ff. nil no. appel. pen. l. vna, §. integer, & qđ no. glo. in c. sæpe. inf.
14 de ap. † Quæritur, nunquid iudex secularis, corã quo incidit quæstio spiritualis, possit remittẽdo cãm statuere terminum iudici ecclesiastico, intra quem debeat decidere quæstionem illã incidentem? Inn. sentit hic, q̃ nõ. Dicit enim, q̃ a Papa, vel ab alio superiore præfigetur terminus certus, intra quem iudex ecclesiasticus debet decidere talẽ qõnem, & bene loquitur. Pro quo facit c. lator, infra qui fi. sint legi. vbi talis terminus fuit statutus a Papa: nã cũ secularis sit minor, nõ potest præfigere terminũ superiori, ar. c. qualiter, de iu. & de app. cap. ex insinuatione, poterit tñ instare apud superiorem ecclesiasticũ, ut illi terminum
15 imponat, ar. in c nullus, de iure pat. & in d. c. lator. † Vlr. quæro, an in hac qõne p̃iudiciali tractanda corã iudice ecclesiastico, sit seruandus ordo iudiciarius, & detur libellus, & fiat conte. Solu. vt dixi, ista quæstio præiudicialis potest fieri dupliciter corã iudice ecclesiastico. Primo si principaliter mouetur coram eo, adhuc non mota alia quæstione dependente coram seculari, & tunc indubie illa est tractanda secundum naturam suã. Si enim est de casib. cle. dispendiosam, de iu. tunc tractabitur secũdum quod ibi dicitur, & in cle. sæpe, de verb. signifi. si alias tractabitur plene, vt ibi patet per locum a speciali. Secundo potest esse coram ecclesiastico, quia incidit coram seculari. sed quia ipse non valebat cognoscere, fuit remissa ad ecclesiasticum, vt hic secundum intellectum glo. & tunc sunt opi. vt no. r. in c. lator, ẽ. qui fi. sint le. Nam quidam dicunt, q̃ sicut ipse secularis, coram quo incidit, cognoscet sine libelli oblatione, si esset capax huius articuli, ita debet facere eccle siasticus, qui succedit in ipsius locum. hæc opi. vult, quod ecclesiasticus procedat per omnia, sicut procederet ille iudex, si de hoc cognosceret. Et hæc opin. videtur placere Innoc. in d. c. laror, propter quod dicit Inn. ibi, quòd licet sit tutius libellum offerri, & contestationem fieri, putat tamen sine his processum tenere, fatetur tamen quoddicere præcisè libellum offerendum. Pro quibus facit secundum Hosti. ibi, quia hæc est quæstio præiudicialis, a qua vt principali pendet petitio hæreditatis, tanquam accessoria. propter quod concludit tutius libellum offerri, ar. hic, & in cap. 1. infra de

ADDITIONES.

a §. Si com. diui. Pondera bene, quia ista iura sunt d. Card. hic, qui dicit hic esse casum singularem pro glo. in d. l. si mancipium. Tu pondera uerbum, requisitis, hic, quia non probatur dictum d. Card. hic, quia tex. dicit, q̃ si fi egina requirat, vt procedat, quod non procedat, non dicit, q̃ si requisitus procedat, quod teneat processus.

b Requisitione. Adde pro hoc quod dicit Old. consi. 120. & 137. quod iudex potest relaxare inramentum debitori de soluẽdis usuris, absque citatione creditoris, maxime cum est absens, vel contumaciter non vult remittere, & facit quod uoluit Rom. consi. 407. ubi dicit, quod reus tenetur edere actori, ubi uertitur periculum animæ.

ANT. FRAN. Circa hoc an iuramentum possit relaxari per iudicem, parte non citata, dicas antequam contrauenitur iuramento, seu contractui iurato, debet prius impetrari absolutio, seu relaxatio, c. si uero, de iureiu. nisi forsan iuramentum esset notorie illicitum, ut in c. debitores, de iureiu. qui texproprie loquitur de iuramento de soluendis usuris, & habetur per Inno. in c. uenerabilem, de elect. & ibi per glo. in uer. illicitum. Nisi forsan iuramentum non esset obligatorium, ut per glo. in uer. uenire, in d. c. venerabilẽ & uide Bald. in l. 4. uer. si. adde q̃ omnia iuramenta, C. de re. ere. & uide Bald. in auth. adhæc, in 2. col. in uer. nunquid ualeat iuramentum, C. de usu. & in l. 3. C. plus ual. quod agi. & per Inno. in c. ueritatis, de iureiu. Imo absolutio a iuramento in contractu usurario debet fieri per Papam, alias iurans non potest cõtrauenire, sed debet usuras soluere, ut in d. c. debitores, & uide Paul. de Cast. consi. 71. incip. uiso puncto suprascripto. ubi dicit, quod talem absolutionem potest concedere Papa, uel episcopus, etiam ex officio, creditore absente, ad quod uide etiam Old. in consi. 180. incip. licet ex ordine, & uide etiam Bald. post Innoc. in c. fi. de for. comp. & Ang. in auth. scenicas non solum, paulo post princ.

ZACHAR. Adde, quod hoc casu, nõ potest iudex ecclesiasticus, seculari inhibere, ponderando hoc uerbum, petitur. Ita no. multum solemniter Alex. de Imo. consi. 19. incip. præstantissime domine doctor, uer. item quia ad hoc ut possit, in prin. uol. 4. ubi alleg. tex istum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

na de lib. ob. Spe. in 2. parte, de ord. cog. recitat has opin. sed nō
elligit. do. Ant. videtur placere hæc opin. contraria, cum hæc qō
incidēs sapiat naturam quodammodo actionis, ideo debet tra
ctari vt actio, quod intel ligo, nisi in casibus dictæ cle. dispendio
sam. In illis enim esset modica dubitatio. Ego dico, & conside-
ro, quod licet ista esset quæstio incidens super peremptorio, co
ram iudice seculari, tamen coram ecclesiastico videtur princi-
palis, non tanquam peremptoria exceptio, sed vt principalis.
Hoc pater, quia hoc casu per ecclesiasticum, necessario est pro-
nunciandum super ea duntaxat, vbi per secularem, coram quo
venisset incidenter, non fuisset pronunciandum, sed tantum su
per principali, vt in ca. 1. & quod ibi not. supra eo. Et ex quo est
pronunciandum, ergo & libellus offerendus, cum iuxta for-
mam libelli sit sententia ferenda, vt in cap. licet Hely. de simo.
de contest. vero litis satis æque potest dici, quod sit fienda, par-
tibus præsentibus, sed altera absente per contumaciam, secus,
cum in veritate ista tractetur ad finem decisionis alterius, & su
per principali causa lis fuerit conte. coram primo iudice, argu.
opt. in simili in iudice appellationis, vt inc. per tuas, infra de ap
pel. & quod ibi no. facit c. interposita, sup. eod.

SVMMARIVM.

1 *Spoliatus agens possessorio recuperandæ, non tenetur respondere suis spolia-
toribus, nisi ipsi opponant quæstionem spoliationis, & idem si egerit inter
dicto, vnde ui.*
2 *Priuilegiatus an, & quando vtatur priuilegio contra priuilegium.*
3 *Spoliatus antequam restituatur, habet priuilegium contra spoliatorem non
contra alium comparentem pro interesse suo, & durat tale priuilegium, do
nec restituatur. 4.*
4 *Spoliatus ante omnia debet restitui, non solum in re principali, sed etiam in
fructibus, & expensis.*
5 *Petitorium, & possessorium, siue vtrunque possessorium intentatum a diuer
sis super eadem re, vel super diuersis rebus in vno iudicio, an unum repel-
lat alium? 14.*
6 *Actor, qui intentauit possessorium, non potest a reo conueniri, nec reconueni
ri super proprietate eiusdem, vel alterius rei.
Spoliato præfigitur terminus, intra quem probet de sua spoliatione.*
7 *Spoliatus potest conueniri super proprietate, nisi excipiat.
Exceptio dilatoria, non potest opponi post litem contestatam.*
8 *Spoliatus agens possessorio, & reconuentus possessorio poterit spoliationem
intentatam per viam actionis probare, & per viam exceptionis, & recon
uentionis poterit pariter excipere de sua spoliatione. 9.
Probationei factæ ab excipiente, non prosunt volenti agere super eadem re.*
10 *Spoliatus consentus, an possit reconueniri de spoliatione. 11.*
12 *Spoliatus si est excommunicatus, non est restituendus, & intelligo, vt hic di
citur.
Vxor an teneatur stare cum marito excommunicato, & an petatur ab eo?*
13 *Criminosus non repellitur ab agendo regulariter, nomine criminis.*
14 *Possessorium an excludat petitorium?*
15 *Spoliatus si in agendo succubuerit, non poterit amplius excipere de spolia-
tione sicus ecotra. 16.*
17 *Spoliatus, contra quem fuit actum pro certis rebus, succumbens in exceptio-
ne, poterit iterum excipere, si agatur contra eum pro aliis rebus diuersis.*
18 *Excipiens de spoliatione & obtinens contra agentem petitorio, si postea agat
directe de spoliatione, an teneatur respondere super dicta petitione petitoria?*
19 *Exceptio spoliationis, an opponatur contra agentem, vti possidetis?*

CAP. IIII.

1 VSque per spoliatione. †Agēs interdicto, vnde vi, non recon
uenitur, nisi de alia spoliatione, de qua etiam excipi
potest contra eum. h. d. secundum Ioan. And. vel
summa sic, & latius, & clarius. Agens possessorio recuperandæ,
non tenetur ante restitutionem suis spoliatoribus, nisi sup er
quæstione spoliat. onis respondere, potest tamen ab agend o re-
pelli per exceptionem spoliationis. h. d. diuiditur. Nam pri-
mo dicit, quid iuris, cum cōtra cum excipitur ibi, [Quanquā.]
Prima subdiuidit. Nam primo ponitur dictum, exceptionem
interserens. Secundo submittit rationem dicti, ibi, [Cum resti-
tutionis.] Casus lit. A liquis fuit spoliatus ab aduersario suo, spo
liatus traxit suum spoliatorem in causam, petens sibi restitui
rem illam, qua eum spoliauerat. spoliator volebat eum recon-
uenire, quæritur quid iuris sit? Respon. q spoliator iste non est
audiendus, volens reconuenire spoliatum, nisi velit eum recō-
uenire de alia spoliatione, quia petitio spoliationis in hoc pri-
uilegiata est, vt qui illam intentat, non cogitur respondere suo
spoliatori, antequam fuerit restitutus. Sed si spoliator in modū
exceptionis opponat de alia spoliatione contra ipsum spolia-
tum, repellitur ab agendo. Bern. Not. primo duo priuilegia in-
dulta spoliato. Primum, vt non possit reconueniri, petendo res-
titutionem, nisi super alia quæstione pariter priuilegiata. Secū-
dum, vt suum spoliatorem contra eum agentem possit repel-
lere per viam exceptionis. Ex quo primo infertur, q eadē spo-
liatio pōt deduci dupliciter, videlicet p viā actionis, & p viā ex-
ceptionis. Primo mō deducta nō repellit aliā actionem pariter
priuilegiatā, sed simul tractatur. Secūdo mō sic, & hoc iō, quia
exceptio est fauorabilior, q̄ actio, vt l. fauorabiliores, ff. de in di
ex literis, de prob. Ite quia ꝑ prium exceptionis est repellere, q̄
operatur f̄m naturā suā, propriū vero actionis est cōsequi. Ideo
repellendo reconuentionem, operatur supernaturaliter vigore
priuilegii, vt hic probatur, & in c. secūdo, §. eo. satis ergo est, q
2 repellat aliā actionē non sic priuilegiatam. †Et ex tex. no. alio
a q priuilegiatus, nō vtitur a priuilegio suo, b cōtra pariter priui-
b giatū, quod intellige, q̄ quiliber est priuilegiatus respectu cui
dē causæ, quæ agitatur, vt hic. Nā vterq; est hic spoliatus vna
ergo actio non dēt repelli ꝑ spoliationem alterius, cum & ipse
fuerit spoliatus, secus dic, vbi sunt priuilegati in gne, seu nō re
spectu eiusdem causæ, quæ agitatur, vt patet in l. 1. ff. ex qui cau
ma. vbi absens causa reipub. restituitur aduersus absentem, pa
riter cā reipu. quia nō est priuilegiatus in hac causā, nisi latius
mile in præscriptione ꝺ ecclesiā priuilegiatā, vt nō curret ꝑscr
ptio, nisi quadragenaria. Ecclesia. n. ꝑscribēs ꝺ ecclesiā nō face
cessare illud priuilegiū, vt ꝺ. de ꝑscr. quasi p totū, qa sola est pri
uilegiata ecclesia, ꝺ quā præscribitur, & idē dic in similib. Et ex
hoc ꝑ Bar. in auth. quas actiones, C. de sacrosan. eccl. vbi plene
& iō vide ꝑsilii gl. an expediat reo prius hre re actoris & cau
excipiat. An potius rē suā, & deducat p viā actionis, qa ca
ꝓsequi restitutionē. Si vero ꝓponitur sup eadē re possessio
tunc semper est vtilius deducere illud per viam actionis,
hoc casu actio habet vim actionis & possessionis & excep
nis. Nam repellit actorem ab actione sua, & consequitur
tutionem, probata spoliatione, vt in c. ex conquestione,
de restit. spol. & ibi videbitis rationem diuersitatis, & vide
lem glo. huic, 2. q. 2. c. 1. Vltimo casu, quando actor ꝓponit p
sessorium,

ADDITIONES.

a Non vtitur. Adde q. primilegiatus, vtitur priuilegio contra pariter priuilegiatum, quando tractat de damno euitando, & priuilegiatus de lucro captando ita dicit Rom. consi. 369.

ANT. FRAN. De hoc, an & quando priuilegiatus vtatur priuilegio contra pariter priuilegiatum vltra Bart. in authen. quas actiones, C. de sacrosanct. eccl. vide quæ habentur in c. ad aures, & ibi per do. de præsent. & Bald. in authen. hoc ita ꝑ nos demus, in prin. C. ad Tre. & habetur per Bart. in l. sed milites, in prin. ff. de re mil. & Nic. de Nea. ff. de exc. tu. & vide Bar. in l. verum. in §. item quæritur si filius familias in primo no. ff. de min. & in l. 1. C. si aduer. fisc. & Bal. in auth. item si filius familias quam legit simul cum auth. perpetua, C. de sacrosan. ec. & per Alexan. in l. 1. ff. de mi. & vide Paul. de Cast. in consi. 27. vbi plene examinat, quando conquasſentur priuilegia.

b SEB. SAP. Priuilegio suo. Quando priuilegiatus, possit vti priuilegio contra priuilegiatum, vide Fel. post Abb in c. in præsentia, col. 15. ver. secundo quæro diligenter, de proba. Et q. priuilegiatus vtatur priuilegio suo contra priuilegiatum, quando tractat de damno euitando, tenet Pet. de Anchara cons. 56. anci. contra Ioannem, col. 1. Paul. de Cast. in consi. 315. inci. ut bene notatur, in fi. secundum antiquam impressionem.

sessorium, & reus petitorium, habet locum iste tex. vt reus non
sit audiēdus, siue super eadem re, siue super diuersa, vt hic. Et
hoc habet actio possessoria ex natura sua, quia natura actionis
est consequi, nō repellere, vt in c. 2 sup. eo. sed ex priuilegio, &
sic supernaturaliter, ne cogatur litigare spoliatus, & hoc in effe
6 ctu vult ista glo. vsque ad ver. item recōpensatio. † Sed pro de-
claratione huius g̃ o. & tex. quæro, nunquid actor ꝓponēs pos-
sessorium, habeat necesse excipere cōtra reum reconueniētem,
eum super proprietate illius rei, vel alterius. Quidā q̄ sic, aliās
teneret iudicium super reconuētione, maximē cum iudex est
ordinarius utriusque. facit c. 1. de restit. spol. Quisque enim pōt
renūciare priuilegio suo, de regula. c. ad apostolicam, & l. si qs
in ꝑscribendo. C. de pac. Sed Inn. Host. & Io. And. & cōiter doc.
tenentes oppositū, dicunt q̄ proponens interdictum coram or
dinario, vel delegato, cōueniri, vel reconueniri nō possit de re
a pecuniaria. Nec est necesse, q̄ obiiciatur spoliationis exceptio,
sed sufficit, a vt dicar nō es audiendus in hac quentione, vel re-
conuentione, quia in hoc pr. uilegiatus sum, quia proposui in-
terdictum restitutorium. Et ꝓ hoc litera ibi, [Restitutionis peti-
tio] nō dixit spoliationis exceptio, & ibi, [Intentans, jnō dixit op
3 ponens. Nō obst. si dicatur, q̄ ex solo facto meo impedio te age
re, & forte iniuste, quia falso dico me spoliatū, ꝓuocando te ad
iudicium. Nam huic malitiæ poterit obuiari, secundum Inn. vi-
delicet, vt præfigatur terminus agenti, vel petenti restitutionē,
infra quem si non ꝓbauerit, quod intendit, ex tunc procedetur
in petitione alterius, inf. qui fil. sint legi. e. lator, q̄ no. Nec obst.
etiam si diceres, hanc diuersitatem esse verbalem, cum sic pro-
4 ponens, q̄ nō est reus admittendus, excipiat. nam dic, q̄ immo
est magni effectus: nam si haberet de spoliatione excipere, tunc
haberet probare exceptionem suam, vt in c. 2. sup. eo. & postea
haberet probare spoliationem in vim actionis, quod non est in
hoc modo proponendi, quia tantum habet fidem facere, quod
prius intentauit possessorium, quod adhuc pendet, & hoc de sa
7 cili potest probari. † Et secūdum ista intelligo Inn. in c. 1. de mu.
b pe. vbi dicit, q̄ proponens possessorium, b potest reconueniri su
per proprietate, nisi excipiat, & sic dicit debere intelligi hoc c.
Sufficit enim excipere modo prædicto, & per hunc text. in ver.
hanc reconuentionem oportet excipere, seu allegare hoc priui
legium, antequam reus audiatur, & sic ante lit. conte. postea au
tem non poterit actor excipere, cum iā fuerit auditus. hæc enim
est exceptio dilatoria, vt satis colligitur hic, & no. 2. q. 2. c. 1. & di
xi in c. 2. sup. eo. Secundo in quantum gl. dicit, q̄ si plus expedit
reo, consequi rem suam, tunc ꝓponat spoliationem directe per
viam actionis. Host. dicit, q̄ semper cautius esset prius excipere,
& postea agere. Nam probata spoliatione per viam exceptionis
repellit reconuentionē, vt hic, & in c. 2. sup. eo. & repulsus pote-
rit agere petē. do restitutionem. Io. And. dicit Host. verum dice-
re, si aduersarius obmutesceret, quasi dicat, q̄ ille poterit etiam
excipere, vt infra sequitur in gl. sed dictum Host. procedit secū-
dum Io. Cald. & Ioan. de Lig. quando reus nō prætendit se spo-
liatum, & sic agit tantum petitorio, quo casu nō habet facilita-
8 tem excipiendi, quia istud est priuilegium possessorij, vt hic, &
in c. 2. sup. eo. † Quæro prosequendo gl. & dimittendo vnā que-
stionem intermediam, quæ melius cadit in fi. supra dictum est,
q̄ si duæ quæstiones possessoriæ, prōponūtur a diuersis, vna nō
suspendit aliam. Item dictum est, q̄ si vna spoliatio deducitur
per viam exceptionis, q̄ sus pēditur prima petitio, etiam posse-
ssorio, & sic de luxi spoliationem meā per viam actionis,
tu reconueris me etiam possessorio, forte super ista re, nūquid
ego possim spoliationem meam deducere per viam exceptio-
nis ad repellendum te, cum iam eam deduxeram per viā actio-
nis gl. no. hic q̄ sic, quia ad illud non proponitur. Et intellige gl.
quia nīc habebit probare spoliationem per viam exceptionis,
ad effectum repellendi, nec ista ꝓbatio faciet fidem, cum dire-
9 cto peteret restitutionem, quia ad aliud nunc agitur, vt in ca. ve-
niēs, de test & l. cum querīt, cū l. seq. ff. de exceptio. rei iud. † Sed
quæro, quid si reus reconueniens pariter excipiat de sua spolia-
tione contra actorem? dicit glo. & bene. q̄ est admittēdus, & sic
actio & reconuentio remanebūt inefficaces, & bene loquitur,
q̄ non est quis audiendus directo, contra spoliatum, nisi prius
restitutionem faciat, vt d. c. 2. Quicūque ergo vult agere, debet
primo facere restitutionem, ex quo ex vtraque parte est proba-
ta spoliatio per viam exceptionis Dicit tamē gl. q̄ si magis expe
dire reo agere, & rem suam consequi, vtile est, vt proponat de
sua spoliatione in modum replicationis, quia sic elidit exceptio
nem actoris per replicationem, & sic remanebit cōuentio, & re-
conuentio efficax. Io. And. dicit hoc dictum nō procedere, licet
fateatur Dam. hoc tenere in qōnibus suis, prima quæstione hu-
ius tit. Guil. in Spe. de excep. § fi. vbi per eum plene, & Host. hic.
Et est ratio eius secundum eum, quia excipiens non debet re-
pelli, etiam per replicationem excommunicationis, vt in c. di-
lecti, inf. de excep. fortius per replicationem spoliationis, vt in
d. c. dilecti. Nam tunc demum replicatio elidit exceptionē, qñ
vitiat exceptionem, vt si excipis me excōmunicatū, replico me
absolutum, vel appellasse ante sententiam, vel intolerabilem er
rorem expressum, vel excipis de pacto de non petendo, replico
furorem, vel metum tempore pacti. Directe enim istæ replica-
tiones concernunt exceptiones, & eas elidūt. Illæ vero quæ nō
afficiunt exceptionem, sed personam, vt in casu nostro, quādo
opponitur de violentia, seu spoliatione, non obstant, quia non
directe concernunt exceptionem. Debet enim sic annullare re
plicatio exceptionem, sicut exceptio actionem, ff. de exc. l. 2. &
supra de for. compet. c. ex parte B. Non enim sequitur spoliati
te ergo non possum excipere de spoliatione contra te: agentē
aduersus me, cum vna non purgetur per aliam, maxime super
diuersis rebus, vt l. cum fundum, & l. colonus, ff. de vi & vi ar.
Item excep. est fauorabilis, & ab ea nemo est repellendus, vt in
c. cum inter, de excep. nisi elidatur directe per replicationem,
vt in exemplis sup. alleg. Sed contra hoc facit cap. pen. & vlti. de
adult. vbi per replicationem adulterij tollitur exceptio adulte-
rij. Ioan. Cald. instat, sed dic breuiter, q̄ ibi replicatio elidit exce
ptionem, quia cum ageretur civiliter de adulterio, non potest
quis excipere de adulterio, quin conuincatur adulterium com
misisse. Cum enim hæc delicta versentur circa idem, s. circa in-
iuriam matrimonij, & agatur civiliter, mutua compensatione
tolluntur, secus vbi delicta versantur circa diuersa, quia vnum
nō purgatur per aliud, vt ibi plene no. ꝓ Inn. Item contra deter-
minationem gl. videtur hic tex. in fi. vbi dicitur, q̄ ab agendo re
pellitur etiam agens possessorio per exceptionem spoliationis.
Si enim exceptio tolleretur per replicationem spoliationis, qui
libet replicaret, & sic actio remaneret salua, quod videtur con-
10 tra mentem huius c. † Nunc est expedienda illa particula gl. qui
dimissi, videlicet, an petenti restitutionem possit opponi exce-
11 ptio compensationis? Glo. resp. q̄ non, & bene. † Nunc gl. decla
rata, & suppleta, venio ad materiam Et primo op. contra tex. tā
in principio, q̄ in fin. vſ enim, q̄ conuentus possessorio, nō de-
beat admitti super quæstione spoliationis, siue reconueniat, si-
ue excipiat de ea, quia ex quo ipse spoliauit, tenetur interdicto,
quantuncunq; prius fuerit ab aduersario spoliatus. Si enim ego
te spoliaui veste, & tu ex interuallo spoliasti me eadem, possum
contra te agere interdicto. Nō obst. q̄ prius te spoliauerim eadē
re, quia licet ego male fecerim, tamen nō licebat tibi ꝓpria au-
thoritate spoliare me, ideo oportet, q̄ ista vltima violentia pur
getur, vt probatur in l. 3. §. cum igitur, ff. de vi & vi ar. & insti. de
interdi. §. recuperandæ. Solu. intellige istum tex. quando conuē
tus excipit, seu reconuenit actorem de spoliatione facta sup di-
uersa re, vt quia ego spoliaui te veste, tu spoliasti me libro. Si a-
gis contra me super restitutione vestis, possum te reconuenire,
seu excipere de spoliatione libri, & ita loquitur iste text. Sed de
spoliatione eiusdem rei non recōuentio, sed excipio contra te,
vt in iuribus prealleg. & facit l. colonus, & l. cum fundum, ff. de
vi & vi arm. & hoc succinctē senserunt hic doct. Et diuersitati-
onem dico esse, quia si admitteretur exceptio primæ spo-
liationis, quando fuisset facta super eadem re, vltima violen
tia remaneret impunita, quod esse non debet, cum non lice-
bat tibi spoliare propria authoritate ex interuallo, licet ego spo
liauerim, & licet lienerit incontinenti, quia tunc non videtur
perdidisse possessionem, vt in cap. olim, l. 1. de restitut. spolia.
& in d. §. recuperandæ, & l. qui possessionem, ff. de vi & vi ar.
sed quando excipitur de spoliatione alterius rei, vel sit recon-
uentio, nullus remanet impunitus, immo quilibet potest con
sequi restitutionem rei suæ, cum possit restituere rem alie-
nam, & agere ad restitutionem rei suæ, vt hic, & in cap. 2. su-
12 pra eod. † Opp. secundo, videtur quod contra agentem pos-
sessorio, admittatur alia exceptio, vt excommunicatio, vt de
iudic. cap. intelleximus, & not. gloss. in cap. ex insinuatione,
de procurato. Solu. dic, quod regulariter non admittitur aliqua
exceptio. Fallit in exceptione spoliationis, vt hic. Item in
excommunicatione, & in pacto de non petendo, ut not. glos.
in cap. ex insinuatione, & Innocen. hic alleg. l. si vnus, §. pactus,
ff. de

ADDITIONES.

a Sed sufficit. Tu pondera quoad hoc, quia tex. iste fundat se super exceptione, ergo debet excipere formaliter, vt in c. fi. de in. in ver. excipiendo proposuit, de dila. & c. significauit, de rescript. cum simi. quæ alle. ad Barto. in l. 1. de excep. vide ibi. Sed in contrarium facit quod voluit Barto. in d. l. 1. ubi sufficit exprimere factum, ex quo resultat exceptio: unde non est opus, q̄ dicatur exceptio, alleg. iura sua. Ego all. c. ex parte, & ibi do. Car. c. finaute, & ibi do. Anto. de rescrip. c. dilecto, de fo. compet. cum simil. quæ alleg. ad Bart. in d. l. 1. ff. de exc.

b SEB. SAP. Possessorium. Facit, quod si quis intentat prius possessorium, & postea petitorium, licet primo deat finiri qō possessorij. l. ordinarij. C. de rei uen. tamen si ante finitum quæstionem possessorij, intentatur petitorium, non uitiatur processus, nisi opponatur, ut est glos. ord. in l. 2. C. commu. utri. iudic. tradunt Moder. in l. naturaliter. §. nihil commune, ff. de acquirē possess.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ff. de pact. & circa aliquas fallentias instat Cald. hic. Sed vide gl. no. 3. q. 1. in summa, dicam plene in c. item cum quis. de rest. spo. & aliquid in c. in literis. co. ti. Sed inquantum dixi, q admittitur exceptio excommunicationis, Host. in sum. de restit. spol. §. quãdo facienda. ver. quid si vir petat, dicit hoc verum, nisi petatur restitutio coniugis. Sed Io. And. in c. inter alia. ī. de sent. excom. sentit contrarium, quòd licet coniunx communicet coniugi, tempore excommunicationis, vt in d. c. inter, & 11. q. 3. c. quoniam multos, non tamen auditur vir petens restitutionem, obstante excommunicatione. Sed dic, q iudex ex officio suo, illam restituet sibi propter periculum fornicationis, arg. c. ex parte. 3. de conuer. coniu. sed vir non auditur iure actionis, vt d. c. intelleximus. & hoc voluit gl. in d. c. quoniam multos, & Io. Cald. hic. † Opp. tertio videtur q exceptio spoliationis non debeat repellere agentem pro iure suo, cum prætextu criminis non repelatur quis a prosecutione iuris proprij, vt in c. omnibus. 4. q. 6. & prædo ẽt restituitur, vt in c. in literis. de rest. spol. Sol. illud regulare, sed fallit, cum excipitur de spoliatione in odium spoliatis; & fauore spoliatione cogatur contendere spoliatus, facit clemẽ. vna, de causa poss. & proprie. † Nunc quæro, patet ex tex. isto iun cto c. 2. ī. eo. q si conuentio super petitorio præcedit, reconuentio super interdicto non suspendit actionem prius intentatam: secus, si præcedit possessorium, vt hic. Quid si nemo præuenit, sed ambo concurrunt, vnus vult proponere petitorium super vna re, alius vult proponere possessorium super alia, Spec. in tit. de pe. & poss. §. 1. ver, sed pone, narrat Vinc. dicere q forte debet dirimi, ff. de iu. l. sed cum ambo, nisi allegaretur recẽs spoliatio, vel rixa, de qua etiam tempore feriato agi potest, vel nisi dicatur actio peritura, quo casu sufficit libellum porrigere secuta cõuentione per executorem. d. Ant. dicit se putare, q admittatur libellus super possessorio, repulso petitorio, quia si possessoriũ excludit petitorium inchoatum, fortius inchoandum, de iure. iur. c. quemadmodum. Nec ẽt creditur, q vbi actio est peritura in peritorio, dẽat admitti talis petitio, ga ẽt restituendo sibi prouidere, nisi contendat illum nec spoliatum, quo casu æquum esset admitti vsque ad libelli porrectionem, ff. de fe. l. 1. & 2. Hæc dicta mihi non placent. Nam possessorium excludit petitorũ inchoatum, quod deducitur per viam exceptionis, non quando per viam actionis, vt in c. 2. ī. eo. & hic, sed nos loquimur quando concurrunt ad agendum. Item non placet, q forte dirimat, quia ptiuilegium suspensiuum est tributum possessorio, quãdo præcederet. Nam tex. hic dicit, quod non põt reconueniri, &c. sed quando simul concurrunt, non est reconuentio, sed principalis conuentio, cessat ergo illud priuilegium. Debet. n. restringi, & non ampliari, cum sit contra naturam aliarum actionum, & deuiet a cõibus regulis iuris, vt supra dixi, facit quod no. in c. frequens, de rest. spo. Ad idem optime facit l. si fuerit. ff. de reb. dub. vbi si dico [Lego i. li centum, qui primo ascenderit Capitolium.] Si duo pariter ascendunt, neutri debetur legatum, quia verum est dicere neminem prius ascendisse: ita in proposito, admittantur ergo ambæ petitiones, tanq̃ principales. † Secundo quæro, hic patet, quod de eadem spoliatione potest agi, & excipi: pone q agens possessorio a succubuit, & sic absolutus fuit reus: postmodum iste reus sic absolutus agit contra illum super certa re, ille nunc excipit de illa spoliatione, in qua directe agẽs succubuit, nunquid possit repelli per replicationem rei iudicatæ, quod est quærere, an res iudicata in directo interdicto obstet excipienti de eadem spoliatione? vr q sic. Et quia aliud agitur nunc, quia primo petebatur restitutio, nunc vero excipitur ad repellendum agentem, ergo non ẽt obstare exceptio rei iudicatæ. ff. de excep. rei iud. l. cum quæritur, & l. seq. & quod no. in c. aduersario. ī. de excep. Contrarium tenent Inn. & Host. & cõiter doct. quia eedem sunt personę, eadem res & eadem causa petẽdi in effectu. Nam si admitteretur hæc exceptio hoc casu, non audiretur agens, nisi prius restitueret illam rem, vt in c. 2. ī. eo. & sic indirecte consequeretur rem, super qua obtinuit contrariam sententiam ex eadem causa, & sic tollitur motiuum præcedens, quia effectualiter ad idem agitur. Item plus est agere, q̃ excipere, ideo succumbens satis dẽt succumbere in exceptione ex eadem causa. Itẽ illa exceptio in effectu erat inclusa in actione, quæ deducebat ibi spoliationem, pro hoc. ff. de excep. rei iudi. l. ẽgi, & l. cum quæritur, cum l. seq. † Sed quæro, quid ecõtra, pone q prius succubuit in exceptione, nunc vult deducere spoliationem per viam actionis, nunquid obstet exceptio rei iudicatæ? Inn. q non. Nam primo nil petijt, & sic vere nunc ad aliud agitur, & pinguius nunc, q̃ primo, & idem no. in c. 2. supra eod.

† Quæro, quid si succubuit in exceptione, cum ageret pro certis rebus. Nunc vero iterum agit actor pro aliis rebus, nunquid poterit pro alijs rebus de eadẽ spoliatione excipere, de qua primo succubuerat? Innoc. q sic, quia ad aliud nunc agitur, & sic aliud est iudicium, ff. de excep. rei iud. l. si quis ad exhibendum, & l. si testõ, & l. si cum argentum. † Vlterius quæro, pone quod contra te agentem peritorio, excepi de illa spoliatione, & obtinui, nũc volo agere directe de illa spoliatione, nunquid teneor tibi respõdere super prima petitione peritoria? vr quod sic, quia cũ prius fuerit petitoria, & secunda possessoria, debet procedi, sicut duobus per duabus mutuis petitionibus, vt in c. 2. ī. eod. Item intentando actionẽ, & recedẽdo ab exceptione, renũciatur iuri, ff. arg. c. quod ad consultationem, de re iud. Et hanc opi. tenuit Lafran sed Host. & Io. Cald. hic tenent contrarium; quia iam fuit ablata prima petitio per exceptionem, & sic ista est cõuentio, & non reconuentio, & ideo habebit beneficium huius c. vt recedi, & beneficio exceptionis intentando actionem, quia contraria procedunt in recurrente ad actum contrarium; sed actio de qua est huiusmodi, immo tendit, vt directo restituatur, vbi prius petebat indirecte, & hoc satis placet. † Vlt. hic quæro, an agenti in directo, vti possidetis, obstet exceptio spoliationis, sicut agenti interdicto alia actione, seu interdicto, vt hic? Innoc. quod sic. si tamen spoliatus vellet, de vtroque simul peragere posset: nã hanc materiam expedias, prout plene dicam in c. veniens. de præscr. vbi hoc tangitur.

ADDITIONES.

a SEB. SAP. Agens possessorio. Vide ad hæc no. per Lanfran. de Orta. de natu. de causa pos. & proprie. col. fi. vbi ponit, quando succumbens in possessorio possit redire ad petitorium, & econtra.

b ZACHAR. Obstet exceptio spoliationis. Adde Io. And. in c. frequens. de restit. spol. & Spec. in tit. de peti. & posse. §. 1. ver. quid si aliquis.

ANT. FRAN. An agenti interdicto, vti possidetis, obstet exceptio spoliationis? dicas, q quando agitur tali interdicto, iudex potest sequestrare vbi possessionis, & illam partibus interdicere, vt per Spec. in tit. de sequest. pos. & fru. Dicas tamen q tale interdictum est interdictum retinendæ possessionis habet vim recuperandæ, ut per Bar. in l. j. in 3. colum. C. vti pos. & huiusmodi interdictum non datur contra ipsum possessorem habentem iustam causam retinendi, ut l. colonus. ff. de ui & ui ar. Et an tale interdictum competens mobilib. vide no. in c. licet causam. de prob. Et adde, q tale interdictum non habet locum pro turbatione uerbali, ut per Bar. Io. de Imo. & Alexan. J. si prius. ff. de ope. no. nun. & vide per do. Ant. in c. audita. de rest. spol. & in l. ordinarij. C. de rei uend. Et adde etiam, quod tale interdictum datur petenti contra uenditorem, possidentem rem uenditam precario, ut per Bar. l. ab emptione. ff. de pact. Et de materia huius interdicti, vide quæ plene habentur in l. si duo. ff. uti pos.

De Plus petitionibus. *Rubrica.*

Continuatur hæc rubrica secundum Gof. & Ioan. And. quia plerunque in iudicijs plus petitur, quam debeatur. Item plerunque incidẽtes quæstiones, interdum proponit reus, q actor plus petit, ideo &c. Vel continua sic: Supra in proxima rubr. vidimus de ordine cognitionum. verum, quia interdum excipitur contrarium plus petere, & dubitari posset de ordine, & modo procedendi, ideo subijcitur, &c.

SVMMARIVM.

1 *Plus petere quomodo quis dicatur, & qualiter puniatur.* 3.
2 *Aduersarius dicitur etiam ille, qui contendit in iudicio, in causa proprietatis.*
4 *Solutio licet sit destinata in certo loco, potest tamen impune peti in loco ciuili debitoris; secus in alio loco, nisi promittens sit in mora.* 5.
6 *Plus petentem an possit pœnitere usque ad sententiam.*
7 *In panis legalibus, licita est pœnitentia usque ad sententiam.*
8 *Casus, in quibus plus petens non punitur.*
Plus petens non incurrit pœnam, nisi conuincatur.
9 *Pœna tripli an possit peti de iure canonico?*
10 *Condemnatio expensarum non sit post sententiam; nisi principaliter tantur.*
11 *Plus petere dicitur etiam ille, qui petit ex rebus obligatis vilioren.*
12 *Quando aliquis plus petit, an differatur iudicium in totum, an sentia diffinitiua cum pœnis, quæ hic ponuntur?*
13 *Inducix tam iuris, quam hominis, duplicantur propter plus petitionem; siderantur a tempore, quo petitur, non a tempore, quo fuerunt data.*
15 *Libellus continens plus debito, an possit totus negari?*
Positio partim vera, & partim falsa, an possit in totum negari?
16 *Responsio affirmatiua, vel negatiua facta positioni, vel libello, quo valeatur ad omnia contenta in eis.*
17 *Reus plus negando, an incidat in aliquam pœnam, quando etiam dicit petijt?*

CAP. I.

1 COnsilium. †Ponit quatuor modos plus petendi, & pœnas plus petentium. secunda ibi, ſ Te quoque.] Casus lit. Aliquis emit pecuniam alicui amico, restituendam tibi certo termino. iste repetebat ante terminum illam pecuniam, non debatur, q non poterat repetere ante terminũ illã pecuniã. de hoc puniri debebat. Consuluit Papã, qui super hoc nihil non fuit consiliũ prouidentiæ, q ante terminum pecunia debitam repetijt: vñ punitur importunitas plus petẽtium. iudicio pstiterit ī sua petitione, hoc mõ si plus repetit re, in expensis aduersario condemnatur. qui plus petit locum, teresse tenetur pro eo, quod vtilitas adimitur debitori, habuisset, si in loco statuto soluisset, & ei, qui plus pete pore, duplicantur inducix, nec respondere tenetur, soluat.

soluantur expensæ. In tex. §. ſ Te quoq;.] In isto § exponit quatuor modos prædictos plus petendi. Ille petit plus causa, cũ aliquid debetur in genere, vel sub alternatione, rem in specie, vel vnum præcise petit. Re vero plus petit, si decem sint debita, & ipse petit 20. Loco plus petitur, cum quis alibi conuenitur, quã vbi soluere conuenit. Tpe plus petitur cum ante terminũ, vel
2 conditionem petitur, qd debetur. Ber. † No. 1. q aduersarius dr,
a qui mecum contendit in iudicio, ẽt si sit causa pecuniaria. a Aduersatur. n. mihi, in quantum contradicit petitioni meæ, & hoc facit pro statutis facientibus mẽtionem de aduersario, cõcord.
3 c. 1. de iudi. & c. accedens, 2. vt lite non contest. † Not. 2. q dicitur plus petere non solum, qui petit maiorem quantitatem debiti; sed etiam petens ante tempus præfixum, & sic econtrario dicitur minus soluere, qui tarde soluit. Facit pro statuto punien
4 te plus petẽtem, vt habeat locum contra petentem ante terminum, vel aliis modis, de quibus hic. † Not. 3. quòd res promissa in vno loco, potest peti in alio, quàm vbi fuit destinata solutio, sed petens tunc condemnatur reo ad interesse. Et est ratio, quia si non posset peti in alio loco, nonnunquam creditor frustraretur intentione sua, quia reus vel data opera, vel ex necessitate nunquam perueniret ad locum destinatum, quod esset iniquũ. Et satis est reo, quòd sibi satisfit de interesse, de quò in l. 1. ff. de eo, quod cert. lo. & intellige tex. & prædicta, ut fiat hæc condemnatio interesse, quando petitur solutio in loco non conuento: secus si petitur in loco idoneo, puta in loco domicilij, ut sol
5 tur in loco conuento. Tunc enim nullam pœnam incurrit, cum nullum interesse in hoc reus prærendat. † Et vide glo. bonam quæ ponit formam libellandi impune, cum petitur extra locum destinatũ, in §. si quis agens, in uer. loco institu. de actio. Debet enim facere commemorationem illius loci, ubi fuit promissa solutio, dicendo, peto decem vt mihi solias hic, vel ibi, vbi soluere promisisti, argu. in dicto ver. loco. & ff. de eo quod cer. lo. l. 2. post hoc nisi soluat, quia reperitur in mora, potest cõueniri vbicunque, dummodo in loco idoneo, scilicet vbi alias fortitur forum, licet quidam dicant, q vbicunque poterit conueniri. Sed primum est verius, & communius, vt ibi not. & in d. l. 1. de eo, quod cer. lo. Nico. tamen de Mat. tenuit contrarium,
6 & cum sequitur Bar. in d. l. 1. vt vbilibet tanquam fugitiuus possit conueniri, sed primum videtur æquius, & communius. † Venio nunc ad glo. & quæro, tex. iste punit plus petentes, si duxerint in iudicio perſistendum super petitione sua, quid si volunt desistere? Gl. 1. respondet, q euitabunt pœnam, dummodo desistant ante lit. conte. postea vero, non licet sine pœna, & in hac conclusione resident glo. in l. vna, C. eod. tit. Hanc glo. communiter hic sequuntur doct. & maxime Hostien. dicens, q etiam ante litem contestatam, non licet in distincte impune pœnitere. Quid enim si aduersarius fecit expensas ante pœnitentiam? Ini quum enim esset, si non restituerentur expensæ factæ ante lit. contest. potest plus petentem pœnitere, tamen tenetur aduersario ad interesse, si quod sit. Ego uero miror, q glo. & docto. sic
b tranſeunt super isto passu, & dico, q pœna huius c. non habet locum, nisi perseuerauerit vsque ad sententiam. b Primo moueor per istum tex. qui tantum punit perſistentem in iudicio, sed iudicium dicitur, dum causa discutitur, & sic vsque ad sententiam, vt probatur in c. forus infra de ver. sign. non ergo persistit in iudicio, qui non expectat sententiam. Item forius hoc probatur in l. qui cum maior, §. accusasse, & in l. in seruitutem, §. petisse. ff. de bo. lib. vbi patet, q pœna a iure apposita, etiam p
7 uerantia in iudicio. † Hinc Bart. in l. in criminali, C. de iurisdict. omn. iudic. dat ex his notabilem theoricam, q in pœnis legalibus locus est pœnitentiæ vsque ad sententiam. Et idem refert Dyn. in l. amplius, ff. rem rat. haberi. & facit quod dixi in tenere cl. diligenti, de foro compe. Nec obst. l. vna, C. cod. per quam mouetur hic glo. Ibi enim non est locus pœnirentiæ post lit. cõtesta, quia deliquit in duobus, videlicet, quia per dolum exegit cautionem de pluri. Idem dolose petit plus, ideo ille punitur acrius, etiã in alio, quia priuatur toto debito, ut ibi, & hoc subij
citur in glo. Et hoc aperte sentit Bar. in d. l. in criminali, respondendo ad illam l. vnicam, & adhuc apertius in d. l. vnica, & maxime in fi. vbi apertissime respondendo ad l. alia, C. de his quibus vt indig. & l. Papinia. §. meminisse, ff. de inoff. testam. vbi lo
cus est pœnitentiæ usque ad sententiam, dicit q in d. l. una, est speciale propter duplex delictum actoris: vnde glo. hic etiã in alio male dicit, dum innuit illam legem procedere in eo, qui p dolum super maiori quantitate exegit cautionem. Nam certe ex hoc solo non priuaretur debito, & sic non haberet locum lex illa, quæ requirit duo delicta, de quib. supra dixi. Sed tunc secundum Bartol. in d. l. vna, punitur crimine stellionatus, si dolus in aliam speciem delicti non cadit, vt in l. 2. ff. de crimi. stel. Habet enim locum remedium illius titu. quando non habet specificũ
nomen, sicut istud, quãdo per dolum exegit cautionem de pluri, non tamen plus petijt. Ex hac enim ratione dico dictũ Host. non procedere, vt ante lit. conteſt. habeat locum pœna, si aduersarius fecit expensas, quia dico, q ex remedio huius titu non cõ
demnabitur in expensis, cum non perstiterit in iudicio, vt requirit iste tex. sed con demnabitur in expensis alio remedio, qa temere litigauit, vt in l. eum quem temere, ff. de iudi. & c. fin. de dolo & contuma. & c. calumniam, de pœnit. Concludendo ergo hanc materiam assumo aliqua dicta Bar. in l. vnica, præalle. sic distinguens, quòd aut quis plus petit exigendo per dolũ cautionem de pluri, & etiam plus petendo, & habet locum d. l. vnica, vt priuetur toto debito, neque sit locus pœnitentiæ, nisi vsq;
8 ad lit. contesta. † Excipiuntur ibi in tex. duo casus. Primus cum actor conuincitur super maiori quantitate, & conuictus ante sententiam, vel post transigit cum reo super pœna, alias re. Secundus cum actor plus exigit, sed reus in iudicio confessus est se totum debere, & hoc voluit ille tex. ibi in fi. Tertius casus potest esse secundum Ioan. And hic, & glo. & Bar. in d. l. vnica, quã do post lit. contest. antequam conuincatur de maiori quantitate, ipsemet actor confitetur, tunc enim non punitur in toto debito, quia ille tex. procedit quando actor conuincitur, sed si confitetur, non conuincitur, sed conuicit seipsum, facit l. eum qui, ff. de iureur. Quartus casus dubius est, quando actor in veritate debens habere decem exegit prius cautionem de 20. per dolum, & postea exigit in iudicio 20. sed non probauit, nisi de 10. reus tamen non conuincit per probationes suas, ipsum plus dolose exegisse cautionem, & petijsse, nec constat in iudicio de dolo ipsius actoris, & hoc casu tenet glo. in d. l. vni pœnam habere locum. Sed C. y. ibi & Bar. & communiter docto. tenent oppositum, quia licet potuerit probare, non tamen per hæc præsumitur dolus, nec est conuictus per dolum plus exegisse, & petijsse. Et ideo dicendum, quòd adhuc non habet locum illa pœna. Pro hoc, quia in dubio non præsumitur dolus, vt l. quoties. §. qui dolo, ff. de prob. & in dubijs mitior interpretatio facienda est, vt l. si præses, & l. interpretatione, ff. de pœn. & in reg. odia, & reg. in pœn. lib. 6. & quod supra dixi de iu. ci. dico procedere etiam de iure cano. ex quo non reperitur contrarium, ar. in c. 1. de no. opnuncia. & quod ibi not. hic enim tex. non imponit illam pœnam, quia loquitur tantum in eo, qui commisit vnum delictũ in plus exigendo, & sic suppleri debet istud ius canonicum per illud ius ciuile. Nam vbi minus delinquitur, minor exerceri debet vindicta. 24. q. 1. c. non afferamus, & l. respiciẽdum. ff. de pœ. Quandoque quis cautionem pluris tantum per dolum exigit; non autem plus petijt; & tunc non punitur indebito, ita q non habet locum lex illa, nec istud c. sed punietur crimine stelliona
tus, si dolus ille non cadit in aliquam speciem delicti, vt l. 1. & 2. ff. de crim. stel. vt no. ibi Bar. & dixi supra. Quandoque solũ per dolum plus petit, non tamen exigit cautionem de pluri; & tũc secundum Bar. in d. l. punitur in triplo expensarum; sed nõ perdit debitum, vt in §. tripli, insti. de ac. & hoc procedit de iu. ciui.
9 † An autem de iu. can. habeat locum hæc pœna tripli, glo. hic in ver. amplius, sentit, q sic: docto. nostri hic communiter tenent contrarium, arg. in c. 1. de do. & cont. Nam si Papa hic intellexisset de pœna tripli, hoc expressisset; sed tantum dixit cum condẽnandum in expensis, arg. in c. ad audientiam, de deci. Item tex. in d. §. tripli, loquitur de expẽsis factis nomine sportularum; sed
c in foro ecclesiastico sportulæ non præstantur, d de ui. & hone.
d cler. c. cum ab omni. quod ergo non est, vel non exigitur, tripli cari non potest, de consti. c. cum accessissent. Et per hoc etiã seq tur secundum Io. And. q ẽt in foro ciuili, ubi sportulæ de consuetudine

ADDITIONES.

a ZACHAR. Etiam si causa sit pecuniaria. No. Inn. in c. cum inter, col. 1. infra de exce. Bal. in l. 1. col. 3. ver. ex hoc infero quandam conclusionem. C. q admit.
b SEB. SAP. Vsque ad sententiam. Contrarium tenet Angel. Aret. in §. si quis agens, insti. de ac. vide Bar. in l. edita, col. 4. C. de eden. vbi Moder. Alex. in l. quamuis. ff. de in ius voc. vbi quando sit licita pœnitentia.
c SEB. SAP. Sportulæ. De capiendis sportulis, vide Fel. in c. licet, in primis uersus, de off. ord. Ias. in l. ius ciuile, ff. de iust. & iu. & Alb. de Rosa. in l. diem suncto, versi. etiam quærit, ff. de off. assesso.
d ANT. FRAN. Non præstantur. An sportulæ debeantur de iu. cano. & dicitur q sunt prohibitæ, ut in c. cum ab omni, de vi. & honest. cler. tamen de cõsue. quæ præualet, possunt recipi, vt per Spe. in tit. de salario. in §. 1. in ver. si vero ordinarijs. & vide per d. Card. in clem. statutum, in 1. oppositio. de ele. ubi plene tractat istam materiam, & an delegato debeantur, habetur per Bar. in auth. offeratur. C. de lit. cont. & per Card. ubi supra, ubi etiam dicit, q licet delegato Papæ non debeantur, tamen consuetudo, q soluatur sportulæ etiam delegato, dummodo non sint immoderatæ, est spruanda. de quo etiam vide Alex. in l. 2. ff. si quis in ius voc. non ierit. & adde q sportulæ non possunt excedere summam duorum aureorum, pro qualibet parte, ut in authen. de iudicib. in §. ne autem. & per Alex. in d. l. 2. C. si quis in ius voc. non ierit. & adde etiam, q quando sportulæ debentur iudici, ipse non potest pronunciare super competentia, quia redditur suspectus, vt per gl. in l. de iure, in prin. ff. ad municip. & per Bar. in l. si quis ex aliena. ff. de iudi. vide tñ Alex. in d. l. 2. C. si quis in ius voc. non ierit, ubi uiderur tenere contrarium.

Universidad de Deusto
Biblioteca

fluctadine non præstantur, non erit locus illi pœnæ, qđ placet. Et intellige hoc, qñ petitur plus re, vel causa: si aũt petitur plus tpe, vel loco, habent locum aliæ pœnæ, de quib. in tex. Et his casibus licitum est pœnitere ad euadẽdum has pœnas, vsq; ad sententiam, vt ℨ. dixi. Sed ℨ hoc dictum doc. oppo. sic: Nam si non hẽt locum pœna tripli, de nihilo prouider hæc decr. respectu petentis plus re, uel causa; cum per alia iura sit prouisum de cõdemnatione expensarum respectu temere, vel calumnioſe litigãtium, ut in c. calumniam, de pen. & c. finem, de do. & con. contrarium vĩ difficile; sed respõde duob. modis. Primo, q̃ prouident in dando nouum remedium ℨ condemnationem expensarum, sicut dicitur, cum noua constitutio dicẽtur id, quod antiqua vt operetur, saltem in dando nouam actionem, vt no. Bar. in l. j, ff. ad leg. falc. & no. in c. 1. de rescrip. & in c. ex parte. 2. de verbo. sign. prodest. n. habere plura remedia, ad hoc l. quoties, & l. nun
10 quam. ff. de ac. & ob. † Secundo soluo, & notabilius, q̃ per remedium antiquum condemnatio expensarum solum venit accessorie; unde post sententiam super prin. nõ valet emplius iudex condemnare in expensis, ut l. terminato. C. do fru. & lit. expẽ. & no. in c. finem, de do. & cont. & c. 1. de sequest. poſ. & fru. sed ex remedio huius c. poterit agi dupliciter. Nam poterit dari postea nouus libellus super hac pœna, cum non ueniat hæc condemnatio tantum accessorie, sed etiam principaliter, & est in hoc notabilis prouisio, licet do. Ant. sentiat hic oppositum in expensis, per d. l. terminato. Sed certe illa lex loquitur qñ veniunt accessorie, sed hæc est principalis prouisio. Ad hoc optime facit quod no. Bar. in l. 3. §. si rem, ff. de leg. 3. vbi dicit per ibi not. q̃ si statuto cauetur, q̃ victus victori condemnetur in expensis, poterit etiam post sententiam peti condemnatio expensarum: quare possunt principaliter peti ex condictione statuti, vt sic statutum aliquid conferat ad ius commune, quod not.

ADDITIO Nicolai. Item poterit pendente primo iudicio implorari officium iudicis super hac condemnatione, sicut in simili not. in c. si diligenti. de fo. compe. & in l. in criminali. C. de iur. omn. iud. & in l. ñ. ff. de rei uen. & hoc uoluit Bart. in d. l. 1. C. eo. Et ex hoc habes duos modos practicandi remedium huius c. Quandoque quis neq; per dolum exigit cautionem de pluri, neq; per dolum plus petijt, sed per temeritatem tantum, secundum Bar. in d. l. vna, punitur tantum in expensis, ff. de iud. l. eum quem temere. Hæc admitto, quando petitur plus re, uel causa. Si vero petitur plus tempore, uel loco, tunc habent locum pœnę hic expressæ, vt duplicentur inducię, & fiat condemnatio ad interesse. Nam iste tex. non exigit dolum, sed importunitatem, ut patet in tex. Aut quis petit plus debito iusto errorẽ, & parcitur sibi, quia cessat temeritas, de qua hic, & dolus, & calumnia, pro hoc c. sacro, de sent. excom. vbi est bo. tex. & in c. finem, præal. & quod ibi not. & probatur in terminis nostris inst. de act. §. si quis agens. Vt puta petebat vigore testamenti legatum integrũ sibi relictum, producitur codicillus factus eo ignorante, in quo adi
11 mitur sibi pars legati. Item si esset minor, succurreretur sibi causa cognita, vt in d. §. si quis agens, & quod ibi no. ut puta, si ex facilitate plus petijt. secus si dolo, vt l. auxilium. ff. de min. & l. si ex causa. §. 2. ff. eo. tit. & sic habes clare hanc materiam, & in d. l.
12 vnica. † Sed vltra quæro, iste tex. dicit illum plus petere, qui hẽt obligatum debitorem in genere, & postea petit in specie, uel habet obligatum sub alternatione, & petit præcisè vnum ex alternatis. quid si petit quod est vilius? puta, est obligatus ad dãdum equum: ego peto viliorem, qui possit reperiri, vel est obligatus ad dandum Titium, vel Seium, peto Titium, qui est vilioris pretii. nunquid incidam in penam? doct. communiter, q̃ sic, & est tex. expressus inst de ac. §. præterea. Nam sæpe accidit, vt promissori difficilius sit soluere id, quod minoris pretii est, quàm quod maioris, & sic adimitur vtilitas sibi, & facultas eligendi petẽdo
13 rem præcisè. † Quæro pro declaratione literæ, dicitur in tex. q̃ contra petentem ante tempus duplicantur inducię, nec reus cogitur postea suscipere iudicium, nisi ei soluantur expẽsæ, an per hanc exceptionem, Tu petis plus tempore, suspendatur iudicij in toto, an vero debeat ferri sententia diffinitiua cum pœnis appositis, de quibus in tex. Sol. duplex est intellectus, secundũ Inn. Primo potest intelligi, q̃ impeditur iudicium in totum, donec finitæ fuerint inducię duplicatæ, & hoc quando excipitur declinatorie, puta de pacto, q̃ non debeat conueniri ante certũ diẽ, & sic loquitur insti. de excep. §. temporales, uel quando ante lit. contest. opposuit & probauit parte consentiente dilatoriam solutionis. In his enim casibus non cogitur debitor litem inchoare, tuisi prædictis perfectis, insti. de excep. §. hodie. Aduerte, quia ex prædictis sentit Inno. q̃ dilatoria solutio non possit opponi, & probari, ante litem contest. nisi parte consentiente, & idem Host. hic & alii. sed non bene dicũt, imo Inno. est in alia opinione, q̃ est in facultate rei opponere ante uel post, & si oppunitur ante habet uim dilatoriæ, si post, habet uim peremptoriæ. Nam si opponitur ante, concluditur actorem male agere ante tẽpus, ar. l. item quia. ff. de pact. & l. 1. ff. quando dies vlusfr. leg. ce. Hoc voluit Bar. in l. exceptionem. C. de prob. vnde ordo, qui ibi po-
14 nitur, non est necessitatiuus, sed consultatiuus, haber enim in tacitum pactum, vt non peratur ante tempus. Pro hoc vide Io. tex. in d. §. temporales, ubi dicitur quòd impeditur actio, & inl. in fi. iun. glo. ff. quando dies vsusfru. leg. ce. Et de hac dilatoria sol. no. Inno. in c. pastoralis, de excep. & gl. in c. pen. & ibi dicunt co. tit. Secundus principalis intellectus huius c. est quando exigitur post lit. contest. & tunc debet ferri sententia diffinitiua cõdemnatoria de soluendo tempore debito, appositis pœnis, de quibus in tex. quia ex quo iudex reperit obligationem, licet ad dãdebet sic condemnare, arg. in l. de qua re. ff. de iu. Et tunc debet exponi iste tex. quòd nõ cogitur reus suscipere litem, scilicet de re jam iudicata, vel officium iudicis super executione sententiam latæ super principali debito, nisi finitis inducis duplicatis, & solutis expensis. Alii tamen, vt refert Inno. intelligunt, quod etiam lit. contest. si de hoc excipitur, nõ cogitur reus litem prosequi, nec debet iudex ferre sententiam super principali, sed tantum absoluere reum ab instantia iudicii, quod etiam procedit quandocunque apparuerit petitum ante tempus, ar. pro eo quod si in diem, ff. de petit. hæredit. sed præcedens dictum placet Inno. & alijs. Ad l. quod si in diem, respondet Inno. quod ibi non agebatur ad debitum in diem soluendum, sed ad actionem præstandam, ad quam fuit bene condemnatus. ff. de in l. in omnibus. vel illud ideo est, quia petitio hær. non competit contra debitorem in diem, quia non possidet pro hærede, vel pro possessore, sed actio ex mutuo, & consimiles, bene competunt contra debitorem in diem, licet male agatur, ff. quando dies vsufr. leg. ced. l. 1. in fi. Hunc ultimum intellectum ad mam l. quod si in diem, tenent ibi glo. & Bart. Concludo ergo ter declarando totum tex. quòd aut opponitur, quod in alio co fienda est solutio, & tunc non impeditur iudicium, sed fit demnatio cum refectione interesse, ut supra dixi, & hoc hic Gof. aut opponitur, quòd petijt ante tempus, & aut dilric, aut perẽptorie. Primo casu impeditur iudicium super cipali, secundo non, vt patet ex prædictis. aut opponitur quod petijt plus causa, & tunc puto quòd potest an lit. contest. concluditur actorem male agere, cum circa rem præciam non
15 sit obligatio, ar. in c. cum dilecti, de empt. & vendi. & impetut tunc iudicium, & fiet condemnatio in expensis. Item contra potest excipi peremptorie, & tunc fertur sententia diffinitiua absolutoria, & actor condemnabitur in expensis, quia quando præcisè petitam non est obligatio, sed postea poterit agere secundum naturam obligationis, arg. in d. c. cum dilecti, & l. quæritur, cum seq. ff. de excepti. rei iud. & c. aduersario, & quod
16 ibi not. infra de excep. † Quæro, dicitur hic quòd inducie debent in pœnam duplicari, an habeat hoc locum, siue finitæ ciæ iuris, siue hominis? Docto. hic quod sic, & est expressum insti. de excep. §. hodie, & de inducijs iuris potest poni exemplum in c. quod ad consultationem, de re iu. & in l. vna. C. de rei ux.
17 act. & in l. promissor. ff. de constit. pec. cum multis si. † Sed quæro, an solum duplicetur, quod superest de termino, an vsque ad ger terminus? exemplum: Habebat quis annum ad soluendum, petijt creditor in decem mensẽ, & sic per duos menses ante tẽpus minum, an solum duplicabuntur isti duo menses, an vero totus ger annus? Io. And. tenet quòd integer annus: videtur fortius re per d. §. hodie. vbi dicit quòd inducię, quas ipse actor ipse indulserit, vel quas natura actionis continet. duplicabuntur, fert tamen Ioan. And. Franc. tenuisse, quòd solum duplicabuntur isti duo menses. do. Ant. transit hic cum opi. Ioan. And. Sed ego adduco tex. notabilem in contrarium in l. aut damnum, quisquis, ff. de pœn. ubi dicitur, quòd ille, qui rupit confinium, debet puniri, vt stet in confinibus duplicato tempore. Et ita ibi tex. quòd illud tempus debet duplicari, quod superest, fugit, & hoc aperte reperi ibi tenere Bart. dicentem, ita debet intelligi. §. temporales, insti. de excep. Et hoc profecto habet ximam æquitatem, vt non puniatur delinquens ultra, quam eo reperitur delictum, in c. quæsiuit, de his, quæ fiunt a maio cap. & l. resipiciendum. ff. de pœ. Facit quod in simili dicimus in integ. resti. aduersus temporis læsionem, in elem. 1. de in resti. Ad §. hodie, respondeo, q̃ noluit aliud, nisi q̃ siue inducie sint hominis, siue iuris, debeant in pœnam duplicari, sed dicitur
18 intelligi, vt duplicentur iuxta delictum, ut in d. §. quisquis. Sed quæro de quotidiana, & notabili quæstione: pone, quòd tu bello petis plus debito, vt quia debeo 10. & petis 20. vel debeo partem alicuius rei. & tu petis totam rẽ, an possim simpliciter a negare totam petitionem? a Et ad idem quæri potest circa præ-

tionem.

ADDITIO.

a ZACH. Negare totam petitionem. Adde Lanfran. de Oria in c. quoniam p
tra. §. responſiones, num. 9. ver. noua regula, & quod ibi not. Celsus ap
suis, in uer. negare. infra de proba. quod tamen limitabis, ut per Bar. fac. Ro
in l. præſens, nu. 3. & ibi in apoſt. eiusdem Cel. ad ipſum. C. ſi ſer. am
lib. 10. & per Fel. in c. nam concupiſcentiam. in glo. 2. ad fi. ſupra de cens
ſcilicet quando materia eſſet indiuidua, de quo ut per Celſum, vbi ſupra
primo loco eſt allegatum

ANT. FRAN. Vtrum positio falsa respectu partis, possit tota negari sine periorio, vide Bal. in l. 2. §. quod obseruari, in 7. col. C. de iur. cal. & vide Spec. in tit. de litis cont. in ver. vno falso, & in tit. de positio. in ver. quando positio. & seq. & vide per Bar. & Alex. ia l. 1. in §. si stipulanti. ff. de verb. obl. vbi dicunt, quod non licet negare totam positionem, quamuis pars illius sit falsa, & illã opinionem dicit Alex. ibi esse communem, & esse veram, quando positio est falsa pro parte in quantitate: secus, si sit falsa pro parte in qualitate, quia tũc potest negare totam, & hoc modo dicit intelligendam gl. in c. 2. de confess. in 6. & in c. præsentium. de testi. co. lib. & ibi per Io. And. an nouel. de quo etiam vide per Bar. in l. si is qui ducenta. in §. vtrum. ff. de reb. dub. & vide etiam Io. de Imo. in c. nam concupiſcentiam. de consti. hic alleg. & ibi ple. per Mod.

tionem, an positio habens aliquã partem falsitatis, possit negari ratione partis falsæ? Gil. in c. fi. de confess. lib. 7. & in c. 2. de test. co. lib. vĩ velle, q̃ sic, per l. si is qui ducenta. §. vtrum, ff. de re. du.
a Idem tenet a Spec. in tit. de lit. cont. §. nunc dicendum, post prin. & in titu. de posi. §. 7. ver. 11. vbi idem dicit, si positio sit falsa in qualitate, vt quia ponis me hodie comedisse in ecclesia, posſũ fecundum eum negare totum, licet alibi comederim, quia ve. si est, q̃ non comedi in ecclesia. vide Io. And. in Spe. in d. ver. nũc dicẽdum, in prin. vbi idem videtur firmare, & loquitur de libelco, & communiter aduoca ti sequuntur hanc partem in practica. sed Bar. in l. 1. §. si stipulanti. ff. de verb. obl. & in l. si quis cũ totum. ff. de exce. rei iud. & in l. si is qui ducenta. §. vtrum. præallealiter dicit, videlicet, q̃ aut id, quod ponitur in libello, vel positione, est falsum ratione qualitatis, & tunc potest negari in totũ, & procedit opi. præcedens, quia videtur aliud factum, & p hoc c. cum dilecti. & quod ibi no. in gl. de accus. & quod no. Cy. in l. 2. C. de prob. Aut falsum est in quantitate, seu in parte summæ, vel in parte rei, vt quia petis 20. & debeo tantum 10. vel debeo partem, & petis totum, & tunc in iudicijs non p̃t negari in totũ, sed debet confiteri partem debitam, & est rõ fm cum, quia qui petit totum, petit quamlibet eius partem, vt in d. l. si quis cũ totum. & in d. §. si stipulanti. ergo & respõsio vĩ ad totum, & ad quamlibet eius partem. Debet. n. in iudicio reus certificare aduersarium suum: vnde tenuit Pet. talem periurum, qui negat simpliciter totum, & dẽt partem, vt refert Bar. in d. l. si quis cum totum. Ad prædicta facit tex. cum glo. in l. pupillus. §. fi. ff. de ver. sig. vbi negans rem suam, videtur negare etiam sibi cõem esse. Ad idem vide bonam gl. in c. fi. 12. q. 1. & est bonus text. in l. qui solidum. ff. de leg. 2. vbi petens totum, constituit aduersariũ in mora in parte debita. Licet idem Bar. in d. l. qui solidum, videatur dicere ℨ rium, & solet allegari, q̃ sit sibi contrarius. Dicit. n. ibi, q̃ si petis plus debito, habeo iustam cãm litigandi super toto, & excusabor a condemnatione expẽsarum. Sed certe si quis bene ponderauit præcedentia dicta Bar. non vĩ sibi ℨrius. Nam loquitur ibi Bar. qñ reus excepit de parte indebita: tunc enim si aduersarius non petit sibi tradi partem debitam, iuste litigat si per totũ, licet non obtulerit partem: quia non est verisimile, q̃ petens totum velit partem, arg. in l. tutor. §. Lucius. ff. de vsũ. & sic loquitur Bar. qñ fuit exceptum de parte indebitæ, & sic consi rebatur partẽ debitam; sed aduersarius non petijt ẽt sibi tradi. non ergo contradicit alijs dictis suis, sed limitat, vt sufficiat exci pere de parte indebita, nec teneturi illã offerre, nisi aduersarius petat illam specifice, vt l. qui solidũ, præal. iuncta l. in fideic. ff. de vsu. Si vero quæritur extra iudicium, an minor summa insit maiori, distinguendum est Bar. in d. l. 1. §. si stipulanti. de ver. ob. q̃ aut p certur affirmatiue, & inest minor summa maiori: vñ si promitto 20. promitto 10. Aut profertur negatiue, & tunc aut gña conuentionis perficiendę, & inest minor, vt in l. si vnus. §. cũ decem mihi. ff. de pac. vbi dr, q̃ si debeo tibi 10. & facis pactum q̃ non petes a me 20. valet pactum respectu illorum 10. Aut profertur gratia conditionis, vt puta si non dederis 20. & c. & tunc nõ inest minor summa, vt in d. §. vtrũ. † Sed iuxta prædicta quæritur, qd aliquid ponitur in libello, vel positione b principaliter aliud demonstrante, an responsio affirmatiua dẽat referri ad totum? Spec. in tit. de posi. §. 7. ver. 1 . dicit, q̃ refertur tantum ad principaliter positum: vnde dicit, q̃ si volo probare, q̃ mutuau Titio defuncto 10. & formo sic positionẽ: Dico, q̃ mutuaui 10. Titio defuncto, cuius tu es hæres. Si simpliciter confiteris, videris solũ de mutuo confiteri; non aũt q̃ sis hæres defuncti, c quia illud vĩ dictum demonstratiue, non aũt ponendo, vel affirmando, arg. ff. de cond. & dem. l. cum tale. §. falsam. Et cum hoc dicto simpli citer transit d. Ant. hic, sed reperio Bar. in l. si cui. §. si a filio. ff. de leg. 1. dicentem Specu. nihil boni in hoc dicere. distinguit ergo alter, q̃ aut confessus est simpliciter principale, & tunc non refertur ad aliud. Exemplum, Pono, q̃ cognouisti Bertam vxorẽ Titii: respondens q̃ cognouisti Bertam. per hoc enim non vide ris confiteri alias qualitates, ar. in præalle. §. si a filio. Si autem cõfiteris alias qualitates, vt quia dixisti omnia in positione contenta esse vera, & tunc refertur responsio ad ea, q̃ veniunt principaliter, & accessorie per modum qualitatis, arg. in l. fi. ff. de fideic. lib. & sic restringe dictum Spec. nã confessio generalis dẽt generaliter ac cipi, nisi aliter excutetur, de acc. cap. cum dilecti, & quod ibi no.
17 † Et per prædicta soluitur quæstio. pone q̃ actor plus petit; reus

plus negauit. quidam dicunt, quod fiat compensatio hincinde, de adul. c. pe. & vlt. Io. de Lig. dicit, q̃ reus non incurrit pœnam, quia cum ista const. sit pœnalis, non debet extendi. do Ant. dist. q̃ aut agitur de pœna expensarum, & fiat cõpensatio hincinde, quia vterque litigauit temere, & fiat pro rata compensatio, per no. in c. fi. de do. & contu. sed quo ad alias pe. procedat dictum Io. de Lig. Credo, q̃ vigore huius tit. in nullo punitur reus, quia tñ hic punitur plus petens, sed reus poterit condemnari in expensis, vt fiat compensatio per alia remedia, quia temere litigauit respectu partis, de pe. c. calumnia. Vltimo opponitur, & vĩ q̃ ante tempus possit peti, & sic est const. non aũt importunitas, vt patet in c. per vestras. de do. post diuor. re. & l. vbi. C. de in. do. vbi reperitur dos ante solutum matri. Sol. Dicit Host. hoc procedere regulariter, sed in quibusdam casibus a iure concessis, põt ante tempus peti, vt in casu prædicto. Item in debitore fugiẽte, qui potest capi, & duci ad iudi. ff. de his, quæ in frau. cred. l. ait prætor. §. si debitorem. Item, vt interponatur cautio a suspectõ, ff. qui satisd. cog. l. si fideiussor. §. fi. & l. in omnibus, ff. de iud. & in alijs casibus, qui ex diuersis iuris partibus colligi possunt. Et potest dici, q̃ in veritate in casibus prædictis, non petitur ante tempus, quia causa inhærens facit debitum, quod alias erat adhuc non debitum.

ADDITIONES.

a SEB. SAP. Idem tenet. Hanc opin. tenet Alex in consi. 181. inci. visto puncto quæstionis præmiſ. colu 2. ad fi. in 5. uolu. licet contrarium teneat. in d. l. 1. §. si stipulanti. & opin. Spec. etiam tenet Bal. in c. dudum. 2. col. 14. supra de ele.

b SEB. SAP. Positione. Quod si positio sit facta de pluribus, quorum aliqua sunt principalia, & dispositiua, aliqua incidentia, seu enunciatiua, uel demonstratiua: respondendo simpliciter non uidetur confiteri, nisi principalia, uide Alex. n l. si cui. §. 1. ff. de leg. 1. Ang. Are. in tract. maleficiorum, in ver. comparent inquisiti, & confitentur. in 1. col. d. Franc. Cur. in trac. positionum. in 6. breuiloquio. col. 2.

c ZACHAR. Non autem quod sis hæres defuncti. Adde tu quod si in confessione inserantur uerba enunciatiua, quod prædicta uerba enunciatiua nõ probantur per talem confessionem, ita no. Bal. in l. ficut. C. de repu. hær. Ang. in l. gerit. col. 5. uer. item adde, inquantũ Bar. tangit hic, ff. de acq. hær. & Matth. Mat. sing. 34. inci. no. quod sine, &c. ubi alle. Bar. sing. in alleg. l. gerit.

ANT. FRAN. Circa hoc, an interrogatus, an quis sit hæres defuncti ex testamento, uel ab intestato, non cogitur respondere, nisi natura actionis intentã dæ hoc requirat, l. si defensor. §. illud quæritur. ff. de interrog. act. Et quando interrogatur quis, ut respondeat, an sit hæres, uel respondeat tanquam hæres, & ipse simpliciter respondeat, uidetur fateri se hæredem, nisi neget illã qualitatem, de quo uide bon. glo. in l. 1. C. si minor se ab hær. abst. & habetur etiam per Bar. in l. 1. ff. de interro. act. Et adde quod talibus interrogationib. ad præparandum iudicium inchoandum, semper est respondendum, puta an quis sit hæres, uel an possideat rem, super qua iudicium est mouendum, ut l. ubicunque. & ibi per Bartol. ff. de interrogat. act. & in l. cogi, & ibi per Bal. C. de pet. hær & habetur in c. cum Ioannes. de fian. stru. & in c. fi. 32. q. 5. & per Spec. in titu. de interro. ac. in §. 2. in prin. per Bar. post glo. in l. 1. ff. de interro. act. Et uide etiam per Bar. de huiusmodi interrogatio. in l. controuersia. ff. de transact.

De causa possess. & proprie. *Rub.*

Supra visum est de ordine cognitionum: verum quia dubitari potuisset de ordine adhibendo, cũ cã possessorij & proprietatis, ab eodem, vel a diuersis deducantur in iudicium, merito hic subijcitur, &c.

SVMMARIVM.

1 *Causa possessionis & proprietatis, debet sub eodem iudice terminari.*
2 *Proprietas capitur pro dominio.*
3 *Causæ habentes aliquam conformitatem, terminari solent ab eodem iudice.*
4 *Papa, nec alius non potest parte non citata pronunciare.*
Ordo iuris si in aliquo casu remittitur, non consyetur remissa citatio.
5 *Sententia etiam principis potest dici nulla, nisi interueniant solennia saltẽ iuris naturalis.*
Feudum non potest tolli vasallo, etiam per principem, nisi vasallus sit de culpa conuictus.
Citatio est de iure diuino.
6 *Præcepta non solent fieri sine clausula, Et si senseris te grauatum, & ideo habent uim simplicis citationis.*
7 *Aspellacio non habet locum, quando possessor priuatur possessione, quia actor docuit de proprietate.*
8 *Quo casu potest pronunciari contra absentem, cum regulariter non possit.*
9 *Incorporalia an possideantur, vel quasi.*

CAP. I.

SVsceptis. Doct. nostri non sumunt, sed ponunt casum, q̃ forte actor præsens, petebat rẽ cũ absentẽ pdẽnari in vtroq;, f. in cã possessio. & ꝓprie. Aut q̃ Papa cãm possessio. cõmitteret vni, & cãm ꝓprietatis alteri. Papa vero rndit, vt ī lra. Vel primo petijt vnũ, vt vtrũque iudiciũ diuersis iudicib. cõmitteretur, & ab hoc repulsus, petijt sedm, vt saltem Papa pronunciaret, & ita rato fuit repulsus. Rõ repulsionis hĩ in litera, & potest hæc decre. sic summari. † Causa possessionis, & proprietatis, sub eodem
1 iudice terminari debet, nec contra absentem est pronunciandum. secunda pars, ibi, [Nec nos.] Casus li. Quidam Felix nomine de Sicilia habebat causam cum aduersario suo: pete-

Universidad de Deusto
Biblioteca

bat à Papa, vt cãm possessionis cõmitteret vni iudici, & causã proprietatis alii. Ad hoc respõdet Papa, q̃ legali prouisione decretum est, cãm possessionis & proprietatis sub vno & eodem iudice debere cognosci, vnde non admittit petitionem ipsius. Item petebat a Papa vt contra aduersarium suum absentem dif finitiuam proferret sniam, & ipse respondet q̃ contra non auditam partem, & absentem nihil potest diffiniri. Ber. No. causas decidendas in foro canonico, s̃m prouisionem iuris ciuilis, ex quo ius canonicum non resistit, de quo in c. 1. de nou. ope. nũc.

2 †No. q̃ proprietas a capitur pro dominio. Idem enim est dicere
a cã proprietatis, q̃ causa dominij, cum discutitur, cuius sit res. Dicitur ergo res esse propria alicuius, cum habet illius rei dominium, vnde non verificatur in sola possessione, quod no. ꝓpter
3 statura. †No. q̃ causę habentes aliquam connexitatem adinuicem, debent coram vno eodemq; iudice tractari, concor. ff. de quib. reb. ad eum iu. ea. per totum. Hic enim primo datur connexitas ratione eiusdem subiecti, nam tam causa pos. quam ꝓpric. versantur circa eandem rem. Secundo dicitur connexitas ratione facilioris decisionis, quia ille, qui cognouit de possessione, facilius discerneret cãm proprietatis. Et istis respectib. dicuntur habere aliquam communionem, sed alio respectu, quia possessio est ius separatum a iure proprietatis, non dicuntur habere aliquam cõmunitatem adinuicem, & sic intellige l. naturaliter. §. nihil commune, ff. de acq. pos. vbi dr̃, q̃ proprietas nihil cõe habet cum possessione. †No. vlt. & tene menti, q̃ ẽt prin
4 b ceps, vel Papa non põt parte absente, & non vocata, b cãm diffinire. Vnde pondera tex. qui præponit negationem verbo, põt. Ex quo infertur hoc esse de necessitate, iuxta theoricam glo. in reg. benefi. de re. iur. li. 6. Sed hoc non videtur posse procedere, quia Papa est supra ius, in c. proposuit, de concess. preb. & l. princeps, ff. de leg. ergo potest ꝓcedere nõ seruata hac solem. citat. Io. And. metu contrarij intellexit tex. de iuridica, seu ordi. porẽtia, non de absoluta. Simile, inf. de fi. inst. c. 1. Do. meus d. Card. intellexit text. simpliciter & absolute, quia diffinire cõtra inauditam partem, esset tollere defensionem, quæ est de iure naturali, quod princeps non potest, de re iu. cle. pasto. Pro suo dicto adduco Bar. in l. filiusfa. ff. de do. vbi dicit citationem esse de iure gentium Ex quo infertur, q̃ si princeps dat alicui potestatẽ, vt possit procedere sine iuris solemnitate, nihilominus tenetur citare. Sed in contrarium allego gl. in l. meminerint, C. vnde vi. quæ inquit Imper. posse dare facultatem occupandi possessionem sine citatione, licet aliud sit in iudice inferiori, s̃ vt l. fi. C. si
c per vim, vel alio modo, & no. gl. in l. iuste, ff. de acqui. pos. Concludo sic, q̃ aut certum est absenti defensionem nõ competere, & nõ requiritur citatio, etiam per inferiorẽ, quia citatio fit, vt veniat citatus ad se defendendũ, in cle. pasto. præal. ergo frustra fieret cita. pro hoc tex. opti. in c. cum olim, de re iud. & l. 2. & quod ibi not Bar. de adm. re. ad ciui. perti. Aut potest cõpetere defensio, & tunc inferior nõ procedit sine citatione ad actũ præiudicialem, vt d. l. fi. & 3. q. 9. c. caueant, & c. omnia, & supra de consti c. ecclę. Princeps vero s̃r citare debet, sed si nõ citat, & ꝓcedat ex certa scia, vel dat facultatem ꝓcedendi sine citatione, valet q̃ agitur, quia in eo præsumitur cã, etiam si tollat ipsum dominium. licet enim non possit tollere ea, quæ sunt de iure gentium sine cã, tamen si faciat, presumitur in eo causa, vt no. doc. in l. fi. C. si contra ius vel vtil. pub. & in c. quæ in eccle. de const. facit clem. vna, de ꝓb. & quod no. Inno. in t. inquisitioni, de sent. excom. Nõ ob. clc. past. vbi nõ præsumitur causa, quia ibi Imper. nõ erat iudex illius Regis, sed Papa, sed prętendebat rõne delicti. Vnde licet præsumatur cã in principe domino naturali, secus in alio non domino, nisi rõne accidentis. Pro hoc quod not. idem Inn. in d. c. inquisitioni.

5 ADDITIO. †Sed in s̃rium fact text. in d. cle. past. in ver. nec prædicta supplerio. vbi expresse dicitur, q̃ etiam s̃ subditum nõ potest princeps supplere defectum citationis, vel defensionis, q̃a cum illa sit de iure naturali, nõ potest per principem tolli, vt ibi, & vide tex. iuncta gl. in l. fi. C. de leg. quæ aperte tenuit, nõ valere sniam principis sine citatione latam, ẽt in causa ciuili, quod apertius ibi determinat Bald. Nam citatio fit, vt veniat ad se defendẽdum, debet ergo princeps citare partes hac de cã, vt ibi innuitur, quibus interuenientib. præsumẽdum est pro sẽtentia principis, & non aliter. Vnde tenet Bald. q̃ istis nõ interuenientibus, potest allegari, & opponi de nullitate, etiam contra principis sniam, & hoc mihi plus placet, & sic puto limitandum, & testringendum Cy. in l. rescripta, C. si contra ius vel vti pub. & Ioan. And. hic, facit c. 1. de feu. sine culpa nõ amit. colla. 10. vbi dicitur, q̃ non debet quis priuari feu. etiam per principẽ ante, q̃ de culpa sit conuictus. Item citationem, & causæ cognitionem Deus instituisse videtur, vt a pte colligitur 2. q. 1. c. Deus omnipotens. vbi dicitur q̃ Deus noluit punire peccata Sodomorum, nisi descenderet, & videret, &c. Nec Adam de suo peccato, nisi prius eum vocasset, & defensionem suam audiuisset, vt habetur Gene. 3. & vide quod dico in c. cum olim, de re.
6 iu. †Secundo ad idem opp. & videtur q̃ parte inaudita, possit iudex etiam inferior ꝓcedere, vt in l. de pupillo. §. meminisse. si de no. ope. nuncia. vbi mandatur sine alia cognitione q̃dcun que nouum opus, vt non ædificet. Ad idem text. in ca. ex parte. de verb. sign. vbi excommunicatur quis q̃ offensa non manifesta. Sol. in contrarijs non sit simpliciter præceptum sine cognitione. Nam hoc esset contra istum text. & l. 1. C. de execu. rei iud. vbi dicitur, q̃ ab executione nõ est inchoandum, sed illud præceptum fuit iustificatum, sicut habet consuetudo hodierna, maxime in curia Romana, videlicet: Et si senseris te grauatum, compareas coram nobis, &c. vt no. per gl. in d. §. meminisse, & in d. c. ex parte. Per hanc enim iustificationem, illud præceptum resoluitur in simplicem citationem, si ille sentit se grauatũ, & ꝓparet, si nõ compareat, videtur ꝓceptum factum post commu
7 ciam. Pro hoc quod no. Bar. in d. l. 1. C. de execu. rei iud. de quo etiam vide per d. Ang. de Perusio in d. §. meminisse, & vide Spec. de cita. §. iam de citatione, ver. si igitur, de sentẽ. prola. §. 2. ver. sed nunquid, & in tit. de primo & secundo decr. § restat. vers. ponę ago, & se. & per Gul. in l. quoties, ff. de in diẽ addi. potẽt fieri citatio sub ꝓditione, puta, vt citatus compareat, si tua pa tauerit interesse, secundum do. Ang. in d. §. meminisse, & allegl. quam dicit singularem, in l. ea quidem, C. si mancip. ita fun rit alie. ne ma. †Venio ad glo. & opp. q̃ nigrum non faciat albrum, cum in tex. tractetur de causa momenti. Sol. gl. menstrarij exponit, i. possessionis. Dicitur enim possessio momentanea, nõ q̃ duret per momẽtum, sed quia parum duratura est, quod possessorem, cum actor docuerit de ꝓprietate. Hinc est, q̃ ea cã nõ appellatur secundum leges, de hoc vltimo dic, vt no. de resti. spol. c. cum ad sedem. Quoad primum dic, q̃ glo. nõ a
8 cit simpliciter verum, qa posset durare magno tempore ergo possessorem, forte enim ex defectu probationũ nõ poterat cere actor de dominio, vt in clem. sępe, eo. tit. Dic ergo melius secũdum doc. q̃ dicitur momẽtanea aptitudine, & nõ actu, q̃ possibile est, q̃ parum durabit, sicut lex Aquilia dicitur perpetua aptitudine, & nõ actu, qa non semper pœnalis est, sed potest se pœnalis, Insti. ad leg. Aquil. §. is autem. Et scias s̃m Ioã. And. hic, q̃ momentum est quadragesima pars vnius horæ, nam hora est 24. pars diei, punctum est quarta pars vnius horæ, Momentum est decima pars puncti, & sic quadragesima pars horæ. Constat autem, q̃ possessio plusquam momentũ est duratura, & sic vt prædixi, debet dici momentanea aptitudine, & nõ actu. Quę tamẽ sumitur momentum ꝓ vigore, seu efficacia. 11. de c. consuetudinis, & de offi. ord. c. ordinarij, in fin. lib. 6. Videas materiam dilatandam p glo. in c. sicut antiquitus. 17. q. 4. Glop. de l. naturaliter. §. nihil cõmune, de acq. poss. sed recte & aliter non soluit, dic vt supra dixi in no. Postea in secunda pte exponit tex. ibi, [In vno, eodemq. iudicio.]i. sub eodem actu. Sed aduerte, qa hæc expositio glo. nõ est necessaria, quia h. d. sed gl. habuit respectum ad antiquam literam, vbi dicitur, iudicio, & sic posuit hic glo. antiqua. Vltimo. glo. op. de c. de iudi. vbi tractantur causæ coram diuersis iudicibus, glossat ibi no. dic vt ibi plene dixi, vbi posui intellectum huius
9 c. †Glo. vlt. op. q̃ immo contra absentem potest pronunciari, & in c. prout, de dolo & contumac. & l. contendentem, C. quando iud. Sol. glo. tribus modis, primo modo, q̃ rex. ille procedit, quando lis non erat contesta. Secũdo solvit, quando erat testa. sed nõ liquebat de causa, vt plene no. in c. prout. Tertio loquitur, quando pars nõ fuit citata, nec cõuicta, & hęc sola est melior ad rex Aliæ duæ præcedentes sunt vere in se, sed cõueniunt literæ. †Vltimo scias, q̃ Inn. posuit hic gl. quæ videtur paruę vtilitatis, quærendo, an ista iura incorporalia possint tur, vel quasi, non data realitate, seu proprietate iuris: & videtur primo q̃ nõ, qa sine proprietate nõ est in eis dare quasi possessionem, ergo nõ possunt possideri, vel quasi. Quidam dicit, q̃ in istis incorporalibus, non datur possessio iuris vel quasi, sed exercitium, seu actus ipsius iuris, vt dicatur talis est in possessione exercendi iura episcopalia, vel in possessione eligendi vel dicendi. Alij dicunt, & forte melius s̃m Inno. q̃ proprius dicitur quod aliquis est in possessione iuris eligendi, vel eundi, quam quis est in possessione exercendi hæc iura, bene enim potest quis habere possessionem alicuius iuris, licet ipse nõ habeat ipsum

ADDITIONES.

a SEB. SAP. Proprietas. Vide quid veniat appellatione proprietatis, Bald. in l. pe. col. pe. C. si a non compe. iu. & in l. fi. C. de bo. auth. iu. possiden. & Bar. in l. locorum, C. de om. ag. deser. lib. x. Quid autem sit quasi proprietas, dicit Alex. in l. fi quis, in §. differentia, ff. de acq. poss. col. 6.

b ZACH. Et non vocata. Adde Fel. late de hac quæstione in ca. quæ in ecclesiarum. col. 6. ver. limita sexto, s̃up. de consti. Hipp. de Marsi. sing. 75. incip. centurio est Lanf. plenissime in cle. sępe, & ibi in apost. ad istum, in c. venerabilem, num. 5. in ver. citationis, de ele.

c SEB. SAP. Iudice inferiori. Vide hoc ar. plene per Feli. in c. cum olim, col. 2. de re iu. aliquid per eundem in c. dilecti, col. 5. de except. laf. in l. necquam, §. vbi decretum, in 7. fallentia, ff. de off. procon. & leg. & Ares. de Rosi. 255. col. 12. versi. circa secundum. And. Sic. in cons. 24. col. antepen. in 2. vol. & Alex. consi. 75. incip. istis dubitationibus, in 3. vol.

ipsum ius, quod licet ipse non habeat, alius habet, & etiam si nullus habet, est tamen in actu, vel habitu seruiendi secundum cum, & hoc videtur verius, pro hoc allego glo. quæ hoc aperte dicit in c. cum ecclesia, infra eo. in ver. in trium Episc. Et de hoc
a an ista incorporalia a possideantur, vel quasi, dic vt no. in c. querelam, de elect. & in c. peruenit, de censi. & per Cy. in l. si certus, C. de pact. & per Inno. in c. in literis, de restit. spol. & in c. bonæ, de postula. præla. & in Spec. de rest. spol. §. nunc dicamus, ver. sed si aliquis, facit c. cum ecclesia, infra eod. tit.

a SEB. SAP. An ista incorporalia. Vide Alexand. in consi. 38. in primo dubio, in 3. volumi.

SVMMARIVM.

1 *Possessorium & petitorium si simul sunt intentata, & fuerint receptæ probationes super vtroque, prius cognoscitur super possess. secus si non fuerint receptæ super vtroque, quia non potest iudex accipere tantum probationes super possessorio. 2. 2.*
2 *Possessorium recuperandæ, vel adipiscendæ si intentatur, an admittatur reus excipiens de proprietate, vel de crimine.*

CAP. II.

1 ADvltimum, †Si possessorio, & petitorio
a prius possessorium terminare. a sic cõmuniter sumest simul actum, potest iudex
matur: vel summa sic, & melius: si actum est petitorio, & possessorio, potest iudex receptis probationibus sup vtroque, prius discutere probationes super possessorio, & illud terminare. Communis diuisio. secunda, ibi, [Nos autem.] Casus lit. Causa commissa fuit quibusdam iudicibus quo ad possessorium, & petitorium: iudices volentes parcere laboribus, & partium expensis de vtraque q. commixtim audiunt allegationes, & testes recipiunt, postmodum audiunt prius attestationes sup pos. & pronunciant secundum tenorem illarum, quæritur vtrum
2 hoc fieri possit? Respon. Papa, q̃ licite illud fieri potest, cum etiã
a sit in iure ciuili expressum. B. †Not. casum, in quo iudex supplet ex offic. ad vtilitatem priuatarum personarum, licet enim partes egerint petit. & possess. potest tamen iudex suspenso pet. examinare possess. & illud terminare. Et aduerte, quia tex. loquitur, quando prius recepit probationes super vtroque, an autem post iudex a princ. solum admittere probationes super poss. & super eo tantum procedere, vsque ad decisionem, tex. non aperit nec Docto. sed satis puto, quod non. Nam de iu. maxime cano. iudex tenetur vtrunque diffinire, vt in c. cum dilectus, & in cap. ecclesia, infra eo. & l. cum fundum, ff. de vi & vi arma. cum ergo ab illis iuribus nõ reperiamus fore recessum, nisi in casu huius. c. quod loquitur modo prædicto, ergo &c. Item, quia si aliter diceremus, posset contrarius effectus oriri, vt quia partes facerent maiores sumptus in producendo testes bis, super istis iu
3 diciijs separatis. Item mos gerendus est partibus probare volentibus, vt l. circa, ff. de probatio. & c. licet, co. tit. †Prima gl. est faci
a. & c. cum dilectus, in quibus simul proceditur super vtroque, & vna sententia terminantur. gl. aliquantulum se inuoluit, habet tamen bonam mentem, hanc videlicet q̃ maxime de iure canonico possunt simul accumulari, vt in contrarijs, & placebat hoc Martino glossatori antiquo, & eius sequacibus. Sed Io. & sequaces dicebant oppositũ q̃ accumulari non poterant, sed de necessitate prius debebat discuti, & terminari quæstio possessoria per l. ordinarij, C. de rei vend. & l. certi, C. de interdi. Sed prima opi. verior est, vt plene dicet, in c. pastoralis infra eo. Hoc præsupposito, quod simul possunt accumulari, respondet ad cõ
trarium duplicit er. Primo, quod debet intelligi hoc c. secundũ illa iura, vt prius terminetur possessorium, tamen incontinenti debet pronunciari super petitorio. Certè hic intellectus non aplaudit literæ, quia aperte innuit possessorium examinandum, & terminandum. Item nihil de nouo indueret hoc cap. quod non est dicendum, maxime cum faciat mentionem de iure ciuili, videlicet de legibus prælleg. in quibus prius discutitur, & terminatur possessorium: ideo forte glo. transit ad alium intellectum, quod de iure, ex quo simul actum est, debet vtrunque
a sit expedire, poterit discutere probationes super possessorio, & illud prius terminare, & certe iste, intellectus sic declaratus est verus, & notabilis. Concludendo ergo aliqua, dic, quod aut dubitatur quis possideat, & tunc non debet agi petitorio, & possessorio, ex quo quilibet contendit se possessorem, & dominũ, quia insurgeret quædam contrarietas, nec appareret quis subire haberet onus probandi in petitorio, & hoc casu debet agi, & discuti, & terminari prius possessorium. Et sic loquuntur illa iura ciuilia. l. incerti, & l. ordinarij. sed vbi quis prætendit se spoliatum, & intentat vtrunque iudicium, tunc data compatibilitate, potest quod quando est, not. in d. c. pastoralis. Potest procedi, prout dr̃ in d. cum dilectus, & infra c. proxi. vt simul terminen
turdatur prærogatiua possessorio in ordine pronunciandi, si ta
men iudici videbitur, poterit ex officio procedere, prout hic dicitur, & iste est verus intellectus huius, c. Sed nunc quæro de intellectu literæ, ibi, [Prius audiant & c.] Sol. duplex est intellectus. Primus, quod receptis testibus super vtroq;, prius audiant, idest publicent attestationes super possessorio. Secundus intellectus est, vt exponatur, audiant, idest examinent, vt quia publicatis attestationibus super vtroque, prius examinent super possessorio. quilibet intellectus est bonus, sed secundus videtur magis amicus literæ. † Quærit Innoc. an contra agentem possessorio recu-
4 b perandæ vel adipiscendæ, audiatur reus de proprietate b illius rei, vel de crimine agere volens? dic, quod non, alleg. c. in literis & c. sequens, infra titu. proxi. Hostien. tenet contrarium in interdicto adipiscendæ, quia non reperitur in hoc illud interdictum priuilegiatum. Tu vero circa interdictum recuperandæ dic, vt plene dicetur in cap. in literis, infra de restitu. spolia. Circa interdictum adipiscẽdæ, an admittatur exceptio criminis in beneficialibus, dic, vt legitur, & not. in cap. accedens, de accusa. An autem admittatur volens docere de proprietate dic, quod sic, si incontinenti vult probare, vt in l. 3. § ibidem, ff. ad exhib. & no. gl. in cap. 1. & c. in literis, infra tit. proxi. Tractat etiam hic Inn. & Host. quædam, quæ expediuntur plenissime in d. c. in literis, &c. ex conquestione, eo. tit. ideo dic, vt ibi dicitur.

ADDITIONES.

a ZACHAR. Prius possessorium terminare. Adde Guil. de Cun. in l. ordinarij, & ibi in apostil. Celsi ad ipsum, de rei uend. & Pau. de Cast. consi. 264. incip. quia per primum, in primo dubio.

b ZACH. Audiatur reus de proprietate. Adde de hoc per Spec. in tit. de test. §. nunc videndum, ver. Sed pone ago, &c. Et an videatur possessorio renunciare, qui petit terminum ad probandum in petitorio, vide q̃ non, per glos. & doc. in c. suborta, infra, de re iud.

ANT. FRANC. De proprietate. An per petitionem termini ad probãdum in petitorio uideatur renunciari possessorio prius intentato primo dicas, q̃ ista iudicia possessorij & petitorij dicuntur esse diuersa, & nihil inter se habere commune, ut l. naturaliter, in §. nihil commune, ubi plene de materia, ff. de acquir. pos. & in l. si de vi, ff. de iud. ramen agens possessorio admittitur ad probandum de proprietate, ut per Spec. in titu. de teste, in §. 5. uer. sed pone ago. & maxime in beneficialibus, per ea quæ habentur in regula 1. de regu. iur. lib. 6. Et adde, quod utrunque uenit in rescripto, quando in eo dicitur, quod talis facit sibi iniuriam in tali re ad ipsum pertinente, ut not. Inno. in c. episcopi, de re. eccle. non alie. & Arch. in c. si quis quam, 11. q̃. 1. & per Bald. plene in l. pen. in penul. colum. in uer. quæro quid si in rescripto, c. si a non compet. iud. Et adde etiam quod si actor, & reus sunt eiusdem fori, & commissio sit simpliciter facta, trahitur ad utrunque, ut per Specu. in tit. de rescrip. præsenta. in §. fi. in uer. item quod faciat, circa medium. Et an ex petitione termini ad probandum, in petitorio uideatur renunciari possessorio prius intentato, uide omnino gl. in uer. restituto, in c. suborta, hic alle. quã doct. omnes ibi sequuntur, de re re iud. Et adde, quod possessorii & petitorii causa in dubio uidetur esse commissa, etiam per simplicem commissionem, ut per do. de Rot. decis. 299. incip. si committatur, in nouis.

SVMMARIVM.

1 *Spoliatus agens possessorio, & petitorio, & probans spoliationem, sed nõ dominium, cadit a petitorio, & obtinet in possessorio.*
2 *Vnanimiter, ista dictio innuit, quod actus sit factus nemine discrepante.*
3 *Possessio eligendi acquiritur exercitio eligendi, citra alium titulum, & nõ sufficit interuenire in electione, nisi det uocem scientibus & patientibus illis, ad quos pertinet 4. 21. intellige ut infra nu. 35.*
5 *Electio epis. pertinet de iure communi ad canonicos cathedralis eccle. Ius eligendi est præscriptibile.*
6 *Libelli contrarij super eadem re, & in eodem iudicio, admittuntur, dati ex parte actoris, & rei.*
7 *Possessio, uel quasi, iurium incorporalium perditur, quando quis excluditur a loco, ubi talia exercentur. 10. & sic non semper animo retinetur. 8.*
9 *Fides testium minuitur, quando uariant, uacillant, uel negatiuam uolunt probare.*
10 *Ius eligendi, an perdatur ex eo, quia in actu, electionis aliquis non fuit uocatus?*
12 *Electio facta exclusis, uel non uocatis illis, ad quos etiam pertinet, nõ est nulla ipso iure, sed annullanda.*
13 *Libellus est largissime interpretandus, ut comprehendat omnia, quæ possunt adaptari ad causam deductam in iudicio, nisi expresse illa sint excepta, 38. etiam oblatus coram arbitro. 36.*
14 *Actus collegij expediuntur per consensum redditum in communi, non singulariter.*
15 *Spoliatus non restituitur ante omnia, nisi intentauerit simpliciter possessorium, & per modum conuentionis.*
16 *Exceptio spoliationis, non obstat actori directe, non agenti contra spoliatum.*
18 *Sententia lata super deductis per modum causæ præiudicat, si postea illæ causæ deducuntur principaliter.*
19 *Dominium semel probatum, præsumitur semper fuisse continuatum, idem est de possessione. 20.*
22 *Possessio iurium incorporalium ex quot, & quibus actibus acquiratur. 30.*
23 *Seruitus ducendi aquam per fundum alterius acquiritur per unicum actum ducendi.*
24 *Seruitus itineris non acquiritur ex uno actu, sed ad minus triginta.*
25 *Possessio incorporalium non acquiritur sine licentia domini, quæ an præsumatur, relinquitur arbitrio iudicis.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

26 *Possessio incorporalium non acquiritur, licet, acquirens non intendebat uti ea nquam iure suo.*
Possessio iuris eligendi acquiritur mala fide, quoad agendum interdicto recuperandæ, non quo ad validitatem electionis 31.34.
§ *Spoliatus possessum habebat vi, clam, vel precario, non restituitur aduersus verum dominum.*
Interdictum, vti possidetis, intentatur etiam ab habente malam fidem. 32. secus interdictum de itinere &c. & de aqua quot. & æstiua.
27 *Testis unius quo casu repellitur.*
28 *Negatiua coarctata loco, & tempore, potest probari.*
29 *Testis astruens negatiuum est suspectus de falso, & potest dici periurus, sine expresse, sine impliciter deponat super ea.*
31 *Bona fides non præsumitur, nisi probetur, puta ex aliquo iusto tit. 33.*
35 *Admissus ad electionem a toto cap. uel maiori parte, acquirit possessum iuris eligendi, secus a minori parte, apud quam erat ius eligendi pro illa uice, quia non potest præiudicare aliis in futurum.*
36 *Incorporalia iura, quasi possidentur.*
37 *Interdictum, unde vi, directum competit pro rebus soli, sed utile pro reb. incorporalibus.*
41 *Consuetudo inducitur ex tribus actibus.*
42 *Seruitus habens causam discontinuam quanto tempore præscribatur.*
43 *Præscriptio ecclesiastica requirit iustum titulum, & bonam fidem, quia est contra ius, uel tempus, de cuius contrario non est memoria. 44.47.*
Patientia in incorporalibus habetur pro iusto tit. 46.49.
Eligentes non possunt admittere forinsecos ad eligendum sine certis solemnitatibus.
45 *Consuetudo inducitur ex usu, nec ad eam inducendam requiritur causa, uel titulus, quia loco ipsorum est usus.*
Consuetudo inducta ad instar præscriptionis, puta contra certam personam, requirit necessario titulum.
46 *Patientia illorum, ex quorum uoluntate transfertur possessio, uel quasi, iurium incorporalium, habetur pro tit. 43.49.*
48 *Seruitus quomodo dicatur non esse in bonis, vel extra bona.*
49 *Prælatus præiudicat ecclesiæ, patiendo rem ecclesiæ præscribi.*
50 *Diu ista dictio uerificatur in tempore vltra sex menses.*
51 *Delictum non præsumitur in rebus modici præiudicij.*
52 *Petens restitutionem auditur, licet habeat contra se ius commune dummodo tollat præsumptionem, propter quam est contra se ius commune.*
53 *Qualis electio est nalidior, an facta ab habente proprietatem eligendi, & non possessionem, an ab habente possessionem, & non proprietatem.*
54 *Possessio iuris eligendi, an acquiratur per illos, qui interfuerunt in postulatione.*
Ius decimandi, si fuerit habitum in perceptione certæ speciei fructuum sufficit ad præscribendum ius decimandi, quo ad quoscunque fructus illius fundi.

CAP III.

1 CVm ecclesia. †Si spoliatus, possess. & petitorio, simul agēs, possessionem, & spoliationem probat, sed non dominium, seu proprietatem, obtinebit in possessorio, sed succumbet in petitorio. Et duæ sunt partes principales. In prima facti, & processus narratio. In secunda diffinitio, ibi, [Nos igitur.] Prima subdiuiditur in quinque. Primo enim ponit petitionem actoris. Secundo reconuentionem reorum, ibi, [Verum.] Tertio, modum processus, ibi, [Partibus.] Quarto allegationē actoris, ibi, [Pars canonicorum.] Quinto allegationem reorum, ibi, [Parte clericorum.] Secunda, principalis subdiuiditur in duas. Nam primo diffinit possessorium, secundo petitorium, ibi, [Verum.] Casus li. Ecclesia Sutrina vacante, canonici conuenientes in vnum, & inuocata Spiritus sancti gratia, pastorem communiter elegerunt, petentes postmodum electionem ipsius, per sedē Apost. confirmari. clerici conuentualium ecclesiarum ciuitatis eiusdem opposuerunt, se huic electioni, in auditorum præsentia proponentes, q̄ cum electionibus, episcoporum ipsi ac eorum prædecessores consueuerint interesse, canonici Sutrinenses eis cōtemptis, & exclusis ad electionem procedere præsumpserunt. Vnde non confirmari, & infirmari, sed interrumpi potius petebant eandem, petitorium & possessorium intentantes. lit. contest. testes recepti fuerunt vtrinque attestationibus publicatis, pars canonicorum dicebat intentionem suam esse probatam sufficienter scilicet, quod ad eos tantum spectaret electio. Pars clericorum asserebat, quod per dicta suorum testium plene probauerat, quod electioni pontificis interesse debebāt, & q̄ trium. Episco. electionibus, qui vltimo, & immediate ecclesiæ Sutrinæ præfuerant, vocem habuerant cum canonicis eligendi. Dominus Papa examinatis attestationibus antedictis, deprehendit testes canonicorum in perhibendis testimonijs varios fuisse, & vacillasse contra fidem suam, & quod negatiuam probare nitebantur, vt ad ipsos, & nō ad aduersarios pertineret ius eligendi. Pars vero electionem sufficienter ostendit, quod in tribus electionibus episcop. de quibus præmissum est, fuerunt præsentes, & habuerunt vocem eligendi: Vnde Papa electionem factam cont emptis & exclusis clericis antedictis cassauit, reducens clericos ipsos in eam quasi possessionem, quam tunc motam controuersiam habuerunt. verum, quia vtraque pars quicquid iuris habuerat in quæstione, prædicta deduxerat in dicium, & cum iure ciuili sit cautum, non solum illud venire in iudicium, de quo dictum est, vt veniat, sed etiam illud venit in iudicium, quod nominatim non est prohibitum, & secundum statuta canonica electiones Episcoporum ad canonicos cathedrales ecclesiarum non est dubium pertinere, nisi secus alicui obtineatur de consuetudine speciali, & licet clerici prædicti g̃ hauissent, ter se interfuisse in electionibus Epis. de quibus premissum est, ius tamen eligendi propter breuitatem temporis non produxerunt, vsque ad legitimam præscriptionem, vnius aliquod sibi acquirere non potuerunt, & actore non probante, reus debet absolui. His omnibus rationibus consideratis, papa absoluit canonicos prædictos ab impetitione prædictorum clericorum super faciendis electionibus Episcop. eisdem hoc silentium perpetuum imponens. B. Not. 1. ibi, [Sicut ris est, &c.] quod inuocatio Spiritus sancti, quæ fit in electionibus fienda, est per decantationem hymni, Veni creator spiritus, Missæ de spiritu sancto, non tamen est de solemnitate substantiali ipsius electionis, nec de iure communi, sed potius ex

2 dam consuetudine, pro hoc cap. quia propter, de electio. ? Nota a 2. de significato istius uerbi, unanimiter. a innuit enim quod mine discrepante, quod clarius probatur in cap. bonæ. 2. de postu. præla. & in cap. & si vnanimiter, eod. titu. & sentit hic Innocen. dum dicit, commendabile esse, vt fiat vnanimiter, vt in c. cum tuit, de elect. licet raro sic fiat, 8. quæstio. 1. cap. nec nouum, quod no. pro licentia, quæ datur examinandis dum dicitur, quod per collegium vnanimiter approbatus. No. 3. ibi, [Clerici conuentualium, &c.] quod eccle. seculares collegiate possidici conuentuales. Verbum autem, conuentuales, est propritionabile, non solum ecclesiæ religiosorum, sed etiam ecclerum secularium, & probatur etiam ex etymologia vocabuli. Dicitur enim in fin. 16. distinctio. De consuetud. tamen uncōuentualis ecclesia religiosorum, de quo dic, vt not. in c.

3 tulum, supra de rescr. ? No. 3. ibi, [Consueuerunt interesse.] quod possessio iuris eligendi acquiritur ex solo exercitio di, ab isque alio titulo. Et duo hic ponderantur, quod clerici interfuerunt in electionibus, & quod voces dederunt. Nogo sufficit solum interfuisse, & uocem non dedisse, quia solum conceditur plerunque ex gratia, sed secundum

4 nota Innocent. in d. capit. bonę. 2. de postu. prælat. † Et ca

b not. quod eo ipso, b quod quis sciente, & patiente eo, a quo pertinet, exercet actum, qui de facili gratiose concedimus. solum uidetur exercuisse intendens uti iuri suo, sed ex hoc

c quirit quasi possessionem exercendi de cætero cillud ius. not. pro intellectu l. fina. ff. quemamodum. ser. amit. & nota

5 multa. † Item ex hoc, & ex text. not. quod electio Epis tat solum de iure communi ad canonicos ecclesiæ cathelis, hoc tamen ius est præscriptibile per extrinsecos de cogio, oportet tamen, quod tanto tempore possideatur sine ruptione, quod perducatur ad tempus legitimum, de quo

6 dicetur. ? Not. quod super eodem facto admittuntur libelli trarij ex parte, actoris & rei, & super vtrisque, pronuncia hic enim non solum petierunt canonici electionem con

d ri, & clericis in futurum, silentium imponi, sed etiam rici reconueniendo petierunt electionem infirmari, quasi possess. & ius eligendi adiudicari: hęc habes ex text. ibi, [Actore non probāte &c.] Ex qua litera etiam colligeureus in reconueniendo, & dando contrarium libelluni,

7 tur actor. ? Not. unum modum perdendi poss. seu qua incorporalium. Ex quo enim excluditur a loco, ubi de exercere actum, una cum alijs & actus ille exercetur per

8 perdit quasi suam possessionem. † Ex quo etiam not. quod retinenda quasi possessione iurium corporalium, non sufficit animus, quod est notandum pro limitatione eorum quæ not. Innocen. in capitu. olim, de restitutio. spoliat. & quod ibi dicam, & per Innocen. in capitu. 2. de in integr. re-

9 ? No. tria detrahentia fidem testium. Primo si uariant. Secun-

fi vi

ADDITIONES.

a ANT. FRANC. Vnanimiter. Dicas quod ista dictio, unanimiter, est ualde coniunctiua, & importat summam coniunctionem & unitatem. ut ibi Bald. in l. fina. in 1. colum. C. de imp. & alijs subst. in l. unica, in § fina. 1. colum. de cad. toll. Et ideo quando in priuilegio, uel instrumento dicitur unanimiter, intelligitur concorditer, & nemine discrepante, actum factum.

b SEB. SAPIA. Quod eo ipso. Vide Abb. in consi. 44. inc. Christi ecclesiæ tris prædicti, in 1. vol. Cald. consi. 4. sub tit. de cau. pos. & propr. & fecit per Alex. in consi. 142. incip. consideratis, in 1. vol. vbi ponit, quomodo ratur quasi possessio.

c Exercendi de cætero. Adde Cal. consi. 20. de iu. pa.

d Confirmari. Adde quando quis petit sententiam confirmari, an alia pars possit petere quod infirmetur, Per. de Anch. consi. 293.

a si vacillant. a Tertio si negatiuā satagant probare. de primis duobus, quid sit variare, & qlid vacillare, vide no. in c. præterea, de test. cog. De tertio vide quod no. in c. bonæ. 2. de elect. 6. qō. 5. c.

b accusator. Et pondera, q̄ dictio tantum, est taxatiua, b sonans respectu eorum, quibus annectitur, & excludens, & tacitè negans respectu aliorum. verbi gratia, dico q̄ ius eligendi spectat ad canonicos tantum, respectu canonicorum ponit, sed respectu aliorum negat, vt hic dicit tex. quod no. pro dictis testium. † Not. q̄

10 vbi plures habent exercere eundem actum diuerso iure, si aliq procedunt ad actum, non admissis aliis, debentibus interesse,

11 alio iure uidentur alios spoliare. † Quid autem si non vocarent eos, vel si actus spectaret ad omnes eodem iure, an non vocatus c. censeatur spoliatus? vide no. per Inn. in c. querelam, de elec. &

12 per Fel. consi. 288. alias 97. ? No. ibi, [Irritandum.] q̄ electio facta aliquibus exclusis, & spoliatis, non est nulla, sed annullanda, qđ no. quia ampliat c. q̄ sicut, de elec. vt procedat non solum, quando aliqui contemnuntur, sed etiam si spoliantur illo iure, vt hic oprime probatur. Quod intellige, vt no. in d. c. q̄ sicut. Not. pra-

13 ticam ferendi sententiam, cum agitur possessorio, super iurib. incorporalibus debet enim fieri restitutio ad eam possessionē, vel quasi, quam habuerat spoliatus ante motam cōtrouersiam

14 ? Et no. in ver. verum, q̄ libellus est largissimi iuris, seu largissimè interpretandus, quoad vim comprehensiuam. Comprahā dit enim omnia, quæ possunt adaptari ad materiam deductam in iudicio, nisi fuerit expresse exceptum, & sic intellige text. Nō enim comprehendit extranea, vt in c. examinata, de iud. & l. fi-

15 ? De fide icom. li. ? Venio nunc ad glo. & primo quæritur, quare isti habentes eligere, conuenerunt in vnum? Respon. q̄ Spiritus sanctus &c. vt in ea, vel redde meliorem rationem, quia actus collegij dēt expediri p̄ consensum prælatum in communi: vnde non sufficit q̄ singuli d̄ sentiāt, sed collegialiter, c vt in c. in Genesi, de elec. & l. 1. C. de dec. lib. 10. nec est speciale in electione, quicquid sentiat gl. in c. 1. de reb. eccl. non alie. lib. 6. Et aliter sentit postmodum Io. And. ibi in nouella. firmat Io. Calde. in c.

16 cum omnes, de consti. Bar. in l. omnes populi, in 3. q. princ. ff. de iusti. & iu. dicam plenius in d. c. cum omnes ? Opp. & videtur, q̄ canonici non debebāt admitti super proprietate, ex quo clerici agebant possessorio recuperandæ, vt in e. fi. de ord. cog. Sol. gl. 2. q̄ contrarium procedit, si clerici solum egissent possessorio, sed ex quo accumulauerunt petitorium cum possessorio, licitum fuit canonicis se defendere super vtroq;, & in hoc dicit gl. istos clericos minus cautè processisse, quia debuissent agere possessorio tantum, vt l. is qui, ff. de rei vend. vel solue extra glo. secundum Hosti. quod contraria locum habent, cum prius in tentatur possessorium, hic verò intentabatur per modum reconuēnis, & sic erant duæ mutuæ petitiones, vt supra tit. 2. c. cum dilectus, & c. fi. & hæc solutio est bona. Nec obst. si dicatur, q̄ saltem remedio exceptionis debebant, isti canonici repelli, donec fa-

17 pliciter responderi, vt colligitur ex dictis Inno. Primo, quod isti clerici noluerunt excipere: simile in c. 1. infra titu. prox. † Vel secūdo, & melius, esto, q̄ excepissent nō p̄ hoc fuissent isti repulsi a petenda confirmatione. Ratio est, quia exceptio spoliationis competit spoliato, seu in iudicium vocato, contra actorem stimulantem, vt in d. c. 2. sed hic non agebatur cōtra clericos, sed

18 habebat locum spoliationis exceptio, de quo plene dixi in c. 2. præ- petebatur confirmatio implorando officium iud. quo casu non alleg. & per Io. Cald. in c. fi. supra tit. 2. † Et circa hoc instat Inno. & alij. Ego vero dico, q̄ verior, & clarior intellectus huius c. est, q̄ canonici solum in prin. petierunt confirmationem, clerici ve-

19 ro solum contradixerunt petendo eam infirmari, deducentes per modum causæ, & non principaliter possessorium & petitorium, dum dicebant illam electionem infirmandam, tanquam factam eis renitentibus, & exclusis, qui consueuerant & debent interesse, & hoc clare patet ex principio. Postmodum partes inceperunt principaliter disputare super proprietate, & possessione, deductis per modum causæ, ita quod vtraque pars videtur voluisse deducere, quicquid iuris habebat in electione, & hoc aperte innuit litera in ver. vers. Si enim directe, & principaliter deduxissent petitorium & possessorium, tex. non arguet, prout arguit in ver. verum, & sic debet intelligi ista glo. dum dicit, q̄ isti clerici egerūt possessorio, & petitorio. Et per hoc tollitur vnum contrarium, circa quod multum, & prolixe instat hic Inno. & alij docto. quare fuerit hic pronunciatum super possessione iuris eligendi, cum in libello, seu petitione vtriusque partis, contendebatur duntaxat de electione confirmanda, vel infirmanda, & sic est contra cap. qualiter & quando, de accu. & cap. licet Heli, de simo. & alibi dicit l. fatuum esse iudi. qui pronunciat super non petitis, vt l. fi. C. de fidei. lib. Respon. est enim vt patet ex prædictis, quod partes inceperunt postmodum plene agere super pos. & petitorio deductis per modum causæ, & plene producere probationes, secus autem, si summariè fuisset agitatum, & cognitum. Et pro hoc vide tex. optimum, & glo. & Bar. in l. si iudex, ff. de his, qui sunt sui, vel alic. iu. & in l. 2. C. de or-

cog. facit l. 2. C. ad leg. Cor. de fal. Et pro hoc intellectu facit litera in ver. pars cap. ibi, [Intentionem suam, &c.] & in ver. [Parte clericorum, ibi, [Assertionem suam, &c.] & hunc etiam intellectum sentit Inno. licet multum se inuoluat in hoc Hosti. autē tenuit, q̄ expresse fuit peritum, quod in veritate non congruit literæ, nec haberet aliquam dubitationem, & frustra Papa argumentaretur, prout facit in ver. verum. Et per hoc aperitur intellectus huius c. & deciduntur multa hic prolixe, & confuse scripta per doct. † Et ex prædictis not. an & quando f sit pronuncia-

f tum super deductis per modum causæ, & an sententia lata super deductis per modum causæ præiudicet, si postmodum illę causæ deducātur principaliter, debet distingui modo prædicto. Quero, nunquid fuerit necesse, q̄ hic fuerit capitulatum, & probatum, istos interfuisse electioni eorum, qui vltimo, & immediate præfuerūt huic ecclesiæ? ? Gl. 3. tenuit, quod sic, ideo enim

20 dicit vltimo, quia non sufficit ad obtinendam restitutionem, q̄ aliquando fuerint in possessione, licet secus in domino, vt l. fi-

g ue, C. de prob. Item quia in præscriptione, vltima tempora considerantur. Ponderantur etiam, quæ immediate, requirunt, ad denotandum continuationem, possessionis sine interruptione hoc vult in effectu. † Aduerte latius, quia gl. præsupponit quædā non necessaria, nec vera. Primo enim sentit differentiam inter g dominium, & possessionem in hoc, q̄ ol m dominus, g nunc p̄sumitur dominus, sed secus in possessione, quod non procedit, ex quo quis allegat tunc possidere ad commodum sui, vt no. in d. l. siue, & dicam plene in c. cum ad sedem, infra tit. prox. & no. Bar. in l. Celsus, ff. de vsuc. & probatur in c. olim. 3. de restit. spol. vbi est tex. no. & aperte probatur, ibi, q̄ etiam ad cōsequendam sufficit probare, q̄ aliquo tempore possederit, quia tunc præsumitur tempore spoliationis possedisse, quod videtur cōtra hāc gl. in prin. Fatetur tamen cautum esse, vt probetur expresse possessio tempore spoliationis, & ideo ad maiorem cautelam fuit hic capitulatum, & probatum de possessione tempore spoliationis. Hoc etiam sentit Inno. in ver. affuisse, in prin. dum dicit, q̄ petens restitui ad ius incorporale, debet probare q̄ possidebat tunc, quando fuit deiectus de possessione, ff. de vi & vi arma. l. 1. §. interdictum. Et subijcit, q̄ bene probat q̄ possidebat, si probat sibi cautum esse, de non impediendo vti iure suo, de quo agitur, vel si probat se vsum saltem vna vice, domino ad quem pertinet, sciente & patiente, tanquam iure suo vteretur, qđ no. Et ex hoc etiam infero, q̄ gl. non dicat verum in fi. dum dicit, q̄ ad præscriptionem probandam requiritur, vt probet possessio, licet idem sentiat. Specu. in tit. de prob. in §. 1. ver. sed quæritur quare, & gl. 16. qō. 4. c. noluimus. Nam de necessitate satis est probare principium possessionis, & allegare possessionem de præsenti, per prædicta, & not. Barto. in l. Celsus, præalleg. sed inquantum glo. hic dicit de possessione continuata, bene dicit quia interruptio impediret præscriptionem, vt in c. illud. c. audi tis, de præscrip. Sed bene dico, q̄ non est necesse probare continuationem, nisi præsumptiue per ea, quæ supra dixi, ideo satis fuisset hic probare, q̄ olim interfuerunt electioni, & dederunt voces,

ADDITIONES.

a ZACH. Si vacillant. Et ideo Lanf. de Ori. in d. c. quoniam contra, in prin. ver. In gl. 2. in fi. ibi, qualitatem vacillantis, admonet, examinatorem, ut uacillationem testis, & quanta ipsa fuerit, exprimat, ut per hoc cognoscatur, quanta sit ei fides adhibenda. de quo per ipsum supra in prooe. & ibi posui late in apost. post alios in uer. examinator.
ANT. FRAN. Dicas, quod vacillatio in teste vitiat ipsius testimo. ut in l. 3. in § tu magis, ff. de test. & facit ipsum teste m de falso puniri, ut est glo. in c. qui falsas. 3. q. 4. & habetur per Alex. post Barto. in l. eos, ff. de fal. Et adde, q̄ vacillatio in reo est indicium sufficiens ad torturam, ut per Bald. in c. 1. in 3. colum. in titu. si inter dominum, & uasallis oriatur, & per eundem Bald. in l. presbyteri, in 2. no. C. de episc. & cler. & per Alex. plene in consi. suo 53. incipit. breuiter omissis. Et ad istud quod qualitas uacillationis testis, debeat scribi in actis, ut possit per iudicem, ad quem spectat, considerari, & comprahēdi, quanta fides adhibeatur, uide etiam per Bald. in d. l. presbyteri, in 2. not. & per Bar. in d. l. de quæstione. in § tormenta, in uer. & hoc dicit Innoc. ff. de quæstio. & talis uacillatio debet scribi, de mandato iudicis, utper Ange. in auth. ut sponsalitia largitas, in pe. col. & uide Bal. in l. nullum, in 1. col. in uer. sed quæro hic, C. de test.

b Taxatiua. Adde quod taxatiua nunquam excludit penitus connexa, ut dicit Roma. consi. 93.

c Censeatur spoliatus. Adde Cal. consi. 15. de iu. pat.

d SEB. SAP. Sing. Vide Bal. in l. 1. C. qui admitti, col. 13. uer. extra quæritur, late Fel. in c. cum omnes, col. 13. supra de consti.

e Collegialiter. Adde Ang. consi. 175.
ZACHAR. Adde Iacob. Rebuff. plenissime in l. prima, nume. 3. & in l. fina. num. 4. & utrobique in apost. Celsi ad ipsum, C. de præd. de curia, sine decre. non alie.

f SEB. SAP. An & quando. Vide Abb. in c. Abb. de uer. sig. Cald. in consi. 2. sub tit. de re iu. & Abb. an e. ex conquestione, col. 6. & 7. de test. spol. Are. in consi. 156. incip. visis. col. 6.

g SEB. SAP. Olim dominus. Nunquid qui steterit olim in pos. præsumatur hodie possessor, uide Alexan. in consi. 133. incip. uiso processu, in 1. uolu. & consi. 80. incip. examinato, uol. 2. Aret. in consi. 68. incip. excellentissi. doct. & consi. 12. incip. in causa. & qō. col. 2. Fel. in c. scribe. col. penu. de præsum. & in c. afferte, col. 2. eo. tit. & in c. in præsentia, col. 12. de prob. & in c. inter monast. col. 15. de re iud.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a voces, quia tunc præsumeretur continuatio, a vsque ad præsentem diem, nisi per partem aduersam probaretur interruptio. Fa
21 tor tamen cautum esse capitulare, vt hic dicitur text. † Quæro hic fuit capitulatum, & probatum istos clericos electioni interfuisse, vocemque dedisse, an ista duo fuerunt necessaria ad quasi possessionem acquirendam? Glo. in verbo, [Vocem] dicit, q hic. Non enim sufficit sola interessentia. Item requiritur, q intẽdat vti iure suo, & dicit, q in indicio præsumẽdum esse potius
22 istos non habere ius, &c. vt in gl. † Aduerte, quia ex hoc gl. colli-
b guntur aliqua necessaria ad acquirendam quasi possessionem b iuris eligendi, seu aliorum iurium incorporalium. Et concludelatius, & melius assumendo dicta aliqua per Inno. hic, & Bar. in l. 1. §. hoc interdicto, ff. de itine. actuque priua. Primo enim requiritur exercitium illius iuris, & quandoque sufficit vnus actus, quandoque plures requiruntur, quandoque non sufficiunt. Nã quædam sunt, quæ non solent concedi de facili, ratione amicitiæ seu familiaritatis, vt q̃ det vocem in electione, vel quod habeat officium vniuersitate, sicut vnus de vniuersitate, vel quid simile & tunc in dubio sufficit vnicus actus requisitis aliis, de q̃bus infra dicetur. Et ideo in casu huius capituli satis fecissent ad probandum quasi possessionem, quòd isti interfuissent & dedissent vocem in vna electione, quod voluit gl. in ver. in trium, & Inno. hic, sentit Bar. in dicto §. hoc interdicto, probatur in si-
23 mili l. 1. §. quæsitum, ff. de aqua quotid. & æstiua. † Vbi probandum quasi possessionem seruitutis ducendi aquam per fundũ
c alterius, sufficit probare quem fuisse semel vsum. c A d idem optime facit c. cum de beneficio, de præben. lib. 6. in istis enim p̃sumendum est, q̃ vtens intendebat vti iure suo, & q̃ dominus patiebatur cum vti, vt pro iure suo. Quidam sunt actus, qui solent concedi ratione amicitiæ, & cuiusdam familiaritatis, non tamen multum frequenter, & tunc nõ sufficit vnicus actus, sed requiruntur plures, ita q̃ verisimile sit vtentem fuisse vsum, vt pro iure suo, & dominum ita fuisse passum, vt probatur in dicto
24 §. hoc interdicto. † Vbi ad acquirendam quasi possessionem seruitutis itineris, nõ sufficit probare quem fuisse semel vsum, sed triginta vicib. ad minus, in anno. Et ideo puto, q̃ si quis semper vocabitur ad electionem, cum fiebat, licet vocem non daret, q̃ probaretur quasi possessio interessendi, secus, si probaretur de aliquibus vicibus tantum, & sic intelligo hanc glo. & Inn. Quidam sunt actus, qui etiam plures, & sæpenumero solent de gratia concedi, & tunc non sufficit probare exercitium actum. Nã vt dicit Inno. hic, & in c. bonæ, 2. de postu. præla. l. si vnus episcopus in domo alterius episcopi, vel miles in domo alterius mili-
d tis, mille vicibus hospitaretur, non præsumeretur d per hoc quę
e sita possessio, e quia non est credendum, q̃ ille qui hospitem recepit, patiatur eum prandere, vel hospitem recipere, tanquam vtentem iure suo, nisi expresse probet, q̃ tanquã ex debito prandaret, vel nisi subsit alia præsumptio, puta q̃ talis fuisset, qui cõsueuerat hoc exigere ex debito iuris communis, vt puta episcopus visitãdo recipiebatur, & procurabatur in domo subditi, seu exempti, & exercebat ea, quæ pertinent ad visitationem scientibus, & consentientibus illis, qui hoc prohibere poterant, tunc
f enim præsumeretur quæsita quasi possessio, f argu. infra de præscrip. c. cum ex officij, & c. auditis, & c. cum olim, & de censi. c. fopitæ. Ex hoc patet, q̃ hæc materia est multum arbitraria, ita q̃ iudex ex variis circunstantijs arbitrabitur, an sufficiat vnicus actus, vel quot requirantur, & quando sit ex gratia, debet quis p̃testari, tunc enim aduersario non contradicente protestationi, nõ acquiritur quasi possessio, arg. in c. Cumana, & quod ibi no. de elect. & 7. q. 1. c. pontifices, & c. 1. de his, quæ met. ve causa, &
25 l. Nesennius. ff. de neg. gest. † Secundo principaliter requirit scię
g tia domini. g Nam quasi possessio in istis incorporalibus nõ acquiritur sine scientia domini, vt l. 2. C. de ser. & per Inno. in d. c. bonæ, de offi. ord. c. conquerente. vide omnino Bar. in l. 1. §. hoc interdicto, ff. de itine. actuque pri. & an præsumatur scientia domini, arbitrabitur bonus iudex ex multiplicatione actũ, & qualitate ipsorum, & alijs circunstantiis, de quo per Inno. in d. c. bonæ. Tertio requiritur, quod exercens intẽdat vti tanquam iure
h suo, h & non tanquam alieno, vel sibi concesso, vt l. fi. ff. quemad. ser. amit. Sed an præsumatur hoc in dubio, dic colligi ex cõiecturis, & ex qualitatibus actuum, prout statim dixi in primo requisito, vel si dixit expresse, q̃ volebat vti pro iure suo, vel p̃hibitus non obstante prohibitione exercuit. Ad hoc c. abbate, infra de verb. sign. & quod ibi not. & vide quod notanter ponit Inno. in c. 1. de in integ. rest. vbi specifice ponit, qualiter acquiratur possessio iuris eligendi, cum aliqui eligant, sine habentibus
26 eligere de iure. † Sed circa prædicta quæro, an sufficiat, q̃ intendebat vti tanquam iuri suo, an vero sit necesse, q̃ credebat vti iure suo, ita q̃ requireretur bona fides? Inno. hic notabiliter dicit, q̃ quoad acquirendam possessionem, vel quo ad effectum agẽdi possessorio recuperandæ, si spoliaretur, non refert, an intẽderet, vel crederet vti iure suo, vnde nõ facit vim, an dominus fuerit coactus, vt caueat de non impediendo istum, vel de nõ impediendo vti, dummodo de hoc constet in iudicio, cum & prædo restituendus sit, infra de restit. spolia. c. in literis, & c. seq. qua verba sunt multum notanda quo ad duo. Primo q̃ acquiritur quasi possessio in istis incorporalibus, etiam cum mala fide, & metu interueniente. Secundo q̃ prædo & possessor malæ fidei est restituendus, nisi cõstet cum iudici esse prædonem, quod etiam notandum pro limitatione in c. in literis, præalleg. & facit c. decimas, de resti. spol. lib. 6. & quod no. Inn. in c. constitutus, de
fil. presby. dicam plene in d. c. in literis. Sed limita primum, q̃ non est vis, an bona fide, vel mala acquisiuerit, q̃uo ad acquirendam poss. vel ad agendum interdicto recuperandæ fecit e
quo ad validitatem electionis, seu alterius actus. Nã si est in ma-
i la fide, nõ valet, sicut possessor malæ fidei nõ facit fructus suos, ita nec iste valide exercet, cum electio sit quasi fructus iuris eligendi, vt no. Inno. in c. in literis, præalleg. & in c. constitutionibus, de iur. patr. & in c. 2. de in integ. rest. Quandocunque ergo constiterit de iniqua possessione, cassabitur electio. Vel quantur quo ad facultatem agendi interdicto retinendæ, & nisi contra tertium, non est vis an intenderet vti iure suo, an ecret, sed quo ad illum, a quo habuit possessionem, oportet, q̃ acquisiuerit possessionem, vi clam, vel precario. Nam tunc cumberet, & in hoc interdicto, vti possi. vt in l. 1. in fi. ff. vti secundum Inno. Aduerte tamen, q̃ sola mala fides in acquido, non impedit, quo minus possit agi hoc interdicto, vti p
no. Inno. in c. 2. de in integ. resti. facit d. c. in literis. Sed vt natura interdicto, de itine. actuque priua. vel de aqua quotid. & æstiua requiritur bona fides, & sic q̃ credebat vti iure suo, & hoc batur ex quibus aliquibus coniecturis, vt in l. fi. ff. de itine. actque priua. & in l. 1. §. Aristo. de aqua quotid. & æstiua, & per in l. 1. §. 1. de itine. actuque pri. & sic intelligo Inno. hic, qui dicit re loquitur, quem manda memoriæ, quia est admodum vero
27 † Opp. & videtur q̃ propter varietatem, testes non erant repedi, vt in c. nihil, intra de verb. sig. Glo. in ver. [Vacillasse] videtur velle, & bene, q̃ quandoque testes vacillant, re & verbis, & cet, vt hic, & in c. licet, de probat. Quandoque non variant bis, sed re, & tunc non obst. de quo tamen dic, vt no. in d. c. Quæro, dicitur in tex. q̃ testes canonicorum, satagebant pro ponit exemplum, q̃ forte dicebant clericos nũquam interk se electioni, vel vocem habuisse. k † Sed certe hoc exemplo
28 non est bonum, quia hæc negatiua est coarctata ad certum cum, & certum tempus, & ideo poterit probari, vt in c. co, de proba. & no. in c. bonæ, de elect. Nam isti testes potuerunt interesse semper electioni, quæ fiebat in ecclesia: ista, & nunquam si non deponit super affirmatiua, ut quia dicit, q̃ Martinus non possedit, quia clerici, non elegerunt, quia hæc negatiua non sultat ab aliquo perceptibili sensu corporis, ideo est præsutio contra testes, 4. q. 9. c. testes, & l. testium, C. de testi. & hoc detur uoluisse Bald. in c. 1. §. si per triginta, si de feu. contra inter dominum, & agn. col. 1. c. & sic debet intelligi glo. in
29 de itin. actuque pri. † Et dicit Bal. in præalleg. c. q̃ testis affirmal negatiuam, est suspectus m de falso, & ad hoc allega. ibidem
m Item dicit, q̃ potest periurus, ut hic sensit Inno. quod no. dido sic posse dici, q̃ aut testis deponit super negatiua impli li, vt puta non restricta ad certum locum, seu certas personas, tunc potest dici periurus, & per consequens falsus, & sic tango hic Inno. Aut deponit super negatiua probabili, tanstis deponit pure, quia non restringit se ad locum, vel ad

ADDITIONES.

a Presumeretur continuatio. Adde Fran. Are. consi. 68. Alex. consi. 13. lib.
b Quasi possessio. Adde Cald. consi. 12. & 13. & 15. de iu. pat.
c Semel vsum. Adde Alex. consi. vlt. 1. lib. & vide Rom. consi. 211.
d SEB. SAP. Non presumeretur. Vide Cardin. in consil. 338. incipien. Ptoris, Cuma. consil. 158. visis, in fin. Felin. in cap. de quarta, colum. de prescrip.
e Quæsita possessio. Adde eundem consil. sexto. & vide quod uoluit consi. 416.
f Quasi possessio. Adde Rom. consi. 80.
g SEB. SAP. Scientia domini. Vide Alex. in consi. 165. col. 8. in 3. uol. & consi. 18. incip. facti contingentia, col. fi. in 2. uol. & Cal. in consi. vlt. tit. & in consi. 4. co. tit. Cum. in consi. 158. in fi.
h Iure suo. Adde Alex. alleg. consi. vlt. 1. lib. do. de Ro. dec. 12. de resti. spol. tiquis, clarius per Cal. consi. 13. & 14. de iure patro.
i Fructus suos. Adde, ut per Rom. sing. suis fol. 9.
ZACHAR. Adde, quod est singul. Roma. nume. 355. quod incipit, malæ fidei possessor. facit etiam singu. eiusdem, num. 24. quod incipit, cu fructus male fidei possessor.
k SEB. SAP. Vocem habuisse. Vide Fel. in c. 3. loco, colum. 2. in fi. infra de ba. vide etiam Areti.
l SEB. SAP. Testis astruens. Vide Moder. in l. 1. col. 5. ff. si quis ius, dicen tem. & in l. 3. 5. ex pluribus, ff. de acq. poss.
m Est suspectus. Adde Alex. consi. 186. 2. lib.

personas, & tunc non probat, vt hic iunct. gl. non tamen cõuincitur de periurio, vel falsitate, quia posset saluari deponendo su
per affirmatiua, est tamen præsumptio contra testem de periurio & falsitate, & hoc casu intelligas Bal. Et ideo pone aliud exẽplum secundum Inno. q̃ testes dicebant electionẽ spectare tantum ad canonicos, & sic implicabant negatiuam, videlicet, q̃ non ad istos, & ita subibant anceps periurium, cum poterat spectare ad istos, quia de priuilegio deponebant: ergo in facto alio
no, quod poterat eis esse occultum: quare male, arg. ff. re. amo. l. Marcellus, & l. videamus, de in lit. iur. Ex quo not. q̃ non solũ repelluntur testes, quando expresse astruunt negatiuam, sed ẽt quando implicitè. facit c. super hoc, de renun. & quod ibi no. Dicit tamen Host. q̃ testes deponẽtes modo prædicto, possunt excusaria periurio, interpretando dictum eorum, q̃ de iure communi ad eos tantum spectabat electio. Sed dic, q̃ tunc non probaretur intentio canonicorum per testes, & sic parum, vel nihil relenaret dictum istorum. Et de modo probãdi negatiuam, dic,
30 vt in c. 1. de confes. lib. 6. & plenius in d. c. bonæ, & 6. qõ. vlt. c. accusator. † Quæro, isti clerici interfuerunt electioni trium episcoporum, quid si semel elegissent in 40. annis, quia tanto tempore vixit ille prælatus? Glos. in verb. [Trium,] dicit, q̃ per hoc essent in possessione illius iuris, & tuendi essent in possessione, ni si constaret, q̃ vi, aut clam, vel precario, & c. vt in gl. Nec obst. l. 1. de itine. actuque priua. vbi non sufficit vnicus actus, quia procedit in illo interdicto, quod habet mistam causam, quasi velit dicere glos. q̃ in illo interdicto habet docere de proprietate, & possessione. Dic tamen melius, vt supra dixi in gl. in ver. vocem habuisse, vbi tractaui materiam huius glo. & maximè in eo, qđ videtur hic velle gl. q̃ in dubio sit præsumendum, quod possideat, non vi, vel precario, vel clam, cuius cõtrarium sentit in d. gl. sed distingue, vt ibi dixi. Et in quantum gl. hic dicit, q̃ est quæsita quasi possessio, si prælatus, electus vixit per 4. annos, dicit Io. And. q̃ etiam intelligitur præscriptum, vt no. infra in gl. antepen. in princi. & videtur expressum in c. cum de beneficio, de præb. lib. 6. dicam plene super d. gl. antepe. Si enim de possessione tantum quæremus, non est necesse secundum eum, q̃ tanto tempore vixerit electus. Nam tunc sufficit vnicus actus, & vltimus, de iure patro. c. ex literis, & c. consultationibus. sicut enim vnico actu perditur ius, de constit. c. cum accessissent, ita vnico
31 actu videtur acquiri possessio, & remittit ad no. in c. 2. supra de in integ. restit. † Aduerte, quia Inno. in c. 2. videtur sing. limitare dictum, dicens non sufficere, q̃ quis sit in possessione eligendi, ad hoc, vt confirmetur electio, vel confirmata non irripetur, imo oportet, q̃ bona fide sit in possessione, vt no. ff. de iur. fi probetur malus, de præsum. c. fi. non tamen sic præsumit bo-
a bea fides. Oportet enim ad hoc, vt præsumatur bona fides, q̃ habeat iustum titulum, a vel q̃ probabilibus rationibus quæsiuerit possessionem, ff. de libe. ca. l. 2. & l. liberis. §. fi. & q̃ longo tempore fuerit in possessione, l. possideri. §. si seruus, ff. de acqui. pos. Et q̃ dicatur longum tempus, arbitrio boni viri, seu iudicis, relinquitur, secundum eum. Ex quo infert, q̃ si alius, quam capitulum maioris ecclesiæ, est in possessione eligendi, & petit cõfirmari suam electionem, succumbit in petitione sua, quia non p̃.
b sumitur esse in bona fide in hac possessione, quæ est cõtra ius, b
32 & idem dicit in similibus. † Sed si agitur interdicto, vnde vi. vel vti possidetis, tunc sufficit sola possessio, sine bona fide, vt l. j. C. vnde vi, & in c. in literis, infra tit. prox. & idem, si pendet lis, qa
33 bona fide, infra de insti. c. cum venissent, secundum eum [Quæ
c bona fides c nõ præsumitur in possessione, & c. pro hoc reg. quæ verba singulariter no. Primo enim tene menti ex verbis suis, q̃ contra ius. lib. 6. & idem sentit Bar. in aliqua servitute præscribẽ
da, quia quælibet res est libera de iure naturali, & gen. vt l. altius. Code servi. & ideo non præsumitur bona fides, vt ipse no. in l. 1.
34 §. ff. de itine. actuque priua. Dicam latius in c. fi diligenti, infra de præscrip. † Secundo not. quod licet ex actu vnico, & recenti acquiratur possessio sufficiens ad agendum interdicto recuperandæ, vel vti possidetis, non tamen quo ad obtinendam confirmationem alterius electionis, nisi aliter iustificetur possessio puta, quia fit longæua. Et sic putat do. And. posse intelligi glo. &
35 tex. sed certe non bene dicit, quia hic non petebatur confirmatio per clericos, sed agebatur possessorio recuperandæ, & ideo sufficeret recens possessio, nec quæretur de bona fide. † Item limita hunc tex. & præcedentia, q̃ per admissionem ad electionem quæritur quasi, possessio, quando per totum capitulum, seu maiorem partem admittitur aliquis ad eligendum, secus si patiente minore parte capituli, ad quam est deuoluta potestas eligendi pro illa vice, vt no. Io. And. in addit. Spec. in titu. de his, quæ fiunt a ma. par. cap. super rub. quia licet potentiæ capitulares sint penes maiorem partem, pro illa vice, quantum ad potẽtiam eligendi, non tamen quo ad præiudicandum alijs in futurum circa proprietatem, vel possessionẽ illius iuris. Nemo enim dat, quod non habet, 1. q. 7. c. Daibertum, & c. quod autem, de
36 iure pat. † Op. dicitur hic in tex. q̃ Papa restituit clericos ad quasi possessionem, videtur enim, quod debebat restituere ad possessionem veram, & non ad quasi possessionem. Nam dictio,
d quasi, diminuit, d vt no. in c. parochianos, de deci. & c. prout, de do. & contuma. Sol metu contrarij dicit gl. in versi. quasi, quod hic ideo dicit, quasi, quia incorporalia nõ possidentur, sed quasi possidentur, & bene dicit. Et vide rationem per glos. in c. conquestus, de foro compet. & sic no. ex hac glo. quod dictio, quasi denotat quandam improprietatem. Sed immediate gl. opp. de c. reintegranda. 3. q. 1. & non inducit, nec soluit, & ideo aduerte, quia hoc contrarium non venit contra dictam glos. sed contra tex. quasi innuat gl. restitutionem non competere in rebus incorporalibus, per illud c. reintegranda. vbi dicit text. restituendum eum, qui res ecclesię, vel proprias suas substantias perdidit. Io. And. soluit, quod licet ibi tex. dicat fieri corporalium restitutionem, non tamen negat, quin etiam in incorporalib. fieri non debeat, quod alibi etiam exprimitur. 2. q. 2. c. nullus, ff. de
37 serui. l. pen. in fi. & hic, & sic transeunt hic doc. [Sed contra hoc facit text. in l. 3. §. vnde vi, & melius in l. 1. §. hoc interdictum, ff. de vi, & vi arma. vbi dicitur interdictum, vnde vi, competere solum pro rebus soli, vnde tenuit glos. in d. §. vnde vi, q̃ pro istis incorporalibus non datur interdictum, vnde vi. sed Bart. ibi re
c net, quod directum interdictum non competit, sed vtile sic. c Et idem videtur velle Inno. in c. querelam, de electio. quod placet cet, quia si verba legis non competunt, tamen mens competit Potest etiam agi officio iudicis, vel condictione ex decr. querelam, de elect. de quo per Inno. in d. cap. querelam, quod no. Sed item opp. contra hoc, & contra tex. & videtur, quod ista restitutio clericorum fuerit sine effectu, cum statim Papa imponat eis silentium super electionibus faciendis, vt patet in fi. Glo. in ver. Reducentes, fatetur contrarium, dicens, q̃ verbo fuit facta ista restitutio, & non re, cum constaret de proprietate, quasi dicat, quod ratione proprietatis, quæ absorbet possessionem, hæc restitutio non habuit effectum. sed contra hoc facit, quia lex non debet esse imposita verbis, sed rebus, vt in cap. commissa, de electio. lib. 6. & superuacuis remedijs non est vtendum, ut l. diuus. §. hęc stipulatio, ff. ut leg. nomi. caue. & in c. 2. de p̃scoba. Ideo qdam, ut Tan. & Hostiẽ. dicunt, quod imo facta fuit restitutio, ex quo cassata fuit electio, facta eis renitentibus, & exclusis. Lau. tenet dictum glo. & idem Calde. dicens se non uidere, quod propter illam cassationem, facta fuerit restituio cum cassata fuerit electio, propter antiquam possessionem clericorum, & hoc factum fuit sine alia restitutione. Ad nullum ergo actum possessionis, uel quasi facta fuit restitutio, & bene dicit, unde considerato, quod Papa prius cassauit electionem, & postea restituit clericos, ergo restitutio non operatur effectum cassationis, imo sine qualibet restitutione uenit cassanda electio, facta aliquibus contemptis & exclusis, ut in c. quod sicut, & in c. bonæ. de elec. Sed per hoc non respondetur ad contrarium supra formatum, quare facta fuit, ex quo est inanis. Item Cald. in c. cum dilectus, prope fi. infra eod. dicit, q̃ pronunciatio fit super possessorio, ut satisfiat iuri uolenti, quod de qua re fuit cognitum, de ea dẽat fieri pronunciatio, ut in c. cum super, infra eod. & l. de qua re, ff. de iud. Item propter fructus, ut no. in c. proxi. & de testi. c. significauerunt. Sed contra hoc facit, & uidetur, quod nullus fructus ueniat nec naturalis, nec industrialis. Naturalis nõ, quia ex quo extat, non facit, illum suum contra dominum, imo potest uendicari a domino. Industrialis etiã non, quia ex quo extat, po test officio iudicis peti, ut no. in c. grauis, infra de resti. spoliat. & in l. ex diuerso, ff. de rei uend. & instit. de offic. iudic. in princ. cũ ergo teneatur iste olim possessor eos restituere, ergo non poterit cum effectu petere, quia obstabit sibi exceptio, dolo facis, &c. & maxime cum notorie constet nunc de proprietate ex par te alterius, contrarium uidetur difficile in tantum, quod ei uidetur acquiescere d. Ant. in c. pastoralis, infra eo. licet loquatur in alijs terminis, sed sequendo gl. in c. proxi. quæ apertè uult, ut ualeat restitutio, quo ad fructus medio tempore perceptos. [Ad idem c. significauerunt. de testi.] dico, q̃ cum propter dolum, & uiolentiam istius, spoliatoris non ualuerit iste possessor fructibus

ADDITIONES.

a Iustum titulum. Adde quod voluit Are. consi. 17. Alex. consi. 112. j. li. do. de Ro. dec. j. in no. Oldr. consi. j. Cald. consi. 3. de iure pat.
b SEB. SAPIA. Contra ius. Adde quod voluerunt do. de Ro. dec. suis de resti. spol. in collectis per Berengarium.
c Quod bona fides. An bona fides præsumatur, uide late per Fel. in c. fi diligenti, col. 2. iufra de præscrip. & per Franc. Curt. in consi. 82. incipi. Deus pius, col. 2. Alexan. in consi. 75. incip. uisis, col. pen. in 4. uolum. uide regulam cum suis limitationibus exornatam per Mod. Taurinensem in rep. l. Celsus, in tertia parte principali. ff. de usuc.
d ZACHAR. Dictio, quasi, diminuit. Adde de ista dictione, istum in cap. gratum, nume. 9. & quod ibi dixi in apostil. ad eum in uersic. dictio, quasi, supra de offi. deleg.
e Vtile sic. Adde do. de Rot. dec. j. in nouis, de resti. spol.
ANT. FRANC. Et uide quæ ibi dixi de hac dictione, quæ est in apost. mea ibi posita.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ctibus vti, non debet sibi iste dolus prodesse, & alteri nocere, cũ hoc casu cesset omnis æquitas, & sic cessare debeat iudicis officium. Et pro hoc facit iste tex. nam electio est quasi quidam actus iuris eligendi, vt no. in c. in literis, de restitu. spoliat. quæ hic cassatur, non obstante, q̃ liqueret nunc de proprietate pro alia parte. Ex quibus concludo hanc restitutionem non esse inanem, & facit quod no. in simili gl. in clemen. quia regulares, de supplẽ. negligen. prælat. gl. in verſi. quicquid, est clara, & de materia huius habetur in c. examinata, supra de iudic. & vide Spec. eod tit.

38 §. fi. †Oppo. dicitur hic in tex. quod omnia veniunt in iudicium &c. videtur, quod tantum veniant expressa in libello, & nõ alia:

a hinc dicitur, quod sententia a debet esse conformis petitioni, vt in c. qualiter & quando, 2. de accusa. & lex dicit fatuum esse iudicem, qui pronunciat super non petitis, vt in l. fin. C. de fidei. lib. Sol. secundum gl. in ver. [Id venire.] hic text. potest intelligi primo in iudicijs specialibus, vt in rei ven. & fi. & tunc intelligi debet, q̃ veniunt omnia, dum tamen possint compræhendi in libello, ita q̃ sint proportionabilia actionis, naturæ in iudicium deductæ, vt fructus, expensæ, vsuræ &c. Est enim in hoc libellus latissimi iuris: aliàs enim non debet reciꝑi libellus generalis, & fatuus est, qui talem libellum recipit, vt l. fi. & quod ibi no. C. de anna. excep. & de intellectu huius leg. satis dixi in c. 2. de libel. obla. Secundo modo potest intelligi hæc regula posita in tex. in iudicijs generalibus, seu vniuersalibus, vt in petitione hæreditatis, & actione pro socio, & similibus. In his veniunt omnia, quæ comprehenduntur sub vniuerso, seu sub genere, nisi specialiter excipiantur. Prædicta vera in iudicijs bonæ fidei: secus in actionibus stricti iuris, quia in illis non veniunt, nisi illa tantum, de quibus nominatim actum est, vt veniant, vt il. de dolo. l. & elegenter, cum simil. Et quæ sint actionis bonæ fidei, & quæ stricti iuris, habetur Instit. de actio. §. actionum, & per gl. in c. cum ve-

39 nerabilis, de exceptio. †Simile dicit gl. in arbitro, vt in c. cum dilectus, de arbit. sed certe in hoc non bene dicit glo. quia non est differentia inter libellum oblatum iudici, & oblatum arbitro; dummodo compromissum non repugnet, argumen. in l. de rebus. ff. de arbit. & no. Bar. in l. solemus, de iudi. & ideo si compromissum esset super hæreditate, libellus generaliter, seu vniuersaliter formatus super hæreditate, intelligitur talis, sicut coram iudice, ita & in actionibus specialibus bonæ fidei, dummodo, vt dixi, non obstet compromissum, & de compromisso loquitur c.

40 cum dilectus, allega. in gl. †Vlt. gl. ea. oppo. quod plus veniat in condemnatione, quam in petitione. Inst. de actio. §. si minus, & in l. 4 ff. de peti. hæred. cum simil. Glo. soluit, q̃ veniunt coniuncta, & connexa, seu accessoria, non extranea, vt dicitur in prin. glo. Vel dic, q̃ pendente iudicio, facta fuit ibi accumulatio, seu aliqua accesserunt rebus petitis, vt quia egi petitione hæreditatis pro re, quam tu possidebas de hæreditate, si pendente iudicio incipis aliam rem de hæreditate possidere, etiam in illa fiet condemnatio, vt in d. l. 4. Sic e contra quandoque minus venit in condemnatione, quàm in petitione, vt si pendente iudicio, facta fuerit alteratio ex parte rei petitæ vel ex parte quenti, vt qa desijt possidere in toto, vel in parte, infra de exceptio. c. aduersario. †Gl. in ver. [Tertio,] inducit tex. q̃ tres actus inducant consuetudinem, dummodo sit legitimè præscripta. de hac materia plene no. in c. fi. de consuetud. & per Bar. in d. l. de quib. ff. de le-

42 ga. †Opp. multipliciter contra textum in fi. in eo, quod præsupponit clericos potuisse præscribere, si peruenissent ad tempus legitimum: videtur enim quod cum ius eligendi, non habeat causam continuam, sed discontinuam, requiratur tempus duplicatum, vt in l. fi sic constituta, ff. quemad ser. amit. Sol. g̃lo. in ver. [Propter breuitatem,] quod secundum canones illud non procedit, vt in c. de quarta, de præscrip. aliter dixit glo. 13. q. 2. in fi. summa, videlicet, quod sufficit habere continuationem aptitudine. Nam quotidie quis est aptus ad eligendum, si toties vacaret ecclesia, argumen. l. foramen, ff. de ser. vrb. præd. & per Ioan. And. in c. Cumana, de elect. & in c. de quarta, prælleg. vbi plene per Inno. & ibi plenissimè dicam. Et quo ad istum tex. poterit teneri, quod ius eligendi b habet causam continuam aptitu-

b dine, vel præsupposito, quod haberet causam discõtinuam, sufficit tamen tempus legitimum, nec requiritur duplicatum, vel tempus, cuius memoria in contrarium non existat. Nam contrarium procedi, quando seruitus debetur a re rei, quia res inanimata non habet animum, & ideo non continuatur possessio. Secus quando debetur personæ, quia tunc adest animus continuans possessionem, & sic non obstat, si non habet causam continuã, vt no. Cy. in l. 2. C. de ser. & Bar. in l. iusto errore. §. nõ mutat, ff. de vsucap. Vel dic tertio, quod contra ecclesiam indistincte sufficit præscriptio 40. ann. interuenientibus alijs, de quibus in c. 1. de prescrip. lib. 6. & vt infra subijciam. Cum ergo tempus a lege statutum sit satis longum contra, ecclesiam, sit hæc præscriptio vniformis, argumen. in c. ad aures, & in c. de quarta, de

43 præscrip. †Secundo opp. cum ea gl. videtur, quod ex alio capite non debeat hic valere præscriptio, quoniam in præscriptione eccesiastica, quæ est contra ius, requiritur bona fides, & iustus titulus, vt in c. si diligenti, de præscrip. & in cap. dudum, de debet. Sed hic clerici nullum habebant titulum, ergo &c. vel fuerat debebant allegare causam, quæ requiritur in consuetudine inducenda, argumen. in c. peruenit, de censi. Gl. idem dicit. Primo, q̃ in istis incorporalibus patientia habetur pro titulo, vt l. si ego, ff. de publica. vbi habet publicianam is, qui habebat seruitutem per patientiam illius, qui habebatur loco domini, ac si vere habuisset titulum. Secundo soluit, q̃ speciale est in istis incorporalibus, vt non sit necesse allegare titulum, sufficit, quod nõ vi, ergo &c. Et hæc solutio videtur incidere in id cum præcedenti, & non videtur hec sol. posse procedere, per l. de præscrip. lib. 6. & per no. in c. si diligenti, infra eo. vbi patet quod in istis incorporalibus non procedit præscriptio cõmunis commune, nisi adsit titulus. Nam & expresse concessio communi corum non sufficeret, vt in c. constitutis, de electio. Esset enim quodammodo alienare iura propriæ ecclesiæ sine solemnitate debita, & ideo titulus contra ius non sufficeret, etiam si presse non interuenisset, iuxta no. in c. dudum, de decī. & ibi de his, quæ fiunt a prælat. Et licet gl. hic se remittat ad non

44 si dilegenti, tamen ibi non respondet ad illum tex. Io. And. nit hic quatuor solutiones. Prima, q̃ hoc c. hodie sit correctus per illud c. 1. de præscri. lib. 6. Hæc solutio mihi non placet, quia uitanda est iurium correctio, de elect. c. cum experimentis. 6. Tum quia c. si diligenti, infra, de præscri. quasi hoc vult, quod dictum c. 1. & si corrigeretur istud per illud, non fuisset certum, vt supra in prooe. Secunda sol. quod debemus hunc tex. quod clerici isti titulum allegebant, hęc est diuinatio Tum sol. quod tunc est necessarius titulus, cum præscribitur contra nonicos, ne eligant, quia hoc esset contra ius commune, sed scribere contra aliquos forinsecos, cum ipsi eligant, non est contra ius commune, sed secundum ius commune, vt 61. distinc. obeuntibus. Et ideo talis præscriptio procedit sine titulo secundum cum. Hæc sol. videtur mihi contra tex. c. cum dilectus, consuet. ubi expresse probatur iuri communi derogari si forinseci haberent ius eligendi cum illis de capitulo. quia enim non sit contra ius commune, quod capitulum admittat aliquem gratiose ad eligendum, maxime religiosum cautos sil ij, & utilitatis ecclesiæ & ita loquitur c. obeuntibus. & c. Viat. de elect. Et hoc facere potest cap. toties, quoties contra vacatio, quia non tractatur de præiudicio futurorum, uel ecclesię sed ipsorum contendentium tantum, est tamen contra commune, q̃ aliquis ex debito necessitatis, seu aliquotiens ciali, inuito collegio illius ecclesiæ, uendicet sibi potestatem in d. c. cum dilectus. Item esset contra ius communi, quod tun prætenderet ius ex sola tacita concessione collegij, quod 45 bi, per Doct. †Sed ut non desint ipsorum scripta, q̃ possint ad rireuiam ad alias quęstiones, est sciendum, quod ultra quam solutiones superius recitatas, potest ex dictis Hosti. colligi una solutio, ut dicamus quod hic allegabatur consuetudo, in qua ducenda non exigitur causa, uel titulus, sed usus habetur loco tituli, uel causæ, per iura allega. in gl. Nec ob. c. peruenit, de ce- si. super quo se fundat hęc glo. quia loquitur, quando allegatur

ADDITIONES.

a SEB. SAP. Quod sententia. Vide hanc regulam exornatam per Felin. & Heli. infra de simo. & per Ias. in l. vinum, ff. si cer. per.

b SEB. SAP. Ius eligendi. Quanto tempore prescribatur ius eligendi. Inno. & Io. And. in c. de quarta, infra de præscrip. Bal. in l. 2. uer. quæro ergo. C. de ser. & aqua. Firm. in tract. de episcopo. 3. parte. 1. lib. q. 6.

consuetudo ad hoc, vt videatur acquisitus census, secus si allegatur, vt acquiratur ius seruitutis. Et sic ratio diuersitatis secundum eum est quod homo sine causa non obligatur alicui, Insti. de obl. per totum, sed res plerunque conceditur occupanti, cũ ad seruitutem hominis facta sit, & sic facilius, acquiritur ius in ea, quàm in hominc, arg. ff. de edi. edi. l. iustissime. vnde si nihil teneo a te, tibi nõ debeo censum, nisi aliud probes, de quo in d. c. peruenit, & c. quando, eo. tit. Ego fateor, q̃ vbi allegatur propria consuetudo, tunc non est necessarius titulus, quia ex vsu tã rum inducitur consuetudo, vt insti. de iure naturali gen. & ciui. § ex non scripto, & c. fi. de consue. vbi etiam hoc tenet Io. And. & c. de coniuct. & Lvenditor, §. fi. ff. commu. prædi. & per Bart. in l. de quibus, ff. de legi. Sed in casu huius cap. non est consuetudo, sed potius præscriptio, cum per eam detrahatur iuri persona runt certarum, seu certi loci, & tẽdat in commodum certarum personarum, seu collegij, vt no. in c. fin. de consuet. Et hoc casu, quando inducitur consuetudo, vt præscriptio, necessarius est ti-

a tulus, a vt est tex. no. iuncta gl. in c. 3. de consuet. lib. 6. & videad

45 la. †Septima sol. est, q̃ in istis iuribus, in quibus potestas transferendi ius dependet a facultate eorum, ex quorum patientia habetur possessio, præscribitur sine titulo, quasi patientia habeatur loco tituli, & ita loquitur hic. Nam canonici possunt alijs cõ municare hanc facultatem eligendi, de elect. c. cum Vintoniẽsis, secus, vbi non competit plena potestas transferendi, & ita loquitur c. ad decimas, de restit. spoliat. lib. 9. hanc solutionem tenuerunt Pau. de Leaza & do. Card. & eam refert Ioan. de Lign. hic, sed certe non procedit, quia vt supra plene dixi, hæc potestas transferendi hoc ius in perpetuum, & sic alienandi iura ec-

47 clesię in perpetuũ, non est apud canonicos, vt in d. c. constitutis, & ibi no. †Dominus Ant. fuit hic in extranea opinione, b & mul-

b tum se inuoluit in defendendo opi. suam, & conclusio sua breuiter est hęc, q̃ in his, quę sunt grauis præiudicii, siue contra ius siue secũdum ius, semper exigitur titulus, nec sufficit quasi possessio, vel possessio cum patientia, quia in talibus, patientia nõ est loco tituli, ff. de vsucapio l. Celsus. In alijs autem. quæ sunt leuis præiudicii, si ex patientia eius, a quo habetur possessio, iusticatur possessio, & contra eam tollitur præsumptio iniustitiæ, tunc procedit præscriptio absque titulo, siue præscribatur contra ius, siue secundum ius, vt hic, quia causa, propter quam non præscribitur absque titulo, quando possessio habet iniustitiam 50 iuris, est, quia possessio est iniusta. Secus ergo, vbi possessio iusticatur ex patientia, & modicitate præiudicij. Ex quo infert, q̃ si ageretur de præscribendo totum ius eligendi contra ius commune, non procedit præscriptio absque titulo, quia agitur de graui præiudicio, secundum eum. Certe si aliquis hæc inspexerit, in neutro membro procedunt. Et contra primum membrũ

c aperte facit tex. in c. 1. de præscrip. lib. 6. vbi indistincte loquendo dicit, q̃ præscribenti erem ecclesiasticam sufficit, bona fides. si ibi non obstat ius commune, vel non sit præsumptio contra eũ sed vbi est ius commune, vel præsumptio, tunc exigitur titulus, non ergo attendi debet modicitas præiudicij, vel magnitudo, quod est etiam contra secundum membrum suæ distinctionis, titulus enim requiritur vbi est ius commune, vel præsumptio in contrarium, vt tollatur præsumptio malæ fidei, quia quis pũmitur scire iura, quæ quidem ratio indistincte procedi siue in magna, siue parua, arg. in c. de appellationibus, infra de app. & satis est nobis illum tex. indistincte loqui. Item non est verũ, quod iustificetur, possessio ex sola patientia canonicorum, quo ad

49 præscriptionem complendam, per d. c. 1. iunct. c. ad decimas, de restit. pol. tene ergo solutionem, quam supra posui. †Gl. pe. op. q̃ hic non poterat habere locum præscriptio, quia hic erat qua si ius seruitutis, sed seruitus non est in bonis alicuius, nec extra bona, ff. de vsu, & vsufr. leg. leg. 1. ergo præscribi non potest, cũ non sit ius appropriabile. Gl. non soluit. Et dic pro intellectu, q̃ seruitus non est in bonis, quia non est pars bonorum, nec extra bona, quia nõ est a bonis separata. Nam si fundus tuus debet ser fundo meo, seruitus non est sine fundo. Ioan. And. remittit ad no. in l. seruitutes, ff. de ser. Do. Anto. dicit, q̃ illud, qđ dicitur, quod nõ est in bonis nostris &c. verum est, certo respectu, sed non vniformiter, vt not. in d. l. 1. nam in bonis est, ex quo pro ea competit actio, & exceptio, ff. de acq. rer. domi. l. rem in q̃ non est in bonis nostris, quia seruitus est in rebus alienis. Res enim sua nemini seruit, vt l. in re communi, ff. de serui. vrba. pdicto non sunt etiam extra bona nostra, quia cum hoc ius sit æstimabile, computabitur inter bona nostra. Vlt. gl. allegat concordantias ad illam regulam, secundum no. in c. per tuas, infra de appell. ligę illam regulam, secundum no. in c. per tuas, infra de appell. vbi dicam & in c. consuluit, de offic. deleg. & per Innoc. in c. put. de dolo, & contum. Debet enim distingui, an defecerit in pbando lit. contest. & in omnibus dilationibus statutis, vel si an- 51 tefit contest. fuerit contumax in probando, de quo in iurib. pallega. & C. de iud. l. properandum. §. sin autem reus. †Extra glo.

opp. contra tex. de c. ad decimas, de resti. spol. lib. 6. vbi habetur quod quando ius commune facit contra petentem restitutionem, & pro eo, contra quem agitur, non fit restitutio, nisi petẽs doceat se legitime possessionem adeptum, quia præsumitur illam vsurpasse, & est ille tex. valde notabilis, & in veritate multũ videtur contradicere huic c. Ioan. And. ibi dicit, quod contra ius commune esset, si aliqui vellent eligere, exclusis canonicis, sed si vellent eligere cum eis, non est contra ius, sed secundum ius, vel præter, & idem dixit hic: sed certè hoc dictum tollitur p c. cum dilectus, de consuetu. & per ea quæ superius plene dixi. Pau. de Leaza. dicit, quod hic fuit probatus titulus ex patientia canonicorum, quæ probatur eo ipso, quod clerici interfuerunt, nisi doceatur ex aduerso, quod vi, aut clam, vel precario posse derunt. Nec obst. si dicatur, quod in d. c. ad decimas, interuenit patientia, & tamen non sufficit, quia secundum eum patientia sufficit, quando interuenit actus, positiuus, vt hic admissio canonicorum admittentium clericos, secus si solus neglectus, vt in d. c. ad decimas. Do. Card. hanc solutionem nititur impugnare, quia eo ipso, quod quis negligit id, ad quod tenetur, videtur tacitè permittere, arg. de præsump. c. nonne. Taciti autem & expressi idem est effectus, nisi subsit ratio diuersitatis, ff. si cer. pet. l. cum quid. 54. dist. c. si seruus sciente. Item videmus, quod prælatus, tacendo præiudicat ecclesię, patiendo rẽ ecclesię præscribi, de præscri. c. de quarta. Soluit ergo ipse, quod quandoque patientia, vertitur circa id, quod quis potest communicare expresse, & tunc habetur pro tit. vt hic. Canonici vero possunt alijs cõmunicare eligendi ius expresse, vt in d. c. cum Vintonien sis, & c. obeuntibus. sed certè hec solutio sua non est vera, vt supra dixi, vt leg. & not. in c. constitutis, de elect. quia licet posset communicare ex gratia, prout se offert vacatio, non tamen potest constituere hanc seruitutem, vt de cętero habeat vocem in electione, vt in d. c. constitutis. Ego dico, quod hic concurrebant tria, propter quę tollebatur præsumptio iniustitiæ, & obtusabatur notorietas iuris, quæ erat contra clericos. Primo diuturna, & longa possessio, vt no. Inn. in c. 2. de in integ. resti. & forte propter hoc capitulabatur, quod in trium electione Episcoporum clerici interfuerunt. Præsumptio enim est pro facto antiquo, vt in c. illud & quod ibi not. de præiumpt. vnde pondera, quod in c. ad decimas, solum dicebãt, quod aliquandiu ille fuerat in possessione, quasi modico tempore, vt ibi not. in nouel. & facit c. 2. de consuet. præben. † Vbi vltra sex menses dicitur din. d Secundo interueniat actus positiuus canonicorum, qui præsumitur, ex quo alij elegerunt cum eis. Et quanquam canonici non possint trãsferre hoc ius in perpetuum, tamen non ita præsumitur vsurpatio, sed qđ ex alia legitima causa eos admiserint. Fortius enim operatur actus positiuus, quam sola taciturnitas, & neglectus, vt probatur in c. ex ore, de his, quę fi. a maio. par. cap. quia magis deprehenditur consensus, argu. in reg. is qui tacet, non fatetur, 51 lib. 6. & hoc facit pro solutione Pau. †Tertio hic non erat grauę præiudicium, & in istis modicis non sic præsumitur vsurpatio, 52 & delictum, arg. de simo. c. & si quæstiones. †Ex quibus infero

e notabilem intellectum illius c. ad decimas, vt is, contra quem est ius commune, audiatur petens restitutionem, probãdo aliqua ex quibus tollatur illa presumptio vsurpationis. Et si diceres, quare huic facta fuit restitutio, ex quo nunc constabat de effectu proprietatis? respondeo, quod non fit, vt possideat, vt patet in fin. vbi imponitur silentium in futurum, sed vt satisfaciat iuri: quia de qua re iudex cognouit, q̃ c. Item propter fructus, & interesse, vt supra dixi. Item non constabat possessionem euidenter iniustam, quia presumitur iusta ex prędictis causis, sed quia in petitorio constitit pro canonicis, pręualuit sententia in

53 petitorio, infra eo. tit. in c. cum dilectus. †Quæro, hic annullatur electio, quia facta exclusis his, qui habent interesse, pone quod canonici, ad quos spectat de iure ius eligendi, non fuerunt in possessione eligendi, nec per ipsos, nec per alios, ad eos tamen spectat proprietas, Clerici vero sunt in possessione eligendi, licet ius non habeãt in proprietate, canonici soli eligunt, nunqd valet electio, Inno. refert quosdam tenere, quod sic, cum hoc casu non contempserint clericos, cum non essent in possessio-

ne

ADDITIONES

a Est titulus. Adde eundem consi. 18.

b SEB. SAP. Extranea opi. hãc opi. d. Anto. defendit, & dicit magis communẽ Io. Fran. Bal. in tract. præscriptio. in 1. parte quintæ partis prin. q. 8.

c SEB. SAP. Præscribenti. Vide ad illum tex. multas solutiones, relatas per Felin. in cap. fi diligenti, col. 3. & 5. de præscrip. ubi ponit octo limitationes ad illum textum.

d ANT. FRANC. Ad hoc, quod dicitur de dictione, diu, dicas idem de dictione, quandiu, quia est in arbitrio iudicis ad quantum tempus referatur, uide Bal. in l. pen. C. commoda. Et istud est notandum ad probandum, & demonstrãdum, quod autor meus in traditione rei mihi factã, dicatur diu possedisse, ut dici possit mihi tradidisse uacuam possessionem, de quo etiam uide per gl. in c. 25. q. 1.

e est ius commune. Adde uidendum unum uerbum, quod dixit Oldra. consil. 243. in prin. 3. col. qui hunc intellectum sentit, Pau. de Cast. consi. 72. & uidetur etiam Oldra. consi. 27.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ne cum canonicis. Itē non habent clerici ius in proprietate, sunt enim canonici vſi iure ſuo: ergo illorum electio confirmanda eſt, nec debet confirmator poſſeſſionem attendere, ex quo de proprietate conſtat arg. ff. depoſi. l. bona fides, & infra eod. c. cū dilectus. Si verò clerici haberent ius in proprietate ex conſuetudine, planum eſſet, q electio canonicorum eſſet caſſanda. Inn. tenet contra in terminis q. videlicet, q electio canonicorum ſit
a caſſanda, a licet clerici habeant ſolam poſſeſſionem, quia ſua autoritate, non poſſunt priuare clericos ſua poſſeſſione, quā habent, vel illam ſibi aſſumere, & q electio clericorum eſt confirmanda, ſi illam, fecerūt, quod intelligit, ſi ſunt bona fide in poſſeſſione: ſecus enim ſi eſſent in mala fide, vt ſupra dixi. Et idem intelligit Inno. in iuriſdictionalibus, & ſimilibus, vide quod ſupra dixi. Sed quid ſi electio eſt facta a proprietario ex vna parte, & a poſſeſſoribus malæ fidei ex alia parte, quæ præualebit? Inn. in c. Cumana, ſupra de elect. dicit q facta a proprietario. Sed tene contrarium, quia non licet proprietario ſibi reaſſumere poſſeſſionem propria, authoritate. Item fructus debent præcipi a poſſeſſore, & non a proprietario, [& hanc partem tenet Inn. in c. in literis, infra titu. proxi. vtraque ergo caſſabitur, ſi conſtat de mala fide. Quid autem ſi nullus eſt in poſſeſſione? tūc valet electio facta a proprietario, vt no. Inn. in d. c. Cumana, & dic, vt ibi. Ex prædictis deciditur quæſtio, an procedat iſte libellus, [Peto caſſari hanc electionem, quia ad me ſpectat, de iure communi ius eligendi]. Inno. q non, quia refert ſe habere ius in proprieta
b te, b ſed electio ſequitur poſſeſſorem, & non proprietarium, vt patet ex prædictis. Debet ergo dicere ſecundum eum, [Peto talem electionem caſſari, quia apud me eſt poſſeſſio iuris eligendi,] vt hic, & infra eo. c. cum olim, de iure pat. c. ex literis, & c. cōſultationib. Hoſt. Io. And. & communiter Doct. contra, quia diuerſimode poteſt ſpectare ad aliquem ius eligendi, ſ. reſpectu proprietatis, & poſſeſſionis. Pro hoc vide tex. cum gl. in c. quia propter, de elect. & libellus eſt latiſſimi iuris vt ſupra dixi. Dēt ergo recipi libellus, & ſi apparet de poſſeſſione, pronunciatur pro eo. Item ſi appareat de proprietate, nec apparet illius poſſeſſor, ſe-
54 cūdum Io. And. & facit quod ſupra dixi. † Vltimo quæro c quid
c ſi aliquis tantum poſtulaſſent, an ex hoc videatur acquiſita poſſeſſio eligendi? Goffred. q ſic, qui dicit, q ſi clerici interfuiſſent legitimo tempore, q ſufficiat ad præſcribendum, ſi cum canonicis poſtulaſſent, nec elegiſſent, quod ex hoc eſt eis quæſitum ius eligendi, ff. quib. mod. vſusfr. amit. l. is qui. vbi dicitur, q ſi habens vſumfructum, hoc ſciens, & tantum vtatur, nihilominus retinet vſumfr. Item quia poſtulandus eligitur, de renun. c. poſt translationem. Ego allego per hoc text. opti. in c. cum in tua, de deci. vbi patet, q ex præſcriptione certę ſpeciei fructuum decimarum præſcribitur decima illius fundi quo ad quoſcunq; fru-
d ctus d inde percipiendos, quia non habetur reſpectus ad qualitatem fructuum, ſed ad ipſum ius decimandi. ad idem vide qđ nota. Inno. in præſcriptione iuriſdictionis in cap. dilec. de capel. mo. & facit etiam optime c. 1. de relig. domi. & quod ibi no. in c. in cauſis, de elect. Et hoc, dictum Hoſt. procedit ſecundum Ioā. de Lig. quando clerici ſemper ſunt vſi poſtulationis actu: ſecus ſi aliquando elegerunt, & aliquando poſtulauerunt, & clerici ſolum admiſſi fuerunt ad poſtulandum, & non ad eligēdum. Nā tunc illud ſolum eſſet præſcriptum, quod eſſet poſſeſſum, & bene dicit, nec credo Hoſti. aliter ſenſiſſe. Nam idem no. in ſimili in d. c. 1. de relig. domi. & in c. dilectus, de capel. mona. facit c. auditis, & c. cum olim, de præſcrip.

ADDITIONES.

a Sit caſſanda. Adde quod uoluit Cald. conſi. 20. de iu. pat. ſupra alleg.
b In proprietate. Ego allego tex. contra Inno. in c. bonæ, de poſtul. prælat. uide do. Abb. And. Barb.
c Vltimo quæro. Vide quæ plene remiſi ad Bar. in auth. qui rem, C. de ſacroſ. eccle. ubi dicit ſitud dictum. And. Barb.
d Quoſcunque fructus. Adde quod idem tenet eius conſi. 71. 2. lib.

SVMMARIVM.

1 *Poſſeſſorium & petitorium, quo caſu cumulentur. 8.*
2 *Agens poſſeſſorio, non tenetur oſtendere, ſe legitime habuiſſe.*
3 *Agens petitorio ſi deficiat in probatione tituli, an obtineat.*
4 *Confirmatio electi, an validet electionem aliàs nullam.*
5 *Electus, & confirmatus, & poſt ſpoliatus, nō reſtituitur, ſi electio fuit nulla.*
6 *Geſta ab invalidè electo, tenent ratione publici officij.*
Electio invalida operatur, quod non poſſit fieri alia, ipſa non caſſata.
7 *Electus invalide, an poſſit vti fructibus beneficij.*
9 *Reus licet confiteatur, tamen abſolvitur ſi actor nil probat.*
Papa habet poteſtatem pronunciandi vltra vires libelli.
10 *Iuramentum non defertur in ſupplementum ſemiplenæ probationis, quando agitur de titulo beneficij.*
11 *Epiſcopus nō poteſt deponi ab aliquo, niſi a Papa. ſed cognitio depoſitionis poteſt ab alio fieri.*
12 *Sententia principis non poteſt irritari ab inferiore a principe.*
13 *Cognitio ſi eſt demandata alicui, an poſſit ſuper illa etiam pronunciare.*
14 *Multi caſus, in quibus iudex cognoſcit, & non decidit. 15.*
Prælatus per confirmationem, acquirit poteſtatē adminiſtrandi. 15. niſi aliter
ſit in poſſeſſione. Nam tunc non poteſt adminiſtrare. 15. nec niſi confirmato obſtet. 16. 17. ſed non poſſeſſionem beneficij, niſi perſonaliter capiat.
17 *Conſuetudo transfert poſſeſſionem.*
18 *Proprietas, & poſſeſſio rerum eccleſiaſticarum penes quem dicatur eſſe.*
19 *Eccleſia ſi vacat, non vacant eius poſſeſſiones, & ipſis tunc ingreditur, dicitur inuaſor, & tanquam inuaſor expellitur.*
Hæres ante acceptam poſſeſſionem non poteſt intentare contra inuaſorem rerum hæreditariarum, interdictum recuperandæ.
21 *Prælatus agens pro iuribus eccleſiæ, quo nomine agit, ſuo, vel eccleſiæ. 22.*
22 *Solutio facta illi, qui non erat talis, non liberat ſoluentem.*

CAP. IIII.

GVm ſuper. Idem dicit quo ad intellectum, de-
decreta. ſupra proxi. Diuiditur
primo præcisè narrat factum. ſecūdo diffinit, ibi, Et
Et primo poſſeſſorium, ſecundo petitorium, ibi, Ve-
rum.] Caſus lit. Vacante Bethleemitana eccleſia, duo electi
runt ad eam, ſcilicet R. ſubdiaconus domini Papę, & P. canon
cus S. Sepulchri. R. ſubdiaconus fuit confirmatus per Patria
cham Hieroſolymitanum, & poſſeſſionem adeptus, ſed poſtea
per potentiam ſecularem, ſpoliatus, poſtmodum vtrique
ctus ad Apoſtolicam ſedem acceſſit. Prædictus R. ſubdiaco
propoſuit, q eſſet canonicè electus, confirmatus etiam per
triarcham, & ſpoliatus per potentiam ſecularem ac petebat
ctionā ſuam p̄firmari, & reſtitui, ad poſſeſſionē, qua fuerat
liatus. Prędictus P. petebat ſuam electionem p̄firmari
ſuper prædictis petitionib. & probationib. hinc inde recep
examinatis, quia dictus R. diaconus probauit ſe per potent
ſecularem ſpoliatum, Papa iuſtitia mediāte ipſum reſtitui
rum, quia tam petitorium q̄ poſſeſſorium deductum fuit in
dicium, & tam reſtōnis, q̄ electionis qō plenius examinat
conſtitit dño Papæ electionem vtriuſq; canonicam non fu
cum iudex de qua re cognouit, pronunciare debeat, electu
1 vtranque caſſauit. †No. 1. q pendentia poſſeſſorij impedi
a torium ex alia parte accumulandum, a q̄ſi ſimpliciter ad
poſſeſſorio, & ita loquitur c. fi. de ord. cog. ſecus ſi poſſeſſo
& petitorium accumulanē ſimul ex parte actoris: tunc p
tia poſſeſſorij ex parte actoris non impedit accumulation
titorij ēt ex parte rei. Durum enim eſſet q liceret actori in
re petitorium, & reo denegaretur defenſio, & p̄poſitio fa
2 arg. in c. cum inter, de excep. †No. 2. ar. opt. q agens poſſ
in iſtis beneficialibus non compellitur oſtendere canoni
ſtitutionem. Satis enim eſt colorare poſſeſſionē. Iſte enim
diaconus, non probauit canonicam inſtōnem, cum electus
fuerit minus iuſta, & nihilominus obtinuit reſtitutionem, q
oſtendit aliquem colorem de titulo, vt confirmationem, q
hoc allegat iſtum tex. Arch. in c. eum, qui, de eo, qui mit. in
lib. 6. Sed contra hoc facit, quia reſtitutio iſta fuit facta ve
ſtatim in fine imponatur ſilentium vtriq;. Sed pōt reſpō
hoc contigiſſe, quia intētatum fuit ēt petitorium, in quo
buit iſte ſubdiaconus, ideo in executione præualuit pro
3 vt in c. cum dilectus, infra eo. †Sed circa hoc moueo quę
nę, q̄ fuiſſet actum petitorio tantum, ſed volendo probare
lum, ſeu colorem tituli, p̄ſtitit de defectu tituli, ſeu de non
nica inſtōne, nunquid fiet reſtitutio? & vſ, q ſic, arg. a
puto ꝓriam ſnīam veriorem. Ex quo enim conſtat de defe
b tuli, non debet fieri reſtō, b ne detur vitioſus ingreſſus, a
c eum, qui præalleg. & vt denegetur reſtō, vel vt concedatur
gitur hic colorata probatio, ſecundum cōm opi. de qua
ne dicam in c. in literis, 3. tit. prox. Ad iſtum tex. rñdeo q
deratur petitorium fuiſſe intentatum ad effectum pronun
di ſententialiter ſuper eo, aliàs aūt ſuper eo non poſſet pro
ciari, de quo vide qđ in ſimili no. Io. And. poſt Cōpoſitā
datum, de reſcrip. Et an ſit neceſſe agenti poſſeſſorio doce
titulo, vel titulū ſaltē colorare, dicā in d. c. in literis. Ad
pōt rñderi, q hic fuit probata p̄firmatio, qa agebat petito
ad minorē cautelā: vnde in reſtōne, fienda Papa fundat
ſuper ſpoliatione, & hęc ſufficiant quo ad iſtum tex. nam
4 tis clara ſunt. † Venio ad gl. & prima colligit ex tex. duo P
q p̄firmatio nihil iuris p̄fert, vbi electio nulla fuit. Io. de Lig
cit, q ſi p̄firmatio facta eſt a Papa ſcienter, tunc validat elec
d reſpū eorum, q̄ ſunt de iure d poſitiuo. Si aūt per inferiorem
tiū non purgat, transfert tñ onus probandi in excipientem
accuſ. c. ſuper his. Et hoc in effectu voluerunt gl. in c. 1. de p
præla. lib. 6. in ver. irritū, & in c. q̄ ſit, de elec. co. lib. in gl. vbi
ōino Inn. in c. qđ ſicut, 3. de elec. Et an hodie trāſferat onus

ADDITIONES.

a Accumulandum. Adde Pau. de Caſt. conſi. 256. Iap. alleg. 96.
b Reſtitutio. Eſt æquum ipſum dictum, ſed pondera, quia ſpoliatus eſt ad omnia reſtituendus, vt in cap. in literis, de reſtit. ſpoliat. etiam notonius, ut ibi Bal. And. Barb.
c Vitioſus ingreſſus. Adde Oldra. conſil. primo. & ponam in cap. in literis, de Abbas etiam.
d De iure. Adde quod uoluit Rom. conſi. 98.

5 di in excipientē, dic, vt leg. & no. in c. fi. eo. tit. & lib. † Scdo colligit gl. vnum effectum cōfirmationis, ſi electio fuit inualida. Nā ſi p̄firmatus fuit poſſeſſionem adeptus, & poſtmodum ſpolieť, debet p̄ſequi reſtitutionem, vt hic. Hoc dictum intelligo, quan-
a do non conſtat electionem inualidam, a alias cum p̄llat de defectu tituli, non debet fieri reſti. vt no. in c. p̄ſtitutus, de fil. pres-
6 by. & in c. ſupra prox. & vt ſupra dixi. † Sunt. & alij effectus extra gl. Nam p̄firmatio tribuit facultatem adminiſtrandi, & ex quo putabatur legitima, valebant geſta ratione publici officij, vt no. Inn. in c. nihil, de elect. facit l. Barbarius, ff. de offi. præt. & 3. q. 7. c. infamis, §. tria, verſi. verum. Item dat colorē electioni, vt non valeat ſecunda, prima non caſſata, arg. in c. inter dilectos, de ex-
ceſ. præla. Opp. & vſ, q̄ iſta reſtitutio, quo ad poſſeſſoriū, fuit ver
balis tñ, cum in ſi. irritet electionem vtriuſq;, & ſic 3 c. commiſ
ſa, de elect. lib. 6. Sol. ſecūdum gl. 2. q̄ valet hæc reſtō, vt ſatisfiat
iuri, & petitioni actoris, ḡa de qua re iudex cognouit, &c. vt hic,
& in d. l. de qua re. Itē pōt eſſe q̄ſque vtilis, quo ad fructus me-
7 dij tpis, vt not. in 2. gl. & dic vt plene dixi 3. eo. c. prox. † Secundo
gl. quærit, an ille qui eſt in poſſeſſione, poſſit vti fructibus bene-
ficij? Et arguit primo, q̄ ſic, quia per hoc non infertur eum eſſe
prælatum, ſicut in ſimili alimētorum cā veritati non, p̄iudicat.
l. ſi iudex, ff. de his, qui ſunt ſui, vel alie. iur. vbi pronunciat illū
alimentandum, qui filius eſſe negatur, & non pp hoc probatur
eſſe filius. Item appellatione pendente, pupillus pp inopiam re-
cipit alimenta, &c. Tandem gl. concludit contrarium, quia ex
quo nō habuit canonicū ingreſſum, debet reſtituere ēt fructus
perceptos, & in hoc multum intricatè loquiť gl. hic, & Io. tenet
vt no. in c. examinata, 3. de iudi. & Inſti. de act. §. iſtæ quoque. Ex
gl. pe. poſſunt colligi tres ſolutiones. Primo, q̄ hic neuter poſſi-
debat, ſed tunc oportet preſupponere vtrunq; fuiſſe ſpoliatum,
quia aliàs non competeret poſſeſſorium recuperandæ, quod tñ
non colligitur ex litera. Secunda ſolutio, q̄ ſubdiaconus agebat
petitorio & poſſeſſorio, alter vero defendebat ſe ſuper vtroq;:
hæc non eſt ſimpliciter vera, qa ſi iſte reus ſteriſſet im meris ter-
minis defenſionis, non fuiſſet pronunciatum 3 eum, licet appa
ruiſſet de defectu iuris ſui, quia pronunciatio dēt eſſe ſecundū
petitionem, vt in c. licet Heli, de ſimo. & in l. ſi. C. de fid eicō. lib.
9 Vnde not. dicunt Doct. in c. mandatum, de reſcrip. q̄ ſi reus ēt
c in beneficialibus confiteatur defectum iuris ſui, & actor deficit
in probando, abſolueretur reus c duntaxat ab impetitione ſua, &
2 eum non pronunciabitur, qui nihil petiit, qa inferior citra Pa-
pam non hēt p̄tatem vltra vires libelli, licet poſtea poſſit, pce-
d dere ex offō inq̄ſitionis, virtute p̄feſſionis, ſed Papa bene p̄t, dqa
eſt 3. ius, ſed hic non apparet Papam ſic voluiſſe procedere, &
idco gl. tranſit ad tertiā lect. q̄ alter tñ deduxit hic petitorium.
Intellige hanc lect. ſic, ſi vis cā eſſe verā, q̄ ille ſubdiaconus de-
duxit poſſeſſoriū, & petitoriū, ſ. petendo pronunciari ſuā inſtō-
nem, ſeu electionē canonicā, & defendebat ēt ſe ſup poſſ. ſōrio: ita intelligo hāc literā, q̄ aperte hoc vult, & ſup ſilet oīno 3-
riū. Nec ob. ḡa poſſeſſori nō eſt p̄dita actio, qa illud verū in corporalib ſed in iſtis incorporalib. pōt poſſeſſor agere negatoria, vel p̄feſſoria, vt Inſtit. de act §. iſtæ quoq;, & 3. c. proxi. Et ex hoc Intellectu no. q̄ duob. p̄tendentib. ſup bñficio, vtroq; petente p̄ nunciari inſtōnē canonicā, ſi p̄ſtiterit iudici de nullitate vtriuſque inſtōnis, non dēt iudex vtrunq; ſimul abſoluere ab impetitione alterius, & dimittere poſſeſſorē in poſſeſſione; immo dēt vtranq; inſtōnem pronunciare inualidā, & vtrunq; excludere a bñficio: ſecus ſi fuiſſet facta ſemiplena probatio p alterum, vel vtrunq;, ḡa tunc nō ſufficeret abſoluere vtrūq; ab impetitione alterius, ſeu reū, ab inſtantia actoris, ſi vnus erat reus, alter actor, nec remouere pōt poſſeſſorē de beneficio, de quo p̄do. de Rot. dec. 15. & hoc qñ alter poſſidet. Si vero neuter poſſidet, & vterq; petit ſibi adiudicari bñficium, & vterq; ſeu alter ſemiplene probat, non eſt p̄ aliquo iudicandū, ex quo dubię, & nō plene pro-
10 batur. † Nec eſt locus delationi iurī, qñ agit de titulo bñficij, de quo in c. mulieri, & c. fi. de iureiur. & de probat. c. in p̄ntia, & de vltimo dicto, vide per Io. And. in c. cū qui, de eo qui mit. in poſſ.
11 lib. 6. † Oppo. 3 fi. c. & vſ q̄ iudex qñq; cognoſcat, & tñ diffinire non pōt, vt 3. q. 6. c. quāuis, & c. dudū. Sol. dicit gl. tex. rñ procedere, ſed excipit quatuor caſus, in quib. fallit regula. Primo ſcā criminali Epī, vt in dictis iurib. Et intellige hunc caſum, qñ cognoſcit per numerū Eporum de crie 3 Epm exigente depōnē. Nullus enim citra Papā deponit Epm, vnde inferiores cognoſcunt, ſed deciſionē reſeruāt Papæ. † Scdo dicit gl. q̄ fallit in iuia lata a ſuperiore, intellige, qñ executio ſniæ latæ p̄ ſuperiorē cōmittitur inferiori, & corā eo excipiť de nullitate ſniæ. Pōt enim
c executor de hoc cognoſcere, non tñ pronūciare, e ne irritet ſententiam ſuperioris, ſed certè executor non p̄prie cognoſcit, ſed ſe informat. De quo tñ dic, vt no. in c. de cætero, de re iudi. & in l. a diuo Pio, ff. de re iud. per Bart. Fallit in tertio, vbi ſola cogni-
13 tio demandata eſt. † Aduerte tamen, & intellige gl. quando fuit expreſſum verbum, ſolum, vt quia dixit ſuperior, cōmittimus tibi ſolam cognitionem, vel apponendo aliquam dictionē taxatiuam, vt, tñs; ſecus vſ, vbi ſimp̄r committitur cognitio, quia pronūciatio venit acceſſoriè ad cognitionem, qñ de qua re cognouit, & c. vt hic, & in l. de qua re, ff. de iud. ita no. ſentit Inno in c. ad hoc, de offic. archid. & idem Collect. ibi no. hoc idem tenet Spec. in tit. de iud. deleg. §. ſequitur, ver. & no. d. Ant. in c. ſup qō num, de offi. deleg. Et facit, vt dicit ille tex. in princ. pro & 3, ſed gl. in l. qui ꝓcuratorem, ff. de procu. tenet 3rium, & in effectu ſequitur Bar. in l. a diuo Pio, ff. de re iud. in 2. col. nititur tamē opi. cōcordare hoc modo: Quod aut fuit commiſſa ſimpliciter cau
f ſa, & videtur commiſſa deciſio: aut fuit commiſſa cognitio, † & tunc ſecus videtur, in l. cum prator, ff. de iud. Io. And. in additio. Spec. in loco præalleg. plene proſequitur allegando multaitura pro & contra, & tandem videtur ſic diſtinguere, q̄ aut delegatio cognitionis eſt facta ab ordinario, ad quē de facili pōt recurri, & nō ttanſit deciſio: ſecus ſi eſt facta a Principe, cū ad eū de facili recurri nō p̄t. vel ſic f̄m eū: Aut eſt facta commiſſio p viā commiſſionis ordinariæ iuriſdōnis, & tranſit deciſio, qa cit de natura ordinariæ iuriſdōnis cognitio: aut p viā, delegationis, &
g non trālit, ex quo patet, q̄ art. iſte eſt valde dubius. g Et pro hac vlt. opi. q̄ non tranſeat, facit, qa cognoſcere, & diffinire ſunt diuerſa, opti. facit c cauſam, de reſcrip. & 3. q. 6. c. quāuis, & c. accuſatus. vnde ergo commiſſo vſ reliquum interdictum, vt l. cum p̄tor, præalleg. & 35 diſt. c. qualis. facit cle. auditor, cum ibi no. de reſcrip. Et ad hoc, q̄ dr, de qua re iudex cognouit & c. pōt rñderi, q̄ procedit dara poteſtate iudici rem decidendi, ſecus, quando non hēt p̄tatem, vt in d. c. quamuis, & c. accuſatus. Et hanc opi. tenui nouiſſimè in d. c. ſup qōnum. Fallit quarto in inciden tib. qōnib. quia de his iudex cognoſcit, ſed non p̄nunciat. Et dic de hoc, vt plenè dictum fuit in c. 1. de ord. cog. Fallit extra gl. in

caſu

ADDITIONES

a SEB. SAP. Electionem inualidam. Vide Bal. in l. quæcunque, C. de bon. quæ liber. ubi dicit, q̄ electio non canonica a principio non poteſt confirmari, etiam ſi eccleſiæ expedit, & nunquid ſit uerum hoc indiſtincte, uide Firma. in tract. de Epiſ. in 3. lib. in quarta parte, ſecundæ principalis q. 27. ubi diſtinguit, ut per eum, & ibi uideas de effectu confirmationis.
b Grauis. Adde quod etiam ibi ponam, & pro nunc uide do. de Rot. deciſ. 405. in nouis, de reg. iur.
c Abſoluetur reus. Adde quod uoluerunt Do. de Rot. deciſ. ſuis, de exce. in anti quis, deci. incip. an reus & poſſeſſor & in nouis, deciſ. 261. de ſent. & re iud.
d SEB. SAP. Papa bene poteſt. Quod Papa poſſit procedere, etiam ſi non fuerit petitum, tenet Rom. in ſing. 456. incip. quod iudex. late Fel. in c. in cauſis, col. 1. & 2. infra de re iud. ubi ponit qualiter Papa poteſt punire crimen, etiā ſi non fuerit petitum.
e Non tamen pronunciare. Adde quod uoluit Rom. conſi. 408.
f Cognitio. Adde Bal. conſi. 217. 2. lib.
g SEB. SAP. Dubius. Eſt quæſtio pro amico, ſecundum Per. de Anch. in c. 10 ſi-ſentia, in vlt. notab. in repe. infra de proba. quam accuratè examinat d. Iaſ. in l. a diuo Pio, in prin. col. 4. ff. de re iud.

Universidad de Deusto
Biblioteca

casu l. quoties, C. vbi sena, vel clarif. vt in casu crīali patritii cōsularis, & multorū similium, de quib. ibi ℨ quos iudex inferior audit, sed non pronunciat. Item fallit cū per appłonem, recusationē, vel reuocationē, pronunciare non pōt iudex, qui cognouit, ℨ. de app. c. secundo requiris, & c. cum spāli, & c. vt debitus, cum ſi. Item fallit in casu c. constitutus, ℨ. de app/vbi legatus ſe informat de appellatione interpoſita ad Papam, non vt pronunciet, ſed vt cām inſtructam ad Papam remittat. Et ſcias q̄ verbū, dēt, hic poſitum importat neceſſitatem, ga pronunciare tenetur ſu
19 per re, de qua cognoſcit: vnde tex. in l. de qua re, ff. de iudi. dicit iudicem cogēdum, & dic q̄ cogetur p ſuperiorē, vt ibi no. facit
14 c. paſtoralis, de offi. ord. & c. nullus, de iurepat. †Nunc venio ad gl. Inn. quam ſic expedio. Primo enim q̄ritur, nunquid prelatus poſſit petere reſtōnem, poſt ꝓfirmationem electionis, ſeu poſt inſtōnem de eo factam, antequam corporaliter ſit poſſeſſionē beneficij adeptus, Inn. concludit, q̄ aut vult petere reſtōnē ipſius beneficij, & non pōt, ex quo non fuit adeptus adhuc corporalem poſſeſſionem: licet enim per ꝓfirmationem detur poteſtas adminiſtrandi, de elect. c. tranſmiſſam, nō tñ nanciſcitur poſſeſſionē, niſi corporaliter apprehendat. Simile in hærede, q adeundo hæreditatē, nanciſcit dñium, ſed non poſſeſſionē, niſi corporaliter apprehēdat, vt l. cum heredes, ff. de acq. poſ. Et iſtū tex. intelligit, q̄ habuerit iam poſſeſſionē poſt ꝓfirmationē, q̄d ſatis placet, quia alias non potuiſſet eiici, ga priuatio ꝑſupponit habitum, de deſpō. impub. c. ad diſſoluendū, & l. decem, ff. de ver. ob. facit q̄d no. Dy. in reg. i. de reg. iu. lib. 6. vbi vide. Aut vult petere reſtōnem rerum ipſius beneficij, vel alias actiones intentare, & pōt, licet illarū rerū nunquā apprænderit poſſeſſionē qa nunc agit noīe beneficij, & nō noīe ꝓprio, & ideo ſatis eſt ip
a ſum fuiſſe in poſſeſſione, q̄d not. Idē ſequunt do. de Ro. a dec. 4.
15 †Hoc tñ notabiliter limitāt, ſi nullus alius eſt in poſſeſſione beneficij. Tunc. n. nō pōt confirmatus, ſeu inſtitutus agere, ga eſſet ſpoliare ꝓpria authoritate poſſeſſorem, q̄d non licet, 16. q. 6. c. placuit, de ꝑben. c. cū qui, lib. 6. & l. ſi gs in tantā, C. vnde vi, & l. extat, ff. q̄d met. cā. Idē ſentit Inn. in c. tranſmiſſam, de elect & in c. literis, ℨ. tit. ꝓx. facit c. per venerabilē, q fil. ſint legi & q̄d ibi no. Et hinc ſumpta occaſione Inn. ꝓſequitur hic tres qōnes. Prima, an ꝓfirmatus, ſeu puiſus poſſit adminiſtrare, ante iſtallationem, ſeu inductionē in poſſeſſionē corporalē. Sc̄da q̄ō, q̄n q̄s dicat hr̄e proprietatē, & poſſeſſionē rerū eccleſiaſticarū. Tertia q̄ſtio, ſi ptingat ꝓlatū velle agere, ꝓ iurib. eccleſie, quo noīe ager.
16 †Ad primā qōnem Inn. hic ꝑcludit, q̄ poſſit adminiſtrare, arg. de elec. c. tranſmiſſam, & c. noſti. Simile in tutore, q ſtatim adb miniſtrat, b cum ſcit datū ſe tutorem, de quo in l. 1. ff. de admi. tut. Nec ob. iura, q̄ vñr requirere inſtallationē, qa intelligi dēnt quo ad ſolemnitatē, non aūt de ſubſtantia adminiſtrationis, vel ſm cum requiritur inſtallatio de neceſſitate, q̄n hoc hēat cōſue
17 tudo, & idem no. Inno. in c. literis, ℨ. eod. †Sicut. n. per conſuetudinem fingitur aliquis poſſeſſionem nactus, qui non eſt, de conſuet. c. 1. ſic & vbi eſt cōſuetudo, vt ante inſtalleť, q̄ adminiſtret, fingitur poſt ꝓfirmationem non hr̄e iura confirmationis, quod no. Sed de hac matēria dic, vt plenius no. in d. c. tranſmiſſam, & de cōſuet. c. 2. Et intellige q̄ adminiſtret poſt ꝓfirmationem, ſeu prouiſionem, ſi alius non eſt in poſſeſſione, vt ſ. dixi, quia tunc agendum eſſet coram ſuperiore, vt ille remoueatur a poſſeſſione, quia non licet propria authoritate alium expellere a poſſeſſione, nec c. tra poſſeſſionē aliquid innouare, vt l. C. ſi p vim, vel alio modo, & quod ℨ. dixi. Itē intellige, q̄ ante inſtallationē, non dēt adminiſtrare, q̄n hoc ſpecifice hēt conſuetudo, vnde ante non adminiſtret, ſecus ſi conſuetudo ſolum hēt, q̄ fiat inſtallatio. Tunc. n. licet ſeruanda ſit conſuetudo, de off. arch. c. vt noſtrum, nihilominus tñ ante inſtallationem adminiſtrare poterit, ſm Inn. hic prope fi. q̄d ſingulariter no. Et ſi diceres, ad q̄d fiet inſtallatio, ex quo ante adminiſtrare poterit? Rſi. vt agrat poſ. eccleſiæ, quā non acquirit ex eo, quia agit pro iuribus eccleſiæ. Item propter quādam ſolemnitatem, ne videatur ꝓpria au
18 ctoritate, intrare poſſeſſionē. †Ad 2. qōnem, q̄n quis hēt ꝓprietatem, & poſſeſſionem rerum eccle. dicit Inno. q̄ non prelatus, ſed Chriſtus noſcitur hr̄e: vnde quæcunque homines offerunt, dñr eſſe oblata Deo. 12. qō. 2. c. nulli licēat, & c. qui abſtulerit, &, ea. cauſa q. 1. c. res, & c. videntes. Sc̄da opin. eſt quam ipſe refert, q̄ eccleſia hēt poſſeſſionem, & proprietatem, i. congregatio fidelium, cuius caput eſt Chriſtus, de Sac. vnct. c. 1. ante med. Et ſi aliquando inueniant hæc bona Deo oblata, eſſe Eporum, vel ꝓlatorum, vel capitulorū, dicit eſſe eorū quo ad gubernationē, dñr ēt eſſe pauperum, quoad ſuſtantionem, & ſic intellige. 16. q. 1. c. quoniam, vbi dr̄, q̄ ꝙcḡd hñnt clerici, pauperum eſt. Dicunt enim hr̄e clerici quo ad adminiſtrationē, pauperes quo ad ſuſtētationē. Patrimoniū enim eccleſiæ eſt cōe, vnde nullus debet ſibi appropriare, ℨ. de præb. c. 3. Et pp hoc fuerunt diuiſa, & limitata bona eccleſiarū, & ipſorū adminiſtrō Epis, & aliis prælatis conceſſa, vt nullus in clero penuriā patiat, ex quo videbo. tex. in c. videntes. 12. q. 2. & c. ex his, & c. Eps. Ex hoc arguit Hoſt. q̄ diſpēſationes ꝓceſſæ ſuper beneficiorū multitudine, odioſæ ſunt, & reſtringendæ, qa valde iniuſtum eſt, & iniquū q̄ multi fruiant, forte, meliores, & vnus ebrius abundet, in verbo, peſſimus exemplo. 1. ad Corin. 11. intelligo hoc dictū Hoſt. q̄n diſpēſatio fit fauore pſone, ſecus ſi fauore eccleſiæ, de quo ſūde quod no. In. in c. tandudū, de prēb. Et p prius dicta infert Inn. q̄ tunc cunq; moriat ꝑlatus, & oēs clerici alicuius eccleſie, tñ propter tas, & poſſeſſio remanet penes Chriſtū, q̄ vinit in æternum, vel penes vſem, & ſingularē eccleſiā, q̄ nunq̄ morit, nec vnq̄ eſt nul
19 la. †Et per hoc dicit Spec. in tit. de pe. & po. §. 1. ver. ſed pone vacante eccl̄ia, q̄ ℨ ingredientē poſſeſſionē eccl̄æ, vacāte ipſa ec
c clēſia, pōt prelatus ſubſtitutus agere, tanq̄ ℨ inuafor̄, qua poſ. non erat vacās, c licet vacaret eccleſia, immo eccleſiā poſſidet cenſef: ſecus dicit hic Inn. in hærede. Non. n. pt agere interdicto recuperandæ poſſeſſionis ad rē, qa ſpoliatus eſt, ēt poſtq̄ actus. ric hæreditatē, niſi prius habuerit p ſe, vel p aliū illius rei poſſeſſionē, qa ipſe hēt intentare interdictū noīe ꝓprio, & hēr, ꝓpare duo, ſ. poſſeſſionē, & ſpoliationē, ſed poſſeſſionē ꝓpare non poſ. cū nunq̄ poſſederet. Hēs ergo quoad principale q̄ſtū duas opi. vna q̄d dñium, & poſſeſſio ſit apud Chriſtū, alia apud eccleſi vſem. Alii vero dñt, & ſic eſt tertia opi. q̄ apud qualibet eccleſiā particularē, de qua gl. in c. cā Carpenſis, ℨ. de ver. ſig. Inn. hic di. cit plus ſibi placere, q̄ ipſe no. ℨ. de reſti. ſpol. c. in literis, & ibi pr
20 colligi 4. op. dicit enim ibi in fi. q̄ Epi & alii prelati, & clerici habēt noīe ſuo poſſeſſionē naturalē dignitatū, ꝑbendarū, & aliorū bonorū ipſarū ꝑbendarū, & dignitatū, & ꝓ hoc iure, q̄d in eſt, hūt actionē noīe eccleſiarū ſuarū, & iidē ꝓlati & clerici eccl dem poſſeſſiones poſſidēt ciuiliter, & nāliter. †Ego dicerē, q̄ ſa bona eccleſiarū ſunt quoad dñiū, & poſſeſſionē, ipſarū eccleſiarū particularium, ſed ipſæ eccleſię particulares, hoc hūt loco Dei. Primo probo, ga noīe cuiuſcunq; eccleſiæ particularis in tentant actiones reales, ſeu vendicationes. Itē actiones q̄ poſſeſſionib. recuperandis, vel retinendis, vt in c. literæ, de dila. & cap. olim, t. & 3. de reſti. ſpol. & c. lect, & c. in pñtia, de ꝓba. & dicunt in ſeq. q. Quod loco Dei poſſideant, & teneant, probāt, qa bona eccleſiarū dñr patrimoniū Chriſti, vt in c. cū ex eo, de elect. lib. 6. & oblata debenť Deo, vt in c. nulli, & in c. qui abſtulerit. q. 2. eccleſiæ vero vſus, dñr quoad ſuſtentationē, qa quilibet bonus fidelis dēt inde ſuſtentari. 16. q. 1. c. fi. & 12. q. 1. c. videntes. Clerici vero poſſidēt bona eccleſiarū noīe eccleſiæ, ſed ꝓpriam eccleſiā, ſeu dignitatē poſſidet quiſq; noīe ꝓprio. Primū patet ex eo, q̄ pro iurib. eccleſię agit rector noīe eccleſiæ, vt ſ. dixi. dundo paret, qa clericus poſt collationē ſibi factā, pōt dicere be
21 neficiū eſſe ſuū, vt in c. ſi tibi abſtiti, de ꝑb. lib. 6. & agit ꝙ eo noe proprio, vt ſtatim dicā ℨ. †Ad 4. q. quo nomine agere dēt clericus pro beneficio ſuo. Inno. hic dicit, q̄ ſi vult agere pro iplo beneficio, non autem pro rebus beneficii, vt puta petere reſtitionem beneficii, quo fuit ſpoliatus, & tunc agęr nomine ꝙ ſicut faciebat hic, & ſi liberē adminiſtrabat, ad liberam adminiſtationem reſtituetur, ſi minus liberē, ad minus liberatum agc. Piſanis, de reſtit. ſpoliat. & infra de appel. c. bonæ memoriæ & fiet hoc caſu reſtitutio beneficii cum omni cauſa, vnde omnes res oblatæ, cum beneficio reſtituuntur, ff. de vi & vi armata, l. §. ſi fundus. Licet enim hoc interdictum non competat, niſi poſſeſſori, & ipſe clericus confirmatus ipſas res non poſſideat ſed eccleſia tantum, tunc ipſa bona veniūt acceſſorie ad ipſum rem principalem, etiam ſi eccleſia non haberet dominium illarum rerum, ſed cuſtodiam tantum. Nam in hoc interdicto, veniūt ēt res depoſitę, commodatæ, & pignoratæ, ut d. l. §. ſi fundus, & §. ſeq. & hoc rōne acceſſorii, ut ſupra dixi, ſecus ſi principaliter ageretur de damnis, quia tunc pro rebus mobilib. non competetet hoc interdictum, de quo dic, ut plene habetur in § ſi fundus, & ſeq. per q̄ pūt decidi hic aliqua tractata p Inno. vero clericus, uel prælatus uult agere pro rebus, ſeu iuribus ſius beneficii, dēt intentare interdictum, ſeu actiones noīe eccleſiæ, & non noīe proprio, cum ille nō po ſiderit ſuo noīe. Et cit tamen plus ſibi placere, quod ipſe not. in d. c. in literis. Et ſic ter poſſidet illa bona, noīe ꝓprio. Mihi plus placet primū dictū

ADDITIONES.

a Do. de Rot. Adde videndum in nouis, & eſt deciſio prima in ordine.
b Statim adminiſtrat. Adde Old. conſi. 91. & dicit Rom. cōſ. 432. ſequendo de Rot. q̄ per traditionem annuli portæ beneficij, ab habente poteſtatem q̄ acquiritur quaſi poſſeſſio beneficij.
ANT. FRAN. Quomodo transfertur poſſeſſio beneficij an ꝓ annuli traditionem, uel alio modo, dicas q̄ ſi beneficium conferatur in facie eccleſiæ, transfertur ipſo facto per inueſtituram factam, ut per Ioā. Andr. in c. 2. de conſuet. & in c. tranſmiſſā, de elect. & per D. Abb. in c. a. thoriſatę, vlt. colum. de inſtit. & per Alex. in l. 1. in prin. in ante pe. colum. de acq. poſ. Non enim transfertur poſſeſſio regulariter ſine apprāhenſione corporali, uel aliquo alio, quod ſit loco traditionis corporalis, pura per annuli ſubarr. tionem, uel Bireti impōnem, uel alicuius ſimilis traditionis, licet dominium & titulus trāſeratur, & acquiratur ex ſola collatione, uel inueſtitura, ut c. paſtoralis, & ibi per d. Abb. priuil.
c Non erat vacans. Adde Dom. de Rot. deciſ. ſuis, de reſtitut. ſpoliat. Old. conſ. 172. in 3. colum.

per c. 2. de dila. & p ca. q̄ ibi plenius dixi, & ſ. tetigi, & ſentit Spec. in §. 1. ver. ſed pone vacante, de pe. & poſ. & p Bar. in l. 1. §. vſufructuarius, alias in l. qui viam, ff. de no. oper. nunc. & optimè facit d. §. vſufructuarius: vbi dr̄, quod vſufructuarius nunciat nouum opus, non ſuo noīe, ſed ꝓcuratorio noīe, ſed vſumfructū pt vēdicare nomine ſuo. Sic dicam in clerico, vt ipſum beneficiū ſibi collatum vendicet nomine ſuo, ſed pro reb. ipſius beneficij,
a quæ ſunt eccleſiæ, dēt agere nomine eccleſiæ, a & ita cōiter vñr velle iura in hac materia loquentia, ſentiunt etiam do. de Ror.
22 deciſ. 4. †Vlt. ad declarandum materiam gl. Inn poſſet hic, quæran, an beneficiatus, ſeu prælatus agens pro iurib. lui beneficij, teneatur probare titulum ſuæ poteſtatis? Hāc materiam vide per Do. de Ro. deciſ. 4. Io. And. poſt Inn. in c. quia cunctis, de cōceſ. præben. lib. 6. Et facit tria membra, quia aut non eſt in poſſeſſione, aut ſic, ſed de recenti, aut iamdudum fuit in poſſeſſione. Primo caſu tenetur probare plænè titulum, quia non habet præſumptionem pro ſe, & intereſt illorum, qui conueniuntur, quia aliās ſi non eſſet prælatus, non liberarentur ſibi ſoluēdo, non tenetur tamen ita plene probare, ſicut ſi hoc ageretur principaliter. Vide ad hoc quod no. Inn. in c. veniens, de verb. ſig. lib. 6. & in c. in literis, infra titulo proximo. Secundo caſu etiam tenetur proba re, quia eſt præſumptio contra eum ex recenti poſſeſſione, maxime ſi mouet ſibi controuerſia, ſed non probabit ita plenè, ſi
b cut in præcedenti caſu. Tertio caſu, b ſufficit probare poſſeſſionem, & communem reputationem, arg. in l. Barbarius, ff. de of præt. & quia nemo cogitur probare titulum ſuę poſſeſſionis, vt l. cogi, C. de pæt. hær. & 2. q. 5. in princip.

ADDITIONES.

a Nomine eccleſiæ. Adde Lapum alleg. 74.
2 ACH. Idem etiam ſi agat ſimpliciter, vt no. Card. in clemen. 2. in 2. opp. de reſtitu. integ.
b SEB. SAP. Tertio caſu. An prælatus, qui diu tenuit beneficium, præſumatur canonicè inſtitutus, tradit Felin. poſt alios in cap. illud, infra de præſumpt. Alexan. in conſi. 79. colum. 3. in 1. uol. And. Siculus inter cōſilia Alex. conſi. vlt. incip. clementiſſimi, colum. 4. in 4. uol. & latiſſime Fel. in c. ſicut, colū. 15. cum ſeq. de re iud.

SVMMARIVM.

1 *Petitorium cum eſt intentatum, ante concluſionem in cauſa poteſt agi poſſeſſorio, & an econuerſo. 17. & an ſufficiat renunciatio in cauſa, ſine concluſione in cauſa. 8.*
2 *Libellus continens narrationem, non oſtendit, an actor velit agere petitorio, vel poſſeſſorio,*
3 *Libellus generalis, quam actionem contineat.*
4 *Per citationem quis trahitur ad iudicium, quod nota pro ſtatutis.*
5 *Poſſeſſorium recuperandæ, vel retinendæ concurrit cum petitorio.*
6 *Citatus ad unam cauſam, & præſens, non oportet, quod ulterius citetur ad aliam nouam cauſam, quæ tunc habet moueri.*
7 *Renunciare in cauſa eſt, quando partes renunciant probationibus factis.*
8 *Renuncians productioni teſtium, non uidetur veniſſe productioni inſtrumentorum.*
9 *Dolus probatur ex indicijs.*
10 *Iudex datus ſuper proprietate, an poſſit cognoſcere ſuper cauſa poſſeſſoriæ poſſeſſorio.*
11 *Libellus ſi eſt datus ſuper petitorio iudex non poteſt pronunciare ſuper poſſeſſorio.*
12 *Interdictum, quorum bonorum, datur bonorum poſſeſſoribus.*
13 *Interdictum, quorum legatorum, datur hæredibus contra legatarium.*
14 *Interdictum Saluianū datur pro rebus, quas intulit colonus, vel inquilinus in rem conductam, ne dominus perdat penſionem.*
15 *Poſſeſſorium recuperandæ quotuplex ſit, & pro quibus rebus competat, & quod interdictum, vnde vi.*
16 *Poſſeſſorium retinendæ quotuplex ſit, & pro quibus rebus detur, & eſt idē, quod interdictum uti poſſidetis.*
17 *Petitorium & poſſeſſorium, utrum ſimul concurrant, videlicet renunciato petitorio, vel non? 8. & quid de alijs interdictis, & quando admittatur ſuſpenſio petitorij poſt concluſionem in cauſa.*
18 *Petitorium, & poſſeſſorium poſſunt ſimul ab eodem intentari.*
19 *Petitorio ſi eſt renunciatum in beneficialibus, an poſſit intentari poſſeſſorium.*
20 *Spoliatus ſi egerit petitorio, poteſt poſtea tranſire ad poſſeſſorium.*
21 *Petitorium utrum poſſit ſuſpendi pluries in eadem inſtantia? Excepto excommunicationis, non poteſt opponi vltra duas vices in eadem inſtantia?*
22 *Petitorium, & poſſeſſorium ſicut in principio poſſunt accumulari, ſi nulla reſultat contrarietas, ita & ex poſtfacto.*
23 *Agens poſſeſſorio, ſi probauit violentiam, non tamē ſibi adiudicatur proprietas, niſi poſtea agat condictione l. ſi quis in tantum, C. vnde vi.*
24 *Succumbens in petitorio, an audiatur volens agere poſſeſſorio.*
25 *Sententia lata ſuper petitorio, an præiudicet agere uolenti poſſeſſorio, & qd concurſo. 28.*
26 *Petitorium ſi fuerit intentatum, & obtentum, conſequitur obtinens fructus a tempore dilectionis, & qui percipi potuerunt, & omnia immobilia etiā alienata.*
27 *Spoliatus an poſſit agere ad fructus perceptos, & qui percipi potuerunt, a tēpore ſpoliationis, uſque ad tempus lit. conteſt.*
28 *Excepto delicti non admittitur contra uendicantem beneficium, niſi ſit tale delictum, quod inducat priuationem beneficij, ipſo facto.*
29 *Petitorium ſi ſuſpendatur ab actore, uolente intentare poſſeſſorium, an poſſit reus petere, ut procedatur ſuper utroque.*
30 *Suſpendens petitorium, an condemnetur in expenſis factis ſuper eo.*
31 *Sententia quomodo feratur, quando eſt ſimul actum petitorio, & poſſeſſorio.*
32 *Suſpenſio petitorij, an habeat locum in cauſa appellationis.*
33 *Appellatio omnia reſcindit uſque ad publicationem teſtium.*
34 *Suſpenſio petitorij, an poſſit fieri publicatis atteſtationibus, non tamen concluſo in cauſa.*
35 *Non dicitur poſſe fieri, quod fit per remedium extraordinarium.*

CAP. V.

1 PAſtoralis. †Qui agit de proprietate, ante cō-cluſionē in cauſa, poſſeſſorio adipiſcendæ, agere poteſt, a poſt concluſionem vero, & ante ſententiam hoc non poteſt, niſi iuſta cauſa ſub ſit. Et duæ ſunt partes principales. In prima conſultatio. In ſecūda reſponſio, ibi, [Conſultationi.] Secunda ſubdiuiditur in duas partes. Nam primò reſpondendo diſtinguit, an ſit, vel non ſit in cauſa concluſum, & ſecundum membrum, ibi, [Si vero.] Prima ſecūdæ tria facit. Primo reſpondet ad primum membrū diſtinctionis. Secunda, ibi, [Cum legali.] Trīſionem probat lege. Tertia, ibi, [alijs poſſeſſorijs.] Secunda ſecundæ ēt facit tria. quia primo reſpondet ſecundo membro, reſponſionis cauſam inferendo, ibi, [Ne lites.] Secundo in ver. niſi, vnum caſum excipit, quē ſtatim exemplificat, ibi, [Puta.] Tertia ibi, [his igitur.] dat generalem doctrinam. Caſus lit. Aliquis fuit ſpoliatus ab aduerſario ſuo, ſpoliatus traxit ſpoliatorem ſuum in cām, requiſitus a iudice, quo iudicio velit experiri: ipſe ſtatim obtulit libellum de ꝓprietate, de illata violentia nullam faciens mentionē. poſtq̄ fuit in cā proceſſum, vult redire ad poſſeſſorium, & agere de violētia ſibi illata nouum iudicium ſuper poſſeſſorio intentando, dubitabatur quid iuris eſſet? Reſpondetur q̄ ille, qui cēpit rem vēdicare, bene pōt agere poſſeſſorio iudicio, quod proponitur ꝓ recuperanda poſ. ſeu etiam adipiſcenda, antequām ſit renuncia tum, aut concluſum in iudicio proprietatis primitus inſtituto, & hoc probatur per legem, vbi dicitur, q̄ ille, qui fundum cēpit ab illo vendicare, cum quo interdicto, vnde vi, potuit experiri, pendēte iudicio proprietatis, poteſt nihilominus agere interdicto, vnde vi, alijs poſſeſſorijs iudicijs ſ. interdicto vti poſſi. & vtrobi, in ſuo robore duraturis, quæ de ſui natura præcedunt vē dicationem dominij, nec ſimul tractari poſſunt cum proprietate. Si vero renunciatum ſit, aut concluſum in iudicio proprietatis, vt iam poſſit per diffinitiuam, ſententiam terminari, ne lites ex litibus oriantur, & via poſſit fraudibus aperiri, cauſa non deciſa, poſſeſſorio non erit vtendum, niſi iudex, qui de cauſa cognoſcit, ex iuſta cauſa hoc viderit expedire: puta ſi apertis indicijs facile arguitur iniquitas inuaſoris, vt ſi per malitiam, vel caſu, ſpoliato ſubtraxit facultatem probandi dominiū, his, & alijs cauſis inſpectis, quæ continent æquitatem, aut iuſte mouerint animum iudicantis, poterit agi iudicio poſſeſſorio, ꝓ poſtquàm etiam fuerit concluſum in iudicio proprietatis. B. No. 1. ſecundū d. Ant. q̄ procedit libellus in poſſeſſorio abſque cōcluſione, q̄d vī tex. innuere, vbi aſſerit ſe ſpoliatum, &c. ſed cert e hoc nō colligitur hic, ſi bene ponderetur litera, ſed potius contrariū. Nam ſi ſimplex narratio ſpoliationis concluderet poſſeſſoriū, fruſtra hic fuiſſet facta interrogatio, poſtquàm aſſeruit ſe ſpoliatū, quo
2 vellet experiri iudicio, & ideo poteſt aliter colligi, & ſic melius dicendo. †Not. q̄ per ſimplicem narrationem ſpoliationis, non apparet, an quis velit agere poſſeſſorio, vel petitorio, & ideo iudex debet eū interrogare, quo iudicio velit experiri, nam libellus debet attendi circa modum concludendi, & non circa modum narrandi, vt dixi in cap. ex parte, de foro competen. & hoc procedit, etiam ſi concluſio fieret generaliter, quia narraret ſe ſpoliatum, & poſtea concluderet generaliter iuſtitiam ſibi fieri. Et ſic ſentit Ioan. And. fuiſſe actum hic, arg. de ordi. cog. cap. 1. & 2. quod bene no. nam illa clauſula poſſet referri ad poſſeſſorium, & petitorium. An autem aliquo caſu procedat libellus in poſſeſſorio, abſq; concluſione, dic vt not. in c. in literis. infr.
3 tit. proxi. & 1. q. 4. c. quia præſulatus. †Item ex prædictis & ex tex no. q̄ vbi ex generalitate libelli poſſunt elici plures modi agēdi poteſt idem iudex in prin. interrogare, quā actionem intendat libellans intentare. Si aūt non interrogat, & admittitur libellus ita gñalis, quam actionem interprætabimur fuiſſe intentatam? dic, vt plene dixi ſupra de ordin. cog. c. 2. & in c. dilecti, ſupra de
4 iud. & aliqd in c. 2. ſupra de libel. obla. †No. q̄ gs dr̄ in cām trahi cum vocat ad iudicium. Facit pro ſtatutis imponentib. pœnam trahenti aliquem in iudiciū ſuper certa cā, vide quod plene di
5 xi in c. ſi diligenti, de foro compet. †No. q̄ poſſeſſoriū, q̄d datur pro recuperanda, vel adipiſcenda poſ. poteſt concurrere cū rei vendicatione, non ſolū a princ. ſed ēt ex poſtfacto, de quo infra,

No.

ADDITIÓ.

a ZACHAR. Agere poteſt. Adde Paul. de Caſt. conſi. 283. incipien. quia per primum, in primo dubio, ubi ponit longam diſtinctionem, facit quod no. in l. ord inarii, C. de rei uend.

Universidad de Deusto
Biblioteca

6 †Not. q licet sufficiat citari, quem ad vnam causam: potest tamen postmodum accumulare aliam causam sine noua citatione. Satis enim est, q aduersarius sit præsens. Citatio enim nō fit ad alium finem, nisi vt citatus sit præsens: frustra ergo fieret citatio, ex quo pars citanda est presens. a De quo vide per Ioā. And.
7 in c. fi. de elect. lib. 6. No. q renunciare, † vel concludere in causa, ponuntur hic vt diuersa. Gl. vī velle, q idem est renunciare, quod concludere, & tunc exponetur, aut, p idest, sed certè hæc sunt diuersa, & dic secundum Inn. & Io. And. quod renunciatio est, cum renunciatur probationib. facti, vt quia renuncians nō
b vult aliud producere in illa cā. Conclusum bd proprie, cum sic
c concluditur, q vlterius nec de facto, nec de iure quicquam dicatur, quod no. e † An autem sufficiat alterū ad impediendum
8 possessorium? Io. And. sentit, q non, sed q requiratur cōclusio, vnde exponit tex. ibi, aut, pro, &, quasi non sufficiat sola renunciatio, & nihil allegat. Ego allego pro hoc, cle. vnicam, co. ti. vbi solū fit mentio de conclusione. Et distinguo sic, q aut capitur renunciatio stricte. cum quis renunciat productioni testium dumtaxat, & non sufficit sola renūciatio, quia cum adhuc possit instrm produci, & fieri pfessiones, non hret locum rō huius literę in ver. si vero, vt eā possit statim dissuiri. Aut capitur hic renunciatio largo modo, qñ quis renunciat omnibus probationibus, quibuscunq; et allegationibus, & tunc idem est renunciare, qđ concludere, & hēt locum opi. Gosfr. sed dr renunciatio, qñ fit p partem, conclusum, quando fit per iudicem. Nam iudex potest inuitis partibus, vel altera earum, ex quo sufficienter sunt datæ dilationes, & elapsæ, pronunciare cōclusum esse in cā, vt dicit gl. fi. in cle. sępe. prope fi. de ver. sig. Et ita puto, q capitur hic ver. [Renunciatio.] per ea, quæ hūr in isto ver. [Si vero.] ibi, [Vt iam possit causa proprietatis diffinitiuæ shīæ, &c.] Idem putarem, si fuisset renunciatum omnibus probationibus facti, licet nō allegationibus iuris, vt tūc ēt impediatur possessorium, licet adhuc in cā non sit conclusum per rōnem literæ, vt iam possit eā proprietatis diffinitiuæ sententiæ calculo terminari, nec debent li-
9 tes litibus inculcari, vt in tex. † No. in ver. [nisi], q iniquitas, & dolus probatur ex perspicuis, i. claris indicijs, & coniecturis, ergo probatur iniquitas, & fraus alicuius, quæ verè probari non pōt, cum consistat in animo, de renun. c. 2. lib. 6. & in l. odium, C. de do. Gl. 1. exponit tex. ibi, q Auspicia, i. exordia. Sed quæro, quare exordia litis dīr auspicia? Sol. dicit Abb. q sicut olim in aspectu auium præcipuè pīsiebant auguria. 26 q. 4. c. 1. post prin. sic augurio, & rei dubiæ se committit, qui iudicium inchoauit, cuius euentus est dubius, ff. de pec. l. quod debetur, & c. fraternitatis, infra de frig. & dicuntur auspidia siue auguria, quasi auigerium, quod aues gerunt. Et duo sunt genera auspiciorū, vnum ad oculos pertinet, vt volatus auiū, alterū ad aures, vt earum vox, de q-
10 bus in d. c. 1. † Quæro, an iudex datus super proprietate, possit co
d gnoscere de causa possessoria? Gl. dicit, q sic, sine cā sit simpliciter commissa, siue sit commissa cā proprietatis, ne continentia causæ dirimatur. Contra quod opp. de l. si de proprietate, C. si a non compet. iudic. & non soluit, sed ex dictis doct. pōt colligi quatuor sol. Prima, q procedat ille tex. quando cā proprietatis fuit duntaxat commissa, puta cum dictione tantū. Secunda sol. quando delegatus expressè prohibuit, ne negnoscereť de poss.
11 † Tertia sol. q ibi non valuit pronunciatio super possessione, ex
c defectu proponēdi, eo quia fuit datus libellus super petitorio tm, & iudex pronūciauit super possessorio. Quarta sol. & melior, q ibi non dr iudicem non posse pronūciare super possessione, sed q per sniam latam super possessione non piudicat volenti agere super proprietate, nec nos dicimus oppositū, vt no. in c. super 3. tit. 2. & de materia huius gl. no. in c. 1. infra de seq. Op. & vī, q malè fuit ille interrogatus, quo iudicio vellet experiri. Nāreus dr experiri. Ponitur enim pro defendere, vt supra de iud. c. i. Sol. gl. 3. q regulariter ponitur pro agere, vnde alibi dr neminem si ne actione experiri, vt l. fi pupilli, de neg. gest. sed quandoq; ponitur pro defendere, vt in d. c. 1. Tu dic q rēus largo modo dr experiri, respectu exceptionis sibi competentis. Nam in excipiēdo efficitur actor, vt l. 1. ff. de excep. no. in cle. fi. de reseri. Vlt. gl. colligit, q quandoq; aliqui, nolle cuiusdem rei, competūt plures actiones. Et de hoc die plenius, vt no. in c. dilecti, de iud. & in c. querelam, de elect. vide melius per Inn. in c. fi. de collu. detcg. & clarius per gl. Insi. si quadr. pau. fec. §. fi. Quæro, hic in tex. & multis aliis sit mentio de possessorio recuperandæ, & adipiscendæ, & retinendæ, & de multis aliis, qualia sint ista interdicta, & quādo competant, & vnde habuerint originem? Gl. 4. prosequitur
12 hanc materiam, & Io. And. aliquid hic, & d. Ant. † sed coniungē
f do glo. & materiam, dic quod triplex est interdictum, seu iudicium possessorium. Aut enim datur pro adipiscenda possessione, q recuperanda, aut pro retinenda. Pro adipiscenda vero, proponitur interdictum, quorum bonorum, & interdictum, quoriū legatorum, & interdictum alienanum: interdictum, quorum bonorum, datur bonorum possessori, & hæredibus pro reb. hæreditarijs, Insti. de interd. §. adipiscendæ, & bonorum possessio est nomen iuris, & dr ille bonorum possessor, qui succedit de iure prætorio. Scias enim, q ius ciuile non admittebat ad successionē patris, filiū emancipatū, vnde filius sic destitutus adibat prætorē, q ex q uitate decernebat sibi bonorū poss. cū non posset ex iure ciuile, cum facere hæredem, & postmodū p detentores illorū bonorū, dabatur hoc interdictū, quorū bonorū, ac si diceret, ego, vt assignes mihi possessionē talis rei cū sit de illis bonis, quorū bonorū authoritate iudicis possessionē agnouī, & olim erat necesse hīe decretū iudicis, hodie vero sufficit solum corā iudice agnoscere bonorū pos. vt l. fi. C. q admit. ad bo. pos. Et inquantū gl. dicit hoc interdictū ēt dari hæredib. hīditatis, dic, q eis cōpetit vtile interdictū, sed illis, qui succedunt ex prodic, q eis cōpetit vtile interdictū, sed illis, qui succedunt ex prioris bñficio, cōpetit directū, q illis q ueniūt verba edicti. & mēris bñficio, cōpetit directū, q illis q ueniūt verba edicti. & mēs, aliis vero, q iu ccedunt de iure ciuili, cōpetit mens edicti, sed nō verba, & ideo datur vtile iuxta no. p Cyn. in l. ex placito. C. de pverba, & ideo datur vtile iuxta no. p Cyn. in l. ex placito. C. de p-
13 scri. ver. & no. in l. actio. ff. de nego. gest. † Sedm interdictū adipiscendæ, est quorū legatorū, & hoc dat hīdi q legatarium, q iacet te hæreditate, apprehendit legatū propria auctoritate, cū illud dēat capere ex manib. hīdis, vt possit detrahere Falcidiā, si opus est. Et dr quorū legatorū, ex verbis edicti, vt q. dicam, q. d. hæres, ago q mihi assignes possessionē talis rei, cū sit de illis legatis, quorū legatorū ego sum hæres, de quo vide gl. pe. in c. fi. de lu-
14 cel. ab intest. † Tertiū interdictū adipiscendæ, dr Saluianū, & datur dño pro rebus, quas colonus, vel inquilinus in fundo, seu domo intulit, ne suam amittat pensionē: vnde, si ille res fuerit ante solutā pensionē, alibi exportatæ, cū essent sibi tacitè obligatæ, pōt agere p illud interdictū, vt adipiscatur illarum possessionem. Et dīrista interdicta adipiscendæ, qa agens intendit adpisci possessionē, quā nunquam habuit: habēt aūt diuersa nota, quia q damassumpserunt sibi nomen ab inuentore, vt illud Saluianum a Saluiano Prætore: quædam assumunt nomen sibi a verbis edicti, vel ipsorum parte, vt quorum bonorū, quorū legatorum, vnde vi, & similia vt patet ex prædictis: q dam a sua natura, vt interdictum, ne quid in loco sacro: interdictū, ne vis fiat ci, & de tab. exhib. & sim. Sicut hodie in simili dicimus de formis literarum Papalium, vt secundum formam c. cum sexdum Apostolum, vt quicquid, post iter arreptum, & in forma pauperum, &c. de præb. c. cum secundum. Quando enim pretor inueniebat vnam bonam æquitatem, reducebat eam in formptis per pauca verba. Est enim interdictum, actio prætoria, de ducta a prætore, & dr interdictum, quia per ipsum prætorem dicit, seu prohibet aliquid fieri. Vel dr interdictum, quasi inter duos dictum, vt sequitur infra in gl. & de nouem interdictis publicis, & 18. privatis vide in Specu. eod. tit. §. quia vero, & ex, & de his & prædictis vide Spec. de actio. & pe. § fina. ver. sequitur & ver. seq. Et scias quod hoc interdicto adipiscendæ vtuntur nos Canonistæ, cum beneficiatus, seu institutus, vel electus confirmatus, qui nunquam habuit possessionem, nec de facto habere potest, agit ad possessionem nanciscendam, & de ipsius natura in beneficialibus die, vt plene leg. & not. in cap. accedens. Secundum de accusat. Et hoc quoad intetdictum adipiscendæ. Secundum interdictum, seu iudicium possessorium, datur pro recuperanda possessione, & istud est duplex. Nam pro rebus immobilibus vi ablatis, datur interdictum, vnde vi, quod alias dicetur possessoriū recuperandę, quia agit ad recuperandam possessionem vi perditi, dicitur vnde vi, ex verbis edicti, quia ī edicto prætorio forte erant ista, verba, puta, si vi quis ejectus est, illum restituam, &c. Pro rebus vero mobilibus, datur interdictum, vi bo. rapto. Ego enim ago ad recuperandum rem, quam mihi rapuisti, vt l. 1. §. illud, ff. de vi & vi ar. & Insti. vi bo. rapto. in prin. & hoc tene menti, licet gl. hic, & male dicat dari interdictum, qđ vi, aut clam. Illud enim competit in alio casu, vt dicetur in c. īt ē
16 cum quis. infra tit. prox. † Tertium a iudicium possessorium, da-
a tur pro retinenda possessione, & istud etiam est duplex, quia p rebus immobilibus, in quarum possessione quis molestatur, datur interdictum, vti possidetis, quia iudex debet decernere illū libere possidere, sicut possidebat, & possidet. Pro mobilib. vero datur interdictum, vtrobi, i. apud quē, vt iudex decernat apud quem debeat esse possessio illius rei mobilis, de qua est contentio. Et de hoc interdicto retinendæ, vide gl. plene in c. licet, infra de proba. vide text. Institu. de interd. §. retinendæ, & sequenti, & hæc sufficiant pro declaratione terminorum: de iure tamen ca
17 no. habemus interdictum recuperandæ, magis largum, vt in c. sæpe, infra tit. prox. & adhuc aliud magis largum, vt 3. q. 1. c. reintegranda. dicam plene in d. c. sæpe, & c. cum ad sedem, inf. tit.
a proxi. & p hoc sit expedita gl. ista vsq; ad ver. si ergo aliquis. † Ibi gl. dr, quia supra visum est de interdictis, an & quando inchoa to petitorio, possit intentari possessorium? & sic quærit de intellectu ver. alijs, quæ videlicet sint illa possessoria, quæ præcedere debent rei vendi. Et respondet, q intentato petitorio, pōt quis redire ad possessorium recuperandæ, vel adipiscēdæ, qa ibi nul-
b la est contrarietas, cum petitorium competat respectu dominii possessorium vero respectu possessionis, quam non habet, sicut dicit gl. in casu econuerso, q intentato possessorio, possit quis redire ad petitorium. Aduerte, quia hoc procedit, quando vult proponere possessorium accumulatiuè, b vt quia vtrunq; vult prosequi. Non enim obstant regulæ accumulationum, de quibus dicit de reg. iu. c. nullus pluribus, lib. 6. & in l. edita, C. de edē. dixi in c. 2. de libel. obla. si autem vult proponere petitorium, suspensiuè, i. suspendendo possessorium, non vī quòd gl. bene dicat, q hoc priuilegium vī tributum possessorio tantum, nō aūt petitorio, quod non est ita priuilegiatu, ſaltem in hoc: vnde depossidetis, vel vtrobi, quę dantur pro tuenda possessione. Licet enim non possint proponi intētato prius petitorio propter contrarietatem inde surgentem. Nam qui agit rei vēdicatione, dicit aduersarium possidere, vt in c. examinata, supra de iu. sed agens vti poss. dicit se possidere, & molestari per aduersariū: erdicit se possidere, & molestari per aduersariū: er-
go esset sibi contrarius, & per consequens non admittēdus, vt ver. alijs, vt procedat in interdictis, vti possid. & vtrobi. Nec ob. secundum gl. ff. de acquirē. poss. l. naturaliter. §. nihil commune, vbi dī. q non negatur interdictum, vti possid. ei, qui cœperat rē vendicare, quia potest intelligi in illo, qui ignorabat se possidere: puta, quia successerat in locum alterius, vel fuit ignoranter quæsita possessorio per seruum: vel secundo potest intelligi, qñ prius vult renunciare primæ actioni, antequam intentet secundam, & sic dantur duæ sol. ad illam §. nihil commune. Tu vide latius per gl. & Bart. ibi. Et communiter dantur ibi quinque in-
18 cum dilectus, infra eod. † Sed quia supra dictum est, quæ interdicta, & quæ non, possunt proponi proposito petitorio, nunc quæro, an interdictum proponatur accumulatiuè cum petitorio, vt sic super vtroque procedatur, an extinctiue, idest renunciato prius petitorio? Sol. ex gl. in ver. agi, & seq. possunt colligi tres intellectus. Primus, q proponēt extinctiue ad petitorium, qa propo-

vend. super rub. poterit accumulare interdictum, vti possid. respectu naturalis possessionis, in qua turbatur. Vel possidens ciuiliter, agit rei vendicatione, contra possidētem naturaliter, vel detinentem, poterit accumulare vti possid. respū ciuilis, in qua turbatur his enim casibus & similibus nulla datur contrarietas, ideo possunt simul concurrere. Item in incorporalibus, in quib. etiam possessori datur actio. l. si forte, ff si ser. ven. & no. in c. examinata, supra de iudi. indistincte possunt accumulari petitorium & possessorium retinendæ, vt puta, negat quis alteri ius competere, & cum hoc agit, vti possid. ne turbetur in possess. seu quasi. Ex his habes declaratum, & verificatum primum intellectum. Secundus intellectus ad ver. alijs, assignatur per istam gl. vt procedat in istis interdictis, quæ habent mistam causam, s. poss. & p priet. in quibus necesse est docere de proprie. & poss. vt quando quis agit interdicto, de iti. actuq; pri. vel interdicto, quod datur de aqua ex castello ducenda, & est castellum receptaculum, in quo aqua coadunatur, & colligitur, quæ postea per riuulos ducitur ad loca singularia. Habens enim ius sic per titulos ducendi, si impeditur, habet illud interdictum, quod mistam hēt causam &c. secundum gl. sed vide quod dixi in c. cum ecclesia, sup. eo. Hic intellectus non placet gl. quia ista interdicta ex sui natura non præcedunt quæstionem dominij: immo simul agitur de possessione & de iure proprietatis. Item dic, q dictum glo. non est verum in se, quia hæc duo interdicta non habent annexam causam p priectatis, immo sufficit probare de sola possessione, vt probatur in l. 1. §. sed & si iure, ff. de aqua quotid. & æstiua, & idem Bar. & gl. in l. 1. in prin. ff. de iti. actuq; pri. nisi ageret illo interdicto ex secundo capite, s. vt liceret iter reficere, vt l. 3. §. ait prætor, ff. eo. tit. & probatur in l. 3. §. quædam, ff. de interdi. facit, quod dixi in d. cap. cum ecclesia. Item ex alio non habet locum iste versic. aliis, in istis duobus interdictis, quia nulla contrarietas resultat, si primo egit petitorio, nunc vult adducere possessorium. Tertius intellectus versic. aliis, est, vt intelligatur de interdictis, quæ sunt quasi præparatoria ad rei vendicationem, vt est interdictum de tab. exhiben. & de li. exhib. vt prius appareat quis possideat, & postea detur rei vendicatio. alteri, vt l. ordinarij, C. de rei vendicatio. & Barto. in d. §. nihil commune, in fin. recitat hanc glos. & eam reprobat, & bene, inquantum elicit, quod interdictum, de lib. exhib. præcedat sui natura rei vendica quia hoc interdictum habet annexam causam proprietatis, vt probatur in l. 2. §. quædam, ff. de inter. Sed inquantum gl. hic dicit de interdicto de tab. exhib. approbatur ibi per Barto. intātum enim debet præcedere petitorium, quod si prius super petitorio esset lis contesta. non posset agi postea illo interdicto de tab. exhib. Et sic etiam in hoc interdicto posset verificari intellectus huius ver. aliis. Quartus intellectus secundum gl. est quādo agitur de poss. & violentia, vt quia quilibet dicit se possidere, & sibi circa possessionem, violentiam illatam. Debet enim tunc agi prius de possessione, vt appareat, quis possideat, & sic possidens poterit agere postea de violentia sibi illata, vt l. 1. C. de appella. Contra hunc intellectum facit text. in verb. alijs, ibi, [Quæ vendicationem dominij sui natura præcedunt, &c.] quæ verba. innuunt, quod hic agebatur de proprietate & possessio. non autem de violentia, & possessione, prout habet iste intellectus. Solu. dicit glos. quod ista verba non faciunt implicationē, sed demonstrationem notant, idest, non implicant ad terminos literæ, sed demonstrant naturam iudiciorum possessoriorum. Plus tamen glo. placet intellectus præcedens. Ioan. Andr. dicit quod si volumus exponere text. in verb. aliis, ibi, quæ, idest, quorum, quod litera est satis plana: bene dicit, quia quædam sunt interdicta, vt præparatoria ad rei vendicationem, de quibus supra dictum est, vel dic vltimo, quod tanta altercatio non videtur necessaria in text. nostro. Sensus enim clarus huius literæ in verb. alijs, est, quia supra dictum fuerat, quod de petitorio poterat fieri transitus ad possessorium recuperandæ, vel adipiscendæ papa protestetur, quod per hoc non immutatur natura aliorum interdictorum, quæ præparatoria debent prius expedi ri, sed debent remanere in sui natura. Et de his interdictis supra satis est dictum, & habetur in aliis partibus iuris. Et per hoc sit expedita, & suppleta tota ista glo. & si quis vellet ampliare materiam, videat Barto. in d. §. nihil commune, & quod no. in cap.
18 cum dilectus, infra eod. † Sed quia supra dictum est, quæ interdicta, & quæ non, possunt proponi proposito petitorio, nunc quæro, an interdictum proponatur accumulatiuè cum petitorio, vt sic super vtroque procedatur, an extinctiue, idest renunciato prius petitorio? Sol. ex gl. in ver. agi, & seq. possunt colligi tres intellectus. Primus, q proponēt extinctiue ad petitorium, qa propo-

ADDITIONES.

a ZACH. Ex quo pars citanda est præsens. Adde Lanfr. idem tenentē in eo niam contra, §. citationes, nu. 1. versic. 2. quæro, & ibi in apost. Bene. Paris. ver. citari. infra de proba. dixi in apost. ad ilium in c. inter quatuor, nume. 2. uer. præsentem. supra de maiorit. & obed.

b SEB. SAPIA. Conclusum. Quando dicatur conclusum in causa, post Inn. 3 clin. in cap. cum dilectus, ubi glo. in uer. conclusum. infra de probatio. & in l. admonendi, colum. 4. in 7. & 8. char. ff. de iureiuran. Dec. in ca. 1. col. 3. de iureiuran.

c Quod no. Adde quando dicatur conclusum in causa, Rom. consi. 176. & Dec. de, an renunciare idem sit, quod concludere.

ANT. FRANC. Quando dicatur in causa concludi, dicas, quod in omnibus, importatur per illa uerba, causę conclusio, super quibus omnibus & singulis, tamen non est necessaria, ut in l. 1. in §. 1. ff. ad Turpillia. & per Bal. in l. libellorum, in fi. prin. in uer. & no. ff. de accusa. & per Bal. in l. 1. in prin. col. in repet. Perusina, C. de eden. & uide Alex. in l. q de ergo, in §. penu. uior, de infam. & in d. l. libellorum, & per Bar. in l. hos accusare, in fi. de accusa. In causa autem ciuili, ut per generalem renunciationem prodictum, non autem per specialem super uno art. uel super una specie pro num, ut per Inno. in c. cum uenissent, de test. & per D. Card. in d. clem. de q. de test. Nunquid autem conclusio in causa principali, porrigatur ad camsam appellationis, uide Innoc. & D. Abb. in c. cum dilectus, & in c. cum de fide instrumen. & uide Bar. in authen. qui semel, C. de probatio. per Ioā. And. in cantimautit. de prob. & per Spec. in tit. de renuncia. & conclusione. & no. quod eo ipso.

d Possessoria. Adde Pau. de Cast. consi. 272. in primo impressis. Do. de Rot. dec. 361. in nouis, hoc eo. tit.

e Defectu proponendi. Tu pondera, quia illa exponitur in tit. si a non competiud. ergo fuit competens, & sic sententia nulla. Secundo tex. dicit, quod delegatus cognoscit de proprietate, si dicamus quod valet sententia in possessorio, sequitur, quod causæ continentia diuiditur, quod est contra C. de iud. And. Barb.

f SEB. SAP. Triplex. Vide pro declaratione Lanfr. in repe. huius rub. col. 3. quid per Iaſ. in l. ii quando, colum. 1. C. unde vi.

Universidad de Deusto
Biblioteca

proponens possessorium debet prius renunciare petitorio, & sic saluatur opin. Ioan. & quorundam dicentium, nunquam est simul agendum ab eodem, petitorio, & possessorio. Sed tunc obiecta, [Pendente iudicio, &c.] Sed illi tenentes hunc intellectū exponunt, pendente, idest renunciato. Sed certè, vt dicit gl. & bene, hæc expositio est extorsio, ideo non sequenda, & pro hoc facit c. cum ecclesia & c. cum super, supra eod. & c. cum dilectus, infra eod. vbi simul accumulatur petitorium, & poss. Non debet ergo iste necessitari ad renunciandum propter impossibilitatem concursus, cum in veritate possint concurrere. Concludo ergo, quod si vult, potest renunciare, vt l. postquam iiii. C. de pact. sed non compellitur. Secundus intellectus, vt proponatur suspensiue, & vt suspendatur interim petitorium, donec constiterit, & fuerit pronunciatum super possessorio, pro hoc intellectu facit text. in cap. significauerunt, de testibus. Tertius intellectus est, vt proponatur accumulatiue, & sic procedatur super vtroque. Concludo ergo omnes intellectus, quod aut vult proponere possessorium renunciando petitorio, & potest, & nihil
59 obstat.† Sed circa hoc est dubium in beneficialibus, an post re-
a nunciationem petitorij possit intētari possessorium, [a] quasi videatur sibi obstare notorie defectus proprietatis, arg. c. ad decimas. de restit. spoliat. lib. 6. & quod no. Innocen. in c. constitutis,
b de fil. presby. & sentit D. Ant. hic contrarium [b] ergo puto verū, quia renunciatio litis, & causæ, non refertur ad dominium rei, sed vt contra eum possit excipi, si interim ageret petitorio, vt no. Bar. in l. naturaliter §. nihil commune, ff. de acq. poss. Cum ergo ahuc in eo remanserit titulus beneficij, adhuc poterit illud tenere iuste, si poterit illud consequi intentādo possessoriū: facit quod in simili not. Innoc. in c. cum nostris, de concess. præben. Aut non vult renunciare petitorio, sed suspendere in exitu petitorii, & potest si vult, tex. est in c. significauerunt, de testi. Et non solum potest suspendere petitorium a se inchoatum, vt hic sed etiam si fuerit inchoatum ab aduersario, si deducit spoliationem suam super eadem re, super qua fuit conuentus ab aduersario, vt in clemen. vna, eod. tit. & vide ibi bonam gl. & quod no gl. in c. fi. supra tit. 2. & in c. 1. 2. quæst. 2. & per Inn. in c. ex con
20 questione, infra tit. proxi. vbi etiam dicam. † Sed circa hunc intellectum est dubium, an hoc priuilegium petitorii iam inchoati suspensiuum, comperat condictioni c. sæpe, infra ti. prox. & c. reintegranda 3. q. 1. Et videtur primo, q̄ non, quia hoc fuit inductum in odiū spoliantis, vt hic in ver. iniquitas inuasoris, & spoliato, &c. & in clemen. vna, ibi, [In spoliātis odium, &c. D. Ant. dicit posse dici hoc priuilegium competere in dictis casibus inquantum arguitur dolus, vel delictum eius, ꝯ quem agit, qa late dr̄ spoliatus, & non aliter. Mihi placet hoc dictum, moueor, quia i casu huius c. succedit, & militat tō c. sæpe. Sicut enim vbi agit possessorio cōtra succedentem in vitium rei, ne ex defectu probandi dñium perdat ius suum in effectu, ita dicēdum est in hoc casu, vt possit transire ad possessorium, ne ex defectu ꝓbationis perdat ius suum. Item hoc c. dat priuilegium istud possessorio recuperandæ, sed in condictione c. sæpe, satis est possessorium recuperare, saltem largo modo, & idem in ꝯdictione c. reintegranda. Item video, q̄ hoc priuilegium cōpetit possessorio adipiscendæ, quod in iure non vr̄ ita priuilegiarum sicut cōdō. c. sæpe, & c. reintegranda, & q̄q̄ tenuerim in c. fi. de ord. cog. & c. 2. eo. tit. cōtra opi. Cald. q̄ condō c. sæpe, & c. reintegranda, non habeat priuilegium petitorii inchoandi per aduersam partē suspensiuum, nec priuilegium exclusiuum actionis actoris, cū deducitur per viam except. vt ibi plene dixi, tñ in casu nostro satis
21 puto, q̄d prædixi ex prædictis rōnibus. † Item circa cūdem intellectum dubitatur, an in eadem instantia possit quis pluries suspendere petitorium ante ꝯclusionē in cā? Pone. n. q̄ prius suspēdit, & postea redit ad petitorium, iterum suspendit, & postea re
c dit, nunquid hoc sit licitum? Domi. Anto. refert dom. de Rot. decis. 14. alias 21. tenere, q̄ sic, quia hoc priuilegium est fundatū super odio spoliantis, ideo durat, donec facta fuerit restitutio.
d Ego puto satis æquum dicere, q̄ vltra duas vices [d] non admittitur, ne faciat causa vexandi, arg. opt. in c. pia, de except. lib. 6. vbi patet, q̄ exceptio excommunicationis, quæ est magis fauorabilis, cū possit proponi etiam post conclusionem, non poterit ꝓponi vltra duas vices in eadem instantia; fortius ergo idem dicendum in illa, vbi nullum est periculum ex mora. Et imputādum est illi, qui recessit toties a possessorio inchoato, maxime cum talis suspensio sit contra regulas iuris cum quis teneat̄ ꝓsequi actionem semel inchoatā, vt in auth. qui semel, C. quomo. & quan. ind. Posset etiam dici subtilius considerando non esse locum suspensioni, nisi semel, quia ex quo intentauit possessorium, cogitur in eo perseuerare, ꝓ d. auth. qui semel. vnde oportet, si vult redire ad petitorium, q̄ simul vtrunq; prosequatur, ꝓ
22 ea, quę dixi super gl. mag. & hoc circa secūdū intellectum prosequendo. † Tertio e dic, q̄ non vult suspendere petitorium, sed
e accumulare possessorium, & super vtroq; simul procedere, & dico, q̄ potest vsq; ad conclusionem, vt hic, quando tale est petitorium, quod se cōpatitur cum possessorio, ita q̄ nulla reluttat ꝓprietas, qđ qñ sit, colligitur ex prædictis. Sicut enim potest a principio accumulare petitorium & possessorium, nō cōtrariando vt in c. cum ecclesia, supra eo. & c. cum dilectus, infra eod. ex postfacto poterit accumulare, cum nil resultet in cōtrarium. Et ita tertio modo pōt intelligi iste tex. & si vis videre hanc materiam accumulationū magis latè, vide per Bart. in d. §. nil cōe. & aliquid dicet ꝯ. eod. c. cū dilectus. Et pro hoc expeditæ sunt il-
23 læ duę gl. tangentes intellectū huius c. † Nunc venio ad alias gl. & quæro nunquid, si iste in possessorio iudicio ꝓbauerit violentiam, debeat sibi adiudicari proprietas? gl. in ver. intētare, arguit sic, ga ista est pœna violentiam inferentis sup re sua, vt li. 9. in tantam, C. vnde vi, & 16. q. 6. c. placuit, gl. concludit ꝓ hunc, & bene, ga ex natura interdicti, non priuatur qs dñio, sed cōpellitur restituere rem cū fructib. Si ergo vult consequi ꝓprietatem
f debet intentare condōnem l. si quis in tantam, [f] & ide hic docent qui dicunt, q̄ si vult nunc agere condictione illius l. si quis in tantam, hēt necesse probare violentiam iterū, cum iste sit alius modus agendi, arg. opti. in c. cum venisset, de restit. spol. Idem dicit si ꝯ illum agentem de proprietate, vult excipere, prout dr̄ infra in gl. pe. Erit enim necesse iterum probare violentiam, quia aliud agitur. Contra hoc op. Host. d. c. vestra, de coh. cle. & mul. & c. fi. nec soluit hic, nec aliud adducit, vult forte dicere, q̄ sine
iam lata prius super interdicto, facit rē notoriam, ergo non est
opus amplius ꝓbare. Sed pōt rñderi, q̄ nō facit notoriū, nisi ad effectum, ad quē prius actū fuit, vt patet in d. c. cū venisset, & l.
24 ritur, cū l. seq. ff. de excep. rei iud. † Quæro ga in tex. dī, q̄ post conclusionem in petitorio, non licet cā non decisa, transire ad possessorium, an succumbens in iudicio petitorio possit postmodum agere possessorio? g Gl. in ver. cā, per istum tex. arg. q̄ ibi
g bat enim per simile: Sicut enim succumbens in possessorio potest agere petitorio, vt in c. querelam, de cle. & infra eo. c. cū olim, ita ecōuerso licere dēt. Item ad aliud agitur nunc, ꝙ prius, ergo non ob. exce. rei iud. vt d. l. quæritur, ff. eo. In ꝯ rium arguitur de c. infra prox. vbi obtinēs in ꝓprietate, debet ēt obtinere in possessorio. Nam proprietas attrahit ad se possessionem, vt ibi Gl. circa hoc instat aliquantulum se inuolendo, sed in effectu facit duo membra, dicens, q̄ aut fuit actum petitorio dun taxat, & potest postea agi possessorio. Nec ob. exce. rei iud. super petitorio, quia nihil cōe habet proprietas cum possessione, dicit tamen, q̄ si iudex condemnat de proprietate, per consequens potest condemnare de possessione, nisi reus excipiat in possessione facta vel siccap. & in hoc videtur sibi gl. contraria. & obscura. Sed declara sic, q̄ si ego succubui in petitorio, possum agere postea possessorio, sed si obtinui, potest iudex compellere raum ad restitutionem, seu relaxationem possessionis, quia ex quo cōtra rem esse meam, debet iudex te compellere ad relaxandum. Et no. Institu. de act. in princip. & l. fin. C. de rei vend. nisi tu habeas aliquam defensionem circa possessionem: puta pactum de non petendo possessionem, vel vsucapionem. Forte enim eam vsucepi, idest præscripsi iure feudi. Vnde licet proprietas sit mea, q̄ habeo ius circa poss. & hoc vult gl. in primo membro. Secundo membrum est, quando fuit actum simul petito. & possess. & probaui in possessorio, & non petitorio, imo succubui, tunc habet locum contrarium, vt proprietas attrahat ad se possessionem, & intelligo hoc vltimum membrum glos. quando constitit in petitorio pro te. Nam si succubui in petitorio, quia non potui probare, pronunciabitur in possessorio pro me, argumen. in c. cum venerabilis. infra de relig. do. & melius in c. dilectus, de ca-
25 pel. mona. & c. suborta, infra de re iudic. & dicam de hoc late infra super glo. penult. † Sed aduerte, quia gl. hic in principio regu-
h lariter dicit, & difficile dubium, an sententia lata super petitorio pulchrum, obstet h agere volenti super possessorio: & concludit quod sic. Idem sentit gl. in l. incerti, C. de interdic. aliud sentit gl. in l. §. quædam, ff. eod. Dyn. in regu. qui ad agendum, de reg. iur. lib. 6. concordando distinguit, inter possessorium recuperandæ & vna parte, & possessorium retinendę, seu adipiscēdæ ex alia parte, vt primo casu non obst. except. rei iud. secundo vero casu licet. Io. And. hic simpliciter transit cū hac dist. Dy. Bart. plenè distinguit in l. naturaliter. §. nihil commune, ff. de acq. poss. & d. Ant. hic

ADDITIONES.

a Possessorium. Adde Domi. de Rot. decisio. suis, in nouis, hoc eo. tit. decis. 105. & in antiquis decis. 79.

b SEB. SAP. Contrarium. Ad quæ faciunt no. per Bald. in l. 1. colū. 3. Comu. de leg. & Pau. de Cast. in l. postquam liti, C. de pac. & per D. Ant. in c. interis, col. 5. infra de resti. spol. ubi tenet, q̄ per renunciationem iudicij petitorij, non aquiritur plenum ius aduersario, & dominium rei.

c Do. de Rot. Adde quod eorum decisio est in nouis, nu. 276.

d Vltra duas uices. Adde Feder. de Senis consilio suo 17. & Card. in clem. 1. de exceptio. q. 11.

e SEB. SAP. Tertio. Vide Bal. in rep. l. incerti, col. 7. C. de interd. & in l. ordinarij, col. 5. C. de rei vend.

f L. si quis in tantam. Adde quando locum habeat, Alex. consi. 105.

g ZACH. Agere possessorio. Vide tu q̄ sic, per Bar. & Doc. in l. incerti, C. de interd. & Alex. consi. 79. uol. 2. & consi. 110. uol. 1.

h Obstet. Adde ut per do. de Rot. decis. 1. in nouis, hoc eo. tit.

26 hic. † Ex quorum dictis, aliquibus additis, sic distinguo, q̄ aut ꝙritur, an sententia lata in petitorio præiudicet possessorio recuperandæ, aut possessorio retinendæ, aut possessorio adipiscēdæ:
a hoc casu, [a] aut ista est lata pro actore, qui obtinuit pro se sententiam in petitorio, & non obst. ei, si vult agere possessorio. & si dicere
ceres, ad quid valebit ista sententia, cum per sententiam latā in petitorio debeat consequi possessionem, saltem ex officio iudicis vt l. qui restituere, ff. de rei vend. & no. gl. Instit. de ac. in prin.
cis vt l. qui restituere, ff. de rei vend. & no. gl. Instit. de ac. in prin. ver. nullo iure. Respondeo, q̄ valet, vt consequatur fructus a tēpore deiectionis percptos. Item eos, qui percipi potuerunt, vt no. infra tit. proxi. c. grauis, quos nō cōsequeretur per rei vendi. sed tantū a tpe. lit. cōtest. vt l. certum, C. de rei vend. Item per interdictum cōsequitur omnia mobilia, etiam aliena, quæ erāt in re inuasa, vt l. 1. §. fi. fundus, ff. de vi & vi arma. secus in rei vend.
b quia nō veniunt nisi bona propria, & vendicata. Ad hæc ergo, [b] & similia, pōt esse vtile intētare interdictum post obtētā sniam
26 in petitorio. Aut sententia in petitorio lata fuit pro reo, & tunc aut est tale possessorium, quod habet in se causam proprietatis, vt est interdictum de lib. exhib. & similia, vt l. 2. §. quædam, ff. de
c replicare velle: aut nō cōtinet in se cām proprietatis, & tūc aut reus fuit absolutus, quia actor non probauit, aut quia cōstitit de iure ipsius rei, aut quia constitit de defectu ipsius iuris actoris. Primo casu nō ob. sententia lata super petitorio, quia nō sequitur, nō probauit, ergo nō habet ius, cum posset habere, & tamē nō pōt probare, vt l. duo sunt Titij, ff. de testi. tut. & l. sed & si nō pervenit, ff. de iureiur. & ita sentit d. Ant. hic. Secundo casu, qñ constitit de iure ipsius rei, vt quia probauit se dominum, & pro fisci pronunciatum, iuxta no. in c. ex conquestione, de restit. spol. & tunc Dy. tenuit, q̄ nō ob. exce. Item Bart. in d. §. nihil cōmune, quia ante omnia spoliatus est restituendus, vt Ll. ēs ad se fundum, C. ad l. Iul. de vi publ. & in c. literis, infra ti. ꝙ
d ibi. infra eod. c. cum dilectus, tenet sententiam obstare, nisi [d] ꝓ secutione facta post sententiam, quasi de spoliatione agatur de spoliatione facta post sententiam, quæsi de spoliatione facta ante sententiam notorie cōstet de defectu proprietatis, non si post sententiam, quia obtinuit ius de nouo acquirere. Idem vr ibi sequi Io. And. & Host. qui allegant pro hoc vlt. c. cū in c. licet Ēps, de præben. lib. 6. & sequitur idem Io. And. in addi. tenemur, infra de appel. Ego allego tex. melior em, cum ibi no. Spec. in tit. de pet. & post §. 1. ver. quid si pro vno, & D. Ant. hic, & latis puto opi. do. Ant. verioremi, ga hoc casu notorie constat de proprietatis defectu contra agentem & fundata est intentio rei, contra quem agitur. Et sic sumus quasi in terminis c. ad decimas, & quod ibi no. de restit. spoli. lib. 6. & per Inn. in c. cōstitutus, de fil. presby. Fateor tñ, q̄ poterit agere cōtra spoliatorem, ex con-
27 dictione l. si qs in tantam. C. vnde vi, & c. eum qui, de præben. li. 6. & 10. q. 6. c. placuit, vt priuetur dominio, illius rei, ex quo pro
28 ea authoritate intulit violentiam, vt ēt sentit Ioā. And. in d. c. decimas, in fi. † An autem possit agere ad fructus perceptos, & qui percipi potuerunt, a tpe spoliationis, vsq; ad tps lit. cōtest. super petitorio? D. An. hic, q̄ nō, quia aut naturales sunt, & suos nō facit cōtra dñm. Aut industriales, & nō cōsumpti, & tenetur illos restituere, ex quo nō cōsumpsit. Ob. ergo reo exce. dolo fa-
e cto. [e] Forte posset dici in illis fructibus oppositum, q̄ feciss et suos, &c. Forte posset dici in illis fructibus oppositum, q̄ feciss et suos, quia ex facto & dolo illius aduersarij eos nō cōsumpsit, vnde dolus nō debet illi ꝓdesse, & isti obesse, cum debeat esse ꝯ rium, vt in c. & si necesse, de do. post diuor. resti. & cap. fi. de his, quæ vi, metusve, & quod ibi no. facit quod dixi in c. cum super, pro reo, quia constat de defectu iuris actoris, & tunc aut sumus in rebus profanis, & non obst. sententia in petitorio, quia licet non habeat ius, tamen non licuit tibi me spoliare, & licite possi
29 debeam, donec alius probaret de iure suo super proprietate, vt in l. fi. C. de rei vēd. Et potest dicere spoliatus, quo ad te, ex quo non constat de iure tuo, liberas ædes habeo. l. loci. §. com petit, si quis. vend. & quod no. in d. c. ad decimas, & c. 1. de reseri. lib. 6. in beneficialibus, vero, & spiritualibus aljs videtur secus, ga finem titulo ista possideri non possunt, vnde non sufficit sola possessio, vt in reg. 1. de reg. in. lib. 6. & in c. ex frequentibus, de inst. meritulo ista possideri non possunt, vnde non sufficit sola possessio, vt in reg. 1. de reg. in. lib. 6. & in c. ex frequentibus, de inst. ne detur vitiosus ingressus, vt in c. vno, de eo qui mit. in poss. lib. 6. Ex quo ergo constat de defectu iuris agendi, debet iudex lacerare libellum, vt no. Inn. in c. 1. de offic. vica. & sic potest intelligi quod no. Io. And. in addi. Spec. super rub. de restit. spol. Secūdo casu principali, quando proponitur interdictum retinendæ, an obstet sententia lata in petitorio, distinguit Bar. in d. §. nihil commune, q̄ aut constat de iusta poss. eius, qui interdictum intentat, & non obstat sibi exceptio dominij, vel rei iudicatæ, [b] vt in d. §. nihil commune, secundum vnam lect. & no. in d. l. si de quo in. ff. eod. titu. quod satis placet; alias liceret ei, pro quo lata est sententia, molestare propria authoritate possessorem, quod est fallum, cum executio sententiæ sit fienda per iudicē, ad hoc, quod no. Inn. in c. cum nostris, de concess. præben. & Barto. in l. memoriter. C. vnde vi, & l. a diuo Pio. ff. de reiudic. & de hoc vide quod dicam post Inn. in c. veniens, de præscrip. aut nō per-
fecte constat pro intentante interdictum, sed ꝓbationes vtriusque sunt pares super possessione, & tunc sententia super petitorio, faceret agentem succumbere super possessorio, & ad hoc c. licet, de prob. & quod no. Cy. in l. 1. C. vti poss. in pe. qō. Tertio casu quando intentat interdictum adipiscendæ & tunc aut reus fuit absolutus, quia actor non probauit, aut quia reus erat dominus: primo casu non parit exceptionem rei iud. quia nihil habet commune & c. vt supra dixi, & probatur secundum vnam lect. in d. §. nihil commune. secundo casu, aut docet de sententia in continenti, & per consequens de dominio, & ob. exceptio: aut non docet incontinenti, & non obst. vt probatur in d. l. si de vi ff. de iud. secundum Bar. in d. §. nihil commune. facit quod habetur in l. 3. §. ibidem, ff. ad exhib. & quod no. gl. in cap. 1. & c. litera, infra titu. prox. & adde quod leg. & no. in cap. accedens, infra de accusa. vbi habetur de hoc interdicto adipiscendæ, in istis
26 beneficialibus. † Sed quæritur, quid econtra, an sententia lata in
c possessorio obstet agere volenti super proprietate? iura communiter videntur velle, quod non, vt in c. olim, infra eod. & in c. querelam, de electio. & in d. §. nihil commune: hoc limita verum, nisi sit tale possessorium, quod habeat annexam causam dominij, vt in d. l. 2. §. quædam, ff. de interdict. & per hoc habes hunc articulum late declaratum. Opp. capiendo gl. pen. dicitur hic, q̄ etiam post conclusionem, potest actor transire ad possessorium, si reus malitiose, vel casu subtraxit sibi facultatem probandi dominium, videtur enim q̄ hæc sententia super possessorio nullius, erat effectus, ex quo enim non potest probare dominium, ergo succumbet in petitorio, & sententia lata in petitorio absorberet effectum sententiæ super possessorio, vt in c. prox. Gl. soluēdo assignat tres effectus huius sententiæ, primus quo ad fructus, secundus quo ad commodum retentionis in futurum, nisi aduersarius probauerit proprietatem, tertius quoad facultatem excipiendi, si reus ageret de proprietate, condictione l. si quis in tantam. No. bene ex fi. huius gl. extensionem ad l. si quis in tantam, vt non solum possit passus violentiam intentando condictionem illius l. consequi proprietatem, sed etiam possit excipere de ea contra dominum, agentem contra cum possidentem, de proprietate. Et idem sentit Feder. de Sen. consi. 48. sequendo simpliciter istam gl. sed ego nō puto hoc dictum simpliciter procedere, quia per l. si quis in tantam, non inducitur priuatio ipso iure, sed requiritur sententia, vt ibi patet, sed per exceptionem quis priuari non potest, vt in c. 2. de ordi. cog.
30 † Ad idem quod no. Inn. in c. inter dilectos, de except. vbi dicitur, q̄ contra vendicantem beneficium, non admittitur exceptio delicti, nisi sit tale quod inducat priuationē tituli ipso facto: in contrarium facit regula vtr usque iuris, q̄ qui admittitur ad agendum, fortius admittitur ad excipiendum, vt in regula, qui ad agendum, de regu. iur. lib. 6. & in l. iniuitus. §. cui damus, ff. eod. titu. Concludo sic sequendo theoricam Innocen. in d. cap. inter dilectos. quod aut sumus in beneficialibus, & tunc nō sufficit excipere contra agentem de violentia. Non obst. illa regula, qui ad agendum, quia non habet locum, quando ad aliud cō petit exceptio, vt ibi not. Innocen. nam in hoc casu actio datur ad vindictam, vt priuetur beneficio: per hoc tamen nihil accrescit sibi, iuxta not. in cap. olim, de rescript. sed exceptio competit ad conseruationem possessionis beneficij: potest tamen si vult excipere, & addere isto modo, dico te non audiendum, quod me spoliasti, & peto per hoc te priuari proprietate, iuxta not. in l. si quis in tantam, & quod dixi in cap. si diligenti, de foro competent. Si vero sumus in profanis, & tunc habetur locū ista glo. & dictum Federic. quia exceptio, & actio ad idem tendunt in effectu, & sic habeat locum illa regula. cui damus. Ista tamen glo. male loquitur dum dicit, quòd reus potest excipere actorem nullum ius habere, quia intulit violentiam, quia vt prædixi, per hoc non perditur proprietas ipso iure, sed per sententiam, sed debet excipere modo prædicto, vel illum puniendum, & sic obst. sibi regula dolo facis, quia petis quod restituturus est, vt in regula, dolo facis, lib. 6. Nunc pro declaratione tex. & materiæ quæro de pluribus. Primo, an si actor velit intentare possessorium, suspenso petitorio, possit reus petere, vt procedatur etiam super petitorio: secundo an suspendens petitorii, condemnetur in expensis factis super petitorio: tertio si nō vult suspendere petitorium, sed accumulare possessorium cum petitorio, & petet de vno in possessorio, de alio ꝑ petitorio, vel aliter, qualiter sit pronunciandum quarto an in causa appellationis habeat locum ista suspensio petitorij: quinto an sufficiat cō stare de iniquitate inuasoris, ad hoc, vt admittatur ista suspensio,

ADDITIONES.

a SEB. SAP. Hoc casu. Vide Pau. de Cast. in l. permitteri, in prin. ff. de acq. poss. & in l. 2. C. de ed. Adiui Adr. tollen.

b SEB. SAP. Rei iudicatæ. Reprehenditur hæc opi. per Alex. in d. l. naturaliter §. nihil commune, ubi contra Moder.

c ZACH. Super proprietate. Adde Specu. in titu. de test. §. 5. ner. sed pone ago, vbi videtur tenere, q̄ non, & maxime ibi beneficija.

Universidad de Deusto Biblioteca

sio, seu accumulatio possessorii post conclusionem in causa? sexto an publicatis attestationibus super petitorio, & disputatione super illis habita, non facta conclusione in causa, vel renuncia-
30 tione, possit redire ad possessorium? † Ad primum Inn. hic con-
a cludit, q ante finem possessorij, & ipsius executionem, a si sententia feratur pro actore, non auditur reus petens, vt procedatur super petitorio, sicut enim non potest intentare aliam actionem petitoriam, pendente possessorio aduersarij, vt in c. fin. de ord. cog. ita nec petere, vt procedatur super petitorio intentato, aute restitutionem spoliationis, seu finem possessorij: nam ista suspensio a iure permittitur in odium inuasoris, & in fauorem spoliati, & sic non compellitur causam prosequi semel inceptã: vnde cessat hoc casu auth. qui semel, C. quomodo & quando iudex. c. causam, de dolo & contu. sed post finem possessorij poterit reus petere, vt procedatur super petitorio iam suspenso, tũc enim nihil impedit, quominus audiatur, arg. in c. fi. de ord. cog. & in c. significauerunt, de testib. in fi. non tamen tenetur iste restitutus possessionem restituere nisi doceat de sua proprietate, arg. in l. fi. C. de ord. cog. inducit Inno. simile in misso in possessionem in reali. Ex quo enim est factus verus possessor, non habet amplius onus probandi dominium, sed aduersarius, vt leg. & not. in c. quoniam. §. in alijs, vt lit. non contesta. & in c. prout, de dolo, & contu. in l. properandum, C. de iud. si enim hoc operatur ibi contumacia, fortius debet hoc operari violentia. Host. videtur hoc præcedens dictum Innocẽ. impugnare, dicit enim se non videre, qualiter hoc possit iudex congruè pronunciare, ex quo restituit possessionem actori, & tunc deficit in probando dominium, nõ enim potest dicere iudex, adiudico tibi spoliato rem, quam vendicasti, cum ipse dominium non probauerit, nec poterit dicere, absoluo te ab impetitione spoliatoris, cũ ipse nil petierit, sed solum conuentus fuit. quare cõcludit quod propter necessitatem pronunciandi, debẽt omnino cessare partes iudicis in petitorio restituto spoliato, sed si spoliator postea agit, tunc reus congrue absoluetur, actore nil probante, vel ꝓbante, repulso per condictionem l. si quis in tantam. Ioan. And. dicit quod dictum Hostien. de impossibilitate pronunciãdi, videtur esse falsum, nisi intellexerit de sententia ferenda pro actore restituto: dic latius post dom. Anto. quod aut reus petit, vt ꝓcedatur super petitorio suspenso, antequam pronuncietur super possessorio, vt fiat eius executio, & non est audiendus, vt supra dixi prædicta ratione: aut hoc petit post pronunciationem, & tunc aut sententia fuit lata pro eo in possessorio, vt quia actor non probauit, & debet vtique audiri, quia ex quo semel edidit actionem, tenet illam prosequi, vt in authen. qui semel, C. quomodo & quando iudex. & in cap. causam, de dolo & contuma. aut sententia in possessorio fuit lata contra ipsum reum, & sic fuit sibi ablata possessio, & assignata actori, & tunc aduertendum qualiter veniat nunc reus super petitorio: aut enim constituit se actorem, inchoando nouam instantiam, & secundũ omnes debet audiri, quia nihil obstat, ad hoc quod leg. & not. in c. significauerunt, de testib. & de electio. c. querelam. si autem venit prosequendo antiquam instantiam, & tunc aut offert se paratum probare dominium, & debet admitti, argumen. in l. circa, ff. de probatio. & eorum, quæ no. in c. ex conquestione, de restitu. spolia. & si probauerit dominium, pronunciabitur pro eo in petitorio, iuxta no in c. ex conquestione, & attrahet ad se possessionem, infra c. proxi. aut nihil probauit, & tunc aut actor ꝓbauit dominium, & pronunciabitur pro eo, non ad effectum, vt consequatur possessionem, cum iam eam habeat, sed vt declararetur dominus, & proderit sibi hæc declaratio saltem ad effectum, si ille aduersarius in futurum reperiretur possidere, vel si de nouo vellet agere petitorio, iuxta not. in c. examinata, de iud. & in l. 4. ff. de re iud. & in l. si a te, ff. de exec. rei iud. itẽ poterit absolui ab impetitione rei: aut venit vt actor prosequendo & prius probando dominium, & tenet do. Ant. eum non audiẽdum, quia actor habet commodum retinendi possessionẽ, donec contra eum probetur: credo hoc simpliciter non esse verũ, cum regulariter teneatur actor prosequi actionem semel intentatam, vt dictis iuribus, & suspensio fit ex causa permissa. Cessante ergo causa debet compelli prosequi, vt sic saltem eo non probante, absoluatur reus super petitorio, & cõdemnetur actor in
31 expensis. † Ad secundum an iste b suspendens petitorium, seu re-
b nuncians, & transiens ad possessorium, sit condemnãdus in ex-
c pensis c super petitorio. Conclude post Host. & Io. And. q aut renunciat petitorio, & est condemnandus, nisi aliquo extrinseco excusetur, arg. in c. calumniam, de pę. & in l. eum quem temere, ff. de iud. quod leg. & no. in c. fi. de do. & cont. aut vult tantũ suspendere, & tunc ex eo solo, q suspendit, non est condemnãdus quia hoc facit authoritate iuris in odium spoliantis, & in fauorem spoliati, vt hic, & in cle. 1. eo. tit. Aut succumbit in possessorio, & potest ẽt condemnari, quia tunc constat eum frustratorie suspendisse; aut obtinuit, & tunc aut redit ad petitorium, & succubuit, & idem; aut non reuertitur, & ẽt idem est dicendum si reus instat, vt absoluatur super petitorio, arg. in l. properandũ, C. de iud. aut redit ad petitorium, & obtinet, & non cõdemnabitur, sed victus sibi cõdemnabitur per regulã, victus victori &c.
32 vt in d. c. calumniã, & d. l. eum quem temere. † Ad tertium, qualis debeat esse exitus, aut sñia, cum simul petitorio, & possessorio fuerit actum. Io. And. notabiliter distinguit, aut liquet ꝑ eadem parte de altero tãtum, aut de vtroque, aut de vno pro vna parte, aut de alio pro alia parte: si vtroque liquet pro eadem parte, si pro reo, planum est, q super vtroq; absoluetur, siue liqueat quia probauit de iure suo, siue quia non probauit actor, vt s. c. 2. in fi. sed si pro actore liquet, vt quia vendicãs, & agens possessorio, probauit vtrunq; tunc iudex pronunciabit super vtroq; quia de qua re &c. s. c. proxi. Et si dicas q pro nihilo pronunciabit super possessorio, ex quo super proprietate pronũciat, cũ in executione possessorium sequatur proprietatem, vt j. c. prox. ff. de pub. l. pe. & vlt. Rñ. ipse id verum quo ad effectũ restituendæ possessionis, sed debet pronunciare super possessorio propter expẽsas, quas dẽt victus victori, de pę. calũnia & de rei ven. l. vtique. C. de iudi. l. properãdum, & quo ad fructus, qui in possessorio recuperandæ debentur a tempore deiectionis, habita rõne percipiendorum, vt j. ti. proxi. c. grauis, ff. de vi & vi ar. l. §. ex die, & qui respũ petitorio, non venirent, vt no. in d. c. grauis. Si vero de vtroq; liquet, sed diuisim, vel pro altero tñ, tunc distingue: aut liquet de petitorio pro actore, & ꝓ possessorio pro reo, aut eõ. primo casu pronunciabit iudex in petitorio pro actore, restituit ex in possessorio, ꝓ reo, & per hoc præcipiet rem actori, restitui ex quo sua est, vt j. c. prox. & ff. de pub. l. pe. & vlt. sed pp impensas idẽ ẽt super possessorio pronunciabit pro reo, vt prealle. l. vtiq; idẽ in casu conuerso, in quo ꝓnunciabit in petitorio pro reo, in possessorio pro actore pp impensas, & pp fructus, vt no. s. c. prox. & j. de testi. c. significauerunt, in gl. fi. Et no. bene, q ex hoc apparet sentit Io. And. q actor obtinens in possessorio, & succumbens
d in petitorio, recuperat fructus, d cuius cõrium tenet hic D. Ant. sed dic, vt dixi in c. cum ecclesia, & c. cum super, s. eo. Et si quæris, an tunc cum constat pro actore in possessorio, pro reo in petitorio possessio sit restituenda actori, aut liquet de proprietate pro reo, quia actor non probauit, aut qnia reus probauit dominium: secundo casu pronunciabitur pro reo, nec tenebitur in possessionem actori restituere, quia dolo facit, ff. de reg. iur. in l. dolo, & reg. dolo, lib. 6. hæc ratio certe non est bona, quia illa regula dolo facis, non habet locum in interdicto recuperandæ, vt ibi no. sed vera ratio est, quia cum simul pronunciatur super proprietate, & possessione, proprietas attrahit ad se possessionem, vt infra c. prox. Primo casu qñ actor non probauit in petitorio, non tñ reus probauit dominium, tunc licet pro reo pronunciatur in petitorio, per id tñ nil cõsequitur, nisi qđ euadit cõdẽnationem expensarum in petitorio. Et sciẽ per id, quis teneatur ad expensas, vt in prealle. l. vtiq; & ff. de exec. rei iud. l. ex sextante § Latinus. Secundo membro principali qñ liquet de altero tñ, aut de possessorio tñ, aut de petitorio tñ, si de possessorio tantum, tunc aut pro actore, quo casu iudex cõdemnabit reum, & præcipiet actorem restitui, & pendere poterit iudicium petitorij, donec de illo cõstabit, de quo si nõ cõster, tenebitur actor ad expensas reo, vt s. sæpius dictum est. Aut cõstat pro reo de possessorio, & tunc pro eo pronunciabitur, & pendebit petitorium vt supra dictum est: si vero liquet de petitorio tñ, & si pro actore, iudex pronunciabit rem esse suam, & præcipiet restitui possessionem, vt in prealleg. l. pe. & vlt. ff. de publ. tamen licet pronũciet rem esse suam, adhuc de possessorio cognoscetur ꝓpter expensas, vt in prealle. l. vtiq; & ff. iud. sol. l. si seruus. si vero de petitorio liquet pro reo, & tunc aut liquet, quia non probauit actor, & tunc parum prodesset, sed absoluetur, & sententia. Aut seruabit sibi retentionem, vt Insti. de actio. §. commodum. Aut liquet pro reo qui probauit probationis onus assumens, & tunc pronunciabitur pro reo, & erit effectus, quia licet postea de possessione constet pro actore, non restituetur sibi possessio, sed remanebit penes reum, ff. de rei vendica. l. is qui, de publ. l. pe. & vlti. & infra cap. proxi. hęc sunt verba Ioan. And. qui colligit hanc materiam per modum summæ, & in veritate potius fuit
33 laboriosum, quam subtile. † Ad quartum, an in causa appellationis habeat locum ista suspensio petitorij. Ioan. And. hic loquitur per ista verba, dicendo, quod hodie in beneficialibus per appellationem deuolutis ad curiam tam appellatus, quam appellans possunt nedum petitorium, sed etiam possessorium suspendere, & intentare, & potest, etiam alter ante conclusionem peti-

ADDITIONES

a ZACH. Et ipsius executionem. Adde quid in causa appellationis, Rot. decis. 421. incip. pro spoliato, in nouis.

b SEB. SAPIA. An iste. Vide Bar. in l. edita, C. de eden. ubi tangit, an quando fit emendatio, uel cumulatio, sint reficiendæ expensæ, de quo ibi etiam per Modernio.

c In expensis. Adde Dom. de Rot. decisio. 205. hoc eodem titu. in finalibus uerbis, in nouis.

d Recuperat fructus. Adde tu per Domi. de Rot. decisio. 405. de re iudica. in nouis.

petitorium a se, vel ab aduersario inchoatum a in solo possessorio procedendo, vt in cl. men. causa, eo. tit. Et per hæc verba videtur sentire Ioan. And. q dispositio illius clemen. non habeat locum in alijs causis a beneficialibus, nec etiam in beneficialibus, nisi quando appellatur ad curiam. Et idem videtur sentire in d. clemen. causa, in glos. fi. Dom. Anto. dicit se non putare quod aliqua sit specialitas ĩ beneficialibus, præsupposito quod petitorium & possessorium sunt in iurisdictione iudicis ad quẽ, quia conclusio in causa in prima instantia est suspensa in appel-
34 lationis causa. † Et cum appellatio rescindat omnia vsque ad publicationem testium, vt de testi. c. fraternitatis, de iureiurã. c. veniente, de fide instrumen. c. cum Ioannes, & C. de temp. appel. l. per hanc. facit quod no. in Spec. in titu. de renun. & conclusione, §. 1. in prin. sed hoc est speciale in causa beneficiali, secundũ eum, quia interposita appellatione solemniter & legitimè insinuata, deuoluitur tota causa, quo ad petitorium & possessoriũ, quo non est in alijs causis, sed solum deuoluitur articulus: super quod pendet appellatio, sed appellatione iustificata, cum tunc totum negotium, super quo lis pendebat, fiat coram iudice ad quem, poterit accumulari possessorium, suspenso petitorio, super quo fuisset appellatum. idem forte dicendum est secũdum eum, quando coram primo iudice esset intentatum simul possessorium, & petitorium, & postea appellaret in altero eorum, quia iustificata appellatione deuolueretur ad petitorium, vt suspendi possit tanquam deuolutum ratione connexitatis causæ. hoc tamen finaliter sibi non placet, quia appellatio deuoluit id tantum, super quo appellatio est interposita, & non aliud, & nõ est tanta connexitas q deuolutio limitata ad vnã, deuoluatur ad aliam, vt no. de seq. poss. & fruct. c. quasi velit D. Ant. q causa petitoria & possessoria, super qua nõ fuit appellatum, remaneat coram iudice a quo, & alia remaneat coram iudice ad quem, cũ illæ causæ in veritate sint diuersæ, & pro hoc facit c. ad hęc, cap. si in vna, & c. proposuit, infra de appellat. de quo etiam vide qđ no in c. 2. de ord. cog. sed per hoc do. Anto. videtur recedere a lectu. Ioan. And. & gl. d. clemen. vt sic illa clemen. procedat etiam in causa beneficiali, ex quo totum negotium simpliciter est coram iudice ad quem. sed certe hoc dictum mihi non placet indistincte, quia inchoando nouam instantiam, super possessorio iste iudex ad quem non est idoneus, cum appellatio tantum deduxerit petitorium, & successerit loco prioris iudicis super petitorio duntaxat, super quo fuit appellatum, ad hoc c. vt debitus, infra de appel. c. pastoralis, de offic. ord. Ideo post Pau. in d. clem. causa, concludo sic, dum quærimus an in alijs causis a beneficialibus habeat locum illa clemẽ. q aut appellatur ante porrectionem libelli, & antequam lis contestetur, & tunc licet non possit iustificare hanc appellationem interpositam a grauamine, seu interlocutoria, nisi ex causis in appellatione deductis, vt in cle. appellanti, de appel. tamen ea finita, & iustificata, poterit intentare quod iudicium voluerit, cum lis non fuerit cœpta coram primo, de verb. sig. c. ex parte. & iste succedit loco primi iudicis simpliciter in tota causa, & sic habebit locum d. clemen. vt possit suspendere petitorium, & primo intentare & inchoare possessorium, ex quo tota causa simpliciter est coram eo, & eadem ratio est nunc, in hac causa profana, quæ est in beneficialibus, nisi quia per appellationem deuoluitur tota causa ad curiam, vt in c. 1. de elect. lib. 6. minus enim debet licere hæc suspensio in beneficialibus, ne detur magis vitiosus ingressus, quàm in profanis, vt in simili patet in cap. 1. de eo qui mit. in poss. lib. 6. si ergo per hanc rationem licet in beneficialib. fortius licet in alijs, vbi hæc ratio non reperitur. Aut fuit appellatum post porrectionem libelli, seu postquàm fuit lis contesta. & tunc cum per appellationem solum deuoluatur instantia inchoata, non potest intentari possessorium iam nõ deuolutum, cum sit opus noua instantia, quę virtute appellationis deducta non est, cum sit quasi alia causa, in qua nullum grauamen fuit illatum per iudicem a quo: ergo non est extrahenda a sua iurisdictione, & intentanda coram iudice appellationis, qui non succedit per appellationem, nisi ratione grauaminis præcedentis, argumen. in d. c. ad hæc, & c. proposuit, de appella. sed in causa beneficiali secus est, quia illa tota deuoluitur per appellationem ad Papam, vt in c. 1. de elect. lib. 6. adeo, quod arctantur actor & reus ire super illa causa ad curiam, non mirum si vtrique, scilicet appellanti & appellato, licet sic suspendere, vt ibi dicitur. Et intelligo q non in omni causa beneficiali procedit illa clemẽ. sed quando appellatur ad Papam iuxta formam c. 1. de elect. lib. 6. & clemẽ. causam, eod. titu. quia tunc tota causa deuoluitur vt ibi, secus, si contenderetur coram ordinario, vel delegato, & appellaretur, quia tunc idem dicendum esset in beneficialibus, quod in alijs profanis eadem ratione. Et ideo non sine ministerio, d. clemẽ. loquitur, quando appellatur ad curiam in beneficialibus, & ex his habes intellectum ad dictam clemen. causam. Si autem in non beneficialibus, vel beneficialibus, vbi non appellaretur, & prædicto modo fuisset primo actum petitorio, & possessorio, & legitime appellatum super vtroque, tunc iustificata appellatione, posset adhuc habere locum dispositio dictæ clemen. quia tota causa est coram iudice ad quem: Nec obstaret si fuisset cõclusum coram iudice a quo, quia iam per sententiam appellationis tollitur virtus conclusionis, & habet, locum illa regula, nõ oppositum opponam &c. de fide instrumen. c. cum Ioannes, C. de temp. app. l. per hanc. facit ad hoc quod no. Innocẽ. in c. cum venisset, de restit. spolia. & Specu. in tit. de renun. & conclu. post princ. Et aduerte, quia dom. de Rot. decis. 210. tenent, q in causa appellationis in istis profanis non poterit quis suspendere, petitorium ab aduersa parte intentatum sed a se intentatum sic, dummodo vtrunque sit deductum, & deuolutum ad iudicem appellationis expresse, vel alio modo. Sed certè hoc dictum mihi non placet, quia non video in hoc rationem differentiæ inter beneficialia, in quibus licet, vt in dic. clemen. & inter profana, ex quo tota causa deuoluta est modis prædictis ad iudicem ad quem: vnde militant rationes illius clemen. fortius in alijs, q̃ in beneficialibus, in quibus non est dare iustam possessionem
35 sine ti. vt supra dixi, & hæc sufficiant pro hoc vtili articulo. † Ad quintum an sufficiat constare ex perspicuis indicijs de antiquitate inuasoris &c. ad hoc, vt admittatur ista suspensio post conclusionem in causa, Pet. videtur velle; quod sic, & ponit exemplum, vt quia spoliatus de hoc habet probationes in promptu. Innocen. dicit hoc solum non sufficere nisi appareat subtractio probationum malitia, vel casu, vel alia iusta causa. Et imputet sibi spoliatus, qui cõcludit in petitorio. hoc etiam videtur approbare Host. dicẽs, quod si ex hoc insurgit aliquis fauor spoliatoris, non tamen hoc fit propter ipsius fauorem, sed propter æquitatem iudicii, simile de excep. c. cum inter. Et pro hac opin. facit secundum Ioan. And. copula, quæ statim sequitur, & casu &c. ponit casum, cum preter propositum hoc contingit, tam ex malitia, quã ex proposito, puta ex casu incendi domum meã, & tuam vicinam, propter qnod perdidisti instrumenta, vel casu occidi testes tuos, vel his similia, malitia vero cum ad hunc finem prædicta fecisset, vel his similia; &c. Et quanquam hæc videatur communis opi. si bene aduertatur opin. Pet. videtur ꝑstantior, nam duæ rationes prohibitiuę ponuntur in text. quare illud priuilegium petitorii suspensiuum, non habet locum post conclusionem in causa: prima, ne lites litibus inculcentur, secũda quia posset fraudibus via aperiri, scilicet, quia videns se deficere in petitorio, intentaret possessorium, quæ rationes cessant, cum facile arguitur iniquitas inuasoris, vt quia ꝓbationes sunt in promptu: tunc enim inculcantur lites, quia hodie constat hodie agatur, cessat fraus, cum facile arguatur iniquitas, & in mora modici temporis non fit præiudicium, l. si debitori, ff. de iud. ergo hæc sola causa debet per se sufficere, maximè cum tractemus de fauore rationabili ex parte spoliati, & odio rationabili ex parte spoliatoris, pro hoc etiam adduco text. in ver. his igitur & alijs &c. vbi præsupponit plures causas fuisse præmissas; si ẽt subtractio probationum casu, vel malitia semper esset necessaria, non dixisset in plurali his causis, sed hac causa &c. Et sic dictio, &, stat potius disiunctiue, vel copulat plures cãs ęquè principaliter: sufficit ergo aliqua istarũ causarum. Et idem, vbi subest alia æquitas, vt patet in text. secundum Petr. & Abb. quando sunt in mortis articulo testes, per quos volo probare possessorium, vt lit. non contes. c. quoniam. & no. hoc exemplum, quia
36 est satis notabile. † Ad sextum, & vltimum, an publicatis attestationibus super petitorio, & disputatione super illis habita, nondum facta conclusione in causa habeat locum suspensio petito-
b rij? b Inno. quod sic, quia adhuc potest fieri probatio per confessionem, & instrumenta, vt in c. cum dilectus, de fide instrumẽ. & sic causa non est adhuc tam aliquida, quod diffiniri possit, & sic cessat dictum literæ. Sed dices, cum etiam post conclusionẽ in causa, possint fieri probationes per beneficium restitu. in integ. ergo eadem ratione deberet licere adire ad possessorium.
37 † Respondet notabiliter Innocẽ q illud non dicitur posse fieri, quod fit per remedium extraordinarium, quod not. quia quotidie allegatur: pro hoc facit, quia illud dicimur posse, quod de iure possumus. 22. q. 2. c. faciat homo, & l. filius, ff. de condi. instit. non ergo dicitur posse fieri, quod ius prohibet.

ADDITIONES.

a Aduersario inchoatum. Adde uidendum Paul. de Cast. consil. 272. in primo impressis. Domi. de Rot. decisio. 69. incipien. in causa appellationis hoc eod. titu. in antiquis.

b ZACH. Suspensio petitorij. Adde Pau. de Cast. sæpe allleg. consi. 273. inci. qa per primum. ubi post lõgam disputationem uidetur inclinare in partẽ Inn.

SVMMARIVM.

1 *Petitorium, & possessorium, possunt ab eodem, & contra eundem simul intentari, & pronunciabitur primo super possessorio, sed executio fiet primo in petitorio. 10. ubi distinguit: sed quid si peruertitur ordo istius pronunciationis, an uitietur iudicium. 8.*

2 *Cumulatio duarum actionum ad diuersa tendentium, & contra eundem permittitur in iure.*

Sententia lata super diuersis articulis, & causis potest dici una.

3 *Sñia lata super petitorio, absorbet effectum sñiæ super possessorio, & nu. 4.*

Posses-

Universidad de Deusto
Biblioteca

6 Possessorium retinendæ, potest concurrere cum petitorio, an autem ab eodē possint accumulari, & an a diuersis. 7. & quid de aliis interdictis. 6.
7 Sententia lata in petitorio, an obstet agere volenti possessorio.
8 Omissio ordinis in processu, an vitiet processum.
9 Sententia lata super possessorio, vel petitorio, vel econtra diuersis temporibus, quæ prævalebit, & an. 11.
12 Obtinens in possessorio, & succumbens in petitorio, & ob hoc appellans, an appellatione pendente exequetur sententiam super possessorio.
13 Sententia lata fuit pro vno in petitorio & possessorio, & fuit appellatum in petitorio, an exequetur in possessorio.
Appellatio in causa reconuentionis non impedit executionem in causa conuentionis, nec econtra.

CAP. VI.

1 VM dilectus. †Si petitorio, & possessorio simul est actum, vna sententia terminantur, & premittitur possessorium in terminando, sed in exequendo prævalet petitorium. vel ad idem sic, in procedendi facultate possunt concurrere petitorium & possessorium, in terminando possessorium petitorio præfertur. in exequendo vero petitorium prævalet. h.d. Primo ponitur decisa consultatio, secundo respon. ibi, † Ad quartum, quę facit tria. Primo præsupponit modum procedendi. Secundo declarat ordinem terminandi. Tertio effectum exequē-
a di. Casus lit. Aliquis possessorio, & petitorio simul a egit ꝛ aduersarium suum. Iudex qualiter deberet ferre sniam dubitauit. Respon. Papa. q cum sit sit actum possessorio, & petitorio, vtrunq; debet vna snia terminari, sed in ꝓnunciatione, si sit prænit tēda possessio, in executione dēt prorietas prævalere, ſm quod
2 factum fuit sup. co. c. cū ecclesia, & c. cum sup. B. † Not. 1. q duæ actiones tendentes ad diuersa possunt simul accumulari. Not.
b possibilem b concursum petitorij, & possessorij & cum tex. nō distinguat, pōt intelligi generaliter, siue ab eadem parte sine a diuersis intēr̄etur, & hoc si nō obstat ꝛrietas, siue alia regula in
3 ris, de quo inf. latius dicam. † No. q snia super diuersis articulis seu causis, vel actionibus eodem tempore lata, potest dici vna in veritate, cum sint plures, quia quot sunt articuli tot sunt sententiæ, vt l. etiam, ff. de mino. sed dicitur vna propter vnitatem
4 chartæ, & temporis, de quo vide glo. in c. 1. de ord. cog. † Not. q proprietas est longe nobilior, q̄ possessio: hinc est, q sententia lata super ꝓprietate, absorbet effectum snię super possessione,
c ex quo ēt no. q magis dignum trahit ad se minus dignū, c de ꝓ-
5 scr. ecclc. vel alta. c quod in dubijs, & c. vno, eo. tit. li. 6. † Op. contra tex. videtur enim q impossibilis sit concursus petitorij, & possessorij, sed prius debet discuti possessorium, vt appareat quis possideat, & sic sit certum, quis debeat onus probandi, ꝓprietatem subire, vt probari videtur in l. ordinarij. C. de rei ven. & l. incerti, C. de interdi. & l. si de vi, ff. de iud. Glo. laborat in soluendo, in effectu ponit tres opiniones, quidam enim intelligūt hunc tex. q vnus agebat vti possidetis, & aduersarius reconueniebat eum rei vendicatione, sed isti non respondēt ad contraria, immo glo. reprobat hunc intellectum dicens, q ista duo iudicia non possunt simul obstante contrarietate concurrere, nā interdictum, vti possidetis, datur inter duos, qui contendunt se possidere. Et sic etiam cum reus contendat possidere, non potest agere rei vendicatione contra actorem, cum rei vendicatio non competat possessori, vt in c. examinata, de iud. & in l. in rē, ff. de rei vend. hæc reprobatio glo. non est vera, primo, quia interdictum, vti possidetis, potest competere etiam inter possessorem, & eum, qui molestat, licet non possideat, vt in c. licet, & q̄ ibi no. glo. inf. de proba. Et sequitur hic Io. And. & sic nihil obstat, quominus a diuersis ista duo iudicia simula accumulentur.
6 † An autem ab eadem parte possint accumulari, dixi plene in c. præceden. vbi vide, & inf. aliquid dicam. Secunda est opi. Iac. de Belu. qui tenuit per ꝛtraria supra formata, q ista duo iudicia nunquam possint simul concurrere, sed ad hoc c. & similia iura non rnder. Tertia est opi. Mar. dicentis, q excepto interdicto, vti possidetis, possunt alia interdicta concurrere cum petitorio, & quod contraria superius alleg. intelliguntur de interdicto, vti possid. Illud enim non concurrit propter euidētem ꝛrietatem, quia q agit interdicto, vti possidetis, dicit se possidere, ergo non potest simul intentare rei vend. que possessori non competit, vt supra dixi, & hanc opi. approbat glo. nostra, & postea ponit aliqua q̄ sunt clara. Aduerte, quia Io. Calde. commendauit hoc c. & more commentantium posuit hic multa, quę satis expedita sunt supra in suis locis, & do. Ant. fere posuit integram repetitionem Bar. in l. naturaliter. §. nihil commune. ff. de acqu. poss. & magis legit leges, q̄ capitula, & multa repetit de expeditis in præceden. capitulis: maximè in c. præced. Ideo ego attingā dūtaxat pertinentia ad intellectum huius c. clarissimè & succinctè loquendo. Scias enim, q antequam domini legistę vidissent, & bene ponderassent iura nostra, posuerunt tres principales opin. in materia nostra, de quib. extensius poteris videre per Bart. in d. §. nihil commune, & præalleg. l. incerti. Prima opinio fuit Io. & Azo. & quorundam aliorum, qui indistinctè dixerunt nullū possessorium concurrere posse cum petitorio, per ista allegata superius in contrario. Secunda fuit opin. Mar. qui dicit q petitorium, & possessorium retinendę non possunt concurrere rōne ꝛrarietatis, cætera possessoria sunt concurrentia, cum in eis nō sit ꝛrietas, arg. l. cum fundum, in fi. ff. de vi & vi arma. Et hanc opin. dicit approbari per c. pastoralis. ꝛ. co. & sequitur glo. in l. in capite suo, q petitorium non concurreret cum possessorio, ideo tenet, q omne possessorium possit intentari cum petitorio, & hoc probat multis legibus, & rationibus. Primo, q tunc cogitur quis eligere vnam actionem, q̄ agitur ad idem, vt ime mo ex his, §. quotics, ff. de reg. iur. sed ꝓprietas, & possessio sunt diuersa, l. si duo, in fi. ff. de possid. & in d. §. nihil cōe. Secunda ratio, quia tunc nō admittitur concursus duarum actionum, q̄ absolutoria lata in vna parit exceptionem rei iudi. in alia, vt fundi, & l. fundum, ff. de excep. sed hoc cessat in isthis iudicijs, vt l. & an eadem, ff. de excep. rei iud. & c. significaeuerunt, de testi. & infra c. fi. Pro hac etiam opinione inducit l. nulli, C. de iud. Et dicit hic Io. And. q si nō calumnietur, vt casus in d. l. nulli. Ad contraria sup. formata rnder dictus Pet. q nulla necessitas impedit accumulationem, cum cessēt eis regula impediens, vt ꝓbatum est. Sed ordo ꝛitis bene impedit, quia si vult vti cōmodo possessionis, oportet q prius declaretur, quis sit possessor, ex quo apparebit persona petitoris, & rei, quasi velit dicere, q cum non ꝛendit se possidere, tunc pōt simul accumulari, sed si vult, assumere in se onus probandi. Si autem contendit se possidere, & vult uti commodo possessionis, vt releuentur ab onere ꝓbandi in proprietate, & aduersarius ēt contendit se possidere, tunc ordinarii iuris est, vt prius discutiatur de possessione, vt appareat quis possideat, & dicit Cy. hanc opi. veram, vt euanescat dum. Ponit hoc in d. l. ordinarij, vbi multū latē ꝓsequitur hanc opi. Pet. Bar. in d. §. nihil commune, dicit hanc opi. Pet. dictas opi. distinctè, put ipse ponit, esse falsam, quia non solum ordinem distinctè, sed regulas impedientes accumulationem, seu cōcurrentiam actionum, est reperire inter petitorium & possessorium. Tres enim sunt regulæ impedientes accumulationem. Prima, cum duo iudicia sunt contraria. Secunda si electē. tollunt. Tertia si absolutoria lata in primo parit exceptionem rei iudicatæ in secundo, vt plenè no. p ꝛ y. in reg. nullus p uribus, de reg. iur. lib. 6. & p Cy. & Bar. in l. edita, C. de eden. aliquid ferigi in ea, de libel obla. Prima contrarietas adest, cum propono petitorium & possessorium retinendæ eodem respectu, d vt sup. dixi, & pnius in c ꝓceden. & no. in d. §. nihil commune. Secunda regula potest a desse, cum tolluntur electione, iux. no. in l. fin. C. de cōd. & pone aliud exemplum: Si sciens me possidere, ꝓpono rei vindicationem, videor renunciare possessioni, & p consequēs possessorio retinendæ. Tertia reg. potest habere locum: Nam absolutoria lata in petitorio, parit exceptionē rei iudicatę in possessorio in multis casib⁹ vt dictū fuit in ꝓcedē. & ex his patet opinio Pet. indistinctè nō esse veram, & circa hoc multum inflat. Sed breuiter concludendo mentem suam, inferendo ad intellectum huius c. concludit, q vbi regulę prędictæ non obstant, satis poterunt accumulari petitorium & possessorium, siue eodem, siue in diuersis libellis. Potest ergo primum procedere iste tex. in petitorio & possessorio recuperandæ, & hoc multipliciter. Primo enim potest vnus & idem intentare illa simul, quia

ADDITIONES.

a ZACHAR. Simul. Subaudi diuersis tamen respectibus, ut per Bart. Alex. & scrib. in l. naturaliter. §. nihil commune. in 3. combinatione, cum concord. ibi per Alex. signa. ff. de acq. possess. & Pau. de Cast. consil. 287. incip. videtur dicendum.
b SEB. SAP. Nota possibilem. Vide Soci. in consil. 38. incip. pro decl. in verb. principaliter, in consi. 41. incip. antequam, in 1. parte. Pau. de Cast. consil. 287. incip. videtur dicē dum. & in consi. 27. incip. quia per primum.
c SEB. SAP. Minus dignum. Hanc regulam exornat D. Ias. in l. imperium, ff. de iurisdictio. omni iudic.
d Eodem respectu. Adde an petitorium & possessorium retinendæ possint concurrere. Pau. de Cast. consi. 260. in primo impressis, Bal. consi. 371.
ANT. FRAN. An possessorium & petitorium simul concurrant ultra Bar. per Bar. & Alex. in l. naturaliter, in §. nihil commune, ff. de acq. possess. vide etiam Bar. in l. incerti, C. de interd. & in l. si de vi, ff. de iud. & Dom. de Soch. in suis decisio. decis. 6. in antiq. Et adde q consilium Pauli hic alleg. est in nu. 257. & incip. in causa quæ uertitur, vbi tenet partem negatiuam, & pronunciat, q si simul accumulentur, potest iudex diuidere libellum, & pronunciare super vtroque, sed in ordine pronunciandi debet prius pronunciari de possessorio, si de ipsa possessione constet, quia in ordine pronunciandi prius præmittitur possessorium, vt per Innocen. in c. suborta, de re iudicata. an absolutoria lata in vno, pariat exceptionem rei iudicatæ in altero, dicta. & non, immo poterit adhuc intētari petitorium, vt per Bar. in d. l. incerti, & l. & an eadem, in §. fin. ff. de exec. rei iud. q quando in rescripto continetur, q talis fecit sibi iniuriam in tali re ad ipsum pertinente, uenitur in effectu scripto petitorij & possessorium, ut uoluit Innocen. in c. Episcopo, de rescrip. eccle. non alie. & Archidiac. in c. si quisquam. 13. distin. & vide Balan. ibi pe. 3. col. in ver. quæro, quid si in rescripto. C. si a non compet. iud.

quia nulla resultat contrarietas, nec electione tolluntur, cum ꝓ
7 pter ant ad diuersa. † Nec ob. si dicat, q obst. alia regula, videlicet q snia lata in petitorio obstat agere volenti in possessorio, quia illud procedit, q̄n reus assumit in se onus ꝓbādi proprietatem, & probat, sed hoc communiter nō cōtingit ſm communē cursum cārum, vt dicit Bar. & bene in d. §. nihil cōmune. Sola enim absolutio facta in petitorio, q a actor non ꝓbauit, nō obstat agere volēti in possessorio, q a ex hoc ſ ꝓstat de defectu ꝓprietatis, vt no. ꝛ. c. præced. Secundo potest practicari, q̄n actor egit petitorio, & reus reconuenit eum possessorio, deducendo spoliatio
a per possessorio, dic vt leg. & no. in c. ex conquestione, a de restit. spoliat. & dixi aliquid in c. fin. de ord. cog. Tertio pōt practicari, q actor egit possessorio, & reus reconuenit eum super proprietate, & actor nihil excepit, vt no. in d. c. fi. de ord. cog. Secundo principaliter pōt practicari in petitorio, & possessorio adipiscendæ. Nam ab eadem parte, & diuersis, possunt simul intentari, si non est ꝓclusum in causa, vt in d. c. pastoralis, sup. co. Tertio principaliter pōt practicari in petitorio, & possessorio retinendæ, & hoc multipliciter. Et primo ab eadem parte, si agitur super iuribus incorporalibus, in illis etiam possessori est prodita actio, vt l. sed & si, ff. si ser. vend. c. examinata, de iud. & c. cum ecclesia, supra eod. Item secundo in corporalibus, quando intentatur ab eodē, respectu diuersarum ꝛierum possessionis, ita vt euitetur contrarietas, quod qualiter intelligatur, dixi in c. præced. Tertio, quando hoc intentatur a diuersis, vt quia vnus agit possessorio retinendæ, dicens reum turbare eum in possessione, & reus reconuenit eum petitorio, vel econtra, vt in c. au
dita, de restit. spol. Et si vis videre magis specificè hanc materiā vide Bar. in d. §. nihil commune. Et limita omnia prędicta, secūdum eum in d. §. nihil, q vbicunq; possessorium, quod proponitur, haberet cām dominij, nō concurrit cum petitorio, obstā
b tella regula, quia absolutoria lata in vna parit exceptionem rei indicatæ in alia, & de interdictis habentibus causam dominij, vide in l. 2. §. quædam, ff. de interd. & aliquid dixi supra in c. pxi.
b An autem, vbi ista duo iudicia non possūt simul accumulari, obstare aliqua ex prædictis regulis, valeat iudicium, si accumu-
c lentur, & non excipiatur, c vide plenè, & copiosè per Bar. in d. §.
8 nihil commune, hic non inserui, quia esset legere leges. † Nunc venio ad alia exempla glo. quæ hic tanguntur per doct. sup tex. Et primo quæro, hic dī prius esse pronunciandum super possessorio. quid si peruertitur hic ordo, d & pronunciatur prius sup
d ꝓprietate, nunquid id, iudicium vitiet? & vide per Spec. cod. tit. § 1. ver. quid si peruertitur hic ordo, & pronunciatur prius sup fectu ordinis iudiciarij, vt l. prolatam, C. de sent. & 2. q. 6. c. ci q, §. distinitiua, & hoc tenent quidam, vt ipse refert, qui etiam dicit alios tenere oppositum, q a nō est puersio ordinis, sed actionum. Et licet Spec. non firmet, videtur tñ magis huic opinioni
9 inhærere, quam expresè sequitur glo. 2. q. 1. in sum. & sequunt ur ēt Calder. & dom. Ant. † Et videtur velle Bar. per theoricam suam in l. prolatam, vbi dī, q si peruertitur ordo causæ ad aliam causam, valet processus, si non appelletur, vt in l. 1. C. de appel. cessus si peruertitur ordo causæ ad seipsam, & ita loquitur l. prolatam, & 2. qō. 6. §. diffinitiua, vt puta, q a omittitur lit. contest. uertitur. Et in casu huius c. plus putat Calde. q licet peruertatur iste ordo, de quo in tex. in pronunciando, non tñ p hoc possit appellari, q a in nullo pars læditur, & habet locū illud, Mul
ti quę prohibentur fieri, facta tamen tenent, de reg. c. ad apostolicā, & vel mo. c. rursus. Non ob. l. 1. de appell. quia aliud est ex toto prætermittere id, quod nō est prætermittendum, & tunc potest appellari, vt ibi, quia iudex omittebat ibi ex toto causam possessionis, & volebat cognoscere de violentia, aliud est ordinem iuris non seruare in pronunciando, quia tunc, cum nulli ꝓiudicetur, non poterit appellari, cum appel. fundetur super grauamine, de appel. c. vt debitus, quod no. p hoc habemus expeditas duas partes c. Prima pars consistit circa facultatem accumulandi hæc duo iudicia, & de hac prima parte satis fuit dictum super hac prima parte glo. Secunda pars cōsistit circa modum pronunciandi, & de hoc fuit dictum in præced. q. † Nunc restat expedire vltimam partem, de modo & effectu exequendi. Et ideo primo quæro, hic dicitur, q in modo exequendi pro
b prietas debet ꝓualere, qualiter debeat hoc intelligi? Vinc. videtur velle intelligere, q prævalebit sententia lata super petitorio, in executione finali, q a etiam super possessione mandabitur executioni, ſm cum alleg. c. cum ecclesia, ꝛ. eo. Ioan. And. hic simpliciter tranſit recitando, & miror, cum ꝓtrarium sententia expliciter in c. præced. in illa magna distinctione, quam ita a ꝓte fenserit in c. præced. in illa magna distinctione, quam fecit post eum, & ideo capiēdo mentem suam ibi, & do. Ant. sic distinguo, q aut fertur sententia pro actore tam in petitorio, q̄ in possessorio, & non habet dubium, quia tam super petitorio, q̄ super possessorio mandabitur pro eo snia executioni. Et si di-
ceres ad quid valet tunc pronunciare super possessorio, cum p snīam latam super petitorio cōsequatur possessionem, vt hic, & no. Insti. de act. post prin. Respon. q valet propter expensas, & propter fructus perceptos, & qui percipi potuerunt a tempore deiectionis, quos non consequeretur ex vigore petitorij, vt dixi sup. c. proxi. Aut constat pro reo tam in petitorio, q̄ in possessorio, & etiam non habet dubium, quia hoc casu nō est fienda aliqua executio circa rem petitam, sed valet snia propter expensas. Aut ꝓ vno constat in petitorio, & pro alio in possessorio, & habet proprie locū decretalis nostra, quo casu distingue, aut constat pro actore in possessorio, aut econuerso. Primo casu, aut constat pro reo in petitorio, quia actor non probauit, nō autem, quia reus probauit de iure suo, nec aliter constat de iniustitia actoris, & ad hoc non habet locum iste text. quia videtur, q snia debet mandari executioni super possessorio, & erit talis executio, q sententia feretur pro reo in petitorio pp expensas, quia non sequitur, Actor non probauit, ergo non habet ius, cū potuerit ꝓtingere ex defectu probationis, & ideo tunc sententia sup petitorio non prævalebit in executione, vt dixi post Ioā. And. ꝛ. c. 1. quod procedit ēt in beneficialibus, ſm Calde. hic, & bene, licet do. Ant. limiter, quando saltem constat de colore tituli, vt quia possedit sciente, & patiente superiore, sed de hoc dic, vt dicam plenè in c. in literis, ꝯ. tit. proxi. Aut ꝓstat in petitorio pro reo, quia ipse assumpsit onus probandi dominiū, & probauit, & tunc snia pro actore in possessorio erit verbalis, & petitorium præferetur in effectu, quicquid dixerit hic Vin. quia cū postea incontinenti teneretur restituere possessionem, virtute sententiæ latæ in petitorio, vt l. pe. ff. de publi. & q̄ ꝛ. dixi, tunc obstat sibi illa regula, dolo facis, &c. & hoc voluit Io. And. sup. c. proxi. & Spec. in eod. tit. § 1. ver. quod si ꝓ vno, & dom. Anto. & Cald. hic, & videtur probari in c. 1. de restitutio. ꝓpol. sed snia sup possessorio valebit actori quoad expēsas & fructus, de quo tamen dic, vt dixi in c. cum ecclesia, & c. pastoralis, ꝛ. eo. Adde tertium membrum, aut ꝓstat in petitorio ꝓ reo, quia apparuit de defectu iuris ipsius actoris, nō tamē ꝓstitit reum habere ius, & tunc distingue, prout in simili dixi, ꝛ. c. prox. q in beneficialibus non est snia in possessorio executioni mandanda, arg. corū, quæ no. Inn. in c. ꝓstitutus, de fil. ꝓsbyt. facit c. ad decimas, de restī. ꝓpol. lib. 6. In aliis vero sic, ga iuste possidet, donec apparuerit verus dominus, vt l. fi. C. de rei vendi. Nam quoad istum, liberas ædes habet, vt l. rei corpus, §. cōpetit, ff. si ser. vend. Aut ecōtra, si fertur snia in petitorio pro actore, in possessorio pro reo, tunc
f snia super petitorio f prævalet. Ita loquitur etiam tex. & virtute illius snię mandabitur reo, vt restituat possessionem actori, vt d. l. pe. sed valebit snia in possessorio ipsi reo propter expensas,
11 vt dixi in præced. c. & hoc sufficit de ista questione. † Quæro, iste tex. exꝑsè prouidet de modo exequendi, seu prævaliditate possessorij, & petitorij, cum simul actum est, sed dubitatur, quid si diuersis temporibus? Inn. hic dicit, q idem, dummodo snia super vtroque ꝓcurrat ferenda, quod dictum satis placet, cum eadem sit ratio in hoc casu, cum potērius sit ius ꝓprietatis, q̄ possessionis. Si autem snia simul sup vtroque non feratur, & tunc dicit Inn. q aut snia fuit prius lata super possessorio, & tunc potest agi super petitorio, & prævalebit sententia lata sup eo, ut in c. significauerunt, & q̄ ibi no. de testi. & sic in effectu habebit adhuc locum dispositio huius c. Aut primo fuit lata snia super petitorio, & nō poterit postea agi possessorio, de spoliatione facta ante lit. ꝓtest. vel etiam post lit. ꝓtest. in petitorio, sed de spoliatione facta post snīam in petitorio latā, bene agitur, quia tūc non obstat exceptio rei iudicatæ in petitorio, q̄ est valde notā dum, sed idē Inn. in c. olim, el 2. de priuileg. videtur de hoc magis dubitasse. Primo enim dicit, q si is, ꝓ quo lata est sententia, per violentiam deiecit aduersarium, pōt ꝓtra eum agi interdicto, vnde vi, ad interesse. l. 1. §. ex die, ff. de vi, & vi ar. Tamen si petens restitutionem, ꝓiteatur se nihil noui acquisiuisse iuris, post sententiam, nō cogitur aduersarius, rem iudicatam restituere, & allegat hoc c. quia sine peccato retinere nō pōt. Postea refert alios tenere ꝓtrarium, secundum eum, & bene, quia tenere pōt sine peccato, secundum eum, si per errorem iudicatū est, ff. de ꝓd. inde. l. Iul. Nec decr. cum dilectus, contradicit, quia loquitur,

ADDITIONES.

a Ex conquestione. Adde Raph. Cuma. consi. 35.
b SEB. SAP. An autem. De hac quæstione traditur per Bar. in l. edita, col. ante pe. C. de eden. ubi late no.
c ZACH. Si accumulentur, & non excipiatur. Adde de hoc per Pau. de Ca. cōsi. 287. incip. videtur dicendum. Bar. & omnes in l. naturaliter, §. nihil commune, in 4. combinatione, cum concord. ibi per do. Alex. signa. de acquiren. possessio.
d SEB. SAP. Hic ordo. Vide D. Lanfran. de Oria. in rubric. huius tituli, col. pe. uer. prima conclusio.
e Super petitorio. Adde quod idem tenet Odof. consi. 274. circa fi.
f SEB. SAP. Super petitorio. Quod executio super petitorio debeat prius fieri, quam super possessorio, tenet Bald. in margarita sua, in uerbo possessio, ad Innoc.

Universidad de Deusto
Biblioteca

quitur, quando simul sententia super petitorio & possessorio lata est, sed in casu nostro diuisim late sunt. Sed difficile est secundum eum videre, quæ sit dicta, an simul, siue diuisim ferantur, dū modo executiones earum in idem tempus ꝯcurrāt. Et sic vī ibi vlt. velle, q ēt de ispol. facta post sententiam non possit agi possessorio, quia executio super proprietate debet prealere, vt hic. D. Ant. dicit, q si agit de ispoliatione facta ante iudicium ꝓprietatis inchoatum, sniꝫ lata in petitorio impedit, ex quo est declaratoria effectus possessorij, quo ad restitutionem rei pp notorietatem, vt no. supra c. prox. Aut agit de ispoliatione facta li. pend. super petitorio, & idem, quia non apparet rō diuersitatis inter hunc casum & præcedētem, si vult agere possessorio, sed si agaret per titulum, si lite pendente, per viam attentati, posset dici, q deberet admitti, quia hec videtur magis priuilegiata, cum lę datur non solum pars, sed ēt iudex, & sic non obstat hoc casu exceptio defectus proprietatis notoria: sed tamen hoc non sequitur, qa sicut obstat possessio rei: ita & huic remedio obstare debet exceptio defectus proprietatis notoria, & in hoc videtur residere Inno. in c. bonæ, de appel. Aut agitur de ispoliatione facta post sententiam in petitorio. Et dic satis æquū, vt possit agi possessorio, non obstante exceptione proprietatis, quia hæc sentētia, quæ præcedit ispoliationem, & possessionem, non potest referri ad excludendam possessionem, quæ non erat in rerum natura ante sententiam, quia sententia non refertur ad cām nouiter ortam post sniam, vt in c. aduersario, de excc. & l. si mater, §. 1. ff. de excep. rei iud. Item ispoliando post sniam pro se latam, de liquit contra sniam, & iudicem sententiantem, a quo debet petere executionem, vt no. Inno. in c. cum nostris, de concess. præben. Non potest ergo ex snia iuuare se, cui non detulit. Item si li ceret, & non posset agi possessorio, iam deretur occasio rixæ, qđ non est dicendum, arg. in l. conuenire, ff. de pac. do. Item spoliatio post sniam, offendit, & offuscat notorietatem præcedentis sniæ, pp condictionem ex l. si quis in tantam, C. vnde vi. Non sic spoliatio facta ante sniam, cum nondum sit lata, & sic in effectu sequitur d. Ant. opi. Inno. hic. Et certè licet hoc dictum videatur æquum, mihi tñ contrarium vī de iure verius, si quis rectè ponderauerit hoc c. & rōnem c. ad decimas, de restit. spolia. lib. 6. Nam primo negari non pōt, quin si admittatur iudicium possessorium: concurrat, in executione iudicium proprietatis, cum snia adhuc non fuerit mandata executioni, nec iudicium possessorium, prealet ergo proprietas, vt hic. Nec verum est, q spoliatio obfuscauerit sniam, qa hoc falsum est, cum snia induxerit notorium, ēt respectu futuri temporis, vt in c. 2. & in c. ꝓtua de cohab. cler. & mul. je. & extenditur ad possessionem de nouo quæsitam per aduersarium, vt probatur in l. 4. ff. de pet. hær. & l. si a te, in prin. ff. de excc. rei iudi. & quod dixi in c. examinata, de iud. Nec presumitur acquisitio noui iuris contra notorietatem, vt in d. c. ad decimas. Nec præsupponitur desertio iuris acquisiti seu perditio dominij, immo semel dominus, semper præsumitur dominus, vt l. siue, C. de probat. & c. cum venerabilis, de exceptio. Item sicut in casu c. ad decimas, non agitur possessorio pro spoliatione facta post dispositionem iuris communis quod quidem ius commune iam antiquissimis temporibus emanauit, nec presumitur quo ad illum acquisitio noui iuris, licet acquiri potuisset, argumen. c. licet Episcopus, de præben. lib. 6. ita & in casu nostro non debet præsumi, acquisitio noui iuris post sententiam, maxime de recenti latam, immo sentētia remanet firma, & eius effectus est perpetuus, vt in c. cum inter, de re iud. facit enim ius inter partes, vt ibi, & in l. ingenuum, ff. de statu homi. & l. res iudicata, ff. de re iudica. multum eleganter facit d. l. 4. & l. si a te, præalleg. Non obst. si dicatur, quòd secundum hoc, dabitur materia spoliandi, & exequendi sententiam propria authoritate, & delicta remanebunt impunita, quia hoc non est verum, cum sit prouisum de aliis remediis, largè, & longè melioribus. Agi enim potest condictione l. si quis in tantum, C. vnde vi, & c. eum qui, de præben. lib. 6. & c. placuit, 16. quæstio. 6. & sic consequeretur dominium rei, sicut in simili habetur, & no. in d. c. ad decimas. Nam ibi spoliatio erat iniusta, & tamen nō potest agi possessorio, quia hoc interdictum datur non notorie tenenti, vt no. Innocen. in c. cum ecclesia, supra eo. patet in d. c. ad decimas, sed potest agi aliis remediis, de quibus supra, vt ibi not. Ioan. And. Nam pro spoliatione facta post, sententiam potest agi
12 condictione illius l. si quis in tantam, vt in illa leg. no. †Vlterius circa hanc vltimam partem quæro, quid si egi contra te petitorio & possessorio, obtinui in possessorio, & succubui in petitorio, sed ab hac sententia lata pro reo in petitorio appellaui, an hac appellatione pendente, sententia super possessorio debeat mandari executioni? Spec. in tit. de pet. & poss. §. 1. ver. quid si is contra quem, refert opin. & tandem videtur sibi placere, vt distinguamus, an sententia sit lata pro reo in petitorio, quia actor non probauit, & debet sententia mandari executioni, & in hoc bene dicit, quia etiam citra omnem appellationem sic fieri debet, vt supra dixi. Aut fuit lata pro reo, quia probauit de iure suo & tunc secus, sicut enim non mandaretur executioni, si nō fuisset appellatum, vt hic, ita etiam si fuisset appellatum, cum nihil fit in nouā sum, appellatione pendente. Do. Anto. putat hic contrarium, quia petitorij pendentia non impedit executionem bi ꝓ possessorio, nisi quando est liquida, & ita loquitur iste tenet. sed ex quo appellatum est, non potest dici liquere de proprietate. Non obst. quod nihil debet attentari appellatione pendente, quia hoc verum in concernētibus ipsam causam, sed causa possessionis est separata a proprietate, vt l. naturaliter, §. nihil commune, ff. de acquiren. posses. & hoc dictum satis mihi placet. Et do, ibi, [Quoniam.] reddit diffinitionis causam, soluit obstaculum, & diffinit. Tertio protestatur, & causam subdit, ibi, [Referenta lata, & executioni mandata super possessorio. A dicta cap. cum venissent, & quod ibi not. de inst. tu. facit 2. quæstio. 1. cap. sicut. Imputetur enim alteri parti non appellanti super possessorio, videtur enim acquieuisse iudicatis. cap. quod ad consultationem, de re iudica. & sic constat liquidè de possessorio ꝓ una parte, sed de petitorio non, quia appellatio non extinguit, sed suspendit pronunciatum, vt l. 1. ff. ad Turpill. & l. 2. de pos. & in cap. venientes, de iureiuran. & hanc opi. videtur hic sentire Calder. in aliaq. ferè consimili, dum quærit: †Quid si egi pe-13 re torio, & possessorio simul, & obtinui: reus appellauit tantum super petitorio, nunquid sententia sit interim mandanda executioni super possess. Et concludit, quod sic, quia non impedimus effectus sententiæ ferendæ in causa appellationis super petitorio pertalem executionem fiendam super possessorio, sicut ꝛ pellatio interposita in causa, reconuentionis non impedit effectum executionis fiendæ in causa conuentionis, nec ecōtra, vt not. in cap. super eo, de appella. & cap. cum nobis, de electio. & per hoc respon. ad l. 1. ff. nil no. ap. penden. procedit enim quando inuocatio fit circa ipsam causam, in qua est appellatum. Nec obst. hæc decre. in eo, quod vult sententiam super petitorio, ꝛ here secum executionem super possessorio: quia illud verum, quando executio potest fieri in petitorio, alias secus. Gl. vlt. ꝓpo. contra tex. de c. suborta, infra de re iud. vbi mandatur execu-tioni lata sententia super possessorio, licet etiam fuisset appellatum super petitorio. Glo. non soluit. Ioā. And. remittit ad ibi no. per glos. sed dic, vt supra dixi, q ibi prius constitit de possessorio, & ideo fit pronunciatio, & executio super eo, & differtur super petitorio, quia de eo non constabat: hic vero loquitur quando simul super vtroque pronunciatur, & sic non obst.

SVMMARIVM.

1 *Beneficium adiudicatur illi, qui probat conferentem fuisse in potestate conferendi tempore collationis, & succumbens potest agere de proprietate conferendi cum ipso collatore.*
2 *Collatio dignitatum inferiorum, non spectat de iure communi ad solum superiorem.*
3 *Collatio beneficij, si est alicui molesta, potest ille prosequi ius suum, siue conferentis requisitione. 12.*
4 *Collatio beneficiorum pertinet ad possessorem iuris conferendi, non ad proprietarium, dummodo sit possessor in bona fide, alias non valeret collatio.*
5 *Possessor nō constituitur in mala fide per solam reclamationem contra factam.*
Conferens beneficia ad hoc, vt quasi acquirat possessionem iuris conferendi, oportet, quod ille, cui est facta collatio, habuerit effectum collationis, & ad est in electionibus.
Ius conferendi, vel eligendi, acquiritur per unicam collationem, nec electionem, non autem proprietas.
6 *Possessio, vel quasi, proprietas, vel quasi, datur super istis incorporalibus.*
7 *Venia non petitur, a canonicis volentibus agere contra episcopum.*
8 *Procurator præiudicat domino in negligendo, secus in dolum commissa, nam in illo casu dominus non habet recursum contra eum.*
Electione facta per procuratorem, an debeat approbari per dominum?
9 *Testium examinatio, ante lit. contest. vitiat processum.*
10 *Sententia lata pro vel contra authorem, an prosit, vel noceat successori ecōtra. 14.*
11 *Sententia lata contra me petentem fructus vnius fundi, non nocet mihi petenti ad dominium illius fundi.*
13 *Creditor, qui habet pignus litigando super eius proprietate, præiudicat domino, a quo in principio intelligitur habuisse ius litigandi.*
15 *Possessorium adipiscendæ si intentatur in beneficialibus, an admittantur exceptiones concernentes defectum tituli.*
16 *Infamis existens in possessione beneficij suspenditur, donec se purgauerit.*
17 *Collatio clandestina non caret, suspitione.*

CAP. VII.

1 GVm olim. †Potest summari principaliter dobus modis: vno modo, vt facta de primam partē rub. ſ. de causa possessionis, & facit go modo, videlicet respectu cōmodi possessionis, hoc intendit. Sufficit ei, cui beneficium, seu dignitas est collata si probat, q ꝓferens erat in possessione ꝓferendi tpe collationis. Secundo modo pōt summari magis proprie ad titulū, & ad cundam partem rub. & sic. Succūbens in possessorio, de proprietate pōt agere. h. d. & certe hæc lect. vt ȝ. dicā, licet sit vera in te non tamen colligitur omnino ex litera. Tertio sum. mat. Cahoc

hoc modo: Sententia lata pro, vel ȝ eum, cui facta est collatio, super potestate collatoris, tenet, etiam quoad collatorem in possessorio non in petitorio. h. d. Sed certè non puto hoc summum verum, nec de iure posse procedere per rationes, quas iuſ. subiciam. Ego summo quarto modo, & sic: Adiudicatur illi, beneficium, qui probauit collatorē suum fuisse in possessione ꝓferendi collationis tempore, per hoc tamen non prohibetur succumbens agere de proprietate iuris ꝓferendi cum ipso collatore hoc vult tota litera. Et primo præcise narrat processum. Secūdo, ibi, [Quoniam.] reddit diffinitionis causam, soluit obstaculum, & diffinit. Tertio protestatur, & causam subdit, ibi, [Referenta. Casus sit. Inter archidiaconum Vincentium ex vna parte, & canonicos, & archipresbyternm ciusdem ecclesię ex altera orta fuit quæstio super iure eligendi arch. Dicebant enim cano nici, qđ eos pertinebat electio Archidiaconi, quare volebant eum remoueri, cum non fuerit electus ab eis. Archidiaconus dicebat, q electus canonicè fuerat ab episcopo, Vincētino, qui erat in quieta possessione eligendi Archidiaconum & duos an cessores ipsius elegerant episcopi Vincentini siue ȝdictione canonicorum. Super hoc procuratores vtriusque partis ad sedē apostolicam accesserunt, & litem contestari fuerunt super que ibidē præmissa, & quia ibi de præmissis ꝓstare non poterat de communi ꝓsensu procuratorum vtriusque partis causa fuit iudicibus delegatis commissa. Iudices receptis literis citauerunt partes. Canonici perebāt inducias de liberatorias, vt posset iudicari ees recusare. Iudices non obstantibus allegationibus canonicorum receperunt testes. Arch. & causam ipsam cum attestationibus ad sedem apost. remiserunt. D. Papa examinato negotio, qa constitit ei per attestationes, q archidiaconatus eccle. Vincentine ab episcopo Vincē. collatus fuit duob. Arch continue, qui ante ipsum extiterunt, sine contradictione aliqua canonicorum, & quia canonici prædicti non poterant iudices recusare, cum de assensu procuratorum vtriusque partis dati fuissent, archidiaco natum prædictum dicto archid. per diffinitiuam sententiā adiudicauit, canonicis Vincen. perp etuum silentiū imponendo, salua tamen eis quæstione proprietatis super collatione archidiaconatus ipsius, si contra episcopum vincen. contendere voluerint, cum res inter alios acta alijs obesse non debeat. Ber. † Not. arg. op. q collatio dignitatum inferiorum nō spectat de iure cō muni ad solum episcopum. Alias enim Papa hic non fundaret se super dispositionibus testium, sed super iure, sicut in c. cū venerabilis, de reli. do. cum simi. Et pro primo dicto facit c. nolentes, & c. quanto de his, quæ fi. a prela. De materia dic, vt no. plene in c. cum ecclesia Vulterana, de ele. † Secundo no. illum, cui facta est prouisio, posse prosequi ius suum, nec tenetur requirere collatorem. De quo vide quod not. Inn. in c. dilectus. 2. infra ꝓbō. & infra aliquid tangam. † Not. 3. q electio seu collatio spectat ad possessorem. & nō ad proprietarium. a Vnde cum quæri tur de ipsius validitate, nō queritur apud quem sit proprietas, sed apud quem est possessio, vt hic, & in c. ꝗrelam, de ele. Sicut enim fructus sequuntur possessorem, ita & electio, cum sit qua si fructus iuris eligendi, vt no. Inn. in c. consultationibus, de iure pat. & in c. in literis ȝ. de rest. spol. & in c. cum ecclesia, ȝ. eo. debet tamen esse possessio cū bona fide, alias non valeret electio, vel collatio, sicut possessor malæfidei non facit fructus suos, vt no. Inn. ii. c. 2. de in inte. rest. & in d. c. in literis. Et ideo pondera hoc in litera, q sine reclamatione episcopus contulit duob. & ad denotandum quietam, & spontaneam possessionem, & non violentam. An autem sufficiat sola reclamatio ad cōstituēdum possessorem in mala fide, dic vt no. in c. nihil cum scanda lo de præser. & c. si di'igenti, eo. tit. & per Inn. in c. cum olim. 3. de rest. spol. † Not. quarto modum probandi possessionem ꝓferendi. Probatur enim probando collationis actum sponte & liberē factum, & sic per solum exercitium facti. Intelligo tamen, q si li. qb. facta fuit collatio, habuerūt collationis effectū, c alias conferens possideret tantum labia sua. & idem die de electionibus de quo vide pulchre per Inn. in d. c. 2. de in integ. resti. & suf ficit vnica collatio, seu vna electio, vt probatur in c. cum de beneficio, de præben. li. 6. & no. in c. cum ecclesia, sup. eo. & hic solum narrat factum, & no. q collatio debet esse immediata, a lias enim actus intermedius interrumperet possessionem, vt hic, & in c. cum ecclesia, ȝ. eo. & quod ibi no. in d. c. cum de beneficio. No. ibi. [Adiudicare, &c.] q etiam in beneficialibus sit adiudicatio, sicut in rebus. profanis. Est enim rector quasi dominus, de proprietarius, concordat c. examinata, & quod ibi no. p Inno. & ex hoc no. modū sententiādi in istis beneficialibus. † No. q etiam in istis incorporalibus est dare quasi possessionem, & proprietatem, d de quo in c. conquestus, de fo. compet. vide tex. optimum in practica, in c. fi. de iu. vbi in istis incorporalibus dicitur super possessione, vel quasi, item super ꝓprietate, vel quasi. † Not. vlt. e canonicos posse agere contra epis. prosequēdo iura, licet aliud voluerit gl. in c. edoceri, de reseri. & ȝ. q. 3. in c. fin. sed primum verius, de quo dic, vt plenius not. in ca. edoceri, & hic est tex. notandus pro prima opi. Venio ad gl. & opp. videtur enim q vnicus, vel duo actus non sufficiunt, immo nec trinus, vt in c. cū ecclesia, ȝ. eo. sed requiritur saltem quadruplex actus, l. fi. C. de ser. Gl. 1. habuit bonam mentem, sed finaliter nō soluit. Ideo dic clare, & formaliter sic, q per duos actus, vel plures non acquiritur proprietas, nisi tanto tempore fuerint exercitati, q sit deuentum ad legitimam prescriptionem, vt not. in d. c. cum ecclesia. Vnde l. fi. loquitur de quadruplici actu, i. quadruplici quinquennio, & sic de 20. annis, quia tanto tempore præscribitur ibi contra seruitutem, de quo dic, vt ibi, & in l. 1. eo. tit. Sed quoad possessionem quęrēdam sufficiūt duo actus, vt hic. Imo etiam vnicus, vt ȝ. dixi, secundum no. per Inn. in c. bonæ, de postu. prela. & in c. 2. de in integ. rest. & per ea, quę dixi in ca. cum ecclesia, ſupra eo. & ita loquitur hic obtinet ergo iste virtute possessionis, & non proprietatis. Imo plus dicit hic Host. q si vacante archidiaconatu, canonici appellarent, ne episcopus ꝓferret, non tamen episcopus tenetur supersedere, quia appella- f tio non tollit effectum possessionis, f vt no. de sup. neg. præla. c. fin. de maio. & obed. c. dilecti, vide gl. in c. non solum, de app. li. 6. & quod no. 6. q. 4. c. volumus. & in c. cum venissent, de in integ. rest. Et in quantum gl. hic colligit arg. q hic est casus, quem consequi dominium ab eo, qui non habet, dic q proprie rector ecclesiæ non est dominus, sed administrator, nec consequitur ius a collatore iure proprio, sed tanquam ab administratore ecclesiæ. Sicut videmus in electoribus, qui non habent formaliter iura episcopalia, & tamen authoritate eis concessa a iure per electionem transferunt hæc iura in electum. Collatio ergo, vt dixi, est quidam fructus quasi iuris conferendi, vt etiam not. gl. in c. 8 cum olim, de maio & obe. & ideo sequitur possessorem. † Op. & videtur, q non obstante consensu procuratorum debeant audiri canonici recusantes iudices, quia factum procuratoris non debet nocere domino, saltem in effectu, quando nō potest haberi recursus contra procuratorem male se gerentem, ut in l. & eleganter, §. pe. de do. Sed istud factum non recipiebat æstimationem, & sic non poterat haberi recursus contra procuratorem, cum ageretur de beneficio spirituali, 1. q. 3. c. si quis præbēdas, ergo &c. Gl. 2. respōdet, & bene, q cōtrarium loquitur, qñ g procurator dolose versatus est, secus, si per negligentiam, g quia tunc est imputandum ei, quod talem procuratorem elegit. De hoc tamen, an & quādo factum procuratoris noceat domino, vide plene in c. 1. vt lit. non cont. Et an causa spiritualis recipiat aliquam æstimationem, saltem indirecte, uide glo. cum dictis doc. in c. coram, de offi. dele. Et quoad c. nſum distingue cū gl. q aut dominus dedit certam formam de certis personis eligēdis pro iudicibus obtinendis, & procurator est egressus formā mādati, & tunc nō præiudicatur domino, vt in c. olim, de offi. deleg. Non enim habet procurator potestatem vltra sibi iniūctā, vt ibi. Aut ꝓcurator elegit quos dominus sibi iniunxit, & non ꝑt dominus illos recusare, nisi ex noua causa, quia ille videtur elegisse. Aut habuit mandatum in genere, & idem, vt hic, tamē gl. tenet q si dñs h est persona, cui cōpetat restit. in inte. poterit restitui in inte. consequi aduersus factum procuratoris. Dom. Anton. dicit hoc vlt. sibi non placere, nisi appareat ex hoc cui dēs læsio, quæ de facili apparere nō pōt, quia licet sit suspectus, tamen ita æquè bene iudicare pōt, sicut alius. Ego puto aduertēdum ad qualitatem causæ, an sit grauis, & an dilatio sit periculosa, & tunc istis inspectis detur restitutio, vel denegetur. Graue enim est spectare grauamē spe appellationis interponendę, cū saltē in arbitrariis posset grauare, ar. op. 3. q. 5. c. q suspecti, & de 9 in inte. rest. c. auditis, cū si. † Op. & videtur, q ex alio capite cor- i ruebat hic, pessius, quia lit. nō conte. fuerūt testes recepti, i qđ patet

ADDITIONES.

a SEB. SAP. Ad proprietarium. Vide Bal. in l. 2. col. pe. C. de ser. & aqua. Ubi tenet, q non valet electio facta per possessorem, nisi fuerit pronunciatum, qđ possessor haberet ius eligendi.
b Et possessio. Adde, vt per Cald. consi. vlt. de iure pat.
c Effectum. Adde quod voluit de præsentatione consi. 13. de iure patr.
d SEB. SAP. Et proprietatem. Quod sit dare possessionem, vel quasi, proprietatem, vel quasi, tradir. Ias. in l. naturaliter, §. nihil commune, col. 1. in 4. not. ff. de acqui. poss.
e Not. vlt. Vide quod hic dixi. And Barb.
f Effectum possessionis. Adde pro hoc facere quod voluit Calder. consil. supra proxi. alleg.
g ZACHAR. Per negligentiam. Tu vide de hoc per Bar. in l. 2. col. 2. ver. item dico, ff. de cond. ind. glo. Bar. Lud. Rom. & doc. in ver. quærit gl. iuncto ver. & per hoc dico, ff. quod quisque iur.
h SEB. SAP. Si dominus. Adde, q procurator simpliciter constitutus ad negotium speciale, non potest aliquem substituere, quia ē letur electa industria personæ, vt per Fel. in c. fi. §. ceterum, in 2. no. supra de offic. del. vbi limitat non procedere, quando forma mandati est adeo limitata, q per substitutū mutari non potest.
i ZACH. Fuerunt testes recepti. Adde tu certos casus, in quibus ante litis cō testationem, possunt testes recipi, per Lanfran. in c. quoniam contra, in ver. testium productiones, circa princ. cum 3. seq. & ver. circa prædicta, & ver. unum non omitto, & utrobique in apost. ad ipsum. inf. de pro.

Universidad de Deusto
Biblioteca

patet ex eō,quia canonici recusabant iudices,vt in litera. Gl. in
versi.Sed qualiter.)ponit tres solutiones. Prima, q̄ lis erat con-
testata in præsentia Papæ, & postea fuerit electi iudices, & hoc
dicit patere ex antiqua.Idem Inno. qui dicit hoc patere ex regi-
stro, dicit enim ibi patere, q̄ post lit.contest. de consensu partiū
dati fuerunt tres iudices, quorum alterum recusabant canoni-
ci,quia consanguinei Arch.& hæc est bona solutio. Secunda
solutio est, q̄ illi canonici erant actores, & sic in odium eorum
poterant recipi testes, lit.non contest.data eorum contumacia,
vt in d.c.causam, de do. & cont.Et hoc idem voluit glo. in ver.
imponentes,quæ nobiliter dicit, q̄ ex quo silentium imponi
tur canonicis,satis colligitur,q̄ erant actores,quia reo non im-
ponitur silentium,sed condemnatur,vel absoluitur.Sed in con
trariū facit tex.ineo,q̄ fuit Arch.adiudicatus archidiaconatus,
ergo erat actor, qa si fuisset reus, fuisset absolutus dūtaxat. Sed
p̄t dici, vt sentit Io. And. q̄ hic fuit facta q̄uentio, & reconuen-
tio.Petebant enim canonici illū remoueri, & pronunciari eum
in Archid.ius non habere. Archidiaconus vero perebat,vt co-
gerentur eum habere, & tractare pro Archi.& iudicaretur Ar-
chidiaconatus ad eum spectare.Et ex hoc intellectu, singulari-
ter not.optimam extensionem ad d. c. causam, & auth. qui se-
mel,C.quomo. & quan. iud. q̄ contra actorem contumacem
potest procedi lit.non conte. non solum super sua conuentio-
ne,sed super reconuentione rei, quod est notandum. Tertia so-
lu. est q̄ hic agebatur de electione, & sic de matrimonio spiri-
tuali, poterat procedi ergo lit.non cont.vt in c. quoniam, vt lit.
10 non cont.& hodie dic, vt no.in cle.diſpendiosam, de iud. † Op-
& aliter dicitur in tex. q̄ reseruatur canonicis quæstio proprie-
tatis ɔ episcopum,quia res inter alios acta, &c. Videtur q̄ imo
possit se defendere ɔ canonicos, ex sententia lata pro Arch. qa
res iudicata cum successore debet prodesse authori, sicut in si-
mili actus factus a debitoribus hæreditarijs cum emptore præ-
iudicat venditori, & sic authori. Vnde si ipse venditor, qui ha-
bet actiones directas,vult agere contra debitores,obstat ei excep
tio,vt l.si cum emptore,ff de pac.Glo. 3. in ver.[Reseruata.]re-
spon.dupliciter.Primo negādo fundamentum, dicens, q̄ licet
res iudicata transeat de authore,puta de venditore ad successo-
rem, puta emptorem, vt s. emptor possit se iuuare ex sententia
lata in fauorem venditoris,seu authoris, non tamen ecōtra trā
sit de successore in authorem,vt l.si a te. §. vlt. ff. de exc. rei iud.
Dat etiam glo secundā rationem, quia episcopus non potest se
iuuare ɔ canonicos: Nam hic sententia lata fuit ratione posses-
sionis tantum, & ideo non debet obstare in causa proprietatis,
ēt inter easdem personas,quia de alio agitur, forrius non debet
obstare in hoc casu, vbi agitur inter alias personas. Et, vt supra
dixi,secundum summarium non proprie conuenit huic literæ,
cum ex alio capite fundet seisite text. videlicet, quōd res inter
alios acta, &c.Sed contra primam sol.gl.facit iste tex. qui reser-
uat canonicis facultatem agendi ɔ episcopum super proprieta-
te, ergo in possessione sniа pro Archidiacono pro fuit episco-
po,quod apertius tenet hic dom. meus dom.Car. dicens, q̄ sen
tētia lata hoc casu cum Archid.siue in eius fauorem, siue ɔ, no-
cet & prodest episcopo in possessorio,sed nō in petitorio,vt in-
nuit iste tex.reddit rationem diuersitatis, quia quo ad episcopū
potuit Archidiaconus deducere ius possessionis in iudicium,tā
quam qui habebat causam ab episcopo,de re iud.c.pe.Nam col
latio iustificatur ex quasi possessione conferendi, sed in petito-
rio archidiaconus nō habebat cām ab episcopo, ex quoad vali-
ditatem collationis nō attenditur proprietas ɔferendi, iō quo-
ad petitorium sniа lata inter archidiaconum & canonicos dici
tur res inter alios acta, & ideo nō præiudicat secundum eum.
Hæc ratio videtur prma fronte colorata,sed iudicio meo nō ꝓ-
cedit, maximè quoad istam literam.Si enim bñ considero, hic
non fuit principaliter actum de possessione epispopi,sed incidē
ter, quia canonici petebāt illum remoueri de archidiaconatu,
& pronunciari eum ius non habere in illo.Ipse vero per modū
causæ ad defensionem iuris sui allegauit possessionem collato-
ris, sniа ergo non debet præiudicare super deductis per modū
a causæ,maxime in præiudicium tertij, q̄ nō fuit in iudicio. a † Si-
11 cut si peterem a te fructus alicuius agri, quia sum dominus, &
sententia fertur contra me.Non obst. quin possim postea princi-
paliter deducere dominium agri, vt in l. si quis cum totum, ff.
de excep. rei iudi. & no.Inn. in c. cum ecclesia, de causa pos. &
prop.Item ex alio sumus extra casum, c.pen. de re ind. Ibi enim
loquitur, quando quis permisit alium agere quem poterat re-
pellere, quia actio primo loco sibi competebat, quod non est
12 hic: †Immo post collationem v ni factam ad eum spectat defen
sio bñficij,& non ad collatorem, vt not.dicit Inn. in c. dilectus,
2.inf.de præbē.Et ideo episcopus etiam si voluisset,non potuis
set istum Archidiaconum a iudicio amouere, sic & factum suū
non potest prodesse sibi, vel obesse maxime cū, vt dixi, hic prin-
cipaliter nō quærebatur de iure episcopi. Facit quod not. Inno.
in c.certificari, in fi.de sepul.& per gl. in c. hæc quippe, 3.qō. 6.
versi.amotis,in fin.De quo tamen,an & quando ratione conne
xionis sniа præiudicet alteri, dicam plene in c.pe.inf.de reiud.
Vel si uis tenere,q̄ præiudicet episcopo, tāquam maiori suo,in-
13 telligē q̄ episcopus sciebat hic cām agi. †Sicut enim creditor li
tigando super proprietate pignoris cum tertio præiudicat debi
tori,a quo causam habuit,quia eo ipso,q̄ dedit sibi pignus,vide
tur sibi dedisse potestatem defendendi, de quo dicendum est, vt
le.& no.in l.sæpe,ff.de re iud.dicam plene in d.c.pen. Ita potest
dici in casu nostro,q̄ cum prouisus habeat ius a collatore, col-
lator videtur sibi dedisse potestatem experiendi super iure ius
quoad possessionem, ex qua causatur ius prouisi. Sicut simi-
li dicitur de ordinato & ordinante, & de electo & eligente, de
quibus 3.qō.6.c.hæc quippe,& 81.dist.c.tantis, & no.in d.c.pe
& dic, vt ibi dicam.Item ex alio dictum dom.Card.non proce-
dit:quoniam hic inter canonicos, & archidiaconū nō fuit actū
de proprietate iuris conferendi,nec principaliter, nec incidē
ter,ergo illa ratio posita in litera,quia res inter alios acta, etiam
non potest adaptari ad causam proprietatis,sed ad causam pos-
sessionis duntaxat, de qua actum fuit. Et licet litera referat q̄
sionem super proprietate canonicis,hoc tamē vult,q̄ licet fa
rit actum super archidiaconatu inter canonicos,& Archid.nec
hoc non generatur præiudicium respectu episcopi,quoniam
possit agi ɔ cum super isto iure Item quid inspecie quoniam
possint dicere canonici,se spoliatos ab ipso,& petere restitui
nem? Certè nihil,cum de hoc nō fuerit actum. Ergo litera nec
uans quæstionem proprietatis,non excludit querelam sup pos
sessione.Intelligatur ergo litera, q̄ reseruatur quæstio super p
prietate, quia verisimile est canonicos tantum acturos super
prietate,ex quo fuit probata possessio per Archidiaconum. Ni
eodem modo posset probari per episcopum: vel saltem hic
ver.proprietas,largo modo, vt comprehendat quæstionem de
per ipso iure conferendi inter episcopum & capitulum,ita q̄
14 Arch.non moueatur amplius quæstio super iure suo. † Et in eo
quod tangit glo.an res iudicata cum successore transeat ad au
thorem,sicut econtra,dic latius,vt sentit Bart.in d.l.si a te, in fi.
& sequitur dom.Ant.hic,licet ex toto non attribuat Barto. q̄
res reuertitur ad authorem suum absque titulo, vel cum titulo
ab alio concesso,& tunc non trāsit in authorem, quia recidit
ad cū non tanquam ad authorem suum,sed tanquam ad quē
bet extrancum,& ideo habet locum illa regula, res inter alios
acta, &c.vt d.c.fi.fm vnam lec.secus autem econtra, quia non
successor fungitur iure authoris. Et sic habet locum illa regula
is qui in ius alterius succedit, de re. iur. lib. 6. Aut reuertitur res
ad authorem suum cum titulo, & tunc aut est titulus omnino
primi tituli resolutiuus, & nō transit res iudicata in authorem
exemplum l.commissoriæ,vel addictionis in diem.Si enim ve-
didi tibi rem ita, q̄ si non solueres in tali termino,res esset mea
pta,vel nisi alius offerret meliorem conditionem intra certum
tempus, tunc enim non prodest,nec nocet res iudicata cōtra
thore emptoris, quia perinde resolutur existente conditione
ac si nō fuisset facta vēditio,vt d §.fi.secundum aliam lec.& l.
cum l.seq.ff.de in diem addict.Si vero omnino non resolutur
primus titulus,sed quodammodo nouus titulus interuenit,
puta,si uenit ex redhibitoria ꝛper hāc enim actionem, videtur
facta noua vēditio,vt no.in d.§.fin.] & tunc transit res iudicata
de successore in authorē.hinc est, q̄ vēditor, ad quem redit res
ex illa actione,vtitur accessione emptoris, vt l.Pompo.§. prop
rea,ff.de acq.pos. Item & fortius si reuertitur ad cum cum ti
lo omnino nouo,qui fingitur successor ratione tituli nouiter in
peruenientis, & sic habet locum illa reg. is qui in ius. lib. 6. Et
bñ ɔsideres, ista nō possunt adaptari ad casum nostrū, quia in
collatoris nō transit in prouisum,cum sibi acquiratur ius ima
ficio ratione tituli, quod nō habebat collator, sed possit dicere
sus authoritate collatoris,sed an ratiōe ɔnexitatis factum vnius
præiudicet, vel prosit alteri in aliquo,dicam plene in d.c.pe. Vi
terius hæc gl.opponit ꝑpe fi.ɔ tex.de inc ōpetētia tituli, dicēs
set enim poni hoc c.porius, in tit. de ele.sicut ponitur c. quo-
lam.hic enim tractatur,quando inter easdem personas est quē
stio super possessione,& proprietate.sed in hoc c.inter diuersis
ꝑsonas versabatur.In hoc tit.tractatur, quando agitur possessio
rio, sed hic iste obtinuit, nō quia ꝑbuit de possessione sua, sed
de possessione episcopi.Sed ista gl.ꝑpe.fi.fatetur,q̄ competens
tius fuisset positū in tit.de ele.Secundo dicit, q̄ pōt adaptari ad
secundam partem rub.inquantum facit mētionem de causa ꝓ-
prietatis.Vel dic,q̄ gñaliter facit ad titulum, quia difficilius ꝓ-
quæstio ratione possessionis, & reseruatur quæstio proprieta-
tis,& sic facit largo modo. Vel tertio hic agebatur per Archid.
possessorio adipiscēdæ, uolebat enim ɔsequi possessionem, ex
15 quo habuerat titulum,& de hoc statum subijciam.† Opp. & vi-
detur q̄ exceptiones concernentes defectū tituli non debeant
admitti,antequam iste Archidiaconus prouisus adipiscatur
possessionem,nisi opponeretur crimen,seu defectus cum infa-
mia,vt in c.accedens,de accus.& in c.constitutus.2.de app.& c.
post electionem in fi.de concess.præben.Sol. Innoc.hic multum
laborat,& quædam dicta sua hodie recipiunt correctionem,&
limitationem per c.fi.de elect.lib.6.Sed si vis tollere prorsus cō
trarium,potes sic dicere,q̄ iura superius allegata,procedunt,qñ
agitur possessorio adipiscendę. Si vero non est ti-
tulus apparenter iustus,vt quia est habitus ab eo,qui de iure cō
pute Archidiaconi,& non possessorio,vt patet, quia fuit sibi adiu-
dicatus Archidiaconatus, & de possessione nihil fuit dictum.
Talis enim præsumitur fuisse libellus,qualis secuta est sententia,
vt in c.inter dilectos, & quod ibi not. de fide instru. Si enim hic
fuisset actum de possessorio, Papa mandasset,vt prouisio de se fa
cta suum consequeretur effectum. Ita fecit in dictis iuribus al-
leg.pro cōtrariis,& supra dixi,qualis modus agendi hic proces-
ligo.istum tex.tenendo illam lect.q̄ hic ageretur possessorio
sit. Tenendo autem q̄ hic fuerit actum possessorio adipiscendę
adipiscendæ. Nam solus episcopus non potest conferre dignita
Innoc. multum laborat, vt prædixi,sed colligendo magis vtilia
tes ecclesiæ cathedralis,quia hoc pertinet ad episcopum, & ca-
concludo sic,quòd aut agitur possessorio adipiscendæ post col-
munī donare non poterat, & debet prius discuti hęc exceptio,
lationem, aut post electionem,& confirmationem.Primo casu
quia tollitur fundamentum possessionis, & petitionis, & ita in-
regulariter non admittitur exceptio ad impediēdam possessio-
nem,vt in prædictis iuribus.Ratio huius regulæ est, quia excep-
tio debet esse proportionabilis ad actionem in iudicio dedu-
no debet esse proportionabilis ad actionem in iudicio dedu-
ctam,cum sit actionis exclusio,vt in c.cum dilectus,de ord.cog.
& l.ff.de excep.Sed exceptio hoc casu non est proportionabi-
lis,cum prouisus non petat aliquid iuris, sed quid facti, ad exe-
cutionem iuris obtenti de præterito:ideo exceptio concernens
16 defectum iuris non debet admitti tanquam non proportiona-
bilis.†Fallit hæc regula: Primo vbi opponitur crimen,seu defe-
ctus cum infamia,vt in d.c. accedens.Ratio exceptionis potest
a esse,quia infamatus existens in possessione debet suspendi,a do
nec le purgauerit,vt in c.presbyter. 2.q.4.& in c.1.& 2. & in cap.
inter,de purg.can.Fortius debet repelli a consequenda posses-
17 sione, & quia turpius ejcitur, &c.de iureiur.c.quemadmodum
b & vide quod latius dicā in d. c.accedens.†Secundo fallit hæc re
gula,quando collatio b fuit clandestina. præsumitur enim con-
tra talem collationem,vt in c. vt nostrum, vt eccle.benefi.& in
c.vt nostrum.de app.Et pro hoc credo posse attentari,q̄ contra
c clandestinè c prouisum possit, excipi de crimine, siue infamia,
ad differendam possessionem,tum quia est præsumptio contra
talem collationem, vt in dictis iuribus: tum quia iste,qui nūc
opponit,fuit supplantatus,cum non habuerit facultatem oppo
nendi tempore collationis, vnde non est quid sibi imputetur.
Inn.tamen hic loquitur simpliciter, sed satis potest limitari mo
do predicto, istud c. accedens. Tertio fallit,quando allegantur
promissiones non tenere,arg.infra de do.&contu.c.cum olim &
hic.sed ego non admitterem istum casum sic indistincte,sed di-
cerem sic.quod aut ostenditur titulus sic apparenter iustus,nec
exceptio habet aliquam præsumptionem apparentem contra
titulum, & tunc non debet admitti exceptio nullitatis, per ra-
tionem regulæ, quam præmisi, nisi offerantur probationes in-
continenti. Pro hoc l.3.§.idem, ff.ad exhib. & l.si is a quo, ff.vt
aperte voluit in hoc possessorio adipiscendę. Si vero non est ti-
tulus apparenter iustus, vt quia est habitus ab eo,qui de iure cō
munī donare non poterat, & debet prius discuti hęc exceptio,
quia tollitur fundamentum possessionis, & petitionis, & ita in-
religio istum tex.tenendo illam lect.q̄ hic ageretur possessorio
adipiscendæ. Nam solus episcopus non potest conferre dignita
tes ecclesiæ cathedralis,quia hoc pertinet ad episcopum, & ca-
pitulum simul,vt sentit hic Ioan.And.de quo dic,vt no.in c.cū
ecclę. Vulterana,de elect.Idem dico,vbi subest aliqua præsum-
ptio contra prouisum,vt quia capitulum dicit se nunquam pro
cessisse,arg.in c.cum olim,de do.& contum. quod sic potest in-
telligi,facit etiam in arg.c.vt nostrum,vt eccl.benefi. & sub istis
potest comprehendi multi casus speciales.omnia prædicta in-
18 quia tunc admitteretur exceptio, etiam si non fuit exceptū tē-
pore confirmationis & prouisionis,vt vult hic Inno.& clarius,
& latius in c.de his,de acc.& dic,vt ibi no.Secundo casu princi-
pali,quādo excipitur post electionem & confirmationem,per
quam acquiritur ius in beneficio, sicut per prouisionem, vt in
c.translatis,de elect.concludo, q̄ aut confirmatio fuit facta,
non præcedente citatione,quando est coelectus vel oppositor,
d vel edictum, vbi coelectus, vel oppositor non est, & tunc con-
firmatio est ipso iure nulla, d & sic admittitur exceptio, e cum
e effert hoc casu ratio prædictę regulæ, & de hoc est casus hodie
in d.c.fi.de elect.lib.6. Aut præcessit edictum, & tunc aut frau-
dulenter fuit nimis acceleratum,& tunc admittitur exceptio se
cundum Inno. hic, & puto, q̄ hodie etiam procedat iste casus,
maxime quando fraudulenter, apponitur edictum cum termi-
no brevissimo, & procuratur amotio incontinenti, ne perue-
niat ad notitiam partis, vt plurics compertum est. Hoc enim ca-
su puto, q̄ vel confirmatio erit nulla, & maxime quando frau-
dulenter factum est,arg. in illo c. fi. in fi. Vel admittetur excep-
tio ad differendum confirmationis effectum,cū oppositor sue-
rit supplantatus, & ex hoc fit præsumptio contra confirmatio-
nem, vt in cap.vt nostrum,vt ecclesia.benefic.& sic poterit ho-
die limitari dictum c. fi. Item admitteretur exceptio nullitatis,
vbi offertur probatio incontinenti, vel est aliqua præsumptio
contra confirmationem,de quo tamen dic,vt supra dixi in col-
latione. Nam idem ius est in vtrisq;,cum prouisio habeat vim
electionis, & confirmationis,vt no. hic Inn.& quod dixi,& idē
in excepto casu c.fin. de elect.lib.6.quia illud c.non procedit in
collationibus, vt ibi notatur. Idem dicas in vtrisque.Et per hoc
expeditam habes breuiter,& clare materiam taĉam hic confu-
sè & diffusè per Innocen. sine assignatione rationum, sed ego
assignaui rationes supra in quolibet membro. An autem post
lapsum termini statuti ad opponendum, debeat admitti ille,q̄
erat absens,ex quo est secuta confirmatio? Inno. hic,q̄ non,sed
poterit admitti p viam denunciationis, & accusationis,de quo
vide,quod not.in c.fi. qui ma.accu.pos.Et an saltem post confir-
mationem factam pendente edicto, admittatur, qui erat tunc
præsens,per viam denunciationis,seu accusationis,vide per Fe-
de.consi.23.& 97.alias 28.& quod no.in c.q̄ sicut,de elect. & c.
quod super his,de accu.& in d.c.fi.de elect.lib.6.

ADDITIONES.

a ZACH. Debet suspendi. Adde Abb.anti.in c. cum decorem, in prin.infra de vita,& hone.cle.& Phil.Fran.in c.reprehensibilis,in 2.col.de appel.

b SBB. SAP. Collatio. Quòd clandestina collatio beneficij fit suspecta, tenet Abb.in c.1.vt eccle. bene.facit q̄ clandestinitas est maxima cōiectura actus simulati,& per gl.in l.1.C.de inter.mat.no.Bal.in l.quicunque,col. pe.C.de ser.fug.Iason l.si quis id quod,in 3.no.ff.de iur.om.iud.

c Clandestine. Adde vt per Oldr.consi.1.

ZACHAR. Adde,q̄ non tantum non præsumitur contra illam collationem, imo est nulla,ita no.Inno.& doct.in c.nostrum,per istum alleg.Barth. Cap. plenissi.in suo tract.de contractu simu.in 20. præsump.licet Bal. in sua. marg. in ver.7.col.fi.ver.dicat valere.

d Ipso iure nulla. Adde intelligendum, quando non clare constat de non iure coelecti,vel oppositoris,quia ubi clare apparet,quod coelectus, uel oppositor nullum ius habeat, non est necessaria citatio, ut consuluit Roma.consil. 483.qui alleg.Lapum ita dixisse in c.fi.de elect.lib.6.latius ib i vide.

e SEB. SAP. Exceptio,quod ex nimia acceleratione præsumatur fraus,probat optime tex.in cap.qui ambulat.§.sed aliud.5. quæst.5. quem dicit singu. And.Sic.in consi.1.col.10.uer.præterea est aduertendum,in 1.uol. ubi plura de acceleratione.

SVMMARIVM.

1 *Dominium rei si petatur,non sufficit allegare possessionem.1.*
Succumbens ex una causa,non prohibetur ex alia, eandem rem petere.
2 *Census si fuerit præfitus aliquo tempore,respectu certæ rei,non per hoc illa res præsumitur,nec erit subdita.4.*
5 *Ecclesia præsumitur subiecta episcopo ex eo,quia dat ei aliquid episcopale.*
Solutio facta alicui non probat soluentem esse uasallum regulariter.
6 *Solutio longi temporis de aliqua pecunia, non subijcit soluentem futurę solutioni.nam ex ea non causatur titulus,sed ex solutione longissimi temporis sic.7.8.9.10. 11.*
9 *Diuisio inter fratres præsumitur facta, si possederunt pro diuiso spacio decem ann.*
Vsuræ præsumuntur remissæ,si creditor longo tempore non petijt.
Locatio præsumitur renouata transacto anno.

CAP. VIII.

1 IN causa †Potest dupliciter summari. Primo quoad titulum sic.Petenti rem iure dominij,possessionem probare non sufficit.Secun-
do potest summari, quo ad literam sic. Si perens rē ex vna causa, succumbit, ex alia causa,petere poterit, hoc dicit. In prima decisa diffinitio.In secunda protestatio,ibi, [Ad hæc.] Casus litera.Patriarcha Gradensis perebat subiectionem in mo nasterio S.Georgij de Venetijs, & 50. soli. Venetorum,ad indi- cium subiectionis, intentans super duobus articulis prædictis possessorium, & petitorium, cum diceret se spoliatū prædictis. lit.conte.pars vtraque suas probationes induxit,& quia Patriar- cha probauit se possedisse, ac percepisse prædicta, dominus Pa pa ipsum restituit :vnde quia vtraque pars deduxerat in iudiciū quicquid iuris habuerat in prædictis, Papa visis priuilegijs præ- decessorum suorum,ex parte monasterij productorum, pronū ciauit monasterium liberum,& ad Romanam, ecclesiam nul- lo medio pertinere,absoluendo monasterium in prædictis aliis, quæ iurisdictionem, & subiectionem respiciunt ab impetitio- ne Patriarchę,non obstante possessione ab ipso Patriarcha,pba ta, quia non probauit se tanto tempore percepisse prędicta,q̄ per hoc renunciatum fuerit priuilegiis libertatis, sicut de prædi ctis 50. solidis, quos Patriarcha petebat ad indicium subiectio- nis, fuit actum ab ipso,per sententiam, quam super hoc contra- riam reportauit, Papa sibi nō ademit potestatem, si alio iure de præmissis 50.solidis, uoluerit experiri.B.No. 1.secundum dom. Ant.q̄ ubi agitur de subiectione ecclesiæ,dirigendus est libellus contra possidentem ecclesiam,ut subiectam, & non contra su- biectum. Sed certè salua ipsius reuerentia totum contrarium colligitur hic.Nam hic non fuit actum contra Papam, qui pos- sidebat subiectionem monasterij,ut in gl.j. sed contra subiectū, scilicet Abbatem, & conuentum. Isti enim non possidebant

subiectio-

Universidad de Deusto
Biblioteca

subiectionem, cum non possent possidere seipsos, vt in c. nulla, 93. dist. & in c. cum non liceat, & c. cum ex officij, de præscr. sed possidebantur ab alio, vt satis patet re ipsa. Et ideo colligo totū oppositum, q̄ super subiectione potest agi nedum cū possidente ipsam subiectionem, vt in c. auditis, de præscr. & in c. inter quatuor, de ma. & obe. sed etiam cōtra subiectum, cuius subiectio petitur, vt probatur hic, & in c. cum inter, ī. de re iud. no. etiam Inn. in d. c. auditis, & est ratio, quia facto subditi iste non possidet. Item potest subditus vocari ad iudicium pro suo interesse: interest enim subditi non mutare dominum, seu non recognoscere superiorem alium citra Papam, vt in c. fi. de dila. & quod
2 ibi dixi, ad idē vide bo. tex. in c. suborta, inf. de re iud. †No. 2. idē
a do. Ant. q̄ ex sola præstatione census, a non arguitur proprietas subiectionis rei, cuius nomine præstatur. certè licet credam dictum esse verum per id, quod infra dicam, non tamen hoc colligitur ex tex. cum hic non fuerit probata præstatio tanti temporis, quod sufficeret ad præscriptionem: vnde & Bald. in l. solent, in fi. ff. de offi. procon. tenet contrarium dicens, q̄ si longissimo tempore vna ecclesia soluit censum alteri, præsumitur ei subiecta: sed vt dixi, non credo, q̄ hoc dictum Bal. sit verum, vt plene dicam in c. peruenit, infra de censi. & inf. aliquid dicā. † Nor.
3 3. q̄ quoad probandum dominium non sufficit probare possessionem. †No. 4. ex hoc, & ex tex. secundum hanc lect. q̄ ex hac
4 præstatione census b aliquo tempore probatur quasi possessio subiectionis. Sed hoc dictum intelligo procedere, quando cēsus præstabatur in signum subiectionis, vel aperte, quia hoc exprimebant, vel tacite, quia tempore, quo alij subditi ibant ad synodum, isti soluebant censum. Nam ratione loci, & accessus, & ex qualitate personæ, cui soluebatur, satis potest argui, q̄ in signum subiectionis c soluebatur, & sic intelligo istum text. sustinendo illam lect. quam sentiunt hic doct. quia per hanc solutionem certis vicib. factam fuit probata quasi possessio subiectionis, & sic etiam restringo dictum Bald. Nam indeterminata solutio arguitur, & certificatur ex circunstantijs, & ad hoc habes gl. no. in l. cum quid, ff. si cer. pet. facit c. illud, & quod ibi no. de præsump. & in c. fi. de despon. impub. An traditio annulli inducat matrimonium, seu sponsalia, no. in c. ex literis, de despon. & in c. 1. de iud. in illa quæstione, an per illa verba, Nullus tali cō municet, proferatur excommunicatio. Ex cōiecturis enim hoc arguitur, secus puto, vbi solum probata est census solutio, nec sunt aliæ coniecturæ in signum subiectionis, tunc enim nō probatur subiectio, nec possessio subiectionis, quia cum solutio cēsus plura significare possit, vt in c. recipimus, de priuil. & in c. quanto infra de censi. & in c. præterea, eo. tit. & hic in gl. probatio generalis, & æquiuoca non releuat probātes super certa specie prētā sub gñe, pbato, vt est tex. no. in c. in presentia, de, pba. facit tex. cum glo. in c. pia, de excep. li. 6. Et ad materiam nostrā, videtur tex. opti. in c. constitutus, de reli. do. & in c. cum venerabilis, de censi. & aperte sentit Ioan. And. post Host. in c. quoniā, de priuil. vbi dicit, q̄ si ecclesia est exempta, licet soluat cēsum, vel aliud temporale, q̄ per hoc non prohibetur subiectio, vt in multis cc. pal. Quod intelligo modo prædicto, nisi aliquæ circunstantię, & coniecturę demōstrarent, q̄ in signum subiectionis soluatur: nam cuidens dicitur quod constat per coniecturas, l. licet, de legat. 1. †Hinc est q̄ dicit Io. And. post Host. in d. c.
5 quoniam, q̄ si Episcopus recipit aliquod ius Episcopale ab ec-
d clesia, præsumitur subiecta. d Facit quod leg. & no. in c. 1. de relig. do. & in c. 2. de renunc. li. 6. & uide Bart. in l. cum de in rem uerso, ff. de vsu. in fin. vbi dicit, q̄ ex sola solutione non presumi
e tur soluens vasallus, e nisi aliqua cōtemplatione soluisset, & sic dicit se intelligere no. in d. l. solent, ff. de offic. proconſ. & vide
6 quod dico in cap. peruenit, de censi. † Quid autem in alijs præstationibus, nunquid sufficit petere certam pecuniam, quia fuit longo tempore soluta? Goffre. q̄ non, quia actor succumberet, si inniteretur soli prestationi dicendo, peto, vt soluas, quia tot annis præstitisti, vt l. certis annis, C. de pact. & l. creditor, C. de vsur. sed debet secundum eum allegare causam constituti, & inducere tempus ad probandum, seu presumendum causā, vt in l. cum de in rem verso, ff. de vsur. & ibi vide plenè per Bar. & quod dico in d. c. peruenit, vbi hoc plenè examino. Et miranda est, q̄ doct. nostri communiter transierint cum hoc dicto Goffre. quod nullo modo procedit, prout ponit, & saltem non remiserunt se ad iura superius per me allegata, vnde attende, q̄ hoc dictum Goffr. possit diuidi in duas questiones: Prima questio est, an possit peti census, seu aliquid temporale ex solo cursu temporis. Secunda questio est, nunquid allegata causa debi-
7 ti, probetur ex solo cursu temporis. † Ad primam dic, q̄ aut allegatur præscriptio tanti temporis, de cuius initio non est memoria, & sufficit, quia ex continuatione tanti temporis præsumitur debitum, & habet vim tituli. l. hoc iure. §. ductus aquæ, ff. de aqua quoti. & æsti. & c. 1. de præscrip. lib. 6. vide glo. optimam in 18. q. 2. c. seruitium, & c. nullus. 1. q. 1. Tenet Host. & Io. And. in d. c. peruenit, & Bar. in d. l. cum de in rem verso, & hoc casu nō
f procedit dictum Goffre. Aut allegatur cursus minoris temporis, & tunc si agitur ad inducendam obligationem, nō sufficit,
f & hoc casu procedit dictum Goff. f Si vero agitur in liberatione inducenda, & tunc si resistit ius commune, non sufficit, vt l. competit, C. de præscrip. trigin. ann. & c. 1. de præscript. lib. 6. Si vero non resistit, & tunc secundum varias naturas actionū requiruntur tempora: nam quædam tolluntur minori tempore, & quædam maiori, vt l. sicut, & l. omnes, C. de præscrip. trig. anno. & Instit. de perpet. & temp. act. quod procedit etiam de iure canonico: nam licet contra ecclesiam nō currat præscriptio, nisi quadragenaria, de præscriptio. c. de quarta, & quasi per totum: secus cōtra alios etiam clericos, vt no. gl. 16. q. 4. c. possessiones, & p Io. And. in reg. qui ad agendum, de reg. iur. lib. 6 in Merc. & de hoc per Bart. in d. l. cum de in rem verso, & ric. tim-
8 ta & restringe dictum Goff. hic. † Quoad secundam quæstionē an allegata cā probetur ex tpis, cursu de cuius initio memoria nō existit, tunc in dubio sufficit, q̄ habeat vim titu. vt sup. dixi. Aut nō est tanti temporis, & si ius commune resistit, nō probatur, quia in tali præscriptione requiritur tit. vt in d. c. 1. de prescr.
g lib. 6. & sic non sufficeret allegare causam. Aut ius commune non resistit, & tunc aut quæritur, nunquid præsumatur ī facto tem, vel contra soluentem, aut ī patientem. Primo casu præsumitur titulus, vt est tex. notabilis in d. l. cū de in rē verso: secundo casu ī patientem, aut quæritur de præsumēdo g titulo in cō-
modum & fauorem patientis, & presumitur l. filius familias, C. de pe. hær. vbi dicitur, q̄ si filius lōgo tēpore possedit hæreditatem, præsumitur eam agnouisse. Aut in ipsius incommodum, & tunc aut tractamus de modico præiudicio, & præsumitur titulus, & sic potest procedere glo. in d. l. cum de in rem verso, q̄ vult præsumi cām in seruiturib. acquirēdis, facit l. qui in alienis
9 ff. de acq. hered. † Vide quod no. gl. in l. pe. C. commu. diui. quæ notabiliter dicit, q̄ si habēres rē cōem possederūt eam pro diuiso lōgo tempore, presumitur inter eos diuisionem h precessisse. Si vero tractatur de magno præiudicio, & tunc aut loquimur de præsumendo titulo obligatorio, vel liberatorio, primo casu non ps̄umitur, immo requiritur verus titulus, & possessio vera, & titulus putatiuus iusto errore, ut l. Celsus, de vsu. & C. de ven. d. l. nullo. sed si de præsumēdo titulo liberatorio, & tūc loquimur de liberatione a lucro odioso, & præsumitur titulus, vt l. cum quidam. §. diuus, ff. de vsur. ubi presumitur remissio creditor lōgo tēpore nō petijt vsuras præteritas. Aut agitur de liberatione ex lucro odioso, & tunc ex sola patientia longi temporis nō presumitur, vt l. libertis §. 1. ff. de ali. & cib. lega. requiritur ergo legitima præscriptio. Aduertendum est tamē, q̄ quædam leges, quæ dicunt q̄ in actionibus personalib. nō præscribitur minori spacio 30. ann. debent intelligi, quando interuenit sola patientia, secus si cum patientia longi temporis alia interuenerunt, ut in casu no. l. Procula, ff. de proba. vbi ex tacitumitate longi temporis præsumitur dimissum fideicōmissum debitum, si sæpius de alijs habita ratione de fideicōmisso mentio
10 facta nō fuit, de hoc dic, vt ibi no. † item quādoq; ex unico actu præsumitur titulus, vt si præcesserit contractus locationis, vel
i si iste stetit post annum, p̄sumitur actus tacitè renouatus, vt ibi quæritur. §. impleto, ff. loca. & idem in similibus, & hoc notat eleganter Bar. in d. l. cum de in rem uerso, & uide quod dicam in d. c. peruenit. Et secundum hæc limita & restringe secundum dictum Gof. qui etiam quærit hic de illo, qui conuenit soluere cēsum ecclesiæ alicuius res, & cessat in solutione per triennium, nunquid res sit commissa? Host. remittit ad summum de locato sub §. potuit, & §. quid ergo, & seq. ego remitto te ad glo. singularem in c. cum constitutus, de reli. do. & ibi etiam per Inn.

prima.

ADDITIONES.

a Census. Adde, an soluens censum ecclesiæ certæ rei, intelligatur illa res obligata ecclesiæ, Bald. in add. ad Spe. in tit. de loc. ver. an quis soluens, quia videtur, quod aut liquet de proprietate soluentis, & tunc nō nocet silentium census, quia præsumitur errasse in dominio, aut non liquet, & præsumitur pro ecclesia. Sequitur d. Alex. in consi. 69. incip. circa primum, lib. 3. consi. ver. ad horum, in 5. vol. & quod probata solutione census, non probetur ius censualis, consuluit d. Corn. in consi. 305. incip. uidetur in hac, per totum, in 4. vol. Aen. de Fale.

b SEB. SAP. Census. Vide Bal. in l. iudicia, C. de rei vēd. & in l. 3. C. de natu. lib. vbi ponit, an per præstationem census probari possit dominium.

c Signum subiectionis. Adde Franc. Aret. consi. 79. circa fi.

d Subiecta. Adde Lapum alle. 43. Fed. consi. 130.

e Vasallus. Adde eundem consi. 6.

f Non sufficit. Adde Io. de Ana. consi. 35.

g SEB. SAP. Præsumendo. Vide ad hoc multa cumulata per do. Ias. in l. cum gl. in uer. certi, C. qui admi. & in l. qui in alieno. §. 1. ff. de acq. her. & Alex. in consi. 32. incip. præsupponitur, & in consi. 62. incip. exfacto. & circa presumendam communionem inter fratres vide Alex. in consi. 92. in 2. vol. & in consi. 79. in 3. dubio. Nunquid autem, si facta diuisione, fratres simul habitauerint, præsumatur iterum facta communio, uide Rom. in consi. 300. uersi. 3. principaliter.

h Diuisionem. Adde Rom. consi. 308.

i Renouatus. Adde videndum late Alex. consi. 3. 1. li. vbi de hac materia.

ponit casum literalem, intelligendo, q̄ hic fuit actum petitorio & possessorio super subiectione, & istis quinquaginta solidis pensionis in signum subiectionis, & q̄ Patriarcha in possessorio obtinuit, & in petitorio succubuit. Ioā. And. dicit se non credere, q̄ obtinuit in possessorio. dic, q̄ hic non apparet, q̄ fuerit actum possessorio. Nā si obtinuisset in possessorio, fuisset restitutus ad solutionem illius pecuniæ, vt in c. querelam, de elect. & sic Papa non dixisset, si vult petere alio iure, cum esset iam cōsecutus per iudicium possessorium: dic ergo, q̄ hic fuit actum petitorio tm̄ petendo subiectionem, & illam pecuniam in signum subiectionis, & succubuit, quia non probauit illam proprietatem, q̄ tanto tempore percepisset, quod sufficeisset ad præscriptionē sed possessionē duntaxat probauit, quę non sufficit ad obtinendum in proprietate, nec fuit restitutus, quia ad hoc non fuit actum. Nam sententia debet esse conformis libello: quare Papa dicit, q̄ si vult petere alio iure, audietur, & per hoc colligit quomodo facit ad titulum, licet glos. impugnet, & malè: vult enim
a b †Sed opp. contra tex. & contra prædicta, & videtur etiam quod
2 si magno tempore percepisset censum, ex hoc non probaretur subiectio, a cum census quandoque sit signum exemptionis, q̄n que signum protectionis, vt in c. recepimus, de pri. Non probat ergo hoc esse, quod ab hoc contingit abesse de spō. c. tuæ. Solue, dicit gl. 1. q̄ hoc petebatur in signum subiectionis, sed quia monasterium erat exemptum, succubuit, quia non percepit tanto tempore, &c. Aduerte, quia gl. loquitur inepte, & nimis genera liter. Intelligo ergo primam partem, vt supra dixi, quando censsus soluebatur tacitè, vel expresse in signum subiectionis, & tūc fuisset restitutus, q̄ sufficeret ad præscriptionē tanto tempore esset probata subiectio, arg. in c. cum venissent, de resti. spol sola enim petitio in signum subiectionis non sufficeret, quia non est credendum parti. hoc etiam sentit Ioan. And. hic, qui dicit, quod census quandoque, præstatur prætextu conuentionis, vel alicuius relictī, scienda est igitur causa, secundum eum, de cenc
3 si. c. peruenit. & inquantum gl. ponderat, q̄ hoc monasterium erat exemptum, hoc non erat necessarium, nisi velles intelligere, quod alias cessante hoc priuilegio, hoc monasterium erat subiectum Patriarchæ, sed si esset subiectum episcopo loci, & alias non esset exemptum, procederēt ea, quæ supra dixi, & quæ habentur in illo text. vt non sufficiat præstatio census aliquādo facta, nisi secundum quod supra dictum est. & hæc sufficiant.

4 ZACHAR. ADDITIO

Non probaretur subiectio. Adde q̄ imo, vt no. Inn. in c. præterea, in gl. fina in uer. auditis, supra de transa. gl. 22. q. 8. c. tributum, & ibi Arc. & c. magnum. 11. q. 1. Abb. in c. 2. infra de censi. Ang. in l. 3. ff. de natu. libe. & ibi Balan. l. 22. n. 16. col. C. qui accu. non pos. & in auth. qui. mo. natu. effi. sui. §. si quis, col. 3. & omnino per Alex. consi. 34. vol. 4.

De Restitutio. spoliat. Rub.

Visum est supra de causa possessionis, sed quia causa restitutionis, possessoria est, ideo de illa submittit, secundum Goff. vel viso, qualiter possessio perdatur, q̄a perdita restituenda est, ideo &c. secundum Host. vel tertiò continua sic: Vidimus supra, quo ordine causa proprietatis & possessionis tractandæ sunt: sed q̄a dubitari posset, an spoliatus sit indistinctè restituendus, ideo subiecit hanc rubricam.

SVMMARIVM.

1. *Spoliatus, si agat ad restitutionem, non auditur reus opponens petitorium, nisi spoliatus consentiat, sed an iudex possit huic consensui contradicere. 3.*
2. *Dominus tenetur de violentia illata a suis hominibus, idem ecclesia a suis clericis. 6.*
3. *Spoliatus ante omnia restituitur, etiam contra ecclesiam.*
4. *Possessorium recuperandæ non admittit aduersarium volentem incontinenti probare dominium, secus in aliis possessoriis, & quare.*
5. *Dominus, an & quibus casibus, teneatur ex delicto suę familiæ.*
6. *Prælatus tenetur ex facto suorum officialium.*
7. *Furtum incontinenti in hospitio factum, an præsumatur factum per familiā hospitis, an per viatores.*
8. *De robaria facta in territorio vnius domini, vel villa, tenebuntur ipsi si potuerunt, & noluerunt prouidere, & imponetur collecta hominibus villę, si ipsa non est soluendo.*
9. *Conscius criminis vtrum teneatur, si non reuelauit maleficium committendū.*
10. *Dominus, an requiratur clericis volentibus agere, vel defendere pro suę ecclesia, etiam sine cautione.*

CAP. I.

Licet †si consenserit, qui restitutionē petit, Potest sibi quæstio de proprietate referri. vel sic: Aduersario restitutionē petente, non est audiendus reus de proprietate opponēs, nisi actore consentiente. h. d. In prima spoliati quæstio. In secunda, ibi, [quod si ita,] causæ cō-

missio bimembris. Secunda, ibi, [Alioquin.] Casus lit. Quidam cæcus conquestus fuit do. Papæ, q̄ homines, ecclesiæ campum ipsius occupauerunt irrationabiliter. Quidā Diaconus ipsius ecclesiæ, Euentus noīe, aduersario rndit, q̄ cāpus erat ipsius ecclesiæ, & hoc obtulit se probaturum. Et cęcus rndit, q̄ si hoc probare posset, q̄ esset contentus. vnde Papa super hoc scribit Constātino epō, dicens quamuis, anteq̄ qō proprietatis tractari debeat possessio violenter ablata debuerat ipsi cęco restitui, tñ qa Diaconus prædictus consentiente ipso cęco obtulit se probaturum dictum campum ad suam ecclesiam pertinere, & quirat de hoc veritatē, & si hoc probatum fuerit. ipsi ęco silētium imponet,
2 alioquin res ei ablata reddat. B. † No. 1. ecclesiam, seu dñm teneri pro violentia illata a suis hominib. quod an sit indistinctè verum, ī. dicam. No. secūdò, ibi, [irrationabiliter, &c.] pro qualibet irrationabili, occupatione datur de iure cōi possessoriū recuperandæ. Ita colligit hic do. Ant. sed certè hoc non colligitur
h c per tex. ibi, [Violenter ablata, &c.] An autem illud dictū sit
3 verum, dic vt notatur ī. eo. c. sæpe, &c. cum ad sedem † No. spoliatum posse renunciare priuilegio suo, vt ante oīa restituatur de quo ī. tit. 1. c. fi. nec iudex dēt supplere ex officio, quod intellige, nisi immineat in restōne periculum animarum, hoc enim cui ēt non petenti, pōt restōnem facere, vt in c. 2. &c. ex parte, de ōuer. coniug. vide gl. 1. q. 4. c. quia p̄sulatus. No. q̄ si per testes admissos constat pro reo de iure proprietatis, denegatur restō.
a Idem si constat per p̄fessionem a ipsius rei, & vide no. per Inno.
4 in c. constitutus, de fil. presby. † No. q̄ priuilegium cōpetens spoliato, vt ante oēm contentionem super proprietate fiat rest ō, procedit ēt si agatur ī. ecclesiam per laicum spoliatum. Faciles
5 sunt gl. † Sed no. gl. primam, ex qua hēs vnam dñam b maximā
b inter interdictum recuperandæ, & interdictum adipiscēdæ, seu exhibitorium. Nam in primo non admittitur reus volens probare dñiū ēt incontinenti, secus in interdicto adipiscendæ, vel exhibitorio. Et simile m gl. habes in c. literas, ī. eo. & vide bo. gl. in c. super eā, 2. q. 5. Et potest esse ratio diuersitatis, ī. m doct. qa cū agitur de exhibenda re, vel adipiscenda, qō faciliter expeditur, interdictum vnde vi, requirit causæ cognitionem, ī. de essi. deleg. c. consultationib. & ideo hoc interdictum non de facili impeditur, sicut nec de facili expeditur. Ego reddo aliam rōnem, & meliorem iudicio meo, quia præcedens est nimis generalis, & necessario non concludens: dico ergo, q̄ interdictū, vnde vi, est magis priuilegiatū pp odium spoliatoris, & in fauorē spoliati. non enim videtur consentaneum, vt spoliatus contendat vt actor, & quod reus admirratur etiam incontinēti, qui voluit ius propria authoritate sibi dicere, cum ex hoc sit maxime puniendus, de præben. cap. cum, qui lib. 6 & l. si quis in tantam, C. vnde vi, & 7. quæstio. 1. c. placuit. Et si diceremus oppositum, fæ
pe daretur materia spoliandi alium propria authoritate, quod non est fiendum, arg. in c. quanto, de diuor. & l. non est singulis, ff. de regu. iur. & vide quod not. in d. cap. literas, infra eo. Sed in aliis interdictis hæ rationes cessant, imo æquū est, vt dominus, qui non reperitur in culpa, non teneatur exhibere rem suam, seu possessionem in alium transferre, ex quo vult ius suum incontinenti probare, & in mora modici temporis non est præiudicium, vt l. si debitori, ff. de iud. & l. si is a quo, vt in poss. leg. Glos. 2. est clara, & de materia vide plenissime per Barto. in l. in fundo, ff. de rei vendica. & ibi etiam per glo. & vide text. singu. & not. in l. plane, ff. de petit. hæredit. & quod ibi dicitur, not. aliquid in cap. grauis, infra cod. vbi tangitur, & melius tangitur ibi
6 quam hic. † Nunc extra glos. pro declaratione cap. 1. opponitur contra text. & id quod dixi in primo notabili, & videtur ecclesiam, seu dominium non teneri pro facto familiæ suæ, vt probatur expresse in cap. cum ad sedem, de restitutio. spoliat. & not. in cap. 2. de ord. cog. Hostien. hic dicit, quod tenetur tunc ecclesia seu dominus de violentia per suos illata, quando res peruenit ad ipsum, infra eo. c. sæpe, vel quando mandauit, vel ratū habuit ff. de vi, & vi arma. & l. ait prætor, §. deiecisse, & d. c. cum ad sedē: vnde tria hic concludam breuiter. primo nunquid dominus teneatur ex facto familiæ suæ. Secundo an dominus possessionis seu territorij, teneatur de maleficio facto sup suo dominio, seu super territorio. ¶ Tertio nunquid extraneus quilibet sciens ma
7 leficium, & non prohibens, teneatur ex sola scientia. † Quoad primum, concludit Barto. in l. ne quid, ff. de incen. rui. nau. & sequuntur eum Io. de Lig. & do. Ant. hic dominū non teneri ex
c facto familiæ, nisi quādo familia deliquit in illo offō, c seu mini

sterio,

ADDITIONES.

a Confessionem. Adde do. de Ro. dec. 408. & 421. eo. tit. in antiq.

b SEB. SAP. Vnam differentiam. Vide de hac differentia per Paul. de Cast. post glo. in l. de ui, ff. de iudi. & l. 2. C. de edi. diui Adr. tol. ubi etiam, d. Ias. ponit hanc differentiam.

c Illo officio. Adde do. de Rot. decil. 377. in nouis, incipien. si ucarius, & latius decil. 432. in antiquis, ubi tenet episcopum teneri pro damnis datis iniustè, per officialem suum. Et no. quod licet officialis non possit conueniri, durante officio, tamen de eo, quod deliquit in officio, conueniri potest, ut tenet Rom. consi. 415.

Universidad de Deusto
Biblioteca

sterio, in quo est præpositus [a] dñs, & ipse in illo ministerio vtitur opera familiæ. Est enim tunc quid imputetur domino, si nō elegit seu præposuit honestā familiā, vt l. 1. §. familiæ, ff. de pub. vbi præpositus ad vectigal. præpositus ad vectigal tenetur ex facto familiæ suæ, seu quam sibi adiunxit in illo ministerio. Idē est videre in nauta, q tenetur ex maleficio facto p familiaā suā, vt in tit. ff. fur. aduersarius nau. tenetur tñ dñs ciuiliter, & nō criminaliter, vt in d. l. ne quid. Et ideo si aliquis esset præpositus ad custodiā alicuius territorij, tenetur, p robaria facta ibidem per familiam suam, non familia sit libera, siue seruilis, vt in d. §. familiæ. Ex quo infertur potestatē seu alium rectorem teneri ex facto officialium [b] suorum, vt l. si post, C. de assess. & no. Bart. in d. §. familiæ. liberantur tñ prædicti exhibendo malefactores, vt d. §. familiæ, & d. l. si post, & l. cum si exhibuissent, de publi. & hoc cum quis exercebat officium publicū, secus, si priuatum, vt qa regebat hospitiū: tunc nō sufficit exhibere malefactorem, sed est in optione damnū passi, vt agatur ℨ famulos, an ℨ dominū, seu hospitantem, vt d. l. vna, ff. fur. aduer. nau. & nor. Bar. in d. §. familiæ. Et plures notabiles, & quotidianas qōnes circa delicta commissa in hospitio, & an stetur iuramēto hospitantis super rebus amissis, & an incontinenti sit præsumptio, q delictum sit factum per familiā hospitis, an per alios viatores, vide per Bart. in d. l. vna, ff. fur. aduer. nau. & aliquid de iuramento vide in l. si quando, C. vnde vi. & an eo casu quo quis tenetur pro alio, stetur iuramento damnum passi, & aliquid ēt no. in c. fi. quod me-
8 causa. †Ad sēdm, an dominus agri seu territorij teneatur de robaria ibi facta, communiter tenetur q sic, si dominus fuit sciēs, & potuit prohibere, & nō prohibuit, nō enim debet pati, vt ma-
c leficium committatur super suo, e vt l. 1. C. de fal. mo. secus autē si prohibere non potuit, l. 1. §. is autem, ff. si fam. fur. fe. di. Et idē dicit de villa seu castro, vt teneatur, si potuit prohibere, & non prohibuit, licet in hoc vltimo aliter sentiat gl. in auth. vt nulli iu di. §. quoniam uero, colla. 9. sed primū dictum communiter tenetur, vt no. Bar. in d. l. ne quid, ff. de incen. rui. nau. & per Iac. de Bel. in d. tuth. sequuntur etiam hic Io. de Lig. & do. Ant. q tenē tur prædicti ciuiliter, non criminaliter, & si villa sit soluēdo, poterit imponi collecta, vide per Bar. in d. l. ne quid, & plenius de modo imponendi collectam vniuersitati. l. 4. §. actor, de re iud.
9 †Ad tertium nunquid ex sola scientia quis teneatur, ex quo nō reuelauit maleficium committendum, præsupposito, q in solo suo maleficium non committatur? gl. in l. culpa caret, ff. de reg. iur. dicit q non, nisi in aliquo fuit particeps delicti, secus dicit de iure canonico, sed nihil allegat pro hac diuersitate. idem tenel gl. in l. vtrum, ff. ad l. Pompe. de parri. & Bar. in d. l. vtrum, di cit dictum gl. regulariter procedere, fallit quando delictū erat committendū aduersus cum, cui iste conscius erat subiectus, vi de in l. 2. & quod ibi not. gl. ff. de parri. Et iō, si filius scit delictū committendum aduersus patrem, & nō reuelat, tenetur ex sola scientia, licet aliter non sit particeps in delicto, vt in d. l. 2. & l. vtrum. Idem in seruo respectu domini, in l. 1. §. hoc autem, ver. serui quoties, ff. ad Syllan. Idem in vasallo respectu domini, & in subdito non reuelante coniurationem, seu delictum cōmittendum contra principem, seu ciuitatem propriam, vt l. quisquis, C. ad leg. Iul. maiest. Idem puto dicendum consimili ratio
d ne in clerico nō reuelante delictū ℨ episcopum, d vel sacerdotem parochialem, cum isti sint parentes spirituales ipsius. facit quod no. in c. significasti, de foro comp. & c. cæterum, de iud. vi de tex. de presbytero parochiali. 30. q. 1. c. omnes, & c. sequ. de episcopo, vide in cle. 1. ver. episcopi, de poen. facit ad vtrūque. c. qui abstulerit. 12. q. 2. Et isti spirituales parentes sunt habendi in maiori reuerentia, quàm Cardinales, vt in c. Pictatium, & quod ibi no. 30. q. 1. Et intellige, q prædicti tenentur ex sola scientia secuto maleficio, & ita loquūtur iura superius alleg. si autem nō est subsecutum, tunc puto speciale in delicto lesæ maiestatis, de quo dicendum, vt in d. l. quisquis, & 6. q. 1. c. sint plurimi. §. verum, ver. si quis cum militibus. Et hæc procedunt de iure ciuili,
e vt regulariter ex sola scientia quis non teneatur, e de iure vero canonico glo. in d. l. culpa, tenet q aliud sit. sed Innoc. videtur tenere primum in c. Petrus infra de homi. facit quia speciale vi detur in clerico, vt quis teneatur obuiare, ne verberetur, ne ex hoc incurrat excommunicationē, si dolose taceat: secus ergo vi detur in alijs. Puto, q in foro conscientię quis teneatur ex sola scientia, ex quo poterat obuiare delicto inferendo proximo, & non obuiauit. pro hoc habes bon. tex. in c. dilecto, de sent. excō. lib. 6. & 23. q. 3. c. qui potest, & vide tex. optimum in c. 1. 83. dist. vbi dicit tex. q non est grandis differētia, vtrum lethum. i. mortē inferas, vel admittas: mortē. n. languentibus probatur insligere, qui hanc, cum possit, non excludit, ad idem c. error, ca. di. & sic potest intelligi glo. in d. l. culpa, & ita sentit do. Anto. in c. quanto, præall. Sed in foro contentioso non reperio hoc solum punibile, etiam de iure canonico, & maxime facit illud c. quanto, cum materia sua. Opp. vlterius contra tex. videtur etiam, q si iste reus non consensisset, non tamen propter hoc debeat ante omnē contentionem restitui. Nam potest reus se defendere sup possessorio, & ēt actorē reconuenire, vt in c. fi. de ord. cog. & in c. olim, ill. ℨ eo. Sol. Io. And. exponit tex. & bñ, quia hic excluditur oīs contētio, si super proprietate, quasi secus super possessorio. Imo aduerte, qa ēt, vbi ius cōe est ℨ reum possidentē, nihilominus pōt se defendere ℨ actorē prætendentē se spoliatū super possessione. Vñ dñt dñi de Rot. dec. 154. q si rector parochialis agat ℨ religiosos super decimis ꝑdiorum, ꝑsistērium intra limites suæ parochię, prētdens se spoliatum a 10. annis citra, admittuntur religiosi volentes ꝓbare, q a 30. annis citra, semp fuerunt in possessione: nā p hoc excludūt possessionē, & spolia
10 tionē prætensam p rectorē. Nec obst. c. ad decimas, eo. tit. lib. 6. qa illud procedit, qñ is, ℨ quē facit ius cōe, est actor petendo restitutionē. Sed in casu nō isti se defendunt dicendo se non spoliasse, agat ergo rector, si vult, de ꝓprietate & obtinebit, nisi religiosi probent legitimam præscriptionē, vel aliū titulū legitimum. Scias enim q licet ius cōe faciat ꝓ rectore in petitorio, nō tñ in possessorio, vt colligitur ex no. in c. olim, 3. 7. eo. tit. & ex hoc not. duas limitationes ad c. ad decimas. † Vltimo oppo. & videtur, q iste clericus nō debuit admitti ꝓ ecclesia sine mā dato, vt in c. 1. de ꝓcu. Sol. dicit Guil. Naso. q habuit mandatū, aliàs non fuisset admissus, sed Io. And. dicit, q ēt sine mandato fuisset admissus ad defensionē. 12. q. 2. c. non licet, & infra de reb. eccl. non alie. c. si quis. vide de hoc bonā glo. in c. coram. de offi. dele. & in c. 1. de ꝓcu. Et an possit clericus ꝓ ecclesia agere sine mādato, saltē alijs negligētibus, & defendere tūc sine cau
c SEB. SAP. Super tuo. Nunquid autem princeps debeat tenere suas terras & loca, in quibus percipit victualia, secura, & si mercatores fuerunt depredati, teneatur ad damnū, uide Bald. in c. 1. qui feu. da. pos. tenentē, q. 6. & quod dicit esse cordi tenendum. Laudensis in tract. de principibus, q. 6. subdit quod princeps, uel eius officiales debent adhibere diligentiam, contra latrones & stipendiarios deprædantes in vijs publicis.

d Contra episcopum. Sed quæ sit pœna episcopi non reuelantis coniurationē contra dominum temporalem, vide Ro. sing. suis, fo. 21. Adde, an clericus teneatur crimen sibi in confessione reuelatum dicere, & reuelare, maxime quando potest imminere scandalum, si non reueletur vide d. Ang. de Arez. tract. male. in glo. che hai tradito la tua patria, in vlt. quæst. vbi plene. Adde Falco.

ANT. FRAN. Circa istā reuelationis secretorū materiā, dicas q reuelatio facta alicuius tenetur ex actione in factum ad interesse, & actione iniuriarum si ex causa iniuriæ illud facit, l. in lege. §. fed & si quis, ff. ad l. Aquil. & sic per Hor. & omnino tenetur etiam, si ex tali reuelatione non infert damnum, vt dicit Bal. in c. 1. in ver. no. reuelationem, quib. mo. feu. ami. in usibus feu. addit Bal. in c. 1. in ver. no. reuelationem, quib. mo. feu. ami. in usibus feu. de quod quis potest impune reuelare secreta ex causa iusta, etiam si iuramento non reuelare, puta, si adducatur in testem, vt per Inn. & Abb. in c. quanto, il 1. de acc. circa fin. & uide do. Ab b. in c. si sacerdos, de off. ord. ubi dicit, q si ipsum habet locum etiam si sacerdos habet illud, quod reuelat, in potestate tia, & non in confessione, quia potest sacerdos imponē reuelare quod habet in pœnitentia, dummodo non habeat in confessione, quod clarius declarat d. Abb. in c. dilectus, de excess. prel. vbi dicit, quod confessor non debet reuelare peccatum sibi dictum in confessione, etiam si Papa mandet. si episcopus dicit, quod uult illud scire in confessione, nec etiam tenetur reuelare, si adducitur in testem, quia confessor non dicitur scire, quod habet in confessione, ut homo, sed dicitur scire vt Deus, & ideo eius dictum non probaret, de quo etiam per Spe. in tit. de proba. in §. probatio, circa fin. & de Inno. in c. officij, de pœn. & re. & an quis teneatur reuelare crimen cum mittendum per alium, si hoc scit, uide d. Abb. in c. 1. de rest. spol. & Io. in c. Petrus, de hom. & per Spe. in tit. de legato, in §. iusta, in uer. quid si non ci, & per Alex. in l. utrum, de parrici. & concluditur, quod non; sic ēt tenetur pro tali crimine reuelare filium, ut in l. milites agrum, in §. deserto, ff. de re mili. sed reuelans socium criminis euitat pœnam, si eum ducat ad ne cem, ut in l. 1. in §. cum quis, & ibi per Bart. in prin. ff. de quæst. & adde quod reuelans secreta tenetur pœna falsi, l. 1. §. is qui, ff. de fal. & uide Ang. Aret. plene in trac. malefic. in c. falsario.

ZACH. Adde istum in c. lectæ, in fi. & quod ibi posui remissi. in apost. de iuramento uoluntate, supra de renun.

e SEB. SAP. Non teneatur. Vide Ias. in l. ut vim, col. pen. ff. de iust. & iur. Fa sum, in uer. de uoluntate, supra de renun.

f Amittas. Adde quod uoluit Ro. consi. 117.

SVMMARIVM.

1 *Spoliatus beneficiore restituitur; licèt opponatur, quòd renunciauit, de quo tamen infra nu. 8.*

2 *Exceptio generaliter proposita, quæ potest obstare, & non obstare, non debet reijci statim, sed iudex debet instare, vt pars excipiens declaret, & quatenus concludat admittere, alias secus.*

3 *Probatio generalis, quæ in nulla specie admitteretur, reijcitur, non expectata aliqua declaratione probare volentis.*

4 *Iudex an debeat perquirere ex officio super spoliatione ad vtilitatem priuatam?*

5 *Spoliatus ante omnem contentionem restituitur, quando excipitur super petitorio, secus si excipitur directè contra possessorium.*

6 *Possessorium recuperandæ non datur illi, qui fuit deiectus incontinēti, quod incepit iniustè possidere, secus si ex interuallo reijciatur.*

7 *Exceptio renuntiationis tam in beneficialibus, quam in profanis, & quando obstet agenti possessorio recuperandæ 7. vbi limitatur.*

8 *Metus purgatur, si postea promissio facta metu fuerit ratificata.*

9 *Spoliatus si postea renunciet rei spoliatæ, an sibi præiudicet agendo possessorio recuperandæ.*

10 *Renuntiatio beneficij ad hoc, vt præiudicet renunciantì, oportet quod fiat in iudicio, vel in manibus superiorìs.*

Renuntiatio beneficij facta minus legitimè, intantum est inualida, quod nō potest eam superior ratificare.

11 *Renuntiatio beneficij facta post spoliationem præsumitur sponte facta, si an te spoliationem constituit procuratorem ad renunciandum.*

12 *Exceptio non verosimilis, an opponatur contra agentem possessorio recuperandę rei etiam in petitorio? 13.*

14 *Interdicta, siue remedia possessoria, an sint perpetua, uel annalia?*

15 *Fama non est ita potens, quod auferat legitimam.*

16 *Factum factum spoliatori de non agendo possessorio, an obstet agenti?*

Dolus futurus non potest vemitti.

CAP. II.

1 Solicite †Petenti restitutionem nō obstat exceptio abiurationis factæ post spoliationem. h. d. secundum Ioan. And. qui in hoc vide tur sequi lec. glo. Vel sic secundum do. Ant. Contra agentem recuperandæ, non verosimilis exceptio non admitti tur, sed ea reiecta admittitur probatio possessorij, & diffinitio. Ego tertio modo summo, & sic, Petenti restitutionem benefi cij non obst. renunciatio facta post spoliationem, quia præsumitur non spontanea. Et serioſe addidi, quia præsumitur nō spō tanea, quoniam si probaretur spontanea, deberet obstare talis exceptio, vel renunciatio in beneficialibus, vt inf. dicam. Diuiditur, primo ponit causę cōmissionem, in qua prius ꝓuidet re plicationi, qua probata repellit exceptionem, subnittēs rationē ibi, [Quia non est.] Secundo ponit finalē determinationem, ibi, [Sed testes.] Casus lit. Quidā clericus. H. noie dicebat se spoliatum, & non fuerat spoliatus, sed sponte ipsam renūciauerat, & abiurauerat, dum eam possidebat, vñ nō erat audiendus, & hoc probare volebat. Respondebatur, q & si verum esset, q renūtia bat. Consultus Papa, quid super hoc esset agendum, mandat Papa Vigor. ergo, vt diligenter inquirat, quo tempore H. renuncia uit ecclesię, & si ꝙstit erit illum fuisse spoliatū, cū eidem ecclesiæ renunciauit, ℨ ipsum testes alterius partis de ſpōtanea renūciatione, & iuramento præstito non admittat antequam fuerit restitutus, quia non est verosimile, q sponte iuri suo renuncia uerit, qui spoliatus renunciat, sed testes ipsius H. recipiantur, q bus probare intendit, q violēter prędicta ecclesia fuerit spoliatus. B. † Not. singulariter ex isto tex. q vbi aliqua exceptio propo
2 nitur in genere, quæ in certa specie sub genere cōtenta ꝓcludit intentum excipientis, incerta vero non, per hoc nō debet excludi statim, sed debet iudex instare ex officio, vt declaretur, an opponatur in casu concludenti, aut non, vt primo casu admitta tur exceptio renūciationis in genere, quæ debet admitti, si fuit facta ante spoliationem, secus si fuit facta post spoliationē, per rationem, quā ℨ subiicia, nec propter ipsius gñalitatem excludi tur, sed fit inquisitio, in quo casu opponitur, & sic intelige tex. in c. pia, de exc. lib. 6. vbi dicitur, q opponens excō municationem ℨ agentem debet exprimere ipsius excōicatio nis speciē. Debet enim intelligi, vt non incōtinēti iudex reijciat exceptionem in gñe pro positam, sed inducere partem opponē tē ad expressionem qualitatis & speciei. Si autem admitteretur talis exceptio generalis, non vitiaretur actus, dūmodo in probā do deueniretur ad speciem ꝓcludentem, quia tunc præsumitur
3 ea species deducta, a ad hoc quod no. Inn. in c. cęterum, de iu. fa. l. fin. C. de anna. excep. & quod no. in c. 2. de libel. obla. † Secus si probatio esset gñalis, tunc non sufficeret, si in qualibet specie sub genere contenta non concluderetur intentio probantis, vt probatur in c. in presentia, de proba. Ex quo habes vnam differentiam inter exceptionem, & ꝓbationem. Et diuersitatis ratio est, quia exceptio potest declarari, sed probatio iam facta post ꝙ declarationem non, de fi. instru. c. cum dilectus. Si autem exceptio vel ꝓbatio generaliter facta esset talis, q in qualibet specie sub genere ꝓtenta includeretur intentum excipientis, seu probatio

nis, non obstaret generalitas, pro hoc vide bo. gl. in c. pia, & ar. optimum in d. c. in præsentia, facit c. ex parte, ℨ. de rescrip. cum sim. † Sed ℨ prædicta & contra tex. oppo. & videtur, q iudex nō
4 debeat ex officio inquirere super spoliatione ad vtilitatem priuatam, vt l. 4. §. hoc autem iudicij, ff. de dam. infect. & quod ibi no. & per Inn in c. ad nostram, 2. de iureiu. Host. dicit, q spoliatio non est expedienda p viā inquisitionis, nisi qñ litigares sunt personæ miserabiles, ℨ. eod. c. 1. vel quādo episcopus cognoscit inter clericos suos 11. q. 1. c. si quis cum clericis. Hoc vltimū mihi non placet indistincte, cū nullibi probetur, q tunc possit episcopus officium suū non postulanti impartiri ad vtilitatem priuatā. Et fortiter obstat, quod no. Inn. in d. c. ad nostram, 2. & glo. 3. in c. bonæ, il 1. de postu. præla. do. Ant. dicit, q iudex hic non inquirit ex officio super principali petito, sed bene suppler, quā do proponitur exceptio nō verosimilis, vel non concludēs. Sed per hoc non respondetur recte ad ℨrium, ideo dico, q in casu huius c. iudex suppleuit de iure, & non de facto. Debet enim iu
b dex prouidere, ne iudicium sit delusorium, b nec admittere ꝓbationes non concludentes de iud. ca. causam, & in d. ca. pia, & not. gl. in c. 1. de elec. lib. 6. Ideo uoluit discuti prius, quo casu ꝓponeretur illa exceptio generalis, an in casu concludenti, vel non. Alia non colligo, quia veniunt examinanda cū intellectu
5 c. † Venio ad glo. & op. in eo, q Papa mandat inquiri, quo tempore iste fuerit spoliatus, videtur. n. q ante omnem contentionē spoliatus sit restituendus, sup. c. pxi. inf. eod. in c. literis, & c. item cum quis. Gl. prima circa hoc multa verba non necessaria effundit, habet tamen bonum intellectum. Contraria enim loquuntur de exceptione, seu defensione cōcernente possessoriū, seu detrahente iuri agendi possessorio. Si. n. iste renunciauit, & postea veniens non fuit admissus, vel fuit inde eiectus, non potest prætendere spoliationem, quia vt dicunt Inn. & Ioan. And. hic, & not. etiam in c. super hoc, de renun. per renunciationem spontanee factam iste perdidit dominium, & possessionem, & facit l. si quis vi. §. differentia, ff. de acquir. poss. & sic non potest agere possessorio. de offic. dele. ca. consultationibus, & hoc intelligitur, quando statim post renunciationem fuit inde eiectus, vel non admissus. † Quid autem si post renunciationem
6 iste incumbit possessioni de facto, & postmodum fuit inde eiectus? Innocen. in c. super hoc, præall. dicit quod potest petere restitutionem, nec obst. sibi exceptio renunciationis, & eum se quuntur dom. de Rot. dec. 151. alias 115. & dom. Ant. inf. c. proxi. Ratio diuersitatis esse potest, quia si incontinenti post renūciationem non admittatur, vel eijciatur, nō potest prætendere spoliationem, cum se ipsum spoliauerit sponte renunciando: amisit enim per renunciationem dominium, & possessionem, vt in prędicta l. si quis vi. § differentia, & ita not. Innocen. hic, & in d. cap. super hoc. Vnde si volebat non obstante renunciatione possidere, non dicitur spoliari, si incontinenti eiiciatur, sicut ille non potest agere interdicto, qui vi incepit possidere, & incontinenti fuit spoliatus, vt in c. olim, il 1. de restitu. spol. & l. 3. §. cum igitur, ff. de vi, & vi arma. sed si post renunciationem incubuit possessioni, & ex interuallo fuit spoliatus, potest prætendere spoliationem, quia etiam ille, qui vi incepit possidere nō potest ex interuallo repelli, alias agit interdicto, vnde vi, vt in d. §. cum igitur, & d. ca. olim, & hoc dictum Inno. sic declaratum, singulariter not. & limitat multum materiam huius c. & sequē.
7 †Sed ego hoc dictum Innocen. non credo simplicer verum, sed puto, quod in beneficialibus, ex quo fuit renuntiatio simpliciter facta in iudicio, & sic non potest esse non notoria, vt in gl. c. vestra, & in ca. fin. de coha. cle. & mul. & quod not. in glo. in ca. exceptionem. de excep. Vel si fuit facta extra iudicium in presentia tantorum, ita quod factum possit dici notorium, vel apparet inde solēne instrumentum de recenti factum, ita, q non habeat præsumptionem falsitatis, sic q ferè potest dici factū notorium, maxime si gillatum sigillo authentico. ad hoc facit qđ no. Inn. in c. 2. in fide cōmr. vti. vel inuti. & in c. ex insuatione, de appel. & quod no. in c. super literis, de reseri. obstat exceptio defectus proprietatis notoria, licet nō fundet intentionem exc
c ipiētis, satis enim est notorie cōstare de defectu ꝓprietatis, e restitutionem petentis in istis beneficialibus, vt in c. constitutus, & quod ibi not. Innoc. de fil. presbyt. & in c. quoniam, eo. tit. & plene dicam in c. in literis. inf. eo. & not. Ioan. And. in addi. Spe. super rub. huius titu. Et pro hac sententia facit iste text. & in ca. proxi. non cauillando literam: nam hic, & ibi sufficit probare renunciationem præcessisse ad finem excludendi actorē, & hoc credo verum, nisi longo tempore post renunciationē steterit in pos-

ADDITIONES.

a Species deducta. Ex his apparet, quod reg. l. fi. C. de anna. excep. non solū procedit in libello generali, sed etiā in exceptione generali, de quo uide Ang. in l. 1. ff. de exce. & Fel. in c. pasto. col. 5. inf. de excep.

b Delusorium. Adde quod uoluit Rom. consi. 467.

c Defectu proprietatis. Adde do. de Rot. dec. 7. in anti. hoc eo. tit.

Universidad de Deusto
Biblioteca

in possessione. Tunc enim diuturnitate tpis possessio saltē ad partem possessorij præsumitur iusta, quia potuit verosimiliter adquirere ius de nouo, nec est verosimile superiorem de nouo fuisse eum passum sine titulo tanto tpe possidere, vt not. Inn in c.a. de in integ. restit. & per doc. in c. illud, de præsum. facit c. licet episcopus, & quod ibi no. de præb. lib. 6. Et sic posset procedere dictum Inn. Hoc ēt vī velle d. Ant. in c. in literis, præalleg. vbi dicit, q̄ agenti possessorio in beneficialibus obstat exceptio renūciationis iudicialis, qa illa notoria est. Ad hoc vide infra c. px. secus autem in rē. mobilibus profanis. In illis enim nō obstaret exceptio renunciationis, q̄ia per renunciationem ius nō acquiritur, alteri, vt no. Bar. in l. naturaliter. §. nihil commune, ff. de acq. poss. Et ideo satis est, q̄ erat in possessione de facto, & iuste possidebat, donec alius probaret de proprietate, vt l. fi. C. de rei ven. nō ergo obstat exceptio defectus proprietatis, si non fundat intentionem excipientis, vt no. gl. in c. ad decimas, eo. titu. lib. 6. & dicam in d. c. in literis, nisi renunciatio esset tali modo facta, q̄ p eum sit translatum ius in aliū, vt q̄n renunciauit, & cessit aduersario omnia iura sua, tunc enim exceptio defectus proprietatis obst. agenti, & fundat intentionem aduersarij, & sic obstare habet, vt d. c. ad decimas, & quod ibi no. & hoc bene no. quia vltra
8 alios habes valde apertum intellectum huius c. & seq. & dicam ad hoc latius cum gl. seq. †Opp. ⁊ prædicta, & ⁊ tex. de c. infra, p. xi. vbi exceptio renunciationis ob. indistincte agēti possessorio, Sol. ex gl. 2. & ex tactis in prima, & in c. seq. colliguntur quatuor solutiones. Prima est, q̄ ista decr. continet dispensationē, ex eo, q̄ auditur ⁊ iurm. De iure enim non habuisset iste clericus audiri, vt in contrario. Hæc sol. ponitur per gl. in c. seq. sed hæc solutio non est bona, quia intellectus iurium non sunt trahendi ad gratiam, vt no. Io. And. in e. ex parte Adæ, de test. Item ex dispositione huius c. non potest colligi, q̄ hic fuerit gratia, ad idē qđ hī supra in prooemio, vbi mādatur, q̄ his iuribus, vtamur in iudicijs, & in schoolis, & hoc c. superflueret, cum non appareat, cui fiat ista gratia, ideo non fuisset posita hic, si contineret gratiam, vt supra in proœ. Secunda sol. est, q̄ hic metu renunciauit, & nō coram suo iudice, & in c. seq. renunciauit sponte, coram suo iudice. Hęc sol. colligitur ex gl. 2. quæ mihi non placet, quoad istū tex. hic nil dī, q̄ metu renunciauerit, nec ponderatur, q̄ coram non suo iudice fuerit facta. Tertia sol. est, q̄ hic agebatur possessorio tantum, ibi possessorio & petitorio. hæc solutio nimis restringit dispositionem c. seq. Quarta solu. est, q̄ in c. seq. admittitur exceptio renunciationis factæ ante omnem spoliationem, quia illa concludit ad possessorium. Renunciando enim dum existeret is in possessione, habuit rem ex toto pro derelicta, & p dit proprietatem & possessionem, vt d. l. si quis. §. differentia, ff. de acq. poss. Ideo non potest prætendere spoliationem. illa ergo exceptio admittitur, tanq̄ concernēs defectum proprietatis & possessionis, vt supra dixi super 1. gl. In isto vero c. non admittitur exceptio renunciationis factæ post spoliationem, quia ꝓcernit proprietatem solum, & non possessionem. Nō enim pōt renunciatio referri ad possessionem, quam non habebat illo tpe, ideo non debet admitti ⁊ agentem possessorio, vt in c. in literis & in c. item cum quis, infra eo. Hęc sol. videtur placere Inno. &
9 Io. And. hic, & in c. super hoc, supra de renun. † Contra hunc intellectum op. Inn. in d. c. super hoc, & ita opponit Io. And. hic: vi detur enim renūciādo post spoliationem q̄ purgetur omne vi tium spoliationis, & sic non possit amplius agere de spoliatione, quam ratificauerat sponte renūciando, vt probatur in simili in l. 2. C. quod met. causa, & in l. si ob turpē, ff. de cond. ob causam, vbi dī, q̄ si promittēs per metum, vel ob turpem causam, sponte soluit, videtur purgasse vitiū præcedens, vt amplius agere non possit. Soluit Inn. multipliciter, & vera & notabilis solutio est, q̄ in contrarijs solutio subsequens est executio, actus p̄cedentis, nec ad aliud posset ordinari solutio, nisi propter solutionis promissionem præcedentem, ideo sponte solvēdo, cum non teneretur, vī libere nunc donare, & purgare omne vitium p̄cedens, arg. in l. cuius per errorem, ff. de reg. iu. sed renuncia tio sequens post spoliationem non ordinatur ad actum præcedentem, vt executio illius, cum ad multa alia possit fieri renunciatio, q̄ propter spoliationem præcedentem. Item per renūcia tionem sic factam non accrescit ius spoliatori, iuxta no. p Bart. in l. naturaliter. §. nihil cōe, ff. de acq. pos. sed in casib. præcedentibus, ius accrescit ei, qui metum intulit, vel turpem promissionem recepit. Et si diceres, nonne renunciando vī rem habuisse pro derelicto, arg. in d. l. si quis? Sol. vt colligitur ex dictis Inn. in d. c. super hoc procedit quoad ius reale, non aūt quo ad ius p sonale inhærens personæ suæ, & sibi acquisitum ex violentia sibi illata. Nam interdictum, vnde vi, est personale, licet sit scriptum in rem, l. 1. in fi. ff. de inter. & maxime, quia tali iuri parte absente renunciari nō pōt, cum absenti nihil acquiratur, iuxta no. in l. 1. C. de pact. Imo plus putat d. Ant. hic, q̄ ēt si parte p̄ntē, renunciasset beneficio, seu illi rei, non tolleret ius agēdi possessorio, ex mente renunciantis. Ego puto hoc verum, nisi essemus in profanis, & renuncians cederet ius suum sponte spoliatori, tūc. n. obstaret agenti possessorio renunciationis exceptio fūdata, quæ fundaret intentionem excipientis super proprietate, & excluderet agentem, si esset notoria, vt supra dixi: tum quia renuncians dolo illi spoliatori, vī voluisse purgare vitium spoliationis, saltē respectu possessionis consequendæ, cum possessio sequatur proprietatem, vbi notoria est, vt in c. cum dilectus, supra tit. proui.
a fortissime opp. Nam per renunciationem a hanc, licet non p̄sumatur spontanea, quia erat spoliatus eo tpe, perdit renuncians ius, qđ habebat in beneficio, iuxta no. per glo. in c. super hoc, de renun. ver. cām. 15. q. 6. c. 1. in gl. 2. & tenent do. de Ro. dec. 362. & alias 372. & inducitur in arg. cle. 2. §. sanè, de pœ. vbi illa renunciatio metu exorta, pronūciatur nulla, quæ fuit facta per captionem, & detentionem secularium potestātū, secus ergo, q̄n non fit sponte sine tali captione, vt ibi no. †Cum ergo hic constaret
10 renunciationem interuenisse, tam per probationem, q̄ per confessionem spoliati, vt patet in tex. vbi tantum mandatur inquiri, an præcesserit, & sic non dubitatur eam interuenisse, quomodo fit restitutio ecclesiæ, cum nullum ius haberet respectu proprietatis, & sic notorie datur vitiosus ingressus, ⁊c. cum quo de eo, qui mit. in pos. lib. 6. Et theorica cōis est, vt nunquam stabit in istis beneficialibus, fiat restitutio, si in iudicio, vel alias notorie constaret de defectu proprietatis, iuxta no. per Inn. in c. cum ecclesia, & c. qñ, de fil. presby. & in c. cum ecclesia, supra tit. proxi. Sol. per hoc ⁊rium ego arbitror hāc communem lec. restringendam, vt procedat quando renunciatio fuisset facta, & posb spoliationem in manibus superioris, b tum quia illa p̄sumitur spontanea, arg. in l. non est verosimile, ff. quod met. cau. & eoq̄ quæ no. gl. in l. transactionem, C. de transa. Tum quia, ex quo constat non habere ius in proprietate, non debet sibi restitui beneficium; licet ergo renunciatio talis non referatur ad possessionem quam nō habebat, & ideo posset agere pro damnis, & interesse tunc illatis, non tamen debet fieri beneficij restitutio per ista dictā rationem, vnde in hoc c. non pōderatur interuentus fore rioris, sicut infra in c. proxi. Qñ autem fit renunciatio beneficii in manibus superioris, non perditur ius, quod habebat in bene ficio, imo talis renunciatio non tenet, iuxta no. per doct. inc. qđ in dubiis, de renun. Nec etiam superior posset hoc casu in odium renunciantis illam renunciationem, hī erat a, per c. quoniam dubijs, quia illud c. loquitur, quando spōte in manu laicali. Sed in casu nostro nō apparet, q̄ in manu laicali. Item ex quo ista fuit post spoliationē, p̄sumitur nō spontanea, vt no. in tex. de ad nihilum valet illa renunciatio, nec quoad proprietatē, nec quoad possessionē: merito talis exceptio nō debuit admitti per hoc dico Io. And. post Goffr. non bene dicere, inquantum dicit, q̄ licet ista renunciatio non præiudicet renunciantī quo ad possessorium, præiudicat tamen quo ad petitorium, per d. quod in dubijs, & infra c. prox. Hoc. n. dictum non procedit, aut aut interuenit consensus superioris, & debet p̄iudicare, aut non interuenit, & non præiudicat per supradicta, & hoc sic intelligendo habetur clare intellectus huius c. & seq. Nam ibi renūciatio in manibus superioris, & sic perdidit ius proprietatis, & possessionis, vt supra dixi, merito habet talis exceptio obstare, quia potius se defendit sup possessorio, q̄ referat qōnem sup p̄prietate. Et ex his hēs lect. gl. limitatā, seu aliam lecturā magis claram, & iuri ꝓsonam. †Et pro hoc intellectu facit notabile dictū Lap. in
11 leg. 24. vbi dicit, q̄ si quis anteq̄ spoliaretur, constituit procuratorē ad renunciandū, qui renunciauit post spoliationē, q̄ agenti possessorio, p tali spoliatione obstat exceptio, renūciationis p̄sumit volūtarie renūciasse, & sic cessat rō huius cap. Iteq̄ renunciatio trahit possessionē habito respū ad mentē renūcian tis. Constituēdo enim p̄curatorē ad renunciandū, voluit eidē possessionē pro derelicta, secuta renunciatione: vnde renūcia tio quo ad istū effectū, trahit ad diē constōnis, cum hoc deue
12 deat a nuda voluntate, arg. in l. Paulus, ff. de acq. hær. †Do. Ant. licet intellectus glo. possit sustentari, tamen lit. era ista affingeretur aliam rationē, videlicet q̄ illa exceptio non est verisimilis, quoniam præsumitur inuoluntaria hæc renunciatio, ex quo est facta post spoliationem, quasi præsumatur inuoluntaria, & contra defectu ꝓ spei possessionis recuperandæ. Ex quo dabitur pro regula secundum eum, & in hoc habebit possessorium aliud priuilegium, q̄ vbicunque cōtra agentem possessorio opponitur aliqua exceptio non verosimilis, ēt dato, quod concludat ad possessorium, vbi multæ sunt præsumptiones contra eam, re-

pelletur

ADDITIONES.

a SEB. SAP. Per renunciationem. Quod renunciatio præsumatur spontanea, nisi quis fuerit spoliatus de beneficio, tenet Card. in cle. 1. in nono no. de renun. & quod renunciatio beneficii debeat fieri in manib. superioris, vide ibidem in 7. q. & declarat quomodo procedat, de quo etiam tradicitur Card. in cle. 1. de re. permu. & in cle. 2. uer. sane, de pœ.

b ZACHAR. Adde istum in cap. quod in dubijs, numero tertio. & quod ibi dixi in apostil. ad ipsum in apostil. in uer. in manibus superioris, supra de renunc.

pelletur opponēs, & non admittet exceptio, nisi tali casu ꝓcludat, q̄ habeat in se verosimilitudinē. hęc sunt verba sua. Et q̄q̄ hæc lec. prima fronte videatur notabilis, & demulcere aures, 17 tñ si bñ p̄sideret, nō procedit de iure. Primo. n. ſentit, q̄ si quis renūciauit bñficio pp defectū spei possessionis ꝓsequēdę, q̄ possit agere possessorio, & restitueret sibi bñficium, qđ satis est falsum, p ea quæ ⁊. dixi. Nullibi. n. ꝓbatur, q̄ talis defectus spei, ex quo alia solēnia interueniūt, hēat impedire vires renūciationis, imo ꝓbat ⁊rium, seu oppositū, vt ⁊. dixi. & destitutio tit. bñficij, ex quo p̄stat, non est restituenda bñficij ipsius possessio, p supra dicta. Item ex alio impugnat ex eo, qđ ſentit, q̄ renūciatio post spoliationē, si spontanee esset facta, ꝓcluderet ad possessionem, ex quo hic repellit, nō q̄a nō concernat possessoriū, sed quia nō est verosimile, &c. Certè hoc falsum est p ea, q̄. plene dixi post
13 gl. non. n. pōt referri ad possessionē, quā non hēbat, nisi in casu per me superius dicto. † Tertio illud non ꝓcedit inquātū dicit, q̄ possessoriū hēbit hic aliud priuilegiū, quia exceptio non vero similis, &c. dico. n. q̄ hoc casu nō est ſpeciale in possessorio, imo idē est in petitorio, vt exceptio non verosimilis, quę ēt ꝓcludet, si esset vera, non dēat admitti, nisi præcedat aliqualis causæ cognitio ad obſuscandā illā p̄sumptionē non verosimilitudinis, vt in c. qa verosimile, de præsum. & l. non est verosimile, ff. quod metus causa, & qđ ibi no. & c. sup hoc, de renū. & f m quali tatē non verosimilitudinis exigentur p̄sumptiones purgatiuæ, ar. in l. 3. ff. de test. Et si dicas, tex. hic solū ponerat non verosīle, q̄ sponte &c. dico, q̄ hoc iō ponderat ad ꝓcludendū, q̄ talis renunciatio non spontanee facta non ꝓcludat defectū ꝓprietatis, et quoad ipsum renuntiantē, & eius intentionē, vel q̄ superior
14 posset illā hīe ex post facto ratā, iuxta materiā c. qđ in dubijs, vt ſ. p. ene dixi. † Gl. vlt. q̄rit, & sol. satis clara est. Sed inquantum in fi. dicit, q̄ f m canones possit agi perpetuo, vt in c. reintegranda 3. q. 1. dic melius q̄ in hoc nulla est dfia inter canones & leges, licum, de fo. comp. † Quæro vtrimo pro declaratione materię, vidimus supra, an & qñ renūciatio ob. agēti possessorio, quid si factum fuit pactū ipsi spoliatori de non agēdo possessorio, nunquid obstet talis exceptio agenti possessorio? vide gl. no. in c. ex insinuatione, de proc. q̄ tenet q̄ sic. Idem tenet Inno. in c. super hoc, de renun. pro hoc adducit l, si vnus. §. pacta, ff. de pac. & ibi est bonus tex. Et intellige, qñ fuit factū pactū post spoliationē, se cus si ante, quia tunc dāret materiā delinquendi, & dolus futurus remitti non potest, vt d. §. pacta, & l. 1. ff. dep. & quod not. in d. quē admodū. inf. de iureiu. Idē sentiunt do. de Ro. dec. 1. 393. alias 398. ubi dicunt, q̄ contra agētē possessorio admittitur exceptio iuramenti de non molestando possessorem. Adducunt no. in d. c. ex insinuatione, & Inn. in præal. c. super hoc, & gl. 3. q. 1. in summa, de iureiu. c. peruenit, & c. ad nostram. Itē, quia hoc iuramentum pōt seruari sine interitu salutis æternæ, de iureiu. c. si vero. Non obstat, si dicatur, q̄ hoc iuramentum post spoliationem p̄sumitur metu, vel dolo extortum, ar. hic, & in c. super hoc, quia vt dicunt, purgari potest hæc p̄sumptio, vt puta, si appareat instrumentum publicum, in quo dī, q̄ sponte nullo metu, uel dolo p̄cedente, & c. maximè qñ ⁊ tale iuramentum nihil opponitur. p hoc etiam ꝓcludunt, q̄ tale iurm nō solū extenditur ad molestationē iuris, sed ēt facti, quod no. † Et si ⁊ras a me de ratione diuersitatis, quare renūciatio facta post spoliationem non ob. vt pactū, seu vt iurm, respondeo, qa renūciatio facta post spoliationem ꝓcernit ius proprietatis, & nō possessionem, de quo dic, vt ⁊. Sed pactum de non agendo possessorio, vel iurm de non molestando, ꝓcernit ipsum possessoriū, seu facultatem agendi possessorio. Ex quo in casu, q̄ si spoliatus p̄sente aduersario, renuntiasset iuri agendi possessorio, obtaret sibi exceptio, licet non renuntiasset iurī, quod hēt in se, ut d. l. si vnus. §. pacta, ff. de pac. & no. Inno. in c. super hoc, de renun. Et hæc sufficiant hic. Io. An. trastulit huc quandam gl. Inno. quā ipse posuit in c. inf. prox. sed ego ibi tangam, quia satis est hoc c. oneratum in materia sua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Spoliatus non obtinet in possessorio recuperandæ, si ante spoliationem probatur sponte ecclesiam abiurasse.* 4.
2 *Spoliatus restituitur absque hoc, quod probet titulum rei spoliatæ.*
3 *Exceptio peremptoria quo casu potest opponi, post fundatam intentionē acto rius, & post publicatas attestationes.*
5 *Beneficium si fuit renunciatum in manibus episcopi, an possit episcopus absque alia sententia illud alteri conferre, & renunciantem possessione priuare?*
Clerici contemnentes se promoueri amittunt beneficia, non ipso iure, sed per sententiam.
6 *Beneficium curatum si fuerit datum alicui habenti alia beneficia, perdit illa ipso iure, non autem possessionem eorum sine causæ cognitione.*
Citatio non requiritur in notoriis.
Possessionem alicuius rei nō licet accipere illi, cui illa res est collata, vel per sententiam adiudicata.
7 *Conferens beneficium, quod aliquis renunciauit, vel quo est priuatus, an possit auferre renuncianti, vel priuare illius possessione, vel eum citare, vt compareat ad dicendum, quare non debeat possessione priuari?* 8.
8 *Libere qui potest aliquid facere, non tenetur ex voluntatem alterius.*
Citare est iuris dictionis.

CAP. III.

1 ACcepta. †Petenti restitutionē eccleđæ obstat exceptio spōtaneæ abiurationis. h. d. Vel summa sic pinguius. Petens restōnē beneficij non audit, etiam si spoliationē probet, si probetur eum sponte prius illud bñficiū resignasse. h. d. In prima ponit consultatio continens cōmissionis formam, & exceptionem. In secunda rsponsio, ibi, [Mandamus. Casus li. Quidam clericus P. noīe ꝓquestus fuit domino Papæ, q̄ ecclesia sua violenter fuerat spoliatus. Mandauit Papa quibusdam iudicibus, vt si de hoc constaret, ecclesiam facerent sibi restitui. Partib. corā iudicibus constitutis, rñsum fuit ab aduersario, q̄ ipse nō fuerat spoliatus, sed coram Eboracen. archiepo apostolicæ sedis legato, dū ecclesiā possidebat, spontanea voluntate abiurauit candē, & hoc offerebat se probaturū. Iudices ꝓsulucrūt sup hoc d. Papā, & ipse mandat eisdē, q̄ si ꝓstiterit eis q̄ prędictus P. nullo metu, vel vi coactus, sed sponte, dū ecclesiā possidebat, abiurauit candē, ei super hoc silentiū imponant, cū per hoc appareat
a qđ non fuerit spoliatus. Ber. †No. 1. ar. op. ex tex. q̄ petenti a restōnē beneficij satis est probare ad restitutionem beneficij consequendam ipsam spoliationē, nec arctatur ad probandū aliqd de titulo, vt clare probat tex. ibi, [Hoc ꝓtaret, &c.] quod bñ no. Facit. n. ad ea, q̄ dicam in c. lr̄is inf. eo. Nor. 2. q̄ spoliatus petēdo restitutionē, potest concludere rem restitui. Debet. n. intelligi,
3 q̄ petat ratione possessionis, & non ꝓprietatis. †No. 3. ibi, [Quo cognito, &c.] q̄ exceptio peremptoria potest opponi & probari post fundatam intentionem actoris, & sic publicatis attestationibus. Sed hoc intellige, qñ exceptio est compatibilis cum intentione actoris, secus. n. si esset directe contraria, quia tunc
b non admitteret, b vt in c. fraternitatis, de test. & in cle. 2. eo. ti. de quo inf. de test. c. de testibus, & c. finē, de do. & cont. & vide qđ ibi

ADDITIONES.

a SEB. SAP. Quod petenti. Vide Card. Zab. in clem. 1. in prima opp. de causa pos. & proprie. vbi dicit, quod non debet spoliatus probare titulum, & ibi ponit, an teneatur probare canonicam institutionem.

b ZACH. Non admitteretur. Adde Lanf. de Oria. in c. quoniam contra. §. exceptiones, num. 2. ver. quædam sunt peremptoriæ, & nu. 6. ver. sed est aduertendū, infra de proba.

ANT. FRAN. Admitteretur. Circa hoc an exceptio peremptoria possit opponi & probari post fundatam intentionem actoris, dicas quod sic, quia potest opponi etiam post publicatas attestationes, ut per Bald. in addi. Spec. in tit. de excep. §. 3. in ver. Vinc. imo potest opponi quandocūq; usque ad sentētiam, vt l. præscriptionem, & ibi Bal. C. de excep. dicas tamen, quod quando exceptio peremptoria opponitur post sententiā, debet opponi cōtra actionem primævam, non autem contra executionem secundum Barto. in l. 1. C. de iu. & fac. igno. Et tene menti, quod exceptio peremptoria post diuturnū tractatum iudicij etiam si sit mota lis, & transierit etiam biennium, quod nihil fit actum, poterit opponi talis exceptio, ut in l. cum nōdum, & ibi Bal. C. de excep. Et de istis exceptionibus vide gl. & doct. in c. 1. de lit. conte. lib, & 6. in l. peremptorias, C. sent. resc. non poss.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ibi dixi in c.1.de or.co. †No. q renũcians sponte beneficio suo nõ potest, si in de postea violẽter eijcitur, prætendere spoliationẽ aptã ad restitutionẽ ꝓsequẽdã. Rõ, quia pẽa perdit tã proprietatẽ, q̃ possessionẽ, vt in l.si quis vi.§.dria. ff. de acqu. pos. & no. Inn. in c. super hoc, de renun. dixi plene s. c. pxi. Ideo si volebat de nouo possidere, potuit incontinenti eijci, ar. in c. olim, el i.ff. eo. & in l.3.§. cum igit, ff. de vi & vi ar. Et põt ista esse rõ decidẽdi in hoc c. Itẽ põt esse alia rõ, quia notorie obstat sibi defectum proprietatis. Ꝛ casu cessat restõ beneficij, vt in c. ad decimas, de rest. spol. & vide qd̃ no. in c. pstitutus, de fi. presb. & quod dixi s. c. proxi. Vlt. not. hic arg. a ꝟrio sensu sumptum, q̃ si renuncians beneficio metu, vel vi, & eo postmodum spolietur, potest petere restitutionẽ, quasi hęc exceptio renunciationis, tunc non impediat momentaneam restitutionẽ, sed retentionem sic. Sic ego intelligo hoc c. prout plene dixi in c. præcedenti, ideo dic vt ibi, quia non esset aliud, nisi repetere qd̃ ibi dictũ fuit. †Sed nũc quæro de qõne, quã ponit Inno. hic, & transtulit Io. And. in c. præcedenti, an post renũciationem legitime factã possit eps, vel is, ad quẽ spectat collatio beneficium illud statim alteri ꝟferre sine alia sñia, & possessionẽ auferre renũcianti, Inn. dicit, q̃ si beneficium est resignatum in manib. epi, poterit ipse statim alteri ꝟferre, si ad eũ spectat collatio, & absque alia cognitione possessionẽ illi renũcianti auferre, quia in hoc exequitur officium suum, nec ꝟ ipsum resignantem ferẽda est aliqua sententia. A misit enim oẽ ius, qd̃ in eo habebat 7.q.1.c. quam periculosum. Si autẽ collatio spectat ad alium, vel præsentatio, tunc episcopus, q̃ recipit resignationẽ, mandabit illi, vt conferat, vel præsentet, imo plus dicit, q̃ si quis renunciauit in manib. eius, ad quem pertinet recipere resignationem, poterit is, ad quẽ spectat collatio, vel presentatio, sine alia licentia conferre, vel presentare, quia, vt sup. dictũ est, ille per resignationem pdidit omne ius, qd̃ habuit. Et idẽ dñt quidã faciendũ fm eũ, q̃n ad mandatũ epi clerici contemnunt promoueri ad ordines, sup. de elec. c. cum in cunctis, §. inferiora, & de æta. & qual. c. quæris. Alijs tamen, & forte melius sẽdm eum vſ, q̃ in hoc ꝓximo casu, sit necessaria sñia priuationis, cũ prædicti non faciendo se promoueri non sint priuati, sed priuandi, & sic cũ adhuc ius retineãt, necessaria est prius sententia priuationis, a & ita videntur innuere iura prædicta, secus aũt in primo casu. f. post renunciationem. Et idem fm Inn. in oĩb. alijs, vbi ius pdidit ille, q possidebat bñficiũ, vt liceat epo illud ꝟferre, & possessionem ei auferre, sine causę cognitione, quia exequit officiũ suũ. Hoc vltimũ placet Io. And. s. c. prox. respectu collationis, sed nõ respectu possessionis, vt in c. licet eps, de præbẽ. lib. 6. quasi velit dicere q̃ licet collatio possit fieri absq. alia causę cognitiõe, q̃n possidẽs bñficiũ perdidit ius suũ, qd̃ in eo habebat, possessio tñ nõ põt auferri, si ne causę cognitione, vt d. c. licẽt eps, & intelligit in hoc ultimo casu, nõ aũt q̃n renunciauit, & hoc remittit ad no. per eũ in c. 3. de offi. ord. li. 6. Sed saluando Inn. dico, q̃ vbicunque esset notorium, quẽ essẽ priuatũ beneficio, & nullũ ius sibi ꝓpetere, tunc b enim sine alia causę cognitione põt sibi auferri possessio. b Simile in renũciãte bñficio in manib. illius, ad quẽ spectat recipere, vt hic. Et pro hoc allego tex. opt. in c. qũ, de fi. presb. Item si sententia priuatiua lata est, vel declaratiua, quia, ex quo tunc fuit cognitũ de causa, non est necesse, vt adhibeatur alia cognitio, vel citatio in executione, seu apprãhensione possessionis, ut no. Io. 6 And. post alios in d. c. 3, de re iud. †Si aũt posset sibi ius ꝓpetere, vt puta, licet per receptionẽ secũdi bñficii curati, vacet primũ ipso iure, vt in c. de multa, de præben. tñ, quia posset sibi aliquod ius ꝓpetere. [Forte. n. habuit dispẽsationẽ] tunc. n. licet collatio possit fieri, eo non vocato, quia per hoc non fit præiudicũ possessori, tñ possessio nõ auferetur sine citatione, & ita loquitur c. c licet eps, præal. Cõcludo igitur, q̃ vbicũq; posset possessori aliqua defensio ꝓpetere circa retẽtionẽ possessionis, semper est ci d tandus, d antequam spolietur, vt in d. c. licet, alias nulla fieret citatio, vt hic, & d. c. qñ. Simile qd̃ dicimus, an in notorio requie ratur citatio, qa si certũ est defensionẽ nõ competere, e non fiet citatio, vt optime probatur in c. cum olim, de re iud. & ibi dico, facit tex. & quod no. ibi Bar. in l. 2. ff. de admini. rer. ad ciui. perti. Parti autem, aut illicui, facta est collatio, non licet possessorem eijcere propria authoritate, fm Host. & Io. And. sup. c. proxi. Et ita sentit Io. And. in c. dilectus. 2. de præben. sicut nec illi licet ꝓ quo est lata sñia, vt no. in c. cum nostris, de coneſ. præbẽ. & no. in l. si quis in tantam. C. vñ vi, facit l. nõ est singulis, ff. de reg. iur. 7 & quod no. in l. 3. C. de pig. † An autem liceat collatori citra epi scopũ post renunciationẽ legitime factã, uel post priuationem uel sñam iuris auferre illi possessionẽ, seu possessorẽ citare, ut ꝓ pareat corã eo ad allegãdũ, quare non debeat possess. spoliari? Inno. & Io. And. expõte nõ tãgũt. Sed do. Anto. s. c. px. vſ velle q̃ sic, sed attribuit illud dictũ Inn. hic. Sed certe Inn. nõ logr in inferiori citra epm, cũ dicit de auferẽda possess. sed de epo. Vñ dico sic, q̃ aut quærit, nũqd inferior epo possit ꝟferre post priuationẽ factã ab hoĩe, uel a iure, & dicẽdũ q̃ sic sine alia licẽtia, quia hoc hẽt a iure, & tenet hoc facere, ex quo bñficiũ de iure vacat.

Allego tñ tex. apertũ in c. de multa. §. is quoque, ad quẽ, de ſo. vbi hoc, ꝓbani p verbũ, liberè, de cuius significato est, ut nõ exigatur licẽtia alterius, ut ibi no. Io. And. & in d. c. licet eps, co. tit. li. 6. Iudex in prolatione sñæ põt ad cautelã dare ei, ad quẽ pertinet, potestatẽ ꝟferendi, & sic potest intelligi c. cum dilectus, inf. 8 de purg. can. †Aut quærimus, nunqd possit citare possessorem, & eũ spoliare, & credo firmiter q̃ non, si solũ hẽt ptãs conferendi, qa citare, & priuare possessione sunt iurisdictionis, vt in Liber. bere cauere, ff. de iur. om. iud. & l. q restituere, ff. de rei vendi. & quod no. gl. in c. cũ cã, de offi. deleg. quã iurisdictionem esse nõ habet: Nam collatio non est iurisdictionis contentiosę, ut not. gl. in c. nouit, de offi. leg. Nec ista potestas ꝟferẽdi est extẽdenda ad facultatẽ exercẽdi iurisdictionẽ ptẽtiosã, maxime in pudicum epi sicut in simili dicimus, q̃ licet inferior epo habeat ptãs ꝓcirendi, non tñ per hoc hẽt potestatẽ destituendi, uel recipiẽdi resignationẽ, sed oĩa ista spectant ad epm, qui põt inuitũ destituere, ut sentit hic Inn. & clarius in c. q in dubijs, de renun. facit gl. & Paul. in clem. vna, de renun. & qd̃ plene dixi in repetitione c. si qs ꝟ clericũ, de so. compe. & in c. cũ ꝓtingat, eo. tit. facit opt. c. de capel. mo. li. 6. & qd̃ no. doc. in c. cũ ex iniuncto, in fin. de hære. ubi dñt, q̃ licet aligs habeat de iure speciali ptãem delituẽdi, q̃ non p hoc hẽt ptãem instituendi. Statim. n. q cõstituit functus est officio suo, agat ergo, puisus corã supiore ꝓ possesso rẽ bñficij, vt satis sentit Inn. in c. dilectus. 2. de pb. Sed si iste haberet in loco iurisdictionẽ, quasi episcopalẽ, tũc posset, videnda hoc qd̃ no. gl. in cle. 1. de reb. eccl. non alie. facit c. cũ olim, & canditis, de ꝓscr. & hęc no. qa sæpe vidi obseruare ꝟitũ, & male.

ADDITIONES.

a Sententia priuationis. Adde videndum Lap. alleg. 78. & 177.
b Aũferri possessio. Adde quod voluit Rom. cons. 483.
c S. B. SAP. Concludo. Vide Bar. in l. nam ita diuus, ff. de adop. latissimè per Alex. in l. de unoquoque, ff. de re iud. Et quod non requiratur citatio, ubi certum est defensionem non competere, tenet Bald. in l. vt vim, ff. de iust. & iur. in l. executorẽ, col. antep. de excep. rei iud. Bal. & Sal. in l. addictos, C. de app. faciunt no. per Bal. in l. absentem, in fi. ff. de pen.
d Citandus. Adde quod voluit Old. cons. 27. ubi pulchre.
e ZACH. Defensionem non competere. Videtur bon. tex. in c. fin. de offi. deleg. lib. 6. Inn. in c. tua, in 1. col. in gl. in ver. notorium. inf. de cohab. cler. & mulier. iste in c. olim, col. 8. ver. not. sing. supra de iud. & Phil. Fran. in c. ex diuersitate, inf. de app. in fi.
ANT. FRAN. Competere. Circa istam materiam citationis dicas, q̃ regulariter in omni actu, in quo vertitur interesse partis, requiritur citatio, ita unoquoque, ff. de re iud. l. nam ita diuus, ff. de adopt. Imo etiam in eo videtur requiri, ut per Bal. in l. cum fratrem, in ult. col. C. de his quib. ut indig. Et hẽ per gl. in c. ad nostram, il 3. de iureiu. ubi per do. Ant. & Abb. in 4. col. & uide per Spec. in tit. de noto. cri. in prin. & in §. iam de notorio, vide Card. in clem. 1. ꝛpe. §. 1. in 4. not. de verb. sig. fed idem Card. in c. ueneran. lem, de elec. & ibi etiam do. Abb. uidetur tenere, q̃ in notorijs tantũ requiratur citatio. & uide plene per do. Abb. in c. cum olim, de re iud. in 8. col. & plura dicit ad propositum distinguendo, ut ibi per eum, & per eundem in c. uestra, de cohabi. cler. & mulie.

SVMMARIVM.

1 *Agens possessorio retinendæ succumbit, si reus probat de abinitione.* 3.
2 *Sententia lata vigore primarum literarum non reuocatur, si emanauerint secundæ literæ præcipientes, vt reuocetur quicquid est actum in causa.* 9. 12. & seq.
3 *Renunciatio beneficij, non potest fieri sine licentia superioris, sed bene pacifice de non mouendo quæstionem super illo.*
4 *Interdictum retinendæ non solum datur inter duos contendentes possidere, sed etiam si unus possidet, & alter molestet.*
5 *Clausula, Reuocetis in irritum quicquid fuit immutatum in tali causa &c. non refert. n. habuit literas agitata: intellige, ut in nu.* 13. 16.
6 *Secundæ literæ non reuocant primas a tempore datę, sed a tempore prioritatis.* 9. *nisi dicatur, quod a tempore datæ, &c.* 11. 13.
7 *Processus factus, dum litigatur de vigore secundarum literarum, an interim valeat.* 15.
8 *Interdictum retinendæ, an detur pro omni molestia, etiam iniusta?*
10 *Missio nunciꝰ ad superiorem, an aliquid operetur?*
14 *Priuilegium si datum sit alicui, ne excommunicetur ab ordinario, non habebit tunc excommunicatio lata ab ordinario, priuilegium ignorante.*
17 *Impetratione secunda facta ad eosdem, an sint eligendi arbitri, & an debeat procedi secundum formam c. pastoralis, & c. cum contingat, de rest. spol. quando sit impetratio ad diuersos.*

CAP. IIII.

1 AVdita tu interdicto de retinenda succumbit reus, ipsius abiuratione, pbata. h. d. quo ad titulum, vel sic. Per secundas literas, facientes de expressam mentionem de primis, non reuocatur sententia lata per primas. h. d. secundum Ioan. Andr. Sed adde ad secundum summarium, etiam si in secundis literis dicatur, q̃ debeat reuocari quicquid immutatum erit in cã a cero tempore. Diuiditur. Nam primo ponit tres commissiones. Primo primam, & processum ipsius vsque ibi, [Licet. Secũda vigo 2 dati. Secunda mãdatũ bimẽbre, quod per se patet. † Et adueniens ꝓ intellectu literæ, vt satis patet ex litera, & diuisione ꝓtata, hic cuia-

emanauerũt tres commissiones. Prima ad London. episcopum & arch. Elien. & isti sñi auerunt contra H. præcipientes, vt in lite ra. Secunda commissio emanauit ad eundem arch. & epm Vigoren. & hæc fuit obtenta p nuncium istius. H. Et precipiebatur inter cætera, vt reuocarent quicquid est immutatum in causa illa a tempore missionis nunciꝰ. Et quia tpe præsentationis se cundarum literarum sñia iam lata erat per primas literas videbatur, q̃ pp formam secundarum literarum deberet illa sententia reuocari. Et ideo emanauit tertia commissio in forma, quæ hĩ hic, maxime in ver. quia tamẽ, vbi distinguitur circa reuocationem attentatorũ. Ex his põt clare poni casus in litera, & clarius ex infra dicendis. No. primo, q̃ ẽt in beneficialib. potest agi interdicto, vt possidẽ. Et not. q̃ non est necesse ad obtinendum in hoc interdicto, nisi probare titulũ ex parte actoris: hic. n. fuit tantum probatus defectus iuris rei. Et intellige tamen, q̃ possessio probatur ex parte actoris. Sufficit enim probare possessionẽ 3 § hodie, & no. in c. licet, infra de proba. †No. hic duas exceptiones, quarum quelibet sufficit ad repellendum quem a petitione beneficij: vna, si illud abiurauit, seu iureiu. promisit super illo non mouere qõnem. Ex quo no. q̃ licet quis non possit sine licentia superioris renunciare beneficio, vt in c. admonet, & c. accedentibus, de priu. Et sic limita istum tex. Secũdus casus est, quando adeptus fuit alterius ecclesiæ personatum, & intellige, q̃ per adeptionem secũdi vacauit primus, vt in casu c. de multa, de præben. alias non obstaret, ẽt si deberet priuari, quia anlectos, de excel. prælat. & vide per eundem in c. 1. de offic. vicari. 4 †No. ibi. † Ab eius molestia, &c. ꝙ ꝓ sola molestia, ꝓpetit iterdictum, vti possidetis. Ex quo infertur, & satis colligitur ex tex. q̃ interdictum, vti possidetis, non solum datur inter duos ꝓtendẽtes se possidere, vt in c. licet, de proba. sed ẽt inter possessorem, & eum qui molestat, vt hic, & idem no. in prælleg. c. licet. Sed aliter, & male sentit glo. in c. cum dilectus, s. tit. pxi. vbi dicit, q̃ tũ datur interdictũ inter duos, qui se contendunt possidere, & hoc plenius dicet in d. c. licet. No. formam libellandi, & sententiandi in isto interdicto, vti possidetis. Conclusio enim dẽt vertari circa cessationem molestiæ, & per modum præcepti, non ista molestia, tenet do. Ant. q̃ sufficit iudicialis. Et ita vſ intelli 5 gere istum tex. qd̃ non puto procedere, vt infra dicam. †No. singulariter ex tex. q̃ verba, [Reuocetis in irritũ quicquid immutatũ fuit in tali cã a tali tpe &c.] non debẽt referri ad legitime, & a iuridice agitata, a sed ad mutata per violentam præsumptionẽ, & sic restringuntur illa verba ad mutationem illegitime factã, & merito, qa cum agatur de præiudicio aliorum, debent verba stricte capi, vt in c. cum dilectus, de ꝓsue. & de iniur. in c. in nra, & l. 2. §. si quis a principe, ff. ne qs in loco publi. Verificantur ergo illa verba in mutatione facti, & non iuris, qd̃ no. multum ad 6 similia. † Not. q̃ secundæ literæ, facientes plenam mentionẽ de tpe datę primis non reuocant ipsas primas a tpe datę secundarum, sed a tpe præsentationis & notitiæ literarum. facit c. si duob. de app. 7 † Quid autem, si contendat de veritate literarum secundarum, an valeat processus interim agitatus per primas. Et vſ, q̃ validitas pendeat ab exitu controuersiæ: nam si ꝓiterit illas fuisse reuocatas, non valebit, ꝓcessus, alias secus. Pro hoc vide c. ex litera, de offi. deleg. & c. cum ꝓtingat, de reſcri. secundum vnum in 8 telectum. † Venio ad discutiendam materiã, quia glo. sunt faciles. Et primo quæro circa primã partem c. qualiter iste T. actor molestabatur per istum. H. vigore cuius egit interdicto recuperandæ? d. Anto. ponit mirabilem, & satis extraneum intellectũ. Intelligit. n. q̃ molestabat eum in iudicio agendo iniuste ꝙ cũ: vnde colligit pro notabili in tex. q̃ pro molestatione iuris iudicialis, & iniusta, competat interdictum retinendæ, allega. c. con querente, supra de offi. ord. Ex quo colligit vnam nouam practicant cito expediendi iudicium ex parte possidentis, vt cũ videt actorem agere ꝙ cum super re possessa, incontinenti porrigat libellum super possessorio retinendæ, & petat actorem compellere molestationẽ, & super hoc libello si probauerit defectum iuris agendi, obtinebit, vt silentium imponat adueꝛsario, ne molesta. Et sic intelligit d. Anto. q̃ iste T. conuentus iudiciali ter per H. impetrauit literas super interdicto, vti pos. & hoc poiuit facere, ex quo ꝓponebat iniustã molestationẽ. Et q̃ pro ta 1 b molestatione iudiciali iniusta competat interdictũ, alle. Cõ po. & lo. And. in c. mandatũ, s. de reſcr. & Lap. sua allega. 66. vbi dicit, q̃ sola ꝙdictio, quæ fit in iudicio, sufficit. Idem sentit Spec. in tit. de act. & pet. §. super actionib. ver. sed quæritur, & Bar. in l. si prius, in 5. op. ff. de no. ope. nun. Sed certe, si bene ꝓsidero, hæc opi. est falsa, nec doc. alle. per eum hoc dicunt. Et primo, q̃ non procedat, vſ tex. in c. cum ecclesia Vultera. de elect. vbi dr, q̃ canonici non faciebant iniuriam, seu molestiã eꝓ vtendo & ꝓmouendo iura eorum. Non. n. dr molestare, cum lis sit sub suo iudice, qui in fi. poterit ꝓdemnare in expensis & interesse, facit c. finem, de do. & ꝓtu. Item qũo põt eum trahere ad alium iudicem, ꝙ auth. & consequenter, C. de sen. & interlo. om. iu. & c. dispendia. §. reus quoque, de reſcr. lib. 6. nec ẽt ea eodem iudicio ꝓponendo interdictum, vti possid. põt repellere actorẽ, quia aut deducit interdictum per viã actionis, & erunt duæ mutuæ petitiones, nec ẽt excludetur petitorium per hoc interdictũ, vnde vi, quod est magis fauorabile, vt in c. 2. de ord. cog. Aut ꝓponit p viam exceptionis, & non dẽt admitti, qa hoc priuilegium petito rij suspensiuum non est tributũ huic interdicto, vti possid. Item p̃suppposito, q̃ admitteretur hoc modo per viã exceptionis, non tñ deberet silentium imponi actori, quia hoc non operatur natura exceptionis, vt not. in d. c. 2. Item non dẽt admitti ad ꝓcurrendum cum petitorio, qd̃ plus est, obstante regula prohibitiua accumulationis, quia ex quo sñia ferenda est sup petitorio iam inchoato, imponit finem huic molestationi iudicia li, & sic obstabit exceptio rei iudicatæ. Ergo non est admittẽda accumulatio, vt l. fundi, & l. fundum, ff. de excc. & no. in l. edita, C. de eden. aliquid dixi in c. 2. de lib. obl. Et vltra prædicta, q̃ iste non debeat præferri in probanda intentione sua, faciũt ea, quæ dixi in c. 1. de or. cog. & in l. circa, ff. de prob. quæ. n. æquitas suadet, vt reus audiatur super defectu iuris agentis, & actor, q̃ prius inchoauit negotium, repellatur, cum ipse velit probare intẽtionem suã, ꝙ reg. qui prior appellat, prior agat, ff. de iud. l. q prior, & c. 2. de ord. cog. Finis. n. declaraui, an molestet, vel nõ. Et doc. superius allegati per dñm Ant. non loquuntur in hoc casu, sed dicunt, q̃ si actor prætendens molestationem extraiudicialem, agat interdicto retinendę licet non probet aliter molestationẽ, sufficit ad obtinendũ magis molestatio iudicialis. Vſ enim reũ fuisse ꝓfessum, contestando secum litem, nõ negando molestationẽ, & optime dicunt, sicut in simili dicimus, q̃ si reus nõ possidens suscipit iudicium, & non possideat, videtur se offerre liti, & condemnatur, ac si possideret, vt l. is qui se obtulit, ff. de rei vend. & l. qui se liti, ff. de pet. hær. Sic in proposito reus, vſ capiẽdo iudicium super molestatione, eam non negando, fateri molestationem, & hoc solum sufficit ad precipiendum, vt non molestet, ex quo aliter non probat de iure suo, & actor fundat intẽtionem suam. Sed nũc sumus in alio casu, f. qñ prius dedit libellum super iure suo, & vult ius suum probare, nec aliter reũ molestat: certe nulla rõ patitur, vt ex hoc possit ꝙueniri illo interdicto. Et ideo Io. And. in c. licet, de probat. dicit indistincte, q̃ pro molestatione iuris, nõ datur interdictum, vti possid. facit quod legi. & no. in c. ꝙquerente, de resti. spol. & 7. qõ. 1. c. pnitium. Et c. ꝙquerente, qd̃ alleg. D. Ant. hoc nõ ꝓbat, loquit enim in alio casu, vt cõiter, no. nec ẽt theorica, & dictũ suũ colligit ex tex. isto, quia hic nõ colligitur, q̃ iste H. egisset ꝙ illũ T. alias fuissent admisse probationes suæ, & eo deficiente, ille fuisset absolutus ꝓpetuo, ab impetitione istius. Et qd̃ pro quentione iudiciali non detur interdictũ, satis sentit Inn. hic post principiũ, dicens, q̃ nõ intelr quis iniuriari, seu molestare, ꝓsequendo ius suũ corã iudice, facit l. Gracchus, C. de adult. & c. qui peccat. 23. q. 4. Et vſ, q̃ prædicta mea ꝙclusione tex. apertus in l. non vſ, ff. de reg. iu. vbi dr, q̃ non vſ vim facere, qui iure suo vtit, & actione ordinaria experitur. Põ ergo iste tex. & dẽt aliter intelligi, videlicet q̃ iste H. molestias, & turbationes intulit illi T. petendo extra iudicium beneficium in illa ecclesia, & in aliis volebat se gerere ut clericus ecclesiæ. Vel fortè dicebat illã ecclesiam ad se ꝓtinere, & in hoc extraiudicialiter molestabateũ forte sup iurib. & redditib. ecclesiæ. Vnde Ille T. fm Inno. impetrauit literas super interdicto, prout dicitur in litera, ut compesceretur a molestia, ex quo ius sibi non competebat. Vel secundum eum erant istæ literę impetratæ per istum T. quasi conseruatoriæ, ut sic defenderent eum iudices, seu cõseruatores a violentijs manifestis. Et de istis legitur, & no. in c. fi. & c. 1. de offic. deleg. lib. 6. Item secundum eum potest dici, q̃ bene licet clerico ecclesiæ agere contra clericum, qui aliam ecclesiam recipit, vt perpetuo priuet, 7. q. 1. c. si quis

ADDITIONES

a ZACHAR. Ad legitimẽ, & iuridice agitata. Adde expresse de hoc per Spec. in titu. de appel. §. nouissime, uer. sed quæro utrum, & ibi Bald. in addit. vide ad fin. ver. clausula, reuocato. Et adde quod intelligitur citata parte, ut per Bal. vt supra.
ANT. FRAN. Et ad prædicta. De hac clausula, Reuocato in irritum, apposita in rescripto, an debeat pars citari ad talem reuocationem faciendam, dicas quod sic, ut per Bal. in loco hic alleg. & uide text. not. & ibi per doc. in c. audita, de resti. spol.
b SEB. SAP. Pro tali. An pro turbatione iudiciali competat interdictum, vti possid. uide Bal. in l. ordinarii, C. de rei uen. latius p Imo. & Alex. in l. si prius in 2. char. ff. de oper. no. nunc. ubi uidentur tenere opin. Abb. hic, & de eo faciunt mentionem.

quis Eps, quod no. sed nõ ꝯuenit huic literę, qa hic solũ agebatur, vt compesceretur a molestia. Tene ergo primam sol. ꝙ iste H. turbabat istum T. gerẽdo se pro canonico ecclesiæ, & impudenter petẽdo stipendium ab ecclesia, tãquam alius clericus ecclesiæ. Ex hoc hoc no modum agẽdi cõtra istos asserentes se canonicos & clericos eccle. multipliciter ecclesias & personas ecclesiasticas molestando. & ex his habes quales, & super quo fuerunt impetratę priores literæ.
9 †Venio nũc ad secũdas literas impetratas per istu[m] H. vel eius nũcium. Et primo quæro sub qua forma fuerunt impetratæ? & circa hoc multum elaborãt Inn. & doc. alij, & iudicio meo satis inaniter, quia nõ releuat, qualis fuerit forma, nec facit ad intellectum c. ideo omitto, quia præsupponendum est, ꝙ literæ erãt validæ, cum in fine mãdet procedẽdum secũdum eas, si tempore præsentationis earũ nõ erat deuẽtum ad sñiam per priores literas, sed difficultas stat in hoc, & iste est secundus passus c. quare indistinctè non reuocatur ꝓcessus factus per primas a tempore destinati nũcij, cũ in secundis literis hoc diceretur apertè? & in hoc multum laboratur per doc. Inn. primo sentit, ꝙ ideo nõ fit reuocatio, quia non mãdabatur simpliciter fieri, sed fundabatur super missione nũcij, & ideo debebat intelligi f'm naturam missionis nũcii, vt ꝓcessus agitatus sciẽter post missionem nũcij retractetur, secus si ignorãter, vel si nũcius fuit missus post notitiã primarum literarum, iuxta no. in c. meminimus, & c. suggestum, de appel. Vnde intelligit istum tex. ꝙ non dẽt fieri reuocatio, qñ iudices ignorauerũt missionem nũcij, vel si sciuerũt, facta fuit missio post notitiam primarum literarũ. Nã si iudices priores sciuissent nũcij missionem, tũc fieret reuocatio, & haberet locum forma secũdarum literarum, & hãc lec. ponit do. Anto. licet nullam faciat mẽtionem de Inn. Sed certe hæc lectura non videtur vera, quia si hoc Papa cõsiderasset, non dixisset postmodũ, ꝙ non intellexit, vt reuocaret gestum authoritate literarum sed dixisset ꝙ fieret reuocatio, si nũcius arripuerit iter ante notitiam literarum, & iudices sciẽter processerũt. Nam istis concurrẽtib. fieri debet reuocatio etiam de gestis per iudices authoritate literarum, secũdum iura, & tempora huius c. vt in d. c. meminimus, & c. suggestum, & tamẽ Papa indistinctè hic dicit, ꝙ per illa verba non intellexit, nec intelligi debuit de gestis authoritate literarũ, sed si quid esset immutatum præsumptione, vel violẽtia & sic non potest intellectus huius c. ad iura loquentia de missione nũcij applicari.
10 †Et hodie, an missio nũcii aliquid operetur, dic vt no. in c. vt debitus, inf. de appel. Host. & Io. And. videntur velle, ꝙ pp iustam ignorãtiam iudicũ fuit eorum processus toleratus, arg. c. si duobus, de appel. de cler. excõ. mini. c. Apostolicæ.
11 † Et hoc scđm eos, qñ in secũdis literis nõ est talis forma, ꝑ quã quicquid a tempore datæ ipsarum actum esset, reuocaretur in irritũ & inane, allegãt de elec. c. innotuit, & de præbẽ. c. inter cætera, & de despon. impub. c. ad dissoluẽdum, facit de conces. præben. c. quia cũctis. §. adducebatur, & §. seq. li. 6.
12 † Sed aduerte ꝙ ꝑ hęc verba non habetur aliqua bona doctrina, nec verus intellectus huius c. Vñ ego distinguo sic, ꝙ aut agitur de reuocatione processus iudicum propter reuocationẽ iurisdõnis factã in secundis literis. Aut agitur de reuocatione, pp verba reuocatoria cõtẽta in literis. Nam si bene ꝯsideretur, hæc reuocatio dicebatur debere fieri a tpe missionis nuncij, & sic ante reuocatã iurisdictionem primarũ literarum, & hoc ꝑ illa verba reuocatoria posita in secundis literis. De primo membro variè locutus est Inn. in diuersis locis, vt videre poteris in c. 1. de ꝯces. præben. lib. 6. & in c. cum contingat, de rescrip. & ibi ẽt tango.
13 † Et in hoc articulo distinguo sic, ꝙ aut in secũdis literis reuocatoriis Papa apponit talia verba, per quæ clarè patet eum voluisse gesta per priores iudices a tpe datæ secũdarũ non valere, & tũc indubie, siue iustè, siue iniustè processerint iudices, non dẽt valere processus. Vt puta apposuit clausulam, Decernentes irritũ & inane, quicquid gestũ fuerit ex nũc per priores iudices &c. vide pro hoc d. c. 1. de conces. præbẽ. lib. 6. & in clem. vna, eo. tit. Qñque simpliciter reuocat iurisdõnem priorum iudicũ forte committẽdo secundis, & tunc ante notitam secundarum literarum valet ꝓcessus agitatus per primos tam inter partes, q̃ ꝯ tertios impediẽtes iurisd. Et de hoc est casus hic, inquantũ sñia fuit lata per primos post datam secundarum literarũ reuocantium primos iudices, & facit c. si duobus, de appel. & d. c. cum contingat, vbi ꝓbatur de tertio, qui debet obedire primis iudicibus, ex quo non habetur disceptatio de reuocatione. Nõ enim vr̃, Papam cum graui ꝑiudicio partis velle reuocare, & annullare ꝓcesũ ignoranter factum. Et hoc intellige, qñ ex reuocatione præiudicium generaretur tertio: alias autem non ualet actus, licet ignoranter gestus, vt in c. 1. de conces. præben. lib. 6. præallega.
14 † Vnde si Papa dat priuilegium vni, ꝙ non possit excommunicari ab ordinario, non ualet excõmunicatio lata ab ordinario, etiam eo ignorãte, vt in d. c. 1. Et hãc distinctionẽ satis ibi sentit Inn.
15 † Qñque partes inceperunt contendere de præualiditate literarum, seu hr̃ notitia secundarum literarũ & tunc ꝓcessus agitatus per priores contra tertios pendet ex futuro euentu. Nam si apparebit primas literas reuocatas, non ualebit, alias secus, vt in c. ex literis, de offi. deleg. & in c. cum contingat. & quod ibi not. de rescrip. Et intellige, qñ tertius legitimè resistebat primis iudicib⁹, ut in casu illius c. cum contingat, & c. ex literis, præalleg. Si vero qritur de processu inter partes, & tunc aut reuocatio fuit facta motu proprio, & satis est hoc deuenisse ad notitiam iudicum, & arg. opti. in c. si duobus, de appel. Aut ad instantiam alterius, & tunc processus erit nullus a tpe, quo opponetur de secũdis. Nõ enim sufficit notitia de secundis, qa Papa vr̃ reuocasse ad instantiam partis, si & inquantum pars sit vigil, & velit vti illis literis, antea vero ualet processus agitatus per primos, cum possit secundus impetrans renunciare secundis literis, vide ad hoc, quod no. in d. c. cæterum. Et hęc mẽbra satis pñt elici ex dictis Inno. in locis superius alleg. licet ipse varie loquatur, more suo. Et p hoc vltimum puto, ꝙ hoc casu antequam secũdus opponat de literis suis, valebit ꝓcessus ẽt cõtra tertios, qui debebãt parere, ex quo impetrans, de cuius fauore agitur principaliter, suis literis non utitur, pro hoc quod leg. & no. in d. c. cũ contingat, & hoc quo ad primum membrum.
16 † Quoad secundum quæritur de reuocatione pp verba reuocatoria posita in literis. Et dico, ꝙ aut apponuntur verba clara reuocatoria, vel mandantia reuocari ꝓcessum, seu agitatum a certo tempore, ẽt ante datam secũdarũ literarum, & dẽt fieri reuocatio, siue iuste processerint iudices, siue iniuste, ex quo princeps hoc mandat. Exemplum, si princeps cõcedendo secundas literas mandasset, ꝙ agitata per priores iudices a tali tempore sint nulla, vel ꝙ debeãt reuocari. Hic enim non est opus interpretatione, cum uerba clara sint, & ꝑ hoc est hic tex. a cõtrario, ibi, [Non intelleximus.] secus ergo si hoc intellexisset, & ex verbis percipiatur intellectus l. non aliter, ff. de leg. 3. Et hoc etiam sentit Host. hic, vt s. dixi. a Aut verba sunt ambigua & gñalia, qualia hic erant, quia mãdabatur reuocari, quicqd esset immutatum in cã tempore missionis nuncij, & tunc non dẽt fieri reuocatio processus legitime attentati. Ratio, quia cum factũ sit odiosum, & alteri parti pręiudicatiuum debet fieri stricta interpretatio, & sic debet intelligi de mutatione facta per violẽtiam, seu quamlibet præsumptionẽ, argu. reg. odia restringi, de reg. iur. lib. 6. Non. n. dicitur facta mutatio, vbi iuste processum est, sicut in simili dicit glo. in c. non solum, de appel. li. 6. ꝙ vtens lite pendente sua possessione, sicut prius, non dolose attentãs, nõ dicitur aliquid immutare, vel innouare. Ita in proposito, si iudices primi procedunt scđm formam primarum literarum, maxime ante datam secundarum literarũ, et quo iuridice processerunt, non debet aliquid dici immutatum in cã. Et ideo Papa hic indistinctè dixit, ꝙ illa verba reuocatoria, non debent trahi ad processum agitatum per priores iudices, & iste est verus intellectus huius c. Concludo ergo breuiter omnia præcedentia ad intellectum huius c. ꝙ aut fuit processum ad sñiam, seu ad aliquẽ actum ante datam secũdarũ literarũ, & post missionem nuncij, nõ debet reuocari, quia illa uerba non intelliguntur de agitãdis iudicialiter ratione prędicta. Aut fuit ꝓcessum ad sñiam, seu ad alium actum post datam secũdarũ literarum, & sic post reuocationem primorũ iudicũ, & debet distingui, qa aut post receptionem secũdarum literarũ, & dẽt reuocari, aut ante, & non reuocatur, qa non cẽsentur iudices primi reuocati cum effectu, nisi a tẽpore præsentationis secundarũ literarũ. Et intellige, ꝙ sufficiat presentatio, qñ ad eosdẽ fit impetratio, secus si ad diuersos, quia tũc oportet ꝙ opponatur corã primis, alias illi probabiliter ignorãt, ar. hic, & eorum quæ no. in c. pasto. & in c. cæterum, de rescri. & ex his hr̃ clare intellectus huius c. & materiæ
17 † Vlt. scias, ꝙ Inno. incidenter tangit vnũ, an facta scđa impetratione ad eosdẽ iudices dẽant esse arbitri, & ꝓcedi f'm formã c. pastoralis, & c. cũ ꝯtingat, de rescr. sicut qñ impetratio fit ad diuersos, & dicit ꝙ sic, nihil tñ allegat, sed dicit eẽ notabile, refert tñ alios tenere ꝯriũ. Et hãc ꝯriã partẽ seqt̃ Host. & do. Ant. qa hoc casu nõ põt adaptari dispositio illorũ c. Ego dicerẽ sic, ꝙ aut fit scđa impetratio ad eosdẽ ordinarios & ipsi hẽnt cognoscere, & nõ arbitri, nec hẽbit locũ c. cũ contingat, qa r̃r iudex cognoscit, an sua sit iurisdõ, & cessat hoc casu rõ c. pastoralis, & c. cũ ꝯtingat, cũ ñ possit insurgere uarietas, & ꝯrietas ꝓcessuũ. Aut fit ad aliquos de prioribus, adiũctis aliis de nouo, sicut hic fuit factũ, & tunc satis dẽnt hr̃e locum illa iura, qa si secũdi tñ cognoscerẽt, excluderentur illi, q fuerũt deputati in priorib. literis, & præteriti in secundis, vnde eadem est ratio nunc propter omissos, sicut si prorsus ad alios fuisset facta impetratio, ar. in l. quæ de tota, ff. de rei vend.

ADDITIO.

a Supradixi. Vide Alex. in l. quanquam, in princ. C. de testa. mili. & Fel. in c. ex tenore, col. 3. uer. declara etiam prædicta, supra de rescrip. ibi. quod ubi intelligendo dispositionem in actu ualido læderetur ius alterius, tũc intelligitur de actu inualido, & ibi plura qñ dispositio intelligatur de actu ualido.

SVMMARIVM.

1 *Agenti possessorio restitutorio ad beneficium non obijcitur quæstio institutionis non canonice facta.*
2 *Iudex nõ supplet officiũ suũ ad utilitatẽ priuatã, nisi vertatur periculũ aĩa.*

Libellus in interdicto recuperandæ procedit sine conclusione.
3 *Clericus agens possessorio recuperãdæ, agit nomine proprio, secus si ageret ad restitutionem aliarum rerum ecclesiæ.*
4 *In beneficialibus, potest haberi possessio sine canonica institutione.*
5 *Possessores, etiam uiolenti, spoliati habent interdictum recuperandæ. 9. sed nõ interdictum, ne vis fiat ei, & ad exhibendum 8. vbi ponitur.*
6 *Subtilitas iuris, quandoque consideratur a canonibus.*
7 *Dolo facis petere, quod restituturus es, ista regula in quibus casibus habeat locum. 10. 27.*
8 *Fur an & quo casu potest intentare actionem furti contra illum, qui sibi rẽ furtiuam furatus est?*
9 *Prędones restituuntur in possessionem, etiam quod constet eos esse prædones, nisi in beneficialibus. 11. 14.*
10 *Exceptio notoria defectus proprietatis, an obstet agenti possessorio recuperandæ, uide supra 7. 27. & quando obstat, debet de ea incontinenti fieri fides. 10.*
12 *Spoliatus in beneficialibus ad hoc, ut obtineat in possessorio recuperandæ, an habeat aliquo modo docere de suo titulo, & quomodo, uide usque ad finem.*
13 *Titulus beneficij quomodo habet probari ab agente possessorio recuperandę.*
14 *Possessio euidenter iniusta non parit possessorium. 16. 21.*
15 *Patientia tunc est causa acquirendi iura incorporalia, quando patiens citra actum patientiæ potuisset illa iura aliàs concedere.*
17 *Possessio beneficij iniusta, uidetur postea approbata, si superior admittit possidentem ad aliquem actum, ad quem beneficiati admittuntur.*
18 *Possessor non tenetur ostendere titulum possessionis suæ, quando possessor, non habet contra se præsumptionem aliquam, alias secus.*
19 *Collatio beneficij facta ab eo qui reputabatur superior, tradit instam causam possidendi.*
20 *Bonę fidei possessor etiam in beneficialibus, facit fructus suos, aliàs secus.*
21 *Possessio episcopatus, uel alterius beneficij, potest uiolenter acquiri, & ex ea causatur remedium possessorium.*
22 *Habens iustum titulum in aliquo beneficio, in quo aliquis est intrusus, nõ potest nomine ecclesiæ agere, quia uidetur intrusum spoliare.*
23 *Restitutionem petenti, an sufficiat probare nudam possessionem.*
24 *Possessio rerum spiritualium, non potest teneri, per laicum sine titulo, hinc est, quod si deijciatur, non habet interdictum recuperandæ.*
25 *Confessio aduersarij confitentis titulum spoliati in re spoliata, an per hanc confessionem obtinebit spoliatus de beneficio agentis interdicto recuperandæ?*
27 *Exceptio defectus proprietatis, an obstet agenti possessorio recuperandæ, uel retinendæ, uel adipiscendæ, tam in beneficialibus, quam non?*
28 *Exceptio reseruationis Papalis obstat agenti possessorio recuperendę, quia talis reseruatio inficit etiam possessionem.*
29 *Notorium facti fit per confessionem, uel probationes in iudicio admissas, notorietas autem iuris, quę sit.*
31 *Titulus beneficij an sit ostendendus per illum, qui agit pro iuribus sui beneficij, uel si contra eum agatur?*
32 *Possessio, vel quasi, iurium incorporalium, qualiter acquiratur, uel admittatur, uide remissiue.*
33 *Exceptio dominij, an possit opponi à non spoliante contra agentem possessorio recuperandæ?*
34 *Statutum, quod domus delinquentis destruatur, an procedat si domus delinquentis sit cum alio communis?*

CAP. V.

1 In literis. †Petẽti restitutionẽ beneficii, a quęstio institutionis non, canonicæ referri nõ potest. h. d. Primo ponitur quæstio. Secũdo ipsius respõsio. Tertio respõsionis ratio, & partes patent. Casus lite. Aliquis dicit se possessione ecclesiæ suæ violẽter eiectum, vnde petit restitui: Aduersarius dicit eum nõ fuisse canonicè institutum, quæritur quid iuris sit? Respõdetur, ꝙ primo cognoscẽdum est de violenta eiectione, quàm de canonica institutione. Nam prædo etiam de iuris rigore debet restitui.
2 Ber. †No. primo argumẽtum, ꝙ in interdicto, vnde vi, nõ est ne b cessaria conclusio, b sed satis est narrare spoliationem. c Pro hoc quod notatur 1. q. 4. quia præsulatus. Hoc procedit, secundũ Ioã. de Lig. & do. Ant. hic, in his, in quibus iudex supplet ex officio, qđ satis placet. Nam ad vtilitatẽ, priuatam iudex regulariter nõ supplet, vt no. Inn. in c. ad nostram, il 2. de iureiu. l. 4. §. hoc autẽ iudicium, & qđ ibi plene not. per Bart. ff. de dam. infec. Facit qđ no. in c. bonæ, il 1. de postu. præla. Pro vtroque dicto vide bo. tex. c. oblatæ, de appellatio. & in c. ꝯstitutus, eo. tit. meliorem in c. 1. de conuer. coniu. & quod ibi not. vbi iudex restituit ꝯiugi marinum ex officio suo, vbi etiam illa nõ potest petere. facit c. tua, & qđ ibi no. de iureiur. Si enim iudex videt quem spoliatum bene d ficio suo, & alium ibi intrusum, satis põt, & debet propter periculum animarum supplere ex officio, suo, d argumẽ. iurium prælleg. & de offi. ord. c. ordinarij, lib. 6. & de offi. dele. c. venerabili. vtile tamẽ est, vt semper fiat in libello cõclusio, cum iuxta petitionem formãda sit sententia, de accus. c. qualiter & quando, 2. Et vtile etiam est, ꝙ iudex interroget, quo malit iudicio experiri, vide bon. tex. in c. pastoralis, in prin. supra tit. ꝓxi. Et an ꝑ officiũ inquisitionis possit expediri restitutio, vide quod dixi, su-
3 pra eo. c. solicitè, in prin. †No. secundo, quod pro possessione beneficij recuperãda, potest clericus agere possessorio nomine ꝓprio, e & nõ nomine ecclesiæ. Ecclesia enim seipsam nõ possidet, sed possidetur a clerico nomine ꝓprio. Secus si vellet agere pro restõne aliarum rerum ecclesiæ, quia tunc dẽt agere nomine ecclesiæ, de dila. c. literæ, dixi plene in c. cũ super, de cau. poss. & prop. & ibi vide. No. tertio, quod ille qui ꝯtendit mecum in iudicio, maxime si prius me spoliauit, dr̃ aduersarius meus. Pro hoc vide c. 1. de iudi. & c. accedens, il 2. supra, vt lit. non ꝯtest. vbi est bon. tex. qđ no. ꝓpter statuta.
4 †Not. apertum arg. ex tex. qđ in f beneficialibus põt haberi, possessio sine canonica instõne, f licet nõ iusta, sed prima frõte pręsumitur iusta, qđ probatur in regu. 1. de reg. iu. lib. 6. vbi dr̃, quod beneficium ecclesiasticum sine canonica instõne licitè obtineri nõ potest: illicitè ergo obtineri põt, & facit iste tex. quia si nõ põt haberi sine can. inst. oportet prius disputare de titulo, cum aliàs nõ possit prius ꝓbari possessio, & hoc facit ad ea quæ infra dicam. No. de dictione, prius, quę potest intelligi duobus modis, & varius resultat intellectus. Primo enim põt intelligi, vt denotet ordinem in eadem instantia, & tũc est sensus literæ, quod exceptio nõ canonicæ institutionis nõ est admittenda, vt simul tractetur cum petitione restitutionis, sed est differẽda, vt prius examinetur illa, & postea ista, in eadem tamẽ instantia. Iste tamẽ intellectus nõ videtur procedere de iure, per c. fi. de ord. cog. vbi patet, ꝙ spoliatus ante restitutionẽ nõ cõpellitur respõdere suo spoliatori & sic prius est ferenda sententia, super restitutione, per quam sententiam finitur instantia iudicij, & sic nõ potest intelligi, qđ in eadẽ instantia sit audiẽdus. Secũdo, & melius, põt intelligi, vt denotet ordinẽ respectu diuersæ instantiæ, vt sit sensus, quod simul istæ duæ quæstionẽs nõ possint ꝯcurrere in eadem instãtia, sed prius debeat finiri qõ possessoria, postea intẽtari alia qõ in alia instãtia. Et iste intellectus est bonus per tex. in c. seq. in fi. ibi, ante restitutionẽ agere nõ potest, &c. Et sic not. ver. agere, & idẽ ver. ponitur hic, & facit d. c. fin. & hunc intellectum posuit Io. And. licet nõ ita corroborauerit, facit in simili 37. qõ. 2. c. priusquã.
5 †Not. ꝙ prædo, & is, qui habet possessionẽ vi, põt agere hoc interdicto, si spoliatur. ꝯcor. l. 1. §. qui a me, ff. de vi & vi arma. facit c. olim il j. & qđ ibi no. infra eo. & de hoc infra dicã.
6 †No. vlt. ꝙ quandoque etiam secũdum canones attẽdimus rigorẽ iuris, quandoq; vero simplicitatẽ, vt in d. c. dilecti, de iu. Et ponitur hic rigor pro subtilitate iuris, vt not. gl. in c. vt ꝯstitueretur. 50. dist. quãdoque ponitur ꝑ ordine iuris in ꝓcedẽdo, vt in c. super literis, de rescr. quandoq; pro austeritate, & excessu iuris, vt qnãdoque locus sit exemplo, vel ad terrorẽ ius excedit debitũ pœnæ, & tunc ius tenet mediũ inter dispẽsationem, & rigorẽ: & de his vide qđ not. gl. in d. c. ut ꝯstitueretur. Et sic no. ꝙ ius canonicũ quãdoque cõsiderat subtilitatẽ. fa. cap. capellanus, de fer. Nunc veniamus ad materiã more solito expediẽdam, & prima glo. in princ. allegat vnum simile. Secũdo opponit ꝯ text. in eo, qđ dicit, prius agendum de violenta eiectione. Hic enim agebatur de violentia, sed peteba-

ADDITIONES.

a Beneficij. Tu pondera, quia iste tex. ex suis verbis, procedit in rebus profanis subiectis, quia dicit in fi. quod prædo, est restituendus secundum rigorem legis, vt in l. 1. §. prædo, ff. deposi. l. 1. §. qui a me, & l. cum fundum, ver. colonus, ff. de vi & vi arma. Et ideo stat illa regula, dictum legis extenditur ad limitem rationis, vt est gl. in clem. 1. de elect. Sed ratio huius c. est generalior, quia loquitur in rebus subiectis temporalibus. ergo iste text. loquitur etiam in rebus profanis, ideo summatur, sic, Petenti restitutionem non refertur quæstio tituli. And. Barb.

b ZACHAR. Non est necessaria conclusio. Adde, an hoc sit verum, quando agitur isto interdict. contra contumacem, per Bar. in l. naturaliter, §. nihil commune, ff. de acquiren. poss. Cardi. in clemen. 2. vt lit. pend. & Philip. Franc. in c. bonæ. infra de app.

ANT. FRAN. Adde hoc, quod hic dicitur de conclusione libelli, declarat ipsum libellum, vt per Bald. in l. Aurelius, in §. Sticho, in fin. de lib. leg. & per Bart. in l. edita, in 10. colum. C. de eden. & ideo dicit Bart. in d. §. Sticho, ꝙ si petitur, ꝙ quis condemnetur de furto, licet in parte narratiua non sit dictũ ꝙ est furatus, sed ꝙ amouit, sufficit ad condemnationem, quia conclusio libelli consistit in ver. peto, & non in verbis narratiuis, ut dixit Bald. in l. fi. in vlti. colũ. in uer. illud constat, C. de fideicommis. lib. Et adde, ꝙ conclusio libelli in ciuilib. non est necessaria, ut uoluit Inn. in c. super literis, in 2. col. de rescrip. & per Bar. in d. l. Aurelius, in §. idem quæsijt, & per Bal. in l. 2. C. de in fa. & per Ang. in l. qui interrogatus, de pet. hære. Quid autem in criminalib. an sit necessaria conclusio, & per quæ verba importetur, habetur in l. 1. in §. 1. ff. ad Tur. & per Bar. in l. libellorum, in prin. in uer. vlt. no. ff. de appel. & per Bal. in l. 2. C. de prob. & per Bar. in l. hos accusare, §. omnibus, de accus. & per Alex. in l. senatus, de iure fisci.

c SEB. SAP. Spoliationem. Hoc tenet Imo. in c. examinata, supra de iudi. tamẽ Bal. in rep. l. edita, in 15. col. C. de eden. in rep Paduana intelligit hoc procedere, quando vltra narrationem apponitur aliquod prægnans verbum sonans in conclusionem, ut quia dico, cõqueror de Titio, quia me spoliauit tali possessione. Nam uerbum, conqueror, habet vim cuiusdam conclusionis: secus si simpliciter narrata esset spoliatio, & ista refert & sequitur Ias. in §. omnium, col. 24. insti. de actio.

d Ex officio suo. Adde quod uoluit Lap. alleg. 4. in fi.

e Nomine proprio. Adde quod uoluit Lap. alleg. 63.

f Canonica institutione. Adde do. de Rot. dec. 1. in ordine nouarum, in fin. hoc eo. tit. Oldr. consi. 1.

Universidad de Deusto Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

perebatur restitutio possessionis ablatæ, vt patet in fi. Soluit gl. & bene exponēdo text. ibi, [De violēta eiectione &c.] ideſt, de possessione violenter ablata. Aliud enim est, quando agitur criminaliter de violētia, vt patet, ff. de vi publi. vel priua. per to. & nō. per gl. in eap. 2. supra de ord. cogn. Et aliud quādo agitur ciuiliter ad restitutionē possessionis, vt hic, & quod no in c. 1. supra eo. Opp. 2. & videtur, quod etiā simul possit agi de possessione & ꝓprietate, vt in c. 2. de ord. cogn. & supra tit. ꝓxi. c. cum ecclesia, & c. cum super. Sol. secundū eandē gl. si actor agit possessorio, nō potest reus ante restitutionē accumulare petitorium, & ita loquitur hic, & supra de ord. cog. c. fi. Quod intellige si actor excipit, aliàs est sibi imputandū, vt no. in d. c. fin. facit supra eod. c. 1. & qđ ibi ibi not. Sed eadē persona bene potest agere simul, ſ. petitorio, & possessorio, & hoc casu loquūtur cōtraria, qđ tamē non procedit, secundū gl. in interdicto retinendæ, quia illud nō potest accumulari cum petitorio ab eadem persona, & hoc ꝓpter cōtrietatem, quæ inde resultaret. Tu de hoc dic, vt plene dixi in c. cū dilectus, & c. pastoralis, supra tit. prox. vbi plenè fuit examinatū, quādo ista possint simul accumulari. † Opp. tertio de regu. dolo facit, de reg. iur. lib. 6. & l. de dolo, ff. de exce. vbi patet, quod petēti rem, quam restituturus est, obſt. exceptio doli sed si iste nō habet canonicam institutionē, tenebitur post modum restituere, ergo debuit sibi obstare exceptio defectus ꝓprietatis. Sol. dicit gl. pen. illam regulā ꝓcedere in iudicio petitorio, quasi secus in possessorio. Aduerte, primo enim scias, ꝙ etiā vbi habet locum illa regula, oportet ꝙ agēs teneatur restituere excipiēti: secus, si tertio, & tūc non habet locū, vt in l. si socer. §. Lucius, ff. sol. matri. & ibi per Bart. de intellectu illius regulæ, & per Cy. in d. reg. dolo, & reg. qui ad agēdum, & per Cy. in l. 2. C. de ind. vid. tollen. aliquid in l. 1. ff. vti poſſ. & per Bart. in l. naturaliter. §. nihil cōmune, ff. de acquirē. poſ. in possessorio recuperandæ cōmuniter tenetur, nō habere locum, vt hic, & in c. ex conquestione, infra eo. saris probatur in d. c. fi. de ord. cog. vbi dicitur, ꝙ ante restitutionē non est reus audiendus, nisi sup possessione. Et idē tenet glo. in l. 1. §. qui a me, ff. de vi, & vi arma. In possessorio adipiscēdæ tenetur etiam cōmuniter, quod aut incontinēti vult ꝓbare reus de sua ꝓprietate, & auditur, aliàs secus, vt no. vltra loca præalleg. per gl. in c. 1. supra eo. & infra eo. c. literas, & dixi in d. c. pastoralis, supra tit. ꝓxi. facit l. 1. ff. ad exhib. sed difficultas est in possessorio retinendæ. Nam Dy. & Cy. vbi supra videtur velle idem, quod supra dixi in possessorio adipiscēdæ, & videtur sequi do. Anto. hic. Sed mihi plus placet, qđ sentit Bart. in d. §. nihil, ꝙ vbi ꝓstat de iusta possessione actoris, nō habet locū illa regula, seu exceptio proprietatis etiā si incōtinēti velit ꝓbare, quia aliàs sequeretur absurdū, quod liceret domino proprietatis impune molestare possessorē, a quod videē cōtra mentem l. si quis in tantā, C. vnde vi, & de præbē. c. eum, qui, lib. 6. & 15. q. 6. c. placuit, & daretur materia delinquendi, & veniēdi ad arma, &c. cōtra l. conuenire, ff. de pact. do. & l. nō est singulis, ff. de reg. iur. & c. literas, infra eo. Nō enim debet propria authoritate attentare, qđ per iudicē ꝓsequi debet, vt not. in præalleg. iuribus, & in c. cū nostris, de ꝓcessio. præbē. & ibi per Inno. facit, qđ no. in l. 3. C. de pact. Si autē probationes sup possessione hincinde essent pares, tūc, vinceret probans de ꝓprietate, & obstabit tūc exceptio proprietatis, vt probatur in c. licet infra de ꝓbat. no. Bar. & Cy. vbi supra. Opp. & videtur, ꝙ prædo nedū nō sit restituendus, imo vnicuique licitū est morte eum afficere, vt l. j. C. vt lice. vnicuique. Soluit eadem gl. & dicit illud ꝓcedere in prædone, de quo ibi, nō autē in quolibet. Loquitur enim text in eo, qui moratur in stratis publicis, ad deprædandum, & occidendū, isti enim debēt suspendi, & dicūtur famosi latrones, vt l. capitaliū. §. famosos, ff. de pœ. Tex. enim iste loquitur de eo prædone, qui aliū eadē re ſpoliauit, & ita videtur intelligē gl. dum allegat l. 1. §. qui a me, ff. de vi & vi arma. † Sed opp. cōtra hoc, & cōtra tex. & videtur ꝙ indistinctè prædo non possit agere hoc interdicto, sicut nec agit ad exhibendū, quia non habet iustam & honestam cām sui interesse, ff. ad exhib. l. in hac actione. §. si mecū. Nec potest agere interdicto, ne vis fiat ei, qui mit. in poſſ. quia nō datur ei, cuius nō interest, ff. ne vis fiat ei, l. 1. §. hęc verba. Itē fur nō agit furti. ff. de fur. l. itaque fullo. Io. Anpost Pet. & Abb. & Host. ponit plures rationes diuersitatis satis persuasiuas. Prima, quia facilius inuitātur homines ad furandū, vt ff. de pact. l. si vnus. §. pacta. Secūda, quia a fure poterit fur præcauere, nō tamēa violento, a igumen. ff. de actio. empti. l. si ea res. Tertia, quia actio furti infamat, ff. de his, qui not. infam. l. furti actio, interdictum non, ff. de vi & vi arma. l. neque. §. vnde vi. Quarta ratio, ga nisi interdictū daretur prædoni. remaneret de lictum impunitū, cum primus cōtra secundū agere non posset, vt ibi no. Sed dominus rei furtiuæ etiā contra secundū furēagere poteſt, vt ibi not. cum vterque ipso inuito cōtractet rem suā, Instit. de obli. quæ ex del. §. furtum, & l. ancillæ, C. de furt. Est tamen casus, secundū Host. in quo de æquitate, fur agit furti, vt l. quivas. §. si ego tibi poliēda, ff. de fur. Vide etiā de hac materia per gl. in d. l. qui a me, & in l. itaque fullo. Et aliis omissis Bar. po-

nit ibi bonam rōnem diuersitatis, dicens, quod actio furti super interesse fundatur, vnde qnādoque datur in duplum, quādoq; in quadruplum, sed furis nō potest interesse, nisi quia furti fecit alteri, & alteri furti tenetur, & sic ex improbitate sua contra queretur actionē, quod esse non debet, vt d. l. itaque fullo. Et g hanc rationem poteris, quod prædo non agit ad exhibendum, nec remedio illius ti. ne vis fiat ei, quia sunt fundata sup interesse, sed iste nō potest prætendere interesse, nisi exprimēdo delictum, & improbitatem suam, prædo autē agendo interdicto, vnde vi, fundat intentionem suam super possessione, quia possidebat, & fuit spoliatus, & sic nō colligitur fundare intentionē suam sup improbitate, & ideo dicit Barto. in d. l. itaque fullo. Furtur, licet nō agat furti rōne, prædicta, potest tamē agere ead possessionem recuperandā, actione triticaria, quia fundat in hac actione intentionē suam. super ſola possessione. Ex prædictis patet, quare in casu l. si vas. §. si ego tibi polienda, datur furti actio. Nā ponit casum, quādo tradidi fulloni vestimenta polienda, & ipse me inscio, alteri cōmodauit, cui fuerunt subtracta, licet enim cōmodando, non cōmiserit furtum, tamē nihilominus agit furti, quia sua interest, non ga cōmisit furtū, & teneretur alteri actione furti, sed ga tenetur illi propter malam custodiā & cōtractum præcedentem, & sic non causat interesse immediatè ex delicto suo. † Sed oppo. & videtur, ꝙ alla cōsideratio prædoni nunqđ sit fienda restitutio, quia nō debet fieri cum peccato, vt in c. literas, infra eo. Et res aliena sine peccato teneri nō potest, vt in reg. peccatū, de reg. iur. lib. 6. & infra de vsur. c. cum tu. Inno. tacitè videtur respōdere ad contrarium dicens secundū quosdam prædonem esse restituendum, quādo nō constat fitetur se prædonem, vel quādo nō constat ꝓprietatem ad alios spectare, idem videtur sentire in c. cū ecclesia, supra tit. ꝓx. Pau. de Leaz. in cōmento huius decreta. videtur velle, ꝙ prodens in dictinctè sit fienda restitutio. Dicit enim ꝙ hæc restitutio non fit in fauorem ipsius prædonis spoliati, sed in odiū spoliantis. Hoc non placet D. Anto. quia in odium alterius, non excusat peccatum, vnde tenet, b qđ dixi tenere Inn. licet eum non allegeret. Ius canonicum admittit de rigore iuris prædonem agentē possessorio, quia non admittit ad discutiendum, an sit prædo, sed cōstaret ipsum esse prædonem, repelleretur, quia iam deteget esset peccatum. sensus ergo literæ est secundū eum, ꝙ prædo restituendus est, ideſt, qui verè est prædo, & prædo allegatur, ꝙ est restituendus antequā hoc sit detectum, sed ad hoc detegendum quis non admittitur ante restitutionem. Ita dicit ipse. Sed certè hæc opi. mihi non placet in alijs beneficialibus. Credo enim indulgendam restitutionē, quantuncunque cōstet illum esse prædonem, ex quo dominus non cōcurrit secum ad petendū, propter hoc apertè colligitur ex text. isto, in eo, ꝙ in hoc fundat super legibus ciuilibus, quæ apertè ponunt prædonem restituendum, vt patet in l. cum fundum, & l. 1. §. qui a me, & l. condem. ff. de vi & vi arma. & l. bona fides, & l. 1. §. si prædo, ff. depositi. vbi tex. dicit, ꝙ si prædo, vel fur depoſuit, potest agere depositi, & debens rōnem, quia eorum interest, cum alteri teneantur, & habeant depositarios obligatos ex cōtractu, quæ ratio habet in illis non dat possessio sine titulo, vt d. reg. j. de reg. iur. lib. 6. Tertia op. hēt, vt nec instantiā aduersarij, nec ex officio iudicis teneatur spoliatus, ꝓbare titulū, vel iustificare possessionē, sed sufficit docere de ſola possessione, ꝓ hoc c. in literis. Dēt enim iudex excludere aduersarium in odiū sui, & actorē restituere: postea in illis non cōsiderabitur titulus, quia ex officio de iure cognoscere pōt, anteq̄ faciat restōnem. Et hanc opin. tenet Lap. de Castellio. sua alleg. 24. & sic dicit se viua voce audiuisse Io Cald. in decr. ex parte, infra eo. Et dicit, ꝙ hoc firmabat ꝓ cōclusione vera. hanc eandē opi. tenet Bertran. in clem. vna, de cā poſſ. & proprie. & dicit sic fuisse obtentū in palatio apostolico, ga in illis sōlum requiritur ꝓbare titulū, vel iustificare possessionē, sed sufficit docere de ſola possessione, ꝓ hoc c. in literis. Et ga in illis non dēt probare titulū, vel iustificare possessionē, sed sufficit docere de ſola possessione, ꝓ hoc c. in literis. Dēt enim iudex excludere aduersarium in odiū sui, & actorē restituere: postea in illis non cōsiderabitur titulus, quia ex officio de iure cognoscere pōt, anteq̄ faciat restōnem. Et hanc opin. tenet Lap. de Castellio. sua alleg. 24. & sic dicit se viua voce audiuisse Io Cald. in decr. ex parte, infra eo. Et dicit, ꝙ hoc firmabat ꝓ cōclusione vera. hanc eandē opi. tenet Bertran. in clem. vna, de cā poſſ. & proprie. & dicit sic fuisse obtentū in palatio apostolico, ga in illis non dat possessio sine titulo, vt d. reg. j. de reg. iur. lib. 6. Tertia op. hēt, vt nec instantiā aduersarij, nec ex officio iudicis teneatur spoliatus, ꝓbare titulū, vel iustificare possessionē, sed sufficit docere de ſola possessione, ꝓ hoc c. in literis. Dēt enim iudex excludere aduersarium in odiū sui, & actorē restituere: postea in illis non cōsiderabitur titulus, quia ex officio de iure cognoscere pōt, anteq̄ faciat restōnem. Et hanc opin. tenet Lap. de Castellio. sua alleg. 24. & sic dicit se viua voce audiuisse Io Cald. in decr. ex parte, infra eo. Et dicit, ꝙ hoc firmabat ꝓ cōclusione vera. hanc eandē opi. tenet Bertran. in clem. vna, de cā poſſ. & proprie. & dicit sic fuisse obtentū in palatio apostolico, ga in illis non dat possessio sine titulo, vt d. reg. j. de reg. iur. lib. 6. Tertia op. hēt, vt nec instantiā aduersarij, nec ex officio iudicis teneatur spoliatus, ꝓbare titulū, vel iustificare possessionē, sed sufficit docere de ſola possessione, ꝓ hoc c. in literis. Dēt enim iudex excludere aduersarium in odiū sui, & actorē restituere: postea in illis non cōsiderabitur titulus, quia ex officio de iure cognoscere pōt, anteq̄ faciat restōnem. Et hanc opin. tenet Lap. de Castellio. sua alleg. 24. & sic dicit se viua voce audiuisse Io Cald. in decr. ex parte, infra eo. Et dicit, ꝙ hoc firmabat ꝓ cō

ADDITIONES.

a SEB. SAP. Possessorem. Adde, ꝙ ubi ex restitutione posset uniuersaliter oriri scandalum, etiam spoliatus non est ante omnia restituendus, ut tenet Ant. in c. ex parte, in vlt. colū. infra eod. Fed. de Sen. in consi. 224. Pau. de Ca. in l. 2. C. de edict. diui Adr. toll. & dicit ibi do. Iaſ. hoc dictum tenendum esse di, quia poteris multum lucrari.

b Vnde tenet. Tu pondera, quia non probatiſte text. ꝙ debeat fieri restitutio ꝓ doni, secundum ciuilem, dicit enim ꝙ secundum rigorem iuris ciuilis prædo restituitur, siue ergo sit notorius, siue non, restituitur, quia non alia iura apparet, ꝙ non sit restitutio cum peccato, ut reg. peccatum, de reg. iur. in 6. & per consequens dictum Inn. est uerum, & dictum d. Ant. quod dixerit Pet. & Do. Abb. And. Barb.

De Restitutio. ſpoliat. c. In literis 174

teret restitutionem contra dominum, & non sic obstaret sibi exceptio defectus proprietatis notoria, & fundaret intentionē aduersarij, vt leg. & no. in d. c. ad decimas, & hoc casu ꝑt intelligi 11 opi. Innoc. supra recitata, si vis cātaluare. † Sed in beneficialibus a indistincte nō debet fieri restitutio, ex quo ꝓstat eū prædonem, arg. in c. quoniā, & c. cōstitutus, & quod in eis no. de fil. presbyter. de cura vitiosus ingressus. Nō enim debet se intruderein benefitio, etiā vt alij restituat, arg. c. cum, de eo, qui mit. in poſ. li 6. Sed iudex dēt ex officio restituere illē vero rectori, vt celeriter ob uitetur periculo animarū, arg c. cōstitutus, & c. oblatæ. de appel. & c. cū nobis, de elect. & quod no. Inno. in c. ad nostrā. 2. de iure iuran. facit quod no. Bar. in simili in l. 4. §. hoc autē, ff. de dam. in- 12 fect. † Sed cōtra prædicta, & tex. opp. & aliter: videtur enim ꝙ sal tem in istis beneficialibus dēt prædo, & intrusus excludi a petitione restōnis, & sic dēt admitti exceptio non canonicæ institutionis, quia beneficiū non, potest obtineri absque canonica institutione: simile videmus in matrimonio carnali. Nā liber homo poſſideri non pōt, vt l. cum hæredes. §. fi. ff. de acq. poſſ. penitens restitutionē cōiugis debet fidem facere de titulo matrimonii, vt in c. ex parte, & in c. ex transmissa. infra cod. Et idē in agressum authoritate ꝓsuperioris, vel exercuisse aliquem actū proportionabilem canonico duntaxat, sed satis est, ꝙ doceat se exercuisse aliquē actū, vt canonicū, animo acquirēdi quasi possessionem iuris canonicalis, scientibus illis, quorum interest, & sic apertè sentit nec titulū, nec colorē possessionis, esse necesse b ꝓbari, sed sufficit probare nudam possessionē. Sed ipse Inn. alibi, & hic, aliter sentit, vt infra subijciam. Quarta opi. b est cōis, ꝙ non teneatur ꝓbare titulum, sed debet iustificare possessionem ex titulo, seu aliter colorare, & hāc opin. sentit gl. quā allegat Arch. in c. cū qui, de eo qui mit. in poſ. lib. 6. Sed certè huic opi. multū obſt. iste tex. & c. frequēs, & c. cū ſuper de causa poſſ. & ꝓpriet. vbi sufficit probare confirmationē electionis. Itē facit c. ex insinuatione, ſ. de procu. vbi apertiſſimè colligitur in fine restitutionem fiendā absq; eo, ꝙ doceatur de tit. & ab hac opi. cōiter recedunt, doct. Sed a opi. est, vt ad instantiam rei quenti non sit necesse ostēdere titulū, vel colorē possidendi, ante restōnē, nec spoliatus pōt de hoc qōnem referre, sed iudex ex officio, anteq̄ restituat, dēt se de titulo informare, & si de titulo legit imè cōstet, sil tamen per probabiles præsumptiones, deber eū restituere. Si vero nihil constet de titulo, non faciet restōnē. Per hoc inferitur, ꝙ si ꝓponatur beneficiū esse reseruatū, iudex ex officio de dentem, sed iatis est, ꝙ probet matrimoniū legitimū ex cōsensu nec admittuntur exceptiones defectū intrinsecum concernentes, vt leg. & no. in c. ex parte, & c. literas, & c. ex transmissa. infra eo. Et satis vī in hoc sentire gl. illius clem. dū dicit aliud esse iustificare possessionē ex titulo, aliud agere petitorio. Alij dicant, ꝙ satis sit ei ꝓbare se authoritate ꝓsuperioris in possessionē

inductū ad hoc, vt restitutionem consequatur. Et hanc opin. tenet Inno. hic, vbi videt velle hoc esse necessarium, facit qđ no. Archid. in c. eum qui, de eo qui mit. in poſſ. lib. 6. sed ipsemet Inno. variauit. Nam in c. ex parte, infra eo. tenet sufficere probare ad iustificandū possessionē & restōnē consequendam, ꝙ fuit in possessione canonicatus & beneficii, exercendo. ſ. illos actus qui soliū canonicis, & talibus beneficiatis cōpetunt. Exemplificat de actibus canonicalibus, sicut est eligere, omnibus tractati bus interesse, habere ſtallū in choro, & ſimilia: & maxime facit secundū eū, ꝙ talia sufficiant ad consequendā restōnem, ga mālè facit reus cum ſpoliando, ac si esset iudex, infra eo. c. ex parte. videtur postmodū magis laxare hāc materiā in canonicatibus dicens, ꝙ etiā sine probatione prædictorū actuum canonicis tā tum competentium, satis erit isti ſpoliato, si ꝓbat, ꝙ aliqd fecerit, vt canonicus intendens acquirere possessionē canonicatus, & dicit sibi hoc plus placere, quod no. in isto c. in literis. Aliam opi. sentit Inno in c. bone, 2. de postul. prælat. vbi videt velle, ꝙ ad hoc vt competeat possessoriū in istis beneficialibus, oportet ꝙ ad minus probetur possessionē fuisse habitā, sciente superiore: licet enim, secūdū eum ſola scientia superioris non sufficiat ad probandū istam possessionē, sufficit tamen, ꝙ ex hoc cōstet 14 possessionem nō esse euidenter iniustam. † Ex hoc notabiliter videtur velle ꝙ possessio euidēter iniusta, non parit possessoriū, & ꝙ præsumitur euidēter iniusta, vbi non ꝓbatur habita, saltē superiore, sciēte & logī ibi tā in ecclesia, q̄ in præbenda. Vides ergo ex prædictis, quantū in hac, materia fuit varius Innoc. Nā hic requisiuit authoritatē superiorisin c. bonę, scientiā tantum, in c. ex parte, ſolū exercitium actuū, canonicis tantum cōpetentium, vel aliorum actuū, si exercuit, vt canonicus. Ioan. And. in addit. Spec. prælleg. quoad omne, beneficiū tenet primā opin. Inn. scilicet, quod ad minus requiratur ſuperioris authorit as, sed quoad ꝙ canonicatus & actus collegiales satis videtur iustificare possessionē, patientia canonicorum admittentiū istū ad tales actus, & sic secundū eum, quale suffragiū habebat possessor, sibi debebat sufficere in odium violēti, & sic ꝓcedit illud dictū Inn. in c. ex parte. An autē sufficiat ꝓbare illum sic fuisse habitū, & reputatum, remittit ibi Io. And. ad no. per eū in Spec. in titu. de teste. §. nūc videndū, in ver. multum, & videtur velle, ꝙ sic, si probatur realis tractatus, secus si verbalis tantum, arg. cle. si sumus, de sent. excō. & de priui. c. si Papa, lib. 6. † Do. Anto. multum stricte ſentit hic in materia. Dicit enim possessionem 15 beneficij respectu tituli habere neminē posse, absque patientia & scientia eius, a quo pendet ius conferēdi, seu transferendi, ga hæc est impropria possessio, quæ non pōt haberi, nisi per patiētiam illius, ad quē ſpectat ius transferendi, alleg. l. 3 §. dare, ff. de vſufruct. & l. quoties, ff. de ſerui. & not. in c. cū ecclesia, supra de causa poſſ. & propriet. de off. ord. c. conquerente, cū sim. Quasi ſentiat ꝙ ista possessio, vel quasi, constet circa incorporalia, cū habeatur respectu iuris ministrandi. Nec in canonicatu putat sufficere scientiā, & patientiā canonicorum, nisi quando ab eis dependet potestas cōferendi, vel possessionē transferendi, vel inquantum ageretur de possessionis inquisitione alicuius iuris quod transferre, depēdet a potestate canonicorum, vt in pote- 16 state eligendi, vel interessendi capitulo, & ſimil. † Itē dicit, ꝙ licet sciētia, & patiētia superioris sufficiat ad habēdam possessionem bñficii, non tamē sufficit ad agēdum possessorio, si a possessione illa fuit eiectus, quia oportet aliter possessionē colorare. Ex quo enim non apparet authoritas superioris, est euidēter c iniustus possessor, c cui non cōpetit possessorium. † Nisi superior 17 forte aliquem actū expressum fecisset per quem illū approbasset, vt admittendo ad osculum, & ſimilia, arg. c. ex ore, de his, q̄ fiunt a maio. par. cap. & infra de præben. c. dilecto, vel nisi antiquissima sit possessio, quia eo ipso ex hoc coloratur, ad hoc qđ no. Inno. in c. 2. de in integ. restitu. Item secundum cum, ga sufficit probare titulum prima facie validum. Vult ergo in effectu

quòd

ADDITIONES.

a Eum prædonem. Adde videndum per dom. de Rot. decis. vlt. in ordine nouarum, hoc eo. tit. & ibi qualiter debeat iustificare tit. & per Old. cōſi. 1. cuius dicta ſuppresſo authore, pro maiori parte refert Io. And. in addit. Spec. de restit. Ippliat. hic etiam allego.

b SEB. SAP. Quarta opin. Vide circa hæc Rot. decisio. 14. incip. item fuit dubitatum, utrum petenti, & decisio. 215. incip. si quis dicat, & decis. 279. incip. petenti, & Pau. de Cast. in consi. 314. incip. ad confirmationem eorum, in terstio dubio, secundum antiquam impressionem, Card. in d. cle. unica, in x. no. de cau. poſ. & propriet.

c Iniustus possessor. Pondera quia mihi videtur, ꝙ requiratur authoritas, & ſola patientia non ſufficiat. Ad hoc adduco tex. in d. c. ex frequentibus, ubi dicitur de consensu Episcopi, nel suorum officialium, qui de iure possunt, & certum est, quod cōſensus Episcopi, nel officialis est authoritas, ut dicit Archid. 18. q. 2. c. quidam, & uoluit Bal. in l. fi. necessitatem, de bo. quę lib. ergo sequitur, quod non ſufficit patientia, & facit, quia possessio cum authoritate Episcopi nullum habet commercium, ut uoluit Bald. in l. 2. C. de legi. hær. Item pondera, quia ibi text. dicit, qui de iure possunt, unde requiritur consensus eius, qui de iure potest, sed ille est Episcopus: ergo possessoris patientia non ſufficit, ut dicit hic do. Abb. no. bene. And. Barb.

Universidad de Deusto Biblioteca

ꝙ reſpectu acquiſitionis poſſeſſionis beneficii ſufficiat ſola ſciētia ſuperioris, ſed reſpectu agendi poſſeſſorio oportet, ꝙ aliter iuſtificetur poſſeſſio, vel ꝓbando authoritatē ſuperioris, vel titulum primo aſpectu validū, vel longam poſſeſſionē, vel conſimilem modū: & hoc dicit procedere nedum ex iudicis officio, ſed etiā ad inſtantiā partis, quia alias eſt euidenter iniuſtus poſſeſſor, cui nō datur poſſeſſoriū. Et putat ēt dicendum, & fortius ſi agatur vt poſſid. qa alias poſſeſſio præſumeretur clandeſtina, vel euidenter iniuſta, quæ nō parit poſſeſſoriū, & hoc dicit te-
18 nere Pau. in d. clemē. vna. †Nec obſt. ſi dicatur ꝙ poſſeſſor non cōpellitur oſtendere titulū ſuæ poſſeſſionis, vt l. cogi, de pet. hę. 2. q. 5. in prin. quia illud verū, quādo poſſeſſor, nō habet contra ſe præſumptionē, vel non eſt euidenter, iniuſta abſque coloratione, qa res eſt vniformiter, & pariter poſſedibilis. Secus ſi certo modo tantū poſſedibilis eſt, ſicut in caſu noſtro. Contra hoc facit tex. ſupra eo. c. audita, vbi ille obtinuit in hoc interdicto, li-
a cet nō iuſtificauerit poſſeſſionē ſuam. a Hāc op. ꝙ agens poſſeſſorio in beneficiali, teneatur iuſtificare poſſeſſionē ex tit. tenēt. do. de Rot. decis. 23. alias 261. vidētur tamē ſentire, ꝙ ſufficit ꝓ-
b bare poſſeſſionē, habita authoritate ſuperioris, b dū allegāt Ioā. And. in add. Spec. in loco præalleg. Et idē ꝙ teneatur iuſtificare poſſeſſionē, tenet Pau. in d. clemē. vna. Hæc in effectu ſcribuntur in hoc arg. ſatis difficili. Ego tamē reſpū acquiſitionis poſſeſſionis primo puto ſcientiā ſuperiorioris nō neceſſariam, ſed illius, qui tantū erat in poſſeſſione illius beneficij: vnde dico, qđ aut ſuperior erat in poſſeſſione illius beneficij, puta qa habebat illius vacantis cuſtodiam, & tūc ipſius ſcientia, ſicut cuiuslibet ſuperioris, requirit. Aut alius erat in poſſeſſione, & ſufficit illius ſcientia, licet ſuperior ignoret, & hoc aperte voluit Inn. in c. bonæ, 2. de poſtul. præla. & bene ꝓbatur ratione. Nam ad acquirēdam poſſeſſionē alicuius rei, vbi datur capacitas ex parte perſonæ, ſufficit animus volētis acquirere, & patientia poſſidentis, vt in c. cū eccleſia Sutrina, de cauſa poſ. & proprie. & c. cū olim, eo. tit. facit quod leg. & not. in l. clam poſſidere. §. qui ad nundinas, & l. peregre, ff. de acq. poſ. & in c. olim, il 1. infra eo. & quod
19 no. in c. conquerente, de offi. ord. †Pone ergo, clericum habuiſſe poſſeſſionem beneficii ab eo, quē putabat ſuperiorē, dicem' ne, ꝙ ſit adeptus poſſeſſionē beneficij? minime, vt in c. querelā, de elect. & qđ ibi no. Inno. in c. 2. de in integ. reſtit. facit c. ſi beneficia, de præben. lib. 6. & melius in c. ex frequētib. de inſtit. &
20 c. cum, q, de præbē. lib. 6. † Hinc dicimus, ꝙ poſſeſſor beneficii cum bona fide nō tenetur ad reſtōnem fructuum: alias ſecus, vt no. dom. de Rot. decis. 24. alias 22. & doct. & gl. in c. cū ſuper, de cauſa poſ. & propriet. in c. grauis, infra eo. Nec obſt. ſi dicatur, ꝙ
c iſta incorporalia ſine, patientia nō quæruntur, c &c. qa dico, ꝙ
d ſatis eſt d habere patientiā illius, qui ea poſſidet, vt ſupra dixi, & ſi vacāt, non eſt neceſſe habere ſcientiā alicuius, vt l. cum quærebatur, C. vnde vi, & not. Inn. etiā in beneficialib. in d. c. bonę. Itē iſta incorporalia accedunt rei corporali, ideo acqſita poſſeſſione rei corporalis, cōperit exercitium incorporalium, argumē. eorum, quæ no. in c. tranſmiſſam, de elect. & in regula 1. de reg. iur. lib. 6. licet ergo requiratur ſciētia forte ad iuſtitiā poſſeſſionis, vt non appareat iniuſta, tamē quo ad habitum poſſeſſionis non requirit, & pro hac opi. induco tex. no. in l. 1. §. ſi vir, ff. de acquirē. poſ. & l. 1. §. deiicitur, ff. de vi & vi arma. vbi notabiliter ꝓbatur, ꝙ pōt acquiri poſſeſſio rei, licet dominii acquiſitio interdicatur a iure. Licet enim donatio prohibeat inter virū, & vxorem, tamen ſi tradiŕ poſſeſſio, illa bene acquiriŕ, q̄ eſt ſufficiens etiā ad agendū poſſeſſorio, ſi inde cōiunx expellatur, vt d. §. deijciŕ, & no. gl. 14. q. 1. c. in ſumma, & gl. in c. ex parte, infra eo. & ibi etiā per Io. And. Nec obſt. tex. in l. ſi eum, ff. de dona. inter virū, & vxorē. vbi dicitur mulierē nō poſſidere ſupraſcripto caſu de iure ciuili; intelligitur enim dupliciter. Primo, ꝙ nō poſſideat ciuiliter, ſed naturaliter ſic, quæ poſſeſſio apta eſt ad reſtōnem conſequendā, vt d. §. deijcitur. Secūdo ſi intelligatur, ꝙ etiā poſſidet ciuiliter, tex. in d. l. ſi eū, debet intelligi quo ad effectū, quia
e cōtractus fuit inutilis. e Et hæc opi. 2. cōmuniter tenetur, vt ibi. Ita dico in ꝓpoſito, ꝙ licet beneficiū nō poſſit effici ipſius clerici, niſi præcedat titulus legitimus, poſſeſſio tamē poteſt tranſire ſine eo, qa vt no. dicit tex. in d. §. ſi vir, acquiſitio poſſeſſionis
21 eſt quid facti, quæ nō impeditur ex prohibitione iuris. † Ad idē
f videtur tex. expreſſus in c. Deus. §. patet, f 3. q. 1. vbi expreſſe tenet Grati. ꝙ etiā violenter poteſt acquiri poſſeſſio beneficii, etiam
g Epiſcopatus, nec debet inde deijci ſine iudicis authoritate, g & ſi deijcitur, poteſt petere reſtōnē poſſeſſionis. Idem ſentit Hug. & ibi per Archid. in d. §. patet, & 14. q. 1. in ſumma. vbi dicit, ꝙ ex quo daŕ capacitas in poſſidēte, acquiritur poſſeſſio ex ſolo facto, quæ ſufficit etiā ex parte poſſeſſorii recuperandę. Ad idem etiā facit, quia ſicut ex poſtfacto, ceſſante titulo, per iuris priuationē retineri poteſt poſſeſſio, vt in c. licet Epiſcopus, de præbē. lib. 6. & ita & ante factū, & idem in c. eum qui, eo. tit. & lib. facit c. cum noſtris, & c. literas, & qđ no. in eis, de conceſ. præben. Ad regulam primam de reg. iur. lib. 6. reſpōdeo dupliciter, ꝙ procedit reſpectu habēdi, nō autem reſpectu poſſidendi: non autē poteſt habere beneficiū, vt Rector abſque canonica inſtitutione. Secūdo poteſt intelligi etiā reſpectu poſſidēdi, ſed uerbū, licite. ibi poſitū, ſoluit contrariū. Dicit enim ꝙ licite non poſſidetur. Non enim negat, quin illicite, immo, potius innuit cōtrarium per cōtrarium ſenſum. Simile in raptore & violēto poſſeſſore, q poſſident, illicite tamē, l. cū fundum, & l. colonus, ff. de vi &
22 vi arma. & in iſto text. in fi. †Ad prædicta vide dom. de Rot. decis. 2. in fin. vbi hoc dicentes ſentiunt, ꝙ ſi vnus eſt intruſus, & alius habet legitimū titulū, nō poteſt iſte agere nomine eccleſiæ, qa videtur poſſeſſorē ſpoliare, quod non licet, ad idem c. venerabilem, & quod ibi no. qui fil. ſint legi. Nō obſt. l. 3. §. dato, & l. quoties, alleg. per do. Anto. loquiŕ enim in acquiſitione rei incorporalis, quæ nō poteſt haberi ſine ſcientia & patientia poſſidentis, vt l. 2. C. de ſerui. & no. in c. bonæ, 2. de poſtul. præla. ſed beneficiū eſt quid corporale, & eo ipſo, ꝙ habet corpus eccleſiæ, poteſt rōne illius poſſeſſionis, adminiſtrare. Veniūt enim alia remedia per viā acceſſorii, vt in d. cap. per venerabilem, & [Quæ præeſt loco, &c.] & quod not. ibi Doct. ad idē l. ſi arrogauero, ff. de preca. l. arrogato, ff. de adopt. & quod no. Inno. in c. præſentia, de proba. & gl. 16. q. vlt. c. ſi qua mulier. Idē hic videtur habere patiētia poſſidentis beneficiū abſque ſcientia ſupe-
23 rioris, iuxta no. ꝑ Inno. in d. c. bonæ, & hoc de primo. †Aut quæritur reſpectu petendi reſtōnem, & tūc cōmunis eſt opi. vt ſupra dixi, ꝙ poſſeſſio ſit iuſtificanda, vel titulo, vel alio modo. Ego vero dico ſic, ꝙ aut petēti reſtōnem ius cōmune non obſtat, & ſufficit ꝓbare nudam poſſeſſionē, nec eſt neceſſe aliter colorare. Primo moueor per iſtū tex. indiſtinctè dicentē, prius agi debere de violēta eiectione, q̄ de canonica inſtitutione, & nihil dicit de iuſtificāda poſſeſſione, immo aptiſſimè innuit oppoſitū in fi. dū dicit, & ēt ꝑdo eſt reſtituēdus, aliàs. n. parū valeret argumētatio Papæ. Senſus. n. lr̄e eſt, ꝙ ſi ꝑdo eſt reſtituēdus, ſortè ille, de cuius poſſeſſione ꝯſtat, licet nō de titulo. Ad idē … & melius, c. ꝯquerēte, ī. eo. vbi ēt ſpoliato a iudice añ oīa mādat fieri reſtō, & ꝙ poſtmodū de aliis cognoſcat. Itē hoc vr̄ velle ſi vis nō inferaŕ lr̄æ, illa cle. vna, de cā poſ. dū dicit, In ſolo poſſeſſorio ꝓcedēdū. Nō. n. eſſet ſolū, & nudū poſſeſſoriū, ſi hr̄et … qd docere de titulo, cū in poſſeſſorio ſufficeret ꝓbare poſſeſſionē & deiectionē, vt in c. ꝯſultationib. de off. dele. Et ꝑ illā cle. hoc aptè patet, ꝙ l. 2. §. q̄dā, ff. de de interd. de qua vr̄ facere ſolū Io. And. in add. ꝑdicta, nō habet locū in caſu nr̄o. Dicit. n. ibi tex. ꝙ interdictū de locis ſacris, & religioſis habet annexā cām proprietatis. Si. n. hoc ꝓcederet in caſu nr̄o, nō diceret tex. in d. cle. in ſolo poſſeſſorio ꝓcedendū &c. Ad idem vr̄ tex. apertiſſimus in c. ex inſinuatione, ī. de ꝓc. ubi mandaŕ ingri de titulo poſt reſtō-
h nem factā, ſed reſpū reſtōnis fiendæ, ſolū mandaŕ ingri h de quibuſdam, inter quę nihil diciŕ de coloranda poſſeſſione, ad idem c. ex

ADDITIONES.

a Poſſeſſionem ſuam. Pondera c. ex frequentibus, in ver. detinent, quia eo … bat ꝙ acquirit poſſeſſionem, ſed detentionem. And. Barb.
b Superioris. Adde Lap. alleg. 30.
c Non quæruntur. Dic, ꝙ iſtud non habet locum in beneficiis, immo requiritur patientia ſuperioris, ut in d. c. ex frequentibus. And. Barb.
d SEB. SAP. Satis eſt. Vide Alex. in conſi. 16. incip. in cauſa, & lite, col. … inſuper reſpondeo, in 5. uol. ubi tradit, ꝙ in iſtis iuribus incorporalibus … acquiritur quaſi poſſeſſio, niſi probetur patientia & ſcientia ſuperiorum, ad quem ſpectabant illa iura.
e Inutilis. Item pondera, quia eſt error, arg. not. in l. Barbarius, de offic. præto. And. Barb.
ANT. FRAN. Ad hoc, quod dicitur de iuſto errore, dicas ꝙ talis iuſtus error habetur pro titulo quo ad præſcriptionem inducendam, ſecundum Bal. in l. Iulianus, in prin. ff. ex qui. cau. maio. & in l. 1. ff. quorum bon. & habetur per Bal. in l. fi. in 15. opp. C. de edi. diui Adria. tollen. Et talis error excuſat a pęna ſtatuti punientis non ponentes res in æſtimo communis ut … in l. quandiu, C. qui admit. & excuſat etiam a pęna dupli, quæ creſcit per … gationem, ſecundum Bald. in l. ea quæ, in 1. q. C. de condict. indeb. per … §. fi. ff. de iure fiſ. & per c. 1. de elect. Et ex quibus cauſis oriatur error … vide Bar. in l. Celſus. ff. de uſuc. & uide Pau. de Caſt. in conſil. 286. & in … ſi. 72. & 86. ubi ponit, an, & quando error cauſet bonam fidem & quid ſit error habetur per Specu. in tit. de confeſ. in §. 2. & per Bald. in l. quidam … col. C. de iure deliber. ubi dixit, ꝙ eſt applicatio animi ad falſum. Et quæ differentia ſit inter errare, & ignorare, uide Spec. in tit. de poſi. in uer. 15. & per Bal. in l. falſus, in 1. q. C. de fur.
f §. patet. Item pondera, quia cenſetur cauſa ſpiritualis, ut eſt gl. in c. 1. de … And. Barb.
g Iudicis authoritate. Adde do. de Rot. decis. 1. in ord. nouarum. hoc eo. tit.
h Inquiri. Et pondera iſtum tex. quia dicit, ꝙ fuit oppoſita exceptio minoris canonicæ inſtitutionis, unde fuit inſtitutus, ſed non canonice: vide Old. … quem allegat Bal. in l. ſi de proprietate, C. ſi a non compet. iudi. ubi dicit … quoties eſt neceſſaria probatio defectus proprietatis, non ſit reſtitutio … quod uide ibi Bald. quod not. contra iſtos prædones, qui furantur … ſpoliati n reſtituantur: uide Old. conſi. 1. & doct. in c. Deus. §. patet. … obijcitur. 3. q. 1. & Lap. alleg. 24. & 30. & 52. & do. de Rot. concluſio. … 233. Tu uide Bal. in c. item cum quis, ubi tangit, ſi debet colorare poſſeſſionem, & decidit, ꝙ ſic. Mouetur ex l. hoc colore, ff. de inoffic. teſtamen. uide Dom. Cardi. in c. ex parte, infra eod. Et pondera, quia aut loquuntur de reſtitutione petenda, qua habita; ſpoliatus remaneat quietus, & in pace, quo caſu loquitur c. ex inſinuatione, tunc eſt iuſtificanda; & iſto modo procedunt omnia dicta, quæ probat.

c. ex parte, ſupra de reſcrip. & c. cum ad ſedē, infra eo. vbi poteſt agi ſolo poſſeſſorio de eccleſijs, cū poſſidentur, vt quædam proprietas. Ad idē c. cum ſuper, de cauſa poſ. & propriet. in ratione ſua, in c. accedēs, ſupra eodē. Itē multū me mouet ad hanc ſententiam, ꝙ cū multa iura antiqua, noua, & nouiſſima in hac materia emanauerint, & mādent reſtōnem beneficij fieri, nunquā fecerunt mētionem de hac poſſeſſione coloranda, ex quo apertiſſime præſumendū eſt, hoc nō eſſe neceſſarium, arg. c. ad audientiā, de deci. Nec puto, ꝙ iudex ex officio ſuo hoc poſſit, qa iura ante omnia volunt reſtōnē fieri, nec eſt conuniēs, vel equū vt iſte ſpoliat' litiget, 3. q. 1. ꝑ totū, & 2. q. 2. ꝑ totū & c. frequēs, de reſti. ſpol. li. 6. Nec iſte aliqd petit, qđ prius nō habuerit: reſtituaŕ ergo in ſtatum priſtinū, & demum inquirat ſuperior, ſi inquirere vult, vt apertè ꝓbat text. in d. c. ex inſinuatione. Et ad illud ſimile de matrimonio carnali, ꝓpter quod multū videntur moueri Doct. in ꝯtrarium, reſpōdeo, ꝙ ideo ibi neceſſe eſt ꝓbare titulum, ſaltē in aſpectu legitimū, quia ſine eo nō pōt haberi poſſeſſio, etiā iniuſta, cum liber homo, etiā ſi ligatus teneatur, poſſideri nō poſſit, vt in l. cum hæredes §. fi. ff. de acq. poſſ. facit l. 1. ff. de rei vend. Cū ergo petens reſtōnem, habeat probare poſſeſſionē, vt d. c. cōſultationibus, ergo neceſſe hēt probare titulum, per quē probatur poſſeſſio, ſed in beneficialibus pōt haberi poſſeſſio per clericū ſine titulo, quādoque iuſta, quādoque iniuſta, vt ſupra dixi, cū bñficiū ſit poſſedibile, & clericus ſit capax poſſeſſionis, & hoc videtur voluiſſe iſte tex. in fi. & in dubio præſumendū eſt iuſta, cum clericus nō debeat eſſe, ſine beneficio, de præbē. c. cū ſecundum. nō ergo neceſſe eſt probare titulū ad ꝓbationem poſſeſſionis, quia non ꝓbat hoc eſſe, qđ ab hoc contingit abeſſe, in c. 2. de transla. Epiſ. & l. neque natales, C. de pro-
24 bat. & in l. non hoc, C. vnde legi. †Secus autē, vbi laicus peteret reſtōnem ſpiritualium, qa tunc hēt probare titulum, qa ſine eo non pōt habere poſſeſſionē, vt in c. cām, de præſcrip. & hoc caſu pōt intelligi d. l. 2. §. quædā, vel quādo loca ſacra, vel religioſa peterentur nomine ꝓprio, quod eſſe nō poteſt. Pro hoc glo. 14. q. 1. in ſumma. & in c. ex parte, infra eo. quæ volūt laicū non poſſe petere reſtōnem decimarū & aliarum rerū ſpiritualium, niſi probet titulū, qa ſine eo non pōt illud ius poſſidere, ſed clericus poterit petere reſtōnem, tanquam Rector, & ſecundum hunc intellectū non violātur iura, & nullū ſubeſt periculum, cū nihil petat, ꝙ prius non habuerit, & hoc apertiſſimè ſentit Inn. in c. ſæpe, infra eo. vbi dicit poſſeſſorem eccleſiæ debere conſequi poſſeſſionē ipſius per condictionem c. reintegranda. 3. q. 1. licet non valeat inſtōnem canonicam ꝓbare, & fundat ſe ſup ſola poſſeſſione, quod multum no. Aut ius cōmune reſiſtit petenti reſtōnem, vt puta, qa poſſidebat duo beneficia incōpatibilia, vel patiebatur defectum in ætate reſpectu illius beneficij, & tunc eſt magis dubiū. Io. And. videtur ſentire in dicta addi. ꝙ tenetur ꝓbare titulum, etiā ſi ius nō fundet intentionē poſſidētis, per no. in c. conſtitutus, de fil. presbyt. Et ſic vr̄ recedere a gl. quā poſuit in c. ad decimas, de reſtit. ſpol. & in c. 1. de reſcri. lib. 6. vbi voluit non ſufficere, ꝙ ius cōmune faciat contra petētem reſtōnem, niſi fundet intentionem poſſidentis. Sed videŕ in dicta addit. illud dictum reſtringere in matrimonio carnali, & ſpirituali. Et puto, ꝙ etiā hoc caſu dēt fieri reſtō, non docto prius de tit. Ad hoc alleg. tex. apertum in d. c. ex inſinuatione, vbi ille poſſidebat archidiaconatum & præbendā, quæ ſimul de iure cōmuni haberi nō poſſunt, maximè ſecundū iura antiqua, vt in c. j. de ꝯſuet. lib. 6. & nihilominus prius mandaŕ ibi reſtitutio, quam inquiraŕ de titulo, immo aderat ibi vltra illā iuris præſūptionem, alia præſumptio, ſ. ſnīæ latæ contra eum, licet cū falſo procuratore, facit c. referēte, infra, de præben. Nec obſt. c. ad decimas, quia ibi loquiŕ, vt ſupra dixi, ſ. quādo ius cōmune fundat intentionē poſſidentis, & ſic poſſunt ſuſtineri gl. præallega. etiam in bñficialibus. Sicut enim nō dēt iudex ſpoliare iuris ordine non ſeruato illū, contra quem facit ius cōmune, quia poſſet ius retinendi ſibi cōpetere, vt in c. licet Epiſcopus, de prębē. lib. 6. Ita & fortius non dēt hoc poſſe cōpetere priuatæ perſonę. Quis enim diceret, ꝙ ſi in caſu c. licet Epiſcopus, ſuperior ſpoliaret poſſeſſorē, ꝙ non deberet fieri reſtitutio: aliàs enim apertè veniremus ꝯ intentionem illius c. & daretur materia ſpoliandi poſſeſſorē, quod eſſe non dēt, ſi enim ius tolerat talem poſſeſſorem, donec, iuris ordine ſeruato, ſpolietur, quare ſi illicitè ſpolietur, eſt deneganda reſtō, cum nihil petat, quod prius non habuerit: Ad c. ꝯſtitutus, de fil. presbyt. reſpōdeo, ꝙ multipliciter intelligitur, vt ibi no. Inn. & Io. And. nā aliqui intelligunt, ꝙ ibi fuit actū petitorio, aliqui ꝙ petitorio, & poſſeſſorio, aliq quod poſſeſſorio tantū, ſed opponebatur notorius defectus ꝓprietatis, quod ſi verū erat, non dēbat fieri reſtitutio, arg. c. quoniam, contra & c. euidentia, & c. ſi cōſtiterit, de accuſ. vel ſi non erat notorius, ille actor de iure ſuo ꝯfidens ꝯſenſit, vt admitteretur exceptio defectum ꝓprietatis ꝯcernens, vt in c. 1. ſupra eo. vel hoc fecit Papa, vt euitaretur circuitus, quia ſi fuiſſet facta reſtitutio, & ꝯſtitiſſet poſtmodum de ꝓprietatis defectu, fuiſſet facta ſtatim amotio, alius ergo iudex nō potuiſſet facere, vt ſentit ibi Io. And. & ſic capiatur ibi qualiſcūque lectura ex prædictis, nō ob. ille tex. caſui noſtro, cum ius ꝑſumat aliquā defenſionē ſibi poſſe competere, & ideo diſponit ſpoliationē non fiendam, niſi iu-
25 ris ordine ſeruato, vt in c. licet Epiſcopus † Sed tenendo illā cōmunem opi. ꝙ ſit neceſſe colorare poſſeſſionē, eſt dubium, nū quid per ꝯfeſſionem aduerſarij titulum ꝯfitentis, ſit ſatis iuſtificata poſſeſſio ad finem ꝯſequendæ reſtitutionis. Dom. de Rot.
26 dec. 401. aliàs 405. dn̄t hæc ſufficere in odiū ſpoliantis. † Vide ēt ad materiā per Lapum ꝯclu. 52. alias 53. vbi ſentit, ꝙ per lōgam poſſeſſionem ſatis coloratur poſſeſſio, qđ ſentit Inno. in d. c. 2. Item aduerte ad vnā no. limitationē, quam dom. de Rot. ꝯclu. 19. ponunt circa illam opi. Dicunt enim poſſeſſionē colorandam, quādo agitur interdicto, vnde vi, & ſic via ordinaria, & iuris ordine ſeruato: ſecus ſi ꝑ viam attentati quis peteret reſtitutionē, tunc enim ſufficeret probare, poſſeſſionē tempore litis, nec eſt neceſſe poſſeſſionē colorare, qa hoc fit ex iudicis officio, & incidēter, & hoc caſu offenditur non ſolum pars, ſed etiā iudex. Optime poſſunt adduci no. ꝑ gl. in clem. 2. vt lit. pend. Et
a Et hoc dicunt verū, niſi notoriè a ꝯſtaret de defectu iuris ſpoliati: tunc enim licet iudex poſſit reuocare attētata ꝓpter iudiciariam authoritatē contemptam, nō tamen dēt facere reſtitutionem illi tenenti cum pctō, per not. in c. ꝯſtitutus, de fil. presbyt. Sed aduerte, quia hæc aliqualiter faciunt ꝯ illam cōem opin ſi enim non pōt haberi poſſeſſio ſine patientia, vel authoritate ſuperioris, quomodo poterit hoc caſu ꝓbari ſpoliato ꝑ petentem reſtitutionē attētatorum, niſi coloretur illa poſſeſſio? Vnde tene primam opi. Sed tenēdo cōmunem opi. nunqd ſufficiat narrare, ꝙ legitimè & canonicè poſſederit? Quidam vt Collector dec. Rotæ, ꝙ nō, quia articulus erat nimis vagus. Dēt enim magis ſpecificè facere mentionē de tit. Sed dom. de Rota cōmuniter ꝯcluſerunt ꝯrium, ſeu oppoſitum, qa in ꝓbando poterit deſcendere ad ſpecialia, arg. eorum, quæ no. Inn. in c. fraternitatis, de teſt. Hanc opi. ſequitur Do. Ant. & vide plenè per eoſdē Do.
27 de Rot. decis. 22. †Sed quæro an indiſtinctè repellaŕ exceptio defectus ꝓprietatis contra agentē poſſeſſorio in iſtis bñficialibus? Concludo ſic poſt Do. Ant. ꝙ aut agitur poſſeſſorio adipiſcendæ, & dēt admitti, ſi ꝓbationes offeruntur incōtinenti. Quod ꝓcedit etiā in aliis bñficialibus, vt l. 3. §. ibidē, ff. ad exhib. & not. gl. in c. j. ſupra eo. tenet Hoſt. in c. ad vltimum, ſupra de cau. poſ. & propriet. licet Inno. ſentiat ibi oppoſitū, & minus bene. Sed in bñficialibus obſtat exceptio criminis cū infamia, de quo dic, vt legi. & no. in c. accedens, de accu. & in cap. cū olim, de cauſa poſ. & ꝓprieta. Aut agitur poſſeſſorio retinēdæ, & tunc nō obſtat, qa alias liceret domino impune poſſeſſorē moleſtare contra mentem l. ſi quis in tantā, C. vnde vi, & in c. cum qui, lib. 6. de pręben. Et hoc ꝓcedit etiā in aliis a bñficialibus, vt no. Bar. in l. naturaliter, §. nihil cōmune, ff. de acq. poſ. dixi in c. paſtoralis, & in c. cū dilectus, de cauſa poſ. & propriet. ſi agitur recuperandæ, vt eſt in materia noſtra, & tunc ſi exceptio pariter ꝯcernit defectum ꝓprietatis & poſſeſſionis, dēt admitti, quia cenſetur potius defenſio ſup poſſeſſione, vt not. 8. diſt. c. quo iure, & di-
28 cam latius infra c. ꝓx. †Et ideo dicūt dom. de Rot. decis. 6. alias 21. ꝙ agenti poſſeſſorio recuperandæ, obſtat exceptio reſerua-
b tionis Papalis, b quia reſeruatio etiam inficit poſſeſſionem, & ſic ſolum detentio fuit in illum tranſlata, de quo tamē ibi vide latius per eoſdem dominos. Aut exceptio ꝯcernit defectum ꝓprietatis duntaxat, & tunc aut nō eſt notoria, aut ſic: primo modo, ſi probatio exceptionis nō offeratur incontinenti ꝓbari, admitti non dēt, vt hic, & infra c. prox. & in c. ſuper ſpolitione, ſupra de ord. cog. Aut offerŕ incontinenti, & idem, ꝙ non debeat admitti, ſecundū d. Ant. hic, excepto caſu c. literas, infra eo. Aduerte, quia Inno. in c. ad vltimū, ſupra de cauſa poſ. & propriet. hoc tenet, gn̄aliter tamen loquitur, & tamē refert alios cōtrarium tenere. Ego tamē ſatis putarem reſtōnem differendam ꝑ rationē in c. literas, infra eo. Ibi enim differtur reſtō quo ad carnalem copulā, ſi probationes offeruntur incontinenti, qa non poſſet fieri ſine peccato, ſi exceptio eſt vera, quæ quidem rō ſatis militat in caſu noſtro. Nam dareŕ vitioſus ingreſſus, & materia peccandi, vt in c. dudum, 2. de elect. & de eo, q mit. in poſ. c. cum qui, lib. 6. & in mora modici, temporis nō eſt magnum ꝑiudicium, l. ſi debitori, ff. de iud. Si autē exceptio defectus proprietatis eſt notoria, & tunc ſi quidem eſt factum ita notorium ꝙ certum eſt, vel ſatis veriſimile, ꝙ nullum ius competit petenti reſtōnem, tunc debet talis exceptio admitti in iſtis beneficialibus, ſiue fundet intentionem excipientis, ſiue non, quia nō debet fieri reſtitutio cū, pctō. In iſtis notoriis debet iudex ſupplere ex

ADDITIONES.

a SEB. SAP. Niſi notorie. Adde, ꝙ uia attentati eſt adeo priuilegiata, quod ēt ſi conſtet de non iure petentis, & ſit notorium, tamen attentata debent reuocari, ut dicit Gemi. in c. ad decimas, de reſti. ſpoi. lib. 5. quod multum cōmendat dom. Alex. in conſi. 99. incip. uiſis proceſſibus, col. 1. in 5. uol. & hoc ſentit etiam Abb hic.
b Papalis. Adde Lap. alleg. 24.

Universidad de Deusto
Biblioteca

re ex officio, nō debet dimittere bñficium apud spoliatorē, si de spoliatione constat. Ad prædicta facit qđ leg. & no. in c. constitutus. &c. quoniam, de fil. præsby, quod notat Inn. in c. 1. de offic. iud. Ad idem c. si cōstiterit, infra de accusa. & vide quod ibi dico circa hanc materiā. Et hoc voluit Io. And. in addit. Spec. sup tub. huius c. post prin. ad prædicta etiā faciunt c. oblatæ, & c. cōstitutus, de appel. & hoc casu nō procedit glo. in c. ad decimas, eo. tit. lib. 6. & in c. 1. de præscrip. eo. lib. Quod satis voluit Ioan. And. in addit. prædicta, restringit tamē hoc in matrimonio carnali, vel spirituali, quod satis placet. Nā in alijs non dēt obstare exceptio defectus proprietatis, ex quo nō fundat intentionem opponentis, quia iuste possidet, ex quo possidet, vt l. fi. C. de rei vend. & quo ad istū liberas ædes habet, dic, vt l. loci corpus, §. cōpetit, ff. si ser. vend. & sic in alijs casibus possunt procedere glo.
19 præalleg. † Aut exceptio nō est ita notoria, puta qa non constat ex facti notorietate, vel per cōfessionem, seu ꝓbationes in indicio admissas, iuxta no. per Inn. in c. cōstitutus, & facit c. significasti, de diuor. sed est notoria ex præsumptione iuris, qa possidebat duo beneficia incōpatibilia, vel est minor ætate respectu illius beneficij, & tunc licet Ioā. And. sentiat in addit. prædicta, qꝺ debeat admitti, & tenetur tunc petens restōnem, probare titulum, & sentit etiā D. Ant. Tamen pnto oppositū. per d. c. ex insinuatione, & per id qđ supērius dixi. Ex quo enim sibi posset ius competere, vt in c. licet Episcopus, de præbē. lib. 6. nō debuit facto spoliari. Nec ob. c. ad decimas, qa loquitur, quādo exceptio fundabat intentionem opponentis. Tūc enim concurrentibus duobus vinculis, & concurrēte domino cum iniusto possessore æquū est, vt admittatur ista exceptio, argu. in l. bona fides, ff. de-
20 posi. & in c. fi. de ord. cog. † Et vbi admittit exceptio notoria, de-
a bet fieri fides incontinēti, a ne in fraudem opponatur ad differendā restōnem, iuxta no. in d. c. significasti, & in c. post electionem, de cōcess. præben. Nec obst. prædictis c. porro, de diuor. qđ videtur ꝺriari c. significasti, co. titu. quia respōde, vt in eis no. Ex prædictis habes, an & quādo petens restōnem, teneatur fidē fa-
21 cere de titulo suo. † Quid autē, si nō petit restōnem, sed agit ꝓ iuribus beneficij sui, vel cōtra cum agitur, an teneatur tunc ꝓbare titulum, nō est, ꝓprie nostra materia, sed vide per dom. de Rot. decis. 10. & per Inno. & Io. And. in c. 1. de concess. prabē. lib. 6. & p Doct. in c. licet Hely. de fi. & ibi dicam, vel alibi, vbi melius cadet. Nam hoc c. satis grauatū est in materia sua, ob quam cām omitto hic inserere gl. Inno. maxime pp prolixitatē. Et qa in diuersis locis materia tractatur, & nō est proprie materia nostra, dicā, vbi melius cadet. † Et versatur glo. sua principaliter circa iura incorporalia, qualiter corū possessio, seu quasi, acquiratur, vel amittatur. Et de hac materia tractauit Innoc. in diuersis locis, videlicet in c. bonę, il 2. de postul. præla. & in c. querelā, de elect. & in c. fi. de offic. Arch. & in c. cōquerente, de offic. ord. & in c. inter quatuor, de maio. & obed. in c. cū ecclesia Sutrina, de causa poss. & propriet. & in c. dilectus, de capel. mona. hic, & forte in aliis locis. Sed nunc de prædictis tantū recordor: vnde recte expediendo deberēt omnia prędicta in vno loco recitari, cū materia sparsa difficultat ẽ ingerat, vt dicitur supra in prœ. huius cōpilationis, & Deo duce inserā materiam, vbi melius cadet, & vide quædam pulchra dicta Bart. in l. 1. de itine. actūq;
33 ne prima. † Vltimo opp. &, videt, qꝺ exceptio dominij debeat obstare agenti possessorio, vt in l. bona fides, ff. depositi. vbi furi, seu ꝓdomi agenti actione depositi, obstat exceptio dominij ꝑ tertiū proposita. Sol. dicit hic gl. fi. quam nūc expediā, qꝺ illud procedit, quādo dominus, qui non spoliauit, concurrit cum fure, seu prædone. Ex hac gl. iuncto tex. no. qꝺ priuilegiū possessorij, vt illud intentans nō possit reconueniri sup petitorio, procedit solum cōtra spoliatorē, non cōtra tertium opponentem de domi nio suo. Quod expresse renent do. de Rot. decis. 62. aliàs 154. vbi dicunt, qꝺ cōtra agentem possessorio pōt se opponere tertius, & agere petitorio, qa illud priuilegiū, vt sileat petitorium, fundatur super odio spoliantis & ideo nō debet extendi contra tertiū, vt patet in c. fi. de ord. cog. & in clem. vna, de causa poss. & propriet. sicut in simili, videmus spoliationis exceptionē non posse opponi cōtra tertium agentem, vt in c. frequens, de resti. spoliat. lib. 6. Idē tenet Lap. diputando, sua alle. 27. quia peccata debent tenere suos authores, C. de pœn. l. sancimus, & c. quæsiuit, de his quę fi. a maio. par. cap. Nec obst. c. olim, 2. infra eod. quia ibi exceptio secunōū vnum intellectum opponitur executioni, & nō ad processum. Itē ista est exceptio inopiæ, & non spoliationis. Sed aduerte, qa Do. Ant. videtur velle hoc dictū restringi, quādo ius tertij est separatū cum iure spoliatis, secus si est ita connexum, qꝺ nō potest opponi, quin inferat cōmodum spoliāti. Et pro hoc, dictū Inno. in c. veniens. infra de spon. vbi dicit, qꝺ cōtra mulierem possessorio agētem contra maritum, non potest tertia mulier se opponere, agēdo de proprietate matrimonij, ad effectū impediendi restōnem, etiā si vellet incontinenti ꝓbare, & nihil allegat. Ego tenui contrariū in repetitione c. itē quis, infra eod. Et dico adhuc plenè in c. veniens, vbi vide. Non enim hoc dictum videt habere rōnem, quia ratione connexita tis non dēt bonus puniri propter malum, immo malus roletur ratione boni cōnexi, vt in c. sacris, de sepul. & in c. qꝺ magnā
34 &. ibi glo. 23. q. 4. † Et facit illa quæstio b de duobus fratribus ha- b bentibus domū cōmunem, c & propter delictum vnius venit c domus destruēda, an debeat destrui, cum alter non fuerit reus paē de quo per gl. de pœn. dist. 1. c. sed & cōtinuo, & per Barto. in l. At eius, ff. de aqua pluuia arcen. Item vbi concurrunt odia & fauor, debet potius considerari fauor, qꝺ odium, vt in l. 2. C. de in ius voc. facit, quia in dubijs via æquior est ample ctenda, vt placuit, C. de iud. & c. fi. de transa. & in reg. odia, lib. 6. Item pona non dēt vlterius progredi, qꝺ extendatur delictum, vt in c. quæsiuit, & vide multas alias rationes, quas posui in c. 1. enten-

ADDITIONES

a ZACHAR. Debet fieri fides incontinenti. Adde quæ no. in apostil. ad illum in c. super eo. nu. 7. in uer. intelligi, supra de offic. deleg. Franc. Aret. cons. 73. & Roma. cons. 42.

b SEB. SAP. Quæstio. De hac quęstione, uide per Alber. de Ros. in l. 3. §. 8 post operis, ff. de ope. no. nuncia. ubi refert fuisse determinatum Parmæ, quod propter delictum domus delinquētis destruatur, dicas, qꝺ culpa unius tota domus esset destruenda, refert Ias. in l. stipulatio, in fi. prin. ff. de verb. ope. no. nuncia.

c ZACH. Domum communem. Adde tu præter omnia hic allegata, illam quæ nunquam ponitur, & decisam per Ant. Corset. sing. 1110 7 1. in uer. communis positam, & decisam per Ant. Corset. sing. 1110 7 1. in uer. communis, qui perbellē distinguēdo, & multa singularia adducendo, concludit, qꝺ moliri non debet, sed in aliam pœnam pecuniariam commutari.

ANT. FRAN. Circa hoc, an propter delictum unius ex socijs, aut familiaribus seu propter culpam vnius, debeat destrui domus communis, stante illorum quod propter delictum domus delinquētis destruatur, dicas, qꝺ culpa dicitur ad scribatur ei, qui illam commisit. Et eodem modo dicendum de dolo, habetur in l. pe. in §. nauem, ff. pro soc. & in l. si ut certo. §. nunc videndum, ff. commod. & habetur per Bald. in suo cons. incip. in Christi nomine, amen, proponitur quosdam mercatores, &c. & vide Bart. in l. ex duobus, in 12. q. ff. de duob. re. ubi late ponit, an & quando culpa, tiel dolus unius ex socijs, noceat alteri, &c. vide quæ habentur in l. si duo, ff. si quis cau. & l. si communi, & ibi per Flor. ff. si ser. uend. & ibi concluditur, qꝺ in re communi iam quæsita, perdenda, culpa unius non nocet alteri, sed in quærenda bene culpa unius nocet alteri, secundum Bar. in d. l. si duo, quem etiam vide in l. si de communi, ff. si ser. uend.

SVMMARIVM.

1 *Agenti interdicto, unde ui. aut clam, non obstat exceptio criminis. † Et*
2 *Inimicitiæ oriunnur inter spoliantem & spoliatum habiles ad recusandū non solum eorum testimonium, sed etiam eorum consanguineorum.*
4 *Possessio an perdatur, si fuerit occupata per clandestinum possessorem absente, & quę remedia habeat dominus isto casu.*
5 *Quæ exceptiones opponantur contra agentem interdicto quod ui, aut clam.*
6 *Statuto stante, quod contra instrumentum publicum non admittatur exceptio, uel contra sententiam, uel contra instrumentum confessionatum, possit opponi instrumentum non publicum, uel non confessionatum, uel contra latam sententiam. sed an possit opponi instrumentum esse simulatum.*
8 *Statutum excludens omnem exceptionem, non tollit officium iudicis, sed tollat omnem defensionem.*
Statutum tollens omnem defensionem, non tollit, quin possi solutionem quæ possit repetere.
9 *Exceptio criminis, an, & quando repellat agentem possessorio recuperandam tam in beneficialibus, quam profanis, uel agentem petitorio, maxime si de manifesto continenti potest probari. 11.*
10 *Agens possessorio, quo casu potest per iudicem ex officio suspendi, ne damnum obtineat propter notorietatem criminis.*
Notorium facti permanentis, non requirit aliam probationem, uel solemnitatem in procedendo.

CAP. VI.

1 TEm cum quis. † Non ob. exceptio cri-
a cto, vnde vi, aut clā, &c diuiditur, a vt proxi. Cāpis. Aliquis dicit se, de possessione sua violēter eiectum, vel dicit aduersariū suum clam possessionē illam intrasse, vnde petit restitui. Aduersarius opponit ei crimē, vt sic prætenso criminis repellat eum a sua, intentione, quæritur quid iuris sit. Respondetur, quòd obiectio talis non debet admitti, nec excusat principalis propter hoc debet differri, quia nullum crimen obstat quin possessor teneatur ad restitutionem, cū præsumatur, quòd ex delicto non debeat quis lucrari. Et eodem modo dicendum est, si opponere antequā fuerit restitutus, cū præsumatur, quòd ex delicto non debeat quis lucrari. Et eodem modo dicendum est, si inimicus existere. B. No. 1. arg. qꝺ agens possessorio, nō tenetur excludere, scilicet petendo restōnem, sed satis est narrare spoliationē. Sed ego credo qꝺ hic nō ponunt verba libellis ad recusandū taxat effectus libelli, & an, & quādo possit talis libellus procedere, dixi supra c. proxi. No. ibi, [Aduersarius,] qꝺ ex spoliatione particularis rei, vel ex eo, qꝺ quis contendit mecū in iudicio
2 potest dici aduersarius meus, dixi supra c. proxi. † Item no. qꝺ spoliatione particularis rei oriunt inimicitię inter spoliantem & spoliatorem, habiles ad repellendū spoliatorem ab accusatione spolia-

ADDITIO.

2 Et diuiditur. Pondera, quia hic potest dari intellectus, quem dedi supra c. in literis, ubi dixi, quod est quædā possessio, quæ facit spoliatum patere quiescere. Et isto casu requiritur quod iuditicet suam possessionem, & in casu loquitur cap. ex insinuatione, de procur. est quædam possessio, ut hic, qui allegat se tribuit pacificam quietem spoliato, ut est possessio, ut hic, qui allegat se tribuit pacificam quietem spoliato, ut est possessio, ut hic, qui allegat se men, ideo quia statim disceteretur crimen, non tenetur iustificare possessionem per ut. And. Barb.

spoliati, quinimo etiā amici & consanguinei spoliatoris reddūtur suspecti ipsi spoliato, vide ho. tex in c. accedens, vt lit. nō cōtest. & quod ibi dixi. No. modum rīndendi de iure, non occurrit nobis, qꝺ sic fiat, vel fieri dēat, &c. vide qđ no. in c. præterea, il 2.
3 de ap. † No. qꝺ exceptio criminis nullo modo debet admitti ante executionē sup possessorio, nec vt detardet executionē. Ex quo infert, qꝺ possessoriū retinet priuilegiū petitorij suspensum, nedum vsq; ad sniam, sed vsq; ad perfectā executionem, facit c. fi. supra de ord. cog. † Opp. & vī, qꝺ contra clā-
4 destinum possessorē, non cōpetat interdictū, vnde vi, qa per talem ingressum non pdit dñs possessionē, vt l. clam possidere, §. qui ad nundinas, ff. de acq. poss. Sol. dic expediēdo glo. 1. qꝺ tex. ille, inquantū facit mentionē de clandestino possessore, pōt intelligi duobus modis. Primo, qꝺ ꝺ eum agebatur possessorio recuperandæ, & tunc, vt satisfiat ꝺrio, oportet intelligere in duobus casib. tūn, videlicet qñ possessore absente alter ingressus possessionem noluit, violenter resistendo, istū primum possessorē admittere. Eo enim ipso, ipsum spoliauit, & sic pōt agi interdicto, vnde vi. Secūdus casus est, qñ verus possessor rediēs timuit ire ad possessionem, qa suspicabatur se posse repelli: tunc ex voluntate inuasoris, & ex timiditate animi istius, perditur poss. ēt ciuilis, & quia interfuit vera violentia, cōpetit hoc casu vtile in terdictum, vnde vi. Hæc probātur in l. clam possidere. §. qui ad nundinas, cum l. seq. ff. de acq. poss. Si aūt rediens ad poss. suam, quā sine custode dimiserat, non suspicatur se posse repel i, non perdit pos. ciuilem, sed alter iam ingressus habet poss. naturalē tū, & hoc casu habet verus antiquus possessor multiplex remedium ꝺ istum ingressum, pōt enim ire ad poss. & si ille violenter resistit, pōt defendendo pos. suam ciuilem violenter, & impune eum repellere, vt in c. olim, il 1. ꝺ. eo. & quod ibi no. &l. 3. ff. de acq. poss. pōt ēt agere ꝺ eum interdicto, vti possidetis, pro sua ciuili pos. in qua turbatur, illo retinente pos. naturalem, & hoc casu hēt hoc interdictum, vti possidetis, effectum restitutorij, quia non potest aliter quiescere turbatio, nisi ille dimittat naturalem, de quo dic, vt plene leg. & no. in d. §. sed ad nundinas. potest ēt agere interdicto, quod vi aut clam, & iste est secūdus modus intelligendi hoc c. & per hoc interdictū ꝓsequitur, vt quod iam ædificatum est, tollatur, & antiquus & verus possessor consecretur indemnis, prout fuerit iuratum in litem, vt in iuribus allegatis in gl. Et hēt hoc interdictum conformitatē cum interdicto, vnde vi, quia neq; in interdicto, vnde vi, admittitur exceptio, nec in illo, quod vi aut clam, vt l. 1. §. denig;, ff. quod vi aut clam. Mihi placet primus intellectus ad istum tex. licet ēt secundus sit verus in se, pro quo adduco literam, ibi, [Ante restōnem, &c.] quæ cum referatur ad vtrūq; casum, satis innuit, qꝺ in vtroque casu agebatur interdicto recuperādæ, non aūt, qꝺ vi aut clā,
7 quia tunc non ageretur ad restōnem possessionis, quia illā non amittit, nisi in illis duobus casibus præmissis. † Sed inquantū gl. in fi. dicit, ꝺ agentem interdicto, quod vi aut clam, non admitti aliquam exceptionem, vt in præalleg. l. 1. dicit Io. And. qꝺ admittitur quatuor, vt in d. l. no. quæ hñr eo. tit. l. 3. §. sed si permisefurtum. f. exceptio conuentionis. Item, qꝺ tu prius vi, aut clam fecisti, quod dicis me aut clam demolitū, & hoc si iudici videtur. Item, qꝺ feci id causam arcendi incendū. Itē, qꝺ annus lapsus est, nisi ex causa post annum audiatur. Et de prima parte, f. ord. cog. in ver. spoliatione, & dicit, qꝺ hæc faciunt ad materiam ex parte, 2. de offi. deleg. Aduerte, quia licet gl. hic dixerit nullam exceptionem admitti, & Io. And. ponat quatuor exceptiones non tū pp hoc glo. male dixit, quia vsa est verbis illius l. 1. §. denique, vbi sic dī. Sed Io. And. ēt dixit verum, vt not. gl. in d. §. denique, & probatur in legibus præalleg. Nec propter hoc iura sunt contraria, sed intelligi dēt tex. in d. §. denique, de exceptiones concernente defectum proprietatis, vel consimili, sed exceptiones quatuor præalleg. detrahunt iuri agendi illo interdicto bene ponderentur. Sicut si statutum a diceret, qꝺ ꝺ instrumentum publicum, nō admittatur aliqua exceptio, certè possum ex
b pere, c qꝺ istud instrumentum nō est publicum. Tūc enim non ꝺrio ꝺ statutum, sed tollo illam qualitatem, b super qua se fundat statutum, ad tollēdam illam exceptionē, sicut in simili no. in cle. 1. de sequest. pos. & fruct. in gl. No. qꝺ si dicatur, ꝺ sententiam non admittat aliqua exceptio, possum excipere, qꝺ nō fuit lata a iudice suo, quia tunc nō est snia & sic cessat statutū fundās se super snia, & hæc faciunt ad multa similia. Et ex illo text. iunc. no. ꝓ Bar. colligē, qꝺ vbicunque in statuto, vel alia dispositione tolluntur, exceptiones certo casu, non videntur illę forē tollatæ, quæ veniunt ad detrahendum illam qualitatem, super qua fundat se dispositio in tollendis exceptionibus. Ideo di cit Bar. in d. l. 1. si statutum dicit, qꝺ ꝺ instrumentum cōfessiona
8 rium non admittatur exceptio, pōt opponi, qꝺ non sit confessio statutum, facit l. non ignorat, C. qui accu. nō possunt. † Quid aūt si dicit, ꝺ instrumētum publicum nō admittatur, excepto simulationis? Bart. ibi qꝺ nō, quia licet simulatio faciat aliū esse ꝺctum, nō tamē facit instrumētum desinere esse publicū, C. si quis alteri, vel sibi. l. 1. & l. ḡuis, & l. cum propria. Sed tu dic melius, & plenius post Bal. in l. 1. C. plus vale. quod agi. qꝺ aut simulatio probatur præsumptione iuris, & de iure, & pōt opponi quia tunc nihil est, vt in authē. sed iam necesse est, C. de do. ante nu. Aut est simulatio, ꝓbanda, & tunc refert, aut objicitur cōtra ctui, & non pōt opponi per rōnem supra dictam, quia simulatio bene facit deficere ꝺctum, quia non est ille ꝺctus, qui simulatur, sed ille, qui vere agitur, C. plus valere, quod agīt. per totum, sed tamen bene est instrumētum publicum, licet sit ꝓfectum su per debito simulato, vt d. l. 1. C. si quis alteri, vel sibi. Aut objicitur rogationi tabellionis, quia dī, qꝺ rogatus fuit simulare, & testes simulate adhibiti, & tunc poterit opponi, qꝺ istud instrm non est vere instrumentum, quia deficit in eo solēnitas instaria, idest rogatio, vt in Auth. de tabelli. §. nos aūt. De hac materia vide ēt p Bal. in l. refert. C. de fal. cau. adie. leg. † Quid aūt si sta
8 tutū dicat, qꝺ nulla exceptio, e qualiscūq; sit, admittat? dicit Bar.
c no in d. l. 1. qꝺ satis poterit implorari officiū iudicis. ex quo æquitas suggerit, vt possit agi, vel excipi, argu. in d. l. plane, ff. de petit. hær. secus si dicat, nulla difensio admittat, quia tūc excluditur ēt officiū iudicis, & tūc remedium est, vt prius soluat, & postea repetat. De quo vide plenius p Bar. in d. l. 1. amplius non prosequor, qa sumus aliquantulū extra materiam: hæc enim melius
9 cadunt in d. c. ex parte, de offi. dele. † Opp. & vī, qꝺ inepte excipiebatur de crīe ꝺ petentē restōnem, quia cā crīs est separata a cā possessionis, vt l. si maritus, C. de do. inter vir. & vxo. & nullum crimen repellit quem a prosecutione iuris proprii. 4. q. 6. c. omnibus, & ante oīa dēt fieri restō. 3. q. 1. & 2. q. 2. per totum. gl. 2. & vlt. fatentur, qꝺ pp hæc ꝺria male agebatur, seu excipiebatur per istū reum. Sed aduerte, qa hoc non est indistincte verū. Nā qūque exceptio crīs, admittitur ꝺ petentem restōnē, quare distin-
d guit d do. Ant. dicens, qꝺ aut crimē inhabilitat personā ad agendum, vt excōicatio, vel bannū, & ob. alleg. no. in c. ex insinuatione, de procu. vbi gl. Ego alle. gl. in c. in noīe Dñi. 21. dist. & in c. dilectus, de resc. il 1. & dictū Inn. in c. cū nris, de ꝓcess. præbē. An aūt excōicatio, repellat a petenda restōne ꝓgis, vide qđ dixi in c. qñ frequēter, §. in aliis, ꝺ. vt lit. nō ꝓrest. & p Host. & Card. in c. sup spoliatione, ꝺ. de ord. cog. Si vero crimen nō inhabilitat personā ad agēdū, nec inficit ius agēdi, nec possidēdi, nec ꝓprietatē tollit, sed oīno est a talib. extrinsecū, & nō admittit, vt in iurib. ꝑall. & qđ no. in c. inter dilectos, de excess. pla. sed si inficit ius possidendi, & habēdi, vt qa ꝺ petentē restōnis bñficium, vel rei sitis, obijcit crimē hrīs, & tūc exceptio admittit qa si nō pōt possidere, nec pōt ꝓtendere spoliationē, vel petere restōnē, vt not. gl. in c. quo iure. 8. dist. Facit qđ no. ꝺ laicū petentē restōnē deci marū, ꝺ. eo. c. ex parte, & hæc vera, qñ inficit ius possidendi ipso iure, vel inhabilitat; secus si venit possessione priuandus, vt no. Innoc. in d. c. inter dilectos, & Arch. in c. quo iure, & Cōpost. de elect. c. qđ sicut, & sic pōt intelligi gl. 3. q. 1. in summa. sed si inficit solam ꝓprietatē, sed non inhibilitat ad possidendū, tunc in aliis a bñficialib. crīs exceptio non ob. quantuncunq; notoria, qa licet excludat ꝓprietatē a petente, nō tñ fundat intentionē opponentis, iō non admittit, vt not. glo in d. c. ad decimas. Si simus in bñficialib. & delictum est notoriū, obstat agenti possessorio, siue inducat priuationē ipso iure, siue facultatē priuandi, fm eum allegat ꝓ casu, de accu. c. ad petitionē, & qđ not. in c. si constiterit, eo. tit. Hoc vltimū dictū mihi non placet indistincte qa ꝺtuncunq; sit crīosus, iuste tñ tenet bñficium, anteq̄ priuet ꝑ sniam. ex quo non est, qđ inducat priuationē ipso iure, & possit forte secum dispērari, vt no. Inn. in d. c. cū nris, & anteq̄ dispē setur, iuste tenet anteq̄ priuet, vt ibi dicit Inn. ergo ista exceptio non est admittenda tanq̄ nō eliderās actionem in iudicio deducta. Exceptio enim, vt admittat, dēt esse talis, vt excludat actionē, l. 1. ff. de exc. & in c. 2. de ord. cog. Sed hæc exceptio non excludit actionē, qa ꝑsupposito, qꝺ crimē oppositū sit verū, nihilominus ille remanet in iure suo, nec pōt dici, qꝺ dēat priuari, exceptione ꝓbata, qa exceptio non pōt operari hunc effectū priuatiuum.

ADDITIONES.

2 SEB. SAP. Si statutum. Idem tenet Bart. in l. diuus, ff. de rest. milit. cum multis allegatis per Fel. in c. ex parte, 2. supra de offic. deleg. sequitur Alexā. in l. 4. §. condemnatum, col. 3. ff. de re iud. & in cons. 33. incip. viso themate, col. 1. in 1. uol. & in cons. 3. incip. in causa, & lite, col. 3. in 2. no. & in consil. 101. incip. super primo quæsito, col. 1. in 4. uol. Roma. in cons. 45. incip. visis. Nūquid aūt possit opponi exceptio simulationis, vide Bald. in l. fi. §. in computatione, col. fi. C. de in. de lib. De quo uide Ant. de Canario in tractatu de executione instrumentorum, q. 13. & Benedictum de Barzijs, in tract. guarentigiæ, in 3. parte, q. 19. alias exceptiones, quæ possunt opponi, ponit late Fel. & Mod. in d. c. ex parte, 2.

b Illam qualitatem. Adde eundem consil. 44. 1. lib. & 61. 2. lib. Aretin. consil. 69. & 75. & 77.

c Nulla exceptio. Adde Roma. consi. 11.

d Distinguit. Pōdera c. ad petitionem, quia fuit spoliatus a iudice, & in iudicio, & sic non probat dictum d. Ant. quia non fuit facta a priuato.
Pondera c. si constiterit, quia recte loquitur in eo, qui erat ipso iure priuatus, vt probatur in uerbo, spoliari.

Universidad de Deusto Biblioteca

tiuum.Solū.n.de sui nā opaꝛ effectū expulsiuū,vt ꝓbaꝛ in c. 2.de ord.cog.Quinimmo ēt si agereꝛ petitorio, nō dēret admitti exceptio crīs, q̄ inducit priuationē,ipso facto,vt no. p rōnem ſ.dictā, & no. dicit Innocen.in d.c.inter dilectos.Nec rō notorietatis facit dictā rōnē cessare, arg.8.q.4.c.nōne. Itē huic snīæ aperte fauet tex.in c.si de ord.cog.vbi dr̄, ꝙ ꝯuētus sup restōne,non est aduersus restōnē petētē, nisi sup possessione, audiēdus, subijciens rōnē, qa restōnis petitio ī hoc priuilegiata dignoscitu, vt vt ipsā ītētās, non cogaꝛ añ restōnē suis spoliatorib. rn̄dere,&c. Pōdero ergo vbem exclusionē spoliātis ꝯ restōnē petētem. Ad idē allego 2.q.2.&3.q. 1.p totū.in qb.iurib. gnaꝛr dr̄,ꝙ añ oīa, ēt crīa tractāda, spoliatus restituēdus est,maximè,qa multa allegātur notoria,q̄ nō sunt,de ap.c.ꝯsuluit,& iste nō dēt litigare,maximè spoliatus sup crīe,arg.opt.in c.frequēs,de restit. spol.lib.6. vbi spoliationis exceptio ꝯpetit qn̄q; ēt ꝯ tertiū,ꝓponētē crīa ꝯ spoliatū,ne pp inopiā iste succūbat.Multo ergo fortiꝰ nō est audiēdus ipse spoliator,cū odiosus sit,&multa statuanꝛ ꝯ cū,q̄ cessant ꝯ tertiū,vt in cle.vna,eo.tit.& dixi ſ.c.ꝓx.& qa p̄sumiꝛ proponere illa crīa tanq̄ inimicus, vt dr̄. Et pōderāda est hęc lr̄a,q̄ indistinctè remouet exceptionē crīs:ergo indistinctè dēt intelligi.19.dist.c.si Romanorū,c.solitæ, de maio. & obed.& l.de p̄cio,ff.de pub.ergo exceptio nullo mō dēt admitti. Et de hoc vr̄ casus iūcta gl.q̄ vr̄ seq ibi Arch.allegādo Inn.in c.inter dilectos,
10 de exces.p̄la.4.q.5.c.ꝙ suspecti.†Sed nūqd iudex ex offō suo,possit illū priuare pp notorietatē crīs differēdo restōnē.Puto sic dicendū, ꝙ aut vult priuare sup eadē instātia iā inchoata in cā restōnis, & alius a Papa hoc nō pōt;qa nō fuit actū,nec agi pōt,& snīa dēt esse ꝯformis petitioni,vt ī sili dicit Io. An. post Cōpost. in c.si mādatū,de rescr.Aut vult ꝓcedere oīno ex offō suo, extra illā instātiā,& tūc si est notoriū facti ꝑmanentis, ita ꝙ nullo mō inficiari possit, qđ de facili nō ꝯtingit, & tūc poterit iudex priuare,qa in hoc notorio nulla exigiꝛ ꝓbō,vel solēnitas in ꝓcedēdo,vt in c.euidētia,de acc & 2.q.1.c.manifesta, & c.qm̄,de fil. p̄sby.& qđ no.p Inn in c.ex parte,ī.de ver.sig. Frustra ergo hoc casu fiereꝛ restō eā petēti , cū incōtinēti veniat priuādus, & circuitus euitādus est, vt in cle.auditor,de resc.& iste est ꝓprius casus c.ad petitionē,de acc.iūcta gl.in ver.restituēdus. Aut nō est tale notoriū,& tūc cū exiganꝛ ꝓbōnes,vt in c.sicut,de re iu.& p gl.in p̄all.c.manifesta,& defensio ex parte rei, (facit qđ not.in c. 1.de off.del.lib. 6.)dēt añ oīa fieri restō,qa nec nudiꝯtēdere,&c. Et qa spoliatus p priuatū hēt priuilegiū,ne exuaꝛ p snīam iudicis añ restōnē, vt in d.c.frequēs.Ad c.si ꝯstiterit, de acc. qđ facit ꝓ ꝯria parte,dic,vt multipl'r intel'r,vt ibi no. Quidā.n. ītelligūt ꝙ ibi facta fuit spoliatio post snīam priuatiuā latā sup illis crīalib.vel ꝙ ibi nō obijciebanꝛ crīa notoria,vt ibi patet, [Si ꝯuictus &c.] & agebaꝛ petitorio,vel si agebaꝛ possessorio,aduersarius ꝯfidens de sua Innocētia,admisit ꝓbōnē añ restōnē.Sīle ſ. c.j.vel inducēda est illa decretalis,ad dist.p̄dictā, & vide de intel'u illiꝰ c.p no.ibi,vbi ēt dico,sed intelligo illā fm p̄dicta. Si aūt excep-
a tio opposita nō est notoria,sed manifesta,a tūc fortius nō dēt admitti, vt est gl.no.in c.ꝙ suspecti, 3.q.5.& bn̄ facit iste tex. Si vero nō est notoria , nec manifesta nō est admittēda,p̄supposito, ꝙ sit famosa.Iudex tn̄ ex offō suo, p̄t illā admittere, & infamatū suspēdere,pp infamiā fm do.Ant.& sic dicit ītelligere, qđ no. 3.q.1.in prin.sūmæ.Ego in hoc distinguerē iuxta ea,q̄ leg.& no. in c.inter solicitudines,de purga.can.& 2.q.5.c.p̄sby. & qđ no. Io.An.in c.1. de acc.li. 6. qa nō oīs infamia exigit incōtinēti su-
11 spēsionē bn̄ficij.†Quid aūt si excipiēs offerat se incōtinēti ꝓbaturū?tenet do.Ant.cū nō admittēdū,vt tenet gl.2. q. 4. c.sup cā. Ego puto hoc indistinctè verū, qn̄ est tale crimē,ꝙ nō inducit priuationē ipso facto,qa vt ſ.dixi,exceptio ēt ꝓbata,nō excludit actionē. Si aūt inducit priuationē ipso facto, tūc est magis dubiū,ne fiat restō cū peccato,p c.lr̄as, ī.eo.Sed tūc putarē dicēdū ꝙ in bn̄ficialib.illa sit admittēda,si reꝰ p̄tēdit ius hr̄e ī bn̄ficio,& vult īcōtinēti ꝓbare, actori nullū iꝰ ꝯpetere,arg. d.c. lr̄as,& dixi ſ.c.prox.Et ad materiam huius c.vide bo.glo. 3.q. 1.in summa.

ADDITIONES.

a Sed manifesta. Facit hic differentiam inter notorium, & manifestum,& non declarat.Tu dicas manifestum esse illud, quod innotescit pluribus,notoriū innotescit omnibus , secundum Bar.in l.hæredes palam,ff.de test.in princi. Sed nunquid notorium,& communis opi.sint idem ? Dic ꝙ communis opi. est tantum de longe præteritis,& quæ non possunt probari per testes de visu,secundum Spec.in tit.de proba.§.1.ver.vlti.quæritur. Notorium vero est de prȩsentibus, uel proxime præteritis,& quȩ de facili probari possunt per testes de visu , secundū Spec.in tit.de noto.crim.§.iam de notorio, per totum. Sed an notorium & fama sint idem dicas,ꝙ non, quia communis opi. facit ius,in l. Barbarius cum sim.nisi sit uilissimorum hominum.tex.est solitarius in l.si dictum, in prin.ff.de euict.Fama autem non facit ius,sed statur ei, donec contrarium probetur.Spec.in tit.de noto.crimi.§.fama. & ibi Io. And. in addit. post princ.not.quia non inuenies per alium prædicta ita recollecta.Aen.de Falco.

ANT. FRAN. Circa hoc quid sit notoriū , & qualiter differat à manifesto, vide per Bar.in l.si uero.§.qui pro rei qualitate,ff.qui satisda.cog.& in auth. qui semel,C.quomodo & quando iudex.per Inno.in c. tua, & in c. sicut,de cohab.cler.& mulie.& per Spec.in tit.de noto.crimi.in §.1.& §.8.in §. sequitur,in uer.& in 1.& uide Inno.in c.veniens,de uerb.signi.ubi dicit,ꝙ notorium est communis opin. de præsentibus,uel proximis,& dicitur esse quod omnibus liquet, & quasi inficiari non potest, sine rubore,ut per Inno.etiam in d.c.sicut,& c.nostra,eo.tit.& habetur per Bar. in rub.C.de prob. in 1. ... lum.& in l.ea quidem, in 6. colū.C. qui accusa.non possunt,& in l.cum fratrem,C.ad Syll.Et de fama quid sit,uide per Bar.in l.de minore,in §.tormenta,ff.de quæst.ubi etiam per Alex.& per eosdem in l. admonendi ff.de iureiur. & de communi opi. uide quæ habentur in l.Barbarius,ff.de offic.præt. uide tamen Bar.in l.si constante,in 1.q.ff.sol.matri.& Bal. in l.ubi adhuc,C. de iure dot.ubi dicunt,ꝙ opi.vulgi,& fama idem sunt, & habetur per Bal. in d.l.ea quidem.Et adde ꝙ opin.communis presumitur uera,& probat instrumenta antiqua,secundum Bal.in l.cum aliquis, C.de iure delibe.& de modo probandi communem opi.vide Bal.in l. testium,in vlt. col.C.de testi. & Bar.in l.Labeo.in pe.col.in prin.ff.de sup.leg.& eundem Bar.in l.fi. de proba.& uide Bal.in l.si quis seruo,C.de fur.& habetur per Spec. in tit.de p... in uer.vlt.quæritur,& seq.& uide etiam Alex.in d.§.tormenta,& Bal.in l. ... 3.col.de test.Et an communis opi.præualeat ueritati,uide Spec.in tit.de emptio.& uend.in §.6.in uer.sed nunquid, ubi ponit argumenta pro,& contra. & uide Ang.de Pra.uete.in consi.quod est post consil.Alex.i. 107.in 4.parte consi.quod incipit,pulchre respondit &c.

SVMMARIVM.

1 *Spoliatus etiam a iudice,iuris ordine non seruato,ante omnia restituitur,secus si fuerit iuris ordine seruato.7.*
2 *Clericus non potest priuari beneficio suo, nisi ex causis hic expressis. Episcopo dicenti clericum suum esse criminosum non creditur,nisi aliàs legitime constet.*
3 *Pro iudice agente iudicialiter est præsumptio , secus si agat extraiudicialiter actum,qui solet iudicialiter expediri.7.15.*
4 *Spoliatus in beneficialibus probata possess. non tenetur suæ possessionis titulum iustificare.*
5 *Delegatus potest peti a reo super actione mouenda per actorem,si habet ordinarium uerisimiliter suspectum.10.*
8 *Sententia, etiam iniusta,transit in rem iudicatam,nisi appelletur.*
9 *Executor ad conferendum,an & quando possit procedere ad collationem faciendam parte non citata, tam in proprietate, quam in possessione.*
11 *Index suspectus non potest cognoscere,an sua sit iurisdictio.*
12 *Episcopus quomodo habet punire clericum de crimine, quod non constat nisi ipso Episcopo.*
13 *Beneficiatus debet defendere collationem sui beneficij fuisse legitimam,quando agitur contra eum.*
Spoliatus beneficio, an agat contra spoliantem, uel contra possidentem.
14 *Index delegatus,qui habet cognoscere de causa spoliationis, potest cognoscere de causa restitutionis,quia uidetur hoc sibi tacite commissum.*
16 *Specialia non presumuntur,nisi allegenter, & probentur.*

CAP. VII.

1 CONQUERENTE. †Spoliatus ēt a iudice,iuris ordine p̄termissio,an oīa restituendus sit.] Primo ponit q̄relā. Scd̄a,ibi, [Quia vero procedere statuit.] Tertia, ibi,]Restōne.] iudicis datio. Casus sta. Quidā clericus R.noīe ꝯquestus fuit dn̄o Papæ,quaꝛr Archiepiscopus ... tuariē.sine iuris ordine ipsū spoliauit ecclīa sua.Papa scribit Archiepō,quaꝛr nō decet honestatē suā clericos suos spoliare beneficiis sine rōnabili cā,qbus potius dēt paterna ꝓuisione subuenire: vnde mandat,quatenus si est ita,p̄dicto clerico ecclesiam restituat cū fructib.inde perceptis, & in pace ipsum dimittat. Et si vero facta restōne, si aliqd sup ecclesia prædicta ꝯ ipsum proponere voluerit, corā Exonen. Ep̄o ad hoc delegato cū eodem, per se,vel p sufficientē rn̄salem suū,poterit ordine iudiciario experiri.
2 Ber.†No.1.tria requisita ad hoc, ꝙ clericus licite possit priuari bn̄ficio suo,primo.n.requiriꝛ cā rōnabilis . Scdo, ꝙ sit manifesta,i.notoria.2.q.1.c.nos in quenquā.Non enim creditur, ... dici ēt ep̄o, si dicit clericū criminosum , sed oportet ꝙ legitime ꝯstet.6.q.2.c.si tn̄,& c.placuit.Tertio, ꝙ priuetur in iudicio, ... iuris ordine seruato.Et licet Io.And. videatur indistincte requirere illud tertiū.Ego tn̄ puto, ꝙ hoc sit regulare,sed in multis fallit.Vt puta data notorietate defectus iuris, nō enim tunc est ... in iudiciū deducenda, vt in c.qm̄,de fil presby. Et idē rōne euidentiæ,vt in c.ex tuæ,de cle. non resi. Notauit hoc vltimū Old. in cons.suis dixi in c.nouit,de his q̄ fi.a præla. sed pōt hic capi iudicium pro iuris ordine, & tunc regula nō fallit, qa in notorio est ordo iuris ordinē nō seruare,de iure i. c. ad nostrā. sed p̄missū dictū vr̄ verius,vt hic ponatur regula. Quarto ex tex. requiritur,
a ꝙ cā sit grauis. Pro leui.n. nō dēt qs priuari beneficio a suo. ... q. vlt.c. inuentum. Sed istud potest comprahendi sub causa rationabili quia non pōt dici rōnabilis, hoc casu, si non est grauis,
3 vt d.c.inuentum.†No. 2. ꝙ licet præsumatur pro iudice, cū procedit iudicialiter, ꝙ iuste processerit: secus tn̄, si ꝓcesserit extraiudicialiter in actu, qui solet iudicialiter exerceri,& ad hoc alle-
4 ga.quoti die iste tex.& infra dicam.†No.arg.opt. & est quasi hic expressum, ꝙ petens restōnem beneficij , non teneꝛ iustificare possessionem ex titulo,nec alio modo,sed sufficit probare possessionem,& spoliationem. Et de his duntaxat inquiri mandat, vt patet etiā ex clausula, si est ita, iuncto principio c.& dixi plene,supra eo.c.in literis.No.bo.tex. ꝙ ante restōnem,non debet discuti exceptio defectus proprietatis, etiam si opponatur a iudice spoliante,& optime facit pro his,quæ dixi in c.præcedenti.
5 †Vltimo no.casum,in quo reus impetrat delegatū super actione mouenda per actorē, & hoc fit ex causa, ne ille Episcopus sibi verisimiliter suspectus,procedat ꝯ eum.Facit in simili c.insi-
6 nuante, de offic.deleg.†Vltimo tene menti tex.ꝙ ꝯ iudicem in iuste spoliantem pōt agi possessorio recuperandæ,sicut ꝯ priuatum , quod satis colligitur ex tex. & sentit glo.in ver. perceptis.
7 †Sed ꝯ hoc,& tex.opp.de c.præsentium.7. q.1.& ibi bo.glo.quæ
a expresse dicit spoliatum a iudice nō posse, petere restōnem,& semper ad hoc consueuit illud c.allegari.Sol.sentiunt hic Goffr. Abb.Io.And.& cōiter alij Doct.ꝙ hoc procedat, qn̄ iudex processit,iudicialiter,quia pro suo processu tunc præsumitur:secus si processit extraiudicialiter. Tunc enim pro eo non præsumiꝛ, & ideo possessorio agi pōt contra eum. Et hoc vr̄ esse de mente illius gl.quod patet,quia 3.q.1.in prin.summæ dicit oppositum. Debent ergo illæ gl. reduci ad cōcordiam per dictam distinctionem.Sed contra hoc ego opp.nam, vt supra dixi, potest qn̄que procedere iudex ad priuationē beneficij, seu spoliationem extraiudicialiter, vt in c.quoniam, & c.ex tuæ, & tunc cum sic nō inferat violentiam,ex quo iuridice procedit,vt l.3.ff.quod met. cau.& 23.q.4. qui peccat, non debet cōpetere interdictum,vnde vi,quod solum cōpetit contra violentiam iniuste inferentē. Sol.Dico sic,ꝙ qn̄que iudex processit iudicialiter, & snīa allegatur iniusta ex iniustitia causæ, & tunc indubie non cōpetit pos-
8 sessorium,quia ex quo procedit iudicialiter, non dr̄ violentiam intulisse, sed oportet ꝙ reus veniat per viā appellationis; †aliàs snīa transiret in rem iudicatam,etiam si esset iniusta,& vlterius non audiretur,quia snīa facit ius inter partes,de re iudic.in c.cū inter.l.res iudicata,ff.de reg.iu.& l.ingenuum,ff.de statu homi. Facit bo.glo.in c. 1. de conces.præben.& sic intellige,& declara gl.in d.c.præsentium. Quādoque iudex processit extraiudicialiter ad priuationem , vel iudicialiter, sed allegatur non iudex, vel nullitas processus ex ordine non seruato, & tūc poterit reus spoliatus agere possessorio contra eum ,ad hoc l. meminerint, C.vnde vi,& l.fi.C.si per vim, vel alio modo, & c.cum causa,supra de offi.deleg.Sentit Bar.in l.iustè possidet,ff.de acq.poss.Fateor ꝙ iudex poterit se defendere in possessorio, sicut quilibet priuatus,ostendendo, ꝙ iuridicè eum spoliauit, sed vt hoc probet, fiet restō,vt hic.Nā,si allegaretur nullitas facti,patet ꝙ non processit, vt iudex,de ver.sign.c.forus.13.q.2.c.1. & l.nec magistratibus,ff.de iniur. & præalleg.l. 3. Aduertendum tn̄ est,ꝙ aut processit mere extraiudicialiter, & sibi incūbit onus ꝓbandi legitimitatē caæ,vt hic aut ꝓcessit iudicialiter, sed allegabaꝛ ꝓcessus nullus, & sic iniuste, & violēter spoliauit, & tunc dicens hēt probare,nisi appellauerit,qa pro iudice præsumiꝛ,ex quo ꝓcessit in figura iudicij,& non fuit appellatū.facit qđ no. in c.qm̄ ꝯ,
9 de prob.& c.cum in iure,de off.deleg.† Ad prædicta facit quod
b no.Io.And.b in add.Spec.de pet.& pos.§.qm̄,vbi dicit,ꝙ executor datus ad gratiā faciendā, si ꝯstiterit ꝙ Titius possideat bene ficiū ꝯ decr.execrabilis,vel similē,non pōt iuste ꝯferre, seu possessionem tradere, nisi prius, citata parte purificeꝛ illa ꝯditio,& si aliter tradidit possessionē,poterit agi ꝯ eum possessorio. Et not. aliud ex dicto.Io. And.ꝙ executor ad ꝯferendum, non pōt ꝓcedere ēt ad collationē faciendam,non citata parte, qn̄ gratia mādat fieri sub ꝯditione,vt si tibi ꝯstiterit,&c.Nā non pōt plene cōstare,nisi parte vocata, vt no.in cle. 1.de conces.præb.& in cle. 2. de pœ.facit l.fi. C.si p vim vel alio modo. Possessionē enim nūquam pōt tradere , parte non vocata, quantuncunq; sibi fuerit scriptū,nisi prius cognouisset,& snīasset p̄ntib. partib.vt no.Inn. in c.cū olim,de priui.& c.1.de cōces.præb.lib.6.facit c.licet Ep̄o, de præb.lib. 6.& qđ no.ibi Io.And.in c.ordinarij,de off. ord.eodem lib. & optime facit d. l.fi. C.si p vim vel alio mō. Quid aūt, si fuisset facta spoliatio post applōnē, satis pōt colligi ex prædi-
10 ctis,& ex no.per gl.in c.non solum,& in c.Romana, de app.lib. 6.†Opp.vr̄ ꝙ male processerit hic Papa, tollendo iurisdōnē ab ordinario, & onerando eum litigare corā delegato.Nā ex quo iste ep̄s erat superior istius clerici, satis dēt posse ex officio ꝓcedere ꝯ eum, vt in c.irrefragabili,de offic ordi.& de acc.c. qualiter & qn̄ 2.maxime sup tit.beneficij, vt in c.ordinarij, de off.or.
11 lib.6.facit quod no.in reg. 1.de reg.iur.lib.6.Sol.gl.in ver.[propo nere,] tacite sentit ꝯrium,& rn̄det,ꝙ ex quo se constituit illi aduersarium,non dēt esse iudex,ne iudicet in facto suo.†No.bene hanc gl. ꝙ iudex procedendo iniuste extraiudicialiter, non pōt amplius ī illa causa procedere iudicialiter, qa satis reddiꝛ suspectus illi: ꝓcessit enim primo,vt priuata psona,& sic vr̄ se constituisse aduersarium.Simile no.per gl.in c.statutum,de rescri.lib. 6.in prin.in gl. in ver.copia, quæ dicit ꝙ si iudex assumet defensionē super sua iurisdōne,& sic constituit se partem, nō pōt cognoscere, an sua sit iurisdictio. Ad prædicta faciunt c. ad hæc,& c.proposuit,de app.& hæc sol.gl.sic intellecta,plus mihi placet, q̄ dicta Doct.Nam Host.soluendo,dicebat, ꝙ ideo hic seruatur iste ordo iuris, & nō proceditur iudicis officio vt Ep̄s puniatur, in quo deliquit,qui primo nullum ordinem seruauerat,ad hoc de transla.Episc.c.quanto,ver.cæterum,cum concor.Goffre.dicit concordando, huic ordini iudiciario locum esse, cū occultum delictū subditi nouit superior, nec, apparet accusator,vel denunciator,quo casu superior tenetur denunciare, 25.q.4.ca. duo ista,quia de ipsius anima tenetur rōnem reddere, 18.q.2.c. cognouimus, & in d.c.irrefragabili.In notorio non,vel cum apparcat denūciator, superior non aget ꝯ illum, sed suum officiū
12 exercebit,vt supra de offi.ord.c.1.& quasi per totum. †Not.hāc sol. Goffr.qualiter debeat superior procedere, cum delictū subditi non est notorium, nec famosum, nec vllus apparet accusator,vel denunciator,potest & dēt apud superiorem agere: puta Papam,vel eius delegatum, non apud Archiep̄m, quia ille nō est iudex subditorum suffraganeorum suorum, vt in c.pastoralis,de offi.ord.Ipsi aūt Ep̄o non creditur,sed oportet, vt probet, vt in præall. c.placuit,& in c.si tn̄.6.q.2 potest ēt Ep̄s agere corā concilio prouinciali,vt est tex.cum gl.in c.1.9.q.2. & vide gl.in c.irrefragabili,§.cæterū,de offi. ord. Arbitri enim hoc casu non
c eliguntur,cum causa sit criminalis,c vt in c.pe.de in integ. resti. & l.non distinguemus,§.Iulianus, ff.de arbit. sed in causa ciuili eliguntur, cum Episcopus vult agere contra subditum, vt in c.
13 si clericus.xj.q.1.& no.in d.§.cæterum.†Opp. & videtur, ꝙ defensio causæ non spectet ad Episcopum,sed ad eum, cui Episcopus contulit beneficium,arg.in d.c.pe.de re iud.Solu.dicit gl.fi. ꝙ Episcopus retinuit sibi beneficium,sed si alteri cōtulisset,haberet locum contrarium.Doct.transeunt,sed ego dico aliter,ꝙ aut iste clericus vult agere petitorio, & tunc fateor dictum glo. vt agat aduersus possessorem vt in c. examinata, de iud.& l.finautem, & l.officium, ff.de rei vendi.Nam superior functus fuit officio suo alteri conferendo,vt no.Inno. in c.dilectus, infra de præben. Aut vult agere possessorio,tunc dico, ꝙ est in optione sua,contra quem vult agere;potest enim agere contra spoliatorem, licet non possideat,vt l.1.§.ex interdicto,ff. de vi & vi arm. & agitur ad interesse, &ad æstimationem rei.Et qualiter æstimabitur hoc interesse rei spiritualis, vide gl.in c.coram,de offi.deleg.facit quod leg.& no.in c.inter cætera,de præb.& in c. pastoralis, de iurepa. potest etiam agere contra possessorem condōne c.sæpe,infra eo.vel c.reintegranda.3.q.1. Aut est facta restitutio, & tunc dico, ꝙ clericus, cui fuit collatum beneficium,potest agere contra restitutum,prætendendo validitatem suæ collationis,& iniustitiam restituti,ad hoc quod no.Inno. in c.dilectus, 2.de prob.Item quicquid sentiat gl. Episcopus poterit etiā hoc casu agere cōtra restitutum,quia interest sua,ne quis sit intrusus in beneficio,de instit.c.ex frequentib.c.ordinarij, de off. ord.lib.6.& no.gl.in reg.1.de reg.iur.lib.6. facit quod plene no.
14 per Host.& per Io.And.in c.licet Heli,de simo.† Quæro quid si iste Episcopus non vellet istum restituere, nunquid iste delegatus possit de causa spoliationis cognoscere?Ista gl.tenet,ꝙ sic,& si constiterit de iniusta spoliatione, dicit Ioā.And.ꝙ compellet Episcopum ad restitutionem. Quidam tamen tenent cōtrariū, quia delegato hoc non fuit commissum, sed solum,vt de causa cognosceret,restitutione facta,secundum Inn.Host.Io. And.& cōiter alij Doct.tenent primum, quasi hoc fuerit commissum, & si non ex verbis, tamen ex mente, quæ præferēda est,de ver.
15 sig.c.intelligentia.†Vlt.opp.de c.in præsentia , de renun. & c.sicut,de re iud.debet enim præsumi ꝓ his,quæ iudex fecit,vt ibi. Sol.ista gl.videtur statuere contrarium. Sed certe hoc est ꝯ text. cum non prȩsumatur hic pro iudice,immo mandatur hic restitutio,& ꝙ postmodū de causa cognoscatur. Ioan. And. dicit,& bene,ꝙ hic non fuit sententia, vel iudicialis priuatio,sed extraiudicialis spoliatio, quasi velit dicere, ꝙ tunc non præsumitur pro iudice, vt supra dictum fuit.Do.Ant.dicit,ꝙ pro gestis iudicialiter pro iudice præsumitur, vt in d.c.in prȩsentia.Ego hoc tēpero fm no.in c.quoniam ꝯ,de proba. vbi nō. an & quando p̄sumatur pro rectitudine processus, vel iustitia causæ.& ī.eod.c. cū ad sedē,sed in casu nostro intellige , vt ſ.dixi, pro gestis vero extraiu-

ADDITIONES.

a Priuari beneficio.Tu pondera,& dicas, ꝙ priuatio a beneficio nunquam imponitur ab Episcopo, nisi reperiatur imposita a iure,gl.in c. fi.de iurepa. 15.q.vlt. in sum.& in Auth. de non eligen. secundo nub.§.cum igitur. ... non est lex tale quid dicens.Bal.in auth.ex testamento, C.de secun. nup. ... si.Est casus iudicio meo nouissimus, ꝙ pena priuationis a beneficio non imponitur ab Episcopo nisi sit expressa a iure,istud vult dicere iste tex. imposi... tum dicit manifesta, quia illud dicitur manifestum, quod est expressum, vt probatur in c.consuluit, de usu.in uer. manifeste, c.si diligenti, de foro com... pet.in uerbo,manifeste,ergo &c.And.Barb.

ANT. FRAN. Ad hoc, ꝙ hic dicitur de priuatione,ꝙ quis non intelligitur priuatus,neque habet locum pœna priuationis,nisi a iure exprimatur, ... hic alleg.uide Alex.in l.etiam,in §.licet,ff.sol. mat.& uide D.Card. in ... in 21.not. de re iud.ubi dicit, ꝙ sententia priuationis,non requirit expres... sionem beneficiorum.

a SEB. SAP. Spoliatum. Quod spoliatus ,a iudice non debeat statim restitui, tenet Ang.in l.si quis ad se fundum,C vnde vi, Bal.in l.pe.§.pe.C.de præscr. 30.vel 40.anno.ubi vult hoc procedere,etiam quod spoliatus uelit incontinenti probare de dominio suo,uide Oldr.in consi.226. inci.de toto.

b Io.And.Adde,quod illa fuerunt originalia uerba Oldr.consi.227.licet Ioan. And.de eo mentionem non faciat.And.Barb.

c ZACH. Cum causa sit criminalis.Adde Archid.in c.si clericus.6.q.1. Phil.de Peru.in c.dilecti,col.8 in 3.limi.infra de app.

Universidad de Deusto Biblioteca

a extraiudicialib. a q̃ gerrere pōt extraiudicialiter ex offō, ēt psumit fm eū. Alle. no.in c. innotuit, de eo, q fur ord.rec. Ego allego meliorē text.in c.ad aures, & ibi p Inn.de tēp.ord. Et tēpero istud dictū, qn̄ illa cōiter exercent ex offō extraiudicialiter, si autē solēt rīr exerceri iudicialiter licet certo casu, vel casib. possint exerceri extraiudialiter, nō psumit p iudicē. Tex. est hic intelligēdo, vt s. dixi. Nā qn̄q; spoliari pt qs bñficio suo extraiudiciali
16 ter, & tñ hic nō psumit p iudicē.† Et hæc iō, qa isti casus spāles ñ psumūt, nisi allegent, & pbent, vt no.in fi. dicit Inn.in c.2. de dilatio. Idē dicendū est, & fortius de his, q̃ exercent extraiudicialr, qn̄ iudicialiter exerceri dēbant, vt hic, & in d. c.quoniam ꝯtra.

ADDITIO.

a SEB. SAP. Extraiudicialibus. Adde, quod quando iudex procedit extraiudicialiter grauando, licet non sit appellatum, potest resisti uiolenter, uide Feli.post Abb.in c.si quando, colum. 1.de offic.deleg. & ibi etiam dicit hoc hoc procedere, quando sententia est notoriè iniusta. Quado autem pro sententia præsumatur, seu pro iudice, uide Ray.in l.si pact.quo pœna, colū.2.in ult.notab.C.de pac.ubi limitat regulam, quod in dubio præsumitur pro iudice, ut ibi per eum.

SVMMARIVM.

1 *Maritus petens restitutionem vxoris suæ, debet primo ostendere ipsam despōsasse, & cognouisse. 5.*
Vxor pt petere cautionē a marito, si timet eius sęuitiā, ēt si culpa sua maritus sæuit. 2. sed cautione non obstante, poterit ipsā maritus leuiter castigare. 3.
4 *Matri.separatur quoad torum. pp nimiam, & irreparabilē seuitiam mariti.*
6 *Cautionis noīe quid ueniat, siue simpliciter, siue sufficienter fuerit postulata.*

CAP. VIII.

1 Ex transmissa. †Petēs restōnē ꝯiugis, hēt pbare ꝯiugiū vel pleni⁹. Restituit ꝯiunx viro pbanti despōsationē & copulam, & de ipsius impunitate cauēti, nisi magna sit viri sæuitia. h. d. Primo mādat restōnē fieri cū cautione. Scdo puider, qd agēdū, cū fragilis est cautio, ibi, [Si aūt.] Casus lit. Quidā miles petebat restōnē vxoris suæ, q̃ ab ipso sua temeritate diuerterat. Rñdet ei, q dēret ei restitui, cū nondū eius possessionē habuerit, & ēt qa timet suæ psonæ periculū imminere. mādat Papa qbusdā iudicibus, quatenus si eis ꝯstiterit, q pdicto militi pfata mulier ltīme despōsata, & ab eo cognita fuerit, ipsam faciāt ei restitui, recepta cautione sufficiēti ab ipso, q ei nō dēat aliqd malū inferre. Si vero ita crudelis, & ita seuerus fuerit, q merito de viro diffidat, cōmittat alicui honestæ mulieri custodiēda in loco, vbi vir, vel pa
2 rētes ipsius nullā possint mulieri violētiā inferre. B. †No. 1. q licet vxor culpa sua recesserit a viro suo, nō tñ est viro restituenda sine cautione, si de eius sæuitia timet. Hoc.n.fit ex noua cā, s. pp sæuitiā, de qua timet, vide j.in c.literas, & hēs opt. tex. cū gl. in c.de bñd. 32.q.1. Et no, qd dēt ꝯtinere hæc cautio, vc; q ei nō
3 dēat aliqd malū inferre. †Puto tñ, q cautione nō obstāte, pote-
a rit eā leuiter castigare, a sicut prius poterat, iuxta no.in c.quēadmodū, in fi. de iureiu. Nā ista cautio venit ad coercendā sæuitiā, sed nō est sæuitia, si cā regrit, arg. 33.q.2.c.placuit. 33.q.5.q pec-
4 cat, & l. Gracchus, C.de adult. †No. q pp viri, vel mulieris sæui-
b tiā b maximā, cui de facili p cautionē puideri nō pt, separat matrimū, quoad torū, qd tene mēti, & clarius pbat j.eod.c.literas, in fi. & vide tex. cū gl. de pe.dist.1.c.si fortè. No. puidendū mulieri p iudicē, ne malū sibi inferat a viro, vel parētib. ipsius. Et not. casum, in quo libera psona quodāmō sequestrat. Et no. q qn̄q; collocat apud pbā, & honestā psonā, qn̄q; apud monast. monialiū, vt in c. cū locū, j.de spon. & poterit stare sociata cū suis consanguineis, 33.q.5.c. siue. Vlt. aduerte, qa hæc litera vr sibi ꝯria: Nā primo dicit, q est restituēda mulier cū cautione, postea dicit q si nō pt sufficiēter caueri, dēt collocari apud honestā psonā, vsq; ad decisionē cāæ. Nā ēt vbi sufficienter pt caueri, nō dēt restitui añ decisionē cāæ, vt in c.ꝯsultationib. de off. dele. Itē rō timoris durat post decisionē cāę, sicut añ. Solu. quoad primū dēt hæc litera intelligi, vt dicit Io.And. qn̄ mulier ꝯ virū petentē restōnē, obijciebat ꝯsanguinitatē, vel aliud impedimentū, q̃ exceptio nō dēt decidi añ restōnē, nisi in casu, quo restō sine periculo fieri non pōt. Tunc.n. decidit prius cā pprietatis. Sed tūc ob. fm ꝯriū, qd non tangūt Doct. sed pt dici, q post decisionē poterit fieri restō, qn̄ cessat cā timoris. Forte enim si fieret restō ante decisionē causæ, vir sæuiret in vxo. secū litigantē, vel violenter inducet eā ad desistendū a lite, qd verisilr nō facere, postq̄ habuit sn̄iam p se. Et ideo dico, q vbi p decisionē causæ non cessa
5 ret timor nō dēret fieri restō, vt in d.c.literas, in fi. j.eo. †Op. ꝯ literā, inquātū exigit, vt petēs, restōnē hēat pbare, q mulier fuit sibi ltīme desponsata, &c. Per hoc enim satis innuit, q exceptio ꝯsanguinitatis, vel alterius impedimenti hēat obstare, qa aliàs non posset apparere, q ltīmè fuerit desponsata. Contra qd, vr expsse, j.eo.c.ex ꝯqōne, & c.literas. Sol. Gl.1. metu ꝯrij exponit tex. [Ltīmè &c.] ip ltīmū ꝯsensum de pñti, &c.q. d. nō est necesse, q ex toto pbet legitimitas matrimonij, sed satis est pbare legitimum ꝯsensum prima frōte, quo ad principia valida de quo plene dicet j.in c.ex parte. Et dic, q est spāle, vt pbet titulus saltem in apparenti validus, qa non pōt hēri possessio liberæ personæ, sine tit. vt l.cū hrdes, in fi. ff.de acq. pos. dixi in c.literis, s.

eo, & plenius dicet in d.c.ex parte. Et hæc sol. glo, sic intellecta est melior, q̃ solo quorundā dicentiū q hic agebat petitorio, sed dēt pbari legitimitas. Nam fm hoc nō faceret ad titu. Alij, vt refert Inno. dicunt, q intelr in possessorio, sed spāle est, fm eos, vt non fiat restitutio, nisi probet legitima desponsatio & copula. Et ratio spālitatis est pp periculum corruptionis, aliàs fieret restitutio spoliatione probata, saluo quod hr j.eod. c.literas. tenet sol.gl. & eam sequitur Io. And. dicens, q necesse est probare, q matrimonium tenuerit ratione consensus, dato q aliàs sit nullum. Simile j.c.vno, de spon.lib.6. Et an habeat locum restitutio aliquo casu probata copula, dicam in d. c. ex parte, & sic hoc sit expedita etiam 2.gl. quæ solum instat circa duo, quare hic probatur tit. & an sit necesse probare cōsummationē matrimonij. Et vide aliquos casus, in quibus denegatur restitutio, tam in ma
6 trimonio, q̃ in alijs causis per glo. 3. q. 1. in sum. †Vlt. glo. ponit quid veniat nomine cautionis sufficienter, vel nomine cautio
c nis, c simpliciter prolatæ, & not. eam, & vide quod not. in c. qua fronte, de appellat. & cap. 1. de sequestra. possess. & vide ad materiam bonam gloss. in cap. de benedicto. 32. quæstio prima.

ADDITIONES.

a ZACHAR. Poterit eam leuiter castigare. Quod est uerum ex causa legitima, quia illo casu, non tantum non posset illam leuiter castigare, ut per Bal. post Petr.in l.si filius, C. de patr. pot. sed etiam illam poterit in uinculis ponere, nec poterit dici fecisse priuatos carceres, ut not. Barthol. Cæpol. [illegible] Marcellus, ff. de uer.sig.7.q.1.c. sicut, & ibi Arch. post gl. Ale. consi. [illegible]
ANT. FRANC. Poterit eam leuiter castigare. Circa istam castigationem [illegible] quam habet maritus i n uxorem, dicas, quod maritus in uxorem habet [illegible] nus iniectionem, l.si cum patronus. ff. de oper.lib. Et adde, quod maritus potest uxorem corrigere, & castigare, & uerberare ex causa, not.in l. [illegible] su, & auth.ibi posita, C. de repu. & Auth. ut liceat matri, & auiæ, in §. [illegible] autem, & habetur per gl in c. quemadmodum, de iureiur. & c. placuit [illegible] 2, & dixit gl. in d.c. quemadmodum, quod potest illam in uinculis ponere, de quo uide Bald. in l.filius, C. de pat. potest. & prædicta, ut dixi, intellige quando subest legitima causa, alias modice tantum potest castigare, ut [illegible] tur in Auth. de nupt. in §. si igitur, & per gl. in c. sicut. 7. q. 1. & uide Bal. in [illegible] C. ubi quis dec. uel cohor. lib. 10. ubi dicit quod maritus potest uxorem [illegible] gientem propria authoritate capere, & uide pulchre consi. Alex. 96. in [illegible] ne, in 4. parte consi.
b SEB. SAPIA. Sęuitiam. Adde, quod uxor iniuste uerberata a uiro potest aufugere, & petere se ali extra domum. Ita dicit Bald. in l. 1. [illegible] in uer. tertio dubitatur, C. de lega. subijciens quod secus esset, si iuste [illegible] fuit uerberata.
c Cautionis. Vide latissime per Dom. Ias. post alios, in l. sancimus, C. de uerb. significatio.

SVMMARIVM.

1 *Per solutionem pensionis rei donatæ acquiritur donatario possessio, quia interuenit authoritas donantis. 11. limita ibi.*
Possidens per alium, quo mortuo si ingrediatur possessionem, & repellatur, potest intentare interdictum, restituendæ.
2 *Eps potest donare ecclesiam alicui loco religioso, non in titulū, sed in proprios vsus, non potest tamen rectorem illius ecclesiæ spoliare, de quo infra. [illegible]*
3 *Confirmatio, & datio non possunt fieri eodem actu.*
Scriptura emanās sup aliquo actu verbaliter facto, vr ipsum actū confirmare [illegible]
4 *Possidens ciuiliter tantum, potest accipere naturalem propria authoritate [illegible] sine licentia illius, qui rem concessit.*
5 *Monachus habet interdictum recuperandæ, quia possidet nomine monasterij, per se autem nihil possidet, etiam cappam, quam habet.*
6 *Possidens per alium quo casu habet interdictum recuperandæ, si ille per quem possidebat, fuit deiectus.*
7 *Possessio naturalis postea adiūcta cū ciuili, nō dicitur de nouo acquisita [illegible] continuata.*
9 *Episcopus an & quando potest constituere rem eccl. de nouo censualem [illegible]*
10 *Beneficium non vacans, nō pōt conferri certæ personæ, sed alicui collegio [illegible]*
12 *Locatio nō pbat possessionē respectu locātis, quādo nō possideret, aliàs [illegible]*
13 *Possessio acquiritur per actum æquipollentem actui corporeo.*
Possessio acquiritur per constitutum.
14 *Consuetudo transfert possessionem in alium, citra aliquem actū corporalem [illegible]*
Possessio non transfertur in alium per dationem fustis, uel alterius [illegible] de hoc sit specialis consuetudo.
Possessio Epatus, uel alterius dignitatis, q̃ ex cōsuetudine acqritur p installationē factā in aliqua sede, nō pōt acquiri p installationē [illegible]
15 *Beneficium, uel eccl. si est concessum, uel concessa alicui in titulū, [illegible] est facta concessio, ingredi possessionē, & administrare propria authoritate [illegible]*
16 *Possidens ciuiliter, si scit aliū naturaliter illam rem possidere, an & per quantum tempus suam ciuilem perdat.*

CAP. IX.

1 Cum uenisset. †Si is, q p alium possidet, illo mortuo, possessionem ingressus expellit, restōnē p interdictū petere potest. Ita cōiter sūmāt Doct. Sed fm hāc sūmationē forte de nihilo puidet hoc, c. & iō sūmo sic, & notabilius. Per solutionem pensionis rei donatę factā donatario, cū authoritate donatoris acquirit illi donatario rei donatę pos. adeo q si ab illa expellatur, interdictū recuperādę agere poterit. Et fm hoc est casus no. & probat no. p gl. & Bart.in l.q vniuer. & l.q̄uis, ff.de acq. pos. Diuiditur. Nā i 1.par. ponit ꝯsultatio partiū decisa, i 2. rñsio, ibi, [Rñdemus.] Casus li. Archieps Eborac. ec. N. ꝯcessit can. S. Trinitatis, & per scripturam propriam confirmauit, ita videlicet, q post decessum G.clerici, qui eccle. tunc tenebat, in ius caderet canoni. & interim clericus ille authoritate Archie. canonicis prædictis annuā solueret pensionē, quam Archiepiscopo cōsueuit soluere, quā cōcessionē do. Papa inspecto instro concessionis Archie. cōfirmauit. Mortuo clerico prædicto, cano. prædicti cōsisi de cōcessione & cōfirmatione prædicta, sine authoritate Archiepis. pos. ipsius eccles. sunt ingressi. Archie. qa authoritate propria, & eo non requisito pos. ipsius fuerūt ingressi, fecit spoliari dictā eccl. omnibus, quæ clericus defunctus ibi dimiserat ipsis cano. vnde canonici, d. Papæ, de Archi. sunt cōquesti. Respō. Papa sup hoc, q si canonici prædicti a præfata eccl. viuente clerico prædicto authoritate Archi. perceperunt annuā pensionem, eo mortuo (quāuis non habuerint authoritatē Archiep.) vitiose tamē non sunt ingressi pos. cū sit cautum in iure, vt is possideat, cuius nomine possidetur, & ideo Archiepiscopus tenetur ad restitutio-
2 nem eorū, quæ fecit asportari. B. †Not. 1. q loco religioso potest per episco. eccl. concedi, nec pōt cōcessio facta per eundē epis. sine causa reuocari. Et intellige q ꝯceditur eccle. collegio nō in titulum, sed in proprios vsus, vt dicit in litera. Et quale ius acquiratur ex tali ꝯcessione, vide no. Inno.in c.pastoralis infra de priuileg. & in c.de monachis & in c.in Lateran. j.de prob. tex.cum gl. 12.q.2.c. visis, & de solemnitate adhibenda, & validitate cō-
3 cessionis, vide tex.in clem. 2. de reb. eccl. nō alie. †No. 2. ibi, [Cōcessisset, & per scriptum proprium ꝯfirmasset, &c.] q valet cōcessio facta de eccle. etiā ratione proprietatis sine scriptura. Nō est ergo iste casus, in quo necessario requiratur scrip. & qui sint casus spāles requirentes scripturam, vide per gl.in c. 1. de censi.
4 lib.6. Et † per hoc solue contrarium, qd posset formari de c.inter dilectos, §. cæterum, de fide instru. vbi dicitur, q eadē, in eodem actu nō possunt donari, & cōfirmari, hic enim non donauit, & confirmauit, sed qd prius faciendo verbo ꝯcesserat, postmodū ꝯfirmauit scriptura, s. ex interuallo. Et sic etiā no. q faciēdo quis scripturam ex interuallo de eo, quod primo verbo fecerat, videtur tacite approbare, & ꝯfirmare prius gestum. No. 3. q habens ciui. pos. potest propria authoritate ingredi poss. natura
a lem vacantē. a nec dicitur vitiose ingredi, licet nō habuerit specialem licentiam, per ꝯcedentem rem. Secus autem vbi non habuisset prius possessionē ciuilem, de quo dic, vt leg. & no. in l. si ex stipulatione, ff. de acq. poss. & in l.1. C. eo. & in c. past. de priui.
5 & aliqd infra subijciam. †No. ex si. regulam, ad quā quotidie allegatur hoc c. q is possidet, cuius noīe possidetur, non aūt possidet ille, q alieno noīe possidet. Aliud ē ergo possidere & aliud alieno noīe possidere, vt dicit tex.in l.quod meo, in princ. ff.de acq. poss. sicut videmus in religioso, qui noīe proprio nihil possidere pōt, ēt cappam quā gestat, vt leg. & no.in c.non dicatis. 7. q.1. & tamē noīe monasterij pōt possidere, & si spoliatur, restitutionem petet, vt in c.cum dilecta, & quod ibi not, de rescript.
b Et sic intellige gl. in c.non dicatis, quæ dicit, q ex permissione
6 Abbatis pōt possidere. b simile in seruo, vt leg. & not.in l.1.C. si per vim, vel alio modo. † Et faciunt hæc ad q. an ille, qui possidebat per aliū, possit agere interdicto, vnde vi, si ille, per quē possideat, fuit deiectus. & vr q sic, quia ipse possidebat per aliū, vt in d.l.quod meo, facit l.fi. C.de acq. pos. & hic, & per ꝯns ipse dicit spoliatus, & pro hoc vr tex.in c.ex parte, supra de rescri. Sed limita hoc verum, quando alius possidebat noīe meo me mandante, seu ratum habente; secus aūt si aliqs, tanq̄ gestor negotiorū meorū, possidebat noīe meo, & anteq̄ ratum habeā, spoliat. Tunc enim non obstāte ratihabitione sequenti, nō potero agere iterdicto, qa ratihabitio nil operat, cū nō reperiat tūc tpis possessionē in illo. Pro hoc est bonus tex.in l.bonorum, ff. rē ra. hab. & vide in simili bo.gl.in c. q̄ sit, de elect. lib.6. & tenēt do. de
7 Rot. decis. 145. & aliàs 155. †Vlt. pōt colligi, q si hn̄s c possessio-
c nē ciuilē, ingreditur naturalē vacantem, non dr de nouo acquirere possessionē, sed potius ꝯtinuare suam possessionē ciuilem, nam naturalis, seu corporalis possessio est accessoria ad ciuilē: facit l. si id quod, ff. de acq pos. Et hoc facit ad q. dicit statutū, q pro possessione noviter acquisita soluatur certa gabella, an taliter ingrediēs possessionem corporalē tenetur soluere gabellā? & videtur p pdicta, & per istū tex q non, quia non videt de nouo acquisiuisse, sed acquisitū prius continuasse. & facit l.clā pos-
8 sidere. §.qui ad nundinas, & quod ibi no. eo. tit. †Pōt ēt hic colligi, q licet Episcopus nequeat cōcedēdo ecclesiam religioso loco, rectorē ipsius ecclesiæ spoliare, adeo quod viuente rectore ipsius eccle. talis concessio non possit habere effectum, vt in c. consultationibus, infra de do. & quod leg. & no.in d.clem. 2.de rebus eccle. non alie. tamē pōt in vita rectoris constituere cen-
9 sum per Rectorē ecclesiæ donatariæ persoluendum, quod est valde no. †Sed contra hoc, & contra tex. fortiter opp. de c.prohibemus, & c. significauit, infra de censib. vbi dicitur, q Episopus non pōt, nec debet ecclesiam de nouo constituere censualem. Sol. Goffred. intelligit, q ista pensio prius Archiepiscopo soluebatur, & secundum hoc cessabit notabile prius collectum, sed Host. dicit cōtrariū, quod de nouo fuit imposita, quod dicit colligi ex tex. ibi, [Authoritate epi, &c.] aliàs dixisset litera post verbum, proficeret, & interim idē G. anteq̄ solueret pensionē &c. Et dicit Host. q ex rōnabili, & fauorabili cā imposita fuit de nouo hæc pensio, qd fieri pōt, fm eum. alle. eo.tit.c. significauit, & cum hoc dicto Hostiē. transeunt hic cōiter Doct. sed ego latius vltra alios ꝯsiderādo dico sic, q aut Eps de nouo ꝯstituit cēsum, persoluendū loco donatarij ꝯsentiente Rectore, de cuius præiudicio agitur, & pōt, tum qa subest cā, vt subueniat necessitatibus religiosorū, ob q̃ cām facta fuit donatio, argu. opt.in c.1.de reb.eccl.non ali.lib.6. & in c.constitutus, & c.cū dilectus, & c.cū venerabilis, de reli.do. Tū qa ista constō cēsus est tpalis, quia expirat mortuo, vel cedente prælato, cū ecclesia postmodū cedat in vsus loci donatarij, & sic non pprie pōt dici ecclesiā ꝯstitui censualem, vel saltem ex cā ltīma & fauorabili. Pro hoc qd leg. & no.in c.pterea, & c.prohibemus, de censi. Aut Eps vult constituere cēsum Rectore eccl. reluctāte, & tūc puto q aut rector multum abundat, & locus, cui facta est ꝯcessio, est multū indigens, & pōt, arg.in d.c.1.de reb.eccl.nō alie.lib.6. & qd no.in c. ꝯstitutus, de reli.do. & 25.q.2.in sum. vbi est bo.glos. Aut rector nō sic abundat, & eo inuito nō poterit hæc pensio ꝯstitui, arg.c. ꝯsultationib.de do. & in d.c.1. & quod ibi no. & in c. Apostolicæ, de do. vbi dr, q ēt de reb.sui Epatus, non pōt donari alteri eccl.
d cū graui piudicio d suæ ecclesiæ, fortius cū graui piudicio alterius ecc. Et hæc no. quia multū litant, & declarant d.c.ꝯsultationibus: fm prædicta pōt intelligi tex.a ꝯrio sensu, in c.extirpādæ, §.fi.de pben. & no.bene illū tex.a ꝯrio sensu, & vide qd ibi dixi.
10 †Op. & vr, q ex quo beneficiū nō vacabat, nō poterat alteri cōcedi, vt in c. 1. de ꝯces.pb. Sol. gl. 1. q ꝯriū pcedit, qn̄ collatio fit certæ psonæ, q̃ de facili desiderat mortē alterius: Secus si fit collegio, qa cū nemini videat datū, cessabit votū captandę mortis. Pro hoc, fm Host. quia nāle vitiū est negligi, qd cōiter possidet vt se nihil habere, q totū non hēat, arbitret, vt dicit text.in l.2.C. qn̄ & quib. quar. pars de.lib.10. vel fm D.Ant. nō pōt tradi ille titulus, quo respū ab alio possidet, sed pōt tradi quo ad pprietatē, quo respū a ꝯcedente tenet, quia sibi præiudicare pōt, argu.in l. fi.C.de pac. Sed certe p hanc solōnē, non tollitur votū captādæ mortis, si ꝯcessio fieret certæ psonæ. Nec ob. l.fi. qa ibi consentit is, de cuius hæreditate agit, & posset ipse disponere ꝯrium. Sed hæc concessio semel facta, non pōt reuocari, maxime per sacerdotem, de cuius morte timetur. Fateor tamen q ꝯrium loqtur de collatione respectu tituli, sed eadē est ratio, quādo cōcederetur in proprietatem, si ꝯcessio fieret certæ psonæ, arg.in c.
11 i.de concef.præb. ideo tene opi.gl. †Opp. q male dicit tex.in fi. q ideo isti canonici vitiosè nō sunt possessionē ingressi, qa possidebant p illū rectorē ecclesiæ. Nā in vita sacerdotis, nunq̄ habuerūt possessionē, qa non acquirit sine aīo, & corpore, vt in c. cū nr̄is, & qd ibi no. infra de conces. præbē. & in l. quemadmodum, ff.de acq.pos. & l.licet C.eo. Sol. dicit gl.2. forte metu ꝯrij, quod recipiendo pensionē authoritate Archiepi, acqsiuerunt possessionē, & Archieps eā amisit. Dat sile in donāte, seu vēdēte, q retinēdo sibi vsūfructū, vr possessionē tradidisse, C.de do. l.qsqs. Et iō mortuo illo rectore, nō pdiderūt possessionē, sed eā pdidissent, si iā neglexissent, vt in l.si de eo, ff.de acq. pos. No.gl. quod si pcedente titulo habili ad trāslationē dñij soluit pensio
c de authoritate titulum ꝯcedentis, vr trāslata possessio. c Et fm hunc intellectū summaui, & est intellrs no. & procedit, qn̄ alius non est in poss. aliàs aūt per solōnem pensionis, ignorante possessore, non transfertur possessio, vt leg. & not.in l. quamuis, de acquir.poss. vbi per Bar. & vide gl. & Bar.in l. qui vniuersa, ff.eo.
12 †Et per hoc solue contrarium, quod posset formari de c.inter dilectos, de fide instrumen. vbi dr, quod locatio nō pbat possessionem. Dēt.n.intelligi, qd nō pbat alio possidēte. Itē nō pbat in piudicium tertij ignorantis, sed in piudicium soluentis, & pstātis

ADDITIONES.

a SEB. SAP. Vacante. Vide Mod.in l.clam possidere, §. qui ad nundinas, ff.de acq.pos. Bar.in l.1.§.interdictum, ff.vti possid. vide etiam Alex.in l.2.§.nunciatio, ff.de ope.no.nunc. & in l.quemadmodum, ff.de acq.pos.
b ZACH. Potest possidere. Ita no. Bar.in auth.ingressi, in 3.q.C.de sacros. eccle. Card.in cle.1.§.fi.de statu mona. Doc.in c. cum ad monasterium, & in c. super quodam, infra de statu mon. quod est verum, quoad administrationē, alias secus, vt per Bar. vbi supra.
ANT. FRAN. Potest possidere. De monacho, an possit habere proprium, vel administrationem bonorum dicas, q nec cum cōsensu Abbatis, nec sine, potest habere proprium, vt in locis hic allega. & in c.nolo, & in c.non dicatis. 12.q.1. immo si sine consensu Abbatis vsque ad eius mortem pecuniam, vel quid aliud teneret, non est miserendum, vt in locis hic alleg. de cōsensu autem Abbatis potest aliquid habere quoad vsum, & administrationem, vt in c.2.de statu mo. & conniuentibus oculis superioris, dicitur habere quasi proprium ad vsum suum, & non proprium proprie, vt dixit Bal. in l.1. in 8. q.C. de his quæ pœ.no. vbi etiam dicit, q alias si proprium habet monachalis regula infringitur, per tex.in c.quanto, de offi.ord. & vide quæ plene habentur in c.cum ad monasterium, hic alleg.
c SEB. SAP. Quod si habens. Hoc dictum sequitur Firmia. in tract. de gabellis, in 2.par.8.partis principa.q.vlt.
d Graui præiudicio. Adde Old.consi.260. & vide quod idem voluit consi.262.
e Translata pos. Adde Rapha.Comen.consi.304.

Universidad de Deusto
Biblioteca

tis authoritatē & ꝓsensum soꝰoni bñ probat. Pro hoc c. cū venerabilis, de reli. do. vbi ꝓbasset possessionē, si instm nō fuisset cā
13 cellatū in loco suspecto. † Et ad id qđ dr, qꝫ sine corpore nō acquiritur possessio, dic, qꝫ hic fingitur corpus interuenisse, ga ille agit ꝓ soꝰonē pentionis loco illius, cui nūc qritur, sicut dicit Bar. in actu ꝓstituti, qñ l. qs ꝓstituit se possidere noīe alterius, ꝓ quē actū trāsfertur possessio, sine alio actu corporeo, vt in l. ꝙ meo, sentit, ꝙ isti canonici habuerūt possessionē in vita rectoris, ga rector incepit possidere eorum noīe. Et si dicatur, ꝙ possessio sine corpore non acquirit, rñdet, ꝙ hic, fuit corpus clerici possidentis eorū noīe, dicit tñ, ꝙ ad oē dubiū tollendū, debuit clericus a se abiicere possessionem, quæ solo aīo abiicitur, & amittitur, l. licet C. de acq. po. & ꝓstituere se possidere noīe canonicorum, & sic oīno possiderent canonici. Hæc solu. seu intellectus est verus in se, sed diuinat ad tex. ꝙ hic non apparet istum recto rē expresse voluisse possidere noīe canonicorū. Et ideo forte Inno. transit ad aliam solu. dicens, ꝙ spāle est in ecclesia, ꝙ ex quo aliquid recipit noīe possessionis, possessionē hēt, ꝛ. de consuet.
c. 2. fm eum. Aduerte, quia aliqui, vt dixi, intelligunt hoc dictū Inno. ꝙ spāle sit in ecclesia, vt gegd percipiat in signum traditę
14 possessionis, transferat possessionē, ex quo constat de aīo volētis possessionem transferre. Et ita intelligit d. Ant. & Inno. † De quo multum admiror, cū hoc expresse videatur ꝺ ca, quæ leg. & no. in c. 2. de consuet. Nam vigore ꝺsuetudinis introducentis istum actū in signum traditæ possessionis, transfertur ibi possessio sine actu corporali. Secus ergo, si ꝺsuetudo non adesset, quia
a tunc nō sufficeret a aliquid dare, puta fustem, vel terrā noīe possessionis, b quod expresse vult ibi Inn. & cōiter Doct. Et expressius adhuc sentit hoc Inn. in c. literis, supra eo. vbi dicit, ꝙ bene pōt introduci consuetudo, vt si aliquid detur in signū quasi possessionis iuris ꝑbendalis, videatur trāslata possessio. Secus si cōsuetudo non subesset, ēt si expresse verbo diceretur, do, & trado ti bi possessionem iuris prębendalis. & ēt plus dicit, ꝙ si ꝺsuetudo est, vt ꝙ installationē factā in certa sede acquiratur quasi possessio iuris Epālis, seu archidiaconalis, vel alterius digniratis, si installatio fit in alia sede, q̃ deputata per consuetudinē, nō trāsfertur possessio, quia cum talis consuetudo sit prætер ius, nō debet extendit fm eum, ff. de leg. l. quod ꝺ, quod est bene notādū. Dico ergo, ꝙ Inn. hoc intellexit, qñ aliquid datur noīe possessionis, quia tunc bene transfertur possessio, quia vī tunc velle possidere noīe illius, & ex actu ficto transfertur tūc vera possessio, vt ꝛ. dixi, & facit l. certè. §. 1. ff. de precar. Sed inquantū dicit hic Inn. ꝙ spāle est in ecclesia, nō procedit, ga idem est in quolibet priuato per rōnem prædictam, vt no. in d. l. qui vniuersas, & l. ꝙnis, & vide quod no. Io. And. in addit. Spec. in tit. de empt. & vēdi. §. sciendum, ver. & no. & q̃dam tractat hic Do. Ant. de acqui
sitione possessionis sine vero actu corporali, quę traduntur per Legistas in l. quod meo, & l. si id, ff. de acqui. pos. vide per glo. & Doct in d. c. 1. de consuet. vbi dico. Et per ꝓdicta soluitur ꝛriū, quod formari posset per c. pastoralis, infra de priuile. vbi ecclesia, cui facta est concessio alterius ecclesię, non pōt sine spāli licētia Epi intrare possessionem illius ecclesiæ. Dicit enim, ꝙ hic prius habuerunt possessionem authoritate ipsius, Epi, vt etiam no. in d. c. pastoralis. Et hæc sol. plus placet, q̃ sol. Abbatis dicentis hic, ꝙ ꝛrium loquitur, quando concessio fit per Papam, qui non intendit diœcesano facere præiudicium, hoc c. intelligitur de priuilegio ipsius diœcesani, quod contra eū large interpretandum est. Et hanc sol. visus est sequi Host. dicens aliud esse, qđ authoritas diœcesani nunquā interuenit, vt in ꝛrio, & aliud qđ a principio interuenit, vt hic. Mihi placet primū dictum, & puto ꝙ etiam habita concessione ab ipso ordinario, non licet ingredi possessionem, sine ipsius authoritate. h. d. probari hic contrario in eo, ꝙ Papa dicit istos non fuisse vitioše possessionē ingressos, quia iam prius possidebat per alium. Si ergo clericus non possedisset nomine istorū, non potuisset sine vitio ingredi possessionem sine authorite Epi, ad prædicta iacit l. si ex stipu-
15 ne, ff. de acq. poss. & l. 2. & quod ibi no. C. eo. tit. † An aūr ille, cui facta est concessio in titulum, possit ingredi possessionē, & administrare ꝓpria authoritate, dic, vt plene no. in c. trāsmissam, de elect. Et ga ibi cōiter renet ꝙ sic, pulchrū est inuestigare rōnem diuersitatis, q̃ puto esse hāc, ga qñ conceditur ecclesia in proprios vsus, vī concessa, vt q̃dam ꝓprietas, & cā possessionis, & proprietatis est separata, immo nihil cōe hēt ꝓprietas cū possessione, vt l. naturaliter, §. nihil cōe, ff. de acq. pos. Ideo nō licet ēt dño intrare possessionē inuito possessore, vt d. l. si ex stipłone, facit 16. q. 6. c. placuit, & l. si qs in tantā, C. vnde vi, sed qñ ꝓfertur in titulū, tunc principāt vī ꝓcedi ptās administrandi, & sic constat, ꝙ illa ꝓcessio circa incorporalia, & in acqsitione istorū iurium incorporaliū, sufficit patiētia, dñi, ff. de ser. l. fi. & l. quoties, eo. tit. & l. 1. quemad. ser. amit. no. Inn. in c. bonæ, 2. de postul. pla. & c. ꝙerēto, de offi. ord. Quam quidē patientiam, & authoritatem habuit eo ipso, ꝙ superior ꝙfirmauit electionem de eo
factam, vel sibi beneficium contulit, vt in c. transmissam, & hoc
16 nota, quia nemo tangit, quod meminerim. † Vlti. no. hanc glo. nota, quia nemo tangit, quod meminerim. † Vlti. no. hanc glo. pen. in fi. & eam pondera, quæ innuit, quod si habens ciuilem
c possessionem, negligit naturalem, perdit c ciuilem quam habebat, sed glo. non dicit intra quantum tempus dicatur negligere. Quidam, vt refert Innoc. in c. querelam, de elect. dicunt, ꝙ intra annum perditur, si verus possessor scit illum possidere de facto, argu. in l. finita. §. non autem, ff. de dam. infect. Alii vero dicunt, ꝙ per lapsum 10. vel 20. ann arg Instit. de vsucap. §. sed naturalem. Sed hic Innoc. hoc vltimum reputat absurdum, vt tāmen tempus requiratur ad possessionem acquirendam, quātum ad proprietatem præscribendam, ideo dicit hoc relinquendum arbitrio iudicis, arg. in l. finita. §. non autem, ff. de dam. infect. & c. de causis, de offic. delegat. sed Bar. in d. l. si de eo, §. 1. de acqui. poss. facit duo membra, quandoque. n. habens ciuilem scit alium ingressum naturalem, & tunc eo ipso perdit, si statim non vadit ad possessionem, quia videtur suspicari, ꝙ possit repelli. Pro hoc l. quod meo, in fi. de acq. pos. & l. 2. § cum igitur, ff. de vi & vi arma. hoc membrum intelligo ego, quando incontinēti habet commoditatem, & non vadit. Secus autem si non habet commoditatē. Non enim tenetur incontinēti currere, sed pōt amicos colligere, & alia necessaria præparare, & sic dr, ꝙ non hēt animum deferendi possessionem, & eam nō perdit, cum retineatur animo. Et pro hoc quod leg. & no. in c. olim, il. infra eo. & in c. significasti, de hom. Et ipsemet Bar. in l. 3. §. cum igitur, præalle. dicit, ꝙ qñque dabantur sex menses, vt ga secundum qualitatem personæ ingredientis poss. requiritur maximus apparatus. Idem tamen in l. 1. C. vnde vi, sentit de tribus diebus. Concludo ergo in hoc primo membro ꝙ si scit alium possessionem naturalem ingressum, debet ire, q̃ citius potest, quod si non facit, videtur facere hoc ex timore, ne repellatur, & sic perdit possessionem. Sed intra quātū tps dicatur potuisse? hoc enim relinquendum est arbitrio iudicis, qui ex varijs coniecturis animum informabit, & in hoc membro restringo, & saluo opi. Inn. in d. c. querelam. Aut habens ciuile scit eam vacantem, vel ignorat alium ingressum. Et dicit Bar. ꝙ si negligat tanto rempore, ꝙ res quasi perijt, perdit ciuilem, ga videtur eam habere pro derelicta, argum. in d. l. si de eo. Si vero non negligit tanto tempore, ꝙ res quasi periret, tunc per lapsum longi temporis perdit, quia per cursum, huius temporis inducitur obliuio, vt no. in l. si id, de acq. pos. & tempus 10. ann. de quo in l. 1. §. qui perpetuum, ff. si ager. vectig. vel emphyt. pe. & de plene per do. Card. in cle. 1. §. fi. in 4. qō. de rebus eccle. non alien. & per Alex. in l. si filio, in §. fi. ff. fol. matri. Et vide plene per Alexā. in consil. 19. in 2. parte consi. Et adde, ꝙ locatio ad longum tempus, dicitur esse alienatione in c. ad audientiam, de reb. eccl. non alien. & in l. fi. cum gl. ff. si ager vectig. vel emphyt. pet. Et de notario non exercente officium per decem annos, perdat quasi possessionem notariatus, vide quæ habentur in l. Barbarius, ff. de offi. prætor. & vide Inn. in c. fi. de fide instru. & vide per Alex. post Bar. in l. Hærennius, ff. de decur. & vide Inno. in c. 1. de fide instru. vbi dicit, ꝙ per quasi possessionem tabellionatus non probatur quis notarius, sed per privilegium, vel publicum instrumentum, de quo etiam per Ange. in Authen. sed bellio. in prin. & in §. hinc nobis, de hæred. & falcid.

ADDITIONES.

a Non sufficeret. Adde do. de Rot. decis. 275. in nouis, hoc eo. tit. ubi sequuntur dicta Inn. in d. c. in literis.

ZACHAR. Adde Ant. de But. in c. fi. supra de causa poss. & propriet. Alex. in l. 3. in prin. ff. de acq. hære. facit quod no. Lanfran. de Oria. in c. quoniam contra, §. testium depositiones, num. 96. & ibi in apost. ad ipsum, in vers. per colonum, infra de prob.

b Possessionis. Sed an debeat intelligi potius pensionis, quam possessionis. Abb. in cap. 1. de consuetud. dicit quod sic, per verbum, pensionem, hic posuit. Tu dic contra, quia hic est titulus, de restitu. spoliat. Ideo potius debet adaptari ad possessionem, quam ad pensionem, l. Imperatores, ff. de in integ. restitu. addi. Item, quia hic agitur de possessione transla ta prius in istos canonicos. Sed an id benę dicit Dom. Anto. ꝙ sic, & est speciale in eccle. Ad hoc allegat l. raptores, C. de episco & cle. ubi transfertur possessio in ecclesiam sine traditione, & probatur in d. cap. 2. ibi, non fuit ratione consuetudinis, quia hic non valebat consuetudo, nisi fuisset approbata per Papam. Et ideo Archi. dicit in d. c. moderamine, quod est speciale in ecclesia. Et ponderas, ꝙ in illius cap. 2. est possessio ciuilis, & non naturalis, effectus est magnus, vide D. Pet. ibi, ideo Bald. an l. fin. C. de sacrosanc. eccles. dicit, quod est possessio ciuilis. And. Barb.

c SEB. SAP. Perdit. Quanto tempore perdatur possessio, & qualiter, vide Ange. & Imo. in l. furtum, §. fundi, ff. de vsucap. Ang. Aret. in §. quod autem. Instit. de vsucap. plene per Felin. in c. uigilanti, colum. pen. & vide infra, de constitu. scrip. & Alex. in consi. 114. incip. visis & sæpius recensitis, in 2. col. in 1. vbi tenet, ꝙ requiratur negligentia per lapsum decennij, contra Inn. & ibi tenet Alex. in consi. 6. incip. circa processum, col. 3. & in consi. 34. incip. Pro deratis, circa fi. in 3. vol.

d Decem annorum. Adde Pau. de Cast. consil. 96. & Petr. de Anchar. consil. 34. vbi dicit, quod notarius non exercens notariam per decem an. amittit quasi possessionem, eius notarię.

ANT. FRAN An locatio ad decem ann. dicatur ad longum tempus, dicit ꝙ infra decem ann. dicitur ad modicum tempus, vltra autem dicitur ad longum, de quo in l. 1. §. qui perpetuum, ff. si ager. vectig. vel emphyt. pe. & de plene per do. Card. in cle. 1. §. fi. in 4. qō. de rebus eccle. non alien. & per Alex. in l. si filio, in §. fi. ff. fol. matri. Et vide plene per Alexā. in consi. 19. in 2. parte consi. Et adde, ꝙ locatio ad longum tempus, dicitur esse alienatione in c. ad audientiam, de reb. eccl. non alien. & in l. fi. cum gl. ff. si ager vectig. vel emphyt. pet. Et de notario non exercente officium per decem annos, perdat quasi possessionem notariatus, vide quæ habentur in l. Barbarius, ff. de offi. prætor. & vide Inn. in c. fi. de fide instru. & vide per Alex. post Bar. in l. Hærennius, ff. de decur. & vide Inno. in c. 1. de fide instru. vbi dicit, ꝙ per quasi possessionem tabellionatus non probatur quis notarius, sed per privilegium, vel publicum instrumentum, de quo etiam per Ange. in Authen. sed bellio. in prin. & in §. hinc nobis, de hæred. & falcid.

de ser. fugit. Bar. facit de ea magnum festum ibi, & Dyn. in regu. sine possessione, de reg. iur. lib. 6. & tempus 10. ann. dicitur longum, ut in ritu. de longi tempo. præscript. & quod ibi no. in l. de quibus, ff. de leg. & hoc casu potcrit saluari opin. illa, quam Innocen. damnat in d. cap. querelam.

SVMMARIVM.

1 Petitorium, & possessorium, si simul a diuersis intententur, agitur super possessorio suspenso petitorio.
2 Causa matrimonialis spectat ad ecclesiasticum, siue agatur de eius substātia, siue maritus petat vxorem, vel econtra.
3 Procurator potest comparere in cā quandoque ipse & quandoq; dominus.
Procurator, an censeatur reuocatus, si dominus comparet per se.
4 Litæ secundæ primarum reuocatoriæ, debent specialiter facere mentionem de primis, & de omni notabili clausula in eis contenta.
5 Clausula, appellatione remota, non tollit facultatem appellandi, ex notorio grauamine, & in casibus in iure expressis.
6 Exceptio dilatoria, licet non opponatur, nisi ante lit. conte. tamen ex post, potest opponi, si reus protestetur, quod contestando litem, non intendebat a dilatorijs recedere.
7 Possessorium quare potius suspendit petitorium intentatum circa eandē rem quam circa diuersas.
8 Possessorij habet priuilegiū suspensiui, siue opponatur ante siue post li. cōt.
9 Spoliatus iuribus incorporalibus, habet interdictum restitutorium.
10 Actor quo casu inuitus cogitur litigare postquam recepit literas super alia qua causa.
11 Priuilegio impetrato continenti communem fauorem, quo casu liceat renunciari, vel ab impetrante, vel ab alio.
12 Electiones possunt ab electione recedere, ante præsentationem electionis facta quando scilicet elegerunt iure proprio, alias secus.
13 Reus si probauit rem ab actore petitam esse suam: actor enibil probante, non solum absoluetur ab instantia, sed pronunciabitur pro reo.
14 Sententia super æstimatione non valet, si res, & non æstimatio fuit petita.
15 Iudex, licet conster sibi actorem, qui tamen nil probauit, ex confessione rei habere iustitiam, debet eum absoluere ab instantia. 16.
16 Papa solus potest ultra, contenta in libello pronunciare.
Actor & reus si probat, quæ sunt partes iudicis.

CAP. X.

1 X conquestione. † Si altero coniugū matrimonium accusante, alter petat restitui, an omnia restituit. Ego summo sic
Gratianus. Si actore agente, petitorio, reus super eadē re deducit possessorij, ꝓceditur in solo possessorio suspenso petitorio. Primo ponitur appellantis querela. Scdo iudicū datio, ibi, † Mādamus. Casus lit. Quidā miles C. noīe B. mulierē in vxorem accepit, & eam maritali affectione pertractans, filiā suscepit ex ea: tā dem sine iudicio ecclesiæ a se remouit eandē, & literas ad iudices impetrauit, vt matrimonium accusaret de consanguinitate. Sed anteq̃ mulier a iudicibus citaretur, corā diœcesano Episcopo, virum sibi restitui postulauit, & ob hoc ad sedē Apostolicam nuntium destinauit: demum corā præfatis iudicibus cōtestatur, aliquando per procuratorem ante causę ingressum, & post, virū suū sibi restitui postulabat. Iudices restitutione denegata in principali procedere voluerunt, vnde ipsa ad sedem Apostolicā appellauit, & conquesta fuit domino Papę: vnde Papa mādat iudicibus, quatenus si est ita, mulieri virum restitui faciant, & quicquid post appellationē factum est, per consanguinitate, debito fine terminent eandē. Ber. Not. ꝙ fiat a se eam remouet. Idem, si spōte recessit, & volēs redire nō admittitur, vt no. gl. in cap. significasti, de diuor. & in c. intellexi. No. ꝙ matrim. dicitur accusari, si dicitur nō potuisse contrahi, obstante cōsanguinitate, licet solūmodo agatur ad dissolutionem. Dico tamē ꝙ impropriè dicitur accusatio ex quo non agitur ad pœnam incestus. † No. 3. & tene menti, ꝙ corā iudice ecclesiast. potest peti restitutio cōiugum: hic enim mulier, prius q̃ aliquid proponeretur cōtra matrimo. petijt restitutionem coram iudice ecclesiast. Et sic causa matrim. spectat ad iudicē ecclesiasticum, nō solum cum tractatur de substātia vinculi, sed etiā cum agitur possessorio, & facit c. j. de coniug. lepro. & c. ex parte, & c. ex literis, de sponsa. vide qđ no. Ioan. And. in addit. Spec. in tit. qui fil. sint legit. super verbo, competit, & qđ dico in c. nō petitio. 6. † No 4. ꝙ in eadem cā potest quis cōparere quandoq; per se quandoq; per procuratorem. An autem cōparendo p se videatur reuocare procuratorē, vide bo. tex. in c. si quē, de procur. lib. 6. † No. arg opt. ad hoc, ꝙ vt secundæ literæ reuocēt priores, non solū de eis debēt facere mentionem, sed etiā de clausula, appellatione remota posita in ipsis primis literis. Et sic resolut Host. tenuisse magistrū suum, ipse tñ dicit, ꝙ de consuetudine hoc casu non admittitur exceptio, & remittit ad no. infra tit. 1. c. 2. Ego puto, ꝙ de qualibet notabili clausula sit fienda mentio, qñ talis est, ꝙ ea expressa, Papā reddidisset difficiliorē ad ꝓcedendū. Et hinc est, ꝙ iura volunt de priorib. literis fiendā mētionē spālem, vt in c. ex literis, ꝛ. de dolo & ctu. ꝛ. de rescri. c. in nostra, & hoc relinquit arbitrio iudicis, sicut gnaīr dicimus in qua
5 libet subreptione, vt in c. sup literis, & qđ ibi no. ꝛ. de rescr. † No.
a singr tuncta gl. pe. ꝙ cta, a appone remota, nō tollit facultatem
b appellandi ex notorio grauamine, b sicut nō tollit in casib. in iure exp̄ssis. Cessat. n. hoc casu ꝑsumptio calūnioſę appe. Et hæc ꝑt esse rō huius casus, & c. pastoralis, de app. facit ad ꝑdicta c. inter cætera, de re iud. Op. & vī, ꝙ nullo iure dēbat mulier admitti interētando possessoriū, maxime susꝑdēdo petitoriū mariti. Aut
a. excipiebat de sua spoliatione, & duplici rōne nō dēbat audiri. Prima est, ga lis erat ꝓte. sup petitorio, & hæc exceptio est dilatoria, & sic ꝓponēda añ lit. ꝓte. vt in c. inter monasteriū, de re iud. & no. in c. fi. ꝛ. de ord. cog. & tex. cū gl. in c. 1. 2. q. 3. Scdo, ga ꝑ exceptionē, nō dēt qs ꝓseq restōnē, vt in c. 2. ꝛ. de ord. cog. cuius ꝛriū ꝓbat h. c. Aut hæc mulier agebat, & sic deducebat spoliationē ꝑ modū actionis & sic ēt nō dēbat admitti, saltē co mō, quo fuit admissa, plurib. rōnib. Primo. n. aut ꝑ viā recōuētionis, & nō dēbat admitti post lit. ꝓte. fm opi q̃ tenui in c. 1. de mu. pe. Itē si debuisset admitti fm aliā op. q̃ hēt, ꝙ durāte iudicio possit fieri, vt tenet ista gl. & alig in d. c. 1. nō dēbat susꝑdi petitorium mariti, ga cā quentionis, & recōuētionis dēt sil tractari, & vna snīa terminari, vt in d. c. 2. Aut nō ꝑ viā recōuētionis, sed ꝑ viā petitionis deduxit possessoriū, & ēt nō dēbat susꝑdere, sed dēbat hre locū illa reg. q̃ prior appellat, prior agat, vt dicit tex. in d. c. 2. & in l. q prior, ff. de iu. Et ex ꝑdictis patet difficultas huius c. magis clare, q̃ ponūt gl. & Doc. Et metu horū ꝛriorū gl. ꝛ. multū instat circa intel'm c. & ꝓclusiuè vī velle, ꝙ ex quo lis erat ꝓte. in petitorio, nō dēbat mulier audiri, nec excipiēdo, ga est dilatoria, nec agēdo, ga hæc actio hēt vim dilatoriæ, cū susꝑdat petitoriū. Sed hic fuit audita, qa añ lit. ꝓte. & post semꝙ petit restōnē, & ꝓulsa ꝑ iudicē intrauit iudiciū ꝓprietatis, & tādē, cū non ꝓficeret, appellauit. ꝛ hūc intel'm gl. facit, ga a principio debuisset appellare, qñ nō admittebat añ li. ꝓte. Nā intrādo iudiciū ꝓprietatis, vī renūciasse oīb. dilatorijs, vt in d. c. inter monasteriū, & iudex ꝓcedēdo ad vlteriora vī reiecisse illā petitionē, vt in c. ex parte, il. 2. de appel. Quinimmo exp̄sse iudices denegauerūt hic restōnē añ lit. ꝓte. & nō fuit appellatū, & hoc reddit intel'm
6 glo. falsum. † Nisi sustineat, fm Modernos, qñ fuit, ꝓtestata, ꝙ ꝓte stādo litē nō intēdebat recedere a dilatoriis, & iurib. sibi ꝑtēt tib. qđ bñ no. & allego in sil qđ leg. & not. in c. ad dissoluēdū, de despon. impub. vbi vide. Ex his. n. hēs modū ꝑseruādi dilatorias, post li. ꝓte si iudex instat, ꝓcipiēdo ꝓtestōnē fieri. Sed in casu huius c. nō puto hoc necessariū, ꝓp priuilegiū possessorii, vt statim dicā. Itē aduerte, ga ꝑ hūc intel'm gl. fic iustificatū nō tollunt oia ꝛria, q̃ superius formaui, maxime illud, qđ nō dēbat petitoriū susꝑdi p d. c. 2. vbi pater, ꝙ ēt si añ lit. ꝓte. intentat possessoriū a reo, nō ꝑ hoc susꝑndit petitoriū, sed ꝓcedit sup vtroque, Io. And. sup tex. primo soluit, ꝙ vir fuit hic primo ꝙētus a muliere sup. restōne fiēda corā ordinario, iō nō potuit sibi inferri
c qō ꝓprietatis añ restōnē, vt in c. fin. ꝛ. de ord. cog. Sed hæc soluo nō est oīno tuta, qa intrādo postmodū iudiciū ꝓprietatis, & nō excipiēdo depēdentia possessorii, vī renunciasse illi priuilegio. Oporter. n. ad hoc vt ꝑediat accumulatio petitorii, ꝙ excipiat de priuilegio, & pendētia possessorii, vt no. in d. c. sup, & ꝑ Inn. in c. 1. de mu. pet. & si nō admittebat exceptio, dēbat appellare, aliās erit sibi imputandum, arg. c. cū dilectus. de elec. & in c. ex parte, 3. de ap. & qđ no. gl. in cle. vna, de dolo & ꝓtu. Nisi soluēdo dicas, vt ꝛ. dixi, saluando glo. ꝙ hic mulier a principio excepit, & tandē cōpulsa ꝑ iudices, intrauit iudicium proprietatis, præmissa ꝓtestatione, ꝙ per hoc nō intendebat recedere a possessorio prius inchoato. Hoc tñ est diuinare, & nō oīno rutum, & forte Io. An. non confisus de hoc intellectu, transit ad aliam
d sol. quam ponit hic Goff. & originaliter fuit loā. glossatoris, d 2. q. 2. c. i. ꝙ aut fit reconuentio intentando possessorium super ea dem re, de qua principaliter agitur, & habet priuilegium susꝑsiuum, & ita loquitur hic. Secus si reconuentio fit super diuersa re, quia tunc habet locum c. cum dilectus, de ordin. cogni. & alia contraria superius formata. Et hanc opi. sequitur glo. iu c. fi. eod. titu. Vincen. & Abb. & Innoc. hic. Et ideo consuluit gl. prę allega. quod vtilius est conuento petitorio agere de spoliatione super eadem re, q̃ excipere. Pro hac lect. optime facit c. cum ecclesia, de cā poss. & propricta. vbi canonici petebant electionem

ADDITIONES

a SEB. SAP. Quod clausula. Vide Decium post Feli. in c. ex parte, 2. colū. uer. quinto fallit, supra de offic. deleg. ubi tradit regulam in omni materia, & licet præcise exceptio, uel allegatio alicuius excludatur, nunquam uidet excludi, si talis allegatio sit notoria.

b Notorio grauamine. Adde eundem consil. 44. 1. lib.

c Quæstio proprietatis. Pondera, si potest dici, quod ista exceptio spoliationis, licet sit dilatoria, habeat causam succesiuam, ideo potest opponi post lit. contest. ut ꝓbat in l. 1. cū sua gl. ff. de fe. uide ibi Ang. & q ibi remiſi. And. Barb.

d Ioan. glosatoris. Pro opin. Io. dico fore casum in individuo in c. literæ, infra eod. And. Barb.

Universidad de Deusto
Biblioteca

nem per ſe factã conſirmari,& aduerſarijs præcipi, ne ipſos poſtea moleſtarent, quominus liberè eligerẽt, & aduerſarij petierunt reſtõnem, nec per hoc tamẽ fuit ſuſpẽſa petitio canonicorum, immo fuit proceſſum tanquã ſuper mutua petitione. Ad hoc c. reſpõdet dando aliũ intellectum, q̃ hęc mulier primo excepit, & ſic repulit virũ ab agẽdo, & poſtea egit. Certè hæc lect. diuinat, ga nihil dicit tex. de excõ. ſed tũ de pet. Secundo reſpõdet, q̃ ſpoliatio hic erat notoria. Nã primo ſpoliauerat mulierẽ, & poſtea accuſabat matrim. de ꝓſanguinitate. Ideo ante omnia erat fiẽda reſtõ, nec hic dr̃ ſuſpendi petitorium, ſed poſſeſſoriũ notoriũ prius terminari pp periculũ aiarum, ne ex dilatione data retur materia adulterandi, & hæc dicta Hoſt. nõ placẽt Io. And. primo p iſtum tex. qui mãdat inquiri, ſi ita eſt; & ſic nõ erat ſpoliatio notoria. Itẽ non obſt. c. cũ eccleſia, ga ibi ſolum imploraẽ offic. iudicis, vt ꝓfirmaret electionẽ. Non. n. intendebaẽ actio ibi ℈certam ꝓſonam, & inquantũ petebaẽ inhiberi aduerſarijs, ne moleſtarent, nõ intentabaẽ petitoriũ, ſed poſſeſſorium retinendę. Et ob hoc reſidet Io. And. cũ prædicta opi. Io. & ſequaciũ, dicit tamẽ, q̃ extra caſum, quo ꝓnunciari petitur, non tenere matrim. carnale, vel ſpirituale, iſtud raro, vel nunquã veniet in practica, q̃ agens petitorio recõueniatur poſſeſſorio recuperandæ ſup eadem re. Mouetur, vt arbitror, quia cõuentus petitorio, ꝓſupponitur poſſidere: nõ ergo põt petere reſtõnem ciuſdẽ rei, quam poſſidet, cũ ei poſſet dici, qd̃ quæris, intus hẽs, vt dicit Io. And. & Hoſt. tandem in fi. c. tenuit hanc cõem, dicens poſſe dici, q̃ poſſeſſorium ſecundo loco ꝓpoſitum, ex quo verſatur circa eandẽ rem, præiudicet petitorio, remittens ad c. literas, poſt prin. infra eo. & vide de hoc in Spec. de pe. & po. poſt prin. ver. ſi vero, & hæc lect. cõiter tenetur per Doct. Modernos. Sed ego, ꝓ clariori intellectu c. & materiæ quæro de tribus. Primo quare poſſeſſoriũ intantum circa eandem rem habeat effectum petitorij prius intentati ſuſpenſiuum, & non ſic cum verſatur circa diuerſam rem? Secundo, an poſſeſſoriũ habeat hunc effectũ ſuſpenſiuum, ſi intentatur poſt lit. conteſt. Tertio an lect. communis huius c. poſſit practicari in aliis cauſis citra matrim. carnale, vel ſpirituale. † Circa primum dicit hic Do. Cardi. q̃ diſponens potuit moueri ad hanc diuerſitatẽ inducẽdam, quia quãdo poſſeſſorium deducitur circa idem, magis odioſa eſt violentia. Itẽ vt poſſeſſorium ſit alicuius effectus. Nam ſi admitteretur concurſus petitorij, petitorium traheret ad ſe poſſeſſoriũ, ſupra tit. 1. c. cum dilectus, & ſic eſſet cũ paruo effectu aut cũ nullo, dicat tũ, q̃ ſiue iſte ſufficiat, ſiue non, ſtandum eſt huic literę, quia ſufficit ita ſcriptũ eſſe. 6. qõ. 3. c. ſcriptum. ſed certè prima ſua rõ, põt calumniari, quia minus dẽt eſſe odioſa violentia, cum ponit circa eãdem rem, q̃ circa diuerſam, ga primo caſu, ex quo ſpoliator tunc anteq̃ conueniatur, intentat petitorium, patet q̃ aliquo iuſto colore ſpoliauit, ſed non ſic præſumitur, qñ violẽtia fuit commiſſa circa aliã rem. Licet enim nõ liceat dño propria authoritate, rẽ ſuam ab alio detentam occupare, vt l. ſi qs in tantam, C. vnde vi, & de præb. c. eum q̃, lib. 6. tñ minus odioſus eſſe dẽt, & minus peccaret, ſi ipſe inuadit, q̃ ſi faciet tertius, qui nullũ ius prætendit, arg. in l. bona fides, ff. depoſi. Itẽ ſecunda rõ ſua non eſt ſufficiens, ſatis enim eſt, qd̃ põt aliquid operari, arg. in cle. 1. de ſup. neg. prælat. nec propter, modicitatem defectu debemus violare regulas iuris, de quibus ſupra dixi. Ideo reddo aliam rõnem, q̃ ideo ſuſpendit petitorium prius inchoatũ, ga non dẽt quis ante reſtõnem litigare de ꝓprietate rei violenter ſubtractæ, tum ga res eſt mali exẽpli, cum quilibet ſpoliaret, & incontinenti inchoaret petitoriũ, & ſic ſupplantaret volentẽ petere reſtõnem. Tum ga non ſpoliatus litigaret de ꝓprietate rei ſpoliatæ. Non enim dẽt ꝓtendere nudus & inermis, eo. tit. c. freq̃s. lib. 6. Et ſi diceres, ipſe põt excipere de ſua ſpoliatione, & ſic illũ repellere a petitione ſua, dico, q̃ p hoc non ſit ſufficiẽter prouiſum, ga finis exceptionis nõ eſt ꝓſequi, ſed tũ repellere, & ſic remanet res penes ſpoliatorẽ, vt in d. c. 2. de ordi. cogn. hæ rõnes ceſſant, qñ conuentio ſit ſuper alia re, vt per te videre
8 potes. † Quoad ſ̃m dubium, an poſſeſſorium ahabeat hunc effe
a ctum ſuſpenſiuum, ſi intentatur poſt lit. conteſt. b Do. Ant. ob-
b ſcurè loquit tranſeundo, non attingendo ita ſpecificè hunc paſſum. Ego dico q̃ ſic, vſq; ad ꝯcluſionem in cã non in vim recõuentionis, ga illa non põt fieri poſt lit. conte. vt dixi in d. c. 1. de mu. pet. ſed p viã conuentionis, q̃ pp rõnes prædictas, & in odiũ violenti facit ſilere petitoriũ prius inchoatum, ẽt ab aduerſario ſup eadem re, vt ꝓbatur in cle. 1. de cã poſſ. & ꝓpriet. & ibi gl. & Pau. de Lea za. & Io. de Lig. & Inn. hic, & in c. 2. ſupra de cã poſſ. & priet. Non ob. ſi dicaẽ, q̃ cum hæc petitio hẽat effectũ dilatorium, ſeu incluſam exceptionẽ dilatoriam, deberet ꝓponi ante lit. conte. ſicut dicimus de ipſis dilatorijs, vt ſentit hic glo. ga dico, q̃ hoc operatur priuilegiũ poſſeſſorij, inductũ in odium violenti, vt innuit tex. in d. cle. vna. Item ga iſte principaliter agit, & actio põt accumulari quandocũque, ſed in quandã ꝓtiam operatur naturam exceptionis dilatoriæ rõnib. prædictis. Dẽt ergo attendi potius cã naturalis, q̃ accidẽtalis, vt l. qui hẽbat, ff. de tu. & id quod principaliter agitur, & non ꝑ quandam ꝓtiam, vt l. 1. ff. de auct. tut. & circa intellectũ illius cle. vide qd̃ plenè ſcripſi in d. c. paſtoralis. Ad vltimũ, an hoc c. poſſit practicari in aliis
9 iuribus incorporalib. in qbus poſſeſſori datur actio, l. ſi forte. ff. ſer. vend. & no. in d. c. examinata, de iu. & c. cũ eccleſia, de cauſa poſſ. & propriet. Pone enim q̃ agis negatoria ℈me, dicendo mihi ſeruitutẽ ꝑ fundum tuũ tranſeundi nõ competere; certe
c potero intentare vtile interdictũ, & vnde vi, & petere me reſtituti ad quaſi poſſeſſionẽ illius ſeruitutis, ſi propria authoritate me ſpoliaſti, & ſic ſuſpendã actionẽ tuã ante reſtõnem per hoc c. & rõnes ſuperius factas; nulla enim ℈rietas hic reſultat, vel abſurditas. Secundũ exemplum pone, ſpoliaſti me re corporali, & poſtmodũ intentas contra me condõnem l. diffamari, C. de inge. manu. & c. conquerente, ſupra de offi. ord. Certè poterio petere reſtõnem illius rei, ſi primo me ſpoliaſti, & ante oia debet fieri reſtõ, vt hic per rõnes ſupra inductas. Et idem dico in conſimilibus, vbi nulla abſurditas, vel ℈rietas oritur, & per hoc iuſmaui hoc c. generaliter non reſtringendo me ad cãm matrimonialem, ſicut fecerunt Doct. & hoc no. quia habes clarè ſpectantia ad intellectũ huius c. alia glo. ſunt faciles. Nunc venio ad alia hic tacta ꝑ Inn. & Hoſt. & ſatis vtilia & quotidiana, & tractabo br̃, & concluſiuè. Et primo oppo. ℈ rex. aliter vr̃ enim q̃ hic mulier non erat audiẽda corã iſtis delegatis, non ꝑ viã recõuentionis, ga illa dẽt fieri ante lit. conte. vt dixi in c. 1. de mu. pet. Ea ga non põt dici reconuentio, ſi petitio actoris repellitur, cũ debent ſimul tractari, & vna ſnia terminari, iuxta ea, quæ hũr in d. c. 1. ꝑ Bar. in auth. & conſequenter, C. de ſen. & interlo. om. iud. Non ꝓ viam quentionis, ga hæc cauſa poſſeſſoria non erat illis literis expreſſa, ergo &c. vt patet in c. ꝑ. & G. de offi. deleg. Solũ Inn. & Io. And. poſt eum, q̃ licet hæc cã non eſſet in literis expreſſa, tamen venit rõne connexitatis. Qñ enim cõmittitur alicui petitorium, idem iudex hẽt cognoſcere de poſſeſſorio eiuſdem rei, vt ſupra tit. 1. c. 2. & de ſequeſtra. poſſ. c. 1. Et pro hoc dicto facit, quia non eſt præſumendũ Papam voluiſſe tollere defenſiones competentes aduerſario, arg. in c. ex parte, de offic. deleg. & maxime hoc caſu, vbi petitio habet incluſum effectum dilatorię. Secundo ſoluunt, q̃ gñale eſt ẽt, vt ille, ℈ quę literę ſunt impetratæ, poſſit petere, vt ꝑ illas litetas ꝓcedatur ſuper ꝓtio citẽ, vel expreſſe, ga ille iudex recipit iuriſdiõnẽ ſ. partes, & iudicium dẽt eſſe cõe, & redditur in inuitũ, vt l. inter ſtipulantem, & 1. ff. de ver. obl. Prima rõ mihi plus placet quoad hoc c. dicta ratio procedit gñaliter, vigore ſñ recõuentionis, vt d. c. 1. de mu. pet. Sed hæc non eſt vera reconuẽtio, v t ſ. dixi, ideo oportet dicere, q̃ principaliter qd̃ poſſeſſoria ratione connexitatis incidebaẽt. † Et hinc ſumpta occaſione Inn. & Hoſt. ponunt hic ſo-
10 gam gl. quam ego diuido in tres qõnes. Et prima lit, an reus ſtra quem literæ ſunt impetratę, poſſit illis vti, & agere ℈ actum dẽt eſſe cõe, & redditur in inuitũ, vt l. inter ſtipulantem, & 1. ff. de ver. obl. Prima rõ mihi plus placet quoad hoc c. dicta ratio procedit gñaliter, vigore ſñ recõuentionis, vt d. c. 1. de mu. pet. Sed hæc non eſt vera reconuẽtio, v t ſ. dixi, ideo oportet dicere, q̃ principaliter qd̃ poſſeſſoria ratione connexitatis incidebaẽt. † Et hinc ſumpta occaſione Inn. & Hoſt. ponunt hic ſogam gl. quam ego diuido in tres qõnes. Et prima lit, an reus ſtra quem literæ ſunt impetratę, poſſit illis vti, & agere ℈ actum dẽt eſſe cõe, & redditur in inuitũ, vt l. inter ſtipulantem, & 1. ff. de ver. obl. Prima rõ mihi plus placet quoad hoc c. dicta ratio procedit gñaliter, vigore ſñ recõuentionis, vt d. c. 1. de mu. pet. Sed hæc non eſt vera reconuẽtio, v t ſ. dixi, ideo oportet dicere, q̃ principaliter qd̃ poſſeſſoria ratione connexitatis incidebaẽt. † Et hinc ſumpta occaſione Inn. & Hoſt. ponunt hic ſo-

ADDITIONES.

a SEB. SAP. An poſſeſſorium. Vide Moder. in l. naturaliter, §. nihil commune, poſt Bar. in prima combinatione, ff. de acq. poſſ. vbi traditur, quãdo per poſſeſſorium ſuſpendatur petitorium.
b Poſt lit. conteſta. Adde Rapha. Comen. conſi. 39. & Pau. de Caſt. conſi. 323. primo impreſſis.
c Vtile interdictum. Adde do. de Rot. deciſ. ſuis in nouis, deciſ. 516. ZACH. Adde Flor. in l. ſeruitute, ff. quemadmo. ſer. amit. Io. And. in c. quamuis, in nouel. de electio. lib. 6. ubi per illum tex. dicit hoc caſu dari ſpoliato interdictum, unde vi.
d Citationis. Adde Alex. conſi. 33. 2. lib. & Roma. conſi. 543.
e SEB. SAP. Illis vti. Hoc procedit regulariter, ut per Bald. in l. poſtquam, ſi, in vlti. colum. C. de pact. in l. 1. C. ut lit. penden. & in alijs locis allegatis per D. Iaſ. in l. 3. in princip. colum. 3. ff. quod quiſque iur. tibi limitat. hoc non procedere, quando quis impetrauit reſcriptum, in quo contineatur iuramentum uel iniquum, quia ſi eo noluit uti, tamen eſt quæſtium ius aduerſarium vt poſſit uti, retorquutione contra impetrantem, & ſubdit hanc limitationem eſſe notandam, quia cum honore poſſes practicare, ut in exẽplo ſupradicto ibi per eum.

exercet añ citationẽ, q̃ eſt fundũ, & principium exercitij, de of. deleg. c. grarum, ad quam ꝓcedere non põt ad inſtantiã rei inuito actore, cuius fauore literæ fuerunt conceſſæ, arg. l. quod fauore, C. de legi. & reg. q̃ ob gratiam, de reg. iu. lib. 6. Aut literæ emanuerunt pro bono publ. licet aliquo inſtãte & principaliter impetrante, vt ſi mãdatur fieri inquiſitio de eccleſijs, vel perſonis, infra de acc. c. qualiter, 1. & 2. Et tunc põt iudex ꝓcedere, ex quo literas recepit, non ſolum imperrante deſiſtẽte proſequi negotium, ſed ipſo inuito & renunciãte, & quantuncunq; ℈dicente, arg. de offic. deleg. c. gñ. §. is aũt, de collu. dete. c. 1. & 2. per totũ. Hæc dicta Hoſt. cõiter tenentur, & ſatis mihi placẽt, & puto primum membrũ ꝓcedere, ẽt ſi Papa motu ꝓprio, a cãm cõmiſit, debet. n. intelligi, ſi actor vult agere, cũ nemo dẽat compelli ad agendũ, vt ſupra dictũ eſt, & vr̃ emanataę in fauorem actoris, qui ſemp tendit ad conſequendũ, non aũt in fauorem rei, cuius ꝓprium eſt fugere. 3. q. 4. c. 1. Ideo non dẽt redundare in diſpendium ipſius actoris: facit quod dixi in c. audita, ſupra eo. Itẽ f̃m membrũ Hoſt. pnto procedere ẽt ante pñationem literarũ, vt poſſit cogi, qui impetrauit in fauorẽ publicum, ad exhibendum, cum amplius illi fanori renunciare non poſſit, arg. in c. ſi diligent, de foro comp. & l. ſicut, C. de acc. & hoc caſu põt procedere opi. quam ſup. retuli poſt Inn. & hoc quo ad primam q. ſ̃ecunda qõ eſt ſimilis huic, an impetrans priuilegium, in quo continetur ẽt fauor tertij, poſſit illi, inuito ẽt tertio renũciare? ℈ ecleſię Metropolitanæ datum fuit priuilegiũ ad ipſius ſoliusinſtantiã, q̃ capitulum vnà cũ ſuffraganeis Metropolitanum eligat, & dicit Inn. q̃ capitulũ põt renunciare priuilegio, anteq̃ eo vtatur, C. de pact. l. ſi quis in conſcribendo, ſed ex quo vſus eſt priuilegio, vel illud ẽt ſuffraganeis præſentauit, vltra ci. renũciare nõ ꝓt ſine ſuffraganorũ ꝓſenſu, ar. ff. de ac. po. l. abſenti. quod no. de materia vide qd̃ leg. & no. in c. i. de conceſ. ꝓbend. lib. 6. vbi ẽt vide per Inn. & conclude, eqd̃ aut priuilegiũ emanauit motu ꝓprio, vbi ꝓtinetur fauor duorum, vel pluriũ, & quilibet põt renunciare, quatenus tangit fauorẽ ſuũ, & non quatenus tangit alium, arg. in c. ſi diligenti, ℈. de foro compe. & qd̃ noſtrum, ff. de reg. iu. facit c. ad Apoſtolicã, de regu. aut ad inſtantiam, & tunc aut vult renunciare ille qui non impetrauit, & põt in ſui præiudiciũ, d non aũt in præiudicium impetrantis; ga non põt illũ fruſtrare ſua ſolicitudine: aut vult renunciare ille, qui impetrauit, & tunc in præiudicium ſui põt, arg. in d. c. ad Apoſtolicã. in præiudiciũ tertij non põt, ſi apparet ꝓcedentem voluiſſe illi ius acquiri a tpe datę, arg. l. id qd̃ noſtrũ, & quod no. 2. q. 5. c. quanto. Aut a tpe præſentationis acquiritur ius, vel ſupra cum adhuc non ſit illi tertio ius queſitũ, ſatis põt impetrãs literis, ſuis laboribus & expenſis acquiſitis, renunciare, arg. in l. abſenti, & quod no. Bar. ff. de don. † Vbi dicit, q̃ eligẽtes aliquẽ in ptãtem non ex debito officii, ſed iure ꝓprio, pñt ante pñtatio nem electionis ab ea recedere, e & vide plenè ꝑ eum, & qd rr ex priuilegio nõ acquiratur ius abſenti, f ante præſentationẽ ſacham ſibi, vide tex. cũ ibi no. in præalleg. c. 1. de conceſ. ꝑb. & in ſñ multã ℈ formatione cũ ꝑdictis. Quidã dedit libellũ, in quo petiit rẽ aliquã, vel iura aliqua, vel dixit aliquẽ ſibi obligatũ, ſed non ꝓbauit, & ſup eodẽ libello reus ꝓbauit de iure ſuo, nunqd ſnia ſit ferenda ꝓ reo, & ſic nõ ſolũ abſoluaẽt ab inſtantia actoris ſed pronunciet ꝓ eo, ac ſi egiſſet, pura declarando cũ dñm illius rei petitæ Inno. tenet q̃ ſic, g & q̃ poſſit reus ꝓbare de iure ſuo, inducit. circa, ff. de ꝓb. q̃ aũt ſnia pro eo ſit ferẽda, inducit l. ſed & ſi poſſeſſori, ff. de iureiu. Sicut. n. ibi oritur actio reo ex iureiurando, ſicut iurauit, actore deferente, rem ſuã eſſe, ita orit, & ſi ꝓ eo fuerit rem ſuam eſſe, ſi hoc ꝓbauit, ſed ſi nõ probauit de iure ſuo, nihil ſibi adiudicabitur, ſed tm̃ abſoluetur ab impetitione aduerſarij, cũ nihil de iure ſuo ꝓbauerit. Adducit ad ꝑdicta c. cũ mãdã Doct. iegũ notatã in d. l. circa. Hoſt. multum ꝓlixè inſtat ꝓ hoc dicto, dicens ſe nõ poſſe hoc ſimp̃r approbare, & quod ipſe Inn. vr̃ velle ℈riũ in c. licet, ℈. de prob. & pro ℈ria opi. adducit plura. Primo q̃ ſnia eſt, danda f̃m formam libelli, nec aliter ſ̃entiari, ẽt in fauorem, agentis, de acc. c. qualiter, 2. ſed libellus fuit ſup dñio rei: ergo non põt ꝑ eo, quantuncunq; ꝓbauerit de dñio, ꝓnunciare, quia ſnia eſſet ſine libello, & ſine litis cõte, ſtio, & ſic non valeret. † Videmus enim q̃ ſnia nõ põt ferri ſup non petito, ẽt ſi illud ſit valde ꝓficuũ, & prop inqũ rei petitę, vt l. cũ quida, ff. de fideic. lib. vbi ſi peto rẽ, & ſnia fertur ſuper æſtõne, non valet: fortius non dẽt valere ſnia, ſi feratur ſuper re omni de ꝓmiſſis facit fundamentũ. Nec obſt. ſi reus in modum exceptionis, dñium ad ſe pertinere ꝓbauerit, ex hoc enim non poteſt res ſibi adiudicari, quamuis retentionis commodum cõ ſequatur, vt patet in eo, quod leg. & no. in c. cum dilectus, de or do. Et admiratur Hoſt. qualiter Ia. Bal. potuit ℈ hoc ſcribere, & qualiter potuit Inn. hanc ſuã opin ſequi, dicit tñ, q̃ eius dictum exaudiri & ſaluari põt, qñ agitur ꝓfeſſoria, vel negatoria actione, quia tunc vr̃ libellus oblatus, & lis conteſta. ſuper iure vtriuſq; partis, & vtriuſq; ius in iudiciũ vr̃ deductum fuiſſe, de quo remittit ad no. in c. examinata, de iud. Et idẽ in cõibus iudicijs, vt ſam. ercil. & cõi diuid. & c. in quib. vterq; eſt actor, & reus de quo dicendũ, vt no. in c. ex literis, ℈. de probat. Item in cã appellationis, in qua ſi petatur ꝓfirmari tñ, vel infirmari ſnia, petns in primo caſu vr̃ petita infirmatio, in ſecundo ꝓfirmatio, & in vtroque caſu iudex poteſt dicere, confirmo, vel infirmo, vel appellationem pronuncio iuſtam, vel iniuſtam, & hoc ſufficit C. de app. l. eos, qui. 1. reſpõ. ad fi. & no. in c. Raynutius. §. dictus vero, & §. cum autẽ, & c. Raynaldus, de teſt. Idẽ dicit eadem ratione, & fortiori, quãdo petitur electio cõfirmari vel infirmari, & hoc propter periculũ animæ, ſupra eo. tit. c. cũ ſuper. Itẽ quando petitur beneficiũ ab alio, & ipſe actor nihil probat. & reus ſibi probat debitum, vel ſe habere titulum: in hoc enim caſu ab dicabitur beneficium ipſi actori, & adiudicabitur reo probanti, vt dicit patere, ex eo, quod legi. & not. ſupra de reſcript. c. 2. & c. inter cæteras. Et eſt ratio ſecũdum cũ, quia ex quo conſtat iudici q̃ actor nõ hẽt ius in beneficio & reus ſic, iudex debet ex offo propter periculũ animarum, potiſſime illum qui ius nõ habet, remouere, & alium inſtituere, vt dicit ex eo patere, quod legi. & no. in c. fin. de cler. percuſ. & de pac. c. cum clerici, & c. accepi
15 mus, & c. 1. & infra de inſt. † Et hunc caſum nota ſingulariter, ſed non puto procedere, ſed debet reſtringi, vt ſentit Compoſt. & Io. And. poſt eum in c. mandatũ, ſupra de reſcrip. vbi etiam allegatur dictum Spe. q̃ ſuper eadem inſtantia alius iudex citra Papam non põt pronunciare vltra in libello contenta, ẽt in cã beneficiali: vnde dicunt, q̃ ſi conſtat reum ex propria cõfeſſione, vel ex probationibus admiſſis nullum ius habere in beneficio, & actor nihil probauit, non poteſt iudex ſuper eadem inſtãtia pronunciare contra reum, ſed debet cum abſolucre ab inſtantia actoris, & poſtmodum noua inſtãtia inchoata, poterit procedere ex officio contra eum, ſed Papa poterit etiam in eadem inſtantia, quia ipſe non ſubijcitur his ſolemnitatib. iuris, de con ceſ. præb. c. ꝓpoſuit, de elec. c. innotuit. Ad idẽ facit qd̃ no. Inno. in c. qualiter, 2. prope finem, de acc. & quod ſupra dixit Hoſt. in cauſis

ADDITIONES.

2 Motu proprio. Adde pro hoc quod dicit Rom. conſi. 327.
ANT. FRAN. Quando Papa committit cauſam, motu proprio, non intelligitur niſi actor velit agere, per rationes hic alleg. in illo c. cum clauſula, motu proprio, non operetur, niſi in his, quæ ſunt a iure permiſſa, & in iure expreſſa, ut per Card. in clemen. ſi Romanus, de præben. & vide no. in c. ſi motu proprio, de reſcrip.
b Renunciare. Adde pro hoc, quod dicitur de procu. acquirente aliquid domino, vt illo inuito non poſſit renunciare acquiſitis, ut dicit Ro. conſi. 94.
ANT. FRAN. An procurator qui aliquid domino acquiſiuit, poſſit domino inuito renũciare dicas q̃ nõ per hic dicta ꝓquo facit ga ex quo ſemel fuit mihi acquiſitum, & per acquiſitionem factum meum, non poteſt a me inuito auferri, ut in reg. id quod noſtrum, ff. de reg. iur.
c Et conclude. Pondera, quia adduci poteſt, quod voluit Bart. in l. qui Romæ. §. Flauius. ff. de verb. obl. cum ſua mat. And. Barb.
d Prænidicium. Circa hoc pondera, quia beneficium acquiritur abſenti, vt voluit Bal. in l. bene, ff. de conſtitu. prin. pro quo uide Ang. in l. ſi. C. de ſen. paſ. & quæ dixi ad Bald. in l. falſus, C. de fur. ſi ergo acquiratur abſenti, ſequitur q̃ non poteſt præiudicare ſibi, uide tamen quod voluit Bar. in l. qui Romæ. §. Flauius, ff. de uer. oblig. And. Barb.
e ZACHAR. Ab ea recedere. Adde plene Iac. Rebuf. in l. ſi quos, nume. 1. & in apoſt. Celſi ad ipſum, vbi hæc queſt. late examinatur, & ſequens, ſcilicet an electio conferat ius abſenti ante præſentationem ſibi factam. C. de decur. lib. 10. quod facit ad apoſt. ſeq.
f Abſenti. Adde Pet. de Anch. conſi. 399.
ANT. FRAN. An per electionem acquiratur ius electo ante illius præſentationem, dicas quod non, ut ꝑ Bart. in l. ſancimus, C. de conſu. li. 12. Et ideo ante præſentationem poteſt reuocari, l. abſenti, & ibi per Barto. ff. de don. & per Ange. in Auth. de collatoribus, in §. prohibemus. & uide glo. in c. cum Bertoldus, de re indic. & Ioan. And. in c. 2. de poſtul. prælat. & uide Bal. in l. 2. §. fi. C. communia de leg. vbi dicit, q̃ electio ad beneficium acquirit ius electo, ſi fit canonica, ſed non acquirit exercitium adminiſtrationis, niſi ſequatur confirmatio, de quo plene per Do. Cardi. in clemẽ. 1. in §. nos itaque, in 20. not. de iureiur.
g Tenet quod ſic. Iſta gl. eſt elegans: pro opi. Innocen. eſt glo. in l. exceptio, ff. de excep. rei iudi. & text. in l. ſi quis rem a non domino, ff. eod. quod probatur in l. Pomponius, §. ſi is, qui precario, ff. de acquir. poſſ. & glo. in l. circa, ff. de probatio. & probat ibi text. quia ad quem finem admittitur reus ad probandum, niſi vt probet ſuper dominio, ut voluit Bald. in l. cum Papinianus; C. de ſen. & interloc. omn. iudi. & in l. ſed & ſi poſſeſſori, ff. de iureiur. ponderа bene, quia illa lex non probat dictum Innoc. quia loquitur in iuramento, non in ſententia, & ex iuramento oritur, ſi reus deſinat poſſidere, nõ eſt ſic in vera abſolutoria. Bal. ſequitur Innocen. in d. l. circa, in ſuis recollectis. Bar. in l. ex hoc iure, ff. de iuſt. & iure. ſequitur Inno. pro ſuo dicto eſt text. in c. cum cauſam, de re iud. & reſponſio data ad illum text. per Hoſt. diuinat, & pro Inno. D. Card. hic in repet. alleg. d. c. cum cauſam. Item facit ratio, ubi exceptio rei eſt directo contraria petitioni actoris, iudex debet pronunciare, licet nihil petatur, ut d. l. circa. Ita dicit Bal. in d. l. cum Papi. ergo vide Iaco. Bur. in d. l. circa, & in l. actor, C. de proba. Ludo. Roma. in d. l. Pomponius. §. ſi is qui, ff. de acqui. poſſ. uide l. ſi cui neceſſitas, ff. de lib. cauſa. l. liberi, C. de inoffic. teſta. ad l. ſi inter, ff. de excep. rei iud. reſpondet Bal. in d. l. cum Papinianus. And. Barb.

Universidad de Deusto
Biblioteca

causis matrimonialibus, quando aliquis, vel aliqua in viu̅. vel vxorem petitur, vel ad iudicem prouocatur. Nã quicquid fuerit petitum, ex quo tamẽ de veritate constiterit, secundũ ipsam siue pro matrimonio, siue cõtra, sententia ferri debet, etiam nõ obst. sententia in 3rium lata, quæ hoc casu non transit in rẽ iudicatam, alleg. no. in c. lator, & c. tenor, & c. consanguinci, de re iudi. & infra de sponsa. c. ex literis, & de cog. spi. c fi. Ego distinguerem, & restringerem hunc casum, sicut præcedentẽ, vt in eadẽ instantia inferior a Papa iudicet secũdum vires libelli, sed postmodum procedat ex officio. Idem quod supra dixit Host. est generaliter in aliis, in quibus vertitur periculum animæ, & q̃ eiusdem naturæ sunt, & maxime quando agitur inter simplices, & religiosas personas, vt dicit patere ex eo, quod leg. & no. in c. dilecti, de iudic. Ego distinguerem, & restringerem, vt supra, vt primo pronunciet iuxta vires libelli, nam publicæ vtilitatis est, vt crimina non remaneant impunita, vt in c. vt famæ, de sentẽ. excommunica. & maxime, vt puniantur crimina clericorũ, ne trahantur ab aliis in exemplum, de voto c. magnæ, & tamen videmus, q̃ etiam super illis, non debet iudex sententiare, nisi vt patit conclusio petitionis, d. c. qualiter, 2. ad finem, & c. licet Heli, de simo. optime & singulariter facit c. super his, de accusa. in fi. vbi patet, q̃ quantuncunque cõstet, clericum criminosum p viam exceptionis, non fertur sententia priuatiua, vel declaratiua, ga ad hoc non agitur, vide bona glo. in c. ex pœnitentibus. 50. dist. & in c. fin. de confes. & quod no. Barto. in l. si confessus, ff. de cu-
16 sto. reo. ‡Idem dicit Host. quod supra vbi reus se offert probaturum, q̃ dominium rei petitæ ad ipsum spectat tali pacto hẽt esse actore, quod si hoc probauerit, res petita sibi adiudicatur. Et sic loqui videtur & intelligi potest lex, quam pro se induxit Innoc. ff. de probat. l. circa, supra eo. tit. c. 1. Vel secundum eum illa est specialis in causa ingenuitatis, vt quidam dicunt, sed prædictus intellectus magis placet Hosti. Idem quando actor defert iuramentum reo, q̃ iuret rem suam esse. Nam, & hic videtur vtraq; pars consentire, q̃ si hic iurauerit, standum sit iuramento, & sic secundum eum loquitur alia lex inducta per Inno. ff. de iureiu. l. sed & si possessori. Et dicit regulariter esse tenẽdum, q̃ ex quo
a partes consentiunt, & conueniunt in pronunciatione, iudex a hunc approbare debet. Nihil enim aliud prætor agere debet, ni si vt lis finiatur, ff. de no. oper. nuncia. l. 1. §. & post operis. & seq. & in Auth. vt diffe. iud. §. si vero contingerit, collatio. 9. de test. c. præsentata, de electio. c. cum inter R. & secundum hoc etiam saluari potest opin. Iac. Bal. circa istam materiam no. in d. l. circa Putat tamen Host. q̃ ipse Ia. habuerit alium intellectum. Sit autẽ cautus reus, vt reconueniat actorem si vult rẽ sibi adiudicari secundũ eum, qui etiam dicit, q̃ vltra exempla specialia sup. posita, alia poterit eiusdem naturæ requirere studiosius. Ioã. de Lig. dicit opi. Inn. esse æquam, & q̃ Host. facit hic contra morẽ suũ, q̃ consueuit reprobare opi. rigorosas Inn. & nunc reprobat opi. æquam, quæ de rigore defendi potest. Nam excipiens admittit, etiam si nihil concludat, quia sufficit dicere, nego narrata, aut narrãtur. Non sic agens, quia habet concludere. Item iudicium est cõmune, ergo si reus petit aliquid tacitè vel expressè, iudicatur p̃ eo. Si ergo excipit de dominio, tacitè petit se dñm declarari, alias non assumeret onus probandi, quia ad exclusionẽ actori, non erat necesse probare, se dñm, qa ipso non probante reus
b absolvitur, ex quo ergo tacitè petiit, dẽt pro eo, pnunciari. b Et p hoc vi rñsum ad alleg. per Host. qa hic est tacita petitio, vt supra dictũ est. Item qa in casibus, quos ponit non põt apparere in oĩbus nota spãlitatis, ergo idem dicendũ in oĩb. Item ẽt sup dño rei vi facta litis conte. cum. n. duo non possint esse dñi insolidũ, l. si vt certo. §. si duob. vehiculũ, ff. cõmo. l. 3. §. ex 3rio, ff. de acqr. poss. actor dicendo se dñm, negat reũ esse dñum, l. si inter me & te, ff. de exce. rei iud. Duo ergo dicit actor, s. se dñm, & reum nõ dñm, deducit ergo negatiue dñium rei, & sup hoc põt reus se defendere, dicendo se dñm, ex quo negat ex assertione ergo actoris, p quã negat reũ esse dñm, & ex responsione ipsius rei, q̃ immo est dñs, inducitur lit. conte. sup dño rei, nihil ergo repugnat quin super dño ipsius possit pronunciari, tñ D. Ant. pro cõcordia dicit considerandũ, qũo reus rñdeat ad libellum. Aut enim actore dicente se dñm, reus rñdet simplr negando dñm illum esse, & hoc casu fatetur, q̃ licet reus probet se dñm, non esset p eo declaratoria, promulganda snia, quia super ipsius dño non est lis contest. nõ ex defectu petitionis actoris, quia ille bene negauit reum dñm, sed ex defectu responsionis rei. Aut reus rñdit negando dominum actorem, & asserendo se dominum, & procedit opin. Inno. quia hoc casu secundum eum, negari non potest lit. esse contest. super dominio rei, & per hoc dicit tolli fundamentũ Host. fatetur tamen q̃ dictum Host. bene procedit in actionibus personalibus, quia si actore perente 10. reus probat sibi deberi 20. ex alia causa, non per hoc sequitur p̃demnatio in fauorem rei, ex quo non petiit, quia cum debita trahant originem a diuersa cã, ex vnius debiti positione aliud non includit, nec vnius negatione aliud ponitur. Item in debitis actor agit p̃sequi, non tantum repellere, sed dominium tuum excludit dominium meum super eandem rem, ideo aliud in istis realib. Licet istæ rões Io. de Lig. & do. Ant. videantur subtiles, tamẽ iudicio meo non continent in se veritatem, & multum impropriant iura de hac materia loquẽtia, vnde sequor opi. Host. Moueor, quia lit. conte. inducitur per petitionem in iudicio, ap̃ obtãtam, & responsionem secutam animo lit. conte. iuxta ea, q̃ legu & no. in c. vno, de lit. conte. & per Bar. in l. vna. C. eo tit. sed i casu nostro, qualitercunq; rñderit reus, non intertenit petitio animo lit. conte. super dominio suo, quia vt repelleret intentionem actoris, tñdit, non q̃ vellet aliquid consequi. Irẽ negari non põt, q̃ responsio non fuit secuta ex parte adiuersarii. Licet indirecte a prin. actor negauerit dominiũ rei, hoc enim non est sufficiens. Quid enim si reus primo negat, & postea actor dat petitionem suam, dicemus ne. q̃ sine alia responsione fit talis lit. contest. Certe non, quia responsio non est secuta, ideo nõ videtur negasse animo lit. contesta Item quomodo actor habere potuit animum lit. cont. super dominio rei, cum per ipsum rei nihil adhuc esset petitum. Non enim potest dici responsio, vbi non præcessit petitio. Partes ergo iudicis in actione reali tales
17 sunt, si enim actor tantum probauit de dominio suo, res est actori adiudicanda, si autem reus probauit, & non actor, quia reus nihil petiit, absoluetur ab impetitione actoris, si autem pronunciabitur pro reo, quia declarabitur dominus. si autem nemo probauit de dominio, absoluetur reus ab impetitione actoris, quia actore non probãte &c. de iureiu. c. fi. ‡ Si vero vtraque pars probauit, recurrendum est ad no. in c. in nostra, de test. & in c. in præsentia, de prob. & in c. ex literis, eo. tit.

ADDITIONES.

a SEB. SAP. Iudex. Nunquid iudex possit iudicare ultra petita, de consensu partium, vide do. Ias. in l. unum, colum. 13. uersic. 4. prædicta regalia, & quo late dicitur per Fel. in c. licet Heli. in fra. de simo. et ubique plura ad ea, quæ dicit do. Abb. hic.

b Pronunciari. Vide de hoc copiosè do. Abb. et alios doct. Nic. P.

SVMMARIVM.

1 *Spoliatus recuperat fructus, etiam qui percipi potuissent, & eidem damna resarciuntur, & de iniuria satisfit.* 2.
3 *Fructus alij sunt ciuiles, alij naturales, & alij industriales, vide hic exp.*
Pensiones domorum veniunt appellatione fructuum.
Oliua seu oleum, est fructus industrialis.
4 *Possessor bonæ fidei sine titulo, facit fructus suos industriales, & naturales consumptos, secus si habet titulum, quia etiam non consumptos, tenetur fructus ciuiles facit suos.*
Soluens bonæ fidei possessori liberatur, maxime si habuit iustam causam soluendi.
Item soluens malæ fidei possessori, si ei tenebatur ex contractu. 8.
9 *Possessor bonæ fidei. quando tenetur restituere fructus, quos bona fide percipit, siue sit fructus locupletior. siue non, & qua actione, & si nõ restituit, post decimo tertium annorum præscribit ipsos.* 11.
7 *Possessor malæ fidei sine titulo, tenetur ad restitutionem fructuum percipiendorum, etiam si sunt consumpti, & percipiendorum, rei vend. condictione, si ne causa, & officio iud.*
Possessor malæ fidei cum titulo, tenetur de perceptis, de percipiendis non, excusatur propter titulum.
8 *Emens in fraudem creditorum, item contra interdicta legum, item res rep. si ne solemnitate, item emens per metum, puta quia compellit quem sibi vendere, tenetur fructus restituere perceptos, & qui percipi potuissent, quia putatur possessor malæ fidei, licet habeat titulum.* 7.
9 *Possessor bonæ fidei ab initio, si postea incepit esse in mala fide, an tenetur restituere fructus, & ad quos, & qua actione, tam de iure ciuili, quam canonico?*
10 *Possessor malæ fidei ab initio, si superuenit bona fides, an faciat fructus suos.*
Hæres succedit in vitium sui authoris, ideſt, testatoris, etiam quod ipse fuit in bona fide.
Prælatus non succedit in vitium prædecessoris sui, hinc est, quod si ipse fuit in bona fide, præscribit rem, quam prædecessor suus possidebat mala fide.
Successor singularis non succedit in vitium, & facit fructus suos, & præscribere.
12 *Præscrip. rei suæ valet respectu illius iuris, per quod poterat cogi rem illam restituere.*
13 *Possessor malæ fidei, qui tenetur de fructibus, qui percipi potuissent, an teneatur ligatur qui percipi potuissent a possessore, vel petitore.*
14 *Prædo semper est in mora.*
15 *Possessor malæ fidei, non excusatur, quin teneatur restituere fructus post lit. conte. propter iustam causam litigandi.*
16 *Possessor an constituatur in mala fide ex eo, quo fuit sibi denunciatum rem, quam possidet esse alienam.*
17 *Error iuris nullo casu causat præscriptionem, sed bene aliquo casu acquisitionem fructuum.*
Malæ fidei possessor, an quis efficiatur, quia errat in iure.
18 *Fructus an possint peti vna cum ipsa re principali in eodem libello.*
Sententia lata super re, facit plenam fidem super fructibus, etiam quod ipsa sit iniusta.

Senten-

Sententia lata super principali, facit ius in alia instantia. super fructibus.
19 *Iudex an possit condemnare in fructibus, si non sint petiti, in libello.*
20 *Fructus, qui veniunt accessoriè ad rem, si non sint petiti, non possunt ampliùs peti finita lite super principali.*
21 *Fructus quando petuntur, quo casu in libello debeat exprimi eorum quantitas, & eo casu, quo quantitas non exprimitur, debet in processu declarari, ut sententia exinde ferenda sit certa.*
11 *Fructus, qui debentur, si extant, petuntur ipsi, si non extant, petitur eorũ æstimatio, si dubitatur petuntur alternatiue, scilicet uel fructus, si extãt, si nõ, eorum æstimatio.*
Libellus alternatiuus, admittitur ratione incertitudinis rei petitæ.

CAP. XI.

1 GRauis, ‡Violentus rem cum fructib. ẽt qui percipi potuissent, restituere, damna resarci re, & de iniurijs satisfacere compellitur. Prima pars deciſe ponit querelã, ibi, [super qua.] secũda dat iuecem, ibi, [Mandamus,] cui quatuor tñ mandat, quæ per se patent. Casus li. Archiep̃s iste, de quo hic fit mentio, spoliauit monachos istos Dolensis monasterii, & damna alia & iniurias irrogauit eisdem, vnde monachi grauiter sunt cõquesti dño Papę. Mandat Papa quibusdam, quatenus si ꝓstiterit eis de præmissis, compellant prædictũ Archiep̃m restituere oĩa, quæ abstulit p̃dictis monachis, & damna plenariè resarcire, & de illatis iniurijs satisfacere competenter. Prouideant insuper, vt non solum fructus perceptos ab Archiepiscopo a tempore violentiæ, sed
2 eisdẽ restitui faciant vniuersos B. ‡ Not. 1. q̃ ex interdicto recuperandæ non solum venit restitutio rei inuasæ, sed ẽt plenaria
3 restitutio rerum mobilium inde ablatarum, resarcio dãnorum, quam qui ab antiquo possessore potuisset percipi. licet ergo p rebus mobilib. ablatis nõ possit agi interdicto, vnde vi, sed interdicto, vi bo. rap. q̃ principaliter de illis agitur, secus tamen, quando veniunt accessoriè ad immobilia inuasa, de quo dic, vt le. & not. in l. 1. §. qui autem, cum ver. sequ. ff. de vi & vi ar. Et q̃ fructus veniant ex officio iudicis in hoc interdicto, vide ẽt in l. videamus, ff. de vsu. & licet omnia prædicta veniant in hoc interdicto, ẽt si non petantur, vt in locis præl. & pro hoc c. quere lam, de ele. iun. prin. cum fin. & quod ibi no. Inno. in fin. satisfactio tamen iniuriarum nõ venit ꝑm Inn. & bene. oportet ergo, q̃ specialiter de ea agatur, & sic intellige istum tex. quod etiam lentit glo. 2. Ex quo no. ẽt clericum nomine ecclesiæ posse agere ea actione iniuriarum, & petere satisfactionem suæ iniuriæ, cõ-
cor. c. olim, inf. de iniur. Sed Host. dicit, q̃ licet hic, & in d. c. olim, admittatur petitio, & fiat cõdemnatio iniuriarum, hodie tamẽ vix potest super actione iniuriarum litera in curia obtineri, & idem not. in d. c. olim. si stylus curiæ hoc habet, seruãdus est ibi, sed nõ video rationem ꝺdicendi, & denegandi, si laici possunt agere, fortius clerici, cum in ipsorum p̃sonis lædatur Christus, cuius legatione funguntur, 2. q. 7. c. accusatio, in fi. Nunc venio ad gl. 3. omissis aliis duabus, & hæc gl. 3. principaliter facit duo. Primo quærit, quid veniat appellatione fructuum, & respõdet, vt patet in ea. Secundo distinguit inter fructus naturales, & in-
4 dustriales, & inter possessorem bonæ fidei, & malæ fidei, & violentum. ‡ Quæro ergo expediendo hanc secundam partẽ, quos fructus tenetur cum ipsa re vel sine restituere possessor, qui cõuincitur iniuste possidere? Hæc glo. facit tria membra, dicẽs, q̃ quidam est possessor bonæ fidei, quidam malę fidei, nõ tamen violentus, quidam malæ fidei, & violentus, & dic, vt in ea. Doc. nostri antiqui multum lente transierunt super hac materia, do. Ant. posuit multa, quæ tamen extraxit a Bar. in l. & ex diuerso, ff. de rei ven. vbi plene tetigit hanc materiam, & in l. sed & si. §. licet. ff. de pet. hær. & per Cyn. & alios in l. certum, C. de rei vẽd. Attingendo conclusiue, quę magis faciũt ad materiam. Primo quæro quotuplex sit fructus? Solu. cõmuniter hic, & per glo. in d. & ex diuerso, dicitur, quod duplex, quidam est naturalis, &
5 quidam industrialis. Sed dic clarius & latius post Barto. in d. l. & natium, & dñr ciuiles, quia nõ principaliter ꝓueniũt ex re, sed ex prouisione hominis percipiũtur ꝓp rem, vt l. si nauis, ff. de rei vend. & l. domum, C. eo. tit. Et istorum ciuilium quidam sunt honestæ ꝓcepti, quidam inhonestæ, quia fortè locauit domum ad exercendũ quæstum inhonestũ, vt l. ancillarũ, ff. de pe. Alij naturales, & istorum naturalium quidã vocãtur industriales, quia in eis plurimum versatur hominũ industria, vt fœnatores & similia. alij stant in suo nomine, & specialiter appellantur naturales, quia in eis nulla, vel modica versatur hominum industria, vt poma & similia, & de istis fructibus, qui proprie dicãtur naturales, & qui industriales, nõ põt dari certa regula, sed cõmuniter dicitur in d. l. cęterum, & in d. l. & ex diuerso, q̃ hęc relinquuntur arb. iudi. qui habebit considerare, vtrum in eis versetur plus hominũ industria, q̃ natura. si enim in illis magis versatur industria, appellabuntur industriales, si magis natura, appellabuntur naturales, ar. in l. queritur, ff. de sta. homi. & 4. q. 3. c. si testes. §. Hermaphroditus, & poterit ẽt ex sequentibus informare motum animi sui, & iudicare ex identitate rationis,
c arg. in l. nõ possunt, ff. de le. Dubitatur enim de oliua, c seu oleo. item de lana, seu lacte. Bar. dicit de oliua, seu oleo esse expressũ in l. si eius, ff. de rei vend. vbi tex. innuit vinum & oleũ esse fructus industriales. De lana & lacte est glo. not. insti. de re. diui. §. si quis a non domino, super ver. cura, q̃ ẽt sunt fructus industriales, quia in illis versatur multũ industria & cura, & sequitur Bar. in d. l. & ex diuerso. Ex prædictis ergo poterit iudex informare motum animi sui, quid censendum de alijs. His præmissis, quæritur secundo, quos fructus facit suos possessor, & quos tenetur restituere? Sol. sciẽdum est, q̃ possessorũ quidam sunt bonæ fid. semper, quidam malę fi. semper, quidam bonæ fidei a prin. sed ex post facto malæ fidei, quidam econtra. Item sciendum est, q̃ quidam possident cum titulo putatiuo, quidam sine titulo. Itẽ quidam cum uiolentia, quidam sine violentia, & de his omni-
4 bus est videndum. ‡ Possessor bonæ fidei d semper sine titulo,
d facit fructus industriales suos, & naturales, inquantum eos consumpserit, sed naturales non consumptos nõ facit suos, vt l. fructus, ff. de vsur. vult glo. hic & in d. l. ex diuerso, & in d. §. si quis a non domino. No. Inno. in c. in literis, supra eo. Si vero habuit titulum, tunc facit omnes suos etiam naturales non ꝯsumptos, & ita debet intelligi l. bonæ fidei, ff. de acquir. rer. do. & hoc placuit Old. Iac de Are. & Bart. & communiter sequuntur hodie moderni, licet glo. & antiquiores cõmuniter dixerint, q̃ naturales nunquam possessor facit suos. Et ad l. bonæ fidei, conabãtur respondere, sed nõ bene, q̃ intelligitur de industrialibus, quod nũ procedit, cum illa litera dicat, q̃ nõ solũ facit suos, quos sua diligentia & cura percipit, sed etiam omnes. Et ideo limito hãc glo. & alias prælle. secundum prędictam distinctionem. ‡ De
5 accessionibus vero ciuilibus dic eoniungendo Bart. in d. l. & ex diuerso, & l. si vrbana, ff. de condi. indeb. q̃ possessor bonæ fidei eos percipit ex sui diligentia, quia ipse locauit, & tunc facit eos suos, & soluens ei liberatur, vt probatur in l. si vrbana, præl. & quod no. Inno. in c. ex literis, sup. eo. vbi plus voluit q̃ hoc casu soluens etiam malæ fidei possessori liberatur, ex quo sibi tenebatur rõne contractus, vt d. l. si vrbana, & quod ibi not. Ipse tamẽ malæ fidei possessor non facit fructus suos. Aut bonæ fi. possessor nõ ꝑcipit illos fructus sua diligẽtia, vt qa alter locauit, & tenet Bar. in d. l. si vrbana, q̃ aut soluens habuit legitimã cãm soluendi, & credendi illi, quia erat, puta, confirmatus a superiore, sed confirmatio non tenuit aliquo respectu, & tunc soluens liberatur, alias secus, facit quod no. Inno. in c. nihil, de elec. sed expresè non tangit. Nunquid possessor faciat eos suos? & forte dicendum, q̃ sic, ex quo erat bonę fidei possess. sed imputandũ est soluenti, scilicet quando non habuit legitimam cãm credẽ-
6 di. ‡ sed antequam veniamus ad alia mẽbra, quęro circa istud, vidimus sup. quos fructus facit iste bonæ fidei possess. suos: nũc quæro an teneatur ad restitutionem, & qua actione? Glo. nra breuiter se expedit dicendo, q̃ naturales tenetur restituere, qa non facit suos. In industrialibus verbo distinguit, q̃ perceptos ante lit. contest. & extantes tenetur restituere, consumptos ue
e ro non post li. cote. tenetur restituere vniuersos, vt l. certum, C. de rei ven. Sed tu e de hoc dic plenius, vt not. in d. l. & ex diuersõ,

ADDITIONES.

e ZACH. Restitutio fructuum. Sed pone, q̃ agens interdicto recuperandæ, & obtinens in possessorio recuperande, recuperatis fructibus & expensis, succumbat in petitorio, in quibus fru. & expen. condemnabitur ? dic q̃ condemnabitur in fructibus & expensis a tempore petitorij primo inchoa-
b Pti, vt per Rom. deci. 289. inc. si quis in nouis.
ensiones. Adde an illæ veniant appellatione fructuum, Alexan. consi. 181. & an pensiones domorum sint fructus naturales, vel industriales; & qui sunt fructus naturales, vel industriales. vide Aret. consi. 109.
ANT. FRAN. An pensio dicatur fructus naturalis, vel industrialis, vide Bal. in l. fin. C. de vsu. & vsu. fru. in 2. col. vbi dicitur, q̃ est fructus industrialissimus, & vide Bald. in l. si traditio, in fin. C. de act. emp. & in l. vbi adhuc, in pen. col. C. de iur. do. & vide gl. in l. diuortio, in prin. ff. fol. ma. & vide omnino per Alex. in l. si urbana, de cond. indeb.
c Oliua. Adde uidendum Bar. ubi in specie de hoc ponitur, consi. 72.
ANT. FRAN. Dicas q̃ oleum, & oliua dicuntur fructus industriales, l. fi eius, & ibi Bar. ff. de rei ven. & in l. & ex diuerso, ubi etiam per Bart. & Alexeo. tit. & in l. fi. ad leg. fal. & uide Bar. in l. ancillæ, C. de fur. & in l. 1. in ult. colnm. C. de usu, & usufru. leg. & adde q̃ oliua immatura, plus fructuat, quàm matura, sed oleum est minus bonum, l. pen. de usu. & fru. leg. & uide glo. in l. si absente, in §. fi. ff. de usufr.
ZACH. Adde eundem melius, quàm alibi in l. & ex diuerso, & ibi Alex. & doct. supra alle. tit. de rei vend. & in l. fi. ff. ad leg. Fal. & in l. ancillæ, C. de fur. Guil. de Cun. in l. 1. col. fi. & ibi remiſ. in apost. Cel C. de usu. & usufru. leg.
d Bonæ fidei. Adde Angel. consi. 134. ubi uide de his, quæ dicuntur in uersic. sed antequam.
e SEB. SAP. Sed tu. Vide in hac materia Fel. in c. de. quarta, col. 11. uers. secunda restrictio, infra de præscr. ubi tradit quando possess. bon. fid. teneatur de fructibus industrialibus consumptis. Et tres casus, in quibus tenetur, ponit Kom. in consi. 149. col. 1. de qua materia uide etiam per Alex. in cõsi. 21. inc. domini redemptoris, circa fi. in 4. uol. & latissime per Fran. Cur. in consi. 71. inci. princeps defunctus, per totum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

so, per glo. & doc. & insti. de offi. iud. in princ. Et conclude, q in casibus, in quibus facit eos non suos, de quib. dixi sup. si extat, tenetur rei uendicatione ad restitutionem, si sunt consumpti, & factus est locupletior, tunc tenetur condictione sine causa per l. si me & Titium, ff. si cert. per. Si uero non esset effectus locupletior, tunc non tenetur, quia non possidet, nec dolo desiit possidere, nec in rem suã consumpsit. Facit l. si autem. ff. de rei vend. & quod le. & not. in c. aduersario, de excep. Et hoc procedit etiam in naturalibus, vt not. in locis præal. & per Inno. in c. in literis, sup. eo. In casibus vero, in quib. dixi bonæ fidei possessorem facere fructus suos, quod est regulare, in industrialibus dicendum est, q si extant, tunc tenetur iudicis officio, & nõ rei vendicatione, ex quo fecit esse suos, & charitas officii iudicis habet locum, ex quo peruenerunt ex re mea, arg. in l. si me, & Titium, præal. Si vero sunt consumpti, tunc dicit gl. in d. l. & ex diuerso, q non tenetur ad restitutionem, etiam si factus sit locupletior, & hęc in industrialibus: eos. n. lucrantur propter culturã, & curam, vt insti. de rer. diui. § si quis a nõ domino. secus in naturalibus, quia ad æstimationem illorum tenetur, si factus est locupletior, ita communiter tenent glo. iuris ciuilis in d. l. & ex diuerso, & insti. de offi. iu. §. 1. & de re. diui. §. si quis a non dominio. Et communiter doc. tenuerunt illas glo. Nec obst. Litem venit æstimatio fructuum cõsumptorum, ex quo possessor factus est locupletior: quia secundum Pet. ibi loquitur in petitione hęreditatis quoad iudicium vniuersale, & sic agitur petitione hęreditatis propter æstimationem fructuum, vt in l. si & rem, & p. tium, ff. de peti. hære. secus in rei ven. vbi fructib. cõsumptis, cessat omne remedium. Bar. in d. l. & ex diuerso, tenet Ɔrium. Et motuetur, quia condictio sine cã, quæ datur ex æquitate l. si me & Titium, habet locum non solum, si aliquis est effectus locupletior ex re mea, sed etiam si est mihi debita, vt ibi. licet ergo fructus industriales non sint petitoris, tamen sunt sibi debiti. Debitum enim dicitur, quod venit iudicis officio, vt l. pecuniæ. ff. de verb. sign. Præterea pro hoc videtur casus in l. item si verberatum, ff. de rei ven. nisi intelligatur de fructibus naturalibus. Ad idem, de condi. inde. l. indebiti, & quod ibi no. Item si hoc est in petitione hæreditaria, vbi petẽs habet minus iuris, multo ergo magis in rei vendicatione, vbi est maior æquitas ex parte petentis, vt l. officium, de rei vend. & hanc opi. Bar. videtur sequi hic do. Anto. & satis mihi placet tanquã æquissima, & hoc quoad primam speciem. † Nunc venio ad secundam, scilicet ad possessorem malę fidei. Gl. nimis breuiter hic se expedit, dicens eum teneri ad restitutionem fructuum omnium, qui probantur ad eum peruenisse ante lit. cont. & post, non autem tenetur de pendiendis, si non fuit violẽtus. & hoc dictum communiter nõ tenetur maxime per legistas, & glo. iuris ciuilis, & Io. in decretis tenet Ɔrium, dicens eum teneri etiam de percipiendis, licet nõ fuerit violẽtus, & no. 12. q. 2. c. nõ liceat Papæ, & in l. & ex diuerso, præal. Distinguendum est in hac specie sic, q aut fuit malæ fidei possessor sine titulo, aut cum titulo. Primo casu tenetur de percepris & percipiendis, a vt patet in l. si nauis, ff. de rei ven. facit l. certum, C. eo. tit. & pro extantibus, rei ven. agit, pro cõsumptis vero cõdictione sine causa & iudicis officio post lit. cont. de percipiendis autem tenetur iudicis officio. Non enim habet locum vendicatio, ex quo res non extat: secundo casu, cum est possessor malæ fidei cum titulo, tunc de perceptis dic, vt supra. b de rei vendi. nisi sit talis titulus, qui habeatur pro non titulo, & communiter excipiuntur quatuor casus. Primus in eo, qui in fraudẽ creditoris emit, ff. de his, q in frau. cre. l. ait prætor. §. per hanc. Secundus in eo, qui emit contra interdicta legum, C. de arg. & censi. l. quemadmodum, lib. 11. Tertius in eo, qui emit a fisco non solemniter vendente, vt l. 1. C. d fid. instr. & iur. hastę fi. lib. 10. facit ff. de vsur. l. videamus, §. item. Quartus in emente per metum, vt in l. sed & partus, ff. quod met. causa, & ibi gl. ponit hos casus, & vide bo. glo. iuris canonici in d. c. non liceat Papę. & hęc procedunt, vbi constat eum fuisse malæ fidei possessorem, si vero non cõstat, in dubio præsumitur bonæ fidei vsque ad tempus litis conte. hinc. dicunt do. de Rot. decif. 32. q. si pater possessorem beneficii sit lata sniã, non cõdemnabitur in fructibus a tempore occupationis beneficii, nisi cõstet eum habuisse malam fidem a principio, quod etiam tenet do. Anto. hic, facit quod no. gl. in c. de multa, infra de præb. in c. cum super, de caup. & proprie. Et generaliter an in dubio debeat quis præsumi bonę fidei, vel malæ fidei, dicam in c. si diligenti, inf. de præscri. vbi tangitur p gl. in ver. bona fide. hæc procedunt tam in fructibus industrialibus, q̃ in c naturalibus. In ciuilib. vero dicẽdum & distinguẽdum est, vt leg. & not. in l. vrbana. ff. de condi. inde. Nam quandoque ipse malæ fidei possessor recipit ex contractu inito cum eo, quandoque ex Ɔctu inito cum dño. Nam in primo casu liberatur sibi soluens, sed ipse tenetur. Secũdo vero casu non, nisi habuerit probabilem cãm sibi soluendi, pura quia iniuste fuit electus, vel cõfirmatus per superiorem, & putabatur cõfirmatio legitima, quæ non erat, & de hoc dicẽdũ est plenius, vt not. in d. l. si vrbana, aliquid tangit Innoc. in c. in literis, 9 supra eo. & hoc quoad secundam speciem. † Venio ad tertiam, c scilicet quando quis ea principio fuit bonę fidei possessor, sed ex postfacto malæ fidei. Et distingue, aut superuenit mala fides cũ personarũ mutatione, vt quia hæres habet malam fidẽ, cũ defuncto haberet bonam, & tũc iste non facit fructus suos, vt l. quæsitũ, ff. de acq. rer. do. Quandoq; mala fides superuenit absque personarũ mutatione, vt puta emit quis rẽ ab eo, quẽ credebat dñm, postmodũ sciuit illũ non esse dñm, vel superuenit mala fides fictę, nõ uere, puta per lit. cõtest. in rei vend. vel controuersiã motam in petitione hæreditatis, & tunc glo. iuris ciuilis ꝺmuniter tenent, q talis faciat fructus suos, quia debet in tali lib. initium spectari, vt videtur tex. in l. q̃ scit. §. bone fide, & ibi glo. ff. de vsu. no. glo. in l. bonæ fidei. §. in Ɔrium, ff. de acquir. rer. do. licet ibi videatur tex. in contrariũ, sed gl. intelligunt illũ tex. vt loquatur opponendo, non ponendo, vel quod teneatur ad restitutionem, tamen facit fructus suos, vt d. l. qui scit. Prædicta videtur cõfirmare Bar. in d. l. & ex diuerso. sed de iure canonico forte posset dici, q a tempore malæ fidei superuenientis, non d fecit eos suos, d ar. in c. fi. de præscr. & in reg. possessor malæ fidei, de reg. iur. lib. 6. Quo autem iure petãtur illi fructus, dicendum est, q rei ven. quando nõ fecit eos suos. vbi fecit eos suos, tenet iudicis officio, & distingue ẽt in istis, an sint ꝺsupti, an nõ & an sit effectus locupletior, vel non, put sup. distinctũ fuit, & hoc quoad tertiam speciem. † In quarta specie, qñ a principio 10 fuit malæfidei, sed ex postfacto fuit bonæ fidei, & tũc aut superuenit bona fides cum personarũ mutatione, q a successit defuncto, qui erat malæ fidei, licet ipse hæres sit bonæ fidei, & nõ tenetur fructus suos, f m Bart. in d. l. & ex diuerso. Ratio, qa cessat malę fidei, cũ representet et personam defuncti, vt l. 2. C. de fruct. & lit. expen. & l. cũ hęres, ff. de diuer. & temp. præscr. & no. glo. in l. sequitur. § fructus, ff. de vsuc. & hoc intelligo in herede, qui causat omne ius suũ a defuncto, & cẽsetur vna psona cum defuncto, vt in Auth. de iureiur. a mor. præsti. Secus puto in prælato ecclesiæ, q nõ omnino dicitur succedere in ius defuncti, qui non causet ius summa a defuncto, sed a superiore instituente. Iste enim potest præscribere, & habere bonam fidẽ, licet præcessor habuerit malam fidẽ, ita, q mala fides ꝑdecessoris nõ nocebit sibi, vt not. in c. de quarta, de præscri. & c. cura, de iureiur. dicam de materia plene in c. si diligenti, præscrip. vide per Dyn. in c. possessor malę fidei, de reg. iur. li 6. Et idem dicit in illo, ad quem peruenit illa res sine hæreditate, vt ille singularis successor possit ex cã sua capere fructus tanquam bonæ fidei possessor, & etiam præscribere, quod no. glo. in d. §. fructus. Quandoque superuenit bona fides in eadẽ persona, & Bart. non decidit in d. l. & ex diuerso, sed dicit, cogitabitis, sed in l. sequitur. § fructus, dicit, q si superuenit legitima cã putandi se bonæ fidei possessorem, tũc idem in eo, q in bonæ fidei possessore, & intelligo a tempore, in quo superuenit bona fides, de tempore vero, quo erat in mala fide, dicendũ est, vt in malæ fidei possessore, si vero non superuenit cã legitima putandi se bonę fidei, sed forte ignorans ex sola cogitatione æstimauit se bonæ fidei possessorem, & reputatur malæ fidei possessor. Nõ enim potuit sine legitima cã sibi mutare possidendi cãm, vt l. nõ solum. §. 1. de vsuca. & hoc 11 quoad quartam speciem. † Aduertẽdũ tamen circa omnia prædicta. Nam inquantũ Ɔ. dictũ est, possessorem posse contendere de fructus, hoc verũ intelligit do. Anto. nisi sit lapsum triennij, & q tũc lapsu triennij præscribũtur fructus ratione iuris agendi ad fructus, vt no. in l. sequitur. § 1. ff. de vsuc. ad hoc l. in libello. Sed qs seruum, de ca. & no. Cy. in l. ancillæ, C. de furt. sedm eũ. Secus aduerte latius, aut enim loquimur de fructib. naturalibus, quos possef. bonæ fidei suos non fecit, f m opin. glo. vel f m Bart. quã do nõ habebat titulũ, de quo dixi supra, & tũc in istis pcedit recta & indubitata vsucapio per triennĩũ, vt in d. §. fructus, & ita not. per glo. & Bart. Aut loquimur in illis naturalibus, quos fecit suos, quia possidebat cũ titulo sedm illam opin. Bart. vel de industrialibus, quos indistincte facit suos bonæ fidei possessor, & tũc videtur, q in istis nõ possit procedere vsucapio, quia quod mecum est, vsucapere non possum, vt in l. in libello. §. si quis seruum, ff. de cap. & postli. reuer. Tamẽ videtur de hoc not. text. in d. l. sequitur. §. lana, de vsucap. qui text. multum restringit. sed licet

ADDITIONES.

a Et percipiendis. Adde Franc. Aret. cons. 17. & quando teneatur de percipiendis, & quid si a principio non habuit titulum, vide Roma. singu. suis fol. 3. & uide do. de Rot. decif. 25. in nou.

b Propter titulum. Adde, q est speciale in pupillo, vt contentus per ipsum, reneatur etiam de percipiendis, licet habeat titulũ, ut uoluit Ro. consil. 454.

c SEB. SAP. Quando quis. Vide Bal. in l. apud antiquos. 5. fi. C. de fur. & Alex in l. fi de commissi, in prin. ff. de vsur. in apost. Bal. in l. 2. uer. nunc de ꝛpuncto, C. de ser. & aqua. Bal. in l. Pompo. 5. fi in fin. ff. de acq. poss.

d Suos. Adde nidendum per dom. de Rot. decis. 25. in princ. in nouis, & quid si est malæ fidei quoad unam personam, & bonæ fidei quoad aliam: uide Franc. Aret. cons. 18.

licet quãdoque possessor bonæ fidei faciat fructus suos, tamen nõ irrenocabiliter, cũ teneatur ad restitutionẽ per iudicis officium, vt supra dictũ est, porerit possessor, qui fecit fructus suos 11 re. † Sicut aliàs possum præscribere rẽ meã, aduersus illam actionẽ, per quã poteram cogi ad restitutionẽ illius rei, vt est tex. notabi. in d. l. in bello. §. si qs seruum, ff. de cap. & hoc voluerunt gl. & Bar. in d. § fructus. Et sic intellige no. per Cy. in l. ancillæ, & suf ficiet triennĩũ, sicut in simplici vsucapione, & hoc no. diligẽter. Sed ad declarationẽ prædictorũ primo quæritur, nũquid ad fa ciendum fructus suos, sufficiat naturalis possessio, an ciuilis tãtum, an requiratur vtraque, vide p Bart. in l. 3. §. ex contrario, ff. de acq. poss. & aliqd in l. si fur, in prin. ff. de vsucap. & vide quod 13 no. Dy. in reg. fine possessione, de reg. iur. lib. 6. † Secundo quæritur, supra facta est mentio, & etiã in text. isto fit, de fructibus percipiendis, an debeat intelligi de percipiẽdis, ideſt, de his, qui potuerant percipi ab ipso petitore vel ab ipso possessore malæ fidei, seu violẽto? nam cõtingit quãdoque, quod plures & meliores fructus potuisset percipere vnus, q̃ alius. text. hic expresse loquitur de percipiẽdis ab ipso petitore. Idẽ detur velle text. in l. si na a nis, ff. de rei vend. ad idẽ tex. cum gl. in d. l. & ex diuerso, a & in l. apud Iulianum. §. 1. ff. de leg. 1. In Ɔrium videtur tex. in l. domũ, C. de rei vend. vbi text. aperte videtur intelligere de percipiẽdis ab ipso possessore. Dicit enim quos peripere poterat, quod de necessitate intelligitur de possessore, cũ loquatur ibi de petitore in secunda persona: si ergo de eo intellexisset, dixisset, poteras ĩ secunda persona. Et ꝓpter Ɔrium illius leg. tres principales opiniones in materia reperiuntur. Prima est opi. Pet. & aliorum Vltramontanorũ sequentiũ, in l. donum. Dicunt enim q post morã veniunt fructus, quos potuisset percipere petitor, vt l. si nauis, ff. de rei vend. ante morã attendunt illi fructus, quos potuisset percipere possessor reus. Hæc opin. nõ placuit Bar. nec in 14 d. l. & ex diuerso, nec in l. domũ. Quia l. domũ, † loquitur in præsenti, q semper est in mora, vt l. 1. C. qđ met. cau. & tamen habetur ibi respectus ad percipiẽdos a possessore. Ideo ponitur secũda opi. per Bar. in d. l. & ex diuerso, quod aut possessor conuenitur ab aliquo, q non asserit se dominũ, vt in petitione hæreditatis, & tunc veniũt fructus, quos possessor percipere potuisset. facit l. item v veniũt. §. itẽ eos, & l. sed & si lege. §. sed & fructus, ff. de pet. hær. aut cõuenitur rõne dominij, & tunc de iure fforum habebatur respectus ad percipiendos ab ipso petitore, vt in iurib. Præallega. de iure vero Codicis est additũ de his, q percipi potuissent ab ipso possessore, vt d. l. domũ. Nec leges fforum sunt correctæ in eo, q dicunt de percipiẽdis a petitore, sed in eo q ꝓ hibent de percipiendis a possessore. Erit ergo secundũ cũ actoris electio, qui poterit eligere, vel leges fforũ, habendo respectũ ad petitorẽ, vel leges. C. habẽdo respectum ad ipsum possessorẽ reum, arg. in l. quoties, ff. de act. & obl. Huic opi. similis est opin. Guil. de Cun. in d. l. domũ. vbi tenet, q habetur respectus ad id, quod deterius est ipsi malæ fidei poss. vt si possessor, malæ fidei plus percipere potuisset, ad ipsos habeatur respectus, si plus petitur, tũc ad illos. Tertia principalis opi. ponitur per Bar. in d. l. domum. vbi dicit, q aut petuntur fructus, q̃ potuissent percipi ex singularitate pſonę, nõ autẽ cõiter & tũc dẽt hẽri respectus ad singularitatẽ pſonæ petitoris, vt d. l. sinauis, & hic, nõ aũt dẽt haberi respũs ad singularitatẽ pſonæ possessoris, qa tũc illi ꝓueniunt magis ex industria, & negotiatione personæ, q̃ ex re, arg. l. 3. ff. ad leg. Falc. Aut petunt fructus, qui cõmuniter potuissent p cipi a possessore, & tunc nõ est vis ab habeat respectus ad possessorem, an ad petitorẽ, quia inspicitur qđ cõiter potuisset percipi, non autẽ ex singularitate personæ, arg. in l. 2. C. de rescin. vend. & quod no. in c. cũ dilecti, de empt. & vendi. In effectu vult ista opin. vt habeatur respectus ad petitorẽ, nõ ad possessorem, nisi quãdo possessor tantum potuisset pcipere, quantũ cõmuniter quilibet alius possessor & c. ita q nõ habeatur respectus ad singularitatem suæ pſonæ. Et hanc opin. firmat idẽ Barto. in l. apud Iul. §. 1. ff. de leg 1. & placet hoc d. Ant. nihil tamẽ prò ea all. puto, q̃ de rigore iuris, pcedat opi. Bar. in d. l. & ex diuerso, & Guil. de Cun. in d. l. domũ, vt in odium istius violẽti habeatur respectus etiã ad singularitatem suæ pſonæ, vt sibi imputetur, si potuit professe isti spoliato, & nõ profuit, ex quo enim spoliauit, vbi nõ debuit spoliare, cogat percipere quãtum percipere põt: sed ex quadã æquitate procedit alia opi. Bar. quia petitor hoc ca iu nõ potest prærendere interesse, ex quo ipse vel alius possessor non plus percepisset, & ꝓ hoc facit hæc literæ, quæ 15 hoc no. † Tertio quæritur, supra facta est mẽtio de malæ fidei, & bonæ fidei possessore, qs dicatur malæ fidei, & bonæ fidei. Solu. dicendũ est malæ fidei possessorem, vt quia scit ad aliũ pertinere rem, & c. dicitur bonæ fidei cũ ignoret se possidere alienum, sed possedisse cogitatione domini. tex. est in c. si virgo 24. qõ. 2. Quidã est malæ fidei possessor iuris præsumptione, vt per lit. cõ test. super dominio illius rei, & est præsumptio iuris & de iure, vnde quantuncunque habuerit legitimã cãm litigandi, nõ per hoc excusatur a fructibus post litẽ cotest. perceptis, vt l. certum, C. de rei vend. & l. nemo ambigit, C. de acq. poss. Vide quod legitur, & no. in l. sed & si. §. scire oportet, ff. de pet. hær. & per do. 16 de Rot. decis. 170. aliàs 185. † Sed dubitatur circa hoc de denũcia tione, an cõstituat illũ, cui fuit denũciatũ, q res est aliena in mala fide? Io. And. videtur, hic velle, q regulariter sola denũciatio non cõstituit quem in mala fide, §. quod cũ fal. tu. per tutõ. & C. de fru. & lit. expen. l. 2. sed in sola petitione hæred. efficitur p denunciationẽ malæ fidei poss. ita, q postea nil alienare põt. ff. de peti. hæred. l. itẽ veniunt. §. qđ autem, & l. si fundũ, C. de rei vendi. quæ vſ obuiare, loquitur in eo, qui sciebat rem alienã. Idem sentit Arch. post Vinc. §. põt. 16. q. 3. d. Ant. dicit q aut quis possidet sine tit. & tunc denũciatio constituit quem malæ fidei, possidet vt d. §. quod autẽ. Si cum tit. & tunc si denunciatio fit a prin. cõtractus, constituit quem in mala fide, vt d. l. si fundũ, si vero ex postfacto, postquã incepit possidere, & tunc secus, vt l. alienã, ff. pro emp. & hęc est opi. Bar. in d. l. si fundum, quã sentit glo. in d. l. alienam, & vide quod circa hoc no. in c. si diligenti, de præscrip. † Itẽ dubitatur, b an errans in iure, dicat malæ fidei pos- 17 sessor? puta, credebat sed dominũ, sed errabat in iure. Gl. in l. si fur, b ff. de vsuc. dicit, q iuris error impedit vsucapionem, vt ibi, sed re spectu fructuũ lucrandorum nõ impedit, q a ex quo non est in dolo, nõ debet dici prædo, de quo videt tex. in l. sed & si. §. scire, de pet. hær. & idẽ tenet Dy. in regu. possessor, de reg. iur. lib. 6. de quo per Bar. in d. l. si fur, sed plenius per eundẽ in d. §. scire. vbi Ɔ istam opinionẽ opponit de l. quemadmodũ, de agri. & censi. li. 11. & de reg. qui Ɔ iura, de reg. iu. lib. 6. vbi dr, q qui Ɔ iura mercatur, nõ præsumitur habere bonã fidem, & soluẽdo notabiliter dicit, q quædã sunt, iura introducta prohibentia aliquos actus, & tunc q facit contra illa iura, nõ censetur habere bonam fidem, sed malam, vt in Ɔreis supra formatis. Quædam sunt iura, quæ non prohibẽt, sed actui nõ assistunt, vt puta testamentum non solẽne nõ valet, quia lex sibi nõ assistit. Item agnatus remotior nõ admittitur, qa lex sibi nõ assistit, no tamẽ his casibus lex resistit, & sic in similibus, & tunc non præsumitur errãs in mala fide, vt in d. §. scire, nec ẽt præsumitur bonæ fidei, vt in d. reg. qui cõtra. Est enim medium inter bonã & maiã fidem, vt no. C. de acq. poss. l. 1. & l. 3. §. fi. ff. eo. tit. vnde quia in vsucapione requiritur bona fides positiuè nõ sufficit q mala fides absit, licet in acquisione fructuũ sufficiat malam fidem abesse, quæ abest, ex quo putat se dominũ, licet erret in iure. Hoc dictũ diligenter not. ex quo limitantur, & declarãtur multa iura de hac materia loquẽtia. Vlti. quero, qualiter peti debeant fructus? & hanc quæstionem diuido in tres. Prima, an possit peti cum ipsa re, ex quo fuerunt percepti in eodem libello. Secunda, an dẽat exprimi quanitas ipsorum. Tertia, an præcisè debeant peti fructus, an æstimatio, an vtrunque alternatiuè? Quo ad primum 18 cludendo Inno. hic, & Bar. in d. l. & ex diuerso. §. vbi autẽ dicũt, q aut petuntur fructus per re vendicationẽ, & tunc dico, q nõ possunt peti vnà cum re, in eodem libello, quia ista duo iudicia, de re, & de fructibus sic se habent, q absolutoria lata in vno, parit exceptionem rei iudicatæ in alio, arg. in d. §. vbi, & ideo non possunt simul æque principaliter accumulari, vt l. fundum, ff. de excep. & ibi de hoc. Habita ergo victoria super re, tunc potetrit

ADDITIONES.

a L. ex diuerso. Tu pondera circa istam materiam, quia in iure satis est obscura. Ego multa remiſi ad Barto. in d. l. & ex diuerso, in prin. vide ibi. sed pondera iura Digestorumque dicunt, quod debẽtur fructus, quos actor percepit. ius. C. dicit, quos prædo percepit, & quos percipere potuit. hic dicitur, tenetur restituere quos occupator percepit, & quos percipere potuit spoliatus, a quo ergo habuit ortum ista decre. pondera, quia non aperitur per aliquẽ. Secundo pondera, quia text. in l. si de possessione, C. vnde vi, dicit, quod debent restitui fructus, quos percepit spoliator, unde illa dictio etiam, est implicatiua, ergo implicat, & sic tenetur restituere, ut ipse percepit, & ut percepisset spoliatus, & iste tex. uidetur abstractus ab illo. Tene menti hanc cõsiderationem. Stat modo difficultas, utrum ueniat id, quod potuit percipere ex singulari industria. Bart. & doct. loquuntur in prædone, quia ita loquitur d. l. domum. sed in spoliato non loquitur d. l. domum dicit quos percipit, & percipere potuit prædo. iste text. dicit, quos percepit prædo, & percipere potuit spoliatus, utrũ ueniat, quod percipi potuit ex singulari industria? Coniungo ergo istum tex. in d. l. domum, & est contra Bar. & d. Ant. & se quaces. Nam hic dicitur, quod tenetur restituere illos, quos spoliatus potuisset percipere, & Barto. dicit quod intelligitur de eo, quod ex sua industria singulariter potuisset acquirere, sed i d. l. domũ dr quos pcipit & percipere potuit. Ergo intelligitur ex industria, quia similem modum loquendi ponit d. cap. grauis. ergo hic est text. contra dictum Barto. uidelicet, quod non tenetur prærtare suam industriam, ut l. si hæres, ff. ad leg. Falcid. quia nõ loquitur in prædone, quia omnis cõdictio uidetur degenerare contra prædonem, & per consequens uidetur quod attendetur utilitas spoliati, unde si spoliatus potuisset illos ex industria lucrari, illos habebit. si reus potuisset illos ex industria lucrari, ad illos condemnabitur. Vide Ang. qui tangit, in l. ait prætor. §. prætereа, ff. quæ in frau. cre. facit quia uerba relata ad personam, debẽt intelligi secundum qualitatem eius. l. ex militari, ff. de mi. test. cum fi. facit tex. hic in verbo cum integritate. And. Barb.

b SEB. SAP. Dubitatur. Vide Cal. in consi. 4. sub rub. de præscri. Mod. Taurinẽses in tit. præscriptionum, in 2. parte 3. partis principalis q. 1.

Universidad de Deusto
Biblioteca

rit agi nona rei ꝛ ē.lic,ad fructus, & sententia lata super re faciet plenam fidem super fructibus, qui veniũt accessoriè, ēt si ignia fuerit iniusta, vt vī rex.secũdum vnum intellectum in d. §. vbi. Et hoc expresse ibi tenet Bar.cõcludens, q̄ ignia erronea in principali, facit ius in accessorijs, licet nouа instãtia fiat.vt in d.§.vbi, & not.simile in l.qui Romæ.§.duo fratres,ff. de verb. obli. Aut petuntur fructus officio iudicis, quod quando sit, colligitur ex his, quæ supra dixi,& tunc bene possunt peti in eodem libello, immo plus dicit not.Bar.in d. §. vbi, q̄ etiam pro his fructibus, qui possunt vendicari, potest officium iudicis implorari,ar.in l. interdũ.§.qui furem,ff.de fur. & intelligo, q̄ ēt in eodē libello Sicut enim de eodem facto nõ pōt agi criminaliter & ciuiliter, C.quando ciui.actio cri.præiu.l.vna. tñ, si agatur criminaliter, potest super rei restitutione furtiuè subtractæ iudicis officium implorari in eodē libello iuxta not.in d.l interdum. §. qui furē, & in c.cum dilectus,de purg.can.ita dicēdum est in proposito. ‖Sed circa hoc dubitatur, nunquid iudex possit cõdemnare in fructibus, si non fuerunt in libello petiti? dicit concludēdo Innoc.hic, q̄ de fructibus perceptis ante lit. conte. regulariter nõ pōt, quia ad illa se non extendit iudicis officium,ff.de ædi.edic. l.ædiles.§. item sciendum.fa.quod no.in c.significante, de app. fallit,si agitur de vi compatitiua, vt in actione,quod met. causa, vel de vi expulsiua, vt interdicto, vnde vi, vel cõstitutione, si qs in tantam, C. vnde vi. Nam tunc venit omnis causa, ēt si non petatur, & hoc ex natura illarum actionē. Item si agatur actione hæreditatis, vel ratione uniuersitatis, veniũt etiam oĩa, ff. de pe. hæ.l.item veniunt.§. fructus, ff. de vi & vi ar.l.1.§. rectissimè, cũ seq. In alijs vero actionibus, vt supra dixi,oportet, q̄ fructus pcepti ante litem cõtest.expresè petantur, aliàs iudex non potest de eis cõdemnationem facere.‖Imo, quod plus est, vbi veniũt accessoriè, nisi expresè petantur, non potest post ipsam latam in principali amplius de eis agi,quia iam finitum est iudicis officium per sententiam,vt l.4. C. deposi. Secus vbi potest de eis agi ēt principaliter,sicut in interdicto,vnde vi, vt l.3. ff.de vi & vi ar. & hoc quoad 1.q.‖Ad secundam, an debeat exprimi quãtitas ipsorum fructuum in libello, Bar.in d.§ vbi, cõcludit, q̄ de fructibus perceptis ante lit.contest.debeo declarare quantitatē fructuũ,ar.in l.si in rem,ff.de rei vē.& in l.actione, ff. de fur.sed de perceptis post lit.contest.nõ est necesse, q̄ exprimatur certa quantitas,quia actor probabiliter ignorat,ſatis ergo erit sic dicere cõram eum,‖Dico q̄ Titius possidet talē rem,quæ pertinet ad me iure dominij,vel quasi, & eam possedit trib. annis, & dicto tempore ex dicta possessione recollegit decem corbes frumenti. Quare peto per vos declarari dictam rem iure ad me pertinere, ipsumque cogi & compelli ad restitutionē dictæ rei cũ fructibus perceptis, & qui percipientur vsque ad ſniam , & ad prædicta eum vestra ſnia condemnari.‖Et pro hoc facit tex.in §.ibi,in quo sit condemnatio ēt in fructibus. Si autem uelles petere fructus percipiendos,i.eos,qui potuissent percipi, tunc formanda est petitio secũdum prædicta. Nam potest se referre ad fructus, quo ipse peritor potuisset percipere, si sibi fuisset licitum possidere, vt hic, & in d.l.apud Iulia. & l.si nauis, præalleg.cum simi. vel potest se referre ad possessorem secũdum prædicta. Sed aduerte, quia ex prædictis habes, maximè tu canonista, bonā theoricam & practicam super istis fructibus.Sed inquantum Barto. in præall.loco vult, q̄ quantitas necessariò sit exprimēda, respectu perceptorum ante lit.contest.non puto hoc necessarium,si petantur accessoriè ad rem , quia in accessorijs pōt libellus esse generalis.Sed in processu poterit declarari, in c. cum venissent inf. eo. expresè no. Innoc.etiam in fructib. in c. tanta , de exces. præl. & ipsemet Bart.in l. ff. de eden. vbi dicit q̄ si peto rem cũ fructibus perceptis, nõ est necesse declarare quantitatem , quia eadem ratione,qua debetur mihi res,debentur & fructus, & ip se reus certus est de facto, vnde potest satis deliberare absq; alia expressione,alleg.d.l.& ex diuersis, & quod not.Inno. in c. 2. de li.obl.vbi dicit hoc uelle & vide quod not. Cyn.in l. cũ te, C.si quis sibi vel alte.Idem puto,si petantur principaliter, vt si peto fructus,quos percepisti ex tali possessione,quam tenuisti tot annis.Nam ipse reus de facto suo certus esse debet,in c.ab excommunicato,de resc.Et ego possum probabiliter dubitare, maxime si ex facto suo reddor incertus,fa.quod no. in c. constitutus, de in integ.rest.Fateor q̄ in processu habeo ꝙbare certam quãtitatem,quia aliàs iudex non posset certam ferre ſniam. ad hoc c.ad nostram,il 1.& c.ex literis,de iureiu. & quod no. Cy. in l.1. C.de prob.& Io And.in c.ex literis Nec mirandum,quia libellus quandoque pōt esse magis generalis,quam ſnia, plene not. in d.c. tanta facit insti.de ac.§.curare, & vide ad prædicta quod no.Inno.in c.certificari,de sepul.‖Ad vlt. q. an debeant peti fructus, an æstimatio &c.Dic breuiter post Barto.in d. §.vbi,q̄ aut certum est fructus extare, & debēt ipsi fructus peti, & non æstimatio, quia æstimatio debetur in subsidium facit l. fin. C. de fideicom.lib & in d.§.vbi. Aut certum est non extare,sed ꝓsumptos fuisse, & tunc potest, & debet peti æstimatio,arg.in l. si vsus fructus mihi in biennium,ff.de vsufru.leg. Nec. obst. si dicatur, q̄ cum fructus cõsistant in numero,pondere, vel mensura, & sic in genere suo recipiant functionem,vt l. 1.ff.si cert. pet.non dēt deueniri ad æstimationē,sed debent peti fructus in gñe. Respõdetur enim q̄ isti fructus percepti ex re mea,debent vt species,quare merito istis peremptis deuenitur ad æstimationem, sicut qualiber alia specie perẽpta. Aut dubitatur, an fructus sint perempti,vel extent,& tunc ratione incertitudinis potest libellus procedere alternatiuè,vt puta, ‖Pero q̄ reus ꝺdemnetur ad fructus,si extant, vel ad æstimationē, si sunt consumpti.‖Nam ratione incertitudinis admittitur iste libellus alternatiuus, vt legitur,& not in d.c.constitutus,de in integ. resti.& in l. §. quod autem, ff. quo. leg. Et prædicta diligenter not. ex quibus potes colligere practicam conficiendi libellum super fructibus.

ADDITIO.

2 SEB SAP. An debeat.Vide practi.Pap.in forma libelli in actione reali in rem sic.cum fructibus.Mod.in l.si filius,§. 1.ff. de uerb. oblig. & Alex. in consil. 90.in fin.in 2.uol.

SVMMARIVM.

1 *Possessorium non competit illi, qui fuit expulsus a domino de sua possessione, cum possessio aliqua non esset penes expulsum.* 8.
2 *Episcopus potest concedere possessiones ecclesiæ pro oratorijs, & hospitalib. construendis.*
3 *Hospitalia a quibus rei apiant rectorem ab episcopo, vel a patrono.*
4 *Votum factum pro aliquo non obligat illum pro quo est factum.*
5 *Clericus, si est inuasor rerum alienarum potest in eum fieri manuum iniectio, sine metu excommunicationis.* 19 20.
6 *Simonia inducitur ex perceptione alicuius temporalis pro spirituali.*
7 *Religiosus potest ingredi strictiorem regulam, si vult.*
9 *Spoliatus sua naturali possessione a tertio habet remedium retinendæ, sicut ab habente ciuilem.*
10 *Possessor violentus potest incontinenti repelli, & quomodo intelligatur hoc tinenti.* 13.
11 *Possidens per alium, quo casu perdat possessionem, & quam ex defectu, vel morte illius, per quem possidet.*
12 *Vsufructuarius si perdit suam naturalem, quia ab ea deijcitur, non per hoc proprietarius perdit ciuilem.*
14 *Spoliatus tunc demum habet interdictum recuperandæ, si probat se dictæ & possessionem habuisse.*
Possessio si non potest probari a spoliato, quid est ab eo agendum, vt possit in ea restitui.
Possessio præsumitur de præsenti probando se aliquando possedisse.
15 *Defensio inculpatæ tutelæ quomodo fiat* 16 17.
16 *Aggressor potest impune percuti absque eo, quod ipse incipiat percutere.*
17 *Si per fugam quis potest euadere percussionem, non tenetur fugere, sed potest impune offendere.*
18 *Offensio licita est propter defensionem personæ alterius iniuriatæ in persona, vel rebus.*
19 *Excommunicatio, an incurratur per expellentes religiosos de re ipsorum expellentium, excedendo uel non excedendo modum* 22.
20 *Excommunicatio requirit dolum, siue ignorantiam crassam, & supinam.*
21 *Dominium rerum ecclesiasticarum, quo casu dicatur esse penes ipsum.*
22 *Clericis est etiam licita defensio rerum suarum, etiam contra alios religiosos sine metu excommunicationis, nisi excesserint modum.*
23 *Furtum rei propriæ ab alio possessæ, non obligat furantem ad restitutionem, licet committat peccatum.*
Paria delicta mutua compensatione tolluntur, quando resipiscitur interdum partium, secus si interesse publicum.

CAP. XII.

1 QLim †Ei, qui non possidet, denegatur restitutio, ita cõmuniter summatur. Vel summa hic & notabilius. Ingressus possessionem, ignorante dominio, ad quem pertinet, potest per ipsum dominum statim, cum sciuerit, repelli etiam violenter, nec ex tali repulsione competit repulso cõtra dominum, interdictum possessorium In prima ponitur cõmissionis & facti narratio. In secunda causæ diffinitio, ibi,‖Intelligẽtes.‖ Casus lit. Quidã humiliati olim impetrauerũt ab episcopo Tridonen. vt hospitale & oratorium cõstruerent in loco Caluentiæ,& eis quasdam possessiones cõcessit sub ea conditione, q̄ nõe episcopi Tridonen. oratorium ibidem & hospitale construerent, & tres solidos nomine censꝰ eidem episcopo soluerẽt annuatim, & ille, qui eidem loco præficeretur, inuestiturã ab eodem episcopo perciperet pro se & fratribus suis,& eidem & successoribus suis obedientiam & ceret manualē, episcopo retinẽte nihilominus dñium loci, & sic fuit multis temporib.obseruatũ. Postmodum magister milũ templi ad eandem domum aspirans ipsos fratres adeo eorũ cõuenit, q̄ præter conscientiam episcopi se & sua in manibus eius tradiderũt,ea tamẽ conditione apposita, si episcopo & capitulo Tridon.complaceret,sine quorum assensu se nih l posse facere aſserebant, & magister conditionem acceptauit appositam.Magister ſtatim accessit ad locum, & omnia quæ ibi inuenit,asportauit. Episcopus hoc intelligens ad domum illam accessit, & quos inuenit ibi ad custodiam domus a magistro dimissos

missos eiecit ab ea, vim vi secũdum q̄ iura permittunt, repellẽdo.quo facto ad petitionē dicti magistri cã fuit quibuslã abbatibus commissũ,coram quib. petebat dictus magister dictã domum sibi restitui, qua ipsum episcopus spoliauerat. Lit. cõtest. & testib.receptis hinc inde, iudices cãm ad sedem apostolicã remisserunt.Dominus Papa diligenter examinato negotio intelligens dictam domũ eidem magistro traditam fuisse sub cõditio ne, q̄ nullum præiudicium iuri episcopi,& canonicorum sit irrogatum ex eo, q̄ magister ignorantib. episcopo & canonicis possessionem accepit, sciens dominum illam ad illos pertinere, præcipuè, quia quam citò illud sciuerunt, repulerũt vim vi, & q̄ilem magister præter ꝺscientiam episcopi & capituli possessionem accepit,quos suſpicari debuerat sibi qõnem moturos, procuratorem episcopi & capituli ipsorum nomine ab impetratione ipsius magistri nomine domus militiæ templi quoad facendã restitutionem,quam petebat, absoluit. Tamẽ si episcopus & capitulum incurrerunt offensam ipsius magistri, defendẽdo ius suũ modum excedendo, satisfactionem debitam eidẽ exhibere procurent.Ber.No. 1. prælatum etiam episcopũ agentem seu defendẽtem, etiam iura ecclesiastica, debere agere, seu defendere nomine ecclesiæ, cõcor.c. literæ sup. de dila. & plus notabiliter probatur hic, q̄ hoc procedit, etiam si agatur per pũ latum & capitulum. Licèt enim isti repræsentent ecclesiam, tñ agunt nomine ecclesiæ, quod bñ no.& bñ facit ad ea, quæ dixi in d.c.literæ,& c.cum super, de cau.possef.& proprie. & probatur hoc, siue habeatur respectus ad episcopum & capitulum, si ad magistrum & fratres militiæ templi, vt colligitur ex principio,& fine c.& hoc tene menti, & vide plenius, quæ scripsi in simili.prælł.No.2. posse episcopũ dare aliquas possessiones,a p oratorio, & hospitali construendis,& pōt intelligi de possessionib.proprijs,arg. 16.q.5.c.fi. Idem de possessionib. ecclesiæ,sine tamẽ tamẽ læsione ipsius ecclesiæ,arg.in c.apostolicæ, & in cæterum,de donatio,12.q.2.c.bonę rei,& c.terrulas, & c. aurum.†No.q̄ cõstruens hospitale,seu oratorium, vel ecclesiam potest sibi cẽsum temporalem retinere,facit c.præterea, de iure pa.& c.constitutus,de reli.do.Not.hic do.Ant. q̄ de iure cõmuni prouisio oratorij etiam ab alio ædificati cum hospitali, spectat ad episcopũ loci, saltem quoad ius instituendi. Sed certè saltem reuerẽtia tanti viri,hic potius posset colligi cõtrarium, quia hoc fuit exp̃sse deductum in pactum,secus ergo, si nihil fuisset dictum, maxime quia quando hospitale non confertur in titulum,non habet locũ proprie institutio,vt not.Pau. de Castr. de Elcaza.in clem.quia contingit, de reli. domi. Et de hoc vide qđ plene dico,in c.inter dilectos,de dona.vbi tango, ad quem spectat ponere rectorẽ in istis hospitalib.habentib.patronũ.†No.q̄ quis potest obedientiã promittere pro se,& fratribus & successo ribus suis,non tamẽ intelligas, q̄ talis promissio habeat obligare non promittentes, sicut nec votum, nec iuramẽtum ab alio Sed ista promissio pro alijs facta valet ad denotandũ, q̄ alij debeant obedire, vel si capitulũ scit hanc obedientiam a suo procuratore præstari,& patitur,obligatur,arg. l. 2. C.de iuram.calũ.secũdum Inno.& Host.quod no.Not. q̄ ingressus possessionem alterius respectu iuris ad alium pertinentis ignorante,non acquirit possessionem ciuilẽ,immo est clandestinus possessor,& dicitur vim inferre,si non admittit verum dominum,cui possessorẽ venientem,vnde tanquã vim inferẽs potest a vero domino repelli,de quo in l.clam possidere,§.q ad nũdinas,ff.de acq.pos.& aliquid inf dicetur.†Not. vlti. & tene menti,q̄ pro recuperatione, seu cõseruatione bonorum temporaliũ licitum est manus violentas ēt in clericũ vim inferentẽ mittere,sine metu excommunicationis,d facit ad ea,quę dixi in cum non ab homine,de iud.& vide quod no.Inno.in c. si vero,de sent. excom.& quod no.in c.suscepimus,de ho.& in c.dilecto,de sent. excom.li.6.Opp.& videtur, q̄ istis humiliatis nõ possit aliquid concedi.cum fuerint tanquam hęretici damnati, li.8.diff.c.quo iure.Sol.glo. 1.q̄ licet fuerint olim cõdemnati, tamẽ postea fuerint reconciliati &c.Et not.ex glos.q̄ damnans usuras,debet vt hęreticus ꝺdemnari,quod intellige,vt no.in c. excõmunicamus,§.si qui vero,de hæreti. & vide gl. in c. nõ est 2.q.1.Opp.2. q̄ non licuerit in traditione rei deputatæ spiritualiter apponere cõditionem de pensione soluenda, cum sit qd temporale, 1.q.2.c.q̄ pio.facit,c.fi.de pact. Glo.2. soluit duobus modis.Primo exponẽdo,sub ea conditione,id est sub ea forma, q̄d rei fuit apposita hæc forma, id est onus pẽsionis soluẽdæ fuit annexum rei,non autem debebatur ex pactione,arg.in c.fi significatum.de præben.†Secũda solu. q̄ hoc non inducebat simoniam,cum a iure permittatur.Nam videmus, q̄ Episcopus excommendo ecclesiam, retinet sibi censum in signum dñij, de relig.domi.c.constitutus.Et no.hãc solutio. q̄ exprimere quod inest, vel quod a iure permittitur, non includit simoniam. Simile not.in c.significasti,de elect. & in c.ad audientiam, de rescrip.‖Vel dic extra glossam,& aliter, q̄ iste Episcopus non tradidit spirituale pro temporali, cũ daret possessiones, quæ sunt quid temporale, sed in traditione rei tẽporalis potuit sibi reseruare aliquid tẽporale.Simile no.in patrono in c.præterea, de iurepa.Et eodem modo ſolue,si opponitur, q̄ hic fuit tradita res profana, vt fiat sacra.Non enim ex hoc inducitur simonia, qa non datur hic tẽporale pro spirituali, sed datur res profana, vt fiat sacra,quod est necessarium secundum Inn.& meritorium, sicut dare aurum, vt fiat calix. Nam per hoc res spiritualis non acquiritur danti temporale,cum in nullius bonis sit,facit secũdum Host.c.2.de ser.non ordi.& c.fi.de test. cum simil. Opp. 3. q̄ ista traditio facta per istos humiliatos debebat saltem eis præiudicare,arg.eorum,quæ no.glo.in c.quod in dubijs, de renun. Gl. in ver.‖Ea conditione,‖fatetur cõtrarium, nisi apposita fuisset cõditio,de qua in tex.Episcopo tamẽ, vel alteri prętendenti 7 ius non præiudicasset.†Idem sentit Inno. quasi liceret eis ad arctiorem religionem se transferre,de reg.iur. c.licet. Host. & bene fatetur hoc verum respectu personarũ, vt sic licitum sit personis se transferre ad strictiorem religionem, iuxta no. in d.c.licet,sed regulam institutam in loco,vel habitum, vel statutum antiquum ipsius loci immutare, vel alteri loco subijcere sine e authoritate Episcopi e non posunt, nec Episcopus debet talib. consentire sine consilio capituli sui,alleg. de sup.neg.præla. c.3. de consuet.c.cum cõsuetudinis,de his quæ fiu.a præla. c. nouit, & c.seq.de relig.domi.c.inter quatuor,ne cler.vel mona.c.relatum. Et hoc verum, nisi fieret de authoritate Papæ,arg. de eccl. ædifi c.ad audientiam,de cler.non resid.c.fraternitati, de hære. c.excõmunicamus,§.quia uero,quod satis placet,facit ca. sicut vnire,de excess.præla.& vide quod no in c. cum dilectus, quod met.cau.& quod dico in d.c.quod in dubijs,& quod ibi no. per 8 Host.‖Opp.4. q̄ isti fratres erant restituendi,ex quo constitit de spoliatione.Solu.glo.in verb.tradita, q̄ isti non possidebant tẽpore spoliationis.Fuit enim eis tradita possessio sub cõditione, qua non existente,traditio non valuit. Sed aduerte, quia vt dicit Inn.possessio habet plurimũ facti, de concess. præben. c. cũ nostris,& ideò ex quo tradita est,siue exteꝛ ꝺditio,siue nõ,semper verum est,q̄ is,cui de facto tradita est, illam possidet de facto,nisi alter resignet,vel inde expellatur, ℣ctus enim bene potest esse ꝺditionalis,sed non traditio,quę est quid facti. Sed potest respondẽdo ad ꝓtrarium dici,q̄ iste magister & fratres possidebant clandestinè,quia ignorante Episcopo, ad quem pertinebat subiectio illius loci,ideo potuit iustè expelli iste magister per Episcopum, qui possidebat ciuiliter,argumen.l.clam possidere,§.qui ad nundinas,ff.de acq.possess.nec poterant isti Humiliati dare ius superioritatis, quod non habebant, facit quod no.Inno.in c.olim, 3.inf. cod. & ad maiorem exaggerationem põderatur hic,q̄ conditionaliter istis fuit tradita possessio, vnde debebant sponte illã dimittere,Episcopo cõsentire nolente. Sed circa hoc q̄ro,quia hic põderatur primo, q̄ possessio fuit tradita isti cõditionaliter,& de hoc supra dictum est. Secundo ponderatur in litera,q̄ iste magister sciebat possessionem spectare ad Episcopum & ad capitulum, quæro quid si ignorasset? Solu.circa hęc sunt duæ opiniones,vt hic refert Inno. Quidam enim dicũt,q̄ põderatur sciẽtia istius magistri propter opinio. dicẽtium,q̄ si occupans nõ posset redargui,q̄ sciuerit rem alie nam esse,vel quod temerè ipsam occupauerit, vel quod suſpicatus fuerit se debere repelli,etiam incõtinẽti, nõ est occupans repellẽdus,etiam violẽter,argumẽ. C.vnde vi, l. 1. vbi dicitur, vim illatã propulsare licet,per quod patet, q̄ si vis illata nõ sit, sed pręter violentiam esset possessio occupata,violẽtiam, quæ non esset, propulsare non posset, & sic non debuisset ille magister violenter repelli.Secus autẽ quando sciuit rem ad aliũ spectare,qa tunc temerè occupauit, & non admittendo dominũ dicitur illum ſpoliare,merito potest violẽter repelli,vt hic. Alij dicũt,& forte melius secundum Inno.q̄ quãuis magister & fratres hanc possessionem fuerint adepti,ignorantes ad Episcopũ pertinere,tamẽ si per Episcopum moniti illam nõ reddũt,licitè potest illis vis inferri,cum incipiant esse violenti, argum. 22. q. 1.c.1.& per totum,& q.2.c.1.& 2.Host.dicit hoc vltimum posse tole-

ADDITIONES.

a Possessiones.Adde,vt per Cald.consi.5.de dona.
b ZACHAR. Obligat alios. Adde bon. text. in cap.quicunque,& ibi Archid. 20.quæst.1.& Card.in clem.1.§.ad hæc, de sum.Trin. ubi dicit esse secus in baptismo.
ANT. FRAN. Adde,quod ille, qui leuat aliquem de sacro fonte, promittẽs pro eo, habet illum obligare , ut est glos. multum not. in cap. quicunque. hic allegata,& uide quæ habentur in ca.baptismi vicem,& in c.sanctum,de consec.dist.4. Et uide quæ habentur in ca. de baptis. in quib. locis etiam ponitur ratio, quare in baptismo istud fit, & non alijs, quia regula riter non potest quis alium obligare sine mandato iuxta ea , quæ habentur in l.stipulatio ista,in §.alteri,ff.de verb. oblig. & insti. de inuti. stipu. in §.si quis alij.
c SEB. SAP. Recuperatione. Vide Ias.in l.vt uim,colum.pe.uersi. nunquid autem qui potest,ff. de iusti.& iur.
d Excommunicationis.Vide Inn.in c.uerum,ad quod alleg.istum tex. Io. And. ibi contra.vide quæ vbi dixi. And.Barb.
e Authoritate episcopi.Adde Cald.consi.24.de regula.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a se tolerari, si notoria sit offensa, a de acc. c. cuidentia, & in c. 1. de offic. deleg. lib. 6. In dubio autē, si moniti non reddant, sed offerunt se paratos stare iuri, non putat quod episcopus, ius sibi dicere possit, hoc casu, C. vnde vi. l. si quis in tantā ff. quod met. cau. l. extat. Debet enim quisque, qđ sibi debetur, per iudicē requirere, nec verecundiæ, nec pietati, nec dignitati conuenit, ge
b quam non iure facere, ff. de vi priua. l. pen. do. Aut putat, b qđ si aliquantulū diu steterunt in possessione, ita q negligētia possit imputari dño, q ex hoc perdidit dñs possessionē ciuilē, vt l. si de eo. §. 1. ff. de acq. poss. & sic non pōt ꝓpria authoritate repellere Sinon pōt negligentia imputari, aut ingressus illū nō admittit, ꝓtestando, qđ non vult acquirere ciuilē, sed vult tū retinere naturalem, & tunc pōt esse dria, an clam fuerit ingressus, & posset repelli, aut palam, & non posset. Sed si veniēs statim non admittitur, dr q repellens priuat eū possessione, ideo statim pōt illam indistincte recuperare, nec est necesse qđ in hoc hēat stare iuri, vel ad jus recurrere, ga suam possessionē ꝓtinuare pōt, & eo, q eam continuat, & repellitur, ꝓt propria authoritate illum ejicere, vel pōt suam ciuilē defendere, ne illā perdat, & h. d. forte de mente Bar. in l. 1. ff. de acq. poss. hæc vera, qñ non inuenit vacantem possessionē, sed si ingrediens inuenit eā vacātem, tunc nō licet cū ejicere, & ipse posset vim vi repellere, de quo per Barto. in l. 1. §. interdum, ff. vti possid. Hæc dicta mihi placent, ꝓterq̄ in eo, quod dicit, q si ingressus protestatur, q nō intendit acq-
c rere ciuilē, sed vult retinere tū naturalē & palam fuit ingressus, q non pōt propria authoritate expelli. Ego enim credo, q intimuare ciuilē suā, nisi ille desistat a naturali. Nec hēt iste curare, an ille sit in bona fide, vel non, cū nemini iniuriā faciat, qui vtitur iure suo, de elect. c. cū ecclesia Vulterana, & qđ ibi no. & vide Bar. in l. 1. C. vnde vi, post princ. Ponderatur ergo hic scientia magistri ad maiorē exaggerationem suā, vt sine qualibet admonitione possit violenter expelli. Vel pōt dici, q ideo pōderatur in text. q sub conditione habuerunt possessionē, & q magister erat iustitiæ epi non inscius, qa forte isti Humiliati non simplici tertradiderūt sibi possessionē, sed admiserūt eos sub ꝓdōe si placeret epō, & capitulo, & iō eo ipso q eis displicuit, inceperūt ñ possidere. Nec obꝙ s. dixi, q possessio hēt plurimū facti, iō ex fi existētia ꝓdōnis nō desinit qs possidere nisi de facto resignet. Illud enim pōt simpliciter ꝓcedere, qñ simpliciter sub condōne datur alicui possessio, qđ non ꝓtingit hic, qa isti remanserunt in possessione, & magister & fratres admiserunt sub illa condone, qua non existente, nihil reperiunt hre. Et sic pōt limitari dictū Inn. præcedens, & sic fundatur iste text. super duplici rōne. Prima, quia iam, non possidebant per rones iam dictas. Scda, quia incontinenti vim vi propulsarunt, & sic verba tex. aliquid operantur & hoc plus placet, q̄ qđ s. dixi. Et prædicta ꝓcedunt in re immobili, vt habentes possessionē ciuilem, possint incontinē-
ti recuperare naturalem. In re, vero mobili licet perdatur vtraque possessio. l. si rem mobilem, ff. de acq. poss. tñ pōt antiquus dñs incontinenti recuperare, ēt inferendo violentiam, l. si quis in seruitute, ff. de fur. & no. Bar. in d. l. 1. ff. de acq. poss. Idē no. dicit hic Inn. in re immobili, vt licet quis perdiderit possessionem ciuilem & naturalem, puta quia veniens nō fuit admissus, quo casu perditur ēt ciuilis, vt d. §. qui ad nundinas: tñ incontinenti potest exercitium, seu amicos ꝓgregare, & illam vi recuperare, vt l. 1. C. vnde vi, & quod hic no. & hoc faciunt ad materiā glo.
9 seq †Supra visum est, an ex traditione conditionali facta per inferiorem præiudicet dño; nūc quæro generaliter ad declarationem materiæ, an & qñ præiudici ūgenere turdño siue possideat per se, siue per alium. Glo. hic in ver. [Præiudicium,] intrat hanc materiam, & eā not. quia solet quotidie allegari, sed plenius attingendo materiā, maxime ex no. in l. fi. C. de acq. poss. colligēdo dicta doct. distinguendū est, quod aut qs possidet per se, aut per aliū. Primo casu, si aliquis ingreditur possessionē eo absente, tunc ille acquirit naturalem, quę ꝓsistit in facto, sed antiquus possessor retinet ciuilem. Et dr ciuilis, quia retinetur authoritate iuris ciuilis: nā naturaliter non pōt possidere sine facto suo, & hanc naturalē perdit p ingressum alterius, q̄ ēt pderet absentādo se a conspectu rei per 10. miliaria, de quo vide per gl. 2. in l. 1. ff. de acq. poss. Ff. dr ꝓsideratur tanta distantia, quoniam intra eam pōt res conspici naturaliter p ipsum possessorem, & sic in veritate interuenit actus naturalis. Simile quod dicimus de tradente qđ dicimus de tradente possessionē ex sola ostensione, & traditione vocali absque alio facto corporali, vt leg. quod meo. §. si venditorem, ff. de acq. poss. & quod no. gl. in c. 2. de consue. & hęc nālis acquisitio per talē ingressum parit interdictum, vnde vi, 3 tertium, si ab eo iste possessor expellatur, vt no. hic Io. And. & Bar. in d. l. 1. ff. de acq. poss. licet non 3 possidentem ciuiliter, vt hic, & in l. 1. C. vnde vi, & l. 3. §. cum igitur, ff. de vi & vi ar. qa iste dr potius vim propulsare, & se defendere rōne suæ ciuilis, q̄ vim inferre, vt supra dixi. prædicta sunt vera, q antiquus possessor absens non perdit suam ciuilem rr. Fallit in tribus casib. Primo si scit alium possessionē ingressum, & negligit, vt l. si de eo. §. sunt quidā, ff. de acq. poss. & vide qđ dixi in c. cum venissem supra eo. & quod no. in c. querelam, de elect. p Inn. Secundus casus, qñ suspicatur se posse repelli, & ideo nō audet ire ad possessionem, vt hic in gl. Tertius casus, qñ iuit, & non fuit per possessorem admissus, sed violenter sibi resistit. Tunc enim vbi primo ille possidebat naturaliter, & clam, nunc incipit possidere ciuiliter, sed cum violentia, vt l. clam possidere. §. qui ad nundinas, prælleg potest tñ, dñs incontinenti possessionem recuperare, ētiam violentiam inferendo, vt hic, & l. 3. §. cum, ff. de vi ar. †Dubium tñ est, quando dr facere incontinenti, c Glos
d significasti, 2 de hom. dicit, q dēr hoc facere, q̄ citius potest, & sciuerit collectis amicis, ff. de acqui. poss. l. quod meo. §. fi. & c
e clam possidere. §. qui ad nundinas, co. tit. Et hic Io. And. & Host. dicunt ibi hoc verum, vt licitum sit insistere cum amicis ad recuperationē rei inuasæ, si hoc fit ante, q̄ ad alia diuertatur, aliàs esset guerra, & vindicta, quæ propria authoritate monēda non est, vt C. de Iudæ. l. nullus. 2. q. 1. & 2. per totum. Bar. in l. C. vnde vi, vī sentire, q hoc debeat fieri intra tres dies, sed melius loquitur in d. l. 3. §. cum igitur, vbi dicit hoc relinquendum arbitrio boni viri, & considerata qualitate deiectionis, & pernæ deijcientis, & rei inuasæ. Quid si enim nobilis est expulsus castro suo, quod est in Comitatu, & sic oporter q vēniat ad ciuitatem, & requirat amicos, & faciat se multū fortem? Certe hoc posset fortasse intra sex menses, propter potentiam deijcientis, & ideo dicamus incontinenti fieri quām primum poterit, non diuertendo ad aliena negotia, argumē. in l. 2. §. confessim. ff. Tert. & l. continuus, de ver. oblig. & hoc videtur fuisse de mente gl. & Ioan. And. in c. significasti, & hoc placet. facit quod no-
te gl. & Ioan. And. in c. significasti, & hoc placet. facit quod no. in c. quia propter, de elect. in gl. in ver. mox, & per Barto. in l. 1. ff. de verb. oblig. & c. de causis, de offic. deleg. & in l. 1. ff. de vi delib. & hoc quoad primum membrum, quādo dominus pos-
11 sidet per se. †Si vero posidet per alium, pura per colonum, fructuum, mancipium, seu pensionarium, & tunc considera quoniam, paliter quatuor casus. Aut iste, per quē possidemus, expellitur, aut alii tradit sponte possessionem, aut deserit possessionem, perdit, i. dolose recedit, & alter ingreditur possessionem. Primo casu, quando expellitur, tunc secūdum omnes dominus possidet naturalem, quam possidebat per alium, & ciuilem, quam possidebat per seipsum, vt in c. ex parte, supra de restrip. & no. ff. C de acq. poss. ff. & hic in gl. Secūdo casu, cum alij tradit possessionem sponte, glo hic tenet, q idem vt sic isti duo casus puncentur. Idem not. glo. & Barto. in d. l. fina. quidam contra, vt not. quod hoc vltimo casu dominus non perdit possessionem suam ciuilem. Quod tenet glo. in cap. quisquis 12. quæstio. 2. Sed prima opin. est communior, quam etiam sequitur hic Angelus de Perusi. Et pro hac opin. videtur text. in d. l. 1. §. quod si fernon ff. de acquiren. poss. f. uccurritur tamen sibi per condictionem illius l. fina. cum non possit agere interdicto, quia nulla violentia interuenit, puto tamen, quod dominus incontinenti possit illam recuperare, si is cui fuerat tradita possessio, sciebat eum ad

ium

ADDITIONES.

a Sit offensa. Tu pondera, quia hic commemorantur duo: primum est, q rō est inscius iustitiæ episcopi. secundum erat, q episcopo ignorante, ergo licebatur, q si extat vnum ex istis, sufficit, vt occupans expellatur. And. Barb.

b Putat. Tu pondera istum tex. in quantum dicit, præsertim. ergo si ex intentio poterit recuperare, & sic non bene dicit do. Aut. Secundo pondera, q requiritur spatium 10. annorum, vt voluit gl. in l. 1. C. de ser. fug. & in l. quærebatur, C. vnde vi, vide Lud. Rom. in l. si eo. §. fi forte, ff. de vi & vi ar. loquitur. And. Barb.

c SEB. SAP. Ego enim. Hæc redduntur dubia, per ea quæ scribit Alexander, a quemadmodum, col. 1. ff. de acqui. poss. & Areti. in l. clam possidere. §. qui ad nundinas, eo. tit.

d SEB. SAP. Dubium tamen. Incontinēti, quomodo capiatur, vide Felin. c. 1. niens, col. 6. ver. 6. conclusio, infra de test. ubi traditur, quando quis dicatur aliquid incontinenti probasse.

e ZACH. Quando dicitur facere incontinenti. Adde tu diuersos modos, quibus capitur hæc dictio, incontinenti, per Spec. in tit. de app. §. 6. post princ. Bal. in l. 2. C. de edi. di. Adr. toll. ubi dicit, q aliquando ponitur per quindecim dies, aliquando per decem, nonnunquam per triduum quandoque vero per duo, saut sex menes: ideo post multa concludit esse in arbitrio iudicis quid dicatur aliquid esse factum incontinenti, de quo omnino vide per Ang. in l. 3. §. cum igitur, ff. de vi & vi arma.

ANT. FRAN. Ad hoc quando quid dicatur factum incontinenti, vide Angelum in l. si uentri, in §. fina. ff. de priuileg. cred. & Rom. in l. 1. §. 1. ff. de vsufruct. oblig. ubi dicunt, quod quando pactum de retrouendendo dicatur esse factum incontinenti, est in iudicis arbitrio, & vide Bal. in l. petens, in autent. col. C. de pac. & in l. pe. in §. mulier, ad s. ff. fol. mat. & in l. 1. in fi. C. de cad. tol. ubi dicit quod contractus dicitur factus incontinenti, quādo est factus eodem loco, eodem tempore, & eisdem testib. & vide gl. & doct. in c. peruenit, de testib. cogen. ubi dicitur q incontinenti testis posset corrigere dictum suum, antequam loquatur cum partibus & vide do. Abb. in c. fi. in fi. de confes. & gl. in c. apud misericordem. 32. q. 1. ubi dicitur, q confessio dicatur incontinenti reuocata, quando reuocatur, antequam redigatur in scripto, & vide etiam Bar. in l. quod ait, in §. ait. ff. de adul. & Sal. in l. Gracchus. C. de adul. ubi dicunt, quomō intelligatur incontinenti, quādo statutum permittit, uel lex aliquem impune offendi incontinenti, & vide per Alex. in cons. 24. in prima parte consiliorum.

alium pertinere, quia tūc largo modo videtur eum spoliare, si dominum veniētem nō admittit, iūcto hoc vltimo cum temeraria exceptione, ar. opt. hic. Tertio casu, cum colonus deserit possessionem, aut animo nō perdendi possessionem, & dominus retinet per eum naturalem, nec interrumpitur vsucapio, ff. de acq. poss. l. si colonus. Et sic in dubio præsumendū est, q dolus & iactatio præsumi nō debet, vt l. quoties. §. qui dolo, ff. de probatio. & de renun. c. 2. lib. 6. & c. super hoc, eod. tit. Aut recedit animo deserendi possessionem, & dns perdit naturalem, & idē si colonus decessit, retinet tamē ciuilem, quam tamē perdit, si negligit recuperare naturalē hæc probantur in l. si de eo. § 1. ff. de acqui. possess. & ibi per Bar. quādo dicitur negligere naturalem, dixi in c. cum venissent, supra eod. Quarto casu, quādo perdit, idest malitiose recedit, vt alius intret possessionem, tunc dominus perdit naturalem, & nō ciuilem, vt not. in d. l. fin. nisi negligat naturalem, vt supra dixi. Hæc sufficiant pro intellectu
12 terminorum, posset enim materia ampliari per ea, quæ habentur in l. colonus. & l. cum fundum, ff. de vi & vi ar. † Ad vnum tamen aduerte, quod supra dixi, q si possidens naturaliter expellitur, vel alij tradit possessionem, dominus perdit etiam ciuilē. Hoc intelligit verum Odof. in d. l. fi. quado possidens naturaliter, possidet nomine alieno, quia tunc ciuilis fundatur super illa naturali, ideo expulso colono, perditur in ea ciuilē, vt super illa fundata. Secus est in possidente sibi naturaliter, vt in vsufructuario, & similib. Tunc licet enim ille expellatur, vel alij tra-
13 dat possessionem, non per hoc perdit suam ciuilem, quia non est super illa fundata, quod est notandum. †Glo. in ver. Cum statim vim vi repellere licet. Respūdet, quām citius poterit, quod
14 not. quia sentit quod supra concluſi. Glo. pen. colligit ex text. q terpenti restitutionem nō sufficit probare deiectionem, nisi pro bet etiam possessionem. Quid autem si in veritate possidebat, sed possessionem probare nō potest? Ioan. And. pro consilio remittit ad Spec. de pe. & poss. §. 1. in fin. vbi Spec. dat consilium, vt uadat ad possessionem testib. uocatis: si admittitur, benequidem, si non admittitur, statim probatur deiectio. Dicit do. Ant. q istud est consilium bonum in probāte possessionem, & non valente probare deiectionem, q. d. q̄ per hunc actum non probatur possessio, & bene dicit. Sed tu aduerte, quoniam si Speculator consideretur, dico q habuit alium intellectū, sentit enim q debet probari, q illo anno fuit in possessione, & per illum accessum ad possessionem præsumitur continuatio possessionis,
a & q medio tempore nō habuit animum deserendi possessionem, cum per extrema præsumātur media, a arg. in l. pen. C. de apo. publi. lib. 10. & l. si seruus plurium, ff. de leg. 1. & quod not. glo. in c. accedens, de conuer. conin. Et in hoc fortè voluit Spec. quæritur, vbi dicit, q ad probandū possessionem requiritur, q ꝑ altem probentur extrema, quod olim possedit, & nunc possidet quod etiam videtur velle glo. in c. volumus, 16. q. 4. Sed certe ego arbitror, q hoc dictum suum nō sit necessarium, nec cō-
filium supra positum, quia satis probatur possessio de præsentia probādo, quod aliqñ possedit, & allegādo possessionē de ꝑsēti', quia possessio semel posita, præsumitur continuata, si possessor in fauorem suum eam allegat de præsenti, vt not. in l. siue possideris, C. de prob. & in c. cum venisset sup. eod. & per docto. etiā colim. 3. inf. eo. vbi dico, & not. per Bart. in l. Celsus, ff. de vsuc. ad effectum agendi interdicto, vnde vi, vt similiter probatur in & per consequens consilium suum nō est necessarium, vt expe
riatur an admittatur, nec est vtile, qa posset occidi per aduersarium. Ad hoc allego glo. not. in l. si nulla, ff. de acq. poss. vnde sa
tis est, pbare, q olim possidebat, & allegare possessionem, quā
sionem, quia suspicatur se posse repelli, ex his cōpetit vtile interdictum, vnde vi, licet aliud non probetur, vt est tex. not. iuncta
ff. de acqu. poss. & tex. iuncta gl. in c. item cum quis, sup. eo. vbi
dicitur, q non admitteretur, agitur interdicto, vnde vi. Sed in-
telligo, vt dixi, de vtili interdicto non de directo, vt dicit glo. in
15 fi. nulla, & hæc no †Nunc quæro, tex. hic dicit episcopum & canonicos teneri, si excesserunt modum, quando dicatur excessisse modum? Glos. fin. in princ. dicit, si expulerunt sine moderatione inculpatæ tutelæ. Sed certē hæc responsio est obscurior quæsito, sed glos. voluit uti his uerbis, quia sic eam ponit text. in
b l. 1. C. vnde vi. sed horum uerborum sensus est, q volens defendere suam ciuilem, seu recuperare suā possessionem incontinē
b tī debet seruare moderamen, b & tutelam seu defensionem inculpatam, quia non debet reperiri in culpa. Quādo autem seruetur hoc moderamen inculpatæ tutelæ, dic breuiter, vt colligitur ex glo. in c. significasti. 2. de homi. & Bart. in d. l. 1. C. unde vi, quando id fit, quo omisso, iniuria repelli non poterat. Nō enim dicit in puratur, quod facit, si aliter non poterat defendere, & licuit in puratur repellere, vt probatur in l. sciendum. §. qui cum aliter, & lex aquil. habebit ergo bonus iudex arbitrari, an steterit in meris finibus defensionis, seu recuperandæ possessionis, an excesserit modum. De hoc enim nō potest dari certa regula, sed oportet considerare qualitatem personarum & actuum, & verisimilem timorem imminentē. Et per hoc relinquitur superflua consideratio glos. in l. præalle. quæ dicit tria attendenda in hoc moderamine inculpatæ tutelæ, scilicet modus, tempus, & causa. Modus attenditur circa qualitates armorū; nō enim debet cum armis resistere. si sine armis inuaditur, vel si venit aggressor cum paruo baculo, non debeo resistere cum armis peri culosis, sed certe de hoc nō potest dari certa doctrina, ut not. in d. l. 1. Quid enim si aggressor est robustus & fortissimus homo, qui plus potest cum pugno, vel baculo, quam aggressus cū ense? ideo dic, vt dixi, q hoc relinquendum est arbitrio iudicis. Se cūdum moderamen est in temporis cursu, scilicet vt fiat incon
c tinenti, c nō ex interuallo. In hoc etiam nō potest dari certa doctrina, vt supra dixi super glo. in verbo, [Præiudicium.] Sed pro informādo iudicis arbitrio est aduertendum, q aut vis infertur personæ, aut rebus. Primo casu antequam quis percutiatur, potest incontinenti illum percutere ad effectum euadendi percussionem, seu iniuriam & tunc dicitur potius repellere iniuriam, quam inferre, & sic intelligo gl. in l. si ex plagiis. §. tabernarius, ff. ad leg. Aquil. & ibi not. Bart. sed si iniuria iam est facta personæ non est licitum percutere etiam incontinenti, quia non esset defensio, sed vindicta, quæ non est permissa singulis, sed iudici, vt l. non est singulis. ff. de reg. iu. & in d. §. tabernarius, & ibi not. Barto. in l. scientiam. §. qui cum aliter, præalle. & hic per Innoc. Scriptum est enim, Non vos vindicantes, nisi forte, vt ipse dicit, timeretur geminata percussio, & idem Barto. in l. 1. Aduerte tamen ad vnum notabile dictum Iacob. de Aren. quem sequitur hic dom. Anto. q licet non debeat insequi percussus suum percussorem, ex quo non vult amplius percutere, vt §. ta
d bernarius, tamen si de facto insequitur percutientem, & eum uulnerat, non deber puniri ut dolosus, sed vt culpabilis, d qa in-
e consultus calor e vitio calumnię caret, vt in l. 1. ff. ad Turp. & 2. q. 3. c. si quem. §. notandum. Ego allego text. not. in l. si adulterium. §. Imperatorem, ff. de adult. vbi minus punitur, qui iusto dolore motus prorumpit in delictum. Et pro primo dicto vide glo. not. & planam, 23 q. 1. c. 1. in ver. propulsanda, quod not. Si vero uis infertur rebus debet repelli incontinenti, id est quam primum poterit, licet iniuria sit facta, quia illa non est vindicta sed potius quædam defensio. Et quando dicatur incontinenti hoc casu, dic vt supra dixi, super glo. præal. in ver. Præiudicium. Tertium moderamen secundum illam glo. est circa causam, ut fiat ad defensionem, non ad vindictam, sed hoc consideratur
16 ex circunstantijs, quæ supra dixi. † Sed circa prædicta dubitatur, utrum pssim aggressorem meum percutere, an debeam expectare primum ictum? Glo. hic q non, ne forte postea non sit locus defensioni, ut in præalle. §. tabernarius, & ff. si qua. pau. fe. dic. l. 1. §. cum arietes. Sufficit enim secundum eum terror armorum. ff. vi, & vi arm. l. idem. § 1. & idem not. glo. in l. 1. C. vnde vi. Bar. dicit hoc verum, si verisimilia præcedunt indicia, & actus manifesti, q ille intendebat offendere, & ille alit et se defenderenō poterat. Sunt enim quidā, vt dicit Cy. qui nō minātur, quin percutiant. Tunc enim q percuterent, nō est expectandum, si aliter se defendere non potest. Quidam uero sunt ita timidi, qui licet multa uerba effundant & minentur, tamen nō veniūt ad actum, & tūc secus. bonus ergo vir hoc arbitrabitur.
17 †Item quæritur ad declarationem prædictorū, quid si possum euadere fugiēdo? Quidam in d. l. 1. distinguunt, quod aut est talis homo, quem nō decet fugere, ita q fuga esset sibi maxima verecundia, & tunc nō tenetur fugere, sed potest percutere ad iniuriam repellendam. Aut nō est sibi verecūdia, vt puta, quia aggrediēs est præstantior persona, & tūc secus. Barto. ibi tenet indi-

ADDITIONES.

a SEB. SAP. Media. Quod probatis extremis possessionis, probetur possessio medij temporis, tenet Io. Fab. inst. de vsuc. in princ. col. 1. Bal. in l. indicia, col. 1. ver. 5. quæritur, C. de rei vendi. & in l. fi. col. 7. in 13. col. C. de edic. di. Adria. tol. Matth. in no. 97. incip. no. mirabilem doctrinam. Alex. in consi. 39. incip. uisis scripturis, col. 2. in 2. uol. And. Sic. in consi. 37. incip. scribit sapiens, col. 10. in 2. uol. Fel. in c. inter dilectos, colum. 5. post princip. de fide instrum.

b Moderamen. Adde quod dicatur moderamen inculpatæ tutelæ, Bald. consi. 11. 3. lib. C. & pol. consi. 76.

ANT. FRAN. Quæ dicatur moderatoria tutela, vide Bald. Cyn. & doc. in l. 1. C. unde ui. & vide Bart. in l. furem, in fin. ff. de fic. & per Flo. in l. scientiam, in §. qui cum aliter, ff. ad leg. Aquil. & plene traditur in l. ut uim, ff. de iusti. & iur. & in l. 1. in §. ut. ff. de ui & ui ar. & vide glo. insti. de iure nat. in §. quod uero, ut plene per Ang. Aretin. in tract. malefic. in glo. in uer. se defendendo.

c Incontinenti. Adde Alex. consi. 76. lib. 1.

d Culpabilis. Adde late C. ep. consi. 29.

e SEB. SAP. Calor. Ad hoc faciunt not. per Bart. in l. 1. §. 1. ff. si quis test. lib. ef se iust. fue. & in l. quod Nerua, in 5. q. ff. depositi. & per Ias. in l. 1. ff. de legi. & in leg. in actionibus, ff. de in litem iuran. & per Mod. in c. 2. de const. in quib. Iocis traditur, q̄ lata culpa non punitur in criminalibus, sicut dolus, sed extraordinarie, tanquam culpa, non tanquam dolus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a indistincte, q̃ non tenetur quis fugere, a qa fuga est iniuria. l. apud Labeonem, ff. de iniur. ergo licitum est percutere ad hanc iniuriam propulsandam. Itẽ videmus, q̃ pro defensione rerũ licitum est armis resistere, vt hic, & in c. dilecto, de sent. excom. iuxta ea, quæ leguntur & no. in l. furem, ff. de fica. sed quælibet iniuria corporalis est maior iactura rerũ. l. in seruorũ, ff. de pœ. quod tñ est temperandũ, vt no. Bar. in l. 1. ff. eo. tit. ergo pro hac iniuria propulsanda licitũ est percutere, nec tenetur fugere. Ego
b tñ dico, q̃ licet hoc casu quis percutiẽdo euitaret peccatũ, b nõ tamẽ irregularitatem, si procederet ad occisionem, vel membri mutilationẽ, quia illam quis solum euitat, quãdo mortẽ ꝓpriã aliter euitare nõ potest, sed hoc casu poterat euitare fugiẽdo, ad
18 hoc quod legitur & not. in clem. si furiosus, de hom. facit glos. not. in c. 1. 23. q. 8. † Sed nunquid sit licitum percutere ad defensionẽ alterius, seu alteri patriti iniuriam præstare opem? Bart. in l. si quis in seruitute, ff. de fur. q̃ sic: nam si licitũ est alteri præstare opem circa conseruationem, seu recuperationem rerum, vt ibi, vbi patet, q̃ quilibet potest capere fugientem cum rebus alterius, fortius erit licitum adiuuare offentium in personã, & idẽ dic de iure canonico. pro quo vide bo. glo. in d. c. 1. 23. q. 8. quæ
c dicit illum nõ peccare, c qui aliũ iniuriam patiẽtẽ defendit, & ẽt
d sibi homicidium fiat, licet incurrat irregularitatẽ. Et vide plene per Inno. in c. si vero, de sent. excom. vbi idem sentit, & facit opti. tex. iste: nam non est verisimile, q̃ episcopus fuerit hic solus in expulsione istorum fratrum. Ad idẽ in d. c. dilecto, & 23. q. 3. c. non inferenda, & c. qui potest. & vide qđ dico in c. clerici
19 arma, de vi. & ho. cle. & per Cy. in d. l. 1. C. vnde vi. † Vlterius q̃. ligiosos, iniecta in eos manu violenta? Ista glo. vlt. post princ. ad hoc laborat, & in effectu facit tria membra. Aut enim nõ excesserunt modum, & non inciderunt in excommunicationem, vt hic in si. Aut excesserunt modũ, & sic ex proposito, & sunt excõ municati, arg. de sent. exc. c. nõ dubiũ. Aut ignoranter, & secus Inn. dicit, q̃ si excesserũt modum ex proposito, incurrerũt excõ municationem, & temporalem pœnã, & irregularitatẽ, ar. hic, & de sent. excom. c. cum nõ ab homine. & c. perpendimus, & c. significasti, de hom. Host. intelligit Inn. q̃ sunt excommunicati eo ipso, q̃ modum excesserũt, & si celebrauerũt, sunt irregulares, non aũt eo ipso, q̃ modũ excesserunt. pœnam uero tpalẽ incurrunt ipso facto, sed est iusta causa ad ipsam infligendã. Io. And. credit Inno. intellexisse de irregularitate, quæ cõtrahitur per mutilationem, vel mortẽ, quam ex proposito excedẽtes sibi tim incurrunt, si alterum istorum sequatur. Quodlibet dictum est verũ in se. Debet enim dictũ Inn. reduci ad terminos iuris. Concludendo ergo materiã, dic, q̃ aut isti excesserunt modum ex proposito, vt qa poterant illos repellere, solis verbis minatoriis, & ipsi iniecerũt manus violentas, vel quid simile, & tunc si non est secuta mors, vel mẽbri mutilatio, incurrerũt solũ excõmunicationem, & temporaliter puniendi sunt, & ad satisfactionẽ cogẽdi sunt, vt hic, & inf. de sent. excom. c. parochianos. si vero alterum illorũ est secutum, tũc vltra excõmunicationem incurrunt irregularitatẽ, vt in c. si. de rem. ord. & quod no. in clem. si furiosus, de hom. & temporaliter puniẽdi sunt, de pç. c. ruæ. Aut non excesserũt modum, & nõ sunt excommunicati, sed si expellẽdo aliquem occiderũt, seu mutilauerũt, si fecerũt tũ ꝓ defensione rerum, nõ fuit licitum, & incurrerũt irregularitatẽ, vt not. in d. cle. si furiosus. facit c. suscepimus, de homi. & forte ẽt excommunicationem, quia videntur excessisse modũ, ita in eum acriter sæuiendo, ꝓ conseruatione, vel recuperatione rerum temporalium, vt in iurib. præal. facit quod no. Inno. in c. si vero, eli. de sent. excom. De iure vero ciuili, si damnum erat recuperabile per iudicem, nõ licet procedere ad occisionem, & alia sæua: alias secus, f̃m Bar. in l. furem, de fica. Si vero modum
20 excesserũt ignoranter, tũc non sunt excõicati. † Quia excõmunicatio requirit dolũ, ut in c. si quis suadẽte. 17. q. 4. qui cessãt data ignorantia. Pro hoc uide bo. glo. in c. cum volũtate, de sentẽ. excom. & 24. q. 1. c. 1. Et intelligo sc̃ẽm Host. si ignorantia fuit ꝓ babilis: secus, si crassa & supina, & bene dicit: nã talis ignorantia non excusat, de consti. c. 2. lib. 6. & de cler. excom. mi. c. Apostolicæ. † Nunc extra glo. expediendo aliqua dicta Inno. op. & vide
21 tur, q̃ iste episcopus non potuit sibi retinere dñium istius ecclesiæ, seu oratorij: nam sacræ res & religiosæ in nullius bonis sunt, inst. de rer. diui. §. nullius Sol. Inno. q̃ eps sibi retinuit, quoniã ecclesia esset ędificata. Vel secũdo retinuit sibi dñium quantũ ad ius ẽpale. 10. q. 1. c. 1. 2. & 3. 16. q. 3. c. inter, & per hec iura pũt secũdum eum agere rei ven. ar. ff. de mor. infer. l. 1. & ff. de reli. & sum. fun. l. si quis sepulchrũ. Ipsum aũt ecclesiã, i. corpus ecclesiæ vendicare nõ potest, ff. de rei vend. l. in rem sacrã. §. vtiliter, C. de sacrosan. eccle. l. sancimus, f̃m Inno. quod not. & pro hoc c. cũ venerabilis, de reli. do. Ego soluo aliis duobus modis. vltra Innoc. primo, quia retinuit sibi dñium simpliciter intelligẽdo, q̃ debebat construi hospitale priuatũ, & oratorium priuatum, & reuocare quandocũque, iux. not. per Inn. in c. inter dilectos, de don. vbi vide, & probatur de conse. dist. 1. c. vnicuique, cum duob. s. q. & vide Io. And. in c. patentibus, de priui. Secũdo dicunt quidam, q̃ ecclesia non potest esse religiosa, & q̃ eps retinuit sibi dñium possessionũ traditarũ hospitali & oratorio, vt intelligẽdo, q̃ loca ista debebant esse religiosa, & ꝓ dominio translato, quod fieri põt, etiam de possessionibus, ecclesiæ, ut no. dicit Inn in c. de monachis, & in c. in Lateranensi, de præbẽ. Oppo. 2. vr. n. q̃ ista Papę fuit nulla tanquam certa & conditionalis, vt patet in si. contra id, quod habetur a q. 7. c. ei qui. §. diffinita, & C. de sen. quæ si. cert. quant. per totã, & 2. q. 6. c. biduũ. Sol. Inn. q̃ in fine ponitur potius quædã relatio, & q̃ ista: nam nisi Papa sic reseruasset ius agendi, non potuissent isti fratres postmodũ agere, cũ agẽres interdicto, vnde vi. hæc omnia videbãtur in iudicio deduxisse, vt no. ẽ. eo. c. parvi. facit quod legitur & not. in l. terminato, C. de fru. & li. ex pos. &
22 l. 3. C. de pa. po. quod no. † Opp. 3. cum. n. omnes isti, de quib. in tex. essent personę religiosæ, qa ex vna parte eps & canonici, et alia templarij, nõ potuerint se conflictare sine pœna canonica, quis suadente, nec bellũ facere, cũ hoc speciet ad principes, 16. q. 2. c. 1. vnde præsertim clericis, & viris religiosis hoc nõ debet licere, 23. q. 8. c. clerici. de homi. c. suscepimus. Sol. f̃m Inno. posse ocisionem bannitorum, eligunt offendentes loco executorum huius sententiæ, ex quo illa sententia exequi non potest propter absentiam hominis, & ius canonicum etiam in grauissimis delictis hoc permittere videtur, ut in d. c. pro humani. tamen tutius esset abstinere p̃p periculi pericula, & si quis forsan offendisset, putarem tutiorem esse opi. q̃ cõfiteretur, & pœnitentiam ageret, ut hic per istum. Et an quis teneatur alium defendere, vide de Car. in cle. 1. in 24. q. in fin. de homi. & vide quæ habentur in d. cle. si furiosus, de sent. excom. lib. 6. & not. in c. nulli, & seq. 3. q. 1. & vide Alb. post Bar. in l. si quis in grauissimis, ff. ad Sylla. tamẽ quando bannitus est talis, quod merito potest & non defendat, peccat, ut in c. non inferenda, & in c. si. 23. q. 8. vbi de rex. & ibi glo. & doc. in c. quæræ, de sen. excom. & si non potest aliter defendere, debet saltem acclamare, ut per glo. in d. c. quantæ. pro qua est tex. in l. 2. §. hoc autem, ad Sylla.

c ZACH. Quæ dicit illum non peccare. Adde Ant. Corse. in terminis huius q. sing. 83. in ver. defensio, & Fel. post Inno. in c. si uero, col. fin. uer. utrum pro defensione, inf. de sen. exc.

d SEB. SAP. Defendit. Quod non peccet ille, qui aggressorem interficit, probat Abb. in c. 2. de cler. percuss. & in clem. 1. de uita & hone. cler. Au autem peccet qui occidit bannitum statuto permittente, ponit Alberic. in 3. parte statutorum, quæst. 19. ubi tenet, quod non, sequitur laf. in Lubi pactum, col. 6. de transa. vide Fel. in c. quæ in ecclesiarum, colum. 5. supra de constit. vbi sentit contrarium.

ADDITIONES

a Fugere. Adde Cęp. consi. alle. & Bal. cons. 11. sup. etiam alleg. vbi idem tenet quia periculum est in fuga.

ANT. FRAN. Tu circa hoc dicas, q̃ nemo tenetur fugere, præsertim si sit periculum, vt per Bald. in l. 1. in fi. C. de cond. ob turp. caus. & per Bal. in l. si ob turpem, ff. eo. tit. vide not. uerbum Bal. in l. uoluntatis, in ult. col. de fideic. ubi dixit, q̃ licet sola fuga non probet delictum, ut plene per eum in l. si quis in grauit, in §. virum, ff. ad Sylla. tamẽ quando bannitus est talis, quod merito potest & non defendat, peccat, ut in c. non inferenda, & in c. si. 23. q. 8. & duo reperiuntur Titij, nec scitur quis eorum sit bannitus, iuxta ea, quæ habentur in l. duo sunt Tituj, ff. de testam. tu. & statutum permittens bannitum offendi, fugã facit, q̃ ille Titius qui fugit, præsumatur esse bannitus, & sic iusta causa excusandi offendentem, ut dixit Bald. in d. l. uoluntatis.

ZACH. Tu conclude breuiter, q̃ laicus non tenetur fugere, ut per Bar. Ang. & Sali. in l. 1. C. unde ui, & Fel. in c. suscepimus, in 2. not. in 2. de fo.

b Peccatum. Sentit hic d. Abb. q̃ percutiens aliquem ad hoc ut interficiat, non peccatum, contrarium sentit tacite glo. in l. ut uim, ff. de iusti. & iure, q̃ dicit, iure fori, non poli. & expressius vult glo. in c. inter hæc. 23. q. 3. q̃ reputauit sin. iste in c. 2. de hom. & Rom. in repet. auth. similiter, in 1. quidem, li piæ causæ inter ultimas uoluntates, C. ad leg. Falc. & Imo. in l. quidam, in princ. ff. de leg. 1. Contrarium uidetur expresse tenuisse Alb. dicẽs, q̃ non occidere illos, qui sunt banniti uigore statuti hoc permittentis. Credo, q̃ tutius sic de hoc confiteri sacerdoti, & sic reputare sibi in peccatum, & ita cardos miti pœnitentia ipsum grauabit, eo quia iure permittente fecit. Inno. de Falco.

ANT. FRANC. Circa hoc, an bannitus possit occidi, uel offendi sine peccato, dicas quod de iure communi non potest, nisi sit diffidatus, secus si sit in l. cum mulier, in 8. col. ff. fol. matr. & per Bar. in l. ut uim, hic alle. ubi dixit, quod non potest offendi in persona, sed bene in uiribus, & uide glo. in uer. guerram, & ibi Bald. in c. 1. in prin. in 5. col. in tit. hic finitur lex Conradi. ufib. feud. & uide quæ habentur in c. pro humani, de homi. li. 6. utrum autem occidens, uel offendens bannitum permittente statuto peccet, & an tale tutum ualeat, uide per Bald. in l. Graech. in uer. allegarur ad quæstionẽ. & de tutum ualeat, uide per Bald. in l. Graech. in uer. allegarur ad quæstionẽ. & de adult. & in l. 1. in 9. col. C. de fum. Trin. & in l. 1. in x. col. C. de confes. & de Bar. in l. omnes pop. in 2. & 3. q. princ. in x. col. ff. de iusti. & iur. & in l. 2. C. quod do li. se sine iud. mind. & uide quæ habẽtur in c. prodesse, et in c. nõ fruitur 23. q. 5. & Aug. in l. si non speciali, C. de testa. & Bar. in l. amissione, in 3. col. & Bal. in l. si quis suadente, nec bellũ facere, cũ hoc speciet ad principes, 16. q. 2. c. 1. vnde præsertim clericis, & viris religiosis hoc nõ debet licere, 23. q. 8. c. clerici. de homi. c. suscepimus. Sol. f̃m Inno. posse ocisionem bannitorum, eligunt offendentes loco executorum huius sententiæ, ex quo illa sententia exequi non potest propter absentiam hominis, & ius canonicum etiam in grauissimis delictis hoc permittere videtur, ut in d. c. pro humani. tamen tutius esset abstinere p̃p periculi pericula, & si quis forsan offendisset, putarem tutiorem esse opi. q̃ cõfiteretur, & pœnitentiam ageret, ut hic per istum. Et an quis teneatur alium defendere, vide de Car. in cle. 1. in 24. q. in fin. de homi. & uide quæ habentur in c. debet. sent. excom. lib. 6. & not. in c. nulli, & seq. 3. q. 1. & uide Alb. post Bar. in l. si quis in grauissimis, ff. ad Sylla. tamẽ quando bannitus est talis, quod merito potest & non defendat, peccat, ut in c. non inferenda, & in c. si. 23. q. 8. & vide de rex. & ibi glo. & doc. in c. quæræ, de sen. excom. & si non potest aliter defendere, debet saltem acclamare, ut per glo. in d. c. quantæ. pro qua est tex. in l. 2. §. hoc autem, ad Sylla.

c ZACH. Quæ dicit illum non peccare. Adde Ant. Corse. in terminis huius q. sing. 83. in uer. defensio, & Fel. post Inno. in c. si uero, col. fin. uer. utrum pro defensione, inf. de sen. exc.

d SEB. SAP. Defendit. Quod non peccet ille, qui aggressorem interficit, probat Abb. in c. 2. de cler. percuss. & in clem. 1. de uita & hone. cler. An autem peccet qui occidit bannitum statuto permittente, ponit Alberic. in 3. parte statutorum, quæst. 19. ubi tenet, quod non, sequitur laf. in Lubi pactum, col. 6. de transa. vide Fel. in c. quæ in ecclesiarum, colum. 5. supra de constit. vbi sentit contrarium.

dñt, nisi manus miserint in psonas, q̃ sine violẽtia parate erant exire domũ, vel aliàs excesserint modũ, vt hic satis colligit, & de homi. c. suscepimus, & c. significasti, & de sen. exc. c. 3 Sed q̃ro, qd si in tinẽti nõ recupero rẽ meã. vel est penes aliũ sine ipsius violẽtia, & clandestinitate, ita q̃ sumus extra cãm ipsius, c. & l. 3. §. cũ igit, ff. de vi & vi arm. Sol. dic, q̃ dẽt adire iudicẽ: nõ. n. qs in tãta, C. vñ vi, & c. cũ, q. de p̃b. li. 6. & 16. q. 6. c. placuit, & l. extat, ff. qđ met. cau. si aũt nõ pt ius suũ corã iudice ꝓsequi, tũc f̃m Inn. põt authoritate superioris arma mouere, & bella indicere ad sua recuperãda, 23. q. 2. c. dñs, & vide plenius p Io. And. in reg. nemo, de reg. iur. li. 6. in Mercu. & p Bar. in trac. repræsaliarũ. & si nõ hẽt superioris copiã, pt propria authoritate a sibi ius dicere. b re. b f̃m Inn. ar. in c. p venerabilẽ, q̃ fil. sint leg. & in re. qđ nõ est 23 licitũ, j. de reg. iur. li. 6. vide bonã gl. 1. dist. c. ius gentiũ. † Nunqd sit licitum percutere. Adde Cęp. consi. 75. d. pu. Not.

4 Publicus. Not. singularem & necessariam limitationem ad l. viro atq; vxore, ff. sol. matr. vbi paria delicta mutua cõpensatione tollantur. Quod est intelligẽdum, quando pœna non est applicada fisco, sed ipsis partibus: idẽ sentit D. Abb. in c. cũ dilectus, in 10. col. ver. uenio, & in c. 8. in antepe. col. ver. sed q̃. to. circa medium, sup. de ord. cog. qua sentit glo. etiam in d. l. uiro, Bald. in repet. cum mulier, in 1. col. in prin. ff. fol. matrimo. Aen. Falc.

ANT. FRAN. Circa hoc, an mutua delicta tollant p cõpensationẽ, dicas, q̃ ea ibi dicta, de or. cog. & ff. depo. l. bona fides. nec dẽt dare licentiam, si aũt qđ suũ est, occupauerit inique, tũc quis de peccato, & integrate pœnitẽtiã agere debeat, nec sub spe veniæ peccare debuisset, j. de cle. excõi. mini. c. illud. tñ rẽ suã restituere nõ tenetur, maxime illi q̃ iniquè occupauerat, ar. ex eo, qđ legit & not. in c. cũ dilectus, de or. cog. & ff. depo. l. bona fides. nec dẽt dare licentiam delinquẽdi, imò in hoc casu vi f̃m cũ, q̃ dolus cũ dolo, & culpa cũ culpa ꝓpellari dẽat, ff. de do. l. si duo, & l. si ambo, ff. de ꝓpẽ. & patet in eo, qđ legit, & no. in c. pe & vlt. de adult. d Hæc vltimũ puto verũ, in tum ageret de vtilitate priuata, sed respectu peccati & iuris publici d pctñ vnius, aliũ nõ excusat, vt no. in c. pe. & vlt. & ponit Spec. in tit. de iniu. post prin. & 33. q. 2. c. admonere. nõ. n. debuit mẽtiri, ẽt ꝑ salute alterius, 22. q. 2. c. ne quis, nec omittere pctñ, vt alius euitaret ẽt maius, vt no. 14. dist. in fi. um. Et ꝑ hoc vr, q̃ habẽs iustã cãm, nõ dẽt ꝑ mendacia victoriã obtinere, quicqd sentiat gl. in c. cupiẽtes, de elec. lib. 6. & 23. q. 1. c. dñs. Dñt tñ quidã f̃m Inn. & nõ male, f̃m cũ, q̃ ẽt sua authoritate põt accipere rẽ furtiuã, dũmõ ex hac acceptione, nec in sum. Et ꝑ hoc vr, q̃ habẽs iustã cãm, nõ dẽt ꝑ mendacia victoriã obtinere, quicqd sentiat gl. in c. cupiẽtes, de elec. lib. 6. & 23. q. 1. c. dñs. Dñt tñ quidã f̃m Inn. & nõ male, f̃m cũ, q̃ ẽt sua authoritate põt accipere rẽ furtiuã, dũmõ ex hac acceptione, nec malã nec scãdalũ possit alicui gñari: nã si ide oriret scãdalũ, vel 7 rẽ detinẽtẽ, puta vxorẽ, cui custodiã illius rei miserat, vel ꝺ fa militarẽ suũ, vel ꝺ quẽcunq; aliũ, tunc deberet eã in pristinũ locum restituere, ar. j. de p̃scr. c. nihil cũ scãdalo, & de no. ope. pride. §. ꝑ graui quoq; scãdalo, de renun. Reliqua vero, q̃ ꝑsequit hic Inn. ptinentia ad materiã libelli, dicã in c. sicut de iureiu. vbi tractat hic, an & qñ supior possit agere ꝑ locis subiectis, & quid iuretur inferior, i. ꝑlatus immediatus, cum superiore, i. ꝑlato me diato. Ego plenè examinaui in c. cum deputati, de iudi. vbi Inn. etiam tractat, & plenissimè ibi inuenies, & hæc sufficiant.

ADDITIONES.

a Authoritate. Per istud dictũ põt limitari tota materia l. si quis in tãta, C. vnde vi. de quo p istũ, & ibi dixi in c. qualiter & quando, in 1. notab. de iud. vide istũ in c. 1. in 3. col. ver. ad primam, in fi. inf. de do. & contu. Aen. Falc.

b SEB. SAP. Ius dicere. Vide Feli. in c. 2. col. fi. de ꝑsona. ubi alle. Innoc. hic, & Felin. in c. quoniam, col. fi. de simo. & Barth. Veron. in consi. 26. incip. magni hoc ac genoroſe præceptor.

c Cupertare. Adde Cęp. consi. 75. d. pu. Not.

SVMMARIVM.

1 Præceptio consanguinitatis opposita marito petẽti restitutionem vxoris sue, quo casu sibi obtemperare non tenetur.

2 Matrimonium potest peti separari ab altero coniugum propter consanguinitatem, licet ipsam ab initio sciuerit.

3 Bullas non vitiatur, si primo ponitur conclusio, quam narratio.

4 Papa non dispensat, vel non est consuetus dispensare in gradib. consanguinitatis, diuina lege prohibitis, secus si humana, & nu. 12.

5 Præceptio de restitutione proprietatis non obstat agenti possessorio recuperande, et si tenetur ipse dominum ꝺsq; ad animam & sanguinem defensare.

6 Præceptio restitutionis proprietatis non obstat agenti possessorio recuperande, et si tenetur restituere, ar. j. de p̃scr. c. nihil cũ scãdalo, & de no. ope. pride. §. ꝑ graui quoq; scãdalo, de renun. Reliqua vero, q̃ ꝑsequit hic Inn. ptinentia ad materiã libelli, dicã in c. sicut de iureiu. vbi tractat hic, an & qñ supior possit agere ꝑ locis subiectis, & quid iuretur inferior, i. ꝑlatus immediatus, cum superiore, i. ꝑlato me diato. Ego plenè examinaui in c. cum deputati, de iudi. vbi Inn. etiam tractat, & plenissimè ibi inuenies, & hæc sufficiant.

7 Restitutio ad petitionem uxoris, adueršus alterum, est causa separationis tori, quã dicunt iudices incontinenti offerri, quando non petuntur dilationes ad ꝓponendas, & c. nu. 15. & 18. vbi plene.

8 Restitutio uiri, uel vxoris, adueršus alterum, est causa separationis tori, quã dicunt iudices incontinenti offerri, quando non petuntur dilationes longe, intra quas offert se exhibiturum.

9 Maritus pt agere possessorio recuperãde cõtra uxorẽ, ẽt si ipse repulerit eam.

10 Pactum de non petendo factum inter maritum & vxorem non impedit restitutionis petitionem, s. quando vnus discretit ab alio.

11 Succumbens in petitorio non potest postea agere possessorio, nisi succubuerit quia agens petitorio non potuit probare.

12 Papa non dispensat contra præcepta moralia negatiua, & nu. 4.

13 Papa nõ põt dispẽsare circa vniuersũ statũ ecclesiæ, sine rõnabili cã, et n. 14.

Papa an possit ardua attentare, sine consilio Cardinalium?

Cardinales sũt i quasi possessione, vt papa ardua nõ expliciet sine eorũ cõsilio.

15 Papa non potest concedere principi seculari potestatem iudicandi, & condẽnandi clericos suæ prouinciæ.

16 Gradus consanguinitatis prohibitus a lege diuina circa matrimonia.

17 Papa non potest dispensare in secundo gradu ascendentium & descendentiũ, sed in secundo gradu collateralium sic, dummodo sint in æquali linea, puta inter filios duorum fratrum, non autem inter neptem & patruum.

19 Iuramentum calumniæ præstatur holie etiam in spiritualibus.

20 Excõmunicatus nõ sepelitur in sacro, nisi petierit absolui, vel nisi post mortem fuerit absolutus.

Excommunicatio potest etiam fulminari in mortuum.

Iuramentum, quo quis se adstrinxit stare mandatis ecclesiæ, non ligat in his quæ sunt contra Deum, vel animam.

21 Iuramentum quoad Deum intelligitur secundum intentionem iurantis.

22 Excommunicatio iniusta quoad Deum non ligat.

23 Sæuitia viri etiam proueniens ex facto vxoris est causa, vt maritus præstet cautionem uxori de non offendendo.

24 Dispensatio gradus non inducitur ex eo, quia Papa mandat vxorem restitui marito, quando uxor opponebat consanguinitatem.

25 Obedire ecclesiæ qs nõ cogitur, nec dẽt, qñ ex tali obedẽtia resultat peccatũ.

Mori melius est, quam peccare.

26 Iuramentum non debet quis seruare, licet si conscius solus ipse de causa non seruandi iuramentum, licet habeatur periturus ab ecclesia.

27 Vxor tenetur marito seruire citra copulam, secundum conditionẽ ipsius vxoris, inspiciendo an sit nobilis, an non.

28 Vxor quo casu possit cogi a marito, vt operetur, & lucretur in domo.

29 Vxor potest cogi redire ad domum viri, id est, realiter capi, etiam quod oppofuerit de consanguinitate.

In causis criminalibus tenetur quis personaliter comparere.

Facta, ad quæ quis tenetur ex dispositione iuris.

Item obligationes indiciales non recipiunt obligationem ad interesse, sed debent præcise adimpleri.

CAP. XIII.

1 Litteras. †Si ꝺ petentẽ restitonẽ coniugis opponit cõsanguinitas in gradu ꝓhibito, & offeruntur ꝓbationes paratæ, recepto ab opponẽte iuro de malitia, negabit restitõ quoad torũ, & fiet quoad reliqua. Si vero probationes prõptæ nõ sint, fiet plena restitõ, nisi magna sit viri sæuitia. h. d. Et sunt duæ partes principales. prima ponit rhema, & ꝓsultationẽ. Secunda rñdet, ibi, ſane.] Et hæc secũda subdiuiditur. primo ponit & ꝓsequitur triplicẽ opi. vsq; ibi, ſnos aũt.] Ibi ꝺria soluẽs ꝺ alterã opi. alleg. vsq; ibi, ſpropterea.] Ibi, subdistinguẽdo soluit, & f̃m mẽtũ protegit, ibi, ſqđ si nõ habeat.] a qua solutione vnũ casũ excipit, ibi, ſsi uero.] Casus iste. In ꝑtia Bituricẽsis Archidiacono inter A. mulierẽ & B. virũ cius q̃dã cãmrimonialis vertebat, coã quo mulier petebat separari a viro, cui se quarto gradu ꝓsanguinitatis, ꝓponebat esse ꝓiũctã, & hoc incõtinẽti ꝓbare volebat: vir aũt petebat prius illã sib restitui, q̃ ab eo sua temeritate diuerit, pars mulieris viri sæuitiam allegabat, pp quã nõ erat restituẽda marito. Post hoc petit Archidiaconus a dño Papa, vtrũ restõ sit indulgenda, aut negãda, qñ aliqs gradus ꝓsanguinitatis opponit, in quo sedes Apostolica dispẽsare nõ põt, nec ẽt ꝓsueuit, & ꝓbationes sint incõtinẽti paratæ. Quæsiuit ẽt si idẽ esset, si gradus dispẽsabiles, vel aliud impedimẽtũ dispensabile alleget, & ꝓbationes similiter sint incõtinẽti paratæ. Rñdet Papa dicẽs, q̃ circa solutionẽ ꝓpositæ qõnis, diuerse sũt sniæ diuersorũ, quorũ sniasi tex. videre poteris, ibi, ſsane. ſBer. No. 1. ar. opti. & quasi expssũ, q̃ spoliatio deducta sup cadẽte re, & p via agẽdi opat offiũ expulsiuũ & ꝓsecutiuũ. Nã repellit a duersariũ agẽtẽ petitorio, & spoliatiõe ꝓbata, ꝓlegt restõ ẽt petitorio, & hoc vr, ꝓbari habito respũ ad dom. vir, id est, realiter capi, etiam quod opposuerit de consanguinitate.

2 In causis criminalibus tenetur quis personaliter comparere.

Facta, ad quæ quis tenetur ex dispositione iuris.

Item obligationes indiciales non recipiunt obligationem ad interesse, sed debent præcise adimpleri.

3 Libellus non vitiatur, si ꝓclusio ꝑcedat narrationẽ, & ad rectũ ordinẽ obseruãdũ dẽt prius factũ narrari, et postea ꝓcludi. No. ibi, sua temeritate, &c.] Q̃ ꝓiunx vr spoliare ꝺiugẽ, nõ solũ si violẽter de domo eã expellit, sed ẽt si ꝓpria temeritate diuertit, & sufficit ad agẽdum possessorio, qđ no. et facit quod no. in gl.

4 †No. q̃ in gradib. consanguinitatis diuina lege ꝓhibitis Papa nõ pt nec consueuit dispensare: secus in ꝓhibitis humana lege: nã Papa est sup legem positiuã, c. propoſuit, de concess. præben. &

Universidad de Deusto
Biblioteca

a diuinã, a immo illã tenet defendere vsq; ad aĩam & sanguinẽ, & vsq; ad oës conatus. 23.q.1. c. sunt qdã, & ista sunt ꝓcepta moralia, & negatiua, q̃ obligãt sp, & ad sp, i. oĩ tpe. 6. dist. c. nõ est pec catũ §. his ita, & no. Arch. de pẽ. dist. 5. in sum. & de his in gl. No. ꝙ ẽt ad eccliæ ꝓceptũ nõ dẽt qs venire ℨ pscĩam, ꝓbabilẽ, & ꝙ veniẽs ℨ pscĩam ędificat ad gehennã, i. peccat mortaliter. Dr aũt ædificare ad gehennã, quasi ædificet sibi domũ, vel ſtallũ qddã in gehenna, i. i. in inferno, ſm Io. An. No. ꝙ disting̃uẽs opi. & illas ad ꝓcordiã reducẽs nõ dr opi. reprobare, vel alicui earũ deroga
5 re. †† Not. & tene mẽti tex. apertũ, ꝙ exceptio defectus ꝓprietatis nõ ob. agẽti possessorio recuperãdæ, ẽt ti ꝓbõnes offerant i-ptinẽti. Hic n. hac ꝓbõnũ obłone nõ obstãt, fitrestõ, ꝑterq̃ quo ad copulã, respũ illius vero differt restõ pp pcũ: Ex hoc vlt. col lige singularẽ theoricã, ꝙ vbi in restõne imminet pcũ, dẽt differri restõ, si ꝓbones sup defectu ꝓprietatis offerunt paratæ, ałs secus, vt hic notabiliter vtrũq; ꝓbat, vide bonã gl. in c. sup cã. 2.
6 q. 5. †No. tex. optimũ satis declarãtẽ, qñ ꝓbõ dr offerri incõtinẽti. Nõ. n. reqrit, ꝙ hẽt ꝓbones secũ in prõpru, sed satis est, ꝙ non petat dilationes lõgas. dr ergo eas offerre, cũ intra breue tps cas se exhibiturũ offert. Qđ vr ℨ Io. An. in c. interposita, de app. & ꝙ hoc facit c. exhibita, de iu. & l. qđ dicimus, & l. ratũ, ff. de fol. & in
7 mora modici tpis nõ est periculũ, ff. de iu. l. si debitori. † Vlt. no.
b tex. in fi. valde notabilẽ, & sing. ꝙ vxor b nõ est marito restituẽda, si nõ ꝑt tute cũ eo morari absq; piculo pſonæ, nec remedio cautionis ꝑt sufficĩer, ꝓuideri, ǫnimmo hæc est sufficiẽs cã removendi cã ab eo, & separãdi mr̃imoniũ, quo ad torũ. Et idem dic in marito respũ vxoris, vt si insidiat vitæ mariti, & tẽtauit cũ ꝓdere veneno, neq; ꝑt refrenari verisr̃, ꝑt ejici, & petẽti restõnẽ obstabit exceptio, arg. hic, & hoc p istũ tex. no. Io. And. in c. 1.
de diuor. & sic hẽs hic casũ, in quo ꝑter adulteriũ, licitũ est ℨiugi dimittere ℨiugẽ, qđ ꝑpetuo tene mẽti. Et iudex arbitrabitũ, qñ tã ta subsit sæuitia, vt nõ possit ꝓuidere remedio cautionis, arg. c.
8 de causis, de of. dele. & l. i. ff. de iure delib. † Venio ad gl. & opp. vr. n. ꝙ Arch. iste nõ potuerit cognoscere de cã mr̃imoniali, ga
c hoc est epalis dignitatis, e vt dicit tex. in c. accedentib. de excess. ꝑla. Sol. gl. i. hoc nõ, ꝓcedere ſm ius, sed ex ꝙsuetudine, seu ꝑscri ptione ꝑt hoc ꝓpetere inferiori ꝑlato, & ita ꝑt intelligi hic, & idẽ
d tenet Inn. hic, qđ bñ no. d Ex quo infert, e ꝙ licet ea, q̃ sunt epalis ordinis, nõ possint q̃ri p inferiorẽ ex ꝙsuetudine, seu ꝑscriptione, vt in c. quãto, de ꝙsuet. secus tñ in his, q̃ fuit iurisdõnis, vt hic iũcta gl. Et idẽ no. p gl. in d. c. accedẽtib. in gl. pen. & vlt. & vr tex. in c. auditis, de ꝑscr. vbi eps obtinuit in cognitione cãrũ mr̃i monialiũ ℨ ꝑscribẽtẽ, ga, ꝓbauit interruptionẽ: secus ergo, si interruptio nõ interuenisset, & hoc ẽt tenet hic dns Antonius, & hoc tene mẽti, ꝙcgd dixerit hic Host. dicẽs, ꝙ cũ ꝙsuetudo non det iurisdõnẽ in maiorib. & ista sint de maiorib. nõ valet in his ꝙsuetudo, & remittit ad no. in c. cũ ꝓtingat, de so. pp. & in c. fi. de
of. Arch. & ad istũ tex. rñdebat, ꝙ iste Archidiaconus cognosce bat ex gñali, vel spãli cõmissione Archiepi, vel ex spãli priuilegio. Sed ℨ Host. facit ſm Io. An. qa istud nõ est ordinis, seu digni
9 tatis epalis. Tene igit primũ ꝑpdicta. † Quæro, qd si vir repulisset vxorẽ, nunqd posset petere restõnẽ, agendo possessorio? Gl. 3. primo arguit, ꝙ nõ, ga seipsum ſpoliauit, postmodũ determinat ℨriũ, qa eo ipso, ꝙ repetit eã, & illa nõ vult redire, vr cũ ſpoliasse, qđ bene no. & idẽ no. gl. in c. significasti, de diuor. & c. intelleximus, de adult. & Iun. in c. veniẽs, de reg. Abbas refert magistrũ suũ tenuisse primã opi. qa isto casu non ꝑt, ꝓbare se ſpolia tum? qđ est necesse, cũ agit possessorio, ℨ. c. pxi. dicit tñ. ꝙ iudex ex offo suo posset restõnẽ facere, de iureiu. c. tua. Sed Host. tenet opi. gl. Nec ob. si dicat, ꝙ expellens aĩo amittendi possessionẽ perdit eã, ẽt si hẽat animũ recuperãdi eã, vt l. si qs vi, §. dria, ff. de acq. poss. qa ſm Host. post. ista in hoc est priuilegiata, ꝙ non pdi tur solo aĩo, vel si pdat solo aĩo, recuperat eo ipso, ꝙ repetit. Rõ colligi ſm eũ de ſponia duo. c. i. de cõiu. l. pro. c. 2. de frigi. c. fina. Vel ſm do. Ant. possessio in eã mr̃iali est ꝑiũcta ꝓprietati nõ abdicabili nuda volũtate. Sapit. n hæc possessio naturã ꝓprietatis, vt non pdat ſa ltẽ irrecuobiliter. arg. de ordi. cog. c. sup eo. Non ob. c. Agathosa, alle. in gl. qa ibi impedit restõ pp ingressũ religionis tactũ de vxoris volũtate, vel pp adulteriũ prius commissum p vxorẽ, pp qđ pdidit oẽius, qđ hẽbat in marito ideo licuit marito intrare religionẽ, vt ibi. sed simplici repulsione, alio non subsecuto, nõ impedit restõ, si post modũ repetit, & vult redire. Et ex ꝺictis no. casũ mirabilẽ, in quo nõ ꝑt qs solo aĩo pdere possessionẽ, saltẽ irrecuperabiliter. Et ꝙ hoc facit, qđ statim subdit in gl. dũ in secta parte. qñr̃, nunqd inter ℨinges hẽat locũ
10 pactũ de nõ petendo. Nec obest ꝓfessio, vel exceptio rei iud. † Et no. ꝙ applicãdo gl. ad tex. ꝓbat, ꝙ pactũ de nõ petẽdo sc ad inuicẽ, nõ impedit restõnis petitionẽ, ꝓ hoc, qa si nõ obstat repulsio, vt ℨ. cłusum est, fortius nec pactũ. Ex quo n. pactũ nõ valet vt in c. tua, de iureiu. si petiũ, vt redeat, & nõ vult redire, vr ſpoliare prõnes ꝺictas. Sed aduerte inquãtũ gl. dicit exceptionẽ rei iu. nõ obstare, si intellexit, ꝙ nõ obstat petẽti restõnẽ, nõ bñ dr: vñ, ꝑcederet in hoc gl. referẽdo eã ad tex. qa snia inducit notoriũ, añq̃ apparcat eccliã decꝛ ptã fuisse, de cohabi. cle. & mu
lie. c. vra. & in c. fi. Defectus aũt ꝓprietatis, notorius obstat agẽti possessorio, in c. ad decimas, de rest. spol. li. 6. facit c. cãm mõniali, ℨ. de of dele, vbi est bonus tex. Si. n. snia ibi valuisse, non fuisset facta ibi restõ vigore ſpoliationis ꝑcedentis. Vide ꝙ hoc
11 qđ no. Inn. c. cũ dilectus. de cã pos. & ꝓpr. vbi dr, ꝙ succũbẽs in petitorio, nõ ꝑt agere possessorio, ꝓ ſpoliatione prius facta, ga, ꝓ prietas trahit ad se possessionẽ, vt d. c. cũ dilectus. Et specifice in terris nr̃is tenet Archid. in c. seculares. 33. q. 1. vbidr, ꝙ si mulier succubuit in petitorio, non ꝑt postmodum agere possessorio. Vel distingue hũc articulũ, vt plene dixi §. de cã possessionis, sed si succubuit i petitorio, ga nõ ꝓbauit, poterit agere possessorio, ga tũc nõ obstat defectus ꝓprietatis. Nõ. n. fegt, non ꝓbauit, ergo nõ hẽt ius. Et idẽ vr dicẽdũ in ꝓfessione: licet n. nõ obstet ꝓprietate, dũ sit ℨ mr̃imoniũ ꝑstantẽ ℨ mr̃imoniũ. Iecus si ſtã ꝓ mr̃imonio, maxime ad impediendã restõnẽ, de qua tõ dicendũ est, vt leg. & no. in c. attestationes, de despon. impub.
f Quinimo nec ĩ petitorio audit indistincte veniẽs ℨ snĩam latã in cã mr̃imoniali, r̃imo oportet, ꝙ subsit aliqua ꝑsumptio ꝓ ℨ snĩam, vt no. Inn. sing. in c. tencor, de re iud. † Op. vr enim ma
12 le dicere tex. dũ dicit Papã nõ posse dispensare in gradib. prohibitis. Est. n. ℨ. ius, vt in c. pposuit, de ꝓcess. ꝓb. Sol. gl. in verb. dispensare, duob. modis. Primo tenẽdo ℨriũ, & tñendo ad tra. Scdo in fin. dicit tex. intelligendũ in gradib. diuina lege prohibitis, quib. vr Papam dispensare non posse, & q̃ sunt illi gradus no. ℨ. & hoc teneas. Vide qđ dico ℨ. in ver. q̃ro an ecclesia, & ibi
tis innuit tex. hic. Et vide bonã gl. hoc tenẽtẽ. 30. q. 2. c. Pũdati, & satis hoc innuit tex. ille. Itẽ Papa nõ ꝑt ℨ i° diuinũ morale, ma
ne hr̃ per doc. & per And. Sic. post alios in c. cãm matrimonii, de dil. fili.
PETR. Vendram. Ablata est hodie potestas Archidiaconis, & aliis inferiorib. episcopo cognoscendi matrimoniales causas a Concil. Trident. sess. 24.
causæ omnes. 20. de refor.

d Bene no. Adde Roma. consi. 299.

e Infertur. De hoc articulo uide late per Fel. post Abb. in c. auditis, infra de prescri. Cald. in consi. 2. sub rub. de præscrip. Io. Fran. Balb. in tract. præscription. in 1. parte 5. partis principalis. q. 11.

f Matrimoniali. Adde Pau. de Cast. consi. 266.

g Rationabili causa. Adde Rom. consi. 344.

h ZACH. Sine consilio Cardinalium. Adde de hoc plene, & remissiue per te
lin. supra in prin. rub. de consti.
ANT. FRAN. Circa legis condendæ potestatem, uide quæ plene habentur in c. 1. de consti. & Lomnes populi, ff. de iustit. & iu. & adde ℨ lex generalis tollit consuetudines speciales, ut per gl. in 1. 3. in §. Diuus, de sepul. vio. & Bar. in l. 2. C. de test. & habetur in c. 1. de consti. lib. 6. lit. de his quæ potest ꝓ se Papa facere, uide gl. no. in c. licet, de excess. præla. quæ ponit uerius declarantur.

si per c Cõstantinus. 96. di. Et puto, ꝙ possit, nisi obstaret illud dictũ Io. Mona. in c. sup eo, de hæret. li. 6. vbi dicit collegiũ Car-
a dinalĩ esse in quasi possessione, vt Papa b ardua non explicet b sine ipsorũ ꝓsilio. Et multa in hoc vidi tractari, sed ꝓ dicto Laur. & ꝓ dicto Io. Mona. vt de iure ꝓcedãt, vide tex. optimũ ſm vnũ
14 intellectũ in c. ꝓ uenerabilẽ, in ver. rõnibus, q̃ fil. sint legi. † Item inq̃tũ gl. hic dicit, ꝙ non dispensat ℨ subam monachatus, dic, vt plenẽ no. in c. cũ ad monasteriũ, alleg. in gl. Itẽ adde, ꝙ vbi de
colorat status ecclesiæ, nõ dispẽsat, vt 1. q. 6. c. & si illa. no. Arch. in d. c. sunt qdã. Ideo puto, ꝙ nõ possit dare principi seculari po
testatẽ iudicandi & ℨdẽnandi clericos suę ꝓuincię, maxime cũ hoc videat ℨ legẽ Dei, 96. dit. c. si Imperator, & qđ ibi no. Inn. in
15 c. de maio, & obed. Opp. & vr, ꝙ indistincte differat traditio possessionis, si defectus ꝓprietatis ꝓbatur incõtinenti, vt l. 7. §. ibidẽ, ff. ad exhi. Sol. gl. in ver. primũ, qđ ℨriũ ꝑcedit in possessorio agendũ, de reg. iur. li. 6. ꝓ Dy. † Gl. in ver. [Lege diuina, ꝑponit gradus, ꝓhibitos a lege diuina, & no. eam, ga quotidie ad cã remittitur. Et inq̃tũ dicit, ꝙ a principio Deus ꝓhibuit dũtaxat ꝙ
ingũ inter pr̃em & filiã, & inter mr̃em & filiũ, dic, ꝙ ꝓhibuit, cũ dixit pos Adæ. Propter hoc relinquet hõ patrẽ & mr̃em, & adhærebit vxori. Debet. n. exponi, Relinquet hõ pr̃em & matrẽ, i. torũ patris & matris, quia nõ dẽt ℨ here nec cũ patre, nec cũ mr̃e. non. n. debent illa verba intelligi ad lr̃am, ga nõ tenetur
16 ꝙs relinquere cohabitationẽ pr̃is & matris ꝑ uxorẽ, vt no. in c. ꝑlationẽ, sed ſm modernã hoc est c. 18. nec hẽt ille liber ſm ilei. Coiter sequunt doc. & aliquid dixi in notabilibus. adde tñ hic
17 contra notabile dictũ Io. And. positũ in extraneo loco, s. q filii sint nec. ꝙ ꝓ uenerabilẽ. vbi dicit Papã ex cã posse dispẽsare ẽt in gra
dibus ꝓhibitis, alleg. istũ tex. & vnã tñ dr̃iã facit inter dispẽsare circa mr̃imoniũ iã d facto ℨctũ, ut valeat vt ex tũc. f In
18 aliis vero non dispensat, nisi ꝛt ualeat, vt ex nũc, quasi non posit facere ut illi qui sunt iam nati contra legem diuinam, cẽlean
19 tur legitimi, vt ex tunc. cogita bene, & tene semper menti.

ADDITIO. † Glo. in ver. [Offerunt.] Nota ſpoliatũ restituẽdũ, nõ obstare, ꝙ reus offerat ꝓbationes incontinẽti super iure
tione, & satis bñ probat hic, vt ℨ. dixi in notabilibus, & allegant gl. concordanter huic, 2. q. 5. c. super cã. Et no. bñ, ga gl. iuris ciuilis
20 in fi. de iud. in fi. vr velle, ꝙ in oĩ interdicto obst. excepti o dñii, si ꝓbationes offeruntur paratæ incontinẽti. Sed Dyn.
21 ait, ꝙ agendũ, dicit illã gl. ꝑcedere ꝑterquã in interdicto recuperandæ, Bar. in d. l. si de vi, dicit, ꝙ in interdicto adipiscendæ possessionis, ff. de vi, ff. de iud. in fi. vr velle, ꝙ in oĩ interdicto obst. excepti o dñii. A d hoc qđ leg. & no. l. i. si de eo. §. fi. ff. de acq. poss. alias liceret dño impune possessorẽ molestare, qđ non est
dicendũ, ar. in l. nõ est singulis, ff. de regu. iur. nisi qñ ꝓbationes super possessione essent hinc inde pares, vt in c. licet, de ꝓba. in interdicto recuperandæ tenet Bar. dictũ huius gl. & dicit, ꝙ cedere in uera uiolentia: sed in quasi uiolentia, de qua in l. cum q̃rebat, C. vñ vi, dicit exceptionẽ obstare, ut no. dicit ibi in glo. & dicitur quasi uiolentia, qñ ille inuenit possessionẽ vacantẽ, & dic, ut ibi no. pro limitatione huius gl. & vide de hac materia qđ dixi in c. pastoralis, de causa poss. & proprie. & per Bar. in l. naturaliter. §. nihil cõe, ff. de acq. poss. Adde ad ꝓdicta, q̃ dixi in
22 c. itẽ cũ qs ℨ. eo. in fi. vbi vide. † Gl. in ver. [iuramento recepto.] opp. q̃ iuramentũ de calũnia hic nõ habebat locũ, quia cã erat ſpiritualis, de iuram. calũ. c. lras. Itẽ, ex quo semel prestat, nõ debet iterũ præstari, in auth. hoc sacramẽtũ, C. de iuram. calũ. dic, vt in gl. & dic melius, ꝙ hic non loquit de iuramento calũniæ, sed malitiæ, & hodie in ſm calũniæ ꝓstatur ẽt in spiritualibus, & iuramẽtũ malitiæ exigi pōt a partibus, quoties iudex expedire viderit, ut probatur in c. 1. & 2. de iuram. calũ. li. 6. dic ut ibi, hic autẽ præsumebat, ꝙ malitiosè opponeretur ꝙ sanguinitas ad differendũ possessoriũ. Quæro, † qđ si ista iniuste excõicata moriatur an absolutionẽ, nunquid debeat sepeliri in cœmeterio ecclesiæ? Gl. pen. ꝙ nõ, & dic vt in ea. Io. And. tener gl. nisi moriẽs petiisset absolui, de sent. excꝛ. c. à nobis. 2. vel nisi ecclesia uidens se deceptã post mortẽ illã absoluat, qđ põt, sicut & ligare, 24. q.
23 2. c. sanè, & ℨ. de hær. c. si quis eps, ſm Taner. & Gofr. põt aũt in articulo mortis absolui ſm Host. qa iuramẽtũ, quo iurator stare mandatis ecclesiæ, intelligitur de his, quæ nõ sunt ℨ Deũ, nec ꝓtra aĩam, no. de hoc de iureiu. c. 1. li. 6. & si moritur, sepeliat. Si vero qualescũt, iterũ præcipiat iudex, vt debitũ reddat, & tñ iterũ in articulo mortis absoluet, & sic in infinitũ ſm cũ. † Ex prędictis nor casũ, in quo iuramentũ intelligit ꝑstitũ ſm intẽtionem iurantis, & non ſm intentionẽ recipientis. Quod ꝑcedit ſm do. Ant. qñ deferens intendit iurantẽ adstringere ad aliquid ꝓtra Deũ, ad qđ nõ se extẽdit simplex iuramẽtũ. Sed dic in hoc melius, ꝙ in iudicio intelligimus in hoc casu ꝑstitũ ſm intentionẽ recipientis, & ſm quod uerba sonant, & sic ſm ius. Intelligit enim ꝙ satisfaciat, ꝙ quo fuit excõicata, si excommunicatio reperitur iusta, ut in c. ex parte ℨ. de verb. signi. cũ ibi no. sed quoad Deũ, ſm intẽtionẽ iurantis, vide Inn. in c. veniẽs, de iureiu. & tex. 22. q. 5. c. humanæ aures, & gñaliter uide gl. ea causa, & q. q. qui peierare. §. ex his. Itẽ inq̃tũ glo. ista subiicit, ꝙ ecclesia nõ dẽt ꝙ ista orare, si nõ absoluitur, intellige ſm Vinc. de oratione ſpeciali, gñales tñ orationes, q̃ fiunt pro oĩbus fidelib. defunctis, prode-
22 rũt ei, & bñ dicit, † quia respectu Dei nõ est ligata, ex quo subera
23 rat cã nõ parendi, de sent. excꝛ. c. a nobis. 2. & c. cũ æterni, de reg. iur. li. 6. Glo. fi. est facilis. Aduerte, † quia inq̃tũ glo. & tex. faciunt mẽtionẽ de cautione ꝑstãda mulieri pp ipsius viri sæuitiã, & c. ꝑcedit ẽt si in tale odiũ incidit mulier pp sui culpã, puta, qa cõ misit adulteriũ. Dẽt. n. sibi iudex ex officio, ꝓuidere, si uir cã petit: vide tex. cũ gl. in c. de bñdicto. 32. q. 1. qđ no. Nũc gl. expeditis & suppletis, op. de ꝓtractatæ literęnã in prin. dr, ꝙ mulier petiit separari a viro rõne ꝓsanguinitatis, & postea qõ formaĩ, an sit indulgenda restitutio si gradus ꝓsanguinitatis obijcitur. Sol. dupliciter pōt text. intelligi, primo, ꝙ in ver. Rescripto, mutat casum ſm Host. & ponit nouũ thema, ꝙ prosequit? Vel melius dicas inhęrẽdo lr̃æ, ꝙ primo mulier petijt se a viro separari, vir autem

ADDITIONES.

a ZACH. Collegium Cardinalium. Tu uide de hoc Pau. de Ca. consi. 180. inc. in facto præsenti, & quæ no. remissiue in apost. ad itium, in c. quoniam, ou. ℨ. in ver. vbi lex est multum dubia, supra de consti.

b SEB. SAPIA. Papa. An Papa possit ardua sine consilio Cardinalium, uide Ias. in l. placet, C. de sacro eccl. & Præpositi. in cap. 1. in princip. ciu. episcopũ, uel Abb. in c. in istis. 4. dit. & Fel. in rub. de const. col. 1. & Hiero. Santinũ in 1. 1. in 24. differentia inter ius canonicum & ciuile, de consti. & And. Sic. in consi. 1. in 1. col. per 11. char. ubi concludit, ꝙ fic. Sed contrarium tenuit in trac. de præstan. Card. in 1. parte. 2. quæst. principalis.

c Principes. Adde, ꝙ ita dispensatum fuit in duce quondam Mediolani, qui duxit filiam sororis patris.

d Ducere filiã. Vide do. Petr. consi. 350. ubi cõsuluit soleniter, ꝙ nepos potuit ex dispẽsatione Papæ ducere in vxorẽ, uxorẽ quondã patrui, uide gl. in c. Picatisi, unde ista gl. sumpta est 30. q. 3. ego credo, ꝙ nõ bñ consuluit do. Petr. qa consuluit contra leg. diuinam moralem, & punitoriam. And. Barb.
ZACH. Adde tu casus, in quibus potest Papa super matrimonio dispensare, quos enumerat Bald. in l. 1. C. si nup. ex rescrip. pet. & per eundem in l. cum quis, C. de natu. liber.
ANT. FRAN C. De quibus Papa in matrimonijs dispenset, uideas per scribentes in c. vt debitum, de biga. & in ca. ex publico, de coniug. conta. & de dispensatione facienda circa gradus prohibitos, in quibus contrahi nõ potest absque dispensatione, uide plene etiam per scribentes in c. non debuit, consan. & affi.

e SEB. SAP. Filiam fratris. Vide Host. in summa, qui cler. vel uo. §. quia nocẽs, uer. uidetur igitur, quod summus Pontifex Pet. de Anchan cap. 1. in 1. column. de ꝓnsa. in 6. & in consi. 366. incip. reuocatis in dubiũ, quod consi. refert Felin. in c. quæ in ecclesiarum, colum. 6. de constitu. uer. secunda conclusio. de consti.

f Ex tunc. Adde quæ posui supra in notabilibus, & per eundem Pet. melius ad propositum. consi. 140.

Universidad de Deusto
Biblioteca

autem ante oĩa petit restõnem, & quia hæc actio possessor'a super eadem re deducta, hẽbat vim actionis & exceptionis, vt ẽ. dixi in notabilib. ideo mulier de eo, qđ prius agebat, incepit excipere, & sic deduxit ꝓsanguinitatem ꝓ viam exceptionis: vnde rectè nunc quærebatur, an petenti restõnem obstaret exceptio
24 est vera mens literæ. Sc̃do opp. & vr̃, ꝙ ꝓ indistincte sit parẽdum ecclesiæ præcepto, & non sustinenda excõicatio, saltem cũ opponitur ꝓsanguinitas in gradu, humana lege prohibito, qa mandando vr̃ dispensare circa impedimentũ, & sic nullũ subest peccatum. Sol. hoc poterat esse motiuũ illius opinio. vt in gradibus humana lege prohibitis oĩno esset fienda restõ, arg. in c. super eo, de cognat. spiritua. c. quia circa, de consang. & affinit. Sed rõ decidendi in ẽrium est, nulla in hoc sit dr̃ia, quia vt dicit Vinc. ecclesia mandando restõnem, non dispensat: non enim præcipit debitũ reddi ex dispensationis bũficio sed ex iure litigatorũ. pro hoc optimè facit, qđ legitur & notatur in c. 2. de schismati. existente ergo ꝓsanguinitate peccaret mulier, reddendo debitum, ideo ꝓsulitur, si est ꝓsanguinitatis ꝓscia, potius sustineat ex cõicationem. Nã ecclesia in dubio fallit & fallitur, de sent. excõ. c. a nobis. 2. Et sic dictio, præsertim, posita in litera stat pro maxime, vt exponit gl. & bene. Opp. tertio, & vr̃, ꝙ non sit dare perplexitatem in iure, vt sic, quis inter duo mala possit & peccata ꝓstitui, vt sit necesse in alterum incidere: nam fm hoc nõ esset peccatum, qa vbi necessitas est ineuitabilis, ibi nullũ peccatũ. Peccatũ enim est voluntarium, 15. q. 1. c. t. in prin. de quo vide gl. optimã cum multis exemplis, 30. dist. in sum. aliqui allegant c. nerui, eadẽ dist. sed melius in gl. summæ: ergo male dicit hæc litera, & hæc mulier põt esse perplexa. Solu. Io. & Host põt esse perplexa, quantũ ad opi. ignorantis: nam peritus, & intelligẽs non põt esse perplexus, vt in ꝛ Ioan. And. dicit negari nõ posse, quin inter sniam ecclesiæ, & ꝓsciam possit esse perplexitas, de
25 qua hic loquit: sed tu dic ꝙ hæc perplexitas nõ inducit pctũ in hoĩs sciente. † Nã si est ꝓsanguinitatis ꝓscia, non peccat non obe
a diendo [a] ecclesiæ, qa non dẽt obedire cũ peccato. 11. q. 3. c. qui resistit, & c. si dns. Est ergo perplexitas hæc inter pœnã ecclesiæ, &
b peccatũ ex trãgressione ꝓsciẽ, vnde sequẽdo ꝓsciam cuitat peccatũ. sed incurrit pœnã ecclesiæ, & hãc potius [b] dẽt eligere glibet catholicus, vt ꝓsuluit Papa hic, sicut fecit Susanna, q̃ potius voluit & elegit sustinere pœnã mortis, q̃ peccare cũ illis iudicibus senioribus. q testificabant ꝛ eã inīuste de adulterio, vt hr̃ Danie. c. vlt. sed Deus sibi ꝓuidit, & illos cõfundit, vt ibi hr̃. Sed q̃ro, tex. dicit, ꝙ si ista excõicatione passa, probõnes postmodum paratas offerat, dẽt absolui, iuxta formã ecclesiæ: de qua forma loquitur: Sol. intelligit Io. And. ꝙ iurabit stare mandatis ecclesiæ, vt sequitur, & si ꝓtingat eam postmodũ probare ꝓsanguinitatem, nullũ fiet præceptũ sibi, sed simpliciter absoluetur, quia apparet ecclesiam fuisse deceptam, & mulierem iutis consilio
26 esse vsam. † Si vero deficiet in probãdo, tunc ecclesia sibi præcipiet vigore prẽstiti iuri, ꝙ debitum reddat: sed si ipsa est ꝓsanguinitatis ꝓscia, nec tunc dẽt reddere, non tñ pp hoc erit periura, sed hẽbitur ab ecclesia pro periura, 11. q. 3. c. non semper, & idẽ Vincen. quasi iuramentum de parẽdo intelligat prẽstitũ, si iustum erit, quod mandabitur. Item dico, ꝙ adhoc si habuisset in mente aliam intentionẽ parendi, tale iurm non obligat, quia non ligat illicitum & potius diceretur periuriũ, q̃ iurm, desureiurã. c. quanto. 32. q. 4. per totum. dic etiam ꝙ põt intelligi text. de forma ecclesiæ in absoluendo, non solum in iurãdo, iuxta ea quæ habentur in c. a nobis 2. de sent. excommu. & c. ex parte, el 1. de ver. sig. Item quẽro, quia tex. dicit, quod eum probationes offeruntur incontinẽti, debet restitutio differri, quoad copulam, &
27 fieri quo ad reliqua, quæ sunt ista reliqua, ad quæ vxor tenetur marito? † Dicit Ioã. And. quod præter copulam tenetur vxor ad omnia obsequia, puta custodiẽdo res mariti, leuare pedes, & caput, comestionem parare, & his similia: nihil tamen allegat, sed tu vide tex. in c. hęc magno, & in c. est ordo 33. qõ. 5. vbi dicitur, quod vxor est penè famula viri, & tenetur ordine naturali sibi seruire, & quod est subiecta viro. sed vltimũ intellige, quod est subiecta ordine naturali, idest quo ad carnis debitum reddẽdũ, & pro hoc dr̃ non habere sui potestatem, sed maritus, & ita cõ, quantum ad hęc, vt in c. non debet, de consang. & affinita. Itẽ quo ad operandum marito dr̃ subdita marito, quia cedit lucro mariti, vt l. sicut patronus, ff. de oper. liber. non autem est subdita marito, sicut filius patri: imo mulier etiam maritata, nisi fuerit a patre emancipata remanet sub patris potestate, quoad alia, vt probatur in l. si vxorem, C. de condi. insert. Item inquantũ dicit Io. And. quod tenetur lauare caput, & pedes mariti, & similia facere, dico hęc procedere in specta cõdone mulieris. Quid enim si est ita nobilis, vt non deceat eam hęc seruitia facere? certè non erit ad hęc adstricta. Tenetur enim ad operandum, secũdum cõdonem suę personæ. Adduco in simili textum optimũ
28 in l. interdictum, ff. de oper. liber. Et hęc adduco ad qõnem, † an
c operari, & lucrari c teneatur vxor marito. d & videtur quod sic
d per tex. in d. l. sicut patronus. Sed distinguo iuxta ibi not. qd aut quæritur, nunquid possit vxor precisè compelli ad operãdum, & dicendum, ꝙ nõ, quia non posset ad hoc precisè compelli, præsertim cum consistat in facto, l. si quis ab alio, ff. de iudic. & c. ẽris, quod met. cau. Aut quæritur, nunquid possit compelli cau
c satiuè, puta subtrahendo sibi alimẽta, si non vult operari, & tũc aut portauit dotem, aut non, e hoc vltimo casu põt. Nam hoc p cedit in filio, cui magis pater est adstrictus, q̃ vxori, vt probatur in l. si quis a libetis, ff. de lib. agno. Si vero portauit dotem, & est sufficiens ad alimentandum eam, maritum, & cões liberos, talem vbi maritus non hẽt alia bona, non potest compelli, qa debet ali ex dote, vt l. si cum dotem. §. sinautem, ff. sol. mat. & l. a.
29 C. de iu. dot. Facit ad prædicta quod leg. & not. in c. per vestras, de dote post diuor. resti. Si vero non sufficit, tunc põt compelli modo prædicto, arg. in iuribus prælle. & hęc no. & addendo, si
f an possit compelli precisè, f puta realiter capi per familiam, & dr̃ de censura. Item si posset realiter adduci, non posset hoc cõsilium iuris obseruari, & sic compelleretur ad peccatum. Item materfamilias non debet realiter cogi, vt extrahatur de domo. C. de offic. diuer. iud. l. 1. Contrarium consuluit do. meus, dom. Card. videmus enim, ꝙ coniunx quandoque sequestratur in loco tuto, supra eo. cap. ex transmissa, & de sponsa. c. cum locatis, & sic realiter separatur a viro ad rẽpus, vbi subest causa restrictionis, deberet ẽt realiter restitui. Nã si agitur criminaliter, cogitur reus personaliter comparere, vt c. 1. de offic. deleg. lib. 6. Et in hoc casu agitur ex obligatione personali, surgente ex matrimonio, & agitur condictione ex canone, vt no. Inn. in c. prox. Item executio sententię fit etiam inuocato auxilio brachii secularis, vt in c. 1. de offi. ord. Et ad hanc literam rñdet ꝙ non negat quin personaliter possit duci ad domum mariti. Ad l. 1. respondet ꝙ loquitur in ciuili, vbi potest per procuratorem comparere: sed hic nõ potest facere per alium, & hoc mihi placet. Mouebat tra prędicta, quia vbi quis obligatur ad factum ex iuris dispositione, non succedit obligatio ad interesse, imo potest præcipelli ad factum, vt plene no. in l. stipulationes non diuiduntur. §. Celsus, ff. de verb. obliga. facit tex. in c. petimus, & c. de prescrip. 11. q. 1. Sed hęc obligatio surgit à iure nedum humano, sed etiam diuino, cum non sit licitum dimittere cõiugem sine causa legitima. Nam si contrarium diceremus, de facili solueretur matrimonium, quia mulier, vel vir pateretur excommunicationem potius, quàm rediret ad domũ mariti. Prætera excetio sententiæ potest fieri manu militari, vt in l. qui restituere. & de rei vendic. & c. r. de offic. ordina. & cap. petimus. 11. q. 1. Ergo regulariter in iudicialibus obligationib. quis præcisè potest cogari, & cogi ad factum, vt leg. & no. in l. filiusfamilias. § procurator, ff. de procur. & ad hunc tex. seu rationem dic, ꝙ hic non tollitur iuris consilium. Non enim præcisè compellitur ad debitũ reddendum sed vt redeat ad domũ, viri qđ põt esse pec
cato, etiam præsuppositа consanguinitate, vt hic in tex.

ADDITIONES.

a ZACH. Non obediendo ecclesiæ. Adde quod notaui in apost. ad illum prob. alios in c. firmiter. §. una uero, in uer. unica est ecclesia, supra de sum. Trinit. & c. canonum statuta, nu. 2. in uer. omnem creaturam, supra de const.
b SEB. SAP. Hanc potius. Vide Card. Alexan. in §. testamentum. 6. distinct. & Abb. in c. sacris supra quod met. causa, ubi ponit, ꝙ potius est mortificandum quam peccandum, & ibi ponit q. de eo, qui minatus est seruo, quod si non occideret vxorem, occideret eum.
c Lucrari. An autem si mulier lucratur aliquid acquirat viro suo, uel filio eius, quod licet in dubio uideatur acquisiuisse de bonis mariti, leuiam. C. de donatio. inter uir. & uxor. l. Quintus, ff. eo. & hoc ratione turpis quæstus facti, tamen si administrauit bona alterius, non præsumitur acquisiuisse de bonis mariti. Ita Sali. in d. l. etiam, per illum tex. Et tũc quicquid acquirit sibi, non marito, ut in terminis per plura consuluit, do. Alex. in cons. 121. incip. uerè crudelis, per totum, in 4 uol. ubi concludit uxo. posse contrahere societatem cum marito. Aen. de Falc.
ANT. FRAN. An acquisita per uxorem, præsumatur acquisita de bonis mariti, uide Bar. in l. cum oportet, in princ. 2. col. ubi dicit, ꝙ ut euitentur turpes quæstus, præsumitur acquisiuisse de bonis uiri, quod etiam uoluit Bal. in l. 1. uxorem. in 2. col. in fi. de cond. insert. & Spec. in tit. de accu. in uer. sed quid si dubitatur, & in tit. de loca. in §. 6. in uer. 76. Et ideo in dubio dicitur acquisiuisse uiro, nisi docet, ꝙ aliunde quæsierit, ut dixit Bald. in d. l. cum oportet, & ibi gl. in uer. ex eius subiectis. Et ideo si probaretur, ꝙ habuisset pecuniam a consanguineo, uel quod fuisset negotiatrix, præsumeretur acquisiuisse de ipsa pecunia habita a consanguineo, uel ex negotiatione. De quo uide per Alex. in cons. 22. in 4. parte consilio. & per Sal. in l. si mater, de rei uend. & habetur per Ant. de Prato uteri, in cõsi. incip. uerè crudelis, quod est cons. Alex. 109. in 4. par. cõsi. & ibi dicit, quod quæsita ex operis ipsius uiris sunt ipsius uiri, quia tenetur uxor operari pro uiro, & ibi ponit casus quas operas teneatur uxor præstare uiro, de quo etiam per doct. in l. si mater dotem, in §. transgrediamur, ff. sol. mat.
d SEB. SAP. Marito. Vide Bal. in c. 1. §. quia uero, qui feud. da. pot. & in l. si uxorem, C. de nup. & in l. diuortio, in prin. ubi Bal. fol. matri-
e Aut non. Adde eundem consi. 84. Rom. consi. 470.
f Præcisè. Adde Rapha. Cuma. consi. 1.

SVMMARIVM.

1 Maritus non agit possessorio recuperandæ ad vxorem, non præcedentibus sponsalibus legitimis, & aliis, de quibus hic & latius infra numero 22. & sequenti.
2 Sponsalia contracta a parentibus obligant filios expresse, vel tacite consentiẽtes, vel presentes, & non contradicentes. Facta vero ab aliis attinentibus non ligant, nisi consentientes expresse, vel tacite.
3 Dictio infra, circa, vel circiter, aduncta tempori, denotat imperfectionem temporis.
4 Petens spoliationem habet probare possessionem.
5 Sponsa an sequatur forum viri.
6 Sponsalia facta cum minore impugnantur si adueniente ætate recedat a viro, vel cum eo non consentur, aliàs videntur ratificata.
7 Minor 25. & maior 14. potest esse in iudicio in omnibus causis spiritualibus.
8 Matrimonium potest contrahi cum consensu sine verbis. Petitio quoque restitutionis super eadem re deducta per viam reconuentionis habet vim exceptionis, & actionis, & nu. 28. vbi ponitur exemplum.
9 Sponsalia inter maiorem, & minorem quomodo dissoluuntur.
10 Dos restituitur, si nullum interuenerit matrimonium, vel si de facto interuenerit, sed non de iure.
11 Minor 25. & maior 14. potest inuito patre intrare religionem, & in ea profiteri, & aduersus eam non restituitur, quia consuluit animæ suæ 16. secus si est minor 14.
12 Minor si litigatur circa spiritualia, an & quo casu restituatur.
13 Minor non restituitur, si credebat accipere vxorem diuitem, & erat pauper.
14 Minor an & quo casu restituitur aduersus sententiam latam contra eum in damnum.
15 Minor renuncians beneficio ecclesiastico, quod habet, an possit illud repetere vigore restitutionis in integrum.
16 Minor restituitur aduersus damnum, etiam re non integra, sed aduersus lucrum, & tunc cum res est integra.
17 Beneficium potest conferri etiam impuberi, qui tamen non vocatur ad actus capitulares tanquam carens discretione.
18 Minor in casu, in quo restituitur ad beneficium, quia renunciauit, non requirit nouam collationem.
19 Possessorium recuperandæ, an detur spoliato possessione, cuius erat penitus incapax.
20 Possessorium causatur, non solum ex ciuili, sed etiam ex naturali possessione.
21 Possidens nomine alieno, & deiectus potest intentare remedium possessorium, nomine tamen illius, cuius possidet.
22 Libellus continens notorium peccatum, debet dentibus lacerari.
23 Sponsa libere potest monasterium ingredi, si vult.
24 Sponsalia de futuro dissoluuntur ex impedimento superueniente.
25 Sponsalia minquam transeunt in matrimonium, nisi per copulam perfectam, secus per nixum copulæ.
26 Maritus potest agere possessorio ad vxorem, quam simpliciter carnaliter cognouit, non intermentibus sponsalibus.
27 Maritus potest agere possessorio ad vxorem, quam simpliciter carnaliter cognouit, non intermentibus sponsalibus.
28 Exceptio, Tu non potes possidere rem, quam petis, est exceptio litis finitæ, quæ potest opponi ad merita causæ, & ad processum.

CAP. XIIII.

1 EX parte. † Petens restõnem coniugis habet probare coniugium legitimum ex consensu: ita communiter summatur, sed quia ex hac summatione infertur, vt sufficiat probare solum cõiugium, licet nõ probetur carnalis copula, de quo tamen sunt opiniones, vt inf. patebit. Ideo summo aliter, & sic. Per solam traductionem muliebris ad domum viri factam, non præcedentibus sponsalib. vel alis, non acquiritur possessio. vnde ea recedente propria authoritate non competit restitutio. In prima parte ponit mugitur.] Casus lit. Quidã ciuis Senẽsis habebat quãdã neptẽ suã infra pubertatem constitutã M. nomine voluit eã copulare in matrimonio filio B ciuis Senensis nondũ septem annorũ, & traduxit eã in domũ ciusdem, sed ipsa postquã ad nubiles annos peruenit, noluit ratum hr̃e, quod a patruo suo fuerat circa hoc procuratũ, & de domo illius recessit, postulans a Senensi Epo licentiã ꝛhendi cum alio. Eps citauit partes ad pntiam suã, mulier per procuratorem suum petebat possessiones, & res alias data ꝓ ipsa nomine dotis sibi restitui. Pars altera petebat restitutionem mulieris, illam asserens per procuratorem cãm agere non posse, sed debebat personaliter interesse. Episcopus super hoc dubitãs, consuluit dominum Papã. Papa respondet, ꝙ non est dubium, quin ipsa mulier, quãuis sit minor, possit cãm matrimonii per procuratorem tractare, & pars alia restitutionem mulieris postulare non potest, cum nullo commodo iuris seu possessionis fuerit destituta, quia per solã traductionem, quam non præcesserunt sponsalia, vel consensus legitimus, nec etiam subsecuta fuerunt, nullum obligatorium vinculum ꝛctum fuit inter eos. vnde mãdat, quatenus, si est ita, non obstãtibus exceptionibus prædictis, audiat quæ partes hinc inde duxerint proponenda & qd canonicum fuerit, appellatione remota, decernat. Bar. ¶ No. 1. argu. pro & ꝛ, an patruus possit ꝛhere sponsalia

a pro nepte, & ipsam obligare, a super quo hic instat Inn. & Host. Sed hodie dic, vt leg. & no. in c. vno, de desponsa. impu. lib. 6. & ibi per Io. And. in nouel. Et conclusio est, ꝙ ex sponsalib. ꝛctis p
b parentes obligantur filij, b si expresse, vel tacite consentiunt, vel si sunt præsentes, & tacent, & sic taciturnitas in parentibus operatur consensum, vt ibi. In alijs vero attinentibus non sufficit sola præsentia illorum, de quorũ sponsalibus agitur, sed oportet, ꝙ aliter detur consensus tacite vel expresse, facit c. ad id qđ, de spon. Et hæc est vna dr̃ia in matrimonio ꝛhendo inter parẽtes, & alios consanguineos, & hoc tene, licet gl. aliter senserit in d. c.
3 vno, sed Io. And. illã in nouel. correxit fm prædicta. † No. secun-
c do quod dictio, ꝛ. iuncta tempori, denotat diminutionẽ, & imperfectionẽ tpis, vnde dr̃ puella infra annos pubertatis cõstituta, qñ adhuc non peruenit ad pubertatem. Idem dic de dictio-
d 4 ne, circa, seu circiter, vt in c. fi. de despõ. impu. † No. 3. ꝙ liber hõ non præcedente aliquo tit. a iure approbato possidẽs nõ põt, licet de facto traducat ad domũ, ad idẽ l. qui vniuersas, ff. de acqr. posimmo plus dicit lex, ꝙ ẽt si hominẽ liberũ ligaueris adhuc eũ possidere nõ diceris, l. cũ hæredes, ff. eo. tit. & pns non põt hois liberi peti restõ, qa vbi non fuit posse ssio, nõ põt accedere spoliatio, de despõ. impu. c. ad dissoluendũ. 32. q. 1. c. ꝙ vero non formatũ, & petens restõnem hẽt ꝓbare possessio. in c. ꝓsultatio
5 nib. de iurepa. & c. cũ olim, 32. ꝛ. co. No. 4 fm D. Ant. † ꝙ volẽs petere, licentiã discedendi a spolialib. nullis, vbi fuit deuentũ ad traductionẽ, dẽt adire iudicẽ ipsius viri, & sic fm eũ ẽr ad dissolutionẽ sponsalii, & matr. spõla vr̃ seq forũ viri, de quo plene de spon. c. 1. & facit, qđ in loco ꝛctus quis sortiri videat forũ, quo ad dissolutionẽ, & dissunctionẽ ꝛctus, de quo in l. qui certo, ff. de ꝛd. inde. p Guil. & Bal. in l. 2. C. vbi & apud quẽ rest. fit pe. Sed ego in casu nostro puto oppositũ, qa iste, q petit licentiã, nihil petit ab alio, sed tñ a iudice, & originaliter ipse est reus, qa ꝓueniendus est principaliter super mat. cõrã iudice suo, ex quo negat matrimoniũ ꝓsistere, ergo põt adire iudicẽ suũ sup ista licẽtia, tanq̃ iudicẽ principalis cãæ. Ad hoc qđ in simili not. Bart. de petente reductionẽ arbitram ẽt ad arbitriũ boni viri in l. si socie
6 tatẽ, §. arbitrorũ, ff. pro socio, & qđ dixi in c. fi gs ꝛ clericum, de foro cõpet. & qđ dicam de petente absolutionẽ a iure illicito, in c. 1. de iureiu. vbi vide. Nec ob. hoc c. qa ista mulier erat tunc Senis, & ibi hẽbat domicilium, vt colligit ex litera, vnde Eps Se
nensis, a quo petiit licentiam erat iudex vtriusq;. † No. bonã pra
c ticam non ratificãdi, seu impugnandi sponsalia ex defectu ęta
tis nulla, vt adueniẽte ætate recedat a viro ẽsi fuit ad eius domũ traducta, vt non, conuersetur secum tanquam cum sponso: sed potius petat licentiam alteri nubendi. aliàs autem videretur cõsentire, de quo vide tex. cum ibi no. infra de despon. impu. c. li-
7 tera s, & quod leg. & no. in c. vno, eod. tit. lib. 6. † No. vnũ casum, in quo minor põt esse p se in iudicio, & ẽt procuratorẽ pstituere, hodie vide tex. in c. fi annũ, de iudi. lib. 6. vbi patet, ꝙ in oĩb.
f causis spiritualibus f ꝓt minor, maior tñ quatuordecim annis, esse in iudicio, & latius dic, vt ibi. Et adde ẽt illud, ꝙ vbicunque qs põt esse in iudicio p se, põt procuratorem pstituere, vt hic, & hæc ponit gñaliter Inn. in c. cum I. & A. de re iud. vbi vide. Not.
8 ibi. [Sponsalia vel consensus legitimus,] &c. † ꝙ ad ꝛhendũ vin-
g culum matri. sufficit consensus sine verbis, g hic enim ponunt ista duo vt diuersa, facit, ad materiam, c. tuæ, de sponsa. ꝓcordare vr̃ 22. q. 2. c. sufficiat. No. vlt. ꝙ petitio restitutionis super eadẽ re deducta per viam reconuentionis, hẽt vim exceptionis & actionis. Repellit enim ꝓuentionẽ actoris, vt patet ibi prius, &c. concordat c. ex conquestione, supra eo. & no. 2. q. 2. c. 1. & ea probata consequitur restõnem, & ideo potest appellari exceptio. pp
inclusa m

ADDITIONES.

a ZACHAR. Et ipsam obligare. Ego limitarem, nisi talis neptis esset septennio minor, vt not. Anto. in l. 1. ff. vbi pub. edu. de Barto. in l. quæsitum. ff. de spon. in l. quod Seruius, ff. de cond. ob cau. Canon. in c. 1. infra de desponsa impuberum.
b Obligantur filij. Adde eundem consi. 63.
c Dictio. infra. Adde Oldra. consi. 49.
ANT. FRAN. De significatu dictionis, infra, vide per Inn. in c. audita, de excc. vbi dicit, infra, significat, idest, post, vel sub, & vide Card. in proœ. cle. in §. hæc sane, & eundem in cle. 1. in §. præfatæ, de statu monach. Et adde ꝙ dictio, circa, quando copula præcedit (puta si dicatur, & circa) significat continuatem temporis, vt si dicatur, ꝙ Titius possedit 10. annis, & circa, vt p Bar. in l. Celsus, in pe. col. ff. de vsucap. & Bal. in l. indicia, ff. de rei vend. circa fi. & vide Inno. in c. inter dilectos, de fide instr. & d. Abb. in c. 1. in 4. col. vbi etiam per Do. Aut. & Imo. de proba. & vide Lanfra. in c. quoniam contra, in ver. testes, eod. tit.
ZACH. Adde Inn. in c. audita, infra de excep. & Card. in proœ. cle. §. hæc sane, & in §. præfatæ, de statu mona. in elem.
d SEB. SAP. Pubertatem. De hac dictione, circa, relata ad tempus, vide Alex. in consi. 149. incip. viso processu causæ vertentis, col. vlt. in 5. volu. vbi ponit de teste deponente per dictionem, circa, uide etiam Ang. in consi. 124. incipiens visis petitione, & responsione.
e Recedat a viro. Adde Pau. de Cast. consi. 272. in primo impressis.
f Causis spiritualibus. Adde Bal. consi. 95. lib. Roma. consi. 485.
g Sine verbis. Adde Cald. consi. 4. de spon. Lap. alleg. 7. Are. consi. 143.

Universidad de Deusto
Biblioteca

inclusam virtutē exceptionis, quā hēt, vñ hic primo appellatur petitio, postea appellatur exceptio, vt patet ibi, [Si prius fieret, &c.] & ibi, [Non obstātib. exceptionib. supradictis, &c.] Anteq̄ veniam ad gl. faciā vnā opp. Ꝫ finem c. Ex quo enim iā ꝓstiterat de defectu sponsaliorū, seu matrimonij, ad qd Papa mādat in fine iterū qōnē audiri? Sol. triplex est intellectus literæ. Primus, q̄ hic mādatur inquiri non super matrimonio, sed an sit danda licentia, vel non. Potest enim esse, q̄ mrimonium non tenuerit, & tamen licentia danda non sit, donec alius peruenerit ad legitimā ætatem, de quo in c. de illis, de despon. impub. & fm illum tex. debebat determinari hæc qō, & hoc erit ca nonicū, de quo fit mentio in c. fi. & statim aliqd dicam super 1. gl. Secundus intellectus est, q̄ Papa mādat audiri, q̄ partes proponere volebāt super rebus, quæ dicebantur assignatæ fuisse in dotē, seu cā dotis, veniunt enim hic accessorie ad cognitionē iudicis ecclesiastici, de quo dicendum est, vt legitur in c. de prudentia, de dote post diuor. rest. & fm hos intellectus non obstat Ꝫrium. Tertius intellectus est, q̄ mādat partes audiri super matrimonio, & tūc ob. contrarium, sed tu dic, vt sentit Io. And. q̄ ideo mandat iterum inquiri, quia ad alium finē cōstitit de matrimonij defectu, s. per viam replicationis ad repellendam petitionē resti. factam per virum. Et ideo hic aperrē probatur, quod replicatio probata iterū probatur ad aliū finem, fm Io And. quod no. ad idē c. solicitè, sup. co. & quod ibi no. de testi. c. veniens, 2. Glo. 1. in princ. colligit ar. q̄ vbi quis vult ꝓtrahere matrimoniū, nec pōt etate prohibente, nec sponsalia contrahit, & hēt locum id, quod noluit, potuit, & c. Colligitur ēt hic arg. ex text. quia hic ex defectu ætatis nec vt matrimoniū tenuit, nec vt sponsalia de futuro. Cōtra quod gl. opp. de c. de illis, & c. fi. de despon. impub. Glo. non sol. Tu dic, vt hodie hr̄ in c. vno, de despon. impub. li. 6. Si enim sunt habiles ad contrahendū sponsalia, tunc valeant vt sponsalia, ad reg. sup. alleg. quod noluit, potuit, & c. dic, vt no. in c. cum super abbatia, de offi. deleg. & per Bar. in l. 1. ff. de verb. oblig. Et ad istū tex. dic, q̄ non poterant valere, ēt vt spōsalia pp defectū ætatis viri. Nondum enim attigerat 7. annū, vt c. literas, & in c. accessit, de despon. impub. nec ēt apparet hic, q̄ isti ꝓtraxerint matrimonium, seu ꝓtulerint verba apta ad Ꝫhēdum matrimonium, sed volebant contrahere, ꝓ hoc tex. ibi: Non præcesserūt sponsalia, vel ꝓsensus legitimus, nec fuerunt ēt subsecuta. Opp.
9 2. de c. de illis, de despon. impub. vbi patet† q̄ maior contrahēs cū minore, tenetur expectare minorem, donec peruenerit ad legitimam ætatē: ergo ista tenebatur expectare. Glo. ista sol. duob. modis. Primo, q̄ cōtrarium procedit, quando sponsalia tenuerunt, sed hic defectu ætatis non tenuerūt, vnde authoritate sua poterat hæc mulier discedere, sicut quādo p vim contracta fuerunt, ut in c. ex literis. Secunda sol. nō fuerant Ꝫcta sponsalia, vel matrimonium, sed contrahere volebāt, vt colligitur ex tex. ibi, voluerit copulare, &c. Hanc solu. sentit hic Goffr. & Host. dicit enim Goff. se putare, q̄ iure suo poterit alij nubere. Hostiē. dicit hanc mulierem bene fecisse in petendo licentiam, vt sic euitaret clandestinum Ꝫctum, de clan. despon. c. fi. & remittit de despon. impub. c. duo pueri. dom. Ant. videtur impugnare primā sol. quia saltem hæc mulier erat apta ad contrahendū spōsalia, cum erat intra annos pubertatis, & sic tenebatur expectare minorem. Nec obst. iste tex. secundum eum, quia hic non dicitur, q̄ licentia sit ibi danda, sed q̄ iudices determinent, quod fuerit canonicum, & sic determinabunt secundum dispositionē illius c. de illis. Certe hoc dictum do. Anto. non puto verū, quia c. de illis, loquitur de illis, qui habiles sunt ad sponsalia, vt patet ex prin. illius c. fi enim ambo, vel alter eorum, non sunt idonei ad sponsalia, tunc cum sint omnino nulla, non tenetur alter expectare, vt in c. literas, & c. accessit, de despon. impub. & hoc not. voluit ista glo. & Goff. quod not. Et circa hoc instat do. Ant. ponendo aliqua concernentia materiam illius c. de illis, & titu. de despon. impu. quę hic ꝓtereo tanquam non facientia ad mate-
10 riam, q̄ examinant in d. c. de illis, & dic, vt ibi. † Glo. 2. dicit, q̄ id
a quod datur in dotem, pōt repeti, a si matrim. non fuerit subsecutū, quia intelligitur illa conditio, si matrimo. fuerit secutum, intellige scdm Host. de facto & de iure, q. d. si matrimo. fuit subsecutum de facto, sed non de iure, quia non tenuit obstante aliquo impedimento, adhuc pōt repeti, de quo dicendum, vt leg.
11 & no. in c. & si necesse, de do. post di. rest. † Glo. 3. posuit aliquos
b casus, b in quib. minor c pōt esse in iudicio, & in eis censetur ma-
c ior. Et in quantum gl. excipit votum, dic q̄ in voto religionis, si est maior 14. annis censetur maior, & pōt ēt inuito patre intrare religionē & profiteri, & per professionem eripitur a patria pote-
d state, d vide tex. cū gl. 12. q. 2. c. 1. Itē gl. & Bar. in l. si ex cā. §. Papinianus, ff. de mino. & Fede. de Sen. consi. 33. prope mediū, secus aūt per Ꝫctum matrim. carnalis, quia remanet in aliis sub ptāte paterna ēt uxor. De quo vide, quod dixi 8. proxi. secus aūt si cēt minor 14. ann. tunc enim non valet votum religionis, de ro & transad reli. c. 1. li. 6. nec pōt intrare religionē inuito pr̄e, de quo in c. 2. de reg. Idē dicēdū in voto sacri ordinis, vt minor 25. censeat maior: de quo tū est dicēdū, vt leg. & no. in c. uel nō est cō-

pos, ꝛ. de tēp. or. iūcta clem. gnalem, de æta. & quali. Itē in cle-
c sepulturæ, & vt testū condere possit, vt sufficiat ętas 14. ann. de qua inf. de sepul. c. de uxore, & in c. in nostra & in c. licet pa-
ter, eod. tit. lib. 6. & Insti. quib. nō est permiss. facit. testi. §. praterea. Itē inquantū glo. gnaliter dicit, q̄ fm canones ēt Ꝫ patrem suū minor agere pōt, dic melius, vt no. in c. non est, Ꝫ de spon. Ex. adde ad prædicta. qd hodie hr̄ in c. fi. annū, de iudi. lib. 6. Quid aūt in aliis uotis, q̄ religionis: vide l. 2. de pollici. & p Innoc. pio-
12 ne in ca. scripturæ, de voto. † Sed q̄ro, ga ꝛ. conclusum est, quod multis casibus, maxime in spiritualibus, minor 25 annis potest esse in iudicio, nūquid si lædatur in istis spiritualibus, possit petere restōnem in integrū, sicut in temporalibus? Gol. ista fecunda circa hoc ultimū instat, & in effectu concludit quatuor, q̄ in matrimonio, ex quo tenuit, non restituitur prætextu decepti-
nis, puta qa credebat contrahere cū diuite, & Ꝫxit cum paupe-
f re f. 29. q. 1. c. 1. si aūt sniа lata esset contra matrimoniū, tunc ipse iur e seruatur illæsus, quasi uelit dicere, q̄ in hoc non est specialitas in minore, sed quilibet seruatur, & auditur aduersus instam sniam, quia illa non transit in rem iudicatam, de re iudicata, tenor, & c. consanguinei. In bñficialib. uero si decipitur minor, aduersus probationē omissam auditur petēs restōnem. Si autem renunciauit bñficio, & adhuc non est alteri collatū auditur. Secus, si fuerit alteri collatū, & hoc uoluit gl. ista in effectu vt dixi ad finem. Quoad primū qñ matrimoniū a principio nullum, gl. opinatur, quia quos Deus cōiunxit, homo non separet, nec time loquitur, qa quos Deus cōiunxit, homo non separet, nec licitū est dimittere uxorē ex quacunqua cā, excepta causa fornicationis, vt Chrs ait in Euangelio, & infra de coniug. lepro-
13 totū. † Quoad fm, qñ sententia fuit lata contra matrimonium in eo, q̄ dicit gl. quēliber seruari illæsum, in Ꝫrium facit c. ex literis de in inte. rest. vbi data fuit restō in integrū. Host. tenet ā Ꝫ rium dicens, necesse esse, q̄ ecclesiæ fiat fides de errore per ipsum, ra alleg. in gl. c. fraternitatis, de frig. & malefi. Ioā. And. dicit, credere. q̄ cundē intellectū habuerit gl. quē Host. vt f. facta fide de errore prouideatur ei, Ꝫ quem est lata snia, per bñficium restitutis, non restitutionis. Et sic Io. And. sentit cū gl. fed ndū rides ad dictū c. ex literis. Gl. super hoc, uario mō loquitur. Nam quidam dñt, q̄ uia restitution is qs auditur Ꝫ talē snīam latam contra matrimonium. Alij uero, q̄ uia appellationis, seu nullitatis, de quo vide gl. 35. q. 9. in summa, & in c. ad reprimendā, de ord. de frig. & malef. c. fraternitatis, p Arch. 2. q. 6. in sum. Cōdo breuiter veritatem post do. Ant. q̄ aut quis petit restitui in primam instantiā, & merita causę simul, & tunc oportet, q̄ probet, q̄ niat p via restōnis in integrū, nō data extrinsecus alia nullitate, cā, & ita ꝓprie loquit dictū c. ex lris. Nā p snīam, q̄ tenuit, expirāt acta iudicij, iō non audit sup priori instantia sine restōne, de neficio, si vero vult restitui ad materiā negocij dūtaxat, vt quod inchoādo aliā instātiā vult docere de iniquitate snīæ, & nō ꝓrā iudice, q non ꝓt adiri, nisi p viā appellationis. Exēplū in Archiepo, q non adit a subditis sui suffraganei citra remediū appellationis, ut in c. pastoralis, de offic. ord. & in c. venerabilibus, de sent. ex c. li. 6. & non audit, nisi appellauerit, & interposuerit ꝓfixū ad appellādū, vt d. c. venerabilibus, & ita intelligi gl. in c. ad reprimendā, de off. ord. licet. n. istæ snīæ non trāseant in rem iudicatā quoad instantiā & retractationē: transeunt tñ, ut post decēniū non sit locus appellationi, ut no. in d. c. ad reprimendā, facit qđ no. gl. in d. c. fraternitatis, de frig. & malef. Si vult dicere illū iudicē, q ꝓt de hoc cognoscere p viā q̄relæ, tunc audit & recipit ad ipsius retractationem facere fidem ecclesię de errore, & de iniustitia sententiæ & hoc uoluit glo. & Io. And. & ista pro vnum notabile dictum Inno. in d. c. tenor, & vbi dicit, q̄ non datur in d. ca. tenor, & c. lator. & c. consanguinei. Adde tamen quis

ADDITIONES.

a Dos potest repeti. Adde inf. quo tempore dos restituatur, per Specu. titu. de excep. & repl. §. 2. circa prin. & in tit. qui fil. sint legiti. uer. uxo.

b ANT. FRAN. Aliquos casus. Dicas q̄ minor potest agere in causa matrimonij, ut in c. finautem, de iud. lib. 6. & ultra casus etiam hic positos dicit, q̄ pōt agere pro morte & testamento patris, & de recuperanda pudic. & uoto uiolato, & de libero homine exhibēdo, & uide quæ habentur in l. non eo modo 2. & ibi per Cy. in 5. & 6. q. §. qui legitimam personam, & in l. non eo modo. C. de procur. & in l. in copulandis, C. de nup. & uide Bar. in l. uniuersis. C. de procur. & in l. in copulandis, C. de nup. & uide Bar. in l. 2. §. quidam. tut. pos. ubi ponit an & qñ possit stare in iudicio sine tutore uel curatore.

c SEB. SAP. Minor. An minor possit accusari in iudicio, tradit Bar. in l. 2. §. pillus, ff. de accus. Fel. in c. 1. post Abb. inf. de accus. col. 1. & nunquid possit stare in iudicio in popularib. actionibus, tradit Iaf. in l. de pupillo, in fine col. 2. ff. de ope. noui nuncia. uide etiam ad hoc do. Iaf. in l. neque tutores 3. not. C. de procur.

d ANT. FRAN. A patria potestate. An per ingressum religionis patris, possit ei solui patria potestas, uide Bar. in l. patre, ff. de his qui sunt sui, nec ius. & in l. 2. & ibi per Alex. eo. tit. & uide glo. in l. & si fine, in §. fin. & ibi per Alex. ff. de minor. & uide glo. & Bar. in l. ex cā, in §. Papinianus, eo. tit. & ibi per Card. in cle. 1. eo. tit. 1. q. 5. de regu. ubi concluditur, q̄ sic, & per Spec. in tit. de actio. in uers. quid si facta, & in tit. de statu mona. uer. 12.

e Sepulturæ. Adde ut pulchre per Feder. consi. 152. & seq.

f Cum paupere. Adde q. Pau. de Cast. dicit, q̄ meretur, qui accepit uxorem indigniorem se, eius consi. 85.

De Restitutio. spoliat. c. Ex parte. 188

gs admitti indifferēter Ꝫ snīam matrimonij ſ. d oportet, q̄ iusta
1 causa a moueat iudicē, puta absentia partis, alias sequeretur, q̄ indistincte, & in infinitū posset alia pars impugnare snīam, qđ sonat in absurdū. Posset ēt pars, Ꝫ quam lata fuit snīa, petere restitutionē in integrum, & hoc tutius & ex iusta causa concedit, & audietur Ꝫ snīam. & sic salu abitur alia opi. non rū puto necessarium per p̄dicta. Tertium mēbrum glo. nō attingunt specifi-
14 ce hic doct. sed quartum, † an minor renuncians bñficio audiatur pertō restōnē, vidēlis qd sentit hic gl. vt si alij sit collatū, nō audiat, quasi añ collationē alteri factā, & sic re integra audiat. Et fuit hæc opi. Io. & Vin. & hāc approbat Host. cū hoc tpam ēto, si ecclę & animabus expediat, vt sic magis cōsideret læsio eccłę, q̄ personæ, arg. §. de elec. c. in causis, in fi. & Ꝫ. ne se. vacan. c. 1. ipsi Vinc. de rest. in integ. c. ex literis & c. ꝓstitutis, tenet bñficiū restituendū minori, ēt si alij sit collatum, nec hēt respectum ad utilitatē ecclesiæ, sed ad fauorē minoris, & cū hac opin. videtur
15 dano, vt in c. dudū, ad fi. de præbē. li. 6. † Ratio sua mihi non placet, q̄ ēt cū certat de lucro, minor restituitur, vt in l. quod minor. §. Sceuola, ff. de minor. & l. fi. C. de repu. hær. sed in hoc est dif. rencia, quia cum certat de dāno vitando, fit restitutio, ēt re nō integra, & aduersus tertium, ad quē res ptinent, ut l. in causæ, §. interdictum, ff. de minor. sed cū certat de lucro, non fit restitutio reb. distractis, vt d. §. Sceuola. dictū tñ gloss. placet, non simpliciter. Vnde ꝙcludo, q̄ re existente integra, qa adhuc non est facta collatio, fienda est restitutio ēt solo fauore minoris, sed non indistincte, sed dēt iudex aduertere, an ex hoc minor sit læsus. Quid enim si minor habeat plura bñficia, & renunciauit vni, & ex alio viuere pōt? certe de hoc non pōt dici
16 quid si hēr illud duntaxat, sed attentis circūstantijs erat sibi magis oneroſum, q̄ vtile? certē non fiet restitutio, quæ fundatur super gratui læsione, vt in c. 1. de in integ. resti. † Ideo dicimus, q̄ b aduersus ingressum b religionis minor nō restituitur, c quia nō c decipitur, sed animę suæ magis ꝓsulitur, vt not. in c. cū dilectus, quod met. causa. Si autem ex renūciatione grauiter læderetur, pura quia vinebat ex illo bñficio, & ductus leuitate quadā renūciauit, dico eū re integra restituendū ex solo fauore minoris ęta tis, quicquid senserit Host. & do. Anto. post cum, qa nō reperimus iure cautū, quod in istis spiritualib. nō debeat subueniri isti minori capto, licet quoad agendū & administrandū reputetur maior. Cape instātiam in ecclesia, quę licet possit agere, & hoc respectu æquiparetur maiori, tamen si decipiatur in iudicio, vel contracta, restituitur tāquā minor, vt in c. 1. de in integ. resti. & c. 1. eod. titu. lib. 6. immo fortius in spiritualibus, quam in aliis subueniendum est captis, & deceptis, quia ecclesia nō debet tolerare fraudes & deceptiones in istis ꝓtractibus, arg. in eā

cum vniuersorum, de rer. permut. vbi simplicitati tribuitur venia in istis spiritualibus, c. per tuas, de do. & specialiter ecclesia protegit pupillos & minores. 87. dist. c. 1. & c. super quibusdam, de verb. sig. Nec obst. dictum do. Ant. q̄ is, cui cōfertur bñficiū
17 approbetur tanquā industriosus. Nā video, † q̄ beneficium pōt conferri ēt impuberi, vt no. in c. fi eo tempore, de rescrip. lib. 6. & c. cum ex eo, de elect. eod. lib. & in c. super inordinata, de pb. nec ex hoc, ꝓbatur industriosus, immo talis vocari non dēt ad electionem, vel alios tractatus capitulares, quia censetur carere discretione, vt apte dicit tex. in d. c. ex eo, & sic non eo ipso, q̄ promouetur, approbatur industriosus, quia pōt sibi beneficiū conferri, vt inde viuat, ex quo electus est in sortem dñi, de ꝓbē. c. cum fm. fateor tamē, q̄ si est maior 14. annorū, pōt agere, nō tñ fequitur, q̄ si decipitur, non debeat fieri restitutio sibi p supradicta. optime facit in simili l. fi. C. de testa. mili. Ex his infero ad tertium dictum gl. q̄ si lędatur in iudic o, vel ꝓtractu, potest
18 restitutionē petere. Itē q̄ eo casu, quo fienda est restitutio rescto beneficii resignati, non requiritur noua collatio, ad hoc vide tex. cum gl. in c. quamuis, de rescrip. li. 6. & facit, qa collatio est ius in beneficio in alium translato, vt no. in reg. i. de reg. iur. lib. 6. non est ergo curandū, qualiter transferatur ius, an per formalem collationem, an per restitutionem in integrū. Nam restituens intendit pristinū ius restituere. 2. q. 2. in fi. Si autem beneficiū fuit alteri collatū, non fiet restitutio, quia potius tractat de lucro, cum ex hoc non diminuatur patrimoniū suū, vt d. §. Scæuola, & in d. l. fi. C. de repu. hęre. & clem 1. in prin. de renūc.
19 Oppo. videtur enim, q̄ ex quo hæc mulier fuit traducta ad domum, & sua authoritate ab eo recessit, & cū spoliauit, arg. in c. literas, ꝛ. ergo añ omnia erat restituēda, ut ibi sol. gl. in ver. commo. q̄ cū non præcesserint sponsalia, vel matrimoniū, non potuit acquiri possessio illius saltem de iure, quia liber hō possideri non potest, non præcedente titulo legitimo, & ex sola possessione facti non datur restitutio, simile in hæretico, & laico, qui non petit restitutionem rerū spiritualium, ut in iurib. allega. in glo. quia tales nō possunt possidere. Circa hoc gl. formatria contraria. Primo de c. literas, sup. eod. vbi fit restitutio illius, quę dicebatur consanguinea, & si in veritate erat cōsanguinea non poterat illius haberi possessio. Secūdo de l. 1. C. si per vim, vel alio modo, ubi seruus consequitur restitutionem rerū, quas tamen possidere nō potest. Tertio de l. 1. §. deijcitur, de vi & vi arma. vbi vxor restituitur ad res sibi donatas a marito, quas tamen possidere non potest. Glo. solum rndet ad primum ꝓtrariū, videlicet ad c. literas, sup. co. dicēs, quod possessio iuris ibi præcessit, de qua constabat, vult dicere, q̄ ibi præcessit matrimoniū, de quo ꝓstabat præcessisse, licet opponeret aliquis defectus intrinsecus, & bene dicit. Ibi enim colorabatur possessio, probando contractum primo aspectu ualidū, nec erat discutiēdum de nullitate intrinseca, ex quo agebatur possessorio, vt in d. c. literas, & c. ex conquestione, sup. eo. Simile quod no. glo. in clem. vna, de causa poss. & proprict. sed in casu nō non ꝓstabat de matrimonio, immo potius ꝓstabat de Ꝫrio, ut patet in litera, & sic erat nuda facti possessio nullo iuris colore fulcita. Sed rndēdo ad oīa contraria gl. & declarando materiā, distingue sic post do. Ant. Quędā sunt, quæ cōiter possideri non pñt, nisi certa specifica cā præcedēte, & tūc oportet, q̄ probetur illius causæ existentia saltē apparenter, ut in casu nro. Nā liber homo possideri non pōt, vt l. cum hæres, l. quāuis, ff. de acq. poss. ideo si petitur illius resti. oportet q̄ probetur titulus, cuius vigore possideri pōt saltē apparenter, vt hic, & sup. c. proxi. aliās autem, cum talis possessio cessante tit. sit ꝓtra ius, & sit cuilibet iniusta, nō causat possessoriū, quia præsumitur vi ꝓpata, vel iniusta, ut in c. ad decimas, de resti. spolia. li. 6. Quædā sunt in se possēdibilia, sed ius resistit in quibusdam personis quoad facultatē habēdi, vel possidēdi, ut in hæretico possidēte palia, & in laico nō hñti co quoad spiritualia. & in istis nō dat possessoriū: qa ex quo possidere nō pñt, nō poterit spoliari, nec pñt petere se restitui ad id, qđ possidere nō pñt, vt hic in gl. & vide gl. in c. quo iure. 8. dif. & gl. Io. 14. q. 1. c. 1. q̄ in vtroq; ꝓcordat cū hac glo. sed Barth. Brix. ibi in addit. tenet Ꝫriū in laico quoad decimas, dicens, q̄ laicus spoliatus decimis pōt petere restitutionem, cum raptor restituatur, supra eod. c. in literis. Item quia laici quotidie possident

ADDITIONES.

a Iusta causa. Adde Pau. de Cast. consi. 66.

b SEB. SAP. Ingressum. Adde q̄ licet aliquē decipere ut ingrediatur religionē, & erit bonus dolus secundum Abb. in c. in nostra, in 2. col. inf. de sepul.

c Non restituitur. Adde, quod Lap. alleg. 53. dicit, q̄ minor in spiritualibus non auditur.

ANT. FRAN. An minor in spiritualib. restituatur, puto quod non, qa ita demū cōceditur restitutio, si est læsus, vt in toto tit. de in inte. rest. mino. sed in spiritualib. nō pōt dici esse læsus, de quo habetur in l. minor vigiti q̄nq; annis, & in l. auxiliū, ff. de mino. & ideo non restituit aduersus pacē factam de morte patris, qa videtur pro exoneratione cōscientiæ eandē pacē fecisse, l. diuus, & ibi Ray. ff. ad Sylla. & per Iac. de Aren. in l. 1. C. in qui. cau. in integ. rest. non est necess. & per Guitel. in l. si pro fute, ff. de cond. fur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

sident decimas ex tolerantia prælatorũ. Io. Calder. dicit, q̃ possessionem iuris decimalis laicus petere nõ põt: sed bene agere põt respectu fructuum decimarũ, quorũ capax est, & agetur vel possessorio vtili, vel cõdictione ex decr. ℊrelam, supra de elect. & hoc casu secundũ eum põt saluari opin. Barth. Brixi. Do. Ant. plus dicit, q̃ põt laicus agere possessorio pro decimis cõcessis
a ante ꝯcilium, a de quo no. in c. cum Apostolicæ, de his, quę fiũt a præla. vbi per Io. And. quia illas possidet ex tolerantione ecclesiæ, & Papæ, qui capacẽ facit laicum spũalium, vt not. in c. bene quidem. 96. dist. In alijs vero ꝓcedit opi. Cald. Mihi hæc dicta nõ placent, & primo nõ ꝓcedit dictum d. Ant. licet enim ante illud ꝯcilium generale ꝓcederentur laicis decimæ in feudum ex dispensatione ecclesiæ, nõ tamen per hoc infertur, q̃ titulus dẽat præsumi: nam multi occupabãt tales decimas. Item q̃d fit ex dispensatione, & tit. spãli nõ præsumitur, immo dr̃ fieri nõ posse, not. Inn. in c. pastoralis, de cau. poss. & ꝓpriet. sed in casu nostro nõ ꝑstabat de matrimonio, immo potius ꝑstabat de ℣rio, vt in litera, & sic erat nuda facti possessio, nullo rũ colore videtur fulci ta. Cape instantiam, decimæ vnius parochiæ q̃nque ꝓceduntur alteri ecclesiæ, facit q̃d leg. & no. in c. 1. de reb. ecclesiæ nõ alien. lib. 6. Item possunt ꝓpetere ex præscriptione, ad hoc c. fi. de paroch. & ecclesia capax est decimarũ, quæ sunt in parochia aliena, & tamen, qa ius cõmune resistit nõ auditur clericus petens restõnem illarum, nisi saltem doceat de colore possidendi, ga præsumitur vsurpasse, vt est tex. in c. ad decimas præallega. ergo fortius in laico nõ est admittenda petitio, cui nõ solum ius cõmune resistit, quinimmo est incapax illius iuris. Dẽt ergo docere de titu. saltem colorato, qui reddat illum capacẽ, cum præsumatur vsurpasse, & ꝓcessio spãlis nõ præsumatur. Item ẽt ante ꝯcilium laicus nõ poterat possidere, nisi certo mõ ex ꝓcessione ecclesiæ, ergo hẽt illum modum ꝓbare. Pro hoc q̃d ipsemet D. Ant. no. in c. literas, supra eo. & hic. Nec etiã dictum Cal. placet, vt audiatur petens restit. fructuum decimarũ, quia illorum est capax: q̃si fructus decimarũ ſpectant ad ecclesiam ꝓ alimonia clericorum & pauperũ, de decim. c. tua, ergo ius cõmune ẽt respectu fructuum facit ℣ laicum. Itẽ præsumptio est ℣ laicum rõne prædicta, & præsumptio sufficit, vt teneatur docere de titulo: facit q̃d leg. & no. in c. 1. de præscrip. lib. 6. Simpliciter ergo teneo istam gl. vt laicus nõ audiatur petens restõnem decimarum, vel aliorum iurium ſpiritualium, nõ docto de tit. saltẽ colorato. Est enim talis possessio euidenter iniusta, quæ nõ causat possessorium, vt not Inn. in c. bonæ, 2. de postul. prælat. vel si vis saluare opp. Cald. aliquo casu, dic, q̃ ꝓcedit, q̃n peritur restõ decimarum respectu fructuum, & agit laicus ℣ spoliatorem, pro quo ius cõmune nõ facit. Nam tunc denegari nõ dẽt restitutio, ex quo ius cõmune nõ fundat intentionem ꝙenti, nec datur incapacitas ex parte agentis, iuxta not. per gl. in c. ad decimas, eo. tit. lib. 6. & in c. 1. de præscrip. co. lib. secus si ageret ℣ eum, ꝙ quo facit ius commune, vel datur incapacitas ex parte agentis: quia perdit restõnem respectu iuris ſpiritualis. Nam tunc interdictum hẽt causam mistam, vt in l. 2. §. quidam, ff. de interd. Q̃nque ius resistit in aliquibus personis potestati habendi, sed non possidendi, vt in muliere, quæ nõ põt habere res sibi a viro donatas, in c. fi. infra de do. inter vir. & vxo. nõ tamẽ resistit ius potestati possidendi. Põt enim mulier talia bona possidere, ideo petit restõnem, & iste est casus illius l. 1. §. deijcitur, de quo gl. fecit oppõnem. sed huic videtur obstare l. si enim, qui. ff. de do. inter vir. & vxo. vbi dicitur, q̃ mulier talia bona nõ possidet de iure ciuili. sed ad illum tex. cõmuniter ibi, & hic dantur duæ solu. Prima, q̃ in veritate possidet, sed dr̃ nõ possidere in effectu, qa priuanda est tali possessione, ne maritus efficiatur pauperior, & hic intellectus est communior. Alius intellectus, q̃ nõ possi-
20 det de iure ciuili, idest, ciuiliter, naturaliter tñ possidet. †Et secũdum hunc intellectum not. q̃ nõ solum ciuilis possessio causat possessorium, sed etiam naturalis, q̃d no. Vel dic, q̃ ibi ius commune, licet sit ℣ agentem, nõ tamen fundat intentionem ꝙenti, q̃d requiritur ad hoc, vt impediatur restõ, vt not. gl. fin. d. c. ad decimas, & in d. c. 1. de præscrip. lib. 6. dixi supra eod. in c. in lite-
21 ris. †Q̃nque ius resistit in aliquibus potestati habẽdi, & possidẽdi nomine ꝓprio, nõ tamen alieno, vt in seruo possidẽte nomine dñi, & iste rõne isti⁹ possessionis põt agere possessorio, si spoliatur absente dño, & hanc petitionem facere dẽt nomine domini, nõ ꝓprio, & inrabit de calumnia, & cauebit de rato, nõ autem de iudicato soluendo, vt ibi no. Et vt dicit hic Io. And. illud nõ est spãle in seruo, quasi dicat idem esse in alio possidente nomine alieno, ex quo põt inferri idem in religioso possidẽte nomine Abbatis sui, vt si ſpolietur absente superiore, agat possessorio, facit c. cum dilecta, & q̃d ibi no. de rescrip. & c. ex parte, de accus. & l. si longius, ff. de iudi. & sic ꝓcedit aliud ℣rium, de quo in gl. An autem talis agat interdicto, vti possidetis, si molestatur absente domino, dic, q̃ sic, vt no. cõmuniter super prædicta rub. C. si per vim, vel alio modo, & ibi Bar. post gl. in l. . & Ioan. And. in c. cum teneamur, infra de app. super gl. 1. Q̃nque ius resistit potestati habendi, sed nõ ipso iure annullat, vel tollit habitum iuris, sed illud resoluit, quia habentem priuandũ inducit & sic resistit potentiæ habẽdi reuocabiliter, & tunc dat ei interdictum, inquantum vult ꝙsequi possessionem reuocabiliter, vt est casus no. in c. referente, de præbẽ. Ibi enim restituitur beneficium habẽti ꝓsimile, nõ vt perpetuo teneat, sed vt eligat vnũ so detur restitutio, ex quo crimen nõ inducit priuationem ipso facto. Q̃nque ex notorietate facti, vel ꝓfessionis ius cõmune tacit ℣ petentem, & pro reo, & tunc iudex ex officio debet denegare restõnem, secundum Cald. hic. Et ideo si petens restõnem ꝓiugis, cõfiteatur ꝓsanguinitatem, vel aliàs esset notoria, iudex denegabit restõnem, nec dẽt ſupplere de facto, sed de iure. Ad hoc c. ad decimas, de restit. spol. lib. 6. & q̃d no. in c. constitutus, de fil. presbyt. de diuor. c. significasti, & quod no. Inn. in c. cum inter R. de elect. & de offi. iud. c. 1. & ex his declaratur hæc ma-
22 teria, & gl. in c. 1. †Sed nunc generaliter quæro post Inn. & alios,
b quid hẽt probare b petens restõnem coniugis an sufficiat ꝓbare ꝓsonsalia de futuro, an requirantur ſponsalia de præsenti, & an vero sit necesse probare carnalem copulam: Circa hęc multæ reperiuntur ꝙop. quas valde prolixè & obscurè prosequuntur hic Inn. & alij doc. sed compendiosè recitando & concludẽdo dic aliquos fuisse in opi. vt sola facti possessio sufficiat ad restitutionem contẽquendam. Pro hoc tex. ibi, [Seu possessionis cõmodo &c. Jungctis verbis præcedentibus, ibi, Nullo iure &c. Jquasi sufficiat possessio iuris, vel facti; sed hæc opi. non placet Inn. nec cõmuniter alijs Doct. Ex quo enim non possidet eam vt vxorem, non põt dici destitutus de possessione coniugali. Et dico ꝓ his opin. esse tex. in c. ex transmissa, & ex cõquestione, supra eo. Im-
c mo plus dicit Inno. non sufficere c ad hanc poss. coniugalem ꝓbandam, q̃ illam vocabat vxorem, vel similes tractatus, qui ꝓpe adulteri ad palliandũ adulterium vel fornicationem scãlar nominãt & tranctant, vnde in matrimo. non sunt aliquatenus proportionabiles tales act. tantũ coniugibus, quin possint esse adaptari adnlteris & fornicatoribus, licet enim secundũ eũ actus, & consimiles sufficiant quantũ ad hoc, vt proles legitima censeatur, infra qui fil. sint legit. c. transmissę, & c. per tua, non tamen quoad probandum matrimo. seu consequendam restitutionem. Rõ diuersitatis est, quia hic vertitur periculum animæ, ibi vero est fauor legitimitatis. Itẽ hic vnus differebat ꝓsalia, seu matri. ibi nullus. Nec obst. infra de præsumpt. c. illud, ibi non solum per tales præsumptiones probata fuerunt ꝓsalia, sed etiam per instrumẽta dotalia, secundum Inn. & dic istum tex. vt ibi plenius dicã. Item adde aliam rõnem diuersitatis meliorem, quæ colligi põt ex dictis Inn. in simili in c. veniens de verb. sig. lib. 6. quando enim petitur aliqua vt vxor, qua agit de facto proprio, ideo habet plenè ꝓbare, licet quando agitur quo ad legitimationem prolis, agitur de facto alieno, ideo dicit cõmunis reputatio, seu tractatus, quia in facto alieno non testis quis esse ita bene instructus, sicut in proprio, si autem ille nuisset mulierem, vt cõcubinam, & nunc peteret ipsius restitutionem, dicendo, q̃ fuit in possipsius tenendo eã vt concubinam, in lecto, non esset audiendus secundũ Inno. † Immo libellus esset lacerandus, sicut si hereticus peteret poss. eccle. & rectificaret. 24. q. 6. c. 1. 2. & 3. & c. vel laicus poss. iur. decimandi, de præsc. cum causam, quod no. Pro hoc facit, quia talis petitio continet notoriũ peccatum. 32. q. 4. c. nemo sibi blandiatur, & impossibilitatem, qa homo liber sine tit. legitimo, qualis est ille, petit deri non potest, vt supra dixi. Ad istum text. dic, q̃ ponderatur poss. iur. & facti: quia non interuenit matrim. verũ, necappare, ter, quod sufficeret ad restõnem consequendam, sicut in c. cap. prox. non autem dẽt intelligi de nuda poss. facti, quia tex. expre. se hic resistit, ibi, [Cum per solã traductionem, &c.] Alij vero, & dic aliquos fuisse in opi. vt sola facti possessio sufficiat ad restitutionem de præsenti, quia ex his datur poss. iuris, arg. hic, hoc etiam non placet Inn. dicẽti, quia licet his casibus posset ſponsus ea vendicare adiecta causa de iure cano. arg. l. 1. ff. de rei vend. vel agere do, vt sibi adiudicaretur, iud. offi. implorare, arg. de spon. c. ex teris, 2. non tamen potest petere restit. ipsius agendo poss. Vnde post multa concludit Inn. q̃ ad hoc, vt alicui detur restitutio coniugis, oportet, q̃ probet aliquod genus spon. integrum iuris, seu illud quod habet ad matrimonium, vt ibi no. Et vt dicit hic Io. And. illud nõ est spãle in seruo, quasi dicat idem esse in alio possidente nomine alieno, ex quo põt inferri idem in religioso possidẽte nomine Abbatis sui, vt si ſpolietur absente superiore, agat possessorio, facit c. cum dilecta, & q̃d ibi no. de rescrip. & c. ex parte, de accus. & l. si longius, ff. de iudi. & sic ꝓcedit aliud ℣rium, de quo in gl. An autem talis agat interdicto, vti possidetis, si molestatur absente domino, dic, q̃ sic, vt no. cõmuniter super prædicta rub. C. si per vim, vel alio modo, & ibi Bar. post gl. in l. . & Ioan. And. in c. cum teneamur, infra de app. super gl. 1. Q̃nque ius resistit potestati habendi, sed nõ ipso iure annullat, vel tollit habi-

ADDITIONES.

2 Ante concilium. Adde pro hoc quod uoluerunt Dom. de Rot. decisio. 48. nouis, de iudic. ubi dicunt, quod c. fi annum, de iud. in 6. habet locum in eo defendente decimas, quas sibi debitas prætendebat ex priuilegio Apostolico & ante concilium.

b Quid habet probare. Adde Paul. de Cast. consi. 272 supra sæpius allega. in primo impressis.

c SEB. SAPIA. Non sufficere. Quia non probatur matrimo. ex eo, quod uir tractat mulierem ut uxorem, & nominant se coniuges, tenet Bald. in l. 1. per Fel. in c. illud, colũ. 3. infra de præsumptio. ubi late quomodo probetur matrimonium.

nisse, & eam cognouisse, aliter autẽ non potest dicere se aliquo iure, seu poss. cõmodo destitutum, vt hic. †Et hanc opin. probat
24 Innoc. hac rõne. Nam frustra ageretur ante carnalẽ copulã ad restitu. cum ſponsa liberè posset monast. ingredi, & posset solui
25 matri. infra de conuer. cõiug. c. ex publico. † Itẽ si sunt ſponsalia tantũ de futuro, impedimentũ superueniens repellit agentem, infra de iureiu. c. quemadmodũ quasi velit dicere q̃ cũ ante car nis copulam hoc vinculum sit dissolubile, nõ potest agi possessorio, sed põt agi iudicis officio, vt cõpellat eam ad exhibẽdum ea, quæ ſponsa debet exhibere viro & ℣ istam petitionem, & ẽt quando petit vxorem, põt obijci, secundũ Innocẽ. cõsanguinitas, vel aliud impedimentũ canonicũ, quod examinabitur ante quam diffiniatur, ꝓnuncietur, supra de ord. cogn. c. 1. Hoc tamen non fieret, si ageretur, vel agi posset possessorio, supra c. prox. & c. ex ꝙestione. Hanc opi suam limita Inno. quãdo vterque ꝓ alter tantũ dicat, q̃ interuenit, præsumptio est pro eo, cui stãdum est, donec ℣rium probetur, infra de præsumpt. c. 3. Quod fitetur copulã non interuenisse, alioquin si simul interuenerũt, misit, & sic ad ℣hendum, non ergo potest possideri antequam sit vxor, & hoc plus placet, quàm q̃d ſentit hic do. Ant. dicens, q̃ raducendo ipõsam de futuro, videtur voluisse & fecisse animo acquirendi poss. matrimonialem, & sic poterit postmodũ agere possessorio, quasi ſponsalia transfuerint per illum actũ in matrimonium de præsenti, q̃d non placet mihi per c. is qui fi-
26 ℣bi patet, q̃ per nullum actũ citra copulam ſponsalia transeũt
a in matrimonium, a & in vtroque c. hoc not. & cõmuniter per Doct. vnde per solã traductionem nõ videtur velle de præsentiscientire, sed potius vidisse facere spe futuri matrimonij, ꝓ hoc gl. no. in prælleg. c. 1. & optimè facit ad prædicta c. adole cens de spon. vbi patet, q̃ etiam per nixum copulæ nõ transeũt ſponsalia in matrimonium, sed oportet q̃ nixus habuerit effectum, b multò ergo fortius per solã traductionem, cũ sit actus remittate, quæ solet adhiberi in traductione vxoris, arg. opt. in
b simili in c. vidua, de regula. & q̃d ibi no. ad istum tex. põt respõderi, q̃ loquitur de ſponsalibus de præsenti, dũ dicit, q̃ hic non præcesserunt ſponsalia, nec fuerunt subsecuta: vel hoc Papa dixit ad gratiãdum factum, q̃ hic nullo modo cõpetebat restitu-
27 tion. Pro hoc, quod ibi nullũ inter eos vinculũ obligatorium sit ꝺctum. Nam intelligẽdo generaliter, & à ℣rio sensu sequeretur, q̃ ibi subesset vinculũ obligatorij, ꝓpetat restõ, quod est falsum, & non præcessit possessio modo prædicto, quia sine poss. nõ datur restõ, de offic. de ieg. c. consultatibus. † Sed circa prædicta q̃ritur quid si expresse nõ interuenerũt ſponsalia, sed vir cognouit mulierem, & eã tenuit animo quærendi possessionem matrimonialẽ, vxore sciente & non contradicente? Innoc. dicit, q̃ per hoc non dabitur restõ, licet secus dicat in beneficialibus in quibus instat. Et dic in eis, vt plene dixi in c. in literis, supra eod. refert alios tenere contrarium, q̃ petens restõnem mulieris, vt vxoris, bene obtinebit, etiam si non probat expresse contractũ matrimonialẽ interuenisse. Sufficit enim q̃ volens, & intendẽs quærere possessionẽ iuris, vel vinculi coniugalis, & mulieris vt vxoris, tenuit & cognouit eã ſcientem, & non ℣dicentem, sed potius ꝓsentiẽntem. Et hoc vltimum magis placet Hosti. quoad ꝺctum matrimonij, idest, vt matrimoniũ teneat. Nã sufficit cõsensus tacitus, & per canis copulã præsumptus, saltem in foro ꝙ
28 tentioso, de quo in c. tuæ, infra de spon. quod satis placet. †Not.
c secundũ verã opinionem, c q̃ ad ꝺctum matrimonij non requiruntur verba, sed satis est constare de mente, de qua satis ꝓstat p prædicta, sed quoad restõnem obtinendã necesse habet probare, quod ſponsalia interuenerunt in facie ecclesię. Rõ, quia aliàs matrimonium est clandestinum, vt in c. fi. de clan. despon. quo casu nõ solum ecclesia dẽt denegare restõnem, immo ex officio suo in pœnam sic ℣hentium dẽt eos ad tempus separare, ex quo contraxerunt contra interdictũ ecclesiæ, & etiã si reus nihil obijceret, ecclesia tamen ex officio suo poterit restituere, & restõnem denegare. Et si diceres, quomodo poterit pars opponere de clandestinitate matrimonij ad effectum impediẽdi restitutionem, cum sic oppõnẽdo allegabit turpitudinẽ suam? cõtra c. inter dilectos, §. accedens, de do. Respõdet Hostiẽ. dupliciter. Primo, d q̃ est speciale in causa matrimonii vt audiatur nor.
d in c. lator, & c. tenor, & c. consanguinei, de re iudi. Secũdo, q̃ cũ reperiatur in pol. libertatis, quia aliter non est in possessione illius, vt vxoris, in causa turpitudinis, potior est condõ possidẽtis vt in regula, in pari causa, lib. 6. & in l. si ob turpem, ad fin. ff. de
29 cond. ob turpẽ causam. † Vlti. qa supra dixi obstare exceptionẽ ad restitutionem cõsequendam, si opponitur, q̃ actor non potest illã rem possidere, quæro nunquid hęc exceptio, tu nõ possidebas, vel possidere nõ potes rem, cuius restõnem petis, sit peremptoria, an dilatoria? Ioã. Cald. hic concludit, q̃ peremptoria, & sic est opponenda post lit. contest. c. 1. de lit. contest. lib. 6. Mouetur, quia concernit principale factũ, de quo agitur Innoc. tamen de adult. c. pen. sentit exceptionem adulterij fore dilatoriam, & peremptoriam, & sic posse opponi ante & post lit. contest Sed Ioan. Cald. respondet, q̃ ibi est speciale propter peccatum. Do. Ant. putat esse litis finitæ, & sic poterit opponere eam ad merita, & ad processum, quia concludit agentem funditus
e ius non habere, c iuxta theoricam Bar. in l. cum quærebatur, ff. iud. solui quod placet. Nam sine actione nemo experitur, l. si pupilli, ff. de neg. gest. Et hæc exceptio concludit actori actionem non competere. vide quod in simili not. de hac exceptione, tua non interest, per glo. in cap. ex parte Adæ, de testib. plenius per Innocen. in cap. super his, de accusa.

ADDITIONES.

a ZACH. Transeunt in matrimonium. Adde Bald. in l. 2. ff. de spon. & Host. in c. tuæ, & ibi per ilsum, infra eo. titu.

b Effectum. Adde Are. consi. 143.

c ZACH. Opinionem. Adde, quod istam communem, & veram opi. tenuerũt gl. in c. inter virum, de spon. vbi puella propter verecundiam, non consentit expresse, sed tacitè, annuendo capite. gl. iterum & Imo. in c. tenor, infra de re iu. vbi verba non interueniunt, sed tacitus consensus per annuli missionem, gl. & Gemi. 13. dist. c. si rector, & Host. in sua summa, in tit. de matr. §. qualiter, licet aliqui, quos refert & sequitur Card. in cle. 1. q. 18. de coniug. & affinit. tenuerint q̃ immo verba requirantur.

ANT. FRAN. An in matrimonio requirantur uerba, dicas q̃ in ualentibus loqui ad substantiam ipsius matri. uerba non requiruntur, sed bene ob solẽnitatem probatam, ut est tex. in c. tuæ, & ibi plene dixi, ubi etiã per d. Card. & alios Modernos tractatur hæc materia de spon.

d SEB. SAP. Primo. Adde q̃ illa regula, q̃ non auditur allegans turpitudinẽ suam, fallit generaliter, quando tractatur de fauore animæ ad exoerationem conscientię, & quando tractatur de fauore eccl. & traditur in c. tertio loco, infra de præsump. & in c. inter dilectos, infra de dona. & in c. ex tenore, infra de testi. alias limitationes refert Lal. in Iusiurandum, quod ex conuentione, §. procurator, col. antep. & pen. ff. de iureiu.

e Ius non habere. Adde Rom. consi. 214. & 216.

SVMMARIVM.

1 *Interdictum recuperandæ non datur contra illum, qui non spoliauit, nec mãdauit, nec spoliationem ratam habuit.*

2 *Cognitio causæ si est commissa alicui, nõ videtur ei commissa decisio, nisi specialiter committatur.*

3 *Clausula, Decidas sine debito, non dat formam, sed instructionem, & sententia lata contra debitum finem non est nulla, sed cassanda.*

4 *Litis contestatio causatur etiam per responsionem factam ad narrata in libello, licet non ad conclusionem libelli.*

5 *Litis contest. inducitur per ista verba, non credo narrata esse uera.*

6 *Index app. potest retractare sententiam iudicis a quo, quia non sustentatur ex actis falsis in prima instantia, & potest sequi dicta testiũ, quæ iudex a quo noluit sequi & ideo non fecit scribi in actis.*

7 *Possessorium solum semper potest intentari, licet causa sit commissa cognoscenda, tam super petitorio, quam possessorio. 12.*

8 *Libellus generalis in iudicijs uniuersalibus admittitur, secus in singularib. Item admittitur in accessorijs rei petitæ, & in interdicto, unde ui, in quo ueniunt omnia accessoria ad rem principalem. 10.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

9 *Iudicium vniuersale dicitur, quando petitur ecclesia, quia veniant omnia pertinentia ad eam.*
11 *Pertinentiæ, quæ dicantur esse unius ecclesiæ cæfteri vel hospitalis, vel iuris Epis. vel quomodo probantur istæ pertinentiæ. 14.*
12 *Patronus, idest, qui habet ius patronatus in aliqua ecclesia, non habet alia iura, nisi denuntiationem malæ administrationis, & defensionē, & vt ei subueniatur, ne uergat ad inopiam.*
13 *Monasterium statim quod apprehendit possessionem alicuius, tanquam monachi, apprehendit etiam absque apprehensione reali possessionem omniū, quę habebat ingressus.*
14 *Libellus ambiguus interpretatur pro libellante, quando verba patiuntur istā interpretationem.*
15 *Possidere in præsenti, quomodo quis præsumatur, siue sit viuus, siue sit mortuus, si probetur semel possedisse tam in re mobili, quam immobili, tam si negat se possidere, quam si asserat.*
16 *Hæres non potest declarare animum defuncti.*
17 *Agens possessorio, non habet probare se illo die possedisse, quo deiectus fuit, sed sufficit sibi probare possessionem ante deiectionem.*
18 *Dominus, an quis præsumatur nunc ex eo, quia probatur olim dominus, tam si negat se dominum, quam si asserat, tam in profanis, quam in beneficialibus.*
19 *Possessio non probatur probato dominio.*
20 *Possessio vtrum probet dominium, etiā iuncta fama vicinię, & si possideat an præsumatur dominus.*
21 *Possidere præsumitur quis eo ipso, quod probatur detinere.*
23 *Interdictum, vnde vi, datur contra singularem successorem, succedentem in vitium.*
24 *Spoliatus potest agere, contra pos. qui non spoliauit, offic iudicis.*
25 *Possessorium recuperandæ, an sit idem cum remedio cano. Reintegranda, & quid differant inter se.*
26 *Remedium canon. Reintegranda, datur contra quemlibet possessorem, etiam non vitiosum rerum ecclesiasticarum, vel clericorum, vel etiam laicorum, secundum vnam opi. 27.*
28 *Agens conditione cap. reintegranda, an debeat probare causam suæ amissionis?*
Qualitas, super qua quis fundatur, debet per ipsum probari.
29 *Mandata an præsumantur, ex quo res de qua litigatur, reperitur penes illum, de cuius mandato, & consensu dubitatur.*
30 *A sententia lata super possessorio an licitum sit appellare, quando spectatur sententia super proprietate.*
31 *An, & quo casu possit appellari a missione ex primo uel secundo decreto.*
32 *Sententia habet præsumptionem pro se, quando transiuit in rem iudicatam, secus si ab ea est appellatum.*
Omissio ordinis iudiciarij respicientis nullitatem sententiæ, an recipiat probationem contrariam.

CAP. XV.

1 CVm ad sedem †Interdictū, vnde vi, non cōperit ℨ illum, qui non spoliauit, nec spoliari mandauit, nec spoliationē ratam habuit. Diuiditur principaliter in duas partes. In prima, ꝓcessus narratio. In secunda causæ diffinitio. Secūda, ibi, [Nos prioris.] Casus literalis. Inter hospitalarios Hierosolymitanos ex parte vna, & Epm Cumanum ex altera vertebatur quæstio super ecclesia, & hospitale de monte Citano, quæ cōmissa fuit abbati de Accon. vt audiret omnia tam ad possessoriū, quàm ad petitoriū iudicium pertinentia, quæ pars vtraque duceret ꝓponenda, & cām ipsam fine debito terminaret, corā quo petijt ꝓcurator hospitalis prædicta cū possessionibus, & pertinentijs suis, quæ tenebat Episcopus, sibi restitui, dicens illa ad Hospitale Hierosoly. de iure spectare, & ꝙ ipsa diutius possedisset, possessorium solūmodo intentando. Ad quæ respōdet procurator Episcopi se nescire, nec credere supradicta ab hospitalarijs possessa, vel ad illud aliquatenus pertinere, sed Episcop⁹ Cumanus rationabiliter tenebat prædicta tanquàm in sua diœcesi ꝓstituta. lit. contest. ad ꝓbandam intentionē suā pars, vtraque testes ꝓduxit: Abbas examinato negotio, cōdemnauit procuratorē Episcopi ad restōnem omniū prædictorum. Pars Episcopi ad sedem Apostolicā appellauit a sententia illa. Procuratores vtriusque partis comparuerūt in præsentia Papæ, ꝙ causam examinauit eandē, & videbatur per testes ꝓbatum, ꝙ nuncius Episcopi Cumani abstulerat cruces hospitalarijs, inhibendo eisdē, ne ad supradictam ecclesiā, & hospitale redirēt, & ꝙ Episcopus prædicta omnia possidebat, vnde procurator hospitalariorum petebat dictā restōnis sententiam cōfirmari. Respōdebatur ex parte Episcopi, & si forsitā sit ostensum, ꝙ nuncius Episcodi ꝓdicta fecisset, non tamē fuit probatū, ꝙ de mandato Episcopi illud factum fuisset. Papa cōsiderans acta prioris iudicij, quia cōstare nō potuit per dicta testium, vel ꝓfessiones partium, vel et instrā, vel euidentia facti, ꝙ Cum. Eps spoliauerit hospitalarios, vel mandauerit spoliari, vel ratam habuerit spoliationē, pronūciauit in qōne prædicta interdictum, vnde vi, locum nullaten⁹ habuisse, cassando sententiā restōnis latam a prædicto abbate, licet aduersa pars diceret, ꝙ pro sua iudicis esset præsumendū, qui ex alijs cautis potuit animum suū informare. Bert. Not. 1. ꝙ

a hospitale quandoque accedit ecclesiæ, a qñque vero ecℨ, in diu-
rabāt res petitas, sed petebāt ecclesiam & hospitale, cū possessio
nibus, & pertinētijs suis, & sic nō poterat Episcopus deliberare,
nec iudex certā ferre sniam, supra de libel. obla. c. 2. & 3. ff. de rei
8 vend. l. si in rem, & Inst. de actio. §. curare, † Sol. gl. 2. hunc libellū
a generalē admitti in iudicijs vniuersalibus, quale est illud, cū
petitur ecclesia cum pertinentijs suis, ℨrium procedit in actio-
9 nibus singularibus, vt in rei vēnd. & c. † No. bene hoc dictū glo.
ꝙ cum petitur ecclesia, est iudiciū vniuersale. b Vnde veniunt
omnia pertinētia ad ecclesiā, licet nō exprimātur, sicut cū peti-
tur hæreditas, veniūt omnia, quæ sunt in hæreditate: facit quod
no. Inn. in c. eā te, de rescrip. & qđ no. in c. ga V. secundū vnum
intellectū, supra de iud. & Inno. in c. quęretēte, de offi. ordi. & c.
ranta, de excel. prælat. Et ex hoc resultat alius effectus, vt sequit
ing. vt nō solū sub ista generalitate veniat id qđ erat apud reū
tempore petitionis, sed etiā tempore sniæ, ff. de pet. hæredit. l. si
quo tempore. Itē dic idē esse, si nō possidebat aliqua tempore
sniæ, sed si postea reperitur possidere, ex quo declarat rē princi
paliter petitam ad actorē pertinere, poterit executio peti super
illis rebus nouiter possessis, ex quo nūc probātur pertinere ad il
lam rē, & fiet hæc petitio sine lit. contest. & sic summarie secun
dū Inno. hic, & clarius quod not. Inno. in c. conquerēte, & vide
ad hoc l. 4. ff. de pet. hær. & l. si a te, ff. de excep. rei iud. & qđ in eis
no. Ex prædictis hēs vnum modū defendendi hanc generalita-
tem libelli. Alium modū ponit hic Inno. in prin. dicēs libellum
incertū hic admitti, quia hæ pertinentiæ petūtur hic, tanquam
accessoria, vt no. supra de ord. cog. c. cū dilectus quasi velit Inn.
ꝙ in accessorijs libellus, possit esse generalis, & incertus, sed tu
limita & restringe hoc dictū Inno. prout ipse no. in c. fin. de ex-
cel. præla. vbi dicit libellū posse esse incertū in accessorijs; quan-
do sunt accessoria rei, idest, quādo talis res est, quæ principaliter
petitur, quæ hēt accessoria, vt est ecclesia, vel hospitale, habet
enim dotes suas, & alia iura, & ad hoc alleg. hoc c. Idē, quando
sunt accessoria actioni in iudicio deductæ, vt in interdicto, vn-
de vi, veniūt enim ex natura iterdicti omnia mobilia, & immo-
bilia ibi existentia, & oīa damna, & interesse, vt l. 1. §. rectissime,
ff. de vi & vi arma. & idē sentit Innoen. in verbo, pertinentijs, in
fi. dicens, ꝙ vbi pertinētiæ nō accedunt petitioni, vel rei, neces-
se est exprimere. Ideo dicit Inn. hic, ꝙ si quis petat omnia bona
alicuius, nō est audiendus, nisi ea exprimat. Rō, quia cum singu
laribus actionibus agatur, nō posset ferri certa snia, quæ fieri de-
10 bet in actionibus singularibus, sed quādo certum quid accedit
petitioni, sicut est in dote statuta, & in iuribus parochialib. cer-
ta dicitur sententia, quod no. † Et hic habes tres modos sustinē-
di hunc libellum. Primus est in gl. quia iudiciū est hic vniuersa-
le, quia petit vniuersa iura ecclesiæ & sic sub nomine collectiuo
ex iuris dispositione comprahendunt multa. Secundus est, qa
petitæ, quia de iure hēt pertinentias. Tertius, quia erant acces-
soriæ interdicto, vnde vi, de quo hic agebatur. Veniūt enim oīa
accessoria ad rem principalem, etiā si nō exprimatur, vt sup. di-
xi. Et ex his habes clare hūc articulū, & materia ista generaliter
explicatur in c. 1. de libel. obla. Ideo hic vltra non dico, & p Inn.
11 in c. tanta, de excel. præla. vbi ponit quædā pulchra dicta, & in c.
certificari, de ꝓpul. & in c. cōquerente, de offic. ordi. † Sed nunc
quæro, si admittitur iste libellus, [Peto talē ecclesiam, seu talē
rem cū pertinentijs suis,]quid veniat appellatione pertinentia
rum. Sol. dicit Inn. ꝙ veniūt, quæ statuto, vel ꝙsuetudine, vel le-
ge deputata sunt, vt accedant, vt in interdicto, vnde vi, statutū
est, ꝙ accedant etiā mobilia & damna, supra eod. c. grauis. l. 1. ff.
eo. ꝙ ad autem, & §. rectissime, & multa alia, de quibus ibi not.
12 †Hoc quod dictum est de patrono, vt sibi reddatur rō de tēporalibus, dicit Host. nō intelligendū de patrono laico. Ad illum enim nō pertinent ēt temporalia, nisi quo ad denunciationem malæ administrationis, & tuitionē & defensionē, vt ei subueniatur, ne vergat ad inopiam, vt patet 16. q. 7. c. filijs & qđ leg. & no. in c. nobis, & c. præterea. Sed dic tu, quod idem sentit Innoc. & apertissime ipse no. in c. cum vos, de offic. ordi. vbi vide. sed nō placet primum dictū Inn. Quare. n. non veniunt omnia quocū que iure quæsita, quando aliquis, puta tanquam rector, petit sibi adiudicari ecclesiam cum pertinentijs suis, cum sit rector, er go dēt administrationem omnium hīe, sicut quando petit Epi scopus ius Episcopale cum pertinētijs in ecclesia: certe inspecta qualitate personę vtriusque, & iuris dispositione, nō videtur dif ferētia in adiudicatione quæsitorum, iure speciali, ar. de dila. c. literæ, & c. fi. de succ. ab intest. cum sim. Ioā. de Lig. aliter distinguit, cuius opi. communiter nō recipitur. Itē ipsemet Inn. aliud sentit in c. cōquerēte, de offic. ord. & c. dilectus, de capel. mona. vbi sentit, ꝙ petendo iura episcopalia, veniunt tātum debita de iure cōmuni, & nō de speciali. aliud sentit in c. fin. de offic. ord. & Doct. in c. constitutus, de rel. do. & ibi per gl. & Inno. & Ioan. And. qui concordando opi. contrarias distinxit, ꝙ si aliqua percipiuntur de iure speciali loco debiti iuris cōmunis, illa veniūt petendo simpliciter iura Episcopalia, secus si illa nō sunt surrogata

b per ecclesijs, sed ēt super hospitalibus b fundatis in diœcesi ista-
c ac ipsorum vacantium hēre custodiam, ad hoc c. de Xenodo-
chijs, de relig. do. Et dic, vt no. in c. inter dilectos, de don. & no-
hic vnum notabile dictū Inno. ꝙ sicut ecclesiæ, ita & hospitalia
dos est assignanda, alleg. c. cū sicut, de cōse. eccl. vel alta. vide qđ
2 ibi no. in gl. † No. tertio, ꝙ cōmissa cognitione causæ, nō vide-
d tur cōmissa decisio, d nisi specialiter committatur, quod tenet
Bar. in l. a diuo Pio, ff. de re iud. vbi vide plenius, & qđ leg. & ea.
in c. super qōnum, post prin. de offi. deleg. dixi de causa pot. & p
3 priet. c. cū super. † Quarto no. ꝙ per istā clausulam positam in
cōmissione, Decidas sine debito, non vī data certa forma, sed
potius est quædam instructio, vnde snia lata nō seruando dic-
tum finem, nō est nulla, sed cassanda, vt hic in fi. Simile not. per
Doc. in c. ex insinuatione, de rescr. de illa clausula, Decidas pru-
dentia rōne, & vide quod plene dixi in c. cū dilecta, eo. titu. & ibi
qđ no. Inn in c prudentiam, de offic. deleg. Not. intelligendo ꝙ
hic fuerit actū duntaxat possessorio, ꝙ libellus in iudicio posse-
sorio non alteratur, licet narrarentur aliqua ꝑcernentia ipsam
c proprietatē, vt patet ibi asserentes e illa de iure, &c. similiter c.
4 ex parte B. de foro comp. & ibi plenius dixi. † No. secundū Abb.
ꝙ per rūsionem ad narrata, tūm inducitur lit. contesta hic etiam
ꝓcurator Epi solum rīdit ad narrata in libello, & nō ad qualita-
tem libelli, indirecte tñ negatur conclusio libelli, quia si narra-
ta non sunt vera, nō debet exaudiri conclusio. De materia vide
5 in c. vno, de lit. contest. † Itē no. ꝙ per hæc verba, Non credo ne-
f rata esse vera, f inducitur lit. contest. ꝙ non ergo tenetur ꝓcura-
g negare narrata esse vera, g sed satis est dicere, sed nō credere qđ
not. Satis enim est, quòd non confiteatur intentionem actoris,
nam tenetur actor intentionem suam probare quia actor pro-
6 bat, quod asseuerat, 6. quæstio. vlt. cap. accusator, & l. i. C. de pro-
ba. † No. quod si ex actis factis in prima instantia nō iustificatur
snia, nec de nouo sustentatur, dēt per iudicem appellationis re-
h tractari, hæc præsumendū est pro facto iudicis, h qđ not. Idē te-
no. in c. quoniam contra, de ꝓb. vbi notabiliter dicit, ꝙ licet te-
tia potuerit esse iusta quoad iudicē a quo, quia forte nolens te-
qui dicta testium, ꝙa forte vacillabant, sed hoc non fecit actis
in actis, tñ iudex ad quem illā retractabit sequendo dicta testiū
ex quo in actis non apparet aliquid ℨ testes. Facit l. 2. C. de cōsu.
vbi etiam bo. tex. vide ēt circa hoc, qđ ple. not. in c. in præsentia,
de renun. & qđ dicam plene in c. causam quæ, de re iud. Vide no.
& tenementi, iudicem ad quē, qñque exprimere causam in qua
tentia retractatoria ex primis actis, & hoc ad honorem fidei ca-
seruandum, ne dicatur iniuste, & sine cā retractasse snīam. quā-
doque exprimit cām ad honorem iudicis a quo conseruandum,
quandoque retractat snīam ex nouis actis, vt in c. cum locum,
7 fide instrum. † Quæro, hic fuit commissa cā tam circa possessi-
rium, quàm peritorium, nunquid possit actor intrare iudicium
i possessorium tantū? glo. 1. ꝙ sic, ic⁹ no. & satis videtur probare
tex. hic, & melius in c. 1. de seq. poss & fruct. Commissio autē
per vtroque non alterat priuilegiū possessorij & spoliati, quin
primo possit intentari. Opp. & videtur, ꝙ iste libellus fuerit tan-quàm

ADDITIONES.

a Ecclesiæ. Tu pondera tex. quia denominatio fit ab hospitali, & non ab eccle-
sia, ergo hospitale erit principale. l. quæritur, ff. de statu hom. ita dicitur de
super ecclesia & hospitali, & sic copulat æque principaliter, ut in auctē. de
gressi, C. de sacrof. eccl.
b SEB. SAP. Hospitalibus. Hospitale quando dicatur religiosum, & subiectū
Episcopo, tradit Felin. in c. de quarta colum. 5. uer. tertia declaratio, infra de
præscri. ubi plura in materia hospitalium, & ibi an ueniant appellatione ec-
clesiarum.
c In diœceſi sua. Adde, ut per Fed. consi. 190.
d Decisio. Adde Old. consi. 227.
e Asserentes. No. uerbum, asserentes. vide c. ad hæc, & quod ibi no. Do. Ana. de
rescrip. & quod habetur in cap. pastoralis, de causa poss. & in c. super literis
de rescrip.
f Narrata esse uera. Adde uidendum per dom. de Rot. decisio. 12. de lit. contest.
in nouis.
g Lit. contest. Tu pondera, quia hic apponitur uerbum, Nec scio, nec credo, nec
uerba sequentia inducitur negatio, sed an per uerbum, credo, solum dice-
atur lit. contesta. Barto. tenet contrarium in l. 2. C. de lit. contesta. ubi quę
dixi in c. 1. de lit. contest. Vide Baid. in l. de tutela, ff. de in integrum restitu-
tio. min. And. Barb.
ANT. FRAN. Dicas, ꝙ litis contest. potest fieri per uerbum, credo, ut
non credo. secundum Bal. in l. 2. C. de iura. cal. licet Bar. in l. 2. C. de lit. con-
dixerit, ꝙ debet fieri per uerbum ueritatis, aut saltem nehementis credu-
tatis, sed uide Bal. in l. 3. C. quibus ad liber. procla. non licet, ubi dicit, quod
per illa uerba, non credo libellum, uere inducitur lit. contesta. negatum, de
quo uide Spec. in tit. de lit. contest. in §. 2. in uer. & no.
h Pro facto iudicis. Vide quod pulchre dicit Bar. in l. Lucius, ff. de his, qui no.
fam. & dixi in c. causam quæ, de re iud.
i Quod sic. Tu pondera rationem, quia reseriptum debet reduci ad ius com-
ne, c. causam quæ de rescrip.

ADDITIONES.

a ZACHARIA. Libellum generalem. Adde Lanfranc. de Oria. in capitu. quoniam contra, §. petitionem, num. 6. uer. in iudicio autem generali, infra de probatio.
b Vniuersale. Adde Alex. consi. 184.
ANT. FRAN. De libello generali, an procedat, dicas, ꝙ admittitur in actione personali, si non excipitur: secus autem in actione reali, vt habetur per glo. & Bar. in l. si mater, in §. 1. ff. de excep. rei iudi. dixit tamen Bald. in l. fina. in 4. colū. C. de col. & Alexan. plene in l. 1. ff. de eden. ꝙ libello generali non declarato, non debet responderi, immo libellus generalis, causa nō expressa, reddit processum nullum, si opponatur de generalitate, de quo per Bart. post gl. in d. l. 1. ff. de eden. & in l. fi. C. de anna. exce. & in c. Abbate, de re iudicata, de materia in l. edita, C. de eden. & uide per Pet. de Ancha. & Imo. in cle. fa-
pe, de uerb. sig. ꝙ libellus generalis in causa summaria admittitur, vide per Bar. in l. extrauag. ad reprimendum, in verbo, figura, & per Alex. consi. 186. in 2. parte consil. & 31.
c SEB. SAP. Castro autem. Quid si castrum venditur cum suis pertinentijs, an ueniant possessiones, vel prædia, quæ erant quæsita in territorio illius castri vide Alex. post Imo. in l. 3. in prin. ff. de acq. pos. ubi concludit, ꝙ non, sequitur Ias. in l. fi. col. 2. ff. de consti. princ.
d Assignari. An castra habeant territorium, dicit, quod non vide in contrarium tex. in cap. licet causam, in prin. de probatio. vbi recte probatur contrarium vide c. fi ciuitas, de sent. excom. lib. 6. vbi etiam recte probatur contrarium, vide l. 2. C. de fun. limi. lib. 11. in uerbo castrorum territoria, potest dici, ꝙ procedunt de consuetudine, non de iure: vnde de facto fuerunt assignata territoria illis castris.
ANT. FRANC. An Castrum habeat territorium, uidetur enim territorium, dicas, quod si habet merum & mixtum Imperium a Principe, vel ex consuetudine, potest dici habere territorium a terrendo, ut l. fin. ff. de iurisdict. omn. iudic. & l. si pupillus, in §. si territorium, ff. de verbo. signifi. habet tamen castrum, vel debet habere confinia, sicut & villa, secundum Bal. in l. pen. in vlt. no. C. de instit. & substit. lub cond. fac. & habetur per Flo. in l. fed & loci, §. fi. ff. fin. reg. Et adde, quod castrum probatur esse de territorio ciuitatis, si cum ciuitate solu: census, seu collectas & per Ang. in l. 3. C. de natu. lib. quod est no.
e Contrarium. Tu pondera, quia videtur, quod opin. istorum sit uera, per tex. ad hoc notabilem in l. etiam, C. de iure dot. in uerbo, perineat, & adduco text. coniuncta doctrina Doct. in cap. 1. de transactio. ubi renunciando legi, intelligitur etiam de lege speciali potest dici ad concordiam, quod est quoddam speciale rarissimum, & non venit, quoddam speciale frequens, & venit, argumen. in l. si fitulas, §. frumenta, ff. de contrahen. empt. & quod voluit Barto. in l. fed & si quis. §. quæsitum, ff. si quis cau. & in l. Scio, §. medico, ff. de ann. leg. dixi in c. 1. de commu. Et ad illud quod uenit, quod est ex l. communi, uel consuetudine, allegani glo. in procœmio clem. in uerbo, iuris, vide quæ ibi dixi. And. Barb.
ANT. FRANC. Circa hoc, quod dicitur de renunciatione generali, dicas, quod renunciatio debet esse specialis, alias non extenditur ad ignorata, per Spec. in tit. de excep. in uer. 2. in §. cæterum, & de renun. & conclu. in ver. pone ergo, per Barto. in l. fed & si quis, in §. quæsitum, in uit. colum. ff. si quis cau. & adde, quod renunciatio de non opponendo aliquas exceptiones, ualet, per Spec. in tit. de renun. in uer. quæro, & in uer. quid si quis, & habetur per Bar. in §. quæsitum, & per Cy. in 1. pen. C. de pac. & per Alex. post Bar. in l. quanquam, ad Macedo.

tanquàm nimis generalis, nō erat recipiendus, nō enim declarabāt res petitas, sed petebāt ecclesiam & hospitale, cū possessionibus, & pertinētijs suis, & sic nō poterat Episcopus deliberare, nec iudex certā ferre snīam, supra de libel. obla. c. 2. & 3. ff. de rei
8 vend. l. si in rem, & Inst. de actio. §. curare, † Sol. gl. 2. hunc libellū
a generalē admitti in iudicijs vniuersalibus, quale est illud, cū
petitur ecclesia cum pertinentijs suis, ℨrium procedit in actio-
9 nibus singularibus, vt in rei vēnd. & c. † No. bene hoc dictū glo.
ꝙ cum petitur ecclesia, est iudicium vniuersale. b Vnde veniunt
omnia pertinētia ad ecclesiā, licet nō exprimātur, sicut cū peti-
tur hæreditas, veniūt omnia, quæ sunt in hæreditate: facit quod
no. Inn. in c. eā te, de rescrip. & qđ no. in c. ga V. secundū vnum
intellectū, supra de iud. & Inno. in c. quęretēte, de offi. ordi. & c.
ranta, de excel. prælat. Et ex hoc resultat alius effectus, vt sequit
ing. vt nō solū sub ista generalitate veniat id qđ erat apud reū
tempore petitionis, sed etiā tempore snīæ, ff. de pet. hæredit. l. si
quo tempore. Itē dic idē esse, si nō possidebat aliqua tempore
snīæ, sed si postea reperitur possidere, ex quo declarat rē princi
paliter petitam ad actorē pertinere, poterit executio peti super
illis rebus nouiter possessis, ex quo nūc probātur pertinere ad il
lam rē, & fiet hæc petitio sine lit. contest. & sic summarie secun
dū Inno. hic, & clarius quod not. Inno. in c. conquerēte, & vide
ad hoc l. 4. ff. de pet. hær. & l. si a te, ff. de excep. rei iud. & qđ in eis
no. Ex prædictis hēs vnum modū defendendi hanc generalita-
tem libelli. Alium modū ponit hic Inno. in prin. dicēs libellum
incertū hic admitti, quia hæ pertinentiæ petūtur hic, tanquam
accessoria, vt no. supra de ord. cog. c. cū dilectus quasi velit Inn.
ꝙ in accessorijs libellus, possit esse generalis, & incertus, sed tu
limita & restringe hoc dictū Inno. prout ipse no. in c. fin. de ex-
cel. præla. vbi dicit libellū posse esse incertū in accessorijs; quan-
do sunt accessoria rei, idest, quādo talis res est, quæ principaliter
petitur, quæ hēt accessoria, vt est ecclesia, vel hospitale, habet
enim dotes suas, & alia iura, & ad hoc alleg. hoc c. Idē, quando
sunt accessoria actioni in iudicio deductæ, vt in interdicto, vn-
de vi, veniūt enim ex natura iterdicti omnia mobilia, & immo-
bilia ibi existentia, & oīa damna, & interesse, vt l. 1. §. rectissime,
ff. de vi & vi arma. & idē sentit Innoen. in verbo, pertinentijs, in
fi. dicens, ꝙ vbi pertinētiæ nō accedunt petitioni, vel rei, neces-
se est exprimere. Ideo dicit Inn. hic, ꝙ si quis petat omnia bona
alicuius, nō est audiendus, nisi ea exprimat. Rō, quia cum singu
laribus actionibus agatur, nō posset ferri certa snia, quæ fieri de-
10 bet in actionibus singularibus, sed quādo certum quid accedit
petitioni, sicut est in dote statuta, & in iuribus parochialib. cer-
ta dicitur sententia, quod no. † Et hic habes tres modos sustinē-
di hunc libellum. Primus est in gl. quia iudiciū est hic vniuersa-
le, quia petit vniuersa iura ecclesiæ & sic sub nomine collectiuo
ex iuris dispositione comprahendunt multa. Secundus est, qa
petitæ, quia de iure hēt pertinentias. Tertius, quia erant acces-
soriæ interdicto, vnde vi, de quo hic agebatur. Veniūt enim oīa
accessoria ad rem principalem, etiā si nō exprimatur, vt sup. di-
xi. Et ex his habes clare hūc articulū, & materia ista generaliter
explicatur in c. 1. de libel. obla. Ideo hic vltra non dico, & p Inn.
11 in c. tanta, de excel. præla. vbi ponit quædā pulchra dicta, & in c.
certificari, de ꝓpul. & in c. cōquerente, de offic. ordi. † Sed nunc
quæro, si admittitur iste libellus, [Peto talē ecclesiam, seu talē
rem cū pertinentijs suis,]quid veniat appellatione pertinentia
rum. Sol. dicit Inn. ꝙ veniūt, quæ statuto, vel ꝙsuetudine, vel le-
ge deputata sunt, vt accedant, vt in interdicto, vnde vi, statutū
est, ꝙ accedant etiā mobilia & damna, supra eod. c. grauis. l. 1. ff.
eo. ꝙ ad autem, & §. rectissime, & multa alia, de quibus ibi not.
12 †Hoc quod dictum est de patrono, vt sibi reddatur rō de tēporalibus, dicit Host. nō intelligendū de patrono laico. Ad illum enim nō pertinent ēt temporalia, nisi quo ad denunciationem malæ administrationis, & tuitionē & defensionē, vt ei subueniatur, ne vergat ad inopiam, vt patet 16. q. 7. c. filijs & qđ leg. & no. in c. nobis, & c. præterea. Sed dic tu, quod idem sentit Innoc. & apertissime ipse no. in c. cum vos, de offic. ordi. vbi vide. sed nō placet primum dictū Inn. Quare. n. non veniunt omnia quocū que iure quæsita, quando aliquis, puta tanquam rector, petit sibi adiudicari ecclesiam cum pertinentijs suis, cum sit rector, er go dēt administrationem omnium hīe, sicut quando petit Epi scopus ius Episcopale cum pertinētijs in ecclesia: certe inspecta qualitate personę vtriusque, & iuris dispositione, nō videtur dif ferētia in adiudicatione quæsitorum, iure speciali, ar. de dila. c. literæ, & c. fi. de succ. ab intest. cum sim. Ioā. de Lig. aliter distinguit, cuius opi. communiter nō recipitur. Itē ipsemet Inn. aliud sentit in c. cōquerēte, de offic. ord. & c. dilectus, de capel. mona. vbi sentit, ꝙ petendo iura episcopalia, veniunt tātum debita de iure cōmuni, & nō de speciali. aliud sentit in c. fin. de offic. ord. & Doct. in c. constitutus, de rel. do. & ibi per gl. & Inno. & Ioan. And. qui concordando opi. contrarias distinxit, ꝙ si aliqua percipiuntur de iure speciali loco debiti iuris cōmunis, illa veniūt petendo simpliciter iura Episcopalia, secus si illa nō sunt surrogata

ADDITIONES.

a ZACHARIA. Libellum generalem. Adde Lanfranc. de Oria. in capitu. quoniam contra, §. petitionem, num. 6. uer. in iudicio autem generali, infra de probatio.
b Vniuersale. Adde Alex. consi. 184.
ANT. FRAN. De libello generali, an procedat, dicas, ꝙ admittitur in actione personali, si non excipitur: secus autem in actione reali, vt habetur per glo. & Bar. in l. si mater, in §. 1. ff. de excep. rei iudi. dixit tamen Bald. in l. fina. in 4. colū. C. de col. & Alexan. plene in l. 1. ff. de eden. ꝙ libello generali non declarato, non debet responderi, immo libellus generalis, causa nō expressa, reddit processum nullum, si opponatur de generalitate, de quo per Bart. post gl. in d. l. 1. ff. de eden. & in l. fi. C. de anna. exce. & in c. Abbate, de re iudicata, de materia in l. edita, C. de eden. & uide per Pet. de Ancha. & Imo. in cle. fa-
pe, de uerb. sig. ꝙ libellus generalis in causa summaria admittitur, vide per Bar. in l. extrauag. ad reprimendum, in verbo, figura, & per Alex. consi. 186. in 2. parte consil. & 31.
c SEB. SAP. Castro autem. Quid si castrum venditur cum suis pertinentijs, an ueniant possessiones, vel prædia, quæ erant quæsita in territorio illius castri vide Alex. post Imo. in l. 3. in prin. ff. de acq. pos. ubi concludit, ꝙ non, sequitur Ias. in l. fi. col. 2. ff. de consti. princ.
d Assignari. An castra habeant territorium, dicit, quod non vide in contrarium tex. in cap. licet causam, in prin. de probatio. vbi recte probatur contrarium vide c. fi ciuitas, de sent. excom. lib. 6. vbi etiam recte probatur contrarium, vide l. 2. C. de fun. limi. lib. 11. in uerbo castrorum territoria, potest dici, ꝙ procedunt de consuetudine, non de iure: vnde de facto fuerunt assignata territoria illis castris.
ANT. FRANC. An Castrum habeat territorium, uidetur enim territorium, dicas, quod si habet merum & mixtum Imperium a Principe, vel ex consuetudine, potest dici habere territorium a terrendo, ut l. fin. ff. de iurisdict. omn. iudic. & l. si pupillus, in §. si territorium, ff. de verbo. signifi. habet tamen castrum, vel debet habere confinia, sicut & villa, secundum Bal. in l. pen. in vlt. no. C. de instit. & substit. lub cond. fac. & habetur per Flo. in l. fed & loci, §. fi. ff. fin. reg. Et adde, quod castrum probatur esse de territorio ciuitatis, si cum ciuitate solu: census, seu collectas & per Ang. in l. 3. C. de natu. lib. quod est no.
e Contrarium. Tu pondera, quia videtur, quod opin. istorum sit uera, per tex. ad hoc notabilem in l. etiam, C. de iure dot. in uerbo, perineat, & adduco text. coniuncta doctrina Doct. in cap. 1. de transactio. ubi renunciando legi, intelligitur etiam de lege speciali potest dici ad concordiam, quod est quoddam speciale rarissimum, & non venit, quoddam speciale frequens, & venit, argumen. in l. si fitulas, §. frumenta, ff. de contrahen. empt. & quod voluit Barto. in l. fed & si quis. §. quæsitum, ff. si quis cau. & in l. Scio, §. medico, ff. de ann. leg. dixi in c. 1. de commu. Et ad illud quod uenit, quod est ex l. communi, uel consuetudine, allegani glo. in procœmio clem. in uerbo, iuris, vide quæ ibi dixi. And. Barb.
ANT. FRANC. Circa hoc, quod dicitur de renunciatione generali, dicas, quod renunciatio debet esse specialis, alias non extenditur ad ignorata, per Spec. in tit. de excep. in uer. 2. in §. cæterum, & de renun. & conclu. in ver. pone ergo, per Barto. in l. fed & si quis, in §. quæsitum, in uit. colum. ff. si quis cau. & adde, quod renunciatio de non opponendo aliquas exceptiones, ualet, per Spec. in tit. de renun. in uer. quæro, & in uer. quid si quis, & habetur per Bar. in §. quæsitum, & per Cy. in 1. pen. C. de pac. & per Alex. post Bar. in l. quanquam, ad Macedo.

Universidad de Deusto
Biblioteca

gata in locum debiti de iure cõmuni: tunc veniũt de iure communi tãtum. d. Ant. reducẽdo multa dicta doct. ſparſa ſic diſtinguit, q aut petitio datur in materia, quæ nõ poteſt compræhendere, niſi debita de iure ſpeciali, vt puta, quia illi, qui petit, nõ debetur de iure cõmuni, & tũc veniunt debita de iure ſpeciali, de offic. arc. c. dilecto, & quod ibi no. Inno. Aut poteſt compræhẽdere vtroque iure debita, & tũc ſi. debitum ſpecialiter eſt de iure cõmuni, licet determinatio ſit de iure ſpeciali, & tũc tale debitum includitur. Exemplum ex not. in c. certificari, de ſepul. Si ex toto eſt de iure ſpeciali, ſuccedit tamẽ loco debiti de iure cõmuni, & includitur, vt not. Doct. in d. c. conſtitutus, vbi vide. Si autem nõ ſuccedit loco debiti de iure cõmuni, ſed habet originem de iure ſpeciali, & tũc ſi habet originaliter approbationẽ a iure cõmuni, vt dos aſſignata eccleſiæ, vel hoſpitali, & includitur, vt hic voluit Inno. Si autem eſt omnino debitum de iure ſpeciali, vt quãdo eſt debitum ex priuilegio, vel pacto, vel ſimili iure ſpeciali, & tũc illud quod venit, venit vt acceſſoriũ ad debitum de iure cõmuni, & tũc includitur, vt in c. auditis, de præ
a ſcrip. & quod ibi no. de denarijs S. Petri. Si vero aliud venit principaliter, & tũc nõ includit, niſi verba ſint ita latiſſima, q hæc importent, vt eſt verbũ, pertinere, prout voluit Hoſtı. hic. Hæc verba D. Ant. ex toto nõ placẽt. Ratio patebit ex ſtatim dicendis. Vnde eſſem in hac noua opin. vt aliud ſit petere ſimpliciter iura Epiſcopalia, & aliud petere iura Epiſcopalia cũ pertinentijs ſuis, aliud petere ſimpliciter eccleſiam ſeu cum pertinẽtijs ſuis. Primo caſu, quãdo ſimpliciter petuntur iura Epiſcopalia, ſi probationes fiũt etiam generaliter, vt ſi epiſcopus inducit, p ſe ius cõmune, ſi eſt inferior, probat ſimpliciter iura Epiſcopalia ſibi deberi, & tunc veniũt tãtum iſta iura Epiſcopalia, quę debẽtur de iure cõmuni tãtum, vel ſurrogata in locum illorum debitorum de iure cõmuni, iuxta nota. in c. ꝓquerente, & c. ꝓſtitutus, & hoc caſu intelligo procedere dicta Docto. ibi in dubio enim generaliter loquẽdo, & probãdo reſtringũtur ad ius commune arg. in c. in præſentia, de probat. Aut petũtur Epiſcopalia ſimpliciter, ſed probãtur multa iura Epiſcopalia vltra ius cõmune, & tunc dic omnia venire ſiue ꝓſuetudine, ſiue diſpoſitione ſpãli illa ſint iura Epalia, ex quo probãtur debita. Rõ eſt quia intẽtionem dubiam, ambiguã & generalẽ actoris interpretãtur largiſſime, ſecũdum fauorem ſuum dũmodo probationes poſtmodum ſint claræ & apertæ: vnde põt dicere actor, Ego intelligo ita largiſſime, prout dixerũt teſtes. Satis enim eſt, q largiſſima ſignificatione poterãt illa compræhẽdi: hæc eſt theorica Bar. in l. ſi quis intentione ambigua, ff. de iudi. & optime facit ibi text. ſecũdum illam lectu. Ad idem c. ꝓſtitutus, de relig. domi. iuncta gl. vbi libellus largiſſime interpretatur, & in c. in præſentia, de proba. Nam ibi ex generalitate probationis, non libelli, ſuccubuit actor: facit l. ſolemnus, ff. de iud. & c. cum eccleſia, de cauſa poſſ. & propriet. Omnia enim veniunt in iudicium, quæ poſſunt ex verbis compræhendi, & ſic poteſt ſaluari opi. ℨria, quã hic refert Inno. Si autem petuntur iura Epiſcopalia cũ pertinẽtijs ſuis, & tunc omnia veniũt, etiam ex ſignificatione nõ ita larga, vt voluit Hoſt. ſed in hoc differt iſte caſus a præcedenti, quia ſi primo caſu fit condemnatio ſimpliciter in iuribus Epiſcopalibus, aliter nõ facta probatione de iure ſpeciali, fiet executio in illis duntaxat, quæ debẽtur de iure cõmuni, ſed ſi fiat ꝓdemnatio in iuribus Epiſcopalibus & pertinentijs, tũc fiet executio in omnibus quæ probãtur ſummarie eſſe iura Epiſcopalia, vel ad ea pertinere, ſicut dicimus in ſimili in petitione hæreditatis, cõdemnatione ſecuta, vt in l. 4. ff. de pet. hær. & quod ſupra dixi, & no. Inno. in d. c. conquerente. Si vero petita fuit eccleſia ſimpliciter, puto, q omnia qualitercunque pertinentia ad eccleſiam veniãt nõ principaliter, ſed accẽſoriè, quia, vt ſupra dixi, eccleſia eſt quid vniuerſum, & omnia bona poſſeſſa per eccleſiam ſe quuntur eam. Sicut enim in petente hæreditatẽ, veniũt omnia bona ſpectantia ad hæreditatem, licet aliter nõ ſpecificẽtur, vt
13 l. veniũr, ff. de pet. hær. † Ita ſi monaſterium appræhendit poſſeſſionem alicuius tanquam monachi, per cõſequens appræhendit poſſeſſionẽ ſine alia appræhenſione reali omnium, quæ habebat ingreſſus, vt no. in auth. ſi qua mulier, canonizata 19. qõ. vlt. eſt etiam gl. Accur. in dicta auth. facit quod no. in c. in pſitia de prob. facit reg. acceſſorium, de reg. iu. lib. 6. Sicut videmus in multis iuribus, q ſimpliciterſit reſtitutio, vel adiudicatio, vel petitio eccleſiæ, vel collatio aliter de bonis ipſius nõ facta mentione, quia illa trãſeunt, & veniunt acceſſorie ad eccleſiam, vt in c. ꝓquerente, de reſtit. ſpol. & in c. in literis, & c. item cum quis, c. cum veniſſent, eo. titu. cum multis ſi. Ad idẽ l. ſi adoptauero, ff. de preca. vbi dicitur, q ſi adoptauero eũ, qui precario poſſidet, ego quoque precario poſſidebo, vt l. abrogato, ff. de ado. bona enim ſequuntur poſſeſſorem. Ex hoc infero, q verbum cũ pertinentijs & poſſeſſionibus ſuis, &c. nihil hoc caſu addit, quia ex primitur, quod tacite inerat, ſicut in ſimili no. Bar. in d. authẽ. ſi qua mulier, vbi dicit paria eſſe, q quis ingrediatur religionem, ſi mpliciter offerendo ſe, vel offerendo ſe cum ſuis, quia tacite offereudo ſe, iua videbantur oblata acceſſoric. Dico tamẽ, q ve-
niunt bona, ſecundũ qualitatem petitoris. Nã ſi Epiſcopus petit ſibi eccleſiam adiudicari, veniunt bona reſpectu iuris Epiſcopalium: ſi ſacerdos tãquam rector, tunc veniunt bona reſpectu adminiſtrationis, & idem in ſimilibus, vt ſentit hic Inn. cõ
derata perſona petitoris, & hæc not. quia puto ſatis vera, & cla-
14 ra. †Sed quæro, qualiter procedetur circa pertinentias, cũ actor dicit aliquid pertinere, ſeu eſſe de pertinẽtijs, & reus negat. Sed iſta gl. in ver. ſed qualiter, d ãdo theoricam, q in principio initi-
b cij, accipimus id, qđ vtile eſt actori, b in medio vero æqualiter pro vtroque præſumimus, in fine vero p reo, quaſi velit dicere q libellus dẽt largiſſime interpretari in fauorem actoris, vt omnia veniant, quæ poſſunt venire ex ſignificato verborum, ſed in fine ſit interpretatio pro reo, ideſt, niſi actor probet intentionem ſuam, reus abſoluendus eſt, vnde dicit actorẽ debere declarare in proceſſu, quæ ſunt pertinentia: aliãs nõ fiet executio. Io. Cal. dicit, q in quacũque parte iudicij proponat̃ per actorẽ, ſemper fiet interpretatio pro reo, arg. l. Pomponius, ff. de verb. obl. Sed tu aduerte: Nam Bar. facit mentionẽ de hac theorica gio. in l. quis intentione, ff. de iud. & dicit eam eſſe truffam, concludẽs q ſiue actor proponat, ſiue reus, ſemper debemus accipere qđ eſt utile proponenti, ex quo verba hoc patiuntur. Sed ſi probatio illius propoſitionis eſt ambigua, tũc nõ prodeſt, quia dubia probatio non releuat probãtem, c. in præſentia, de probat. & l. neque natales, C. de prob. Nec valet, ſi proponẽs dicat, ſe ſcire tellexiſſe, quia teſtes ſic intellexerunt, ſecus quãdo probatio eſt clara & aperta, tũc. n. poteſt dicere ego ſic intellexi, prout teſtes dixerunt. Põt enim ſuam intẽtionẽ declarare, ex quo verba patiuntur, & ꝓbatio eſt clara, & ita dẽt intelligi l. ſi quis intentione, alleg. in glo. & alia iura, quæ hic ſubiiciunt in glo. vt in d. c. in præſentia, ſed quo ad terminos põnis gl. dicendũ eſt, vt colligitur ex prædictis: Nam in iudicijs vniuerſalibus nõ compellitur declarare in proceſſu, ſed ſequitur condemnatio ita generalis, tunc ſatis erit tpe executionis probare illud eſſe de pertinentijs vt in c. inter dilectos, in fi. de don. & c. cum venerabilis, de reſtit. do. Sed in alijs iudicijs ꝓcedit gl. vt fiat declaratio in proceſſu, de quo dicendum eſt, vt plene dixi in c. 2. de lib. obl. & per Inn. in c. ꝓquerente, de offic. ord. † Quæro hic, p parte hoſpitalis ponebatur, q diutius hic poſſederat, an ſufficiat probare, q ſe poſſederit ad effectum conſequendi reſtõnem: gloſa in verbo diutius, q non, ſecus dicit in dũio quia ibi ſufficit ꝓbare q fuerit dũs ad hoc, vt habeatur p dño, ſecus in poſſeſſione, & reddit diuerſitatis rõnem, quia dñium non ita de facili perditur, ſicut poſſeſſio. Et hanc opi. gl. tenuerunt Io. & Goffred. ſed Io. Andr. dicit, q ſalua eorum pace hæc rõ nõ concludit id, ad quod inducitur. Non enim ſequitur facilius perditur, ergo ſi poſſedi, non ſumor poſſidere. Hoc etiam tenet Hoſt. q ſequẽdo opin. Pla. & Hug. dicit, q quamuis poſſeſſio facilius amittatur, q dñium, tamen qui ꝓbat ſemel ſe poſſediſſe, adhuc præſumitur poſſidere, niſi ℨrium ꝓbetur, ff. de acq. poſſ. l. 3. §. in amittenda, & ſic, & § ſi ſeruus, & facit text. ibi, [Nam conſtat poſſidere nos, donec aut noſtra voluntate diſceſſerimus, aut vi deiecti fuerimus, ego qui hoc dicit, hoc probet, ff. de prob. l. eum qui. Nam ſi dicit, q nunquam habui animum amittendi poſſeſſionẽ, magis credendum eſt mihi, q̃ alii, ex quo de animo meo quæritur, vnde homic. c. ſignificaſti. Et hanc opi. finaliter ſequitur hic. Ad
pro qua facit l. non ignorabit, C. ad exhibẽ. & l. ſi creditor, C. de pig. act. & infra eo. c. olim, in fi. & maxime hoc procedit, eodum eum in facto recenti. Refert tamen quoſdam diſtinguere inter poſſeſſionem vetuſtam & recentem. A lij vt Odof. diſtinguũt inter eum, qui aſſerit ſe poſſidere, & eum, qui negatur, quia in primo caſu præſumitur poſſidere, ſecũdo nõ, cum negatio appareat eum hr̃e animum dimittendi poſſeſſionem: hæc ereal ponit gl. in l. ſiue, C. de proba. & vide quod not. Speculator, de pet. §. ſequitur, ver. quid ſi ago, & de pet. & poſ. §. 1. ver. quid ſi pe
to. D. Ant. colligendo dicta Legiſtarum & Canoniſtarum ſic diſtinguit: Si allego me poſſidere ad mei commodum, eo poſ-
c ſedi, præſumor poſſidere, niſi aliter probetur rõnibus prædictis.
d & hoc credit, ſiue ſit mobilis, ſiue immobilis d res, licet quidam dicant ſecus eſſe in re mobili, de quo in Spec. in tit. de pe. & poſ.
§. 1. ver.

ADDITIONES.

a SEB. SAPIA. Si uero. An in diſpoſitione generali ueniat illud, quod petit de iure ſpeciali, uide Dom. Iaſ. in l. poſtquam liti, colum. penulti. & ultima. C. de pact.

b SEB. SAP. Actori. Vide Iaſ. in l. non eſt nouum, C. de eden. ubi mouet dubitationem Alex. q non procedat communis doct. quando eſt diuerſa cultatem, q immo in medio magis ſalutar reo, quam actori, & ibi reſolutio in reo, quam in actore.

c Præſumor poſſidere. Adde Aret. conſil. 67. Alexand. conſi. 183. 1. lib. & conſi. 80. 2. lib.

d SEB. SAPIA. Siue immobilis. Vide Alex. in 2. col 2. uer. no. ex tex. C. de ſti. & Are. in l. Pomponius. §. acceſſiones, ff. de acq. poſ. Alex. in conſi. 84. excellentiſſime, col. ſi. in 3. vol. vide ad hoc do. Fran. Cur. in conſil. 14. incip. ſuper eo quod quæritur, colum. 1. circa ſi. Are. in conſi. 109. incip. procedum, ubi tenet, q in rebus mobilibus præſumitur poſſeſſionis continuatio contra Abb. hic.

§. 1. ver. quid ſi peto. Licet enim ſecundũ eum poſſeſſio rei mobilis ſit vilis & abiecta, & de facili perdatur, & citius, quàm immobilis, vt ff. de acq. poſſ. l. ſi rem mobilẽ, non tamen præſumitur, vt perdatur, niſi aliquod accidens detur, qđ nõ præſumitur niſi probetur, & hęc vera, niſi detur aliqs actus intermedius aptus ad priuationem poſſeſſionis, vt no. ſupra de cauſa poſ. & ꝓprieta. c. cum eccleſia, ſi vero allego me nõ poſſediſſe, ſeu poſſidere, altero allegante me poſſidere, & tunc ſi habeo cauſã poſſidendi ab eo, præſumor poſſidere, C. de pig. act. l. ſi creditor, vbi creditor præſumitur poſſidere pignus, niſi probet ſe perdidiſſe. & ſi non habeo ab eo cãm, tũc ſi poſſidebam tempore lit. conteſt. hodie præſumor poſſidere, vel dolo deſiiſſe poſſidere, C. ad exhib. l. non ignorabit. ſi non cõſtat me poſſediſſe tempore motitis, & nego me poſſidere dicenti incumbit onus probandi qa ſolo animo illam perdo, & qa de animo meo in poſſidendo
16 ſolum mihi creditur, de homi. c. ſignificaſti. not. gl. inſtit. de act. § ſi citaque. hęc in effectu ponit Barto. in l. ſiue, C. de proba. † Ex his infertur, q ſi nõ viuit ille, q poſſidet, præſumitur ad diẽ mortis poſſediſſe, ſiue hæredes negent, ſiue aſſerant, qa ipſi nõ poſſunt declarare animũ defuncti, vt no. in l. Pompo. ſcribit, ſi frumentum, ff. de rei vend. & in l. inter ſtipulantẽ, § 1. ff. de verbo. 20 oblig. per Bar. Aſſerũt enim hoc caſu præſumptiones ſupra poſitas, qa mutatio voluntatis, tanquã accidens, non præſumit, nec factio rerum ſuarũ. Idem volunt do. de Rot. deciſ. 120. alias 319. vbi dicunt q ſi probetur aliquem poſſediſſe beneficiũ in vita ſua, q vſque ad mortẽ præſumitur poſſediſſe, qa mortuus non negat, & quia nõ poteſt haberi pro derelicto, nuda voluntate, de renun. c. admonet. Nec eſt præſumptio habitus pro derelicto, de renun. c. ſup hæc, de ſol. c. ſi. prædicta mihi placent, ni
17 ſi quoad vnũ membrũ, videlicet, q vbi dĩ, q ſi nego me poſſidere, nec habeo cãm ab actore, nec ꝓbatur me poſſediſſe tẽpore lit. conteſt. q non præſumor poſſidere, licet ꝓbetur me olim poſſediſſe. Hoc enim non puto ꝓcedere in re mobili, ſaltem in rõne detẽrionis, licet enim ſolo animo poſſit deſinere poſſidere, tamen non ſolo aĩo deſinit detinere, ſed requirit factum, qđ non præſumitur, niſi ꝓbetur, vt ſupra dictum eſt, maxime in pudicium alterius, arg. regulæ ſemel, de regu. iu. lib. 6. Alias autẽ magnum præiudiciũ poſſet actori generari, cũ rem mobilem poſſit reus occultaſſe ante lit. conteſt. & tũc negaret ſe poſſidere, & probatio forte eſſet actori impoſſibilis. Nec habet ſortę actor aliam actionẽ perſonalem ℨ eum, ſed in re immobili non eſt tantũ præiudicium, qa ſi tu non poſſides, nec detines, remanet poſſeſſio vacua, ad quam dñs põt habere propria authorita
18 te recurſum, iuxta no. per Inno. in c. querelam, de elect. facit ad hic nõ bene dicere in eo, quod ſentit non ſufficere ad cõſequẽdum reſtõnem, probare poſſeſſionẽ de præterito, & eam allega
19 re de præſenti, & maxime contra gl. facit d. c. olim. 3. infra eod. † Pro hoc etiam dico Inn. nõ bene dixiſſe in c. qualiter, & quando, 2. de accuſ. vbi dicit, q agens hoc interdicto dẽt probare ſe poſſediſſe illo die, quo fuit ſpoliatus. Item q dies ſit de ſubſtantia, ſecundum cũ, alleg. l. 1. §. interdictum autẽ, ff. de vi & vi arm. Dico enim q ſatis probat ſe poſſediſſe tempore ſpoliationis, ex quo, ꝓbat de antiqua poſſeſſione, & nunc allegat poſſeſſionem tẽpore ſpoliationis, quod ꝓcedit etiam reſpectu præſcrip. probandæ, vt no. Bar. in l. Celſus, ff. de vſuca. Nec obſt. §. interdictũ autẽ. Solum enim dicit, q hoc interdictum datur ei, q cum deijceretur, poſſidebat, ſed iſte iam præſumitur poſſediſſe tempore ſpoliationis, ex quo, ꝓbat poſſeſſionem, per prius, & poſſet ſal
20 uari dictũ Innoc. q dies eſt de ſubſtantia, ſcilicet in effectu, quia oportebit probare, q ita poſſidebat, ſcilicet vere, vel præſumptiue. Quædã enim ſunt, quæ eo ipſo probamus, q non ꝓbatur ſtium, vt no. in l. 1. C. de fide inſtrum. & iure haſt. fiſc. lib. 10. Et p hoc habes articulum vtilem plene examinatũ. Et ſi vis ſaluare gl. poſſes dicere, q nõ ſufficeret probare, q quandoque poſſede
21 riſſi probetur ſpoliatio, qa duo habet probare reſtõnem peteꝛ tens, ſ. poſſeſſionẽ, & ſpoliationem, a vt in c. conſultationib. de offic. deleg. vnde licet ꝓbando poſſeſſionem de præterito, præſumatur continuatio poſſeſſionis, per hoc tamẽ non ꝓbat ſpoliatio, & hoc voluit gl. relata ad petitionem actoris, quia ſolum faciebat mentionem, q ille poſſederat. Ratio tamen gl. eſt falſa.
22 Secũdo principaliter nota ex glo. q petenti rem rõne dominij, ſufficit probare dominiũ de præterito, quia olim dominus, hodie præſumitur dñs. Idem Inn in c. nouit, prope finem, de iudic. & probatur in l. ſiue, C. de proba. & ſic ſufficeret probationem concludere præſumptiue, præſumptione tamẽ iuris, qualis eſt iſta. Sic dicimus in dicto teſtis, vt no. Bar. in l. 1. ff. ſi cert. pet. aliãs ſecus, per c. in præſentia, de probat. hæc vera indiſtincte, ſecundum omnes, quãdo allegat ſe dominũ, quia diſceſſio, vel deſertio animi nõ preſumitur, niſi probetur, maxime, qa non preſumitur, quis iactare ſuum, de renunc. c. ſuper hoc, & l. cum de in debito, ff. de probatio. Si vero conſtat, q olim fuit dominus, ſed nunc negat ſe eſſe dominũ, dic ſecundũ Do. Anto. q ſi conſtat eum nunc poſſidere, adhuc præſumitur dominus, quia ſolo animo non poteſt perdere dominiũ, retinendo poſſeſſionem, vt l. ſi quis vi, §. differentia, de acqr. poſſ. Si vero negat ſe dominum, & poſſeſſorem, vel conſtat, quod nõ poſſidet, præſumitur non dominus, vt d. §. differentia, cũ nuda voluntate non retinẽdo poſſeſſionem, poſſit dominiũ haberi pro derelicto, hæc vera ſunt in his, quæ nuda voluntate poſſunt perdi, vt in rebus priuatis. In beneficialibus idem quo ad præiudiciũ negãtium, ſed non ſuperioris, vt in c. admonet, & in c. qđ in dubijs, de renun. ergo beneficiatus ſemper præſumitur beneficiatus, niſi probetur ℨrium, quia in perditione requiritur factũ extrinſecum, qđ non præſumitur, de offic. deleg. c. cum in iure, ff. de prob. l. ei q.
23 † Sed an dominus præſumatur poſſidere, b D. Ant. q nõ, oportet enim q probet poſſeſſionem adeptam fuiſſe, facit l. traditionibus, C. de pac. & l. cum res, C. de probat. Ego alleg. text. valde no. in c. olim. 3. infra eo. vbi probatur, q Epiſcopus non fundat intentionem ſuã in iure cõmuni in dioceſi ſua, reſpectu poſſeſſionis, licet ſecus reſpectu proprietatis, vt in c. cũ venerabilis, de relig. do. cum ſim. Nihil habet cõmune proprietas cum poſſeſſione, vt l. naturaliter. §. nihil cõmune, ff. de acq. poſſ. vno ergo poſito, non ponitur aliud, quia ex ſeparatis non fit illatio, in
24 c. 2. de transl. epiſc. & l. neque natales, C. de probat. † Sed quæritur, an poſſeſſor præſumatur c dominus: gl. in l. quidam in ſuo, ff. de cond. inſti dicit, q ſi vtebatur vt dominus, præſumitur eſſe dominus, ſed gl. apertius tenet contrariũ in l. cũ res, C. de proba. ſentit in l. 2. eo. tit. Sed tu pleniſſime de hac materia vide per Bar. in d. l. quidã in ſuo, vbi inter cætera dicit, q ſi dominiũ principaliter deducitur, non ſufficit ſola poſſeſſionis ꝓbatio, & hoc eſt veriſſimũ, & probatur in d. l. cũ res, & in c. fi. de cauſa poſſeſſ. & propriet. & in l. fi. C. de rei vend. ꝓ hoc, qđ ſupra dixi in præcedenti q. immo plus dicit Inn. in c. illud, in fi. de præſump. q ſi qs probaret, q domũ, vel poſſeſſionem aliquã poſſediſſet aliquanto tẽpore pro ſua, & ſuper hoc haberet famam vicinię, q nõ debet obtinere ſuper dominio, ſed debet probare legitimũ titulũ quod ſingulariter not. Sentit enim q poſſeſſio aliquo tempore continuata, tanquã a domino, etiam cũ fama viciniæ de dominio, non probat dominiũ. Idem tenẽt Dom. de Rot. deciſ. 336. aliãs 430. vbi dicunt, q ſi vendico caſtrum rõne dominij, vel quaſi, & probo per teſtes, q pater meus poſſedit, dum vixit, & habitus & reputatus fuit ꝓ domino publice, cõmuniter & notorie, nõ ſufficit ad obtinẽdum, nec in rei vendicatione, nec in Publiciana, nec in rem actione. Nõ in rei vend. quia per hoc nõ probatur dominiũ, nec fama eſt ſufficiens probatio, vt not. in l. 3. ff. de teſt. in c. veniens, co. tit. 4. q. 3. c. ſi teſtes. §. item ſępe. non in publiciana, quia ad quaſi dominiũ requirũtur quatuor, ſ. q ꝓbetur titulus habilis ad transferendum dominiũ, item traditio vera poſſ. & poſſeſſionis amiſſio, ff. de publ. l. 1. & 2. & 3. per totũ
25 & vide de iſta publ. in c. Abbate ſane, per gl. de re iud. lib. 6. † Vlti. circa iſtam d materiam poteſt quæri, an ex detentatione præ
e ſumatur poſſeſſio? dicendum, q ſic, e vt no. Inn. in c. cum olim, de priuil. vbi dicit, q detinens præſumitur poſſidere. Idẽ tenet Pau. in c. in literis, ſupra eo. tit. & ꝓ hoc, vt lit. non cõteſt. c. quoniam, §. quod ſi ſuper, quod procedit etiã in dicto teſtis, vt ſi dicat, q vidit talem detinere, præſumitur. quod poſſidebat. Nam officiũ teſtis eſt deponere ſuper facto, & ex eo oritur iuris præſumptio. quod tenet Bar. in l. ſtipulatio iſta, § hi qui, ff. de verbo. oblig. & Pau. in d. c. in literis, & hęc no. Et ex his omnibus habes quinque, an olim poſſeſſor, hodie præſumatur poſſeſſor, & an olim dominus, hodie præſumatur dominus, & an dominus p-
ſumatur poſſidere, & vtrum poſſeſſor præſumatur dominus, & an detentor præſumatur poſſidere. Opp. dicitur hic, q vtraque pars produxit teſtes, videtur enim q ſolus actor debebat audiri, quia reſtõnem petens non tenetur reſpondere aduerſario ante reſtõnem, c. fi. de ord. cog. Sol. gl. in ver. pars, q reus hic defendebat ſe ſuper poſſeſſorio, nõ autem aliquid de nouo petebat, & ponit multa exempla. Item ſecundum Goffred. hic poterat epiſcopus probare, q ipſe poſſidebat tempore, quo aduerſarii dicebant ſe eiectos, & regulariter dic, quod admittitur omnis exceptio detrahens iuri agendi poſſeſſorio, & multæaliæ exceptiones admittuntur contra agentem poſſeſſorio, vide bo. gloſ. 3. q. 1. in ſumma, & c. ex inſinuatione, de procur. & Spec. de peti.
& poſ.

ADDITIONES.

a Et ſpoliationem. Adde uidendum in dubijs Roma. conſi. 63. & conſi. 34.

b Poſſidere. Adde uidendum in dubijs Rotæ, dubio decimo.

c Præſumatur dominus. Adde Francil. Aretin. conſi. 149. & 154. Alexand. conſil. 10. lib. 4.

d SEB. SAP. Circa iſtam. Idem tenet Alex. in l. ſtipulatio iſta, §. hæc quoque, ff. de uerb. obl. Et idem Alex in conſi. 51. incip. uiſo & diſcuſſo proceſſu, col. vlt. in 1. uol. Bal. in l. 1. colũ. fi. C. de ſer. fug. ubi dicit, quod ex detentione, & fructuum perceptione, præſumitur poſſeſſio ciuilis, de quo etiam per Feli. in c. cauſam quæ, col. pe. de præſcrip.

e ZACHAR. Dicendum eſt, quod ſic. Adde idem tenere gl. & Cy. in l. ob mari torum, C. ne uxor pro ma. Bald. conſi. 37. incip. in Chriſti nomine amen, qui detinet, &c. uolum. 1. idem in l. 2. q. 11. C. de ſer. & aqua, & Archid. in c. pontifices. 6. q. 1.

Universidad de Deusto
Biblioteca

& poss. §. 1. & quod plene dixi in c. in literis, & in c. itē cū quis, supra eo. Hæc præcedunt intelligēdo, q̄ hic agebat̄ possessorio rātum. Sed Hosti. qui intellexit, q̄ hic fuerat actū super petitorio, & possessorio, dicit q̄ hæc gl. dicit ℑ tex. in quo dr, q̄ super vtroque agebatur, & exponit ibi text. Testes producerent, & c. quia fratres produxerunt super eo, q̄ spoliati erant, & q̄ ad eos spectabant petita. Eps vero super eo, q̄ erat in diœcesi sua, & ipse rationabiliter possidebat. † Ego dico, q̄ lect. glo. magis applaudit literæ, licet enim super vtroque causa fuerit cōmissa, tamē fratres videtur intrasse iudiciū possessorium duntaxat, & hoc clarius liquet ex verbis sententiæ, secundū quæ interpretamur libellum dubiū, vt no. in c. inter dilectos, de fide instru. Oppo. videtur q̄ licet Eps iste non spoliauerit, tamē saris est ipsum possidere rem inuasam, quoniā in rebus ecclesiasticis agi potest possessorio ℑ quemlibet possessorē. 2. q. 1. c. reintegranda. Ire quilibet possessor cōueniri potest iudicis officio, arg. de appel. c. bonæ. Sol. gl. in ver. interdictū sentit istos fratres succubuisse ꝓpter ineptam petitionem, seu actionē, qa nō debebant intentare interdictū, vnde vi, cū hoc casu nō habeat locum, sed debuissent agere remedio canon. reintegranda, vel officio iudicis. † No. bene ex ista gl. primo dū sentit, q̄ ℑ singularem successorem succedentem in vitiū, cōpetit interdictū, vnde vi, & sic sentit, q̄ in casu c. sæpe, infra eo. agatur interdicto, vnde vi, sed tu dic de hoc vt plenius dicetur in illo c. sæpe. † Secūdo no. ex gl. q̄ ℑ possessorem, qui nō spoliauit, pōt agi per eum, qui possessorē petit, officio iudicis ad consequendam possessionē. vide tamē Hostiē. in c. accedens, 1. supra, vt lit. nō cōtest. & qd ibi dixi, & per Inn. in c. post electionē, de cōcess. preben. circa fi. † Tertio no. ex ea gl. q̄ c. reintegranda, inducit specificū remedium circa recuperationem possessionis separatū, & distinctū ab aliis remediis possessorijs, & sentit gl. illa, q̄ istud remediū cōpetit duntaxat ꝓ rebus ecclesiasticis. Inn. tamē aliter sentit hic circa intellectū huius c. Ego aliàs in facto cōsului super intellectu huius c. ideo aduerte latius, & clarius cæteris scribētibus, qa iste pūctus est quotidianus. Reperio enim in hoc tres principales intellectus. Primus colligitur ex dictis Inn. hic, vbi videtur velle q̄ ille canon nō inducebat specificum & nouū remedium, sed est declaratorius & approbatorius aliorū remediorū, vt sic volēs agere poss. agat iudicijs aliàs cōpetentibus, vt si dolo perdidit, agat actione de dolo. Si metu, actione, qđ metus causa. & sic de similib. non autem agere pōt cōdōne ex illo canone, & sic intel igit Hostiē. dictum Inn. Et quanquàm iste intellectus cōmuniter nō recipiatur a Doct. q̄ ipsemet Inn. sentit ℑ rium in c. sæpe, infra eo. & c. querelā, de elect. attamen ꝓ hoc intellectu multum facit tex. hic enim simpliciter fuit actū ad restōnem, nec fuit expressum nomen alicuius interdicti, seu actionis, & tamen. quia nō cōstitit ipsum Episcopū spoliasse, vel spoliari mandasse, seu spoliationem ratā habuisse, pnunciatum fuit cōtra actorem, quia nō habebat locū interdictū, vnde vi, & sic videtur q̄ c. reintegranda, nō inducit specificum remedium possessorium ℑ quemlibet possidentem: aliàs isti fratres hoc obtinuissent, cū c. reintegranda, præcesserit c. cū ad sedem, & Papa videt innuere, q̄ pro possessione recuperanda cōperit dūtaxat interdictū, vnde vi. Nam si bene pōderetur iste rex. in modo agendi, æque poterat cōprehendi cōdictio c. reintegranda, si induceret specificū remediū, fiut interdictū, vnde vi. Itē pro isto intellectu fortius adhuc restringit c. sæpe infra eo. vbi Papa induxit nouum remediū possessorium ℑ, rigorem iuris ciuilis in odium eius, q̄ scienter successit in vitium, & hoc ꝓpter periculum aīarum, ne actor ex defectu probationis dominij perdat ius suum in effectu, vt ibi dicitur. Si ergo cap. reintegranda, induxisset specificū & generale remedium ad possessionē recuperādam, nō esset opus remedio c. sæpe, postea introducto cū i lud cōpræhenderetur sub illo canone antiquo, & tamē tex. in prælleg c. sæpe, aperte vī innuere, q̄ tempore illius c. nō erat proditum remediū possessorium ℑ nō spoliantē, etiam si scienter successit in vitiū: sed solū ꝓ cedebatur secundū rigorem iuris ciuilis, quāquām colorate responderi posset Papam illud remediū c. sæpe, induxisse ꝓp opiniones, quæ erant super intellectu illius c. reintegrāda. Sed hæc responsio facillime tolli pōt, quia Papa debuisset, & facilius potuisset declarasse interdictū illius c. reintegranda, q̄ inducere illud remedium c. sæpe, cum longe melius fuisset prouisum, declarando intellectū illius text. q̄ inducendo remediū illius c. sæpe. Item qa Papa aperte videbatur innuere in d. c. sæpe, q̄ nul ū remedium tūc cōpetebat. Item pro hoc facit prin. illius c. reintegranda, dum dicit oīa reintegranda spoliatis & ciectis Episcopis, & sic dumtaxat in principio facit mentionē de spoliatione, super qua prius prouisum erat, vnde nō est verisimile, q̄ voluisset introducere nouū remediū, ex quo incepit a casu aliàs prouiso, & hoc quo ad primū intellectum illius c. Secundus intellectus principalis illius c. dicitur ex dictis Inn. secundū quod alij aliter intelligunt Inn. vt hic refert Io. Cald. videlicet q̄ c. reintegranda, colligat omnia remedia sparsa in iure, & colligit in vnū & coniungit ea, vt sic sufficiat probare actori illud, propter qđ, aliquo iuris, beneficio possessio venit restituenda, vt sic nō introducat remedium de nouo, sed cōpletur omnia remedia antiqua. Et pro illo intellectu possunt adduci no. Bar. in l. 1. ff. ad leg. Fal. vbi dicit, q̄ statutū loquens in materia iuris, introducit falsi tem actionem de nouo, & huic intellectui vī applaudere literæ illius c. reintegranda, vbi tantū exprimuntur ea, super quibus aliàs erat a iure prouisum, & licet ibi subijciatur clausula generalis, dum dicit, per quascunque iniustas causas, & c. debet intelligi de similibus expressis. Nā clausula generalis sequens intelligitur ſm̄ species præcedentes, in clem. nō potest, de proc. in c. fedes, de præscrip. & l. fi. §. cui dulcia, ff. de vino trit. & oleo. † Tertius principalis intellectus illius c. est, vt inducat nouum & specificū remedium possessorium ℑ quemlibet possessorem. & nō vitiosum, a & ille intellectus videtur hodie communis, & tenet eum gl. hic, in d. c. sæpe, & ibi clare dicit conditionis, & tenet eum gl. hic, in d. c. sæpe, & ibi clare dicit conditionem canonis cōpetere ℑ quemlibet possessorē, etiā ignorantem. & ibi Inn. in c. querelam, de elect. Goff. in summa, eo. §. & licet. & ibi Inn. in c. querelam, de elect. Goff. in summa, eo. §. & licet dum, & in prælleg. c. sæpe, & idem Archid. in c. reintegranda. Host. & hic, & in summa, eo. §. 3. ver. sed cōdictione. idem Ioan. Cald. & Ant. de But. Io. de Lig. & fere omnes sequentes, & maxime Bar. in duobus locis, in l. fi. C. de fur. & l. rem quæ, ff. de acquir. poss. & l. fi colono, C. de agric. & cens. lib. 11. Et quanquā iste intellectus videatur durus per ea, quæ dixi supra ꝓ primo intellectu, attamen quia minime sunt mutanda, quæ certam interpretationem semper habuerunt, l. minime, ff. de legi. & c. dilectus, de consuetud. nec facile discedi debet ab eo, quod ēquum visum est, ar. in l. in rebus, ff. de consti. prin. & quia aliàs sic practicatū extitit, vt no. Lap. lua allega. 52. a qua practica cedi non dēt, cum de interpretatione legis quæritur, vel iudici interpretatione, ff. de leg. qua propter in consulendo, vel iudicando non est ab hoc intellectu recedēdum, argu. c. ne minoris. de constitu. Et pro hoc intellectu inducitur primo æquitas, quæ in rebus dubijs seruāda est, de transact. c. fi. & l. placuit, C. de indem. Nam cum difficillimū sit probare dominiū, vt no. in l. cum ego. C. de ꝓbatio. durum est, q̄ cadenti a possessione, præsertim ecclesiæ, non cōpetat aliquod remediū poss. cum forte transierit per multas manus, maxime cū succurrat ecclesiæ aut officio etiā si per negligentiam perdidit possessionē, vt in c. cedens, prælleg. vt lit. nō contest. secūdum notabilē intellectū Host. pro hoc faciunt etiā verba illius c. reintegranda, ibi, Per quascunque cōditione rēporis, vel captiuitate, & c. & ibi, Per quascunque iniustas, & c. quæ verba nō sunt solum declaratoria cōpletoria, sed etiā dispositiua & generalia, nouū & generale medium inducentia. Debent intuper verba legis intelligi ratione quid inducant, & nō in casu aliàs per multa iura prouiso, argu. in l. quod Labeo, ad Carbon. & l. Dominus, de rei. l. t. ad municip. in fi. Facit, qui cler. vel mona. c. rursus, & c. cum iure. de consuetud. in decr. Itē multū coadiuuat hunc intellectū c. cū olim. vers. 3. 5. & 4. vbi tex. inquit omnia esse restituēda, quæ ℑ voluntatem rectoris possidentur, & per verbū, legibus, ibi positum videtur se referre ad cap. reintegranda, & similia iura. Non obstat eius, quod allegauī pro contrario in primo intellectu. Primo enim intellegi, quod libellus hic exprese cōcludebat interdictum, vnde vi, licet non dicatur hoc in tex. quia non refert dum se restringit in prælatione sententiæ, q̄ non erat hic locus interdicto, vnde vi. Ad c. sæpe, quod magis obstat, & fortius get, pōt dici, quod procedit generaliter in quocunque fori ter quoscunque agatur, & hoc ratione peccati, quod satis videtur innuere illa litera. † Sed c. reintegranda, procedit specialiter in rebus ecclesiasticis, seu clericorum, vt vult Ioan. Calder. & sentit hic gl. & Io. de Lig. Licet Do. Ant. dicat hic, q̄ quo videt causam restringendi il ud cap cum generaliter loquatur, & ordinetur ad finem corrigendi peccatū, ideo secundū eum esset illud c. seruandū in foro ciui. Pro hoc, quod no. glo. in regula, possessor, lib. 6. Dato enim secundum eum, q̄ loquatur illud c. in Episcopis: non tamē ad illos debet restringi, cum eadem ratio sit in alijs, nec sit illud ius correctinum, & hoc idem videtur Bar. in l. si coloni, de agr. & cens. lib. 11. alleg. Inn. & Ioan. And. hic.

ADDITIONES.

2 SEB. SAP. Non vitiosum. Hoc tenet Alex. in consi. 37. in 4. colū. & in consi. 51. in 1. col. & in consi. 92. in 4. colū. in 1. uol. & in consi. 6. in 1. & 4. colū. 2. uol. & in consi. 1. col. ult. in 4. uol. & in consi. 44. in 1c. uol. De hoc remedio reintegranda, uide per Soc. in consi. 62. incip. in præsenti. in 3. uol. conclusio. in 1. parte, & in consi. 66. incip. an causa, uer. 9. uide dum. in 2. parte. Nunquid autem competat tam laicis, quam clericis, ponit Ang. in quæ nobis, ad ff. de acq. poss.

b Io. C. ald. Adde Lap. alleg. 62. ubi eius causam refert.

c In foro ciuili. Adde uidendum Alex consi. 63. lib. ubi dicit, quod Io. Imol. dicit, quod in practica seruaretur opi. Ant. de But. & D. Alexan. dicit, quod illa obseruatur, & quod eandem opi. tenet Roma. in 1. rem quæ. ff. de acq. poss. & eandem opi. tenet Alex. in multis suis consilijs, ut per te uidere poteris, & uide Ang. eandem opi. tenentem consi. 157. quem etiam allegat Alex. alleg. consi. licet non eodem numero.

hic, sed debet allegare, in cap. sæpe, infra eo. vbi hoc sentiūt. Sed hoc dictū mihi indistincte nō placet, tum qa illud c. tūc fortiter obstaret sæpe inducēdo, vt supra, tum qa cessat ratio sua, vbi ageretur ℑ bona fide possidentē, in quo casu cessat peccatū. Nec obst. principiū illius c. reintegranda, licet enim in principio faciat tantū mētionē de spoliatis & ciectis, postea tamē in medio loquitur de perditibus poss. quacunque condōne, & causa iniu
48 sta, arg. in l. 9. filiab. ff. de leg. 1. † Sed circa istū vltimum, & cōmunem intellectum restat dubiū, an agenti condōne illius c. reintegranda, incumbat onus probādi iniustitiā amissionis, an sufficiat probare se antiquitus possedisse? & videt primo, q̄ debeat probare iniustam causam amissionis, qia illud c. fundat dispositionem suā super iniustitia, ergo agens ex eo debet probare illam qualitatē, quæ videtur causa suæ intentionis, arg c. Pisanis, infra eo. & corū, quæ no. Bart. in l. i. ff. quod vi aut clam, & l. hoc iure. ff. de ver. oblig. & Inn. in c. super his, de accu. arg. opt. in l. fi. C. de rei vendi. Non enim tenetur quis restituere etiā rē alienā, nisi fundāti intentionē suam, vt ibi. Contrariū tamē aperte sentit Inno. valde notanter in prælllega. c. sæpe, vbi dicit, q̄ aliquis possidēbona fide, & alius eandē poss. occupat bona fide, nisi constiterit possessorem bonæ fidei iuste possessionem amisisse, fieri debet restitutio possessionis, etiā non ꝓbata spoliatione, C. de agric. & censi. l. si colonj, lib. 11. in Auth. de man. prin. § etiam. 4. q. 1. c. reintegranda. Et hoc dicit notādum pro possessorib. eccleſiarum, qui amittunt earū poss. nec possunt probare canonicam instōnem: & sic apertissime sentit, q̄ non incumbit actori onus probandi iniustitiam amissionis, cum presumatur eo ipso, q̄ non ꝓbatur ℑrium. ad idem quod no. in c. licet, de prob. & per Bar. in l. Celsus, ff. de vsuc. vbi dicit, q̄ in quolibet possidē te presumitur bona fides, nisi ali⁹ possessor antiquior appareat. Ille enim potest dicere, quod tuum non erat, & c. vt l. fi. C. vnde vi, vbi tamē limita, prout ipse Bar. notanter posuit, in d. l. fin. C. de præsumit. & q̄ alius iniuste acquisierit, hoc etiā sentit hic Calder. dicit enim q̄ per cano. reintegranda, subuenitur his, q̄ quocunque modo iniuste amiserūt possessionem rei, quā repetunt & non per violentiam, vel metū, vel dolum, sed forte alias iniuriam, præter culpam tamē suam qs ceciderit a possessione, quam aliis tuc tenet, siue cum titulo, siue sine. Forte enim possessor se cūdū cū recesserat de loco per metū, vel famē vel sitem cām, & hoc vult litera illius canonis in fi. ibi, † Per quascunque iniustas causas, & c. vnde pondera, dum ponit exemplū de eo, qui recesserat de loco ꝓ metum, vel famen, & c. Iste enim non potest aliter ꝓbare, nisi q̄ de loco recessit, & alius possessionē detinet occupatā. Idem etiā videtur sentir Goffr. in loco prælleg. & Arch. post
4 cōditione c. sæpe. Nam agens cōdictione c. sæpe, habet pro sentiunt q̄ in condictione c. reintegranda, nō est necesse proba re, nisi possessionē perdidisse. Iniustitia enim præsumitur, quia quilibet præsumitur diligens in facto suo, c. super, de renun. & cessum de indebito. ff. de probat. Oriedam enim probātur eo ipso, quod nō probatur contrariū, l. 1. & quod ibi not. C. de fide instrum. & iur. haſt. fis. lib. 10. Et ex prædictis omnibus consului in q̄ facto, q̄ rector ecclesiæ agens ad restōnem rei, quam ecclesia posse. erat, condictione c. reintegranda, obtineat restitutionem probādo duntaxat suam pacificā poss. licet non probet causam amissionis, puta dolū, metum vel aliam iniustā causam. & hæc sufficiant quo ad istum articulū. Op. & aliter ℑ rex. ex quo enim familia istius Episcopi violentiam fecit, & res circa, quam illata fuit violentia, puenit ad dominū familiæ, s. Episcopum, præsumendū erat de voluntate domini fuisse factum, arg. 1. q. 4 c. ga præsumendum, qa potest esse, q̄ dominus posse sioucm vaquam inuenit, quā intrando, nulla violentiam intulit, & sic nō tenebatur interdicto, vnde vi, nec dominus tenetur de facto familiæ, nisi &c. vt in gl. De hoc, an & quādo dominus teneatur ex facto familiæ, vide qđ plene dixi in c. 1. supra e. sed quantum ad propositū nostrum Inno. Do. Ant. & And. multū instant ampliando materiam vltra, q̄ expediat, sed breuiter eliciendo intellectum c. dicēdū est, q̄ isti succubuerunt, vel propter ineptam intentionē, vel propter ineptitudinem in substantia actionis, vel propter ineptitudinē in qualitate actionis. Propter ineptam intentionē potuit contingere multis modis. Primo, quia illi non probauerunt possessionē, nec deiectionem. Licet enim eis fuisset illata circa cruces, non tamē per hoc infertur, q̄ possessor erat, & q̄ deiecti fuerint. Secundo ꝓsupposito, q̄ per hoc ꝓ
b sidererat, & q̄ deiecti fuerint. Secundo ꝓsupposito, q̄ per hoc ꝓ bertur possessio, & deiectio propter vicinitatem, & possessionem, non tamē hoc fuit probatum, sed videbatur probatū, vt
5 ille dicit tex. & multa videntur, quæ non sunt. † Tertio præsupposito, q̄ fuisset probata possessio, & deiectio, nō tamen fuit ꝓbatum, q̄ episcopus mandasset, vel ratum habuisset, vel q̄ spoliauerit. Nec obstat si dicatur, q̄ ex quo sua familia fecit, præsumē dum est, q̄ mandato suo fecerit, ex quo reperitur res inuasa penes dominū, arg. iurium allegatorum in gl. ga ista præsumptio non videtur sufficiens ad obtinendū in stricto iudicio, argu. de prob. c. in præsentia. Et maxime hæc præsumptio nō videt sufficere in personam Episcopi, qa tanquam diœcesanus, videt possidere omnia sita in diœcesi, maxime cum nō probetur, q̄ ex facto familię res inuasa peruenerit ad Episcopum. Item præsupposito, q̄ res ex facto familiæ peruenerit ad Episcopum, non tamen competit directū interdictū, vnde vi, sed tantum vtile, secundū Inn. quod not. Ex quo habes, q̄ si res violenter subtracta per familiam alicuius peruenit ex facto familiæ ad dominū, cō petit contra dominū vtile interdictum, vnde vi, non autem directum, quia directum nō cōpetit, nisi in casibus in tex. expressis. Sed isti proposuerunt directū interdictū: Licet enim nō cogerētur exprimere nomen actionis, vt in c. dilecti, de iudi. tamē si sponte proposuerunt ineptam, præiudicat eis, vt in c. examinata, de iud. Et secundū istum intellectum succubuerunt isti ꝓpter ineptitudinem in qualitate actionis. Itē secundum Inn. poterat dici: q̄ nec directum, nec vtile interdictū habebat hic locum, ex alio capite. Non enim habet locum tale interdictū, nisi cum quis expellitur de pos. vel reuertens non admittitur, & cum alius sit etiam in possessione, qui venire aliū prohibet, ff. de vi, & vi arma. l. idē est, §. si quis autem, §. 1. 1. §. idē Labeo, sed hic hospitalarii possessionem amiserunt solo animo, nec fuerunt expulsi, vt, satis colligitur ex litera: vnde præsupposito, q̄ prius possedissent, non, tamen interuenit vis expulsiua propter ineptitudinē in substantia actionis potuerunt isti succumbere, quia præsupposito, q̄ ꝓbassent possessionem, tamē contra Episcopum, qui non spoliauit, nec mandauit, &c. nō cōpetebat interdictum, vnde vi, sed debebant agere condōne ex canone, reintegranda, vel c. sæpe, infra eo. in hac tamen condōne c. sæpe, oportet probare, q̄ scienter Episcopus successerat in vitium, de quo dicendum est, vt dicitur in c. sæpe. Et ex his habes clare in
30 tellectum huius c. & multiplicem causam decidendi. † Vlterius expediendo hāc gl. opp. videtur enim q̄ hic non habebat locū appellatio, quia a sententia lata super possessorio, non appellatur, b ꝓpter modicitatem ꝓiudicii, cum speretur postea sententia super ꝓprietate, quæ absorbet possessorium, ad hoc l. vna, C. de momen. pos. Sol. hæc gl. dupliciter. Primo, q̄ aliud secundum leges, vt in ℑrio, aliud secundū canones, vt hic. Secundo, quod leg. ℑriæ in gl. alleg. intelliguntur in possadipiscenda in legatario & creditore: in legatario, vt si iudex mandet legatario, q̄ heredi volenti detrahere Fal. restituat rem legatam, si legatarius appellat, non auditur. In creditore, vt si creditor p hypothecariā petit pignus, & iudex præcepit debitori, vt restituat si appellat, non auditur. Agitur enim de modico præiudicio, qa soluta pecunia tenetur creditor restituere pignus, & sic est i possessione momentanea saltem habitu. Aduerte, aut quæris de iure ciuili, & dicendum est, q̄ appellari non potest, siue agatur interdicto recuperandę, siue adipiscendæ, vt satis probatur in l. vnica, alleg. in gl. Et hoc tenet ibi gl. & Bar. & Arch. 2. q. 6. cap. sunt etiā quorum, ver. de possessione, quod limitat no. Bar. in l. 2. C. quorum appel. non reci. quādo per sentētiam latā in poss. non generaī præiudiciū tale, q̄ nō possit alio remedio reparari, aliàs poterit appellari, vt puta, si nō erat consultum possessori, nisi per retētionem. l. qui exceptionē. ff. de condi. indeb. & vide in d. l. 2. bonas limitationes ad d. l. vnicam. Et inter cætera dicit singulariter attentari posse, vt semper possit appellari, sed ꝓ appellationem nō impeditur executio sententiæ. & hoc videt vel le text. in d. l. vnica. Smile in appellatione, quæ interponitur ab executione, l. ab executione, C. quo. appel. nō reci. Et placet mi hi iste intellectus, vt minus, quām fieri possit, recedatur a dispo-
c sitione iuris canonici, & sic aliàs consului de facto. Item valet o omnino appellatio secundū Bar. quando ille, qui agit possessorio, succubuit, quia forte non habuit aliud remediū ad recuperandā possessionē, & sic tractatur de suo graui præiudicio. Aut quæris de iure canonico, & Archidiac. in loco antedicto tenet idem. Et mouetur, quia illa l. vnica, est canonizata in loco prælleg. ergo habet vim canonis. Item qa vti debemus lege ciuili, ubi non reperitur contrarium de iure canonico, sed nullibi reperitur, secundū eum, q̄ possit appellari a sententia lata super possessorio. Ad hoc c. nititur multis modis respondere, & inter cætera

ADDITIONES.

a SEB. SAPIA. Probare. Quid habeat necesse probare intentans remedium capitu. reintegranda, ponit Socin. in consilio 66. incipien. in causa, in 2. parte.

b Non appellatur. Adde Ang. consi. 46. & Are. consi. 106. ubi uide qualiter intelligatur, statutū, q̄ a sententia in possessorio non appelletur.

c SEB. SAPIA. Item valet. Aliam limitationem ponit Bald. in l. post sententiam, colum. 2. C. de senten. uidelicet, quod ualet appellatio super possessorio, quando fuit admitta per iudicem, sequitur Alexand. in consi. 10. incip. ponderatis, colum. pen. in 3. uolum. & Ias. in l. 2. C. de bon. poss. secundum tabu. ubi ponit alias duas limitationes, uidelicet, quod ab inordinato processu super possessorio potest appellari. Item quod potest dici semper de nullitate, ut ibi per eum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

catera dicit, ꝙ hic fuit actum petitorio, & possessorio, sed com
munis opin. est in ꝯrium, vt appelletur de iure canonico, tenet
Archid. in d.c. sunt etiā quorum, & multi Doct. ibi, vt refert Ar-
chid. & Ioan. And. hic, & Cald. & omnes cōmuniter sequentes,
& secūdum Ioan. And. videtur expressum in clemē. vnica, de
seq. poss. & fruct. & sic cessat opin. & motiuū Archid. & licet hic
causa fuisset cōmissa super vtroque, tamē vt supra dixi, tantum
fuit intenta tū possessorium, & super eo pronunciatum. Itē facit
qa de iure canonico potest appellari ita in minimis causis, sicut
in maioribus, vt in c. de appellationibus, de appel. nec puto vti-
lēm prouisionem legalē, quia licet certo respectu quæstio pos-
sessoria videatur modici præiudicij, tamē alio respectu potest es
se maximi præiudicij, vt quia nō possunt haberi probationes su
per proprietate: tūc enim ex possessionis defectu perditur do-
minū in effectu, vt in c. sæpe, infra eo. Item, quia magnū est pos-
sessionis commodū, cum data paritate probationū, absoluatur
possessor, de proba. c. ex literis, & Instit. de interdict. §. commo-
dū. Hanc partem, ꝙ possit appellari, tenet Fede. suo consi. 79. &
Pau. in clemen. 1. de seq. posses. Et vide Ioan. And. in addit. Spec.
51 in tit. de appel. §. 2. super ver. sexto, & seq. † Nunquid autem ap-
a pellari possit a a sentētia missionis ex primo, vel secundo decre
to, vide Ioan. And. in Specu. de primo, & secundo decre. §. 2. in
prin. vbi dicit, ꝙ de iure canonico, appellari potest, nisi contu-
macia in non veniēdo impediat, vt clemē. si ante, de do. & con
tuma. Si autē non est verus contumax, vel fuit cōtumax in non
cauendo, tunc appellare poterit, vt l. creditor, §. iussus, ff. de app.
& hoc satis placet. Satis enim ex hoc grauari posset, & quia, vt su
pra dixi, etiā pro modico grauamine appellatur de iure canoni-
co, de iure vero ciuili tenet cōtrariū Dyn. in tractatu missionis,
ꝙ a missione ex primo decre. nō appellatur, quia est interlocu-
toria, & quia nō absorbet ius alterius, quia veniēs postmodum,
recuperat possessionem, vt in c. quoniā. §. in alijs, vt lit. non cō-
test. & in auth. ei qui iurat, C. de bo. auct. iu. po. In possessione au
tem ex secūdo decr. potest appellari, quia dato, ꝙ sit interlocu-
toria, absorbet tamē ius alterius, ff. de appe. non reci l. 2. & dicit
dictum Dyni seruandū in foro ciuili, & cum dicto Ioan. Andr.
transit simpliciter Do. Anto. Sed tu limita hæc omnia, vt elegā-
ter no. Bar. in l. ante sentētiam, ff. de appel. non reci. vbi dicit, ꝙ
de iure canonico indubie præmissis casib. potest appellari, sed
de iure ciuili debet limitari primum dictū, vt a primo decreto
non possit appellari, nisi ius partis absorbeat nō reparabile per
sententiā diffinitiuam. Exemplum, quādo in primo decreto iu-
dex adiudicat misso fructus medii tēporis, quod potest quādo-
que iuxta no. in l. Fulcinius, §. fi. ff. ex quibus cau. in poss. ea. vt di
xi in c. quoniā frequens, vt lit. non cōtest. Idem si passus missio-
nem, compareret, & allegaret aliquam probabilē causam, pro-
pter quā non deberēt restitui expensæ, si iudex pronūciaret ip-
sum non audiendū, posset appellari eadem rōne, qua supra. Idē
si iudex mulctaret partem seu priuaret eam aliquo officio, quia
non admisit missum, vel præbuit resistentiā. Et idem potest di-
ci in cōsimilibus, quādo tollit talis interlocutoria ius partis nō
reparabile per diffinitiuā, iuxta no. in c. super eo, de app. & l. 2. ff.
de app. non reci. Item inquantum supra dixi, ꝙ a missione ex se
cundo decreto potest appellari, quia absorbet ius partis, nec po
test reparari per diffinitiuā, dēt limitari, quando secundum de-
cretū interpositum fuit cōtra non latitantem, quod quādoque
fieri potest, iuxta ea quæ leguntur, & not. in l. si finita, ff. de dam.
infect. & per Innoc. in c. dilecto, de ver. sig. Secus si cōtra latitan
tem, quia ille tūc tanquam verus contumax non audietur ap-
pellans, de app. c. cum Romana, & c. Romana, eo. tit. lib. 6. & l.
creditor. §. iussus, ff. de app. Dicit tamē, ꝙ si passus missionē, ne-
garet veram cōtumaciam, & iudex eam assereret, tunc poterit
interponi appellatio, & iudex ad quem, illā recipiet & cogno-
scet, an sit in vera cōtumacia, vel non, iuxta no. in d. c. Romana
iudex tamēa quo aliquo modo recipiet, si sibi constet de vera
32 contumacia. † Vlt. opp. & videtur, ꝙ præsumendum sit pro sen-
b tentia, b quia iudex motū sui animi potest ex multis informa-
re, de renuncia. cap. in præsentia, de elect. cap. bonæ, cum simil.
Glo. vlt. format contrarium, sed non soluit. Vincen. dicit, quod
omnia acta hic fuerunt exhibita, nec fuerunt alia allegata, & iō
non præsumitur, nisi quod inuenitur scriptum. Allegat simile
infra de re iudica. cap. cum Bertoldus. Dic clarius, ꝙ vbi senten
tia non transiuit in rem iudicatam, & pendet appellatio, non
præsumitur pro sententia, nec respectu iustitię, nec respectu or-
dinis iudiciarii. Sed oportet, quod sententia iustificetur ex prio-
ribus & antiquis actis, vel ex nouis, vt hic, & plene no. per Doc.
& maxime per Calde. in cap. quoniam contra, de probatio. vbi
vide, & in d. cap. in præsentia, de renuncia. & uide quod dicam
in cap. causam, quæ, infra de re iudic. Si vero transiuit in rem iu
dicatam, tunc præsumitur pro iustitia sententiæ. An autem ad-
mittatur probatio super defectu ordinis iudiciarij inferēte nul-
litatem sententiæ, dic, vt not. in locis præallega. & aliquid de mā
p Inn. in c. bonæ, de ele. & in c. cū in iure, de of. deleg. & plenis-
sime dic, vt no. in d. c. qm ꝯ, & in cap. in pñtia, & hæc sufficiant.

ADDITIONES.

a Appellari possit. Adde Angel. consil. 46. & ibi an ualeat sententia lata super detentione.

ANT. FRAN. Circa hoc, an a primo, uel secundo decreto possit appellari, dicas, quod si primum decretum esset interpositum contra uerum contumacem, & seruata forma iuris, de qua in c. quoniam frequenter, ut lit. non contest. & in l. si finita, in §. Iul. ff. de dam. infect. & per Spec. in tit. de primo & secundo decre. in §. fin. non crederem posse appellari, quia semper potest comparendo intra annum potest illud reuocare, solutis expensis, uel præstita cautione de stando iuri, dummodo non esset concessum secundum decretum, ut est tex. & ibi Bar. in l. si quis, in §. sed si quis, C. de præscrip. 30. ann. & tenet idem Bar. in l. consentaneum, C. quomo. & quan. iud. & Spec. in ue. præallegat. in §. 5. & ex eo, quia ex primo decreto non infertur magnum præiudicium, ex quo parte comparente, & purgata cōtumacia, uel præstita cautione, potest reuocari, & talis reuocatio potius uidetur dependere a parte quam a iudice, ut in locis præalleg. sed a secundo decreto, quamuis fortius posset dici sententia interlocutoria, tamen si iniuste emanauit, quia ex illo paratur magnum præiudicium parti, potest ab eo appellari & iudex ex illo potest reuocare, ut per Inno. in c. dilecto, de ver. sig. & habetur per Bal. in non videtur, la 1. ff. de iudic. & per Rom. in suis sing. in uerbo, decretum, in uer. quæro, utrum, & ideo dicebat Bal. in l. si pacto, quo pœna, in 1. col. C. de pact. ꝙ iudex non debet dare secundum decre. festinanter, quia est magni præiudicij, & idem uoluit ipse in l. ignorare, C. de re mili. Et pro hoc facit quod uoluit gl. in l. 3. ff. si quis insdic. non obtemp. ꝙ non datur secundum decr. propter grauitatem præiudicii, nisi præcedat trina citatio, & uide per Bar. in d. l. si finita, in §. Iulianus, in 7. col. ff. de dam. infec.

b ZACHAR. Præsumendum sit pro sententia. Adde Pau. de Cast. consi. 318. secundum primam impressionem. Alexan. consi. 22. alias secundum … supputationem, est consi. 164. uol. 2. Ange. consi. 198. Fed. de Sen. consil. … & Raph. consi. 77.

ANT. FRANC. Pro sententia. Dicas, quod pro sententia in dubio præsumitur, ut in l. Herennius, in §. Caia, ff. de euict. & in l. libellus, ff. de … & in l. ab ea parte, ff. de proba. & plene per Innocē. in c. bonæ, il 1. in glo. in uerbo, præsumitur, de electio. quod uerum est etiam si sententia probetur per testes, nisi contrarium probaretur, ut per And. Sicu. in cap. … lum. de elect. & per Dom. de Rot. decis. 304. incip. si petatur, … & per Alexan. consi. 22. in 2. parte consi. Et hoc intellige uerum, … fuit in rem iudi. secundum Bal. in l. 1. in 2. colum. C. de prohib. … facit tex. in l. 1. ff. ad Turpil. quoniam per appellationem suspenditur … res sententiæ. Et hoc etiam intellige uerum, nisi appellatione pendente … stificetur ipsa sententia, secundum glo. in uer. locupletem, & ibi per … l. j. in 1. col. C. si aduer. cre. & in l. si præses, in 1. quæstio. C. quomodo … do iudex, & uide plene per Alexan. in l. sciendum, ff. de uerbo. … de per Specu. in tit. de expen. in §. nunc uidendum, in uer. quid … Adde tamen, ꝙ pro sententia lata in causa matrimoniali, quamuis non … seat in rem iudi. ut in c. lator, & in c. consanguinei, de re iud. tamen pro … præsumitur, secundum Hostien. ibi, & ideo dicit Ioan. And. in dictis … quod qui allegat iniustitiam sententiæ latæ in causa matrimoniali … debet illam probare, de qua materia plene per Ioan. de Imo. & Alex. … sciendum, de uerb. oblig.

SVMMARIVM.

1 *Inopia opposita a conuento, impedit executionem sententiæ, etiam in interdicto possessorio.*
2 *Inopia differt solutionem in ciuilibus, sed non in criminalibus. Nam ibi succedit pœna corporalis.*
3 *Spoliator, si postea spolietur, non euitabit condemnationem, quia ab initio fuit in culpa.*
4 *Episcopus non debet soluere debita de redditibus Episcopatus sui, & … tur successor, uide nu. 5. ubi late.*
6 *Inopia, seu paupertas, an impediat executionem sententiæ, uel processum iudicij.*
Paupertas non excusat quem a litigando, sed an respectu fideiussoris, seu procuratoris.
7 *Cessio bonorum non fit, nisi per confitentem debitum, uel condemnatum.*
Cedere bonis potest etiam filius familias, qui nil habet in bonis.
8 *Prælatus, & miles nullo casu coguntur cedere bonis.*

CAP. XVI.

1 OLim. † Dicit D. Ant. nō summare Ioā. And. hāc decret. ipse vero summat duobus modis. Primo, sic: Omnib. bonis spoliatus non potest in ciuili cōueniri, obstante exceptione spoliationis inopiam, cōcludente. Secūdo sic. Qui nō est soluendo, ad restōnem fructuū nō vrgetur. Sed certe licet Do. Ant. dicat Io. And. nō ponere summariū, tamē in veritate ipse ponit, sed fuit deceptus ipse d. Ant. Io. And. in prin. ponit casum literalem, & postea ponit summariū, summat autē ipse sic. Violentus, qui non est soluēdo, ad restitutionē fructuum nō vrgetur. Prima summatio Do. Ant. non est uera, ut patet ex infra dicēdis. Secūda in idem incidit cum summario Io. And. & licet sit uera in se tamen nimis restringit terminos literæ. ideo cōprehendendo mentem literæ, & uerba, lect. summo sic: Exceptio inopiæ, de qua cōstat, a clerico opposita, impedit executionem sententiæ ēt latę in poss. h. d. Primo ponit querelam. Secūdo prouidet, ibi, [Verum. Ioā. And. ponit 1. casum literalem, secundū Abb. per decr. & si necesse, de doni. inter uir. & uxo. & sic: Rex Legion. ꝯxit matr. cum filia Regis Castellę consanguinea sua. Papa mandauit Episcopis regni, ut eum cogerent eum ad dimittendam illā, & si necesse esset, ut eum compellerent: nemo fuit ausus facere hoc nisi Ouetē. propter quod rex expulit eum a suo episcopatu. Papa mandauit Zamoren. Episco-

po, vt assignaret sibi partē suæ dioc. vñ possit cōmode sustēta-
ri. demū facta ꝯcordia Zamorē. impetrauit lras, put dr in prin. s.
ta sup restōne partis dioc. q ēt fructuū pceptorū. Ouet. videns se
e pcepto grauari impetrauit lras, vt seqt i lra. Host. vero alr po-
nit. ꝙ pdigalitatis vitio Oue. infinitis debitis grauatus erat. vñ
Rex Legion. de mādato Papæ occupauit totū epi. assignatis sibi
qnq; mi. ib. aureis, donec essent debita soluta, sed qa illa pars si
bi nō sufficiebat, occupauit partē Epi Zamo. q ꝯdēnatus est resti-
tuere cū fructib. tū Pa. mādat, vt seqt, & sic dixit se audiuisse a quo-
dā suo socio Hispano. d. Ant. ponit casū, ꝙ cū Ouet. occupasset
partē Epi Zamo. & inde fructus pcepisset, & demū fuit spoliat⁹
toto Epi. Oue. post hoc, ad petōnē Zamo. datus fuit delegatus, q
ꝯpelleret Oue. ad restōnē partis Zamo. dioc. cū fructib. & sic fuit
ꝯdēnatus. Sed cū sup executione fructuū ꝯueniret, opponebat se
spoliatū, & nō hre vñ satisfaceret: ipsi vero legati eū ꝯpellebant,
ipse vero habuit recursū ad Papā, q scribit, vt hr in lra, & ista po-
sitio satis placet, sm vnū intellm, sed alius intells est, q colligitur
ex gl. ꝙ iste Ouet. fuit spoliatus illa parte dioc. qua aliū spoliaue-
rat, sed nō est vis in iure, quar intelligat, vt j. subijciā. No. 1. pce-
ptū libellū in pos. si ꝯcludit rē restitui, licet nō referat se ad pos. ꝯ-
cor. c. pxi. sed intelligi dēt, ꝙ petat rei restō, s. respū possessionis,
2 in quo possesso. tm actū est. † No. 2. ꝙ pp impotentiā debitoris in
nō soluendo actio reddit inefficax in effectu, & differt effectus,
donec debitor fuerit soluēdo. ꝯcor. l. nā is, ff. de dolo, qd intellige
qñ agit ciuilr ad cōmodū priuatū: secus si criālr ad vindictā: nā
a nisi nō est reus soluēdo, fit cōmutatio a in pęnā corporalē, b vt
b l. ff. de in ius voc. no. in c. Odoardus, de sol. 15. q. 6. c. 1. alia non
3 pñt colligi, qa veniūt j. latius examināda cū intellu c. † Op. vr. n.
ꝙ dispō huius c. nullo casu possit pcedere. Aut. n. intellr, ꝙ iste
Oue. fuit spo. illa eadē parte dioc. Zamo. qua aliū spoliauerat, & p
hoc nō dēbat impediri ꝯuentio Zamo. ꝯ cū, p l. cū a te & l. si me
deiecceris, ff. de vi & vi ar. vbi patet ꝙ si primus spoliator spoliet,
nō p hoc euitat ꝯdēnationē ad restōnē, ēt si sine culpa sua desine
ret possidere, qa primō spoliādo fuit i culpa. Aut intelligi vr, ꝙ
fuit spoliat⁹ iste Oue. suo epis. & nihil impedit, quominus teneat
restituere id, qd iuasit. Nō n. dēt puniri primus spoliat⁹ pp spolio
nē sui spoliatoris. Nā spol. fcā a tertio, nō ob. i ciui. vt i c. frequēs,
eo. ti. li. 6. Solue sic expediēdo mētē gl. & intelligēdo tex. sm pri-
mū modū dēmus dicere, ꝙ iste Oue. nō erat soluēdo, ēt restōnē,
4 iō dt lra, ꝙ inanis est actio, &c. † Et si diceres, nōne iste hēbat Epa
tū suū? Rndet ꝙ eccla nō dēt puniri pp factū isti⁹. 16. q. 1. c. si epi.
qd bñ no. & de hoc j. lati⁹ dicā. Si vero intelligat sm aliū modū,
vel ꝙ iste Ouet. fuit spoliatus postmodū, vel añ, suo epatu, tūc
dic, ꝙ iste Oue. ad primū mādatū Papæ restituit illā partē dioce-
sis, sed nūc iudices vigore primi mādati ꝯpellebāt eū ad restōnē
fructuū pceptorū, licet nihil hret, vñ solueret, cū epatu suo iā fue
rat spoliat⁹, nec hēbat alia bona, iō Papa mādat i hoc scdo māda
to, vt iste nō ꝯpellat ad restōnē fructuū. Nihil. n. dr de illa pte dio
cesis, qa supponēdū est, ꝙ illā restituerat, & sic pt itelligi finis gl.
& p hoc hēs gl. clarā. Idē Inn. qd gl. hic. Dt. n. ꝙ si hret de pprio,
vñ posset satisfacere, ꝙ nō excusaret ex eo, ꝙ ab alio fuisset spo-
liat⁹, & eodē mō soluit sm Host. ꝙ dolus, vel violētia illata Oue.
c nō dēt pdesse, c nisi ꝯ inferētē, hic. n. nō pōderat dolus, sed impo
tēria, & inopia ꝯuēti. Idē Vin. dicēs, ꝙ si iste Ouet. eēt soluēdo,
ꝯpelleret ad satisfaciēdū, nec hret i eo rō, ne egeat, qa dignū est,
5 vt male meritus egestate laboret, ff. de p. l. bona fides. † Et ex hac
d decr. dt d. Ant. colligi euidēter, ꝙ platus d p debito psonali, pt sa
e tisfacere de fructi. ecclię, e allegat de fidei. c. puenit, & pñt fruct⁹
capi i cā iudicati, vt ibi, licet Arc. fateat tenere ꝯriū, de rescri. c.
statutū, li. 6. qd ponit Io. An. de of. or. c. pñti, eo. li. Host. m hoc di-
cit, qd ponit p multos i c. puenit, p all. restringit i c. veniēs, de trā
s. vel, ꝙ in tm capiat, qtū est illud, qd i suā sustētationem dēbat
ꝯuerti. Sed ego dico istā decr. poti⁹ pbare ꝯriū. Aut. n. intellr. sm
primū modū, vel, ꝙ iste Oue. fuerat spoliat⁹ eadē parte, qua spo
liauerat & tūc ista lra apte pbat ꝯriū, maxime iūcta gl. dū dt, vt
expectet, donec ista fue it restitutus, qa sm gl. ecclia n dēt puniri
pp debitū plati. Et p hoc intellu facit gl. no. i c. de multa, de pb. i
ver. de suis. Si vero intelligat sm aliū modū, s. ꝙ fuerat spoliatus
suo epi. & expectat, vt sibi fiat restō ad finē, vt de illis fructib. pos
sit satisfacere Zamo. tūc facere, prima frōte p illo dicto d. Ant.
& aliorum. Sed tenēdo ꝯriū dico, ꝙ hic iō satisfaciet de fructib.
f Epatus, f qa ex fructib. sui Epatus dēbat viuere: vñ, si vixit ex alie-
nis, dēt postmodū satisfacere de suis, sicut si ꝯxisset p sua sustēta-
tione debita, teneret ecc. seu successor, iuxta no. i c. j. de so. & p Io.
An. in c. pñtiū, de pig. nō pbat ergo hæc decr. ꝙ p debito ꝯcto in
vtilitatē ad cōmodū plati, seu sui pmonij, vel p suo delicto, te-
6 neat ecclesia, & hāc mām late examino in c. puenit, de fideiu. &
in rep. c. cū esses, de test. † Sed nūc aduerte, qa intro ad difficulta-
tē. Nā ꝯ. ꝯclusi post gl. & doc. ꝙ iste epi. nō ꝯpellit ad restōnē pp
inopiā, qa fuerat spoliat⁹, & nō hēbat, vñ satisfaceret, an hæc ex-
ceptio ipotētię, seu difficultatis ipediat ꝯdōnē, seu pcessū iudi-
cii, an tm executionē? qdā dñt, vt refert Io. An. ꝙ ipediat tm exe
cutionē, donec fuerit soluēdo, cogit tm se defendere vsq; ad finē
iudicii, & hoc dñt p hāc decr. Vin. dt se n credere, si talr sit spolia
t⁹. Io. An. dt dām, vt j. eo c. frequēs, li. 6. & fac sm eū, qd no. i Spe.
de pe. & pos. §. j. ver. sed cū spoliat⁹. d. Ant. putat, ꝙ si fatet spolō-
nē, si differt iudiciū, sed ꝯdēnabit, & differret solū executio: idē,
g si alr notorie ꝯstat. Si aūt differt, tūc si tāta est eius inopia, g ꝙ ex-
cludat facultatē ēt litigādi, & defendēdi, differt iudiciū, l. si pcu-
ratorē. §. ignorātes, ff. mā Ad idē, qd no. i c. non iuste, de pcu. &
in l. inuitus, C. eo. si vero, si excludit facultatē se defendēdi, fiet
condemnatio, sed differetur executio, sm eum. Ego puto hoc
h dictum D. Ant. non esse verum, h immo est contra tex. in d. c. fre
quens

ADDITIONES.

a SEB. SAP. Cōmutatio. Ex hoc colligitur no. cautela eximendi condemnati, qui non potest soluere condemnationem, & tradit Barth. Vero. in caut. 16. & Aug. Are. in §. pœnales, col. 8. Inst. de act. & Ias. in l. si quis id quod, col. 6. uer. 2. collige regulam. c. oblatæ, de electio. quando procedat regula, qui non habet in ęre, luat in corpore.

ZACH. Adde, quod est sing. num. 24. quod incip. quod non valens soluere, & concludit, quod non, p no. dictum Bal. in l. fi. ff. de in ius voc. qui dicit non teneri quamuis ad pinguiorem fortunam deueniat, cum iuitio corporalis cedat loco solutionis, vbi tex. & gl. alleg. de quo vide per Felyn. in c. ad liberandum, infra de Iudæ.

b Corporalem. Adde, an tunc si venit ad pinguiorem fortunam, teneatur Rom. sing. suis, fol. 1. in 2. col. in fi.

c Possedisse. Adde pro hoc, quod dicunt do. de Rot. dec. 73. hoc eo. tit. in antiqs, vbi dicunt, ꝙ monachus, qui dolose spoliauit aliquem beneficio, non debet admitti ad cessionem bonorum.

d SEB. SAP. Quod prælatus. Vide ad hæc no. per Fel. in c. prelatorum, colū. 2. ver. no. ꝙ ille contra quem, de accu. ubi tangit, an prælatus possit vēdere bona ecclesiæ, quando agitur contra eum.

e Fructibus ecclesiæ. Adde quod Bald. consi. 71. j. lib. consuluit, quod Episcopus, qui ante Episcopatum iurauerat se soluturum, si ad pinguiorem fortunam veniret, quod non tenetur soluere de fructibus Episcopatus rationibus, de quibus ibi per eum.

f De fructibus Episcopatus. An pro debito personali, ipsius clerici possint capi redditus, dic, quod sic, tex. est sing. in c. peruenit, de fideiuss. ubi loquitur de redditibus clerici habito respectu ad qualitatē personæ, intelligitur de redditibus ecclesiasticis. Secundo hoc decidit glos. formalis in l. stipendia, C. de excep. rei iudi. quæ dicit idem in præbendis clericorum. Tertio hoc decidit ratio, miles seculi, & miles cælestis æquiparantur, gl. est in l. miles, ff. de re iu. & in l. milites, C. loc. & in l. 2. §. ignominiæ causa, ff. de his, qui no. infa. sed miles seculi tenetur pro debito de stipēdijs suis in subsidium, & ita clericus in subsidium tantum. Item hoc probat iste tex. dum dicit ꝙ compelletur restituere fructus, cum fuerit restitutus, ergo sequitur, ꝙ fructib. Epis. tenet. Nec ob. cum dicit D. Ab. ꝙ intelligitur quo ad fructus, quib. vixit, quia de fructibus, de quibus debuit viuere, soluetur Epis. Zam. quia ista responsio stringit istum tex. & fuit dictum Host. in c. veniens, de transa. quia tunc fiet restitutio solum de illis fructib. quib. episcopus debuit viuere, secundum iuris dispositionem, sed iste tex. dicit, quod fiet restitutio fructuum, cum fuerit restitutus, ergo &c. Et pondera, quia in c. grauis, supra eo. dicitur, quod tenetur de fructibus, perceptis, & qui percipi potuerunt, & per consequens male loquitur, cum dicit, quod satisfiet de fructibus, quibus viuere debuit epis. Zam. & ista est pura veritas, quod hic probatur, quod pro debito ipsius epis. possunt capi redditus epis. Sed de vno est mirandum, quomodo fauetur delicto epi spoliatis, vt expectetur donec restituatur, & Pet. de Anch. hic miratur, & dicit forte, quia fuit spoliatus, ius indulget sibi propter hoc, sed ob. d. l. cum a te. Pondera, forte est propter dignitatem Pontificalem, cui iura deferunt, vt c. quia Pontificali, de off. deleg. lib. 6. cum si. And. Barb.

g SEB. SAP. Inopia. De priui. paupertatis, vide Felyn. in c. si quis testium, in fi. infra de testi. & aliqua ponit Roma. in consi. 310. incipien. vt clarior reddatur in 1. col. cum multis alleg. per Mars. in l. 1. §. præterea, colum. 19. ff. de qō.

h Esse verum. An exceptio inopiæ excludat processum iudicij, tu vides quod d. Abb. mordet d. Ant. quod nullo modo impediat. Pro certo, non bene reprehendit eum, & cōsidera, quia iura allegata per Abbatem loquuntur de paupere. Sed Ant. loquitur in eo, qui est inops, & ita loquitur. §. si ignoranter, unde Arc. in c. quo iure. 8. dist. dicit, quod pauper dr, qui parū habet, sed inops dr, qui nihil habet, gl. in c. cum ab omni & in d. §. insuper, alleg. per Ab. loquūtur in paupere qui cogitur litigare, sed nos loquimur in eo, qui est inops, q. nihil habet, qūo ergo poterit compelli litigare si nihil habet? & sic ex vno non infertur ad aliud. Item hoc tenet gl. hic expresse, quæ dicit, quod nō potest agere contra eum, qui non est soluendo, ergo exceptio inopiæ euertit iudicium, & ideo Bal. in l. 2. §. si quis in iudicio, ff. si quis cau. dixit se liberasse quendam a pœna furcarum, qui propter paupertatem non appellauerat, vide quæ remisi ad Bal. in l. acceptam, C. de vsu. Et sic non est verum dicere, qd d. §. si ignorantes, habeat locum in fideiussore, non reo. Item hoc suadet æquitas, quia periclitatur causa sua propter inopiam. And. Barb.

ZACH. Adde prædictis Guil. de Cu. in l. præcipimus, §. super his, & ibi remis. ad saturitatem, in apost. Celsi, ff. de appel. Inn. in c. dilationem, vbi ēt dicit se euasisse vnum a furcis, qui pp paupertatem non poterat appellationem psequi. Fran. de Cre. sing. suo 121. incip. statuto cauetur quod appellans, vbi refert D. Bal. liberasse quendam a furcis, & est prouer. do. Ant. hic alleg. & omnino per Mat. sing. suo vlt. & ibi remissiue, ad nauseam vsque.

ANT. FRAN. An paupertas excuset ab appellando, seu a prosequendo ap. ita quod app. pend. non currant fatalia, vltra Bal. in l. acceptam, C. de vsu. hic alleg. vide gl. in l. res, in §. super his vero, in uerbo inopia, C. de ap. & gl. fi. in l. minorib. C. de his, quib. ut indig. & uide Inn. in c. ex rōne, de app. & Bald. in l. 2. in §. si quis, in ult. col. ff. si quis cau. ubi dicit, quod semel euasit quendam a pœna furcarum, qui cum appellasset a sententia cōtra eum lata, iuxta l. nō tantum, ff. de app. non potuit prosequi, appellationem propter paupertatē, ut ibi, & hoc sequitur Alex. in l. si procuratorem, in §. ignorantes, ff. mand. & uide Bal. in l. illicitas, in §. ueritas, de off. præsid. & uide etiam per do. Abb. in c. ex ratione, in 2. col. infra de app. & uide Bal. in l. fi. C. de cond. infer. Et pro hoc facit, quia paupertas excusat etiam in foro animę, & ut etiam excommunicatus absoluatur, non facta satisfactione propter paupertatem, ut in c. a nobis, de sen. excom. & in cle. 1. §. uerum, & ibi per D. Cardi. in clem. 2. ubi per gl. & D. Card. de hæret.

Universidad de Deusto
Biblioteca

quens, vbi indistincte disponitur, ꝙ spoliationis exceptio a tertio facta, opponi in ciuilibus non pōt, ad differendū iudicium, a
a qđ dēt intelligi, ēt si fuerit spoliatus tota sua substantia, qđ aperte ibi colligitur per verba ibi sequentia, vbi ponitur ipālitas, cū conueniretur quis criminaliter. Et tunc si est spoliatus a tertio, tota substantia, vel maiori parte, possit eam exceptionem opponere, quia nec nudi ꝓtendere, &c. Et ponderā illa verba, nec nudi. Et hoc fuit statutum ꝓp grauissimum præiudicium, quod imminet in criminalib. In ciuilibus ergo, non habet locum illa exceptio spoliationia a tertio factæ, licet ꝓcludat nuditatem, & sic fortius, nec alterius impotentiæ, sine spoliatione. Et pro hoc, ꝙ paupertas non excusat a litigando, vide qđ no. per gl. in c. cum ab omni, de vi. & ho. cler. & in c. statutum. § insuper, de rescrip. lib. 6. i gl. in ver. quasi ab alio. vide tex. bo. in Auth. de man. prin. §. si tibi quoq;. Ad istum tex. respondeo dupliciter. Primo, ꝙ loquitur in exceptione respectu executionis, non autem respectu processus, seu diffinitionis. Hoc vī velle iste tex. dū mandat istū non debere compelli ad restōnem fructuum, &c. non enim dicit, ꝙ non compellatur respondere, & suscipere in se iudiciū. Et pro hoc, quod notant Host. Io. Mona. & Arch. in præalle. c. statutum. Secundo potest responderi, & melius, vt ibi dicit Io. An. ꝙ non loquitur de exceptione spoliationis, sed de exceptione, seu allegatione inopię, quæ potest allegari non solum, cū prouenit ex spoliatione, sed etiam aliūde, puta ex incendio, vel naufragio vel alluuione. Non ergo repellit agentem a iure litigandi, sed allegare inopiam, ne compellatur restituere, quod non pōt, & in hoc proprie loquitur hoc cap. Nam hic fatebatur spoliationem & secundum vnū intellectum satis litere ꝙgruentem, facta fuerat restitutio, quo ad immobilia occupata, sed tantum petebatur dilatio respectu fructuum, vt satis innuit hæc litera. Nec obst. jura alleg. per Do. Ant. Nam §. si ignorātes, potius probat oppositum, loquitur enim in fideiussore condemnato, qui si non appellat, prætextu paupertatis, sibi non est imputandum, debet tamen hoc denunciare principali, vt ipse, si vult prouocet nō ergo inopia impedit transitum in rem iud. nec excusatur a litigando, respectu principalis creditoris, sed tantum respectu fideiussoris, cuius principaliter nō interest. Vnde licet hoc reperiatur statutum in fideiussore ad hoc, vt habeat regressum ꝺ principalē, non tamē reperitur statutum in ipso principali, & sic vī in eo secus, arg. de presumptio. c. nonne, & l. cum prætor, ff. de iud. Eodē modo potest responderi ad no. in Linuitus, C. de procu. & ad d.
c non iniuste, supra eo. titu. loquuntur enim in procuratore, qui
b excusatur propter inopiam b ab appellando ac a sententia ꝓra se
c lata, debet tamen hæc denunciare domino, vnde respectu do-
7 mini non fit illa dist. † Et pro hoc facit l. pe. ff. qui bo. ce. poss. vbi paret, ꝙ etiam ad cessionem bonorū reus non admittitur antequam confiteatur debitū, seu condemnetur. Ad idē l. cū & filii, C. eo. vbi filiusfa. qui nihil hēt, fuit condemnatus, & admittitur volens cedere bonis: & ex his hēs verū intellm cap. † Et no. ex litera & prædictis. quod clericus & maxime prælatus, non conuenitur vltra quam facere possit, nec tenetur cedere bonis, sicut nec miles, vt not. in l. miles, ff. de re iud. & plene hunc articulū prosequor in cap. 2. de pig. & in cap. Odoardus, de sol. quod procedit quando conuenitur non ex maleficio, aliàs autem non habetur ratio, ne egeat, vt supra dixi.

ADDITIONES.

a Differendum iudicium. Pondera tex. in l. si te bonis, C. de iure deliberan. vbi spoliatus a tertio omnibus bonis, non potest excipere contra creditores, & ideo exigi potest. Bar. ibi dicit, in contrarium est tex. in c. 1. de restitutio. spoliato. Raphael. ibi dicit, quod ille text. loquitur in causa criminali, ergo in causa ciuili, spoliatus omnibus bonis a tertio, non potest opponere. Tu pondera, quia principium illius text. debet intelligi, quando spoliatus non est omnibus bonis, vel maiori parte. Istud sentit Barto. inquantum dicit, contrarium est de iure canoni. Pondera bene, si potest dici, quod ibi habebat alia bona. And. Barb.

b Propter inopiam. Et pondera, quia Do. Pec. hic miratur præ gaudio de isto priuilegio inopiæ, quia ex delicto suo venit ad impotentiam, & reliquit cogitandum. Ego pondero primo glo. in cap. quæ in ecclesiarum, de constitutio. quæ dicit non parcendum illi, qui culpa sua incidit in egestatem. Secūdo adduco Cy. in l. pen. ff. de iure dot. contra illum, qui sua culpa uenit ad inopiā. Tertio, quod uoluit gl. in c. sacrorum canonum, 2. quæstio. 2. Bald. in authen. contra rogatus, C. ad Trebellianum. Bar. in l. etiam. §. licet, ff. soluto matrim. & vide quæ dixi in d. c. quæ in ecclesiarum, vbi istum tex. non allegauit, & dicit quod hic non incidit culpa sua in egestatem, secundum vnam casus positionem. Secundo licet deliquerit spoliando Epūm, non tamē sua culpa deuenit in egestatem. And. Barb.

ANT. FRAN. An illi, qui sua culpa deuenit ad inopiam, & paupertatem, debeat subueniri, dicas uidendum esse Bal. in l. quæ fortuitis in fi. C. de pig. act. vbi ponit, an quis excusetur a casu fortuito, quando culpa præcessit casum & alibi dicitur in l. si merces, in §. culpa, ff. loc. & in l. si fideiussor, ff. mand. & habetur per Bal. in l. falsus, in antep. col. circa fi. C. de fur. ubi dicit, ꝙ culpa facit imputari damnum culposo, de quo in reg. damnum, quod quis, de reg. iu. lib. 6. Tamen dicas, quod talis inopia, etiam si ex culpa præcedente superueniat, hoc operaretur, ut licet aliàs disponente lege, vel statuto, qui non est soluendo, debeat luere in corpus tamen pro minima pœna pecuniaria, quam pauper, uel inops nō potest soluere, quæ est imposita pro leui delicto, non debet pauper luere in corpus, & paupertas excusat eum a tali pœna corporali, ita Bal. in l. quicunque, in 3. col. C. de ser. fug. & ibi etiam Alexan. Schabetur per gl. & Do. tum c. reprehensibilis, de appel. Adde tamen, quod sem-

per ille, qui culpa alleg. debet illam probare, iuxta ea, quæ habentur per gl. & Doct. in l. quoties, in §. qui dolo, ff. de probat. quod est uerum, siue allegetur ea existere tpe spoliationis, qđ alibi non ita bene ꝓbatur, & vide qđ plene dixi in c. cū ad sedē, sup. c. No. ꝙ impossē est ꝓbare spoliationē, si nō ꝓbat possessio. Nā priuatio ꝓsupponit habitū, de despō. impub. c. ad dissoluēdū, 22. q. 2. c. qđ vero non
6 formatū, l. decē, ff. de verb. oblig. † No. ꝙ p solū actū excōicandi
et ꝓbata obseruantia excōicationis nō ꝓbat possessio iurisdō-
nis. Nā si hoc sufficeret, posset qs de facili acgrere hāc ptārē ex-
7 ijcia. † Vlti. not. libellū & sniam nō vitiari, a licet uerba impro-
a pria ad subiectā materiā inseranť, colligitur hoc ex tex. ga incōporalia non possidētur, sed quasi possidenť, vt in c. conquestus, & qđ ibi not. de fo. cōpe. & in c. fi. de iudic. vbi est bo. text. tā respōdeo, quia principium istorū iuriū incorporaliū, q̄ respū possessionis, & tñ hic in libello, & snia pure allegatur possessio in istis incorporalibus, concor. tex. inf. eo. c. Pisanis, & in c. cū uenissent, iun. gl. 1. de in integ. rest. in c. cū olim, de cā poss. & ꝓpriet. & vide bon. tex. & ibi de hoc p Bar. in l. sed & si possessori, §. itē si iuruero, ff. de hereti. vbi dicit idē dicēdū in dictis testiū, q̄ q̄q; improprie loquunť. Idē ēt dico in aliis dispōnibus, & ēt ꝺctib. ut uerba improprie fm subiectā materiā intelligi dēant, ut in l. si uno, & qđ ibi no. ff. loc. Opp. multipl'r expediēdo glo. 2. nā q timore deiectus abstinet a possessione, illā ꝑdit, ff. de acq. pos. l. possideri, §. si quēcier, vbi dr, ꝙ si qs nunciat domū a latronib. occupatā, & timore conterritus noluit accedere, possessionem ꝑdit. Ad idē extra gl. pōt adduci, § ꝙ si seruus, in ea. l. ubi dr ꝙ si seruus, vel inglinus alii tradit possi. dns eā amitti, ergo idē dicendū in ca
b funesto. Obediendo. n. snie excōicationis, vī trastulisse possessionē Abbatis in Epm, & Ab. eā amisisse, ga timore uī destitisse
a possessione sua. Ad idē & tertio adducit c. ex ore, de his, q̄ fi. a
naio. par. ca. & de capel. mon. ca. dilectus, in quib. cauetur, ꝙ si
gs exhibet alicui reuerētiā, seu obedientiā tanq superiori, vī illi approbasse in supiorē, ergo &c. Ex ista glo. 2. pūt colligi qua-
2 dr, secus si aio deliberandi, qđ sibi magis expediat. † Ex hac pri-
mo, ꝙ in acgrente regratur intētio, ego allego text. aptū in l. ff. qđ eadmo. serui. amit. & Inn. in c. bonæ, de postula. pl. & fa-
cit c. ut nūm, de off. Arch. Pro secūdo de intētione illius, ꝺ quē
ius gritur, seu patientia, seu sciētia, alleg. tex. in l. 2. C. de serui. &
6 p Inn. in d. c. bonæ, & c. ꝙquerente, de of. ord. & in c. dilectus, de
capel. mona. & hic & hoc in istis incorporalibus. Nā in corpora
tur ꝺ ignorantē, ut l. fi. C. de pscrip. lon. tēp. & in c. vigilanti, inf.
9 de Prælscrip. & ibi de hoc dicā. † An autē debeat psumi in dubio,
ꝙ quis obtinuerit aio deliberandi, seu ex timore, an aio obediē
di tanq superiori? Io. & Phil. dnt, ꝙ non, arg. in d. c. ex ore, & l.
1. C. de repu. hær. & iō dixerunt qđā, ut refert Inno. ꝙ necessaria
est ꝓtestatio, ꝙ non facit aio obediēdi, sed deliberādi, sed huic opi. vī obstare hæc decre. ubi nulla interuenit protestatio, nec fuit psumptū, ꝙ hoc isti fecerint aio obediēdi. Sed ad saluationē
& concordia ꝓdictorū, qđā notabiliter hic distinxerunt, ut referūt hic Ioan. & Host. ꝙ aut obedientia ꝓsistit in faciendo, ut quia po
test manus inf. manus in signū obedientiæ, sup. de ma. & obe. c.
legebatur, & c. cū in ecclesia, uel qđ simile, & tūc necessaria est protestatio, & sic intelligatur c. ex ore. Aut est in nō faciēdo, tūc
secus ut hic, qđ bene not. Pro hoc facit, ga in actu positiuo ma-
gis apparet intētio agentis, q̄ in negatiuo. Abstinēs. n. & tacens
non dēr haberi, p ꝺsentiente in suū ꝓiudiciū, quod dici non pōt
in actu positiuo. Ad ꝓdicta faciunt no. in cle. 1. de proc. iuncta l.
c filiusfa. §. inuitus, ff. cod. tit. & in c. cū ecclesia Sutrina, de cā pos.
& ꝓpriet. & p Inn. in c. in Genesi, de ele. & in regula, is, q tacet,
de reiur. lib. 6. Populus. n. hic simpl'r abstinuit a diuinis, & nullū actum positiuū fecit, unde debemus ꝓsupponere, ꝙ non fecit
aio subiiciendi, qđ est valde onerosum, & in dubio non præsumēdū, ut sup. dixi. † Secunda principalis sol. glo. est ꝙ populus
d ista ꝓtestatio fecit ex timore, & q ex timore facit, iā non dr facere, ut
de reg. qui ex timore, inf. de reg. iur. Fecerunt. n. ex timore excōi
catonis, b ex quo infert gl. ꝙ timor excōicationis æquiparatur
merūt cadenti in ꝓstantem uirum. Sed ꝺ hanc sol. facit, quia re-
gulariter ea, quæ fiūt per metum, tenent, licet rescindantur per
e actionē, quod metus causa, ut plene not. in c. Abb. sup. qđ met.
ca. & in l. si mulier, ff. eo. Sed saluando glo. posset dici, ꝙ iste est
unus de casibus exceptis, in quib. metus inducit actum ipso iu-
re nullum, arg. u. opti. in l. 2. ff. de iud. ubi dicit, ꝙ iurisdictio non
ꝓrogatur, vbi metus interuenit. Et sic vī, ꝙ in danda iurisdi-
ctione requiritur liber ꝓsensus, & ꝓ hoc vide gl. in l. si mulier, ff.
quod me. cā, & in c. Abbas, eod. tit. ubi gl. dicit non tenere iurisdictionem per metum extortam per d. l. 2. Idem Bart. in tract. de

C.AP. XVII.

1 OLim inter. †Per excōicationē aliquis dēobseruatā, in obseruantes nōgriť iuris parochialis pos. h. d. fm Io. And. vel alterma quoad inteſm c. Per excōicationis, ꝓbēt nos
ꝓbat quasi possessio iurisdōnis, licet aligb. dieb. fuerit obserua
iō petēs restōnē hoc solo, ꝓbato, succūbit. Prima pars decisa p
nlt. factū, & ꝓcessum. Secda diffinit, ibi, [Nos attēdētes.] Casus
Inter Epi. Parisiē. ex vna parte, & quēdā Abb. sue dicē. ex alia
vertebat sup possessionē iuris parochialis, vel quasi in paro-
de Mōte, quo iure dicebat se Epūs. spoliatū: vū petebat restitui
ius parochiale in ꝓdicta parochia ꝺ dictū Abb. & ad ꝓbandū
intētionē inducebat quādā snīam. q̄ tulerat in populi electo
rochiæ, pp q̄ aliquot dieb. populus astituit a diuinis vsq; ꝓ
ꝓbare se fuisse in possessione iuris parochialis ipsius paroc
Dns Papa examinato negotio ꝓsderās, ꝙ ex eo solo, q̄ populus
ctæ parochiæ, timore snīæ dicti Epi, ꝑ aliquot dies abstinuit a
uinis, nullā possessionē iuris parochialis fuerit affecutus, nec a
quo mō ꝓbauerit, ꝙ eo tpe, quo, ꝓtulit snīam ipsā possessio
iuris parochialis hret in populo dictæ parochiæ, vel prius ē ha-
buisset, vñ restōnē dicto Epo adiudicare nō potuit, cum nō ꝓ
uerit se possedisse, nec spoliatū fuisse. B. No. i. ar. ꝙ libellus, & ea
sup iurib. ecclesiæ, sunt ipsius ecclesiæ nōe ꝓcipiēdi, de quo plene dixi in c. fræ, de dila. Itē no. ꝙ de Abbate dr, ꝙ agebat ꝓbatiæ, de Epo dr ꝙ agebat nōe ecclesiæ. Ex quo infer, ꝙ ide est di-
2 cere, seu agere ꝓ ecclesia, vel nōe ecclesiæ. † No. ē tene ip mēte
q licet Epūs. fundet intētionē suā de iure cōi, quoad ꝓpriet. in
ꝓ ecclesijs suę dię. adeo, vt eo ipso, ꝙ nō, ꝓbat ꝺriū, dēr ꝓ succēb
que obtinere iuxta ea, q̄ leguntē no. in c. cū venerabilis, & i ea
dilectus, de reli. do. de pac. c. auditis, & 16. q. 7. oēs basilicæ. no.
1. p totū, secus tū est quoad possessionē: vñ nō ꝑsumit possi-
a re, vel aliqñ possedisse, nisi ꝓbet, a vt hic singl'r ꝓbat. Et ꝓ hoc a
possessio ꝓsistit in facto, de ꝙ scī ꝓben. c. cū nris. Possibile. n. est
3 Epatus illā ecclesiā nūq possiderit a tpe suæ fundationis. Et
hoc, & ex tex. no. ꝙ dns nō ꝑsumit possidere, iō succūbit in pos-
sessorio, nisi ꝓbet possessionē, & deiectionē, & hoc cadē ratio-
4 qua s. qđ bñ no. & plene dixi ꝺ. e. c. cū ad sedē. † No. ibi, qđ ille
rib. ꝙ rotulis. ꝓbat agi possessorio, de quo l. i. §. hoc iterdictū.
5 §. vñ vi iterdictū, ff. de vi & vi ar. qđ ītelle, vt no. i c. ꝙrela. & ibi
No. singl'r ibi, [Vel pri' ēt hūiliter, &c. ꝙ ī tū, q̄ sc'ꝑ possidebat
sumit possidet, qđ hęc ꝑsuptio sufficit ad obtinēdū l possessio-
recupe-

ADDITIO.

a Nisi probet. Addequod do. de Rot. decis. 219. in antiquis, dicunt, quod ab Abbas, vel inferior prælatus, dicit se turbari in iuribus Episcopatus, & Episcopus dicit se spoliatum, ꝙ cæteris paribus debet sententia pro Episcopo mandari executioni interdicto, unde ui.

recuperandæ, ut sic sufficiat ꝓbare possessionē de præterito, & allegare eā existere tpe spoliationis, qđ alibi non ita bene ꝓbatur, & vide qđ plene dixi in c. cū ad sedē, sup. c. No. ꝙ impossē est ꝓbare spoliationē, si nō ꝓbat possessio. Nā priuatio ꝓsupponit habitū, de despō. impub. c. ad dissoluēdū, 22. q. 2. c. qđ vero non
6 formatū, l. decē, ff. de verb. oblig. † No. ꝙ p solū actū excōicandi
et ꝓbata obseruantia excōicationis nō ꝓbat possessio iurisdō-
nis. Nā si hoc sufficeret, posset qs de facili acgrere hāc ptārē ex-
7 ijcia. † Vlti. not. libellū & sniam nō vitiari, a licet uerba impro-
a pria ad subiectā materiā inseranť, colligitur hoc ex tex. ga incōporalia non possidētur, sed quasi possidenť, vt in c. conquestus, & qđ ibi not. de fo. cōpe. & in c. fi. de iudic. vbi est bo. text. tā respōdeo, quia principium istorū iuriū incorporaliū, q̄ respū possessionis, & tñ hic in libello, & snia pure allegatur possessio in istis incorporalibus, concor. tex. inf. eo. c. Pisanis, & in c. cū uenissent, iun. gl. 1. de in integ. rest. in c. cū olim, de cā poss. & ꝓpriet. & vide bon. tex. & ibi de hoc p Bar. in l. sed & si possessori, §. itē si iuruero, ff. de hereti. vbi dicit idē dicēdū in dictis testiū, q̄ q̄q; improprie loquunť. Idē ēt dico in aliis dispōnibus, & ēt ꝺctib. ut uerba improprie fm subiectā materiā intelligi dēant, ut in l. si uno, & qđ ibi no. ff. loc. Opp. multipl'r expediēdo glo. 2. nā q timore deiectus abstinet a possessione, illā ꝑdit, ff. de acq. pos. l. possideri, §. si quēcier, vbi dr, ꝙ si qs nunciat domū a latronib. occupatā, & timore conterritus noluit accedere, possessionem ꝑdit. Ad idē extra gl. pōt adduci, § ꝙ si seruus, in ea. l. ubi dr ꝙ si seruus, vel inglinus alii tradit possi. dns eā amitti, ergo idē dicendū in ca
b funesto. Obediendo. n. snie excōicationis, vī trastulisse possessionē Abbatis in Epm, & Ab. eā amisisse, ga timore uī destitisse
a possessione sua. Ad idē & tertio adducit c. ex ore, de his, q̄ fi. a
naio. par. ca. & de capel. mon. ca. dilectus, in quib. cauetur, ꝙ si
gs exhibet alicui reuerētiā, seu obedientiā tanq superiori, vī illi approbasse in supiorē, ergo &c. Ex ista glo. 2. pūt colligi qua-
2 dr, secus si aio deliberandi, qđ sibi magis expediat. † Ex hac pri-
mo, ꝙ in acgrente regratur intētio, ego allego text. aptū in l. ff. qđ eadmo. serui. amit. & Inn. in c. bonæ, de postula. pl. & fa-
cit c. ut nūm, de off. Arch. Pro secūdo de intētione illius, ꝺ quē
ius gritur, seu patientia, seu sciētia, alleg. tex. in l. 2. C. de serui. &
6 p Inn. in d. c. bonæ, & c. ꝙquerente, de of. ord. & in c. dilectus, de
capel. mona. & hic & hoc in istis incorporalibus. Nā in corpora
tur ꝺ ignorantē, ut l. fi. C. de pscrip. lon. tēp. & in c. vigilanti, inf.
9 de Prælscrip. & ibi de hoc dicā. † An autē debeat psumi in dubio,
ꝙ quis obtinuerit aio deliberandi, seu ex timore, an aio obediē
di tanq superiori? Io. & Phil. dnt, ꝙ non, arg. in d. c. ex ore, & l.
1. C. de repu. hær. & iō dixerunt qđā, ut refert Inno. ꝙ necessaria
est ꝓtestatio, ꝙ non facit aio obediēdi, sed deliberādi, sed huic opi. vī obstare hæc decre. ubi nulla interuenit protestatio, nec fuit psumptū, ꝙ hoc isti fecerint aio obediēdi. Sed ad saluationē
& concordia ꝓdictorū, qđā notabiliter hic distinxerunt, ut referūt hic Ioan. & Host. ꝙ aut obedientia ꝓsistit in faciendo, ut quia po
test manus inf. manus in signū obedientiæ, sup. de ma. & obe. c.
legebatur, & c. cū in ecclesia, uel qđ simile, & tūc necessaria est protestatio, & sic intelligatur c. ex ore. Aut est in nō faciēdo, tūc
secus ut hic, qđ bene not. Pro hoc facit, ga in actu positiuo ma-
gis apparet intētio agentis, q̄ in negatiuo. Abstinēs. n. & tacens
non dēr haberi, p ꝺsentiente in suū ꝓiudiciū, quod dici non pōt
in actu positiuo. Ad ꝓdicta faciunt no. in cle. 1. de proc. iuncta l.
c filiusfa. §. inuitus, ff. cod. tit. & in c. cū ecclesia Sutrina, de cā pos.
& ꝓpriet. & p Inn. in c. in Genesi, de ele. & in regula, is, q tacet,
de reiur. lib. 6. Populus. n. hic simpl'r abstinuit a diuinis, & nullū actum positiuū fecit, unde debemus ꝓsupponere, ꝙ non fecit
aio subiiciendi, qđ est valde onerosum, & in dubio non præsumēdū, ut sup. dixi. † Secunda principalis sol. glo. est ꝙ populus
d ista ꝓtestatio fecit ex timore, & q ex timore facit, iā non dr facere, ut
de reg. qui ex timore, inf. de reg. iur. Fecerunt. n. ex timore excōi
catonis, b ex quo infert gl. ꝙ timor excōicationis æquiparatur
merūt cadenti in ꝓstantem uirum. Sed ꝺ hanc sol. facit, quia re-
gulariter ea, quæ fiūt per metum, tenent, licet rescindantur per
e actionē, quod metus causa, ut plene not. in c. Abb. sup. qđ met.
ca. & in l. si mulier, ff. eo. Sed saluando glo. posset dici, ꝙ iste est
unus de casibus exceptis, in quib. metus inducit actum ipso iu-
re nullum, arg. u. opti. in l. 2. ff. de iud. ubi dicit, ꝙ iurisdictio non
ꝓrogatur, vbi metus interuenit. Et sic vī, ꝙ in danda iurisdi-
ctione requiritur liber ꝓsensus, & ꝓ hoc vide gl. in l. si mulier, ff.
quod me. cā, & in c. Abbas, eod. tit. ubi gl. dicit non tenere iurisdictionem per metum extortam per d. l. 2. Idem Bart. in tract. de
tyran. qui ponitur in l. 1. C. ut dig. ord. ser. Per hoc infertur, ꝙ si populus etiam habens alias potestatem eligendi rectorem, seu dominum, aliquem eligit per metum, seu impressionem, non tenet electio, & facta per illum non ualebunt, quod bene not. Et firmat hoc Barto. in d. l. 1. & facit c. ubi periculum, §. cæterū, de elect. lib. 6. ubi dicit text. not. cessat electio, ubi amittitur potestas eligendi, Ad idem, quod not. in cap. quisquis, de elect. & in ca. licet, de elect. Innoc. tamen uidetur sentire contrarium in d. ca. quod sicut, de elect. ubi dicit electionem factam per metum, uel impressionem tenere, ac etiam ordinationes electi, do nec electio irritetur. Sed tamen concorda, prout dico in c. licet, prælleg. quod aut compelluntur eligere unum, & non tenet. Aut compelluntur eligere unum de certo genere personarum, & tenet, donec cassetur, argum. in ca. cum terra, de elect. iuncto cap. Abbate, de uerbo. sign. & in ca. cum dilectus, de consue. plene dico in d. cap. licet. Sed aduerte ad id, quod glo. dicit excommunicationem inferre iustum metum. Nam contrarium not. in cap. cum dilectus, quod metus causa, in uersi. uiolentia. Ioan. And. concordat ibi, quod aut quis iuste excommunicationem timet, & non excusatur, quia culpa sua incidit in metum, argu. in l. mulier, ff. quod met. causa, & not. glo. in cap. Abbas, eodem tit. aut iniuste, & tunc excusatur, cum grauis pœna sit inter homines esse, & hominum carere commertio, vt l. hi, qui sanctā, C. de aposta. facit cap. sacro, de senten. excommu. uide bonum text. in cap. corripiantur, 24. quæst. 3. ubi dicitur, quod in Dei ec
c clesia non reperitur pena excommunicatione maior. c Et hanc distinctionem approbant dom. de Rot. decis. 40. alias 4. & facit glo. notabilis in l. nec timorem, ff. quod met. causa, quæ dicit ti-
11 morem infamiæ iuris inferre iustum metum. † Et hoc intelligę, quando quis non habet facile remedium contra metum excōmunicationis, puta propter potentiam, & tyrannidem minan
d tis excommunicationem non audet iste appellare, duel aliter superiorem adire, alias secus. Tunc enim est sibi imputandum, quare sibi non prouidit, ar. in c. fin. de elect. & ff. de cond. & demon. l. quibus, in princip. & in l. qui potest facere, ut possit, ff. de reg. iur. in c. pastoralis, de offi. ord. §. præterea. Tertia sol. principalis est, quod in hoc dubio tutius est abstinere. q. d. quod populus non seruauit sententiam animo obediendi, & illum in superiorem cognoscendi, sed in dubio, an sententia excommunicationis teneat, uel non, tutius est abstinere. Pro hoc, quia bonarum mentium est timere culpam, ubi non est, 5. distinct. ca. ad eius uero, et not. in cap. 2. de obseru. ieiu. et per hanc considerationem gloss. dixerunt Innocen. et Hostien. quod si ex deuotione, uel reuerentia ecclesiastici nerui obedissent, licet non animo deliberandi, non habuisset episcopus possessionem, 24. q̄. 3. c. excommunicatorum, & per hoc not. Host. ꝙ qui time-
12 bat, non habetur per consentiente l. fi. C. de condi. indeb. † Quar
e ta, et ultima solu. gl. est, e ꝙ excōicatio non dat iurisdictionem, nec per actū excōicandi acquirit excōicans possessionem, seu quasi iurisdictionem, quod bene not. Et est ratio, quia, ut supra dixi, ad acquirendam possessionem in incorporalibus, requiri-
f tur nedum intentio uolentis acquirere, sed patientia, f seu consen-

ADDITIONES.

a ZACH. Libellum & sententiam non uitiari. Adde Alex. in l. 1. ff. si ager uectigal. & in l. sed si possessori, §. item si iurauerit, ff. de iureiur. Pau. de Cast. & idem Alex. in l. cum seruus, de cond. ob cau. Bald. in l. fubracto, uer. ex hoc no. C. de fur. Mod. in auth. nouissima, C. de inoffi. testa. & Alex. cōl. 7. col. 1.
b SEB. SAPIA. Timore excōicationis. Qualis fit pœna excōicationis, declarat Fel. in c. qualiter & quando. 2. §. ad corrigēdos, col. pe. ver. vlterius tangit inf. de accu. & ibi ponit, an fit pœna capitalis.
c Excommunicatione maior. Adde, ꝙ metus excōicationis sit iniustus metus, Rom. consi. 269.
ANT. FRAN. An metus excōicationis dicatur iustus metus, & talis, qui cadat in constātē uirū quia snīa exc. siue iusta sit, siue iniusta, semper est timenda, ut in cap. snīa pastoris. 11. q. 4. & sic metus mortis corporalis, est iustus metus, ēt si mors non sit secuta, vt in l. si quis fumo. §. pe. ff. ad leg. Aquil. Adde, ꝙ vbi quis iuste timet periculum personæ, non tenetur quis credere saluo conductui, neque de illo confidere, ut in c. accedens, il. 2. vt lit. nō conte. quanto magis dēr dici iustus metus excōicationis, per quā excōicationem interficitur aia? Et adde, ꝙ an sit iustus, vel iniustus, relinquitur arbitrio iudicis, ut per Inn. in c. dilectus, de his, quæ ui metusue causa fi. & in Iunter positas, C. de transa. & habetur per Bald. in l. 2. & rub. C. de his, qui per me. audi. non ap. & in rub. C. de rescin. vend.
Excōicatione maior. Pondera, quia imo vī, ꝙ non sit iustus metus timor excōmunicationis iustæ per ea, quæ dico in ca. ab excōicato, de reſcri. etiam videtur ꝙ non cadat in constantem uirum. And. Barb.
d ZACH. Non audet iste appellare. Adde qualiter ei succurretur, p Spec. in ti. de ap. §. 1. uer. porro, & ibi an ei credatur, & in §. sequitur, uersi. hoc etiam, & Abb. in c. fi. in infra de app.
e Glo. est Vide tex. in l. 2. C. de inge. man. ubi, si peto manumitti a Titio, non uideor confiteri Titium dominum. Ita in proposito, si ego abstineo, non uideor confiteri excommunicantem habere iurisdictionem. vide Bald. in d. l. 2. & in l. absolutionem, C. de re iud. ubi dicit, si peto absolui, non uideor fateri illum esse meum iudicem, uide omnino. And. Barb.
f SEB. SAP. Patientia. Vide Bar. in l. 1. §. denique, ff. de aqua plu. arc. Ias. in l. imperium, col. 21. ff. de iurisdi. om. iud. ubi tradit, an in acq. iurisdictione requiratur scientia, & patientia superioris.

Universidad de Deusto
Biblioteca

sensus illius, cõtra quem acquiritur, sed per nudum actum excõmunicandi, nõ facto aliquo actu positiuo, nõ apparet de patientia alterius, cum potuerit illam obseruare aliqua ex causis
13 prædictis. † An autem data sola quasi possessione excõmunicãdi, vbi cõcurrunt requisita ad acquirendam talem possessionẽ, teneat excõcatio ante præscriptionem cõpletam, vide omnino per Ioã. And. post alios in c. auaritię, de elec. lib. 6. in nouella, & p hoc habes solutiones gl. declaratas, verificatas, suppletas, &c. Sed extra gl. Abb. & Io. And. aliter soluunt prima cõtraria. Nam respõdent ad §. si quis nunciet, q̃ pcedat, si dñs scit possessionẽ occupatam, & nõ cõtradicit, ff. si ser. ven. l. & si forte, alias nõ p̃iudicat, ad hoc facit, qđ no. in c. olim, il. supra eo. Ad §. qđ si seruus, respõdent, q̃ ibi possidebat seruus, vel colonus, & ideo possessionẽ in alium transferre potuit. Sed hic parochiani nõ possi debant, sed Abbas, qui erat superior, vnde factum illorum non præiudicat prelato, quapropter dicit Host. q̃ forte obtinuisse episcopus, si egisset cõtra populum, sed Abbas iste potuisset appellare. hæc rõ nõ placet d. Ant. ideo, quia nec seruus, nec colonus possidet, vt l. qđ seruus, ff. de acquir. poss & l. rei cõmo. ff. cõmo. Ideo dicit, q̃ aliud in possessione incorporalium, quæ transfertur ex sola patientia eius, a quo pendet ius, & possessionem trãsferre, vt d. l. quories, ff. de serui. & qđ no. in c. cõquerente. de offi. ord. Ego crederem idem in iltis incorporalibus, vbi ille, qui possessionem tradereat, possedisset nomine absentis, quia eadem est rõ in incorporalibus, facit qđ no. in l. fi. C. de acquir. poss. &
14 quod not in d. c. olim, il. & sic sustineri potest primum dictum. †Nunc expediantur aliqua vtilia dicta Inn. quæ solent quotidie allegari, vnde quæro, præsuppositio q̃ episcopus fuisset in quasi possessione iurisdictionis, qualiter hanc possessionem potuisset
a retur episcopus in aliquo populo, quando scit hoc ius, qđ possidebat per alium, episcopum exerceri, & populum sententias illius seruare, & in alios obedire, & nõ cõtradicebat, sed patiebatur, etiam si faciat hoc, quia nõ audet. Nam tunc animo pusillanimi videtur possessionem deseruisse, & in alium transtulisse, argumen. ff. si ser. vendi. l. & si forte. §. 1. & ff. de pub. l. si ego. §. 1. Si autem episcopus, qui ius habet nõ patitur populum, quantum in eo est, alterius episcopi seruare sententiã sine pœna quia punit ipsum populum spiritualitur excõmunicando, vel temporaliter bona ipsorum occupando, vel ipsos capiendo, vel aliàs qualitercunque, pcedendo, ita q̃ bene videatur habere animũ non dimittendi, vel amittendi ipsam possessionem, sed retinendi, talis nõ amittit possessionem, quæ nõ nisi animo amittitur, C. de acq. poss. l. licet. Nec dicitur talis iniuste agere, qui hoc facit non impugnando, sed defendendo se, qđ iura permittunt, ff. de iusti. & iu. l. vt vim, & c. olim, supra eod. Et si nõ potest, vel nõ audet aliud facere, cõsilium est vtile, q̃ hoc publice ptestetur, argu. 7. q. 1. c. pontifices, & vide ad hoc qđ legitur, & no. in c. pastoralis de offic. ord. §. fi. & infra de app. c. si iustus metus. hæc procedũt secundum eum in iuribus incorporalibus, & aliud in corporalibus, quia bene amittit quis possessionem rei corporalis, quantuncunque impugnet, & quantuncunque excõicet occupãtes: Nam eo ipso, q̃ reuertetur nõ admittitur, eam amittit, ẽt si suspicetur se posse repelli, ff. de acq. pos. l. clam possidere. §. fin. & l. si
15 id qđ §. fi. eo. ti. Et sit rõ diuersitatis, secundum eũ, quia corporalia tenacius habentur, pp qđ difficilius perduntur. Ex quo sequitur, q̃ difficilius retinẽtur, ff. pro socio. l. 3. & ibi no. facit de trãsla. prela. c. 2. in prin. & cũ hoc dicto Inn. transeunt cõiter Doct. Ex quibus elicitur cõclusio, q̃ rerum incorporalium possessio
15 nõ perditur sine animo. † Sed ȝ hoc dictum Inn. primo ob. qđ ipse no. in c. 2. de in integ. resti. vbi dicit, q̃ si canonicus violẽter expellitur de capit. vel veniens nõ admittit, priuatur possessione eligendi, qđ etiam videtur, pbari in c. cum ecclesia Sutrina, de cau. pos. & vide ad idem, qđ ipse no. in c. suborta, de re iudi. vbi dicit, q̃ subditi nõ obediendo epo, sed alteri, videntur priua
16 re eũ quasi possessione iurisdõnis. Et, p hoc facit illud c. & de off. Archid. c. fi & c. dilectus, de cap. mona. & qđ ibi no. †Vnde quãtum ad hunc articulum sic distinguerem, q̃ aut exercitium alicuius iuris incorporalis spectat, ad plures simul, & tũc, si aliquo excluso, quantuncunque retinente, alij actum exercent, exclusus perdit illius iuris possessionem, text. videtur in c. cum ecclesia Sutrina, prælleg. facit, qđ not. in c. querelam, de elect. & per Inn. in c. 2. de in integ. resti. Si vero possessio spectat ad vnum tãtum, & tũc si cõpetit respectu certæ dignitatis, seu certi loci, co
17 ipso, q̃ expellitur a loco, perdit possessionem. † Ad hoc, qđ not. Inn. in d. c. 2. & doct. in c. per venerabilem, qui filii sint leg. vbi dicit, q̃ si vnus est exclusus a sua dignitate, & alius intrusus, ille exer
b cebit iura dignitatis, b qui est in possessione, & nõ ille qui fuit iniuste spoliatus, vt etiam no. Inn. in c. in literis, supra eo. fallit in casu cle. vnicæ, de so. compe. & vide ibi gl. in ver. indulgendo. Pro hoc puto, q̃ si epus velit ire ad exercendam iurisdõnem in certo castro, vel certa parochia, & nõ admittatur per populum, q̃ hoc ipso spolietur quantuncunq; non admittentes excõicet, ex quo de ipsius excõicatione nõ curant. Pro hoc est bonus tex. in c. fi.
18 †Sed nunc quæro, an in casibus, in quibus dixi per excõicationẽ acquiri quasi pos. iurisd. procedat hoc in quolibet excõicato
c Inn. hic dicit, q̃ si excõicator erat aliàs ordinarius, & ficta bat potestatem excõicandi alios, pcedant prædictæ, nec incurrerit dñia inter excom. & aliàs sententias, vt sicut per aliàs licentias acquiritur hæc pos. ita per excõmunicationem, facit ex scri. c. auditis, & c. cum olim. Si verò excõicator prædictam potestatem ordinariam nõ habet, tunc aliud est dicendum in casu
excõ. q̃ in aliis sententiis, quia nõ posset talis excõ. acquiri nec potestatẽ excõicandi, cum non sit habilis ad huiusmodi iurisdendum, qa hoc ius excõ. nõ põt haberi, vel possideri, nisi a tantum, qui hoc habeat a Deo, vel eius vicario, vel a iure, & talibus tantum, & non aliis, dicit illud intelligendum Matth. 18. Quodcunq; ligaueris, &c. & illud eo. c. pe. Accipite Spiritum sanctum, & quorum remiseritis peccata, remittuntur eis. &c. Non pñt ergo simplices clerici alios excõicando pos. iuris acquirere, quia nec pñt hoc possidere, sicut nec laicus possidere pot. spirituales sessiones audiendi, & aĩas absoluendi, qa nõ cõpetit, nisi presacerdoti, infra de pœn. & remiss. c. oĩs. vel clericos iudicandi, de iud. c. 2. Postea Inn. dicit melius dicendũ, q̃ quilibet clericus præscribere, & possidere ius excõicandi, & alia iura spiritualia, quamuis aliàs iurisdõni ordinariæ non præsit, dũmodo sit persona, in qua istud ius cadere possit, vt infra de his, q̃ fiunt a prælato. par. cap. c. quæsiuit. Sicut enim episcopi, quia hãra iure præexcõicandi, 24. q. 3. c. corripiantur, & 16. q. 2. c. vlti. pñt aliis expresse hanc potestatem tradere, vt no. in c. cum ab ecc. de offic. ord. sic per epis. patientiam, & tacitum consensum clerici, in quibus hoc ius cadere põt, pos. istius iuris acquirere pñt & præscribere, dummodo bonam fidem habeant, arg. in d. c. quæsiuit. & c. canditis, & c. cum olim, & c. veniens, de præsc. Host. remittit ad no. in c. irrefragabili. §. excessus, de offi. ord. de so. compe. c. cum contingat, vbi de hoc variæ opi. recitantur. Mihi placet opinio Io. And. in c. auaritiæ, præall. quã dicit tenuisse quendam fratrem Vbertũ dispurando vt nomine proprio nõ sit illud ius, seu hęc possessio acquisibilis. Hoc enim ꝑtinet rõne dignitatis,

vtr.

ADDITIONES.

a Epi. Vide Bal. in l. 1. C. de ser. pro isto dicto Inno. And. Barb.
b ZACHAR. Exercebit iura dignitatis. Et valebit quod facit, vt per gl. in c. omne quod, vbi bo. tex. 20. q. 1. Inno. in c. mihi supra de elect. & Bal. in pen. C. de pig. act. & dicitur intrusus, qui iniuste detinet beneficium, intrudit aut fructuum restitutionem, vt plene per doc. in c. cum dilectus, infra eo. pur. cano.
c SEB. SAP. Excommunicator. Vide Abb. in c. quæsiuit, infra de his, quæ fiunt a præla. & Io. Fran. Balb. in tract. præscriptionum in prima parte quæstionis principalis in 11. q. circa fin. uerficu. octauo prædicti, potest poccalis excommunicandi.

vt in authoritatibus superius alleg. sed nomine dignitatis, seu officii, quod habet bene potest acquirere possessionẽ, & præscri
19 bere, dummodo non careat bona fide, vel tit. † Et ideo si Archidiaconus excommunicaret aliquos, in quos de iure non habebat potestatem, & hoc fecit bona fide, & tit. colorato, & illi scie te epis. & non contradicente seruauerunt sententiã animo obediendi, acquisiuit Archid. possessionem excommunicandi in illos, & iurisdictionem exercendi, & tenebit huiusmodi sententia rationẽ possessionis, licet postea appareat ius superioritatis non habuisse in illos, quia adhuc non præscripsit: secus autẽ in prio
ri casu, quando nomine proprio fecit, vel erat in poss. mala fide, licet nomine dignitatis, vel officii. Ex his soluit illa quæstio, quã ponit hic Inn. videlicet, si existens in possessione iuris, tamen superioritate carens, aliquem excommunicauit, episco. vero pro prius, qui iuris proprietatem habet, etiam excommunicauit, cuius sententiam confirmabit superior? Quidam dicunt, quod potius debet attendere veritatem, quam possessionem, alij contra Inno. vero se remittit ad no. in c. literis, de resti. spol. Sed tu colli
ge veram solutionem ex supradictis.

SVMMARIVM.

1. Spoliatus habet remedium recuperandæ, aduersus illum, qui scienter recipit rem a spoliatore, etiam si scientia postea intervenerit. 13. & etiam si per mãdatum fuerit. 3. 15. & hoc seruatur in utroque foro 3. secus si ignoranter successit in uitium, quia tunc tenetur conditione c. reintegranda. 12. potest tamen si vult iste spoliatus agere contra spoliatorem, & non contra detinẽtem.
2. Probatio dominij, difficilis est, tamen quibus modis probetur, uide remissiue hic.
4. Ius canonicum seruatur ubique in his, quæ concernunt animam.
5. Possessorum recuperandæ, datur etiam cõtra singularem successorem, sed secus interdictum, unde vi 8.
6. Possessione perdita, non perditur dominium, nec contra, item posita possessione, non ponitur dominium, nec contra.
7. Rerum committit, qui reperit rem alienam, & eam non restituit.
9. Rescriptum impetratum contra uiolentum possessorem, extenditur contra successorem in uitium illius rei violenter possessæ.
10. Spoliatus agit contra spoliatorem, etiam non possidentem, uel etiam quod dolo non deserit possidere, quia semel fuit in culpa spoliando. 12.
11. Conditio ex lege an sit actio, uel officium iudicis.
14. Possidens aliquam rem uitiosam, an præsumatur scire, uel ignorare uitium illius rei?
16. Spoliatus habet remedium possessorium contra spoliantem, sed non cõtra tertium, qui scienter rem illam accepit a secundo spoliatore.
17. Possessor malæ fidei spoliatus, habet remedium istius decreti alis.
18. Possessor bonæ fidei, quo remedio teneatur restituere rem, quã bona fide habet priori possessori.
19. Nominare autiorem suum in iudicio non potest malæ fidei possessor.
20. Diues eleemosynas, si non subuenit pauperi indigenti, peccat.
21. Spoliatus potest agere, tam contra spoliantem, quam contra tertium possidentem, nec electione sibi præiudicat.

CAP. XVIII.

Sæpe. †Spoliatus restitutionẽ petit ab illo, qui scienter rem a spoliatore recepit, h. d. f m Io. And. vel ad idem summa sic. Recipiens scienter rem inuasam a spoliatore, tenẽ eam spoliato restituere, licet non probet dominium. Primo ponit factũ corrigendum. Secũdo corrigit, vbi, [Vnde.] Casus lit. In iure ciuili caue
tur, q̃ beneficiũ restõnis contra spoliatorem tantum datur, vnde contingit aliquando q̃ spoliator transfert in alium rem illã, quia alium spoliauit, & sic spoliatus non põt petere restitutionẽ contra possessorem, qui non spoliauit, vnde oportet ipsum intẽtare contra possessorem iudiciũ proprietatis sed pp difficultatẽ probationum amisso commodo possessionis, spoliatus amittit proprietatem. Propter quod statuit concilium, vt no. obstante iuris ciuilis rigore, si aliquis de cætero scienter rẽ talẽ receperit, cum spoliatori succedat in vitium, ȝ huiusmodi possessorẽ succeresti quoad periculum aĩæ iniuste detinere, aut inuadere alienum. ꝛ. † No. 1. q̃ effectus dominij est ipsa possessio, & eius cõminium, & hæc est mens huius literæ ibi, amittit effectum, &c. modum, vnde amittens possessionem, vt in effectu amisisse dominium, & de modis probandi, vide qđ no. in l. cũ res, C. de p. Quasi dicat, q̃ cum non succurreretur spoliato ȝ successorẽ vitiosum, probata possessione, & deiectione, pp difficultatem probandi dominium perdebat spoliatus dominium in effectu, pdi
tur. vbi per gl. & Cy. & per Bar. in l. rem, quæ nobis, ff. de acq. pos. f. possessionẽ. † Et ex hoc, & ex tex. 2. no. q̃ difficile est probadominium, & de modis probandi, vide qđ no. in l. cũ res, C. de p. ba. vbi per gl. & Cy. & per Bar. in l. rem, quæ nobis, ff. de acq. pos. In Spec. in tit. de aũct. & pet. §. sequitur. ver. si aũt. † No. hic argu. q̃ incœrentibus periculum aĩæ a dispõ iuris canonici præfertur dispõni legali. Pro hoc vide gl. in reg. possessor, lib. 6. facit Auth. ut clerici apud proprios epis. per quod putat hic d. Anto. quod inter laicos huius c. dispositio seruanda est, qđ satis placet. Vt enim hic Papa voluisse, puidere vltra dispõnẽ iuris ciuilis, rõne peccati. Fundat. n. se sup peccato, ergo ꝑtõ seruãda est in foro ci

5 uili ẽt inter laicos, vt no. in dicta reg. possessor. † No. hic casum, in quo ius agendi psonale, in rẽ tñ scriptũ, sequitur successorẽ singularẽ. Et hoc fit rõne peccati, quo se inuoluit recipiendo rẽ vitiosã sciẽter, vt subueniat oppresso & spoliato, & in hoc p̃dictio huius c. excedit interdictũ, vũ vi. Illud. n. nõ ꝑpetit ȝ successorẽ sin
6 gularẽ, sed vsem, vt legit & no. in c. significauerũt, de test. † No. q̃ licet gs pdat pos. non tñ p hoc pdit dñium, sed in effectu illud p dit, qñ non valet ꝓbare ipsum dñium. Idẽ c ȝ, pdito dñio, non p hoc perdit pos. vt l. si gs vi. §. dria, ff. de acq. pos. Sunt. n. iura sepa rata, vñ uno pdito, no pdit aliud, nec uno posito, ponit aliud vt in l. naturaliter §. nihil cõe. ff. de acq. pos. † Vltimo no. ȝ detinẽtes alienum sine inuasione. Tenent. n. quo ad Deũ paulominus
7 q̃ si inuasissent. hinc est, q̃ reperiẽs rẽ alterius nõ restituens, tenetur furti, sicut si ab alio subtraxisset. l. falsus. §. q̃ alicnũ, ff. de furt. 14 q. 5. c. si qđ inuenisti, & not. in c. qa frustra, de vsu. Op. ȝ tex. in prin. in eo, q̃ dicit spoliato nõ subueniri p restõnis beneficiũ ȝ successorẽ vitiosum. Vẽ. n. q̃ talis hẽt duo remedia possessoria, põt. n. agere iudicis ostõ, arg. in c. qđ de iud. & c. bonæ, de appel. Sedo pt agere pdõne c. reintegranda. 3. q. 1. ȝ quemlibet possessorem, ẽt nõ vitiosum, vt ibi. Põt ẽt addi tertium remediũ. l. actio de dolo, q̃ datur solum ȝ dolũ facientẽ, sicut fecit iste, q̃ dolo, & sciẽter rẽ inuasam recepit a spoliatore, vt nõ posset ab alio rem suã cõsequi, arg. in l. 1. ff. de dolo. Hæc ȝria sentit gl. 1. q̃ facit mẽtionem ẽt de actione, qđ met. cã, sed satis impertinenter, quoad
8 materiã nr̃am. † Sed pro sol. gl. ista rñdet, fatẽdo ȝria ad tex. q̃ nõ subueniebat spoliato, l. per interdictũ, unde vi, ga ẽt fm canones non cõpetit, nisi ȝ spoliantẽ, aut spoliari mandantẽ, vel spoliatione rem ratã habentẽ. sed per p̃dicta remedia bene subueniebat, & hodie cõpetit aliud remediũ, videlicet cõdõ huius c. vt dr̃ in gl. seq. Sed nunc opp. vẽ. n. per p̃dicta, q̃ huius p̃stõnis beneficium, non fuit multũ necessarium. Goff. volẽs euitare ȝriũ, dicit hanc decr. inducere, q̃ actio in factũ, q̃ datur loco cuiuslibet interdi
b cti, b vt insti. de interdict. §. vlt. extendatur ad hunc casum, quod olim non erat, & sic sentit, q̃ hodie in casu huius c. non agẽt cõ
c dõne ex hac decr. sed actione in factũ, seu interdicto, vũ vi, c qđ extendit ad istũ casum, ex dispõne huius c. qđ ẽt sentit gl. pen. in c. cum ad sedem, ȝ. eod. Sed hic glo. 2. sentit ȝrium, vt ȝ. dixi. Nec hoc dictum Goff vẽ verum, qa vitanda est iurium correctio, de ele. c. cum expediat, & l. vna, C. de inoff. don. nec placet hoc Pet. nec Io. And. Secundo dicit Gof. q̃ & si alia erãt remedia, voluit tñ concilium addere condõnem ex hac decre. fm eum, & dicit Host. q̃ hoc voluit facere ad declarandũ, q̃ ciuile ius ȝrium nõ obstaret, cui forte multi iudices eccleſiastici insistebãt, obseruãdo illud ius ciuile. Simile qđ no. de vsu. c. q̃ q̃. lib. 6. in glo. nomi
d ne, & dicit Io. And. q̃ ex tex. & gl. huius c. hñt quatuor auxilia spoliati, interdictum, iudicis offiñ, condictio ex canone c. reintegranda, & condõ ex hac decre. & de his, & aliis remittit pro libellis ad Spec. eo. tit. §. 1. ver. prædicti. Sed certe hæc, dicta mihi non placent, cum tex. hic pręsupponat, q̃ nullum remediũ possessorium erat prius proditũ spoliato in casu huius c. Sed habebat ȝ successorem sing. probare dñium, qđ cum non de facili, pparetur, amittebat spoliatus dñium in effectu. Nec procedit dictum Host. q̃ hoc facit ad declarandum, &c. qa potuisset vti verbo declaratiuo, & nõ inducere remedium superfluum, edẽdo ius de nouo, vt patet ex ver. sancimus, posito hic in tex. Ideo dico, q̃ ante dispõnẽ huius c. nullũ remediũ saltẽ ita gñale, pditũ erat ȝ scienter succedentẽ in rẽ vitiosam, vt clare innuit tex. Nõ ob. c. bonæ, de app. qa logtur de innouatione, applõne pendente, vnde virtute applõnis succedit iudicis off. qđ iniuria fit iudici, ad quẽ fuit app. facit qđ in simili no. gl. in cle. 1. vt lit. pen. sed
9 hic nos logmur, qñ nulla fuit interposita ap. † Nec ob. c. qa V. qa solum pręcipit, q̃ extendatur rescriptum ad succedentem in uitium, quia agitur de modico præiudicio. Nihil enim ibi dicitur de incõpetentia actionis, seu iudicis officio, vel potest intelligi in casu huius c. si emanat post hoc c. & addit ad illũ, vt sicut dat remedium possessorium contra istum successorẽ vitiosum, ita eadem ætate extendat rescriptum impetratũ ȝ violentum, & dicendo contrarium frustra Papa hic dixisset, sancimus, qđ verbum denotat ius nouum, vt no. in c. 2. de iudi. & satis colligitur ex uerbis huius literæ. Non obst. cõdictio c. reintegranda, quia

illud

ADDITIONES.

a ZACHAR. Periculum animæ. Adde Bald. in l. 2. C. quemadmo. test. aper. Paul. de Cast. consi. 98. & consi. 30. in fin. & consi. 288. & Alexan. consi. 186. vol. 2. & consi. 37. vol. 4.
b Interdicti. Põdera, actio in factum oritur ex edicto prætoris, sed ista oritur ex leg. Papiæ rgo non oritur actio in factum.
c Vnde vi. Pondera, quia tex. hic in prin. dicit beneficium restitutionis, & loquitur de interdicto, unde ui. & in fi. dicit dari beneficium restitutionis, ergo intelligitur, unde ui. Item hoc probatur ibi, non obstante rigore iuris ciuilis ergo tollit ius ciuile. Item hoc probatur ibi, quasi succedit in uitium, ergo &c. And. Barb.
d SEB. SAPIA. Auxilia. Vide Lanfran. de Oria. in repet. rub. de causa pos. & propri. col. 2. uer. pro introitu itaque materiæ. ubi dicit, q̃ spoliato competunt quinque remedia, & ibi quando competat remedium huius c. in uerſic. secunda conclusio.

Universidad de Deusto Biblioteca

a illud remedium nō est ita generale, sicut istud. a Nō enim cōpetit pro rebus laicorū, vt dixi in c. cum ad sedē. supra eo. sed istud
10 sic, &c. †Non obst. cum opp. de act. doli, quia illa actio competit aduersus dolosum, & cum nulla actio cōpetit, vt d.l. 1. & C. eo. l. de dolo. At in casu nostro competit interdictum, vnde vi, cōtra spoliatorem, etiam si nō possideat nec dolo desierit possidere, quia primo fuit in culpa spoliando, & poterit cōsequi saltem æstimationem, vt l. si vi me deieceris, & l. 1. §. ex hoc interdicto, ff. de vi, & vi arma. Item potuit iste scienter nancisci rem vitiosam, & tamē sine dolo, & sic prorsus cessaret hæc actio de dolo. Fuit ergo expediens, & necessarium, vt prouideretur per hoc c. & sic fuit hoc remedium valde necessarium. Nec obst. l. si coloni, C. de agri. & censi. lib. 11. per quem tex. notant ibi doc. ꝙ possessori cadenti iniuste, a possessione succurritur cōdictione illius l. quod etiā tenuit gl. in l. in ciuile, C. de fur. quia dico, ꝙ in veritate illa lex hoc non probat simpliciter, prout allega. Nam ibi colonus censitus seu ascriptitius vitio fugæ transiuit ad alium, & negabat se abscriptitium illius a quo propria authoritate recessit, vnde spoliauit priorem dominum possessione sua, merito ibi dicit, ꝙ ante omnia debet restitui possessor, quia etiā prædo ante omnia est restituendus, supra eo. c. literis, & no. glo. in d.l. si coloni, vnde restitutio ibi potius fit cōtra colonum fugientem, quam cōtra secundum possessorē. sed nos loquimur
b hic b in re inanimata, quæ sine sui dolo peruenit ad manus alterius. Et vide in simili differentiā, quæ fit inter rem animatā & inanimatam, vt per gl. in c. frequens, 54. dist. merito de dicto illius gl. l. in ciuile, C. de fur. dubitauit Bar. in l. fi. C. de fur. & potius ibi sentit contrarium, & in d.l. in ciuile. & optime facit in cōtrarium, quod legitur & no. in l. si duobus, ff. de pub. vbi dicit, ꝙ in habentibus parem causam, potior est condictio possidentis de præsenti. Et faciunt hæc ad nota. infra in ver. sed quæro, quid si aliquis. Et placet mihi opi. vt detur in casu huius c. condictio ex hac decre. quam etiam tenet hic Inn. & Host. qui dicit, ꝙ quicquid alii dicant, succumberet etiam secundū canones, proponens in casu huius c. interdictum. Ad hoc adduco, quia quādo lex inducit aliquam obligationem, & nō prouidet de nomine actionis, tunc datur condictio ex lege, vt no. gl. in c. cum liberū, de sepul. & in c. si canonici, de offic. ord. lib. 6. vide text. in l. vna. de cond. ex lege, & ibi plenissime de hac materia per Bar. & per
11 Cy. in l. ex placito, C. de rer. permut. † Sed quia habemus multas condictiones, & canonum, & legum, quæritur incidēter, nūquid hæc condictio ex lege sit actio, an sit iudicis officium; & p hoc cognoscetur, in quo differat hæc condictio ex lege, a iudicis officio, quando competit vnum, & quando reliquum. †Solu. cōclude post Bar. in d.l. vna, ꝙ quandoque verba legis disponētis referunt ad partes, quandoque ad iudicē, quandoque impersonaliter referunt. Primo casu semper orit actio, ita debet intelligi l. 2. ff. ad leg. Aquil. & de pet. hęr. l. item veniunt. §. pridie. Secundo casu quandoque verba referunt affirmando, qn̄que ne-
c gando. Si affirmando, c semper competit iudicis officium, c vt ff. de mi. l. 1. iuncta l. ꝙ si minor, in fi. eo. tit. Si aūt referuntur ad iudicem negatiue, & tūc nō pceditur iudicis offi. Nō enim aliquid cōmittitur iudici directe, sed magis parit actionē ei, ad cuius vtilitatem verba fuerūt prolata, vt l. 1. ff. quod met. cau. vbi prætor dicit, quod metus causa gestum est, ratum nō habeo. licet enim verba referant ad se, tamen qa referunt negatiua, non pariunt off. iudicis, sed actionē parti, ad cuius cōmodum priuatio inducitur. Prædicta pcedunt, quādo verba legis disponunt circa factum, vt puta ut aliquid restituat, sicut hic facit. Si aūt directe disponerent circa ius agendi, absque dubio pduceret tūc actio. Hoc apparet ex omnibus edictis, quæ dicunt, Iudiciū dabo. licet n. verba referantur ad iudicē, tñ quia directe circa ius agendi disponunt pcedunt actionem, ff. de iu. om. iud. l. si quis id quod, & ff. de his, qui deie. vel effu. l. 1. Quandoque verba impersonaliter pferuntur, & competit ius agendi, vt in auth. sacramenta, C. si aduer. ven. & ibi no. de acq. rer. do. l. ad statuas. Et idē dicendum est in statutis eadem rōne, quod no & secundum pdicta declara dictam gl. iuris can. In quo aūt differunt actio pręscriptis verbis, actio in factum & cōdictio ex lege, vide per Cy. in l. ex placito, & plenius, & subtilius per Bar. in d.l. vna. An autem in casibus, in quib. supra dixi oriri actionē, vtrum sit condictio ex lege, an alia actio, ista est difficilis materia, & plene vide per Bar. in d.l. vna. Ex prædictis, & ex hoc tex. habes vtilissimam condōnem istius decr. quæ quando competat infra subijciam, & in quo differat a condictione cano. reintegranda, collige ex infra dicendis, & ex his, quę dixi in c. cū ad sedem, supra eo. vbi plenissime intellectum huius c. examinaui. Habemus etiam de iure ciuili multas vtilissimas condōnes, vt cōdictio l. si coloni, C. loca. l. meminerint, C. vnde vi, & multas alias, quas lōgū esset prosequi, quia potius esset legere leges, quam canones, & di-
12 cendum est, vt in eis no. † Nunc quæro, an condictio istius cap. competat contra omnem successorem singularem? Gl. in ver. scienter, respōdet, ꝙ non, sed requiritur, ꝙ sciens rem esse vitiosam, illam acceperit, concor. supra de iud. c. quia V. Si autē ignoranter recepit, tunc pōt cōueniri cōdōne cano. Reintegranda 3. q. 1. hęc gl. verum dicit quoad primam partē, quia tex. iste requirit sciētiam. Pro hoc, quia dispō huius c. fundatur super peccato, vt pbatur ibi, [Eo, ꝙ interest,] &c. qđ excluditur non data
13 scientia. †Sed circa hanc partē dubitabat, qd si a principio ignorauit vitium, sed ex post facto sciuit? vr̃, ꝙ non hēat locum dispō huius cap. debet enim in istis ponderari initiū, qa ex quo possessio fuit a principio iusta, non pōt esse iniusta per superuenientem scientiam, vt in l. vna, C. de vsuc. transfor. & l. clam possidere, ff. de acq. pos. Contrarium tenet hic do. Ant. quia de iure canonico bene pōt transire ad iniustam, mala fide superueniente per qđ putat sufficere superuenientem scientiam ad effectum huius c. Aduerte, fateor, ꝙ iusta possessio trāsit ad iniustā malæ fidei, qn̄cunque ante completam præscriptionē superueniente, vt in reg. possessor male fidei, de reg. iu. lib. 6. & in c. vigilāti, & in c. fi. infra de præscri. Sed dubiū est, nunqd hec iniustitia sufficiat ad faciēdum locū huic c. Et vr̃ primo, ꝙ non, p tex. ibi, vbi dicit ꝙ scienter rem talem recepit, &c. Illa enim qualitas scientie tempore receptionis pōderatur, qa qualitates positæ in aliqua oratione intelligi dēnt s̃m tp̄s verbi, cui adijciuntur iuxta theoricam Bar. in l. ex facto, ff. de vulg. & pup. facit qđ no. in c. statutū, de præscri. lib. 6. in prin. in gl. in ver. canonicis, & in c. decreuit, de hæret. eo. lib. & in cle. 1. de consan. & affi. In ɔ̄trium facit iste tex. in rōne sui, dum dicit, non multum interesse, quoad periculum animæ, iniuste detinere, &c. & sic pondera iniustā detentionem, quā veritatis hr̄, licet ex post facto superuenerit scientia, quam puto verā tñ pp iustam rōnem, quia obuiatur peccato, tum qa subuenitur spoliato oppresso, vt satis sit scientiā subesse tp̄e, quo agitur. Hic enim non agitur de pœna, quo casu faceret restrictionem per dicta, sed de fauore, qui est ampliandus, in reg. odia, de reg. iur.
14 lib. 6. †Secundo ad idem dubitatur, an in dubio præsumat scientia, vel ignorantia? Host. dicit pręsumi scientiā, nisi probet ignorantia. Scire enim debet, quod suum non est, ad alios pertinere, vt C. vnde vi, l. cum quęrebat. sed Goff. & Abb. ɔ̄, & vide de hoc de prob. c. 1. & de reg. iu. c. præsumitur ignorātia. lib. 6. & hoc credit Io. And. verius. do. Ant. distinguit, ꝙ aut quis occupat rē vacantē, qua qs fuit spoliatus, & p̄sumitur dolose & scienter rē occupasse, & hoc dicit pficere, nō quo ad remediū, qđ exigit scientiam vitii rei, sed pficit quoad remediū. l. cum q̃rebatur, & tunc dicit pcedere opi. Host. Si vero qs occupat rē vacantē cū titulo de voluntate possidētis, vel ēt sine titulo, dūmodo de voluntate possidentis, & non p̄sumitur scientia vitii rei, nisi aliter pbet, & sic procedit s̃m eum opi. Goff. Sed aduerte, quia quoad casum huius c. vult in effectu do. Ant. ꝙ nunquā pręsumatur scientia, & sic recidit in opinio. Goff. & Io. And. Ego dico, ꝙ cum hoc sit alienum factum, semper debet præsumi ignorantia, vt in dicta reg. præsumitur. sed ex variis coniecturis præsumitur scientia,
d puta si inuasio notorie fuerat facta, de postu, p̄la. c. 1. vel si ille d [illegible]
e successerat, erat consanguineus inuasoris, e arg. de testib. c. [illegible] tus.

ADDITIONES.

a Sicut istud. Pondera, quia imo est generale, vt uolunt Doc. in c. cum ad sedē. de resti. spol. And. Barb.

b Loquimur h c. Sed pōdera, quia iste tex. dirigit verba spoliato, ergo erit actio & per consequens interdictum, vnde fit. And. Barb.

c SEB. SAPIA. Officium. Quomodo intelligatur, quod quando uerba referuntur ad iudicem, oritur offic. iudicis, declarat eleganter Dec. in l. si [illegible] C. de col.

d SEB. SAP. Scientia. Quomodo consanguinei præsumatur scire facta alterius consanguinei, declarat Alex. in consi. 71. incip. videretur prima conclusione, col. 3. in 1. uol. Fel. in c. literis, infra de præsump. & Alex. in l. Titius testamento. §. 1. ff. de lib. & posth.

e Consanguineus inuasoris. Pondera, quia non sequitur, ergo præsumitur scire factum coniuncti. Nam lex Octaui, procedit quo ad cogitationem. Nec obst. de vicino, quia vbi factum est momentaneum, non præsumitur scientia in vicino, vt dicunt Mod. in l. 1. ff. si cer. pet.

ANT. FRAN. An vicinus, vel consanguineus præsumatur scire factum vicini, uel consanguinei, dicas primo de consanguineis, quia consanguinei præsumitur habere scientiam consanguitatis, ut in l. Octaui, ff. vnde cog. & ibi alleg. & etiam præsumitur scire ætatem consanguinei, ut in l. tutela. & ibi Bald. in 1. no. C. de in integ. rest. & in l. quicunque, in 1. col. C. de ser. fugit. & per Bar. in l. minor 25. ann. ex aspectu, ff. de mino. Ideo in istis magis creditur consanguineo, quam aliis, quia præsumuntur hæc melius scire, aut aliquid literas, de resti. spol. Sed ꝙ consanguineus fecerit testamentum, aut aliud factum extraneum, non præsumitur consanguineus scire. Et ideo de his debent alii interrogari, secundum Bal. in l. quoniam sororem, C. qui admit. Vicini autem præsumitur scire factum vicini, puta, an sit bonus, uel nobilis, an diues, vel pauper, & his simil. secundum Ang. in Auth. de test. in §. 1. in fi. cas tamen, ꝙ non præsumitur scire per veritatem ex sensibus corporis, sed ex fama & vehementi opi. vt plene declarat Alex. in l. 1. ff. si cer. pet. Et adde, quod vicini præsumuntur dedisse damnum, & commisisse furtum in loco vicino. Et ideo proximiores loco, ubi commissum est delictum, sunt magis suspecti, & possunt torqueri, secundum Bal. in l. 1. in prin. in 3. col. C. de loca. & habetur per Alex. in l. dominus horreorum, in prin. ff. loc. & per Bar. in l. 1. ad fi. ff. fur. aduer. nau. Et ideo si reperiretur homo mortuus intra domum alicuius, proximus vicinus esset suspectus, nisi probaretur illū habuisse alium capitalem inimicum, secundum Are. in c. cum oporteat, in ult. col. de accu. ubi dicit hoc esse arbitrarium.

tus. Vel erat vicinus, de præsum. c. quosdam, & c. quāto, & idem in similibus, arg. de renū. c. 2. lib. 6. & l. dolum, C. de do. Item dic ꝙ si quis rem vitiosam reperit vacātem, & eam sciēter occupauit, tenetur cōdictione huius decr. secūdum Inno. & bene. Militāt enim pariter hoc casu rationes huius c. & sic limita, & restringe dictum d. Ant. præcedēs: licet enim quādo occupat rem vacātem, præsumatur dolus, & mala fides, vt in d.l. cum quærebatur, nō tamē præsumitur sciētia inuasoris, quā requirit iste text. ideo oportet, ꝙ probetur saltem ex cōiecturis, vt supra dixi. propter quod Goffred. dat hic cōsilium, quod cum graue sit probare sciētiam, agat quis potius cōdictione canonis reintegrāda. 3. qō 1. quasi illa detur cōtra ignorātem, quod etiam vult ista glo. Ego hoc fateor, sed dico cōdictionem illius canonis nō competere pro rebus laicorum, de quo dixi plene in c. cum ad sedē, su-
15 pra eo. †Sed quæro, quid si hæc res ambulauerit per multas manus, an competat cōtra quemcūque possessorem vitiosum cōdictio huius c. Innoc. ꝙ sic, vnde dicit se sanè intelligere hāc decre. sicut iacet, vt quicūque rem raptam, sciēs illam esse raptam a quocūque recepit, hac decre. teneatur, etiam si res rapta per
a multas manus ambulauerit, a argumē. ff. de pet. hæred. l. sed & si lege. §. siue autem, dūmodo nesciat vitium rapinæ purgatum, quia si hoc sciret, vel probabiliter crederet, postea nō haberet locum hæc decre. quod patet ex ratione sui, nō enim iniuste detinet, qui vitium ignorat, & bonam fidem habet, 2. qō. 1. c. in primis, & hoc satis placet. militāt enim in vtroq; dicto rationes hu-
16 ius c. † Quero, quid si tertius occupauit rem raptam sic vacantem, nūquid raptori competat aliquod remedium ad recuperādam possessionē? Innoc. hic dicit, ꝙ habebit cōdictionem ex l. cum quęrebatur, C. vnde vi, dummodo accipiēs eam vacātem dolo malo acceperit, nec sit sua. Sed ego formo aliam quæstionem magis dubitabilē, pone, quod iste raptor fuerat spoliatus re inuasa, demum tertius sciēter rem illā recepit, nūquid iste raptor habebit cōdictionem huius c. cōtra istum successorem vitiosum? & videtur quod sic. Nā habet interdictum cōtra spoliatorem, vt l. cum fundum, ff. de vi, & vi arma. & c. olim. 2. supra eo. & plene fuit dictū in c. in literis, supra eo. ergo habet condi-
b ctionē huius c. cōtrarium puto verum, vt solum competat hæc cōdictio primo spoliato, b quia in eius fauorem hoc principaliter fuit introductū, & propter periculum animarū euitandum. vnde cū ipse raptor inuoluatur peccato inuasionis, nō videtur, quod possit se fundare super peccato, & hoc videt mihi sensisse Innoc. hic. dū dicit, ꝙ si vnus de mediatis possessoribus bona fide quęsiuisset possessorem, ꝙ tūc ipse solus haberet actionem cōtra alios sequētes malæ fidei possessores, argumē. hic. & 2. q. 1. c. in primis. ff. de dolo l. 1. §. 1. ff. de vi & vi arm. l. 1. §. familiæ, §. si
17 filiusfa. quod est notādum. † Vlterius etiam quæro, an hæc condictio huius decr. competat malæ fidei possessori, aliàs nō violento? Inn. ꝙ sic, & bene etiā si per quascūque manus transiuerit possessio, vnde dicit, ꝙ omnis possessor, siue bonæ fidei, siue malæ fidei, ɔ̄ immediatū, & mediatum possessorem habet tam interdictum, vnde vi, vt l. 1. C. vnde vi, & d.l. cū fundum, q̃ condictionē huius c. Hic enim solum ponderat spoliatio possessio-
18 nis, & peccatū detinentis sciēter rem inuasam, & interest sua recuperare possessionē, vt saltem possit restituere vero dño. † Sed quæro, quid si aliquis possidebat rem aliquā bona fide, & alius rem candē occupat bona fide, an priori possessori si proditum aliquod remediū ad recuperandā possessionē, cum eam non pdiderit per violentiā, nec successor sit vitiosus? Inn. hic notabiliter dicit, ꝙ nisi constiterit priorē possessorē iuste amisisse possessionem, dabit ei actio ɔ̄ secundū, & fiet sibi restitutio, ēt non pbata spoliatione alleg. in arg. C. de agri. & censi. l. coloni, lib. 11. & in Auth. de man. prin. §. ꝙ si delinquentes, & §. non permittas, & §. suscipiētes, col. 3. & 3. q. 1. c. reintegranda, & idem no. de præb. c. post electionē. & dicit Inn. ꝙ hæc iura sunt notabilia p possessoribus ecclesiarum a possessione ipsarū cadentib. Nam si possessionē probare possunt, nō tñ probare possunt suā canonicam institutionem. hęc dicta Inn. intellige, vt recuperet hoc casu antiquior possessor possessionē, non tamē per remedium huius c. Ex quo secundus est possessor bonæ fidei, & nulla interuenit inuasio, sed poterit recuperare per condōnem c. reintegranda, quod intellige, vt plene dixi in c. cum ad sedē, vbi alleg. pra alleg. facit quod no. Bart. in l. Cellus. ff. de vsuc. quod tñ non credo, quia vt patet hic, non est prouisum de remedio possessori de iure ciuili ɔ̄ secūdum possessorē, ēt vitiosum, fortius nec ɔ̄ bonæ fidei poss. & vide qđ supra dixi in add. in qua specifice respondeo ad l. coloni, & ad c. reintegranda, vt supra satis respōdi. Ecclesia tamen, etiam si per negligentiā perdidisset possessionem, eam recuperare potest per officium iudicis, secundū lec. no. Host. in c. accedens, il 1. vt lit. nō cōtest. vbi dixi. Ex prædictis nunc habes plene, quando, quibus, & cōtra quos cōpetat cōdictio huius c. Opp. nunc expediendo alias gl. videtur enim ꝙ propter violentiam prædecessoris, nō debeat successor teneri, quia delicta debent tenere suos authores. c. quæsiuit, de his, quæ fi. a ma. par. cap. Respō. gl. pe. ꝙ istud est vitium reale, vnde sequitur omnem possessorem, C. de acq. poss. l. vitia. Dic etiā clarius istum teneri ex proprio delicto, quia scienter se intrusit in pos-
19 sessionē vitiosam, vt patet ibi, iniuste detinere, &c. †Ex quo soluitur qō, an possit iste secundus possessor vitiosum dn̄m, seu primū possessorē in iudicio noiare? & dicendū ꝙ nō, cum teneatur ex proprio delicto, qđ tenet hic Vinc. & Host. & qn̄ hēt locum noiatio, dic, vt notatum fuit in c. qm̄ frequēter, §. qđ si super, vt
20 lit. non ɔ̄test. & in l. 2. C. vbi in rem act. † Vlt. gl. opp. ɔ̄ tex. ꝙ plus sit auferre, q̃ non dare. 12. q. 2. c. & si illi non soluit. Io. And. dicit ɔ̄rium esse verum, sed iura alleg. in princip. gl. loquuntur, cum quis egeat ad mortem, quo casu plus peccat is, qui abundat, & p̄t se subuenire, & non subuenit, q̃ alius furando, seu auferendo, & sic cętera sunt paria. Præsupposita ergo paritate, plus est au-
21 ferre, q̃ non dare, faciunt no. in c. inter opera, de spon. † Vlt. potest quæri certum est violentiā passum posse agere ɔ̄ eum, qui scienter successit in vitium, vt hic. Sed nunquid possit agere interdicto, vnde vi, ɔ̄ suum spoliatorem? Inno. hic, ꝙ sic, adeo s̃m eum ꝙ si eandem rem in aliū dolosè transtulerit, nihilominus poterit ɔ̄ueniri, quia qui dolo desiit possidere, p possessore hr̄ ff. de alie. iud. mu. cau. fac. l. 1. ff. de rei vend. l. sin autem. §. 1. in regu. pro possessore, de reg. iu. lib. 6. Ego plus dico, ꝙ ēt si non dolosè desiit possidere, nihilominus possit ɔ̄ueniri ad æstimationē rei, quia a principio fuit in culpa in expellendo, ideo non excusatur, ꝙ nunc nō possideat, vt est tex. in l. si vi me deieceris, ff. de vi, & vi ar. & l. 1. §. ex interdicto, eo. tit. a principio ergo erit in optione violentiā passi, quem ɔ̄ueniat, an violentum, an vitiosum successorē, nec vna actio tollitur per aliam, maxime cum ɔ̄petat ɔ̄ diuersos, vt l. quoties, ff. de act. & obl. & quod no. in c. vna, C. de alie. iud. mu. causa fac. vbi est bo. gl. Itē dico, ꝙ si prius inceperit ɔ̄uenire possessorem vitiosum, & ab eo recuperauit possessionē, poterit nihilominus agere ɔ̄ violentū, non ad æstimationē rei, sed cōdōne l. si qs in tantā, C. vn̄ vi, & c. placuit, 16. q. 6. vt videlicet priuetur dn̄io illius rei, si erat dn̄s. Si aūt nō erat dn̄s, condemnetur ad æstimationem, nec vna actio tollitur per aliam, quia vna est ciuilis pro interesse, alia est pœnalis pro delicto violentiæ coercendo, vt l. 1. C. quan. actio ciui. crim. præiu. facit quod no. per Host. in c. fi. de præscrip.

ADDITIONES.

a Ambulauerit. Tu pondera tex. in verbo, re translata in alium per spoliatorē, ergo non comprehendit multas manus. And. Barb.

b Primo spoliato. Tu pondera, quia videtur competere remedium huius c. ex eo, quia habebit commoditatem restituendi vero domino, vt voluit Innoc. in c. seq. And. Barb.

SVMMARIVM.

1 *Possessorium recuperandæ, non solum competit ad restitutionem omnimodæ possessionis, sed etiam ad restitutionem liberæ possessionis.* 8. 12. 13.
2 *Sacrilegium etiam in casu dubij cognoscitur coram ecclesiastico.*
3 *Excommunicatus pro re dubia non absoluitur, nisi præstet cautionem super illa re.*
4 *Excommunicans vel absoluens contra certam formam sibi datam, facit excommunicationem, uel absolutionem nullam.*
5 *Gesta contra formam mandati, sunt nulla, & etiam si mandatū non fuit plene adimpletum.*
6 *Mandatum factum cum certa forma continens duo, si non possunt illa duo simul adimpleri, ualet, si factum est quod fieri potuit.*
7 *Verba improprientur ad ualiditatem libelli.*
9 *Confessio facta in iudicio ualet, licet processus sit nullus.*
10 *Cautio, quando requiritur a iure aliquo casu, an intelligatur de sufficienti putacum fideiussore, an requiratur iuratoria.*
11 *Differentia est, an dicatur, mandamus prouideri de ecclesia, vel in ecclesia.*
13 *Guelphi qui dicantur, & qui Gibellini.*
14 *Executio sententiæ, an differatur, quando tertius se opponit, forte prætendēdo intereße in re, super qua debebat fieri executio.*
15 *Ad æmulationem alterius, non licet noua castra facere, nec vetera inhabitata rehabitare, sed bene ad sui patrimonij ampliationem.*

CAP. XIX.

1 PIsanis. †Si mādat restōnem fieri sub certo mō, necesse est nō solū in facto, sed ēt in mō parere, aliàs nō valet, qđ agit. Ita summat Ioā. And. & cōiter Doc. Ego summo sic. Mandatū factū de restituēda libera possessione alicuius rei, si nō p̄t adimpleri respū possessionis rei, qa nō ɔ̄stat de ipsius spoliatione, dēt adimpleri respū libertatis posidēdi, si de ipsa spoliatione libertatis ɔ̄stat. Et est casus valde no. Vel notabilius p̄t summari sic. Occupans certū locū, ī quo qs liberè iura posidebat, si p ipsius occupationē nō p̄t possessor sua iura liberè posidere, sicut prius, ɔ̄ueniri p̄t possessorio p libertate posidēdi, & restō fieri nō p̄t, nisi dimittat locū in pristina libertate, h.d. valde singulariter. Primo ponit querelam epi Lucani. Scdo expressa cā diffinit, ibi, [Porro] & s̃m Host. decre. ista cōtinet commissionē, pcessuum, iniustam ap. llonem, primi mandati interpretationē, & iniusti pcessus retractationem. Casus lit. ponitur variis modis, & primo secundū Host. & Pet. & Abb. qui dn̄t, ꝙ sub illa dictione, & inf. posita in tex. decisum fuit totum factū, videlicet, ꝙ tp̄e guerræ

Universidad de Deusto
Biblioteca

inter Lucanos & Pisanos, episcopus Lucanus commiserat ciuibus suis custodiam quorundam castrorum, vt de illis iuarent se, vt ab expensis releuarentur, in quibus tamen castris percipiebar Lucanus episcopus omnes suos redditus: contingit, quod deuictis Lucanis, Pisani occupauerunt castra, qui moniti noluerunt episcopo restituere, permittebant tamen illum suos reddi tus percipere, sed quia castra non restituebant, fuerunt interdicti & excommunicati authoritate apostolica, quas sententias petebant Pisani relaxari. objiciebatur de notoria offensa, & procedendum est, vt in litera patet secundum eos. Innocē. videtur aliter ponere casum, scilicet, quod Lucani prius occupauerant castra, vnde contra illos competebat ecclesiæ Lucanæ interdictum, & non contra Pisanos, qui ipsa castra abstulerant Lucanis: sed quia Pisani detinebant bona ecclesiæ, & ea noluerunt restituere, fuerunt excommunicati. 13. quæstio. 2. c. quicunque mi litum. quare cum offensa notoria diceretur, non videbantur absoluendi sine satisdatione, de verb. signific. c. cum olim, & c ex parte, Ego ponam casum magis latum, secundum quod videtur literæ magis congruere, & sic: In Discordia vergente inter Pisanos & Lucanos, Pisani occupauerunt quædam castra existētia in territorio Lucano, quę episcopus dicebat pertinere ad se, ac in eis habere maiorē partem reddituum suorum. Pisani per episcopum Lucan. conuenti super restitutione possessionis castrorum, & pensionum seu affictuū, fuerunt cōtumaces, per quod fuerunt fortè a delegato apostolico censura ecclesiastica innodati. postmodum nolentes Pisani in eisdem sententiis diutius permanere, petierunt a Papa illas relaxari, offerentes se iure parituros. Papa mādauit cuidam subdiacono suo, quatenus restituta pacificè prius liberè possessione, quam constabat episcopum Lucan. in prædictis castris tempore motæ discordiæ habere, & super ea possessione, super qua dubitatio oriretur, sufficienti cautione recepta, quod iuri coram Papa parerent, præfatas sententias pro occupatione castrorum latas relaxaret. Pisani nunc existentes coram subdiacono commissario, petebāt illas relaxari, oblata cautione de parendo iuri, dicentes, quod possessionem castrorum restituere non tenebantur, quia non constabat ecclesiam Lucanam illa habuisse. Possessionem vero pensionum dicebant se nunquam occupasse, & quod parati erant pari, ecclesiam Lucanam illarum possessione vti: quare subdiaconus dictas sententias, receptis cautionibus relaxauit. Episcopus vero per appellationem, vel per viam querelæ accessit ad Papam, illius processum impugnaturus. Papa vero processum illius irritum nunciauit, tanquam agitatum contra formam mandari, quia & si non poterat fieri restitutio castrorum, quia de possessione illorum non constabat, nec etiam pensionum & affictuum, quia istis non fuerat ecclesia spoliata, fuit tamen in modo pactum, quia mandatum fuit, vt primo ante absolutionē fieret restitutio possessionis libere, & pacifice, de qua constabat, vnde ante absolutionem debebat facere, vt ecclesia Lucana haberet possessionem pensionum liberam & pacificā, sicut habebat tempore motæ discordiæ, quam non poterat habere tenentibus Pisanis castra occupata per rationem literæ, & prosequere vt in ea, & infra latius explicabo rationem decidēdi. No. pulchrum contra guerras. Ex eis enim prouenit gētium afflictio, & altritio. Et no. quod sex sunt causæ, quare inter homines pax non seruatur. Primo, quia non puniuntur maleficia. Ecclē. 4. cap. Quia non profertur contra malos sententia. Secunda est abundantia temporalium, Gen. 13. Facta est rixa inter pastores Abraham & Loth. Luc. 5. vnde bella & lites. Tertia, quia non occupamur in pugna contra dęmones: ideo nos pugnamus in homines, Isa. 28. Percussimus fœdus cum morte, & cū inferno. Quarta, quia non consideramus damna guerræ, in qua perdimus animam, & corpus, & diuitias. Hiere. 46. Fortis incidit in fortem. Quinta, quia non consideramus dubios esse cuētus belli, Regum 12. Varius est cuentus belli. Sexta, quia non seruamus præcepta Dei, Hiere. 7. Vtinam extēdisses manum meā &c. Prędicta vide per Archid. in c. noli. 23. quæstio. 1. vide Salustium bellissimè inquientem, Concordia paruæ res crescūt, discordia vero maximæ dilabuntur. No. 1. laicos quantumcunque potentes excommunicandos, nisi restituant bona ecclesiastica occupata, & sic habes vnum casum, in quo ecclesia exercet iurisdictionem in laicos, de quo in c. cum sit generale, & cap. con
2 questus, & c. si clericus laicum, de foro compet. † Et ex hoc, & ex tex. etiam infero, quod pro rebus ecclesiasticis, potest agi interdicto, vnde vi, contra laicos in foro ecclesiastico, etiam in re dubia, quia præsupponitur sacrilegium, de quo etiam in casu du-
a bii cognoscere potest ecclesia, a vt in dictis iuribus not. & quod plus est, non solum quando præsupponitur subtractio rei ecclesiasticæ, sed etiam libertatis possidendi, quia etiam ex hoc lēdi-
3 tur ecclesia, quod no. quia nescio alibi. † Not. excommunicatū b
b pro manifesta offensa, & dubia quoad quid, non absoluendum nisi primo satisfaciat, pro causa manifesta, & pro dubia prestet cautionem. de quo in cap. ex parte, il 1. de verb. signifi. No. argu. quod omissio formę fundatæ super, priuata vtilitate non vitiat actum, seu processum, si, quominus seruetur, stat per illum, de cuius vtilitate agitur. Pro hoc cap. fi. de offic. deleg. facit regula. imputari, & quod ibi no. de regu. iur lib. 6. No. bene, secundum Goffred. quod absolutio ab excommunicatione, & contra formam hominis præsumpta, est nulla. Idem in excommunicatum ne dicendum, cum inducentur a pari, de pœn. distinct. 1. verbum, & facit cap. fi. & quod no. de præben. Secus in excommunication, vel absolutione facta contra formam iuris. 11. quæstione, cap. 1. & quod no. de sentē. excommu. cap. 1. lib. 6. & supra de judic. c. 1. diuersitatis ratio esse potest, quia quando omittitur forma data ab homine, nulla competit iurisdictio, ideo deficiente potestate, cessat validitas actus, sed in forma iuris secus, & excō municatio, seu absolutio, non subiicitur formę substantiali, et
4 no. in iuribus præalleg. † Ex quo infero, quod si aliàs habenti testatem excommunicandi, vel absoluendi, mandatur a superiore, vt excōmunicet, vel absoluat, certa forma data, qđ ea nō
c seruata, non tenebit excommunicatio, vel absolutio, e quia cessat ratio prędicta. Pro hoc vide glo. in clem. 2. de iure pat. † Not.
5 gesta corruere ex defectu formæ mandati, non solum quando
d expresse fit contra formam mandati, d sed etiam quando ad plenum non impletur mandatum: Nam quando ad actum datur certa forma, paria sunt agere contra formam, & citra, seu præter, vide tex. cum glo. in cap. si cui, de elect. lib. 6. & in cap. præter, vide tex. cum glo. in cap. si cui, de elect. lib. 6. & in cap. prætiam, de offic. deleg. facit l. diligenter, ff. manda. No. quod mandatum qualificatum distribuit in duo mandata, & si non potest impleri in facto, seu substantia, debet adimpleri im modo, seu
6 qualitate. † Ex quo infertur, quod si duo mandantur, etiam data certa forma, licet non possint simul adimpleri, debet tamē fieri, quod potest, & valebit actus, facit ad no. per gl. & doct. in cap. constitutus, de rescrip. No. quod in eadem re est dare possessionem, & quasi possessionem libertatis possidendę, & quę debet harum causat interdictū recuperandæ. Item no. quod prohibe-
7 bus, potest agi interdicto possessorio. † Item not. quod libellus seu dispositio non vitiatur, licet verba improprientur: Nam in iuribus non est dare possessionem, sed quasi, vt not. in cap. consuetus, de foro competē. & l. sequitur. §. si viam, ff. de viis. & hęc appellatur absolutè possessio, vide quod dixi in c. olim.
8 3. supra eo. † Not. singulariter, quod quis non dicitur esse in possessione libertate possidendi, non solum quando ipso facto turbatur, sed etiam, quando de facili potest turbari, & expelli, & sic potentia, quæ est de facili reducibilis ad actum, quandoque sumitur pro actu. Ecclesia enim Lucana non turbatur, sed de facili potest per Pisanos turbari, & ciici. Not. quod facilius quis iura tuetur percipit in re libera, & vacante, quam ab alio possessa. Facit hoc per Innocen. in cap. veniens, de testib. per Barto. in l. a diuo Pio ff. de re iudic. Not. de verbo, pensionum, & affictuum, dicit Bo. And. quod pensio est forte domorum affictus vero est vulgare
9 loci, & respecit quæ soluebantur de prediis. † Vlti. singulariter no. confessionem in iudicio factam valere, licet processus esset
e quo defectu extrinseco sit nullus, e secundum Abb. & omnes Doct. & ad hoc quotidie per omnes allegatur hoc c. & colligitur, quod hic Papa se fundat super confessione Pisanorum, quę tamen fuerat facta in iudicio nullo ex defectu formæ mandati. Vnde habes similem text. cum ibi not. in clemē. constitutionē. §. fin. de elect. Et ratio huius dicti esse potest, quia confessio non exigit ad sui validitatem telam, seu instantiam iudicij. Sanc. n.

ADDITIONES.

a ZACH. Cognoscere potest ecclesia. Tu dic de hoc, ut dixi in apostil. ad dict. in c. cum sit generale, nu. 1. in apost. in ver. tam secularis, quam ecclesiasticus, supra de foro comp.

b SEB. SAP. Excommunicatum. Vide de hoc late per Fel. in c. cum contingat, col. 1. in primo no. supra de off. deleg. & ibi quando debeat excommunicatus prælatus cautionem.

c Absolutio. Adde quod si delegatus dicat, q absoluat certo modo, & rectus dicat, q committio fuit aliter facta, Anch. consi. 52.

d SEB. SAP. Mandati. Quomodo seruanda sit forma mandati, declarat Fel. in c. cum dilecta. col. 10. supra de rescrip. in c. causam quæ, in 1. 2. col. infra de re iud. & Ias. in l. si procuratoris, C. de procu.

e Sic nullus. Adde, quod confessio facta, etiam super inepto libello, valet, nec confitens potest opponere ineptitudinem libelli. Ita determinat Bald. per hunc tex. in l. 2. in vlti. colum. uer. extra opp. C. de re iudi. Et ad dicta Bal. de Bal. in repet. l. cum mulier, in 22. colum. uer. deinde quæro, B. solum & quod vigore prædictæ confessionis factæ super inordinato processu dex possit procedere ad condemnationem, sequitur d. Alex. in consil. cip. viso processu, in uer. non habet obstare, in 3. uol. qui tamen non allegabi ubi supra. Aen. de Falc.

ANT. FRAN. An confessio facta super libello inepto ualeat, vide Abb. in l. si confessus, ff. de custo. reo. ubi tenet idem, quod hic dicitur, sed in ipsentem, ff. de pœn. post Bald. in l. certi condictio, in princip. ff. si certum. videtur tenere contrarium. De quo vide per Spec. & ibi per Ioan. And. ditio. Specu. in titu. de accusa. in §. 1. uer. not. quod accusatur, & ibi per Bald. in addit. ubi tenet istam partem, ideo cogita, si dici posset, quod imo talis confessio, ex quo uidetur facta in iudicio, præiudicet, ut per Bartū. & cum Ias. cum, & ibi per gl. in uer. tuarum, C. de lib. cau. & per Bal. in addi. Spec. in tit. de confes. & in uer. confessio in absentia. Et ideo uidetur, quod iudex ante tali confessione, debeat debitori terminum statuere ad soluendum, ut in l. debitori confitenti, ff. de iud.

a est, q fiat in iudicio & coram iudice, a iuxta not. p Inn. in c. qualiter & quando 2. & c. super his, de accu. & ca. 2. de ord. cog. Qđ limita secūdum no. per Bar. in l. si ꝓfessus, ff. de cust. & exhib. reo. Goffred. & ea quæ ectigi in c. at si clerici, de iud. opt. facit c. 1. de accu. li. 6. Item si inualiditas processus, quæ hic fuit, nō cōcernebat cōsensionem, cum inualiditas surrexerit ex defectu formæ mandati, sed forma nō cōcernebat ꝓfessionem, sed fiendam absolutionem. Ex quo infero, q si ante absolutionem fuissent hic recepti aliqui testes super probāda possessione, bñ valerent nūc attestationes, quia legitimè fuissent recepti. Facit quod no. in c. ad probandum, de re iud. & per Bar. in l. si expressim, de ap. vbi no. q inualiditas sniæ nō cōcernit acta, si vitium inualidans sniam non cōcernat pariter acta, secus si pariter cōcerneret & ibi dico, q si defectus processus cōcerneret pariter cōfessionem, nō valeret etiam confessio. Pone. n. q omnia fuissent agitata tempore feriato, & sic nō posset dici cōfessio iudicialis, quia tunc nō est iudicium, in c. fi. de fer. vel coram iudice vetito, vt in c. at si clerici, de iud. & quod ibi no. & vide bo. tex. f. m lect. quæ cōmuniter approbatur, in c. olim, sup. de reser. qñ cōfessio fit coram duobus ex trib. iudicibus. Et sic limita commune dictum doc. quod
10 sonisi, quod bñ no. quia solet nude & simpliciter alleg. † Nunc iuxta ordinem venio ad gl. & primo quæro, qualis debet eē ista cautio. quæ debebat exigi? hic glo. 1. dicit, q pignoratitia vel fidei ussoria, & hoc ꝓp verbum, sufficienti. positum in litera, qđ hoc importat, vt l. si mandato. §. vlt. ff. mand. Phil. dicit hoc casu sufficere iuratoriam, nisi illi, a quib. est exigenda, essent valde suspecti, q periurium non timerent, de verb. sign. c. ex parte, de prēium. c. fras. Io. And. dicit hoc dictum Phil. procedere, vbi de sufficienti non fuisset expressum. do. Ant. tenet primum, dicens, q sufficiens dēt intelligi, f. m subiectam materiam. & hoc dictum aliqñ placuit. facit quod in simili de scientia sufficienti no. Inn. in c. cum in cunctis, de elec. Sed postea cogitaui, q istud quod hic dicitur de sufficienti, procedit de iure, ēt si nō fuisset expressum verbum, sufficiēs. Quandoq; enim quis fuit excom-
b municatus, quia nolebat parere iuri, & sic propter cōtumaciā, & tunc non debet absolui sine sufficienti cautione, b vide text. cum glo. not. in c. qua fronte, de ap. & quod ibi dicā. Sicut enim mitio facta per cōtumaciam nō reuocatur, nisi præstita satisdatione de iudicio sisti, vt lit. nō contest. c. quoniam. §. in alijs, & in c. 1. & quod ibi no. de sequest. pos. & fruct. Ita nec dēt excō municatio relaxari, quæ succedit loco missionis, ar. in d. c. quoniam, in fi. & c. tuæ, eod. tit. quod intelligo, quando de cōtumacia constabat. Sed si allegarem probabilem cām ad excusationē contumaciæ, tūc sufficeret cōmunis forma ecclesiæ. 11. iuramēti præstatio, ad hoc alleg. bo. tex. in c. venerabilibus. § idem, & § seq. de sent. excom. li. 6. & ita fuit hic, q fuerunt excommunicati Pisani, quia noluerunt iuri parere, vt satis colligi potest ex litera. Quādoq; quis est excommunicatus, quia incidit in manum violentam in clericum, vel aliter, & tūc communis forma est, vt absolutio fiat præstito iuro, vt in c. ex tenore, de sent. exc. c. cum ad sedem, sup. eo. & hoc est ꝓtra gl. antepe. hic, quæ dicit, q ex quo cōstabat de possessione pēsionū & affictuum, debet fieri restitutio castrorum. Nam vt dicūt Pet. & Abb. & bene
d hæc gl. turbat intellectum c. quia non erat hic locus restōni d castrorum, sed dimissioni, & hoc uerbo utitur Papa hic, ut patet ibi, [Omnino dimitterent, &c.] & debent ipsam possessionem castrorū dimittere, qa tempore motæ discordiæ ecclesia Lucana plene & quiete iura sua possidebat in illis castris, & hoc ꝓstabat,

ADDITIONES.

a Coram iudice. Adde, quid si fiat coram notario, uel vicario, Oldr. consi. 302. Adde, q confessio facta in iudicio corā notario, non tamen iudice præsente, uel mandante, non præiudicat, l. q. habeat um iudiciariæ confessionis, sed bene sufficit ad torturam. Ita eleganter do. Fran. de Aret. in l. 2. in 1. no. C. de eden. tene menti. Aen. de Falc.

ZACH. Adde Lanf. de Ori. in c. quoniam contra falsam, nū. 31. ver. non dimittendum, inf. de proba.

ANT. FRAN. Circa hoc de confessione facta corā notario, absente iudice, uel coram iudice in camera, sed non in figura iudicij, an aliquid operetur, dicas, quod talis confessio facit indicium, sed nō plenam probationem, ut est gl. in uer. indicium, & ibi per Bald. in l. iubemus. C. de lib. cau. Et idem uoluit Bal. in l. pe. in 2. not. C. de fide instru. ubi dicit ꝙ si fiat coram notario maleficiorum, non sufficit ad condemnationem, sed facit indicium sufficiens ad torturam. Et idem uoluit Bal. in addi. Spe. in tit. de confes. in 1. col. in uer. confessio ista. & idem Alex. in l. si cōfessus, ff. de cust. reo & habetur per nouissimos in l. magistratibus, ff. de iur. om. iud.

b Sufficienti cautione. Adde quod uoluit Old. consi. 94.

c SEB. SAP. Gibellim. In hoc clarius dicit Bar. in tract. de Guelphis & Gibellinis. An vero factiones huiusmodi fuerint tempore Gregorij noni, unde Platina in uita ipsius Gregorij, ubi etiā meminit de origine earū, de quo etiam meminit Blon. & Matul. in histor. s.

d Locus restitutioni. Pondera, si adduci potest, quod habetur in l. iniuriis, ff. de fideicom. lib. And. Barb.

12 ad libertatem possidēdi. † Ex hac gl. iūcto tex. not. q si quis mandatur restitui in eo statu, in quo erat tempore motæ litis, licet il le non reperiatur spoliatus, si tamē reperitur destitutus in modo possidēdi, restituēdus est, vt sic fiat restitutio eo modo, quo fieri potest, & si non in facto, saltem in modo, ut sup. dixi in sūmarijs, quod ēt voluerūt hic Goff. Pet. & Abb. Nūc magis fortius oppono extra gl. cum ecclesia Lucana seu episcopus possidebat pēsiones & affictus, quomodo poterāt Pisani possidere libertatem possidēdi, vt sic dicantur spoliatores, & possint conueniri possessorio recuperādæ, cum qualitas nō possit esse, nisi miraculosè, sine subiecto, vt in c. cum Marthæ, de celebra. miss. 13 Item sicut ecclesia Lucana percipiebat prius iura in illis castris, ita poterat pcipere nūc Pisanis possidentibus. nō enim refert, an Pisani, an alij possideant, ex quo prius possidebāt, ar. eo rum, quæ no. Inn. in c. veniens. 2. de testi. facit l. is a quo, ff. de reiven. Sol. propter hęc ꝓria & similia decisio huius c. visa fuit aliq bus adeo difficilis, vt nescientes eam aliter saluare de iure, dixerint Papam Greg. hic partialiter processisse, fauēdo Lucanis, q adhæserunt ecclesiæ contra Pisanos, qui adhærebāt Imperatori
14 Fed. ꝺ ecclesiam, quo tempore inceperunt partes in Italia. † Et
c inde adhærētes Imperatori dicti sunt Gibellini, c adhærētes vero ecclesiæ dicti sunt Guelfi, vt sentit hic Io. And. Et de hæc discordia vide in c. ad apostolicæ, de re iud. li. 6. Sed certè isti male dixerūt & pessimè, cum iste Greg. Papa nonus fuerit valentissimus in vtroque iure, vt no. sup. in prooe. & satis patet ex suis decretalibus: corruscāt enim ipsius decisiones inter alias aliorum pontificū, sicut aurū inter argentum, & alia metalla. Vnde non est verosimile, nec præsumēdum, q pro tam modica re voluisset hāc decisionem facere ꝓtra ius, maxime qa nō fuisset passus in hac compilatione eam includi, nisi fuisset iuridica, nec tāto tempore per alios fuisset tolerata. Et ideo hac solutione reiecta, tāquam temeraria, datur alia solutio communiter per doc. maxime p Io. And. q tempore motę discordiæ inter Pisanos, & Lucanos, Lucani possidebāt illa castra siue p occupationem, vt est moris istarum communitatum Italiæ, siue per cōmissionem episcopi, sed de hac commissione nō poterat cōstare, nisi paucis. Papa autem mādauit duo, s. q fierer restitutio possessionis castrorum, de qua cōstabat, & q fieret plene & libere, sicut habebat tempore motæ discordiæ, sed tēpore discordiæ motę, licet forte Lucani occupassent castra, & illa occupata tenerent, tamē cum eis Lucana ecclesia quietius vicinabatur, & liberius & plenius percipiebat iura, & redditus suos, q tempore Pisanorum. Item Lucanos resistentes licētius poterat coercere, cū essent sui diœcesani, & si nō erant tūc, q episcopum repellere potērāt a possessione iurium illorum, vel saltē de facili. Item mires sumptus faciebat ecclesia in illis redditibus colligēdis: Nam cum possidebāt Lucani, ibat famulus episcopi ad colligēdum redditus forte pedester & sine armis, nunc autē tempore Pisanorum, licet benigne reciperetur, propter guerram oportet eū ire equestrē cum armis & cum magna scorta, seu comitiua. Ex prędictis infert Io. And. q restitutio castrorum fieri nō debuit, cum nō constabat Lacanam ecclesiam spoliatam p Pisanos, licet primo spoliata fuisset a Lucanis, tamē cōtra Pisanos secundo deiectores nō competebat interdictum, de quo in ca. olim, & c. cum ad sedem, sup. eo. & hoc est ꝓtra gl. antepe. hic, quæ dicit, q ex quo cōstabat de possessione pēsionū & affictuum, debet fieri restitutio castrorum. Nam vt dicūt Pet. & Abb. & bene
d hæc gl. turbat intellectum c. quia non erat hic locus restōni d castrorum, sed dimissioni, & hoc uerbo utitur Papa hic, ut patet ibi, [Omnino dimitterent, &c.] & debent ipsam possessionem castrorū dimittere, qa tempore motæ discordiæ ecclesia Lucana plene & quiete iura sua possidebat in illis castris, & hoc ꝓstabat,

ADDITIONES.

a Coram iudice. Adde, quid si fiat coram notario, uel vicario, Oldr. consi. 302. Adde, q confessio facta in iudicio corā notario, non tamen iudice præsente, uel mandante, non præiudicat, l. q. habeat um iudiciariæ confessionis, sed bene sufficit ad torturam. Ita eleganter do. Fran. de Aret. in l. 2. in 1. no. C. de eden. tene menti. Aen. de Falc.

ZACH. Adde Lanf. de Ori. in c. quoniam contra falsam, nū. 31. ver. non dimittendum, inf. de proba.

ANT. FRAN. Circa hoc de confessione facta corā notario, absente iudice, uel coram iudice in camera, sed non in figura iudicij, an aliquid operetur, dicas, quod talis confessio facit indicium, sed nō plenam probationem, ut est gl. in uer. indicium, & ibi per Bald. in l. iubemus. C. de lib. cau. Et idem uoluit Bal. in l. pe. in 2. not. C. de fide instru. ubi dicit ꝙ si fiat coram notario maleficiorum, non sufficit ad condemnationem, sed facit indicium sufficiens ad torturam. Et idem uoluit Bal. in addi. Spe. in tit. de confes. in 1. col. in uer. confessio ista. & idem Alex. in l. si cōfessus, ff. de cust. reo & habetur per nouissimos in l. magistratibus, ff. de iur. om. iud.

b Sufficienti cautione. Adde quod uoluit Old. consi. 94.

c SEB. SAP. Gibellim. In hoc clarius dicit Bar. in tract. de Guelphis & Gibellinis. An vero factiones huiusmodi fuerint tempore Gregorij noni, unde Platina in uita ipsius Gregorij, ubi etiā meminit de origine earū, de quo etiam meminit Blon. & Matul. in histor. s.

d Locus restitutioni. Pondera, si adduci potest, quod habetur in l. iniuriis, ff. de fideicom. lib. And. Barb.

Universidad de Deusto
Biblioteca

bat, nunc autem nō ita liberè per ſupra dicta: & vt ergo ſeruare tur forma mandati, debet eccleſia reduci in eā plenitudinem, quietudinē, & libertatē, quam illo tempore habebat, qđ eſſe nō poterat Piſanis illa caſtra detinentibus nē rōnes ſupradictas. Ex quibus cōciuditur q Piſani prius debebant ante abſolutionē cogi, vt caſtra dimitterent, & hæc eſt vera mens literæ, ſecundū Io. And. ſecundū quem bene facit infra de deci. c. in aliquib. vbi præcipitur dñis prædiorum, q illa talibus colonis tradant, a quibus decimę quiete perſoluantur. Dic etiā clarius & formalius ſoluendo contraria, quæ ſupra formaui, q licet Piſani nō poſſi-
a derent libertatem a poſſidendi penſiones, tamen ꝓpter occupationem caſtrorum per eos factam, eccleſia perdideratillam libertatem, quā recuperauit per relaxationē illorū caſtrorū, vnde ſatisfit hoc caſu interdicto, nō per quod pōt reſtitui, ſed per qđ pōt relaxari. Item, quia in litera nō cōſtat quis primo ante occupationem Piſanorum poſſideret illa caſtra, oportet intelligere, vel q erant in ꝓpria libertate, vel q nō erāt ita duri poſſeſſores, ſicut erant nunc Piſani, vt ſatis colligitur ex litera, aliàs autē nō habet locum hæc litera, quia poſſet nunc ita quietè, & pacificè poſſidere eccleſia, ſicut poſſidebat tempore motæ diſcordię, argumen. eorum, quæ not. Inn. in d. c. veniens. Et per hoc dico hic nō ꝓcedere dictum Inn. qđ videtur approbare Io. And. dum dicit, q ſi Piſani ꝓbaſſent, q alij iuſte poſſidebant, & tenebant caſtra tempore ſuæ occupationis, q ante nō tenerentur illa dimittere, ſed ſufficeret, q pateretur epiſcopum percipere cēſus ſuos plene & libere, ſicut prius. certè hoc nō ꝓcedit, ſi primi poſſeſſores non erant ita duri, ſicut nunc ſunt Piſani, nec ita vigebat tunc guerra, & timor cōpulſionis facilis, quam pōderat hic tex.
14 †Et per hoc limito etiam dictū Inn. in c. veniens, prælleg. de teſti. vbi dicit, q licet executio ſententię differatur, ꝓpter cōtradictionem tertij in re vacante, vt ibi, ſecus in re nō vacante, quia non tractatur hoc caſu de prætudicio tertij, cū ita ius ſuum poſſet ꝓſequi cōtra iſtum nouum poſſeſſorē, ſicut cōtra primum, & ſic habebit locum l. is a quo, ff. de rei vendi. Dico hoc dictū ꝓcedere, niſi petens executionē eſſet longe durior aduerſarius, quàm poſſeſſor, quia rūc intereſt ſua, ne ſententia mandetur executioni, introducendo nouum poſſeſſorē, arg. opt. hic, & in c. 1. & 2. vt lit. pen. lib. 6. Item ad intellectū c. quem ſupra præmiſi, alleg. c. examinata, de iudi. vbi ſecundū vnum intellectū ille nobilis ratione iuris patronatus, qđ habebat in eccleſia, vendicabat ſibi totam eccleſiam, ex quo nō poterat libere ius ſuum exercere, alio poſſidente eccleſiam. Adde c. cū venerabilis de exc. vbi epiſcopus vendicat eccleſiam ratione iurium, quę hēt in eccleſia. Facit etiā l. qui tabernam, ff. de cōtrahen. empt. Sed dices tu, q ſecundū hunc intellectū, poſſunt epiſcopi, & alij prælati impetrare, ſeu agere cōtra dominos ciuitatū, ſeu caſtrorum, in quibus habent cenſus, vt cogātur illa loca dimittere, cū in eorum poteſtate ſit admittere dictos prælatos, vel cōpellere, vt ponderatur in litera. Solu. dicit Abb. hoc nō eſſe abſurdum fateri, & q hæc ſuit via excogitata cōtra tyrannos, & iniuſtos occupatores locorum, quales erāt iſti, vt ſic cogantur loca dimittere, quę detinent in ſuarum animarū periculū, cum nō multū interſit, & c. ſupra eo. c. ſepe. ſed cōtra iuſtos dominos hoc nō competeret. Dic ergo oportere, vt, cū iniuſta inuaſione cōcurrant predicta,
15 Dicit etiam †Inn. arg. predictorū, q ſicut non licet noua caſtra
b facere cum alterius iniuria, & æmulatione, ff. de ope. pub. opus, ita nec in caſtallare vetera, nō habitata, C. de ædi. priua. l. 3. C. de fun. limit. l. 1. 2. & 3. lib. 10. & ff. de his, qui not. inſam. l. athletas. Poſſet ergo agere epiſcopus ad deſtructionē innouatorum cōdictione ex prælleg. atis leg. vel officio iudicis, ad hoc infra de Iudæ. c. conſuluit. Et idem dicit in alio ibi redditus habēte. nec eſt actio popularis, ſecundū eum, ſed agit quiſque pro euitāda diminutione ſui patrimonii. Hæc dicta Inn. ego puto ꝓcedere in poſſeſſore iniuſto, ſeu tyrāno, arg. huius c. ſi autem poſſeſſor eſſet iuſtus, tunc diſtinguerem, q aut vult reficere antiqua ædicia, vel inhabitare de nouo caſtra inhabitata ad iniuriam, vel æmulationem alterius, & procedant dicta Innocen. quia non licet vti etiam re propria ad iniuriam vel æmulationem alterius,
c vt alij noceat, c & ſibi non proſit, vt l. 1. §. deniq;, ff. de aqua plu. arcen. & quod no. gl. in c. cum in eccleſia Vulnerana, de elect. Aut hoc non facit ad iniuriam alterius, ſed ad conſeruationem vel augmentum patrimonii, vel honoris ſui, & tunc puto hoc licere, nec poſſe per alium prohiberi, etiam ſi aliū inferatur timor ſeu damnum, ad hoc text. opt. l. ſi meo, ff. de aqua plu. arcen. & d. c. cum eccleſia Vulterana, & c. conſuluit. de iudę. vbi patet, quod prohibitus conſtituere de nouo non prohibetur reficere
d antiquum ędificiuum, iuxta priſtinam formam. d Nec hoc caſu poſſet allegari præſcriptio, ſi longo aut longiſſimo tempore non refecerit, vel inhabitauerit, quia cum iſte ſit actus merę facultatis, & nihil poſitiue actum ſit in ſui iuris prætudicium, nō currit præſcriptio, iuxta no. in c. Ioannes, de cle. coniu. & in cap. ex parte Aſtenſis, de conſeſ. preben. & per Cyn. in l. 1. C. quę ſit long. conſue. facit l. alterius, C. de ſerui. & aqua, niſi fuiſſet prohibitus, & acquieuiſſet prohibitioni, vt not. in iuribus prælleg.

ADDITIONES.

a Liberratem. Dic q in habitu poſſidebant iſtam libertatem, quam de facilpo terant reducere ad actum. Pondera, quia poteſt adduci, quod habetur in l. pater, C. qui bo. cede. poſ. And. Barb.

b SBB. SAP. Noua caſtra Vide Salic. in l. alterius C. de ſerui. & aqua. Vbi dicit, q ſi quis ædificare velit domum, & facere feneſtra, vnde poſſit videre mo-niales, vel mulieres vicini, poteſt prohiberi de quo pulchre per Paū. de Ca. in l. cum eo, ff. de ſerui. vrb. prædio. cum multis alleg. per d. Iaſon. Lex hocre. in l. cum eo, ff. de ſerui. vrb. prædio. cum multis alleg. per d. Iaſon. Lex hocre, col. 1. ff. de iuſt. & iu. in l. quomodo, in 1. q. Bar. de flum. d. Barth. Veronen. tract. ſeruiturum vrbanarum, c. 29. lub rit. de ſolo & area.

c Noceat. Adde quod uoluit Alex. conſi. 184. lib. 3.

d Priſlinam formam. Adde, an hoc ſit, vide Nouī. in l. 1. §. ſi quis ædificium, ff. de ope. no. nun. & q poſtea uoluit Bal. conſi. 225. 4. lib. Ber. Laud. cum iuncto ſuo per Virg. Maria extat huius tit. finis.

De Dolo & contumacia. *Rub.*

Viſo in precedenti rubr. de ſpoliatis, & eiectis aduerſarioꝝ potentia, videndum eſt nunc de fatigatis in iudicio aduerſariorum dolo & contumacia, ſecundum Goffred. vel continua ſecundum Hoſtien. quia ſpoliatus, quandoque dolo vel contumacia rei reſtitutionem conſequi non poteſt. ideo merito iuſtificē hęc rubr. Et vtraque continuatio eſt ſatis bona. Habetur materia 3. quæſtio. 9. & 4. quæſtio. 5. & 5. queſtio. 2. & 3. per totum. 11. q. 3. c. certum, & reperitur in 6. & clc.

SVMMARIVM.

1 *Reus, qui non admittit mittendum in poſſeſſionem ex mandato iudicis, condemnatur intra annum, cum cautione de ſtando iuri.*

2 *Miſſus in poſſeſſionem, etiam in reali, ex primo decreto, non poſſidet vtra annum, ſed poſt annum ſit, abſque alio decreto, reo in contumacia permanente.*

3 *Mulcta ideſt pœna, quam imponit iudex, an habeat locum de iure canonico.*

4. 5. 6. 7. & 29.

6 *Contumax, ſi antequam iudex procedat ad vlteriora, ſponte venit ad iudicium debet tamen de præterita contumacia mulctari.*

Fur non euitat pœnam, ſi reſtituat rem furatam.

7 *Debet, iſtud verbum denotat regulariter neceſſitatem, licet aliquando honeſtatem.*

8 *Mittendus in poſſeſſionem, & non admiſſus, quo caſu habeatur pro admiſſo quoad iuris effectus, de quibus hic.*

Secundum decretum interponitur, etiam quod mittens ex primo non ſtetur admiſſus. & hoc in perſonalibus in realibus vero non requiritur, quia poſt annum efficitur incommutabilis poſſeſſor.

9 *Prouiſio l. ſi quis in tantam, an habeat locum de iure canonico, & an in nouis, vel eccleſiis, nu. 11. & in perſonis clericorum. nu. 20.*

10 *Prouiſio dictæ leg. non habet locum, quando quis inuadit rem ſuam, propria authoritate, quia non poteſt haberi copia iudicis.*

12 *Prælatus delinquens etiam contemplatione eccleſiæ, punitur in ſuo patrimonio.*

Prælatus quo caſu præiudicat eccleſiæ delinquendo.

13 *Eccleſia poteſt priuari feudo, propter feloniam prælati, & priuabitur, & vnit prælatus poſtea reconſolidabitur cum eccleſia.*

14 *Prælatus in multis caſibus requirit conſenſum capituli, circa adminiſtrationem rerum eccleſiaſticarum.*

15 *Princeps non poteſt facere legem contra eccleſiam, niſi lex illa expreſſe approbetur a Papa.*

16 *Bona eccleſiæ ſunt deputata ad uſum prælati & capituli, ad reparationem fabricæ, & ad alimoniam pauperum.*

17 *Prælatus & capitulum poſſunt renunciare iuribus, & aliis introductis in fauorem eccleſiæ.*

18 *Vtile dominium, quod habet eccleſia in re, quam tenet in emphyteuſim non perditur per non ſolutionem canonis.*

19 *Prælatus delinquendo ſi non poteſt ſoluere, debet luere in corpus.*

20 *Prælans poteſt præiudicare eccleſiæ in quærendis.*

22 *Prælatus poteſt repudiare hæreditatem, uel legatum delatum eccleſię.*

23 *Prælatus poteſt præiudicare eccleſiæ in relictis conditionalibus ipſi eccleſiæ factis.*

Prælatus in quibus rebus præiudicat eccleſiæ non acquirendo, tenetur de ſuo ad intereſſe.

24 *Prælatus poteſt præiudicat eccleſiæ in quæſitis, quo ad modicam ſolutionem ſecus quo ad magnam, etiam cum conſenſu capituli, niſi intercuenerint ſolemnitates requiſitæ.*

25 *Prælatus præiudicat eccleſię in quæſitis in omittendo, tenetur tamen poſtea ad intereſſe.*

Præſcribitur contra eccleſiam propter prælati negligentiam.

26 *Prælatus non poteſt facere, quod aliqua res data eccleſiæ, recedat propter id quid factum, uel non factum, licet una cum capitulo poſſet.*

27 *Prælatus, qui in iudicio non produxit exceptiones legitimas, præiudicat eccleſiæ, quæ tamen habet remedium reſtitutionis.*

28 *Confeſſio, uel contumacia prælati & capituli, an noceat eccleſiæ, uide hic re-miſſiue.*

CAP.

CAP. I.

1 Ad hęc. †Reus, qui mittendum in poſſeſſionem ad mandatum iudicis non admiſit, non mulctabitur de canonica æquitate, ſi intra annum caueat ſtare iuri. cōmunis diuiſio. Secūda ibi. [Ad quod.] Caſus li. Reus, q vocatus ad iudicium nō venit, cōtumax eſt, & iudex propter cōtumaciam rei, pronūciat actorem mittēdum eſſe in poſſeſſionem rei peritæ cā ipſius ſeruandę, ſed propter potentiam rei, ſiue dolum nō poteſt nanciſci poſſeſſionem, tandem imminente fine anni reus ne poſſeſſionem poſt annum amittat, offert cautionem ſtandi iuri, quæritur hic cuiuſmodi pœna ſit puniendus, qui nō paruit iuſſioni iudicis? Reſpon. Papa, q in eccleſiaſticis perſonis & negotijs rigor iuris nō requiritur, ſed vt iuſtitia pp hoc, q iudici non paruit, non periclitetur admitti dēt reus, cum per cautionem ſtādi in iudicio ſe adſtringit. B. No. 1. ar. & quaſi expreſſum, q miſſus in poſſeſſionem ēt
* primo decreto, nō efficitur poſſeſſor ante lapſum anni, ſed
a tātum cuſtos. a Cuſtodit enim poſſeſſionem, ne aduerſarius ingrediatur, vt probatur ibi, [Cauſa rei ſeruandæ, &c.] & ibi, [Rem cuſtodiēdam, &c.] & ibi, [Ne poſſeſſionem amittat, imminente fine anni, &c.] Sed poſt lapſum anni reo in ꝓtumacia perſiſtente, efficitur ſine alio decreto in reali verus poſſeſſor, vt colligitur ibi, [Imminente fine anni, &c.] Et de hac materia vide in c. quoniam. §. in alijs, & §. ſeq. vt li. non conte. & plenius in c. con
2 tingit inf. eo. †No. 2. ar. q de iure cano. ſeu in eccleſiaſticis perſonis & negotijs non hēt locum indictio mulctæ propter ꝓtumaciam, & dolum partis, & hoc colligit ex ſuperficie literæ, licet certè nō procedat hoc dictum ita generaliter ſumptum, ſed re-
3 ſtringi debet, vt inf. ſubijciam ſuper glo. † Not. q de iuris rigore mulctari poteſt. i. pœna extraordinaria puniri, qui iudicis iuſſio ni nō paret, maxime vbi iuſtitia periclitatur, ad hoc c. de cauſis. §. 1. de offi. dele. & in c. quoniam, in fin. vt lit. non conteſt. & in l.
4 vna, ff. ſi quis ius dic. nō obtem. cum ſim. † No. hic do. Anto. q de canonica æquitate contumax in cā priuata, punita contumacia ad vtilitatem priuatam, ꝓ publica & iudicis contemptu aliter nō mulctabitur, nec extraordinarie punietur. Contrariū tamē dicit eſſe factum in c. accedens, il 1. ſup. vt lit. nō conteſt. Nec aliter reſpondet ad ꝛium: ibi. n. iudex ratione contumaciæ excōmunicauit partem, & proceſſit ad ſniam. Sed credo ſatis poſ
b ſe dici, q aut pars perſiſtit in contumacia, & poterit fieri miſſio ſeu ad ſniam procedi, b ſi cauſæ ſtatus patiatur, & extraordinarie puniri pro iudicis contemptu, vt in d. c. accedens, non enim dēt iudex pati ſe contemni. 1. obſeruandum, ff. de offi. preſi. immo pœnali iudicio dēt ſuam iuriſdictionem tueri, vt l. vna, ff. ſi quis ius dic non obt. & l. 2. ff. ſi quis in ius voc. non ier. Aliter. n. iuſtitia periclitaretꝰ, quæ vult cōtumaciam puniri, vt in iuribus ſuperius alleg. facit c. 1. de poſtu. preła. Aut pars ante punitionē reuertitur ad obedientiam, nec ius deperit parti propter ſuam contumaciam, vt puta in caſu huius c. vbi iuſſus mitti habetur q miſſo, ſi impediatur propter aduerſarij potentiam, ſeu dolū, vt hic, & clarius in c. contingit inf. eo. & tūc in negotijs eccleſia
5 ſticis & perſonis nō habet locum indictio mulctæ, qa iuſtitia pp hoc nō periclitatur. †Ex quo infero, q ſi in caſu c. pars paſſa miſſionem nō compareret, poſſet ēt mulctari pro iudicis contemptu, quia periclitaretur iuſtitia, quæ vult cōtumacem puniri, qđ ſentit hic Io. And. ſuper tex. Quod ego intelligo, quando vehemens eſt partis ꝓtumacia, ut probatur in c. frequenter, in fin. vt
6 inf. nō conteſt. facit l. Fulcinius, in fi. ff. ex qui. cau. in poſ. ea. alias a principio debet eſſe contētus alterutra pœna, ut d. c. quoniam. ad vlteriora tñ procedere poterit, ſi cauſæ ſtatus requirat, & poteſt excommunicare, ſeu aliter mulctare, etiam ſi contumacia non ſit vehemēs, quia proceſſus ad ulteriora nō eſt pœna cōtumaciæ, cum poſſit ſnia ferri, q absente in c. calumniam, de pę. & l. properādum, C. de iud. & iſte eſt proprius caſus c. accedens,
7 præl. †Sed circa hoc dubitari poſſet, quid ſi cōtumax nulla miſſione ꝛ cum facta adhuc, vel decreta, ſponte venit ad iudicium offerens ſe paritурum, nunquid poſſit mulctari rōne præteritæ ꝓtumaciæ? Et videtur, q nō per iſtum text. quia iuſtitia per hoc non periclitatur, c ideo rigor obſeruandus nō eſt. Cōtrarium pu
c to verum, qa tex iſte loquitur in caſu, quo ꝓtumacia iam puniendo eratꝰ in effectu, qa iuſſus mitti habebatur pro miſſo pp dolum & reſiſtentiam aduerſarij, vt in c. ꝓingit, inf. eo. Et ſic ꝓtumacia
d non tranſibit impunita, d ſed in caſu iam dicto ꝓtumacia præterita remaneret impunita, quod in d. c. accedens, non enim ſe nocens, ut vī probari in c. 1. de poſtu. preła. & in l. qui ea men
e te. ff. de fur. & l. non podeſt, ff. vi bo. rap. vbi patet, q ad pœnam euitandam non prodeſt reſtituere rem raptam, ſeu aliter pœni-
7 tere de peccato †Secūdo etiam poteſt dubitari, an in caſu huius c. poſſit iudex ſequendo iuris rigorem mulctare ꝓtumacē? Inn. vī ſentire, q ſic. Et idem Hoſt. intelligunt enim iſtum tex. q ꝓmitteligatur de cōſilio, nō de neceſſitate. Sed ego puto ꝛrium, primo, quia Papa hic reſpondet ad ꝙſultationem, & ſic rñdet quod dēt iuri fieri debeat, vt not. gl. in c. ꝙſultationi, de temp. ord. & in c. ex tua, de ſil. presby. Item moueor per verbum, debet, hic poſitum in reſponſione Papæ, quod regulariter neceſſitatē importat, e vt eſt glo. no. in cle. attendēres, de ſtat. reg. licet aliquando
f importet honeſtarem, f ſed iſtud eſt ſpeciale, vt leg. & not. in c. 1. de deſpon. impu. ſed impriorietates ſunt euitandæ, non autē ad conſequentiam trahendæ, vt in c. præterea, & c. fina. de ver.
8 ſignifi. & quod ibi no. †Venio ad glo. & quæro, hic dicitur, q iſte propter potēriam aduerſarij impediebatur nanciſci poſſeſſionē, nunquid debeat haberi pro miſſo quoad iuris effectum? Glo. 4. diſtinguit, q aut impeditur potentia, ſeu dolo aduerſarij, & habetur pro miſſo, vt eſt expreſſum inſ. eo. c ꝓtingit. Aut impeditur per alium, & nō habetur pro miſſo, ſed agit ad intereſſe ꝛ impediētem, vt l. ſi quis creditorē, ff. ex qui. cau. in poſ. ea. Si autem tertius impediens non poteſt ſoluere intereſſe, tunc hſ pro miſſo, ar. in iuribus pal. ante fi. gl. Sed vltra gl. aduerte, qa q̄nque nō impeditur nec potētia aduerſarij nec tertij, ſed natura rei, vt quia fundus eſt inundatus, vel ex defectu bonorum, quia bona nō reperiuntur, licet iudex decreuerit aduerſarium mittēdū in poſſeſſionē, & in iſtis caſib. habeē ꝙ miſſo quo ad hoc, vt ſi bona nouiter accedāt debitori, poſſit ſine alia iudicis authoritate illa ingredi. Item quoad hoc, vt ꝓ lapſum anni efficiaē verus & incōmutabilis poſſeſſor eorū, q tunc extabant, & vt aliis creditorib. currat tps ſcdm formam l. fi. C. de bo. auth. iud. poſ. Hoc leg. & no. in l. cum unus. §. ſi. cum l. ſequ. ff. de bo. auth. iud. poſ. Et no. q in iſtis caſibus poterit deueniri ad ſm d ecretum abſq; eo, q ſit facta uera miſſio ex primo decreto, ut not. Bar. in iurib. pal. & hoc in ꝙſonalibus. Nā in realib. ipſo iure per lapſum anni efficitur verus poſſeſſor, vt in c. ꝓtingit. inf. eod. &
9 in iurib. ſuperius alleg. †Glo. quinta adducit tex. ad qōnē: hic dicitur, q rigor iuris in eccleſiaſticis ꝙſonis & negotiis non regitur, nunquid rigor. l. ſi quis in tantam, C. vnde vi, qui vī approbari 16. q. 6. c. placuit, habeat locum ſm canones, vt occupans rem propria authoritate & violenter, priuetur dominio, ſi erat ſua, vel condemnetur ad eſtimationem, ſi nō erat ſua? Et ſolnē-
g do reſpondet, q in eccleſijs & minorib. non habet locum, g cū eis ſubueniatur per beneficium reſtōnis, ſed in cauſis priuatorum bene ſeruatur, alleg. C. unde vi. l. meminerint. vbi dī, q ſi tutor occupat rē, tenetur ipſe, & non pupillus, vel adultus, qua ſi velit dicere idem dicendum in prelato occupante, cum cēſeatur loco tutoris, ſeu curatoris, iuxt. no. in c. 1. de in integ. reſt. & per glo. in c. auditis, eo. tit. Tria ſunt examinanda ꝓ verificatione glo. Primo nunquid ille rigor habeat locum in minorib. Secundo, qd in eccleſijs: Tertio, quid in priuatis, vel ꝙnis clericorū quoad eorū bona? Ad primum dic, q glo. hic loqtur nimis generaliter excipiendo minores, vnde glo. in d. l. ſi quis in tantam, magis ſpecifice loquitur dicēs, q aut eſt proximus infantię,

---

ADDITIONES.

a Tantum cuſtos. Adde q ideo conſulit Roma. conſi. 150. q ſi talis accuſat dominum proprietatis de furto, eo quia abſtulit fructus, quod furti non rēte agat.

b Sententiam procedi. Tu pondera, qnia non tenuit ſententia.

c Periclitatur. Tu pondera, quia tex. iſte fundat ſe, quia non periclitatur iuſtitia partis. And. Barb.

d Impunita. Tu pondera, quia hic fuit magna contumacia impediendo mitten dum per iudicem.

e Neceſſitatem importat. Adde do. de Ro. deci. ſuis 213.

f ZACH. Importet honeſtatem. Gl. eſt ſing. in alle. clem. attendens, per iſtum & ibi Card. qui illam ad hoc ſing. no. & Bal. in c. 2. tit. apud quē vel quos cōtro. ſeu. termi. ſed ſi iungatur copulatiue cum hoc ver. poteſt, tunc importat expreſſam & arctatam neceſſitatem, c. 1. inf. vt ec. bene. glo. in cle. 1. iuncto ibi tex. de ſtatu mo. & Alex. conſi. 222. in fi. vol. 1.

ANT. FRAN. Circa hoc de uerbo, debet, an importet honeſtatem, vel neceſſitatem, dicas, quod regulariter importat neceſſitatem, l. prætor, in prin. ff. de eden. l. 1. §. 1. ff. quod quiſque iur. no. Bar. in l. 3. C. de pig. & Ang. in l. 1. C. quomodo & quādo iu. & in l. Mella. ff. de ali. leg. & habetur per gl. & doc. in c. propoſuit, de ap. Et iſtud eſt ex propria ſignificatione iſtius verbi, ut eſt glo. in cle. attendentes, de ſtat. reg. Hoc tamē intellige uerum, niſi forſan ex forma ſtatuti quis deberet iudicare ex conſilio ſapientis, quia tunc non tenetur de neceſſitate ſequi tale conſilium. ita Bar. in l. bonorum, ff. de bon. poſſ. tit. degene. Item etiam ratione ſubiectæ materiæ non dicit neceſſitatē, & tunc ſtat impropriè & non importat neceſſitatem, ut eſt glo. 25. q. 1. c. 1. & habetur per Phil. in c. ꝓpoſuit, de ap. Vnde dicimus, q quādoq; ponitur pro poteſt, ut no. per Bar. in l. obſeruare, in prin. ff. de oſſ. procon. & le. & in l. Plautius, de procu. & in l. ſæpe, & ibi per Alex. ff. de oſſ. Præſi. & in l. nunq d quis, ff. de iud. & adde, q verbum, debere, relatum ad creditorem ſemper intelligitur cum effectu exactionis, & importat neceſſitatē. l. debitor, ff. de uerb. obli. & in l. eum. §. ſi mulier, ff. de iureiu.

g Non habet locum. Pondera iſtum tex. quia pro certo uidetur mala deciſio ex eo, quia illa, quæ ſunt inducta ad iuris rigorem ſeruandum, ligant minores clericos, & ſimiles perſonas, ita dicit glo. in c. iuris ignorantia. 38. dif. Bar. in l. iuris igno. C. qui admi. Barto. in l. 1. §. nunciatio, ff. de no. ope. cum ergo, ut mulctetur contumax, eſt ad rigorem, ut hic dicitur, ergo ligat clericos. Secundo ubi eſt maius periculum &c. ſed maius eſt periculum, ſi in clericis nō puniatur contumacia, quia mira eorum trahitur ad exemplum. c. qualiter, il 3. de accuſa. Item quia eſt res mali exēpli, q laicus puniatur, & clericus non in eodem exceſſu. Item oritur ſcandalum, propter illa, unde uidetur q non ſit bona deciſio, uide tamen glo. contrariam 37. diſtin. ca. iuris ignorantia. And. Barb.

Universidad de Deusto
Biblioteca

fantię, & non teneatur, ga illa ætas quicquid uidet, ignorat, vt l. 1. C. de fal. mon. facit c. ex parte, de corpo. viti. Postea vero tenetur, ff. de furt. l. impuberem. Idem & fortius in adulto, sine habeat curatorem, vel non, nec etiam restituitur, cum in delictis minor non restituatur, ff. de mino. l. si ex causa. § nunc videdum, & l. auxilium, eod. tit. Idem sentit Cy. in d. l. si quis in tãtam, ꝓcludens doli capacẽ a teneri, & non restitui, cum delinquat in faciendo. Bar. in d. l. si quis in tantam, fatetur restõnem
b negandum, quãdo dolose fecit: b secus, si credens sibi licere, vt l. 1. C. si aduers. delic. quod videtur hic placere do. Ant. quia licet hoc casu præsumatur dolus ℈ minorem, tamen aduersus dolum præsumptum restituitur minor, ex quo non est in vero dolo. l. si causa, §. si commissum, ff. de mino. & quod no. in l. 1. § nuncio, ff. de no. oper. nunc. quod satis placet, cum plerique rudes arbitrentur sibi licere rem propriam sine cuiusque authoritate occupare, vnde licet minor erret in iure, non tamen
10 per hoc ꝓstituitur in vero dolo. † Vnum tamẽ tene mẽti, ꝙ vbi quis ex iudicis defectu rem suam non valet consequi tunc potest propria authoritate illam inuadere, vt dicit gl. not. 1. dist. ius gentium. & Inno. in c. olim 1. sup. de restit. spol. Et sentit Io. And. hic, & opt. facit l. ait prætor. §. si debitorem, ff. de his, quæ in frau. cred. & l. nullius, C. de Iudẽ. iunct. glo. & quod not. in c.
11 cum non ab homine, de iud. † Quæro quoad sẽm, quid in ecclesijs? Glo. hic ꝓcludit non habere locum, vt sup. dixi, & ad c. placuit. 16. q. 6. quod videtur multum facere in oppositum, respondet tripliciter, vt in ea patet. † Not. bene vlt. solutionem, ex qua singulariter infertur, ꝙ vbi prælatus delinquit etiam occasione & contemplatione ecclesiæ, punitur in suo patrimonio duntaxat. Pro hoc facit quod in simili no. de tutore, vt in l. non est ignoratum, C. de admini. tuto. & in l. meminerint, C. vnde vi. facit quod not. glo. in c. de multa de præb. Sed redeundo ad quæstionem notabilem huius glo. scias, ꝙ idem, quod ista gl. sentit gl. fi. in simili, inf. vt lit. pen. c. ecclesia, il 1. Sed aliter sentit c. 2. sup. de or. cog. ibi. n generaliter dicit, ꝙ delictũ solius prælati nõ nocet ecclesiæ per reg. iur. delictũ personæ, de reg. iu. lib. 6. secus si delinquit communicato ꝓsilio capituli. Et idem glo. in reg. delictum, & mouetur per c. 2. de ord. cog. & per l. iubemus nullam, C. de sacrosan. eccl. & hãc eãdem distinctionẽ tenet glo. & Bart. in d. l. iubemus, & glo. in d. l. si quis in tãtam, vbi idem satis sentit Bart. in q. nostra referẽdo se ad materiam tractatam per eum in l. aut facta, §. fin ff. de pœn. vbi ponit, an & qſi vniuersitas possit delinquere, & qualiter puniat, de qua per Canonistas in c. dilectus, de simo. Idem videtur velle Host. & Io. And. in d. c. ecclesia, vt lit. pen. super gl. fi. vbi dñt, ꝙ leges
c pœnales ꝓ ius canonicum approbatæ sunt, c. ar. in d. c. ecclesia, & 11. q. 1. c. quia res. Et ꝙ in ecclesiasticis reb. feruandæ sint, saltem vbi tota ecclesia deliquit, adducunt not. in c. 2. de ord. cog. & in isto c. 1. & videtur ista quasi communis opi. do. Ant. latius hic prosequẽs materiam circa hunc articulum, qñ delictũ cõsistit in faciendo, sic distinguit, ꝙ aut delictum committitur a prælato tantum, aut a prelato & capitulo. Primo casu si delictũ nõ committitur ꝓ remplatione ecclesiæ, vel in pertinẽtibus ad ecclesiam, nec in grauibus, nec in leuibus obligatur ecclesia, nisi inquãtum ad ecclesiam peruenit, vt l. vlt. ff. de admini. tut. & c. 1. de deposi. & doc. in c. 2. de do. Cy. in d. l. iubemus, & Dy. in d. reg. delictum. Si delictum committitur circa res ecclesiæ,
d vel contemplatione ecclesiæ, tunc in acquirendis, vel vbi agitur de lucro captãdo, delictum prælati nocet ecclesiæ, d vt not.
c gl. 16. q. 6. c. si episcopum, & ea. q. c. fi. In acquisitis e vero, si delictum est aliàs formaliter punibile in prælatum, nõ punitur ecclesia, sed ꝑlatus, vt hic dicit glo. 16. q. 6. ca. si episcopũ, ad quod 12. q. 2. c. monemus, & c. statuimus. & c. Diaconi. 16. q. 6. ca. cognouimus, & per Arch. ea. q. c. fi. Arctatur tamẽ ecclesia ad cedendum actionem ℈ prælatum, vt l. neq; interdicto, ff. de reg. iur. & per Bar. in d. l. iubemus. Si delictum formaliter nõ est punibile in prelatum, quin etiam ecclesia puniatur, tunc in iuribus spectantib. ad mẽsam prelati, delictum præiudicat tempo
f raliter ecclesiæ in vita prælati. f Vnde poterit ꝓpter feloniam
13 † commissam a prælato priuari ecclesia feudo in vita prælati, & post mortem eius res redibit ad ecclesiam, vt in c. si clericus, de cap. Conra. & no. de fo. comp. c. verum, & de iud. c. cæterum, & de reli. dom. c ꝓstituimus. In reb. vero spectantib. ad ecclesiam
g & capitulum delictum solius prælati non præiudicabit g ecclesiæ, quin ecclesia agere possit, licet præiudicet ipsi ꝑlato, quandiu agere vult, ut dicit hic glo. no. respondendo ad c. placuit, & idem ibi glo. & sic, si prelatus in rebus ecclesiæ incidit in cõditionem l. si quis in tantam, præiudicabit sibi, ut nõ possit agere etiam non agente capitulo, vt sentit hic gl. & in d. c. placuit. Secũdo casu, quando delictum committitur per prælatum & capitulum, seu communicato consilio capituli dicit, ꝙ in casibus, in quibus sup. dictum est, delictum prælati præiudicare ecclesiæ, fortius præiudicabit, vbi fit communicato ꝓsilio, sed in casibus, in quibus dictum est non præiudicare, vbi agitur de iure queſito perdendo, si delictum committitur a conuentu, nõ contemplatione ecclesiæ, nec in factis ecclesiæ, nõ præiudicet ecclesiæ, vt not. doc. in c. 2. de don. In his vero quæ aguntur nomine ecclesiæ, tũc si delictum est formaliter punibile in ecclesia & conuentu, de per se punitur conuentus potius, q̃ ecclesia vt not. Spec. in tit. de dona. §. 1. versi. quid si Baro. Et ideo si commisisset capitulum delictum aliquod, nõ propter hoc deberet retur ecclesia, seu monasterium, sed conuentus expelleretur, vt per Spec. in loco præal. Si autem delictum nõ est formaliter punibile in cõuentu, punitur ecclesia, & priuatur restitutione in integrum, ut d. l. iubemus, & dicit patere ex not. in d. c. auditis, & de altena. ind. mu. causa fa. c. 2. Hoc dicit verum, nisi priuilegium, vel ius ecclesiæ tãgeret ius tertij, ut patet in c. cum pore, de arbi. Et sic dicit debere intelligi, quod glo. no. 11. q. 3. c. priuilegium. hæc sunt quantum ad hunc articulum verba formalia Do. Anto. aliter nõ attingit magis specifice casum nostrum. Sed capiendo mentem suam videtur quoad casum qñ nis nostræ, ꝙ aut violentia fuit illata per solum prælatũ, aut g prælatum & capitulum. prima casu, si res spectabat ad mensã prælati, priuabitur ipse prælatus in uita sua. si ad prælatum & capitulum, tunc præiudicabit sibi respectu agendi, quia non poterit ipse amplius ꝓ illa reagere, sed capitulum. Secundo casu qñ violentia fuit illata per prelatum & capitulum, habebit locum illa l. si quis in tantam, ut si proprietas rei erat ecclesiæ, priuabitur ecclesia propter delictum prælati & capituli, quia non est hoc delictum formaliter punibile in personam prælati, & conuẽtus, cum formalis pœna sit priuatio dominij, & talis dominium spectat ad ecclesiam. Simile in d. l. iubemus. sed si proprietas non erat ecclesiæ, tũc poterit & debebit puniri ipsa uniuersitas, & non ecclesia, quia cum succedat ꝓdemnatio ad aditionem, ita formaliter cadit pœna in personã prælati & capituli, sicut in personam ecclesiæ. Hoc credo fuisse de mẽte lo. And. intelligetamen distinguendo, prout sup. plenius dixi secũdum eum, aut ꝓtemplatione ecclesiæ, aut non, &c. dic, vt supra dixi. Sed aduerte, quia glo. Laur. & Arch. in d. ca. placuit, & do. Card. hic, & idem gl. 11. q. 3. c. priuilegium, indistincte uo-
h lunt, h vt quantuncunque hoc delictum fiat communicato ꝓsilio, nunquam præiudicet ecclesiæ, vt ecclesia priuetur re sua, quia cum expresse nõ possint prælatus & capitulum sine cau-
i sa legitima & solemnitate debita alienare bona ecclesiæ. 12. q. K 2. c. sine exceptione, multo fortius neq; tacite, K maxime delinquendo. Et distinctio, quæ fit, an aliquid fiat ꝓmunicato consilio capituli, vel non, procedit quoad ea, quæ cadunt in potestate prælati & capituli, ut in obligando ecclesiam pro aliqua legitima causa, ut leg. & not. in c. quod quibusdam, de fideiuſ. non autem quoad alia, quæ non cadunt sub potestate eorum. Simile quod no. Bar. in l. sciendum, ff. de verb. oblig. & in authẽ. si qs in aliquo documento, C. de eden. & hoc plus placet quare puto, ꝙ ubi delictum administratoris nõ præiudicaret pupillo in bonis suis, eadem ratione, & fortiori non præiudicabit ecclesiæ delictum prælati & capituli. Vnde considero, ꝙ prælatus & capitulũ nõ sunt domini bonorũ ecclesiæ, sed est ipse Deus, seu ecclesia uniuersalis secũdum aliam opinionem, vt in c. ex eo, de electio. lib. 6. & per Inn. in c. cum super, de causa poſ. & proprie. vbi plene dixi, & per gl. in c. causa Carpẽsis, de verb.
14 sign. Prelatus uero & capitulum sunt administratores. † Et propterea in quibusdam casibus requiritur capituli ꝓsensus, qa nõ in omnibus habet prælatus solus legitimam administrationẽ, sed requiritur capituli consensus, vt patet ex his, quæ leguntur & notantur in clemen. 2. de reb. eccle. non alie. & in c. pastoralis, de

ADDITIONES.

a SEB. SAP. Doli capacem. An minor cadat in pœnam d. l. si quis in tantam, vide de Alex. in consi. 103. inci. videtur prima consideratione, col. 3 in fi. volunt quid in delictis ad hoc, vt puniatur minor ſufficiat, quod ſit doli capax, an vero requiratur, ꝙ ét ſit proximus pubertati, vide Ang. in l. impuberem, ff. de fur. Aug. Arim. in add. ad Ang. de malefi. in versi. ſcienter & dolose, col. 3. ver. quæro quid de infante.

b Dolose fecit. Adde vt per Alex. consi. 103. vbi ponit, an miles excusetur a dicta pœna.

c Approbatæ sunt. Adde eundem consi. 74. vbi ponit, an clericus non confessus inuentarium teneatur.

d Nocet ecclesiæ. Adde Fel. consi. 9. Rom. consi. 84.

e SEB. SAP. In acquisitis. Quando possit prælatus præiudicare ecclesiæ in acquisitis, vide Ias. in c. 1. col. 7. qui feu. da. poſſ. & in l. ſi conſtante, col. 4. & Rima. vbi dicit, ꝙ pót præiudicare iuri quæſito, quãdo per pactum redimitur ad ius cõe, aliam limitationem ponit Corse. in fing. ſuis, in ver. populus. ZACH. Adde Pau. de Caſt. consi. 152. & plenius per Alex. consi. 72. vol. 2.

f In uita prælati. Adde Ro. consi. 184.

g Non præiudicabit. Adde Ro. consi. 469. Old. consi. 178.

h Indiſtincte uolunt. Vide Io. de Imo. in c. ſi. de do. ubi dat unam nouam opinionem contra eum. ibi dixi, uide omnino. And. Barb.

i ZACH. Bona ecclesiæ. Adde an possint uendere fructum, quia hic de ſolo tractat, & conclude poſt Bal. in c. 1. col. 1. tit. de vaſal. qui cõtra conſti. Lotha. ꝙ non, etiam ſi legatus de latere consenti ret, ut plenius ibid.

k Neque tacite. Adde pro hoc quod dicit Fed. consi. 94. ubi dicit, quod nõ valet transactio prælati ſine conſenſu Dioecesani, quia poſſet fingere litem & tranſigere, & ſic indirecte alienare bona ecclesiæ.

lis, de dona. hinc dicimus prælatum & capitulũ facere vnũ corpus, vt in c. nouit, & c. quãto, de his quæ fi. a præla. & quia penes hoc corpus fictum & repræsentatum, cõsistit plena administratio rerum ecclesiæ, & habetur, hoc corpus loco domini, cũ bene administrant, sed si male, potius loco prædonis, vnde grauiter puniantur, vt c. si quis presbyterum, de reb. eccl. non alie. 12. q. 2. c. sine exceptione, & c. monemus, de sol. c. 2. sicut dicit lex ciuilis de tutore in l. qui fundum, §. si tutor, ff. pro empt. Præterea considero, ꝙ cõtrahendo pro negotijs ecclesiæ, corũ factũ non præiudicat ecclesiæ, nisi fiat alienatio in casu licito, & seruata solemnitate a iure tradita, vt no. in c. 1. de in integ. rest. & infra dicã. Fortius nõ debẽt posse alienare delinquẽdo. Et si diceres, hęc est legis alienatio, vt plerique dicũt, respõdeo, hoc esse falsum, quia nulla lege hoc cauetur in ecclesia, immo si bene ponderetur. si tantam, super qua fundatur nostra quæstio, potius innuit oppositum. Illa enim lex vult priuare violẽtum proprietate rei, qui dominus erat, sed prælatus, & capitulum nõ sunt domini, sed administratores. Deus autem est dñs, cui omnia bona ecclesiæ sunt oblata, & facta sunt sancta sanctorum domino. 11. qõ. 2. c. non liceat, c. prædia, & c. qui abstulerit, & d. cap. cum ex eo, de elect. lib. 6. non ergo debet ecclesia priuari suo dominio ꝓpter delictum administratoris, sicut nec pupillus, nec adultus ex delicto tutoris, vel curatoris, vt d. l. meminerint, & no. in d. l. si quis in tantam, vt supra dixi, licet isti habeantur loco domini, vt d. §. si tutor. Nec debet alterius quis odio prægrauari, sed peccata debent suos authores tenere, secundũ regulam vtriusque iuris, c. q̃ finis, de his quæ fiunt a præla. l. sanctimus, C. de pœn. quinimmo habere debet locum finis illius l. si quis in tantam, vbi dicitur, ꝙ si violentus non erit dñs rei, compellitur restituere rem, & dãnatur in eius æstimatione. Satis faciant ergo prælatus, & capitulum de suo, sicut seruatur de curatore & tutore delinquẽtibus in rebus pupilli, vel adulti, vt d. l. meminerint. & l. non est ignotum facit tex. ibi cta gl. in ver. de proprio, infra de præb. c. de multa. Si enim lex ciuilis ita procedit in rebus pupilli, vel adulti: forsitan eredendum est hoc idem voluisse in rebus ecclesiæ, q̃ sunt magis fauorabiles, cum semper sint in statu minoris, in c. 1. de in integ. rest. & ex eius rebus debent pauperes sustentari. 16 q. 1. c. fi. Ad cap. placuit, 16. q. 6. potest respõderi, vt hic, & ibi soluitur. Sed vltra has solu. do. aliam magis coloratam, quæ iudicio meo melius consonat illi literæ, vt intelligatur in episcopo inuadente ecclesiam, quam dicebat pertinere ad suã cathedram, & sic ꝑtendebat de honore suo, vt esset sibi subiecta, merito ꝓpter violentiam priuatur tali honore, nec debet ipse amplius audiri, ea in hoc potuit sibi præiudicare, non tamẽ per hoc tollitur, quin superior ex officio suo, seu successor, vel capitulum post mortẽ suam, possit causam instaurare a argu. allego de hoc valde optimum cap. cum veniſſent, in fi. de inſti. cum ibi not. Et ita loquitur illud c. placuit: secus autem vbi tractaretur principaliter de præiudicio ecclesiæ, vt priuaretur dominio rei suæ. Et ꝙ ita debeat intelligi ille tex. & non ad corticem, prout iacet, probo essi caeſſima rõne. Nam illud c. placuit, loquitur de solo episcopo nõ autem de capitulo, non ergo potest intelligi, vt ecclesia priuetur dominio, cum sit contra c. ibi sequens, vbi dicitur, ꝙ delictum perſonæ non debet in damnum ecclesiæ redundare, & idẽ dicitur in reg. delictum, præall. Non obst. l. iubemus nullam, C. de sacroſ. eccl. Nam ibi nihil dr de capitulo, sed loquitur ibi indistincte in quolibet loco religioso, & ex causa multum fauorabili. Vnde non debet trahi ad cõsequentiam. nec etiam puto illã legem valere, respectu ecclesiæ, quia Imperator non potuit disponere in rebus ecclesiæ, 16. dist. c. bene quidẽ, de constit. c. ecclesia, & c. quæ in ecclesiarum: tam quia loquitur specifice de rebus ecc. † tum; quia & lex principis ecclesiæ præiudicatiua non valet, nisi expresse sit approbata per ecclesiam, vt not. in d. c. ecclesia. & in d. c. fi. de ſol. per Hoſtiẽ. Ad c. 12. de ord. cog. potest respõderi, prout no. in aliis solutionibus. Ad c. auditis, de in integ. restit. & c. cum venerabilis, de excep. & c. cum olim, de censi. & similib. dico, ꝙ non loquitur, quãdo sequitur directa alienatio rei ecclesiasticæ, sed loquitur in iudicialibus, & in illis casibus, q bus administratores præiudicant dominis, datur restit. in integ. vt ibi patet, & fauore iudiciorum multa statuuntur, vt not. gl. in d. reg. delictum. Et quibus concluditur nulla lege hoc caueri, & sic debemus stare regulis, & rationibus naturalibus supra alleg. 16 ¶ Cæterea ad hanc vltiam moueor, quia bona ecclesiarum non solum sunt deputata ad vsum prælati, & capituli, sed etiam ad re
Parationem fabricæ, & alimoniam pauperũ. 16. q. 1. c. fi. 12. qõ. 2. c. quatuor, & c. conceſſo. de his, quæ fi. a præl. c. pastoralis. q̃ ergo æquitas, vel rigor potest nobis suadere, vt delictum prælati & capituli, & sic administratoris, debeat primo redundare in præiudicium Dei, cuius est dominium? Secundo in præiudicium fabri
17 ec. & pauperum, cõtra omnes vtriusque iuris naturalis regulas? Ad prędicta vide Inn. in c. ecce dentibus, de excess. præla. vbi dicit, ꝙ prælatus, & capitulum, nõ possunt renunciare statutis, & consuetudinibus, & iuribus ecclesiæ in præiudicium ipsius ecclesiæ, & facit c. 1. de his, quæ fi. a maio. par. cap. † Et adde nota-
18 ble dictum Ioã. And. in c. constitutis, de reli. do. vbi accurate disputando tenuit ecclesiam nõ posse perdere vtile dominiũ rei,
c quam habet in emphyteusim ex solutione, canonis non facta, c quia cum sine solemnitate, de qua 12. q. 2. c. sine exceptione, nõ possunt clerici tale dominium alienare, multo fortius non poterãt hic canonẽ non solnẽdo, & ex contrario aperiret via fraudibus, cõtra c. quanto, de diuor. Idem gl. 16. q. 1. c. placuit. Quarto moueor, quia prælato & cap. volentibus rem alienare in ami cum, daretur via promptiſſima. c. inferendo violẽtiam, & locus figmentis dandus non est, de diuor. c. quãto, & opime facit ille text. Concludo ergo quo ad casum nostrum, si res spectabat ad mensam prælati, punietur ipse prælatus in vita sua. Si vero ad ꝑlatum & capitulũ punientur etiã ipsi in vita delinquentium. Si vero res erat ecclesiæ, & non pertinebat solũ ad mensam prælati & capituli, tũc cõdemnabuntur ipsi de proprio ad æstimatio-
19 nem. † Et si non habent vnde soluant, luant in corpore, arg. in c. fi uem, de do. & ꝓtum. prædicta procedũt quando delictum non potest pariter puniri in persona prælati, & ꝙuentus, & ipsius ecclesiæ, aliàs autem semper puniẽtur ipsi delinquentes, & nõ extenderetur manus quoqũo ad res ecclesiæ, pro hoc est gl. notab.
20 in c. de hoc, de simo. & c. quoniam, eo. titu. † Quoad tertium, gd in bonis proprijs ipsorum clericorum? Gl. hic sentit illum rigorem habere locum, & satis placet. pro hoc illud c. placuit, intelligendo, prout supra dixi, & melius probatur in c. cum, qui de ꝑben. lib. 6. Diceres tu, res clericorum d gaudent eodem priuile-
d gio cum bonis ecclesiæ, ergo & c. Respõdeo, ꝙ illa regula non est vera, imo potius innui debet ℈rium, vt aliàs dixi, & not. in c. si diligenti, de præscr. Item in rebus clericorum cessant rationes superius inductę, & leges pœnales, quæ possunt se habere ad lucrum & damnũ, videtur approbari de iure canonico, vbi ratio legũ procedere potest iuxta no. per Host. & Io. And. in c. eccle-
21 sia, vt lit. pen. præall. † Et generaliter cum quæritur, an & quãdo factum prelati nocet ecclesię, profequitur hic d. Ant. Sed breuiter, clarè potes sic distinguere, ꝙ aut agitur de rebus quærẽdis aut queſitis. Primo casu etiã solus prelatus facere potest ꝓditionem ecclesię deteriorem nec in hoc exigitur aliqua solemnitas. quia non agitur de alienando, sed de non q̃rendo. pro hoc vide c. cum dilectus, de ꝓsuet. iunct. gl. & c. quoniam, de dec, & quod no. Inn. in c. 2. de do. & glo. 6. q. 6. c. fi. in fi. ex quo infero ad duas
22 q̃stiones quotidianas. † Primo, nunquid ꝑlatus e solus possit citra solemnitatem repudiare hereditatem, seu legatum delatũ
f ecclesię? & dicendum ꝙ sic, vt plene tangitur per Fed. f consi. 9. & per Bal. in l. pupillorum, C. de repu. her. & per Lap. alleg. 27. vi
23 de quod plene dicam in c. tua, de his q̃ fiunt a prela. † Secundaq̃stio est, aliquid est relictum ecclesiæ sub conditione ſuſpendente, vt puta, ſi tale quid fecerit, g vel non fecerit intra certum tempus, nunquid factum solius ꝑlati impediat acquisitionem? Et dicendum est per ꝓdicta, ꝙ sic, & sentiunt do. in c. verum, de cõd. appo. & vide Lap. de Caſte. all. 93. Puto tamẽ ꝙ si prelatus fuit in
g culpa, in non acquirendo, teneatur ecclesię de suo ad interesse, sicut dicimus de tutore & curatore in l. quicquid, C. arb. tut. vide bonum tex. iuncta gl. in c. 2. 12. q. 4. & multo fortius in prędictis casib. preiudicabit factum ꝑlati, & capituli sit, & non miti si in prędictis casib. per factum istorum præiudicetur ecclesię, ga
24 idem est in factis aliorum administratorum, vt d. l. quicquid. † In rebus vero queſitis aduerte, ꝙ aut queritur in ℈hendo, & dicendum est, ꝙ ad modicum tempus solus prelatus potest ecclesię præiudicare, licet competat in integrum restitutio, si ꝓtingat gravis lesio. Ad tempus vero magnum, seu si agitur de alienatione non põ ꝑlatus ẽt cum c. ꝓiudicare ecclesię, nisi seruentur solẽnitates a iure introductæ, & fiat in casu licito, de quo tñ distinguendum est latius & plenius, vt leg. & no. in c. 1. de in integ. restit. & in cle. de re. ec. non alie. 12. q. 2. in fu. & c. sine excep. & in c.
25 1. de re. eccl. non alie. lib. 6. † Aut in omittendo, & dicendũ est, ꝙ extra iudicium ꝓiudicat patiendo ꝓscriptionem currere ℈ ecclesiam, vt patet de ꝓscrip. per totum. Nec causatur nunc alienatio ex facto prelati tantum sed potius ex negligentia totius ecclesię & iuris authoritate, inducentis prescriptionem ex causa ne do-
h minia diu sint incerta. Vnum tamen h tene menti, ꝙ ℈ prælatum

ADDITIONES.

a Instaurare. Adde Are. consi. 114.

b Ecclesiæ. Adde Ang. consi. 177.

c Non facta. Adde videndum Anch. consi. 321.

d Res clericorum. Adde Ro. in fing. ſuis fol. 9. ZACHAR. Adde quod uolnit allegare fing. Roma. 454. incip. tu ſcis generale illud, de quo per Fel. in c. ecclesia ſanctæ Mariæ, col. 5. versi. & hic est, ſup. de consti.

e SEB. SAP. Prælatus. Vide Fel. in c. contingit, colũ. fi. ver. in eadem, ibi non est, infra de ſen. excom. & Ias. in l. is, qui. § . neque filius in prin. ff. de acq. hæ Fed. de Senis in cõſi. 9. cum multis allegatis per Corſetum in repertorio ſuo in uerbo, Abbas, in fi.

f Per Fed. Adde quæ ſupra poſui in uerbo, nocet ecclesiæ.

g Tale quid fecerit. Adde consi. 157.

h SEB. SAP. Vnum tamen. Vide Fel. in c. accepimus, colum. 3. uer. 3. declara, de fide inſtrum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

tum patiente p̄scriptionē, p̄t agere eccl̄ia ad interesse pp
26 suam negligentiā, vide gl. no. in c. placuit, 2. 16. q. 3. † Idem p̄t dici, q̄n aliquid fuit donatum eccl̄ie sub ꝯditione resoluente, vt reuocetur, si aliquid fuerit factum, vel non factū. tunc n. factū solius p̄lati non ꝑiudicat eccl̄iæ, quia agitur de iure q̄sito perdendo, sed p̄lati, & capituli sic, vt not. in d. c. verū, & per Lapū supra ꝓxi. alle. Et si diceres, quare factū istorum ꝑiudicat eccl̄iæ in perdendo dñiū? Rñ. hoc cōtingere pp pactū appositum in ℨctu de reuocando, qđ non poterat intelligi, nisi ex facto pla
ti & capituli, qui repræsentāt eccl̄iā. 7. q. 1. c. scire debes, de rest.
27 c. requisisti, & c. relatū. † In iudicio vero a nocet, ēt factū solius p̄
a lati, in omittendo legitimas exceptiones, vel probationes, sed datur eccl̄ie restō, de quo tū dicendum est, vt leg. & no. in c. 1. vt lit. non ꝓtest. & c. auditis, & c. cū ex literis, de in integ. resti. de ex cep. c. cū venerabilis, & de cēsi. c. cū olim, vide gl. in regula, delictum, de re. iu. lib. 6. † Et sic ēt posset quæri de ꝓfessione prælati, q
28 b & capituli, & de ꝓtumacia, sed dic, vt in locis suis, no. de præscr. c. fi. de ꝓfess. c. vlt. de test. c. 2. lib. 2. 2. dist. c. de Constantinopoli, & in præalleg. c. 1. vt lit. non ꝓtest. Si vero factū prælati & capituli p
sistit in faciendo, vt in delinquēdo, dic, vt supra dictum fuit. Hæc
bī, & sub compendio dicta sunt, qa longissimum esset & labo
riosum singulos casus huius materiæ cōplecti, sed decidēdi sunt
secundum facti accidentiam, & varietatem in suis specialib. lo
cis no. supra cōpendiosè alle. Si vero in eccl̄ia est solus Rector
c fine capitulo, tunc vī, q̄ tantam potestatē habeat ipse solus e regulariter, quantā prælatus cum cap. vbi est collegium. Ad hoc
est bona gl. in c. potuit, de loca. & de capel. mon. c. dilectus. & 12.
q. 2. c. placuit, iuncto, c. Abbatibus. ea. causa. & q. Oppo. vlterius,
& vī, q̄ semper periclitetur iustitia, nisi fiat cōdemnatio, debet
enim contumax in expensis condemnari. Item ad interesse, si
pp dolum & potentiam aduersarij aliquod damnū ꝓsecutus est
qui in possessionē mitti debebat, vt lit. non ꝓtest. c. quoniam, §.
29 in aliis, ff. ne vis fi. ei, qui in pos. mit. lib. 6. † Secūdo fm mentem
gl. fi. tex. intelligit non de hac pœna, quæ est ordinaria, sed de extraordinaria, scilicet mulctando p̄ iudicis conrēptu iudex enim
ecclesiasticus hanc mulctam non imponit, fm gl. Io. And. dicit
& bene gl. restringendā ad casum nostrum, scilicet, quando iustitia non periclitatur, quia iussus mitti, habetur pro p̄missō, &
ꝓtumax venit ad obedientiam, vt supra plenius dixi, aliàs autem
iudex eccl̄iasticus bene imponit mulctam, vt no. in c. 1. & c. de
causis, de offi. deleg. & in c. 1. de homi. lib. 6. infra de pœ. c. licet,
cum sim. & de differentijs inter pœnā, & mulctam, vide in Spe.
de sen. prola. §. 2. ver. est & quarta, & ver. seq. & de mulcta ponit
Host. spālem rub. de sen. & de re iud. Vlt. hic quæritur, ponc q̄ ꝓ
tumax passus missionem, verè vel fictè, comparet intra annū, &
præstat cautionem, & sic recuperat possessionē, demum iterū
est contumax, & in fi. anni iterū cōparet, & vult recuperare pos
sessionem, nūqd sit audiendus: Hosti. dicit posse dici, q̄ nō, imo
adiudicabitur secunda vice possessio actori, saluo iure proprie
tatis, vel secundum eū differtur restō, donec causa incipiat habe
re legitimum progressum, arg. infra c. prox. in fi. & c. fi. de offic.
ord. c. significauit. Et etiam ad fideiussores, & ad pignora recurrendū, si interuenerint. Et hæc duo vlt. remedia magis mihi placent, & de hac mā vide Spec. de. 1. decr. §. iam de effectu in fi. &
ibi in addi. Io. And. q̄ cum iste ꝓtumax primo satisfecerit, debet
aggrauari ex illa satisfactione, & si. 1. euenerit, taliter aggrauetur
q̄ plus non attentet, quod satis erit iusticum, secundum eum, qa
reincidit in contumaciam, arg. de hær. c. accusatus, li. 6.

ADDITIONES.

a SEB. SAP. In iudicio uero. Vide Fel. in c. ad audientiam. 2. col. 1 uer. secundo limitatur ista gl. supra de rescrip. & in c. cum uenerabilis lib. 6. uer. scias duo tantum, de excep.

b Confessione prælati. Vide late Fel. in c. fi. col. fi. infra de præscri.

c Ipse solus. Adde quod uoluit Rom. consi. 36.

SVMMARIVM.

1 *Reus condemnatur in expensis, quas actor propter eius contumaciam fecit, propter quam sequestrabitur res petita.*
2 *Literæ secundæ, si non faciant mentionem de primis, sunt nullæ, & primas non reuocant. 5. 6. 7. 15.*
4 *Missio in possessionem propter contumaciam, habet locum, etiam quando petuntur res ecclesiasticæ, nu. 3.*
Iurisdictio data alicui per primas literas tollitur per secundas ipso facto.
8 *Contumacia quot sunt species, & quis dicatur uerus, uel fictus contumax.*
9 *Clerici an mitius puniantur, quam laici.*
10 *Sequestrum, an durabit usque ad finem litis, & postea adiudicabitur victori, an uero restituet præstita cautione de stando iuri, nu. 14.*
11 *Sequestratio, an possit fieri propter contumaciam partis. 12.*
13 *Missio ex primo decreto, potest reuocari oblata cautione intra annum de iudicio sisti, quæ non potest prohiberi a iudice.*
16 *Contumax potest mulctari ab illo, qui non est iudex, cui contumax non obediuit.*
17 *Iudex potest contumacem in expensis condemnare, & contra eum missionē facere uno & eodem tempore.*
18 *Missus in possessionem, an possit compellere reum ad recuperandam eam.*

CAP. II.

1 EX literis. †Summat Io. An. tribus modis. Primo
pp eius ꝓtumaciā, vel dolosam exceptionē actorem fe
cisse ꝓstabit. Sedo sic. p secundas literas nō faciētes ex
pressā mentionē de primis primæ literæ nō reuocant hoc nihi
ad titulum. Tertio sic, pp contumaciam rei, pōt res, quæ petitur
sequestrari. Sed dicit q̄ in hoc est opinio, & decr. hoc non dicit,
ideo dicit tenēdum primū summariū. Sed ego ꝑsidero, q̄ Papa
hic non impugnat sequestrū, nec eius cām, quinimo vī appro
bare in fi. dum n. ādat negotiū decidi p primas literas, nec man
dat sequestrū reuocari & qđ de iure fieri poterit infra subijcian.
qua pp ꝓiungendo primū & vltimū summarium, ga duo vī p
bare ista litera, summo sic. pp ꝓtumaciam rei, p̄t iudex rem per
tam sequestrare, q̄ ipsum ꝓtumacē in expensis ꝑdemnare, quas
pp ipsius ꝓtumaciam, vel dolosam exceptionē actor fecit. Cōis
diuisio, secūda ibi, verū. Casus li. Inter monachos de Etol. ex vna
parte, & canonicos Licon. ex altera, qō vertebat super quibusdā
ecclesijs de V. & M. cā ad petitionem monachorū cōmissa iu
iudicibus. canonici legitime citati se ꝓtumaciter absentarunt, iu
dices, licet monachi pp ꝓtumaciam canonicorū mittēdi essent
in possessionē rerū petitarū, mitius tñ agere cū eis volentes, pos
sessionem dictarū ecclesiarū sequestrari fecerunt, vt saltem affe
cti tædio venirent ad iudiciū, randē dicti monachi petiuerūt ec
clesias sibi restitui: rñderunt canonici authoritatē iudicum ex
piraſſe pro eo, q̄ ad alios iudices literas impetrauerunt, quæ pos
iudicare prioribus videbantur. verū, qñ in literis posteriorib⁹
non fiebat mentio de priorib. nec nomina ecclesiarum in eis
tinebātur, q̄ in prioribus literis exprimebant, sed indifinite dice
batur super quibusdā ecclesijs, Indices sup hoc dubitantes con
suluerunt dñm Papam, qui cū dolus & fraus alicui patrocinari
nō debeat, mandat, quatenus in cā ꝓcedāt fm tenorem priorū
literarū, non obstantib. posteriorib. condemnantes canonicos
2 in expensis ipsis monachis, quas pp hoc fecisse nosc̄unt, B. No.
1. q̄ cum agit de ecclesijs rōne subiectionis, hēt locū missio in
possessionem pp ꝓtumaciam, p̄cordat c. 1. & 2. de eo, qui mit. in pos.
secus si agitur rōne tituli, vt in c. vno, de eo, qui mit. in pos.
3 lib. 6. ratio ibi redditur. † No. 2. q̄ missio in possessionem rōne ꝓ
tumaciæ rei habet locum ēt in religiosis actiuè & passiuè, licet
enim hic fuerit facta sequestratio, poterat tñ fieri missio, vt fuit
innuit iste tex. & clarius probatur in c. 1. & 2. de eo, qui mittitur
4 in pos. & c. 2. de sequ. pos. & fru. † No. ibi, (Penitus expiraſſe, &c.)
arg. q̄ per secundas literas legitimè impetratas, tollitur ipso
facto iurisdictio tributa per primas, opposita tñ exceptione de
cundis ℨ primas, sed quia ista est narratio partis, non p̄sumi
validum arg. ideo dic, no. in c. cęterum, de rescr. vbi plenissime
dico post do. & per Inno. ibi, & in c. cū contingat, eo. tit. & in c.
5 de concess. præb. lib. 6. † Vlt. no. fm do. Ant. q̄ non valent secūdæ
literæ, nisi expressam & specificam mentionem faciant de pri
mis, & nisi faciant specificam mentionem de reb. super quibus
fuerunt impetratæ. Sed certe hoc ex ista litera non colligitur, q
nedum specialis, sed nec generalis de prioribus fiebat mentio
quod ēt aperte tenet Host. vnde solū colligit secundas literas nō
valere non facientes mētionē de priorib. maximè si priores sint
magis speciales, q̄ secundæ, prout erāt hic. Nam in primis expri
mebantur hæc ecclesiarum nomina, super quibus erat contentio, & in secundis indefinite dicebatur super quibusdam eccle
6 sijs. † Sed tunc circa prædicta, & pro declaratione materię istius
tex. q̄ro de duob. primo nunquid primū dictū sit verum, saltem
se, vt non valeant secundæ literæ mentionem non facientes spe
a cialem de prioribus? a Host. hic arguit pro & ℨ, & transit. primo
enim dicit non sufficere clausulam generalem, vt non obstanti
bus literis impetratis per partem aduersam, ad quod inducit pri
mo istum tex. intelligendo, q̄ hic fiebat mentio in secundis, sed
non expressa, & hoc supplendo ad literam, ibi, mētio, scilicet ex
pressa, vt videntur prima fronte innuere verba sequentia, ad hoc
c. bonæ, de ℨsir. vt i. vel inuti. sed ℨrium, q̄ sufficiat mentio gra
lis, adducit c. audita, 3. tit. px. vbi de hoc, & c. cām q̄. de iu. sed fos
cum hic nō fiebat in secundis de primis mentio, ēt gfialis, & in
transit, nec Io. And. aliquid vltra addidit. Ego puto iudicē debe
re arbitrari ex qualitate primarum, & secundarum, an videatur
cta reuocatio, arg. in c. super literis, de rescr. & c. postulasti, eo. tit.
& de re iud. c. inter monasteriū. Et in informando arbitrium sui
dēt animaduerte, an talis clausula, vel talia sint inserta in priori
bus, quibus expressis postmodum Papa non concessisset secun
b das verosimiliter, & tunc mentio generalis non sufficeret, & sic
ita loquuntur iura, quæ videntur exigere mentionem specialē facit

ADDITIONES.

a Specialem de prioribus. Adde Fed. consi. 199.
SEB. SAP. Prioribus. Vide latissimè per Fel. in c. cæterum, de rescrip. & ibi Dec. in 1. col. ponit de intellectu huius decretalis.

b Non sufficeret. Pondera, si potest adaptari illud, quod uoluit Bald. in Lumi
num, C. de leg. And. Barb.

ficit c. ex conquestione, & quod ibi no. de resti. spol. & alia supe
rius alleg. Idem, vbi per priores fuisset processum, & in secun
dis mentio de hoc non fieret, sed tantū mentio generalis, vt nō
obstantibus literis, &c. vt probatur in d. c. inter monasterium.
vbi vero priores literæ essent generales, & ita etiā secundæ tan
tum mentionē facientes in genere de prioribus, vt non obstan
tibus literis, & c. tūc satis putarē priores reuocatas, licet aliter nō
a fieret mentio specialis, a vt in c. audita, præalleg. sed de his nō po
test dari certa doctrina, sed vt dixi iudex debet cōsiderare, an ta
le quid fuerit expressum in primis, quo expresso Papa nullo mo
do, vel saltem nō de facili dedisset secundas literas, vt in d. c. po
stulasti, & c. super literis, facit quod dicam in c. cum instantia, de
7 cens. † Secundo quæritur, quare Papa hic considerat, q̄ in secun
dis non exprimebant nomina ecclesiarum, de quibus erat ꝓten
tio. hic sentit, q̄ ideo, quia quoad expressa in priori rescrip
to, vel coram iudicib. non poterāt secundæ literę derogare prio
ribus, de rescrip. ca. pastoralis. Hoc dictū Inn. ēt mihi nō placet
nam c. pastoralis, loquitur, quādo in priori rescripto res nō erat
expressa, sed sub clausula gñali contenta, quo casu secundæ lite
ræ speciales derogant prioribus quo ad expressa, licet de eis non
faciant, mentionē, vt ibi. Sed in casu c. nostri primæ literæ erant
aliter faciat mentionem de primo, nisi aliud obstet modo prędi
b cto. † Venio ad gl. & primo ponit multas species contumaciæ, b
& in fi. addit Host. alias species. Nam quandoque dicitur contu
macia respectu nō defendentis, vt ff. de procu. l. mutus. §. pœna
grauior. Item respectu latitantis & impedientis, ne citatio per
uenire possit ad ipsum. Hi casus probantur supra, vt lit. non con
test. c. quoniam. §. 1. & §. fi. Item respectu minus instructi cōpa
rentis, infra de elect. c. 1. lib. 6. & de app. c. 1. eo. lib. Et remittit Ho
stien. ad summam, eo. tit. sub rub. de contumacia. §. qualiter de
c prehendatur, & vide Specu. de contu. § 1. Et quis dicatur verus
9 tum. & plene per Bar. l. ex consensu. §. fi. ff. de app. † Gl. colligit
arg. q̄ cum religiosis agendum est mitius. Vinc. dicit, q̄ durius
agi debet cum religiosis, infra de ℨmo. c. per tuas. Io. And. soluē
do dicit, q̄ illud de pœna criminis, istud de pœnæ contumaciæ
& facit secundum eū quod no. in c. cum nō ab homine, supra de
iud. Hoc dictum Io. And. mihi non placet indistincte, vt respe
ctu reuocatis, nisi forte negotium, de quo agitur, sit ita arduū,
seu qualificatum, vt eo expresso, specifice Papa non fecisset se
cundam ꝓcessionem, vel non commisisset secundis iudicib. re
uocando priores, qui forte erant aptiores ad iudicandum, ꝑside
rata arduitate negotij, & in hoc multum exuberabit iudicis ar
bitrium, vt d. c. super literis, & c. postulasti. Et ad istum tex. respō
deo, q̄ ideo ponderat, quia in secundis non exprimebantur no
mina ecclesiarum, sicut in prioribus ad inferendā clarissimè ip
sius inualiditatē. primo quia non faciebant mentionem etiā
gñalem de prioribus. Secundo, ga primæ erant magis speciales,
q̄ secundæ. Sed certe si fecissent mentionem de prioribus, cessā
ret hæc secunda cōsideratio, quia satis esset reuocationem esse
factam, nisi aliud obstaret modo prædicto. Et pro hoc dico Ho
stien. hic non bene dicere, quia dicit illud ideo Papam pon
derasse, quia in secundo rescripto specificandum est, super quo
fuit impetratū. Item ꝑsona iudicum, & litigantiū, & diœce. Ista
& c. Rodulphus. Sic & de principali clausula fieri debet mentio
fm cum, supra tit. 1. c. ex conquestione, & de processu, de re iud.
c. inter, de cohab. cle. super eo, & de rescr. c. dilectus, il 1. Non n.
placet hoc dictum Hostiē. inquantū inter substantialia rescripti
connumerat, vt exprimant res, super quibus fit impetratio. Nā
sufficit facere mentionem in gñe, vt super quibusdam ecclesijs,
& similibus, vt patet in c. pastoralis, de rescrip. & c. sedes, eo. titu.
Et hoc est indubitabile, quando solum emanat vnum rescrip
tum. Sed adhuc idem puto in secūdo reuocatorio primi, ex quo
a aliter faciat mentionem de primo, nisi aliud obstet modo prędi
b cto. † Venio ad gl. & primo ponit multas species contumaciæ, b
& in fi. addit Host. alias species. Nam quandoque dicitur contu
macia respectu nō defendentis, vt ff. de procu. l. mutus. §. pœna
grauior. Item respectu latitantis & impedientis, ne citatio per
uenire possit ad ipsum. Hi casus probantur supra, vt lit. non con
test. c. quoniam. §. 1. & §. fi. Item respectu minus instructi cōpa
rentis, infra de elect. c. 1. lib. 6. & de app. c. 1. eo. lib. Et remittit Ho
stien. ad summam, eo. tit. sub rub. de contumacia. §. qualiter de
c prehendatur, & vide Specu. de contu. § 1. Et quis dicatur verus
9 tum. & plene per Bar. l. ex consensu. §. fi. ff. de app. † Gl. colligit
arg. q̄ cum religiosis agendum est mitius. Vinc. dicit, q̄ durius
agi debet cum religiosis, infra de ℨmo. c. per tuas. Io. And. soluē
do dicit, q̄ illud de pœna criminis, istud de pœnæ contumaciæ
& facit secundum eū quod no. in c. cum nō ab homine, supra de
iud. Hoc dictum Io. And. mihi non placet indistincte, vt respe
ctu reuocatis, nisi forte negotium, de quo agitur, sit ita arduū,
seu qualificatum, vt eo expresso, specifice Papa non fecisset se
cundam ꝓcessionem, vel non commisisset secundis iudicib. re
uocando priores, qui forte erant aptiores ad iudicandum, ꝑside
rata arduitate negotij, & in hoc multum exuberabit iudicis ar
bitrium, vt d. c. super literis, & c. postulasti. Et ad istum tex. respō
deo, q̄ ideo ponderat, quia in secundis non exprimebantur no
mina ecclesiarum, sicut in prioribus ad inferendā clarissimè ip
sius inualiditatē. primo quia non faciebant mentionem etiā
gñalem de prioribus. Secundo, ga primæ erant magis speciales,
q̄ secundæ. Sed certe si fecissent mentionem de prioribus, cessā
ret hæc secunda cōsideratio, quia satis esset reuocationem esse
factam, nisi aliud obstaret modo prædicto. Et pro hoc dico Ho
stien. hic non bene dicere, quia dicit illud ideo Papam pon
derasse, quia in secundo rescripto specificandum est, super quo
fuit impetratū. Item ꝑsona iudicum, & litigantiū, & diœce. Ista
& c. Rodulphus. Sic & de principali clausula fieri debet mentio
fm cum, supra tit. 1. c. ex conquestione, & de processu, de re iud.
c. inter, de cohab. cle. super eo, & de rescr. c. dilectus, il 1. Non n.
placet hoc dictum Hostiē. inquantū inter substantialia rescripti
connumerat, vt exprimant res, super quibus fit impetratio. Nā
sufficit facere mentionem in gñe, vt super quibusdam ecclesijs,
& similibus, vt patet in c. pastoralis, de rescrip. & c. sedes, eo. titu.
Et hoc est indubitabile, quando solum emanat vnum rescrip
tum. Sed adhuc idem puto in secūdo reuocatorio primi, ex quo
aliter faciat mentionem de primo, nisi aliud obstet modo prędi

tra prędicta, & contra tex. opp. videtur enim q̄ non mitius sed,
durius actum fuerit hic cū religiosis, quia pinguius erat mona
chis habere possessionem ex primo decre. q̄ sequestrum, cū pri
mo casu ipsi habeant, seu detineant possessionem, & per lapsū
anni efficiantur veri possessores, vt in c. quoniam §. in alijs, vt li
non contest. Secundo vero casu sequester detinet vel possidet,
vt no. in c. examinata, 3. de iud. l. interesse, ff. de acq. pos. nec effi
ciuntur per lapsum anni veri possessores, quia conditio seque
stri est, vt res sequestrata assignetur ei, qui tandem obtinebit in
causa, vt no. in dictis iuribus. Sol. litera potest intellegi primo de
canonicis, contra quos fiebat missio, qui fm quosdam erant re
gulares, vnde vtilius fuit eis pati sequestrū, q̄ missionem, & tunc
cessat contrarium. Secūdo potest intellegi de monachis, & tūc
ad contrarium respondetur dupliciter secundū Goffr. primo q̄
mitius fuit actum cum eis, ne si fuissent missi in possessionem,
viderētur cupide aliena possidere, quæ ratio cessat in sequestra
tione, vt supra dixi. Secundo soluit, q̄ hoc mitius & melius agi
tur cū monachis, quia si fuissent in possessionem missi, potuis
10 sent † canonici intra annum poss. recuperare: nunc remanebit
c apud sequestrum vsque ad finem litis, & tunc dabitur vincenti
hęc est enim natura sequestri vt supra dixi. Sed mihi plus placet
prima expositio: Nam si fuisset habitus respectus ad monachos,
dixisset, volentes cum eis agere vtilius, seu honestius. Nam ver
bum mitius, est verbum mitigatiuum, & infert, q̄ potuissent iu
dices procedere asperius, quod verbum rectius adaptatur ad ca
nonicos, qui erant rei, vt sit sensus, q̄ aspere poterant cōtra eos
procedere, faciendo missionem, sed intuitu religionis voluerūt
mitius procedere sequestrum faciendo, vt sic tędio affecti cano
nici, cogerentur respondere, vt in litera dicitur. per quæ verba
puto, q̄ canonicis venientibus & cauentibus de stando & parē
do iuri, debuisset fieri relaxatio sequestri, quicquid sentiat Goff.
per verba supradicta. Nam dicta sua procedunt, quādo fieret se
questrum propter suspitionem dilapidationis, quod est regula
re, vt no. in in c. 1. & 2. de seq. l. vna, C. de prohib. sequest. vel pro
pter scandalum inter partes cuitandum, vt l. æquissimum, ff. de
vsufru. & no. in cle. 1. de sequest. sed in casu nostro fiebat propter
tædium, vt citius venirent rei responsuri, vt in text. & sic succe
dit loco missionis, debet ergo eius naturam sapere, vt lit. pen. c.
ecclesia, & quod no. Inn. in c. ex ratione, de appel. & sic omnino
mitius agebatur cum canonicis, faciendo sequestrū, & non mis
sionem, & no. hanc vltimam considerationem, quia facit ad in
11 fra dicenda. † Opp. vī enim q̄ pp contumaciam partis non pos
sit iudex rem sequestrare, licet possit dicernere missionē ex pri
mo decreto, vt probari vī in c. 1. de seq. vbi fuit reuocatū seque
strum ēt per Papā prædecessorem ex ꝓprio arbitrio factū. Item
sequestratio nr̄ est prohibita, & certis casibus permissa, & iste ca
sus contumaciæ non reperitur permissus, vt leg. & not. in l. vna,
de sequest. & prædicto c. 1. & 2. eo. tit. Sol. gl. 3. q̄ de gratia iudices
12 fecerunt sequestrum, & non de iure. † Sed nunquid iudices po
tuerunt de iure hanc gratiam facere? Host. sentit q̄ sic, alleg. no.
in c. 2. infra de sequest in fi. gl. vlt. Si enim secundum eū possunt
quod maius est, scilicet mittere aduersarium in possessionem,
multomagis, quod minus est, l. apud cōem amicum sequestra
re, arg. ℨ. de de deci. c. ex parte. 3. Refert alios tenere ℨrium, qa li
cet primum sit maius, tñ a iure ꝓceditur. Sed m vero, s. sequestra
re rīr denegatur. infra de sequest. c. 1. alleg. ad idē 3. de translat.
epis. c. fi. Io. And. dicit se credere hoc vltimū, & ad hoc c. rīder,
q̄ hic non quæritur de iuribus sequest. vel fm eum sequestratio
est

ADDITIONES.

a Mentio specialis. Pondera in ista materia, dixi legendo q̄ requiritur expressa & specialis, & arguebam hoc modo. Literæ principales sunt constitutiones speciales, vt per totum tit. de rescrip. & C. de const. prin. cum sim. sed ubi vna constitutio tollit aliam, requiritur expressa mentio, ut §. si uero expressim, in Auth. de hær. & fal. & in §. illud, in Auth. de trien. & se. tex. in l. fi. ff. vi bon. rap. ergo. sequitur, q̄ ut literæ secundæ, reuocent primas, requiratur quod expresse de illis faciant mentionem. Secundo dicebam fore casum in c. ex literis, de offi. dele. in uerbo, expressa. Tertio dicebam, quod ubi expressio requiritur, debet fieri in specie, allegabam. l. 1. ff. si quis in ius uoc. in Authen. de nup. §. si uero, & §. soluto, & l. si quando. §. generaliter, cum si. C. de inoff. testa. ergo, &c. Item dicebat Inn. quod requiritur mentio expressissima. d. c. ex literis, uide quæ ibi dixi. And. Barb.

ANT. FRAN. An & quando requiratur expressa mentio dispositionis præcedentis, ad hoc, ut tollatur per subsequentem, dicas, quod semper debet fieri expressa mētio de eo, quod est notatu dignum, & de quo verisimile est quod concedens non ita facile dispositisset, seu concessisset, si illud fuisset sibi expressum, l. item apud Labeonem. §. hoc edictum, ff. de iurisd. l. elegan
ter. §. qui reprobos, in fi. & ibi Alex. ff. de pig. ac. & facit quod dicitur in materia. c. super. literis, de rescript. & habetur per Barto. in extraua. ad repri. in uerbo, uon obstantibus.

b ZACH. Multas species contumaciæ. Adde Cald. ple. in cle. 1. q. 9. uer. pro quorum, eo. tit.

c Verus contumax. Adde, quis dicatur uerus contumax, quis fictus, Ange. consilio 60.

d Cum religiosis. Adde Lap. alleg. 48.

e ZACH. Vsque ad fi. litis. Adde, quod imo etiam in causa appellationis, ut no, Bal. in addi. ad Spec. in tit. de sequest. pos. & fru. uer. 1. aliquid per Ol. consi. 166. incip. thema, ordinarius.

Universidad de Deusto
Biblioteca

est quid maius, quam missio, per ea, quæ supra dixi in secunda solutione gl. Io. Mon. in regula. locupletari, de reg. iu. lib. 6. tenet iudicem, vt tædium inferat contumaci, posse sequestrare, ga potest imponere pœnam contumaciæ, quam magis timere videt, vt lit. non contest. c. quoniam, in fi. Et quia quocunque pœnali iudicio potest suam iurisdictionem defendere, ff. si quis ius dic. non ob. l. vna. do. Anto. putat, q contradicente actore, nō potest rem sequestrare, cum debeat iudex ordinario iure missionē facere, contradicente autem reo, & consentiente, actore, eam facere potest, quia non habet reus causam querelæ, si in hoc sibi defertur. Sed certè hæc opin. do. Ant. potest impugnari, primo, si teneatur illa opinio, q durior sit sequestratio. tunc enim haberet reus causam querelæ, vt ex verbis suis innuitur. Item non p cedit, quia sequestratio potest esse pœna contumaciæ, iudex potest illam imponere, & omittere missionem, etiam inuito actore, cum possit excommunicare, omittendo missionem, etiam inuito actore, si videt illam pœnam magis timeri, vt in d. c. quoniam, in fin. & ita sequestrare, a si videt illam aliqua ratione magis timeri, & magis salutiferam, præsertim vbi ex missione immineret scandalum. Et hoc vltimum, quando immineret scandalum, ipsemet Io. And. in d. regula locupletari, tenet sequestrationem posse fieri, quod not. quia ab hoc dicto nemo differe
b pat. † sed etiam nō imminente scandalo eam posse fieri propter contumaciam in non parendo, vel sistendo iudicio, aperte repe rio tenere Inn. in d. c. t. de sequest. prope si. quod no. quia non solet allegari. & sic concordat cum opin. Io. Mon. Ego vero credo attingendo veritatem, posse has opi. sic ad concordiam reduci, q aut quæritur, nunquid possit propter contumaciam fieri vera sequestratio secūdum suam regulatā naturam, vt res sit a pud sequestrum vsque ad exitum causæ, & sic demum detur vincenti, & credo non posse fieri, quia hæc sequestratio regulariter est prohibita. Non enim debet possessor priuari lite pendente commodo suæ possessionis, ex quo nunc paratus est in iudicio respō dere, vt lit. pend. c. 1. & 2. etiam propter contumaciam suam, ex
13 quo nūc paratus est eam purgare. † Nam hoc idem videmus in missione ex primo decreto, vt non possit iudex facere, quin eā possessionē recuperet, oblata cautione de stādo iuri intra annū, & refectis expensis, vt d. c. q in. § in aliis, ergo nec indirectè dēt iudex posse hanc cōmoditatem possessionis auferre p sequestrationem, arg. in reg. cum quid vna via, de reg. iu. lib. 6. & c. tuæ, de proc. Item regulariter omnis sequestratio tollitur per satisdationē, cū cōiter fiat rōne suspicionis, vt no. in l. vnica. C. de prohi se q. & in c. 2. eo. tit. ergo non pōt iudex eam facere durare vsq; ad exitum causæ, nisi forte immineret scandalum, vt supra dixi, vel in aliis casibus a iure approbatis, de quibus no. in d. cap. 2. de sequest. Aut quæritur, nūquid possit fieri sequestratio, quæ succedat loco missionis, vt sic reus tædio affectus veniat respōsurus, & oblata caurione de stādo iuri refectis expensis, tollatur sequestratio? & dico q sic, de hoc est tex. hic, quem sic intelligo. Nam hic, vt supra dixi, facta fuit sequestratio, vt canonici tedio affecti cogerentur respōdere, vt in litera patet. Quæ ratio cessāt, si nūc velit purgare cōtumaciā, & respondere, & sic debet cessare sequestrū, de ap. c. cū cessante, & de renū. c. post translationē. Et q hæc sequestratio possit fieri, primo adduco istum tex. vbi Papa non irritauit sequestrum, nec damnauit, sed mandauit negotiū terminari: quod profecto nō fecisset, si illicitum fuisset, sicut in simili fecit in c. 1. de sequest. & in c. cum dilectus, il 1. de præbē. Item video, q. ratione contumaciæ, iudex potest excōicare, & mittere in possessionē, vt d. c. quonirm, in fi. ergo & sequestrationē loco mulctæ facere, pt. n. ptumacē suo arbitrio mulctare. l. vna ff. si quis ius dic. & l. 2. ff. si quis in ius voc. & in d. c. quoniā, maxime, vt dixi cum succedat loco missionis, & mitius cum p tumace procedatur isto modo, vt ex prædictis. Nec potest actor refragari, & in hoc contradicere iudici, quia vt notanter dicit Bar. in l. 2. ff. si quis in ius voc mulcta inducitur contumaci ex puro & mero iudicis officio, nec actio aliquatenus competit parti & facit illud c. quoniam in fin. vbi apertissime datur ipsi iudici
14 optio. † Ex prædictis notabiliter concludo, q ratione contumaciæ potest fieri sequestrum de re petita, quod tamen remittetur
c adueniente reo, & præstante cautionem e de parendo, & sistendo in dicio, ac restitutis expensis factis occasione cōtumaciæ. Et pro hoc potest inferri ad solutionem c. i. de sequest. ibi enim fuit reuocatum sequestrum factum ratione contumaciæ, quia aduersa pars obtulit se velle purgare contumaciam, & sic illud c. sic intellectum probat, quod supra dixi, nec p tradicit. Vel solue, vt ibi sentit Inn. prope fi. videlicet, q ideo ibi non debebat fieri sequestrum, quia cum iam missio in possessionem fuisset prius i legitime facta, non debebat possessio auferri ab aduersario, scil.
15 cet actore, & sequestri, de quo plenius dico in d. c. 1. † Glo. in ver indefinite, colligit, q priores literæ nō reuocantur per secundas facientes mentionem indefiniram & generalem de priorib. sed debent facere mētionem expressam. Adducrte, vt supra dixi, hec litera non probat dictum huius gl. quia hic non fiebat de priori bus mentio etiam generalis, sed indefinite fiebat mentio de ecclesiis, super quibus erat contentio, quæ tamen ecclesiæ specifice exprimebantur in prioribus literis. & an dictum gl. in scitu e
16 rum, dic, supra dixi. † Nunc extra gl. quæro, quid si citatus vigore primi rescripti non comparuit, secundo citatus cōparuit, & opposuit primum reuocatum per secūdum, & ita in veritate reuocatum fuerat, nunquid poterit per primum iudicem condemnari in expensis contumaciæ? & videtur q nō, ex quo defuit esse iudex. Io. And. de rescrip. c. pastoralis, & Io. de Lig. hic, quos sequuntur do. Anton. sentiunt contrarium, quia aliàs non iudex punit contumaciam, de rescrip. cle. 1. hoc dictum placet, & dicit clarius pronando prædictam conclusionem. Iudex habet in dubio potestatem iudicandi, an sua sit iurisdictio, de rescrip. c. super literis, & l.
17 2. §. 1. ff. si quis in ius voc & l. si quis ex aliena. ff. de iudic. Ergo & tit. & faciunt no. in d. l. 1. & l. si quis aliena. † Sed quæritur, d nunquid possit iudex ratione cōtumaciæ partis a duersæ simul mi sionem facere, & in expensis condemnare? videtur, quod non, g no. in c. cum venissent, de eo qui mit. in pos. Io. de Lig. tenet oppositum, ex quo constat de contumacia. Nec ob. secundum ei c. cum venissent, quia ibi taxauerat antequam constaret de ces Ego credo hanc conclusionem veriſſimam, quoniam: missio non debet excludere condemnationem expensarum, cum expensæ petantur ratione interesse, pro hoc vide c. quoniam, in aliis, vt lit. non contest. vbi patet, quod non recuperat cōtumax
18 possessionem, nisi restituris expensis. Si ergo obligatur ad expensas, potuit in eis legitime condemnari. Si autem potest fieri condemnatio sine noua citatione, vide quod plene dixi in c. 1. de
c di. † An autem actor missus in possessionem possit compellere reum ad recu perandam possessionem intra annum? Io. de Lig. q. sic, e quia potest renunciare f missioni, sicut quilibet potest re
f nunciare iuri suo, de reg. c. ad Apostolicā, & maxime hoc potest petere ratione expensarum, vel alterius interesse. Idem dicitur sentire Arch. in c. 1. de eo, qui mit. in poss. lib. 6. aliàs in c. 2. de dol. & contum. Hoc dictum non videtur placere D. Ant. quia iudicit, quod patiatur pœnam iuris. Sed tu vide quod plene scribo in d.

ADDITIONES.

a SEB. SAP. Sequestrare. Quod possit fieri sequestratio in odium contumaciæ tradit. Bal. in l. consentaneum, in 1. notabili. C. quo modo & quando iudex. & in c. olim ex literis, supra de rescrip. & Ange. in l. Imperatores. § 8. ff. de app. & Ias. in l. fideiussor. §. si satisdatum, ff. qui satisd. cog. col. 6. vbi omnit alios casus, in quibus est licita satisfactio. vide etiam per Fran. Curtium Iun. de sequestrorum. col. 2. & 3.

b Nemo differat. Adde Ang. consi. 107.

c ZACHAR. Exprestante cautionem. Ita no. Rapha. Cum. & Tode. Pacia. si constante, in prin. ff. fol. mat. per l. si fideiuſ. §. fi. & ibi Bar. & Alex. qui incog. quem Alex. vide omnino in præalleg. §. fi. & Card. in cle. 2. q. 3. de pœnis. de quest. poss. & fruc.

d Sed quæritur. Vtrum possit facere duo in simul, missionem, & condemnationem expensarum, credo, q non possit ex eo, quia condemnatio expensarum fit ex tempore, quando vult recuperare, vt est gl. sing. in c. cum venissent de eo, qui mit. in pos. secundum Bal. in rub. eo. tit. Ité quia est ita pœna, ideo non debet conteri duplici pœna. And. Barb.

ANT. FRAN. Circa hoc, an possint simul fieri missio in possessionem & condemnatio expensarum, dicas, q non, quia ad eor. cedendum primum decretum, sufficit ipsa contumacia, etiam ficta, vt in l. 4. §. prætor, & in §. iuliano. & ibi per gl. & Doct. ff. de dam. infec. immo condemnatio expensarum dari esse quid successiuum ad reuocationem primi decreti, vt in c. quoniam frequenter, in prin. & in §. ut lit. non conte. t. Nec debet quis affici duplici pœna pro eodem facto, ut in c. at si clerici, §. de adul. de iu. & in c. cum pereditor. q. 2. immo iudex debet imponere eam pœnam contumaci, quam putat esse debere magis timere, ut in d. c. quoniam frequenter, in fi.

e Quod sic. An possit instare actor, quod reus recuperet possessionem. Adde Bal. in l. qui legati, ff. ut leg. no. cau. ubi tenet, quod sic, alleg. glo. in Authen. de restitu. deiui. §. 1. sed aliter le q̃atur in l. 2. ff. si ex noxa. cau. aga. decidit quod no. in 2. q. vide Do. Anto. vbi tenet, quod non possit in d. c. quoniam, §. in aliis, inde Paul. & alios in rubri. de eo, qui mit. in poss. ubi tenet contra Archid. vide D. Abb. in c. quoniam, §. in aliis, ad fi. ubi tenet dictum Archid. Pondera, quod magna est proteruia contumacis, potest imponi vtraque pœna, cum in d. quoniam, §. fi. si uero non est nimia contumacia, tunc tiunt opio. Tu pondera, quia tex. in c. quoniam, §. fi. dicit, quod iudex a prin. debet esse contentus vna pœna, postea si tanta sit contumacia, potest procedere ad alteram pœnam, si esset sola contumacia, videtur quod non possit imponere aliam, & bene dicit Archid. & Io. And. & facit ratio, nemo debet conteri duplici pœna, l. senatus, ff. de act. Item debemus esse contenti pœna legis, §. oportet. Auth. de iud. And. Barb.

ANT. FRAN. An compellatur reus recuperare missionem in possessionem ex primo decre. si non vult, mihi placet ea opinio, quod non compellatur recuperare, quia missio in possessionem ex primo decr. fit ad effectum, ut tædio affectus, veniat ad comparendum, & ideo talis missio dicitur esse pro ui præiudicii, ut no. in l. sed si ex stipulatu, ff. de verbo. oblig. & per Specu. tit. de act. in §. sed ecce, & seq. Et ideo dicitur, quod potest fieri contra reum, rem, nam si reus intra annum quandocunque comparat, illam recuperat, lutis expensis, ideo non debet posse compelli illam recuperare si non vult, quoniā si eam non recuperat intra annum, confirmatur postmodum absens in possessione, in quam fuit missus ex secundo decre. de quo plene habetur in d. c. quoniam frequenter, in prin. & in §. in aliis, ut lit. non contest. & in l. Fulcinius, ff. ex quib. cau. in pos. ea.

f SEB. SAP. Renunciare. Vide plene per Alex. in l. si finita, §. Iulianus, colu. 7. ff. de dam. infect.

in d. c. quoniam, vt lit. non conte. & quod no. Bar. in l. consentaneum, C. quom. & quando iudex, in ver. sed q̃ro, vbi sentit in simili opi. Io. de Lig. per l. 1. §. quid ergo, ff. de vent. inspi. Vlt. pro declaratione tex. opp. in eo, q istli monachi petebant facta sequestratione, ecclesias sibi restitui. Hic enim nullo iure probatur, vt res sequestrata assignetur, seu restituatur actori ante exitū causæ. So. multiplex. Primo potest intelligi, q facto sequestro reuerebatur ad priorem actionem, petendo restitutionem illarū ecclesiarum, quia forte eis fuerant spoliati, vt sentit Tanc. vel petebant restitui per rei vendicationem, secundum Gof. qui plenius hoc prosequitur. Sed non est vis in hoc, qa non variatur ex hoc intellectus huius capituli.

SVMMARIVM.

1 *Actore contumace, & reo instante, possunt examinari testes, & sententia ferri etiam lit. non contest. nu. 3. 15.*
2 *Procur. debet solus citari, si est effectus dominus litis, & in eius personam debet sententia ferri, alias secus.*
4 *Iudex non cogitur citare aliquem extra prouinciam.*
5 *Citatio debet primo fieri in persona, si possibile est, alias fit domi.*
6 *Quando dicatur quis non posse personaliter reperiri, ad effectum citandi.*
7 *Testes quando examinantur ordinarie, vel ad perpetuam memoriā, an requiratur personalis citatio partis, vel ad domum.*
8 *Nuncius si dixerit se citasse ad domum, non intelligitur quod prius perquisierit personam.*
9 *Statutum, quod aliquis citetur personaliter, vel domi, non intelligitur de alternativa ordinis, sed de alternativa electiue: secus si hoc dicat aliqua lex, numero 5.*
10 *Statutum debet intelligi secundum ius commune.*
11 *Statutum quo casu debet intelligi, vt aliquid addat iuri communi.*
12 *Procurator pro prima vice potest ipse citari, & non dominus, etiam quod sit præsens in his, quæ sunt parui præiudicii, alias secus.*
13 *Absens antequam citetur, debet eius procurator requiri, si certum est ipsum absentem dimisisse, aliàs secus.*
14 *Citatio facta ad ecclesiam, vel apothecam non valet, si citatus habebat domū habitationis tempore citationis.*
15 *Absentes condemnantur absque eo, quod requirantur eorum amici, si voluit eos defendere.*
16 *Contumacia actoris est maior, quam contumacia rei.*
17 *Absens quo ordine, & quibus dilationibus præambulis, condemnetur.*
18 *Actor potest desistere ab agendo, etiam si inceperit citare, dum tamen ad ulteriora non processerit.*
19 *Reus quæ remedia habeat ad faciendum se absoluere, quando actor desistit a iudicio.*

CAP. III.

CAusam. † Si actor est cōtumax reo instāte, definitiua sniā ferri potest, vel pinguius, secundum communem intellectum. A ctore cōtumace testes recipi, & sniā ferri debet, ēt li. non contest. reo instāte. Prima pars ponit petitionem rei, ꝫ quem actor imperrauerat. Secunda ipsam petitionem exaudit, ibi, (Cęterū.) Casus li. Inter F. & R. filium Agathæ vertebatur quæstio de nati tate ipsius Agathæ occasione successionis, causa natiuitatis commissa fuit ad petitionem ipsius R. Tandem F. accessit ad Papam, & fecit vnum de iudicibus remoueri, quia dns erat ipsius R. & alterum subrogari loco ipsius, adijciēs, q̃ iste R. de Anglia recesserat malitiosē. vnde mādat Papa iudicibus, q̃ dictum R. debeant legitimè citare ad præsentiam suam, & si contempserit accedere, vel iudicio illorum parere, aut se absentauerit, citent procuratorem suum, si aliquem dimisit, & siue venerit, recipiāt testes, & sniam proferant, secundum formam sibi traditam. Si vero nullum procuratorem dimisit, fiat denunciatio legitima ad domum ipsius R. quo facto procedatur ad testium receptionem, & ad sniam, vt dictum est. B. † No. 1. arg. opt. ex litera, q̃ ad sniam, vel ea quæ sunt grauis præiudicii, procedi non dēt, pcuratore solummodo citato, ex quo principalis persona est pns, & citari potest, hic. n. primo mandat citari principalem, si reperiri pt, & in defectum procuratorē, si quem dimisit, de quo latius dicam, quod intelligo, q̃s cum procuratore non est facta cit. cons. alias autem, cum sit effectus dns litis, ipse citari debet, in eius in personam suam ferri sententia, C. de sent. l. 1. & quod no. querelam, de elec. † No. ad sniam, & receptionem testium procedi posse contra absentem contumaciter, licet eum citatio nem fieri ad domum. Et quando dicatur non posse reperiri, personaliter non apprænderit. Satis. n. est eo non reperto cita infra subiciam. No. ordinem procedendi contra aliquem: nam si reperitur, dēt citari personaliter, sinautem, citandus est procurator, si quem dimisit, procuratore non dimisso, vel si occultū eum non arctari ad citandum aliquem extra prouinciam, sed fit procedere contra absentem seruato ordine supra præmisso, & hoc secundum quod qualitas causę patitur, iuxta hic no. & in c. fi. de eo, qui mit. in pos. & in c. prout, ꝫ. eo. & l. consentaneū, C. quomodo & quando iud. & auth. qui semel, eo. tit. Venio ad glo. & quæro, q̃s dicatur legitime citatus, a vt possit procedi cō tra absentem? Gi. 2. respondet, vt patet in ea. Tu vero dic, quod quandoque sufficit trina citatio, quandoque vero sufficit vna, de quo dic, vt plene no. Innoc. in c. consuluit, de offi. deleg. & in c. ad petitionem, de accus. vide glo. in c. constitutionem, de sen. excom. lib. 6. Opp. contra tex. vī enim non esse procedendum ꝫ absentem, nisi etiam amici ipsius præsentes requirantur, an velint ipsum defendere, vt patet in l. ergo. ff. ex qui. cau. ma. & in l. hoc autem, ff. ex quib. cau. in poss. ea. Glo. 3 fatetur contrarium, & sic vī supplere: vnde ponit hic glo. ordinem procedendi successiuum, vt no. in ea. † Et primo no. ex gl. q̃ quandiu quis reperi
5 ri potest, citandus est personaliter, b non autem ad domum. Dy. tamen in l. 1. ff. de libe. agno. in prin. tenuit sufficere citationem ad domum, per legem scire, §. oportet, ff. de excusa. tuto. quæ alternatiue loquitur, dicens quem debere citari ad faciem, vel ad
c domū, c & in alternatiuis sufficit alteram partem verificari, vt in reg. in alternatiuis, de reg. iur. lib. 6. sed hoc dictum communiter non tenetur, quia iura cōiter requirunt, vt quis primo citetur personaliter, si reperiri potest, & in refugium permittunt citationem ad domum, vt hic, & in l. 1. de libe. agnos. facit l. 4. §. prætor, ff. de dam. infe. vbi expresse hoc tenet Bart. & ad l. scire, respōdetur, q̃ illa est alternatiua ordinis, vt seruetur prima pars, si seruari potest: alias secunda. Simile in c. mandata, de præben.
6 lib. 6. † Sed dubium est, qñ dr non reperiri ad hoc, vt possit citari ad domum? Host. hic sentit, quando est extra prouinciā, quasi velit, q̃ si est in prouincia, debet citari personaliter, vbicunque reperiatur. Ad hoc alleg. istum tex. & c. cum olim, ꝫ. eo. & remittit ad no. in c. fin. de eo, qui mit. in poss. dicit sufficere absentiam
d a ciuitate, dalle. quod hī in Auth. de exhi. re. §. fin. Bart. in d. l. 4. §. prætor ait, distinguit, q̃ aut cā requirit celeritatem, & sufficit q̃ non reperiatur in iudicio ad hoc, vt possit citari ad domum, vt l. 4. § prætor, ver. obesse, iun. l. 1. ff. de dam. infe. In causis vero nō desiderātibus celeritatem, si nunq̃ fuit citata in iudicio (vt quia est prima citatio) tunc requiritur absentia a ciuitate, & illa sufficit, vt d. §. fi vero, & C. de anna. excep. l. vt perfectius, & tenet Inno. in d. c. fi. quod satis placet. Est enim quid sibi imputandum, si non dimisit procuratorem. Durum est enim q̃ deberet requiri per totam prouinciam & suadet æquitas hoc tenere, cū per citationem ad domum prima vice fiendam non procedatur, nisi ad ea, quæ sunt leuis præiudicij, puta ad missionem, etiā contra absentem reipublicę cā, vt l. ignorare, C. de test. mil. & facit bene ille tex. dum simplr requirit absentiam. Et de effectu citationis ad domum, plene dicam post Inn. in d. c. fi. Non ob. iste tex. qa dum facit mentionem de prouincia, narrat factum, non aūt iuris ministerium, q. d. q̃ poterit fieri citatio ad domum, cū se absentauerit. Ad ea. cum olim, dic, vt ibi no. Si vero pars fuit alias citata in iudicio, & tunc sufficit citatio ad domum, si in iudicio non reperitur, sufficit ergo tūc absentia a iudicio, ad hoc, vt citari possit ad domum, fm Bar. in d. §. prætor. pro hoc quod leg. & no. in d. l. post edictum, ff. de iud. in auth. qui semel. C. qñō & quando iudex, & l. ab eo, eod. tit. & per gl. in l. 1. §. cum ex edicto, ff. quæ sen. sine app. resc. videntur etiam sequi dom. de Rot.
7 decis. 41. alias 45. † Et Io. And. in reg. præsumitur, de regu. iur. in Merc. vbi generaliter tractat, an in receptione testium vel ordinarie fienda, aut ad perpetuam rei memoriam, vel qñ timetur de morte, vel absentia testium, requiratur citatio personalis, an sufficiat eam facere ad domum, & ibi videas, & per Bart. in d. §. prętor, & hæc no. Quid autem si iuddex mandauit nuncio, vt citaret Titium personaliter. vel ad domū. Bar. in d. §. prætor, notanter concludit, q̃ vī mandasse, secundum iuris dispositionē, vt prius reperiat personam, sed si non potest reperiri secundum prædicta, citet ad domum: est ergo alternatiua ordinis, sicut in hac materia sumitur in iure, vt dixi supra. Debent ergo verba iudicis referri ad intellectum iuris, arg. opt. in l. 1. & quod ibi no. C. de vsu. & de verb. oblig. in l. sciendum, Institu. de fideiuſ. in fi.
8 † Secus est in nuncio referente se citasse ad domū, qa tunc non dēmus præsumere, q̃ prius perquisiuerit personam, quia nō sic præsumitur in nuncio, sicut in iudice, ar. ex no. in d. l. 1. C. de vsu. & in c. cum parati, de app. iuncto c. ad audientiam, de præscrip. Debet ergo nuncius referre, q̃ diligenter perquisiuerit per ciuitatem, & eo non reperto citasse ad domum. Et ita etiā iudex ad maiorem cautelam dēt nuncio iniungere, & hoc, quādo prima debet fieri citatio in personam, quod qñ sit supra dictum est.
9 † Sed quæro, quid si statutum loquatur illo modo alternatiue,
e vt fiat citatio in personam, vel ad domum? e Bart. in d. §. prætor ait, & sequitur do. Ant. hic, licet non allega. Bart. tenet, tunc sufficere

ADDITIONES.

a Legitime citatus. Adde Lud. Rom. consi. 454.

b SEB. SAP. Personaliter. An & qnando citatio ad domum facta ualeat, uide Fel. in c. in nomine Domini, col. 7. ver. vno casu saluat, infra de test.

c Vel ad domum. Adde Ale. consi. 137. 2. lib. & uide dom. de Rot. deci. 48. & 49. hnc tit.

d A ciuitate. Adde Lud. consi. supra prox. allegato.

e SEB. SAP. Ad domum. Vide Abb. in consi. 42. in 1. volu.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ficere alterũ, & sic non erit alternatiua ordinis, & hoc, vt statu-
tũ aliquid operetur, & addat ad ius cõe, ff. de rei vend. l. non so-
lũ, & de lega. 1. l. sũ qñ. † Sed ꝺ hoc dictum op. de c. ex parte, 3. de
verb. sign. & de c. cũ dilectus, de cler. non resid. vbi leg. & no. q
statutũ loquens in materia iuris, recipit oẽs litationes, & inter-
pretationes iuris. Ad idẽ, qđ no. Inn. in c. cãm, de rescr. vbi dicit,
statutũ dre intelligi fm ius cõe, & optime facit l. 1. C. de nox. &
no. gl. in l. tale pactum, ff. de pact. & no. And. in reg. q possessore,
de regu. iur. lib. 6. in Merc. Et si diceretur, quid operabitur tunc
istud statutum? põt responderi, vt no. Bart. in l. 1. ff. ad leg. falcid.
Sed saluando hoc dictum Bart. dico, q vbi ius logtur per verba
propria, tunc statutũ disponendo in materia iuris, recipit illam
interpretationẽ. Sed vbi per verba impropria, vt in d. alternatiua,
sicut logtur tex. in d. l. scire. §. oportet. ff. de exc. tut. tunc statu-
tũ dẽt intelligi proprie, vt aliquid inducat ad ius, ex quo pt aliud
inducere data ꝓpria significatione verborũ, & maxime hoc ꝓ-
cedit in statuto edito a populoribus ignorantibus iura, & verbis
vtentibus grosso modo, fm propriam & communem significa-
tionẽ, & ad hoc est tex. cũ glo. & Bar. in l. stipulatio ista. §. hoc
quoq. ff. de verb. obl. Ex prædictis singulariter no. statutum, seu
eius verba non dręi impropriari, vt trahãtur ad disponem iuris
cõis. Nec ob. c. cum dilectus, cum similib. in contrarium allega-
tis, quia ibi ẽt impropric intelligendo statutum aliquid induce-
bat vltra ius cõe, sed hic nihil induceret. † Secundo no. ex mẽte
gl. & tex. q dño exĩte pũte, non dẽt citari prima vice, ꝓcurator,
sed ipse dns. Nam citatur hic procurator in subsidium, si dns nõ
reperitur, & facit iste tex. iun. gl. pro opi. Cy. in l. 3. C. de procur.
vbi dicit, q in refugiũ dẽt citari procurator. Sed tu vide Bart. in
l. quãuis, ff. de dam. infe. vbi dicit, q respũ missionis fiendę põt
citari procurator prima vice, licet dns reperiatur, quia tractat
de modico præiudicio, sicut sufficit citatio vsufructuarii, q cen-
setur ꝓcurator proprietarij, vt d. l. quamuis, sed respectu secũdi
decreti, quia agitur de magno ꝓiudicio, dẽt requiri dominus, ex
quo non latitat, arg. ibi, & l. Fulcinius, ff. ex quib. cau. in poss. ea.
& sic in his, quæ sunt modici preiudicij, põt requiri procurator
prima vice, licet reperiatur dns, secus in præiudicialibus, & sic
intellige Cy. & hoc ẽt voluit dom. Ant. licet non alleget Barto.
† Item no. ex ordine glo. procuratorem prius requirendum, ab-
sente domino, antequã veniatur ad citationem domi faciendã.
Et hoc est intelligendum, qñ certũ est absentem dimissiõe ꝓcu-
ratorem, arg. in l. 1. in prin. ff. de libe. agno. alias poterit fieri cita-
tio ad domum, non citato prius procuratore, vt l. aut qui aliter.
§. & si forte, ff. quod vi aut clam. Et putat hic do. Ant. discussio-
nem, an dimiserit procuratorem, necessario non faciẽdam. Ego
puto aliqualem discussionem per nuncium saltem faciendam,
sicut dicimus de domino quærendo, vt supra dixi, & hoc paret
hic ex ordine literæ, & in d. §. ait prætor. Et intellige fm doc. hic
procuratorem citandum, qñ causa est talis, quæ per procurato-
rem agi possit, alias secus, arg. in c. veniens, 3. de accusa. vide qđ
dicã in c. veritatis. 3. eo. † Item no. ex ordine glo. q non inuento
domino, vel procuratore, debet fieri citatio ad domum citandi,
vel ad ecclesiam. Et pondera qa gl. loquitur alternatiue, & sic vꝰ
sufficere alterum, vel intellige, q hæc alternatiua gl. sit ordinis,
sicut supra dixi in simili, vt si habet domum priuatam, ibi citet,
alias ad ecclesiam suam, & hoc tenet hic do. Ant. dicens nõ suf-
ficere citationem ad ecclesiã, si alibi ẽt in parochia aliena hẽat
domũ priuatam, quod placet, ẽt si agatur de ipsa ecclesia, argu.
opt. in d. §. prætor ait, vbi citatio, ẽt si agatur respũ alicuius rei,
prius dẽt fieri ad domum priuatã citandi, q̃ ad ipsam rẽ, de qua
agitur. Fit enim ad domũ, vt citius possit puenire ad notitiam ci
tandi, ibi n. hẽt familiã, & vicinos & amicos, qui de facili hoc
adducent ad notitiam ipsius. Ex hac rõne infertur nõ sufficere
ad stationẽ, seu apothecam citandi fieri citationem, si alibi hẽt
domũ priuatam, qđ tenet Bar. in d. §. ait ꝓtor. Nec ob. l. itẽ apud
Labeonem, §. quitium. ff. de iniur. vbi æquiparatur iniuria facta
in domo ei, q̃ fit apud stationem, ga loquũtur in iniuria fienda,
nõ in citatione, q̃ sit vt citius pueniat ad notitiam citandi, q̃ rõ
cessat in stationẽ. Et si habitat familiariter in diuersis locis, tunc
tenet Bar. in d. §. ait prætor, citationẽ ffendã, vbi habitat tpe cita-
tionis, arg. in illa lege, quod satis placet p tex. illius §. dum dicit,
[Vbi degit &c.] Nec ob. tex. in clem. cãm, iuncta gl. de elect. vbi
intimatio ꝫ absentem fit in loco, vbi cõsueuit habitare, quia fm
Bar. in loco pall. tex. ille procedit in intimatione, & regrit expsse,
vt fiat, vbi consuetum ille absens cõiter habitare. Sed nos log-
mur in citatione, q̃ dẽt fieri in domo, vbi degit citandus, vt in
præalle. §. ait ꝓtor. Sed certe hoc mihi non placet, per hoc enim
non redditur bona rõ diuersitatis: vnde dico, q d. clem. recipit
interpretationẽ, & suppletionem per illum §. ait ꝓtor, & ecõtra
ille §. p illam clem. Aut. n. citandus est absens, & non hẽt fami-
liẽ in aliqua domorũ, in qbus consueuit habitare, & dẽt fieri ci-
tatio, vbi ꝓsueuit cõiter habitare, & ita loquitur illa clem. fm qđ
ego intelligo. Et tũc rõ decidendi est, qa facilius pueniet ad noti
tiã suã, si fit, vbi pro maiori parte tpis cõsueuit habitare, q̃ alibi,
sed si ẽ absus, & tũ hẽt familiã in loco, vbi ꝓ maiori parte anni cõ
sueuit habitare, & tñ ille est absus ab vtraq; domo, (pone exem-
plũ, maiori parte anni ꝓsueuit habitare in villa, minori vero in
ciuitate, tũc tpe citationis, vel intimationis fiẽdæ, nõ ẽnec in vil
la, nec in ciuitate: familia tñ ẽ in ciuitate) tunc dico, q citatio, &
ẽt intimatio dẽt fieri ad domũ, vbi hẽt familiã, ga citius pueniet
ad notitiã suã p d. §. ait ꝓtor. Nã ridiculosum vꝰ, q citatio, vel in-
timatio in domo villæ fiat, vbi nullus de pñti habitat, & non in
domo ciuitatis, vbi hẽt familiã. Dẽt. n. inspici rõ legis, & non nu
da verba, de reg. iu. c. fi. li. 6. & l. nõ dubiũ, C. de leg. & l. cum pꝰ-
dulcissimis, ff. de leg. 2. & sic reduco illa ad concordiam, qđ no.
† Vlterius no. ex gl. fi. nõ dre procedi ꝫ absentẽ, ẽt domi citanda,
nisi prius regrãt amici eius, d an velint eũ defendere, ad hoc Lew
go, ff. ex gb. cau. ma. & l. hoc aũt, ff. ex qui. cau. in pos. ea. lo. And.
hic trãsit simpr cũ gl sed Cy. post Pet. in l. cũ ꝓponas, C. de bo.
au. iud. posq̃ sequ hic do. Ant. tenet hoc nõ esse necessariũ,
ga nõ repit hoc de iure ciuili cautũ, nisi in minori, & sic logtur
l. hoc aũt. Nõ ob. l. ergo. ff. ex q. cau. ma. Logtur enim de iure ci-
li, vt qñ qs petit restitutionẽ aduersus eũ, q absens pscripterat ꝫ cum-
allegans, q non habuit opportunitatẽ ꝓueniendi eũ: ad hoc o.
vt audiatur, oportet, q regĩuerit procuratorem suũ, vel si nõ di
misit, debuit requisiuisse amicos, si voluissent eũ defendere: si
cus aũt vbi ꝓceditur ꝫ aliquẽ de iure cõi. Sed gl. in l. 1. ff. ex quib.
cau. in poss. ea. sentit idẽ esse in maiori, ẽt qñ proceditur de iure
cõi. d. Ant. illam alle. pro ꝫria op. Sed certe expsse tenet qđ dixi,
nisi prius ille cõparuisset, qa tũc, cũ sit ptumax, non est opus reg
rere amicos, fm illã gl. e quã no. qa litat ista opi. glo. nisi in casu
in quo esset vera, sed Bar. hoc tractat in l. hoc aũt, ꝑall. & recitat
opiniones, & nihil firmat, de quo ẽt p eũ in l. si finita, § Iulianus,
de dam. infe. Mihi satis placet dictũ Cy. vt nõ sit necessariũ reg-
rere amicos maxime p istũ tex. & c. fi. eod. tit. & d. l. 4. § ait ꝓtor,
vbi nihil dr de amicorũ regsitione; seruent igitur ꝫria iura in ca
sib. suis, & sic ẽt tñ deo ad l. aut q alr. § si forte, ff. qđ vi aut clã, vbi
ẽt dr de iusta amicorũ regsitione. Et in casib', i qbus sit, practica
erit, vt fiat edictũ generale, vt si qs ꝓsanguineorũ, vel amicorũ
vult defendere, cõpareat, & c. nec est opus, vt reqrant extra pro-
uincia, seu ciuitatẽ: qa sic cẽt, pcessus in infinitũ, vt no. gl. & Bar.
in d. l. hoc aũt, facit qđ supra dixi in principali psona, vt non cite
tur extra ciuitatẽ, & põt esse rõ, quare nõ est necesse amicos reg
rere, qñ, pceditur ꝫ absentẽ de iure cõi, qa vꝰ ille in culpa recede-
do, & non dimittẽdo ꝓcuratorẽ, & iõ non dẽt seruari hæc ra-
tas contra eum, qa negligẽtibus non subuenitur, vt l. nec enim.
ff. ex quib. cau. ma. & c. vigilanti, de pscr. & hæc no. qa quoniã-
na, & facit c. qñ, vt li. non contest. vbi tractatur de ordine pro-
dendi contra absentem, & nunquam fit aliqua mentio de anu
cis, immo in nulla parte canonum. Nunc † veniõ ad secũdã par-
tem gl. opp. contra tex. in eo, q in contumacia partis mandatur te
stes recipi, & causam per snĩam diffiniri, ex quo. n. non erat ibi
contest. non dẽbant testes recipi, sed ad missionem in possessio
nem ex primo decreto procedi, vel ad mulctandum contuma-
cem excommunicando, vel aliter, vt in c. quoniam, § in alijs, &
§. fi. vt li. non contest. & c. tuæ, eo. tit. cum fi. Glo. ista iolut con-
trarium duob. modis. Primo secundum aliquos intelligẽdo,
q lis erat hic conte. sed iste intellectus non placet glo. Intelligẽ-
do, q ꝫria loquuntur in reo contumace, istud vero c. loqtur,
& procedit in actore contumace, vt cõtra eum possit proceda
etiam li. non contest. f reo instante. Et possunt ex gl. colligi qñq
rationes huius dicti. Prima, quia maior est ptumacia actoris, q̃
rei. Sed gl. non reddit rationẽ, sed põt esse ratio, quia fuit a prin-
cipio in ptãte actoris non agere, non rei: ideo plus actori, quam
reo imputandum est, secundum Host. allegat. ff. de do. exc. Pu-
re. Secunda rõ gl. est, qa magis præsumitur contra actorem con-
tumacem, qui reum prouocauit, & postea nõ comparet, quam
contra

ADDITIONES.

a ZACHAR. Non erit alternatiua ordinis. Immo datur electio citandi, vt ple-
ne dixit Lanfran. de Oria, secutus opi. Bar. & Dy. in alleg. 5. prætor. in 6. quo
niam contra, §. citationes, nu. 2. ver. 3. quæro. ibi, electio daretur citanti, &
super eo. uer. in apost. Celsi. inf. de prob. pro quo vide Matth. sing. 85. incip.
no. mirabile dictum Bar.

b Familiam. Adde Io. de Imo. consi. 105.
ZACHAR. Adde Lanfran. vbi supra prox. mea apostil. allegatu, uer. 4. quæro,
& quod dixi in apost. ad istum c. quoniam frequenter, in uer. ad dominum,
me. 2 1. supra, ut li. non cont.

c SEB. SAP. Hac ratione. Hoc etiam tenet Bar. in consi. incip. statuto cauetur,
quod pro maleficio, & Alber. de Rosa. in 4. parte statutorum, q. 34. incip. si
statuto caueatur, Paul. de Cast. in consi. 44. incip. viso puncto supra, ubi
intelligit procedere, etiam si apotheca esset communcta domui ita, quod
apothecam haberent aditus in domum, sequitur Iaf. in l. plerique, col. 2.
fi. uer. Limita nunc istam l. ff. de in ius voc.

d SEB. SAP. Anuci eius. Vide Bal. in anth. sed cum testator, col. ult. C. ad leg.
falc. & in rub. C. de succes. edi. circa fi. & in l. a. col. 2. C. de anna. exce. & Ioa.
in l. si finita, §. Iulianus, de dam. infe. ubi etiam Alex. in quibus locis cogi-
ditur non esse necessariam requisitionem amicorum, unde etiam Specu. in
de cita. §. sequitur, uer. sed nunquid consanguinei.

e Illam glo. Vide gl. in c. consultationibus, de off. deleg. And. Barba.

f Lit. non contest. Adde Dom. de Rot. decis. 404. in nouis, hoc co. tit.

ꝫ reum; qui fuit prouocatus, & necessitatus ad veniendũ. Nam,
vt dicit Io. And. forte enim nunc actor dimitteret, & se absenta
ret, qa videt reum suas defensiones hre paratas, & expectat, vt
percant, vt colligitur ꝫ. vt lite non cont. c. quoniã, in prin. & de
rest. c. significauit, & c. Albericus. Hinc est, q actori ꝓsigitur qñ-
que tps ad agendum ex cã, de in. ma. l. diffamari, & ꝫ. de restit.
spol. c. frequens, lib. 6. Tertia rõ gl. est, quia reus fugiendo, facit
fm suam naturam, sed actor facit ꝫ id, quod facere dẽt. Nã actor
dẽt vti solicitudine, vt perueniat ad finem, reorum aũt est fuge
re. q. 4. c. 1. quapropter parcitur reo, quia facit id, a quo dene-
minatur. sed actor facit totũ oppositum, ideo ꝫ eum procedit.
Quarta rõ est, qa rei sunt fauorabiliores, q̃ actores, vt colligitur
de pb. c. ex lris, ideo mitius agitur cum eis. Quinta rõ est, qa, si
non procederetur ꝫ actorem lit. non cont. esset in potestate sua
vexare reum, qñcunque, & ideo, ne absentia materia reũ ad placi-
tum molestandi, voluerunt iura, vt iste actor compellatur ve-
re, vel causatine negotium ad finẽ perducere, vt vꝰ tex. in auth.
qui semel, C. quomodo & quando iud. & non instando in verbis, li
cet hic dentur varię lectiones, vt sernetur illa regula, q li. non conte.
non debet procedi ad sententiam, tñ cõis opi. do. est in opin. hu
ius gl. vt aliud sit in contumacia actoris rationib. supra dictis, &
idem tenet glo. in c. quicunque. 11. q. 3. & sequuntur cõiter le-
gistæ in auth. qui semel, præall. per illum tex. vbi vꝰ hoc proba-
ri. Aduerte tñ, quia de iure ciuili anteq̃ procedatur contra acto
rem absentem, assignantur sibi tres dilationes, a quibus elapsis
expectatur per annum, & demum anno elapso iudex procedit
ad veritatem inquirendam, & snĩam proferendam, secundum
quod reperit, do. Ant. putat tamen illud non esse necessariũ de
iure canonico, & nihil allegat. Hoc dictũ satis mihi placet, arg.
huius c. qa dilationes breuiantur ex consuetudine fori, vt no. Bar-
in dauth. qui semel, tetigi in c. 1. de dila. & facit qđ ibi dixi, & de
consuetudine istæ dilationes non seruantur in foro ecclesiasti-
co. § sed opp. nemo inuitus agere compellitur, C. vt nemo inui.
pertotum, sed illud procedit regulariter anteq̃ actor producat
libellum, sed postq̃ dedit libellum, & sic incepit agere, non põt
amplius penitere, vt hic, & in d. auth. qui semel. Caue ergo, qñ
non dẽt intelligi indistincte, vt actor cõpellatur agere: sed opor
tet, vel q in iudicio dederit libellũ, vel principi insinuauerit ne
gotiũ, & p iudicẽ delegatũ a Principe insinuatũ fuerit parti, si-
cut potuit ꝓtingere hic: alias aũt re existente integra, vt qa tũ
emanauit citatio, bñ põt desistere, ar. in c. 1. eo. tit. lib. 6. vel si im
perrator rescripto desistit ab ipsius vsu. Nã põt iste renũciare, de
quo, qđ papa mandat testes recipi alterius partis: nã videt reũ dif-
finitiuè absolvendũ, ẽt si nihil probauerit, qa actore non probã
te, reus absolvitur, ẽt si nihil probauerit, vt in c. fi. de iureiu. So. il
la reg. hẽt locũ, qñ omnes dilationes datę fuerunt actori ad pro
bandũ, & nihil probauit, & tunc absoluendus est reus, qa patet
actorem intentionẽ suã non potuisse ꝓbare, vt l. properandum.
§. si qui dẽ, C. de in. & ibi per Bar. facit qđ no. Calde. in c. prox. Et
ita intellige, & restringe gl. q̃ dicit illã regulam hre locũ in vtra
que parte prire, vt no. gl. in c. per tuas, de app. & 3. q. 9. c. decerni
mus. Nam idem est, si altera absente, ex quo datæ fuerũt ltĩmæ
dilationes ad probandum: alias antem secus, vt satis probatur
hic, & in d. l. properandum. † Et circa hanc materiã considera,
q reus ꝑ pñs hẽt quatuor remedia cõtra actorẽ absentẽ. Primũ
est, vt petat circunduci edictũ, idest vt tollatur virtus illius cita
tionis, & possit libere a iudicio recedere, & hoc de facili põt
obtinere, sine noua citatione, vt l. & post edictũ, ff. de iu. & no. In
c. si luit, de offi. dele. & Bart. in auth. qui semel. Nec am-
plius dẽt audiri actor, nisi reficiat prius expensas, & caueat de
prosequendo, de quo dicendum est, vt ꝫ. eo. tit. c. 1. lib. 6. & l. san-
ctionis. C. de iu non tñ per hoc est plene consultũ ipsi reo, quia
actor poterit qñcunq; venire, & restitutis expensis, pcedere su-
per peius agitaris, qa per illam licentiam tñ tollitur virtus cita-
tionis, possit tñ index parcere ptumaci, & non licentiare reum,
sed expectare actorem in sequentem diẽ, de quo dicẽdum est,
vt hic, & no. in c. consuluit, de off. dele. Secundũ remedium ali
quantulũ pinguius est, d vt actore non comparente petat se ab-
solui ab instantia iudicij, d vt sic rollantur & annullẽtur omnia
acta non emanauit, ar. in l. aut qui aliter, ff. qđ vi aut clam, &
citatio non consuluit. de off. dele. & Bar. in d. auth. qui semel, qđ ꝑ-
cedit, nisi promisisset actor litem ad finẽ perducere, tunc enim
si expectatus non comparet intra decem dies, absoluitur reus
ab instantia iudicii sine alia citatione, vt in auth. fieri, C. de dila.
& no. Bar. in d. auth. qui semel. Tertium remediũ est magis pin
gue & perpetuum, vt diffinitiue petat reus se absolui ab instan
tia ipsius actoris super facto petito, vt sic deineeps non audia-
tur ipse actor super eodem negotio ꝫ reum. Et hunc effectũ po
test reus consequi duobus modis. Primo si ex probationib. iam
factis constat ipsum actorem nullum ius habere, vel si datis om
nibus dilationibus iuridicis, nihil tamen actor probauit, vt su-
pra dixi, vel quando omnibus prædictis cessantibus, quia nullę
probationes sunt factæ, nec dilationes iuridicæ datæ, quia ad-
huc lis non est cepta per contestationem, vult ipse reus in se as-
sumere onus probandi de iniustitia actoris. Nam secuta proba-
tione obtinebit diffinitiuam, vt hic, & in d. auth. qui semel. Et
de hoc casu, quando proceditur contra absentem, potest iudex
supplere de facto inquirẽdo veritatem, ẽt in fauorem absentis,
recipiendo probationes, e & testes ex officio suo, vt no. probat
in d. auth. qui semel, & ibi per Bar. facit l. properandum, C. de iu
dic. & c. veritas 5, ꝫ. eo. & vt hoc exequatur, poterit requirere cõ
sanguineos, & amicos illius absentis, de quo per Bar. in d. auth.
qui semel, facit l. hoc autem, ff. ex quib. causis in poss. ea. Aliud
remedium, & quartum magis vtile est, vt petat se absolui diffi-
nitiuè ab impetitione actoris, & pro eo pronunciari. Exemplũ,
actor petebat, seu petere volebat fundum agendo rei vendica
tione, poterit nunc reus in absentia actoris petere, vt absoluatur
ab instantia illius, & pronuncietur ipse dominus iuxta no. in c.
ex conquestione. ꝫ. tit. prox. Et hoc obtinebit, probando de iure
suo, vel per probationes iam factas, vel de nouo fiendas, vt hic,
non autem sufficeret ad obtinendam pronunciationem ꝑ eo,
probare actorem defecisse datis sibi omnibns dilationibus, qa
licet non constet de vero iure actoris, non tamen per hoc con-
stat de iure rei, ad hoc quod no. in c. 1. de eo qui mit. in poss. li. 6.
facit c. olim, de rescrip.

ADDITIONES.

a Tres dilationes. Adde dom. de Rot. decis. 69. in nouis, hoc eod. tit. incip. actore veniente.

ANT. FRAN. Quæ & quot dilationes dari debeant, & quibus, & quoties, & ex qua causa debeant concedi, vide per Spec. in tit. de dila. in §. 1. & in 5. 2. & 4. & in §. fi. & vide eundem in tit. de iuramen. calum. in §. 1. vbi dicit, q ex dationc dilationis nihil auferrur parti, & vide eundem Spec. in tit. de po si in §. 7. in ver. in sum. vbi dicit, q dantur etiam procuratori ad consulendum dominum de veritate rei, vt veniat melius informatus, & in eo. tit. de posi. in ver. nota, in §. 7. vbi dicit, q dilationes superuacuæ dari non debent, datur etiam dilatio ad habendum aduocatos, vt dicit Inno. in c. 1. vt lit. non contest. Et adde, q maior dilatio debet dari actori absenti, quam reo, vt in authen. qui semel, C. quomodo & quando iudex, quod est verum, quando quis vult procedere contra alterum ad liquidationem negotij & ad diffinitiuam: secus si petit dilationem, vt absoluatur reus ab obseruatione iudicij, quando negotium non est liquidatum, l. properandum. §. & si quidem, & ibi per Bartol. C. de iud. alias maior debet dari reo, quam actori, l. sicut, §. si quæratur, ff. si ser. ven. & ibi plene per Alex. Et adde quòd ad probadum in causa ciuili dantur duæ tantum dilationes, sed in causa criminali dantur ac cusatori duæ, quando causa est capitalis, reo vero dantur tres, l. fi. & ibi per Bar. & Ange. C. de fer. vltra tertiam autem dilationem non dantur, nisi cum magna causæ cognitione, vt plene traditur in c. vltra tertiã. Et adde quòd ista dilationum materia est multum arbitraria; quia licet in iure sint taxatæ, possunt tamen prorogari, vel minui arbitrio iudicis, & nisi moderentur, quando subest causa, potest appellari, vt per Spec. in tit. de cita. in §. 2. in fi. & in §. 6. eod. tit. circa fi.

b SEB. SAPIA. Quod reus. Vide Do. Iaf. in l. properandum, §. & si quidem, col. 4. C. de iudi.

c Illius citationis. Adde dom. de rot. decis. 345. vbi tamen dicunt, quòd actore, nec reo comparente, vbi præcessit citatio ad totam causam, & comparẽte postea actore, quòd procedi potest postea absque alia citatione, nisi de benignitate iudex velit de nouo citare, quia citatus tenetur ad duo, scilicet comparere, & in termino comparere: vnde licet sit circunductum edictum respectu vnius, non tamen respectu alterius.

d Instantia iudicij. Adde videndum per do. de rot. decis. 402. in nouis, inci. si actor præsens, & per eoldem decis. 59. incip. actore non veniente.

e Probationes. Adde Franc. Aret. consi. 149.

SVMMARIVM.

1 *Reo contumace post lit. contest. prouidetur actori, vel per diffinitiuam, vel per missionem veram in bona rei, secundum quod dicitur infra nu. 17.*
2 *Contumax etiam dicitur ille, qui venit, & sine licentia discessit.*
3 *Semel contumax potest compelli præstare cautionem iuratoriam de parendo iuri.*
4 *Clericus non tenetur præstare cautionem de iudicio sisti, nisi fuerit semel contumax.*
5 *Litis contestatio an inducatur per responsionem indirectam, vel opponendo exceptionem peremptoriam?*
6 *Litigans periurus, etiam in spiritualibus non perdit causam.*
7 *Appellans frustratorie ab aliquo grauamine, non est ulterius citandus, nisi ex benignitate.*
8 *Passus missionem ex eius contumacia ante litem contest. recuperat intra annum, contumaciam purgando: secus si contumax est post lit. contest. Nam tunc non auditur, nisi super proprietate.*
9 *Litis contestatio inducitur etiam per responsionem rei factam sine iussu iudicis, nume. 3.*
10 *Contumax si postea comparet, siue sit actor, siue reus, quam cautionem præstabit de iudicio sisti.*
11 *Iurans desistendo & parendo iuri, vel mandatis ecclesiæ, non prohibetur appellare ex legitima causa, secus ex friuola.*
Iuramentum quantuncunque generale, non extenditur ad illicita.
12 *Iurans non recusare iudicem non prohibetur ipsum recusare ex causa legitima superueniente.*
14 *Litis contestatio non inducitur per responsionem ad positiones, sed ad petitionem, etiam quod responsio fiat ex interuallo.*
15 *Litis contestatio non potest fieri sine libello.*
16 *Quasi, ista dictio est aliquando expressiua veritatis, quando dicendo aliud*

Universidad de Deusto Biblioteca

resultaret absurditas, & idem de huiusmodi dictionibus.

18 *Contumax in ciuilibus, siue sit actor, siue reus, siue ante lit. contesta. siue post, siue in reali, siue in personali, quo ordine, & quibus modis condemnabitur.*

19 *Iudex non debet impendere officium suum ad priuatam vtilitatem, nisi parte petente.*

Citatio facta per iudicem verbaliter, parte non petente est nulla.

20 *Actor qui habet plura remedia contra reum contumacem, vel econtra, intentans vnum, non prohibetur aliud prosequi.*

21 *Citatio realis debet fieri post contumaciam, non ante.*

22 *Optio an detur iudici, vel parti in remedijs alternatiuæ a iure inductis.*

23 *Actore non probante reus absoluitur, ista regula quomodo intelligatur, vide etiam supra c. prox. nu. 17.*

CAP. IIII.

1 PRout. †Si reus post litem contestatā est contumax, si alias liquet de cā, fertur diffinitiua sñia: si non liquet, actor in verā possessionē inducitur. Cōis diuisio. secūda, ibi, [Ideoque.] Casus li. Quidam vocatus fuit ad iudiciū, dato sibi libello contumaciter recessit a pñtia iudicū, tandē rediens iurauit, ꝙ corā eis iuri pareret. Die sibi præfixo pñtauit se corā iudicibus, & dū crederetur eum respōdere libello, pretextu aduocati, quē non hēbat, respondere solita malitia recusauit. Tandem dum actor instaret, vt respōderet, interrogatus fuit, quot annis decimas, de quibus contentio erat percepisset. Respōdit, ꝙ quadraginta annis decimas, de quibus erat, contētio pcepisset, varijsq; postmodum excusationib. vtens in vocē app. prorupit, & contumaciter, iurō contēpto, recessit. Dubitauerunt iudices, vtrū p talē interrogationē & responsionē, cōtestatio litis facta eēt, & qualiter esset pcedendū, Papā consuluerunt qui respōdit, ꝙ ad conuincēdam malitiā eius semel vocēt eū ad pñtiā suam, & si venerit, procedant in cā, ꝙ si venire noluerit, cum lis conte. sit, si liquet de cā, vel liquere possit, ipsam sñia diffinitiua terminēt, vel possessionem adiudicent actori, seruata duntaxat qōne proprietatis ab-
2 senti. B. †No. quem incidere in contumaciam a recedēdo a iudi
a ce sine ipsius licentia, a ad hoc 11. q. 3. c. certum, & s. de iud. c. 1.
b qđ intelligo, quando fuerat citatus ad totā causam, de quo dic, vt plene dixi in c. fi. de dila. vel quando ad vnū actum, & eo nō
3 expedito recessit. No. 2. & tene menti, reum semel contumacē posse compelli ad præstandū cautionem iuratoriā de parendo iuri. Et dicit Io. An. hunc tex. facere ꝯ iudices, qui in limine iudi
4 ciorum sine causa hoc iurm extorquent. †Item ex hoc & ex tex. collige intelligēdo, ꝙ loquatur de clerico. quod satis innuit tex. dum dicit istū respondisse, ꝙ decimas percepisset, qđ nō est proportionabile, nisi clerico, de præscrip. c. cām quæ, ꝙ licet clerici sint priuilegiati, vt nō teneātur pstare cautionē de iudicio sisti, vt in Auth. de sanctis. epis. §. si qs p pecuniaria, & plene dixi in c. qm̄, §. in alijs, s. vt li. non cont. data tñ semel ꝯtumacia pñt adstringi ad iuratoriā cautionē, vt in pal. §. in alijs, vbi dixi, & si deuētū eēt ad missionē, nō audiret, nisi pstita cautione. Qua vero cautione sit adstringēdus actor ꝯtumax, dic vt leg. & no. in c. 1.
5 eo. ti. lib. 6. †No. s'm Lau. & Io. An. post eū, ꝙ p indirectā respōsionē sup re deductā in iudiciū, inducit li. contest. Vel no. sic, ꝙ ēt p indirectā rñsionē ad libellū inducit lit. ꝯte. Iste. n. reus directe nō rñdit sup decimis petitis, sed indirecte, dicēdo se præscr. quasi tacite asseruit ad se rē, & non ad actorē ptinere, ita vr prima frōte probare hæc lra, sed certe hoc notabile sic gnalr sumptum nō est verū, qa p exceptionē perēptoriā non inducitur li. ꝯte. vt in c. 2. de li. ꝯte. li. 6. Et iō intellige istū tex. s'm qđ no. ibi in
6 gl. magna. †No. & tene mēti, ꝙ litigās ēt sup re spūali, & incidēs in piuriū, nō p hoc pdit cā, dispō ergo c. cū pōnibus. de iureiu. li. 6. nō est extēdēdā ad oēs cās, & de intellu illius c. dic, vt ibi no.
7 †No. ꝙ licet frustratorie a ptēso grauamine appellās, non sit de necessitate vlterius ad aliquē actū citādus, vt in c. 2. eo. tit. lib. 6. ad cautelam tñ pōt iudex eum semel citare. Potest. n. hic iudex parcere ꝯtumaci, ar. c. cōsuluit, de off. deleg. & no. ver. semel, positū in tex. p qđ inferri pōt, ꝙ inuita parte pñte, nō possit iudex
8 vltra semel citare, arg. in d. c. ꝯsuluit, & qđ ibi no. †No. ꝙ grauior vr ꝯtumacia cōmissa post li. cōt. q̄ ante li. cōt. qđ patet ex impōne pęnarū. Nā p cōtumaciā cōmissam ante li. cōt. nō fit missio in verā possessionē, sed cā custodiæ, & passus missionē, illā recuperat intra annū cōtumaciā purgādo, vt in d. c. qm̄, §. in alijs: Secus in ꝯtumacia post li. cōt. qa tūc dat vera possessio, nec ēt eā recupat intra annū, vnde reseruat sibi qō pprietatis dūtaxat, &
9 de hoc infra cū gl. †Vlt. no. ꝙ licet qs nō teneatur rñdere aduersario, nisi de mādato iudicis, si tñ respōdet, sibi piudicat, ff. de interro. ac. l. & si fine, § 1. Vel no. sic, & melius, ꝙ litis ꝯtest. inducit p petitionē in iure ppositā, & respōsionē secutā ad instātiā acto
c ris, licet iudex nō pceperit, c vt tunc respōderet, p hoc facit c. 1.
10 de li. cōt. & vide ibi q̄ dixi. † Opp. & vr, ꝙ cautio d dēt esse suffi-
d ciēs, & sic pignoratitia, vel fideiussoria, vt in c. qm̄, §. in alijs, vt li. non cōt. & qđ no. in c. 1. de sequest. & in c. ex parte, de ver. sig. Sol. s'm gl. secundā, hoc c. pcedit, quādo post cōtumaciam non fuit pcessum ad missionē, vel excōicationē, iō sufficit nuda cautio. Sic in l. 2. §. sed si dubitetur, ff. ad Turp. Tu dic, ꝙ aut fuit pcessum ad excōicationē, & dicendū, vt leg. & no. in c. ex parte, il 1. de verb. sig. & in c. venerabilibus §. secus, s. §. precedenti, de sent. excomm. li. 6. Aut ad missionē in possessionē, & dicendū, vt no. in d. §. in alijs, & in c. 1. de seq. poss. Aut data contumacia non fuit processum vlterius & tunc si fuit contumacia actoris,
c exigitur cautio, de qua in c. 1. s. eo. ti. li. 6. Si vero rei, dicit Host. e in d. c. 1. ꝙ idē. Sed Ioā. And. ibi ꝯ, quia hoc casu non reperitur iure cautū in reo, satis enim erat prouisum ꝯ eū p iura antiqua vt in d. §. in alijs. & c. tuæ, eo. tit. Ego dico, ꝙ aut iudex ꝯ reū contumacē vult procedere ad missionē, vel excōicationem, & non procedit remediū istius c. sed procedendum est, vt leg. & no. in iurib. preall. Aut non vult procedere ad missionē, vel excōicationem, seu non pt, qa re integra compareret reus paratus sistere in iudicio, & tūc dico iudicem hēre procedere, vt hic hr, vt compellat reum ad pręstandū iuratoriam cautionē, non autē fideiussoriā, vel pignoratitiā. Et rō drīæ inter actorem & reum erit, qa maior est contumacia actoris, q̄ rei, vt no. glo. præal. c. 1. & satis colligitur ex no. s. c. prox. reus tamē dēt, sicut actor, in expensis contumaciæ condemnari, ēt si fuit cōtumax in prima citatione, vt no. per gl. & Io. An. in d. c. 1. & facit l. sancimus, C. de iud. in expensis ergo respectu cōtumaciæ non est inter eos drīa, sed in modo cauendi. Et hoc no. pro intellectu illius c. j. & pro practica procedendi ꝯ reum contumacē, cum paratus est sistere in iudicio, quādoque reus non est contumax, sed cōparet iudicium declinando, & tūc si cōueniebatur corā iudice suo, puta in Romana curia, seu habet ius reuocādi domū, iuxta no. in ca. fi. de foro compe. & dēt cauere saltē nudo verbo de respondendo coram suo iudice, in l. 2. §. sed & si dubitetur, ff. de iud. Et idem in alio, qui hēt optionem eligendi iudicē, vt est scholaris p auth. habita, C. ne fil. pro pat. vnde si conuentus scholaris corā potestate declinat iudicium, dicens se velle cōueniri coram Epō, vel suo rectore, vel doctore, dēt nude cauere de respōdendo coram illo, quē eligit, quod intellige, quando iudex electus esset remotus, alias secus, vt no. in d. §. sed & si dubitetur. Si autem conueniebatur corā iudice incōpetenti, & sic illegitime, & de iure communi declinabat iudiciū, non tenetur ibi cauere de respondendo corā suo iudice, vt no. gl. in d. §. sed & si dubitetur. per quod infero clericum declinantē iudicem secularē non teneri ad cauendū de respōdēdo corā ecclīastico. De hac materia vide p Spec. & Io. And. ibidem in tit. de satis. §. 2. vers. sed nunqd [illegible]
11 so, & ver. seq & in ver. præcedenti. † Opp. secundo, & vr q̄ licitum fuerat appellare, iuro de parendo iuri non obstante, arg. l. fi. ff. qui satis. cog. vbi dr, ꝙ qui iurauit stare iuri, non incidit in periuriū, si ex ltīma causa desistit, sed satis est iusta causa, si grauatur, de app. c. vt debitus. Sol. eadem gl ꝙ ex iusta causa poterat appellare, sed hæc cā erat friuola, qđ no. Et aduerte latius, q̄ quandoque enim quis iurat parere iuri, vt hic, quandoque iurat parere mādatis ecclesiæ, vt in c. ad hoc, il 1. de app. & de sen. exc. c. ex tenore; & c. venerabili, eo. ti. Et in omnibus istis casibus, si grauatur in mandato, vel alio modo, semper poterit appellare, non obstante iuro, quia iurm sic generaliter præstitū, non se extēdit
a ad illicita, a vt hic, & in c. ad hoc, & c. seq. de appel. & no. in d. c. ex tenore, preall, vbi vide bo. gl. & optime facit tex. in d. l. fi. facit
12 quod no. glo. in simili in c. super his, de accus. † Et eadē rōne dicendū, ꝙ ex superuenienti causa poterit iudicē recusare, licet iu
b rauerit b corā eo rñdere, arg. in c. insinuante, de offic. deleg. & in preal. iuribus, secus ex causa prius orta, ex quo semel cōsensit arg. in d. c. insinuante, & c. inter monasterium, de re iud. nisi fuisset tunc occulta, arg. opti. in c. nulli, de elect. lib. 6. vide bo. gl. 3.
13 q. 6. c. exceptio. † Quæro, nunquid litis ꝯte. fuerit hic inducta ex rñsione rei ad solā instantiā actoris, licet iudex non pręceperit, vt rñderet: Gl. in ver. [Actore.] dubitat. Primo enim dicit, ꝙ sic, qa perinde est, ex quo in iure fit, ac si iudex interrogasset, arg. de interrog. act. l. & si fine. Itē quia iura non distinguunt, per quem fiat interrogatio ad inducendū cōtestationem litis, vt in c. vno, de li. cont. Scdo vr glo. ab hac opi. recedere, & intelligere tex ꝙ ad instātiā actoris iudex sic interrogauit, quasi sentiat præceptū iudicis necessarium. Vlt. gl. residet in prima opi. & illa est vera, quia contrariū iure non probatur: & idem tenet Guil. in Spe. de li. contest. §. 1. ver. sed nunquid, & Goffr. in c. dudum, 2. de elect.
14 † Dicens, ꝙ licet per positiones & rñsiones nō fiat li. ꝯtest. vt d. c. dudū, fit tñ p interrogationē & rñsionē partis, quod mihi satis placet, qa iura solū exigunt petitionē in iure ppositā, & rñsionē secutam, vt in d. c. 1. de li. ꝯte. vbi plus dico, ꝙ sufficit responsio rei ēt ex interuallo remanente petitione actoris in iudicio, q̄ ꝙ vr loqui, arg. l. Publia, ff. depo. & qđ no. in l. nuda, ff. de dona. & idē putat hic d. Ant. s. ꝙ inducatur li. ꝯte. si interrogatio fiat p procuratorē, vel aduocatum, pñte clientulo, & nō ꝯdicente, arg. in c. cū cām, de app. quod satis placet p istū tex. & C. de erro.
15 aduo. l. 3. † Opp & aliter, hic. n. non fuit oblatus libellus: ergo nō potuit induci lit. cont. Gl. eadē soluit dicendo, p hoc quoidā tenere, iudiciū posse exerceri sine libello, qđ nō placet gl. & intellexit tex. ꝙ hic fuit porrectus libellus, & idem Host. Ego dico, ꝙ ex quo hoc c. specifice super hoc nihil disponit, dēt reduci, & intelligi s'm alia iura, & ideo de materia dicendum est, vt plenissi-
16 me dixi in c. 1. de libel. obla † Opp. vr enim ꝙ cum hic nō fuerit facta vera litis contest. vt colligitur ex verbo, vtpote, quæ est dictio impropriatiua & similitudinaria, non debebat procedi ad sñiam. Gl. in ver. [Vt pote,] respōdet, ꝙ istud verbum, est hic ex-
c pressiuum veritatis, sicut & dictio, quasi, c quæ hr in Euangelio: Quasi vnigeniti, &c. Nā Christus fuit verus filius Dei, & vnigenitus. No. hanc glo. ꝙ istæ dictiones sunt veritatis expressiuæ, & vide similē glo. in c. parochianos. j. de deci. Sed ego intelligo ꝙ hæc significatio sit impropria, & debet fieri, quasi aliter intelligēdo resultaret absonus intellectus, seu iuri ꝯrius. Sicut in simi-
d li fit in dictione, præsertim, d & maxime, quæ exponuntur p tantum improprie, sed propriè exponuntur, vt idem ponant in casu ꝯrio, vt no. in c. auditis, de elec. & c. cum olim, de test. & c. per tuas. j. de simo. Propria aūt significatio istarum dictionū, vt pote, & tū, quasi, est similitudinaria, & denotant diminutionē, vide tex. cū glo. in l. facto. ff. de cond. & dem. Idem dic de dictione, tā
e quam, e vt in c. quoniam, §. ꝙ si super, vt li. non contes. & sic deberent intelligi, vbi aliter nō ꝯstaret de mente, arg. in c. fi. de ver. sig. & l. non aliter, ff. de leg. 3. Et ob hoc forte quidā dicebāt hic, non interuenisse verā li. conte. dicentes hoc esse spāle, vt li. vere non ꝯtest. possit pcedi ad diffinitiuā, & spālitatis rō fuit odiū illius, q post pstitū iurm elusit iudicium: hoc tñ non placet Host. Goffr. tñ hoc tenuit in c. dudū, 2. de elect. inducēs simile ī auth. q semel, C. qūo & qñ iudex. sed dictū gl. ꝙ hic fuit vera ꝯtestatio, cōiter tenet, & satis placet: qa melius est exponēdo illud verbū impropriè, ꝙ reducamus hanc decre ad terminos iuris, q̄ exponēdo ppriè, inducere speciale ꝯ regulas iuris, arg. opt. in c. cum dilectus, de consue. vbi verba exponuntur valde improprie, vt
17 minus derogetur iuri cōi. Et ad authen. q semel, dic, ꝙ loquitur in actore, nec dēt trahi ad reum, vt ibi no. & s. c. prox. † Quæro, quia tex hic in fi. mandat alternatiue sentētiam ferri, vel possessionem adiudicari. an detur optio iudici, quam partem capiat? Respondet gl. fi. in prin. ꝙ iudici non datur optio, sed hæc alternatiua debet reduci ad terminos iuris, vt si liquet, vel liquere
18 pt de causa, feratur diffinitiua: alias autē procedatur ad missionem, vt in scda parte alternatiuæ. † Sed nūc op. vr enim ꝙ ratione contumaciē, non sit danda incontinenti vera possessio, sed cā custodiæ, ita, vt reus veniens intra annum audiatur, etiam super possessione, vt in c. qm̄, §. in alijs, vt li. non contest. hęc glo. fi. post prin. metu contrarij prosequitur primo practicam procedendi contra reum contumacē. Secundo cōtra actorem. In primo membro distinguit, an sit lis vere contestata, vel quasi ꝯtest. an nullo modo conte. Item coniungendo finem, qui hic in isto membro debet aptari, distinguit, aut agitur reali actione, aut personali, & procede, vt in gl. quæ est satis in hoc magistra, & cā no. quia ad eam quotidie fit remissio. Et ordinando gl. aliqua addēdo conclude, ꝙ aut actor est contumax, aut reus. Primo casu pt contra eum procedi multipliciter, vt plene dixi s. c. prox. & aliquid dixi supra allegando c. 1. s. eo. tit. lib. 6. Secundo casu, cum reus est contumax distingue, aut lis est vere contestata, aut quasi contestata eo modo, de quo in c. quoniam, †. quod si super, vt li. non cont. aut nullo modo contestata. Primo casu, si liquet de causa per probationes factas, vel liquere potest per probationes fiendas, & proceditur ad diffinitiuam absoluendo, vel condemnando, secundum merita causæ, si non liquet, vel liquere non potest, datur actori vera possessio rei petitæ, ita dicit hic glo. & communiter doctor. Sed ego dico aliter, quod hoc casu sunt prodita tria remedia. Primū, vt reus absens citetur realiter, vt sic violēter ducatur ad iudicem. Scdm, vt detur vera possessio rei petitæ præsenti, salua absenti qōne proprietatis. Tertium, vt iudex auditis allegationibus actoris præsentis, pcedat ad diffinitiuam: hæc expresse probantur in l. consentaneum, C. quom. & quan. iud. secūdum lect. cōem, quam sequuntur gl. & Bar. ibi, & dabitur optio intentandi alterū ex illis non iudici, sed
19 reo, vt no. Bar. quod multū mihi placet. † Probatur rōne, qa iudex non debet impendere officium suum ad vtilitatem priua-
f tā, nisi imploretur a parte, f vt l. 4. §. hoc autem iudiciū. ff. de dā. infe. & no. Inno. in c. ad nostram, 2. de iureiur. opt. facit l. ad perēptorium. ff. de iud. & qđ ibi no. Bar. Nō enim debet iudex citare ēt verbaliter, nisi parte petente, & si citat, nō valet citatio, vt ibi no. p Bar. per illum text. dixi in c. 1. s. de iu. fortius ergo nec reali
20 ter. Et ad prædicta facit l. quod in hrde, §. eligere, ff. de tribu. † Et si pars intentauit vnū remedium, puta, quia petijt sibi dari possessionē, nunquid possit intentare aliud, videlicet vt veniat rea-
g liter, seu capiatur, vel ꝙ feratur diffinitiua? dic ꝙ sic. g Bar. in l. 1. §. quid ergo. ff. de ven. inspi. & no. Bar. in d. l. consentaneū. facit quod dixi in c. 2. s. eo. tit. sic intelligo istum tex. cum suppletione, & limitatione illius l. consentaneum. Et si iudex requisitus ab actore, non vult attingere remedium attentatum, pōt appellari ab eo, arg. in d. § hoc autē iudiciū, & in c. nullus, de iurepat. & no. Bar. in d. l consentaneū, & hoc singulariter no. qa nullus canonistarū tangit, & tamen sunt dicta necessaria, & præcipue
21 in materia. † An autem ante contumaciā possit pars petere citationē realem adeo, vt iudice denegante, possit ab eo appellari, vel de eo querelari tempore sui syndicatus? Bar. in d. l. consentaneum, dicit, ꝙ ante contumaciam potest iudex, si vult, verbo citare, vt sentit ibi glo. & facit l. fi. C. de exhi. & intro. reis. sed non tenet facere capi per familiā ad petitionē partis, nisi post contumaciam solemniter ꝯuictā per illā l. ꝯsentaneū, & hoc bene no.
12 † Ex prædictis ēt collige, ꝙ qñ multa remedia h a iure introdu-
h cuntur alternatiuè, licet verba nō ꝯcernant partē, sed iudicē, nihilominus, ex quo ꝯcernunt vtilitatē priuatā: eligendi alterū nō datur iudici, sed parti, ratione pdicta, quod singulariter no. pro limitatione eorū, quæ no. gl. in c. a crapula, de vita & hone. cler. in c. fraternitatis, 34. distin. & c. sicut, de Iudæ. & l. quicunq;. C. de ser. fug. Sic ēt limitat Bart. in l. 4. ff. de effra. & ea, quæ dixi in c. inter cętera. de rescrip. vbi tetigi regulariter, cui detur optio, cum iura alternatiue loquuntur: prædicta procedunt, qñ agitur reali, si vero lit. cont. reus est contumax in actione personali, credo

ADDITIONES.

a SEB. SAP. Contumaciam. Vide And. Sicu. & Moder. in c. 1. post Abb. in rotabilibus, sup. de iud. Alex. in l. si finita. §. Iulianus. col. 10. ff. de dam. infec. vbi tangit, an qui comparuit in fine termini, & accusata actoris contumacia illicentiatus recessit, sit cōtumax, & tenet, quod non, cuius contrarium tenet And. Sicu. in c. consuluit. sup. de off. deleg.

b Sine licentia. Adde quod idem est cum licentia iniusta, vnde dicunt Domi. de Rot. decis. 1. in antiquis, quod iniuste licentiatus per iudicem, potest tamquam contumax excommunicari.

c ZACH. Licet iudex non præceperit. Adde Lanfran. de Oria. plenissime super rub. de cau. pos. & propr. col. 1. in prin.

d Cautio. Adde Old. consi. 69. vbi an fideiussor, vel pignus.

ANT. FRAN. Circa hoc, an quando cautio est præstanda, debeat interuenire pignoris datio, vel præstatio fideiussorum, dicas quod uerbū, cautio, simpliciter prolatum, intelligitur sine fideiussore, vel pignore, l. sancimus. C. de verb. signifi. & habetur per Bar. in rubr. ff. si quis in ius uocat. quod etiam in contractibus innominatis, l. fina. C. de condic. ob cau. vbi per Alexan. & per Ioan. de Imo. in l. Aristo. de do. & per Spec. in tit. de satis. §. expedito, in 1. col. & per Bal. in l. executorem, in ver. modo, ego quæro, quid, C. de exec. rei iud. Et prædicta intellige uera, si persona, quæ debet cauere, non est suspecta, quia tunc intelligitur cum fideiussore secundū Bal. in l. sancimus, præalle. in 1. col. Item hoc uerum, nisi cum uerbo, cautio, addatur verbum idonea, quia tunc intelligitur cum fideiussore, vel hypotheca, uel pignore, l. mandato, in fi. & ibi per glo. & Bar. ff. mand. & no. in l. cautionis, de uerb. signifi. & per Ang. in auth. de executore, in prin. & unde l. in l. prætoriæ, la 3. in fi. ff. de prætor. stipul. ubi dicit, quod cautio idonea dicitur nuda promissio, etiam enim hypotheca bonorum, cuius tamen contrarium tenuit Oldr. in consi. hic allega. Et adde etiam, quod si cum uerbo cautio, adderetur uerbum sufficiens, intelligeretur cum fideiussoribus, secundum Bal. in d. l. sancimus, in 2. opp. & habetur per Spec. in tit. de contu. §. nunc dicamus, in uer. sed nunquid excommunicatus, nisi subiecta materia aliter suaderet, de quo uide per do. Ant. in c. fi. de restitutio. spoliat. & per Alexan. in consi. 34. in 3. parte consi. & de hac materia ultra ea, quæ habentur in d. l. sancimus, uide p Bar. & Ale. in l. stipulationū aliæ, in fi. de ver. ob.

e Dicit Host. Pro opi. Host. facit gl. in c. 2. de consel. in 6. Sed pondera, quia aliter est iure cautum, ut hic in reo. And. Barb.

ADDITIONES.

a Illicita. Adde Cald, consi. 1. de iureiur.

b SEB. SAP. Licet iurauerit. Comprobari potest ex eo, ꝙ iuramentum nō trahitur ad incognita, vt per Bar. in l. si quis pro eo, col. pe. ff. de fideiuss. No. Frā. Cur. in consi. 3. col. 2. vnde non habet iuramentum vim casus expressi, quando deficit consensus, ut no. Bald. in l. 1. col. penul. C. commu. extollit. And. Sicul. in consi. 14. sempiterna dignum est memoria, colum. fi. in 3. volu. & in consi. 51. inci. scribit luculenter, col. fi. eo. vol. D. Fran. Cur. in consi. 76. incip. d. Ludo. col. 6.

c Dictio, quasi. Adde Oldr. consi. 259.

ZACHAR. Adde istum in c. gratum. nu. 9. & in apost. meis ad ipsum in ver. dictio quasi, sup. de off. deleg.

d Præsertim. Adde Cald. consi. 6. de verb. sign.

ANT. FRAN. Circa istas dictiones dicas, quod dictio, quasi, prolata in statutis denotat proprietatem, secundum Bar. in l. si in rixa, in vlt. col. in princ. ff. de sicar. & in l. si diuortio, in §. si fundum, in 1. opp. post Dy. ff. sol. matri. & per Bar. in l. hoc colore, de inoff. test. & vide tex. in c. presbyt. & ibi Archid. 88. dist. & in c. parochianos. de deci. & uide no. in l. si cum dotem, in §. fin. ff. sol. mat. & ibi per glo. & l. posthu. ff. de iniu. rup. & irri. testa. & vide tex. in l. Lucius Titius, ff. de adm. tuto. regulariter autem denotat improprietatem, quandoque tamen veritatem, vt in Euangelio Ioan. vbi dicitur, quasi vnigeniti, &c. de dictione autem præsertim, vide glo. in c. discretionem, in verbo, præsertim, quæ exponit, i. tantum, de eo, qui duxit in vxo. consang. vxo. suæ, & vide tex. in c. significasti. de diuor. & in cap. cum contingat. de foro competen. & uide do. Cardi. in clemen. 1. de rer. permuta. & vide tex. in ca. continebatur, de despon. impub. vbi exponitur pro maxime, & vide Cardi. in clem. 1. in §. pe. de priui. & in clemen. 2. de sent. excom. & sic stat implicatiue, ad quod vide glo. in l. quod si minor. in §. testamento, ff. de min. & vide tex. in c. 1. de excep.

ZACHAR. Adde quod notaui in apost. ad istum post eum in c. licet ex suscepto, nu. 11. in apost. in uer. litera, maxime, supra de foro comp.

e Tanquam. Adde Alex. consi. 30. 4. lib.

f Imploretur a parte. No. limitationem ad glo. in c. sicut, de Iudæ. And. Barb.

g Dic quod sic. Adde Rom. consi. supra alleg.

h SEB. SAP. Multa remedia. Vide Fel. in c. inter cętera, col. 1. ver. sexta restrictio, supra de rescrip. ubi refert Abb. hic, & idem Fel. refert in c. sunt Iudæi, infra de Iudæ. circa fi.

Universidad de Deusto Biblioteca

do ꝙ cōpetant ēt tria remedia. Primũ, vt absens capiatur cũ familia, arg. in d.l. consentaneũ, intelligendo, ꝙ loquatur in actione personali, vt aliqui ibi voluerunt intelligere, vel per ar.a simili, vel a maioritate rationis, intelligendo, ꝙ loquatur in actione reali. Nam si tunc pōt capi, quando persona nō est obligata, fortius in personali, vbi contenditur personam esse obligatam. Facit qđ in simili no. Io. An. in c. dispendia, de rescri. li. 6. in nouel. in materia seu articulo extensionis. Secũdum remediũ est, ꝙ detur actori vera possessio alicuius rei debitoris, pro modo debiti declarati, ita ꝙ incontinenti interponatur secundum decretũ, & hoc operatur fundamētum iudicij, s. uera litis contesta. q̃ iam interuenit, & maior contumacia, quæ committitur post li. cōte. & pro hoc vide d.l. consentaneum. & secundũ hanc distinctionem posset intelligi c. quoniam. §. fi. vt lit. non conte. dum dicit passum missionē in personali, audiēdum secũdum quod ibi dicitur in §. præcedenti, sed in §. præcedenti dicitur, ꝙ lit. quasi cōtest. datur in reali vera possessio: ergo idem dicendũ in personali, vt facta contest. detur vera possessio per secũdum decretum, vt sic missus non audiatur, nisi post exitum causę, de quo tamē remitto ad ibi plene no. & facit quod leg. & no. in l. Fulcinius, §. fi. ff. ex quib. causis in pos. ea. Et an his casibus debeat fieri summaria cognitio ante interpositionē decreti, remitto ad no. in d. c. quoniam. Tertium remediũ est, vt procedatur ad diffinitiuā, si causa est liquida, vel liquidari possit, & intelligo, ꝙ optio de-
23 tur per rationes superius dictas actori. † Sed diceres, ad quid sit ista distinctio, si liquet, vel liquere possit, &c. cũ semp liqueat? Aut enim actor probauit, & liquet pro eo, aut non probauit, & liquet contra eum, quia actore non probante reus debet absolui, etiam si nihil præstiterit, de iureiur. c. fi. Solu. dic, ꝙ quicquid sentiat hic Inno. ꝙ contrariũ procedit, quādo actor habuit oēs dilationes ad probādum, ita ꝙ fecit quicquid potuit, & reperitur postmodum cũ non probasse, secus, vbi pp contumaciā partis aduersæ non recepit omnes dilationes iuridicas, quia forte multa potuissent probari per reum, si fuisset præsens. Tunc. n. procedi dēt ad alia remedia superius recitata, & de hoc dixi supra in c.1. & no. Bar. in l. properandũ, C. de iud. & hoc sentit Ioā. Cald. hic. Venio ad ſm membrũ, qñ lis est quasi contest. & tunc dico, ꝙ cōpetũt actori duo remedia. Primũ, vt petat illum realiter capi, postquā solemniter est conuicta eius contumacia, ar. in l. consentaneũ, & quod ibi sentit Bar. & per eundē in l. cum eo, ff. ad leg. Iul. pec. Secũdũ remediũ est, vt petatur vera possessio rei petitæ, si agitur reali, vt in d.c. qñ, §. quod si super, vt li. non conte. vel si agitur psonali, detur possessio alicuius rei debitoris p modo debiti declarati, ſm quod supra dixi in alio membro. Tertiũ remediũ, vt petatur diffinitiua, rr non competit, ex quo vere lis non est ɔte. vt no. in d. §. ꝙ si super rebus, & hic p docto. Tertio mēbro principali, qñ non est lis aliquo modo conte. tũc in reali, & etiam personali credo cōpetere primũ remediũ, vt capiatur contumax per familiā, & sic citetur realiter, arg. in d.l. ɔsentaneũ, & qđ ibi no. Bar. Scđm remedium, vt in reali petat missio in possessionem cā custodiæ, non autē in verā, vt in d.l. §. in alijs, & dic, vt ibi, posset tñ esse tanta ɔtumacia, ꝙ iudex posset decernere, vt interim lucretur fructus, per l. Fulcinius, §. fi ff. ex quib. cau. in pos. ea. dixi in d. c. qñ. In psonali vero procedetur, vt no. in d. c. qñ, in fi. Tertiũ remedium, de quo supra, vt pcedatur ad diffinitiuam, regulariter non cōpetit, ex quo lis non est conte. dixi regulariter, qa qñque pōt in causa beneficiali, de quo dic, vt in c.1. de eo, qui mit. in poss. lib. 6. & in quibusdam alijs, de quibus in clem. dispendiosam, de iud. Item potest ex officio suo excōicare contumacem, si videt istā pœnam magis timeri, vt d.c quoniam, in fi. nō tñ puto, ꝙ pars possit hoc petere, qa cũ proferatur loco mulctæ, nulla actio ad hoc cōpetit parti, iuxta no. per Bart. in l. 3. ff. si quis in ius voc. dixi in c.1. de iud. qđ credo procedere, nisi causa sit talis, in qua non hēat locum missio per c. tuæ, vt li. non conte. Nam tunc pars posset conqueri, si iudex non excōicaret, quia vr̄ tunc denegare iustitiā, & vide qđ ibi no. Et per hoc habes expeditũ latius quam alibi, modum & practicā procedendi contra absentem; cum agitur ciuiliter, si
a autem ageretur criminaliter, a dic vt no. per gl. & doc. in c. veritatis ǰ. eo. vbi dicam, & 3.q.9 in sum. Et de materia huius glo. vide per Spec in tit. de contu. §. sequitur.

ADDITIO.

a ZACHAR. Si autem ageretur criminaliter. Dic vt per Bar. consi. suo, quod incipit a domino Cyn. de Bononia, & per Pau. de Cast. consi. 31.

SVMMARIVM.

1 *Exceptio peremptoria opposita a reo post fundatam intentionem actoris, si non est probata, vt hic dicitur, condemnatur reus in expensis, vel alio modo ad arbitrium iudicis, ipso non existente soluendo, & idem in exceptione dilatoria. nu. 10.*
2 *Iudex potest ex officio suo statuere terminũ partibus ad producēdos testes.*
3 *Exceptio peremptoria quo casu potest opponi post publicatas attestationes.*
4 *Nolo & non volo, an denotent præcise contemptum, & resistentiam?*
5 *Pęna pecuniaria applicanda, etiam parti, resoluitur in corporalem, quando debitor non est soluendo.*
6 *Excipiens, si non probat semper condemnatur in expensis, nu. 10.*
Sed an statim, vel expectata diffinitiua distingue, vt infra nu. 11.
7 *Sententia super principali petito debet esse certa, sed super accessorijs, potest esse incerta.*
8 *Sententia super expensis ualet, etiam non declarata quantitate expensarum.*
Sententia lata sub conditione valet, licet sit præter ius.
9 *Exceptio quasi peremptoria est, quando opponitur contra testes.*
12 *Contumax an sit condemnandus in expensis, non expectata diffinitiua in fine causæ? nu. 33. & 35.*
13 *Intentio actoris quinque modis dicitur fundari, de quibus in glo.*
14 *Condemnatio expensarum indistincte fit propter contumaciam non comparentis, etiam quod iustam causam habuerit litigandi, nu. 15.*
16 *Iudex potest simul contumacem condemnare in expensis, & contra eũ missionem facere.*
17 *Contumax citandus non est in condemnatione expensarum, ratione contumaciæ suæ.*
Contumax in vno articulo, est citandus in alio.
18 *Condemnatio expensarum, an fiat indistincte ratione contumaciæ, siue precedatur, siue non, contra ipsum contumacem?*
19 *Contumax potest condemnari in expensis, & in omnibus damnis, quæ sustinuit præsens ratione contumacię.*
20 *Contumax licet in causa obtineat, & non probans exceptionem etiam obtineat, adhuc non euitabit condemnationem expensarum ratione contumaciæ, vel exceptionis non paobatæ.*
21 *Iuramentum calumniæ non excusat victum a condemnatione expensarum.*
Probatio manifestissima, non causatur ex iuramento partis.
22 *Quædam iustæ causæ litigandi non excusant a condemnatione expensarum.*
Honesta & religiosa persona præsumitur habere iustam causam litigandi.
Causa absolutionis ab expensis, an debeat poni in sententia.
33 *Habens iustam causam litigandi in aliqua parte iudicij, & in aliqua non, an excusetur ab expensis.*
Communis opi doctorum inducit iustam causam litigandi, item opi singularis alicuius doctoris, quæ sit probabilis, nu. 26.
24 *Condemnatio expensarum habet etiam locum, dum agitur criminaliter.*
25 *Succumbens in causa appellationis, an & quando condemnetur in expensis, tam si succumbat appellans, quam appellatus, tam ab interlocutoria quam a diffinitiua.*
27 *Condemnatio expensarum quemodo fiat, si in parte quis obtineat, & in parte non, tam in prima causa, quam in causa appellationis.*
28 *Condemnatus in expensis quas expensas tenetur restituere.*
29 *Condemnatus in expensis, quando teneatur reficere illas expensas, quas fecisset aduersarius si non habuisset aduocatum gratis, vel si non litigasset per se, nu. 30. Et an teneatur præstare expensas cibariorũ, n. 28. in fi. gl.*
Quo iure, vel actione petuntur tam expensæ factæ ante, uel post litem contestatam, quam etiam expensę contumacię.
34 *Iudex non tenetur victum condemnare in expensis, nisi fuerit petitum a parte, potest tamen ex officio, si uult, & si iudex non condemnauerit, pars quæ non petijt, non poterit appellare.*
Statutum imponens pœnam iudici non terminanti causas intra tantum tempus, debet intelligi, si pars hoc petijt.
35 *Condemnatio expensarum tam respectu contumaciæ, quam uictoriæ, exceptionis non probatæ, an fieri possit etiam post latam diffinitiuam.*
36 *Interlocutoria an possit reuocari per iudicem non citata parte, in cuius fauorem fuit lata?*
Expensæ factæ quomodo probabuntur.
37 *Promittens cum iuramento stare assertioni uictoris in probandis expensis, uel huiusmodi, an obligetur, quod non possit reuocare?*

CAP. V.

1 FInem, † Qui fundata intētione actoris, peremptoriā obijcit, & acceptis īducijs, defecit in pbādo, punitur in expēsis, qa dolosus p̄sumit. h. d. ſm Io. An. posset tñ latius sũmari, ſm eũ sic. Qui fũdata intētione actoris, exceptionē obijcit, &c. vt sic ĩcludat quasi perēptoria exceptio, & dilatoria eo casu, quo pbatur, vel pponitur post li. ɔt. vt patet de off. dele. c. insinuāte. hoc tñ indistincte mihi nō placet, vt hęc decr. p oīa hēat locũ ĩ quasi perēptoria, vel dilatoria, vt ĩfra subijciā, & primũ sũmariũ. Io. And. eñi ad doc. mis gñale ĩ fi. Itē nō facit mētionē de alio reqsito p tex. ad doc. vt fiat hęc ɔdēnatio, s. qñ ĩcōtinēti ñ vult, vł ñ pt pbare: vñ sciās ꝙ hoc c. legit tripłr, vt infra videbis, quarũ duæ lect. sunt magis cōes, sed ſm vnā, q̃ placet mihi, sũmo sic. Qui fũdata intētione actoris, exceptionē perēptoriā obijcit, quā ñ pbat ĩcōtinēti, sed accepit ĩducias, si defecerit ĩ pbādo, ɔdēnat ĩcōtinēti, diffinitiua ñ expectata, ĩ expēsis, ac soluere cogit, ꝙ si ñ pt, puniet in corpus ſm arbitriũ iudicis. h. d. notabiłr iste tex. Et ē casus singularis & nou°, ſm qđ infra ĩtelligo. Pro hoc facit verbũ, statuim°, post q̃ ĩ tex. qđ ius nouũ ĩducit iuxta no. in c. decernimus, C. de iud. Secundo uidit: nā primo p̄mittit ɔstōnis duas causas generales. Secundo constitutionē submittit, ibi, [Presenti.] adijciēdo alias causas, ibi, [Questōnis speciales, quarũ vnā interserit in ipsa constōne, ibi, [Quia frequēter.] Casus li. Quidā malitiose fundata intētione actoris, vt negotiũ differretur, opponebāt exceptiones peremptorias. Papa volens obuiare malitiæ istorũ, præsertim cũ de beneficijs ecclesiasticis litigaretur, statuit, vt postquā aliqs intentionem suam

suā pbauerit, si alter ltĩmam exceptionem opponat, quā nolit, aut nō possit incōtinenti pbare, si defecerit in pbādo, condemnetur alteri parti in expensis pp hoc factis ab eo tpe, quo recepit inducias ad exceptionem pbādam, si soluēdo nō fuerit, alias ad arbitriũ discreti iudicis puniatur, vt hoc saltem terrore perterritus, in grauamē alterius falsas exceptiones opponere non pręsumat, qa frequenter ad impediendũ, vel differēdum processum hmōi exceptiones per excogitatam malitiam opponũtur. Ber.
2 † No. r. iudicem debere laborare ad imponēdum finē litib. & ne partes vexētur laboribus, & expēsis, & facit iste tex. vt iudex possit ex officio suo terminũ statuere partibus ad testiũ productionē, de quo vide bo. gl. in c. licet. ǰ. de prob. & ibi dicā latius. Sed citare nō pōt partes, nec aliter cōpellere ad prosequēdum, l. ad peremptoriũ, ff. de iud. & quod ibi no. p Bar. & in l. 4. § hoc aũt iudicium, ff. de dā. infe. & quod no. Inno. in c. ad nostrā, 2. de iureiu. nisi cā sit publici iuris, vel aliter priuilegiata, vt in c. oblatę, de app. & in clem. quandiu, eo. tit. & quod no. in d. §. hoc iudicium, & dic, vt plene no. & aliqd tetigi in cap. 1. s̃. de iud. No. ꝙ vacatio diuturna beneficiorũ est valde ipsis beneficiis damnosa, p hoc c. ne pro defectu, de elect. & c. cũ inter vniuersas, eo. ti. & optime c. de multa, ǰ. de pręb. vbi punitur de suo nō prouidēs beneficijs vacantibus de iure: vnde in istis causis dēt iudex ex officio partes cōpellere ad prosequēdum ius proprium, vt in iuribus supra allegatis in primo no. Not. 3. duo requisita ad hoc, vt dispō huius c. habeat locum. Primo, vt fundata intētione actoris, obijciatur exceptio. Secūdo, ꝙ ad ipsam probandā, nō se obtulit incontinēti, sed voluit habere inducias. Altero ergo deficiēte, vt quia excepit nō fundata intētione actoris, vel statim assumpsit onus probandi, cessat pena huius decre. & sufficere dēt actori prouisio iuris cōis, si veniat condēnatio in fi. causæ, p reg. victus victori, &c. de pœn. c. calũniam, & hoc apte sentit Io. An.
3 sup tex. post Gul. Na. A eg. & Pe. quod bene no. pro intellectu contrarium, quę infra subijciā in examinādo intellectu c. † Itē ex hoc,
a & text. no. peremptoriam exceptionē a posse obijci, & probari ēt postquā actor fundauit intētionem suā, & sic post publicationem attestationũ super principali, aliter publicatione nō facta, non posset constare, an actor fundauerit intentionē suam, contra c. de test. & c. fraternitatis, ǰ. de test. & c. cum Io. ǰ. de fi. instr. & l. per hanc, C. de temp. ap. qđ intellige & restringe, quando est talis exceptio, quæ directe nō contradicit intētioni actoris; sed est compassibilis cũ facto principali, puta probasti fundum per me possessum, esse tuũ: ego volo nũc probare, ꝙ præscripsi: vel probasti me debitorē tuũ in mille: nũc ego volo probare pactũ de non petēdo, vel liberationem per acceptilationē postea secutam, & idē in similib. His enim casibus non est timor subornationis testiũ, & sic nō obstat publicatio: secus dicit, quādo pponitur perēptoria incompassibilis cum facto principali, vt quia volo probare, ꝙ nō mutuasti, vel fundum nō esse tuum: tunc. n. post publicatas attestationes, non admittetur volēs probare di-
b recte ɔtrium, b pp timorē subornationis & suspicionē, vt in cle. 2. de test. & no. in c. fraternitatis, præalleg. Et hoc casu intelligo gl. in d. l. 2. C. sen. resc. non poss. quæ negat peremptoriam posse proponi fundata intētione actoris. Et de hac materia vide quod plene dixi in ca. 1. de ord cog. p quæ decido aliqua tacta hic per
4 doct. † No. qđ verbum, nolo, c non denotat semper pręcise resi-
c stentiam, & cōtemptum. Hic enim secũdum Io. An. ɔtemptum nō importat: vnde dēt exponi nolit, idest nō vult, & credo Doc. hanc expositionē facere, quia si præcise nollet probare incontinēti, vbi posset, nō debet admitti, seu exaudiri petēdo inducias, quia esset præsumptio calũniæ ɔ eum: facit quod no. Inno. in c. post electionem, de ɔcess. præb. sed per verbum, nō volo, nō denotatur contemptus, & præcisa resistētia: vnde verificari in eo potest, qui habet probationes, sed nō in promptu: verum est. n. illum dicere nō velle nũc probare, sed nō est verum dicere istũ nolle, quia præcise non resistit, seu cōtemnit, & de hoc vide bo. gl. in c. 2. de spon. & per Io. An. in c. prudētiam. §. sexta, s̃. de offi. dele. super ver. nō velit, hoc no. pro statutis, & vide qđ in simili no. in l. qui se patris. C. vnde liberi, & in l. filij mater. §. 1. ad Tert.
5 † No. vltimo ex fi. tex. & tene menti hũc tex. cōtra opi. quorũdā dicētium commutationem pœnæ pecuniariæ ad corporalē nō fieri, nisi quādo pecunia veniebat applicāda fisco, vt no. per Innoc. in c. Odoardus, de sol. Hic est enim rotũdus tex. in ɔtrium, & plus pbat hęc litera, videlicet hāc cōmutationem posse fieri nō solum, cũ in pecunia soluēda est pęna ex parte vtriusque, sed ēt cũ ex parte rei est pęna, & ex parte actoris debētis recipere est interesse. Nā actor petit hic expēsas, nō vt penam, sed vt interesse. Reus vero bene soluit vt pęnā, quia ipse nō habuit illā pecuniā: secus dic, vbi pecunia soluēda, nō est pęna etiam ex parte rei, qui soluēdo nō est, quia tunc nō fit commutatio, sed expectat reus, qui nō est soluēdo, donec puenerit ad pinguiorem fortunam, & sic intellige d. c. Odoardus, & in l. nā is, ff. de dolo, de quo vide no. in dictis iuribus, & 13. q. 6. c. si res, & in iuribus hic alleg. in gl. vlt. Et quia gl. magna intrat materiā expēsarum satis prolixā, prius nō examinato intellectu ca. ideo non sequor more solito prius ordinem gl. sed pro intellectu c. opp. vr̄ enim, ꝙ hoc c. de
6 nihilo seruiat. † Cũ deficiēs in exceptione semper sit cōdemnādus in expēsis, de rest. spo. c. frequēs, & de exce. c. pia, li. 6. Ad idē videtur tex. de iure ciuili, maxime ſm lec. Bar. & quorũdā aliorum in l. nō ignorat, C. de fru. & li. expen. Item reg. vtriusque iuris hēt victũ victori in expēsis cōdemnādum, de pę. in c. calumniam, & l. cum quē temere, ff. de iud. Sol. hoc c. legitur hic tripliciter per doc. nostros. Primus intellectus minus dubitabilis est, vt ɔdemnatio, de qua hic, fiat in fine litis. Sed Inn. hũc intellectũ non admittit, quia secundum eum hęc litera non per omnia hunc intellectum patitur. Sed tenendo hunc intellectum dices tu, de quo seruit nobis hoc c. cum rr̄ victus victori, &c. Rñdeo, quia seruiet eo casu, quo reus per alias exceptiones obtineret absolutoriam, quo casu licet actor veniat sibi ɔdemnandus in oībus expēsis causę; tñ ipse reus cōdemnabitur sibi in expēsis factis circa illam exceptionem, vt hic. Et p hoc limitaī illa rła, victus victori, &c. & quāquam iste intellectus sit verus, & notabilis in se, sic declaratus (licet doct. non declarēt, immo Io. An. expresse dānat, dicēdo illos male dicere.) tamē dico nō cōgruere huic lr̄e, qñ hic nulla fit mētio de diffinitiua. Item tex. presupponit posse ɔtingere istum nō esse soluēdo. Aut ergo obtinebit in causa, & satis erit soluēdo, maxime cum obtēturus sit ɔdemnationem expēsarum in tota causa. Aut succumbet in cā principali, & tũc venit ɔdemnādus simul in oībus expēsis per illā regulam, victus victori &c. Item si fieret ista cōdemnatio in fi. eo casu, quo obtineret in principali, tex. nō mādaret ɔdemnationē fieri, sed ꝙ istę expensæ factæ in hac exceptione, deducerētur de ɔdemnatione fiēda super tota causa. Sicut in simili dr̄, C. de iud. l. properādum. §. & si quidem, & no. in c. calumniā, ǰ. de pœ. Iō forte datur secũdus intellectus, vt ista ɔdemnatio fiat incōtinēti, cum reus deficit in probāda exceptione. Hũc intellectum tenuerũt quidam, vt hic refert Inn. & placet Host. & Io. And. fatetur tñ Host. ꝙ in datione termini, iudex cōminabitur ɔdemnationē expēsarũ in casu, in quo defecerit: & iste scds intelłs est satis notabilis in se, & placuit d. Ant. dicēti hāc practicam seruari. Sed dices tu, ſm hũc intellectum, inutile, & superfluũ fuit remediũ huius c. Nā ex quo text. pręsupponit fundatā esse intētionē actoris, & exceptionē per reũ propositam nō esse probatā, statim deberet fieri ɔdemnatio in principali, & ɔsequēter ad expēsas totius causæ, ex quo. n. reus venit ɔdemnādus in expēsis totius causæ, ad quid valet prouisio huius c. Sol. dic, vt dicit Ioan. And. hic in alia parte, s. super verbo, ɔdemnetur, ꝙ pt esse vtilis hæc prouisio, si ɔtingeret reum, qui deficit in peremptoria probāda, proponere aliā & probare, & sic obtineret absolutionem sup principali. Itē valet hæc prouisio actori, vt obtineat nũc cōdemnationem, quādo forte in principali non fieret cōdemnatio expensarum pro eo, forte propter contumaciā suā, vel aliā probabilem cām, iuxta no. in d. c. calumniam, & dic, vt infra in materia dicetur, & sic hēs declaratum ſm intelłm. Tertius intellectus est, vt statim pposita exceptione, fiat ɔdēnatio ad expēsas faciēdas sub cōditione, si tñ defecerit in ea probāda. Hęc lec. placet Inn. & aperte sentit gl. in ver. cum acceptis, & satis huic intellectui litera ista cōsonat, vt sic ad terrorem rōne præsumptę malitię, cum excipiat fundata intentione actoris, fiat illico cōdemnatio. Sed hęc lect. patitur multa cōtraria. Primo, quia fertur sententia sine certa quātitate, cum expēsarum quātitas non possit esse certa nisi tempore sentētię datæ, cum nondum sint factæ, & sic ob. C de sent. q̃ si. cer. quāt. p totũ. Scđm ɔriũ est, ꝙ hoc casu iudex se intromitteret de tractu futuri tpis, ɔ l. 1. ff. de vsu. & de sē. exc. c. Romana. §. caueāt. Tertiũ ɔriũ, & iniqtas ē, qa
7 ferē snīa sub ɔdōne ɔ id, qđ hr̄ 2. q. 6. c. biduũ. † Sed his ñ obstātibus residet Inno. ĩ hac tertia lec. rñdēs ad ɔria. Prīo ad primũ, ꝙ istud ē spāle ĩ odiũ pponētis tarde exceptionē. Vel ɔriũ pcedit, qñ expēsę peterenī principałr, secus si accessorie, q. d. ꝙ sup principali petito snīa dēt eē certa, sed sup accessorijs pt esse incerta.
8 Vide plene p Inno. in c. tanta, ǰ. de exces. prel. † Et plus dicit hic
d Inno. ꝙ semper super expēsis snīa pōt esse incerta d isto modo, videlicet condēnamus talem tali ad ad expensas, quas fecerit, vel quas probabit se fecisse, p l. terminato, C. de fru. & lit. expē. & c. auditis. de procu. & dic, vt ibi no. & p Io. And. in c. 1. ǰ. de seq. & scio infra plene dixisse, sed nō recordor nunc de specifico loco.

ADDITIONES.

a ZACHAR. Peremptoriam exceptionem. Adde Lanfran. de Oria. in c. quoniā contra. §. dilationes. ver. quædam fiunt peremptoriæ, circa princ. & uer, sed est aduertendum. inf. de prob.
b Directe contrarium. Adde Rom. consi. 469.
c SEB. SAP. Nolo. Quæ differentia sit inter verbum, nolo, & non uolo, tradit Alexan. in l. qui se patris. ubi uidetur uelle cōtrarium eius, quod dicit Abb. hic: uult etiam, ꝙ per uerbum, nolo, inducatur expressa resistentia; per uerbum, non uolo, denotetur simplex impotentia, ut si dixerit, dormiens non uult legere, idest non potest legere.
d Esse incerta. Adde Alex. consi. 38. 2. lib.
ZACHAR. Adde Lanfran. in sæpe alleg. c. quoniam contra, §. expensæ, circa fi. nu. 18. uer. quippe unum, & ibi remis. in apost. Celsi. infra de prob.

Universidad de Deusto
Biblioteca

co. Pro scdo contrario superius formato, remitto Inn. ad no. in c. audiris, de pcur. & dic, q̄ procedit vbi non subest cā de pūi,
9 vt d. §. caueant. † Ad tertium ꝺrium dicit Inn. q̄ sniam ferri sub condōne non est contra ius, sed prater, vt 2. q. 6. c. biduū, vnde
a tenet sentētia, licet sub conditione lata, a vt ibi. Itē hoc fuit statutum hic pp lites abbreuiandas. Et per hæc hēs declaratos intellectus hic p doc. tactos. sed p præ dicta non oīno silent ꝺria, q̄ supra in prin. formaui, cū idē videatur esse in qualibet exceptione, & tū iste rex. videretur induxisse hanc specialitatē in peremptoria exceptione, dum dicit. [Fundata intētione actoris, &c.] Host. supplet ad ista verba fundata intentione actoris &c. ma-
10 xime, † dicens, q̄ licet p̄ista verba videatur hæc pstō loqui li. pte.
b tū ex mente idem est ēt li. nō conte. b fm eum, & sic tentit hāc decr. hīc locum, ēt in dilatorijs. Idem Lau. Tan. Vin. Gul. Na. & Inn. & sic seruat curia, vt no. Gul. in Spe. de expen. §. iuxta, & ver. sed nunquid deficiēs, & de materia huius gl. vide co. tit. §. nunc videndū, & §. de expēsis, post prin. & per Host. in sum. huius tit. sub rub. de ꝓtu. §. qua pena afficiatur, & vide qd no. Spec. eo. tit. §. 2. ver. expen. & §. postremo. ver. ex p̄missis, post Inno. Item, q̄ hēat locum in dilatorijs simp̄r tenet Pau. Lea. Et idē dicit in oībus exceptionib. nullitatis, vel falsi procuratoris, vel aliæ, pbōnis, de proc. c. in nostra. & qd no. in c. exceptionē, de except. Sed gl. hic in ver. moderatas, tenūt oppositum, vt nō hēat locum in dilatorijs. Idē sentit Io. And. super tex. requirit. n. duo, vt sup. dixi in vno notabili, videlicet vt excipiat fundata intētione actoris, & q̄ non velit incōtinenti probare. d. Ant. dicit posse distingui, q̄ si dilatoria ꝓponatur li. pte. in casu, in quo fieri potest, iux ta no. in c. insinuante, de off deleg. & in c. exceptionem, de exce. & tūc locum hēat hæc decr. secus in dilatorijs, quæ ꝓponuntur
c ante li. pte. ep q̄ concludit hanc decr. non hīc locum in peremptoria, q̄n ꝓponitur in vim dilatoriæ. ar. de li. cont. c. 1. lib. 6. Sed certe hæc dicta prima frōte vīr ꝺ illud c. pia, & c. frequens, ꝺall. vbi in dilatorijs, quæ proponuntur ante li. pte. fit condemnatio expensarū incōtinenti, cū pars deficit in probando. Item contra dicta legistarū in l. sancimus. C. de iud. & l. nō ignorat, C. de fru. & lit. exp. Et p hoc patet materiam huius c. valde intricatam, & minimè per doc. declaratā. Sed ego Deo authore & ꝓpitio credo posse oīa prædicta reducere ad concordiā, & dare verū intellectum ad hoc c. & ponere rōnem decidendi in hoc, & in his, q̄
11 vīr cōtraria. † Dico ergo ponendo in hac materia duas conclusiones. Prima, q̄ in omnibus dilatorijs, seu quasi perēptorijs, vt in exceptione cōtra testes iuxta no. per gl. in c. ex parte Adæ, de test. & in c. 1. de excep. & quibuscū que alijs, cuiuscunq; sint naturæ, non cōcernentibus merita negotij principalis, debet deficiēs in probādo in expensis cōdemnari, non expectata diffiniti ua. Probatur hoc per iura superius allegata, dūmodo ex aliqua ltima cā nō exculetur, iuxta ea, quæ infra subijciētur. Nec in istis ꝓcedit ꝓprie dispō huius tex. p ea, quæ statim subijciā. Probo ꝑdictā cōclusionem rōne ista. In istis dilatorijs ferēda est sniа, de iud. c. exhibita, & plene no. in c. 1. de ord. cog. merito debet subsequi condēnatio expēsarum, tanquam accessoria ad istā sniam,
12 ar. regulæ, accessorium, de reg. iu. lib. 6. † Hinc est, q̄ iudex non expectata diffinitiua condēnat contumacem in expensis, vt in c. j. de dolo & contum. lib. 6. & in c. q̄n. §. in alijs, vt li. non contest. l. sancimus. C. de iud. cū multis similibus, qa contumacia nō proprie cōcernit merita negotij, sed ipsum ꝓcessum. Fateor tamē, q̄ si iudex nō condemnaret, in fine causę possit cōdemnare, vt aperte tentit Io. And. in c. sæpe, ꝺ. de app. nam in istis accessorijs durat iudicis officium post sententiā diffinitiuā per totam illā diem, vt in c. cū appellationib. de appel. lib. 6. & l. Paulus. ff. de re iud. Secūda ꝓclusio est, q̄ in perēptorijs exceptionibus concernētibus proprie merita causæ principalis, non fit regulariter cō
d demnatio expensarū, sed expectatur, & fit in ipsa diffinitiua. d Ratio huius ꝓclusionis est, quia super istis peremptorijs non pronūciatur expresse, sed super principali, vt in d. l. 2. C. de ord. iud. & l. quoties, C. de iu. no. plene in c. 1. de ord. cog. Ideo non fit regulariter hic cōdēnatio expēsarum, cū sit accessorium ad ipsam ꝓnunciationē. Cū ergo pronunciatio fiat super diffinitiua, satis est condēnationē expensarū facere, ēt in ipsa diffinitiua. Hæc regula singulariter litatur per istū tex. vt duobus ꝓcurrentibus, de qbus in text. vt quia obijcitur, fundata intentione actoris. Item quia incontinēti non assumit onus probādi, sed requirit dilatones, debet fieri condemnatio non expectata diffinitiua, & hoc inducit de nouo istud c. & sic non dēmus recedere a verbis text. cū recedamus per hoc a regula prædicta, & reg runtur illa duo, quia illis concurrētibus occurrit, & oritur præsumptio malitiæ. Illis ergo cessantib. stabimus in priori regula, ar. in l. precipimus. in fi. C. de app. Et posset attentari, q̄ licet iudex teneatur ꝺdēnationē facere ꝓcurrentibus istis duobus, de quibus in litera, vt satis colligitur ex ea, tamē vbi ista non concurrunt, licet iudex nō necessiretur, potest tñ si vult condemnationē facere, ex quo deficit in probāda exceptione, & sic pōt saluari dictū Bart. & aliorum in l nō ignorat, ꝺall. p hoc adduco hāc rōnē. Sicut. n. iudex non tenetur pronūciare expresse super perēptorijs, tñ pōt si vult iuxta no. in d. c. 1. de ord. cog. ita potest & de expēsis condemnare, cū veniant accessoriè ad ipsam pronunciationem, nec pars de hoc pōt ꝙqueri. Ex prędictis habes oīa declarata & decisa, & quid operetur dispositio huius c. & dico, q̄ poterit, practica ri secundus & tertius intellectus, licet secūdus sit magis planus & æquus, tertius vero est aliquantulū rigorosus, tum propter ꝺria supra formata, tum ex quo iuridice pars potest opponere peremptortā hoc tempore, non debet pati hanc condemnationē, saltem diffinitoriam antequam reperiatur in culpa, ar. in l. Græchus, C. de adult. & 14. q. 4. c. qui peccat. Consilium ergo do ad euitandam dispositionē huius c. vt ante fundatā intentionem actoris reus proponat suā perēptoriam, iuxta ea, quę leg. & no. in l si quidem. C. de excep. sed non probet, nisi fundata intentione actoris, si est talis quæ probari possit publicatis attestationibus, iuxta ea, quæ superius dixi. Non enim cōmodè facit prius probādo, qa posset se superfluo onere grauare, cum forte actor defecerit in probanda sua intētione, iuxta no. in ca. de testib. & c. 1. de ord. cog. vbi dixi, sed proponēdo eā prius, videtur tollere præsumptionem malitię, sup qua se fundat hoc c. & hæc bene not. quia alibi nō reperies hāc materiam ita bene declaratam.
13 † Gl. 4. quærit quot modis dicitur actor fundare intentionē suā, & rūde, vt in ca. Ex qua no. bene qpinque modos fundandi, seu probandi intentionē suā. Gl. 5. colligit exceptionem peremptoriam posse obijci publicatis attestationibus, intellige hoc, prout supra dixi in notabilibus, & de ord. cog. c. 1. Nunc venio ad glo. magnā, quā diuido in octo partes. Primo namque quærit, an cō demnatio, de qua agitur hic, hēat locum in opponente dilatoriā. Secundo, an ꝺdemnatio expēsarum in casu huius c. vel quæ fit in fine litis, excusetur, vel vitetur propter iuramentum calūniæ. Tertio, an habeat locū ꝺdēnatio expensarum in cā criminis. Quarto, an procedat in causa appellationis. Quinto, q̄ & quales expensę petātur. Sexto, quo iure petant. Septimo, q̄n & vsq̄ quo peti pōt expensæ, & de eis fieri condemnatio. Octauo quæliter probentur expensæ. Venio ad primū, in quo gl. distinguit vt patet in ea. Tamē dic plenius & clarius, put supra dixi in ex
14 minādo intellectū huius c. † Scdo gl. grit, an in medio litis, vel in fine, debeat fieri indistincte condēnatio expensarum, siue fuerit iuratū de calumnia, siue nō. Itē siue litigans habuerit probabilē cām litigandi, vel non. Glo. in vers. [Sed expensæ] refponde, q̄ quædā expēsę prestātur pp ꝺtumaciam partis aduersæ, & tūc in distincte pstantur, qualēcunq. cām habuerit litigans, siue fuerit iuratū de calūnia, siue non, & allegat iura. Alię vero expensę, quæ præstantur, vel in medio, vel in fine citra casum cōtumaciæ, constantur, vel subsistente, ꝓbabili causa litigandi, vel si iuratum fuerit de calumnia, q̄nia non est verisimile, q̄ calumniosę litigauerit cōtra iuramētum proprium, & hæc dicit procedere etiam in casu huius c. si tamē euidenter constaret de calūnia, fieret condemnatio; quidā tamē contra, sed gl. in effectu sequitur primā. Cum hac secunda parte multa sunt examinanda, de quibus remittam ad loca sua. Primo namque quæro, nunquid fiet condemnatio expensarum ratione cōtumaciæ commisę in prima, vel
c secunda citatione? e Glo. hic generaliter videtur permittere cō
f demnationem. Ioan. And. clarius dicit non posse fieri, f & remittit ad no. in c. querelam, de proc. vbi communiter hoc tenent, & dic latius, vt ibi no. & vide glo. 4. q. 5. in sum. & in c. eod. tit. lib. 6. hæc tamen omnia limita, prout notabiliter infra c. proxi.
15 † Secundo quæritur, an pro expensis prestandis ratione contumacię possit fieri directa condemnatio? quidam, vt Io. And. refert, dicebant, q̄ istę expensę peti non poterant directe, licet velint niebant in condemnationem, sed debentur indirecte, si velit contumax audiri. Et pro hoc no. istam particulam glo. & Iancimus. C. de iud. & c. quoniam. § in alijs, vt li. non conte. Sed licet legistę de hoc dubitent, tamen certum est fm Io. And. has expensas etiam in condemnationem venire, de proce. 2. & c. auditis, & infra c. prox. in fi. & eod. tit. c. 1. lib. 6. sed si facta effet missio in possessionem iudicialē, tunc verum est fm eum, q̄ veniunt expēsæ indirecte, scilicet si cōtumax recuperare voluerit possessionis cō modū, & dic, q̄ veniunt in condēnationem, siue actor fuerit cōtumax, vt in c. 1. eo. tit. lib. 6. siue reus, vt in c. infra prox.

ADDITIONES.

a Conditione lata. Adde Alex. consi. 37. 3. lib.
b Lite non contest. Adde videndum. Cal. consi. 1. hic eo. tit.
c SEB. SAP. Ante li. conte. quod qui succumbit super aliquo incidenti, ad emergenti ante li. conte. debeat in expensis condemnari, tenet Bal. in l. generaliter. 5. his de præsentibus. C. de reb. cred. & in auth. generaliter. C. de epi. & cler. Bal. & Sal. in l. sancimus. C. de iu. Inf. in l. properandum. §. finaut alteutra, eo. tit.
d In ipsa diffinitiua. Adde in hac materia videndum Fed. consi. 119.
e SEB. SAP. Secunda citatione. Vide Felyn. in c. si quis episcopus. colum. 3. uersicul. quid in similibus, infra de accusatio. ubi ponit Ray. quod qui non comparet in prima citatione, sed in secunda, condemnatur in expensis & limita, ut ibi per eum, uide Felyn. in c. quoniam, colum. 8. uersicu. item nota, de probationib.
f Non posse fieri. Adde Bartol. in dicta l. non ignorat, de fructi. & lis expen. Andr. Bart.

16 prox. cum aliis iurib. superius alle. † An aūt possit iudex facere missionem, & simul in expensis contumaciæ condemnare? & vī q̄ sic. c. accedens. 1. vt li. non conte. & c. veritatis. inf. eo. vide
17 qd dixi in d. § in aliis, & tertigi post Io. de Lig. in c. 2. inf. eo. vbi vi de. † Tertio ad idem quæritur, an in ista condemnatione expen
a sarum, quæ fit ratione contumaciæ, sit contumax citandus? a Io. And. q̄ non, & dicit hoc patere ex iurib. sup. alleg. & remittit de materia ad no. per eum in c. calumniam, de pœ. Nec ob. fm eum, quod no. in c eum qui. eo. tit. lib. 6. in gl. antep. vbi dī, q̄ cō
18 tumax in vno articulo, debet citari quoad alium articulum explicandarum; qa illud procedit fm eum, si iudex vult procedere super negotio principali: secus si vult condemnare in expēsis ne inuenies veritatem. Et ad materiam vide qd no. Spe. in tit. de expen. §. fi. ver. vt aūt, & per Cy. in l. sancimus. C. de iu. & ibi Bar. alle. no. in d. c. 1. dic, vt ibi. † Quarto circa hanc particulam ꝺro, an hæc condemnatio expensarum ratione cōtumaciæ fieri possit indistincte, siue procedatur, siue procedi non possit absente contumace? Compo. tenuit q̄ sic, vt refert glo. in c. 1. de elec. lib. 6. Io. And. ibi in nouella, & hic fatetur hoc procedere in condemnatione fienda in fine litis; cum scilicet contumax fuerit vocatus, & sic rideturad rōnem Compo. ibi positam in gl. sed nūc ante sniam fieri non debet, & sic potest procedere dictum Spe. qui tenet ꝺrium in tit. de expen. § iuxta, ver. quid si talis, & Cy. in l. sancimus. C. de iud in 4. q. pro & contra, all. c. reprehensibi
19 lis, & c. sæpe. de ap. vī tñ. Io. And. hoc vltimum limitare, vt si nō procedatur, licet procedi possit, non obstet condemnationi expensarum per decr. Nicolao, de app. & no. de renunc. c. veniēs, in gl. sed non vī. In summa ergo vī velle. Io. And. q̄ aut nō proceditur, non ob. absentia, & non fit condemnatio. Aut procedi, sed poterit fieri in fine litis, si contumax victus fuerit, quasi tunc fiat ratione iniustitiæ litis. Spe. tñ in d. ver. distinguit inter citatum a iure, & citatum ab homine, vt primo casu non fiat ꝙ demnatio expensarum, nec debet pars mulctari, quia iudicem contempsit, ex quo absentia non ob. & ponit casum in d. c. 1. de elec. lib. 6. Secundo casu dicit, quod non fit condemnatio expē farum parti, sed poterit mulctari per iudicem rōne contēptus, arg. in l. vna, ff. si quis ius di. non ob. quia durius agitur cum ministro legis, q̄ cum lege. ff. de ar. l. Celsus. Refert tñ quosdam tenere q̄ etiam hoc casu fiat condemnatio expensarum, de quo vide per Bar. in d. l. sancimus. d. Ant. in effectu vī velle, vt in citatione iuris non fiat, sed in citatione hominis, tunc demum, cum præsens videt intentionem suam frustratam absentia partis, qd tatis puto fuisse de mente. Io. And. in illo membro, q̄n nō proceditur, licet ex natura causæ procedi possit D. Cardi. vī seq
20 legat Bal. ad hoc in d. l. sancimus. Ego puto æquissime distinguē simpliciter dictum illius glo. & Compo. per rōnem suam, & absentia, & non habet locum condemnatio ratione contumaciæ, quia apparet, q̄ per contumaciam suam non fecit expēsas frustra, ar. in l. 2. ff. si quis in ius voc. in fi. & facit qd not. glo. in c. finī. eo. & in c. 1. eo tit. lib. 6. Et si obtinebit, condemnabit absens in omnibus expensis, in c. calumniam, de pœn. si vero absens obtinebit, tunc seruabitur illud c. calumniam, cum materia sua. Si vero non proceditur ꝺ absentem, & procedi pōt, quia probationes possunt fieri sine eo, & tunc ēt non fit condemnatio, quia non interest ꝑntis contumacem venisse. Aut non pōt fieri ex defectu probationis, seu absentiæ partis, quia voluit sibi dare iurm de veritate dicenda super positionib. vel cau
21 sæ defectuum, & tunc fiet condemnatio, & hoc casu intelligo c. infra proxi. vbi procedi poterat contra absentem, quia agebatur de electione, & tamen fuit facta condemnatio rōne contuma
b cię. Ad prædicta vide bo. gl. in c. cupientes. § ꝙ si per 20. in ver. opponentes, de elec. lib. 6. † Vlterius & quinto quæro, b nūquid
c ratione contumaciæ veniēt solum expensæ factæ in lite, an vesant ēt damna, quæ sustinuit præsens? Cy. in l. sancimus. C. de iud. dicit q̄ veniunt omnia damna, non solum in rebus illata, & sic quæ diminuunt patrimonium, sed ēt damna lucri cessan
22 tia, vt quia pp litis assistentiam oportuit eum dimittere terras inculas, vel erat artifex, & perdidit lucrum artis suæ, & hoc per tex. illius l. sancimus, quæ mandat oīa damna rescarciri, & idem Paulus, & d. Ant. idem in expensis rōne retardati processus, vt quia per dolum partis lis est vltra modum protracta, per l. non ignorat, C. de fru. & li. expen. quod tenet Cy. in d. l. sancimus, & voluit Bar. in vtroque casu in l. 1. ff. de ali. iud. mut. causa fac. sed in expensis rōne victoriæ, quæ præstantur in fine, non hī ratio quia sunt extra litem, & idco iudicis officio, sed alia actione, tendit, vt no. voluit glo. in præall. ll. qua. n sequitur ibi Bart. & vide per Cy. in d. l. sancimus, quod tamen limitat Bart. in d. l. 1. nomorum. Nō enim veniunt iudicis officio, sed alia actione, quia sunt extra litem, & idco iudicis officium se ad hoc nō extendit, vt no. voluit glo. in præall. ll. qua. n sequitur ibi Bart. & vide per Cy. in d. l. sancimus, quod tamen limitat Bart. in d. l. 1. nisi sint damna personalia, vt quia propter assistentiam litis nō potuit exercere artem suam. Ista enim non sunt extrinseca a lite, & idem tenet Spe. in tit. de expen. § fi. ver. quid si victor artifex. Quidam tamen vt Odo. in l. sancimus. C. de iud. ut recitat. Io. And. in addi. Spe. in præall. tit. vī velle hoc restringere ad expensas uictus tantum quas ex artificio lucratus fuisset, all. ff. de vsu, l. qui semisses, & de rei uen. l. si res Primum tamen dictum plus placet. † Insuper quæro, dicit gl. in hac particula, qd regula re est, ut in fi. litis uictus uictori condemnetur in expensis, quid si contumax in causa finaliter obtinuit, uel in forma huius cap. excipiens succubuit, & postea in fine obtinuit, nunquid recuperabit illas expensas, quas soluit ratione contumaciæ, uel qa exceptionem non probauit? Io. And. q̄ non, quia illas solvit propter culpam suam, unde sibi imputetur, de reg. iu. c. damnum, lib. 6. & idem, & clarius sequitur Spe. in tit. de expen. §. nunc de expen. uer. cæterum, & Bar. in l. si pignore, ff. de pig. act. facit qd no. tex. ibi in simili. & hac rōne puto, q̄ si cōtumax, uel deficiēs in sua exceptione non soluit adhuc expensas, q̄ in condemnatione fienda sibi debeant deduci illę expensæ, quas debebat soluere. facit quod le. & no. in c. calumniam, de pę. & l. properādū.
23 § si quidem. C. de iu. † Principaliter gl. uoluit in hac particula, q̄ iuramentum calumniæ in causa præstitum excuset a cōdemnatione expensarum, nisi euidenter de calumnia pateat. an hoc
c sit uerum, e in hoc sunt multæ opiniones. Nam Acc. in Auth. de iud. §. oportet, & l. qui solidum, §. etiam, de legat. 2. tenuit idem, quod ista gl. & Bar. Brix. 2. q. 1. c. in primis, & Inn. hic pro hac opi. facit q̄ non sequitur, succubuit, ergo calumniatus est. Nam læpe succumbunt habentes iustam causam, ideo litis euentus dicitur dubius, ut l. quod debetur, ff. de compen. & c. fraternitatis, de fri. facit c. 2. & quod ibi no. de pur. uul. Non ergo probat hoc esse, quod ab hoc contingit abesse, ut l. neq; natales. C. de ꝓba. & de transl. præla c. 2. Cy. & Pet. in auth. generaliter, C. de epi. & cler. dicunt, q̄ hoc iurm non excusat, nec ab expensis ratione calumniæ, nec ab expensis rōne temeritatis, quia sententia facit præsumi q̄ calumniose litem mouerit. Bar. hoc tetigit in auth. generaliter, præall. & in l. eum, quem temere. ff. de iud. & in l. 1. §. quæri, ad Turp. & in l. qui solidum. §. etiam, de leg. 2. & in quo liber istorum locorum tenuit iura. cal. excusare a presumpta calumnia, non autem a temeritate. Potest enim esse, q̄ non calumniosè litigauerit, sed tamen temere, quia prosiliit incōsultus, & condemnatio expensarum fit non solum pp calumniam, sed etiam propter temeritatem, ut l. eum quem temere. unum ergo non excludit, aliud probatur hoc optime in d. §. quæri, & in l. 3. ff. de iureiu. Io. And. & Host. hic, & in præal. c. calumnia, concludunt hoc iurm non excludere condemnationem expensarum, tum qa, vt supra dixi, condemnatio fit nō solum propter calumniam, sed ēt propter temeritatem, ut probatur in d. c. calumniam, tum quia uictus præsumitur calumniari, ut in d. c. calumniam, innuitur, & placet mihi, q̄ in dubio præsumatur etiā calumniasse, nisi appareret de contrario documentis manifestissimis. Hoc aperte probo per c. 1. de elec. lib. 6. in fi. ubi deficiens in probatione vī calumniari, & punitur de calumnia, nisi manifestissimis documentis probetur causa probabilis, quæ eū habeat excusare. Et pondera ver. manifestissimis, quod satis innuit iura. calum. non sufficere, tum quia ibi fuit præstitum, arg. c. 1. de iur. calum. tum quia iurm partis non facit in suum fauorē manifestissimum documentum, iuxta ea quæ no. Io. And. in c. pia, de excep. lib. 6. & quod legitur in c. fi. inf. de iureiu. Si enim solum iuram. calum. excluderet condemnationem expensarū, iura non mandarent indistincte victum condemnari in expensis, cum sciret hoc iurm generaliter præstandum in oī causa, de iuram.

ADDITIONES.

a SEB. SAP. Contumax citandus. Vide post Bal. & Sal. dom. Inf. in l. sancimus C. de iudic. col. 4. versi. 2. quæro. Fel. in c. 1. col. 5. in versi. in condemnatione expensarum, de iudi.
b SEB. SAP. Quæro. Vide late per d. Inf. in d. l. properandum. §. finautem alterutra, col. 9. ver. sed nota diligenter. C. de iudi.
c ZACHAR. An hoc sit verum. Adde Lanfr. in sæpe alle. c. quoniam. §. expensæ, num. 4. versi. ex quibus infertur. vbi concludit iuramentum calumniæ excusare a condemnatione expen. ratione præsumptæ calumniæ; sed non ratione præsumptæ temeritatis, & ibi vide Celsum in apostil. in ver. condemnationem. adducentem in fi. concor. & concludentem cum isto hic, quem ibi ad hoc allegat.
ANT. FRAN. An iuramentum calumniæ excuset ab expensis, dicas primo, q̄ excusata præsumpta calumnia, prout iste dicit, non autem ab euidenti calumnia, vt no. Bar. in l. si quis repetere, in §. stellionatus, ff. ad Turp. & in l. 9. solidum, in §. etiam. ff. de leg. 2. & voluit Bal. in l. si tibi. C. de iuram. calum. & in l. ait prætor, in prin. vbi etiam Alex. ff. de iureiu. & per d. Card. in clem. 1. in q. 1. de re iud. Et ideo factis probationibus, & processu publicato, cū possit litigans videre, an foueat iustam causam, si persistit in lite, dicitur manifeste calumniose litigare, & debet in expensis condemnari. l. eū quē temere. ff. de iu. & hoc casu non excusatur ab expensis. Ita Bart. in l. 1. in § 2. si mulier. nomi. & in l. 2. ff. ad Tertul. idem do. Cy. Bar. & Bal. in auth. generaliter. C. de epis. & cler. glo. & Ang. in Auth. de iu. in §. oportet, & habetur ꝙ Bart. in l. properandum, in §. finautem utraque, C. de iudi. & in l. sancimus, ubi et per Bal. eo. tit. & vide Spe. in tit. de expen. in §. nunc de expen. in uer. in hoc, & vide glo. in cap. sententia, in glo. 3. de dolo & cont. & glo. in cap. expedit set, in fi. 2. q. 1. & Gosi. in c. cum dilectus, de elec. & vide Bar. in consi. sno incip. Andriolus agit rationem Pauli.

Universidad de Deusto
Biblioteca

iuram. calum. c. 1. & co. tit. c. 1. lib. 6 Item licet ante sñam vigore iurameti oriatur, seu tollatur præsumptio calumniæ, & hanc tñ præsumptionē tollit præsumptio surgens ex sñia. facit c. pen.
a de cri. fal. Concludo ergo a victū posse in expēsis ꝺdemnari, & rōne præsumptæ calumniæ, & præsumptæ temeritatis, & vide
22 Spe. in tit. de expē. §. nūc de expen. in fi. 1. col. † Vbi dicit curiam sic tenere, nisi iussus Papæ, vel alia rōnabilis causa ad contrariū moueat: nam, vt dicit gl. cuius dictum cōiter tenetur, probabilis ignorantia, seu cā litigandi aliter probata, q̄ per iurm, excusat a condemnatione expensarum. ex quo exciuditur præsumptio calumniæ & temeritatis, & ponit exemplum Host. in illo, q in arca paterna inuenit instrm debiti, cui satisfactum erat, sed ipse ignorabat. Ex quo enim alteri successit, præsumitur iustam cām ignorantiæ hre, vt in reg. is, qui in ius, de reg. iu. lib. 6. vel, pbauit aliquid de intentione sua, licet non plene. inf. de iureiur.
b c. mulieri, vel est ram religiosa, & honesta persona, b q̄ non est verisimile, q̄ iniuste peteret, de no. oper. nunc c. 2. Et no. hoc vltimum, quod tenet Host. & Io. And. hic, & vide, de iustitia litigādi tex. & Bar. in l. qui solidum. §. ēt. ff. de leg. 2. In supradictis ergo casibus, & similibus fiet absolutio ab expēsis. Dicit tñ Ioan. And. q̄ hoc ipsum, quare absoluitur, est in sententia explicādū, allegat in auth. de iu. §. oportet. col. 6. Tu dic melius in hoc vltimo,
23 vt dixi in c. examinata, de iud. † Vlt. circa hanc particulam quæro, quid si pars habuit in certa parte iudicii iustam causam litigandi, & in reliqua non? Exemplum in eo, qui ante cōueniebatur, virtute instrī paterni publicatis attestationibus, vidit satisfactum debitum, sed nihilominus expectauit sentētiam, & vide per Bar. in d. l. 1. §. quæri pōt, ad Turp. vbi sequendo opi. quorundam distinguit, q̄ aut licitum erat desistere q̄cunq;, vt est videre in omnib. ciuilib. & condemnatur in expensis ab eo tpe, quo fuit in euidenti calumnia, seu temeritate. l. si quis inficiatus. ff. depos. Aut non erat licitum desistere sine abolitione, ff. ad Turpil. per totum, & 2. q. 1. c. si quem. §. notandum, & tunc euitat condemnationem in totum, si impetrauit abolitionem, siue cā obtinuerit, siue non, quia non deprehēditur hoc casu in aliqua
c calumnia, vel temeritate. An autem habens cōem opin. c pro se
d videatur habuisse iustam causam litigandi, ꝺ doc. in cle. ne Romani, de elec. q̄ sic, & sequitur ēt D. Ant. hic, ex quo infert iudicem posse sñam ferre ℨ communem opi. quod est verum, q̄d tamen intellige, vt no. Io. And. in c. 1. de consti. vbi dico, & vide
24 ad materiam quod no. in c. vt debitus, de app. † Venio nunc ad tertiam partem gl. & quæro nunquid in causa criminali habeat locum indistiuēte condemnatio expensarum? Gl. respon. q̄ sic, quia eo ipso, q̄ succubuit, præsumitur calumniari. 2. q̄. 3. c. qui non probat. Aduerte, quia hoc dictum est ℨ præcedentem conclusionem: nam in causa criminali iuratur de calumnia, & tñ m hanc gl. eo ipso, q̄ quis succubuit, præsumitur calumniari. Et no. bene gl. in eo, q̄ indistincte vult in causa criminali habere locum condemnationem expensarum, ēt in sententia diffinitiua. Hoc dico, quia Bu. disputando tenuit contrarium, dicens, q̄ licet in hac cā veniant expensæ ratione contumaciæ per l. q. crimen. C. qui accu. non pos. expensæ tamē litis non veniunt, q̄d intelige officio iudicis, sed bene possunt peti secūdum cum actione in factum, vt ipse no. in l. eum quem temere. ff. de iudi. & recitat Bar. in l. 1. ff. ad Tur. mouetur principaliter, quia iudex qui cognoscit in criminali, non debet se impedire de ciuili. Ista enim iudicia non possunt simul accumulari, C. quando ci. act. cr. ꝓiudi. l. vna: sed Bar. in l. 1. ad Tur. & in l. qui crimē, C. q accu. non poss. & l. non ignorat. ff. de fruc. & li. ex. & l. seq. tenet oppo-
e situm, & sic sentit cum glo. è nostra. Mouetur per d. l. qui crimē, & per l. cum quædam, C. de fru. & li. ex. vbi est casus secundum vnam lec. ad idem alle. Inn. in c. cum oporter, de ac. per cano. in c. calumniam, de pœ. & hoc vī placere hic cōiter canonistis, q̄d satis mihi placet, pro hoc facit tex. & gl. inf. c. prox. in fi. & sequit Spe. in tit. de expen §. fi. ver. ex præmissis, facit c. calumniam, vbi generaliter dī, victum victori condemnandum in expensis, & c. 1. de ele. lib. 6. Non ob. ratio Bur. quia, vt dicit Bar. in d. l. 1. licet iudex, qui cognoscit in cā criminali, non possit principaliter se intromittere de ciuili, potest tamen ex officio incidenter preci pere rem restitui, ex quo de subtractione rei constitit, dum agere tur criminaliter, vt l. interdum. §. qui furem, ff. de fur. ita in ꝓ-
25 posito. † Venio ad quartam partem glo. & quæro, quid in causa appellationis? Respondet glo. quōd in ea indistincte habeat locum condemnatio expensarum, siue succumbens habuerit iustam causam appellandi, siue non, & siue fuerit appellatum a diffinitiua, siue ab interlocutoria, all. multa iura. Sed contra hāc glo. facit quia ēt in causa appellationis iuratur de calumnia, vt in c. 2. de iur. calum. lib. 6. & tamen non excluditur condemnatio expensarum, vt vult hic glo. quod est ℨ determinationē suā in secunda parte. Sed quo ad principale dictum, an fiat in causa appellationis condemnatio expensarum, gl. loquitur hic nimis generaliter, & indistincte. Quæ autem possit esse rō diuersitatis inter causam principalē, & causam appellationis, dic, quod in causa principali potest occurrere error facti, qui surgit ex probationibus fiendis, in quibus pōt quis decipi, vt supra dixi, & probatur in c. 1. de elec. lib. 6. Sed in causa appell. est error iuris, quia iam patent omnia ex actis. Ideo potuit quælibet pars dicere inter se, an expediret sibi appellationem prosequi: succumbēti ergo non parcitur, quia fuit in culpa in prosequendo, vt no. in
f reg. ignorantia, de reg. iu. lib. 6. Hoc tamē non est indistincte verum. f Sed non instādo in opinionibus, cōclude post doc. ponēdo communes, & veras opi. q̄ aut quis appellat temerarie, aut frustratorie, seu non legitime, & indubie iste appellans condemnatur in expensis, vt in cap. repræhensibilis, & in c. sæpe, & in c. Nicolao, cum multis sim. inf. de appel. Aut appellatio fuit legitime interposita, ita q̄ proceditur super ea vsq; ad sñam, & sic quærimus de expensis litis, & tunc aut sñia fertur ℨ appellatorem, aut appellatum. Primo casu, aut fuit iudicatum ex antiquactis, & condemnatur in expensis: quia non solum non habebat præsumptionem pro se, immo habebat contra se, quia reportauit sententiam contra se in prima instantia, & hoc volunē cōiter doct. hic, & gl. in d. reg. ignorantia. Hoc limita verū, nisi probabilis cā excusaret appellantem, vt quia habebat pro se opcommunē, quæ non erat euidēter in iusta: vel erat dubiū circa intellectum legis multipliciter intelligibilis, & do. erant varii: vnde licet vnus iudex iudicasset contra eum, nō tamen statim debet quiescere, data tanta dubitatione, & sic in similibus, argop. in l. reg. ff. de iu. & fac. ign. & in c. 1. de elec. lib. 6. in fi. pro hoc est tex. cum glo. no. in c. sacro, de sent. excom. & quod no. p. doc. in c. ut debitus, de app. super gl. fi. Et quando hæc cā dici debeat probabilis, relinquendum est iudicis arbitrio, ar. in c. de causis, de offi. deleg. & in l. 1. ff. de re. dub. Et ex hoc infero idē dicēdū in appellatione ab interlocutoria. Iudicatur enim in ea solum ex antiquis actis, in cle. appellanti, de app. Aut appellans reportauit contrariam sñiam ex nouiter deductis per appellatum, & tunc vī, q̄ debeat euitare condemnationem expensarum, cum iuste appellauerit, & obtinuisset, nisi fuissent probationes de nouo factæ. Hoc puto verum, nisi habuisset iniustam causam litigandi super toto: tunc enim non excusatem eum, licet habuerit iustam cām appellandi, habito respectu ad probationes, exquo habuit iniustam cām litigandi, habito respectu ad causam. exemplum, petebam a te decē causa mutui, quæ vere tibi numquam

ADDITIONES.

a SEB. SAP. Concludo ergo. Hanc opi. totus mundus sequitur, secundum Sbi in l. qui crimen, in fi. C. qui accus. non poss. Tenent multi relati per Alex. in l. properandum. §. finautem alterutra, vbi Ias. col. 5. versic. nunc venio. C. de iud. & in l. 3. in prin. ff. de iureiur. in 4. no.

b Honesta persona. Multos effectus, qui causantur ex præsumptione alicuius honestæ personæ, ponit lumen nostri temporis d. Ias. in auth. iubemus in vlt. col. C. de iud. quos vide omnino, & vltra ipsum ibi vnum verbum pon. Soc. in l. 1. §. per seruum, in vlt. col. ff. de acquir. poss. & Ias. in l. qui iurisdictionē, in 13. fall. ff. de iurisd. omn. iud. & Bar. in l. sicut. C. de fide instrum. & cons. dem in l. de pupillo. §. si quis prætori, in 8. q. ff. de op. no. nun. vbi dicit, q̄d iusta causa credulitatis, quod dicitur a fide dignis personis; hic dicatur fieri alias famulus non sit idoneus testis, tamen secus est, quando est approbata & honestæ vitæ, vt puta familiaris alicuius episcopi, ita refere d. Alex. in d. ad Bar. in l. vir mulieri, ff. de do. inter vir. & vxo. Et quod dictum probatæ personæ præstet iustam causam, etiam ad causandum titulum habilem ad præscribendum, concludit late d. Franc. de Cur. consi. 71. in 8. col. versic. stant duæ, &c. vbi in materia ista multa adducit, vide omnino, & idem nino in c. cum olim, in 3. no. inf. eo. Aen. de Fal.

c Communem opinio. Adde, q̄ etiam opin. docto. excellentis excusat, vt tenet Pe. de Ancha. consi. 225. in fi.

ANT. FRAN. An opinio doctoris excuset ab expensis, videtur dicendum, q̄ sic secundum dort. in c. vt debitus, de appe. & habetur per d. Cardin. de magi. & Bal. in auth. generaliter, C. de episc. & cler. & per Bart. in l. bonorum, ff. de bo. pos. ti. gene. & vide Alex. in l. iuris, C. qui admit. Quod intelige verum, quando talis opinio esset approbata pro communi opin. secundum Phil. Fran. in c. vt debitus, de app. & per Card. in cle. 2. de elec. in fine & c. finem litibus, de do. & cont. Et aduerte, quia si opinio doc. esset illustris & præstitit patrocinii in causa illa, non excusaret, sed si non substinet patrocinii, & in causa consuluisset, eius opin. excusaret, secundum quod vult Alex. in d. l. iuris, pro quo facit, quia opi. doc. excusat a culpa, secundum quod voluit Paul. de Cast. in consi. 88. immo dixit ipse in consi. 19. in 3. col. q̄ opinio multorum docto. excusaret etiam in foro conscientiæ, quod etiam opinor Innocen. in c. ne innitaris, de constit. Et hæc maxime puto vera, si talis opinio esset opi. Io. And. quia ipse fuit lumen iuris canonici, ut voluit Bal. in consi. de re iu. & D. Abb. iu c. de quarta, de præscrip. vel si esset opin. glo. aut hos. & de glo. dixit Iac. Butr. in l. vnica. C. qui pro ina iuri. & de Imo. dixit hos. de Imo. in cap. cum contingat, in 5. char. de iureiu. & vide Paul. de Cast. in consil. 59. & And. Sicu. in suo consil. quod incipit, illud afferam, quod est pone. consil. Alex. 47. commutando a principio.

d SEB. SAP. Iustam causam litigandi. Adde, q̄ iur habet pro se opi. doctoris, dicitur habere iustam causam litigandi, ut per Dec. in c. vt debitus, colum. 8. post Io. And. & Ant. de But. ibidem. infra de app. similiter qui habet contra aliquorum doctorum, secundum Bar. in l. bonorum. ff. de bon. poss. Angel. Imo. in l. si conuenerit. ff. de re iud. Ias. in d. l. properan. §. finautem alterutra. col. 3. versi. Imo in hac materia. C. de iudi.

e Sentit cum glo. Adde eundem consil. allega. 85.

f SEB. SAP. Indistincte verum. Quid autem si expensæ non sint petitæ coram iudice, a quo fuit appellatum, an possint peti coram iudice appellationis? ponit Fel. in c. significauerunt. col. 3. ver. hanc quartam limitationem, & de excep. post Abb. ibi, col. 3. vide etiam Fel. in c. si duobus, in principio de appell.

tuaueram, neg; sti. induxi testes ad probandum, qui non plenè probauerunt mutuum: index tñ sequendo dictum illorum, cōdemnauit &c. Tu appellasti, quia iudex secutus fuit probationes minus plenas: ego in cā appellationis induxi instrm debiti, & sic iudex, pp hoc instrumentum confirmauit sñiam. certe non video, quare non debeat te condemnare in expensis, tā primæ, quam secundæ instantiæ, cum remere & calumniose litigauerus, licet sententia fuerit iniuste lata contra te propter probationes non plenas: Habent enim hic locum iura dicentia temere & calumniose litigātem condemnandum in expensis, quia nō debebat appellare, si sciebat se iniustam cām fouere. Et no. bene hanc rōnem, quia nullus doc. eam considerauit, & facit ad
29 ea, q̄ statim subiiciam. Scdo mēbro principali, qñ succubuit ap
a pellatus, a & tunc aut ex nouis actis, & euitat ꝺdemnationē expensarum, quod intellige, vt supra dixi, qñ habebat probabilē causam litigandi super principali, & cum hoc habuit sententiā pro se. Hic. n. cadit error facti, non iuris: hoc communiter tenetur, & practicatur, vt no. gl. in d. reg. ignorantia, & Innoc. hic, & Bar. in l. generaliter, C. de iureiu. & l. properandum. §. finautem reus. C. de iu. & ita practicat stylus curiæ, & referunt, & tenent do. de Ro. deci. 265. alias 365. & Archid. 2. q. 1. c. in primis. Aut fertur sententia ex antiquis actis, & tunc dicunt quidam, vt hic refert Inno. appellatum non condemnandum, quia habebat præsumptionem sententiæ pro se, cuius occasione excusatur, si non tenebatur, & sic non fiet condemnatio, ex quo in parte cōmer, & de hoc vide in præall. §. nunc videndum, ver. sed vbi, & idem dico in causa, seu instantia principali, vt si in parte obtinuit, & in parte non, fiet compensatio hinc inde. Dixi in simili
30 ex quo, de plus peti. nisi reus iuste litigauerit super toto, iux.
b dixi in c. vno, de plus pet. & in c. pe. de iura. cal. † Venio ad quintam partem gl. & quæro quales expensæ veniant restituendæ? Cy. in d. l. generaliter, & sentit glo. in d. reg. ignorantia, & doct. hic: nam hic cadit ignorantia iuris, ex quo acta erant sibi manifesta: debuit etenim ex illis colligere iustitiā sniæ, & hoc verum fm d. An. nisi alia iusta & probabilis cā eum excuset, vt qa error in iure erat probabilis, quia casus erat satis dubius, & nō decisus per gl. vel doc. Vel erant opi. doc. variæ & non apparebat de cō
c. finder, q̄ necessariæ. moderatæ, & vtiles, vt expensæ factæ in
c aduocatis, & aliis. Nec ob. q̄ minores facere potuisset expensas, tamen, quia fato, vel casu fecit, non repetit. all. ad hoc multa iura. Aduerte, quia gl. dicit simpliciter vtiles repetendas. Nā quidam antiqui ponunt hoc negatiue. f. non vtiles, vt sic veniāt ne
31 cessariæ, vtiles vero non, & sic posuit Io. 2. q. 1. c. in primis, Vinc.
d in. hic: fa. pro opi. istorum c. cum venissent, in fi. de eo, q mi. nor. Spe. tāgit hanc varietatem, sed nihil diffinit, in tit. de expē. §. 1. sed ipse Io. And. putat vtranque literam esse bonam. si. n. reciperet, tunc, non, stat, sed si coniungis moderamen vtilibus, bene stat etiam sine non, maxime, quia necessariæ semper sunt vtiles, sed non conuertitur, vt in exemplo prædicto. Et secundū hoc idem erit vtriusq; sensus literæ: necessariæ enim inducunt moderamen: sed in vtilib. debet iudex moderari, & hoc satis placet, & fuit de mente huius glo. dum dicit q̄ expensæ debent esse mediocres, non delicatæ. Voluit. n. per hæc includere vtiles cum moderamine. Et pro hoc ego adduco tex. opt. inf. c. prox. in fi. vbi Papa condemnauit contumacem ad moderatas & legitimas expensas, & sic non tm ad necessarias. Et no. illum tex. q̄ iudex condemnauit ēt ad expensas, quas fecit aduersarius pro cibariis, & aliis ad vitam necessariis, ad idem c. auditis, de proc. &
29 hoc fa. pro his, quæ statim subiicientur. † Sed quia gl. dicit veni
c re expensas factas pro aduocato, quid si habuisset aduocatū gratis? di. Io. And. q̄ si habuit sub spe remunerationis, c veniūt illæ expensæ, secus si in dono. qd voluit ēt Spe. in ti. de exp. §. fi. versi. quid si victor. Et hoc satis placet, quia qñ habuit sub spe remunerationis, ipse obligatur aduocato naturaliter ad tantundē, vt l. sed & fi. §. consuluit, ff. de pe. hær. & sic non cedunt sibi iste expense omnino ad lucrum, secus qñ mero dono, ut quia erat aduocatus, qui indistincte nullam remunerationem, nisi a Deo,
30 expectans, patrocinabatur. † Quid aūt si iste victor erat solitus
d per se litigare, nunquid poterit petere expensas procuratoris, vel aduocati? Io. And. in addi. in loco præall. sentit q̄ non, d idē
c d. An. hic. Ego puto, e q̄ si pp hoc perdidit aliud lucrum, q̄ recuperabit expensas, quas verisimiliter haberet consimilis aduocatus, pro hoc, quia per assistentiam in lite repetit quis lucrum p-
31 sonale, q̄d perdidit, vt supra dixi. † An aūt venient expensæ ciba riorum, Gul. dicit illas venire detractis his, quas domi feciss̄et, nisi in domo vixisset ex artificio, & idem Spe. in tit. de expen §. fi. ver. de condemnatione, & Vin. hic, & Io. An. post eum, & ꝓ hoc l. sed si hæreditas. ff. ad exhi. cum ibi no. & vide bo. glo. in c.
32 statutum. §. insuper, de rescrip. lib. 6. in ver. moderatas. † Venio
f ad sextam partem & quæro, quo iure petantur? expensæ? Gl. cōcludit, q̄ factæ ante li. conte. peti debent iure actionis. i. actione pro eis intentata, & in libello peti debent, quia ea, quæ fiunt ante li. cont. non pertinent ad iudicis officium, vt l. ædiles. §. item sciendum, ff. de ædil. edi. sed expensæ quæ fiunt post lit. cont. peti debent iudicis officio, per d. l. ædiles. Aduerte latius vltra glo. Quædam enim expensæ debētur ratione contumaciæ, quædā aūt quia sunt factæ in lite, & istæ sunt duplices, quædam sunt factæ ante li. cont. quæ iam post. Expensæ aūt contumaciæ veniūt iure actionis, ff. si quis ius dic. non obtempe. l. 1. secūdum Iac. de Arc. in l. sancimus. C. de iud. Bar. aūt in d. l. sancimus. dicit, q̄ peti possunt iure actionis ex edicto, si quis ius di. non ob. Item peti possunt iudicis officio indirecte, vt denegetur contumaci audientia, nisi refectis expensis, & pro hoc vlt. facit c. qñ. §. in aliis vt li. non conte. & c. 1. inf. eo. tit. lib. 6. & d. l. sancimus, & cū hoc dicto Bar. transit d. Ant. Ego puto, q̄ vltra prædicta remedia cō petant alia duo, vt iudex ex officio suo, ēt absq; partis petitione possit condemnare contumacem in expensis, per c. infra prox. in fi. vbi nulla præcessit partis petitio super hoc, vt satis colligit ex tex. cum non interuenerit alius libellus, seu petitio, ad idem c. auditis, de proc. ex quo. n. hoc incidit in litem, seu in iudicio, pōt supplere iudex ex officio suo, sicut & terminum ad probandum, & alia statuit ex officio, vt no. in c. licet, de prob. Et hoc satis vīr probare iure præal. sicut ex officio suo mulctam imponit pro cōtumacia commissa ante li. cont. vt l. vna. ff. si qūis ius dic. non obtem. & in l. 2. ff. si quis in ius vo. & in c. de causis, de off. deleg. & ad prædicta facit c. querelam, de proc. & aperte sentit Spe. in ti. de expen. §. 2. in prin. Pro expensis vero litis, q̄ fiunt ante li. cont. sunt ēt opi. nam Iac. de Arc. in d. l. sancimus, dicit, q̄ oēs expensæ, quæ veniunt rōne victoriæ competunt iudicis officio, ad hoc adducit l. terminato, in rōne sui, ne lites ex litib. oriantur, q̄d esset, si iure actionis peterentur, quia oporteret litem contestari, & singula obseruari, quæ in iudiciis obseruātur, & q̄ summarie expediantur, & sic iudicis officio, adducit etiā l. nec quicq̄. §. vbi decretum, ff. de offi. procon. & hanc opi. latissime tenet, & prosequitur Gul. de Cu. in l. sancimus, C. de iudi. Pet. in d. l. sancimus, tenet q̄ istæ expensæ possunt peti iudicis officio

ADDITIONES.

a Appellatus. Adde D. de Ro. dec. 251. in nouis, hoc eo. tit.

b Probabilem causam. Adde Pet. de Anch. consi. 182. & dicunt do. de Ro. decis. 181. in nouis, hoc eo. tit. q̄ licet probabilis causa excuset ab expensis, q̄ tamen non excusat a fructibus, qui sunt beneficij.

c Remunerationis. Adde q̄ idē tenent D. de Ro. deci. 180. in antiquis, de re iud.

d Quod non. Adde quod idem tenet do. de Ro. decis. 183. de re iud. in antiq.

e SEB. SAP. Ego puto. Vide in l. fin. C. de fruct. & lit. expen. in l. si stipulatus. ff. de fideiuss. & in l. si domus, in fi. ff. loc. vbi vult, quōd si ille, qui litigat, est doctor, vel aduocatus, non potest petere in condemnatione expensarū, quantum habuisset soluere alii. Et aduerte, quod per hoc Alex. in d. l. fin. tenet contra Abb. hic quod non potest petere illud, quod lucratus fuisset in causa aliorum. sed opin. Abb. defendit Ias. in d. l. properandum. §. fin autem alterutra, col. 6. versi. Adde etiam q̄ si ille, qui litigat. C. de iudi.

f Quo iure petantur. Adde Feder. consi. 139.

Universidad de Deusto
Biblioteca

officio ex condictione l.sancimus,& iure actionis.†Addit tñ,q̃ talis actio coharet iuri,vnde finitur cum lite: quare lite finita, peti non pñt, vt d.l.terminato,C.de fruc.& li.expẽ. facit c.cum appellationib.de appe.lib.6.Bar.in l.4.§.hoc aũt,iudicium,ff.de dam.infe.& l.properandum,§.sin aũt,in fi.vẽ sentire post Dyn. q̃ istæ, quæ fiunt ante li.conte. non veniunt iudicis officio: vnde sentit,q̃ debeant peti,alias iudex non posset cõdemnare. D. Ant.sequitur primum dictum,vnde ẽt veniant iudicis officio. Nec obst.fm eum, q̃ officium iudicis non habeat locum ante li.conte.vt d.l.ædiles,quia hoc verum specifice, sed clarissimũ iudicis officium bene cõpetit,sicut videmus,qđ ante li.cont.pt citare,vt l.2.ff.de iur.omn.iu.& ita transit. Mihi placet hæc opi. pro qua induco Inn.in c.sæpe.inf.de app. vbi expresse tenet,q̃ ad expensas,quæ fiunt ante li.conte, iudex põt condemnare ex officio suo,& ẽr mulctare contumacem, all.ff.si quis ius di. nõ ob.l.1. & idem dicit in delegato,all.ff.de off.eius, cui man.est iurisd.fi.& idem tenet Spe.in ti.de expen.§.2.in prin.pro hoc optime facit c.calumniam,de pœn.vbi indistincte dr̃,victum victori condemnãdum in expensis,& in c.inf.prox.& in c.querelam & c.constitutis,& c.auditis,de proc.Eadem.n.est rõ in istis,sicut in expensis contumaciæ,in quib.cõdemnat ex officio, vt supra dixi,& probatur in iurib.præalle.Nec ob.d.l.ædiles.põt enim responderi duob.modis.Primo,qđ ea,quæ fiunt extra iudicium, non pertinent ad iudicis officium ante lit.cont.ar.in c.significate,de app.sed ea,q̃ fiunt in iudicio,seu circa iudicium, sic, vt cõdemnare in expensis factis in iudicio,vel mulctare contumacẽ vel statuere terminum ad probandum, & similia facere. Scda rñsio est,q̃ non solum ea,quæ fiunt post li. contest. maxime pertinent ad indicis officium,sed ẽr ea,quæ fiunt ante, ẽr pertinẽt, licet non ita pingue,vt satis patet per prædicta. Circa vltimum membrum de expensis,quæ fiunt post li.contest.cõiter tenetur quod illæ veniunt iudicis officio per l.terminato,C.de frn. & li. expen. facit c.cum appellationib.præall.ideo finito iudicio, nõ
34 pñt amplius peti,vt dictis iurib. † Sed hic est dubium, nunquid iudex ex officio suo, parte non petente, possit condemnationẽ facere? Bar.in d.§.hoc aũt iudicium,& §.sinautem, in fi.concludit,q̃ sic per l.ædiles. Dic tñ,quod si iudex non condemnauit,
a non tenetur refarcire de suo,a quia ex quo causa non est pia,nõ tenetur impendere officium suum ad vtilitatem priuatam,per d.§.hoc aũt iudicium,& ideo consuluit,q̃ pars semper in libello perat,& sic intelligit gl.in l.fi.C.de fruc.& li.expen. quæ dicit iudicem teneri de suo,si non condemnauit in expensis.f.quando pars petilt,& hoc mihi placet,& allego pro hoc gl. quæ hoc aperte tenet in c.fi.de reser.super ver. expensis. Et hoc facit ad
b multa similia, maxime ad statuta b imponentia certam pœnã
c iudici,si quæstionem non terminauerit intra certum tps. c Deber enim intelligi.f.si pars hoc petiit,& idem sentit D. An. in c. cum venerabilis,de iud.& c.cum sit,de foro comp. & hoc plus placet.q̃ dictum D.de Ro.dec.251.alias 354. vbi sentiunt partẽ
d posse appellare ea snia iudicis in eo,q̃ non condemnauit succũbentem in expensis,licet hoc non fuerit petitum, qa per regulam generalem victus victori & c.debebat iudex facere condemnationem expensarum:posset tamẽ concordãdo dici, q̃ põt appellari per illam regulam,non oppositum opponam,nõ probatum probabo,vt per l.per hãc.C.de temp.app.& c.cum Ioãnes,de fide instr.non aũt rõne grauaminis, quia si non tenebat condemnare sine petitione,vt sup.dixi,ergo non grauauit: qa non peccat,qui legis authoritate peccat.23.q.4.c.qui peccat,& l.Gracchus,C.de adult.sed pro reformatione snię poterit appel
35 lari,vt dictis iurib.qđ no. † Venio ad septimam partem gl.& q̃
e ro,an iudex possit omni tpe, e ẽt post sentẽtiam cõdemnare in expensis?Gl.respondet,q̃ de illis,quæ veniũt iudicis officio,nisi condemnet tpe snię,postea condemnare non põt, nec peti possunt.l.terminato,prælle.& dicit, q̃ per totum illum diem põt condemnare,vt in c.cum appellationib.de appe.lib.6.Et dic clarius, q̃ in expensis contumaciæ potest iudex non expectata diffinitiua condemnare incõtinenti, postq̃ constitit de contumacia,vt inf.c.prox.& c.auditis,sup.de proc.ẽr si lis non sit contest. vt in iurib.præal.vt no.Inn.in c.sæpe,de app. Semper.n.durat iudicis officium a prima citatione vsq; ad snìam,vt d.c.auditis,& no.Inn.in d.c.sæpe,tamẽ si vult expectare,põt differre, & cõdemnare quandocunq; ẽt si diffinitiua proferretur pro contumace,& hoc prædicta rõne, quia a principio vsq; ad finem durat officium,facit quod no.in d.c.calumniam,& expresse tenet D. Inn.in d.c.sæpe.Immo plus dicit ibi,q̃ si iudex pronũciauit aliquem contumacem,vel defecisse in probanda exceptione,& p tunc non condemnauerit,poterit postea condemnare qñcũq; vsq; ad finem,nec poterit condemnatus appellare, si est effluxum tps decennii,a tpe illius pronunciationis,quia tũc est quedam executio primæ snię,quod est bene notandum, nisi secundum eum iudex excedat modum in taxãdo,vel nisi posset pars allegare probabilem causam, quare proposuit illam exceptio-
36 nem,vt l.qui solidum,ff.de leg.2.†Subiicit tamen ibi Inno.vnũ notabile verbum,q̃ iudex poterit,durante iudicio,tales interlo
f cutorias reuocare, f arg.ff.de re iudi.l.quod iussit, & c.cum cessante,de appel.quod intelligo,quãdo prærendit iuttam cãm.Et an hoc possit facere nõ vocata parte, in cuius cõmodo interlocutoria lata fuit,vide Inno.in c.querelam, de proc & Bar.in l. quod iussit: & dicam plene.in d.c.cum cessante.Quædam expensæ veniunt,quia pars deficit in probanda dilatoria, vel perpensæ veniunt,quia pars deficit in probanda dilatoria,vel peremptoria,& qñ possit iudex condemnare, dixi supra plene in exterminatione intellectus huius c.Quædam expensæ veniunt rõne victoriæ,& in his iudex condemnat tpe snię,vel per totum diẽ sententiæ,& non postea,vt d.l.terminato,& c. cum appellationib. Et diuersis practicas pronunciandi super expensis dicam
37 post Io. And in c.i.de seq.poss.& fruc.†Venio nunc ad vltimam partem glo.& quæro qualiter probabuntur expensæ? Glatidet q̃ iudex pries taxabit,& postea recipiet super sic taxatis iuram parte,allegat iura,& vide qđ no.in c.1.de le.pol.& dicit Io.Andr. hic,q̃ oportebit sic procedere; adeo,q̃ si fuisset conuentum vt super eis stetur iuro victoris,non valebit cõuentio, remittit se super eis stetur iuro victoris,non valebit cõuentio, remittit se in §.fi.in 7.qõ.de verb.sign.& habetur per dom.Ant.in c.dilectipost glo. dolo & contum.vbi etiam ponunt, vtrum iudex ex officio inquirere debeat aliquem, si forsan inquisitus absoluatur de contentis in inquisitione,
b beant sibi per iudicem refici expensæ,de quo etiam vide per Alexan. in ff.ad Turpil.

b SEB. SAP. Statuta.Vide multa congesta per Fel.in c.sinautem,col.3. vers.& generaliter dicitur,supra de rescr.Alex.in consi.82. incip. in causa vertente inter Petrum & Ioannem,col.vlt.in 2. vol. vbi facit mentionem de statuto, quo imponitur certa pœna iudici,si non terminauerit quæstionem infra certum tempus.vide etiam multa congesta per d.Isaf.in 1.adhmodum,in lectura, in ver.no.C.de iureiu.

c ZAC. Intra certum tempus. Adde tu Th.Ferrarium in suo tract.cui causæ a. qui iudicib.dat cautelam, vt exitent pœnam statutariam,quãdo nõ possint intra præfixum tempus terminare, quia non sunt parati in causa.

d Posse appellare.Adde quod idem tenet Ang. consi.290. circa primo vide chre,& vide consi.incip.in Dei nomine,visis petitione.

e Omni tempore. Adde Fede.alle.consi.129.

f Reuocare. Adde,q̃ stante statuto, q̃ si accusator defecerit in probando, q̃ condemnetur in expensis,& si iudex omiserit, habeatur pro condemnato, quod si iudex in sententia deficientem absoluat primo, deinde eadem die condemnet,q̃ secunda condemnatoria non valet, vt consuluit Anch.cons. 182.& ibi vide de intellectu.l.Paulus.& c.cum appellationib.

g Declaretur.Adde Alex.idem tenentem consi.37. supra alle. Et an a sententia lata super taxatione expensarum possit appellari,Rom. consuluit,q̃ sic consi.208.

ANT. FRAN. An a sententia lata super expensis possit appellari, dicite de iure cano.secundum quod potest appellari a quacunque interlocutoria vt in c.vt debitus,& c.interposita,de app.absq; dubio poterit appellari. Sed quid si dubium est de iure ciuili,an a tali condemnatione possit appellari? secundum ius ciuile ab interlocutoria non appellatur, vt l.aret.de re iudi. tempus.C.de app.tamen ex quo forsan non reciperet reparationem per appellationem a diffinitiua,si forsan esset facta condemnatio expensarum propter eo,q̃ victus succubuit in vno articulorforsan posset dici, q̃ ipso facto non deberet appellatio etiam de iure ciuili, de quo per Bald.& docta in l.ancillæ C.de iud.& in l.eum quem temere,ff.eo.

ADDITIONES.

a ZACHAR. Refarcire de suo.Sed quid de quæstione,quam Iac.Reb.in Consa,post medium,C.de exa.trib.lib.10.ponit post Host.in sua summa,tit. do.§.qua pœna,ver.illud speciale,vtrum iudex, qui quia omisit condemnare victum in expensis petitis,illas ipsi victori soluit, quia fecit causam litis vt hic,an possit a victo,quem condemnare debuerat,illas repetere? Et concludunt,q̃ non:de quo per sæpe allegat.Lanfr.vbi sup.nu.12. ver. item per quæro, & ibi in Apost.Bened.Vadi,& Celsi, in ver. litem fiam, vbi missa quæro, & ibi in Apost.Bened.Vadi,& Celsi, in ver. litem fiam, vbi mss. tractant hanc quæstionem.

ANT. FRAN. An iudex omittens condemnare in expensis victũ mere ligiorum debeat refarcire de suo,vide Bal. post Cyn.in l.sancimus,vbi Alex.in de iud.& authen.generali,in pen.colum.C.de episc. & cler. & in l.obtemperare,in §.proficisci,in 16.qõ.ff.de offic.proconf. & vide Card. in clem. ligios in §.fi.in 7.qõ.de verb.sign.& habetur per dom.Ant.in c.dilectipost glo. dolo & contum.vbi etiam ponunt, vtrum iudex ex officio inquirere debeat aliquem, si forsan inquisitus absoluatur de contentis in inquisitione,beant sibi per iudicem refici expensæ,de quo etiam vide per Alexan. in ff.ad Turpil.

loquitur in delatione iuri facta pacto non precedente, ideo re integra põt reuocari,sed hic nos loquimur, qñ præcessit pactũ, vt staretur iuro de simplici affirmatione, ergo, &c. per hoc habes expeditam totam materiam huius cap.Gio pen.fuit supra expedita.Vltima est facilis,& de casib.reseruatis iudicis arbitrio vide in Speade offi.iud §.pen.ad fi.&c.

SVMMARIVM.

1 Contumax condemnatur in expensis a die primæ citationis factis.
Citatus,vt veniat ad certum terminum, tenetur comparere in termino, vel post terminum, quam citius potest, si in primo termino fuit impeditus. 7.12.18.
2 Procurator potest constitui ad opponendum crimina contra aliquem, & ad hoc requiritur speciale mandatum.
3 Appellans si suam appellationem non prosequitur, præsumitur habere iniustam causam.
4 Vsque,ista dictio ponitur exclusiue,vt cuitetur absurditas.
5 In causis de longinquo potest fieri vna citatio peremptoria pro prima vice.
Citatio peremptoria potest fieri absque diuisione trium terminorum.
6 Citatio potest fieri per priuatam personam,dummodo ad illum actum habilitatur,item per proprium aduersarium ex mandato iudicis.
7 Professio ex mandato iudicis potest apprehendi per ipsum principalem, inquando iste actus sit coram iudice.
8 Index condemnans aliquem propter eius contumaciam, debet primo ipsam contumaciam patefacere.
9 Confessatis admittitur etiam post litem contestatam, & sine mandato.
Agens pro alio præstat cautionem ratihabitionis ante litem contestatam,postea vero non compellitur præstare.
10 Electus in certa conditione, vt etiam quod non petat confirmationem, vel consecrationem, possint contra eum obyci crimina, & tanquam indignus repelli.
11 Appellatus extra iudicialiter non tenetur ire ad curiam,nec condemnatur in expensis.
12 Obligatus ad aliquid,si in termino dato non facit,quia impeditus,tenetur post terminum facere,18.
13 Impeditus comparere per se tam actor,quam reus,tam in causa ardua,quam non,tam impedimento longo,vel breui,tam iusto,quam non, tam ante quã post li.conte.tam in causa exposcente celeritatem, quam non, an teneatur constituere procuratorem.
14 Procurator si debet in aliqua causa constitui,& non inueniatur, an imputetur non valenti eam reperire,& quid fiet isto casu?
15 Contumax non potest purgare morã quin veniat cõdemnandus in expẽsis.
16 Iudex quo casu inducat legitimam causam non comparendi, vel non prosequendi causam,tam principalem,quam appellationis.
17 Condemnatio expensarum fit etiam in causa criminali.
Index, qui sine indicijs inquisiuit contra aliquem,si postea absoluat eum,tenetur sibi in expensis.
18 Citatus ad totam causam,vel non ad totam,si non compareat in termino, an debeat iterum citari,quando actus expeditur extra illum terminum.
19 Sententia lata post diem citationis est nulla. 11.
20 Citatio impossibilis,puta breuis,facta ad certum terminum, non arctat citatum comparere etiam post terminum.
Præceptum iudicis impossibile non ligat.
21 Contumax an condemnetur in expensis a die citationis emissæ,vel a die præfixi termini ad comparendum?

CAP. VI.

Vm dilecti. †Contumax condemnatur in expensis factis,a tpe citationis emissæ h.d.Summo sic,& notabilius.Citatus ad tam causam certo termino ad comparendum assignatus,tenetur comparere in termino,& dato impedimento in termino,a dẽt comparere q̃ citius põt post terminum, alias cõtumax in expẽsis a tpe citationis emissæ h.d. Diuidit. Nam prima ponit formã processus:in secũda interloquit ibi, qua prima facit quinq; : nam primo ponit comparitionẽ nũcio electi,& aduersariorum ipsius,& decisam causæ commissionem:Scdo,ibi,[Quamuis.]ipsius electi primam ptumaciã. Tertio,ibi,[Volentes.]ipsius electi citationem.Quarto,ibi,[Ex quibus.]ipsius absentiam,& excusationem.Quinto,ibi,[Sed pretendit.]ipsius excusationis impugnantiã.Casus li.Quidam electus in epm Leodien.Arch.& quidam canonici eiusdẽ ecclesiæ opponebant se huic electo, pp quod nuncij ipsius electi fuit in epm Leodien. Arch.& quidam canonici ejusdẽ ecclesiæ opponebant se huic electo, pp quod nuncij ipsius electi pos,& aliis accesserunt ad Papam Archid.& H. canonicus,p & aliis canonicis suis,quorum literas exhibuere de rato,opponebant quædam crimina ꝫ eundem electum, quæ intendebant eum repellere tanq̃ indignum.Sup his mãdauit Papa inq; contra.Tãdem quia pars Arch.quædã grauamina inferebat electo, dem electus appellauit ad sedem Apost.sed appellationem suã non fuit prosecutus per idoneos procuratores,altera parte eam prosequente: pp quod orta fuit nõ leuis suspicio ꝫ ipsum.vñ Papa mãdauit eidem,vt vsq; ad dñicam,qua cãtatur,Ego sum pastor bonus,per se,vel sufficiẽtem procuratorem ad pñtiam suã accederet,super prædictis rñsurus : alioquin cum assignaret ei terminum peremptorium supradictum,sciret, q̃ tum de iure posset,procederet ꝫ ipsum. Aduersarii ipsius expectauerũt ipsũ in curia diu vltra terminum ipsum, sed ipse quẽdam simplicẽ nunciũm tũ cum suis literis accusatoriis destinauit.Dicebat.n. q̃ tardè nuncium receperat, vñ non poterat tum pp breuitatẽ termini,tum pp viarum difficultates se ad pñtiam suam pñtare. Sed ꝫ ista sic rñdebatur,q̃ sicut miserat excusatorem,ita dirigere poterat rñsalem,cum ei non fuisset iniunctum, vt ad cãm in propria persona veniret.Præterea cum mandatur alicui, vt ad certum terminum se iudici repræsentet, duo intelliguntur mãdari,si vt ad iudicem veniat,& ad diem sibi statutũ accedat: vnde,si non põt venire ad diem statutũ, nihilominus post terminum venire tenetur ad iudicem,sicut cum mandatur alicui, vt ad certũ diem rem certã persoluat,non iõ erit liberatus a debito,si non soluat die data,immo elapso ẽt die solutioni præfixo ad soluendum, dẽr compelli,vnde dñs Papa,qa dictus electus, nec venerat,nec sufficientem nuncium miserat ad diem statutum,nec post diutius expectatus,qa excusauerat morã suã,& calores æstiuos,& insidias formidabat, reputauit illum contumacem: vnde condemnauit illum ad expensas alteri parti, quas fecerat ab eo tpe, quo ipsum expectare incepit, hoc est a tpe citationis emissæ.Bern.†No.primo posse procuratorem cõstitui ad opponendum crimina ꝫ electum.Et hoc, quia agitur ciuiliter de crimine,vt in c.super his,de acc.deber tñ talis procurator habere ad hoc spãle mandatum,b pp sui præiudicium,nec sufficeit specificatio articuli exposcentis spãle mandatum cum cta gña li,vt ꝓbatur in cle.non põs,de procu.& ibi vide rõnem in gl.& de tali procuratore,vide qđ leg.& no.in c.is qui,& c. ꝓcurator, de elec.lib.6.Intellige ergo literam, q̃ isti habebãt literas de rato.i.mandatum spãle,cum cta,q̃ haberent ratum quicquid ipsi procuratores facerent,de quo vide qđ no.in c. ꝓingit, de transl. & c.venerabilis,de reli.do.†No.secũdo,q̃ ꝫ appellantem,& appellationem non prosequentem,oritur suspicio nõ leuis de iniustitia causæ:& hoc ideo,qa facit ꝫ naturam suam. Nam appellantis est prosequi,& appellati fugere.facit qđ no.in c.causam, 3.co.4.q.4.c.1.& 7.de app.c.cum sit Romana, & c. cum personas.Item no.q̃ ex non leui suspicione iniustitiæ orta ꝫ actorẽ, seu reum appellantem,non debet ferri diffinitiua ꝫ eum, & sic suspicio non leuis non sufficit ad ꝺdemnationem, de quo vide
4 qđ no.in c.cafferre,& c.literas,inf.de præsum.†No. non vitiari citationem factam ad diem feriatum cum dictione, vsq;:nã tũc, vt euitetur absurditas,dictio,vsq;,ponitur exclusiue & limitative Designat n.tps,vsq; ad quod habet facultatem comparẽdi.
c Et de multiplici significato huius dictionis, vsq;, c vide qđ not. Inn.in c.1.de or.ab epi.qui ren.epi.gñaliter de hac citatione,vi
5 de quod no.in c.fi.de feriis.†No.ibi,[Super prædictis omnibus,
d &c.]q̃ de longinquo põt fieri citatio ad totam cãm, d & in prima vice põt mitti peremptorium,vide qđ dixi in c.fi.de dila.& in c.1.eo.tit.Et no.vnum modum citandi peremptorie:non.n. est necesse,vt tps diuidatur in tres terminos: sed satis põt terminus in confuso assignari peremptorie, & vide super hoc diuersas practicas per glo.in c.constitutionem,de sent. excom.lib.6. No.iudicem posse iuridicè comminari de procedendo ad vlteriora ꝫ contumacem,& sic vẽ,qđ peremptorium non hẽt comminationẽ, nec eꝫ. Tu dic melius,vt no.in c.cãm,de resc.& D. de Ro.dec.138.alias.245.& per Bart.in l.si finita. §.Iu.ff.de dam. infe.Et de prædicta comminatione no. tex. cum ibi no. in c.cũ
6 ex literis,de in integ.resti.†No.ibi,nuncium cui,&c.] fm intellectum Abb.q̃ nuncio citandi potest iniungi citatio: nam intelligit hic Abb.istum fuisse nũciũ electi,cui,cum a Papa recederet, iniunctum fuit ei,vt electum citaret, qđ satis põt sustineri, dũmodo

ADDITIONES.

a ZACHAR. In termino.Adde Lanfr.in c.quoniam contra.§.citationes in fi.& ibi tam in apost.Bene.Va.quàm Celsi,inf.de probationib.

b Speciale mandatum.Adde Rom.consi.40.

c Vsque.Adde Old.consi.49.Adde Bar.plenissime in l.patronus.§.Sempronio, ff.de leg.3.vbi perfecte ponit illius dictionis naturam,& D.Ale.in cõl.153. incip.vila,in 3.col.post medium,in 5.col.& in consi.125.in 1.col.& seq.eo. volum.vbi ponit,an cessio alicuius emphyteusis facta vsque in tertiam generationem,sit inclusiue,vel exclusiue,vide ibi, quia distinguit istam materiam.Aen.de Falc.

ANT. FRAN. De natura dictionis,vsque,dicas,quòd in dubio,si tractamus de fauore,includit,alias excludit,nisi mens ostendatur, vide Bald.in auth. hoc amplius,in ultima col.in uersic.nota de dictione,usque, C. de fideicõ. Et adde,q̃ in dilationibus semper includit secundum Bal.in c.1.in §. decedente,in ult.col.qui feu.da.pot.in usi.feu.& vide Spec.in tit.de diſpu.& alleg.in §.post docto.in uersic.item dictio,usque,& in tit.de accusa.in §.sequitur uidere,in uer.cæterum,& in tit.de cita.in §.1.in uersic.item excipiunt, quòd citatio.& vide Bald.& docto. in l.a caligaro. C. de nup.& Barto.in l. semper in stipulationibus.ff.de reg.iur.& per eundem Barto. in l.oleum,in §.merito.ff.de dolo,& in l.meminisse.ff.de offic.proconſ.& vide glo. in l.finussamul.in §.1.in uerbo, usque,de ord.ab episco. qui renuncia. episco.& Archid.in cap.si gratiose,de rescrip.lib.6.& Gem.in cõstitutum,de præben. in 4.colum.& vide Bal.& Alex.in l.ex facto,in §.item quæro, in 2. col.ff.de uulg.& pupil.

ZACHAR. Adde tu ultra prædicta.quod no. in apostis tum in c.1.num.4.in apost.in uersusque,sup.de or.ab episc.

d Totam causam.Adde Pau.de Cast.consi.52.in primo impressis.

Universidad de Deusto
Biblioteca

modo eum ad hunc actum faciat nuncium suum. Alias. n. sibi,
tanꝗ priuatæ personæ, non esset credendum, de quo vide, quod
leg. & no. in c. cum parati, de app. & in c. prudentiam, de offic.
deleg. Et tali nuncio ẽt creditur sine literis citatoriis, vt no. in iu
rib. præall. & facit hæc lr̃a, ibi, [Iniunximus viua voce.] Itẽ plus
dicit, ꝙ ẽt aduersarium põt iudex constituere nunciũ ad actum
citationis, ar. in l. eum qui. §. si epistola, ff. de fur. & ibi per Bar. in
l. non iuste possidet, ff. de acq. pos. vbi ponit Bar. an ad appræhẽ
dendam possessionem possit iudex cõstituere ipsum principa-
lem, & concludit ꝙ sic, dummodo non reperiat resistentiam,
alias secus, ar. in l. non est singulis, ff. de reg. iur. No. de significa-
a to huius verbi, [Sero.] Nam idem importat hic, qđ tarde. a & no.
duo excusantia quem, si non comparuit in termino, videlicet
breuitas termini, & discrimina viarum: si enim hæc fuissent ꝓ-
bata, alia, quæ sequuntur in lr̃a. non obstitissent, satis. n. suffecis-
sent ad excusationem, ar. in d. c. de cætero. de sent. excom. & in
c. ex parte. inf. de appe. No. ibi, [Sicut excusatorem miserat, &c.]
ar. op. ꝙ vbi duo sunt pariter expedibilia, probata facilitate ex-
pediendi vnum, seu probato exercitio vnius, præsumitur facul
tatem fuisse ad expediendum aliud. Ita. n. arguit hic Papa: sicut
. n. iste miserat excusatorem, ita poterat destinare procuratorẽ:
Sed hæc intellige respectu impedimenti allegati, videlicet pp
viarum discrimina, alias aũt non sic de facili mittit quis procu-
ratorem, sicut nuncium, f̃m Vinc qui sic intelligit iura allegata
ad hoc per gl. & idem Abb. & Io. An. recitando: nam, & talis fa-
ceret excusationem, qa non reperiret procuratorem, f̃m Host.
& bene. Regulariter ergo facilius reperitur & constituitur excu
sator, ꝗ procur. sed quoad viarum discrimina hic alle. vr̃ proce
7 dere a pari, vel modica est dr̃ia, de qua non est curandum. †No.
& tene menti, ꝙ mandatum de comparendo in certo termino
distribuitur in duo mandata, vt citatus compareat, & in termi-
no ꝑfixo, & dato impedimento vnius, debet adimpleri aliud,
sunt ergo ista diuisibilia. Est. n. hoc mandatum qualificatum, qđ
recipit distributionem, iuxta ea, quæ hñr in c. Pisanis, de rest. spo
8 lia. & de hoc inf. latius dicam. †No. ibi, [Eum reputamus contu-
macem, &c.] ꝙ iudex anteꝗ condemnet contumacem, debet
b primo patefacere b eius ꝯtumaciam, vt sic de ea constet in iudi
cio, alias iniusta esset ꝯdemnatio. Ad hoc l. eius, qui delatorem,
& quod no. Bar. ff. de iure fisci, & per eũ in l. 2. C. de iu. cal. facit
c. f̃m leges, de hære. lib. 6. No. vlt. venire in condemnationẽ non
solum expensas necessarias, sed ẽt legitimas, & moderatas, de
9 quo dic latius sup. c. prox. & dic, vt ibi. †Op. ꝯ principium in eo,
ꝙ isti duo canonici agebant, seu excipiebant ꝑ se & noĩe quorũ
dam canonicorum. non. n. debuerunt admitti pro aliis, tũ quia
sine mandato non admittitur vnus ꝑ alio, vt in c. 1. de proc. tum
quia cã erat de crimine, in qua non interuenit procurator pro
alio, in c. veniens, de acc. Sol. gl. 1. dupliciter. Primo, ꝙ isti fuerũt
admissi pro aliis canonicis rõne consortii in lit. erat. n. hæc lis
cõis, & rõne cõitatis admittitur quis pro cõsorte post li. conte.
ẽt sine mandato, vt l. 2. C. de consor. eius. litis, & est speciale in ꝯ-
sorte. Sic. n. rõne consortii admissi sunt in cã criminali. Est ẽt &
aliud speciale, qa licet alias cautio ratihabitionis ꝑstetur ante li.
contest. per agentem pro alio, & non compellatur post, vt l. Põ-
po. §. rati, ff. de proc. tñ consors volens agere pro consorte post
li. contest. tenetur satisdare, vt d. l. 2. & dic rõnem spãlitatis esse
in hoc vltimo, qa cum consors veniat ad agendum pro cõsorte
post li. contest. & non prius, non est qp imputetur aduersario, si
prius non petịt cautionem, simile in c. insinuante, de off. deleg.
cum ibi no. Hæc prima solutio gl. placuit Vinc. Io. And. & Goff.
intelligit tamẽ Host. hoc procedere, qñ agitur de crimine ciuili
ter, sicut hic agebatur: secus si criminaliter. Hæc prima solutio
non placet gl. quoad casum nr̃m: quia ista non erat actio cõis,
vt vnus non possit agere sine alio: immo quilibet põt admitti,
ad hoc qđ leg. & no. in c. super his, de acc. Et intelligit, ꝙ isti hic
habebant mandatum, & hoc placet Host. & cõiter doc. & satis
placet mihi, ꝑ no. in c. cum M. de consti. & dic, vt ibi not. de hac
materia consortis, & per Io. de Lig. in cle. religiosus, de procura
10 tori. †Gl. 2. in prin. est literalis, in fi. quærit de modo agendi hic,
& rñdet, ꝙ ista crimina obiiciebãtur hic per modum exceptio-
nis: hoc ẽt placet Inn. hic, qui per hunc tex. dicit notandum, ꝙ
ꝯ electum agi põt per viam exceptionis, ẽt si nihil petat. Hic. n.
electus, vel sui nuncii non petebant confirmationem, neq; cõ-
secrationem, nec ex tex. patet, ꝙ ageret̃ per viã accusationis, in-
quisitionis, vel denunciationis, nec ꝙ isti proponerent crimina
prosequendo appellationem suam; qa ipsi non appellauerunt,
nec electus prosequebatur appellationem, quã fecerat. Host. di
cit hanc cõclusionem Inn. non procedere, quia ex quo electus
appellauerat, cã delata erat ad curiam, in c. ꝗuis, de elec. li. 6 Et
ꝗꝗ non prosequeretur ipse, aduersarii tñ poterant, & debebant
prosequi, de app. c. oblatæ, & de elec. lib. 6. c. 1. Et sic prosequen-
do appellationem poterant hæc & alia crimina opponere. Di-
ctum Inn. plus mihi placet: nam primo in se verissimum est, vt
ꝯ electum, ẽt nihil petentẽ, obiici possint crimina, vel defectus,
quia & si de præsenti electus nihil petat: est tamen in potẽtia pe
tendi, & tenet̃ petere: unde hic dr̃ exceptio intẽtionis, & in mul
tis hẽt naturam actionis, de acc. c. super his, de elec. super eo. vi-
de plenius per eundem Inn. in c. dudum. 2. de elec. aliquid teti-
gi. in c. si quis ꝯ clericum, in prin. de fo. cõpe. Item vr̃ hoc dictũ
Inn. & gl. qđ ẽt placet Abb. satis congruere huic tex. vbi dr̃, ꝙ
ista crimina proponebant, vt hũc electum ab electione repelle-
rent, vt indignum: non dicit, vt repellerẽt a confirmatione, vel
consecratione, & sic patet, ꝙ iste nihil petebat. Item non dicit,
ꝙ prosequebãtur simpliciter appellationem alterius, sed ꝙ ipsi
principaliter proponebant crimina, vt repellerent indignũ. sed
de facultate prosequendi appellationem in casu huius c. dicit
le. & no. in c. quis. præal. Item aduerte ad prin. huius c. vbi nil dr̃
de appellatione, quia nondum fuerat appellatum, & tamen dr̃,
ꝙ isti electi nuncii iuerunt ad curiam pro parte electi, & Arch.
& H. accesserunt proponentes quædam crimina ꝯ electum, vt
11 cum ab electione repellerent tanꝗ indignum. †Opp. vr̃, ꝙ cõde
mnatio expensarum debebat fieri non solum a tpe citationis
nunc emissæ, sed ẽt a tpe appellationis, ex quo non fuit cãp-
secutus, vt in c. sæpe, & c. Nicolao, & c. repræhensibilis, de appe.
Gl. in ver. [Prosecutus.] respondet, ꝙ ꝯrium procedit, quando
appellans suæ appellationi terminum præfixerit, vel si non præfi-
xit, oportet ꝙ appellatio fuerit iudicialis, quasi sentiat ꝙ appel-
latio hic fuerit extraiudicialis. Io. And. remittit ad ea, quæ habe-
tur in c. 1. de elec. lib. 6. & c. 1. de app. eo. li. Hæc remissio est bo-
na, cum appellatur in beneficialib. In aliis vero vide quod leg.
& no. in c. sæpe. & c. reprahensibilis, de app. & c. cum sit Roma-
na, eo. tit. vbi tractatur, an appellatus extra iudicium teneatur
ad curiam, & concludit ibi gl. ꝙ non, & vide Inn. in c. dilectis, de
maio. & obed. Et forte ob hoc dixit gl. condemnationem nõ pro-
cedere in appellatione extraiudiciali, quasi sit in facultate pro-
c qui, cum appellatus non necessitetur c ad comparẽdum, tu dic
12 latius, vt no. in iurib. pręal & maxime in d. c. 1. de app. lib. 6. †Gl.
super verbo, [Duo.] op. vr̃: n. ꝙ post lapsum terminum nõ vrgea-
tur citatus comparere, ar. in c. sicut, de spon. cum aliis iuribus
alle. in gl. quæ tamẽ non respondet ad ꝯria. Sed dicendum, ꝙ
sicut loquitur de obligatione ꝯhenda intra certum tps, quo tran-
su is, per quem non stetit, nõ tenetur postea. Hic aũt & in l. Cel-
sus, quæ hic inducitur, tractatur de obligatione iam ꝯtta. in quo
casu licet quis non satisfaciat in termino pp impotentiam, debet
tamen satisfacere post terminum. Alia ẽt iura hic alle. in glo. in
ꝯriis non multum faciũt, quia loquuntur, cũ tps adiicitur causa
limitandi. i. finiendi: sed in casu nostro, tps est adiectum causa non decla-
ritioni fiendæ ad procedendum in cã. unde sicut cã non dicimus
semper imminet, ita cã ꝯparendi semp vrget, sicut dicimus †Op.
13 debẽte soluere in termino, vt hic, & in l. Celsus. ff. de arbi. †Op.
& vr̃ tex. hic male dicere, dum dicit, ꝙ si nõ poterat iste electus
ꝑsonaliter venire, debebat mittere ꝓcuratorem suum, nam im-
peditus non ꝯpellitur procuratorem constituere, maxime in cã
ardua, vt ꝓbatur in c. querelam, de proc. Immo sententia lata
impedimentum retractatur, vt in c. cum Bertoldus, de re iud.
facit l. quæsitum, ff. eo. & multa alia, quæ allegantur in gl. Et pro
horum ꝯriorum solutione glo. in ver. [Nec sufficiẽtem.] primo
ponit opi. Vinc. secundo suam, & in effectu concludit actorem
non compellendum, nisi causatiue, s. si vult impedire cursum
præscriptionis, vt in l. 1. ff. de diuer. & temp. præsc. quæ sic debet in-
telligi. In reo vero ꝯcludit tria membra, ꝙ aut impedimentum
est perpetuum, & compellitur; aut breue, & non compellitur,
maxime, si cã est ardua, vt in d. c. querelam: si vero impedimen-
tum est longum, compellitur saltem, vt lit. contest. cum actore
ne sibi currat præscriptio. Ad hoc c. respõde dupliciter. primo,
ꝙ iste allegabat exceptiones friuolas, & si quas allegabat legiti-
mas, eas nõ ꝓbabat. Sed certe ista sol. mihi non placet, qa Papa
ꝑsupponit, ꝙ ẽt data legitimitate impedimenti, debebat mitte-
re procuratorem, sicut misit nuncium. Secdo solut, ꝙ aliud in
Papa, aliud in aliis iudicib. Hæc solutio ẽt non placet, qa nõ est
verisimile, ꝙ Papa simpliciter citãdo, velit auferre priuilegia
cuicunq; competẽs, ne ꝯpellatur ꝓcuratorem ꝯstituere, ar. c. ex
parte. 2. de off. deleg. & in c. super, eo. tit. l. 2. §. si quis, ff. ne quis
in lo. pu. Et gl. hic ẽt non vr̃ in hoc persistere, dum dicit, ꝙ ibi
Papa hic processit super principali. Io. And. aliter respondet ad
istum tex. dicens, ꝙ hæc decr. loquitur in electo, in quo speciale
le est, ꝙ impeditus tenetur constituere procuratorem, licet cau-
sa sit ardua, de ele. c. cupientes. §. insuper, li. 6. & facit inf. de ap.
c. oblatæ, in fi. & hæc sol. satis mihi placet, & eam sequitur Card.
in c. querelam, præall. vbi dicit hoc esse speciale in causa bene-
ficiali.

ADDITIONES.

a ZACCAR. Quod tarde. Adde Bar. in l. Titius, §. Lucius, & ibi Alex. ff. de
& posthu. in pen. col. cum concor. ibi per eum.
b Patefacere. Adde Rom. consi. 497.
c SEB. SAP. Non necessitetur. Appellatus, quòd non teneatur comparere,
net Abb. in c. proposuisti, 13. no. sup. de fo. competen. quod procedit,
si appellatus sit suspectus de fuga, ita quòd possit capi propria authorita-
te, vt tenet Dom. Ant. in cap. 1. colum. 17. infra de iu. & ibi Dom. Abb.
& seniores.

ficiali. Hoc tñ sic gñliter mihi nõ placet per tex. illius c. quere-
lam, vbi erat cã bñficialis, vt patet ibi in glo. 1. & tñ non ꝯpellit
ꝯstituere procuratorem. Quare ampliando dictum Io. hic, & re
stringendo dictũ Cal. in d. c. querelam, puto, ꝙ vbicunq; agitur
de bñficio vacãti impeditus ꝑ se, teneat̃ constituere ꝓcuratorẽ
a per rõnem c. oblatæ, in fi. de ap. Hæc. n. cã exigit celeritatẽ, a ne
gregi dñico diu pastoris cura desit. Item quia diuturna vacatio
ecclesiæ est periculosa in tpalib. & spiritualib. de elec. c. ne ꝑ de
fectu, sup. eo. c. fi. & d. c. oblatæ. Ex quo infero ad vnum casum
gñalem, ꝙ vbicunq; cã exigit celeritatem, teneatur impedittus
constituere procuratorem, arg. in l. 1. ff. de dam. infe. & eorum, ꝗ
no. Bar. in l. 4. §. prætor ait, ff. eo. tit. Et eorum, quæ dixi in c. cãm
sup. eo. non est. n. consulendum vni cum graui iactura alterius,
arg. c. cum sacris, de sepul. 23. q. 4. c. est iniusta, & optime facit
in simili in c. cum cãm, inf. de præben. Et alibi dicit canon, si nõ
põt vni subueniri, nisi alter lædatur, commodius est neutrum
iuuari, ꝗ alterum lædi, seu grauari. 13. q. 5. n. deniq;. Et generali-
b ter cum ꝗritur, an & quando b teneatur quis constituere procu
ratorem, distinguit Cald. in d. c. querelam, & Bar. in l. 1. ff. de di-
uer. & temp. præscrip. Ex quib dictis capiendo meliora, conclu
do, ꝙ aut loquimur in actore, aut in reo. Primo casu non cõpel-
litur actor a principio procuratorem constituere, nisi causatiue
s. ad impediendum præscriptionem rei, & ita cõiter intelligit
d. l. 1. sed postꝗ incipit agere, compellitur perseuerare ad instan-
tiam rei, vt in auth. qui semel, C. qũo & quan. iudex, & c. cãm, su
pra eo. An aũt teneatur impeditus procuratorem constituere,
idem puto dicendum, quod in reo, in quo distingue, ꝙ aut est
talis persona, quæ pp priuilegium dignitatis non põt per se in
iudicio, vt est illustris, & compellitur, ut in l. fi. C. de procur. Idẽ
vr̃ dicendum in epõ. 5. q. 3. c. fi. licet. n. illud c. intelligam de ho-
nestate per c. fi. de iuram. calum. & vide quod ibi dixi, tamẽ, ex
quo impeditus est, debet mittere procuratorem, & sic dẽt face
re non impeditus, multo fortius dato impedimento. Idem vr̃
in officio perpetuo, secus in tporali, quia expectatur finis offi-
cii, de quib. tamẽ dicendum est, vt legi. & no. in l. pars lr̃arum, ff.
de iud. & l. nec magistratus, ff. de iniur. & vide bon. tex. cum gl.
1. q. 1. c. ꝓhibẽtur. Idem dic, vbi persona non est talis, sed cã exi-
git celeritatem modo prædicto. Idem vbi impedimentum est
perpetuum, vt dicit gl. no. quam no. & sequitur Cald. in d. c. ꝗ-
relam, & hoc est æquissimum, non. n. dẽt pp impedimentum
vnius permitti dilabi & perire cãm alterius, arg. d. c. est iniusta,
& aliorum iurium sup. allegatorum. Si vero impedimentũ est
breue, & tunc aut est voluntarium, & non excusatur. Tenetur
enim comparere, aut mittere procuraturem, argu. in d. ca. fi. de
maio. & obe. & c. inter quatuor. eo. tit. & hic, & sic põt alio mo-
do intelligi iste tex. Si vero est impedimẽtum necessarium, sed
non probabile, vt qa exulat pp culpam suam, & tenetur mitte-
re procuratorem, qa culpa nõ dẽt sibi prodesse, vt in l. Papinia-
nus exuli, ff. de mino. facit c. 1. qui ma. accus. poss. & c. perlatum,
qui fi. sint leg. & qđ no. Inn. inf. tit. proxi. c. fi. Aut est impedimẽ
tum necessarium, & probabile, vt puta infirmitas modico tpe
verisimiliter duratura, & si cã est ardua, non tenetur procurato
rem mittere, vt d. c. querelam. Idem puto, si non est ardua, arg.
in l. 2. ff. si quis cau. & sentit ibi gl. per verbum, præcipue, quam
sic intelligo & restringo, s. ad impedimentum breue. Si vero si-
militer esset longum, tunc satis puto, ꝙ ex quo cã est leuis, tene
tur mittere procuratorem, arg. d. c. querelam, a ꝯrio. si vero im
c pedimentum est longum, & cã non est leuis, c & tunc si impe-
dimentum ꝑcessit lit. contest. non compellitur mittere procu-
ratorem, alias secus, vt vr̃ probari in l. eundẽ, ff. de leg. 2. & hoc
vltimum voluit Bar. in d. l. 1. qđ no. Puto tamẽ ꝙ teneatur mit-
tere saltem, vt actor contestetur litem ad interrumpendam prę
14 scriptionem, vt hic sentit notabiliter gl. facit quod sup. dixi in l.
sancitus, ff. de offi. præsid. & d. l. 1. ff. de diuer. & temp. ꝑscri. †Sed
iudices, quid agendum eo casu, quo impeditus tenetur consti-
tuere procuratorem, si ipse dicit se non reperire volentem acce
ptare procuratorium? dico, ꝙ nemo ad hoc compellitur, instit.
man. § sicut. & §. recte. Certe non vr̃ imputandũ impedito non
valenti reperire, quia nullus obligatur ad impossibile, de pac. c.
fin. & ff. quæ sen. sine ap. rescin. l. fi. Dicit hic Host. ꝙ circa poten
tem & diuitem hic non est ꝑsumendum, d maxime quia pecu
niæ obediunt oĩa, Ecclesiastici 16. sed in paupere, qui nihil fin-
git, si perpetuo sic impediretur, perpetuo ẽt excusaretur a cõsti
tutione procuratoris, quicquid dicat finis huius glo. Quid autẽ
tunc fiet? notabiliter dicit, iudicem debere ad eum ire, vel mit
tere delegatum, argu. c. 2. de testi. cog. & de plano sine strepitu
cãm decidat, auth. de mã. prin. §. si tibi, aut in ciuilib. ꝑ cessionẽ
facile expediat, de sol. c. Odoardus, uult dicere in hoc vltimo,
ꝙ si pauper non hẽt, vnde satisfaciat, de facili expedietur cã per
cessionem. Et no. bene hoc dictum Host. qa facit pro his, quę di
xi d. Ant. in c. olim, sup. tit. prox. vt ꝑtextu paupertatis non ęx-
e cusetur quis subire iudicium, e & no. bene oĩa prædicta, per quę
15 plene declaratur hæc materia. †Gl. in ver. [Diutius.] colligit, ꝙ
in crimine põt mora purgari. Op. de c. cum in tua, & nõ soluit.
Io. An. remittit ad c. pp. 18. dist. & ad c. mora, de re iu. li. 6. dic, ꝙ
hic non dr̃, ꝙ ꝯparendo purgasset moram, quo minus non fuis
set in expẽsis ꝯdemnatus: nam licet qs ꝯpareat intra breue tp̃s
post morã, nihilominus expẽsæ ꝯtumaciæ bene possunt peti, vt
entit glo. & clarius Barto. in l. post tres, ff. si quis. cau. & purga-
tio moræ, de qua in d. l. post tres. non extenditur ad expensas,
sed respectu pœnæ ꝯmissæ ꝑ stipulationem interpositã, de iudi-
cio sisti. De quo dic, vt le. & no. in d. l. & si post tres, qđ no. glo. in
ver. [Calores.] colligit arg. ex tex. ꝙ nõ excusat Augustus, qn te-
neat̃ qs ꝓseq applõnẽ ad curiã, & dicit de mẽse Augusti, qa tunc
est Romæ aeris intẽperies, vt no. ꝑ glo. in c. si vero, de iureiu. &
vide qđ ibi no. Sed ꝯ hoc gl. op. de c. quorũdã, & nõ soluit. Vin.
dicit, ꝙ nõ ꝯdicit, qa ibi ignorãs qualitatẽ scdi loci, restituit̃ de
gr̃a primo loco, hic in iudicio loquit̃, qđ reddit̃ i iuitũ, vt l. ĩter
stipulãtẽ, §. 1. ff. de ver. ob. & facit ad ꝑdicta fin. Io. An. in c. ad sup
16 plicationẽ, de renũc. †Ex hoc dicto f no. d. Ant. ꝙ si ius redderet̃
f in aliquo loco tpe pestis & mortalitatis, pp hoc citatus nõ excu
saret̃ a ꝯparitione, & si pestis esset ẽt in curia Romana, nõ excu-
saretur a ꝓsequenda applõne, nisi aliter feriæ inducerent̃, nihil
aliud ad hoc allegat, sed ꝑ dicto suo vr̃ gl. in clẽ. ꝗdiu, de app. in
ver. alias. In ꝯriũ vr̃ gl. in c. cõis filius, 23. dist. gñaliter dicit̃, quẽ
excusari pp intẽperiẽ aeris. apertius tenet Bar. in l. de ætate, quã
legit cũ l. recusare, §. si qs alio, ff. ad Treb. vbi dicit citatum posse
excipere, si citat̃ ad locũ, vbi est malus & corruptus aer, ar. illius
tex. & c. ad supplicationẽ, iuncta gl. de renũc. puto, ꝙ si aeris cor
ruptio sit vehemẽs, & ꝯplexio citati est talis, ꝙ verisimiliter ex
g accessu dubitaret̃ de morte, g nõ tenet̃ ꝯparere in loco, vbi de
morte timet̃, vt in c. accedẽs, 2. vt li. non ꝯtest. & c. ex parte, de
ap. & cle. past. §. Pisana, de re iudi. nã & locũ pestis qs licite fugit.
88. dist. c. negationem. Nã stare in loco pestis, est Deũ tẽtare, &
hõ dẽt laborare, ꝗtũ in se est, vt mortẽ effugiat, & demũ ꝯmitte
re se Dei misericordiæ. 23. q. 3. c. si nulla. Si nõ est aer ita corru-
ptus, seu ꝯplexio citati nõ est talis, & tunc puto eũ excusari, &
ita ꝓcedit opi. ꝯria, faciunt ad distinctionẽ not. ꝑ doc. in c. si ve-
17 ro, de iureiu. vbi vide in simili qõne. †Gl. vlti. colligit arg. ex tex.
ꝙ in cã criminali hẽt locũ ꝯdemnatio expẽsarũ, siue ꝓcedat̃ ꝑ
viã accusationis, siue inqsitionis, siue denũciationis, & no. glo.
inquãtũ dicit de via accusationis, vide qđ plene dixi in c. finem,
s. eo. nec in hoc punit̃ accusatus, vel accusator duplici pęna, qa
expensæ petũtur, vt interesse. Itẽ ista imponũtur ex cã diuersa,
nã pœna pp crimẽ, expensæ pp temeritatem litigãdi, simile in
c. 1. de crim. fal. Inꝗtum gl. dicit de inqsitione, Host. & Io. And.
limitant, & bene, quãdo proceditur altero ꝓsequente principa
liter inquisitionẽ, nec fuit motus infamia, vel alia iusta cã: nam
tunc excusaretur a ꝯdemnatione expẽsarũ, pro hoc allego bo.
h tex. in c. 1. in fi. de ele c. lib. 6. Idẽ dicẽdũ in iudice, si. n. inqsiuit, h
insa-

ADDITIONES.

a Celeritatem. Adde Old. consi. 298.
b SEB. SAP. An & quando. Vide D. Fran. de Are. in consi. 106. incip. præsuppo-
nitur, in 13. col. & late per Feli. in c. accedens. 2. col. 4. versi. not. supra, vt lite
non contest.
c Est longum, & causa non est leuis. Adde Are. consi. 16.
d Non est præsumendũ. Adde limitandũ, vt per Are. allegato consi. in fi. 3. col.
e Subire iudicium. Adde, ꝙ pauperi non valenti prosequi appellationem, non
currit tempus, ita consuluit Bal. consi. 5. 3. lib. incip. quæritur vtrum viduæ,
& dicit Ang. consi. 255. quod aduersario inopi quis tenetur ministrare in fa
uorem ecclesiæ.
ANT. FRAN. An pauperi currat tempus & fatalia, si non potest prosequi
appellationem, vide Bal. in l. acceptum, C. de vsu. vbi dixit, ꝙ pauperi appel
lanti non currunt fatalia, si non potest appellationem prosequi, & excusa-
tur a prosecutione appellationis. Ad quod etiam vide gl. in l. eos, in §. sup
his vero, in verbo, inopia, C. de appel. & vide gl. fi. in l. in minorib. C. de his
quib. vt indig. & vide Inn. in c. ex rõne, de ap. & in c. dilationem, eo. tit. & vi
de Bal. in l. 2. §. si quis, in vlti. q. ff. si quis cauti. vbi etiam per Alex.
f SEB. SAP. Ex hoc dicto. Hoc dictum multum commendat D. Alex. in l. 2. §. si
quid in iudicio, in 1. no. ff. si quis cauti. & in l. de ætate. ff. ad Treb. & Ias. in d.
l. 1. §. quod diximus, circa fi. & de aeris intemperie, an excuset, vide Mar.
Soc. in repe. c. ex tuæ, de cleri. non residen. & Fel. in c. accedens, 2. in 5. col. su
pra, vt lite non contest.
g De morte. Adde, ꝙ non solum vbi timetur de morte, sed ẽt ubi locus non est
honestus, ꝙ quis non tenetur comparere, vt voluit Old. consi. 13.
ANT. FRAN. An quis teneatur comparere in loco non honesto, dicas pri-
mo, ꝙ locus iudicii debet esse tutus, non solum partib. seu procuratorib. &
aduocatis; sed & omnib. qui in iudicio habent necesse comparere, vt in c. ex
parte, de ap. & plene traditur in cle. pasto. de re iud. & vide Spe. in tit. de act.
in ver. item repellitur, qui satagit. vbi dicit ꝙ volẽs agere in loco inhonesto
& insolito, nõ auditur, adde tñ ꝙ locus cõgruus dr̃, in quo iudex solet sede-
re ad ius reddẽdũ, scđm Bar. in l. fi. §. adeundi. ff. qñ ap. sit, & hr̃ per Cardi. in
cle. 2. in §. similiter, in 2. q. de ap. & hr̃ 2. q. 6. in c. biduum, in ver. adeũdum.
h Inquisiuit. No. contra iudices maleficiorũ, qui ex officio inquirunt contra
aliquem, non ꝑcedentib. indiciis, qui malefaciunt, quia indiciis non præce-
dentib. non põt ad aliquem actum iudex procedere, scđm opi. cõem cano-
nistarum in c. qualiter & qñ, il 2. per illum tex. inf. de accu. & Ang. in solem-
ni repe. in l. si vacantia, ver. ideo aũt ponuntur dicta verba, &c. sequitur Are.
in tra. malefi. in gl. fama publica, in prin. quinimo, si vnus capiatur sine indi
ciis, & torqueatur, & post confessionẽ factam in tormentis ratificet, quòd
non põt ex hoc condemnari, de quo per Are. in d. gl. in 5. col. ver. aduertas,
tamen, vbi late in additionib. Aenæ. de Falco.

Universidad de Deusto
Biblioteca

infamia legitima non præcedente, absoluto reo, tenebitur sibi ab expẽsas, tanꝫ ad interesse, de sent. excom. c. sacræ, vbi est bo. tex. a simili, secus, si præcessit legitima infamia: nam tunc ꝓcessit ex debito officii, de acc. c. qualiter, il 2. & de sim. c. licet Heli, & sic excusatur a calumnia, facit quod le. & no. in c. ab arbitris, de offi. deleg. lib. 6. †Nunc glo. suppleris formo duas oppositiones notabiles: vī enim ꝙ elapso termino in citatione ꝓfixo, nō teneatur iste citatus comparere, cum non possit procedi ad vlteriora, sine noua citatione, alias procederetur sine citatione, arg. in l. fi. ff. qd vi aut clam. vbi dī, ꝙ clam vī ædificasse, qui longe post terminum in denunciatione contentum ædificauit. Itẽ per lapsum termini circunducitur, i. tollitur edictum, seu citatio, l. post edictum, ff. de iud. Sol. in hoc sunt multæ opi. Inn. hic recitas duas. prima, vt teneatur ire post terminum, si scit aduersarium ibi esse, alias secus. ad quid. n. se tunc fatigaret laborib. & expen. Nec ob. l. Celsus, ff. de arbi. quæ hic in tex. inducitur, quia aliud est in solutione, quæ semper liberat debitorem, ad quem semper tenetur debitor ẽt post terminum, aliud in comparitione coram iudice, a quo non liberatur, si tempore non idoneo compareat, & hoc vī placere Inn. Secunda opi. est, ꝙ semper ẽt post terminum tenetur comparere ad minus, vt excuset absentiam, vel vt litiget, si ibi reperiret aduersarium. Tertia opi. est distinguens inter consistorium Papæ, vel alterius ordinarii, seu delegati, vt primo casu teneatur comparere, secundo nō. Host. dicit omnia ista consistere in subtilitate allegationum; sed veritate carere. si enim ℨctus, qui a principio fuit voluntarii, obligant post terminum, vt hic, fortius præcepta, quæ semper sunt necessitatis: vñ concludit citatum ad certum diem, & locum, si non venit in die, quo venire tenetur, post diem veniat q̃ citius poterit. nec ob. ꝙ illa sit allegatio, quæ ponitur in tex. quia Papa fm eum diffinit, & maxime dicit hoc procedere, qñ iudex citãs habet certum domicilium, vel locum iudicii, & tunc maxime, qñ scit aduersarium, vel eius procuratorem ibi esse, vel in propinquo. Si vero non habet citans certum locum iudicii, non sic astringitur post terminum in perpetuum, sed inter paucos dies, quibus iudex expectare consueuit post quos non dī astrictus, licet sit contumax. intelligo hoc vltimum vt cessetur cõtumax, qñ potuit comparere, secus si fuit impeditus toto illo tpe, de re iud. c. cum Bertol. Et ex dictis Host. habes quartam opi. Pau. de de Eleaz. sup. co. c. finem, ponit quintam, dicens ꝙ aut citatur quis ad totam causam, seu ad actum successiuum, & tenetur ꝓparere post terminum, maxime qñ tps est appositum ad denotandum tps, ex quo debet procedi, vt hic. Aut citatur quis ad certum articulum, & tps apponitur ad significandũ tps, in quo debet expediri, & tunc, si actus est expeditus pp eius contumaciam, non tenetur amplius comparere, nisi iterum citetur, alle. no. per Inn. in c. cum ad petitionem, de accu. vt li. non contest. c. accedens. Ego allego glo. no. in c. 2. de dolo & contu. lib. 6. Si vero actus, ad quem fuit citatus, non fuit expeditus in termino,
18 tenetur comparere post terminum, nec est de nouo citandus, & sic procedit opi. Host. Sexta opi. colligi pōt ex dictis Bart. in l.
a aut qui aliter, & l. fi. ff. quod vi aut clam, vbi dī, ꝙ si actus expediatur alio termino, q̃ in citatione præfixo, non valet actus, nisi iterum citetur, a & optime facit d. l. fi. †Et hanc opi. sentit Spe. in
19 tit. de sen. prola. §. iuxta, ver. est ẽt nulla. vbi dicit Inam latã post diem citationis, esse nullam, alle. l. fi ut proponis, C. quõ & quã do iud. Septima opi. colligitur ex additione Io. And. dicit enim ꝙ si fertur altera die proxima, valet indistincte per c. consuluit. si fertur altera die longiori, & tunc si citatus comparuit, & moram purgauerit, seu contumaciam, non valet, si altera die ferat, si autem non purgauerit moram, seu contumaciam, valet etiã post longum tps. d. Ant. sequitur opi. Bar. cum temperamento, vt si citatio fiat ad totam cãm, tencatur post terminum comparere, quia tunc post terminum etiam remanet vis citationis, sed si ad vnum art. tunc procedat opin. Bar. nisi iudex prorogauerit terminum, ꝙ si prorogat in sequentem diem solitam prorogari, arctat citatio ad validitatem actus, & condemnationem expensarum: si prorogat in vlteriorem diem, non putat citatum arctari, nisi hoc sibi intimetur, & hoc dicit tenere D. de Rot. decis. 337. & deci. 309. alleg. Inn. in c. consuluit, de offi. dele. &
20 Archi. in c. 1. de do. & contu. lib. 6. †Et satis placet mihi hæc opi. & concludo omnia sic, aut citatio habuit terminum ita breuem, ꝙ impossibile erat comparere in termino, & tunc citatio non arctat citatum, vt compareat etiam post terminũ, quia fuit im-
b possibilis, b & temeraria, arg. in c. aut qui aliter, vbi hoc expresse tenet Bar. ff. quod vi aut clam, facit c. bonæ 2. de elec. Nam impossibile præceptum non ligat. l. fi. ff. quæ senten. sine appel. rescin. Aut habebat competentem terminum, sed citatus fuit impeditus in termino, vel fuit contumax, & tunc, si fuit facta ad totam causam, tenetur comparere post, alias valet illa citatio, vt possit procedi ad vlteriora, & ut ille possit condemnari ad expensas, si non proceditur, vt hic, & vide quod de hac citatione
21 ad totam causam plene dixi in c. fi. de dila. †Aut fuit facta ad certum articulum expediendum, & si iudex prorogauit in diem sequentem, valet etiam sine noua citatione. tex. dico expressũ in c. consuluit, præalle. Aut in diem longiorem, & non credo, ꝙ valeat ad ꝙ postea explicatus, sine noua citatione, nec amplius arctat illa citatio. Moueor per dictum c. consuluit, a contrario, vbi videtur hoc expressum ex mente. Nam tunc dicit absentem non citandum, quando prorogauit citationem in diem sequentem. Nam tũc virtute prorogationis remanet virtus citationis, sed cum non possit in alium diem prorogare, extinguitur virtus citationis, actus ergo postea explicatus est sine citatione. Itẽ non sequitur, fuit tũc contumax ad illum diem, ergo nũc erat, arg. eorum, quæ no. glo. in d. c. 2. eo. tit. lib. 6. Citet ergo cum, si vult procedere die vlteriori, alias sine citatione videtur procedi-
22 sse, argu. in l. fi. ff. quod vi aut clam, & hæc no. quia quotidiana. †Secundo opp. contra fi. c. in eo, ꝙ iste fuit condemnatus in expensis a tempore citationis emissæ. Nam contumax fuit, ab illo tempore, sed post terminum statutum ad comparendũ, quia ante non dicitur contemnere, ergo a tempore contumaciæ, & non a tempore citationis emissę, veniebat condemnandus. Sol. varii varia dicunt. Io. hic stat contrario, & respondet ad illum tex. ꝙ habetur respectus ad tempus, ad quod facta fuit citatio, non ad tempus, in quo fuit facta. Sed certe ista lect. nõ placet, tanquam non congruens huic literæ. Nam expresse hic ibi condemnatio a tempore citationis emissæ, & reddit clarissima rationem, quia tunc aduersarium expectare cœperunt. Nam ob cit, quia ex tunc fuit contumax tempore, a quo emanat citatio ad instantiam partis, incipit pars expectare, & causa iudicii ibi esse. Inn. simpliciter inhæret verbis huius literæ, & no. ea tã pensas computandas a tempore citationis, & non a tẽpore contumaciæ tantum. Sed ad contrarium non respondet, nec illud tangit Host. Dicit tamen dicta Inn. procedere, quando citatus, de cuius contumacia iam apparet, sic supra de procu. cauti. tis, & dicit Io. And. dictum Host. verificari considerata antiqua consuetudine curiæ, secundum quam in app. causa post adiu tum vnius partis, expectatur altera pars per 40. dies. Et pro hoc facit prin. ca. ꝙ ante citationem ponderatur contumacia illius electi, in non prosequenda app. vel forte secundum cum, si tus fuit terminus ad appellationem prosequendam, vt in 4. Sed certe hoc dictum mihi non placet. Si enim fieret ista cõdemnatio, propter contumaciam commissam in appellatione non habuisset hic Papa respectum ad citationem tantum, sed condemnasset a tempore contumaciæ commissæ in causa appellationis, ut in c. reprehensibilis, & c. sæpe, de appe. Item ratio posita in fi. huius literæ contradicit omnino confideratæ Host. Considerat enim ꝙ a tempore emissæ citationis incepe runt expectare: si enim haberetur respectus ad appellationem debuisset fieri condemnatio a tempore, quo uenerunt ad appellationem prosequendam, quia ex tunc expectare cœperunt. Io. And. dicit se putare, ꝙ expensæ citationis restituendæ fuis saluo, quod ipse no. in c. querelam, de procu. Sed expectare vidi lium, solum veniunt a tempore contumaciæ, & debent dene hi illæ, quas domi fecisset iuxta no. in c. finem. sup. eo. Expecta vero ante contumaciam, debent reseruari ad finem causæ, tua prout dixit Host. quando fit citatio de eo, qui prius erat con max, sed ipse Io. And. in addi. Spec. in titu. de expen. §. fi. ver. hoc quoque. tenet quod sup. tenui per l. sancimus, C. de iud. vbi pro batur, ꝙ veniunt a die contumaciæ, & dicit ꝙ expensæ illius dici, in quo renebatur comparere, non computantur. Item ad quantum dicit hic venire expensas citationis, dicit hoc uerum, nisi purget contumaciam, ut quia sponte postea comparuit, tunc n. apparet illam expensam citationis frustra fuisse factam D. Anto. sub dubio forte, dicit non esse peccatum tenere illam condemnari ad omnes expensas, prout dicitur, quia communacia nunc declarat priores expensas inutiliter fuisse factas, quas non fecisset illo comparente, & quod dicit Ioã. And. ut de illis habeatur respectus in fi. causæ, dicit procedere, quando speratur diffinitiua, sed hic non sperabatur. Sed certe hoc vltimum dictum non procedit, nec dictum Io. And. nam si non compa ret citatus in termino, sed est denuo citandus, nonne expensæ prius factæ a tempore primæ citationis, sunt inutiliter factæ, propter contumaciam suam? Si enim comparuisset, non fuisset opus

ADDITIONES.

ANT. FRAN. Vtrum confessio facta in tortura sine indiciis, etiam perseverata noceat reo, quantum ad condemnationem, vide Bal. in l. 1. in 5. col. de confess. & Alex. in l. quæstionis, ff. de quæstio. & vide Alex. in consilio prima parte consi. vbi dicit, quod talis confessio. sic extorta, absque indiciis nullo modo prodest quoad condemnationem, & ibi alleg. multas quæstiones ibi possunt videri.

a SEB. SAP. Iterum citetur. Vide Feli. & alios in c. consuluit, in princ. super offi. deleg. & late Fel. in c. inquisitionis. §. ad petitionem, col. 7. vers. in ma materia. iuf. de accus.

b SEB. SAP. Impossibilis. Vide tamen Fel. in c. quod ad consultationem. 2. vers. obstat secundo. infra de re iud. ubi tangit, an citatio impossibilis terminum cõtineus, habeat in se tacitam clausulam, quòd comparet, cum primum potuerit.

fuisset opus citare secũdo, vel facere illas expẽsas, ergo frustra factæ sunt, eo non ꝓparente pp ꝓtumaciã suã. Sed eo tunc ꝓparente in termino, nõ fuerunt frustra factæ, cũ ipsius vigore procedatur in cã, & iõ attingẽdo veritatẽ credo posse dici probabiliter, & vere, ꝙ aut ꝓtumax ꝓparuit sponte ante condemnationẽ, & offert se ꝓaratũ procedere in cã, & fiet solũ ꝓdemnatio expe contumaciæ, & ita loquitur l. sancimus, quã alleg. Io. And. quia prius factę latis habent nũc suum effectũ, aut fuit opus facere secundã citationẽ, vel non, ꝓcedit amplius in causa pp defectum ipsius, & tunc fiet condemnatio in oĩbus expẽsis factis a pe citationis, quia frustra illas fecit, ex quo in cã non ꝓcedit pp defectũ ꝓtumaciæ, & ita propriè loquitur hæc l. fa. Hic. n. põderat, ꝙ nõ erat spes de vicino eius aduentu, qđ sine cã non põderat, nec huic intellectui ℨdicit l. sancimus, sed potius concordat. Dicit. n. omnia resarcienda damna, quæ propter contumaciam partis absentis sustinuit præsens, sed certe damna sunt a tẽ pore citationis emissæ, si postea nõ comparuit, nec proceditur in causa vigore illius citationis.

SVMMARIVM.

1 Sententia in causa beneficiali non transit in rem iudicatam, maxime quando fuit lata contra absentem, licet contumaciter, & indefensum. 9. vbi plenissime fit.
2 Literæ prælatorum adhibetur fides, quando sunt sine contradictore, & non continent damnum alterius, & præiudicium. 8.
3 Surreptio allegata non impedit, quod factum est, antequam ipsa probetur.
4 Laici admittuntur in testes contra clericos in spiritualibus, & in alijs ciuilibus, secus tamen in criminalibus.
5 Dictum aliquius magni, vel religiosi viri inducit præsumptionem in causa, li expresse non iuraverit, in testem vero non admittitur sine iuramento.
6 Appellare videtur ipso facto, qui cum esset grauatus, arripuit iter ad Papã.
7 Confirmatus in præiudicium tunc habet potestatem administrandi, si non dubitatur de iuribus suę confirmationis. 12.
8 Prælatus absens citatus per edicta, vel alter, vt respondeat de iuribus suis, per quantum tempus debet expectari, intra quod compareat. 13.
9 Confirmatio episcopi solenniter facta, secundum quod hic dicitur, facit quod contra confirmatum non possit vlterius aliquid opponi, nisi a sententia cõfirmationis fuerit appellatum, intellige, vt hic plene.

CAP. VII.

Vm olim, †Io. And. non summat, dicẽs gratiosãe esse, sed quatenus ius ponit pōt sic summari. In causa electionis, ꝓceditur ℨ ꝓtumacẽ etiã ad diffinitiuã, & cõtumax de misericordia citari potest, & audiri. Secũdo sũmo notabilius est Sententia in cã beneficiali, nõ transit in rem iudicatã respectu superioris, quo minus possit de iurib. partiũ inquirere, maxime qñ sñia fuit lata contra absentẽ, licet contumaciter, & indefensum. Diuidit. Nã primo ponitur factum plura continens. Secundo cõmissio cũ mãdato, ibi, [Nolentes.] In hoc loco reassumpsit ad scribendũ. post q̃ Papa Mart. 5. in papatu vsq; ad hæc tempora felicissimus, mihi licet indigno de notabili abbatia monasterii dicęc. Massan. prouidit, & me pronunciauit in publico consistorio decimi. Ianuarij 1426. Deum pijssimis precib. oro, vt hoc non tãd excellentiã corporis, q̃ animæ salutẽ tẽdat. Casus lit.

Quidã clericus D. noĩe accessit ad sedẽ apostolicã cum multis literis prælatorũ Hyberniæ, quas præsentauit dño C. continentibus, ꝙ idem D. electus erat in episcopũ Roscen. & cũ nullus appareret, qui aliquid proponeret ℨ ipsum, dñs Papa fecit ipsum ꝓ episcopum consecrari. postmodũ F. & G. monachi ad dictũ electum, & ꝙ dictus D. per falsas literas se fecerat consecrari, accesserunt, & utreque proposuit se a canonicis eccle. Rossen. de C. causam commisit quibusdã, vt de forma processus electionis illius D. veritatẽ inquirerent, & si canonicè electus fuit, faciant illum pacifica possessione gaudere, alioquin confirmationem ꝓcęntant illam pacifica possessione gaudere, alioquin cognoscat de electione dictorũ monachorum, ꝓfirmantes quam canonicam inuenerint, altera infirmata. iudices citauerunt illũ tertio, sed noluit ꝓparere: vnde ipsi cœperũt cognoscere de electionib. dictorũ monachorum, & electionẽ F. ꝓfirmauerũt. Interim dictus D. ad sedem Apost. accessit, & super quibusdam grauaminibus, & iniurijs ℨ dictum F. & quosdã alios, literas impetrauit. Postmodũ dictus F. ad do. Inn. accedẽs literas ꝓdictorum iudicũ pręsentauit eidem continẽtes, qualiter in electione ipsius fuerat processum. D. Papa volens adhuc misericorditer agere cum illo D. vt eius malitia conuinceretur, remisit istum. mandans quatenus non obstante, ꝙ eius electio fuerit cõfirmata, adhuc inquirant de elec. ipsius D. fm quod in litera continetur. In fine dicit ꝙ si ille D. non venerit anno elapso, F. faciat ꝓ episcopum consecrari B. Venio nunc ad notabilia, & non multa colligã, cum in multis gratiã ꝓtineant, ut in tex. & inf. patebit. †No. 1. ꝙ literis prælatorũ, ℨ dictore non apparente, fides adhibetur, vbi non tractatur de aliorũ præiudicio saltẽ irrepara bili. licet literæ sint testimoniales. De hac materia remitto plenius ad no. in c. post cessionem, inf. de proba. facit inf. c. pxi. † No. 2. ꝙ ipsum fecerit is pacifica possessione gaudere, &c. q̃ ubi, ꝓ tentione aliegatur surreptitia, seu per falsas literas obtẽta, nõ prius

prouisus nanciscitur possessionem, quã de validitate tituli fuerit discussum. Idem, ubi allegatur defectus potestatis prouidentis, vt probatur ex his, quæ leguntur, & no. in ea. cum olim, de cã poss. & proprie. Secus autẽ, vbi allegatur crimen, vel alius defectus, sic intellige & limita ea, quæ habentur in c. accedens, inf. de accu. allegando. n. defectum potestatis, uel uoluntatem prouisoris, detrahitur illi potestati, super qua iura se fundant in decernẽdo possessionem ante omnia prouiso. Pro hoc in simili est gl. no. in clem. 1. de seq. pos. & fru. facit quod no. Bar. in l. r. ff. quod vi aut clam, & quod dixi in c. item cum quis, de restitu.

4 spol. †Not. ibi, [Tam ex testimonio cle. quam populi, &c.] quod licet populus, seu laici non sint capaces iuris eligendi, & aliorũ spiritualium, in c. Massana, & in c. sacrosan. de ele. & de prę scri. ca. causam, ꝙ possunt super his iurib. testimonium ferre etiam in præiudicium clericorum, & ex hoc, & ex tex. infero ad plu-
a ra. Primo, ꝙ licet laici a non ferant testimonium in causa criminali contra clericum, ut in c. de cætero, infra de test. quod tamen limita, ut ibi dicam, in spiritualibus tamen testimonium ferunt, ut hic, & idem in alijs ciuilibus uon spiritualibus, vt ℨ. de testi. c. tã breuis, & c. quoniam, & d. c. de cætero. Secundo infero laicos admitti ad testificandum etiam super his, quæ agun-
5 tur in c. †Not. 3 ibi, (Assertione regis, &c.] quod assertio b magni viri facit præsumptionem in causa, licet cesset iuramentũ,
b c non tamen creditur, c ut faciat semiplenam probationem, qa ẽt assertioni cardinalis credendũ nõ est in prejudiciũ alterius, ut dicit gl. no. in c. sicut, de sent. excom. Nec quantuncunque religioso credit sine iuramento, ut in c. nuper inf. de testi. Et no. hoc ad limitationes illius c. ut licet religiosa & notabilis perso-
d na non admittatur sine iuramento in testem, d ut credat tanꝫ testi, facit tñ presumptionem, aliàs Papa nõ allegaret assertionem. Et hoc nõ. ꝓ istis magnis viris, q̃ pp decorẽ dignitatis nolunt deponere in forma testimonij cũ iuramẽto, vt recipiatur assertio saltẽ ad presumptionẽ faciendã: sic etiam limitat gl. in d. c. sicut. No. ibi, (Se elegisse, &c.) ꝙ creditur testibus deponenti bus in facto ꝓprio in ꝓiudicium partiũ, inter quas testificatur, & ꝙor. c. ueniens. 2. de testi. & c. cum dilec. & quod ibi no. de elec. qđ limita, ut no. in c. 2. do arbit. & c. cũ a nobis, ℨ. de testi. &
6 § inter dilectos, de excess. præla. †No. ibi, (Et si non uerbo, &c.) ꝙ
e grauatus itinerãdo ad Papam videtur ipso facto appellasse. e Tu de hoc dic, vt plene legitur & no. in c. dilecti, & in c. ad audientiã, de appellat. †Nota vltimo. catum, in quo ꝓfirmatus nõ adipiscitur potestatẽ administrãdi, patet hic prope finẽ ℨ c. trãsmissa, sup. de ele. sed hoc contingit, quia dubitatur de uiribus confirmationis, cum fuerit facta absente illo D. de cuius ꝓiudicio agebatur, quem Papa de misericordia restituit ad facultatem iura sua proponendi confirmatione non obstãte, ideo suspẽditur virtus confirmationis, sicut suspenditur per appellationem
7 vt no.

ADDITIONES.

a Laici. Adde Alex. consi. 72. 2. lib.

b SEB. SAP. Assertio. Vide multa allegata per Alex. in consi. 31. incip. visis in 4. vol. Bar. in l. de pupillo. §. si quis ipsi prætori, ff. de oper. no. nuncia. & in l. qui fundum. §. procurator, ff. de vsuc. & dicit Specu. in titu. de teste. colum. vlti. ver. valet dictum testis, quod valet dictum testis non citati, sed sponte deponentis, quando est persona fide digna. uide etiam do. Ant. Sic. in c. causam. 2. supra de iud.

c Creditur. Adde Pau. de Cast. consi. 122.

d ZACH. In testem. Adde an statuto ciuitatis superiorem non recognoscentis possit statui, ut testimonio solius episcopi, uel Marchionis, ait alias magnituiri, quælibet causa decidi possit & dic ꝙ sic secundum Lud. Rom. sing. 154. quod inci. tu scis, ꝙ dispositio, ubi alle. casum sing. in c. quicunque. 11. qa. secundum intellectum Inn. in c. nuper, inf. de testi.

ANT. FRAN. Vtrum ciuitas uel princeps non recognoscens superiorem possit statuere, ut uni tantum testi credatur? Ego nalde dubito de hac decisione, de qua hic, quia dato, quod ciuitas uel princes non recognoscat superiorem, prout multæ reperiuntur, secundum ea, quæ tradit Bar. in l. hostes, ff. de capt. & postl. re. tamen dubito, quod non possint tale statutum condere, ut uni tantum testi credatur, quia tale statutum uideretur esse cõtra ius diuinum, secundum quod in ore duorum uel trium debet esse omne uerbum, ut in c. in omni negotio, de testi. in c. cum esses, de testa. in l. ubi numerus, ff. de testib. & ideo dicimus, ꝙ uni soli quantæcunque sit dignitatis, nõ creditur, ut in c. nobilissimus. 96. dist. & ideo semper mihi nisa fuit hæc decisio dubia, quia hoc, quod creditur saltem duobus testib. est de iure diuino, quod ius diuinum non potest tolli per principem, nisi ex magna causa, & tunc non in totum, sed in parte secundum glo. in l. fi. C. si contra ius, uel uti. public. quæ dicit, quod non potest tolli etiam per Imperatorẽ, sed bene distinguit, & habetur in l. 1. ff. de consti. prin. & in c. sunt quidam. 25. q. 1. & habetur per Alex. in l. cum mulier, ff. sol. matr. Et ideo puto multum esse super hoc cogitandum, & considerandum.

e Appellasse. No. quod arripere iter ad Papam, uel principem habet uim appellationis, de quo per Fulg. & Moder. in l. 1. C. ut lit. pendent. Aen. Fal.

ANT. FRAN. Ad hoc, an arreptio itineris ad Papam habeat vim appellationis, & an stante tali arreptione ualeat excommunicatio lata ab ordinario, uel aliter gesta post arreptionem itineris possint reuocari, uide Specu. in tit. de reseri. prȩsenta. in §. 5. ubi ponit quæ sit forma iudicii arrepto itinere, & co. tit. de app. in §. 11. in uer. pen. An ualeant gesta arrepto itinere, & an illa ueniant reuocãda, tanquam attentata iuxta materiam c. non solum, de app. lib. 6.

Universidad de Deusto
Biblioteca

8 vt no. in c. auaritiæ, de elect. li. 6. † Opp. & videtur, q̃ Papa nõ debuit statim literis istorum credere, cum huiusmodi eulogia seu relationes ex mala fide sæpe procedant, vt l. diuus, ff. de custo. & exhi. re. Et in canone dſ, [Nemini cito manũ imponas, & c.] Sol. glo. 1. q̃ ideo credidit Papa, quia solũ tractabatur de præiudicio istius fraudulentis. Dat simile in clerico celebrante in secreto, de cleri. pereg. c. tuæ. Anto. impugnat rõnem gl. quia immo alijs preiudicatur, si ius nõ habens promoueatur, gã animæ subditorum decipiuntur, & eo electo præiudicium generatur. ego credo gl. habuisse bonam mentem, quia, si iste non fuisset electus, nõ fuisset receptus in ecclesia, cum consecratio fuerit sibi impensa prætextu electionis assertæ, & sic in effectu sibi soli præiudicium fiebat. Vbi enim electio non præcessit, seu non valuit, nullum robur tribuit confirmatio, nisi fuisset facta ex certa scientia per eum, qui citra electionem posset prouidere, vt no. gl. in c. quam sit, de electio. li. 6. & in c. vno, de postula. eodẽ lib. Gof. aliter respõdet ad ɔ̃ria, videlicet quod Papa hic fuit deceptus multitudine sigillorum, quia non erat credendũ tot sigilla falsari, argu. de cler. pereg. c. 1. Ex hoc tex. sumit argum. Io. And. q̃ decretum electionis nõ sit de substantia. Et de hoc decreto, quid debeat continere, & quare fiat, vide no. in c. episcopus, 61. dist. & aliquid in c. innotuit, de elect. Hic enim non fuit præsentatum decr. Ex quo infertur, quod ɔ̃. dixi, q̃ nõ est de substantia electionis. Inn. hic in prin. dicit q̃ hoc factum Papæ non est trahendum ad consequentiam, cũ non debeat accedere ad cõsequentiam, cum non habeat decretũ subscriptionis robora tũ, & literas testimoniales, vt in d. c. episcopus. 61. dist. Ego dico, q̃ licet hoc sit vile, non tñ est necessarium, quia sine tali decreto tenet electio, vt sup. dixi, & no. in c. episcopus, præalleg. Satis est, q̃ alias legitimè probetur electio, de electio. c. cupientes, lib. 6. non tamen est credendum istis literis prælatorum, & in hoc factum Papæ non est trahendum in exemplum, seu consequentiam, vt dixit Inn. Op. 2. q̃ iste D. non erat vlterius audiendus, quia cum alter fuerit legitimè confirmatus, nec ista sñia fuerit per legitimam appellationem suspensa, hæc confirmatio, quæ habet vim sententiæ, transiuit in rem iud. vt in c. cum inter, de re iud. & in causa electionis procedi potest li. non contesta. in c. q̃n §. porro, vt li. non contest. Ex istis glo. sequ. colliguntur due lect. ad istum tex. Prima, q̃ iste D. de iure fuit auditus, ꝓpter defectum ordinis non seruati. Papa enim mãdauit, vt iudices prius discuterent de electione illius D. & postmodũ in casu, quo nullum ius haberet, procederẽt super electione istorum duorum monachorum, sed isti iudices festinanter processerũt ad ꝓfirmationem electionis, non discusso prius iure illius D. hanc lec. ponũt hic due gl. vna, quæ est in ver. alioquin: & alia, q̃ est in ver. confirmare. Sed certe hæc lec. mihi non placet, quia si esset vera, non dixisset Papa, q̃ volebat misericorditer agere cum isto absente, vt ipsius malitia conuinceretur, sed mero iure fuisset auditus. Item non valuisset confirmatio tanquam facta contra formam mandati, vt in c. cum dilecta, de rescrip. & c. venerabili, de offi. dele. & tamen Papa mandat consecrari, illo D. in termino statuto non comparente, nec ex contumacia sequẽti poterat validari, quod nullum fuisset, vt in reg. non firmatur tractu, temporis, de re. iur. li. 6. & c. auditis, de ele. Ex hoc ergo clarissimè patet, q̃ iudices non fuerunt transgressi formam mandati. Nec obst. motiuum glo. quia dico hos iudices inquisiuisse de elec. illius D. cum capitulum constanter assereret nunquã illum elegisse, & de electione canonica istius G. ci constitit. Secũda lec. est, quia de misericordia D. fuit auditus. De iure autem obstant contraria supra formata. Hanc lect. ponunt plures glossellæ hic, vt gl. in vers. 3. citatus, & in ver. misericorditer, & in ver. eius malitia, & in ver. vnius anni, in fin. & hæc lect. satis mihi placet, & faciunt omnia, quæ supra dixi in reprobatione primę lect. & eam sequuntur doc. communiter & satis aperte probatur per istum tex. Causa autẽ misericordiæ, fuit, quia ex cã legitima accessit ad Papam, sed de rigore iuris hoc nõ excusabat contumaciam suã, quia, ex quo habebat notitiam commissionis factę per Papam, & citatus per iudices fuerat, non debebat recedere non dimisso procuratore, ideo itineris arreptio eum non excusauit, vt in c. suggestum, & in ca. meminimus, de app. Nec ob. si dicatur, q̃ appellando ipso facto suspendit iurisdictionem iudicis, sicut quãdo appellatur verbo. Ad hoc enim respõ de dupliciter. Primo, quia iste itinerauit non propter grauamẽ iudicis, sed propter quædam grauamina extraiudicialia præten sa a D. G. vel F. & quibusdam alijs, vt patet in tex. ibi, (Quibusdã alijs grauaminib. & iniurijs.) Et sic etiam si expresse appellasset non debebat recedere a iudicibus procedentib. super alia causa, saltẽ non dimisso procuratore, vt in c proposuit, & c. ad hoc, de app. Secundo respondetur, q̃ hæc itineratio, ẽt si fuisset facta aduersus processum istorum iudicũ, nõ poterat habere vim appellationis, quia, ex quo habebat copiã iudicum, debebat corã ipsis appellare, prout traditur in ca. vt debitus, de ap. & c. dilecti, eo. tit. & apostolos petere, in clem. 1. & 2. de ap. & quod ibi not. Et puto, q̃ inferior a Papa non potuisset sibi hanc gratiam face re, cum ius sit acquisitũ alteri per cõfirmationem. Iudici enim inferiori permittitur parcere contumaciæ ante sñiam, & non post vt in c. consuluit, de offic. deleg. Nec valet inferior tollere substantialia iudicii, non solum ius quæsitum. Pro hoc glo. no. in c. fi. de hære. li. 6. & quod no. in c. constitutus, de reiu. do. & 2 q. 2. in summa. Ipse tamen iudex ex officio suo posset inquirere, ut statim subiicia. Tertia lec. potest colligi ex dictis Inno. q̃ Papæ non constitit de contumacia istius D. licet iudices retulissent, sicut enim non potuisset ipse contumax appellare viua voce, sic nec itinerãdo, & hoc iustificaret sñiam latam eo absente. Sed hæc lec. non placet, quia, si esset vera, Papa solũ mandasset istum inquiri de contumacia sua, & ea apparente mandaliter G. consecrari, & illum F. vlterius non audiri, nec audiuisset istu D. de gratia, vel misericordia, sed de mero iure. Ite si Papa dubitasset de relatione iudicum, non remisisset causam ad eosdem, cum essent suspecti, argum. in c. fi. de testi. li. 6. & 2 q. 1. c. statue 9 dum, & l. prætor, ff. de iu. om. iud. † Quartam lect. tenuit Inno. q̃ in causa beneficiali non transit sententia in rem iud. sicut nec in matrimonio carnali, de re iud. c. lator. c. tenor, & c. cõsanguinei. Sed profecto hæc lect. non est vera, quia respectu partis, & sic respectu præiudicij priuati bene transit in rem iud. vt probatur in c. cum dilecti, de elec. prope. fi. Probatur apertissimè hic, quia de misericordia iste fuit auditus, ut dicitur in litera. Nõ ergo de iure communi. Idem vult gl. in c. 1. & c. proposuit, de cõsuet. præben. & Io. And. in c. 1. de lit. contesta. lib. 6. in princ. vbi a sentit q̃ in omnib. a spiritualibus sñia transeat in rem iud. nisi in matrimonio carnali. Idem sentit etiam Inno. in c. cum Bertolinus, de re iudi. & etiam hic in glo. vbi dicit, q̃ si confirmatio electionis fuit facta solemniter, & non fuit appellatum, non auditur postea aliquis amplius, quia habuit vim sententiæ, & transiuit in rem iud. Idem sentit etiam Inn. in c. ad aures, de reiur. vbi dicit q̃ post sententiam solum auditur per viam denuntianionis. Sc. q̃ aduersarius tenet beneficium cũ peccato, nec Inn. præcise tenet primum dictum, sed tñ colligit argum. quod arg. nõ est verum, vt patet satis ex prædictis. Nec ex isto text. colligitur, sed potius contrarium, vt sup. dixi. Et si diceres, quæ est differentia in hoc inter matrimonium spirituale, & carnale? Respõdeo q̃ in carnali semper imminet peccatum, si sententia iniuste sit lata siue pro matrimonio, siue ɔ̃ matrimonium, intelligẽdo vtium non est remissibile per partes, iuxta ea, q̃ dicã in c. iuratis de prob. Sed in matrimonio spirituali nõ imminet peccatum respectu partis, contra quã fuit lata sententia, quia iam non est peccatum, q̃ non possideat illud beneficiũ, cum potuisset prius se illi renunciare, & non appellando acquieuit illi sententiæ, & perdit id, quod habebat, vt no. in c. proposuit, & c. 1. de consuet. præben. & Insti. de offi. iud. in fin. Et pro hoc dico dictum Ioan. And. in d. c. 1. de lit. contest. li. 6. in distincte nõ procedere, quia in causis spiritualibus transit sñia in rem iud. Nam ubi imminet peccatum non remissibile per partes, non transiret in rem iud. vt no. Inn. in gl. in c. inter monasteriũ, inf. de re ju. & Host. in c. lator, eo. tit. facit gl. in c. series, de test. Sed respectu illius, q̃ quo iniuste fuit lata sententia in matrimonio spirituali, nõ transit in rem iudicatam, quia beneficium nõ potest teneri sine canonica institutione, vt in c. 1. de reg. iur. li. 6. Ideo iudex ex officio suo, posset inquirere contra vincẽtẽ, non obstãte sñia, arg. c. ꝓstitutus, de appell. & c. oblatæ, eo. tit. & p Inn. in d. c. ad aures. Ideo dico, q̃ Papa de iure processit, inquantum voluit pp præsumptionẽ iustitiæ, q̃ iterũ inquireretur de iurib. istorum, sed fecit gratiam iniũctũ audiuit istum contumacẽ post cõfirmationẽ solẽniter factam. Et ex his habes clare intellectum huius ca. omissis alijs inuolutionibus, quas faciunt hic doc. Glo. in ver. (Hybernia.) colligit arg. ex tex. citationes extra prouinciam nõ esse faciendas. q. d. si reperitur in prouincia, citandus est personaliter. Si aũt extra prouinciã, tunc ad domũ fienda est citatio. Tu dic melius de hac materia, ut dixi in c. causam, & aliqd tangã in c. fi. de eo, qui mit. in pos. † Opp. cum gl. pe. cũ. n. hic agere 10 tur de matrimonio spũali, nõ debebat expectari absẽs pannũ, sed per sex mẽses, sup. vt li. nõ cõest. c. q̃n. §. 1. Glo. rndet, q̃ hic iste appellauerat. hæc sol. nõ placet, qa non appellauerat ille in per hoc negotio electionis, maxime ɔ̃ istũ G. sed ɔ̃ F. & quoniã alios, ut dicitur in lra. Aliã so. sentit gl. inf. q̃ hic iste erat consecratus, sed ĩ d. c. q̃n. §. si forsan, ubi fit mẽtio de isto termino lxmẽsiũ, loquitur, q̃n agitur de matrimonio ɔ̃hendo. Et hanc solutionẽ clarius sentit hic Inn. dicens, q̃ in ɔ̃rio agebatur de electione nõ confirmata, & ẽpo nõ cõsecrato, hic aũt expectatur tanto tpe pp reuerentiam consecrationis. Absurdum enim videbatur, q̃ esset consecratus, & remaneret sine ẽpatu. Sed ego

ADDITIO.

a SEB. SAP. Quod in omnib. Idem voluit Gemi. in c. ordinarij. §. 3. in fi. de offi. ordi. in 6. cum allegatis per Fel. in c. lator, col. 6. ver. 10. aurea declaratio. Infra de re iud. & ibi, an qui habuit sententiam iniustam pro se in causa beneficiali, sit turus in conscientia.

ego opp. de c. ex tuę, de clẽ. non residen. vbi patet quod si noscit, vbi est prælatus, citatur edictis & expectat tñ p sex mẽses. Sol. dico illud ꝓcedere, q̃n agitur ɔ̃ absentẽ rõne nõ residentię, seeus, si agat rõne criminis, vt in c. veritatis, ɔ̃. eo. Sed certe ꝓtra hoc facit, qa ex quo agit de mſimonio spirituali, & absens matrimoniosẽ, vel culposẽ non cõparet, ꝓcedi põt ad sñam, nec est necesse, q̃ tanto tpe expectetur, sicut patet in mſimonio carnali, c. q̃n. §. porro, vt lit. nõ ꝓtest. Et hodie clarissimũ est, vt in cle. dispendiosam, de iu. Ista. n. prius fuerat citatus, & nõ comparuit, & ideo dico, vt ẽt ɔcludit gl. hic in fi. q̃ fuit de gria non solum, vt iterum citaretur, sed ẽt vt tãto tpe expectaretur. Et per hoc solnuo sequens ɔ̃rium, qd formatur p glo. de c. dudũ, de cle. & de re iud. c. cũ olim, vbi non expectat tãto tpe. gl. hic rndet, qa hæc cã tractabat cũ isto, q̃ erat ꝓfectatus. Sed in ɔ̃rijs agebatur inter eligentes, quæ solu. nõ est vera, qa si recte ponderentẽ illa iura, cauia erat inter electos: vñ directe pronũciat ibi ɔ̃ prouisum & eleãn. Die ergo vt dixi, q̃ ex gra tanto tpe expectat hic, habuit tñ aligd cã iustitiæ: vñ dico, q̃ aut ptumaciter abest, & tunc, ex quo agitur de mſimonio spirituali, ẽt ɔcto, p̃t statim ꝓcedi in cã ad diffinitiuã sñam, alio termino nõ indulto, vt probat in c. q̃n. §. porro, vt li. nõ contesta. Et in hoc fuit iste auditus de mera gra, cũ fuerat prius citatus, vt dſ in lra. Aut ptumaciter nõ abest, vt puta obtenta ꝓfectatione, vel ꝓfirmatione se absentat, & mouet ɔ̃ eum super validitate ꝓuisionis, & tũc modus ꝓcedẽdi est, q̃ si scit, vbi est, dẽt citari psonaliter, indulto sibi termino ad arbitrium iudicis, vt in d. c. q̃n. §. si vero aliter, vbi est tex. iuncta glo. si aũt nescitur, tunc iura sunt varia, q̃dã indulgent minimũ tps, q̃dã maius. Sed cõiter dſ, q̃ dẽt expectari p sex menses, sicut quã do procedit ɔ̃ absentẽ rõne non residentiæ, vt leg. & no. in d. §. si vero, iuncto c. ex tuæ, de cler. non resid. Sed quia iura variæ in hoc casu loquunt, vt plene ponit gl. in d. §. si vero, põt dici hoc arbitrariñ: vñ Papa aduertẽs hunc fuisse consecratũ, & pericsẽ ꝓfectæ ptumaciæ, voluit arbitrari tps vnius anni, si nõ iueni ret, qa tũ incœpit esse absens, non cõtumaciter, & in hoc termino non fuit aliquid iustitiæ, vt apertissime patet p prędicta. Et statis credo iudicẽ inferiorem posse arbitrari annum sup expectatiofirmati, maxime consecrati, cessante ipsius ptumacia p d. §. si vero, intellectũ, vt ɔ̃. dixi. Et ad hunc intellectũ, põtat op. argu. 12 ille tex. intelligẽdo, q̃ in hoc fuit iustitia, & sic limita & restringitur ɔ̃. dixi. Nõ ob. §. quod si forsan. qa loquitur, quando agitur de ɔ̃ absentẽ electione non ꝓfirmata, quia ille nõ hẽt terminũ indefinitum, & ideo expectatur minori tempore. Et si bene põderetur & considereatur ille tex. facit potius pro hac parte, quia si ibi ius arcessit sex menses, vbi agitur de matrimonio cẽtrahendo, seu vt maius tempus debeat indulgeri, vbi agitur de contracto, maxime consecratione facta. Non ob. c. ex tuæ, de cleri. non residen. vbi tantum expectatur absens per sex menses, quia vt ɔ̃. dixi. illud c. loquitur, q̃ius agendi causatur rõne non residentiæ, nec disputatur ibi de vinculo matrimonii, sed hic disputatur de substantia matrimonij, & posset magnum præiudicium irremediabile fieri absenti, si procederetur ad sentẽtiam fm iura parris præsentis, quod no. Sic etiam in casu c. ex tuæ, quia si posl. apium sex mensium absens compareret, & doceret de legitima causa absentiæ, restitueretur, ut in c. præsentiũ. 7. qõ. 1. & ibi habes intellectum ad multa, quorũ respectu me ampliain hoc art. tene menti. Opp. & videt, q̃ aliter tps ad finiendã appellationem nõ dẽt prefigi appellanti, vt in c. ex insinuatione appella. cuius ɔ̃rium hic factum fuit. Respondet hic glo. p. q̃ a iudice a quo præfigi non potest, ne legem statuat superior, vt in c. contrario, sed a iudice ad quem, sic, & ita loquitur Host. dicit, q̃ hic nõ fuit statutus terminus ad appellationẽ prosequendam, sufficit enim hic, si iste se presentat, & aliquid rationabile proponat. Dico clarius, q̃ hic terminus non fuit statutus nec ad diffiniendã, nec ad prosequendam appel. sed vt se defendat in causa appella. electionis, vt ibi apertissime colligit ex tex. (Legitime citatus ad causam, & facultate defensionis sibi indulta. &c.) Si enim nunc prosequeretur appellationem, nõ cinere maxime ad se defendendũ, sed prefigeretur sibi terminus ad prosequendũ, vel presentandum, vt de app. c. cum sit, & c. prohones. Ite ut sup. dixi, iste non appellauit in facto electionis, ma xime contra istum G. & nunc agitur cũ isto G. qui fuerat confirmatus. Ponderatur ergo hęc appellatio, seu itineris arreptio ad finiendã gram sibi factam, cum non malitiose, licet culpomanifestum sit absens. Vlt. nunc extra gl. opp. ex quo iste erat prouisus, nunc petebat aliquid iuris, nõ debebat admitti aliqua excepto ad impediendã possessionem, ut in c. accedens, de accusa. in c. post electionem, de concess. præben. & in c. constitumeliius in d. c. app. Inn. hic multum circa hanc materiam instat, & alios dicta recipiunt hodie determinationem p c. fi. de elec. ponit etiam Inn. hanc materiam, in c. cum olim, de causa ꝓpri. vbi expediui hanc materiam, ideo dic, vt ibi dixi. vide quod no. Inno. in c. quod sicut, de elec. † Ad vnũ tñ adcere, quod ibi non expediui, licet remissi, dicit enim hic Inno. q̃ si electio solemniter fuit confirmata, puta partibus constitutis in iudicio a lit. conte. & sententia lata taliter, b ſ. confirmo electionem, tunc de cętero non admittitur aliquid cõtra electum, nec ɔ̃ confirmatũ, nisi ab ipsa sñia fuerit appellatũ, qa sñia transiuit in rem iu. C. commi. vel epi. l. 3. & sup. de ele. ca. cũ dilecti, ad fi. non negat tamen, quin talis cõfirmatus, ẽt propter crimẽ quod ante electionem cõmisisset, vel etiam propter defectum formæ accusari possit, non ad electionẽ, seu confirmationẽ cassandã, sed ad hoc, vt deponatur, seu suspendatur, vel alia pœna imponatur, sed pluribus alijs videretur ɔ̃rium, & melius secundum eum, ſ. q̃ de præmissis non possit accusari post confirmationẽ solẽniter factam obtẽtam, quia transiuit in rem iud. vt sic aliquis sit litium finis, C. de fi. instr. l. fi. ad fi. Et ita vẽ dicendum fm eum, si lis contest. non fuerit, nec partes concurrerint in ꝓcessu, quia nullus apparuit contradictor, sed tñ confirmator ꝓcessit solemniter inquirẽdo. ſ. de forma electionis in loco, vbi facta est electio, & de scientia, & moribus, & vita electi in loco, in quo est conuersatus, sup. de elect. c. 3. & c. scriptum. Nam in hoc casu credit Inno. sñam confirmationis in rem iud. transire. Aduerte ad duo, quæ sentit Inno. in prædictis, & cõiter doc. sequẽtes eum, primo, q̃ si confirmatio solemniter facta est, nõ admittitur deinceps aliquis ad accusandũ electum, vel confirmatũ de crimine, vel defectu præcedente electionem, vel ꝓfirmationem, qa sñia transiuit in rem iud. Ego fateor hoc verum, quando nouiter ꝓparens vellet instare super crimine, uel defectu, de quo alias fuit obiectũ & sententiatum. Nam hæc actio, cum sit popularis, vno agente consumitur, nec sępe de eodem agendum est. Pro hoc vide glo. not. in capitu. cum dilectus, aliàs cum dilecti, de elec. in versi. iudicatum. Sed si nullus comparuit ad cõtradicendũ, vel fuit discussum de alio crimine, vel defectu, dico, q̃ quãtũcunque solemniter processerit confirmator, debeat audiri nouiter comparens, si non potest sibi impurari, quare in prin. ante confirmationẽ non compariit, puta quia erat extra diœce. vel infirmitate grauatus, ita, q̃ ignorauerit. vel opponit ea, q̃ nouiter sciuit, de quo est tex. no. in c. fi. qui ma. accu. pos. Nã & illemet, qui eligit, potest ea, q̃ erãt occulta tempore electionis, obiicere electo, vt in c. nulli, de elect. li. 6. & audiatur iste saltẽ per viam accusationis, facit c. fin. de pur. can. Sentit Fed. de Sen. consi. 23. & 97. vbi vide. † Sentit secundo Inn. q̃ vbi electio non fuit ita solemniter cõfirmata, sicut præmissum est, q̃ tunc admittitur ɔ̃dictor, seu accusator, licet non comparuerit tẽpore confirmationis Idẽ & clarius secundum Io. And. in c. fi. de ele. li. 6. vbi allegãdo hęc dicta Inn. dicit, q̃ si ꝓcedentib. edictis, de qb. ibi, nullus ꝓparuit, & superior sine alia cãe cognitione electionẽ ꝓfirmauit talis ꝓfirmatio hẽt vim interlocutoriæ, & diffinitiuæ. Ego puto hoc dictũ Inn. potuisse ꝓcedere tẽpore huius c. quãdo edicta non proponebãtur ante ꝓfirmationẽ. hodie vero q̃quid sentiat ibi Io. And. dicerẽ, q̃ si edicta fuerunt legitime proposita in termino cõpetenti ad opponendũ, q̃ eis elapsis non non auditur aliquis, cui possit imputari, qa est ꝓsumptio malitię ɔ̃ cum, vt optime probatur in c. fi. qui mandat. acc. pos. præall. Distingue tñ, q̃ aut elapsis edictis superior pronunciauit neminem deinceps audiendum, & tunc non debet aliquis audiri, cui possit imputari, quare tunc nõ comparuerit, eriã si res adhuc sit integra, ut quia nõ fuit processum ad ꝓfirmationẽ. Ad hoc est tex. no. in simili in l. Titia, ff. de acc. & per Inn. in d. c. fi. Aut iudex nihil pronũciauit super hoc, si res est integra, audietur cõparens, gl. est no. in d. c. fi. & ibi ẽt per Inn. Aut res non est integra, ut quia iudex processit ad cõfirmationem, nemine cõparente, & tunc licet non solẽniter ad confirmationẽ processerit, tñ nemo audietur, cui imputari possit, quare tẽpore edicti non cõparuit, cum sit præsumptio malitiæ contra talem, vt est tex. no. in d. c. fi. superior, tñ ex officio procedere potest ad inquirendum contra istum, ne malus sit, ad hoc d. c. cum delicti, de ele. & c. constitutus, de app. & per hoc prouidebitur fauori publi.

ADDITIONES.

a Constitutis in iudicio. Tunc enim videtur fieri in contradictorio iudicio, iõ contra illam confirmationem deinceps nullus admittitur, quia habet vim sententiæ diffinitiuæ, & confirmaret electionem alias nullam, secus si fiat de plano secundum Bald. in addi. ad Spec. in tit. de appel. ver. pro diffi. Phi. Fran. in c. constitutus. inf. de appel. Io. And. in c. auaritiæ. de elec. lib. 6. bo. gl. in c. fin. in ver. inanis, eo. tit. no. Ber. de Fir. in trac. de piscopo, in 3. li. parte 2. & Oldr. consi. 123.

b SEB. SAP. Lata taliter. Confirmatio electionis, an sit sententia diffinitiua, tradit Perus. in c. constitutus, de appel. in 6. cum allegatis per Fel. in rubri. de re iud. col. pen. ver. confirmatio electionis.

SVMMARIVM.

1 *Contra contumacem examinantur testes, & fertur diffinitiua, intellige, vt inf. nu. 22. & 26.*

2 *Prælatus male viuendo dicitur polluere ecclesiam, cui præst, quoad opiniones hominum.*

3 *Episcopus potest suspendi ab officio, & beneficio propter grauia crimina in*

Universidad de Deusto
Biblioteca

ipsum iniecta, & propter eius euidentem contum aciam.
4 *Semel suspensis, ex noua culpa potest iterum suspendi, & resultant effectus, de quibus hic, & in nu. 7.*
Contumacia vnius in eadem causa potest pluries puniri.
5 *Citatio in causa criminali potest fieri vel committi a iudice ex officio suo, secus in causa ciuili, quia non potest, nisi ad instantiam partis.*
6 *Procurator potest interuenire in causa depositionis Episcopi.*
8 *Contumax potest propter inobedientiam excommunicari.*
9 *Sententia in causa criminali potest aggrauari propter delictum, post inchoatum processum commissum, licet de eo nil fuerit actum, quod intellige, ut infra nu. 25.*
10 *Literæ prælatorum siue scribant pro, siue contra vnum, multum operantur, & licet non faciant plenam fidem, faciunt tamen præsumptionem.*
11 *Sententia est ferenda tam inuocatione diuini nominis.*
12 *Contumax potest dici præsens quoad præiudicium.*
13 *Depositio Episcoporum, vel aliorum est perpetua, non temporalis.*
14 *Delictum si fuit pronunciatum fuisse comissum, ipso iure est imposita pœna. Item imposita pœna iudex videtur pronunciare super delicto.*
15 *Episcopus depositus ab ordine pontificali, non videtur depositus a sacerdotali: secus econtra.*
16 *Alienatio facta a prælato post inhibitionem Papæ, vel suspensionem, est ipso iure nulla.*
17 *Ordo iudiciarius quotuplex sit, & quo casu in eo requiratur libellus.*
18 *Contumax, vel absens quomodo puniatur tam in ciuilibus, quam in criminalibus, tã de iure ciuili, quam canonico, tam ante, quã post litem contestatã.*
19 *Testes quando examinentur, vel recipiantur lite non contest. contra absentem, 22. 27.*
20 *Procurator non admittitur ad defensam absentis in criminalibus, vbi venit imponenda pœna maior relegatione.*
21 *Contumax tam in ciuili, quam in crim de iure. can. excommunicatur.*
Excõmunicatus in causa criminali, post lapsum annum habetur pro conuicto, & contra eum feretur sententia diffinitiua, secus in ciuilibus. 27.
23 *Apices iuris non considerantur, vbi veritur fauor ecclesiæ, vel animæ.*
24 *Irregularitas impedit executionem ordinis, etiam peracta pœnitentia, nisi Papa dispenset.*
28 *Diffamatus volens purgare se elapso termino, an vlterius audiatur, & nolens se purgare, an habeatur pro conuicto.*
29 *Statutum, quod contumax habeatur pro confesso, valet.*
30 *Fuga non probat delictum, nisi contra officiales inculpatos de aliquo delicto.*
31 *Procurator admittitur in causis crimina ibus, quando pœna, quæ ex crimine imponi potest, est exequibilis in absentem, alias secus.*
32 *Excommunicatus non potest esse arbiter, neque iudex, pot tamen bene testari.*
33 *Excommunicatus, qui communi reputatione habetur pro non excommunicato, quicquid agit, valet, tamen id ratione publici officii, si quod habet, non priuati 42. nisi ille, qui cum eo contrahit, sciat, quo casu non valet in eius fauorem 43. vel si non credentes ipsum excommunicatum erant in crassa ignorantia. 42. 45.*
34 *Excommunicatus est suspensus ab administratione rerum ecclesiæ, & a quocunque officio publico & communi. Hinc est, quod non potest esse tutor, arbiter, & procurator, & similia.*
35 *Excommunicatus potest emere, vendere, locare, & alios contractus nomine proprio facere, & procuratorem constituere ad negotia, etiam si non ignoretur ipsum fuisse excommunicatum.*
Contractus facti ab excommunicato, etiam in eius fauorem valent, licet aliqui teneant contrarium.
36 *Iudicium agitatum, etiam cum notorie excommunicato, valet antequam sibi interdicatur, vel repellatur ab agendo.*
37 *Lex quando aliquid prohibet sub pœna, & contraueniatur, actus remanet validus, licet pœna committatur. 38.*
38 *Veniens contra iuramentum non facit actum nullum.*
39 *Iurans soluere excommunicato intra certũ tempus, an teneatur adimplere?*
Participantes cum excommunicatis, non semper peccant.
Vasallus an teneatur domino excommunicato respondere & obedire?
Non obseruans iuramentum ex legitima causa, non est periurus.
Iuramentum interpositum super aliqua re, intelligitur, si illa res in eo dẽ statu permanserit.
40 *Iuramentum contra iur is dispositionem non obligat.*
Excommunicato licite potest dari eleemosyna.
41 *Excommunicatus utrum possit agere pro iniuria sibi illata?*
42 *Excommunicatus mittens aliquem in possessionem rerum spiritualium, non facit actum nullum.*
Excommunicatus potest agere omnia, quæ sunt meri facti.
Excommunicatus an possit conferre, confirmare, sententiare, ordines, vel chrisma dare.
44 *Excommunicatio quoad Deum nullum, vel minimum vinculũ inducit, quoad dam tamen effectus operatur & respectu Dei, & eccle. militantis.*
46 *Excommunicatus si in uno loco reputatur excommunicatus, & in alio nõ, quomodo ualebunt per ipsum gesta:*
47 *Excommunicatus, siue publicus siue secretus non potest eligere, neque reseri ptum impetrare.*

CAP. VIII.

1 VEritatis Legit quoad rationẽ decidendi pluribus modis, sed cõiter summatur sic. Si agit de crimine in modũ denũtiationis ℨ reũ cõtumacem, pñt recipi testes, & ferri diffinitiua [illegible]

Ego generalius summo sic. Si peeditur per viã inquisitionis ꝓ absentem ꝓtumaciter, ẽt lit. non conte. recipi pñt, & finaliter ferri etiam p viam depositionis, si hoc meretur delictũ. Dicitur. Nã primo ponit denuntiationẽ criminum Epi Conte. & tres delegationes super ea succesiue factas, & delegatorum processus. Secundo cũ deponit, & per ipsum alienata reuocat. Secũda, ibi, ¶Nos igitur.¶ Casus literalis. Quidã canonici Conte. denuntiauerũt Epm suum de dilapidatione, homicidio, odio, incestu, & aliis criminibus, de quib. erat publice infamatus. Vnde Papa eãm super his primo cõmisit Episcopo Tridentino, & Abbati Montis sanctæ Mariæ, & cuidã præposito, inhibendo eidem, ne de reb. ecclesiæ aliquid alienare præsumat. Secundo dimissa fuit cã Epo Brixiẽsi, & Abbati & Præpolito prædictis. Sed dictus Episcopus corã primis iudicib. vocatus, per contumaciã venire contẽpsit: vñ ipsi ab officio & beneficio suspenderũt eidem. Postmodum citatus a secundis iudicib ꝓparuit corã eis, & frustolam excusationẽ prætendens, solita malitia noluit starc iuri cũ canonicis prædictis, propter qđ Papa confirmauit suspensionẽa primis iudicib. factã. Tertio loco ꝓmissa fuit causa Epo Cumano, & cuidã Abbati ad superandã malitiam ipsius Epi, q̃ citatus ab ipso Episcopo nec venit, nec misit responiale, vnde tulerunt sniam excommunicationis in eundem, recipientes testes ſm quod a domino Papa receperant in mandatis, per quos quelibet art. criminũ prædictorum constat fuisse probatum. Iudices causam, & peessum ipsius causæ remiserunt ad Papã, vt de ipse consideratis prædictis videns ordinem iudiciarũ in hoc facto fuisse seruatum, considerans ẽt, ꝙ post sniam in se datam celebrare præsumpsit in nomine domini cum Apostolicam sedem, & post suspensionem, & excõmunicationem latã in ipsum. Ber. ¶No. 1. ꝙ prælatus male viuẽs o. dr ecclesiam suã polluere, & dr ꝙ polluit, quãtũ in eo est quo ad opinionem hominum, quia ignominiosum est ecclesiam per talem regi, sed re ipsa non polluitur, quia ea, quæ sancta sunt, coinquinari non possunt, vt in c. vestra. de cohab. cler. & mulier. vide glo. in c. vno, de consecr. eccle. vel altar. lib. 6. ¶No. 2. etiam Epm posse suspendi ab officio, & beneficio propter contumaciam. Sed And. dicit, ꝙ mitius hodie proceditur ab initio cum epis copis, quia statim non suspenduntur propter ꝓtumaciã, vt in c. 2. ne lib. 6. & sic sentit, ꝙ hodie non seruatur, quod hic dicit respectu episcopi. Sed tu dic melius, quod hodie licite fieret hæc suspensio concurrentib. bis, de quib. in tex. Nã hic iste episcopus erat ſmatus de criminib. grauissimis, & ꝓtumacia nõ modica adebat ꝓsumptionem ℨ eum, arg. c. nullus, de pſumptio. quare merito a principio potuit suspẽdi, arg. c. inter, de purg. cano. Ad hoc qđ no. Io. And. in c. 1. de accu. li. 6. & hoc casu non resilit illud c. 2. de offi. deleg. li. 6. dictum tamen Io. And. procedere in pura cõtumacia, & ubi non est multũ culposa, vt ibi. ¶No. q. fa spensus potest, exigente noua culpa, iterum suspendi, & hæc ſcun da suspensio dicitur potius cõfirmatio primæ, vt in text. dic tamen ꝙ potest operari effectum suum post relaxationem primæ, de quo dic, vt in simili no. in c. quorundam, de iudæ. & in c. officij, de senten. excom. Et ex hoc & ex tex. etiam no. ꝙ in eadem causa potest pluries contumacia vnius puniri, ad hoc l. C. de modo mul. & dic, vt ibi no. ¶No. ibi, (Partib. citatis.) ꝙ sn cã inquisitionis potest iudex ex officio suo citare reum, & promotorem inquisitionis. Supplet. n. in hoc ex officio suo, ad hoc op. c. 2. de collu. deteg. In cã uero priuata nõ põt iudex citare, nisi ad instantiam ᵇ partis, e vt no. in c. 1. de iud. & per Inno. in c. ad nostrã, sup. de iureiu. & p Bar. in l. ad peremptorium, ff. de iud.

¶No. ibi, [Nec per responsalem idoneum, &c.] tex. est valde no. ꝙ ubi agitur ad depositionẽ, potest interuenire procurator, & hoc latius infra dicam cum gl. antep. ¶No. ꝙ sup epũs eti am bis, potest ex noua inobedientia ẽt in eadem cã committi excommunicari, & hæc operatur excommunicatio respectu communionis hominum, & participationis sacramentorum, quia dispensio concernit executionem officii, & beneficij. ¶ Not. tu-

tum status causæ patitur, nihilominus potest iudex pp inobedientiam ꝓtumacem excõicare, inquantum eum ꝓtempsit, & sic processus ad vlteriora non excludit facultatem mulctandi ꝓpter ꝓtumaciam, vide tex. cum ꝑcord. in c. accedens. 1. vt lit. nõ ꝓcest. An autem possit ꝓtumacem punire in expensis, vide, qđ dixi in e. finem, supra eo. & per Ioã. And. in c. 1. de electio. lib. 6.

¶Not. ibi, [Considerato præterea, quod post sententias in se datas, &c.]ex. valde no. ꝙ iudex in ferendo sentẽtiam in cã criminali, potest habere respectum, & aggrauare sniam ex delicto superueniente, post inchoatam instantiam, licet de illo no fuerit prius aliquatenus actum, facit c. cum olim, de rescrip. & c. cum in positionibus, de iureiu. lib. 6. & hic in gl. mag. & hoc arbitror posse pingere duabus rationibus. Primo, ratione connexitatis, & dependentiæ: nam hoc causatur ratione criminis in iudicium iã deducti, seu ratione mulctæ in hoc iudicio indictæ, argu. c. 1. de cruce. & c. 1. de confes. in l. 2. §. si publico, ff. de adulte. Secundo, ratione publicæ vtilitatis, maxime in istis beneficialibus & spiritualibus, in quibus multum exuberat officium iudicis, de app. cohibẽdæ, & c. ſtitutis, de collu. c. 1. & in notorijs non requiritur accusator, vel testis, sed iudex ex officio potest punire, de acc. c. euidentia, & 2. q. 1. c. manifesta, & c. de manifesta. ¶Not. ibi, [Cũ multi prælati, &c.] ꝙ literæ Prælatorum, siue scribant pro, siue pro aliquem, multum operantur. Licet enim non faciãt plenam fidem. 6. q. 2. c. si tantum, & c. placuit, & patet ex no. in cap. post fidem, de proba. faciunt tamen præsumptiones. Ad idem c. sessionem, de proba. faciunt tamen præsumptiones ad idem c. supra proxi. & quod ibi dixi. ¶No. ibi, [In nomine Domini, &c.] pro nomine Domini inuocando in principio sententiæ, dic ꝙ omnia, quæ facimus in Christi nomine facere debemus. Scriptura est enim Actu. 17. transumptiue in c. non liceat. 26. q. 5. oĩa quæcunque facitis in verbo, aut in opere, omnia in nomine Domini nostri Iesu Christi facite, gratias agentes Deo, facit c. in nomine Domini. 24. dist. & infra de test. c. in nomine, vbi inuenies ꝑcord. per Io. And. ¶No. ibi, [Præsentes tamen spiritu.] ꝙ absens cõtumaciter, habetur pro præsente in suum præiudiciũ, ꝺcor. c. 1. de arb. lib. 6. & ꝙ quis potest dici præsens, vbi est intellectu, & spiritu. ¶Nota vlterius, & tene menti formam & practicam depositionis verbalis. Et dic, ꝙ illa verba, [Sine spe restitutionis, &c.]sunt posita ad terrorem. Simile in c. quoniam, de simo. de iure enim non sunt necessaria, quia omnis depositio est perpetua, vt in c. 1. 50. dist. & de iudi. c. at si clerici, vnde dicebat Goff. ꝙ ista verba superfluebant. Sed dic, prout dixi, ꝙ posunt ad terrorem, a vt nullam spem ponant in restitutione. ¶No. diligenter iudicem non arctari ad pronunciandum super crimine: nam hic tantum deponit cum, secũdum Inno. quãdo ꝓcedere iudex pronunciat super crimine, non condemnando expresse reum, nec absoluendo vt quia pronunciat reum fecisse vel non fecisse crimen. Et dic, ꝙ mos pronunciãdi est in iure. Si enim pronunciauit simpliciter reum commisisse illud delictum, de quo agitur, ſtatim venit imponenda pœna, vt probatur in l. 2. ff. ad Turp. & 2. q. 3. c. si quem pœnitet. & accusatorum, & in c. postulasti, de foro compe. ſm vnã aliã & ibi dixi. Si vero simpliciter imponit pœnam, satis vr pronunciare super delicto, vt hic. ¶No. ibi, [Tam a põtificali, quam omni officio, &c.] ꝙ depositus a pontificali officio, seu ordine pontificali, secus dic econtra: nam pontificalis non põt esse sine sacerdotali, de quo dic, vt leg. & no. in c. ex literis, de excep. ¶No. & tene menti, ꝙ alienatio facta post inhibitionẽ vel suspensionem, & excõicationem iudicis est irrita ipso iure, & Rõ inhibitionis est, quia pro eodem dẽt haberi, ꝙ aliqd non teneret alienatio, ita nec secundo, vt not. dicit Inn. in c. fi. de acc. in fi. vbi vide, & plenius per eundẽ in c. Raynaldus, de testa. vbi gialiter prosequitur de alienatione facta ℨ prohibitionẽ legis, hominis, iudicis, testatoris, pacti. Rõ vero suspensionis, vel excõicationis est, quia illa priuat administratione, pro hoc c. paterna, in fi. de ap. & quod ibi dicam. An aũt sit indistinctẽ hoc dictum verum, siue sit excõicatio hominis, siue canonis, siue sit occulta, siue manifesta, infra subijciam post glo. vbi plene attingam materiam. Attingam prius gl. more solito. Et primo quæro, dr hic, ꝙ isti canonici detulerũt Papę hunc cpm, &c. Aut de hoc deferunt hunc cpm accusando, vel aliter, rndet glo. ꝙ ista criminalia detulerunt ꝓ modum denũciationis vt dicit patere antiquis. Inn. ſcrit, ꝙ isti canonici prius accusauerunt, sed eps canonicis non accusantib. volebat rndere ordinem iudiciario seruato, iõ Papa, ne de sua ꝓtumacia eps cõmodum reportaret, manda uit ꝓ ipsum procedi in modum inquisitionis, & ita transit Ioan. And. & cõiter Doct. & facit hoc ad intellectum c. & infra videcim gl. magna, qualiter fuit hic ꝓcessum lit. non ꝓtest. Sed adhuc si enim Inn. intellexit Papam ꝓcessisse ex officio inquisitionis, canonicis porosus exclusis, non bene diceret, quia text. ¶ Testes ex parte nostra. Si vis ergo tenere Papã assumpsisse, viã inquisitionis, intellige ꝙ canonici prosequebantur hanc inquisitionem, & valet hoc ad multa, vt statim subijciam super gl. magna. ¶Sed ℨ hunc intellectum opp. de tex. ibi. [Videntes ordinẽ iudiciarium fuisse seruatum. [Quæ verba innuunt hic fuisse, processum ordinariè: in alio tñ facit ℨ, quia nec libellus accusatoris hic fuit productus, nec lis erat ꝓtest. & tñ fuit processum ad diffinitiuam. Host. & Io. And. post eum dñt, ꝙ multiplex est ordo iudiciarius. Qñq; n. proceditur ordinariè, puta sup occultis ad accusationem alterius, & tunc offertur libellus, & fit lit. ꝓtesta. de iur. cal. alias de purg. can. c. pe. & alia similia obseruantur, & iste est ordo iudiciarius, In ordinarijs qñq; proceditur sup famosis de quibus non ꝓstat, & tunc ordo est, vt vocẽ inquirẽdus, & seruatur qđ dr de acc. c. qualiter 2. & hic nõ offert libellus, nec lis ꝓtesta. sed contumax condemnat, vt ibi, & ℨ. vt lit. non contest.

18 c. qm. §. sunt & alij, & de isto ordine iudiciario loquitur hic. ¶ Qñque procedit extra ordinẽ, ex mero, & puro offo, vt in notorijs, & tunc neuter ex his ordinib. seruat, de of. ord. c. 1. sed ẽt hic ordo iudiciarius iuris ordinẽ nõ seruat, de iureiurãd. c. ad nostram. Tertio mõ dic tu melius quo ad ſm membrũ, qđ tãgit c. nostrũ, ꝙ aut est principalis ꝓmotor inquisitionis, puta q ipsam inquisitionem impetrauit, vel fuit deputatus a socijs, cũ oẽs impetrauerint inq sitionem. Aut ipsemet iudex ad sui reuelamen deputauit ministrũ, & promotorẽ inquisitionis. Aut ꝓcedit ipse solus sine aliquo ministro. Primo casu, si inquisitus cõparet, dẽt cũ eo lis ꝓtest. & per ꝓns libellus offerri, vt probat in c. pe. de pur. can. & c. cum l. & A. de re iud. Si vero non cõparet, ꝑt procedi ad diffinitiuam, receptis testib. & probationib. a promouentibus inquisitionem sine alia lit. conte. & iste est proprius casus c. nostri ſm veriorem lect. Hoc idem probatur ſm lect. In. in c. cum olim, de test. & facit quod no. idem Host. in c. cum clamor, eo. tit. vbi inuenies bona dicta Host. ad hoc, & iste potes dici ordo iudiciarius inquisitionis, quia verba intelligunt ſm subiectam materiã vt d. c. ad nostram. Si vero procedit iudex cũ ministro inquisit. ꝙ eum deputauit, tunc idem, sicut qñ procedit solus, quia is facit, qui per alium facit, de rest. spol. c. cum venissent, no. Host. in d. c. clamor, & hoc casu procedunt dicta Hosti. hic, vt non exigatur lit. ꝓtest. ẽt cum pñti, vt no. in d. c. cũ clamor, & sic intellige §. sũt & alij, ℨ. alleg. & hoc no. ¶ Opp. & intro intellm c. & materiã vtilẽ, & quotidianã. Cum hic nõ ꝑcesserit, lit ꝓtest. non debuit ꝓcedi ad testiũ receptionẽ, & diffinitiuã sniam, ẽt ℨ ꝓtumacem, sed ad excõicationẽ, vel aliã pœnam, vt in c. rursus, & in c. quoniam. 11. q. 3. & in c. qñ. §. in alijs, & seq. vt lit. non ꝓte. in gb. iurib. patet, ꝙ tam in ciuilib. q̃ in criminalib. non dẽt procedi ad testiũ receptionẽ, siue diffinitiuã sniam lit. non ꝓtest. Sol. gl. mag. circa hoc laborat, q̃ diuide in tres partes, capiẽdo mentẽ eius, ponit. n. primo modũ, ꝓcedendi ℨ absentẽ in cã criali ex iur. ciui. dispõne. Scdo ex dispõne iu. cano. ibi, ¶Hugutio &c. ¶Tertio infert ad intellm c. nostri, rndendo ad ℨria, ponendo quatuor intellꝭ, quorũ primus colligit ex prin. gl. reliq ex fine, ibi, [Põt dici.] Ex hac distinctione redditur gl. satis clara, sed reassumendo latius materiam, distinguo sic, ꝙ aut quæritur de modo procedendi ℨ absentem in ciuili, & non est materia nostra, sed vide gl. plenam in c. prout, de dolo & contu. & quod dixi in c tuæ, vt lit. non ꝓte. & p Legistas in l. ꝓsentaneum. & auth. qui semel, C. qũo & qñ iu. & l.

c finita, §. Iul. ff. de dam. infe. Aut in criminali, e & est nostra materia. De iu. ciu. dic. aut lis ꝓtest. aut non est primo casu in criminibus maioribus vbi venit imponenda pœna maior relegatione, non proceditur in absentem, vt l. absentem, ff. de pœ. & ita voluit gl. hic, & 3. q. 3. in summa, vbi reperies bo. glo. huic consimilem. Et huius dispositionis duplex est rõ. Prima, quia pp absentiam põt innocens damnari, & sanctius est in grauioribus scelus impunitum relinqui, ꝙ innocentiã damnari vt dicit tex. ff. de pœn. in l. absentẽ, in prin. ¶all. Scda rõ, qa sniа nõ posset exeq in absentẽ, & sic frustra ꝓnunciaret, vt l. pe. §. ad crimẽ, ff. de pu. iu. & qđ

20 le. & no. in c. veniẽs, ℨ. de acc. ¶Et p hãc rõnẽ nõ põt gs se defendere,

---

a Vt in c. 2. Tu pondera, quia d. cap. 2. dicit, nisi nimia protervia contumaciæ, & qualitas criminis conuicta cum contumacia inducat proterviam. Sed modo dicta, quia ibi agitur ad pœnam, ergo præsupponit crimen. l. testamento, ff. de inof. testa. ergo & coram primis iudicibus non interuenit nisi contumacia. An Barba.

b SEB. SAP. Ad instanciam. Vide Aret. in consi. 36. ubi ponit, an citatio possit fieri ad instantiam partis, & Lanf. de Orian. c. quoniam cõtra in accusatione citationes, col. 2. uer. hinc est, in citationibus. inf. de proba.

c ZACH. Nisi ad instantiam partis. Adde si non apparet, an præsumatur dicta ad instantiam partis, vt de istum in ca. 1. uer. 3. no. & quod ibi posui in gl. supra de iudi. & Felin. ibi in 3. no. uer. ualet autem. & Gui. de Suza. in Lap. remotorium. ff. &c.

ADDITIONES.

17 gna. ¶Sed ℨ hunc intellectum opp. de tex. ibi. [Videntes ordinẽ iudiciarium fuisse seruatum. [Quæ verba innuunt hic fuisse, processum ordinariè: in alio tñ facit ℨ, quia nec libellus accusatoris hic fuit productus, nec lis erat ꝓtest. & tñ fuit processum ad diffinitiuam. Host. & Io. And. post eum dñt, ꝙ multiplex est ordo iudiciarius. Qñq; n. proceditur ordinariè, puta sup occultis ad accusationem alterius, & tunc offertur libellus, & fit lit. ꝓtesta. de iur. cal. alias de purg. can. c. pe. & alia similia obseruantur, & iste est ordo iudiciarius, In ordinarijs qñq; proceditur sup famosis de quibus non ꝓstat, & tunc ordo est, vt vocẽ inquirẽdus, & seruatur qđ dr de acc. c. qualiter 2. & hic nõ offert libellus, nec lis ꝓtesta. sed contumax condemnat, vt ibi, & ℨ. vt lit. non contest.

18 c. qm. §. sunt & alij, & de isto ordine iudiciario loquitur hic. ¶ Qñque procedit extra ordinẽ, ex mero, & puro offo, vt in notorijs, & tunc neuter ex his ordinib. seruat, de of. ord. c. 1. sed ẽt hic ordo iudiciarius iuris ordinẽ nõ seruat, de iureiurãd. c. ad nostram. Tertio mõ dic tu melius quo ad ſm membrũ, qđ tãgit c. nostrũ, ꝙ aut est principalis ꝓmotor inquisitionis, puta q ipsam inquisitionem impetrauit, vel fuit deputatus a socijs, cũ oẽs impetrauerint inq sitionem. Aut ipsemet iudex ad sui reuelamen deputauit ministrũ, & promotorẽ inquisitionis. Aut ꝓcedit ipse solus sine aliquo ministro. Primo casu, si inquisitus cõparet, dẽt cũ eo lis ꝓtest. & per ꝓns libellus offerri, vt probat in c. pe. de pur. can. & c. cum l. & A. de re iud. Si vero non cõparet, ꝑt procedi ad diffinitiuam, receptis testib. & probationib. a promouentibus inquisitionem sine alia lit. conte. & iste est proprius casus c. nostri ſm veriorem lect. Hoc idem probatur ſm lect. In. in c. cum olim, de test. & facit quod no. idem Host. in c. cum clamor, eo. tit. vbi inuenies bona dicta Host. ad hoc, & iste potes dici ordo iudiciarius inquisitionis, quia verba intelligunt ſm subiectam materiã vt d. c. ad nostram. Si vero procedit iudex cũ ministro inquisit. ꝙ eum deputauit, tunc idem, sicut qñ procedit solus, quia is facit, qui per alium facit, de rest. spol. c. cum venissent, no. Host. in d. c. clamor, & hoc casu procedunt dicta Hosti. hic, vt non exigatur lit. ꝓtest. ẽt cum pñti, vt no. in d. c. cũ clamor, & sic intellige §. sũt & alij, ℨ. alleg. & hoc no. ¶ Opp. & intro intellm c. & materiã vtilẽ, & quotidianã. Cum hic nõ ꝑcesserit, lit ꝓtest. non debuit ꝓcedi ad testiũ receptionẽ, & diffinitiuã sniam, ẽt ℨ ꝓtumacem, sed ad excõicationẽ, vel aliã pœnam, vt in c. rursus, & in c. quoniam. 11. q. 3. & in c. qñ. §. in alijs, & seq. vt lit. non ꝓte. in gb. iurib. patet, ꝙ tam in ciuilib. q̃ in criminalib. non dẽt procedi ad testiũ receptionẽ, siue diffinitiuã sniam lit. non ꝓtest. Sol. gl. mag. circa hoc laborat, q̃ diuide in tres partes, capiẽdo mentẽ eius, ponit. n. primo modũ, ꝓcedendi ℨ absentẽ in cã criali ex iur. ciui. dispõne. Scdo ex dispõne iu. cano. ibi, ¶Hugutio &c. ¶Tertio infert ad intellm c. nostri, rndendo ad ℨria, ponendo quatuor intellꝭ, quorũ primus colligit ex prin. gl. reliq ex fine, ibi, [Põt dici.] Ex hac distinctione redditur gl. satis clara, sed reassumendo latius materiam, distinguo sic, ꝙ aut quæritur de modo procedendi ℨ absentem in ciuili, & non est materia nostra, sed vide gl. plenam in c. prout, de dolo & contu. & quod dixi in c tuæ, vt lit. non ꝓte. & p Legistas in l. ꝓsentaneum. & auth. qui semel, C. qũo & qñ iu. & l.

c finita, §. Iul. ff. de dam. infe. Aut in criminali, e & est nostra materia. De iu. ciu. dic. aut lis ꝓtest. aut non est primo casu in criminibus maioribus vbi venit imponenda pœna maior relegatione, non proceditur in absentem, vt l. absentem, ff. de pœ. & ita voluit gl. hic, & 3. q. 3. in summa, vbi reperies bo. glo. huic consimilem. Et huius dispositionis duplex est rõ. Prima, quia pp absentiam põt innocens damnari, & sanctius est in grauioribus scelus impunitum relinqui, ꝙ innocentiã damnari vt dicit tex. ff. de pœn. in l. absentẽ, in prin. ¶all. Scda rõ, qa sniа nõ posset exeq in absentẽ, & sic frustra ꝓnunciaret, vt l. pe. §. ad crimẽ, ff. de pu. iu. & qđ

20 le. & no. in c. veniẽs, ℨ. de acc. ¶Et p hãc rõnẽ nõ põt gs se defendere,

ADDITIONES.

a Ad terrorem. Tu pondera, quia forte potius fuit propter contemptum iudicis. And. Barb.

b ANT. FRAN. Est irrita ipso facto. Circa hoc, quod hic dr, ꝙ duplex prohibitio legis & hominis, plus operetur, quam prohibitio legis vel hominis tantum, dicas illud esse verum, quia prohibitio alienandi facta a lege tantũ vel a testatore tantum non impedit translationem dominii, licet revocabiliter, condõne adueniẽte. Sed si fiat a lege, & ab homine simul, impedit trãslationem dominii ipso facto, ut per Bal. in l. ea lege in 2. colũ. C. de cond. ob cau. & habetur per Alex. in l. si non sortem, in 5. ſi centũ, ff. de cond. indeb. & pro hoc facit quod no. Pau. de Cast. in consi. 16. incip. dubitatur nunquid, ubi dixit, ꝙ si res relinquatur ecclesiæ, quo casu, ex quo peruenit ad eccle. est facta in alienabilis, nisi cum solemnitate iuris, & in casib. a iure permissis, ut in c. fine exceptione, 12. q. 2. & in c. nulli, de reb. eccl. non alie. tamen si testator prohibeat aliã rẽ relictã ecclesiæ alienari, nõ ꝑt alienari ẽt solẽnitatib. a iure requisitis, ut ibi per eum, quia duplex prohibitio plus operatur, quam una tantum, quioniam duo vincula magis stringunt, quam unum, ut in cap. 1. de treuga. & pac.

c SEB. SAP. Criminali. Vide Ang. de malefi. in uer. fama publica, col. 19. & ibi ẽt tangit an valeat statutum q̃ ex sola contumacia quis possit condemnari ad mortem. De quo ẽt per Bal. in c. 1. §. iniuria, col. 6. uer. quæro utrũ de pa. iu. fir. cum alleg. per Alex. in apost. ad Bar. in d. l. absentem. ff. de pœ.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a dere, ēt p procuratorē,a vt in iurib.ꝑalle. absente tn̄ accusatore
post ꝯclusionē pōt ferri sn̄ia, vt in l.q̄uis,C.de adul.qđ intellige
qn̄ sn̄ia venit ferenda ꝓ eo,& ꝯ accusatum. Tunc.n.necessario
nō requiritur pn̄tia sua,& iudex supplet,cum agit̄ de fauore pu
blico,qa publicæ vtilitatis est,vt crimina puniātur,in c.vt famę
de sent.exc.vtile tn̄ est,vt accusator citet̄,si reperiri pt̄,ar.l.ea q̄,
& qđ ibi no.C.q̄uo & qn̄ iu.l.furioso,ff.de re iu. Si aūt sententia
esset ferenda pro accusato,tunc accusator dēt esse pn̄s pp pœnā
talionis, vt no.in d.l.q̄uis,& l.absentem, C. de accu. An aūt de-
beat ꝓcedi ad annotationē,i.descriptionē bono.absentis eo ca-
su,quo procedi non pōt ēt li.ꝯte.dic vt statim dicam in seq.mē
bro.Si aūt lis non est cōt.tunc f̄m hāc gl.ꝓcedi non pōt ad dif-
finitiuam,siue sint crimina grauiora,in quib.venit imponenda
pœna maior relegatione,siue minora,& idem uoluit gl.in sum
ma.13.q.9.& gl.iu.ci.in l.quoties,C.de digni.li.12.& illam seq-
tur Iac.de Aren.sed gl.tenet ꝯrium,in l.absentem, ff.de pœn.di
stinguens inter maiora,in quib.uenit pœna maior relegatione,
& alia,in quib.venit imponenda minor, & in primis nō possit
ꝓcedi,li.non conte.sed in scd̄is sic.Et hanc distinctionē sequun
tur multi Doct.legum in l.absentem,C.de accu.& Bar.dicit eā
veriorem in d.l.absentē,mouet̄, qa in grauiorib. est prouisum
de remedio annotationis bonorum,l.1.& 2.C.de requirē. reis,
& si non ꝯpareat intra annum,ꝑdit oīa illa bona,vt ibi.In ciuili
bus vero est ꝓuisum de remedio missionis ex primo & secūdo
decr.sed in istis minorib.non hēt locum annotatio bonorū, vt
d.l.1.nec missio in possessionē ex primo vel scd̄o decr. iō ꝓcedi
pōt ad sn̄iam li.non conte.Et aduerte,qa p hanc rōnem idē te-
net Bar.in ciuilib.in quib.non est prouisum de remedio missio
nis, vt ipse no.in auth.si oēs,C.si vt se ab hær.abst. & dixi in cap.
tuæ, vt li.non cōte.Sed D.Ant.sequit̄ hic opi. glo. nr̄æ, & Iac.de
Are.& mihi satis placet, & sup.addidi gl.concordantem in de-
cre.3.q.9.in sum.& vr̄ ꝓbari hæc opi.non impropriando tex.in
d.l.absentem,vbi dr̄,ꝙ in istis ꝓceditur more priuatorum iudi-
ciorum,i.ciuilium,sed in illis non ꝓceditur lit. non conte.ergo
nec in istis. Et licet Bar.& sequaces dicant impropriando illum
tex. ꝙ non p oīa procedetur,vt in illis,& ista est extorsio illius li
teræ,nec rō sua procedit,qa vbi non est prouisum de remedio
missionis,pōt procedi ēt ad impositionem mulctę,vt probatur
in c.tuæ, vt li.non conte.& vide qđ ibi dixi. Aduerte tn̄ ad vnū
in eo,qđ cōiter gl.dn̄t,in grauiorib. esse ꝓcedendum ad descri-
ptionem bonorum per tex.in d.l.1.& 2.Nam hodie vr̄ hr̄e locū
illa bonorum descriptio p tex.in auth.vt nulli iudi.ꝓpe fi. & C.
de bo.ꝓscri.auth.bo.damnatorum,vbi ponit, ꝙ hodie bona da
mnati non dēnt cōfiscari,sed relinqui veniētib.ab intestato,nisi
in quibusdā criminib,vt in crimine læsæ maiest.hæresis &c. de
hær.c.vergentis,& c.cū f̄m leges,eo.tit.lib.6.Et hoc tenet Iaco.
de Bel.in auth.vt nulli iud.& d.Cardi.hic. Et licet aliqui dicant
ibi,ꝙ in mobilib habeat locum ista descri.per tex.in c.1. de pac.
ten.in li.feu.puto. tn̄ ꝯrium,quia ille tex.ponit casum spālē, qn̄
sequitur pacis fractio,sicut ponit aliud specialissimum ob hāc
cām in § si quis 5.soli.eo.tit.vbi pro furto 5.soli. pūnitur vltimo
supplicio,ꝯ auth.sed nouo iure,C.de ser. fug. Hæc sufficiāt quo
ad primum,s.respectu iur.ciui.Quoad f̄m, vbi vertitur factum
nr̄m,s.de modo procedendi,de iu.can.attende, aut lis est cōte.
aut non.Primo casu cōiter dr̄,ꝙ possit procedi in absentem ad
sn̄iam ferendam,si de causa liquet,vel liquere pōt,& vr̄ expres-
sum f̄m vnum intellectum in c.decernimus.3. q. 9. & tenet hic
gl.& 3.q.9.in sum.& ibi Archid.& cōiter Doct.sed hoc cōe di-
ctum intelligo,vbi sn̄ia est exequibilis in absentem,sicut hic in
sn̄ia depositionis,vel priuationis dignitatis,secus aūt in istis gra
uissimis,vbi pœna nō est exequibilis in absentē, vt si agitur ad
tradendum eum iudici seculari,vel ad perpetuo detrudendum
in carcerem.Istæ.n.pœnæ æquiparantur pœnæ mortis, vt not.
Inn.in c.qualiter,& qn̄,2.de accus.nec sunt exequibiles in absē
tem. Nam rōnes inductę de iu.ciu.quare in istis grauiorib. non
proceditur in absentē,fortius debēt militare de iu.ca.qđ maio-
ri innititur æquitati, quas rōnes supra tetigi,facit c.1.de dolo, &
cōtuma.c.nouimus,de ver.sig.& c.super eo,de hæret.li. 6. Nec
in hoc reperimus recessum a dispōne iur. ciu. ergo illi est stādū,
de no.ope nunc.c.1.Et hanc sn̄iam tacite tenuit hic D.Ant.in fi.
De modo vero tunc procedendi,vel sumus in minorib. & non
liquet de cā,nec liquere pōt,licet lis sit cōtest.& dic vt statim di
cam in membro seq.Si aūt lis non est conte.& tunc est cōis opi.
ut regulariter nō possit procedi ad testium receptionē, nec ad
diffinitiuam sn̄iam,hoc tenet gl. hic & cōiter Doct.& gl.3.q.9.
in sum.vbi reperies multos casus exceptos,& gl.plenam de hac
21 materia,& idem ibi Archid.† Et modus procedendi cōtra cōtu
macem erit,ut excōicetur,vt patet in c.1.de iud.melius in cap.
rursus,& c.quicunq;.11.q.3.& c.rursus, procedit, qn̄ agitur de
crimine criminaliter,& c.quicunq;, qn̄ agitur de crimine ciui-
liter,& si perseuerat in excōicatione p annum, hr̄ pro cōuicto,
no.gl.in c.cum f̄m leges,de hæret.lib.6.& Hug.in d.c.rursus.Et
hoc no.pro intellectu illorum cc.& vide quod plenissime dixi
in c.1.de iud.& dico,ꝙ hoc casu poterit post lapsum anni ferri
sn̄ia condemnatoria ꝯ absentem,ac si fuisset conuictus, & sic
erit casus notabilis,in quo lit.non conte. fertur sn̄ia ꝯ interpre-
tatiue conuictum,& hoc reperio sensisse Hug.in d.c.rursus, &
Goffr.in c.1.vt li.non contest.vt refert & sequitur Archid.3.q.
9.in sum.Ego allego tex.no.in c.cum f̄m leges, in fi.prealle.&
bene no.hoc,quia Doct.expresse non tangunt hoc dictum,sed
satis sentit Io.And.in vlt.lect.quam sentit ad hoc c.dicendo,ꝙ
hic potuit ferri sn̄ia li.non cōte.quia a tpe excōicationis,lapsus
erat annus.Quæ an sit vera ad istum tex.inf.subiiciam. Ex præ-
dictis singulariter no.ꝙ lapsus anni in excōicatione non solum
operatur, vt contumax habeatur pro conuicto, sed ēt vt possit
ferri diffinitiua,li.non contest.quod semper tenebis menti.Iste
tn̄ lapsus anni non facit quem hr̄i pro conuicto in cā mere ciui
b li,quia sumus extra casum illorum cc.Ita singulariter b dicit gl.
in c.seq.licet ergo in ciuili qn̄q; feratur excōicatio ꝯ contuma-
cem,vt in c.tuæ,vt lit.non conte.tn̄ non operatur effectum præ
dictum,quod ēt semper notabis,& dic,vt dicetur in c.seq. Nūc
restat rn̄dere ad quædam ꝯria,& primo ad hoc c.vbi lit.non cō-
test.fuerunt testes recepti,& lata sn̄ia.Et vt sup.dixi, ex hac glo.
colliguntur quatuor intellectus,& tres extra gl.& sunt septem
intellectus,quos oēs examinabimus, ut eos verificatos possi-
22 mus practicare in similib.casib. † Primus intellectus colligitur
ex principio huius gl.magnę,vt sit spāle, cum agitur ad destitu
tionem p̄lati. Sicut.n.qn̄ agitur de ele.& sic de creatione, & p-
motione p̄la.recipiuntur testes li.non conte.ita qn̄ agitur ad de
stitutionem. Ad idem facit c. ex tuæ, de cler. non resid.& quia
vtroq; casu par est rō,qa utilitas ecclesiæ impeditur. Hunc in-
tellectum Io.And.non improbat,immo potius approbat cum
refereudo,sed d.Cardi.expresse improbat. Monetur a similitu-
dine mr̄imonii carnalis,in quo,si agit̄ de ipsius fœdere seu sub-
stantia,ꝓceditur ꝯ contumacem li.non ꝯte.ut in c.qm̄,§.porro,
vt li.non cōte.secus vbi agit̄ de crimine ad separationē, ut in c.
1.eo.ti.D.Ant.expresse hunc intellectum gl.non improbat,sed
restringit ad casum indubitabilē,s.qn̄ proceditur ad destitutio-
nē ex delicto non residentiæ,per c.ex tuæ, de cle.non resid. Sed
certe iste intellectus nō posset applicari ad tex.nr̄m, qa hic age-
batur non ex delicto non residentiæ, sed ex aliis crriminib. ex-
trinsecis,vt patet in tex.Ego distinguerem sic,ꝙ aut agitur prin
cipaliter ad destitutionē p̄lati,ut quia instituitur accusatio ciui-
liter iuxa formam c.p tuas,de simo.& c.ex parte Adæ,de test.&
tunc non est necessaria li.conte. cōtra absentem , quia tunc ea-
dem rō est,q̄ uertitur,cum agitur de institutione,sicut.n.p defe-
ctum prælati imminet periculum ecclesiæ uacanti,ita si præla-
tus est malus,& maxime si bona ecclesiæ dilapidet. Paria enim
sunt,nullum hr̄e,vel inutilem hr̄e,vt dicit tex.in c.2.de transla.
Episc.Et ubi est eadem rō,similis est dispō,de confir.uti.vel inu
23 ti.c.cum dilecta,& d.c.2.de transla.Episc.† Et maxime hoc casu
c vbi solum agitur maxime de remittendis apicibus c iuris.Nam
vbi de bona fide agitur,& maxime in fauorem ecclesiæ, nō est
de apicibus iuris disputandum,vt in l.si fideiussor.ff.mand.& p
hoc intellectu facit c.ex parte Adæ,prealle. ubi nihil dicitur de
li.non contest.& c.per tuas, de simo.vbi patet, ꝙ nō ita exacte
proceditur,cum agitur ciuiliter, ut fiat amotio ab administra-
tione,sicut quando agitur criminaliter,vt ab ordine fiat deposi
tio.Nec obst.illud c.1.vt lit.non contest.ideo enim requirit cō-
test.quia illo casu non timetur ex dilatione, fornicationis peri-
culum,super quo periculo fundata est dispositio illius c. qm̄.§.
porro , licet enim fiat separatio quoad thorum , nihilominus
compellitur coniunx continere,ut in c.ex literis,de diuor.32.q.
7.c.1.& 2.Sed in casu nostro,cum agitur solum ad restitutionē
pp malitia prælati,subest eadē rō, & fortior, qn̄ ꝓceditur super
electione

ADDITIONES.

a Per Procuratorem.Adde de hac materia videndum.Cęp.consi.46.& 49. Ale.
consi.16.de annotatione bonorum.
b Ita sing.Adde Roma.sing.suis,fol.9.in prin.
c Apicibus.Et ratio,quia inducunt magis quasdam subtilitates, quam verita-
tem, vide Bar.in l.si fideiu.§.1.ff.manda.Roma.in singu.291. qui inducit ad
quæstio.satis pulchram,& Abb.in c.cum dilectus,in 14.col.ver.exemplum,
de ord.cog.Æn.Falc.
ANT. FRAN. Ad hoc de subtilitate iuris,quod hic dicitur,addas quod sub-
tilitas maxime de iure cano.non debet esse in consideratione, vt in c.dile-
cti,& ibi no.de iudic.& propterea dicebat Bal.in l.sancimus, in princ.in p
no.C.ad Trebel.quod subtilitas est euitanda,quia quandoq; errorem cau-
sat,vt dixit idem Bal.in l.2.in 2.col.in 4.q.C.de bo.poss. contra tab.& dire-
bat Spe.in tit.de aduoc.in §.nunc de exordiis,in uer. vel ita sunt nonnulli
& idem ipse in tit.de denuncia.in §.2.in versic.Euangelica, quòd nimia sub-
tilitas reprobatur, pro quo vide tex.& glo.in l.si mulier,in §.ex asse, in ver.
subtilitatem,de iure doti.Et idem ipse dicit in tit.de recu.iud.in §.fi.in ver.
sed nunquid tres,ubi dicit,quòd subtilitas quandoque est damnosa, & quod
iudices imperiti illam magis attendunt,quàm iudices periti, quod etiam vo-
luit idem Spe.in tit.de arb.in §.sequitur, in uer.item ex eo.Et dicit ipse Spe.
in proœ.operis in uer.cæterum, quod nonnulli sunt subtiles, ne hebetes, &
& grossi ab aliis iudicentur,& in sua subtilitate falluntur, dicas tamen, quod
maxima subtilitas commendatur, & est adhibenda , ne falsitas committa-
tur,l.fina.& ibi Bal.C.de fideius.& faciunt not.in c.ad fallariorum . de cri-
mi.fal.

electione seu destitutione,prælati, quia ex malo p̄lato non solū
ecclesia patitur in tpalibus,sed ēt multum lædit populus in spi-
ritualibus, pp malum exēplum.8.q.1.c.audacter,6.q.1.c.ex me
rito,& de voto c.magnæ, vbi sunt optimi text. Quapropter pu-
to,ꝙ vbi ageretur in matri. carnali, de crīe solum ad separatio-
nem ꝯiugij ex toto,quia tunc subest eadē rō, qa timetur pericu
li fornicationis,cum possit alteri nubere,ꝙ poterit agi,& cā de
cidi lit.non ꝯtest.Pone exemplum notabile in c. quanto,de di-
uor. & hoc casu poterit saluari gl. ista. Si vero agitur crīaliter,vt
deponatur, & puniatur prout qualitas delicti requirit,tūc licet
accessoriē ꝯsequatur destitutio ab administrationes, tn̄ non pu-
to,ꝙ possit procedi lit.non ꝯtest.per l.absentem, ff.de pę.& sin-
gulariter facit c.de iud.& c.pe.de purg.cano.& c.cum I.& A.de
re iud.& c.per tuas, tum qa hic agitur de maximo ꝑiudicio.Tū
qa principr̄ hic non agitur de fauore ecclesiæ, sed vt delictum
puniatur,& semper dēt ꝯsiderari id,qđ principr̄ agit̄,vt l.1.ff.de
auct.tut.de ho.c.de cætero,& qđ ibi no.de sen. exc.c.cū volūta-
te,& ff.de fur.l. qui iniuriæ cā, in prin. Et hæc est ꝯsideratio no-
ta,quā puto verissimam, & hr̄ intells & limitatio ad multa iu-
ra. Venio ad f̄m intellm hic positum p gl. in ver. p̄t dici &c.ꝙ
hic fuit ꝓcessum ex spāli mandato Papæ, q hēt ptātē ēr sup.ius,
de ꝓcess.pb.c.ꝓposuit.Hæc lect licet sit vera in se p no.in c.vno,
de lit.ꝯtest.tn̄ non ꝯgruit huic literæ,q̄ dicit ordinē iudiciarium
hic fuisse seruatū . Tertia lectu. est,ꝙ hic fuit ꝓcessum in modū
denūciationis,vel iquisitionis,& hæc lect.st vera in se & cōis&
satis ꝯgruit huic literæ, vbi in nulla parte sit mētio de acc.& ma
gis ꝯgruit,ꝙ canonici isti ꝓsequebant̄ inquisitionē,vnde potuit
ꝯ eum absentē, & ꝯtumacē ꝓcedi ad vlteriora,vt s̄. plene dixi,
24 dię,vt ibi.†Quarta lect.est, ꝙ Papa non deposuit istum Ep̄m,pp
delicta præterita, sed pp delictum irregularitatis superueniens,
& quia celebrauit post excōicationem , & notorie de hoc ꝯsta-
bat.Ex hac lect.no.duo. Primo,ꝙ pp delictum irregularitatis,fit
depositio ab ordine,etiam si procedatur per viam inquisitionis.
quod not.ꝓ extensione c. inquisitionis, de accus. in prin.& hoc
ideo,quia impedit ordinis executionem,ēt post peractam pœ-
nitentiam,cum requiratur dispensatio Papę,vt in c.1.de re iud.
25 lib.6.& in c.1.de sen.exc.lib.6.†Secundo no.ꝙ iudex pōt punire
delictum ex officio suo ꝯtingens post accusationem ab alio in-
stitutam. Attende,qa hanc lect.sic limito, licet nostri Doct.len-
te transeant . Aut enim ꝯtingit delictum omnino separatum,a
delicto in iudicium deducto, & tunc alius citra Papam, non po
test illud punire super instantia facta in alio delicto,qa iuxta for
mam accusationis,formanda est sententia,a accus. c.qualiter &
quando,de sim.licet Heli.sed potest de nouo formare aliam te-
lam iudicij, & procedere, vel, si est notorium procedere ad sen-
tentiam, non tamen super priori instantia, sicut hic actum fuit.
Et pro hoc dicto, vide Io.And.in c.mandatum, de resc.& quod
no.p Inno. in c.qualiter, & quando 2.de accus.ante fi.Ex alio ēt
hæc lect nō ꝯgruit huic literæ, quia Papa in depositione habuit
respectum ad omnia crimina, vt patet ibi, [Quemlibet arti.cri-
minū.]&ibi,[Considerato præterea &c.] Aut delictum contin-
gens,accusatione pendente,aliquo modo ꝯtingit iudicium agi
tatum,& tunc iudex in sn̄ia poterit habere respectum etiam ad
illud,tex.est hic no.extendens no. in c. 2.de ꝯfes.& in c.1.de ex-
cep.& in l.2.§.si publico,ff.de adult.vt delictum dicatur ꝯtinge-
re crimen, de quo agitur quoad hoc, vt iudex possit sup illo ꝓ-
nunciare,non solum si proprie contingit illud crimen, sed ēt si
causetur ex facto agitato in illo iudicio, sicut hic irregularitas
causabatur ex pœna excōicationis inflictæ ratione ꝯtumaciæ ī
hoc iudicio commissę, & hoc singulariter not. quia nullibi hoc
legi.Et licet videatur nouum,tn̄ satis videtur probari hic, & ad-
26 duci possunt in arg.iura superius alleg. & not.in eis inquantum
tractant de criminib.ꝯtingētibus causam,de qua agitur.†Quin-
tus intellectus extra glo. est,ꝙ hoc est speciale,cum proceditur
super crimine dilapidationis, & tunc licet procedatur p viā ac-
cusationis,nihilominus lit.non ꝯtest. possit procedi ad vlterio-
ra ꝯ ꝯtumacem,& hoc tenuit Io.in gl.sua,in c.quia ea,3.q.2.Mo
uetur per simile in l.ne diu, C. de pœn. vbi proceditur ꝯ appari-
tores,s.seruitores, seu nuncios, licet lis non sit ꝯtest. quia versat̄
in his casibus, publicum commodum.Et hanc opi. recitat Io.An.
& videtur eum sequi & approbare do.Ant.post eum. do.Card.
dicit hoc iure non probari, vnde super hoc non habemus text.
expressum, licet enim procedi possit ad suspensionem ab offi-
cio pp dilapidationis suspicionem iuxta not. in c. venerabili,de
offi.deleg.& in c.fi.de accu.& d.c.quia ea,& l.eum qui,C.de su-
spect.tut.non tn̄ reperitur expresse, vt diffinitiuè possit pronun
ciare in accusatione lit.non ꝯtest. Mihi tn̄ placet hæc lect.dupli
ci rōne.Prima,quia agitur simplr̄,seu ciuiliter ad remotionem
ab officio, vt supra plenè dixi discutiēdo primum intellectum
Secunda,quia versatur rō d.l.ne diu,ergo eadem erit iuris dispo
sitio,maxime cum solum agatur de apicibus iuris remittendis,
vt ibi,[De bona fide agitur.] &c. ff.mand.l.si fideius.& licet hic
intellectus sit verus in se,vt possit procedi lit.non ꝯtes.ꝯ ꝯtuma-
cem,qn̄ agitur ad remotionem pp dilapidationem, non tn̄ cō-
gruit huic literæ, quia hic non solum agebatur ad remotionē,
immo ad depositionem.Item hic fuerunt recepti testes, non so
lum super dilapidatione,sed etiam super homicidio, & alijs cri
minib. propositis,vt patet ibi quemlibet articulū criminū.&c.
Sextum intellectum ponit Io.And.ꝙ hic a tempore excōicatio
nis,erat elapsus annus.Iste intellectus non ꝯgruit literæ,quia Pa
pa non firmat se hic super lapsu anni, nec apparet annū fuisse
elapsum immo potius innuit ꝯrium,cum Papa fundet se super
27 depositionibus testium.† No. tamen singulariter ex lect. Ioan.
Andr. ad intellectum illorum c. rursus,& c.quicunque,vt post
elapsum anni habeatur pro ꝯuicto, ita, vt possit ferri sententia
super criminibus, super quibus fuit ꝯtumax, non autem debet
solum perdere beneficia per lapsum anni,vt quidam dixerunt,
& vide bo.glo. in d.c. cum ꝯtumacia,de hæret.lib.6.& plenissi-
me intellectum illorum cap. explicaui in c.1.de iudi. Septimus
b intellectus b potest colligi ex dictis Innoc.ꝙ isti canonici a prin.
hæc crimina deduxerūt per viam accusationis, sed quia Ep̄s no
lebat canonicis accusantibus ordine iudiciario respondere,ne
de sua malitia commodum reportaret mandat d.Papa ꝯ ipsum
procedi per viam inquisitionis,& hæc lect.nullum habet scru-
pulum,intelligendo,ꝙ canonici non impetrauerunt inquisitio
nem,sed do.Papa eam cōmisit ex officio suo, vt patet in c.quo-
niam,§.sunt & alij,vt lit.non contest. Hoc tamen non omnino
colligitur ex litera,vt patet ibi, [Partibus citatis.]&ibi, [Testes
ex parte vestra.] quæ verba hic innuūt, canonicos fuisse princi-
les,vnde potest intelligi, ꝙ ipsi promouebant inquisitionem,
quo casu etiam procedi contra contumacem potest, vt supra
dixi. Ex his patet responsio multipliciter ad iura, quæ videbant̄
innuere oppositum, vt non possit procedi, & substentatur in-
tells, & cōis opi. vt ꝯ absentem ēt in cā criminali non possit ꝓ-
cedi lit non contest.Sed ob multum huic opi.c.decernimus.3.
q.11.allegatum in gl.dic ꝙ illud c.habet multos intellectus.Pri
mus est,ꝙ ibi lis fuerit contest.& ita dicit hæc gl. ibi Doct.mo-
dernos tenere, & loquitur de modernis sui tpis q nobis hodie
sunt antiqui,sicut Io.Vinc. Tanc. & similes: hunc intellectū se-
quunt̄ aliqui in d.c.decernimus,& ea.cā &q.in summa.Sed cer
tè iste intellectus diuinat ad illum tex. & nullo modo ꝯgruit illi
28 literæ, ideo datur ibi in gl. alius intellectus valde notabilis,† vt
loquat̄,cum infamato indicitur purgatio : vnde si non venerit
ad se purgandum,vr̄ ꝯfiteri de crimine, & sic pōt ꝯdemnari,ar.
de simo.c.ad hoc,& c. insinuatum.Sed tu aduerte,qa illa iura,q̄
alle.gl.illa, hoc non ꝓbant. Loquuntur enim cum quis deficit
in se purgando,sed illud c.decernimus,loquitur cum vult veni
re ad se purgandū: vnde difficultas stat in hoc, an nolens se pur
gare habeatur pro ꝯuicto,termino elapso?D.Anto.vr̄ hic velle
ꝙ sic vr̄ tn̄ exigere longam ꝯtumaciam, cum indictione purga-
tionis.Tu vide plene de hac materia per Io.And.post Hostiē.in
c.excōicamus, in §.qui aūt, de hæret.& c.cum P.& c.fi.de purg.
cano.ex quorum dictis colliguntur duæ opi.Prima, ꝙ si quis te
nuit seu negligit se purgare,non habetur pro ꝯuicto,sed dēt ex-
cōicari, & si steterit in excōicatione per annum habetur pro ꝯ-
uicto,pro hoc op.vr̄ casus in d.§.qui autem. Si vero assumit ter
minum ad se purgandū, & intra terminū deficit, & tunc punit̄
vt ꝯuictus,vt in c.ad abolendam, eo.tit.Et hic intellectus vr̄ pla
cere Io.And.in d.§.qui autē. Alia opi. est, ꝙ si quis se nō purgat
intra terminum peremptorium sibi præfixum,habetur pro ꝯui
cto,quia hoc contingit,aut ex uoluntate,aut est impotentia,&
quodlibet per se sufficit,vt in c.tua, in fi.de coha.cler.& mulier.
vbi est bo.tex.& in c.fi.de purg. can. & hanc opi. vr̄ sequi Ioan.
And.in d.c.fi.sentit in d.c. cum P. licet magis ibi dubitet. Ad d.
§.qui autem respondet, ꝙ loquitur in crimine hæresis, de quo
cum sit grauissimum , non debet haberi pro conuicto ex illa p̄-
sumptione,quia noluit se purgare,argum.c.literas,de præsum.
Credo sic dicendum,ꝙ aut citatur,quis, vt veniat ad se purgan
dum,& si non venerit,nō habetur pro ꝯuicto, sed debet excōi-
cari.

ADDITIONES.

a SEB. SAP. Sententia. Illa tamen regula non procedit in criminalibus,se-
cundum Bald.in l.& si seuerior,in 3.opp.& seq.C.de infam.& in l.si ea,C.de
adult.vbi dixit, ꝙ si quis accusat de adulterio, postea feratur sententia su-
per stupro, ualet sententia , sequitur Ias.in l.vinum,colū.13.uer.3.prædicta
reg.ff.si cer.peta.
b Septimus intellectus.Tu pondera,si dari posset octauus intellectus.Nam tex.
hic dicit omnium inobedientiam vlcisci, quo casu dicitur,quod potius Pa-
pa pronunciauit , diffiniens contra absentem , propter suam proteruiam in
non obediendo,& multo fortius concurrentibus tot criminibus, & ista vi-
detur uera lectura.Potest etiam dari alius intellectus.Ista erat homicida no
torius,ergo erat ecclesia ipso iure priuatus,ut est text. in c.ex literis,de ex-
ces.prælat.ubi dicitur, amouentes, quod uerbum importat executionem,&
præsupponit priuationem,& si dicatur, quod Inno.in c.cum nostris,de cō-
ces.præben. tenuit contra , quem sequitur Bald.in l. cum fratrem, C.de his,
qui.ut indig.& in l.si maritus,C.de do. inter vir. & vxo. ex hoc tamen dico,
quod opin.Innoc. confunditur per d. c.ex literis. Ad istum tex.respondeo,
quod ideo non fuit actum ad priuandum ecclesiam , quia iam erat per sen-
tentiam legis priuatus, sed fuit actum ad deponendum eum ab officio Pon
tificali & sacerdotali.And.Barb.

Universidad de Deusto
Biblioteca

cari. Ratio, quia adhuc purgatio nō fuit indicta, & sic potest intelligi dictus §. qui aūt, & facit quod ibi no. Aut fuit indicta purgatio absenti, & contumaci, statuto sibi termino ad se purgandum, elapso termino habetur pro conuicto, & iste est proprius casus d.c. tua, de cohab. cler. & mul. & c. fi. de purg. can. Videtur enim cōfiteri iungendo priorem cōtumaciam nō veniēdo ad iudicium, vnā cum contumacia in se purgando intra terminū sibi præfixū, & iste videtur intellectus d.c. decernimus, & quod absenti possit indici purgatio, tenet Ioā. And. in d.c. qui autem, & videtur probari in d.c. decernimus, & hoc singulariter no. ga non habes alibi hanc materiam ita plene discussam, & vnum singularem & exquisitū modum procedendi contra cōtumacem. Et hæc purgatio potest indici propter infamiam, scandalum, & vehementē suspicionem, vt in c. inter, de purg. cano. & not. Hosti. in d.c. cum P. Habuistis alium singularē modū supra
29 per c. rursus, & c. quicunque. † Legiste autē non habent hæc remedia ita pinguia: ideo solent laici statuere, vt cōtumax habeatur pro cōfesso, quod statutum valet, vt hic sentit Io. And. & vide circa hoc qđ no. Bart. in l. cum filius famil. ff. de verb. oblig. & in l. fi. ff. de fica. & in d.l. absentem, ff. de pœ. Nam ꝓtumax non habetur simpliciter pro confesso, de iure cōmuni, vt in d.c. rursus, & c. quicunque, licet aliud sentiat gl. & minus bene, in cap.
30 nullus, de præsump. vbi dicā. † Immo nec fuga sufficit ad ꝓbationem alterius delicti. Et an aliquid inducat, vide per Bart. in l. lege Corn. ff. ad Syl. & in l. admonendi, de iureiu. Et vide casum singularem, in quo fuga facit quem haberi pro cōfesso, in c. cōsiliarios, C. de assess. in officiali, qui accusatus, vel inculpatus est
31 de aliquo delicto, & capit fugā, & ibi per Bar. † Glo. in ver. [Nec vnus.] oppo. contra text. in eo, ꝙ præsupponit aliquem potuisse
a hunc Episcopū defendere. Nam in criminalib. a non interuenit
b procurator, b vt in c. veniens, de accus. & in l. pen. §. ad crimē, ff. de pub. iu. Glo. soluit dupliciter. Primo, ꝙ posset interuenire, ad allegandas causas absentiæ, non causas super crimine. Secundo soluit, & melius, ꝙ hic non agebatur directe criminaliter, ideo poterat interuenire procurator. Goffred. hic tenet cōtrarium, cum ad depositionem ageretur, licet per inquisitionem. Et idē tenet Host. in c. inquisitionis. infra de accusa. dicens ex quo per inquisitionē venit imponenda pœna accusat. idest, quæ imponitur per viam accusationis, vt in casibus illius c. inquisitionis. & hic non interuenit procurator, & cum hoc dicto transit hic, &
34 & ibi Io. And. Sed quidam doct. solemnis sequendo gl. colligebat ex tex. ꝙ quando agitur per viam inquisitionis, potest interuenire procurator, etiam si venit imponenda ea pœna, q̄ imponitur per viam accu. vt hic, vbi fit depositio propter crimen homicidii, ac si directe fuisset actū, vt in d.c. inquisitionis. Sed certe hoc non colligitur ex isto tex. nec est verum in se. Nā hic non imponitur pœna omnino, quæ fuisset imposita, per modū accus. Nam conuictus per viam accusationis de graui crimine deponitur, & detruditur in perpetuo carcere ad peragendam pœnitentiam, vt in c. tuæ, de pœ. & in c. nouimus, de ver. sig. & hic tantum fuit iste depositus, quæ pœna satis est exequibilis in absentem, cum absens possit deponi, vt hic. Sed secus, vbi veniret imponenda directa pœna accusationis, quæ non esset exequibilis in absentem, ideo in hoc articulo distinguerem sic, ꝙ aut per inquisitionem venit pœna imponenda exequibilis in absentē, & tunc potest interuenire procurator, tex. est hic, non cauillādo literam. Item facit rō, ex quo potest procedi hoc casu cōtra absentem, ergo debet admitti procurator, quia melius est admittere quemcunque defensorem, quām cōdemnare absentē indefensum, facit l. exigendi, C. de procu. & ratio c. super his, de accu. & c. tuę, de procu. Aut pœna imponenda non est exequibilis in absentem, & tūc nō poterit interuenire procurator, nec etiam poterit ꝓcedi contra absentem, licet ꝓcedatur per viam inquisitionis, & per rōnem quam supra dixi. Et hoc maxime ꝓsiderandum est de iure ciuili, secundū quod eadem pœna imponitur per viam inquisitionis, sicut per viā accusationis, de quo per Bar. in l. infamen, ff. de pub. iud. vt dixi super rubr. de iud. & in c. qualiter & quando, de accus. Aut pœna potest esse exequibilis, & non exequibilis, vt quia pœna est arbitraria, & tunc credo, ꝙ sit in optione iudicis, an admittat, vel non admittat. Nam potest admittere, cum possit habere propositū imponendi pœnam exequibilem in absentem, & opt. facit iste tex. in argu. Potest etiam nō admittere, cum sit in optione sua, quam pœnam imponat. Pro hoc allego text. in l. fi C. de iniu. & 3. q. 9. c. requisitis. §. nisi, vbi patet, ꝙ non illustris, nō potest in actione iniuriarum comparere per ꝓcuratorem, quia posset imponi pœna in corpus, & sic non exequibilis in absentem, vide gl. no. Instit. de iniu. §. in summa. † Nūc venio ad gl. no. Inno. quæ versatur circa validitatem gestorum cū excommunicato ꝑcu per excōmunicatum, & si vis de materia ad plenū videre, & eam extēdere, vide primo per Ioan. And. in regula do'o fac. de reg. iur. lib. 6. in Mere. vbi ponit quæstionem, an in publice excōmunicatū possit compromitti, tanquam in arbitratorem, ita, ꝙ teneat laudū, seu compromissum, & cōcludit ꝙ nō, si ꝓcedit per viam laudi,
32

seu sententię, secus si fuerit merus mediator, ita ꝙ arbitramentum habuerit effectum & substantiā ex consensu partiū, & non ex dicto arbitratoris, & sic aperte sentit, ꝙ in eum, vt arbitrum cōpromitti non pōt, cum arbitraria sint redacta ad instar iudiciorum, l. i. ff. de arbit. Sicut ergo nō valet sententia publice excōmunicati, vt inc. ad probandum, de re iud. ita nec laudum arbitri, de quo in Spec. in tit. de arb. §. restat, & §. differt, & per Ioā. And. in c. pia, de excep. lib. 6. & plures casus excōmunicatis interdictos, ponit Io. And. in d. reg. dolo, vbi vide. de testamento excommunicati an valeat, vide per Io. And. in d.c. decernimus
c vbi tandem concludit quod sic, & etiam si sit notorie excōmu-
d nicatus. Item Fed. consi. 71. d & Bar. in l. si quæramus, ff. de reli. vide generaliter ad materiam infra tractandam per Abb. & Io. And. in d.c. pia, & per Cald. in d.c. ad probandum, de re iud. cum duabus suis disputationibus, vna incipit, excommunicatus, q communi opi. Alia incipit, Excōmunicatus maiori contraxit,
33 † Et ampliando ac clare prosequendo dicta doct. hic facio duo membra principaliter. Primo nunquid gesta cum excōmunicato, vel per excōmunicatum, teneāt in temporalibus. Secundo quid in ſpiritualibus. Circa primum dico, ꝙ quædam geruntur ratione publici officij, & illa valent, si excommunicatus est te-
e leratus, ita ꝙ communi opi. ehabebatur pro non excōmunicato, l. Barbarius, ff. de offi. præto. 3. q. 7. c. veruntamen, per Innoc. hic, & in c. si vere, de sen. excō. & in c. nihil, de elect. Ex quo infertur, ꝙ alienatio rerum eccle. facta per excommunicatum, tolleratur, & ex hoc solo capite non infringitur, potius enim hoc tollit dignitas, cum eius nomine fiat, quām ipsa persona excōmunicata, facit c. fi. de procu. & c. ad probandum, de re iud. Ex quo etiam infertur, ꝙ instrumenta confecta ab excommunicato, q communi opi. habebatur pro absoluto, valent & tenēt, de hoc vide glo. in d.c. decernimus. Aduerte tamen ad vnam solemnem limitationem, quam ponit Cald. in d.c. ad probandū, & in disputatione, excōmunicatus, qui cōmuni opi. &c. & sentit Ioan. And. in d.c. dilectus, il 1. de præben. super gl. pen. vbi licet gesta teneant rōne publici officij, si tamen is, in cuius fauorem actus gestus est, sciebat illū excōicatum, debet talis actus in eius odium retractari, quia non debebat adire excommunicatum sciens. Cum enim ex hoc sit puniendus, non debet cōmodum reportare, facit 1. q. 1. c. si qui Episcopi, & de do. post diuor. restit. c. & si
34 necesse. † Si autem communi opi. non habebatur pro absoluto tunc talia gesta nō tenent. Patet hic, vbi non valet alienatio rerum ecclesiæ facta a prælato excommunicato non tolerato, licit 3. q. 4. c. nullus, & quod no. gl. in c. decernimus, & d. c. ad probandum. Excommunicatus enim suspensus est ab administratione rerum ecclesiæ, & a quolibet officio publico, vt hic, & in iuribus prælleg. facit cap. pastoralis, in fin. de appel. merito per eum gesta non tenent. Idem dico de actis publicis, seu ciuilibus vel communibus. Nō enim valet authoritas interposita per notorem notoriè excommunicatum, quia tutela est actus publicus. Idem si tanquām arbiter laudum protulit, quia est actus ciuilis. Idem si erat excommunicatus, quando suscepit procurationis officium; est enim actus communis, vt in cap. post cessionem, & quod ibi no. infra de probatio. Excommunicatus etiam ab omnibus prædictis repellitur in c. pia, & ibi per Ioā. And. de except. lib. 6. & per eundem in d.c. decernimus. Quid autem constituens procuratorem excommunicatum, ignorabat eum excommunicatum? vide per Doct. in d.c. post cessionem, & Calde. in d. disputatione: Excommunicatus qui communi op.
35 † Quædam geruntur, non ratione publici officij, sed priuati, vt
f quia emit, vendidit, deposuit, locauit, & aliter contraxit, nonne proprio. Inn. hic concludit hæc omnia valere, f & idem de militibus, allgat 11. qō. 3. c. quoniam multos, in fin. expressius & sent. excommu. c. si vere dicitur, secundum eum, ꝙ etiam nouos contractus cum excommunicatis inire licet, per hoc etiā dicit excommunicatum, procuratorem posse cōstituere ad negotia, ita, ꝙ orituractio mandati directa, & contraria inter eos.

Nec

ADDITIONES.

a SEB. SAP. Criminalibus. Vide Fel. in c. fcisciatus, col. 4. uer. contra opinionem communem, supra de rescrip. vbi hoc intelligit, ꝙ in criminalibus non admittatur procurator, etiam si non opponatur.

b Procurator. Adde, ut per Do. de Ro. dec. 161. & 314. in nouis, & consilio sup alleg. per Cæp. & Alex. & Cald. consi. 1. de accu.

c SEB. SAP. Quod sic. Vide Felin. in cap. cum dilectus, in 2. columna, vbi de accusa. ubi tenet, quod non valet testamentum, tamen si absolutus conualescit, & quod ualeat, firmat Felin. in cap. ad probandum, in 4. colum. uers. de gestis per excommunicatum, infra de re iudica. & hoc me attingit materiam positam per Abb. hic. Et an gesta per excommunicatum occultum, ualeant, tangit aliquid Felin. in c. Rodulphus column. penultima gesta, supra de rescrip. & Iaf. in l. Barbarius, col. 12. uer. successive Bar. ff. de offi. præto.

d Consi. 71. Adde, quod est consi. 147. & ibi vide, an reconualescat per absolutionem, & an ualeat scriptura excommunicati.

e Communi opi. Adde Fed. consi. 137

f Omnia ualere. An excommunicatus possit contrahere, uide Dom. Anto. Capitu. sicut, de hæret. & capitu. fi uer. de sententia excom. And. Bar.

Nec refert secundū eum, an Ihens sciret, vel ignoraret eum excō-
a municatū, a l. an hoc sit publicum, vel occultū. In iure enim non reperitur tales contractus nō valere, dicit tamē ꝙ contrahens secum, poterit agere cōtra eū durāte etiā excommunicatione, sed ipse excōmunicatus nō admittetur ad agendū, durāte excōicatione ꝑ intelleximus, de iu. sed absolutione facta potest agere. Et idem concludit in d.c. si verè, vbi ponit optimam limitationē ad hoc vltimum dictū, dicens ꝙ licet excōmunicatus non possit agere ex tali ℑctu, durāte excōmunicatione, si nō excōmunicatus agit sibi dari, cogitur dare excōicatione omne id, quod sibi dare tenetur ex eo ℑctu, ꝙ efficaciter agit cum inter, de excep. qđ est valde notādum. Ego tamen limita rem hoc dictū, quando obligatio excōmunicati, est respectiua ad obligationē non excōicati, vt puta promisit dare excōmunicatus librum, si ille dederit sibi centū, vel quid simile, secus autem, vbi essent duæ obligationes nō respectiuæ, sed diuersæ, ga tunc esset potius reconuentio, quām defensio, ideo non debet audiri iuxta no. in d.c. cum inter, & credo sic intellexisse Innoc. Host. autem hic, & in d.c. si vere, ℑdicit concludens, ꝙ in fauorē excōmunicatorum, tenebunt contractus, sed in fauorē excōmunicatorū non, ita ꝙ excōmunicati aliis efficaciter obligantur, sed sibi alios nō obligant cum effectu, vt sic districti facilius conuertātur. Multa ad hanc suā opi. adducit, sed principaliter mouetur, quia ℑhendo, & ingerendo se cōmunioni peccat, & facit ℑ legem, infra de cler. excom. mini. c. illud, & c. cum desideres, de sen. excom. Indignū est ergo per legem sibi subuenire, C. de leg. l. nō dubiū, 10. dist. c. vides, & reg. quæ ℑ ius sunt, de reg. iur. lib. 6. non ergo ex tali ℑctu oritur in eius fauorem ciuilis obligatio, naturalis, vero obligatio, quæ oritur ex cōsensu, ex morbo inobedientiæ & excommunicationis adeo inficitur secundū eum, ꝙ ex illa efficaciter agi nō potest. Adducit ea quę leguntur, & no. in d.c. si vere. Secūdo mouetur principaliter, ga antiqua debita ℑcta, ante excōmunicationem impediuntur, & suspenduntur per excōmunicationem supervenientem, sed post absolutionem restituuntur, sicut vult hic etiā Innocē. satis debet apparere iustum, & rōnabile cuilibet fideli & catholico, ꝙ excommunicatus ℑhens, nullum possit sibi efficaciter obligare, & quod quātum ad ipsum, adeo intelligātur mortificati ℑ dictus cum eo initi, ꝙ nec post absolutionē, possit agi ex eisdem. Tertio principaliter mouetur, quia si diceremus ℑrium excommunicati efficerentur superbiores, & minus reuerentur censuram ecclesiasticā, quod est ℑ mentem c. authoritatē, & c. iura-
b do. D. Ant. approbat opi. Inno. b nihil tamen adducit de nouo, sed remittit ad no. per se in d.c. si vere. Ad iura allegata per Inn. Host. respondet, ꝙ ponunt casus speciales. Et ratio specialitatis potest colligi, secundum eum ex eisdem iuribus, & est necessitas ℑentium, non fauor excōmunicatorum. Ego, ꝓsequor opi. Inno. quā probo authoritatibus, & iuribus, & ratione. Et primo incipiam ab authoritatibus, a quibus arguere licet, vt in c. cano 29. dist. de dec. c. 1. ꝙ ℑctus initi cum excommunicato vasallum, & hoc tenet Io. And. in c. decernimus, prælleg. quia ista, quæ dependent ex consensu, non prohibentur excommunicatis. Idē Calde. in d. disputatione, quæ incipit, Excommunicatus maiori contraxit, & sequitur Feder. consil. prælleg. & Abb. & multi alij in c. pia, de excep. lib. 6. sentit gl. Io. in c. nos sanctorū, 10. q. 1. dum allegat dictum c. si vere, & dicit excōmunicationē non diffoluere ℑctus. Vltra iura communia induco duo, videlicet inter dilectos, de do. vbi valet donatio facta per excōmunicatum, aliud ius valde singulare est in materia probans, ꝙ ēt in fauorem excommunicati tenent contractus, vt ex eis possit agere excommunicatus post absolutionem, in c. Felicis, §. cum autem, de pœn. lib. 6. Rōnem adduco, quia omnes fere contractus sunt de iure gentium, l. ex hoc iure, ff. de iust. & iure. Sed ista
c quæ sunt de iure gentium, non prohibetur, etiam deportatis, c quidā, ff. de pœ. multo fortius nec excommunicatis, cum longe deterioris conditionis sit deportatus, quām excōmunicatus iuxta no. in c. pastoralis, de appel. & multum stringit considera tio, quia excommunicatio fertur loco medicinæ, in c. cum medicinalis, de sent. excom. lib. 6. durum, & acerbum esset dicere, tollereī ea, quæ dependent a iure naturali, & inficeret obligatiem naturalem. Vidimus simile in matrimonio contracto ab excommunicato, quod tenet tāquam dependens a solo cōsenfin. vt in c. significasti, de eo, qui dux. in matrimo. Item valet mo
d rachatus per excommunicatum assumptus, vt in c. cum illorū sent. excom. Item videmus, ꝙ valet venditio facta contra iu-
e ramentum, vt no. Inn. & Ioā. And. in c. dilecto, de præben. facit c. sicut, de spon. † Vide etiam aliā bonā rōnem, iudicium agitatum cum excommunicato, quantuncunque notorie valet, anequam repellatur ab agendo, vt d.c. pia. Sed in iudicio quasi ℑ-
f diorem, valet licet possit repelli ab agendo, donec fuerit absolutus, valeret tamen iudicium super tali contractu, si non repelleretur ab agendo, vt d.c. pia, cum ibi no. vide gl. in c. 1. de rescrip.
37 lib. 6. † Non obst. rōnes Host. & primo dum mouetur, quia contrahitur contra legem, dico. n. ꝙ ex se canon non resistit cōsensui obligatorio, seu contractui simpliciter, sed prohibet cōmunem sub excōmunicationis pœna, 11. q. 3. c. excōmunicatos, & c. cum excōmunicato, & sic contrafaciens incidit in excōmunicationem minorem, & excōmunicatus magis peccat in c. illud, de cler. excō. mini. Actus enim remanet validus, nam cū lex prohibet aliquid sub pœna, tenet actus, licet pœna committatur, vt no. per Cy. in l. non dubium, C. de legi. Hoc est verum, vbi per aliam legem patet actum sustineri, sicut no. Bar. in l. procurator, ff. de no. oper. nunc. & ꝙ actus gestus cum excommunicato, remaneat validus, patet in iuribus superius alleg. maxime in matrimonio, & in religione, vt supra dixi, & in donatione, vt in d.c. inter dilectos, de dona. Si enim lex expresse resisteret contractui, tunc non nasceretur aliqua obligatio, neque ciuilis neque naturalis, vt in l. cum lex, ff. de fideiuss. & ibi plene Bar. & sic non teneret neque matrimonium, neque religiosus ingressus, neque donatio, neque iudicium, quod est falsum, vt supra probatum est. Item diligenter considera, ꝙ rō Hosti. concludit aperte contra opi. suam. Nam ipse vult contractum non tenere, vt non exaommunicatus, obligetur excōmunicato, sed vt excommunicatus obligetur non excommunicato valet. Cuius contrarium infertur ex ratione sua. Nam non solum excōmunicatus peccat contrahendo, immo etiam non excommunicatus, quia prohibitio communiter dirigitur in non excommunicatum, vt cuitet communionem excommunicati, vt in d.c. excommunicatos, & c. cum excōmunicato, & infra de sen. excommu. c. nuper, cum si. Ergo cum ipse principaliter faciat ℑ legem, non deberet tenere contractus etiam in fauorem sui, cuius ℑrium ipse dicit. Item si lex expresse resisteret cōtractui, nulla nasceretur obligatio, etiam naturalis, vt d. l. cum lex, & ibi ꝑ Bar. Cuius contrarium hic sentit Hostiē. & clarius in summa in tit. de sentē. excom. §. quæ sit pœna, sub § quid sit tenor, ver. sed quid si dum aliquis vbi videtur velle, ꝙ ex contractu inito cum excommunicato oriatur obligatio naturalis, ex qua saltem secundum canones agi poterit absolutione obtenta, nisi dicatur ꝙ in odium excommunicati agi non possit, sed propterea non remanebit pretium penès contrahentem cum eo, sed erit pauperibus erogandum, & sic temperat ibi opi. suam. Hic ergo tene, quod supra dixi, vt oriatur hinc inde obligatio naturalis, & ciuilis, sed quo ad excommunicatū, illa obligatio est inefficax, durante excommunicatione. Ad secundam rōnem Hostiē. dic ꝙ non sequitur, obligatio antiquitus contracta suspenditur per excommunicationem superuenientem, ergo non oritur obligatio durante excommunicatione. Patet instantia in multis casibus superius alleg. Multa enim fieri non debent tamen facta tenent, vt in c. rursus, qui cler. vel vo. & l. patre furioso, de his, q
38 sunt sui, vel alie. iur. † Item videmus, ꝙ matrimonia contracta, & contra propria sponsalia, etiam iurata, tenent, licet cōtrahēs peccet, vt in c. sicut, & in c. si inter, de spon. Item iurans nō vendere

ADDITIONES.

a Cum excommunicatum. Opi. Host. uidetur uerior, primo per c. si quis laicus, & c. rogo, 11. q. 3. ubi quis prohibetur cōmunicare, ergo si communicat, nō uualet communicatio, & licet in c. excommunicatos, excommunicet communicantes, tamen uidetur excommunicatio prohibere communionem. Item ergo allego text. in l. hi qui, C. de apostа. in uerbo, carere commercio, vbi est casus singularis, quod non potest mercari excommunicatus, caret. n. commercio, & suffraganeis, & dicit ibi text. quod incidit in idem. Item non potest infeudare, ut in cap. 11. §. 1. in tits. hic finitur lex. Item d. cap. quoniam ponit casus speciales, quod potest emi ab excommunicato, ergo in contrarium est ius commune. Et est speciale in duobus, ut emat, & siue pœna. Itē ista sunt correlatiua, ut si prohibitus est emere, ergo prohibitus est uendere ergo non potest contrahere. Et licet loquatur de emptione, ita in alijs contractibus. And. Barb.

ANT. FRAN. An excommunicatus possit contrahere habetur in c. Felicis, de pœ. in 6. & Inn. in c. ueritatis, de dolo & contu. & habetur per glo. in c. si vere, de sent. excom. & in c. si. de excess. præla. & in c. ad probandum, de re ind. & in c. quoniam multos, 11. q. 3. & adde, quod excommunicatus, potest alteri se obligare, sed non potest ipse alium sibi obligare, ut per Spec. in tit. de procu. in §. fi. in uer. quid si excommunicatus, & per Gemi. in c. 1. in §. 1. de iure patro. in 6. & ibi etiam dicit Specu. in loco prælleg. quod licet excommunicatus non possit agere, ut in cap. intelleximus, de iudic. Potest tamen cedere iura sua alteri, qui statim agat potest etiam compromittere, ut no. in cap. cum inter, de excep. & potest etiam contrahere matrimonium, & uxorem ducere, ut in cap. significasti, de eo, qui dux. in matrimo. quam pol, per adult. & habetur per gl. in cap. illud, 90. distin. & in c. nullus, de consecra. distin. 4. Adde tamen, quod excommunicatus, quicquid acquirit negotiando, non est suum, sed debet pauperibus erogare, ut per D. Abb. in c. cū sit de iudic. Et an & quando possit contrahere, uide etiam Alex. in l. si quis arbitratu, ff. de uer. ob.

b Opin. Inno. D. Card. an 35. q. in repetitione c. perpendimus, de sentē. excom. sequitur Inno. And. Barb.

c SEB. SAPIA. Deportatis. Adde, quod deportati æquiparantur excommunicatis, ut est glos. in §. minor, in uer. interdictum, Institu. de cap. dimi. quam dicit singu. ad hoc Bal. in l. 1. colum. 2. in prin. commenta. supra de iudic. Alexan. in l. Gallus, §. & quid si tantum, col. 3. uer. sic, in glo. in uer. & in hus, ff. de lib. & posth.

Universidad de Deusto
Biblioteca

dere librum, peccat illum vēdēdo, quia nō, ſi reſtituit iuramento a Deo, & ab eccleſia præceptum, & tamē vēditio tenet, licet ille ſit periurus, vt no. Inno. & Io. And. in d.c. dilecto, de præbē. Ita dicēdum eſt in propoſito, licet peccet excommunicatus, in gerēdo ſe cōioni, & cōtrahēs ſecum ēt peccet, Actus tamē, qui cauſatur ex obligatione naturali, tenet, cum directo ſibi nō interdicātur ea, quæ ſunt de iure gētium ſeu naturali, vt ſupra dixi, & facit hoc ad fortificationē ſolutionis primi art. Ad tertium arg Hoſt. reſpōdeo, q, ex validitate cōtractus nō efficiūtur ſuperbiores, cum nonnūquam cōtractus magis cedāt in ipſorū odium, quàm fauorem. Itē cum ſit medicina, nō debet extendi ita, vt tollat, & inhabilitet perſonam, & quicquid ſit, habes inſtātiam ſupra in pluribus caſibus. Habes nūc expeditum primum membrum circa validitatem geſtorum in tēporalib. † Sed circa
39 hoc primum membrum quæritur, quid ſi aliquis promittit, & etiam iurat dare aliquid ac ſoluere excōcato ad certū terminū nūquid tenetur hoc adimplere? Inno. hic tenet q ſic, quia talis promiſſio, ſiue iuramētum abſque interitu ſalutis æternæ ſeruari poteſt, de iureiur. c. ſi vero. Et ſi diceres, immo nō poteſt ſeruari ſine iteritu, cum nullus ei communicare debeat, alioquin communicās peccat, vt ſupra dixi. Reſpōdet ipſe, hoc nō eſt verum ſemper, quia poſſumus ab eis emere, & eis vēdere, & contrahere ēt pro vtilitate & neceſſitate noſtra, de ſen. excommu. c. inter alia, & c. ſi vere, & per cōſequēs alia facere, quæ in cōtractibus veniūt, & circa hoc vltimum inſtat. Item videmus, q ſeruiens tenetur ei ſeruire, vt promiſit. 11. q. 3. c. quoniam multos, quare eadem ratione, debita nō ſoluet? nam & dñis, etiam apoſtatis debemus de ſuis iuribus reſpōdere. 11. q. 3. c. Iulianus. & c. Imperatores: & poteſt talis cauſa cōpræhēdi ſub patreſam. de quo in d.c. ſi vere, de ſen. excom. Nec ſecūdum eum ſunt hęc reuocata per c. nos ſanctorum. & in c. iuratos. 15. q. 6. qa illa capitula loquūtur in abſolutione fidelitatis iuratæ, in quo caſu ſtatuitur hoc ſpāle, & reuocatur prædictis canon, Iulianus: qa valde magnum fomētum excōicationis & excōicatorum erat, qñ videbāt ſe comitatos cum magna caterua & comitiua vaſallorum, qui eos ſequebātur, vel ſecūdum eum nō ſunt abſoluti vaſalli ipſo iure, ſed abſoluēdi ex cauſa, vt ibi actum fuit. Fatetur tamē Inno. q nō eſt cōicandum, vel cōtrahēdum cum excōicatis, ſi inde ſiunt ſuperbiores, vel ſi cum aliis æque bene, ſicut cū ipſis, vel aliquātulum minus bene, cōtrahi poſſet. Hoſt. dicit ſe nō videre, q ſine peccato poſſit cōtrahi cum excōicato, vel aliquid promitti ei, vel ſolui, niſi in caſibus in iure expreſſis, ſicut ſunt caſus allegati per Inn. ad hoc c. inter alia, vbi hoc vī expreſſum. Dicit ēt, q vaſallorum fidelitas eſt ſuſpēſa, quādiu dñs eſt excōicatus, vt patet in li. feud. hic finitur lex, deinde cōſuet. c. 1. Nec ob. vnum dictū Inno. q eccleſia nō debet machinari fraudes, vel mēdacium, & ſic ex quo ſemel promiſit ſoluere excōicato, tenetur adimplere promiſſionem: dicit. n. q excōicati nō ab eccleſia, ſed a ſeipſis decipiūtur, & hæc duo dicit tenēda ī fauorē tidei, & cēſuræ eccleſiaſti. in fauorem aīarum ēt ipſorum excōicatorū, & in odium peccatorū ſuorū. Et hæc opi. Hoſti. ☞ In. placet hic d. Ant. Nec ob. f.m cū periuriū, quia promittēs nō eſt periurus, ex quo ei nō ſoluit, ſuperueniēte legitima cā: qa a iuſto excipitur legitima cā, l. ſi. ff. qui ſatiſ. cog. & intelligi debet, ſi res in eodē ſtatu pmāſerit, de iureiu. c. quemadmodū. Aduerte tu, quia allego tibi de hoc gl. valde notabilē & prolixā, 15. q.
a 1. c. nos ſanctorum, a vbi Io. in gl. ſua facit multa motiua, q & ☞, & rādem dicit verius eſſe, q licet excōicatus nō habeat ius petēdi, promittēs tū debet ei ſoluere, arg. c. ſi deſtitores, de iureiurā. Dicit ēt hoc, pbari in d.c. ſi vere, licet. n. excōicatio tollat obligationē quo ad fidelitatē: nō, tñ quo ad alios ☞ctus, f.m eum. Sed Barth. Brix. in addit. ad illā gl. dicit excōicato nō eſſe ſoluēdum, cum nemo dēat participare cū eo; niſi in caſibus, 11. q. 3. c. qñ multos. Nec ob. f.m cū decr. ſi vere, qa illud factū fuit de neceſſitate. Et licet Arch. videatur ibi trāſire cū opi. Io. & Inn. mihi tñ plus placet ☞ria opi. qñ tu excōicatus es ex cā, quare tibi nō ſoluo iuxta promiſſionē: qa nō reddis te talē, vt licite poſſim tibi ſoluere. Ad hoc facit qđ in ſimili no. Bart. in l. amplius, ff. rē rat. hab. prope fi. Sed circa hoc ☞diximus aliquos caſus, aut enim promiſio fuit facta excōicato, durāte excōicātione, aut ante excōicationē, ſed tpe ſolōnis ſuperuenit excōicatio. Primo caſu eſt maior dubitatio, qa promiſſor vī obligaſſe ad ſoluēdum illo tpe. Et dico tale iuſm illicitū, ſi cogitauit ſoluere illo tpe: quia
40 obligat ſe ad peccatū, ſ.ad cōionem a iure prohibitā. † Nō enim potuit ſe p iuſm obligare ☞ iuris diſpōnem, vt in c. quāto, de iureiurā, quare talc iuſm fuit temerariū, & iō nō ſeruādum, vnde canon, [In male promiſſis, reſcinde fidē.] In turpi voto, muta ꝓpoſitū. Impia. n. eſt promiſſio, q ſcelere adimpletur. 22. q. 4. c. in malis promiſſis: facit c. 1. de iureiu. li. 6. Hoc limito verū, niſi excōicatus multum indigeret, qa tūc, cū licite poſſimus ei dare eleemoſynam cā humanitatis, vt in c. qñ, multo fortius reddēdum eſt debitū, & ita facit mēs illius c. qñ. Sēdo caſu, qñ excōicatio ſuperuenit poſt promiſſionē, fortius puto, pmiſſionē nō teneri poſt excōicationē, per c. ne qs, ; c. q. 2. Sicut. n. nō teneor reddere iuxta promiſſionē gladium effecto furioſo, vt ibi; ita nec poſtea excōicato: facit c. quēadmodū, de iureiu. cū ſi. Et no. ex gl. d c. nos ſanctorū, q excōicatio ſuſpendit ipſo facto debitū fidelitatis, facit pro opi. Hoſt. & ꝓ prima opi. Inn. q placet. Vl
41 terius quæritur, † qd ſi iniuria [b] eſt illata excōicato, c puta expo-
b liatur, vel aliter affligitur, nunqd poſſit agere, ꝓ tali iniuria? Cō-
c cludendo poſt Inn. Hoſt. Io. And. dic, q durante excōicatione, obſtat ſibi exceptio, vt dicit gl. in c. ex inſinuatione, de procu. & al eg. hic Io. And. Ego all. gl. in c. in noſtr Dñi, 23. diſt. Inn in cin cauſis, de ☞ceſ. præb. in c. dilectus, il 1. ☞. de reſcr. Et limitarē hoc niſi iniuria irrogaret ei volenti explicare rē ſibi a iure ☞ceſſam, puta proſequenti appellationē, vel abſolonem, tunc enim pōt agere ēt durante excōicatione, vt illa iniuria ceſſet: qa vno permiſſo, &c. Ad hoc vide qđ legitur, & not. in c. cum inter, & in c. fi. de exc. & in c. præterea, & in c. prudentiā, de offi. deleg. Alia ſolutione vero obtēta tenetur cōiter poſſe agere de iniuria pa
ma illata, quia ☞ius illata fuit, licet excōicatus non poſſet tunc
42 agere obſtante ſibi excōicatione. † Nunc venio ad f.m membri circa validitatē geſtorū cū excōicato, vel per excōicatū in ſpūalibus, & hoc eſt magis difficile. Et primo ☞cludo vnū caſum nō dubiū, q in his, quæ ſunt facti, tenēt geſta ꝑ excōicatū, ēt in iſtis ſpūalibus, vt ponere prouiſum, vel electū ☞firmatum, in poſſeſſionē corporalē, qa ex hoc nullū ius transfert. Licet enim enita
d ri dēat excōicatorū cōio, quantū fieri pōt, tñ geſta tenent, maxime ingruente neceſſitate, vt in caſu c pro illorū, de præb. vbi eſt caſus de ꝑdictis, & ibi per Inno. & alios. In his vero quæ iuris, vt ☞ferre, ☞firmare, ſnīare, & ſimilia, diſtingue inter ea, q geruntur rōne publici officij, ſeu iuris, vt eligere, impetrare re ſcriptū, & ſimilia. In primis aduertendum eſt, q quædam ſunt, in quib. non ☞ſtur character, nec requirit alia executio, vt collatio beneficij. Quædam ſunt in quibus imprimitur character & vltra expectat executio actus collati in quibuſdam ſacramē tis, ſicut in collatione ordinū, in chriſmatione, & ſimilibus. Primo caſu, ſi geſta ſunt ab excōicato, qui cōi opinio. habebatur p abſoluto, & hęc cōis opinio erat probabilis, (vt quia excōicatio non erat publice lata,) & tunc geſta, rāt tenent, fauore iuris publici, quia dignitas vī exercere, & nō perſona, vt in l. Barbarius, ff. de offi. præto. 3. q. 7. c. veruntamen, & melius in c. ad probandum, de re iudi. in deci. vbi valet confirmatio facta ab excommunicato tolerato, ita & collatio, & ſimilia. Et hæc communiter tenentur per Doct. hic, & per Innocen. & alios in c. nihil, de elect. & d. c. ſi vere, & per Calder. n d c. ad probandum, & in
43 diſputatio. quæ incip. Excōicatus, qui cōi opinione. † Si tñ actus geſtus ☞cernit fauorem illius, qui ſcienter adiuit excōicatū, ēt in ipſius odium retractari, vt no. Cald. in locis prræall. Et in iſtis ab excommunicato tolerato latæ. Nam cōis opinio vī, q ex
c communicatio non teneat, licet debeat obſeruari, e donec conſtiterit

ADDITIONES.

a Nos ſanctorum. Adde uidendum per eundem conſi. 60. ubi tenet q ſolus poteſt excommunicato, cum quadam modificatione.

ANT. FRANC. Tu uide gloſ ordinariam in 4. quæſtio. 1. in ſumma. ubi habetur quid poſſit facere excommunicatus. Et adde, quod excommunicatus habetur pro mortuo, ut no, per Innocen. in c. grauem, de ſenten. excom. & dicitur hæreticus, ut in c. ipſa pietas, 23. q. 4. & vide gl. in c. 1. 11. q. 3. & ibi dicitur, quod caret omnium ſubſidio, ut in c. corripiantur, 24. q. 3. & ibi hi qui, C. de apoſt.

b Iniuria. Adde Fed. conſi. 99.

c SEB. SAP. Excommunicato. An excommunicatus poſſit proſequi ſuum, vel ſuorum iniuriam ponit Fel. in c. 2. col. 3. uer. excommunicatus non poteſt, infra de excep. ubi tenet, q non poſſit.

d Tenent. Adde, quod Domi. de Rot. deciſio. vigeſimaoctaua. in antiquis dicunt, quod executor excommunicatus, poteſt prouidere de beneficio, maxime ſi ille, cui fit prouiſio ignorabat, & ſic concordat cum d. Calde. ſupra, & infra proxi.

NT. FRANC. Tu dicas, quod excommunicatus ſi eſt publicus, non poteſt eligi ad prælaturam, ut in cap. cum dilectus, de conſuetud. ubi per Innocen. & Hoſtien. & in cap. finem litibus, de dolo & contumac. Et adde, quod eſt inelegibilis actiuè, & paſſiuè, ut per Dom. Cardin. in clemen. 1. in 2. de regu. & per Innocen. in cap. nulli, de elect. & in cap. non ſolutiſti, de pœnit. curat. Quod tamen intellige uerum, quando eſt excommunicatus excommunicatione maiori, ſecus ſi minori, ut per Dom. Abb. in cap. tuæ, de iudi. non refrd. & per Specu. in titu. de elect. §. 1. in uer. porro, & habetur per Inno. & doct. in cap. illa, de electio. & in cap. perpetuæ, eod. titu. lib. 6. & uide per Philip. Franc. in cap. conſtitutis, de appel. ubi multa alleg. Et adde, quod excommunicatus minori non repellitur, niſi a ſacramentis eccleſiæ, ut dicit glo. 1. in d. cap. illa, per cap. Eugeltrudam. 3. q. 4. & in cap. a nobis, de elect. & per Gemi. in cap. is cui, in prin. de ſenten. excom. in 6. Poteſt tamen celebrare, nec ex hoc fit irregularis, ut per d. Abb. in c. ſi celebrac, de cle. excommini. Et excommunicato non debet a ſacerdote denegari Euchariſtia, niſi ſciat illum excommunicatum, uide per d. Abb. in c. ſi ſacerdos, de offic. ordi. & no. in c. Chriſtus. 1. q. 1.

e SEB. SAPIA. Obſerua. Vide Abb. ſibi contrarium in capitu. ſi ab excommunicato, colum. ſecunda, uerſi. eadit tantum, ſupra de reſcriptis, allegatis per Felyn. in cap. ad probandum, colum. 1. uer. limita primo, & ibi Salam. de re iudica. & per ſaſ. in l. Barbarius, colum. 12. uer. limita nouiſſime, ff. de offic. præto.

ſtiterit excommunicatorem fuiſſe excommunicatū. Ratio, qa cum excommunicatus ſit extra eccleſiam, non potuit aliū ponere extra eccleſiam, hoc tenet gl. 24. q. 1. in ſumma, & in c. auditum, & bene facit ille tex. Idem Hoſt. & Io. And. recitando in c. pia, de exce. lib. 6. tenet Cald. in d. diſpu. & c. ad probandū, de re iu. Et idem eadem ratione tenet ibi Gof. & Cald. in abſolutione ab excommunicatione, arg. de pœn. diſt. 1. c. verbum. Innoc. in d. c. ſi vere, ſentit opp. ex quo excommunicator tolerabatur. Et illa opi. Inn. vī mihi tutior, & verior: quia, ex quo tolerabatur dignitas, & non perſona, vī excommunicare, quæ quidem dignitas excōmunicata non eſt, facit 8. q. 4. c. nonne. allego
44 fortiorem rationē. † Excommunicatio quoad Deum nullū vel
2 parum vinculum inducit, a qa aut excommunicatus meretur, & tunc ſeipſum p peccatum ſeparauit a Deo. 6. qō. 3. cap. illud. Aut non meretur, & non ſeparatur a Deo, vt in cap. cum æternum. de re iud. lib. 6. Quoſdam tamen effectus operatur, etiā quo ad Deum, de quibus p Ioā. And. in c. ita quorundam, de Iudæ. vinculū ergo principaliter injicit excommunicatio, reſpectu ec
& clæſiæ militantis, vnde potius eſt declaratiua, q diſpoſitiua, vide gl. in c. quodcunque. 24. q. 1. debet ergo valere hæc declaratio, ſeu vinculū quoad eccleſiam militantem a tolerato excōmuni
cato, ſicut valēt alia geſta in ſpiritualibus, vt ſupra dixi, & tutius eſt dicere, illam ſaltem tenere, ante factum, arg. in c. iuuenis, de ſponſ. Poſt factum ſi celebraſſet, ad cuitandam irregularitatem, b poteſt tenere aliam opin. iuxta ea, quæ leg. & no. per Inno. in c. cum tu, de teſt. † Si vero non erat excommunicatus toleratus, & c quia communiter habebatur pro excōmunicato, vel ſi cōmunis opi. quæ erat in contrarium, non erat probabilis, cum ſentē tia fuiſſet publicè lata, tunc non tenent geſta ratione publici officij, quia per excōmunicationem ab illo ſuſpenditur, vt hic, & in c. ſanta, de excel. præla. & in d. c. ad probandum, vbi eſt caſus, & plene per Inno. in c. nihil, de elect. & in c. qualiter & quando. 2. ante ſi. de accuſ. Et no. quod ſupra dixi, communem opin. non
45 ſequitur, ſi non eſt probabilis, vt no. Cald. in d. c. ad probandū, & in d. diſput. Et adde vnum notabile dictum Inn. in d. c. qualiter. ante ſi. vbi dicit non debere dici toleratum, ſed intruſum illum, q fuit depoſitus, ſeu inſignijs dignitatis ſpoliatus. Idem die in excōmunicato publice eadem ratione, facit c. Apoſtolice, de
46 elect. excom. vide tamen quod no. in c. ad noſtram, 3. de iureiur. † Quid de eo, qui in vno loco fuit excommunicatus publice, in alio probabiliter ignoratur? Et in hoc ſi loquimur de his ſpūalibus, in quibus character imprimitur, executio quandoque expectatur, vt in collatione ordinum, & ſimilibus. Hic ſunt opin. quidam dicunt, q ſiue collatio toleretur, ſiue non, nunquā excuſanſ. Et ſic iura quæ diſtinguunt inter excommunicatum publicum, & occultum, procedunt in his, quæ gerūtur ratione officij publici, & non ratione publicę vtiliratis. Sed in his quæ gerūtur ratione officij priuati, ceſſat illa diſtinctio, ita no. Innoc. in d. c. cū dilectus, & Io. in d. c. 1. Concluditur ergo, q electio facta ab excommunicatis, quantunque occultis, non tenet, ſiue ante electionem, ſiue poſtea probetur excommunicatio, vt in dictis iuribus, & quod in eis no. Sed dices tu, nōne electio competit ratione publici officij? arg. in c. 1. de elect. Reſpondeo ſecundum Inno. q licet ad capitulum pertineat ratione publici officij, ad canonicos tamen ſingulares pertinet ratione canonicatus, ſeu ſpiritualis fraternitatis. Non enim quilibet canonicus habet officium publicum in eligendo. Et idem quod ſupra dixi in eli
c gente, dic & in impetrante reſcriptum, c ſiue ſit impetrans d pu
d blice, ſiue occulte excommunicatus, vt no. Ioan. Andr. in d. c. 1. & hoc ſi impetrat ad commodum proprium. Quid ſi tanquā procurator alterius, & conſtituens ignorabat illum excommunicatum. vel ſciebat? die vt no. in d. c. 1. & plenius per Cald. in d. diſputa. quę incip. Excommunicatus, qui communi opin. &c. Nico. Abbas.

ADDITIONES.

a ZACHAR. Nullum, vel paruum vinculum inducit. Adde quod & quale erga Deum & eccleſiam triumphantem, & per ea quæ no. in apoſtil. ad iſtum in cap. ſi quis contra, §. inferiora, num. 5. in verſic. excōmunicare, ſupra de foro competen.

b ZACHAR. Tolerato excommunicato. Adde, q quantuncunque toleretur excommunicatus, ſi eſt notorie excommunicatus, non poteſt exercere officium iudicaturæ, dixi plene ita diſtinguendum in apoſt. ad iſtum in c. ſuper literis, nu. 10. in ver. excommunicamus, poſt alios, ſup. de reſcr.

c Impetrante reſcriptum. Adde quod do. de Rot. decif. 93. dicunt, quod excommunicatus poteſt impetrare commiſſionem cauſæ, licet poſſit ab agendo repelli, & ita dicit ſeruare Rotam: Et an excommunicato poſſit conferri beneficium, vide per eoſdem decif. 363. & an poſſit beneficium acceptare, per eoſdem deciſio. 126. & hæc omnia in antiquis, & vide Roma. ſingul. ſuis, fol. 11.

ANT. FRAN. An & quando reſcriptum eſt impetratum per duos, quorū vnus eſt excommunicatus, & alter non, vtrum valeat, dicas, quod ſi impetratur ſuper re communi indiuidua, non valet, ſecus ſi res, ſuper qua fit impetratio, ſit diuiſibilis, quia valet pro parte non excommunicati, unde per Ioan. And. in reg. vtile per inutile, de reg. iur. lib. 6. & vide Roma. in fin. ſuis, in uer. excommunicatus, in uer. quæro vtrum. Et de hac uia brocardica, an & quando utile per inutile uitietur, uide per Bart. & Docto. in l. Græce, in §. il lud. ff. de fideiuſ.

d SEB. SAPIA. Impetrans. Vide latiſſime per Fel. in c. fin. col. 2. ver. 1. dum omnes hic. inf. de exce. ubi ampliat, & reſtringit pluribus modis regu. quod excommunicatus, ſi impetrat reſcriptum, non valet talis impetratio.

SVMMARIVM.

1 *Actor non admiſſus a reo in poſſeſſionem ſibi decretam cauſa rei ſeruandæ, poſt annum efficitur verus poſſeſſor.*
2 *Miſſus in poſſ. ex primo decreto non poſſidet.* 5.
3 *Miſſus in poſſ. ex primo decreto in reali, non efficitur poſſeſſor, niſi poſt annum, quo caſu non requiritur ſecundum decretum, & nu.* 4.
5 *Miſſus in poſſ. in reali efficitur poſſeſſor ipſe excluſo reo, ſed reſtituit rem cū fructibus, reo intra annum comparente.*
Miſſus in poſſ. ex perſonali non efficitur poſſeſſor, in tantum quod reus poſſidet quoad culturam agri, ipſe vero cuſtodit, ne fructus diſſipentur.
6 *Miſſus in poſſ. ex ſecundo decreto in perſonali, vel in reali poſt annum ex præſumpta contumacia rei, qui in veritate non eſt contumax propter iuſtam cauſam abſentiæ, vel audiet reum reſtitutum probata cauſa abſentiæ, vel audiet, quòd non ſit reſtitutus ſecundum diuerſos caſus, de quibus hic.*
Primum decretum interponitur, etiam contra legitime abſentem, ſi non defendatur.
7 *Contumax excommunicatus, ſi vltra annum ſteterit in excōmunicatione, perdit rem, de qua agitur.*
8 *Miſſus in poſſ. ex primo decreto in vna re, an prohibeatur vendere aliam?*
9 *Præſcribens impeditus poſſidere, an habeatur pro poſſeſſore, quoad complendam præſcriptionem, intelligo, quando poſſidebat ex primo decreto, non autem in alio præſcribente, nam tunc non eſt dubium, quod præſcriptio interrumpitur per tria, in l. naturaliter, ff. de vſuc.*
10 *Miſſus in poſſ. in reali ex primo decreto, poſt annum efficitur verus poſſeſſor citra alium iuſtum iudicis. ſecus quando eſt miſſus ex perſonali.*
Per ſecundum decretum aliquādo adiudicatur dominium, aliquando poſſeſſio cum fructibus, aliquando relcuatur actor ab onere probandi.
11 *Miſſio in poſſeſſionem tam ex primo, quam ex ſecundo decreto, an habeat locum in ſpiritualibus, vel beneficialibus, ſiue petantur ratione tituli, ſiue proprietatis, & tam in beneficio obtinendo, quam obtento? & nu.* 16.
Præſcriptio in ſpiritualibus operatur acquiſitionem fructuum, non autem ut acquiratur titulus, vel ius prælaturæ.
12 *Epiſcopus, qui poſſidet, vel quaſi, cauſa cuſtodiæ iura Epiſcopalia, puta vngere, pœnitentiam dare, & ſimiles actus facere, habet iſtorum actuum exercitium.*
13 *Poſſeſſio in beneficialibus poteſt legitime haberi ſine titulo, beneficium uero non.*
14 *Præſcriptio in beneſi. non cauſat titulum, neque acquirit dominium, ſed bene nocet vero rectori illius beneficij, vel eccleſiæ.*
Deferens beneficium per ſpacium longi temporis, uidetur ipſum habere pro derelicto, & ſibi præindicat.
15 *Sententiam in beneficialibus non tranſit in rem iudicatam, quin ſuperior ſem per poſſit perquirere de defectu illius, pro quo lata eſt, ſed in præiudicium illius, contra quem lata eſt, tranſit in rem iudicatam.*
17 *Inſpatronatus ſi fuit datum in pignus, ius præſentandi non competit creditori, ſed ipſi domino.*

Miſſio

Universidad de Deusto
Biblioteca

Missio in possessionem ex primo decreto, non potest fieri in his rebus in quibus habet exerceri iurisdictionem.

18 *Missus in possessionem ex primo decreto, non facit fructus suos, nisi fuerit constitutus in magna contumacia.*

19 *Missus in possessionem ex primo decreto si deijciatur, uel molestetur, an habeat inter dictum retinendæ & recuperandæ.*

20 *Possessorium retinendæ, vel recuperandæ, an detur depositario, uel commodatario, uel colono & similibus qui non possident tam contra eum, a quo habent rem, quam contra alium.*

21 *Si uendatur res in quam est facta missio, an agetur contra missum, uel missionem passum.*

22 *Missio in possessionem, tam ex primo, quam ex secundo decreto a quo debet fieri, ab ordinario, an a delegato.*

CAP. IX.

1 GOontingit. †Actor nō admissus in possessio nem sibi decretā, per iudicē, cā rei seruādæ, uel ab ea expulsus, p lapsum anni uerus efficitur possessor. Et primo ponit casum qñq; cōtingentem. Scdo prouidet, ibi. [Ne igitur.] Casus li. Aliquis citatus ad cām, ꝓtumaciter se absentat, iudex pp ꝓtumaciā absentis adiudicat possessionem actori rei seruandæ cā, sed ꝓp potentiam rei, sine dolum, actor intra annū rem custodiendā nanciſci nō pōt, vel acquisitā amittit, & sic fm quosdam post annum nō efficitur verus possessor, & reus de malitia sua cōmodū reportat, ne ergo ꝓtumax melioris condōnis, q̄ obediēs existat, statuit cō cilium de canonica æquitate, vt in casu p̄missō actor anno elap-
2 so verus efficiatur possessor. Ber. †Not. 1. ibi, [Adiudicatur, &c.] primum decretū nō vitiari, licet sit possessionis adiudicatiuum. Impropriè tñ fit adiudicatio, cū ēt possessio non trasfert ex primo decreto, vt no. in glos. 1. Sed illud verbū recipit determinationem per illa verba, cā rei seruandæ. †No. pro cōi opi. Cano. q̄ missus in possessionem in reali non efficit ex primo decreto verus possessor, & pro hoc tex. ibi, [Cā rei seruandæ,] & ibi, [Rem custodiendam] & ibi [Verus non efficeretur] & ibi [Verus ꝓstituatur elapso anno,] & vide ad materiā, qđ plene dixi in c. qñ, §. in alijs, vt lit. non cōte. No. q ꝓtumacia, seu delictum non dēt auferre cōmodum, de do. post diuor. resti. c. & si necesse. Not. q iussus mittiin possessionē, ex hoc solo non hī pro misso. Vel no. sic, q ex sola interpositione decreti actor nō nanciſci possessionem, sed oportet vt actualiter mittat ad hoc c. cū aliquib. de re-
4 iu. nisi aliud ex cā operet, vt in casib. hic dispositis. †No. q lapsus anni in realib. ꝑstituit missum absq; alio decreto verū pos. & sic de necessitate nō exigitur fm decretū. Vlt. no. ibi [De æquitate canonica, &c.] q̄ ius canonicum semper innittitur æquitati cō-
5 cor. c. 1. supra eo. & c. dilecti, supra de iud. † Venio ad gl. & opp. q̄ missio ex primo decreto, nō fiat cā rei seruādæ, sed vt transferatur possessio vera, vt ꝑbari vī in l. fi quis emptionis, C. de præscri. 30. vel 40. ann. Sol. colligendo primā gl. Aut loquitur in reali, aut in personali. Primo casu sunt opi. inter Legistas & Cano. Nam Legistæ dicunt, q̄ ex primo decreto missus, verus efficit possessor, sed commutabilis, quia reus cōparens intra annū recuperat possessionem, iuxta ea, quæ hīr in c. qm̄, §. in alijs, vt lit. non cōtest. Et fm hanc opin. improprie dī cā rei seruandæ, sed ꝑ tanto dī cā rei seruandæ, q̄ intra annum ꝑseruare debet fructus, vt reo venienti intra annum restituat rē cum fructib. vt in §. in alijs. Sed fm cōem opi. Cano. missus intra annū nō efficitur verus possessor, sed hēt rem in cā custodiæ, & ideo intra annum restituit rem cum fructib. & fm hanc opi. hæc verba causa custodiæ, stant proprie. Et quæ opi. istarum sit verior, dixi in d. §. in effectu, tñ non est vis, quæ illarum teneaſ. In personali vero, nō est dria inter Cano. & Legist. quia ex primo decreto non efficitur missus possessor, sed tñ custos, sed fm decretum eijcit primū, & antiquum possessorem. Tu vero circa effectum secundi decreti dic, vt plenissime dixi in d. c. qñ. §. fi. Item tenendo op. Cano. vt ēt in reali missus ex primo decreto efficiatur custos, aduerte ad vnam no. dſiam inter vtrunq; casum, q̄ gl. hic tacite sentit, vt in reali passus missionem, ex toto expellatur de possessione, & assignetur actori misso. in personali vero nō expellitur, sed vterq; stat in possessione diuersō respectu, qa possessor colet agrum, & missus custodiet, ne dissipet fructus, &c. & cur tā varie, & nunq̄ debeat seruari indistincte, dixi plene in d. §. in alijs, dic, vt ibi.
6 Sed circa vtrunq; glo. hic quærit, † quid si passus missionem ꝓp præsumptam cōtumaciam, & in veritate non erat cōtumax, qa habebat probabilē cām absentiæ. Gl. prope fi. ver. [Tñ iudex] ri-
a det, q̄ probata iusta cā absentiæ restituetur, a ff. de dam. infec. l. si
b finita, §. fi forte, vel audietur b ipso iure sine aliqua relōne, per l. Imperatores, ff. de priuil. cred. & infra de re iud. cum Ber. Sed dices tu, quare gl. in hoc puncto loquitur alternatiue, cum sit maxima dria, an restituatur, an audiatur ipso iure, dic, q̄ ideo sic dubie locuta est, qa iura p eam alleg. sic vario modo loqui vñr. Et Io. And. transiuit hic, ac si dubietatē nō perpēdisset. D. Anto. dicit, q̄ si missio sit ex obligatione p̄sonali surgente ex facto eius, ꝑ quem facta est missio, tunc non data in veritate contumacia, missio est nu[illegible] ex eo iam latitario, & intelligi dēt de missio ne ex secundo decreto, qa quo ad primum sufficit non defendi. Nam primum interponitur, ēt ꝑ absentem cā reipublicæ, si non defendatur, vt l. ignorare, C. de resti. mi. & no. infra ti. pxi. c. fi. Si vero obligatio surgit vitio rei, & sic ex non fieri, trahente originem a vitio rei, tunc valet missio ꝑ impeditum, sed restituitur, fm Bar. & non alle. vbi h. d. Aduerte, tu quia hæc sunt dicta Bar. in duob. locis, s. in l. Fulcinius, §. 1. ff. ex quib. cau. in pos. ea. & in l. Imperatore, ff. de priuil. credi. & in eo, q̄ dicit de vitio rei, pone exemplum, qñ agitur actione damni infecti, occasione rei minantis ruinam, vel qñ agitur actione noxali. Sed vide de hoc claris per Cy. in d. l. ignorare, C. de resti. mi. vbi dicit, q̄ aut in missione fienda requirit dolus ex parte rei ꝓtumacis, & tunc si non interuenerit dolus, missio est nulla, ita loquitur l. Fulcinius. Aut non requiritur, sed sufficit, q̄ res vitiosa non defendatur, & tunc tenet, sed cōpetit restō, & ita loquitur l. si finita, §. si forte, de dā. infec. Tu aūt Cano. no. bene hæc, quia proderfit tibi ad multa. Ex his vlt. infert gl. q̄ iudex summatim examinet negotium, an tequam fiat missio. Quid aūt veniat examinandū in interpone secundi decreti? Rñder Abb. q̄ non examinabitur, an fuerit debitum, quia hoc fuit examinatū in interpositione primi: sed examinabitur fm eum, an absens hīret iustam cām absentiæ, per q restitueretur, vt dicit gl. Tu dic, q̄ ēt fiet examinatio respectu debiti, quia nunc agitur de maiori præiudicio, q̄ in primo decreto vt leg. & no. in l. cum proponas, C. de bo. auth. iud. possid. Et generaliter qual ter exigatur summaria cognitio, tam in interpositione primi, q̄ secūdi decreti, dixi ibi plene in d. §. in alijs, & leg.
7 dic, vt ibi. †Quæro hic habemus vnum remedium ꝑ contumacem, nunquid sint & alia gl. 2. rñdet, q̄ sic, & remittit ad no. in tuæ, vt lit. non cōtest. vbi de hoc, inter cætera ponit hic gl. opin. Io. qui tenuit, q̄ si cōtumax steterit per annū in excōicatione, q̄ dit possessionem rei, de qua agitur, arg. 11. q. 3. c. rursus, & c. quicunque. Et aduerte, qa ista fuit opi. Ioā. And. hic. Nā in prædicta decr. tuæ, tenuit, q̄ perdit cām. Sed hæc op. nō placet glosatori hic. & dat no. restrictionem & menti tenēdam ꝓpter hoc ad illa c. rursus, & c. quicunq;, vt procedāt, qñ agitur de crimine, siue criminaliter, siue ciuiliter. Et plenissime circa intellectum, illorum vide quod dixi in c. 1 de iud. Vnum tñ credo, q̄ licet illa capitula non habeant locum in cā ciuili, tñ si contumax steterit in excōitione per annum, poterit ob nimiam ꝓtumaciam fieri missio, & adiudicari fructus statim percipiēdi ar. in d. l. Fulcinius, §. fi. & eorum, quæ dixi in d. §. in alijs. Et an poterit alia pœna induci ex perseuerantia in excōicatione tanto tpe, vide quod retuli
8 in d. c. 1. de iud. †Quæro nunquid dispositio huius c. hēat locum in actione personali? gl. in verbo actor, dicit, q̄ sic. Et circa materiam huius gl. quæritur, nunquid missio facta in vna re ex primo decreto, impediatur missus in hoc, ne possit vendi alia res, illa, q̄ hēt ex primo decreto? vide Bar. in l. quamuis, e quam. legato cum l. cum vnus, §. fi. ff. de bo. auct. iu. possid. vbi ponit op. Ias. Ipso vero pro concordia distinguit, q̄ aut cā missionis concernit tantum vnam rem, vbi in causa noxali, vel damni infecti, & tunc non debet extendi manus ad aliam rem. Aut concernit patrimonium, vt in actione personali, & tunc secus, quod no. & ibi vide per eum latius. Sic intellige no. per Spec. in tit. de
9 secundo decr. §. iam de effectu, circa princ. Secundo quæro, qd si per factum alterius, vel aduersarij impeditur præscribens possidere, nunquid habeatur pro possessore, quo ad complendam prescriptionem, gl. in reg. sine possessione, de reg. iu. lib. 6. dicit, q̄ nō q̄d no. Dispō ergo huius c. nō dēt extēdi ad effectum prescribendi, cū ibi agat de graui ꝓiudicio. Pro hoc, qa vbi ꝑsō non innitit æquitati, non dēt extēdi, vt no. Io. An. in c. 1. & 2. vt lit. pē-
10 li. 6. facit reg. odia, de re. iu. lib. 6. Quæro tex. hic dicit, ꝙ per lapsum anni ꝓstituatur, &c. an requiratur per lapsum anni ista dicis, an ipso facto ꝓstituatur verus possessor? glo. hic in ver. ꝓtuatur, multū instat, in effectu ꝓcludens, q̄ in realib. non exe-
d secundum decretum necessario, sed solus transcursus anni ꝓstituit missum verum possessorem. In personalibus vero necesse est impetrare secundum decretum, aliàs non possideret, dicit tamen, q̄ quandoque per secundum decretum nō solum possessionem, sed etiam dominium transfert, si reus erat dominus, vt in causa noxali, & in causa damni infec. Tu vero dic melius de effectu secundi decreti, vt no. Inno. in c. dilecto, de verb. sig. dixi plene in c. quoniam contra. §. fi. vt lit. non contesta. Debet ergo attendi modus interponend, nam quandoque adiudicatur res, quandoque sola possessio cum fructibus, quandoque releuatur actor ab onere probandi debitum. Et de ratione diuersitatis in-
11 ter primum & secundum decretū, dic vt plene tetigi in d. c. quoniam, §. in alijs, & §. fi. †Quæro capiendo secundam partem, gl. ibi, Sed nunquid idem numerus, &c.] nunquid in ſpiritualibus interponatur primum, & secundum decretum propter contumaciam rei: pura si petatur ecclesia, vel præbenda? Gl. respōdet, q̄ si petatur ecclesia, non ratione tituli sed tanquam proprietas, vel petatur aliud ſpirituale, tunc habet locum missio, & anno ex quo missus efficietur verus possessor, & præscribere poterit ip sam rem, seu ius ſpirituale, alleg. c. infra proxi. Si vero petatur ec clesia tanquam beneficium, seu præbenda, tūc licet fiat missio ex primo decreto, & etiam possit interponi, secundū, vel ex lapsu anni efficiatur verus possessor, non tamen missus præscribit sibi titulum possidendi, quia possessio non facit, aliquem decu-
12 bere, sed canonica electio, ff. de decu. l. Herennius, de inst. c. frequentibus. Operabitur ergo secundum decretum, vel lapsus anni in huiusmodi missione, vt possit vti fructibus, tāquam possessor, & vt possit præscribere contra omnem agētem, si habeat bonam fidem, & aliqualem titulum, non tamen præscribit sibi ius prælaturæ, i. vt tanquam prælatus possit in futuro sine le gitimo, & vero titulo possidere. Dicit tamen glo. q̄ hodie ille, q̄ agit super dignitate, personatu, vel beneficio ecclesiastico obtinendo, non debet mitti in possessionem causa rei seruandæ, sed
13 proceda potest lit non contest. vt in c. vno, de eo, qui mit. in pos. Duo sunt examinanda cum hac particula gl. Primo nunquid regularitur in ſpiritualibus, vbi non petitur beneficium, ratione tituli, habeat locum missio ratione contumaciæ. Secundo, an indistincte in istis beneficialibus denegetur missio, tanquam ex primo, vel secundo decreto. Ad primum glo. conclu-
14 dit, q̄ sic. Idem Inno. Io. And. & communiter Doct. †In tantum placet Inno. quod dicit, q̄ si Episcopus petat in ecclesia ius Episcopale, vel aliquid incorporale, vt puta, q̄ possit pœnitētiā dare infirmos vngere, reo cōtumace mittetur Episcopus in possessionem prædictorum causa custodiæ, quia generaliter, quando agitur actione in rem, fit missio in possessionem prædictorū bonorum, & quia generaliter, quando agitur actione in rē vtrinc in gl. Nec ob. si dicatur, q̄ secundum hoc poterit continuo, q̄ ille qui non habet ius in cura animarum, habebit ipsius exercitium. Fatetur enim hoc posse contingere, sed excusatur propter ignorantiam possessoris, quod fatetur Hostiē. si bo nam fidem habeat, licet sibi noceat, alijs tamen nō nocet, vt in c. de cohab. cle. tum propter ignorantiam ipsius suscipientis, tum propter iuris, & iudicis auctoritatem, arg. ff. quod cum fal. tut. & facit ff. de mino. l. ait prætor. §. 1. ver. quod tamen, & facit de elect. c. nihil, in fi. & quod ibi no. Dicit enim Inn. hic, alias consingeret, q̄ qui habet exercitium, nullum ius habet. quādo
15 res petita adiudicatur ei, qui nullum ius habet in illa, l. Iulianus, & de cond. indeb. & de re iud. c. cum inter. Et dicta singulariter notanda in practica. Et pro eis facit, quod no. Inn. in c. cum ver. illud, vbi dicit missionem habere locum, cum agitur de iuribus ſpiritualibus, a & de ecclesia, tanqua proprietate. Allegat hoc per locum a speciali, d. c. cū qui, vbi ponitur casus specialis, vt in illo speciali nō habeat locum missio, ergo in alijs, p-
16 ceditur regularitur. Nam exceptio firmat regulam in alijs, 32. q. 7. c. Dominus. Venio ad secundum, in quo aduertendum est, q̄ secundum hanc gl. olim etiam in beneficialibus indistincte habebat locum missio, & transferebat possessio, & procedebat præscriptio contra rem agentem, sed per hoc non acquirebat sibi ius prælaturæ, si aliàs non habebat legitimum tit. † Not. ex hoc dicto gl. q̄ licet beneficium non posset haberi legitime si non tit. post. tamen posset haberi sine legitimo tit. facit ad ea, quæ plenissime dixi in c. in literis, de resti. ipol. †Secundo ex dicto gl. quandoque præscribit quis contra alium, non tamen, sibi quod videtur mirabile. Ex quo videtur sing. infe
17 rendum, q̄ si clericus bona fide tit. colorato possidet beneficium per decennium inter præsentes, & 20. annos inter absentes, q̄ præscribit illud in præiudicium veri rectoris, licet ipse ius prælaturæ sibi non acquisiuerit. Et q̄ sufficiat tantum tempus, vide colligi ex not. per Io. And. in simili in reg. sine poss. de reg. iu. lib. 6. in Merc. Et pro hoc adduco talem rationē: ex lapsu tantum temporis, videtur quis habere beneficium pro derelicto in præiudicium sui, ad hoc, quod leg. & no. in l. de eo. §. 1. ff. de acq. poss. & per gl. & doct. in c. cum venisset, de resti. ipol. quare ex facto suo perdit beneficium potius, quàm ex facto ipsius. Sed iste non acquirit sibi ex natura rei impræscriptibilis, facit quod in simili not. per Bar. in l. sequitur. §. si viam, ff. de vsuc. & per Inn. in c. quia pleriq;
18 de immu. eccle. † Aliud simile videmus in sententia lata in istis beneficialibus, quæ respectu illius, contra quem fertur trāsit in rem iudicatam, non autem respectu superioris, quia potest inquirere de defectu iuris illius, pro quo lata fuit, quia sibi nullum ius respectu tit. de nouo tribuit, vt no. gl. in c. 1. de concess. præb. & videtur probari ex notatis in c. cum olim, supra eo. & in c. cū dilecti, de elect. Et uo. hoc, quia si est verum, est nouum & mirabile dictum, & satis coloratum ex dictis præcedentibus. † An au
19 tem hodie habeat locum missio in beneficialibus, gl. ista q̄ nō, per c. eū qui, de eo qui mit. in poss. lib. 6. sed lit. non conte. potest procedi ad diffinitiuam, vt ibi, fed aduerte, quia gl. caute locuta est vtens verbis illius c. eum qui, videlicet cum agitur de beneficio obtinēdo. Et ideo hodie dubitari potest, quid si agitur de obtento? Gl. refert ibi tenuisse doc. idem, & hoc tenuerunt multi vt Arch. Io. Mona. Host. & Spec. in tit. de cont. §. sequitur, ver. illud, vbi plene prosequitur, & recitat Clementem Papam, & omnes auditores curiæ in hanc sententiam inclinasse. hoc idem plerosque tenuisse recitat Inn. in d. c. eū qui, sed gl. in d. c. eum qui, dicit literam illius c. facere in contrarium, cum loquatur de obtinendo, & recitat ibi Io. And. in nouel. quendam hanc opin. tenuisse. quid dicemus? pro prima op. duæ efficaces rationes sunt, prima, quia eadem est ratio in obtento, sicut in obtinendo, ergo eadem debet esse iuris dispositio, ne. f. detur vitiosus ingressus. Secunda ratio, quia cum possit procedi ad sententiam lit non ꝙ test. vt clare hodie patet ex cle. dispēdiosam, de iud. quæ, ꝓcedit in istis beneficialibus, siue agatur peritorio, siue possessorio, vt ibi not. & dixi in d. c. literas, de iuram. calū. frustra recurretur ad
b remedium extraordinarium, b cum competat ordinariū, imo non debet competere extraordinarium competente ordinario vt l. in causæ, ff. de mino. Nec ob. si dicatur q̄ propter contumaciæ defectum, non potest procedi ad sententiam, quia si esset præsens, posset ab eo haberi sua confessio quia licet in matrimonio carnali, non valet confessio, partis, de eo qui cognouit consang. vx or. suæ, c. super eo, ita non debet valere in matrimonio spirituali, vt not. in nouel. in d. c. eum qui. Sed credo his non obstantibus, q̄ licet prima opi sit communis, & magis tuta, tamē satis possit tueri secunda opinio vt habeat locū missio, vbi agitur de obtento, maxime quando prætenditur spoliatio, vel alio tempore possessio. hoc primo, ꝑbo per communes regulas iuris, quæ volunt, vt etiam in istis ſpiritualibus habeat locum missio, & præcipue facit illa opinio præcedens Innoc. quæ vult, q̄ etiam si agatur de cura animarum vendicet sibi locum missio. Clarius hoc probo per d. c. eum qui. Nam ibi editur ius de nouo, vt pater per verbum, statuimus: ergo ante dispositionē illius c. fiebat missio etiam in beneficialibus. Sed illud cap. solū loquitur vbi agitur de beneficio obtinendo, ergo non debet extendi, cum agitur de obtento, quia intantum debemus recedere a iure antiquo, inquantum reperitur dispositum contrariū in nouo, vt l. præcipimus, in fin. C. de app. & quod expresse non mutatur stare non prohibetur, vt l. sancimus, C. de testi. facit c. maiores, de batis. Nec per subauditiones debemus inducere iuris antiqui correctionem, vt no. in c. cupientes. §. quod si, de elec. lib. 6.

ADDITIONES.

a Restituetur. Tu pondera, quia Inn. in fi. de eo, qui mit. in poss. dicit, quod præsumitur latitare, ergo sequitur, q̄ uidetur in dolo, & per consequens iusta causa absentiæ, tamen tenet missio tene menti. And. Barb.

b SEB. SAP. Vel auditur. Vide Bal. in l. & si post tres, in 2. colum. ff. si quis cum alleg. per Do. Iasan. l. fancimus, colum. 3. uerſi. 2. C. de iud. ubi tamen impeditus iusto impedimento, possit condemnari in expensis, quia non paruit.

c In l. quamuis. Tu uide Io. de Imo. in l. si finita. §. Iul. ff. de dam. infect. ubi contra, & pondera, quia contra Barto. est tex. in d. l. quamuis, ubi dicitur non videtur missus in alia bona, quia non habet, uel occupata sunt ista bona, videtur imputari sibi, si non fuit facta missio in aliis rebus, sed ille casus tatur sibi. And. Barb.

d Transcursus anni. Not. quod non requiritur sententia iudicis. Idem Bar. in l. si finita. §. Iulianus, ff. de dam. infect. Mouetur per id, quod Bar. in l. fancimus. §. cum autem, C. ad Treb. sed in l. stipulatio. §. habet. ff. de noui. nuncia. dicit, quod requiritur sententia, uide quæ ibi remisit ad hic tex. in ver. constituatur, ubi probatur contrarium, quod requiritur sententia, arg. eius quod tenet gl. in l. criminali. C. de iurisd. omn. iudic. quod [illegible] Bar.

ADDITIONES.

a SEB. SAP. Spiritualibus. Ad hoc faciunt no. per Fel. in c. auditis, col. 4. ver. inquantū Abb. ubi dicit, q̄ per prælatum inferiorem, potest præscribere missio in possessionem beneficij, & idem vult Abb. in c. cum venerabilis. 1. de censi. & in c. auditis, col. 2. supra de in integ. resti. Ex quo præsupponunt, q̄ missio fieri potest in beneficijs.

b Remedium extraordinarium. Pondera pro ista materia, quia glo. recte sentit, quod olim posset mitti in possessionem propter contumaciam in beneficio, & adduco, quia possessio non est ſpiritualis, & sic datur vitiosus ingressus in ſpirituali, ad hoc adduco gl. in c. cæterum, de iud. quæ dicit, quod quæstio possessoria feudi non est feudalis. adduco gl. fi. in c. literas, de iuram. calum. quæ dicit quod quæstio possessoria beneficij non est ſpiritualis. adduco dictum Innocen. in c. fi. de iud. ubi uoluit, quod causa possessoria non sit ſpiritualis. adduco Bal. in c. quanto, de iud. ubi dicit quod potest laicus cognoscere in causa iurispatronatus possessoria, vide quæ dixi in c. cæterum, præalle. vide do. Card. in clemen. dispendiosam, de iud. qui idem uoluit, quod quæstio possessoria non gaudet beneficio illius clem. ergo sequitur, quod dicta gl. dicit uerum, & in hoc defecerunt oēs, qui scripserunt hic. Sed o, pondera quia posito, quod ista sint vera, dico quod errauit Papa in d. c. 1. cū dicit, videtur uitiosus ingressus, quia per possessionem non acquiritur titulus, per actum temporalem non acquiritur actus ſpiritualis, & posito, quod acquirat possessionem, non tamen datur vitiosus ingressus, & multo minus, quia acquirit custodiam. ergo, & sic non bene stat decisio illius tex. Tert. pondera, cum dicit, quod non habet locum in detento, vide quæ pulchre remisi ad Bald. in l. nullus, C. de Iud. Trin. pondera, quia d. cap. 1. vtitur illo uerbo ingressus, ergo non habet locum in eo, qui alias fuit approbatus, quia forte habet titulum, cui proprie non datur ingressus, vel alias habuit illud beneficium. Pondera etiam, quia in rubr. ff. de Iol. matrimo. dicitur, quemadmodum dos petatur, & tamen Angel. & Doctores dicunt, q̄ est, repetatur. & ibi Ange. dicit, ſtatutum importat aliquid, quando petitur, q̄ dem quando repetitur. And. Barb.

Universidad de Deusto Biblioteca

lib.6.in gl.in verſi.petere.Facit quod no.Bar. in auth.quas actiones,C.de ſacroſan.eccl.Non obſt.ſi dicatur eandem eſſe rōnem in obtinendis,& obtētis,quia hoc prorſus nego. Intelligo enim dum agitur de obtinendo, nō reſpectu poſſeſſionis, vt quidam intelligunt,ſed reſpectu iuris,vt quia fuit electus,& agit, vt confirmetur,vel habet ius ad rem, & agit, vt fiat ſibi collatio, & ſic obtineat beneficium: hoc enim caſu recte diſponitur, vt in d.c. cum,qui.vt ob contumaciam non fiat miſſio in beneficialibus, quia patet vitioſus ingreſſus,cum adminiſtret ſine titulo, cū adhuc non habet ius in beneficio: Sed cum agitur de obtento,vt quia iam dicit ſe habere,& habuiſſe ius in beneficio,& maxime ſi aliàs habuiſſet poſſeſſionem,ſed ab ea decidit,& tunc non patet vitioſus ingreſſus, cum dicat ſe habere titulū. Nec debet fieri miſſio in poſſeſſionem, niſi prius ſummatim examinetur negotium,& ius actoris iuxta ea,quæ dixi in c.quoniam, §.in alijs, & §.ſeq.vt lit.non conteſta. Ex maxime cum debeat fieri miſſio in beneficialibus, cum in eis multum debet exuberare officiū iudicis, ne conſequatur poſſeſſionem ſine titulo. Sicut in ſimili dicitur,cum petitur reſtitutio beneficij.iuxta no.in clemen.vnica,de cau.poſſ.& proprie.& in c.in literis, de reſti.ſpol. & ꝙ hoc caſu fieri poſſit miſſio,eſt tex. in c.conſultationibus,in fi.de off. deleg.Non obſt.alia ratio ſupra alleg. in contrariū. Fateor enim ꝙ hoc caſu etiam,cum agitur de obtento, poſſit procedi li.non conteſt.vt d. clem. diſpendioſam. Sed, illud remedium non eſt ordinarium,vt neceſſario ſit ſeruandum.Non enim dicitur ibi, ꝙ iudex debeat procedere, ſed ꝙ poteſt iudex exigere conteſta. lit.præterquam in caſu c. quoniam. §.porro. Item hic nō poteſt allegari contumacia in ſui fauorem, cum contumacia non debeat ſibi prodeſſe,iuxta no.in ſimili in c.ſignificauit, & c. Albericus,de teſti. & in l. in lege Aquil. ff.ad leg. Aquil. Itē ex alio non procedit illud arg.generale.Procedit enim quādo ordinariū,&
a extraordinarium ad idem competūt, a ſed hoc ad diuerſa: nam miſſio concernit pœnam,& odium contumacis, proceſſus verò ad vlteriora ɔcernit iuſtitiam,& merita cāæ hinc eſt,qđ mulcta non impedit proceſſum ad vlteriora, ſupra c. veritatis, & c. accedens.1.ſupra,vt lit.non conte.Item poſſibile eſt,ꝙ actor ꝓbet de iure ſuo,ſed non plene, propter abſentiam contumacis, quia per confeſſionem illius, poſſet iuſtificare titulum ſuum.Licet enim ſola confeſſio partis non ſufficeret,vt ſupra dixi, tamē multum adminiculatur, maxime in præiudicium ɔfitentis.hoc enim patet in matrimonio carnali, vt probatur in c. atteſtationes,de deſpon.impub.& quod ibi no.per Hoſt. & eſt tex. opt.in c.ſi duo.35.q.6.vide bonam gl.in c.ſuper eo,de eo qui cog.conſang.vxo.ſuæ. Vlt.facio pro hac parte hanc conſiderationem:videmus enim ꝙ in beneficialibus poteſt agi poſſeſſorio,non obſtante, ꝙ poſſit patere vitioſus ingreſſus, ſed præſumptio eſt in contrarium,ex quo probat aliàs poſſ.maximè colorando titu.vt in dicta dec.in literis.Ergo idē dicendum in iſta miſſione ꝓpter contumaciam. Item facit ratio præcedentis dicti Innoc.Eadem eſt ratio cum aliquid petitur ſpirituale concernens exercitium, curæ animarum, ſicut cum petitur beneficium aliàs obtentum, & hoc diligenter no.quia alibi non habes hūc paſſum ita diſcuſſum.Sed poſtquàm prædicta ſcripſi,accidit mihi motiuum valde vrgens in oppoſitum, per quod coactus ſum, & prædicta dicta mea, & præcedens dictum Inn. reſtringere,cum enim ꝑ miſſionem ex primo decreto non transferatur vera poſſ. ſecūdum opin.Can. vt dixi, ſed tantum ſit miſſio cauſa cuſtodiæ,quomodo poterit iſte miſſus,etiam ſi habeat ius in re,exercere poteſtatem clauium tam in foro animæ, quàm in foro contentioſo, vel aliter ferre ſententias in temporalibus, cum non habeat poſ.rei cuius ratione competunt? Iſta enim omnia ſequuntur poſſeſ.& non proprietatem, vt no.Inno.in c.literis,& c.olim, de reſti.ſpoliat.probatur in c.conſultationis,de iure patr.& c. querelam,de elect.& c.cum olim,de cau. poſſ.& proprieta. Ad idem adduco
17 tex.no.in c.cum Bertoldus,de re iu.vbi patet,†ꝙ creditor, q habet villam,in qua eſt ius pat. in pignus, non poteſt præſentare, ſed præſentatio pertinet ad dominum, quia creditor non debet ſibi lucrifacere fructus, ſed ſi præſentaret, & admitteretur præſentatio, non poſſet poſtea talem fructum reſtituere. ita fortiter arguo in propoſito: Cum enim miſſus in poſſ.teneatur recōuenienti,omnes fructus reſtituere,vt d.§.in alijs,ſi ipſe miſſus in poſſeſſionem dignitatis exercet ſpectantia ad dignitatem, maxime conferendo beneficia,eligendo,excommunicando,& abſoluendo,quomodo poſſet poſtmodum reo intra annū venienti,iſta reſtituere, cum conſumentur per exercitium? Item,vt ꝑdixi,ſequeretur illud abſurdum, quia exercerentur illa a nō poſſeſſore,contra ſuperius alleg. & maxime per Inno.in c.cum dilectus,de rel.domi.Hinc belliſſime dixit Specu. in tit. de ſecun. decr.§.videndum,ver.quid ſi electus,ꝙ etiam ſi agitur de dignitate ſeculari, puta agit electus in poteſtatem contra vniuerſitatem,quæ eum elegit,non habet locum miſſio in poſſeſſionem ob contumaciam vniuerſitatis, ne exerceat iſta iuriſdōnalia ſine poſſeſſione,ſed proceditur ad ſententiā diffinitiuam,ſicut dicitur in c.vno,de eo,qui mit.in poſſ.quod ſing.no.ꝓ extenſione illius c.quare concludo,ꝙ in iſtis beneficialibus, ſiue ſpiritualibus habet locum miſſio,quando eſt exercenda iuriſdictio in ſoro contentioſo,aut pœnitentiali. Et per hoc do nouam,& ſingularem limitationem ad omnia iura permittentia hanc miſſionem in eccleſijs.cum petuntur, vt proprietates, quando nō eſt in eis iuriſdictio contentioſa, vel pœnitentialis annexa,quæ veniat exercēda per miſſum, cum exerceri non poſſit tum ex defectu poſſeſſionis tum q̄a nō poſſet fructus eius intra annū reo venienti reſtituere, & hoc ſingulariter no. Venio ad aliam par-
18 ticulam gl.†& quæro, an miſſus in poſſeſſionem ex primo decreto vtatur fructibus? Glo.in ver.[Et illud ſcias.] dicit ꝙ non,& excipit tres caſus. Primus in miſſo in petitione hæreditatis concurrente nimia contumacia rei,vt puta,quia dixit ſe nolle comparere, ff. ex quib.cauſ.in poſſ. ea.l.Fulcinius, §.vlt.Sed tu dic illud non ſpeciale,ſed regulare,vbicunque concurrit nimia con-
b tumacia b rei,ꝙ tunc iudex poſſit decernere,ut miſſus lucretur ſtatim fructus.Et hoc probatur ſecundum aliam lect. in d.§.vlt. quæ eſt magis communis,& eam ſequitur ibi Bar.& ibi plenius in d.§.in alijs.Secūdus caſus exceptus in gl.eſt, cum uenter mittitur in poſſeſſionem. i. mulier prægnans nomine poſthumi: tunc enim mulier vtitur fructibus.Intellige quo ad alimēta ſua ne ob defectum alimentorum pereat partus, & hæc eſt ſpecialis ratio,vnde miſſio ibi fit non propter contumaciam,ſed propter ſpem naſcituri.& vt mulier inde ſe alat,& ſic ille caſus recte non excipitur a regula ſupra dicta. Tertius caſus eſt, cum impubes ex Carboniano edicto mittitur in poſſeſſionem.dic.ꝙ etiā iſte caſus recte non excipitur ab illa regula,quia illa miſſio non fit propter contumaciam alicuius,imò loquitur, cum filio impuberi mouetur quæſtio ſtatus,puta ꝙ non eſt filius illius cuius hæreditatem obtinet, tunc enim propter graue præiudiciū ſuſpenditur quæſtio vſque ad tempus pubertatis, ſed interim,ne fame pereat, poteſt vti fructibus hæreditatis pro alimentis ſuis. tamen de hac materia,an & quando miſſus poſſit fructibus vti tam ex primo,quam ex ſecundo decreto,dic,vt ibi plene dixi in d. cap.
19 quoniam,§.in alijs,& §.fi.vt lit.non conteſta.† Vlt.gl.in ver.[Et quid dices &c.] quærit quid ſi miſſus in poſſeſſionem ex primo decreto deijcitur,nunquid poſſit petere reſtitutionem? Reſpondet in effectu, ꝙ tenendo opi.Canoniſtarum, ſcilicet ex primo decreto miſſum non poſſidere,non poterit iſte agere,neque interdicto,vnde vi, neque vti poſſidetis, quia illa interdicta exigunt poſſeſſionem,nec ſufficit probare deiectionem, niſi probetur poſſeſſio,vt in c.conſultationibus,de offi.deleg. ſed poterit agi condictione l.fi. C. de præto.pig. Ibi enim datur remedium habenti pignus prætorium ad illud recuperandum, ſi ab eo cecidit, quaſi iſta miſſio ex primo decreto ſit quoddam pignus datum a prætore, ſed tenendo aliam opi. Legiſtarum,ꝙ ex primo decreto transferatur vera poſſeſſio, licet commutabilis,tūc dubium eſt,nūquid poterit agere interdicto,vnde vi, ſi fuit expulſus.Hoſt.proponit duas opi. Prima eſt ꝙ huic expulſo ſubuenitur per iſtam decretalem, dum dicit tex.vel acquiſitam amittat &c.Sed vt dicit Io. And.& bene, hoc non procedit, niſi contra reum, quia iſte text. ſolum prouidet, cum dolo vel potentia rei hoc contingit.Non enim prouidet cōtra tertium.Secunda opi. eſt,vt competat interdictum,vnde vi.Plus enim debet operari detentio habita iudicis authoritate,quā violenta poſſeſſio, & tamen violenta parat prædoni interdictum,vt in c.in literis,ſupra tit.prox.In hac tamen opi. non perſiſtit, dicens, ꝙ licet iſta poſſent allegari in pœnam conſtitutionis l.ſi quis in tantam,nō tamen in interdicto,cum ſit in eo neceſſaria poſſeſſio.Ad hoc c. ſupra eo. vbi miſſo eiecto, non fit reſtitutio poſſeſſionis. Poteſt dici, ꝙ ibi non fuit actum ad hoc.Inno.tamen quærens de ipſo reo expellente, an contra eum competat interdictum, tenet ꝙ ſic,alleg.duntaxat illam l.vlt.hic alleg.per glo.C.de præto.pign. ſed certe illa lex non dicit,ꝙ competat interdictum, ſed ꝙ ſubueniendum eſt illi, qui habet pignus prætorium, ſi ab eo deci-
c dit,c quod poteſt intelligi per remedium illius leg. arg.l. 1.ff.de cond.ex lege.& quod no.glo. in c.ſi canonici, de offic.ord.lib.6. Io.And.dicit,ꝙ de ſimplicitate iuris canonici, ſatis erit iſti narrare factum dicendo,quomodo fuit miſſus in poſſeſſionem per contumaciam? lis rei,& quomodo talis expullit eum &c.Teneo opi.gl.ꝙ tenendo opi.ꝙ miſſus non poſſideat,non competat interdictum,vnde vi,ſed condictio l.fi. C. de præto.pig.quod etiam ſentit Spec. in tit.

ADDITIONES.

a SEB. SAP. Competūt.Quod remedium ordinarium & extraordinarium concurrere poſſint diuerſis reſpectibus,tradūt Mod.in l.in prouinciali, in pr. col.fi.ff.de ope.no.nunc.

b SEB. SAP. Contumacia.Quod nimia contumacia operetur,vt miſſus ex primo decreto fiat verus poſſeſſor,tradit Fel.in c.conſultationib.col.3.ver. lit ſecundo,ſupra de offi.deleg.vbi plene.

c ZACH. Si ab eo decidit.Adde an debeat iterum in poſſ. mitti,Bar. ꝙ ſic, ſed poſſeſſori,in princ.ff.de iureiu. & in l.ſi ſuperuacuum, ff.qui mo.pig. quod eſt verum,niſi aliud contra eum probetur.Ita no. Bal.in l.1.in fi.C. excep.rei iud.& Inno.in c.ex parte.infra de teſt.

in tit.de priu.& ſecundo decre.§. iam de effectu,ver.ſed quid ſi miſſus.Ipſe tamen tenet opin.Legiſtarum,ꝙ poſſideat,ſed dic, vt dixi in d.§.in alijs, & quod non competat huic interdictum, vnde vi,ſentit Io.And.poſt doct.antiquos in addi.Spec. in tit.de reſt.ſpol.in 3.colum.vbi tamen ponit aliud remedium,ſ.vt agatur ex edicto, ne vis fiat ei, qui in poſſ.mit.l.1.Sed dic vtrunque remedium concurrere hoc caſu.ſ.condictio l.fi.ff.de præto.pig. & edictum,ne vis fiat ei,quod etiam ſentit Spec. in loco præall. ſed inquantum dicit Hoſtiē.huic competere condictionem l.ſi quis in tantā,C.vnde vi, dic contra, quia illa condictio competit contra, priuantem & ſpoliantem quem poſſeſſione,ſed iſte, miſſus ex primo, decreto non poſſidet ſecundum noſtram opi. ergo non aget illa condictione & hoc ſentit Specu.in d.loco,te-
10 nendo illam opi.ꝙ non poſſideat.†Et vide gl.in d.l.ſi quis in tantam,quam ſequitur Bar. quæ dicit condictionem illius leg. non competere commodatario,depoſitario,& ſimilibus perſonis,q̄ non poſſident, ſed detinent, ita dico in iſto. & generaliter de remedijs competentibus iſtis,qui non poſſident, ſi deijciantur,vide per Io.And.in Spec.in loco ſtatim alleg.qui poſt Doct. dicit, ꝙ depoſitario,commodatario, detinenti precario,ſequeſtro,ac ſimilibus,ſubuenitur per officium iudicis, C.in quib. cau.colon. l.1.lib.11.vel per actionem in factum,C.de præſcrip.ver.l. quoties. Coloni autem & inquilini habent remedium agendi contra dominum actione ex conducto,& dominus agit contra violentos,& recuperata poſſeſſione, ipſi poſtea detinebunt, vt prius,argu.ff.loca.l.cum plures. §. meſſem, & ff. ad leg. Rho.de iac.l.1.hoc tamen remedium nō valet commodatario & depoſitario.quibus dominus nōn tenetur reddere rem,niſi ad certū vſum fuiſſet commodatum, vel depoſitum gratia commodatarij,infra de commod.c.vno.h.d.procedere, cum iſtis inquilino, & colono facta eſt violentia ab extraneo. Si autem locator vim intulit,agunt contra eum ex conducto,per quod vel intereſſe ɔſequuntur,vel rē recuperabunt, ff.loca.l. ex conducto, & hoc not. Puto etiam,ꝙ iſti colonus & inquilinus, poterunt agere ex officio iudicis contra extraneos inferentes violentiam, vt reſtituātur in priſtinum ſtatum. Nam ſi agunt offic. iudicis alij, de qui-
11 bus ſupra,qui gratuitam detentionem habent: fortius iſti,qui tenent ex contractu,facit in arg.l.1.ne vis fiat ei.† Vltimo hic quæritur ſecundum Hoſt.an tertius volens hanc rem,in quam facta eſt miſſio,vendicare, debeat agere ɔtra miſſum,an contra miſſionem paſſum? reſpondet, ꝙ cōtra miſſum, cum habeat detentionem. Nam rei vendicatio datur contra detinentem tantum, licet non poſſideat,vt l. officium,ff. de rei vend.in fi.dicit tamē, ꝙ ſi actor euincit,non tenetur miſſus intra annū reſtituere poſſeſſionem vincenti, niſi illæ præſtet cautionem, de qua ff.de rei vend.l.à quo fundus,vel ſecundum eum,vocabitur contumax, miſſionem paſſus,vt ſi voluerit rem defendat, infra de re iud.c. ſen.Innocē in c.quoniam,ſupra vt lit.non conteſta.ſentit hunc miſſum non poſſe conueniri,cum non habeat facultatem rei reſtituendæ,ex quo non poſſidet, & idem ſentit Specu. recitando hoc dictum Inno.in tit.de ſecundo decre.§. iam de effectu,ver. ſed nunquid miſſus,in fi.Credo, ꝙ iſte poteſt euitare iudiciū nominando dominum,ſecundum c. quoniam. §. quod ſi ſuper,vt lit.non conteſt.& l.2.C.vbi in rem act.& hoc caſu ſaluo dictum Inno.Aut non nominat dominum in iud. & poteſt ab eo vendicari,& ita loquitur l.officium,in fi. & hoc caſu intellige Hoſtiē. hic,& facit quod not.in c. examinata,de iud.& ſecundum hanc diſt.reduco ad concordiam iſtas duas opi.Hoſt.hic,quas alternatiue poſuit, vt ſic ſit in optione ſua, an ſuſcipiat in ſe iudiciū,an nominet dominum,& eo caſu, quo noluit nominare dominū, ſed ſuſcepit in ſe iudicium, qualiter procedetur contra eum in executione ſententiæ, dic, vt not.in d.§. quod rebus, & dict.l.2. [Quis autem poſſet hanc miſſionem ex primo,vel ſecundo decreto decernere,an ordinarius, an delegatus etiam ab inferiore a principe,a aliquid tractat Ioan.And. hic,ſed tu vide Innocen. in c.dilecto,de verbo.ſignif.& pleniſſime dixi in c.ſi quis contra clericum,de fo.competen.Et no.ſing.opi.Ioan.And. hic qui ſecuti videtur Inno. in d.c dilecto, & hanc miſſionem tam ex primo,quam ex ſecundo decreto, tam in reali, quam in perſonali,poſſet facere nedum delegatus principis, ſed etiam inferior, vt infra titu.proxi.cap. tertio, & vide quod ipſe ibi not.Et iſte eſt caſus,ſecundum eum,vbi ante litem conteſta. delegatus impartitur officium ſuum, licet quidam Legiſtæ contra in Authen. de exhib.& introduct.re.§.ſi vero,colum.] Sed tu vide,quod ibi dixi in d.cap.ſi quis contra.

ADDITIO.

a SEB. SAP. Principe.Nunquid autem poſſit decerni per delegatum inferioris a principe,de iure ciuili,vide Fel.in c.non poteſt, col.2. ver.facit gl.infra de re iud.& Mod.in l.iubere cauere,ff.de iur.om.iud.

SVMMARIVM.

1 *Citatio fit ad eccleſiam citandi,quando non reperitur.*
2 *Quadrageſima eſt tota feriata, tam in ciuili, quam in criminali de iure canonico,ſed non obſeruatur.*
3 *Citatio peremptoria,poteſt fieri cum unica citatione.*
4 *Citatio ad totam cauſam ſolet tunc fieri, quando pars eſt de longinquo.*
5 *Contumax ſi non comparet in termino,an condemnetur in expenſis, quando ſi comparuiſſet omnino iudices fuiſſent impediti, ſiue ſit reus,ſiue actor contumax.*
6 *Procurator admittitur in cauſa ſtatus, ex parte ſe defendentis, quando eſt in poſſeſſione libertatis,ſecus ſi eſſet in poſſeſſione ſeruitutis.*
7 *Citatio,quæ debet fieri a iudice,quo caſu poteſt per ipſum alteri committi.*
Delegare non poteſt ille,cui eſt commiſſum certum miniſteriū ſine iuriſdictione,quando eſt magnum,& graue,ſecus ſi eſt paruum, quod relinquitur arbitrio iudicis.
Delegatus principis poteſt ſubdelegare,quia non eſt deputatus ad nudum miniſterium.
Delegatus inferioris a principe non ſubdelegat, ſed bene committit unum articulum cauſę.
8 *Citatus ſemel ſiue peremptoriè,ſiue non,ſi non comparet, an & quo caſu habeatur pro contumace, adeo ut poſſit condemnari in expenſis,excommunicari,uel miſſionem pati.*
Citatus,ſi dixerit ſe nolle uenire, ſiue in iudicio, ſiue extra, non eſt ulterius citandus, item ſi ſeipſum abſcondat, uel impediat, ne citatio ueniat ad ipſum.
Citatus ſi dixerit iudici,nolo compare coram uobis, tanquam coram iudice,& proteſtor, &c. poteſt iudex ipſum tanquam contumacem condemnare.

CAP. X.

1 VEnerabilis. †Si reus nō inuenitur,ſufficit publice citationem ad eccleſiam ſuam proponi.Diuiditur. Nam primo ponit duplicē citandi formam.Prima, quam facit iudex per literas. Secunda, quam committit alteri faciendam. Et de facto huius decre.habetur in c. fi.de maiori.& obed. & latius in c.fi.de dila. Caſus lit.Inter archiepiſcopum Bituricē.Archiepiſcopum Burdegalen. vertebatur de iure primatiæ q. Ad petitionem Bituricen.mandauit Papa, Burdegalen.vt ad initium proximæ, quadrageſimæ, peremptorie ad præſentiam ſuā deberet per ſe,vel procuratore idoneum accedere, reſponſurus dicto Archiepiſcopo Bituricen. ſuper iure primatiæ, quod ſe proponit habere in prouincia Burdegalen.& ad lit.conteſt. & ad alia omnia,quæ ipſi cauſæ fuerint neceſſaria, & inſuper mandat quibuſdam, vt ad eundem terminum ſuper forma præmiſſa & peremptoriè citent eundem, & ſi nō poterit inueniri, ad eccleſiam ſuam trinæ
2 citationis edictum publice proponi faciant. Bert.† Not. ibi.[Ad
a initium,&c.] ꝙ tempus quadrageſimale a non eſt feriatū in curia,de iure tamen ciuili eſt in obſeruantia, quo ad criminalia,vt l.quadraginta,C.de fer.De iure tamen canonico indiſtincte,vt neque in ciuili,neque in criminali hoc tempore procedatur,vt in c.placita.15.q.4.hoc tamen non obſeruatur, ut no.in d.l.qua-
3 draginta,& vide ꝙ no.in c.fin.de fer.†No. ꝙ de iure ſpeciali poteſt unus Archiepiſcopus habere ius primatiæ, ideſt patriarchatus in prouincia alterius Archiepiſcopi, & in ipſum Archiepiſcopum,ut ſic ſit eius ſuperior loco Patriarchæ,uide quod no. in
b c.fi.de dila.& c.humilis,de maio.& obe.Et no.ꝙ prima citatio b poteſt eſſe peremptoria,nec eſt opus, ut contineat in ſe tres dilationes, ſed una dilatio poteſt aſſignari peremptoria. Vide bonam gl.pro practica citandi in c. conſtitutionem, de ſent. excō. lib. 6. & ad primum dictum, ut prima poſſit eſſe peremptoria, uide quod dixi in c.fi.de dila.No. quem poſſe citari ad totā cauſam, cū citatio fit de lōginquo. uide quod pleniſſime dixi in d. c.fi.de dilat.& no.plene practicam citandi ad totam cauſam. Et no.

ADDITIONES.

a ZACHA. Tempus quadrageſimale.Adde quia ſumus in materia quadrageſimæ,propoſito quòd lex vel ſtatutum imponat pœnam trium quadrageſimarum pro certo delicto puniendo,qualiter diſtribuentur illæ tres quadrageſimæ,an in quadrageſimis trium annorum, & dic ꝙ non, ſed intelligitur de tribus quadrageſimis vnius anni;quarum prima erit,ante feſtum natalis do. ſecunda ante paſcha,& tertia ante feſtum Io.Bap.habes gl.no.in c.qui compulſus,& ibi Arch.21.q.5.quem pro ſing.refert,& ſequitur Ant.Corſ.ſingu. 273.in ver.quadrageſima.

ANT. FRAN. Ego multum dubito de hac deciſione, quia licet triplex ſit quadrageſima,vt in c.qui compulſus, hic alleg. tamen cum ſumus in materia pęnali & ſtatutaria,credo,quod potius hoc ſtatutum deberet intelligi de quadrageſima trium annorum ſucceſſiue, quia ſtatuta debent proprie intelligi,l.3.§.hæc verba,ff.de neg.geſt.l.1.§.ſi is qui nauem, ff.de exer.quadrageſima,enim proprie, & quę eſt de præcepto eccl. eſt illa quæ fit ante paſcha, in qua ſolemne ieiunium celebratur, per cuius quadrageſimæ laborē peruenimus ad lætitiam & gloriam reſurrectionis, vt in cap.ieiunium, de conſec. diſt.3. & talis quadrageſima intelligitur eſſe feriata in cauſis criminalibus, quamuis in curia Roma.non ſeruetur, vt Spec.in tit.de fer.in §.1.in ver.porro,& in tit.de act. in ver.impeditur, & tali quadrageſimæ tempore impeditur conſummatio,matr.vt in c.non oportet.33.q6.4.& in c.licet, & in c.nec vxorem.Et ſecundū communem vſum loquendi, qui in ſtatutis eſt attendendus,vt plene traditur in l.liberorum.§.quod tamen Caſſius, ff.de l.3.appellatione quadrageſimæ uenit illa, quæ fit ante paſcha præterea, cum ſimus in materia pœnali, & odioſa debemus potius illam reſtringere, quā ampliare,vt in reg.odia, & in reg. in pœnis. de regu.iu.lib.6.Et ideo puto multum conſiderandum ſuper veritate iſtius deciſionis.

b SEB. SAP. Prima citatio. Quando vnica citatio peremptoria ſufficiat, uide late per Fel.in c.conſuluit,col.5.ver.ea.gl.ſupra de offic.deleg.

Universidad de Deusto
Biblioteca

no. etiam q̃ simplex citationis actus, potest prælatis delegari. Item no. q̃ prima citatio debet esse citatio personalis, si citãdus reperiri potest: aliàs citatio fit ab ecclesiam, vel ad domum. nũquid autem prælatus citandus sit ad ecclesiam, vel ad domum vbi familiariter habitat, dic, vt dixi in c. causam. supra eo. Et ad quos actus possit procedi per citationem ad domũ, aliquid dixi in d.c. causam. & dicam in d.c.fi. infra tit. prox. & ibi per Inn. Op. autem & videtur, q̃ lites non possunt fieri immortales, cum restringatur ad triennium, C. de iud. l. properandum. Gl. 1. respondet, q̃ de iure canonico non perit instantia triennio, vt in c. fin. de iud. No. bene hanc gl. quia exprimit hic mentem suam circa hunc passum melius quam alibi. In illo enim c.fi. multum se in uoluit ponendo varias lect. & vide in hoc, quod plenissime ibi dixi. Quæroiste fuit citatus ad initium proximæ quadragesimę, quid si non fuisset appositum verbum, proximæ? Glo. 2. respondet, q̃ idem esset per l. eum qui Kalen. ff. de ver. obl. vbi dicitur, q̃ si promisi, Kalendis Ianuarijs, non addito, primis, secũdis, vel vltcrioribus, nec apparet de quibus ageretur, intelligeretur de primis. Ad idem vide bonum tex. in c.fi. de iuramẽ. calum. & in
5 c. non potest, de præb. lib. 6. †Sed quæritur, quid si reus non comparet in termino, iudices tamen fuerunt impediti, ita, q̃ si reus etiam comparuisset, non potuisset procedere, nunquid sit condemnandus ad expensas? Sol. gl. fi. hic multum instat, & tãdem concludit, q̃ non, quia non interest actoris reum venisse, eo quo etiam eo veniente iudices non processissent, & cum hac opinione erat communiter Doct. & allegat Hosti. l. arbiter si Kalendis, ff. de arb. & facit quod not. in Specu. de arbi. in fi. vide Inn. in c. calumniam, de pœnis. vbi aperte hanc decisionem tenet, & prosequitur quædam alia facientia ad materiam huius q. Et vt latius habeas hanc materiam, distingue tres casus. Quandoque comparet in termino actor, sed non reus, quãdoq; reus, sed non actor, quandoque nec actor, nec reus. Primo casu, si iudices sederunt in termino, vel erãt parati sedere, si reus comparuisset, habet locum condemnatio expensarum, etiam propter contumaciam in prima citatione, vt no. in c. querelam, de procur. & in c. finem, & in c. cum dilecti, supra eo. Si autem iudices fuerunt impediti, tunc non habet locum condemnatio, qa ista condemnatio expensarum fit loco interesse partis comparẽtis, de procu. c. auditis, sed cessat interesse, cum etiam si fuisset præsens, non fuisset processum propter impedimentum iudicum, vt hic in gl. & per Ianno. in d.c. calumniam, facit l. non videtur, ff. de iud. Secundo casu, cum actor non comparuit, sed reus sic, fit condemnatio expensarum, & habet locum quod dicitur in c. 1. eo tit. lib. 6. & plene dixi in c. prout, supra eo. In tertio casu, quando neuter comparuit, aut erat talis causa, in qua poterat procedi absente actore, quia exuberat officium iudicis, & condemnabitur reus, non tamen actor, cum etiam ipse sit contumax, sed ad arbitrium iudicis, quem contemplr, & poterit procedi ad vlteriora, inquãtum status causæ patiatur. Pro hoc c. constitutus, de app. vide tex. cum gl. no. in c. cupientes. §. quod si per viginti, iuncta gl. in ver. opponentes, de elec. lib. 6. Aut non poterat procedi absente actore, & tunc hinc inde fit compẽsatio, ff. de dolo, l. si duo, & l. si ambo, ff. de compen. no. gl. in c. 1. eo. tit. lib. 6. in ver.
6 venienti. †Explicatis gl. opp. 3 literam in eo, q̃ citatur Archiepiscopus, vt compareat per se, vel per procuratorem: vt enim male dicere in duobus. Primo, quia citatur solus Archiepus, cũ deberent citari omnes prælati prouinciæ, cum eorum interesse nõ hre tot superiores, vel illum quem expedit hre, de maio. & obe. c. fi. Secundo, quia cum hic esset causa status, nõ debebat admitti procurator, 2. q. 6. c. si quando, & C. de asser. tol. l. 1. in prin. Ad primum dicunt quidam, prouinciales non citandos, quia eorũ non interest, quod non placet Inn. & bene, prout probatur in d.c. fi. Ideo, qui sint ad hoc vocandi dic, vt no. in d.c. fi. & de dila. c. exposuit, & de re iud. c. cum super, & c. pe. Et dic, q̃ Archiepus hic vocabatur, quatenus prætudicat sibi, qui erat principalis in causa. Ad fm dicit hic Goff. q̃ aut ille, qui vendicatur in seruum, est in possessione libertatis, & tunc põt interuenire procurator, non solum ex parte agentis, vt 54. dist. c. frequens, sed etiã pro parte defendentis, vt li. C. de asser. tollen. vnde, cum Archiepus esset hic in possessione libertatis, satis potuit procuratorem constituere. Si aũt quis esset in possessione seruitutis, & proclamaret. Do. Ant. dat aliam solutionem, videlicet, q̃ causa status ecclesiæ non est proprie liberalis, remittit ad no. in c. cum tẽpore, de arb. & in c. humilis, de maio. & obe. Ego allego tex. iuncta dicta Doct. in c. pe. §. 1. de in integ. resti. Et pro hoc, quia licet aliquis prælatus habeat iurisdõnem in ea, non tñ per hoc acquirit seruitutem, cum prælatura in se sit honor accidẽtaliter, quia debet honorari, inquantum talia exercet, vt leg. & not. in c. qui
7 epatum. 8. q. 1. & 13. dist. c. nerui. † Quæro hic fuit iniunctum Archidiacono, & magistro M. vt citationis edictum per alios apud ecclesiam archiepi proponatur quid si non fuit dictum palios, nunquid potuissent hoc committere alijs? Goffr. & Host. q̃ sic. Pet. & Abb. 3. Et pro eis facit, quia is, cui certum ministerium cõmittitur sine iuri dõne, non delegat, supra de offi. deleg. c. fi. sed primi respondent, q̃ quamuis talis subdelegare non possit, vt d.c. fi. potest tamen citare per alium. Fit enim citatio per literam, edictum, vel nuncium, nec citat litera, sed citans. Sic in casu nostro non dicuntur isti subdelegare hanc potestatem, & ministerium citandi. sed citant ministerio nuncij, arg. ff. de const. pecu. l. placet, sicut videmus in simili, quem sententiam sum exequi per se, & per alium. Et facit pro hac opi. secundum Ioã. And. q̃ de conseruatore dicitur, de offic. deleg. c. fi. lib. 6. Do. Ant. putat
a hoc verum, a quando committit purum factum expediendũ, non aliquid iuris, per no. in d.c. fi. sed certe hoc dictum Do. Ant. non procedit, maxime, in casu nostro, quia is, cui committitur citare, non habet iurisdictionem, & sic non posset causam alteri demandare, de iurepatro. c. quod autem. Item si haberet iurisdictionem, tunc posset delegare, ex quo est delegatus principis, cum non sit deputatus ad nudum ministerium, vt in c. fi. de offic. deleg. Sed dictum Do. Ant. posset verificari duntaxat in conseruatione, quia de eo est expressum in d.c. fin. §. vices. Quidam tem dicendum in casu nostro: do duas sol. Prima, q̃ nudum ministerium est indelegabile, quando est magnum & graue, sicut prædicare & similia facere, sed paruum bene potest alteri subdelegare, vt no. in præalleg. c. fi. quod c. sic debet intelligi. Ergo dicatur magnum, vel paruum, relinquendum est arbitrio nocis. Actus autem citandi non est grauis, & ponderosus, cũ possit pariter exerceri per alium, sicut per commissarium. Et secundum hunc intellectum est tex. hic pro illo notabili dicto. Innocentius mirabiliter illud c. fi. Secunda sol. est, q̃ actus citandi non subdelegatur, sed ipsum purum factum affigẽdi citationem
b edictum b apud ecclesiam citandi, ministro committitur. Citatio autem nõ erat concepta sub nomine affigentis, sed illorum qui præcipiunt affigi. pondero enim literam, quia, vbi loquitur de citatione fienda ad personam, nullam mentionem facit de alijs, sed in ea duntaxat parte, in qua citationis edictum affigendum est apud ecclesiam, sicut in simili not. Inno. in c. cum Bertholdus, de re iudi. vbi dicit, q̃ licet delegatus inferioris a principe non subdelegat vices suas, de appellatio. c. cum causam, & a iudice, C. de iudi. articulum tamen, non iurisdictionem committit, vt ibi, quia videtur potius ipse explicare ministerio iudicis alterius, & hæc sol. est subtilis, & facit, quia ipse actus citandi authoritate superioris maioris authoritatis, videtur in persona honorabili, quam in inferiori, & hoc respectu nõ potest alteri subdelegari. Sed ipse actus affigendi citationem factam, non resplendet magis in commissario, q̃ in alio, cum ipse commissarius videatur facere ministerio alterius, vt prædixi. †Vltimo hic
8 quæro post Host. an semel citatus non veniens, reputetur contumax, vt sic possit condemnari, vel missionem pati, seu excommunicari? dicit, q̃ quo ad expensas reputatur contumax, de procu. c. querelam, & ibi de hoc, no. & tex. cum glos. in c. 1. eo. tit. lib. 6. sed quoad missionem, vel excommunicationem, distinguo. Aut
c respondeat se non venturum, e vel non obediturum, & tunc patet de offi. deleg. c. 1. lib. 6. referendo rubrum ad c. fi. eo. tit. C. et ob chirogra. pecu. pig. da. pos. & ibi de hoc vide in gl.

SVMMARIVM.

1 *Missus in possessionem ex primo decreto, post annum efficitur verus possessor, licet reus intra annum voluerit cauere, sed non cauit.*
2 *Missio in poss. per contumaciam partis habet locum etiam in religiosis, tam circa res spirituales, quam temporales. & nu 3.*
4 *Missio in poss. causa rei seruandæ habet locum etiam in interdictis in rem.*
5 *Secundum decretum non habet interponi, nisi sit præsens pars, contra quam petitur.*
6 *Secundum decretum quo casu potest interponi, dum agitur reali.*
7 *Sententia an debeat confirmari, & si confirmatur, quid operetur.*
8 *Forma, dum interponitur primum, vel secundum decretum, nu. 9.*
9 *Missus in possessionem ex secundo decreto, lucratur fructus, & præscribit.*
10 *Cessat per potentiam aduersarij non admittitur, tunc solum non præscribit.*
11 *Primum, & secundum decretum, dicuntur sententiæ interlocutoriæ, & possunt reuocari, quando conster iterint super indebito.*
12 *Executio primi & secundi decreti.*
13 *Voluntas in mente retenta nihil operatur. Istud Brocardum quomodo procedat, vide hic remissiue.*
15 *Pœna quando imponitur ipso iure pro aliquo delicto debet illud delictum esse consummatum, alias pœna non imponitur, idem si imponitur pœna a statuto.*
16 *Cautio, quæ est præstanda intra annum ab illo, qui est passus missionem, si non potest per impotentiam præstari, non est sibi imputandum, dummodo præstet, quam potest puta iuratoriam.*
17 *Cautio, quæ præstatur a missionem passo, an sit præstanda iudici, vel parti, & in casu, quo præstetur iudici, est citanda pars missa*
18 *Cautio lata ad instantiam partis, non potest reuocari parte non citata.*
19 *Quomodo consulatur actori circa intra incorporalia contra reum contumacẽ,*
20 *& an habeat locum missio in istis incorporalib*
21 *Missio in possessionem ipsarum ecclesiarũ, potest fieri, quando ipse petuntur.*
22 *Quæ reuocabitur, quando cunque debitor veniat, & offerat velle stare iuri.*
23 *Missio in poss. quando non potest fieri, vel non habet locum, quomodo procedatur contra contu. & quomodo succurretur actori, iudex remittitur.*

ADDITIONES.

a Hoc verum. Bal. hic tenet opi. Pet. & Abb. vide And. Barb.
b Citationis edictum. Tu pondera in scribendo edictum, requiri scilicet & industriam per instrumentum necessarium. l. generaliter, de iurisdict. And. Barb.
c ZACH. A principe. Limita illud dictum per ea quæ docui in apost. ad in cap. super quæstionum, nume. 9. in apostil. in verb. subdelegare, supra offic. delega.
d SEB. SAP. Excommunicari: Quod prima citatio non sufficiat ad contumaciæ, nisi quoad condemnationem expensarum, tenet & est bus firmat Fely. in c. quoniam contra fatam, col. 8. ver. Item no. infra bat. post Abb. ibi.
e Non venturum. Adde Alexand. consi. 85. 4. lib. Pau. de Cast. consi. 515. mo impressis.
f SEB. SAPIA. Nolle venire, Quod ille sit verus contumax, qui citatus xit se nolle venire, declarat Barto. in l. 1. ff. de in integ. restit. Sal. & Ang. in l. properandum. §. finautem reus, C. de iudic. vbi late declarat, quis suo contumax.

est opus, vt fiant trinæ citationes, quia illæ fiunt ad conuincendam contumaciam rei: sed nunc clarissime patet de sua contumacia, vt notanter probatur in d. §. secus, vbi est tex. fin. cum gl. optimè facit c. quoniam. §. porro, vt lit. non contest. vbi si reus se ipsum occultat, vel impedit, ne citatio ad eũ perueniat, potest procedi contra eum sine illa solemnitate citationum. Et idem no. scitit Inno. in c. ad petitionem, de accusat. ibi tamen loquitur generaliter, quando dixit nuncio se non venturum, nec restringit se, cum hoc dixit in iudicio. Si autem hoc dixit extra iudicium, tunc est dubium per tex. & gl. in d. §. secus. do. Anto. tenet hic aliud esse, quando dixit extra iudicium, per gl. in d. § secus. Ego dicerẽ sic, quod si in iudicio dixit se non venturũ, tunc non est necesse expectare finem termini, sed, potest incontinẽti contra eum procedi tanquam contra contumacem, vt in d. §. secus. Non enim requiritur alia probatio contumaciæ, & ex hoc aperitur intellectus a c. 1. de iudi. vbi excommunicatio fuit lata sine trina monitione, quia in iudicio ille dixit se non velle ibi respondere. Facit quod in simili no. Innoc. in c. Cumana. de elect. vbi dicit, q̃ si aliquis dicit iudici, nolo comparere coram vobis, tanquam coram iudice, & protestor, &c. q̃ iudex potest dicere, & ego ex nunc reputo te contumacem, & potest cum vt contumacem condemnare. si autem hoc dixit nuncio extra iudicium, tunc non statim procedit contra eum, quia forte calore iracundię dixit, nec factum fuit notorium, cum extra iudicium dixerit. Sed si in termino primæ citationis nõ comparuit nunc præsumptio est pro dicto nuncij, & q̃ velit factis exequi, & adimplere, quod verbo dixit. Nam nuncio creditur de consequentijs ad citationem, vt probatur in c. cum parati, de app. & postmodum superuenit alia præsumptio in non comparendo in termino, quare frustra mandaretur citatio, ex quo satis liquide constat de sua contumacia, & sic procedit dictum Host. hic, & Inn. in c. ad petitionem. Inquantum vero Ho. dixit, q̃ si citatus non venit, est contumax præsumptiuè, dic plene, & distingue, vt no. in cle. vna, de do. & contu. & per Bar. in l. ex consensu. §. fi. ff. de app. vbi inuenies, & vide ibi.

a Aperitur intellectus. Tu pondera, quia do. Abb. non bene dicit, quia ibi interuenit variatio, quia in primo iudicio illud promisit, postea in sequenti contra dixit, & ideo interuenit variatio. And. Barb.

De eo, qui mittitur in poss. causa rei ser. Rub.

Supra visum est de contumacia, verum, quia per eam sæpe peruenitur ad missionem in possessionem. ideo congrue annectitur hęc rub. Et not. q̃ in rubro fit duntaxat mentio de eo, qui mitti. in pos. cau. rei ser. & tamen in nigro tractat etiam de interpositione secundi decreti, per quod transfertur vera possessio, vt j. c. i. Et quo collige, q̃ nigrum q̃nque est generalius rubro: concordat de offi. deleg. c. 1. lib. 6. referendo rubrum ad c. fi. eo. tit. C. et ob chirogra. pecu. pig. da. pos. & ibi de hoc vide in gl.

SVMMARIVM.

1 *Missus in possessionem ex primo decreto, post annum efficitur verus possessor, licet reus intra annum voluerit cauere, sed non cauit.*
2 *Missio in poss. per contumaciam partis habet locum etiam in religiosis, tam circa res spirituales, quam temporales. & nu 3.*
4 *Missio in poss. causa rei seruandæ habet locum etiam in interdictis in rem.*
5 *Secundum decretum non habet interponi, nisi sit præsens pars, contra quam petitur.*
6 *Secundum decretum quo casu potest interponi, dum agitur reali.*
7 *Sententia an debeat confirmari, & si confirmatur, quid operetur.*
8 *Forma, dum interponitur primum, vel secundum decretum, nu. 9.*
9 *Missus in possessionem ex secundo decreto, lucratur fructus, & præscribit.*
10 *Cessat per potentiam aduersarij non admittitur, tunc solum non præscribit.*
11 *Primum, & secundum decretum, dicuntur sententiæ interlocutoriæ, & possunt reuocari, quando conster iterint super indebito.*
12 *Executio primi & secundi decreti.*
13 *Voluntas in mente retenta nihil operatur. Istud Brocardum quomodo procedat, vide hic remissiue.*
15 *Pœna quando imponitur ipso iure pro aliquo delicto debet illud delictum esse consummatum, alias pœna non imponitur, idem si imponitur pœna a statuto.*
16 *Cautio, quæ est præstanda intra annum ab illo, qui est passus missionem, si non potest per impotentiam præstari, non est sibi imputandum, dummodo præstet, quam potest puta iuratoriam.*
17 *Cautio, quæ præstatur a missionem passo, an sit præstanda iudici, vel parti, & in casu, quo præstetur iudici, est citanda pars missa*
18 *Cautio lata ad instantiam partis, non potest reuocari parte non citata.*
19 *Quomodo consulatur actori circa intra incorporalia contra reum contumacẽ,*
20 *& an habeat locum missio in istis incorporalib*
21 *Missio in possessionem ipsarum ecclesiarũ, potest fieri, quando ipse petuntur.*
22 *Quæ reuocabitur, quando cunque debitor veniat, & offerat velle stare iuri.*
23 *Missio in poss. quando non potest fieri, vel non habet locum, quomodo procedatur contra contu. & quomodo succurretur actori, iudex remittitur.*

CAP. I.

1 CONstitutis †Actor missus in possessionem, post annum efficitur verus possessor, licet reus intra annũ cautionẽ præstare voluerit h. d. vel summa sic. Missus in possessionẽ ex primo decreto in reali, p lapsũ anni verã, & incõmutabilem illius rei possessionẽ acquirit, a licet passus missionẽ habuerit intra annũ volũtatem cautionem præstandi, q̃ tñ non deduxit, ad effectũ, suo defectu, h. d. fm verum intellectum. Primo narrat factũ. Secundo interloquit, ibi, [Idcoq;] Casus lit. Prior, & fratres de Guiseburch habebant qõnem cum Præposito de Beril super possessione ecclesiæ, de Lamento. Ad petitionẽ prioris qtumax fuit. Missi fuerunt prior, & fratres in possessionem ecclesiæ prædictæ, cã rei seruandæ. intra annum Præpositus non recuperauit possessionem, vnde anno elapso partes accesserunt ad Papam, in cuius pñtia super possessione prædictæ ecclesiæ fuit aliquãdiu disputatũ. Tandẽ per pfessionem vtriusque partis constitit Papæ, q̃ licet in possessione cã rei seruãdæ dicti prior & fratres fuerint, inducti altera pars intra annum non præstitit cautionẽ sibi iuri, licet voluntatem habuerit, & ipsi parati fuerint eam recipere, vnde Papa adiudicauit possessionem dictæ ecclesiæ dictis
2 fratribus saluo iure proprietatis ipsi Præposito. †No. j. quod etiã religiosi poni possunt in possessionem rerum petitarum ob cõtumaciam aduersæ partis, & non solum in temporalibus, vt in c. 1. de seq. pos. sed etiam in spiritualibus, vt hic, quod no. pro in-
3 tellectu c. 2. supra tit. proxi. †No. 2. missionem in possessionem locum habere ẽt in spiritualibus, ẽt si petatur ecclesia: quod intellige q̃n petitur vt proprietas, qđ limita, prout plenissime dixi
4 in c. contingit, supra ti. prox. †No. 3. ibi, [Super pos. & c. fm intellectum Inn. q̃ ẽt in interdictis scriptis in rem, habet locũ missio in possessionem cã rei seruandæ, & idem probatur in c. consultationibus, in fi. supra de offi. deleg. Et quod plus est, non solum fit missio, sed etiam proceditur in hoc, sicut in realib. vnde post elapsum anni efficitur missus verus possessor. Et sic regulariter hæc missio fit fm naturam realium, & non personalium, vt probatur in c. quoniam. §. in aliis, & §. fi. vt lit. non contest. Quanq̃ enim interdicta sint personalia, tñ tunt scripta in rem, vt l. i. ff. de interd. Ideo in multis fortiuntur naturam realium, ad idem c. ex parte, & quod ibi not. Innoc. de fo. compe. & hoc notabile colligitur intelligendo, q̃ hic prius agebatur possessorio, quod
b denotat litera ibi, [Super pos. & c.]No. q̃ voluntas b mente retẽta, non proficit, vbi opus est facto, facit l. repetendi, C. de pd. in-
5 deb. †Vlt. no. ar. fm Inn. q̃ fm decretũ interponendũ est partib. pñtib. nec mirũ, posset. n. pars, 3 q̃ petiũ, pponere talia, p q̃ non daret, & iudex dẽt cuncta rimari, 30. q. 5. c. iudicante, nec dẽt fer re sniam 3 non confessum, vel conuictum. 1. qõ. 1. c. nos in quẽquam, de consti. c. ecclesia, & C. qũo & qñ iud. l. ea quæ, de cau. pos. & propr. c. 1. de maio. & obe. c. inter quatuor, & idem Ioan. An. hic, & gl. & Bar. in l. si finita. §. Iul. ff. de dam. infe. vbi videlatius. & retigi in d. c. qñ, vt lit. non contest. & q̃q̃ hoc dictum verum sit in se, tñ non congruit huic literæ. Hic. n. vt etiam inquit Inno. non perebat fm decretum, quod nec in reali actione est necessariũ, sed sufficit solus lapsus anni, vt d. c. qñ. §. in aliis. Sed pars passa missionem petebat illam restitui sibi non obstante lapsu termini, allegando, q̃ intra annum non fuit in mora, vel petebat illã reuocari, & pars missa petebat illam confirmari, & sic ad cautelã petebat fm decretũ incidenter, & iste intellectus
6 magis proportionat literæ fm Inn. qđ satis placet. †Et ex prædictis, & ex tex. potes notare, q̃ etiam in reali potest interponi secundum decretum, quando non refertur ad iudicationem dominii, quia tunc iste esset sibi 3rius, cum non dicatur rem esse suam, sed ad possessionem duntaxat. Et licet cõiter dicatur, q̃ in reali tale decretum, est duntaxat ad cautelã, ego hoc fateor, qñ interponitur post lapsum anni, quia tũc ipso iure nactus est possessionẽ, vt in d. §. in aliis: secus putarẽ añ lapsum anni, vt sicut fm decretũ pt interponi in pñonali añ lapsum anni arbitrio iudicis,

ADDITIONES.

a ZACH. Possessionem acquirit. Hoc est verum, si seruatus fuerit ordo iuris, vt no. Abb. in c. consultationi, in fi. infra de iure patro. quia hic nec acquirit possessionem, nec facit fructus suos, sed illos reddere tenetur, vt ibi p Ale. in l. iuste, ff. de acq. poss.
b SEB. SAP. Quod voluntas. Hæc regula non procedit in foro conscientiæ, secundum Abb. in c. tua nos 1. de sponsa. Item non procedit in præiudiciũ retinentis, secundum Bar. in l. si ego. §. 1. ff. si cer. pet. vide do. Ias. in l. centesmis. §. fi. col. 4. ff. de ver. ob. & in l. 1. in 1. limitatione. C. de lib. præte. & Bart. in l. cum quid, col. 2. ff. si cer. pet.

Universidad de Deusto
Biblioteca

judicis, ſm not. per gl. in c. conſultationib. de off. de lega. vbi de hoc, & in l. cum proponas, C. de bo. auth. iud. poſ. & facit tex. in l. ſi finita, §. non aũt ſtatim. ff. de dam. infe. ita & in reali, vbi petens habet pinguius ius, poſſet interponi ante lapſum anni ad effectum transferendi verã poſſeſſionẽ, quæ non transfertur ante lapſum anni, tunc n. ſm decretum non eſt ad cautelã, ſed neceſſarium, & maxime hoc poterit fieri per nimiam contumaciam rei, arg. l. Fulcinius, in fi. ff. ex quib. cau. quod no. & ita hic fuit ad cautelam, cum fuerit interpoſitum poſt lapſum anni, quo tpe iam fuerat ipſo iure veram poſſeſſionẽ adeptus, vt in d. §. in alijs. Et ſi quæras, quare interpoſuit, cum ſuperflũs remedijs non ſit vtendũ vt in c. ſicut, de prob. & in l. hæc ſtipſo. §. diuus ff. vt leg. nom. cau. rñdeo ꝙ pp iſtam concertationem, de qua in text. quia negabatur miſſos verã poſſeſſionẽ adeptos, vnde in effectu potius fuit iſta quædam declaratio. Sed iterum tacite potes opp. ex quo Papa ſuper hoc ſententiauerat, quare ſñiam confirmauit, vt patet ibi, [Patrocinio roborandam, &c. Reſpondetur dupliciter. Primo negando, ꝙ hic confirmauerit & ad text. dic, ꝙ ſententiam roborauit patrocinio Apoſtolico in bulla Apoſtol. ſm Io. And. & Hoſt. Secundo præſupponen-
7 do, ꝙ confirmauerit, dic, †ꝙ princeps donans, vel ſñians, bene põt et confirmare, ſi donatio, vel ſñia præcedit, ſm Hoſti. Et qd operetur tunc confirmatio, vel quid ſi præcedat verbum confirmo, dic, vt no. in c. inter dilectos, infra de fide inſtru. An aũt iuridice poſſit peti cõfirmatio ſñiæ, & quid operetur, ſi inter-
8 ueniat, vide no. per Inn. in c. 1. de confir. vti. †Anteq̃ ad gl. more ſolito condeſcendam, tanq̃ pro fundamento quæro, quia hic in tex. & gl. ſit mentio de primo, & ſecundo decreto, qualiter interponatur? Inn. hic refert varias practicas. Quidam n. dñt primum interponendum, per hæc verba, [Decerno talem mittẽdum in poſ. talis rei aduerſarij ſui contumacia exigente.] Sed ꝯ facit, ſm eum, quia per verba potius vr dari licentia mittendi, q̃ ſententia ferri ꝯ aduerſarium. Nihil n. aliud vr dictum, Decerno talem mittendum, q̃ ſi diceret, ꝙ talis de iure mittendus eſſet in poſſeſſionem. Sed ſaluari põt hæc opi. ſm do. Ant. vt decretum iſtud declaret quo ad partem, & quo ad nuncium, qui actu mittere dẽt. Ego dico clarius, ꝙ per iſta verba ſatis interponi põt primum decretum. Nam per verbum, decerno, patet ꝙ
a iudex ſimpliciter non declarat, vt dicit Inn. a ſed diſponit, ſupra de iudi. c. decernimus, & quod ibi dixi, & in hoc loquitur de p̃ſenti, poſtmodum vero reſpectu executionis loquitur in futurum, quia requiritur actus nuncii mittentis. Et ꝙ per hæc verba, poſſit interponi, alleg. tex. in ſimili in c. 3. j. eod. & in c. 1. de ſeq. poſ. Inn. tamen tranſit ad aliam practicam quorundam, q dicunt, ꝙ interponi debet per hæc verba [Mitto talem in poſſ.
b talis rei, cauſa cuſtodiæ] Hoc impugnat Innoc. a quia niſi iudex corporaliter, & actualiter mittat vr falſum dicere, ꝙ mittit, iõ dicit, ꝙ primum debet interponi per hæc verba [Decerno, vel conſtituo vel iubeo te eſſe poſſeſſorem talis rei cauſa cuſtodię, & volo, quod talis miniſter ponat te actualiter in poſ. corporalem.] Et talem miniſtrum debet deputare, vt hoc adimpleat, & referat, qñ factum fuerit, arg. ff. de reb. eo. qui ſub tu. l. magis puto, §. ne tñ. & facit c. in his, de ver. ſig. & de re iudi. c. cum aliquibus. ſed ſi non mittatur ſm iudicis decretum, intelligitur poſſidere, & idem ius conſequitur, ac ſi miſſus eſſet, de quo remittit ad ea, quæ habentur in c. contingit, ſupra tit. prox. Sed tu intelligas hoc vltimum, prout habetur in d. c. contingit, & c. 1. eo. tit.
9 †Secundum vero decre. interponitur ſic ſecundum eum [Decerno, conſtituo, & iubeo te eſſe verum poſſeſſorem talis rei.] Et licet non poſſideat in veritate, tñ iura poſſeſſionis habebit, puta, quia fructus illius poſſe. eius erunt, & præſcribet, ac ſi poſſideret. Et placet d. Ant. vt ex hoc transferatus effectus poſ. ſed ꝙ ſine inductione transferatur poſſeſſio, ſibi non placet, quia vr contra c. cum aliquibus, de re iudic. & contra id, quod no. in
c l. non eſt mirum, ff. de pign. act. Ego plus puto, c ꝙ et ſi per factũ aduerſarii impediatur nanciſci poſ. non tamen per hoc pręſcribit, cum hoc caſu agatur de grauiſſimo præiudicio, & ideo ceſſat fictio c. contingit. Ita no. ſentit gl. in reg. ſine poſſeſſione, de reg. iu. lib. 6. ſed manu militari poterit impediens compeſci, & miſſio aſſignari, vt l. qui reſtituere, ff. de rei vendi. Si autem de facto propter contumaciam, & potentiam aduerſarii non poteſt hoc adimpleri, habebitur pro poſſeſſore, quo ad effectum poſſeſſionis, vt lucretur fructus, vt d. c. contingit, non tñ puto quo ad præſcribendam proprietatem, vt ſupra, Inno. ponit aliã practicam, vt iudex dicat ſic, [Iubeo tali abſenti, & cõtumaci, vel pro contumace habito, vel condemno eum, vt tradat tibi poſſeſſionem talis rei.] Sed præcedentes practicæ plus placent Hoſt. & Io. And. & ad maiorem cautelam, ſatis puto duos priores modos ſimul coniungendos, vt dicat. Conſtituo & decerno talem actorem ob contumaciam ſui aduerſarii, de qua conſtat in iudicio mittendum in poſſeſſionem talis rei, & ex tunc conſtituo, & decerno ipſum eſſe in poſ. cauſa cuſtodiæ, vel verũ poſſeſſorẽ.] Si eſt ſm decretũ. †Et pro executione noſtræ ſñię
10 mandamus tali nuncio, vt actualiter eũ in poſ. mittat.] Quæri et circa prædicta põt, nunquid primum, vel ſm decretum dica
d tur diffinitiua ſñia, vel interlocutoria? d Inno. in c. dilecto, j. de
e verb. ſig. dicit, ꝙ interlocutoria, e quod ſatis placet, ex quo infertur iudicem poſſe eam reuocare, qñcũq. conſtiterit indebitum fuiſſe. ex hoc et infero ꝙ interponendo primum, vel ſm decre. non eſt neceſſe obſeruare ea, quę obſeruantur in diffin. ſñia, ſed potius hæc decreta regulabuntur ſm naturam interlocutoriæ,
11 quod eſt no. †Item quæro pro maiori declaratione, quid eſt decretum? Inn. hic dicit, ꝙ decretum idem eſt, quod iuſſus, latius hoc proſequitur gl. iu. ciu. in l. ſi finita, §. Iul. ff. de dam. infe. quę dicit, ꝙ primum decretum eſt primus iuſſus, ſeu prima miſſio in poſſeſſionem. Secundum decretum eſt ſecunda miſſio. Sed Bar. ibi hoc reprobat, quia diffinitio non eſt conuertibilis cum ſuo diffinito, cum qñque per diffinitiuam fiat miſſio in poſſeſſionem. Item non ſemper per decretum fit miſſio, quia ſi facta eſt per primum, non per ſm. Item in ꝯfeſſoria nõ fit miſſio, & tñ interponitur decretum ob ꝯtumaciã aduerſæ partis, in quo præcipitur ꝯtumaci, ne turbet, ff. de dam. infe. l. a quo fundus. Item ſæpe in iudicio interuenit iuſſus, non tñ interponitur decretum, vnde ipſe Bart. diffinit ſic: Primum decretũ eſt prima aggrauatio, ex qua aliquid parti applicatur, facta a iudice pp cõtumaciam conuenti. Secundum dec. eſt augmentatio aggrauationis factæ. declara hanc diffinitionẽ ſic: Dr aggrauatio ad drãm iuſſus, per quem nõ fit aggrauatio. Itẽ dr aggrauatio, vt gñaliter contineat primum, & ſm decr. ſiue in realib. ſiue in perſonalib. ſiue in iurib. Dr ex quo aliquid parti applicatur, ad drãm mulctæ, quæ applicatur fiſco, C. de modo mulct. l. fin. de iud. l. ſancimus, de offi. deleg. c. de cauſis. Dr facta a iudice ad drãm aggrauationis, quæ fit a lege, C. de iudi. l. ſancimus, & de hære. c. cum contumacia, lib. 6. de æta. & qualita. c. bonæ, cum ſim. Hæc diffi
f nitio f ſatis ſuſtineri poteſt, licet poſſit cauillari, ſicut & præcedens. In effectu ſaltem cum aliqua ſuppletione ſuſtineri põt, vt dicamus, ꝙ primum decretũ eſt primus iuſſus iudicis, de mittẽdo actorem in poſſeſſionem ob contumaciam conuenti. Secundum decretũ põt varie, diffiniri ſm ipſius varios effectus, vt dicamus, ꝙ eſt ſecundus iuſſus iudicis, p quẽ bona, in q̃ fuit facta miſſio, reo in ꝯtumacia pdurante, iubent diſtrahi, uel poſſideri, dant in ſolutũ, & c. ſm effectũ ipſius decreti, cũ uario mõ poſſit interponi, ut dixi in c. qm, §. fi. ut li. nõ ꝯte. tãgit Inno. in c. dilecto, de ver. ſig. Nũc uenio ad gl. & op. cũ gl. 3. ur. n. ꝙ, ex quo iſte reus habuit uoluntatẽ pſtandi cautiones intra annũ, ſibi nõ fiat piudiciũ, vt in c. ſe. Sol. capiẽdo mẽtẽ gl. Aut qs habuit uoluntatẽ pſtandi cautionẽ, nõ tñ ſtudioſam, qa p eũ deficit, non aũt ſtetit p iudicẽ, uel aduerſariũ, & hæc uolũtas ſeruit de uero, ubi. n. opus eſt facto, uerba uel nuda uolũtas nõ ſufficit, & ita loquit hic, ꝯcor. c. cũ ſatis. 86. diſt. Aut deficit p iudicẽ, qa noluit recipere cautionẽ, iſte tñ fecit q̃tum potuit, & tũc ſibi nõ imputat, ut in c. ſeq. Aut nõ deficit p iudicẽ qa iudex noluit recipere, ſed qa ipſius copia hri nõ potuit, & tũc nõ excuſat pars, niſi eã pſtet corã publicis pſonis, ut in c. paſtoralis, de offi. ord. An hæc
12 cautio ſit pſtanda potius parti, an iudici, dicã j. cũ gl. ſe. †Ex pdi
g ctis & ex tex. colligit hæc gl. ar. ꝙ ſola uoluntas g ſine effectu nõ ſufficit, ad hoc all. plures cõc. In ꝯrium alle. multa iura, & dues ſol.

ADDITIONES.

a Dicit Inn. Vide Io. de Imo. in l. ſi finita, §. Iul. ad fi. ff. de dam. infe. vbi ſequitur iſtam primam practicam. And. Barb.

b Inno. Tu pondera, quia ſatis videtur mittere, ex quo eſt mittendus vigore illius ſententiæ, per id, quod habetur de pœ. diſt. 1. §. periculoſæ & per id, quod habetur in l. addictos, C. de epiſc. audien. & l. non tantum, ff. de appella. And. Barb.

c Plus puto. Tu pondera, quia ſi conſtituitur verus poſſeſſor, vt dicit text. in c. contingit, ſupra de dolo & contu. ſequitur quod cenſetur poſſeſſor, etiam quo ad præſcriptionem. And. Barb.

d SEB. SAP. Vel interlocutoria. Vide Bal. in l. minoribus, C. de his, quibus, vt indi. ubi dicit, quod eſt interlocutoria, ſed habet vim diffinitiuæ, ſequitur & in Feli. in c. conſultationib. col. 3. uer. dicit hic Abbas, ſupra de off. deleg. & in rub. infra de re iud. col. 8.

e Interlocutoria. Tu vide gl. in l. præſenti, §. cum autem, C. de his, qui ad eccle. confu. quæ dicit quod eſt interloc. uide doct. in d. l. ſi finita, §. Iul. ff. de dam. infec. uide Bal. in l. iuſte, ff. de acquir. poſſ. & in addi. ubi dicit, quod non opus, quod feratur in ſcriptis. And. Barb.

ANT. FRAN. An ſententia primi, uel ſecundi decreti ſit interlocutoria, vel diffinitiua, puto verum eſſe, ꝙ ſit interlocutoria, quia per illam nõ diffinitur negotium, neque fertur li. conte. imo propter contumaciam, ut per Bar. in l. ſi cum exce. in §. hoc autem, in 1. col. uer. item quæro, & ibi p Alex. ff. quod me. cau. & per d. Ant. in rubr. de re iud. imo primum decretum fit in contumaciam rei non comparentis, & ſecundum decretum in contumaciam rei perſeuerantis in prima contumacia, abſque aliqua litis conteſtatione, plene traditur per Bar. in loco hic alleg. & per doc. omnes in c. quoniam frequenter, ubi propria materia, ut lit. non conteſt.

f SEB. SAP. Hæc diffinitio. Quod modis capiatur decretum, declarat Bal. in l. ne quicquam, §. ubi decretum, col. 1. ff. de off. procon. & leg.

g SEB. SAP. Sola uoluntas. Vide latiſſime per Fel. in c. 1. col. 1. cum ſeq. de praeſump. & in trac. ſuo, quando conatus puniatur per totum, & eundem Fel. in c. cum acceſſiſſent, col. 13. uer. 6. limita, ſupra de conſt. qui dicit, quod ſingulariter in criminalibus conatus punitur pro effectu.

ſol. ponit, q̃ patent in ea. Iſtud Brocardũ hẽt multa membra tã reſpũ Dei, q̃ reſpectu iudicii, ſeu eccleſiæ militantis, vt vix poſſit perfecte euacuari, ſed ſm diuerſitatẽ factorũ, & temporũ recipit determinationẽ. ideo dic non pſequor, & maxime ea ductus rõne, quia Arch. circa hoc poſt Theologos & iuriſtas, poſuit vnam diſtõnem valde plixã in c. Ananias, §. ſi ergo. 17. q. 1. vbi videas, & aliquid vide p Cy. in l. ſi qs non dicã rapere, C. de epiſ. & cler. & aliquid p Io. And. in reg. in pœ. de reg. iu. lib. 6. in
13 Mer. †Duo tñ notabilia dicta in hac materia not. Primũ, ꝙ vbi pœna imponit ipſo iure, nõ hẽt locũ, niſi delictũ perficiat: nec ſufficit, ꝙ pars peruenerit ad actũ pp̃inquum, aliter tñ arbitrio iudicis puniet pro inchoatione delicti, hoc ſing. probat in c. cũ in cunctis, de ele. iuncto c. ppetuæ, eo. tit. li. 6. ponit Io. An. in d. reg. in pen. Scdm dictum notandũ eſt, ꝙ licet dr in pena imponenda ſufficiat ſolus affectus animi, ſi puenerit ad actũ ppin. nec pro eo defecit, quin pfecerit, ſed p impotentiã facti, adeo q debeat puniri, ac ſi pfeciſſet, vt in l ſi quis nõ dicam rapere, C. de epi. & cle. l. is, qui cum telo, C. ad leg. Cor. de ſic. canonizata, de pœ. diſt. 1. c. qſqs. §. ſi qs cum telo, & ita voluit iſta gl. in 2. ſo. hoc tñ non hẽt locũ in pœnis impoſitis per ſtatutũ. Vnde, ſi dicit ſtatutum, ſi quis occiderit, occidat, non dẽt hanc penam patiſſe, q habuit voluntatẽ occidendi, & peruenit ad actũ ppin-
a quum, quia verba ſtatuti exigũt actũ perfectum. a Ita notanter dicit Bart. in l. 1. §. diuus ff. de ſic. & in l. is, q cum telo, palle. hoc fortifico hac rõne, qa verba ſtatuti dẽnt intelligi in caſu vero, & pprio, non aũt ficto, vt l. 3. §. hæc verba, ff. de neg. geſt. & in c. in noſtra, & qd ibi no. de iureiu. Sed ſtatutum imponit pœnam pro delicto perfecto, ergo non põt intelligi in eo, q non perfecit, licet voluntatem habuerit pficiendi, quia ficte dr pfeciſſe, pp voluntatẽ, & affectum, non aũt vere, hæc bene not. †Glo. in
14 ver. parati, in princ. eſt facilis, poſtea format duas vtiles qõnes. Prima, quid ſi paſſus miſſionem non valet pp impotentiã præſtare cautionem? rñdet, ꝙ ei non eſt imputandum, dummodo præſtet quam põt, ſ. iuratoriam, vt in c. per vras, de do. poſt diuor. te. & in auth. generaliter. C. de epiſ. & cler. Item ſm Hoſtiẽ. obligat ipſam rem, quam recuperat. Poteſt et ſe obligare ad pęnam pecuniariam, de præſum. c. literas, vel priuationis benefi-
15 cii, de elect. c. cum dilecti, ad fi. quod ſatis placet. †Secunda qõ eſt, cui ſit præſtanda hæc cautio. rñ ꝙ parti, & hoc verum in defectum iudicis. Iudici autem præſtari poteſt et parte abſente, j. eo. c. 1. & 2. Si autem neuter poteſt inueniri, tunc præſtatur ali-
b cui perſonæ honeſtæ. Inn. & Hoſt. per iſtam literam arguebãt, ꝙ primo parti, b ſecundo iudici, tertio perſonis publicis & vicinis in ſubſidium ſit hæc cautio præſtanda, fatentur tñ, ꝙ ſi non eſſet, qui reciperet, ex quo reus fecit, quicquid potuit, non currit ei tempus, nec ſibi imputatur, vt infra c. ſeq. cum ſim. Et inquantum dicit gl. ꝙ præſtari poteſt iudici, parte abſente, Ioan. And. intelligit citata tñ parte, de quo remittit ad Spec. de 1. decre. §. iam de effectu, ver. antepe. Hoc vltimum mihi placet, vt non reuocetur miſſio, nõ vocato miſſo, quia eius intereſt tum reſpectu expenſarum, tum vt videat, an fideiuſſ. ſeu cautio ſit idonea, ſicut videmus in ſimili in ſñia excõicationis, quæ lata ad inſtantiam partis, non reuocatur parte non vocata, vt probatur in c. venerabilibus, poſt prin. de ſen. excom. lib. 6. Fortius hic ſibi vendicat locum in miſſione, vbi magis verſatur intereſſe partis, facit quod no. Inn. in c. querelam, de ele. & glo. in c. excommunicationis 11. q. 3. & quod no. in cap. cum ceſſante, de app. & in l. quod iuſſit. ff. de re iud. Sed præcedẽs dictum doc. mihi non placet amplectendo potius dictum gl. vt ſit hæc cautio præſtanda iudici, licet partis præſentia haberi poſſit. Moueor per c. paſtoralis, de offi. ord. vbi nulla ſit mentio de parte. Ad idem c. 3. infra eo. & melius in c. prox. vbi probatur partem excuſari a curſu annali, ſi iudex cautionem oblatam recipere noluit, quod nõ feciſſet, ſi prius debuiſſet partem audire. fateor tamen quod etiam parti prius præſtari poſſet, ſi paſſus miſſionem vult, quia de ipſius vtilitate agitur, vnde ei mos gerendus eſt, l. circa, ff. de prob. & l. 1. ff. de no. ope. nunc. & ſic poteſt intel-
16 ligi hoc c. †Extra gl. hic quæro poſt Inn. & Hoſti. de no. q. qualiter conſulatur actori contra reum contumacem in iuribus incorporalibus, vt puta conqueritur actor de aliquo auferente, vel turbante ſibi iura eccleſiæ, vel ſeruitutes ſibi competentes vel non permittente eis vti, & reus eſt contumax, cũ in iſtis non reperiatur poſſeſſio apud reum ſaltem vera, ita ꝙ proprie poſſit fieri miſſio in rem petitam, ſicut fit in corporalibus? dicunt
c ipſi, & principaliter Inn. ꝙ reus poterit primo excõicari. c Scdo põt ei mulcta indici. Tertio põt intereſſe taxari, ſm quod exigit natura interdicti, vel actionis, de qua agitur. Quarto ad inſtar aliarum perſonaliũ actionum põt fieri miſſio in poſſeſſionem bonorũ ſuorum pro menſura debiti declarati. Multi. n. alij modi ſunt procedendi ꝯ contumacem, ſicut de his, & alijs plene no. ſ. tit. prox. c. contingit, ad fi. & in c. tuæ, vt lit. non conte. vel põt dici, & melius ſm Inn. ꝙ qñ agit ꝯfeſſoria, iudex mittit actorem in poſſeſſionẽ ſeruitutis, vel alterius iuris petiti. non vt ſit tñ cuſtos, ſed vt ſit et verus poſſeſſor, & prohibebit reo, ne turbet ipſum actorẽ vti ſeruitute illa, quouſq; de iure ſuo pbauerit, & præcipiet ei, ꝙ faciat interim ipſum actorẽ miſſumq; in quaſi poſſeſſionẽ pacificæ ſeruitutis, vel alterius iuris petiti poſſeſſione gaudere, ar. de no. ope. nũ. l. ſi priuſq̃, ff. ſi ſer. ven. l. is cuius familia, ff. de vſu. l. cuiuſcunque, ff. de ope. leg. l. mancipiorũ, C. de ingen. ma. l. diffamari, de quo in Spe. de 1. decr. § reſtat, ver. quid ſi agitur ꝯfeſſoria. Si aũt agitur negatoria, non ſit miſſio ſm Inn. qa nec põt, ſed cauebit, de non moleſtando, vt præalle. iurib. hic eodem modo conſulitur ſm eum, ſiue agatur interdicto vti poſſi. ſiue interd. vnde vi, p incorporalib. ſiue quocunque alio modo agatur pro incorporalib. vt prædicta iura ſonant, & j. de ſeq. c. 1. licet enim agens interdicto, vti poſ. nõ poſſit mitti in poſſeſſionem, cum dicat ſe poſſidere, rñ præcipiet reo, vt non impediat actorem, quouſque de iure ſuo probet, vt præall. l. ſi prius. ff. de iti. actuq; priu. l. 1. 2. & 3. Et hoc dñt Inno. & Hoſtiẽ. locum et habere vbi eps petit eccleſiam rõne iurium ſpiritualium, quæ habet in ea, ſiue et archipresbyter ipſam petat rõne iurium parochialium. Eccleſia enim ſecundum Inno. peti non poteſt tanquam proprietas, cum in nullius bonis ſit ratione dominij, nec etiam, vt tanquam propria poſſideatur, ff. de rei ven. l. in rem, §. 1. & inſti. de re. diui. § nullius. vnde nec de ipſa agi poteſt, nec rõne iuris, quod habetur in ea, ff. de contrahen. empt. l. qui tabernas, vnde rõne iuris, quod hr in ea, prædictis modis eſt procedendum, & not. bene hoc dictum Inn. & vide quod dixi circa hoc vltimum in c. examinata, de iudi. Ponit poſtmodum Inn. tertiam opin. circa principale quæſitum. Dicunt enim quidam, & forte bene, ſecundum eum, ꝙ antequam det ſuperior in præmiſſis poſſeſſionem præiudicialem, debet incipere ab excommunicatione, vel ſequeſtratione, vel miſſione in poſ. cauſa cuſtodiæ, ar. eius quod leg. & no. ſ. de do. & contu. c. 2. Nec ob. l. ſi priuſq̃, ff. de no ope. nun. vbi dicitur, ꝙ non ſint alię partes iudicis, niſi ut caueatur, quia hoc uerum eſt quo ad diffinitiuam ſententiam proferendam: illa enim ferri non poteſt li. conte. ſed per hoc non remouetur per illam legẽ quin procedi poſſit minorib. modis, ſiue pœnis: Nam & à maiori ſemper eſt inchoandum, ut patet in eo, quod leg. & not. in in c. ſane, de offi. deleg. & in cap. quoniam §. ſi. ut lit. non conte. Poterit ergo ſecundum Inno. procedi contra contumacem in prædictis caſibus per miſſionem in poſ. & ſi intra annum venerit, reſtitutis expen. & præſtita cautione de ſtando iuri, recuperabit poſ. iſtam, & relaxabitur mandatum de non moleſtando, & cautio ſuper hoc præſtita. Sicut enim pro incorporalibus damus interdicta quaſi poſſeſſoria, ff. de ſer. l. quoties, no. ſupra, de electio. cap. querelam, & ſupra de cauſa poſ. cap. cum eccleſia, ita etiam quando petuntur hæc incorporalia, poteſt fieri miſſio in poſ. ut hic, & infra de ſeq. cap. 2. & ſupra de do. & contum. cap. 2. ut lit. non conteſt. cap. accedens, ſed ſi paſſus miſſionem intra annum non uenerit, ex tunc poterit iudex decernere actori, quaſi poſſeſſionem ueram, iuris petiti, ita quod nec ulterius reuocabitur, niſi reus probet de iure ſuo, non tamen habebit hoc ius ſine 2. decre. Alii autem dicunt ſecundum eum, qd non eſt neceſſariũ hoc caſu ſecundũ decre. Imo ſit miſſus uerus poſſeſſor per lapſum anni, ſicut & in reali actione, ut leg. & no. ut lit. non conteſta. c. quoniam. §. in alijs, & hoc ſatis innuit hæc decre. ſecundum Inno. quod mihi placet, ut ſicut in realibus non expectatur ſecundum decr. ita nec in iſtis incorporalibus, ut ſupra dixi. Ex prædictis habes tres opin. in principali quęſito d. Ant. hic multum inſtat, recitando dicta legiſtarum in d. l. ſi priuſquam, quæ hic non curo niſcere, quia eſſet, illam legem legere, & multa alia iura ciuilia, multa tamen ibi recitantur per Bar. Sed breuiter mihi placet, quod aut actor eſt in poſ. illius iuris, pro quo agitur, ut puta, quia moleſtatur ab alio, & ipſe agit nunc negatoria, negando, ſ. hoc ius aduerſario competere, uel agit confeſſoria, dicendo ius ſibi competere, & in poſ. illius iuris eſſe, & ꝙ reus eum moleſtat, & tunc contra eum cõtumacem non eſt prouiſum de remedio poſſeſſionis, quo caſu põt procedi ſecundum quod hr in d. l. ſi priuſq̃, ſecundum intellectum Dy. ut reus propter contumaciam ſñiam conſtituatur de reo petitor, ut iudex decernat eum non dẽre moleſtare actorem

ADDITIONES.

a Actum perfectum. Adde Alex. conſi. 111. 3. lib. Cæp. conſi. 166.

b Primo parti. Dicas quod eſt præſtanda parti. iſte eſt tex. in terminis in l. ſi finita, §. Iul. in verbo, ſibi caueri, ff. de dam. infec. & facit lex ſi quis uxori. §. ſi fugitiuum, ff. de fur. & in l. 1. §. exigere, ff. de ma. conu. uide Bal. ubi ita tenet in c. ſeq. uide tex. in auth. de exhib. reis, §. ſi uero quidam iurent, in uerbo, ſibi, uide Bal. in c. ſeq. And. Barb.

c Primo excommunicari. Pondera bene, quod dicit Inno. eſſe incipiendum à leuioribus, & Ioan. de Imo. in l. ſi prius, ff. de oper. no. nunc. alleg. iſtud dictum Innocen. tu pondera, quia excommunicatio non eſt leue remedium, imo eſt acrimonia. l. placet, C. de ſacroſan. eccle. c. alma, de ſent. excommu. lib. 6. ergo eſt magna pena, vt l. fi. C. de Apoſt. nec eſt maior pœna in eccl. c. corripiantur, 24. q. 3. niſi dicatur, quod eſt medicinalis. uide quæ remiſi ad Bar. in l. 1. ff. de pub. iud. pondera, quia eſſet melius ſtari arbitrio, in c. quoniam. §. fi. ut lit. non conteſt. And. Barb.

Universidad de Deusto
Biblioteca

actorem, nisi probet prius de iure suo, & ad cautionē super hoc
præstandā de non molestando actorē poterit cōpelli captis pignoribus. ar. inst. de satisf. tu. in fi. vel mulcta. indicta. ar. in l. 1. ff. de
vēter. insp. Credo ēt q̄ poterit seruari prima op. s. positā vt iudex
cum excōicet, mulcter, &c. vt s. in 1. opi. dr̄, quia cum omnes
isti sint modi ꝓtumaciam coercendi, pōt iudex exercere quē
vult, vt supra, vt lit. non ꝓtest. c. qm̄, in fi. & in c. 2. de do. & cont.
Aut actor non est in poss. sed reus, vt puta ago vtili interdicto,
vnde vi, pro iuribus incorporalibus. vt in c. querelam, de elec.
cum si. vel peto mihi adiudicari aliqua iura incorporalia, argu.
de offi. arch. in c. fin. cum si. & tunc poterit fieri missio in quasi
possessorium petiti ex 1. decr. Nec credo, q̄ incontinenti dēat transferri vera possessio, & sic in hoc amplector tertiam opi. s. posita. ex quo enim pōt fieri missio, sicut in realib. nō apparet ratio, quare in istis incorporalib. dēat illico transferri vera possessio. Sicut enim ista īcorporalia pōt sequestrari, licet impropriè
vt in c. examinata, de iud. cum ibi no. ita & missio fieri pōt. Nā
& in nominib. fit quādoque missio vt ſtarim ſubijciam. Poterit ēt iudex adhibere prima remedia, de quib. in 1. opi. ar. c. quoniam §. fi præall. & ꝓrium nullibi probatur. Nam d. l. priusq̄ pōt
intelligi, vt supra dixi, qñ actor erat in possessione. Si aūt intelligatur, q̄ reus erat in possessione, dico q̄ ibi non dr̄, q̄ transferatur vera possessio in actorem, sed vt iudex præcipiat, vt non
molestet actorem, nisi prius doceat de iure suo, non tamen negat quin comparendo intra annum, & præstando cautionem
de parendo iuri, debeat reduci ad suum ius pristinum, cum p
hoc non molestet actorē, vt in d. c. qm̄ §. in alijs, & in c. cum ecclesia Vulterana, de elec. & per hanc additionem hēs declarata
37 oia prædicta. † Aduerte tn̄, quia inquantum s. dixi post Innoc.
corpora ecclesiarum non pōt peti, tanq̄ proprietas, nec possideri, & sic non pōt fieri missio in ipsa corpora rōne iurium, q̄
petuntur ab eis, dīt alij, vt refert Innoc. q̄ cum corpora ecclesiarum possint ab epīs, capitulis, & prælatis possideri, faciendaest missio in corporalem possessionem ipsarum ecclesiarū, &
non iurium. Hæc tn̄ ſpualia & ecclesiastica licet non possideātur a laicis. ar. ꝭ. de dec. c. prohibemus, s. de iu. ca. c. decernimus,
& est exꝑssum ꝭ. de præsc. i. c. cām, quæ. tn̄ a clericis, & psonis ecclesiasticis possideri pōt: vnde eīs petit ecclesias, & decimas sibi adiudicari, ꝭ. de dec. c. dudum §. illo. de relig. do. c. ꝓstitutus, &
duob. cc. seq. Sic alię personæ ecclesiasticæ, ꝭ. de do. c. inter dilectos, s. de transa. c. præterea. 2. quæ qñque agunt de solis iurib.
de offi. ord. c. conquerente, de transa. c. veniens, & s. quod mecau. c. cum dilectus. Et ideo vī dicendum s̄m Host. q̄ si tn̄ iura
petantur, fiet missio in possessionem, vel quasi iurium prædictorum, & non ecclesiarum. Si aūt ecclesiæ petantur, tunc fiet
missio in corporalem pos. ipsarum ecclesiarum tn̄, vt hic dr̄,
& in c. 1. & 2. de sequest. pos. Si vero tam ecclesia, q̄ iura petantur, restat q̄ nunc fiat missio in vtroque, quod satis mihi placet
intelligendo tn̄ & restringendo, prout in c. contingit, s. tit. pro-
38 xi. † Nūc quæro, quid si in actione personali iudex decreuit missionem ꝭ contumacem cā custodiæ, sed non inueniuntur res
corporales, in quib. fiat missio: n̄ det Inno. q̄ fiet in possessionē
nominum debitorum ipsius rei, ita q̄ ipse missus nomina exigere pōt, & vero creditori denegabuntur actiones, ff. vt in pos.
l. g. l. si inutiles. Sed si reus intra annum, vel s̄m alios & melius
qñcunque venerit & præstiterit cautionem de stando iuri, recuperabit collecta ab eo, qui missus est in poss. ff. de col. bo. l. 1.
§. iubet, & a simili s̄m Inn. poterit fieri missio in pos. seu quasi
aliorum iurium, ex quo non reperiuntur corporalia. Aduerte
circa missionem fiendam in nomina debitorum, ad vnum notabile dictum Spec. in tit. de l. & 2. dec. §. restat, ver. quid ergo si
reus, in l. colū. Dicit enim hoc procedere, qñ illi confitentur se
esse debitores, Ponit enim practicam ibi, q̄ iudex vocabit illos
qui dr̄ debitores contumacis, & confitebuntur debitum, &
2 præcipiet eis, vt non creditori eorum, sed isti actori soluant, avt
sic sit aliquid in quo possit habere locum missio. Si vero diffitentur debitum tunc non fiet hæc missio, sed dabitur curator
bonis, qui exigat debita, ff. de cura. bo. dan. l. 2. nisi in fraudem
diffiteantur, quia tunc nihilominus fiet miss. s̄m Spec. facit in ar
39 gu. c. super eo, de test. cogen. † Et vide generaliter de modo procedendi contra absentem, quando non habet locum missio, per Specu. in d. §. restat, ver. quid si agatur, & seq. Et quid si non
habet reus nisi proprietatem, vide per Io. And. in addi. Spec. in
d. ver. quid ergo, supra alleg. vbi tenet, q̄ sit missio in illam pro-
20 prietatē. † Sed quæro de vna q. notabili, quid si agatur actione personali, scripta tamen in rem, vt interdic. vnde vi. l. i. ff. de interdic. vel act. exempto. In quam rem fiet missio propter contumaciam rei? dīt quidam, vt refert Inn. q̄ primo dēt fieri missio in possessionem illius rei, de qua agit, & si rōne interesse aliquid plus debeā, fiet ēt in alia bona. Inn. notanter dicit, q̄ licet
sit congruum, vt sic fiat, ex cā tn̄ aliud fieri possit, si iudici videbitur, ex quo actio est personalis, puto q̄ de facili iudex non debet recedere a prima opinione, quia actio scripta in rē in multis, & maxime in missione regulatur, secundum naturam rei-
lium, vt in c. ex parte B. de foro compe. & est casus in propos-
21 to nostro in c. consulrationib. in fi. s̄m cōem intellectum. † Vide
hic quærit, an si agat de tpalib. possit in corū defectu fieri missio in spiritualib. & quid cēſ Inn. hic refert opiniones: cōcludit
tn̄, q̄ non pōt fieri duplici rōne in primo casu. Prima rō est, qa
missio fit pro mensura debiti declarati, sed ſpualia estimationē
b nō recipiunt, b & iō cōmensurari debito non pōt. Secda rō est,
qa cū tpalib. permutari non pōt, de re permu. c. ad qōnes: ergo
&c. sed in secdo casu ꝭrio, f. si ageretur personali actione pro ipsorum rituali, puta ex permutatione, vel donatione rerū ſpualiū, tunc
bñ in reb. spiritualib. credit missionē posse fieri. Et idē dicit sub
dubio forte, in tpalib. maxime si ſpualibus erant annexæ tpales
præstationes. Host. dicit esse verum, q̄ qñ petuntur ſpiritualia,
nunquam fiet missio in tpalibus, nec econtra, arg. op. in co, qđ
leg. & no. in c. frequens, de restitu. spol. lib. 6. Et de hoc remittit
Io. And. ad Spec. de primo decr. §. restat, ad fi. Puto, q̄ si ageret
pro reb. spiritualib. & temporalib. licet in eodem libello, quia
in reb. temporalium poterit fieri missio in temporalib. nec
rerum temporalium poterit fieri missio in spiritualia, licet tēporalia veniant accessorię ad spiritualia, pro vtroque membro facit c. ad qōnes,
in fi. de rer. permu. Item aduerte, q̄ licet spiritualia non capiāt
æstimationem, tamen interesse ex eis proueniens bene est æstimabile, & super eo tanquam super temporali procedi potest,
vt notanter dicit gl. in c. coram, de offi. deleg.

ADDITIONES.

a Isti actori soluant. No. mirabile dictum q̄ debitor soluet creditori creditoris, vide Ang. in l. fi. ff. de do. ubi alleg. istud dictum Spec. vide Par. ibi alleg. gl. quam alleg. Bar. Ang. pro singulari in l. 1. C. de prætor. pig. vide Salic. in
then. ei qui iurat, C. de bo. aucto. iud. And. Barb.

b Non recipiunt. Facit quia in d. c. quoniam. §. fi. vt lit. non contest. dicitur pro
quantitate debiti declarati, sed spiritualia non recipiunt æstimationē, ergo. ideo Bar. in l. 4. §. quoties, ff. de dam. infec. dicit, statuto cauetur, q̄ de eo
tractu soluatur gabella sex denari pro libra, & fit contractus super re ingabilis
mabili, q̄ non habet locum statutum, quia verba statuti non adaptantur,
ergo non adaptatur eius dispositio. And. Barb.

ANT. FRAN. An debeat solui gabella, stante statuto, de quo hic fit mētio
pro contractu facto super re æstimabili, vltra hic alleg. vide Angel. Imo. &
Alex. in l. 4. in §. prætor, hic alle. ubi dicunt q̄ non, & vide Bar. in l. ita tamē
ff. de admin. tut. & Pau. de Cast. in l. benignius, ff. de leg. & habetur per Barc.
Cæp. in rub. ff. de uer. sig. & ideo de homine libero non deberet solui, nec
de re sacra, vel religiosa, vt per gl. & eundem Bart. Cæp. in l. pecuniæ, ff. de
ver. sig. ubi omnino vide.

SVMMARIVM.

1 *Missio in poss. reuocatur, si non stetit per reum, quominus intra annum cauueret. 5.*
2 *Missio in poss. in ecclesiam habet locum, quando ecclesia petitur, vt proprietas, alias secus.*
3 *Missus in poss. in reali efficitur possessor verus post annum, etiam in spiritualibus.*
4 *Missio in poss. reuocatur intra annum, si est oblata cautio, etiam uni ex pluribus iudicibus, qui cognoscebant in causa.*
Tutores plures omnes exercent eorum officium insolidum, ne utilitas pupilli impediatur, secus est in pluribus iudicibus delegatis.
6 *Iurisdictio est indiuidua, sed eius exercitium est diuiduum.*
7 *Statutum, quod vicini teneantur capere malefactorem sub certa pena, intelligitur, si vicini possunt adhibita eorum diligentia, alias secus.*

CAP. II.

1 GVm sicut. † Si non stetit per reū, quominus
cauerit intra annū, actor per lapsum anni nō efficitur verus possessor. h. d. Vel simma spālius, & notabilius sic s̄m intellectū, quem Jacobo. I. ps annale non currit missionē passo, si intra illud cautionem iudicib. vel alteri corū, alijs absentib. obtulit, licet per
eos, seu p̄ eum recepta non fuerit, & est casus not. Et s̄m hunc
intellectū diuidit. Nam in prima ponit facti narratio, in secunda cāæ commissio, ibi, [Discretioni.] Casus lit. inter Abbatis-
sam, & ꝓuentum S. Trinitatis ex parte vna, & P. subdiaconum
ex altera, coram Abbatib. Taurien. & de Corinth. & Arch. Cu-
rien. iudicib. delegatis super ecclesia de Capith q̄ vertebatur,
pp contumaciam P. Subdiaconi, iudices miserunt moniales in
possessionem rei petitæ cā rei seruandæ, sed cum, hoc ad subdiaconi notitiam peruenisset ad archidiaconū prædictum accessit, offerens ei standi iudicio cautionem, quoniam Abbas de Corint. erat profectus in Angliam, & Abbas Taurien. vitam
fuerat vniuersæ carnis ingressus, possess. intra annum non potuit
obtinere: vnde dictus P. post annum accessit ad Papam, petens
super hoc sibi prouideri, cum per ipsum nō steterit, quominus
possessionem recuperauerit intra annum: mandat Papa quibusdam, quatenus, si est ita, recipiant ab eo cautionem de stando
iuri, & ei restituant possessionem, non obstante eo, quod annus sit elapsus, si per eum non steterit, quominus intra annum possessor ef-
2 rir, & dederit cautionem. Bern. † Not. 1. quod cum petitur ecclesia, vt proprietas, habet locum missio, etiam si religiosi sint
actores. Et not. quod non sit missio in ecclesiæ iuribus, sed in
ipsum corpus ecclesiæ, ex quo ipsum corpus petitur a reo.

tibus ipsum possidere, & hoc intellige, vt dixi in capit. contin-
1 git supra rit. proxi. & c. præcedenti. † No. 2. quod etiam in spiritualibus missus, in reali efficitur verus possessor post lapsum
anni. hic enim cucurrisset præscriptio annalis, si cautionis obla-
tio non impediuisset, concord. cap. supra proxi. Alia vtilia nō
4 possunt colligi. † Quæro attingendo intellectum c. nunquid
iste Archid. solus, qui erat vnus ex tribus iudicibus, poterat recipere cautionem oblatam, & restituere pos. in quam facta fuit
missio? Glos. 2. allegat ad partes, & demum concludit, q̄ non
poterat cautionem recipere tanquam index, sed tanquam honesta persona, vt sic isti non curreret præscriptio per quod sen-
tit quod possessionem restituere non potuisset, cum solum a
iudice illa recuperetur, vt in cap. pastor. §. præterea, de offi. ordin. quod clarius sentit Ioan. And. hic, qui videtur sequi con-
clusionem glo. Et ad l. tutor, qui, §. 1. alleg. in gl. respondet quod
loquitur in tutoribus, quorum officium quilibet exerceat insolidū, ne vtilitas personæ cui dati sunt, impediatur, ff. de admi-
nistra. si plures, ff. de tu. & ra. distri. l. 1. §. nunc tractemus. Delega-
5 tus vero simpliciter dati non exercent insolidum, imo vnus sine alio nil potest, de offi. deleg. cap. prudentiam. † Sed hoc præ-
supposito, quod communiter sequuntur do. nostri, ego forti-
ter opp. Si enim iste Archid. non poterat istam cautionem accipere, tanquam iudex, quare iste eam non præstitit coram or-
dis. loci, & in ipsius defectum, coram publicis & honestis perso-
nis, prout disponitur in d. c. pastoralis. §. præterea? Sol. potest re-
sponderi, prout sentit Innoc. in quadam glo. in ver. constiterit.
vbi videtur velle istum reum excusari, si personam idoneam
ibi nō potuit. coram qua caueret, quasi velit, q̄ Papa hic in de-
fectione non referat se solum ad cautionem oblatā corā isto Ar-
chid. sed loquitur generaliter, si per istum reum non steterit,
quominus intra annum, &c. Et hic nullum remanet dubium,
quia non est imputandum ei, per quem non stetit, vt in regu.
6 imputari, de regu. iu. lib. 6. Sed certè litera ista solum ponderat
obligationem b factam coram isto Archidiaco. pars enim nihil
aliud allegabat: vnde verba generalia Papæ sunt referenda ad
talem supra narratum, argum. cap. sedes, de rescrip. & l. fina. §.
cui dulcia, ff. de vi. triti. & oleo lega. Item op. Innocen. præsup-
ponit quasi impossibile, non enim potest saltē de facili contin-
gere, quod aliquam personam habere non potuisset, coram
qua cautionem istam præstitisset. Et ideo puto, quod ex quo
quis diligentiam suam adhibuit in cautione præstanda, vt pu-
ta, quia adiuit vnum ex pluribus coniudicibus, non valens alio
eorum præsentiam habere, & realiter coram eo cautionem obtu-
lit, nec defecit pro eo, quominus fuerit præstita, quod tunc cō-
seruatur indemnis aduersus lapsum anni, quoniam satis con-
stat quod non neglexit. Non enim tenetur ire perquirēdo per
totam vrbem, quis velit cautionem recipere. Et si diceres, cum
7 sit vicini sub certa pœna teneantur capere malefactorem
pro maleficio commisso in vicinia. Contingit, q̄ vicini occur-
rant, & fecerunt quantum potuerunt, sed pp potentiam, aut
violentiam, seu velocitatem malefactoris, non valuerunt illū
capere, nunquid teneantur vicini pœna in statuto contenta? &
dicendū est q̄ non, quia non deficit p eos, ar. hic, & in iurib. præ-
allē. Idē, vbi probabiliter ignorauerūt, ar. in d. c. qa vniuersita-
tem, in fi. de concess. præb. & est bo. tex. in simili in l. 1. §. occiso-
c rum, ff. ad Syll. & ibi Bar. expresse ponit e hanc qōnem, & vide
ad materiam, qđ ipse no. in l. ne qd, ff. de incen. rui. nau. Facit ēt
ad istam qōnem, dicit statutū, q̄ si qs impetrauit inhibitionē
iudici fieri p ecclesiasticū, teneat cām expediri facere intra 30.
dies in foro ecclesiastico, sub certa pœna. Is aūt q impetrauit,
statutus poterat cām expedire intra tps statutum, sed aduersā-
rius eo resistente. & protestāte, q̄ per ie non stabat, impetrauit
dilationes longiores, quarū occasione cā non fuit expedita in-
tra terminum, nunquid aūt sit locus pœnæ quo ad ipsum impe-
trantē? Consuluit in facto dñs meus q̄ non, & ēt psuppositis vali-
date statuti, qa p eum nō stetit. Faciunt iura superius alle. & qđ
leg. & no. in c. ex insinuatione, de ap. Dicit ēt q̄ statu. est nullū,
qa indirecte venit ꝭ libertatē ecclesię, de im. ec. c. fi. lib. 6. Satis
placet hæc decisio: nam tex. vī expressus in l. si cum ipse, ff. de
excu. tu. Non enim est imputandum ei, qui intra certum tem-
pus debebat aliquid expediri facere, si per cauillationē aduer-
sarii fuit impeditus, ad idem c. ex ratione, de ap.

ADDITIONES.

2 Ponderat oblationem. Tu pondera cap. pastoralis. §. præterea de offic. ordin. ubi dicit coram ordinario, vel honestis, & publicis personis, quo casu adduco in simili tex. in l. scire oportet, ff. de excu. tut. & quod uoluit Dyn. in l. 1. §. 1. ff. de liber. agno. ergo non refert, an fiat coram ordinario, vel honestis personis, dic quod illa alternatiua est ordinis, ut uoluit Barto. in l. 4. §. prætor, ff. de dam. infect. pondera etiam quod generalitas huius text. in fin. non debet restringi per verba specialia supra posita, ideo melius loquitur Innocen. quam dom. Abb. pondera etiam quia glo. loquitur in singulari de honesta persona, sed tex. in d. cap. pastoralis. §. præterea, loquitur in plurali. item pondera. quia maior est authoritas iudicis, quam honestæ personæ, & adduco quod habetur in capit. quoniam contrad, e probat. & quod not. in cap. cum esses, de testib. vbi præsentia presbyteri parochialis, ualet pro duobus. And. Barb.

b SEB. SAP. Quod si per me. Vide de hac materia plene per Barto. in l. in testamento, la 2. ff. de cond. & demonst. plene per Alex. & Mod. in l. 1. in glo. ibi in uer. manifestum, C. de instit. sub condi. factis, & per Bald. in l. fi quis ad declinandum, C. de episco. & cler. faciunt no. in l. diem functo. ff. de off. assess. ubi traditur, quod mortuo præside, assessor debeat habere salarium totius anni, quia per ipsum non stat.

c Expresse ponit. Adde quod idem voluit cons. incip. isti Nucerini.

SVMMARIVM.

1 *Reus, contra quem est facta missio, si ostenderit se non fuisse contumacem, reuocabit missionem, & non condemnabitur in expensis, prout dicitur hic. 5. 12.*
2 *Laici etiam in temporalibus conueniuntur coram legato Papæ, in terris subiectis ecclesiæ, quo ad temporalem iurisdictionem, alias secus, etiam uacante imperio.*
Legatus Papæ non potest alienare bona spectantia ad ecclesiam Romanam etiam in terris subiectis ecclesiæ quo ad temporalia.
3 *Consuetudo unius loci, ligat etiam clericos, quando est communis clericis & laicis.*
4 *Consuetudo, an ueniat appellatione iuris, & an statutum saltem iuri contrarium.*
5 *Allegans consuetudinem contrariam iuri debet eius rationabilitatem probare.*
7 *Condemnatio expensarum, an debeat fieri, si non præcedat taxatio iudicis, et iuramentum partis.*
8 *Appellans ad Papam, & postea comparendo coram inferiore, an uideatur renunciasse appellationi, maxime quærendo compositionem cum parte appellata. 9.*
10 *Appellare frustratorie & non appellare paria sunt.*
11 *Missus in possessionem, reuocata missione, recuperat tam expensas litis, quā factas in re.*
13 *Appellari potest ad Papam, a quolibet iudice omisso medio regulariter.*
14 *Causa decidenda secundum bonam consuetudinem terræ, quomodo decidetur, si diuersa est consuetudo actoris, & rei, & iudicis. uide remissiue.*

CAP. III.

1 GVm venissent. † Si reus, ꝭ quē facta est
missio docet se ꝓtumacē nō fuisse, nō ꝓdemnabit ad expēsas. h. d. vel summa subtili? sic. Si passus missionē, repetēs possessionē, allegat se ꝓtumacē nō fuisse, restituit in pristinū statū, p̄stita
cautione, & dilata ꝓdēnatione expensarū, q̄ euitat, si postea cō
stiterit eū nō fuisse ꝓtumacē. Primo ponit factū corā Papa narratū, querelæ, vel applonis remedio. Scdo dat iudices, ibi, [Nos
igit.] Casus lit. Abbas S. Angeli cām hēbat sup quadā possessione ꝭ P. Gallen. legatus illius, puinciæ cām illā cōmisit qbusdā
iudicib. s̄m ius & bonā psuetudinē illius terre terminandā, sed cū
iudices vellēt ꝓcedere tn̄ s̄m ius, pstat? P. ad se. apo. appellauit,
sed iudices nihilominus partē aduersam in possessionē rerum
petitarum cā rei seruandæ mitti decernunt, ita, q̄ si vsq; ad annum & diem pstaret cautionē de iudicio sisti, & parti alteri 30.
libras restitueret pro expensis, reciperet pos. eandem. postmodū legatus ille, recessit, & alter legatus intra annū terrā est ingressus, corā quo dictus P. obtulit cautionē standi iuri, & pos. si
bi restitui postulauit, paratus restituere expēsas factas in lite, q̄
sex librarū summā, sicut asseruit, nō excedebāt. Sed Ab. volebat
30. & sic annus elapsus est: vn̄ qō ista ad d. Papā est delata corā
quo hæc & alia ꝓposita fuērūt. d. Papa decernit illū P. in pos. reduc ēdū, pstita cautione, statuēs, vt si psuetudo, q̄ allegabat laudabilis fuit ad expēsas restituēdas nō cōpellat, qa ex hoc appareret, q̄ bñ appellauit. Si vero psuetudo laudabilis n̄ fuerit, appło
nō tenuit, vn̄ ad moderatas expēsas restituēdas Abbati, quas ꝓ-
2 stiterit ipsum pp hoc fecisse, ꝓdēnēt. Ber. † No. 1. laicū posse ꝙueniri in cā mere ciuili coram legato Papæ. qđ intellige in locis, q̄
sunt de tpali iurisdone ecclesiæ, secundum Io. And. qđ tamen
a fieri non potest in terris imperij, etiam vacante imperio, avt
no. Spec. in tit. 2. §. nūc oñdendū, ver. 9. An aūt legatus i locis, q̄
sunt de temporali iurisdone ecclesiæ, possit alienare bona spe-
b ctantia ad eccleſiā Ro. dic q̄ nō, b ut no. Bar. in l. ꝓhibere, ff. qđ
vi aut

ADDITIONES.

a Vacante imperio. Adde quod notaui in apo. in c. nouit, nu. 16. in apo. in uer. deficiente imperio, supra de iud.
b Dic quod non. Vide hic do. Car. in 1. opp. And. Barb.

3 vi aut clam,& Spe.in tit.de leg.§. nunc oſtendendũ, ver.pe.†Not.
a 2.ꝙ conſuetudo terræ a ligat ẽt clericos,& põt intelligi,qñ conſuetudo eſt cõis clericis & laicis. Quid aũt, ſi ſit tm̃ fortè laicorum? dic vt plene dixi in c. qđ clericis,de fo.cõpe.& in eccleſia
4 S.Mariæ,de conſti.†Not.arg.ſatis ſtringens, ꝙ appellatione iuris,non compræhendit ꝯſuetudo,& facit iſte tex. ad qõnem,ꝙ
b ſi mandatur cã decidi ſ'm ius, non debet attẽdi b ſtatutum,vel conſuetudo iuri ꝯ̃ria. Hic enim fuit expreſſum, vt cã deciderec tur ſ'm ius, & terræ conſuetudinem, c & ita dicit Guil.de Suza. fuiſſe iudicatum,& vr̃ ſequi Io.And.in tit. de arbit.§.excipitur, ver.item qui eſt corruptus. Contrarium tenui ſuper rub.de cõſuetu.& ita reperi poſtmodum tenuiſſe dom. Ant.in c.Quinta uallis,de iureiu.in fi.& vide latius in locis præalle. Et poteſt iſte tex.adduci pro ꝯ̃ria opi. ibi, cum ſ'm,&c.Item in alio,quia iuri conſonum eſt, vt attendatur non ſolum ius cõe, ſed etiam conſuetudo, ergo ſatis deciditur ſecundum ius, ſi attenditur ꝯſuetudo,ad hoc l.ſi fundus,ff.de euic.& quod no. Inno.ſuper rub. de conſuet. No.4.iudicem tpe miſſionis,poſſe declarare expenſas,& condemnare partes ad illas,quod ſentit Io. de Lig.in c.1. de do.& contu.& vide quod dixi in c.quoniam.§.in aliis, vt lit.
5 non cont.†No.ibi,[Laudabilem eſſe conſtiterit,&c].ꝙ allegãs
d conſuetudinem iuri ꝯ̃riam, oneratur probare d ipſius rationabilitatem. Præſumitur enim irrationabilis eo ipſo, ꝙ eſt ꝯ̃ ius,
6 vt no.in c.1.de conſue.& in c.1.de conſti. lib.6.†Not.tex.ꝙ paſſus miſſionem audit̃ volens recuperare poſ. præſtita duntaxat cautione,ſi allegat ſe ꝯtumacem nõ fuiſſe, & poſtea diſcutitur de viribus ꝯtumaciæ,ſecus ſi de ꝯtumacia apertè conſtaret:tũc enim non auditur, niſi ẽt expenſas reſtituat, & vtrunque probatur in ſimili in c.venerabilib.§.idem,& §. ſecus,de ſen.excõ.
7 lib.6.†Opp.ꝯ̃ proceſſum iſtorum iudicum in eo, ꝙ condemnauerunt in expenſis, nõ recepto iuro partis, nec præmiſſa p eos taxatione ꝯ̃ l.ſancimus,C.de iud.& c. conſtitutus,de procu.Gl. 2.hoc fatetur, ꝙ in hoc malè proceſſerunt iſti iudices, & etiam in alio,qa condemnauerunt in expenſis tpe miſſionis,cum debuiſſent expectare tp̃s præſtitæ cautionis,arg.in c.qm̃.§.in aliis, vt lit.non ꝯteſta.Not.ex primo dicto iuncto text.ꝙ ꝯdemnatio expenſarum facta, non præmiſſa taxatione iudicis, nec ſecuto
e iuro partis, tranſit in rem iudicatam, e niſi præceſſerit appellatio.Sed certè hoc dictum mihi non placet, tum quia talis condemnatio reperitur facta ꝯ̃ ſolitum ordinem iudiciorum,tum quia lata,ſine medijs, & ſic a minus inſtructo,quorum quodlibet reddit ſnĩam nullam, vt leg.& no.in l.prolatam,C.de ſent. & c. cum Bertoldus,de re iudic. Et quod talis condemnatio ſit nulla,vr̃ probari hic in fi.c.vbi ẽt iuſtificata appellatione,mandat tacitè primam condemnationem reformari, & neceſſarias expenſas duntaxat reſtitui. Et per hoc ſoluitur clariſſimè ꝯ̃riũ, quod formari põt ꝯ̃ finem, ꝙ ſi applo erat minus legitima, ergo condemnatio expenſarum,tranſiuerat in rem iud.& p ꝯñs non debebat retractari, vel aliter reformari non iuſtificata applone. Nã, vt dixi hoc ꝯtingit pp ipſius ꝯdẽnatiõis nullitatẽ ex cauſis p̃dictis. Gof.ſoluit aľr, vcʒ ꝙ primi iudices ꝯdẽnauerunt ſup volũtarijs,& nõ ſuper neceſſarijs.Sed certè hæc ſolo nõ valet,quia non reſtrinxerunt ſe iudices ad voluntarias,nec ad neceſſarias, ſed ſimpliciter condemnauerunt. Secundo ſoluit,ꝙ dubitabatur de viribus appellationis,& ideo omnia manent in ſuſpenſo, quare non tranſiuit in rem iudicatam. Sed certe nec hæc ſolutio procedit,quia attentata poſt appellationem ab interlocutoria,dependent ex futuro euentu,ſ.ex validitate,vel inualiditate appellationis,vt in c.non ſolum,de app.lib.6.Tertia ſol.ſecundum eum,quia iſta non fuit ſnĩa nec habuit vim ſnĩę, quia non omnis vox iudicis authoritatem rei iudicatæ continet.l.ex ſtipulatione,C.de ſent. & c.afferte,de præſumpr.Sed ꝯ̃ hoc facit, quia coram legato Abbas inſtabat ſuper ꝯdemnatione triginta librarum, prout iudices taxarant, & iſte paſſus miſſionem volebat reſtituere legitimas. Alij aliter ſoluũt, ſed oẽs ſolones potius ſunt perſuaſiuę, q̃ neceſſario ꝯcludentes,prima tñ,quam ego dedi,eſt magis tuta.†Opp.ſecundo,vr̃ enim,ꝙ ex
8 quo appellans ad Papã cõparuit coram iudice a quo,vel inferiori,renunciauerit appellationi ſuæ, vt in c. gratum,de off.de. leg.& in c.ſolicitudinẽ.infra de app.in fin. Cuius ꝯ̃rium innuit hæc litera, vbi Papa hoc non obſtante mãdat inquiri de appellatione. Glo.3.allegat pro & ꝯ̃, & ſoluendo notabiliter dicit ꝯ̃rium procedere, qñ actus geſtus coram inferiori iudice recipitur ab aduerſario, ſed aduerſario ꝯ̃dicente licitum eſt appellationem proſequi, & hanc ſol.ſingulariter no. limitat.n. multũ egregiè iura allegata in ꝯ̃rium,& pro ea facit c. cum pridem,& qđ ibi no. ſupra de pac.& c. mulieri.infra de iureiu.de cenſi.& exac.c.cum olim,& in regula, ex eo, de reg.iur.lib.6.Alii aliter ſoluunt ꝯ̃rium,& primo dicit Hoſt. ꝙ iſte Per.non cõparuit coram iſto iudice,ſed compõnem quærendo, & ſic coram honeſta pſona proteſtando,ꝙ per hoc appellationi non renunciaui-
9 ti.†No.aliã limitationẽ ad iura ſuperius alle.in ꝯ̃rium, vt per ꝯparitionem extraiudicialem coram iudice a quo,quærendo cõpoſitionem,non videatur appellans renunciare appellationi. Alij dicunt, vt refert Io.Ann.eũ non renunciaſſe appellationi ga non cõparuit coram iudice,a quo appellauit,non.n. appellauerat ab iſto legato,vel p̃deceſſore,ſed a delegatis: ſed hæc ſolutio nõ tollit ꝯ̃rium de c.ſolicitudinẽ. Alii dicũt iſtũ legatum cognouiſſe,nõ vt iudicẽ,ſed vt cãm inſtructã ad Papã remitteret,& de hoc vide j. de appel.c.ꝯſtitutus. Alii dñt iſtũ habuiſſe priuilegium cognoſcẽdi de appellationib. interpoſitis ad Papam, & hoc priuilegium cõiter ꝯſueuerunt hr̃e rectores Marchiæ, vt refert Inn vt ſ.prius cognoſcant de appellationib. interiectis ad Papam.Pet.& Abb.ſentiunt vnã notabilẽ ſolonem,ꝙ licet iſte renunciauerit appellationi p hanc cõparationem poſtea factã,prius tñ geſta poſt app.erunt nulla,q̃ non poterant cõualidari p renunciationẽ appellationis, q.d. ꝙ iſte P. proſequebatur per viam nullitatis, & induxit app.ad probandam nullitatem ꝯdemnationis, cum fuerit facta pendente appellatione legitima.Et hæc opi.optime vr̃ probari,ſ'm Ioã.And.in c.licet, de ſen.exc.lib.6.& facit quod no.Spec.de primo decr.§.iam de effectu,ver.ſed quid ſi iudex.Et no.ſingulariter hãc ſol.quia extendit diſpõnẽ in d.c.licet,ad alias cãs profanas, qđ ſatis placet eadem rõne,& idem no.in c.ſæpe,de app.vbi plenius inuenies hunc articulum. Vel ſolue vltra oẽs,ꝙ iſte comparebat pro reuocatione grauaminis, quo caſu non renunciat appellationi, quia nõ dicẽt ſi vult grauamen probare coram iudice a quo, quia nõ directe compareret ſuper principali,vide gl.no.iuncto tex.in c.ſi autem dice,de app.lib.6. Sed quæro, quid profuit iſta appellatio: hæc gl.3.dicit qđ multum,quia ſi fuit legitima, euitat in totum cõdemnationem expenſarum, vt hic in fi. Si aũt nõ fuit legitima, tunc obtinet reformationem illius ꝯdemnationis,quia tñ cõgitur ſoluere neceſſarias expenſas, vbi ſi non appellaſſet, reſtituiſſet ſimpliciter omnes.Not.iſtam gl. ꝙ clarius hic ſentit,qđ dixi ſupra gl.2.vt ꝯdemnatio,licet non legitimè facta,tranſiuiſſet in rem iudicatam,ſi nõ fuiſſet appellatum. Sed tu dic latius vt ibi dixi, ſed glo.non tollit contrarium,quod poſſet formari. Si enim appellatio non fuit legitima, quare obtinet reforma-
10 tionem condemnationis.† cũ paria ſint non appellare, vel ſruſtratoriè appellare? de appella.c.non ſolum,& cap. Romana,li.
11 6.Sed tu dic,vt dixi ſuper gl.2.†Oppo.& videtur, quod non ſolum veniat iſte paſſus miſſionem condemnandus in expenſis factis in litem,ſed etiam in illis,quæ factæ fuerunt in re,in qua facta fuit miſſio. Gl.pen.hoc fatetur,dicens illas venire,non ſolum ſi ſint neceſſariæ,ſed & ſi credebat illas expedire,per l.prætor ait,ff.de bo.autho.iud. poſſiden. & eſt ſpeciale dictum glo. in hoc caſu,alias autem non ſufficit credere illas expedire,niſi in veritate expediant, ff. de neg. geſt. l. ſed an vltro,ſecundum glo.Sufficit enim hoc caſu,quod non ſit in dolo, ſecũdum Io. And.de quo remittit ad Spec.de ſecundo decreto.§.iuxta,ver. ſicu.quid ſi actor. Et idem quod gl.tenet hic Innoc.& Hoſtien. dicit,quod licet ſecundum rigorem iuris ciuilis ſic dici poſſit, videtur tamen de iure canonico, ſeu de benignitate canonica contrarium ſentiendum, ſ. ꝙ non teneatur contumax,niſi ad expenſas neceſſarias in lite factas, vt hic, & in cap.1. de dolo & contum.& infra de pœn.c.ſuam. Mihi non placet dictum ſuũ, quia non reperitur expreſſe reuocatum de iure ca.& maxime quia ille,qui eas fecit, certat de damno vitando,& bona fide ſecit,vnde plus etiam ſecundum canones eſt fauendum ei,quã reo,qui fuit in contumacia,cum non debeat eſſe melioris conditionis ſtultus,quam ſapiens,de præb.c.cum qui,lib.6. De expenſis vero factis in lite quales reſtituantur,dic vt plene dixi in
12 cap.fin.ſupra de do.& contu.†Opp.extra glo.contra text. Aut enim iſta ap.fuit legitima,aut minus legitima.Primo caſu non debuit iſte appellans arctari ad præſtandum aliquam cautionem:

ADDITIONES.

a ZACH. Conſuetudo terræ.Vide late illuſtrem præceptorem meum do.Rochum Cur.in repe.c.fi.in 11.q.principali,ſupra de conſue.

b Non debet attendi.Vide quæ dixi in rub.de conſue. And.Barb.

c SEB. SAP. Terræ conſuetudinem.Vide d.And. Sicu. in conſi.66.incip.illud afferam in medium,col.3.in 3.uol.& Alex.in conſi.127.uiſo teſtamento,in 1.uol.cum allegatis per pænominatum d.meum d.Rochum Curtium in repe rub.de conſuetudine.q.6.

d Oneratur probare. Tu pondera, quia non bene dicit per tex.in l.1.§.initium in uerbo,ratus,ff.de poſtu.ita tenet hic Bald.Sed dic, quod hic datur forma ſecundum bonam conſuetudinem,ergo debet probari, & uide quæ dixi in rub.de conſue.ubi multipliciter allegatur iſte tex. uide Salic. in auth. caſſa.uide quæ dixi in c.eccleſia,de conſti.& in rub. de reb.eccl.non alien. Bald.hic.And.Barba.

e Rem iudicatam. Tu pondera, quia forte non bene loquitur dom.Abb. in c.1.de ſeq.refert do.Anto.ibi fuiſſe conſultum,quod ſi primo iuratur, poſtea taxatur,tertio iudex condemnet, quod ualet ſententia, quia contra ius partis.Ita tenet ibi d.Abb.ſed dom.Ant.ibi tenet contra. uide ordine,quod uoluit Bar.in l.à diuo Pio.§.in uditione ff.de re iud. uide ibi remiſſ. And.Barba.

ANT. FRAN. An debeat prius fieri condemnatio expenſarum, quam taxatio,uide Innocen.in cap.auditis de procurat.& Bald.in margarita ſua, Innocen.in uer.expenſarum,in uer.2.ubi dicunt quod expenſarum non liquidatarum poteſt fieri condemnatio reſeruata taxatione, & ita communiter ſeruatur in practica.

nem, quia quicquid fit poſt appellationem legitimam, debet ſine aliquo grauamine reuocari, de app.c. non ſolum, lib.6.facit c.1.de ſen.excom.lib.6.Secundo caſu cum fuit minus legitima,debuit nedum cautio præſtari prius,ſed ẽt expenſæ reſtitui, vt in c.quoniam.§.in aliis,vt lit.non conteſta.Paria enim ſunt, non appellare, vel minus legitimè. Sol.dic capiendo mentem Ioã.And. ꝙ vbi a prin. conſtaret de legitimitate appellationis, vel illegitimitate procedant prædicta.Idem vbi non cõſtat,ſed paſſus miſſionem non curat prius recuperare poſ. q̃ cognoſcatur de appellationis illegitimitate,ad hoc c.venerabilibus §.ſecus,& præced.de ſent. excom. lib.6. Si autem petit de præſenti poſſeſſionem,negando contumaciam, & offerendo cautionẽ, & tunc debet illico audiri quia in hoc multum intereſſe poteſt prætendere actor. Et iſte eſt proprius caſus huius c. & facit d.c. venerabilibus, & condemnatio expenſarum differtur in euentum probationis contumaciæ, vel non contumaciæ, & ſic limita d.§.in alijs,quod no.Et dicit notanter hic Inn.quod quilibet iudex,ad quem appellatur, poteſt de iure,ſi reus appellans hoc petierit, ſtatim antequam conſtet, an ſit legitima appellatio,vel non,reſtituere illi poſ.præſtita cautione, & reſtitutis expenſis,ſi certæ ſint, vel intra breue tempus certificari poſſunt, & ſic dicit intelligendum c.quoniam.§.in aliis,prææalleg. Alioquin ſi incertæ ſint expenſæ & longiores probationes requirãt, nõ retardabitur propter hoc reſtitutio poſſeſſiones,ſed fiet ſtatim reſtitutio præſtita ſola cautione,& poſtea cognoſcet iudex de appellatione, & ſi inuenerit eam, illegitimam,faciet miſſo refundi expenſas, alias non,& ſic intelligitur hoc dictum ſecũdum eum,& mouetur ad hoc duplici ratione. Prima, quia partum amittit,qui poſſeſſionem cauſa cuſtodiæ aſſignatam reſtituit, ex quo aduerſarius paratus eſt ſtare iuri, imo ei expedit,ꝙ ſic fiat,quia talis poſſeſſio nullum ius ei tribuit, & tantum poſſet differri cognitio, ꝙ probationes ſuæ a rerum natura cadetent,vt ſup.vt lit.non conte.c. qm̃. 2.reſponſo. Secunda rõ ſurgit ex appellatione, cui in dubio erat deferendum, & appellatione pendente nihil erat innouandum, infra de app.c. dilecti. Expenſarum autem refuſio retardatur, quia incertæ ſunt,nec
13 de facili poteſt fieri taxatio, vt dictum eſt, & hoc not.quia limitat multum dictum §.in aliis.†Op.2.& videtur,ꝙ non ad Papã, ſed ad ipſum delegantem debebat appellari, vt in c.ſuper quæſtionum.§.porro,ſupra de offic.deleg.Sol.doct.multipliciter. Primo, ꝙ tota cauſa fuerat delegata. hæc non eſt bona ſolutio, quia legatus iſte, qui commiſit, habebat ordinariam, vt in c.2. de offi.de leg.lib.6.committendo ergo in totum illam cauſam non deſinit habere iuriſdictionem, vt in c. ſi quis contra clericum,cum ibi no.de foro compe.Secunda ſol.ſ'm Vincẽ.quod legatus habet ordinariam, ideo poteſt appellari ad Papam,eo
a omiſſo,a & hæc bona, quia a quolibet iudice, excepto delegato Papæ ſubdelegante non in totum,poteſt appellari omiſſo me-
b dio ad Papam b 2.q.6.c.ad Romanam,de priui.c.antiqua,in fi. Et quæ ſit ſpecialitatis ratio in delegato ſubdelegãte, dic vt no. in d.c.ſuper quæſtionum. Tertio ſoluit Hoſtiẽ. ꝙ forte iſte delegatus receſſerat, ſeu fuerat reuocatus ab alia legatione, & ſic non poterat ad eum appellari. Ex hac ſolutione infertur,quod a delegato legati non poſſit appellari ad Papam omiſſo legato, ſi eſt in prouincia. Mihi non placet hoc dictum, cum ipſe habeat ordinariam, vt ſupra dixi, etiam regulariter a quolibet iu-
14 dice poteſt appellari ad Papam,omiſſo medio, ideo tene præcedentem ſolutionem.† Vlti.quærit, legatus mandat hic cauſam decidi ſecundum bonam, conſuetudinem terræ, quid ſi diuerſa ſit conſuetudo actoris a conſuetudine rei,& iudicis,dic vt no.12.diſtinctio. cap.illud, & vide in Specu. de ſen.prola.§. qualiter,poſt princip.& aliquid per Innocen. in cap.fin.de ſer. & ſuper rubr. de conſuetu. dixi pleniſſime in capit.quod clericis,de foro competen.dic vt ibi.

ADDITIONES.

a ZACH. Poteſt app.ad Papam eo omiſſo. Adde pro hoc Fel. poſt iſtum,glo. Inno.& Anto.de But.in c.cum Bertoldus,col.5.de iud.Pet.de Ancha.in c.2. de app.lib.6.quod eſt verum, niſi conſuetudo ſit in contrarium,ut not.idẽ Felin.c.ſuper quæſtionum.§.porro, ſupra de offic.deleg.& Bartho.Soci.in ſuo trac.fallen.regu.13.

b SEB. SAP. Ad Papam. Quando poſſit appellari, omiſſo medio, tradit late Dec.in cap.dilecti filii,in gl.1.infra de app.ubi ponit regulam negatiuam,ꝙ non appellatur,cum tribus limitationibus.

SVMMARIVM.

1 *Miſſio in poſſeſſionem fit reo citato abſente vel ante vel poſt citationẽ.5.& indefenſo, ſecus ſi aliquis amicus, vel procurator comparcat pro eo.3.*
2 *Citatio poſita in ædibus domus ad hoc, vt ualeat, debet poni hora congrua, & debet ſtare tanto tempore, vt ueniat in notitiam alijs.*
4 *Miſſio cauſa cuſtodiæ non explicatur officio iudicis,ſed pars debet petere,& iudex concedere,alias appellabit.*
6 *Argumentum a contrario ſenſu non ſumitur ex uerbis narratiuis.*
7 *Miſſio ex primo decreto fit etiam in abſentem cauſa reipublicæ, ſed reſtituitur abſens reuerſus præſtita cautione de iudicio ſiſti 9 & non reficit expẽſas,quas miſſus fecit,niſi fecerit circa fructus 8.*
10 *Secundum decretum non interponitur contra abſentem cauſa reipublicæ, vel non latitantem, ſed ſuccuritur actori, ut detur curator bonis,qui ſuſcipiat iudicium.*
11 *Contumacia unica non ſufficit ad interponendum decretum, ſed requiritur trina citatio cum contumacia.*
12 *Citatio fienda domi, in qua domo debet fieri, & qualiter, & quos fructus producat.*
13 *Abſens ſi malitioſe abſit, poteſt contra eum interponi primum, & ſecundũ decretum, & poteſt diffinitiue condemnari, dummodo fuerit lis conteſtat. uel ſimus in cauſis,ubi non requiritur eius conteſtatio.*
Abſens culpoſe dicitur uir ab uxore, clericus ab eccleſia, & ſimiles,qui præciſe tenentur ad ſtandum ſ.quando uxor agit contra uirum, uel eccleſia cõtra clericum,ſecus ſi agant contra ipſos aliæ perſonæ. Item præſumitur culpa in abſentem, quando poſt citationem, uel litis conteſtationem ſe abſentauit.
14 *Per citationem domi factam contra abſentem,non malitioſe, non poteſt procedi ad diffinitiuam, nec ad uenditionem bonorum fiendam ex ſecundo decreto,niſi talis uenditio proſit, & non noceat, nec ad excommunicationem, in quibus requiritur uera contumacia.*
Venditio bonorum pupilli ualet,quando talis uenditio expedit pupillo.
15 *Contra non malitioſe abſentem & obligatum perſonali non interponitur ſecundum decretum,ſecus ſi ratione uitij realis, quo caſu peruenitur ad ſecundum decretum, etiam ſi malitioſe non abſit:*
16 *Citatio domi facta non ualet,niſi in caſibus a iure expreſſis.*

CAP. IIII.

1 SI aduerſarius. †Si reus citatus ſe abſentat, nec pcurator, nec alius eũ defendit, mittit̃ actor in poſſeſſionẽ rei petitæ cã cuſtodiæ.h.d. inhærẽdo lr̃æ, ꝙ reus fuit pſonaliter citatus,& poſtea ſe abſentauit. Scđo mõ legit̃ ſupplendo ad lr̃am, maxime,vt dr̃ in glo.& ſ'm hunc verũ, & notabilẽ intellm̃ hoc intendit. Contra abſentẽ, qui non dimiſit pcuratorẽ, facta citatione domi,nullo defendente, fit miſſio. Primo thema, ex quo qõ, ſcđo ſolo,ibi,[Iure petere.]Caſus li. Aliqs citatus fuit ad cauſam,poſt citationẽ abſentauit ſe, nullũ dimittens pcuratorẽ, q̃ritur qualiter ſit ꝯ̃ ipſum pcedendũ? rñdet, ꝙ nunciatio ad domũ ipſius lr̃ma fieri dẽt, & ſi non apparet, q defendat eundẽ, actor in poſ.rei petitæ cã rei cuſtodiendæ põt induci. B.No.1.ꝙ ꝯtendens mecũ in iudicio, ẽt in cã merè ciuili, põt dici aduerſa
a rius meus,a qđ facit ad ſtatuta,ꝯcor.c.in literis,& c.itẽ cũ qs, de reſt.ſpol.& c.accedens,vt lit.nõ ꝯ̃te.No.ibi edictũ,ꝙ olim citationes fiebant p edictũ, hodie ſecus, fiunt.n. p nuncios ſpãles, vt in cle.1.de iu.& in c.cũ parati,de ap.vel p lr̃as in c. prudentiã
2 de of.dele.†No.3. ꝙ in defectũ pſonæ fit citatio ad domũ, q̃ tñ dẽt fieri publice quare puto iuri non eſſe ſatisfactũ, ſi citatio appẽdit̃ in ędib.hora incõgrua,nec dimittit̃ tãto tpe ꝙ aliis veniat i notitiã,ar.c.fi.de cle.li.6.Et de hac citatione ad domũ,qualr̃ ſit
3 fienda,& de eius effectu, j. ſubiiciã.†No & tene mẽti ꝯtumacẽ non dẽre pati miſſionẽ, ſi apparet pcurator,vel amicus,q velit eũ defendere. Ceſſat.n. hoc caſu cã miſsionis,fit.n.vt reus tædio affectus veniat rñſurus,in c.qm̃. §. in aliis,vt lit. non ꝯteſ.q̃
4 ceſſat,ex quo apparet defenſor. † Not.ibi, [Iure petere potes, &c.]Tene mẽti ppetuo,ꝙ miſsio cã cuſtodiæ nõ explicat̃ prorſus iudicis offõ,imo actor ipſam de iure petere põt. b Ex quo in
b fert,ꝙ ſi iudex ſine cã ipſam deneget, poterit actor appellare, ſecus eſt in impõne mulctæ, q̃ merè explicat̃ iudicis offõ, de
5 quo p Bar.i l.2.ff.ſi qs in ius voc.vbi videas.† Op.ꝯ̃ principiũ c. vr̃.n. ꝙ miſsio cã, cuſtodiæ fieri dẽat ꝯ̃ abſentẽ, q nõ defendit̃, nõ ſolũ cũ ſe abſentauit poſt citationẽ, ſed ẽt ſi añ cã fuit in culpa trãſferẽdo ſe ad loca remota, & nõ dimittẽdo pcuratorẽ,p hoc ff.ex q.cau ma.l. ait p̃tor, & l.ignorare,C.de reſt. mi.In qb. iurib.pbat̃ notabiliter,ꝙ ẽt ꝯ̃ abſentẽ cã reipublicæ,q nõ defendit̃,põt fieri hæc miſsio.Sol. ex gl.1. p̃t colligi duplex intellr̃s.Primus,ꝙ hic ꝯſiderat̃ abſentia poſt citationis edictũ ad effectũ faciendi reſtõnẽ veræ poſſeſsionis, ſ. cũ agit̃ poſſeſſorio.Nã ſi abſentaſſet ſe reus añ oẽm citationẽ,tũc ꝯ̃ abſentẽ nõ daret̃ reſtõ, vt in c.ꝯſultationib.de of.del. Aduerte, qa licet doc.nr̃i ſup hoc lẽtè trãſeãt, dico ꝙ iſte intellr̃s nõ pportionat̃ lr̃æ, nec eſt verus in ſe.Nõ.n.aliquo mõ colligi p̃t ex hac lr̃a, ꝙ hic ageret̃ poſſeſſorio,imo potius eo lr̃ ꝯ̃riũ,ibi,[De qb.qõ vertit̃,&c.] Quæ verba innuũt,ꝙ qõ erat hic realis,interdicta vero ſunt pſonalia,licet in rẽ ſcripta, vt l. 1.ff.de interd. Itẽ nõ eſt iſte intellr̃s verus in ſe,qa p̃ſupponit ꝙ ꝯ̃ abſentẽ ꝯtumaciter poſsit pcedi ad reſtõnem,& ſic ad diffinitiuam lit.non conteſt.quod eſt ꝯ̃ c.accedẽtes,i l 1.vt lit.non conteſt.& c. conſultationibus, de offi.deleg. ſecundum communem intellectum, qui datur ibi ad finem c. p gl.& doc.Secũdus intellectus huius c.eſt, vt ſuppleat̃ ad literã maxime, vt ſiue abſentauerit ſe añ citationem, ſiue poſtea, poſ-
ſit

ADDITIONES.

a SEB. SAP. Aduerſarius meus. De hoc late per Deci. poſt Abb.& alios in c. 1.ſupra de iud.

b SEB. SAP. Petere poteſt. An miſſio in poſſeſſionem ex 1.decre.quæ fit cauſa cuſtodiæ expediatur iudicis officio,traditur in l.iubere cauere, ff. de iur. om.iud.maxime per Bar.ibi col.fi.& per Mod.

Universidad de Deusto Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

sit fieri missio causa custodiæ, ex quo absens non defendit. Iste intellectus est verus in se, sed impropriat literam, inquantum oportet supplere, maxime. Ego pono duos alios intellectus. Primus, ꝙ consultatio fuit hic facta prout contingit de facto, quia aduersus transtulit se post citationis edictum, & Papa rñ ad verba consultationis, nō aūt voluit per illa verba, [Post citationis
6 edictum, &c.] notare iuris ministerium. † Nec valet arg. in ℨrio sensu hic, tum quia ista sunt verba narratiua, tum quia reperit ℨrium in iure expressum, vt in iuribus superius alleg. Secundus intellectus est, quia ponderatur absentia post citationis edictū ad effectum peruenièdi ad missionem effectualem, vt sic post lapsum anni efficiatur missus verus possessor in realibus, vel in personalibus possit peruenire ad secundum decretum. ad ista autem non peruenitur nisi contra verum contumacem, & sic oportet, ꝙ contumacia detegatur, vt l. Fulcinius. §. 1. ff. ex quib. cau. in poss. catur, & no. in cap. consultationibus, de offic. deleg. & in cap. dilecto, de verb. sig. hæc autem contumacia non detegitur, si citatio non præcessit absentia. Itē posset esse ista missio, non detecta contumacia prius, sine aliquo effectus, vt si absens postea compareret, & probaret necessariam & probabilē causam absentiæ, vt d. l. ignorare. Primum autem decre. quia est modici præiudicij, sit contra absentem, qui non defenditur
7 & ex his habes verum intellectum capituli. † Sed contra prædicta oppo. videtur enim secundum ea, quæ dicta sunt, nullam esse differentiam inter absentem causa reipublicæ, & aliter absentem, contra ferè totum titulum, ff. ex quib. cau. ma. Nam, vt ex prædictis patet, ita fit missio contra absentem ex causa reipublicæ, sicut contra alium Sol. Innoc. hic quantum ad propositum ponit tres differentias Prima, quia in causa appel. procedit
a contra absentem, sed non contra absentem causa reipu. a vt l. fi. ff. ne quis eum, qui app. Secunda differentia est, quia propter absentiam causa reipu. non proceditur ad venditionē bonorum, missio tamen fit ex primo decreto, quia non reperitur in hoc priuilegiatus, vt d. l. ignorare Hæc differentia mihi non placet, quia idem est in aliis. Et quo enim non latitat causa fraudandi creditores, non debet interponi secundum decretum, licet non sit absens causa reipub. vt probatur in d. l. Fulcinius. & no. Innoc. in d. c. dilecto, & gl. in cap. consultationibus, de offic. deleg. Tertia differentia est secundum eum, ꝙ allegata causa absentiæ, iudex non debet festinare ad missionem, & si festinet & postea absens probet absentiam causa reipub. restituetur aduersus missionem, ff. de dam. infec. l. si finita §. si forte. Hæc differentia non placet quo ad casum nostrum, loquitur enim ille §. si forte, de missione ex 2. decre. quod non debet interponi, ni
8 si contra latitantem, vt d. l. Fulcinius, & not. in aliis iuribus superius alleg. merito sit fuit interpositum contra absentem causa reip. reuocatur. Et hoc non solum procedit in absente causa reip. imo idem in alio absente probabiliter, vt dicitur in d. §. si forte. quare puto, ꝙ quo ad casum nostrum. † respectu missionis fiendæ ex primo decre. nulla in hoc sit differentia inter absentem causa reip. vel aliter sine contumacia. vterque enim cogitur se defendere causatiue. † si nolunt pati missionem. debebant. n. dimittere procuratores, vt d. l. ignorare, de resti. mi. & l. ait prætor, ff. ex quib. cau. ma. & in l. eos qui, C. de app. & hic in gl. Quare puto, ꝙ quantuncunque reuersus probet absentiam causa reip. non per hoc restituitur in pristinum statum, sed proceditur, prout habetur in c. quoniam §. in aliis, vt lit. non conte. Alias autem hæc missio esset potius verbalis, quam realis, & tamen iura præsupponunt absentiam causa reip. & nihilominus permittunt missionem ex primo dec. vt in iuribus superius alleg. Hęc puto vera, nisi in nulla culpa reperiatur absens, vt quia dimisit procuratorem, & defunctus est, vel non potuit reperire procuratorem, & tunc merito absenti subueniendum est, vt in l. sed si per prætorem, in princ. & quod ibi no. ff. ex quib. cau. maio. & in l. nec non, eo. tit. & quod no. in c. querelam, de procu. & secundum prædicta intelligo quæstionem, quā ponit hic Inno. & Ioan. And. post eum, in qua dicit, ꝙ si aliquis missus sit in possessionem, tanquam verus poss. & is, ℨ quē facta est missio, postea veniens probet, ꝙ ex iusta causa aberat, restituitur ei possessio, ff. de dam. infec. l. si finita. §. si forte, & leg. & not. in c.
8 cum Bertoldus, de re iud. & idem dicit in pupillo. † Nec videtur secundum eum, ꝙ talis absens teneat restituere expensas, quas missus fecit super obtinenda possessione, vel eundo ad iudicū vel in aduocatis, vel in aliis. Nam cum non soluātur, nisi ratione contumaciæ, C. de iud. l. fancimus, & talis passus missionem contumax reputari non debeat, ex quo iusto impedimento detinebatur, vt patet in eo, quod legi. & no. de cler. non resident. c. inter quatuor, in fi. per consequens patet, ꝙ nec ad expensas tenetur, subiungit tamen multum no Innoc. ꝙ cum hæc missio in possessionem non solum causa cōtumaciæ absentis fiat, sed etiam ratione iuris illius, qui præsens est, hinc est, ꝙ super hoc fit summaria cognitio, vt legi. & no. in c. quoniam. § pen. supra vt lit. non contesta. Credit ipse talem absentem cogendum, vt præstet cautionem de iudicio sisti anteq̄ possessionem recuperet, & expensas soluat, si quas forte possessor fecit circa fructus.
ff. de pet. hær. l. si a domino. §. fi. non autem expensas factas in
9 missione, vt supra dictum est. † Nota bene hoc dictum, ꝙ quantuncunque passus missionem doceat de impedimento, pp quod excluditur ꝓtumacia, licet releuet a ꝓdemnatione expensarū, cautionem tñ de iudicio sisti præstare tenetur Hoc dictum limitat Io. And. supra c. prox. qñ sine culpa iudici apparet, reum non ꝓtumacē, vt quia captus a latrunculis, vel pons est fractus vel aliquid simile accidit, secus aūt cum culpa iudicis, grauantis excusat ꝓtumaciam, tunc enim ēt cautionē tenetur præstare vt no. 3. c. prox. D. meus d. Card. renuit, ꝙ ēt in casu præcedenti non tenet præstare cautionē, ex quo non reperitur, in ꝓtumacia, arg. c. sacro, de sen. exc. & hoc plus placet, q̄ dictum Inn. hęc enim cautio præstatur ad cautelā pp præsumptionem præteritæ ꝓtumaciæ, arg. c. de do. & cont. lib. 6. Sed ex quo docet de nō ꝓtumacia, cessat illa rō, nec debet iste onerari sine culpa, quia rem, quæ culpa caret, in damnū vocari non quenit, de sti. c. 2.
facit. c. venerabilib. §. secus, & §. pced. de sen. exc. lib. 6. Si rñ iste
ante oīa, negando ꝓtumaciam. peteret possessionē, tunc faceor ꝙ deberet præstare cautionē, secus si ante oīa vellet se excusa-
10 re, vt no. 3. in ca. proxi. & d. cap. venerabilib. & c. sacro. † Sed circa prædicta q̄ro, quia dixi fm decr. non interpondū, ℨ absentem cā reipub. vt in d. l. ignorare, nec ℨ non latitantē, vt d. l. Fulcinius, tenet ne pñs expectare si longo tpe absentē, cum forte de facili citari non possit? Dic ꝙ non, sed si non sperat de proximo reditus, pōt petere, vt bonis det curator, qui suscipiat iudicium, vsq; ad diffinitiuam, arg. opt. in l. ab hostib. ff. ex qui. cau. ma. & fin. no. Bar. in l. non ignorare, præalle. & in l. si finita. §. Iulianus, ff. de dam. infec. quod tenebis ꝓpetuo menti. Glo. vlt. in prin. est facilis, postea colligit quem liber teneri ad ꝓcuratorē dimittendū, qualitercunq; sit absens, alias requisitis amicis &
11 facta denunciatione, si nō defendat, procedetur ℨ eum, vt hic dī. No. ex ista gl. ordinē procedendi ad interpōnē primi decreti Si enim est pñs, dēt citari alias requirēdi sunt amici. Et an hoc sit necessariū, dic, ut plene dixi in c. cām, de do. & ꝓtu. Ire non comparentib. amicis fienda est denūciatio domi, vt hic † No. ex gl. iuncto tex. ꝙ prima ꝓtumacia non sufficit ad decretū interponendū. Nam hic præcessit citatio, nihilominus Papa mandat, vt iterum fiat citatio ad actū missionis, qđ clarius tenet hic
b Inn. Dēt enim precedere trina citatio, b vt nor. gl. in c. querela. de procu. 73. dist. c. honoratus, & 4. q. 5. c. quisquis, & plene per gl. & Bar. in l. si finita. §. Iulianus, præal. dixi in c. qm. §. in aliis, vt
12 li. non ꝓte. & oīno vide, qđ scripsi in c. 1. de iud. † Sed o pro decreto ne tex. & gl. circa istā citationē domi fiendā, q̄ro, in qua domo est fienda, & qualiter, & an &qñ possit fieri ad domū, de his olbus, & aliis multis, vide in d. c. cām. Sed hic tñ inferā, ad quos actus possit peruenire p citationē domi factā. † Circa qđ instar
13 hic Inn. & capiendo eius mentē, pono duas ꝓpones no. Prima sit ista, ꝙ ℨ absentem malitiosē, seu culposē, procedi pōt media ad primum, & secundum decre. sed ēt ad sententiam diffinitiuam e si status, & qualitas causæ sine incommodo hoc patiuntur, vt quia contestatio litis est facta, vel est talis causa, in qua procedi lite non conte. absentia non obstante. Ad hoc c. qñ. §. l. & seq. ut lit. non ꝓtest. c. fi. de do. & contu. qui ma. accu. poss. c. & c. prælatum, qui fil. sint legi. Et inter cætera dicit Innoc. no. ꝙ præiumitur malitiosa absentia, ubicunque tenet quis aliquid facere, & abest, & puta, tenetur clericus residere in ecclesia, & maritus cum uxore, & ideo si absunt sine iusta cā, ℨ eos procedi pōt ꝓ citationem domi factā, vt in d. c. 1. qui ma. accu. poss. & d. c. prælatū, qui fil sint leg. & d. c. ex tuæ, de cler. non resid. Hoc tñ singulariter limita, quando vxor agit ℨ maritum, vel ecclesia ℨ specialibus a iure expressis, pro hoc c. causam, & quod ibi dicit, quod citatio c ad domum, regulariter non valet, nisi in ca

ADDITIONES.

a ZACH. Sed non contra absentem causa reip. Limito hoc dictum non habere locum in absente ēt causa reip. absentia tamen affectata, ut no. Lud. Ro. de suo 593. inci. 1. tu habes, ꝙ quamuis absentes, pro quo fa. quod dixi in ꝓpo. ad istum in c. exposuit, nu. 14. in uersi. absens ex publica, supra de dil.
ANT. FRAN. Dicas ꝙ absens ex cā reip. excusatur, quandiu durat effectus & eo finito, quandiu potuerit redire, sedm qualitatem suæ personæ, l. si cui §. tam diu, ff. ex qu. cau. ma. Et intellige q. ꝓs absentiæ eōptatur a die cessus usque ad reditū, si ob commodum sui non abfuit, quia tunc diuersi affectata absentia, ut p Bar. in l. abesse, eo. tit. ex quib. cau. ma. Et adde q. quis abesse non soluma die, quo recedit, sed a die quo se præparat ad iter ut p Bar. in l. ab hostib. in 8. col. sed simpliciter, in 2. col. in princ. ff. ex qu. cau.
b SEB. SAP. Trina citatio. An missio in pos. ex primo decreto requiratur trina citationem, an uero sufficiat unica, tradit Fel. late in c. quoniam contra spoliatum, col. 9. an uer. dilationes, infra de prob. ubi dicit magis communem opinionem esse, quod requirat trinam citationem.
c Sententiam diffinitiuam. Vide pro isto dicto Inno. Ange. in l. 3. §. prætor, ff. de dam. infe. & in l. properandum. §. si quidam. C. de iud. & Bald. in l. plerique, ff. de in ius uoc. Io. de Imo. illud tenet in c. tuæ de cle. non resid. & Ioannes de Imo. in d. l. 4. §. prætor ait, uide remiss. ibi. And. Barb.

ret de malitiosa, vel culposa absentia, vt dicam in sequenti cōclusione. Et est diuersitatis rō, quia quantum ad extraneam persōnam, non videtur esse absens causa malitiæ, cū eius respectu non teneatur adesse. Sed contrarium vī, quia hac rōne considerata dī, ꝙ si quis tenetur soluere certo loco & termino, si tunc abest, vī. malitiosē abesse, cum teneatur adesse, seu esse præsens ad aliquid, sad solutionem faciendam, & sic vī, ꝙ procedi possit contra talem, & ad missionem, & ad diffinitiuam sententiā, sed hoc non placet Inno. vt hoc casu possit procedi ad sententiam, licet valeat procedi ad missionem in possessionem. Et est ratio diuersitatis, quia non ita præcise teneturad soluendum, si cui maritus ad debitum vxori reddendum, & clericus ad eccle
a sie seruiendum, a quod est bene notandum pro similibus casibus. Item dicitur quis malitiose, vel culpose abesse, cum recepta citatione, recessit, vt hic, vel li. contesta. vt plene dixi in c.
14 causam, de do. & contu. † Secunda conclusio est ista, contra absentem non malitiose seu culpose non potest procedi per citationem domi factam seu fiendam ad diffinitiuam sententiam, etiam vbi status, vel qualitas causæ patitur, vel ad ea, quæ sunt grauis præiudicij, puta ad venditionem fiendam ex secundo decreto, vel excommunicationē, quia in istis requiritur vera contumacia, facit c. consultationibus de offi. deleg & l. Fulcinius, ff. ex quib. cau. in poss. ea. Et illa lex facit vehemens arg. in hac materia. Si enim non sufficit citatio ad domum, vt fiat venditio, ni
15 si latiter, vt ibi no. multo fortius non sufficit ad diffinitiuam, ad hoc quod no. gl. in c. consultationibus, de offi. deleg. Hoc tamē quod dixi de venditione, limita vt singulariter no. Inno. in c. di lecto, de verb. signif. vt non possit fieri contra non latitantem, quando scilicet absentibus vel pupillis. non expedit, & sic in dā
16 mni eorum, secus, vbi eis expedit, b vt quia debitum vsurarum vrget, & vtilius est vēdere rem, in quam facta est missio, quam quod vsuræ currant, vt d. l. Fulcinius, §. adeo, & plenius per Inno. in loco prælle. vide etiam Bar. de hac citatione domi fien
17 da, in l. v. §. prætor ait, ff. de dam. ife. † An autem per hanc citatio nem domi fiendam contra dolose, seu culpose non absentem, possit procedi ad transferendam possessionem ex secundo decreto, nnoc. aperte hoc non tangit, potius tamen sentit, qđ sic dum negat venditionem posse fieri. & translata vera possessione dicit, quod si absens postea probauerit, quod ex iusta causa aberat, restituetur ei possessio, vt d. l. si finita. §. si fortè, de damn. infe. & de re iud. c. cum Bertoldus. in contrarium facit l. Fulcinius. ff. ex quib. cau. in poss. ea. vbi expresse requiritur latitatio, vt detur vera possessio ex secundo decre. ergo non sufficit citatio domi facta, & idem sentit Bar. in l. 2. §. prætor ait, præall. Sed concord. sic, quod aut hæc missio fit cōtra obligatum actio personali, & requiritur latitatio, aliter missio in veram possessionem est nulla. ita loquitur l. Fulcinius, aut fit contra non obligatum, sed ratione vitij realis, vt in causa damni infecti, & hic non requiritur necessario latitatio, sed ex quo non defenditur, potest interponi secundum decret. non enim hoc casu requiritur necessario latitatio, cum non agatur contra obligatum personaliter, & iste est proprius casus l. si finita. §. si fortè. sed qđ postea docetur de iusta causa absentiæ, fit restitutio, vt d. §. si forte. hoc voluit Cy. in d. l. ignorare, C. de restit. mil. & Bart.
18 in l. §. si forte, sic distingue & intellige Inn. hic. † Et adde ad prēdictum notabile dictum Inn. in c. significauit. de testib. vbi
c dicit, quod citatio c ad domum, regulariter non valet, nisi in ca sibus specialibus a iure expressis, pro hoc c. causam, & quod ibi dicit, supra tit. prox. & d. l. 4. §. ait prætor, & hæc sufficiant.
a SEB. SAP. Seruiendum. Vide do. Abb. in c. quoniam, §. porro, col. pen. supra de non contest. vbi limitat illud, quod dicit hic, quod præsumitur clericus absens malitiose, & maritus ab vxore, vt non procedat, quando præcesserit legitima causa legitima absentiæ, vt ibi per eum. vide Alexand. in leg. in bonis, col. 6. ff. de in litem iur.
b Expedit. Non posse fieri venditionem, si expediat pupillo, vide tu glo. in l. 3. ff. de accep. & ibi Ang. vide glo. in cap. quæcunque, C. de bo. li. vide Lud. Rom. cons. 310. Bal. an l. contra iuris. ff. de pac. & in l. cum hi. §. si causa. ff. de ver. And. Bar.
c SEB. SAP. Quod citatio. Vide Fel. in c. in nomine domini, col. 7. ver. vno casu fallit, infra de test.

Vt lite pendente, nihil innouetur. Rubrica.

Supra in præcedentibus titulis visum est de quadam innouatione, quæ fit contra absentes contumaces, quia fit missio in possessionem, quando proceditur ad excommunicationē, vel ad sententiam diffinitiuam: sed ne crederet aliquis, ꝙ eodem modo circa statū causę pendētis posset aliquid innouari, vt mutatio fiat circa statū reorum, ideo competenti ordine annectitur hæc rub. Et no. ꝙ hæc rub. formatur negatiuē, ex quo inferr. ꝙ regulariter lite pendente nihil est innouandum. Quādo autem dicatur lis pendere, a quoad materiam huius titu. vide no. in elem. 4. eo. tit. & ibi glo. 11. quæst. 1. cāp. vltimo, & 16. quæst. 4. c. volumus.

ADDITIO.

2 Lis pendere. Adde quando dicatur lis pendere, Are. consi. 92. Alex. consi. 9. 4. lib. do. de Ro. decis. 279.
Lis pendere. Adde quando dicatur lis pendere, v de quæ remissi ad Bal. in l. 2. C. de rela. & quando dicatur causa pendere, vide Bar. in l. causas, C. de transf. & Ang. in consi. 192. & tex. in l. 2. §. fin autem pendentes, C. de iur. calum. & Ange. ibi, & limita non habere locum in tertio innouante, lite pendente, quia tex. est cum glo. fin. in l. creditor, post princ. ff. mand. secundum Bald. in l. si quis filio. §. fin autem, ff. de iniu. testamen. vide do. Pet. in clemen. 2. vt lit. penden. And. Barb.
ZACHAR. Quando dicatur lis pendere. dicas multis modis, & dic quod dicitur lis pendere diuersis respectibus. dicitur pendere, primo per oblationem libelli, vt in l. 1. C. vt li. pen. secundo per appellationem, vt in ti. nil noua. ap. pend. Tertio per relationem, & consultationem factam superiori per iudicem, l. ex eo, C. de appel. Quarto per recusationem iudicis, c. 2. requiris, & c. cum spirituali, de app. & in l. apertissimis, C. de iud. Quinto per integrum restitutionem postulatam l. 1. C. in integ. rest. posiu. nil noui fieri. Sexto per libelli porrectionem factam princ. l. 1. & 2. C. quando li. prin. dat. Septimo per impetrationem iudicis, vt c. suggestum, de app. & in c. causam, il 2. de testi. & per Car. in cle. 2. vt li. pen. in 4. opp. vbi etiam dicit, quod lis dicitur pendere per commissionem causæ, & hæc procedunt quoad effectum impediendi innouationem, vt ibi per Car. in 4. opp. alias ad inducendū pendentiam litis, requiritur lit. contest. vt ibi per eum in 5. oppo. & adde quod etiam litis pendentia inducitur per citationem solam, vt in capit. gratum. de off. deleg. & hoc si citatio peruenit ad citatum, uel per eum stetit, quominus peruenire. & si citatio sit facta cum tali expressione causæ, quod reus citatus possit instrui, super quo conueniatur, vt plene per Car. in d. cle. 2. & quando citatio est facta a iudice competente, vt per Alex. in l. cum notissimi, C. de præscrip. & intellige, quod est necessarium, quod de tali citatione sit facta relatio per nuncium apud a. 2a, vt per Car. in clem. 2. vt li. pen. & per Alex. in l. si. ff. de eo per quem fac. erit. & adde quod per citationem nunci inducitur pendentia litis in curia Ro. sed extra eam non, vt per d. de Rot. in deci. 283. inci. cle. 2. in nouis, & per eosdem in deci. 472. inci. præsuppositio, in nouis. & effectus pendentiæ litis est, vt ea pendente non possit aliquid in nouari. l. cum aliquis, & ibi plene per Bar. de iu. deli. & habetur per Spec. in ti. ut li. pen. per totum, quod est verum, nisi in causa matrimoniali, in qua pēdente lite inter uirum, & mulierem potest contrahi matrimonium cum altero, nisi primum matrimonium sit probatum, vt per Spec. in ti. de spon. in 2. a. in uer. 53. & eodem modo, quando timetur quod possessor debeat dilapidare fructus rei possessæ, super qua est mota lis, quia tunc pen. li. fit sequestratio, vt per Bald in l. fin. in 4. col. C. de edi. diui Adr. tol. & si lis pendet per app. & innouatur, reuocantur. . oia per uiam attentatorū, ut in c. non solū, de app. in 6. & quomodo formatur libellus super tali reuocatione innouatorum, uide per Spe. in ti. ut li. pend. per totum, & D. de Ro. decis. 60. inci. attentata, in nouis, ubi dicunt, quod talis reuocatio potest peti vsque ad conclusionem in causa, & adde etiam quod penden. li. de contractu coram iudice seculari, potest recurri ad episcopum super obseruatione iuramenti appositi super contractu, vt l. 1. C. de reb. cred. & per Alex. in l. sepulchri, de sepul. viola.

SVMMARIVM.

1 *Lite pendente, sine causæ cognitione, reus non priuatur commodo possessionis, etiam si princeps rescripserit, non considerato, an iuste vel iniuste possideat. 8.*
2 *Archiepiscopus potest facere ante se crucem portari in sua prouincia, sed uō extra, nisi ex priuilegio.*
3 *Insignia denotantia superioritatem possunt ex priuilegio, vel consuetudine, vel præscriptione portari vbique, alias non, nisi in quibusdam casibus specialibus. 7. 9. vtrum autem sufficit alterum istorum ad portanda insignia prædicta, vide 9.*
4 *Donec agitur de ualiditate priuilegij, vel si priuilegium fuerit concessum, quis non priuatur sua possessione, etiam si sit contra ius.*
Et vide pulchram materiam infra de priuilegiatis, & quomodo priuilegia uti, & gaudere valeant.
5 *Causa commissa decidi de iure, intelligitur tum de iure communi, quam speciali.*
6 *Rescripta, vel priuilegia in præiuditium possessoris lite pendente præsumuntur surreptitia, & ex certa scientia principis non emanata.*
Priuilegia concessa contra communem cursum priuilegiorum, præsumuntur falsa.
7 *Episcopus potest celebrare in aliena diœcesi, etiam in pontificalibus.*
Insignia non denotantia superioritatem, sed dignitatem insigniti, possunt vbi que portari.
8 *Præscriptio tanti temporis, cuius non extat memoria, præsumitur facta cū titulo, alias absque titulo nunquam præsumeretur, nisi testibus viuentibus probari posset. 10.*
Titulus putatiuus cum spatio 40. annorum, sufficit ad præscribendum.
10 *Insignia pontificalia, an possint per inferiorem episcopo præscriptione acquiri?*
Iuris dictio episcopalis, etiam cum territorio potest præscribi.
11 *Lis quando dicatur pendere, vide hic remissiue, & etiam quædam, quæ lite pendente reuocantur.*

CAP. I.

1 Memoria. † Lite pendente, reus commodo possessionis suę priuari non debet. h. d. vel summa sic notabilius. Priuilegium etiam a principe impetratum, per quod priuatur qs sine causæ cognitione, lite pendente, vsu possessionis, tanquā surreptitiū non valet, seu tanquā rationi obuium, est reuocandum. Primo decisè ponit querelam. Secundo prouidet, ibi, (Statuimus.)

Casus

Universidad de Deusto
Biblioteca

Casus lit. Archiepiscopus Eboracen. ex priuilegio apostolicę sedis faciebat crucē per Angliam ante se deferre. Papa ad petitionem Cantuarien. archiepiscopi prohibuit per literas suas Eboracen. ne crucē deferri faceret ante ipsum, donec cognosceret, an de iure hoc facere posset: vnde Eboracen. de hoc cōquestus est domino Papæ, quare ipsum priuauerat sine causæ cognitione: vnde ipse scribit eidē Eboracensi, statuens vt non obstātibus literis prohibitionis sibi factæ ad petitionem Cantuariensis, faciat crucem ante se deferre, sicut ei concessum est per priuilegium, quousque per sententiā decernatur, an de iure hoc facere debeat. Ber. † No. 1. q de iure non licet archiepiscopo extra suam prouinciam facere ante se crucem deferri, sed in prouincia sic, etiā per loca exempta, vt est tex. no. in clem. archiepiscopus, de priuil. † No. 2. q valet priuilegiū, & consuetudo de vtendis insignibus denotantib. superioritatem in loco vtētis iurisdictioni non subiecto, & de hoc aliquid dicam. infra. † No. 3. q pēdente lite super validitate priuilegij, seu an fuerit priuilegiū cōcessum, vel non, priuari qs non debet, vel interdici vsu possessionis, vel quasi, etiam si illa possessio sit contra ius, & hoc vltimum est notandū, & vide tex. opt. huic concor. de priui. c. cum persona, lib 6. † No. 4. ibi, [De iure, &c.] iuncta gl. fi. arg. op. & mēti commendandum, q si mandatur causa decidi de iure, seu secundū ius, non intelligitur solum de iure cōmuni, sed etiam de iure speciali, & sic secundū priuilegia, & consuetudines, & alia a iura a specialia iuri communi 3ria. Satis enim dicitur decidi cā secundum ius, cum illa iura specialia admittantur a iure. Et vide quod dixi in c. 3 3. titu. prox. & plenius super rubrica de consue. Et maxime procedit hoc dictum, quando sit mentio de iure in materia, in qua tantum militat ius speciale, vt hic erat. † Vltimo nota, q princeps reuocat literas concessas in præiudiciū possessoris, lite pendente. Ex quo infero, q si hodie tales literæ cōcederentur, præsumerētur falsæ, vel subreptiæ, & non emanasse ex certa scientia principis, b & sic esset expectāda iussio, arg. c. cum adeo, & qd ibi no. de rescriptis. priuilegia enim concessa cōtra cōmunem cursum priuilegiorum, præsumūtur falsa, vide tex. cum gl. no. in c. cauſam, de testib. & in c. quod super his, de fide instru. † Opp. contra tex. videtur enim, q cessantibus priuilegio, & cōsuetudine, licitum sit archiepiscopo ante te deferre crucem in prouincia aliena c per l. 1. de offic. procon. vbi proconsul vtitur insignijs in aliena prouincia, & præfectus prætorio vrbis, & præpositus sacri cubiculi etiam post depositas administrationes, vt C. de præpo. sa. cubi. l. 1. lib. 12. Soluit Host. post Gof. q contraria ponunt casus speciales: vnde cessante priuilegio, vel possessione, iussē perisset Cantuarien. quia ex tali delatione lædebatur honor ipsius, cum talia insignia denotent maioritatem, & præsidentiam loci, in quo quis vtitur illis, de quo in c. ex tuarum, de auth. & vsu pal. & sic transeunt communiter doctores. Sed contra hoc dictum facit, quod notatur in clem. archiepiscopo, de priuile. vbi glo. communiter approbata dicit, episcopum posse celebrare in aliena diœcesi in pontificalibus, etiam sine licentia episcopi proprij. videmus enim ex generali consuetudine prælatos vti annulis, etiam in aliena iurisdictione. Ideo cōcludo sic, q quædam sunt insignia denotantia superioritatem in loco, & illis quis non potest vti, vt hic, & in cap. antiqua, de priuil. quædam sunt, quæ denotant dignitatem insigniti, non tamen denotant superioritatem in loco, vt vsus annuli, & similium, & procedit contrarium, quod nota. & hoc satis est de mente Hostien. hic, & in cap. ex tuarum, præallegat. † Sed quæro, quid, si cessaret priuilegium, si consuetudo extaret, nunquid debebat exui possessione lite pendente? Innoc. dicit, q non, quasi velit hunc text. & eius dispositionem locum d sibi vendicare, etiā ratione solius possessionis, d & sic transeunt cōmuniter doc. Sed contra hoc dictum facit tex. no. in c. cum personæ de priuile. lib. 6. in fi. & ibi gl. non enim debet conseruari in possessione contra ius habita, præsumitur enim illam vsurpasse, 100 dist. c. contra morem. 95. dist. c. peruenit. vnde hic cōseruatur in possessione, lite pēdente, quia allegabat priuilegiū, & in d. c. cum personæ. secus si allegasset præscriptionē duntaxat. vt in d. c. cum personæ, in fi. & dic, vt ibi no. pro ratione diuersitatis. † Vlterius quæro, nunquid valeat cōsuetudo absque priuilegio? gl. vlt. sentit, quod non, dum mētionem facit de priuilegio duntaxat Sed Inn. sentit oppositum, e æquiparat enim in hoc casu priuilegium & consuetudinē, dicēs, quod rescriptū quod emanauit ad instantiam Cantuarien. non debuit præiudicare priuilegio Eboracen. vel consuetudini approbatæ. Idē Hostien. restringit tamen hoc, quādo per cōsuetudinem tale ius acquiritur non personis personaliter, sed ecclesijs realiter, & sit adeo inueterata, q ipsius contrarij non sit memoria, de verbo. sign. c. super quibusdam. personis autem personaliter tale ius per consuetudinem acquiri nō potest, secundum enim, alle. ad hoc c. ex tuarum, de author. & vsu pal. hoc dictum, vt valeat consuetudo, sicut placet, & vt probari hic in tex. ibi poneratur cōsuetudo, vt patet ibi, [Consuetudinis, &c.] Ex his singulari. no. quod vsus insignium denotātium superioritatē, potest per prælationem acquiri, seu consuetudinem in alieno territorio. Et in quantum Host. requirit tātum tempus, de cuius initio non sit memoria, intelligo, vbi præscribens non habet titulum putatitium, quo casu cum hæc præscriptio sit cōtra ius, requiritur titulus, alias cum titulo sufficit tempus 40. annorum, vt in c. de præscr. lib. 6. nec miteris de eo, quod dixi de titulo, quia ista nō est proprie consuetudo, cum detrahat iuri certæ personæ, vide tex. cum gl. no. & per Ioan. And. in c. non est, de consue. lib. 6. † Et facient hæc ad quæstionem norabilem, hic non tactam per aliquē ma f iorum nostrorū, an insignia pontificalia possint cōsuetudine, g vel præscriptione per inferiorem episcopo acquiri? g Host. in c. cum cōtingat, de æta. & qual. quod sic, & refert Ioan. And. in c. Abbates, de priuil. lib. 6. ted ipse Ioā. And. in d. c. Abbates, tenet contrarium per illud c. Abbates, vbi solum fit mentio de priuilegio. ad idem c. peruenit. 2. & c. illud. 93. dist. quę iura videntur h innuere, h q in istis solum valet priuilegium. Ego dicerem, q per tantum tempus, de cuius initio non est memoria hominū, possunt quæri, per præal. c. super quibusdam, vbi pater, q etiam iura principum acquirūtur per tantum tempus. Item in casu temporis præsumitur titulus, vt in d. c. 1. de præscr. lib. 6. Item video, q totum ius episcopale in iurisdictione cōsistens, potest præscribi per inferiorē, si habet titulum, vel præscriptionem tantum tempus, de cuius initio non est memoria, vt in d. c. audiris, & in c. cum olim, de præscri. etiā cum territorio certę partis diœcesis. vt in d. c. auditis. & no. Ioan. And. in c. si episcopus, de off. ord. lib. 6. dixi in c. cum contigat, de foro comp. fortius pos- sunt præscribi hęc insignia. Ista enim non sunt ordinis episcopalis, sed sunt quædam insignia, quæ solent inferioribus concedi, ad honorem ecclesiarum suarum, vt in d. c. Abbates, & c. 1. de. Apostolicæ, non ergo apparet ratio, quare nomine ecclesiæ non possit per inferiorem quæri non possit, & aliquid facit ad hoc ille tex. cum prædictis. Ad c. peruenit, & c. illud. dico, quod ibi non probatur titulus, vel præscriptio tanti temporis, de cuius initio non esset memoria, ad idem c. veniens, de præscri. cum ibi no. Videtur tamen, quod Host. tractat hic, qualiter reuocentur attentata, lite pendente. Et quando dicatur lis pendere, ego remitto ad no. cum gl. notabilē in clem. 2. vt lite penden. & ad no. per Innoc. in c. cum M. de const. & in c. dilecto de excep. & aliquid in c. ecclesia, infra eod. & in auth. litigiosa, C. de litig. Glo. nostra alia aliud habent.

ADDITIONES.

a SEB. SAP. Alia iura. Vide Abb. in c. Cumana, in glo. in verbo de iure, de elec. Fel. in casu generale, dictum. 1. & in c. 1. in 2. no. de spon. & in c. hinc in causam, vbi etiam Dec. in fine prob. & Iaf. in 1. præscriptione, C. si contra ius vel vtil. publ. & in l. omnes populi, col. 5. de iust. & iur. And. Sicam. contra. in ci. illud afferam in medium, col. 3. in 3. not.

b Scientia principis. Tu vide l. cum auus, in verbo moris nostri, C. de emancip. vbi literæ, quæ morem principis non tenent, non valent. And. Barb.

c Prouincia aliena. Vide in literis, C. de prox. sac. scr. lib. 12. per quem text. dicit quod rector potest ire cum insignijs doctoralibus. vide, quæ ibi remitto, & adduco Nico. de Neapo. & distinguo aut est biretum, & potest, quia non habet superioritatem. Aut est mara, & non potest, quia sapit superioritatem. And. Barba.

ZACHAR. Adde pro hoc dicto, & eo. quod habetur supra eo. num. 1. illum in cap. 1. nume. 8. & quod ibi posui in apost. meis in verficu. aduerte, supra de transl. epis.

d Solius possessionis. Sed do. Card. dicit, q sufficit allegare titulum, & est ibi d. c. cum personæ. Tu pondera, quia si possessio est antiqua, procedit hoc dictum: quia purgatum est vitium ex longo tempore, vt dicit fing. in c. 2. de in integ. resti. & voluit d. Ant. in c. fi diligenti, de præscr. & in c. cum tionibus, de iure pa. probatur in l. fi. C. vnde vi. aut est recens, & tunc secus ita procedit dictum Inno. hic. And. Barb.

e Sentit oppositum. Tu pondera, quia sufficit priuilegium, sed non conficitur hoc decidit c. peruenit. hic alle. coniuncta sua glos. quæ dicit quod non potest possidere, alle. c. cauſam quæ, de præscr. Ideo est distinguendum, aut est archiepiscopus, & sufficit consuetudo, quia potest possidere. Aut est alius, & sufficit consuetudo, quia non potest possidere. And. Barba.

f ANT. IRAN. An insignia pontificalia. Circa hoc, quod dicitur hic de insignibus, dicas, quod inferior non potest uti insignibus superioris, etiam de consuetudine, vt per Ioā. And. in c. Abbates, de priui. lib. 6. in fine. & tex. in c. peruenit. 2. & in c. illud. 83. dist. quod intellige verum, nisi de tanto esset tam longa ua, vt de ea memoria in contrarium non existeret, secundum Host. in c. cum contingat, de æta. & quali. per c. super quibusdam, & in §. præterea, de ner. fig. dicas tamen, q si superior concessit illis insignia, & postea illis vti, & etiam posset illa legare & donare, dummodo illa insignia, ut per Flor. de san. Pe. in 1. numismatum, de usufr. & addes, q hoc non licet priuatis uti, nisi in signum subiectionis, & reuerentiæ, de consensu principis, ut per Bar. in tract. de insig. & ar. in 1. col. 2. quod enim unus portare insignia alterius, vt per Bar. in d. tract. in verfi. insignia vnus, & per Abb. in c. dilecta, de excef. præla. Adde tamen, q insignia tur ad beneplacitum, sicut nomina propria, dummodo nō deprimant signia aliena, ut in l. 2. C. ne lic. fig. alteri. re. suis imp. & habetur in c. vbi per glo. de excef. præla. & per Bar. in tract. de insig. & ar. in 2. col.

g SEB. SAP. Acquiri. Vide Bel. in c. cum nobis, de præscr. Card. in cap. capitulum in prin. Alex. in consi. 6. in 1. vol. Rom. in fing. 289. dicit quod vsus insignium. Sal. in l. uectig. C. noua uectiga.

h Videntur innuere. Tu dic, quod in c. peruenit, cum gl. probatur contrarium. And. Barba.

SVMMARIVM.

1. Lite pendente super coniugio, vel adulterio, non interdicitur copula carnalis, quando maritus vel vxor sunt in possessione. 2. secus si matrimonium esset contractum, lite pendente quo casu copula interdicitur. 3. 4.
1 Copula carnalis, an interdicatur inter virum, & vxo. probato adulterio, vel alio impedimento, vsq; tamen quam feratur sententia?
Negatiuum dicitur illud esse iudici, quando perfecta est probatio, & in causa secundum.
6. Appellatis potest non oppositum opponere, & non probatum probare.
Appellatione pendente, vel intra tempus datum ad appellandum, nil nouatur, etiam si talis sit sententia, quæ trahat secum executionem.
Episcopus depositus, qui ob hoc appellauit, exercet pendente appellatione omnia iura episcopalia, & idem in aliis.

CAP. II.

1 PAudabilem. † Lite pendente super coniugio, non interdicitur coniugibus carnale commercium, vel sic fm alium intellectū. A cculatus de adulterio ad separationē tori, nō debet lite pendēte priuari possessione coniugali. primo ponit consultatio. Secundo rnsio, ibi, [Ad quod.] Casus liter. Aliquis accusauit matrimonium propter consanguinitatem, vel aliud perpetuū impedimentum. quæritur, an statim sit carnale commercium suspendendum? respondetur, q alteruter coniugū priuari non debet iure, quod habet in alterutrum ante finem cau- 2 sæ. Ber. † No. singulariter ex isto tex. q lite pendente, non debet a interdici vsus possessionis, licet in altero coniugum immineat 3 periculum pecati. a Ratio, quia præsumptio est pro possessore, q licite possideat. † No. secundo, q matrimonium dicitur accusari, quando impetitur ratione alicuius impedimenti, vel secūdum aliud intellectū, quando agitur ad separationem tori, pro peza adulterium. Et dic, q impropriè ponitur hoc verbum accusari, cum non agatur criminaliter, sed dicitur accusari ratione incestus, qui committitur, data inualiditate matrimonij, vel ratione adulterij, quod prætenditur, si agatur ad separationem, ad hoc vide quod legitur, & no. in c. tuæ. de procur. & ȝ. qui matrimon. accen. poss. in rubro & nigro. † Opp. de c. tenor, de re iud. & c. veniens, de reg. vbi lite pendente interdicitur carnale cōmercium. Gl. remittit ad no. in c. tenor, vide de hoc in gl. vlt. & dic, q in istis cc. matrimonium, cuius vsus prohibetur, fuit contractum lite pendente, & sic non erat ibi possessio a iure approbata, hic vero loquitur, quando pēdentia litis reperit istos inquietos, & iusta possessione. Opp. secundo de c. literas, de restit. spol. vbi non fit plena restitutio. Glo. hic instat in solutione. Sed dic, quod non, sed melius, q ibi non interdicitur carnale commercium, quia vir & mulier, q ibi non interdicitur carnale commercium, sed non fit restitutio quoad copulam propter probationes, quę requiruntur ad officium exercendum. Turpius enim ejicitur, q non admittitur hospes, & inquisitioni, de sent. excom. vbi mulier, vel vir conscius impedimenti, subtrahit debitum propria authoritate, lite pendente. Solu. hic loquitur in iudice, qui non debet hoc attentare lite pendente, cū sibi adhuc non constet de peccato. Contrariū loquitur in parte, quæ habet certam notitiā impedimenti, quo casu sibi consulitur, vt potius sustineat exēcutionem, q reddat debitum, ne incurrat peccatum. Extra gl. op. de contrarietate literæ: nam in principio dr, q matrimoniū accusabatur, postea constat, q alter coniugū accusabatur, & sic non matrimoniū. Sed circa hēc duos intellectus: Primo, q accusabatur matrimoniū, respectu alicuius impedimenti, & tunc litera in principio stat propriè, q matrimoniū accusabatur, i. impetebatur. Ad literam sequentem dic, q forte ipse dicebatur accusari, facit c. 1. ȝ. de eo, qui duxit in matri. Secundo pōt intelligi, q agebatur ad separationem tori, pp adulterium, & tūc stat impropriè sra, ibi, alter ȝiugū accusatus, &c. Et ad primum vbi dr, q mrimoniū accusabat, dic qd impropriè ponit, & dr accusari, inquātū agit, q separet quoad torū: nā hoc respe 5 ctu impetitur matrimoniū. † Sed q̄ro, qd si, pbata est accusatio, nigdā lata snīam dēat interdici carnale cōmerciū? litera ista post cum sentiūt contrariū: supplent enim ad literam, & secutā sententiam, ad hoc de off. deleg. c. iudex, lib. 6. Tunc enim incitur notorium, de cohab. cler. c. vestra, & res iudicata. do. Ant. dicit, q in cā matrimoniali saltem post conclusionem in causa, ex quo non 6 potest ferre sententiam, potest interdici copula, propter eui tatem peccati, pro hoc dicto do. Ant. allego c. cum olim, de relat. nisi ferre sententiam, potest interdici copula, propter eui dentiam peccati, pro hoc dicto do. Ant. allego c. cum olim, de verb. sig. vbi pater, quod omne in iudicio probatum dicitur no torium: quod dicit verum do. de Ro. decis. 26. quando probatio est perfecta, & in causa conclusum, ita, q nil opponitur, vel opponi potest. Sic notāt etiam conclud. 4. facit gl. in c. signi- 7 ficantibus, de testi. & quod no. Inno. in c. pastoralis, de cau. poss. & de proprie. & glo. in c. cum dilectus, de fide instru. † Sed contra hanc opinionem me vehemēter impellit, b quia posset appellari, & in causa appellationis habet locum, non oppositum opponam, non probatum probabo, de fide instrumen. capit. cum Ioannes, & l. per hanc, C. de tempor. appella. Item nec appellatione pendente, nec tempore, intra quod appellari potest, c de bet aliquid innouari, vt in c. non potest, & quod ibi no. de app. lib. 6. Item appellatio extinguit, seu saltem suspendit pronūciatum, vt integer interim remaneat status appellantis, etiam si talis sit causa, in qua sententia secum trahat executionem, vt in l. vna. §. integer. ff. nil noua. appel. pend. & quod no. glo. in c. sæpe, de app. quæ dicit depositum, posse pendere appellatione ex communicare, & suū officium exercere per d. §. integer, & facit l. 1. ff. ad Turp. & c. venientes, de iureiur. quomodo enim dicemus hūc priuari commodo possessionis post probatam accusationem, cum hic sit adhuc in facultate reprobandi in causa appellationis, & totum factum suspendi potest remedio appellationis? ideo sequor primam sententiam. alia non sunt vtilia ad propositum.

ADDITIONES.

a Periculum peccati. No. q licet immineat peccatum alteri coniugum, tamen non interdicitur sibi vsus matrimonij. Tu pondera, quia tex. dicit, priuari, quia intelligitur per iudicem, non tamen arctat mulierem ad reddendum debitum. Et pondera, quia immo non imminet periculum peccati, quia fit iure permittente. And. Barb.

b Impellit. Tu tenu dictum do. Ant. Ratio est, quia ideo non priuatur iure coniugij, quia præsumitur pro possessore: sed vbicunque præsumptio illa tollitur per factam probationem, ad quid debet nutrire peccatū, maxime quia obuiatur delicto, seu peccato futuro? Et intelligitur iste text. quando actor nihil probauit quo casu videtur, q remanet firma possessio rei, & plus videtur, quod licet non sit conclusum in causa, tamen si est facta probatio, nec est elisa per aduersarium, sufficit per istum tex. maxime si est conclusum in causa, per id quod dicit Bal. in l. prima. C. ne ex deli. defun. & in l. error, C. de iur. & facti igno. non obstat, q posset appellare & probare, quia non attenditur, nisi iustitia præsens, ex quo constat de non iusta possessione, seu de iniustitia possidentis. And. Barb.

c ZACHAR. Appellari potest. Et ratio est, quia idem operatur tempus ad appellandum statutum, quod & ipsa appellatio, gl. fing. secundum Dy. in l. ex iudicorum, in uer. fecuta, ff. de accu. quam pro fing. alleg. Ant. Cor. fin. 7. in in uer. appellatio. refert & sequitur Celsus in apost. ad Lanfran. de Ori. in c. quoniam contra. §. interlocutoria, inf. de prob.

SVMMARIVM.

1 *Alienans rem litigiosam, quæ postea alienari non potest, æquiualentem in locum illius, quæ postea alienari non poterit, surrogare debet. 5. vbi ponitur ratio.*
2 *Constitutio laicorum generalis, licet non tendat contra libertatem ecclesiasticam, non tamen extenditur ad ecclesias, siue earum bona.*
3 *Surrogatum debet per omnia sapere naturam eius, in cuius locum surrogatur, si surrogatio est facta a principe, vel de partium consensu. 6.*
4 *Leges ciuiles penales generaliter loquentes, habent locum etiam in rebus ecclesiasticis, ex quo canones non contradicunt.*
5 *Pretium succedit loco rei in uniuersalibus, secus in particularibus, nisi succedat authoritate superioris, vel aliis casibus specialibus, de quibus hic remissiue.*
7 *Litigiosa res, vel actio, siue uniuersalis, siue particularis, quando dicatur, et sic an possit cedi sine, vel cum vitio litigiosi, siue quando agitur personali, uel reali, uel mixta, siue ad corporalia, siue ad incorporalia.*
8 *Legatum fideicommissum, & transactio rei litigiosæ an ualeant.*
9 *Res litigiosa non potest sine vitio litigiosi pignorari, obligari, vel alienari, nec locari ad longum tempus, sed ad modicum sic.*
Prohibita alienatione, vel venditione, an intelligatur prohibita locatio, seu obligatio.
10 *Emens vel alio titulo accipiens, & ipse alienans rem litigiosam, qua pœna puniantur, etiam si esset ecclesia.*
11 *Prælatus an possit præiudicare ecclesiæ faciendo, & distrahendo rem litigiosam. 13.*
12 *Prælatus offerens se liti nomine ecclesiæ, si succumbat, an præiudicet ipsi ecclesiæ.*
14 *Alienatio facta contra præceptum Papæ, vel contra legem, esi nulla, secus contra præceptum iudicis, vel contra conuentionem partium, vide infra c. prox. num. 2.*

CAP. III.

Hæc decr. & sequens de eodem facto loquuntur. aliqua ponūtur ibi, quę præcesserunt tempore, aliqua posita hic. & de hoc facto loquitur c. ecclesiæ, de const. & male potest intelligi vna sine aliis, & ideo gl. ponit hic casum, & seriem facti ad omnes decretales. Et si vis habere seriem facti, prout cōtingit, ordo est, vt primo legatur ista decretalis, vsque ad ver. [Prohibemus.] Secūdo decretalis sequēs, vsque ad finem. Tertio illa, scilicet de consit. Quarto iste ver. [Prohibemus.] Et hoc ideo, quia principiū huius c. ponit principium, & originem huius negocij vsque ad ver. [Prohibemus.] & sub illa dictione. [Et infra] quæ præcedit ver. [Prohibemus] deciditur, qualiter facta alienatione rei litigiosæ in monasterium, monasteriū fuit de facto spoliatum per senatorem occasione statuti, de quo in gl. & tradita fuit possessio ecclesiæ sanctæ Mariæ, quæ etiam fuit postmodum de facto

spoliata

Universidad de Deusto
Biblioteca

spoliara per quendam consiliarium Capitolij, & restituta fuit illa possessio de facto monasterio: qua restitutione facta monasteriorū illā possessionem titulo locationis transtulit in quendā potentem, ita, q de facto haberi non poterat: primo incipit iuridicè coram Papa ecclesiæ S. Mariæ petere restitutionem contra factum illius consiliarii: sed quia illa possessio haberi nō poterat de facto, vt supra dixi, & multa de facto fuerunt innouata, Papa prouidit, prout habetur in decre. seq. & restituit ecclesiæ sanctæ Mariæ possessiones iurrogatas in locum illius, seu illarum, quæ haberi non poterant: post quæ petijt secūdo monasterium restitutionem illarū possessionum, occasione spoliationis factæ per senatorem, & Papa monasterium restituit, vt dicitur in decre. ecclesia, de cōst. qua restitutione facta, Papa timēs, ne monasterium illas possessiones surrogatas alienaret, sicut fecit de principalibus, mādauit monasterio, prout dicitur hic in ver. [Prohibemus.] Et ex hoc iūcta gl. prima habes clarissimè seriē, & ordinem negotij, & hæc decre. & sequens hoc intendunt in summa. †Qui rem litigiosam alienauit, ita q rehaberi non pōt, debet æquiualentē restituere, seu surrogare in locū illius, quam alienare nō poterat. Et non potest hæc decr. congrue diuidi, ꝓpter misturam facti, de qua supra. Casus lit. Sic pone casum ad vtranque decretalem. Ecclesia S. Mariæ in via lata mouit quæstionem contra Io. de Ateia super quibusdā possessionibus coram L iudice li. contest. idem Io. possessiones illas transtulit in monasterium sancti Siluestri, demum B. senator Romanus occasione cuiusdam statuti, in quo continebatur, q si quis rē litigiosam transferret in alium li. pend. possessio auferretur possessori, & daretur petitori, spoliauit monasterii possessionib. illis, & eas restituit ecclesiæ sanctæ Mariæ. Postmodum sententia senatoris est reuocata, & spoliata fuit ecclesia sanctę Marię, & monasterium restituū lite illa pēdente. Cælestinus causam reuocauit ad præsentiā suam: non obstante illa reuocatione, diuersæ sententiæ latæ fuerūt per senatores, quādoque pro ecclesia, qnque pro monasterio. Vltimo coram Inno. petebat ecclesia sanctæ Mariæ restitutionē illarum possessionū, quibus iniustè fuerat spoliata, per quendam cōsiliarum Capitolij. dominus Papa reuocauit in irritum quicquid factum fuit ab aliis, postqua Cælestinus reuocauit negotium ad curiā suam, & restituit ecclesiæ sanctæ Mariæ. Et quia possessiones illæ fuerant alij, titulo locationis obligatæ post restitutionēa Ioā de Ateia, nec monasteriū poterat recuperare illas, vt ecclesiæ restitueret, præcepit Papa, q monachi alias possessiones æquiualentes prioribus substituerent loco priorum, quod & factum fuit, arbitrio bonorū virorum, & quia illæ substitutæ erant pignori obligatæ. Papa fecit illas liberari a creditoribus, qui domino Papæ instrumenta pignoris reddiderunt. Demum petijt monasterium restitutionē illarum possessionum, contra sententiā senatoris, & Inn. ipsum restituit contra sententiam illā, præcipiens, q possessiones illæ substitutæ, nō deberent alienari, vt si ecclesia voluerit agere de proprietate, vel vitio litigiosi contractus, sit quod euincere valeat, & habere. B. No. primo ex hoc c. & ex illo. c. ecclesia, de cōsti. secundum casus positionē, quam fecit glo. q constitutio laicorum etiam generaliter diiponens, licet non tendat contra ecclesiasticam libertatem, non debet tamen extēdi ad ecclesias, seu bona ipsārum, & idem dicendū de bonis clericorum, cōtra Bar. in l. cunctos populos, C. de sum. trin. Istud enim statutum de non alienanda re litigiosa erat generale, nec rēdebat contra libertatē ecclesiasticam, nec a ias erat iniquū, imo iuris mēti cōforme, & tamē nō debebat extēdi ad ecclesias, & earum bona, vt d. c. ecclesia, de const. vbi plene dico, maxime in repetitione, & generaliter tetigi in c. quod clericis, de foro compet. † No. 2. q surrogatū debet per omnia sapere naturam eius, in cuius locum surrogatur, si surrogatio fit a principe, vt hic. Idē si fiat de partium cōsensu, arg. reg. cōtractus, de regu. iur. li. 6. & infra dicā latius super gl. †No. tertio & tene menti, q leges pœnales generaliter disponentes, habent locum etiam in rebus ecclesiasticis, a ex quo canones aperte non contradicūt, vt patet hic in legibus loquētibus de vitio litigiosi. patet etiā in denū. noui ope. ꝫ. de no. ope. nun. c. i. & in multis aliis similib. dico plenissimè in d. c. ecclesia, de ꝫsti vbi tracto generaliter, an & quādo leges habeāt locū in reb. ecclesiasticis. No. q pēdente vendicatione, pōt actor trāsire ad vtium litigiosi, & hoc in odiū alienantis rē contra præceptum legis: sicut enim pēdente petitorio, potest actor eo suspenso trāsire ad possessorium, vt in c. pastoralis, de cā pos. & proprie. & in clem. 1. eo. tit. ita pendēte petitorio, pōt transire ad vitiū litigiosi, ita hic. † Not. vlt. iudicem debere prouidere ex officio, ne iudiciū sit saltē de facto fruſtratorium, b & sic, vt res, de qua agitur non baratetur, ne actore obtinente fruſtratoria sit rei adiudicatio, seu restitutio. Idē & fortius dicendū, si timetur iudiciū futurum de iure nullum, c ex defectu alicuius solemnitatis, c vel potestatis, vt in c. caulam, de iud. & vide glo. in c. 1. de procu. lib. 6. † Glo. 2. in prin. est satis facilis posteā colligitur. q res, quæ succedit in loco alterius, eodem iure cēsetur cum illa, vt, patet in rex. Contra hoc opp. de l. qui vas, §. vlt. ff. de furt. vbi patet, q pretium habitū ex re furtiua, furtiuum nō est, & sic ꝑtium non censetur eodem iure cum ipsa re, & tamen succedit in locum rei. gl. non soluit. Io. And. remittit ad no. in c. inquirendum, ff. de pecu. cle. Cōclude, q in vniuersalibus, vt in petitione hæreditatis, & in fideicōmissis vniuersalibus pretium succedit loco d rei, vnde cētetur eodem iure cum ipsa re, vt probatur in l. si & rem & pretiū, ff. de pet. hære. & l. Imperator. §. fin. & l. seq. ff. de leg. 2. sed in particularibus secus, vt in d. l. qui vas, nisi in casibus specialibus, de quib. per gl. in c. inquirendum, de peccatis & not. Bart. in d. l. qui vas, in fi. nisi ex causa fiat talis surrogatio authoritate superioris, vt hic, vel conuentione partiū, arg. in l. de pact. & c. 1. eo. tit. Glo. 3. facit duo. Primo tractat de pœna litigiosi contractus. Secūdo quando committatur hoc vtium litigiosi. Sed quia vanū est tractare de pena litigiosi, si ignoratur ipsum vitium, quia ignoratis principijs, oportet ignorare ea, quæ 7 sequūtur, ideo primo examinabo secundā qōnem. † Quero igitur primo, quando committitur vitiū litigiosi? Glo. illa in ver. (Vtium.) respōdet, vt patet in ea, & excipit aliquot casus, in quib. licite alienatur res litigiosa. Sed certe minus perfecte glo. expedit, nihil prorsus attingens de actione, an & quando efficiatur litigiosa, ita, q cedi sine vitio litigiosi alteri non possit, & tamē multū vtilis est materia ista, & necessaria canonistis. do. Anto. hic breuiter transit, sed in c. fi. ꝫ. eo. posuit simpliciter aliqua dicta Bar. Ego colligēdo dicta in multis locis sparsa distinguo sic, q aut agitur actione reali, aut personali, aut mista. primo casu, si agitur de dominio, vel quasi dominio, vt Publiciana, de quo in c. Abbate sane, de re iud. lib. 6. vbi glo. plenè, & inflit. de act. §. aliæ res, efficitur litigiosa, C. de liti. in authen. litigiosa, & in corpore, vnde sumitur, de liti. in prin. Et licet ibi dicatur solum, q contenditur de dominio rei, idē tamen est de quasi dominio, quia Publiciana est ciusdem naturæ, vt no. in d. auth. & patet in iuribus prælle. Tenet Inn. in c. cum M. de const. ꝑpe fi. & Bar. in l. 2. C. de liti. Et idem, si agatur de parte dominij, vt de vsufructu, q ipse vsufructuarius cōstituetur litigiosus per conuentionem solam, arg. in d. auth. & ibi no. Bart. in l. 1. ff. de litig. & hoc de ipsa re. An autem ipsa actio realis, cum agitur de dominio, vel quasi, de eo quod est pars dominij, efficiatur eodem modo litigiosa per cōuentionem solam, vt sic non possit vltra eos dari sine vitio litigiosi? Bart. in l. 1. ff. eo. & in d. l. 2. C. eod. tenet quidē hoc casu in actione, quod in ipsa re, ad quam competit sed Io. And. in c. fi. ꝫ. eo. sentit, q respectu actionis requiritur li. con e test. § vnde dicit, q licet ipsa res non possit vēdi post contentionem, ipsa tamē actio, per quam mouetur quæstio, poterit cedi ante li. contest. Et hæc opi. plus mihi placet, quia auth. superius all. solum facit mētionem de re, de cuius dominio quæstio mouetur, non autem de actione, quæ cōpetit ad ipsam rem: respectu ergo actionis stabimus iuri antiquo, quod vī requirere contest. li. vt l. 2. & l. fi. C. de litig. Aut agitur de nō dominio, vel quasi, sed hypothecaria, vt quia dicit actor rem sibi obligatā esse, & tunc res non efficitur litigiosa, vnde potest vendi cum onere suo, vt in Auth. de litig. post prin. sed ipsa actio efficitur litigiosa tantum per li. cōtē. vt erat de iure antiquo. l. 2. & fi. C. de liti. Aut agitur confessoria, vel negatoria, quæ competit pro iure incorporalibus, iuxta no. in c. examinata, de iud. & c. cū ecclesia Sutrina, de cau. poss. & proprie. Et tūc subdistingue, q aut actor dicit se ius hre, puta agit ad præbendam, quam alius tenet, quā dicit suam esse, vel ius habere in ea. & tunc res efficitur litigiosa, quia licet incorporalia nō sint in bonis nostris, sunt tamē in quasi bonis, secus si dicit aliquid ius sibi deberi, quia tūc non cōtenditur de dominio, vel quasi, nec efficitur ipsa res, seu ipsum ius litigiosum, vt no. Inn. in c. cum M. prælle. sic puto limitandum, & distinguēdum Bar. in l. 2. præall. vbi dicit, q in corporalib. res non efficitur litigiosa, vt in Auth. co. §. adhęc, ipsæ tamē actiones efficiuntur litigiosæ per li. ꝓtest. ar. in d. l. 2. Si vero agit actione personali, & tunc Bar. in l. 2. C. eo. simpliciter dicit, q ip f a res nunquā efficitur litigiosa, a allegat not. in l. quanquā. §. 1. fi. de aqua pluv. arcen. sed ipsa actio efficitur litigiosa, per contest. li. vt d. l. 2. Sed ipse Bar. in d. l. 1. aliter distinguit, dicens. q si non contenditur de ipsa re, sed de aliquo opere facto in re, tunc ipsa res nunquam efficitur litigiosa, etiā si illa actio sit in rem scripta, & sic vī intelligere d. l. quanquam. §. Iul. Si vero contēditur de ipsa re, & tunc efficitur litigiosa ipsa res, & actio per li. cont. vt d. l. 2. C. eo. sed Io. And. in c. fin. ꝫ. eo. simpliciter tenet, q actio efficitur litigiosa per li. conte. sed ipsa res non, ar. in l. fi. C. e. Idē, & clarius tenet Inno. in d. c. cū M. vbi sentit, q licet per actionē personalē agatur ad ipsam: nihilominus non impeditur alienatio per litis pendentiā, quia non efficitur litigiosa, ex quo nō cōtenditur de ipsius dominio, & hoc dictū plus mihi placet, & vī mihi tex. expressus in corpore in Authen. de litig. post princ. Si g vero agatur actione mista, tenet Bar. in l. 2. C. eo. & l. 1. ff. eo. pal. q aut est actiob vniuersalis, aut singularis. primo casu, & oli, & hodie efficitur litigiosa res, & actio per solā controuersiam, & citationem, vt l. diuus, ff. de pet. hęr. & l. alienationes, ff. fam. erc. & hic no. in glo. vbi patet, q post citationem, seu controuersiam, quæ fit ante li. conte. non debet possessor hæreditatis alienare regulariter aliquam rem hæreditariam, siue agatur petitio hæreditatis, siue iudicio fam. erc. Placet mihi hoc dictum in ipsis rebus, & de eis loquūtur iura superius alleg. sed ipsæ actiones non prohibentur cedi ante li cont. & ideo starem iuri antiquo, vt etiam actio vniuersalis efficiatur litigiosa, per solam cōtest. vt d. l. 2. & fi. C. de liti. Si vero actio est particularis, vt cōmunem, & tunc tam res, quam actio efficitur litigiosa per con & Bar. in dictis iuribus prælle. † Hæc procedūt regulariter: sed fallit in casibus cōtentis in d. l. fi. & in d. l. diuus, quos enumerat glo. nostra. Sed inquantum excipit casum transactionis, tunc dicit rex. nam, vt patet in decisi. alienatio fuit facta in monasterium, ex cā transactionis. doct. respon. q transactio hic intercessit simulatè, secus si vere, vt d. l. fi. Item inquantū gl. excipit legati, & fideicommissi, hodie illa l. fi. recipit in hoc cōcilium, per Auth. de litig. vbi dī, q si res litigiosa legatur alicui, tunc hæres debet iudicium ad finem perducere, & si euincat rem, tradat legatario: alias liberatur, cum videatur testator le voluisse, ne fiat collusio contra eum, poterit in lite assistere ipsi hæredi. Authē. de litig. † Sed quæro, nunquid ipsa res litigiosa possit saltem pignorari sine vitio litigiosi, seu aliter obligari? dicendum est, q non, tex. videtur no. in l. si filius. § fin. alias est l. 1. h nec ibi gn. ob. pos. & sentit gl. in l. 1. C. commu. diuid. sequi tur. Bar. in d. l. 1. in fi Sed aduerte diligenter ad gl. in c. seq. quę est i super verbo, assignatis, quæ relata ad tex. sentit, q etiam per cōtrahentem credo simpliciter veram; vnde dico, q aut locatio de re litigiosa fit ad modicum tempus, a & tunc non incidit in vitiū litigiosi, quia leges tantum prohibent alienari, vel pignorari, j obligari, vt d. l. fi. C. de litig. & d. l. si filius, ff. quę res pign. ob. k sed prohibitus alienare, d seu obligare, non prohibetur locare ad modicum tempus, e tex. est no. maxime iuncta gl. in cle. vna, de reb. eccle. non alien. & in l pe § instituto, ff. de leg. 2. Aut locatio sit ad longum tempus, vel longissimum, & tūc incidit in vitium litigiosi, quia constituīt ius in re, ff. de superfi. l. 1. & l. 2. ff. l ager vec. vnde prohibitus vendere, & obligare, prohibetur in longum, vel longissimum tempus locare, ratione prædicta, vt & communiter legistæ in d. §. instituto, licet Accur. aliter & mi m nus bene ibi sentiat, cuius dictum communiter non recipitur. Quando ergo gl. c. seq. dicit eam procedere in hoc vltimo membro, quando locatio fuit facta ad tempus non modicum. Idem n dicerem, quando ad modicum, si fuit facta fraudulenter in posterum, ita q rehaberi non posset de facto, quia satis tunc videtur alienata & obligata, & ratio magis, quam verba attendēda. o Et vt cum pater. § dulcissimis. ff. de leg. 2. & in c. fi. de reg. iur. & q d no. ibi dixi. & in l. non dubiū. C. de leg. fit. n. fraus legi, de priuil. e. quanto, & de imm. eccl. c. fi. li. 6. & hæc bene no. quia alibi non reperies ita bene, & clare discussa, saltem in iure cano. p † Quid autem habeat operari vitium litigiosi, tāgit ista gl.

ADDITIONES.

a Rebus ecclesiasticis. Adde eundem consi. 44.

b SEB. SAP. Fruſtratorium. Vide Alexan. in l. 4. §. hoc autem iudicium, ff. de dam. infec. vbi tradit, q iudex potest supplere parte non petente, petitum reddatur fruſtratorium: vide eundem in l. 1. C. vt quæ desunt advo. & alibi sæpe.

c Solemnitatis. No. pro gl. c. 1, de elec. in 6. illam etiam sequitur d. Abb. in c. fi. li. de acc. And. Barb.

d Loco rei. Adde quando pretium succedit loco rei, Alexand. consilio 144. libro.

ANT. FRAN. Dicas, quod in vniuersalibus iudicijs, pretium succedit loco rei, non autem in particularibus, secundum Bartol. in l. fi ipsa, ad quod me causa, & in l. fi rem, in vlt. op. ff. de pet. hær. Item succedit loco in subsidium re perempta in actione realꝭ, alias non. l. mater. C. de rei vend. & ibi per Bal. in 7. col. Item etiam succedit loco rei in actione petitoria ratione doli. l. venditor ex hæreditate, ff. de pet. hæredit. & vide Bartol. in qui a debitore, in princip. ff. de his, quæ in fraud. cred. & in l. prima, ff. de fract. pigno. & vide Bal. in l. fin. §. & si præfatam. C. de iure deliber. in fi. Vtrum autem in foro conscientiæ, pretium succedat loco rei, vide Specul. tit. de vsu. in verſic. pone vsurarius, vbi videtur tenere, quod non, sed quod tenetur restituere.

e Li. contest. Sed tu pondera, quia appellatione rei venit actio, vt no. per Bertrand. in c. fi. de præscrip. & remith ad Bart. in l. sequitur. §. fi. ultim. ff. de cap. And. Barb.

ANT. FRAN. An appellatione rei veniat actio, dicas, quod cum pendente lite res sit generale, vt l. 1. §. fi. ff. si cer. pet. & in l. rei, & ibi per Bartol. & Bal. bor. significe. & in l. nominis & rei, eod. titu. neniunt iura & actiones, & etiam per Bald. in l. ex legato, in 3. oppo. C. de leg. quod intelligo, nisi addatur uerbum, mea, ut per Bar. in l. 1. ff. de ita. hom. & per Bald. C. de uerbo. significe. & per Alexan. in rub. ff. si certum pet. ueniunt etiam debitorum, ut in l. Quintus, in §. argento. ff. de auro, & argento. & habetur per d. Abb. in c. fi. de præscrip. & uide Alexan. in consi. 49. libro. & Barat. in 1. par. consi.

in 1. q. dicens, q emptor sciens punitur, vt gl. quę ponit tenorē l. fi. C. de litig. dic latius, q olim de iure antiquo, erant aliquæ pœnæ, de quibus per Bar. in l. 1. ff. de liti. quæ hodie videntur cessare per pœnam legis nouæ latius, puidentis. Et duæ sunt pœnæ, quia contractus de re litigiosa modo prædicto in præcedenti quæstione, non tenet ipso iure. Secunda, quia pœnæ certæ imponuntur contrahentibus scienter, de quibus in hac gl. & in d. l. fi. Et declara sic post Host. aut ambo contrahentes ignorant, aut sciūt, aut vnus scit, & alter ignorat: primo excusat probabilis ignorantia, quia rem, quæ culpa caret, & c. de const. c. cognoscentes, & in c. Apostolicæ, de cler. excomm. min. In venditore tamē, seu altero alienante difficilis reperitur ignorantia, cum nō possit ignorare rem esse litigiosam, nisi succesſerit alteri, & probabiliter hoc ignorauerit per reg. is, qui in ius succedit alterius, lib. 6. vnde hoc casu impeditur contractus, sed aliæ pœnæ cessant. Si vero vterque contrahentium sciuit, & tunc contractus non tenet, & procedet lis suo Marte, sicut prius. Sed pœnę committentur, q a emptor perderet pretium, & venditor cogit conferre de suo tantundem, & vtraque quantitas applicabitur fisco, vt d. l. fi. Si vero alter tantum sciuit, & tunc ille solus punitur, & ignorans lucratur tertiam partem pretij. Si vero emptor recuperat pretium suum, & lucratur tertiam partem de eo, qđ venditur, tenetur soluere de suo, & reliquæ partes applicantur fisco, & idē dic in donatione: nam æstimabitur res, & procedet ad pœnas modo ꝺdicto. Item aduerte, quia si quis rem litigiosam sacræ domui dedicauerit, punitur in duplum applicādum petenti. ff. de lit. l. pe. & fi. secundum Host. Itē dic vltra doc. hic, q est dare alium effectum litigiosi: nā sententia lata contra alienātem mandatur executioni absque alia tela iudicij contra cū, in quem facta fuit alienatio, vt no. Bar. in d. l. 1. & declaratur clarius per eum in l. creditoris, de pig. Item dic has pœnas ꝓcedere, si fit alienatio durante litig. si autem instantia est perēpta, f & tunc aut per lapsum triennij de iure ciuili, aut quia actor renunciauit litig. primo casu non impeditur contractus: nec habent locū quæ dictæ pœnæ: sed durat vtium litigiosi, quoad quid, vt l. 1. C. de præscrip. lon. temp. & per Bar. in d. l. 1. Secūdo casu ex toto cessat vitium litigiosi, ar. in l. postquā liti. C. de pac, no. glo. in d. l. 1. C. de præscr lon. tempo. & hoc no. tu canonista, quia non habes alibi ita bene discussum. Nunc quæro de facultate agendi per ecclesiam sanctæ Mariæ. Gl. ista tertia prope finem dicit, q contra Io. de Ateia, qui transtulit res litigiosas in monasterium, poterit agere de vitio litigiosi; contra monasterium vero poterit agere ad rem ipsam, idest rei vendicationē. Et dic, quod hoc dictum glo. non imponit necessitatem sic agendi: nam contra Io. de Ateia posset agere rei vendicatione, prosequendo primum iudicium, cum adhuc habeatur pro possessore, ex quo dolo desijt possidere, vt in reg. pro possessore, de reg. iu. lib. 6. Et hæc sententia lata contra cū poterit mādari executioni contra monasterium, ad quod res litigiosæ fuerūt trāslatæ, tamen coram iudice suo, vt supra dixi, & non ob. c. eccl. de constit. Sed aduerte ad vnū notabile dictum: hæc enim gl. videtur sentire, q contra monasterium possit agi de vitio litigiosi, quod est contra id, quod præcedit in gl. cum recipiens scienter rem litigiosam, teneatur, sicut alienans, vt d. l. fi. & hic in gl. & quod possit agi contra monasterium, & eodem modo contra quamlibet ecclesiam contrahentem vitio litigiosi, videtur mihi tex. rotundus hic, vbi Papa prohibēdo alienationem rerum surrogatarum, loquitur alternatiue, vt sit facultas ecclesiæ sanctæ Mariæ agendi, vel de proprietate, vel de vitio litigiosi: si. n. contra monasterium non potest agi de vitio litigiosi, non fecisset Papa hic mentionem, nisi de quæstione proprietatis, cū loquatur de monasterio, hoc idem dico sensisse gl. 2. ꝫ. c. seq. vt vitium litigiosi habeat locum, etiam in ecclesia: hoc idem sentit Io. And. super tex. & post Host. ꝫ. super glo. fi. vbi dicit, quod le-

ges

ADDITIONES.

a Efficitur litigiosa. Adde Ro. consi. 270. Litigiosa. Tenet Pet. & Cyn. in authen. litigiosa. Salic. & Raph. ibi. Andr. Barba.

b SEB. SAP. Quod aut est actio. Vide ad hæc Abb. in c. examinata, circa gl. primam, supra de iud. ubi vult, quod litigium dicatur, etiam extra iudicium, ut de Io. de Imo. & Card. in c. cum M. Ferrarien. supra de constit. Bar. & Bal. in l. 1. C. commu. diuid.

c Ad modicum tempus. Adde Ang. consi. 214. & Alex. consi. 114.

d SEB. SAP. Alienare. An locatio ad modicum tempus, sit alienatio, vide Iaſ. in l. manumissiones, col. 2. in fi. ff. de iust. & iu. vbi dicit, quod non, nisi fiat ultra nouennium: uel nisi fieret, quod finito nouennio, locaretur ad aliud nouennium, uide eundem in l. 3. C. de iure emph.

e ZACHAR. Ad modicum tempus. Tu vide de hoc plene per glo. & Ange. in §. neque. in Authen. de alien. colla. 2. & Alexand. consi. 166. per totum, volum. 2.

f SEB. SAP. Perempta. Vide Barto. & latius Alexand. in l. 2. C. de eden. vide Felin. in capitu. significauerunt, in 2. not. infra de testi. Bartho. Veronen. in caut, 187. incip. qui pacisciturꝰ. Felin. in capit. illud. colum. 6. uer. & scias. inf. de præscrip.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ges pœnales per ius canonicum sunt approbatæ, & de litigio dicit parere hic, & 11.q.1.c.quia res. † Et subijcit no. verbū, quod etiam in rebus ecclesiasticis locum habet, saltem cū tota ecclesia delinquit, adducit no. in c.1. de ord.cogn. & in c.1. de dolo & contum. quod est valde notandum. Sed contra hoc facit, quod nouissimè scripsi in c.1. de dolo & contum. præalle. vbi dixi, qđ regulariter propter delictum prælati & capituli, non debet ecclesia perdere rem suam, a & sicut pupillus nō perdit rē suam propter delictum tutoris, vt no. in l. si quis in tātam. C. vnde vi. facit l. meminerint. C. eo. tit. Dico saluando illud dictum, approbando istud, quod monasterium non punitur hic in bonis suis immobilibus. Primo, quia iste possessiones surrogatę, succedūt loco aliarum, quas monasterium alteri locauit, vnde est quædam permutatio: pœna vero procedens ex vitio litigiosi consistit in pretio, quod potest ex fructib. detrahi, & in fructib. habet prælatus, & capitulum plenam facultatem disponendi, ar. c. qđ quibusdam, de fideiuss. Et si diceres fructus non sufficere, dico, q̄ punientur ipsi contrahentes in corpus, arg. c. finem, de dolo & contum. & bene facit gl. in c. de multa, de præben. nam si diceremus cōtrarium, daretur aperte via prælato, & capitulo alienandi bona immobilia ecclesiæ sine solemnitate debita, quod sonat in absurdum contra ca. quanto, de diuor. & vide in hoc, quod plene dixi in d.c.1. de dolo & contum. Oppo. aliter cōtra tex. vī enim quod ratio prohibitionis, de qua in tex. sit frustratoria, cum nunquam possit agere ecclesia sanctæ Mariæ contra monasterium, quia præsupposito quod monasteriū non possideat bona, quæ vendicantur, nihilominu ex quo obtulit se liti litigando, ac si possideret, tenetur satisfacere, si condemnatur, soluendo æstimationem. vt Lis qui se liti, ff. de rei vend cū simi. Item dolo desinens possidere, pro possessore habetur, vt in reg. qui dolo, lib. 6. Gl. si. soluit, quod illæ leges nō habent locum in ecclesiasticis negotijs, ne delictū personæ, &c. Idē tenet Innoc.

12 † Ex quo singulariter no. quod si solus prælatus offert se liti nomine ecclesiæ, ac si possideret, non deberecclesia condemnari ad æstimationem, sed puto ipsum prælatū condemnandum de suo patrimonio, arg. optimum ex his, quæ no. gl. in c. de multa, de præben. & eius, quod legitur, & no. in tutore in l. nō est ignotum C. de adm. tut. in l. meminerint. C. vnde vi, facit quod plene dixi in c.1. de dolo & contum. Idem sentit Host. cum limitatione, quando solus prælatus deliquit, secus, si tota ecclesia deli

13 quit, no. in c.2. de ord. cog. † No. bene ex hac sol. quod delictum solius prælati non nocet ecclesiæ, etiam in iudicialibus, salrē vbi venit puniendā ecclesia in rebus suis sine causa. quod est cōtra gl. in reg. dictum, de reg. iu. lib. 6. quæ sentit oppositum in iudicialibus. Ego etiā, cum tota ecclesia deliquit in suscipiendo iudicium, limito prout supra dixi in pœna litigiosi contractus, & dic vt ibi. Et tenendo opi. q̄ præiudicet ecclesiæ in aliquo casu, solue aliter contrarium, secūdum Host. quod monasteriū posset fieri non soluendo, ꝫ. de restit. spol. c. olim, il 2. vel secūdum Inn. posset laborare in vanum ad rem litigiosam recuperandā, litigando de iure, quod sit summis laboribus, ff. de mino. l. minor 25. annis, & de arb. c. peruenit, siue de facto, propter potenti

14 tiam detentoris, de reb. eccl. non alien. c. pen. † Vlt. extra gl. quæro, nunquid alienatio facta per monasterium contra hanc prohibitionem Papæ teneat? Host. quod non, & allegat c. veritatis, in fi. de dolo & contu. & hoc dictum placet, quia sicut alienatio contra legem mortuā non valet. l. non dubium. C. de leg. 10. distin. c. vides, ita & contra legem viuam & animatam, vt est principis, vt no. Inn. in c. fi. de acc. secus dicin alienatione facta contra præceptum iudicis, vel cōtra conuentionem partiū, de quo plene per Inno. in c. Raynaldus, de testam. & in c. fi. de reb. eccl. non alien Sed diceres tu quare Papa prohibuit alienari istas surrogatas, cum de alijs in defectum sit satisfaciendum, nec plus sunt obligatæ istæ, quam aliæ? Docto. variè soluunt, sed ex toto non satisfaciunt maxime in eo, quod dicunt, q̄ istud monasterium immediate suberat domino Papę, & ideo debet ei prospicere, quantum potuit, ne sua immobilia perdere possit. Certe hoc non procedit, quia Papa hanc prouisionem fecit in fauorē ecclesiæ sanctæ Mariæ, vt clare colligitur ex tex. & non in fauorem monasterij, ideo breuiter dico, q̄ hoc fecit, ne monasteriū saltem fraudulenter efficeretur non soluendo, & sic non posset contra monasterium sententia mandati executioni, per hāc. n. prohibitionem impeditur alienatio illarum rerum, &c.

ADDITIO.

a ANT. FRAN. Rem suam. An delictum prælati noceat ecclesiæ, dicas, qđ regulariter non nocet, vt per Bal. in l. meminerint. C. vnde vi, & habetur in c. si episcopum. 16. q. 6. & regu. de iure, de reg. in. lib. 6. & vide do. Cardin. in cle. 1. in 5. opp. de in inte. rest. & vide eundem in clem. 2. in §. 11. post glo. de hære. ubi dicit, quod nocet, si sit commissum in omittendo. nocet etiam quatenus ad ecclesiam peruenit, ut per Card. in clem. 1. in §. cæterum, post glo. de priuile. Et adde quod delictum prælati, dum viuit, nocet ecclesiæ in feudo, non post mortem suam. No. archid. & doc. in c. verum, de foro comp. & in c. si clerici. de capel. monach. & in c. 1. in §. item si clericus, de cap. Corradi. in usib. feu. & vide per dom. Card. in clem. 2. in §. 1. de hære. & in clem. 1. 6. op. de pœn. & in c. cum venissent in q. 2. de instit. & vide plene per Alexi. in consi. 23. in 1. parte consiliorum.

SVMMARIVM.

1 *Possessorium recuperandæ, competit etiam contra spoliationem, facta a iudice, ordine iuris non seruato.*
2 *Litigiosa res si vendatur, debet in eius locum altera æquivalens surrogari, quæ non possit alienari.*
3 *Consensus vel arbitrium aliquorum si requiritur in aliqua re, an sufficiat ipsius vnius, maximè si non reperitur, nisi vnus.*
4 *Obligatus ad aliquam rem tradendam, tenetur illam tradere liberam, & a nemine occupatam.*
5 *Soluto debito, creditor tenetur restituere instrumentum crediti.*
6 *Papa est omnium ordinarius, etiam immediatus.*
7 *Papa non potest ad se aduocare causam, quæ vertitur inter duos laicos coram iudice laico.*
8 *Possessorium recuperandæ datur contra illum, qui scienter successit in vitium.*
9 *Locans rem litigiosam, quo casu incidat in vitium litigiosi contractus.*
10 *Instrumentum crediti si fuerit redditum debitori, præsumitur liberatus a contentis in eo, vel solutione, vel remissione. Item si fuit traditum vnum ex instrumentis idem continentibus. 16. quod intelligę, vt infra numero 13.*
11 *Instrumentum emptionis aliquarum rerum, si fuit ab emptore donatum, vel legatum, præsumitur donatæ illas res, vel legatæ. 12.*
13 *Instrumentum crediti, vel pignoris si fuerit redditum, in dubio non præsumitur donatio, si ex alia causa potest præsumi fuisse redditum.*
14 *Instrumentum, in quo erant mihi plures obligati, si vni reddidi, an fuit præsumatur donatum, an etiam alteri?*
15 *Instrumentum crediti si reddidi debitori meo, & ipse reddidit mihi, an præsumatur in persona mea facta donatio?*
17 *Instrumentum crediti si reperitur cancellatum, an præsumatur fuisse solutio?*
Conditiones, & circumstantiæ personarum multum operantur circa istas præsumptiones bonas vel malas.

CAP. IIII.

Summatum est sup. c. 2.

1 Ecclesia sanctæ. † No. 1. q̄ contra spoliationem factam per iudicem, maxime non seruato ordine non seruato, comperit possessorium recuperandæ sicut contra priuatum, & clarius probatur in c. cōquerente, de rest. spol. c. cum causa, de off. deleg. & vide Bart. in l. iusse pendente, ff. de acq. poss. Secundo no. q̄ certo negotio auocato & causa, non valet quicquid fit per inferiorem. An hoc sit verum, & distincte, & quid in alio superiore a Papa, vide omnino no. Inno. & alios in c. cum M. de const. Et an reseruatio afficiat hanc

2 decreto, vide gl. & doct. in c. si eo tempore, de elect. lib. 6. Nō hic notabilem prouisionem adhibendam per iudicem, dū res litigiosa in alium de facto translata, rehaberi nō potest, scilicet vt alia res æquiualens illi in locum illius surrogetur, & interim catur illius alienatio. Et crederē, q̄ in hoc casu nō valeret alienatio facta ꝫ hanc surrogationē, & pceptū factū, licet per interpositam rem a principe, quia ex quo surrogatio fit iuris authoritate, desinit ergo non valet alienatio rei litigiosæ, vt l. 2. in fi. C. de litig. & ꝫ. c. præcedenti, ita nec alienatio rei surrogatæ, & sic limita per Inn. in c. Raynaldus, de testam. dico etiam, q̄ licet ista gatio sit vtilis per ea, quæ dixi ꝫ. in c. præcedenti, non tamen necessaria, quia pro possessore habetur, ex quo dolo desinit & sit restitutio alterius, & hoc vigore surrogationis. Ité ex illa res haberi dolo istius non potest, debet satisfacere de re

3 quis bonis suis. Simile no. in l. vinum, ff. si cer. pet. † No. ibi, arbitrium bonorum virorū, &c.] q̄ vbi agitur de aliqua re, & manda, iudex recurrit ad arbitrium bonorum virorum, & ipsorum rationem procedit. Et no. quia dicit in plurali bonorum, & sic vī q̄ debent esse plures: an hoc sit necessarium, & quid si non reperiatur, nisi vnus, & an debeant iurare, & liter, vide per Bar. in proœ. ff. dicam plene in c. proposuit, prob. & idem quod no. ꝫ. dic, vbi requiritur iudicium alterius

4 in aliqua parte petiti. † No. arg. q̄ obligatus ad aliquam rem dendam, debet eam tradere liberatam ab omnibus creditoribus

5 & sic liberam & expeditā, ff. de act. emp. & vend. l. 2. & 2. vltimum argumentum, q̄ soluto debito, tenetur creditor tuere instrumentum crediti, ad hoc l. dissolutē. C. de cōmo

6 & l. pecuniæ. C. de so. † Gl. est in se satis clara. Sed contra & contra tex. opp. ex quo enim causa erat coram ordinario co, non poterat per Papam impedirī ipsius processus, arg. vt debitus. ꝫ. de appel. Rationes enim gl. procederent, si tores fuissent delegati Papę, siue non, ff. de iud. l. iudicium, soluit tripliciter, primo, q̄ speciale est in Papa, qui cum ordinarius, etiam immediatus. 9. q. 3. c. cunctā, & c. per

pem, maxime in hoc casu, cum agatur inter ecclesias, de foro cōpe. c. cum sit. de iud. c. fi. Hæc sol. mihi non placet. Aut enim iudicium verlabatur inter duas ecclesias, puta inter monasteriū, & ecclesiam sanctæ Mariæ, & tunc cessat dictum Host. & successit ratio gl. quia hæc reuocatio fuit de facto: quia gesta a nō suo iudice, non tenebant: aut ecclesia erat rea, & idem, de foro compet. ex diligenti. Aut actrix contra laicum, & adhuc idem, non enim potest ecclesia inferior litigare de iuribus ecclesiæ contra prohibitionem Papæ, de dolo & contum. ca. veritatis, & qđ ibi ita & per Innoc. in c. Raynaldus, de testam. vnde directe nō impetrauit processum iudicis secularis: sed indirecte interdicēdo præ

11 dicto gl. quod reddito instrumento debiti, præsumitur liberatio facta, seu remissio debiti. ꝫ. Contra hoc op. de c. sanè, veniens, de renunc. & ff. de pac. l. 2. Aduerte, quia licet ista mentet hic contraria, tamen solum inducit l. 2. & ad eā dunrespondet, tamen satis bene. Ad c. sanè, & c. veniens, nihil pender. Sed tu dic, quod veniens, non facit, quia ibi non fuit strum instrumentum debiti, seu alicuius iuris: sed duntaxat dicit se misericordiæ aduersarij: dicitur ibi, quod ex hoc videtur renunciare iuri suo, & hoc secundum vnum intelquo tamen dic, vt ibi plene no. Ad c. sanè, responsio magis difficilis: nam ibi ille restituit literas Apostolicas, adsubiiciendo se eorum misericordiæ, nec per hoc excluditur ille a iure suo. Aduerte pro sol. ibi enim dantur duo intelquadam æquitate ille fuit auditus: quia consilio aduersariorum fuit deceptus: & hunc intellectum tenet ibi Innoc. & tene tur etiam Gre. vt ibi refert Io. An. & secundum hunc intellectū non obstante, sed potius concordat, & ampliat vt resignādo vel soluendo, seu restituendo instrumentum iuris sui, videatur ius fecisse, quod auditur ibi ex purō iure, & non de gratia, & tunc tur huic cap. Sed ex dictis eorum, qui tenent hunc secūdum ficitur notabilis limitatio ad hunc tex. & consimi iura. Dicunt enim q̄ literæ illæ erant confectæ super iure hasoluendo, quia mandabatur, vt fierent illi institutio, & post factam institutionem vigore illarum literarum, resignauit illas literas, & sic non continuissent ius habitum in rem, quia tunc

procederet, quod dicitur in alijs iuribus allegatis in hac glo. & hunc intellectum sentiunt ibi glo. & Abb. Io. And. & multi moderni. † Sed contra hunc intellectum adduco l. 1. C. de don. vbi

11 donans instrumentum emptionis mancipiorum, videtur donasse illa mancipia, & tamen per solam venditionem nō acquiritur dominium, sed per traditionem postea secutam, vt l. traditionib. C. de pac. & l. quoties, C. de rei vend. vnde de mero iure primus intellectus vī verior: licet enim ius superueneriit post, tamen illæ lræ cōtinebant titulum, vigore cuius ius consecutū est, sicut dī in d. l. 1. C. de don. secus vbi ius esset penitus separatū ab instrumento reddito, qa ex separatis non fit illatio, in c. 2. de transl. epis. do. An. vī hic sequi fm intellectū, qui placet de æquitate, sed nō de stricto iure, pp ǫnexitatē, cū iure superueniente. arg. bonum in c. translato, de const. Item, qa ista traditio instrumenti, operatur remissionem iuris proprij ex quadam præsumptione; cum nullam aliam commoditatem inducere possit talis traditio, vt statim dicam, quæ ratio satis vendicat sibi locum in hoc casu, vbi datur connexitas iuris habiti cum iure contento in instrumento. Et reassumēdo nūc materiam gl. facio duo membra. Quandoq; enim probatur instrumentum donatum, vel legatum, seu aduersario redditum. Quandoque reperitur cancellatum penes creditorem seu debitorem, sed non probatur redditum, vel reperitur penes aliquem instrumentum

12 alicuius iuris, sed non probatur legatum, vel donatum. † Primo casu dic, quod si probatur legatum, seu donatum, præsumitur legatum, seu donatum ius contentum in eo, distinguendo, vt sup. dixi, l. prima. C. de do. & l. qui chirographum, ff. de

13 lega. 3. alias inutile videretur tale legatum, seu donatum. † Si vero probatur instrumentum duntaxat redditum, & tunc aut nullam aliam vtilitatem intrinsecam potest talis redditio instrumēti operari, & præsumitur liberatio, vt l. 2. ff. de pac. & hic cum glo. Aut potest aliam vtilitatem afferre, & dicendum est oppositum ex ratione istius gl. cessat enim tunc illa ratio, quod aperte vult Bar. post alios in d. l. 2. vbi dicit, quia si reddidisti instrumentum venditionis emptori, vt se defenderet cōtra aliū, non videor tibi remisisse pretium, de quo soluendo continetur in illo instrumento. Idem si tradidisti instrumentum debiti fideiussori, vt agat cōtra debitorem ad eū liberandum in casib. contentis, seu notatis in c. 2. de fideiuss. & idem in similib. casibus, quod satis placet. Debemus enim quantum possumus, eui

b tare præsumptionem donationis, b cum illa de facili non sit præsumenda, quia non præsumitur quis iactare suum, vt l. cum de indebito, ff. de proba. & c. super hoc, de renunc. vide in simili glo. not. in l. cum quid, ff. si cer. per. quæ dicit, q̄ si tradidi alicui pecuniam dicendo tolle, nō præsumitur in dubio donatio, sed potius depositum, vel mutuum, nisi aliud inducant circunstantiæ. Ex his colligitur ratio, quare reddendo pignus non videor liberasse debitorem, quia satis est, quod traditio illius habeat in se aliquam commoditatem, puta vt debitor possit vti pignore. Non enim est de leui præsumenda donatio, vt sup. dixi. Prædicta omnia intelligo, etiam in casu dubij: nam vbi appareret de causa traditionis instrumenti, vel pignoris iuxta illam iudicabitur traditio, argu. c. cum voluntate, de sent. exc. & l. qui iniuriæ, ff. de fur. cui enim dubium, quod si trado instrumentum, hoc expresso, vt defendas te contra etiincentem rem, nō videor donasse eius, quod habeo in instrumento, argum. ex no. in d. l. cum quis. Intelligo ergo, quando probatur simpliciter instrumentū redditum, & non apparet de causa, vt si ex coniecturis appareat aliqua commoditas vltra remissionem debiti, vel traditionis, vel iuris ibidem contenti, ob illam commoditatem traditum præsumitur, alias, ex quo cessat præsumptio alterius commoditatis, fiat largissima interpretatio, vide in argu. tex. opt. in c. pastoralis, de dona. & hoc quoad primum membrū, quando probatur instrumentum simpliciter redditum. Sed circa hoc mē-

14 brum contingit dubitari de aliquibus. † Et primo, quid si reddidi instrumentum, in quo tu, & alter eratis mihi obligati, an videar vni tantum, cui tradidi instrumentum, remisisse debitū, an vtrique? Gul. & Bart. post eum in d. l. 2. ff. de pact. dicunt præsumendum, quod illi, cui tradidi, volui remittere debitum proprium, & cedere sibi actionem contra alium, ar. in l. 1. C. de do. & l. is qui, ff. de lib. leg. Hæc deci. placet dom. Ant. quando datur instrumētum aliquo titulo lucratiuo, puta per medium legati, vel donationis, & sic intelligit iura ꝫ. alle. si autem solummodo reperitur instrumentum illi redditum, seu traditum, & non apparet vere, vel præsumptiue hoc fecisse ex causa lucrativa, potius videt eum constituisse procuratorem cōtra alium,

quam

ADDITIONES.

a SEB. SAP. Remissio debiti. Vide Bal. & Pan. de Cast. in l. nostram. colum. 5. C. de testi. Sal. in l. si de possessione, C. de probat. & Fel. in c. accedens, in col. 50. uer. secunda concl. sup. vt li. non contest. Et laudabile de hac materia per Mod. post Bar. & alios in l. Labeo, ff. de pact.

b SEB. SAP. Donationis. Hæc omnia resumit, & sequitur Iason in d. l. Labeo col. 1. in fi. ff. de pac. contra Alb. Ang. & Fulg. ibi.

quàm remiſiſſe ſibi debitum, vel ceſſiſſe actionem ꝯtra alium, quia hanc commoditatem & actionem poteſt nũc afferre traditio inſtrumenti. Ego crederem recurrendum ad cõiecturas. Quid enim ſi is, cui fuit traditum, nõ eſt veriſimiliter aptus ad procurandum, puta mulier, minor, ſacerdos, miles inexpertus prorſus, vel ſimilis perſona, & perſona tradens eſt diligens, &c. Item quid ſi tradens eſt ditiſſimus, & is, cui fit tradõ, pauper, & illi cõiunctus? certe his, & ſimilib. ꝯiecturis ꝯcurrẽtib. præſumerẽ donationem, ſm dictũ Gul. ſecus ſi tradidi tale inſtrumentũ ei, qui conſueuit exercere officium procurationis: vel ſum pauper, & ille diues, ita ꝙ veriſimiliter nõ poteſt preſumi donatio: tunc enim & in ſimilibus caſibus poteſt procedere dictum do. Ant. Ad vtrunque dictum, facit gl. no. præalle. in d. l. cum quid, & in arg. facit tex. in c. 2. de renun. lib. 6. & in c. ſuper hoc, eo. tit.

15 †Secundo ad idem dubitatur, quid ſi reſtitui, vel tradidi inſtrumentum, in quo tu eras mihi obligatus, & tu poſtea tradidiſti mihi? Dicit Gul. & poſt eum Bar. in d. l. 2. quod per primam traditionem præſumitur facta liberatio, & per ſecundam videtur factum pactum de petendo, per quod eliditur prima liberatio, ff. de pac. l. ſi vnus. §. pactus, & l. ſi vero nõ remunerandi, ff. mã. Ego aliter dicerem, videlicet quod ſi re integra inſtrumentum redditur, ꝙ debeat præſumi traditum fuiſſe, vt debitor ſe de aliquo informet: non enim videtur traditum cauſa liberationis, maxime ſi intra breue tempus reſtituit, ar. c. nam & ego, de ver bor. ſig. & de pe. diſt. 1. c. diuortium. Tot enim donationes non debent de facili præſumi, maxime propter frequentem actum traditionis. Dictum autem Gul. procederet, quando aliquo titulo lucratiuo probaretur inſtrumentum donatum & traditũ. Item puto recurrendum ad alias circunſtantias, ar. eorum, quę

16 no. in d. l. cum quid. †Vlterius[a] ad idem quęritur, quid ſi habeo

a plura inſtrumenta de eodem debito, & trado vnum, an videor remiſiſſe debitum? Bar. in d. l. 2. quod ſic, quia vnum eſt inſtru-

17 mentum, licet plures ſint copiæ, ff. de teſtam. l. vnum. †Nũc ve-

b nio ad ſecundum membrum,[b] quando inſtrumentum nõ pro

c batur datum, ſeu traditum, ſed reperitur cancellatum,[c] Gl. in §. hunc numerum. 76. diſt. dicit, quod ex hoc præſumitur debitor liberatus. hoc dicit verum, niſi probetur contrarium, alleg. l. ſi chirographum, ff. de prob. Aliter ſentit Accur. in l. vna. §. ille autem. C. de lati. lib. tol. dicit enim quod præſumptio eſt pro debitore, non autem ſufficiens probatio, niſi aliter probetur inſtrumentum traditum a creditore. Ia. de Are. & Cy. in l. ſi de poſſeſſione, C. de proba. Ioan. And. hic & communiter canoniſtæ, & Bar. in d. l. 2. & ſic communiter doct. diſtinguunt, quod aut debitor dicit ſe pacto liberatum, & inſtrumentum ad hoc probãdum allegat penes ſe exiſtens, & procedat gl. Accur. vt hoc nõ ſufficiat ad plenam probationem: potuit enim illud ſubtraxiſſe, & ideo debet probare, quod fuit ſibi per aduerſarium redditum. Aut dicit ſe liberatum ſolutione, & idem, ſi perſona habẽs inſtrumẽtum eſt domeſtica creditori, quia potius præſumitur ſubtraxiſſe, ar. in d. §. ille. ſi vero non eſt perſona domeſtica, pręſumitur ſolutione liberatus, vt d. l. ſi chirographum, ff. de prob. & hoc caſu poteſt ſaluari gl. in d. §. hunc numerum. Diuerſitatis ratio inter primum caſum, & ſecundum eſt, quia primus allegans pactum, allegat donum, donare autem eſt perdere, & nemo de facili præſumitur donare, vt præalle. iuri. ideo præſumitur potius inſtrumentum ſubtraxiſſe. Secundus caſus allegat ſolutionem, quo tempore ſolet reddi inſtrumẽtum, & ideo cum non habeat præſumptionem contra ſe, ſed potius pro ſe, cum non ſit perſona domeſtica ipſi creditori, debet præſumi ſolutio ex cancellatione inſtrumenti, ſeu ex eo, ꝙ inſtrumentum reperitur penes ſe, quod idem eſt. Hæc tamen præſumptio admittit probationem in contrarium. vt d. l. ſi chirographũ, & no. Goff. hic, & gl. in d. §. hunc numerum, vt ſi vult creditor probare, qđ ſine facto ſuo inſtrumentum peruenit ad manus debitoris, & quod fuit ſibi ſubtractum, cum domus ſua fuit ſuppoſita ſpolijs, vel quid ſimile, arg. bonum in l. ſi de poſſeſſione, C. de proba. & c. ſi quis de clericis. 22 q. 2. & vide ad materiam quod no. Spec. in tit. de inſtr. edi. §. poſtquam, ver. porro, & ver. præcedenti. vbi Ioã. And. in add. limitat hoc, quando perſona, quæ habet inſtrumentum, eſſet legalis, & tenuit inſtrumentum aliquo tẽpore. quod no. & certe in ſimilibus caſibus multum operantur conditiones, & circunſtantiæ perſonarum, & vide Ioan. And. in loco præalle. & propter has difficultates dant doc. bonũ conſilium, vt ſatisfacto debito, fiat inſtrumentum de ſolutione & liberatione, & non confidat debitor ex ſola inſtrumenti reſtitutione, ad hoc eſt bo. tex. cum gl. in l. pecuniæ, C. de ſol.

ADDITIONES.

a SEB. SAP. Vlterius. Vide Alex. in l. filio, quem pater, ff. de lib. præt.

b SEB. SAP. Secundum membrum. Vide Alexan. conſi. 59. col. peu. & ſi. in 2. vol. vbi late, & Bal. conſi. 33. incip. ex eo ſolo, in 3. parte, & Alex. in conſi. 91. viſo tenore, in 1. vol.

c ZACHAR. Reperitur cancellatum. Adde diſtinguendo: aut enim debitor eſt perſona domeſtica creditoris, & ſuſpecta aliquantulum, & tunc cancellatio non probat ſolutionem, alias ſecus, quamuis protocollum non fuerit cancellatum, vt per Bar. in l. fina. ff. de his, quæ in teſt. delen. & ibi Alex. Bal. in l. noſtram, col. pen. ver. item faciunt prædicta, & ibi Pau. de Caſt. & docto. C. de teſt. & Gul. de Cu. in l. 1. §. ille autem, & ibi remiſ. in apoſt. Celſ. C. de cad. tollen.

ANT. FRAN. Circa hoc, quod hic dicitur de cancellatione, dicas, quod cancellatio inſtrumenti, arguit ſolutionem. l. inductam, & ibi Bal. C. de [illegible] & quod dixit Bal. in l. ſi præſtet, & ibi etiam per Ang. C. quom. & quan. iud. quod cancellatio actorum habet vim ſententiæ, & vide Pau. de Caſt. in conſ. 25. & Bar. in l. nihil, la 1. ff. de adim. leg. vbi dicit quod cancellatio inſtrumenti, inducit præſumptionem ſatisfactionis. & vide etiam Pau. de Caſt. in conſ. 35. & mihi placet diſtinctio, quæ hic adhibetur, quod ex quo ſumus in materia, in inducendo præſumptionem ſolutionis, vt conſideremus qualitatem perſonæ, penes quam reperitur inſtrumentum cancellatum, an ſit perſona, de qua poſſumus ſuſpicari, quod ipſe potuerit habere inſtrumentum, abſque eo quod ſibi fuiſſet datum a creditore, vel ex familiaritate, & practica, quam habebat cum creditore, vel ex alia cauſa, concurrente etiam qualitate perſonæ ſuſpectæ, quia tunc non præſumitur ſolutio debiti, ſecus [illegible] ſte dicit, & bene.

SVMMARIVM.

1 *Lis debet decidi, ſecundum iura exiſtentia tempore, quo mota fuit, non ſecundum priuilegium lite pendente impetratum, niſi de litis pendentia fiat in eo mentio expreſſe, vel niſi fuerit emanatum motu proprio. 4. 8.*

2 *Decimæ prædiales, debentur de iure communi eccleſiæ parochiali, vbi ſita ſunt ipſa prædia, quarum decimarum quarta debetur epiſcopo.*

3 *Beneficia, vel priuilegium quis poteſt pro alio impetrare, etiam ſine ſpeciali mandato, literas vero ad lites non regulariter.*

4 *Priuilegium conceſſum motu proprio ex certa ſcientia idem operatur, ac ſi dixiſſet, non obſtantibus, &c.*

5 *Priuilegium quantumcunque generale, non extenditur ad litem pendentem, ſi de ea non facit mentionem.*

6 *Monachi ſunt exempti a decimis perſoluendis.*

Præſcriptio contra priuilegium procedit.

7 *Litigioſi vitium non habet locum ſuper incorporalibus, de quo remiſſiue.*

8 *Cauſa pendens non terminatur per ius commune vel ſpeciale, puta priuilegium emanatum cauſa pendente, niſi de ea faciat mentionẽ. Sed aliqua noua cauſa ſuperueniens lite pendente deciditur per iura emanata, lite pendente, vide nu. 11.*

9 *Lis non terminatur ſecundum priuilegium ea pendente impetratum, vel conceſſum, ſed vide an hoc ſit verum, a quocunque priuilegium conceda tur.*

Priuilegium conceſſum lite pendente, non faciens de ea mentionem, an quo ad omnes effectus ſit nullum.

10 *Priuilegium non eſt opus ꝙ faciat mentionem de iure communi, ad cuius [illegible] ditatem ſecundum terminos, de quibus hic.*

12 *Lis quando dicatur pendere, ad hoc, vt priuilegium ea pendente impetratum non habeat vires.*

CAP. V.

1 DIlectus. †Non obſtat priuilegium impetratum lite pendente, de lite non habita mentione. hoc dicit. Vel ſumma clarius ſic. Lis decidenda eſt, ſecundum iura exiſtentia tempore controuerſiæ, non autem ſecundum priuilegium impetratum li. pen. niſi de litis pendentia mentionem faciat. In prima ponit partis querelam. In ſecunda prouidet ibi, (Ideoque.) Caſus lit. Inter magiſtrum A. rectorem eccleſię de Baſſeuilla, & anteceſſores ipſius ex parte vna, & priorem & monachos de Baſſeuilla ex altera, quæſtio vertebatur ſuper decimis noualium parochię eccleſiæ ipſius rectoris: lite pendente coram iudicibus delegatis, Abbas & conuentus maioris monaſterij Turonen. quib. prior & monachi prædicti ſubſunt, pro ſe & membris ſuis, obtinuerunt a ſede Apoſt. indulgentiam ſuper huiuſmodi decimarum perceptione, nulla mentione facta de ipſa huiuſmodi quæſtione. Occaſione huius indulgentiæ prior & monachi præfati decimas ipſas vendicare contendebant, cum iudices ſuper hoc dubitarent. Dictus rector hoc ſignificauit domino Papę, vnde mandat quibuſdam iudicibus, quatenus eiſdem iniungant, vt indulgentia non obſtante prædicta, in negotio ipſo procedant, iuxta

2 traditam ſibi formam. B. † No. 1. ar. ꝙ decimæ prædiales de iure

a communi debentur eccleſię parochiali,[a] in cuius parochia prædia ſunt, epiſcopo vero debetur quarta decimarum, ad hoc c. cum contingat, & quod plene ibi no. infra de deci. iuncto c. Conquerente, ſupra de of. ord. & c. de quarta, de preſcri. †No. 3 prælatus

ADDITIO.

a Parochiali. Adde videndum Cal. conſi. 1. inf. de dec.

ZACHAR. Adde vtrum ſoluantur deductis expenſis, Bar. Innoc. & [illegible] de Pe. in l. fructus, ff. ſoluto matrim. quod non. & Bald. in l. 1. C. de [illegible] expen. in perſonalibus vero ſecus, quia expenſæ deducuntur, vt [illegible] ſua mat. ad Innoc. in ver. decimæ, verſi. 2. & verſi. ſi. per l. ſi a prin. [illegible] pet. hæred.

ANT. FRAN. An decima ſoluatur deductis expenſis. Dicas quod [illegible] ducuntur expenſæ, vt iſte dicit, tamen ſolui debent in fundo, in quo colliguntur, ut per Bald. in l. prima. C. de fruc. & li. expen. & in l. [illegible] di. inſer. quod adeo uerum eſt, vt debeant portari ad domum [illegible] uuntur, vt in cap. reuertimini, & ibi per glo. 16. quæſtio. 1. & per [illegible] titu. de dec. in ſi. & per Alexen. in l. item illa, de conſtit. pec. & per [illegible] Alexand. poſt Ioan. de Ino. in l. ſtipulatio iſta, in §. inter cætera, §. [illegible] quis dolo. ff. de uerbo. obliga. & ibi Ro. alleg. tex. in l. pro locis. C. de [illegible] trib. lib. 10.

prælatus põt impetrare priuilegium etiam pro membris ſibi ſubiectis, & non mirum, nam quilibet poteſt pro alio impetrare. priuilegium, & beneficia, etiam ſine mandato ſpeciali, vt eſt gl no. in c. nonnulli, & c. ad aures, de reſcr. facit tex. in c. 1. de cõceſ. præben. lib. 6. & quod no. Inno. in c. ex conqueſtione, de reſtit. ſpol. ſed hoc eſt ſpeciale in prælato ſuperiore, vt etiã literas ad lites inferioribus eccleſijs ſine mandato ſpeciali impetrare poſ

4 ſit, vt in cle. 1. de reſcr. † No. ibi, [Facta mentio non fuiſſet &c.] ꝙ priuilegium concernit litem pendentem, ſi de litis pendentia facit mentionem. idem no. in c. dudum, de priui. Idem dicit Inn. ſi ex certa ſcientia principis emanauit, licet de lite non faciat expreſſam mentionem, per iſtum text. in eo, ꝙ innuit, ꝙ ſi de lite facta fuiſſet mentio, tunc indulgentia valuiſſet, quaſi ſentiat per hoc Inno. hoc æquipollere, concedere aliquid ex certa

a ſcientia,[a] vel facere expreſſam mentionem de obſtãtibus,[b] qđ

b no. Vide ad hoc bo. gl. in c. 1. de conſt. lib. 6. in ver. noſcatur. facit idem Vlpia. ſcribit, in ſi. ff. de excu. tut. vide oĩno, quod no.

5 Io. And. in c. nõnulli, de reſcr. & qđ ibi dixi poſt eum. † Vlti. no. & in hoc tenementi hunc tex. ꝙ nedum priuilegium ſpeciale, ſed & generale, in quo non põt notari aliqua ſurreptio, quale iſtud, de quo erat tex. non extenditur ad litem pendentem, &

6 hoc facit ad infra dicenda. † Primo pro declaratione literæ formabo vnam oppõnem, & ſtatim more ſolito condeſcendam ad apparatum: videtur enim ꝙ ſine quolibet priuilegio iſti monachi debebant obtinere, cum a iure cõi ſint exempti ſuper decimis noualium non ſoluendis, ĩ. de deci. c. ex parte. Sol. hoc c. in hoc põt intelligi dupliciter. Primo ꝙ iſti monachi erant rei, & ſic ab eis petebantur iſtæ decimæ noualium: & ſic hoc caſu obſtat contrarium, cui reſpondetur dupliciter. Primo ꝙ forte erant talia noualia, q non excoluerunt proprijs manib. vel ſumptibus: quo caſu non ſunt priuilegiati, vt d. c. ex parte, vel dato ꝙ eſſent talia, fortè presbyter dicebat ſe præſcripſiſſe cõtra priuilegium, quod fieri põt, vt in c. accedentibus, & c. ſi de terra, de priuil. Secundo principaliter põt intelligi, ꝙ iſti monachi erant actores. quod innuit tex. ibi, [Perceptione.] & ibi, [Vendicare, &c.] & ſic vendicabant ſibi decimas noualium infra parochiã illius rectoris, forte allegantes ꝙ præſcripſerunt decimas antiquas, & per conſequens decimas noualium, quod non erat verum, nec de iure procedit, vt in c. cum contingat, ĩ. de deci. vel forte ſimpľr dicebant ſe p̄ſcripſiſſe illas decimas noualiũ, & nõ eſt vis, qualiter intelligatur, quia per hoc non mutatur iuris intellectus. Nunc venio ad apparatum, & q̃ro de ratione decidendi in caſu noſtro, quare iſtud priuilegiũ non extenditur ad cauſam pendentem? Sol. ex gl. põt colligi multiplex ratio ſed princi-

7 paliter videtur velle, ꝙ ex eo, quia fuit impetratum ſuper re litigioſa, tacita veritate. † Hæc rõ non placet Goff. quia cum hic ageretur de iure decimarum, & ſic de incorporalibus, non hẽt locum vitium litigioſi p ius authenticorum, vt Auth. de li. §. 1. colla. 8. de hoc dic, vt pleniſſime dixi in c. eccleſia. il 1. ĩ. eo. vbi longe plenius, quam tangatur per doc. hic, expediui hanc materiam, an & qñ ꝯhatur vitium litigioſi. Sed redeundo ad intellectum c. dicit Goff. hanc fuiſſe rationem, quia monachi præuenerunt per ꝯuentionem, & ſic indulgentia illos non liberat, de ſo. ꝯp. c. propoſuiſti, cum ſuis concordantijs, quia lite pendẽte non potuit priuilegium impetrari in p̄iudicium aduerſarij, ĩ. eo. c. 1. Sed certe hæc ratio Gof. neceſſario non concludit: nã c. propoſuiſti, loquitur in alio caſu, & c. 1. ĩ. eo. loquitur in priuilegio conceſſo, lite pẽdente, ſcilicet cum per literas impeditur

8 quis ſine cauſę cognitione vti poſſeſſione ſua lite pendente cõtra titulum, vt lite pendante. † Vnde reddo aliam rationem[c] &

c meliorem iudicio meo, ſicut enim ius commune emanans noviter non extenditur ad cauſam pendentem, quinimmo debet decidi ſecundum iura tunc exiſtentia, vt in Auth. in medio litis ſacras iuſſio. non fieri. & in Auth. vt cum de ap. cog. & in Auth. vt factæ no. ꝯſt. & no. in c. 2. de conſt. & c. ſi. eo. tit. per glo. in cle. diſpendioſam, de iud. & no. in c. licet canon, de elec. lib. 6. ita & fortius ius ſpeciale & odioſum, vt priuilegium non debet extẽdi ad cauſam pendentem, ſi de ea mentionem non facit: nõ. n. eſt veriſimile principem voluiſſe in p̄iudicium litis motæ ꝯtra

9 iura ſua iam poſita priuilegium ꝯcedere, quin de litis pendentia mentionẽ feciſſet. † Sed circa prædicta & ad clariorẽ intelľm c. quæro, nunquid hoc habeat locũ in priuilegio a quocunque ꝯceſſo. Item an ex litis pendentia priuilegiũ ſit omnino nullũ, & reſpũ alterius litis? Aduerte quia Inn. hic facit vnam additionem, quam pauci habent. ſed Io. And. refert eam, in qua tacite reſpondet ad vtrunque quæſitum, dicens diſpoſitionem huius c. p cedere in priuilegio impetrato lite pendente a cõi dño, vel prælato: ſecus dicit in priuilegio impetrato ab alio, quàm a cõi domino, vel p̄lato: Non. n. de eo eſt præſumendum, ꝙ pp litis pendentiam permitteret alicui dare ius ſuum vel priuilegiũ, & iõ priuilegiũ a tali datũ bene valet ẽt lite pendente. Itẽ & alio mõ põt quis acquirere ius alterius lite pendente, puta per vſucapionem, ff. de rei uen. l. ſi poſt acceptum, & l. ſi autem. §. 1. ff. de peti. hære. ff. depo. l. 1. §. item ſi Trebatius, & ff. man. l. ſi mandauero. in quibus iuribus, & multis alijs ſimilibus modis, præterquam a communi domino, quis poteſt acquirere ius lite pendente: ceſſat enim tunc ratio prædicta. Ita ſecundum Inno. communis dominus etiam lite pendente pro iure ſuo, etiam de nouo, dat alicui aliquid iuris, alleg. ĩ. de confir. vti. c. cum dilecta. Quo ad ſecundum dicit, ꝙ priuilegium a communi domino impe

d tratum lite pendente non eſt in toto nullum,[d] ſed valet valet in hoc, quia ſi poſtea pereat inſtantia iudicij, vel etiam ſentẽtia feratur pro impetrante priuilegium, valebit tale priuilegium, ſi autem ſola citatio interuenerit, oportet ad hoc vt valeat priuilegium, ꝙ diffinitiua feratur, vel ꝙ abſoluatur ab inſtantia iudicij, etiam ſi nondum ſit lis conte. vel ꝙ renunciet liti cœptæ expreſſe, vel ſaltem tacite, puta quia alios iudices impetret ſuper eadem lite, non ꝙ ſuccedant in prioris cauſæ cognitionẽ, ſed quod de nouo procedant ſecundum eum. Hæc ſunt notabilia dicta Inn. quæ miro modo limitant hoc c. dupliciter, primo vt procedat in priuilegio impetrato a cõmuni domino, ſecus ſi ab alio. ſecundo ꝙ etiam valeat a domino, illa lite finita. Sed pondera, quia videtur ſentire, ꝙ ſi ſententia ferretur cõtra impetrantem, non valeret amplius priuilegium, ſecus ſi pro eo, vel ſi abſolueretur prius ab inſtãtia iudicij, ſeu inchoaretur nouum iudicium. do. Ant. dicit hæc dicta Inno. procedere, quãdo priuilegium eſt generale, vt hic erat, quia tunc non peccat in ſurreptione, & in eo cenſentur cauſæ excluſæ, ſuper quibus pẽ

e dent lites. Si autem[e] priuilegium impetraretur in certa cã, ſup qua pendet lis, non facta mentione de lite, & tunc eſt magis dubium, cum peccet in ſurreptione. putat tamẽ hoc caſu, ꝙ ſi doloſe eſt impetratum, non valet etiam lite finita, per c. ſuper literis, de reſcr. ſi ex ſimplicitate vel ignorantia non valebit, vt p cedatur in pręiudicium litis, ſed bene vt lite finita proſit cauſę, ſuper qua lis pendebat, niſi contra priuilegium ſit deciſa, arg. d. c. ſuper literis, & ſic per omnia videtur confirmare dicta Inn. niſi quando doloſe tacuit de lite. Concludendo omnia pertinẽtia ad materiam, ſic clare dicerem, ꝙ aut priuilegium fuit impetratum a cõmuni domino, vel prælato, aut ab alio: primo caſu valet etiam quo ad illam litem, ſi de ea facit mẽtionem, vel vel emanauit ex certa ſcientia principis, vt ſupra dixi, & in hoc omnes cõueniunt: ſi autem non facit mentionem de litis pendentia, nec emanauit ex certa ſcientia principis, & tunc quoad illam litem non valet, vt hic; ſed illa lite finita, vel per ſententiam diffinitiuam latam in fauorem impetrantis, vel aliter, bene valet, ſecundum omnes, quia ceſſat nũc ratio inualiditatis, quam ſupra tetigi. Difficultas nunc remanet, quãdo lis fuit deciſa contra impetrantem, nunquid poſſit de nouo incipere, & priuilegio vti? Inn. & cõiter doc. hic ſentiunt, ꝙ non. Ego aliter dicerem, ꝙ aut priuilegium facit mentionem de iure illius, q obtinuit ſententiam pro ſe tacite vel expreſſe & tunc valet priuilegium quoad litem nouiter inſtaurãdam, exemplum in terminis literæ, pone ſm vnum intellectum, ꝙ monachi vendicabant decimas noualium, dicentes ſe præſcripſiſſe decimas antiquas: pendente lite obtinuerunt priuilegium de illis decimis noualium percipiendis: lata demum fuit ſnĩa, ſicut iuris eſt, vt decimę noualium non pertineant ad eos, qui præſcripſerũt antiquas, vt probatur in c. cum contingat, de dec. Non video quare non poſſit vti priuilegio: nam de ſententia non eſt opus facere mentionem, cum tantum declarauerit quod iuris eſt, & ſic habet id, ꝙ ius commune, de quo ſatis fuit facta mentio tacite,

10 ex quo ratione priuilegij iſtis conferantur. † Non enim in priuilegio neceſſe eſt facere mentionem expreſſam de iure cõmuni, vt no. in c. 1. de conſt. lib. 6. in ver. noſcatur. & vide in ſimili aliam gl. optimã in d. c. 1. ver. cum ſint. quæ concludit ꝙ ſi cõſtitutio habet id, quod ius cõe, non eſt neceſſe in iure nouo de ea facere mentionem, ſicut de ipſo iure communi, vt d. ca. 1. facit 3. diſt.

ADDITIONES.

a Ex certa ſcientia. Adde Ro. conſi. 369.

b SEB. SAP. Obſtantibus. Vide latiſſime per Fel. in c. cum inter. 1. de exce. & in c. nonnulli, uer. fallit. c. quanto, ſupra de reſcr.

c Aliam rationem. Tu dic ꝙ iſta ratio non eſt generalis; quia non habet locum quo ad modum procedendi; ſed ratio eſt, quia priuilegia, reſcripta; & ſimilia, ſortiuntur iuris effectum ex mente reſcribentis; ſed non eſt ueriſimile ꝙ concedens conceſſerit poſt litem motam. And. Barba.

d ZACHAR. Non eſt in toto nullum. Adde quod Pau. de Caſt. Ang. & Alexan. expreſſe tenent in l. qui autem, ff. ſi quis cau. & ponunt quod ſi lite penden. princeps motu proprio concedit priuilegium alicui quod poſſit illo uti, quamuis emanauerit lite pendente, & ita limitant iſtum tex. in l. 2. C. eod. titu. et l. iuriſperitos. ff. de excuſa. tu. tamen non deuies ab opin. iſtius, quæ hic prox. ſupra eſt poſita, quia eſt communis, vt per Felin. poſt Abb. utrunque, Ant. de But. & Innoc. in c. 1. uerſic. in glo. ſic ibi non ualeat, infra de teſt. & Io. And. in addi. ad Spec. in tit. de do. & cont. in ſi. uerſi. porro, in addit. magna. inci. de hoc intereſſe.

e SEB. SAP. Si autem. De hoc articulo, an ſit facienda mentio de lit. pend. in impetratione reſcri. tradit Fel. in c. ſuper literis, ver. ſexta regula de pendentia litis. ſupra de reſcri. vbi tenet ꝙ ſit facienda mentio; alias ſit nullum, declarando, vt ibi per eum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

3.diſt.priuilegia.& ſi princeps ſciuiſſet de ſententia, nihilominus contuliſſet, cum illa nihil habeat vltra ius commune, ſed quo ad illam litem non valuit, quia lis debet decidi, ſecundum iura tunc exiſtentia, ſed noua interpellatione opus fuit, ar.l.nõ poteſt, ff.de iu.& in d. Auth.in medio litis ſa. iuſſio non fie. aut priuilegium non facit mentionem de iure illius, qui ſententiã obtinuit nec expreſſe, nec tacite. Exemplum pone, ꝙ lis erat ſuper iſtis decimis noualium inter iſtos monachos, & alium rectorem forinſecũ, cui non debentur de iure cõi, & lata fuit ſententia pro iſto rectore. certe priuilegium tunc non valebit, ẽt finita lite, quia non facit mentionem de iure alterius, cui Papa non videtur velle præiudicare, pro hoc eſt tex. iuncta glo.in c. cum olim, de præſcr. facit c.ex multiplici, de deci. & c.ſuper eo. de offic.deleg.& l.2.§.ſi quis a principe, ff.ne quid in loco pub. Papa enim videtur velle præiudicare ei duntaxat, cui debentur de iure communi, & non alteri, qui de iure ſpeciali eſt in poſſeſſione, vel aliud ius obtinet, vt in c.dudum, & quod ibi no.p Innoc.de dec.& in c.2.eo.tit.lib.6.& hæc no. quia puto veriſſi-
11 ma, & ſatis ratione probantur.† Nunc venio ad ſm membrum principale, qñ fuit priuilegium ab alio, q̃ a communi dño, impetratum, & tunc idem puto dicendum de iſto priuilegio, qđ de alio iure ſupueniente lite pendente, de quo ꝯtingit dubitari dupliciter. primo in actore, ſecundo in reo, nunquid. ſ.actor poſſit obtinere ſententiam condemnatoriam, vel reus abſolutoriam ex iure ſuperueniente, lite pendente.& quoad actorem diſtingue poſt Bar.in l.nõ poteſt, ff.de iudi.quod aut poſt litem conteſtatam accidit aliquid, quod eſt acceſſorium ad id, quod in iudicium deductum eſt, & illud venit, vt l.ędiles.§.item ſciẽdum eſt, ff.de ædi.edic.& no.glo.in d.l.non poteſt. Exemplũ in fructibus accedentibus poſt li.conte.qui veniunt, licet ſpecialiter non fuerint petiti, aut non eſt acceſſorium ad primum iudicium, ſed æque principale, & tunc aut non eſt defectus iuris ex parte actoris, ſed ex parte conuenti, vt puta petebam rẽ ego dominus, quam tu primo non poſſidebas, ſed incępiſti poſſidere eam poſt li.ꝯt.& tũc uenit in hoc iudicio, vt l.4.ff.de pet. hær.& ff.de rei vend.l.ſin autem, & no.in c.aduerſario, ĵ.de excep.cum multis ſimilibus: aut erat a principio defectus ex parte actoris, & tunc aut ſuperuenit ius ex cauſa de præterito, & venit in hoc iudicio, exemplum in l.ſi rem.§.fi.ff.de pign. act.vbi dicitur, quod ſi ante ſolutionem egi tecum pignoratitia, licet male egerim, quia non poteram ante ſolutionem repetere pignus, tamen ſi pendente iudicio ſolui, debet ſequi ſententia ꝓ me. Ad idem l.ſi mandauero tibi, aut Titio, ff.man.vbi eſt ſimilis caſus. Aut ſuperuenit ius ex cauſa noua, vt puta, quia vendicabam rem, nec ante litis conte.eram dominus, ſed poſtea pendente iudicio, ſuperuenit mihi dominium ab eo, qui erat verus dominus, vt quia donauit, vel legauit, vel quid ſimile. Et tũc recurre ad tex.no.in c.Abbate ſanè, de re iudic.lib.6.quia aut egit expreſſe ex certa cauſa, & non venit ius de nouo competens, quia inſtantia iudicij eſt reſtricta ad certam cauſam expreſſam: igitur noua interpellatione opus eſt. Hoc caſu procedat l.non poteſt, præall. Aut egit generaliter, & tunc ſecus, & hoc vltimũ procedit ex quadam maxima æquitate de quo dic, vt plenius ibi no.& per Bar. adhuc plenius, quantum ad hoc vltimum in l.& an eadem, §.actiones, ff.de excep.rei iud. & quod no.in l.vlti.C.de anna.excep.& per Cy.in l.1.C.de alie. iud.mu. cauſa fa. In reo vero proſequere poſt Bart.in l.1.ff.de exc.qui poſt Pet.ſic diſtinguit, ꝙ aut exceptio incipit competere ex cauſa de præterito, & poteſt vti ea, ſicut actor allegat iura ſuperius allegata, q̃ loquuntur in actore, ſed in reo allegat Bart. tex.in l.cum mihi decem.§.fi.ff.de ſol. Aut ſuperuenit ius excipiendi pendente iudicio ex cauſa, & tunc aut facto aduerſarij, & poſſum vti, tex.videtur, inſt.de perpe.& temp.ac.§.fi.vbi dicitur, ꝙ ſi reus lite pendente ſatisfecerit, debet conſequi abſolutoriam, licet in ea cauſa eſſet tpe incepti iudicij, vt deberet condemnari, ad idem l.iuſiurandum, & ad pecunias.§.fi.de iureiu. Si autẽ ſuperuenit mihi ius ſine facto aduerſarij, & tunc ſecundum Pe. non prodeſt, allegat Auth.vt cum de app. cog.in princ. & quædam alia iura. Bar.contra per l.ſin autem, ff.de rei ven. vbi deſinens poſſidere poſt lit.cont. cõſequitur abſolutoriam, & in c.aduerſarium, & ibi no.de exce. Ad idem l.rei iudicatæ, ff.ſol.matr.cum ſim. Fallit, ſecundum eum in l.ſi poſt acceptum iudicium, ff.de rei ven. vbi in effectu non prodeſt reo vſucapio completa, pendente iudicio, & hoc ideo, quia eſt odioſa exceptio, & hoc nota tu canoniſta, quia alibi nõ habes ita clare. Sed vide ad materiam quod
12 no.Io.And.in add.Spec.in tit.de cauſa poſſ. & proprie.ad finẽ.
a §.nunc dicendum.† Vltimo quæritur, a quando dicatur lis pen
b dere b quoad nullitatem priuilegij, ſeu ad impediẽdum ipſius vires, prout hic dicitur? Sol.dicit Hoſt.hic, & Ioan.And.poſt eũ, & communiter doc.hic, ꝙ ſola citatione facta, vel cauſa in iudicio propoſita, licet nondum conteſtata: Nam dum proponitur, cauſa eſt, de verb.ſig.c.forus, & ſic non ſolum lite cont. ſed cauſa & actione propoſita, dicitur lis pendere, ſecundum Hoſt. & ſequaces. Hoc mihi ſimpliciter non placet per tex.ſing. iuncta gl.in verbo nouari, in clem.2.eod.tit. Dico ſic, quod quoad impediendnm vires priuilegij modo prædicto a communi domino ſeu prælato impetrati, lis dicitur pendere, poſtquam citatio emanauit à iudice, & ꝑuenit ad partem, ita tamen quod in citatione ſint expreſſa, ſuper quibus rebus debet conueniri. Nã tali citatione facta, non eſt veriſimile, ꝙ communis dominus & prælatus voluerint in præiudicium cauſæ priuilegium cõcedere, ſed quoad priuilegium, ſeu ius aliunde proueniens, hoc non ſufficit. Sed dicendum eſt, ꝙ aut fuit actum generaliter, & ius quandocunque ſuperueniens prodeſt, vt ſupra dixi per dictum capitulum, Abbate ſanè. Aut fuit certa cauſa expreſſa, & tunc requiritur, ꝙ lis ſit conteſtata. Nam ante pōt libellus mutari, & ei addi De quo tamen dic, vt pleniſſimè dixi in ca.2.de libel.obl.& per Cy.& Bar.in l.edita, C.de eden.& ſi libellus nõ erat oblatus, ſatis eſt, ꝙ ius ſuperuenit ante litis conteſtationẽ & ſic añ cœptũ iudiciũ, vt leg.& no.in d.c. Abbate, & d.l.nõ poteſt. Et ratio diuerſitatis eſt, quia cum hoc vltimo caſu ius ſuit non ſit adhuc ante litis conteſtationem efficaciter in iudicium deductum, poteſt illud quandocunque ſuperueniens deducere, nec eſt opus noua interpellatione, cum adhuc non ſit facta aliqua conteſtatio. Sed in primo caſu non eſt veriſimile, ꝙ communis dominus, vel prælatus velit concedere priuilegium in præiudicium alterius ſubiecti, cauſa illo modo inchoata, prout dicitur in d.cle.2. Et hæc ſufficiant.

ADDITIONES.

a SEB. SAP. Vltimo quæritur. Quando dicatur lis pendere. uide Felin.poſt Abb.in c.cauſam, quæ.col.pen.uer.in ea.glo.in prin.inf.de teſt.ubi dicit litis pendentia dicitur a tempore commiſſionis, non a tempore citationis quantum ad annullandum priuilegium conceſſum, lite pendente.

b Lis pendere. Adde quæ ſupra poſui in notabilibus, & Ro.conſi.330.

De ſequeſtratione poſſeſſionis, & fructuum. Rub.

Viſo in præcedenti titulo, quod lite pendente nil ſit innouandum, quia dubitari poterat, nunquid per hoc ſequeſtrationis
a actus ſit prohibitus, ideo &c. Vel continua a ad titulum de eo, qui mit.in poſſ.& ad titulum de dolo & contum. Quia per contumaciam rei fit miſſio in poſſeſſionem rei ſeruandæ, & dubitari poſſet, nunquid ob eandem cauſam ſequeſtrum fieri poſſet, ideo poſt præcedentes rubricas &c. Prima plus placet, quia eſt magis ad prox. Et adde, quia hęc rubrica habet duas partes. Ad primam partem facit decr.1. Ad ſecundam decre.ſecunda & vltima. Et de materia ſequeſtrationis vide plene per Io.Mon. & Io.And.poſt eum ſuper reg.locupletari, de reg.iur.li.6. Quid autem ſit ſequeſtrum, ſeu ſequeſter, vide gl. in c. examinata, de iud.& quod dixi bene in c.2.de dolo & contum.

ADDITIO.

a Continua. Tu pondera, quia imo uidetur melior continuatio, quia licet debeat fieri ad proxima, tamen ſæpe ſit ad remota, vt facit Iuriſcon. in l.1.ff.ſi ... teſt.nul.exta.vbi continuat illum titulum ad no.de bo.poſſ.ex teſt.& ... titulum remotum. Ratio eſt, quia commode non poteſt fieri ad proximam ... de Io.de Imo.in rub.ff.de ap.And.Barb.

ANT. FRAN. An & quando continuatio rubricæ poſſit fieri ad remota, uide bonam gl.in rub.ff.de le.3.quæ dixit, ꝙ quando rubricæ intermediæ non continent eandem materiam, quod tũc poteſt fieri ad remota. Et uide quæ pleniſſime traduntur per Io. de Imo. ubi continuationis rubricarum materiam examinat, in rub.ff.de uerb.obl.

SVMMARIVM.

1 *Sequeſtrari non debet res, in quam eſt facta miſſio, etiam quod miſſus fuerit inde eiectus.*
Sequeſtrum reuocatur, oblata cautione, & reſtitutis expenſis ob ſcandalum uitandum.
2 *Prælatus tenetur ſatis facere de contumacia prædeceſſoris ſui.*
3 *Contumacia, vel negligentia prælati, nocet eccleſiæ, quæ tamen habet regreſſum contra eius hæredem.*
4 *Sententia poteſt ferri partim pro vno, & partim pro alio, etiam ſuper eodem articulo.*
5 *Iudex, qui habet cognoſcere ſuper pluribus articulis, poteſt ſi vult vnum expedire, & poſtea reliquos. Quid enim ſi cognouit ſuper omnibus, an poſſit per partes ſententiare, & quid ſi fuit vnicus articulus?*
6 *Cauſa ſi fuit ſimpliciter commiſſa, intelligitur tam de poſſeſſorio, quam petitorio, tamen eſt in optione actoris, a qua incipiat. 15.*
7 *Literæ impetratæ ab actore, ſi ipſe incœperit eis vti, efficiuntur communes etiam reo.*
8 *Miſſio in poſſeſſionem cauſa rei ſeruandæ conceditur etiam religioſis.*
9 *Interpretari reſcripta, & priuilegia pertinet ad Papam.*
10 *Papa poteſt reuocare quod fecit prædeceſſor ſuus indebitè in Papatu.*
11 *Iudex dicitur functus officio ſuo in ſententiando, quando ſententiauit ſuper toto, ſecus ſuper parte.*
12 *Iudex, qui pronunciauit ſuper proprietate, non poteſt amplius cognoſcere ſuper poſſeſſorio, quia petitorium abſorbet cauſam poſſeſſionis, ſecus è contra.*
13 *Poſſeſſorium recuperandæ, an competat illi, qui fuit miſſus in poſſeſſionem cauſa rei ſeruandę, & exinde fuit deiectus.*
14 *Cauſæ, quæ habent adinuicem connexitatem quandam, debent vni iudici committi, ne cauſæ continentia diuidatur.*
15 *Cauſa, quæ poteſt continere poſſeſſorium & petitorium, ſi ſimpliciter committatur, videtur commiſſa cognitio, tam in poſſeſſorio, quam petitorio, alias ſecus, niſi incidenter.*
Iudex poteſt cognoſcere de multis caſibus ſibi non commiſſis, vide remiſſiuè.
Reſcripta non extenduntur ad caſus in eis non expreſſos, intellige, vt infra nume. 17.
16 *Petitorium includitur ſub commiſſione facta ſub tali forma, cognoſce ſuper ſpoliatione, & detentione talis rei, quam Titius dicit ad ſe pertinere.*
17 *Arbitrio tuo, vel prudentiæ tuæ committo, vel iudicio tuo, vel vt tibi uiſum fuerit, ſeu prout videris expedire, iſta verba quando importent arbitrium boni viri, vel non.*
Verbum poteſt, libet, debet, & ſimilia, quid importent?
Sequeſtrum an poſſit fieri per contumaciam, quando miſſio facta non eſt?
19 *Poſſeſſio rei ſequeſtratæ, penes quem ſit.*
20 *Miſſus in poſſeſſionem, debet reſtituere ipſam, etiam ſi fuit oblata cautio de ſtando iuri, iudici & non parti.*
21 *Sententia ſuper expenſis, an poſſit eſſe incerta & generalis, nulla præmiſſa taxatione? 23.*
22 *Iudex vtrum poſſit reſeruare condemnationem expenſarum, ſicut poteſt taxationem? 25.*
Condemnatio expenſarum non poteſt fieri per iudicem poſt ſententiam, niſi eodem die.
24 *Iudex poteſt poſt ſententiam reſeruare parti ius, & facultatem petendi expenſas abſque eo quod iudex in eis condemnet. 25.*
26 *Taxatio expenſarum a quo debeat fieri, & qualiter fiat. 27.*
27 *Iudex non debet dicere partibus, quam ſententiam habeat ferre.*
29 *Condemnatio expenſarum valet, præmiſſo prius iuramento, & taxatione.*
30 *Sententia contra iuramentum, an valeat, vide remiſſiuè.*

CAP. I.

1 AD hoc. †Propter contumaciam rei res ab eodem petita ſequeſtrari non dẽt. Et ſic ſummat Io. And. & communiter Doct. poſt eum, quę ſummatio mihi non placet per ea, quæ plene dixi in c.2. de dolo & cont. Ideo ſummo ſic. Res, in quam facta eſt miſſio, non debet ſequeſtrari, etiam ſi miſſus inde fuerit violenter eiectus. Vel notabilius ſic. Sequeſtrum factum loco miſſionis, propter ſcandalum euitandum, reuocari debet, oblata cautione, & reſtitutis expenſis. hoc dicit. Diuiditur principaliter in duas partes. In prima parte ponit proceſſus narrationem. In ſecunda ꝓnunciationem, ibi, [In eum,] in qua duo facit. Primo reuocat ſequeſtrationem. Secundo iubet expenſas reſtitui, & cauere, ibi, [Ne autem.] Caſus literalis. Inter Archiepiſcopum Mediolanẽ. & Abbatem de Regula ſuper quibuſdam poſſeſſionibus quæ ſibi vertebatur, quæ ad petitionem Archiepiſcopi ſimpliciter commiſſa fuit Epiſcopo Veronenſi, coram quo intentauit Archiepiſcopus iudicium poſſeſſorium, & ipſe pro Archiepiſcopo partim, & pro monaſterio partim, ſentẽtiam promulgauit. Quo facto procurator monaſterij iudicium ꝓprietatis voluit intentare ſuper illis poſſeſſionibus, de quibus Archiepiſcopus obtinuerat in iudicio poſſeſſorio. Sed Archiepiſcopus reſpondit, iuriſdictionem Epiſcopi expiraſſe, aſſerens cauſam poſſeſſionis tãtum, & non proprietatis fuiſſe commiſſam, & quia ſuper poſſeſſione pronunciauerat, ipſe ſemel officio ſuo functus fuerat, ſuper proprietate vlterius cognoſcere non valebat. Sed cum Archiepiſcopus nollet procuratori monaſterij reſpondere, Epiſcopus propter contumaciam Archiepiſcopi miſit monaſterium in poſſeſſionem, quæ fuerat per ipſum Archiepiſcopo adiudicata cauſa rei ſeruãdæ. Sed Archiepiſcopus monaſterium ab ipſa violenter eiecit. Cauſa iſta poſtmodum delata fuit ad dominum Papam, C.cum ſuper hoc aliquãdiu diſputatum fuiſſet, C ſic ſuum fuit interpretatus reſcriptum, quia tam cauſa poſſeſſionis, q̃ proprietatis iudici fuerat delegata, cum abſolute & indiſtincte cõmiſſa fuiſſet, & cum continentia cãæ diuidi non deberet, ꝑdictam poſſeſſionem ſequeſtrari præcepit apud Vercellen.& Nouarien.epos, dans in mãdatis epis Rhegino & Mutinen.vt de cã poſſeſſionis & proprietatis plene cognoſceret, & deciderent eandem, & poſſeſſionem illi parti poſtmodũ reſignarent, quæ obtinebit in proprietate triumphum. Tandẽ cõparentibus partibus corã Rhegino & Mutinẽſi epis intra annũ a tpe datæ poſſeſſionis p epm Veronen. Archieps Mediol. obtulit cautionẽ corã eis ſtandi iuri. Et cũ ipſi non ꝓceſſiſſent in cã, partes ad do.Inn. habuerũt recurſum, corã quo ꝑdicta & alia multa allegata fuerũt, reducẽs cãm in cũ ſtatũ, in quo fuerat cũ C. cãm ꝓprietatis & poſſeſſionis commiſit Rhegino & Mutinen.epis, mãdato ſequeſtrationis penitus reuocato, & ne dñs Papa monaſterio in ſuo iure deeſſet, ſtatuit ꝙ Archieps reſtitueret monaſterio expẽſas moderatas ab eo tpe, quo eps Veronen. ipſum monaſteriũ in poſſeſſionẽ mitti decreuit, vſq; ad ſatisfactionis oblatæ corã Rhegino & Mutinẽ. epis pp hoc factas, & ꝙ archieps præſtaret cautionẽ ſufficientem in iudicio
1 ſtandi. Ber.†No.1.ſm Io.And.ꝙ ſicut ſucceſſor tpalis, ſuccedit prędeceſſori ſuo in iudicio, ff.de fer.l.oratione.§.illud, ſic & ſpiritualis, vt hic, & ĩ.tit.prox.c.ſi. qui etiam tenetur ſatisfacere ꝓ creditis ipſius, de ſol.c.1.ſm eũ. Sed tu adde, ꝙ tenetur ſatisfacere, ẽt pro debito cauſato ex delicto contumaciæ, vt hic notabiliter probatur. Pro hoc vide qđ no.glo.in reg.delictum, de regu.
3 iu.lib.6. Et ex hoc, & ex tex infero, ꝙ contumacia prælati in iudicio ꝯmiſſa nocet eccleſiæ, adeo ꝙ ẽt ipſius ſucceſſor tenetur pro illa ſatisfacere, cum ſit cõmiſſa in cauſa eccleſiæ. Credo tñ, ꝙ eccleſia habebit regreſſum ꝯ ipſius hęredem, ſi quem habet, arg.opt.ex his, quæ no.glo.16.q.3.c.placuit, il 2.quæ dicit eccleſiam poſſe agere contra prælatum, ſeu ipſius hæredem, qui ne-
a glexit præſcriptionem currere contra eccleſiam, a arg.in l.quic
4 quid, C.arbi.tute.& 12.q.4.c.2.† No. ꝙ ſuper poſſeſſorio, & ſic ſuper eodem articulo poteſt ſententia ferri partim pro vna par
5 te, & partim pro alia.† No. ꝙ in pluribus articulis expreſſe, vel tacite commiſſis, poteſt iudex prius vnum expedire, & poſtea alium, non ergo videtur de ſubſtantia, vt vna ſententia omnes expediat. Et idem eſt in arbitris, vt eſt tex.no. in l. quid tamẽ, ff. de arb. Quid aũt ſi de omnibus ſimul cognouerit, nũquid poſſit ſententiare per partes? & quid ſi vnicus fuit articulus? plene
6 dicam poſt Inno.in c.cum inter, ĵ de re iud.† No. & tene menti, ꝙ cauſa ſimpliciter commiſſa, vr̃ commiſſa nedum cauſa poſſeſſoria, ſed petitoria, & ſic vtraque, tñ in optione actoris eſt, a
7 qua incipiat, vt hic, & in c.cum ad ſedem, de reſt.ſpol.† Itẽ no. & tene menti, ꝙ literæ impetratę per actorem ſuper diuerſis articulis, tacitè vel expreſsè per vſum in vno, adeo efficiuntur cõmunes, ꝙ inuito actore poteſt reus illis vti ſuper alijs articulis. Nam hic archiepiſcopus impetrauit literas ſimpliciter ſuper certa cauſa, & intrauit primo iudicium poſſeſſorium, & eo inuito potuit abbas illis vti ſuper petitorio, & vide circa hoc, qđ
8 dixi in c.ex conqueſtione, de reſt.ſpol.† No. religioſos poſſe mitti in poſſeſſionem cauſa rei ſeruandæ propter contumaciã rei, etiam contra archiepiſcopum, qui dicitur religioſiſſimus, de voto, c.ex multa, quod facit ad ea, quæ dixi in c.2.de do. & con
9 tu.† No. recurrendum ad Papam pro dubia interpretatione reſcriptorum, ſicut dicimus in dubijs priuilegiorum, de re iud.c.
10 cum veniſſent.† No. reuocandum per ſucceſſorem in Papatu id, quod indebite factum eſt per prędeceſſorem, facit c.olim, ĵ. de re iud. vide bo.tex.in c.quod quis 35.q.9. reliqua expedi un-
11 tur cum glo. Quæro† primo de ratione dubitandi in eo, ꝙ iſte archiepiſcopus dicebat iſtum iudicem fuiſſe functum officio ſuo pronunciando ſuper poſſeſſorio. Sol. dicit glo. 1 ꝙ fundauit ſe ſuper l.iudex, ff de re iud.& in c.in literis, de offi.dele.in quibus dicitur, ꝙ per ſententiam iudex functus eſt officio ſuo. Sed ratio decidendi in contrarium eſt, ſecundum glo ꝙ contraria locum habent, ſi pronunciaſſet ſuper proprietatę, vel ſi cauſa poſſeſſoria tantum ei commiſſa fuiſſet. Hæc gl.non ſoluit contrarium formaliter, licet habeat bonum ſenſum. Dico ergo, ꝙ contraria locum habent, cum iudex pronunciat ſuper toto, tũc enim functus eſt officio ſuo: ſecus ſi ſuper parte, vt hic, & in l.
12 l.qui tamen, ff.de arb †No.tamen ex gl. ꝙ commiſſa cauſa poſſeſſoria, & petitoria, ſi prius ꝓnunciatur ſuper ꝓprietate, iudex dr̃ functus offõ ſuo, & ſic nõ pōt amplius agi poſſeſſorio. Et eſt ratio, qa ꝓprietas trahit ad ſe poſſeſſionis cauſam, de cau.poſ. & propric.c.cum dilectus, qđ intellige, & limita, vt ibi dixi, in c.paſto.eo.ti.ſecus dic eꝯ: Nã ſi prius ꝓnunciat ſuper poſſeſſorio, pōt poſtmodum agi de proprietate, quia nihil cõe, & c.vt l. naturaliter.§.nihil cõe, ff de acq. poſſ. no. in d.c. cũ dilectus, & c.paſto.de ord.cogn. facit c.cum olim, de cauſa poſ.& proprie.
13 † Gl.ij.eſt facilis in prin.poſtea q̃rit, nunqd iſte Abbas, q fuit deiectus de poſſeſſione, in quã facta fuit miſſio, poſſit petere reſtõnẽ? Remittit ad no.in c.ꝯtingit, de do.& ꝯt. vbi de hoc inuenies ĩ gl.vlt.& qđ ibi dixi. Abb.& Io.And. poſt eũ dñt hic colligi, ꝙ nõ reſtituit, ſi prius reus caueat: q.d.ſecus, ſi ñ caueat. Dic latius, ꝙ aut reꝰ paratus ẽ cauere, & ita offert, aut nõ curat. ſcđo caſu fit reſtõ. Sed qua actione? dic, vt dixi in d.c.ꝯtingit. Primo caſu, qñ offert, pōt eſſe duplex qõ. Prima, an cõpetat interdictũ vñ vi, nõ obſtãte cautionis oblatione. Scđa, an poſſit agi condictione l.ſi qs in tãtã, C vñ vi, vt dñs, ſeu actor puniatĩ ĩ ꝓprietate, ſi erat dñs, vel in æſtimatione, ſi nõ erat dñs. Dico ad vtrũq; ꝙ tenẽdo op.ꝙ ex prĩo decreto trãſferatĩ poſſeſſio vera, poterit agi vtroq; remedio, alĩs violẽtia illata poſſeſſori ñ eẽt punita. Secꝰ ſi tñ trãſlata fuiſſet cuſtodia & ñ poſſeſſio. Vid ad hoc no.in ꝑa.l.ſi qs ĩ tãtã, & ĩ c.ꝯſultationib de of.del. Oportet.n.ĩ vtroq; remedio ꝓbare poſſeſſionẽ, & deiectionẽ, ſed cuſtos tñ veram poſſeſſionem probare non pōt, ideo & c. vide quod dixi in d.c.
14 contingit.† Quæro reuocando in dubium deciſionẽ lr̃æ, an cõmiſſa cã petitoria, vel poſſeſſoria, ſeu ſimpliciter, intelligatur vtraque cã ꝯmiſſa? Glo.in ver.[Cum abſolute.] circa hoc inſtat, ponendo aliqua bona dicta, ſed non ꝑfectè loqtur, ideo cõcludendo

ADDITIO.

a SEB. SAP. Eccleſiam. Vide Abb.in c.1.ſupra de in integ.reſtit.& in c.2.infra de præſcr.& Card.in cle.2.in prin.in 5.no.de relig.dom.& do. And.Sicu.in c.vt ſuper, de reb.eccl.non alie.

Universidad de Deusto Biblioteca

dēdo totam materiā clare,capiendo mentē doc.sic distinguo, ꝙ aut quæritur,nūquid istæ duæ causæ possessionis,& proprietatis,debeant cōmitti vni iudici,& dicendū est, ꝙ sic,ne conti-
a nentia causæ diuidatur,a in c.1.de causa pos.& proprie. l. nulli, C. de iu. Et idē est in alijs casibus habentibus ad inuicem con-
b nexitatem quandam,b vt causa ꝓprietatis,& vsusfructus, ff.de qui.re.ad eundem iu.ca.l.1.& 2 Et an finita vna, possit alia tractari coram alio iudice delegato,vel ordinario,dic vt plene di-
15 xi in c.fi.de iud.† Aut quæritur nunquid causa commissa simpliciter,vel disiunctim,videatur vtraque commissa. Et in hoc facio tria membra,aut committitur causa simpliciter,vt puta committimus vobis causam super tali re,quę vertitur inter Titium & Sempronium,aut committitur causa proprietatis, aut causa possessionis. Primo casu,vtraque causa videtur commissa propter causarum cōnexitatem, & quia verba rescripti hūc sensum patiūtur.De quo videtur hic casus expressus, & omnes in hoc concordant, nec ista connexitas operatur, vt simul de
c his cognoscatur,sed separatim c cognosci potest, & pronunciari,vt hic notabiliter probatur. Alias enim hic non potuisset dari possessio abbati causa custodiæ,propter contumaciā archiepiscopi,nec Papa mandasset restitui expensas & caueri, si iudicis officium fuisset finitum pronunciando super possessione. In alijs duobus casibus , quando committitur causa possessionis,vel proprietatis,dic tenendo veritatē, non curando de op. singularibus,ꝙ aut commissio sit cum dictione taxatiua, puta committimus tibi causam possessionis duntaxat, vel causam proprietatis duntaxat, & tunc indubie non venit alia causa nō commissa,vt voluit hic glo.& Accur.in l.si de proprietate,C.si a non compe.iud.& do de Rot.deci.382.alias 383. facit c.cum ecclesia Sutrina,de causa pos.& prop. Aut sine dictione taxatiua,& tunc quidam voluerunt,ꝙ vtraque causa videatur commissa,vt recitat Coll.in decisione prædicta,sed communiter tenetur oppositum,vt ibi concluditur.Et sentit glo. & Cy.in d.l. si de proprietate,vbi videtur tex.iuncta gl.& sentit hic gl.& clarius Inno.& facit pro hoc,secundum Host.ꝙ rescripta sunt stri-
d cti iuris,nec extenduntur ad non expressa,d s.de rescr.c.nōnulli,& c. Rodulphus,& c.significauit. Hæc vera, vt iudex nō possit cognoscere de causa possessoria, vel petitoria non commissa,nisi incidenter veniat,vel per viam reconuentionis, vbi status causæ patitur reconuentionem,vt in c.1.& 2.de mu. pet.& l.1.C.de ord.cog.& c.dispendia,§.reus quoque,de rescr. li.6. Et vide bo.gl.in l. .C.si a non comp. iud.vbi ponit multos casus,
16 in quib. iudex cognoscit de causa expresse non commissa.†Sed circa hoc dubitatur,quid si committitur causa,quæ vertitur inter Titium & Seium,super spoliatione,occupatione,& detentione talis rei, quam dicit Seius ad se pertinere, an includatur petitorium? Collector decisionum Rotæ tenuit,quod non,qa verbum,pertinere,hic profertur accessorie, & non principaliter. Omnes alij tenuerunt contrarium propter verbum, pertinere,quod late patet,de rest.spol.c.cum ad sedem,ff.de ver.sig. l.verbum,pertinere.Allegat dicta Innoc.in c. Episcopi, de reb. eccle.non alie.& sequitur hic do Ant.quia verba rescripti,non cauillando possunt vtrunque compræhendere, & vide do. de Rot.decis.283.alias 287.& mihi satis placet.licet enim pro alia opin.faciat in arg.cle.1.de præben. 2.respon.tamen pro cōmuni dicto facit illud verbū,detentione,&c. Nam contra detinentem potest agi rei vendicatione,l.officium, ff.de rei vēd. & no. in c.examinata,de iud. vñ per illud verbū iuncto verbo, pertinere,qd sequitur,satis ꝯprehenditur petitoriū.Et pro hac opin.
e satisfacit cōnexitas causarum,& decisio huius capituli,e vbi verba latè intelliguntur,vt compræhēdant vtranque causam. Idē
17 ergo dicendum in similib.causis.† Et vnum notabile dictū ponit Inn.in d.c.episcopi, præall. ꝙ rescripta sunt latissime inter-
f pretanda,f ff.de iud.l.solemus,de causa poss.& propric.c.cū ecclesia,quod vr̄ contra dictum Host.præcedens. sed potest dici, ꝙ vbi verba patiuntur,sunt late interpretanda; cū ꝯ ius nil concedant, sed solum actionis exercitium coram iudice delegato, & pro hoc tene menti istum tex.& dictum Inno. Quæro,quid intendit litera,ibi [pro suo arbitrio sequestrari præcepit] Solu. dicit gloss.in ver. [Pro suo,] ꝙ Inno.in hoc,seu per hæc verba,
g voluit notare Cęlestinum de iniustitia sequestri,g quia non debuit facere sequestrationem, nisi in casibus notatis ꝩ.c.ꝓximo.
18 † No. primo ex ista gl.iuncto tex. intellectum horū verborum. [Pro suo arbitrio,] vt sonent voluntatem ratione non regulatam.Simile de verbo [Prudentiæ tuæ, &c.] vt probatur in c.ne innitaris prudentiæ tuę,de ꝯst. Hoc dictum ego puto verum,qñ ex circumstantijs,& ex his,quæ præcedunt,& subsequūtur,verba restringuntur ad sensum priuatum, vt hic accidit s̄m vnum
h intellectum,h sed vbi hæc cessarēt,dico,ꝙ hæc verba [Cōmitto arbitrio tuo,vel prudentiæ tuæ] denotant arbitriū boni viri rōne regulatum,sicut & ista verba [Cōmitto iudicio tuo,&c.] vel [Vt tibi visum fuerit,] seu [Prout videris expedire.] Ad prædicta vide tex.cum gl.in c.2.de corpo.vi.& in c.præterea, de test.per Host.in c.1.de dila.Inno.in c.cum inferior,de ma. & obed.tex. in l.fideicommissa.§. quanquam,ff.de leg.3. & l.fideicōmissa, ff.de fideic.lib.Et plenissime de his verbis, & multis alijs, an & qñ importent arbitrium boni viri,vel nudam voluntatem, vide per Bar. in extrauaganti ad reprimendum, & in l.si sic.ff.de leg.1.& in l.alio,de alimē.& cib. leg. Vbi plenius tam de verbo ꝑt,q̄ de verbo,liber,debet,cum sim. per Mod. vide in c.1.de const. vbi hoc dico.Sed aduerte nūc intrando principale dictū glo. vr̄ velle glo.ꝙ hic non potuit fieri a iudice sequestrum, & secū dum hunc intellectū sententiauit Io. And. & sequentes.sed Io. And.loquitur generaliter,ꝙ non potest fieri propter contumaciam,sed certe,si recte ponderetur ista gl.hoc non dicit, sed potius oppositum,dum dicit sequestrationē non posse fieri,nisi in casibus no.ꝩ.c.prox.& ibi glo.enumerat inter casus concessos, casum contumaciæ,per c.2.de do.& contu.vbi plenissime tex. gl, & sic coniungendo istam glo cum illa,ad quam se remittit, apertissime sentit,quod propter hoc solum non fuit reuocatū sequestrum hic.Item apertissime hoc voluit Inno. hic,licet de eo Io.And.nō fecerit mentionem. enumerat enim casum contumaciæ inter casus a iure permissos,per d.c.2. & sentit alia gl.ꝙ sequestratio hic fuit reuocata , quia ex quo abbas fuerat missus in possessionē cā rei seruandæ,non debuit Cœlestinus illi possessionem facere sequestrari,vnde Inno Papa successor authoris huius decretalis,reuocauit sequestrum, innitēdo illi missioni, vt patet in fi.Et ex hoc elicitur vnus intellectus ad istam decretalem,secundū quem non ꝓbatur op.Io.And. ꝙ propter contumaciam possit fieri sequestrum, vbi missio facta nō esset. Plene dico in d.c.2.de do.& contu. Pono & alium intellectum ad istam decretalem,quod hæc sequestratio fuit legitimè facta, sed
i licet ꝓpter scādalum i euitandum,quia abbas fuit inde violenter eiectus per archiepiscopum , quo casu nemo discrepat, quin sequestratio possit fieri,ar.l.æquissimum,ff.de vsuf. Io. Mona. & Io.And.post eū in dicta reg.locupletari,dixi in c.2.dicā aliqd ꝩ.c.seq.Et quoniā fit ista sequestratio loco missionis,assumit bi na-

ADDITIONES.

a SE. SA. Diuidat. Nūq d āt ista ꝓcedat i arbitro,uide Ale & Pau.de Ca.l.pecuniā,ff.si cer.pe.Et nūq d ꝓcedat in crīalib.rīa, qd ꝯtinētia cāæ n̄ dēt diuidi,uide Bal.i c.1.2.col.de cōtr.feu.apud par.ter.Fel.i c.1.i 4.col.inf.de plū.

b Connexitatem quandam.Tu pondera primo, quia si committitur causa proprietatis,Host.dicit,ꝙ non vr̄ committi cā possessionis,quia rescriptum non debet late interpretari,vt c.significauit,de rescr.postea in seq.q.quādo impetrat super spoliatione,& deiectione dicit,quod venit proprietas, & allegat Inn.in d.c.episcopi,de reb.eccl.non alie. vbi Inn.dicit quod rescriptum ad lites,dēt interpretari,late,& sic Host.sibi cōtradicit.nemo istud aperte, sed non dicebā in voce quod Inno.in d.c.episcopi,recte loquitur in dicto, sed non in ratione.Dicit enim si impetro , rem alienatam deduci ad ius & dominium ecclesiæ,quod vr̄ deductum possessorium & petitorium . Istud est verum, per illud verbum ius,per c.1.de in integ.rest. non autem quia rescripta sint late interpretanda,quia istud est falsum,& ideo hic Host.in 1. casu,non loquitur bene.Sed in secundo casu,bene loquitur,quia illud venit ex verbo pertinere,sed non ideo , quia rescriptum ad lites debeat late interpretari, quia istud est falsum,& vide Bal.in l.si de proprietate, C. si a non compe.iud.& Bal.in l.iubemus.§.sane,C.de sacros.eccl.And.Barb.

ANT. FRAN. Dicas, quod rescriptum simplex compræhēdit petitorium & possessorium,vt per Card.in clem.1.in 1.opp.de causa poss.& proprie.& c.1.& 2.eo.tit.Et adde quod rescriptum interpretatur latissime cōtra principem concedentem,ita Bal.in l.4.C.de eman.lib.& hr̄ per Bar. in l.beneficium,in 1.col.ff.de const.prin.& per Inn.in c.cām, quæ.circa prin.de rescr. & adde,ꝙ rescriptum debet interpretari sc̄dm ius cōe, vt no.in l.ex facto, in prin.& ibi per Io.de Imo.& Alex.in 3.col.ff.de vul.& pup.& per Io.And. in c.cum olim,de verb.sig.& in reg.contra eū,de reg.iu.lib.6. & hr̄ per Bal. in l.si quando,C.de inof.test.vbi ēt dicit, quod rescriptum Papæ dēt interpretari sc̄dm ius canonicū, rescriptum aūt Imperatoris,vel alterius principis sc̄dm ius ciuile.Adde tamen ꝙ rescriptū in dubio non intelligitur concessum,vt intelligatur concessum cum præiudicio tertij,vt in l.2.§.si quis a principe,& in §.merito, ff. ne quid in loco pub. Imo in rescripto ip̄ subintelligitur clausula,saluo iure tertij,& salua iustitia,sc̄dm Bal.in l.1.C.de testamenti.prin.& in l.monumenta,C.de leg.& per Bar.in l.dotalem,ff.de fund.& in tit. de fruc. & Spec.in ti.de sala.in §.1.in ver. quid si alicui scholari, & in tit. de rescripti inter.in §.2.ver.& no.Quod adeo verum est, ut etiam si Papa rescriptū concedat motu proprio,nunquā in dubio intelligitur tollere ius tertij, vt voluerunt do.de Ro.decis.445.incip.no.ꝙ motus proprius,in anti. Et adde etiam, quod si in rescr.dicat,quod ꝓcedat sc̄dm ius,intelligitur sc̄dm ius municipale,vel consuetudinariū,vt est glo.fin.in c.1.ut li.pen.in gl.1.& habetur per Barth.Cæp.Veron.in l.nois,in §.verbum in 18.col.ff.de uerb.sign.

c Sed separatim.Vide Bar.in l.quid tñ,ff.de arb.ubi ur̄ aliter loqui. And. Barb.

d Expressa.Sed in contrarium facit quod voluit Innoc.in c episcopus,de reb. eccl.non alie.uide Bal.in l.si de proprietate.And.Barb.

e Huius c. Vide Bal.in l.si de proprietate,vbi sequitur dictum Inn. And. Barb.

f SEB. SAP. Interpretanda.De hac materia latissime tradit Fel.in c. cum quæ.col.7.sup.de rescr.uide Modān l.si.de const.prin.

g Iniustitia sequestri. Dicas intrepide , quod hic non capitur ꝓ malo arbitrio. Primo,qa refertur ad Papā,qui est lex aīata. Secundo,quia præsumitur pro suo arbitrio,quia est Cælest.l.1.C.de sum.Trin. Tertio facit ꝓpter euitandum scandalū,ut uoluit Host.in c.seq facit c.nihil cū scandalo,de præscrip. Nec ob.gl.1.de const.& c.ne innitaris, eo.tit.quia non bene loquitur, quia dicunt, quod arbitriū sit iustū,tñ seruari debeat lex,uide quæ dixi.And.Barb.

h SEB. SAP. Vnum intellectum . Vide late per Fel. de his verbis in c.1.col. ver.& de his uerbis,supra de const.per repetentes in cle.sæpe,de verb.sign. ubi latissime per d.Georg.Natam.

i Scandalum.Adde Ang.consi.107.

bi naturam missionis , & sicut illa reuocatur oblata cautione & restitutis expensis,vt lit. nō conte.c.quoniam.§.in alijs,ita & hæc sequestratio,vt hic notabiliter probatur.Nam surrogatum debet sapere naturam eius,in cuius locum surrogatur, vt in ca. ecclesia,vt lite. pen. Et per hoc dico , ꝙ illa verba, pro suo arbitrio,&c.posita in tex.non notant Cœlestinum de iniustitia sequestri,sed potius denotant arbitrium boni iudicis, quod exuberat supra ius propter scandalum euitādum. Quod etiam patet ex eo,quia non simpliciter reuocat sequestrū, sed ꝓpter cautionem oblatam, mandat eam recipi , & de expensis satisfieri, & sic cessat nunc scandalum , merito debuit reuocari ratione prædicta,& hæc singulariter no.quia licet sint noua,tamen sūt
19 vera,& nemo hic hęc dicta reprehendit. † Quæro quare Cœlestinus fecit hanc possessionem sequestrari , ex quo facta fuerat missio? Glos.in ver.sequestrari,respondet, vt nemo litigantium possideret,sed possessio transferretur in sequestrum,
a &c.vt in glo.Tu dic clarius a & latius,vt supra dixi . Sed not. ex
b gl.ꝙ secunda possessio rei sequestratę transit in sequestrū b nisi aliud actum sit in sequestratione,cuius contrarium tenet gl. in c.ex examinata,sup.de iu.Sed cōcorda,vt ibi dixi post Io. And. distinguendo in sequestrationem volūtariam, & necessariam, quæ fit iudicis præcepto,vt in primo casu transeat possessio,in secundo non, vt ibi plene dictum fuit.Sed hoc vltimum limita secundum Bar.in l.interesse,ff.de acquir.posse. nisi aliud appareat de mente iudicis,de quo dicit esse tex.hic. Et certe satis bene facit iste tex.maxime iuncta glo.ista,& hoc not. Ego allego tex.meliorem iuncta glo.in ver.beneficium,in clem.vna, eod.
20 tit.†Quero,quia Papa hic mentionem facit de cautione oblata,coram quo fuit facta hæc oblatio? glo.in ver.satisfactionis,respondet,ꝙ coram Rhegino & Mutin.Episcopis, qui erāt delegati in illa causa. No.ex hac gl.iuncto text. ꝙ sufficit ad euitandum cursum annalem offerri cautionem corā iudicibus : nec aliter est opus offerre parti,nec alijs publicis personis,si iudices recipere negligunt, nec debet pars offerens puniri in expensis postea factis.Et hoc optime facit ad ea,quæ plene tetigi in c. 1.
21 & 2.sup.de eo,qui mit. in poss.quod bene no.†Extra gl.op.ꝯtra tex.in eo,ꝙ Papa ꝯdēnauit archiepiscopum in expensis moderatis,& non expressit quantitatem , nec præmisit taxationem, nec recepit iuramentum a parte : vnde obstant multa iura.Et Primo C.de sen.quæ sine cer.quan.per totum,& in l.sancimus, cum auth.sua, C.de iu.§.oportet,& supra de proc.c. cōstitutus. Sol.Inn.metu contrarij supplet ad tex.intelligēdo , ꝙ præcessit taxatio.Sed Io.And.& Host.intelligunt plane literam,prout iacet, dicentes per istam literam in expensis posse dari sn̄iam generalem & incertam non solum de præterito,sed ēt de futuro. Ad hoc sup.de dolo,in c.cum dilecti,& de proc. c. auditis , vbi de hoc,& remittit Io.And.de hoc ad Specu.in tit.de exce. §.viso,versi.quid si reus, vbi dicit Spec. ꝙ hodie communiter non procedit taxatio,sed fit cōdemnatio reserua ta taxatione Et dictum Host.hic vr̄ approbare Inn.in c.finem, de do. & cōte.vbi notanter dicit , ꝙ semper super expensis potest ferri sententia incerta,talis,s.(Condemnamus talem tali ad expensas,quas se certit,vel probauerit se fecisse.)alle.l.terminato , C. de fru. & li. expen. Quam dicit sic se intelligere,& nō prout quidam intelligunt,dicentes,ꝙ iudex ibi non condēnauit,sed reseruauit parti potestatem agendi de expensis, quod non placet Inn. ibi , quia expensæ petuntur aut iudicis officio,& hoc officium cessat finito negotio,insti.de offi.iud.§.præterea,& de app.c.cum appellationibus,lib.6. Aut iure actionis,sed actio nō cōpetit pro expensis,nisi facta sit condemnatio,& tūc datur actio in factum, & ex re iudicata,& ita sentit Inno.in d. c.finem,& sequitur hic Io.And.vbi apparet,ꝙ illa lex intelligatur, quando iudex condemnauit,sed ad incertas expensas.Et ex omnib. prædictis concluduntur,seu eliciuntur duæ conclusiones. Prima,ꝙ condemnatio expensarum tam præteritarum,quam futurarum potest esse generalis absque alia taxatione,& determinatione temporis condemnationis fienda.Secunda conclusio,ꝙ iudex condē-nando in expensis,saltem generaliter modo prædicto,s.reseruā-
22 do parti victrici petitionem expensarum,nil agit ratione prædicta.Sed an hæ conclusiones sint veræ infra subiiciam. † Primo enim expediam dicta Io.And.hic , qui quærit, an iudex possit reseruare sibi condemnationem expensarum, quæ veniunt ex suo officio,sicut potest sibi illarum taxationem reseruare? Refert Guil. tenuisse, ꝙ sic ea ratione, qua reseruat taxationem. Item quia reseruando, & postea condemnando videtur condemnasse tempore reseruationis,ad hoc habes bonum text. in l.asse,ff.de hær.insti.vbi text. notabiliter dicit, quod si testator non distributo asse,seu sua hæreditate, dixit quem in codicillis declarauero,illū hæredem instituo, & postea in codicillis declarauerit,ille sic declaratus hæres erit,licet in codicillis hæreditas dari non possit.Ita in proposito licet post sn̄iam simpliciter latā non possit in expensis condemnare,nisi a die latę sn̄iæ, vt d.c.cum appellationibus,tamen si iudex reseruauit sibi condēnationē expensarū,poterit postea condēnare. Item qui protestatur aliquid se facturum, tūc fecisse videtur, cum protesta-
c tur,de app.c.fi.C.de mi.test.l.1.Io.And.tenet hic cōtrariū c per l.Paulus,ff.de re iu.& in l.terminato,præal.& d.c. cum appellationibus.Et dictum Giul.dicit ꝓcedere in interlocutorijs,in qbus usque ad diffinitiuā pōt fieri condēnationis reseruatio, vt plene no.per Inn.& alios in c.sæpe ꝩ. de appel. Nec ob. s̄m eū, quod de protestatione dictum est , quia cum iste actus nō dependeat a voluntate iudicis, nil operatur protestatio & ꝙ non dependeat a potestate iudicis,patet,quia finito principali,non durat iudicis officiū,ut in præall.iuribus. Ad l. asse, respondet, ꝙ potius facit pro op.sua. Et sic inducendo condemnatio expēsarum debet fieri cum principali , sicut hæredis institutio in testamento,C.de iure cod.l.1.de his,qui.ut indi.l.hæreditas . sed si testator dicit,hæredem instituo , quem in codicillis declarauero,declaratus postea in codicillis videtur institutus in testamento, vt ibi, & de condi.insti.l.illa.Et ille sic condemnatus reseruata declaratione seu taxatione, vt sic taxatio referatur ad tēpus condemnationis,videtur in sententia condemnatus:secus autem si reseruaretur condemnatio vltra diē per prædicta , & in hac opi.residet Io.And.Et ex prędictis elicio duas alias conclusiones. Prima, quę est tertia respectu prædictarū,est hæc.Licet iudex in interlocutoria possit sibi vsq; ad diffinitiuā reseruare condemnationē expēsarum,secus est in ipsa diffiniua. Quarta conclusio,licet iudex non possit sibi reseruare condemnationem expensarum in diffinitiua , pōt tñ in cōdēnando gn̄aliter
23 reseruare sibi taxationem†Nunc examinemus ꝑdictas ꝯclusio-
d nes,& primo primā, nunquid condēnatio d expensarū possit esse gn̄alis? Vltra op. doc. nostrorum gl.& Bart. vr̄r hanc conclusionem firmare in præall.l.terminato,& clarius loquit̄ Bar. dicens,ꝙ cum expensæ certæ in iudicio non fuerint petitæ, ꝑt ferri sententia incerta, vt l.2.C.de sent quæ sine cer. quanti. & licet iudex non reseruauerit sibi taxationē,poterit tamē postea taxare s̄m eum,licet asserat cōem practicā esse, vt iudex reseruet sibi taxationem Aduerte,quia licet sic transeat in d.l.terminato,tñ aliud sentit in d.l.2.Ego dicerem sic, ꝙ aut expensæ veniunt accessorię, vt quia iudicis officio petuntur , una cum re petita, & tunc procedit præfata conclusio, quia in accessorijs sententia potest esse generalis , ut not. Innocen.in cap. tanto, de exces.prælat.facit quod not.Barto.in l. 1. ff de eden. & in l. ex diuerso, ff.de rei vend.& sic loquitur l.terminato,præa: Aut ueniunt principaliter iure actionis, & tunc aut sunt certæ, aut certificari possunt in processu,& debet sequi sententia specialis,alias non valet sententia,ad hoc l.pen.& vlt. C. de sent.quæ sine cer.quanti & optime facit §.curare,institu.de act. & quod legi.& not.maxime per Barto.in d.l.2.C. de sent. quæ sine cert. quanti.Aut non possunt certificari, vt puta , quia quædam expensæ sunt factæ,quædam fiendę , & tunc ualet sententia generalis,ut puta condemno te ad expensas factas & fiendas,& ita proprie loquitur c.auditis,de procu.& c. cum dilecti, de do. & cont.in fin.tenet Spec.in tit.de expen.§.postremo,ver.itē scias, & facit cap.finem,de do.& contu.& tex. opt. cum ibi no. in d. l.2.C.de sentent. quæ sine cer. quanti. Et valebit ista sententia generalis , quia postmodum tempore executionis poterit fieri taxatio,& probatio sine libello.& alia tela iudicij,ut no. in simili in d.l.1.& facit l.4.ff.de peti. hære. & hoc quoad primam conclusionem.Et est aduertendum, quia puto istum tex. nil facere ad prędicta,licet Host.& Io.And.fundēt se super eo, quoniam hic non fuit lata diffinitiua super quæstione principali, nec ēt agebatur principaliter de expensis,sed Papa reuocando sequestrū & innitēdo missioni prius factæ declarauit id , quod iuris erat,videlicet,vt de restitutione possessionis Archiepiscopo fiēda caueretur abbati,q fuit missus,ut restituerent̄ sibi expensæ moderatæ,ꝓut dr̄ in c.qm̄.§.in alijs,ut lite nō cont.unde iudices,quib.negotiū principale cōmittitur,faciēt istam declara-
24 rōnē,& iste est proprius casus huius c. † Venio nūc ad secundā
e conclusionem,in qua dicitur iudicē nil agere e reseruando parti ius petendi expensas per rōnes superius allegatas. Hāc opin. vltra docto. nostros , de quibus , supra tenuit Cyn. in l. terminato,& ultra rōnes superius allegatas mouetur , qa iudex non potest iudicare pro parte, & pro parte non , vt l. in hoc iudicio,

ADDITIONES.

a Dic clarius.Vide Spec.in tit.de 2.decre.§.iā de effectu, ver. sed unum, ubi dicit,ꝙ si timetur scādalū,nō fit ista immissio; sed fit sequestratio. And.Bar.

b In sequestrum.Adde Anch. consi.249.

c Contrarium.Quod non possit reseruare condemnationem expēsarum , ego adduco rōnē, quia reseruat in tp̄s,in quo nō est futurus iudex , & adduco gl.in c.apostolica.7.q.1.& in l.illa,ff.de hæred.insti.vide ibi. And. Barb.

d SEB. SAP. Condemnatio.Vide Bal.in l.cum in propria.C.si quis alteri,uel sibi,& in l.filium,col.17.vlterius quęritur, C. fam. ercis.Barto. in l. ab executore,in prin.ff. de ap.Inn.& Alex.in l.Paulus,la 1.ff.de re iud.& in l.si pignori, in fi.prin.ff. de pign.actio.& mod.in §.curare, institu. de actio. Roma.in consi.361.& Pet.de Anch.consi.182.ub tangit , quomodo iudex possit mutare condemnationem expensarum.

e Nil agere.Adde Alex.consi.118.3.lib.& consi.90.1.lib.

Universidad de Deusto
Biblioteca

dicio, ff. fam. ercis. glo. in d. l. terminato, sentit oppositum, ꝙ valeat talis reseruatio, & sic vno modo intelligit illum tex. l. terminato, & illam gl. sequitur ibi Bar. Primo per tex. illius le. terminato, vbi dicit esse casum. Item per istam pronunciationē, & reseruationem illud, quod prius erat in iudicis officio, incipit post iudicis pronunciationem posse competere iure actionis vigore sententiæ, adhoc dicit esse tex. in l. si finita. §. eleganter, ff. de dam. infe. & casum in d. l. terminato, & per hoc respōdetur ad motiuum Innoc. & And. Cyn, & aliorum tenentium contrariam op. Non obst. aliud motiuum, ꝙ iudex non debet pronunciare pro parte, quia id verum, quando iudex cognouit de omnibus, sed si de aliquo non cognouit, potest de illo non pronunciare, vt l. licet, C. de iu. Ita in casu nostro, ex quo iudex non cognouit de expensis. Fatetur tamē, ꝙ alia practica, vt fiat condemnatio, & reseruetur taxatio, est communis, & obseruāda. No. bene hoc vltimum dictum Bart. & plenissime dicam in c. cum inter, de re iudi. an & quando iudex possit pronūciare pro parte. Sed quo ad materiam nostram satis placet mihi hæc opin. Bart. & glo. iuris ciuilis; & limitat multum c. cum appellationibus, §. si vero iudex, præal. & videt sequi hic do. Ant.
25 & Spec. in tit. de exce. §. viso, ver. ꝙ si reus. † Venio ad tertiam conclusionem, in qua dicitur iudicem non posse in diffinitiua reseruare sibi condemnationem expensarum. Hanc firmat Io. And. vt supra dixi, sed Spe. sentit contrarium in tit. de excep. §. viso. ver. statim allegato. Et pro hac opin, cōtraria faciūt rationes Bart. supra allegatæ in præcedenti conclusione. Mihi plus placet opi. Ioā. And. quia in istis accessorijs expirat iudicis officium ¶ illa dic[a] pronunciationis diffinitiue, d. c. cum appellationibus. §. si vero iudex; nec hoc potest disponere contra legem, arg. eorum, quę no. in c. cum M. de consti. Aliud est in conclusione præcedēti; quia ibi reseruat parti ius petendi; hic reseruat sibi condemnationem, ad idem l. 4. C. depositi. Vltimæ conclusioni, ꝙ iudex condemnando possit sibi reseruare taxationem, omnes assentiūt, vt no. hic, & in d. l. terminato, & Spec. vbi supra, & ita communiter practicatur. † Sed circa hanc vltimam
26 conclusionem quæritur, per quem fiet istat taxatio? Accur. in l. terminato, videtur velle, ꝙ per executorem sententiæ. Hoc non placet Spec. in præalleg. ver. ꝙ si reus, quia executor non potest extendere manum ad ea, quæ iudex sibi reseruat. Dic ergo latius post Spec. & colligēdo dicta Bar. ī d. l. terminato. Aut enim iudex, qui reseruauit, potest suam sententiam exequi, aut non. Primo casu tam ipse, quàm successor suus, poterit illā exequi; quia vna est dignitas, & eadem iurisdictio, l. properandum, C. de iudic. facit l. Modestinus, ff. de sol. Nec ob. si dicantur quem non posse declarare mentem alterius, vt l. Pomponius scribit, si frumentum, ff. de rei vendi. quia reseruatio videtur potius facta dignitati, & iurisdictioni, quàm priuatę personę, vnde suc cedit dispositio c. quoniā abbas, de offi. deleg. Aut est talis, qui non potest suam sententiam exequi, puta delegatus inferioris secundum vnam op. (de quo tamen plenissime dic, vt dixi in c. si quis contra clericum, de fo. conp.) & tunc delegatus taxabit; quia cum ista taxatio fiat tpe executionis iuxta no. in l. 2. C. de. sen. q̄ sine cer. quant. nō potuit ille iudex sibi reseruare taxationem: vnde videtur potius reseruasse iurisdictioni & dignitati,
27 & hoc no. quia expresse firmat Bar. in d. l. terminato. †. Qualiter aunt fiat taxatio, dic, quod si expensæ potuerint ltīmè probari, bene quidem: alias autem, puta super expensis minimis, quas fecit litigans in hospitio, vel in aduocatis, & similibus, iudex taxabit ex officio suo, considerata quatitate & qualitate causæ & mora, quam traxit, & qualitate personę, & c. vt est tex. in l. non ignorat, C. de fru. & li. exp. & ibi de hoc, & per Spec. in d. §. viso, ver. quid si reus, & statim aliquid specialius dicam. Ex prędictis habes diuersas practicas pronunciandi sup expēsis, put supra tactum fuit in conclusionibus: sed magis cōis est illa, vt fiat cōdemnatio tpe sententiæ, & taxatio reseruetur, quæ fit postmodū in executione mō prædicto. Sed est & alia magis iuri consentanea, vt ante sniam index cognoscat de expensis, & eas taxet, ac iuramentum a parte recipiat, vt iuret quantum expēdit vltra summam taxatā, & f̄m iusm infra summam taxatam præstitū, faciat condemnationē, vt colligitur ex mēte tex. in Auth. de iud. §. oportet, & in l. sancimus, cum auth. sua, C. de iudic. & in c. constitutus, de proc. de exce. c. pia, lib. 6. & de restit. spol. c. frequens, eo. li. 2. q. 3. c. quod fieri. No. Spe. in d. ver. quid si reus. dicit tamen, ꝙ hęc practica non est tuta, quia faciendo taxationem ante sententiam, iam propalaret animum suum, contra
28 quem iudicare non intendit. † Quod non est tutū, imo ȝ consilium l. vbi, C. de fal. quia posset pars ingerere difficultatem circa probationem sniæ, sed hoc est præcauendū, vt dicit Io. And. eo. tit. de excep. §. postremo, in prin. qñ pona, contra quā ferenda est sententia, talis est, ꝙ verisimiliter ingereret difficultatem in prolatione snię, alias satis sustineri, & practicari potest. ¶ Et ad euitandum hoc periculum, posset taxare expensas vtriusq; partis, & deferre iuramentum vtrique, & postea condemnare dū taxat partē succumbentem. Quare aūt hoc casu recipitur iuramentum ante taxationem, & aliud seruatur in iuramento ante
29 litem, quod est de affectione, vide gl. in c. 1. de ele. lib. 6. † Sed circa hoc cadit dubium, quid si iudex recipit prius iuramentum, secundo taxat, tertio condemnat? d. Ant. refert se vidisse cōsultum, ꝙ sententia tenet, quia est contra ius partis, ipse tamen dicit posse dici sniam nullam esse, quia ex quo delatū est iuramēntum, notorium est sibi de expēsis, nec est data sibi potestas mo derandi iuramentum, vnde cum iudicet contra notorium, sententia est nulla, & nihil allegat, quod non possit moderari iuramentum: sed tex. est in d. Auth. de iud. § oporter. Sed mihi placet dictum contrarium, vt teneat talis condemnatio, nisi releuetur per appellationem. Primo per id, quod dictum est, gahæc snia est ȝ ius partis: & opt. facit tex. f̄m cōem intellectū in c. 3. de eo, qui mit. in poss. vide tñ quod dixi. Item ad d. §. oportet, potest responderi dupliciter. Primo, ꝙ iudex non habet potestatem moderandi iuramentum, quando scilicet præcessit taxatio, & ita loquitur iste tex. quia ex quo semel taxauit, & recepit iuramentum, non potest amplius venire ctra: secus vbi nō taxauit. Secundo responderi potest, ꝙ procedit, nisi iudex erraverit manifeste in taxando, vt aperte dicit Spec. in tit. de expen.
30 §. postremo, in prin. facit l. vnica, C. de erro. cal. & l. 1. ff. quę sen. sine app. re. Fortius hoc poterit, quando omnino taxationem omisit: nec puto illum ordinem, vt prius fiat taxatio, substantificum, sep potius de iustitia per ea, quæ no. glo. in d. c. 1. de elec. lib. 6. & 2. q. 1. in sum, & l. 1. C. de ap. Facit ad prædicta, quod no.
30 Bar. in l. 1. C. quando prouoc. non est ne. † Vbi tractat generaliter, an valeat sententia contra iuramentum a parte præstitum, vbi videas, non tamen loquitur in terminis: & per hoc habes hanc vtilem materiam expeditam. Vltimo pro iuuenibus opcontra tex. in eo, ꝙ Celestinus commisit tam causam possessio nis, quam causam proprietatis, & tamen causa possessionis fuerat prius determinata, & sic contra c. cum inter, de re iud. loan. And. soluit multipliciter. Primo, ꝙ illa dictio, &, ponatur expositiue, & sit sensus, & commisit causam possessionis & proprietatis; vel loquitur de possessione subtracta monasterio per Archiepiscopum, an esset fienda restitutio: vel dictum fuit ex superabundanti, & quælibet est bona. Vel dic vltra eum, quod verbum, plenius, positum in tex. soluit contrarium: forte enim plenius, quia non fuit plene de possessione cognitum.

ADDITIO

a Illa die. Adde intelligendum, vt per Pet. de Anch. consi. 82.

SVMMARIVM.

1 *Sequestratio fructuum fit, quando habens illos in custodia dissipat, ȝ. quę dissipatio siue dilapidatio debet primo probari. 22.*
2 *Missio in possessionem in ecclesiam fit, quando ipsa petitur ratione proprietatis, & non tituli.*
3 *Missus in possessionem ex primo decreto non facit fructus suos, & tenetur ipsos conseruare, nisi ex nimia contumacia rei iudex misso adiudicauerit fructus.*
4 *Pro libito voluntatis, ista verba important meram voluntatem, nō autem arbitrium boni viri.*
5 *Contumax non appellat, sed per viam querelæ sibi subuenitur, allegando istud grauamen.*
6 *Missus in possess. ex primo decreto, si est suspectus de dissipatione fructus, cauebit de restituendo tempore debito, sed si dissipat, sequestrabuntur fructus. 10. 13. 19. missio autem non reuocabitur.*
7 *Sequestratio regulariter est prohibita, sed fallit in casibus, de quibus hic. 18.*
8 *Executio sententiæ quando per appellationem suspenditur, fit sequestrationis rerum mobilium, in quibus debebat fieri executio: secus si appellatur ab executione sententiæ, quia tunc non fit sequestratio.*
9 *Sequestratio rerum mobilium conceditur, quando petuntur a persona suspecta.*
10 *Suspecta persona dicitur, vel quia nil, aut parum habet in bonis, vel propter malos mores, vel quia consueuit dilapidare.*
11 *Possessio rei voluntarie sequestratæ, est penes illum, penes quem est res ipsa.*
Sequestratio voluntaria quæ sit.
Sequestrum si est finitum, quomodo agitur ad ipsum recuperandum. Item quid si possidens rem sequestratam non vult amplius tenere, quomodo faciet. 15.
12 *Sequestratio aliquarum rerum potest fieri ex officio iudicis nobili, quando videt super ipsis scandalum imminere, & ista sequestratio an tollatur per cautionem? 24.*
14 *Sequestratio fructuum rei, super qua litigatur, puta super beneficio. 17. si nomo possideat, est permissa.*
16 *Sequestratio, lite pendente prohibita est, quia præsumitur pro assertore, quæ præsumptione cessante, potest fieri, & idem statuitur, quando appellatur. 18.*
Sequestratio solet fieri propter contumaciam rei.
19 *Sequestratio in casibus permissis, potest cuitari sufficienter, cauendo, immiscere tamen, vt infra nu. 24.*
Sed si est tantum suspectus de dilapidatione, an sufficiat cautio iuratoria? 20 Sequestratio fructuum solet fieri [illegible] conuento, si ipsos dilapidat.

21 *Sequestratio potest fieri tam ab ordinario, quam à delegato.*
25 *Cautio, per quam vitatur sequestrum, debet continere de iudicio sisti, & de re non alienanda, & restituenda in casu succumbentiæ.*
26 *Res sequestrata, si non potest durare, vendetur authoritate iudicis, & pretium sequestrabitur.*
27 *Sequestratio in casibus, in quibus prohibetur, potest actor petere descriptionem fructuum, antequam perueniat ad venum.*
28 *Debitum, cuius præsentia petitur sequestrum, potest probari per instrumentum, vel per testes, vel summarie in casibus, in quibus dubitatur de clerici consumptione.*

CAP. II.

1 Dilectus. †Si missus in possessionem causa custodiæ fructus dissipat, dissipati reuocant, & cum alijs sequestrantur. h. d. Primo ponit querelā rei passi missionem. Secundo dat iudices. Casus lit. Abbas, & conuentus de Cisteria, impetrauerunt literas ad quosdam iudices delegatos contra Rectorem ecclesiæ de Betusia, super eccl. ipsa: Iudices ipsi, quia rector prædictus contumax fuit, induxerunt monachos in possessionem ipsius eccl. causa rei custodiendę, & quia monachi fructus istius eccle. medio tempore perceptos distrahebant, dictus rector significauit hoc domino Papæ, vnde dominus Papa mandauit, quatenus, si est ita, fructus prędictos faciant sequestrari, & si quid de ipsis distractum est, faciant in statū
2 pristinum reuocari. Ber. † No. ꝙ cum agitur de ecclesia, vt de, prierate, vt puta quia prærenditur vnita & de mensa, haber locū missio propter contumaciam, etiam si a reo tencatur in titulū, vt hic no. probatur, quod no. pro limitatione cap. cum qui, de eo
3 mit. in poss. li. 6. Cessat ergo missio, quando petitur ab actore, ratione rituli: secus si teneatur ratione tituli, & petitur tanquam proprietas, & vide circa materiam, quod plene dixi in c continet, de dolo & contum. † No. quod missus in possessionem ex pri
4 mo decreto, non solum fructus suos non facit, a quinimo eos distrahere pro suo libito non potest, sed debet conseruare eos ad effectum, de quo in glo. 2. & in c. quoniam. §. in alijs, vt li. non cō test. Hoc limita, nisi iudex ob nimiam rei contumaciam decre
b nerit actorem lucraturū [b] fructus medij temporis, quod potest, vt no. probatur, secundum vnum intellectum communiter approbatum in l. Fulcinius, in fi. ff. ex quib. cau. in poss. ea. dixi plenę in d. §. in alijs. † No. bene, & tene menti significatum horum
c verborum, pro suo libito [c] voluntatis. [d] importat enim liberā voluntatem, non autem arbitrium boni viri, facit ad multa, & maxime in compromissis, in quibus solent apponi ista verba, vt ꝙ libito voluntatis possit disponere. Item pro statuto huius vniuer
5 sitatis Senen. in quo cauetur, quod Rector pro suo examine nō teneatur aliquid soluere, nisi prout processerit ex suo libito voluntatis. Non enim est recurrendum ad arbitrium boni viri, sed ad
d liberam voluntatem, vt l. 1. ff. de testamen. mili. & plene per Bar. in l. alio, ff. de alimen. & cibaria. leg. & satis bene hoc probatur,
5 quod no. & no. de hoc verbo, libuerit, quia solet apponi in multis dispositionibus. † No. vlterius, quod licet contumax non audiatur appellans. 2. quęstio 6. c. sunt quorum, auditur tamen alias proponens per viam querelæ iniustum grauamen a parte sibi in
6 flictum, vt circa cōseruationem fructuum rei, in quam facta est missio. † No. quod missio non reuocatur, licet missus peruersè se habeat in conseruatione fructuum. Sed fit sequestratio fructuum, vt hic: si autem missus non dissipat fructus, sed est suspe-
e ctus de dilapidatione, tunc exigitur ab eo cautio de fructib. tempore debito restituendis, vt no. in cap. suscitata, de in integ. resti. in glo. fi. † Op. & videtur, quod hæc sequestratio fieri non dēat,
e quia lite pen. &c. & quia sequestratio regulariter sit prohibita. e vnica, C. de prohib. sequest. solu. glo. 2. ponendo regulam, & ex cipiendo. 11. casus a regula. Regula enim est negatiua, sed fallit in
7 casibus hic exceptis. Primus casus, cum quis dilapidat fructus, quos seruare debet, vt hic, & c. seq. Et no. ꝙ iste casus potest in se
f comprehendere multos alios, in quibus tenetur quis fructus cō seruare. † Secundus casus, cum appellatur ab executore, tunc fit sequestratio rei mobilis, in qua fienda est executio, vel fructuum rei immobilis, in qua erat executio fienda, l. ab executore, C. quo
8 app. nō re. & intellige hunc casum, qñ licitè appellat ab executo re. Nā tūr ab eo non appellatur, vt le. & no. in c. qđ ad psultationē
9 in fi. de reg. iu. Sed circa hunc casū q̄rit, quare fit sequestratio cū appellat ab executore, & non cum appellatur a iudice? vt patet ȝ. c. proxi. vbi dicām, & in l. Imperatores. §. idem rescripserunt, ff. de
g appell. Dicunt enim hic doc. & in d. §. idem rescripserunt, quod quando appellatur ab executore, præsumitur hoc fieri causa impediendæ vtilitatis sententiæ, & sic malitiosè, cum regulariter ab executore non appelletur, quia sentētia transiuit in rem iud.
10 quando appellatur a sententia, cessat ista presumptio, imo per appellationem præsumptio sententiæ tollitur, & per eam suspendi tur. Ideo non fit sequestratio, nisi fructus dissipentur, vt dicā ȝ.
9 prox. † Tertius casus est, cum persona, a qua res immobilis petitur, est suspecta, ff. qui satisd. cogan. l. fi fideiussor. §. vltimo. Quæ autem sint illa, quæ faciunt personam suspectam, ad hoc vt dicta sequestratio fiat licitè, ponit glo. no. in d. §. vlt. enumerando quatuor, videlicet, quia nō possidet immobilia, vel pauca. Item mali mores, vel quia prius male administrauerat, & dicit Barto. quod non requiruntur omnia ista coniunctim, imo quādoque
10 sufficit alterum secundum materiam subiectam. † Quartus casus, si timetur de dilapidatione, f de appella. l. Imperatores, in fi. & ca. proxi. intellige hunc casum, prout limitabo infra c. proxi. prout dixi in præcedenti casu. Quintus casus est, si quis proclamat in libertatem, tunc sequestrantur res, quas habere videtur. C. de asser. tol. l. 1. Sextus, si colonus vellet possessiones conductas deserere, alle. l. vltimam. C. de agri. & censi. Dicit Ioā. And. quod deberet dicere, si colonus negat pensionem, in cuius solutione diu fuit cessatum, & secundum hoc debebat allega. l. litibus, quia l. vlt. non facit. Septimus casus, si maritus vergat ad inopiam: tunc enim sequestratur dos, & de hoc dicendum est, vt in c. per vestras. de do. post di. re. & ibi allega. in glo. Et idem dic in
f casu consimili, puta quia efficeretur litigiosus, vt no. in iur. præalle. Octauus casus, si timetur de fœuitia viri, & non potest ei cauueri, de rest. spol. c. literas. Nonus, cum sponsa, seu vxor, timetur corrumpi, tunc quodammodo sequestratur, quia collocari debet in loco tuto, vt in cap. cum locum, de spon. Et per hoc dicit Hostien. quod si serui, vel adscriptitij, & maxime liberi homines conquerantur de tyrannide domini, & probabiliter timetur, ne dominus hac occasione fœuiat in illos, tunc bonus iudex facit illos assecurari, si potest, alias pendente lite faciat illos sequestrari, argu. de offic. præfec. vrb. l. 1. §. quod autem, instit. de his, qui sunt sui, vel alien. iur. §. dominorum, & §. sequen. facit infra de proba. cap. pen. quod no. Et idem credo dicendum consimili ratione, cum religiosi conqueruntur de suis prælatis, arg. de acc. c. ex parte, & c. olim. Decimus casus, cum aliquid est ablatum illi, qui est de familia iudicis, tunc fit sequestratio in aduentu iudicis successoris, ne iudicet in facto familiæ suæ, l. senatus, ff. de offic. præfec. vrb. vide quod dixi in c. cum contingat, de foro competen. Vndecimus casus propter rei contumaciam, alle. gl. 2. supra de dolo & contu. & hoc fit secundum glo. vt mitius agatur cum contumace, vt hic. No. bene ex hoc vlti. casu intellectum ad illud c. 2. Io. And. dicit, quod illud c. hoc non probat, quia ibi non quæritur de viribus sequestri, & contrarium probatur secūdum eum supra c. prox. Tu dic melius, vt dixi in ca. prox. & in c. 2. præalleg. Gof. & Io. And. post eum addunt alios casus exceptos ad gl. Duo
g decimus sit casus cle 1. g de seque. & dic, vt ibi. Tertiusdecimus, quando de voluntate partium fit sequestratio, vt lite finita detur victori, ff. de acq. pos. l. interesse puto. Quartusdecimus propter impotentiam, vel contumaciam non cauentis de collatione bonorum facienda, ff. de col. bon. l. 1. §. si frater. Quintusdecimus, ne perdatur vendendi commoditas. l. si oleum, ff. de dolo. Pone, ꝙ sit contentio de vna re venali, cuius sit, & quilibet dicit se esse in possessione, poterit enim iudex lite durante illam rem deponere, vt interim vendatur, & pretium conseruetur in euentum litis. Sextusdecimus secundum Tancre. hic, & in c. 2. de dolo, pp
h scandalum, allegat supra c. 1. Et no. bene hoc pro his, quæ dixi, sal uando de iure illud sequestrum, quod cōter ibi per glo. & doct. impugnatur. Host. etiam exemplificat casum, cum timetur, ne partes veniant ad arma. [h] infra de pur. can. c. 1. & 2. ff. de vsufru. l. æquissimum, vt si pendente qōne super hæreditate, vterq; vult occupare, dicens se possidere, & colligere fructus, ff. de vsufru. l. æquissimum, de quo in Spe. eo. tit. in princ. ver. sed nunquid. Sed attende, ꝙ tu per ista verba non habes fundamentū sequestrationis prohibitę, vel permisse, nec naturā ipsius sequestrationis, ideo colligendo vlteriora dicta Ioā. Mona. in d. reg. locupletari, quorum

ADDITIONES.

a ZACHAR. Fructus suos non facit. Dic hoc esse verum in personali, in reali autem secus, ut per Bart. in l. fi. in princ. ff. ut in poss. leg. & in l. fi finita. §. Iul. ff. de dam. infe. & Ang. in auth. de exhi. reis. §. quia uero, col. 5
b Lucraturum. Adde, quod uoluit Bal. consi. 54. in 1. lib. & uide in apost. ad Bart. in l. si finita. §. nil, circa finem, ff. de dam. infe.
c Pro suo libito. Adde Rom. consi. 92
Adde tu, & uide c. ex parte, de consti. in uerbo, pro libito, & l. fi fideicom. libertas, ff. de fideic. lib. iuxta illud age, ut libet. And. Bar.
ZACH. Adde tu latius, quam per quamquam, Fel. in c. 1. col. 20. uer. & si dicatur, committimus uoluntati tuæ, & ibi in apost. ad ipsum, supra de consti.
d SEB. SAP. Voluntatis. Vide Io. de Imo. in l. si sic, ff. de lega. 1. cum allegatis per Fely. in c. 1. colum. 20. uer. & si dicatur secundum libitum tuum, supra de constitut.
e SEB. SAP. Prohibita. Vide prac. Papien. in forma libelli sequest. in gl. in uerbo sapiens uir, ubi enumerat decem casus, in quibus est licita sequestratio, quos etiam enumerat Franc. Cur. in trac. sequestrorum, col. 1. & Ias. in l. fi fide iuss. §. fi. col. pen. ff. qui satisd. cog. Vide etiam ad hanc materiam Dec. in consi. 71. in 2. col. & in consi. 125.
f Dilapidatione. Adde And. Sic. consi. 49.
g Clem. Vide uidendum Old. consi. 166.
h SEB. SAP. Ad arma. Vide Bald. in l. fina. C. de ord. cog. cum multis allegatis per [illegible] in l. fi. col. 3. C. de edic. diui Adr. tol. faciunt cumulata per Fel. in c. ni [illegible] cum scandalo, infra de præscr. Vide ad hoc etiam Bal. in l. si discreptetur, ff. ubi pup. edu. deb.

Universidad de Deusto
Biblioteca

quorum aliqua recitauit Io. de Lig. suppresso tñ authore, in cle. 1. de seq. & Arch. in c. quia Rex 11. q. 1. & interendo aliqua bona dicta Bar. in diuersis locis sparsa prosequere hãc materiam principaliter per duo membra. † Quædam enim est sequestratio voluntaria, quædam necessaria. Voluntaria est illa, quę fit de partiũ consensu. Nam solent partes de aliqua re contendẽtes causa scãdali vitandi deponere rem, de qua est contentio apud tertium, qui appellatur sequester, qui tradit ipsam rem vincenti, & sic interim nemo ipsorum possideat, & ideo communiter dicimus, q̃ in tali sequestratione voluntaria nisi aliud actum sit, possessio transit in sequestrum, vt no. in d.c. examinata, de iud. & in l. interesse puto, ff. de acq. pos. Et per do. Canonistas in loco prælle. & hæc sequestratio voluntaria regulariter est permissa, quia partes sibi in hoc possunt præiudicare. l. si oleum, ff. de do. & l. ei apud quem, ff. depo. & præal. l. interesse puto, cum multis si. & d.c. examinata, secundum vnum intellectum. Qualiter autem agatur postmodum contra sequestrum ad restitutionem rei, finita causa sequestri, vel altera partium nolente iudicium assumere. Item qualiter aget sequester, si amplius nõ vult rem sequestratam habere, dic vt dr̃ in d.l. si oleum, & l. licet, ff. depos. d.l. ei, apud quẽ,
32 & vide quod no. in d.c. examinata. † Venio ad secundum membrum, scilicet ad sequestrationem necessariam. Ista enim fit a iudice, & dicitur necessaria, quia fit sine consensu partium. hæc autem fit authoritate iudicis quatuor modis, officio iudicis nobili, offic. mercenario deseruienti sequest. ad petitionem sequestri, & ad petitionem alterius partis. Exemplum primi, quãdo iudex
a videt occasione alicuius rei scandalum eminere, vt quia quæ libet partium contendit se possidere, & vadunt armati ad possessionem ipsius. Tunc enim quia iudicis est obuiare malis & scandalis, poterit ex officio suo nobili rem ipsam sequestrare apud tertium, & exigere probationes a partibus super possessione, & secundum exitum probationis procedere, arg. ff. de vsufr. l. equissimũ, & in l. in vendicatione, ff. de bo. auth. iud. pos. cum si. Nã officiũ iudicis latissimũ est, vt l. ff. de iur. om. iud. de off. ord. c. 1. ff.
33 de offi. pfid. l. senatus, cũ multis similib. † Exẽplum scẽi, quando fit per officium iudicis mercenarium deseruiens sequestrationi. Si enim alicui incumbit onus faciendi aliquid ratione certæ rei, & monitus non facit, iudex potest sequestrationem illius rei facere. Ad hoc c. peruenit, de appel. vel fructuum, j. c. proxi. & hic. Debet enim missus in possessionem ex primo decreto fructus conseruare, si hoc non facit, fit sequestrum, vt hic, & in cap.
34 seq. † Per hoc dicit Io. Mona. in d. reg. q̃ si duo contendunt se habere ius in beneficio, & nemo possidet, tunc lite pendẽte iudex
b faciet sequestrum de fructibus. b Et idem vbi possessor non vult
35 desertuire, vt debet, vt d. capit. peruenit. † Exemplum tertij, quando fit ad petitionem sequester habet aliquam legitimam causam deponendi illud officium. Tunc enim debet adire iudicem, qui prouidebit, vt apud ædem sacram, vel apud alium, fiat sequestrum, de quo dicendum est, vt habetur in d.l. ei, apud quem. §. si volet. Quarto modo fit ad petitionem partis, & hoc dupliciter, aut de re non litigiosa, aut de litigiosa. Primo casu fit dupliciter, scilicet ad conseruationem sui iuris, vt cum multi sunt cohæredes habentes plura instrumenta communia, & non possunt cõueniri apud quem deponantur, tunc iudex ad petitionem partis faciet sequestrum, seu depositum apud tertium, vt cuiuscunque hæredis nom. ne conseruentur, vt l. certo. §. fin. cum seq. ff. fam. ercis. Secundo fit ad euitationem oneris seu alicuius præiudicij, vt cum currit alicui debitum vsurarium, creditor nõ vult, vel non reperitur, vt recipiat istud debitum, poterit iste debitor authoritate iudicis pecuniam debitam consignare apud ædem sacram, seu apud tertium, prout iudex prouidebit, & hæc est quę
16 dam sequestratio de re non litigiosa iudicis authoritate ad petitionem partis, quę fit, vt dixi. † Aut fit ad petitionem partis de re litigiosa, & nunc est aduertendum, quare dicimus, quod ista sequestratio necessaria regulariter est prohibita. Debes enim scire quod sequestratio ista de re litigiosa potest peti triplici tempore, aut pendente negotio principali ante sententiam, aut post sententiam, pendente app. aut postquam sententia transiuit in rem iudi. vt cum appellatur ab executore. Primo casu regulariter ista sequestratio est prohibita. Ratio est, quia præsumptio est pro pos. ar. c. ex literis, de prob. & l. fi. C. de rei ven. & quia lite pẽdente non debet possessor prohiberi vti possessione sua, sup. vt li. pen. c. 1. debet enim actor prius de suo iure probare, quam patiatur possessorem impetere, vt l. vnica. C. de prohib. seque. & in c. fi. 11. q. 1. Sed quandoque insurgit aliqua æquitas, quæ mouere debet iudicem ad sequestrationem faciendam, vt quia timetur de consumptione rei, & sic iudicium posset esse frustratorium, vel oritur aliqua præsumptio contra pos. quod litiget causa differendi iudicij, vt interim capiat fructus, vt leg. & no. in clem. 1. eo. tit. & per Ioan And. in add. super rub. huius tit. vel aliqua alia æquitas, vel præsumptio: & tunc ex his causis permittitur seque. & super his communiter fundantur exceptiones positæ in pl. & super ea. Ex his habes rationem regulæ, & casuum exceptorum. Et per hæc dico sequendum id, quod tenui in ca. ex literis, de do. & cont. q̃ propter contumaciam rei possessoris, poterit iudex tã cere sequestrationem: est enim ex contumacia orta præsumptio contra possessorem. c. nullus, de præsumpt. & contumacia puniri potest per iudicem pœnali iudicio, de offic. deleg. c. de causis, & l. 1. ff. si quis iusdicen. non obtemp. ergo sine causa non impeditur vti possessione sua, li. pen. Item iura quæ sequestrationem inhibent, fundant se super iure actoris, & quando nil ortum est contra reum, ita loquitur l. vnica. C. eo. & c. fin. 11. q. 1. sed in casu nostro fit ex puro iudicis officio, sicut mulcta imponitur iuxta no. per Bart. in l. 2. ff. si quis in ius vocan. Item fit propter presumptionem ortam contra eum ex contumacia sua, & vt tædio affectus, veniat respõsurus, facit c. quoniam, in fi. vt lit. non contest.
17 † Ex his etiam dico, q̃ vbi non habet locum missio propter con-
c tumaciam, poterit fieri etiam sequestrum e iure ordinario, vt in beneficialibus, in quibus non fit missio, vt in c. 1. de eo, qui mittitur, in possess. li. 6. Nam poterit fieri sequestrum nedum fructuũ, sed etiam corporis beneficij, quod tenet Ioan. Mona. in dicta regu. locupletari, licet Ioan. And. ibi sentiat contrarium, sed primum plus mihi placet, arg. opt. in c. olim, de. rescr. vbi Papa non improbat illud sequestrum, & in l. 1. C. de prohi. sequest. Item hoc
casu cessat ratio c. 1. de eo, qui mitt. in possessio. quia non datur vitiosus ingressus, cum detur sequestro possess. beneficij a iudice, cuius authoritate legitime administrat, vt est text. valde no. cc, cuius authoritate legitime administrat, vt est text. valde no.
iuncta glo. in verbo, beneficium, eod. titu. clemen. 1. Item cessat ratio prohibitę sequestrationis propter suam contumaciam, & suadet æquitas, vt fiat, ex quo non habet locum missio, argum. c. 2. de dolo & contu. Possibile est enim, quod præsens non possit in sui aduersarij absentia docere de iure suo, & sic rollitur, si
18 objiceretur, quare non proceditur ad diffinitiuam, iuxta dispositionem illius cap. eum qui. Item ille, qui est contumax, non potest hoc allegare, cum hoc fiat in odium suæ contumaciæ: † Hæc procedunt, quando petitur sequestratio pendente principali negotio, sicut ante, & post appellationem a diffinitiua, quia tunc in casibus, in quibus potest fieri in principali negotio, poterit & fortius in causa appel. Sed vbi dixi non posse fieri, etiam nunc fieri non poterit, quia eppellatio suspendit sententiam. Fallit si is, qui habet contra se, dissipat fructus, vt l. Imperatores. §. idem referi-
d perunt, ff. de appell. & j. c. proxi. vbi dicam, & propter præsumptionem ortam contra eum, tum ex sententia, tum ex dilapidatione fructuum, vt dicam in c. seq. Vltimo, vt dixi, potest petiap pellatione pendente ab executore, & permittitur, vt prædixi, propter præsumptionem contra eum, de qua supra præmisi: & per
19 hoc habes clarissime hanc materiam, & naturam suam. † Sed nunc quæro, nunquid sit aliquod remedium euitandi sequestri in casibus, in quibus dixi posse illud fieri. Communiter dicitur, quod sic, sufficienter scilicet cauendo. per l. senatus, ff. de officio præsid. & l. si fideiussor, §. fi. ff. qui satisd. cogan. hoc tenet Cy. in d. l. vna. C. de prohi. sequest. & idem Bar. ibi, & d.l. si fideiussor, §. vl. ti. sentit Io. Mona. in dicta reg. locupletari, & Io. And. hic in vna apost. super glo. & clarius in additio. Spec. super rub. huius tit. & Spec. eo. tit §. 1. versi. item pone Abbas, vbi dicit, q̃ si Abbas agit contra Rectorem capellæ, dicens illam ad se pertinere plenio iure, potest pendente lite petere, vt fructus capellæ sequestrentur per delegatum, coram quo agitur, si presbyter fructus dilapidet, vel q̃ sufficiẽter caueat. Et dicit verum, si probetur dilapidatio, alias autem si est suspectus de dilapidatione duntaxat, poterit ab
20 eo exigi iuratoria cautio. † Et no. ex hoc plura. Primo, q̃ sicut ergo exigi iuratoria cautio. † Et no. ex hoc plura. Primo, q̃ sicut ergo
in beneficialibus habet locum sequestratio ex parte missi, si dilapidet fructus, & non est soluendo in casu, in quo succumberet, vt etiam dicam j. c. prox. † Secundo no. quod nõ solum ordinarius, sed etiam delegatus potest in casibus præmissis sequestrum facere, quod clare probatur in c. olim, de rescrip. & c. 2. de
22 dolo & contum. † Tertio no. q̃ vt fiat sequestrum, propter dilapidationem, oportet q̃ probetur ipsa dilapidatio, vt probatur ver. si ita est &c. † Quarto no. q̃ si non probatur dilapidatio, sed
23 tñ, pbatur suspectus, statur suæ iuratoriæ cautioni, sed glan. & li. scitata, de in integr. rest. quã supra allegaui, vr̃ velle referendo ad illũ tex. q̃ idonee sit cauẽdũ, & sic q̃ pignora, vel fideiussores. Sic dici, q̃ aut reus est suspectus ex distractione rei, super qua cauenitur.

ADDITIONES.

2 Scandalum. Adde Ful. consi. 559.
ZACHAR. Adde Bar. Alex. & Ful. in l. æquissimum, ff. de usuf. qui dicunt, Dicit se uerum, si neuter contendentium possideat, quia si unus possideret, non posset fidenti inhibiretur pos. ut no. plene Bal. in l. 1. col. 1. uersi. quædam ea lex, C. de prohi. sequest. pe. & in l. fina. in prin. uer. est quarrus casus, C. de edic. diui Adr. tol.
b ZACHAR. De fructibus. Adde Bal. in l. 1. uer. quędam uero est sequestratio, de prohi. sequest. per doc. in l. si cum dotem. §. fin autem in fauoribus. ff. de matr. & Ioan. And. in c. 1. de eo, qui mit. in possess. causa rei seruandæ, libro suæ nouel.
c SEB. SAPIA. Sequestrum. Quòd sequestrum possit fieri in beneficialibus, firmat Fely. in c. olim, in 2. col. uer. considera bene, dum uult Abbas, contra rescriptis.

ueniat, & exigitur sufficiens satisdatio, vt d. l. si fideiussor, §. fin. Aut tantum de fructibus rei petitæ, & tunc procedit alia opinio quia non est tantum præiudicium hoc casu: tum quia hęc est sequestratio respectu fructuum magis odiosa. Conclusio erga illius quæstionis est, vt euitetur sequestrum per satisdationẽ.
24 † Ego dico, q̃ hoc dictum non est absolute verum: sed dico sic, q̃ aut sequestrum fit propter timorem dilapidationis, & tunc
e timeor, q̃ euitatur per satisdationem, & hoc casu communiter loquitur iura. Ratio est, quia per satisdationem satis prouisum est huic timori, & sic cessat causa sequestri. Aut fit ob aliam causam, quæ non cessat per satisdationem, & tunc secus, & maxime hoc procedit, quando sequestratio non est simpliciter promissa, sed præcipitur præsertim cum interpositione pœnarum. Hoc no. probatur in clem. 1. de sequest. iuncto dicto Io. And. in add. Spec. co. tit. super rub. vbi dicit, q̃ per satisdationem nõ tollitur sequestratio, in d. clem. 1. quia illa præcipitur, & fit, ne vitio sus possessor, saltem præsumptiuè incumbat possessioni beneficij, seu redditibus beneficij, facit expensas litis, quod bene, & singulariter notabis. Ex hoc etiam dico, q̃ si sequestratio fit pro
2 periculo scandalum euitandum, illa non tollitur a per satisdationẽ, nisi propter eam cesset scandalum. Et idem dico in similib. casibus, pro hoc est tex. no. in c. literas, in fi. de restitu. spol. iuncto c. cum locum, de spon. & c. ex transmissa, de rest. spol. vbi patet, q̃ tanta est viri fœuitia, q̃ mulieri trepidanti sufficienter per cautionem prouideri non potest, non euitatur sequestratio per ipsam satisdationem. Ad idem Inst. de suspec. tut. in fine, vbi dicitur, quod satisdatio maleuolum animum nõ immutat. † Quæro uterius, quid debet promittere iste in satisdatione eo casu, quo per eum euitetur sequestratio? Gl. in d. l. si fideiussor, §. fi. dicit, q̃ promittet de iudicio sisti, & de re non baratanda, & ita cõmuniter ibi dicitur. Sed tu adde, q̃ debet etiam promittere, de restituenda re in casu, in quo succumbet absque aliqua procratione. Pro hoc est tex. in l. litibus, C. de agric. & censi. lib. 11. & ibi expresse hoc tenet Bar. Quid autem, si est ita pauper, q̃ nõ
25 potest sufficienter cauere? Dic q̃ sit sequestratio, vt d. l. si fideiuss for, in fi. & quod ibi no. & in c. per tuas, qui fil. sint leg. probatur in l. litibus, C. de agric. & censit. lib. 11. tenet Ioan. Mona. in dicta
f reg. locupletari. † Quæro, quid si timetur de consumptione rei sequestratæ, vt quia seruando seruari non potest? dic, q̃ vi debetur authoritate iudicis, & precium in locum rei sequestrabitur. Et idem dic in re, in qua facta est missio causa rei seruandæ, q̃ hoc est tex. in l. fi. ff. de requir. reis, & ibi hoc expresse tenet Bar. alle-
g gio melior est textum, in l. litibus, C. de agric. & censi. lib. 11. † Vltimo in materia sequestrationis aduerte ad duo notabilia b di-
h cta. Primum est, q̃ in casibus, in quib. prohibetur sequestratio, de quibus supra, si actor dicit se habere ius in fructibus, vt quia in casu restitutionis, vel si extabant tempore sententiæ, potterit petere, vt saltem omnes fructus describantur, antequã per manant ad manus rei, hoc notabiliter voluit Bar. in l. vnica, C. de prohib. sequest. & d.l. Imperatores, §. idem rescripserunt, de appel. & d.l. interesse puto, de acq. possess. † Secundum notabile dictum ponit Bar. in l. per hanc, C. de eroga. mil. anno. lib. 12.
i vbi dicit, cquem non posse petere sequestrum fieri de re alterius prætextu debiti, d nisi debitum doceatur per publicum instrumentum, & idem sequitur in l. litibus, C. de agric. & censit. 11. Ego arbitror hoc dictum non esse verum. Primo enim ex eo sequeretur absurdum, quod duo testes sufficerent ad debitũ principale probandum, & non sufficiunt, vbi agitur de minori præiudicio, scilicet ad sequestrationem fiendam. Secũdo ex dicto iudicium poterit esse frustratorium, vt quia debitum non est in scriptis, & interim pendente iudicio poterit ille effici nniat causæ cognitionem, cum sine causa prætextu debiti aliter non probati non debeat procedere ad sequestrum faciendum, vt d. l. per hanc, & l. litibus. Nec ob. illæ leges, quia non negant, quin debitum aliter probari possit, & facit l. testium, C. de testi. Et puto, q̃ vbi timetur de celeri consumptione, poterit iudex hanc summariã cognitionem facere, etiam parte non vocata, sicut potest de suspicione cognoscere ad effectum faciendi quem capi personaliter, vt leg. & no. in l. 3. §. preterea, ff. de suspec. tut. & in l. ait prætor, §. si debitorem, ff. de his, quæ in fraud. test. per Bar. Et aduerte ponderatio dictum Bar. non enim loquitur in qualibet sequestratione fienda, sed solummodo quando prætextu debiti petitur sequestrum de re alterius, vt quia forte debitum, ne ille efficiatur non soluendo. Et no. bene q̃d dixi de causa cognitionis præmittenda, & omnia prędicta bene
k rabis, quia non inuenies alibi hanc materiam ita clare, & plene examinatam.

ADDITIONES.

1 SEB. SAP. Non tollitur. Hanc declarationem sequitur dom. Iafin d. l. si fideiussor, §. fi. Baldasan. col. 3. ver. 2. limita. ff. qui satisd. cog. & ibi ponit alios casus, in quibus non tollitur sequestrum per satisdationem.
b Notabile. Adde Fulg. allegato consi. 169.

c Vbi dicit. Vide Bar. in l. litibus, C. de agric. & censi. lib. 11. vbi idem dicit, & uide Bal. in c. olim, de restit. spoliat. vbi idem dicit, & Ludo. de Rom. in l. interesse, ff. de acquir. possess. sed Ioan. de Imo. tenet contrarium in l. Imperatores, §. fina. de acquiren. possess. uide quæ remissi ad Bartol. in d. l. per hanc. And. Barb.
d SEB. SAP. Prætextu debiti. Vide Bal. in c. olim ex literis, in 3. col. supra de rescr. ubi tenet cum Bar. in d. l. per hanc, sed contrarium firmat Alex. & Ias. in d. l. si fideiussor. §. si satisdatum, col. 3. ff. qui satisd. cog. & Franc. Curtius in prælle. tract. sequest. col. 6.

SVMMARIVM.

1 *Sequestratio quando fienda. 3. 7. & 10.*
2 *Appellatio, & prouocatio, an idem sint.*
4 *Lis dicitur pendere, etiam quando pendet appellatio.*
5 *Appellans si succubuerit, quæ restituere teneatur.*
6 *Appellatio non extinguit sententiam, sed suspendit eam.*
8 *Dilapidare fructus quando quis dicatur ad effectum inducendæ sequestrationis.*
9 *Sententiæ appellatione, venit diffinitiua.*
11 *Sequestratio quando fit in causa appellatio. an fiat a iudice a quo, vel a iudice ad quem?*

CAP. III.

1 ABeo. † Breue est, & potest per alia verba sic sumi. mari ad intellectum intrinsecum. Si reus possessor appellat a sententia contra eum lata, licitè rei petitę fructus sequestrantur, si dissipantur ab eo. Casus literalis. Aliquis appellat a sententia con
2 tra ipsum lata, ipse cœpit dissipare fructus possessionis, dicitur quod fructus ab ipso sequestrandi sunt, quousque appellatio
3 nis causa fuerit terminata. Ber. † No. 1. quod appellatio iudicialis etiam a diffinitiua potest dici prouocatio. Et licet dom. Anton. hic dicat, quod largo modo dicitur prouocatio, quasi stricte debeat nuncupari appellatio, ego puto, quod etiam stricte potest dici prouocatio, patet hoc ex diffinitione. Est enim appellatio de minori iudice ad maiorem prouocatio, vt no. glo. post Summistas in cap. 2. de consuetud. lib. 6. Dico, quod omnis appellatio est prouocatio, sed non conuertitur, quia non omnis prouocatio est appellatio, vt est tex. no. in c. cum sit Romana, infra de appellatio. & hoc facit pro statutis, & aliis dispo
a sitionibus facientibus mentionem de prouocatione. † Secun
a do no. a quod appellante, fructus dissipante, non sequestratur
b illa res, quæ petitur, sed tantum fructus, b & sic ipse remanet in possessione, & custodia rei. Si vero non agitur de re fructus naturales producente, sed de prædijs vrbanis, vel de mancipijs, vel naui, seu equis, vel similibus: tunc fit sequestrum fructuum ciuilium, scilicet pensionum, mercedis, vecturæ, &c. vt dicit
4 tex. in c. quoties, il 2. 2. q. 6. † No. quod etiam appellatione pendente, dicitur etiam lis pendere, & si quid innouatur appellatione pendente, potest reuocari per remedium tit. vt lit. pend. & vide circa hoc quædam notabilia dicta Innocen. j. de excep. tio. c. dilectæ. Quæro de ratione dubitandi, & decidẽdi in hac decr.

ADDITIONES.

a Secundo no. Pondera subtiliter, quia Bar. in l. Imperatores, §. fin. dicit quod si est timor dilapidationis, fit sequestratio, tamen dicit ibi tex. si depopulatur, qd̃ hic dicitur, si dissipentur, & sic requirit actum dissipationis, ergo malecdicit, nec animaduertit aliquis ad hoc. Secundo pondera, c. quoties, 2. q. 6. vbi eo ipso, qd̃ appellat reus possidens, fit sequestratio, & hic dicitur, si dissipẽtur, ergo &c. glo. ibi dat tres solutiones, quæ fi recte ponderentur, non gruunt illi literæ. Tu pondera, ex quo habuit sententiam cõtra se possessor, & appellat, lex timet, ne dilapidet, ex quo habuit malum principium, quia habuit sententiam contrariam. Ideo propter timorem, quem lex præsumit, debet fieri sequestratio, quia præsumptio legis habetur pro probatione li quida, l. si tutor, in gl. C. de peric. rut. & ad istum tex. & ad l. Imperatores, dic q̃ intelligitur, si dissipentur, quod eo ipso, quod est appellatum. Et ideo Bar. recte dixit, si timetur dilapidatio. Pondera bene, ita dixi hodie legẽdo hanc decr. Aud. Barb.
ANT. FRAN. Circa hanc materiam sequestratio. fructuum, dicas quod lata sententia pro petitore, etiam si ab illa fit appellatum, fieri debet sequestratio fructuum beneficii contra possessorem, vt in clem. 1. & ibi per domi. Cardin. de sequestra. possessio. & fruc. & tenet Salic. in l. 1. C. de prohib. sequestr. quod intellige verum, quando nulla esset lata sententia pro possessore, quia si vna sit lata pro petitore, & alia pro possessore, non est facienda sequestratio, vt per Cardin. in dicta clem. 1. in 4. quæstio. & per Ioan. And. in addit. Specu. in titu. de sequest. possessio. & fruct. Sed quando est lata sententia pro petitore, & ea lata sit facta sequestratio, non reuocatur sequestrum, etiam si in causa appellationis possessor reportet sententiam pro se, sed expectatur finalis victoria causæ, vt plene per dom. Cardin. in dicta clemen. in 3. quæstio. vbi omnino vide de huiusmodi materia. dicas tamen, quod sequestrum cessat ipso facto superueniente securitate, ut per Bar. & Alexan. in l. si fideiussor, in §. fi. si qui satisd. cogan. De quo plene vide per Card. in prælleg. clem. in q. 23.
b SEB. SAP. Fructus. Nunquid istud ita demum procedat, si actualiter fructus dissipentur, an vero sufficiat timor dilapidationis, Bar. in d. l. Imperatores, §. fi. ff. de appel. senatu, q̃ sufficiat timor dilapidationis, quæ opia. potest comprobari, quod tantum operatur timor alicuius periculi, sicut ipsum periculum, & sic Ang. in l. 1. C. vn de vi, vbi dicit, quod timor ne quis percutiatur, ita operatur, quod possit eum percutere illum, a quo timet percuti, sicut ipse percutiens. Et ad hoc multa accumulat Mar. in l. 1. in princ. col. 10 ver. Materia quantum. ff. de quæstio.

Universidad de Deusto
Biblioteca

decre. Sol. Ratio dubitandi potuit esse, quia sicut in causa in instantia principali non fit sequestratio, vt l. vnica, C. de prohib. sequestr. ita videbatur dicendum in instantia causæ appellationis, cum appellatione pend. nihil sit innouandum, ff. nil nou. ap
5 pell. penden. l. vna, & 2. q. 6. c. appellat. † Ratio decidendi colligitur ex glos. quia si sententia confirmabitur per iudicem ad quē, tenetur reus appellans restituere fructus perceptos cum ipsa re, a tempore litis contest. C. de rei vendi. l. certum, merito si ipsos dissipat, fit sequestratio. Ioan. And. impugnat hoc dicens, quod ipsa obligatio restitutionis fructuum non est huius sequestri ratio, quia secundum hoc sequestrarentur in causa principali, cū tunc subsit eadem ratio post lit. contest. Sed ratio est, secūdum cum vnā cum prædicta obligatione, præsumptio pro actore,
6 quæ insurgit ex sententia iam lata pro ipso, & contra reum ex eo, quod dissipat. † No. singulariter duo ex hoc dicto Ioan. And. primo quod appellatio non tollit ex toto, nec suspendit effectū sententiæ. Nam ratio, de qua in tex. non est sufficiens ad faciendum sequestrum in causa principali, & tamen secus est in causa appellationis, & hoc propter præsumptionem, quæ oritur ex sententia, quod etiam voluit Ioan Mona. in reg. locupletari, de reg. iur. lib. 6. & dixi supra c. prox. Et ideo melius est dicendum, quod appellatio non extinguit pronunciatum, sicut prima ftō te videtur velle tex. in l. 1. ff. ad Turpil. & l. 2. de pœn. sed potius suspendit, vt communiter dicunt iura canonica, de iureiuran. c. venientes, de offic. deleg. c. pastoralis. §. præterea, cum similib. Nec etiam suspendit quoad omnes suos effectus, vt hic notabiliter probatur. Ad idem facit ff. de inofficioso testam. l. si instituta. §. de inofficioso, vbi dicitur, quod nepos qui dixit testamentum
7 inofficiosum, & obtinuit, debet habere, appellatione pendēte, alimenta ab hæreditate. † No. secundo ex dictis Io. And. quod dispositio huius capituli nō habet locum in causa principali. Sed contra hoc facit, quod no. Spec. eod. tit §. 2. ver. item pone Abb. vt dixi super c. prox. vbi dicit, quod si reus dissipat fructus li. pēden. fit sequestrum, nisi præstetur satisdatio. Nemo tangit, sed puto sic dicendum, quod aut reus est soluendo, ita quod poterit soluere æstimationem in casu perditionis, & tunc non fiet sequestrum in causa principali. Aut non est soluendo, & fit sequestrum, vt in contrario, sed in causa appellationis, siue sit soluendo, siue non, ex quo dissipat fructus, debet fieri sequestratio. Agrauatur enim plus conditio possessoris propter præsumptionem sententiæ latæ in eum, quam in causa principali, vbi nulla
8 sententia lata fuit. † Sed quæro, quando dicatur dilapidare fructus, ad hoc vt locum habeat dispositio huius c. Sol. dicit Inno.
a quod dissipare dicitur, si eos in suos vsus a conuertit, vel etiam distrahit, infra c. proxi. nisi essent fructus, qui non possent seruari, quia tunc liceret distrahere, argumen. ff. de pet. hære. l. diuus. do. meus do. Card. aliud sentit dicēs, q̄ si possessor vtitur fructibus, sicut prius, non fit sequestratio, nisi dissipet, idest publice depopuletur fructus. Et per hæc verba loquitur tex. in l. Imperatores. §. idem rescripserunt, ff. de app. vnde sumpta fuit hæc decre. secundum gl. Et his verbis vtitur etiam gl. in l. ab executione. C. quorum app. non re. Et dicit ipse, q̄ dicitur publice depopulari, quando versatur aliter in eis, quam soleat prudens pater familias. Sed contra hoc facit, quia si cōuertit in vsus suos, sicut prius, nō poterit postmodum ipsos restituere in casu prædicto, quod est contra id, quod dixi supra in præceden. c. quare distinguo sic, q̄ aut iste appellans sit aliter soluendo, & tunc si vtitur eo modo, quo prius, non fit sequestrum. Cessat enim hoc casu ratio alleg. supra per Ioan. And. scilicet præsumptio cōtra eum
9 ex dilapidatione, & hoc casu non procedit dictum Innoc. † Aut dilapidat, dissipat, & depopulatur, & sic non vtitur eo modo, quo prius, & fiet sequestrum, quantuncunque sit soluendo, propter præsumptionem sententiæ, quę est pro actore, & contra appellantem, & propter sinistram suspicionem, quæ oritur ex dilapidatione vltra morem solitum. Nec sufficit dicere, q̄ sit soluendo: quia ipsi fructus principaliter debentur, de quibus magis contentabitur dominus, quam ex ipsa æstimatione. Et si diceres, hæc ratio militat etiam in causa principali: respondeo licet militet, tamen cum adhuc non sit tanta præsumptio cōtra reum, quanta sit ex prolatione sententiæ, non debet impediri vti sua possessione lite pendente. Aut iste possessor non est alias soluendo, & tunc procedit opin. Innoc. vt ex eo, q̄ conuertit in vsus suos, fiat sequestrum, sed tunc dico, q̄ non est speciale in cā appellatio, quia idem erit in causa principali, vt supra dixi, &
10 tius supra cap. prox. † Sed quęro, nunquid dispositio huius c beat locum, pendente appel. ab interlocutoria? dic q̄ non, quia hoc casu cessat præsumptio, de qua supra, cum solum quæratur de iniquitate iud. & non de meritis
sita, de app. & hoc tenet Ioan. Mona.
& facit ex alio iste tex. quia loquitur i
b sententia, sed nomine sententiæ intelprie loquendo, vt no. glo. in c. cum dicere, in princ. ff. de arb. No. ergo p
sitio huius capitu. non habeat

11 etiam pen. app. ab interlocutoria. † Vlt. hic quæro per quem dicem fiet hoc sequestrum? dicit Hostien. quod per iudicem, a quo appellatur, prius quam sit appellatio, superiori præsentata, & ab ipso recepta, postea enim recurrendum est ad eum, ad quē fuit appellatum, vt colligitur ff. quorum appella. non rec. Lab executore, C. de iureiu. l. generaliter. §. sinautem, & 2. q. 6. capit. quoties, ad idem allegat de offic. deleg. c. pastoralis. § preterea, J. de appell. c. Romana. §. cum autem, & §. sinautem, lib. 6. & hic transeunt communiter Doct. nostri. Sed aduerte, quia Bartol. d. l. Imperatores, similiter tenet hoc fiendum per iudicem appellationis per l. fi cui. §. sed & si quid, ff. de appella. Sed iste tex. ibi loquitur post receptam ad pellationem, vnde plus placet Ostiñ. Host. vt ante appellationem receptam, hoc possit facere iudex a quo, quia tendit ad faciliorem exitum causæ appel. nec per hoc impedit se de articulo causæ appellati. Pro hoc quod l. gi. & not. in capit. ex literis, de matrim. contracto contra interdictum ecclesiæ. & in cap. cum teneamur, de appell. & capit. qua fronte, eodem titu.

ADDITIONES.

a Suos vsus. Vide Bal. in l. si seruum, §. 1. ff. de acq. hær. vbi ita dicit, q̄ dicitur diſpare, & amouere, si conuertat in vsus proprios. Tu pondera, quia si nō possit consumere, quid prodest sibi possidere: vide tex. & glo. pro dicto Innoc. in l. diuus, ff. de pet. hære. & ibi Ang. Bal. in c. 1. §. fi. in tit. quo temp. milit. & Bal. in l. si fideiussor, §. fin. ff. qui satisd. cog. Vide Mod. in d. §. idem rescripserunt, ubi tenet Bart. And. Barb.

ANT. FRAN. An qui conuertit in suos vsus, dicatur dilapidare? dicas, quamuis quis in dubio non præsumatur dilapidare, ut in l. fi. & ibi per Bal. in 4. col. C. de edic. diui Adr. tollen. tamen Bal. in c. 1. in §. fancimus, in 1. col. quæstio. temporales hic allegaras, videtur tenere contrarium, de quo vide per Archid. 11. q. 1. in c. res in litigio, & per Innoc. in c. fi. de sequestr. possid. & fructū. & per Archid. in c. quoties, 2. quæst. 6. Et adde etiam, quod qui facit de lictum, propter quod bona debent confiscari, quamuis adhuc non sint confiscata, dicitur dilapidare, ut per dom. Abb. in c. ex literis, de pig. & per Bal. in margarita super Innocen. in verbo, dilapidatio. Et adde quod dilapidator, etiam si testator remisisset hæredi omnem cautionē, debet omnino præstare cautionem, quando testator de tali dilapidatione, quæ non præsumitur, verisimiliter cogitare non potuit, ut per Bald. in Lubemus, in 1. col. C. ad Trebel.

b De diminitua. Adde Alex. consi. 50. 2. lib.

De confessis. Rubrica.

Continuatur hæc rubrica per Ioan. And. hoc modo. Quia in iudicijs fiunt positiones, & interrogationes, quandoque a parte, quandoque a iudice, ff. de elect. c. dudum, 2. de lit. contest. c. vno, de fide instrumen. c. cum Ioannes, super quibus pars respondens confitetur, vel negat: vel si neget, pars ponens habet probare, ideo prius de confessis, demum de probationibus videmus. Hæc continuatio mihi ex toto non placet, quia fit ad iquentia, non ad præcedentia, quibus magis continuatio fieri est, ad hoc quod nō. gl. in l. Gallus, ff. de lib. & posthu. ideo continuo sic. Supra visum est de modis, quibus ordinatur iudicium, restabat videre de modis, quibus causa instruitur, & sic de meritis causæ, vt de probationibus in genere, & in specie. Et quia per confessionem aduersæ partis releuatur litigans ab onere probandi, cum confessio non sit propriæ probatio, sed probationis releuatio, ideo tractaturus author de probationibus, præmisit de confessis, quia vbi adest confessio, non est necessaria probatio. Vel continua magis ad proxi. sic. Supra visum est de modis procedendi contra contumacē: veruntamen, quia quādoque, vt plurimum, partes sunt in iudicio, & aliqua confitentur, quæ non subijciuntur probationi, ideo author prius pertractat de cōfessis, secundo de probatio. cum ad probationem deueniatur, deficiente confessione, &c.

SVMMARIVM.

1 *Confitenti crimen proprium non creditur contra eos, quos dixit fuisse cōminis participes, & hoc regulariter. 5. 6. vbi ponuntur quidam casus fallentiæ.*
2 *Confessio facti criminis, non est sufficiens indicium ad torturam, nisi sit coniuncta aliis præsumptionibus. 6. 7.*
Appellari potest a iudice decernente torturam.
3 *Testis vnus facit indicium ad torturam, si est integræ & bonæ famæ.*
4 *Confitens proprium delictum, non debet interrogari de aliis criminosis. 8.*
Testis examinatus, qui alias non debebat examinari cum
Infamia orta ex confessione alterius, qui non debebat examinari, quo
purganda per infamatum.

CAPI
Vm ad monasterium

absoluendo non infamatos, & reddit causam, ibi, [Quia.] Secūdo instruit de purgatione infamiæ, ibi, [Si tamen.] Casus literalis. Quidam presbyter fuit cōfessus se commisisse homicidium ad suggestionem quorundam, quæritur vtrum illi ad confessio
nem sacerdotis sint puniendi, de illo homidio? respondetur, q̄ non, nisi forsan aliter hoc verum esse constiterit, quia vt dicunt iura canonica, & ciuilia, nulli de se confesso credendum est cō tra alios, excepto crimine læsæ maiestatis. Periculosa enim confessio confitentis de se non est aduersus alios admittenda, si tñ de hoc infamati non sunt, cum tribus socijs sui ordinis se purgare debent. Bernar. † Not. primo, quod regulariter ad dictum confitentis crimen proprium non debet, alter subijci torturæ, licet dicatur fuisse suggestor, vel socius delicti, optime ad hoc facit hæc litera in argum. dum dicit, [Nulli pœnæ subdendo, &c.] Ponderā enim illam dictionem vniuersalem negatiuam, [Nullo. &c.] Tortura enim est pœna non modica, hinc est, quod de iu
a re ciuili, potest appellari a iudice eam decernente, a licet alias interlocutoria non appelletur, l. ante sententiam, ff. de appel
3 lationi. re. canonizata 2. quæstio. 6. §. non solent, cap. ante sen
tentiam. † Ex hoc no. limitationem ad id, quod dicitur, vnum te
stem facere indicium sufficiens ad torturam, vt no. glossē in l. 3. C. ad leg. Iul. maiestā. not. Barto. in l. maritus, ff. de quæstio. Illud
b enim procedit in teste integro: b secus videtur in eo, qui aliqua
c exceptione repelli potest. c Pro hoc bon. text. secundum vnam
actu. quam sentit glo. fin. ff. de quæstio. l. maritus, præallega. & ibi hoc aliquid infra, & no. hoc procedere, etiam si confitēs crimen proprium sit presbyter, vt hic, fortius si alias esset male fa
4 mæ, vitæ, vel non tantæ dignitatis. † No. 2. illam regulam: vtriusque iuris, quod confitens proprium delictum, non debet interrogari de alijs criminosis, quia confessio talis est periculosa, cū diff. criminosi. No. quod vbi concurrit vtriusque dispositio, lici
5 tā allegatur vtrūque ius etiam in foro canonico, secus vbi esset contrarietas. Sic intellige, & limita glo. in cap. si in aduitorium, 6 in distinct. alia examinabuntur cum gl. † Opp. contra tex. & videtur, quod istis criminosis sit fides adhibenda contra socios, l. prouinciarum, C. de fer. 20. quæstio. 4. nemini. Sol. gl. 2. quod re
gulariter istis non creditur. Fallit in crimine læsæ maiestatis, vt
e 7 in d. l. prouinciarum, & multos alios casus exceptos vide per
f Specin tit. de accusa. §. 1. ver. item repellitur. † Glo. tamen ista in limitat prædicta, dicens, quod istis, qui de se confitentur, creditur non quantum ad conuincendum, sed quantum ad præsumptionem: vnde si adsint aliæ præsumptiones, valent: alias p se non sufficerent. Sed aduerte diligenter, quia hęc limitatio gl. potest dupliciter intelligi. Primo, quod limiter regulam. Secundo, quod limitet exceptiones, & secundum relationem varius intellectus. Si enim limitat regulam, sensus est, quod istis confessis non creditur regulariter quo ad conuincēdum, sed quo ad præsumptionem fiendam. Si vero limitat casus exceptos, sensus est, vt regulariter istis non credatur in aliquo, sed casibus exceptis credatur quo ad præsumptionem, non quo ad conuincendum. hunc vltimum intellectum sentit gl. in d. 8 comminī, & facit ibi tex. & hic, dum indistincte dicit confessio
rum aliorum non esse contra alios admittendam, nec debere interrogari de aliorum conscientijs, quasi dicat, vt isti differant in re
g fessō, quod neque interrogari debent de alijs, nec si confitētur eos interrogatione, eorum confessio sit contra alios admitten
dā, & per consequens videretur, quod regulariter nullam fidē faciat, sed in casibus exceptis inducat præsumptionem. Quid
9 tamen quidam dicunt, vt refert hic Host. quod prius quam fiat secundum quod confitens proprium delictum, non debet interrogari de alijs criminosis, quia confessio talis est periculosa, cū dicit, quod interrogari possunt ad iudicis, instructionem, non quod eis credatur, vt dicit glo. vel interrogantur contra infama tos, sed de occultis non interrogantur, de accusa. cap. qualiter, & cap. inquisitiones, & sic loquatur hic, & cum hac opi. transit Ioan. And. Gl. iuris ciuilis in l. fi. C. de accusa. facit regulam, quod reus de aliorum conscientijs interrogari non debet. Falcundum eum propter immanitatem criminis. Primus est, C. de fer. l. prouinciarum. Secundus de fal. mone. l. 1. C. de fal. mone. Tertius, de custo. reo. l. diuus Adrianus. §. item alius, ff. ad
exhibend. l. fi.

quos ipse sequitur, distinguere, an debuerit interrogari, an non Si debuit interrogari, quia est de causis specialibus, tunc non præiudicat plene, sed facit aliquam præsumptionem, ita quod locus est quæstioni per tormenta. Si non debuit interrogari, tūc non facit talem præsumptionem, quod locus sit tormentis, & refert Petr. intellexisse indistincte, quod talis confessio inducit talem præsumptionem, quod locus sit tormentis. Sed præcedens sententia Cy. videtur rationabilior. Bart. in d. l. fi. similiter transiuit cum gl. sed in l. repeti, ff. de quæstio. impugnat dictum glo. dicens leue esse dicere, hoc fallit, quasi velit dicere reddenda est ratio fallentiæ. Vnde volens ipse, ex hoc dare theoricam dicit, quod quædam sunt delicta, quæ non committuntur principaliter in offensam, vel odium alicuius, sed propter commodum committentium, vt falsare, seu fabricare monetam. Item & latrocinia facere. Nam & latrones non odiunt aliquem, sed diligunt æs alterius, & isto casu potest interrogari de socijs, vt l. diuus, ff. de custo. reo. & l. prouinciarum, C. de fer. & l. fin. C. de mal. & mat. Et ita dicit se intelligere l. qui vltimo, in fi. ff. de pœ. & l. fi. ff. ad exhiben. Quædam sunt delicta, quæ committuntur principaliter in odium aliorum, & in istis confessus de se, non debet interrogari de aliis, vt d. l. repeti, & d. l. final. de accusatio. Fallit secundum eum in casu d. l. prius. Ex prædictis infertur, quod fures possunt interrogari de socijs, & de receptatoribus, & similibus, argument. d. l. Diuus Ratio prædictorum secundum eum est, quia quando delictum committitur in alterius iniuriam, est, qui alios delinquentes potest accusare. Sed non ita in delictis, quæ non committuntur principaliter in alterius iniuriam, ideo magis permittitur iudici inquirere in istis, quam in aliis. Et nota bene hanc theoricam Bar. quæ est satis æqua, & debuit excepisse alium casum, scilicet crimen læsæ maiestatis. Nam illud committitur in odium Principis, & tamen interrogatur de Sociis, argumen. hic, & cap. fi. 15. quæstio. 3. Sed Barto. non prosequitur, quid si interrogatur, vbi non debuit interrogari? Item obst. distinctioni suæ, quod legi. & no. in c. quoniam, de testi. vnde prosequendo totam materiam, facio duo membra, primum nunquid de se confessus debeat de aliis interrogari: secundum quid si interrogatur, vel sine interrogatione re
8 spondet, qualem probationem faciat illa confessio. † Venio ad primum, quod subdiuido, aut enim quæritur nunquid debeat interrogari per modum testimonij, secundo an debeat interrogari ex officio iudicis, maxime torquendo criminosum. Primo ca
e su e dico, quod ut testis recipi potest in defectum aliorum ad faciendum qualem qualem præsumptionem, maxime si agatur de crimine ciuiliter, de hoc est tex. iuncta gl. in cap. quandoque de test. & eam sequitur ibi Inno. in quædam lect. ad idem quod no. in cap. veniens, il 1. eo. tit. facit glo. in cap. 1. de testib. lib. 6. in ver. ad testimonium. & hoc regulariter, sed in criminibus exceptis, quandoque talia dicta faciunt plenam probationem, quandoque minus, secundum quod hæc, crimina excepta sunt priuilegiata, vt patet in cap. in fidei fauorem, de hære. lib. 6. innōto d. cap. 1. de test. eod. lib. cum similib. de hoc primo articu. dicendum est, vt plenius no. in iuribus prælleg. quia proprie nō est materia nostra, sed tetigi hanc succincte, ut euitaretur æquiuocatio. Secundo casu nunquid debeat a iudice interrogari, satis
f potest teneri theorica Barto. prælleg. in d. l. repeti. f Secundo g
g membro principali si interrogetur, vel respondeat sine interrogatione, satis potest sustineri illa opinio, quæ placuit Cy. vt in casibus, in quibus potuit interrogari, faciat præsumptionē sufficientem

ADDITIONES.

a Decernente. Adde Alexand. consil. 141. 2. lib. ubi dicit, quod potest resisti de facto.

b ZACHAR. Integro. Adde Alex. consi. 4. 3. lib. & 65. 2. lib.
ZACH. Adde Lanfran. de Oria. in c. quoniam contra, §. confessiones, num. 5. versi. aduertendum tamen est, & ibi plene, & remiss. in apostillis Celsi ad ipsum, in ver. neque tamen, infra de proba.

c SEB. SAP. Repelli potest. Hoc intellige procedere, quando tractatur de probando indicium propinquum & immediatū delicto. Si enim agitur de probando indicium temotum a delictu requiruntur duo testes, ut est gl. quam multum commendat ibi Bar. in l. fi. C. fam. ercisc. Declarat Ang. Are. in tract. maleficiorum, in ver. fama publica, col. 6. ver. quæro qualiter probetur indicium, & Alex. in consi. 18. incip. uiso processu, col. vlt. in 1. vol. & in consi. 15. incip. in causa & lite, col. vlt. in 5. vol. & Barth. Veron. in consi. 40. incip. Lucius, in vlt. col.

d Vindicet. Adde Alex. consi. 88. 3. lib. ubi ponit hanc materiam.

[illegible] ad doctrinam Bar. in d. l. repeti, quia pro certo [illegible] est dare delictum in bonis, quod nō fue[illegible] restit. Ipol. lib. 6. Iuxta illud, inimi[illegible] Sal. in l. fi. C. de accus. ubi aliter lo

[illegible] tract. maleficiorum, in ver. [illegible] consi. 69. in fi. in 2. vol. [illegible] ubi multa ad hanc

Universidad de Deusto
Biblioteca

cientem ad torturam, ar hic dum excipit crimen lęsæ maiestatis, vnde dicendum est in alijs exceptionibus, prout sentit hic glo. in alijs vero orietur quædam præsumptio, sed non tanta, q̃ sufficiat ad torturam, quia oritur aliqua præsumptio, etiam si non debuit interrogari, facit glos. in c. interrogatum. 2. quæstio. 4. & cap. significasti, de adult. & no. per Barto. in l. maritus, ff. de quæstio. quod non sufficit ad torturam, facit opti. tex. inducendo prout supra induxi in primo nota. † Sed aduerte nunc, videtur enim quod si interrogatur, vel respondeat, vbi nõ debet interrogari, quod dictum suum nullam præsumptionem facit, p hoc d. l. maritus, secundum vnum intellectum, q̃ ibi ponitur ibi per gl. & l. 1. § impubes, ff. ad Sylla. Sol. hic optime, cadit illa no. q. per canonistas alicubi non tacta, quod meminerim, nunquid si examinetur ille, qui non debuit examinari, seu in testem recipi, faciat aliquod indicium, de quo in d. l. marius, vbi Bart. post glo. sic notabiliter distinguit, quod quandoque quis nõ debuit examinari propter reuerentiam, personæ, & tunc examinatus non facit indicium, exemplum in liberto vel seruo in casu, in quo non debuit examinari a contra dominum, vt d. l. maritus, & l. diuus, & ff. de quæstio. l. 1. §. diuus Seuerus. Quandoque nõ debuit examinari propter ætatem, vt quia erat impubes, & tũc examinatus non facit plenum indicium, sed qualequale, in d. l. 1. §. impubes, ff. ad Sylla. & not. in l. talis, in 1. gl. C. eo. Idem in teste, qui non debuit examinari propter sexum, vt in muliere, eadem ratione. Quandoque non debuit, examinari propter infamiam, & tunc examinatus qualequale facit indicium, argum. in l. qui vltimo, ff. de pœn. & hoc casu puto posse includi, quod supra dixi in materia nostra: loquitur enim iste tex. in damnato vltimo supplicio, qui reseruatur quandoq; vt interrogetur de alijs. Et not. vnum intellectum ad illam l. nam alium intellectũ sentit Bar. in d. l. repeti, vt supra dixi in alia distinctione. Quanque non debuit examinari propter inimicitias, tunc examinatus facit indicium, vel non, secundum qualitatem inimicitiæ, l. 1. §. præterea, ff. de quæstio. quandoque testis non debuit examinari ratione ordinis, quia lit. non contesta. vel parte non citata, tunc non facit indicium, C. de testi. l. 12 quando, in fi. facit c. veniens, 2. de test. & hæc no. quia habes. nunc plenius, quam alibi, examinatam hanc materiam. † Quæro quo ad secundam partem c. nunquid saltem hæc confessio faciat ad purgationem in dicendam? glo. fi. tenet quod nõ, sed propter infamiam fuit hic, vel mandatur indici purgatio. Idem not. glo. in cap. significasti, de adult. facit tex iuncta gl. 1. 2. quæstio. 5. c. interrogatum, & de hoc dico esse tex. hic, nam mandat hic indici purgationem sub conditione, si laborauerat infamia: sola ergo confessio non sufficit. Sed circa hoc dubitatur, nunquid infamia orta ex hac confessione sufficiat ad purgationem indicendam. Primo dicit Io. And. post Goffred. quod hæc infamia debet esse aliunde orta, quam ex dicto istius, postea dicit quod etiam ex eo orta sufficit, cum etiam infamia orta ex calumnioso dicto indicat purgationem, allegat de accusa. c. veniens, postea dicit, vel dic, vt ibi, no. Ego hanc materiam plene examino in c. qualiter, & quando, 2. de accusa. breuiter ad propositum dico sic, quod aut infamia orta a criminosis est tanta, quod generat scandalum in mentibus aliorum, tunc propter vitandum scandalum est indicenda purgatio, b vt in c. inter, de excep. præla. & est gl. bona in d. c. qualiter, in ver. a maleuolis. aut non generat scandalum, & tunc secus, nam de tali infamia non est curandum, quia sunt vanæ voces populi, ex quo non habuit, ortum ex probabilibus cõiecturis, vt no. Bar. in l. de maiore, §. tormenta, ff. de quæst. facit capi. eius, de elect. sic intellige gl. in c. cum dilectus, de purg. cano. facit c. cum in iuuentute, de præsumpt. vbi est bo. tex.

2 Non debuit examinari. Adde Alex. consi. 83. 3. lib.
ANT. FRAN. An testes inhabiles admittantur, & faciant aliquod genus p̃bõis, quod admittũtur in subsidiũ, ne veritas, pereat q̃ alii testes non possunt haberi, ut per Alex. in l. ex libero, ff. de quæstio. & habetur in l. consensu, C. de repud. & adde etiam quod testes inhabiles, & suspecti admittuntur contra hæreticum inquisitum, vel accusatum, ut est no. gl. quam ibi sequitur Geminia. in cap. in fidei fauorem, de hæret. in 6. cuius tamen contrarium dicit ibi Archid. quem sequitur Alexan. in l. si constante, ff. solu. matrimo. sed Roma. in repet. authen. similiter, C. ad legem Falcid. dicit, quod in inquisitione admittuntur in causa hæresis, in accusatione autem non, & adde etiam quod testes inhabiles in iudicio de partium consensu admittũtur, nisi agatur de commodo publico, vt per Ang. in auth. de test. in 6. 1. uer. no. etiam gl. & adde etiã quod testes non idonei plures numero requisito probant, qui numerus supplet id quod in fide deficit, ut est no. gl. in l. 3. in §. eidem, ff. de test. de quo ibi nide per Alex. plene, & per eundem in l. de timore, in §. tormenta, ff. de quæstio. tene menti quod testis non integer probat, quando deponit de eo, quod præsumitur de iure, de quo per Guil. & Alex. in l. si duo patroni, in prin. ff. de iureiur. & conclude denique quod quantum probant tales testes, vel faciunt indicium relinquitur arbitrio iudicis, per tex. in l. 3. in §. tu modis, ff. de test.
b Purgatio. Adde Roma. [illegible]

SVMMARIVM.
1 Confessus in iure se commisisse simoniam deponitur ab officio, & beneficio, quod collige, vt infra, nu. 7. & 8.
Confessus incidenter crimen suum, potest puniri, & contra ipsum processus formari.
2 Simonia committitur non, solum actualiter aliquid accipiendo, sed recipiendo, aliquam obligationem.
3 Mediator simoniæ, punitur pœna simoniacorum.
4 Simonia committitur per illum, qui aliquo recepto dat vocem sicuti.
5 Confessio facta coram iudice incompetenti, vel extra iudicium, an præiudicet confitenti, vide remissiue.
6 Crimen incidenter confessatum vel probatum in iudicio, an & quo casu sit punibile. 13. 14.
8 Beneficium habitum per simoniam non retinetur cum conscientia, etiam si peregerit pœnitentiam.
9 Reus conuentus si confitetur nullum ius habere in re petita, actor autẽ hoc non probat, non potest in illa instantia per aliquem condemnari, nisi a sede Papa, qui supplet ex plenitudine potestatis.
10 Index quando procedit contra aliquem per viam inquisitionis, potest ingenere mitiorem pœnam, tamen ad hoc non adstringitur, & potest ex causa imponere maiorem.
11 Papa potest punire delicta per quemcunque modum sibi cognita.
Confessio incidenter facta, licet non sit pro tunc punibilis tamen est sufficiens ut ex ea inchoetur nouus processus.
Confessio facta in una instantia facit fidem in alia super eadem causa, licet aliter modo intendatur, secus probationes, quia non faciunt fidem.
14 Simonia incidenter probata, & deducta, an sit punibilis.
15 Clericus qui de delicto publice gloriatur, potest puniri absque alia accusatione.
16 Positionibus criminosis, vtrum pars, vel testis teneatur respondere. 8. 9.
Et quando quis teneatur respondere positioni criminosæ, & nu. 20.
Positioni criminosæ pars tenetur, respondere, quando est de crimine publice infamata.
17 Infamatus aliquo crimine, tenetur se purgare, quod si se non purgauerit, reputatur conuictus.
20 Excipiens contra electum, vel formam electionis habet hoc probare, & illo casu electus non confirmatur, nisi probet se idoneum.

CAP. II.

1 GVm super. †Qui iure confessus est se simoniacum, ab officio & beneficio deponitur, ita summat Ioã. And. sed hæc summatio est minus generalis, vnde summo specialis, secundum intellectum gl. Si de crimine contingente causam principalem constat cõtra aliquem per eius confessionem, punitur pœna ordinaria, etiam si directe contra eum non agatur, & casus no. & verus in se. vel summa sic secundum alium intellectum non minus notabilem, quem sentit gl. licet non perfecte explicet. Si quis confitetur crimen in iudicio incidenter, potest iudex ordinarius nouum inchoando processum, illum punire pœna ordinaria. hoc dicit singulariter. Diuiditur, nam primo ponitur depositionis causa. secundo deponit, ibi, [Nos.] Casus ibi. Duo clerici fuerunt electi in ecclesia Bethlemitana in eorum nomine illarum electionum V. Bethlemitanus canonicus fuit in iure confessus, quod pro præstando consensum electioni alterius, acceperat obligationem quingentorum Saracenatorum, & mediator fuit simoniacæ prauitatis, vnde dominus Papa deposuit ipsum per diffinitiuam sententiam ab omni officio & beneficio ecclesiastico. B. † No. quod crimen simoniæ committitur non solum recipiendo actualiter temporale pro spirituali. 1. q. 1. in summa, sed etiam recipiendo obligationem temporalitatis, pro hoc 1. q. 1. c. sunt nonnulli. † No. ibi, [mediator] secundum vnum intellectum, videlicet, qđ iste canonicus recepit hanc obligationem, non ad commodum sui, sed alterius, de quo in glo fi. quia mediator simoniacæ prauitatis patitur pœnas ordinarias simoniacorum, quod bene no. facit quod legitur no. in c. 1. de offic. deleg. † Not. secundum alium intellectum q̃ iste recepit obligationem ad sui commodum, vt patet ibi, Vocem suam. quod licet canonicus ex sola sua voce non transferat ius in electum, nihilominus si aliquid recipiat, vt vocem det, committit simoniam, & punitur pœna ordinaria simoniacorum; ius enim vocis dandæ, tanquã spirituale, debet esse gratuitum, alias committitur simonia, infra de simo. cap. de hoc. † No. vltimo pœnam simoniacorum, deponuntur enim ab omni beneficio & officio, de quo die plenius, vt dicam infra super gl. Opp. contra tex. videtur enim, quod iste canonicus ex sua confessione debuit tantum suspendi, vt in c. quam sit graue, de excess. præla. Gl. 1. in prin. respondet, quod ista confessio hic fuit facta coram iudice suo, alias non procederet contrarium, a quasentiat glo. quod vbi confessio de crimine non fuisset facta coram

a Procedere contrarium. Vide tex. in c. de hoc, de simo. uide quæ remissiue iubemus, C. de lib. causa. And. Barba.

tam iudice suo, imponeretur tantum pœna suspensionis. Tu vero dic distinguendum, an fiat coram iudice incompetenti, an extra iudicium, sine aliquo colore iudicij, & tunc subdistinguendum est, an fiat in præsentia eius, cuius interest vel non, & 6 iudi. † Oppo. secundo, videtur enim quod licet in iudicio ille fuerit confessus, nihilominus iste non debuit puniri pœna ordinaria, quia tanquam testis incidenter fuit confessus, ergo satisfecit ipsum repellere a testimonio, vt in cap. 2. de ordi. cog. & in cap. 1. de excep. l. Lucius, ff. de his qui not. infam. Item sine accusatore nemo est puniendus, infra vt eccle. benefi. cap. vt nostrũ, & de muner. & hone. l. rescripto. Solu. glos. ista 1. post princi. & ponit quatuor lect. Prima est, quod iste canonicus fuit denunciatus, vel inquisitio contra eum facta fuit. Secunda, quod dominus Papa hic processit ex suo officio in odium criminis. Tertia, quod crimen istud contingebat principale negotium, merito punitur pœna ordinaria, de excep. cap. 1. l. 2. §. si publico, ff. de adulte. Quarta lectu. quod hoc processit in odium criminis, vt innuere videtur litera ibi, [Vitium cuius &c.] sicut alias dici mus in marito, qui punitur pœna lenocinij deducta per exceptionis viam ab vxore accusatus, & sic directe non agebatur ibi 7 contra eum. † Sed nunc aduerte subtiliter in examinatione istarum lect. vltra Doct. nam & contra primam lect. quæ tamen diuinat, præsupposita pro vera, opp. si agebatur contra istum per viam denunciationis, vel inquisitionis, non debuit procedi ad depositionem ab officio & beneficio, quia licet accusatio tendat ad depositionem, denunciatio tamen tendit ad correctionem, vt in cap. super his, de accusa. Inquisitio vero tendit ad remotionem ab administratione, si est prælatus, vt in c. qualiter & quando, 2. de accus. vel si non est prælatus, imponitur pœna ex traordinaria arbitrio iudicis moderanda non autem fit depositio, sicut in accusatione, vt in cap. inquisitionis, eod. titu. Solu. Dodo. aperte non tangunt hoc contrarium, sed ex dictis inciden ter per D. Ant. posset colligi vna sol. qđi istud erat de delictis quæ impediunt ordinis executionem, etiam peracta pœnitentiam, quia character est vitiosus, vel quando simonia in beneficio acquisito fuit commissa, quo casu impediretur retentio beneficij etiam post peractam, pœnitentiam, ga cum illicite & simoniace illud, acquisierit, non potest sine pericolo animæ suæ retinere, quantunecũque egerit pœnitentiam, vt ibi, & in cap. nisi cum pridem, de renun. sed in casu nostro simonia fuit commissa in electionem alterius, non autem in suo ordine, vel beneficio, & ideo bene poterit permanere in illis pœna pœnitentia, & sic cum simus extra dispositionem, cap. inquisitionis, debuit procedi secundum iura hodierna, pro hoc capi. facit capit. insinuatam, de simo. vbi clerici, qui simoniace habuerunt ingressum in beneficijs, solum priuantur illis beneficijs, nec deponuntur ab ordine, quia non fuit actum per viam 2 accusationis, quid dicemus, contrarium est difficile. † Primo potest dici, quod Papa processit ex suo officio, pro hoc ibi, [Prose quimur &c.] non enim tenetur Papa obseruare modum, & viam procedendi, a ex quo enim sibi constat de delicto manifeste per confessionem, potest imponere pœnam condignam b cum plenitudine potestatis, pro hoc capit. ad petitionem, de accusa. & quod ibi not. Ioan. And. post Compostel. in cap. mandatum, de rescript. vbi dicit, quod si in causa beneficiali reus confitetur scius non habere, & actor nihil probat de iure suo, quod inferior a Papa nõ potest procedere super illa instantia contra reum confitentem, quia nihil potest vltra libellum, de simonia, capit. licet Heli, C. de fide commiss. liber. l. fina. Sed inchoando postea nouam instantiam per viam inquisitionis, poterit procedere c contra illum. & cum priuare ex illa confessione, per nota. in cap. per inquisitionem, de elect. De Papa dicit, quod potest, & consuluit, & alii conferre beneficium. & hoc idem sequitur Archidiac. in cap. Papam, ad tranquillitatem vitæ ordinariam, vt latius ibi dictum est, & per hoc habes quam solutionis ad contrarium. A quo & aliam [illegible] aduerte esse certum, quod [illegible] intellectus ad multa, nec alias considerandum. Dicendum [illegible] processerit per viam inquisitionis, potuit ipse [illegible] ordinariam, imponendo minorem ad hoc casu agitur, vnde si vult, potest imponere [illegible] Hoc certe probat dictum capitulum inquisitionis, [illegible] ponderetur per ila verba, [Pœnam posset iudex

tis discretio moderari, &c.] committit ergo hoc arbitrio iudicis, non autem subiicitur necessitati, quia non quicquid arbitrio iudicis, & c. vt l. non quicquid, ff. de iudiciis, & capitu. consuluit, de offic. delega. Et pro hoc eleganter facit, quia de iure ciuili, non est differentia in modo puniendi inter accusationẽ, & inquisitionem, ut no. Barto. in l. infamem. ff. de publicis iudiciis, dixi super rubrica, de iudiciis & in cap. inquisitionis, præall. Item iudex etiam ex causa potest imponere maiorem pœnam debita, ut l. quid ergo, & quod ibi not. ff. de his, qui notantur in famia, §. pœna grauior, & maxime quando multis grassantibus locus est exemplo, ff. de pœnis, l. aut facta, in fi. Potuit ergo Papa, & si calius iudex imponere pœnam ordinariam, licet processisset per viam inquisitionis, e maxime in odium simoniæ, quod crimen multum frequentatur, & hæc sufficiant quo ad 11 iustificandam primam lect. † Venio ad secundam, quæ fuit, q̃ Papa hic processit ex officio, ad quam etiam aduerte. Primo enim potest intelligi, quod Papa hic processit super prima instantia inchoata in causa electionis. Ipse enim potuit egredi vires libelli, ut in præced. lect. dixi, & punire delicta, per quemcunque modum sibi clauerint, argumen. 24. quæstio. 3. cap. ecce, 12 vt supra dixi, & tunc est speciale in eo. † Sed si volumus saluare hunc intellectum iure ordinario, ut simili modo liceat cuicunque iudici, dico, quod debemus intelligere, quod inchoauit nouũ processum inquisitionis, & ex illa confessione tulit sententiam depositionis. Et secundum hunc intellectum no. singulariter istum text. quod licet confessio incidenter facta non sufficiat ad imponendam pœnam ordinariam, potest tamen iudex f inchoare nouum processum, & adducere illam confessionem ad probationem delicti, pro hoc quod not. Innocen. in cap. per inquisitionem, de electio. facit quod supra dixi post Ioan. And. in cap. mandatum, de rescript. & apertius tenet Innocen. in c. qualiter & quando, 2. de accusa. prope fi. ubi plus uoluit Innocen. quod etiam probationes, seu sententiam latam, dum ageretur ciuiliter, potest iudex assimere in nouo processu inquisitionis, sed illud non placet in probationibus, sed in confessione sic, ad hoc quod not. glos. in l. fi quis ad se fundum, C. ad leg. Iul. de vi pub. & quod no. idem Innocen. in d. cap. per inquisitionem, secundum prædictam limitationem, intellige Bartol. in l. confessus, ff. de custo. reo. ubi dicit, quod ex confessione incidenter facta non potest quis damnari, g per ea, quæ leg. & no. in l. filium, C. de lib. causa. ita etiam intelligas glos. in capitu. ex penitentibus. 50. distinct. cum similib. ut ex illo processu, super alio inchoato, non possit ad pœnam procedere, secus si vult inchoare nouum processum, & habes nunc iustificatam secun- 13 dam lectu. nota. † Venio ad tertiam lect. quæ habet, quod ratione contingentiæ iudex imposuit hanc pœnam ordinariã, hanc lectu. etiam sentit Innocen. & eam limitat, & vult procedere, quãdo de crimine constat per ipsius confessionem, secus si per h alias probationes, h licet referat quosdam tenere idem, super probationes per d. §. si publico, quod sibi non placet, & ad §. si publico, respondet, quod maritus fuit ibi specialiter accusatus & est speciala secundum eum, quod uxor accusata de adulterio possit de lenocinio opponere marito, etiam in modum accusationis. Aduerte, quod quando de delicto contingento causam, de qua agitur, constat per confessionem, omnes consentiunt

ADDITIONES.

a SEB. SAP. Viam procedendi. Vide de hoc lata per Felin. in c. inquisitionis, infra de accu. ubi ponit quod pt pronunciare, ordine iudicij non seruato, & ferre sententiam parte non citata, & multa facere in his, quæ spectant ad ordinem iudiciarium, uide etiam Ias. in l. vinum, versicu. 2. prædicta regula fallit, ff. si cer. pet.
b Plenitudine potestatis. Pro isto dicto, uide Dom. Ant. in c. licet Heli, de simo. ubi alleg. Spec. And. Barb.
c Potent procedere. Tu vide tex. hic pro hoc, & ibi dixi in c. cum olim, de rer. permut. And. Barb.
d Moderari pœnam. Not. dicit, quod poterit moderari, quia loquitur quando non fuit cõmissa in ordine, uel in beneficio adepto, & pondera, quia do. Ab. male intellexit illum text. ex eo, quia dicit in ordine uel beneficio, postea dicit, alioquin poterit iudex suo arbitrio moderari, uidetur tamen, q̃ quo ad simoniam commissam in ordine, uel beneficio, non possit moderari, secus in aliis criminibus, & hoc ideo ratione simoniæ, & sic non bene allegat illam tex. Do. Abb. And. Barb.
e [illegible] nis. Adde eundem consi. 24
[illegible] ssum. Tu pondera, quia Spec. Inn. Io. And. & alii dicunt, quod [illegible] inchoatum cum reo ad petitionem actoris, & apparet [illegible] non iure rei, quod potest iudex inchoare nouum [illegible] & inquiritur in causa beneficiali, sed hic non fuit [illegible] pondera bene, quia modico ingenio [illegible] loquitur do. Abb. And. Barba.
g SEB. SAP. Damnari ex confessione facta incidenter quis non possit [illegible] Abbat. consi. 25. inci. canonicus. Ang. in consi. 174. [illegible] Astensis miles, col. 2. & in di [illegible] Gallien. in 1. & 2. in 1. circa fi. C. de custo. reo.
h Per alias probationes. Potest esse causa, quia magis innotescit per confessionem [illegible] And. Barba

Universidad de Deusto
Biblioteca

sentiunt, quod potest imponi pœna ordinaria, licet directe non fuerit actum contra confitentem, quia ratione contingentiæ videtur in iudicium deductum, sicut ipsum, de quo principaliter agitur. Sed dubium est, quid si constat per alias probationes? hoc non prosequor hic, quia satis plene dixi in cap. 2. de ordin. cog. & clarius adhuc dicam in dict. cap. 1. de except. vbi melius
14 cadit, sed nor. hanc præcedentem lectu. †Sed contra eam facio vnum forte contrarium non tactum per aliquem, cum enim hic ageretur ciuiliter de electione inter istos coelectos, & exciperetur de simonia, non debuit testis confitens simoniam super eodem facto, commissam puniri pœna ordinaria, cum ageretur ad punitionem delicti: si enim ipsi partes principales nō fuissent punitæ pœna ordinaria, si de simonia constitisset, vt in capit. super his, de accusatio. forte nec testis simoniam confitens, cum non debeat magis operari, quod venit incidenter & indirecte, quam id quod deductum fuit principaliter. Sol. contrarium satis vrget, sed potest dici primo, quod speciale est in Papa, maxime in odiū criminis, quia non astringitur ad obseruandum modum procedendi, vt supra dixi. vel forte hic vnus accusabat alium de simonia, licet principaliter quæstio esset super electione, alias non video, quod iudex inferior possit proceedere ad pœnam ordinariam infligendam, pro hoc I nullum, C. de test. & quod ibi no. & per Barto. l. infamem, ff. de publ. iudi. nisi, vt supra dixi, inchoaret nouum processum, &c. Quarta
35 lectu. est, quod illud processit in odium simoniæ, sed non placet hæc specialitas, quia nullibi probatur. Quinta lect. datur per Goffred. extra glosſ. vt exponatur tex. deponendum, idest suspē-
2 dendum. hæc lectu. non placet, quia extorquet literam. †Sexta lectu. a ponitur per Hostien. qui dicit esse speciale in clerico, vt ex tali confessione puniatur, sine accusatione, sicut & clericus, qui de delicto publice gloriatur, infra de excessi. prælat. capitu. quam sit. Non placet hæc lectu. quia secundum modum procedendi pœna inferenda est, de accusatio. capitu. qualiter & quando, de simo. capitu. licet Heli, & facit quod no. in dicto capitu. mandatum. Tenet ergo aliquam de prædictis intellectam, & limitaram, vt supra limitam; & satis placet prima, quia tex. similiter fundat se, quod iste canonicus fuit in iure confessus. Nihil enim dicit de testimonio, quod forte dum fierent exceptiones hincinde, fuit nominatus iste, canonicus ratione illius obligationis, quam susceperat. Papa vero procedens ex suo officio, fecit eum in iure interrogari, & iste fuit confessus, vt dicitur in litera.
16 †Sed tenendo hanc lectu. vel aliam, quod iste fuit productus in testem, oppo. Videtur enim quod non tenebatur respondere interrogationi criminosæ, quia non debet seipsum prodere, de peniten. distinctio. 1. capitu. non dico tibi, 2. quæstio. 1. capitu. si peccauerit. Solu. Innocen. in hoc satis instat prosequendo duo membra. Primo nunquid pars teneatur respondere positioni
b criminosæ. b Secundo quid in teste? sed secundum non prosequor hic, quia glosſ. tangit in capitu. cum causam, infra de testi. vnde ibi hoc reseruo. Ad primum autem Innocen. ponit duas practicas. Prima, quod vbicunque fit positio, quod reus fuerit
c publice deprehensus, conuictus, vel confessus, respondere c debet, argumen. de cohabita. cler. & mulier. capitu. vestra Idem secundum eum, si talis positio non fiat, si tamen certum est, illum de eo, quod quæritur, publice infamatum. Talis enim potest interrogari, & respondere tenetur in casibus prædictis, siue agatur contra ipsum in modum accusationis, siue inquisitionis, siue etiam in modum exceptionis, vt a consecratione, vel ordine repellatur, infra de accusatio. capitu. super his, vel etiam qualicunque modo agatur, siue criminaliter, siue ciuiliter con-
17 tra ipsum. † Et prædicta sic probat, certum est enim, quod talis infamatus tenetur se, purgare per iuramentum proprium, & compurgatorium, vt supra capitu. proxi. & supra de purga. cano. capit. quoties. ergo potius tenetur respondere per iuramentum suum duntaxat. Dixit tamen, quod non præcise cogitur ad se purgandum, sed causatiuè tantum, videlicet, si iurare renuit, sicut & si se purgare noluerit, punietur tanquam conuictus, vel suspendetur, vel alias contra ipsum, secundum quod requirit negotij qualitas, de quo agitur, procederetur, argumen. ff. de in terrog. actio. l. de ætate, §. tacuit, & in eo, quod legi. & not. in capit. fina. §. pœna, de iuramen. calum. Satis enim, secundum cū, videtur delicatus, seu malitiosus ille, qui se purgare debet, letiā cum multis iuramentis, si solo verbo proprie renuerit se purgare. Si vero non est diffamatus, nec conuictus, nec confessus, nec deprehensus, sed occultus, non deberet eum iudex interrogare, vt patet in eo, quod leg. & no. infra de accusatio. c. qualiter, il 1. in fin. Et sic dicit intelligendam hanc materiam, de peniten. distinctio. 1. cap. quis aliquando, & his authoritatibus, & capitu. non tibi dico, & 2. quæstio. cap. si peccauerit, occulta publicanda non sunt, sed soli Deo relinquenda. 6. quæstio. 1. capit. si omnia, & capi. ones, & cap. ex merito. Nulla ergo æquitas potest mouere iudicem, vt rem interroget de occul- æquitate autem deficiente, non, est locus interrogationi i- ciali, vt colligitur de inte- -tio. l. vbicunque, & ex- -ol legi.

18 & not in cap. statuimus, eod. titu. lib. 6. †Alia theorica est secundum eum, quod vbicunque cogitur testis reddere testimonii, & causam sui testimonij, ibi iudex interrogabit cū. De hac theorica secunda non multum curo, quia magna est differentia inter testem, qui tenetur dicere id, quod vidit, maxime deficiente alia probatione, iuxta notata in cap. dilectorum, de testibus cogendis. (Et in testibus, qui compe- luntur testificari in criminalibus, dicendum, vt ibi) & inter partem, quæ non debet seipsam reuelare, vt in authoritatibus prælega. Et hæc dicta ponit Innocen. hic, sed in capit. dudum, il 2. de electio. replicat primam theoricam, & ponit aliam, quod in his, quæ impediunt ordinis executionem post peractam pœnitentiam, tenetur respondere, quia in hoc procuratur vtilitas sua, argumen. 23. quæstio. 5. cap. prodest. Et quæ sunt crimina impedientia executionem, le gitur, & notatur in capit. nisi cum pridem, de renunciat. postea ibidem videtur limitare omnia prædicta, dicens, quod principalis persona nō cogitur respondere, si ad aliam pœnam, quam spiritualem, agitur. Ioan. And. videtur ibi transire cum prima theorica prædicta. Specu. in titu. de positio §. septimo, verticu. 19. videtur transire cum opinione Innocen. vt in dicto cap. dudum, vt in nororiis, seu famosis & in his, quæ impediunt ordinis executionem post peractam pœnitentiam, teneatur respondere, in aliis non, gloſſ. in capit. 2. eodem tit. lib. 6. simpliciter tenet, quod positioni criminosæ non est respondendum, gloſſa in cap. ex pœnitentibus. 50. distinct refert opi. contrarias, aliter sentit Bart. in l. 2. C. de iuremen. calum. vbi clare non loquitur, nec
19 plene. †Ego dicerem sic, d quod aut proceditur per inquisitionē
d ex mero iudicis officio, aut per accusationem, aut actionē. Primo casu, si quod quæritur non est notorium, vel famosum, nō tenetur respondere, argumen. bonum, in cap. qualiter, i de accusatio. Si autem dicatur notorium, seu infamia flagrat, tunc respondere tenetur, ad hoc allego tex. valde not. in cap. cum dilecti, eodem titu. Et sic in effectu prima theorica Innocen. placet in processu inquisitionis, in quo multum exuberat officium in dicis,

ADDITIONES.

2 Sexta lectu. Tu ponderā, si potest poni septima lectu. vt dicamus, quod sed procedit in causa Episcopatus, quo casu iura magis puniunt simoniam commissam in electione Episcopi, & adduco simile, quod voluit Bal. in l. si quam, C. de Episcopis & cleri. ubi dixit, quod simonia commissa in Episcopatu, est hæresis. Ita dicamus in casu nostro, & forte non est malum sic dicere. And. Barb.

ANT. FRANC. An simonia commissa in promotione ad Episcopatum sit magis punibilis, quam commissa in promotione ad beneficia inferiora, dic quod sic, quia illa vitiat promotionem ipso iure, & obligat etiam consentientes, vt per Bald. in l. si quemquam, hic allega. & habetur in Authen. quomodo oporteat Episcopus. in §. primo. Secus autem in promotis per simoniam ad inferiora beneficia, quia illa non vitiat ipso iure, immo simoniace electus ad inferiora beneficia seu officia, potest confirmari, secundum Bartol. in l. Barbarius, in 2. colum. in fin. in sua asserta petitione, ff. de offic. prætor. & an Papa conferens Episcopatum per pecuniam committat simoniam, vide per Bald. in dict. l. Barbarius, in quarta colum. ubi se remittit ad nota. in capit. si quis pecunia, 79. distinctio. ubi dicitur, & ibi gloſſ. no. quod simonia etiam in Papa est hæresis, & idem dicitur, in capitu. eos, 1. quæstio. 1. dicas tamen, quod Papa non potest accusari de simonia, quamuis ille sit minus peccet, quam alii, secundum D. Cardi. in clemen. 1. de summa Trinita. & dicit Barto. in l. 1. in princip. ff. ad leg. Iul. ambi. quod simonia cadit in curia Romana.

b SEB. SAPIA. Criminosæ. An positioni criminosæ sit respondendum, vide allegata per Alexan. in l. qui iurasse, §. si pater, ff. de iureiuran. ubi etiam Do. Ias. in fine.

c Respondere. Adde, an positioni criminosæ quis teneatur respondere, Barto. consi. 90.

ZACHARIA. Adde Francis. Aretin. in l. fina. ad fin. C. de eden. Iacob. de Arena in l. præses. numero 3. & ibi in apostil. Celsi, C. si ser. aut li. lib. 10. Bartholo. Socin. in suo tracta. fallen. regu. 419. & Felin. in cap. causam, per illam allegatam, col. um. 12. uerſicu. in eadem glo. & ibi Deo duce dicam in additio. ad litteram infra de testi.

ANT. FRAN. An positioni criminosæ sit respondendum, ponit Barto. in tractatibus, la 1. & ibi Bal. C. de transa. & dicunt tali positioni non esse respondendum, sed Bal. in l. quoties, in §. prætor, ff. de noxa. per illum videtur tenere contrarium remittit tamen se ad nota. in l. qui iurasse, in fine ter, ff. de iureiu. & habetur etiam per Bar. in l. si. in 3. col. ff. de his, quibus ut indig. & in l. non intelligitur, ff. de iure fis. & in l. Marcellus, in §. 1. ff. ne tempe & vide Bar. in l. 2. §. quod obseruari, C. de iura. cal. in 6. col. uer. oppono in to, & ibi etiam per Bal. & vide per Doct. in c. dudum, il 2. de elec. & per Cardina. in c. ex pœnitentib. 50. dist. & vide gl. & Doc. in c. 2. de confes. lib. 6. & per Cardina. & per eundem in capitu. 2. in antiquis, de confes. post finem. & in clemen. sepe, in §. quia in princip. de uerborum significatio. & vide Bal. in l. qui petitorio, ff. de rei uendicatio. Et est conclusio, quod si crimen sit occultum, non tenetur respondere, sed si est manifestum, uel notorium, &c. Immo qui respondet positioni criminosæ, etiam cum iuramento, & deinde negat, non est periurus, de quo per Bald. in l. accusationem, C. qui accusare non possunt. & per Alexand. in 1. ff. de his, qui mortem. sibi conscis. cit Innocen. in capitu. dudum, prælega. quod sicut non tenetur respondere positioni criminosæ, quando crimen est manifestum, uel notorium, nec tenetur respondere illi positioni, per quam perueniretur ad notorium criminis.

d Dicerem sic. Tu uide Bar. in l. si. ff. de his, quib. ut indig. ubi loquitur plene, consilio incip. Petrus de Spoleto. And. Bar.

dicis, vt lit. non contestat. cap. quoniam, §. sunt & alii, & in hoc casu directe procedit illud argumen. a maiori supra factum, videlicet si per iudicem potest sibi indici purgatio, fortius potest interrogari, vt per proprium iuramentum respondeat. Sed in isto casu, cum proceditur ad instantiā, satis æquè posset dici, q̄ est famosum, & cum hoc est tale, quod impedit ordinis executionem post peractam, pœnitentiam, tenetur respondere, alias secus. Ratio huius vltimæ est, quia veniens ad iudicium contra alium, debet venire paratus, & habere secum probationes, alias debet silere, 6. quæstio. 2. capitu. si tantum, & capit. placuit, 2. quæstio. 7. capitu. si quis Episcopus. Nulla enim æquitas suggerit, vt quis debeat prodere crimen suum, etiam si de eo infamatus, cum infamia sæpe sit fallax, & cessat hoc casu ratio, quam supra dixi de purgatione: illa enim inducitur iudicis officio non ad instantiam partis, merito ad instātiam partis patronationem non debet compelli respondere. †Facit quod not. Io. And. & regula. infamibus, de regulis iuris, lib. 6. in Mercur. vbi dicit, quod excipiens contra electum habet probare, siue excipiat contra personam electi, siue contra formam electionis, sed iudex non tenetur electionem confirmare, nisi ille probet se idoneum, si dubitatur seu fidem facit de forma electionis, pro hoc habes bon. tex. in capitu. cum nobis, de electio. cum simili. sed alio casu, qñ concurrunt illa duo simul, vt quia est famosum, & impedit ordinis executionem, tunc puto illum teneri respondendum de æquitate maxime, super qua fundantur ille positiones, vt not. in ca. 1. eodem titu. lib. 6. vt supra dixi, & hoc puto verum, maxime quando non agitur ad aliam pœnam spiritualem, tunc enim cessat æquitas & imminet odium, quod debet restringi, regula, odia, de regulis iuris. lib. 6. Et per hanc distinctionem, reduco ad concordiam omnia dicta Inno cen. & aliorum, & sic distinguo gloſſ. in capit. 2. eodem titu. lib. 6. Ex omnibus prædictis elicio duas cōclusiones. Prima sit ista. Si prouidet per inquisitionem ex mero iudicis officio, tenetur quilibet respondere positioni criminosæ, si id, de quo quæritur sit famosum, & impediat ordinis executionem, seu beneficij retentionem, de quo agitur, nec venit imponenda pœna temporalis, no. prædicta.

SVMMARIVM.

1 Confessio erronea non præiudicat confitenti, si de errore doceatur ante finitum negotium. 20
2 Mariti est legitimus procurator suæ uxoris sine mandato, nisi constet de contraria uolūtate uxoris.
3 Confessio procuratoris, uel aduocati, in iudicio facta an noceat domino.
4 Quando potest reuocare confessionem, duplici iure.
5 Positiones, confessiones, & interrogationes, possunt fieri ante & post lit. contest.
6 Confessio infantis, etiam cum authoritate tutoris, nil ualet.
7 Confessio impuberis, tutorem non habentis, ualet in casibus, in quibus habet legitimam personam standi in iudicio, alias secus: sed si habet tutorem ualet facta cum sua authoritate, alias secus sed si est læsus, restituitur.
8 Confessio adulti, non habentis curatorem, facta super aliquo contractu, extra tamen iudicium ualet, sed si lædatur, restituitur, facta uero in iudicio in casibus, in quibus potest esse sine curatore, ualet in aliis non.
9 Minor 25. ann. an restituatur aduersus confessionem factam in iudicio in casibus, in quibus potest esse.
10 Confessio facta cum authoritate curatoris indistincte ualet, sed ab ea restitui tur minor, si est læsus.
11 Confessio adulti facta sine curatore, quem habet, an & quo casu ualeat.
12 Minor 25. ann. non potest iurare de ueritate credenda, sed bene de ueritate dicenda.
13 Minor potest esse testis, & respondere sine authoritate curatoris.
14 Confessio minoris facta in tormentis, an postea ratificata ualeat etiam sine authoritate curatoris.
15 Confessio tutoris, curatoris, uel alterius administratoris, an noceat pupillo, minori & similib.
16 Stipulatio alteri facta etiam de iure canonico non ualet.
17 Confessio non dicitur facta in iudicio, nisi iudex ad hoc sedeat pro tribunali.
18 Confessus tam in ciuili quam in criminali, an, & quando sit condemnandus uel sit ei danda dilatio ad soluendum, siue ante, siue post lit. contesta. confiteatur.
19 Confessio non infamat, etiam si essemus in casibus, in quibus condemnatio infamaret.
Notorium redditur iudicium ex confessione extraiudiciali, coadiuuata alijs indicijs.
20 Confessio erronea siue iuris, siue facti, siue tacita, siue expressa, an & quando possit reuocari, siue scienter, siue non, siue propria, siue procuratoris.
21 Error in confessione, quæ petitur reuocari quomodo probatur, siue sit confessio propria, siue procuratoris. 23.
Præsumptiones tolluntur per probationem in contrarium.
22 Incontinēti dicitur testis reuocare dictum suum, si reuocat antequā redigatur in scriptis.
Testis quando possit reuocare dictum suum.

CAP. III.

1 EX parte. †Confessio per errorem facta nō nocet, si ante finitum negotium de errore doceatur. hoc dicit. secundum Io. And. vel specialius summa sic confessio facta in iure per œconomū ecclesiæ nocet ipsi ecclesiæ, potest tamē reuocari, si ante finitū
a negotium doceatur per errorem a emanasse. hoc dicit. prima pars narrat factum. secunda prouidet, iudicem instruendo. ibi, cum igitur. Casus li. Inter Abbatem & Conuentum monasterii sancti M. ex parte vna, & V. nomine, vxoris suæ coram iudice Viterbien. quæstio vertebatur, œconomus monasterii memorati quædam per errorem facti fuerat in iure confessus, ex quibus monachi timebant sibi præiudicium generari. Abbas, & conuentus significauerunt hoc d. Pa. petentes sibi contra huiusmodi confessionem prouideri. scribit Papa illi iudici Viterbien. dicens, quod negotio nondum finito, error facti nemini nocet. vnde mandat eidem, quod si de huiusmodi errore potuerit docere, nullum sibi super hoc præiudicium generetur.
2 Bern. †Not. 1. argumen. maritum posse agere nomine vxoris suę
b sine mandato, b ex quo non apparet de vxoris contraria voluntate. concor. capit. constitutus, de procura. sed circa hoc distinguendum est, vt leg. & no. in l. maritus, C. de procur. & l. fi. C. de
3 pact. con. †Not. secundo, quod confessio œconomi præiudicat ecclesiæ in iure facta, c ad idem, c. suborta, infra de re iud. reuo-
c catur tñ eo mō, quo reuocaī ppria vt hic iuncta l. error, C. de iu. & fac. ign. quemadmodū. n. ppria reuocatur, cū est error facti ante finitum negotium, vt l. error, ita & confessio œconomi, quod no. idem potest dici eadem ratione in confessione cuiuscunque procuratoris. De confessione aduocati dicendum, vt leg. & not. C. de erro. aduo. & in cap. cum causam, infra de app.
4 vbi dicam. †No. quod in reuocatione confessionis potest ecclesia venire duplici iure, primo per viam communem, vt hic: secundo per viam restitu. vt in cap. 2. de in integ. restitu. lib. 6. vide de vtroque remedio, & differentia est inter vtrunque remedium, nam si venit ordinario iure habet probare errorem, d & de hoc petere ante finitum negotiū, vt hic. Si vero per remedium extraordinarium, sufficit probare læsionem, & habet tēpus quadriennij a tempore emanatæ confessionis, licet sententia lata sit, & quomodo concurrant hoc casu ista duo remedia, vide quod not. in d. cap. 2. & in glo. in verbo computandum. & vltra ibi no. potest dici, quod vbi remedium extraordinarium pinguius prouidet quam ordinarium, possunt ambo concurre
e re, vt ibi colligitur manifeste, vt not. in capit. ex parte, e supra de
5 rescrip. †Glos. in prin. sui sentit vnam oppo. quæ potius concernit ius ciuile, in quo sunt isti duo tituli, scilicet de confes. & de interr.

ADDITIONES.

a ZACHARIAS. Per errorem. Adde qualiter de errore docebitur, per Lanfranc. in prælega. capit. quoniam contra, in princip. uersicu. capio gloſſam uersicu. confessiones, & ibi in apostil. Bened. Vad. in uer. confiteri, infra de proba. dixi aliquid in apost. ad istum in cap. examinata, in uer. uidetur confiteri, supra de iudi.

b Sine mandato. Adde ut per Rom. consi. 417.

c SEB. SAPIA. Facta. Vide Felin. post Abb. in cap. fina. uersicu. generaliter autem, infra de exceptionibus. ubi ponit quando confessio prælati nocet ecclesiæ.

d SEB. SAPIA. Errorem. Doct. tamen est, quod confessio non potest reuocari per errorem erroris, quando fuit geminata, secundum Roma. in consilio [illegible] causam, de quo uide Felt. in cap. cum uenerabilis, uersicu. dum tangit Abbatem de except. ubi ponit quod non potest reuocari, quando est deliberata.

e Ex parte. Adde [illegible] in uer. Vnde & Cardi. in l. ff. de interrog. actio. & l. non solum, in princip. ff. de procuratoribus. Bart. in l. 1. C. eod. & in l. 1. ff. de interrogat. actio. concordat. glo. tenet Deo. [illegible] de iure. & Barto. sed Bar. & alii saluant glo. in illis [illegible] Rican. de Sal. de his quæ sequitur ordo, uide plene Sali. in tot. C. eo- -rub.

Universidad de Deusto
Biblioteca

interr. act. sed credo, quod istam glo. posuit sequendo Glossatorem iuris ciuilis, qui hoc tetigit super rub. huius titu. in C. videtur enim quod rub. de confess. sit superflua propter rub. de interrog. act. vel illa per istam, glo. ista metu contrarii dicit, quod titu. iste de confes. locum habet post litem contesta. sed illa de interro. actio. locum habet ante litem contest. & post, quia iudex quandocunque eum æquitas mouerit, potest interrogare partem, tam ante lit. contesta. quam post, etiam facta conclusione in causa, iuxta no. per gl. in c. penult. de iuramen. calum. iuncto cap. cum Ioannes, de fide instrum. & 30. qō. 5. c. iudicātem? sed gl. præall. iuris ciu. dicit, quod tit. de interroga. actio. habet locum ante litem contest. sed Iyn. in l. vna, cod. tit. reprehendit, & merito. & sic etiam reprehendenda est ista glo. ff. quo ad primam partem: nam iste tit. de confes. habet locum tam ante litem conte. quam post, cum & ante possit pars confiteri, tam circa merita causæ, vt l. si reus, de procurat. no. gl. in c. dudum, de electio. & 7. q. 1. cap. nos in quenquam, & in l. si debitori, ff. de iud. quam circa exceptiones, vnde & positiones possunt fieri ad confessiones habendas, tam ante litem conte. quam post vt no. glo. in cap. i. cod. tit. lib. 6. sic etiam interrogationes possunt fieri tam ante litem contes. quam post, vt supra probatum est. Dicendum est ergo formaliter soluendo, vt not. in d. l. vna, quod tit. de interrog. actio. principaliter concernit ea, quæ tendunt ad ordinandum iudicium, iuxta no. per glo. in d. cap. pen. de iuramen. calum. Fatcor etiam, quod iuxta merita causæ possunt fieri interrogationes, vt in d. c. cum Ioannes, & d. cap. iudicantem. sed hoc venit incidenter ad materiam huius titu. titulus vero de confes. principaliter concernit merita causæ: hinc est quod poni ur hic post lit. contesta. fatendum tamen, quod ante posset pars confiteri, vt supra dixi, & propter istum principalem intentum istæ glosſæ posuerunt dictas differentias minis bene, & sic habes primam partem glo. expeditam. † Venio nunc ad secundam partem glo. in qua quæritur, an indistincte confessio præiudicet? Respondet quod non, immo multa reperiuntur, & enumerat fere nouē requisita, & ex fine potest colligi decimum, quæ omnia videamus sigillatim per ordinē glo. Primo nanque dicit gloss. quod requiritur, quod confitens, sit maior 25. ann. quia minor restituitur contra confessionem, ff. de confes. l. certum, § in pupillo. Aduerte quia glo. minus confuse, & succincte expedit se de primo: nam quandoque cōfessio minoris ipso iure nulla, est, vnde non est opus petere restitutionem &c. quandoque tenet, sed restituitur, & Ioan. And. nimis sicco pede transit in hoc primo, sed si vis videre hunc articulum, vide plene per Hostien. in summa, cod. titu §. 1. versi. si maior. & aliquid per Ioan. And. in additio. Specu. cod. titu. §. sequitur, post princ. plenius per Cy. post Nico. de Mat. in l. vna, C. cod. & per Bartō in dicta l. certum. §. in pupillo. & istæ remissiones deberent sufficere in materia ista. Sed pro puris Canonistis inferam hic dicta Cy. & Bart. in effectu, aut enim confessio emanat ab infante, & sic a minore septennio, & nihil valet etiā cum authoritate tutoris quia illa ætas quicquid videt, ignorat: hinc est quod ad iudicium vocari non potest, vt l. 4. ff. de in ius vocan. & l. 1. ff. de administrat. tutor & C. de fall. mone. l. 1. & c. ex parte de corpore vitia. qđ procedit etiam in casib. spūalib. vt c. si annum, de iudi. lib. 6. facit c. quia ex eo. de elec. lib. 6. † Aut est maior infante, sed non adultus, puta impubes, vt infra septēnium & quartum decimum, si masculus, si fœmina, intra 12. & tunc aut habet tutorem, aut non: secundo casu in casibus, in quibus habet legitimam personam standi in iudicio, vt si agitur de momentanea possessione, valet eius confessione, vt l. momentanea, C. qui legi. perso. stan. in iud. non hab. & l. 1. C. si per vim vel alio modo. sed in casibus, in quibus non habet legitimam ptrsonam standi in iudicio, quod est regulare, vt l. clarū de auct. præ. & in præalleg. c. si annum, & non valet confessio a sua, siue confiteatur in iudicio, siue extra: primo vero casu, cum habet administratorem, valet, si confiteatur cum authoritate sua, sed restituitur, si enormiter læditur: alias non prejudicat, vt l. certum. § in pupillo, præalleg. & l. si curatorem habens, in fin. C. de in integ. restitu. mino. † Aut est adultus, b puta in quartodecimo anno, si est masculus, si fœmina, in 12. quo tempore solet venire pubertas, C. quando tut. vel cura es. desi. l. 1 & 2. & infra de despon. impub. cap. puberes. & tunc aut non habet curatorem, aut sic: primo casu valet confessio per viam voluntariæ iurisdōnis, nam ex ꝺcto suo obligatur, licet posset petere restitōnem in integrum, si enormiter est læsus, vt in d. l. si curatorem, habens, Insti. de cur. post prin. sed per viam contentiosæ iurisdictionis, vt in iudicio, dic ꝙ vbi dixi valere in pupillo, fortius valebit in adulto minore, vt in casib. spiritualib. in quib. habeat legitimam personam stādi in iudicio, vt si agitur de nuda possessione, vt in d. l. momentaneæ, cum ibi not. in alijs vero non valet, quia minor 25. annis e non potest esse in iudi. o sine cu- ratore, d vt d. l. clarum, Insti. de cura. post prin. Fallit] 2 causis spiritualib. in quib. adultus potest esse in iudicio, vt if. c. si annū. An autem resti- tus, is lædatur, dixi ple- ex par-

te, de rest. spol. & an restituatur in alijs, in quib. habet legitimā personam standi in iudicio, vide Cyn. in l. vna, C. si de momen.
9 pos. fue. ap. Host. in sum. in loco præalle. vbi tenet ꝙ sic † Si vero habet curatorem, & cōfitetur cum sua authoritate, & valet, sed restituitur ratione læsionis, sed si sine authoritate sua & tunc in his, quæ tendunt ad ordinandum iudicium, non valet confessio, quia in istis concernentib. solemnitatem iudicij, inspici debet solemnitas personæ, vt d. l. clarum. In concernentib. vero indaginem veritatis valet, quia ex quo agitur ad veritatem inueniendam non est de solemnitate personā cu- randum, seu disputandū, vt l. si fideiussor, §. quædam, ff. mand. C. de eden. l. is apud quem. hinc contingit, ꝙ minor non iurat de calumnia, quia habet respondere per verbū, credit, vel non credit & propter ætatis defectū non habet sufficiens iudicium discernendi, vt l. 2. §. quod obseruari, C. de iura. calum. sed de veritate dicenda bene interrogatur, ad hoc ꝙ no. in d. §. ꝙ obseruari, facit l. 1. §. impubes, ff. ad Sylla. item adultus fert testimo- nium, e vt c. testes. 4. qō. 3. in quo iurat de veritate, & respondet absque authoritate curatoris: ergo idem in casu nostro, cum fe rat respondendo quoddam testimonium ꝺ enim. Ex his infertur ꝙ valet ꝑfessio minoris facta in tormentis, fabsq; authoritate curatoris, intellige de minore postea extra locū tormentorum ratificante, vt l. 1. ff. de qō. 14. q. 6. c. si res hanc diuersitatē inter retinendo ad ordinationē iudicij, & veritatem inueniendā teneunt Cy. & Nic. Mat. & no. Cy. in d. l. vna, C. eo. sequitur Io. And. in addi. Spec. in loco præalle. Bar. etiam sequi vī in d. §. in pupillo, limitatur tñ ꝙ debet præcedere quædam causæ cognitiones, minor sit interrogandus, vel ne, & in hoc debet interesse authoritas curatoris, arg. ff. de pub. iud. l. custodias, & qđ ibi not. ff. de adult. l. si postulauerit, §. qōni, & sic sufficit fm cum curatore esse pūtem & autorantem, qñ iudex pronunciat esse rñdendum, vel ei præcepit, vt rñdeat, seu qñ iurat de rñdendo veritatem, sicut dicimus in teste, vt sufficiat partem esse pūtem tpe iurandi, vt l. si qñ, C. de test. & in cap. in nomine Dñi, eo. tit. quod si tis placet. per prædicta habes satis clare & plene dictum respon- sium per glossam examinatum. † Quid autē dicendum in confessione soliustutoris, vel curatoris, nunquid noceat pupillo vel minori? cōiter distinguitur in d. l. vna, & in d. § in pupillo, si emanat confessio administratoris ſponte, non per viam contentiosæ iurisdōnis, vt quia interrogo curatorem, vel tutorem noīe administratoris, & dico ꝙ minor tenet mihi dare ratū, administrator i fidet cōfitendo, non præiudicat minori: g cum est fm cōem intellectum in d. l. certū, ff. de confes. quia ex quo ſponte confitetur, vī donare, quod non potest, j ꝺ iuris regula ff. de pact aut confiteatur per viam contentiosæ iurisdōnis, vt quia vocatur ad iudicium, & in rīsionib. ibi aliquid confitetur in præiudicium pupilli, & valet, arg. in l. 4. ff. de re iudi. & notant dicunt de confessione prælati, h vel alterius administratoris, hoc est tex. in c. sinborta, de re iud. & c. dilectus, de capel. mon. iunctis no. per gl. fi. in c. vlt. de præscrip. quod no. & adde a. per in c. 2. de test. lib. 6. Secundo exigitur fm gloss. quod confessio emanet ſponte, & non coacte, 31. q. 2. c. Lotharius. † Not. vnum casum, in quo metus annullat actum, plures alios, vide in eum- Abbas, qđ met. cau. hinc dī, ꝙ non valet confessio i in tor-

ADDITIONES.

a Et non valet confessio. Adde tu per Lap. alleg. 115.
b SEB. SAP. Adultus. Vide Bal. in l. 1. uer. modo quæritur, quid de adulto, de confes. & Bar. in Lauxilium, ff. de min. ubi dicit quod in delictis enormibus, minor non admittitur ad reuocandam confessionem, vide Roman. consil. 35.
c Minor 25. ann. Adde Alex. consi. 116. Bal. consi. 172. 2. lib.
d SEB. SAP. Sine curatore. Adde, ꝙ si minor sine curatore confiteatur fore delictum, talis confessio non nocet, ut tradit Ang. de Are. in tract. malefic. in uerſ. comparent dicti inquisiti, & confitentur totum, in uer. confessis bene cautus, idem tenet Alb. de Rosa. in 4. parte statutorum, q. 8. Nota in tract. bannitorum, q. 1. in fi. Paris de Puteo in tract. syndicatus, in cuius an confessio adulti, ubi plura ad hanc materiam.
e Fert testimonium. Adde ut per Alexan. consi. 176. 2. lib.
f In tormentis. Adde de hoc dicendum, ut per Alex. consi. 116. 3. lib.
g Præiudicat minori. Adde Roma. consil. 316.
h Prælati. Adde Aret. consi. 69. Fau. de Cast. consi. 1. in antiquis.
i Confessio in torment. s. Adde Ro. consi. 147. Cæp. consi. 40. ubi late qđ illa facta metu tormentorum, & quantum tempus debeat ſtare antequam cur- tur ad perseuerandum.
ANT. FRAN. Quando confessio dicatur facta metu tormentorum, vide ꝙ hoc relinquitur arbitrio iudicis, secundum Bald. in l. interpositæ, C. de transa. & per Alex. in 1. §. diuus, ff. de quæstio. ubi etiam per Bar. in d. quæstio & per Cyn. & Salic. in l. 2. C. de custo. reo. & per Pet. de Anch. de her. & habetur per Aug. Aret. in tract. malefic. in uerbo, quod fatebica in materia torturæ, & adde quod confessio nō dicitur facta metu mentorum, quando fuit facta ab eo, qui per iudicem fuit spoliatus, quereretur, si non fuit ligatus ad torturam, ut uoluit Nico. de Neapoli uissime, ff. de eo, quod fal. tuto. tamen Bal. in l. 2. C. de custo. reo. trarium, uide Dom. Cardina. in clemen. 1. in §. 2. de hære. ubi dicit la uiditas est tormentum, sicut ieiunatio, & uide quę habentur si quis vltro. ff. de quæstio.

a tis habita, quia non ſponte a facta extitit, in l. diuus, ff. de q. dicit tamen Bart. ꝙ non quælibet læuis territio facit confessionē videri factam formidine pœnæ, seu tormentorum, sed debet esse potius in tormentis, vel directus ad ea. Idem fm eum si esset in carcere, in quo multum fame & frigore affligebatur, nam etiā tunc fol- nidine tormentorum videbitur facta, arg. ff. de iniur. litem apud Labeonem, §. qōnem, ff. de vi & vi armat. l. 3. §. si quis autem, vbi vī sufficere terror armorum, quod no. pro hoc bon. text. in c. Lotharius, prealleg. c. 1. quod metus causa, vbi timor mortis, vel corporis cruciatus excusat a confessione, vide etiam aliam gl. valde notabilem iuncto rex. cap. ex literis, de di-
b uor. quæ dicit idem in confessione ſfacta calore iracundiæ, b vt illa non præiudicet, nisi detur perseuerantia, sicut qñ fit in tor-
c mentis. † Sed hic quæro de vtili quæstione pro Canonistis, ma- ſime quando dicatur confitens perseuerare in confessione, vt sic timor tormentorum excuset. Barto. in d. § diuus, dicit hanc opinem solui per text. in l. 2. C. de custo. reo. oportet enim vt ibi
d inuitur, ꝙ post confessionem factam in tormentis, reducatur in loco publici iudicij, c vt ibi coram personis publicis, & nota- ratio confiteatur, quod & ita obseruatur de facto, hæc procedūt in cōfessione in tormentis, sed in facta aliqua violentia, dico
f valet ꝑfessio minoris facta in tormentis, fabsq; authoritate cu- ratoris, intellige de minore postea extra locū tormentorum ra- tificante, vt l. 1. ff. de qō. 14. q. 6. c. si res hanc diuersitatē inter re- tinendo ad ordinationē iudicij, & veritatem inueniendā tene- runt Cy. & Nic. Mat. & no. Cy. in d. l. vna, C. eo. sequitur Io. And. in addi. Spec. in loco præalle. Bar. etiam sequi vī in d. §. in pupillo, limitatur tñ ꝙ debet præcedere quædam causæ cognitiones, minor sit interrogandus, vel ne, & in hoc debet interesse authoritas curatoris, arg. ff. de pub. iud. l. custodias, & qđ ibi not. ff. de adult. l. si postulauerit, §. qōni, & sic sufficit fm eum curatore esse pūtem & autorantem, qñ iudex pronunciat esse rñdendum, vel ei præcepit, vt rñdeat, seu qñ iurat de rñdendo veritatem, sicut dicimus in teste, vt sufficiat partem esse pūtem tpe iurandi, vt l. si qñ, C. de test. & in cap. in nomine Dñi, eo. tit. quod si tis placet. per prædicta habes satis clare & plene dictum respon- sium per glossam examinatum. † Quid autē dicendum in confessione soliustutoris, vel curatoris, nunquid noceat pupillo vel minori? cōiter distinguitur in d. l. vna, & in d. § in pupillo, si emanat confessio administratoris ſponte, non per viam contentiosæ iurisdōnis, vt quia interrogo curatorem, vel tutorem noīe administratoris, & dico ꝙ minor tenet mihi dare ratū, administrator i fidet cōfitendo, non præiudicat minori: g cum est fm cōem intellectum in d. l. certū, ff. de confes. quia ex quo ſponte confitetur, vī donare, quod non potest, j ꝺ iuris regula ff. de pact aut confiteatur per viam contentiosæ iurisdōnis, vt quia vocatur ad iudicium, & in rīsionib. ibi aliquid confitetur in præiudicium pupilli, & valet, arg. in l. 4. ff. de re iudi. & notant dicunt de confessione prælati, h vel alterius administratoris, hoc est tex. in c. sinborta, de re iud. & c. dilectus, de capel. mon. iunctis no. per gl. fi. in c. vlt. de præscrip. quod no. & adde a. per in c. 2. de test. lib. 6. Secundo exigitur fm gloss. quod confessio emanet ſponte, & non coacte, 31. q. 2. c. Lotharius. † Not. vnum casum, in quo metus annullat actum, plures alios, vide in eum- Abbas, qđ met. cau. hinc dī, ꝙ non valet confessio i in tor-

1 habere rem pro derelicta ēt absente parte, ff. de relig. per totū & l. si quis vi, §. differentia, ff. de acq. poſſ. hinc est quod absente parte quis potest cedere liti, vt l. postq̄ liti, C. de pac. de quo per Bar. in l. non solum, §. si liberationis, ff. de libe. leg. Aut emanat confessio in dependentib. ex facto duorū, & tunc si fit per modum voluntariæ iurisdōnis, valet confessio absente parte, dum modo sit ibi iudex, vel alia publica persona, quæ recipiat loco partis, vt in c. quanquam, de vſur. lib. 6. & quod no. in c. dudum de conuer. coniug. & in auth. generaliter, C. de Episco. & cler. si per viam contentiosæ iurisdōnis & parte non citata, non valet, vt in d. §. si quis absente, etiam ad liberandum, vt no. Bart. in d. §. si liberationis, si parte citata, & tunc in casib. in quib. potest ꝙ cedi in absentem, valet: alias secus, ad hoc l. properandū, §. finautem reus, C. de iud. no. Cy. in d. l. vna, C. eodem. vide per Ioā. And. in addi. Spec. eodem tit. §. sequitur, ver. 7. prædicta iut elli-
1 go in confessione facta simpliciter, secus si in libello aliquid confiteatur, nam omnia posita in libello videtur quis confiteri, & valet cōfessio talis etiam absente parte, vt l. cum precum, C. de lib. cau. & no. Bart. in d. §. si quis absente, & est ratio, quia licet detur iudici in absentia partis, tamen sibi datur, vt parti detur, & sic cum scriptura semper loquatur, vt habetur in l. Arriani, C. de hæret. videtur scriptura postmodum loqui in præsentia partis, sicut est videre in epistola, quæ mittitur absenti, l. Publia, ff. de posſ. & in libro rationum, in cle. vna de vſur. & l. nuda,
m ff. de donat. vbi vide per Bar. Idem in positionib.m vt in c cum
n in positionib. de iureiu. lib. 6. Idem in exceptionib. n no. Bart. in d. §. si quis absente, quia sicut ex parte actoris dicitur libellus conuentionalis, ita ex parte rei dicitur libellus contradictionalis, l. 1. ff. de excep. Ego hoc dictum intelligo secundum ea, quæ plene dicam in c. cum venerabilis, de except. vbi dicam an, & quando actor possit se fundare super exceptione rei. Item interrogando quis confitetur, no. Ioā. 31. q. 1. c quod si dormierit. & Archid. 22. quæstio. 3. cap. ꝙ ait, videtur sequi Do. Ant. hic, sed Bar. videtur tenere contrarium in l. 2. §. ꝙ obseruari, C. de iura. calū. vbi dicit, ꝙ hic est differentia inter positionem, & interrogationē, quia ille qui interrogat, nihil ponit, sed ille, q po nit positionē cōfitetur, vel negat, & hoc plus placet, & vide p Do. de Rota. decis. 30. vbi idem sentiunt, idem sentit Io. An. in d. c. cum in positionib. vbi dicit ꝙ licet quis ponendo confiteatur, secus tamen est in articulando vel capitulando, quia capitulando nihil ponit præcise, sed dicit ꝙ vult seu intendit probare:

ADDITIONES.

a SEB. SAP. Sponte. Vide Ang. Are. in tract. maleficiorum, in verbo, fama publica, in ver. post quam aliquis, & Gandi. in tract. maleficiorum, sub rub. de quæstionib. & tormentis & Bal. in l. 3. in fine, C. quorum appel. nō recip. & in l. nouissime, in prin. ff. quod fal. tut.
b ZACH. Calore iracundiæ. Adde de hoc per Lud. Rom. singu. suo. 510. incip. volo commendare, l. quicquid, nisi fallor alleg. in addi. ad istum in cap. si clerici, nu. 15. in uer. calore iracundiæ, ubi plene examinaui hanc quæstio. supra de iudi.
ANT. FRAN. Dicas quod iracundia impedit confessionem, & facit illam non valere, vt est gl. in c. ex literis, de diuor. & videtur, in l. quod calor. ff. de reg. iu. illa enim facit contractum non valere, nisi ad pias causas, ut in cap. sunt qui opes, 17. q. 4. impedit etiam votum, vt est glo. in c. dudum, de conuer. coniug. Adde tu ꝙ licet iracundia non excuset delictum, vt in l. si non conuitii, C. de iniur. tamen facit illud mitius puniri, vt in l. 1. C. si quis impe. male. & in l. famosi, ff. ad l. Iul. maiest. & in c. si quis iraſcitur, 11. q. 3. & in c. inter Hebraicum, 16. q. 1. habetur in l. si. ubi per Bar. & Alex. ff. ad l. Iul. repe. & vide, Spec. in tit. de accuſ. in uer. quid si te vocaui, & uide Arch. in c. quicquid, 23. q. 5. Rom. in suis, singu. in uer. iracundia, ubi dicit iracundum blasphemum mitius puniri.
c SEB. SAP. Iudicii. Vide Alex. in apost. ad Bar. in l. cum scimus, in vlt. addi. C de agric. & censi. li. 10. ubi dicit ēt si reus confessus fuit in tormentis, indiciis non præcedentib. licet talis confessio non valeat, si tamen reperiatur, quod illud delictum confessus fuit extra torturam, consuli datur, alleg. gl. in l. capite quinto, ff. de adulter.
d In foro animæ. Vide gl. in cle. si quis suadente, de pœn. gl. in c. tua, de ſponſ. & in cle. si furiosus, de homic. Vide Bal. in l. Archigerontes, de Episc. audien. Ludo. Roma. in l. si non speciali, de test. dixi in cap. significasti, de homicid. And. Barbat.
e Confitentis. Adde Rom. consi. 354. Alex. consi. 87. 1. lib.
f Causam. Adde Alex. consi. 13. late, 1. lib. Roma. consil. 372.
g ZACH. Effectualiter obligat. Adde Alexan. de Imo. consi. 13. uol. 1. & consi 2. eodem uol. & conſ. 4. eadem parte, & consi. 37. uol. 3. & Matth. Math. sing. 13. incip. no. quod regula vulgaris.
h ZACH. Quod fiat parte præsente. Adde de hoc pleniſſime per Lanfrā. in c. quoniā contra. confeſſiones, uer. quæro vlterius, & ibi in apoſtil. Celſi, pleniſſime ubi singulariter aduocatos instruit dando cautelam circa aduersarii confessionem in apost. sua in uer. absente, infra de prob. de quo per Bartho. Soc. in suo tract. fall. reg. 64. Maria. Soc. consi. 10. incip. visis, versi. est tamen aduertendum, circa fi. uol. 1. per Pau. de Cast. consi. 39. Raph. Fulg. consil. 197. uersi. super eo.
i SEB. SAP. Iudicium. Vide plene per Fel. cap. si cautio, in 5. col. uer. in gl. in verbo, causam, infra de fide instru. ubi ponit regulam, ꝙ confessio facta parte absente non nocet contenti, quam limitat pluribus modis, ut ibi p eū.
K In reali. Ad. e Aret. consi. 30.
l Libello. Ad. e Rom. consi. 23. Alex. consi. 8 122. lib.
m Positionibus. Adde Alex. consi. 7. 1. lib.
n Exceptionibus. Adde Roma. consi. 70.

Universidad de Deusto
Biblioteca

re: fortius ergo idem dicendum in interrogationibus. Secũdo casu principali, quando fit confessio extra iudicium parte absente, gl. hic, & clarius, in c. si cautio, de fide instru. tenet non valere, & sentit hoc procedere, etiam si confessio sit declaratoria vt si quis confitetur se mihi obligatum in centum me absente Pet. vt refert Cy. in l. generaliter, C. de non numerata pecunia, tenet partis præsentiam requiri in deposito, vt quando qs obligare intendit se alteri: secus in mere declinatoria, probat, quia ius exigens partis præsentiam loquitur in iudiciali, vt d. §. si qs absente. Item valet confessio facta in testamento absente parte, vt l. 1. C. de fal. cau. adiec. leg. contrarium tenet Bar. in d. l. nõ solum, §. si liberationis, vbi sentit q̃ nunquam valet confessio
a absente parte, nec ad liberandum, a nec ad obligandum. facit l. tale pactum, ff. de pact. vbi loquitur præsertim in actu liberatorio. Idem, & clarius sequitur Do. Ant. in c. si cautio, præalleg. q̃
b satis placet, nam si b in iudicio requiritur partis præsentia, vbi iudex est in medio, & factum redditur notorium, fortius extra iudicium, nisi sit aliquis potens ad recipiendum loco absentis, vt supra dixi in iudiciali, hoc fallit nisi fiat in iure reali, vel per
16 scriptum, vt supra dixi in iudiciali per iura ibi allegata. † Sed an de iure canonico requiratur partis præsentia, Dominus Antonius in d. c. si cautio, & Io. An. sentiunt, q̃ non, facit gl. in c. quoties cordis oculus. 1. q. 7. quæ notabiliter dixit, q̃ de iure canonico valet stipulatio alteri facta, nam ex nudo cõsensu qs obligatur de iure canonico, de pact. c. 1. contrarium quo ad vtrunque dictum ibi teneo sequendo istam & illam gl. in c. si cautio, q̃ non valet absente parte etiam de iure canonico, facit quia absenti non acquiritur, vt l. qui absenti, ff. de acqui. poss. & de præben. c. si tibi absenti; lib. 6. intelligendo, & limitando illud, vt no. Bar. in d. l. qui absenti, & dico in c. pen. de postulatio. prælator. ergo confessio non valet absente parte, nec obstat c. primum, de pact. quod loquitur in pacto, quod fit præsenti, cum
19 acquiritur obligatio ex nudo consensu. Item video, q̃ sicut de iure ciuili non valet confessio sine causa, l. cum de indebito, ff. de probat. ita nec de iure canonico, in d. c. si cautio. Item in criminali vtroque iure requiritur, q̃ confessio fiat in iudicio, de quo tamen die, vt dixi in c. at si clerici, de iud. ita dicam in casu nostro, vt sicut de iure ciuili requiritur partis præsentia, ita de iure canonico. De secundo videlicet de stipulatione alteri facta dico eisdem rationibus illam glo. non procedere, & induco in contrarium textum notabilem in c. quanquam, de vsu. lib. 6. vbi etiam in facto vsurario requiritur publica persona in recipiendo stipulationem. Septimo requiritur, q̃ confessio non sit
c contra naturam: vt si confiteor me interfecisse hominem, qui viuit, vel illum esse mihi filium, qui est maior me, vel cõfiteor factum, cuius nomine actio non potest esse, vt si confiteor me promisisse Solem, & Lunam, vt in iuribus prælleg. atis in gloss. Octauo requiritur q̃ non sit contra ius, vt si Christiano confitetur se seruum Iudæi, de iud. c. fi. vel esse maritum infidelis. 28. qõ. 1. c. caue. Nono requiritur, quod de re litigiosa fiat: secus, si non potest esse in litigio, vt si confessus sum liberum esse seruũ meum, nõ præiudicat mihi confessio in actione noxali, de quo dicendum est, vt in l. confessionibus, ff. de interrog. actio. Decimo colligitur ex fi. gl. vt non sit contra libertatem, vt si quis cõfitetur se esse seruum talis, non nocet ei sua confessio. C. de libe. causa. l. interrogata. sed glo. videtur ab hoc recedere dicens, quod vbi confessio fuit facta in iudicio, sed non in iudicio liberalis causæ, id est ad hoc iudicium non erat institutum, alias be
17 ne præiudicasset per l. iubemus, C. eodem tit. † Not. bene hanc gl. ad duo. Primũ quod non valet confessio facta coram iudice
d tanquam in iudicio, nisi iudex ad hoc sedeat, d quod intelligo quando incidenter fuit facta, puta ob aliam causam, ad hoc habes bon. tex. in l. fi. C. de lib. cau & no Bart. in l. si confessus, ff. de custo. reorum. secus, si principaliter fieret propter se, tunc valeret, licet tela iudicij non fuisset super hoc instituta. Dictum est no. Innoc. in c. qualiter, & quando, de accu. 2. sequitur Bar. in d. l. si confessus. hæc faciunt ad no. in c. vestra, de cohab. clc. & mulie. De maleficio facto iudice sedente pro tribunali, dic vt ibi. Secundo no. ex dicto glo. quod valet confessio contra libertatem, dummodo fiat in iudicio liberalis causæ quod satis placet, sicut in matrimonio non valet, si fit per viam voluntariæ iurisdictionis, tamen secus si fiat per modum contentiosæ iurisdictionis, & confitetur contra se, non enim est verisimile quod stando pro libertate confiteatur falsum contra libertatem, de desponsatio. impub. c. attestationes, & quod ibi no. puto tamen quod postea poterit contrarium probare, vt sicut contra matrimonium non præiudicat sententia, vel confessio, quin possit probari contrarium, de re iud. c. tenor, & cap. consanguinei, ita nec libertatem, per no. in c. latores eodem tit. in gl. super eadem, & in c. quod ad constitutionem, eodem tit. Sed credo hoc glo. requisitum recte procedere, si sponte extra iudicium, confitetur contra libertatem, & possit excipi seu requiri de iimum ita generaliter, vt dicamus quod ad hoc vt valeat confessio, requiritur quod fiat in [illegible] ntibus a voluntate confitentis, vt de contra matrimonium non valet confessio, vt in c. super eo. de eo qui cog. consang. vxor. suæ, nisi quatenus tenditur in summa præiudicium, quia tunc præsumitur verum confiteri, vt in confessione facta in causa criminali, 2. qõ. 1. c. nos in quenquam. &
18 in l. qui vlrimo supplicio, ff. de pen. † Sed nunc quæro pone, q̃ confessio habeat sua requisita, de quibus supra dixi, quid tunc operatur? Gl. ista modicum ante finem dicit, quod relevat ab
c renda contra confessum, e sed alia cognitio non requiritur. Attendite, concludo sic, quandoquę confessio emanat in criminalibus, quandoque in ciuilibus, primo casu ferenda est sententia, l. si confessus, ff. de custo. reo. & no. Bar. in l. 1. de confess. Sed
f ego limito hoc, nisi crimen sit notorium, f tunc enim g potest
g procedi ad executionem pœnæ sine alia sententia tex. est notiuncta gl. secundum vnam lect. in l. 1. ictus fustium, ff. de his, qui notantur infam. sentit Inno. in c. ex parte, 1. de ver. sig. vel saltẽ non requiritur sententia cum solemnitate debita in aliis sententijs, vt no. in c. vestra de cohab. cler. & mulie. quod no. pro istis qui capiuntur in delictis, & statim absque alia sententia mittentur, vel fustigantur. In ciuili vero, aut emanat confessio ante lit. contest. libello non oblato, & tunc non fertur sententia, sed fit præceptum de soluendo, quod præceptum non est sententia, sed potius ad executionem tendit, vide gloss. 2. q. 1. c. nos in quenquam, in c. dudum, 2. de ele. no. Bar. in d. l. 1. ff. eodem, aut emanat post lit. contest. seu fit ad libellum, & tunc fertur sententia, vt no. in dictis iuribus. Et quod dicitur quod confessus habetur pro condemnato, exponitur impropriè, vt no. gl. in d. l. non enim est proprie condemnatus, nec habetur proprie pro condemnato, sed ferenda est sententia, quia non potest quis sedemnare seipsum, C. ne quis in sua causa, l. vna, & l. pen. ff. de at
19 bit. † Ex prædictis habes vnum effectum confessionis, an autem
h confessio infamet in casibus, in quibus sententia infamaret, a gl. in d. l. ictus fustium, sentit quod sic, sed contrarium ibi fertur Bar. quia iura irrogant infamiam ex condemnatione, sed confessus non habetur pro condemnato in criminalibus, vt supra dictum est, de hoc dic, vt plene no. in d. l. ictus fustium, & l. quado, ff. eodem titulo. Item adde alium effectum notabilem, quod singulariter ponit Bar. in d. l. ictus fustium, dicit enim quod confessio extraiudicialis vnà cum alijs indicijs reddit iudicium notorium, quod no. perpetuo pro his, quæ not. in c. at si clerici, de judic. & hæc sufficiunt quo ad hunc articulum. Vide latius de materia, & effectu confessionis per Cy. in d. l. vna, C. eod. & in d. l. generaliter. C. de non nu. pec. & quod no. Bar. in l. cum filia
20 & l. cum testamentum, C. de iu. & fac. ign. † Nunc veniamus ad reuocationem erroris, & quæro an, & quando error excusat Glo. fi. respondet, quod error excusat, si est facti, & probetur error nondum finito negotio, vt hic, & l. error. C. de iur. & fact. igno. error vero iuris non excusat, vt hic à contrario, & l. no fatetur, ff. de confess. gl. nimis succincte se expedit, vnde in multis eget suppletione. Et hanc materiam expediam principaliter
i duo quæsita. primum an, & quando confessio possit reuocari, secundum, an in casibus, in quibus potest prætextu erroris reuocari, qualiter probabitur error: veniens ad primum, & maxime sequendo Bar. in l. non fatetur, ff. eo. dic, quod aut cõfessio concernit præparatoria iudicij, aut decisoria. primo casu quandoque quis confiteatur falsum scienter, vt quia dicit se posse probare, vbi non possi debat, & tunc aut aduersario sciente, & potest reuocari, quia aduersarius seipsum decepit, ex quo exigit scien
ter contra illum, qui non possi debat, vt l. is qui se obtulit, ff. de ceri. ven. & no. in c. aduersario, de excep. aut eo ignorante, & potest reuocare ante lit. contest. si nulla caprio aduersario fit, puta dum actor peteret a certa persona, iste obtulit se dicens se illã rem possidere, vel si hoc cessat, fecit tamen aduersarius multas expẽsas, tunc enim reuocat satisfaciendo de suo interesse, alias non, de quo dic, vt legi. & no. in l. de ætate, §. fi. ff. de interro. act. & l. is qui se obtulit. Quandoque quis confitetur falsum per
22 errorem, & tunc in casibus, in quibus supra dictum est, posset reuocari, si ex certa scientia esset cõfessus, fortius poterit, si per errorem, arg. legum superius alleg. In alijs vero casib. distingue aut non habuit iustam causam erroris, aut sic. primo casu aut fit propter latam culpam, & non potest reuocare, vt d. l. de ætate. §. qui iusto. Ex quo infertur, q̃ si errauit in iure non potest reuocare, quia error iuris est lata culpa, vt l. latæ culpæ, ff. de ver. sig. & d. §. qui iusto, nisi esset persona, cui non imputatur iuris ignorantia, vt miles, vt l. 1. ff. de iu. & fac. igno. Idem videtur in semi
a rustico, monacho, & sim. psonis, si funt in loco, vbi de facili non potuerunt consulere peritiores, a vel ius est dubiũ vel multipliciter intelligibile: l. regula, ff. de iu. & fac. ign. facit quod leg. & no. in l. cum de indebito, ff. de prob. & per gl. 38. d. c. 1. & 2. q. 4. c. turbatur. §. notandum, nam his casib. non potest dici culpa.
b Si vero est culpa leuis vel leuissima, tunc potest reuocari vsq; ad sententiam, intelligo ante conclusionem, b arg. c. cum dilectus, de fide instru. & c. pastoralis, de causa pos. & propr. & causis, de procu. cum ibi no. Idem post sententiam appellatione vel in integrum restitutione suspensam. leg. de ætate. §. ex causa. ff. de inter. ac. facit, quod no. in c. 1. de except. nam appellatio suspendit omnia prius gesta vsque ad terminum contest. lit. C. de proc. cum fi. Secundo casu principali, quãdo confessio emanat circa decisoria, excludo primo aliquos casus, in quib. reuocari non potest, primus si lata est sententia aqua non est appellatum, nec est suspensa per restitutionem in integrum, vt hic, & d. l. error. Secundus casus, quando non speratur sententia diffinitiua, quia confessio fuit facta ante lit. contest. vt supra dixi, sed factum fuit cum causæ cognitione præceptum de soluendo, a quo non fuit appellatum. nam hoc præceptum cum confessio ne prius facta habuit vim sententiæ, vt d. l. 1. & l. certum, in fi. ff. de confes. & no. Bar. in d. l. non fatetur, pone exemplũ, facta confessione ante li. contest. iudex dedit terminum ad ostendendũ, quare dicta confessio nõ deberet mandari executioni, vel fieri præceptum de exequendo & intra terminum præfixum nihil fuit allegatum in contrarium. Tertius casus, quando error non fuit probabilis, vt quia allegatur lata culpa: pone exemplum, quando est error iuris, & error facti proprii de recẽti vel longinquo, sed factum erat notorium iuxta no. in c. ab excommunicato, de error. & in l. cum illorum, in fi. de sen. exc. & quod dixi de errore iuris, intellige vt supra dixi in præcedenti membro hæc probantur in d. l. de ætate. §. qui iusto. & hoc dum a contrario excluditur error iuris, vt in d. l. non fatetur. Quartus casus fit in actione quæ crescit per inficiationem, vt in actione Aquiliæ, & in his is, qui eo. & no. Bart. in d. l. non fatetur. Reuocari autem potest, vbi allegatur error probabilis, vel saltem excluditur lata culpa, dũmodo reuocetur ante negotium finitũ per sententiam, vel alio modo, puta per iusiurandum, vel aliam transactionem, nisi sententia sit suspensa per appellationem, vel restitutionem in integrum, vt supra dixi in præcedenti membro. ante vero sententiam vel aliter finitum negotium reuocari potest etiam post præceptum factum de soluendo, si non fuit factum cum causæ cognitione modo prædicto, vt not. Barto. in d. l. non fatetur. hæc probantur hic, iunctа d. l. de ætate. §. qui iusto, & in d. l. error, & d. l. non fatetur, cũ ibi no. Hæc sufficiunt, quo ad primũ, quæsiti, & procedunt ista in confessione expressa, quid autem in tacita, vt in illa quæ insurgit ex productione instrumenti, vel ex
c arrit cum instrumento producto, d dic vt no. per Inn in c. cum venerabilis, de except. & in c. cum olim, de cens. vbi tangam. † ienio nunc ad secundum, qualiter debet probari error ad cõfessionem reuocandam in casibus, in quibus ex errore reuocari potest. fac. de Are. posuit duas o[illegible] vt hic, & cetar. Io. And. Pri. quod presumitur rem sic esse vt confessus est, nisi probetur contrarium, sed probato contrario eius est confessio, & hic secundum illam opinionem est necesse aliter docere de errore, sed probare rem aliter se habere, tang. C. de erro. aduc. lit. fi. de quo dicetur per probationem contrarii, de probationibus, & c. dicet, si autem aduersarius de scientia replica [illegible] per errorem confessum, quod fateri non debuit [illegible] de his, qui adeccl. consti. l. 1. & c. nulli, de elect. lib. 6. plus [illegible] fac. illa prima opi. & sic transit Io. And. hic. Sed aduerte, quia gl. iuris ciuilis reperiuntur contrarie, quædam enim tenẽt sufficere probare rem aliter se habere, quædam vero sentiunt, vt necesse sit probare errorem, de quibus per Bar. in d. l. non fatetur. vide Dyn. in regula præsumitur de reg. iu. lib. 6. Aduerte, aut vult incontinenti quis reuocare confessionem suam, & nõ est necesse probare errorem, vel rem aliter se habere, sed simpli
f citer potest reuocari allegando errorem f simpliciter, sicut dicimus de teste, de te test. cog. c. præterea. in fi. vide ad hoc glo. no.
22 in c. cum positionibus, de iureiu. lib. 6. & in c. apud 34. q. 1. † Et dicitur incontinenti reuocare, si reuocat, antequam reducatur in scriptis, vt dicit gl. in d. c. apud. Credo tamen hoc arbitrium. Nam extra iudicium non solet reduci in scriptis, & in iudicio quandoque immediate scribitur, & durum esset quod non posset postmodum reuocare, sicut facit testis, antequam exijt conspectum iudicis, vt in d. c. præterea. arbitrabitur ergo bonus iudex quantitatem interualli secundum qualitatem facti confessati, an sit intricatum, vel non, & an de longinquo vel recenti, iuxta not. in d. c. præterea. Idem dic in confessione aduocati, vt non sit necesse probare errorem aliqualiter, dummodo reuocetur intra triduum, vt l. 2. C. de erro. aduo, & no. in c. causa, de
23 app. † Si vero non reuocatur incontinenti, & est confessio propria, vel sui procuratoris, tunc distingue post Bar. in d. l. non fatetur, aut enim volo reuocare confessionem alterius, vt nostri
g procuratoris, & tunc sufficit probare rem aliter se habere, g vt præsumatur error, quia in procuratore debet præsumi error, cũ confiteatur in facto alieno, vt l. certum. §. an q̃ ipsos, & ibi gl. ff.

co.

ADDITIONES.

a SEB. SAP. Peritiores. Vide quod eleganter scribit Pau. de Ca. in l. Clodius. circa fi. ff. de acquir. hæred. nunquid autem in rusticis error iuris sit lata culpa, vi de Fel. in c. per tuas de simo. & Ang. in l. vbi, ff. de eden. Fely. in c. quoniam, in fi. de simo.

b Ante conclusionem. No. quod si est conclusum in causa non potest reuocari confessio, vt erronea, ideni voluit Bal. in l. error, C. de iu. & fac. igno. sed nõ allegant aliquid, quod stringat, nisi similia, quæ habentur in locis allega. abeis. ego hodie non tenui istud dictum, & mouebar. abla. iui absolute positi exponuntur conditionaliter l. a testatore, ff. de cond. & dem. sed conditio debet impleri in forma specifica, vt l. Mæuius, & l. qui hæredi, ff. de condit. & demon. sed in d. l. error, & hic ponuntur ablatiui absoluti vt ibi, negotio terminato, & ibi, negotio decisо. ergo ponitur sic, si est decisum, sed non est decisum, licet sit conclusum in causa. ergo non est satisfactum istis iuribus. secũdo licitum est reuocare errorem, vt in dictis iuribus, sed postquam est conclusum in causa potest iudex ex officio suo æquitate suadente facere induci instrumenta, licet pars sit exclusa, ut patet in c. cum Io. Ercmi. de fide instru. ergo multo fortius poterit ad mittere ad corrigendum errorem qualitate suadente. licet ergo pars sit exclusa non tamen excluditur iudex, ut dicit gl. iu c. nulli, de accu. And. Barb.

ANT. FRAN. Vtrum confessio erronea possit reuocari post conclu. in causa. Dicas primo quod confessio erronea non valet, ut in l. error, & ibi p omnes. C. de iu. & fac. igno. & per Specu. in tit. de confess. in §. sequitur, in ver. 3. tamen confessio erronea in causa principali, post conclusionem in causa non potest reuocari, secundum Bal. in add. Spec. tit. de confessis, in ver. confessio erronea, tamen ipse Bal. in l. edita, C. de eden. dicit q̃ potest reuocari in causa app. si ergo in causa appellationis potest reuocari, multo fortius ergo videtur posse reuocari post conclusionem in causa, quod etiam videlper Bal. in l. lata demum, C. de procu. & per Alex. in l. creditor, in §. fi. de app. & per eundem in l. admonendi, ff. de iureiu.

c Sequitur Bar. Pondera quia d. Abb. non bene loquitur, quia Bar. in d. l. nõ fatur, ff. de confes. tenet q̃ post præceptum potest docere de errore. alleg l. 1. ff. de confess. gl. in l. quidam in iure, ff. de don. istud voluit Iac. But. in d. l. error, & Sal. ibi, & Raph. sed Bal. ibi tenet contra, quia imo non potest reuocari, inde ibi, quia primo dicit q̃ istud præceptum est terminus disceptationis, quod est uerum, si non est in causa erratum. secundo dicit quod transit in rem iudic. tamen respondeo quod restituitur in integrum probato errore. Item mouetur, quia oritur actio pro eo, sed reuocatur p errorem. An. Barb.

ANT. FRAN. Circa hoc, an præceptum de soluendo possit reuocari docto de errore, dic quod licet tale præceptum pariat actionem in factum, ut gl. sing. in l. 1. §. necessitatem, & ibi per Bal. C. de bo. quæ lib. & per Specu. in tit. de execu. sen. in §. 1. in uer. sed cum ex sententia, & per Bal. in add. Specu. in tit. de confessis, tamen præceptum iudicis sine causæ cognitione factũ non tenet, & nunquam transit in rem iudicatam secundum Inn. in c. cum uenissent, de in integ. resti. & quando constaret de falsa causa, propter quam iudex fuisset motus ad illud faciendum tale præceptum, constito de falsitate vel errore causæ debet posse reuocari, ut in l. si debitori, ff. de iud. & etiam habetur per Alexã. in l. quod iussit, ff. de reg. iu. licet n. non possit tale præceptum de soluendo factum confesso reuocari, ut per Bart. in l. si plures, ff. de accu. tamen glin l. creditor, in §. iussus, ff. de app. uidentur tenere cõtrarium, & istud mihi magis placet. sicut etiam potest reuocari per remedium appellationis, ut per Spec. in tit. de app. in §. in quib. uer. fed nunquid, & per Bal. in addi. Spec. in tit. de sen. in uer. lententia uero præcepti, & ideo super hoc multum puto cogitandum.

d SEB. SAP. Producto. Vide in l. seruum quoque, §. publicè interest, ff. de procu. & vide si supra de iur. cal. Are. in consi. 147. inci. nisa consultatione, ubi concludit quod confessio facta prætextu erroris possit reuocari.

e Aliter dic hic. Adde per Alex. in consi. 89. 3. lib.

f Allegando errorem [illegible] quod si ex interuallo vult reuocare, potest, probando [illegible] l. cum iura, C. de omni agro defer. li. xj. [illegible] Barb.

g ZACH. [illegible] Orta in c. [illegible] uer. pro ueritate inuestigandis, ibi, & [illegible] infra de probat. ubi [illegible] facit.

eo. Aut volo reuocare errorem proprium, & tunc si fuit circa factum alienum, sufficit probare rem aliter se habere, quia in facto alieno præsumitur ignorantia. in regula, præsumitur, de reiu. lib. 6. & l. fi. ff. pro suo, hoc ego puto verum, nisi esset tale factum, de quo tenebatur indagare, a quia tunc debeat aliter probare ignorantiam seu errorem, prout dicam in sequentibus, ad hoc habes bonum tex. in c. innotuit, de ele. & c. nulli, e. tit. lib. 6. Si vero fuit in facto proprio, & tunc aut dicit se erasse extra iudicium, aut in iudicio, primo casu si ille, qui dicit se erasse, certat de damno vitando, & alius de lucro captando, sufficit probare rem aliter se habere, quia præsumitur ignorantia, pro hoc est bonus tex. in l. sed, & si me putem, ff. de condi. indeb. & glo. in l. cum de indebito, in prin. ff. de probatio. exemplum, solui indebitum tanquam debitum, nunc repeto tanquam indebitum, an sufficit probare causam, cuius prætextu solui, esse falsam, quo probato præsumitur ignorantia, & error. Si vero allegans errorem non certat de damno vitando sed est in pari causa cũ alio, & tunc in facto proprio non præsumitur error, vt l. quanquam, ff. ad Velle. cum sim. & quod no. in l. fi. ff. pro suo, nisi allegetur aliqua circunstantia, ex qua præsumitur error, vt d. l. quãquam & de his circunstantiis statim subijcietur. Secundo casu quando sumus in iudicio, & tunc si circa præparatoria, idem dicendum quod extra iudicium, vt sufficiat probare rem aliter se habere, & tunc præsumitur error, vt d. l. de ætate, §. qui iusto, cum gl. sua, ff. de inter. actio. Circa decisoria vero in facto proprio nõ præsumitur error, nisi probentur circunstantiæ, ex quibus præsumatur error, & circunstantiæ sunt, quando suasione fuit inductus ad sic confitendum, vt l. fi. C. quando actio, de pe. est anna. Item longinquitas temporis, vt l. peregere, ff. de acq. pos. l. vel q negotium est implicatum, vt no. in d. c. ab excommunicato, & c. cum illorum, & vide Dy. in regula præsumitur ignorantia, de reg. in. lib. 6. hæc procedunt in ignorantia facti. Qualiter autem probetur ignorantia iuris in casib. in quib. excusatur, de quib, b supra dixi, dicit Bar. in d. l. non fatetur, se nescire tradere meliorem doctrinam, quã illam, quam tradidit iurisconsultus in l. fi adulterum cum incestu. §. 1. ff. de adul. probatur enim ex qualitate personarum, & facti, vt si homo groſſus despontauit publicè, & palam consanguineam, & statim cum fuit sibi detecta, prohibitio, recessit ab ea, seu aliter apparet de penitentia. Et sic habes satis plene, & clare materiam huius capituli.

ADDITIONES.

a Indagare. Adde Rom. consi. 381.

b SEB. SAPIA. Excusatur. An ignorantia iuris probari possit per iuramentum, uide Card. in cons. 34. inc. late in Romana, curia cum allegatis per Fel. in c. quosdam, uer. in glos. 1. infra de præsump. & in cap. 1. ubi etiam uenus supra de constit.

COMMENTARIVM ABBATIS PANORMITANI

in Primam partem Secundi Decretalium Libri Finis.

REGISTRVM.

A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z.

Aa Bb Cc Dd Ee Ff.

Omnes sunt quaterniones præter Ff, qui est quinternio.

VENETIIS. APVD IVNTAS.

M D XC I.

Universidad de Deusto
Biblioteca